Hogyan kell a nőkkel bánni?

BÄCHER IVÁN

– Megmondom neked őszintén, hogy én nagyon szeretek moziba járni. Azt szeretek a világon a legjobban. Na jó, majdnem a legjobban. Úgyhogy, ha te meg akarsz engem szeretni, vagy ha engem csak egy kicsit is szeretsz már, akkor jobb lesz, ha megszereted a moziba járást is. Mert én imádok moziba járni.

– Moziba, bi-bu-baba. Imádok moziba-ba-bi-bu-ba-ba járni. Máris imádok. Alig várom, hogy induljunk a mozibububaba. Gyere, ölelj át. Te mozibububaba. Hmmmm... hamm!

– A rántottába pedig nem kell mustár. Tudom, hogy a Kati tett a rántottába mustárt, megjegyzem, körülbelül ez volt az egyetlen egyéni vonása Katinak, és ez az egyetlen vonása is rémes következményekkel járt ugye, mert a rántottát mustárral normális ember meg nem eszi. Különben is, próbáld megjegyezni, hogy már nem a Katival élsz, velem élsz, és én nem a Kati vagyok, érted, én Zsuzsa vagyok.

– Jaj, hát persze, tényleg, te vagy a Zsuzsa, de jó hogy mondod, az én Zsuzsikám, az én egyetlen, drága Zsuzsikám, Bizsukám, Zsuzsukám, mustártalan Zsizsikém. Gyere...

– Igazán abbahagyhatnád ezt az örökös jópofizást. Nem kell mindenből viccet csinálni. Mindent elviccelni. Az élet nem csupa viccből áll. Arról nem is beszélve, hogy neked egyáltalában nincsen humorod. És ami kevés van, az is rossz. A humorérzékedet is az anyádtól örökölted.

– Látod, már sírok... Vigasztalj meg... Zsuzsibuzsi...

– Mi bajod? Most mondd meg, mi bajod? Miért vágsz olyan savanyú pofát, hogy ha rád néz az ember, elmegy az a kis maradék életkedve is. Ha van valami bajod, hát mondd meg legalább!

– Egyetlen bajom van, malacka, palacka, hogy nem adod ide azt a húsos nyakacskádat... Hmmmm!

– Hogy mosol te? Összemosod a tarkát a fehérrel?

– Fehéret, feketét, tarkát, meg ne fogd... Hoppá mókuska, pókuska, kicsi kis nyolclábú állatocska, hopp!

– Nem tudom, miért kell itthon dolgozni megint. Miért nem elég egész héten reggel nyolctól este nyolcig? Miért kell még hét végén is?

– Nem kell, mogyorófejű, már abba is hagytam. Add ide azt a kis, azt a kis mogyoró fejedet!

– Te így mosogatsz? Mosószer nélkül? Mi az, hogy csak a poharakat. Hát azok a legmocskosabbak. Nem is beszélve arról, hogy a drágalátos húgodnak herpeszes a szája. Tudom, hogy arról nem tehet, de miért kell mindig innia, ha megjön. Ha megjön, az az első, hogy levesz egy poharat, és iszik. És aztán tíz perc múlva levesz egy másik tiszta poharat, és iszik. És újabb tíz perc múlva már veszi is le a harmadik poharat... Én nem azt mondom, hogy ne igyon, mégiscsak a húgod, tudom. Igyon. De legalább egy pohárból inna, ha már nem tudja a száját rendbe hozni...

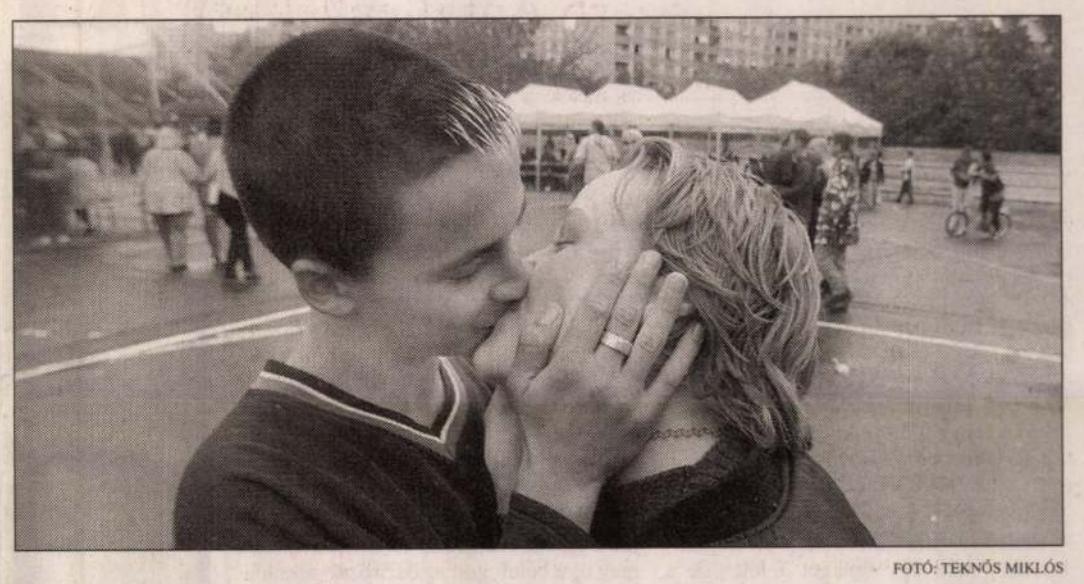

FOTÓ: TEKNŐS MIKLÓS

– Gyere, te hétfejű mókuska, kicsi mókuskutya, add ide a te rendbe hozott szádat...

– Miért veszed föl azt a gyereket! Nem kell a gyereket fölvenni mindig! Teljesen elrontod! Olyan vagy, mint az anyád! Az is folyton fölveszi. Aztán én meg kínlódhatok vele utána. Persze nektek mindegy, hogy én kínlódok-e vagy sem.

– Üngyüli, büngyüli, cickemókus, gyere ide, hadd adjak egy puszit!

– Miért nem veszed föl azt a gyereket? Hát mindjárt szétesik az ordítástól. Vagy nem veszed észre, hogy ordít? Nézd meg, már teljesen vörös a feje! Nem lehetne, hogy egy kicsit odafigyelj rá te is?

– Üngyüli, büngyüli, cickemókus, gyere ide, hadd adjak egy puszit!

– Mi lenne, ha arra az egy percre letennéd azt a hülye újságot, amíg hozzád beszélek! Hé! Bandi! Hallod, mit mondtam?

– Mi? Hogy hallom-e? Amit te mondasz? Hát azt én meghallom, akkor is, ha csak suttogsz, ha csak lehelsz, ha ki se nyitod a szádat, azt az aranyos, iciri-piciri kis szádat, én akkor is meghallom, amit te mondasz. Mit mondtál egyébként, szívem? Jaj, ne sírj mókuska, csak hülyéskedek, nem hülyéskedek, mókuska, nem is hülyéskedek, nézz oda, már le is tettem az újságot, már össze is gyűrtem, már miszlikbe is szaggattam, na gyere, ne haragudj mókuska, szeretlek... mnmmmm... múúúúú...

– Na tessék! Fogadtam a gyerekkel, hogy ahogy megjössz, kezedbe veszed azt a távkapcsolót! Tessék! És persze, hogy ma is meccs lesz. Tegnap is meccs volt. Holnap is meccs lesz. Mindennap meccs van. Csak én nem vagyok, csak mi nem vagyunk soha.

– Csak ti vagytok és mindig, mókuska. És nem lesz meccs. Soha többé nem lesz meccs. Csak még ez az egy. Mert ez Arsenal. Gyere, nézd te is, gyere, ülj ide az ölembe, ezt nézd, Arsenal, sanálka, Amálka... A durva anyját! Lááttad ezt? Ez fantasztikus volt! Bübüke, übüke...

– Ha még egyszer nem szól bele senki a kagylóba, amikor fölveszem a telefont, én elköltözöm.

– Akkor én is költözöm veled, te mókuska, pólkuska, polikuska... Gyere, költözzünk egyet együtt... Mint a költöző madarak... egyszer itt, máskor ott... Hopp, hipp, hopp.

– Isten bocsássa meg nekem, soha nem szerettem anyádat, rémes egy szörnyeteg volt. De azért ezt nem akartam... ezt azért sajnálom... Hm... De legalább veszek egy fekete kabátot.

– Vegyél madárka, vegyél egy kicsike, picike fekete kabátot!

– Mi lenne, ha nem kopognál annyira azzal a bottal. Lehet azzal csendesebben is járni. Frászt kapok mindig, amikor elindulsz. Azt hiszem, megjött az Amadinda együttes. Pedig csak te mész ki pisilni.

– Kipp, kopp, kopogok, találd ki, hogy ki vagyok... Szeretlek.

– Mit hörögsz? Mit hörögsz már megint! Nem tudod rendesen venni azt a levegőt? Hé! Mit hörögsz... Hé! Mi van! Nővérke! Nővérke!

– Hrrrrr... Puszi... Hrrrrr...

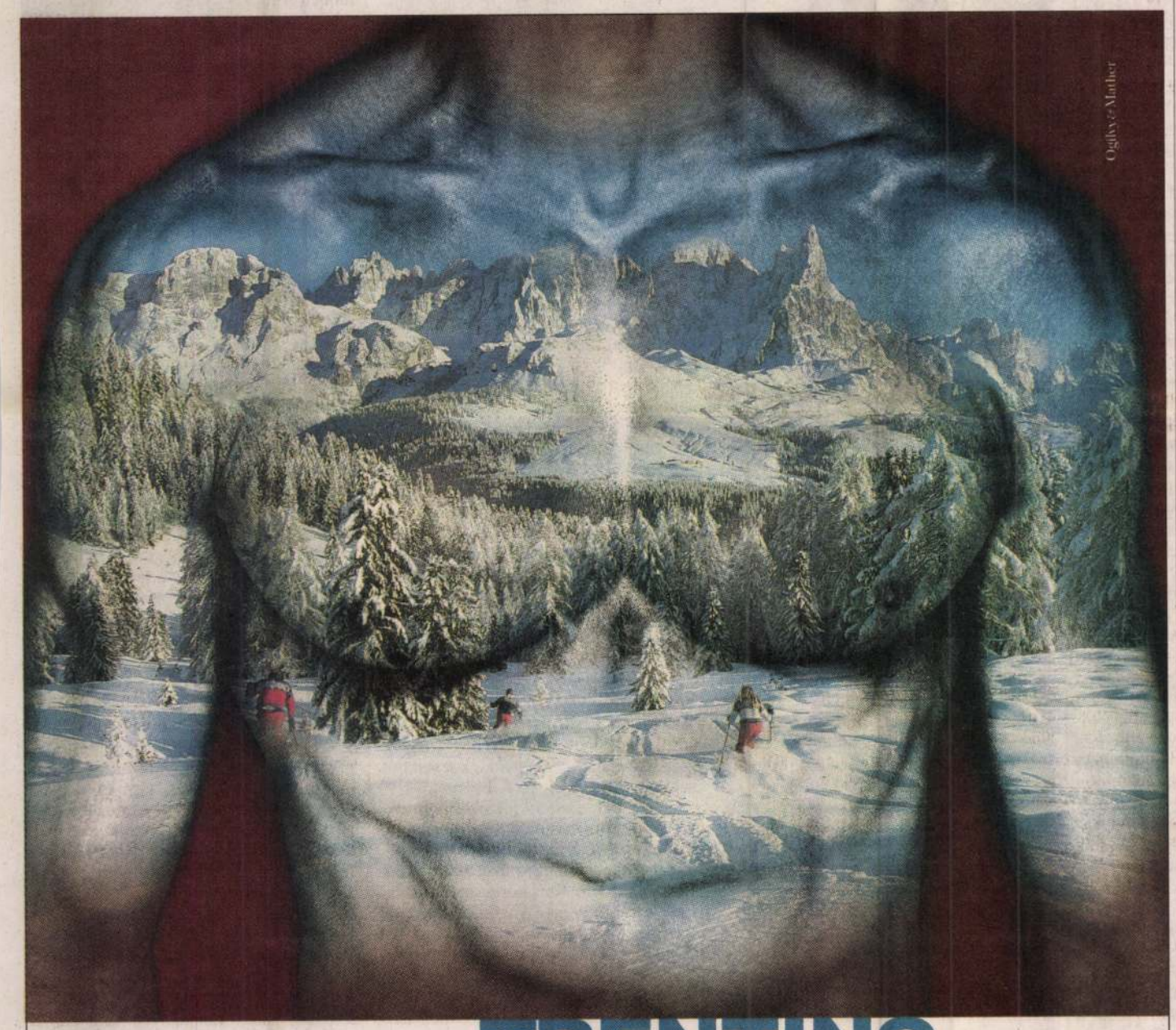

TRENTINO.
A TERMÉSZETES
FELTÖLTŐDÉS.

Üdvözöljük Olaszország egyik legszebb tartományában! Ahol Itália — a művészetektől egészen az olasz konyháig — a legtöbbet nyújtja Önnek. Ahol még zavartalanul élvezheti a természet kincseit. Ahol a vendéglátás a környezet védelmét is jelenti. A Dolomitok varázslatos vonulatai közt a világon egyedülálló, hatalmas síés snowboardpályák, modern sífelvonók és mesés tájakat átszelő síutak várják Önt. De este sem kell unatkoznia: látogasson el egy kellemes étterembe, és élvezze a hagyományos olasz ételek fantasztikus ízeit, majd gyönyörködjön az ezer fényben úszó völgyekben. Üdvözöljük Trentinóban!

TRENTINO
TERMÉSZETES ENERGIA OLASZ MÓDRA.

Szeretnék tájékoztató anyagot kapni Trentino üdülési lehetőségeiről.

Vezetéknév _____ Keresztnév _____

Születési év _____ Város _____ Utca, házszám: _____

Irányítószám _____ Ország _____ Az utazás tervezett időpontja _____

A tájékoztató anyag magyar nyelven nem áll rendelkezésünkre, de kérésére eljuttatjuk Önnek angol ☐ vagy német nyelven ☐
Vágja ki, ezt a kupont, és küldje el nekünk a következő címre: Azienda per la Promozione Turistica del Trentino - Via Romagnosi, 11 - 38100 Trento - ITALY Tel. 0039.0461.839000 - Fax 0039.0461.260245 - Internet: www.trentino.to - E-mail: info@trentino.to. Az Azienda per la Promozione Turistica del Trentino garantálja az adatok bizalmas kezelését a 675/96. törvénycikk rendelkezése értelmében.

NE

CSENGERY KRISTÓF

Így próbálva feledni

Kisdedek volnánk valamennyien? Ha
így van, az sem furcsa talán, hogy (illőn
önmagunkhoz) játszadozunk: halállal
és születéssel;

megfakult múlttal, melyet újrafestünk
(tíz-tizenkét évre elég friss a szín);
éber álomban, kirakós jövővel,
lesve a formát,

mely kezünk munkája nyomán a részek
összegéből lám, kitelik egésszé
(s el nem ismervén: a titok – nem az, mert
hogy mi az ábra,

tudtuk azt régtől). Akad egyszerűbb lény:
ő a testtől kérdez, az ismeretlent
űzi élethosszig, az újat újból
újra cserélve;

más a lélekkel teszi ezt: barátság,
gyűlölet, vallás, szerelem – ha láng kell,
hát legyen láng, égjen az élet, égjen
az, aki éli.

Mindezekben egy a közös: a kisded
játszik, így próbálva feledni, hogy nem
tudja, honnan jött, hova tart, ki ő, és
itt mi a dolga

Csengery Kristóf (1957) Távolodások és közeledések című kötete 1983-ban jelent meg a Magvetőnél.

Úgy, mint az úri szabó...

Varga Imre beszél műveiről

Varga Imre november 16-án, az első Magyar Köztársaság kikiáltásának évfordulóján vette át a Nemzeti Galéria Lapidáriumában a XXI. Század Társaság által az idén először adományozott Hazám díjat. A művész óbudai múzeumában a szobrairól beszélgetünk. Mondom, gyakran járok a Várban, és a Bécsi kapunál három és fél évtizede álló Táncsicsot nézve mindig felöltik bennem, vajon miért csinálta olyan garabonciás formára.

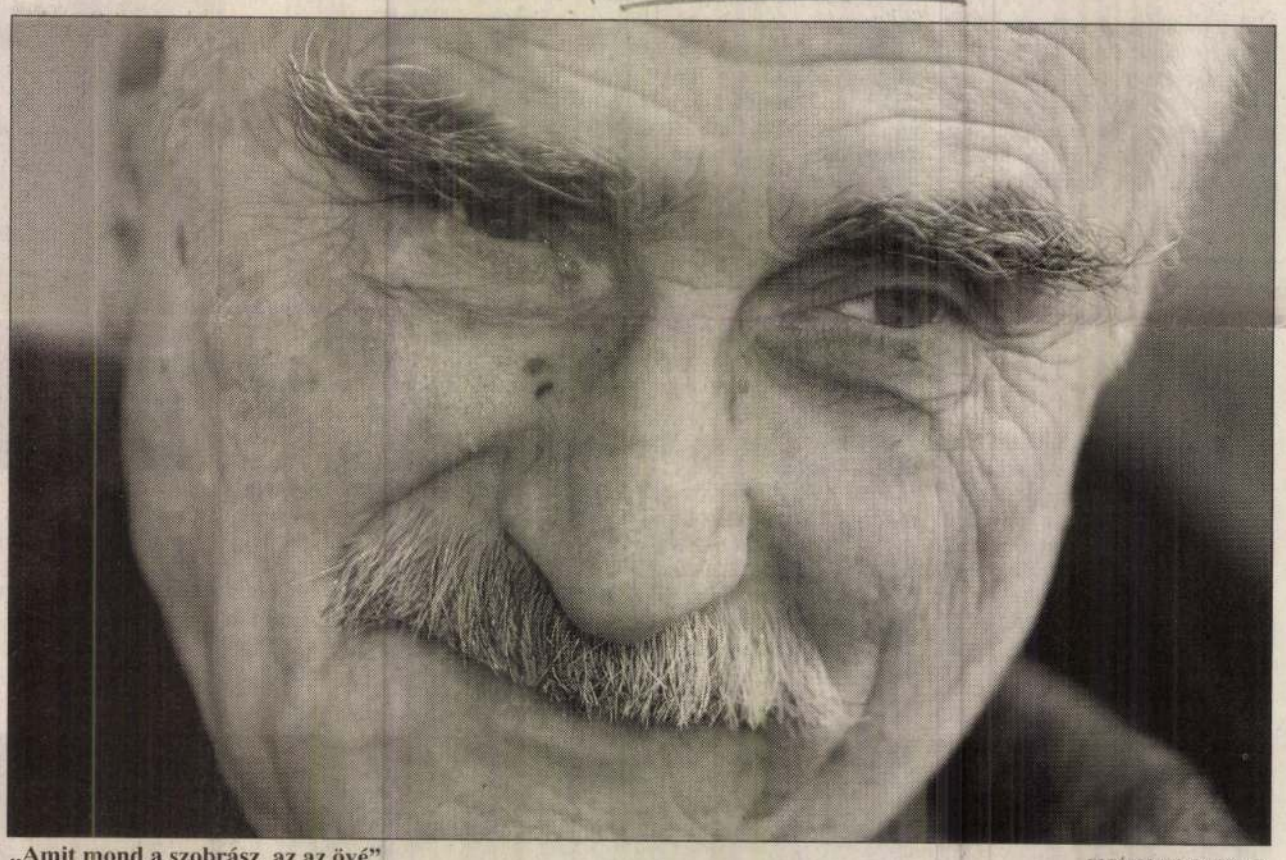

„Amit mond a szobrász, az az övé"

FOTÓ: SOPRONYI GYULA

HOVANYECZ LÁSZLÓ

– Táncsics? Talán az volt. Egy átvert garabonciás. Akit úgy rejteget a felesége a szabadságharc után, mint az őserdő a japán katonát, aki húsz esztendő múlva jön rá, hogy vége a második világháborúnak. Önéletírásában benne van, hogyan verték át a márciusi ifjak, aminek nyomán a továbbiakban mindig megrögzött forradalmárként tartották őt számon. Persze Táncsics nem így írta meg, mert naiv ember volt. Vele egyébként az a legfontosabb probléma, amit önképzésnek szokás nevezni. Ha valaki a művelődés útján haladva kihagy bizonyos szakaszokat, azokat többé nem tudja pótolni. Nem azért, mert az elmulasztottakat nem lehet megtanulni, hanem, mert olyan ismeret uralkodik el a gondolkodásán, amelyet később szerzett meg. Ez letakarja azt, ami igazán érdekes, felborul a tudás valódi értékrendje. Ez történt Táncsicsnál, ebből adódott az a lenéző, vállon veregető magatartás, amellyel iránta a magyar szellemi élet viseltetett. Valójában Ady emeli be őt a magyar kultúrába, amikor azt írja: „Kend volt, Táncsics Mihály, / A mi kora lelkünk." Ady fedezte fel Táncsicsot, ő látta meg, hogy kicsoda is a magyar történelemben, kultúrában. A huszadik században Nagy Lajos folytatja, amit Táncsics elkezdett. Szinte egyképpen morózus, egyszersmind indulatos, keserű, mert hasonló sorsú, egyaránt sokat gyalogló, bütykös lábú emberek ők. Én mindenesetre szeretem ezt a Táncsicsot. A modellt is meg a szobrot is, az alakot, aki malaclopójában, hóna alatt a könyvekkel, elkeseredetten, megszállottan, láthatóan monomániásan dől előre.

A hiányzó zárókő

Azt mondja Varga Imre: a szobrász jobbára nem választja a témáját. Úgy van, mint az úri szabó: rendelésre dolgozik. Mindenki visszavágyik az 1900 körüli időbe, amikor a művészek maguk választották a témájukat. Akkor alkotott Rodin, akinek a legtöbb művét máig nem helyezték el úgy, ahogyan ő elképzelte. A talán leghíresebbet, a Calais-i polgárokat sem. Korunkban a szobrász egyet tehet: elfogadja a megrendelő által kijelölt címet, de amit mond, az az övé. Így történt ez Varga Imre szobrai esetében is. Nézzük őket.

– *Károlyi Mihály.* A gróf. Az ő szellemi nagyságát abban láttam, hogy következetesen küzdött egy demokratikus világért. Írásait, mások róla szóló emlékezéseit, felesége, Andrássy Katinka emlékiratait olvasva sok mindent tudtam róla. Tudtam, hogy tábetikus volt, ezért csoszogott. Tudtam, hogy nyílt szájpadlással született, édesapámék mesélték, hogy elmentek Kaposvárra meghallgatni az „ugató grófot". Világos volt előttem, hogy egy ilyen sérült ember mindig kompenzálni igyekszik, ezért jellemében ott van a gyanakvó krakélerség, a sértődékenység, egyszersmind a szoknyavadászság. Miután Kun Béláék lemondatták – aminek a históriáját később ő megváltoztatta –, és emigrációba kényszerült, igen szoros kapcsolatban maradt Jászi Oszkárral. Rengeteg levelet írtak egymásnak. Jászi történészként újra meg újra belefogott az őszirózsás forradalom értékelésébe. Károlyi kényszerű visszavonultságában, elszigeteltségében inkább a saját életét próbálta megideologizálni. Azt, hogy miként történhetett, hogy őt, mint a korábbi idők ellenzéki vezérét 1918-ban köztársasági elnökké választották. Végül oda jutott, hogy a véletlenszerűségekből egy logikus szellemi fejlődési pályát alkotott. Pedig hol volt ott a logika? Károlyi népvezér volt? Ha az lett volna, nem menekül rövidesen Gödöllőre, a Grassalkovich-kastélyba a forradalom elől, mert tudja, hogy akit felkiáltással választanak meg köztársasági elnöknek, annak naponta újra meg kell magát választatnia. Szóval ő – ekkor legalábbis – igazi arisztokrata volt. Mindennek ismeretében csináltam egy jelképrendszert. Ennek első eleme a szobrot keretező megtört ív. Ez teremt kapcsolatot a Parlamenttel, amely tisztességes hamisítvány: tipikus barokk épület, gótikus ruhában. Az én munkámban ismétlődik a hamisítás: az egymást elkerülő, összerogyással fenyegető két ív záróköve hiányzik. Az ív alatt ott áll az öregember megrendülten, botra támaszkodva. A szemüvegén át látható szemeit gondosan mintáztam. E szemek nagyobbak, mint a valóságban volnának. A pártközpontban sokan azt kifogásolták, hogy én az öreg Károlyit ábrázolom. Nem magyaráztam el, hogy számomra az ifjú, krakéler, szoknyavadász gróf egyáltalán nem szimpatikus. Én az érett, sőt megtört Károlyit tartom nagyra. Ámde ezt nem értékelte Katinka nagysád sem. A fél kormányt a műtermembe híva mondta: először is az én férjem daliás ember volt, azután pedig se díszzsebkendőt, se monoklit nem viselt, ha mégis, azért, mert rossz volt a szeme. Erre megmutattam a tőle kapott fényképet, amelyen Károlyi házikabátban is díszzsebkendőt viselt, továbbá megkérdeztem: ha valakinek van szemüvege, mi szüksége a monoklira? Haragban váltunk el. Kompromisszumra való készségem jeléül elhagytam a monoklit. Megtartottam viszont a díszzsebkendőt. Jó egy esztendő múlva Katinka asszony azt mondta nekem egy fogadáson: mindenfelé azt beszélik, ez Európa egyik legjobb emlékműve.

Radnóti Miklós. Számomra személye és költészete egyaránt vonzó. Tétovasága, mondhatnám tématlansága a legvonzóbb benne. Nem a Razglednicákat vagy az Eclogákat olvastam tőle elsőként. Hanem a Hasonlatokat. „Olyan vagy, mint egy suttogó faág, / ha rám hajolsz, / s rejtelmes ízű vagy, / olyan vagy, mint a mák, / s akár a folyton gyűrűző idő, / oly izgató vagy, / s olyan megnyugtató, / mint sír felett a kő." Szinte példátlan az a bensőségesség, amit Radnóti által megismertem. Azután sok mindent megtudtam róla. Hogy kikeresztelkedett, s hogy katolikussága is erős volt. S hogy szinte egyszerre vált élessé számára minden. Amikor először vonult be munkaszolgálatra. Amikor először csodálkozik rá a világra: de hiszen ő nem valami más fajú lény, ő ide tartozik testével, lelkével. És ebbe az idetartozásérzésbe hirtelen belehasít valami. A kitaszítás, mely nyílegyenesen következett a Teleki Pál-féle numerus claususból. Egy tudós embernek a törvénybe iktatott iszonyatos tévedéséből. Egy tudós ember rémületes statisztikájából: ha ennyiből enynyi van mennyiségileg, akkor ennyinek kell lennie minőségileg is. Micsoda rettenet! Statisztikát erőltetni egy élő közösségre. Azt követelni, hogy egyformán szüljön tehetséget mindenki. Micsoda barbárság! Már Madách elborzadva ábrázolja ezt Az ember tragédiája Falanszter-jelenetében, ahol Michelangelót széklábat faragni rendelik. És akkor jön Teleki, aki törvénybe iktatja a széklábfaragás kötelmét. Amiből azután egyenesen következik a többi zsidótörvény. Ez lezárja az utat Radnóti előtt is. Már csak egy útja van, ami befelé vezet, önmagába. Erről beszél az én Radnóti-szobrom: egy út van, befelé, mert csakis ott, bent van a szabadság.

A Lenin-szobor. Rendelés volt, mint a többi. Úgy is csináltam meg. Óriási politikusfej a zászlórúdon. Alatta egy kicsi, pocakos ember, zsebre dugott kézzel, megy le a lépcsőn és sugárzik róla: nem valósítható meg az „elképzelés". Erre persze rá lehet írni, hogy Lenin-emlékmű. Akinek azonban van szeme, az látja, miről szól. De ha nem nézünk, nem látunk, csak annyit tudunk, hogy ez itt Lenin, elég intézkedni: elbontani!

Történelmi tabló

Mint a *Kun Béla-emlékművet.* Pedig én abban is elmondtam azt, mit gondolok arról, amit tőlem rendeltek. Ha valaki megnézi, a következőket látja. Egy meglehetősen ellenszenves figurát, Kun Bélát, aki kalapjával a kezében búcsúzik. Mellette áll a lámpavas. Ez, amióta Petőfi megírta, hogy Akasszátok föl a királyokat!, a magyar nyelvben nem világítóeszköz-tartót, hanem akasztófát jelent. Kun előtt hosszú sorban mennek az áldozatai. A bal szélen Károlyi Mihályné, Andrássy Katinka, esernyővel és egy gyerekkel. Mellette Károlyi Mihály, itt már ifjan, kalapban. Utánuk sorakozik fel a polgárság. Középen, Kun Béla alatt az a négy ukrán tiszt, akit személyesen ítélt halálra, mert Magyarországon a hadifoglyok között verbuváltak a – nem tévedés – a szovjet Vörös Hadsereg számára. Tőlük jobbra szimbólumok vannak. Uitz Béla ludditái és Derkovits Gyula 1514-es fametszet-sorozatának figurái. Mindezen alakok laposak, míg Kun testes. Az egész pedig úgy lebeg, mint az álom. Mint az a kép, amelyet Kun Béla képzelhetett maga elé a cellájában a forradalmi napokra visszaemlékezve, amikor 1938-ban kivégezték a Szovjetunióban. Egy történelmi tablóról van tehát szó, amelyet lehet nem szeretni. Nem is szerették. Elsőként az I. kerületi pártbizottságról tiltakoztak a szobor ellen, mivel az ő fennhatóságuk alatti Vérmezőre készült. Elmondtam nekik, hogy ez egy történelmi tabló, amely úgy fest, mint ha egy vizes újságlapot az őszi szél odaragasztott volna a falra. Alatta pedig ott van az idő sűrítménye, a felemelkedő, szűk kockakő. Elmondtam azt is, hogy én utálom a forradalmakat. Meggyőződésem, hogy a forradalom annyira visz előre, mint a lepra. Elpusztítja az embert, azután jöhet a helyébe más. Lehet, hogy történelmileg szükségszerű a forradalom, de nem alkot semmit, csak rombol.

A Kun Béla-szobrot jól sikerült műveim között tartom számon. Egy igazi halálmenetet látok benne. Egy haláltáncot. Mint a szúnyogok, úgy rajzanak az akasztófa mellett álló Kun körül az áldozatai. Hogy ezt észrevegye valaki, ahhoz nem kell plasztikai műveltség. Csak azt kell tudni, hogy Derkovits 1514-es metszetei egy levert forradalomról szólnak. Hogy Uitz Béla ludditái, a géprombolók mit is testesítenek meg. Mondom, ehhez nem kell plasztikai műveltség. Még történelmi sem. Még politikai sem. Csak olvasni kell tudni. Például Babitsot, aki ezt írja: „Ezek hideg szonettek. Mind ügyesség / és szenvtelen, csak virtuozitás. / Bár munkában manapság nincs nemesség, / ez csupa munka, csupa faragás. / Ha költő, ki lázát árulja: tessék! / itt állok cédán levetkőzve! lásd!: / ez nem költészet; de aranyművesség, / s bár nem őszinte, nem komédiás. / Minden szonett egy miniatűr oltár, / ki vérigéket, pongyolán, szeret, / az versemet ezentúl ne olvassa. / Ki hajdan annyi szívek kulcsa voltál, / Szonett, aranykulcs, zárd el szívemet, / erősen, hogy csak rokonom nyithassa."

Legendától ihletve

Alkonyodik az óbudai Varga Imre Múzeumban. Már vagy a tizedik megvilágításban látjuk Czóbel Bélának a kertben lévő, a festő negyedszázaddal ezelőtt, épp halálának évében készült szobrát. A művész szívének kedves alkotás ez.

– Czóbelben a hihetetlen lelkierő, a következetesség, a terveihez való ragaszkodása volt a vonzó. Még közvetlenül a halála előtt is nagy képsorozatokat tervezett. Megrendítő volt látni, hogy a kilencven év fölötti beteg öregember milyen harmonikusan illeszkedett be a természet rendjébe. Hogy nem változott keserű, lemondó aggastyánná. Hogy cselekvő emberként igyekezett élni mindhalálig. Olyan harmóniára lelt ő, amelyben az emberi élet nem oszlik szakaszokra. Czóbel-szobromat még egy legenda is ihlette. Talán Renoirral történt, hogy öregkorában odakötöztette a krétát az ujjához, úgy rajzolgatott a papírra, és az utolsó szavai ezek voltak: még fejlődöm. Czóbel nagyon modern festőként indult a múlt század elején, azután, ahogyan telt az idő, úgy vetkőzött le minden felesleges cicomát. Egyre inkább egy csodálatos színvilág volt az, ami a természethez, a világhoz kötötte. Úgy éreztem, hogy Renoir után ő talán azt mondhatta volna: még látok. Mert ez volt az ő leggyönyörűbb tulajdonsága: a látás.

Beesteledett az óbudai múzeumban. Varga Imre Czóbel-példázata persze nem a mának szól. Ő keményen dolgozik. A héten jelent meg az Argumentum Kiadónál egy album, amely 1990 óta született munkáinak fotóit tartalmazza. Németországban leleplezésre vár Adenauer–De Gaulle-szobra. Készülőben van munkaszolgálatos emlékműve. Izraeli megrendelésre csinálja Wallenberg szobrát. Idehaza fog állni II. Lajos szobra. Szóval Varga Imre jól van. Jól érzi magát műtermében és óbudai múzeumában. Jól érzi magát gyakori külföldi útjain, mert örül, hogy hazajöhet.

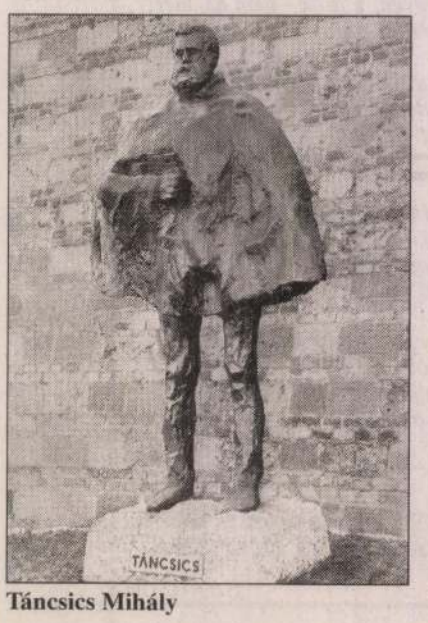

Táncsics Mihály

Károlyi Mihály

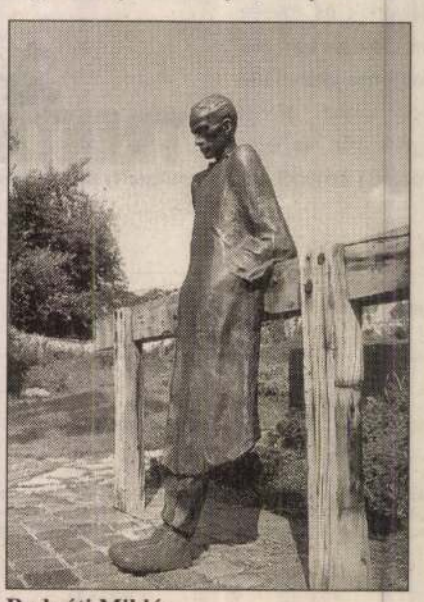

Radnóti Miklós

Lenin

Czóbel Béla

A KOLLER GALÉRIA

SZERETETTEL MEGHÍVJA

VARGA IMRE

SZOBRÁSZMŰVÉSZ

FESTMÉNYEIBŐL, GRAFIKÁIBÓL, SZOBRAIBÓL
RENDEZETT KIÁLLÍTÁS MEGNYITÓJÁRA
1999. MÁRCIUS 17-ÉN 17 ÓRÁRA

MEGNYITÓT MOND: MELOCCO MIKLÓS SZOBRÁSZMŰVÉSZ
KÖZREMŰKÖDIK: HAUMANN PÉTER SZÍNMŰVÉSZ

A KIÁLLÍTÁS NYITVA: 1999. ÁPRILIS 3-IG
HÉTFŐ - PÉNTEK 10 - 17, SZOMBAT - VASÁRNAP 10 - 18 ÓRÁIG

KOLLER GALÉRIA

1014 BUDAPEST, TÁNCSICS MIHÁLY UTCA 5. TEL.: 356-92-08

Szilveszter pápa a Szent Gellért-templom előtt

Varga Imre szobra a rezignált főpapot állítja modern világunk elé

Lőcsei Gabriella

A miniszter úr műfaji tévedésben van, nem karikatúra, portré a magas rangú vendégről készült rajz – mondta a diák *Varga Imre*, aki az iskolájába érkező *Teleki Pált* a maga kusza vonásaival megörökítette.

Sugárzott róla a szellem, emlékszik a művész hatvanvalahány esztendő távlatából, de ugyanakkor olyan „bonyolultság" uralkodott ábrázatán, amely a gyermek számára szinte komikussá tette alakját.

Egyházi iskolába járt, a papi környezetnek, amelyben nevelkedett, óriási hasznát látta később, tűnődik a budai Szent Gellért-templom kérésére mintázott szentek képe fölött. A legutóbbi, *Szilveszter* pápa szobra (a második Európában, mondják, amelyet annak a főpapnap emeltek, aki rövidre szabott „helytartósága" idején tanítványával, *III. Ottóval* közösen a kontinens lelkiségét és államhatalmi jellegét, a Respublica Christiánát megtervezte) fanyar céltudatosságot, rezignált világismeretet is sejtet, a koncepciózus szolgálattevő nagyságát. Ez az öregember már nem kötődik a földi javakhoz, az evilági hatalomhoz, a szolgálatért önmagáért él, a keresztény egyetemesség védelmezésére is gondolva küldi a koronát magyar földre, *Istvánnak*. A koronaküldő pápával kapcsolatos hiedelmeink is benne foglaltatnak e ma felavatott bronzalakban, s a 78 esztendős szobrász mindvalahány gondolata, ismerete is II. Szilveszterről.

A nyúlánk figura fején tiara, a római pápák hármas koronája. Kortévesztő jelzésnek gondolnánk, hiszen Szent Péter százegyvenegyedik utóda, a *Gerbert d'Aurillac* reimsi püspökből 999 áprilisában II. Szilveszter néven pápának megtett történelmi személy „regnálása" idején még nem volt az egyházfői rang és hatalom jelképe ez a fejék. A mai ember számára azonban a pápai méltóság jelzésére nincs egyértelműbb ismertetőjel, mint a tiara.

– Nem én követtem el először Szilveszter pápával kapcsolatban ezt az anakronizmust, hanem az a francia püspök, aki valamikor a XVI. században lejegyezte, mit látott, amikor a pápa koporsóját megnyitották. Ő odalátta, én odatudtam a hármas koronát Szilveszter pápa fejére – mondja Varga Imre. – Pásztorbotjához pedig a Szentlélek jelképét illesztettem – folytatja a művész – a szellemi hatalom kifejezésére.

A korábbi Varga Imre-szobroktól eltérően ez a mű talapzaton áll (*Bartók* vagy az esernyős nőalakok, *Radnóti* egy síkban „él" a szemlélővel, legfeljebb néhány tapintatos utalás jelzi világuk „másságát"), azt gondolná az ember, a művész ezáltal is érzékeltetni kívánja ennek a legendáriumok ködébe vesző történelmi alaknak a fölöttünk valóságát. A magyarázat azonban, amit a posztamentumról kapunk, minden feltételezésünknél egyszerűbb: eredetileg a *Kiss András* tervei alapján épült Szent Gellért-templom belső terében szerették volna fölállítani a millenniumunk, ezer- esztendős keresztény államiságunk előtt is tisztelgő alkotást, ám amikor az a döntés született, hogy köztéri szobor legyen a koronaküldő pápa emlékműve, jelentőségét is hangsúlyozva, a rálátást is segítve, kőépítmény emelte a nagyvárosi mindennapok síkja fölé a már a X–XI. században az egységes Európáról gondolkodó s érte tevékenykedő szentatya szobormását.

A visszakapott vallásszabadság egyik első, látványos jelzéseként emelt modern templomot, a Szent Gellért-plébániát több Varga Imre által megformált magyar szent szobor képmása is díszíti, vigyázza. Itt áll Szent István (a vatikáni magyar kápolnában és az aacheni székesegyház oldalában látható Szent István-szobor vonásaival – nem fogok ellentmondani önmagamnak, hogy amit hazámnak mintázok, más legyen, mint amilyen a külföldön látható első keresztény magyar király szoborábrázata), *Szent László*, a lovagkirály, a „mandulával táplált", előkelő s finom *Szent Imre* herceg, *Szent Erzsébet*, a várúrnő a maga nagyvonalú, önfeláldozó méltóságával, és *Szent Margit* szigorú apácaságával. A templom névadóját, *Szent Gellértet* is Varga Imre munkája jeleníti meg, testi hullását és lelkének égbe emelkedését egyetlen kompozícióban sikerült kifejeznie a művésznek. (Most készül az altemplom XX. századi Pietája, amelynek Máriája nem elveszített egyetlen gyermekét gyászolja, hanem minden egyes halottját a végzetes modern századnak.)

Gerbert d' Aurillac, aki három évig ült Szent Péter trónján, az egységes Európáról álmodott

FOTÓ: TÓTH TIBOR

Tíz éve már, hogy Varga Imre sokat dolgozik külföldi megrendelőknek, szobraival benépesíti a német, a francia s az olasz városok köztereit, közintézményeit. Az ifjú *Rákóczi Ferenc* az egyik német városka főterén üldögél, elegánsan, ragyogón, mellette randevúzik a fiatalság, noha nemrég még azt se tudta, hogy élt egyszer a világon egy főúr, akit Rákóczi Ferencnek hívtak. Útrakészen áll a művész kertjében a német megrendelésre készített államférfiúi szoborpáros, *De Gaulle* és *Adenauer* kancellár hatalmas bronzmása.

Elégtétel lehet Varga Imre számára – mondom –, hogy a keresztény egyházak és a nyugati demokráciák nagy reményekkel és jelentős megrendelésekkel fordulnak hozzá, miközben idehaza nem és nem tudják feledni bizonyos emberek, rétegek, hogy a '60-as, '70-es, de még a '80-as éveknek is az egyik legtöbbet foglalkoztatott művésze Varga Imre volt. (Voltak idők, nyilatkozta pár esztendővel ezelőtt, amikor évente 10-12 szobrot kellett elkészítenie... Gondolkodni csak a gyors sakkparti szintjén lehetett...) A szakmai, a kritikai zúgolódások igazából sohasem ütötték szíven – válaszolja. A mohácsi *Leninért* és a budai *Kun Béláért* haragvók szavai sem sértik fel lelkét, politikai szimbólumoknak tartott műveinek az eltüntetése sem. A népnek joga van (szoborbontó) döntésekre, aki szembefordul népével, saját kultúrájával fordul szembe – vallotta 1993-ban, ezt vallja ma is. Azokból a reflexiókból építkezik legbelül, amelyek híven tanúsították, voltak, nem is kevesen, akik megértették a kor parancsára készült szobrainak az – úgymond – többrétegű jelentéseit. Hogy Leninje lefelé haladt a lenini úton, hogy Kun Béla előtt a 1919-es emlékművön a polgári létforma képviselőinek halálmenete volt látható... Hogy „kibeszélt" a szobrai mögül.

A hetvenedik születésnapján föltett kérdésre: mit vár a jövőtől, és mit önmagától az új világban, mosolygva válaszolt nyolc esztendővel ezelőtt: „A tévedéseket várom magamtól, egy új világban új tévedéseket fogok elkövetni." Most is derűvel hirdeti, a művészet kitöltötte az életét. A fanyalgásokat, bántásokat, furkálásokat és heves kirohanásokat nem tartja igazán lényegesnek.

– Én ennek az országnak egytízmilliomod részben a tulajdonosa vagyok – mondja. – A magam tulajdonaként védtem 1943-tól a második világháború végéig, mint „zuhanóbombázó földbirtokos". (A megjelölés 1945 után egy Veszprémből Varga Imre szülőföldjére, Siófokra küldött kommunista agitátortól származik.) Se külső, se belső emigrációba nem vonulok, soha nem is vonultam, mondja. – Ez az én hazám. Eladni alólam nem lehet, kiutálni sem engedem innen magamat.

Varga Imre

Erősödött tegnap a forint

A kutatók szerint indokolt volt a árfolyamsáv szélesítése

Megerősödött a forint annak nyomán, hogy a jegybanktanács tegnaptól kiszélesítette a nemzeti valuta euróhoz igazított sávját. A jegybank elnöke szerint ez a várakozásaiknak megfelelő reakció volt. Gazdaságkutatók indokoltnak tartják a jegybanktanács döntését.

HÍRÖSSZEFOGLALÓ

Második legnagyobb forgalmát érte el tegnap az árutőzsde devizapiaca, összesen 32,03 milliárd forint értékben kereskedtek. A forint minden jegyzett devizához képest erősödött, a dollárhoz mérten majdnem öt forintot. Elemzők, de maga a jegybank is árfolyam-erősödést várt a forint sávjának kiszélesítésétől – derül ki a gazdaságkutatók, valamint *Járai Zsigmond* jegybankelnök tegnapi nyilatkozataiból. A devizapiacon, a kereskedés kezdetekor okozott némi zavart a jegybanktanács döntése nyomán született új helyzet, de végül is – félórás „ideges ajánlatháború" után – megindult a kereskedés – számolt be az MTI.

A gazdaságkutatók kedvezően fogadták a forint sávszélesítését. *Belyó Pál,* az Ecostat igazgatója szerint az árfolyamsáv szélesítéséhez a kedvező első negyedéves mutatók szolgáltatták a megfelelő időpontot. A kutató rövid távon nem vár jelentős hatást a döntéstől, az idei inflációt továbbra is – a konszezus szerinti – 9 százalékra teszi. Szerinte a jegybanktanács döntése miatt nem alakulnak kedvezőtlenül a gazdaság egyensúlyi mutatói. Álláspontja szerint a folyó fizetési mérleg és ezen belül a külkereskedelmi mérleg nem érzékeny a versenyképesség kismértékű változására.

Petschnig Mária Zita, a Pénzügykutató Rt. tudományos főmunkatársa arra hívta fel a figyelmet, hogy a kormány tavaly augusztusban még elutasította az akkori jegybankelnök, *Surányi György* sávszélesítésre tett javaslatát. – A kormányzat akkor az infláció leszorításával szemben a gazdaság növekedésére helyezte a hangsúlyt, most már az árszínvonal emelkedését kívánják hűteni – tett hozzá.

Ezzel kapcsolatban *Varga Mihály* pénzügyminiszter a Magyar Nemzet kérdésére azt mondta: nem újkeletű a kormányzat sávszélesítésre vonatkozó elképzelése, viszont korábban a teljesen bizonytalan gazdasági környezet nem kedvezett volna egy ilyen lépésnek. Most viszont optimális lehetőség mutatkozott a forint árfolyamsávjának kiszélesítésére.

A FORINT ÁRFOLYAMSÁVJÁNAK kiszélesítése növeli az árfolyamkockázatot. Ez a Malév Rt. számára is kihívást jelent, mert magas a társaság külföldön keletkezett bevétele – tudtuk meg a Malév illetékesétől. A Malév megfelelően kezelni tudja a forint árfolyam-ingadozását. A társaság ugyanakkor hangsúlyozza: a Malévot leginkább az euró–dollár keresztárfolyam-kockázat érinti.

Eladás előtt a Hotel Rózsadomb

CSÁKÓ ATTILA

Az SHK Invest Ltd. és az Autóker Holding Rt. közül kerülhet ki az a győztes pályázó, amelyik megveheti a Hotel Rózsadombot – mondta lapunk kérdésére *Sallai Lajos,* az ingatlant meghirdető Rózsadomb Szállodafejlesztő (RDMB) Kft. igazgatója, majd hozzátette: a pályázat nyílt volt, a pályázati anyagot hat érdeklődő vásárolta meg, de csak két komoly érdeklődő maradt.

A kiírás úgy szólt, hogy a pályázat felnyitásáig tízmillió forintot kellett befizetni, majd ezt követően 200 milliót kell átutalni. Utóbbi pénzek ez idáig még nem érkeztek meg a számlára.

A gibraltári off-shore SHK Invest Ltd.-t kifejezetten a szálloda megvásárlására hozták létre tulajdonosai. A cégnek korábban már volt aláírt adásvételi szerződése, azonban a bánatpénzen kívül akkor többet nem tudott fizetni.

A Hotel Rózsadomb minimális eladási ára 2,9 milliárd forint. Sallai Lajos elmondta, hogy amennyiben a befektető az eredeti terveknek megfelelően háromcsillagos, 300 szobás szállodát alakít ki az épületben, akkor megközelítőleg 4,5 milliárd forintos összberuházási költséggel kell számolnia.

A szálloda őrzése és fenntartása havonta 2,5-3 millió forint kiadást jelent a tulajdonosnak. Az egykoron SZOT-szállóként üzemelő hotelnek már három éve meg kellett volna nyílnia, de a Globex Holding bukása miatt ez meghiúsult.

Az ingatlan jelenleg az RDMB Kft. százszázalékos tulajdonában van. A cégben 50 százalék tulajdonnal bír Sopron város önkormányzata, míg a másik 50 százalék tulajdonosa a Hunguest Vagyonkezelő Rt. Azt az információnkat, hogy a tenderen befutó két cégnek (SHK és az Autóker) azonos tulajdonosa lenne, az igazgató nem tudta megerősíteni.

Újabb Samsung-beruházás

A portugáliai termelés települ Magyarországra

MAYER GYÖRGY

Összeszerelő üzemet létesített Magyarországon a Samsung Elektro-Mechanics Co. Ltd. (SEMCO), Korea legnagyobb elektronikai alkatrészgyártó vállalata. A Magyar Befektetési és Kereskedelemfejlesztési (ITDH) Kht. közreműködésével elkészült és tegnap felavatott szigetszentmiklósi gyár a a kelet-európai televíziógyártás megnövekedett alkatrészigényét elégíti ki. Ez a második hazai üzeme lesz a Samsungnak.

Hyung-Do Lee, a SEMCO alelnöke, vezérigazgatója elmondta: a beruházás eddigi értéke 21 millió dollár, melyet 2005-ig egy újabb, 46 millió dolláros ütem követ. A cég vezetésének számításai szerint az új üzemben már az idei évben 26 millió dolláros bevétel mellett, 1 millió dollár nyereség érhető el. A beruházás 2005-re tervezett második ütemének végeztével 120 millió dolláros bevétellel és 15 millió dolláros nyereséggel számolnak. A magyarországi üzem a Samsung portugáliai termelését veszi át.

Matolcsy György gazdasági miniszter az avatást követően hangsúlyozta: a beruházás a legmodernebb technológiát hozza Magyarországra, elősegítve a régió fejlődését és új munkahelyeket teremt.

Nem hitelező, hanem adós az OBA?

HUNYOR ERNA

Elkészült a felszámolás alatt álló Realbank harmadik, közbenső mérlegbeszámolója, amely tartalmazza az Országos Betétbiztosítási Alap (OBA) 5 154 397 987 forintos követelését is.

Mint ismeretes, a Realbank felszámolásának elrendelése előtt, a bank megmentésének érdekében tulajdonosként beszállt az OBA a Realbankba. A 3,2 milliárd forintos tőkeemelés azonban – az OBA szerint – nem bizonyult elegendőnek a pénzintézet megmentésére. Ezt követte a bank felszámolásának 1999. január 19-i elrendelése.

A pénzintézet bezárásának következtében számos egykori ügyfél pert indított a Realbank f. a.-val szemben. A károsultak jogi képviselői észrevételt és kifogást emeltek a bank legújabb közbenső mérlegbeszámolója, elsősorban az OBA több mint ötmilliárd forintos követelésének elismerése és D kategó-

Megint drágul az olaj

MTI

Ismételten meglendült az olajár, miután több amerikai finomító műszaki anomáliái miatt újra felerősödtek a készlethiány miatti félelmek. A globális alaptípusnak tekintett északi-tengeri Brent minőség júniusi határideje tegnap dél-után 28,26 dollár volt a londoni nemzetközi olajtőzsdén, 19 centtel drágább az előző záró árnál. A kontraktus előző nap 48 centtel, 28,07 dollárra drágult zárásra, Londonban. *Spencer Abraham* amerikai energiaügyi miniszter a héten azt mondta, hogy kiugró benzinárakra kell számítani az USA-ban.

RENDEZETLEN SOROK

Illúziót vegyenek!

VECSEY KÁROLY

Kezdhetnénk a kérdéssel is: sok, vagy kevés négy-

a választói akaratnak, a nép szándékának választások útján történő érvényesítését. Nem, erről szó sincs, annál fájdalmasabb azonban a tény, hogy ezzel is, mint a demokrácia legtöbb eszközével, nemcsak élni, hanem visszaélni is lehet. A visszaélés receptje általánosságban nagyon egyszerű. Így szól: kérdezz valami olyasmit, ami jó, kellemes, aminek a többség örülne – és ami egyébként is valószínűleg meg fog történni. Hogy éppen a másik oldalon, a politikai ellentáborban találták ki, és valósítják is meg, az most nem számít. Hátha nem veszik észre, hogy nem én vagyok az, aki a választói döntést végre tudja hajtani. Ha elég ügyesek va-

A BÁV Rt.-nél az arany minden grammja többet ér!

dorné fűzőnő és két fiatal szövőnő. Az erősebb, magasabb Kolesánszki Gáborné, a vékony, törékeny Gonda Veronika. Egyedül Horváthné ismerte Peterecznét, aminek roppant egyszerű a magyarázata: Jászainé és Liptákné 1966-ban jött a Pamutiparba tanulónak, a két fiatal szövőnő pedig éppen az évben született. Talán tehetnének valamivel többet a gyárban azért, hogy a generációváltozások ellenére se felejtődjenek el a Peterecznék.

Nem ismerjük egymást, így kissé nehézkesen indul a beszélgetés. Nézegetik Peterecznét magammal hozott fényképét, hümmögnek hozzá, kérdezgetnek felőle, én pedig újra és újra elismétlem, hogy miért is jöttem hozzájuk. Hogy éppen az az időszak érdekelne, amit már ők éltek át, ami lényegében folytatása annak a munkának, amit Peterecznéé és az ő generációja végzett.

Elsőként Liptákné vállalkozik rá, hogy elmondja tapasztalatait:

— Amikor mi idejöttünk — int a szemével az üzemvezető felé —, még a régi gépekkel dolgoztunk, amit 1970-ben cseréltek ki a mostani automatákra. Egy-egy mester mellé tíz-tizenegy szövőt is beosztottak, s ha azok között akadt egy-két gyengébb, a többi könnyen kisegítette. Most öt szövőből van két gyenge, az ő rossz munkájukat már lehetetlen korrigálni.

Próbálom pontosítani: Most tehát öt szövő jut egy mesterre?

— Igen.

A testesebb fiatal szövőnő közbeveti:

— Most éppen kettő és fél. Úgy átlagban.

Horváthné szövőből lett fűzőnő, de gyakran odaáll ma is a géphez. Pirospozsgás arca még színesebb lesz, amikor megszólal:

— Régen hajtottunk egyszerre hatnyolc gépet, aztán tízet-tizenkettőt, most huszonnégyet. Jó, ezek korszerűbb masinák, de akkor is túlzás. Jó tizenöt-húsz évvel ezelőtt a mester, a művezető szent volt és sérthetetlen, ma viszont egyedül a szövőnőnek van igazán tekintélye. Hozzá igazodik minden és mindenki. Holott, szerintem, kisegítő személyzet nélkül ő sem létezhetne. 1959-ben kerültem a Pamutiparba, háromhónapos átképzés után. Akkor még annyi szövőnő volt, hogy rostálták a jelentkezőket, én is két hónapig vártam, míg rám került a sor. Pedig én nem voltam teljesen kezdő, nekünk volt otthon saját szövőgépünk — ma is megvan még —, azon én már tudtam dolgozni. Pár éve, ha odamentem a mesteremhez, hogy nem érzem jól magam, lecserélt, és tett a helyemre egy kisegítőt. Most viszont azt mondja, hogy azért csak próbáljak tovább dolgozni. Különösen a délutáni és az éjszakai műszakban áll sok gép, mert nincs akit odaállítsanak mellé.

Visszakanyarodunk a szövőnők tekintélyéhez; úgy látszik, nagy hierarchiazavar lehet a textiliparban.

— Emögött az is van — élénkül föl ismét Liptákné —, hogy ők kapják a legtöbb pénzt, többet, mint a fűzőnő, a mester vagy akár az üzemvezető. Van, aki azt mondja: itt vagyok negyven éve, mester vagyok, nélkülem nem menne a termelés, és a szövőnőm többet keres, mint én. De vehetjük akár az én példámat is. Szövő voltam, tanultam, technikus lettem, és most keresek havi 6600 forintot. Te mennyit vittél haza a múlt hónapban? — fordul Kolesánszkinéhoz.

— Hétezret.

— Az nem lehet. Mindennel együtt?

— Igen.

— Ez akkor kivétel. Most mennyi az órabéred?

— Ötven forint.

— És a magáé? — kérdezem Veronikától, a másik szövőnőtől.

— Harmincnyolc.

Gyorsan elmagyarázzák, hogy Veronika technikumba jár, tanul, most sokat van távol, ezért keres kevesebbet az átlagnál. Végül az üzemvezető zárja le a témát:

— Nézze, mindig az kapja a legtöbbet, aki a legnélkülözhetetlenebb. Ez másutt is így van. Nálunk a szövőnők állnak a gépnél, ők vannak a legjobban leterhelve, belőlük van a legkevesebb, világos, hogy ők a mérvadók. Kényszerhelyzet ez, amibe hosszú évtizedek után jutott a textilipar.

Kolesánszkiné vendéglátóipari szakközépiskolát végzett Nyíregyházán, utána kötött ki a textiliparban. Férje vasesztergályos, az Izzó lakótelepén laknak, egy családi házban együtt a szülőkkel. A tetőteret szeretnék beépíteni, arra gyűjtik a pénzt.

— A tervrajzok már megvannak — neveti el magát kesernyésen.

— Ha mást tanult, miért lett mégis szövő?

Szép ovális arcát kerekre rajzolja a mosolygás.

— Főleg a pénz miatt. Tizenhat évesen többet kerestem, mint az édesapám. Pontosan 4400 forintot. Persze, az az igazság, hogy közben a szakmát is megszerettem.

Liptákné föláll az asztaltól, talán, hogy még nagyobb nyomatékot adjon a szavának.

— Tedd hozzá nyugodtan azt is, hogy megtaláltad itt a helyedet, beleilleszkedtél a kollektívába, idővel KISZ-bizalmi lettél, majd KISZ-titkár. Szóval jól érzed itt magadat.

— Hogy lett KISZ-vezető?

— Nem is tudom, lehet, hogy a nagy szám miatt.

— Mibe tud beleszólni mint munkás, vagy akár mint KISZ-titkár?

— Szerintem már azóta is sokat változott a helyzet, amióta itt vagyok. Lehet, hogy csak én kotyogok mindenbe bele, de úgy látom, hogy nálunk mindenki hozzászólhat mindenhez. Ha megoldható valami, akkor azon segítenek, ha pedig nem, megmondják, hogy miért nem.

Végre az üzemvezető is oldottabb, derűsebb.

— Addig döntéseket nem hoznak — mondja —, amíg a szakszervezeti bizalmiak jóvá nem hagyják. Ők pedig valóban a dolgozók véleményét képviselik.

— Maga mit szól mindehhez? — próbálom ismét szóra bírni a hallgatag Veronikát. De ő csak megvonja a vállát. Majd ennyit mégis hozzáfűz:

— A három műszak és a tanulás együtt nagyon sok nekem. Mindig fáradt vagyok, pedig nagyon szeretném befejezni a technikumot.

— Én most iratkoztam be a közgazdasági technikumba — kapcsolódik gyorsan a témához agilisabb kolléganője. — Nem akarok elmenni innen, íróasztalhoz sem akarok ülni, csak tanulni szeretnék. Nagyon jó lenne leérettségizni. Bármikor közbejöhet valami, és akkor jó, ha van az embernek másik lehetősége is.

Míg a többiek beszélnek, a szemem minduntalan Horváthnéra téved. Annyit már tudok róla, hogy mikor született, de azt nehezebb eldönteni, hogy az évei számához viszonyítva milyen? Idősebb-e vagy fiatalabb a koránál? A nehéz munka senki fölött sem múlik el nyomtalanul, meglátszik rajta is. Mindemellett mégis mennyi erő, frissesség van benne. Az ilyen típusra mondják: mindig van annyi ereje, amennyi a helytálláshoz kell — a családért, a gyerekéért, a feladatért, mindenért, ami az életévé vált. A kérdés is erről jut az eszembe: Mit jelent ez a gyár, az itt végzett munka? Hosszan gondolkozik, de aztán szabatosan, a hangsúlyra is ügyelve válaszol:

— Amit mi csinálunk, az nemcsak nehéz, de ártalmas is. Az embernek kikészül a gyomra, az idegrendszere, hiszen nyugodtan aludni sem tud. A sok állástól tönkremegy a lába. Általában minden harmadik szövőnő — magamat is közéjük sorolom — magas vérnyomással küszködik, mert a három műszak miatt nem olyanok a napok, mint normális esetben. Éjszaka nem lehet úgy dolgozni, mint nappal, és nappal sem úgy aludni, mint éjjel. S ha még tudnék is nappal aludni, be kell vásárolni, meg kell főzni, takarítani kell, ahol gyerekek vannak, azokat is el kell látni; állítom, hogy a három műszakban dolgozó asszony három-négy óránál nem alszik többet az éjszakai műszak után. Egyszerűen nincs rá ideje. A másik: az ember nem tud elmenni moziba vagy színházba; a televízióműsort sem tudom soha normálisan végignézni, mert ha délelőttös vagyok, mire elkészülök otthon mindennel, örülök, ha lefekhetek, ha délutános vagyok, mire hazaérek, már nincs tévéműsor, az éjszakás héten pedig akkor indulok otthonról, amikor kezdődik a főműsor. Kérdezem én, mit lehet csinálni három műszak mellett? Azért huszonhét évet lehúztam három műszakban, de a mai fiatalok ezt már nem vállalják, és igazuk is van. Én legalábbis megértem őket.

Jóval a délelőtti műszak után együtt jövünk ki a gyárból. Elgondolom: a majd száz éve épült műhelycsarnokok megálljt nem tűrő gépeinek hány munkásnő adta oda élete, fiatalsága, szépsége, asszonykora erejét, javát? Nézem beszélgető társaimat: vidámak, kigyógyíthatatlanok a tréfából, egymás ugratásából. Mintha a munkabéren túl, a nehéz sors ezt a törhetetlen életkedvet adta volna nekik jutalmul.

ÚJ KÖZTÉRI SZOBROK

JÖVŐT IGÉZŐ ELMÚLT IDŐ

Varga Imre szokatlan, mondhatnám: megrázó és a mai európai szobrászművészetben egyedülálló kompozíciót készített. A művet a Vérmezőn, az Attila út és a Krisztina körút találkozásánál állították fel. Mitől olyan eredeti és különlegesen egyedi ez a plasztika? Formai megoldásai miatt is, de különösképpen attól a belső tartalmi feszültségtől, ellentmondássá felerősödő ellentéttől, amely a kompozíció egészét és egyes részeit egyaránt jellemzi. A művész ebben a hallatlanul merész és végleteket összeölelő munkájában felhasználta mindazt a különleges szobrászi erényt, amely eddigi alkotói tevékenységét jellemzi. A tartalmi és formai sokféleség, a különböző technikák és anyagok együtt és egyszerre vannak jelen s új minőségként. Vargát eddig is jellemezte a kompozíció megteremtésének biztonsága, a monumentalitás képessége s az a bámulatos adottság, hogy szobrait gondolattal tudja megtölteni, anélkül, hogy a mű bármelyik részletéből „kikiabálna" a teremtő szándék és a felvállalt mondandó. Ez teszi korszakos értékűvé Károlyi Mihályt ábrázoló szobrát, hiszen az egymással nem találkozó két gótikus ív tövében megtörten, a botjára támaszkodva álldogáló öreg úr a magyar köztársaság első elnöke, s ennél jóval több. Egy olyan életutat megjárt ember, aki nem engedhette meg magának a csalódás, a kiábrándulás luxusát, mert a vállalt feladathoz naponta fel kellett nőnie. S ez a feladata nem volt kevesebb, mint a *nemzet,* a nemzet *egészének* átmentése egy értelmes és hasznos jövőbe. Ez a törekvése mindvégig meddő maradt. A nagyot akaró vágyak, remények és a valóság igazán soha nem találkozott össze életében, azok tövében álldogálva be kellett érnie a reménykedéssel, hogy amit lehetetlen küldetésként vállalt, valakinek, egészen pontosan: a nemzetnek az életében realitássá válik.

VARGA IMRE Budapest 1986/11.

„Kimaradtál egy nagy buliból!”

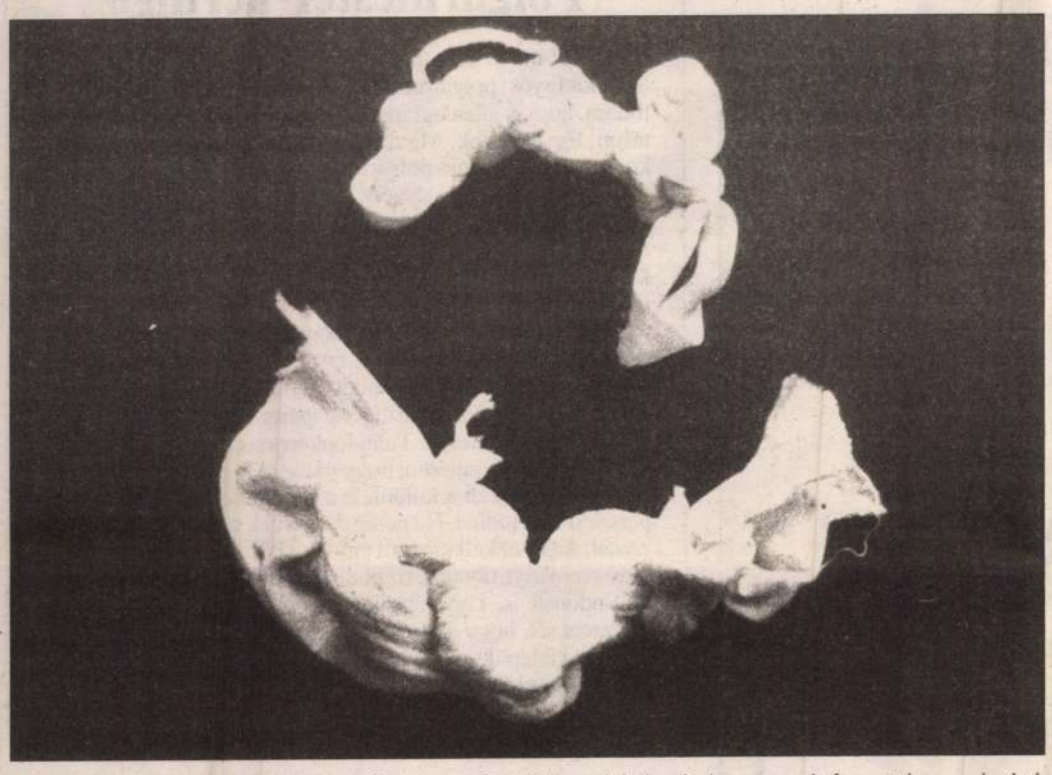

Az összecsomózott gyolcs dobóeszközök átalakulásuk előtt még póló formájában szolgálták gazdájukat, akinek csupán egy hirtelen támadt ötlete fosztotta meg ruhadarabját eredeti funkciójától

A szolgálatból hazafelé ballagó fiatal rendőr nem hagyta szó nélkül annak a lánynak a szabálytalan viselkedését, aki barátja háta mögött, állva utazott a kerékpár csomagtartóján. A rendőr figyelmeztetésére mindketten leléptek a bicikliről, majd amikor látótávolságon kívül kerültek, az eredeti formában folytatták az útjukat. Legfeljebb a következő rendőr ismét figyelmezteti őket. És akkor mi van?

Nem hagyott mélyebb nyomot annak a bandának az életében sem a rendőri igazoltatás, amelyhez egy lakótelep egyik lépcsőházának lakói hívták segítségül a rendőrséget. Este tíz óra felé néhány fiatal ugyanis azzal szórakozott, hogy egyikőjük pólóját — harsány röhögések és poénkodások közepette — összetépve, a görcsösre összekötözött rongydarabokat a lépcső korlátjára fölmászva, a résnyire nyitott ablakok nyílásain igyekeztek bedobálni a lakásokba, hogy másnap becsöngetve jelentkezzenek a pólóért. Az elszabadult indulatokat látva a lakók helyesebbnek tartották a rendőrség értesítését, mint a kiszámíthatatlan személyes ellenállást.

A rendőrség perceken belül meg is érkezett a helyszínre, s igazoltatta a randalírozókat, akiknél vagy volt igazolvány, vagy nem. A rendőrök egyikmásik régi ismerősüket el is küldték haza, de tíz perc sem telt el azután, hogy ők is elhagyták a lakótelepet, a csapat ismét hiánytalanul együtt volt, s nagy hahotázások közepette mesélték egymásnak, hogy az igazolvánnyal nem rendelkezők milyen fals adatokkal verték át a zsarukat. „Kimaradtál egy nagy buliból: itt volt a yard” — újságolták a hozzájuk később csatlakozó haveroknak, s ahány új vendég érkezett, annyiszor hangzott el az éjfélre már legendává kerekített kaland. Közben természetesen az is többször felvetődött, hogyan kellene bosszút állni azokon a lakókon, akik a hivatalos szerv értesítésével megzavarták az egyébként ugyancsak jó bulinak minősülő játékukat.

Mindnyájan tudjuk, hogy a rendőrök keze többszörösen meg van kötve, különösen a fiatalkorúakkal szemben lefolytatható intézkedések roppant korlátozottak. A túlzottan liberális eljárások azonban inkább bátorítják a randalírozókat, mintsem meggondolásra késztetnék őket. Talán az még nem számítana büntetésnek, ha legalább a személyiigazolvánnyal nem rendelkező rendbontókat bekísérnék az őrszobára egy-egy igazoltatás után, s közölnék velük, hogy a „vendéglátás” minden költsége őket, illetve szüleiket terheli. Biztosan hamarosan eszükbe jutna valódi nevük és címük, s ezután — természetesen ugyancsak az előállítottak költségére — telefonon vagy táviratban értesíteni lehetne a hozzátartozókat, hogy vegyék át csemetéjüket. Így esetleg azoknak a szülőknek is feltűnne, hogy gyermekük nem a leghasznosabban tölti a nyári szünetet, akik két hónap alatt egyszer sem vették észre, hogy fiacskájuk vagy kislányuk rendszeresen éjfél után ér haza. Az igazolvánnyal rendelkező rendbontók adatai alapján ugyancsak érdemes lenne talán egy rövid levélben felhívni a szülők figyelmét arra, hogy jobban figyeljenek oda gyermekük szabadidős tevékenységére.

Tudom, hogy mindezek egy laikus javaslatai, s esetleg a rendőröknek jobb ötleteik is vannak, csak létszám vagy anyagiak hiányában nem tudják elképzeléseiket megvalósítani. Valamit mégis tenni kellene, mert a nyári szünidő immár sorscsapás mindazoknak, akik egy-egy banda törzshelye környékén laknak. Az a veszély is fennáll, hogy — éppen a következmények elmaradásán felbátorodva — ezekből a fiatalokból lesznek a jövő bűnözői. Vagy mi is azokhoz az országokhoz akarunk csatlakozni, amelyeket néhány maffia tart rettegésben? Esetleg már nincs is értelme az ilyen kérdéseknek, mert egy atom-maffia kezében van az emberiség sorsa? Miért hagyjuk, hogy így legyen?

L. M.

Kevesebbért többet a diáktűzoltóknak

Az elmúlt évben Békés-Dánfokon, most pedig — nem messze a Fekete- és a Fehér-Körös találkozásától — a Békés Megyei Gyermek- és Ifjúsági Alapítvány szanazugi üdülőjében rendezték meg a diáktűzoltók hatnapos táborozását.

A 35 gyermek — akik Kaszaperről, Kevermesről, Csorvásról, Battonyáról és Mezőkovácsházáról érkeztek — heti programja hasonlóan alakult, mint a tavalyi táborozás. Az üdülőben a diáktűzoltók mellett karate és vívó szaktáborban részt vevő fiatalok edzettek. Sikernek, sőt csodának tekinthető, hogy az idén kevesebb hozzájárulásból egy nappal tovább tartott a tábor. Ez a „Nemzeti Ifjúsági- és Szabadidősport az Egészséges Életmódért” Alapítvány, a Békés Megyei Gyermek- és Ifjúsági Alapítvány, a Colonia Biztosító Rt. Csongrád megyei képviselete, a Mezőkovácsháza és Vidéke Takarékszövetkezet, a Kereskedelmi Bank mezőkovácsházi fiókja és a helyi Hivatásos Önkormányzati Tűzoltóparancsnokság támogatásának köszönhető. Ezek után tekintsünk bele a tábor életébe!

Hétfőn, a megérkezéskor a helyek elfoglalásával kezdődött a nap, délután foci következett. Itt új szabályként a lányok büntetés nélkül „bokázhatták” a fiúkat. De így is az erősebb nem győzött... Akik nem fociztak, tévét nézhettek, asztaliteniszezhettek. Kedden reggeli tornával kezdtünk, ahol a futás bizony nem aratott osztatlan sikert. A szobaszemle után előadást hallgattunk meg a debreceni diáktűzoltókról. Később közösen kirándultunk a Körösökhöz. Aki még bírta, számháborúzhatott a közeli erdőben. Szerdán Budapestre utaztunk, ahol megtekintettük a Tűzoltó Múzeumot, majd jóízű ebédet fogyasztottunk a Fradi étteremben. Természetesen az állatkert és a vidámpark sem „úszta meg” kis csapatunk nélkül a napot. Csütörtökön tűzoltótotót töltöttünk ki, majd gépjárműfecskendő-bemutató volt a békéscsabai városi tűzoltóparancsnokság szervezésében. Délután kismotorfecskendőszerelést gyakoroltunk, amelyhez a gyulai parancsnokság biztosította a felszerelést. Másnap egészségügyi totót ikszeltünk, s bár kissé felhős lett az ég, strandolás várta a résztvevőket. Este zártuk a tábort, ahol Kovács János tűzoltó ezredes, Békés megye tűzoltóparancsnoka és Juhász Kálmán, a megyei Diáktűzoltó Szövetség elnöke volt a vendégünk. Az ünnepséget a kiosztott díjak és az ezt követő bográcsos vacsora tették emlékezetessé. Több diáktűzoltónak pedig ezzel még nem ért véget az idei felkészülés, mert augusztus 27-én országos versenyen is bizonyítaniuk kellett tudásukat tűzoltói ismeretekből.

CSELÉNYI PÉTER
TŰZOLTÓ HADNAGY

Előszüret

Továbbra is gyakoriak Szeghalom térségében az úgynevezett mezei lopások, vagyis a kertekből „lába kél” több sor krumplinak, gyümölcsnek. Megnehezíti a tettesek elfogását, hogy meglehetősen szervezett módon hajtják végre a lopásokat.

Gyűjtsd a fémet?

A közelmúltban Szeghalom külterületén, Töviskesen egy éjszaka jelentős mennyiségű üzemanyagnak és színesfémnek veszett nyoma. A színesfémek, például sárgaréz iránt megnőtt a tolvajok érdeklődése. Újabban a közúti jelzőtáblák is eltűnnek, feltehetően szintén a fémtartalom miatt.

Zugárus a piacon

A napokban Körösladányban, a piacon a szeghalmi rendőrök igazoltattak egy Magyarországon élő románt, akinél 90 darab engedély nélkül árult műsoros kazettát találtak. Így ellene szerző jogok megsértése miatt, tartózkodási engedélyének megvonása mellett eljárás indult.

Autósok, motorosok versenyben

Évek óta benépesül a békéscsabai sportcsarnok környéke augusztus 20-a táján, ahol az autósok és a motorosok mérik össze elméleti és gyakorlati tudásukat. Idén augusztus 21-ére verbuválta össze a „versenyzőket” a békéscsabai balesetmegelőzési bizottság. Az autósok és a motorosok egyaránt két-két kategóriában indulhattak; tesztlapon közlekedési ismeretekből „vizsgáztak”, illetve vezetéstechnikai gyakorlatokból álló feladatokat oldottak meg.

A két versenyszám összesített eredménye alapján a következő sorrend alakult ki: az autós nagykategória győztese ***Nyéki József,*** a kiskategóriában pedig ***Tuska Pál*** lett az első (mindketten békéscsabaiak). A motorosok 250 köbcentiméteres kategóriájában ***Sipiczki György,*** a 125 köbcentiméteres kategóriában pedig ***Batiz Norbert*** bizonyult a legjobbnak (ugyancsak Békéscsaba mindkettejük lakóhelye). Szintén első díjban részesült a közlekedési ismeretek legjobbja, a kondorosi ***Kerepeczki Csaba.***

A versenyen külön kategóriában indulhattak autóval az úgynevezett „profik”, a győztes a békéscsabai ***Kovács Mihályné*** gépkocsi-szakoktató. A versenybizottság vigaszdíjban részesítette a békéscsabai ***Bujdosó Imrét*** és a sarkadi ***Diósi Károlyt.***

A kategóriák győztesei valamennyien a békéscsabai Kereskedelmi és Hitelbank díjait — 5—5 ezer forintos értékpapírt — kapták, a helyezettek pedig az Autóklub megyei szervezete, a Körös Volán Autóbusz-közlekedési Rt., az OTP megyei igazgatósága, a SZOLTER, az Autóker Kft., a Békés Kft., a T-D Magyar—Német Agráripari Kft., Frankó Pál vállalkozó, a Coca Cola Italáru Kft., a Hűtőház Rt. és a Szuzuki Autószalon által felajánlott jutalmakat vehették át. A versenybizottság köszönetet mond a támogatóknak és mindazoknak, akik a szervezésben segítséget nyújtottak — a Békés Megyei Hírlap, a Profit Piac, a Szuperinfó, az Alföldi Stúdió, a Heti Délkelet, a Heti Mérleg szerkesztőségeinek, a városi önkormányzat városüzemeltetési irodájának és a sportcsarnok igazgatóságának —, valamint a Jakab Ferenc által vezetett versenybíróknak és közreműködőknek, köztük a megyei közlekedési felügyeletnek.

Csárdaszállás központjában

eladó

egy 113 m²-es, kétszintes, összkomfortos családi ház garázzsal és 691 m²-es telekkel.

ÉRDEKLŐDNI LEHET:

Petőfi Mgtsz központi iroda, Csárdaszállás, Kossuth u. 13.

Telefon: (66) 357-022.

VARGA Imre

Ez a szép szobor Árpád-házi Szt. Erzsébetet ábrázolja, aki II. András király leányaként 1207-ben született

Az oldal anyagait Antal Gyöngyi, Béla Vali, László Erzsébet és Nyemcsok László írták. Szerkesztette: Béla Vali

Hírek

Ingyen tankönyvek. Az Újkígyósi Polgármesteri Hivatal jóvoltából minden iskolás kérelem nélkül ingyen kapja meg a tankönyveket. Akik vidéken tanulnak, azok is megkapják ezt a kedvezményt, de nekik külön kérelmet kell benyújtaniuk a számla és az iskolalátogatási igazolvány bemutatásával.

Számvevőszéki vizsgálat. Az Állami Számvevőszék Bé-tés Megyei Kirendeltsége a nyáron „szúrópróbaszerű" vizsgálatot tartott a dobozi önkormányzat pénzügyi-gazdasági tevékenységével kapcsolatban. A cél mindenekelőtt a gazdálkodás szabályszerűségének ellenőrzése volt. A vizsgálat eredményét összegző egyzőkönyv megállapítja, hogy az önkormányzat 1993. évi költségvetési beszámolója — néhány kisebb hiányosságtól eltekintve — valós adatokat tartalmaz, számviteli rendszere megbízható.

Ünnepélyes tanévnyitó. A Békéscsaba-Belvárosi Római Katolikus Egyházközösség szeptember 3-án délután 15 órakor tartja a katolikus általános iskola ünnepélyes tanévnyitóját.

Holttestek a kukoricatábla alatt

Újkígyóson, a tsz volt gépműhelyével szemben, a Józsefmajorban egy kukoricatábla kellős közepén szorgos „sírásókat" találtunk. Olyan nagyon nehéz dolguk nem lehet, mert ezen a területen homokos a talaj, könnyen adja át magát az ásónak.

Lent egy kiásott gödörben, egy fiatal egyetemista leány, gyerekcsontról kapargatja el a lerakódott homokréteget.

— Lehet tudni, hogy kislány vagy kisfiú maradványait találták meg?

— Úgy néz ki, hogy kislány, mert gyűrű is van az ujján — mondja, és szorgalmasan dolgozik tovább.

Az ásatásokról Medgyesi Pál régész tájékoztat:

— Még a 70-es évek elején tanya állt ezen a helyen. Lakói homokot bányásztak itt és sírokat találtak. Jelentették, s az akkori ásatásoknál emberi és lócsontokat, íjmaradványokat, nyílhegyeket, pénzeket találtak. Aztán hosszú ideig állt a feltárás. Most, miután közeledik a honfoglalás 1100. évfordulója, erre a területre esett a választás, hogy megnézzünk egy honfoglalás-kori temetőt.

— Mikor kezdték a munkálatokat?

— Augusztus 8-án, s eddig 26 sírt találtunk a X—XI. századból. Érdekességként jegyzem meg, hogy amikor a 12. feltárt sírnál tartottunk, abból 9 volt a gyermeksír. Ez azt jelzi, hogy akkor magas volt a gyermekhalálozás. Azt is érdekességként említem, hogy egy halott mellett íjászfelszerelést találtunk, aminek csontdíszítéses részei megmaradtak. Egy másikban tegez volt három nyílheggyel.

— Láthatjuk majd valahol kiállítva ezeket a leleteket?

— Azt tervezzük, hogy egy nagyobb kiállításon mutatjuk be a nagyközönségnek.

— Munkájukhoz kaptak-e valahonnan segítséget?

Ennek a kilencszáz éves kislánynak gyűrűt találtak az ujján

— Nagy öröm számunkra, hogy az újkígyósi önkormányzat segít, ugyanis sok helyen nem ezt tapasztaljuk. Gépeket kapunk, minden nap vizet hoznak, s ígéretünk van arra is, hogy majd betemetik a munkaterületet.

— Találtak-e a temető mellett templomot, települést?

— Ez a temetkezési hely nem templom körül épült. A településig még nem jutottunk el.

Polgármester-keringő

Nem tudom, ki lesz pár hónap múlva Szabadkígyós polgármestere. Azt sem tudom, hogy a jelenlegi indul-e a választáson. Egyet tudok. Mindig igyekeztem korrektül viselkedni a polgármester úrral, mégsem tudtam a „szívébe férkőzni". Ami tulajdonképpen nem lenne baj, hiszen nem kell azt szeretnünk, akivel munkakapcsolatban állunk. De talán egy kicsit jobban kellene tisztelni a másik munkáját.

Az ugyanis a nagy bánatom, hogy Filó Jánossal nem tudunk dűlőre jutni, immár negyedik éve. Én kérem, hogy segítse a munkámat és küldjön a testületi ülésekről értesítést. Rendresorra meg is ígéri, aztán az ígéret ígéret marad. Pedig azt nem ártana komolyan venni. Tulajdonképpen csak úgy jutok információkhoz a településen, hogy van egy segítségem, aki munkája mellett értesít a különféle eseményekről. De mindenről persze ő sem tudhat. Ha pedig én jelenek meg az önkormányzatnál, fogóval kell kihúzni egy-egy közérdeklődésre számot tartó eseményt, döntést. Ez pedig kínos. Nekem is, az információt adónak is. Úgy látszik nem marad más, mint várni a jószerencsét, hogy akad majd egy másik polgármester, aki a saját és a települése érdekében is jobb kapcsolatot tart majd a sajtó képviselőivel.

Béla Vali

Stoppal a célig

Pár héttel ezelőtt hírül adtuk, hogy egy igen céltudatos hölgy, Vandlik Zsuzsanna szponzorokat keres. Zsuzsa táncművészetét ugyanis Hollandiában szerette volna csiszolni. De hát mint mindenhez, ehhez is pénzre lenne szüksége. Zsuzsától a napokban levelet kaptam. Én ugyanis tíz napig nem tartózkodtam Békéscsabán, ő pedig nekiindult, hogy szerencsét próbáljon.

„...Kapcsolatba kerültem a családsegítő szolgálattal — írja. — Nagyon sokat köszönhetek nekik. Az összegyűjtött pénz nagy részéhez ők segítettek hozzá. Megismerkedtem Mokrán Jánossal, aki sok fontos emberrel beszélt ügyemben. Kapcsolatba kerültem a megyeházával, az önkormányzattal, néhány segítőkész önkormányzati képviselővel... Több helyen elutasító választ kaptunk, de volt aki valóban segített. Köszönettel tartozom a családomnak, a családsegítő szolgálatnak, a megyeházának, a Lencsési lakótelep önkormányzati képviselőjének, Jamina képviselőjének, az OTP Békés Megyei Igazgatóságának, Kőváry Istvánnak, a Continent Utazási Irodának, a Pico Bello férfidivatárú szaküzletének, a Prizma híradástechnikai szaküzletének, az Új Előadóművészeti Alapítványnak, s mindazoknak, akik szóban tanácsot adtak, hogy hova, kihez forduljak, s azoknak, akik befizettek a számlára, de én nem tudok még róla. Eddig 145 ezer forint van a számlámon. Ez arra elég, hogy nekivágjak az útnak, s pár hónapig megéljek abban az esetben, ha az iskola is segít, ha a tandíjban valami kedvezményt sikerül kapnom. Amennyiben nem sikerül az iskolától kedvezményt kapnom, akkor hamarosan hazajövök és mindent megpróbálok jövőre. Végül is stoppal vágok neki az útnak, hogy azért se kelljen fizetnem..."

Testületi ülés. Augusztus 29-én tartotta ülését a szabadkígyósi képviselő-testület. Első napirendként a szociális ügyeket tárgyalták meg zártülésen. Másodikként beszámoló hangzott el a lejárt határidejű határozatok végrehajtásáról. Harmadikként a megjelentek tájékoztatót hallgattak meg az önkormányzat ez évi első féléves gazdálkodásáról.

A megelőzésért. Két éve alakult Békéscsabán a kábítószer- megelőzési megyei munkacsoport. A csoportnak 12 tagja van. A kábítószer-megelőzésben keményen dolgozók között találhatók orvosok, pszichológusok, lelkészek, pedagógusok és rendőrök. Szeptember l-jén, csütörtökön 13 órakor a tanévhez igazodva, az 1994—1995-ös év feladatait vitatják meg.

A szlovák szervezetek nem tétlenkednek

A Zemplénben gyűjtöttek, a Tátrában nyelvet gyakoroltak

Békéscsabán több éve működik a szlovák fiatalok baráti Köre és a nemzetiségi programok szervezésében is kitűnik a szervezet. Nyáron sem tétlenkedtek és *Krettné Matejdesz Máriát,* a baráti kör vezetőjét arról kérdeztük, merre is jártak a közelmúltban.

— Csoportunk beépül a MASZFISZ-ba, azaz a Magyarországi Szlovák Fiatalok Szervezetébe is és velük a Zemplén-hegységben, Kishután, Nagyhután, valamint Füzéren gyűjtöttünk a szlovák néprajzzal, irodalommal, képzőművészettel és zenével kapcsolatos anyagokat — kezdte. — A néprajzon belül figyelmet fordítottunk az ottani gazdálkodásra — az állattenyésztéstől a szénégetésig —, megismerkedtünk építészeti hagyományaikkal. A pávakörök szlovák nyelvű dalait csokorba szedtük és a tervek szerint az egyéb szlovákok lakta településekről összegyűjtött anyaggal együtt bemutatjuk az általános és középiskolásoknak. A zenénél maradva a táborban más stílus is jelen volt, hiszen a MASZFISZ rockzenekara, az AGR± új számokat is begyakorolt, természetesen szlovák szöveggel.

— Úgy tudom, jártak kint Szlovákiában is.

— A baráti kör tagjai közül negyvenen vendégeskedtünk a velká Lomnica-i szlovák ifjúsági szervezetnél, a Magas-Tátra lábánál és több közös programon vettünk részt. Ezek is hozzájárultak a fiatalok nyelvi ismereteinek bővüléséhez, valamint gyakorolhatták is a szlovákot.

— Mi lesz a következő rendezvényük?

— Immár hagyományosan Békéscsabán rendezzük meg a MASZFISZ Alföldi Kupa kispályás focitornát szeptember végén, melyre Szlovákiából, Romániából és Ukrajnából is várunk vendégeket.

Vesztes gyerekek

Magábaroskadva találtam minap Újkígyós jegyzőjét, Bálintné dr. Toman Piroskát. Talán jól is jött az ismerős — én —, akinek a nógatására elmesélhette mi történt.

— Él egy család a településen. A házaspárnak kilenc gyermeke van. Egy közülük már intézeti nevelés alatt áll. Most határozatot kellett hozni, hogy augusztus 31-én még hat kiskorút intézeti nevelésre vigyenek, mert az nem állapot, ahogyan élnek.

Leesett az állam, amikor meglátogattam őket. Tízen élnek teljesen lehetetlen körülmények között. Nincs ágyuk, gyneműjük, üresek a szobák, nincs szekrény, asztal, hütőgép, semmi. Pedig igyekeztünk segtenni mindent a lehetőségekhez mérten. Százezer forint sza nem fizetendő támogatt kaptak, hogy lakáshoz jusak. Állandó segélyt folyósítunk nekik. Segítettük őket yenes óvodai ellátással, a közi befizetésében is. Érthetően módon azonban a család anyagi helyzete nem hogy javult volna, de egyre romlott. Sajnos az apa italozó életmódjáról ismert a településen. Szereztem munkát a családfőnek, de nem akkor vette fel a munkát, amikor kellett volna, s mire elment, azt már elfoglalták. Amikor meglátogattam őket és kérdeztem, hogy mit főznek a gyerekeknek, kiderült, hogy semmi más nem volt otthon, mint egy kilónyi kenyér, amit úgy dugtak fel a konyhaszekrény tetejére, hogy ne érhessenek hozzá a gyerekek. Amikor megkérdeztem, hova tünt a bútor, a szülők azt mondták, hogy egy részét felvágták tüzelőnek, másrészét eladták, mert nem volt pénzük. A kicsik elhanyagoltak, koszosak voltak. Nagyon nem szeretek szétszakítani családokat, hiszen nem ez a célunk. De amikor ilyen körülmények között találjuk őket, akkor az ő érdekükben kellett határozni. Nincs más megoldás, mint intézeti gondozásba adni őket. Hát ez az a történet, ami annyira megrázott. De talán érthető.

Köztéri szobrok

Varga Imre: Mártírok emlékműve

Gyakran megyünk el köztéri szobraink mellett anélkül, hogy akár csak egy pillantást vetnénk rájuk. Nem szabad hogy közömbösek legyünk irántuk, hiszen nekünk, értünk készültek. Sorozatunkban Flender Mariann főiskolai hallgató szakdolgozata nyomán látogatjuk végig köztéri műalkotásainkat.

Békéscsaba talán legvitatottabb emlékműve, a Munkácsy tér középponti részén, díszcserjékkel körülvett, füvesített dombon áll. Varga Imre alkotását 1975-ben avatták fel, eredetileg Kulich Gyula-emlékműként, majd a rendszerváltozás következményeként kapta a Mártírok-emlékmű nevet.

Varga Imre szobrászművész 1923-ban született Siófokon. Munkáival minden hazai, országos jelentőségű kiállításon találkozhatunk, de gyakran szerepel külföldi tárlatokon is.

Békéscsabai emlékművének felállításakor nagy vihart kavart a szobor újszerű, szokatlan formai megoldásai miatt. A modern felfogású szobor pedig éppen ezáltal mond többet a megváltozott világról. A fatörzsből kiágazó göcsörtös gyökerek és az ebbe beleépülő csontvázszerű, elomló mártírtest az elmúlást, az emberi fájdalmat, a múlt minden kínját tolmácsolja. Szinte ránk kiált, felkiáltójelként magasodik a dombon a mű, hogy beszéljen a fasizmusról, az embertelenségről és arról, amit a kompozíció előtt olvasható Radnóti-idézet is megfogalmaz:

„Oly korban éltem én e földön, mikor az ember úgy elaljasult, hogy önként, kéjjel ölt..."

A gyökerekből azonban új ágak sarjadtak, az elpusztított fa kihajtott és az égig nő, és úgy nő, hogy megőrzi magában azokat, akik életüket áldozták. A magasba törő új hajtások, az aranyló levelek az életet, a fejlődést jelképezik.

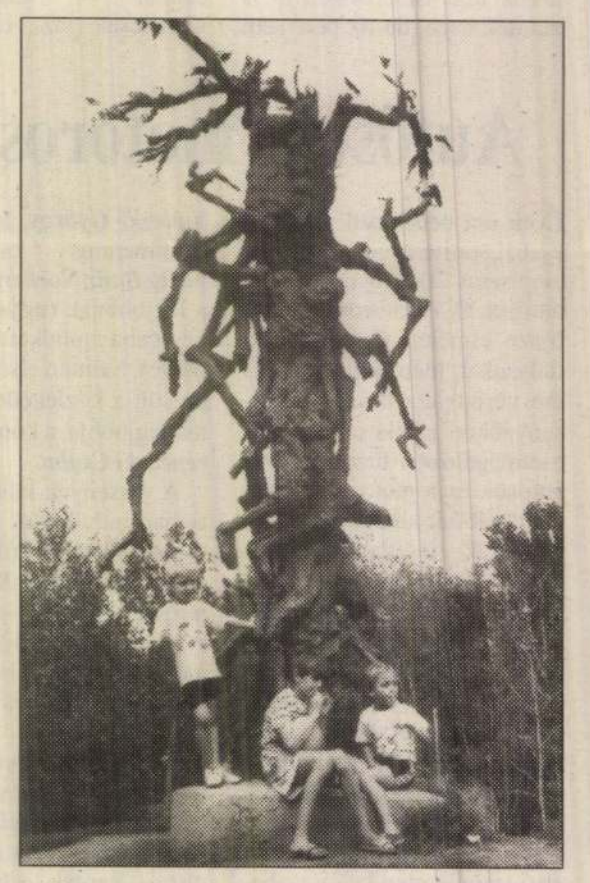

Békéscsaba legvitatottabb köztéri alkotása a Munkácsy-téren álló Mártírok emlékműve

Fotó: Kovács Erzsébet

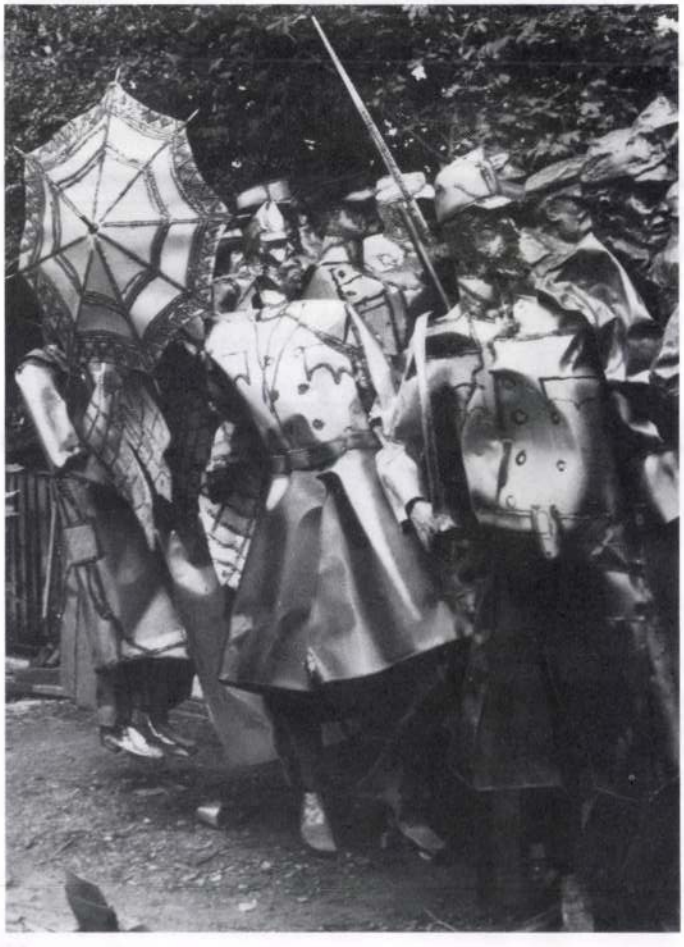

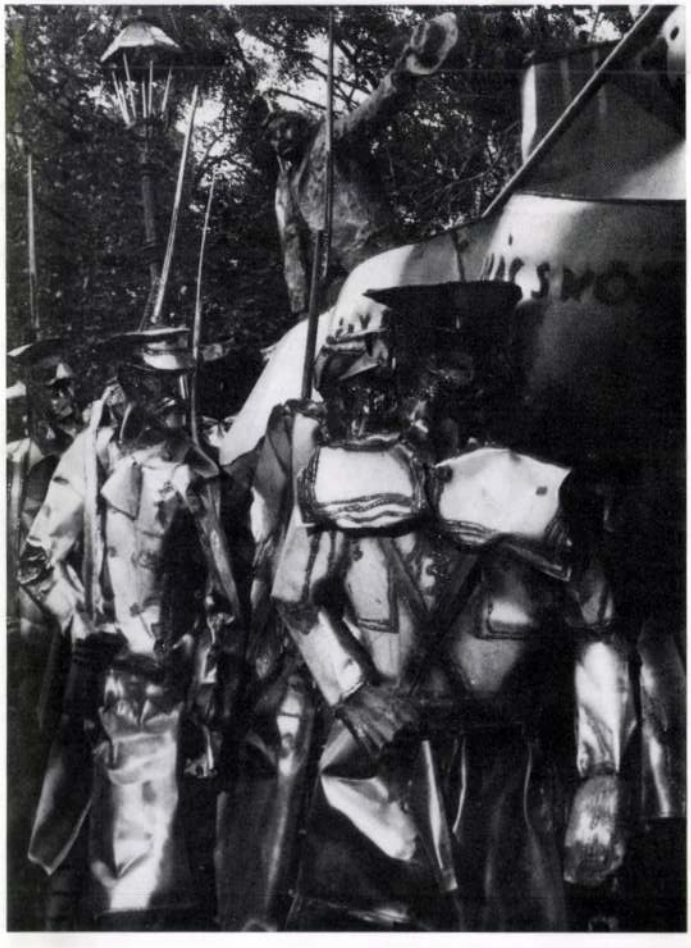

Nem véletlenül említettem éppen a Károlyi-szobrot, hiszen időben és bizonyos tekintetben gondolatiságában az új nagy mű is abba a múltba visz vissza bennünket, amely Károlyi Mihályt az átlagos grófok közül a nemzet tudatába emelte, amely Károlyinak egész életre szóló munkát adott, születését, társadalmi alaphelyzetét és gondolati indíttatásait tekintve pedig végső soron meg- és feloldhatatlan feladatot.

*

Az új, nagy léptékű, merész gondolatiságú mű Kun Bélát ábrázolja, mégpedig visszatekintően, az életutat és történelmi ,,menetrendet'' már ismerő mai ember szemével. De a kompozíció egészére talán nem is helyes azt mondani, hogy Kun Bélának állít emlékművet Varga, hiszen alapjában véve másról, sokkal többről van szó. Bár a kompozíció centrumában jól felismerhetően valóban Kun Béla áll, de nem a Tanácsköztársaság fiatal, tapasztalatlan és lelkes forradalmára. Nem az a Kun Béla, aki merészen felvállalt egy lelkesítő, pillanatokra lehetségesnek tetsző, de a történelmi helyzet logikája miatt bukásra ítélt ügyet és feladatot. Még csak nem is azt a Kun Bélát látjuk, aki a saját és a nemzetközi munkásmozgalom ellentmondásai között az utat keresve végül is olyan helyzetbe került, amelynek bekövetkeztére legelkeseredettebb pillanataiban, legrosszabb álmaiban sem mert gondolni. Az a Kun Béla, akit ebben a kompozícióban látunk, nem az élő személyiséggel azonos, hanem azzal a történelmi alakkal, aki a tudatunkban él a maga tragikus sorsával. Tragédiája nem a személyes lét végzetes megpróbáltatása. Az a tragédia, amelyet a kompozíció egésze hordoz, *az eszme megpróbáltatása,* egyik tragikus fejezete.

A szószéken álló, kissé megtört Kun Béla jobb kezével a hevenyészett emelvény korlátjára támaszkodik. Előtte, jószerivel körötte, mintegy őt magát is sodorva szuronyos katonák menetelnek. Kun nem néz rájuk. Bajszos, megviselt, már nem fiatal arca elfordul az eszme közkatonáitól, tekintete a távolba vész. Bal kezében, megemelve, a kalapját tartja. Mint aki köszön, tiszteleg és búcsúzik. A levegőben szuronyok, kiegyenesített kaszák villannak. A központi, *látszólag* kiemelt figura mellett ferde, korabeli lámpaoszlop. A tömeg azt is ledöntötte, azt is elsodorja. De igazi szerepe ennek a látszólag ok nélkül a kompozíció centrumába került oszlopnak nem ez. Varga hihetetlen érzékkel emeli ki a figura mellé ezt az oszlopot. ,,Mentesíteni'' akarja a tömeg fölé emelkedő történelmi alakot, nem szeretné ugyanis, ha a ,,befogadói'' tekintet megállna a látszólag fő figuránál. Az oszlop a maga rettenetes valóságos létével ,,segít'' abban, hogy Kunt ne eszményi lénynek, hanem embernek, a többiek között egynek lássuk.

Ezt a szándékot erősíti fel a kompozíció centruma. Kun Béla előtt, mellett határozott arcvonású, karakteres jegyeket viselő férfiak, forradalmár katonák haladnak. Nem énekelve, nem lelkesen, még csak nem is elszántan. Úgy mennek, mint akiknek nincs más választásuk, mint vinni a *kijelölt* és *vállalt* feladatot. Ezek a centrumban lépő katonák, emberek nem vala-

Falkép az aulában

Az eltelt huszonöt év tanulságait keresve, a Művészet című folyóirat 1970-ben körkérdéssel fordult néhány jelentős képzőművészünkhöz, közöttük Bernáth Aurélhoz. Az akkor hetvenöt éves művész szerint „...az eltelt 25 évből 15 év próbálkozásra, erőgyűjtésre és a hibák, a tévedések átlátására kellett. De a közvetlenül mögöttünk álló 10 évben egyszerre kinyíltak a lehetőségek, mégpedig olyanok, melyek egyrészt a nagyvonalú művészet megteremtését tették lehetővé, másrészt újraszülethetett az iparművészet is..." Az egyrészt és a másrészt ebben az esetben tulajdonképpen egyetlen dologra vonatkozik: a helyét, funkcióját, mondandóját tekintve közösségi művészetre, azokra a méretüket és mondandójukat tekintve nagyszabású alkotásokra, amelyeket nem az választ el egymástól, vagy éppenséggel nem az rokonít, hogy milyen technikával készültek, műfajilag hova sorolhatók, hanem kizárólag a minőség, a színvonal.

Természetesen az évszámok nem fejezik ki pontosan a lényeget, hiszen 1960 után a művészet nem a gyors, hanem a lassú — számos ellentmondást felszínre vető — kibontakozás korszakát élte, s az igazán jelentős eredmények nem jelentkeztek azonnal. Másrészt abból a bizonyos tizenöt évből néhányat bátran elvehetünk, hiszen ezek nem pusztán a próbálkozások, hanem a valóban komoly elgondolások évei voltak — más kérdés, hogy a politikai fordulat miatt bizonyos tervek egyáltalán nem valósulhattak meg. Közvetlenül a felszabadulás után, 1945-48 között „a közösségi művészet" igézetében dolgoztak, szerveztek csoportokat, rendeztek kiállításokat a progresszív művészet legjobbai. Kétségtelenül rövid volt ez a korszak, s jó tízéves szünet után nem is igen lehetett már folytatni, hanem szinte elölről kellett kezdeni a munkát. 1960 után fokozatosan változott, egyre nyitottabb lett a művészetpolitika, ezzel párhuzamosan lassan formálódott a közönség

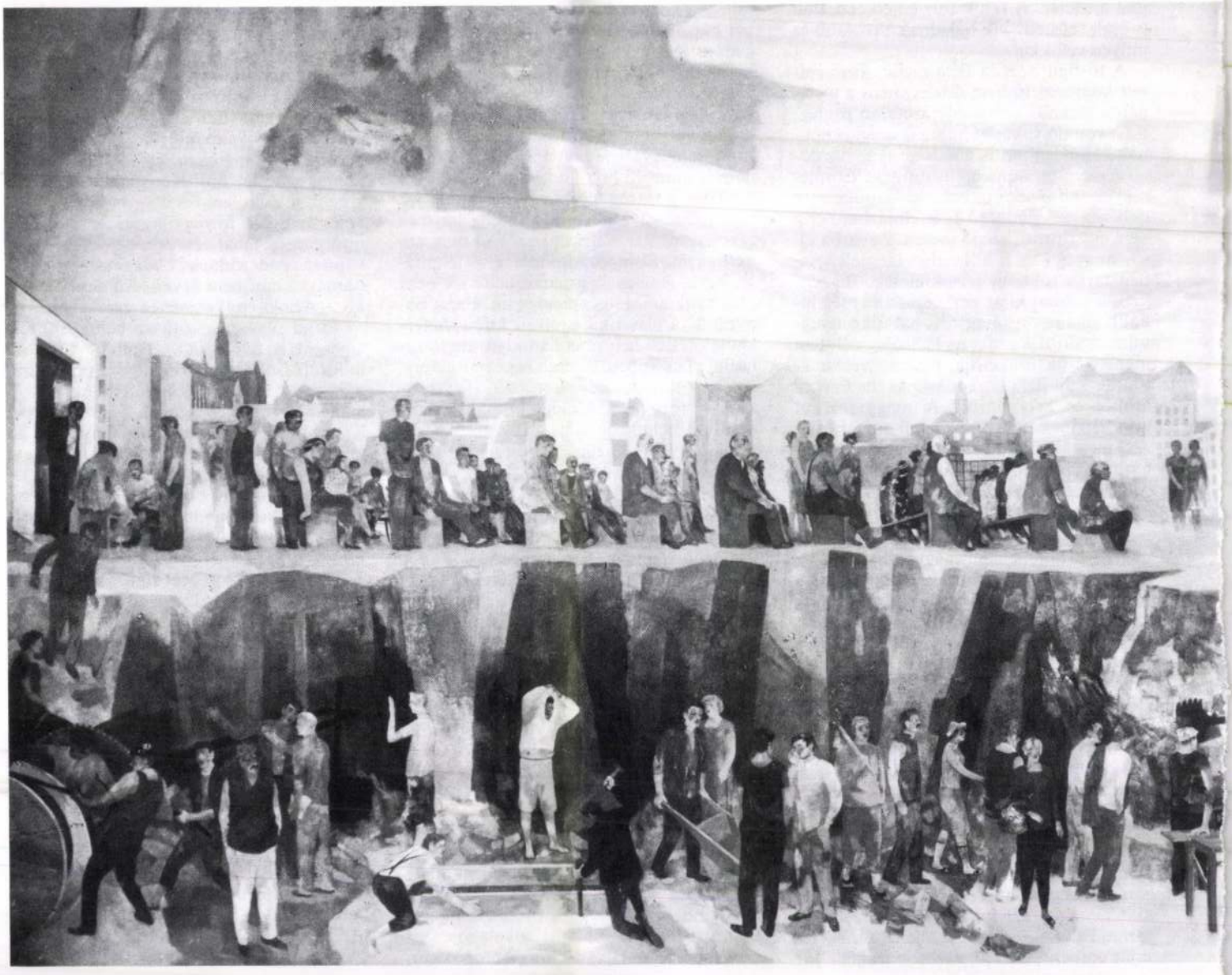

honnan jönnek, nem valahova mennek, ők csata közbeni állapotban léteznek. Múltbéli alakoknak tűnnek, ezt látszik erősíteni ruházatuk. De nagyon is jelenbéli figurák, mert a halottakat az élők emlékezete élteti, s az élők úgy idézik fel halottaikat, hogy a megidézés módja mindig az élőket jellemzi, nem az eltávozottakat. Ez a csata közbeni helyzet a mi sorsunk, a mi vállalt feladatunk és lehetőségünk.

A menetelők tömegének egésze mást látszik mondani. A stilizáltabb, krómacél alakok a maguk rekvizitumaival Károlyi történelmi pillanatát, az őszirózsás forradalmat idézik. Ezek a figurák olyannyira az idő emlékeztető távolából jönnek, hogy lábuk nem is éri a talajt, inkább csak lebegnek. A kompozíció bal oldalán, a bronzból öntött katonafigurák előtt, messze a jövőbe lépve-lebbenve szintén stilizált, egyre inkább csak körvonalaikban létező figurák mozdulnak. Köztük vannak Tatlin és Lebegyev matróza, Uitz Béla menetelő vöröskatonái, Derkovits 1514-es parasztjai. Akik a kompozíció centrumában menetelnek a velük és köztük mozdulóktól nem látják ezt a már eszmei menetet. A fejük fölé emelkedő Kun is csak sejtheti, kik haladnak távolabb és milyen célokkal.

A fő figura, Kun Béla mellé, köré épített kompozíció nem díszlet, nem a történelmi alaknak arcot adó arctalan tömeg. Ez a vonuló sokaság külön is megkomponált, önmagában is gondolatokat hordozó része a monumentális műnek. Elismerem és elfogadom, hogy első pillanatra nehezen befogadható és értelmezhető ez a nem egy ritmusra lépő tömeg. Zavarba ejtő, hogy mi ez a közvetlen megjelenésében tarka sokaság és sokféleség. Berzenkedést válthat ki az emberben, de még inkább valami megmagyarázhatatlan nyugtalanságot. Kik ezek, mi látszólag céltalan menetelésük funkciója, hogyan verbuválódtak Kun Béla köré más-más történelmi időből és helyszínről? A magyarázatot mindenkinek magának kell meglelnie. Aki megtalálja, még ha csak érzelmi szinten is, gazdagabb lesz. De vajon segít-e a szobrász a keresésben, a szándékával találkozó válasz meglelésében?

Meggyőződésem, hogy igen. Nem magyaráz, s főként nem magyarázkodik, de éppen a kompozíció egésze vezethet el a jó felismeréshez. A centrum előtt haladók zászlót visznek „Veszélyben a Tanácsköztársaság" felirattal. Ez konkretizálja a történelmi pillanatot, ám ezt a nagyon is célirányos magyarázatot tágítja a kompozíció folytatása, ahol már arctalan, csak körvonalaikban létező, az időbe beleolvadó, illetve onnan még csak éppen kilátszó alakok mozdulnak. Nem egy adott időponthoz kötődő tehát a magyarázat. Különösen nem, ha a konkrét történelmi pillanatot a fő figura ábrázolata felől faggatjuk. Éles ellentmondás látszik ugyanis a felirat szövege és az ábrázolt alak között. Hiszen az emelvényen álló Kun Béla már nemcsak azt tudja, hogy veszélyben van a Tanácsköztársaság, hanem megélte saját emberi és vállalt eszméje tragédiáját is. Mit jelent tehát a kompozíció centrumában álló figurák realisztikussága, karakteressége, s mit az a szobrászi megoldás, hogy onnan távolodva a konkrétnak tetsző is valami más, mint a közvetlen jelentése? A szobrász szándéka ellenére feszülnek ezek az ellentmondások, vagy éppen ezek hordozzák az alkotó műbe rejtett, a műegésszel elmondandó gondolatát?

A kérdésben, talán, benne van a véleményem szerinti magyarázat is. Varga ezzel a minden részletében mozgásra épülő szoborcsoporttal folyamatot, a tovagörgő idő valóságát kívánja érzékeltetni, s benne minket, múltidézőket. A mi jelenvalóságunk ez a kompozíció, a mi menetelésünk, hiszen részei vagyunk ennek a múltnak, mint ahogy életünk, sorsunk része ez a múlt. A mi vesztett csatáink ábrázolata és jövőbe lépésünk az, ami megjelenik szemünk előtt. Az idő vibrálása ez az alkotás. Első pillantásra mintha halottak vonulnának, csak a múlt üzenne. De a kompozíciót feszítő gondolatok ébresztik rá a szemlélőt, hogy az adott múlthoz való viszonyunk önmagunk jelene. Talán ezért is nem lobog fennen az a két zászló, amely a kompozíció két végletében szerepet kap. A Kun Béla melletti zászló csüggedten lóg, a katonák által tartott pedig belesodródik, gubancolódik a tömegbe, s veszélyt sejtet.

Nem a reménytelenség állapota ez, hiszen a valahonnan jöttünk, valahova tartunk vonulás lényegi vonása a műnek. De nem is ünneplő hozsánna. Így, ezáltal lép a mába a történelmi figura, ezáltal lesz mai jelentésűvé a vonuló tömeg hármas tagoltsága. Varga nekünk szól, és mégsem aktualizál. Kompozíciójának első jelentése történelminek is értelmezhető, de nem akar csak múltillusztráció lenni. Ezt a bonyolult, a plasztika nyelvén kifejezhetetlennek tetsző helyzetet bámulatosan használja ki, s éppen ezáltal képes általános érvényű gondolatot hordozóvá „varázsolni" történelmi s mégsem csak a múlt által élő kompozícióját.

Úgy vélem, szó sincs ez esetben valamiféle deheroizálásról. Sem a „hős", az akkor még éppen csak megalakult és tapasztalatokban szegény kommunista párt vezetőjének „lehúzásáról" a mindennapok reálisabb világába, sem a néhány hónapig létező új társadalmi rend utólagos kritikájáról. Varga, miként József Attila a proletariátust, formának használja a történelmi személyt és a korszak rekvizitumaival hitelesített figurákat egy tágabb és mélyebb gondolat, sőt, gondolatkör megfogalmazásához. Ettől és ezáltal több és más ez a szobor, mint történelmi esemény vagy helyzet ábrázolata.

Különben ezt a vélekedést látszanak megerősíteni a szoborkompozíció formai motívumai is.

A tágabb értelemben vett formához tartozik az a „mesterséges" tér, amelyben a szoboregyüttes megjelenik. Varga nagy munkái: a Radnóti, az újpesti Partizán-emlékmű, a Károlyi-, a mohácsi Lenin-kompozíció, a kaposvári sokalakos szoborcsoport, az István király-kompozíció, és sorolhatnám tovább a példákat, a körbeölelő környezetben olyan „mesterséges" térben helyezkednek el, ahol a szobor megjelenésének „helyzete" maga is tartalmi mondanivalót hordoz. A Kun Bélát és korát, az eszme „őstörténetét" és kalandját, illetve sorsát bemutatni kívánó mű mesterségesen megépített domb közepén áll. Közömbössé válnak a mögöttekörülötte távolabb álló épületek. Saját terében él, mozdul a szoborcsoport. Behatároltan, saját lehetőségei szerint és saját terébe, idejébe gyökereztetve. Közvetlen találkozásunk, mint például a mohácsi Lenin-figurával, nem lehetséges. Erre azért is szüksége van a művésznek, hogy bizonyos távolságba állítsa a mű szemlélőjét, megteremtve ezáltal a szoborcsoport befogadásának lehetőségét, az alapot a megértéshez.

Varga művészetének másik sajátossága, hogy igyekszik felhasználni a történelmi idő művészeti jegyeit. Az István király-kompozícióban a nomád magyarság művészi értékeit és a középkor plasztikai formakincsét. Ebben a Tanácsköztársaság idejéből való rendkívül izgalmas és színvonalas plakátok formai jegyei, motívumai éppúgy megtalálhatók, mint például Tatlin már említett matróza vagy a korabeli orosz festészet más megoldásai, természetesen átültetve a plasztika nyelvére.

Vajon e sokféleség nem marad-e meg sokféleségnek, tud-e szervülni, sajátossá és egyedivé átváltozni? Varga ezt a „beöltözést" bámulatosan érti. Mindig csak annyit emel át öntörvényű művészetébe, amennyi még nem feszíti szét a mondanivalót szolgáló formavilágot. A részletek, motívumok tehát egységgé, egyetemes látvánnyá rendeződnek, s bár felismerhetők, önmagukban nem érvényesülnek, csak a kompozíció építkezésének egészében.

Varga egy-egy alkotásán belül többféle anyagot is felhasznál, s mindig tartalmi indíttatással. A szoborcsoport centrumának matt bronzát ezüstfényű múlt-jövő alakok, krómacél figurák fogják körbe. Ez nem csupán a gazdagabb fény-árny játék kiaknázása érdekében alakult így, sokkal inkább azért, hogy a közvetlen létezés realitásával szemben érzékeltesse azt, ami már elmúlt idő, vagy bennünk esetleg csak lehetőség, nekünk élő jövő. Ennek a képzetnek a megerősítését szolgálja, hogy a krómacél figurák lent sötétebbek és felfelé haladva válnak egyértelműen ezüstös fényűvé.

Lehetetlen egy ilyen rövid cikkben leírni mindazt, amit gondolatként, látványélményként Varga ebben a kompozícióban összefogott, összesűrített. Műve nemcsak a jakobinusok vérétől megszentelt Vérmező és Budapest egyik fő plasztikai értéke, hanem a modern magyar és nemzetközi szobrászat nagy és — véleményem szerint — korszakos kísérlete, hogy miként lehet megmenteni a partikularitásba veszni látszó plasztikát, képzőművészetet, miként lehet úgy köztéri szobrot teremteni, hogy az megmaradjon látványnak, de ne legyen illusztráció vagy csupán térplasztikai elem. Hogy a szobor valóban jel legyen.

HARANGOZÓ MÁRTA

A pályázat elbírálása a benyújtástól számított 15 napon belül történik.
Az állás az elbírálást követően azonnal betölthető!

NÉPSZABADSÁG

Telefonos hirdetésfelvétel zöldszámon:

06 (80) 388-888

hétfőtől péntekig 8–20 óráig,
szombat–vasárnap 9–17 óráig,
utána üzenetrögzítő.

Ha apróhirdetéseit hétköznap 17 óráig telefonon feladja, lapunkban másnap megjelenik.

Felhívjuk tisztelt ügyfeleink figyelmét, hogy halálozással kapcsolatos hirdetés, illetve részvétnyilvánítás kizárólag személyesen adható fel.

PRIMUS NÉPSZABADSÁG

A BAUMAG Szövetkezet ajánlata tagjainak

NETTÓ ÉVES HOZAM

Lekötési idő	10 000–2.99 M Ft-ig	3 M Ft–6.99 M Ft-ig	7 millió Ft-tól
1 hónap	évi 12%	évi 12%	évi 12%
3–5 hónap	évi 13%	évi 13.5%	évi 14%
6–12 hónap	évi 14%	évi 14.5%	évi 15%

RÉSZLETES INFORMÁCIÓ A BAUMAG IRODÁKBAN:

1024 Bp., ✆ 315-1630 • 1035 Bp., ✆ 388-6715 • 1042 Bp., ✆ 370-5284 • 1075 Bp., ✆ 327-8430, 327-8420 • 1113 Bp., ✆ 386-8239 • 1173 Bp., ✆ 256-9739 • 1202 Bp., ✆ 283-3282 • Budakalász, ✆ 06 (26) 340-433 • Budaörs, ✆ 06 (23) 508-708 • Vác, ✆ 06 (27) 300-885

Bővebb információ a Teletext 536. oldalán

ADÓAZONOSÍTÓ SZÁM ÉS SZEMÉLYI IGAZOLVÁNY SZÜKSÉGES!

(logisztikai munka...

Feladata:

- megrendelések készítése,
- kapcsolattartás a beszállítókkal.

Elvárásaink:

- szakmai gyakorlat logisztikai téren,
- legalább középfokú németnyelv-tudás,
- számítógépes ismeret.

A kézzel írott, fényképes önéletrajzokat a következő címre várjuk:
Csetneki György logisztikai vezető
dm Kft.
2046 Törökbálint, DEPO Pf. 4

mt

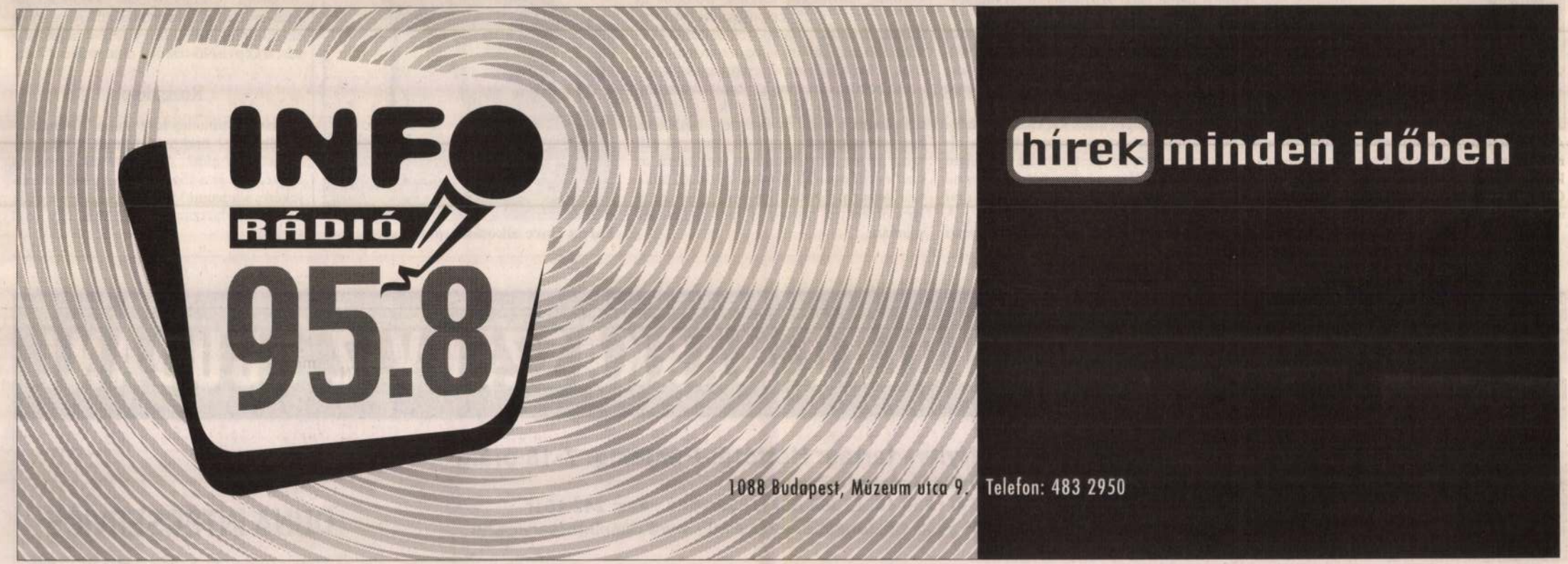

Matáv-kábelen is elérhető az internet

MUNKATÁRSUNKTÓL

Három szereplője van már a fővárosi kábelinternet-piacnak. A Matávkábel-TV hálózatán a korábban Matávnet néven ismert Axelero Rt. szolgáltat, az UPC rendszerén a Chello Broadband, a legkorábban induló Tvnet pedig több kisebb kábelszolgáltató és részben az UPC rendszerét használja. A legnagyobb szolgáltatók ígérik, hogy év végéig a legtöbb háztartásban elérhetővé válik a világháló.

Több ezren várják már türelmetlenül a fővárosban, hogy végre a kábelhálózaton is elérhetővé váljon az internet. Ezért a szolgáltatásért ugyanis nem kell percdíjat fizetni, és nincs adatforgalom-korlátozás. Ráadásul ez a megoldás a legegyszerűbb telefonvonalas kapcsolatnál jóval gyorsabb és állandó internethozzáférést biztosít. Egyetlen hátránya, hogy a csatlakozási díj és a havi előfizetés drágább.

Budapesten jelenleg három szolgáltató kínál kábelinternetet.

Folytatás a 27. oldalon

Szobrot kapott II. Szilveszter pápa

Szobrot állítottak II. Szilveszter pápa emlékére Budapesten, a kelenföldi Szent Gellért-templom előtti téren – az alkotást *Mayer Mihály* pécsi megyés püspök avatta fel szentmisével egybekötött ünnepség keretében, pénteken. Jelen volt *Semjén Zsolt,* a kulturális minisztérium egyházi kapcsolatokért felelős helyettes államtitkára és az emlékmű alkotója, *Varga Imre* Kossuth-díjas szobrászművész is, jelentette az *MTI.*

A 3,5 méteres bronz alkotás a világon a második szobor II. Szilveszterről: az elsőt a néhai pápa szülőhelyén, Franciaországban emelték. Varga Imre szobrászművész az egykori katolikus egyházfőt bal kezében a magyar koronával ábrázolta, ezzel is jelezve, hogy a történetírás szerint II. Szilveszter küldte a koronát Szent Istvánnak.

Mayer Mihály ennek kapcsán beszédében rámutatott arra: a pápa a korona elküldésével önálló hierarchiájú egyházat hozott létre Magyarországon, elismerte István király „hitelességét", és egyúttal befogadta a magyarokat Európába. A püspök szerint II. Szilveszter budapesti szobra az erkölcsi elvek megőrzésének fontossága mellett arra is figyelmeztet: Magyarországnak, a magyarságnak akkor van igazán esélye Európában, ha fel tudja mutatni keresztény hitét, szellemiségét. II. Szilveszter pápasága négy éve alatt – 999 és 1003 között – megszilárdította a nyugati kereszténységet Kelet-Közép-Európában. Ő volt az, aki a történetírás szerint koronát küldött Szent Istvánnak. Az egykori katolikus egyházfőt tudósként, filozófusként, politikusként, királyok tanítójaként és tanácsadójaként is számon tartották. Nevéhez kötődik az arab számok meghonosítása Európában, mindenszentek ünnepének elrendelése, valamint az egyenlő jogú európai államok szövetségének szorgalmazása is.

A szoboravatáshoz kapcsolódva szombaton konferenciát rendeztek a plébániatemplomban II. Szilveszter emlékére, hogy bemutassák: milyen szerepet játszott az egykori katolikus egyházfő az ezer évvel ezelőtti Európa egyházi, tudományos és politikai életében, példája milyen üzenetet hordoz a mai nemzedék számára.

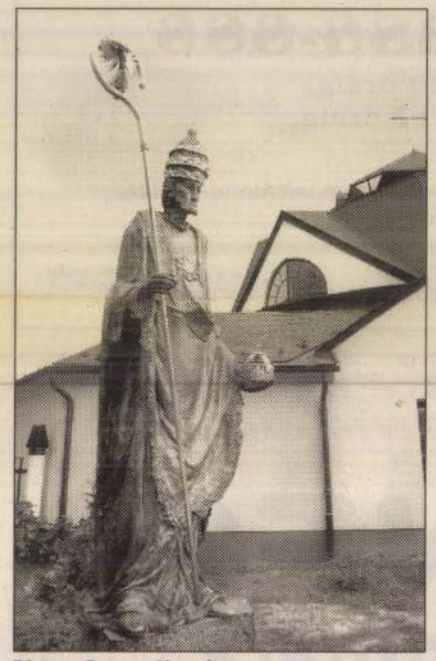

Varga Imre alkotása FOTÓ: TEKNŐS MIKLÓS

LAPSZÉL

Óbuda

Lehetséges-e béke Izraelben? címmel rendez vitát az Eszmélet Baráti Kör 2001. május 7-én, hétfőn este fél 6-kor az óbudai Kerék vendéglőben. (III., Bécsi út 103.) Vitaindítót tart Lugosi Győző és Krausz Tamás.

Pestszentlőrinc

Népszavazás kiírására indítványt nyújtott be a XVIII. kerületi képviselő-testületnek a Széky Endre Pestszentimre Történeti Társaság. A népszavazás eldöntené, legyen-e településrészi önkormányzat Pestszentimrén. Arról, hogy lesz-e népszavazás, a képviselő-testület dönt május 17-én.

Rózsadomb

Mozivédő tüntetés lesz május 10-én, csütörtökön 17 órakor a Margit körúti Átrium mozi előtt. A résztvevők koszorút helyeznek el a fővárosi mozihálózat emlékére, s a leendő tüntetőktől a szervezők azt kérik, hozzanak magukkal egy szál virágot.

VOLVO MÁRKASZERVIZ ÓBUDÁN!

Nyitva tartás: Hétfőtől-Péntekig: 7-18 óráig
1037 Budapest, Zay u. 24.
Tel.: 250 4522, 368 6871, 368 9003 • Fax: 242 2517
E-mail: di@dunainterservice.hu • www.dunainterservice.hu

DUNA INTERSERVICE

Nagy színész

Ma lenne kilencvenéves Básti Lajos

…t nehéz már manapság komoly dol…ról komolyan beszélni. Ezért a fenti …m is magyarázatra szorul. Nagy szí…nésznek már inkább csak ironikusan, becsmérlőleg mondunk embert. Ha nagy színlelőnek, nagy hazugnak tartunk valakit. Így aztán alighanem politikust gyakrabban nevezünk nagy színésznek, mint színészt. Pedig a hivatásszerű színlelésre nézve igencsak sértő, ha összemossák a foglalkozás körében elkövetett szerepjátszással. De hát amióta közéleti szereplésre nem tényleges személyiséget, hanem szakemberek kialakította image-t szokás használni, a színészi szakma is megváltozott. Sokan például színlelési szaktudásukat „televíziós személyiségként" kamatoztatják. Azaz fordítva hazudnak: úgy tesznek, mintha az a hülyegyerek, aki a tévében jópofizik, ők maguk lennének.

Básti Lajos azonban még abban a korban volt színész, amikor eredeti értelmükben is lehetett szavakat használni. A nagy színész más volt, mint a sztár, és többet jelentett annál is, hogy valaki kitűnően tudta a szakmát. Nemcsak nagy szerepeket, főszerepeket játszott el sikerrel, lenyűgözően, hanem nagy egyéniséget, lehengerlő, magával ragadó személyiséget is jelenített meg a színpadon. A magyar színpadon talán az övé volt az utolsó generáció, amelytől még nem pusztán valami furcsát, szokatlant, érdekeset, netán jellegzetesen elborzasztót vártak, hanem nagyságot. Gazdag, összetett személyiség ábrázolását, a köznapok sűrítését. Ez a magát amúgy realizmusként jellemző művészi fölfogás óhatatlanul megemelt, a köznapoknak, a relaitásnak magasan fölébe növő színpadi alakokat termett.

Básti Lajos e nemben a legerőteljesebb, leghatásosabb színészek közé tartozott. Legemlékezetesebb alakításai ilyen nagy emberek voltak. Jóformán függetlenül a szerep korától, társadalmi státusától. Hamlet vagy Higgins, Lear vagy Bolyai, Dávid Ferenc vagy Jegor Bulicsov – ha ő játszotta, lényege a formátum, a jelentőség, a nézőt elragadó személyiség lett. Természetesen hős volt Ádám is, akit sokáig és sokszor alakított a Nemzetiben. A jövendő emberiség képviseletében nemének egy kiváló, jeles példánya járta be a történelmet, hogy döntsön: fennmaradjon-e e lény, vagy inkább pusztulásra lenne érdemes.

Ruttkai Évával a Butaságom történetében

Paradox talán, de bizonyára érthető, hogy e nagy embereket játszó nagy színészek kora éppen az volt, amikor az embert addig talán soha nem látott mértékben megalázták, semmibe vették. A Keszthelyen született Berger Lajos, aki 1935-ben végezte el a Színiakadémiát, sikeres pályakezdés után a háború éveiben származása miatt csaknem fél évtizeden át nem léphetett színpadra, két munkaszolgálat között novellaskötetet adott ki, baloldali irodalmi rendezvényeken lépett föl. 1945 tavaszán Várkonyi Zoltán Művész Színházában kezdte újra a pályát, majd ez év őszétől – leszámítva egy kitérőt 1968–72 között a Vígszínházban – haláláig (1977. június 1.) a Nemzeti Színház tagja volt.

A nagy színészt filmen néhányszor el is játszotta. Alakított vidéki sztárt (Othello Gyulaházán) és országos (nem egészen mellesleg közéleti) színésznagyságot (Butaságom története). Ezekben is nagy volt.

Z. L.

TELEVÍZIÓ

Giliszta és párbaj

Ilyen fickókat mi is ismertünk, persze még az általános iskolában. Az egyik tíz forintért bekapott egy élő legyet, a másik elcsócsálta a földigilisztát, a harmadik a fogával csípte el a békát. Ez egy viszonylag korrekt üzlet: amíg van ember, aki fizet azért, hogy végignézhesse, míg valaki más elrágja a földigilisztát, addig olyanok is lesznek, akik kielégítik ezt a vásárlói igényt.

Ez a logika az olyanféle reality showkban kap enyhe gellert, mint amilyen a TV 2-n kedd éjszakánként megtekinthető Bázis. Hiszen itt mások a játékszabályok, mint egykor a suliudvaron: itt mindenkinek meg kell ennie a gilisztát, de a fizetséget csak egyvalaki viheti haza. Ráadásul azt is csak további kínzatások árán. Mert szenvedés és borzalom van bőven a Bázisban. A műsor minden másodperce azt igyekszik bizonyítani, hogy itt nincs más, mint vér, veríték és könnyek. A csapatba bekerült öt férfit és öt nőt reggeltől estig ugráltatják a kíméletlen kiképzők („a velejéig romlott gonoszság megtestesítői" – riogat a TV 2 internetes honlapja), egyre-másra vágnak neki a kúszással-mászással, cipekedéssel, loholással és rejtvényfejtéssel teli „küldetéseknek". Ha nyernek, marad a jutalom, a folyvást emlegetett tízmillió forint; de ha elszúrják, máris búcsút mondhatnak az egyik milliónak.

Mindezt még megkoronázzák a katonásdi bájos kellékei, úgy is mint a bevetett ágyak felborogatása, a személyes holmik összekeverése, az ebéd mellőli felugrasztás, majd gilisztaosztás.

Akár nyernek, akár vesztenek persze, valaki kiesik. Ők maguk szavaznak erről, titkosan, bele a kamerába. Az áldozatnak egy lehetősége marad: kihívni valakit párbajra. Ha egy törékenynek tűnő leány akar megmérkőzni a legdaliásabb pasival, a megtestesült gonosz kiképzők logikai feladat elé állítják őket. (Megjegy-

…ezért a kérdésekre már a parlamenti …ellenzék is választ kért, de még nem kapott. A választ felelhetően a „tágabb közönség" nyilvánosság is kíváncsi lenne.

V. Gy.

…emelt kulturális intézményeknek.

…Ezekre a kérdésekre már a parlamenti …ellenzék is választ kért, de még nem kapott. A választ felelhetően a „tágabb közönség" nyilvánosság is kíváncsi lenne.

…vételkedés szerint valóban hiányzik Budapesten), és ennek kizárólag költségvetési támogatásból történő megoldását kellene előnyben részesíteni. A másik két épülettel csak akkor kellene kiegészíteni

még megkoronázzák a katonásdi bájos kellékei, úgy is mint a bevetett ágyak felborogatása, a személyes holmik összekeverése, az ebéd mellőli felugrasztás, majd gilisztaosztás. Az olyan szentimentális hülyék, mint én, akár még meg is könnyezhetik azt a jelentet, amikor a gyermekét egyedül nevelő egri ápolónő parancsra *eljátssza,* hogyan beszélne telefonon a kislányával, ha hagynák.

A nyugati tévékben oly népszerű reality show-nak ez a lényege: odaszögezni a nézőt a képernyőhöz, hogy meg-megborzongva nézzen valamit, amit végigcsinálnia mégiscsak zsenánt. És ez így rendben is van, hiszen amíg vannak olyanok, akik a mi szórakoztatásunkra részt vesznek ebben a fárasztó cirkuszban, addig mindenki megkapja, amit akar. Ők azt, hogy próbára tehetik a tűrőképességüket, miközben még mutogatják is őket a tévében, mi pedig azt, hogy szörnyülködhetünk a faramuci helyzet fölött.

Csak ne volna az egész olyan hiteltelen. A Bázis csak a legnagyobb jóindulattal mondható ugyanis reality show-nak. Az önkéntesek szenvedéseit előzékeny kezek formás kis műsorrá vágták össze, kihagyva belőle a monoton részeket – meg ki tudja, még mit. Így, az üresjáratok és az egyszerű, eseménytelen pillanatok nélkül a legmértelenebb akciók is amatőr színjátéknak tűnnek. Különösen, miután elolvassuk a folyamatosan ordító, de elég hamisan deklamáló főkiképzőről, hogy amúgy főiskolai tanár és világot járt oktató. Ehhez már csak annyi kell, hogy elképzeljük magát a felvételt: mondjuk a szenvedéssel teli rohanást az erdőben, nyögve, lihegve, félig sírva. Egyenest a tévéstáb nyomában.

N. Kósa Judit

Gebinbe adják a Colosseumot?

Szombat éjszakai muzsikálás Bécsben

A muzsikusok megirigyelték a hossz… múzeumi éjszaka sikerét, a 200 ezer lát… …atót, és ezen a hét végén maguk is h…

Varga Imre

Aggodalmak 52 milliárdról

A miniszter nem győzte meg a civil szervezeteket

Súlyos kételyeket fogalmaz meg a kultúra civil szervezeteinek képviselőit tömörítő Kulturális Elnöki Konferencia arról, kell-e a dél-pesti millenniumi városközpontban három új kulturális intézményt építeni, és ehhez 52 milliárdos állami kezességet vállalni. Az utóbbi évtizedek legnagyobb kulturális beruházását a közelmúltban jóváhagyta a T. Ház.

Az utolsó pillanatban egyéni képviselői indítvánnyal, minden előzetes politikai vita és közösségi ellenőrzés nélkül nyújtották be november 6-án az Országgyűlésben az utóbbi évtizedek legnagyobb hazai kulturális beruházásának finanszírozását tartalmazó javaslatot, amelyet a kormánytöbbség azonnal megszavazott. Ezzel a dél-pesti millenniumi városközpontba tervezett, az épülő Nemzeti Színház szomszédságába kerülő három új kulturális intézmény – a Hagyományok Háza, a Modern Magyar Művészeti Múzeum és a Nemzeti Hangversenyterem – 52 milliárdos költségvetési fedezetet kapott. Jobban mondva, kaptak az építői – a hírek szerint a Demján Sándor nevével fémjelzett Trigránit-csoport emberei. (Ebből 31,2 milliárd a tényleges beruházási, a többi üzemeltetési és úgynevezett járulékos költség.) A tervezett állami kötelezettségvállalás híre néhány nappal korábban szokatlanul határozott állásfoglalásra sarkallta az érintett kulturális szféra civil szervezeteit.

A tizenkilenc tömörülés – köztük a Magyar Építészek Szövetsége, a Magyar Írószövetség, a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülete, a Magyar Kulturális Szövetség, a Magyar Zenei Tanács – október végén dokumentumot juttatott el Matolcsy György gazdasági és Varga Mihály pénzügyminiszterhez, továbbá Rockenbauer Zoltánhoz, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma vezetőjéhez. Ebben részletes tájékoztatást kér a hatalmas és – a szóhasználat szerint – túlzónak tekinthető beruházási összeg tervezett felhasználásáról. Mint az aláírók megjegyzik: „Még a látszatát is el kellene kerülni annak, hogy a Nemzeti Színháznál esetleg hiányzó összeget ide terhelik át, hiszen a beruházó és a kivitelező is azonos szervezet". A dokumentum szerint abból kellene kiindulni, hogy mennyibe kerülne egy önálló épületben az előbbit, ha költségvetési támogatásból megvalósítható. Elképzelhető ugyanis, írják az aláírók, hogy lennének a Hagyományok Házánál és a modern művészeti múzeumnál fontosabb beruházási, felújítási célok. Hozzáteszik: elkerülhetetlen, hogy a Nemzeti Filharmonikusokhoz hasonlóan más kiemelt intézményeknél is jelentősen emeljék a fenntartási költségeket, béreket. (A levélváltást követően, az elmúlt napokban jelentették be az Operaház büdzséjének négymilliárdos emelését.) Az aláírók azt az aggodalmukat fejezik ki, hogy az 52 milliárdos állami kötelezettségvállalás nem apasztja-e meg a kultúrára fordítandó állami pénzeket az elkövetkező években – a pénz kifizetése ugyanis 2004 és 2012 között évente, részletekben történne.

November 6-án kelt válaszában Rockenbauer Zoltán miniszter nem tartja túlzónak a három új intézményre fordítandó tízmilliárdokat, és a beruházási konstrukció mellett is kiáll. Mint írja, az állami és magánszféra beruházási együttműködése (public-private partnership) Nyugat-Európában már bevált. Az együttműködés során a tárca nem vesz fel hitelt (a költségeket a területet birtokló és azon befektető, a miniszter levelében meg nem nevezett magáncég teremti elő), és amikor az épületek elkészülnek, a pénzt egy állami tulajdonban levő, ugyancsak meg nem nevezett üzemeltetési társaság fizeti vissza kivásárlás és bérletfizetés formájában. A részletfizetéseket azonban a központi költségvetés fedezi, de nem a kulturális tárca pénzéből – olvasható a levélben. A miniszter hangsúlyozza: e mellett a tárca folytatni tudja a nemzeti intézmények átfogó reformját, fejlesztését.

A Kulturális Elnöki Konferencia nevében néhány napja Zelnik József, a Magyar Kulturális Szövetség elnöke reagált a miniszteri álláspontra. Levelében firtatja, miért szorul rá az állam az említett nagyberuházásnál egy magáncég közbeiktatására. (Időközben szakmai körökben rámutattak, a konstrukció formailag lehetőséget ad a kormányzatnak, hogy elkerülje a közbeszerzési eljárást.) Zelnik szerint célszerű lenne beavatni „legalább a szűkebb körű szakmai nyilvánosságot" az ügylet pénzügyi részleteibe, és ezzel együtt abba is, hogy milyen halaszthatatlan beruházási igényei vannak más ki-

Hazám-díj, először

József Attila szellemében létrehozták a XXI. Század Társaságot

Kosáry Domokos átveszi a díjat Ördögh Szilveszter kuratóriumi elnöktől. Az első sorban ül Juhász Ferenc, Kósa Ferenc, Fejes Endre, Varga Imre, Szabó István

FOTÓ: SOPRONYI GYULA

2001. január 31-én Budapesten harmincöt tudós és közéleti személyiség létrehozta a XXI. Század Társaságot. Az alapítók szándéka az, hogy a magyar szellemi életben történelmi szerepet játszó XX. Század Társaság példáját kövessék. Arra törekednek, hogy egy igazságosabb társadalom megteremtésének elkötelezett híveiként ösztönözzék az újabb és a régebbi problémák megvitatását, illetve fórumot teremtsenek e vitáknak. Ápolni kívánják a nemzeti hagyományokat is. Ezért alapították a Hazám-díjat, amely József Attila szonettkoszorújának címét idézi. A díjat minden esztendőben hét olyan személyiségnek ítélik oda, akinek életművét a Hazám szellemisége folytatójának, újrateremtőjének minősíti a társaság kuratóriuma: Balogh András történész, Csányi Vilmos etológus, Gazsó Ferenc szociológus, Kocsis András Sándor, a Kossuth Kiadó vezérigazgatója, Ördögh Szilveszter író, Révész Tamás jogász, Vámos Tibor mérnök-akadémikus. Az átadás minden esztendőben az első Magyar Köztársaság kikiáltásának napján, november 16-án történik. Tegnap a Fiumei úti temetőben a társaság tagjai a díjazottakkal együtt megkoszorúzták József Attila síremlékét. Utána a Magyar Nemzeti Galéria Lapidáriumában rendezett ünnepségen az első alkalommal adományozott 200 ezer forinttal járó díjat *Fejes Endre* író, *Ferge Zsuzsa* szociológus, *Juhász Ferenc* költő, *Kósa Ferenc* filmrendező, *Kosáry Domokos* történész, *Szabó István* filmrendező és *Varga Imre* szobrászművész vehette át.

H. L.

Nem lesznek napszámosok

Kidolgozták a pedagóguséletpálya-modell alapelveit

Elkészült a pedagóguséletpálya-mod[illegible] hogy a koncepció erre egyetlen meg[illegible] A szakszer-

Önkormányzati lakások pró és kontra

Immár több hete ismerteti lapunk az önkormányzati lakások megvásárlásáról szóló tudnivalókat. Mostani oldalunkon Kovács József (Szolnok ispán krt.) kérdéseire válaszolnak az illetékesek.

1. Elsősorban azt szeretném kérdezni, hogy milyen rétegeket céloztak meg a lakások eladásával?
3. Miért adják el a szociális jelleggel épült épületeket?

Válasz:
1. és 3. kérdésre: Az 1994. évi XVII. törvénnyel módosított 1993. évi LXXVIII. törvény biztosítja a vételi jogot a bérlőnek, és a törvény határozza meg, mely lakásokra nem áll fenn vételi jog. A törvényi tilalmat az önkormányzatok nem bővíthetik. Az önkormányzati tulajdonban lévő bérlakások lényegében tanácsi pénzeszközökből létesültek (kivéve más közületi szervekkel, vállalatokkal koordinációban épült lakásokat). A törvény hatálya szabja meg, hogy mely lakásokra terjed ki a törvény.

2. Nem kellene felülvizsgálni, hogy a szociális bérlakásokba valóban szociális helyzetű lakók kerülnek, illetve laknak ott?

Válasz:
2. kérdésre: A lakástörvény alapján annak helyi végrehajtására önkormányzati rendelet született a lakások és helyiségek bérletére vonatkozóan. Az önkormányzati rendelet határozza meg, hogy kik és milyen feltételek megléte esetén juthatnak garzonlakáshoz, szociális helyzetük alapján bérlakáshoz.
A lakások vétele szempontjából közömbös, hogy azt jelenleg „szociális helyzetű" bérlő lakja-e. Az önkormányzati tulajdonú bérlakások vételét szabályozó rendelet megalkotásánál az önkormányzat figyelemmel volt a bérlők fizetőképességére, s ennek megfelelően határozta meg a forgalmi érték 50 százalékában a vételárat; az egyösszegű megfizetésre adható vételárengedmény mértékét; a részletfizetés időtartamát, továbbá a vételárhátralék tekintetében a kamat mértékét.

4. Meg lehet-e vásárolni a magánszemélyek részére bérbe adott helyiségeket? Pl: Club Taxi, Meo-iroda, Ebtartó Egyesület stb.
5. Mint tulajdonosok, igényt tarthatunk-e a földszinten lévő klubhelyiségre? (Eredetileg ez a helyiség klubhelyiségnek vagy babakocsi-tárolónak épült.)
6. A kerékpártároló helyiség kialakítható-e klubhelyiségnek vagy egyéb célra?

Válaszok a 4., 5., 6. kérdésekre:
A nem lakás céljára szolgáló helyiségek vonatkozásában a törvény a bérlők számára elővásárlási jogot biztosít.
Ez azt jelenti, hogy ha az önkormányzat a helyiséget el kívánja adni, úgy azt a bérlő számára kell felajánlania. A lakástörvény által biztosított elővásárlási jog azonban a bérlőt csak akkor illeti meg, ha a törvény eltérően nem rendelkezik.
Ilyen eltérő rendelkezéseket tartalmaz pl.: az 1991. évi XXV. törvény (I. kárpótlási tv.), amely kimondja, hogy a bérlő elővásárlási jogát a volt tulajdonos elővásárlási joga megelőzi. Nem érvényesül a volt tulajdonos ezen joga abban az esetben, ha a bérlő a bérleti jogot az 1990. évi LXXIV. tv. (előprivatizációs tv.) alapján szerezte meg.
A helyiségek rendeltetését a társasház-alapító okiratok tartalmazzák. A korábbi helyiséggazdálkodási jogszabályok lehetőséget adtak többlakásos épületeknél a tárolók irodai célú bérbeadására.

7. Miért nem költ a Szollak Kft. a bejárati ajtók lengéscsillapítójának rendbehozatalára?

Válasz a 7. kérdésre:
A Szollak Kft. a bejárati ajtók lengéscsillapítóját hibaelhárításban mindaddig kijavítja, amíg az épület nem társasházként üzemel. Társasházzá alakítás után az alapító okiratban rendelkezni kell a közös tulajdonban álló épületrészek karbantartásával és felújításával kapcsolatos kötelezettségek teljesítéséről, az egyéb közös kiadások viseléséről, továbbá ezek megoszlásáról a tulajdonostársak között.

8. Eladhatók-e a házmester részére fenntartott helyiségek?

Válasz a 8. kérdésre:
A kérdés nem egyértelmű, ugyanis más a helyzet a házmesteri szolgálati lakások vételénél - melyet korábbi kérdéseknél, illetve a városi televízióban is megválaszoltunk - és más a házmester részére „fönntartott vagy bérbe adott helyiségek esetében. A helyiségekre ugyanaz vonatkozik, mint a 4-6. számú kérdésekre.

9. Miért nem vizsgálják fölül a lakás állapotát, amely 65 százalékosra lett megállapítva?

Válasz 9. kérdésre:
Az épületek (és nem lakások) műszaki állapotát az állapotrögzítő részletesen tartalmazza. A lakások vételárát a helyi forgalmi értékek alapul vételével, a város e térségében szabad forgalomban elkelt lakások eladási árait is figyelembe véve alakítják ki.
Ma Szolnokon egy új (100 százalékos műszaki állapotú) lakás bekerülési költsége 43-50 ezer forint négyzetméterenként. A kérdéses épületnél a forgalmi értékek ehhez viszonyítva 47 százalékban lettek megállapítva.

10. Miért nem utalják ki a bérelt irodahelyiségeket a lakásigénylővel rendelkező bérlőknek?

Válasz a 10. kérdésre:
Lakás céljára csak lakást lehet bérbe adni.

11. Szeretném megtudni, hogy ki vagy kik foglalkoznak a lakóhelyiségek zajfelmérésével?

Válasz a 11. kérdésre:
Szakértői intézetek készítenek zajszintfelmérést, amely azonban viszonylag költséges.

Hulladékgyártásban jók vagyunk

Ólomakkumulátor-bontó lesz Szolnokon?

A levegő, víz és a talaj szennyezése mellett korunk nagy problémája a hulladékok mennyiségének növekedése. Ugyanakkor egyes nyersanyagok hiánya szükségessé teszi a hulladékok feldolgozását, újrahasznosítását. Szolnok városban keletkező mintegy 41 ezer tonna veszélyes hulladék nagy részének, 63 százalékának ártalmatlanítása nem megoldott. 5 gazdálkodószervezet adja a keletkezett veszélyes hulladék 87 százalékát.

A megyében Szolnokon keletkezik a legtöbb veszélyes hulladék, aminek nagy részét a Tiszamenti Vegyiművek adja. A gyár termelése a privatizáció során jelentősen megváltozott. Valamikor nagy mennyiségben termelt pirit alapú kénsavat, ami a város nagyfokú légszennyezettségének egyik okozója volt.

Technológiaváltás következtében a Tiszamenti Vegyiművek Rt. szennyezőanyag-kibocsátása lényegesen megnyugtatóbb képet mutat. A Tisza hullámteréből az ott két évtizeddel ezelőtt illegálisan elhelyezett termelési hulladékot a gyár már eltávolította. Területükön az évtizedek során mintegy 600 ezer tonna veszélyes hulladék, elsősorban kálciumfluorid, a porfestékgyártás során keletkezett fémes hulladék, savas iszap és egyéb veszélyesnek nem minősülő termelési hulladék halmozódott fel, amit veszélyességi okok miatt egymástól elkülönítve kellett volna tárolni.

Ennek környezetvédelmi szempontból megfelelő műszaki bevédését most tervezik. A hulladékot résfallal körülveszik, fóliával bevédik, közben a talajvizet állandóan szivattyúzzák, s csak tisztítás után engedik a befogadóba, megakadályozva ezzel a szennyezés terjedését. Ezt követően a tetejét termőfölddel fedik be, és növényekkel betelepítik.

Az ország egyik égető gondja a használt ólomakkumulátorok kérdése. Gyöngyösoroszban tervezték egy bontó építését, ami később a lakosság tiltakozása miatt megbukott.

Ugyanakkor a Tiszamenti Vegyiművekben minden feltétel adott, megfelelő szabad kapacitás alakult ki, valamint a szükséges infrastrukturális háttér is biztosított, ezért komolyan gondolkodnak egy ólomakkumulátor-bontó telepítésén. Kovács Gyuláné dr., a környezetvédelmi felügyelőség igazgatónője beszélt ennek előnyeiről.

A feltételek adottak

– Évente 36 ezer tonna használt akkumulátor feldolgozására lenne lehetőség. Jelenleg a begyűjtött akkumulátorokat külföldre szállítják, így a feldolgozás után Magyarország nem sokat nyer az üzleten. Ha az elképzelés megvalósulna, ez lenne az egyetlen ólomakkumulátor-bontó és -feldolgozó az országban. A visszanyert ólmot tonnánként 30-100 ezer forint között lehetne értékesíteni, ugyanakkor egy nagyon fontos nyersanyaghiány is megoldódna.

Másrészt jelentős munkaerő-foglalkoztatást is jelentene. Nagyon sok külföldi cég érdeklődik a lehetőség iránt. Jelenleg sem a gyűjtése, sem a szállítása nincs megoldva. Feldolgozott állapotban érték, így viszont felmérhetetlenen környezetszennyezést okoz.

Mindez természetesen csak akkor valósulhat meg, ha a szigorú környezetvédelmi szabályoknak minden szempontból megfelel.

Kutyagyár helyett gyepmester

Köztudott, a szolnoki ATEV Állati Fehérje Feldolgozó Vállalat egészségügyi, környezetvédelmi okok, valamint lakossági panaszok miatt bezárt. Ezzel egy súlyos környezetvédelmi probléma oldódott meg, hiszen Tószeg, Rákóczifalva, Rákócziújfalu és Szolnok is keményen szenvedett az elviselhetetlen bűz miatt. Itt alkalmazták a legelmaradottabb technológiát az országban.

Az állati tetemek, húsipari termékek viszont továbbra is keletkeznek. A vágóhíd évi 6 ezer tonna maradékát és az állati hullákat több mint 100 kilométer távolságra kell elszállítani. Országosan több mint 300 ezer tonna húsipari vágóhídi hulladék keletkezik. A mezőgazdasági üzemekről, állattartó telepekről is százezres nagyságrendben érkeznek a tetemek. Az önkormányzatok nagy része viszont nem rendelkezik dögkúttal, így ezek elhelyezése nem megnyugtató. Ezért lenne szükség egy modern technológiájú fehérjefeldolgozó üzem létesítésére. A régi gyárat korszerűsíteni már nem lehet, az úgy rossz, ahogy van.

Egy modern, zárt technológia esetén nem szükségszerű, hogy a várostól távol kerüljön, ugyanakkor az egész régió problémáját megoldaná, valamint munkahelyteremtő beruházásnak számítana. Szolnoknak eddig gyepmesteri telepe nem volt, kialakítását most tervezik.

Nem megoldott a szolnoki kórházak hulladékainak a sorsa sem. Jelenleg a kommunális lerakóra kerül a legtöbb hulladék, fertőtlenítés nélkül. A kórházakból, rendelőintézetekből kikerülő kötözési hulladékok, emberi testrészek és szervmaradványok, speciális hulladékok, fertőzőképességük folytán jelentenek veszélyt emberre és környezetre. Szolnok város egyetlen kórháza sem rendelkezik környezetvédelmi szempontból kielégítő speciális kórházihulladék-égetővel. Kialakult gyakorlat a kórházak részéről, hogy a kötözési hulladékokat a városi kommunális szilárdhulladék-lerakóra szállítják, a testrészeket és szervmaradványokat pedig a temetkezési vállalat hantolja el. Az egészségügy jelenlegi helyzetében igen komoly probléma a veszélyes hulladékok ártalmatlanításához szükséges anyagi forrás biztosítása. A kórházi égető kialakításának költsége 41 millió forint. Ebből 24 millió forint a környezetvédelmi alap támogatása, ami a bekerülési költség 60%-a, 3 milliót a városi önkormányzat, nyolcat a megyei, a fennmaradó 6 millió forintot a Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztérium adja. Ezzel remélhetőleg a város egészségügyi intézményeinek összes ilyen gondja megoldódik.

-tbg-

Háromnapos tréning pedagógusoknak

„Egészséged testben, lélekben"

Az Egyesült Államok egyik legsikeresebb egészségnevelési programjával ismerkedhettek meg a résztvevők a közelmúltban Szolnokon, azon a háromnapos tréningen, amelyet elsősorban pedagógusok számára rendeztek meg.

A tanfolyam létrejöttét indokolja, hogy a XX. század végének egyik legégetőbb problémája az ifjúság megóvása a testi és lelki egészséget fenyegető veszélyektől, elsősorban a drogoktól.

Legégetőbb problémák

Ezen kíván segíteni az a magas színvonalú és a tengerentúlon már jól bevált CHEF program, amelyet Európában először a magyar szakemberek vehettek kézbe és ismerhettek meg.

A felnövekvő nemzedék minőségi életszemléletének és életvitelének kialakítása érdekében, munkájuk legfontosabb részét képezik azok az óvodáskortól a középiskola végéig terjedő személyiségfejlesztő, drog- és alkoholmegelőző, illetve mentálhigiénés programok, amelyek egyrészt közvetlenül az ifjúság, másrészt a velük foglalkozó szakemberek – pedagógusok, egészségnevelők, orvosok, pszichológusok számára nyújtanak segítséget.

Szakemberek a közelmúltban készítettek el egy Szolnok városra vonatkozó drogfelmérést, ahol nem a kemény drogok, sokkal inkább az alkohol és a cigaretta fogyasztását vizsgálták 604 diáknál, 10-10 általános, valamint középiskolában.

Megrázó statisztikák

A felmérés alapján kiderült: a középiskolások 67, míg az általános iskolások 40 százaléka használ, vagy próbált már ki valamilyen drogot. A felmérésnek köszönhetően tavaly szeptemberben született az ötlet, hogy a drogprevenció témakörét a gyermek- és ifjúságvédelmi csoport fölvállalja.

A résztvevők a háromnapos tréning során olyan képzést kapnak, illetve olyan szakismeretet szereznek, mely „jogosítványt" ad a téma feldolgozására és tanítására, amivel a gyerekek személyiségfejlődését tudják elősegíteni és koordinálni.

Személyiségfejlesztés

Valószínűleg a közeljövőben a tréningen részt vevő pedagógusokból munkacsoport alakul. Feladatuk a város gyermek- és ifjúsági intézményeiben terjeszteni azt a szemléletet, hogy a drog sajnos jelen van, ellene küzdeni kell, elsősorban prevencióval, megelőzőmunkával.

Céljuk továbbá a program alkalmazásának és a gyermek személyiségfejlődésének nyomon követéses vizsgálata.

B. G.

Az oldalpárt szerkesztette: Cs. Csáti Réka

„Nem fojthatnak kétszer / ugyanazon folyóba”

Simor András: Ladányi Mihály

A költő, író halála utáni első évtized a legkritikusabb időszak. Ha ebben az évtizedben nem jelenik meg valamely műve vagy válogatás a műveiből, ha nem születik róla pályakép, esetleg vitákat kavaró monográfia, akkor az a veszély fenyegeti, hogy kihullik az irodalmi köztudatból, műve feledésbe merül. Újjászületés ugyan lehetséges ezután is, mindaddig, amíg egyetlen példány fennmarad a könyeiből, akár évtizedek, évszázadok múlva is, volt erre példa, de az ilyen feltámadás már ritka, a körülmények különösen szerencsés egybeesése szükséges hozzá.

Ladányi Mihály 1986-ban halt meg, még jócskán a kritikus évtizeden belül vagyunk. Őt, akit élete utolsó két évében már élve elfeledni, sőt eltemetni látszott az irodalmi élet, azóta több könyv is segített föltámasztani, ha ugyan egyáltalán szükséges föltámasztásról beszélni. Megjelent Bejegyzések a családi bibliába című posztumusz kötete, majd kéziratos verseskönyvének fakszimile kiadása, legutóbb pedig mintegy törvényszerűen elkészült róla az első pályakép, Simor András tömör, gondolatgazdag könyve. A szerző kevesebb mint negyven oldalon, bőséges idézetekkel, fölrajzolja Ladányi költői pályájának ívét a Tűztánc antológiától az utolsó évek cseméri magányáig.

Ilyen terjedelemben természetesen nem lehet mindenről szót ejteni, Simor András is sok mindenen átsiklik, csupán a legfontosabb és az életmű elemzése szempontjából a legsürgősebb mozzanatokat ragadja ki. Nem, vagy csak érintőlegesen ír a Ladányi-versek formavilágáról, összefüggő életrajzot sem ad, mindössze utal néhány helyen Ladányi költészetének forrásaira, előzményeire. Figyelmét elsősorban annak a látszólagos paradoxonnak a magyarázata köti le, hogy az önmagát a szocializmus építőjének nevező rendszerben hogyan lehetett az őszintén szocialista, a lélegzés természetességével baloldali Ladányi számkivetett, perifériára szorított, ritkán támogatott, inkább csak tűrt, de olykor tiltott költő.

Ha föntebb azt írtam, hogy Simor András a „legsürgősebb” mozzanatot ragadja meg, a látszólag nem helyénvaló szó ebben az összefüggésben nyeri el igazi jelentését. Ezen a ponton ugyanis az elemzés hellyel-közzel túllép választott tárgyán, Ladányi költészetén, s legalább annyira szól arról a rendszerről is, amelyben költőnk élt és dolgozott. S ezzel valóban sürgető feladat teljesítéséhez járul hozzá, hiszen a mai nem szociáldemokrata baloldal és az úgynevezett Kádár-rendszer kapcsolatának elemzésével a baloldal jelentős részének identifikációs problémáit segít megoldani. S bár Simor András az elemzésben mindvégig Ladányiról beszél, s a kapcsolatokat csak a kulturális szférában vizsgálja, általános érvényű megállapításokat tud tenni „... az adósságcsapdába besétáló, az elit-bürokráciát nevelő, a gazdasági tespedést előidéző, a forradalmi öntudatot semmibe vevő, az internacionalizmus helyett a Szovjetunió nagyhatalmi politikáját kiszolgáló, a párttagságot és a munkásosztályt depolitizáló, az országos döntésekből kiszorító ...” rendszerről, amely számára Ladányi őszinte, következetes és kíméletlenül szókimondó balolalisága mindinkább kényelmetlen tehertétellé vált.

Nem is történhetett ez másként, hiszen Ladányi konok következetességgel, hol haragosan, hol ironikusan, föltárta a rendszer képmutatását, az (egyre halványodó) eszmék és az egyre kisszerűbb valóság ellentmondását.

Jó költő sok van, közülük az tud korszakos jelentőségű nagy költővé válni, aki a legtisztábban fejez ki valami korábban nem tudottat vagy csak formátlanul sejlőt saját korából. Egyre világosabban látszik, hogy Ladányi ilyen korszakos jelentőségű nagy költő, verseit az úgynevezett késői Kádár-korszak leghitelesebb művészi dokumentumai között tarthatjuk számon.

Simor András a fölfedezők, az úttörők nehéz sorsát vállalta ezzel a kötettel, s vállalásának hiánytalanul eleget tett. Ladányiról bizonyára írnak még vastagos monográfiákat, az övénél részletezőbb, aprólékosabb, elemzőbb műveket, de problémaérzékenysége, gondolatgazdagsága, a Ladányi-életmű és a korszak összefüggéseinek feltárása megkerülhetetlenné teszik mindazok számára, akik érdeklődnek Ladányi költészete iránt.

(Z-füzetek)

Bistey András

Mikor kezes az állam?

A központi költségvetés idei 135 milliárd forintos hiányának egy része az állami kezességvállalásokból adódik. De mire is vállalt/vállal kezességet az állam?

Az 1993. június 30-ig elhelyezett takarékbetétek visszafizetésére az 1988 előtt kibocsátott kötvényekre, valamint pedig a felszámolás alatt álló vállalatok hiteleinek visszafizetésére. Ez utóbbi főleg a dolgozók végkielégítésének kifizetését jelenti. Ezeknek az összegeknek a nagyságáról magának az államnak sincs ismerete: nem tudja sem az érintettek számát, sem a lejáratok dátumát. A kezességvállalás ugyanis évtizedekkel ezelőtt történt...

A kezességvállalás másik csoportjáról már sokkal többet lehet tudni. Ide azok az egyedi esetek tartoznak, amihez országgyűlési felhatalmazás szükséges. A konkrét célú és összegű vállalások között szerepelnek bizonyos kötvény- és értékpapír-kibocsátások (világkiállítás, társadalombiztosítási alapok hiányának fedezésére, valamint az Eximbank és az Exporthitel Biztosító Rt. által vállalt kezességek).

Az összeg korlátozása nélkül vállalt kezességek között a külföldi hitelek, valamint a kőolaj- és földgáztartalékok beszerzése említendő. Ezenkívül a költségvetési kiadások bizonyos százalékáig – idén 3 százalékáig – maga a kormány saját hatáskörben is vállalhat kötelezettséget, például egyensúlyjavító intézkedések finanszírozásához szükséges összegek igénybevételére.

Példaként említhetők még a Suzuki Rt. létrehozásáért, a borsodi acélipar válságának kezeléséért, a MÁV likviditásának biztosításáért, a távközlés, az úthálózat, a vasút fejlesztéséért, a települések gázellátásáért vállalt kezességek. De annak idején a Forma–1-pálya sem épült volna fel, akadozna a kórházak működése, a tankönyvkiadás, vagy a bankkonszolidáció sem valósult volna meg, ha a magyar állam nem ad garanciát a költségek fedezésére.

A jelenleg fennálló kötelezettségek mértéke összesen 188,2 milliárd forint. Ezt természetesen nem egy esztendő alatt kell teljesíteni. Idén 19,8 milliárd esedékes, jövőre 7,8 milliárd, 1996 és 2016 között pedig 101,7 milliárd. A „maradék” 58,9 milliárd forint teljesítésének határideje pedig – az előbb említett okok miatt – ma még kérdéses. Megnyugtató egyébként, hogy ennek a 188,2 milliárdnak legalább a felét (93 milliárdot) olyan hitelek alkotják, amelyeket – a kormányzat szerint – a felvevőjük vissza fog fizetni, így nem lesz szükség az állami kezesség érvényesítésére.

Bánhegyi Zsuzsa

Dániai jegyzetlapok 3.

A népfőiskolák és szabadiskolák szülőhazája

Végül említsük meg a dán népfőiskolákat, hiszen kétségkívül ez a kis ország a népfőiskolák szülőhazája. Szellemi atyja és nevelési programjának kidolgozója *Grundtvig (1783–1872)* dán evangélikus püspök volt. Munkássága egy olyan történelmi képbe ágyazódott, amikor Dánia külpolitikai szerepe kedvezőtlenül alakult, hiszen az egymást követő, vesztes háborúk során Dánia a XIX. század utolsó negyedére elvesztette korábbi királyi birtokait, területeit. A veszteség okozta szindrómákat fel kellett oldani. A polgárokban meglévő feszültségeket az ország belső erejének megszilárdítására, gazdasági és társadalmi aktivitásának növelésére kellett fordítani. Ekkor született meg Grundtvig püspök elhíresült mondása:

„Amit elvesztettünk kívül, azt megszerezhetjük belül, ha van még a dán népben életerő!”

Egy olyan – polgári fejlődésben stabil – országnak, mint Dánia, Grundtvig szerint szüksége van egy kellő nemzeti öntudattal bíró, keresztény világnézeten alapuló nemzeti alapműveltségre, közösségi nevelőerőre, amely a paraszt-polgári társadalom tagjainak erkölcsi, világnézeti felemelkedését szolgálja. Ehhez biztosított megfelelő szervezeti kereteket a népfőiskola. Az 1844-ben szervezett első dán népfőiskolát, az azt követő két évtized alatt 15 követte az országban. 1870-ben már 52 működött és fejlődött napjainkig folyamatosan tovább. 1993-ban több mint száz bentlakásos, szép és kellemes környezetben működő népfőiskolával büszkélkedhettek. A népfőiskolák behálózzák az egész országot. Az épületek többsége a legkorszerűbb igényeket is kielégíti. Gyakran kapcsolódik az épületegyüttesekhez közösségi terem, tornacsarnok, sportpálya.

A dán népfőiskolák jellemzője: a közösségi lét, amely a hallgatók aktivitásán alapul, de nem csak a tanulási folyamatban, hanem az iskola belső életének megszervezésében is.

A népfőiskola meghatározott értékrendet és életvitelt sugall, segíti a résztvevőket ön- és emberismeretük, nemzeti azonosságtudatuk fejlesztésében. Az életnek tanulás elvét vallja. A több mint másfél évszázados szervezési és metodikai tapasztalatok birtokában ma már természetes, hogy mindenki szellemileg feltöltődve, a közösségi élményektől felfrissülve fejez be egy-egy népfőiskolai kurzust. A családok – unokáktól a nagyszülőkig – együtt jelentkeznek a nekik tetsző programmal meghirdetett népfőiskolára, amelyek látogatási bizonyítványt adnak. Fenntartásukról az állam gondoskodik, a

hallgatók jelképes részvételi díjat fizetnek. A dán népfőiskolák toleránsak a témákat, ideológiai áramlatokat illetően. Minden eltérő álláspontnak és véleménynek szabad tere van a vitában, a kizárólagosságot a legmeszszebbmenően elutasítják. Az önkormányzatok támogatást adnak a kurzusokhoz, és a megyék is segítik új népfőiskolák létrehozását.

* * *

A dán oktatási rendszer érdekessége, hogy oktatási kötelezettség van és nem iskolába járási kötelezettség. Az általános iskolába 7 éves kortól kerülnek a gyerekek, amely kilencosztályos. A gyerekek 10 százaléka jár magániskolába, amelynek költségeit jelentős mértékben az állam fedezi. Kedveltek az úgynevezett szabadiskolák, ahová a szülők szabad akaratukból íratthatják be a gyermekeiket. Ezen oktatási intézmények mögött a grundtvigi gondolatok állnak. A legjellemzőbb sajátosságuk, hogy az oktatás meghatározó eleme az egyes gyerekek képessége, kezdeményezőkészsége és az egyenrangú tanár-diák kapcsolat.

A szabadiskolákban, bár államilag jóváhagyott tankönyvekkel működnek, és a kötelezően előírt tárgyakat szigorúan megtanítják, nincs merev tanterv. Van rá példa, hogy egy héten át egy témát oktatnak. Gyakori az is, hogy a tanítás az iskola falain kívül történik. Jelentős szerepük van az iskolaszékeknek. Kiszolgáló személyzet nincs, a szülők segítenek a mindennapi feladatokban, akik a jelentős állami támogatás mellett hozzájárulnak az oktatási kiadásokhoz is.

A középiskolák háromévesek. A 16-19 éves korosztálynak szakiskolákat is szerveznek, mert a gimnáziumok erősen elméleti irányultságúak. A főiskolák három- vagy négyévesek, az egyetemek zöme hatéves képzést indít. Gyakori, hogy az egyetemi felvételi előtt a fiatalok egy- vagy kétéves népfőiskolai tanfolyamon is részt vesznek. A dán oktatási rendszer sajátos típusát jelentik a bentlakásos ifjúsági iskolák, amelyek a 14-18 éves korosztálynak nyújtanak szakmai képzést. A hosszú évek munkájával szerzett tapasztalatok birtokában – speciális módszerekkel és nagyfokú empátiával oktatják a fogyatékosokat is.

Rengeteg élményt, érdekes információt szereztünk erről az országról, bár *Jens Clausagen*, a tanfolyamvezetőnk bölcsen megjegyezte: *„A legfontosabb egy másik országban az az ötven százalék, amit nem lehet megélni.”* Emlékezetünkben örökre megmaradnak a pontos, dolgos, jó humorú vendéglátóink, akik rendkívül természetesek, őszinték és egymás iránt roppant toleránsak.

(Vége)

Ollé Katalin

Szász Endrét felháborította a kaposvári szoborsors

Remekművet dugtak el a dilettáns döntéshozók

Mélységesen megvetem azokat, akik lebontották a szobrokat. Legalább annyit tudhatnának magukról, hogy nem alkalmasak a vezetésre. Ajánlom nekik sok szeretettel: mondjanak le, sokkal boldogabbak lesznek. A rövidlátónak borzasztóan egyszerű a dolga.

Szász Endre festőművész mértékadó véleménye ez, és annak kapcsán fejtette ki, hogy a Somogyi Hírlap megkérdezte: mi a véleménye arról, hogy Siófokon raktárba zárták a kaposvári szoborcsoportot, Varga Imre alkotását.

Mielőtt ez megtörtént volna, Szász Endre várdai otthonát ajánlotta fel a szobrok megőrzésére és bemutatására. Kaposvár kulturális életének irányítói neki nem adták. A szobrok így kerültek Varga Imre szülővárosába, Siófokra.

– Azt, hogy Sztálin szobrait lebontották, értem - folytatta Szász Endre. - Kaposváron azonban Leninnek és a Tanácsköztársaság Somogy megyei mártírjainak alakjait takarították el. Varga Imre egyik legkiválóbb alkotását; ahelyett, hogy büszkék lennénk rá. Azok a mártírok, akiknek a szobrait ledöntötték, nem a sztálinizmusért harcoltak: értékes, tiszta lelkű emberek voltak. Ha tudták volna, mi a demokrácia, akkor azért küzdenek. Nekem is tetszett fiatal koromban a kommunizmus, mert akkor még nem tudtam, hogy ez megvalósíthatatlan; működéséhez ugyanis egy abszolút mértékben kulturált társadalomra lenne szükség. De ilyen nincs. Azt gondolom, akik a lebontására szavaztak, azokban nem volt annyi tehetség, hogy valami újat és pozitívat tegyenek a városért. Politikai mutatvány az egész, és rombolni könnyebb, mint építeni. Azért sem bontottam volna le a szobrokat, mert Lenin, akár akarjuk, akár nem, része a történelmünknek. Ezért épp olyan baromság lebontani Varga Imre művét, mint kidobni Erzsébet királynő szobrát vagy Fadrusz János gyönyörű szobrait. Lassan nem lesznek szép alkotások a városban. Akad pár „mű” Kaposváron, amit lebontanék szívesen, mert rossz szobrok. Azt döntötték volna le, ha döntögetni akarnak. Tapsoltam volna nekik! De hogy egy remekművet, ami még el is volt dugva, miért kellett elbontani? Most szemétdomb rikít a helyén.

Szász Endre nem tudta megvédeni a szobrokat, mert - így fogalmazott - a kutya sem figyelt arra, amit mond, de próbálta megszerezni valamennyit. Kapott is egy papírt, hogy viheti. Megkereste Varga Imrét, aki nagyon boldog volt. Azt mondta, jön Várdára, segít felállítani.

– Aztán a Somogyi Hírlapban olvastam, hogy csak papíron adták nekem, mert Siófokra szállítják őket - folytatta. - Örültem is - emlékszem -, mert arra gondoltam: ott sok turista megnézheti és dicséri a magyar művészeket, Varga Imre tudását. Nem így történt: félretették egy raktárba. Most elölről kezdem a küzdelmet, és újra megpróbálom megszerezni a szobrokat.

Szász Endre azt mondja: Varga Imra nagyon el van keseredve a történtek miatt; ő is azt hitte, hogy kiállítják majd a szobrokat Siófokon. Az sem baj, hogy eldugott helyen.

– Egyébként egy ilyen művet nem lehet eldugni - tette hozzá -, mert odavonzza az embereket. A kutyát sem érdekli az, hogy éppen Lenint ábrázolja vagy mást, csak az, hogy ez egy jó szobor. Akik lebontották, azoknak ismeretük sem volt a művészi értékről, de ez nem menti őket. Szakembereket kellett volna megkérdezni, mit lehet a remekművel csinálni. A dilettáns megmozdulás ráadásul politikailag az ellenkező hatást váltotta ki a tömegekből is, mint amit a döntéshozók akartak.

Czene Attila

Kakukk-könyv

Huszonhét évi kutatómunkájának eredményét foglalja össze most megjelent, Kakukkmegfigyelések a Zagyva forrásvidékén című könyvében Varga Ferenc salgótarjáni amatőr ornitológus. A Karancs és Medves tájain negyven négyzetkilométeres körzetben gyűjtötte adatait a különös madárról a most hatvannégy esztendős szerző, mégsem állíthatja, hogy sikerült a madár minden titkát megfejtenie.

A rendkívül óvatos, rejtőzködő madár meglehetősen ellenszenves tulajdonságokkal bír: nem elég, hogy tojásait más madár, leggyakrabban a vörösbegy fészkébe pottyantja, áthárítva ezzel az utódnevelés minden fáradságát, ráadásul a tojásból alighogy kikelt kakukkfióka kilökdösi a fészekből mostohatestvéreit, hogy egyedül élvezhesse az anyai gondoskodást.

Van kitől örökölnie a rafinériát, a kakukk hímnek sem esik ugyanis nehezére túljárni más madarak eszén. Leshelyéről figyeli, míg a kiszemelt gazdamadár fészket épít, s amint kész a lakás, kakukkolva hívja párját, a tojót, hogy megmutathassa neki a „bölcsődét”. **(MTI)**

Carmina Burana – a Margitszigeten

Carl Orff Carmina Burana című műve három alkalommal – csütörtökön, pénteken, illetőleg vasárnap – csendül fel a Margitszigeti Szabadtéri Színpadon. A középkori játékok és diákénekek alapján komponált darabot zuglói zeneiskolai növendékekből szerveződött több száz tagú kórus szólaltatja meg. Az előadás szólistái: Csonka Zsuzsanna, Fülöp Attila és Berczelly István. Közreműködik a Szent István Király Zeneművészeti Szakközépiskola Egyesített Szimfonikus Zenekara és a Szent István Gimnázium Szimfonikus Zenekara. Az est dirigense Záborszky Kálmán lesz.

A mulatságot, a bort, a szerelmet, az életet dicsőítő zeneművet – amelynek nincs összefüggő kerettörténete – ötvenhét esztendővel ezelőtt komponálta Carl Orff, és ez lett legnépszerűbb alkotása. A műsor első részében is kedvelt zenedarabok szólalnak meg. Ravel Bolero, illetőleg Gershwin Kék rapszódia című művét Fellegi Ádám zongoraművész adja elő. Az előadások 20 órakor kezdődnek.

(MTI)

Evangélikus és református segítséggel

Katolikus iskola Békéscsabán

Szeptemberben újabb katolikus általános iskola kezdi meg működését Békéscsabán. Az egyház ugyanis visszakapta a volt Kereszt utcai–Szarvasi úti iskolaépületét. A felújítást követően újjászülető római katolikus általános iskolában az első esztendőben hét osztály kap otthont – a nyolcadikosok iskolaváltoztatásának már nem volt értelme –, s az 1–7. osztályokba a nyár elejéig 110-en jelentkeztek.

A tíz tantermes egyházi iskolában nem csak katolikusok tanulnak nak majd, így a hitoktatást felekezetenként szervezik meg az evangélikus és a református egyház segítségével.

(MTI)

igazgatója. Információnk szerint abban állapodtak meg, hogy mindkét jelölt, *Kalmár Tibor* rendező és *Puskás Tamás* színész-rendező elképzelését előterjesztik. A grémium ma javasolja egyiküket a közgyűlésnek, amely csütörtökön dönt.

Másodjára sem fogadta el múlt szerdán a kulturális bizottság a Vidám Színpad Kht. ügyvezető igazgatójának, *Bóka Lászlónak* az üzleti tervét. Ezt követően a főpolgármesteri kabinetben úgy döntöttek, menesztik Bókát. *Schiffer János* főpolgármester-helyettes lapunknak elmondta: az üzleti terv elutasítása után két dolgot tehettek volna. Megindítják a végelszámolást a kht.-ban vagy válságkezelő programot dolgoznak ki. Ez utóbbi mellett döntöttek, hogy ősztől újra működhessen a színház. Ezzel az eljárással együtt jár a direktor menesztése és válságkezelő igazgató kinevezése. Mivel a kht.-nál nem kell pályázatot kiírni, így Kalmár Tibort és Puskás Tamást felkérték, dolgozzák ki koncepciójukat. Arra a kérdésre, miért nem gazdasági szakembert neveznek ki a teátrum anyagi ügyeinek rendezésére, Schiffer megint úgy felelt: azt akarják, hogy ősztől újra legyenek előadások. Kalmár állítólag olyan gazdasági vezetővel dolgozta ki programját, aki egy másik fővárosi színház gazdasági vezetője. Puskásnak pedig több vállalkozása és projektje van, amelyben már bizonyította rátermettségét.

Arra a kérdésre, miért nem gazdasági szakembert jelölnek az ügyek rendezésére, Schiffer úgy felelt: azt akarják, hogy ősztől újra legyenek előadások.

A döntés után a Városháza kiegyenlíti a szállítói tartozást, ennek egy részére pedig visszafizetési kötelezettséget kell vállalnia a kht-nek. Megkérdeztük Schiffert: ez miért nem történt meg Bóka vezetése alatt. Schiffer szerint az előző direktor negyvenmillió forint pluszpénz kapott a költségvetéséhez. Ezt Bóka cáfolja, és azt állítja, amikor a színházat átvette, a közszolgáltatási szerződésük ötvenhárommillió forintról szólt, most pedig nyolcvanmillióról. Az emelés huszonhétmillió.

SZ. K.

függesztve és jól láthatók. A zömnél az okmányokat is megtalálták, bár a taxis-igazolványok állapota elég siralmas, az engedélyek szakadozottak, emiatt sokszor nem lehet azonosítani a rendszámot – írják. Úgy tapasztalták viszont, hogy a gépjárműállomány valamivel színvonalasabb az egy évvel korábbinál.

A Főtaxihoz 113 alkalommal ültek be, önkormányzatoknak aszerint, hogy stiklijük melyik szervre, hatóságra tartozott. Negyvenkét delikvenst – hivatali szóhasználattal élve – berendeltek, ez a gyakorlatban hiánypótlásra való felszólítást jelent.

Ami az alakulgató droszthálózatot illeti, az ellenőrök szerint a taxisok nem szívesen állnak be az állomásokra, mert ügyeloség és a közlekedési felügyelet kelt ilyen benyomást). Hasonló a kép a szolgáltatóknál is. „Még mindig nincs olyan magatartási, viselkedési, szolgáltatási normákat összefogó etikai kódex, amely a munkájukat szabályosan végző taxisokat védené, a komoly hiányosságokkal dolgozókat pedig távol tartaná ettől a tevékenységtől" – hívták fel a figyelmet.

B. T.

általános bizalomvesztés következett be a jegyzővel szemben. A posztra pályázatot írnak ki, annak elbírálásáig az aljegyző veszi át a feladatot. *Gotthardt Gábor*, a Fidesz frakcióvezetője közölte, hogy minden előzmény nélkül került napirendre menesztési javaslat. Érthetetlennek tartja, hogy a négy hónapja szinte egyhangúlag kinevezett jegyzőt most érdemi indokolás nélkül távolították el a posztjáról.

A kísérlet sikerült, épülhet a négyes

Csillag István és *Demszky Gábor* utazik a buszon. Félreértés ne essék, ez nem vicc. Tegnap ugyanis demonstratív időutazásra invitálta a sajtó képviselőit a miniszter és a főpolgármester. A bizonyítási eljárás során azt kellett igazolni, hogy a metró gyorsabb a busznál. Mondta is a miniszter: a 4-es metró azért fontos, mert időt kell nyerni, méghozzá európai időt, ami csak úgy lehetséges, ha az emberek szabadon dönthetnek és rendelkezhetnek saját idejükkel. Ez pedig elképzelhetetlen 4-es metró nélkül.

Tíz óra hét perckor az Etele téri végállomásról elindult az úgynevezett Agora busz, mint az egyetlen méltó jármű egy hivatalos időutazáshoz. Mivel a busz minden extra, vagyis ellenőrök és zsebesek nélkül halad, az utasok figyelhettek a BKV által adott stopperre, amelyen azt mérték, hány perc alatt éri el a járat a felszínen, az épülő metró nyomvonalán a Keleti pályaudvart. A koncepció persze nem volt egészen világos, hiszen az egyszerű ember nem szereti bonyolítani a dolgokat. Nincs ember a fővárosban, akinek eszébe jutna az Etele tér–Baross tér viszonylatot annyi kacskaringóval megtenni, mint amennyivel a föld alatti cső képzeletbeli, felszíni követése jár. Ha valaki utazni akar, most a 7-es buszra száll, ha pedig elkészül a metró, akkor a metróra.

A számoknak utazgatás nélkül is hiszünk. A 7-es menetideje jelenleg legjobb esetben is húsz perc, csúcsidőben és dugóban viszont akár órákban is mérhető. Ehhez képest a metró az első szakaszon várhatóan 12 perc alatt teszi meg a 7,3 kilométeres utat, és még tíz állomáson is megáll. Ezt folytatják a Bosnyák térig, így a már 10,5 kilométeres útvonalon tizennégy állomáson lehet le- és felszállni. A metró használói évente 14 millió órát takarítnak meg. Több millió ember közlekedését, életét könnyíti meg, mert jelenleg naponta 4 millió 520 ezer ember utazik az egyelőre képzeletbeli metró vonalán. Közülük csaknem kétmillióan személygépkocsival, a többiek – több mint két és fél millióan – tömegközlekedési eszközzel. Az előzetes becslések szerint a 4-es metrón naponta 600 ezer ember utazik majd.

FOTÓ: GÁRDI BALÁZS

Demonstratív időutazás a buszon: Csillag István és Demszky Gábor

Az Agora busz, amelyen mindenféle metrót népszerűsítő információs táblát is elhelyeztek, a rendhagyó utazás után visszaminősül egyszerű tömegközlekedési eszközzé, ezért valamennyi utasa olvashatja majd az elhelyezett táblákon, hogy „naponta 600 ezer utas közlekedését teszik kényelmesebbé". Az időutazáson azonban általában azt figyelték, hogyan fest egy miniszter és egy főpolgármester a buszon kapaszkodva, stopperrel a nyakában. A sofőr is roppant óvatosan vezetett, nem is nagyon kapkodta el a dolgot. Még a végén túl gyorsan ott lesz a Keletinél, és oda a kísérlet, kiderül, hogy nem is kell metró. De aki valamennyire is ismeri a budapesti közlekedési viszonyokat, pontosan tudta: olyan nincs, hogy a kísérlet ne sikerüljön. Különösen így, hogy a járat metrópótló buszként araszol rendhagyó útvonalon.

Tíz perc kellett ahhoz, hogy a Tétényi úton (leendő 2. megálló) és a Bocskai úton (3.) át eljusson a Skála melletti ásatásokig, ahol aztán a Bercsényi utcán keresztül közelítette meg a Móricz Zsigmond körteret (4.). Itt is megállt, demonstrálva kissé majdan a föld alatt a „Móricz Zsigmond körtér megálló" és a „Kérem vigyázzanak, az ajtók záródnak" szöveg között elmúló időt. Ekkor több mint negyedórája volt úton a busz, tehát a kísérlet sikere már a Gellért téren (5.) sem volt kétséges, de ha egyszer a stopperek elindultak, nem szabad félúton megállni.

A Fővám téri megállóig (6.) huszonnégy, a Kálvin térig (7.) pedig további három percre volt szüksége a busznak. Ekkor már érezhette a miniszter is a tömegközlekedés előnyeit. Mindenkinek gyöngyözött a homloka, az elme pedig tompult az oxigénhiány miatt. A főpolgármester hideg ásványvizet kezdett osztogatni az utasoknak. Aztán a busz végighaladt a Baross utcán, ahonnan – természetesen protekcióval szerzett rendőri segítséggel – balra, a Körútra fordult, megközelítve a képzeletbeli Rákóczi úti megállót (8.). A Népszínház utcai (9.) állomást jócskán elkerülve végül megállt a Keleti pályaudvar (végállomás) közelében, ahol többen fennhangon és boldogan közölték: harmincnégy perc.

A kísérlet sikerült. Az információs, időutazós, nem létező metrót pótló, miniszteri és főpolgármesteri különjárat befutott a Baross térre. Többen azt is kiszámolták, hogy ezen az úton – figyelembe véve a metró tizenkét perces menetidejét, éppen huszonkét percet takarítanak meg, akik a metrót választják.

A miniszter és a főpolgármester, elégedetten a bizonyítási eljárás kedvező eredményével, másik járműre szállt át, és ki-ki hivatalába távozott.

SCHWARTZENBERGER ISTVÁN

aránytalanul nagy nehézségek árán tudnának csak ismét elhelyezkedni eredeti szakmájukban, már a kedvezményes öregségi nyugdíjkorhatár elérése után nyugállományba vonulhatnak. Ezzel a lehetőséggel azok élhetnek, akik folyamatosan legalább három cikluson keresztül töltötték be tisztségüket, és nem indulnak újra, vagy igen, de vereséget szenvedtek. Akik a kedvezményes nyugdíjkorhatárt sem érték el, közszolgálati járadékra jogosultak. A polgármesterek ezentúl választhatnak az átalánydíjas vagy a számlás költségtérítés között. Előbbi esetén a képviselő-testület a fizetés 20-30 százalékában állapíthatja meg az átalány összegét. A polgármester azonban dönthet úgy is, hogy minden szükséges kiadását számlával igazolja, és kérheti ezek hiánytalan megtérítését.

„Vidéki" tudomány

MUNKATÁRSUNKTÓL

Uniós csatlakozásunk után nem lesz mindegy, hogy szellemi értéket tudunk-e hozzáadni az uniós termékekhez, vagy Magyarország versenyképessége csak az olcsó munkabéren alapszik – mondta az *MTI* tudósítása szerint kedden Veszprémben a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) elnöke. *Vizi E. Szilveszter* közölte: meg akarják erősíteni az öt vidéki akadémiai központot – Debrecent, Miskolcot, Szegedet, Pécset és Veszprémet. *Rechnitzer János*, az MTA Regionális Kutatások Központja Nyugat-magyarországi Intézetének igazgatója az ország jelenlegi régiós felosztása mellett érvelt. Ezen szerinte csak bizonyos „kistérségi korrekciókkal" kellene módosítani. Példaként a Veszprém megyei Pápát és körzetét említette, amely erősen kötődik Győrhöz. Rechnitzer minden bizonnyal arra utalt, hogy – bár a város vezetői ezt mindig tagadták – Pápa már folytatott tárgyalásokat arról, hogy speciális földrajzi helyzete és a várost ért korábbi méltánytalanságok okán el kellene szakadnia Veszprém megyétől. Szakértők azt várják, hogy – ha nem is ebben a kormányzati ciklusban – a város kísérletet tesz az elszakadásra.

zéssel közvetlenül nem foglalkozó szervezetek létszáma.) Így 2004. december 31-ig várhatóan 723-mal nő a BRFK és

séggel szemben a Medgyessy-kormány hivatalba lépése óta elvárás, hogy mun-

visszaszorítása érdekében.

F. GY. A.

Churchill a Városligetben

Hogy meghalt, lényegtelen, mert mindannyian elmegyünk. Sir Winston Churchill nem ment el, mindenütt él, ahol szabadok élnek. Budapesten is – mondta tegnapi avatóbeszédében *Lady Mary Soams*, Sir Winston Churchill néhai brit miniszterelnök lánya a politikus Városligetben fölállított szobra előtt, amelyet *Varga Imre* Kossuth-díjas szobrász készített.

A szoborállítást *John Lukacs*, Amerikában élő magyar származású történész kezdeményezte. Az avatóünnepségen vele együtt részt vett *Kovács László* külügyminiszter, *Hiller István*, a nemzeti kulturális örökség minisztere, *Demszky Gábor* főpolgármester, *Nigel Thorpe* brit nagykövet és *Oláh György* kémiai Nobel-díjas professzor. – Ezer év óta nem tudunk egyetlen olyan nyugati államférfiról sem, aki Magyarországot ennyire ismerte és ilyen jóindulattal viseltetett iránta – hangsúlyozta John Lukacs. – Ez az alkalom is szemlélteti, hogy Magyarország visszatért a történelem fő áramába, és a Nyugat, a nagy európai család felé fordul – jegyezte meg Lady Mary Soams.

Érdekes, hogy egyetlen konzervatív politikus sem vett részt az ünnepségen – csak az MDF és az MDNP holdudvarából lehetett látni néhány személyiséget.

V. GY.

FOTÓ: SZABÓ BARNABÁS

Apa és lánya

Ősztől működik a Habsburg Intézet

Május végén jogilag is létrejött a Habsburg-kori Kutatások Közalapítvány és a Habsburg Történeti Intézet – tudtuk meg *Gerő Andrástól*, aki a közalapítvány elnökének, *Habsburg Ottónak* a javaslatára az intézmény igazgatója lett. Az öttagú, magyar és külföldi szakemberekből álló kuratórium elnökhelyettese *Poór János*.

Gerő András lapunknak elmondta: a közalapítvány és intézet, amelynek megalapítását tavaly év végén határozta el a kormány, most köztes állapotban van, hiszen jogilag már létezik, fizikailag még nem. Reményeik szerint július végén költözhetnek be a Pollack Mihály téri volt Festetics-palotába, és szeptembertől már a szakmai feladataikkal szeretnének foglalkozni. Addig fel kell szerelniük az irodát, be kell szerezniük a szükséges technikai felszerelést. Az igazgató azt reméli, hogy ősszel az első kutatási ösztöndíjakat is meg tudják hirdetni, és megtartják az első rendezvényeket. Mindezt a közalapítvány 230 millió forintosra tervezett támogatása hivatott fedezni.

Az igazgatótól megtudtuk: az intézmény végleges szakmai tervének kidolgozásában részt vesznek az intézethez kötődő tudományos tanácsadók is. Erre a feladatra *Romsics Ignác* és *Pálffy Géza* történészt, *Szegedy-Maszák Mihály* irodalomtörténészt és a tübingeni egyetem történeti intézetének igazgatóját kérték föl. A felkérést mindnyájan elfogadták.

N. K. J.

iskolára vágyókat. Ezeket a vizsgákat június 26–27-én és 30-án tartják: csütörtök délelőtt történelemből (gazdasági szakokra jelentkezőknek), oroszból, olaszból, spanyolból, illetve földrajzból, délután pedig magyarból (bölcsész szakokra jelentkezőknek) kell számot adniuk tudásukról a diákoknak. Az egységes vizsgákat egy tárgyból csak egyszer kell megírni. *Roberts Éva*, az Országos Felsőoktatási Felvételi Iroda kommunikációs igazgatóhelyettese elmondta: a 60 ezer vizsgázó az ország különböző pontjain ugyanazon a napon, ugyanazt a tételsort tölti ki. Különböző tételeket kell kidolgozniuk viszont magyarból és történelemből a jogi, a bölcsész vagy tanár, a gazdasági, illetve a tanító szakokra jelentkezőknek. Ha egy diák például a jogi és a bölcsészettudományi karra is felvételizni kíván, két feladatsorral is meg kell birkóznia.

Több tárgyból két különböző napon is tartanak vizsgát: ezeken az előző napitól eltérő kérdéseket kapnak a felvételizők. A pótírásbeliket minden tárgyból július 4-én, pénteken tartják. Ezen csak akkor vehet részt a felvételiző, ha valamilyen igazolható, nyomós ok miatt nem tudta megírni idejében a vizsgáját.

V. A. D.

Négypárti ifjúsági találkozó

A négy parlamenti párt ifjúsági szervezetével ül tárgyalóasztalhoz csütörtökön *Gyurcsány Ferenc*. Az ifjúsági miniszter a Fidelitast, az Ifjúsági Demokrata Fórumot, a Fiatal Baloldal – Ifjú Szocialistákat és az SZDSZ Új Generációt látja vendégül. A szaktárca szándékai szerint a találkozón a nemzeti ifjúsági stratégiát és az ifjúsági törvényt vitatják meg. A Fidelitas kedden azt közölte: a pályakezdők munkahelyhez juttatását, az önálló lakással nem rendelkezők támogatását és a versenyképes tudás megszerzését szolgáló törvényjavaslatot kívánnak benyújtani az Országgyűlésnek. Minderről csütörtökön is tárgyalni akarnak. Az SZDSZ Új Generáció azt közölte: az ifjúsági stratégia kialakításakor arra kell összpontosítani, hogy a fiatalok felkészüljenek az európai oktatási rendszerben és munkaerőpiacon folyó versenyre. *(A. SZ.)*

Népszab. 2003 június 25.

Régi és új

Kiállítások Tihanyban

Varga Imre Régi és új művek című kiállítását június 19-én, szombaton nyitotta meg a tihanyi bencés apátság kőtárában *Kratochwill Mimi* művészettörténész.

A nyolcvanéves, Kossuth- és Herder-díjas szobrászművész, Varga Imre készített kisplasztikákat és érméket, portrékat, díszítő plasztikákat, táblaképeket, grafikákat, gobelineket. Leginkább mégis köztéri szobrai, emlékművei révén ismerjük őt. Hétköznapjaink részét képezik ezek az alkotások, mint például Óbudán a *Várakozók* című, vagy ahogy csak a helybéliek hívják: az „esernyős lányok" kompozíciója, a fakorlátnak támaszkodó *Radnóti* gondterhelt alakja, vagy a megtört boltív alatt álló *Károlyi Mihály*. Varga Imre műveit azonban nemcsak itthon, hanem számos európai város közterein is megtaláljuk: *Bartók Béla* Brüsszelben hirdeti a magyar kultúra egyetemességét, *II. Rákóczi Ferenc* szobra Bad Kissingenben áll büszkén, Rhöndorfban található a *De Gaulle—Adenauer* szoborpáros, Tel-Avivban pedig *Raoul Wallenberg* szobra öregbíti alkotója hírnevét.

Varga Imre 1972-ben Tihanyban rendezett kiállításával robbant be a kortárs művészetbe. Most visszatért. Az apátság kőtárában rendezett tárlat — amely augusztus 12-ig várja a látogatókat — kisplasztikák és fényképek segítségével ad ízelítőt a művész munkásságából. A kiállítás egyfajta visszatekintés: mi is történt, milyen alkotásokkal gazdagította a magyar kultúrát Varga Imre 1972 óta? Szent István, Szent Gellért, Szilveszter pápa szobrát, az elragadóan bájos, kecses Várakozók esernyős nőalakjait külön-külön is megcsodálhatjuk, akárcsak *Liszt Ferenc* vagy Radnóti figuráit. A művész háta mögött rendkívül termékeny alkotói évtizedek állnak, ezért fényképek segítik a látogatókat abban, hogy minél szélesebb körben megismerhessék a szobrászművész remekműveit.

Varga Imre kiállításával párhuzamosan látható az apátság kiállítótermében *Polgár Rózsa* Munkácsy- és Kossuth-díjas kárpitművész csodaszép tárlata. A harmóniát és békét sugárzó színkompozíciók, a leheletfinom, szinte festményszerű szőttesek elkápráztatják a befogadót. De nem csak esztétikai élményt nyújtanak ezek az életre kelt alkotások. Részesei lehetünk a művész hitvallásának, akár ha az *Anyaság* című munkáját szemléljük, amely egyszerre foglalja magában a szeretetet, ölelést, fájdalmat és az elválást, akár ha az 1996-os millecentenárium alkalmára *Kölcsey Himnuszának* eszmei megjelenítésével szőtt kárpitot vagy a *Szabadság* fény felé induló alakjait nézzük.

Jókai Anna így ír Polgár Rózsáról: „Európai művész, aki nemzetének sajátosságait nem fél alkotássá emelni; tudja, az Európához való tartozás nem felhígulást jelent, nem feladását önértékeknek, hanem éppen azt a képességünket, hogy megszenvedett tapasztalataink által gazdagítsuk ezt az Európának nevezett térséget..."

b.z.

EGYHÁZI ZENE

A budapesti belvárosi főplébánia-templom (V. Március 15. tér) nyári orgonahangverseny-sorozatának első hangversenye **júl. 4-én, vasárnap 19 órakor** kezdődik. Közreműködik **Virágh András Liszt-díjas orgonaművész.** Műsorán Bach-orgonaművek szerepelnek. **A belépés díjtalan!**

A budapest-kőbányai Szent László-templomban koncertsorozat kezdődik **neves orgonaművészek, valamint fiatal orgonaművészek és művészjelöltek közreműködésével.** Júl. 3-án 19 órakor: **Vendégségben Budapesten, a Határontúli Magyar Fiatalok Találkozója rendezvény keretében** horvát zeneszerzők műveit mutatják be **Sebestyén János és Lantos István zongoraművészek. Júl. 11-én orgonakoncert Dubisz Áron előadásában. A koncertre a belépés díjtalan!**

A Makkosmáriai Orgonaesték következő hangversenyét júl. 3-án, szombaton **18 órakor tartják a kegytemplomban.** Almásy László Attila orgonál. A műsoron Boëlmann, Dupré, Liszt Ferenc és Hidas Frigyes művei szerepelnek. Belépődíj nincs. Mindenkit szeretettel várnak!

A baja-belvárosi templomban, a Belvárosi Orgonaesték sorozatban júl. 3-án 20 órakor Gesztesi-Tóth László orgonaművész ad hangversenyt. Műsoron: Bach: g-moll fantázia és fúga, Franck: Cantabile, Mendelssohn: III. szonáta, Vierne: Claire de lune, és Liszt: Wienen, Klagen, Sorgen, Zagen — variációk. A belépés díjtalan, mindenkit szeretettel várnak!

HALÁLOZÁS

A Legszentebb Üdvözítő Nővérek tagja, Sr. Mária Rita Skindorfer máj. 27-én, életének **82.,** hivatásának 64. évében Obernzellben (Németország) elhunyt.

A Legszentebb Üdvözítő Nővérek tagja, Sr. Mária Mermana Kobrtková életének 82., hivatásának 61. **évében, máj. 17-én elhunyt.** Pozsonyban (Szlovákia) temették.

Fájó szívvel tudatjuk, hogy özv. Mag Mátyásné életének 87. évében meghalt. Az elhunytban Mag Mátyás ny. római kat. lelkész édesanyját gyászolja.

Értesítjük mindazokat, akik ismerték és szerették, hogy Batár Lászlóné sz. Tomor Ilona türelemmel viselt súlyos betegségben **jún. 1-jén elhunyt. Temetése** és az engesztelő gyászmise **jún. 8-án volt Pesterzsébeten.** Az elhunytban **Tomor Sándor** érseki tanácsos, **ajka-tósokberéndi plébános** nővérét, **Székácsné Dr. Batár Ilona** édesanyját gyászolja.

IMAÓRÁK

Turisták miséje minden vasárnap 21 órakor a Krisztus Király-kápolnában (VIII. Reviczky u. 9.) jún.-tól aug. végéig

Virrasztás Magyarországért. Budapesten a **Szent István-bazilika Szent Jobb-kápolnájában minden csütörtök este 8 órától péntek 5 óráig.** Szentmise 21 órakor. Mindennap 15.45-től közösen imádkozzuk a teljes rózsafüzért (örvendetes, világosság, fájdalmas, dicsőséges).

Állandó imaprogram az Irgalmasság Völgyében, a **vecsési Andrássy-telepi római katolikus plébániatemplomban. Minden pénteken 12 órától szentségimádás, 15 órától irgalmasság órája, utána szentmise, szándékokra.** Legkedvezőbb megközelítés: Kőbánya-kispest metróvégállomástól 30 percenként induló volánbusszal a Vecsés, Martinovics téri végállomásig, vagy vonattal Vecsés nagyállomásig és onnan gyalog az Andrássy-telepi templomig (Martinovics tér).

S.O.S. IMA telefonszolgálat: 214-2125. Meghallgatunk és imádkozunk veled. Személyesen hétvégén 18–21 óra között, a többi időben üzenetrögzítő működik.

BÚCSÚK

Kármel-hegyi Boldogasszony búcsúünnepére hívják a kedves híveket a budapesti karmeliták. Júl. 15–16–17-én Bakos Rafael atya tart triduumot a templomban a 18 órakor kezdődő szentmise keretében. **Júl. 16-án** (pénteken) Kármel-hegyi Boldogasszony főünnepén a **szentmisék 7, 10 és 18 órakor** kezdődnek. **Júl. 18-án** (vasárnap) a **templom búcsúünnepén 7, 9, 10.30 és 18 órakor lesznek szentmisék.** A **10.30 órakor kezdődő ünnepi szentmisét** Kovács Csaba Albert tartományfőnök atya celebrálja. A **skapulárés körmenet este 17.30 órakor** kezdődik, Bakos Rafael karmelita atya vezetésével. Az **ünnepre júl. 16-ig kilenced** lesz az esti szentmisék előtt, **17 órai kezdettel.** A búcsúünnepre mindenkit szeretettel hívnak és várnak!

Kármel-hegyi Boldogasszony búcsúünnepére hívják a kedves híveket a karmeliták, a **pápakovácsi mellett fekvő Attyapusztára. A búcsúünnep vasárnap, júl. 11-én 10 órakor** ünnepélyes szentmisével kezdődik, melyet Vörös András karmelita atya vezet. Mindenkit szeretettel hívnak és várnak!

Mátraverebély-Szentkúton a Nagyboldogasszony-bazilikában, ahol a teljes búcsú mindennap elnyerhető: **júl. 4-én** Sarlós Boldogasszony, júl. 11-én Kármel-hegyi Boldogasszony búcsúünnepet, júl. 18-án betegek búcsúját tartják. **Misék 9 órakor és 10.30 órakor** körmenettel lesznek. 14 órakor litánia. **Közvetlen buszjárat indul vasárnap 8.20 órakor Hatvanból Szentkútra, 15.15 órakor pedig vissza. Telefon: (06) 32/471-559. Gyónási lehetőséget biztosítanak!**

Márianosztrán a Jézus öt Sebe-főbúcsú júl. 4-én lesz. Júl. 3-án, szombaton 19 órakor szentmise, majd a kálvárián keresztút, éjfélkor szentmise, virrasztás. **Az ünnepi szentmise vasárnap 10.30-kor a kálvárián lesz.**

A csobánkai szentkúti kápolna Sarlós Boldogasszony-napi búcsúján a szentmisét celebrálja és szentbeszédet mond Antal János érseki tanácsos, c. prépost, esperes, plébános. Az ünnepi szentmise **időpontja: júl. 4-én 10.30 óra.** A szentmisén közreműködik a csepeli egyházi kórus Kovács Dezső karnagy vezetésével.

A miskolci karmelita templom júl. 18-án tartja Kármel-hegyi Boldogasszony búcsúját. A **11 órakor kezdődő ünnepi szentmisét** és szentbeszédet Ternyák Csaba érsek, a Vatikáni Papi Kongregáció titkára tartja. Az énekeket a Szent Anna énekkar vezeti. A szentmise után körmenet és skapuláré felvételi lehetőség lesz. Az **előkészítő lelkigyakorlat júl. 15–16–17-én** (csütörtöktől szombatig) a **17.30-kor** kezdődő szentmisék keretében lesznek. A lelkigyakorlatos szentmiséket és szentbeszédeket Medvegy János jászberényi apát-plébános úr tartja. Mindenkit szeretettel hívnak és várnak a miskolci kamelita templomba!

A bátai Szent Vér búcsúját júl. 4-én tartjuk. A szentmise 10.30 órakor kezdődik.

A Kármel-hegyi Boldogasszony búcsúünnepe a keszthelyi Kis Szent Teréz karmelita bazilikában júl. 18-án, vasárnap lesz. Szombaton a **19 órai szentmise** után skapuláré-körmenet lesz, és éjszakai virrasztással készülünk az ünnepre. Szombatról vasárnapra virradóan éjfélkor lesz az ünnep első szentmiséje. **Vasárnap 6, 7, 8, 9 és 10 órakor kezdődnek szentmisék.** A **10 órakor** kezdődő ünnepi **szentmisét,** szentbeszédet és a **skapulárékörmenetet,** Mayer Mihály püspök úr, a Pécsi Egyházmegye főpásztora tartja. 14 órakor litánia és a zarándokok búcsúztatása, 19 órakor is lesz szentmise. **Az ünnep naptári napján, júl. 16-án, pénteken reggel 7.30, 9, 10 és 19 órakor lesznek szentmisék.**

SZOLGÁLTATÁS

KERTRENDEZÉST, fűmagvetést, fűnyírást, gyomirtást vállalunk Budapesten és környékén 06-70/203-9931

FESTETT-ÓLMOZOTT ablakok

TEMPLOMTORNYOK, tetők javítása, festése és újak építése, villámhárítók javítása, építése és egyéb karbantartási munkák, alpinista technikával, az egész ország területén. Kívánságra referencialistát küld BEDE László kisiparos, 6000 Kecskemét,

SZŐNYI Antikváriuma! Régi könyvek, metszetek és térképek adásvétele. 1055 Bp., Szt. István krt. 3. Tel.: 311-6431

AZ ÁRKÁD Antikvárium vásárol könyveket, könyvtárhagyatékot. Szeretettel várja vásárlóit is. Bp.

HÁZI betegápo val vállalnak sz 600 Ft-tól. Tel. 30/280-2121

KÓTAJBAN, a házközség ált Szeretetotthon

Kodály költözik

A zeneszerzőről készült egyetlen fővárosi egész alakos köztéri alkotás, amely most a Bécsi kapu melletti Európa parkban áll, még az idén a Várszínház melletti Püspökkertbe kerül – értesültünk. Az elhatározást a Városháza és a Budavári Önkormányzat is támogatta.

A főváros köztéri szobraiért felelős Budapest Galéria illetékese, *Szilágyi András* érdeklődésünkre elmondta: a Varga Imre jegyezte Kodály-szobor felállításakor, 1982-ben még jó helyszínnek tűnt az Európa park. Utóbb azonban kiderült, nem az. A tér kiesik a Várba tartók látóköréből, így az alkotásban jószerivel csak a célra tartók gyönyörködhetnek. De ők is egyre kevésbé, az eldugott ligetben az ötnegyedes (egy méter hetvencentis) bronz mű ugyanis lassan, de biztosan elkezdett pusztulni; a szobrot összefújkálták, kezéből ellopták a mezeivirág-csokrot, a köré telepített rácselemek legtöbbje is hiányzik. A Püspökkert kétségtelenül méltóbb és biztonságosabb hely lesz, sokkal többen látogatják, a mű szem előtt lesz – jegyezte meg Szilágyi.

FOTÓ: BÁNHALMI JÁNOS

A szórófestéket erre képzett szakemberek távolítják el az áthelyezés előtt, a csokrot maga az alkotó pótolja. A terv szerint Kodály hosszú mészkőpadon ül majd a Püspökkertben, úgy, hogy mellé lehessen telepedni. A talapzatot, és a pihenőhelyet csak finom jelzés választja majd el egymástól. A költöztetés, és minden, ami azzal jár, bruttó hárommillió forintba kerül. Az Európa parkban – azon kívül persze, hogy szegényebb lesz egy szoborral – nem várható különösebb változás; a mű előtti térburkolatot meghagyják.

B. T.

Ötvenha

A Wesselény

A templom – így hívták a környékbeliek a Wesselényi utca és a Lenin körút sarkán lévő közértet. Ezt Rajnai Pétertől tudom, aki bár a körút túloldalán, de csak néhány háznyira lakott a bolttól. Ha jól megnézik a képet, önök is látni fogják, miért pont ezt a nevet kapta a nép ajkán az üzlet: boltívek, műmárvánnyal borított oszlopok, neonfényár. Tényleg, kis híján templomi pompa.

A közért persze nem volt mindig ilyen fényűzően tágas. Jó darabig ez is olyan volt, mint a többi, afféle madzagközért, hosszú pulttal, több kiszolgálóhellyel, mögöttük raktárral. Zsákból mérték a cukrot, a zsírt és a lisztet, hatalmas, húszkilós fadobozból a marmeládét, tartályból a disznózsírt. Ki mennyit kért, annyit vágtak le neki a tömbből, aztán becsomagolták jó vastag zsírpapírba.

Talán csak abban különbözött a többitől, hogy a boltban dolgozók nemcsak a brigádnaplóban, hanem a valóságban is igazi közösséget alkottak. Csaba Imréné édesanyja, Csajági Ferencné boltvezetőhelyettes volt itt az ötvenes évek elején. Akkoriban a Népszínház utcában laktak, és bizony nagyon gyakran előfordult, hogy munka után vagy hétvégén a „kartársak" fölmentek hozzájuk kávézni, lejátszani néhány kártyapartit, vagy csak egy kicsit tereferélni. Nem lehet véletlen, hogy Csaba Imréné maga is kereskedő lett, mi több, férjet is a szakmából választott.

– Én még ma is megmondom, mennyibe került tizenhat deka kettő ötvenes parizer, vagy mennyi volt a krinolin és mennyi a szafaládé, mit kellett számolni a vadászért, mit az olaszért. Akkoriban tudni kellett fejben összeadni, mégpedig gyorsan, mert a vevő várt a blokkra – mondja, és lemondó sóhajjal teszi hozzá: a férje már nem is szeret vásárolni, mert mire az eladó bepötyögi a gépbe a számokat, ő már rég tudja, mennyit kellene fizetnie. Aztán csak mérgelődhet.

Ötvenhatban viszont teljesen romba dőlt az üzlet. Az emlékezet úgy őrizte meg, westernfilmbe illő párbajt vívtak egymással a New York-palota előtt a szovjetek és a magyarok. Tankkal lőttek egymásra, és ha valamelyik páncélost kilőtték, menten egy másik állt a helyére. Nem csoda, hogy a közértet is eltalálta

Varga Imre

ka-egér játék?

z illegalitást választják

FOTÓ: DOMANICZKY TIVADAR

Az illegalitás miatt a graffitiseknek gyorsan kell dolgozniuk: 15-20 perc alatt kell elkészíteni művüket. Nyugat-Európában nagyságrendekkel több rajz készül ugyan, mint nálunk, ám ugyanilyen ütemben tisztítják is a felületeket. Ráadásul Budapesten a graffitisek szerint mindössze négy HÉV- és két metróvonal használható (a kisföldalatti műemlék, ezért valamit magára adó graffitis számára ez tabu). Évekkel ezelőtt könnyebb volt megközelíteni a kocsikat, ma már érzékelőket szereltek fel, vagy behegesztik a lejáratokat, ám az ügyesek így is bejutnak. A graffitisek szerint a biztonsági őrök többnyire lassúak, a rendőrök pedig hangulatuktól függően indítanak ellenük eljárást rongálás miatt, vagy hagyják futni őket. A rendőrök fokozottan figyelnek a bő nadrágos, sapkás öltözékűekre, ezért akciózni a lehető leghétköznapibb cuccban járnak a graffitisek.

■ KI A GETTÓBÓL

A graffiti gyökerei az ötvenes évek Amerikájába nyúlnak vissza: a Los Angeles nyugati partjánál működő bandák saját nevüket firkálták a falra, hogy kijelöljék területeiket – tudtuk meg Gedei Norberttől, az ELTE ifjúsági szubkultúrákban jártas oktatójától. Fordulatot a hetvenes évek hoztak: egy a metrószerelvényeket és falakat „tag"-évl telepingáló görög fiú iránt érdeklődni kezdett az amerikai sajtó is. Taki 183 elmondta: gettólakóként ez az egyedüli esélye, hogy felhívja magára a figyelmet. Nem véletlenül vált a graffitisek tipikus öltözékévé a bő, sok zsebes nadrág: komoly versenyek folytak a graffitisek között, hogy ki tud több kanna festéket lenyúlni a boltokból. A kialakulóban levő új szubkultúrára reagáltak az azt vandalizmusnak kikiáltók, és hamarosan már szöges drót óvta éjjel a metrószerelvényeket a writerektől. Gedei szerint a nyolcvanas évek végétől a graffiti legális irányba kezdett fejlődni: a rajzok kiállítótermekbe kerültek, sok graffitis pedig fújás helyett reklámgrafikusként élte ki kreativitását. Magyarországon a nyolcvanas évek elején Fenyő Miklós graffitis lemezborítója terelte a figyelmet a műfajra, Békásmegyeren pedig megjelentek az első rajzok. A graffitis elit szemét a nyolcvanas évek végén bemutatott Style Wars című film nyitotta fel. A világhálón található kiterjedt graffiti irodalom szerint a graffitik témája világszerte a nemek közti kapcsolatok, politikai üzenetek (például berlini fal) és az egyéb művészi produkciók. A magyar graffitik mindenesetre nélkülözik a politikai tartalmakat; utoljára 1995-ben egy Szabó Albert-féle gyűlést zavartak meg firkászok, de azt is csak azért, mert úgy hallották, hogy a szkinhedek csonkítják a rajzokat a Filatorigátnál. A fújást Magyarországon is egyre fiatalabb korban kezdik; ma már rengeteg általános iskolás is aktív. Épp ezt rosszalják az ismertebb graffitisek, akik szerint a kör felhígult, a nevüket műemlékre felfújó firkászok pedig az egész „szakmát" lejáratják. A graffitizés mindezzel együtt költséges mulatság: egy jó minőségű rajzhoz legalább hatféle festék szükséges, ezek da-

VARGA IMRE NÉPSZABADSÁG

Szobrot kapott II. Szilveszter pápa

2001.05.07.

Szobrot állítottak II. Szilveszter pápa emlékére Budapesten, a kelenföldi Szent Gellért-templom előtti téren – az alkotást *Mayer Mihály* pécsi megyés püspök avatta fel szentmisével egybekötött ünnepség keretében, pénteken. Jelen volt *Semjén Zsolt,* a kulturális minisztérium egyházi kapcsolatokért felelős helyettes államtitkára és az emlékmű alkotója, *Varga Imre* Kossuth-díjas szobrászművész is, jelentette az *MTI*.

A 3,5 méteres bronz alkotás a világon a második szobor II. Szilveszterről: az elsőt a néhai pápa szülőhelyén, Franciaországban emelték. Varga Imre szobrászművész az egykori katolikus egyházfőt bal kezében a magyar koronával ábrázolta, ezzel is jelezve, hogy a történetírás szerint II. Szilveszter küldte a koronát Szent Istvánnak.

Mayer Mihály ennek kapcsán beszédében rámutatott arra: a pápa a korona elküldésével önálló hierarchiájú egyházat hozott létre Magyarországon, elismerte István király „hitelességét", és egyúttal befogadta a magyarokat Európába. A püspök szerint II. Szilveszter budapesti szobra az erkölcsi elvek megőrzésének fontossága mellett arra is figyelmeztet: Magyarországnak, a magyarságnak akkor van igazán esélye Európában, ha fel tudja mutatni keresztény hitét, szellemiségét. II. Szilveszter pápasága négy éve alatt – 999 és 1003 között – megszilárdította a nyugati kereszténységet Kelet-Közép-Európában. Ő volt az, aki a történetírás szerint koronát küldött Szent Istvánnak. Az egykori katolikus egyházfőt tudósként, filozófusként, politikusként, királyok tanítójaként és tanácsadójaként is számon tartották. Nevéhez kötődik az arab számok meghonosítása Európában, mindenszentek ünnepének elrendelése, valamint az egyenlő jogú európai államok szövetségének szorgalmazása is.

A szoboravatáshoz kapcsolódva szombaton konferenciát rendeztek a plébániatemplomban II. Szilveszter emlékére, hogy bemutassák: milyen szerepet játszott az egykori katolikus egyházfő az ezer évvel ezelőtti Európa egyházi, tudományos és politikai életében, példája milyen üzenetet hordoz a mai nemzedék számára.

Varga Imre alkotása FOTÓ: TEKNŐS MIKLÓS

l számított 15 napon belül történik.
etően azonnal betölthető!

sfelvétel zöldszámon:

388-888

20 óráig,
-17 óráig,

p 17 óráig telefonon feladja,
k.

ét,
és, illetve
esen adható fel.

PRIMUS NÉPSZABADSÁG

BAUMAG Szövetkezeti értékpapír

A BAUMAG Szövetkezet ajánlata tagjainak

NETTÓ ÉVES HOZAM

Lekötési idő	10 000–2.99 M Ft-ig	3 M Ft–6.99 M Ft-ig	7 millió Ft-tól
1 hónap	évi 12%	évi 12%	évi 12%
3–5 hónap	évi 13%	évi 13.5%	évi 14%
6–12 hónap	évi 14%	évi 14.5%	évi 15%

RÉSZLETES INFORMÁCIÓ A BAUMAG IRODÁKBAN:

1024 Bp., ✆ 315-1630 • 1035 Bp., ✆ 388-6715 • 1042 Bp., ✆ 370-5284 • 1075 Bp., ✆ 327-8430, 327-8420 • 1113 Bp., ✆ 386-8239 • 1173 Bp., ✆ 256-9739 • 1202 Bp., ✆ 283-3282 • Budakalász, ✆ 06 (26) 340-433 • Budaörs, ✆ 06 (23) 508-708 • Vác, ✆ 06 (27) 300-885

Bővebb információ a Teletext 536. oldalán

ADÓAZONOSÍTÓ SZÁM ÉS SZEMÉLYI IGAZOLVÁNY SZÜKSÉGES!

NFO
DIÓ

hírek min

A szerző tanszékvezető egyetemi tanár, SZTE Szilárdtest és Radiokémia Tanszék

B A L R A Z Á R V A

Berényi Szabolcs

Egyirányú világnézet

Január 18-án ráömlött a tolerancia a Népszava hetedik oldalára, és összekente a szép fehér papírt. *Somogyi Zoltán* és *Szabados Krisztián* írása, amely a keresztségben a Fakereszt, vagy amit akartok nevet kapta, imígyen emlékezik meg a Regnum Marianum-templom helyén álló emlékkereszt elfűrészeléséről:

„Pár hónappal ezelőtt öt fiatal elfűrészelt egy, a vallásszabadság és a kommunista diktatúra elleni harc szimbólumaként szolgáló, köztéri fakeresztet. Az öt fiatal Újlipótvárosba, az ország egyik legismertebb gimnáziumába járt. A tinédzser fiatalok szerencsétlen és tudatlan akcióját a szélsőjobboldal arra használta ki, hogy az iskola ellen rágalomhadjáratot kezdjen: titkos kozmopolita összeesküvést sejtetett a háttérben, rászállt a tanári karra, hazafiatlannak, nemzetietlennek nevezte őket. (...) A fakereszt elfűrészelésével majdnem egy időben zsidó sírokat is megrongáltak máig ismeretlen elkövetők. A szélsőjobboldalt és a közszolgálati médiát ez az ügy különösképpen nem érdekelte, véleményük szerint ez nem sorolható a nemzetellenes cselekedetek közé. Az egyetlen csoport, akiket komolyabban megindított a zsidó halottak elleni támadás, a gimnázium tanári kara volt. Számukra ez szolgáltatta azokat az érveket, amelyeket diákjaikra tudtak rázúdítani: »Ha elítéljük a zsidó sírok meggyalázását, akkor a fakeresztet elfűrészelő diákjainkkal is így kell tennünk.« Ez az érv súlyos érzéketlenséget mutat á zsidóság szenvedéseivel szemben: 6 millió zsidót öltek meg a második világháborúban, és ennek tíz százalékát Magyarországon, csak azért, mert zsidó származásúak voltak (vagy mert egy nagymama zsidó volt). Ezeket a halottakat még nyugtukban sem hagyják békén, a sírjukból is ki akarják forgatni őket. (...) Egy fontos történelmi emlék, egy a kommunisták által legázolt szép templom helyén álló fakereszttel szembeni ostoba garázdaság nem adhat okot a magát liberális szemléletűnek tartó tantestület és a szélsőjobb diákokkal szembeni összjátékára."

Tizedik éve hallhatjuk, olvashatjuk ennek az egyirányú toleranciának a különböző megnyilvánulásait. A Regnum Marianum-templom emlékkeresztjének a ledöntése „öt szegény, istenkereső fiatal" garázdasága. Templomok és parókiák kirablása és feldúlása megélhetési bűnözés. *Hermann Nitsch* véres kiállítása vegytiszta művészet. A millecentenárium *Somló Tamással* súlyosbított elszabotálása költségvetési takarékosság. A magyar Szentkorona egy svájcisapka. A Cápalátogatás feliratú újságcímlap kedves tréfa. *Landeszmann György* nyilatkozata sajnálatos. És így tovább. Mindezekkel szemben áll például a zsidó sírok megrongálása mint sűrűn hivatkozott nemzetközi botrány. Nem mintha szükség lenne erre a mesterséges párhuzamra. Soha egyetlen jobboldali újságíró vagy politikus nem vette védelmébe a sírrongálókat. Senki le nem írta, hogy ezek „szegény, istenkereső fiatalok" akciói. Az elítélő analógia mégis mindig feltámad, mi több, hurcoljuk magunkkal az új évezredbe. A *Glatz Ferenc* által szerkesztett Magyarok Krónikája 1993. február 26-i dátummal a magyar nemzet történelmének részévé tett egy 1991 novemberében készült fotót, amely a vérmezői *Kun Béla* emlékműre festett Dávid-csillagot örökíti meg. Ez szolgál bizonyítékul (szép kis bizonyíték: ad absurdum a fotós felfesti, hátralép, exponál, és szalad a nyomdába) a rendszerváltozás után feltámadó antiszemitizmusra. Vajon az elfűrészelt emlékkeresztet ábrázoló fénykép hová fog bekerülni? Tartok tőle, hogy az iratmegsemmisítőbe.

Kórházi eset

Szociális alkotmányt és ingyenes egészségügyi ellátást követelt Thürmer Gyula munkáspárti vezér a hét valamelyik hétfőjén a budapesti Szent István Kórház előtt. Ha én vagyok az inspekciós orvos, valószínűleg beviszem meghőmérőzni, mert a heveny demagógia könnyen rámegy a vándorvesére, esetleg mozágsszervi panaszokat okoz. De nem én voltam az ügyeletes, aki meg ott volt, csak állt és hallgatta a háromhatvanas szöveget.

Thürmer pártvezető még mindig hátulgombolós kisdobosnak nézi a magyar lakosságot, aki szomjazza a kapitális marhaságokat, és lózungokat gyűjt a szeminárium után.

Szociális alkotmányt?

Olyan Kádár-félét? Ha három ember beszélget az utcasarkon, már beviszik valamennyit csoportosulásért? Aki meg fegyvert fog a szabadságért, annak bitón a helye?

Ingyenes egészségügyi ellátást?

Könnybe ne lábadjunk a thürmeri humanizmuson, mert attól meg kötőhártya-gyulladást lehet kapni. Ingyen a gyógyszert, a kenyeret, meg a pilótakekszet! Vesszenek a gazdagok! Le a piszok kormánnyal!

Ha majd évek múltán fűzve és kötve megjelennek Thürmer Gyula beszédei, a mostani egész biztosan ott lesz közöttük, mert a veretes szavalatoknak nyomtatásban a helyük.

Évekkel ezelőtt, valamelyik március huszonegyedikén személyesen hallgattam Thürmer vezető útmutatásait a jövőre nézve. Arról volt szó, milyen helyesen jelölte ki Kun Béla elvtárs Szamuely Tiborral karöltve a boldogulás ösvényét, jóllehet, mi kétkezi ittlakók ezt nem tudjuk.

Ha akkor vérnyomást mérek a munkáspárti vezetőn, talán nem következik be ez a szerencsétlen állapot, hogy Thürmer Gyula kimegy télvíz idején a hűvös Nagyvárad térre, és orbitális butaságokat mond az ott-tartózkodóknak.

Ne haragudjunk rá.

Az „Öböl-szindróma” rejtélyei

Egy újabb vizsgálat eredményei szerint valószínű, hogy a katonák védelmére hozott intézkedések egy része, illetve a rosszul és túlzottan alkalmazott védőanyagok is okozhatták azokat a tüneteket, amelyek az amerikai öböl-háborús veteránok jelentős részének életét megkeserítették a konfliktus óta eltelt tíz évben.

ZORD GÁBOR

Az amerikai védelmi minisztérium „öböl-háborús szindrómával” foglalkozó munkacsoportja a neves Rand Corporationt bízta meg az újabb vizsgálódással, amelynek megállapításait a napokban hozták nyilvánosságra. A védelmi kutató és átvilágítócég figyelme azon védőanyagok, rovarirtók, fertőtlenítőszerek felé fordult, amelyeket 1990–91-ben az Öböl térségébe vezényelt amerikai katonák kaptak a helyi viszonyok, valamint az iraki vegyi és biológiai fegyverek esetleges bevetése miatt.

Tizenkét különböző aktív szérum alkotóelemeire terjedt ki a vizsgálat, amelyek közül négyet teljesen ártalmatlannak találtak, ám a maradék nyolc mellékhatásai összefüggésbe hozhatók az „Öböl-szindrómára” jellemző panaszokkal. Az Öböl-háborúban szolgált veteránok mintegy ötödénél jelentkezett, illetve a mai napig fennáll a túlzott fáradékonyság, az izomfájdalmak és az alvászavarok. Az egyes ideggázok ellen használt oltóanyag is hasonló tüneteket okozhat – állapították meg a kutatók.

Az egyik problémaforrás a katonák betegségektől, fertőzésektől és rovaroktól való irtózása volt. Emiatt olyan – eredetileg háziállatoknak szánt – rovarirtó és -riasztó szereket is használtak, amelyek túlzott alkalmazása enyhe, de elhúzódó mérgezést okozott. Az épületek és a nagy számban felállított, nagy befogadóképességű sátrak fertőtlenítése is túlzott volt, főleg azért, mert a biztonságérzet fokozása érdekében „az előírt egy adagnál jobb kettő, de a legbiztosabb a három” elvet alkalmazták. Az erre felhasznált anyagok a katonák szervezetébe kerülve kiválthatták az „öböl-háborús szindrómával” kapcsolatos tünetcsoportokat – véli a Rand Corporation a jelentésében, hozzátéve, hogy a teljes igazság kiderítése további kutatásokat igényel.

A megvalósítandó projekt:

„Debreceni Ipari Park kialakítása és fejlesztése”

A projekt száma: HU 9705-0101-0008

1. Részvétel és eredet:
Az eljárásban az Európai Unió tagországaiból, valamint Albániából, Bosznia-Hercegovinából, Bulgáriából, Cseh Köztársaságból, Észtországból, Lettországból, Litvániából, Lengyelországból, Macedóniából, Magyarországról, Romániából, Szlovák Köztársaságból és Szlovéniából - megfelelő gyakorlattal és referenciákkal rendelkező - természetes és jogi személyek egyenlő feltételekkel vehetnek részt. Az ajánlott áruk és szolgáltatások csak a fenti országokból származhatnak.

2. Tárgy:
Építés helye: Debrecen, Ipari Park, a Kishegyesi úttól D-re, Határ úttól Ny-ra fekvő 30 ha 17118/5, 17118/6, 17118/9, 17118/10, 17118/11 és 17118/12 hrsz.-ú területe.

Az Ipari Park ellátását biztosító közmű vezetékek (vízvezeték, szenny- és csapadékcsatorna) a városi fővezetékektől a telekhatárig már épülnek. Ezen közművek kiépítése nem jelen tender feladata.

A munkák főbb részei:

1. DN 300 mm-es vízvezeték építése kb. 1.210 m hosszban 1,40–1,70 m földtakarással, bekötővezeték építése kb. 245 m hosszban 1,20–1,50 m földtakarással, aknával, tolózárral vízmérőhely létesítésével, föld feletti tűzcsapokkal.

   Az építési feladat a Lóskúti utcai épülő DN 300 KM-PVC vízvezeték továbbépítése az ipartelepi tervezett utak vonalán a Határ úti DN 150 PVC vezetékhez való csatlakozással.

2. D 300 szennyvízcsatorna építése összesen kb. 1040 m, D 200 mm-es szennyvízcsatorna építése összesen kb. 215 m hosszban, 2,00-4,70 m földtakarással, ellenőrző és öblítőaknákkal. A csatorna egy szakasza a későbbi ütemben épülő útburkolat alatt készül. Az út terhelési osztálya: „D”.

   Az építési feladat a korábban tervezett, jelenleg épülő szennyvízelvezető csatornahálózat továbbépítése az ipartelepi utak vonalán.

3. Különböző átmérőjű csapadékcsatorna készítése összesen kb. 1817 m hosszban, 1,5-4,1 m földtakarással, aknákkal. A gyűjtőcsatornák a későbbi ütemben kivitelezendő útburkolat alatt készülnek.

   Az építési terület a korábban tervezett, jelenleg épülő csapadékvíz elvezető csatornahálózat továbbépítése a tervezett ipartelepi utak vonalán jelen tender része.

A fentiekben részletezett Munkák pénzügyi fedezetét a Phare program keretében az Európai Bizottság biztosítja.

3. Ajánlati felhívás:
Az érdeklődő Ajánlattevők további információkat kaphatnak az Ajánlat formájáról és beszerezhetik az Ajánlati Dokumentációt az alábbi címen 2001. január 24-től munkanapokon 8 és 12 óra között 48.000 Ft + 12.000 Ft (ÁFA) = 60.000 Ft vissza nem térítendő összeg befizetését igazoló okirat ellenében.

Cím: Debreceni Regionális és Innovációs Ipari Park Kft
4026 Debrecen, Péterfia utca 25.

A befizetendő összeget a: 11738008-20243067-00000000 számú számlára kell átutalni.

4. Az Ajánlat:
Az Ajánlattevőnek ajánlati biztosítékot kell nyújtani az Ajánlati Dokumentációban megadottak szerint 4.700.000,- (azaz négymillió hétszázezer) Ft összegű bankgarancia formájában.
Az ajánlati időszakban a Megbízó közös helyszíni szemlét szervez az Ajánlattevők részére.
A helyszíni szemle időpontja: 2001. február 8-án délelőtt 10 óra. Ajánlattevőknek a következő helyszínen kell megjelennie:

Debreceni Regionális és Innovációs Ipari Park Kft
4026 Debrecen, Péterfia utca 25., tel: 52-504-333, fax: 52-504-321

Az Ajánlatok feladhatók postai úton ajánlott küldeményként átvételi értesítéssel, vagy személyesen kézbesíthetők a Területfejlesztési Phare Programirányító Iroda képviselői által aláírt nyugta ellenében.
Az Ajánlatoknak legkésőbb 2001.március 5-én délelőtt 11 óráig kell megérkeznie az alábbi címre:

Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Területfejlesztési Phare Programirányító Iroda
H 1016 Budapest, Gellérthegy u. 30-32.

Az Ajánlatok felbontása az Ajánlattevők képviselőinek jelenlétében történik a fenti címen, 2001. március 5-én 12 órakor (helyi idő szerint)

1. Participation:
Participation is open on equal terms to all natural and [illegible] Community, Albania, Bosnia-Herzegovina, Bulgaria, the Czech [illegible] Latvia, Lithuania, Poland, Romania, the Slovak Republic and Slovene. Supplies and services offered must originate in the above states.

2. Subject:
The site is located in Debrecen Town, Industrial Park.
The area is located on southern side of the Kishegyesi Street and on western side of the Határ Street, its total size being 30 hectares.
The related cadastral map numbers are: 17118/5, 17118/6, 17118/9, 17118/10, 17118/11 and 17118/12.

Now, the public utility lines (drinking water, wastewater drain and stormwater drain) are under construction, from the border of Town to the Industrial Park. Construction of these public utility lines is not subject of this tender.

The construction should contain:

1. Drinking water supply should be built with 300 mm diameter. The total length is approx. 1.210 m, earth cover over the pipe is 1.40-1.70 m. Drinking water connection pipes should be built with the total length of approx. 245 m, earth cover over the pipe is 1.20-1.50 m. The whole of the works includes the construction work of the shafts, stop gate valves, water meter possibilities, overground hydrants.

The implemented work is to extend the Lóskúti Street DN 300 KM-PVC pipe (presently under construction) along the projected Industrial Park roads, and to connect it to the Határ Street DN 150 PVC pipe.

2. Wastewater drain network should be built with 300 mm diameter. The total length of the pipes is approx. 1.040 m. Waste water drain network should be built with 200 mm diameter. The total length of the pipes is approx. 215 m, Earth cover over the pipe is 2.00-4.70 m. The whole of the works include the construction work of the inspection shafts and flush chambers. Part of the line will be laid under the road to be constructed in the future. Traffic load of the road is: „D”.

   The extension of the waste water drain network (being under construction) **is the part of this tender.** These new pipes will run along the Industrial Park roads.

3. Stormwater drain network should be built with different diameter. The total length of the network is approx. 1817 m, earth cover over the pipe is 1.5-4.1 m. The whole of the works include the construction work of the different shafts. The collection pipes will be laid under the road to be constructed in the future.

   The extension of the stormwater drain network (being under construction) **is the part of this tender.** These new pipes will run along the Industrial Park roads.

The costs of the works described above will be financed by the European Commission in the Phare programme.

3. Invitation to tender:
Interested Contractors may obtain further information on the tender and purchase the Tender Documents at the address given below, from 24 January 2001 workdays between 8 and 12 hours upon certificate of payment of a non refundable amount of HUF 48.000 + VAT 12.000 = 60.000 HUF at account given below.
Address: Debreceni Regionális és Innovációs Ipari Park Kft, H – 4026 Debrecen, Péterfia utca 25.

Remittances are to be made to the account number: 11738008-20243067-00000000

4. Tender:
The Tenderer shall furnish a Tender Security in the form of a Bank Guarantee in an amount of 4.700.000.-HUF, as specified in the Tender Documents.

For the information of Tenderers the employer will arrange a site visit according to the procedure set forth in the tender documents.
Time and date of the site visit: 8 February 2001, 10.00 am.

Interested Tenderers are requested to meet at the following address:

Debreceni Regionális és Innovációs Ipari Park Kft
H – 4026 Debrecen, Péterfia utca 25., tel.: (36)-52-504-333, fax: (36)-52-504-321

Tenders may be submitted by registered mail with acknowledgement of receipt or personally against receipt signed by the representatives of the Phare Regional Development Programme Management Unit. Tenders shall be received by the Addressee not later than 11.00 a.m. on 5 March 2001 at the following address:
Ministry of Agriculture and Regional Development Phare Regional Development Programme Management Unit
H-1016 Budapest, Gellérthegy u. 30-32.

Tenders will be opened in the presence of the Tenderers representative at 12.00 a.m. on 5 March 2001 (local time) at the same place.

A húrtépő bác

Nyers erő és vad, csillapíthatatlan szenvedélyek. Kelet-Közép-Európa autentikus népzenéje dzsesszbe, kortárs és klasszikus zenébe oltva. Szilaj, féktelen, diadalmas muzsika. Ez Lajkó Félix, hegedűvel a kezében. Jelzővel a neve mögött: a bácskai Paganini. Aki különc. Mert sztár. Beszélgetésünk során egyfolytában fáradtságot emleget. Közben eszelősen vihog.

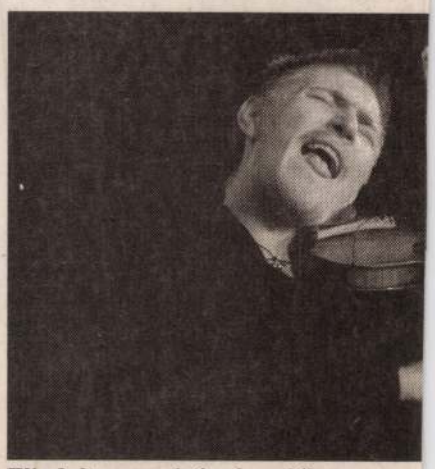

Elindultam a szivárvány alól

– Vadóc. Géniusz. Ördög. Alább nem adja.

– Pokol és mennyország. Középút nincs.

– Mikor pokol, és mikor mennyország?

– Amikor akarom. Váltogatom. Persze csak a zenében. Sajnos. Vagy szerencse. De lehet, hogy most is ez van, amikor nem játszom. Pokol. Vagy mennyország.

– Igaz, hogy „nyugdíjasként" kezdte?

– Papírom nincs róla, de valóban ez volt. Citeráztam a kishegyesi nyugdíjasok zenekarában. Mint gyerek. Asszonykórus énekelt a hátam mögött. Ott és akkor ez így működött.

– Zeneakadémia, párizsi Olympia, Japán..., hihetetlen utat járt be azóta. Nincsenek néha rémálmai, hogy autodidaktaként „életveszélyes" magaslatokba jutott?

– De igen. Épp ma olvastam ki a kártyából, hogy itt még probléma lehet. Komoly probléma.

– Most, amikor a lábai előtt hever a zenei világ? Amikor világkarrierről beszél a szakma?

– Nem érdekel a karrier. Hogy én mit gondolok, és ki mit mond, az két különböző dolog. Nagyon rossz zenét nyomnék, ha ezen gondolkoznék.

– Vanessa Mae jutott most az eszembe. A hongkongi lány. Mi a véleménye róla? Sztárhegedűs ő is.

– A franc tudja! Azt hiszem, alacsony növésű.

– De ahogy játszik...

– Engem nem igazán érdekel semmiféle tudás. Mit kell tudni? Hegedülni? Az lófütty.

– Mondja ezt egy olyan valaki, aki szétszaggatja a vonót, mert akkora átéléssel, olyan nagy szenvedéllyel játszik.

– Fogalmazzunk inkább úgy, hogy kirakom magamat. Kiállok a közönség elé, kiverek magamból bizonyos dolgokat, azt megmutatom, majd nem igazán jóhiszeműen lejövök a színpadról. Ennyi. Szerintem jobb csendben lenni. Két véglet van. Vagy csendben maradsz, vagy nem.

– Sokáig volt csendben?

– Nem tudom. Úgy rendesebben talán csak most kezdek el hangoskodni.

– Fellépései előtt állítólag nem gyakorol. Bele sem néz a kottába. Felmegy a pódiumra, szétcincálja, szétnyűvi a vonót, közben magába bolondítja a közönséget.

– Hogyan lehetne másként? Hogyan érdemes? Minden a szivárvánnyal kezdődött. Erre tisztán emlékszem. Kiléptem az óvoda ajtaján, és megláttam a szivárványt. Teljesen megzavarodtam. Állítólag pszichológushoz is elvittek. Ez még csak egy érzés volt, később jött a zene. Az is egy érzés. Másfajta. Bizsergető. Aztán eléget. Volt egy együttesem. A Húrszaggató. Tízéves lehettem. A citerán már nem tudtam mit gyakorolni, és akkor az anyám megkérdezte, mi lenne, ha valami mást csinálnék. Ha már összevissza dobálod a citerát, kezdj el valami mást. Próbálj meg hegedülni, mondta. A hegedű fantasztikus hangszer. Igaza volt. Teljesen bekattantam. Ez nem a „Gazdálkodj okosan!" Ez egy harci forma. Védekezési lehetőség. De nem akarok folyamatosan zenélni. Szeretnék majd változtatni. Ha a kár-

VARGA IMRE

1999)

NÉPSZABADSÁG

Károlyi

A szerdai híradásokban olvasom, hogy a Tanácsköztársaság áldozatainak szentelt rendezvényen Horváth Béla FKGP-frakcióvezető-helyettes beszédében felhasználta az alkalmat egy kétes javaslatra. Hadihajó-beszédében azt találta mondani, hogy állítsák fel az áldozatok emlékművét – amivel teljes tisztességgel egyet is lehet érteni. A gyanút keltő hátsó szándék csak a folytatásból bontakozik ki, midőn kezdeményezi, hogy az emlékmű akár – milyen bájos fordulat ez az „akár", csak úgy mellesleg odavetve, elfedvén a valódi szándékot – Károlyi Mihály egykori köztársasági elnök szobrának közelében, akár annak a helyén állhatna.

A nem fiatal magyar újságolvasó túl gyakorlott a dupla fenekű megnyilatkozások olvasatában, így nyomban észreveszi, miről is van szó tulajdonképpen. Nyilván az „akár" alternatíva sandán becsúsztatott második feléről, mármint hogy az emlékmű álljon a Károlyi-szobor helyén. Lefordítva és pontosítva: *helyett!* Ugyanis egy szobor helyén csak akkor állhat emlékmű, ha az emlékműnek helyet csinálnak, és az útban lévő szobrot eltávolítják. A hazafias javaslat lényege tehát: gróf Károlyi Mihály szobrát el kell távolítani!

TEKNŐS MIKLÓS FELVÉTELE

Erről a javaslatról a magam részéről csak annyit mondanék: Károlyi, aki az őszirózsás *polgári* forradalommal történelmet csinált, Kun Béláék erőszakos hatalomátvétele nyomán szintén a Tanácsköztársaság áldozata volt! Még akkor is, ha túlélte a terrort. Ő, a dúsgazdag feudális nagyúr a feudális Magyarországon polgári demokráciát akart. Ebben a nyugati hatalmak szokásos rövidlátása mellett elsősorban a vöröspuccs akadályozta meg. (Az analógia félelmetes, ha az 1945 utáni lábadozó ország tétova demokráciájára és a választásokon alulmaradt Rákosiék puccsára gondolunk, az oly gyengéden „fordulat évének" becézett 1948-ban.)

Károlyi Mihály naiv humanista volt, és ez a politikában egyáltalán nem érdem, sokkal inkább bűn. De nem annyira, hogy a történelmi tettet és szándékot szobordöntögetéssel megkérdőjelezve mai kurzuspolitikusok maguknak próbáljanak homokból szobrot emelni. És akkor még a politikai naivitástól függetlenül is megmarad a nagyformátumú személyiség, az önkéntes földosztó, aki nem a mások, hanem saját földjét osztotta szét, példát mutatván, hogy nem csupán elvben vallja, amit vall, hajlandó áldozni is meggyőződéséért.

Mindezeken túl: a szobor egy nagyszerű szobrász remeke. Köztéri szobor. Műalkotás. A köz tulajdona. Nem politikusoké, nem kormányoké. Egy műalkotást nem illik eltávolítani, legalábbis civilizált államokban nem szokás.

A magam részéről szeretnék végre olyan országban élni, ahol a szobrokat sem tíz, sem ötven, sem száz év után nem távolítják el. Az öntudatos demokráciákhoz hozzátartozik a jogfolytonosságnak az a válfaja is, hogy minden szobor – hacsak nem bűnözőt ábrázol – ott marad, ahová tették. Akkor is, ha valamely kurzuspolitikus nem ért egyet azzal, amit a szobor jelképez. Azaz gróf Károlyi Mihály köztéri szobra maradjon ott, ahol van!

Görgey Gábor

Varga Imre

A magyarság hite — szobrokban

Találkozás Varga Imre szobrászművésszel

Varga Imre munkásságában jelentős helyet foglalnak el a magyar szentek, akik — mint mondja – a nemzet életében, történelmünkben fontos szerepet játszottak. Immár több mint harminc éve annak, hogy egy főpap megtisztelte a művészt barátságával, és egy megbízással, amely közvetlenül a pápától származott. Így készült el Szent István és Magyarok Nagyasszonya szobra a vatikáni magyar kápolnába, ahol a magyarság ősi hitére utaló plasztika is Varga Imre műve. Egy későbbi Szent Istvánja Aachenbe került. A hetvenes években készített még egy Szent László-portrét, egy vázlatot Szent Imre hercegről, Árpád-házi Szent Erzsébetről és Margitról. Ezek aztán mintegy előtanulmányai lettek egy, a közelmúltban elkészített sorozatnak. Kelenföldön, a Szent Gellért-plébánia kerengőjében látható öt magyar szent: István, László, Margit, Imre, és Erzsébet. Óbudán, a művész kiállítótermében, régebbi alkotásainak meghitt társaságában először arról kérdeztük, mi foglalkoztatja ma, készül-e valami vagy „valaki" a műtermében.

Árpád-házi Szent Erzsébet

— Aachenben számos Árpád-házi relikvia található, ezek irányították a figyelmemet II. Szilveszter pápa, a magyar korona adományozója felé, aki ezen a tájon élt, Reims érseke volt. Később, pápaságának egyik első cselekedeteként küldte a koronát a magyarok leendő királyának. *Krichenbaum József* barátom vetette fel, aki a kelenföldi plébániára befogadta szentjeimet, hogy érdekes volna, ha a társaságukba kerülhetne II. Szilveszter pápa. Remélem, jövő tavaszra megvalósul ez az álom. A szobrot tervezve egyetlen ábrázolást találtam róla, amely a jelenlegi szarkofágját díszíti s a XVII. században keletkezett. Semmiképpen sem lehet hiteles. Kiderült, hogy az eredeti szarkofágot a XVI. században felbontották. Egy francia püspök azt írja erről, hogy II. Szilveszter a mellén keresztbe tett kézzel feküdt a szarkofágban, fején a pápai tiara.

Szent István

A magyaroknak koronát ajándékozó pápa maga is királyi fejéket viselt?

— Ez persze tévedés, a hármas koronát ugyanis csak a XIII. századtól viseli a pápa. A szarkofág felnyitásáról szóló vallomás mégis megerősített abban, hogy joggal tehetem a tiarát szobrom fejére. A jelképek ugyanis az időben visszafelé is hatnak! A XVI. században azért láttak tiarát az 1010-ben eltemetett pápa fején, mert az ő korukban már ez volt a jelképe a pápaságnak, és ez maradt a mai napig. Én pedig a századok során kialakult hitünket fogalmazom meg a szobrokban, nem pedig ásatási leletegyüttest!

Nem arra törekszik tehát, hogy valósághű legyen az alkotás?

— Amikor felállítottam Szent István-szobromat az aacheni dóm mellett, szinte tetemre hívtak a német egyháztörténészek és művészettörténészek. Mi van a fején, mi a kezében, mi van rajta? Azt válaszoltam, nem a valóságot mintáztam meg, hanem a mi hitünket. Szent István arcát Szent László ismert hermáján fellehető családi vonások alapján alakítottam, noha tudom, hogy készítője nem találkozhatott Szent Lászlóval. Az általam ábrázolt palástot sem viselhette első királyunk, hiszen köztudott, hogy a „koronázási palást" néven ismert miseruhát a királynő és a király adományozza a fehérvári bazilikának 1032 táján. Ugyancsak bizonyos, hogy a ma ismert Szent Korona soha nem lehetett a kezében. A hit azonban több mint kinyomozható valóság. A magyarok hite testesült meg számomra azokban az attribútumokban, amelyeket a szobron elhelyeztem.

II. Szilveszter pápa

A királyi jelvények önmagukban is jelképek, a szobron még inkább, de a szobor maga is jel…

— Ki az, aki akár a tudomány eszközeivel, akár az érzékszerveivel a világot felfoghatja? Ki látja az atomok mozgását, ki érzékeli a másik ember agyában a foszfor vegyületek lebomlását és ezeken át a gondolatait? Ezt a csodát, ami a világ, sokféleképpen próbáljuk megközelíteni, de hiábavaló volna valamiféle azonosulásra törekedni mindazzal, amit látunk belőle. Szobraink semmiképpen sem másai a valóságnak, hanem gondolataink jelei. Akkor jók, ha nem titkos jelek, nem valamiféle megfejtésre váró jelképek, hanem magától értetődően sugároznak egy emberi jellemet, egy magatartást.

Lehetséges a jeleket természetessé, magától értetődővé tenni?

— Ha egy szeretett ismerősre várok, s feltűnik a tér túlsó oldalán, felismerem ezer között is. A feje formájából, egy-egy mozdulatából tudom, hogy ő az, pedig alig látok néhányat abból az összetett jeltömegből, amivé válik, ha közelebb jön hozzám. Ez a fajta megközelítés teszi lehetővé a művész számára a takarékos beszédet. Lehet persze sok szóval is beszélni, jelek tömegét belefoglalni egy üzenetbe, de nagyon kevesen vannak azok, akik így is meg tudják tartani a mű egységességét. Ilyen Johann Sebastian Bach vagy Palestrina, bár meg kell jegyeznünk azt is, hogy ők, az igazán nagyok, rengeteg jellel is az egyszerűség benyomását keltik a mű befogadójában.

Bach muzsikáját a legtöbb ember élvezi anélkül, hogy megpróbálná érteni, ám a későbbi korok alkotásai, legyen szó zenéről vagy éppen szobrászatról, egyre több értetlenséggel találkoznak…

— A művészettől való általános elidegenedésének nemcsak a közönség műveletlensége az oka. A művészek mindig próbáltak közelebb kerülni műveik befogadóihoz, ennek legtermészetesebb útja a sokszorozás, egyre több jel alkalmazása. A művészetek történetét tanulmányozva látjuk, hogyan válik a gótika takarékos beszéde a reneszánszban fecsegéssé. Bár annak a kornak is voltak kiemelkedő személyiségei, akik össze tudták fogni a feldúlt hangyaboly lakóihoz hasonlóképpen szertefutó jeltömeget. Úgy vélem, a művészetben kiemelkedő személyiségek sajátos képessége, hogy függetlenül a jeltömeg mennyiségétől, a gondolat közlésére képesek összpontosítani. Én egész pályámon megpróbáltam a szükségeset és nem többet mondani.

Magyarok Nagyasszonya

Karácsony a születés, a transzcendencia valósággá válásának ünnepe. Hogyan születik „földön túlivá" a szobor?

— A műalkotásnak úgy kell „működnie", mint a robbanótöltet kanócának: meg kell gyújtania a puskaport. A néző ne egy síró, nevető vagy éppen fenséges arcot lásson, hanem olyat, amely képes a sírásra, nevetésre, képes fenséges lenni. A néző az, aki ráruházza a látványra illetve a tárgyra a benne kialakuló képet és ezáltal mintegy „felneveli" azt. A kapcsolat első pillanata kritikus, de ha létrejön, a továbbiak már szinte automatikusan történnek. A néző érzelmei ráruházódnak a tárgyra, az pedig egyre többrétű jelentést kezd hordozni ezáltal. Igazán jó esetben a néző a teljes lelki kincstárát a műalkotás gazdagítására fordítja. Talán ezt nevezhetjük katarzisnak.

Szikora József

Ára: 136,– Ft

Új Ember

2000.
december 24-31.

http://ujember.katolikus.hu

KATOLIKUS HETILAP

LVI. évf. 52-53. (2735-2736.)

A Születés temploma Betlehemben

Barsi Balázs, Beer Miklós, Beke György, Bókay László, Czigány György, Elmer István, Gaál Endre, Huzsvár László, Illés Sándor, Kipke Tamás, Körmendi Lajos, Körössy László, Lábady Tamás, Lőrincz Sándor, Majnek Antal, Orbán Viktor, Pallós Tamás, Pálhegyi Ferenc, Radnóti Róbert, Rónay László, Rosdy Pál, Schmidt Egon, Sediánszky János, Semjén Zsolt, Szabó Magda, Szeghalmi Elemér, Szentmihályi Szabó Péter, Szerdahelyi Csongor, Szigeti László, Szikora József, Tarjányi Zoltán, Tóth Sándor, Turcsány Péter, Varga Imre, Varga Péter, Vasadi Péter, Verbényi István, Vidor Miklós és Zsoldos Imre írásaival-gondolataival kívánunk minden kedves Olvasónknak áldott karácsonyt és boldog új évet.

A kultúrák közötti párbeszéd

A pápa üzenete a béke világnapjára

Január 1-jét a béke világnapjaként ünnepli az egyház. A Szentatya 22 pontból álló üzenetének bevezetője rámutat: a fennálló nehézségek ellenére sürgető szükség van a kultúrák közötti párbeszédre. Ezt hangsúlyozza az a tény is, hogy az ENSZ 2001-et a „civilizációk közötti párbeszéd nemzetközi évének" nyilvánította.

A pápa utal a különféle kultúrák filozófiai és embertani vonására, megállapítva, hogy az embert eltéphetetlen szálak fűzik kulturális környezetéhez. A haza, a kulturális önazonosság értéke azonban veszélyessé válhat, ha önfelmagasztaláshoz, mások kizárásához vezet, nacionalista, faj- és idegengyűlölő formákat ölt. Ezeket a drámai elhajlásokat úgy fékezhetjük meg, hogy hirdetjük az emberi nem egységét, Isten emberre vonatkozó tervének egyetemességét.

A pápa üzenetében részletesebben foglalkozik két konkrét és időszerű kérdéssel. Mindenekelőtt arra a világ különféle részein tapasztalható jelenségre utal, hogy egyes kultúrák más kultúrák rovására akarnak érvényt szerezni maguknak. Ez hosszú távon feszültségeket okozhat, egyes nemzeti és kulturális kisebbségek számára fájdalmas figyelmen kívül hagyják Istent.

Az elvándorlásról szólva hangsúlyozza: a bevándorlókkal minden esetben a személy méltóságát megillető tisztelettel kell bánni. Ugyanakkor egy adott terület kiegyensúlyozott fejlődéséhez nélkülözhetetlen, hogy megőrizzék annak sajátos, hagyományos kulturális arculatát.

Korunk napirenden lévő problémái — a gazdasági és társadalmi egyenlőtlenségek, a szegénység növekedése, a fegyverkezés, az életet megvető, halálhozó kultúra, az oktatás elégtelensége — egyre inkább azt igénylik, hogy a kultúrák közötti párbeszéd keresse ezek megoldását.

A Szentatya üzenetét az egész világ fiataljaihoz szóló felhívással zárja:

„Ti vagytok az emberiség jövője, a szeretet civilizációjának építéséhez szükséges élő kövek. Energiáitokban és életerőtökben, Krisztus iránti szeretetetekben a világ számára egy derűsebb és emberibb jövő körvonalazódását látom. Rajtatok keresztül látom, milyen csodálatosan összeállnak a különbözőségek ugyanannak a hitnek, reménynek és szeretetnek az

Beer Miklós püspök

Betlehem és Esztergom

A csoda lényege minden esetben személynek szóló isteni üzenet közvetítése — állapítja meg egyik írásában *Karl Rahner.* Nem a rendkívüli természeti tünemény a csoda legfontosabb jellemzője, hanem az, hogy akinek szól, az jelzésként fogja fel az élményt. Ez a személyre szabott felhívás legtöbbször éppen a váratlan találkozásokban, „egybeesésekben" nyilvánul meg.

Az idei Szentév sok meglepő élményt, csodát hozott nekünk. Számomra egy ilyen csoda volt októberben az a tény, hogy nemzeti zarándoklatunk, amelyet Magyarok Nagyasszonya ünnepére, október 8-ra terveztünk, a világ püspökeinek is szentévi találkozójának napjára esett, amelyen én is már püspökként vehettem részt. Ezen a szentmisén ajánlotta fel a Szentatya a világot — a fatimai kegyszobor előtt — a Szűzanyának, akit mi Magyarok Nagyasszonyaként is tisztelünk.

Most ugyanígy csodálkozva, megilletődve ünnepeljük az idei karácsonyt itt, az esztergomi várhegyen. A keresztény világ ünneplésében mi, magyarok sajátos kapcsolatot fedezünk fel a Megváltás 2000. évi jubileuma és Szent István megkoronázásának 1000. évfordulója között. Nemzetünk István karácsonyi megkoronázásával a magyarok „Betlehemévé" lett Esztergom.

Csoda ez, amit a mi nemzedékünk kapott. Ez a csoda a mi számunkra is Jézus édesanyja, Szűz Mária személyében valósult meg. Ő az összekötő kapocs Betlehem és Esztergom között. Ott, Betlehemben „pólyába takarta és jászolba fektette" szent fiát. Megmutatta pásztoroknak, királyoknak a Megváltót. Itt, Esztergomban — Szent István király meggyőződése szerint, amelyet ezer év óta tovább adtak az egymást követő nemzedékek — a Szűzanya nekünk, magyaroknak is megmutatta az emberiség Megváltóját, s így lett különös pátrónánk, Nagyasszonyunk. Az ő oltalma alatt tudta magát népünk az elmúlt évszázadok alatt. Szilárd a hitünk, hogy a Szűzanya esdette ki számunkra az újjászületést a tatárjárás, a százötven éves török elnyomás, a német, szovjet megszállás után.

Csoda, üzenet, Istentől kapott jel ez az idei karácsony. Az idők jeleit mindig olvasni kell, megérteni és követni, mint egykor a betlehemi csillagot.

Jézus Krisztus ugyanaz tegnap, ma és mindörökké! A gyermek, a család, az áldozat

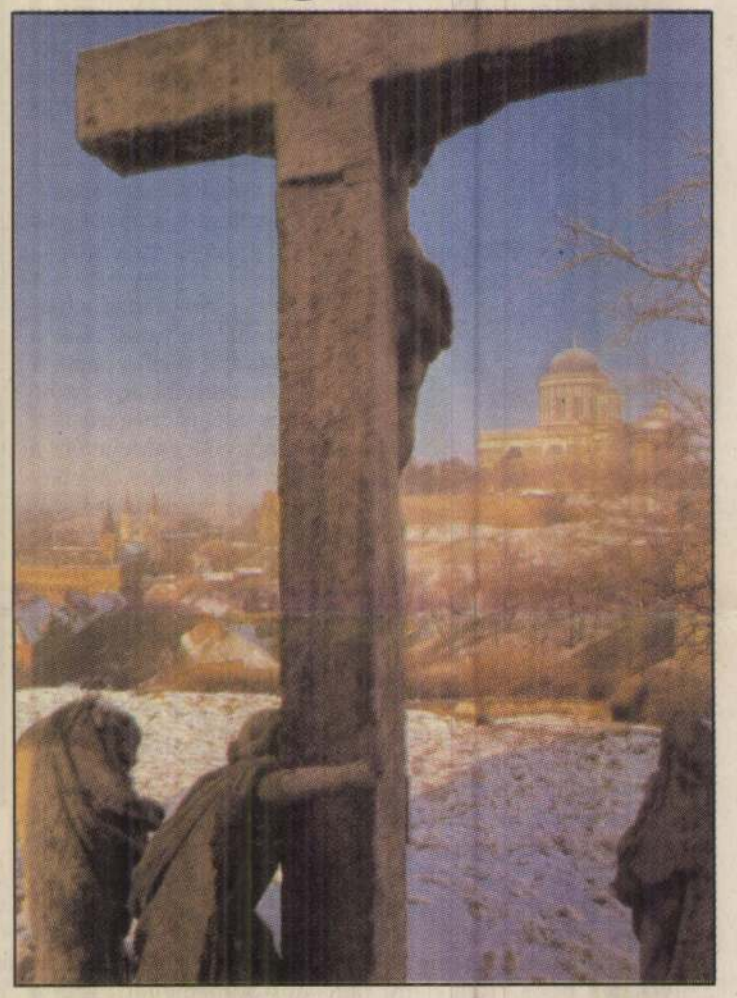

Szent István karácsonyi megkoronázásával a magyarok „Betlehemévé" lett Esztergom

zat, a fiát-reményét meggyászoló „szentistváni" magyar Golgota vállalásában.

Az idei karácsonyi csoda üzenete is ez: a Szűzanya

it. Szívből kívánom honfitársaimnak, hogy minél több „máriás-józsefes" család ünnepelhesse Jézus születését.

tni

FOTÓ: MÓRICZ SIMON

lakom alatt fákra „rossz minőségű akácfákra. De arfa, bálványfa, retem őket. Kora szarkák kezdtek a figyeltem, hoolyan volt, mint lig vártam, hogy ész családi életet Arra persze nem ről is tökéletesen s bejárat az ablaadásul a lomb is n tudom, itt lakn nem rendkívüen... Nyáron egylban, az ablakhoz kor láttam, hogy emelettel a szargalambokkal van semmi önérzet, tudtukra adtam, om nem galambpant intelligenülönféle madárk.

ely, az irodaház, lista realista stílakótelep.
inyon inneni" ék: valóban, p, üzem. De aguk jelentűnt, mennyi Aztán rájöttmlék: nyilbombázták, t, a gégéjé-

Tisza emléktábla Zuglóban

A Tisza István Baráti Társaság és a zuglói Fidelitas ma délután öt órakor emléktáblát avat a XIV. kerületben, a Hermina út 45-nél. A táblát annak a villának a falán helyezik el, amelyben 85 évvel ezelőtt, 1918. október 31-én egyenruhás, fegyveres személyek meggyilkolták az 57 éves Tisza Istvánt, aki a dualizmus idején, 1917-es lemondásáig Magyarország miniszterelnöke volt, és aki ma a legvitatottabb történelmi személyek egyike. Kollarik Tamás, a zuglói Fidelitas elnöke hangsúlyozta: Tisza, aki a világháborút ellenezte, de ha kellett, helyt állt a fronton is, a magyar történelem kiemelkedő politikusa volt. Az emléktábla-avatást a Tisza István Baráti Társaság kezdeményezte.

A mai rendezvényen Tőkéczki László, történész hívja fel a figyelmet a politikus történelemben betöltött szerepére. Rátonyi Gábor, Zugló polgármestere, Maruzsa Zoltán, a Tisza István Baráti Társaság elnöke és Kollarik Tamás beszédet mond. Az emléktábla avatásán részt vesz Gyürk András, a Fidelitas elnöke is.

P. T. A.

PALETTA

CSEH FILMNAPOK lesznek a Toldi moziban (V., Bajcsy-Zsilinszky út 36–38.). Pénteken J. Jan Hrebejk: Élet mindenáron, Zdenek Tyc: Srácok, végül Juraj Nvota: A sátán éve című filmjét vetíti le a mozi. A program háromnegyed hatkor kezdődik. November elsején délelőtt cseh mesefilm-összeállítást láthat a publikum, este negyed nyolctól Benjamin Tucek: a Kiscsaj, kilenctől pedig Juraj Nvota: Kegyetlen örömök című alkotását élvezheti. November másodikán délután háromtól mesefilmeket nézhetnek az érdeklődők, utána Ján Sverak Sötétkék világ, majd Vladimir Michálek Vénasszonyok nyara című filmjét mutatja be a Toldi.

KÖLYÖKHAJÓ indul minden szombaton és vasárnap tíz órakor a Vigadó téri hajóállomásról mindennap más-más fellépővel. Holnap Ricsi Bohó Kincses Színháza mutatja be a világ legokosabb emberét, vasárnap pedig a Fogi Színház hozza el Süsüt, a sárkányt.

KÁLLÓY–FICSKU-EST lesz a Spinoza házban (VII., Dob u. 15.) vasárnap este nyolckor: Kállóy Molnár Péter és Ficsku Pál bemutatják a Bunkós testvéreket.

Márai, soha többet harmadszor?

Márai színháza lett a budapesti Petőfi Irodalmi Múzeum. Persze az állítás nemcsak hogy sántít, de nem is igaz.

Bizonyos szempontból.

Mert másik bizonyosból meg nagyon is az. Abból, hogy alig másfél éven belül a fergeteges közönségsiker okán megismételték az irodalmi múzeumban azt a felolvasóestet, melyet Márai Sándor saját regényéből, a Vendégjáték Bolzanóbanból dolgozott át verses színművé.

Az Egy úr Velencéből 2002-es, márciusi felolvasóest hazai ősbemutatónak is számított, mivel az 1955-ös Szabad Európa Rádión sugárzott hangjáték, és az 1992-es budapesti rádiójáték, a kassai magyar színházbeli előadás után, a tavalyi volt az első alkalom, amikor Márai színműve megszólalt magyar színpadon, illetve a Petőfi Irodalmi Múzeum dísztermében.

Több mint egy évvel ezelőtt azt írtuk, hogy a közönség hosszan tartó tapssal jutalmazta a Velencéből hazatért urat.

Nem történt másként az idén sem. Kiváló színészi teljesítményeknek köszönhetően a bolzanói Fehér Szarvas vendéglőben 1756 telén Párma grófja, Giacomo Casanova és kettejük közös szerelme Franciska feszültséggel teli intellektuális párbaja átlépett a szokványos felolvasóestek dimenziójából egy másik minőségbe. Színházi előadás lett belőle.

A díszterem velencei tükrei előtt a Márai-szöveget tartalmazó szövegkönyvpapír „semmivé lett, s maradt egyetlen valóság" az élettől súlyos játék. A nézőhallgató ugyanis egyik pillanatról a másikra került olyan helyzetbe, hogy hol a játék iróniáját, hol a halál fölött kivívott nagyon is mulandó hatalom valóságos tragédiáját élhette meg.

A tegnapelőtti felolvasóest tovább erősítette azt a vonulatot, melyben a színház lelkének jóvoltából titokzatos közhelyek emelkedtek filozófiai bölcsességgé, mélyülnek életigazságokká.

Radnóti Zsuzsa Márai-eleganciájú dramaturgiai beavatkozása minden bizonnyal igencsak hozzájárult ahhoz, hogy Hegedűs D. Géza, Lukács Sándor és nem utolsósorban a tavalyi árnyékfranciskából kulcsszereplővé emelkedett, kiismerhetetlen nő, Kubik Anna által olyan színházi élménnyé volt képes válni, amely nem arra lenne érdemes, hogy két felolvasóest után a feledés rosszékony homálya fedje el az idők végezetéig. Hogy ne lehessen részesévé válni egy hajdani bolzanói fogadóban játszott élet-halál-szerelem játéknak, Márai fátyolszerűen finom szövegszövetében.

Érthetetlen ugyanis, hogy éppen akkor, amikor Máraitól hangos fél Európa, miért nem lel színházra az Egy úr Velencéből?

A kevésbénél is vékonyabb propaganda ellenére a díszterem megtelt tavaly is, az idén is, azt sugallva, hogy a Márai utáni érdeklődés csodák csodája, nemcsak a határokon túl, de határokon belül is élénk, s hogy Márai nem egyenlő a csonkig égett gyertyákkal.

SZIGETHY ANDRÁS

Varga Imre

NÉPSZABADSÁG 2003. dec. 31. K

Állam és magány

A nyolcvanéves Varga Imre köszöntése

Kétféle művészetkedvelő ember van ma Magyarországon. Az egyik nagyon szereti Varga Imre teljesítményét, a másik nagyon nem. Harmadik megoldás nincs, de hol van itt és most harmadik megoldás? A kerek dátum alkalmából leginkább azzal tiszteljük meg a mestert, ha ezt a hasadt helyzetet valamennyire értelmezzük.

Akik szeretik – ez látszik a könnyebb feladatnak –, a tehetség, az ész és a kultúra előtt hajtanak fejet. A hozott képességek és a szerzett javak előtt. Pátzay Pál egykori tanítványának sorsa úgy alakult, hogy az ötvenes és kora hatvanas években mindent megtanult, aminek a szakmához egyáltalán köze volt.

Nem is tehetett mást. Káderlapja olyan legendásan volt rossz – horthysta repülőtiszti múlt, földbirtokos-családi háttér, később ötvenhatos priusz –, hogy a legkisebb lehetőséget is meg kellett ragadnia. Nem is csak az érvényesülés, sokkal inkább a létfenntartás okán. Nagy úr a szükség: a szobrászi segédmunkától a plasztikai csapatmunkákig, a kőfaragástól a krómacélhegesztésig tehát valamennyi helyzetben és valamennyi technológiában otthonosan kellett mozognia.

De volt személyiségében valami, ami a „kemény pártállam" perifériáján billegő többi nehéz sorsú képzőművésztől erősen megkülönböztette. Varga ugyanis igazi egzisztencialista értelmiségiként élte meg létállapotát. Nem barátkozott senkivel, viszont sokat olvasott. Nem politizált, viszont mélyen meditált. Valószínűleg nagyobb élmény volt számára Proust, mint az olvadást jelentő XX. kongresszus. Inkább tanult a művészettörténeti múltból, mint az aktuális direktívákból. Közösségtelenségre ítélte magát egy, a közösségiség eszméjével durván visszaélő korban. Ebből az élményből fakadt művészetének első, talán legnagyszerűbb korszaka.

A sors iróniája, hogy ez az attitűd egy köztéri szobrász lelkiségét mozgatta. De a sors még nagyobb iróniája, hogy a hatvanas évek végén Varga szofisztikált intellektualizmusa és a reformra fogékony központi akarat kalandosan összetalálkozott. Nem minden dráma nélkül, de azért összetalálkozott. Önálló kötetben nemrégiben megjelent kiváló mélyinterjújából megtudható (Kossuth, 2002), hogy a Veszprémnek szánt Prometheuszt miképpen csinálta ki és emigráltatta Middelheimbe a helyi pártvezetés. (A szobor „bűne" a formabontó anyag és a szokatlan anyagmegmunkálás volt: krómacélt – pláne hegesztve – köztéri szobor nálunk éppúgy nem hordhatott, mint osztályvezető hosszú frizurát.) Vagy hogy a szovjet elvtársak miféle szankciókat helyeztek kilátásba a mohácsi Lenin-emlékmű fölállításának alkalmából. (Ezúttal a főhős pocakos alkata és bánatos beállítása okozta a botrányt, meg persze az a kontraszt is, amely a „lelépő" szomorú vezér és a fölébe magasló zászló-embléma között feszült.)

A vérmezei Kun Béla-emlékmű jelenleg a nagytétényi szob parkot ékesíti

Volt Vargának egy nagyon fontos mondata ebben az interjúkötetben. „Én mindig nagyon jól éreztem magam ott, ahol több értelmet olvastak ki a munkáimból, és rosszul éreztem magam az egyértelműségekben." Egy egész korszak nyelve épült erre a többrétegű beszédre. Ez a nyelv finom, érzékeny, alacsony ingerküszöbű jelrendszer megértését föltételezte. Mindez a „hatalom" és a „civil polgár" közé koreografált olyan illedelmes fogócskáról szólt, amelyben a „hatalom" már-már intelligensen viselkedett, és amelyben a „civil" ehhez a jelrendszerhez már-már belátásosan alkalmazkodott. Az illúzió arról szólt, hogy mindkettőnek csak hajlott a gerince, de nem roppant bele.

Ennek köszönhető a V szobrok sok modernizáció me a salgótarjáni Radnót artosan valódi bazaltkövez ab római kápolna Szent Ivek szobrának cigányosan pókra, vonásaiig, a budapesti Kaszív szobor deheroizálóan pess sze ta kompozíciójától a Kozm n Athenaeum-szimbólum pnapi ris fémpikkelyeiig. És akkket, egy szót sem szóltunk a, a egyik főművéről, a többiz eg mondanivalót a paródiáig em. zó furcsa monumentum felül vérmezei Kun Béláról. titk

Akik nagyon nem szk rá Varga Imrét, azok szimbólsen látnak abban, hogy utóbbi nnb lenleg a nagytétényi szobolep kot ékesíti. Ugyanők hiszijna vallják, hogy a többrétegű ks a nyelv helyébe végre elérkeze egy egyértelműség kora, és a t a párti demokrácia fenséges kör ményei végre megszülhetik köztársaságot szolgáló állam vi lágos beszédű, humánus, okos, szellemes új reprezentációját. A kísérletek azóta is folynak, a eredmény látható (millennium királydömping, Ópusztasze Nemzeti Színház-körlet).

Mindenesetre a jubileum ünneplő Varga Imre elégedett l het teljesítményével, akár szer tik, akár nem. Neki legalább sik rült táncolni gúzsba kötve. Ut dainak meg még gúzs nélkül alig.

P. SZŰCS JULIAN

amit az orsz
alakult helyze
sult a növeke
daságban kia

Közel eg
telephelyen elégíti ki a megrendelők igényeit a Miskolci Patyolat Vállalat. A Sajószigeti utcában, tágas üzemcsarnokokban, korszerű berendezések segítségével történik a vegytisztítás. A vállalat 30 felvevőhellyel rendelkezik, melyből 10 vidéken teljesít szolgálatot. Hetente 2–3 alkalommal történik a tisztítanivaló beszállítása a központi telepre, ahol mosó- és csavaró-, vegytisztítógép, gőzmángorló, valamint vasalógépek segítségével 100–110 dolgozó „patyolattiszta" munkát végez. A beadott tisztítanivaló átfutási ideje általában két hét, de a fehérneműk, valamint a fekete bőráruk esetében csupán 8 nap.

Fojtán László

Belga gyártmányú mángorló

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrászművész

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

1984 JAN 2 9

1021

Szent Erzsébet és Lajos

Varga Imre szobra

ntése **Nápolyban, Orvieto, Róma, Velence, Pompei, Capri szigete, Caserta, Amalfi, Munano Cardinale** (Szent Loména ereklyéje megtekintése) **szeptember 15-23.** A zarándoklatot Tempfli József nagyváradi püspök úr vezeti. Ára: **90 000,- Ft.** Felszállási lehetőség az autóbuszra: Miskolc, Eger, Gyöngyös, Budapest, Az OLI, a Katolikus Családi Szervezési Tanácsadó, az Egyetemi Lelkészség és a Felsőlágymányosi Egyházközség szervezésében. A kéthetenként tartandó előadásokra minden fiatalt szeretettel várnak. Az előadások szempontokat adnak a párválasztáshoz, érettebb önismerethez segítenek és ismertetik a családi élet főbb kérdéseit. Az előadások helyszíne: Magyar Szentek temploma,

---

SÍTÁS nélkül vásárolok hagyatékot, lakásfelszán lomtalanítással. Antik elújítása szorulót is), festményeket, szőnyeg csillárokat, szobrokat, zimunkát. Hívjon, nem BERKES György 264-

DÁSVÉTEL

UTEMÉNYEKET, régi levélborítékokat vásáro Szentkirályi u. 6. Tel.:

SLAPOKAT, levélborítérókat, reklámnyomtatvában vásárolunk. Bp. VIII. 6. Tel.: 267-2495.

Antikvárium vásárol nyvtárhagyatékot. Szeresárlóit is. Bp., VIII. Üllői út út sarok). Tel.: 333-4379.

, teljes könyvtárakat, képokat, hagyatékokat korárolunk. Vidékre is díjtaNosztalgia Antikvárium yi Irén u. 24.). Tel.: 214-Y László.

VÁRIUM – Alapításunk legnagyobb tapasztalatért vásárolunk könyvakat, metszeteket, levetörténelmi, egyházi hallításról gondoskodunk, 56 Váci u. 73. Tel.: 266-

YEMBE kiemelt áron vabetűs könyveket (term. , művészet). Tel.: 331-

inót keres négygyermekl.: 228-1923.

SOROS, pedálbillentyűs felújított bécsi harmóniós fújtatóval eladó. Tel.:

T, pianínót vennék használ zenét tanuló gyermeke 6/20-9960-971.

díszítő szalag, albakötő,

AUTÓSISKOLA! Tanfolyamok indulnak Újpesten, Piliscsabán, Ürömön, 8-10 fő esetén kihelyezett tanfolyamot indítunk. Részletfizetés, kiscsoportos képzés, tankönyvkölcsönzés. Akinek minden vizsgája elsőre sikerül, sorsoláson **VISSZANYERHETI** a tandíjat. T.: 06/26-351-326, 06/20-984-1785, 06/1-306-2879.

GONDOZÁS

A MEDING ÁPOLÓ OTTHON KHT vállalja idős pszichiátriai betegek benntlakásos ápolását. Tel.: 340-9100.

IDŐSEK gondozását vállaljuk teljes ellátással, Komárom-Esztergom megyében a nagysápi Szt. Borbála Idősek Otthonában. Kérjük, tekintse meg otthonunkat, ahol minden igényt kielégítő elhelyezést, ápolást, gondozást biztosítunk (sétáló udvar, díszkert, parkírozó, lift, klimatizált étkező). Cím: 2524 Nagysáp, Granárium. http:/www./westel.hu/-panczel/; Tel.: (33)460-687, 460-688, 06/30-966-7725. Email: panczel@mail.westel. hu".

KERESEK hivő középkorú hölgyet 84 éves édesanyám mellé budapesti ottlakással. Jelige: „Sürgős".

IDŐS embertársaink átmeneti gondozására a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Ápolási Intézete Héregen, háziorvosi javaslattal szeretettel várja azokat az idős embereket, akik ápolásra, gondozásra szorulnak és hozzátartozóik átmeneti távolléte gondot okozhat. A szeretet mellett teljes ellátást biztosunk. Maximális tartózkodási idő: 2 hónap. Részletes információt ad: Zilahi Sándorné igazgató asszony a 06/30-222-5673-as telefonszámon.

KÖZÉPSÚLYOS Alzheimer-kóros 55 éves nővérem mellé gondozónőt keresek. Ottlakásra egy szobát tudok felajánlani. Tel.: 256-2399 (este).

KÖZÉPKORÚ hölgy betegség miatt humán és anyagi segítséget kér. Jelige: „Napsütés 074".

IDŐS személy gondozását, ápolását, vagy életjáradék fizetését vállalnám ingatlanért. Jelige: „Új Ember 077".

SZOLÍD fiatalember eltartási szerződést kötne Budapesten ottlakás nélkül, családi háttérrel. Tel.: 06/30-228-0641 végétől".

EGY SZEMÉLY háztartását vállalnám ottlakással „Nyugdíjas asszony 083".

KERESEK nyugdíjas ápoló órás elfoglaltságra. Kor, cí szám, anyagi igény megje kiadóba kérem. Jelige: „Kön 082".

SZELLEMI foglalkozású 1-2 alkalomra megbízha málható takarítónőt keres 7144.

25 ÉVES, megbízható lán delmi gyakorlattal eladói á Tel.: 26/374-764 (19 h után)

GYAKORLATTAL rendelk sos egyetemista lány gyern letet vállal. Tel.: 352-4979.

NYUGDÍJASKÉNT katoli ményben vállalnék portási küldemények kézbesítését, ber ill. gyermek felügyeletét Tel.: 291-3893 (este).

AZ IPOLYTÖLGYESI SZ BET Eü. Gyermekotthon k képzett, lehetőleg nemdohá katársakat ápoló, gondozó be. Szállás van. Tel.: 27-376 kaidőben).

LAKÁS

RÓMÁBAN olcsó privát szá vagy apartman foglalható ben. Tel.: 203-8667, 356-33 069988063.

VÁROSLIGET környékén nék, vagy elcserélném maga csepeli lakásomat. Tel.: 420-1685.

ÚJLIPÓTVÁROSBAN albé kiadó. Tel.: 350-7026.

ÉLETJÁRADÉKI szerződé idős hölggyel, úrral, h ottlakást nem igényelve. Je könnyebb 064".

MINIMUM 1,5 szobás lak tal pár másfél millió forin és magas havi törles tizenkét órát dolgozó szerződést gondozás

VARGA Imre ÚJ EMBER 2000. 03. 12

Szentek társaságában – Kelenföldön

12.o.

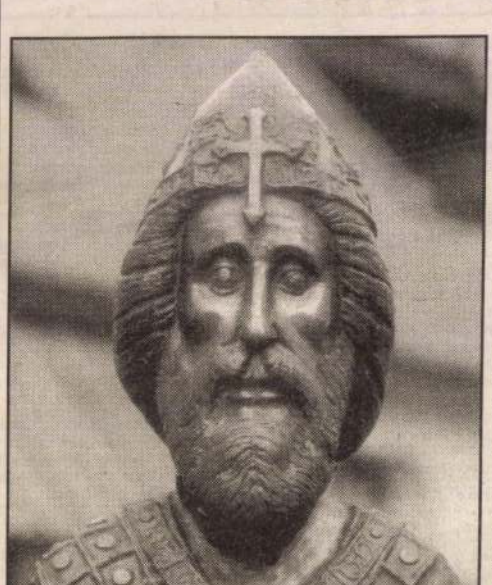

A temetkezés, a szoborállítás ősi szokásának mai formája valósul meg Kelenföldön, a Szent Gellért-plébánián. A templom alá és köré egyre gyarapodóbb mértékben temetkeznek a fővárosiak.

Varga Imre itteni Szent Gellért-szobra már hosszabb ideje várta társait. A művész neve jól ismert szakrális munkái révén is, többek között a vatikáni Magyar kápolnából.

A nemrég elkészült harangtorony kapuján belépve a templomkertbe, sorra tűnnek fel az Árpádházi szentek Varga Imre által megformált alakjai: Erzsébet, Margit, István, Imre és László. Immár ők is vigyázzák a hamvakat és emelik az áhítatot. Így – reményeink szerint – ne csupán az eltávozott szeretteink, hanem mi, akik sírjukat látogatva rájuk emlékezünk, szintén szentek társaságába kerülhetünk.

Hit és művészet találkozik itt, a lélek szerinti élet előmozdítására. Szentjeink néma alakjai is segíthetnek bennünket, „hogy méltók lehessünk Krisztus ígéreteire".

(f.g.)

1027

Varga Imre állandó gyűjteménye

Új arculatot adott a szobrászatnak

Lenin

Minden bizonnyal a művész számára is érdekes és tanulságos találkozás lehet, ha saját múzeumában látja viszont műveit. Az utóbbi években jónéhány alkotót ért az a kitüntetés s most, hatvanadik születésnapján sorukba lép *Varga Imre* is. A XX. századi magyar szobrászat legnagyobb formátumú tehetségének állandó gyűjteménye Óbudán, a Laktanya utcában nyílt meg. Varga az elmúlt másfél évtizedben új fogantatású, a legkülönbözőbb modern plasztikai szemléletet és megoldásokat egyesítő munkáival új arculatot adott a magyar köztéri szobrászatnak. 1965-ben komponált, vihart kavart Prométheus című szobra óta nagy utat járt be.

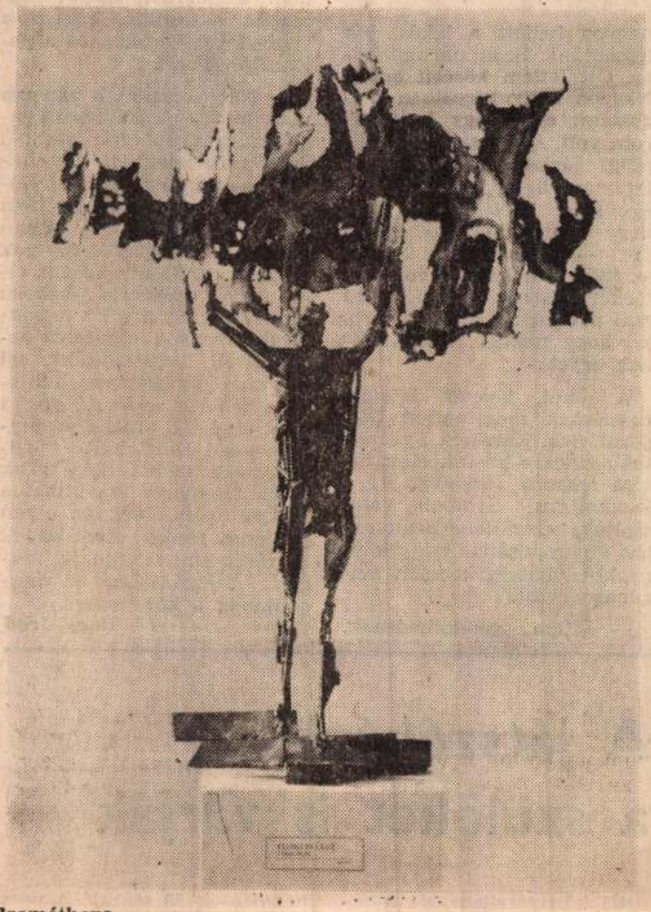

Prométheus

A művész nem egymásután próbál ki különböző stílusokat, irányzatokat, technológiákat, anyagokat, hanem egymás mellett, együtt és egyszerre. Nincsenek korszakai, csak alkotói folyamata, amely hol ezt, hol azt a megoldást igényli. Varga a tartalomból indul el, és a szobrok maguk találják meg formájukat, anyagukat.

Radnóti Miklósról készített szobrát sokan pop-art alkotásnak látták, fontosabbnak vélve a figura mögötti fakorlátot, mint az ábrázolt költő alakját. Varga legtöbb köztéri alkotása kompozíciós egész. A mesterségesen kialakított tér a plasztika részévé válik, fokozva annak hatását. A Radnóti-kompozícióba valóságos tárgyak lépnek be, a fakorlát és a bafigura magasra állítva nézőjétől elszakadva létezne. Mohácson felállított Lenin-kompozíciója és Budapesten a Parlament északi oldalánál látható, Károlyi Mihályt ábrázoló alkotása is e törekvésnek megfelelően készült. A művész két forradalmárt mutat be, de két alapvetően más indíttatású és küldetésű forradalmárt. Károlyi gróf pedáns, kimért, okos, alakja szertartásosan merev, s egész megjelenésében hangsúlyozottan „grófi". Ez a jólnevelt úr hosszú utat tett meg, amíg a vesztes forradalom után, a harmincas években eljutott a kommunistákkal való politikai morális együttműködésig. A Mohácson felállított Lenin emlékmű az eszmét és a létező, cselekvő embert fogja össze egyetlen hatalmas kompozícióba. A szobor szokatlan, mert Varga nem az eszménnyé nemesedett, idealizált Lenint mutatja, hanem az élő, töprengő, gondoktól gyötört forradalmár egyik pillanatát. A lépcsőn lefelé tartó Leninhez bárki odaléphet, találkozhat vele, átélheti azt a különös helyzetet, hogy itt van egy ember, aki immár eszme, lobogó is.

Találkozást kínál a művész Bartók-szobra is, amely Budapesten a zeneszerző egykori otthonának kertjében és Párizsban az Eiffel-torony szomszédságában levő parkban „sétál". A törékeny testű figurát hihetetlenül egyszerű eszközökkel formálta meg az alkotó. Ez a finoman, az impresszionista klasszika titkait is fölidéző arc — maga a zene. Különleges a Budai Várban felállított Kodály-emlékmű is. Az arcban pontosan felismerhetők Kodály Zoltán vonásai. A szobrász mégsem valamiféle realista hűségre törekedett. Nagyvonalúbban, a részletek elhagyásával jelenítette meg az arc karakterét, arra törekedvén, hogy a zeneszerző szellemét mutassa föl.

Varga Imre eddigi művészi pályájának legjelentősebb vállalkozása és összefoglaló értékű alkotása a római Szent Péter bazilika altemplomában felállított kompozíció. A magyar kápolna oltár mögötti főfalát beborító hatalmas arany dombormű — a nomádvilág szarvasaival és a pogányság szimbólumával: az életfával — a magyarság ázsiai eredetét, történelem előtti létezését idézi fel. E fal előtt áll, szinte lebeg a kunarcú, gyermekét tartó Madonna. A kompozíció harmadik része a kápolnába lépő István király. A koronáját a Madonnának, a magyarok nagyasszonyának felajánló István a múltat nem suhanó aranyszarvasok és szimbolikus életfák képében, vonzásában, hanem térítőteremtő harcosként élte át. E múlt előtt fényként és biztatásként jelenik meg a Madonna, vagyis az eszme, az Európában megtalált házában a megmaradás lehetősége, a már tovább élhetetlen múlt túlélésének ígérete.

Varga Imre életműve eleven, folyamatos és folyamatosan változó. Gazdag teremtő képzelete, plasztikai ötletessége, önmagát kihívó munkakedve kimeríthetetlennek tűnik. Munkássága alapvetően meghatározza a XX. századi magyar plasztika arculatát és — hódító útját látva — minden bizonnyal hozzájárul az izmusok útjain és útvesztőjén értelmét és feladatát kereső modern szobrászat önmagára találásához is.

H. M.

...TJAI

...sal

...kezetüket, már könnyű volt ...másoknak továbbadni. Így ...anulták meg a városi fiata...ok viszonylag rövid idő alatt ...gy a táncokat, hogy szóra...kozássá válhatott. Otthon ...vannak a táncban.

— Sok éve oktat. Mi a ...áncpedagógus tapasztalata?

— A táncokat nem betaní...om, hanem a tánckultúrát ...dom át. Soha nem annyit ...anítok a táncosoknak, ...mennyi egy-egy koreográ...iához kell. Ha valaki pél...ául szatmári táncot ad elő, ...eg kell tanulnia a csak ar...a a vidékre jellemző tánc...módot. Ez a biztosítéka an...ak, hogy hiteles legyen a ...színpadon, és amit előad, mű...vészileg is értékes legyen.

— A múlt évben az együt...es kórusát „többször hallot...tuk koncertpódiumon.

— Ha azt mondjuk: ének...lés, elkerülhetetlen, hogy ne ...gondoljunk a nagy alkotók...ra, Kodály Zoltára, Bartók Bélára, Bárdos Lajosra, a ...színvonalas kóruskultúra ...megteremtőire. Ez azonban ...nem jelenti azt, hogy más...képp nem lehet énekelni. Ha ...áncot kísér a népdal, a tán...osok egyszólamban énekel...nek, legalábbis a magyar ...néptánc gyakorlatában. Tán...caimhoz az egyszólamú ének...és illik legjobban. Ha kép-

...ett kórustól ezt várják, ez ...számukra nem igazi művészi ...eladat. A konfliktus egyik ...orrása ma az, hogy a kórus ...zívesen vállalja a munkát a ...áncosokkal, ugyanakkor ko...noly feladatokra is vágynak. ...Ezért alakítottunk olyan gya...korlatot, hogy az önálló kari ...munka nagyobb hangsúlyt ...apjon. Így az énekkar ön...llóan, vagy a nagyzenekar ...íséretével ad hangversenye...et. A tánckar és a kis ze...ekar eközben új műsort ta...ul, esetenként szerepel. ...Mindez a művészi színvonal ...melkedését eredményezik.

H. E.

Orvos volt, de nem volt doktor

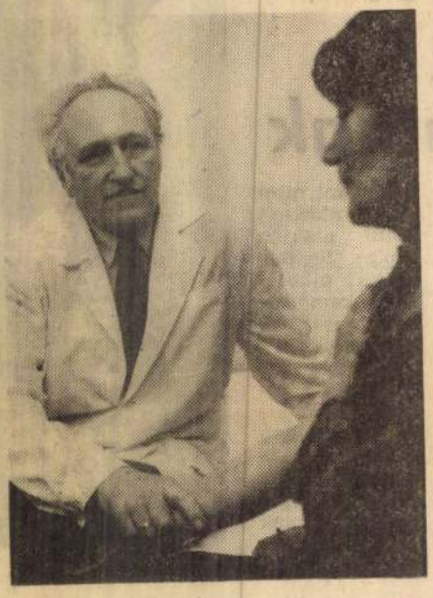

Délután kopogtattunk nála. Fehér köpenyben sietett elénk, elnézést kért, de hát mi biztosan ráérünk, a betegek viszont nem várhatnak. Jó félóra múltán láttuk ismét. Dr. Szél Károly belgyógyász szakorvos csurgói otthonában újra felidéződik a múlt.

— Ezerkilenc...százhuszonnégy január huszonnyolcadikán születtem a Bács megyei Soltvadkert mellett, Prónaifalván; ma úgy hívnak, hogy Tázlár... Így kezdődne a szokványos életrajz, csakhogy *dr. Szél Károly* életrajza egy cseppet sem szokványos. A háromgyermekes kovács középső fia **nem készült orvosnak; ám édesapja mindenáron azt szerette volna, hogy tanult ember legyen a fiaiból meg a lányából.**

Szél Károly kosztosdiáknak került Kiskunhalasra. Itt kezdte el a polgári iskolát. S hiába szerzett jeles bizonyítványt, vissza kellett térnie a kovácsműhelybe.

— Később divat lett a magánúton való tanulás. Egy év alatt, magánúton végeztem el én is a polgári harmadik és negyedik osztályát, aztán különbözeti vizsgát tettem a gimnázium anyagából; ekkor már ugyancsak benne voltunk a háborúban. Abban az időben minden levente kapott behívót a frontra. Hát én inkább odébbálltam; akkor mindenki így cselekedett, aki csak egy cseppet is gondolkodott... Aztán jöttek a „fényes szelek" évei, lehetett tanulni a magamfajtának is. Jelentkeztem az állatorvosi egyetemre. Hálaisten nem vettek fel, így kerültem a Pázmány Péter Tudományegyetem bölcsészeti karának tanárképző szakára. Az első két évben együtt hallgattunk matematika, fizika és kémiaelőadásokat a medikusokkal; ők csaltak erre a pályára. 1953-ban lettem *orvos*. Igen, orvos, és nem doktor, mert akkoriban az orvosnak nem járt a doktori cím. Csak ezerkilencszázötvenhét elején kaptam meg az értesítést, hogy a Minisztertanács rendelete értelmében én is jogosult vagyok a doktori cím viselésére. Először az egyes belgyógyászati klinikára kerültem, de mivel elvált nőt vettem el két gyerekkel, **nagyon kellett a lakás, hát lementünk Szentmártonkátára. Ott lettem körzeti orvos. Nagyon nagy körzetben dolgoztam; csak egy kerékpárom volt, így aztán néha éjfélig jártam a betegeket.** Egyszer betoppant hozzám egy idős bácsika: „Mi az, hogy nincs motorkerékpárja?" — förmedt rám. Abban az időben nehezebb volt motorkerékpárhoz jutni, mint ma autóhoz; végül ő járta ki, hogy nekem is kiutaljanak egyet...

A napi betevő falatért ugyancsak meg kellett dolgozni. Szél Károlyék nyugodtabb vidékre kívánkoztak, Elvira asszony leveleket írt a Dunántúlra; Somból válaszoltak, ezerkilencszázötvenhat augusztusában négy környékbeli község keresett magának orvost.

— Nem gondolkodtunk, csomagoltunk és jöttünk. Pedig akkor még villany sem volt. Megérkeztünk Somogyba. Egy üzemi baleset miatt jöttünk el onnan, beteghez siettem, s felborultam a motorommal; könnyebb munkát kellett keresni a felgyógyulásom után. Előbb Szabásra kerültem, aztán ide Csurgóra. 1964-től én voltam a rendelőintézet vezetője. Voltam, hiszen már három hete nyugdíjas vagyok. Hogy ez mit jelent? Talán több időm marad az utazgatásra. Velemben van egy kis nyaralónk, a legszívesebben ott időzök...

Vancsura Józseffel, a községi pártbizottság titkárával beszélgettünk a minap. Amikor szóba került dr. Szél Károly neve, a lehető legnagyobb tisztelettel szólt róla. A tanácselnök, *Pápa Imre* nem az orvost, a vöröskeresztes aktivistát, hanem a tanácstagot dicsérte, és a politizáló embert.

— **Nézze, mi, akik nap nap után a betegségek között vagyunk, nagyon jól tudjuk, hogy mit jelenthet egy háború** — mondta dr. Szél Károly. Magam is átvészeltem már egy világégést. A minap a Magyarország a Newsweek alapján közölt egy írást A világ egy nukleáris háború után címmel; arról van benne szó, hogy komputerek segítségével „lejátszották", mi történne egy esetleges nukleáris háború során... Senki sem élné túl. Maga a planéta sem! Ezért kell és kellene még többet beszélnünk erről, felemelve szavunkat a háború ellen. Még az olyan hatvanesztendős embereknek is, mint amilyen én is vagyok... Egyáltalán: ez mindenkinek a kötelessége.

Nagy Jenő

A játszóházba a szülőket is várják

Új környezetben, de a régi hagyományok megtartásával dolgozik a Gárdonyi Géza Általános Iskola úttörőcsapata, melynek 740 tagja van. A korszerű Madár utcai iskolában végre lehetőségük nyílt arra, hogy a jelentősebb rendezvényeket együtt tarthassák az úttörők és a kisdobosok. Megnőtt a szakkörök száma, most már 16 működik. Javában tartanak a tudományos technikai szemle háziversenyei, valamint a kulturális szemle rajbemutatói. Ez utóbbin a pajtások 60 százaléka vesz részt, szinte valamennyi művészeti ágat képviselik. A legjobbak a csapatbemutatón bizonyítják tudásukat társaik, a pedagógusok és a szülők előtt. Az alsó tagozatosoknak pályaválasztási versenyt szerveznek filmvetítéssel, sok játékkal.

Már minden diák izgalommal várja a februári csapatkarneválT, mellyel a szülői munkaközösség kedveskedik a gyerekeknek. Márciusban, a forradalmi ifjúsági napok idején csapatjátékkal ünneplik meg a történelmi évfordulókat, az év vége felé pedig a névadó hete nyújt színes, gazdag programokat: lesz túra, majális, sportverseny, no és a hagyományos avatás. Már a régi iskolában is tartottak évente egyszer játszóházat. Ebből az idén négy lesz, és

---

...siből. A hadnagy már ott ...olt a lánnyal.

— Miért akartál elszalad...i? — kérdezte a százados.

— Féltem — remegett a ...ny.

— Volt is miért — hagyta a százados.

laszolta a fiatalember a világ legpimaszabb hangján.

A felhevült zászlóst úgy kellett lefogni, nehogy ifjabb Kamonira támadjon.

— Rohadék, gyilkos — üvöltötte a fiatalember képébe.

többet vallott be szörnyű tettéből. A bíróság ifjabb Kamoni Józsefet bűnösnek mondta ki a kettős gyermekgyilkosságban, s ezért húsz év fegyházban letöltendő börtönbüntetésre ítélte. Élettársát, Csóka Erzsé-

ılnom, amit még
en csinált. Belefog-
r vízerő hajtotta di-
zerkesztésébe, ké-
saját nótaszövegei-
ba dobva, rákverse-
ı írni papokról, csa-
lmesekről meg min-
. Már öt éve tagja
udapesti nyelvi já-
ának; Grétsy tanár
zorgalmasan küldi a
, de két esztendeje,
rt a combcsontom,
en járok fel. Hogy
ıssam magam, vet-
sznált írógépet. Mos-
on töröm a koba-
kellene írnom az
t — hátha ér-
embereket!..."

igas lőréseln őszi
mlik a teraszra.
Lajos, szemüvegét
, botja után nyúl.
tápászkodna, hogy
lkalmi vendégét a
vaskapuig, unokái-
el a búcsúhimnuszt:
autószerelőnek ké-
, Csaba a debreceni
jár — atomfizikus
is, úgy látom, a
i leányunokám, Bo-
az „örökösöm";
, szereti a ver-
ıgorázni tanul. Nem-
atottan állított be
hogy melegében
ı magagyártotta el-
datát: „Kis Elek el-

Lőrya László

Szombaton este, a kiadott műsortól eltérően, váratlanul megváltozott a Telepódium programja. Görög László komédiáinak összeállítását jelentette a bemondó, olyan nagy fontossággal és bevezetővel, mintha a humor, a szórakozás netovábbja következett volna. Straub Dezső könnyedén, kedvesen vezette fel a műsort. S mert hogy két nappal korábban láthattuk őt a képernyőn Katajev Emlékmúzeumának főszereplőjeként, mindjárt meg is kérjük az illetékeseket: vigyázzanak, idő előtt el ne koptassák a tehetséges, fiatal színészt.

Több ügyesen megírt, megforgatott jelenetet láthattunk, a kabaré adottságainak valóban mesteri felhasználásával. Külön-külön nincs is semmi baj velük, egészében azonban sajnálatosan megporosodtak. Tudniillik, elmúltak, felszívódtak azok a társadalmi körülmények, amelyek valaha mondanivalójukat élteték. !

Kalmár Tibor rendezése feltámasztotta ugyan a múlt feledésbe merült árnyait, ideiglenesen életre is keltette őket, de aztán nem tudott velük mit kezdeni. Ki-ki eljátszotta, ami képességeitől telik, szerencsére a helyszíni közönség nem fukarkodott a tapssal, nevetéssel. A képernyő előtt ülőket már nehezebben tudták a derű áramkörébe kapcsolni.

J M.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 237-748, 340-726

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrászművész

SZABAD FÖLD
1984 JAN 21

Nagy Lajos születésének 100. évfordulója alkalmából szülőfalujában, Apostagon avatták fel egészalakos szobrát, Varga Imre Kossuth-díjas szobrászművész alkotását. A szobrot az újonnan elkészült általános iskola előtt állították fel, amely szintén a nagy író nevét viseli. Az ünnepségen Hubay Miklós, a Magyar Írók Szövetségének elnöke mondott beszédet.
(MTI Fotó — Karáth Imre felvétele)

1021

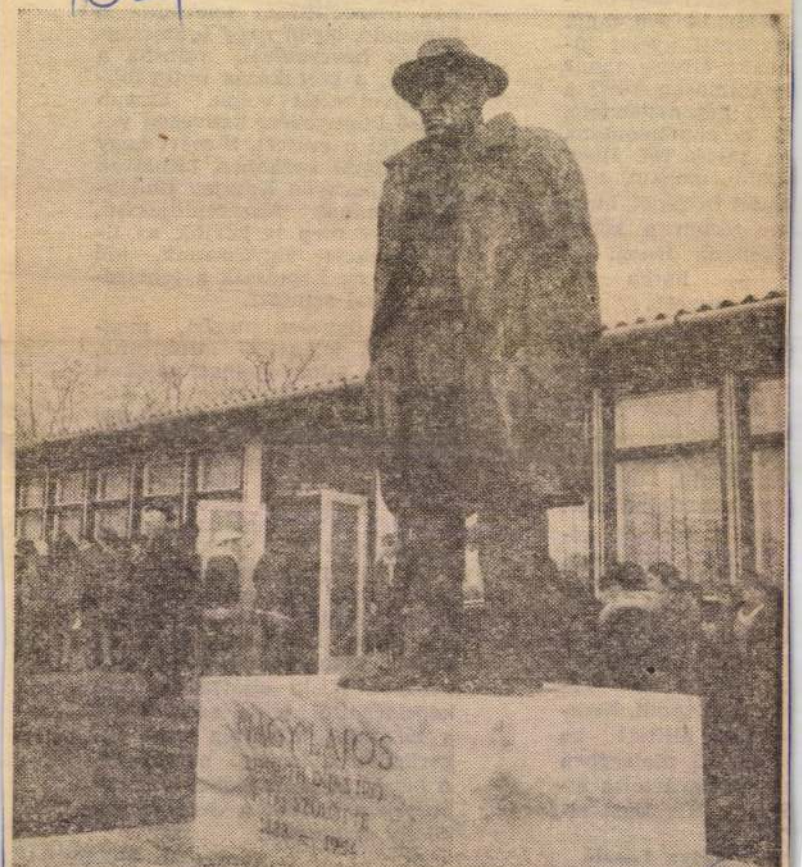

kal több diszitő plasztikát helyeztek el a külső kerületekben. Méghozzá a városrendezési és épitési tervekkel összehangolva. De nem mindenhová elegét, - szálták is miatta például a III. kerületiek, a XI. a XV. és a XVI. kerületiek is. Történelmünk nagy alakjait ábrázoló szoborból viszonylag kevesebbet avattak. A közelmultban megszokott egészalakos portrék helyett, inkább dombornüves emléktáblákat helyeztek el és két mellszobrot állitóttak fül. Czóbel Bélára és Gelléri Andor Endrére emlékezve. Biztosan érdekes volna ezt a tényt összevetni különböző, a nemzeti tudatunkról értékeinkről és egyáltalán a mult megitélésérő1 készitett fülmérésekkel. Kimutatni például, hogy milyen és mekkora szerepe van a tényben a pénznek, a művészet törekvéseinek vagy annak, hogy kiről készült már korábban köztéri szobor. A politikai emlékművek között emlitendő a Drimitov, a S. Bolivar szobor és a Béke emlékmü. A kisplasztikák között pedig úgy tünik kedvelt forma, kedvelt ötlet a diszkút. A IX. és a XIX. kerületben is áll egy-egy. Néhány szobor nem áll, mert nem készült el vagy nem helyezhették el. A IV. kerületben például a területrendezést nem fejezték be Rezi Károly mellszobra számára, amelyet Farkas Aladár készit. Czuczor Gergely emléktáblája és dombornüve sem került a helyére, mert idézem:"Az V. kerületi Tanács nem tudja rendelkezésre bocsátani a falfelületét." M. Aganemnon diszkutjának kijelölt helyét pedig a VIII. kerület illetékesei nem fogadták el csak december közepén, fülállitása ezért késik.

1984.I.18. 12,00 Kossuth Idősebb Kiss Jánosné

Déli Krónika

- Ma délelőtt a Fővárosi Tanács végrehajtó bizottsága jelentést hallgatott meg arról, mire költötték a képzőművészeti beruházásokra szánt 26 millió forintot. Nej Györgyöt halljuk.

- Csak általában hiányoznak utcáinkról, tereinkről a művészeti alkotások. Egy-egy adott helyre ritkán képzelünk szobrot, plasztikát, csak az üresség re teszünk megjegyzést. Aztán ha hirtelen akár csak egy fából faragott oszlopot találunk a park közepén, ahol naponta járunk, mintha az egész környezet megváltozna tőle. Szinesebb, komfortosabb lesz, úgy érezzük berendeztük. Ebből idáig az következne, hogy semmiség volna közterein k diszitése, pedig annyira nem az, hogy beruházási terv, javaslat, egyeztetés, megrendelés, kivitelezés, ujabb egyeztetés, költségszámitás és még ki tudja mininden megelőzi nem szólva a vitákról. 1983-at kettősség jellemezte. A jelentős összeget igénylő alkotásokról mi is beszámoltunk, amikor azokat fülavatták. Hátéves átépitás után ujra megnyilt a Budapesti Történeti Muzeum Kiscelli állandó kiállitása. Óbudán állandó bemutatója nyilott Varga Imrének. A Köztársaság téren a néphatalom hőseinek emlékhelyét egészitették ki és alakitották át. A másik jellemzője az volt az elmult évnek, hogy sok-

MAHIR SAJTÓF...
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Varga Imre, Kossuth-díjas szobrászművész
MAGYAR HÍRLAP

1071

Országos tárlat a Műcsarnokban

Élményre várva

Varga Imre rendszeresen meghökkent eredeti ötleteivel. Most — sajnos — nem úgy, mint *István királyával* legutóbb, hanem inkább méreteivel. Mert a *Műcsarnok* központi termének főfalán ez a 4,5—2,5—1,5 méteres térszobor a legnagyobb az országos tárlaton. Ám amíg királyszobra tematikailag is újraértelmezett, modern formájában is szervesen simuló és újszerű volt, addig ez a *Liszt Ferenc* — legalábbis számomra — külsőséges és felszínes maradt. Ha feltétlenül elfogadom azt az értelmezési lehetőséget, hogy szándékosan csak az ünnepelt, világjáró virtuóz, a világfi, a nők bálványa teátrális életvitelét akarná hangsúlyozni, még akkor is maradnának fenntartásaim — tartalmi és formai szempontból egyaránt. A repkénnyel befutott bal kéz szép ötlete mellett megoldatlan például jobbjának helyzete, kivitelezése, a krómacélból hegesztett körgallér elejé és így tovább. Kevesebb is elég lett volna a „körítésből": a valódi, teljes erkélyrácsból és a hátsó szárnyasajtó-spalétákból. S önmagában a fej sem olyan mély értelmű és sokatmondó, mint István súlyos plaszticitása volt.

Nem véletlenül időztünk el ennyit ennél a műtárgynál, hanem azért, mert „kicsiben" mintha a tíz év után újra megrendezett országos seregszemle egészét, avagy külön-külön a kollégák jelenlegi „állapotát" is példázná. Mert ugyanebben a reprezentatív teremben, a rangidős mesterek között sem maradéktalan az örömünk. Bár *Martyn Ferenc* két, tükörképszerűen összetartozó absztrakt kompozíciójának formaritmusa, hideg-meleg ellentéte most is fiatalos, akárcsak *Hincz Gyula* erős, friss koloritja, és — úgy tűnik — *Pap Gyula* vagy *Miháltz Pál* színtónusainak íze-zamata is nagyjából a régi maradt. De *Bartha László* komplex alkotása csak részleteiben megoldott, egészében szétesó, és *Bálint Endre* olajképe mintha csak vetülete vagy lenyomata volna korábbi önmagának. *Barcsay Jenő* teljesen elvont, fekete felületeiről régebben is megírtam, hogy kisebb méretben sokkal tömörebbek, erőteljesebbek voltak. *Gyarmathy Tihamér* most is vibrálóan lüktető festményt állított ki, de *Schéner Mihály* vagy *Kurucz D. István* semmi újat nem tálhatja a kiállításlátogató a félreesőbb teremsorokban is, a fiatalabb generációk munkái között. Közös témakörök, nagyjából hasonló ábrázolási módszerek szerint csoportosíthatjuk a részvevőket, még akkor is, ha ezt a tárlatrendezés nem mindig teszi meg következetesen. És akkor váltakozó megelégedéssel tapasztalhatjuk, hogy például *Bazsonyi Arany* érzelmes és festői maradt, *Koszta Rozália* tömör és drámai, *Németh József* grafikusan szárazabb a festésben az előbbieknél. Ugyanennek az eltűnőfélben levő paraszti világnak a többé-kevésbé természethű ábrázolásában *Szalay Ferenc* egyszerűen, de

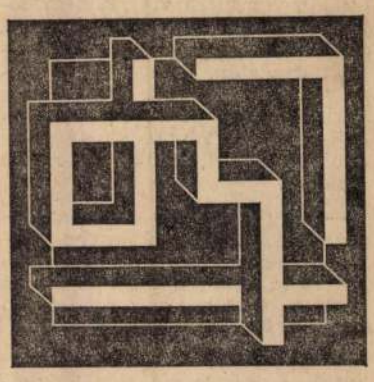

Bak Imre: A labirintus elemei (akril)

érzően őszinte tükröző, míg *Vecsési Sándor* ezúttal komplikáltabb lett, jobban el is távolodott mind a nézőtől, mind témájától.

A homlokegyenest ellenkező végletre térve: nagyobb méreteik ellenére sem lettek meggyőzőbbek *Bak Imre*, *Fajó János*, avagy *Hencze Tamás* geometrikusan absztrakt, konstruktivista kompozíciói, mint korábbi, kisebb méretű munkáik. Egyáltalán, az ember hajlamos eltűnődni: meddig lehet elmenni ezen az úton, meddig tudhat az ember valami újat és egyénit hozni, meddig érdemes a régit variálni, meddig érdemes monomániásan kitartani? Lám, *Nádler István* legalább komputerrel kísérletezik, *Keserü Ilona* pedig hengerekre feszített vásznakkal, és tarkaságig harsány kolorittal — egyelőre több-kevesebb sikerrel. És itt már az absztrakt szobrászatot is érinthetjük, mert a probléma itt is teljesen azonos. *Segesdi György* kétméteres acélplasztikája, *Paizs László* hágott, karcolt, vésett, patinázott) *Pásztora*. (Lassan, de biztosan izmosodó tehetségére egyre jobban oda kell figyelni!) Itt említhetjük *Samu Géza* valódi ökörszarvat hasznosító, lényegre törő *Napszekerét* is.

A fiatal jelzőből alig kinőtt nemzedék festőképviselői között a katalógusban nem is szereplő *Csavlek András* most is költőien halk hangú, vérbeli kolorista, míg *Nagy Előd* színdúsan impresszionista. *Dienes Gábor* mindig meggyőz atmoszféráteremtő erejéről, kalligráfiáinak artisztikus eleganciájáról, csak az zavar évek óta, hogy *Nagy Gábor* és itt, most *Kiss Zoltán László* is hasonló stílusban állított ki. Mint ahogy, festőien meleg tónusaikkal, Kondorra emlékeztető problémakörükkel szintén kevésbé távolodtak el egymástól egy összetartozó csoport tagjai. (Például *Szentgyörgyi József*, *Bráda Tibor* vagy *Szabados János*.)

Teljesen saját útját járja, következetes kitartással, a markáns profilú, másokkal összetéveszthetetlen *Halmi Miklós*. Mostani, barna árnylatokban tartott, frappáns kompozíciója lendületesen eltér korábbi, olykor merev szimmetriáitól. *Újházi Péter* a fehérek felé „nyit" — úgy tűnik —, tudatosan, korábbi, gyermekien naiv tarkasága után, mostani két képén. *Wilhelm Károly* viszont továbbra is feketékbe „zárja" spanyol mesterektől tanult, egyre határozottabban körvonalazódó maró szatíráját. *Galambos Tamás* társadalomkritikát is társít dekorativitásához a *Bányaöltözőben*, így kerülve el a rutinosodást, és továbbra is az „egyéniségeknél" maradva, *Orosz János* most *Hadurakra* koncentrálja karikírozó aktualitását, míg *Sváby Lajos* vérbő, pasztózusan áradó koloritja, szókimondó expresszivitása a *Készülődésben* múltbéli fasizmusra, jövőben megismétlődhető „Pietákra" figyelmeztet felelősségteljesen.

Az utóbbi évek egyre fáradtabb-kiüresedőbb köztéri tervei után most örömmel fedezhetjük fel a portrészobrászat sorában *Kiss István* bensőséges, anyjáról érző kézzel mintázott bronzfejét, „Ógörögül" neodekoratív *Makrisz Agamemnon* érdekes, festett terrakotta lánymaszkja. Festő létére szobrászian tömör gránittömböt állít ki *Benedek György*, és érzékeny arcmást készített *Vilt Tibor* Hencze Tamásról, alumíniumban.

Miközben az önismétléstől féltem a fiatal, igen tehetséges *Lóránt Zsuzsát* vagy *Váró Mártont*, felfedezem a líraiságot *Kotsis Nagy Margit* terrakottáján, a „szerkentyűk" gyermeki örömét *Fekete Tamás* masináján, és egészen más műfajban, de erőteljesen drámai *Kiss Sándor Öregasszonya* (fa, spanyolozással). Az éremvitrinekben főleg a szobrászként most itt annyira hiányzó *Vigh Tamás* sorozatát láttam viszont örömmel. *Asszonyi Tamás* vagy *Ligeti Erika* szintén korábbról ismert munkái mellett. *Czinder Antal* vagy *Sz. Egyed Emma* is régi önmagát hozza.

A régebben oly erős grafikai részlegen is a csendes folytatás a jellemző inkább, semmint a látványos nyitás, a teljesen új hang, vagy a stílusváltás. Meszszíről felismerhetők a középnemzedék manírjai, és fiatalok egész soráról csak ismételhetnénk azt, amit az utóbbi évek tárlatai során róluk leírtunk.

A névsorolvasás tehát megtörtént. Van, aki „igazoltan", akad, aki „igazolatlanul" hiányzik. Ám a művészetben a puszta jelenlét még nem elég, és az sem boldogítható hosszú távon, ha adhatunk jó egynéhány „elégséges", „jó", vagy netán „jeles" osztályzatot. A reveláció egyelőre még várat magára... Reméljük, talán csak a legközelebbi országos tárlatig.

Wagner István

Szabó Zoltán: Kompozíció (szén, tus)

nyújt ezen a két művén, és *Kokas Ignác* monumentális olajtemperája is legfeljebb eddigi útja összegzésének fogható fel. Azt pedig végleg nem érti az ember — még a „modellek" centenáriuma révén sem —, hogyan kerülhetett ebbe a reprezentatív terembe a kellemetlenül édeskés, plakátszerűen sematikus Bartók- és Kodály-portré (*Kóka Ferenc* pasztelljei).

Ha ilyen felemás a benyomás a nagyok és nagy öregek körében, nagyjából ugyanezt konstarommétéres poliészterformája óriásira nagyított kuriózum, de nem feltétlenül körözi le például *Lugossy Mária* méteres, krómozott acélrúdjának anyagszerűségét és erejét.

Örömmel fedezhetjük fel újra meg újra, hogy például *Farkas Ádám* kisméretű és absztrakt bronzritmusai mindig férfiasan erőteljesek, bármiként variálja őket, akárcsak ugyanebben a vonulatban *Mitsui Sen* plasztikái, vagy a fiatal *Tornay Endre András* félméteres ólomfa (fara-

Beszélgetés Marosán Györggyel

Mozgalom és kultúra

A partnerré válás feltételei

Mozgalom és kultúra kapcsolata a köztudat számára is kézenfekvőnek tűnik. Szóhasználatunk is jelezni kívánja az elfogadottat: mozgalmi kultúra, kultúrmozgalom, kórusmozgalom stb. Ha azonban e kapcsolat történeti gyökereit kívánjuk vizsgálni, meglehet, hogy majd egy évszázadot kell visszakanyarodnunk. S meg kell tennünk ezt a történelmi kitérőt akkor is, ha a kapcsolat konkrét megnyilvánulási formájáról, a munkásművelődésről, munkáskultúráról beszélünk. S a kérdés körbejárására *Marosán Györgynél* alkalmasabb partnert keresve sem találnánk.

Szellemi irányítók

— Történelmi ismeretek nélkül munkásművelődésről nem beszélhetünk — kezdi Marosán György. — 1812-ben ismerik el Angliában a szervezkedés jogát, szabadságát. 150 évvel ezelőtt megalakul az első szakszervezet, mint mozgalom. A munkások rájönnek arra, hogy hiába lopnak, nem segít, hiába törik össze a gépeket, nem lesz jobb. Be kell rendezkedniük a szervezett ellenállás harcára. Milyen alapvető sajátosságok jellemzik az első szakszervezetet? Első helyen áll az, hogy önkéntes, s ebből következik, hogy alapbázisában demokratikus — és — érdemes meggondolni — mindenbe beleszól, ami életével, sorsával összefügg.

Változatlan meggyőződésem, s hitem, hogy csak az a szakszervezet *szakszervezet* napjainkban is, amely ezeken a pilléreken nyugszik. De ugorjunk vissza az időben! Mit csinált a szakszervezet 150 évvel ezelőtt egész Európában? Ahogy megalakult, létrehozott egy *könyvtárat*. Azzal, hogy létrehozza a könyvtárat, meg akarja törni a burzsoázia művelődési monopóliumát. De létrehoz egy kórust is. Alakít egy színjátszó csoportot. Létrehív egy sportklubot... — az igen kemény, napi 18, 16, 14 órás munkaidő mellett. S vajon miért? Miért volt iskolája a szakszervezetnek? Hát ki tudhat beleszólni szakmai ügyekbe, ki tudja érdekeit hathatósan képviselni? Az, aki szakmáját jól ismeri, aki nem átverhető, aki szert tud tenni olyan szókincsre, gondolatrendszerre, viselkedési kultúrára, hogy partnerré válhasson!

— *A szervezkedő munkások milyen társadalmi rétegtől kaptak mintát, szellemi irányítást?*

— Úgy gondolom, hogy a szervezkedő munkásokat kezdettől fogva az értelmiség három csoportja kíséri, s befolyásolja. Ezek a jogászok, az orvosok, s a művészvilág. Első helyen a jogász állt. Törvényismerő. Kicsukás, becsukás, kollektív szerződés. Csak mulatok most, hogy felfedezzük a jogi tanácsadást! Valamirevaló szakszervezetnek tiszteletdíjas vagy fizetett jogásza kellett hogy legyen már a két háború közt is! S az orvosok szerepe sem véletlen! De mondja, mi köze volt *Liszt Ferencnek* a munkásosztályhoz? És mégis megírta a legszebb munkakantátát.

— *Térjünk vissza ismét mozgalom és kultúra kapcsolatához. Világos: a beleszólási jog gyakorlása érdekében szükség volt a szakmai, s majd lépésenként az általános műveltség megszerzésére. S ehhez az egykori munkás semmiféle állami dotációt nem kapott.*

— Úgy van. A szervezett munkás minden áldozatra kész volt. Nincs állami támogatás, neki fillérekből kell összeraknia a dolgokat. A könyvre a szervezett munkás sohasem sajnálta a pénzt, a kórus fenntartására szintén nem, pedig igen nehéz időket élt át. A két háború között a szakszervezetek és a Szociáldemokrata Párt elérte a következőket: minden vasárnap hol a Nemzetiben, hol az Operában félárú jeggyel munkáselőadásokat tartottak. Az a néhány fillér, amibe a jegy került, nekünk súlyos összeget jelentett, de láthattuk, megismerhettük a magyar és a világirodalom klasszikus műveit. Ott voltak a zeneakadémiai koncertek. Vagy szavalóestek. Ki látogatta azokat elsősorban? Az értelmiségi ifjúság és a munkások. Ki fizet elő József Attila első köteteire? Hol tudták a megjelenő fiatal költők műveit eladni? A szakszervezetben! Egymás után írtuk alá a listát! A kultúra vonzása nem csupán vonzalom volt, hanem ebből megfogalmazható igényszint is. Tulajdonképpen ez a Rákosi-idők kezdetén, úgy 49 táján devalválódott, amikor már nem kértek pénzt. Amikor már nem kell harcolni, verekedni, megküzdeni valamiért, annak az értéke csökken.

— *Úgy gondolom, nem az ingyenesség, vagy a könnyen hozzáférhetőség volt az egyetlen probléma ekkortájt. Mi történt a komoly tradiciókkal rendelkező munkás kultúrszövetségekkel?*

— 48 végén, 48 elején feloszlattuk a Munkáskultúra Szövetséget. Azt, amelyben a két háború között az illegalitásban harcoló kommunisták egyáltalán politizálhattak. Ha gyűlés tilalom volt, akkor jött egy kulturális-művelődési előadás. Azt lehetett. Szerették konkrét lenni. A Munkásdalos Szövetség utolsó elnöke én vagyok Magyarországon. Ez megszűnt, és hosszas csatározás után 1948 őszén megszületett az egységes dalos szövetség, a Bartók Béla Szövetség. Díszelnöke Kodály, elnöke én vagyok. Az összes többi kulturális szerveket szabályosan likvidálták. A Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt vezetői, ha gyűlésre mentek, miért vittek szavalókat is, meg énekeseket is? Még negyvenöt után is! Mert hangulatot, levegőt, légkört, lelkesedést kellett teremteni. 1949-től — a Rajk-ügytől kezdve — mintha mindent elvágtak volna. Mi a magyarázata? Most könnyű rá válaszolni; a Rákosi-féle vezetésnek nem kell sem önkéntes, sem demokratikus, sem mindenbe beleszóló mozgalom és szervezet.

Diszkó és kórus

— *Ami a kórusmozgalmat illeti: 1938-ban volt az utolsó munkásdalos-találkozó, amin ön is részt vett. Majd 1978-ban Szombathelyen. Mi volt a leglényegesebb, vagy talán a leginkább szembetűnő különbség a kettő között?*

— A különbség ránézésre is egyszerű! 1978-ban iskolások énekelnek a kórusokban, és nem munkásfiatalok. A munkáskórusok lassan elsorvadtak. A férfikórusokkal van a legnagyobb veszély. S tudja, hogy hol találtam meg a munkásfiatalokat Szombathelyen? Természetesen a diszkóban. S tudja miért? Mert a diszkó önkéntes, demokratikus, itt belszólhatnak abba, mit játszanak. Fütty és lemezcsere. S a diszkóban együtt táncol diák a munkással, kilépve aztán esetleg szétválik az útjuk. De térjünk vissza a szórakozáshoz! Azt gondolja, hogy mi a háború előtt nem táncoltunk? Én férfiszakmában nőttem fel. Ahhoz, hogy a fiataljainkat akkor bent tudjuk tartani a szervezetben, tánciskolát is kellett nyitnunk. Táncisko-la nyílt a vasasoknak, a bőrösöknek, az ÉDOSZ-ban és máshol is. Tánctanár oktatta a csámpáslábú péklegényt is a francia négyesre, a cserlsztonra, a tangóra. Nekünk kellett hozni a környékről a cselédlányokat, prolilányokat. Jöttek boldogan, hiszen nálunk nem árultak petrezselymet, arról gondoskodott a vigalmi bizottság. A kissé mocskosszájú pékinas is megtanult viselkedni, szebben beszélni, mert különben elkerülték a lányok. Így sajátos módon a tánciskola is hozzájárult a viselkedés, az önkifejezés, a társas érintkezés megtanulásához.

De volt a szakszervezetben szexuális felvilágosítás is! Azért, mert akkoriban két népbetegség uralkodott Magyaroszágon; a vérbaj és a tbc. Nekünk, élelmezési munkásoknak, különösen kellett vigyáznunk. Ha mi rájöttünk arra, hogy valaki nemibeteg, nem a góré küldte el, hanem mi.

— *Mindebből kiderül, hogy a szervezett munkás viselkedése, kultúrája, szakmai műveltsége — sőt, mint hallhattuk — egészségügyi kultúrája is különbözött a többitől. Irány- és mértékadó volt. Ehhez a keretet, a formát a mozgalom adta, a szakszervezet. Ma már, ha egy munkásfiatal művelődni, vagy szórakozni akar, nincs csupán a szakszervezetre utalva.*

Pénz vagy szabad idő

— Nyilván azt akarta mondani, hogy ha ma a lehetőségek tágasabbak a munkásfiatalok részére, s nem élnek vele annyira, akkor az elsősorban az ő hibájuk, az igényességükkel van valami baj! Hadd mondjak erre egy történetet: Az egyik sütőipari brigád felvette a nevemet. Nem szeretem az ilyesmit, de mindegy. Egy kis vacak üzlethelyiségben van a KISZ-nek ez a klubja. Elmegyek hozzájuk. Ismertem a pékséget, aminek a háta mögött ez az üzlethelyiség volt, mert dolgoztam benne. Mocskos, szegény, piszkos, de mindegy. Összejönnek legalább huszonöten. Ülnek velem szemben, nézünk egymásra. Nagy tisztelettel viseltetnek irántam. Ezt érzem. Fel akarom oldani, hogy ne legyen ez a három lépés távolság. Az egyik fiatalembert megszólítom. 2[illegible] éves. Mellette egy lány, egy fiatalasszony. A fiú arcáról láttam, hogy éjszakai munkás. Ezt hamar fel lehet ismerni. Színről, mélyen árkolt szemekből. És kérdezem tőle, hol dolgozik. Mondja az üzemet. És mennyit keres? Tizenegyezer forintot. Rögtön fölkapom a fejemet, a kora miatt is. Mondom neki, akkor maga vagy misel vagy helfer. Nem misel vagyok — válaszolja. Ő a kovászoló, az előkészítő, a dagasztó. És én megyek egy lépéssel tovább. Mit olvasott utoljára? Néz rám, és nem azt mondja hogy Marosán elvtárs —, hanem Marosán *szaktárs*, mikor? Figyelte a választ? Mikor?! Mondtam, jó, hát hány órát dolgozik ma? Napi 12 órát. Nekem me[illegible] kellett volna itt állnom, nagy em[illegible] berismeretem van, a mellette ül[illegible] nőt már nem lett volna szaba[illegible] megszólítani. De valami ingerel[illegible] Maga mennyit keres? Hatezre[illegible] Hol dolgozik? Itt és itt. Mit olva[illegible] sott utoljára? Ismeri azt a percet[illegible] amikor nincs válasz és a több[illegible] is szorong, hogy engem meg n[illegible] kérdezzél. A végén megszólal[illegible] hogy két évvel ezelőtt, valamit a[illegible] Szilvásitól. — Már nem emlékszem, milyen könyvet olvastam, abba is hagytam...

Az újságíró is kikapcsolja a magnót. A dilemma valóságos. S még hitelesebbé teszi, hogy olyan ember veti fel, mint Marosán György, a soha-megnem-tagadott péklegényből lett politikus, a munkásművelődésnek mindmáig aktiv részvevője és támogatója.

V. BÁLINT ÉVA

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Imre Varga

DAILY NEWS
1984 JUN 12

1021

Hungarian statues at Venice Biennale

Venice (DN) — This year's Venice Biennale, one of the most important international forums of visual arts, has opened here. Hungary is represented by the statues of sculptor Imre Varga, on display in a pavilion built according to plans by György Vadász.

neva had been suspended because of the deployment in western Europe of American first-strike nuclear missiles,

ket sem külön-külön, hanem a kettő között egy harmadik periódust, vagy az első utóéletét más táji keretek között.

A Sopron megyeivé vált Grünwaldról akkor ad hírt az ottani sajtó, amikor a művész már nagybányaivá lett, 1898-ban, talán éppen abból az apropóból, hogy Visztára utazott Nagybányáról leendő feleségét bemutatni szüleinek és testvéreinek. Talán ekkor közölte azt a szándékát is, hogy áttér a görögkeleti vallásra. A cikk nem hagy kétséget az iránt, hogy Grünwald szülei ekkor már évek óta Visztán laknak, s náluk tölti nyarait a művész. Az 1890-es években már működik a Soproni Képzőművészeti Kör. Előadásokat tartanak, kiállításokat szerveznek. Azt hihetnénk, Grünwaldot felkérik előadások tartására vagy kiállítás rendezésére, a valóságban azonban még az újságcikk sem döbbenti rá őket arra, hogy a lehetőségekkel éljenek. Grünwald a többi művésztől függetlenül tevékenykedik Visztán és környékén, pedig általa nem kis mértékben lendíthettek volna a megye művészetén. Viszta ugyan kilométerekre feküdt a központtól, és csak dűlőutakon lehetett megközelíteni, de szerencsés esetben könnyen válhatott volna a megye szellemi, művészeti központjává. A Grünwaldok 20–21 évet töltöttek Visztán. Ennek az időnek mintegy a fele figyelemre méltó a művész szempontjából.

Az 1898 utáni időszakot már csak a család története és esetleges kapcsolatai teszik érdekessé a kutató számára, de úgy fest, a család életének néhány momentuma a művésznél is megmutatkozik. A Grünwaldok mint nagybérlők ott szerepelnek a megye virilistái között. Nevüket – mielőtt a végleges listára kerülnének – közzéteszik a sajtó hasábjain. E körülménynek tulajdoníthatjuk, hogy a megyei virilisták névsorát, az ebben végbemenő legkisebb változást is konstatálhatjuk.

E forrásokból tudjuk, hogy Grünwald Sámuel neve ezekben 1903-ig szerepel, ettől kezdve idősebb fia, Grünwald Mano Miksa nevén van a bérlemény. Úgy látszik, Grünwald Sámuel belefáradt a gazdálkodásba, és azt fiára ruházta át. A szülők sem vették jó néven, hogy fiuk megváltoztatta vallását. Grünwald Mano Miksa pedig végleg szakított emiatt Bélával. Ettől kezdve a művész nem járhatott Visztára. Ezzel egyidőben vette föl az Iványi előnevet. Ivány a mai Sopron megyei Iván régies, múlt századi alakja. Iván volt Viszta-puszta központja nemcsak uradalmi, hanem közigazgatási vonatkozásban is. A visztai iváninak minősült a szó igazi értelmében. Az itt születetteket Ivánban anyakönyvezték, így Grünwald Mano Miksa gyermekét is. Iványi Grünwald talán az Ivántól való elszakadásának emlékére kezdi használni az Iványi előnevet előbb művésznévként, majd 1939-től belügyminiszteri engedéllyel véglegesen. Csak az időbeli egybeesések sejtetnek összefüggést az Iványi név használata és az Ivánból való elszakadás között. Mindenesetre a névváltozás is megerősíti, hogy a művész számára Iván (Viszta) volt a szülőföld után (talán előtte?) az a hely, mely a legtöbb és legmaradandóbb élményt nyújtotta.

A szülőföld és az ifjúkori tartózkodási hely együtt, egymást kiegészítve alakította Grünwald művészetét, míg Nagybánya a maga táji adottságaival és különleges szellemiségével felül nem kerekedett benne. Áttérése is segítette abban, hogy nagybányaivá legyen, s beilleszkedjék a város társadalmi életébe. Amilyen gyökeresen szakított szüleivel és Visztával, olyan intenzitással kapcsolódott Nagybányához és az új szellemi mozgalomhoz, melyet a város neve fémjelzett és fémjelez ma is.

Majakovszkij Göfürdője a Csiky Gergely Színházban

„Hát emberek ezek?
Tán még anyjuk se volt.
Fontos papírok margóin
folyik szét
az ember,
nem is ember már,
óriás
imafoli.”

(Majakovszkij: Papírosszörnyek)

Majakovszkij *Göfürdője* lassan harvanéves, nyakig ülünk benne ma is. Színházi megjelenítése a mai élet panoptikuma. Hiszen világunk csak változott, de nem más. Nem változott annyira, hogy ne kellene néha felordítani vagy főlnevetni. Hisz vannak még ingyenélők, naplopók, a hatalommal visszaélők, bürokrata élettorzítók, akik

„az új élet első napjától kezdve
áradtak,
sebtében tollazatot cserélve
s befészkelődtek minden intézménybe.”

(A sóprédékről. Ford.: Weöres Sándor)

Majakovszkij mindig a jelennek kívánt beszélni. Bizonyos hivatalokban, intézményekben kötelező olvasmány lehetne az *Ünagyoníészőé*, a *Gondolatok a főbelíratnál*, az *Adjátok anyagi alapot*, az *Alvalános vezérfonal kezdő tolpnyalóknak* és sok más vers.

Könnyebb sorsuk van a Majakovszkij-színműveknek. Nemcsak azért, mert a festő- filmművész-színész Majakovszkij a korszerű, látványosan agitatív színház értő mesterre volt, hanem mert aktualitását mindmáig életti a kifelé fordulás és önmegismerés hitele, az elkötelezettség egyértelműsége, a sokfelé tekintés, a napi ügyek és sorsfordító események pontos, számitgatás nélküli ábrázolása.

Mi a Göfürdő? Es kiket fürdet? c. irásában Majakovszkij ezt irja: „A Göfürdő – dráma VI felvonásban, cirkusszal és tüzijátékkal. A Göfürdő – fürdeti (egyszerüen mossa) a bürokratákat. A Göfürdő – publicisztikai darab, ezért benne nem ügynevezett »élö emberek« találhatók, hanem megelevenitett tendenciák. Az agitációt, a propagandát, a tendenciát – elevenné, élövé kell tenni – ez a mai színház feladata és értelme.”

A Kaposvári Csiky Gergely Színházban Majakovszkij-hü *Göfürdő* megy, „cirkusszal és tüzijátékkal”, át- és félreértelmezéstől mentes agitatív végjátékot láthatunk, „megelevenitett tendenciákat” felmutató, látványos színházat.

Ha a *Göfürdő* elolvasása után ülünk be a színházba, elsö benyomásunk: a két élmény – a szöveg és az előadás – tökéletes egybecsengése. Jól érezzük magunkat a Majakovszkij-színházban. De hát mitől érezzük olyan jól magunkat mi magyarok, itt '89-ben, a Csikyben, a *Göfürdön*? Attól, hogy Gothár Péter rendezésében a darab diktátka korhüsége legalább annyira jelenti a hüszas évek valóságát, mint amennyire azt a kort, amelyben a szöveg nem lesz idegen.

A körbefutó transzparensek ránk kacsintanak: „Orosz–magyar bettüvegyes ez, de azért érted, mi?” A hivatali „kisfönök” szobájából az üvegajtón átderengő „nagyfönök”

FIGYELŐ

GARAMVÖLGYI JÓZSEF

Varga Imre szoborkompozíciójáról

Somogy, 1985. 4. Nem

Ma, 1985. április 4-én Kaposvár és Somogy megye gazdagabb lett egy jelentős műalkotással, egy velünk élő, az életünkbe máris beépült szoborkompozícióval, s általa: a tárgyiasult történelmi emlékezettel.

1985. április 4-én Kaposvár és Somogy megye népe, az egész magyar néppel együtt, Magyarország felszabadulásának 40. évfordulóját ünnepli. Azt a történelmi pillanatot, amikor az ember a nélkülözés, a félelem, a megalázottság valóságos vagy képletes pincéiből és vermeiből ismét a napvilágra léphetett, megnyithatta a tüdejét s lelkét a friss levegőnek, megérezhette újra a tavasz életindító erejét.

Ez a történelmi pillanat azonban kötelezett is minket valamire, s nemcsak arra, hogy újjáépítsünk egy szétrombolt, kifosztott országot. Kötelezett arra is, hogy éljünk a lehetőséggel: építsünk új társadalmat is, alapozzunk meg egy merőben új társadalmi rendet. És hogy ezt a „merőben újat" mégsem a semmiből kellett elővarázsolnunk, hogy nemcsak szándékot és lelkesültséget, de tudást is hordoztunk már magunkban ehhez, annak magyarázata a történelemben van. Az elődök, az ősök szándékaiban, tetteiben és gondolataiban.

Őket, a történelemformáló elődöket idézte meg Varga Imre e szoborcsoportban, ám nem történelmi glóriával a fejük fölött, s nem ünnepi díszelgésben, hanem a maguk mindennapiságában, a maguk mindennapi nagyszerűségében, mert így lettek hősei a történelemnek.

A 19-esek, a Magyar Tanácsköztársaság somogyi harcosai és mártírjai, akik most a művész megidéző akaratából, a művészi látomás ereje nyomán e szoborcsoportban ismét összegyűltek, közülünk valók, egyek velünk, társaink: így példaképek. Szellemi jelenlétükkel, szimbolikus alakjukkal csak azt mondják: lehet így is!

Nekünk pedig szükségünk van rá, hogy néha megálljunk egy percre rohanó életünk során, hogy eszünkbe jusson: lehet így is, a forradalmi elszántságnak, a humánumnak és emberi tisztelgésnek ezen a fokán. A tizenkilences direktóriumi tagok, a tanácshatalom szervezői, Latinca Sándor, Tóth Lajos, Lewin Samu, Szalma István, Farkas János, Fehér Béláné talán lehettek volna még valóságos társaink is ma negyven éve, amikor az ő álmaik megvalósítására nyílott lehetőség. Velük együtt biztosan kevesebb hibával, kevesebb emberi tragédiával tettük volna meg idáig az utat, ha a fehérterror bosszúja a Nádasdi erdőben, vagy – mint a Fehér család esetében – Tabon, meg nem tagadja tőlük az életet.

Van ennek a szoborcsoportnak egy alakja, egy férfi, aki szerényen áll a többiek között, nem Somogyország szülötte, nem is Magyarországé; sosem járt ezen a tájon, mégis jelen van körünkben, olyan otthonosan, olyan természetességgel, ahogyan ro-

Elhangzott Kaposváron 1985. április 4-én.

A kísérletező ember

Szász Endre és a porcelán

Szász Endre művészi evékenységének, törekvéseinek jelenét vizsgálva jutottam el Marosvásárhelyre, *Bordi András* otthonába. Kíváncsi voltam a forrásra, ahonnan ez a kísérletező szenvedély elindult hódító útjára. Bordi András – a marosvásárhelyi Kultúrpalota egykori igazgatója, gondnoka – volt ugyanis Szász első mestere, aki első pillantásra fölismerte a magabiztos, jókiállású fiatalemberben a tehetséget, a jövőt. Ahogy az idős, nyolcvanéves művész elmondta, nemcsak tehetségét vette észre, hanem csodálta azt a kitartást, szorgalmat, amihez hasonlót sok évtizedes tanári működése alatt senkinél sem tapasztalt.

1

Kamasz fővel lépett be a híres Kultúrpalota festőiskolájába, s itt mindent megtanult Bordi mestertől, amit fiatalon megtanulhatott. Rengeteg rajzot készített, pontosan megjelent az órákon, már ekkor elsajátította a fej, az alak megszerkesztésének, árnyalatainak klasszikus megfogalmazását. Tengernyi arcképet festett, rengeteg rajza található még mindig barátainál és a múzeumban is jelen van egy míves önarcképe, amely a kezdő festőt már teljes fegyverzetében mutatja fel. De a barátoknál levő skiccekből az látszik, hogy kivételes rajztudással, technikai biztonsággal dolgozott már ekkor is. Ő maga Bordihoz írt levelében így emlékezik erre az időre: „Bordi Andrástól tanultam meg azt is – még kamaszkoromban – (16–18 éves voltam akkoriban): nem kell figyelni sem kudarcokra, sem sikerekre, csak a munka jó ízeire. Megfogadtam, s azóta is – sohasem tudom, boldog vagy boldogtalan vagyok-e. Elfoglal a jóízű keresés, adatgyűjtés az életről – mások számára tanulságnak. Talán egész életemben – gyerekkoromtól – egyetlen nap sem múlt el, hogy ne rajzoltam vagy festettem volna valamit. – Jó módszer – ezt is Bordi Andrástól tanultam."

Megtanulta tehát az alázatos művészi magatartás szépségét és felelősségét, az állandó munka mámoros örömét. S ami a leglényegesebb, az ifjúi évek óta önmagát tette a kísérletezés eszközévé. Így lett a szó *Németh László*-i értelmében kísérletező ember, aki úgy törte magát mindig, úgy adaptálta sorsát a művészi változásokhoz, hogy fékezhetetlen fantáziáját, rajzkultúráját mindig a maximális minőség megcélozására használhassa. Egész eddigi pályája azt mutatja, amit Németh László vallomása mond: „Amit az élet mint terhet, gondot vagy csapást mért rá, a kísérletezés öröme alakítja át mulatsággá; ami másnak unalom, robot, elkeserítő kelepce – így válhat egy éber, világvalló figyelem előtt játékká, laboratóriummá." Igen, Szász Endre életében nincs olyan időszak, amelyből festészete ne profitálhatott volna. Nem akarom dramatizálni a sorsvonulatának azt a részét, amely megaláztatásokkal és megpróbáltatásokkal gyötörte meg, de számára még a börtön is jó festőiskolává változott, a

1/a

1–1/a Szász Endre: Éva, olaj, fatábla, 2x100x35 cm, 1967
2 Szász Endre: Rossz házasság, réz, vászon, 64x40 cm, 1978

élezett megfogalmazás között megtalálni a kényes egyensúlyt – hogy se a banalitás, se az eklektikusság, se az egyes jelentésrétegek között feszülő ellentmondás, se az értelmezhetetlenség, se az álmodernség, se a klasszicizmus, se az önismétlés, se a gigantománia stb. vádja ne érhesse a ház elejét – gyakran akrobatamutatványra készteti a „magasban" dolgozót. De Varga szereti a veszélyt, a bukás élménye sem idegen tőle. Művei – eredeti szándéka szerint – különben sem az öröklét megrögzítései, hanem az „élet pillanatai" című bensőséges vagy össznépi mesék. Ezért is oly gyakori nála a piedesztálról való tudatos lemondás, hőseinek föld- és emberközelbe hozása (a hátrahagyott talapzat legföljebb járulékos díszletelemként működik tovább) és valamely hétköznapi attribútum (pad, szék, lépcső, könyv, ágy, gyertyatartó, csajka, vaskályha stb.) jelenetezése, amelyektől életszerűbbé, elevenebbé lesznek alkotásai. Olyan betervezett látványelemek ezek, mint a reneszánsz táblaképeken sűrűn felbukkanó repoussoir-figura. Ez a festői plasztikai látásmód ugyanakkor nem teszi lehetővé a túlzott absztrakciót, sokkal inkább a tömegkomponálásban egyfajta ravasz naturalizmusban, illetve lírai érzékenységű felületkezelésben bontakoztatja ki erényeit. Ezek pedig esetében rendkívül számosak, s újabb és újabb formai-tartalmi meglepetésekkel, illetve a „miért ne lehetne így is" vagány gesztusával szolgálnak. Olykor egy-egy ötlet kedvéért a részletekben megmutatkozó kivételes szépségek ellenére elnagyolja, nem viszi következetesen végig a koncepciót, s ilyenkor – a kitűnő kolléga, *Melocco Miklós* szerint – „sajnos slendrián-rodines" modort vesz föl, szemben a pályakezdés Pátzay-iskolájának klasszicizmusával, amikor a 60-as évek közepéig „áhítatos dolgokkal foglalkozott à la Botticelli" *(Nyugati szél, Zenét hallgató nő, Ülő nő, Álló akt, Kétalakos kompozíció)*. Igazán elemében azonban akkor van, ha a szobor környezetét is teljes egészében maga teresítheti (*Lenin*, 1974, Mohács; Károlyi Mihály 1975, Budapest; Prométheusz, 1978, Szekszárd; *Orpheusz és Euridiké*, 1980, Tatabánya).

Bizonyos körök elvtelenségnek róják föl Vargának, hogy egyaránt megformál kommunistát, szentet, forradalmárt, polgárt, királyt, proletárt, költőt, professzort, borárust, filozófust, apostolt, nagymamát, prófétát, politikust, művészt, heverő nőt, síremléket és halálraítéltet... Nos, kétségtelen, képességei különösen akkor szembetűnőek, ha valamennyire körvonalazott feladatot kell megoldania. Ezért nem húzódozik a politikai emlékművek készítésétől, hanem kifejezetten keresi az ilyen lehetőségeket. A mesterség fölényes tudása ugyanis azt is szavatolja, hogy a megjeleníteni kívánt politikai vagy egyéb gondolat végül is olyan testet ölt, amilyenné a művész megformálja. Ez persze a megbízó (a megrendelő) és a művész felelősségteljes, demokratikus és egyenrangú kapcsolatát tételezi föl. Nem véletlenül vetette föl a külföldi sajtó Varga velencei bemutatkozása kapcsán, hogy nem tudni, annak a hatalomnak jobb-e, amelyiknek ilyen művésze van, vagy annak a művésznek, aki ilyen mecénással működhet együtt. Az Artforum kritikusa szerint is Vargát nem azért tekinthetjük a „hivatalos művészet" egyik meggyőző képviselőjének, mert műveivel közvetlen propagandára törekszik, hanem kiváltképp azért, mert sokatmondóan ötvözi minden hely és kor művészeti hagyományainak eredményeit, mégpedig azért, hogy ezáltal erkölcsi-etikai viszonyt teremtsen a magyar és a szocialista identitás között. „A XVI–XVII. századi francia szobrászatban találjuk olykor az érzelem és kiszámítottság ily sajátos ötvözeteit, klasszikus és barokk elemeket, mesterségbeli fölényt és elnagyolt részleteket, végletek összecsapását gondolatokban és formákban egyaránt – állapította meg monográfusa, *Szabó Júlia*. – E tulajdonságok eredetét kutatva végül eljutunk a francia udvari szobrászat manierista korszakához, ahol már egy olasz mester állt a boszorkányos erejű és tudású, végleteket egyesítő *Benvenuto Cellini*, akinek irodalom és szobrászkodás egyaránt kitűnően ment, sem a mesterségbeli vívódás, sem a műfaji, stiláris vagy gondolati konfliktus fogalmát nem ismerte. Amiben Varga előképeitől különbözik, az a szemléleti és stiláris töredékesség, amely térbeli és időbeli adottságok következménye. Századunk művészének csak nosztalgiái vagy céltudatos elképzelései lehetnek nagy, egységes, kötött stílusrendszerekről. Többnyire csupán szűk területen, lokális problémák kis világában mozoghat veszélytelenül; e közegben akár évezredek művészi kifejezőeszközeinek nagyszámú változatát kevergetheti és imitálhatja. Varga Imre nem retten vissza ettől a szituációtól, elfogadja az adott szerepeket, árnyaltan használja ki a lehetőségeket..." (Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, Bp., 1973. 6. o.).

Varga Imre hivatásos, azaz mindentudó, ha úgy tetszik, „mindenevő" művész, aki néhány eklektikus stílbravúrtól és önismétléstől eltekintve zavarba ejtő biztonsággal old meg bármilyen – a humanista normákkal nem ellenkező – feladatot, jöjjön az bárhonnan, mert nem hajlandó szerteágazó képességeit mesterségesen kalodába zárni, egy adott formai-tartalmi-funkcionálási területre szakosítani. Ezért válhatott az utóbbi évtizedek hazai stílus- és értékpluralizmusának egyik jellegzetes és meghatározó képviselőjévé.

Menyhárt László

11

10 Varga Imre: Professzor, bronz, 260 cm, 1969 (Debrecen, Antwerpen)
11 Varga Imre: Derkovits, bronz, fa, 300 cm, 1970; Radnóti, bronz, 190 cm, 1969 (Salgótarján, Mohács, Bor)
(fotók Somfai I.)

10

igazán, hogy a köztéri szobrászatnak milyen óriási ideologikus és tudatformáló szerepe lehet, s hogy általa közvetve-közvetlen a társadalom széles rétegeivel – legalábbis a „művelt átlagközönséggel" bizonyosan – értelmes és görcsoldó párbeszédbe lehet elegyedni. Olyan előremutató és előrevivő tartalmakat, gondolatokat lehet vele közvetíteni, amelyek hosszú távon és szinte észrevétlenül épülnek be a közösség tudatába: olyanokat, amelyeket esetleg egyenes fogalmazásban, agitációval és propagandával nem politikus, nem időszerű fölvetni, mert vélt vagy valós egyéni és csoportérdekeket sérthetnek.

Az óbudai galéria középkori épületét 1979-ben kezdték el helyreállítani és a kiállítás céljaira alkalmassá tenni. A vállalkozás minden várakozást felülmúlóan sikerült: Budapest egyik nevezetességét hozták létre. (A kiállítást Varga művészetének közeli ismerője, *Kratochwill Mimi* rendezte igen ízlésesen és nagy találékonysággal.) Az U alaprajzú épület átriumos belső udvarának *Szent Erzsébet és Lajos* életnagyságú bronzszobra ad izgalmas, hangulatos vizuális légkört (másodpéldányát nemrég helyezték el Sárospatakon), míg a Professzor, a Derkovits, a *Czóbel*, a *Múló idő*, a Radnóti, a *Hatvany Lajos-portré* és a *Móricz-emlékmű* az esztétikusan parkosított kertben állapodott meg. Nyilván nem véletlenül alakult így ez a „szótlan" kerttársaság, amelyben festő, író, költő, kritikus, tudós, tűnt idők szellemi nagyságai merülnek el rezignáltan magányukba. „Párbeszéd" nem alakulhat ki közöttük, mindegyikük egy külön autonóm világot, ha úgy tetszik, szigetet sajátít ki magának a kertben, s – *Baudelaire* szavait kölcsönözve – „a vendéget szemük barátként figyeli". Ez Varga szobor- és térfelfogásának abból a sajátosságából adódik, hogy köztéri szobrainál eleve nem törekszik a környezethez való merev alkalmazkodásra (olyannak fogadja el azt, amilyen), hanem az impresszionista plasztika fő jellegzetességének megfelelően azt az atmoszférát jeleníti meg a szoborban, amelyet a megidézett személyre, témára vonatkozóan különösképpen a leghatásosabbnak, legjellemzőbbnek tart, amelyben a modell kvázi előfordulhatott. Azaz egy kitüntetett amintéppen-pillanatot, színpadias zsánerhelyzetet jelenít meg, amely egyszersmind viszonylatkeresés is valamely kor művészetével, stílusával. Adott esetben nem sarkalatos kérdés tehát, hogy egy-egy műve hány példányban létezik, illetve hogy hány helyen található. A művész mintegy így áll „bosszút" a kor silány építészetén, vizuálisan szennyezett környezetén – amely nemritkán szabályosan fölkínálja az ellenpontozás, az ironizálás és a groteszk lehetőségét –, mivel eleve lehetetlenné, reménytelenné teszi a társművészetek összhangját, értelmes funkcióját. Ha már a mű és a környezete között nem lehet és nem érdemes vonatkozási rendszert teremteni, legalább a mű és a közönsége között legyen emberléptékű és elmélyült ez a viszony, még ha mégoly szűk vagy tág értelmezési tartományok és térbeli nézőpontok között mozoghat is az alkotó és a „befogadó".

Varga témái – közkeletű szólással élve – az utcán hevernek, csak le kell nyúlnia értük. Ám az olykor már-már semmitmondó téma és az egyénivé ki-

hiányérzetet, mivel ezeket részben másokkal helyettesítették, részben újabbakkal pótolták (például a *Krúdy emlékére* kisplasztikai változatával, amelyet hamarosan a galéria szomszédságában állítanak föl). Tiszteletre méltó az a műfaji, formai, tartalmi, stílus- és anyagbeli sokrétűség is, amelyekben a szobrász eddig megnyilatkozott. Ízig-vérig egy reneszánsz értelemben vett nagyformátumú mester, profi művész életműve rajzolódik ki a látogató előtt. Olyané, aki egyformán otthonosan mozog a kisplasztika, a portré, a köztéri szobrászat, a relief, az érem, a grafika, az akvarell műfajában; a politikai, az ideológiai, az egyházi, az irodalmi, az intim hétköznapi témakörökben; mintáz kőbe, bronzba, krómacélba, márványba, rézbe, fába, vasba, aranyfüstlemezbe, ólomba, üvegbe, gránitba, betonba, poliészterbe, porcelánba, alumíniumba, csontba; műveiben leleményesen társítja a megkomponált elemeket az úgynevezett talált tárgyakkal. Köztéri szobrát állították föl Antwerpenben (*Prométheusz,* 1965; *Professzor,* 1969), Auschwitzban (*Mártíremlékmű,* 1965), Borban (*Radnóti,* 1969), Varsóban (*Kopernikusz,* 1973), Oslóban (*Hősi emlékmű,* 1974), Párizsban (*Bartók,* 1977), Adenben (*Felszabadulási emlékmű,* 1978), Rómában, a Szent Péter-Bazilika magyar kápolnájában (*Szent István; Mária, a magyarok Nagyasszonya; Csodaszarvasok,* 1980), és szóba jött Aachen (NSZK) egyik közterére egy *Madonna*-szobra. Tekintélyes számú munkája található külföldi köz- és magángyűjteményekben. Mindez ékesen bizonyítja, hogy Varga Imre immáron húsz éve „exportképes" művészünk, amit ideje volna még hatékonyabban kihasználnunk. Mégpedig azért, hogy nyomában másokat is elindíthassunk a nemzetközi elismertetés oly kívánatos és mindenféle szempontból hasznos ösvényén.

Mindebből ugyanakkor korántsem az következik, hogy Varga művészete csupán azért talál élénk visszhangra külföldön, és azért találkozhatunk oly sűrűn külföldi látogatókkal a Budapest Galériában, mert eleve külső elvárásoknak, szempontoknak kíván megfelelni. A szakmai, a minőségi mércében, a tartalmi-formai igényességben (a jelzők mibenlétét lásd előbb!) tényleg európéerségre, egyetemességre törekszik, miközben művészete mégis eredendően hazai gyökerű, karakterű. Éppen azért érdekes a külföld számára is, mert művei által olyan sajátos közép-kelet-európai történelemmel, kultúrával, nemzeti vonásokkal, egyéni sorsokkal szembesülhet, amelyeknek érzékletes megidézésével, közvetítésével egyenrangú félként csatlakozhatunk az emberiség népes családjához, nem utolsósorban értékvívmányaihoz. Balázs Béla, Bartók, Csontváry, Derkovits, József Attila, Károlyi, Kondor, Kulich Gyula, Latinovits, Madách, Radnóti, Rajk László, Táncsics ... – megtört ívű, torzóban maradt vagy tragikus végkifejletű sorsa szerves része múltunknak, közelmúltunknak. Büszkék lehetünk rájuk és általuk magyarságunkra, de arról sem feledkezhetünk meg, hogy személyes életükben népünk, nemzetünk tragédiái, tramuái is bennefoglaltatnak. Szégyenkeznivalónk és bűntudatunk csak akkor lehetne, ha nem néznénk idejekorán illúzióktól mentesen, tárgyilagosan és bátran szembe sajátosságainkkal, amelyek között minden bizonnyal annyi pozitívum és negatívum lelhető föl, mint bármely más nemzetéében.

Csak a Laktanya utcában, így együtt láttatva és látva rajzolódik ki igen plasztikusan, hogy Varga mily előszeretettel és elkötelezettséggel vonzódik a nagy horderejű életművüket objektív–szubjektív okok miatt kiteljesíteni nem tudó személyiségekhez, illetve az értelmetlenül elpusztult vagy szenvedő névtelenekhez. E művek gondolati magva a „kérd számon a történelemtől az embert", illetve a „kérd számon az embertől a történelmet" dialektikájában található meg, továbbá annak önvizsgáló szemléltetésében, hogy alaposan megtépázott nemzetünk a történelem viharai ellenére is megmaradt. A Hősi emlékmű-sorozat (1969–84) fájdalmasan ironikus kisplasztikai és életnagyságú figurája „személytelenségével több százezer sorstársa helyett is vádlóan keresi helyét a magyar történelemben – írja *Ráth Zsolt.* – ...A veszteséglistára került, statisztikai adattá vált »élőerő«, »személyi állomány« megtestesítője: a vesztes háborúban rossz oldalon elpusztult közkatona emlékműve. Ezért nem kaphatott emlékművet, ezért nem leli helyét. Igazolást számára nem a méltatlan feledés, hanem történelmi helyének őszinte értékelése adhat. A történelem forgószínpadán letűnt panoptikumfigura afféle áldozati emlék, anti-»Haza Oltára«" (Művészet, 1979/7. 16. o.).

A kultúrpolitikánk, a szoborállítók nagykorúságára és egyre finomodó toleranciaérzékenységére is utal, hogy az előbb felsorolt jeles személyek többségéről azzal a művésszel is mintáztatott köztéri szobrot, aki közismerten nem vállalta a dicsőítést, a megszépítést, a felmagasztalást, a külsőleges hasonlóságot stb., hanem az igazat igyekezett szépnek, reprezentatívnak, méltóságteljesnek, esztétikusnak láttatni és elfogadtatni. Ez persze nem ment mindig problémamentesen, néha Varga is túlfeszítette a húrt (lásd például *Kulich Gyula-emlékmű,* 1975, Békéscsaba), és nem sikerült azonnal azt a hatást kiváltania, amelyre törekedett, és amely más alkalmakkor oly látványosan sikerült. Azt hiszem, a 70-es évek elején a kultúrpolitika vele kapcsolatban ismerte föl

7

8

9

4

5

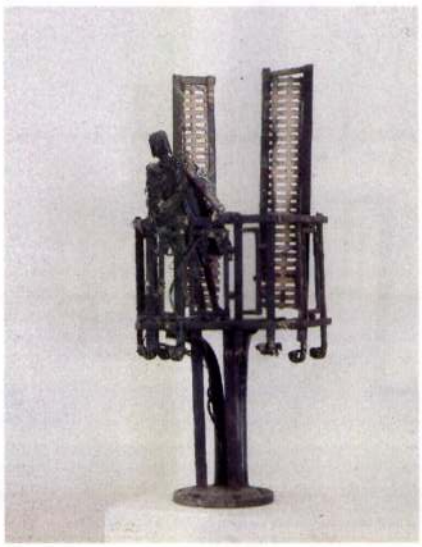

6

vagy túlságosan szűkszavú, netán az adott társadalom akarva-akaratlan nem képes megszólaltatni, legföljebb az utókor jóvátételére számíthat, föltéve hogy mint „holt nyelv" egyszer még érdekes lesz. Ez a művészet évszázados értékszemléletének tapasztalata, amelyet összes rövid és hosszú távú előnyével és hátrányával Varga a maga számára ad absurdum levont, és nap mint nap alkalmaz. Hogy a Varga-művek holnap, holnapután is ilyen beszédesek lesznek-e, azt ma megjósolni felelőtlenség volna. Egy azonban bizonyosnak látszik, ha másért nem, de a kordokumentum kedvéért az utókor is vallatóra fogja fogni őket, hogy vajon miről társalogtunk velük mi, szoborállítók. Az pedig, hogy akkor mit miért fognak értéknek tartani a jelenből, már nem miránk tartozik. Bennünket sem számoltat el senki a múlt művészetével szembeni hozzáállásunkért. Vonzódásaink és választásaink vesztesei és nyertesei egyaránt mi vagyunk. Nem tudhatjuk teljes biztonsággal és tárgyszerűen kimutatni, hogy a XV. századi korszellemnek mi tetszett elsősorban például Donatello *Dávid*jában. Mindenesetre nagy valószínűséggel nem azért rendelték meg tőle a Mediciek, mert „gyönyörű az összeroskadt páncéling a két lába között", amelynek bravúros megoldása olyannyira lenyűgözi és meghatja egyik kortárs szobrászunkat. Ezért fölöttébb gyanús és megmosolyogni való az a művészettörténészi igyekezet, amely a minőség alapján akar – mondjuk – a nagyszámú maja lelet között különbséget tenni. A kultúra természetrajza jóval átfogóbb, összetettebb és árnyaltabb megközelítést követel, s jóval több köze van a biológiai természetes kiválasztódás törvényéhez, mint gondoljuk. Nem tudhatjuk például, hogy Varga *Szántás* (1970) című bronzremeklése nem lesz-e holnap szakmai közhely, kötelező iskolai tananyag, és ami ma bevett technikai fogás, arra az utókor mint utolérhetetlen és megismételhetetlen teljesítményre fog rácsodálkozni, s ráadásul még mondanivalót is fog tulajdonítani neki.

Mindezeket mérlegelve és beszámítva, Varga számára az öncélú művészet csakúgy, mint a kézjegy hitelessége, meglehetősen lényegtelen. Művészetével – betyáros furfanggal kijátszva mindenféle szobrászati illemkódexet, kritikusi pandúrkodást – mindenekfölött hatni akar érzelmeinkre és értelmünkre, s ehhez minden számba vehető formai, anyagi stb. eszközt megragad, s – horribile dictu – még az antiplasztikusnak tartott megoldásoktól sem riad vissza. Az óhajtott, a betervezett és az előre kiszámíthatatlan hatás eléréséhez azonban önmagában nem elégséges – úgymond – a mű közlőképessége, a szemlélőnek megfelelő élményfedezettel kell közelítenie hozzá. A mű egészének az összes járulékos elemmel együtt kell egyetlen jellé válnia, hogy többértelműsége ellenére is megfejthető legyen, hiszen a kép és a fogalom nem azonosítható egymással, s mint Varga vallja: „a közérthetőség nem stiláris követelmény, hanem a jel természetéből egyenesen következik, mint ahogyan a korszerűség szempontjából tökéletesen közömbös, hogy mi válik jellé, emberforma-e, vagy egy csillag, vagy egy zászló. A lényeg a jelléválás képessége, és azt nem a mű szándéka determinálja, hanem közösségeink tudata" (Művészet, 1973/7. 37. o.). Egy-egy politikai fordulat sohasem a művészi minőségük vagy értéktelenségük miatt dönt le bizonyos szobrokat, hanem azért, mert valaminek a jelévé váltak, amivel a társadalom nem akart többé szembenézni. Még akkor sem, ha az a valami nem is volt meg a szoborban. A társadalomnak ilyenkor önmagával szemben van elintéznivalója, s nem a művel. Furcsa dolog, de ha ezen a föltevésen eltűnődünk, kiderülhet, hogy a művészet „csupán" mesterséges katalizátora a tudatnak. A jellé vált mű minőségét pedig az információtároló és -továbbító képessége határozza meg. A katarzis akkor következik be, amikor a mű a „befogadó" tudatából az összes lehetséges információt, asszociációt lehívta-kimerítette. Mindez csakis úgy képzelhető el, ha a jel kódolt, továbbá a műélvezést a néző és a mű, illetve az ő áttételükön keresztül a mű és a valóság között időben elhúzódónak, alapvetően dinamikusnak tételezzük föl, és a néző kategóriáját az emberiség kollektív tudatára, tudatalattijára is kiterjesztjük (a problémáról részletesebben l. pl. Torma András: *A műalkotás mint Dr. Akárki kizsákmányolója*, Művészet, 1979/10. 22–23. o.).

Ami legelőször szembetűnik az óbudai galériában, az az, hogy Varga a Képzőművészeti Főiskola elvégzése óta eltelt idestova három évtized alatt mind mennyiségében, mind minőségében lenyűgözően gazdag és színvonalas életművet hozott létre. 1950-ben vették föl a főiskolára, és már ebben az évben, az I. Országos Képzőművészeti Kiállításon a *Vasmunkás* című szobrával szerepelt, amelynek azóta számos változatát készítette el. Diplomamunkáját, a *Magvetőt* 1956-ban a lajosmizsei Falumúzeum kertjében állították föl. E néhány adatból eszményi pályakezdésre következtethetnénk, ha nem tudnánk, hogy huszonhét évesen – vagyis egyáltalán nem a fényes szelek korátlagával – a főiskolára csak szeretve tisztelt mestere, *Pátzay Pál* „ügyeskedése" jóvoltából jutott be, és negyvenhat éves, amikor „utoléri" a Munkácsy-díj, amelyet azóta persze jó pár kitüntetés és díj követett.

Említettem, hogy az állandó kiállítás jó néhány műve a nyáron az NSZK-ban volt, ám ez mégsem keltett bennem

4 Varga Imre: Krúdy emlékére, bronz, 40 cm, 1985
5 Varga Imre: Liszt Ferenc, krómacél, hegesztett réz, 30 cm, 1981 (Pécs)
6 Varga Imre: Kulich Gyula-emlékműterv, bronz, 90 cm, 1975
7 Varga Imre: À la recherche II (Nagymama), bronz, 37 cm, 1967
8 Varga Imre: Borárus, bronz, 30 cm, 1983 (Budapest)
9 Varga Imre: Kopernikusz, bronz, 89 cm, 1973 (Siófok, Varsó)

2

3

részt azért, mert nem mindig ismerjük föl, hogy mások eredményei végső soron mindnyájunk hasznára válnak. A jellemző fanyalgás ilyenkor a „Miért éppen ő?" kérdésben szokott felszínre törni. Azaz konkrétan: miért éppen Vargának van annyi köztéri műve az országban, miért éppen neki létesített a Fővárosi Tanács galériát stb. stb. (Hogy például ezt a galériát a megnyitása, 1983 óta mintegy százezren keresték föl, az úgy látszik, elhanyagolható körülmény. Itt említem meg: Varga némely vállalkozása hátterében sokan akkor is állami támogatást vélnek, amikor pedig a saját zsebére kockáztat. A köztéri szobrászat tudniillik nem kis tőke- és munkaeszköz-koncentrációt igénylő szakma. A tiszteletdíj a kivitelezési és anyagköltségeknek csupán elenyésző hányada szokott lenni, s egy-egy megvalósult mű jövedelmeit gyakran fölemésztik a következő mű költségei, amelyet a művész mintegy hitelez a lehetséges megrendelőnek, amely vagy tud azonnal fizetni, vagy nem.)

Az előbb említett – és elsősorban nem a jelentős szobrászkollégák részéről megnyilvánuló – ellenszurkolás okai kivált az ellentmondásoktól korántsem mentes társadalmi-gazdasági létünkben keresendők. Abban például, hogy a társadalmi egyenlőség helytelen értelmezése és gyakorlata értéknivelláláshoz, -zavarokhoz vezet, hogy gazdasági-kulturális tényezéseink nem kifejezetten a sikerre irányulók, mert már-már szégyenleni való, eleve gyanús, ha valaki feltűnő anyagi-erkölcsi sikert arat. Másodsorban azt sem szabad figyelmen kívül hagynunk, hogy mindez egy olyan kis ország közéletének a kísérőjelensége, amely a művészi tehetségek számának viszonylatában – bátran kimondom – akár nagyhatalom is lehetne. A jelenlegi anyagi, szervezeti stb. keretek azonban nemigen teszik lehetővé, hogy békés egymás mellett élésben, egymást segítve bontakozhassanak ki a hazai és a nemzetközi porondon. Így tehát akárki vagy akármilyen törekvés, irányzat valamilyen jogos vagy jogtalan előnyhöz jut, azt a másik nemritkán okkal, ok nélkül sanda szemmel méregeti, irigyli és olykor, ha teheti, gáncsolja.

Azok számára, akiknek a saját ügyességükből vagy a sors kegyelméből mégis megadatik, hogy kedvezőbb föltételek mellett teljesíthessék ki alkotói energiáikat, egyetlen kiút kínálkozik ebből a hálátlan szerepből – másként fogalmazva –, az előőrsök paradoxonából: személyes és művészi sikereiket-eredményeiket arra használják föl, hogy ezzel a kollégáik, egyszersmind az egész honi művészet ügyét is szolgálják. Azaz: a szó nemes és szociológiai értelmében avantgárd művészekké válnak. Erre pedig csak olyanok lehetnek alkalmasak, akik per definitionem közösségi, szerves és hazai, de ugyanakkor internacionális jellegű művészettípust művelnek. Nem véletlen, hogy Varga működését a legtöbb ellenszenv éppen ezekről az egymást föltételező és erősítő, alapvető vonásokról külön-külön és együttesen eleve akarva-akaratlan lemondó, önjelölt „avantgárd" művészek és pártfogóik oldaláról kíséri. Tudniillik szerfölött kínos vetélytárs számukra most már a nyugati művészvilágban is, amelyet eddig a saját felségterületüknek szerettek volna betudni. Nem szólva arról az ugyancsak kellemetlen tulajdonságáról, hogy stílusokra való tekintet nélkül, gátlástalanul és rendkívül hatásosan használja a különböző törekvések, izmusok, artok eszközeit, leleményeit, függetlenül attól, hogy ezzel esetleg melyik irányzat, csoport érdekeltségét sérti. Egyszerűen abból a fölismerésből kiindulva, hogy stílusa csak a kornak lehet, és semmi olyan tökéletesen új nem jöhet létre, amely ne fordult volna már elő a művészet több évezredes történetében. Továbbá abból a meggyőződésből fakadóan, hogy kizárólag organikus, mélyen gyökerező, tartós nemzeti-történelmi azonosságtudatú közösség és az ebből születő, általa táplált-hordozott művészetműveltség létezhet egymással számottevő összeütközésektől mentes együttélésben.

Az újdonság – minden tévhittel és fondorlattal ellentétben – egyébként sem értékfokozat. A köztéri művészet pedig különben sem az alapkutatások elsődleges terepe, különösen nem a l'art pour l'art alapkutatásoké. Jóval inkább alkalmazott művészete a felhasználható kísérleti eredményeknek. Bármily furcsa, az alapkutatások létjogosultságát és „szentesítését" éppen ez az ésszerű munkamegosztás teszi lehetővé. Mellesleg Varga is gyakran hoz létre a műtermében olyan kisebb-nagyobb léptékű alkotást a saját költségére és örömére, amely jobbára csak később találja meg a megrendelőjét és nyilvánosságát. Vagyis: a kínálat megelőzi a keresletet. Letesz egy „jelet", és türelmesen kivárja, hogy végül is hol, mibe öltözik, mikor „felelnek" rá kedvezően. A mű szellemi-érzelmi „hatóanyaga" ugyanis nem azonos a hordozóanyagával. Nem az, ami, hanem az, aminek látszik, aminek látjuk. Mindenféle kép- és képzettartalom le- és meghívható, asszociáltatható tehát, ami a kollektív tudatban megvan, még az is, amiről a művésznek halvány sejtelme sem volt. Varga kivételes beleérzőképességgel tapint rá arra, ami előbb-utóbb élénk visszhangot vált ki.

Szellemidézés ez a javából, afféle XX. századi nyilvános fekete mágia, amelyben nem is annyira a mű formai-tartalmi-funkcionálási paraméterei, a minősége az érdekes, sokkal inkább maga az áhított kommunikáció, amely századunk művészetében – amely tudvalevőleg hovatovább az elnémult jelek birodalma – egyúttal önműködően visszaigazolja a kvalitást, az értéket is. Ha az érték néma

legzetes műveit, kihagyva a koncept kalandozások egész korszakát. *Nádler István, Keserű Ilona, Deim Pál, Csiky Tibor* mind egy-egy fontos és jellemző munkával szerepel, de hiányzik a körből a monokrom festményekkel induló *Molnár Sándor*, aki a nyolcvanas évekre hatalmas, barokkos motívumokkal gazdag, szerves formákban tobzódó képeket alkotott, és hiányzik *Jovánovics György*, aki a gipszszobrászatot mint sajátos, új szobrászi kifejezési eszközt elsőként felvállalta, és nem képviselik jelentős munkák a hetvenes években oly nagy karriert befutott koncept művészetet sem.

Sikerült viszont harmonikus egységet teremteni az idősebb és fiatalabb generációk legjobb törekvései között. Így kerülhetett a hetvenes éveket bemutató együttes kiemelt helyére Bálint Endre *Motívumaim természetrajzkönyvéből* című kései főműve, és Barcsay Jenő tiszta formákból, visszafogott, jól megválasztott színekből építkező *Térritmusa*. Ugyanez a törekvés hozta a kiállítóterembe *Schaár Erzsébet Bronztükör* című üvegmunkáját. Schaár az üvegszobrászat egyik elindítója Magyarországon, annak a műfajnak, amely igen jelentős nemzetközi sikereket ért el az utóbbi időben. Jó lett volna *Lugossy Mária* szerény kis üvegérme helyett valami jelentős üvegplasztikát szerezni akár Lugossytól, akár *Bohus Zoltán*tól, hiszen műveik már híres külföldi múzeumokban is megtalálhatók, ideje volna, hogy ebben a gyűjteményben is érdemük szerint szerepeljenek.

A hiperrealizmus irányzata kevés igazán jelentős művel ajándékozta meg a magyar művészetet. Ezek egy része is kikerült az országból, a rendezőknek mégis sikerült a stílustörekvés egyik legszebb darabját, *Baranyay András Önarckép Jane Morrisszal* című színezett fotóját megszerezniük. A kettős arckép a fotóhasználat érett, egyéni megoldását mutatja. Az egymásba montírozott két arckép sejtelmes képi együttessé áll össze, mely magába olvasztja a múltat Jane Morris klasszikus fotótörténeti képével, és megsejteti a jelent a fotografáló művész áttűnő portréjával.

A nyolcvanas évek művészetének bemutatása már valódi művészetkritikusi feladat, a Képtár-szervezői véleményük kifejtéséhez olyan fórumot kaptak, amely kevés kritikusnak adatik meg. Az összefüggések keresését ebben a részlegben sem hagyták figyelmen kívül, és ha olyan frappáns megoldás kínálkozott az átkötések jelzésére, mint *El Kazovszkij Vajdalap*ja, amellyel a művész épp a történeti

4

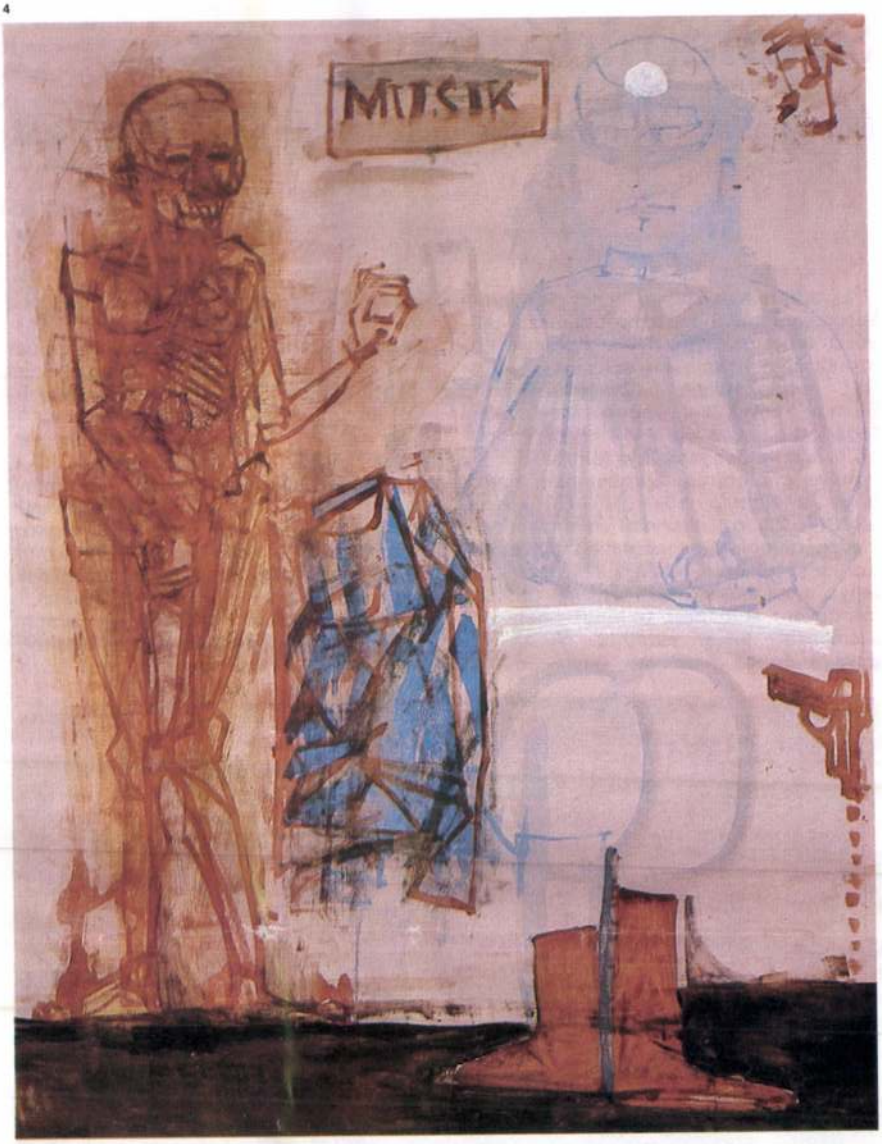

részben szereplő Vajda-motívumokra reflektál, akkor fontosnak érezték, hogy ezt a munkát is megszerezzék. Nem bénította meg őket a feladat súlya, amikor a kortárs fiatal művészek válogatásához kezdtek, biztos szemmel fedezték fel a közelmúltban induló pályák közül is a legfontosabbakat.

Így került az együttesbe El Kazovszkij mellé *Wahorn András, Szirtes János, Böröcz András*, de a rendezőknek volt érzékük olyan sajátos, egyéni út értékeléséhez is, mint *Földi Péteré*. Természetesen ennek a válogatásnak vannak vitatható pontjai, mint például *Nyári István Csirkeragu '81 végén* című kései, kissé modoros fotórealista képe vagy *Pinczehelyi Sándor Lábak* című közhelyszerű formaritmusa, de ez alig változtat a lényegen, hogy a kortárs művészet legfőbb törekvéseiről, legfontosabb irányzatairól Szombathelyen képet kaphattunk.

Sinkovits Péter

Új képtár Szombathelyen

Szellemidézés

Életmű az állandó nyilvánosságnak – Varga Imre művészetéről

Művészet 1985/10/32–37. old

„Varga Imre a nap hőse, ha nem is minden késedelem nélkül kezdték jutalmazni művészi teljesítményét. Nem egészen huszonöt év alatt mintegy száz művet alkotott, meglehetősen nagyszámú köztéri munkát, amelyeket vegyes érzelmekkel fogadott a közönség, a kritika, de elfogadott, érezhetően abból a felfogásból kiindulva, miszerint a nap hőse nem biztos, hogy a holnap hőse is" (Művészet, 1979/7. 22. o.). *Horváth Béla*nak ez az elevenére tapintó és mindmáig változatlanul időszerű észrevétele a szobrász Laktanya utcai állandó kiállításának (hivatalos nevén: Budapest Galéria) „helyszíni szemléjén" jutott eszembe. A galéria anyaga éppen nem volt teljes, mert a művész a Hamburgi Katolikus Akadémia és a Kulturális Hivatal, valamint a Műcsarnok közös kiállításán május–júniusban nagy sikerrel szerepelt a nyugatnémet kikötővárosban. Szobraiból, kisplasztikáiból és grafikáiból ezután Bad Kissingenben, a jó nevű Galerie Art Forumban szerveztek árusítással egybekötött tárlatot. A minden várakozást felülmúló eredmény ezúttal is igazolni látszik, hogy Varga művészete nemcsak a hivatalos, államközi kulturális kapcsolatok elmélyítésében méltó követe kortárs képzőművészetünknek, hanem a nyugati műkereskedelemben is képes számottevő tényezőként föllépni. Ha tehát – átvitt és a szó szoros értelmében – már hat évvel ezelőtt a „nap hőse" volt, akkor ma talán még inkább annak minősíthető.

Tavalyi bemutatkozása a 41. Velencei Biennálén igazi és régen várt frontáttörése volt a magyar művészetnek külföldön. Többek között ennek köszönhető, hogy művei iránt jócskán megnőtt a kereslet, és számos vásárló, műkereskedő, galériás, műbarát és turista keresi föl a Rézkarcoló Művészek Alkotóközösségét, amelynek a tagja.

Jelentékeny közéleti tevékenységet is folytat; mint országgyűlési képviselő kitartóan szorgalmazza a bel- és külföldre irányuló, kiváltképp értékőrző és -növelő műkereskedelmünknek a közgyűjteményi tevékenységgel való hatékony összehangolását, ami a megmerevedett, kontraszelekcióra hajlamos mechanizmusokat makacsul őrző művészek és intézmények részéről természetesen nem vált ki osztatlan lelkesedést. Nyílt vitáról persze szó sincs, hiszen mindazok, akik Varga művészetével, személyével, magával a Varga-jelenséggel szemben kisebb-nagyobb fenntartással élnek, jól tudják, hogy nem valami célravezető kikezdeni olyan művésszel, akit a kultúrpolitika, a mértékadó kritika, a közönség, valamint újabban a külföldi műkereskedelem is támogat, aki vezető politikusoknak, egyházfőknek, üzletembereknek stb. a partnere. Sokkal inkább arra várnak, hogy a fák talán nem nőnek az égig, és előbb-utóbb – színházi hasonlattal élve – az ünnepelt főszereplő is kieshet a szerepéből vagy pedig a darab szép csöndben elévül.

Számomra ebben a közéletünket olyannyira jellemző tünetben mindenekelőtt az a különös, hogy egyszerűen nem tudunk jó szívvel örülni, ha egy-egy hazánkfia kiugró teljesítményt mutat fel. Pedig lépten-nyomon tapasztalhatjuk, hogy a világ nem éppen szemérmes a vélt vagy valódi értékeinek a fitogtatásában. Nálunk a – szó kettős értelmében – kiváló személyt a középszer minduntalan megkísérli visszarángatni a saját szintjére. Egyrészt azért, mert az egy személyhez tapadó siker puszta ténye is megkérdőjelezi az érdemtelenül előnyös falkalétet, más-

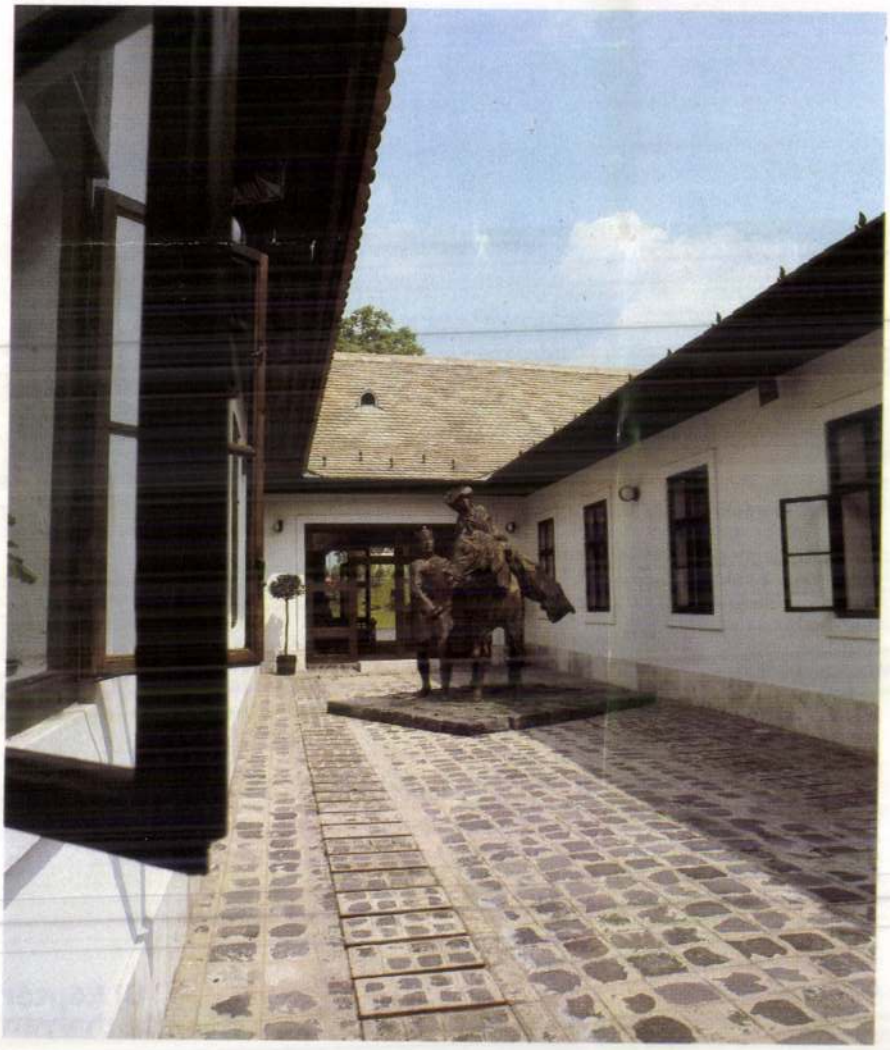

1 Varga Imre: Szent Erzsébet és Lajos, bronz, 250 cm, 1984, a Budapest Galéria átriumos udvarán (Sárospatak)
2 Varga Imre: Szent István, bronz, krómacél, 220 cm; Mária, a magyarok Nagyasszonya, bronz, krómacél, 180 cm; Csodaszarvasok, részlet, aranyfüstlemez, vörösréz, 1980 (Szent Péter-bazilika magyar kápolnája, Róma)
3 Részlet Varga Imre állandó kiállításából

ÚJ TÜKÖR

1983. JÚLIUS 3.
XX. ÉVFOLYAM
27. SZÁM
48 OLDAL
ÁRA: 8,50 FT

Heti ajánlat

Könyv

BABITS MIHÁLY
Rába György kismonográfiája

A tudományos ismeretterjesztés szándékával szerkesztett sorozatban íme, Babits is helyet kapott végre. Ez a szerény külsejű kis könyv valóban azért íródott, hogy elterjessze költőnk műveit, s költészetét a szó legnemesebb értelmében népszerűsítse. Minden hasonló igényű, a szélesebb közönséghez szóló életrajz számos kockázattal jár: a közérthetőség, illetve közérdeklődés mezsgyéjén kell szinte araszolnia, akkor is, ha végső célja az életmű mélyebb megközelítése. Szerencsénkre a *költő* és *irodalomtudós* Rába György személyében szavahihető hírnökre lelt Babits költészete; eszmevilágának fejlődését, életművének fölépülését napjainkban talán senki nem érti oly alaposan, filológiai pontossággal; e költészet mélységeit és magosságait ugyanakkor nemcsak átérzi, de éreztetni is tudja az olvasóval.

Ritka képesség — talán inkább adomány — tudósi hűvösséggel szólani arról a személyiségről, aki művészetével és emberségével évtizedeken át példát adott, hiszen nem titok: Rába költészetében meghatározó szerepe van Babits életművének, de magatartásának zsinórmértékéül is szolgált a Mester példája. Méltatást érdemel az író tárgyilagos hangja, egyszerű előadásmódja, ennek köszönhetően mindig elvezet a bonyolultnak tetsző kérdések teljesebb megértéséhez. E hatalmas életműről — s a korról, amelyben fogant! — még annak is keserves dolog hűvös fegyelemmel szólnia, aki nem áll olyan szorosan kötött közelségben Babits költészetével. Éppen ezért példátlan vállalkozás Rába munkája, aki most nem egy-egy részletkérdés filológus búvárakénti, s nem is Babits életművének monográfusaként állt elő. Az alig háromszáz lapos kis Babits életrajz megfogalmazásával is kiemelkedik a hasonló szándékú munkák sorából. Örömünkre szolgálhat, hogy a tudós költőről szóló művet tudós költő írta meg. *(Gondolat.)*

Kiss Károly

JANICSÁRTEMETŐ
Király László válogatott versei

Mintha a költészetet el lehetne kezdeni valahol? Mintha nem volna meg már bennünk, föltetszésünk pillanatában ránk hagyatva? Mintha múlásunkkal nem öröklődné(n)k tovább? Ahogyan Király László, a kitűnő erdélyi költő, érti a költészetet, ez úgy igaz. S úgy a költészet nem egyszerűen vers, több annál. Igaz

részünk, történetünk, történelmünk, mesénk, fényünk, igazunk s igazságunk. Teljességünk. S mivel vers is, nemcsak bennünk megbúvó árgyélus, nyilvánosságra lép, formát ölt. Nosztalgikusan is, tárgyszerűen is meghatározzuk, hogy „Sóvárad fölött, a Kerekhegyen. / De mondhatnám Endrebércét vagy Szénégetőt." *(Valahol ott)* Mondhatnók, kik-ki a feljövetele „trigonometriai pontját". Ahonnan az első, erős gondolat, mesebeli legkisebb, világgá kerekedett. Hogy közösséget leljen s közösségért szóljon. Király úgy szól, hogy kitetszik, „a Kétségek Között Önmagát Fölfaló, a lélek, már csak az értelemtől vár minden jövendölést" — de azért „a megérzés" sem hitványult el annyira, közvetíti a legegyszerűbb kérdést, „halljátok-e az éneket, szeretteim..." A nyelvet kell hallaniuk, hallanunk, mely több a költészetnél, „mely megment, mely csoda mégis". S a költészet vizsgája, hogy megmenti e „megmentő" nyelvet. Mert kitetszik, mindnyájan szólásért vagyunk. Akik szólunk s akik csak halljuk a szót. *„Este jön szürkül bé / Tűzhelyeket seperj bé / Mert nem tudod ki jön bé..."* Nemcsak népköltésbeli idézet. Példa, magatartás, Király László költészete nekem efféle rejt. S effélét mondott most, nem is jelképezve, ki. *(Magvető)*

Kalász Márton

SZEGEDI ÖRÖKSÉG
Péter László írásai

Élvezettel olvastam ezt a könyvet. De közben — mit tagadjam? — gyakran eszembe jutott, vajon azoknak, akiket Szeged korántsem izgat annyira, mint engem, mondhatnak-e valamit e jórészt vidéki orgánumokban, elsősorban a *Dél-Magyarország*ban és a *Tiszatáj*ban megjelent írások. Nos, én nekik is jó szívvel ajánlanám a gyűjteményes kötetet. Való igaz, a nyelvésznek indult, aztán irodalomtörténészként dolgozó szerző érdeklődési köre és munkássága szorosan az alföldi nagyvároshoz kötődik. Ahogyan máté a Tisza-parti város határait. S aligha nevezhető csak helyi értékűnek például az a bravúros elemzés, amelyet Móricz *Barbárok* című novellájáról olvashatunk. És mások között szerepel e könyvben Petőfi Zoltán, a költő fia, Moholy-Nagy László, Krúdy Gyula, Veres Péter, Tamási Áron és Sík Sándor. S föllbukkan Babits, József Attila és Radnóti Miklós.

Péter László végeredményben azt mutatja meg, mit adott Szeged az országnak. Kutatásainak eredményei épp ezért méltók mindazok figyelmére, akiket a magyar értékek foglalkoztatnak. *(Szépirodalmi)*

Ökrös László

soknak szakterülete a középkor vagy a modern dráma, az ő tudományának Szeged a neve. Új könyvének lapjairól nemcsak irodalmárok, művészek lépnek elénk, hanem olyan emberek is, mint Csonka János, az első magyar robbanómotor készítője. Vagy éppen Rózsa Sándor. Vagy Homor István, aki hetekkel Röntgen felfedezésének bécsi bemutatója után Szegeden sikeresen kísérletezett a különös sugarakkal.

Ám e könyv írásai korántsem csak szegedi érdekűek. Azok az írók, akikről a szerző legtöbbet beszél — természetesen Tömörkényről, Mórától és Juhász Gyuláról — rég áttör-

ÓRIÁSOK CSATÁJA
Ludovic Kennedy könyve

Ha valaki csak kicsit is érdeklődik a történelmi félmúlt eseményei iránt, kezébe veszi Ludovic Kennedy *Óriások csatája* című dokumentum-regényét. Kézbe veszi — és nem tudja letenni. Mert a szerző a második világháború egyik legdrámaibb tengeri manőverét, a brit Hood óriás csatahajó és a német hajó-óriás Bismarck elsüllyesztésének történetét krimi izgalmassággal eleveníti meg. A könyv olvastán az a közhelyes igazság jut eszünkbe, hogy a rideg tények, a kérlelhetet-

len adatszerűségek, hűvös rádiótelegramok, szürke térképvázlatok, a kevés számú túlélő tárgyszerű emlékezései bőségesen elegendők ahhoz, hogy ez a gazdag és tragikus adathalmaz valóban, kifundált krimit felülmúlóan izgalmassá váljék. Ehhez „mindössze" az szükségeltetik, hogy az író gazdaságosan kezelni tudja ezt az anyagot, hogy a történések, szinte filmszerűen egymás mellé vágva és egymással párhuzamosan haladva kísérjék az eseményeket az iszonyatos végkifejletig. Végül is a csata kimenetelét minden iskolásgyermek tudhatja, ámde kezdettől a végig a véletlen és a szükségszerűség különlegesen feszült elegyének lehetünk tanúi. Tanúi a brit és a náci hadigépezet hol olajozott, hol csikorgó működésének. És tanúi annak, hogy e gigantikus gépezetek aprócska csavarjai, az élő, eleven emberek mit gondoltak, éreztek a tragédia szörnyűséges végkifejletéig.

Minden gondolattársítás némileg sántít, de az *Óriások csatája* olvasásakor Truman Capote *Hidegvérrel*-je is eszünkbe jut. No meg az, milyen jól tette az Európa Kiadó, hogy Balabán Péter kitűnő fordításában a magyar olvasók kezébe juttatta Kennedy könyvét. *(Európa)*

Sípos Tamás

KINCSKERESÉS A TENGER MÉLYÉN
Jacques–Yves Cousteau és Philippe Diolé könyve

Önmagával is szüntelen vitázva e „züllés" fölött, Cousteau kapitány ez egyszer szakít a tudományos tengerkutatással, és a Karib-tenger korallszirtjei közt arany után fut. Egy spanyol *gallion* — a konok spanyol konkvisztádorok által öngyilkos módon túlhasznált, rég elavult vitorlástípus — nemesfém- és ékszerkincsét próbálja kimenteni (ha a talált roncs *az* a hajó; ha rakományát nem rabolták ki már előbb; ha nekik sikerül

a kockázatos akció). Kéthónapi munka után „csak" hajóágyúk, némi kerámia és más muzeális becsű tárgy kerül elő. S a víz alatti régészet módszertana gazdagodik — a legénység helyett. A méltán világhírű szerző új könyve egyszerre profi — és félamatőr munka: élmények és adatok óriási tömegét önti elénk, ám szinte bűnösen hanyag előadásban. Viszont: hallatlanul érdekes az, ahogyan elemzi, milyen is volt a korabeli spanyol állam és társadalom, bürokratizmusa, konzervativizmusa — majd pedig a rablott arany beáramlása — hogyan ásta meg a sírját, hogyan vetette vissza évszázadokkal fejlődését, miközben a nagy felfedezések hasznát jórészt a józanul kalmár Németalföld, továbbá Anglia zsebelte be, úgy, hogy *ott* azután el is indult a kapitalista fejlődés, miközben Spanyolország maradt a félbarbár feudalizmus állapotában. (A világtörténelem, a világgazdaság egyik legfélelmetesebb története ez, azzal a banális tanulsággal, hogy mit ér hódítás és kincs, nyersanyag vagy nemesfém ott, ahol a gondolkodás elveszti a haladás fonalát.) Végezetül: Cousteau e kötetét is együtt írta az 1977-ben elhunyt régésszel, Philippe Dioléval, akiről a függelékből megtudjuk, hogy egész sor önálló műve is van a víz alatti régészetről. Rejtély, hogy ezekből magyarul miért nem jelent még meg egy sem. *(Gondolat)*

Lázár István

Színház

BÚJÓCSKA
Népszínház

Ritkán jelentkezik új műsorral a Népszínház táncegyüttese, mert a kamara létszámú társulat — az állandó országjárás mellett — folyamatos műhelymunkát végez, így minden programjuk egy-egy kísérleti időszak eredményeit viszi a kö-

VARGA IMRE

Ismerősök arcképcsarnoka

VARGA IMRE PORTRÉI

Meglehetősen vakmerő vállalkozás volt ezt a kiállítást megrendezni. (Mármint a szobrász részéről vakmerő.) Először is: annyiszor hallani, hogy a portrészobor mint olyan a múlt műfaja. Túlhaladott, konvencionális, protokolláris stb. Másodszor: egy terem, amelynek fala mellett kisebb-nagyobb portrék sorakoznak, óhatatlanul olyan ünnepélyes és halálhangulatú lesz, mint a római előkelők csarnoka az ősök portrészobraival, és majdnem olyan unalmas, mint a Nemzeti Galéria szoborkiállítása a márványborítású lépcsőházban. Meg kell hagyni: ha rajtam áll, egészen másképp rendezem meg a kiállítást – nem kevertem volna gipszet bronzzal, érett Varga Imrét pályakezdő Varga Imrével, ellenben a falakat felnagyított fényképek borították volna, megmutatva a szobor hősét a maga pillanatnyi mivoltában – s akkor érzékelhetőbb lett volna, mennyire más, mennyire szobor a szobor, még ha a megszólalásig hasonlít is, mint Veres Péter vagy Szőnyi István. (Persze, hogy István király hasonlít-e az igazihoz, azt csak sejthetjük – itt inkább a szobor hat ránk, képzeletünkben kialakítva egy kalocsai királyfejből, rekonstruált III. Béla-koponyából, koronázási palástunk hímzett képmásából és a Szent László-herma vonásaiból absztrahált okos, hosszúkás, csontos arcot, az Árpád-házi király „prototípusát". Hogy azután lehet-e ezt a szó szoros értelmében vett portrénak nevezni, az más kérdés.)

A kiállítás módja e sorok írója szerint nem volt a legszerencsésebb. A kiállított szobrok előtt azonban érdemes elidőzni. Mert azt bizonyítják, hogy a portré mint műfaj lehet konvencionális és protokolláris, de semmiképp sem idejétmúlt. Nem az, ha – mint Harangozó Márta írja a katalógus előszavában – a fényképek rögzítette látvány „átrendeződik, az esetleges eltűnik, a jellemző részlet finoman az egészbe épül, s anélkül hogy bármi torzulás keletkezne, új hangsúlyt kap az ábrázolt arc".

S ez az arc válhat aztán véglegessé, beépülve az észlelés mechanizmusának mintatárába, és ennek alapján ismerjük fel majd Czóbelt, Nagy Istvánt, Szőnyit vagy a mindenség ablakából nem minden gúny nélkül visszapillantó Kondor Bélát.

SZÉKELY ANDRÁS

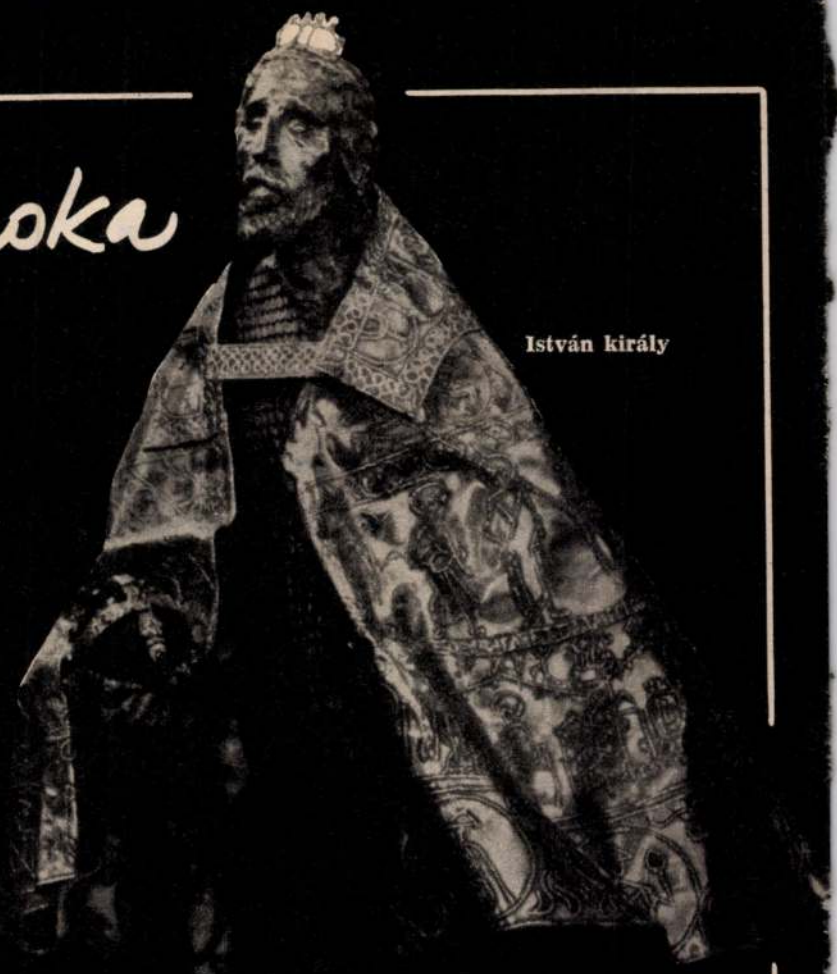

István király

Hatvany Lajos

SZABÓ MIHÁLY FELVÉTELEI

Vas István

Veres Péter

Kondor Béla

Férfias negyvenes, fáradt mosollyal

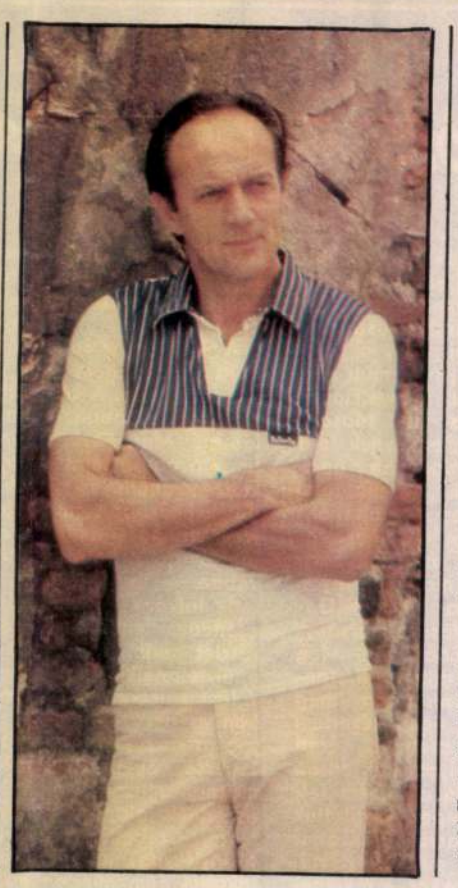

Mindössze néhány évvel ezelőtt láttam először; Győrben, a Harag György rendezte *Vihar*-előadásban Kuligint, a feltalálót játszotta. Nem az Osztrovszkij-dráma e fontos mellékszerepének szokványos felfogásait: nem a szerencsétlen, „felvilágosult műszakit", aki az orosz kisváros posványvilágában egymaga testesíti meg az elutasított ipari civilizációt, nem is azt a mániákus ezermestert, akit a népek gyanús alkimistának tartanak, míg ő önérzetesen a *mechanikus* megjelölést használja, és a perpetuum mobilével kísérletezik. Bács Ferenc Kuliginjének ebben a rendezésben megadatott egy Ikarusz elszánt méltósága. Harag *Viharjában* ez a zaklatott, lobogó tekintetű megszállott *repülni* próbál — valami ormótlan, szánalmas deszka-vászon tákolmányt kötöz a karjára, amitől szemlátomást csak lezuhanni lehet, és mégis, jól emlékszem: ahogyan Bács ott áll az üres színpadon, kiterjesztett szárnyaival szembefordulva a nézőtérnek, olyan, mint minden reménytelenül elvágyódók, tehetetlenül kitörni akarók groteszk-fenséges emlékműve.

Ezt a Győrben megismert színészt azóta sem láttam többé. Jóllehet Bács Ferenccel egyre gyakrabban találkozni filmen és televízióban, és persze játszik „otthonában", a Vígben is. Ennek ellenére nem tartom eléggé **megbecsültnek**. Értsd: sem a film, sem a színház nem használja fel legjobb képességeit. Úgy is mondhatnám, *alkalmazzák* megjelenése, fellépése ritka előnyeit; *számítanak* rokonszenves, markáns arcára, lényének keresetlen eleganciájára, kellemes hangjára. Ez természetes is, hiszen éppen ez a „férfias megjelenésű, negyvenes értelmiségi" hiányzik régóta a hazai színészkínálatból. És Bács ráadásul eszközeit tekintve is korszerű, nincsenek manírjai, nem deklamál, nem öblöget, gesztusai visszafogottak. Inkább halkan, takarékos mozdulatokkal dolgozik — és furcsa módon ezek a színészi karaktervonások az ő esetében mégis veszélyesek lehetnek. Mert láthatóan arra csábítják rendezőit, hogy csak a *jó modorára* legyenek vevők.

S ezt a felszíni Bács Ferencet is jobbára csak a vászon és a képernyő jóvoltából ismerjük; színháza egyszerűen nem tud vele mihez kezdeni. Talányos mellőztetés ez, hiszen eltekintve attól, hogy az utóbbi évadok repertoárjáról szinte kiabáltak utána a mellé osztott főszerepek, erre a színészi habitusra műsortervet kellene építeni. Nem merném ezt állítani — elvégre előfordul, hogy egy színész feltételezett lehetőségei nem egyeznek valós, és csak a színházi munka folyamatában megismerhető tehetségével —, ha nem láttam volna a győri Vihar Kuliginjét. Azt a *másik* Bács Ferencet, akinek az eszközskálája sokkalta szélesebb volt, akiről úgy látszott, nincsenek skatulyái.

És árulkodik a kép is. Gyenge, közhelyes tévéprodukcióban láttam nemrég — az ő áthatóan tekintetére, egy-egy fáradt félmosolyára azonban oda kellett figyelni. Függetlenül a történettől, a szereptől, az adott helyzetektől, ezek a villanások arról árulkodtak, hogy ennek a *személyiségnek* kivételesen erős a jelenlétsugárzása. Hogy miközben hétköznapi szituációkban jár-kel, leül, feláll, iszik valamit a képernyőn, az valamiképp *érdekes*. Tartalma, súlya, jelentése van. Ez pedig a legtöbb, amit színész magáénak mondhat. Kifelmutatható lelki tulajdonságot. Az emberi *tartásra* gondolok. Bács színészi lénye ezt képes „metakommunikálni". És az ehhez való ragaszkodás drámáját. Mégpedig pózok és szépelgések nélkül. Olyan egyszerűen, hogy szinte hinni kezdjük: a példa követhető.

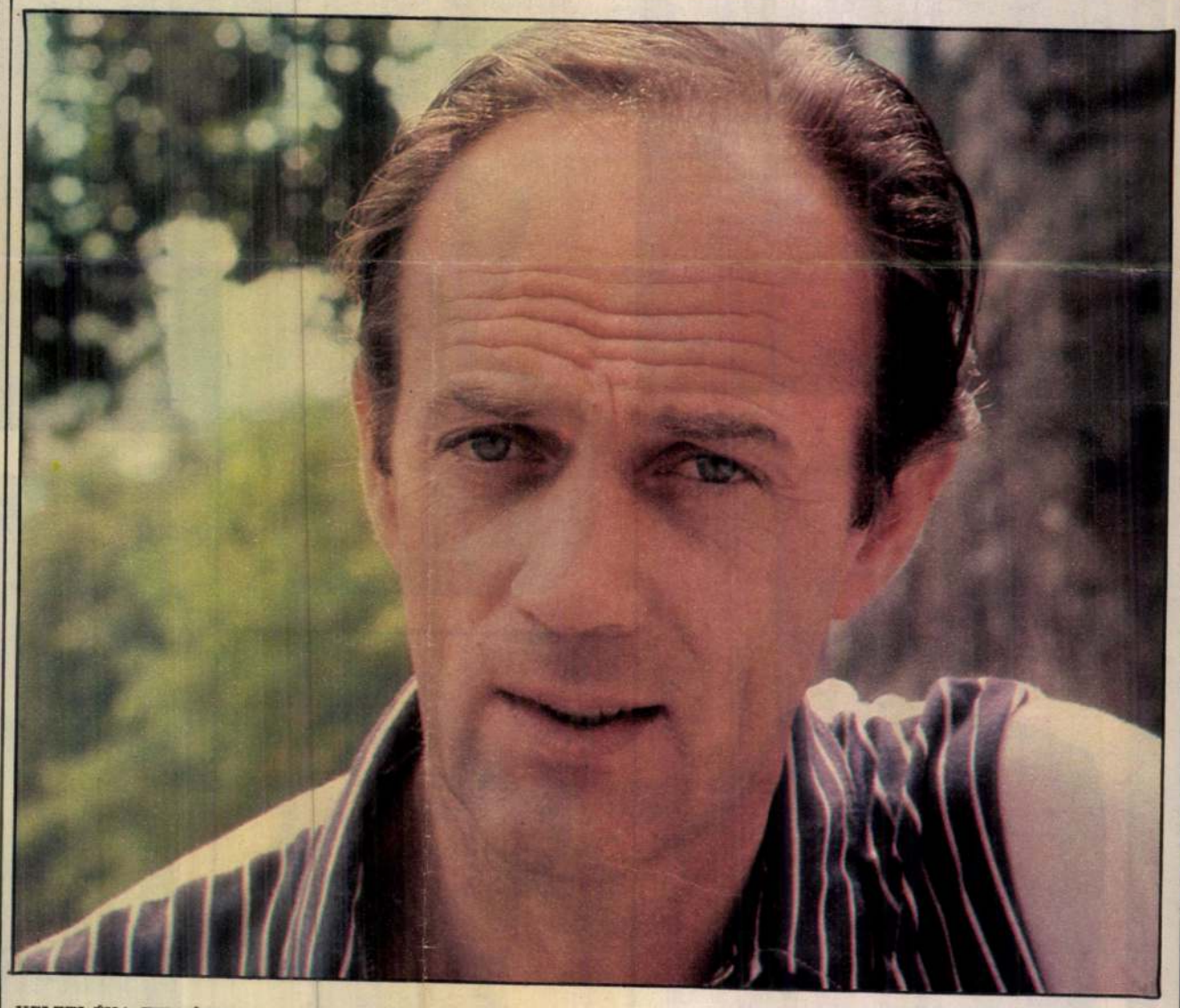

KELETI ÉVA FELVÉTELEI

váltfilmen, ahol a rezdüléseken (vagy éppenséggel a rezzenéstelenségen) múlik az alakítás. Meggyőződésem, hogy rendkívüli fotogenitása Bácsot — teszem azt a francia vagy az amerikai piacon — már mozisztárrá tette volna.

Mi meg elaprózgatjuk. Kovács András *Októberi vasárnap*ja óta nem láttam érdemleges filmszerepben. Holott akkor, a szárnysegéd figurájában megmutatta, hogy az előnyös külsőségek, a szimpatikus modor mögött érzékeltetni képes egy lassan kivesző-ben lévő, épp ezért nem elégszer

MÉSZÁROS TAMÁS

VARGA IMRE
ÚJ TÜKÖR 1982. XIX. évf. 35. sz.

Varga Imre

Velencei Biennálé
sajtóvisszhangja

MŰVÉSZET 1985/11/52-53

az ipari termelés, hanem a fogyasztás tapasztalatait dolgozzák föl, élményük az a helyzet, amelyben – Baudrillard szavaival – eltűnik a különbség ok és okozat, aktivitás és passzivitás, objektum és szubjektum között. Ebben a világban a kórházak, börtönök, gyárak kemény geometriája az országokat összekötő autópályák, a számítógépek és elektronikus szórakoztató eszközök lágy mértanává lényegül át.

Ezek az alkotók többé már nem hisznek a művészet világot átformáló szerepében: a nyolcvanas évek geometriai irányzatai kigúnyolják a társadalmi kihívásokra adható művészeti válaszokat. Számukra csupán a művészet bálványképe, csalóka látszata létezik, „az előképek tér- és időbeli felelevenítése", azaz a nosztalgia, továbbá a „mesterséges elkülönítés", azaz a stílus.

Egyik első képviselője e felfogásnak *R. M. Fischer*, aki áruházak és luxusbutikok kirakatainak divat-pezsgőfürdőjében kiállított, lámpának vagy bútornak nevezett szobrászati maskaráival juttatta kifejezésre saját kiábrándultságát a művészet klasszikus felfogásából.

Jack Koons szintén a fogyasztás/felhasználás elvont bálványokat teremtő rendjében próbálja keresni a dolgok helyét. Művei, mint az *Új nedves-száraz háromemeletes* című is, megőrzi a minimal egyes jellegzetességeit, de egyben a stílus iránti nosztalgiát és a jelek mobilitásának kérdését is felveti. A plexibe zárt porszívók vadonatújak, a tárgyakat befoglaló fényes felületek tökéletesen tiszták, ragyogóak.

Halley mai művészetből vett példáival a geometria ideológiai szerepét bizonyítja, amely annak ellenére, hogy a tömegkommunikáció folyamatosan profanizálja, s ezzel fellazítja a geometriai jelek egyezményes tartalmát, véleménye szerint továbbra is befolyással lesz társadalmunk szerveződésére s a szerveződés folyamatának képi leírására.

csésebb választás lett volna *Gregoruj Jakulov* a színpaddal, a színházi élettel közvetlenül összefüggő képeit bemutatni. Jugoszlávia szó szerint vette a „színház" témát, és *Boris Bucan* zágrábi grafikus érzékenyen komponált hatalmas méretű kulturális plakátjait mutatta be. Mindaz, ami a lengyel és a csehszlovák pavilonban láttunk, erőltetett és provinciális volt. A szocialista országok közül legmeggyőzőbben az NDK interpretálta a biennálé programját. A múlt művészetének felelevenítése a nyugati historizmust egyszersmind fölülbíráló szocialista szellemben – ez a lehetőség jó ideje foglalkoztatja az NDK művészeit, akik most értékes, izgalmas anyagot mutattak be. A szocialista realizmus korábbi mesterei most az ember nagy győzelmeit és bukásait megéneklő mítoszokat (Ikarosz, Niké, keresztre feszítés) dolgozták föl, úgy, hogy a humánum mai jelentésére, tartalmára is sikerült rákérdezniük. *Willi Sitte* őszinte pátosszal társuló expresszív realizmusát és *Bernhard Heisig* metaforikus festészetét emeli ki. *(Artforum/9)*

A magyar *Varga Imre*, a kiváló 60 éves budapesti szobrász művei nemcsak a századelő realizmus és dekadentizmus közötti irányzatait és nagy egyéniségeit juttatják eszünkbe (gondoljunk például *Voll*ra), hanem – romantikus indíttatással – visszavezetnek a magyar nemzet középkori gyökereihez, Szent Istvánhoz és a keresztény ellenálláshoz. Ugyanakkor a legelszántabb háborúellenességet is kifejezik, amit a szobrászat valaha is közvetíteni tudott. Mindezek a motívumok és gyökerek sajátos stilisztikai egyensúlyt eredményeznek, amit a kiállításon kiemel a másik kiállító, *Vadász György* építész (akinek nagyobb figyelmet kellene szentelnünk, hisz megérdemli) kifinomult érzékkel és szuggesztióval kialakított rendezése. Ebből a stilisztikai egyensúlyból következik, hogy Varga Imre kifejezetten kortárs művész: nem „anakronisztikus", hanem a mesterség és a több évszázados kultúrára hagyományait a legteljesebb tisztelettel képes egyéni módon feldolgozni. Elvira Cassa Salvi: A manierista realizmus csúcsai (*Il giornale di Brescia* – 1984. június 13.)

A nagy hatású magyar szobrász, *Varga Imre* prousti recherche-t mutat be, számos szobrot szentelve a francia író személyének és figuráinak. Témája azonban más, mert nincs híján a groteszk töltésű popelemekkel tűzdelt drámaiságnak. Mindez, *Vadász György* csodálatos rendezésének köszönhetően, különlegességként jelenik meg, s így valóban eleget tesz a *Művészet, környezet, színház* gondolat minden tartalmának. Luigi Lambertini: Magyarországról „recherche", részlet (*Il Giornale* – 1984. június 17.)

VARGA Imre szobrász

VARGA IMRE szobrászművész 75. születésnapja alkalmából nyílt meg kiállítás vasárnap a Budapest Galéria Varga Imre kiállítóházában (Budapest III., Laktanya u. 7.).

M. N. 1998. 11. 02.

VARGA IMRE

Magyar emlékek a világban

NÉPSZABADSÁG 2000 I. 22.

Vatikánváros

Ezer esztendeje innen küldte a koronát a magyarok királyának II. Szilveszter római pápa. Géza fejedelem Vajk néven született fiát 1001-ben ezzel koronázták meg szülővárosában, Esztergomban, vele kezdődött az Árpád-házi királyi dinasztia története. Az 1038-ig uralkodó I. Istvánt – 1031-ben meghalt fiával, Imre herceggel együtt – 1083-ban avatta szentté VII. Gergely pápa. A történelmi események emlékét a Szent Péter-székesegyház altemplomában magyar kápolna őrzi, benne Amerigo Tot, Varga Imre és más jeles művészek alkotásaival. A kápolnát Lékai László bíboros, esztergomi érsek kérésére – a Vatikán és Budapest közötti viszony kedvező alakulását is figyelembe véve – VI. Pál pápa ajándékozta a magyar katolikus egyháznak. Felszentelését azonban már a mostani egyházfő, II. János Pál végezte 1980. október 8-án. Azóta is ez a kápolna a Rómába eljutó magyarok egyik úti célja, a hívők zarándokhelye.

F. J. Gy.

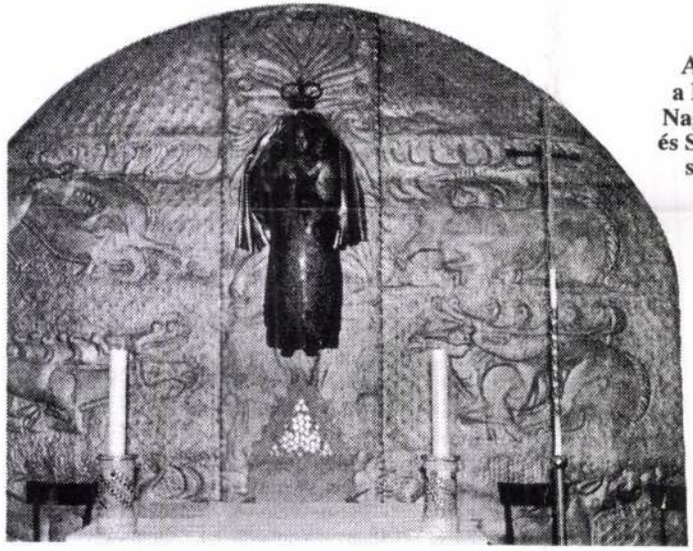

A kápolna a Magyarok Nagyasszonya és Szent István szobrával

SERES ATTILA ÉS AZ MTI FELVÉTELE

volna beszámolni. Én azt hiszem, ennek az országnak a legfőbb művészeti értékeit nem abban kell keresni, ami éppen divatos. Amit David Salle vagy Julian Schnabel csinál, az nagyobbrészt Európából jön. Mégis sokan, akik osztják nézeteiket, úgy tesznek, mintha mindezt mi találtuk volna ki, holott ez nem teljesen igaz. Salléra például erősen hatott Sigmar Polke. Vannak nálunk a tradíciókhoz, az amerikai nemzeti hagyományhoz jobban köthető dolgok is, s az, hogy a művészeti központ New York lenne, egyenesen nevetséges.

Az amerikai pavilon művészei az idén az ősi és a népi források ihletéből merítenek. Tulajdonképpen mindennel szemben állnak, amit az USA eddig hirdetett. Egy mindent elöntő félelem nyomja rá bélyegét műveikre: félelem a várostól, rettegés a természettől, iszonyat a külvárosoktól, szorongás a Paradicsomtól, de annak elvesztésétől is. Ezért választottuk a bemutató címéül Milton nyomán: Elveszett paradicsom / Megtalált paradicsom, amely az éden képét felidézve, egyben a földi lehetőségek határára is utal. Ami a legérdekesebb, hogy sehol nem találunk hivatkozást az elmúlt harminc év amerikai művészetére. Sehol a pop, a postpop, az absztrakt expresszionizmus, a koncept vagy a minimal, helyettük inkább a XIX. századi tájkép feléledése szembetűnő. Ez is mutatja, hogy ezek az alkotók elzárkóznak a l'art pour l'art-tól, mély, népi, talán primitív gyökerek felé tapogatóznak. A figurativitás sem öncélú náluk, hiszen a kép, ha ábrázol valamit, az egész világ számára érthető. Talán legjobban a múlt századi Dél, Texas művészetéhez kötődnek. Kommunikálni akarnak, üzenetet közvetíteni. Azt mondják: elegük van a jól értesült, vájtfülű közönségből, le Clement Greenberggel, a művészet a többségre, a laikusokra tartozik. Ezért szaporodnak a szokásosnál is jobban a grafittik s a szabadban készülő, monumentális, kollektív munkák. A lényeg nem a művész személyének istenítése, hanem üzenet, az embereknek szóló mondanivaló, s ezért az egyszerű, világos kifejezésmódra, a közérthetőségre törekednek.

A biennálé jó alkalom számunkra, hogy megvizsgáljuk, mi történt az utóbbi időben országunk művészetében, s ezzel együtt történelmével is foglalkozzunk. Nem csupán a stílusra vonatkozó kérdésekkel, hanem egy közös gondolkodásmód elismertetéséért harcolva általánosabb problémákkal is szembesülünk, a művészet és a társadalom közös gondjaival.

Újlaki Gabriella

Claudio Parmiggiani: A költő háza, gipszöntvény, vás.

Múlt – jelen

A Velencei Biennálé központi kiállítását *Maurizio Calvesi* rendezte. Ezen a művészet önmagát vizsgáló, a régi korok művészetének továbbélését elemző, a múlt értékeit új interpretációval feldolgozó műveket sorakoztatta fel. Elképzelése kezdettől fogva heves vitákat kavart. Renato Barilli már a terv kivitelezésére történt döntés idején is támadta a rendezési elvet, mert az szerinte rendkívül lehatárolt és reduktív, s mert Calvesi semmiféle bele- és hozzászólást nem fogadott el, ezért a központi bemutatót egyéni kiállításnak nevezte. A viták a későbbiekben sem csendesedtek, azért a *L'Espresso* című olasz hetilap szembesítette a rendezőt legfőbb bírálójával.

Calvesi eredetileg két tervet nyújtott be a rendező bizottságnak. A megvalósult rendezvényekét (Művészet a tükörben, Bécsi szecesszió, Művészet, környezet és színház), egy sokkal átfogóbb, sokrétűbb kiállítás tervét, Művészet és művészetek címmel négy szekciót alakítottak

Lapvélemények a magyar kiállításról

A művészet megérzései mindig segítenek a világ igazi arcát megérteni. Ez alól nem kivétel a biennálé sem, sőt mert a világ sok nemzetének ad alkalmat a találkozásra, és lehetőséget nyújt arra, hogy a dolgok mélyére hatoljanak, akik nem elégednek meg csupán a felszínnel. A sok pavilon közül különösen Magyarország, az NDK és Lengyelország bemutatója ragadott meg. Kiállításaik vallásos jellegű műveket vonultatnak fel, evangéliumi és ótestamentumi jelenetekkel. Magyarország kiállításának rendezése rendkívül elegáns, *Varga Imre* szobrait mutatja be: *Mária, a magyarok asszonya, Szent István, Szent Erzsébet* és a *Prométheusz-emlékmű* hatalmas saskeselyű részlete. *A megfeszített Krisztus, A bibliai Bábel tornya, Ádám és Éva,* keresztrefeszítés és levétel a keresztről – ilyen témájú művek találhatók az NDK pavilonjában. A lengyeleknél a keresztény adventhez kötődő képeket látunk, s amikor nem a keresztény emlékezet témáit dolgozzák fel, akkor a görög mitológiából merítenek. Mintha üzenetet olvashatnánk ki ezekből a választásokból ...

Részlet a Velencei Biennálé magyar pavilonjából

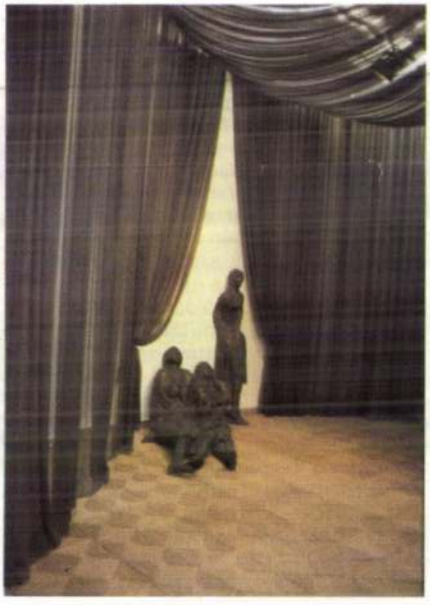

Ma, amikor Nyugat-Európa saját jövőjének kérdését tűzte napirendre, a másik, azaz Kelet-Európa, mintha azért fordulna az archaikus görög gondolatok és a keresztény kultúra világához, hogy emlékeztessen a közös gyökerekre, és kitágítsa Európa terét az Atlanti-óceántól egészen az Urálig. Úgy, ahogyan az elmúlt századokban is volt. Ulderico Bernardi: A keleti szél kitágítja tüdőnket (*Avvenire* – 1984. június 29.)

Egy építész, *Vadász György,* aki a kiállítást rendezte és egy szobrász, *Varga Imre* együttműködéséből született meg a magyar pavilon. Csábító puha függönyök késztetnek az elmélyedésre. Totális műalkotások, amelyek úgy jelennek meg, mint a múltban való elmerülés fázisai; a plasztikai formák szinte elveszítik annak az anyagnak (vas, ólom, bronz, kő, poliészter) az érdekességét, amibe be vannak zárva, hogy összemosódjanak a megidézés, az emlék, az álom, a nosztalgia ingatag keresztségében.

Maria Torrente: A mai művészet Nyugatról Keletre (*L'Umanità* – 1984. június 22.)

Nyolc terjedelmes cikkben foglalkozik az *Artforum* szeptemberi száma a 41. Velencei Biennálé kiállításaival. A rangos szerzők közül *Annelie Pohlen* (NSZK) tér ki egyedül a szocialista országok teljesítményére. Elismeréssel szól a kubai pavilonról, amelynek anyaga – a politikai töltésű művészet iránti vonzódás ellenére – játékos eszközökkel tudta megjeleníteni a köznapok már-már kultikussá váló emberi tevékenységeit, s ezáltal sikeresen integrálta az image-teremtést a társadalmi változások gondolatával. Ezzel a gesztussal teljesen elhatárolódott a legtöbb európai szocialista országot jellemző pátosztól, amelynek egyik szembetűnő példája volt a magyar kiállítás. *Varga Imre* behízelgő szobrait *Vadász György* meglehetősen keresett installációjának keretében láthattuk – írja a szerző. Vargát bátran tekinthetjük – állapítja meg Pohlen – a kelet-európai hivatalos művészet megtestesítőjének, bár nem azért – amint ezt a kelet-európai hivatalos művészekről gyakorta föltételezik – mert közvetlen propagandát fejt ki műveivel, hanem mert felszólító erejű monumentalizmusában az ókortól a XIX. századi szimbolizmusig ügyesen kompilálja és transzformálja a kultikus jegyeket, ezáltal erkölcsi viszonyt teremtve a magyar identitás és a szocialista identitás között.

Szemben a Művészet tükörben és a Művészet, környezet, színpad témákat ütköztető magyar tárlattal, a szovjet anyag a békesség gondolatát kívánta megeleveníteni. *Alexander Tischler* narratívan figurális festészete teátrálisan vonultatta föl az emberi lét momentumait. Kár, hogy a művészt csak harmadrangúnak tekinthetjük – vélekedik Pohlen. Talán szeren-

e

a mai ember számára elsősorban az, hogy alkotásaik az eredendően kényelmetlen, a korlátozó társadalmi keretet megpróbálják kedvező beállításba emelni az elfogadhatóság szintjére. A formalisták törekvéseiben pedig észre kell vennünk az adottságok megkérdőjelezhetetlenségét sugalmazó normatív szándékot.

Az intellektuális semlegességet hirdető minimalizmusban érzékelhetők a geometria válságának első jelei – írja a szerző –, a karteziánus tisztaság, a már majdnem marxista integritás keresése. A minimal art még nem zárta ugyan teljesen ki a geometriát, az érintetlenül interpretált ipari tömegtermékek felhasználásával inkább bekebelezte ezt, viszont már mellőzte az áttételesen szintén geometrikus rendre épülő reneszánsz kompozíciót.

Ugyanez a feszültség válik még érzékletesebbé *Robert Smithson* postminimal földszobraiban, amelyek nyíltan szembesítik ősi geometriai ideáljainkat korunk konkrét mértaniságával. Smithson emblematikus értékű, elvont s ezáltal egyetemes geometriai jeleket (kör, négyzet, spirál stb.) helyez az ipari környezet fölé, s így hívja fel [illegible] rendszer

Vorga Dóra
szobrai

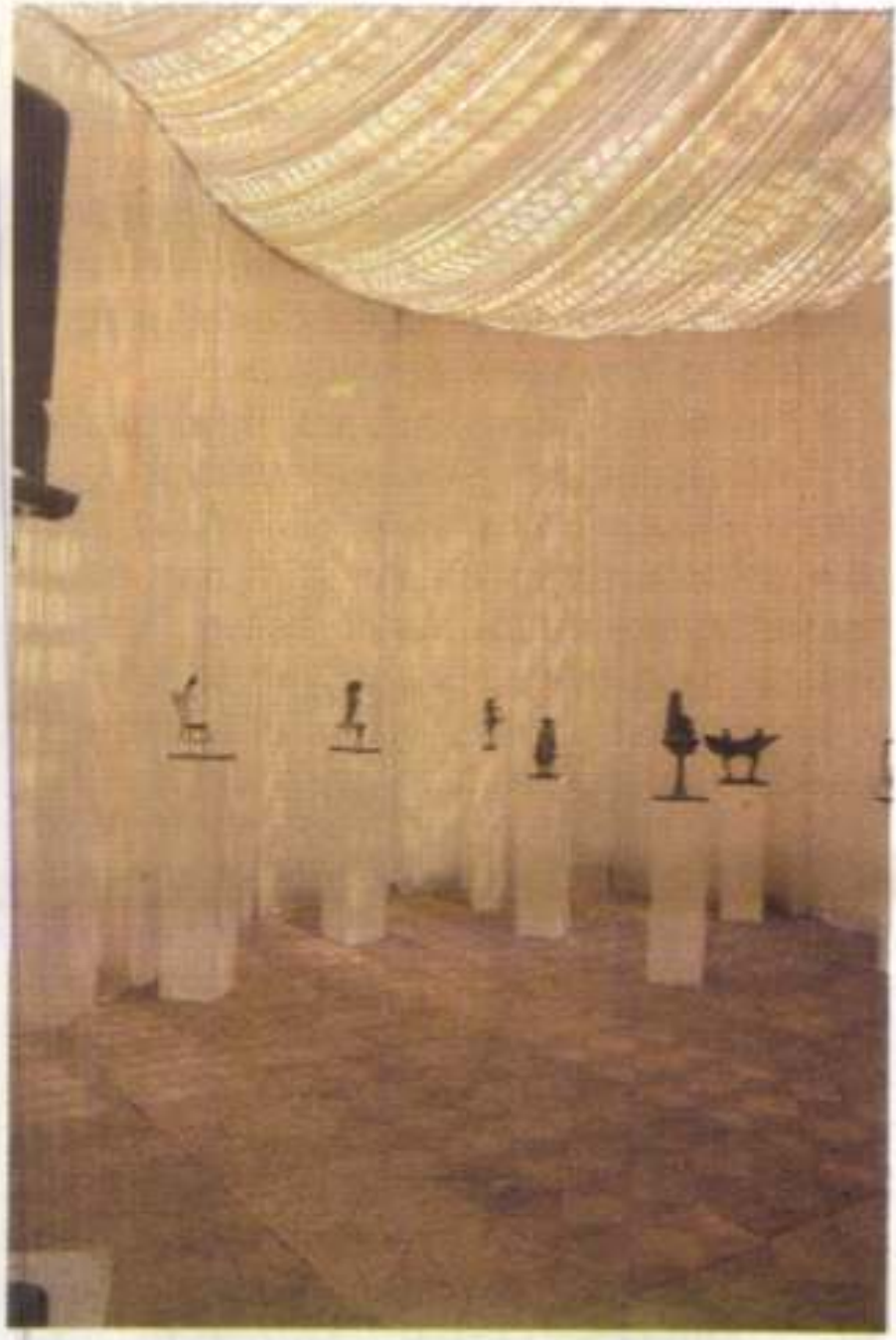

Részlet a Velencei Biennálé magyar pavilonjából

I. P. = iciri-piciri...

Varga Imre szm

Művészet 1985/1/9

„Ajaj, hol volt, hol nem... Volt egyszer egy iciri-piciri házacska; ott lakott egy iciri-piciri kismacska. Volt annak két iciri-piciri kis ökre..." Nem folytatom tovább, bizonyára ismerik Móricz Zsigmond meséjét, ahol minden iciri-piciri. A Műcsarnokban, a VI. Budapesti Nemzetközi Kisplasztikai Kiállításon jutott eszembe a versike, a szobrászatnak ebben a miniatürizált világában, az előírt mérethatár által korlátozott művek közt. Minthogy lapom átfogó cikket rendelt tőlem a tárlat látnivalóiról, nagyon kapóra jött. Merítettem belőle egy iciri-piciri ideát, s már nem is kellett egyebet tennem, mint ennek szemszögéből nézni a bemutatott dolgokat. Az egész műtárgyegyüttest szőröstől-bőröstől archeológiai, kulturális, antropológiai és művészetteológiai leletként fogtam fel, amelyből kellő intuícióval és beleérzéssel rekonstruálható az I. P., az iciri-piciri plasztikákat készítő nép életmódja, szokásai és hiedelemvilága. Megvallom – némi önkényességgel –, engem szinte kizárólag az utóbbi, a szellemi aspektusok foglalkoztattak. Az, amit közönségesen vallásnak vagy ideológiának szoktunk nevezni, ami az adott sajátos szférában művészeti nézeteket és elképzeléseket, művészeti ideált és attitűdöt jelent.

Az I. P.-k történelmük kezdetén a Nagy Eredetiséget imádták. Hogy milyen útonmódon, nem tudnám megmondani, mára ennek a központi istenségnek helyét legalábbis a közrendűeknél, a Nagy Másodlagosság foglalta el. A Nagy Másodlagosság tiszteletének többféle rítusa figyelhető meg körükben. Igen sokan a kiürült klisékre, a vizuális és plasztikai banalitásra, a szakmailag problematikus, már-már dilettáns formálásra esküsznek, s nem utolsósorban az ábrázolt motívumok meghatározott csoportjára – lovak, aktok, kutyák, anya gyermekkel –, amelyek szinte automatikusan a társadalmi sikerre vezetnek. A leletanyagból azonban egyértelműen kiderült: a művészeti közhely nemcsak naturalista vagy akadémikus formát ölthet magára *(Jurij Csernov, Árpád Račko)*, lehet kubisztikusan, geometrikusan stilizáló *(Rudolf Svoboda)*, illetve absztrakt is *(Cristian Breazu, Jussi Koivusalo)*.

A kutató, a kiállított tárgyakat tanulmányozva könnyen arra a következtetésre juthatott, hogy a Nagy Másodlagosság kultusza nem olyan ördöngös dolog, hiszen végül is minden téma, minden forma kiürül, még a legjobb forrásból származó is, amennyiben felhasználója nem ad hozzá valami pluszt. Az I. P.-k közt néhányan nyilván sejtik ezt az alapigazságot, így minden különösebb kockázat nélkül arra merészkednek, hogy a rítus fentebb jellemzett, alak- és arcnélküli, egyszerűbb formáját nyilvánvaló utánzással és formaátvétellel, ismert előképek követésével dúsítsák fel. Ez a szokás kétségkívül bizonyos tájékozottságot követel, ezen az áron azonban igen változatos a külső megjelenése. Hiszen az I. P., a választott mintaképnek megfelelően, egyaránt parádézhat *Marini* lovaskompozícióinak primitív és élettelen átiratával *(Margarita Mihajlovna Pueva)* és Beöthy csavarodó, tekeredő faformáinak hitványabb anyagú újrafaragásával *(Násed Szabri)*, középkori fémműves motívumok karikaturisztikus imitációjával *(Lutz Holland)*, valamint *Kisfaludy Strobl* és *Varga Imre* szoborelemeknek egyetlen műben való egyesítésével *(Julij Szinykevics)*.

Az előképet istenítő I. P. olykor akaratán kívül is groteszk helyzetbe kerül. A nagy tisztelet miatt nem veszi észre az átvett életérzés és művészi forma, például a barlachi pátosz, az expresszív, geometrikus stilizálás és saját banálisan köznapi motívumainak összeférhetetlenségét *(Noraji Karganjan)*. Az ilyen tiszta hitből és gyermeki együgyűségből fakadó botlást megérti az ember, de mit szólhatunk az olyan istentől elrugaszkodott eretnekhez, aki önfeláldozó odaadás helyett merészen átformálja az előképet, s ugyanezt a barlachi ihletést, az egzaltált póz és a stilizált, geometrizált forma túlzásait,a hierarchikusan kimerevített mozdulatot saját céljainak szolgálatába állítja *(Amemija Isszei)*?

A Nagy Másodlagosság kultusza kétségkívül világvallás, amelynek még számos más megnyilvánulása figyelhető

2

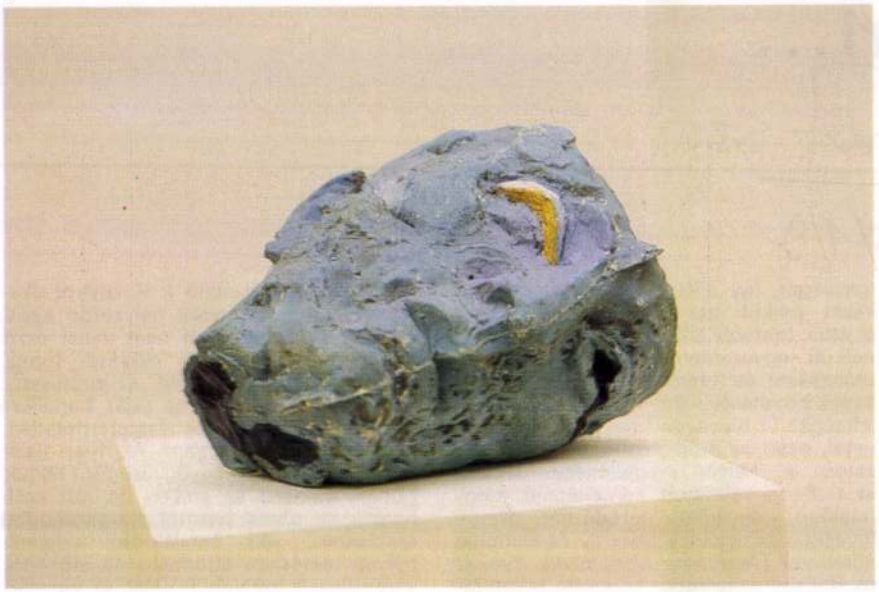

meg az I. P.-k közt, gondoljunk csak a díjazott *Bertrand Lavier* neodadaista indítékú utánérzéseire. A téma további részletezése helyett azonban most inkább néhány kisebb volumenű, de rendkívül érdekes struktúrájú művészetteológiai jelenségre térek át. Akadnak olyan I. P.-k, akik valamiféle sámánizmus követői, s elképzeléseiket ősi természeti forrásokból, a geológiai, növényi és állati világ megfigyeléséből merítik. Ezt a lehetőséget példázta a műcsarnoki tárlaton *Tibor Bártfay* két érdekes színhatású műve, *A föld ölé* és a *Vegetáció*, a tektonikus, szerves erőknek feketére patinázott és fémesen csillogó megjelenítésével. Ide tartoztak a maguk módján *David Lechuga* atavisztikusan biológiai, őslényszerű alakzatai is, ahol a kő, a poliészter és a bronz megtévesztő hűséggel utánozta a természeti képződményeket.

Egy másik szekta, igazi menedzserszemlélettel, az ipari, a technikai civilizáció formáit emeli piedesztálra, teszi meg kultikus tárggyá. Valaha a század elején a képzőművészetből indultak ki olyan törekvések, amelyek az ipari formatervezés megteremtését tűzték ki célul.

3

A hatás azonban kétirányú volt, a műszaki, gépi alakzatok világa is rányomta bélyegét az autonóm műfajok fejlődésére. Miért éppen az I. P.-k lennének ez alól kivételek? Ők, genetikai adottságaiknak megfelelően, miniatürizálják a minimal artot és a geometrikus absztrakciót, s a szabadba kitörő, egész kiállítótermeket elözönlő vad egyedekből állatkerti példányokat szelídítenek. Az egyszerű, görbített, nikkelezett fémcsövek *(Keicsi Shimizi)*, az emberi beavatkozást csiszolt és érdekes faktúrával szemléltető mértanias tömbök *(Csiky Tibor)* után most talán a sejtszerűen szaporodó, osztódó, kombinálódó fémtagozatok divatja következik. *Ricardo Ugarte* hajladozó lemezekből képzett, nyitott dobozai egyszerűen csak kilépnek a térbe, *Carel Vissert* azonban a gyári szabványelemek egymásra helyezésekor már valamiféle látens ábrázoló, megjelenítő szándék kísérti.

Megfigyeltem az I. P.-k sorában egy travesztita ritust is, amelynek lényege az álcázás, a mimikri, a szerepjátszás. Ennek követői a legközönségesebb fémhulladékokat is esztetizáló, artisztikus kompozícióvá alakítják *(Larry Kagan, Mary-Pat Wager)*, míg a nemes anyaggal, a márvánnyal, amely évezredeken keresztül az emelkedett szépség hordozója volt, csibészes tréfákat űznek. *Pál Zoltán* abszurdjait, a cseppfolyósított kőtömböt, a felfújt kockakövet nem volt nehéz e törekvések közé sorolni, kevésbé volt egyértelmű a helyzet *Marc Feulien* műhelyselejtnek álcázott kúp-, golyó- és kockaformáival, amelyek elég rátartian, komolykodóan teregették ki széttört darabjaikat. Ha még megemlítem itt *Leo Vroegindeweij* sziromszerűvé kalapált fémlemezeit, *Maciej Szankowszki* homokkőből faragott textilhajtogatását vagy *Işik* bádogalapon levegőbe emelkedő újságpapírfoszlányait, akkor azt hiszem, kimerítően méltattam ezt a jelenséget.

Az I. P.-k újabb bálványai közül az archeológiai, történelmi ihletést és a régi kézművesség formakultúrája iránti bámulatot érdemes közelebbről szemügyre

1 Dinu Câmpeanu: Termés IV, fa, 38x25x28 cm, 1983
2 Aarne Jämsä: A művész feje, üveggyapot és aranylemez, 35x20x20 cm, 1983
3 Adam Myjak: Emberi tájkép III, bronz, 40x50x50 cm, 1980

4

venni. *Thomas Duttenhoefer* sisak- és koponyaelemeket egybeolvasztó leletszerű kisbronzai és *Gérard Garouste* állatfejtöredékei az egyszerűbb példák sorába tartoztak. Voltak azonban nagyobb szabású elgondolások is, ahol már nem egy-egy darab, hanem egész leletegyüttes komplex megformálására került sor játékos miniatűr formában. *Wolfgang Friedrich* képzeleti antikvitását néhány tégla- és cserépdarab, apró bronz- és terrakotta figura keltette életre; *Jan Norman* lófejű parasztjainak a színpadi makett naturális anyaghasználata adott hátborzongató szegénység-atmoszférát, középkori ízt; *Luigi Mainolfi* eszköze pedig mindössze egy vízzel teli, régies bronztál (keresztelőmedence, szenteltvíz-tartó?) és a beléje rakott, mállott kődarab volt, az elárasztott szülőfalu felidézésére.

Mások figyelme a színpadszerű, installációs makett helyett magára az emberre, a kontextusból kiszakított figurára irányult, no nem direkt módon, hanem inkább a behelyettesítés eszközével, antropomorf képzetek keltése révén. *Abraham-David Christian* egymásba ékelődő építészeti tagozatait, ezeket a fűrészelt és faragott gipszalakzatokat és *Dinu Câmpeanu* kis emelvényre állított betétes faidoljait egyaránt értelmezhettük az emberábrázolás közvetett, áttételes formájának, míg *Jürgen Brodwolf* összegörnyedt múmiaalakjai nyíltan, kendőzetlenül beszéltek az élet és halál furcsa mozdulatairól. A tárgyi forma azonban nem kívánt mindig ilyen beleérzést, hanem megmaradt annak, ami: fém és fa érdekes kombinációjának *(Franz Bernhard)* vagy a barkácsvilág rejtélyes építményeket, furcsa szerkezeteiket produkáló elvarázsolt megnyilvánulásának *(Jorge Luis Zarran)*.

Amikor az I. P. a hitélet minden formáját kipróbálta már, s mindegyikben csalódott, akkor még mindig van számára egy lehetőség: visszalépni a gyermeki világba. Ellenhatás ez a felnőttek társadalmának reguláira, sztereotípiáira, béklyóba zárt életére, s szembeszegülés a hagyományos művészi formákkal és anyagokkal, az elfogadott értékrenddel, a megmunkáltságra, a forma zártságára és szilárdságára vonatkozó követelményekkel. A lázadásnak ebben az euforikus állapotában az I. P. tudatosan vállalja az efemer anyagok csúnyaságát, a hevenyészettséget és megcsinálatlanságot, valamint a szín feltűnő alkalmazását, ami egy csapásra elkülöníti őt az európai szobrászat sokszázados monokrómiájától. *Mojca Smerdu* festett terrakotta alakzatai, *Kuzma Kovačič* kinagyolt, színezett fafigurái, *Aarne Jämsä* harsánykék és sárga önarcképe, *Erja Tielinen* jelzésszerű alakformálása a kezdetlegesnek ható megjelenés és a mesterségbeli rafinéria különböző arányú vegyítésével a gyermekrajz stílus plasztikai megfelelőjét állította elénk.

Ez a törekvés néhány művész kezében egyfajta újnaturalizmussá fejlődött, amely bátran vállalta az életképi jelenetek pongyolaságát, esetlenségét, a természeti kivágatszerűséget. *Mady Adrien* sokfigurás kompozíciói a kisplasztika legjobb hagyományainak szellemében, ízes mintázással örökítették meg a vernisszázs, a csoportképkészítés és a kávéházi terasz hangulatát; *Thomas Stimm* viszont a

5

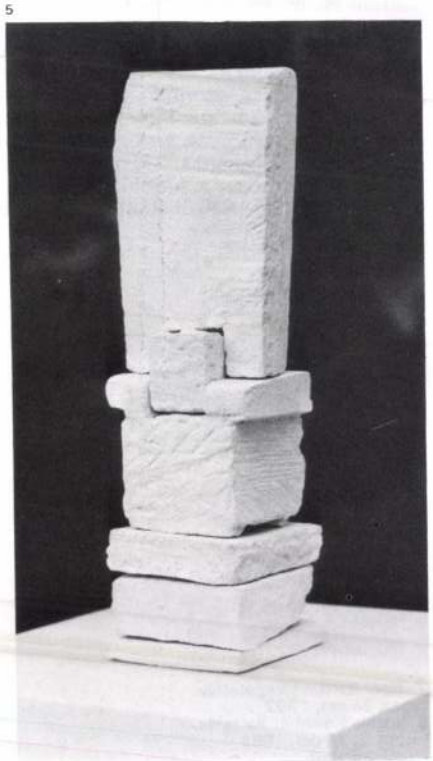

6

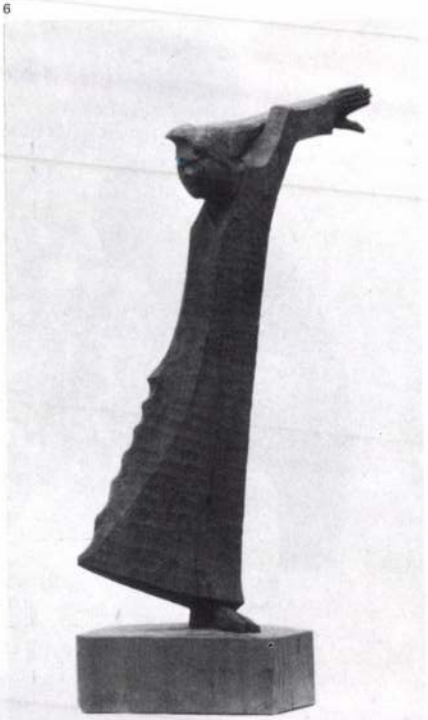

4 Thomas Stimm: Lobau,
mázas anyag, 50x45x17 cm, 1982
5 Abraham-David Christian: Al di la dell'esperienze, gipsz, 34 cm, 1981
6 Amemija Isszei: Ritmus,
fa, 65x22x15 cm, 1982

Nemzetközi Kisplasztikai Kiállítás

bad painting, a giccsutánzat eszközével élt fürdőző, napozó figuráinak plasztikai jelenetezésében. *Enrique Angulo Castro* erkélyes házhomlokzat-részletei a természeti látványt lenyomatszerűen érzékletes faktúrával toldották meg, s ettől a megoldástól már csak egy lépésre voltak azok az öntvények, amiket *Bakos Ildikó* és *Fusz György* mutatott be. Bakosnál a kivágás gesztusa hangsúlyozódott, a kiválasztott mozzanatok szinte már üres szépsége és tetszetőssége, Fusznál viszont az öntvény anyagi karaktere, a szándékolt nyerseség, a megformált és természetes állapotú részek ellentéte.

8

7

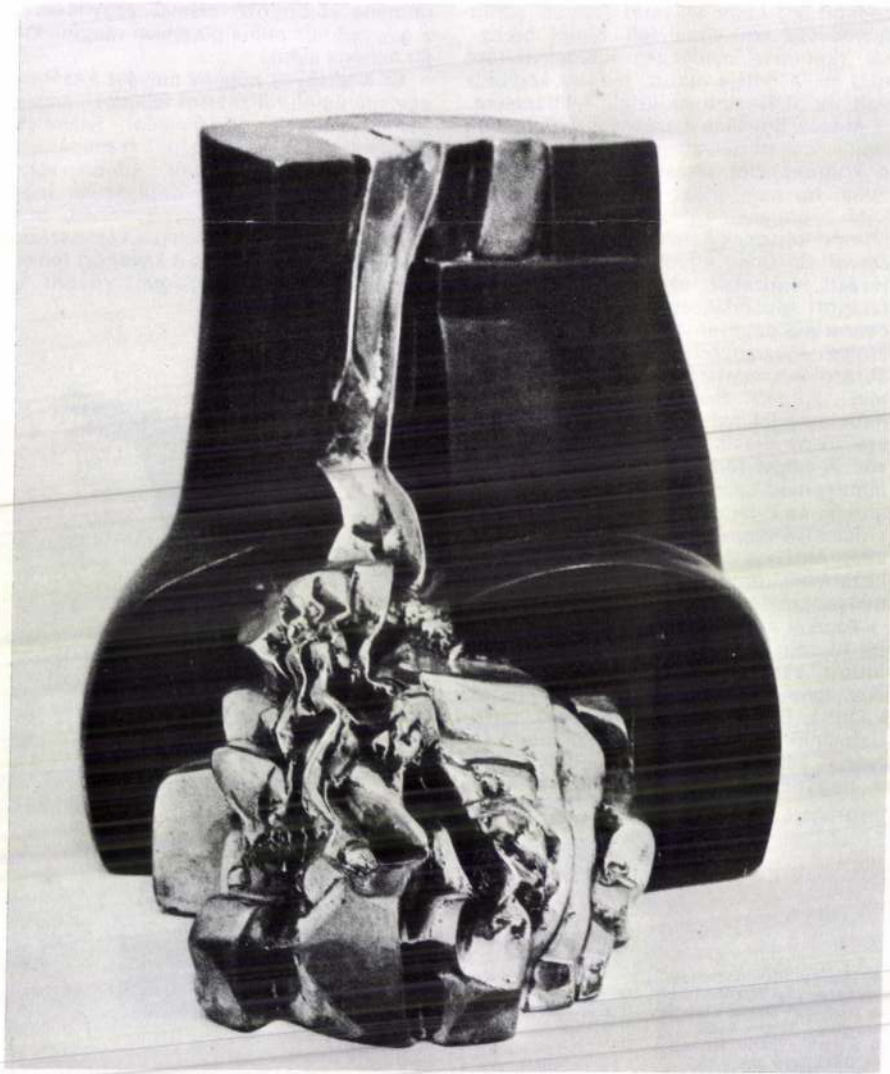

Érdekes leckét kaptunk itt a puszta lenyomatra való ráhagyatkozás, a mechanikus másolatkészítés lehetőségeiről és tehetetlenségéről, s csak fél fordulatot kellett tenni, hogy elénk táruljon mindezzel szemben az emberi kéz és szellem fölénye *Ellen Jacobsen* groteszk és megható, csúnya és átlelkesített mozzanatokat egyesítő műveiben.

Már a kiállításon is, de még inkább, amikor e sorokat írtam, kerülgetett a felismerés, hogy ezek az I. P.-k többnyire nem is azok, aminek mutatják magukat, hanem N. M.-ek, normális méretű szobrokat készítő nép. Voltaképpen csak azért jöttek Budapestre, hogy élvezzék vendégszeretetünket és hazavigyék a díjakat. Addig is azonban, amíg ellenpróbaként egy jövőbeni N. M. kiállítás teljesen meg nem győz erről, tartom magam elképzeléseimhez. Elvégre hipotézisek viszik előre a tudományt, s egy átfogó cikk nem nélkülözheti az átfogó terminológiát.

Nagy Zoltán

7 Tibor Bártfay: Vegetáció, bronz, 35 cm, 1982
8 Kuzma Kovačič: Betsaida, festett fa, 28 cm, 1983
(fotók Somfai)

Varga Imre hetvenöt éves

Az idei balatoni szezon kiemelkedő művészeti eseménye Varga Imre Kossuth- és Herder-díjas szobrászművész születésnapi tárlata a siófoki Kálmán Imre Múzeumban. Hetvenötödik születésnapján szülővárosa tiszteleg a mester előtt ezzel a kiállítással.

Az *Arany János* nagykőrösi emlékművéhez készült portrékon a költő és tanártársai elevenednek meg. Arany és *Szabó Károly, Szilágyi Sándor, Szász Károly, Varga János* arcmásai azt a szellemiséget idézik, amely évszázadokon át vezérelte a magyarságot.

Festményei, a *Madame Maintenon*, az *Angyali üdvözlet*, az *Akt* és a *Tűnt idő* című szobra, valamint kisplasztikái is helyet kaptak a tárlaton: olyan művek, melyeknek köztéri változatai, hazánk és a nagyvilág városait ékesítik. *(Szent István, Szent Erzsébet és Lajos, Raoul Wallenberg, Derkovits, II. Rákóczi Ferenc, Pénzváltó, Professzor, Zsuzsanna.)*

Varga Imre már tizenhárom éves korában szerepelt egy képével Párizsban. *„Mint megannyi más gyerek, én is faragtam vadgesztenyét. De sokáig nem gondoltam rá, hogy szobrász leszek."*

Középiskoláit a budai ciszterciekénél kezdte s a szombathelyi premontreiek gimnáziumában fejezte be. 1956-ban diplomázott *Pátzay Pál* és *Mikus Sándor* növendékeként. Mozgékony szelleme nem sokáig viselte el a magyar szobrászat dogmáit. Legtöbb köztéri szobra „faltörő kosként" szakította át a hagyományos megoldásokat. Első ilyen alkotása a krómacélból hegesztett, expresszív *Prometheusz* (1965). Ezt követték nagyhatású köztéri művei — *Táncsics, Radnóti, Professzor, Derkovits, Jákob harca* —, amelyek nemcsak szakítottak a külsőségesen patetikus emlékműszobrászattal, hanem egy új stílust is meghonosítottak e témakörben.

Személyesebb, érzékeny megmintázással készült művei komoly sikert hoztak számára. Kisplasztikáiban tovább tudta fokozni a bensőségességet is, az élmény felzaklató erejét is. Fanyar lírával és groteszk elemekkel átszőtt nyelvezete szimbolikus sűrítésű. A művészet és a közélet szoros összhangját igyekszik megvalósítani eredeti, szuverén módon. Magyarországi köztéri alkotásain kívül Franciaországban, Hollandiában, Belgiumban, Lengyelországban, Norvégiában, Németországban, Jemenben, Olaszországban is állnak szobrai.

Szent István és Mária, a Magyarok Nagyasszonya (1980); Varga Imre alkotásai a Vatikánban

Első egyéni kiállítását 1967-ben rendezte. 1972-es tihanyi kiállítása országszerte ismertté tette nevét. 1969-ben Munkácsy-díjat, 1973-ban Kossuth-díjat, 1975-ben érdemes-, 1979-ben kiváló művész-címet kapott. 1977-ben a főváros Pro Arte-díját, 1984-ben SZOT-díjat kapott. 1982-ben Herder-díjjal tüntették ki. 1990-ben a L'ordre des arts et des lettres parancsnoki fokozatát, 1995-ben az Olasz Köztársaság Lovagrendjét adományozták életművéért. Mintegy százharminchét szobrát állították fel közterekben, ebből harminckettőt külföldön. 1983 óta állandó gyűjteménye Óbudán, a Laktanya utca 7-ben látható. 1985-ben Siófok városa első díszpolgárává választotta. 1995-ben Somogy megye Művészeti Díját, majd 1998-ban, a Megyecímer adományozásának ötszázadik évfordulóján a Somogyért kitüntető díjat kapta. Szülővárosa erőforrása is. Ma is jelentős tervei vannak, kísérletezik, adni akar, s ebben kivételes szakmai tudása segíti.

A kiállítás november 30-áig tekinthető meg.

Matyikó Sebestyén József

Catholica 2000 KATOLIKUS UTAZÁSI IRODA

AJÁNLATAINK:

GYÓGYÜDÜLÉS A HOLT-TENGER PARTJÁN PSORIASISBAN SZENVEDŐ BETEGEKNEK
XI.12./14 éj 222.500.,-Ft
21 éj 310.900.,-Ft

KLASSZIKUS SZENTFÖLDI ZARÁNDOKLAT
XI.12-19. ..... 155.500.,-Ft
Félpanzióval, belépőkkel, biztosítással

ZARÁNDOKLAT RÓMÁBA
XI.23-29. ..... 74.900.,-Ft
Tranzitszállással, Rómában félpanzióval, biztosítással

ADVENT STEYERBEN ÉS LINZBEN
XII.12-14. ..... 34.900.,-Ft
Félpanzióval, belépőkkel, biztosítással

KLASSZIKUS SZENTFÖLDI ZARÁNDOKLAT KARÁCSONYKOR
XII.22-29. ..... 159.500.,-Ft
Félpanzióval, belépőkkel, biztosítással

KARÁCSONY BÉCSBEN ÉS SOPRONBAN
XII.23-25. ..... 14.900.,-Ft
Félpanzióval, belépőkkel, biztosítással

Repülőjegy-értékesítés minden relációban!

Jelentkezés: 1053 Budapest, Ferenciek tere 7—8. (Kárpátia-udvar)
Hétfő—csütörtök 9—16.30 között, pénteken 9—15.30-ig.
Tel.: 266-3910, 266-3911; fax: 266-3921

A Farkasréti temető fő szemben, a *Mindenszentek* templomában Apor Vilmos vértanú püspök urnatemető-kápolna megépült. **Halottak napjára** és **a templom búcsújára** készülve október és november hónap folyamán a díszurnafal fülkéi, a kiemelt és a családi sírhelyek **20%**, a nem kiemelt helyek pedig **10% kedvezménnyel** válthatók meg.

További információ és j

Farkasréti Mindenszent
1124 Bp., Hegyalja út 139.,
szerda: 9^{00} – 13^{00}, $16^{}$
vasárnap: 10^{00} –

Kevesebbet fizet, mint amennyit megt

Válasszon legalább öt könyvet, **s takarítson meg minél töb**

Minden könyv csak 100 Ft-ba kerül, ha legalább öt kötetet vála
A teljes kínálat **16 könyvből** áll. Érdeklődjön telefonon!
Lehet egyféléből több példány is.
Mi fizetjük Ön helyett a postaköltséget is, így annyiszor 100 Ft-ot ahány könyvet választ!

Regőczi István: Keresztút Mindszenty József bíborossal ❖ (126 Ft)

Bölcsen, szelíden, vidáman ❖ Waigand József lelkipásztor emlékkötete; visszaemlékezések és szemelvények írásaiból (220 Ft)

Veletek sírok, hogy velem örüljetek ❖ Mácz István; 14 levél szól gyászolókhoz, vigaszul — és egyéb féleleműző elmélkedések (298 Ft)

Nyugtalan szív ❖ M. Cullen ágostonrendi atya „újramondja" Szent Ágoston Vallomásait (128 Ft)

Szavalókönyv II. III. IV. ❖ Versek, színdarabok óvodásoknak, iskolásoknak (köt

Az én igám ❖ Egészen különleg úti elmélkedések (298 Ft)

A katolicizmus ❖ Színes képes (222 Ft)

Önátadásunk Istennek ❖ A főbl szek: „Krisztus él bennem" A S Isten terve rólam (381 Ft)

Az ünneplés művészete ❖ Hog massá és boldoggá az ünnepek (185 Ft)

Szent Gellért Könyvesbolt
1053 Budapest, Kossuth L. u. 1., Telefon: 3

TÉVÉ- ÉS RÁDIÓMŰSOR-AJÁNLA

Állandó katolikus tévé- és rádióműsorok

Hétfő, 18.00 óra (MTV 1): **Engedjétek hozzám...!** (A hitről gyermekeknek)
Kedd, 13.30 óra (Kossuth rádió, középhullám és URH): **Tanúim lesztek!** (A római katolikus egyház félórája)
Kedd, 17.05 óra (MTV 1): **Katolikus krónika**

„Nagy hálát adjunk" gy dallamára
13.30 (Kossuth rádió) **Dicsérjé** református egyház félóráj
15.40 (Bartók rádió) **Hitélet és**
23.20 (Duna TV) **Színről színr mannal** (Svéd portréfilm,

OKTÓBER 29., CSÜTÖRTÖK
13.20 (Kossuth rádió) **Népéneke**
16.05 (Duna TV) **Katolikus tem**

Megmozgatta az országot az évszázad napfogyatkozása

„Földiekkel játszó égi tünemény”

Kedd este a becslések szerint már 350 ezer vendége volt Siófoknak. A város 80 ezer szállóhelye már a hét elején megtelt, a napfogyatkozás-nézőbe érkezőknek így csak a strandokon és a parkokban jutott fekhely. Szerdára virradóra négyezren a szabadban, hétszázan a vasútállomáson és az aluljáróban háltak.

Délelőtt 11 óráig rengeteg utas szállt ki a fővárosból érkező különvonatokból, Kiliti sportrepülőterén pedig több mint negyven gép, köztük egy második világháborús repülőcsoda landolt. A napfogyatkozás vészhelyzetkezelő központjában harmincnégyen serénykedtek, de talpon volt a vásártéri rendőrparancsnokság és a járőrözők, motorosok és lovas rendőrök szolgálata is.

A nap fél tizenkettőkor kezdődött karcsúsodni Siófok fölött, és mert a közvilágítást a városban kikapcsolták, 12 óra 49 perc 8 másocperckor borult teljes sötétségbe az üdülőváros. A nap 12 óra 51 perc 30 másodperckor kezdett előbújni, ekkor szólalt meg a kiliti vásártéren a Naphimnusz, s sámándobok hangja „űzte el” a sötétséget.

A város úgy döntött: a hátizsákos turisták ezreinek felajánlják éjszakai szálláshelyül a városközponttól négy kilométerre lévő, üresen álló Gamászakempinget. *Szélyes* Miklós jegyző lapunknak elmondta: kedd éjszaka a „csillagszállót” választó fiatalok kulturáltan viselkedtek, és annyi rendbontás sem történt, mint egy pénteki diszkóest során.

– Elássuk a kiliti vásártéren a sikeres napfogyatkozás-ünnep írásos tapasztalatait. Mi elődeinktől nem tudtunk meg semmit, ezért azt szeretnénk, ha a 2081-es, legközelebbi magyarországi napfogyatkozáskor a szervezők tanulnának a tapasztalatainkból – mondta lapunknak *Balázs* Árpád, Siófok polgármestere. **(gulyás)**

Kocsilopások két perc alatt

Tihanyban az előző esti zivatar alatt vízzel megtelt útszéli árkok környékén számtalan sátor és vadkempingező autós jelezte, hogy a szemesebbek már egy nappal korábban letáboroztak. A Pannon GSM különvonatával érkező nyolcszáz vendég mindenesetre éppen időben megérkezett a vízparti üdülőbe. A „VIP-napfogyatkozás” ellenére a vendégek óvatosak voltak, mert a rendőrség előre figyelmeztetett: ha a világvége nem is, a zsebesek ideje biztosan eljön. Az értékmegőrző sátor hamar megtelt, jelezve: a sötétség alatt a válogatott közönség sem jelent garanciát. Az óvatosság nem volt alaptalan: a tihanyi szállodasoron 12 autót loptak el a teljes napfogyatkozás perceiben… **(v. f.)**

Orbán Viktor a Balatonon

Délelőtt 10 órakor az Európa Szálló hajókikötőjében szállt ki a vízi rendészet motorosából Orbán Viktor miniszterelnök és családja. A kormányfő Siófok polgármesterének meghívására *Varga* Imre szobrászművészt, a város díszpolgárát kereste fel villájában. A kormányfő lapunk kérdésére válaszolva elmondta: „Nem tudom, üzen-e nekünk valamit a kozmosz, abban viszont reménykedem, hogy a napfogyatkozással lezárul az a szerencsétlen természeti eseménysor, a bel- és árvíz, eső- és jégverés, amely csaknem egy éve sújt bennünket.” **(g. j. a.)**

Felhőmustra a budai Várban

Fél egykor csak egy japán turistacsoport sétálgat úgy a budai várban, mintha nem csak egy fontos esemény beköszöntéig ütné el az időt. A többiek a napfogyatkozást néznék – már ha látszana belőle valami a felhőréteg mögül. Egyelőre semmi nem látható, de az összegyűltek nem zavartatják magukat, néhányan mobiltelefonálnak, egy nő arab útikönyvet lapozgat, a többség azonban fel-felrakja a védőszemüveget, hogy felpillantson.

A külföldiek védőeszköz nélkül vagy egyszerű napszemüvegben tekintgetnek fölfelé. Védőszemüvegben nem látszik semmi – mondja egy fiatalember. – Így viszont prímán lehet követni az eseményeket – szól egy idősebb férfi széles, divatjamúlt napszemüveggel az acán. – Aztán majd azt látja, Béla bá', hogy nem lát – érkezik a válasz… Általános iskolás osztály sorakozik mögéje, a tanárnő ellentmondást nem tűrően instruálja a diákokat a védőszemüveg felvételére, majd a föld felé fordíttatja a tekinteteket.

Háromnegyed egy. A tömeg gyűlik, a felhő nem mozdul, egy kiskamasz jobb híján a védőszemüveget kezdi fitymálni. – Csak tudnám, minek fizettünk érte… – Azért, Petikém, mert a következőnél már nem fogsz élni – világosítja fel röviden a nagymamája. Tizenkettő negyvenhétkor a felhő egyik foszlánya arrébb siklik. – Most nézz! Most nézz! – sivítja a tanárnő, valamennyi fej felemelkedik, s egy másodpercre előbukkan a nap, amint millimétervékonynak tűnő, haragosfehér sziluettet von a hold köré, majd újra eltűnik.

Kora estére emlékeztető fényviszonyok köszöntenek be, az ég tovább sötétül, amikor a tömeg áhíthatos szemlélődésbe merülne, bekapcsolódik a közvilágítás, s oda a pillanatnyi meghittség. Egy óra előtt néhány perccel oszlani kezd a sötétség, a közvilágítás kikapcsol, a felhők maradnak. – Ahhoz képest, hogy mekkora hírverést csaptak neki, nem volt valami nagy szám. Legalább egy kis mennydörgés vagy vihar lett volna… – értékel morcosan egy langaléta srác. Néhány perc múlva eloszlanak a felhők, és a dagadó nap teljes egészében láthatóvá válik. Addigra azonban már alig érdekel valakit. **(r. h.)**

Csillagászok találkozója Szegeden

Szegedre csaknem 200 ezren érkeztek, s volt olyan otthon, ahol két szobára tucatnyi vendég jutott. A két legelegánsabb szálló zsúfolásig megtelt külföldiekkel. Néhány angol és amerikai turista azonban még kedd éjszaka felhívta a meteorológiai intézetet, s mivel azt jelentették, szerdára felhőtakaró várható, útra keltek Bukarestbe. A rossz idő nem riasztotta el viszont a kíváncsiskodókat, akik már reggel elindultak az újszegedi csillagvizsgálóhoz. Az intézet azonban bezárta kapuit a laikusok előtt, mert csak tudósokat fogadott – főként amerikai, japán, olasz, portugál, cseh és német csillagászok érkeztek. A csillagvizsgáló vezetője, *Szathmáry* Károly közölte: a negyven centiméter átmérőjű tükrös távcsővel olyan mérést végeztek, ami alapjául szolgálhat egy nemzetközi szintű tudományos dolgozatnak.

Szegeden a naptakarás körülbelül fél 12-kor kezdődött. Ekkorra már csaknem százezer ember szállta meg a belváros több kilométeres szakaszán a Tisza két partját. A sötétedés 12 óra 50 perckor kezdődött, és három perccel később esti sötétség borult a városra. A közvilágítást nem kapcsolták be, így élvezhető volt a jelenség, a hőmérséklet pedig mindössze három–öt fokkal hűlt le.

A szegedi állatkertet is ellepték a tudományos megfigyelők, és sok száz laikus vette körül a vadak ketreceit. Az etológusok főleg a gibbonmajom viselkedését tanulmányozták, ám azok csendben tűrték a nap eltűntét. A jelenség alatt a délamerikai tevefélék megmeredtek és az égre bámultak, a flamingók elaludtak, s a legtöbb állat nyugtalan lett, de magatartásuk nem változott lényegesen. A szegedi nőiklinikán a napfogyatkozás idején nem volt szülés az intézetben.

*

Székesfehérváron olyan vendég is akadt, aki Ferihegyről taxival autózott le a természeti tünemény kedvéért. A Terkán Lajos Bemutató Csillagvizsgáló kupolájában *Hudoba* György igazgató és a fiatal csillagászok, fizikusok a jelenség előtti órában igyekeztek beállítani a mérőműszereket a fény- és hőmérsékletváltozások lejegyzéséhez. Az igazgató elmondta: a fizikusok elméleteket dolgoznak ki a nap még mindig rejtélyes működéséről, a tapasztalt jelenségek pedig vagy igazolják téziseiket, vagy nem. Fejérben begyűjtik az agárdi madárvártán megfigyelt madarak viselkedéséről feljegyzett változásokat, csakúgy, mint a méhészekét, a lovászokét, s néhány helyütt a háziállatok gazdáiét. Székesfehérváron a napfogyatkozás előtt jószerivel megállt minden mozgás, elcsitultak a zajok, a madarak a fák ágai közé bújtak. A Fejér megyei Dádpusztán egy német vállalkozó szervezte meg a természetimádók nemzetközi találkozóját, ahová 15 országból 20 ezren meg is érkeztek. **(halász–zsohár)**

A budapestiek csalódottan kémlelték az eget HAVRAN ZOLTÁN FELVÉTELE

Sok helyen felhő takarta el a látványt MTI-FOTÓK

Japán vendégek Sopronban

Reggel kilenc óra körül kezdett szakadozni a felhőzet Sopronban. A szél elkergette a felhőket, és tíz óra előtt néhány perccel sütni kezdett a nap. Sokan csak ekkor szerezték be védőszemüvegüket, de néhány ezzel foglalkozó üzlet már bezárt; az Okulár Optika ajtaján ez a felirat fogadta a késlekedőket: „Augusztus 11-én fél 11-től fél 3-ig zárva”. A napfogyatkozás előtti órákban a városban megélénkült a forgalom, magyar és német szótól voltak hangosak az utcák és a vendéglátóhelyek.

A szállodákban és a panziókban az összes hely elkelt; akadt olyan japán vendég, aki már két hónappal ezelőtt lekötötte magának az időpontot. Az esemény kezdete előtt fél órával több százan várakoztak a főtér kockakövein, a napfogyatkozás idejére azonban csak a sajtó munkatársait engedték fel a tűztorony kilátójára. A város felett húzódó Lövérek szinte teljes sötétségbe burkolódzott, keleten pedig a hajnalhoz hasonlóan vöröses volt az ég alja. A városban kigyúltak a fények és leállt a forgalom, a főtérről pedig ujjongás hallattszott.

*

Szinte felhőtlen égbolton csodálhatták meg az égi tüneményt a Dunaföldvár–Kalocsa közötti sávban az érdeklődők. A legnépesebb ezen a vidéken a teljes fogyatkozás középvonalában elhelyezkedő Szelidi-tó környéke volt. Az élményt fokozta, hogy a teljes takaráskor majdnem pontosan delelőn állt a nap. **(botlik–nyiri)**

*

A vasi megyeszékhelyen szikrázó napsütésben várakozhattak a „napvadászok”. Több tízezer turista fordult meg a nap folyamán Szombathelyen. A megye legtöbb ipari üzemében, például a szentgotthárdi Opel gyárban is megnézhették a napfogyatkozást az alkalmazottak. Negyed egytől negyed kettőig leállították a gépeket. A MÁV szombathelyi területi igazgatóságához tartozó vonalakon 120–150 százalékos kihasználtsággal közlekedtek a vonatok – tájékoztatta az MTI-t *Hegedűs* László, a személyszállítási osztály előadója. A Budapestről hat óra öt perckor induló gyorsvonatról Veszprémben sokan leszálltak, de a szerelvény többi kocsija még így is zsúfoltan indult Szombathely felé. A Szombathelyről 18 óra öt perckor Budapestre induló InterCity járatra már elővételben minden helyjegy elkelt.

Megrohant szerelvények

Déli pályaudvar, reggel hét óra. Már a metróban is alig lehet haladni, izgatott gyermekeket vezető apák, hálózsákkal, hátizsákkal megpakolt fiatalok araszolnak fölfelé a mozgólépcsőn. A váró megtelt, aki nem áll sorba, a padokon üldögél; a terem közepén, maguk köré halmozott cuccaik között két fiatalember szunyókál a földön: ők már hosszabb ideje időznek itt. A huszon-egynéhány pénztárból kilenc üzemel, és még két információs ablak, a sor lassan mozdul, mindenkit feszít a türelmetlenség, lemaradunk a vonatról, gyerünk már, gyorsabban!

A tapolcai vonatokra képtelenség feljutni, még a postavagon is megtelt, a tömeg a peronra szorult, az emberek az ajtóknak vetett háttal várakoznak az indulásra, hiába rángatják lentről a kilincset, meg sem mozdulnak, igaz, nem is tudnának. Az indulatok alatt magasra csapnak, mindhiába: aki lent van, lent is marad. A vágányok közötti „járdaszigeteken” tömött fürtökben állnak az emberek; a tapolcai járat megtelt, irány a siófoki, hátha. De hiába, ott sincs hely. Állítólag a fonyódi sebes mindjárt indul. De honnan? Még be sem állt. A kalauzok is tanácstalanok, amikor az ötödik vágányra lassan befarol egy hosszú szerelvény: az lesz az! A hangszóró ugyan többször is eldarálja, hogy „Ne próbáljanak felszállni a mozgó vonatra, mert balesetveszélyes lehet, várják meg, míg a szerelvény megáll”, ám az emberek megrohanják a vonatot, s mire megáll, szinte nincs is szabad hely rajta. Aztán beáll a metesítő járat is, az ég tisztul, a tömeg sűrűsödik, a feszültség nem csökken… **(r. h.)**

A természeti jelenség természetes emberi reakciókat is kiváltott

Orbán Viktor a magyar változásokról

„Élni kell a szabadsággal”

Terjedelmes interjút közölt *Orbán* Viktor miniszterelnökkel, a Wprost lengyel társadalmi és politikai hetilap.

A magyar kormányfő három területet jelölt meg, amelyeken véleménye szerint az elmúlt egy évben történelmi változások mentek végbe hazánkban: a családtámogatási rendszer megerősítésében, a kis- és középvállalkozások súlyának növelésében, valamint a közbiztonság javításában és a bűnözés elleni harcban. Ám míg az első területet, a családok támogatásának erősítését egyértelmű sikerként könyvelte el, megjegyezte, hogy a magyar vállalkozások helyzetének megszilárdításához még sok erőfeszítésre lesz szükség. A bűnözésről szólva kiemelte, hogy a bűncselekmények száma az elmúlt esztendőben 20 százalékkal csökkent, ezen belül az autólopásoké 30 százalékkal.

A rendszerváltás kezdeti időszakát a jelennel összevetve Orbán Viktor leszögezte, hogy ma már nem a szabadság megszerzéséről van szó, hanem arról, hogyan éljünk vele.

Az európai integrációról szólva a magyar miniszterelnök hangsúlyozta: lassan szükség volna arra, hogy a tagok közé meghívott közép-európai országok bekapcsolódjanak az Európai Unió belső problémáiról folyó vitákba, és részt vegyenek azok megoldásában. Reményének adott hangot, hogy 2000 szeptemberéig a magyar kormánynak sikerül lezárnia a csatlakozási tárgyalásokat. És hozzá lehet fogni az egész csomag áttekintéséhez.

A visegrádi országok igyekeznek szoros kapcsolatokat fenntartani a csatlakozási folyamatban. Hozzátette, sok a nem hivatalos konzultáció, amelyek során tájékoztatják egymást az egyes részproblémákkal kapcsolatos álláspontjukról. Ebben az összefüggésben kiemelte, hogy Marian *Krzaklewski*, a lengyel Szolidaritás Választási Akció (AWS) elnöke kezdeményezésére a visegrádi országok jobbközép pártjainak és kormányainak képviselői szeptemberben Lengyelországban találkoznak.

A közép-európai együttműködés problémáiról szólva elismerte, hogy a CEFTA keretében valóban komoly viták voltak a lengyel féllel, elsősorban a vámok körül. Ezek fő oka a magyar miniszterelnök szerint abban keresendő, hogy van ugyan megállapodás a mezőgazdasági termékek szabad kereskedelméről, de nincs egységes mezőgazdasági politika.

Balkáni dilemmák a torontói találkozó előtt

Drágák a NATO-műveletek

BRÜSSZEL – „Kezd számítani a pénz” ismerte el egy tagországbeli diplomata annak jellemzésére, hogy a NATO-országok miként veszik ki részüket a különböző szövetségi missziókból. Belgium a hét elején jelentette be, hogy kivonja 700 fős kontingensét Boszniából, és a jövőben csak a koszovói műveletre összpontosít. Tavaly 1,6 milliárd belga frankba (közel tízmilliárd forintba) került Belgiumnak a boszniai SFOR-hozzájárulás. De leépítésre készül Nagy-Britannia, és sok más tagország is, miként a NATO katonai vezetése is javában dolgozik a 31 ezer fős SFOR létszámának jelentős kurtítását célzó terveken.

Szövetségi illetékesek emlékeztetnek arra, hogy jelenleg négy NATO-misszió zajlik a Balkánon: Bosznia és Koszovó mellett jelentős méretű egységek működnek Albániában és Macedóniában is. A KFOR-létszám (mintegy ötvenezer fő) teljessé válása után a térségben állomásozó NATO-katonák száma közel százezerre rúgna. Mindez hatalmas teher – minden ország maga kell, hogy finanszírozza csapatait –, amit egyre többen megéreznek, és aminek nyomán több területen is változás várható a NATO külső szerepvállalásában.

Az egyik a boszniai misszió már említett szolidabbá tétele. A tervek szerint az SFOR-nál a létszám felére, kétharmadára csökkentése várható. Bonyolultabb a négy balkáni misszió párhuzamosságainak a lefaragása, és végül egyetlen délkelet-európai műveletbe történő integrálásuk. Egy ilyen lépés meglévő parancsnoki posztok, törzsek megszüntetését, legjobb esetben is összevonását vonná maga után, ami nyilván konkrét érdekeket sérthet. Emellett számolni kell jogi problémákkal is: míg az SFOR és a KFOR működésére ENSZ-határozat vonatkozik, addig a másik két missziót a NATO kétoldalú egyezmények alapján folytatja. Ezek egységes alapra hozása vélhetően még további egyeztetéseket igényel majd.

Tekintettel a kövéredő számlákra, s ésszerűségi megfontolásokra, bizonyos, hogy e kérdések kiemelt helyen szerepelnek majd a védelmi miniszterek szeptemberi, torontói találkozóján. **(fóris)**

Koszovóban egymást érik az áldozatokat követelő incidensek

Az egyházi vezetők Milosevics ellen

ÚJVIDÉK – A szerb pravoszláv egyház püspökei felszólították Szlobodan *Milosevics* jugoszláv és Milan *Milutinovics* szerb elnököt, hogy mondjanak le. Ha valóban nem akarják országukat és népüket saját túszukká tenni, s a biztos romlásba vezetni, tegyék lehetővé másoknak, hogy kivezessék a népet a zsákutcából, ahová ők maguk juttatták, áll szó szerint a felhívásban.

A püspöki kar határozatát kedd este ismertette Artemije *Vladika* a nisi független televízióban, szerdán pedig hivatalosan is közzétették. Az egyház ismételten kinyilvánította, hogy támogatja a demokratikus erőket, magáévá teszi követeléseiket, hogy mielőbb fogjanak hozzá a gyökeres társadalmi reformokhoz, alakítsanak átmeneti kormányt és készítsék elő mihamarabb az idő előtti választásokat. Az aggódás hangján szólított fel, hogy az elkerülhetetlen változtatásokat kizárólag békés és demokratikus úton hajtsák végre. A pravoszláv egyház szent szinódusa nemrégiben már lemondásra szólította fel Milosevicset. Az utóbbi hónapok sem változtatták meg az egyházi méltóságok véleményét, sőt: most azok a püspökök is a jugoszláv elnök távozását sürgetik, akiket korábban rendszerpártiaknak tartottak. A felhívásnak a KFOR-hoz is van üzenete: állítsák meg már egyszer a terror és az etnikai tisztogatást. Ha az előző koszovói gonosztettekért a jugoszláv hatóságok voltak a felelősek, akkor a mostaniért a nemzetközi erők, amelyek átvették a hatalmat és egyben a felelősséget is, figyelmeztet a felhívás.

Koszovóban a helyzet változatlan. Újabb incidensek újabb áldozatokkal. Kosovska Mitrovicában albán fiatalok csoportjai tovább provokálják a francia KFOR-osokat, akik a kőzáport, és a szidalmakat is kénytelenek elviselni. A több napja tartó „közelharc” ellenére sem engedik át őket a város északi, szerbek lakta negyedébe. Mind hangosabbak a követelések, hogy a KFOR lépjen fel keményebben, tegyen rendet Koszovóban, azt pedig az UCK teljes leszerelésével kezdje. Veton *Surroi*, a koszovói átmeneti tanács tagja szerint szavatolni kell a polgárok egyéni jogait, hogy mindenki biztonságban érezhesse magát, távlatokat lásson maga és családja előtt, s hogy létrejöjjenek a feltételek valamennyi menekült hazatéréséhez.

Elfogadja-e Belgrád a podgoricai platformot, amely új alapokra kívánja helyezni a két köztársaság kapcsolatát a jugoszláv föderációban? Szlobodan *Vucsetics*, az alkotmánybíróság tagja szerint Milosevics elveti a kezdeményezést, de ki fogja használni pozícióinak erősítésére. Az az igazság, hogy magában a kormányban is vita dúl, hogyan reagáljanak. Seseljék nem titkolják véleményüket. Keményen le kell csapni a szakadár Djukanovicsékre. A szocialisták a „kerülő utat” választanák, hogy megtartsák Montenegrót és megőrizzék Jugoszláviát. Nem tudni azonban, mit tesznek, ha Crna Gorában kiírnák a referendumot az elszakadásról. Mindenesetre Belgrádot nem éri készületlenül egyik lehetőség sem. Közben új parancsnokot neveztek ki a podgoricai hadtest élére Szpaszoje *Djurovics* vezérőrnagy személyében. Elődjét, Szavo *Obradovics* altábornagyot nyugdíjazták. **(sebestyén)**

Szócsata az albán lakosság és a francia katonák között REUTERS-FOTÓ

*

A svájci kormány szerdán beszüntette a koszovói menekültek ideiglenes befogadásának lehetőségét és bejelentette: azoknak a menekülteknek, akik Svájcban vannak, legkésőbb 2000 májusáig el kell hagyniuk az ország területét. Svájc ötvenezer menekültet fogadott be az országba, Németország után Európában a legtöbbet, emlékeztet az AP. A koszovói menekültek közül egyesek már a múlt hónapban visszatértek a jugoszláviai tartományba. A svájci kormány mindazoknak a menekülteknek, akik az év végéig elhagyják az országot, 2000 svájci frankot ad, a gyerekek az összeg felét kapják.

Rakétakísérletet fontolgat Phenjan?

Észak-Korea befejezte új, nagy hatótávolságú ballisztikus rakétájának építését és azt mérlegeli: végrehajtson-e rakétakísérletet – közölte az MTI szerint szerdán a dél-koreai hírszerzés vezetője.

Az új Taepodong–II rakéta hatótávolsága 6700 kilométer, így Alaszkát és Hawaiit is el tudná érni. A dél-koreai illetékes szerint Észak-Koreának még legalább három-négy hétre van szüksége ahhoz, hogy az ország északkeleti partvidékén fekvő támaszpontra szállítsák a rakétát.

Damaszkusz megvárja Albright látogatását

Szíria nem tárgyal közvetlenül Izraellel

Damaszkusz szerdán visszautasította Dávid *Lévi* izraeli külügyminiszternek a közvetlen tárgyalásokat javasló kezdeményezését, felhívását. Szíria ugyanis előbb megvárja *Albright* amerikai külügyminiszter látogatását. A SANA szíriai hírügynökség igazgatója, Fajez *Szajegh* az asz-Szaura című hivatalos napilapban megjelent cikkében megerősítette: Damaszkusz *elutasítja* a titkos tárgyalások gondolatát, azt, hogy ezeken készítsék elő a csúcstalálkozót *Asszad* szír elnök és *Barak* izraeli miniszterelnök között. Az igazgató írása Szíria hivatalos véleményének számít, írta az AFP-t idézve az MTI.

Albright eredetileg augusztus közepén látogatott volna a Közel-Keletre, de az utat izraeli kérésre a hónap végére vagy szeptember elejére halasztották. A halasztás nagy csalódást okozott Damaszkuszban.

Az állami tulajdonban lévő Tisrin lap szerdai számában megvádolta Lévit: azt akarja, hogy Szíria feltételek nélkül kezdjen el tárgyalni Izraellel. Az előző izraeli kormányfő, Benjamin *Netanjahu* is ezt akarta – írta a Tisrin az AP szerint. A lap ismét leszögezte Damaszkusz nevében, hogy a tárgyalásoknak onnét kell folytatódniuk, ahol megszakadtak, e feltételtől Szíria nem tágít.

Clinton–Barak telefonmegbeszélése

Clinton amerikai elnök és Barak izraeli miniszterelnök szerdán telefonon megbeszélést folytatott – közölte David Leavy, a fehér házi nemzetbiztonsági tanács szóvivője. Áttekintették a palesztinokkal, a Szíriával, illetve a Libanonnal rendezendő izraeli viszonyt. Albright, amerikai külügyminiszter útját izraeli kérésre szeptember elejére halasztották, hogy Barak időt nyerjen azon ígéretének beváltása érdekében, amely szerint végre fogja hajtani a tavaly októberben a Maryland állambeli Wye konferenciaközpontban Netanjahu akkori izraeli kormányfő és Jasszer Arafat között létrejött megállapodást.

Erősödő pekingi nyomás Tajpejre

Katonai készültség Kínában

Kína készültségbe helyezte a Tajvani-szoros térségében haditengerészeti és légierőit, hogy így fokozza a nyomást Tajvan nacionalista vezetésére – jelentették a szerdai hongkongi lapok.

A Hongkong Economic Times szerint a kínai vezetés újabb vadászgépeket és bombázókat telepített a partvidékre, közöttük 27 darab szovjet gyártmányú SZU–27-est. Emellett hadihajókat, így tengeralattjárókat is küldött a térségbe. Az újság katonai szakértőket idézett, akik szerint a következő szakasz a fegyveres erők mozgósítása lehet, majd pedig augusztus végén egy hadgyakorlat beindítása.

Egy másik hongkongi lap, a South China Morning Post egy pekingi forrásra hivatkozva azt jelentette, hogy a kínai vezetés köreiben egyik lehetőségként felmerült egy kis, a tajvani kormányzat által ellenőrzött sziget elfoglalása. A lap szerint Pekingben vita folyt a vezetés mérsékelt és keményvonalas szárnyának tagjai között, egy ilyen akció időpontjáról és méreteiről. Mint az AFP emlékeztet rá, a kínai vezetés mind erősebb nyomást gyakorol Tajpejre azóta, amióta a sziget elnöke július elején két egyenrangú állam kapcsolataként írta le Kína és Tajvan viszonyát – amit Pekingben az elszakadási törekvések újabb jeleként értékeltek.

Ugyanakkor egy kínai újság, a China Business Times News Weekly arról cikkezett, hogy ha háború törne ki Kína és Tajvan között, akkor a sziget 400 ezer fős hadserege legfeljebb öt napig tarthatná magát.

KÜLFÖLD

ELHUNYT Ernesto Melo Antunes tábornok, a portugál szekfűk forradalmának ideológiai vezére hatvanhat éves korában. Melo Antunes a Fegyveres Erők Mozgalmának tagjaként részt vett az 1974. április 25-én végrehajtott katonai puccsban, amely véget vetett Antonio Salazar majd Marcello Caetano több mint negyven évig tartó önkényuralmi rendszerének Portugáliában.

BŰNVÁDI ELJÁRÁST kezdeményezett a román legfelsőbb bíróság mellett működő ügyészség a Nagy-Románia Párt elnöke ellen. Corneliu Vadim Tudor szenátort a hatóságok megsértésével és hamis értesülések terjesztésével gyanúsítják.

ÉLETÉT VESZTETTE legalább kilenc rendőr egy merényletben Srí Lanka keleti részén, Batticaloa városnál, közölték colombói katonai források. A robbantásnak, amelynek elkövetésével a Tamil Eelam Felszabadító Tigrisei nevű szeparatista szervezetet gyanúsítják a hatóságok, harminc sebesültje is van.

MUZULMÁN LÁZADÓK négy támadást hajtottak végre az elmúlt két napban Algéria északi részén a kormánykatonák ellen. A támadásokban tíz katona meghalt és 19 megsebesült.

AZ E HETI FŐNYEREMÉNYEK

LOTTÓ 666 MILLIÓ FT

HATOSLOTTÓ 77 MILLIÓ FT

JOKER 20 MILLIÓ FT

Milliomos lehet bármelyik napon, ha 1999. október 2-ig legalább 400 Ft-ért játszik ötöslottót, mert ezzel automatikusan részt vesz a Szerencsejáték Rt. MINDENNAP EGY MILLIOMOS sorsolásán.

TUDOMÁNYOS KÖNYVKIADÁS ÉS -TERJESZTÉS MAGYARORSZÁGON

Balassi Kiadó

A Balassi Kiadó 1991-ben alakult, és az eltelt idő alatt a magyar tudományos könyvkiadás egyik meghatározó szellemi műhelyévé vált. Kiadványainak többségét a magyar, ill. magyar vonatkozású irodalom- és művelődéstörténeti források, kritikai kiadások, egyetemi segédkönyvek alkotják. A szaktudományok művelői mellett a szélesebb olvasóközönség érdeklődésére is számot tarthatnak a Régi Magyar Könyvtár kötetei vagy a Bibliotheca Hungarica Antiqua sorozatban megjelenő hasonmás kiadások. A Balassi Kiadó jóvoltából folytatódnak az olyan nagy múltú sorozatok, mint a Humanizmus és reformáció, a Kortársaink, A Magyar Népzene Tára, a Zrínyi-könyvtár, s újabbak is indultak, mint a Honfoglalásról sok szemmel, a Tartóshullám vagy a kétnyelvű Kínai-magyar könyvek. A latin, német, angol, olasz és francia nyelvű tanulmánykötetek, illetve kritikai kiadások ma már a legtöbb nyugat-európai és amerikai egyetem könyvtárában megtalálhatók. A kiadó szellemiségét tükröző, gazdag magyar és idegen nyelvű választékot kínál a Balassi Könyvesbolt, közel a Margit híd budai hídfőjéhez, a Margit utca elején. Az immár Budapest egyik szellemi centrumának tekinthető helyiségben havonta újabb tárlat nyílik.

A Balassi Kiadó könyvesboltjában (Bp. II., Margit u.) megvásárolható könyvek:

Szádeczky-Kardoss Samu: Az avar történelem forrásai – 2500,— Ft

Rédei Károly: Az uráli őstörténet és alapnyelv kérdései – 1200,– Ft

Vida Tivadar: Die Awarenzeitliche Keramik I. – 3800,– Ft

Bartos Huba-Hamar Imre: Kínai–magyar szótár – 3000,– Ft

Magyar anarchizmus 1884–1919 – A magyarországi anarchizmus történeti forrásaiból, 1500,– Ft

Alain Nave: A Louvre – 4800,– Ft

A régi Róma napjai – 1200,– Ft

Passuth Krisztina: Avantgarde kapcsolatok Prágától Bukarestig 1907–1930 – 2500,– Ft

Dadaizmus-antológia – 1500,– Ft

Előkészületben:

A Kárpát-medence és a sztyeppe: A Magyar Őstörténeti Könyvtár sorozatban, szerk. Márton Alfréd

Klaniczay Gábor: Uralkodók szentsége. Magyar dinasztikus szenttípusok középkori európai összehasonlításban

A jáki apostolszobrok/Die Apostelfiguren von Ják (monografikus igényű tanulmánykötet és katalógus, magyar és német nyelven) szerk. Szentesi Edit, Ujvári Péter

Ecsedy Judit-Pavercsik Ilona: A nyomtatott könyv története Magyarországon a kézműipari korszakban 1473–1800

KONFERENCIÁK

ITTHON

Budapest

A Műemlékvédelem szerkesztősége és az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság, az Amnesty International/Magyarország közreműködésével konferenciát rendezett **A műemlék-helyreállítás az ezredfordulón** címmel, egyben megemlékezéssel az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata elfogadásának 50. évfordulójára 1998. december 8-án a Budavári Önkormányzat aulájában (I. ker., Kapisztrán tér 1.)

„Az ICOMOS Stockholmban összegyűlt bizottságai hangsúlyozzák az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata fontosságát, amely elismeri minden ember jogát ahhoz, hogy szabadon vegyen részt a közösség kulturális életében. Az ICOMOS megerősíti, hogy a kulturális örökséghez való jog az emberi jogok elidegeníthetetlen részét képezi. Ez a jog nem létezhet azon kötelezettségek nélkül, amelyek ebből következnek az egyének és társadalmak, mint intézmények és az államok számára.

Ma védeni valamit, egyet jelent a jövendő generációk jogainak biztosításával, amelyek a következők:

- Azon hiteles tanúság jogának a tiszteletben tartása, amelyet az örökség jelent, mint az emberiség nagy családja kebelén belül sajátos kulturális identitás hordozója.
- A saját és mások kulturális öröksége jobb megismeréséhez való jog.
- Az örökség méltó és jó használatához való jog.
- Részvétel joga az örökséget, és az általa hordozott kulturális értékeket érintő döntésekben.
- A bekapcsolódás joga az örökség védelmébe, illetve értékeinek kibontakoztatásába."

Az elhangzott igen értékes felszólalások sorából kiemelném Fejérdy Tamás vitaindító előadását, amely a helyreállítás történeti áttekintésének, jelenlegi helyzetének, tabuinak korrekt összefoglalása volt.

A fő elv a hitelesség kérdése, amelyet minden kor más és más tartalommal tölt meg. Ebből jutottunk el az általa tabuknak nevezett témakörhöz, amelyet nyolc pontban összegezett.

Melyek ezek?

1. A romok lefedése – ez műszaki kérdés, s elvezet az elméleti rekonstrukció problémáihoz.
2. A kiegészítések kérdése – milyen legyen az eredeti és a kiegészítés megkülönböztetése.
3. A vakolás kérdése, különösen a középkori emlékeknél fontos kérdéskör.
4. A „töredékesség" kezelése faliképeknél, freskóknál.
5. A bemutatás kedvéért készített másolatok kérdése.
6. Az eredeti, történeti-építészeti egység keresése, az a fajta hitelesség, amely élményszerűen befogadható, de korhű.
7. Az építészeti elemek, szerkezetek újbóli elkészítése – magyarul a rekonstrukció egészre törekvő megközelítése.
8. A virtuális valóság, amely szebb, teljesebb képet adhat, mint a hétköznapi valóság, de épp ezért veszélyeket is rejt magában!

Egyetlen megjegyzést fűznék a fentiekhez. A nagyon imponáló – főként építészeti és művészettörténeti – megközelítés mellett bennem motoszkált az ember és az őt romjaiban és esetlegességében tükröző anyagi kultúra problémájának figyelmen kívül hagyása.

Tudom, az épített örökség a műemlékvédelem dolga elsősorban, ám egymás nélkül nehezen fogunk boldogulni, különösen, ha figyelembe veszem az ICOMOS nyilatkozatának emelkedett záró mondatát:

„Íme az a felelősség, amelyben valamennyien osztozunk, egyénileg és közösségileg, ahogyan osztozunk az emlékezet gazdagságában is, amelyet egyaránt őrzünk a ma és a holnap számára, a fenntartható fejlődés értelmében – az Ember szolgálatára."

Marton E.

KÖZÖNSÉG-KAPCSOLAT

A **Mátra Múzeum** a Magyar Környezeti Nevelési Egyesület által meghirdetett Múzeumi Környezeti Nap (1998. október 8.) rendezvényeire elnyert pályázatból a környezeti nevelés elősegítésére és támogatására a városi óvodáscsoportok számára rajzpályázatot hirdetett *„Meghívlak uzsonnára az ovimba"* címmel.

A pályázaton nyertes óvodai csoportok egy-egy madáretetőt kaptak ajándékba, melyhez a téli táplálkozáshoz szükséges etetőanyagot Gyöngyös Város Önkormányzata Környezetvédelmi Alapjától elnyert pénzen biztosítja a múzeum az intézmények számára. Az első körben nyertes óvodai csoportok számára a pályázat folytatódik.

A télen szerzett tapasztalataikat, megfigyeléseiket tavasszal a Föld Napja alkalmából rendezendő rajzkiállításon fogjuk bemutatni.

TUDOMÁNYOS TEVÉKENYSÉG

KIADVÁNYOK

Bernáth Mária: Rippl-Rónai József. Kiad. Szemimpex kiadó. Bp. 1998.

Angol, német rezümével, teljes képjegyzékkel.

Kapható Budapesten az Írók Boltjában és a Fókusz Könyváruházban, ill. csökkentett áron közvetlenül a kiadóban.

A Szemimpex kiadó címe: Bp. VI., Eötvös u. 10. Tel.: 06-1-322-38-07.

Ha a kiadóban vásárolnak, ára: 2.800,-- Ft.

Levélben megrendelve, postai utánvéttel szállítják.

Varga Imre 75. születésnapjára

Kiad. Siófok Város Önkormányzata, a Kálmán Imre Múzeum és a Szemimpex kiadó. 1998.

Francia szimbolisták, Gaugin * Pont Aven * Nabis. Kiad. Magyar Nemzeti Galéria, Bp. 1998. Az MNG és a Pannon GSM közös kiadványa. Terjedelem: 160 oldal.

A kiállítást kezdeményezte és a műveket válogatta Agnes Delannoy, a Musée Départemental Maurice Denis „Le Prieuré" igazgatója és Szinyei Merse Anna, a Magyar Nemzeti Galéria főmuzeológusa. A katalógust szerkesztette: Gergely Mariann és Jávor Anna.

Tartalom:

Csorba Géza: Előszó
Claire Freches-Thory: Bonnard, Vuillard, Maurice Denis, Vallotton …
Nabis, 1888–1900
Maurice Denis: A szimbolizmus kora
Francia szimbolisták (kat. 1–8.)
Gaugin, Pont Aven (kat. 9–52.)
Nabis (kat. 53–176.)
Művészéletrajzok
Tájékoztató irodalom

Két fő táborra oszlanak az általam megkérdezettek. Az egyik: a francia kultúra szerelmesei, akik nem győznek hálát adni a sorsnak, hogy szemtől szembe kerülhetnek a francia szimbolizmus eme hajtásaival. A másik tábor továbbra is Rippl-Rónai kimagasló tehetségét imádja, de nem tagadja, milyen érdekes megismerni a hátteret, amit eleddig egyedül „Riplinek" tulajdonított.

Mindennek eldöntéséhez nem elég megvenni a katalógust, érdemes „felcsúszni" a Várba a kiállítást megtekinteni, s egyben itt vehetik kézbe a kiadványt is, amelyet a Galéria boltjában vásárolhatnak meg.

M. E.

*

Dr. Tamás Edit: Komlóska. Kiad. Komlóska Község Önkormányzata és a MNM Rákóczi Múzeuma. A könyvbemutató a komlóskai Művelődési Házban volt 1998. december 20-án.

*

A **Mátra Múzeum** 1998. év során 2 természettudományos kiadványt jelentetett meg:

1. A **Folia Historico-Naturalia Musei Matraensis 22. kötete** (1997) 23 szerző tudományos közleményét tartalmazza. A kötetet az év során elhunyt kiváló amatőr malakológus emlékének ajánlottuk. Dr. Pintér István jogi végzettsége ellenére évtizedeken keresztül volt meghatározó egyénisége a hazai zoológiai társadalomnak. Faunisztikai munkássága mellett – gyűjteményének jelentős hányada a Mátra Múzeumban nyert elhelyezést – egyik kezdeményezője és mozgatója volt a magyar csiga fauna ún. UTM térképezési munkálatainak.
   Gyűjtőszenvedélye és feldolgozó munkássága eredményeként igen sok fehér folt tűnt el a malakológiai feltártságot bemutató térképlapokról. A 87 évesen eltávozott „tanító", a malakológusok Pista bácsija emlékét kegyelettel megőrizzük.

2. **A Malakológiai Tájékoztató (Malacological Newsletter) 16. kötete** jelent meg. A kiadvány speciális, csak a csigák kutatásával foglalkozó tudományos közleményeket jelenteti meg. Jelen kötetben 10 hazai és 2 külföldi szerző dolgozatai láttak napvilágot:

Az Egyesült Államok volt budapesti nagykövete,

WASHINGTON – Az Egyesült Államokban *kedden kezdődött az az ünnepségsorozat*, amelynek keretében megemlékeznek a korona visszaszolgáltatásának huszadik évfordulójáról; ezen részt vesz *Göncz* Árpád köztársasági elnök is. Ennek kapcsán kerestük fel washingtoni otthonában Philip M. *Kaisert*, aki az Egyesült Államok magyarországi nagykövete volt 1977–80 között.

– Jóllehet az amerikai vezetés már Gerald *Ford* idején fontolgatta, hogy visszaadja Magyarországnak a Szent István-koronát, (amely 1945-öt követően Fort Knoxban volt elzárva), ám a külső és belső feltételek csak a *Carter*-adminisztráció idejére értek meg. Cyrus *Vance* külügyminiszter végül 1978. január 6-án nyújtotta át a magyar államiság szimbólumát a Parlamentben *Apró* Antalnak, az Országgyűlés elnökének. A nyugalmazott diplomata – aki időközben meg is írta emlékiratait (*Journeying Far and Wide*) – úgy emlékszik vissza az ezt megelőző tárgyalásokra, hogy nem a „feltételeket" ismertette a magyar fél[illegible] az [illegible]

nileg kell kezelni ezeket az államokat, s nem azon az érzelmi alapon, hogy nincs különbség a kommunista országok között. Magyarország és kormánya pedig nagy súlyt helyezett a korona visszaadására, amely oly fontos történelmi és nemzeti szimbólum volt.

– *Voltak-e ellenérvek?*

– Kétségtelenül az is problémát jelentett, hogy *legitimizáljunk-e egy kommunista kormányt;* másrészt pedig a magyar amerikaiak, akik '56 után emigráltak, Clevelandban, Chicago, Buffalo és New York környékén, Pennsylvaniában éltek, s nem volt mellékes a szavazatuk e fontos államokban, *kifejezetten ellenezték* a dolgot.

– *Úgy tudom, Zbigniew Brzezinski, úgy tudom, nem helyeselte a döntést.*

– Nem, nem volt mellette. A külügyminisztérium viszont határozottan támogatta, maga a külügyminiszter, Cyrus Vance és közvetlen környezete is. És sike-

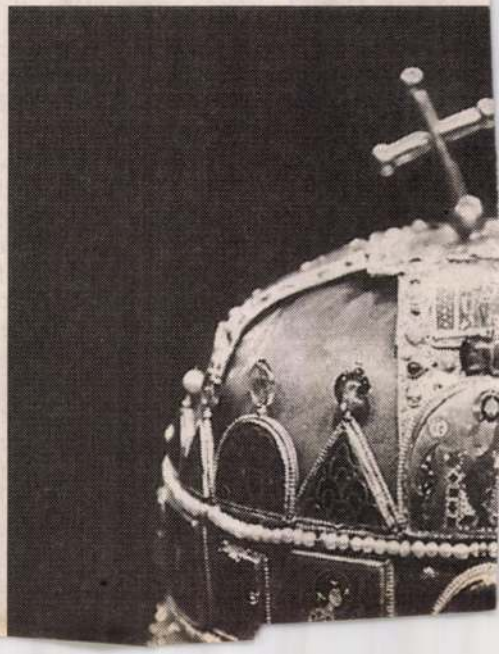

VARGA IMRE

Debrecen: a gyertyatartót folyton ellopják

Ady Endre koszorú nélkül

Debrecenben nagy közfelháborodást keltett, amikor a Nagyerdőben, az országban elsőként védett területnek nyilvánított természeti értékek területén *lefűrészelték* a jubileum tiszteletére készült réz domborművet. Hajdú-Biharban is kapós a színesfém, a köztéri alkotásokat sem kíméli a csonkítás. Az utóbbi idők fejleményeire utalva legfeljebb annyit említhetünk meg, hogy itt még lopják is a szobrokat, nemcsak megrongálják vagy csonkítják. Egy év leforgása alatt ugyanis két debreceni kiállításról loptak el kisplasztikákat, de azokat szerencsére megtalálták.

A rongálás tehát inkább az öncélú vandalizmus, semmint a megélhetési bűnözés tárgykörébe tartozik, s inkább letörnek egy-egy kiálló részt, s nem fűrészelik. Például Varga Imre szobrászművész Hatvani István-szobra egy százados tölgyfa alatt néz a város felé, s időnként letörik a könnyű zsákmánynak ígérkező gyertyatartót a márványasztalról. A Nagyerdő parkerdőként ismert részén a régi Vigadó és a gyógyfürdő felé vezető sétány mellett kis szoborpark található, de ettől jobbra Ady Endre, balra pedig Tóth Árpád és Oláh Gábor szobra áll. Ez a hely a vandálok kedvenc vadászterülete. A bronz-Adyt koszorúja bronz babérleveleitől fosztják meg, a kőszobroknak a kiálló részeit tördelik le. A nagyerdei stadion déli kapujánál álló blazírt arcú diszkoszvetőszobrot viszont a férfiasságától fosztották meg a vandálok. Hála istennek a Kossuth Lajos Tudományegyetem szökőkútja előtti négy szobornak csak simogatják ugyanezt a részét a vizsgázó lányok. Állítólag szerencsét hoz...

Külön fejezetei a szoborrongálásoknak a rendszerváltás idején történt esetek. Amikor nem törődve azzal, hogy a köztéri alkotást akkor sem illik megcsonkítani, ha lejárt az az eszme, amelynek jegyében készült. Így vagy úgy egy-egy korszakot fejez ki, s műalkotás lévén megőrzött állapotban a múzeumban vagy panoptikumban van a helye. A volt Március 21-e téren a hajdani fegyveres proletár szobra járt így, akit elég szakszerűtlenül rángatott ki csizmájából a politikai hevület. A Kölcsey Művelődési Központ melletti Lenin-szobor szakszerűbben vált meg talapzatától és a debreceniektől. Most mind a két alkotás vízszintes helyzetben várja további sorsát. **(gőz)**

MAGYAR NEMZET
1998 márc. 18

határolását a szomszédos területektől, amely nagyon is indokolt lenne a jelenlegi esetleges és spontán kialakult fürdőhatárok helyett. Természetesen az új észak-déli sétány megfelelő térfalakkal történő lehatárolása is fontos városrendezési elem kell, hogy legyen. Ez részben a fürdő határvonalára telepíthető új és megjelenésben is vendéglátó egységekkel, részben pedig a külső területek megfelelő szabályozásával (kötelező beépítési vonal, meghatározott homlokzatmagasság, anyaghasználat, funkciók, stb.) elérhető.

A külső területek beépíthetőségének szabályozása a készülő részletes rendezési terv egyik kulcskérdése lesz, hiszen ez nagyon sok ingatlan-tulajdonost érint. A terület felhasználásában egyetértés volt a pályázóknál abban, hogy itt az idegenforgalomhoz kapcsolódó hasznosítást kell elősegíteni. Sajnos a már korábban is említett telekstruktúra ennek nem teljes mértékben felel meg. A területen a 72 m2-es telektől a több ezer m2-es ingatlanig található, ezért nehéz lesz olyan szabályozást kidolgozni, amely mindegyiket megfelelően tudja kezelni. Nyilvánvaló, hogy a különböző nagyságú telkek

tettek javaslatot. Az
sebb – a szakembe
vezőbb városképi m
inkább be tudják töl
mentén, ezáltal a te
takarttá válik az ut
felújítása elmaradna
Fürdő utca jobb old
szintén karakteres e
téke is az alacsonya
a túloldali szálloda
kedvezőbb összképe

A magasabb, 7-
tékváltás következn
épületeihez való ille
pontjából sem ered
talán városunk lépté
sőbb szintjeiről feltá
előnyként sem, his
épületeire és a bód
lenére a pályázatok
beépítés mellett is é
megjelenésű épület-e
kel, a meglévő szállodákhoz viszonyítva, ezért elvben ezen utat is járhatónak minősítették a szakemberek.

Összegzésként elmondható, hogy a tervpályázat során beérkezett tervek tartalmaztak olyan ötleteket, javaslatokat, előremutató gondolatokat, melyek továbbérlelése a készülő új részletes rendezési terv során elősegíthetik a kitűzött célok megvalósítását. A fürdő és környezetének rendezése, színvonalának emelése csak a fennálló ellentmondások feloldásával lehetséges. Meg kell találni az egyensúlyt az egyéni és a közérdek között. A tudatos és tervszerű városfejlesztésbe minél szélesebb tömegeket be kell vonni, koordinálni szükséges a rövid és hosszabbtávú célokat, feladatokat, és akkor egy megfelelő ütemezés mellet valóban egy európai színvonalú idegenforgalmi központtá válhat városunk, amely közvetve, vagy közvetlenül valamennyiünk érdekét szolgálhatja.

Tokai-Kis Gábor
városi főépítész

Varga Imre:
Úszó nő

A hatvanas évek elején nagyirányú fejlesztés indult meg Szoboszlón, melynek kapcsán felépült többek között a Béke Gyógyszálló is. A beruházásokkal egyidőben több képzőművészeti alkotást is elhelyeztek a szállodában.

Ezek közül is a legjelentősebb Varga Imre „Úszó nő" mintegy kétszeres életnagyságú bronzszobra – a művész korai alkotása – tökéletes harmóniájával finom lendületével asszociál a vízre, az úszásra, Szoboszlóra.

92. n. Szigmondné

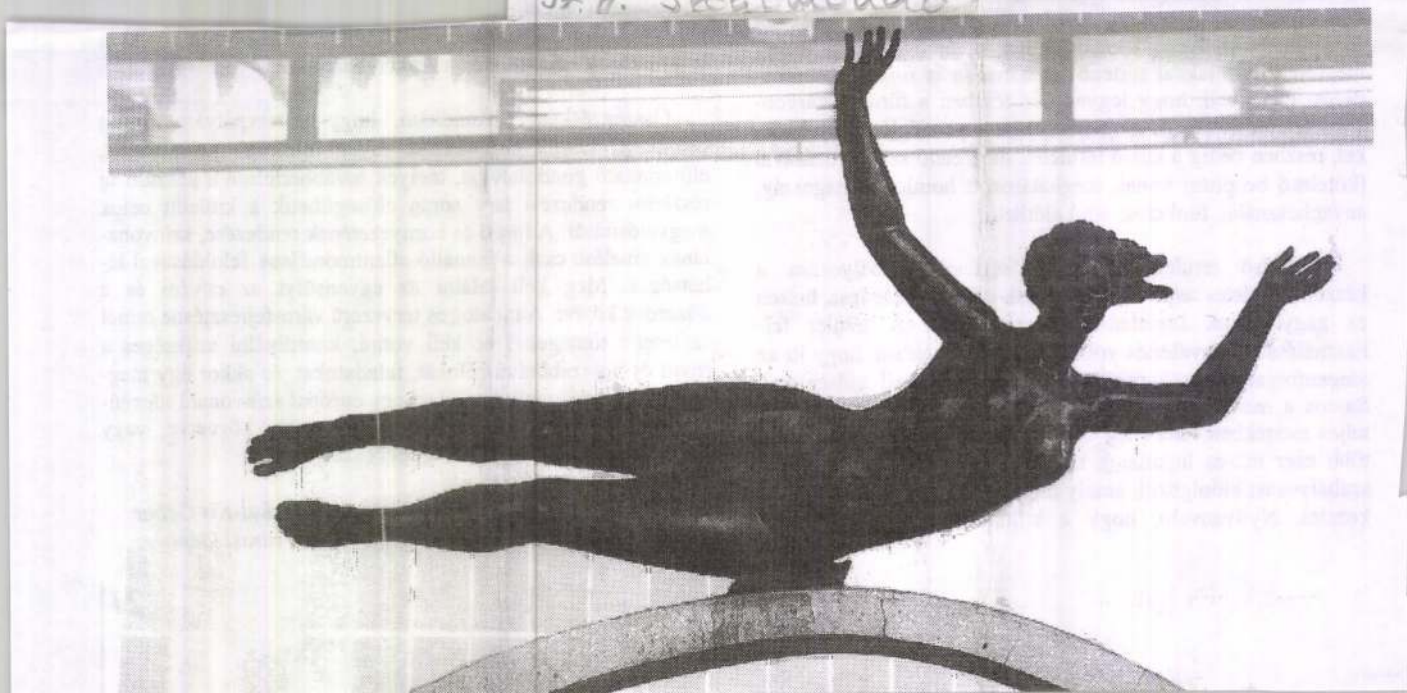

Hegyvidéki szomszédaink

Varga Imre

Nagyon szeretem a szobrait. Azokat is, amiket a politikai változások lebontattak felállítási helyükről. Ő nem talapzatra állítja hőseit, hanem lehozza őket közénk, hogy emberközelből magasodjanak az égig. Sokoldalú, reneszánsz humanizmusa most is természetes közegként veszi körül beszélgetésünket, amikor orbánhegyi házában fogad a 75 éves Varga Imre, képzőművészetünk világhírű, ismert nagykövete. (A tegeződést ő engedte.)

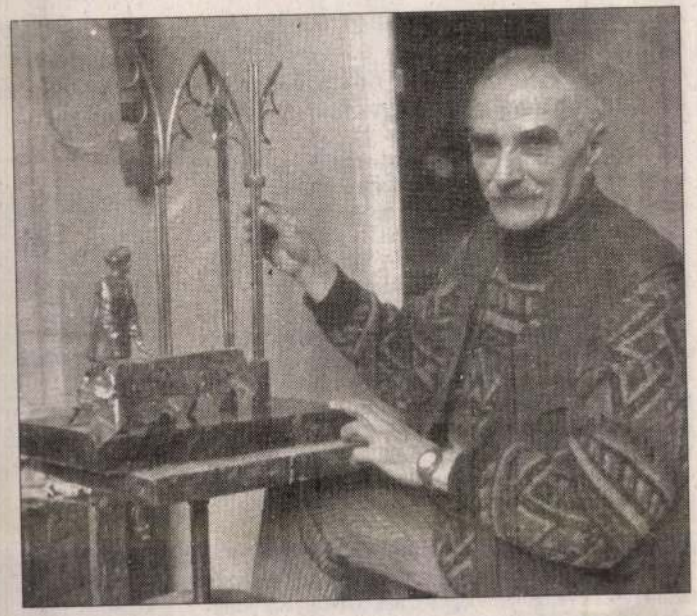

A véghetetlen portikusz

– Revelációként hatottak rám a születésnapod tiszteletére rendezett időszaki kiállításon – mert nem ismertem ezeket – izgalmas festményeid és tökéletes rajzaid. Hasonlóságokat is éreztem a szobrokkal, például az ívek, boltozatok szeretetét...

– Ez a francia szó azt jelenti: *A dög*. Egy ismert *Baudelaire*-vers címe *A romlás virágai*ból. A költő és kedvese váratlanul egy rothadó állati tetemre lelnek, majd a költő megjegyzi: *ez leszel!* Ezt a hölgyet val. Az sem segítette a megítélésemet, hogy horthysta repülős is voltam. *Pátzay Pál* jóvoltából még éppen sikerült 1956-ban letennem az államvizsgát, de utána jó időre eltiltottak a munkától. Azért én szerettem volna híres lenni, hát otthon készítettem szobrokat. Így készült el a *La Charogne*.

tam. Botrány lett belőle, *Biszku Bélá*nak annyira nem tetszett. Aztán a Műcsarnokba vittem egy országos kiállításra, és amíg elöl folyt a megnyitó, mi újra visszacsempésztük hátul a terembe az onnan is kiutasított szobrot. Szó szerint a szemétdombról loptam vissza, azóta az antwerpeni múzeum egyik büszkesége.

1971-ben volt egy kiállításom Tihanyban. Eredetileg *Somogyi Józsefnek* lett volna, de ő visszalépett és engem kértek fel. Én a tiltás éveiben is alkottam, volt hát bőven mit kiállítani. Történetesen *Aczél György* is látta, neki tetszettek a munkáim és megkérdezte: miben segíthet? Mondtam, hogy lényegében semmiben, de aztán valóban segítséget jelentett, hogy ezáltal elcsöndesedtek az engem támadó hangok.

Állami megbízatásokat úgy kaptam, hogy soha egyetlen pályázatot sem engedtek nyernem, de ha konkrétan tőlem kért valamit egy-egy város, azt megcsináltam. Most már vagy 20–25 emlékművem áll Nyugat-Európa nagyvárosainak közterein és múzeumaiban, és 120–130 köztéri alkotásom idehaza.

– Ezek egyik legjelentősebbje a vatikáni kápolna...

– Arra személyesen kaptam megbízást a Pápától, Íjjas érsek úron keresztül. *Gerő László* építész készítette elő a terepet, én a Szent István és Madonna-oltár részeket. Gondoltam, ha kétezer évben egyszer van ilyen megbízatás, részesedjenek belőle mások is, ezért javasoltam, hogy az oldalfalak dombormű sorát készítsék más magyar szobrászművészek. Aztán jött a magyar lektorátus, hogy mutassam be nekik a terveket! Én ugyan nem, nekem semmi dolgom velük, az én terveimet már elfogadták a Szentszék szakértői.

– Sokak szemében Te még kommunista-gyanús is voltál. Hogyan élted meg, amikor a rendszerváltás eltávolította néhány szobrodat?

– Tudom, hogy az voltam, de ugyanúgy nem érdekel, mint az, hogy a százegynéhány szobromból hármat leszedtek. A francia forradalom alatt lefejezték a Notre Dame királyszobrait. Az igazi forradalom első indulatában pusztít. Nálunk nem volt igazi forradalom, de a rendszerváltás sajátos szakmai rosszindulatokat is felhozott. Én már megszoktam 1945 óta, hogy rám „lehet lőni". Eltávolították Mohácson és Vácott a Lenin-szobromat és a Vérmezőről a Kun Bélának nevezett Tanácsköztársasági emlékművet. Aki megnézte, láthatta, hogy Kun búcsúzik, mellette a lámpaoszlop, ami Petőfi verse óta az akasztófa jelképe hazánkban, a tömegben felismerhetően ott van *Károlyi Mihály, Andrássy Katinka*, a Kun által kivégeztetett ukránok és mások, és az egész lebegett. Nem baj, jó helyen van a Szoborparkban! Én valós, nagy folyamatokba akasztottam a horgomat és nem érdekel, hogy nem szeret mindenki. A szobornak kell meggyőznie mindenkit. Elvem: sose hazudj, ha lehet! Szavaim szétszórva ott vannak a világban. Van német város, amely négy szobromat és nyolc gobelinemet őrzi. Antwerpen utcáin egyszer egy szobromat keresve eltévedtem, kissé elaludtam a volánnál, aztán feleszmélve egy krómacél szobor előtt találtam magamat. Nagyon megtetszett, még bántott is, hogy azon az úton jár, amin én, miért ne lehetne az enyém. Az enyém volt.

Mostanra elértem odáig, hogy nemigen fogadok el megbízásokat, már csak azon dolgozom, amin akarok. „Amatőr korszakomban" szeretném hazahozni az Európa-szerte lévő szobraimat úgy, hogy újra alkotom őket. Most éppen egy Bad Kissingenben álló *Rákóczi-szobromat* mintázom, és egy Brüsszelben lévő Bartókot öntetek újra. Szenvedélyeim nincsenek, de van még nyolcvan évnyi átolvasni valóm. Nem foglalkozom formai fejlesztésekkel, de érdekelnek a szellemi összegezések. Szobrot írok, verset mintázok, novellákat festek. Megpróbálok kötetlenül mozogni.

*

Varga Imre, akinek hazai és nemzetközi kitüntetéseit, lovagi címeit, elismeréseit egyetlen vitrin be sem tudja fogadni, itt él köztünk az Orbán-hegyen. *Hudák* építőmester tervezte a házat egy bőrgyógyász professzornak, amelyben negyven éve lakik. Ő fákat telepített az ablak elé, hogy ne lássa a várost. A kerületben van egy Erkel-domborműve és néhány síremléke Farkasréten. Naponta dolgozik a házi műteremben is és közben nagyszerű, de ki nem adott verseket is ír. Reneszánsz lelkű világpolgár, és mélyen magyar gyökerű humanista.

Muzsay András

Varga Imre

Családi harmónia és hivatásszeretet

Aranydiplomás: Dr. Zolnay László

Az Országos Orvosszakértői Intézet volt tudományos főigazgató helyettese *dr. Zolnay László*. Jelenleg nyugdíjas igazságügyi szakértő, az Aranydiplomát november 7-én az Orvostudományi Egyetemen átvette.

Negyven éve él a kerületben, 1948-ban doktorált, majd rövid kórházi munka következett. Ezután az I. számú Sebészeti Klinikára került, ahol 10 évig gyógyította a betegeket.

A forradalom alatt több, mint ötszáz sérültet operáltunk gyertyafénynél – emlékezik. – Ekkor történt, hogy *Maléter Pál* segítséget kért a Kilián laktanyába. Jelentkeztem, és ez a klinikai munkám során negatívumként kísért végig. Ezt követően jött az orvosszakértői pálya.

– Úgy tudom, Ön kandidátus és egyben címzetes egyetemi docens is?

– Igen. Már főigazgatóhelyettes voltam, amikor a kandidátusi disszertációmat megvédtem az Akadémián. Egyébiránt ebben az időszakban a felülvéleményezéseket intéztem, az egyetemen pedig órákat adtam.

– Külföldi tanulmányutak?

– Jártam Lengyelországban, Jugoszláviában, és három hónapot Londonban töltöttem. Németországban kétszer tartottam előadást az orvosszakértők tanfolyamán.

– Munkáját már többször elismerték. Beszélne erről?

– 1987-ben Kiváló Orvos kitüntetésben részesültem. Nyugdíjba vonulásom alkalmából pedig Szent Kristóf érdeméremmel jutalmaztak. Ez év november 7-én kaptam meg az Aranydiplomát.

– Most is dolgozik?

– Természetesen. Az Igazságügyi Orvosszakértői Intézetben, valamint az ETT Igazságügyi Bizottságában vagyok szakreferens. Szakdolgozataim száma is 70-en felül van már. Közülük kiemelkedik „ A baleseti kártalanítással kapcsolatos orvosszakértői feladatok, illetve szempontok" című munkám.

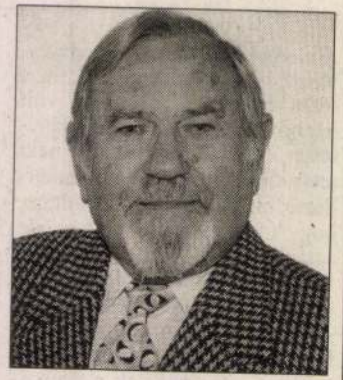

– Ehhez a kemény munkához nyugodt családi háttér szükséges.

– Pontosan így van. Feleségem az ÁNTSZ-nél mikrobiológus szakasszisztens, 18 éves lányom pedig kétnyelvű gimnáziumba jár. Munka után megbeszéljük a problémákat, és ahogy tudunk, segítünk egymásnak. Pihenőnapokon sokat sétálunk vagy kirándulunk. Mindent összegezve: a családi harmóniának és a hivatásszeretetnek köszönhetem, hogy még mindig van erőm a folytatáshoz.

(sp)

Zene, képzőművészet, irodalom együtt

Ünnep a budavári Zeneiskolában

Az új evangélikus templom alapkőletétele a Kékgolyó utcában

A csikorgó hideg ellenére több, mint kétszáz gyülekezeti tag és vendég jelenlétében került sor a Kékgolyó utcában építendő Budahegyvidéki Evangélikus Templom alapkőletételére. Az ünnepségen képviseltette magát a németországi és a finnországi testvérgyülekezet is.

– Kérdezhetjük, hogy egy gazdasági gondokkal küszködő országban szabad-e templomot építeni? – kezdte beszédét *dr. Szebik Imre* igehirdető püspök.

– Meggyőződésem: nemcsak szabad, hanem szükséges is, hiszen minden nyomorúságunk oka, hogy a nemzet elvesztette belső erkölcsi tartását. – De nemcsak a „lelki ínség"-gel indokolta a templomépítést, hanem azzal is, hogy a Tartsay Vilmos utcában kicsi az evangélikusok hajléka, nem lehet tornya, hogy „ a gondokkal küzdő megtanuljon föl-felé nézni", s nem kaphatnak benne méltó helyet a keresztyén kultúra zenei és egyéb értékei. Beszéde végén köszönetet fejezte ki a jelenlegi és az előző önkormányzatnak a régi vágy megvalósulásához nyújtott támogatásért.

65 éve kezdődött...

Dr. Frenkl Róbert országos felügyelő hangsúlyozta, hogy az evangélikus egyháznak szívügye a templom már csak azért is, mert 50 évvel ezelőtt a Böszörményi úti evangélikus gyülekezet fogadta be „ a hontalanná vált Deák-téri evangélikus ifjúságot".

Müller Miklós felügyelő felolvasta az új templom alapkőokiratát, mely így kezdődik:

„Eleink 65 esztendővel ezelőtt kezdték meg a Budahegyvidéki Evangélikus Templom felépítésének szervezését. Az elmúlt fél évszázad során többszöri templomépítési kezdeményezésünk korábban a háború, később pedig a politikai viszonyok miatt sajnálatos módon meghiúsult." Az okmány azt is tartalmazza, hogy az alapkő elhelyezésével nem csupán a templomot, hanem a telken álló műemlék épület felújításával gyülekezeti központot szándékozik létesíteni. Ülekezet.

ban lakik, s apja, apai nagyapja evangélikus lelkész volt. A gyülekezetet úgy jellemezte, hogy híresen aktív, a kerület jellegének megfelelően intellektuális gyülekezet, ezért is ambicionálták annyira a

A képen: Varga Imre: Jákob harca. Bronz, krómacél. 1993.
Fotó: Ruska Judit

KTF.o.: 114/98.

Varga Imre

Siófok Város Önkormányzata,
a Kálmán Imre Múzeum
és a Szemimpex Kiadó

tisztelettel meghívja Önt
1998. november 20-án 15 órára
a Dél-balatoni Kulturális Központ
Teátrum Kávéházába
(Siófok, Fő tér 2.)

Varga Imre

Kossuth- és Herder-díjas szobrászművészt
75. születésnapja alkalmából
köszöntő ünnepségre

és az erre az alkalomra megjelentetett
VARGA IMRE
című könyv bemutatójára

Az ünnepeltet és a vendégeket köszöntik
dr. Balázs Árpád,
Siófok város polgármestere,
dr. Kovács Miklós,
a Siótour Rt. elnök-vezérigazgatója, és
Matyikó Sebestyén József,
a Kálmán Imre Múzeum igazgatója

Juhász Ferenc köszöntőjét
Csehkis László mondja el

A VARGA IMRE című könyvet
Kratochwill Mimi mutatja be

Az ünnepséget
Szemenkár Mátyás, a Szeminpex Kiadó
ügyvezető igazgatója vezeti

Közreműködnek
a *Siófoki Művészeti Iskola tanárai*

Varga Imre nyomán

Karddal vagy csavarhúzóval?

„Az operettmérgezésbe is bele lehet halni…"

Siófokon, Kálmán Imre szobra avatását követően ültünk le beszélgetni egy kávéház asztalához *Varga* Imre szobrászművésszel. A mester az elmúlt évtizedek egyik legismertebb alkotója határainkon innen és túl. Most szülővárosának készítette el a szintén siófoki születésű zeneszerző szobrát. Az egykor parlamenti képviselőséget is vállaló művész napjainkban kerüli a direkt közszereplést.

– A napokban beszélgettem egy színésznővel, aki ma az erősebb kormánypárt soraiban ül a parlamentben. Ő azt állította, hogy az ilyen szerep hatványozottan megviseli, elhasználja a művészt, mivel olyan esetekben is érzelmileg éli át a döntéseit, amelyekben mások „csak" hideg fejjel számolnak. Önben is hagyott ilyen nyomokat a politizálás?

– Én már eltemettem magamban a rezonokat is meg az ellenrezonokat is.

– Nem is foglalkozik a közélettel?

– A közéletet nem figyelem, élem a saját életemet. Ugyanakkor tudom, hogy saját életem is a közéletben zajlik. Egy szobrot felállítani közéleti cselekvés. Hogyha én leteszek valahova egy szobrot, egy portrét, az gyakorlatilag ugyanaz a gesztus, mint ha kiállok és szólok. Az véleménymondás…

– Mi az a vélemény, amit nem a szoborban mond el?

– Benedetto *Croce* azt mondja, hogy *az alak egy lelki folyamatból áll elénk.* Sem előzetes, sem utólagos igazolásra nem tart igényt.

– Mire gondolt, amikor Kálmán Imrét formázta?

– Kálmán Imre karosszéke a szimplifikált, nagy karosszéknek a fényes, kis változata. Ebben ül egy ember, aki már elszámolt magával. A vonásaiban ezt próbáltam előadni. Izgatott ennek a szerencsétlen sorsú embernek a személyisége, akit ugyanúgy meghurcoltak, mint *Bartók* Bélát. Az emigráció szörnyű dolog. Szörnyű dolog újrakezdeni egy életet annak, akinek már kialakult egy élete. Amikor elhagyja Európát, elhagyja azt az európai közösséget, közönséget, amelynek a megszólítása volt az ő zenéje. Borzalmas szituációban volt Európa. A háború, az antiszemitizmus tenyerelt rá a társadalomra. Ebből csak a színpadi boldogságba lehetett menekülni. Ezért volt olyan pokoli sikere Kálmán Imrének. Ugyanebből a szomorú világból sarjadt később az operett sikere a Szovjetunióban és itthon is az '50-es években, hiszen már az idilli boldogságba menekülni is luxus volt. *Generációk ragadtak ebbe bele.* Szükségük volt erre a csillogó hazugságra is, mert az ember lelke megköveteli a boldogságadagot. Hogy ez morfiummal, kokainnalvagy operettel érhető el, már mindegy. Végül is az operettmérgezésbe is bele lehetett halni.

– A mai hamis tudatról milyen szobrot csinálna?

– Semmilyet. A szobor nem pejoratív eszköz, az mindig valamit glorifikál. A harmónia azáltal jön létre, hogy egy tézis-antitézis kerül napvilágra. Ebből a konfliktushelyzetből ha nem is harmónia, de egy kielégült érzés születhet. Esetleg így eljut az ember a feloldáshoz. Persze az eszközöket mindig behatárolták különféle dolgok. Először is a téma, amit a megbízónak mindig a joga van meghatározni.

– Az ön megbízói ma mit kérnek?

– Ugyanúgy, mint valaha, címeket.

– Mondjon ilyen címeket.

– Felhívott például egy német város polgármestere, és azt mondta, mester, szeretnénk öntől egy emlékművet. Mondtam, hogy jó. Miről? Mindegy. Mit szólna például egy Rákóczi-emlékműhöz? Azt mondja, jó, ki volt az? Mondom, majd elmondom. Megcsináltam a Rákóczi-emlékművet, ma ott ül a város főterén, Németországban. Egy olyan városban, ahol *Rákóczit* korábban afféle farsangi figurának tekintették. Ma pedig nagyságos fejedelem.

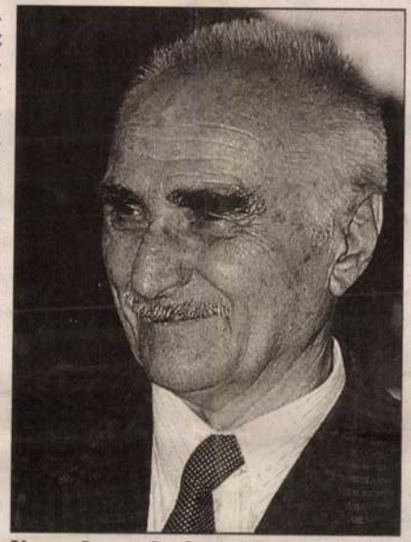

Varga Imre: Szobrot állítani közéleti cselekvés

Kana József felvétele

– Mennyire viselte meg, amikor a rendszerváltás idején leemelték, több szobrát eltávolították a közterületekről?

– Egyáltalán nem vettem zokon. Tudomásul vettem. A történelem mindig ezt tette. *Leonardo* lovas szobrát szétlőtték a francia király zsoldosai. Annak a francia királynak, Ferencnek a zsoldosai, aki közben udvarolt Leonardónak, hogy menjen el hozzá. A reneszánsz azért más, mint a többi kor, mert akkor kezdődött a munka megbecsülése. *A demokrácia is a munka megbecsülésére, a munka által létrehozott érték megbecsülésére épül.*

– Ma az embereknek elég jelentős hányada nem éli meg ezt az örömet.

– Nos, hát ez az alapprobléma. A feudalizmusban és a rabszolgatársadalom korában a munkának a helye egyértelműen pejoratív hely volt. Gondoljuk csak meg, hogy amikor az Úr *Ádámot* kizavarja a paradicsomból, akkor azt mondta, mostantól kezdve arcod verítékével eszed a kenyered. Hát ez nem dicséret volt! Ez egy átok! A munkát az Ószövetség és *Mózes* első könyve sem szánta soha kitüntetésnek. A munka pocsék dolog. A munka nagyra értékelése valamikor *Luther* Márton fellépésével kezdődött. Odáig a kiemelkedő osztályoknak egyik vagy egyetlen, legjellemzőbb tulajdonságuk az volt, hogy nem dolgoztak. Az értelmiséget is ezt tette kiemelkedő osztállyá, mert nem kapával dolgozott. Úgy is hívták egy időben, hogy kasza-kapa kerülése. Ez a fajta értékelés változik meg ott, ahol a munka kedvteléssé válik.

– A többség még mindig nem élvezheti a munkát.

– Fantasztikus lehetőség előtt áll az emberiség, amikor a „büntető munkát", a rengeteg gép, a mikroprocesszorok, a tudomány segítségével megszüntetheti. Az alkotás örörme így is megteremthető. Nem vagyok naiv, tudom, *nincs nehezebb, mint lemondani mások munkájának a hasznáról, vagyis mások szabadságának a megkurtításáról, megfosztásáról.*

– Nem csak az átlagemberek, hanem a művészek is súlyos gondok között élnek. Ön hogy érzi magát?

– Ebben az országban születtem. A gyökereim ide kötnek. *Nincsen olyan kultúra, amelyik nemzetietlen, és amelyik független lenne a gyökerektől.* Az a kultúra meghal. Következésképpen én, aki kötve vagyok a kultúrához, a gyökereimhez, ebben az országban kell hogy éljek, miután ebben az országban született a saját kultúrám. Én ebben az országban nagyon jól érzem magam. Az összes kínlódással és verítékezéssel együtt szépnek tartom. Megpróbálok egy kicsit túllátni a holnapon.

– A szabadságról beszélt az imént. Szabadabbnak érzi magát?

– Messzemenően szabadabbnak. Ugyanakkor a szabadság mindig viszonylagos helyzet volt. Mert *az szabad, aki a körülményeihez képest a cselekvési lehetőségeit birtokolja.* A szabadság korlátait magunkban viseljük. A szabadság korlátai azonosak az értelem korlátaival, azonosak az erőm korlátaival, határaival. Vagyis, ki a szabad? Egy szobában, ahol másfél méter magasságban tízezer voltos villanyvezeték feszül, ott *Petőfi* Sándor rab, hiszen kirántja a kardját, kurjant egy nemzetiszínűt és meghal, mert hozzáér a vezetékhez. Ilyenkor egy villanyszerelő szabad, aki csavarhúzójával négykézláb oda tud kúszni a falig, és meg tudja szüntetni a kontaktust. Nincs abszolút szabadság.

– Most éppen kicsoda ön, Petőfi Sándor vagy egy villanyszerelő?

– Varga Imre vagyok változatlanul, és továbbra is a lehetőségeim maximumát igyekszem kihasználni arra, hogy szabad legyek cselekvésemben, és főleg gondolkodásomban.

Szendrei Lőrinc

Páternoszter

– avagy tudunk-e beszélgetni

(A páternoszter végtelenített láncszerkezetre szerelt, járószékekből álló, folyamatosan haladó személyfelvonó. Magyar értelmező kéziszótár.)

A páternoszter napi

A haldokló Balánbánya

Disznóölés a tömbházak tövében

Balánbánya Románia legnagyobb rézbányája. Az Olt forrásától alig néhány kilométer

tó volt. Hiányzanak az ajtó- és ablakkeretek, a falakból kitépték a vezetékeket, a fürdőkádak

még 10 kilogramm húst, 30 kenyeret, 20 kilogramm zöldséget, egy liter étolajat, egy kilo-

PROFITJEGY.
Hasznot JELENT
és biztonságos!

Benzinkút a sporttelep ára

A közelben élők féltik a zöldterületet

A XV. kerületi Sódergödör lakótelepen élők ellenzik a közeli volt Volán-sporttelep hasznosításának tervét. A pusztulóban lévő pálya nagyobbik részét az önkormányzat úgy élesztené fel és használná sportcélokra, hogy engedélyezi a terület egyharmadának a beépítését – a tervek szerint benzinkúttal, gyorsétteremmel, áruházzal.

Soósné Kovács Éva, a Sódergödör Lakótelepért Egyesület nevében nyílt levelet tett közzé és aláírásgyűjtést kezdeményezett az elképzelés ellen. Feleslegesnek tartja a beruházást, amely szerinte hátrányosan változtatja meg a városmag arculatát és egyetlen összefüggő zöldterületét. A benzinkút és a megnövekedett járműforgalom környezetszennyező hatása, zaja zavarná a Széchenyi téri iskolát és a környék templomait. A nyílt levelet körülbelül kilencszázan írták alá. Szeretnék elérni, hogy a területet minősítsék vissza zöldövezetté, növeljék meg a park területét és hozzák rendbe a sportpályát.

A közeli iskola tantestülete is fenntartással fogadta a benzinkút tervét, de állásfoglalásukban – amelyhez a diákok véleményét is kikérték – bizonyos feltételekkel hajlanak a kompromisszumra. Kérik, hogy a beruházásnál a legszigorúbb környezetvédelmi előírásokat vegyék figyelembe. Ne csökkenjen az iskola melletti park területe, és telepítsenek sövényt, zöld szűrőt az utak felé eső oldalaira. Az edzőpálya kerítéselemeinek felhasználásával pedig hozzák rendbe az iskolaudvar kerítését. Sürgetik – a részletes rendezési tervben is szereplő – a jelenleginél nagyobb tornaterem megépítését is.

Hajdu László, a XV. kerület polgármestere ezt az ügyet elődeitől örökölte, hiszen csak három napja volt hivatalban, amikor tavaly decemberben a Volán-pálya ügye a testület elé ke-

Így a polgármester nem érti, miért folytatták mégis az aláírásgyűjtést.

Ambrus János alpolgármester, aki a döntés előkészítésében megbízott polgármesterként vett részt, legelőször is egy félreértést szeretne tisztázni. Elterjedt ugyanis a hír, hogy az önkormányzat „rögtön továbbadta a pályát, mihelyt kedvezményesen megkapta". Ez már csak azért sem lehet igaz, mert a terület sohasem volt az önkormányzat tulajdonában. A kerületi önkormányzat valóban szerette volna megszerezni a pályát – hiszen olyan közcélú létesítményről van szó, amelybe annak idején sok társadalmi munkát is fektettek –, de elvesztette a pert a Volán Szabadidő Kft.-vel szemben, amelybe a Volán apportként bevitte a területet. Ezután a használatbavételről kezdtek tárgyalásokat, de a magas bérleti díjak miatt nem sikerült megegyezniük. Közben a sporttelep nagyon rossz állapotba került, a pályákat felverte a gaz. Az a bizonyos „összefüggő zöldterület", a vitatott edzőpálya már csak a derékmagasságig érő gyomtól zöldellt – említette meg az alpolgármester.

1995 márciusában több cég is megkereste a tulajdonos Volán Szabadidő Kft.-t, hogy a terület egy részét adja el. Mivel ehhez az önkormányzat beleegyezése is kellett volna, megkezdődtek a tárgyalások. Az ajánlat lényege az volt, hogy ha az önkormányzat hozzájárul a terület egyharmadának kereskedelmi hasznosításához, akkor sportcélokra, jelképes áron megkaphatja a másik kétharmadot.

Olyan befektetőt kell keresni, aki – a gyors megtérülésben bízva – vállalni tudja a költségeket, vagyis a tervből aligha hagyható ki a benzinkút és a gyorsétterem. A bizottsági ülések és a rendezési tervekkel kapcsolatos tárgyalások is nyil-

Kun Béla ment, de a talapzata itt maradt

Furcsa kapcsolatban áll a szobroknál az alap és a felépítmény

A helyi önkormányzatok és szakigazgatási szerveik hatáskörét szabályozó törvény egyebek mellett a Fővárosi Önkormányzat Közgyűlésének feladatai között határozta meg a Budapesten felállított művészeti alkotások és köztéri szobrok kezelését.

Budapesten a Fővárosi Közgyűlés dönthet műalkotások felállításáról, karbantartásukról, az áthelyezésükről vagy lebontásuk elrendeléséről. A közgyűlés a Budapest Galériát jelölte ki a határozatok végrehajtására. Egy másik jogszabály a főváros tulajdonába adta többek között a Vérmező parkot, ahol régebben a Kun Béla-szobor állt.

– A kerületi önkormányzat nem dönthetett a kompozíció leszereléséről és a talapzat elbontásáról, mert az nem tartozott az intézkedési körébe – mondta lapunk kérdéseire *Fitos Péter*, az I. kerületi Polgármesteri Hivatal építési irodájának munkatársa. Hozzátette: sokba kerülne a nyolcvanas évek közepén, hatalmas költséggel felépített emlékmű vasbeton alapjának elbontása. A költségeket pedig növelné, hogy a közeli energiaelosztó állomás magasfeszültségű vezetékei is az építmény alatt haladnak.

Szilágyi András, a Budapest Galéria osztályvezetője azt mondta: nem tervezik a Kun Béla-szobor alapjainak elbontását. De azt követően, hogy a műalkotás a budatétényi Szoborparkba került, az alap megszüntetését még sokáig fontolgatták. Megjegyezte: megváltozott a helyszín, amióta nem áll ott az emlékmű, de már csak szűkös anyagi lehetőségeik miatt sem az elbontását, inkább a talapzat hasznosítását támogatnák. Szánkópályaként már évek óta használják a környék-

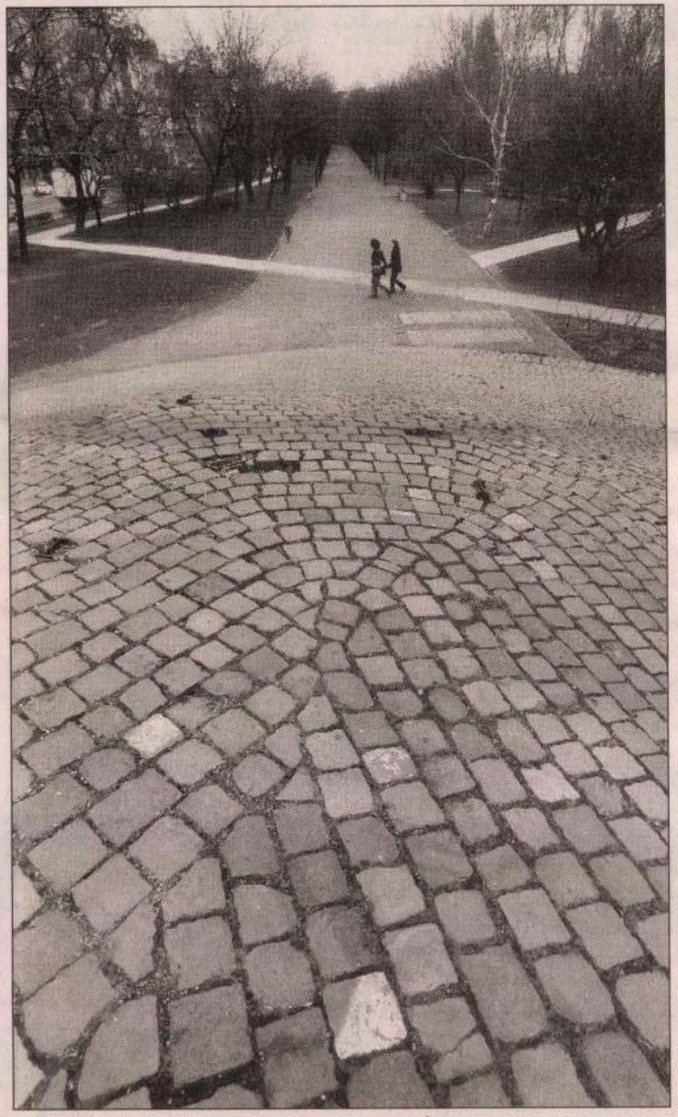

Szökőkutat terveznek a helyére TEKNŐS MIKLÓS FELVÉTELE

A rendszerváltozást követően – a hat parlamenti párt javaslatára – a Fővárosi Közgyűlés rendelkezett a szobrok eltá-

azoknak a köztéri műalkotásoknak a listáját, amelyek lebontásukat követően a Szoborparkba kerültek. Csak a talap-

azokat nem tekintették az ideológiát hordozó szobrok tartozékainak. A költségek így is meghaladták az ezt megelőzően egy év alatt szobrok építésére fordított összegeket.

A bontásokat követő területrendezésekben a Főkert Rt. vett részt. *Kocsis László*, a részvénytársaság elnöke azt mondta: cégük már jókora gyakorlatot szerzett – például a Jászai Mari téri Marx–Engels-szobor elbontását követő munka közben – a hasonló feladatok végrehajtásában. Ha a fővárosi önkormányzat elrendelné a Moszkva tér melletti parkrész rekonstrukcióját, örömmel közreműködnének a vasbeton szerkezet lebontásában. A korábbi gyakorlatnak megfelelően a kivitelezésbe vállalkozót vonnának be, mert nem rendelkeznek olyan géppel, amely a munka elvégzéséhez szükséges lenne. Kocsis László azt is elmondta: a balesetveszélyes építmény helyén szökőkutat vagy virágoskertet képzelnének el.

Körmendy Ferenc, a fővárosi önkormányzat kulturális bizottságának elnöke lapunknak elmondta: nem várható a bontás elrendelésére határozat, a kérdés pillanatnyilag ugyanis nincs napirenden. Azonban nem emelnének ellene kifogást, ha azt a Budapest Galéria elbontaná. Ezt ugyanis nem kulturális, hanem városképvédelmi, illetve környezetvédelmi szakkérdésnek tartják. A kulturális bizottság elnöke szerint az ilyen és ehhez hasonló alkotások felállítását egykoron nem a művészi és a térdíszítő szereppel indokolták.

Ráday Mihály városképvédelmi tanácsnok kérdésünkre azt válaszolta: – A talapzat semmilyen értéket nem képvisel. Bontsák el, ha erre a költségvetés lehetőséget teremt.

Malkovics Tibor

Varga Imre nobreé

Egész Magyarország spórol!

Március 11-én a Media Markt-nál az Europarkban.

MATYIKÓ SEBESTYÉN JÓZSEF

A szobrok útnak indulnak

Varga Imre szobrászművész „műhelyében"

Varga Imre a már világhírűvé vált szobrászművész otthonában, a lakóház mögötti „műhelyben" folynak a szállításra sorakozó szobrok utolsó símitásai, a bronzöntők utáni finomítások. A tökéletes élményt nyújtó remekművek mellett ott találjuk a műtermi vázlatok és változatok sokaságát is és érzékelhetjük a műhely-gondolatok rendkívüli gazdagságát, változatosságát. Gipsz és bronz, ólom és kő, márványdarabok, saválló acél, dúralumínium, fa és beton - a művek anyagai. Különös varázslatos világ tárul elénk. A szép lakóház zöld boncsibolyáiból és kusza folyondárjaiból tárulkozó világ tárgyai vallanak az alkotóról is. Talán szándék nélkül, de egyértelműen: a műveltségéről, történelmi látásáról.

Az udvaron szállításra váró, újabb alkotásai: a *Pénzváltó*, a *Zsuzsanna*, a *Jákob és az angyal*... A szobrász otthonosan mozog birodalmában - s közben ezekről,- az új szobrairól beszél.

- A Pénzváltó egy Bad-Kissingen-i bank elé készült. Nézd a szobor asztalterítőjét, rajta van a négy sarkalatos erény, abból indulunk ki.

Ez a hegesztőpisztollyal rajzolt alak *Gizella Regina Hungariae* és *Principessa Bavariae uxor Stephani* ... Nem tudom megtenni, hogy be ne vegyem a szentek közé.

Az egész história Krisztus születésével kezdődik, itt van Szűz Mária és a gyermek, aztán folytatódik a királyokkal, akik részben a kereskedelmet, részben pedig az egész nyugati kereszténységet megalapítják; vagyis valami jelentékeny dolgot tesznek érte.

Ezt követi a három király. Az egyik *Barbarossa*, aki a Hanza városokat alapítja, a másik *Nagy Károly*. Idébb egy trónoló keleti fejedelem, aztán következik a keleti végek megszállása, amint mennek a keresztesek. Van egy szarvas, amely kitekint s ezután jönnek az alapító királyok, Nagy Károly. Ez itt az acheni dóm belső udvara. Rajta vannak a Hanza városok; a vízen hajók közlekednek. Az egész kompozíció a teljes keresztény ideológiát tükrözi. Az álló bronzfigura pedig egy agresszív, de széparcú alak, kellő gonddal megalkotva.

- De mi dönti el, hogy milyen témához nyúl a temérdek kérdés közül?

- Az, hogy mivel bíznak meg. Amikor a környezet feltesz egy konkrét kérdést, sokkal könyebb felelni, mint ha nincs kérdés! Minél több ponton kötik meg az embert, annál szabadabb ... A művészet története teli s tele van ilyen megbízásokkal, a görögöktől kezdve végig ...

Ez a másik szobrom a *Zsuzsánna és a vének*. Bad-Neustadtba készítem.

Az egyik halott fej, test nélkül, a másik vágyakkal élő és itt fekszik Zsuzsánna a maga csábosságában. Ehhez a Zsuzsánnához kapcsolódik egy entrée, mintegy 8-10 méter gobelin, amelyen két fa van.

Mint tudott, Zsuzsánnának a történetét Dániel próféta írja le, egy kicsit az öndicsősségét is írja - ő az ifjú, aki megmenti Zsuzsánnát a haláltól - ez a Dániel próféta, aki Zsuzsánna megmentője, vallatja a két bírát. Mind a kettő bűnösnek bizonyul. Mert kérdi tőle, hogy melyik fa alatt látta paráználkodni Zsuzsánnát. Olyan fát mond, ami nincs is Izráelben, évente háromszor terem stb.... Ez egy aranyvesszős hatalmas nagy fa, 6 méteres egy gobelinen.

A másik fa beleszövi ebbe a leveleit. Az pedig a másik bírának a hazugsága, mert ő meg azt mondta, hogy egy tölgyfa alatt volt Zsuzsánna. Annak meg ezüst levelei vannak és az egész mögött egy sötétrózsaszín háttér. Az ezüst fának végeszakad a gobelinen és közé kerül egy ajtó. A falon

VARGA Imre

Heivi 1995/2.

Olyanféle vígaszra gondolok, amit másik nagy költőnk, *Weöres Sándor* fogalmazott meg egyik filozófikus ihletettségű versében, mely öröklét és elmúlás dialektikáját sűríti múlhatatlan érvényű sorokba:

Mit eltemet a feledés,
egy gyík-kúszás, egy szárnyverés,
egy rezdület, mely elpörög:
múlónak látszik és örök.
Mert ami egyszer végbement,
azon nem másít semmi rend,
se Isten, se az Ördögök:
múlónak látszik és örök.

Igen, valahogy így. Amit egyszer végbevittünk, semmi sem teheti meg nem történtté. S e tudatot kell, hogy erősítse valami olyanféle hit és bizalom a létezés, a Mindenség iránt, amiről - kétségeit végül is legyűrve - Bartók is ír, fentebb idézett levelét folytatva:„ Nem volna valami kellemes munkánkat csupán ezzel a lesújtó tudattal végezni. Ehhez életkedv, azaz erős érdeklődés kell a létező mindenség iránt. Lelkesedni kell azért a szentháromságért, amelyről levelében olyan szépen ír:„ Ha keresztet vetnék, azt mondanám: A Természetnek, a Művészetnek, a Tudománynak nevében..."

Németh János műve (Cservenka György felv.)

Oh, hogy riadt fel intő, jós-ajakkal,

Hogy álla tört szívvel, merev hajakkal
Egy új Cassandra Trója lángjain.

Igen! Súlyos időszak tisztázása után vagyunk, amikor az a kérdés: éppen tréningben találnak-e bennünket a lehetőségek. Széchenyi elmegy Angliába és az édesanyjának a csalódottságáról ír. Hiába várta, hogy tisztességesebben bánjanak vele hű szolgálatáért és ezért most megválik a hadseregtől és elmegy Angliába, ahonnét az első levele valami lelkendezésféle volt: „Találkoztam egy angollal, valamilyen Wattnak hívják, és képzelje föltalált egy gőzgépet! Fűtenek egy nagy fazekat, s forgatja valami a kerekeket - azt mondja - és képzelje el ideadja aranyért!" Ez olyan megdöbbentő volt, hogy valaki közönséges aranyért egy ilyen remek dolgot hajlandó legyen odaadni. James Watt megvált tőle aranyért.

Ez volt az első gőzgép, amit Széchenyi hazahozatott, és aztán jöttek a többi Watt gőzgépek, amelyek egyikét a Balatonon a Kisfaludy gőzhajóba is beépítették és 1864. szeptemberében vízre is bocsátották.

Érdekes dolog, hogy mindig gátlások indítják el mind a gondolkodást, mind a munkát! Mikor valaki előtt becsukják az ajtót, akkor kezdi keresni az ablakot és Széchenyi ezt az ablakot kereste. Meg is találta volna, csak bemászni már nem volt ideje. Mindent elkezdett és minden abbamaradt. Kár!

Nem nagyon kedvelte Kossuthot. Nem voltak közöttük nyilt konfrontációk, de lelkük mélyén ellenszenvesek voltak egymásnak. Kossuth még az első kabinetjével együtt megjelenik a királynál és jóváhagyást kap. Széchenyit a királyi házhoz való lojalitása tulajdonképpen mindvégig jellemezte, és ez okozta legsúlyosabb belső konfliktusait.

Németh János műve (Cservenka György felv.)

folytatódik tovább, ott van a másik fél fa ezüst levelekkel, közötte Izráel hét bírája; ülnek, állnak, mutogatnak ... teljesen ideológikus az egész.

Ennek a teremnek a végén, van egy hatalmas nagy gobelin, olyan 20 négyzetméter körüli, de inkább több, amelyiken megcsináltam a „Csodálatos halászatot" alulról a halak szempontjából. Tudniillik *Raffaello* megfestette, ő kartonnak szánta, ez Londonban látható. A karton hatalmas apostoli alakokat mutat és alul valami nagyon kevés vizet, egy majdnem elsüllyedő csónakot, az apostolok is nagyon sokan vannak már a csónakban.

Én meg megcsináltam a tenger alatti világot, egy sötétkéket. Zöldes-kék fények csillámlanak be és körülbelül kétezer hal úszik egymással szemben, sötétkéktől a rozsdabarnáig és az egészet körülöleli egy hatalmas aranyháló: tulajdonképpen mi vagyunk a halak!

Ennek és még további három-négy gobelinnek az utolsó varrásai folynak most. A Pénzváltónak, amint látod, az utolsó símitása...

A kertben egy másik szoborra esik tekintetem.

- A *Jákob és az angyal* ugyanebbe a terembe kerül, amiről az előbb beszéltem - mondja Varga Imre. A másik Jákob viszont - folytatja a művész a rendhagyó, kerti tárlatvezetést - Hajdúdorogra az 1940-től talán napjainkig terjedő áldozatok emlékére...

Jákob között az ifjúval. Az ifjú azt mondja neki: „hajnalodik eressz!" S akkor így válaszol Jákob: - „Nem addig, míg meg nem áldasz!" Tehát teljesen evidens a lelkifurdalási komplexus, hiszen ő csaló módon megszerezte az áldást Ézsau elől, akivel holnap találkozni fog. Meg van ijedve és egész éjszaka reszket, mert fél a holnaptól és egész éjjel a lelkiismeretével küzd. S amikor megnyugvást kér a lelkiismeretétől és azt kérdi tőle az angyal - Hogy hívnak téged? Azt mondja:- Jákobnak. Az angyal pedig azzal folytatja, hogy - derekasan küzdöttél Istennel és az emberekkel és győztél, legyen ezért neved mától Izráel! Itt születik meg az Izráel név.

Két változatot csináltam a megrendelés helyétől függően, az angyal szárnyait illetően: az egyiken a szárnyakat 40°-kal följebb emeltem és átalakítottam. Egyébként az illene Siófokra is II. világháborús emlékműnek, a régi plébánia helyére..

Tulajdonképp a szobor szabad asszociáció. Felhasználom mindazt, ami formai emlékezetemben él. A műalkotás azáltal lesz időbelivé, hogy „lehívja" ezeket az emlékeket, nemcsak megpillantásuk pillanatakor, hanem akkor és egészen addig, amíg felgazdagodik a másik ember belső emlékanyagával, egészen addig, amíg el nem jut a kimerülésig, amit tudvalevőleg úgy hívunk, hogy katarzis.

Az alvó, önmagával küzdő alak, bizonyos értelemben Michelangelo rabszolgáira asszociál. Az angyal pedig a jóra és a rosszra egyaránt rokonítható, ugyanis az eltávolodni akarásnak ez az elrugaszkodó mozdulata, ez nem emberbarát mozdulat ... Az angyal szeretne szabadulni, Jákob meg az utolsó erejével kapaszkodik bele, mert így kapaszkodik az ember a saját bűneibe, mert hiszen végül elvont lényekké válnak tőlünk függetlenül. Szóval az embernek a lelke furcsa alkotmány, amelyik megteremti azt az ideológiát, amelyikke elfogadja önmagát.

Majd a Siófoki kiállítás katalógusát nézegetjük: *Szent Flórián, Hősi emlékmű, Czóbel, Kopernikusz*, az új *Bartók* szobor, az *Esernyősök*, s a *Múló idő* ... Közben *Radnóti, Madách* és a *Nagymama* társaságából kiemel egy méteres faszobrot, a *Parasztlány* címűt, amelyet még 1954-ben Siófokon faragott a nagyapja *Csepeli Károly* Kakukk-völgyi pincéjénél, így tehát genetikailag is jobban siófoki mint sok más munkája...

Széchenyi érmét mutatja, közben *Arany János* versét idézem:

Majd elborulni kezde láthatára:
Kik műve által lettünk magyarok,
Nem ügyelénk többé vezérnyomára
Mi napba néző, szárnyas Ikarok.

Hazai kiállítások külföldön

Több hazai múzeum — képzőművészeti, történeti és néprajzi gyűjtemény — anyagából rendeznek tárlatot ezekben a hetekben, hónapokban külföldön.

A jelenleg Bécsben látható *Varga* Imre-gyűjteményt június 4-től Párizsban mutatják be. A párizsi I. kerületi városháza kiállítótermében, valamint az épület és a szomszédos Saint Germain l'Auxerrois templom előtti téren kiállítandó műalkotásokat — a budapesti Laktanya utcai gyűjtemény teljes anyagát, valamint az alkotó néhány vidéki köztéri szobrát — 6 hétig tekinthetik meg majd az érdeklődők Párizsban.

Az Iparművészeti Múzemnak a magyar szecesszió kerámiaművészetét bemutató tárlata a bécsi Iparművészeti Múzeumban látható. A világhírű Zsolnay gyár legszebb termékeiből összeállított kiállítás július 6-ig tart nyitva, s a tárlathoz kapcsolódóan június 21—22-én tudományos ülésszakot is rendeznek.

A Budapesti Történeti Múzeum a főváros legfrissebb római kori ásatásainak emlékeiből márciusban nyitott tárlatot az NSZK-ban, a krefeldi Burg Linn Muzeumban. A római kori települések és a hozzá kapcsolódó temetők területéről az utóbbi másfél évtizedben előkerült kőedényeket, üveg-, kerámia- és fémtárgyakat május 25. után az NSZK más városaiban is bemutatják.

A Néprajzi Múzeum anyagából az ausztriai Kittsee-ben áprilistól látható válogatás. A magyar népi kerámia című tárlat — amelynek több száz darabja a XVIII—XX. századi jelentős hazai kerámia műhelye tevékenységét reprezentálja — tavaly négy NSZK-beli városban szerepelt, s októberben a budapesti intézményben is bemutatják.

A Munkásmozgalmi Múzeum Kun Béla születésének 100. évfordulójára rendezett kiállítását jelenleg Moszkvában tekintheti meg a közönség. A fotókból és dokumentumokból összeállított, a magyar és nemzetközi munkásmozgalom kiemelkedő személyiségének életútját áttekintő anyagnak áprilistól ad otthont a Lenin Múzeum

nik. Az erről szóló megállapodást kedden Békéscsabán *Ábrahám* Kálmán államtitkár, az Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatal elnöke, *Szabó* Miklós a megyei pártbizottság első titkára és *Gyulavári* Pál a megyei tanács elnöke írta alá.

Mint ebből az alkalomból rámutattak: a megye viszonylag kedvező természeti és környezeti

tesznek a jelenlegi környezeti állapot megőrzése, illetve javítása érdekében. Számítanak az érdekelt minisztériumok, országos hatáskörű szervek támogatására is. A program szerint intézkednek a vízminőség védelmére, a belvizek hasznosítására, a földvédelemre, a levegőszennyezés mérséklésére, a természetes élőhelyek fokozott védelmére.

Varga Imre

Magyar

A fővárosi tanács vb ülése

A közterület szépítéséről

A VII. ötéves terv első két évének képzőművészeti beruházásairól tárgyalt, valamint a Fővárosi Közterület-felügyelet első negyedévi munkájáról hallgatott meg jelentést szerdai ülésén a fővárosi tanács végrehajtó bizottsága.

A főváros köztéri képzőművészeti beruházási tervéről elmondták: két év alatt 15 politikai jellegű emlékművet és szoborral, illetve emlékmegőrző alkotással gyarapodik a főváros. Lakótelepeken a külső kerületekben számos díszítő plasztikát állítanak fel. A tervezettnél azonban kevesebbet, mert a Kossuth-szobor talapzatának újjáépítése nem szerepelt az idei elképzelések között, s azt soron kívül el kell végezni.

Az idén a Vérmezőn felavatják Varga Imre Kossuth-díjas szobrászművész Kun Béla-emlékművét. A Münnich Ferenc utcában a magyar és a nemzetközi munkásmozgalom kiemelkedő személyisége, volt miniszterelnök szobrát helyezik el, az V. kerületben az Engels téren Bajcsy-Zsilinszky Endre szobrát leplezik le. A XIII. kerületben a Dráva utca torkolatában Makrisz Agamemnon Kossuth-díjas szobrászművész mauthauseni mártíremlékművének kisebb változatát állítják fel. Az idén szobrot állítanak Liszt Ferencnek, Germanus Gyulának és — bár nem eredeti helyén — az I. kerületi Döbrentei téren ismét elhelyezik Erzsébet királyné szobrát.

Jövőre avatják fel Zalka Máté és Malinovszkij marsall mellszobrát, az emlékmegőrző alkotások sorában Derkovits Gyula, Karinthy Frigyes és Tersánszky Józsi Jenő mellszobrát is.

A fővárosi közterület-felügyelőknek az első negyedévben több mint 14 ezer alkalommal kellett intézkedniük.

pont, amely [illegible] a közkönyvtári hálózatot. Sebestyén Géza csaknem két évtizeden át töltötte be az OSZK helyettes főigazgatójának tisztségét, ő volt a Könyvtártudományi és Módszertani Központ első vezetője.

és ezek az ifjú művészek olasz, német, magyar, angol, amerikai társaikkal együtt az értelmezésről mondtak le a puszta létezés nevében. És a puszta létezés számukra sem öröm. Ha mégis vállalják — ez valóban merészség.

Varga Imre

Magyar Nemzet
1986. IV. 17.

Kulturális hét Ausztriában

Magyar—angol Bécsben

Alig néhány hete jelent meg egy cikk ezeken a hasábokon arról, milyen kevés hírveréssel, mondhatni titokban zajlanak le Budapesten egymás után a különféle nemzeti filmnapok. A szerző bosszankodott ezen a „diszkréción" és elgondolkodott azon, vajon a magyar filmeknek és egyéb művészeti eseményeknek milyen a tényleges hírük a nagyvilágban azokhoz a „diadal-jelentésekhez" képest, amiket a hazai sajtóban olvashatunk. Fájó szívvel kell most Ausztriában megerősítenem az akkori írás ki nem mondott gyanúját: a magyar kulturális hét Bécsben félig-meddig titokban folyik. Az Ausztriába látogató turistáknak és természetesen az osztrák lakosságnak a fővárosban sétálgatva úgy tűnik fel, hogy angol hét van. (Nem tudhatni, miért rendezik az angol és a magyar hetet egyazon időben, hiszen a két eseménysorozat sehol nem kapcsolódik.) Minden második kirakatban ott van a brit zászló, néhány boltban külön csoportosítják a Nagy-Britanniából származó árukat, a hirdetőoszlopokon *British days* feliratú plakátok sorolják az angol eseményeket és a villamosok áramszedőit is a „Union Jack" díszíti. Nem gondolom, hogy a trónörökös párnak, Charles hercegnek és Lady Dianának fényét elhomályosíthatja

az Avarok Európában című kiállításunk

és ha annyi nézője nem is lenne, mint a princess kärtnerstrassei bevásárló útjának, azért feltehetőleg többen lennének kíváncsiak a VI—VIII. században élt európai nép kincseire, ha legalább egy plakát invitálná őket a Pálffy-palotába.

A város szívében a Josefsplatzon álló épület nemcsak az avar emlékeknek ad otthont, itt állította ki *Varga* Imre kisebb szobrait, emlékműterveit. Ahogyan erről márt hírt adtunk, e két kiállítással nyílt meg a magyar hét Bécsben és éppen itt, a Pálffy-palotában bizonyosodhattunk meg arról, hogy *hivatalos* támogatásban nem szenved hiányt kultúránk népszerűsítésének szándéka. A megnyitót a két művelődési miniszter, Herbert *Moritz* és *Köpeczi* Béla tartotta és megtisztelte jelenlétével a kis ceremóniát Rudolf *Kirchschläger* államelnök is. A hivatalos politika, a diplomácia ennél többet nem tehet. Az előbb emlegetett angol programot hirdető plakátról a kiállításokon, koncerteken, színi előadásokon kívül mást is leolvashatunk: nevezetesen a brit hetet támogató angol és osztrák cégek és intézmények neveit, a sponzorokat. (Egyébként készült a magyar eseményekre is plakát, de ezek a városban sehol nem láthatók, csak a programok színhelyén, ahová már amúgy is betéved a látogató.) Nem tudom, mennyibe kerül egy négyzetméter a bécsi hirdetőoszlopokon, mi az ára a nagy forgalmú utcák felett kifeszített transzparenseknek, nem jártam utána, hogy az ilyen magas szintű állami támogatást, amelyben most részünk van, jelent-e egyben kedvezményes tarifát is. Egy biztos: ha nincsen olyan kurrens cikkünk, mint egy agyonreklámozott trónörökös-házaspár, a propagandára is kell áldoznunk valamit — hacsak nem akarjuk, hogy a mi kultúránk követei inkognitóban maradjanak.

Pedig nemcsak mi, a rendezők sajnálkozhatunk azon, hogy észrevétlenek vagyunk Bécsben. Programunk érdekes és magas színvonalú. Két részlete jutott megfelelő nyilvánossághoz,

mindkettő hangos sikert aratott,

illetve arat ma is. Az egyik az Operaház 14-i vendégjátéka volt, a *Rómeó és Júlia* című balett. A világszámoktól elkényeztetett bécsi közönség ritkán tapasztalható ünnepléssel köszönte meg a produkciót és nemcsak a nézőtér tapsolt: a színfalak mögött — ahonnan magam is végignéztem az előadást — osztrák táncosok, a szakma állta végig a díszletek takarásában a balettet, és adózott elismerő fejbólintással magyar táncosoknak. Ez volt egyébként a Magyar Állami Operaház történetének első vendégjátéka a bécsi Operában. A másik nagy magyar siker is egy premier aratja: Varga Imre az első szobrászművész, akinek művei helyet kaptak a Burggarten-ban. A nagy köztéri szobrok ugyanis itt, a bécsiek közkedvelt pihenő és sétáló kertjében állnak.

Sokan torpannak meg a Ringen,

ahogyan a Burggarten kitárt kapuján betekintve megpillantják az *Utcalányok* esernyős, szomorú kis csoportját. Aki nem veszi észre a szobrász nevét hirdető feliratot, az lázas lapozgatásba kezd, útikönyvében keresgéli Bartók, Kodály, Móricz Zsigmond szobrai előtt az alkotó nevét.

Sok kis üzletből, étteremből szalad ki mostanában eladó, vevő, pincér és vendég egy messzihangzó muzsikaszó hallatán: egy skót dudás járja a várost és nyomában lépegető társa angol hirdetéseket osztogat. Az ötlet nem új, de úgy tetszik, mindig másoknak jut eszébe. Jó propaganda nélkül egyetlen világvárosban sem kelthet figyelmet a legnemesebb érték sem. Hiszen Bécsben nemcsak magyar és angol hét van. A város éli a maga életét, kulturális eseményben sincsen hiány; Leonard *Bernstein* egy hete mutatta be itt új operáját, ezrek zarándokolnak a Hermes-villába a szeretve tisztelt császár és királyné, Erzsébet emlékkiállítására, Jacques *Trevert* kollázsgyűjteménye igazi kuriózum a modern művészetek múzeumában.

Ahogyan Magyarországon sem választható szét mereven kultúra, kereskedelem és gazdaság, úgy ezt külföldön sem tehetjük meg. Közös jelenlétükkel kell támogatniuk egymást a siker, a jó hírnév érdekében.

Hajdú Éva

mot, szerdán a Parlamentben tájékoztatták az újságírókat. *Bányász* Rezső államtitkár, a Minisztertanács Tájékoztatási Hivatalának elnöke megnyitója után, dr. *Lapis* Károly, a Semmelweis Orvostudományi Egyetem Kórbonctani és Kísérleti Rákkutató Intézetének igazgatója, a kongresszus elnöke, dr. *Eckhardt* Sándor, az Országos Onkológiai Intézet főigazgató-főorvosa, a kongresszus főtitkára és dr. *Gyenes* György, az Országos Onkológiai Intézet főigazgató-főorvoshelyettese, a kongresszus alelnöke ismertette a kiemelkedően fontos rendezvény programját.

Elmondták, hogy az 1935-ben Genfben alapított Nemzetközi Rákunió, mely 137 ország különböző orvosi intézményeit tömöríti, *négyévenként tart világkongresszust*. Hazánkat az Egészségügyi Minisztérium képviseli az unióban s a magyar tudományos eredmények elismerését jelzi a többi között az is, hogy a szervezet eddig tizenhat személynek adott ösztöndíjat a világszerte

egyébként
deznek m
Megelőzől
unióban
tás és -gy
lői.
A kon
színhelye
rületén le
jelezte az
den tájár
előadás
a rendez
lentett el
nevezett
mertetik,
alap- és
kerekaszt
póziumok
vitatják n
A kon
Nemzetkö
szimpóziu
giai képz
is. A tan
lag *több*
bejelentenek, így többek között az AIDS betegséggel, illetve az onkogének vizsgálatával kapcsolatban várhatók jelentős felfedezések.

(sárvári)

Minden 27. percben . . .

A gyalogosok biztonságáért

A gyalogosok közlekedésbiztonságáért címmel szerdán tanácskozást tartott az Országos Közlekedésbiztonsági Tanács, a Szakszervezetek Országos Tanácsa és az Országos Munkavédelmi Főfelügyelőség a SZOT székházában.

Kalanovics László rendőr alezredes, az OKBT titkára beszámolójában a gyalogosok közlekedésbiztonsági helyzetét elemezve elmondta: az elmúlt évben közútjainkon minden 27. percben történt személyi sérülést okozó baleset, és a szerencsétlenségek következtében minden hatodik órában meghalt egy ember. A közlekedési balesetekben tavaly 1756-an vesztették életüket, s különösen figyelmeztető tény, hogy csaknem minden második áldozat gyalogos volt. Még mindig igen magas a gázolások aránya, és sok szerencsétlenség okozója, hogy a gyalogosok gyakran kellő körültekintés nélkül kelnek át az úttesten, illetve lépnek ki álló járművek mögül.

Műszaki hiba okozta a tömegközlekedési szerencsétlenséget

Műszaki hiba okozta a keddi, budapesti tömegközlekedési szerencsétlenséget — állapította meg a szakértői vizsgálat. Az ellenőrzésnél átvizsgálták a villamosszekrény biztonsági berendezéseit, kiderült, hogy a balesetet a villamosvezető által elháríthatatlan műszaki hiba idézte elő. Ezért a villamos vezetőjét, *Bolla* Istvánt a rendőrség szerdán délután szabadlábra helyezte.

A szakértők tovább folytatják a vizsgálatot annak kiderítésére, hogy szakszerűen végezték-e a biztonsági berendezések karbantartását.

Mint ismeretes, április 15-én, a XI. kerület, Karinthy Frigyes út és a Budafoki út kereszteződésénél villamos és autóbusz ütközött,

A NAP

Fejrázó

Ilike évtizedek óta úgy tesz
ha mindennel egyetértene. A
is úgy érzi, hogy a lelkéből b
korszakos jelenség. Ő a maga k
egyszemélyes platformján por
levont tanulságokat. Tökélet
nel: úgy igazítja a tekintetét,
kező vélemények között se lá
lesz rend, ha lesz egy kis mu
közgazdásza. Ilike hevesen rá
re, hogy ő semmit sem dolgoz
nélküliség hiányzik a társadal
ba politikusa. Ilike lelkesen
érzetének valóban nem hiány

Ilike a közmegegyezés kari
igen és a *nem* között csak elh
ségek lennének. Valami körk
lágban: ő a bólogatás, a csó
koreográfiai remekműve. Pol

Mindenki számít rá, senki
összeghez hozzáadható, bárm
változik, legkevésbé az összeg.

Néha azon gondolkodom, lé
csak én találtam ki.

Ami elég furcsa, ha meggo
Lehet, hogy nemcsak én t
el?

Önökkel együtt, nyájas olv

Varga Imre

Magyar hét Bécsben

A két ország sokrétű, baráti együttműködésének jelentőségét hangsúlyozta szerdán *Köpeczi* Béla művelődési miniszter és Herbert *Moritz* közoktatási és művészeti miniszter a sajtó előtt. A miniszterek a hétfőn kezdődő bécsi magyar hét programjáról adtak tájékoztatást — a magyar kultúra eddig legjelentősebb bemutatkozásáról az osztrák fővárosban. Herbert Moritz, aki magyar kollégájával, Rudolf *Kirchschläger* államelnök jelenlétében nyitja meg hétfőn a magyar hetet, meleg hangon méltatta a két ország „nagyszerű, példás jószomszédi viszonyát", amelyben kitűnően fejlődnek a kulturális kapcsolatok is, a tíz éve aláírt kulturális egyezmény alapján. Moritz miniszter méltatta a Fred *Sinowatz* kancellár kezdeményezte *Ellentétek párbeszéde* elnevezésű új fórumát, amelynek egyik résztvevője Köpeczi Béla.

Köpeczi Béla kiemelte, hogy a két ország hivatalos együttműködése, cseréje mellett örvendetesen bővültek a lakosság kapcsolatai is. A magyar kultúráról először nyújtunk összefoglaló képet Bécsben. A cél a még szélesebb együttműködés, a még meglevő előítéletek eloszlatása, a tárgyilagos tájékoztatás. A hét során a magyar zene- és képzőművészet, irodalmunk, filmművészetünk egyaránt bemutatkozik. Hangoztatta: örömmel várjuk viszonzásként a budapesti osztrák hetet, amely 1987 őszén vagy 1988 tavaszán kerül sorra. Érdeklődést keltett Köpeczi Béla terve arra, hogy a Monarchia volt államai közös kiállítást rendezzenek a szecessziós korszak művészetének egy vagy több ágából — az elgondolást illetékes csehszlovák és horvát helyeken is támogatják.

Vaculik Margit professzor számolt be a két ország történészeinek munkájáról, amellyel kölcsönösen helyesbítették a tankönyvekben talált tévedéseket, pótolták a hiányokat. Bemutatkozott *Varga* Imre szobrászművész, szobrait a Burggartenben állítják ki. Tájékoztatás hangzott el a hazánkban talált avar leletek kiállításáról — a tárlat eddig ismeretlen anyagot mutat be.

hogy a vízmű megépítése a tudományos ismeretek mai szintjén megalapozott. A nagyszabású beruházás lehetőséget teremt olyan járulékos fejlesztések megvalósítására, amelyek elősegítik a mintegy 220 kilométer folyamszakasz melletti települések fejlesztését.

szólt arról, hogy minden eddigi információ ellenére számolni kell az előre nem látható környezeti hatásokkal is. Az bizonyos — mondotta —, hogy a nagy beruházás összességében pozitív hatású lesz.

Havas Péter, a vízlépcsőrend-

Varga Imre

Varga Imre tárlata Párizsban

(MTI) Párizsban, a Louvre tőszomszédságában megnyílt *Varga* Imre kiállítása. A magyar szobrászművész 16 alkotását a francia főváros egyik legelőkelőbb helyén, a Louvre főbejárata közelében mutatják be. Kortárs művésznek itt még sohasem rendeztek kiállítást. A közeli tanácsház kiállító termében a művész kisplasztikai tanulmányai és néhány további nagyalakú fémszobor mellett, mintegy húsz festményt is megtekinthet július közepéig a francia közönség.

A kiállítást Párizs városa rendezi a Magyar Intézet és a magyar nagykövetség közreműködésével. Négy évvel ezelőtt, *Jacques Chirac* polgármester — a jelenlegi miniszterelnök —, kezdeményezte a kiállítást, s a kormányfő most meleghangú üzenetben köszöntötte a bemutatót.

A kiállítást Michel *Caldagues*, a párizsi I. kerületi tanács szenátor polgármestere nyitotta meg. Korábbi, kisebb kiállításaira utalva igazi párizsi művésznek nevezte Varga Imrét, aki hitelesen közvetíti műveivel hazája szellemét.

A kiállítás megnyitásán jelen volt *Farkasinszky* Lajos, Budapest Főváros Tanácsa általános elnökhelyettese, *Palotás* Rezső nagykövet, francia részről eljött Hubert *Martin*, a szenátus francia—magyar baráti csoportjának elnöke, Hubert *Dubois*, a Budapestről nemrég hazatért francia nagykövet, és a francia kulturális és művészeti élet számos ismert képviselője.

Magyar Nemzet 1986. VI. 6.

Varga Imre

Népszava
1985. X.22.

Az európai kulturális fórum hétfői eseményei

Az európai kulturális fórum hétfőtől négy héten át kulturális területek szerint létrehozott, úgynevezett kisegítő munkaszervekben — munkabizottságokban — vitatja meg a napirendjén szereplő három témakört: *az alkotó tevékenység, a terjesztés és az együttműködés* kérdéseit.

Hétfőn délelőtt a Budapest Kongresszusi Központban *Varga Imre* Kossuth-díjas szobrászművész és *Újfalussy József* akadémikus, zenetudós elnökletével megtartotta első ülését a képzőművészetekkel, illetve az előadóművészetekkel foglalkozó két munkacsoport. Az ülések kezdetekor sorshúzással döntöttek arról, hogy a házigazda ország képviselőjét követően melyik állam küldöttje veszi át az elnöki tisztet. Ennek eredményeként a délutáni ülésen az első munkacsoportban Spanyolország, a másodikban Norvégia delegátusa elnökölt; ezt követően az elnöklés sorrendje a francia ábécé szerint naponta változik majd. A helsinki eljárási szabályok és az európai biztonsági és együttműködési értekezletet követő összeurópai találkozók hagyományai szerint *a munkacsoportok zárt ajtók mögött üléseznek.*

A fórumra számos ismert kulturális személyiség és alkotóművész érkezett Budapestre a részt vevő államok küldöttségeinek tagjaként. A képzőművészetekkel foglalkozó munkabizottság eszmecseréjén többek között jelen van *Lauri Ahlgren* finn, *Max Bill* svájci, *Sam Gilliam* egyesült államokbeli, *T. Salahov* szovjet és *Villi Sitte* NDK-beli festőművész; *Makrisz Agamemnon* görög, *Herbert Hajek* NSZK-beli és *Ghio Pomodoro* olasz szobrász. E munkacsoport tevékenységében a magyar küldöttség tagjai közül *Aradi Nóra* művészettörténész, *Fényer Tamás* fotóművész, *Kádár János Miklós* festőművész és *P. Szűcs Julianna* művészetkritikus vesz részt.

Az előadó-művészetekkel foglalkozó munkacsoport résztvevői között van *Edward Albee* egyesült államokbeli drámaíró, *Jurij Grigorovics*, a Moszkvai Nagyszínház balettegyüttesének főkoreográfusa, *Gisela May* NDK-beli színésznő, *Igor Mojszejev*, a Szovjetunió Állami Népi Együttesének művészeti igazgatója, *Krzystof Penderecki* lengyel zeneszerző, *Jozef Szajna* lengyel színházi rendező és *Galina Ulanova* szovjet balettművész. A második munkacsoportban magyar részről *Bors Jenő*, a Hanglemezgyártó Vállalat vezérigazgatója, *Körtvélyes Géza* tánctörténész, *Láng István* zeneszerző, *Lengyel György* színházi rendező, *Marton László* színházigazgató és *Voigt Vilmos* egyetemi tanár, néprajzkutató tevékenykedik.

Az MTI munkatársainak értesülései szerint a képzőművészetekkel foglalkozó munkacsoportban a felszólalók olyan kérdésekről fejtették ki nézeteiket, mint *a művészek társadalmi felelőssége, a művészetek támogatásához szükséges feltételek, a művészek szerepe az emberi környezet esztétikumának megteremtésében.* Több javaslat hangzott el arról, hogy miként lehetne előmozdítani a részt vevő államok kortárs képzőművészetének szélesebb körű külcsönös megismertetését.

Az előadó-művészetek kérdéseivel foglalkozó munkacsoport ülésén élénk eszmecsere bontakozott ki arról, *milyen támogatásra lenne szükség a kis népek drámairodalmának nemzetközi megismertetéséhez.* Többen az ezzel kapcsolatos pénzügyi nehézségeket és a nyelvi korlátokat nevezték meg legfőbb akadályként, szorgalmazva, hogy az államok nyújtsanak nagyobb pénzügyi támogatást az UNESCO égisze alatt működő Nemzetközi Színházi Intézet nemzeti tagozatainak tevékenységéhez. Hangsúlyozták: az intézet nélkülözhetetlen szerepet tölt be a kortárs drámairodalom alkotásainak népszerűsítésében.

Az ülésen hangsúlyozták, hogy a drámairodalom és a színházművészet a népek önkifejezésének, a kulturális identitás megőrzésének egyik legfontosabb eszköze. Az egyik, Nyugat-Európából érkezett résztvevő pedig rámutatott: *a színház nem nyereséges vállalkozás*, ezért kormányzati eszközökkel is támogatást kell nyújtani a társulatok fenntartásához, mert az alkotói szabadság nem lehet teljes, ha az alkotóműhelyek állandó pénzzavarral küszködnek.

Többen szorgalmazták a színházi együttes cseréjének bővítését, a közvetlen alkotói kapcsolatok elmélyítését. A délutáni ülésen felszólalt Újfalussy József is, aki a magyar zenekultúra fejlődéséről, zenei életünk mai jelenségeiről és nemzetközi kapcsolatairól adott áttekintést.

A kulturális fórum alkalmából nemzetközi festészeti kiállítás nyílt hétfőn a Magyar Nemzeti Galériában. A nemzetközi festészeti tárlatot Varga Imre Kossuth-díjas szobrászművész nyitotta meg. A megnyitón részt vett *Köpeczi Béla* művelődési miniszter, a kulturális fórum magyar nemzeti bizottságának elnöke, a magyar állami és társadalmi szervek több vezető képviselője, a kulturális fórumon részt vevő küldöttségek, valamint a budapesti diplomáciai képviseletek számos vezetője és tagja.

A tárlatra 31 ország küldte el azokat a festményeket, amelyek a nemzetek képzőművészetének több mint két évtizedes fejlődését mutatják be. Minden ország 25 négyzetméter felületű kiállítási tere kapott, s szinte valamennyi mű közgyűjteményből származik. Hazánkat *Hincz Gyula, Barcsay Jenő, Kokas Ignác, Kondor Béla* és *Németh József* alkotásai képviselik.

Ugyancsak az európai kulturális fórum alkalmából nemzetközi filmnapok kezdődtek Budapesten hétfőn este a Kossuth moziban. A november 18-ig tartó eseménysorozatot *Szabó B. István*, a Hungarofilm igazgatója nyitotta meg.

A nemzetközi filmszemlén huszonkilenc ország nyolcvanhárom produkcióját vetítik. Az első napon a házigazda Magyarország filmművészetét bemutató alkotások peregtek: láthatta a közönség *Szabó István Redl ezredes, Gyarmathy Lívia Együttélés*, valamint *Jancsó Miklós Így jöttem* című művét.

A továbbiakban alfabetikus sorrendben mutatkoznak be az európai kulturális fórumon részt vevő államok, nemzeti filmgyártásuk néhány produkciójával.

Szovjet hitel Lengyelországnak

A Szovjetunió 200 millió rubel értékű hitelt nyújt Lengyelországnak javítódokkok korszerűsítésére.

A hitel feltételeit nem hozták nyilvánosságra, de lengyel közlés szerint a hitel keretében a Szovjetunió elsősorban berendezéseket szállít: *úszódokkot, úszódarukat, esztergapadokat, különböző más felszereléseket, amelyek révén a lengyel dokkokban csökken a hajók felújításának munkaigényessége,* javul a munka minősége. Lengyelország a szovjet hajóknak nyújtott javítószolgáltatások növelésével fogja törleszteni a hitelt.

Jelenleg szovjet hajók karbantartása köti le a lengyel javítódokkok kapacitásának a felét.

Magyar–iráni ipari tárgyalások

Mohammad Hosszeini iráni iparügyi miniszterhelyettes *Gábor András* ipari miniszterhelyettes meghívására delegáció élén hazánkban tárgyalt. A két fél egyebek között megállapodott évenként ülésező közös ipari bizottság létrehozásában, valamint az ipari és a tudományos együttműködés bővítésében. A küldöttség meglátogatott több ipari, mezőgazdasági és külkereskedelmi vállalatot.

Mohammad Hosszeinit fogadta *Hetényi István* pénzügyminiszter, a magyar—iráni gazdasági együttműködési vegyesbizottság társelnöke, továbbá *Kapolyi László* ipari és *Veress Péter* külkereskedelmi miniszter. Az iráni vendég találkozott *Nagy Gábor* külügy- *Me-*

Randevú a főiskolán

Tanácsiak –

A helyi-területi közigazgatás szocialist
mája, a tanácsrendszer létrejöttének 3
fordulója alkalmából emlékülést ren
hétfőn Budapesten, az Államigazgatási
kolán. A Minisztertanács Tanácsi Hi
a Közalkalmazottak Szakszervezete és
kola szervezte tanácskozáson *Kelemen*
főigazgató köszöntötte a három és fél
de tanácsi munkát végző fővárosi és

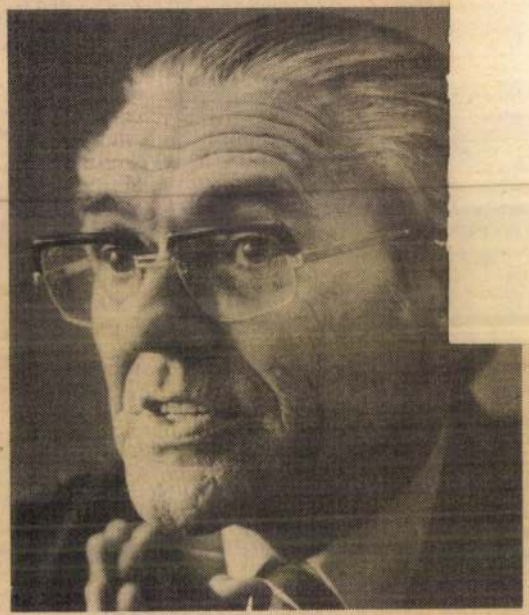

Dr. György Ernő: „Higgye el, tetszeni fog."

Nagymáté Gabriella: „Pontosan tudom, mit vállalok."

Teknős Miklós felvételei

Államigazgatási Főiskola, hétfő délután. Az immár három és fél évtizede az államigazgatásban dolgozó fővárosi, megyei küldöttek, tanácsi vezetők a főiskola hallgatóival, tehát a leendő tanácsi ügyintézőkkel, vezetőkkel találkoznak. Mi a 118-as terembe kopogtatunk be, ahol *dr. György Ernő,* a Győr-Sopron Megyei Tanács Végrehajtó Bizottságának titká- *megyéből*

— Feltéve, ha megbíznak benne...

— Hát ez az, ebben a beosztásban rendkívül fontos szerepe van a *pszichológiának* is — magyarázza dr. György Ernő a leendő vb-titkárnak. — Lehet valaki a rendeletek legkiválóbb ismerője, ha nem tud szót érteni az emberekkel, a tanácsnál *nem számíthat nagy jövőre.* Ha például valaki olyan kéréssel jön hozzám, amiről tudom, hogy *nem* lehet a kérés teljesítése, akkor is *úgy* kell a munkájához, azt *örömmel befogadják,* ezt már számtalan esetben tapasztaltuk. De a viselkedésbe szerintem még *a hivatalos levelezés hangneme* is beletartozik. A tanácsnál dolgozóknak akkor sem szabad elfelejteniük, hogy *közszolgálatot* teljesítenek, ők vannak a lakosságért, s nem fordítva, ha egy idézést, vagy egy felszólító levelet fogalmaznak valakinek.

Varga Imre

A Budapest Galéria Varga Imre Gyűjteménye április 1. és július 31. között zárva lesz. A gyűjtemény áprilisban és májusban Bécsben, június—júliusban Párizsban mutatkozik be.

Magyar Nemzet 1986. 11. 25.

Varga Imre

Magyar

A párizsi tanács vendége lesz Varga Imre

Párizs városa kiállítást rendez Varga Imre szobrászművésznek. A júniusra tervezett tárlat alkalmából, a hivatalos teendők elvégzésére nemrégen hazánkban járt Beatrice de Andia asszony, Párizs város tanácsa művészeti osztályának vezetője.

— Ki választotta ki Varga Imrét erre a nagy tisztességre, hogy maga Párizs városa, s nem csupán egyik galériája rendez kiállítást neki?

— Jacques Chirac, aki akkor még a város polgármestere volt, ma már miniszterelnök, javasolta a tanácsnak, s az elfogadta az indítványt. A Louvre-ral szemben, a városháza egyik termében, az előtte levő kertben és a Louvre és a városháza közötti téren állnak majd a szobrok. Ez Párizs legszebb, legelőkelőbb része.

— Kinek rendeztek már itt kiállítást, és gyakori az ilyen meghívás?

— Párizs városa itt, élő művésznek még nem rendezett tárlatot. Ezen a helyen többnyire történelmi kiállításokat szervezünk. Tudja, a párizsiak imádják városukat, s mint Nárcisz a víz színében, úgy szemlélik magukat históriájuk tükrében. Egyébként évente mindössze egy-két alkalommal foglaljuk el mi a helyet, az esztendő többi részében más intézmények állítanak itt ki.

— Mit tudott korábban a magyar szobrászatról, és hallott-e Varga Imréről?

— Ismertem a művész párizsi Bartók-szobrát, láttam a vatikáni magyar kápolnát és benne alkotásait, és felfigyeltem 1984-ben Baselban, a művészeti vásáron is kiállítására. Amit tőle láttam, az volt minden, amit a kortárs magyar szobrászatról tudtam. Bár járt már egyszer Magyarországon, az a látogatásom, csakúgy, mint ez most, nagyon rövid volt. Budapestről szerzett kellemes impresszióim most csak megerősödtek. Dicséretre és tiszteletre méltó a múlt építészeti értékeinek megőrzésére irányuló törekvésük, szívemből kívánom, hogy városrendezői, építészeti vitáikon, döntéseikben a helyreállítás, az újjáépítés mellett voksolók győzzenek a bontásokat szorgalmazók helyett.

— Most látta az óbudai Vargagyűjteményt, és a Rézkarcoló Művészek galériájában is a műveket. Mi az ön személyes véleménye a tervezett párizsi kiállításról?

— Varga Imrét nagy művésznek tartom, alkotásai a kortárs európai szobrászat kiemelkedő darabjai. Bizonyára sok irigye és ellenzője támad majd a tárlat nyomán, de legalább ennyi lesz az őt elismerők száma is. Párizsban ötvenkétezer művész él, természetesen mindegyikük szeretne ilyen bemutatkozási lehetőséghez jutni. De hát mindenkinek a kedvére úgysem tehetünk. Reméljük, hogy a nagyközönség, a franciák és e turistaszezonban a városba látogató több százezer külföldi tetszéssel fogadja majd a kiállítást.

— Milyen propagandát csinálnak neki?

— Háromezer plakátot készítünk, minden napi- és hetilapban megjelenik hirdetésünk. Szerepel a kiállítás majd a párizsi „Pesti Műsorban", a Pariscope-ban is. A belépés pedig ingyenes lesz.

(hajdú)

Magyar Nemzet 1986. III. 29.

sokrétű bemutatlesz április 14—21. magyar kulturá- főváros. Herbert ktatásügyi és mű- Köpeczi Béla mű- nyitja meg: az ün- ga Imre szobrász- l, illetve avar kin- tárlatok nyitánya lesz a Pálffy-palotában. A további kiállítások között bemutatják a Zsolnay-gyár szecessziós kerámiáit és válogatást láthatnak a bécsiek magyar gyermekrajzokból. A két ország írói és kiadói arról tanácskoznak, hogyan segíti az irodalom a két nép kapcsolatait. Sor kerül a Collegium Hungaricumban a két ország íróinak, művészeinek találkozójára, s megrendezik Boldizsár Iván irodalmi estjét. Érdeklődés előzi meg Köpeczi Béla előadását kultúrpolitikai kérdésekről. A bécsi magyar héten Prokofjev Rómeó és Júlia balettjével vendégszerepel a Staatsoperben a Magyar Állami Operaház balettkara és zenekara. A gazdag zenei programban Kincses Veronika dalestet, Sebestyén János orgonahangversenyt, Székely István zongoraestet tart, koncertezik a Kodály-vonósnégyes, a budapesti vonószenekar, a Budapesti Koncert-Fúvószenekar, majd — a hét záróhangversenyén — a Budapesti Hangversenyzenekar, együtt a bécsi Jeunesse-kórussal.

ö

azóta sok mindenben megváltozott. Akkor még feleannyit sem beszéltünk bajainkról — válságokról és cserearányokról, árrobbanásokról és begyűrűzésekről, stagnálásról és szerkezetváltásról —, mint mostanság; jövőnket, tennivalóinkat is kicsit másképp láttuk akkoriban, így mára, ha alapjaiban nem is, de módszereiben, szemléletében messze túlhaladtuk a hetvenes évek közepét. Elég talán egyetlen igazolás: ki gondolt akkor még arra — s főleg ki érezte küszöbönállónak —, igazgató, hogy *a saját népétől*, választás útján nyerjen bizalmat és kapjon hivatalt, esetleg úgy, hogy többen is nyíltan pályázzanak posztjára, székére.

REFORMJAINK ezen a téren ba indultunk. Lejjebb kerülnek a hatáskörök, érvényesebb lesz a beleszólás — ezután a pártalapszervezetek vezetőségei mondanak véleményt olyan személyi ügyekről, amelyek eddig a felsőbb fórumokra tartoztak. Gyakoribbá válnak a minősítések, kevesebb lesz bennük a formalizmus, az alku; évenként megmondják majd, kiről mi a vélemény egy lépcsővel följebb. Legyen szó párttagról vagy pártonkívüliről: az elhatározás egyképp' szól mindenkire. Akárcsak máskor; mert ez a lényege nálunk a pártvezetésnek — nemzeti méretekben gondolkodni! *Szövetségi politikánknak megfelelően párt-funkció kivételével minden más tisztséget pártonkívüli is betölthet* — hangsúlyozza a közle-

minden esetben azt a

Varga Imre

35. VARGA IMRE szobrászművész. 1923. november 1-én született Siófokon. A Hazafias Népfront Országos Tanácsának alelnöke. A Fészek Művészklub elnöke. Országgyűlési képviselő.

1985. évi országgyűlési képviselőválasztási jelöltjei

Népszava 1985. V. 25.

Varga Imre

Felavatták Lukács György szobrát

Lukács György születésének 100. évfordulója alkalmából kedden szobrot avatott a Magyar Tudományos Akadémia és a Fővárosi Tanács a XIII. kerületi Szent István parkban. A század kiemelkedő marxista gondolkodójának alakját Varga Imre Kossuth-díjas szobrászművész mintázta meg. Az avatóünnepségen Szentágothai János, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke idézte fel a filozófus munkásságát

MTI Fotó — Cser István felvétele

Népszava

1985. IV. 17.

niszter fogadta Moszkvában a Pepsico Inc. amerikai cég elnökét, Donald Kendallt.

✸ **Az indonéziai** Bandungban április 24—25-én emlékeznek meg az ázsiai és afrikai országok 30 évvel ezelőtt ott megtartott konferenciájáról, amelyen letették az el nem kötelezettek mozgalmának alapjait.

✸ **Havannába** érkezett Ivan Arhipov, a Szovjetunió Minisztertanácsának első elnökhelyettese.

✸ **Az Osztrák Szocialista Párt** Kurt Steyrer egészségügyi és környezetvédelmi minisztert jelöli a jövő évi köztársasági elnökválasztásra, jelentette be kedden Fred Sinowatz kancellár, az SPÖ elnöke.

nép és más arab népek harcát jogos érdekeikért. Ezt hangsúlyozza az az üdvözlő távirat, amelyet az SZKP Központi Bizottsága és a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának Elnöksége intézett Háfez Asszadhoz, az Arab Újjászületés Szocialista Pártjának főtitkárához, szíriai államfőhöz az arab ország nemzeti ünnepe alkalmából.

✸ **Tancredo Neves** megválasztott brazíliai elnök jelenlegi súlyos állapota visszafordíthatatlan — jelentette be a brazil elnöki hivatal szóvivője.

✸ **Hivatalos látogatásra** Washingtonba érkezett Sadli Bendzsedid, Algéria államfője.

Varga Imre

Népszava
1985. 11. 28.

Küzdőtársak

Kádár János találkozója a kongresszus pártonkívüli vendégeinek egy csoportjával

Kádár János a kongresszus harmadik napjának délelőtti szünetében találkozott a tanácskozáson részt vevő közéleti személyiségek, a pártonkívüli szövetségések képviselőinek egy csoportjával. A jó hangulatú, szívélyes légkörű beszélgetésen ott voltak: *Aczél György* és *Óvári Miklós*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagjai, a Központi Bizottság titkárai, *Lakatos Ernő* és *Tétényi Pál*, az MSZMP KB osztályvezetői, *Pozsgay Imre*, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának főtitkára.

Sok ismert arc az asztalok körül: *Avar István, Babics Antal, Boldizsár Iván, Bognár József, Cseres Tibor, Illés Endre, Jancsó Miklós, Kállai Ferenc, Petrovics Emil, Varga Imre* és mások. Párttagok és pártonkívüliek, munkások és értelmiségiek, az idősebb és a fiatalabb nemzedék képviselői, az irodalmi és a művészeti élet kiválóságai.

Némelyikük már több pártkongresszus résztvevője volt, mert immár hagyomány, hogy a párt legfelsőbb fórumára *vendégként meghívják* a közélet pártonkívüli képviselőit is. Ahogy Kádár János nevezte őket ezen a kellemesen telt, rövid beszélgetésen: a *pártonkívüli küzdőtársakat*, barátokat, a közös boldogulásban nélkülözhetetlen szövetségeseket. Azokat, akiknek a szocialista építés mindennapjaihoz nyújtott támogatása nagy és nélkülözhetetlen hozzájárulás terveink megvalósításához.

— A kongresszuson is kitűnik, hogy a nyílt politikát folytató MSZMP megbecsüli szövetségeseit, s megosztja örömeit, gondjait velük. Tapasztalhatják, hogy a tanácskozáson a felszólalók felelősen, gyakran kritikával, sőt önkritikával állnak ki amellett, hogy népünk azon az úton kíván tovább haladni, amit az előző nemzedékek az utóbbi évtizedekben kijelöltek, megalapoztak, — mondotta köszöntő szavaiban a párt első titkára.

Kádár János és Keresztury Dezső

A jelenlevők meggyőződhettek, hogy így gondolkoznak a küzdőtársak is, akiknek a nevében *Keresztury Dezső* akadémikus köszönte meg a figyelmességet, a meghívást az ország sorsának alakulásában megkülönböztetetten fontos tanácskozásra. Az idős — 81 éves — akadémikus közvetlen szavakkal idézte fel egy korábbi találkozását Kádár Jánossal. A fényes szelek lelkes lobogással teli korszakában volt ez a találkozó, felszabadult új életünk első éveiben.

— Azóta hatalmas változás ment végbe az országban, az emberek gondolkodásában — emlékeztetett rá Keresztury Dezső. — *Az MSZMP következetes politikájának az eredménye, hogy a magyar nép — túljutva súlyos gondokon, megpróbáltatásokon is — visszanyerte önbizalmát, életkedvét, hitét abban, hogy érdemes dolgozni, küzdeni. Ez nagy történelmi műve ennek a pártnak.*

Kádár János látható megindultsággal hallgatta a köztiszteletben álló akadémikus elismerő szavait. És miközben cigarettára gyújtott, egyetértő bólintással nyugtázta Keresztury Dezső féltőn óvó intelmét is: csínján kell bánni a cigarettával! Legjobb lenne csak minden másodikra rágyújtani.

— Egy paklinál többet nem szívtam soha, — szabadkozott az első titkár. — *De amikor leülök fogalmazni és nézem az üres papírt, akkor nagyon hiányzik a füstölnivaló.*

Ilyen fesztelen hangulatban folyt a beszélgetés. Derűsen, szókimondóan. Ahogy küzdőtársak között ez természetes.

Szathmári Gábor

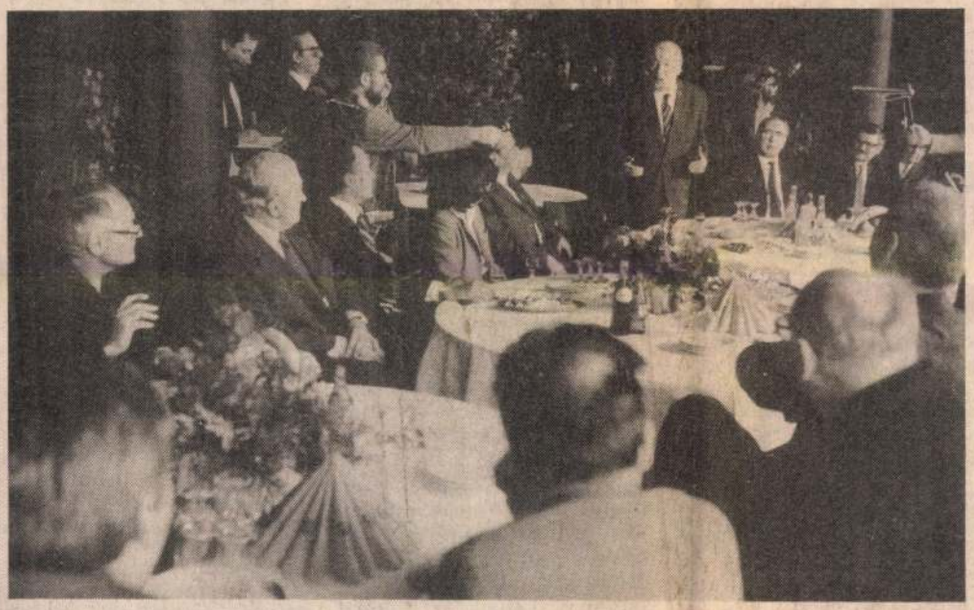

A találkozó résztvevőinek egy csoportja

mindmáig érvényes elvből indult ki, hogy *a szocializmus a marxista—leninista párt irányításával az egész nép számára, az egész nép részvételével épül.* Ez az elhatározás is része volt a vállalt és mindmáig követett, továbbra is követendő lenini irányvonalnak, s bizonyságul ehhez hadd idézzem itt Lenin egyik, 1921-ben elmondott gondolatát, amely így hangzik: *„A munkások, a parasztok, az értelmiségiek tömegében szép számmal akadnak tehetséges, becsületes pártonkívüliek, akiket a gazdasági építés fontosabb posztjaira kell állítani, oly módon, hogy a szükséges ellenőrzést és irányitást a kommunisták végezzék. Másrészt viszont szükség van arra is, hogy a pártonkívüliek ellenőrizzék a kommunistákat. Ebből a célból olyan pártonkívüli munkások és parasztok csoportjait, akiknek becsületessége kiállta a próbát, be kell vonni a munkás-paraszt felügyeletbe, és minden hivatali állástól függetlenül, formaságok nélkül be kell vonni őket a munka ellenőrzésébe és megítélésébe."*

A legújabb kori magyar történelem a kommunisták és a pártonkívüliek együttműködésének sajátos, tartalmas formáját találta meg a népfrontban.

A társadalmi viták számának gyarapodása, a párt- és állami szervek döntéselőkészítő munkájának további demokratizálása jótékony hatással van a népfrontra is. Amilyen mértékben a közkiadásokkal való takarékosreáljövedelem, csökkent községeknek, a városokn juttatott költségvetési tám gatás reálértéke — hangs lyozta Pozsgay Imre, maj így folytatta:

Mozgalmunk szempontjá ból különleges jelentőség van az egyházakkal kialakul együttműködésnek. Politi kailag jó feltételt biztosítot ehhez *az állam és az egyhá zak viszonyának konstruktí alapokra helyezése, hossz távra mutató elrendezése.* A vallásos hívők nemcsak tudomásul vették a szocializmust, hanem dolgos, tevékeny építői lettek. Az egyházak híveikkel és hazájukkal tartottak ebben az ügyben, s így a velük való együttműködés a béke védelmében vállalt feladatoktól a közélet szélesebb területeire is kiterjed.

Jó együttműködés alakult ki a Hazafias Népfrontban a nemzetiségi szövetségekkel. Egyetértek azokkal a gondolatokkal, amelyeket a Központi Bizottság beszámolója tartalmaz mind a hazánkban élő nemzetiségieket, mind a határainkon túl élő magyarságot illetően. Továbblépésünk nélkülözhetetlen nemzetközi feltétele, hogy a szocialista országok közösségében itt, Közép-Kelet-Európában, *együtt boldoguljanak a népek, megszabadulva előítéletektől, rossz közérzettől és későn jött, de annál kihívóbb nacionalizmusoktól, elfeledve a rossz szomszédság átkát, megtanulva becsülni egymást és becsülni a családi körbe tartozó kisebbségek, nemzetiségek létjogát, közösségteremtő szándékát.*

Nő a választások jelentősége

Civilizált állam rangját a XX. században csak az az ország igényelheti, amelyik megtanulta és alkalmazza a lenini elvet, hogy a többségi nemzetnek kell előzékenységet tanúsítania a kisebbségi nemzettel szemben; amely megtanulta, hogy a kisebbségek nem gátjai, hanem előmozdítói lehetnek a többségi nemzet államalkotói, társadalomfejlesztési szerepének. Amit mi, magyarok erről mondunk, annak megvan a hitele a népek szemében, mert mindenki tudja, hogy országunkat micsoda nemzeti tragédiák, sorscsapások érték a XX. században. E tragédiák ellenére, azokból okulva Magyarország a jószomszédságot, a történelmileg egymásra utalt testvérnépek közösségének erősítését és nem a történelemhamisítással szentesített önigazolást, régmúlt, vélt, vagy valódi sérelmek felhánytorgatását tartja a járható útnak.

A hazánkban élő nemzetiségeket és a határokon túl élő magyarokat *népeinket összekötő hídnak tekintjük.* A Hazafias Népfront az alkotmány szellemében, a humanista politika jegyében így gondolkodik erről, s ebben kifejeződik népünk nagy

[redacted]

[redacted] a fogyasztói érdekvédelem területén végzett munkájáról, majd a választási törvényről, s a választások előkészítésével kapcsolatos feladatokról.

Az új választási törvény legalapvetőbb új rendelkezése — mondotta — az országgyűlési képviselők és tanácstagok többes jelölésének általánossá tétele. *Ez már önmagában is nagymértékben növeli a választások politikai jelentőségét,* fokozhatja a választópolgárok aktivitását. nagymértékben növelte a tanácstagok szerepét és jelentőségét is.

E szervezeti változtatásokon túl a tanácsi önállóságot szolgálják a helyi feladatok önfinanszírozásának megteremtésére irányuló törekvések is. A helyi bevételi források szerepének bővülése, valamint a pénzeszközök felhasználását korlátozó központi és ágazati kötöttségek jelentős mérséklése megerősíti a településfejlesztés önkormányzati jellegét.

Cselekvési tér és kezdeményezés

Kongresszusunk dokumentumai, határozatai megnyithatják a társadalmi egység továbbfejlesztéséhez vezető utat *a gazdaságban és a széles értelemben vett településfejlesztésben, mint község- és közösségfejlesztésben.* E két nagy terület fejlesztési iránya közös az önkormányzati fejlesztéssel. A termelésben arra kell törekedni, hogy az önkormányzat a nyereség növelésével teremtsen *közös érdekeltséget* az egész kollektíva számára. Ezáltal lehet majd bebizonyítani, hogy *demokrácia és rend, demokrácia és hatékonyság nem egymást kizáró, ellenkezőleg, egymást kölcsönösen feltételező fogalmak.* A településpolitikában a tanácsi önkormányzat kifejlesztése *a cselekvési tér és a kezdeményezés* lehetőségeinek tágítását jelenti. Ne kísérje gyanakvás, avagy felzúdulás az állampolgári kezdeményezéseket, egyesületalapítási törekvéseket, ha azok törvényesek. *Nézzük el a kezdeti gyarlóságokat, és kezeljük a bajokat* — mondta Pozsgay Imre. Ezután a készülő településpolitikai koncepcióról beszélt, majd a következőket mondta:

Olyan országban, mint nálunk, ahol következetesen érvényesül a párt vezető szerepe, ahol jól kiépített, megbízhatóan működő államigazgatás van, és ahol a törvényhozás és az igazságszolgáltatás garantálni tudja az ország rendjét és az állampolgárok jogait egyaránt, ahol a társadalmi-politikai szervezetek segítik a pártpolitikát az érdekek képviseletével, az

Varga Imre

Varga Imre kiállítása Párizsban

(Párizsi tudósítónktól.)

Párizsban, az I. kerületi polgármesteri hivatal néhány helyiségében és az épület előtti — a Louvre Múzeummal és a Saint Germain Auxerois-templommal szomszédos — téren megnyílt *Varga Imre* szobrászművész kiállítása. Mintegy tíz köztéri nagyszobor és hatvan kisplasztika került kiállításra.

A kiállítást *Michel Caldagues* szePárizs polgármester-helyettei I. kerület polgármestere nyitotta meg, aki igen meleg szavakkal méltatta a Varga-kiállítást és a francia—magyar kulturális kapcsolatokat.

A megnyitón részt vett és felszólalt Varga Imre, *Palotás Rezső* magyar nagykövet és *Farkasinszky Lajos*, a Fővárosi Tanács általános elnökhelyettese. A népes közönség körében nagy tetszést arattak a kiállított szobrok és a belső teremben elhelyezett festmények.

Kovács István

Népszabadság, 1986. VI. 6

Varga Imre

— **Új bélyegek.** A Posta a nukleáris háború megelőzéséért küzdő nemzetközi orvosmozgalom Budapesten megrendezendő V. világkongresszusa alkalmából — az Évfordulók-események '85 sorozatban — 2 forintos bélyeget hoz forgalomba június 28-án, pénteken. A bélyeg Varga Imre Kossuth-díjas szobrászművész Életet a földnek című grafikájának felhasználásával, Zombory Éva Munkácsy-díjas grafikusművész keretrajzával, többszínű ofszetnyomással, 1 932 300 fogazott és 4800 fogazatlan példányban az Állami Nyomdában készült.

Népszava 1985. VI. 24.

Varga Imre

A Budapest Galéria kiállításai

A Budapest Galéria kiállítótermeinek programjából kedves olvasóink figyelmébe ajánljuk *Varga Imre* állandó kiállítását (III., Laktanya u. 7.), ahol a művész szobrai, érmei, kisplasztikái és rajzai láthatók. A Kiállítóházban (III., Lajos u. 158.) *Várnagy Ildikó* szobrászművész alkotásai július 31-ig, a Budapest Kiállítóteremben (V., Szabadsajtó út 5.) *Domenico Purificato* olasz festőművész tárlata július 28-ig, a Szabadtéri Szoborkertben (VIII., Vas u. 15.) *Szöllősy Enikő* és *Trombitás Tamás* szobrászművészek munkái október 31-ig tekinthetők meg.

A kiállítások — hétfő kivételével — naponta 10—18 óra között látogathatók.

Budapest, 1

de jelezte minden további lépés, reform
zelés előfeltételét. Az adott helyzetben e
vak, fogalmak valódi jelentésének helyr
sát, az irodalom, a művészet — az em
szabadságának tiszteletben tartását jele
szocializmus tiszta eszménye alapján.''

Kresalek Gábor sajátos átvilágítási m
talált magának; a Ludas Matyi két évfo
faggatván azt vizsgálta, hogy a kor bon
sága — hangulata, életmódja, taktikája,
kája — miként jelentkezett az akkori pá
tést, a *négyeket* kiszolgáló humor sz
Tudjuk, a karikatúra *torz* valóság; leta
tatlan képe annak, ami őt létrehívta: a p
cok, az egyház, a kulák, a szabotázs, a
nélet (!) leleplezésének. Valódi létminő
kellett volna a rajzolóknak megsemmisí
ők azonban csak *szócsövei* voltak a ha
nak. Képzeljük el Rákosi Mátyást és Sz
Árpádot, valamint Farkas Mihályt és M
Györgyöt csecsemőként, ikerkocsiban.
Hősök terének azt az

Varga Imre

ÜNNEPI TANÁCSÜLÉST rendeztek pénteken Siófokon, amelyen a város szülöttét, Varga Imre Kossuth-díjas szobrászművészt a város díszpolgárává fogadták. A kitüntető oklevelet Gáti István, a városi tanács elnöke adta át a művésznek.

[illegible] SZÖVETKEZET a

Magyar Hírlap, 1985. II. 9

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1984 MÁR 1,5

DAILY NEWS

Varga Imre
nokrán us

1021

FOTO MTI — É. HORVÁT

Tausende von Besuchern zählt von Woche zu Woche die Galerie von Óbuda, wo eine ständige Ausstellung des Bildhauers Imre Varga eingerichtet ist.

gen über einen Abbau de
ventionellen Streitkräft
Europa einen neuen poli
Impuls geben. Die Verha
gen sollen am Freitag
mehrmonatiger Unterbr
n Wien wieder aufgen
werden. In ihrem am M
vorgelegten Plan forde
SPD, Ost und West sollt
n Wien darauf verstä
noch im Laufe dieses
eine Außenministerko
der Teilnehmerstaaten a
ten.

Außerdem sollen sich die Ver-

Aurelio Peccei gestorben

Rom, 14. März (DPA) — Aurelio Peccei, der Gründer des „Club of Rome", ist tot. Er starb am Mittwoch in Rom im Alter von 75 Jahren nach einem Infarkt. Das bestätigte der Club, den der italienische Manager und Zukunftsforscher im Jahre 1968 geschaffen hatte. Im Frühjahr 1968 lud er etwa 30 Wissenschaftler und Politiker in die italienische Hauptstadt ein, um über weltweite Probleme zu diskutieren. Sie schufen den „Club of Rome" der Informationen und Alternativen als Entscheidungshilfen ausarbeitet.

Ungarn—DDR 4:1

Budapest — Bei einem internationalen Vergleich der Olympia-Auswahlen Ungarns und der DDR im westungarischen Tapolca erzielte die Gastgebermannschaft einen 4:1 (1:1)-Sieg. Vor 5000 Zuschauern sorgten Szabó, Nagy, Dajka (2) bzw. Döschner für die Treffer.

Biennalen i Venedig:

Konstens stora spegel

VENEDIG (Hbl — Annika Winther) — Vid havet, utanför ingången till konstbiennalen i Venedig, står en fryntlig rumän i svart basker och gör PR för sin surrealism. Protestplakaten från de uteslutna grupperna har plockats bort från balustraderna bakom Augusto Mosers Orfeusskulptur. Intill huvudbyggnaden kliver en overallklädd konstnär försiktigt på en stege med limsprutan i högsta hugg. Jättehuvudet "Fåfängan" består av tusentals vassa glasskärvor. Ett gäng jobbare vandrar förbi balanserande på varsitt tjog äggbackar osäkert för vilket ändamål.

Luften är mättad av dofter — det är färsk oljefärg och fuktigt sågspån. Man hackar och hamrar överallt. Arbetshandskarna och pytsarna med murbruk försvinner till invigningen. Kvar blir Kosho Itos glittrande japanska lerfält och Michelangelo Pistolettos Venuskopia begravd i trasor. De utgör exempel på två av de många kontrasterande konstriktningarna som presenteras på denna enorma internationella happening.

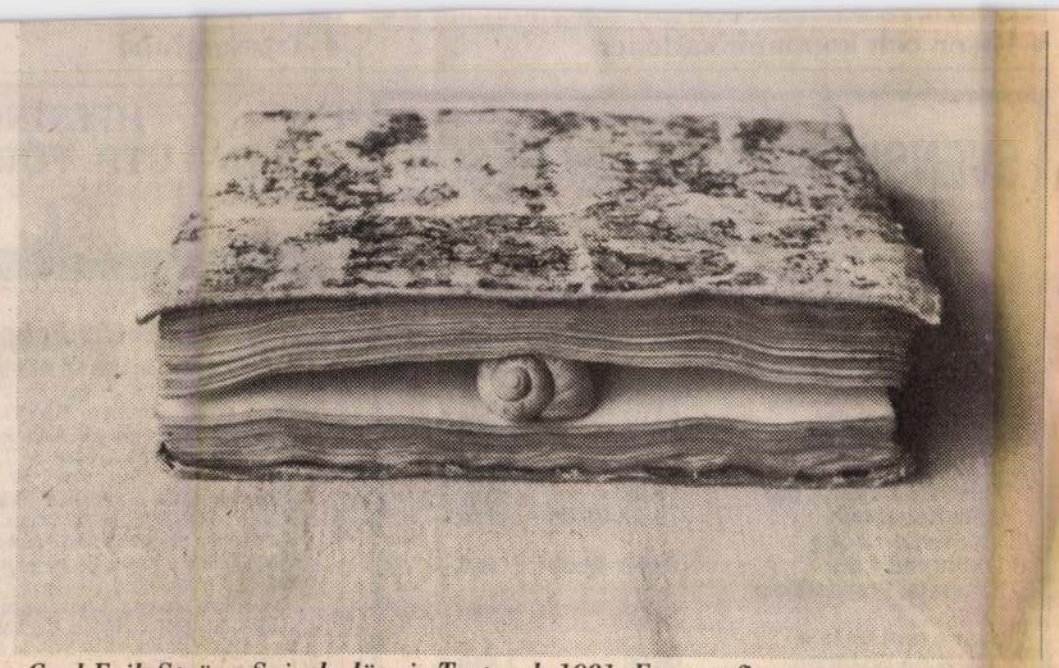

Carl-Erik Ström: Snigeln lär sig Tystnad. 1981. Fotografi.

Under två år har de stora paviljongerna stått öde och otillgängliga i parken Giardini. En periodisk Törnrosasömn under 90 år av konsthistoria. Fram störtar nu horden av kritiker och fotografer under en inte så litet självmedveten jakt på de runt 300 konstnärerna och utställningskommissarierna från 33 deltagande länder.

Paradis och sågklingor

Här har vi Colombia med *Louis Caballeros* ångestfyllda målningar av torterade kroppar och *Bernardo Salcedos* slutna lådor med sågklingor. Belgien representeras av *José Vermeerschs* satiriska parad av nakna och halvklädda människor åtföljd av små, tjocka hundar, i ljus lera, Egypten av *Abdel-Salam Eids* abstraherade mumier av patinerad vaxduk, omgivna av reflekterande speglar i sina sarkofager av kork.

Frankrike hedrar sin stora konstnär *Jean Dubuffet,* som har utfört 34 abstrakta jättedukar i sprakande rött och gult. Alla under 1983–84. Förbundsrepubliken Tyskland koncentrerar sig på *A. R. Pencks* formalistiska svartvita bildspråk, Storbritannien på *Howard Hodgkins* varma impressioner i regnbågens färger.

Alberto Guzmans svävande, tunna marmorskivor från Peru verkar formade av havet och vinden, med de hål och springor som man någongång ser i snäckor. *Bozenna Bikupskas* människoformer av pressad halm och akryl står i tyst krets, omgivna av *Andrzejs Fogts* flammande jättekvinnor från Polen.

I Ungerns paviljong svävar *Imre Vargas* enorma aluminiumfågel med utspärrade klor i kontrast mot de små skulpturerna av liggande kvinnor, som liksom uppgivet flyter över sig själva.

Gruppen på 24 unga konstnärer från Förenta staterna representerar en våg, utgående från John Miltons dikter om det Förlorade och det Återfunna Paradiset. Naivistiskt och nostalgiskt landskapsmåleri växlar med mardrömmar av banalitet och våld i medvetet grälla färger. Mycket uppmärksammat.

Konsten som spegel

Enligt Biennalens president, arkitekt *Paolo Portoghesi* dominerar just nu behovet av reflektion och analys av konsten som Konst; som en spegel av sin egen historia. Man talar om "post-avantgardisterna". Dem har konstsektionens chef *Maurizio Calvesi* valt som dragplåster i samband med retrospektiven över bl.a. *Marcel Duchamp, Giorgio de Chirico, Man Ray, Andy Warhol.*

Vettor Pisanis satir över Gustave Moreaus sfinxer och *Osvaldo Rombergs* över Ingres odalisk, *Luigi Ontanis* ironiska pastellfärgade papier-maché-skulptur av gudinnor och kentaurer, *Didier Vermeirens* och *Claudio Parmiggianis* anekdoter på klassicismen med trädbevuxna marmorstatyer och minimala pelare — de utgör alla ett förnyat letande efter konstens rötter. Expon flyter närmast samman med trenderna i den italienska sektionen där t.ex. *Antonio Bueno* "tolkar" målningar av historiska personer. Ofta med en befriande humor.

Den stora, flerdubbla "sceningången" av röd metall *(Alberto Burri)* ute i expo-parken förbereder en för äventyret "Konst och media", som vill belysa teaterns och televisionens inverkan på konsten.

Här kan man roas eller förargas över *Omar Gallianis* lilla rum "Barndomsminnen"; heltapetserat med kakunderlag, guldstjärnor, glansbilder och minnen från skriftskolan. Man kan titta in i *Massimo Scolaris* pyramidlandskap som en parodi över operan Aida, eller skrämmas av *Friedrike Pezzolds* framtidsvision: en Ku Klux Klan-klädd kvinna med en illande rosa teveskärm i magen.

Finländsk-svensk harmoni

De nordiska länderna höll tillsammans vernissage för sina sju konstnärer — i år sinsemellan mycket olika. Danska expressionisten *Hans Christian*

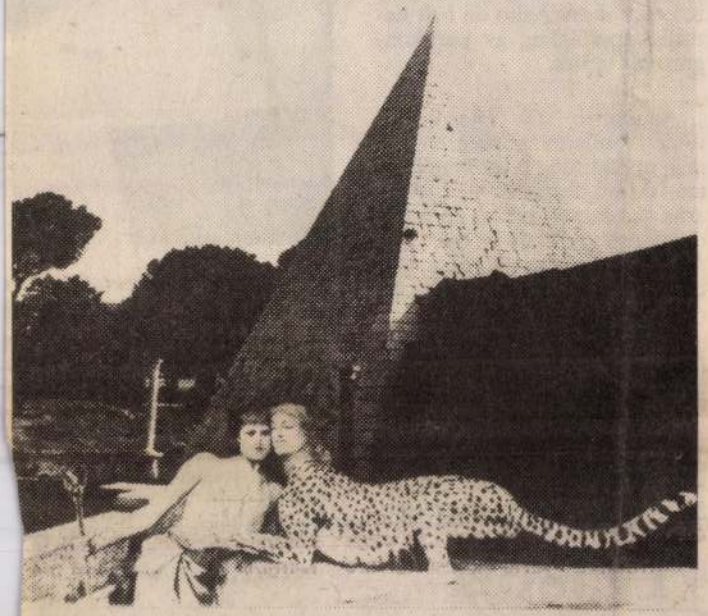

Vettor Pisani, Italien. Oedipus och sfinxen. Konstnärernas och poeternas begravningsplats/1980. Collage på glas. 150 x 100 cm.

Kristjàn Davidssons abstrakta målningar fyller den lilla blå paviljongen som Alvar Aalto ritade 1956 och som nu övertagits av Island.

Som vanligt delar Finland paviljong med Sverige och Norge, där *Kain Tappers* abstrakta träskulpturer harmonierar med svensken *Carl Askers* eteriska mobiler, som svävar som klagande utrop mot den vita muren. Bakom väggen hänger norrmannen *Bendik Riis'* särpräglade bildberättelser.

Kain Tapper berättar att han har avbrutit sitt tävlingsarbete för Joensuu för att utöka de sex arbetena från de senaste åren med fyra helt nya för Biennalen. Hästskalletemat från 1977 finns med, medan skulpturerna "Unelma/Dröm" och "Kuuvalo/Månsken" är exempel på den ljusa, nästan skimrande patinan som han har övergått till. De nyaste verken är stora, nästan geometriska.

— Det behövdes en diagonal linje bland allt det vertikala och horisontala, säger han och sveper litet italiensk-inspirerat med handen ut över sitt "landskap", blygt leende.

— Det kändes RIKTIGT så.

Vår första finlandssvenska fotograf på expon *Carl-Erik Ström*bor egentligen numera i Sverige. Han betraktar sig "egentligen inte" som fotograf och berättar egentligen ogärna

Snigeln, snön, stenen som metaforer för Tystnaden, det förgängliga, det eviga.

Nyttig gryta

— Ett lyckat val. En god kombination, som har möjlighet att hävda sig internationellt, kommenterar vår utställningskommissarie*Erik Kruskopf.*

— Det är nyttigt att vi håller oss framme på stora internationella expor som just Venedig-Biennalen, inte bara med tanke på galleristerna och museiväsendet.

— Den fungerar som en gryta där det bubblar och kokar och sker något. Det stimulerar konstnärerna och konstlivet; det är viktigt att vi får en del av den här stimulansen.

När informalismen dominerade expon 1960 märktes inflytandet snart i de nordiska länderna och särskilt i Finland. Fyra år senare när pop-konsten slog igenom, så hade Biennalen en väsentlig andel i det. Vilken trenden nu blir är enligt Erik Kruskopf svårt att förutsäga.

Den nya symbolismen — post-avantgardismen — verkar att ha trängt undan mycket av det abstrakta måleriet och de uttryck för popkonst och protest som dominerade för två år sedan. Därtill kommer de nya konstriktningarna, påverkade av graffiti, video och science fiction som odlas speciellt av de unga i sektionen Aperto 84.

• Resor och kommunikationer

SVENSKSPRÅKIGA RESOR 1984

alternativt från Hangö, Ekenäs, Karis och Helsingfors

	Avresedag	Pris från
Saimen runt 3 dgr	26.06, 14.07, 17.07, 11.08	550,–
Kolmården 2 dgr	03.07	580,–
Danmark runt 9 dgr	11.07	2.270,–
Legoland 7 dgr	07.07	1.645,–
Furuviksparken 2 dgr	16.07	580,–
Göta Kanal och Kolmården 3 dgr	19.07, 05.08	750,–
Leningrad 4 dgr	19.07, 02.08	920,–
Ilomants, Praasniekka 5 dgr	18.07	1.190,–
Skåne runt till bl.a. "Kalle på Spången" 7 dgr.	06.08	1.940,–
Åland och litet mer . . . 4 dgr	09.08	1.230,–
Ruska-resa 7 dgr	01.09	1.830,–
Passionsspelen i OBERAMMERGAU 8 dgr	05.09	4.600,–
Stora rundresan till Berlin – Prag – Budapest – Wien 13 dgr	23.09	4.960,–

Barn – och pensionärsrabatt beviljas på vissa resor

Närmare information, reseprogram och bokning hos Resebyrå

LL Tourist Service

Ekenäs	Karis	Lojo	Helsingfors	Lovisa
911-146 20	911-314 44	912-218 18	90-44 00 41	915-528 88

BUSSRESOR-84

Finlands sjöar en rundtur i våra vackraste trakter	5d	25/26.06
Stockholm – Skansen – Gröna Lund för hela familjen	1d	30.06, 07.07
Bohuslän västkusten med sitt klara och salta vatten	5d	02.07
Hälsinge-Hambon dans, musik, människor, glädje	2d	07.07
Göta Kanal – Kolmården vacker natur med djur	2d	14.07, 21.07
Furuvik trivselpark för hela familjen	1d	21.07
Skåne med Ven, den goda maten och det idylliska landskapet	5d	23.07
Öland "Solens och vindarnas ö"	3d	27.07
Kolmården, ett spännande äventyr för stora och små bland "vilda" djur	1d	28.07, 04.08
Norge med Trollstigen, en hisnande vackert omväxlande resa	6d	29.07
Visingsö – Småland – High Chaparral, kul och intressant för alla	3d	03.08
Oberammergau, passionsspelens 350-årsjubileum	8d	07.08
Country-Festival, Furuvik,	2d	11.08

• Trossamfund

HELSINGFORS EV-LUTH. FÖRSAMLINGAR

Trefaldighetssöndagen

LUKAS Munkshöjden Sö 9.45 högm (N) Häggblom. **Norra Haga Sö 12** högm (N) Häggblom. **MARKUS Åggelby gamla kyrka Sö 10** gudstj Sieversen. **MATTEUS Hertonäs Sö 12** högm (N) Andersén. **Nordsjö Sö 9.45** högm (N) Andersén. **NORRA SVENSKA Gamla kyrkan Sö 12** högm (N) Böckerman. **Domkyrkan Sö 20** orgelkonsert. **St Jacob Sö 10** högm (N) Böckerman. **SÖDRA SVENSKA Mikael Agricola Sö 10** högm (N) Hildén. **TOMAS Sö 11** högm (N) prosten Eric Henriksson, Kankkonen. **Berghäll Sö 13** gudstj Kankkonen. **HELSINGFORS PROSTERI, Fölisön, Sö 14** gudstj Geo Böckerman. **Mejlansvillan 12, Fölisövägen, Sö 13–17** öppet hus, serv, program **15.30** med Norra svenska församlingen. **Sveaborgs kyrka, Sö 16** nattvardsgudstj Helge Hildén. **Lekholmen, Sö 10** högm Håkan Granberg. **DEUTSCHE KIRCHE So 11 Uhr** Gottesdienst.

Filadelfiakyrkan, Albertsgatan 31

Lörd. 18 Församlingsmöte. Nya medl. välk. HHN.
Sönd. 11 Kenneth Grönroos: **"Glädjen i Gud."** K.-G. Martin. **19** (Obs. tiden!) **"Kärleken förvandlade mitt liv."** Bo Ahlvin berättar om sin väg från hopplöshet till nytt liv. **Sånggruppen Unica** och Grönroos.
Tältmöte i Kilo hos Gahmbergs: sönd. 15. Kees Verbeek, K-G. Martin och Andreas-teamet.
22–24. 6 Fira midsommar på Svartholmen! Båt fr. Djupsund fred. 18. Midsommardagen off. sommarmöte kl. 18. Båt kl. 17. Anm. 605 593 el. 228 056.

NATT-VARDS-GUDSTJÄNST

söndag kl. 16 i Sveaborgs kyrka
Hildén

SÖDRA SVENSKA

Andreaskyrkan

Sö 11 **Gudstjänst.** Holger Nystedt, Heidi Salonen. Sång: Bo Ekman. On 19 **Bibelstudium i Betel.** P-O Enberg m.fl.

HÖGBERGSGATAN 22

FRÄLSNINGSARMÉN

TEMPLET NYLANDSG. 40
Söndag kl. 11.00 HELGELSEMÖTE, maj. **Ritva Wartiainen,** kl. 17.00 FRILUFTSMÖTE i Eira Park kl. 18.00 BÖNEMÖTE. **Torsdag** kl. 18.30 SÅNGSTUND vid Ursula kaféet i Brunnsparken. Välkommen.

KRISTUSKYRKAN

Apollogatan 5

Söndag 11 Gudstjänst, Erik Hellsten. Torsdag 19 Veckogudstjänst, Erik Hellsten. Välkommen!

OLAUS PETRI KYRKA

Lördag kl. 18 Helgsmålsbön – Musikandakt. Folke Forsman spelar musik av finländska tonsättare.
Söndag kl. 11 Högmässa H.H.N. Kyrkoherde Per-Olof Lundberg, Bälinge. Kyrkkaffe.

FRÄLSNINGSARMÉN

På BORGBACKEN onsdagen den 20. 6 kl 19.00. Överste **Mauri Palmunoksa** talar. H:fors IV kårs strängmusikkår sjunger. Vid regn: H:fors V kår Castrensg. 26. Välkommen!

Baptistkyrkan BETEL

Skillnadsgatan 1–3

Lö 18 bön. Sö 11 i Andreas

• Konstutställningar

Fkp:s 'mjuka' åtstra

Ideologe
Tyglar på

Kommunistpartiets centralkommi inledde mjukare än väntat och "nöjd sig med att sparka fem funktionärer ur partiorganisationen. Generalsekreterare Aarno Aitamurto lovade i alla fall i sitt tal inför mötet att avsikten är att återkomma till partibyråns arbete i augusti, då de har sitt följande möte.

Likaså valde partiledningen nu att gå mjukare tillväga beträffande de tredskande minoritetsdistrikten i Åbo och Nyland. Dessa distrikt som partiledningen betraktar som de besvärligaste räknade en del bedömare med att skulle få en klar majoritetsledd parallellorganisation med vars hjälp partiledningen effektivt kunde dirigera verksamheten över minoritetens huvud. Nu nöjde man sig med att lova majoritetsfolket i de två distrikten finansiellt och moraliskt stöd för att dessa inifrån genom mullvadsarbete ska kunna verka enligt partiledningens önskemål. Skillnaden mellan detta och en regelrätt parallellorganisation kan vara hårfin.

Partiledningen kan nu åsidosätta de besvärliga minoritetsledarna och direkt kommunicera med dem som är partiledningens linje trogna.

Aitamurto underströk efter centralkommitténs möte i går att han inte vill dra alla de åtta minoritetsledda distrikten över samma kam. Nyland och Åbo är de som mest flagrant har satt sig upp emot partiledningen.

Fem sparkades

Av de fem funktionärer som sparkades har två fungerat inom den avdelning på partibyrån som ansvarar för de ideologiska frågorna – utbildningsavdelningen. *Erkki Rautee,* nuvarande chef för avdelningen går i pension, medan *Risto Suokas,* tredjelinjare och *Reijo Kalmakurki,* minoriteten, från samma avdelning får söka sig nya jobb.

Petteri Baer på ekonomiavdelningen, tredjelinjare, *Seppo Timonen,* organisationsavdelningen, tredjelinjare och *Pekka Aalto,* tredjelinjare, från samma avdelning, får också gå.

Enligt centralkommitténs beslut beror uppsägningarna på fkp:s ekonomiska situation.

– Vi har försökt ordna med arbetsplatser åt kamraterna, sa ordförande Arvo Aalto i går efter mötet.

Aalto underströk att partimedlemmarna väntar sig att centralbyråns arbete från och med nu ska förbättras.

Minoritetstidning nästa

Fkp:s politiska kommittés förslag om att skjuta till ekonomiskt stöd åt de trängda majoritetsgrupperingarna i Nyland och Åbo som alltså fick ck:s välsignelse, är enligt generalsekreterare Arvo Aalto en helt naturlig uppföljning av partikongressens beslut.

Aitamurto ville inte uppge stödets omfattning, men en allmän uppfattning är att majoriteten i de två distrikten med pengarna ska kunna avlöna en organisationssekreterare el. dyl.

Aitamurto lovade också ta i minoritetens utgivning av en egen tidning i Österbotten.

– Denna verksamhet är ägnad att öka splittringen och det är nödvändigt att vidta åtgärder mot den, sa Aitamurto.

Aitamurto som speciellt angrep distriktena i Åbo och Nyland förklarade att dessa tydligast har ställt sig på tvären beträffande den politik partikongressen kom överens om.

– Det trotsiga beteendet kan uppfattas som en utmaning av partiets ledning.

– Vi tar dock inte emot några utmaningar, sa Aitamurto.

Hemlig mötesplats

Den första utmaningen kan partiledningen dock vänta sig ren i dag då de åtta minoritetsdistrikten överläggeri Helsingfors.

Fkp:s generalsekreterare A mot hårt. De tredskande m och Åbo ska sättas i fållan åt majoriteten.

Sjöfartsstyrelsen beställer nya båtar

Statsrådet godkände på torsdagen sjöfartsstyrelsen planerar på att beställa ett nytt farleds- och oljeupp-

SANOMALEHTIEN ILMOITUSTOIMISTO OY
16. VI 1984
Helsinki
Sit. 65.057 IM
HUFVUDSTADSBLADET

Varga Imre

• A Budapest Galéria Varga Imre-gyűjteménye április 1-jétől július 31-éig külföldön vendégszerepel. A kiállítási anyag április-májusban Bécsben, majd ezt követően két hónapig Párizsban kerül bemutatásra.

Népszabadság, 1986. III. 25

is kérdezte Mezei Gyula főosztályvezetőt Kelemen Kata.

- Az elkészült alkotások között van néhány, amelyet mondhatom bátran, már megszerettek a fővárosiak, ezért van szó is, például Makrisz Agamemnon diszkutját úgy tudom, a Rákóczi térre tervezték. Nagyon szép lesz a három fürdőző nő, de a kerületiek nem fogadták el.A diszkutat, vagy a helyet nem találták jónak?

- A diszkutat nagyon szépnek találták, a helyet nem fogadták el, és igy velük kölcsönösen alakitjuk ki a diszkut uj helyét és kerül még ebben az évben felállitásra. Minden valószinüség szerint vagy a Kulich Gyula téren, vagy a Kuna Béla téren.

- Előtérbe kerülnek a domborműves emléktáblák, a nagy szobrok helyett, az egész alakos szobrok helyett a mellszobrok. A köztéri szobrászatban is az intimebb, a közelibb, az emberközelibb alkotások lettek népszerüek.

- Nagyobb szobrok elkészitését mi nem akarjuk kiiktatni programunkból, de az 1984-es esztendőben dominánsabb a város jellegét, városrész jellegét diszitő plasztikáknak, éppen a diszkutaknak az elhelyezése, hiszen hadd hivatkozzak arra, hogy itten elsősorban a békásmegyeri vagy az ujpesti lakótelepen elhelyezett alkotásokról van szó, és nagyon fontosnak tartjuk, hogy egy-egy lakótelepre ezek a diszitő jellegü alkotások odakerüljenek. Törekvésünk is az, hogy az egyedi megbizásokat talán csökkentve is, mind több pályázatot irjunk ki, és a legjobb pályázatokat állitsuk fel. Jó tapasztalatunk volt, amikor a beérkezett pályamüveket közszemlére tettük és a közönség véleményét kértük meg ebben. Száljanak bele egy-egy mü felállitásába, és ezzel együttjár az is, hogy nem egyetlen, vagy néhány müvész izlése nyomja rá a bélyegét a város arculatának alakulására, hanem a mai szobrásznemzedéké.

- Az ujpalotaiak rossz néven veszik, hogy az idén négy köztéri szobrából eddig csak kettőt kaptak meg. A XVI.kerületiek szintén lakótelepük sivárságát panaszolják. Önök mind a két kerületnek azt válaszolták, illetve azt igérik, hogy sülysápi szoborraktáruk anyagából helyeznek majd el ezekben a kerületekben diszitő plasztikát. Nem tudom, mi ez a sülysápi szoborraktár, de van egy olyan érzésem, hogy ez ilyen szobor süllyesztő. Nem nagyon merem használni a szót, de azért kimondom: szoborteme tő?

- Volt. Tulajdonképpen arról van szó, hogy a felszabadulás előtti köztéri szobrokat, amelyeket nem állitottak fel, összegyüjtötték, és ez itt van Sülysápon. Mi szakértőbizottságunkkal megvizsgáltattunk minden ittlévő szobrot. Vannak olyan szobrok, amelyek müvészi kivitelükben és mondandójukban is olyanok, hogy ujra köztéren fel kell állitani, és elhatározott tervünk, hogy 1985-ig, vagyis 1985-ben ezeket felállitjuk. Na-

1021

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrászművésztn

1 84.I.1[illegible]. 1[illegible],30 /Kerekes/

Esti Magazin

- A Fővárosi Tanács köztéri szobor-kerete évente 10 millió forint. Tavaly mégis több mint 30 milliót költhettek képzőmüvészeti beruházásokra Budapesten. Ez a plusz abból adódott, hogy az állami költségvetés is besegitett, ezért elkészülhetett a Köztársaság téren a Néphatalom hőseinek emlékhelye. Megnyilt Varga Imre állandó kiállitása a Laktanya utcában, és felállitották Pierre Székely békét szimbolizáló szobrát a Nagyvárad téren. Ezen kivül husz köztéri szoborral gyarapodott a főváros 83-ban. Az idén az uj szobrok mellett régiek is helyet kapnak. Például Erzsébet királyné egykori Esküdt téri szobrát is felállitják. A képzőmüvészeti alkotások elhelyezése olykor vitát vált ki. A vitára a Fővárosi Tanács igényt is tart, amint azt a következő interjuban hallják. A Végrehajtó Bizottság ülése után természetesen erről

egyéb befektetés nélkül, a helyreállitás és az elhelyezés költségeit, környezetkialakitás költségeit kell vállalnunk.

- Nem érzik majd úgy ezek a kerületek, hogy igen szerény ajándékot kaptak? Ajándékot, amit esetleg nem is kérnek? Nem lehet azt mégtenni, hogy a kerület illetékesei azok, akik döntenek arról, hogy mit és hol állitsanak fel, esetleg válogathatnának a sülysápi szoborraktárban?

- Minden ilyen szoborfelállitásban a kerülettel mi konzultálunk, velük megegyezünk. Olyan szobor kerül felállitásra csak, amivel a kerület egyetért.

- És válogatásra nincs lehetőség?

- Dehogynem, hát tulajdonképpen mindenki válogat egy ilyen megosztásnál, hogy melyik hova kerüljön inkább, azt a kerületi vezetőkkel együtt fogjuk meghatározni.

1021

Varga Imre
kossuth díjas szobrászművész

1964.I.13. 19,30 Tvl. Idősebb Kiss Jánosné

Tv-híradó

- Ma délelőtt Farkasinszky Lajos elnökletével tartotta szokásos kéthetenkénti ülését a Fővárosi Tanács végrehajtó bizottsága. 1963-ban 31 és félmillió forintot költött a főváros szobrokra és emlékművekre. Lássuk, mi valósult meg a tavalyi tervekből? Óbudán a Laktanya utcában megnyitották Varga Imre alkotóházát. Felavatták a a Néphatalom hősei című emlékművet a Köztársaság téren. Uj emlékművet kapott a fővárosban G. Dimitrov. A Nagyvárad téren avatták fel P.Székely Béke című alkotását. És mi várható az idén? A kőbányai szoborparkban már az utolsó simitásokat végzik Lakner László Rózsa című nagyméretü alkotásán, amely a XXII. kerületben áll majd. Ujpesten állitják fel Kő Pál Nyár című kompozicióját. Szilágyi Bernadett Ősz című bronzszobra valószinüleg az év végére készül el teljesen. És a Tervek szerint az idén állitják fel Tóth Béla Körösi Csoma Sándort ábrázoló nagyméretü szobrát is kapcsolódva a Körösi Csoma emlékhez. A Fővárosi Tanács költségvetése 10 millió forintot irányoz elő erre az évre köztéri szobrokra.

- A művészet emberebbé bűvöl bennünket mindenütt. Az utcák, a tereket emelkedettebbé teszi és az viselkedésünkbe is belejátszhat. Valóban nem árt, ha a művészet az utcákon és tereken is belénk avatkozik egy kicsit, mert olykor ott vágyunk a leghajlamosabbak kivetkezni emberi nivéltunkből. Némelyik szobor kőbezárt fájdalom. A másik kőbe sűritett történelem, a harmadik körülmetszett szépség, le valamennyi nemes érzések felkeltője lehet. Persze halk beszéljek haza egy kicsit, nemes érzéseket nemcsak vésővel, de tollal is fel lehet kelteni. És aki ezt jóltehetséggel teszi, annak azért a hivatalos elismerésből is kijut olykor-olykor.

MH SAJTOFIGYELO
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Varga Imre

SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP

nokrám az

1983 OKT 2 31

1021

Október 20-án, csütörtökön, nyitották meg Óbudán, a Laktanya utca 7. szám alatt, egy régi, felújított házban Varga Imre Kossuth-díjas szobrászművész egész életművének keresztmetszetét bemutató kiállítását. Felvételünk a ház udvarán készült

rtburg de
dó. Képpó.
rigyes u.
Miklós.

-VETEL

prémgörény
ben. ked-
on eladó.
biztosítok.
i: szomba-
grád. Hárs-
(9757)

OSZPÓRA-
Zalagyön-
vessző meg-
i 15.— Ft
vessző-lera-
grád. Fel-
s út 42.

bután gáz-
adó. Ér-
Szolnok.
u. 15. 4/4.
9615)

méretű női

GYÜMÖLCSFÁK, rózsatövek, elsőrendű minőség, őszi szállítás postán, kérelemre árjegyzéket küldök. Tóth kertészet. 2315 Szigethalom. Pf.: 7. (8577)

EGYÉB

KIADÓ Szolnokon, a Széchenyi lakótelepen üres lakrész fürdőszoba, konyhával, azonnal. „Hosszabb távra is" jeligére a kiadóba. (9591)

ÜSSZKOMFORTOS lakás kiadó. Szolnok, Tóth F. u. 1. fsz. 3. Érdeklődni: fsz. 2., 17 óra után. (9591)

KÜLÖNBEJÁRATÚ, bútorozott szoba-konyha, kamra, fürdőszoba-használ-

A jászberényi

felvesz:

kaross

szakmunkásokat

Fizetés: megegyezés szerint.

Jelentkezni lehet: személyesen, írásban, telefonon az autószervizben.

[redacted]

MK SAJTOFIGYELO
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Varga Imre

SOMOGYI NÉPLAP

nobrám u

1983 OKT 2 91

1021

VARGA IMRE SZOBRAI

Szent Erzsébet és Lajos

Nő tükörrel

sport

RÖPLABDA NB I

lzzó-győzelem az újoncrangadón

870 induló az úttörő atlétikai versenyen

Alig fejeződtek be az atlétikai pályaversenyek, máris idényt nyitottak a kisdobosok és az úttörők a mezei futásokkal. 870 tanuló indult a kaposvári általános iskolák őszi úttörő-olimpiai versenyén. Csapatban és egyéniben az alábbiak érték el a legjobb eredményeket.

Lányok

3—4. osztály kisdobos hárompróba, csapat: Gyakorló 707 pont, egyéni: Pintér (Gyakorló) 305. *1000 m mezei futás,* csapat: Gyakorló 38 pont, egyéni: Fehér (Gyakorló) 4:15.6. *5—6. osztály úttörő négypróba,* csapat: Berzsenyi 1094 pont, egyéni: Szili (Berzsenyi) 276. *1200 m mezei futás,* csapat: Krénusz 61 pont, egyéni: Szabó (Berzsenyi 3:56.7. *7—8. osztály úttörő ötpróba,* csapat: Ber-

MK SAJTOFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Varga Imre

DAILY NEWS

Ungarn

1983 NOV 2

1021

Bannerorden für Imre Varga

Der Präsidialrat hat dem Bildhauer Imre Varga, Kossuth-Preisträger und Hervorragender Künstler, anläßlich von dessen 60. Geburtstag den Bannerorden der Ungarischen Volksrepublik verliehen. Damit wird die herausragende künstlerische Tätigkeit Vargas gewürdigt.

Der stellvertretende Vorsitzende des Präsidialrates Dr. Rezső Trautmann überreichte die Auszeichnung am Dienstag in Anwesenheit des Abteilungsleiters beim ZK der USAP Pál Tétényi und des Kulturministers Béla Köpeczi.

ung mit der Delegation d
. Kelly, Dirk Schneider

Beziehungen zwischen beiden deutschen Staaten aus.

Bei ihrer Pressekonferenz am Montagabend zogen die Grünen über ihre Unterredung mit Erich Honecker eine positive Bilanz und brachten ihre Überzeugung

vieler ausländischer Familien lindern, die Wirtschaft ankurbeln und möglichst schnell über neue Konditionen für die 40-Milliarden-Dollar Auslandsschuld verhandeln."

Das Ereignis des Tages war der Besuch des unterlegenen peroni-

1-4 Részlet a magyar pavilonból (fotók Timár Á.)

indokolták volna az önálló bemutatkozást, akkoriban viszont csak mint egy a sok közül képviselte a magyar művészetet. Az is kétségtelen viszont, hogy az a kép sem érdektelen, amelyet 1984-ben adott művészetünkről a pavilon, nem indokolatlan, hogy éppen most mutatkozik be együtt Varga Imre szobrászművész és *Vadász György* építész.

Művészet és művészetek – időszerűség és történelem; természetesen e mottó jegyében került ki éppen ez az anyag Velencébe. Ahogyan Csorba Géza, a magyar kiállítás miniszteri biztosa írta a katalógusban, *„Varga Imre különös karaktert képvisel a mai magyar művészetben, mivel erős vonzódása a történelmi kultúrák iránt, különös tehetsége az elmúlt idők szellemének megidézésében, s talán mindenekelőtt rendkívüli irodalmi affinitása olyan szellemi tartományok birtokba vételét teszi számára lehetővé, amelyek e képességek nélkül a plasztika eszközeivel meghódíthatatlanok volnának. Az építész Vadász György a maga területén hasonlóképpen hajlamos a művészetek interdiszciplináris felfogására; gyakran dolgozik együtt képzőművészekkel, nevezetesen szobrászokkal, de nem az épület és a szobor egyszerű dekoratív összefüggéseit keresi, hanem az építészeti tér és a plasztikai tér jelentése s e két fogalom között lehetséges tartalmi kapcsolatok érdeklik."*

Vadász György esetében az a jelenség is figyelemre méltó, hogy, mintegy szinkronban a világban lezajló folyamatokkal, az elidegenedett geometria, a rideg funkcionalizmus után egy új, emberléptékű építészet megteremtésére törekszik, a jelen-múlt-jövő értékeit, lehetőségeit egységben szemlélve. Olyan épületeket, épületegyütteseket kíván létrehozni, amelyek „az emberi lét bonyolult összefüggésrendszerében a múlt és jelen tudatát, az értelem és a szépség funkcióját egyaránt tükrözni tudják". Ezzel együtt is meglepő lenne a képzőművészeti biennálén építész szerepeltetése (az osztrák pavilont tervező Josef Hoffman évfordulós bemutatása természetesen más kategória), ha erre a választásra nem egy sajátos kísérlet végrehajtása érdekében került volna sor: *„»Egy fedél alatt« bemutatni* – olvassuk a katalógusban – *egy olyan szobrászatot, amely szellemi aspirációival maga is feszegeti az anyag bilincseit és egy olyan építészeti elgondolást, amelynek ezúttal nem kell viselnie a statika nyűgét, és a kettőt egy elvontabb asszociatív szférában egyesíteni: ez volt ennek a kísérletnek a célja."*

Varga Imre szobrászatának egészére is alkalmazhatjuk a biennálé mottóját. Nem csupán azért, mert érdeklődésének középpontjában az alapvető történelmi folyamatok állnak, a „termékeny pillanatok" megragadásával, kiemelkedő személyiségek ábrázolásával ezeket a folyamatokat, összefüggéseket elemzik, s nem csupán azért, mert újra és újra reflektál művészeti *(Hommage à Chagall, Czóbel, Derkovits, Hommage à Manet)*, irodalmi művekre, életművekre *(Madách, Radnóti, Baudelaire, Proust)*, hanem azért is, mert eszközhasználatával, megoldásaival, stílusával – jó értelemben vett stílustalanságával – is a jelen és a múlt viszonyának újraértelmezésére biztat. Eszközeit onnan vagy éppen abból az időszakból veszi, ahonnan éppen jónak látja, mert, ahogyan az 1973-as interjúban mondta Frank Jánosnak, *„a kérdés számomra és a kor számára nem az, hogy a művész melyik eszközhöz nyúl, hanem hogy milyen mélységben."* (Úgy látszik, a társadalmi pozíciót visszaszerezni kívánó művészet számára Velencében általában is ez volt a kérdés.)

A fentiek miatt a válogatást inkább gyakorlati szempontok (viszonylag új, kevésbé ismert művek szerepeljenek) befolyásolhatták, mint tartalmiak, no meg az a törekvés, hogy az így kialakult összeállítás is folyamatosságot, szellemi összefüggésrendszert mutasson be, utaljon néhány olyan kérdésre, amely a szobrászt az utóbbi másfél-két évtizedben foglalkoztatta.

2

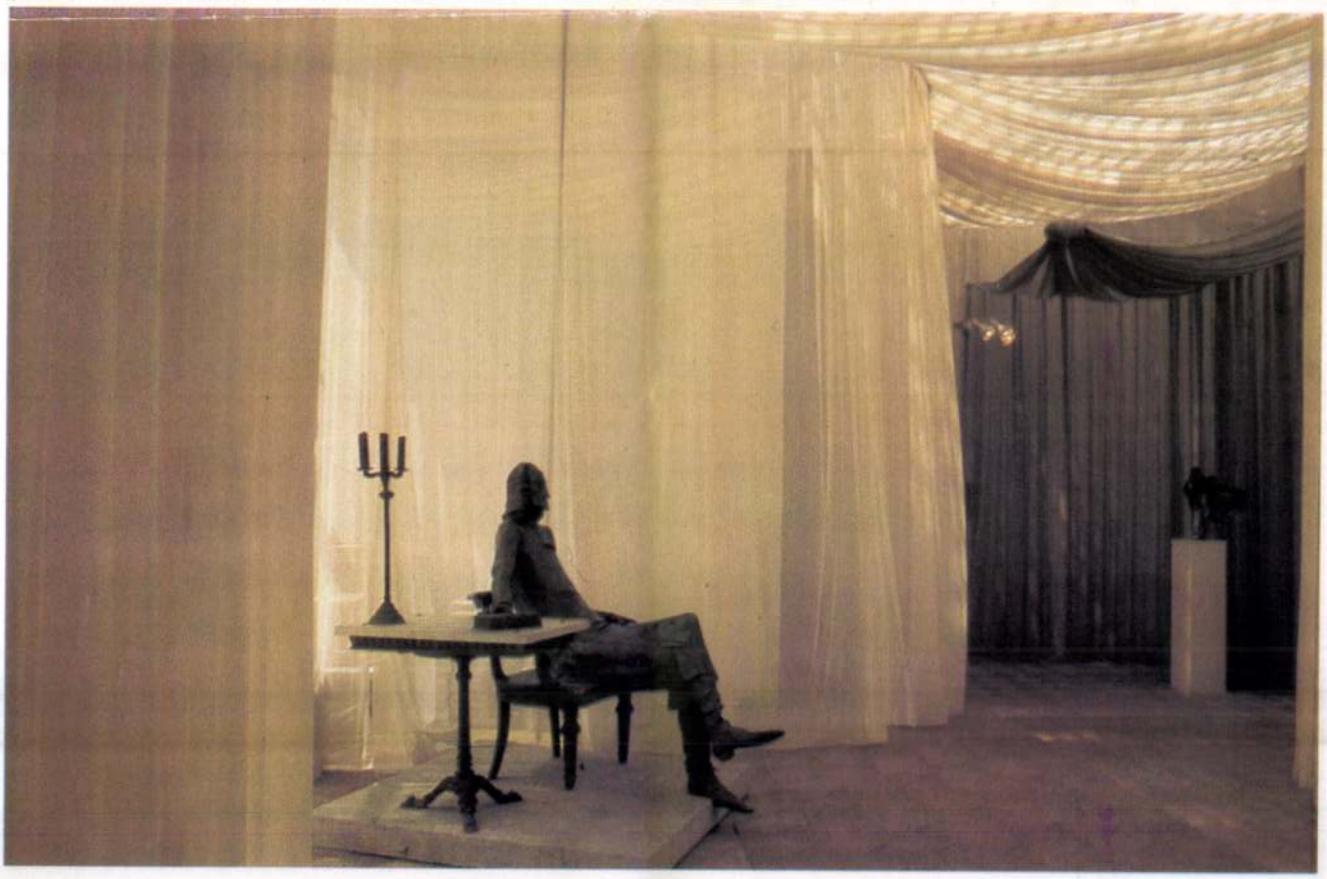

VARGA IMRE
Velencei Biennálé Magyar Pavilon
VARGA IMRE
szobrászművész
Művészet 1985/1/35–37. old.

A magyar pavilon

„...Az igazi téma és tárgy maga az idő, mely minden emberit magában hömpölyögtet. Az idő, mely nem egyéb, mint minden élmények összessége" – Marcel Proust korszakos jelentőségű művéről, Az eltűnt idő nyomában-ról írta a fenti mondatot Babits Mihály Az európai irodalom történetében. Az olvasó az író hőseit követve maga is megpróbálja legalább egy pillanatra megragadni a tűnő időt – ahogyan Velence sikátoraiban kószálva, hídjaira felhágva, a szűk canalék fölé magasodó falakat szemlélve is megpróbál elraktározni egy-egy részletet, hogy azzal a régen múlt idők egyetlen pillanatát, valamikor élt – vagy ma is itt élő – emberek sorsának egy-egy apró mozzanatát élhesse át.

Proust és Velence, a művészetek és Velence, a Biennálé és Velence – az idegen úgy érzi, ebben a romlandóságában is örökéletűnek tűnő városban minden megtörténhet. Ugyanolyan logikus, hogy a várossal is jelképezhető múlt ellen lázadó avantgarde művészet kapjon helyet a Giardini Publiciben s a központ reneszánsz palotáiban, mint az, hogy a saját múltját vallató, a történelem és a jelen viszonyát elemző művészet uralja a terepet.

A negyvenedik Velencei Biennálé immár jó negyedéve bezárta kapuit. A megnyitó óta túl hosszú idő telt el ahhoz, hogy újra arról beszéljünk: milyen sikert arattak, vagy éppen milyen botrányt kavartak az egyes művek – s nagyon kevés ahhoz, hogy eldönthessük; előbbre lendítette-e valamennyire is a kortárs művészet szekerét ez a monstre tárlat. „A biennálénak nincs többé tétje, ez a nemzetközi műkereskedelem manipulációinak érdekszférájából is kivonta ..." – írta négy évvel ezelőtt Néray Katalin (Művészet 1980/10) – s ha a magyar pavilon kapcsán egy megjegyzés erejéig mégis vissza kívánunk térni a fogadtatásra, nem hallgathatjuk el, hogy a Velencében látott *Varga Imre*-művek hatására több műkereskedő jelezte vételi szándékát Budapesten. Ez a tény is jól érzékelteti azt a napisajtó által megfelelően hangsúlyozott tényt, hogy az 1909-ben épült szép, szecessziós magyar pavilont nem kerülték el az érdeklődők. Ha viszont tovább meditálunk e jelenségen, s a jelenségben felvillanó lehetőségeinken, azon is el kell gondolkodnunk, hogy mennyire használtuk, használjuk ki saját lehetőségeinket a mai magyar művészet csúcsteljesítményeinek vagy éppen újszerű, élvonalával együtt haladó, mégis sajátos értékeket létrehozó törekvéseinek meg-, illetve elismertetésére.

A legutóbbi biennálék azt mutatják, hogy alatta maradunk saját lehetőségeinknek: négy évvel ezelőtt például azért, mert a legkülönbözőbb törekvéseket képviselő művek kerültek egymás mellé a magyar pavilonban, két évvel ezelőtt azért, mert jó tíz évvel később mutattuk be méltó módon Schaár Erzsébet nagyszerű plasztikáit, mint kellett volna. Ez a megkésettség bizonyos mértékig az idei részvételre is jellemző, hiszen azok az eredmények, amelyeket Varga Imre mint köztéri szobrász elért, már a hetvenes évek első felében

Feltámadás Velencében

Valódi sztárparádéval, a bécsi szecesszió prominens alkotóinak több mint 1200 alkotásával tette teljessé a 41. Velencei Biennálé eseménysorozatát a Grassi palota pompás reneszánsz termeiben megrendezett, a bécsi Várostörténeti Múzeum, Iparművészeti Múzeum, a Belvedere Galéria, számos egyéb kiállítási intézmény és magángyűjtemény anyagából külön erre az alkalomra páratlan műgonddal és körültekintéssel összeválogatott tárlat.

*Gustav Klimt*nek a szecesszió 1902-es 14. kiállításán bemutatott elementáris erejű, méreteiben és szándékában egyaránt monumentális Beethoven-frízе grandiózus nyitányként s egyben az Arte e Arti téma érzékenyen megválasztott illusztrációjaként vezette be a *bécsi szecessziós művészet a Habsburg-birodalomban* című kiállítást. A látványos és nagyvonalú művekben különösen gazdag osztrák szecesszió fejlődését elsősorban festészete kikristályosodásának folyamatával (ezen belül a kezdeteket *Hans Makart, Franz Matsch* és *Emil Jakob Schindler* a

2

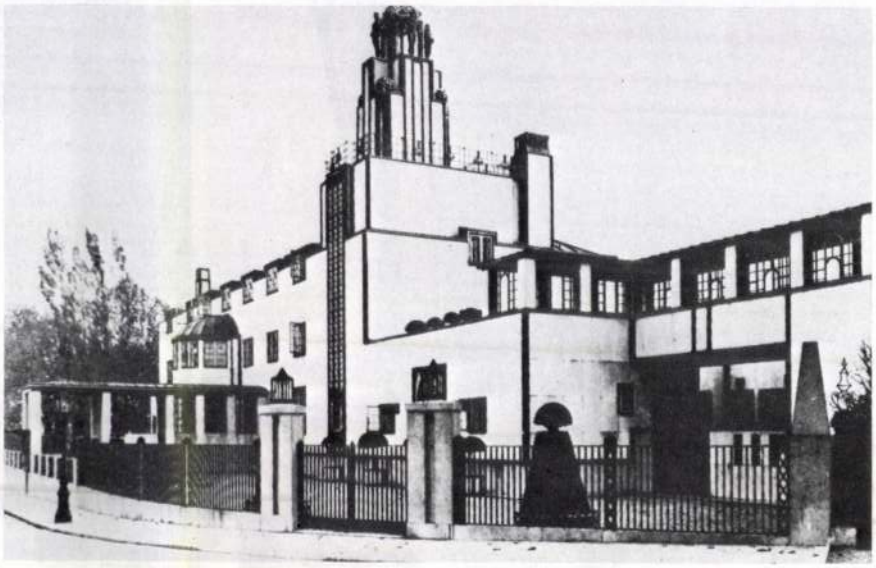

1

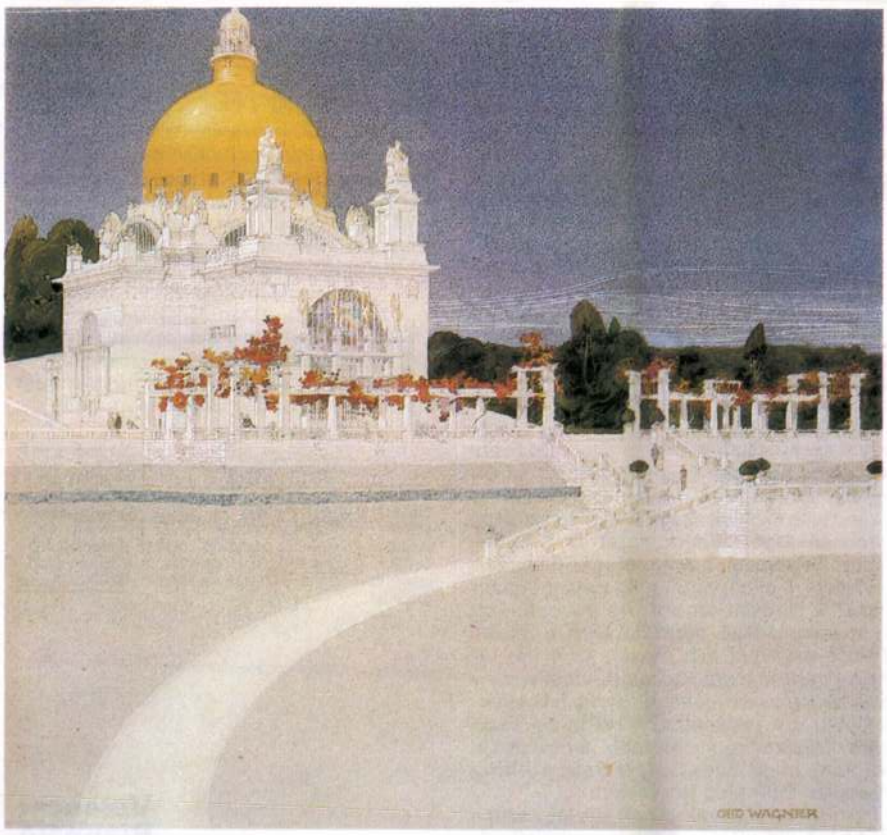

múlt század utolsó éveiben született romantikus historizmus, impresszionizmus és szimbolizmus eltérő hagyományai felől új, közös formanyelv felé törekvő műveivel) érzékeltető bemutató felfokozott, élményszerű vizualitásával nemcsak kiegészítette, hanem bizonyos mértékben ellenpontozta is a Giardini Publici kortársi tárlatát. Ugyanis a szecessziós mozgalom belső összefüggéseire és kapcsolatrendszerére koncentráló anyag célratörő szerkesztésével szinte pontról pontra reflektált a biennálé meghirdetett vezérgondolataira is.

Többek között felkiáltójelek egész sorával megerősített harsány igennel felelt arra a (biennálé központi pavilonjában túlságosan mechanikusnak tűnő eszközökkel feszegetett) kérdésre, hogy nyerhet-e valóban értékes, emészthető táplálékot a képzőművészet saját múltjának újrafeldolgozásából. A kiállítási anyag Klimt, *Kolo Moser, Joseph Maria Olbrich* és *Otto Wagner* műveinek egész sorával bizonyította, hogy a bécsi szecesszió számos alkotója tudatosan választott, s teoretikusan is kimunkált módszernek tekintette a képzőművészeti múlt örökségének feleleventését. Azonban – ellentétben a Giardini központi tárlatán bemutatott művek jelentős részével – a múlt mint olyan sosem vált műveik közvetlen és kizárólagos tartalmává; a Jugendstil historizálása mindvégig megmaradt mértékletesen alkalmazott eszköznek, anélkül hogy céllá (a konkrét összehasonlításban akár öncéllá) vált volna.

3

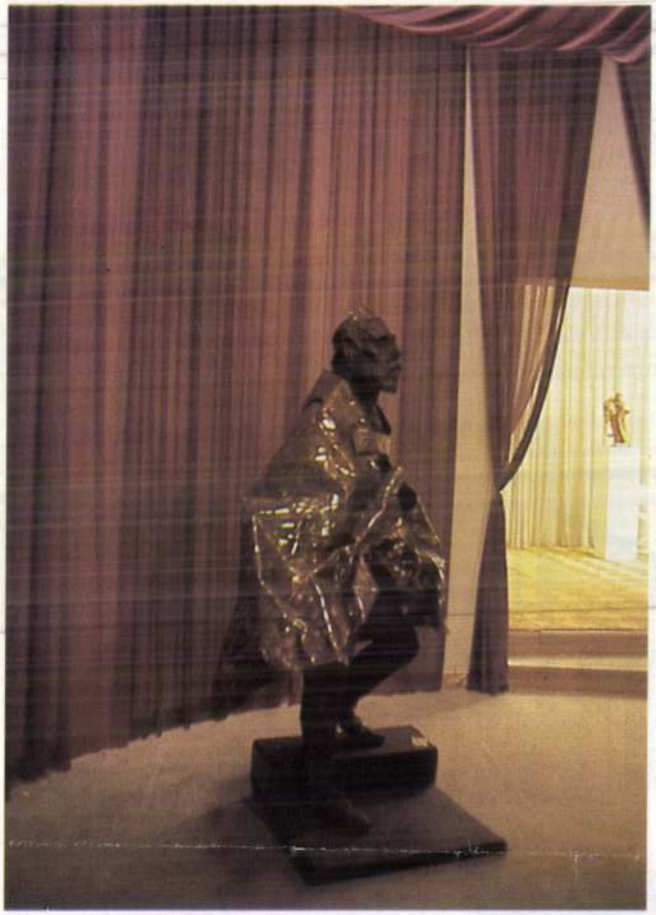

4

Így került ki Velencébe a három, Baudelaire lírájához kötődő, illetve Manet egyik festményét parafrazeáló plasztika (*La charogne* 1968-as és 1971-es változata, az Hommage à Manet, 1968), az *À la recherche* sorozat nyolc darabja (1966–1984) s az 1971-es *Elmúlt idő;* az 1969–84 között alkotott *Hősi emlékmű*-sorozat. Ezek mellé társul a szekszárdi *Prométheusz*-szobor egyik madárfigurája és az 1976-os *Orfeusz,* a magyar államalapítást, középkort idéző *Szent István* (1980), *Mária, Miasszonyunk* (1980), *Szent Erzsébet és Lajos* (1983), valamint a debreceni köztéren található *Professzor* (1969) és az egész alakos szentendrei *Czóbel* (1976). Ez a válogatás is árnyaltan mutatja be tehát Varga Imre művészetét. Éppen úgy képet ad a köztéri szobrászatot a pop art elemeivel emberléptékűvé szelídítő szobrászról, mint az emberi test roncsolásával, ad abszurdumig vitt torzításával az értelmetlenül elpusztultak millióinak groteszk, ám éppen groteszkségében őszinte emlékművet állítóról, vagy a rációt és a fanyar humort ötvöző gondolkodóról. Elsősorban azonban – bármilyen furcsának tűnik – a lírikusról beszél ez az összeállítás, a múló időt megragadni kívánóról, a mítoszok, a legendává nemesült középkori történetek krónikásáról, a romlás különös jeleiben is az élet értelmét, szépségét keresőről, a prousti pillanatok iránti vonzódásról. Mintha a múlttal, a tűnő fiatalsággal, a szépség pusztulásával a baudelaire-i sorokat szegezné szembe; „De mondd meg édes, a féregnek, hogy e börtön / vad csókjaival megehet, / én őrzöm, isteni szép lényegükben őrzöm / elrothadt szerelmeimet." (Une charogne – Szabó Lőrinc fordítása.)

Ezt a hangulatot erősítette – egyszersmind ellenpontozta – a rendező *Kratochwill Mimi,* s elsősorban a lírai elemeket, az álomszerű hangulatot, a lebegés érzetét engedte érvényesülni a társkiállító, az installációt tervező Vadász György. A pavilon előtt a csoda, az átlényegülés pillanatával szembesülhet a néző Szent Erzsébet és Lajos kettősét szemlélve, s ezt az élményt erősíti Szent István és a Madonna együttese is. A visszahozhatatlan szépség után sóvárgó Orfeusz vezet az À la recherche sorozat, majd a Manet-parafrázisok felé – ellenpontként azonban itt szerepel a Hatvani-szobor. Az áttetsző, sejtelmesen lebegő drapéria ezen a részen fekete-aranyból már lassan szürkére, fehérre váltott, majd a romlott – romlandó – szépség rózsaszínjébe, hogy a hősi emlékművek, s a rezignált Czóbel-figura körül újra fokozatosan sötétebb árnyalatokat kapjon, majd búcsúzóul feketébe öltöztesse az Eltűnt idő nőalakjait.

Ahogyan hiányolhatunk egy-egy szobrot a kiállításról, úgy azon is elgondolkodhatunk, szükség volt-e a szobrász és az építész együttes szerepeltetésére – és ily módon való szerepeltetésére –, vagy azon, hogy a szobor és az installáció találkozása egy-egy esetben mennyire volt szerencsés. Ez azonban már túlmutat e cikk keretein. A magyar anyag kormánybiztosa kísérletekről beszélt a katalógusban, s a kísérlet a tanulságokkal együtt jelent valódi kísérletet. A tanulságokat pedig az objektív és szubjektív tényezőket, az anyagi lehetőségeket ismerő, a rendezést és a bemutatót folyamatában figyelemmel kísérő szakembereknek kell levonniuk.

P. Szabó Ernő

A kiállítás koncepció- és látványtervét készítette Vadász György építész és Szigeti Katalin belsőépítész. A kiállítás kiviteli tervét készítette és a kiállítást kivitelezte (építette) Bokor József belsőépítész, Nádas Béla belsőépítész. A kiállítás grafikusa volt és a fotókat készítette Szlifka Anna grafikus.

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Varga Imre nekrológja

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

1983 DEC 14

— Franciaország (48. sz., 6. old.)

— Jurij Andropov nyilatkozata (nov. 25., 1-2. old.).

1021

Óbudán, a Laktanya utca 7. szám alatt, egy régi, felújított házban Varga Imre Kossuth-díjas szobrászművész egész életművének keresztmetszetét bemutató kiállítás látható. Felvételünk a ház udvarán készült

(Fotó: Hauer Lajos felvétele — KS)

mobilizálás
el, hogy az
vállalatok
egyelőre 12
portban —
szik, ahonn
„lekérdezhe
van többlet
lyik cég m
másiknak –
menetileg i
Hogy ez milyen sokat jelent, néhány adatból is meggyőzően kiderül: az induló ezercikkes lista hónapok alatt 22 ezerre nőtt: ezekből az általában negyedévente megtartott börzéken 8—10 000 tétel szerepelt, s a zömük új gazdára talált. E börzéken — szeptemberben Budapesten, legutóbb Miskolcon — mindenki gyorsan tájékozód-

Unionak — mintegy mellékesen — konkrét, s határozott képe alakult ki arról is, milyen hazánkban az anyaggazdálkodás, miből van hiány, vagy fölösleg, milyen a kereslet-kínálat változása, hullámzása. Az például, hogy a szeptemberi börzén részt vevő vállalatok több mint 2,5 milliárd forint értékű „felajánlással" jelentkeztek,

1983 SEP

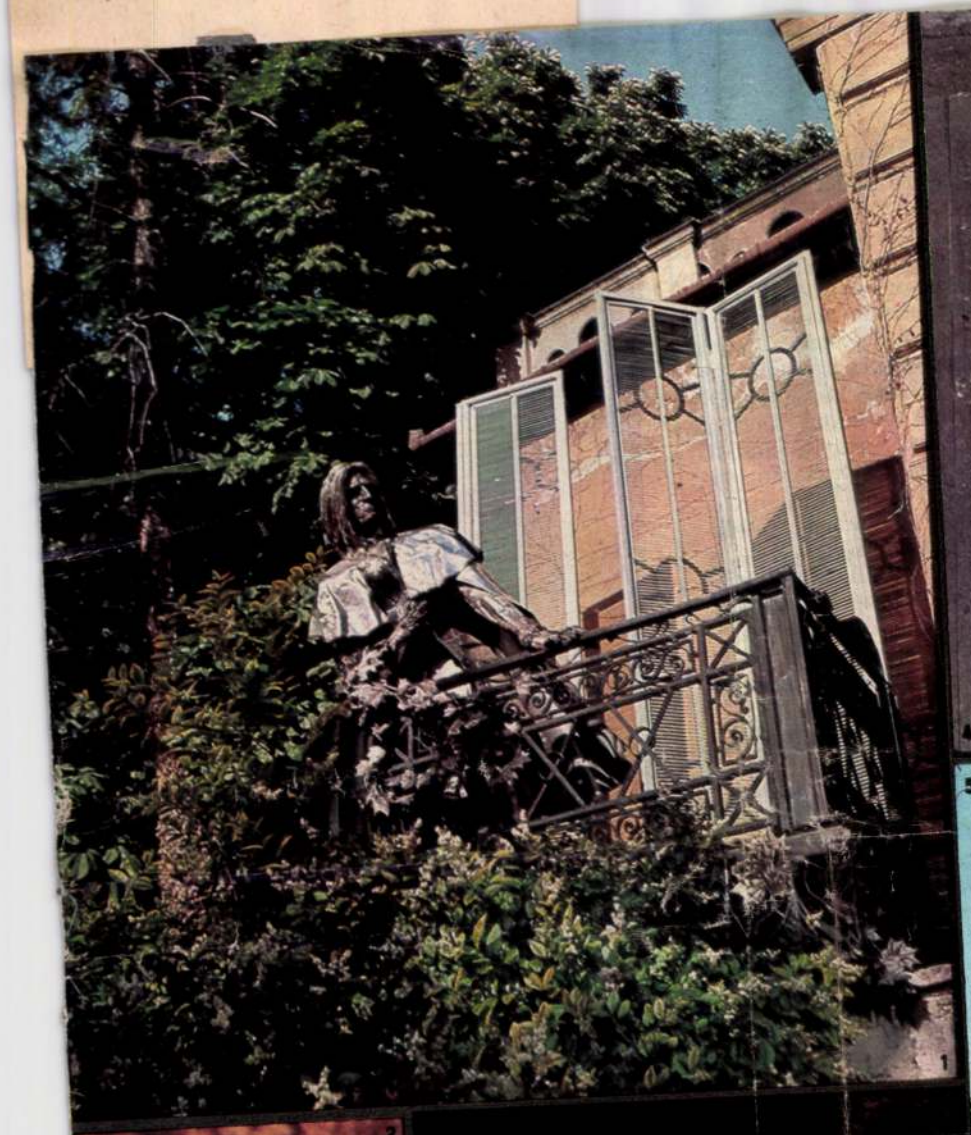
1

4

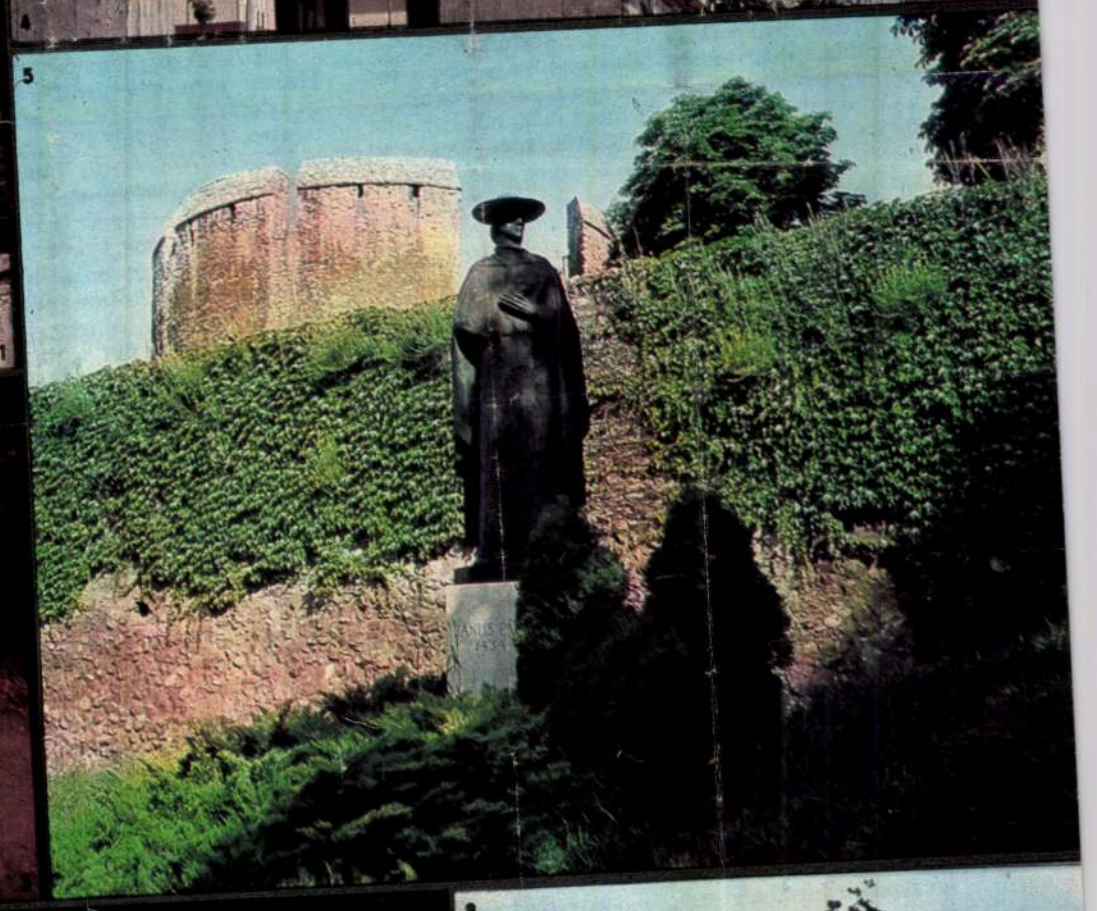
5

2

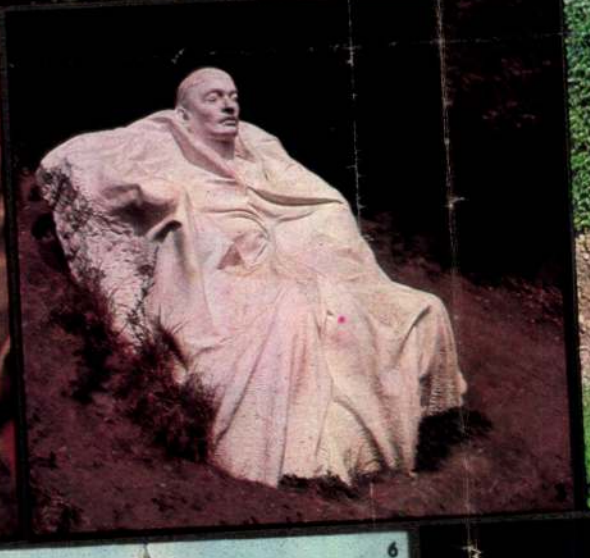

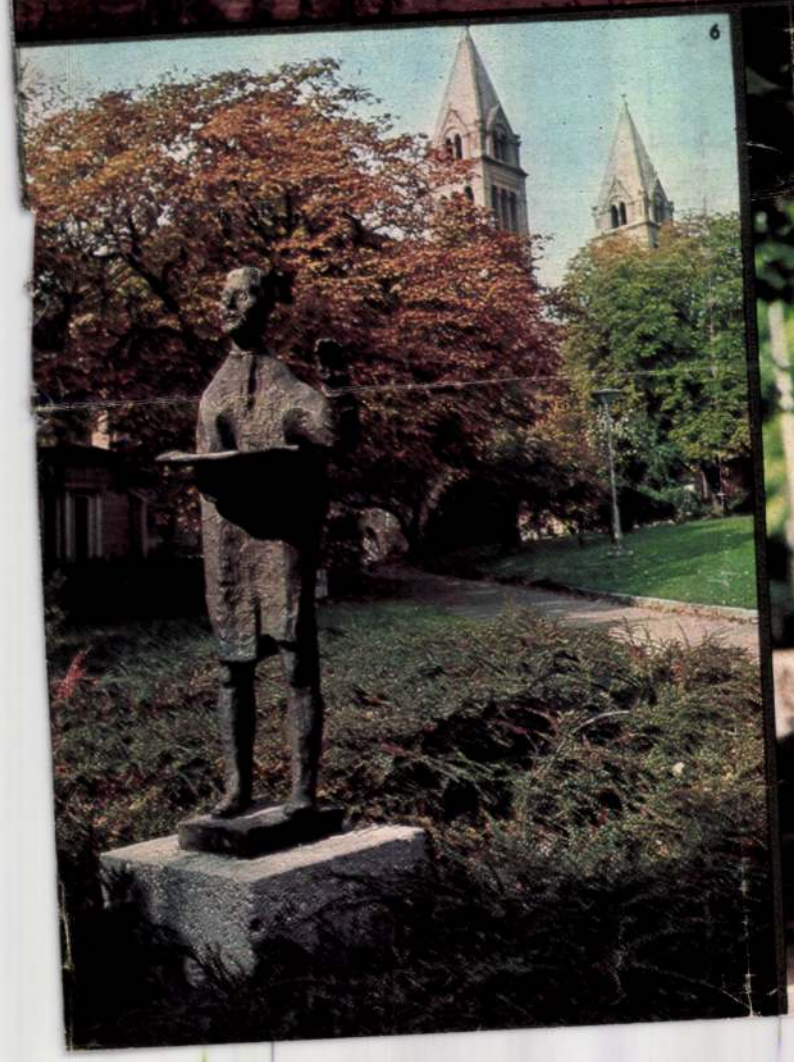
6

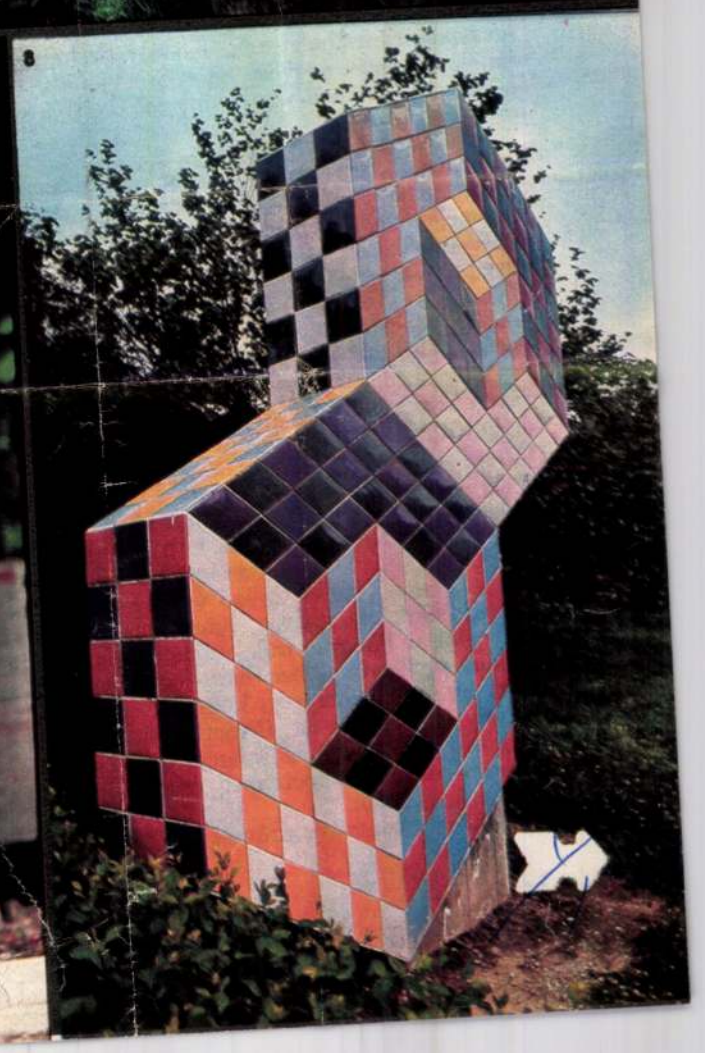
8

A SZOBROK ÉS A VÁROS LELKE

gondolt, hogy a püspöki palota falára helyezi. Igaz, eredeti ötlete az volt, hogy fölrak oda egy életfát, és elébe teszi a zeneköltőt, mintha éppen az örökkévalóságból lépne ki. Aztán az életfából erkély lett, *az örökkévalóságból való kilépés* helyett pedig *a mindenkori jelenbe lép be* Liszt Ferenc. De az eredetileg kitervelt helyszín ugyanaz maradt. Hiszen annak idején, amikor a püspök meghívására Liszt Pécsett koncertezett, innen valahonnan, így valahogyan szemlélhette a város nyüzsgő életét.

És Csontváry? Hogyan került Csontváry a sétatérre, háttal a dómnak? Erre talán a legegyszerűbb a magyarázat. Fordítsd csak arra a fejed, amerre a festő néz! Az épület, amelyet látsz, a Csontváry Múzeum. És most már, néhány hónapja, a teljes első emelet a művészé. Nemcsak legismertebb olajképei, hanem még ceruzavázlatai is a közönség elé kerülhettek így, s feléjük a kinyujtott bronzkar mutatja az utat.

Ha csak így élnének tovább a szobrok: bronzba vagy márványkőbe zárva-falazva, az is megvillantana már valamit a város lelkéből. Hiszen sokat elárul az, hogy egy település vezetői, lakosai kinek állítanak emléket. De azért Kodály Zoltán mégsem abban *a mélyen emberi Vargaszoborban* él igazán tovább, amely az Alsó-sétatéren áll, hanem negyedóránnyira innen, a Zrínyi utcában, ahol a Zeneművészeti Főiskola kihelyezett tagozata működik; meg a Rákóczi úton, ahol középfokú zeneoktatás folyik; aztán nemsokára megéled a Felsőmalom utcában is, ahol majd a 2. számú zeneiskola megnyílik. És ugyanezekben az intézményekben él Liszt Ferenc is. Meg persze a vagy harminc esztendeje daloló Liszt Ferenc kórusban. És mindazokban, főleg bennük, akik valami módon részt vesznek vagy részt kérnek a város zenei életéből.

Most, hogy e sorokat írom, tartja előadásait a Pécsi *Nyári* Színház. (Aláhúztam a szót, NYÁRI, mert szinte közhely, hogy a nyár, a szabadtéri színpad, a könnyű múzsa, a könnyűnél is könnyebb fajsúlyú szórakozás domíniuma. De ebben a városban nyáron is, szabadtéren is van közönsége Bach Máté-passiójának, illetve a passió muzsikájára írt balettnek, Kodály Székelyfonójának; Bernstein West Side Storyjának, és a néptáncnak éppen úgy, mint az Üvöltés című rock-fantáziának.

És Janus, Ady, Babits?

Janus Pécsett nemcsak irodalomtörténeti figura, nemcsak gimnáziumi tananyag. Martyn Ferenc, a magyar festészet élő klasszikusa, jó néhány grafikát készített, Rétfalvi Sándor szobrászművész kisplasztika-sorozatot mintázott Janusról, és élő voltáról a legmeggyőzőbben akkor bizonyosodtam meg, amikor egy kora tavaszi reggelen a szobrát fotóztam. Egy fiatal pár — főiskolások lehettek talán — állott előtte, a virágzó mandulafák alatt, és skandálta hangosan, érthetően, egymásnak felelgetve versét a mandulafácskáról, amely — íme — éppen megint virágzik!

Vagy talán még ennél is döntőbb bizonyíték, hogy itt szerkesztik és adják ki a Jelenkor című folyóiratot; hogy olyan, országos nevű költők élnek itt, mint Csorba Győző vagy Pákolitz István. És akik elköltöztek, mint Bertha Bulcsú, vagy Galsai Pongrác írók, személyesen, gondolatban vagy műveikben haza-hazajárnak. Meg azért az sem csekélység, hogy Illyés Gyula jó néhány darabjának itt, Pécsett volt az ősbemutatója. Ehhez ugyanis rangos színház, eleven irodalmi élet, főképpen meg érdeklődő-művelt közönség kelletik.

És hogy Csontváry művészete élő és hogy a képzőművészet virágzik, arról sem csak az győzött meg, hogy a Káptalan utcából a múzeumok utcája lett (itt a Zsolnay Múzeum, közvetlenül mellette az Uitz Múzeum, tovább a dóm felé a Martyn-ház; a másik oldalon pedig a Vasarely-kiállítás), sokkal inkább az, hogy ez az egykor oly csendes, szinte elhagyott utcácska manapság az egyik legforgalmasabb helye Pécsnek. És az egyik legszebb élményem! Amikor az újjászületett, kibővült Csontváry-kiállításban gyönyörködtem, egyik pillanatról a másikra, megtelt gyermekekkel a termek sora. Ahogyan később megtudtam, a tanárképző főiskola 1. számú gyakorló iskolájának VI/c. osztályos tanulói voltak a „megszállók". Láb nem dobbant, pisszenés nem hangzott: a „hatcések" leültek, vázlatfüzetet, ceruzát, színest szedtek elő, aztán elmélyülten-elmerülten rajzolni kezdtek. Ki-ki azt, amit már előző látogatása alkalmával „kinézett" magának. Gogolák Csaba például egy 1894-ben készült portrét másolt — nagy igyekezettel és nem kicsiny ügyességgel.

Meggyőződésem: ahol így tartják a rajzórákat, ott Csontváry örökéltű marad.

Azt hiszem, nemcsak én gondolkodom így. Hiszen nem véletlenül került ide a Vasarely-gyűjtemény és a Pálos-templom elé a porcelánfajansz Jel-szobor. Victor Vasarely ajándéka *a művészetszerető várost* jutalmazta. És Amerigo Tot se csak azért adományozott Pécsnek szobrokat, mert itt született, hanem mert megszerette a várost, a város lelkét. Martyn Ferenc, a 82 esztendős művész, még életében a városra hagyományozta alkotásai jelentős részét, nemrég elhunyt felesége, Martyn Klára pedig 350 000 forintos alapítványt tett: az összeg kamatjait kétévenként ítéljék oda a művészettörténészek annak a képzőművésznek, aki alkotva vagy más módon jelentőset tett a magyar vagy az egyetemes képzőművészetért.

Csorba Tivadar szinte sorolni sem győzi a neveket, a fölajánlásokat:

— A Káptalan utcában van egy házunk, amely szintén múzeum lesz. Még döntés ugyan nincs, de valószínűnek látszik, hogy a Svédországban élő Nemes Endre festőművész nekünk ajándékozott életművét helyezzük majd el benne.

— Miért éppen Pécset választotta?

— Pontosan nem tudjuk, csak sejtjük. Pécsváradon született, de már réges-rég elkerült az országból, amikor az ottaniak fölkeresték, és meghívták: állítson ki náluk. Hazajött, kiállított, és Pécs alighanem megejtette a szívét. És ez nem kivételes eset. Szabó László Franciaországban élő szobrászművésztől is kaptunk levelet: soha nem járt Pécsett, de sokat olvasott róla, nem állíthatna-e ki nálunk. Meghívtuk az idős művészt, és mondhatom, hogy valóban emlékezetes volt a tárlata. És hogy a város se feledje el őt, hagyott itt egy csodálatosan szép szobrot, a Bioritmust. A Tettyén, a nyárfák között állítottuk föl. Az Uitz-hagyatékot a művész özvegye ajánlotta föl a városnak, pedig ő sem pécsi, mint ahogyan Tompa Károly orvos sem idevaló, hanem budapesti, mégis nekünk ajándékozta teljes képtárát és kerámiagyűjteményét, valamint könyvtárát is...

De nem folytatom, mert még azt hinné az olvasó, hogy ez az egész írás a szobrokról és a város lelkéről afféle propaganda: burkolt vagy nem is olyan burkolt kunyera hagyatékért, adományért, alapítványért. Nem így van. Adomány, fölajánlás, életműgyűjtemény kínálat e nélkül is van. De a Káptalan utca „betelt". És hely lenne ugyan másutt is talán, de nem mindegy, milyen az a hely, amelyben képeket, szobrokat, kerámiát akarnak elhelyezni.

— Nemcsak hely, hanem *méltó* hely kell — mondta Csorba Tivadar —, mert a cél nem az alkotások és műkincsek felhalmozása, hanem közkinccsé tétele és egyben megóvása. Ezért kell nagyon alaposan meggondolnunk a dolgot, és csak azután szabad döntenünk, mielőtt egy hagyatékot vagy gyűjteményt elfogadnánk.

Azt hiszem, ez a meggondolás éppen úgy a város lelkét tükrözi, mint a szobrai.

GARAMI LÁSZLÓ

1021

Varga Imre Kossuth-díjas szobrászművész

1 83.X.20. TV 1. Tizenkilenc-harminc /Tereckiné/

TV Hiradó

- Farkasinszky Lajos, a Fővárosi Tanács általános elnökhelyettese nyitotta meg ma délután az óbudai Laktanya utcában Varga Imre Kossuth díjas szobrászművész állandó kiállitását. Az ünnepségen, amelyen ott volt müvészeti életünk számos jeles képviselője, az elnökhelyettes elmondta, hogy a főváros mecénási tevékenységét óhajtják gazdagitani azzal, hogy néhány régi óbudai házat képzőművészeti galériává alakitanak. Varga Imrének számos alkotása disziti a fővárosi közstereket. Néhány ismert szobrának kicsinyitett mása itt is látható a termekben és a szépen megtervezett kertben, amelyet szoborparkká alakitottak. A most megnyilt gyüjteménye s kiállitás nemcsak a közönség, de a müvész számára is összefoglalás. Szerte az országban álló alkotásai e földrajzilag szétdarabolt életmü talán az ő számára is itt válik áttekinthetőbbé, és mérleget készithet a maga számára ötleteiből, elgondolásaiból. Varga Imre majd a készülő müveinek is nyilvánosságot ad itt, és bepillantást a közönség számára az alkotó folyamat legfontosabb fázisaiba.

A szombathelyi képtár lépcsőháza (Stekovics P. felvétele)

VARGA IMRE
Szm

Művészet

1985. október

VARGA Imre (szobrászművész)

Az új anyagok eleinte csak nagyon óvatosan jelentkeztek. Többnyire a művészek is csak ideiglenesnek nevezték, helyettesítőnek szánták. Magyarországon a hatvanas évek elején még mindig csak a megmosolyogtató furcsaságok sorába tartoztak Duchamp akkor már félévszázados *ready-made*-jei. Varga Imre még 1969-ben is arra volt büszke, hogy a *Professzor* című kompozícióhoz ő maga mintázta a barokk lábú karosszéket, az asztalkát és rajta a gyertyatartót is. Ekkorra azonban már megállíthatatlan volt az az erjedés, amely a hazai művészetet is elérte. Maga Varga is, aki büszke volt munkája kézműves jellegére, természetesnek érezte, hogy a látványban a pop-art példáját kövesse. — És mire ő idáig jutott, addigra a hazai kiállításokon (ha nem is a Műcsarnok előkelő termeiben) nemcsak *talált* tárgyak és *talmi* anyagok tűntek fel, hanem megjelent az *anyag-nélküli* művészet, a koncept-art is. A megmunkálás kézműves jellegénél, s az alkotás anyagi értelemben vett maradandóságánál mind fontosabbá vált a kifejezés közvetlensége, pontossága, a közlés elevensége. A bekövetkező változások egyszerre érintették a gyakorlatot és a szemléletet.

Lovas Péter: Mulandó anyagok. =
ÉLETÜNK, 1985. 10. 920.p.

A Magyar Nemzet megkérdezte:

Mikorra készül el a Varga Imre-ház?

Akik mostanában az óbudai Fő tér tájékán sétálnak, örömmel láthatják a Laktanya utca 7. szám alatt egy jellegzetes, múlt századi családi ház újjászületését. A műemléket helyreállító munkásoktól pedig meg lehet tudni, hogy ez lesz a *Varga Imre-ház.*

A Budapest Galéria főigazgatóját, *Zsigmond* Attilát kérdeztük meg, mikorra készül el a kis múzeum?

— Október 20-án nyitjuk, a Budapesti Művészeti Hetek egyik jelentős eseményeként. Addigra mindennel végeznek — *Havady* Lászlóné műemléki tervező irányítása alatt — a Fővárosi I. számú Építőipari Vállalat dolgozói, akik nemcsak a ház külsején jól láthatón, hanem a belsejében is igen szép munkát végeztek. Mire a házat megnyitjuk, elkészül a *katalógus* is, mely Varga Imre szobrászművész egész eddigi életművét felöleli.

— *A házban ezek szerint az egész életmű látható lesz?*

— Nem — felelte Zsigmond Attila —, ahhoz a ház nem elég nagy, jóllehet nemcsak a belső térben, hanem a külső térben, az udvarán is helyezünk el szobrokat. A legjelesebb, legfontosabbnak ítélt darabokat mutatjuk be, tehát *reprezentatív válogatást adunk az eddigi életműből.*

— *Kérem, mondja el nagy vonalakban, hogyan alakítják ki ezt az állandó tárlatot!*

— A házban modellek, eredeti szobrok (például a *Szent István-* és a *Szűz Mária-szobor*), kisplasztikák, érmek, grafikák kapnak otthont. A kertben, a fehérre meszelt kerítésfalig, a művész legjelentősebb köztéri szobrainak bronz másolatát állítjuk fel: *A professzor-t*, a *Radnóti-* és a *Derkovits-emlékszobrot*, a három alakos *Tűnt idő-t*, valamint a padon ülő *Czóbel Béla-szoborportrét.*

— *És a különös Liszt Ferenc-emlékművet, amelyet nemrég helyeztek el Pécsett a püspöki palota falán?*

— Annak másolatáról le kellett mondanunk, mert *lépteke* annyira különbözik ettől az óbudai paraszt-polgár háztól. De még visszatérve az „állandó tárlat" kifejezésre, meg szeretném jegyezni, hogy nem lesz ez statikus kiállítás, csak részben. A művész be fogja itt mutatni új alkotásainak terveit, vázlatait, modelljeit s a további műveket is, beleértve a köztéri munkáit.

— *Módja lesz a közönségnek Varga Imrével találkozni is?*

— Igen. A művész — aki nem ebben a házban lakik — lehetőség szerint heti fél napot e gyűjtemény falai közt fog tölteni.

(a. m.)

fr.) Kossuth h9. 11. n2. f4. n6. f8.
3. hétre prol., Kőbánya 3, n6. f8.

E.: este 7: Kötelék
E.: este 8: Daruszegi zsákmanyok

Varga Imre állandó kiállítása

Budapest Főváros Tanácsának nevében *Farkasinszky* Lajos elnökhelyettes tegnap délután megnyitotta s a főváros lakosságának átadta *Varga* Imre, szobrászművész *állandó kiállítását.* Az óbudai Laktanya utcában berendezett ház a művész csaknem teljes életművét bemutatja.

— Ez a gyűjteményes kiállítás nemcsak a közönség, de a művész számára is egyfajta összefoglalás — hangzott el az avatóbeszédben —, szerte a világban és az országban álló alkotásai, földrajzilag szétdarabolt életmű talán a művész számára is itt válik áttekinthetővé. Választásunk azért esett Varga Imrére, mert sok szép alkotása díszíti Budapest közterületeit, szobrait a pesti emberek szeretik és becsülik. Például az *Újpesti Partizánt*, a kőbányai *Munkást*, a Parlament melletti *Károlyi-szobrot*, nemcsak a hazai művészetkritika és a közönség értékelte nagyra, de ezt a véleményt nemzetközi elismerés is megerősítette.

— E házzal azt kívánjuk bizonyítani, hogy a főváros tanácsa hangsúlyosan felelősségteljes feladatának tekinti Budapest utcáinak, tereinek képzőművészeti alkotásokkal való díszítését, és arra ösztönöz, hogy a budapesti kis galériákban pedig bővebb lehetőséget kapjanak a bemutatásra érdemes alkotások.

A megnyitón megjelent a művészeti és politikai élet számos jeles képviselője.

(h. é.)

...t és lesz kiemelt program
fővárosban az általános is-
...lai hálózat bővítése, felújí-
sa. Mind égetőbb gond ez
ost, amikor a demográfiai
...llám elérte az oktatási in-
zményeket. A Fővárosi Ta-
ics erőfeszítéseiről, az el-
últ évtizedek eredményeiről
núskodik az *Iskolaépítésünk*
mű kiállítás, amelyet tegnap
yitottak meg a Budapest Ki-
...lítóteremben.

Dr. *Nagy* Ervin, a Főváro-
Tanács V. B. beruházási
...osztályvezetője arról számolt
...e a sajtó képviselőinek, ho-
...n fejlődött az elmúlt idő-

1983 OKT 2 2.
1021

Varga Imre állandó gyűjteménye

Új arculatot adott a szobrászatnak

Minden bizonnyal a művész számára is érdekes és tanulságos találkozás lehet, ha saját múzeumában látja viszont műveit. Az utóbbi években jónéhány alkotót ért ez a kitüntetés, s most, hatvanadik születésnapján sorukba lép Varga Imre is: A XX. századi magyar szobrászat legnagyobb formátumú tehetségének állandó gyűjteménye Óbudán, a Laktanya utcában nyílt meg. Varga az elmúlt másfél évtizedben újfogantatású, a legkülönbözőbb modern plasztikai szemléletet és megoldásokat egyesítő munkáival új arculatot adott a magyar köztéri szobrászatnak. 1965-ben komponált, vihart kavart Prométheusz című szobra óta nagy utat járt be.

A csőinu, krómacél lemezekből hegesztett, összeégetett testű, feje fölött szeszélyes lobogó lángot tartó Prométheuszt a megrendelő nem vette át. Szokatlan volt, hogy valaki hegesztőpisztollyal alkosson. Szokatlan volt az egymáshoz feszülő csődarabok látványa, szokatlanok voltak a plasztikát formáló eszközök, és szokatlan a mű megjelenése. Ez a Prométheusz ugyanis nem szimbólum akart lenni, hanem közvetlenül a lángot az égből ellopó mitológiai hős. De mégsem egészen az. S talán a szobor „elrettentő" megjelenése mellett erre érezhetett rá a megrendelő. Ez a Prométheusz nemcsak tettet, hanem szerepet is vállaló alak. Nem cselekedetével azonosuló, gondolatilag lezárt, nyugalomba jutott eszményképe, hanem a tettet a szerepben továbbélő — játszó ember. A lopott és a magából csiholt lángot úgy adja át, hogy részeseivé válunk az átadás szerepjátszó gesztusának, s ezzel közelebb jutunk a tett megértéséhez és a mű értelméhez. A csak meghalni tudó hősöknek ugyanis ma már nem hiszünk. A hős esendő mai ember, aki retteg az ellopandó, égető tűztől, és viszolyog a tett pátoszától. Cselekvésre az élnivágyás és a kényszerítő körülmények szorítják. A Prométheuszban nem a hősi tettel, hanem a hőstettet megvalósító mai emberrel, vagyis önmagunkkal szembesülünk.

A művész nem egymás után próbál ki különböző stílusokat, irányzatokat, technológiákat, anyagokat, hanem egymás mellett, együtt és egyszerre. Nincsenek korszakai, csak alkotói folyamata, amely hol ezt, hol azt a megoldást igényli. Varga a tartalomból indul el, és a szobrok maguk találják meg formájukat, anyagukat.

Radnóti Miklósról készített szobrát sokan popart alkotásnak látták, fontosabbnak vélve a figura mögötti fakorlátot, mint az ábrázolt költő alakját. Varga legtöbb köztéri alkotása kompozíciós egész. A mesterségesen kialakított tér a plasztika részévé válik, fokozva

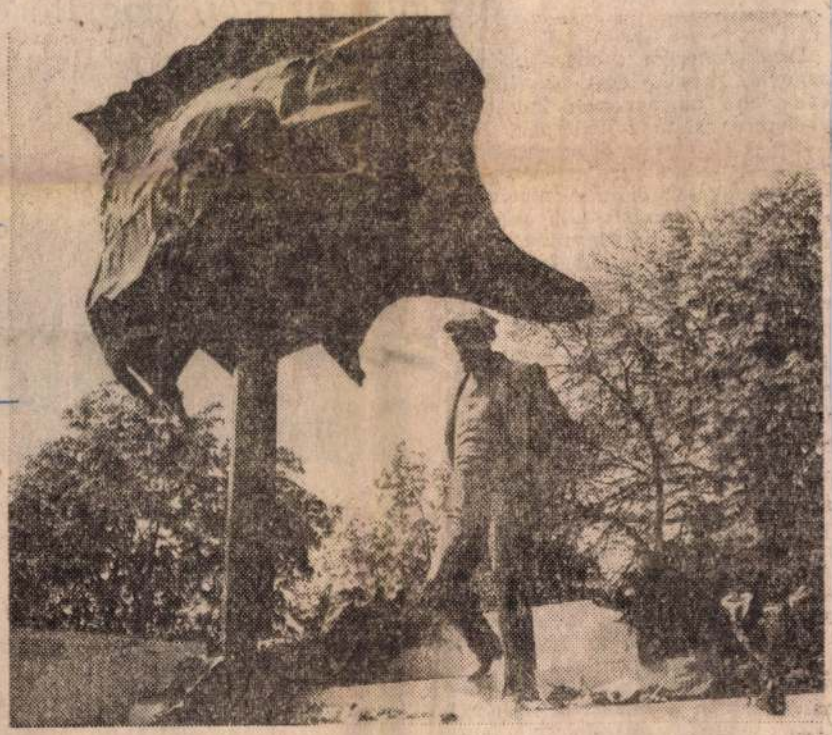

Lenin

annak hatását. A Radnóti-kompozícióba valóságos tárgyak lépnek be, a fakorlát és a bazaltkő a maga mindennapisága miatt válik a harmonikusan megformált, átszellemült bronzfigura ellentétévé, befogadó közegévé. A lehajtott fej különösen szép formájú. Az arc nyugalma, átszellemültsége némiképpen ellentétben van a pihenésben is megfeszülő testtel. Varga nem a menetelő, a szenvedő, társaiba kapaszkodó, erőltetett menet költőjét mutatja, hanem az egy pillanatra megpihenőt, az elgyötörten is emberarányait őrző, az összegező verseiben magát és minden humánus értéket mentő költőt és embert.

Varga Imrének jószerivel nincs egyetlen olyan köztéri szobra sem, ahol az ábrázolt figura magasra állítva nézőjétől elszakadva létezne. Mohácson felállított Lenin-kompozíciója és Budapesten a Parlament északi oldalánál látható, Károlyi Mihályt ábrázoló alkotása is e törekvésnek megfelelően készült. A művész két forradalmárt mutat be, de két alapvetően más indíttatású és küldetésű forradalmárt. Károlyi gróf pedáns, kimért, okos. Alakja szertartásosan merev, s egész megjelenésében hangsúlyozottan „gróf". Ez a jólnevelt úr hosszú utat tett meg, amíg a vesztes forradalom után, a harmincas években eljutott a kommunistákkal való politikai morális együttműködésig.

A Mohácson fölállított Lenin emlékmű az eszmét és a létező, cselekvő embert fogja össze egyetlen hatalmas kompozícióba. A szobor szokatlan, mert Varga nem az eszménnyé nemesedett idealizált Lenint mutatja, hanem az élő, töprengő, gondoktól gyötört forradalmár egy pillanatát. A lépcsőn lefelé tartó Leninhez bárki odaléphet, találkozhat vele, átélheti azt a különös helyzetet, hogy itt van egy ember, aki immár eszme, lobogó is.

Prometheusz

Találkozást kínál a művész Bartók-szobra is, amely Budapesten a zeneszerző egykori otthonának kertjében és Párizsban az Eiffel-torony szomszédságában levő parkban „sétál". A törékeny testű figurát hihetetlenül egyszerű eszközökkel formálta meg az alkotó. Ez a finoman, az impresszionista klasszika titkait is fölidéző arc — maga a zene. Különleges a Budai Várban fölállított Kodály-emlékmű is. Az arcban pontosan felismerhetők Kodály Zoltán vonásai. A szobrász mégsem valamiféle realista hűségre törekedett. Nagyvonalúbban, a részletek elhagyásával jelenítette meg az arc karakterét, arra törekedvén, hogy a zeneszerző szellemét mutassa fel, mintsem vonásainak fotószerű ábrázolatát. Varga irónikus szemléletének tanúbizonysága a Pécsett, a püspöki palota kertjében felállított, fenségesen groteszk Liszt Ferenc kompozíció, és nemrégiben a Boráros téri aluljáróban elhelyezett szoboregyüttes, középpontjában a csöppet nosztalgikus érzéseket is ébresztő korcsmárossal, a mulatságosan kedves franzstadti Dionüzosszal.

Varga Imre eddigi művészi pályájának legjelentősebb vállalkozása és összefoglaló értékű alkotása a római Szent Péter Bazilika altemplomában fölállított kompozíció. A magyar kápolna oltár mögötti főfalát beborító hatalmas arany dombormű — a nomádvilág szarvasaival, és a pogányság szimbólumával: az életfával — a magyarság ázsiai eredetét, történelem előtti létezését idézi fel. E fal előtt áll, szinte lebeg a kuvarcú, gyermekét tartó Madonna. A kompozíció harmadik része a kápolnába lépő István király. A koronáját a Madonnának, a magyarok nagyasszonyának fölajánló István a múltat nem suhanó aranyszarvasok és szimbolikus életfák képében, vonzásában, hanem térítő-teremtő harcosként élte át. E múlt előtt fényként és biztatásként jelenik meg a Madonna, vagyis az eszme, az Európában megtalált hazában a megmaradás lehetősége, a már tovább élhetetlen múlt túlélésének ígérete.

Varga Imre életműve eleven, folyamatos és folyamatosan változó. Gazdag teremtő képzelete, plasztikai ötletessége, önmagát kihívó munkakedve kimeríthetetlennek tűnik. Munkássága alapvetően meghatározza a XX. századi magyar plasztika arculatát és — hódító útját látva — minden bizonnyal hozzájárul az izmusok útjain és útvesztőjén értelmét és feladatát kereső modern szobrászat önmagára találásához is.

MAGYAR SAJTÓFIGYELŐ
1051 BUDAPEST IX., DÉLI ÚT 5.
Telefon: 337-748, 340-726
KISALFÖLD

A Fausttal kezdődött

Százeszt.. a Metropolitan

Aki itt sikert arat, világsztár lesz

Észak-Amerika operakultúrája aránylag későn, csak az 1800-as évek első harmadában indult figyelemre méltó fejlődésnek. New York az első teljes operaszezont az 1825-ben odalátogató Garcia-féle társulatnak köszönhette, amely kilenc olasz operából álló repertoárját mutatta be harmincöt előadásban. Őket a Montressor-társulat követte ugyancsak olasz operákkal, amelyeket immár a számukra épített Italian Opera Houseban adtak elő. Az opera iránt egyre növekvő érdeklődés és igény hatására a negyvenes években New Yorkban már négy önálló operaház működött, de még sokáig csak alkalmi társulatok szólaltatták meg az olasz és német repertoár darabjait.

Az egységes zenei irányítással működő operaélet kezdete Észak-Amerika legnagyobb városában, a száz esztendővel ezelőtt, 1883. október 22-én megnyíló Metropolitan Opera House nevéhez fűződik. A jórészt reneszánsz stílusú kívülről szerény, de pazar belső berendezésű épületben a nevezetes októberi estén Gounod operája, a Faust szólalt meg — olasz nyelven. Az első igazgató, Henry E. Abbey nem is tehetett egyebet, mint hogy főként olasz vendégművészektől várta az előadások sikerét: amerikai operakultúráról ebben az időben még nem beszélhetünk. Az első évad látványos sikerei ellenére igen nagy volt a társulat anyagi veszteségé. Abbeynak távoznia kell. Az új igazgató, Leopold Damrosch művészi és gazdasági elképzeléseiben rátermettebb vezetőnek tűnik elődjénél, ám törekvése a Metropolitan elnémesítésére csak a rendszabályok hatására bizonyul eredményesnek. Az anyagi gondok, a stabil, önálló társulat hiánya még mindig nagyon megnehezíti az opera életét. 1892-ben tűzvész pusztít az épületben, a helyreállítás után a vezetőség tagjai marakodnak egymással, majd Richard Strauss Salome operájának bemutatása miatt tör ki botrány...

A Metropolitan későbbi hírét csak az 1908-ban kinevezett új igazgató, Giulio Gatti-Casazza tudta megalapozni, nem utolsósorban a fiatal olasz karmester, Arturo Toscanini szerződtetésével. Gatti és Toscanini idejét nem véletlenül mondják ma is a „Met" aranykorszakának. Az első jelentős eseménye ennek az időszaknak az Aida felújítása volt. Szereplői: Enrico Caruso, Louise Homer, Emmy Destinn, Antonio Scotti, karmester Toscanini. És ettől kezdve fokozatosan növekszik a Met tekintélye, rangja, hírneve. Sorra bemutatják a sikerei csúcsán járó Giacomo Puccini műveit, és megszületik a korszakos jelentőségű elhatározás: meg kell nyerni a mestert, hogy komponáljon operát a Metropolitan számára. Puccini szívesen vállalja a megbízatást, a női alkotói vajúdás után megszületik a Nyugat lánya című operája. A nagy ősbemutatóra 1910-ben kerül sor, természetesen Toscanini vezényletével. A siker minden képzeletet felülmúló, de Puccini aggódik: „Eddig minden jól sikerült művem pályafutása bukással kezdődött". Aggodalma nem volt alaptalan: Európa jóval mérsékeltebb lelkesedéssel fogadta az operát, amely végül is a Metropolitan egyetlen jelentős világbemutatója maradt.

Mert New York világhírű operaháza elsősorban a sztárok diadalának segítésében vállalta — vállalhatta csak — a vezető szerepet. Az itt világhírnévre szert tett művészek közül az első Caruso, aki 1903. november 23-án lépett fel először a Rigolettóban, s aki körül valóságos énekes mítosz alakult ki. És felsorolhatatlanul sokan követték őt a világhírhez vezető úton a Metropolitan színpadán. Egyebek közt Benjamin Gigli, Fjodor Saljapin, Aureliano Pertile, Amelita Galli-Curci, Jeritza Mária, Ottó Slezák, Laurich Melchior, Set Svanholm, Ernszter Dezső, Carelli Gábor, Svéd Sándor, Székely Mihály... A Metropolitan Opera az átélt válságok, a háborús időszak nehézségei ellenére — immár új épületben — ma is a magas színvonalú operakultúra egyik legjelentősebb fellegvára

Az új Metropolitan homlokzata

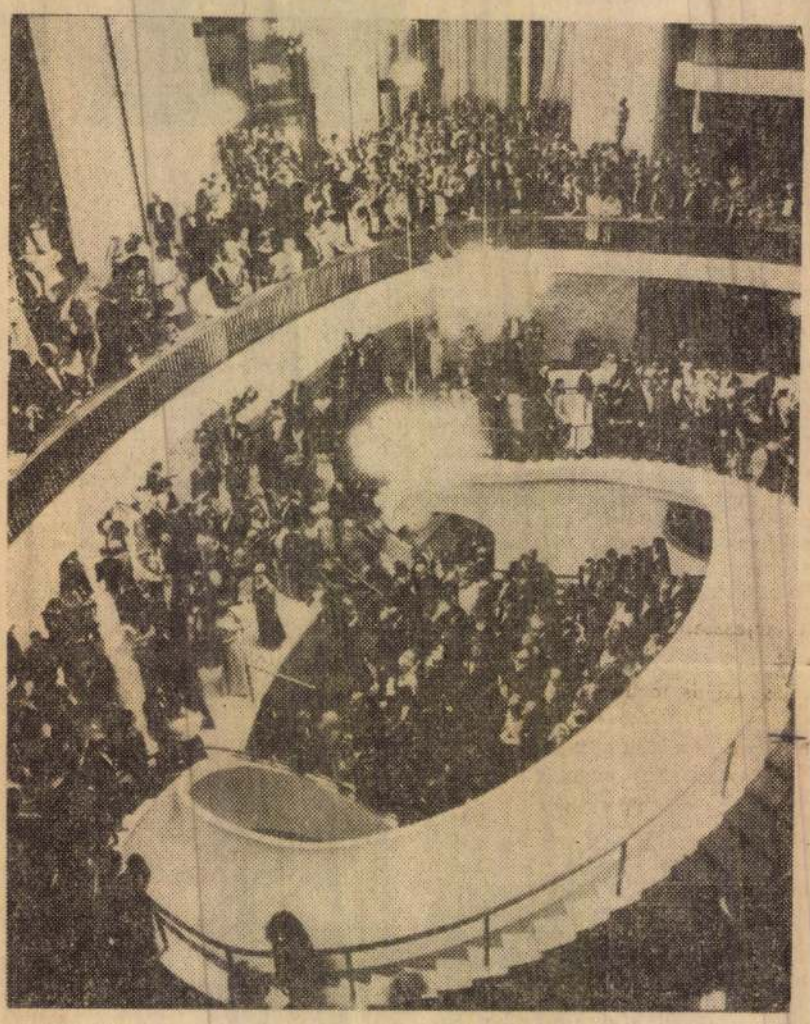

A lépcsőház

VÍZSZINTES: 1. *Tóth Árpád Október című versének első két sorát idézzük* (Zárt betűk: A. H. G. K.) 13. Férfinév. 14. Plusz. 15. Helyhatározó. 16. Sátor részlet! 17. Mosogatószer márka. 19. Vízi átkelőhely. 20. Einsteinium. 21. Cigarettázik. 23. Vele megy lefelé. 26. Atmoszféra röviden. 27. Övezet. 29. Ira-tárba helyez. 30. Gabona nyaláb. 31. Ritka női név. 33. KPM. 34. Elvisel. 35. Szabadtéri fürdő. 36. Az IKV elődje. 37. Magad. 38. A toll művésze. 39. Angol világos sör. 40. Nem rugalmas. 42. Latin és. 44. Kevert mén! 46. A telet valahogyan, valahol tölti. 47. Gratulálni kezd! 48. Mintául szolgáló írott szöveg. 52. Rag. -ve pária. 53. Kötőszó. 54. Napszak. 55. Sporteszköz. 56. Városunk 58. Szerelem istene az ókori görög mitológiában. 60. Vegyjele: CL. 62. Friss. 63. Tullium. 64. Görög betű. 66. ..regénye (Gárdonyi). 67. Fest. 70. Cirógat. 72. Pléd.

FÜGGŐLEGES: 2. Víz hatására levált. 3. Tova. 4. Dob. 5. Férfinév. 6. Írógépen ír. 7. Silbak. 8. Ifjúsági lapunk betűjele. 9. Stramm. 10. Rágcsáló állat. 11. Kicsinyítő képző. 12. Sajátos mód, ahogyan valaki az életét éli. 16. *Az idézet folytatása* (Zárt betűk: Z. T. S.) 18. *Az idézet befejező része* (Zárt betűk: C. E. É.) 22. Finn tó. 24. Közép Európai Kupa. 25. Idegen Sámuel. 26. A. É. B. 28. Riadó. 30. Kibújtak a tojásból a csirkék. 32. Névtelen. 34. Kihúz a balból! 41.

Okt

VARGA IMRE Kossuth-díjas szobrászművész kiállítása nyílt meg szerdán Pakson, a művelődési központ galériájában. A tárlaton a művész kisplasztikái láthatók, valamint 40 fotó köztéri szobrairól. Bemutatják a Varga Imrével készített tv-interjú videofelvételét is.

Népszabadság, 1984. IX. 20.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Varga Imre, Kossuth-díjas

1981 JÚN 7

HAJDU-BIHARI NAPLÓ

szabrászmíhely

1021

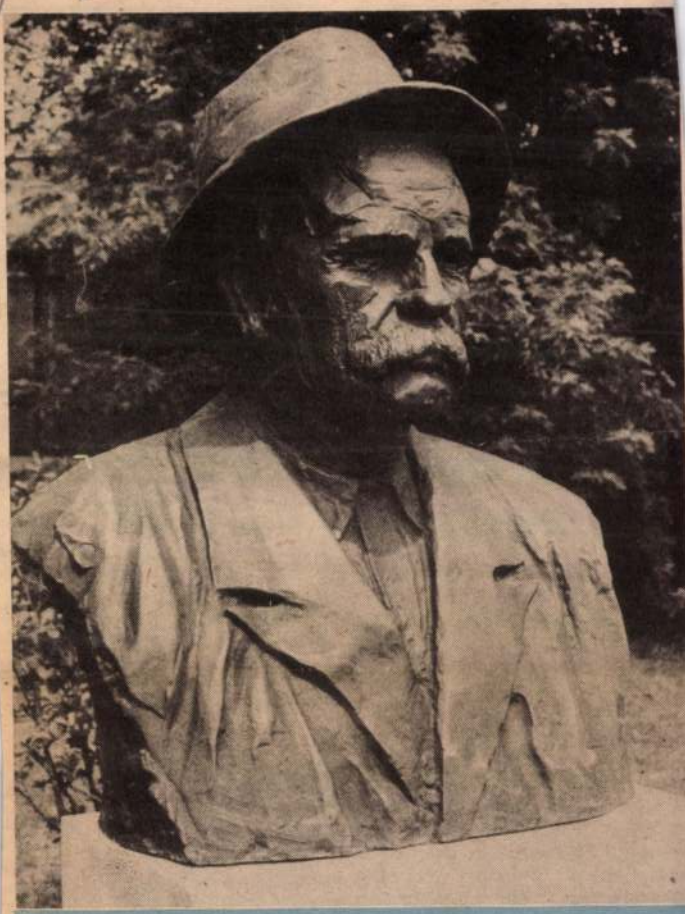

Veres Péter mellszobrát avatták fel június 5-én a Debreceni Agrártudományi Egyetemnek a nagy író nevét viselő kollégiuma előtt. A szobor Varga Imre alkotása.

(Fotó: Nagy Gábor)

3–1 (1–

(olasz).

aba, Varga — Müller,

Neal — Coppel, McDer-

araba.

Hajdú és Támcsu Bécsbe utazott

A salakpályás motorkerékpározás országos I. osztályú csapatbajnoksága során a Szeged—Gyulai Volán vegyes csapat 50—28 arányban legyőzte az esélyes Borsodi Volánt. Ez az eredmény a D. Volánnak is kedvező.

***

A csütörtöki, debreceni CSB-n, a 11. futamban mind a négy versenyző bukott, s amint kiderült, a debreceni Adorján Zoltán sérülést szenvedett, de a kórházi vizsgálat után hazabocsátották. Egyébként Adorján és Támcsu június 8-i bécsi versenyre kapott meghívást, azonban Adorján helyett Hajdú Zoltán lesz Támcsu

katársának könyve, amely dor auschwitz—birkenaui tásának történetét elvenit részletet.

Schwarcz jövés-menésre, hangos beszédre ébred. Egy ideig mozdulatlanul fekszik, lassan tudatosodik benne, hogy hol van, majd nehézkes mozdulattal felkönyököl a priccsen. A szalma, ami kényelmesebb fekhelyet biztosított számára, zizeg alatta. Szemei karikásak, látszik: nem aludta k magát. Tekintete végigfut a hatalmas, sivár termen, megakad Weigneren, a 36–38 év körüli magas, sovány másik magyaron, aki a ci pőjét fűzi. A fekete, stopli focicipőt...

— Már készülődni kell meccsre? — szól oda nek

— Éppen most akartun felkelteni, hangzik a vá lasz. Tíz perc múlva, hé órakor itt lesz az egész csa pat a barakkban, az eliga zítás után már vonulunk i ki a pályára.

— Ilyen korán? — cso dálkozik Schwarcz, maj észbekap, felugrik, s gyor

BIURO WYCINKÓW GLOB PRASOWYCH
Prasowe Wydawnictwo Dokumentacyjne RSW „P-K-R"
Warszawa
Pl. Starynkiewicza 7
Tel. 28-59-59
1021

TRYBUNA LUDU
AA
02-015 WARSZAWA, pl. Starynkiewicza 7
wydanie Imre Varga
Nr 48 z dn. 26-02-81

Z wystawy wybitnego węgierskiego rzeźbiarza Imre Varga... rzeźba kobiety, którą nazwać by można „odpoczynek po balu"...
Fot. CAF — MTI

Warszawski Kiermasz Ks

Czy przetrwa próbę życia?

W 1946 r. odbył się w Warszawie pierwszy majowy kiermasz książki. Od tego czasu wrastał w kulturalne życie warszawiaków coraz mocniej, aż stał się nieodłączną częścią stołecznej tradycji. Organizowany był najpierw na Mariensztacie, potem przy ulicy Świętokrzyskiej, w Alejach Ujazdowskich, wreszcie pod Pałacem Kultury i Nauki.

STATYSTYKA mówi, że w ostatnich latach ustawiano około 110 stoisk, w których w każdą niedzielę pojawiało się 15 tys. tytułów, co dawało około 0,5 mln książek. Łączny obrót kiermaszowych niedziel wynosił np. w zeszłym roku 20 mln złotych. Łączny koszt organizowania imprezy sięgnął 2 mln 200 —300 tys. Wydatki te ponosił w

po co ten cały bałagan, ani nas, czytelników. Jest ona pochodną sytuacji książki w naszym kraju, sytuacji, w której podaż pokrywa średnio zaledwie 20 proc. popytu. Jakże więc organizować imprezę, przy okazji której powiększają się jeszcze anomalie dezorganizujące na co dzień księgarski rynek? Dawać pożywkę czarnemu rynkowi, całym gan-

Rieu

emo

Przy wspólnym sto
KALETA, przewodnic
cławskiego i miasta
OWCZAREK i wicew
strony wrocławskieg
go Komitetu Porozun
warzyszeń Naukow
twórczych. Spotkani

Próby wrocławskich środowisk twórczych wpływania na politykę kulturalną władz mają co najmniej 4-letnia hi-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Varga Imre, Kossuth-díjas

MŰVÉSZET
Budapest
1981 MÁR

szobrászművész

(17. old.

55 Varga Imre: Derkovits (fej), bronz, alumínium, 70 cm, 1970
56 Varga Imre: Lenin, bronz, vas, 1975

folytonos gy
ént is hat, ará
műfajok fejlődésében, növelve olya-
amelyeknek csak igen-igen közve-
s tudatformáló funkciója van, vagyis
gesen szemléletet, világnézetet hor-
e problémák történeti alakulása
nja számba venni a készülő kötet
realizmus és a szocialista művészet
rtelmezését, a szocialista művészeti
nlétét és összetevőit, különös tekin-
jtörténetre, a szemléletileg-gyakor-
funkciójú műfajok kölcsönhatására.

ötetnek nincs és nem is lehet időbeli
mert nem lehet célja megállítani

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Imre Varga

1981 FEB 9

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1021

Bartók-Gedenkhaus in Buda

Anläßlich des Bartók-Zentenariums wurde der letzte ungarische Wohnsitz Béla Bartóks, die Villa in der Csalán utca 29 im II. Budapester Stadtbezirk, in ein Gedenkhaus und Kulturzentrum umgewandelt.

Es erhalten hier wertvolle Dokumente aus dem Leben und Schaffen Bartóks Platz: so einige seiner Bücher, Manuskripte, seiner persönlichen Gebrauchsgegenstände, sowie Möbel und Volksmusikinstrumente aus eigener Sammlung.

Das Haus, das Bartók von 1932 bis 1940 bewohnte, wird wieder in der damaligen Weise eingerichtet.

Im zweiten Stockwerk erhalten ein Ausstellungsaal und das wirklichkeitsgetreu eingerichtete Arbeitszimmer des Komponisten Platz. Hier können die Interessenten zeitgenössische Bartók-Musikalien, Manuskripte, Programmhefte bzw. Kopien derselben sowie Fotos aus der Zeit seiner Tätigkeit als Komponist, Musikwissenschaftler und Pianist betrachten. Die ständige Ausstellung zeigt auch Dokumente aus dem Schaffen des Künstlers als Volksliedsammler, so u. a. von ihm gesammelte Volkskunstgegenstände wie geschnitzte Möbel, Keramiken, Instrumente und Kleider. Dank des Bartók-Archivs und der Familienangehörigen sind auch sein Klavier, sein Ledersessel, sein Spazierstock und andere persönliche Dinge Bestandteile der ständigen Ausstellung.

Im ersten Stockwerk wird ein Konzertsaal eingerichtet. In dem 50 Personen Platz bietenden, also für Kammerkonzerte geeigneten Raum werden außer Bartók-Konzerten auch Musikprogramme und -vorträge für die Jugend veranstaltet, in die aus das reiche Ton- und Bildmaterial einbezogen wird, das vom Ungarischen Rund- und Fernsehfunk zur Verfügung gestellt wurde. Im Garten erhält die Bartók-Statue von Kossuthpreisträger *Imre Varga* ihren Platz und in der schöner Umgebung werden von Zeit zu Zeit auch Freiluftkonzerte veranstaltet.

Das Gebäude wird am 18. März 1981, dem 100. Geburtstag des großen Musikers, der Öffentlichkeit übergeben.

Stellvertretender Ministerpr

VI. Fünfjahrpla
— ein nationale

Aus der Feder des stellvertretenden Ministerrates József Marjai erschien in der wöchen-

Arbeitsteilung verringern [illegible] uns keineswegs die bestimmende Bedeutung unserer Wirtschaftsbeziehungen und unserer wirtschaftlichen Zusammenarbeit mit dem RGW und innerhalb dessen mit der Sowjetunion, und ebensowenig deren grundsätzlich stabilisierenden und für jede weitere Tätigkeit einen Garant bietenden Charakter.

Auch mit der nichtsozialistischen Welt können wir unsere Wirtschaftsbeziehungen nur dann vorteilhaft entwickeln, wenn wir uns auf unsere Stellung innerhalb der sozialistischen Integration stützen.

Wenn es um die mit dem Übergang zu einer neuen, auf höherem Niveau stehenden Entwicklungsperiode der RGW-Länder zusammenhängenden Anstrengungen geht, könnte die Frage auftauchen, ob bei der Entwicklung der Integration jene Vielfältigkeit, die sich im inneren Funktions- und Lenkungsmechanismus sowie in den wirtschaftlichen und finanziellen Bedingungen der nationalen Wirtschaften der Mitgliedsländer wahrnehmen läßt, Schwierigkeiten herbeiführen kann.

Unserer Überzeugung nach erweitert das eher die Möglichkeiten der Zusammenarbeit und schafft für diese neue Perspektiven, denn, wenn die Mitgliedsländer ihren, den eigenen Bedingungen und Gegebenheiten am besten entsprechenden Funktionsmechanismus und ihr Lenkungssystem gestalten, gewährleisten sie damit zugleich die günstigsten Rahmen [illegible]

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Bildhauer Imre Varga

DAILY NEWS

1981 AUG 14

Berliner Varga-Ausstellung

Berlin (MTI) — Werke des ungarischen Bildhauers Imre Varga sind seit Mittwoch in der Berliner Kunsthalle am Weidendamm zu sehen. Die Ausstellung wurde vom Kulturminister der DDR, Hans-Joachim Hoffmann, eröffnet. Zugegen waren der Erste Stellvertreter des Außenministers, Staatssekretär Dr. Herbert Krolikowski, zahlreiche Persönlichkeiten des kulturellen Lebens der DDR sowie Imre Varga.

nd Indonesien wollen auf dem Ener
g als Ergebnis des offiziellen Besuc
dostasiatischen Inselstaat ab. Lambs
er Adam Malik und anderen Reg
bundesdeutsche Bergbau-Unternehm
allem auf Sumatra lagernden und a
beteiligen. U. B. zeigt Lambsdor

1981.II.6. 4,25 N.

1021

Varga Imre
Kossuth-díjas szobrászművész

Jó reggelt!

- Hiradás egy fővárosi emlékhelyről. Rövidesen megnyilik Pasaréten a Csalán utcában a Bartók-ház.

- És most már hazatér a hosszu utról, folytathatom prózaian a népdalt, amire persze rávághatnák, hogy szójáték, ha nem lenne mégis szó szerint igaz. Mert Bartók Béla müvészete, zenéje a külföldi sikerek után lassan elfoglalja méltó helyét idehaza is az emberi szivekben és agyakban, a magyar szellemi életben. Születésnek 100. évfordulójára méltóképpen készül az ország. Ennek egyik szép példája a készülő, jobban mondva már majdnem kész Bartók emlékház a pasaréti Csalán utcában a zeneszerző egykori lakóházában. A három szintes épület legfelső emeletén lesz a Bartók emékeket bemutató helyiség. A középső részen készül az 50 személyes zeneterem. Kamaramuzsikálásra alkalmas szép, meghitt szoba ez. A földszinten pedig hanglemezeket, magnoszalagokat, kottákat árulnak majd. A bejárati ajtó mellett különleges fototechnikával a Merkur bolygón lévő Bartókról elnevezett kráter szines képe fogadja a látogatókat. Az udvaron avatják majd Bartók Béla szobrát, amit Varga Imre készitett. A Bartók emékházat a Budapesti Történti Muzeum üzemelteti majd, nyitása pedig március 18-án lesz.

SAJTOFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Imre Varga

DAILY NEWS

1981 JUL 9

1021

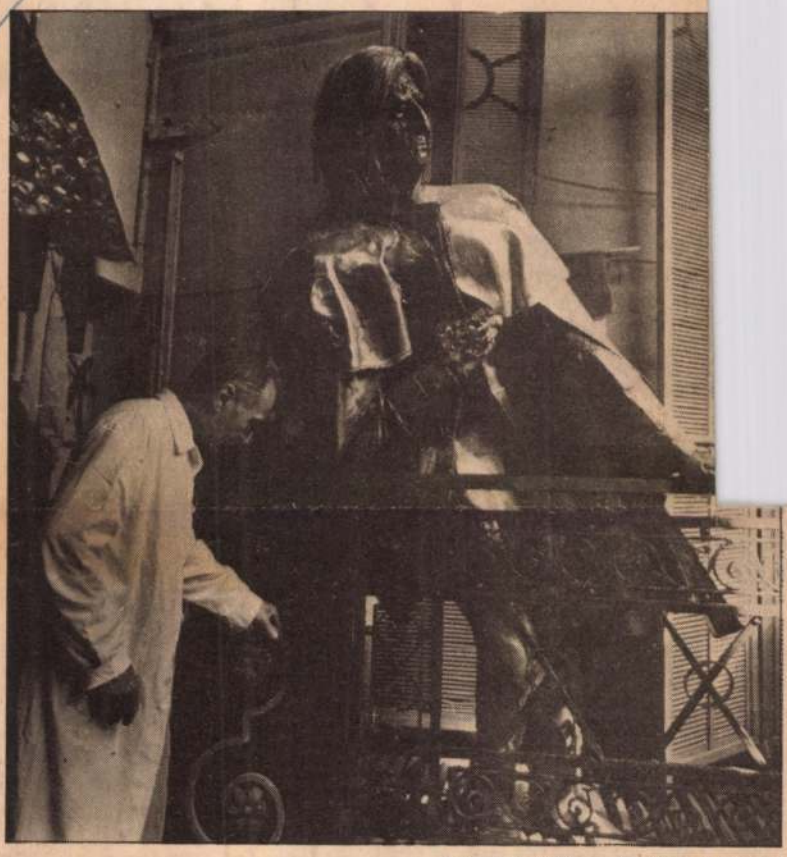

PHOTOS MTI — TAMAS FÉNYES

NEW VARGA STATUES: Kossuth Prize laureate sculptor Imre Varga recently completed a large-size seated figure of the composer Ferenc (Franz) Liszt, which is to be erected outside the Bishop's Palace in Pécs. Varga, who also sculpted a good deal of the statuary ornamenting the Hungarian Chapel underneath St. Peter's Basilica in the Vatican, consacrated last year, now works on a statue entitled "Lenin Reading". Here, the sculptor is shown in his studio with the two works

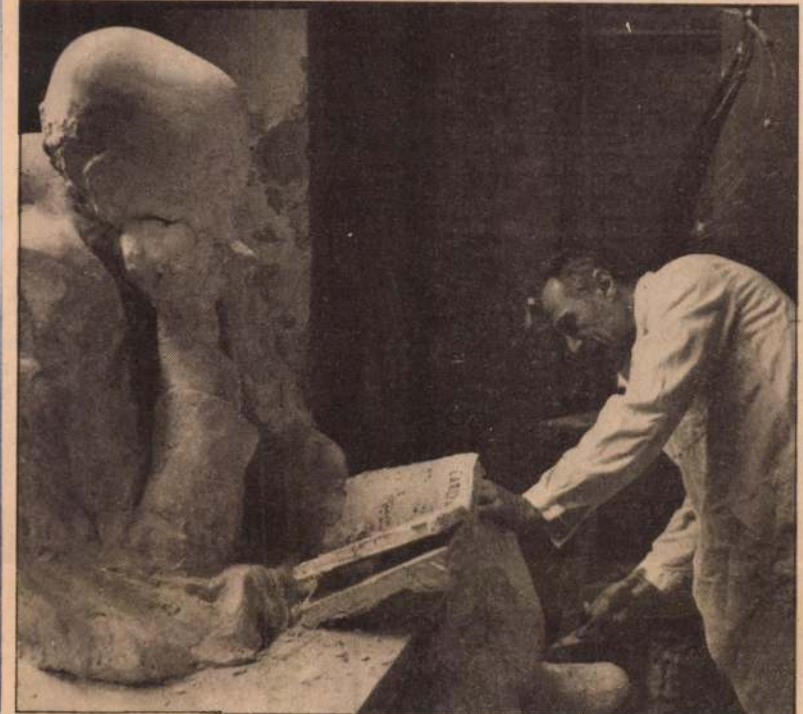

ER

s verdict is expect-
ve days and the
lid or disqualified
l then be announc-

tative for
rmament moves

underlined. The majority of the world's countries, in the UN and outside it, have actually taken a stand for the continuation of bi- and multilateral talks, he pointed out.

The Hungarian government firmly supports arms control and disarmament, he stressed. Hungary believes that the peace-loving peoples, even in the present international situation, are able by common effort and action to prevent a new dangerous wave of the arms race, and the threat of a new world war. Hungary attributes outstanding importance to the beginning of Soviet—American talks on the reduction of the arms race and on disarmament. Such talks, over and above their direct political military and economic importance would improve the international atmosphere as a whole, and contribute also to various other disarmament-oriented moves, Rácz emphasized.

SYRIAN DELEGATION

Budapest, July 8 (MTI) — Hungarian Premier György Lázár, member of the HSWP Political Committee Wednesday receive in his office in Parliament the delegation of the Syrian Baath (Rebirth) Socialist Party, currently visiting Hungary under the leadership of Deputy General Secretary Abdullah Al Ahmar.

During a cordial friendly conversation, they surveyed bilateral relations, as well as the present state and future possibilities of economic cooperation.

Later in the day, the Syrian delegation visited Budapest's Ikarus Automotive Vehicle Works, which last year produced 13,700 motor buses, of which 90 per cent were exported. Recently, Ikarus also opened talks in Syria about the possibility of contributing passenger transport vehicles for Damascus and other cities.

In the evening, Abdullah Al Ahmar met with Syrian students doing a study period in Hungary.

Falangists ready to break ties with Israel?

Beirut, July 8 (Reuter) — Lebanon's Falangists, the domi nant party among the country' Christian rightists, have offere to renounce aid from Israel i Syria promises to withdraw it 30,000 troops, stationed in Leba non as an all-Syrian Arab de terrent force, rightist source said on Tuesday.

Syria, whose troops have fre quently battled the Falangist says that until the Falangist foreswear their ties with th Jewish state there can be n further negotiation over the con flicts which have given Lebano six years of violence.

Falangist militia commande

ter Veres, geschaffen von dem Bildhauer Imre Varga, enthüllt

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748/340-726

Imre Varga

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1981 JUN 22

1021

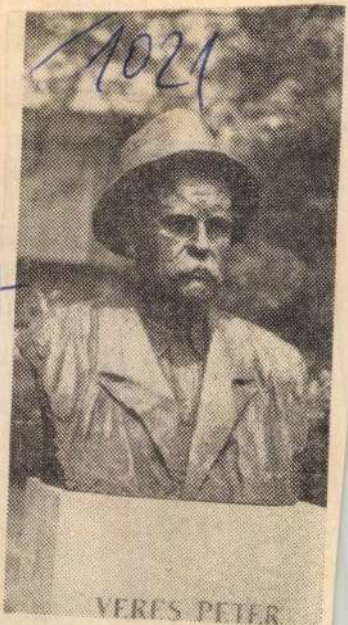

In Debrecen wurde eine Büste des Schriftstellers Pé-

Teszteljük, mert tiszteljük

Nagyon igaza van abban *Bata Imrének* (a Népszabadság 1984. július 8-i számában megjelent *Az irodalom olvasójáról* című írásában), hogy ha irodalomról van szó, csaknem mindig a műről és a szerzőjéről beszélünk, s legkevesebbet az olvasóról, pedig valamiképpen ő is főszereplő. Bizony, a kritikus is — pedig olvasmányközvetítő — rendre megfeledkezik az olvasóról, amikor elmeséli neki saját olvasatát. Téved viszont Bata Imre, amikor azt állítja, hogy „az olvasásszociológiában az olvasó egy mintasokaság eleme, nem tisztelendő, csak tesztelendő", továbbá, hogy „az olvasó nem érdekes úgy, mint egy ember, egyedüli példány". Azt már többes számban írja — vagyis már nemcsak az olvasásszociológiát marasztalja el —, hogy az „irodalmi élmény személyessége nem érdekel bennünket, sőt az irodalmi élmény bensőségét és intimitását kifejezni már-már illetlenség". Hadd szögezzem le, sajnos az olvasmányközvetítők közül is sokakra igazak ezek a megállapítások, így a tanárok, a könyvtárosok, a könyvterjesztők, a szerkesztők, a kritikusok és az olvasópályázatokat indítók jelentős részére, ám legkevésbé az olvasásszociológiát művelőkre. Most az olvasót, az olvasást tudományos módszerekkel vizsgálókra gondolok, és nem az ilyen-olyan felmérőkre.

Természetesen vannak, mert kellenek, olyan szociológiai megközelítésű kutatások, amelyek az egész társadalom vagy egy-egy társadalmi réteg, csoport olvasási kultúrájának feltérképezését tűzik ki célul. Ám az ilyenfajta kutatásokat végzők is jól tudják — és ha nem tudnák, megközelítésüket nem nevezhetnénk sem tudományosnak, sem szociológiainak —, hogy az „interjúalany", a kutatás „alapegysége" mással nem helyettesíthető személy, vagyis Adyt idézve: „titok" és „fenség".

A szociológusnak tehát tudnia kell arról, hogy mi az, amiről tud, és mi az, amit ebből mérni tud, valamint mi az, ami ezekből szociológiai tényező. Tudomásul kell vennünk, hogy legegyénibb olvasói megnyilatkozásaink is „tele vannak" másoknál (százaknál, ezreknél, tízezreknél, százezreknél) is tapasztalható elemekkel, szokásokkal. Ezért nélkülözhetetlen még a „külön bejáratú" személy megismeréséhez is a tipikus és az általános megismerése. Ám nemcsak itt van a szociológusnak keresnivalója. A legegyénibb, vagyis a rendhagyó, a nem tipikus olvasói viselkedés magyarázatában is fontos hányadot képviselnek a szociológiai természetű tényezők, amelyek az esetek nagyobb részében alig-alig választhatók el a lélektani tényezőktől. Így aztán a legtöbb úgynevezett olvasásszociológiai kutatást tulajdonképpen a szociálpszichológiai kutatások körébe sorolhatnánk, főleg az ízléssel, a befogadással és a hatással foglalkozókat.

Bata Imre úgy érzi, hogy az olvasásszociológus (jobb lenne őt olvasáskutatónak nevezni) számára az olvasó „a maga közvetlen megnyilatkozásában csak forrásanyag, analízisnek és kritikának kiszolgáltatott esetlegesség, a tudományos metódus típust csinál belőle, egy réteg reprezentánsa, szokásai vannak, s leginkább csak rossz szokásai, amin változtatni kellene". Elég lenne csak *Az olvasás anatómiája* című tanulmánykötetet fellapozni, hogy ennek ellenkezőjéről meggyőződhessünk. „Vezérírása" — nem véletlenül egy szociológus olvasáskutató írása — ilyenfajta szemléletről árulkodik: „Nos, az alkotó jellegű, a személyiség és a társadalom alakításában részt vevő olvasás meghonosodásához olyan éghajlat szükséges, amelyet az egymással kölcsönhatásban álló fokozatos társadalmiasulás és személyesülés jellemez". Az *Olvasó a labirintusban* című könyvben személyeket — és nem olvasóbrigádokat — kísérnek el felfedező útjukra az olvasáskutatók, és ennek a könyvnek az olvasója személyesen is megismerkedhet az olvasóval, kileshet valamit még legintimebb titkaiból is. Nemcsak megbízható, de szükségképpen elnagyolt típusokban ismerhet magára, hanem, mondhatnám, érzékletesen megjelenített, a különösség dimenziójában megjelenő hús-vér olvasóban is.

A Könyvtártudományi és Módszertani Központ olvasáskutatási műhelyéből több olyan „kutatási jelentés" került már ki, amelyeknek műfaja esettanulmány, és jó néhány (tucatnyi) olyan, amelyekben az olvasó nem válik sem „kartotékadattá", sem titkától megfosztott típussá. Sőt: visszatérő neve körünkben az irodalom olvasójának a „társszerző", mert hogy az, már amikor — szerencsés esetben, de azért nem is olyan ritkán — létrejön az eredeti mű élményváltozata. Egy „olvasásszociográfiának" — mert ilyenek is megjelentek — *Társszerzők faluról* volt a címe. Hősei fél tucat olvasóegyéniség, akik egyszerre képviseltek egy réteget, önmagukat, az olvasót és a titkot, amit a szociográfiát író olvasáskutató részben meg is fejtett, részben csak érzékeltetett. Nem véletlenül adtunk *Élményalakzatok* címet annak a kötetnek, amely egy elsősorban matematikai-statisztikai módszereket használó kutatás eredményeit adta közre, mert ebben is egyéni élményeket hasonlítottunk össze, és szűrtünk le belőlük általánosságokat. Egy éppen most befejeződő kutatásban — amelyben *A mester és Margarita* magyarországi fogadtatását vizsgáltam — végig egy képzeletbeli kerekasztal-beszélgetés részvevőjének éreztem magam, amelyben kétszázötven laikus és százötven hivatásos olvasó vett részt. Öt évig voltam, éltem velük együtt, mondhatni személyesen ismerem őket, és remélem, hogy eléggé személyesen sikerült megfogalmazni ennek a „dekameronnak" az élményét megjelenő könyvemben, amelynek nem véletlenül az a címe, hogy *Utánam, olvasó!*. Hadd emlékeztessek végül egy immár több mint tízéves, nekünk, olvasáskutatóknak igen fontos eseményre: Átlag Lajos születésére. Az *Olvasó munkásért* című módszertani útmutatóban bukkant fel először. Azért formáltuk meg — átlagból, sémából és típusból, lelket nem lehelve belé —, hogy tőle megkülönböztethessük a „külön bejáratú", a hús-vér, a senki fiával össze nem téveszthető olvasót, az igazit.

Úgy érzem, elég a bizonyítékokból, mert már így is önpropagandának tűnhetne a magunk mentsége. Egy szó, mint száz: mi, olvasáskutatók azért teszteljük az olvasót, mert tiszteljük.

Az, hogy az olvasó tudományos módszerekkel feltárt szokásait ki milyen magyarázattal minősíti, már más kérdés. Az olvasáskutató tudomásom szerint eléggé ritkán sopánkodik vagy bosszankodik, amikor elemeznie kell. Olykor persze a zoon politicon, az „olvasómozgalmár" vagy az újságíró szerepében „drámai színekben ecsetel", és legtöbbször ilyenkor sem az olvasó, hanem, hogy is mondjam, a „rendszer" (pontosabban: különféle rendszerek, intézmények, feltételek) rovására kelletlenkedik. Magam is megtettem, amikor az Élet és Irodalom hasábjain azt javasoltam, hogy hagyjuk békén az olvasót, mert titka van. Több alkalommal írtam olyan olvasókról — ezúttal is hús-vér-lélek olvasókról —, akik eredetibb olvasatoknak (értelmezéseknek) voltak társszerzői (Örkény, Sánta és Bulgakov társszerzőiként), mint sokan a hivatásos olvasók (ilyen-olyan díjas irodalmárok és műítészek) közül.

Bata Imre szép, és örömömre patetikus írásával egyébként — ettől, a számomra egyáltalán nem csekélységtől eltekintve — nagyjából és egészében egyetértek. Azt írta, mondhatnám élte és jelenítette meg, amit mi, olvasáskutatók már többször is jeleztünk, amit azonban nekünk eddig még nemigen hittek el. Igaza van, tény, hogy az irodalom ma kevésbé az a közösségi kulturális élmény, mint volt, csak az a kérdés, milyen mértékben is volt az. Ha nem vigyázunk, könnyen úgy járhatunk, mint Veres Péter, akinek egyik termékeny (mert fontos részigazságokat tartalmazó) tévedése az volt, hogy a munkásság elitjét, a napi kétórai olvasást is vállaló szervezett munkások viszonylag kis körét többszörösére nagyítva, kevesellte a hatvanas évek közepén az olvasó munkást.

Igaz, hogy egünkön ma jobbára tömegkommunikációs és popsztárok ragyognak és igazítanak el, és jóval inkább az István, a király, mint Makkai, Kós vagy Szentmihályi regényei, ám az is igaz, hogy villámként még olykor ezeket a sztárokat is túlragyogja egy-egy irodalmi mű, olyanok, mint az utóbbi évtizedben például Moldova, Örkény, Bulgakov, Lázár Ervin, Ajtmatov prózája, a biblia, József Attila, Nagy László és Pilinszky János egy-egy költeménye, amelyek, hogy Bata Imrét idézzem, tíz- és százezrek személyiségének alapjait rendítették meg. Ebben a szerepben kétségkívül mást, de talán nem kevésbé hatásosat alakít az irodalom, mint konszenzusteremtő szerepében. És ne feledkezzünk meg az ugyancsak fontos rétegsikerekről sem, amelyek — amennyiben társadalmunk valóban dinamikus és demokratikus — a különböző rétegek érték- és eszmecseréje következtében komoly fertőzéseket és járványokat is okozhat.

Megvallom, engem kevésbé zavarnak a sznobok, az új értékek furcsán — néha idegesítően — viselkedő (mert a legtöbbször súlyos pszichikai terheket cipelő) zászlóvivői, sőt hálás is vagyok nekik, az olvasmányközvetítés akarva-akaratlan társadalmi munkásainak. Engem nem zavar a Bata Imre által kilátástalannak nevezett „experimentalizmus" sem, mert megfigyeltem, hogy ezek az „experimentalista" írók nem az olvasóval kísérleteznek (vagyis szórakoznak), hanem értük és velük együtt. Az irodalom ugyanis — ezt Bata Imrével egyetértésben állítom — viszony, társasjáték még akkor is, ha még egyelőre kevesen (no, azért már nem is olyan kevesen!) játsszák, mondjuk, az *Ikszeket*, a *Termelési regényt*, az *Oaribi alapítását*. Végül is a játék ezen esetekben is a személyiség alapjában való megrendülésére megy. Márpedig olykor-olykor (és nem is olyan ritkán!) ezek által is megrendül, ezt nemcsak az olvasáskutató, hanem a könyvtáros is tanúsíthatja.

Hogy mi jobb, az állandóan ragyogó „jó minőségű csillagok", vagy az eléggé esetlegesen felragyogó villámok, erre nem könnyű válaszolni. A villámnak is van előnye, mert olyasmit is megvilágíthat, amelyet az állandóan ragyogók nem tudnak megláttatni, és elvakíthatják a minket elvakíthatókat. Hogy kevesebb az olvasó, kevesebbet olvas a még olvasó, csökken az olvasás presztízse, nyílik az ízlésolló, infantilizálódik a felnövő olvasó, már tudjuk, leírtuk, most az okok felderítésén dolgozunk. Úgy tűnik, ezek között mindenképpen számolni kell — ismét Bata Imrét idézem — a léttani, az értéktani és az erkölcstani képződmények hiányával és kelleténél lassúbb terjedésével, minőségük romlásával, vagy nem kellő mértékű javulásával, mert ugyan ki ad fel manapság penitenciául elégiát vagy szomorújátékot, ki javall vigasztalásul románcot vagy vígjátékot, ki ír emlékkönyvbe epigrammát, ki súg titkot fülekbe költők szavával, ki viszi át fejében és szívében tartva az olvasmányélményt a túlsó partokra? Ezért kutatjuk a mélyen tisztelt publikumot vizsgálva, akit azért tisztelünk, mert mélysége, titka van.

Kamarás István

VÁLASZ

Július 8-iki írásom alkalmat adott Kamarás Istvánnak, hogy a hazai olvasáskutatásról érzékletes képet adjon. Szeretném visszaigazolni vitamódját, azt, ahogy előbb megért, aztán teszi szóvá a köztünk látszó nem csekély véleménykülönbséget. Megtisztel azzal, hogy elfogad társának az olvasáskutatás nemes ügyének szolgálatában, s azt írja, hogy a számára nem csekélységtől eltekintve nagyjában és egészében egyetért velem. Az volna most a szép, ha azt mondhatnám, nincs köztünk véleménykülönbség, a szójáték csalt be a tőle oly távoli utcába. De nem tehetem.

Magam is nélkülözhetetlennek tartom az olvasáskutatást, elismerem annak hazai eredményeit, de az az olvasó, akiről én beszéltem, nem tartozik az olvasáskutatásra, mivel nincsen jelen. Amit írtam, azért írtam, hogy fájdalmas hiányáról szólhassak. Az olvasáskutatásban — úgy vélem — a rejtőző olvasó mutatkozik meg, s valóban úgy, ahogy azt a módszer engedi. A szociológus valóban tudja, hogy „1. mi az, amiről tud, 2. mi az, amit ebből mérni tud, 3. mi az, ami ezekből szociológiai tényező..." Az én olvasómat, hogyha éppen létezik, nem így kell vizsgálni, nem is kell vizsgálni, olyan nyilvánvaló.

De amit intencióimból Kamarás méltányol, abból kiderül, hogy Kamarás István ért engemet. Én viszont készséggel megértem az ő írása intencióit. Mikor a rejtőző olvasó dominál, akkor nélkülözhetetlen szükség van az olvasáskutatásra. Örülök, hogy ennek fejtegetésére Kamarás Istvánnak okot szolgáltathattam.

Bata Imre

Varga Imre szobrász

TANULT PIKTÚRA

JEGYZETEK A VELENCEI BIENNÁLÉ ALKALMÁBÓL

Mennyivel jobb volna tudósítást írni. Évek óta irigylem a nagy nyugati lapok kritikusait, megjelennek a velencei hivatalos megnyitó előtti háromnapos sajtóbemutatón, egy-két-három friss beszámolót remekelnek, s egy-két héttel a június közepi *inauguráció* után túl vannak a szokásos feladaton. Ráadásul szellemesek, tiszteletet nem tudók és gorombán nagyvonalúak. A *Der Spiegel* szerkesztője a biennálé permanens nyomorúságáról írhat, a *Neue Zürcher* az idén festőbandának titulálja a huszonnégy amerikai kiállítót, a *Die Presse* ugyanezek produktumát álnaiv giccsnek, és a *Time* — igaz, ennek még csak egy hónapja — Tintorettót ajánlja a mai régiességek helyett megtekintésre.

A nagy nyugati lapok kritikus-tudósítói azonban olyan közönségnek írnak, amely bizonyára megnézi a nemzetközi szemlét, vagy magára vethet, ha nem nézi meg, mert látta a két évvel, a négy évvel ezelőttit, a legutóbbi kasseli documentát és az időközi nemzetközi kiállításokat fél Európában. Ugyanilyen élménybeszámoló magyar tömeglapban úgy hat, mint az erőszakos barát meghívása, aki vetített diákkal tömi és zsákmányolt képeslapokkal meg prospektusokkal gyömöszköli torkig azokat a vendégeit, akik nem látták, amit ő, de amit végig kell élvezniük, ha belecsömörlenek is a pótélménybe. Félek, s állampolgárként örülök: ma már nem csupán pénz- és útlevélkérdés ez a magyar tömeglap olvasótáborában sem. De számolni illik vele.

Péntek este kilenc előtt öt perccel két fiatal férfi és két fiatal nő üvöltve vitatkozik magyarul a Frari templom közelében, a társaság fele a Szent Márk tér felé menne, a többi inkább vissza, az autóbuszállomáshoz, de egyik irányba sem tudják az utat. Mi az a vaporettó, nem, útikönyvet, térképet nem szereztek, nem volna-e olcsóbb gondolával visszamenni, s mi a helyzet, behozzák-e a kocsijukat a városba a parkolóból. Megköszönik az eligazítást, ma már mégsem mennek a Szent Márk térre, s ily hatalmas honfitársi Velence-tudományon felbátorodva megkérdik, nem tudom-e, mennyibe kerül egy gramm fazonarany.

Példájuk, tudom, ma már kirívó, esztendők óta figyelhetem az itáliai magyar turisták színeváltozását, itt, a Frariban szemre, érdeklődő figyelemre már épp olyanok a magyar csoportok, mint a többi náció. Itt is mindig leszakad két-három farmernadrágos vagy idős, szemüveges, hogy az élményből külön is szerezzen magának, hogy csendben kiegészítse az Itália-útikönyvből az idegenvezetőt; éveket késve kezdtük, évek alatt megtanuljuk az igazi turistáskodást. A velencei biennáléra azonban ma sem visznek turistacsoportokat, öt nap alatt egyszer hallottam magyar szót a kiállítások négy színhelyén, és a vendégkönyv is külföldi, s nem hazai lelkendezésekkel telik meg a pavilonunkban; a biennáléra hagyományosan csak a szakma és néhány érdeklődő érkezik meg, a biennáléhoz még bizonyára ezután kell hozzászokni.

Ezért lettek a mi velencei beszámolóink hagyományosan prognózisok. Mert a szakma és az elszánt értők megjelentek, és a kétévenként látott újdonságokból következtetni lehetett, mi lesz majd látható az eljövendő két esztendőben, négy évben Budapesten, Esztergomban, Pécsett és Székesfehérváron; ha a nyugati nagy lapok kritikusai éles nyelvű napi kritikusok lehettek, mi legalább divattudósítók, akik megértve vagy felháborodva, rettegve vagy kioktatóan megírhattuk, lám, ez van a világszemlén. Tudtuk, többnyire le is írtuk, rettegve vagy kioktatóan: a következő szezontól ez lesz mínálunk is.

Ennek a korszaknak is vége. S nem feltétlenül azért, mert a biennálé permanensen nyomorúságos volna, ahogyan ezt a nagy lapok kétévenként permanensen megállapítják, mondhatni, élvezettel; tartósság és ínség jóval szélesebb határok között mutatkozik, mint ami a velencei Giardini és a kiegészítő színhelyek köré húzható. Nemcsak Velencében nincsenek meghatározó egyéniségek és tendenciák. Velencében sincsenek, már két esztendeje, négy esztendeje sem voltak, jószerivel utoljára húsz évvel ezelőtt, a pop art hatvannégyes nagy áttörésének idején, Robert Rauschenberg nagydíja idején voltak, esetleg még két év múltán, hatvanhatban, amikor díj, sűrű létszám, talmi csillogás és sajtóelismerés jelezte az optikai és valóságosan vibráló kinetikus törekvések rövid diadalát. Azóta nincs a velencei biennálénak divatdiktáló egysége, legfeljebb egységes jeligéi, amelyeket kétévenként megvitatnak, kölcsönösen elfogadnak és kollektívan nem tartanak meg a nemzeti pavilonok biztosai. De minthogy a velencei biennálé pavilonjaiba mégis a világ harmincnál több nemzete hozza el kétévenként megmutatásra érdemes művészetét hagyományosan — az idén már negyvenegyedszer 1895 óta —, nagyon felületes-könnyű ítélkezés az, amely egyetlen intézmény, egyetlen direkció rovására írja egy világszemle lagymatagságát és szétesső arcvonásait.

Intézményi jelige egyébként az idén is van, több is, és ha a vezérmondat — *„Művészet és művészetek. Jelenkor és történelem."* — eléggé lazán sokatmondó-semmitmondó ahhoz, hogy néző, művész és nemzeti biztos kellő természetességgel százféleképp értse, a vicevezérmondatok és a központi rendezvények irányt mutatnak. A *„Művészet a tükörben"* című központi és internacionális kiállítás, amely a *„Művészet és művészet"* mélyértelmű altézisét hivatott gyakorlatra váltani, valóban meghatározza a negyvenegyedik biennálé látványát. Nem a szellemét, annak csak egyik tünete, de a képét, a vidámságát vagy a bosszantóan fárasztó jellegét feltétlenül. *Maurizio Calvesinak*, a római kommunista művészettörténész professzornak (aki a biztosan értesült *Der Spiegel* szerint a második jelző miatt, pártkoalíciós alapon lett az idei biennálé igazgatója), nemcsak egy hatalmas központi kiállítást sikerült megrendeznie a tükörben mutatott művészet jegyében, hanem több nemzeti biztost is megnyert a gondolatnak.

A művészet tükre természetesen a művészet Velencében. S ha nem mutatkozik is a legizgalmasabb gondolatnak, okvetlenül érdekes, finom és rafinált ötlet: nosza, tekintsük végig, miként reflektáltak újabb korok alkotói klasszikus elődeik munkáira, miként tisztelték meg, tagadták meg, csinálták meg újra az évszázados teljesítményeket. Századunkban különösen nagy hagyománya van a tagadó impertinenciának, a kihívó megszentségtelenítésnek és a szabadmegtermékenyítő parafrázisnak, s a részkiállítás „tükörtermeiben" örömmel találkozik vagy találkozik ismét a néző Picasso, a szürrealisták és kivált a dadaisták válogatott tiszteletlenségeivel. S ha van is alkalma elgondolkodni rajta, miként teremtett új művészetet a hetvenöt éves Picasso, amikor makacsul és kitartóan fogalmazta át Velazquez immár duplán nevezetes infánsnőit, meg azon, miként múlik az idő, ha a Marcel Duchamp hatvanöt esztendős Mona Lisa-csínyjére nézünk, a központi tükrözés-kiállításnak ezek a termei feltétlenül érdekesek. Marcel Duchamp 1919-ben vékony bajuszt és kecskeszakállt rajzolt ceruzával egy Gioconda-reprodukcióra, s ha kiviláglik is, hogy a hajdan világközvéleményt provokáló gesztusból, a kérlelhetetlenből, a nem üzletelőből számozott példányban előállított méregdrága replika, ha úgy tetszik, harmincötnél limitált múzeumi rekonstrukció lett 1964-ben; — azért Dali Mona Lisa-szemérmetlenségével és a korai de Chirico sanda klasszicizmusával feldúsított teremben még érezzük a nagy csetepaték kvietált hőseinek szellemét.

S mindezt visszasírjuk a központi kiállítás számlálhatatlanul sok további termében. Mert — ne szaporítsuk a sorokat — mindez csak történelmi alapvetés, művészethistóriai hitelteremtési kísérlet az ezután következő mai epigonizmusokhoz. A múlt és a jelen, a művészet és a reflektálás viszonyának vizsgálata a lényege, a túlnyomó (nyomasztó) mennyisége és az eredménye szerint nem más, mint mai, életerős festők és részben szobrászok kópiagyártásának fedezése. Nem új jelenség ez, kellő bemutatásban részesült már az előző biennálén, s ugyanakkor, ezerkilencszáznyolcvankettőben egész szekciót alkotott a kasseli documentán is, de itt most központian előkelő helyet kapott. Barokk és manierista mesterek teljes kompozícióját vagy csak modorát másolják Itáliától Csehszlovákiáig, furcsa, művészettörténeti kézikönyvekben feledett francia klasszicizmusok és közép-európai romantikák bukkannak fel új nevekkel és vadonatúj évszámokkal, reneszánsz angyali üdvözleteket és hellenisztikus márványokat ráncigálnak ki a múzeumokból szorgalmas német és amerikai kezek. És ez a múltban matatás természetesen nem hanyatlik le a huszadik századhoz érve sem: a művészettörténeti portyázók „viszonyulnak" a korai expresszionistákhoz, Mondrianhoz, Léger-hez, a futuristákhoz, sőt viszonyulnak a viszonyulókhoz. S ha Picasso 1930-as *Keresztrefeszítésén* vonagló rettenettel és iróniával fogalmazta aktuálissá Grünewald kompozícióját, Guttuso 1973-ban gyakorlott jártassággal idézi a Grünewaldon kiteljesedett Picassót, hosszában hozzátoldva a lemásolt Picasso-képhez egy darab Guernicát, némi kubista csendéletet és egy valamennyi búbánatot az Avignoni Pietából.

Művelt festészet. Ha úgy tetszik, tanult piktúra: az eredeti terminológia szerint *pittura colta*, németül *gebildete Malerei*-ként, angolul *Cultivated Painting*-ként boszszankodik és ironizál rajta a világsajtó. Már csak azért is, mert ez a véget érni nem akaró jelmezes revü a nemzeti pavilonok egy részében — az izraeliben, az NDK-ében, a dánban, részint a lengyelben, a kolumbiai teremben és természetesen az olaszokéiban — a kimerülésig folytatódik. De nemcsak azért nem érdemes indulatokat pazarolni erre a jelenségre, mert valóban nemzetközi, mert valóban nem itt és nem ezen a nyáron született, s mert — tulajdonképpen — kis mennyiségben fogyasztva még látványos és — kedélyállapot kérdése — szórakoztató is lehet.

A múltmásolás (amely mellesleg általában nem is olyan „colta", technikailag nem is olyan megművelt) csak tünet. Egy tünet a többi között. Elég csak végigtekinteni az idei biennálé többi jeligéjén és központi-nemzetközi meg nemzeti pavilonjain, hogy ez bebizonyosodjék. Összesen négy aljelszót adott ki az idei biennálé (leírásuk és megmagyarázásuk kimerítené a diavetítéses megerőszakolás tényét, és mint említettem, egyébként is kiforgatják őket); az alvezéreszmék jegyében rendezett kiállítások is epigonok, manieristák és utánzók. Legfeljebb a klasszikusok helyett tegnapi videoművészeteket epigonizálnak, tegnapelőtti akciók manírjaiból élnek, tízéves environment-ötleteket utánoznak. E ponton következik a nyugati világlapokban a bizonyítás, az a főleg névsorral operáló bírálat, amellyel egy magyar tömeglap kiállítási tudósítója nem sokra jutna. Egyrészt azért nem, mert a magukat magyarázó nagy nevek is csak a szakmabelieknek csengenek magyarázatot nem kívánóan nagynak idehaza, másrészt, mert a műfajok és a jelenségek, amelyek a kinti értékrend szerint elavultak, másodlagosak és önismétlők, nálunk még újdonságnak számítanak; amint látom, nálunk, a kritikai tudósításokban is.

Megint csak nem objektív okok miatt, nem azért, mert magyar állampolgár Magyarországon ilyet nem láthat. Inkább azért, mert nemigen néz. Aki pedig néz, aki követni próbálja az itthoni eseményeket, elégedjék meg annyi jellemzéssel, hogy a Velencében tíz-tizenöt évvel ezelőtti eredményekre figyelők nem roszszabbak, de nem is eredetibbek a kiskörúti Stúdió Galéria némely kiállítójánál, az éves stúdiókiállítások, vagy némely óbudai tárlatok látványánál. Mindebből pedig végképp látható, hogy a Budapestről kiküldött tudósítónak most már tényleg nincsen módja prognosztizálni, olyan újdonságot találni, amely hihetően ezután fog megjelenni nálunk, egy-két évvel Velence után.

A tudósítóknak csak azt van módjukban megállapítani, hogy a világ képzőművészete ölbe ejtette a kezét. Az ernyedt kezek ugyan rendre felemelkednek egy-egy fáradt eszmény formákba komponálására, s a legújabb fáradt eszmény most mindennek, ami e századi, s ami múlt századokat megtagadott, a radikális megtagadása. Ez a lagymatag múlttal-múltat-tagadás azonban néhány önlelkesítő katalógus-előszón kívül senkit nem ragad magával. S van, aki tudatosítja, van, aki jelenségeken fönnakad, a lényeg mégis aligha stilisztikai-formai. A lényeg az az általános eszményhiány, amelyet sem kiállítási mottókkal, sem megideologizált archaizálásokkal, sem önismétlésekkel nem lehet pótolni: a képzőművészet, amely ebben a században már hitt forradalmakban, s hitt művészi forradalmakban, vagy legalábbis hitt önmagában, ezúttal hitetlen. S aligha valószínű — ezért tanulságos a velencei biennálé megtekintése —, hogy ez a tanácstalanság csak az Alpok vonulatától és az Adriai-tenger medencéjétől nyugatra mered maga elé.

Nem véletlen, hogy a valóban nagy sikerű magyar pavilonban *Varga Imrének* azok a manierizmuson tűnődő, a hajdani kihívó plasztikájához képest ereszkedettebb szobrai a főszereplők, amelyek az utóbbi években készültek. S nem véletlen — telitalálat —, hogy ezek fölé a szobrok fölé *Vadász György* építész laza fehér sátrakat, fáradt lepleket, tompa kelméket borított. Az önironikus-nosztalgikus látvány megkapó, a vendégkönyv tele elismeréssel és jókívánsággal. A magyar pavilon (nemzeti biztos: *Csorba Géza*) ezzel nemcsak az egyik, a művészet, a tér és a színház kapcsolatára utaló, ajánlott vezérgondolatot teljesíti ki. Meg is felel a kornak.

Rózsa Gyula

Außerdem m

n sich
ot der
stand,
Bewegu
derung
agner b
Schwi

II.
elle

nders hob
Friedens
die „Pax
Namen
für einen
chlichkeit"
en Papst,
iebe Frau
en.
II. wür-
n die An-
Arbeit der
r Gestal-
ab seiner
daß auch
ung einer
t beitra-
r Frieden
e der In-
er besiegt
ch weihte
ein.
4,5 Meter
e Kapelle
von Imre
András
ton, Sán-
Kovács,
kszentmi-

in Südgrönland
hohe Bergkette
3te. Er litt an
einungen und
er dünnen Luft
iten.

alitis-
emie

euter) — Fast
ind in den ver-
in Indien an
er Encephalitis-
ben. Allein im
ar Pradesh er-
dung der Nach-
PTI 173 Perso-
tentzündung. Bei
Toten handelte
der. Die Krank-
Moskitos über-

der sich die neue Kette für einen 38-Tonnen-Lkw. bewährt habe.

Das System der Schneekette besteht darin, daß ein fix an der Antriebsachse des Fahrzeugs befestigter „Arm" mittels Luftdruck gegen die Reifen gedrückt wird. An dem „Arm" befindet sich ein Hartgummirad, an dem vier etwa 20 Zentimeter lange Ketten angebracht sind und das Synchron mit dem Autoreifen mitläuft. Durch die Fliehkraft werden die Ketten vor- bzw. unter die Antriebsräder „geschleudert" und tun so ihre Wirkung. Das Ganze kann mit einem einzigen Knopfdruck vom Führerhaus aus in Betrieb genommen und wieder abgeschaltet werden.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1980 OKT 9

DAILY NEWS

Imre Varga

Papst Johannes Paul weihte ungarische Kap

Vatikanstadt, 8. Okt. (MTI) — Papst Johannes Paul II. weihte am Mittwoch die ungarische Kapelle ein, die Papst Paul VI. auf Bitten von Kardinal Dr. László Lékai, Erzbischof von Esztergom, der ungarischen katholischen Kirche zum Geschenk machte. An der Einweihung der Kapelle nahmen das ungarische Episkopat unter Leitung von Kardinal Lékai, die Künstler, die an der Gestaltung der Kapelle beteiligt waren, sowie Pilger aus Ungarn und anderen Gegenden der Welt teil. Die ungarische Regierung war durch Staatssekretär Imre Miklós, Vorsitzender des Staatlichen Amtes für Kirchenfragen, sowie durch János Szita, Botschafter in Rom, vertreten. Zugegen war auch Kardinal Agostino Casaroli, vatikanischer Staatssekretär.

In seiner Rede in der Unterkirche der St.-Peter-Basilika, in der sich die Kapelle befindet, erinnerte Dr. Lékai an jene Episoden der ungarischen Geschichte, die die Künstler in der Kapelle verewigten: die Staatsgründung und die Eingliederung des Ungarntums in die Reihe der Völker Europas. Beson er die Bedeutung des unter den Völkern, Europea" hervor. Im Christi sprach er sich „Frieden voller Mens aus. Danach bat er d die Kapelle Unsere L der Ungarn einzuweih

Papst Johannes Paul digte in seiner Rede a wesenden die schöne Künstler, die an ihre tung arbeiteten. Er g Hoffnung Ausdruck, die Kapelle zur Form geistigen Gemeinscha gen möge, mit der de bewahrt, die Gegensät dividuen und der Völk werden können. Dana der Papst die Kapelle

Die 14 Meter lange, breite, tonnengewölbig zieren Schöpfungen Varga, Amerigo Tot Kiss Nagy, László Ma dor Kiss, Gyula Kis Róbert und Paul Cs hályi.

nehmen, sagte M
Verwirklichung die

US
in Mocambique

Maputo, 14. April (MTI Reuter/AP) — Der amerikanische Präsidentberater für Afrika-Fragen und persönlicher Beauftragter des amerikanischen Präsidenten, Chester Crocker, ist am Montag in Mocambique, der letzten Stadion seiner Reise durch zehn afrikanische Staaten, eingetroffen.

Vor Journalisten in Maputo erklärte Crocker, die amerikanische Regierung bemühe sich um eine „friedliche Verwirklichung der Unabhängigkeit" von

Einige Stunden vor der Ankunft Crockers wurde bekannt daß bereits am Freitag ein amerikanischer Diplomat, der seit 3 Tagen wegen Spionage verhafte war, freigelassen wurde. Nach offizieller Meinung von Mocambique kann der Spionage-Zwischenfall kein Hindernis in de Gestaltung der Beziehungen zwischen beiden Ländern sein Crocker teilte mit, daß auch die amerikanischen Lebensmittellieferungen auf der Tagesordnung seiner Unterredungen stehen werden.

Crocker wird nach einer Meldung der mocambiquanischen Nachrichtenagentur AIM auch von Präsidenten der Republik Samora Machel, empfangen.

Nach einer Meldung der portugiesischen Nachrichtenagentur ANOP hat Crocker den von ihm besuchten afrikanischen Staaten eine Finanzhilfe von insgesamt 832 Millionen Dollar in Aussicht gestellt, jedoch die Verteilung dieser Hilfe von der Bedingungen abhängig gemacht, „welche Elastizität" die einzelnen Länder in der Akzeptierung der Washingtoner Politik hinsichtlich der Lösung der Namibia-Frage aufweisen werden.

eise verweigert

schen Regierungschef und frü heren Vorsitzenden der sozialdemokratischen „Republikanischen Volkspartei", Bülent Ecevit, is die Ausreise aus seinem Land verweigert worden. Ecevit hätte unter anderem eine Einladung der Universität in Hamburg, anläßlich des 100. Geburtstages Kemal Atatürk, dem Gründer der Türkischen Republik, Gast

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Imre Varga

DAILY NEWS

1981 APR 15

1021

DDR-Gegenwartskunst in alle Welt

Berlin (ADN) — Bildende Künstler der DDR stellen sich gegenwärtig erstmalig mit einer umfassenden Ausstellung im Museum für Moderne Künste der Stadt Paris vor. Die etwa 200 Gemälde und Grafiken umfassende Ausstellung wird während der ganzen Zeit von Kunstwissenschaftlern des Zentrums für Kunstausstellungen betreut, die u.a. Vorträge halten und Filme zeigen.

So und ähnlich wird jede der jährlich etwa 80 Ausstellungen über das Gegenwartsschaffen bildender Künstler der DDR im Ausland von diesem seit 1972 bestehenden Zentrum betreut. In nahezu alle Länder, die der UNESCO angehören, schickt das Zentrum auf der Basis staatlicher Kulturarbeitspläne Ausstellungen.

Die Themenpalette der Expositionen ist breit: Malerei, Grafik, Kunsthandwerk, Exponate der angewandten Kunst und der industriellen Formgestaltung bis hin zu Informationsschauen über die Entwicklung der Denkmalspflege in der DDR und Reproduktionen. In diesem Jahr stellt die DDR in Moskau das Schaffen des Präsidenten des Verbandes bildender Künstler der DDR, Willi Sitte, aus. Nach Japan gehen Grafiken, nach Belgien Glaskunst. Für eine Ausstellung der PLO sind Werke von fünf jungen Künstlern, vorgesehen, die sie während einer Studienreise im Libanon schufen. Gegenwärtig laufen umfangreiche Vorbereitungen für eine große Kunstausstellung in Wien, deren Eröffnung im Oktober geplant ist.

Ein mit Interesse erwartetes Projekt des Zentrums für Kunstausstellungen wird eine Exposition zum Gegenwartsschaffen sowjetischer Künstler sein, die gegen Ende des Jahres in Berlin gezeigt wird. „Britische Aquarelle und Zeichnungen" — unter anderem von Henry Moore — und Volkskunst aus afrikanischen Ländern gehören zum Ausstellungsprogramm des Zentrums für Kunstausstellungen in der DDR.

Beim Publikum stark gefragt sind neben den thematisch gestalteten Expositionen auch Ausstellungen, die dem Schaffen einzelner Künstler gewidmet sind. In diesem Jahr macht das Zentrum u.a. mit Werken des Grafikers und Malers Ernesto Treccani aus Italien, mit phantastisch-realistischen Werken des Malers Friedensreich Hundertwasser aus Österreich sowie mit Plastiken des Ungarn Imre Varga bekannt.

Portuguese general elections on Sunday

Lisbon, Oct. 3 (Reuter) — Portugal's ruling rightwing alliance and the leftwing opposition Friday made their final appeals for

The result of the elections is expected to be a cliff-hanger with attention focussed on six mar-

Autumn Fai

show of consi

Finomker

DAILY NEWS

5 OKT 1980

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 31
Telefon: 337-148, 340-726

REP. MICHAEL MYERS leaves the US Capitol with his Attorney Neil Jokelson Thursday after the House of Representatives voted to expel him for accepting a bribe in the FBI Abscam case

House of Representatives expels member

Washington, Oct. 3 (Reuter) — The House of Representatives voted Thursday to expel immediately Pennsylvania Democrat Michael Myers who was convicted last month of conspiracy and bribery.

He is the first congressman to be expelled in 120 years and only the fourth in US history.

A Federal Bureau of Investigation (FBI) agent posed as a representative of Arab sheikhs seeking political favours by giving the congressmen a $50,000 bribe.

The FBI operation, codenamed "Abscam" resulted in charges against five congressmen.

Myers, 37, is a former dock worker and was nearing the end of his second two-year term in the house. He has said he would stand for reelection in November regardless of any action the house took against him.

Austria condemns Israeli move

United Nations, Oct. 3 (AP) — Austrian Foreign Minister Willibald Pahr told the UN General Assembly Thursday that Austria condemned Israel's formal annexation of Jerusalem and the establishment of settlements on the West Bank. Pahr said the Arab-Israeli situation "has not improved in any way".

"Austria is deeply concerned about this development, which, due to its complexity and its relation to other crises, can lead to a worldwide conflict."

980 Budapest International

a u 4.
5746

1021

TO BE DEDICATED OCT 8

Oratorium Magnae Dominae Hungariae

The Chapel of Our Lady of Hungary beneath St Peter's in Rome

Next Wednesday, October 8, before a gathering of Hungary's Roman Catholic bishops and pilgrims from all over the globe, Pope John Paul II will dedicate a Chapel of Our Lady of Hungary in the crypt beneath Saint Peter's Church in Rome. The works of art that adorn the chapel are a very impressive assemblage of modern Hungarian sculpture.

OUR LADY OF HUNGARY. The life-size bronze figure, the work of Imre Varga, is here still pictured against a bare wall surface

The chapel—Oratorium Magnae Dominae Hungariae, to give it its Latin name—was donated in 1977 to Archbishop László Cardinal Lékai by Pope Paul VII, who marked out the site next to his future tomb as a sign of his affection for Hungary. Paul made the donation in order to replace an earlier chapel Pope Sylvester II had donated to Stephen I, first king of Hungary, close by the 4th century Basilica which stood on the site. That earlier chapel was torn down in 1776, when the sacristy of the new St. Peter's Church was to be built.

The chapel, four metres in height and about 16 m in length, lies at right angles to the long nave of the church, on the right-hand side as viewed from the piazza outside. Eight sculptors contributed their works to ornamenting the chapel —seven Hungarians and one famed expatriate: Hungarian-born Roman sculptor Amerigo Tot. But by far the most complex work—the piece de résistance of the chapel's sculptural creations—was done by Imre Varga, who sculpted the figures of Our Lady of Hungary and of Saint Stephen, and the relief that covers the wall behind the altar facing the congregation. Tot made an oval bronze relief that is displayed on the rear wall. On the longitudinal walls are smaller stone reliefs of 19 Hungarian saints, either natives of Hungary who lived here or went to different regions of Europe, or came to Hungary from other countries. The concept, according to sources involved with the project, is to emphasize the idea of a peaceful Europe by presenting the Hungarian saints who in the Middle Ages strove to bring about the unification of nations and peace in Europe.

Varga's work is the centerpiece, so to speak, of the interior. His three-part relief of golden sheen that covers the front wall displays figural representations of symbols of ancient Magyar mythology of the pre-Christian era: a stylized Tree of Life flanked on either side by three mythical stags—symbol inspired by motifs found on relics recovered from 9th century Magyar graves.

This large relief forms a fascinating backdrop to the life-size bronze figure of Our Lady of Hungary, Patrona Hungariae, which, though resting on a console about 1.5 metres high, appears to levitate. Facing the Madonna is the black bronze figure of King Stephen shown in a posture of incipient genuflexion. The coronation mantle (of chromium steel) over his black bronze coat of mail, and holding his crown in his hand, the king, tense, distressed over the early death of his son and heir, Imre, is shown in the act of offering his crown and nation into the Holy Virgin's patronage.

Tot's oval bronze relief on the rear wall is divided into four fields, each showing a scene of crucial importance related to the donation of the chapel. The first shows Pope Sylvester II (d. 1003) making a grant of the Royal Crown, and the chapel and a pilgrims' hospice close by St. Peter's Basilica. The second segment portrays St. John Capistrano (d. 1456) ringing a bell. Pope Callixtus III (d. 1458) ordered the noon bell to be rung for Angelus prayer throughout Christendom to commemorate the siege of Nándorfehérvár (today's Belgrade) where Christian armies commanded by Hungary's John Hunyadi won a resounding victory over an Ottoman army (1456). The monk John Capistrano was the papal emissary who joined Hunyadi in the campaign. The third segment pictures Pope Paul VI. (d. 1978) making donation of the site for the chapel next to his future tomb in the crypt beneath St. Peter's to Cardinal Lékai. The fourth segment of the relief records the event on October 8, with Pope John Paul II consecrating the chapel before pilgrims assembled from every part of the world.

The sculptors Pál Kő, Sándor Kiss, András Kiss Nagy, Gyula Kiss Kovács, and Róbert Csikszentmihályi each contributed three stone reliefs, and László Marton did four

I. F.

KING STEPHEN I. Detail of the life-size bronze figure, the work of Imre Varga

ÚR

einsti
lers S
de ei
ván I
und
Lajos
enthü
de ei
auf d
Verga
wart
hen s
überr
von Mexiko auch den Nachlaß des in Mexiko verstorbenen Malers Endre Salgó, der einst zwischen den Mauern der alterwürdigen Schule lernte.

Tibor Kaján: Ehescheidung

AUS UNSEREM BRIEFKASTEN

Es ist immer erfreulich, wenn wir Berichte von unseren Lesern erhalten, wie vor kurzem von Herrn *WALTER RIEKEN*, Essen/BRD:

„Von Beruf bin ich Apotheker in Essen und beschäftige mich im Rahmen meines heimatgeschichtlichen Hobbys privat mit deutschsprachigen Zeitungen im Ausland. Aus diesem Grunde habe ich mit Unterstützung der Stadt Essen in diesem Jahr eine Zeitungsausstellung durchgeführt, in der im internationalen Teil deutschsprachige Zeitungen aus der ganzen Welt gezeigt wurden. Auch die Budapester Rundschau habe ich ausgestellt, die ich über den deutschen Verteiler Kubon und Sagner aus München erhielt. Die Ausstellung, die 14 Tage dauerte, wurde von etwa 8000 Menschen besucht. Insgesamt kamen 38 deutschsprachige Tageszeitungen aus der ganzen Welt zusammen."

Frau *LISELOTTE BAUER* aus Baden/Österreich schwärmte in ihrem netten Schreiben an uns von Ungarn. Hier ein kleiner „Appetitmacher" für alle, die eventuell in Frau Bauers Fußtapfen treten wollen:

„Meine Familie und ich haben Ihr Land in unser Herz geschlossen, denn wir erleben immer wieder, wie freundlich und zuvorkommend die Menschen sind. Auch heuer beschlossen wir, Budapest und die Puszta zu besuchen. An der Grenze bekamen wir Ihre Zeitung. In dieser lasen wir von der „Kleinen Pfeife". Sie ist so, wie Sie sie beschrieben haben, wir aßen herrlich und die Atmosphäre war urgemütlich. Die Tage verflogen in Budapest, dieser schönen Stadt, wie im Fluge, und wir fuhren ins „Reich der Forellen". Diese Tage werde ich nie vergessen. Wir fuhren durch das traumhafte Bükkgebirge bis Eger und von dort nach Szilvásvárad. Wir sahen Ihre herrlichen Lippizaner und machten eine Wanderung durch das Szalajka-Tal zum „Schleier-Wasserfall". So viele Forellen habe ich in meinem Leben noch nicht gesehen! Meine beiden Kinder waren hellauf begeistert, als sie auf Holzspießen Forellen braten durften. Ein Abenteuer, wie man es bei uns kaum findet..."

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1980 OKT 20
Imre Varga
BUDAPESTER RUNDSCHAU

Im Petersdom zu Rom

1021

Papst Johannes Paul II. weihte ungarische Kapelle ein

Papst Johannes Paul II. weihte kürzlich in der Vatikanstadt die ungarische Kapelle, die Papst Paul VI. auf Bitte des Kardinals *Dr. László Lékai*, Erzbischof von Esztergom, der ungarischen katholischen Kirche zum Geschenk machte. An der Einweihung der Kapelle nahmen das ungarische Episkopat unter Leitung von Kardinal Lékai, die Künstler, die an der Gestaltung der Kapelle beteiligt waren, sowie Pilger aus Ungarn und anderen Gegenden der Welt teil. Die ungarische Regierung war durch Staatssekretär *Imre Miklós*, Vorsitzender des Staatsamtes für Kirchenfragen, sowie durch *János Szita*, Botschafter in Rom, vertreten. Zugegen war auch Kardinal *Agostino Casaroli*, vatikanischer Staatssekretär.

Papst Johannes Paul II. weihte im Petersdom in Rom die Ungarische Kapelle. Rechts: Standbild des Heiligen Stephan von Bildhauer Imre Varga

In seiner Ansprache in der Unterkirche der St.-Peter-Basilika, in der sich die Kapelle befindet, erinnerte Dr. Lékai an jene Momente der ungarischen Geschichte, die die Künstler in der Kapelle verewigten: die Staatsgründung und die Eingliederung des Ungarntums in die Reihe der Völker Europas. Besonders hob er die Bedeutung des Friedens unter den Völkern, „Pax Europea", hervor. Im Namen Christi sprach er sich für einen „Frieden voller Menschlichkeit" aus. Danach bat er den Papst, die Kapelle „Unserer Lieben Frau der Ungarn" zu weihen.

Papst Johannes Paul II. würdigte in seiner Ansprache die Arbeit der Künstler, die an der Gestaltung der Kapelle mitarbeiteten. Er gab seiner Hoffnung Ausdruck, daß auch die Kapelle zur Formung einer geistigen Gemeinschaft beitragen möge, mittels deren der Frieden bewahrt, die Gegensätze der Individuen und der Völker besiegt werden können. Danach weihte der Papst die Kapelle.

1980. október 8. Kossuth 18,30 Vgné

Esti Magazin

1021

- Ma felavatták a Magyar Kápolnát Rómában, a Szent Péter Bazilika Altemplomában. Simó Endre, az MTI tudósitója jelenti.

- II.János Pál pápa a Vatikán Városban ma reggel felszentelte a Magyar Kápolnát, amelyet dr.Lékai László biboros, esztergomi érsek kérésére, VI.Pál pápa ajándékozott a magyar katolikus egyháznak. A kápolna felszentelésén résztvett a magyar püspöki kar, Lékai László vezetésével, továbbá a Magyarországról és a Világ más tájairól összesereglett zarándokok. A Magyar Kormányt dr.Miklós Imre államtitkár, az Állami Egyházügyi Hivatal elnöke, és dr.Szita János római nagykövet képviselte. Megjelent Agustino Casarelli biboros, Vatikáni államtitkár is. A Szent Péter Bazilika Altemplomában felépitett kápolnában mondott beszédében, Lékai László felidézte a magyar történelemnek azokat a momentumait, amelyeket a kápolnát készitő müvészek megörökitettek. Az államalapitást, és a magyarság beilleszkedését az európai népek közé. Majd velük összefüggésben kiemelte a népekközti béke, az európai béke fontosságát.

Ezután megkérte a pápát, hogy szentelje fel a Magyarok Nagyasszonyának Kápolnáját.
II.János Pál pápa az egybegyültekhez intézett beszédében méltatta a kápolnát készitő művészek szép munkáját. Reményét fejezte ki, hogy a kápolna zarándokhellyé válik, és hozzájárul egy olyan szellemi közösség megformálásához, amellyel megőrizhetik a békét, leküzdhetik az egyének és a népek ellentéteit. A pápa köszönetet mondott dr.Lékai Lászlónak, a kápolna megépittetéséért és a biboros szavaiért. A 11 méter hosszu és 4,5 méter széles szép dongabol tozatu kápolnát Varga Imre, Amerigo Tot, Kiss Nagy András, Marton László, Kiss Sándor, Kiss Kovács Gyula, Csikszentmihályi Róbert és Kő Pál alkotásai dissziik. Délután a magyar püspöki kar jelenlétében megnyitották a Vatikánban őrzött magyar oklevelek és kódexek kiállitását.

„Külső rögzítő készüléket" kon

Esti csönd a kórház épületei között. Az egyik bejárati ajtó üvegét és rajta a felirat betűit átvilágítja a kiszüremlő villanyfény: *Megyei* traumatológiai osztály. A szentesi *városi* kórház változatlanul több mint százezer főnyi lakosság egészségügyi ellátásáról gondoskodik, a működési körzetében, amihez Szolnok megye déli része is tartozik. Hogy ez nem feleslegesmegjegyzés, az kiderül nemsokára.

Azok fekszenek a kórtermekben vagy próbálgatják a lépéseiket a folyosón, akiket közlekedési, munkahelyi baleset ért, akik valamilyen formában szerencsétlenül járták. A sokféle szempont közül kettőt kiemelhetünk: egyrészt a gyógyult ne legyen testi hibás, másrészt minél előbb dolgozni tudjon: a család, a munkahely hasznára.

— A komplikált töréseknél különösen fontos, hogy a csont az összeillesztés után stabil helyzetben maradjon! Erre szolgál a *fixateur-extern*, vagyis a *külső rög* *készülék*, amely megtáma ja, „mozdulatlanságba rítja" a csonton átha fémszögeket, s rajta ke tül a sérült végtagot — gyarázza „civilnek való fejezéssel" *dr. Nagy* traumatológus.

— *Milyen anyag alka erre?*

— Először is az, amelyik szövetbarát, azután másodszor és harmadszor is. Speciális fémösszetételről van szó.

— *Honnan lehet ezeket beszerezni?*

— Könnyebbet is kérdezhetett volna. Itthonról, külföldről, mikor mire van szükség.

— *Költségek is felmerülnek?*

— Majd beadom az újításomat a kórház illetékeseinek és akkor úgy gondolom, hogy a pénzemnél leszek.

A valóság az, hogy a fixateur hiánycikk. Legalább is hazai viszonylatban. A külföldről behozott készülékek súlyos összegekbe kerülnek és nem forintot, hanem devizát kell értük adni. És most itt „lép be" a városi kórházon belül a megyei traumatológiai osztályon dr. Nagy Imre színvonalas produktuma — az újfajta fixateur.

— Azért ne hagyjuk ki a „csapatból" a közvetlen kollegákat, azután *Zsiga* Lajost, a Kontakta gépészmérnökét és a HÓDGÉP gyáregység *Ságvári* nevű szocialista brigádját! Nélkülük a másfél évi kísérletezéssel együtt sem lennénk ott, hogy most megkezdhetjük a fixateur széria-gyártását.

⊙

A HÓDGÉP forgácsoló műhelyében a „szériagyártó" brigád vezetője *Bálint* Lajos. Ezt mondja: — Néhány hónappal ezelőtt történt, hogy *Kiss* Ferenc brigádtagunk „behozta közénk" a témát. Eleinte nem nagyon tetszett senkinek sem a vállalás.

— *Miért?*

— Túlságosan nagynak tünt, hogy sok időt kell ve-

még hatalabb korában megszerezte az esztergályos szakmát. Ez most szerencsésen „visszaköszön", mert eleve biztosítja a technikai készséget, ami okvetlenül szükséges a fixateur „kiagyalásához" és kivitelezéséhez.

— *Történetesen, ha olyan kórházban dolgozna, ahol mindenféle külföldi készülékhez könnyen hozzájutna, akkor megszületett volna az új fajta fixateur?*

— Nem. A körülményeknek nagy szerepe van az újítás megszületésében! A hiány, a szükség „préselte ki" belőlünk a megoldást. No és az, hogy mi orvosok nem tudnánk elviselni, a beteg nem megfelelő gyógyulását.

A csillogó fémszerkezet most itt van az ügyeleti orvosi szoba asztalán. Oldalt kifüggesztve annak a páciensnek röntgenfelvétele, aki súlyos térdsérülést szenvedett. Holnap megműtik, illetve holnap megkapja az aranykoszorús Ságvári brigád által társadalmi munkában készített rögzítő készüléket. Eszembe jutnak *dr. Bod Péternek*, a kórház igazgató-főorvosának délután mondott szavai, hogy *nagyon nagy lehetőség rejlik az újfajta fixateurben, akár a gyógyítási szerepét nézzük, akár a külpiaci értékesítést a szocialista országokban.* Csak lenne Magyarországon olyan gyár, amelyik vállalkozna a újfajta fixateur gyártására. Az osztályon olyan vélemény is van: ha a készülék középső részét még jobban mozgathatóvá tudják tenni, akkor még hatalmas kifutási lehetőségű találmány is lehet az újításból.

— A feleségem három gyermeket nevel odahaza

---

letszerűen mostanában begör-
-egy mentesítő járat a meg-
de erről az utasokat előre
jékoztatják.
András azt említette ezután,
zombat délelőttönként gyakran
óra után nincs tej, kenyér.
em tűnik fel magának, miért
élgetünk? — kérdezte. — Mert
erem, ahol ennyien le tudnánk
olt a kocsmában, de ott most
tát savanyít az ÁFÉSZ.
Sándor — Zentai utcai lakos
nem értette, hogy miért nem
nak előre csomagolt húst a
ba.
z ÁFÉSZ-nak ez nem üzlet?

*

apokban tárgyalta a szegedi
áros tanácsa a peremkerületek
ságát és a fejlesztési elképze-
Megállapították, hogy a ki-
helyzet javítása lényeges vá-
ikai feladat, továbbá azt, a 15
erület fejlesztésénél szükséges
renciálás. Az elmúlt öt évben
részek közötti különbségeket
ek megszüntetni, illetve mér-

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR MAGYAR HÍRLAP
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-746, 340-726

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrászművész

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

1980 NOV 7.

1021

VARGA IMRE: LENIN

/1021

A MAGYAR IFJÚSÁG KULTURÁLIS MELLÉKLETE

1980. OKTÓBER

Velencei Biennale 1980

„Jelenlétünk nemcsak a névsorolvasásig terjed, hanem komoly művészi értéket, fel- és megismerést is jelent."
A magyar pavilon bejárata, Varga Imre Bartók-szobrával.
(Riportunk a 32–34. oldalon.)

JEVGENYIJ JEVTUSENKO

Nincs nem érdekes ember

Nincs nem érdekes ember, nincs olyan.
Mint a bolygóknak, mindnek sorsa van.
Minden bolygó külön egyéniség,
s hozzá hasonló nem volt soha még.

S ha élt valaki csöndes életet,
s az észrevétlenség barátja lett,
úgy volt az emberek között becses
észrevétlenségével érdekes.

Mindnek külön titkos világa van,
s benne a legszebb perc, mely elsuhan,
s megvan a legszörnyűbb órája is,
mégha számunkra ismeretlen is.

És hogyha meghal, meghal ám vele
az első hóra hullt tekintete,
az első csókja, első harcai.
Bizony ő mindezt magával viszi.

Bár megmaradnak könyvek és hidak,
festők vásznai, gépek, szép szavak,
hosszú élet itt sokmindenre vár –
valami mégis, mégis tovaszáll.

Könyörtelen játék törvénye ez.
Világok halnak meg, nem emberek.
Emlékszünk rájuk, bűnösökre, éppen,
de mit tudtunk meg róluk voltaképpen?

S testvérről és barátról mit tudunk?
És akihez a leghűbbek vagyunk?
S ki édesapád oly jól ismered,
bizony semmit se tudtál róla meg.

Elmennek ők . . . és nincsen vissza út.
Titkuk nem újul, holt homályba fut.
S e visszatérhetetlenség, ami
késztet engem mindig kiáltani.

(Szokolay Károly fordítása)

JEVGENYIJA SZLAVOROSZOVA

Tavasz

A bújósdit megunta már.
S ma reggel
hirtelen
a felhőronggyal kisikált
eget megvillogtatta fenn.

S a világ fénylőbb lett, nagyobb
a kék lencse
alatt.
Titkos értelmet, súlyt kapott
mosoly, kézmozdulat.

Fülembe súgta:
Itt vagyok. –
Keze hajamhoz ért.
Olyan boldog és izgatott
nem voltam soha még.

S még azt:
– Higgy bennem, szótlanul!
S hosszabbra nyúlt a nap,
szürke bundát cserélt a nyúl,
megszelidültek a vadak.

(Kerék Imre fordítása)

ORAGULU ANNAJEV

Ajtód előtt

Oly fekete most szomorúságom,
mint viharok előtt az egek –
állok ajtódnál, neszedet várom,
ököllel verem az üveget.

Oly ragyogó most szomorúságom,
hosszabb a reggel, mint más hetek –
állok ajtódnál, neszedet várom,
ököllel verem az üveget.

Sivatagban tulipánok nyílnak
utat temetnek forgószelek . . .
És félek – ajtódon még behívhatsz,
és félek – fordulok majd, s megyek.

(Zalán Tibor fordítása)

MARIS ČAKLAIS

A tőzeg ég

Mi még kemény földön járunk,
patakként út kígyózik még,
de lenn izzik már a pokol –
a hatemeletnyi mélység.

Mikor érezni kezdjük lassan,
hogy süpped aszfaltba a láb,
fekete gézzel fed be a horizont,
korom s pernye száll.

Liget zuhan a gödörbe,
a madarak szárnya megég,
megsül a tojás a fészkekben,
s ártatlanul kék az ég.

Tegnap – énekünk még milyen
tarka volt a madaraktól.
De, hogy köröttünk mily füst gomolyog,
arról a dal nem szól,

a pataknál, mely sírt tavaly,
mely sürgős segítségre várt,
melyet ti kinevettetek, manapság
könnyet nem szül a nyár.

Álomban – esők és esők . . .
Csattogó vonatra ébredsz;
csattog izzó talpfákon
a hívó szó, mely elkésett.

(Krémer József fordítása)

VASZILIJ KAZANCEV

Mekkorát zuhant a fenyő

Mekkorát zuhant a fenyő! . . .
Egyszerre szétfoszlott az álma,
S mint kiből elszállt az erő,
De él még, úgy dőlt oldalára.
S ahogy zuhant, pár csenevész
Cserjebokrot zúzva, sodorva:
Mintha rejtelmes tófenék –
Elnyelte a sötétség lombja.
Egyre kevesebb ág meredt
Elé, mohón belélegezte
A végtelenné nőtt teret,
S mintha megpattant volna benne
Valami . . . Csak egy gally törött
A nyárfatörzsön. Kék virágot
Bontott az égbolt odafönt . . .
S életem elszállt, mint az álmok . . .

(Kerék Imre fordítása)

GERMAN CVETKOV

A vonat

Besötétedett. Szalad valahová a vonat,
Az újoncok egymás vállát átölelték –
Torkuk szakadtából énekelték a katonadalokat,
Még az ütközők is a búcsúzást dübörögték.

Nekem úgy tűnt:
A peron mentén áll anyám,
Szürke kendőcskéjében –
Az eltűnő vonat mellett szalad,
Egyre csak fut az esőben.

A vonat vadul robogott,
Anyám mint egy kis faág,
Olyan lett a távolságban!
Én minden egyes erdőcske mellett
Az ablakból anyámat láttam!
Keservesen sírt utánam!

(Benyó Judit fordítása)

VLADISZLAV SOSIN

* * *

Mezőn, hollónak szárnyai alatt
Alszatok- és nem emelhetitek fel fejetek,
A nyírfa háncsa darabokra szétszakítva,
A nap már nem tudja befoltozni a sebeket.

Álmában anyám újra meg újra
Az elesetteket hívja
De számukra nincs feltámadás
Nem ilyennek képzelte ő a tavaszi reggelt.

Terülj terülj asztalkával
Kék tavakból, a kék ég gyönyörűségéből,
Ha tudnék,
Anyámnak új szívet szőnék!

(Benyó Judit fordítása)

Oleg Verejszkij rajza

Varga Imre, szobrászművész

1021

1980. V. 29. 12.00 Kossuth
Déli krónika
- Két hir a képzőművészet világából. Harminchárom magyar müvész alkotásai szerepelnek a vasárnap nyiló Velencei Biennálén. Amely a világ egyik legrangosabb nemzetközi képzőművészeti seregszemléje. Festmények, grafikák, és kisplasztikák tájékoztatják majd a látogatókat a jelentősebb hazai képzőművészeti irányzatokról. A magyar pavilonban többek között VArga Imre nagyméretü Bartók-szobra, Feledy Gyula öt részes grafikai sorozata, valamint Barcsai Jenő Páholyban cimü festménye látható. És a Fiatal Magyar Képzőművészek Stúdiójának ujabb alkotásaiból is kiállitanak néhá[illegible] darabot a velencei biennálén.

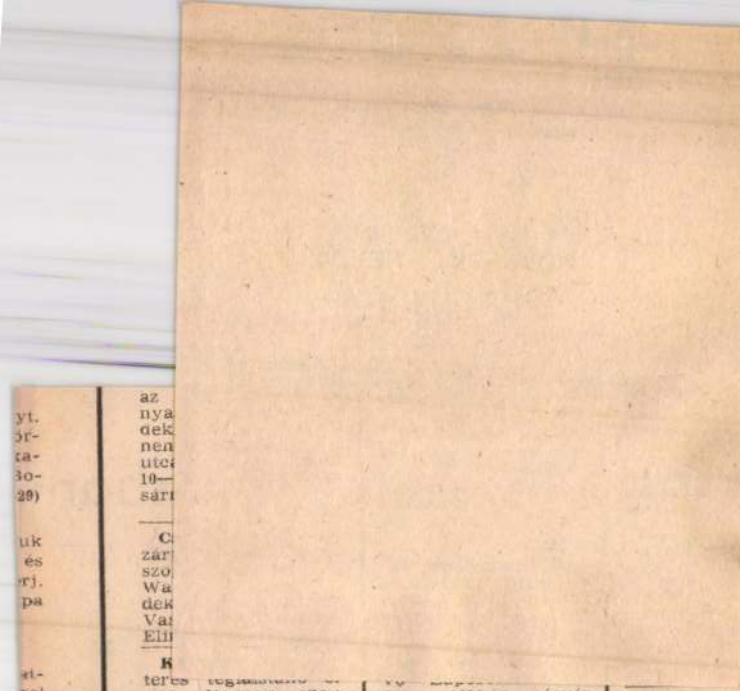

Eladó kétszobás lakóház melléképületekkel, 1400 n-öl telken. Gige, Petőfi út 2., Selyem T. Sándor. (63755)

Siófokon vagy környékén bérelnék másfél hónapra (július, augusztus) lakható házat, vagy nyaralót. Víz, villany szükséges. »Megegyezés 17984.« jeligére, a szegedi Sajtóházba. (43087)

Vennék a Balatontól 4—5 kilométeren belül zártkerti ingatlant épülettel. Szőlő-gyümölcsös, présház, pince. Jó út és a közelben villany, víz kell. Esetleg faluban kis házat nagy telekkel, vagy üzleti célra alkalmas kis épületet, százezer Ft készpénzzel. Ajánlatokat leírás és ármegjelöléssel kérek. Podmaniczky 6200 Kiskőrös, Petőfi u. 34. (43090)

Eladó balatonfenyvesi 3 szobás nyaraló, 3 fürdőszobával konyhával, esetleg külön mindegyik lakrész. Niedling Gyula. 7624

frsz. 1982-ig érvényes műszaki vizsgával eladó. Csurgó, Eötvös út 91. Buszi Gyula. (54682)

750 cm³-es Zastava igényesnek eladó. Kaposvár, Dózsa Gy. u. 19. (2451)

B 1000, vizsgázott, tartalékrészekkel eladó. Cím: Varga László, Győr, Nádas Jenő u. 22/A. IV. 3. (011989)

Sport MZ 125-ös keveset használt motorkerékpár, friss műszaki vizsgával eladó. Nagy, Kaposvár, Kinizsi ltp. 5. (038383)

Kokkant kocsi motoros (kis motorral), prima állapotban, betegség miatt eladó, igényesnek is. Papp József, Kaposvár, Rákóczi tér 18. (038398)

CT-s 601-es Trabant eladó. Kaposvár, Arany János köz 8. III. em. 18. (038408)

Polski Fiat 1500-as eladó. Erdeklődni: Kaposvár, Vörösteleki u. 10., egész nap. (038433)

IO-s garázsban tartott, fehér Trabant eladó. Érdeklődni: 17.30 óra

GAZ első
sóhíd, tere
db felni,
380—220 V
lagfűrész
keverő el
posvár, Sz
ló u. 19. F
lep.

Parketta
és tölg
55-ös akác
adó. Barla
zsa u. 29.
gye.

Faház
bontásra
maria-fürd
la u. 17.
Érdeklődn
tonmaria,
út 36. sz.

Építők,
Mindenféle
anyagok
nagy és k
tégia, de
gerenda,
vasgerend
nagy me
kaphatók.
kút, a
gyárnál.
ni minde
het.

Háromiá
tűzhely
reduktorra
Ügyanott
járóka is.
ni: Kapo
zsef u. 8
nap 18 ó

Üló
csi (au
akasztható
Kaposvár,

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Varga Imre,
szobrászművész

SOMOGYI NÉPLAP
1980 JUN 10.

1021

Új szobor Dunaújvárosban

Varga Imrének Bartók—Kodály szoborkompozícióját Dunaújvárosban avatták föl a Bartók Béla Művelődési Központ melletti Petőfi-ligetben.

(MTI-fotó — Bárándi István felv. — KSV

Száz éve született Oláh Gábor

A DEBRECENI REMETE

A huszadik század rendkívül sokszínű és változatos magyar irodalmának kevés olyan különös, magányos alakja volt mint Oláh Gábor. Debrecenből indult és Debrecenbe tért meg már igen hamar, hogy lényegében sohase mozduljon ki többet szülővárosából, ahol viharokat kavart, csakúgy mint az irodalmi élet forgatagában.

Mert nem akármilyen becsvággyal indult el a pályán, s nem akármilyen tehetséggel; csakhogy a becsvágy olykor tévutakra vitte; a sistergő fiatalos tehetség, az átütő nyelvi erő pedig idővel hamvadni látszott, s nagy kortársaival, Adyval, Babits-csal, Juhász Gyulával és Móricz Zsigmonddal nem tudott lépést tartani.

Oláh Gábor vagyok, a büszke költő,
Az örök Isten arany trombitája;
Viharok elé vihardalt süvöltő,
A nap heroldja, népek hajnalára
Kiáltó szó kietlen pusztaságon,
Ki elvarázsolt várost élni hív.
Soha nem járt homokon tiszta lábnyom„
Lápon: vezérláng, csalfa, s primitív.

Ilyennek látta tehát önmagát, s amikor 1908. körül országos hírnévre tett szert, s valóban rendkívüli tehetsége már mások által is igazoltatott, éppen túlzott és szertelen tehetségtudata miatt következett be életének talán legtragikusabb tévedése.

Elutasította Juhász Gyula felhívását, hogy álljon be a Holnap íróinak táborába, azzal az indoklással, hogy nem ismeri kellően a társaság tagjait, s maradt a maga által alapított Bokréta nevű debreceni társaságnál. A Rákosi Jenő vezette retrográd irodalmi körök azonban sikerrel használták ki ezt a választást, s Oláh Gábort Ady Endre és a haladó magyar irodalom ellen akarták kijátszani.

A kezdeti sikereket hozó szerep megszédítette a — saját kifejezésével élve — Debrecenbe visszahanyatlott költőt; de a kortársak szigorú és mégis igazságos ítélete elől nem térhetett ki. „... egységes mondanivaló híján a fantázia szabadon űzi kapkodó játékait... az olvasó sajnálja, hogy a képzelet ereje, a nyelv ennyi gazdagsága ily szélházi műre pazaroltatik." — írja Babits Mihály a Korunk hőse című elbeszélő költemény kritikájában. Majd véleményét így foglalja össze: „Oláh Gábor a magyar irodalom szebb ígéretei közé tartozik —, de ez az ígéret még beteljesülésre vár."

Valóban — bár jeles költői munkákkal és tanulmányokkal gazdagította irodalmunkat — megmaradt örök ígéretnek. A Nyugattal való kapcsolata 1911 után hosszú időre megszakadt, a huszas évek elejétől pedig az egész irodalmi élet perifériájára szorult; s bár később újra kapcsolatot talált Babits-csal, Kosztolányival, és másokkal, debreceni remeteségéből már nem tudott és nem is akart kilépni.

1942-ben már egészen elkomorult kedélyállapotban, hosszú, súlyos betegség után, és már sokak által elfeledve halt meg.

Bóka László így emlékezett rá:
„Oláh Gábor valóban belsőleg sértett ember volt, nem kedvezett neki a debreceni magány. De miért furdalt mindenkit a lelkiösmeret? Babits azt mondta nekem róla: „Barátunk volt és cserbenhagytuk."

G. A.

Zsuga Sá

Fehér László:

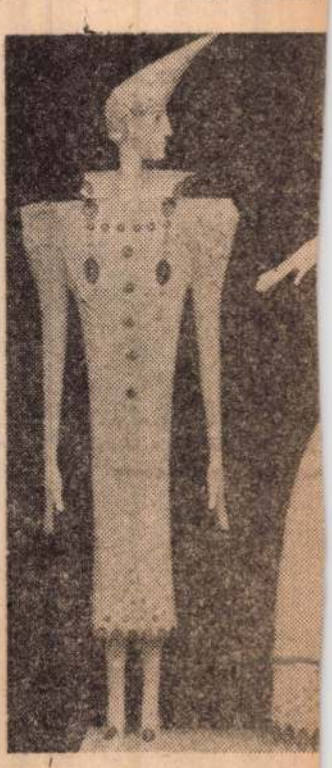

Fritz J

Baráth Lajos:

HÓTÓ

Reggelre friss szarvasnyom vezetett az erdőből át a kerteken, egészen az ablakunk alá, meg vissza... Mutatom a szomszédnak, áthív, nála még több a nyom, s talán még frissebb is.

— Hajnalban kijövök, itt áll két szarvasünő!

Este a Fickó a kályha mellett nyugtalanul morog. Kieresztem, majd, Mátyás szomszéddal utána megyünk.

Egész szarvascsorda áll a cseresznyefa alatt, s nézik a világos ablakokat.

A kutya is csak éppen visszafordulásra képes nógatni a hívatlan vendégeket, s csak a zseblámpák fényére indulnak vissza kényszeredetten az erdőbe...

A szomszédok, kik a hátsó dűlőben építkeztek mondják:

— A nyulak már most árkot ástak a kerítés alatt.

— Őzek csapatostól jönnek!

— Vaddisznók túrják fel az erdőszéli írtást... Pedig mennyi még a makk!

— És a cinkék? A feketerigók? A harkályok? Jönnek befelé...

A hozzáértők egyöntetűen állapítják meg a jelekből: közel a tél.

— És nem is akármilyen tél jön! Nagy havunk lesz!

Pedig a napokban még kilószám szedtük a tölcsér gombát, teritve van vele a nemrég ritkított juharos. De nem is kell bemenni az erdőbe, csupán az út túloldalán kell nézelődni, már megvan az aznapi ebéd, vacsora.

A nap süt, a szél kellemes meleget hoz a kies völgyecskébe; ide, ahová Mátyás szomszéd szerint — egyenesen az Alpokból jönnek a hideg szelek! S igaza van, magam is tapasztaltam, hogy az észak-nyugati szél kellemetlenül hideg, s ha netán délről kapjuk a felhőzetet, számithatunk langyos esőre, hóra.

De semmi! Néhányan ingujjban dolgozgatnak a kertben, a Fickó megmeg hentereg a száradó, de még mindig bársonyosan sűrű fűben, játékosan neki-nekiiramodik a vizmosta partnak, ahol bogarak sütkéreznek.

Este csak éppen belangyitunk a szobába, már nyitni kell az ajtót, fullasztó a hőség. A kutyám a szoba közepén szuszog, semmi kedve a kályha közelébe menni.

— Azért van az, hogy a vadak bejönnek az udvarokba, mert védik őket, és ők ezt nagyon jól tudják... Az a pár belga, nyugatnémet vadász ha ki-kilő közülük egyet-egyet, észre se vesznek. Hol van még a tél?... — bölcselkedünk.

Majd lefekszünk; az erdőszéli ájer gyereket, fiatalt, öreget egyaránt hamar álomra ösztökél. Mély, nyugodt órákat alszik itt az ember, s oly pihenten ébred, mintha a felfrissüléssel együtt megfiatalodna.

Csizmadobogásra, kopogásra, hangos köszöngetésre ébredünk

— Pálinkás jó reggelt!

Kilesek az üveges verandára: mintha hóember állna a külső ajtó előtt. S mindenütt fehérség, fehérség! A hatalmas cseresznyefa hókupként hatalmasodik az udvar közepén, mögötte a bokrok vonulata, az akácok szálegyenessége, s mig régebbi teleken a kerítés csupán apró hósapkák virágoztak, most eltünt a kerítés, s csupán a szögesdrót futása rémlik. S fehér a hegy, fehér alattam a falu, a kéményekből már füst száll a magasba, csupán a villanypóznák feketéllenek a nyugalmasságá-

SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT
Telefon: 337-748, 340-726
1981 JAN 18.

DOLGOZÓK LAPJA

Varga Imre, Kossuth-díjas
szobrászművész
1021

Korszerűség és hagyomány

Varga Imre szobrai Tatabányán

A magyar szobrászat lényegében történelmi hagyományain emelkedett felül, amikor a felszabadulás után, a megváltozott társadalmi körülmények új igényeinek és feladatainak igyekezett megfelelni. Az új igények olyan szituációt teremtettek, amelynek alapján a század első felének kisplasztikákra „kényszerített" magyar szobrászata közösségi tartalmú és monumentális igényű plasztikai feladatok megoldására vállalkozhatott.

A vállalkozás, eredményeit tekintve, korántsem volt problémamentes. A két világháború között mesterszintre emelkedett, s 1945 után is erejük teljében dolgozó alkotók gyakran mérelnöveléssel vélték megoldhatónak a monumentalitást; vagy a téralakítás problémáival küszködtek. A fiatalabb generáció pedig csak tőlük tanulhatott. Tagadhatatlan azonban, hogy a kisplasztika mesterségbeli finomságainak erényei, az intimitás tartalmat kibontani engedő kerete azért jó alapot szolgáltatott az új feladatok szakmai, művész-etikai gondjainak kiküszöböléséhez. Nem véletlen, hogy a szobrászatnak ez az ága új reneszánszát éli, s a megszakadt vonal, a kis kitérő után, a hagyományok kiteljesedésében folytatódik.

A szakmai, gondolati nehézségek próbáján alakulva a közösségi-köztéri plasztika igazi magáratalálása az 1960-as évek közepétől kezdődött. S ebben a folyamatban — ma már látható — döntő fontosságú volt Varga Imre szobrászművész alkotói munkássága. Ő volt az, aki a gondolati igényesség és a feladatértelmezés tekintetében a hagyományokra is figyelve, új úton indult, s ezzel lényegében új lehetőségeket tárt fel az emlékmű-plasztika előtt, s új szerepkört talált a kisplasztika számára is. Nagyméretű, s az előbb említettek szempontjából korszakot nyitó munkája, a „Prométheusz" a jelképteremtést és a szakmai megoldást tekintve jól példázta a kor

Kopernikusz

igényeinek megértését. „A Prométheusz"-szal kezdett út első összefoglalása volt az 1967-es kiállítás, amelyen már teljes egészében kibontakozva láthattuk azokat a sajátosságokat, amelyek Varga Imre szobrászatát jellemzik. Tapasztalhattuk, hogy a kisplasztikák önmaguk műfajának megfelelve voltak egyszerre — monumentalitásuk miatt — köztéri szobrok „vázlatai" is. Az „Erőltetett menet", az „Apokalipszis" a „Hommage a Chagall" stb. önmagukban is tökéletes kisplasztikák, de érezhető és érthető, hogy a hatalmas téralakító dinamika a sűrített gondolati tartalom, s a nagyvonalú szakmai megoldás egységében „emlékművek" is ezek a munkák.

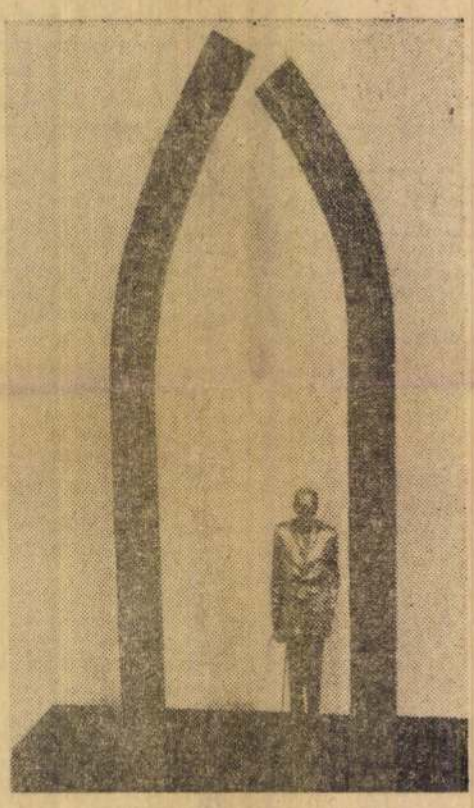

Károlyi Mihály emlékműve.

Természetesnek tekinthető, hogy e munkákat a megvalósított emlékművek, köztéri szobrok sora követte. Természetes, mert egyértelművé vált, hogy az az új szobrászati koncepció nem az ünnep külsőségeiből, az „emlékmű-komolyságból" kiindulva közelíti meg feladatát, hanem a téma történelmi, emberi csomópontjait megragadva fejezi ki mondanivalóját, s az attraktív formaalakítás teremti meg az emelkedettség hangulatát. Bizonyítják ezt a felállított emlékművek, s azoknak kisplasztikai változatai. „Radnóti" meditáló megállásában ott lüktet a mártír költő tragikus sorsának korunkban érvényes tanulsága. „Kulich" fává lombosodó földi maradványai így megfogalmazva, az eszme eltiporhatatlansága dokumentálják. „Lenin" emlékművében az ember és az eszme kapcsolatának történelmi pillanata kap esztétika értékkel megfogalmazást. Sorolhatnánk a példákat...

Egyoldalú volna azonban Varga művészetének értékelésénél csak a köztéri, monumentális plasztika terén elért eredményeit számba venni. Különösen kisplasztikái figyelmeztetnek arra, hogy a már fentebb említett vonások mellett észrevegyük azt is, hogy kultúraközvetítő, vagy ha úgy tetszik, kultúra-integráló szerepre is képesek.

Azok közé az alkotók közé tartozik Varga Imre, aki tökéletesen birtokolják a szakma mesterségbeli fortélyait. A fogások, az alakítási ötletek viszont sohasem nőnek a mű fölé, csak szolgálnak. A klasszikus-hagyományú mintázás, vagy az új anyagok és új technológiák a kifejezés hitelét és erejét adják, de nem rejtik el az alkotó szellemességét, ötletgazdagságát. Vont azon a határon vannak jelen, ahol a munka és a „látványos produkció" összhangja még teljes. Erre is figyelve mondhatjuk, hogy Varga Imre a mai magyar szobrászat meghatározó jelentőségű személyisége. Művei korszerűen és hagyományt is tisztelve gazdagítják a magyar kultúra kincsestárát.

Bereczky Loránd

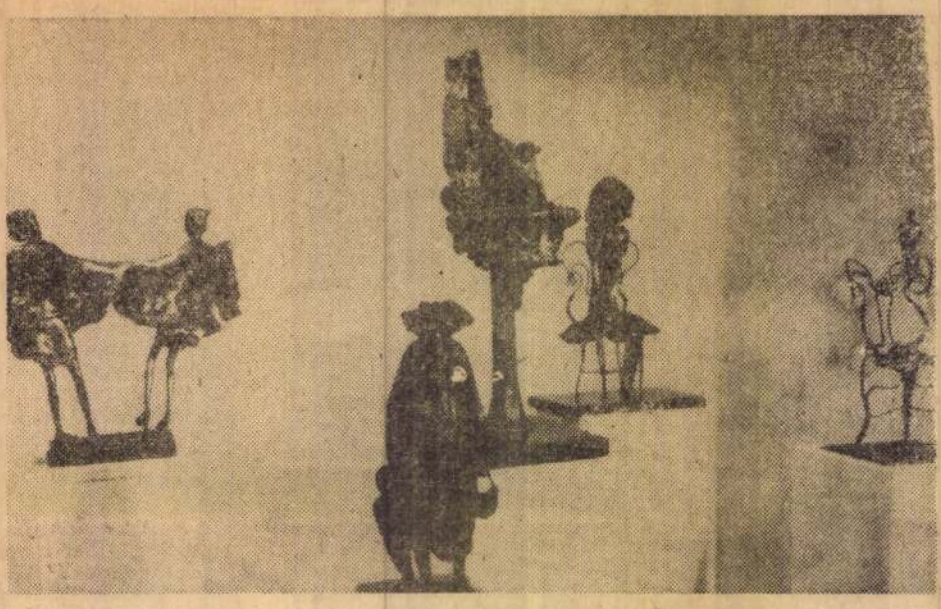

Kisplasztikák a tatabányai kiállításon. Előtérben a Nagymama.

A győri IBUSZ Utazási Iroda
Győrből induló külföldi társasutazásai:

AUSZTRIA:

utazás autóbusszal Pozsonyon át BÉCSBE
IV. 7—10-ig, részv. díj: 3100 Ft

JUGOSZLÁVIA:

utazás autóbusszal, üdülés RABACBAN
VII. 10—14-ig részv. díj: 3100 Ft
Üdülés ICICIBEN
VIII. 14—21-ig részv. díj: 6500 Ft

OLASZORSZÁG:

utazás autóbusszal
Kirándulás VELENCÉBE
IV. 26—30-ig részv. díj: 5300 Ft
Üdülés az olasz tengerparton RICCIONEBAN
IX. 9—18-ig részv. díj: 7500 Ft

ROMÁNIA

utazás autóbusszal

ZÖLDÉRT VÁLLALAT
győrszabadhegyi
egysége

FELVESZ
2 fő éjjeliőrt
(főfoglalkozású).

Bérezés: a
16/1976. (XII. 11.)
MÜM. rendelet szerint.

JELENTKEZÉS:
személyesen az egység
vezetőjénél.
Győrszabadhegy,
Serfőző dűlő.

Hirdessen

a

Kisalföldben!

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrászművész

KISALFÖLD

1981 JAN 25

1021

■ A tatabányai Népház galériájában megnyílt Varga Imre Kossuth-díjas szobrászművész kamara-kiállítása. A képen: a művész és ajkotása, az Orfeusz.

1021

A SZOBROK ÉS A VÁROS LELKE

Amikor legutóbb szülővárosomban jártam, úgy gondoltam: ez a legjobb alkalom — *itt és most* —, hogy „kinyomozzam", hogyan születnek a szobrok. Persze, nem a művészi ihlet titkos és kikémlelhetetlen pillanatait akartam én kilesni: még csak nem is a technikát, amelynek segítségével az alkotó az idomtalan kőtömbből vagy a csillagokat szikráztató olvadt ércből *Művet* formál. Egyébként is: a születést megelőzi a fogantatás, és én arra voltam kíváncsi, kik döntenek afelől, hogy kinek, hol állítsanak szobrot.

„Itt és most" adódott erre a legkedvezőbb alkalom — írtam az imént, és így igaz. *„Itt"* — *Pécsett*, mert a szobrok születésénél hivatalból bábáskodók — *Csorba Tivadar*, a városi tanács művelődésügyi osztályának vezetője és *G. Molnár Judit*, a megyei tanács művészeti főelőadója — régi jó barátaim, s így okkal remélhettem, hogy ők őszinte és hiteles információkkal szolgálnak majd e misztériumról. *„Most"*, *1983-ban*, pedig azért, mert az utolsó tíz esztendőben legalább tucatnyi új szobor került a város közte reire (a legtöbb közülük író, művész mása), ennyi „egyedi esetből" pedig már bízvást lehet általánosítani.

A válaszok, amelyeket barátaimtól *külön-külön* kaptam, teljesen *egybehangzóak* voltak. Nincsen itt semmiféle misztérium. A szobrokat éppen úgy *„betervezik a költségvetésbe"*, mint ahogyan beterveznek egy üzemet vagy egy utcának a flaszterozását.

Összeül az úgynevezett szépészeti bizottság; megbeszélik-egyeztetik elképzeléseiket a megye meg a város vezetői és szakemberei; a pénzügyiek innen-onnan előteremtik a szoborra a fedezetet; elmegy a kérés a fővárosba, a Képző- és Iparművészeti Lektorátushoz: készíttessék el vagy vásárolják meg a tervezett műalkotást, mégpedig úgy, hogy erre vagy arra a kerekszámú évfordulóra *feltétlenül* fölavathassák.

Fantáziátlan, bürokratikus, kiábrándító eljárás? Lehet. Az eredmény viszont: Borsos Miklós megindítóan szép Janus Pannonius szobra, amelyet a legjelesebb magyar humanista költő halálának ötszázadik évfordulójára „terveztek be", vagy a halódó Adyt ábrázoló szokatlan-megrázó fehérmárvány remekmű, amelyet a „tervnek megfelelően" a költőóriás születésének századik évfordulójára rendeltek meg, Melocco Miklóstól.

Vannak aztán rendkívüli esetek is. Amikor például a Csontváry-műtermet és -hagyatékot felfedező és megmentő Gerlóczy Gedeon Pécsnek ajándékozta a szinte teljes életművet, több mint illendő volt, hogy Csontváry Kosztka Tivadar ne csak múzeumot, hanem emlékművet is kapjon. Két szobor is készült. Elsőnek — 1979-ben — Kerényi Jenő műve, amelyhez forrásul alighanem a tükrös Önarckép szolgált (ezért is balkezes a szobor!), s amely oly élő-eleven, hogy azt hinnéd: éppen a halódó nap vérétől veres háztetők megörökítéséhez keveri palettáján a festéket. De, hogy „ne lógjon ki a sorból", a szobrot Csontváry halálának hatvanadik évrodulóján avatták föl, a másikat pedig, Kiss Kovács Gyula mellszobrát, egy Pécs-kertvárosi új városrész *(Csontváryról elnevezett)* új utcájának a megnyitásakor.

Akadnak aztán egészen szabálytalan esetek. Ilyen például a legújabb, alig néhány hónapja avatott szobor születésének története, amelyet Achátz Imre nyugalmazott középiskolai tanár *(a Liszt Ferenc Társaság aktív tagja)*, így mesélt el:

— A véletlen úgy hozta, hogy egy alkalommal egyazon kupéban utaztam a megyei tanács elnökhelyettesével. Ő említette, hogy Mecsekná-dasdon felállítják majd Liszt Ferenc mellszobrát. Erre én rátámadtam, hogy micsoda gondolat: Liszt egy istenhátamegetti faluban szobrot kap, a megyeszékhelyen pedig még egy emléktábla sem emlékezik meg arról, hogy a püspök vendége volt, hogy jótékony célra koncertezett...

— Szóval a Liszt-szobor nem volt betervezve eredetileg?

— Hát ez tényleg nem. De az ötlet, úgy látszik, bogarat ültetett Takács Gyula elnökhelyettes fülébe. Mert miután tárgyalt ezzel-azzal, végigvitte a javaslatot bizottságokon, fórumokon, megkeresett, és közölte velem: szó lehet a dologról. No, gondoltam, ha lehet, akkor legyen is! Fölutaztam Pestre, és Forrai Miklóssal, a Liszt Ferenc Társaság titkárával együtt bekopogtunk Varga Imréhez: formázza meg nekünk Liszt Ferencet! De nem ám az abbét, az aggastyánt, hanem a reformkorit, az ereje teljében lévő alkotót.

És a szobor elkészült. Ha nem is éppen olyan, amilyennek Achátz Imre elképzelte, ha nem is volt szabályszerűen „betervezve", de megszületett, és éli a maga szobor-életét.

— Hová kerülnek a szobrok?

— Természetesen oda, ahová mi javasoljuk — mondja G. Molnár Judit.

— Természetesen oda, ahová leginkább valók — állítja Csorba Tivadar.

Úgy érzem, igaza van a városi tanács osztályvezetőjének. És talán azért kerülnek éppen oda a szobrok, ahová valóban leginkább valók, mert nem egyetlen ember dönt a sorsuk felől. A helyiek javasolnak, a fővárosi lektorátus helyszínelő bizottsága — építészek, képzőművészek — pedig tüzetesen megvizsgálják esztétikai szempontból a terepet, és úgy mondják ki az utolsó szót.

Igaz, a Csontváry-mellszobor kivételével az utolsó évtizedben felállított költő- és művészszobrok mind-mind az ősi városmagban vagy közvetlen környékén kaptak helyet, így más lakónegyedeknek nem jutott belőlük, de hová kerülhettek volna másüvé?

Csorba Tivadar is fölteszi magának ezt a kérdést, meditálgat rajta, aztán — mintegy önmagával is vitázva — mondja:

— Hát, ami azt illeti, Babits Mihály mellszobrát (ez is „évfordulós", halálának negyvenedik évfordulójára avatták föl, 1981-ben, s ez is, akárcsak Janus szobra, Borsos Miklós alkotása) ki lehetne vinni a belvárosi Geisler Eta utcából a Balokány-fürdő árnyas fái alá, és rávésni a posztamensre az Emléksorok néhány versszakát, amiket a költő éppen a fürdőről írt.

Az is igaz viszont, hogy nemigen szerethette a Balokányt, ha versében így kérdez rá:

„Áll-e a nagy uszoda, közepén a parknak,
melyet nyáron oly poros akácok takartak,
mely tavasszal poshadón, pocsolyával telten
kushadt túl kórházon és túl temetőkerten?"

— *Így* jó, ahogyan van! — állapítom meg én. Hiszen így a költő, aki kerek tíz éven át lakott és tanult Pécsett, nemcsak egykori otthonaihoz került közel, hanem a gimnáziumhoz is, ahol — ha vérbeli pedagógus az irodalomtanár — Babits költészete nemcsak „tananyag", verseinek sora nemcsak „kötelező irodalom".

— Janus Pannonius szobormását pedig egyszerűen lehetetlen lett volna máshol elhelyezni — állítja Csorba Tivadar. — Hiszen pécsi püspök volt, közel kell állnia a püspöki palotához, a helyhez, ahol valaha az ő rezidenciája is állhatott.

És talán az sem véletlen, hogy a várfal tövébe-árnyékába állították. Kissé rejtett-védett helyre. Mint Janus élete is volt. Ugyanakkor azonban ez a hely mindenki számára hozzáférhető, hiszen a kertet, a sétányt a barbakán (körbástya) lábánál a püspök a városnak ajándékozta; reggeltől estig nyitva áll. És van itt mandulafácska is, amely ha kivirágzik, mintha maga a szobor is életre kelne, s árnyék-borította arca szelíden elmosolyodna, mint mosolyoghatott, amikor Egy dunántúli mandulafáról így írt:

„Herkules ilyet a Hesperidák kertjébe' se látott,
Hősi Ulysses sem Alkinoos szigetén.
Még boldog szigetek bő rétjein is csoda lenne,
Nemhogy a pannon-föld északi hűs rögein.
S íme, virágzik a mandulafácska merészen a télben,
Am csodaszép rügyeit zúzmara fogja be majd!"

Örvendeni a tavasz hírnökének, s benne meglátni és rettegni az elkerülhetetlen telet — költő lelke kell ehhez, mint ahogyan szobrász ahhoz, hogy megvalósítsa elképzelését: „Köpenye fölött arcát széles, egyenes karimájú olasz kalap fedi, ami az arcot mindig árnyékban tartja. Ezáltal derengő, távoli idézetté válik. Fény esik a kezekre. A két kézre helyeztem a fő hangsúlyt. A kezekkel igyekeztem jellemezni a humanista intelligenciát, a költészettel való egységét és erejét is." De megvalósult, megvalósulhatott volna Borsos Miklós költői látomása, ha szobra nem ide, hanem — mondjuk — egy panellházaktól bekerített napfénytől szikrázó, árnyéktalan térre kerül?!

Vagy itt a Kodály-szobor, az Alsó-sétatéren. Előtte homokozó, lábhajtású kis körhinta, libikóka és sok-sok gyermek. Kodály pedig talapzat nélkül áll az apróságok között, akik oda-odaszaladnak hozzá, kukucs-kukucsot játszanak a lábánál, átfogják a térdét, rácsimpaszkodnak, megölelgetik. Hiszen az óvónéni éppen az imént árulta el nekik, hogy *ez a bácsi* gyűjtötte, írta le, adta a gyerekeknek azt a dalt, amit az imént énekeltek. Hogy Kodály szobra ide kerüljön, abban nem egyedül a lektorátus emberei döntöttek. Maga az alkotó, Varga Imre kívánsága volt: legyen a szobor gyermekközelben. Kodályné pedig még a helyet is segített kikeresni: itt legyen! itt lesz a legjobb!

És nincs talapzata Ady szobrának sem, amelyet ugyanaz a városfal oltalmaz, amely Janust védi. Ágya a zöld gyep, nyáron a lombok szövevénye, ősszel az aranyvörös fogja keretbe a hószín carrarai nemes márványt, amelyet télire deszka-koporsóba rejtenek, a hó és a fagy elől, tavaszra aztán újra feltámad-előjön, mert ha haldoklik is, meg nem hal soha.

És a Liszt-szobor ugyan kerülhetett-e máshová? Varga Imre, amikor Achátz Imre és Forrai Miklós fölkereste, már első pillanatban arra

1. Varga Imre: Liszt Ferenc
2. Borsos Miklós: Babits Mihály
3. Melocco Miklós: Ady Endre
4. Kiss Kovács Gyula: Csontváry Kosztka Tivadar mellszobra
5. Borsos Miklós: Janus Pannonius
6. Kerényi Jenő: Csontváry Kosztka Tivadar
7. Varga Imre: Kodály Zoltán
8. Victor Vasarely: Jel-szobor

TÁM LÁSZLÓ ÉS A SZERZŐ FOTÓI

IZZÓ PLANÉTÁK

Az Izzó planéták hőse, a lenyűgöző táncdráma teremtő atyja a nézőt és az előadókat gazdagító gondolatok sokaságának megalkotója, Markó Iván a Budapesti Sportcsarnok utolsó előadásának másnapján úgy kuporog velem szemben a karosszékben, mint akiből minden fizikai erő elszállt.

— Az Izzó planétákat három hónapig próbáltuk, a tizennyolc tagú Győri Balettet a Néphadsereg Művészegyüttesének táncosaival negyvenre egészítettük ki s mindvégig valósággal eszméletlenül dolgoztunk. Az együttes fele nem szokott hozzá a mi megfeszített munkatempónkhoz. Az eredmény: a negyven ember mintha egyetleneggyé forrt volna össze.

— *Együttesét miféle módszerrel juttatja ehhez a rendkívüli sikerhez?*

— Az Izzó planéták próbáin őrjöngtem, könyörögtem, sírtam, hogy a társulat valamennyi tagja a maga életét is belesűrítse előadásunkba. Hiszen ez a fajta nekigyürkőzés a föltétele annak, hogy nézőinkkel szót értsünk. Én ezt a magam számára mindig magától értetődőnek éreztem. S boldog vagyok, hogy az együttes azonosult ezzel a szándékommal.

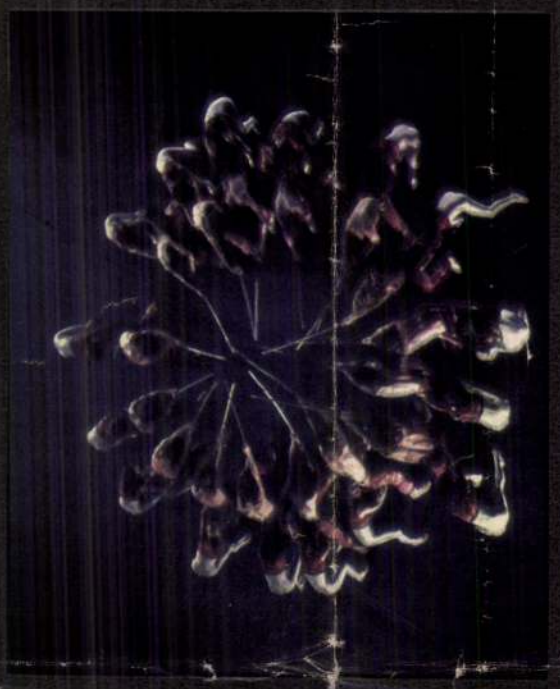

— *Ez az azonosulás mikor mutatkozott meg leginkább?*

— Az utolsó előadást követően akkora szeretettel árasztottak el, hogy úgy éreztem, ez életemnek talán a legfőbb értelme-ajándéka.

— *Hogyan fogalmazza meg szavakban az Izzó planéták mondandóját, tartalmát?*

— A lényeg belefér egyetlen mondatba: az Izzó planétákban a huszadik századi Ember tragédiája látomásának a kifejezésére törekedtem.

— *Milyen indulatok lángoltatták föl magában az Ember szerepét és ennek a hatalmas műnek a megkomponálását?*

— Mindenekelőtt az a meggyőződés rögzödött belém, hogy nem harminchat éves vagyok, hanem több ezer esztendő óta élek. Az ősök írják helyettem a történetet, ők eszméltetnek a téma fogalmazására, megszerkesztésére. Ez a föladat most nekem adatott meg. Ráakadtunk Orff Aphrodité diadala című oratórikus művére — ezt szőtte bele Vajda János az elképzelt darabunkhoz komponált zenéjébe, fölkérésemre és hosszas megbeszélésünkhöz híven. Én ezt a zenét több ezerszer meghallgattam, belemártóztam a hatásába, majd ugyanez a varázslat ismétlődött meg bennem, amikor a balett-teremben a táncosok jelenlétét érzékeltem. Bekapcsoltam a magnót és a folyamat, mint mindig, most is mintha a gyomromból indult volna el az agyamba...

— *Mit jelképez a táncteret körülölelő tó, a víz?*

— Valamit, ami nem zsugorítható határok közé: a nem mérhető dimenziót.

— *Amikor az Embert ábrázolja, a maga koreográfiája következtében olyan mozgásokra vállalkozik, amelyek már-már az életét veszélyeztetik. Nem fél ilyenkor?*

— Dehogyisnem. A félelem minden előadásunkon elönt. A félelem egyébként is része az életemnek. Nem az riaszt, hogy meghalhatok, hanem a Földgolyónkat, a természet egyszeri csodáját féltem, hiszen örökre elveszejtheti az emberi kicsinyesség, butaság, rosszaság. És akkor semmivé válik minden, amit az emberi szellem, a fizikai adottság idáig létrehozott. Ennek a katasztrófának kell gátat vetnünk, ezt kell megakadályoznunk. Hát igen, erről szóltunk az Izzó planétákban, persze nem szájbarágó módon, hanem olyképpen, hogy minden tételben a legősibb izzások utópisztikus elképzelésekkel keverednek.

— *Nem gondolt még arra, hogy székhelyüket Győr helyett más városba telepíti át?*

— Ez álmomban sem jutna eszembe, nem hagyom cserben a győri közönséget, hiszen annyira összefonódtunk vele. Maga is tudja, hogy a budapest sportcsarnoki előadásainkra milyen sokan jöttek el a győriek közül. Nem is szólva arról, hogy a győri tanítóképzősök fölkerekedtek, eljöttek hozzánk és estéről estére minden ellenszolgáltatás nélkül vállalkoztak a szereplők öltöztetésére, s ez bizony igen bonyolult feladatot rótt rájuk.

— *Hol ismételheti meg másutt ezt a monumentális előadást?*

— Szóba került a bécsi Stadthalle és az Athéni Fesztivál.

— *Világszerte elragadtatottan ünneplik magát és együttesét. Hol vendégszerepelnek a jövő évadban?*

— Sokfelé utazunk. Három különféle alkalommal Párizsban lépünk föl, majd Nyugat-Berlinben, Rómában, az Athéni Fesztiválon... Haydn Évszakok-ját és Bartók Mandarinját mutatjuk be mindenütt.

GÁCH MARIANNE
(Részlet egy hosszabb interjúból)
FOTÓ: MEZEY BÉLA

Nem engedném szétzülleni életem munkáját

Varga Imre szobrainak ünnepélyes avatásáról a Kádár-korszakban szinte mindig beszámolt a sajtó. A rendszerváltozás után köztéri munkáinak egy részét eltávolították. Ma is számos megrendelést kap külföldről.

– Nem gondolt soha arra, hogy külföldön éljen?

– Dolgozni mindig szívesen megyek külföldre, de a gyökereimet nem tudom és nem is akarom kihúzni ebből a talajból. A művészetben nagyon fontos a kapcsolat a külvilággal. Ha a mű és a közönség között kialakul a párbeszéd, akkor beszélhetünk kultúráról. Nekem sok munkám áll külföldön, és jólesik hallani, hogy szeretik azokat, de az ottani közönséggel szinte semmilyen kapcsolatom sem alakult ki. Nemrégen történt például, hogy Bad Kissingenben a Rákóczi-emlékművemnél megszólított egy idősebb német úr, és azt mondta: „Jó ez a szobor, de ilyet itt ma már nem csinálnának. Mi is külföldről vettük."

– Az alkotás önmagában elég lehet, mégis sok művész úgy tartja, hogy jelenleg képtelenség alkotni.

– Remekművek mindig születhetnek, a kultúra hanyatló ágában éppen úgy, mint a felfelé ívelőben. Persze van, hogy a fogadó közeg nincs felkészülve a

■ ...ahová Jeff Koons, a „neogiccs" mestere már elérkezett, főként Staller Ilonáról készült aktjai révén. Az exnej szépsége helyett ma a kiskutyák foglalkoztatják (D'Offay Galéria)

lentkeztek, mint amennyien végül kiállíthattak: a hatszáz jelentkező közül végül kétszázhatvan galéria mutatkozhatott be (egyébként mintegy két és fél millió forintnak megfelelő összeg ellenében). A vásár valóban nemzetközi jellegét érzékelteti, hogy a galériák számát tekintve nem a házigazda ország vezette a rangsort: a maga negyvenhárom, egyébként többségében igencsak kitűnő galériájával a második helyre szorult Németország (56) mögött, megelőzte viszont Franciaországot (38), az Egyesült Államokat (30), Nagy-Britanniát (22) és Olaszországot (21). Tucatnyi galéria képviselte Spanyolországot, kilenc Ausztriát, hat-hat Belgiumot és Hollandiát, három még Ausztráliából,

Magyarországot – sajnos immár „hagyományosan" – az idén sem képviselte egyetlen galéria sem. Némi kárpótlást csak az jelent, hogy a bázeli Bartha és a zürichi Schlégl galéria magyar színeket is képviselt – az előbbi egyébként már a vásár első napján eladta Fajó János egyik fémplasztikáját.

egy Mexikóból is érdemesnek tartotta a művek utaztatását sok ezer kilométeren át.

A látogatók – a számuk alighanem az idén is elérte az ötvenezret – persze mindig elsősorban a nagy nevekre, a kiemelkedő jelentőségű művekre kíváncsiak. Nos, ilyenekben az idén sem volt hiány. A zürichi Marlborough Galéria eladásra kínálta például azt a nagyméretű triptichont, amelyet a nemrégiben elhunyt *Francis Bacon* 1986–87-ben festett, s amely a művész nemrégiben rendezett párizsi emlékkiállításán is szerepelt, a kölni Gmurzynska Galériában *Kandinszkij* egy 1934-es vászna volt látható, a bázeli Beyeler Galéria *Alberto Giacometti* egyik kiváló szobrát – Diego portréja, 1961 – vitte a közönség elé. *Picasso* huszonnégy, *Andy Warhol* tizenhét, *Dubuffet* tizennyolc galériában volt jelen, de *Roy Lichtensteintől*, *Gerhard Richteren* át *Nam Uune Paikig* sorolhatjuk a neveket, a műkereskedelem ászainak munkái többnyire tucatnyi galéria kínálatát tették vonzóvá. Érdekes egybeesés, hogy a legnépszerűbbek közé került az a *Fernand Léger* is, akinek retrospektív kiállítása éppen a párizsi Pompidou Központban látható.

■ Niki de Sain Phalle táncoló figurái szerint a bázeli Kunstmesse a műkereskedelem igazi ünnepe volt (Klüser Galéria, München)

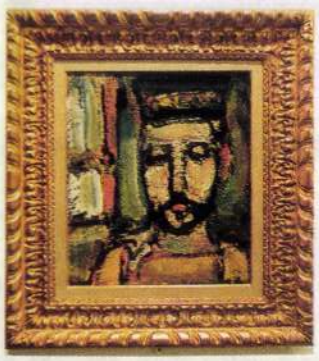

■ Egy magányos óriás a huszadik század művészetéből. Georges Rouault A bíró című festményét a Landau Galéria mutatta be. A művész emlékkiállítása éppen a bázeli Kunstmesse nyitásakor zárult a luganói Modern Művészeti Múzeumban

A vásár által felvázolt rangsor érvényességében kételkedni lehet, de nem nagyon érdemes. Sokkal izgalmasabb feladatra vállalkozik az, aki azt boncolgatja, hogyan egészíti ki egymást a bázeli vásár kínálata, a velencei biennálén látható anyag s a kasseli documenta összeállítása. A műbarátok, a kortárs, a huszadik század művészete szerelmeseinek ebben az évben ugyanis azon kivételes szerencsében van részük, hogy a három különböző, de egymást szervesen kiegészítő szemle szinte egymást követő napokon nyílt meg, hogy Európa különböző pontjain sugallja ugyanazt az igazságot: a kortárs képzőművészet az új médiák megjelenésével nem veszített jelentőségéből, hanem éppen fordítva, lehetőségei a második évezred végén gazdagabbak, izgalmasabbak, mint valaha. Ami egyébként az új törekvéseket illeti, azok tanulmányozásához elég volt Bázelen belül tenni egy rövid sétát, a vásárvárostól néhány száz méternyire lévő egykori sörgyárig. Itt rendezték meg ugyanis a fiatal művészet „ellenvásárát", a Liste '97-et, amely ugyan a művek színvonalát illetően itt-ott hagyott némi kívánnivalót maga után, hangulatát illetően azonban igazán a legjobbra sikeredett. Szóval, sokfelé vezetnek az utak a Rajna-parti városon belül és Bázeltől a világ felé. Jó lenne ezt tudni Budapesten is.

P. SZABÓ ERNŐ

A SZERZŐ FELVÉTELEI

■ Formák minden mennyiségben: a kolumbiai Fernando Botero festményei és plasztikái a Marlborough Galéria kínálatában szerepeltek

ajánló

LEMEZ

Zengő érc

Vannak pályafutások, amelyeket a világháborúk kettétörnek. De vannak olyanok is, amelyek éppen a földindulás hatására bontakoznak ki. Az Ukrajnában született *Alexander Kipnis* például tamburmajorként végzett Varsóban. Tudta, hogy hangja óriási érték, hiszen gyerekként már a zsitomiri zsinagógában énekelt, de az egész akkor vált csak igazán fontossá, amikor az I. világháború alkalmából internálták Németországba.

Kipnisnek szerencséje volt. A táborparancsnok testvére a wiesbadeni opera igazgatója volt. Meghallgatták énekét a táborban, és ezt a sötét, őserejű, stabil hangot fölfedezték. 1917-ben Kipnis már az operában énekelt.

Német sztár lett és talán az is maradt volna, ha nem jut hatalomra *Adolf Hitler*. Kettejüknek azonban túl kicsi volt az ország. Tovább kellett lépni. Ausztria, Anglia, Amerika. Kipnis, aki addig *Saljapin* mögött a másik, a második nagy szláv hangnak számított, kénytelen-kelletlen világsztárrá vált. A háború alatt a Metropolitan vezető basszistája volt, aztán ötvenöt évesen visszavonult, már csak tanított és dalokat énekelt. Dalénekesként azonban éppoly nagy maradt, mint az operában. Óriási hangját meg tudta finomítani, az egyetlen zongora kíséretéhez tudta kifejezőerejét fékezni.

Két régi lemezét jelentették meg most egy cédén. Kipnis *Brahms* dalait énekli, azt is, amelynek szövege a Bibliából való: „ha szeretet nincs bennem, csak zengő érc vagyok, és pengő cimbalom."

Az apostolnak természetesen igaza van. Hanem az a zengő érc, azért az sem kevés.

Karámy Zoltán

HUNGARIAN JAZZ FESZTIVÁL 1997. JÚLIUS 11-12.

Július 11. (péntek), 20 h, Budapest Sportcsarnok
Szakcsi (szóló zongora)

Take 4 (Tomsits-Babos-Pege-Kőszegi)

Herbie Hancock All Stars (Herbie Hancock a világ meghatározó előadója. Úttörő módon nyúlt szinte minden művészeti ág iránt, a videótól, a szintetizátoron át az interaktív elektronika kifejlesztéséig. Újrateremtette a jazzt, a kompozíciótól a improvizációig, együttesének vezetésétől a hangszerelésig. Egy hihetetlenül erős csapattal a háta mögött, mely a kortárs jazz legkiválóbb és legdinamikusabb muzsikusaiból áll. *Prince* funk-ját, *Stevie Wonder* tűnődéseit, *Peter Gabriel* kígyózó dallamait, a Kurt Cobain-féle grunge-ot is sajátos módon interpretálja. A New Standard Hancock muzsikusok között vitt kimagasló szerepének újab bizonyítéka, amely áthatol a jazz, a funk és az elektronikus hangzás világán.)

Michael Brecker (Sokszoros Grammy-díjas szaxofonos. A 60-as évek végén lehetett először Brecker érzelmileg nagy feszültségű, jellegzetes stílusát szélesebb körben is hallani, amikor rockritmusok felett szólalt meg. Azóta a jazz legszebben csengő nevei hívták folyamatosan szólistának, mint például *George Benson*, *Charlie Mingus*, *Horace Silver* vagy *Pat Matheny*... Eddig két alkalommal volt szakmai szavazatok alapján Az év zenésze.)

Dave Holland, az angol bőgős már a 60-as évek közepétől olyan zenészek mellett volt hallható, mint *John McLaughlin*, *Kenny Wheeler*, *Coleman Hawkins* és *Ben Webster*. Évekig játszott a legendás Stan Getz együttesében, majd maga a Király, *Miles Davis* következett...

Don Alias (Az afro-cuban ritmusok nagy öregje. Partnerei között a jazz óriásai, mint Miles Davis, *Chick Corea*, *David Sanborn*, *Jaco Pastorius* és *Weather Report* nevét említhetjük, de a Blood, Sweat and Tears, *Joni Mitchell* vagy *Sting* is büszkék az Alias-szal együtt játszott zenékre...)

Július 12. (szombat), 20 h, Petőfi Csarnok
Group 9:30, Lajkó Félix Band

Deborah Harry And Jazz Passengers (*Deborah Harry*, az egykori pop-díva most eredeti lényegét – határtalannak tűnő énekesnői kvalitását, színészi tehetségét, sokoldalú egyéniségét együttesen – tárja közönsége elé.)

Groove Collectiv (A New York-i acid-gangek legsikeresebbike. A Village-Harlem-Brooklyn vonalat reprezentáló banda 1990-ben alakult, alvilági játszóterek, szakadt tánclubok után mára már a Giant Steps Records legnépszerűbb hip-hop zenekara. Jelenleg mindent tarolnak az American Radio Chart toplistáin, frenetikus zenéjük a Funky, a Cyber Dance és a Jazz egyik legizgalmasabb ötvözete.)

Jazz Passengers (A New York-i Knitting Factoryban különleges CULT státuszba emelkedett csoport, megnyitva magának az utat a világszerte hódító cult-fesztiválok felé. Európában most élvezhetjük először ezeket a vibrafont, szaxofonokat és ütősöket is felvonultató izgalmas performance-okat. *John Lurie* után most egy olyan asszonnyal érkeznek a kontinensre, aki különböző műfajokban és formációkban szerzett tiszteletet parancsoló tapasztalatokat.)

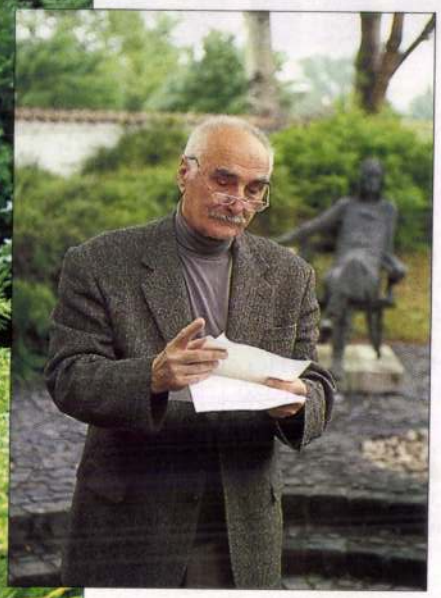

FOTÓ: SPILÁK ZSUZSANNA

művekre, s nem úgy ítél felettük, ahogyan azt egy művelt közönség tenné. De önmagában az a tény, hogy egyáltalán foglalkozik művészeti alkotásokkal, már a kulturális életet magasabb szintjét jelzi, szemben a lomhasággal, az oda nem figyeléssel.

– Sokan, akik ma műalkotásokat vesznek, elsősorban pénzbefektetés céljából teszik. Hová lesz így a dialógus?

– A társadalom minden rétegéből vásároltak már tőlem rajzot, szobrot... Volt olyan, aki nem tudta megfizetni a megszabott árat, és kért, hogy csináljak valamit, ami anyagilag elérhető számára. De előfordult az is, hogy valaki felépíttette velem *Radnóti Miklós* életnagyságúnál nagyobb szobrát, majd megkérdezte, hogy ki ez valójában.

Én sok védelmet kaptam az életben, így meglehetősen függetlenné váltam. *Aczél György* ideje alatt született meg életművem nagy része, *Radnóti, Derkovits, Szőnyi István, Károlyi és Czóbel* szobra, a Múló idő, és még sorolhatnám. Az általam választott útnak több előnye is volt, amit ma sem értenek meg a fiatalok. Megismételhetetlen a közönséggel való kapcsolatom, mert egy olyan történelmi korban alakult ki, amikor kapaszkodót keresett az értelmiség, kezdett a félrevezetésből magához térni, és az én munkámban is talált fogódzót. Ez nagy megtisztelteltetés volt számomra. Persze csalódtak is, mert ez az iránymutató tevékenység nem mindig volt követhető, ezt pontosan tudom, de sokszor éreztem úgy, hogy a lehetőség csak egyszer adatik meg az életben, nem szalaszthatom el.

– A fővárosi önkormányzattal 2000-ig szóló szerződést kötött az óbudai gyűjtemény fennmaradásának biztosítására. Mi lesz a kiállított anyaggal három év múlva?

– Három lehetőség van: egyik, hogy működik tovább a galéria. Másik, hogy szülővárosomban, Siófokon kerül kiállításra a gyűjtemény, s végül, elvitethetem az egészet Bad Kissingenbe, ők már többször kérték tőlem az anyagot. Bevallom, ez a lehetőség lenne a legkevésbé szimpatikus számomra, de nem engedném szétzülleni életem munkáját.

Biczó Henriette

Varga Imre szobrai

— **Nagy Lajos-szobrot** avattak csütörtökön, Apostagon. Varga Imre alkotását a község új iskolája előtt állították fel.

Magyar Nemzet 1983. XII. 23.

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Imre Varga

DAILY NEWS
1980 JUN 1 -> 5

1021

Biennale

Rückkehr zur Tradition

Venedig (DPA) — Die Biennale in Venedig soll nach den Jahren der „Polemik", des „Dissens" und des künstlerischen „Aufruhrs" in diesem Jahr eine Rückkehr zur Tradition der bedeutenden Kunstausstellung markieren.

„Die Biennale ist eine Begegnung und kein Zusammenstoß. Wir wollen die Krise überwinden und einen Brükkenschlag zwischen gestern und morgen aufzeigen", umschreibt Luigi Carluccio, Leiter der Kunstabteilung der Biennale, Sinn und Zweck der 39. Kunstschau. Sie ist vom Sonntag an bis zum 28. September zu besichtigen.

Künstler aus 33 Ländern zeigen in den „Giardini di Castello" in der „Scuola Grande", die „San Giovanni Evangelista", im Museum für moderne Kunst „Ca-Pesaro", im „Museo Correr" und in der früheren Kirche „San Lorenzo" sowie in den Magazzini del Salle" ihre Werke. Erstmals stellen auch Künstler aus der Volksrepublik China aus.

Die Hauptausstellung „Die Kunst der 70er Jahre" soll zu einer Bestandsaufnahme der jüngsten Vergangenheit beitragen. Im Zentralpavillon, in den „Gärten des Castello", zeigen rund 50 Künstler das, was sie in den vergangenen Jahren „in ihrer Ausdrucksfreiheit von den verschiedensten Kunstrichtungen aufgenommen haben", sagte Carluccio.

Als „Brückenschlag zur Kunst der 80er Jahre" verstehen die Biennale-Veranstalter die Ausstellung „Offen 80" in den „Magazzini del Salle". In dieser internationalen Jugendabteilung charakterisieren die jungen Künstler eine Rückkehr zur Kunst, in dessen Mittelpunkt der Mensch steht.

Daneben kann der Besucher dieses bedeutenden Kunstforums in der „Ca Pesaro" die Ausstellung „Moderne tschechoslowakische Kunst in den Prager Museen" besichtigen, in der Gegenwartsarbeiten von Künstler aus der Tschechoslowakei zusammengestellt sind.

33 ungarische Künstler

Budapest (MTI) — Mit Werken von 33 Künstlern wird Ungarn auf der Biennale in Venedig vertreten sein. Die Besucher des ungarischen Pavillions werden u.a. die etwas überlebensgroße Bartók-Statue von Imre Varga, die fünfteilige grafische Reihe „Die Musik der Macht" von Gyula Feledy, das Gemälde „In der Loge" von Jenő Barcsay, Bilder von Béla Kondor und Ferenc Martyn sowie Kleinplastik von Erzsébet Schaár und einige der neuesten Werke aus dem Studio Junger Künstler kennenlernen können.

Die Biennale in Venedig wird seit 1895 veranstaltet. Die ungarischen Künstler haben seit 1903 die Möglichkeit, ihre Werke in einem eigenen Pavillion auszustellen.

Im Endspurt bei einer Massenankunft siegte der Italiener G des Giro d'Italia von Lecce nach Barletta. In der Gesamtein Roberto Visentini die führende Position.

sport

NACH 20 JAHREN: WIEDER FUSSBALL-LÄNDERSPIEL UNGARN-SCHOTTLAND

Budapest – Das erste Länderspiel zwischen Ungarn und Schottland fand am 7. Dezember 1938 in Glasgow statt. Damals feierten die Schotten mit 3:1 ihren ersten und bislang einzigen Sieg über die Ungarn. Das letzte Kräftemessen liegt aber auch schon 20 Jahre zurück: am 5. Juni 1960 trennte man sich in Budapest 3:3. In der Zwischenzeit gab es ein weiteres Unentschieden und zwei Siege der Ungarn. Am Samstag kommt es nun im Népstadion (Anstoß: 20 Uhr) zu einem erneuten Vergleich. Die Schotten haben schon am Mittwoch ein Länderspiel gegen Polen absolviert, das sie mit 0:1 verloren. Eine Überraschung bildete dabei die Auswechslung des Li

Tischtennis-Gala in der Wiener Stadhalle. Turniersieger wurde Jiri Dvoracek, der im Finale Gábor Gergely mit 21:10, 21:11 klar distanzierte. Gergely meinte, er habe einfach nicht zu seinem Spiel gefunden. Der Ungarn war

velka, Paszinger, Pavelk
nes. Cserék: Haffner, P
csák, Szőgyéni Z. Edző:
kasvölgyi Ákos.

A hazaiak kezdtek j
csakhamar 3:0-ra vezet
környei fiúk azonban be
ták a taktikai utasít
csak alaposan előkészít
madások után lőttek k
4:4-nél érték utol a tap
kat. A félidő második f
azonban kihasználá
hagytak három büntetődobást.
s ráadásul kimaradt több
„ziccer" is.

A második félidőben a kör-
nyeiek nagy akarással küzdöt-
tek az egyenlítésért. Feljavult
a védekezés, s Wittmann ve-
zérletével eredményesen feje-
ződtek be a támadások. A be-
fejezés előtt tíz perccel már
csak 17:16-ra vezettek a ha-

a sportcsarnokban rendeztek a Ki-
segítő iskolák megyei négytusa
versenyét, amelyen 5 iskola
vett részt.

Eredmények: *leány, csapat:*
1. Komárom 551, 2. Tata 503,
3. Tatabánya 427, 4. Eszter-
gom 370, 5. Oroszlány 328
pont. Fiú, csapat: 1. Tatabá-
nya 860, 2. Oroszlány 744, 3.
Tata 719, 4. Komárom 498,
5. Esztergom 495 pont.

Egyéni összetett: Leány: 1.

(MTI Foto: Barandi István felvételei — KS)

Várga Imre Bartók—Kodály szobrokompozícióját felavatták Dunaújvárosban a Bartók Béla művelődési központ mellett

Fotóriportban

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748/340-726
Varga Imre
1980 JUN 11
DOLGOZÓK LAPJA
szobrászművész

1024

Szoboravatás Dunaújvárosban

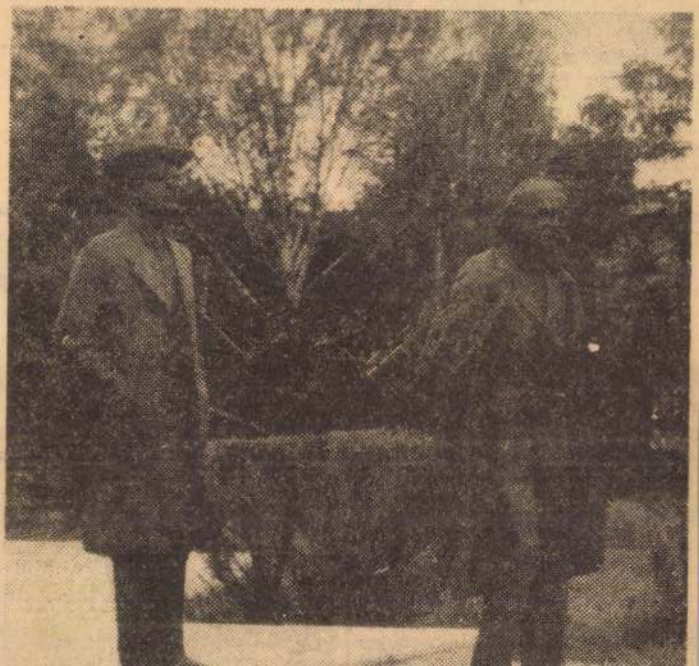

1980. junius17. Televizió 19,3o Vgné

TV-Hiradó

1021

- Husz év után önálló épületet kapott a hajduszoboszlói Muzeum. A VárosiTanács jóvoltából alakitották át erre a célra a Bocskay utca egyik épületét, ahol e héttől kortárs magyar müvészek munkáit tekinthetikmeg az érdeklődők. Varga Imrének, a fasizmus rémtetteireemlékeztető kisplasztikája, Czóbel Béla akkvarellje mellett, a grafika virtuoz müvelőjének, Kass Jánosnak munkái is láthatók itt. A jelenlegi kiállitás azonban semmit nemérzékeltet abból a

Varga Imre,
szobrászmüvész

gazdagságból, amit a muzeumraktára egyelőre elrejta kivánesi szemek elől. A szobkoszlói Hajdukat letelepitő oklevél hiteles másolata, az aranyfonállal himzett Bocskay zászló, rabulejti a régmult iránt fogékony képzeletet. Közel tiz ezer tárgyat, nagyhasu tajékpipákat, jegykendőket, szőtteseket, a hajdani pásztorélet tárgyi emlékeit gyüjtötte össze dr.Juhász Imre tanár, a gimnázium tanárjai és az adakozó helybeliek segitségével. Elegendő pénz hiján azonban egyelőre a Déry Muzeum jóvoltából kialakitott raktárban várják a jövő év őszét. A tervek szerint ekkor kerülnek tárlókba a tárgyak, hogy emlékeztessék a helybelieket és az idelátogatókat a hajduváros régvolt életéről.

Varga Imre

Lenin

Aradi Nóra: A magyar művészet története.
Tanulmány.
MŰVÉSZET, 1981. március - 17. lap.

7—12 óráig
a piac területén
14—17 óráig
a bisztró mellett

lőszerek, műtrágyák, kisgépek,
zínen MEGVÁSÁROLHATÓK!

(H. 2015.)

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR TÁVIRATI IRODA
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Varga Imre, szobrász-művész

SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP

1980 JUN 11

1021

Szoboravatás Dunaújvárosban

Varga Imre Bartók—Kodály szoborkompozícióját felavatták Dunaújvárosban a Bartók Béla művelődési központ melletti Petőfi-ligetben.

von *Ferenc Molnár*, Staatssekretär für Kultur, und die DDR-Abordnung von *Dr. Herbert Krolikovski*, Staatssekretär für Auswärtiges, den Vorsitzenden der beiden

Länder
Vertrages
und wiss
sammenar
beitsplan
Zusamme
reichen

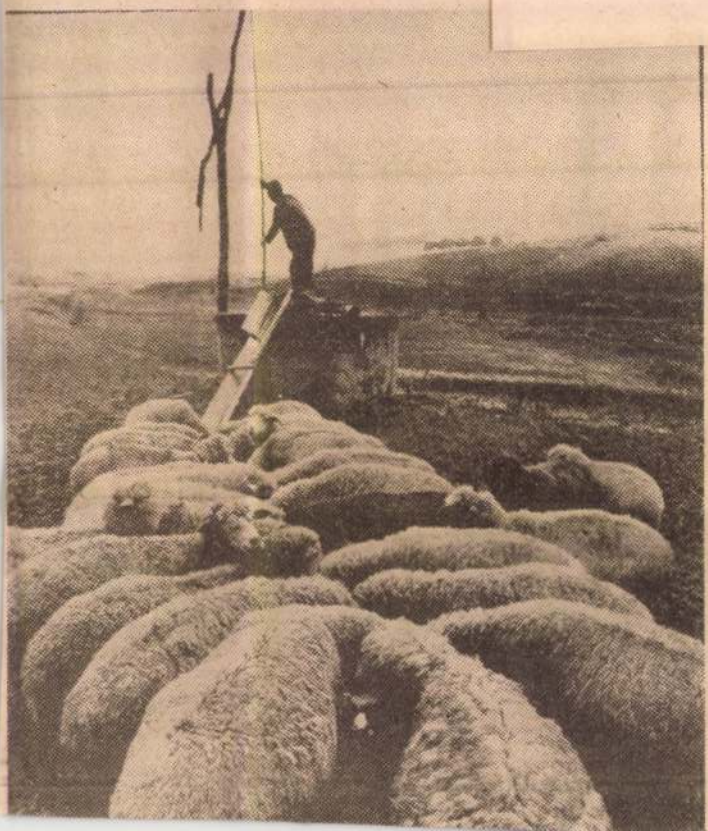

schafter in Berlin *József Kádár* zugegen.

650 SENDEMINUTEN FÜR NATIONALITÄTEN

Der Ungarische Rundfunk strahlt wöchentlich ein 650-Minuten-Programm für Nationalitäten über Nationalitäten aus. Um diese Sendungen noch weiterzuentwickeln, wurde vor sechs Monaten eine Abteilung für regionale und Nationalitätenprogramme gegründet.

Zwei Tote bei Grubenunglück

Bei den Förderungsarbeiten im Tatabányaer Bergwerkbetrieb Ost I brach der First eines Schachtes ein und begrub vier Bergleute unter sich. Die Hauer *Sándor Sárközi* und *Sándor Va* konnten von den Rettungsmannschaften lebend geborgen werden. Für die Hauer *József Tóth* (43) und *István*

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1979 DEC 3

BUDAPESTER RUNDSCHAU

Imre Varga

1021

„Drachenflieger" — das neueste Werk des Bildhauers Imre Varga vor der Technischen Hochschule für Nachrichtenwesen in Győr (Westungarn)

Varga Imre

Derkovits
/terv/

Aradi Nóra: A magyar müvészet története.
Tanulmány.
MÜVÉSZET, 1981. március - 17. lap.

A világ sportja

Baróti Lajos, aki négy világbajnokságon — legutóbb Argentinában — irányította a magyar labdarúgó-válogatottat, hírügynökségek jelentése szerint a lisszaboni Benfica csapatához szerződött edzőnek.

A külföldi jelentés nyomán az MTI munkatársa megkérdezte Baróti Lajost, hogy helytálló-e a hír. Válasza ez volt:

— Engedélyt kaptam arra, hogy külföldre szerződjek, s a tervek szerint július 20-án venném át tisztségemet egyéves időtartamra. A végleges engedélyt most várom.

*

Madridból érkezett a hír, hogy a Spanyol Olimpiai Bizottság döntése értelmében a moszkvai nyári olimpiai játékokon 158 sportoló képviseli Spanyolország színeit.

Győri volt a „fős

Ú. Dó

Újpest, 4000 néző. Vezette:

Ú. DÓZSA: Kollár — Kolár dos, Nagy, Tóth A. — Fazeka Pál.

DVTK: Veréb — Szántó, S Görgei — Szalai, Czél, Borosty

CSEREK: Kolár helyett Ju kettő a 46. percben, Szalai he gyösi helyett Bodnár, a 79. pe

Sűrű esőfelhők gyülekezte az újpesti stadion felett, c mégsem emiatt hűlt meg vér a lila-fehér szurkol ereiben. A DVTK ugyan meglepően bátran kezdett a 4. percben akár a vezeté is megszerezhette volna. T tár vezette fel a labdát, k jó csel után húsz méterr lőtt. labdája azonban a ros szul védődő Kollárt becsap elcsúszott a bal kapufa me lett. Az első valamireva Dózsa-akció viszont végződött. *A 9. perc zekas egyedül ind mintegy húsz mé és a megpattanó lab*

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Varga Imre
szobrászművész

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

1980 JUN 11

1021

Szoboravatás Dunaújvárosban

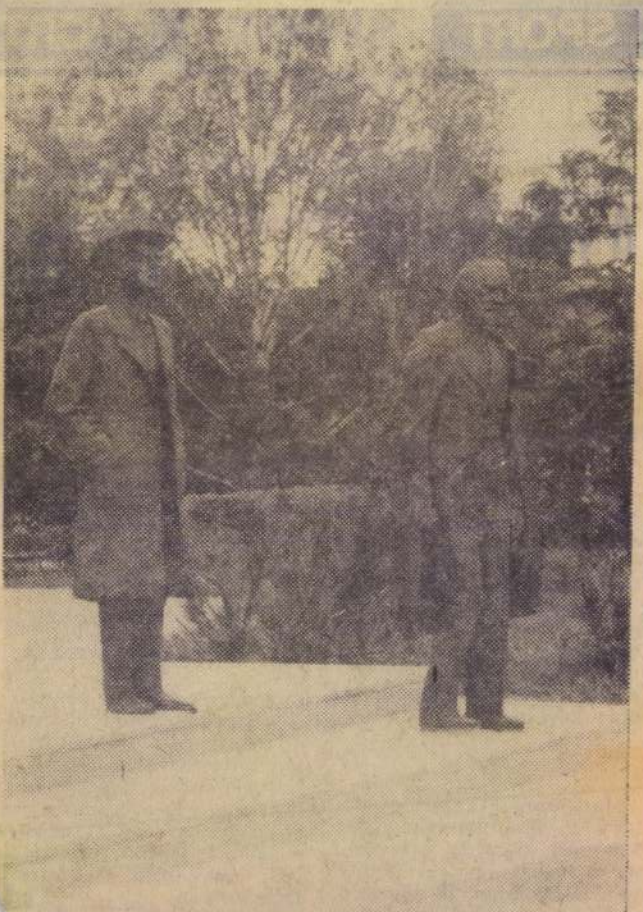

Varga Imre Bartók–Kodály szoborkompozícióját felavatták Dunaújvárosban a Bartók Béla Művelődési Központ mellett a Petőfi-ligetben.

SZÓT KER AZ

A fogyasztók és a gyártók közös érdeke

Napirenden a m

Kinek ne okozott volna már bosszúságot az olyan árucikk, amely a vásárlás után hamar felmondja a szolgálatot, nem váltja be a hozzá fűzött reményeket? Az utóbbi időben a Kermi, a kereskedelem és a gyártók is szigorították az ellenőrzést; javult a minőség, s ez kedvező a fogyasztóknak, és javítja a gyártók gazdasági eredményeit, mégis sok még a tennivaló. A szerkesztőségünkhöz érkezett e témájú levelekből közlünk szemelvényeket.

Akik munkájuk mellé adják a nevüket

A Munkád mellé add a neved! mozgalom mind sikeresebbé válik. Az eredményekről szól *Nagy Gáborné*, a Patyolat Vállalat szakszervezeti bizottsága titkárának levele.

„Az újpesti vegytisztító üzemünk Fáklya szocialista brigádka pontosságát stb. A gondos és szakszerű munka ellenére is készülhet azonban hibás áru.

A külső minőség-ellenőrző szervek, a Kermi, a Bimeo és a saját laboratórium vizsgálatai egyértelműen bizonyítják, hogy a vállalatnál alkalmazott ragasztás megfelelő. A paraméterek a magyar szabványban előírt értékek többszörösét is elérik. A mi

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1979 NOV 22

NÉPSZABADSÁG

Varga Imre,
szobrászművész

1021

9

ÚJ KÖZTÉRI SZOBOR GYŐRÖTT

Győr új köztéri szoborral gazdagodott. A Távközlési és Műszaki Főiskola előtti téren felállították Varga Imre szobrászművész Sárkányrepülő című szobrát.

(Matusz Károly felvétele — MTI Fotó)

stet werden.)

Ungefähr dasselbe
von der Landwirtschaft
hauptet werden, wo
Frauen oft den Löwena
der schweren physischer
beit leisten und die M
nern, die an Maschinen
in der Industrie tätig
ersetzen. (In den LPG
sten 80 Prozent der Fra
schwere physische „Bau
arbeit".)

Im Handel, auf bestimm
Gebieten des Dienstleistu
sektors und der Büroar
haben zumeist die Frauen
das Übergewicht. Dasselbe
gilt für einzelne intellektuel-
le Berufe, etwa den Lehrer-
beruf. Aus einer Mitte der
siebziger Jahre durchge-
führten Erhebung geht her-
vor, daß jede dritte Frau,
aber nur jeder fünfte Mann
intellektuelle, geistige Arbeit
leistet. Die Situation hat sich
seither kaum geändert.

Ein Drittel der Ende der
siebziger Jahre im sozialis-
tischen Wirtschaftssektor
beschäftigten Frauen verfüg-
te über ein Monatseinkom-
men von 2500 Forint, bei
den Männern liegt dieser
Anteil bei nur sieben Pro-
zent. Die magische 5000-Fo-
rint-Grenze überschreiten
von hundert Frauen nur
sechs, von hundert Männern
allerdings 26.

ansprucnnahme der einzel-
nen Familienmitglieder stell-
te sich heraus, daß die Bela-
stung der Frau zwei- bis
dreimal höher ist als die der
Männer.

Die meisten von ihnen
nehmen die Mutterbeihilfe
in Anspruch, ungefähr
250 000, im Spitzenjahr 1977
varen es 290 000.

In Ungarn absolvieren
mehr Mädchen als Jungen
die Mittelschule. (Im Falle
der Facharbeiterlehrlinge ist
es umgekehrt: Der Anteil
der Mädchen erreicht nur 31
Prozent.) An den höheren
Bildungsinstitutionen glei-
chen sich die Proportionen
aus. (Daß je nach Hochschu-
le und Universität große
Unterschiede bestehen, ist
eine andere Frage.) Immer
mehr Frauen machen das

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748/340-726

Imre Varga

1980 ÁPR 14

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1021

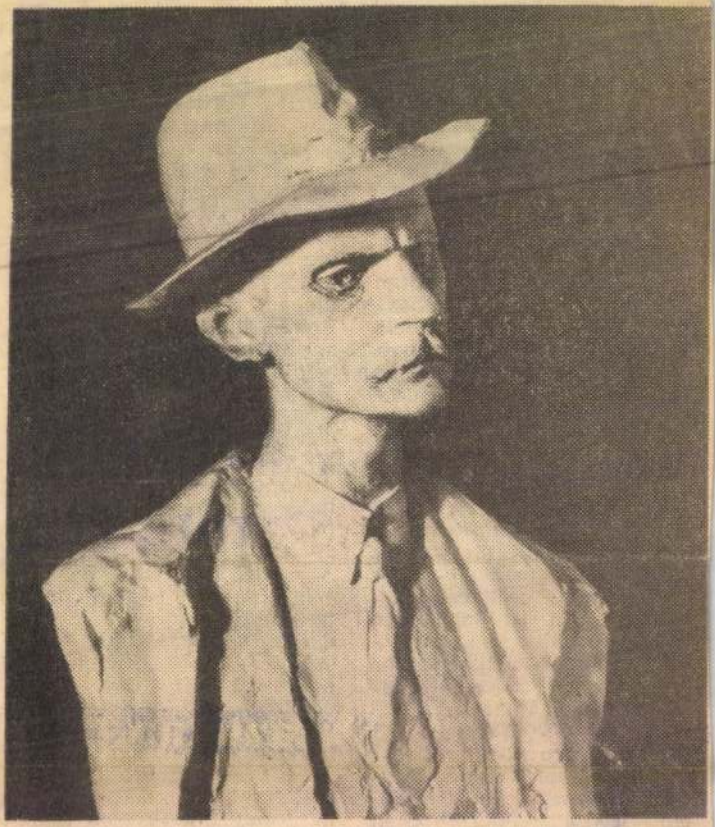

Auf Seite 10 gedenken wir des 75. Geburtstages des großen Dichters des ungarischen Proletariats Attila József. Bild oben: Büste des Dichters, ein Werk des Bildhauers Imre Varga

Száz új szobor Baranyában

Baranya városai és falvai csaknem száz új képzőművészeti alkotással gazdagodtak az utóbbi tíz évben. Ennyi szobor, térplasztika és dombormű még soha nem készült egy évtized alatt a műpártolásáról ismert megyében, S amíg korábban szinte kizárólag Pécsett és a többi baranyai városban állítottak szobrokat, az elmúlt időszakban *majdnem minden jelentős baranyai település avatott valamilyen szép köztéri alkotást.* A művek között kiemelkedő értékű a Makrisz Agamemnon alkotta felszabadulási emlékmű a Mecsek lejtőjén, Varga Imre munkái: a Lenin-emlékmű, Radnóti és Kodály szobra, s a mohácsi, 1526-os történelmi emlékmű fa- és kőplasztikái. A mostani ötéves tervben — a szerényebb anyagi lehetőségek ellenére — tovább gyarapszik Baranya „köztéri galériája". A közelmúltban három új alkotással gazdagodott a megye: Pécsett Babits Mihály, Harkányban Jókai Mór, Szigetvárott Juranics Lőrinc szobrát avatták fel. A következő évek során emléket állítanak — többek között — Dózsa Györgynek, Liszt Ferencnek, József Attilának és Kodály Zoltánnak, Harkányban és Pécsett pedig szoborparkot alakítanak ki.

Varga Imre

Magyar Nemzet 1982. I. 3.

LŐI VIZSGÁV

KÖR BETÖLT

EHET:

yi előadójánál

. u. 7. Telefo

MüM. sz. ren

ber.

AFELDOLGOZÓ

ező, jól képzett

állományába.

PÁLYÁZATOT HIRDETÜNK

műszaki vezetői munkakör betöltésére.

A munkakör betöltéséhez **építészmérnöki** oklevél és négyéves

Fájó szívvel mondunk köszönetet azoknak a rokonoknak, jó barátoknak, munkatársaknak, szomszédoknak, ismerősöknek, a Szilvásváradi Állami Gazdaság vezetőinek, dolgozóinak, akik

BODOR SÁNDOR

drága halottunk 1980. június 2-i temetésén megjelentek, sírjára koszorút, virágot helyeztek, fájdalmunkat enyhíteni igyekeztek.

A gyászoló család

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy

ÖZV. MOLDVAI ANDRÁSNÉ

89 éves korában elhunyt.

Temetése 12-én, csütörtö-

MK SAJTOFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Varga Imre
szobrászművész

NÉPÚJSÁG (HEVES)
1980 JUN 11

1021

Szoboravatás Dunaújvárosban

Varga Imre Bartók—Kodály szoborkompozícióját felavatták Dunaújvárosban, a Bartók Béla Művelődési Központ melletti Petőfi-ligetben. (MTI fotó — Bárándi István felv. — KS)

1021

1980. III. 23. Televizió 19,00 Áné

A HÉT

- A holnap kezdődő kongresszusra a küldöttek mellett meghivót kapott társadalmi életünk sok jeles pártonkivüli képviselője is. Munkatársaink Kovalik Károly, Pethő Sándor, Várszegi Károly és Wiedermann Károly két meghivottal, Fábry Zoltán filmrendezővel és Varga Imre szobrászmüvésszel készitettek interjut.

- Bent a moziteremben pereg a legujabb Fábry-film. Miért éppen itt Nyiregyházán a Krudy Moziban rendeztük meg az ősbemutatót?

- Ennek már tradiciója van, második filmemet csinálom Balázs József kisregénye alapján, az első a Magyarok volt, aminek szintén itt volt az ősbemutatója azért, mert ő Szabolcs-Szatmár megyei, litkai születésü, és ez a város megtiszteli őt azzal, hogy a disz-bemutatót, az ősbemutatót itt tartja.

- A filmkészitéshez nem csupán müteremre, szinészekre, nyersanyagra, filmanyagra van szükség, hanem egyebek között olyan politikai, eszmei légkörre is, amelyben a különféle müvészi törekvések ki tudnak bontakozni.

- Én azt gondolom, hogy ilyen vonatkozásban eléggé megnyugtatóak a körülmények. A filmszakma müvészei fegyelmezettek ilyen szempontból és müveiket mély belső meggyőzödések alapján csinálják. Egy ember politizál, személyes magatartásával, erkölcsiségével, közéleti tevékenységével, a müvészek politizálnak müveikkel, egész életmüvükkel, és azzal az elkötelezettséggel, amivel ezek a müvek létrejönnek. Ebbe az elkötelezettségbe természetesen bele kell érteni azt is, hogy nemcsak joguk, hanem kötelességük is vizsgálódó szemmel nézni a maguk körüli valóságot, és azt kritikusan ábrázolni olyankor, ha hibák feltárásáról van szó. Ezt a marxista esztétika nemcsak hogy megengedi, hanem meg is követeli, hogy ezt tegyék, és korszerü, modern müvész, aki a mai életben benne él az nem is teheti ezt másként.

- A Duna-parti müteremsor egyik müterémében dolgozna Varga Imre szobrászmüvész, ha hagynánk. Ha hagynánk, akkor most mit csinálna?

- Valószinüleg a tatabányai szobromon dolgoznék, de az sem biztos, mert olyan kellemetlen influenzás idő van és lehet, hogy csak feküdnék az ágyban és csak olvasnék.

- És ezek a szobrok hova kerülnek?

- Ez a két mellettünk lévő a Debreceni Orvostudományi Egyetem elé kerülő két figura.

- És hogy megy ez, egyáltalán a szobrászmüvész megrendelésre dolgozik, természetesen, azonkivül föltételezhető, hogy vannak eredeti ötletei, dédelgetett ötletei, amiket megvalósit?

- Hát ez ennél bonyolultabb. Tudniillik ugy kell megrendelést szerezni, hogy a dédelgetett ötletei valósuljanak meg az embernek, szóval egyszerre kell igaznak lenni és bizonyos értelemben hamisnak, - ez Thomas Manntól való, nem én találtam ki - szóval a megrendelőt ugy kell irányitani, aki egyébként mindig és tulajdonképpen roppant tisztességesen tudja is, hogy mit akar egyébként, hogy a végén a választása egybeessék az én választásommal. Ez nem manipulálása annak az embernek, hiszen tulajdonképpen ha elmegy bármelyikünk Ön vagy én egy szabóhoz, akkor nem azzal állit be a szabóhoz, hogy uram, mindegy fürdőnadrágot, vagy kabátot csak valami szépet csináljon nekem, hanem tudja, hogy mi kell, ugye, hogy szürke nadrágot, vagy egy zakót. Hát ugyanugy a megrendelő is tudja, amikor hozzám eljön, hogy mi kell. De azt ő már nem tudja, hogy a zakón és a szürke nadrágon belül mi lehetséges. Hát itt van az én teljesen szabad kezem tulajdonképpen, és természetesen több-kevesebb huzavonával, de az én eddigi tapasztalataim azt bizonyitották, hogy ez egy járható ut igy.

- Nálunk az állam a mecénás, mert hát nehezen képzelhető el, hogy egy magánember megrendel egy szobrot.

- Valamennyien vagyunk a mecénások. Ez egy furcsa helyzet ugye, hogy az ember önmagának megrendelője is, de miután én ugyanugy ennek a társadalomnak teljes jogu felnőtt tagja vagyok, és specialista, következésképpen a szakembere ennek a területnek. Egy megrendelés bizonyos értelemben az az én reszortom.

- Mostanában nagyon spórolósak lettünk. Most ez hogy mutatkozik ebben a szakmában, hogy igy merjem nevezni ezt a müvészetet.

- Ez ma még nem érződik, miután ez egy távolba hordó ágyus szakma, amit ezelőtt 3 évvel elkezdünk, azok a munkák futnak le most, és ha ma leállitjuk, akkor 3 év mulva következik be a csend. De én azt hiszem, hogy az csak egy félelem.

- Igen, de mik a kilátások reálisan nézve?

Varga Imre szobrász

□ BALLA DEMETER fotóművész kiállítása szeptember 3-án, csütörtökön, délután 5 órakor nyílik a Vigadó Galériában. A mozgás anatómiája című tárlatot Kocsis Zoltán zongoraművész és Varga Imre szobrászművész nyitja meg.

– □ Balla Demeter

2.

Esti Hírlap, Bp. 1981 aug. 27.

Varga Imre, ndrón

BÉCSBEN

Szobrok a Josefsplatzon

Antroposz címmel nagyszabású szabadtéri szoborkiállítás lesz május 17-e és augusztus 31-e között az osztrák fővárosban — jelenti a bécsi Compress hírügynökség. A világ egyik legszebb és stílusában leg egységesebb terén, a Josefsplatzon nyolc európai ország, ötvenöt alkotóművészének munkáit láthatja majd a közönség. A modern magyar szobrászatot *Varga Imre* képviseli, Derkovits-emlékművével és Tűnt idő című kompozíciójával.

—: Szobrok a Josefsplatzon

2.

Esti Hírlap, 1981 ápr. 24.

Varga Imre, szobrai

3. Varga Imre remek Bartók-szobra csak egy oldalról tekinthető meg, mert egyébként körül van ültetve. Holott a látogató szeretné a nagyszerű alkotást közelebbről is megszemlélni.

Dr. M. J.: Bartók-kiállítás

Esti Hírlap, Bp. 1981 aug. 18.

6.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1980 JUL 25

DAILY NEWS

Imre Varga

„Abschiedsvorstellung"

Unter dem Titel „Abschiedsvorstellung" drehen Gábor Gellért Kiss und Tamás Vitray einen posthumen Porträtfilm über Zoltán Várkonyi. Die bisher fertiggestellten viertausend Meter Filmstreifen sind lediglich ein Teil des aufzuarbeitenden Archivmaterials über den im Mai vorigen Jahres verschiedenen international bekannten Film- und Theaterregisseur. Die einzigen Zoltán Várkonyi selbst vorstellenden Filmsequenzen stammen aus dem Fernsehprogramm „In zehn Jahren", bei dem Absolventen der Hochschule für Theater- und Filmkunst darüber sprachen, wie sich ihr Leben seit Verlassen des Instituts gestaltete.

Das einstündige Programm besteht aus einer das Leben des großen Künstlers umfassenden Serie von Interviews.

Gleichzeitig mit dem Film arbeitet auch der Bildhauer Imre Varga an einem Grabdenkmal Zoltán Várkonyis. Episoden dieser Arbeit werden gleichfalls in den Film aufgenommen. (MTI)

INTERFOTO MTI

'o unbestätigten Meldungen ingesperrt sind, ist von Soldat

ten mit Militärreigerung, Argentinien, Brasilien, Chile, raguay und Uruguay, haben l ner zurückhaltend auf den Put n Bolivien reagiert. Der links- gerichtete bolivianische Politi- ker Jaime Paz, der bei den Juni-Wahlen zum Vizepräsidenten ge- wählt worden war, beschuldigte Argentinien, den Umsturz orga- nisiert und mit Millionen von Dollars finanziert zu haben. Sei- ne Ansicht wird von Beobach- tern in Buenos Aires geteilt. Das argentinische Außenministerium

jus 37 an den Orbitalkomplex er- füllen Gorbatko und Pham Tuan gemeinsam mit Leonid Popow und Waleri Rjumin, die bereits 107 Tage auf der Umlaufbahn arbeiten, ein einwöchiges For-

Varga Imre, Bolón

Új köztéri szobrok 1.

Az alacsony, vékony, kalapos férfi séta közben megáll a fa felé hajló ágai alatt, szemét félig lecsukja, arcát a csöndbe tartja. Vonásai átszellemültek, láthatóan a külvilág, a virágzásra készülő tavaszi kert nem létezik számára. *Mélyen bentről fakadó*, nyugtalanító, felemelő üzenetre figyel.

Varga Imre hallatlanul egyszerű, egy ember sorsát, hittel és zsenialitással vállalt hivatását egyaránt kifejező Bartók-szobra egyike annak a két köztéri plasztikának, amely a közelmúltban került Budapest egy-egy pontjára.

Varga életnagyságúnál alig nagyobb szobra a Csalán utcai Bartók Emlékház kertjében áll. A művész minden alkotásánál nagy gondot fordít a megfelelő elhelyezésre, hiszen jól tudja: az önmaga körül teret teremtő szobrot olyan „helyzetbe" kell hozni, hogy az minden értékét megmutathassa. Az épülethez vezető lépcsőn haladva hirtelen a szobor oldalnézete tűnik fel előttünk, majd közelebbről a figura háta. Mögé érve kitágul a táj, amelyet a „sétáló" Bartók is láthatna, ha nem önmagába figyelne. A szobor elé kerülve egyszerre válik élménnyé a műalkotás, az előtte kiképzett lépcsős „mini amfiteátrum", a szép ritmusú épület homlokzata és maga a tavaszi kert.

A kapkodó, mindent begyűjteni akaró szem, újra és újra visszatér a természetes, sétáló pózban álló kalapos figurához, s végül belefeledkezik egyszerűségébe, a lényeget kifejező varázsába. Varga a drapériát szinte minden játékától megfosztotta. A kabát sima vonalú, szabadon esik alá, s alig jelzi a törékeny test mozgását. Ezáltal a figyelem az arcra összpontosul. S ez a szép, az impresszionista szobrászat titkait is felidéző arc *maga a zene*. Varga vállalkozásának ez ad jelentőséget. Az emberi alak és arc bámulatosan finom harmóniáját teremtette meg. Feszültség, fegyelem és valami különleges tudás, hatalom sugárzik ebből a merészen a talajszintre helyezett alkotásból. Varga Imre elhiteti velünk, hogy közel léphetünk Bartók Bélához, társai, partnerei lehetünk.

A másik Bartók-szobrot, *Somogyi József* alkotását, a XI. kerületben, a Feneketlen-tó melletti parkban állították fel. A harangláb tövében, magára terített kabátban, hajadonfőtt álló Bartók szigorúan néz a szemben levő házsor ablakaira. Feje fölött harangok, kolompok — a legegyszerűbb zeneszerszámok. A hatalmas, szabálytalan alakzatú kőlap — erre helyezte a szobrász a figurát — kicsit megemeli és fölöttünk elnézővé magasítja az életnagyságúnál talán másfélszer nagyobb Bartók-alakot.

Somogyi József szobra meglehetősen jellegtelen parkban áll. Mögötte drótháló elkerített teniszpálya, csúnya földszintes épület, s távolabb a teret uraló templom. A művész olyan mesterséges térbe kívánta helyezni Bartókot, amely különlegességével nyugtalanítja az embert és ismerkedésre csábítja. Somogyi a haranglábat persze nem segédeszköznek szánta, hanem a kompozíció szerves részének. Ez a kicsiny falukat idéző harangláb és a puszta, a paraszti világot, sőt, az őshazát, bennünk „felkolompoló", a jószágok nyakából leakasztott zeneszerszámok Bartók Béla zenéjét és népből jött létét egyaránt ki akarják fejezni. Úgy tűnik azonban, hogy ez a mesterséges tér inkább elvonja a figyelmünket Bartókról, minthogy újra meg újra visszavezéne alakjára. Talán azért is, mert ez a konokul, szinte lecövekelve álló figura inkább része, mint lényege és értelme a kompozíciónak.

A rusztikus felület, az arc kemény elszántsága jószerivel egyféle Bartókot, s egyhúrú bartóki zenét idéz fel az összetett zenészből, aki a népdal motívumvilágától egy új, modern harmóniát nyújtó zenei diszharmóniáig terjesztette ki művészi hatalmát.

Somogyi József kompozíciója inkább *részleteiben* él, mint érvelő, meggyőző egészében. Diszharmonikussága nem áll össze a nézőben érzelmi, gondolati harmóniává. Szokatlanságával mégis állandóan sok nézőt vonz. A parkban sétálók ismerkednek, barátkoznak vele. S igazán majd csak évek múltán lehet eldönteni, hogy a kompozíció győz-e vagy a fölötte napirendre térő megszokás.

Harangozó Márta

2

sszusan
lasztják
párt
szerveit

telektől, a fogyatékosságok feltárásától sem,

s az ilyen felszólalásokat

A szovjet sajtó nagy figyelmet szentel *Nyikolaj Tyihonov* miniszterelnök ausztriai látogatásának. A *Bruno Kreisky* osztrák szövetségi kancellárral folytatott megbeszélések — számolnak be a tudósítások — baráti, tárgyszerű légkörben mentek végbe. Valamennyi találkozón tükröződött, hogy *mindkét fél érdekelt az enyhülés folyamatának fenntartásában, a szovjet—osztrák kapcsolatok további bővítésében és elmélyítésében.* A nemzetközi kérdések között megkülönböztetett figyelmet szenteltek a tárgyaló felek a feszültség csökkentése, a béke megőrzése módozatainak, ezen belül az új szovjet békekezdeményezéseknek.

Munkanélküliség

Hága, április 9.

Az elmúlt hónapban 20 és fél ezerrel nőtt a munkanélküliek száma Hollandiában, és ezzel számuk meghaladta a 340 ezret. Hollandiában a második világháború óta még nem volt ilyen sok munkanélküli.

mei vannak túlsúlyban.

A Leszerelési Világérte
hívása 1971 óta szerepel a k

SALVADOR

Államcsín

ÚJABB TÖMEG

San Salvador, Washington, április 9.

Miközben a salvadori junta több sajtótájékoztatón bejelentette, hogy csapatai „győzelmet arattak" a gerillák felett, a Farabundo Marti Nemzeti Felszabadítási Front közleményei további harcokról és a katonaság által elkövetett gyilkosságokról számolnak be.

Jose Guillermo Garcia hadügyminiszter sajtótéjékoztatót tartott az amerikai kereskedelmi kamara épületében. „Aggodalmának" adott hangot, hogy

a junta korábbi tagjai közül egyesek államcsínyt készítenek elő

és kénytelen volt bejelenteni: vizsgálatot indítanak

A MOZGÓBÉR ÜGYÉBEN

- Az elmult 20 esztendő arra enged következtetni, hogy felnőttekként kezelnek bennünket művészeket, tehát nem vagyunk az ügyes kis kezek, akik helyett gondolkodni kell. Márpedig az egyetértő együttgondolkodásra mindig is szükség lesz, és minél nagyobb a nehézség, minél több a probléma annál inkább.
Ugyhogy én ugy gondolom, hogy mután ez nem egyértelmüen csak szoborcsinálda, az együttgondolkodó művészek itt mindig meg fogják találni a maguk teendőjét.

:0).

GYOR

: 1980. július 1-én meg
nius havi lottó jutalom
sról, melyen a 25. heti
nyek vettek részt. A
tában az alábbi rövidí
sználtuk:
vásárlási utalv. (1000 Ft)
Trabant lim. 601 típ. személy-
gépkocsira utalvány
Lada 1200 típ. személygépko-
csira utalvány
Minimat 65 típ. automata mo-
sógép (13 700 Ft)
színes tv (21 900 Ft)
szerencse-utalv. (30 000 Ft)
kemping-utalv. (26 000 Ft)
otthon lakberendezési utalv.
(25 000 Ft)
iparcikk-utalv. (25 000 Ft)
Zetka 350 típ. motorkerékpár
(21 000 Ft)
zenesarok-utalv. (20 000 Ft)
televízió (10 000 Ft)
vásárlási utalv. (9000 Ft)
vásárlási utalv. (7000 Ft)
vásárlási utalv. (5000 Ft)
vásárlási utalv. (4000 Ft)
vásárlási utalv. (3000 Ft)
vásárlási utalv. (2000 Ft)
A nyertes szelvényeket júli-
s 25-ig kell a totó-lottó kiren-
eltségek, az OTP-fiókok, vagy
osta útján a Sportfogadási és
ottó Igazgatóság címére (1875
udapest, V. Münnich Ferenc u.
.) eljuttatni.
A gyorslista közvetlenül a
orsolás után készült, az eset-
ges nyomdai hibákért felelős-
séget nem vállalunk.

Egymillió

412 746 s, 418 109 f, 423 472 n,
428 835 s, 434 198 n, 439 561 s,
444 924 s, 45 287 n, 455 650 p,
461 013 r, 471 739 s, 477 102 s,
482 465 k, 493 191 s, 503 917 n,
509 280 s, 525 369 o, 530 732 m,
536 095 k, 541 458 m, 546 821 o,
552 184 r, 557 547 r, 584 362 p,
589 725 m, 595 088 h, 605 814 n,
611 177 h, 627 266 s, 632 629 o,
637 992 s, 643 355 s, 654 081 m,
798 882 m, 809 608 p, 814 971 r,
825 697 f, 831 060 r, 841 786 e,
847 149 s, 852 512 l, 857 875 j,
868 601 s, 879 327 s, 884 690 h,
890 053 s, 900 779 h, 906 142 n,
927 594 s, 932 957 p, 938 320 p,
949 046 n, 954 409 m, 959 772 s,
965 135 m, 975 861 p, 986 587 r,
991 950 s, 997 313 g.

Negyvennégymillió

590 259 l, 595 622 r, 606 348 m,
847 683 r, 853 046 n, 858 409 r,
863 772 m, 869 135 p.

Ötvenötmillió

600 498 r, 611 224 l, 616 587 l,
852 559 s, 868 648 l.

Hatvankétmillió

003 920 g, 009 283 l, 014 646 k,
025 372 r, 030 735 s, 036 098 m,
041 461 s, 046 824 s, 052 187 n,
057 550 s, 068 276 s, 073 639 s,
079 002 j, 084 365 r, 089 728 n,
095 091 h, 105 817 l, 111 180 s,
116 543 s, 121 906 m, 127 269 s,
132 632 n, 137 995 n, 143 358 p,
148 721 p, 154 084 r, 159 447 m,
164 810 l, 170 173 i, 175 536 o,
180 899 o, 186 262 m, 191 625 p,
202 351 e, 207 714 p, 213 077 n,
218 440 r, 223 8003 s, 229 166 r,
234 529 p, 239 892 s, 245 255 s,
250 618 m, 261 344 s, 266 707 g,
277 433 l, 293 522 j, 298 885 o,
304 248 l, 320 337 o, 325 700 k,
336 426 p, 341 789 m, 347 152 p,
352 515 s, 384 693 s, 422 234 p,
427 597 h, 432 960 r, 438 323 k,
443 686 o, 454 412 o, 459 775 r,
465 138 h, 470 501 p, 475 864 r,
486 590 l, 497 316 h, 518 768 m,
524 131 o, 534 857 m, 540 220 s.

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Varga Imre szobrászművésze

VAS NÉPE

1980 JUL 3

1021

Szoboravatás Dunaújvárosban

Varga Imre Bartók—Kodály szoborkompozícióját felavatták Dunaújvárosban a Bartók Béla művelődési központ melletti Petőfi-ligetben.

Fotó: B. I.

1980. július 3. Csütörtök

T É

—252-es

2 szobás összkomszövetkezeti lakás Veszprém, Schönu. 18. Vasárnap ap.

ÚTÓ-MOTOR

3 250/1-es vagy 350oldalkocsis mkp.-t jó állapotban, Bódor, Balatonfüred, . u. 113.

-es rendszám nélió. Balatonfüred, B. u. 37. Földing

frsz. 601-es Trabant kkal jó állapotban Megtekinthető 16 . Tapolca, Dimit5. C. I. 110. ajtó.

ıdszámos Simson agy 125-ös TS MZdlném. Érdeklődni, , Szabadi József, , Petőfi u. 31.

a friss műszakival otban olcsón eladó. ózsa Gy. u. 28.

1200-as Zsiguli felállapotban eladó. ony, Csongrádi

Moszkvics üzemkédszámmal rendel000 forintért eladó. Ady E. út 24.

műszakizott Zsigu-Érdeklődni: Veszpmaring u. 25. 5 óra

Wartburg 46 000 eladó. Ajka, IV. . 14.

zsec motor eladó. ercsényi u. 12. Ér: egész nap.

5-ös motor prima n eladó. Cím: Pá- u. 1.

Zsiguli friss műeladó. Balatonfüterhegy 4. Érdek- órától.

Trabant eladó. n, Haszkovó u. em. 5. 18 óra után.

200 IV-s 82-ig vizseladó, vagy 126-os cserélhető. Érdekka, Móricz Zs. u.

Suni 50-es kistraktor eladó, Balatonalmádi, Kötéssűrű 15.

Eladó 1 db 80 l-es 3 csillagos hűtőszekrény és 1 db olajradiátor kedvező áron. Érdeklődni Szabó Miklós Balatonalmádi, Móra F. u. 5. I. e. 4.

Eladó 600-as szalagfűrész 350 széles faipari kombinált gyalugép. Tomkó. Városlőd.

10 köbméter lábazati kő és bontott nyílászárók eladók. Veszprém, Schönherz u. 15.

Melegvizes, központi fűtéses öntvénykazán eladó. Veszprém, Őrház u. 26.

Tyúkok eladók. Továbbtartásra, vágásra egyaránt alkalmas. Cím: Veszprém, Jutas u. 16. Bábos János

Jó állapotban lévő heverő, könyvszekrény és fél szekrénysor olcsón eladó. Németh, Veszprém, Felszabadulás út 63/A. I/6.

15 „VERA" térelválasztó eladó. Cím: Bezzeg, Veszprém, Endrődi u. 63. IV. 18. (este).

Szekrénysor 3 db-os íróasztal, olajkályha eladó. Érdeklődni 17 óra után. Veszprém, Esze T. u. 11.

3500 db B—30 tégla eladó, 4.5 Ft/db. Érdeklődni Kiss Dezső, Dudar, Petőfi u. 43. Du. 16 órától.

Szemtanúkat keresek Ajkán 1980. március 30-án vasárnap 19 óra körül a Vasút utca és Úrkút felé vezető út kereszteződésében történt balesethez. Cím: Tóth József, Ajka, Petőfi u. 47.

Eltartási szerződést kötnék, vagy életjáradékot fizetnék idős személynek vagy háztartásnak, ingatlanért vagy üres telekért Balatonfűzfőtől Füredig. Levelet: „Biztos jövedelem" jeligére a Veszprém megyei Lapkiadó Vállalathoz Veszprém, Szabadság tér 15.

Szobabútor eladó. Különkülön is. Veszprém, Haszkovó 14/B. I. em. 5.

HÁZASSÁG

A múlt száz
pére már csak
közelíthetetlen
radt Földünk
északi és a dé
dék. Az északi
szeknek a sark
nyúló részei a
sarkvidéken sz
szeérni látszott

Csak egyszer
10 éves a

Haszn

– enged

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 237-748, 340-726

Varga Imre,
szobrászművész

NAPLÓ (VESZPRÉM)

1980 JUL 15

1021

Bartók és Kodály szobor Dunaújvárosban

Varga Imre szobrászművész alkotása díszíti a dunaújvárosi Petőfi-ligetet, a Bartók Béla Művelődési Központ mellett

...zgatásról ...yről

...ságok munkájáról

...lönféle hatóságok által kiadott egyéni végrehajtási, tájékoztató, ajánló vagy értelmező körlevelekből 1975. és 1980. között több mint ezer jelent meg a különféle közlönyökben vagy leirati formában. Ezek a szabályok elméletileg *csak az alárendelt szerveket* kötelezik. *Mégis.* Megesik, nem is ritkán, hogy valahol, messze a központtól más hivatalokban is normákká lesznek nem annyira a tartalmuk, mint inkább a kibocsátójuk magas rangja miatt. Így aztán előfordul, hogy miniszteri utasítást gyakorlatilag sikerrel módosítanak körlevéllel, hogy egyik minisztérium egy másik minisztérium hatáskörébe tartozó ügyet körlevélben kiadott általános érvényű rendelkezéssel szabályoz.

— Van kiút?

— Az alacsonyabb rendű jogszabályok aktualizálása, ma már az egyik feladata az igazságügyi miniszternek, illetőleg a jogszabály tárgya szerint érintett miniszternek. A közigazgatás korszerűsítésével együtt. A kettő ugyanis összefügg egymással. A párhuzamos intézmények megszüntetése, összevonása a vezetési módszerek ***vezetésre valóságosan alkalmassá tétele*** **segíthet az alacsonyabb rendű jogszabályok ügyén is.** Nem vitás, a bürokrácia nem más, mint az eljárási apparátus és működésének túltengése. Korántsem mindegy azonban *a mérték.* Ha kidolgozzuk *a közigazgatás jogi felelősségének intézményrendszerét,* amely kizárja, hogy egy-egy hibás döntés után a testület mögé bújjon a határozatot hozó, jobban állunk majd. Mindezt azért mondtam el, mert a bizottságunk sokat segíthet és remélem segít is majd a megoldás-keresésben.

— A bizottságnak jut szerep egy-egy jogszabály előkészítésében?

— Szerep jut, csak nem mindig megfelelő. Volt olyan eset, hogy nyolc módosító javaslatot terjesztett elő az országgyűlés ülésén a bizottsági előadónk, s valamennyit elfogadták. A másik oldal: a törvényerejű rendeletek előkészítésénél nincs sok dolgunk. Pedig ez a forma — az alkotmány szerint — éppen olyan fontos kérdések rendezésére hivatott, mint egy-egy törvény. Elképzelhető, hogy ilyenkor is legyen szava a bizottságoknak — a formában is járatos testületnek éppen úgy, mint a tartalmat jobban ismerő más bizottságoknak.

— Mi a véleménye az országgyűlési vitákról?

— Vannak vitatott kérdések, ám egy-egy felszólalásban jelenleg nem a poléma a lényeg. Aki szót kap, sokszor *csak beszámol.* Talán mert így szokta meg. Egyszerűbb lenne és főként logikusabb, ha *valóban hozzászólna.* Természetesen, egy nem jogász szakembertől például nem várható el, hogy jogi szakkifejezésekkel dobálózzék, a tudomány aktuális nézőpontja szerint elemezzen egy-egy témát. Az viszont igenis megkövetelhető, hogy elmondja *a saját véleményét* a szóbanforgó kérdésről. Mint állampolgár a maga tapasztalatait, mint képviselő pedig a választóiét. Ezzel azt is elmondtam, hogy több lehetőség rejlik az országgyűlésben, mint amennyit jelenleg felhasználunk. Egy-egy bizottságban legtöbbnyire a szakemberek cserélnek véleményt, a végeredmény érthetően szakmai lesz. Az országgyűlésen viszont a társadalmi közvélemény tapasztalatainak is el kellene hangzaniuk, éppen a szakmai végeredményről.

Malonyai Péter

Szappan és színház

A cím bizonyára meghökkentő. Jó volna, ha nem keresett szembesítésnek hatna, hanem olyan párosításnak, amely lehetséges, sőt, helyes, sőt, szükséges.

A szappan és a színház párosítására egy beszámoló késztet. Munkatársé (akinek szintén irodalom, könyv, kultúra, közművelődés a foglalkozása és ügye) és aki szocialista brigádok képviselőivel beszélgetett az egyik fővárosi pártbizottságon. S utóbb elmondta, hogy azok a szállítóvállalati meg iparvállalati brigádképviselők és brigádkultúrások milyen nyíltan, világosan, egyszerűen (vagyis örvendeztetően szépen) mondták meg a véleményüket az irodalomról, a könyvekről, az olvasásról, a közművelődésről, a közös mozi- és színházlátogatásokról, általában a kultúrálódásról. És mondták azt — és ez lehetett a legszebb, a legfontosabb, és itt derül ki, hogy ennek a gondolatmenetnek a címe nem meghökkentést célzó blikkfang-lelemény, hanem egyszerű és hű átvétele annak, ami egy munkásokkal folytatott kulturális tárgyú beszélgetésben elhangzott —, pontosan azt mondták, hogy fontos a könyv, közművelő egy jó mozi, szép a színház, de fontos ám a munkahelyi mosdó, öltöző is, sőt, a szappan is, mert az is kultúra, és akkor kultúra csak igazán, ha nem vacak a szappan, hanem kitűnő. Sőt: márkás, illatos.

Hát az a szappan: kultúra. Hát így igaz: együvé való, párosítható és párosítandó szappan és színház, öltöző és könyv. Hát így jó: hogy brigádképviselők és kultúrások egy közügybeszélgetés során nem a közművelődés igaz, de sablonos közhelyeit mondják el, és azzal sem érik be, hogy szinte engedelmesen és jólnevelten megmaradjanak a számukra még éppen eléggé fennkölt, de meghódítandó szellemi kultúra dolgának a megbeszélésénél, hanem egyszerűen, természetesen, pompásan szintézist teremtenek, kitágítják a kultúra fogalmát. Vagy inkább: *mindazt belefoglalják ebbe a fogalomba, ami igenis bele való.*

Évtizedekkel ezelőtt folyt, zajlott, lezajlott kulturális viták jutnak az ember eszébe. Hozzászólások, amelyeknek szerzői azon tűnődtek, vajon lehetséges-e virágzó szellemi közművelődés ott, ahol a köznapi élet még kulturálatlan? Mondjuk: megteremthető-e abszolúte színvonalas színházi élet egy olyan vidéki városban, ahol kezdetleges és szegényes a lakáskultúra, a közműkultúra, az üzlethálózat-kultúra — és a szerzők úgy vélték, hogy nem. Más hozzászólások szerzői pedig azt válaszolták, hogy az előbbi hozzászólások szervezői tévednek, sőt, az előbbi hozzászólások szerzői burkoltan arra célozgatnak, hogy a tömegekben nincs igény a felsőbbrendű szellemi javak iránt, hogy a sokaság csak a civilizáció javait, a konzumjólétet áhítja. Megjelentek kultúra tárgyában ittott idealizáló nézetek is (volt, aki a klasszikus görögök szegénységével, mégis páratlanul virágzó szellemi és művészeti életével példálózott), megjelentek igencsak sommás sablonvélemények (szüntelenül olvasó téeszasszonyokról, a szó szoros értelmében színházi habitüékké művelődött munkásokról; valóságos, tényleg ilyen emberekről, csak épp erőszakos általánosítás szándékával). Sok vita, sok tévedés, sok tétovaság jut az ember eszébe olyankor, amikor végre boldogan hallja, hogy brigádképviselők derűsen és világosan beszélnek a kultúráról, szappanról és színházról egyszerre. Mert *nem részkultúrát igényelnek, hanem kulturált életet.*

Megkockáztatom még (sajnálva, hogy csak elbeszélésből ismerem a mondott beszélgetést, hogy nem élvezhettem személyesen azt a világosságot, amellyel brigádvezetők és -kultúrások átfogóan fogalmazták meg, hogy mi a kultúra), meg is ismétlem még azt a meggyőződésemet, hogy a közművelődésnek *sorrendje* is van, és abban a sorrendben bizony előbb áll a lakás-, a kereskedelmi, a közmű-, a szolgáltatási kultúra, hátrább, távolabb, följebb a szellemi, a művészeti, a tudományos kultúra. Előbb a szappan, azután a színház. Előbb az alapvető föltételek, aztán az, amit magasabb rendűnek, felsőbbrendűnek szokás mondani (ki tudja, nem túlozva-e). Óvakodjunk a túlzásoktól, de gondolkozzunk azon, hogy nem mélységes és teljes igazságot, abszolút értékű közművelődési törvényszerűséget mondott-e ki az, aki az illatos, márkás szappant szinte egy lélegzetre említette a színházzal meg a legigényesebb irodalommal? Nagy a hasonlóság a *márkás szappan és az igényes szellemi kultúra* között. Vagy törvényszerűen kínálkozik a párosítás: márkás legyen az egyik is, márkás a másik is. És: a másik, a szellemi kultúra bizony nem lesz márkás, ha a köznapi élet kultúrája nem márkás.

Egy ilyen reális, szép beszélgetésről nalíva örül az ember. De azt is jobban megérti, miért olyan boszszús, ingerült olyan sokszor olyan sok hétköznapi ember, ha mindennapos életének kulturáltságával van baj: nem a jóléti eszközöket áhítja kizárólagosan és mohón, hanem művelődni akar, mindenben-mindenestől.

Bor Ambrus

HÁROMSZOR NYERHET!

1. SZÁMSORSOLÁS: november 18-án este, melyet a TV egyenes adásban közvetít!

2. RENDKÍVÜLI TÁRGYNYEREMÉNY-SORSOLÁS!
NYEREMÉNY: POLSKI FIAT 126. típusú személygépkocsi
ezenkívül: 499 értékes vásárlási utalvány.

3. NYEREMÉNYRÁADÁS: DÁCIA típusú személygépkocsi.

A szelvények beérkezési határideje: november 17. déli 12 óra.

Kiskertművelők áruellátása

Az Országos Kereskedelmi Főfelügyelőség több megyei kereskedelmi felügyelőség bevonásával ismételten megvizsgálta a kiskertműveléshez szükséges áruk ellátási helyzetét és forgalmazási körülményeit. A vizsgálat megállapította, hogy bár az ellátás színvonala cikkenként és az érintett boltok szakosítottságától függően eltérő, az ellátás helyzete a korábbi időszakhoz viszonyítva javult.

Az áruellátást kedvezőtlenül befolyásolja, hogy egyes nagykereskedelmi vállalatok nem igazolják vissza időben a kiskereskedelem megrendelését. Egyes cikkekből pedig azért nem tudják folyamatosan kielégíteni a keresletet, mert a bolti dolgozók sem mindig helyesen mérik fel a lakosság igényeit.

Bár az értékesítés színvonala az üzlethálózat korszerűsödésével és bővülésével javult, ennek ellenére a bolthálózat jelentős hányadát kitevő szövetkezeti vegyes boltokban az ellátás körülményei kedvezőtlenek. Az elmúlt időszakban számottevően csak az áfészek kölcsönző, szolgáltató tevékenysége fejlődött. Árúvisszatartást és jogtalan előny szerzésére irányuló törekvések csak esetenként tapasztaltak a kereskedelmi felügyelőségek ellenőrei.

A mérgek, mérgező anyagok kezelése még korántsem megnyugtató, ezért a KÖJÁL szakemberei több kis településen javaslatot tettek a növényvédő szerek árusításának megtiltására. Több boltban előfordult, hogy a gyakran keresett rotációs kapát csak árukapcsolással voltak hajlandók kiszolgálni az elárusítók. Helytelen árak alkalmazásával viszont csak az esetek kilenc százalékában találkoztak az ellenőrök. A vizsgálat szerint a minőségvédelem tekintetében a korábbiakhoz képest javulás tapasztalható, bár a szakszerű átvétel, raktározás és forgalmazás személyi és tárgyi feltételei csak a nagykereskedelmi vállalatoknál biztosítottak.

Általános jelenség viszont, hogy a kiskereskedelmi vállalatok dolgozói minőségi kifogást még indokolt esetben sem támasztottak, pedig gyakran előfordul, hogy a nagykereskedelmi vállalatok lejárt szavatosságú, vagy meghosszabbított forgalmazhatóságú terméket szállítanak az üzletekbe. Gyakori az is, hogy azokon a termékeken, amelyek felhasználhatóságát ily módon meghosszabbítják, nem tüntetik fel a használhatóság határidejét.

A vizsgálat feltárt olyan eseteket is, amikor a nagykereskedelmi vállalat csaknem ötven százalékkal olcsóbban, de garancia biztosítása nélkül forgalmazott permetezőgépeket. A kertműveléshez szükséges kisgépek garanciális javítása terén annak ellenére előrelépés tapasztalható, hogy a javítások elvégzését még ma is gyakran gátolják az alkatrészellátás hiányosságai.

A MAGYAR NEMZET

olvasószolgálatának

(1074 Budapest, Dob u. 60.)

fogadóórái:

Jogi tanácsadás:

Hétfőn	**14—16**
Szerdán	**14—16**
Pénteken	**13—14.30**

Építkezési tanácsadás:

Minden hó első és utolsó pénteken	**16—17.30**

Közérdekű bejelentések:

csütörtökön	**15.30—17.30**

VARGA IMRE

Középnemzedék

Etika

Beszélgetés Varga Imrével

„Az élet nyomot hagy az emberen, a ráncokat meg minek mutogassuk!" — hárította el ekképp telefonon első beszélgetésünket *Varga* Imre szobrászművész. Aztán mégis találkoztunk. Bár Varga Imre — egybeeső életrajzi adatai ellenére — messzemenően idegenkedett a *középnemzedék* bélyegzőjétől, hosszas beszélgetésünk „jegyzőkönyve" itt olvasható. Abban előre megállapodtunk, hogy az 1981. szeptember 18-án 16.45 és 18.30 óra között magnetofonszalagra rögzített beszélgetésünk csak kiragadott, pillanatnyi állapotot tükröz: egy pont — felvéve az egyenesen kívül — a végtelenben. (S a végtelen olykor-olykor ijesztően hat az emberre.) Közös szóhasználattal: *törmelék*.

— ...Az ember mindig a gondolattal vív narcot. A legkeményebb anyagban is nevetségesen könnyű létrehozni azt, amit gondolatban már el tudunk dönteni — mondotta bevezetésképpen Varga Imre, szálfa termetével hátradőlve egy óriási fotelben. — Korom világából hiányzott az etikai stabilitás. A saját életünk mindig egyfajta bizonytalan létezés, múlt és jövő határán való libegés. Éppen ezért egyidejűleg kellene felfogni, feldolgozni minden olyan benyomást, ami a világból ér bennünket, erre azonban képtelenek vagyunk. Így bizonyos elvek, működési automatizmusok épülnek ki bennünk, bizonyos impulzusra bizonyos ítélettel válaszolunk. Abban a világrendben, amelyikben ezek az automatizmusok a jelenségek nagy többségét átfogják, beszélhetünk etikai stabilitásról. Az *én* világomban, az *én* életemben, a tanult és nekem tanított etikum egy időben kétségessé vált, némely vonatkozásában megváltozott. Ez nyilván egy nagyon változó kornak a sajátja volt. És ennek az etikumnak a hiánya fájt nekem, s mindenkinek, aki ebben a korszakban élt. Kerestük a támaszt. Kerestük azokat az „axiómákat", amelyekre fel lehet épülni. Soha még ennyi bölcs mondást nem jegyeztek meg, mint az én generációm átmeneti időszakában. A memóriatartományunkban benne rejlett egy csomó olyan megállapítás, igazság, ami alól kicsúszott a talaj, tehát az erkölcsi, az etikai automatizmusunk csődbe jutott, s akkor helyettük beugrottak ezek az ősi, általános emberi, vagy új felismerések igazságai.

Lehet ezt időben is konkretizálni?

— Nagyon nehéz volna. Mindenkinek a személyes életében következett be. Bizonyára korjelenség is volt, de ehhez hozzátartozik, hogy az emberek *másként* élik a kort, nem élnek *egyidejűleg*. Aki nagy összefüggéseket lát és ért a világból, az más időben él, mint aki a saját szubjektív idejét éli csak. Nagyon hiányzott például ez idő tájt — manapság többet beszélünk róla — a *nemzettudat*. Olyan értelemben, hogy a helyreállítását elmulasztottuk, és ez nagy bizonytalanságot eredményezett az újabb generációban. Ezek a torzképek — amelyek miatt az ember önmagából is szinte kivetette a nemzeti identitás érzését — valamikor a kései abszolutizmus idejétől kezdődően, de tulajdonképpen a kiegyezés korától alakultak ki. Az a tudat, hogy egy magyar ember az *más* mint egy másik nemzetiségű. Mindegyiknek *külön* sorsa van, külön *törvényei*. (Például Három a magyar igazság!) Az egész Hunor—Magor legenda túl komolyan vétele például egy kicsit a misztikum világába vitték el az ember magyar tudatát, és messzemenően más szituációba hozták, mint amilyenbe hozniuk kellett volna a nemzet legjobbjainak. Széchenyi számára a magyarságtudat nem egyfajta *„Romlásnak indult hajdan erős magyar"*-t jelentett, hanem az elmaradott, nagyon rossz stádiumban levő, hitel és világosság nélküli embercsoportot. Európai, közösségbe illeszkedő célt jelentett egy Széchenyi-fajta gondolkodás, míg az elkeseredett, a csalódott magyarságtudat volt az, amit egyre intenzívebben beépítettek a magyar nemzeti etikába. Ennek a megfejelése volt tulajdonképpen a trianoni békeszerződés és az a körüli hallgatás meg újrabeszélés. Tisza Istvánnak tulajdonítják azt a kijelentést, hogy amikor a boszniai okkupációt beharangozták, azt mondta, még egy négyzetkilométer, még tíz idegen ajkú polgár és Magyarország széthull... Ám ezt nem vette észre az, aki az annexióra úgy vágyott, mint a magyar hegemónia újabb lépésére. Így értem én azt, hogy a Széchenyi-féle tudat, amelyik az egész világot tekintetbe veszi, s azon belül látja a *helyét*. Egy ilyen fajta tudatforma kialakult ugyan, de mindegyik képviselője a legsúlyosabb konfrontációba került a lassú, lomha és nehezen lépő magyarsággal.

Hogyan érvényesül ez a nemzettudat az Ön életében és művészetében?

— Ki tudja?

Szobrait ismerve, azt hiszem, mindenki számára egyértelmű, hogy nagyon sok köze van a magyarság múltjához, történelméhez...

— A *folytonosság* rettenetesen fontos egy nemzet életében. Egyáltalán a nemzet maga nem az időben generációkra tagolódó valami, hanem a nemzet az időkön keresztülhúzódó genetikus lét formája. A nemzeti lét eleve nem egy keresztmetszet. Ha nemzetben gondolkodik valaki, akkor az egyéni kor lehetőségeit meghaladó léptékű időben kell, hogy gondolkozzék. Úgy vélem, egy nemzet létezésének előfeltétele az, hogy a történelmében gondolkozzanak azok, akik ezt ismerni akarják. A történelmét pedig annak valóságában, vagy megközelítő valóságában kell ismerni és abból levonni a megfelelő tapasztalatokat. Ez volna egy nemzet értelmiségének a feladata.

Miként viszonyítja ezt önmagára?

— Minden erőmmel megpróbálok ennek eleget tenni. Illetve, mondjuk úgy, hogy ez mint *igény* elég spontán jelentkezett nálam kora kezdetétől tevékenységemnek. De nagyon összetett dolog ez! Amilyen összetetté és bonyolulttá váltak Európa népeinek egymástól független és összekapcsolódó történelmi létei. Felül kellene vizsgálni különbözőség- és azonosságtudatunkat. Mi a jogos örökségünk? Miért jelent nekünk az minősítést, hogy európai, valóban *minősítést*? Minőséget? Ezt mind érdemes volna átgondolni. Ugyanakkor az emberek lelkében élnek ezek a minősítések...

És meg is testesülnek egy-egy szoborban...

— Bizony! A Hősi emlékmű című szobrommal megpróbáltam elmondani azt a szörnyű tragédiát, ami már egy statikus nézőpont, ha azt mondom, hogy 180 ezer ember pusztulása. De, ha arra gondolok, hogy ezek között egyik vagy másik *én* voltam! Hogy a görög drámaírás legcsodálatosabb kérdése is így vetődik föl: szabad-e a holtakat eltemetni? És bennem mégis az az érzés él, hogy a halottakat el kell temetni. Sőt, számot kell adni halottainkról! Mert nincs kontinuitása különben a nemzeti tudatnak. Nem lehet kihagyni időszakot és eseményt! Nagyon sokáig volt egyfajta védettsége gondolkodásunknak és ez hosszú ideig biztosította lelkünk egyensúlyát. Kritikus kérdésektől óvott bennünket. De ezeket a kérdéseket aztán felteszi nekünk a következő generáció, és amire nem válaszoltunk, vagy amire nem akarunk válaszolni, azok *megválaszolódnak*. Akaratunk ellenére és esetleg rosszul.

Hogy viszonyul Ön az elmúláshoz, a halhatatlansághoz?

— Ugyan! Ez egy fikció!

Van Önben becsvágy?

— Becsvágy mindenkiben van, így bennem is, de nem sikervágy ez a becsvágy. Tulajdonképpen az a fajta önbecsülés az, amit szeretnék birtokolni, ami Romain Rollandnak a Colas Bregnonja. Amikor annak becsüli valaki önmagát, amennyi.

Miként tudja vállalni önmagát?

— Önmagam vállalása tulajdonképpen azt jelentené: megvalósultam-e? Van-e mit vállalnom? En a mai napig úgy érzem, hogy a *prelúdium* idejében élek. Mindez még csak az előjáték volt. Ahogy Babits írja: *„...egy szó előtt járunk, / dadogás vagyunk, egy szó jön utánunk, / követek vagyunk, utat csinálunk."*

Meddig élnek a szobrok?

— Mindegyiknek csak határozott életideje van, miután a szobor maga nem létező. A szobor jeltömeg. Olyan, amilyennek készül. Tehát addig él, amíg ezt a jelet *érti* valaki. Horatius azt írta volt, hogy *„Exegi monumentum aere perennius..."* Ő úgy vélte, hogy a mondott szó tovább él, mint a kő és a fém. Igaza is volt, meg nem is. Nagyon szép és igaz Maeterlincknek egy képe A Kék Madárban: amikor Tyltyl és Mytyl meglátogatják nagyszüleiket, az öregek azt mondják, mi akkor élünk, ha eszetekbe jutunk. Hát a szobrok is addig élnek, amíg az emberek eszébe tudnak jutni. Nem a fém és a kő, hanem az emlékezet tartja életben a művet.

Az Ön munkásságát számos kitüntetéssel jutalmazták. Milyen felelősséget ró ez az alkotó emberre?

— Az, hogy egy kitüntetés a közösség, a társadalom elismerését hordozza, mindenképpen nagy dolog és egyik módja a visszacsengő információnak. De ugyanilyen, talán kisebb mértékű, az egyszerű tetszésközlés is: ha megállítják az embert az utcán. (De ugyanígy negatív megjegyzések is jönnek és nekem is vannak a magam továbbgondolásából származó negatív megjegyzéseim a saját munkáimra.) Az életnek ez is része, hozzátartozik az ember munkásságához. Szükség van rá, hogy egy társadalom egészséges gondolkodását és mozgását jelezzék a kitüntetések.

És a társadalmi felelősség? A közéleti tevékenység?

— A társadalmi felelősségem a műtermemben van. A kettő nem úgy következett egymás után, hogy vállaltam valami közéleti szereplést és azt követően lettem a társadalomért felelős, hanem fordítva. Ha azt mondom, hogy a közéleti szereplés nem vesz el sokat társadalmi felelősségemből, azt hiszem, hogy helyesebben közelítem meg a kérdést.

Milyen összefüggésben van életútja, művészi fejlődése a felszabadulás óta hazánkban végbement történelmi, politikai változásokkal?

— Része vagyok ennek a létnek, ami itt körülöttem folyik, jóban és rosszban egyaránt. Ugyanúgy hatnak rám a változások, mint valamennyiünkre; semmiféle eszelős emelkedettség nem vesz erőt rajtam. Ugyanúgy káromkodom, mint mindenki, ha drágább lesz valami, és mindennap vásárolok a közértben. Felelősségem önmagamért is, vagy elsősorban önmagamért van. Az én életem nem magánélet ezen a területen, miután szobraim közterekben állnak és miután igyekeztem következetes és őszinte lenni munkáimban. Bárhol leolvasható a véleményem a Hősi emlékműtől kezdve a mohácsi Lenin-emlékművön keresztül a Károlyi Mihály-emlékműig...

Ha egyetlen szóval kellene jellemeznie eddigi életét, melyiket választaná?

— Nem tudom. A szavak nem alkalmasak ilyesmire. Én nagyon boldog emberként éltem, ami nem minden esetben elmegyengeség. Nagyon kemény verekednivalóim voltak. Nagyon jókat verekedtem. Egyre inkább meghökkenek ezen az „életúton", mert hiszen hol van még a vége?!

Mi a véleménye erről az „ötvenes" nemzedékről?

— Felgyorsult kort éltünk valamennyien. Míg békésebb időszakban az egymásra pillantás megerősített egyes törekvéseket, voltak mesterek, akiknek a gondolatai átfogták a nemzedék-kérdés rengetegét és személyeit, ez a mi korunkban nem így volt. A szorító körülmények szükségszerűen individualisztikus utakat hoztak létre. *Itt nem volt nemzedéki út!* Itt mindenki a maga frissen, újan tört csapásán ment végig. Ezért hullottak el olyan sokan ebből a nemzedékből és ezért nem alakultak ki folytatható, átfogó tendenciák. Nagyon át kellett gondolnunk nekünk mindent. És gondolkodni csak egyedül lehet! Újra mérlegre tettünk egy kifejezési formanyelvet, de még ezt megelőzően egy művészi célt. Sőt, egy egész *emberi etikát* is. És magunk voltunk, s kizárólag egyénenként tudtuk csak eldönteni, hogy mi az, amit ebből kikeresve *helyesnek* találunk. (Nem lehetett ideiglenes állapotúan egymással kooperálni!) Az én munkámban egy holnapra megváltozó ember nem alkalmas modell, lelkileg sem. Hogy volt egy generáció, az egy tévhit. A legkülönbözőbb pontokon, a legkülönbözőbb érzékenységi szinten próbáltuk összekötni a kontinuitás elszakadt szalagjait. Ki itt, ki ott. Mindenki a saját szalagját kötözte. Természetesen hatottak egymásra emberek, de ez az egymásra hatás elsősorban a másik *minősége* volt. Mint ahogyan a múzeumba sem azért megy a művészember, hogy „előképet" keressen, hanem azért, hogy a szellem mércéjét megérezze. De azt a lécet át kell ugrani! Vagy legalábbis jó volna. Ilyen mérce a *kortársi mérce* is. Amikor Nagy László akkorát ugrott a beteg lábával, mint a *Ki viszi át a Szerelmet* című versében, akkor nem azzal hatott nemzedékére, hogy előképet teremtett, hanem azzal a magasfűtöttségű érzelmi színvonallal, amelyet mindig is *kötelező* volt utánozni. Persze a közös sors, a közös esemény, történelem megszab egyfajta közösséget. De a lényeg: a külön, megsüketülve futott utak, egymás mellett. Nem a másik lihegése, nem a másik tüdejének a szakadása az, ami „átvevődik", hanem az, hogy *hol* tart. S azért látszik generációsnak ez a tünet, mert az együtt futók többé-kevésbé egy nemzedékhez tartoznak. Ám amit generációs elkülönülésnek érzünk, az ma nem egyéb, mint egy *mulasztás* észrevétele a fiatalok részéről. Az előttük futók bizonyos fáradsági szakaszokat, bizonyos premisszákat elfelejtettek közölni. Pedig azok ismerete nélkül az utánuk futók kátyúba kerülhetnek. Minden generációnak kötelessége mindazt, amit szellemileg megszerzett, a következőknek átadni. Bizonyos történelmi szakaszok értékelését elmulasztottuk, egyértelműnek tüntettünk fel többértelmű időszakokat. Ennek veszélyességét — úgy tetszik — felismertük.

— A szükségszerűséget szükségszerűségnek kell felismerni. A „fényes szellőt" fényes szélnek. S ha valamely mag fenyőmag, fújhat az a szél ahonnan akar, abból akkor is fenyőfa nő. Attól tartok, ezek a nagy szélszimatolások a személyre vonatkoztatott etika kérdését hagyják figyelmen kívül. Pelyvának tekintik az embereket, akit fújhatnak a szellők. Lehet, hogy fújnak a szelek és el is fújják néha a magot, s az az útra, az útfélre hull, ahogyan a Biblia írja, s nem a termőtalajba, ahol százannyi magot hoz. Lehet, hogy ebben a szél is ludas, s lehet, hogy egy másik szél mindet a termőtalajba hordja. Én szerintem, ez a szél dolga. Magnak lenni, az meg a mi dolgunk. Ezt nem nemzedékek csinálják! Ezt minden nemzedéknek fel kell ismernie. Mindenkinek személy szerint hasznos volna mélyrehatóan újravizsgálása az etikának és az esztétikának, mert a kettő szorosan összefügg.

Kurcz Béla

írt? Születésének század dulóján, július 2-án rá zünk.

Egy híres osztály

Szirmai Albert Budap letett. Első gimnazista kor szülei beíratták a Z miára, mely akkor még ri Andrássy úton, a ma társaság útján működöt Árpád növendéke lett a tanszakon, később pedig Jánosé a zeneszerzés területen. A zenetörténet jól ismeri ezt az osztályt, hiszen hírességek serege került ki belőle. Szirmaival együtt járt Weiner Leó, Jacobi Viktor, Meszlényi Róbert, Lendvai Ervin, s egy osztállyal feljebb Bartók Béla és Kodály Zoltán. A növendék Szirmait azonban baleset érte. Túlgyakorlás következtében bal karja izomsérülést szenvedett, amelyet akkoriban még nem tudtak gyógyítani, ezért a zongorázást abba kellett hagynia. Közben egyetemre járt, kritikákat írt a Pester Lloyd című német nyelvű napilapba, majd a Polgár című újságba, amelynek szerkesztőségében megismerkedett későbbi szerzőtársával, Gábor Andorral. A zeneszerző eleinte a komoly muzsikával jegyezte el magát. (Az Operaházban is előadták egyik balettszvitjét.) Aztán a daljáték, az operett kezdte vonzani. Együtt írt velencei témájú darabot Weiner Leóval, de ez sohasem került színre.

Sárga dominó

Zeneakadémiai évei után Szirmai Albertre felfigyelt Máder Raoul, a Népszínház-Vígopera igazgatója, és meghívta korrepetitornak, majd felszólította, komponáljon színpadi művet. Választásuk egy korabeli író Sárga dominó című szövegkönyvére esett. 1907-et írtak akkor, s a fiatal muzsikusnak már doktori diplomája is volt. Sorra születtek darabjai: Táncos huszárok, Mágnás Miska, Gróf Rinaldó, Alexandra, Mézeskalács. A balerina, A kaszerzők, Richard Rodgers, Cole Porter, később Leonard Bernstein. Megérezte George Gershwin zsenijét, amikor mások még nem voltak hajlandók elismerni tehetségét. Szirmait ugratták, gúnyolták, azért, mert jó előre hitt a „Porgy és Bess" sikerében. A hangszerelés terén tanácsokkal látta el kollégáját.

Kapcsolat Bartókkal

Szirmai Albert tekintélye mind jobban erősödött, és ítéletére sokat adtak. De számunkra mindezeknél fontosabb, hogy annál a szervezetnél, ami az amerikai szerzői jogvédő hivatalnak felel meg, igyekezett egykori iskolatársának, Bartók Bélának pénzbeli juttatásokat szerezni.

Medgyaszay Vilma, Ilosvay Rózsi, Lábass Juci, Petrass Sári, Honthy Hanna voltak Szirmai dalainak legjobb tolmácsolói, és Heltai Jenő, Molnár Ferenc, Gábor Andor, Szép Ernő, Emőd Tamás leghűségesebb íróbarátai. Háború ellenes sanzonjaira éppen úgy emlékezhet a magyar közönség, mint a világszínpadokat bejárt operettjeire. A felszabadulás után a nyolcvanon túl levő Szirmai, még két művel gazdagította műveinek számát. Az egyik a Tabáni legenda volt a Déryné Színház, a másik a Tündérlaki lányok a Fővárosi Operettszínház számára.

Nyolcvanhét éves korában hunyt el.

K. K.

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 327-748, 340-726

Varga Imre
szobrászművész

PETŐFI NÉPE

1980 JUL 2

1021

SZOBORAVATÁS DUNAÚJVÁROSBAN

● Varga Imre Bartók—Kodály szoborkompozícióját felavatták Dunaújvárosban a Bartók Béla művelődési központ melletti Petőfi-ligetben. (MTI-fotó: Bárándi István felvétele — KS)

le. 1975-
főfoglalk
dolgozot
raiban.
könyvtár
múlt öt
nappali
szakemb
kulturáli
mébe: a
képzőber
a nappa
művelő-k
a forma,
gyakorlati, üzemi és vidéki legtöbb szakembert adta a közművelődésnek és könyvtári munkának.)

Jelenleg a hét városi, járási igazgatóból három, a 33 községi könyvtárvezetőből 16 nem rendelkezik a beosztásához előírt képesítéssel. Ugyanakkor igen nagy a fluktuáció. 1979-ben például hét álláshely üresedett meg a megyében, de az újonnan kinevezettek közül senki sem rendelkezik szakképzettséggel.

Teljességgel megoldatlan a részmunkaidős és tiszteletdíjas könyvtárosok helyzete. A fluktuáció itt sokkal nagyobb, a szakképzetlenek aránya 56 százalék, és egyharmaduk csak általános iskolai végzettséggel rendelkezik. Ennek legfőbb oka, hogy az

tékonyabbá tételének mas
összetevője a feltáró és táj
koztató munka sokrétű k
építése. Ebben a megy
könyvtár jár élen, 1968 ó
adja ki a tájékoztató jegyz
ket vezetők számára. Megj
lenteti az országos középi
kolai tanulmányi verse
bibliográfiáját, a magy
nyelvű kézikönyvek jegyz
két, a tantárgyi ajánló bi
liográfiát, a könyvtári kia
ványokat országosan is ny
vántartja és feltárja.

A megyei könyvtár hel
történeti tevékenysége is so
rétű, mind a gyűjtőkör, mi
a kiadványokat tekint
Olyan műveket jelentet
meg, mint pl. a Petőfi és De
recen, Ady és Debrecen.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR MAGYAR HIRLAP
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Varga Imre szobrászművész

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ
1980 JUN 11

SZOBORAVATÁS DUNAÚJVÁROSON. Varga Imre Bartók—Kodály szoborkompozícióját felavatták Dunaújvárosban a Bartók Béla Művelődési Központ melletti Petőfi-ligetben.

1021

vesz a 1. m.
Hivatal Szeksz
u. 38. Jelentke
vezetőjénél.

Június 14-én
június 15-én
den érdeklődő
a váci búcsú r
cott, a Márciu
rátóti humorfe
ben másodszor megrendezésre kerülő rangos rendezvénysorozaton nonstop-program várja a vendégeket a Magyar

hatók, a helyszíni sorsolásukon, vasárnap 18 órakor nagymarosi üdülőtelket nyerhet a szerencsés résztvevő. (349)

A NÉPBOLT
PAKSI
HÁZTARTÁSI-
VEGYIÁRU
BOLTJA
(Villany u., piactér)
június 12-én

NÉPBOLT

újjáalakítva megnyílt!

Testápoló szerek,

ÉLELMISZER-
ÉS VEGYIÁRU
NAGYKERESKEDELMI
VÁLLALAT

felvesz:

ÁRUKISÉRŐKET,
RAKTÁRI
SEGÉDMUNKÁST,
GÉPÍRÓ-
ADMINISZTRÁTORT,
ÉJJELIŐRT

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

Varga Imre, szobrász

NÉPÚJSÁG művelt
Szekszárd

1980 JUN 13

1021

Szoboravatás Dunaújvárosban

Varga Imre Bartók—Kodály-szoborkompozícióját nemrég avatták fel Dunaújvárosban a Bartók Béla művelődési központ melletti Petőfi-ligetben.

A "Requiem Radnóti emlékére" felfogható a költőről az ifju emberben versélményekre alkotott kép tudatalatti s tudatos összegezéséről szóló monumentális vallomásnak, de semmiképp sem illusztrációnak. "Sulyos, mint a zsoltár" – szólhatnánk Radnóti szavaival, vagy inkább olyan, mint a nagyzenekaron zengő Verdi vagy Mozart Requiem. Zenére asszociáltat mindjárt maga a cim, s a függőleges négyes tagolás, mintha zenemü tételei lennének, ahol az adagio-allegro váltás egymást követi a vonalak játékában. Itt az adagio misterioso és a finale andanteja fogja közre a két erősebbre hangolt tételt. Szabados Árpád biztos kézzel vázlatok nélkül vezette ezt a koncepciójában monumentális vállalkozást, mely egyként lenyügöz közelről szép felületeivel s távolról modern, de klasszikus nyugalmu kompoziciós egységével. "Nem lehet sok idegen elem a képen, mert akkor azt szétfesziti" – vallja a müvész. A kép egysége töretlen, még ha eltérő strukturákból épült is: más a fejek, más közegü a természet rajta.

A konkrét részletek a tudatosan absztrahált elemekkel találkoznak, vegyülnek, vetülnek és tükröződnek, ahogy Vajda ikonos önarcképein az árnyék kapcsolódik a figurához. Intuitiv hatását Radnóti Miklós egyik versrészletével közvetithetnénk szavakban:
"tagolt beszéd, mely hallgatót talál, –
mily messzi már. A semmiségbe lép,
ki most mozdulni mer. A köd szitál."

Szabados Árpád képjelei, hullámai foghatók, ha nem puszta informativ közlést, vagy rögtön átélhető érzelmi katarzist várunk tőle, hanem vevőnket az adó hullámsávjára állitva lassan közelitjük meg a mü mélységeit. A rajz jeleivel, vonalaival vezeti láncolja magához a nézőt, intim közelségre vágyik, miként a vers, s mint a könyv lapjaival felérő grafika.

E ponton válik messze szét az elemzett két müfaj: a köztéri szobor és az egyedi müvészi grafikai lap.

Mig Varga Imre Radnóti emlékmüve az észlelő értékelő néző kortársi itéletét elsődlegesnek, kiindulópontnak tartja, Szabados Árpád vállalta a meg nem értést. Nem keseritette el, amikor a diplomamunkák kiállitására nem javasolták kitenni a "Requiem Radnóti emlékére"-t, amely csak idő multával a Magyar Nemzeti Galéria grafikai seregszemléjén került méltó helyére, 1968-ban az Ujpesti Minigalériában rendezett tárlat után, ahol már méltán figyelmet vont magára. 1969. februárjában jelent meg a Müvészetben a következő elismerő irás: "Szabados Árpád bemutatkozásának imponáló eredménye müvészi célratörése, müveinek lendületes iránya. Mindezt legjobban a Radnóti sorozat összefoglaló "Requiem" Radnóti emlékére lap tanusitja. Levegőben kezdődik a mü horizontális sikban, és a zaklatott ábrák egyre sürüsödnek a tragikus végkifejletéig, ahol kezek arcok merülnek el a fatörzs szinte sikoltó corpusában. A mü kezdő oldalszárnyának első tétele a béke nyugodt kanyarjait ábrázolja, de a hieroglif jelek modern változatai hamarosan kusza vonalvegetációvá válnak – jelezve a dehumanizációt, a fasizmus parancsolta poklot. A kompozició centrumában szinte robban a tér – fertőzött felhő dől a pusztuló emberekre –, de a befejező aktus fellazult harmónikus tere a megépitett tiszta jövendő".

Szabados Árpád annak a háboruban született (1944) generációnak tagja, amely erőszakos befolyásolástól mentes, humánus segitőkész légkörben nőtt fel. A Főiskolán Ék Sándor, Raszler Károly, Rozanits Tibor tanitották. Azokhoz, a magukat "vad zseninek tartó" fiatalokhoz tartozott Kovács Imrével, Szemethy Imrével, Kovács Tamással, Sáros András Miklóssal együtt, akik ma igazán csak a pályakezdés nagy akadályain vannak tul, s müvészetük zálog, mely a továbblépés reményére jogosit fel.

Varga Imre viszont a második világháboruban nagykoruvá nőtt müvésznemzedék tagja, aki igy csak viszonylag későn indulhatott meg müvészi utján. Egy generációnyi különbség eltérő élmény és gondolatanyag választja el egymástól a szobrászt és grafikust. Amit Szabados Árpád csupán hallomásból és könyvekből, nem utolsósorban Radnóti Miklós verseiből ismerhetett meg, az Varga Imre számára valamikor a jelen volt. Barátai sorában maga is tanuja volt a munkaszolgálatosok megpróbáltatásainak, szobra igy közvetlenebb élményanyagra alapozódott. A szobor sokakat meghökkentő hétköznapiságát – amely ugyan távolról sem olyan, mint a padon ülő Ady panoptikumszerü, szinte kiábránditóan magábaroskadt alakja (Ráckeve) – mégsem ez magyarázza. Mint a portréemlékmüszobrok sora (amelyekhez a képzőmüvészek közül századunk legnagyobbjának, Derkovits Gyulának alakja is felzárkózik) is bizonyitja, a "Radnóti" szobor nem egyedi vállalkozás Varga Imre oeuvrejében, hanem a müvész egyéni stilusának nagy, kiteljesitett összegezése. Elképzeléseiben külső kulturhatásokból átvettek mellett az a logikus, dialektikusan bekövetkező ellenhatás érződik, ami a szobrász induló évei – az 1950-es évek megszabott célzatosságában torzult esztétikai elveire logikusan bekövetkezhetett. Szivesen eltekint a maga számára, korábban oly megkivánt erővel és ragyogással elképzelt jövőnek az alkotásban való kontempálásától. Az alkotó és befo-

sés van benne, a lényegi valóság keresése, az általános összemberi megragadása a "fej felhőben", ahogy a művész nevezi. Rajza mégsem lebegő, tovasikló látomás, hanem természetesen épül bele a művész teremtette kompoziciós rendbe éppugy, mint a kezek (Visszatérő motivumok Szabados Árpád művészetében: "Barátkozás", "Uton", "Tanulmány"). A természet ugyancsak a művész prizmáján megtörve került papirra, még akkor is, amikor pittkrétával a Váci Művésztelepen dolgozva a közvetlen, látványhű leképezés tünhetett volna számára az egyedüli feladatnak. Lapjain a természet elemei, a fák már akkor is dinamikus szövedéket, organikus egységet alkottak, s a természet mértékrendjéből kiemelve nőtt lapjain egy egy levél, vagy részletkivágás óriásivá. A külvilág emlékképeiből rendeződik agyában, s formálódik meg keze nyomán a rajz. Közelebb áll hozzá a képi való, s annak hordozója a tiszta vonal. A graphein (= képjel) szó eredeti görög értelméhez hű grafikus Szabados Árpád, igazi képiró. Szinte mosrse-jel formáju egységekből épiti fel kompoziciójat. Vonalai apró, elvont, tiszta mértani jelekként is felfoghatók. Ezt a hatást erősiti, a "Requiem"-en a művész által használt graphos (mérnöki kihuzótoll) is, mely mindig egyforma széles, vastagitást, festőies tónusképzést nem engedő vonalat ad. Szinte paradox módon a művész itt geometrikus vonalelemekből alkotott organikus formákat, és ezeket a szaggatott kis egységeket, képjeleket ugy sorolta az erővonalak, a sürüsödő és ritkuló csomópontok rendjébe egymás mellé, mint ahogy az iró teszi össze a betüket sorokká. Művészi felfogása teljesen ellentétes azzal a tendenciával, amit F. Hunderwasser napjaink nyugati művészetére mondott: "A vonal egy uj analfabetizmus szimbóluma."

"A valóság, mint megrepedt cserép, nem tart már formát, csak arra vár, hogy szétdobhassa rossz szilánkjait" – irta Radnóti Miklós. De Szabados Árpádnál az elemi részecskék nem a szétesés, sőt az ujbóli összerakás felé mutatnak. Szinte konstruktivista módra a kép legkisebb eleméig ment vissza azért, hogy maga és társai számára ujrahóditsa a grafika világát, hogy megszerezzék az elemeire letisztult vonal feletti biztonságot. Ez, a mondhatnók daraboló tendencia 1966-67-ben a KépzőmUvészeti Főiskolán nem egyedül Szabados Árpádot foglalkoztatta. Amikor grafikánk egészét, ha rövidre szabottan is, de már távlatból nézzük, észrevesszük, hogy a lendülő vonal rendje, egésze ugyanekkor – ha más okból is – másoknál, pl. Kondor Bélánál is széthullani látszik. (Valaki önarcképe").

Ez idő tájt indult grafikánk szinte egyrészt a miniatürizált kis egység, másrészt a felfokozott méretü lapformák felé. Szabados Árpád művészetében korán egyesülni látszott e két törekvés, mégpedig nem erőltetetten, mert gomolygó vonalainak szilaj játéka a kompozició belső feszültségét, a mozgást, a kép dinamikáját biztositotta. Az absztrakció viszonylag magas foka ellenére sem éri be csupán jelekkel, gondolatokat, kezdő láncszemeket ad és további töprengésre ösztönöz. Szabados Árpád ezen a monumentális Radnóti emlékképen a vajdai "Felmutató ikonos önarckép" megsejtetésétől a tömegen át (a fejekben ábrázolt embersereg, tükrözéses ismétléssel a mélybe zuhanó világot is jelzi) a kompoziciót erővonalaival az utszéli keresztfában kulmináltatja, s végül laza kivezetéssel zárja a művet.

Szimbólumvilágában ott van a két évezredes keresztény jelkép: Krisztus a szenvedő ember. Szabados Árpád nem vallási rendszerben gondolkodva jut el a keresztfa szimbólumához (annak ellenére, sem, hogy édesapja lelkész), hanem az örökérvényü humánum jegyében érzi elkerülhetetlennek ezt a motivumot). A kereszt-téma azóta is foglalkoztatta, egy külön lapot is szentelt (emberek, korok reagálásváltozását tükrözi) ilyen témáju ábrázolássornak. ("Profánia"-Gyermekek; Keresztek) A keresztfa vizió 180°-ban föld alá is átvetitett másа nem egyszerü halmozásos erősités. A fa a "Requiem"-en a halál, az oszlás, az organikus szövetek szürnaturalista ábrázolásaként is értelmezhető. Ezt azonban akkor hangsulyoznánk, ha erőszakosan helyet keresnénk számára a kortárs grafikusok Maurer Dóra, Major János – alkotta kis csoport körében. Nincs erre szükség. Szabados Árpádnál a szerves egész mikrorészlet finomságu lebontása nem biologizálásból ered, hanem – s ez helyének megállapitásánál érzéseink szerint lényegesebb – a szép képfelület alkotás igényéből. Szeret rajzolni. Maga az a manuális tevékenység örömet okoz neki. Igaz, igy egy másfajta veszély: az eltulzás, a tulmegdolgozás kisértheti meg. Az erő nemcsak "surran", mint Radnóti irta, hanem összecsomósodik, kuszik, tekereg, sürüsödik, "karja, akár a kötél". Nem szabad, hogy a lendület a művészet végleg magával ragadja, s az automatizmus győzzön a tudatos képépitő kontroll felett.

Szabados Árpád megfontoltan, sokszor már szinte rafináltan oldotta meg a "Requiem Radnóti emlékére" lap szerkezetét, egységek, rétegek, foltok, vonalak összekapcsolását, összerajzolását. A rajz nyolc lapeleme egység papirra készülvén munka közben bármikor kicserélhető, ujrakezdhető volt. A művész egyikénél-másikánál élt is ezzel a maga kiagyalta lehetőséggel, tudatos megfontoltságról, önmaga iránti szigorról is ekként téve tanuságot. A nyolc lapot összefogó egységes, szürke alap nemcsak összetart, hanem ki is emel. A tudatos szerkesztés igy elegyedik rajzában a vizióval.

dolva. "ember vagyok és semmi emberi nincs tőlem távol"... "Az ellenőrzést persze a teljes ember végzi, akiben a világ az ő képessége szerint egyesül."

Varga Imre tulajdonképpen az emocionális és az intellektuális megközelítés legkézenfekbőbb hatására, a kettő együttes, egymást erősítő felléptére alapozza itt megérdemelt sikerét. Elmélete ugyan felemás, szerinte nem is maga a mű, hanem a fiziológiai, tudati átalakulás, amit a nézőben kivált – az az igazi alkotás, ezt kell a művésznek előre kiszámitani, belekalkulálni. Sa Radnóti szobor esetében valóban nem kell a nézőnek felfedező utra indulnia, megküzdenie az esztétikai élvezet örömééért, éppen a "lám igy is lehet" mellbevágó közvetlensége, a fetisizálás mentes ábrázolás ragadja meg. Őszinte hangvételével ejti meg hagyományos szobrainkhoz szokott nézők szemét, s elemzett ujszerüségével igy ebben korszerü és érthető is tud lenni. Közvetlensége erősség. Mindez, ha nem párosulna Varga Imre mintázókészségével, akadályt nem ismerő technikai tudásával, az anyag, a felületmegmunkálás bravurjával – magában hordaná az üres, kiszámitott tetszeni vágyás veszélyét. A szobrász az anyag – hangszerének büvös megszólaltatója, amire Varga Imrét tudása, könnyed, varázsos mintázókészsége különösen alkalmassá teszi. Legtöbbet bronzban dolgozik. Erre ösztönzi a tradició, ez az önthető anyag követi legtisztábban lágy ivelésü belső mozgásban az elegánsan lendülő külsővonalharmóniát, a szinte absztrakció végletéig egyszerüsitett lapos törzsformákat igy egy anyagban egyesiti a naturáról ellesett elemekkel.

"Nem tudok elválasztani valamit valamitől csak azért, mert a tárgyuk, anyaguk és formaviláguk más" – vallja Varga Imre, s a Radnóti szobor bronz figura – fa korlát, – bazalt utköves alapzat változatában igazolni is látszik munkásságával elveit. Tovább tekintve, következő müveiben viszont lényegében megmarad a szobrászat legmegfelelőbb ősanyagánál, a bronznál. Szobrain kerüli az egzakt valótól távoli, spekulativ elemeket, bár kiindulásában a szubjektumra épit, megoldásában az objektiv világ tárgyait követi. Benne van a hagyomány, az átélt előzmény (a Mikus-osztályon tanultak) s a külső jelen; mindaz ami ma és nálunk korszerünek mondható. A klasszikus szobrászerények, a Ferenczy Bénit idéző lágy mintázásu részletek is mutatják, hogy az avantgarde mult tagadása távol áll tőle:

"A mai ut a tegnapi csucsokon vezet" (V.I.)

Ugyanezt vallja a "Requiem Radnóti emlékére cimü rajz fiatal grafikusa is." Egy csomó dolog foglalkoztat egyszerre. Sok lehetőséget próbáltam, de nem lehet mindent végig csinálni. A hagyományhoz ujat is akarok tenni" – mondja Szabados Árpád őszintén és tudatosan. Azt vállalja, amihez müvészeinknek csak a legjava jut el: csak az utat próbálva, a bármilyen rövid, de kisérletekben gazdag évek után lehet a hagyományra tekintés és az uj keresésének mértékét megszabni.

Szabados Árpád még nem is tudta, hogy müvész lesz majdan, amikor bátyja révén megismerkedett Vajda Juliánál Vajda Lajos rajzaival. Lenyügözte Vajda, talán öntudatlanul is rabul ejtette a még iskolás fiatalembert. Nem véletlen, hogy tisztasága, müvészi habitusa ma éppugy Vajdát idézheti fel a nézőben, mint boncolva ujat épitő konstruktiv-szürrealista előzményü alkotómüvészete, vajudva alakuló egyéni hangja. Szimbolizmussal vegyes neoszürrealizmusa igy magyar hagyományu, sajátosan itteni talaju képződmény. Ennek legékesebb bizonyságát akkor kapjuk, ha ellenpróbával P. Klee, M. Ernst vagy az uj európai szürrealista és lirai absztrakt törekvésekkel összevetjük.

A "Requiem Radnóti emlékére" összegező mü, melyre alkotója "mindent rá akart tenni", élesen veti fel a szürrealisták kedvenc élethalál problematikáját. Szabados is teret ad a kompozició részleteit figyelve a tudatalatti szférának, mégis irodalmi élményei velejéig tudatosan dolgoznak benne, s ha a részletek kidolgozásában néha "automatikusan ir" is, a kezdet, az elejétől már benne dolgozó gondolat viszi kezét végig. S amit rögzit, azt sohasem abszurd-naturalista részletekben mondja el, nem is mitikus ősformációkból épiti a kompoziciót, hanem asszociációnak, emlékképeinek összeillő sorát adja, képének egészét az erővonalak rendjével, a kivezetések, a sürüsödő és ritkuló foltok együttesével alakitja ki. Nemcsak a ritkuló-csomósodó vonalak absztrakt-organikus szövevényében kisért ott Vajda Lajos müvészete, hanem a balról inditott kompozició első mezőjében (az egész 8 lapból, azaz A/5-ös papirból áll) ott van maga a fiatalon meghalt, munkaszolgálatot megjárt müvész: Vajda Lajos a "Felmutató ikonos önarckép" szabadosi átköltésében. Elénk idézi a fasizmus sötét árnyai közepette kezével a humánumra intő müvészt, árnyképében a milliókkal, az egész emberiséggel, annak a költőnek emlékére, aki sorsában halálba menetelő társaiért is kiált, jajdul, figyelmeztet.

Szabados Árpádot sohasem izgatta a portré, nem szereti a külsőségeket, sohasem nyulna esetleg talmi, gyors lebilincselésre alkalmas eszközökhöz. Az emberből a szellemi részek, a jellegzetes beszélő részek ragadják meg őt is, s csak ezeket láttatja. A fej nála sok mindent képvisel, minden tud lenni, nem ugy, mint Kass Jánosnál egyszerüen centrum, de több a formába öntött egyedinél. Kere-

" – Varga Imre alkotása maga is olyan, mint egy költemény. Olyannak mutatja Radnóti Miklóst, a költőt, amilyennek láthatták Mohácson, halálbamenő útjának rövid pihenőjén"

(Mohácsi MSZMP titkár)

" – Radnóti Miklós alakja a mohácsi szobron túlnő az egyszeri élet létezésének fizikai határain. A felületek néha feszes és merev, néha lazán hullámzó, szinte vibráló áttetszősége a lét és nemlét szobron belüli zárt határa a valószínű és valószínűtlen utolsó pillanatban még eldönthetetlen kimenetel felé sugallja mindazt az embertféltő gondot, reális előrelátást, a maga sorsát minden körülmények között vállaló fékezhetetlenséget, mely költészetét is teljessé teszi; az Eclogák líráját és a Razglednicák megdöbbentő tárgyilagosságát. A szobor hozzáteszi Radnóti fénykép és vers arcához azt, amit csak nehéz bronz képes elmondani; a halállal való furcsa találkozást, a vitalitás és az enyészet kettős versenyét."

(Dunántúli Napló műkritikusa)

" – Új hangot, eredeti és kétségbevonhatatlanul eredményes törekvést jelent"

(Magyar Nemzet kritikusa)

" – Az a jó benne, hogy végre nem egy szokásos költőszobor. Ez egy munkaszolgálatos. Egészen emberközelben"

(egy megkérdezett szobornéző)

" – Korszerű szobor. Popos. Meri a szobrot a fával és az utca kövekkel összehozni. Feltétlen érdekes. Jó, nem lehet erről vitatkozni."

(egy autodidakta művész)

" – Mindenkinek tetszik. Veszélyes szobor, éppen ezért veszélyes. Mindkét oldalra egyszerre kacsint. Csak tetszeni akar és semmi mást."

(egy kritikusi ellenvélemény)

" – Igen, a "Radnóti" ismert szobor, de szerintem felülete kihasználatlan. Varga Imrének állnak köztéri szobrai. Én jobb szeretem Kerényit vagy Somogyit, mert munkásságuk egységesebb, nemcsak azért, mert mindig ugyanugy dolgoztak, hiszen Picasso és Klee művészete is egységes, bár sokféle stílust kipróbáltak, de Varga Imrénél nem tudom, mikor játszik és mikor veszi komolyan a dolgot."

(egy jövendő szobrász)

" A közérthetőség, melyek az idézett nézetek, vélekedések igazolnak – a jel létének bizonyítéka" – érvel Varga Imre (megjegyzendő, hogy bár nem kívánunk a jel modern művészettörténeti szóhasználatának kérdésére itt kitérni. Varga Imrénél a hétköznapi tárgynak évezredes jelképeink szférájába kerüléséről van szó). A Radnóti szobor "hétköznapi jelképei"-nek nevezzük igy – a szenvedés keresztfája, amely a költő mögött korlát is egyben, ujabb asszociációs lehetőségek hordozója, lezárás térben és időben. Konkrét és absztrakt jelentéshordozó éppugy, mint Kondor Béla "Auschwitz I." cimü rézkarcán, a sor, az életpálya és az országut jelzője egyszerre a kidülő utszéli faoszlop.

A fa anyaga a szobor első, gránit megoldásu variánsával szemben valóban erősiti, kifejezőbbé teszi a művet, éppigy a talapzatul szolgáló bazalt utkövek, az élet nehéz terepén gyalogló költő sors-szimbólumai. Bár Varga Imre a társadalmi valóságot jelképpé emelő tárgyakkal, anyagokkal dolgozik, s ezekkel akar a mai ember asszociációs szférájába hatolni, mégsem mondhatjuk róla, hogy a pop-art hiveihez hasonlóan a külső anyagi formát egyedül létezőnek elismerő egzisztencialista filozófia alapjáról indult volna. Sőt – inkább ellenkezőleg szoliptikus vonások mutatkoznak a jelen kor emberének tudatában meglevő asszociációs képletek abszolutizálásból kiinduló koncepciójában.

Varga Imre művészetében sajátos magyar ambivalencia érződik (Kelet és Nyugat művészete között). Stílusa a pop-artnak egy leszeliditett, áthangszerelt, magasabb hurokra hangolt, szocialista társadalmunk igényének, a köztéri megrendelések lehetőségének profiljára kiérlelt, látszatazonosságok szerint a különféle hétköznapi anyagok művészi felhasználására alapozott, egyéni változata. A művész szatirikus alapállása, amely már korábbi éveiben is modelljeivel szemben kisebb-nagyobb mértékben megmutatkozott, ugyancsak a pop-art művészeire jellemző mozzanat, éppugy mint a művészetben elfogadott minden konvenciálissal való gunyoros szembehelyezkedés. Ez a szatira a Radnóti szobor esetében még egy harmadik szférában, a műfaj, az emlékmű alkotás szférájában is hat, irányt mutatva a "Hősi emlékmű" fejetlen, csonkalábu torzója felé.

"Az én szobrászati beszédem nem fogalmi, hanem intuitiv. Szabályai is intuitivak. Ars poeticámat csak megmintázni tudom. Egy szobor megszületésénél képek sorai követik egymást, anélkül, hogy ezt valamilyen fogalmi lépés gátolná." (V.I.) Szavai akár Szabados Árpádé is lehetnének, okfejtésében a szürrealista betűtés sem hiányzik. Mégis hozzáteszi a régi mondást maga számára is elgon-

cot Ferenczy Béni "Petőfi"-jével. A forradalmi eszméiért harcoló, energiával teli, ráncolt homloku, ökölbe szorított kezü, babérra taposó költő alakját 1948-ban mintázta meg modern szobrászatunk nestora, a Főiskola akkori tanára, amikor Varga Imre tanulmányéveit ott Mikus Sándor mellett töltötte. Ferenczy Béni "Petőfi" szobra csak tiz évig huzódó vita után került felállitásra Gyulán. A bevett normákhoz, az Izsó-Huszár által alkotott, klasszikusan emelkedett, retori pátoszban formált, magas piedesztálra helyezett költőszoborhoz szokott közizlés nehezen fogadta be a köztudatban kialakult képtől elütő szobrot, az őszinteség deheroizálásának tünt. Az ut Ferenczy Béni "Petőfi" szobrától egyenesen vezet Varga Imre "Radnóti"-jához. Ismét költő áll előttünk a halál felé vezető uton, de nem aki százharminc évvel ezelőtt szabadságáért romantikus lendülettel végpercéig harcol, hanem egy harminc évvel ezelőtti munkaszolgálatos, a sors legyőzte poeta doctus.

Varga Imre hosszabb csend után 1965-ben a X. Országos Kiállitáson, korunk hegesztett krómacél emlékmüvével, a "Prometheus"-szal keltett figyelmet és szerzett osztatlan elismerést (a "Tudomány szimbólumát" kiállitó Vigh Tamással együtt.) De a "Radnóti" szoborban Varga nem ezt a fajta uj anyag- és formálás adta korszerüségigényt állitotta maga elé. E szobor kialakitásában előzményekre az oeuvrén belül a vargai költő-szobrokban lel, s e vonalon igazolódik a szobor kulcspoziciója Varga Imre munkásságán belül is. Szegeden a Tudomány Egyetem előtt felállitott "József Attila" robosztus (1964) dacosan álló szobra még sokat őriz emlékmüszobrászatunk méret- és léptékmonumentalitási tradiciójából. Pár darabja Marton László "Petőfi"-je lehetne Szalkszentmártonban. "Madách Imre" (Salgótarján 1969.) köpenybe burkolt alakja a fej szuggesztiv kimunkáltságával már közelebb áll a "Radnóti" szoborhoz. De mig a köpeny előre csucsosan kialakitott redőzete elképzelésében tul evidensen, megoldatlanul, megformálásában kissé erőltetetten igyekszik a madáchi eszmére ("Ember tragédiája" alapgondolatára) direkt utalást tenni, az érzékeny, lágy mintázás, a részletezés (fej) és a sommázóan átfogó formák (alak) jól alkalmazott kontrasztja már közvetlen előzményt mutat.

A szobrász kész az ember és kész a költő megközelitésére. Amit kiemel, hagyományhüen, a portrétirozott modell "beszélő részei", mindenek előtt a fej. A költő lehajtott, szomoru fiatal arca. Póza nem Horvay János sirplasztikáinak gyászos, a sors csapása alatt fejet hajtó ernyedt mozdulata, hanem a Razglednicák költőjének a végső ut porában is reményt kereső, magába, multjába fordulása. Az érzékletesen mintázott arc a költő vonásainak hü plasztikai átköltése, finom modellállása a tiszta liráju versek nemes, érzékeny képzőmüvészeti átköltése, olyan, mely csak a szobrászok legjobbjainak, mint pl. a mai olasz szobrászatban Emilió Greco, vagy Giacomo Manzu sajátja. A kezek helyett a nehéz, nyütt cipőjü lábak szólnak az ut keservéről, a részleteivel is hangsulyozott fej kompoziciós ellenpólusaként, mint beszélő részek (Van Gogh-nál két bakancs magában állva is sokat mond). A kezek hangsulytalanok: zsebbe rejtve, mint Varga Imre csaknem valamennyi szobrán. "Ezzel is lehet valamit mondani" – vallja. Ha a "Radnóti" szobor támaszkodó szerkezeti felépitése a kezek hiányát nem is veti fel, vajon igy van-e ez a többi szobor (József Attila, Madách Imre, Lenin...) esetében is? E plasztikai probléma megkerülését lehet tisztán egyszerüsitésnek felfogni, de lehet benne oppozició (Schaár Erzsébet fej-kéz hangsulyos szoboroszlopaival szemben), eszmei, vagy szoborstrukturális megfontoltság.

Varga Imre szobrászatának másik szárnyán, az uj anyagformakisérletek vonalán a "Radnóti" szobor felé, az "Erőltetett menet" mutat. Szenzáció kell! – vallja Varga Imre, s a "Radnóti" szobor mig szinte észrevétlen állott bronz-gránit változatában először Mohácson, addig a kiállitásokon Európát bejárt másik változat igazi sikert hozott. Az eszme – anyag – korszerüség összhangjának sikerét. A szobrász a korlát és a talapzat sirkőhideg gránitját itt ugyanis fakorláttal és utkövekből kirakott talapzattal cserélte fel. A hagyományostól eltérő uj anyagok bevonása – mint emlitettük – nem ekkor, isteni szikraként pattant ki a müvész fejéből, sőt munkásságának másik szárnya logikusan, következetesen a modern épitőanyagok korszerü szoborkihasználását célozta. A betonfeszitő vasak a "Prometheusz" hegesztett alakjában, majd az "Erőltetett menet" vas-beton tömbje – mely témában is a Radnótihoz közeli – mutatják ezt az irányt. (Ez utóbbi szobor az uj magyar szobrászat e témáju két sikeres alkotása Makrisz Agamamnon "Mauthausen" és Martsa István "Auschwitz" szobrai mellett méltán érdemelne helyet). A hagyományos, klasszikus szoboreszmény és a meghökkentően uj szoborfelfogás jó összehangolásából született a Salgótarjánban felállitott "Radnóti" bronz-fa-kő megoldása. Szintézis. A müvészetében delelőjére ért szobrász érett alkotása. Varga Imre célja, mint a Müvészet 1974 évi utolsó számában megfogalmazott ars poeticajában közzétette:

"... az emberi lélekben lezajló folyamat feltárása, az egyén és a közönség kapcsolódási formáinak elemzése, a kor intuiciós anyagának (tudatban, vagy tudat alatt tárolt anyagának) jobb megismerése". Ekként most elemzésünk elejére bocsátjuk azt a felmérést, mely egyben a müvész eredeti elképzelésének igazolása, kontrollja is:

VARGA IMRE

76/3 Tájékoztató
MAGYAR MŰVÉSZEK SZÖVET.

RADNÓTI INSPIRÁCIÓK

Radnóti a költő, az ember, mint tragikus korának őszinte líráju hordozója a halála óta eltelt harminc esztendőben egyre közelebb került, szélesebb, értőbb táborra lelt. Költészete napjainkban élőbb, mint életében volt, a kristályosan tiszta és nyugodt ember közénk lépett. "Radnóti Miklós olyan átlátszóan tiszta volt, hogy ilyet nem szoktunk nagynak tekinteni életében. Éppen ez az átlátszóság az igazi nagyság nem pedig a primadonna-iró fontoskodó ön- és közkultusza" (Weöres Sándor. Tiszatáj 1964. 11.sz.). S aki korai sors sulytotta halálával fiatalon vált irodalmunk multjává, most képzőművészetünk ihlető jelenévé lett.

Szabados Árpád: "Requiem Radnóti emlékére" és Varga Imre: "Radnóti" szobra mégsem egyszerüen a téma jubileum adta aktualitásával ötlik szemünkbe, sőt ami figyelmünket ezuttal e két mü párhuzamos elemzésére irányitja inkább az a kulcspozició, amelyet legujabb képzőművészetünkben vitathatatlanul betöltenek, amellyel felvetik a modernség, a korszerüség, a stilus, a monumentalitás, az eszme, az asszociációk szerepe a művész és közönség viszonylatában, valamint a két alkotó egyéni pályáján és művészeti életünk egészének alakulásában a hol voltunk, mik vagyunk, hová megyünk aktuális kérdéseit.

Ott tárulkozik bennük a keserü mult és ott vitázik, győzködik művészetünk utóbbi évtizedének érdekes jelene. Szabados Árpádnak a Radnóti tematikában, mint a vers lapjaihoz a maga tiszta fehér lapkiindulásával közelebb álló grafikusnak tán könnyebb a dolga. Járt uton haladt volna, ha művével Dési Huber István, Buday György, Szántó Piroska, Szász Endre, ill. az 1960-as évek második felének munkáit tekintve Gyulai Livius, Csohány Kálmán, Máthé András, Feledy Gyula, Kass János költemény illusztrációinak, ill. költőt szembesitő rajzainak vonulatába sorakozott volna fel. Nem ezt tette – emóciókat, asszociációkat sugalló vizió-képbe sommázta a maga Radnótiját, akit a befeléforduló, meditáló, töprengve dolgozó művész még iskolás fiuként őszinte lirájában szeretett meg. Az érzelmek fonala vezette el az értelem mélységéig, – az utolsó, legközismertebb eklógáktól a hajdan elkobzott "Ujmódi pásztorok énekéig" a "lélek hosszát" az idő és a költészet vonulatával ellentétes irányba járva meg. A muló egyedin tul Szabados Árpádot itt már az általános, az átfogó lényeg érdekelte. Az illusztrációk, amelyeket I-II éves főiskolai hallgató korában Radnóti verseihez készitett, jó előtanulmányok, a művészpálya inditó lapjai, bevezetők voltak (sajnos már összeállithatatlanul szétszóródtak). A "Requiem Radnóti emlékére" nem illusztráció, nem a korábbi müvek sorozattagja, hanem a fiatal művész első emberi, művészi összegezése.

A szobrásznak, Varga Imrének másképp kellett megbirkózni a témával. Nem maga választotta. "Egy szobrászt sulyosabban kötnek az anyagiak, mindent megrendelésre csinál" (V.I.). Mohács városától kapta a megbizást. Portréra szólt. (Erről számol be a Dunántuli Napló 1969.VII.2.). De a jó szobrász magához alakitja a feladatot. Meg ha készen adott is a téma, belevetiti, kiérleli benne a maga mondandóját. "A munka occasio arra, hogy azt csináljam, amit akarok. Önhipnózis" (V.I.) De Radnóti Varga Imre számára nem csupán ennyi. Bevallja, vagy bevallatlanul is érezzük a szobron, hogy szerette modelljét. Portrét csinált, a fej önmagában is megoldott, Vigh Tamás Radnóti portréjánál is többet mondó szép arcmás, de több is annál. Szobra monumentum a szó emlékmü értelmében, de emberléptékü, emberközeli, emberre szabott, pátosz nélküli, dicsfény nem megszépitette ábrázolás; alapja a történelmi való, a korabeli fényképek éppugy, mint a költő irásokból, vallomásokból megközelithető egyénisége. Bár a portré hagyományos követelmé nyéről, a fiziognómiai összevetés lehetőségéről sem mond le, mégis térben és időben közénk állitja Radnótit ut szélére, korlátnak dőlve, magába mélyedve. Talán élete utolsó utjának egy stációját, egy pillanatot ragad meg, nem a versek formálta tudat mélyének belső rezgéseit, sőt ellenkezőjét – az egyedi, pillanatnyi valóra helyezi a hangsulyt. A modern szobrászat nyelvén szól. Nem az emlékmüvek tradicionális örökkévalóvá tétele a cél. Radnótija keresettségében is keresetlen, hétköznapiságában is emelkedett.

A "közöttünk lépdelő költő" szobráért művészetünkben már husz évvel ezelőtt megvivta a har-

---

Tanulmány a Magyar Képzőművészek Szövetsége és a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja által, felszabadulásunk 30. évfordulója tiszteletére meghirdetett müelemző pályázatra.

1021

1979. VI. 29. Kossuth 18,30 Áné

Esti Magazin

- Egy idézet: "Maga az a név, hogy Csécse, mindig ugy hat rám, hogy izes, friss gyümölcs, cuppant az ember, csettint is, nevet." Csécse. Mennyire örülök, hogy ezt a bájos falut kaptam szülőföldnek."
Igy szól az Életem regénye néhány sora, Móricz Zsigmond vallomása. Amikor 50. születésnapján hazalátogatott Csécsére, a falu szélén lovas bandérium fogadta, zenekar köszöntötte. És hogyan készülődnek a 100. évfordulóra, hogyan emlékezik az iróra, az ünnepségre a szemtanu? Pallai János először a helyszint mutatja be.

- A ház most is olyan. Parányi, vakitóan fehér falu, zsúptetejü mint amilyen akkor, Móricz gyermekkorában volt. A nagyszobában a régi butorok, köztük a bölcső. Valamennyit az iró rokonsága őrizte meg az utókor számára.

Végül pedig a hagyaték több ezer levelet tartalmaz, benne Móricz és a család tagjai közti levelezést, Móricz és írók közti levelezést, nagyon érdekes Thomas Mann levél, Babits levelek sora, maradt fenn az utókor részére ebben a levelezési anyagban.
Nem lenne teljes a kép, amit erről a kéziratos hagyatékról adunk, ha nem szólnánk Móricz igen sok jegyzetéről. Feljegyezte napi élményeit, életének eseményeit, gondolatait, beszélgetéseit emberekkel, és ebből is egy hallatlanul gazdag irodalmi forrás anyag maradt ránk.

- Szatmári Ilona riportját hallották.

Felhivom figyelmüket, hogy a televizióban ma este 8 órakor Móricz Zsigmond születésének 100. évfordulója alkalmából emlékünnepélyt közvetitenek a Nemzeti Szinházból.

- És most a kényelmes fehér kerti padon ülünk Móricz Virággal és Móricz Lilivel. Móricz Zsigmondra emlékezünk.

- Hogy ilyen gazdag hagyatékot adhatunk át, ezt apánknak köszönhetjük, mert ő maga is egész életében gyüjtötte a kéziratait, általában az iratait, olyan sok mindent megőrzött, hogy ezt csak folytatnunk kellett, hogy el ne kallódjon, hogy elrendeződjön, szóval tőle tanultuk azt, hogy az irást meg kell őrizni, mert a nyilvánosság előtt megjelent müvekhez tartozik a háttér is.

- Azt mondtad az előbb, hogy az égig érő fák. Hát abban az időben még nem értek az égig, mert azért az elmult 36 év alatt jó bőven megnőttek a fák, és amikor apu ott ült a verandán, ahol az előbb is voltunk, soha életében egy percre sem ült háttal a kertnek, persze akkor a kertet végiglátta, és nagyon szerette. Szeretett itt kertészkedni, meg szeretett olyan viccekat csinálni, hogy a vendégeit mindig kivitte a zöldségeskertbe és kihuzott egy karalábét, a bicskájával meghámozta és az volt az előétel. Mindenkinek meg kellett enni, és utána volt egy nagyon aranyos kis személymérlege, olyan kis furcsa, tükrös, és utána mindenkinek fel kellett állnia és megmérni, hogy a karalábé mennyit nyom.

- A Móricz-villa kertjében mikrofonhoz kértük Taxen Ernőt, a Petőfi Irodalmi Muzeum kézirattárának vezetőjét is.

- A hagyaték négy nagy egységből áll. A leggazdagabb tétel ezek közül a kézirat hagyaték, mondhatjuk, hogy ez a magyar irodalomtörténet eddigi legnagyobb irói hagyatéka.

- Amely most a Petőfi Irodalomi Muzeumba került.

- Igen. Továbbá tartalmazza Móricz Zsigmond kb. 4000 kötetes könyvtárát, szobájának relikviáit, a butorokat, néhány személyes használati tárgyat.

- Metszeteket, festményeket, szobrokat.

- Ez a negyedik tétel. A kézirat hagyaték példátlanul gazdag, nagy müvek számos darabja maradt fent, amelyek gépirásban, Móricz Kézzel javitott példányaiban kerülnek az irodalmi muzeumba, 25 regénye, köztük például az Erdély trilógia különböző variációi válnak igy a tudományos kutatás számára ismertté, vagy pedig olyan müveknek a kézirata, amelyek befejezetlenül maradtak, ilyen például a Kertem regénye, amelyet meg akart irni, de nem irt meg. A hagyaték része egy nagyon érdekes napló anyag, amely részben ismert Móricz Virág könyveiből, részben azonban ismeretlen, teljesen uj dolog.

Az udvaron életnagyságu szobra vár avatásra. A szobrász Varga Imre, mintha azt a percet örökitette volna meg, ahogy utnak indul, országjáró bolyongásainak egyikére. Szerette Csécsét, és amikor már hires iró lett, az 52 házas falu azzal hálálta meg, hogy diszpolgárává fogadta.
Az 50 évvel ezelőtti eseményen ott volt az egész falu. E nevezetes napnak Tiszacsécsén már csak egyetlen szemtanuja van, a 78 éves Nyilas Jenő bácsi, aki nemcsak szellemi frissességét őrizte meg, de testi erejét is, hiszen beszélgetésünk előtt még füvet kaszált a határban.

- Emlékszem rá, hogy többször volt lent, mint diák már lejött a családhoz, hajnalban már a kertben járkált, amikor készült a vizsgákra.

- Akkor 27 éves fiatalember volt, amikor Móricz Zsigmondt itt Tiwzacsécsén diszpolgárrá választották. Erre hogyan tetszik emlékezni?

- Gál Endre képviselő szervezte ezt a nagy ünnepséget. Négylovas fogattal fogadták az állomáson, ugy hozták el Tiszacsécsére. Itt a falu határán aztán lovaslegények fogadták, rengeteg ember összejött. Szekerekkel a környékből, még akkor nem volt autó, mint mára, lovaskocsival jöttek. Görömbei nagykállói tiszteletes volt a barátja Móricz Zsigmondnak, az tartott itt a templomban nagy beszédet, aztán lementek a nagy füzesre, olyan árnyékos hely volt, ott volt aztán ilyen bemutató, szavalások ilyesmik.

- Leányfalun a hires Móricz-ház árnyas, tágas parkjában Móricz Zsigmond annyira szeretett és gyarapitott kertjében, ahol a tuják és a fenyőfák meg az öreg diófák is ma már szinte az égig érnek, a Kulturális Minisztérium nevében dr. Boros Sándor miniszterhelyettes és a Móricz örökösök nevében pedig Móricz Virág, Móricz Lili és Simon Imola, Móricz Zsigmond unokája aláirta azt a megállapodást, amelynek értelmében Móricz Zsigmond teljes iróri hagyatéka a magyar állam tulajdonába került.
Az aláirók körbeültek a fehér kerti asztalt, és kézjegyükkel látták el a szerződést. Meghitt volt, otthonos, családias.

- Ennek a hagyatéknak páratlan az irodalomtörténeti, müvelődéstörténeti értéke, tudjuk, hogy nagyon nehéz évtizedekben, történelmi viharok idején kellett megőrizni, és valamennyiünk nagy elismerését szeretném tolmácsolni azért, hogy ilyen teljességben és ilyen gazdagságban sikerült ezt átmenteni az utókornak. Ez a családnak az érdeme, azoké, akik gondozták ezt a hagyatékot, és most a 100. évfordulón az állam, a Kulturális Minisztérium és a család közötti megállapodás értelmében ez átkerül a magyar nép tulajdonába.

Varga Imre
Kossuth-díjas szobrászművész

1979.május 2. Televizió 21.5o Vgné

Müvészeti Magazin

Müsorunk befejező részében D.Fehér Zsuzsa beszélget Varga Imre Kossuth-dijas szobrászművésszel, akinek itthon is jólismert Radnóti-szobrát néhány nap mulva állitják fel Boorban, az egykori haláltábor helyén. Varga Imre áprilisban kapta meg a Magyar Népköztársaság Kiváló Müvésze cimet. A riportban szó lesz régebbi munkáiról és uj terveiről is.

- Varga Imrét nem kell bemutatni a TV-nézőknek. Engedje meg, hogy a közepébe vágjak! Van itt egy kis szobor, elkészült nagyban is, hősi emlékmü, a második világháborus. Nagyon különös emlékmü. Mi volt a kiindulópont?

- Minden alkalommal, hogyha akár megbizásra, akár a magam indittatására valamit csinálok, én ugy gondolom, hogy egyfajta, nehéz talán igy mondani, de mégis tartalmi igénnyel indulnék el. Magyarul, akkor beszélek, ha van miről. Hát itt azt tudom elmondani, hogy miről beszéltem. A második magyar hadsereg, mintegy 18o ezer embere egy igazságtalan és félreértett, de tulajdonképpen általuk nagyon csekély

a szemléltetés lehetősége, ezt akarnám ott megcsinálni, ha sikerülne! A másik pedig , ez gyors utalás még erre a tükrözésre, ami az önmagával való szembesitésnek az önvizsgálatnak tulajdonképpen a megtestesült tükörképnek, a tükör, mint valóság, kérdéskomplexusa. Én azt hiszem, hogy

- Még egy zárókérdés!

- Parancsoljon!

- Azt kellene megmondani, hogy egyáltalán persze, buta dolog szakaszokra bontani, hogy egy időben az egy figurával kifejezhető tartalom érdekelte, de azért erről tanuskodnak a szobrok, a Professzor, a Radnóti, a Derkovic, és a többi. Azután kezdődtek a nagy épitmények. Most pedig az az érzésem, hogy egészen elvont és izgalmas gondolatok, a tükrözés többféle formája, aztán ez a környezetet is befolyásoló rendszer, amit a szdrok köré tesz, meghatározó tárgyegyüttes, talán ez az, ami most legjobban érdekli?

- Nézze, akkor tartozom azzal a vallomással, hogy tulajdonképpen azt hiszem tulzott megtisztelés számomra, hogyha valaki szakaszokra bontja, tudatos szakaszokra az én tevékenységemet. Én mais ugy gondolom, hogy mindent ellehet mondani egy alakkal és egy alakon belül. Dehát az ábrázolás intenzivé válása tulajdonképpen mindig a feladat. Nos, amikor az ember azonban tehetetlenné válik, egy akadálynak ütközik , akkor kézzel-lábbal, mindennel igyekszik áttörni ezen az akadályon. És hogyha ehhez segédeszközök, támaszok, mankók kellenek, hát némi szégyenérzettel, deigénybeveszi őket. Hát igy kerül környezetbe a figura, amelyik bizonyos vonatkozásban kerül a környezetével, az igy születik többé-kevésbé. Nem tudom eléggé megmagyarázni a Derkovic festői környezetét, ezért tehát kell valami, amit odategyek. Ugy tünik nekem, hogy az emberi lehetőségei, egy figura belső kisugárzásának bizonyos határokat érnek el, olyankor azt megpróbálom átlépni. Igy szerettem volna, például hát óriási összemüködéssel tulajdonképpen, igazán hálás is vagyok érte, hogy ezek a segitőim voltak például a szekszárdi Prometheusnál , hatalmas nagy közmunkával sikerült létrehozni azt, hogy a tér a szobor terévé váljon. Tehát virtuális tér legyen,és egyszersmind valódi tér, járni lehessen benne. Ez is csak azért volt szükséges, mert különben Prometheus tere, a föld, nem elég nagy, azzal a kis jelzéssel, ami a szobor környezete. Szóval ez a menet,

- Ezért görgetett szikákat köréje,

volna, na nem azért, mintha nem vállalkoztam volna rá, hogy megcsináljam, csak hát ezzel vigasztalom magam.

- De minden bizonnyal változott volna a nagyméretben..

- Én aztreméltem volna, hogy nem.

- No, továbblépve, mivel foglalkozik most? Itt van egy siremlékterv. Csupa szomoru téma.

- Nem, hát egyszerüen az emberi tulajdonságok, halottainknak emléket emelünk. Ennek kapcsán egy Déry-siremléket tervezek, amelyiknél ugy gondolom, hogy azalapgondolata az, hogy az ut vége. Noha itt is van még egy átmeneti lehetősége, egy kapuhoz ér ez a dombormü alak. Egy kicsit bonyolult igy, többrétegü.

- De a Déry-Tibor -siremlék ugy tudom, egészen beleépül a környezetébe. Ut vezet hozzá, és ez szinte egy uj, ezt én még nem láttam seholsem.

- Nem tudom, látni én sem láttam. Onnét jutott eszembe, ahogyan Déry Tibor nagyszerü pályájának a vége tulajdonképpen bizonyos értelemben egy fajta kapu a halállal. Es hát ezt próbálom, gondolom megcsinálni.

- Beszéljünk még a debreceni Orvostudományi Egyetem előtt terülő térfiguráról. Amelynek itt az egyik terve, meg a tükrözésről, jó?

-

- Jó! Ugy gondolom, hogy ami foglalkoztat, az mind a két esetben, az mind ugyanaz. En nagyon szégyenlem, de amit mondott, hogy tér és idővel való összekapcsolása, ez mint külön téma bennem, és soha nem fordul elő. Hanem ez egy külön technikai lépése a gondolat kifejtésnek, a későbbiekben. Hát ugyanigy vagyok a debreceni tervemmel is, ahol két ember vitáját próbálom megjeleniteni, ezek az oszlopok, amik ugy remélem, hogy krómacéllal lesznek burkolva, bizonyos értelemben az orvosi miliőt kivánnak jelenteni,és a két külön réteg, a térréteg, az pedig a valóságtól való elkülönülését a két alaknak, és a két alaknak a festészeti és egyéb klasszikus előzményeire való utalását is szeretném, hogyha benne volna. Szóval sokmindent szeretnék, hogyha megvalósulna!

- Athéni iskolára gondol,

- Igen, hát jó volna, az athéni iskolára gondolok, hogyha ezt kimondta. Annak a két fő alakját, ennek az athéni mintáló akadémia lényege tulajdonképpen, ez avitalehetősége.

részben ismert bűnös akcióban vettek részt. Amikor a doni áttörés után ez a hadsereg megsemmisült, itt nem ártatlanok haltak meg, nem ezt mondom, mert hiszen akkor is bűnös valaki, ha nem érti egészen és nem egészen tiszta előtte, amit tesz.

- Egy tragikus alapmotivum, az un. köztérre kerülő hősi emlékmünek lehet tárgya és lehet ilyen módon tárgya, ahogyan megfogalmazta?

- Én azt hiszem, hogy minden lehet tárgya, még a köztérre kerülő hősi emlékmünek is. Tragikus nálunk az, hogy mi általában nemzeti tragédiáinknak állitunk emlékműveket.

- Lépjünk egy kicsit az országból ki, hiszen Magára az jellemző, hogy nem csak egy magyar történelem az, amivel foglalkozik, az emberiségnek a gondjait, pusztulása, egy sereg szobor erről beszél. Hát itt van az Erőltetett menet, és a többi.

- Nagyon kedves, hogy ezt gondolja, hogy nekem ilyen nemzetközi öntudatom van, nem hiszem, én mindig magamon keresztül próbálom megközeliteni, amennyiben elég mélyre ás az ember önmagában, akkor nemzetközivé lesznek a dolgok azt hiszem. Szóval valahol a nemzeti korlátok is egy igazi mélyreásásban megszünnek, elmulnak. Hát a Babijár is tulajdonképpen ugyanennek a gondolatsornak egy része. De ahogyan egy egyházi mütárgy nem csupán önmagában volt, hanem mindig egy tudati kisérettel, tehát egy jelképes volt, felidézni a teljes tudatvilágát, ugyan ugy mibennünk ugy él, bennem legalábbis példának okáért, akár csak a Radnóti vagy ennnek, vagy a Gyászkürnek. Néhány esetleg komikusan tragikus, vagy forditott része is, tehát ezek ugyan olyan gondolatébresztő, gondolat felidéző jelek, tulajdonképpen. Es ennek kapcsán bármelyik végét fogom meg a gondolatnak, jogosult megjelenni.

- Hát persze azt hiszem, hogy tökéletesen igy van, ha végiggondolom most a szobrokat, mert végülis Prometheus, vagy a most készülő Ikárus, ugyancsak mitológiai tragikus hősök, de még egy utalás a multra. Az Erőltetett menet, melyet olyan sokan kiemeltek, miértnem készült el soha nagy méretben?

- Én szerettem volna megcsinálni, de hát nem tudom miért, pontosan nem tudom követni teljesen az okát, nem tudtam megcsinálni, nem került rá sor, nem voltlehetőség rá, hogy elkészüljön. Az igazat megvallva, nagyon nagy munka lett volna, hogy ugyanazt az egyszerüséget, és ugyan ugy követve minden egyes elemnek az összicoált erejével, csontdarabokból fejek, szóval elég bonyolultfeladatot is jelentett

- Igy van, hát igen! Igy ez hozzátartozik. Én ugy gondolom, hogy az ember igyekszik minden erejével kifejezni. És, ha kifejezés eszközeit meg próbálja az ember, mint mondtam kézzel-lábbal, foggal-körömmel összegyüjteni. Persze rengeteg tévedés, ez természetes!

- - -

Varga Imre, szobrász

elhelyezik A kertben *Varga Imre* Kossuth-díjas szobrászművész egész alakos *Bartók-szobrát*,

s a szép környezetben szabadtéri koncerteket is hallgathatnak a látogatók.

– Bartók – emlékház a II. kerületben

Esti Hírlap, Bp. 1981. jan. 19.

1.

Varga Imre, szobrán

sok-sok színes székkel, asztallal. Az udvar közepén állítják fel *Varga Imre* szobrászművész ívókútját, amely méltóképpen alkalmazkodik majd a nagy méretű aluljáró forgalmas világához.

3.

(békés): Belonudvarban a Boróros tér

[illegible] Br. 1980 nov. 14.

Varga Imre, szobra

● *LISZT FERENC bronz mellszobrát avatták fel tegnap Mecseknádasdon. Varga Imre, Kossuth-díjas szobrászművész alkotását a XVIII. században épült volt püspöki nyaraló — ma általános iskola — előtt avatták fel. Ebben az épületben szállt meg 1846-ban Liszt Ferenc, s a szép hely egy dal komponálására is ihlette.*

– o Liszt Ferenc

8.

Esti Hírlap, Bp. 1980 okt 20.

er Messe

roschka-Csárda von Onkel emes aus Pinkafeld muß bedingt erwähnt werden. r im Burgenland lebende, ts lächelnde gebürtige ngar ist Herrscher über eisen und Getränke, und uer begeht er ein Jubi- um. Seit 30 Jahren bewir- er die Grazer Messebe- cher mit Gulyás und Pör- lt, mit Riesling aus Bada- ony und dem Burgenland.

er Berg und Tal

Aber Onkel Szemes kann hr als dies. Er ist ein spi- us rector des Fremdenver- hrs aus dem Burgenland ch Ungarn. Sein neuestes geb ot für Nachbarn mit ndlichen Bierbauch: Un- rnehmen Sie eine Radtour ch Transdanubien! Onkel emes denkt nun nicht et- a einen Wettkampf auf idern, zu dieser Tour kön- n sich auch die etwas Be- emeren und Fauleren ent- hließen. Solange es berg- f geht, befinden sich Pas- gier und Fahrrad im uto, und nur bergab setzt an sich auf den Drahtesel.

Das Gastronomieunterneh- en Pannónia betreibt auf r Messe nicht nur ein estaurant, sondern auch nen Pavillon, wo Kostpro- n verteilt werden und s, was Gefallen fand, eich gekauft werden kann. ß ich betonen, daß man ch Tokajer und frischem

Österreichisches Kulturinstitut

Riesenerfolg mit Helmut Qualtinger

„Der Herr Karl", Mitte der fünfziger Jahre von Helmut Qualtinger erschaffen, gilt seither in Österreich als Synonym für den „kleinen Mann von der Straße". Herr Karl erzählt aus seinem Leben und verkörpert damit ein Stück österreichischer Geschichte, gesehen aus dem Blickwinkel eines „kleinen Mitläufers". „Der Herr Karl ist ein menschlicher Zustand österreichischer Färbung", heißt es auf der Rückseite dieser Plattentasche...

„Sie glauben vielleicht, i schlaf. Tuns Ihnen nur net täuschen, lieber Herr, i siech alles!", läßt Helmut Qualtinger seinen Schießbudenbesitzer im „Wurstelprater", sagen, und nach diesem Abend im Österreichischen Kulturinstitut bin ich fast versucht zu meinen Qualtinger habe damit ein Bekenntnis seiner Selbst abgelegt! Er scheint wirklich alle liebens- und wenige liebenswerten Schwächen seiner „rot-weiß-roten Rasse" (so der Titel der Veranstaltung und der seines demnächst erscheinenden neuesten Buches, aus dem Qualtinger las) zu „siechen".

Mit seinen urkomischen Situationen und Pointen riß er das bis auf den letzten Platz „ausverkaufte Haus" zu wahren Lachsalven hin, die nicht nur dem pointierten Schriftsteller, sondern gleichermaßen dem hervorragenden Schauspieler Qualtinger anzulasten waren. Er schlüpfte beim Lesen sofort in seine Figuren, und man meinte, seinen leicht stupiden Konsul in Afrika, seinen philosophierenden Hausmeister am Fenster in einer kleinen Wiener Gassen, sein neureiches Ehepaar oder den „Amerikaner-Peppi" leibhaftig vor sich zu sehen.

Qualtinger schaut den klei-

Das sollns mir amal nachmachn, das rein Organisatorische... Da, sie könn' nicht einmal die Zahlen auseinanderhalten: mal sinds 50.000

im Buch „Österreich heute" Aufnahme fanden.

Immer wieder läßt er seine modernen Heutigen und ewig Gestrigen Monolo-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1979 MÁJ 14

Imre Varga

1021

Vor 70 Jahren geboren

MIKLÓS RADNÓTI

(1909–1944)

Lyriker und hervorragender Übersetzer, stammte aus unbemittelter bürgerlicher Familie, absolvierte die Mittelschule in Budapest, studierte dann in Szeged und besuchte wiederholt Paris. Seine Schriften erschienen in der Zeitschrift „Nyugat", in der von Attila József redigierten Zeitschrift „Szép Szó" (Schönes Wort) und in „Gondolat" (Gedanke), dem Organ der kommunistischen Volksfrontpolitik. Im Mai 1944 wurde er in das Arbeitslager Heidenau in Jugoslawien verschleppt und Anfang November desselben Jahres auf einem der Gewaltmärsche erschossen. Radnóti schrieb bis zum letzten Augenblick; nach dem Krieg fand man seinen Leichnam in einem Massengrab, mit Gedichten wie „Gewaltmarsch" (Erőltetett menet) und „Ansichtskarten" (Razglednicák) in der Manteltasche. Anfang der dreißiger Jahre trat er als leidenschaftlicher Experimentator mit jugendlich übermütigen Gedichten auf den Plan, denen er kühne Assoziationen zugrunde legte. Er war einer der ersten ungarischen Dichter, die sich gegen den Faschismus auflehnten. Vom Vorgefühl eines vorzeitigen gewaltsamen Todes verfiel er dennoch nicht der Resignation, sondern stand mutig für seine Gesinnung ein. Einem seiner Gedichte und dem 1936 erschienenen Gedichtband gab er die von Vorahnungen inspirierte Überschrift „Wandle nur, Todgeweihter" (Járkálj csak, halálraítélt). Der Barbarei setzte er reine Menschlichkeit und hohe dichterische Begabung entgegen. Von der Mitte der dreißiger Jahre an reifte seine Dichtung zu klassischer Vollkommenheit heran, seine bereits im Schatten des Todes entstandenen Gedichte gehören zu den erhebendsten Dokumenten künstlerisch-moralischen Verantwortungsbewußtseins. In seinen Übersetzungen erwies sich Radnóti als berufener Vermittler Tibulls, La Fontaines, Apollinaires, Rilkes, Brechts.

Miklós Radnóti (Statue von Imre Varga)

1021

1979. V.8. Televizió 19,30 KGyné
TV Híradó

- A fasizmus felett aratott európai győzelem napjának előestéjén a gyötrelmeket, kinokat, a fasizmus ártatlan áldozatainak millióit is felidézi az emlékezés.
Következő riportunkban, amelyet Práger György és Végh László készitett, a jugoszláviai bori haláltábor mártirjaira és arra a magyar költőre emlékezünk, akinek versei oly megrázó üzenetek az utókornak.

- /Zene/ Rongyosan és kopaszon, horkolva repültek a foglyok. Szerbia vak tetejéről buvó otthoni tájra. Buzó otthoni táj.. Óh meg van-e még az az otthon? /vers/ Radnóti M. verse/

- Ha a Heidenaui Láger idején kevesen ismerték is, napjainkban már mindannyian ismerjük és értjük a Hetedik ekloga hexameterét. Értik azok is, akik olya nagy igyekezettel szervezték meg a szerbiai Borban azt az ünnepséget, amelyen Radnótira emlékeztek. És az emlékező, dr. Marczali László kulturális miniszterhelyettes vezetésével felavatták Varga Imre Kossuth-dijas müvész Radnóti szobrát.

- Tolnai professzor a költő jóbarátja volt és ahogyan az ünnepségen szép szavakkal elmondta a költőnek is sok barátja volt itt a lágerben, Borban.

- Igen. Itt voltakknemcsak 35 évesek, mint ő, hanem voltak 20 évesek is bőven és azok voltak a legelesettebbek. Radnóti valami legbelsőbb ügyének tekintette, ugy foglalkozott velük, mint az apa a fiaival, hogy lelket öntsön beléjük, hogy megerősitse,hogy erősitse az öntudatukat. Hogy megmagyarázza nekik, hogy itt miről van szó.

- Mi adhatott ehhez hitet?

- Ehhez hitet meggyőződésem szerint a világnézete adhatott,mert Radnóti 1936-tól kezdve érezte, hogy bekövetkezhetik valami borzalmas halál.De hitt az életben és főként hitt a jövőben.
/Zene/

szorosra fogott köpönyeggel. A t
kaköves útból, amelyet hónapok

Varga Imre Kossuth-díjas szobrász Radnóti-alakja [illegible] jus 5-e óta áll az egykori fogolytábor helyén, Žagubica felé fordulva. Nem fölfelé néz, a hegyek felé, hanem maga elé. Ha szemben állunk vele, majd az óramutató járásával megfelelő irányban — állandóan feléje fordulva — lassan körbejárjuk, úgy tűnik, mindjobban kiteljesedik ez az arc. Az 5-ösről és 6-osról nézve még Radnótié, de a 9-esről már egy ismeretlen halálraítélté.

A költőnek nyolc ilyen szobra áll szerte a világban, ez itt, a Bori-tó partján a kilencedik, de mintha ez lenne az első, az igazi: mintha sohase indult volna el északkeletnek, Žagubica, Cservenka, Mohács, Szentkirályszabadja, Abda felé.

Alszik a tábor, a tó gátján az őrtorony valójában a tábor őrtornya. Ez a szobor, itt, a tó partján ok a reményre.

Kép és szöveg: DORMAN László

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

HÍD
1979 6

1/.

mint a szabadkai festők közül nem egynek — neki sem sikerült a kiállítók közé kerülnie.

1940-ben Budapesten telepszik le, s azután a magyarországi kiállításokon is rendszeresen jelentkezik. Hű marad azonban olasz közönségéhez is. Olaszországban nem egy díjat nyer, melyek közül a legjelentősebb a palestrini Bianco e nero 1962-ben megrendezett kiállítás díja.

Szülőföldjével a háború után sem veszítette el a kapcsolatot, sőt az, ami nem valósult meg harmincnégyben, megvalósult tíz évvel ezelőtt. A Szabadkai Városi Múzeum, amely egyébként több munkáját őrzi, 1969 decemberében megrendezte első itthoni önálló tárlatát. Nemcsak szülővárosában fordult meg szívesen, hanem a Boka Kotorska-i öbölben is. Számos tájképet készített itt.

Az említett szabadkai kiállítás tette lehetővé, hogy felmérjük 1932 és 1968 közötti festői korszakait. Mint Ács József írja róla: „Gyelmis művészetében Segantini tiszta levegőjű alpesi tájait, pásztorait, patetikus és szimbolikus festészetét követte... Bizonyos módosításokkal átvette a francia neoimpresszionizmust követő Segantini technikáját. A tiszta színeket vonalkákkal, vastag pasztákban rakta fel a vászonra, a színek bizonyos távolságból egységbe olvadtak, s az alpesi levegő kemény fénytöréseit idézte föl."

Tegyük mindehhez hozzá: Gyelmis valóban elsősorban az olasz impresszionisták hatása alatt nevelkedett, de például az erős akcentusokkal jelzett fény—árnyak kontrasztokat még első tanítójától, Rudnay Gyulától örökölte. Olaszországban idővel megnyugodott ez a háborgást tükröző paletta, s e megnyugvás-letisztulás eredménye a melegebb színek, a leginkább barnás tónusok, a kép szerkesztésének harmóniája. Tájakat, csendéleteket festett elsősorban, melyek nagy részén ott a szülőföld egy-egy szimbóluma is, az aranysárgává ért birsalma, mezei virágaink vagy a polgári lakóházak nehéz asztalterítői és függönyei. Tájképei idővel ki is szorították a portrékat és a mesterien festett csendéleteket. Háború utáni munkáinak jelentős része, mint már utaltunk is rá, az adriai tájak és utcák, valamint Budapest egy sajátos festői meglátása.

Bennünket legfőképpen 1934 és 1940 közötti időszaka érdekel, az az időszak, amikor tulajdonképpen a mi festőnk is volt. Ennek az időszaknak az alkotásaiból a kisváros légköre áramlik, s munkái mintegy szervesen beletartoznak mindabba, amit a szabadkai festők alkottak.

Festészetének értékelésével még adósak vagyunk.

B. Gy. fordítása *Bela DURANCI*

A BORI RADNÓTI-SZOBORRÓL

Svilajnacnál térünk le a Niš felé vezető autóútról: a térkép szerint erre valamivel rövidebb az út a Bori-tóig, mint Paraćinon keresztül. És aránytalanul keskenyebb és gödrösebb, fogatok, gyalogosok lassítgatják a sebességkorlátozást ezúttal egyáltalán figyelembe nem vevő Lada-karavánt, az újvidéki tévé kocsiját.

Elkéstünk, most már bizonyos.

Felpattanó kövek verdesik a jármű alját, lassan kifogy alólunk az aszfalt is, elfogy a kövesút, de még a földút is. Eltévedtünk, vissza, vargabetű Petrovac na Mlavi felé a szinte nem is úton. Ökrös fogatok, tehenes fogatok, erődítmény-kapuk téglából, zománckék vaskapuk és kerítések. Sok udvarban autó, egyik-másik német, de főleg francia rendszámtáblával. Ez a dekoráció útközben, és Petrovacon látjuk meg először az útjelző táblát: Žagubica.

Autónk eszeveszett rohanásba kezd a javuló úton. Sose jártam ezen a vidéken, de most úgy érzem, mintha visszafelé rohannánk.

Žagubicán úgy dübörgünk át, hogy észre sem veszem. Legalábbis nem emlékszem rá; olyan jelentéktelenül kicsi és szürke volna? A térképről állapítom meg, utólag, hogy egészen a Bori-tóig semmi, de semmi, se falu, de talán még ház se, csak emelkedő a rettentő magasságokba, nyaktörő szerpentinekkel. Erre már emlékszem. A motor átmelegszik, prüszköl, küszködik, nem bírja az erőltetett menetet.

A Bori-tónál rengeteg autó, fekete Mercedesek, s ez egyből amolyan ünnepi hangulatfélét kölcsönöz mindennek. És megnyugtat bennünket: mégsem késtünk le egészen, tart még az ünnepség. Három-négyszáz métert gyalog kell megtennünk egy széles betonsétányon, mígnem egy földnyelvhez érünk. Valóban, tart még az ünnepség: méltatások, emlékezések, versek, magyarul és szerbhorvát nyelven. Írók, költők, irodalomtörténészek, politikusok, közéleti dolgozók, diplomaták, sok közöttük az ismerős arc. Újságírók, fotósok, színészek. A szobor lábánál két koszorú.

Gyors, feszes ritmusú kelet-szerbiai néptánc következik, majd lassan szétszéled a nép. Illetve elmegy a közeli szállodába ebédelni. Én ott maradtam egyedül, fényképezőgépeimmel.

Az egykori Heidenau-gyűjtőtábor helyén, ahonnan, a munkaszolgálatosok jártak ki a vasutat építeni, az újabb kori Bori-tó partján, egy lágy beszögellés hajlatában áll a költő szobra: Radnóti Miklós (1909—1944) magyar költő, a fasizmus áldozata — Mađarski pesnik, žrtva fašizma. Nagy rab-bakancsból nő ki az enyhe ívbe hajló bronzalak, alig nagyobb az elképzelhető eredetinél. Könyökével a korlátra támaszkodik, de a végtagok és az egész test egybeforr az alsó lábszártól a nyakig behajtott,

Varga Imre | 1920-ban

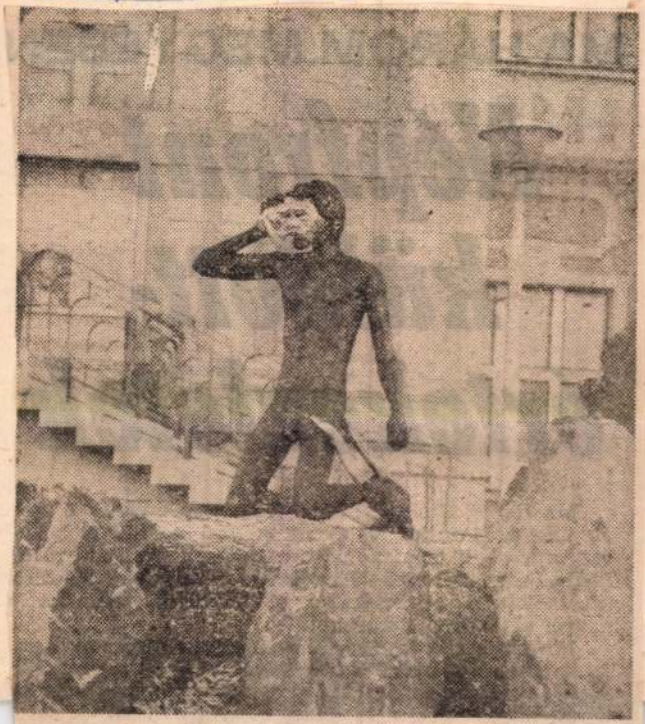

A Tatabányai Népházban kiállítás nyílt Varga Imre szobrászművész munkáiból. A képen látható szobor, az Orfeusz, a Népház épülete előtt áll.

(MTI-fotó Fényes Tamás felv.)

2.

n. 24

képviselik.

AZ USA TERVEIRŐL

Varga Imre

Lenin emlékmü

Bereczky Lóránd: Évtizedes léptekkel.
Művészet, 1980. október - 2. lap.

Varga Imre, szobrán

Felavatták Várkonyi Zoltán síremlékét

Várkonyi Zoltánnak, a Vígszínház 1979-ben elhunyt igazgatójának, a Színház- és Filmművészeti Főiskola rektorának, a kitűnő színművésznek, rendezőnek a síremlékét avatták fel kedden a Farkasréti temetőben. Az ünnepségen *Darvas Iván* színművész emlékezett szavalatával a Kossuth-díjas kiváló művészre.

A fővárosi tanács által adományozott síremléken, amely *Varga Imre* Kossuth-díjas szobrászművész alkotása, a Színházművészeti Szövetség, a Színházi Dolgozók Szakszervezete, a Színház- és Filmművészeti Főiskola, a Vígszínház képviselői, valamint az elhunyt családtagjai, barátok és pályatársak helyezték el a megemlékezés virágait.

9

—: Felavatták Várkonyi Z

Hír szabadság Br. 1980 nov. 5

Varga Imre, szobra

Felavatták Básti Lajos síremlékét

Básti Lajos színművész síremlékét avatták fel hétfőn a Farkasréti temetőben. Az 1977-ben elhunyt Kossuth-díjas kiváló művészre volt társulata nevében *Szokolay Ottó* színművész, a Nemzeti Színház tagja emlékezett. A síremléken — *Varga Imre* Kossuth-díjas szobrászművész alkotásán — a Magyar Színházművészeti Szövetség, a Színházi Dolgozók Szakszervezete, a Nemzeti és más színházak képviselői, valamint volt pályatársai, barátai és családtagjai helyezték el koszorúikat.

– Felavatták Básti Lajos síremlékét

Népszabadság, Bp. 1980 nov. 18 8

Varga Imre, szobrász

A BARTÓK-EMLÉKHÁZ

Bartók Béla utolsó magyarországi éveit töltötte a II. kerület, Csalán út 29. számú épületben, melyet most emlékházzá alakítottak. A kertben Varga Imre alkotása, egész alakos bronzszobor fogadja a látogatót. A szépen átépített múzeumban sok érdekes, Bartókra emlékeztető tárgy között megtalálható a zeneszerző zongorája, asztalán írógépe, a faragott székek egyikén aktatáskája, a tárlókban és a falakon fotók és dokumentumok idézik a zeneköltőt. Az első emeleti koncertteremben kvadróhatású előadásokat hallgathatnak a zenerajongók. A földszinten Bartók-lemezek, -könyvek és -albumok vásárolhatók.

KÉP ÉS SZÖVEG: BOROS JENŐ

Start előtti pillanatok.

Nyáron senki sem lepődik meg azon, ha vitorlázó repülőgépet lát a magasban. De januárban, februárban...! Az utóbbi hetekben Gyöngyös és Mátrafüred környékén mégis szinte naponta lehetett látni motor nélküli, lebegő gépmadarakat a

néhány száz méternyi magasságba, a kötél kioldása után előbb meg kell valahogy kapaszkodnia a hullám hátán, aztán manőverezéssel, kormányzással mindent el kell követnie, hogy gépe a széllel szembefordulva, az áramlással összhangban, ugyanolyan

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 3
Telefon: 207-748, 310-776

BUDAPESTER RUNDSCHAU

Imre Varga

1979 NOV 19

1021

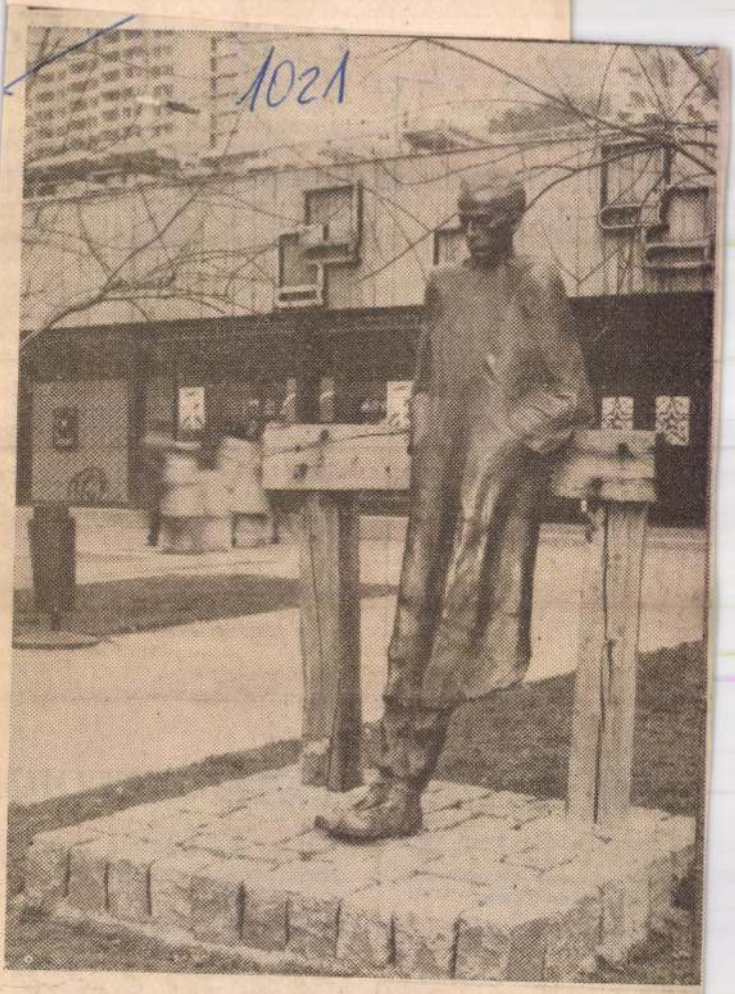

Miklós Radnóti, Standbild von Imre Varga in Salgótarján (siehe einen Beitrag über die neueste Ausgabe von Radnóti-Gedichten auf Seite 10)

Ackerstraße
D-4 Düsseld
Harry Münn
3394 Langel
D-6 Frankf
W. E. SAAE
Follerstraße
D-5 Köln 1

Österreich:
GLOBUS
Vertrieb ausländischer
Zeitschriften
Höchstädtplatz 3
A-1200 Wien
MORAWA UND CO
Wollzeile 11
A-1011 Wien

Schweiz:
AZED AG
Dornacher Straße 50—62
CH-4000 Basel
PINKUS ET CO
Froschaugasse 7
CH-8001 Zürich 1

Dänemark:
MUNKSGAARD LTD.
Norregade 6
DK-1165 Kopenhagen K.

Finnland:
RAUTATIEKIRJAKAUPPA
OY
Kolvuvaarankuja 2
SF-02670 Hämevaara

Schweden:
ALMQUIST ET WIKSELL
Subscription Agency
26. Gamla Brogatan
S-101 20 Stockholm 1
WENNERGREN-
WILLIAMS AB
Nordenflychtsvägen 70
S-104 25 Stockholm 20

Wenn nicht extra vermerkt, stammen die Bilder von der Ungarischen Nachrichtenagentur MTI.

HU ISSN 0007-2893

Beratung über die Kunst des Schriftstellers und Dramatikers, *Ödön von Horváth* (1901—1938) statt. In letzter Zeit erleben Werke von Horváth ihre Renaissance; an vielen europäischen Bühnen Europas, so auch in Ungarn, werden Horváth-Stücke gespielt. Obzwar er alle seinen Werke in deutscher Sprache verfaßte, blieb er zeitlebens ungarischer Staatsbürger.

Anläßlich des Horváth-Symposions trafen zahlreiche prominente Gäste aus Österreich in der ungarischen Hauptstadt ein: *Traugott Krischke*, Kurator des Horváth-Nachlasses; *Ulrich Schulenburg*, Vertreter des Wiener Sessler-Verlags; *Kurt Kahl*, Verfasser der jüngsten

PATENTINFORM

Über die Nutzung technischer Produkte und geistiger Güter fand kürzlich in Budapest die dreitägige Konferenz, *Patentinform '79* statt. Eröffnet wurde die Beratung von *Béla Rabi*, Staatssekretär für Hüttenwesen und Maschinenbau.

Varga Imre, szobor

Felavatták a Magyar kápolnát

A SZENT PÉTER-BAZILIKA ALTEMPLOMÁBAN

(Folytatás az 1. oldalról.)

A magyar kultúra ünnepe van ma Rómában — mai képzőművészetünk méltó környezetben mutatkozhat be a világ előtt. A Szent Péter-bazilika ugyanis nemcsak a kereszténység központja, de a világ legnagyobb temploma, páratlan értékeket őrző múzeum is egyben. A bazilika a Szent Péter sírja fölé emelt székesegyház helyén majd kétszáz évig épült. Pápák és építészek generációinak hite, akarása testesült meg ebben a hatalmas, lenyűgözően szép alkotásban. Az épület éppúgy csodálatot ébreszt, mint az oldalhajó kápolnáiban látható és az altemplomban a pápák sírkamráit jelölő különböző korszakokban fogant és sokféle művészeti irányzat szellemiségét tükröző műalkotások.

Michelangelo ifjúkori remeke, első Piétája, *Bernini* szeszélyesen szép baldachinja, *Canova* hófehér márványból faragott szobra, *Manzu* bronzkapujának realista fogantatású domborművei mellett számos, más különleges értékű műalkotás látható a bazilika falai között.

KUNARCÚ MADONNA

E művek szomszédságában az ókeresztény szarkofágok egykori raktárában alakították ki a Magyarok Nagyasszony kápolnát, amelynek művészi átlényegítéséhez *nyolc magyar szobrászt kértek fel.* A legnagyobb, legösszetettebb feladatot *Varga Imre* kapta. Kompozíciója — mint arról már egy korábbi cikkünkben beszámoltunk — történelmi, művészettörténeti gondolatokat összegző mű. A kápolna kőfalán elhelyezett, aranylemezekkel borított domború (az e fallal szomszédos sírkamrában nyugszik VI. Pál) — a nomád-pogány múlt suhanó, szimbolikus szarvasai és a kultikus életfa — előtt áll, szinte lebeg a kunarcú, titokzatos fenségű, bal karjában a gyermek Jézust tartó Madonna. Az előtérben — szinte belerajzolódik a dombormű — XII—XIII. századból származó, fehér márványból faragott pápai trónszéket helyeztek el, valamint egy XII. századi díszítésű, III. századból való oszlopokra nehezedő oltárasztalt. A koronáját a Magyarok Nagyasszonyának ajánló Szent István a kápolnába vezető lépcső utolsó fokán áll. Tekintete a gyermek Jézus arcára szegeződik. Páncéling fedte vállán a magyar koronázási palást stilizált mása, jobbjában a magyar korona mása. A kompozíció közvetlen jelentése: államalapító királyunk találkozása a kereszténységgel. Mélyebb mondandója történelmi igazságot fejez ki: István befogadása a keresztény uralkodók közé, az Európa közepén államot alapító nomád magyarság igazi megérkezése Európába.

REMEKMŰVEK MELLETT

A kápolna két oldalfalán hat művész 16 domborművét helyezték el. Érdekes az az elképzelés, amely Varga Imre kompozíciójától tartalmilag átvezet az említett domborművekre. *Kiss Sándor*, a koronázási palástot hímező Gizella alakját véste kőbe, *Kő Pál* pedig az István királyt bérmáló Szent Albert alakját. A kápolna zárófalát Itáliában élő hazánkfia, *Amerigo Tot* készítette. Négy mezőre osztott ovális domborműve a koronát küldő II. Szilvesztert, a nándorfehérvári győzelem hatására a déli harangszót elrendelő III. Kallixtuszt és a harangot meghúzó Kapisztrán Szent Jánost, a kápolnát adományozó VI. Pált és a kápolnát felszentelő II. János Pált ábrázolja. Ezer esztendővel ezelőtt Szent István nemcsak koronát kért és kapott Szilveszter pápától, hanem kápolnát és vendégházat is, ahol a R[ó]mába érkező zaránd[o]k megpihenhettek. E[z] épület fennállt [a]mikor a bazilika [ú]restyéjének építése[i] lebontották. *S mo[st] esztendő múltán a [fe]lyett új kápolnát*

A Szent Péter bazil[ika] Michelangelo, Bernini és Canova remekművei mellé megérkeztek a magyar képzőművészet remekei, az aranyszarvasok, a kunarcú Madonna és István király...

Harangozó Márta

Harangozó Márta, Esti [illegible] 8.

2 [illegible] kápolnát

folytatódott az ENSZ-köz-
gyűlés 35. ülésszakának ál-
talános vitája. *Hasszan*
Makki, a Jemeni Arab Köz-
társaság külügyminisztere
felszólalásában határozottan
elítélte az imperialista erők-
nek azt a törekvését, hogy
a közel-keleti térséget ál-
landó feszültség forrásává
tegyék. A Camp David-i
különalku figyelmen kívül
hagyja a közel-keleti kér-
dés kulcsát, a palesztinai
nép sorsát — mutatott rá
felszólalásában *Marvan al-*
Kasszem jordániai külügy-
miniszter. Meg kell állítani
a tömegpusztító fegyverek
felhalmozásának és tökéle-
tesítésének esztelen spirál-
ját — mutatott rá felszóla-
lásában *Bernd Niehaus*
Costa Rica-i külügyminisz-
ter. Azt is bejelentette,
hogy országa Kubával
együtt pályázik a Bizton-
sági Tanácsból távozó *Ja-*
maica helyére.

a XI. k

Ma reggel összeült a Fővárosi Tanács Végrehajtó Bizottsága. Az előzetes tájékoztatás szerint tárgyalják a XI. kerületi Tanács Végrehajtó Bizottságának beszámolóját a múlt öt esztendő munkájáról, valamint a Fővárosi Ingatlankezelő Műszaki Vállalat alapítóhatározatának módosítását, újabb teendők ellátása érdekében.

A XI. kerület nem csupán egy a budapesti huszonkettőből, sok szempontból kiemelkedő jelentőségű. A korábbi nagy építkezéseket követően, 1975-től 1980 elejéig, 170 ezerről 185 ezer fölé emelkedett lélekszáma.

Ez idő alatt nyolcezer új lakás épült a kerületben.

Bolgár—indiai államfői megbeszélések

Szófia, október 8.

Bulgáriát, mint a Közel- és a Közép-Kelet térségéhez közel fekvő országot, nyugtalanítja az *Irán* és *Irak* közötti konfliktus, amely kizárólag az imperialista érdekeket szolgálja — állapította meg *Todor Zsivkov*, a Bolgár Népköztársaság Államtanácsának elnöke azon a vacso-
n, amelyet az indiai ál-
ő tiszteletére adtak
Szófiában. Úgy
hogy mind Irak és
ind pedig az egye-
ke érdekei meg-
:

talanul vessenek
a harcoknak, és
, az imperialista,
lista uralomtól
problémát külső
zás nélkül, tár-
útján rendezze-

t rá a bolgár
ál-
zkijelentette, hogy
Bu n nagyra érté-
keli indiai kormány

Az indiai államfő a feladatok közül első helyen jelölte meg az igazságos alapokon nyugvó, új nemzetközi gazdasági rend megteremtését.

Az indiai elnök rámutatott, hogy a két ország közötti gazdasági együttműködés előtt széles távlatok nyílnak és meggyő-

S ZWEIMETERSPRUNG SCHES GOLD

meisterschaft 1979 Erste. Um nur die wesentlichsten zu nennen. Die Resultate im Damen-Hochsprung müssen im Spiegel dessen betrachtet werden, daß sich das Spitzenfeld immer mehr verdichtet. Ein Beispiel: 1977 erreichte Ackermann 200 cm, die Zweitplacierte sprang 193 cm. Heute würde diese Höhe nur eine Placierung, keine Medaille bedeuten, denn mehrere sind zu solchen Leistungen fähig."

„Wie sieht die Lage im ungarischen Hochsprung aus?"

„Auch Ungarn hat gute Hochspringer. Die beste Leistung von Edit Sámuel sind 188 cm, die von Erika Rudolf 190 cm. Doch zur Wahrheit gehört auch, daß meiner Meinung nach die Erziehung des Nachwuchses nicht planmäßig erfolgt. Es ist noch immer eine Zufallssache, ob ein junges Talent in die Hände eines Fachtrainers gerät oder nicht."

„Wie fühlt man sich als Weltrekordler?"

„Ich möchte wiederholen: Ich halte den Weltrekord im Hallenhochsprung. Und ich möchte große

Voriges Jahr beendete ich mein Mathematik-Physik-Studium an der Eötvös-Universität. Eine Staatsprüfung habe ich zwar noch vor mir, aber so halb und halb fühle ich mich doch schon als Lehrerin. Und daneben mußte natürlich auch hart trainiert werden."

„Haben Sie die Universität als Studentin oder als Sportlerin absolviert?"

„Nun, die Frage ist eindeutig. Ich war wirklich Universitätsstudentin. Im ersten Jahr stand zum Beispiel noch nicht fest, ob ich mich wirklich echt dem Sport verschreibe. Und die Universität gibt mir ein großes Sicherheitsgefühl. Denn wenn ich einmal mit dem Leistungssport aufhöre, weiß ich, was ich beginnen kann, denn ich habe einen Beruf."

„Was erwarten Sie von der Olympiade?"

„Ich möchte mich da nicht in Prophezeiungen ergehen. Zum guten Abschneiden auf einem bedeutenden internationalen Turnier ist vieles nötig. Unter anderem natürlich auch Glück. Es ist ja klar, auf der Olympiade versucht jeder, sein Bestes zu geben. In Montreal belegte ich den neunten Platz. In Moskau möchte ich selbstverständlich eine bessere Placierung erreichen. Doch ein harter Kampf steht bevor. Und es ist fast hundertprozentig, wer siegen will, muß über zwei Meter springen."

Der Trainingsplan und das ganze diesjährige Wettkampfprogramm Andrea Mátays sind der Olympiade untergeordnet. Sie arbeitet sehr zielstrebig. Nun, in einem halben Jahr werden wir wissen, mit welchem Resultat.

Josef Steigerwald

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-069, 337-748, 340-726

NEUE ZEITUNG
Imre Varga,
1980 JAN 26

1021

Franz Liszt – ein Leben mit glücklichen Höhen und tragischen Tiefen

Gespräch mit Bildhauer Imre Varga

Während eines Besuches bei dem Bildhauer Imre *Varga*, den die Gemeinde Nadasch/Mecseknádasd beauftragt hat, eine Liszt-Büste zu fertigen, erkundigten wir uns, wie sich der Künstler Franz Liszt vorstellt. Wir kennen Imre Varga ja als einen Bildhauer, der Lenin, Mihály Károlyi, Radnóti, Czóbel, Derkovits und andere große Gestalten der ungarischen und der universellen Kultur und Politik in Menschennähe gerückt hat. Sie sind lebensgroß und tragen „echte" Anzüge und Schuhe. Deshalb fragten wir, ob wohl Franz Liszt am Flügel sitzen werde.

Imre Varga entgegnet lachend: „Nein, er spielt nicht Klavier! Die Sache ist etwas komplizierter — oder einfacher." Und nach einer kurzen Pause: „Eigentlich geht es um zwei Skulpturen. Die eine ist ein einfaches Porträt, eine Büste von Franz Liszt. Diese ist fertiggestellt, mit der gehörigen Bescheidenheit, hoffe ich. Grundlage dafür war eine Maske, die Liszt selbst zu seinen Lebzeiten von seinem Gesicht abnehmen ließ und die sehr ausdrucksvoll ist. Auf der Basis dieser mit großer Empfindsamkeit gefertigten Maske formte ich die Skulptur, nach der Einschätzung meiner Freunde ist sie gut gelungen." Die Liszt-Büste, die wir noch aus Gips geformt im Atelier sahen, ist nun schon in der Bronzegießerei und wird voraussichtlich noch im Januar die Werkstatt verlassen.

Die andere Liszt-Skulptur ist für Fünfkirchen/Pécs bestimmt. Schon seit langem beschäftigt Imre Varga der Gedanke, wie man an eine solche Aufgabe herangehen kann. „Die Person und die gesamte Laufbahn Liszt's sind ja irgendwie charakteristisch. Auf was für Höhen ihn auch immer dieser Lebensweg trug, so ist er doch auch tragisch. Ich denke nicht nur an die Ereignisse, denn da gab es wenigstens so viel Gutes wie Tragisches. Jedoch der Beginn der Laufbahn, das Alleinbleiben in der Welt, das, was ihn schließlich dazu führt, Abbé zu werden — also dieses selbstquälerische Alleinsein, das ist es, das mich gepackt hat."

Imre Varga bezeichnet auch seine Bildhauerarbeit als „Sprechen", als eine Form der Kommunikation, um anderen etwas mitzuteilen. „Ich wollte über den jungen Liszt sprechen. In ihm sind zunächst nur die Möglichkeiten dieser Einsamkeit angelegt, aber auch das Verständnis für alles. Denn seine Beziehungen zu Richard Wagner, seine Unterstützung ganz bis zum Beginn der Bayreuther Festspiele, ja, ich kann sagen, seine hingebungsvolle Freundschaft, die bis zu Wagners Tod dauerte, verweisen auf einen Menschen, der auch über sich selbst hinauswachsen kann. Ich versuchte also, mir diesen Liszt vorzustellen — in vielen Variationen."

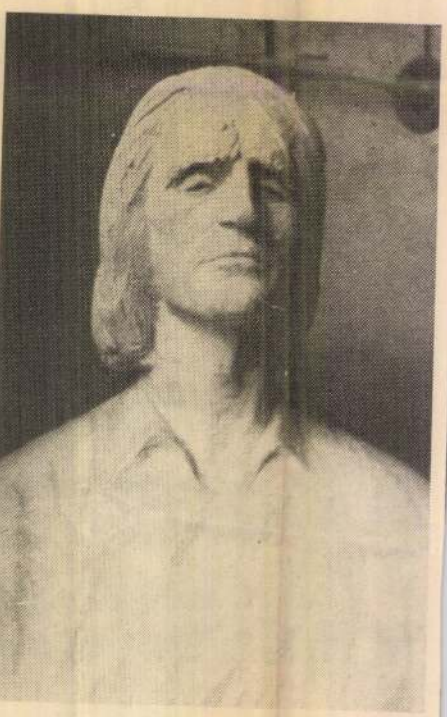

Das Problem Nummer 1: Bei einer historischen Stadt wie Fünfkirchen darf der Künstler nicht aus dem Rahmen fallen. „Wie ein Elefant in den Porzellanladen treten", sagt Imre Varga. „Ich suchte also nach einer Möglichkeit, irgendwie meine Liszt-Skulptur mit dem Bischöflichen Palais zu verbinden." Das Modell ist bereits fertig. Wenn die materiellen Voraussetzungen gegeben sind, geht Imre Varga an die Ausführung. „Bei dieser Skulptur wird Liszt mit seinem Milieu dargestellt. Nicht nur das Fünfkirchener Milieu — obwohl auch das in seinem Leben vorkam." Der junge Franz Liszt lehnt am Gelänger des Balkons seiner Pariser Wohnung, der Oberkörper ist ein wenig nach hinten-außen gewandt und der Blick geht träumerisch in die Ferne. Hinter der Gestalt des Künstlers deuten Jalousien Pariser Atmosphäre an. Von unten rankt sich Gezweig zum Balkon hinauf.

K. R.

ARGUS
DOKUMENTATIONS-SERVICE PRESSE, RADIO, TV
INTERNATIONALER ARGUS DER PRESSE AG
CH-8030 Zürich Telefon 01 34 49 37

1021 Imre Varga

Zürcher Unterländer
Bülach (CH)
Aufl.t.5743

9.Febr.1980

921 0

Denkmal für Deltasegler

Im ungarischen Györ ist jetzt ein Denkmal für Deltasegler aufgestellt worden. Das Kunstwerk, das vom ungarischen Bildhauer Imre Varga geschaffen wurde, steht vor der Universität der Stadt.

Fleisch, Obst, Gemüse, Brot- und Backwaren, Milchprodukte und ähnliches — kaufen können.

12. Schweizerische Jassmeisterschaften 1980

Die Anmeldefrist für die 12. Schweizerische Jassmeisterschaften dauert bis zum 15. März. Aufgrund von Aussprachen mit Jassern und Chef-Kontrolleuren fallen die Zusatzrunden weg. Gespielt werden der Partner-Schieber (selbstgewählter Partner), der Einzel-Schieber (zugeloster Partner) und der Differnzler mit verdeckter Ansage.
In allen Runden erhalten die Jasserinnen und Jasser einen Preis. Neu können beim Schieber die Spielvarianten Obenabe und Unenufe gewählt werden. Das erhöht die Chance, die Karten noch ideenreicher auszuwerten. Auskunft über das grösste Jassereignis 1980 erteilt OK-Jass 8401 Winterthur.

ARGUS
DOKUMENTATIONS-SERVICE PRESSE, RADIO, TV
INTERNATIONALER ARGUS DER PRESSE AG
CH-8030 Zürich Telefon 01 34 49 37

1021

Anzeiger am Rhein
Diessenhofen (CH)
Aufl. 2× w. 1363

Imre Varga
12.Febr.1980

Denkmal für Deltasegler

Im ungarischen Györ ist jetzt ein Denkmal für Deltasegler aufgestellt worden. Das Kunstwerk, das vom ungarischen Bildhauer Imre Varga geschaffen wurde, steht vor der Universität der Stadt.

rwachsene und
ichen Rettungs-
akuiert werden.
50 000 Franken.

otschafter:
ig

ter, auf den am
in Attentat ver-
hte Sreifschuss-
wieder aus dem
Täter hat vom
üsse auf den an
Wagen des Bot-
te zusammen mit
gestellten hellen

es sich um einen
Typ mit Schnurr-
r war mit fran-
Berner Hotel ab-
nen Telefonanruf
in Paris hat das
rmenischen Völ-
tat auf sich ge-

Selbstunfall vom 30
meinde Hochfelden
sein.

Schlu
zu vier

Menschliches

sda. Ein Versager
raum vom August
zum Absturz von
der Schweiz geführ
Flugunfall-Untersuc
Schlussberichten be
Unfällen sechs Men
erlitt schwere Verl
vier Flugzeuge wu
beschädigt.

Ein Unterschreite
digkeit führte am
sturz eines vom ös
Zottl gesteuerten S
GR. Der 63jährige P
die Bremsklappen
Höhe verlor. Beim

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Varga Imre,
PESTI MŰSOR
szórakoztatóművészet
1980 FEB 27

1021

MADÁCH-KIÁLLÍTÁS GYŐRÖTT

Madách Imre a művészetben címmel kiállítás nyílt Győrött a *Xantus János Múzeum* Széchenyi téri főépületében. A kiállítás anyaga a múzeum nevezetes Madách-gyűjteményéből való: *dr. Szabó József* irodalomtörténész 1974-ben ajándékozta több, mint hétezer tételből álló gyűjteményét a győri múzeumnak. Megtalálható ebben *Madách összes műveinek valamennyi kiadása, magyar és idegen nyelven,* és az íróról szóló hazai és külföldi tanulmányok, folyóirat- és újságcikkek sora. A gyűjtemény egyes részeiből — témák, témakörök szerint csoportosítva — már több kiállítást rendeztek.

Ezúttal Madách alakjának és műveinek a *társművészetekben* való megjelenése a bemutató témája. Az író személye és főként Az ember tragédiája szinte kezdettől fogva alkotásra ihlette más művészetek alkotóit. Így több tucat Madách-portrét tartunk számon, és a Tragédia a magyar irodalom legtöbbet illusztrált művei közé tartozik. Ezekből ad válogatást a mostani kiállítás. Madách Imre saját rajzai és festményei mellett láthatjuk például *Varga Imre, Vigh Tamás, Vilt Tibor* szobrát, *Borsos Miklós, Kisfaludy-Stróbl Zsigmond* plakettjét, *Kovács Margit* kerámiáit, *Zichy Mihály, Haranghy Jenő, Kass János, Anna Margit, Bálint Endre* Tragédia-illusztrációit, és az érdekesebb külföldi kiadásokat. Felidézi a bemutató *Ránki György* operáját és a Tragédia színpadi útjának legjelentősebb állomásait is.

G. B.

Matusz Károly felvétele

tató Afrika állatvilágából. A földtörténet emlékei Magyarországon.

KÖZLEKEDÉSI MÚZEUM (XIV., Városligeti krt. 11. Tel.: 420—560.). A vasút története a lóvasúttól 1945-ig. A mai vasut. A repülés története. A hajozás története. Az autó és a motor. A városi közlekedés kialakulasa (áll. kiáll.).

MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM (XIV., Vajdahunyad-vár. Tel.: 420—573). Ekék a XVIII—XIX. sz.-ban. Az erőgép története. Erdészet és faipar. — Vadászat. — Halászat. A szőlő- és borgazdaság története (áll. kiáll.).

SEMMELWEIS ORVOSTÖRTÉNETI MÚZEUM (I., Apród u. 1—3. Tel.: 351—934.) Képek a gyógyítás múltjából (áll. kiáll.). Gyermek az orvosi numizmatikában (idősz. kiáll.). Nyitva 10.30—18 óráig.

TESTNEVELÉSI ÉS SPORTMÚZEUM (XIV., Dózsa Gy. út 3.) MAGYAROK AZ OLIMPIAI JÁTÉKOKON kiállítás.

TŰZOLTÓMÚZEUM (X., Martinovics tér 12. T.: 572—190). A tűzvédelem fejlődése (áll. kiáll.). Vigyazzunk rájuk. Nyitva: szerdán, csüt., pént. 9—16 óráig. Vas. 9—13 óráig.

PESTERZSEBETI MÚZEUM (XX., Kossuth L. u. 93.) Helytörténeti emlékek a XX. kerület múltjából (áll. kiáll.). A XX. kerület V. ötéves terve. Harminc éves nagy-Budapest.

EVANGÉLIKUS ORSZÁGOS MÚZEUM (V., Deák Ferenc tér 4.) Egyháztörténeti kiállítás.

MŰZEUMI ELŐADÁSOK, HANGVERSENYEK

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA

Szombaton, 23-án, 3—5-ig az MNG előadótermében: Képzőművészeti kisfilmek vetítése. A fa és a fém a művészetben.

Vasárnap, 24-én, de. 11-kor: Vasárnapi Kórusmuzsika. Közreműködik: a Budapesti Zeneiskolai Tanárképző Intézet Vegyeskara. Vezényel: Szabó Tibor.

BUDAPESTI TÖRTÉNETI MÚZEUM

Vasárnap, 24-én, de. 11-kor: Reneszánsz Kórusmuzsika. Közreműködik az I. ker. Műv. Ház „Stella" Kamarakórusa. Karnagy: Baráz

VIDÉKI KIÁLLÍTÁSOKBÓL

EGER, RUDNAY GYULA TEREM: Kastaly István festőművész kiállítása.

SZÉKESFEHÉRVÁR, CSOK ISTVÁN KÉPTÁR: Kortárs képzőművészeti kiállítás. A Csok István Képtár legújabb szerzeményei.

VESZPRÉM, DÉSI HUBER TEREM: Fáy Győző festőművész kiállítása.

SZENTENDREI KIÁLLÍTÁSOKBÓL

FERENCZY MÚZEUM (Marx tér 6.) Ferenczy család. Szőlészet és borászat Szentendre környékén.

KOVÁCS MARGIT KERÁMIA GYŰJTEMÉNY (Vastag Gy. u. 1.).

CZÓBEL MÚZEUM (Templom tér 1.).

BARCSAY JENŐ GYŰJTEMÉNY (Dumtsa J. u. 10.).

KERÉNYI JENŐ EMLÉKMÚZEUM (Ady Endre u. 5.)

RÓMAI KŐTÁR (Római sánc u. 7.).

NÉPMŰVÉSZETEK HÁZA (Rákóczi u. 1.) Hímzések Pest megyében.

SZENTENDREI KÉPTÁR (Marx tér 2—4.) Szentendrei művészet II.

A KIÁLLÍTÓTERMEK PROGRAMJÁBÓL

A kiállítások hétfő kivételével 10—18 óráig látogathatók, az ettől eltérő nyitvatartásokat külön jelezzük.

JÓZSEFVÁROSI KIÁLLÍTÓTEREM (VIII., József krt. 70.) „Síkburkolatok" c. kiállítás.

FERENCVÁROSI PINCETÁRLAT (IX., Mester u. 5.) Ciprusi gyermekrajzok. Nyitva: hétfő kiv., du. 2—7-ig, ünnepnap de. 10—12-ig és du. 2—4-ig.

MŰCSARNOK (Zárva).

XXI. KERÜLETI ISKOLA GALÉRIA (XXI., Rákosi Endre u. 138.) Istókovits Kálmán festőművész kiállítása. Nyitva: vasárnap kivételével, naponta 10—18 óráig, szombaton: 14—18 óráig.

CSEPEL GALÉRIA (XXI., Vasmunkás tér

1980 JAN 13
NÉPÚJSÁG (HEVES)
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
MAGYAR SAJTÓFIGYELŐ

Vasárnapi magazin

„Sashordozó szél lemeztelenítette a dombokat
Lemeztelenitette a vágyakat egész a csontig."

(Odysszeász Elitisz)

Búcsú a gyermekévtől?

Csak a gyerekeket ne láttam volna! De láttam. Láttam őket Kambodzsában, amikor életükben először ettek melek ételt. Láttam a szemüket, ahogy a titok redőnyzárai felpattantak, s tekintetük kisugározta a félelmet, ami négy esztendő alatt belejük ivódott, sejtjeik legkisebb zugába is behatolt.

Nem Pol Pot Hitlerinél is kegyetlenebb börtönei, nem is a tömegsírok csontmezői, nem a felgyújtott otthonok kiégett gerendái, hanem a gyerekszemek nem eresztenek. Fogva tartanak, visszahúznak a pálmafák földjére, vissza a Mekong mellé, vissza a bambuszkunyhókhoz, vissza Phnom Penhbe, vissza-vissza Délkelet-Ázsiába, vissza Kambodzsába, ahol szívem egy darabja maradt, ahol először láttam mezteleníre vetkőzni a huszadik századot.

Milyen felnőttek válnak azokból a gyerekekből, akik eddig nem láttak mást az életből, csak a fegyverek minden érvet és értelmet elsöprő hatalmát, akik eddig csak azt látták, hogy az erőszak az egyetlen célravezető magatartásforma, akik együtt keltek és együtt feküdtek a félelemmel? Milyen lesz a világról alkotott képük? Milyen felnőttek válnak ezekből a gyerekekből?

Mit jelent nekik a huszadik század? És melyik az igazi huszadik század? Amit ők élnek meg és ők látnak, vagy amit mi élünk és mi látunk mindennapjainkban.

Munkába járunk, utazunk. És az arcok velem jöttek. Végigkisértek a felhők felett a sugárhajtású repülőgépek utasfülkéiben, velem vannak itthon, rám néznek álmaimban és nappalaimban. Visszaköszönnek az utcák fordulóin.

Nem akarom elfelejteni őket. Segíteni szeretnék a magam ügyefogyott módján, tollal a kezemben, írott szóval. De a szó gyenge, a celluloidszalag túlságosan kemény, a tévé képernyőjén felderengő kép múlékony.

Beszélni szeretnék, megállítani az embereket az utcán és elmondani nekik a világ szégyenét, a felpuffadt hasú gyerekeket, az ujjnyi enni kell adni, még akkor is, ha abból a nagyon kevésből még kevesebb marad saját magának, és a gyerekeket fel kell nevelni.

Tanulóként figyeltem azt a gyereket, aki két idős nőt etetett meg mindennap a saját adagjából, mert ők már dolgozni nem tudtak, hozzátartozóik, rokonaik pedig nem maradtak életben.

Tanultam a kambodzsai néptől. A khmerektől, akiket gépies precízséggel, módszeresen irtottak. Akiket megkínoztak, akiket letaszítottak az élet szintje alatti mélységekbe, de nem tudták kiölni belőlük az emberséget, az egymás iránti érzelmeket. Akikből a megpróbáltatások a legnemesebb fényű értékeket csiholták lángra.

Őrizgetem, féltem ezt a lángot. Szeretném tovább adni, szeretném felgyújtani, ha műhelycsarnokok szolidaritási gyűlésein gondosan fogalmazott, pontos szöveget olvas fel az előre felkért előadó az útikönyvekből.

Varga Imre, szobrászművész

1021

Varga Imre szobrai

A szobrászra tárgyválasztása is jellemző. *Varga Imre* szobrai hősök, forradalmárok, forradalmi szellemű alkotók.

Prometheusz, az első lázadó, aki elhozta az embereknek a tüzet. *Radnóti Miklós*, az „erőltetett menet" költője, a *Professzor* a magyar Faustként emlegetett Hatvani professzor emlékére. *Madách Imre*, *Derkovits*, vagy *Kulich Gyula* emlékműve, a partizán, amely már egész történelmi korszakot szimbolizál. *Károlyi*-szobra hajlott öregember.

— Az ember és az általa képviselt eszme képes vonzalmat, vagy ellenszenvet kiváltani — mondja Varga Imre —, függetlenül attól, hogy az ember szép-e, fiatal-e. Aki Károlyi Mihály eszméivel szimpatizál, az nem a politikus idealizált megjelenését keresi a szoborban sem.

— *Leninje sem ünnepélyes, hanem egyszerű, emberi jelenség.*

— A nagyszerű emberek nem nagyságukkal, testi méretükkel különböztek közepes kortársaiktól. Úgy gondolom, ha az utcán sétálva, egy-egy parkban sakkozva találkozna valaki Leninnel — például svájci emigrációja idején —, küllemében semmiképpen nem a forradalmi vezért látná. Viszont azoknak az elhatározó tetteknek a sora, amelyek Lenint azzá tették, aki, szinte ijesztő távolságot tesznek közé és a mai ember közé. Azt gondoltam, megpróbálom visszahozni érinthető testi hétköznapiságát, hogy ezen keresztül próbáljak hidat verni a történelmi nagysághoz. Erre az bátorított, hogy előttem eredményes kísérletet tett hasonló értelemben *Gyurkó László Lenin októbere című könyvével*. E művet olvasva éreztem lehetségesnek, járhatónak ezt az utat.

A szobrászra formanyelve, formaválasztása is jellemző — a mód, ahogyan gondolatait, érzéseit kifejezi. Varga Imre szobrai érthetők, gondolatgazdagok.

Varga Imre azt mondja:

— Stílusa nem az egyes embernek, a kornak van. A művész akkor fejezi ki világosan önmagát, ha a korstílus egybeesik önmaga megvalósításával. Ha a művész kommunikálni akar, ha azt akarja, hogy megértsék, *akkor a kor és nemzete stílusában, jelrendszerében kell megszólalnia.* A nemzeti kultúra nyelvét kell keresnie, megtalálnia. Bartók is ezt tette.

Szobrai ajtóban, ablakban állnak, széken ülnek, lépcsőn járnak.

— Igen, így van. Azért, hogy a figura viszonyait rögzítsem a környező világgal, ezzel bonyolítsam vagy egyszerűsítsem. Az önmagában hordott, sűrített kifejeznivaló — bizonyos mennyiségben lehet csak a figurában, ha több ennél, akkor megbomlik az arány. Mint ahogy a beszédben is ha egy mondatnak a mellékmondatait is akarom mondani — ki kell tágítani a közlés eszköztárát. Azt tapasztalom, ez az eszköz hasznos, érthető. Ha a szobor a valóságos környezet elemeit is magába olvasztja, akkor fokozza a hatást.

Szobrait nem mindig úgy állították fel, nem olyan környezetbe helyezték, ahogy elképzelte. A kritika is megállapította, például az újpesti Partizán emlékműről, hogy szerencsésebb lett volna felállítani a kisplasztikai változat szerint. Derkovitsa ideiglenes helyen áll Szombathelyen, Leninje körül majd lebontják a teret Mohácson.

— *Milyen a viszonya a szobraival?*

— Azt hiszem, az a legfontosabb, hogy a mű igazat mondjon, *ne legyen hazug, se érzelmileg, se tartalmában, se formájában.*

Varga Imre vállalja szobrait.

Kádár Márta

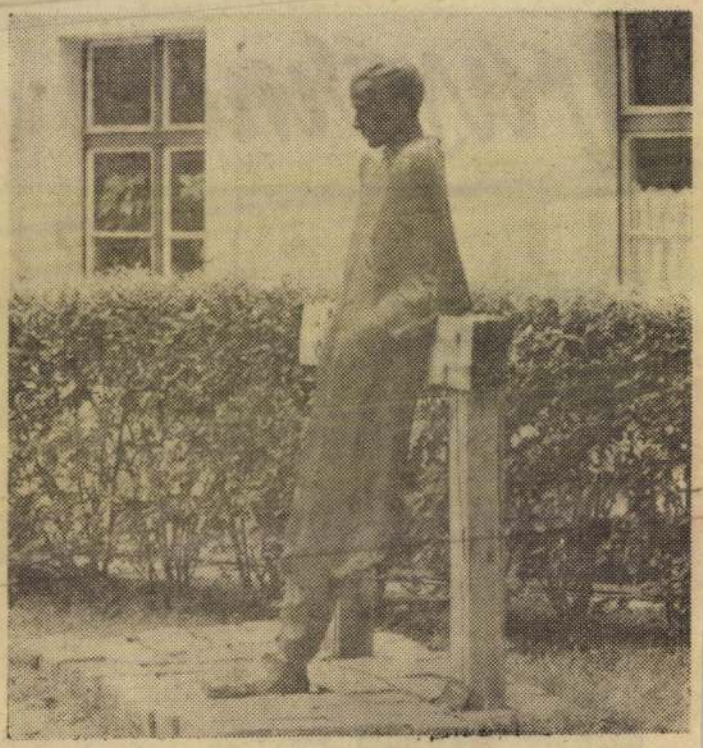

Radnóti

Derkovits

a szórakozóhely és az otthon esztétikai képének kialakitásával segitenek megteremteni az emberi élet harmóniáját.

Ezeknek a gondolatoknak a jegyében készültek fel területi szervezeteink a Képzőművészeti Világhét megszervezésére. Kiemelkedő programmal szerepel idén is Bács-Kiskun megye. A Megyei Tanács Művelődési Csoportja és a Szövetség megyei szervezetének közös munkájával el akarnak jutni az esztétikai nevelés minden eszközével az óvodáskoru gyermekektől az ifjuságon át a tanyavilágban dolgozókig. Tervezik a megyéből elszármazott, vagy jelenleg ott élő művészek megismertetését, szakmai viták rendezését is. Gazdag programmal készül Borsod, Hajdu-Bihar és Szabolcs-Szatmár megye is. Szines, változatos rendezvények szinte kinálják a képzőművészet sokoldalu megismerését. Azok a megyék, amelyek tavaly még csak kezdeti lépéseket tettek a hét megrendezésére, idén sokkal nagyobb lendülettel fogtak a speciális feladatok megoldásához. Somogy megyében például a Megyei Tanács három lakótelepi lakást bocsátott a Szövetség rendelkezésére, amelyet a Szövetség belsőépitészei, a lakótelepi adottságoknak megfelelően rendeznek be, mintegy példát mutatva, hogyan lehet a kislakásokban is esztétikus környezetet kialakitani. Zala megye a mult évtől eltérően kiterjesztette rendezvényeit a megye nagyobb városaira, s erre a hétre időzitette Götz János, a fiatalon elhunyt kiváló szobrászművész alkotásának felavatását is. Hosszan lehetne sorolni, hogy területi szervezeteink zöme milyen körültekintő gondossággal és hozzáértéssel látja el közmüvelési feladatait.

Idén a Budapesti Tanácsok Népmüvelési csoportjai is belekapcsolódtak a Világhét szervezésébe. A II, III, VI, IX, X, XI, XII, XIII, XVII, XVIII,

Sok kiállításon szerepelnek a vidéki művészek Budapesten és a budapestiek vidéken.

A főváros és vidék közti kölcsönös kisugárzás és áramlás fokozza az egész ország lakosságának érdeklődését a képzőművészeti alkotások iránt s ezáltal a képi kultura, s látás érzékenysége is növekszik. Az állami intézmények; a Nemzeti Galéria és a Műcsarnok egész évben sokat munkálkodik ezen, a Világhét ilyen jellegü rendezvényei azonban tovább segitik ennek a tendenciának az érvényesülését.

A Világhét megnyitó rendezvénye is ezt a célt szolgálja; A szentendrei uj Művelődési Központ fogadja a Szövetség Észak-Magyarországi Területi Szervezet és a Miskolci Galéria által szervezett Országos Rajzkiállitás anyagát. A kiállitást Kiss István szobrászművész a Szövetség elnöke nyitja meg szeptember 18-án.

Szervezeteink, a tanácsok és az állami intézmények segitségével, rendkivül sokoldaluan, nagy fantáziával törekedtek a Világhét alapgondolatának gyakorlati megvalósitására. Igy a kiállitások mellett nagyon sok képzőművészeti előadást, vitaestet, képzőművészeti vetélkedőt tartanak. Képzőművészekkel és iparművészekkel találkoznak a héten a népmüvelők, tanulók, szocialista brigádtagok, fiatal és idős munkások. Rendeznek szabadtéri képzőművészeti tárlatot, módszertani előadásokat, országszerte tartanak képzőművészeti könyvvásárt. A könyvesboltokban ünnepi kirakatok, a könyvtárakban képzőművészeti könyvkiállitások készülnek. A TIT tárlatvezetésekkel, a MOKÉP képzőművészeti kisfilmek vetitésével járul hozzá a program gazdagitásához.

Az itt elmondottak csak izelitőt adnak a Világhét

gadó közti kommunikációs viszonyban nem a művész, hanem a műre hangolt néző újrateremtő belső folyamatára helyezi a hangsulyt. Ezért indul a korszakunkra jellemző szociográfikus elképzelésekből, s egyedül lényegesnek a mai kor emberének itéletét tartja. A logikával szemben az emóció, az idealizáló megszépitéssel ellentétben a hétköznapi való érdekli." Stilusa a kornak van, nem az egyénnek... Ha ugy érezzük, hogy valamiről beszélnünk kell, az meghozza a saját nyelvezetét is." Eddig az egyszerű okfejtés, melyet azonban a már elemzett tényezők sokkal sokrétübben befolyásolnak, áthatnak és magyaráznak, de mit sem vonnak le Varga Imrének, szobrászatunk egyik legmarkánsabb, lenyügözően sok dinamikus mintázó készséget és ötletet felmutató egyéniségének nagyságából; a művésznek napjaink plasztikai nyelvezet alakitásában ujitó szellemével betöltött fontos szerepéből, most, amikor képzőművészetünkben – a műfajokat átfogóan tekintve – a szobrászat jelentkezik a legerőteljesebben. Az 1970-es évek kiszélesedett skáláju alkotói világában él és dolgozik Varga Imre, az 1973-ban Kossuth-dijjal kitüntetett szobrász. Sorra kerülnek felállitásra köztéri szobrai – 1975-ben három is. Korszakunkban, amikor az idős Kisfaludi Stróbl Zsigmondtól, a pályája kezdetén álló Váró Mártonig egyaránt gazdagodnak plasztikai művekkel tereink, Varga Imre egy igen erős középnemzedék mezőnyéből – emelkedik ki, s a közönség körében is széles, lelkes táborra talál. Művészi tudásáról a szocialista művészet korábbi felfogásában husz évvel ezelőtt megalkotott "Magvető"-jében már tanuságot tett, de el kellett telnie e két évtizednek, amig a művész önmagára és közönségével összhangra talált. Már jóslatokba sem kell bocsátkozni ahhoz, hogy a követők alakuló táboráról beszélhessünk pl. a Studió jubileumi kiállitásán (1975) Lóránt Zsuzsa, – "Petri" költőszobrában ennek ékes bizonyitását láthatjuk majd.

Szabados Árpád a műfaj rövid, viszonylagos stagnálása után uj utakat kereső ifju magyar grafikusok között tevékenykedik. Utja, részben ugy látszik, a koncept művészet felé visz. Lapjain a képjelek most egyszersmind betüjelek, a graphein kettős értelmében. Ez Szabados művészetének menetéből logikusan le is vezethető, a koncept nála nem sznob korszerüsködés, hanem az uj lehetőségeket energikusan kutató művész őszinte kifejezésakarása. Az eredményt majd idén ősszel a Helikon Galériában megrendezésre kerülő kiállitásán megitélhetjük.

Varga Imre és Szabados Árpád, ha más téren és más nagyságrendben is, figyelemreméltó egyéniségek. Ha az alkotóktól elvonatkoztatva végezetül legujabb művészetünk összképében tesszük mérlegre a "Radnóti" szobrot és "Requiem Radnóti emlékére" rajzot, mutatónk már most bizonyos értékeket, s nem belemagyarázott erényeket jelez, hisz az értékelésre is legalább ugy érvényesek Varga Imre szavai, mint az alkotói folyamatra: "Nincs szabály, csak tettek vannak".

BAJKAI ÉVA

lóban úgy akarja
metrő kéregetői?
kes, száznyolcvan-
ttó fizetésből élő
után epedne? Meg-
nnak az öregem-
, aki a Colentina
t, hogy emberek
álál? Gyalázat!

Tudor Octavian
omania libera 1995.
ámában. Fordította:

STVÁN

ó vers

s nézzük együtt
ozzád vezetett,
a kitérőkkel,
, ahogy lehetett.
ki kérdezett és
a felelet?
nap
ott teleket.
szívem, de most

ozzád vezetett.

ÓY DEZSŐ

varell

ste
rt
kertészolló
este
s fénycsóvái
jéből

készülőn
gy tarka bálnak

srajz

ókhálója lóg
zín traverze
óra
hatóság
Dante

tanulságokat kínál. Gosztonyi Péter „jó tollú emlékiratírónak" nevezi a magyar kiadás előszavában Speert. Jó tollal jókat hazudozni is lehet, meg önigazolni is. Szerzőnket azonban megkísérti néha a valódi önbírálat szelleme, és olykor enged e kísértésnek.

Az ember hajlamos eleve fenntartással kezelni egy ekkora nagy náci nürnbergi megbánásának őszinteségét (ennek vitathatatlan szerepe volt abban, hogy őt nem végezték ki, miként vádlott-társai többségét), s vaskos memoárjában természetes módon keresi-kutatja azokat a mozzanatokat, amelyek akár pró, akár kontra érvekül szolgálhatnak e tárgyban. És a legfontosabbnak az látszik itt, ahogyan Speer elemezni próbálja saját állásfoglalásait az időben. Nem pusztán igazolni: elemezni. Ez a törekvés nemcsak egy bizonyos értelmi szintre vall, bár kétségkívül arra is. Speer okos ember volt. De túl ezen, olyan anyagot szolgáltat az emlékező megítéléséhez, amely alkalmas önállósulni, mintegy a saját lábára állni, s többé már nem Albert Speer magán-eszmefuttatása, hanem történelmi jellegű kijelentések sora. Igaz vagy hamis. Mindenesetre: megítélhető. Speer nyilván tudatában volt ennek, amikor efféle gondolatsorai rögzítésére is vállalkozott visszaemlékezésében.

Egyetemista korának „jó hangulatú természetjárása" például így rögzítődik emlékezésében: „Nemzedékemből sokan kerestük a kapcsolatot a természettel. Nemcsak arról volt szó, hogy polgári módon tiltakozzunk a polgári szűkösség ellen – az egyre bonyolultabb világ követelményei elől is menekültünk. Az az érzés uralkodott rajtunk, hogy világunk kizökkent egyensúlyából – a hegyek és a folyóvölgyek érintetlenségében azonban még érzékelhető volt a teremtés harmóniája."

Hát ne jusson az ember eszébe az a temérdek hirdetés, amely az újságok reklámoldalait árasztotta el az utóbbi éveinkben: az univerzális természetelv, a világegyetem és az egyén közvetlen kapcsolatának ilyen meg olyan receptjeit kínálva (asztrológiától agykontrollig, a csodacseppek minden elképzelhető válfajáig, meg az életvitel [illegible] világ követelményei elől" menekül.

Sáris itt vagyunk Hitlernél. Tessenow, Speer tanára az egyetemen a „népi egyszerűség" tanát oltja tanítványaiba, mint afféle univerzális csodaszert a társadalom – nem csupán az építészet – bajaira. Speer úgy emlékszik, 1931 táján mondotta kedvenc tanára (ő akkor már ifjú tanársegédként állott mellette) a következőket: „Jönnie kell valakinek, aki nagyon egyszerűen gondolkodik. A gondolkodás mára túlságosan bonyolulttá vált. Egy tanulatlan ember, talán egy paraszt mindent sokkal könnyebben oldana meg, éppen azért, mert még romlatlan. Ereje is volna, hogy egyszerű gondolatait megvalósítsa." Hogy nekünk, magyar olvasóknak a két világháború közti népi irodalom prominenseinek eszmefuttatásait idézik e szavak, az talán természetes. Éles töltést nyer azonban az ilyen gondolatmenet attól a rákövetkező mondattól, amit nem mi és nem ma fűzünk hozzá, hanem Albert Speer következteti spandaui magányában: „Úgy tűnt, Hitlerre ráillenek célzatos megjegyzései." A tanulság úgy kerek, ha hozzávesszük még a tényt: Tessenow személy szerint utálta és lenézte a nácikat. Vajon nehéz volna-e hasonló értelmiségi megnyilatkozók neveit sorolnunk a hazánk földjén termett népbarátok közül?

Speer a berlini műszaki egyetemistákkal együtt hallotta először Hitlert, s a szónoknak az ő számára oly szokatlan, de a lelke mélyén már várva várt „egyszerű" egyénisége tüstént a bűvkörébe vonta. „Minden drámától mentes elhatározás volt. Nemigen éreztem magam se akkor, se később politikai párt tagjának: én nem az NSDAP-t választottam, hanem Hitlert, akinek lénye már az első találkozásunkkor szuggesztíven hatott rám, és nem hagyott nyugodni. Rábeszélő ereje, semmiképp se kellemes hangjának varázsereje, a csábító egyszerűség, amivel bonyolult problémáinkat megközelítette – mind-mind összezavart, és bűvkörébe vont."

Lehetetlen nem fölidézni, hogy a „csábító egyszerűség" nem csupán Németországban hatott és hat napjainkreljünk
vel.
Albert
(is) volt.
történeté
pet követ
után haj
éves volt
miként F
met. Mos
phistóját
rőnek, m
De azt
tény – ne
ra.
Az „e
azokat e
kor társa
rendszer
Őket sem
le róluk a
féle „kör
abban va
lük, a ha
a felelőtl
ek hada.
Megleh
bert Spe
és társai
lenségek
gyermek
Gondolk
tekintély
adásul oly
háború tö
az alárend
tonákat,
pasztalato
latra, am
rében isn
szigorú re
mari Köz
hez képes
att csöpp
tottuk."
„Egyaz
az alattv
ségképpe
helyette
kell okv
szerű" é
mindent
kon, Dé
ilyeténk
kat úgy
sokkal
megítél
róla, eg

vagy legalábbis nem szépen írt. Sok tömondat, kevés bonyolultan összetett mondat, szűkös szókincs, jelzők és határozók alig találhatók. Mindez ízlés és nézőpont kérdése, de Nagy Lajos kopársága nem lehetett népszerű a húszas-harmincas években, a Nyugat uralkodó stíluseszményének idején, Illyés, Németh László, Márai fogalmazásmódjának árnyékában. Még kevésbé hagyomány mostanában, a nyolcvanas-kilencvenes évek újavantgárd és posztmodern stiláris bűvészmutatványai közepette.

Nagy Lajos képtelen életformát alakított ki önmagának, ennek leginkább ő a ridegen tárgyilagos kommentátora. Ötvenéves koráig nincs önálló lakása, hol az anyjánál él, hol különféle albérletekben, ha – igen ritkán – viszonylag sok pénze akad, jobb hotelbe költözik. Amikor elfogy a pénze, visszaköltözik az anyjához. Hajnalban fekszik, délben kel, irány a kávéház. Órákon át üldögél a különféle budapesti kávéházakban – a jelképes Budapest nagykávéházban –, ír, sakkozik, fürkészi a benti népséget. Többnyire cigarettán, feketekávén, bablevesen él. Aztán kimegy az utcára, órákon át gyalogol, ezúttal a kinti Budapest lakosságát szemlézi. Nyaranta szülőföldjén vagy a szomszédos alföldi helységekben vizsgálódik. Látott és tapasztalt annyit, mint az általa múlt évtizedek udvarias műbírálói szocialistának szokták mondani, ez azon-

Nagy Lajos szobra Apostagon Varga Imre alkotása

Nem regény, legalá
mányos regény, mive
cselekménye, sem f
nincs. Nem is klasszik
tudományosság látsz
nyítási apparátus is h
mintha a hajdani Le S
működne szerzőként:
tetejét és leselkedik,
bent a házlakókkal. P
sorsok. Kis Ferencné
Fleischerné meleg víz
a postás kerékpáron h
leket, a cséplők virrad
Írói minősítése nincs,
tények önmagukért be
A Budapest
ugyanez a módszere.
Lajos tudná megmon
már ekkor Dos Passo
tárgyilagosság dokum
róit. Két önéletírásáb
tán beszél olvasmány
éveken át nem vesz kö
napilapokból is csak a
sa el. Ez nem egészen
később maga cáfol rá
most Dos Passos ny
függetlenül: Nagy La
magyarul a szimultán
nikáját.

A Budapest nagyká
hívei is szemérmesen
elmúlt évtizedekben.
Nagy Lajos keserű vil
ragyogóbb dokument
ugyanaz, mint a Kisku
lekmény helyett apró
ta, rengeteg mellékszе
zat benépesítő és a
menetelő emberi lény
ságírók, ügyvédek, ba
rosszabb kurvák, nálu
tabb bundás úriasszo
gosan rögzítő, minden
szempár. Szegény Dar
hetett volna, ha hivatal
kintve negyedannyit
Lajos a mitikus kávéh

Sértettségében soks
túlzott. A lényeget azo
észrevette szigorú szem
renc József birodalmát
országlását, Rákosi Má
ját is rühellte. Szabad
ember.

án ülnek a külkercégek

sok úgy látják, jogszerűen jártak el

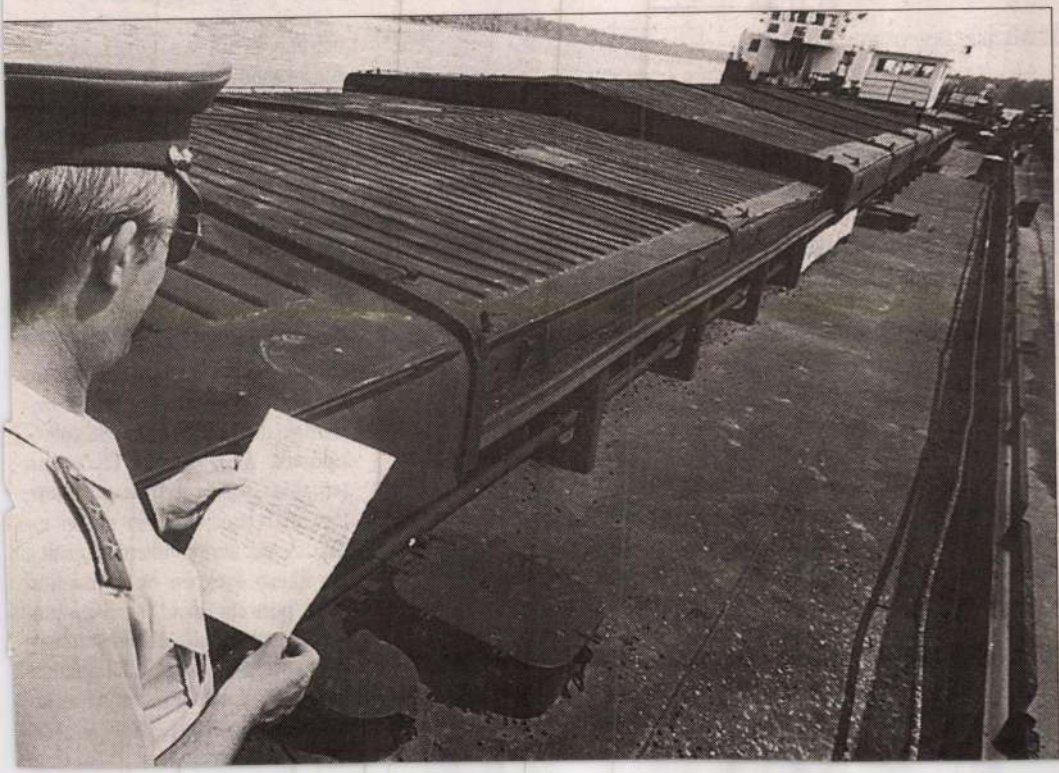

VARGA IMRE

ltúra 2003. július 19., szombat
MAGYAR NEMZET

Magyar művek bélyegen

Csontváry és Varga Imre alkotása a Művészet-sorozatban

MUNKATÁRSUNKTÓL

Csontváry Kosztka Tivadar Római híd Mosztárban című festménye és *Varga Imre* szobrászművész egyik plasztikája került a Magyar Posta legújabb bélyegeire. Nem első alkalommal választották ki alkotásaikat, hogy népszerűsítsék a műveket: 1973-ban például bélyegblokkokat és egész sorozatot adtak ki Csontváry-művekből, 1982-ben pedig a vatikáni magyar kápolnában lévő Varga Imre-műveket reprodukálták.

Most Csontváry Kosztka Tivadar festményének reprodukciója 60 forintos névértékű bélyegen jelenik meg a festő születésének 150. évfordulója alkalmából. A Szent Gellért püspök halála című Varga Imre-művet ábrázoló kép *Turchányi Géza* fotóművész munkája alapján készült, és 32 forintos névértékű bélyegre került rá a művész közelgő nyolcvanadik születésnapja alkalmából.

Varga Imre szobra a Szent Gellért-templomban

A Művészet-sorozat két legújabb darabját tegnap indította útjára *Ács Tamás*, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának helyettes államtitkára és *Csáki György*, a Magyar Posta Rt. elnöke a Budapest-Kelenföld Szent Gellért római katolikus plébánia szoborkertjében. Azért éppen itt, mert ez a templom ad otthont a bélyegen szereplő szobornak, illetve Varga Imre hét alkotásának. Az 1992-ben felszentelt templom szoboregyüttese a templom névadóját ábrázoló művel indult. A zárt templomkertbe került a következő években öt Árpád-házi szent portréja, majd a millennium évében annak a *II. Szilveszter* pápának a szobrát állították fel a templom előtt, akitől az első magyar király a koronát kapta.

VARGA IMRE

A római *Szent Péter-bazilika* altemplomában kialakítandó *magyar kápolna* főfalát már teljes egészében beborítja az a monumentális bronz dombormű, amely a pogány magyar mondakör, a népvándorlás korának szarvasfiguráit örökíti meg, az „égigérő" életfával egyetemben. *Varga Imre* szobrászművésznek ez a

MAGYAR HIRLAP 1980/8/20/9

Wagner:A szobrok Rómába mennek

VARGA IMRE 2

nagyméretű és rendkívül dekoratív reliefje képezi majd a hátterét nemcsak az oltárnak, hanem az ott még ezután elhelyezendő, és egymással összefüggő két újabb alkotásának.

MAGYAR HIRLAP 1980/8/20/9

Wagner: A szobrok Rómába mennek

VARGA IMRE ?

A kápolna névadójának, a Magyarok Nagyasszonyának alakját eleve nem emberalakban megjelenő lénynek, hanem kifejezetten szoborszerű figurának tervezte a mester. Mégpedig *a középkori faragók* hosszában kettéhasított, fatörzsből alakított, zömök tömbben megtartott „félrönk" formáját őrizte meg és *fejlesztette* tovább. Ez a féloszlopból alig kibontott

MAGYAR HIRLAP 1980/8/20/9

Wagner: A szobrok Rómába mennek

VARGA IMRE

Madonna és a szorosan hozzásimúló gyermek a román kor zömökségét, *az egykori népművészek rusztikus keze nyomát komponálja bronzba.* És a kissé folklórikus mellékízt csak fokozza az egész kompozíciót felülről bebo-

MAGYAR HIRLAP 1980/8/20/9

Wagner: A szobrok Rómába mennek

VARGA IMRE 5

rító, körbeölelő fémdrapéria, amely egy kissé az útszéli keresztek „pléh-glóriájára" emlékeztet. Egyben ez választja el, vagy helyezi „rámába" ezt a kettős áttételt, ezt a „szoborban szobrot" a szkíta *aranyszarvasos háttér* alapfalától.

MAGYAR HIRLAP 1980/8/20/9

Wagner:A szobrok Rómába mennek

VARGA IMRE 6

Ez a Rómába készülő magyar Madonna ott függ még egyelőre lánccal megerősített drótkötélen,

MAGYAR HIRLAP 1980/8/20/9

Vagneria szobrok Rómába mennek

VARGA IMRE 7

Varga Imre budai műtermének falán. És illő távolságban ott áll előtte István király alakja is, végleg kivitelezve, szintén útra készen.

MAGYAR HIRLAP L980 /2o/9

Wagner:A szobrok Rómába mennek

8

István király életnagyságú bronzfigurája a végleges helyén is földön áll majd — a szó eredeti és átvitt értelmében egyaránt. Első pillantásra eléggé meghökkentő, mert minden előzetes elképzelésünkkel ellentétben áll. És aztán fokozatosan rádöbbenhetünk, hogy épp ez benne a jó! A

VARGA IMRE 9

közismert, híres királyi palást szinte *külön lebeg körülötte* a térben. Számomra a frissen föltvett kereszténység, a feudális kultúra és az európaiság szép szimbóluma. (Ez a komponálásmód különben sem idegen a szobrásztól. Gondoljunk csak a hasonló megoldású, szintén hegesztett fémből készült, 1967-es *Prófétára*, avagy a tihanyi apátság előtt álló, 1972-ből való *Alapítóra.*)

MAGYAR HIRLAP 1980 /20/9

Wagner: A szobrok Rómába mennek

10

A legeredetibb maga a figura! Semmi szépség és semmi hősiesség a szó *megszokott* értelmében. Ám épp ettől lesz olyan végtelenül egyszerű, emberi, annyira tömören drámai. Fémpikkelyes és testhezálló bőrruhája inkább ázsiai jellegű, mintha viselője épp most szállt volna le a lóról. A rövid, satnya lábat, az esendően behorpadt mellkast fejedelmien túlméretezett fej koronázza. István arckifejezése pedig annyira

VARGA IMRE 11

meggyötört, tekintete annyira fanatikus, hogy egy Csontváry elhivatottságérzését társíthatja a hazai nézőben. Fél családját kiirtott, félig megtérített nép élén álló, félig felépített országa sorsáért aggódó, egyetlen fiúgyermekét vesztett, megtört ember áll itt előttünk, akinek koronafölajánlása nem is annyira vallási, mint inkább *jól megfontolt politikai tett*. Ez az István király — hitem szerint —, legalább olyan mérföldkő a kortárs hazai plasztikában — meg a művelődéstörténelmi újraértelmezésben —, mint annak idején Ferenczy Béni sok vitát kiváltó Petőfije volt. Tudom

MAGYAR HIRLAP 1980 /20./

Wagner: A szobrok Rómába mennek

VARGA DIRK 12

súlyos szavak ezek, de merem vállalni értük a felelősséget.

Remélhetőleg lesz rá hely, mód, idő, hogy a római avatás után, majd itthon is — véglegesen és erre méltó helyen — gyönyörködhessen a hazai közönség a most bemutatott alkotások másodpéldányaiban. Addig pedig kívánom, hogy minél többen láthassuk — eredetiben —, a római magyar kápolna hazai képzőművészeti ékességeit, amelyek — Michelangelóval, alkotásaival kerülnek egy fedél alá.

VARGA IMRE 13

MAGYAR HIRLAP 1980

Wagner: A szobros

Varga Imre: István király
(a szobor rajzvázlata)

Varga Imre

Budapest új köztéri szobrai

(MTI) A fővárosban a következő hónapokban újabb köztéri szobrokkal állítanak emléket történelmi eseményeknek, nemzetünk kiemelkedő személyiségeinek.

A Kun Béla-centenáriumi év jegyében a Vérmezőn emeltet emlékművet a Fővárosi Tanács. A Tanácsköztársaság katonái előtt tisztelgő alkotást Varga Imre formázta meg, s talapzata már áll az Attila út és a Krisztina körút sarkán.

Születése századik évfordulójára emlékezve állítanak szobrot Münnich Ferencnek, a magyar munkásmozgalom harcosának. Kiss István álló alakos kompozícióját az V. kerületi Néphadsereg téren helyezik majd el.

Liszt Ferenc születésének 175. évfordulója alkalmából a VI. kerületben, a zeneszerzőről elnevezett téren avatnak szobrot. Az ülő alakos bronzszobor, Marton László munkája, ősztől díszíti a megújuló teret.

Új helyen, az I. kerületi Döbrentei téren állítják fel az Erzsébet királyné-szobrot. Zala György bronzba öntött művét 1932-ben leplezték le a mai Március 15. téren, de régészeti ásatások miatt 1953-ban helyéről eltávolították. Az azóta raktárban őrzött műalkotás restaurálása befejeződött, s régi szépségében állhat majd az Erzsébet híd budai hídfőjénél.

Ez évben befejeződik a Parlament előtti Kossuth-szobor rekonstrukciója is. A szobrot tavasszal le kellett emelni megrongálódott talapzatáról.

Magyar

Varga Imre, szobrász

Sok a Varga

Jó évtizede jelesebb talponállókban ekként terjedt bizonyos forró pillanatokban a figyelmeztetés: — Söprés, jönnek a vargák... Ez a megjelölés akkoriban a „szervek" feltűnésére vonatkozott. Az írói, művészeti életben azonos névvel jelentkező, virtuális Vargákról sem felesleges néhány szót ejteni (már csak azért is, mert az Élet és Irodalom mostanában gyakran foglalkozik az azonos nevű írástudókkal).

Jó hónapja juttattam vissza a Lapkiadó Vállalat egyik utalványát, mellyel az alulírottal azonos nevű, ám 1950-ben, a mai délszlovákiai Kisgyarmat-Sikenicén született, 1982 óta budapesti lakos és írószövetségi tag költő szaktársamnak a Magyar Nemzet egyik júniusi számában megjelent három versét honorálták. Mindez nem tartozna a nyilvánosság elé, ha nem kaptam volna már régebben is, még csehszlovák állampolgár korában is, neki járó honoráriumot, melyért ÉS-beli felhívásomra sem jelentkezett: és ha nem olvastam volna az ÉS augusztus 23-i számában Szidéliusz Kocsárd hozzászólását az azonos nevűek honoráriumgondjairól. Akkor néhány hónap múltán prózaíró szaktársakkal alkalmas helyen, egészségére koccintva, az egészet elittuk. Korrektúrázásról régebben a Kortárs, az Új Irás is gondoskodott, de ezeket nem végeztem el. Viszont legutóbb, július végén a békéscsabai Új Auróra értesített örömmel, hogy közli versfordításaimat, s kéri címem, személyi számom stb. Úgy látszik, alteregóm, druszám, szaktársam nem szereti feltüntetni kéziratain lakcímét, személyi számát, maga a honorárium sem érdekli.

Nem egyedül ővele, másokkal is akadt hasonló kalandom. Kedvelt napilapomtól, melyben első novellám 1951-ben jelent meg, ez év tavaszán levelet kaptam, melyben arra kértek: valamiképpen különböztessem meg magam a kiváló szobrásztól, Varga Imrétől, aki szintén szokott a lapba írni. Legnagyobb agyerőltetés után is a művész egyetlen írására emlékszem, mely még a Pogány Ö. Gábor szerkesztette Művészetben jelent meg jó másfél évtizede. Annak a honoráriumát is nekem postázta a Lapkiadó Vállalat. Aztán ugyanennél a vállalatnál dolgozott a 60-as évtized elején a mostanában magas kitüntetést kapott, APN-nél munkálkodó nagyszalontai születésű Varga Imre barátom, akinek a Népszabadságba írt szovjet tárgyú dolgozatai után járó honoráriumát is rendre címemre küldték el. (Csak az irodalomtörténeti folyóiratokban, talán a Vigiliában is publikáló „kurucos" Varga Imre honoráriumaitól kímélt meg mindig az ég.)

Teljes mértékben értem a szerkesztőségek logikáját. Jó három évtizedig az Irodalmi Alap, illetve a Művészeti Alap irodalmi szakosztályának tagnévsorában e néven jómagam szerepeltem, józan volt tehát a következtetés, én lehetek ez a Varga.

Vénségemre nem kívánok új nevet felvenni, meg nem is szokás, fiatalabb szaktársaimat meg nyilván magasztosabb kérdések foglalkoztatják, ezért úgy vélem, az lenne a tisztességes, ha eztán kéziratainк alá mindig odaírnánk lakcímünk mellett ama bizonyos személyi számunkat is. Elvégre azért találták ki. Kinyomtatni természetesen felesleges. A szövegből úgyis megtudja az olvasó — ha érdekli egyáltalán a halhatatlan szerző kiléte —, hogy melyik Varga (vagy más) írhatta.

Varga Imre

-: Visszhang

Élet és Irod... 5. szept 6. XXIX/36

2

Kozma Gyi

lurung

jú)

IR

IRODAL

MEGYESI GUSZTÁV:

A LÁ

Először mindig kora tavassza
bukkan fel a főváros szívében, mi
kor az emberek már kiskabátr
vetkőzve járnak az utcán és köny
nyű szél fúj át a házak fölöt
Végigsétál a járdaszéleken, s h
meglát egy közúti pihenőpado
odalép hozzá, s nyomban leláncolja
Ez a dolga. A láncos ember ál
talában villanyoszlophoz láncolj
oda a pihenőpadokat, erős laka
tot pattint a lánc két végire,
onnantól kezdve a pad nem moz
dul. A villanyoszlop elég erős ah
hoz, hogy kibírja a pad erőszako
rángatását, a lánc meg amúgy i
masszív, történjék tehát bármi,
pad a helyén marad.

A köztereken a közasztalokka
teszi ugyanezt a láncos ember, d
újabban presszók teraszáról i
megkérik a kiszolgálók, láncoln
már a székek lábait az asztalokhoz
S a parkolóórák. Van a József kör
út páratlan oldalán egy olyan par
kolóóra-sor, melyben az egyik ór
helyét már csak apró lyuk jelz
a többi ugyan a helyén van, de eze
ket már idejében odaláncolták va
lamihez. Mihez? A padhoz. Ahho
a padhoz, mely maga is láncolv
van, biztonságos, karcsú lámpa
vashoz.

Több kilométernyi lánc tekeredi
szerteszét a város utcáin, méternyi

...y nem engedett nagyobb szobrot

(Várnai György rajza)

— **A Szaljut—7—Szojuz T—II—Progressz—22** orbitális űrkomplexumon dolgozó három szovjet űrhajós, Kizim, Szolovjov és Atykov megkezdte az elhasznált berendezések átrakását a teherűrhajóba. Az űrhajósok a teherűrhajó kirakodását követően, szerdán a Progressz—22 hajtóműveinek segítségével módosították az űrkomplexum pályáját. Az asztronauták, akik több mint százötven napja tartózkodnak a világűrben, egészségesek.

— **Egy ötliteres** salétrom-

pusztító tüzet egy gazdaságban. A kárt kétmillió schillingre becsülik. Alsó-Ausztriából szintén jelentős károkat és jégverést jelentettek.

Heves esőzésekkel kísért

— **A Debreceni Református Kollégium** Cantusa július 15-én kéthetes koncertkörútra indul Nagy-Britanniába. A 245 éve működő diák vegyeskar részt vesz a middlesborough-i nemzetközi kórusversenyen és fellép Anglia nagyobb városaiban. Az énekkar, Berkesi Sándor karnagy vezetésével, elsősorban századunk magyar kórusműveiből állítja össze műsorát.

— **Novellapályázatot** hirdetett a Magyar Írók Szövetsége, a Salgótarjáni Városi Tanács és a Palócföld szerkesztősége. Gerelyes Endre író születésének közelgő ötvenedik évfordulója alkalmából. A cél a magyar novellairodalom legjobb hagyományainak felelevenítése. A pályázatra tematikai megkötés nélkül, szerzőnként három eddig sehol sem publikált írás nyújtható be. A pályaműveket 1985. január 31-ig kell eljuttatni a Palócföld című salgótarjáni folyóirat címére. A pályázat első díja tízezer forint, s odaítélnek két tízezer és három nyolcezer forintos díjat is. A SZOT a munka világának legjobb ábrázolásáért tízezer forintos különdíjat ajánlott fel. Eredményt az 1985. évi ünnepi könyvhéten hir-

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Varga Imre, Kossuth-díjas művész

MAGYAR NEMZET

1984 JUL 14

1021

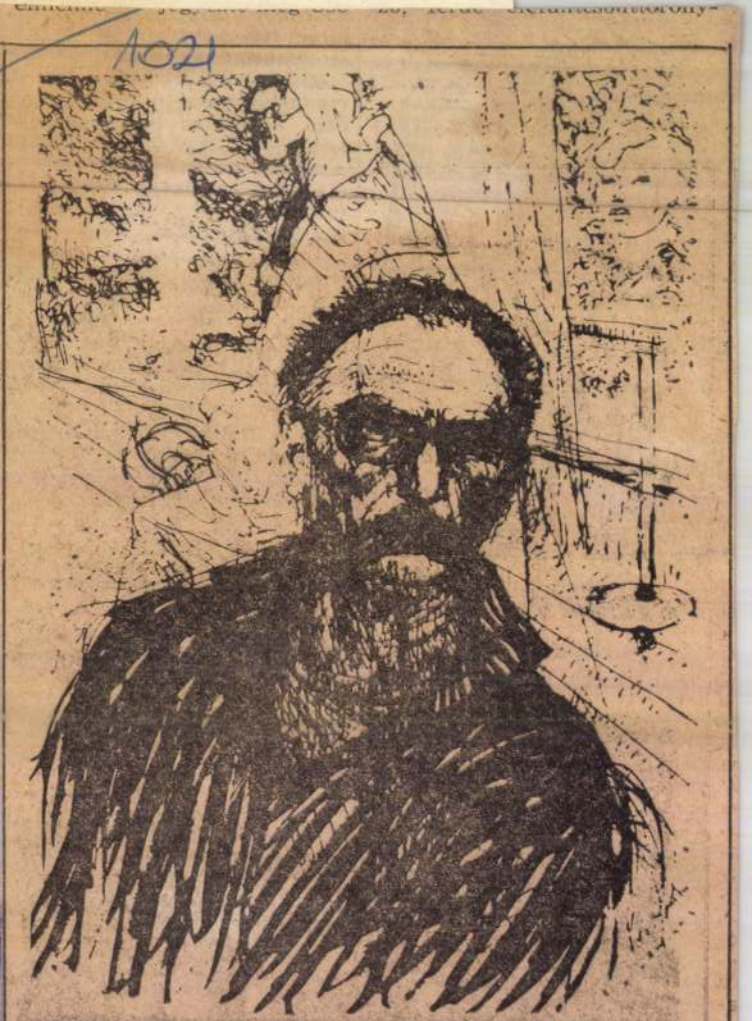

Varga Imre: Önarckép

jelentkeznek . . .

— Hadd tegyem hozzá: az In-

tézet új igazgatóságának elképze-

Varga Imre

Ma avatják fel a Vérmezőnél a Kun Béla-emlékművet, Varga Imre alkotását (Hajdú Éva felvétele)

Varga Imre

Varga Imre párizsi vendégkönyve

Hazaérkeztek Párizsból *Varga* Imre szobrai — s velük a vendégkönyv és néhány levél. Ahogyan erről már júniusban, a tárlat megnyitásának idején beszámoltunk, a két ország történetében először fordult elő, hogy nem valamely galéria, hanem maga *Párizs városa* hív meg magyar művészt és rendez számára szabadtéri és kiállítótermi bemutatót. Ez év június 4-től július 17-ig álltak Varga Imre nagy méretű alkotásai a francia főváros szívében, a Louvre mellett, a kisebb műveket pedig a szomszédban, az I. kerületi városháza dísztermében sorakoztatták fel. Hogy hányan látták a műveket, nem tudhatjuk, nyilván a párizsiak ezrei és a turisták tömegei sétáltak el a szobrok alatt; de van adatunk arról, hogy a bemutatóterembe hányan tértek be: *harminchatezer* volt az idelátogatók száma. Ebből a teremből érkezett most haza, a művekkel együtt, a *vendégkönyv*.

Magyar szívet melengető öt-hat nyelven olvasni az elragadtatott jelzőket, a dicsérő szavakat. Ám a legszebbnek mégis azok a bejegyzések tűnnek, amelyek egyetlen szóból állnak; *köszönöm*. Merci, thank jou, danke, szpaszibo, és így tovább, alattuk a szigno, és Glasgow, Boston, Párizs, Moszkva, Brazília, Korea, Kanada, Santo Domingo ...

Vannak olyan bejegyzések is, amelyek írója itthon sem ismeretlen, ilyen például ez is: „Nagy büszkeséggel csodáltam meg a sok gyönyörű, kiállított művét — Madame Raymond *Barre*"; és nem egy, turistaúton járt hazánkfia látta el kézjegyével a lapokat. Volt, aki pirulva ismerte el, hogy Óbudán, a Varga-gyűjteményben még soha nem járt, ide viszont büszkén hozta el párizsi barátait is.

Akad egy rövid polémia is az oldalak között, egy Joseph *Kadar* nevű Franciaországban élő festő így adott hangot indulatainak: „Felháborító, hogy egy ilyen politikai illusztrátort ki mernek (sic!) hozni Párizsba!" De néhány lappal odébb két választ is kapott: „J. K. rosszindulatú kritikája nagyon lehangoló... szégyen, ha egy ilyen szép kiállítás politikai vita tárgyává válik. Egy Párizsban élő magyar, Bach György". Alatta még így folytatódik: „Teljesen egyetértek. Ez egy gyönyörű kiállítás, amelyet csak egy irígy kolléga tud kutyálni. Rejtő Tamás".

A Budapestre érkezett vendégkönyvet többek között egy levél kísérte, annak a hölgynek írása, akinek *hivatalból* kell értékelnie Párizs város tanácsa részéről Varga Imre francia kiállítását. A levél egyik részlete így hangzik: „A sajtó azt írja, hogy Magyarország olyan nagy formátumú művésszel rendelkezik, akit Párizs kis népe szívébe zárt. Százszor is kérték, élőszóban vagy írásban, hogy hadd maradhassanak a szobrok a *helyükön*, a Louvre előtt."

Varga Imre művei nagy sikert arattak hát Párizsban, ahogyan ezt a hazaérkezett vendégkönyv is megmutatta. Óbudai gyűjteménye augusztus 18-án nyílik meg újra. **(h. é.)**

E két helyen működő bizottságok nem nehezítik meg a munkálatokat?

— A minisztériumban és az Országos Pedagógiai Intézetben levő bizottságok kétségkívül megkettőzik a munkát, de megteremtik a vita és a kontroll lehetőségét. Tény, hogy minden iskola valamennyi tantárgyának korrekciója ezzel meghosszabbodik, de ennek sok előnye is van. Megjelenik a szaktudomány, amelynek álláspontja nem mindenben egyezik a gyakorlati szakemberekével, vagy a minisztérium véleménye az OPI-éval. Ám, ha megegyezés jön létre, ez már az arra hivatott szakemberek megegyezésének tekinthető, amelyben *benne van a tudósok, a gyakorlati szakemberek, a közoktatáspolitika álláspontja is.*

na kellene, s nemcsak a lakásokba, hanem végig az utcákon, egész rendszer. Mert a szárazanyag a mostani csatornákat eldugítaná. Viszont magában nem folyna. A műszaki feltételek hiányoznak még, ám a témával intézetek, kutatócsoportok foglalkoznak. Szakirodalma van. Szóval, biztosak lehetünk, hogy ezt a gondunkat is előbb-utóbb megoldják.

Azzal viszont kutatóintézetek, csoportok, de egyes kutatók is keveset foglalkoznak, hogy már a jelenlegi civilizációs fokon is mennyi anyagot nem adunk át a természetnek, amit pedig onnan vettünk. Szakirodalma sincs, csak viszonylag ritkán jelenik meg egy-egy, többnyire amatőr munka arról, hogy... de miről is, tulajdonképpen?

Magyar Nemzet

MAGYAR NEMZET
MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
LEVELEZÉSI CÍM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-148, 340-726
1984 JUL 12

z élen

Ilyen például a terményjuttatási járandóság csökkentése. Ez minden tagot megillet, kukoricában, májusi morzsoltban számolva korábban közel tizenhárom mázsányi termény árát jelentette. Jelenleg fejenként csak hét mázsa kukorica ellenértékét adjuk ki, mivel számításaink szerint ez a lehetséges, ez a reális, és így négymilliós ráfizetéstől óvjuk meg a háztáji ágazatot. Lehetővé tettük viszont helyette a málna és a szőlő intenzívebb, háztáji művelését. Az innen származó haszon messze túlszárnyalja a kiesett „kukoricapénzt", 20—30 ezer forinttal növeli a tagok személyes jövedelmét. Meg kellett szigoritani a munkafegyelmet is, szabályozni a munkaidőt, hogy a kötelező 1900 munkaórát mindenki ledolgozza a közösben.

— *Elmondhatjuk tehát, hogy a végzett munka arányában differenciálják a jövedelmeket?*

— Igen, de ez nem könnyű. Először azért nem, mert a bérszínvonal a mi kezünket is megköti. A tagok száma pedig egyre fogy. Az idősebb nyugdíjba megy, a fiatalabbját pedig negyven busz viszi a környékbeli üzemekbe, Visontára, Sirokra, a Gyöngyösi Izzó munkahelyeire. Jobb munkafeltételek mellett, magasabb fizetésért. Ha másért nem, már csak azért is törekednünk kell a nyereségre, mivel *ahol veszteségesnek látszik a téesz év közben, ott a tagokat nem lehet a kilátásba helyezett prémiumelvonással munkára serkenteni...*

— Hallom, kínosan vigyáz ra, hogy személyi jövedelma közös gépekkel legutolsónak, a gépműhelyben aggályosan kiszámolva fizeti ki a pár filléres értékű, privát „bütyköl-nivalót"...

— *A közösség bizalmát könnyebb elnyerni, mint megtartani.* Meggyőződésem, hogy a gazdasági vezetők tekintélyét aláássa az, ha a mindennapok során adódó helyzeti előnyükkel visszaélnek. Nem főbenjáró vétkekre gondolok, hanem apró lazaságokra. Olyanokra, amelyek látszólag semmiségek, mégis bepiszkíthatják a vezetők kezét. Holott vezetni csak tiszta kézzel szabad. Mindenfajta közösség érzékeny az ilyesmire, a bizalom pedig törékeny.

Vezetők: harminc alatt

Hárman a vezetésből: huszonévesek. Ők voltak a „mag". Rájuk az elnök a felívelés kezdetekor szakmailag számíthatott. *Hajdú* Mihály a növénytermesztő, *Buzás* Zoltán a műszaki, *Pap* István pedig a szőlészeti főágazat vezetője.

— Ilyen fiatalon hogyan tudták megteremteni a zömében idős tagsággal a szakmai-emberi kapcsolatot? Miként tudták elfogadtatni magukat?

— Parasztgyerekek vagyunk, s az emberek érzik, hogy amiért mi hajtjuk magunkat, az nekik is haszon. Mi pedig tudjuk, hogy *a teljesítmények a tagság igyekezete nélkül, csak a technikára támaszkodva, elérhetetlenek lennének.* Benne vagyunk az ekebeállítástól a minőségvizsgálatig mindenben, *segítünk egymásnak*, nem gubózunk be saját szakágazatunkba, kölcsöngéppel, szakirodalommal, olykor vad viták közepette dolgozunk együtt.

Aratásra készülődnek a domoszlói határban. A gépműhelyben az utolsókat kopácsol-

KIT[illegible]

Hírek a világgazdaságból

A világ népessége 2150-re stabilizálódik — olvasható a Világbank jelentésében. Földünkön most 4,8 milliárd ember él, és számuk 2150-ben 11 milliárdra nő. Ekkorra India 1,7 milliárd lakosával a világ legnépesebb országává válik és megelőzi Kínát, ahol a népesség növekedési üteme az erőteljes családtervezési intézkedések hatására csökkenni fog. A Világbank szakemberei szerint Indiában a várható népességgyarapodás miatt mielőbb meg kell oldani az élelmezési, a lakás és az oktatási gondot, szükség van a „zöld forradalom" további szélesítésére. A Világbank-tanulmány készítői szerint India szomszédait még inkább fenyegeti a népességrobbanás: Pakisztán jelenlegi, 87 millió fős lakossága 2150-re várhatóan 302 millióra emelkedik, míg Banglades népessége 2150-ben eléri a 450 milliót, szemben a jelenlegi 93 millióval.

★

Hacsak nem történik jelentős változás az amerikai gazdaságpolitikában, 1986-ra az Egyesült Államok mondhatja magáénak a világ legnagyobb adósa címet, amelyet jelenleg Brazília visel kilencvenmilliárd dollár körüli külföldi adósságtömegével. Az Egyesült Államok még ebben az évben — az első világháború óta először — nettó adósi helyzetbe kerül — jósolják washingtoni közgazdászok. Állításukat alátámasztani látszanak a kereskedelmi minisztérium adatai: ezek szerint tavaly 93 milliárd dollár külföldi tőke áramlott az országba — ami gyakorlatilag hitelfelvételnek tekinthető. A külföldi pénzek jó része a fogyasztás finanszirozását szolgálja, ami azt jelenti, hogy jelenleg az indokoltnál nagyobb az amerikai fogyasztás.

★

A kakaó nemzetközi kereskedelméről kezdődött két hétig tartó tanácskozás Londonban a világ 50 kakaótermelő, illetve -fogyasztó országa között. A Nemzetközi Kakaószervezet Tanácsának (ICCO) ülésén várhatóan 1—2 évvel meghosszabbítják a meglevő, eredetileg szeptember végéig érvényes nemzetközi kakaóegyezmény hatályát, mivel új egyezmény feltételeiben az eddigi tárgyalásokon nem sikerült megállapodni. A meglevő egyezménynek több fogyatékossága van, így például pénzhiány miatt meghatározatlan időre beszüntették az árak szabályozására hivatott piaci beavatkozást. Nem vesz részt az egyezményben a legnagyobb kakaótermelő ország, Elefántcsontpart, és a legnagyobb fogyasztó, az Egyesült Államok. Az egyezmény megújításáról októberben kezdődnek további tárgyalások a nemzetközi kakaószervezet keretében.

★

Kína, amelynek lakosságát a múltban éhínség fenyegette, a mezőgazdaság erőteljes fejlesztésének köszönhetően nettó exportőrré válhat a legfontosabb terményekből: gabonából, gyapotból és olajos növényekből — jelentette ki Tien Csi-jün miniszterelnök-helyettes. Elmondta, hogy Kína máris a világon legnagyobb termelője ezeknek a termékeknek, kisebb exportot már lebonyolít, bár élelmiszerekből még alapvetően importra szorul.

★

Az amerikai gazdaság megélénkülésének egyik jeleként értékelik szakértők az ország autóiparának most nyilvánosságra hozott sikerét; öt éve nem adtak el annyi autót az első félévben, mint az idei januári-júniusi időszakban. Az év első hat hónapjában a három amerikai óriás, a Ford, a General Motors és a Chrysler összesített nyeresége 3,1 milliárd dollár volt. Ez 64 százalékkal múlja felül a tavalyi első félévi eredményt és akkora összeg, mint a tavalyi egész évi profit. Szakértők szerint az év hátralevő részében is folytatódik az autóipari konjunktúra, ezt csak az esetleges sztrájkok törhetik meg. A jó pénzügyi eredményt kihasználva ugyanis az igazgatóságok e hónapra akarják időzíteni támadásukat a munkások jövedelme ellen.

★

A világon elsőként Dániában beindulhat a villanyautó sorozatgyártása. A Hope nevű kis hadsundi cég tíz évre szóló szerződést kötött egy floridai vállalattal 226 ezer elektromos meghajtású miniautó szállítására. Az évszázad autóügyletéként beharangozott megrendelés 12 milliárd korona (mintegy 1 milliárd dollár) exportbevételt jelenthet. Összehasonlításképpen: ez az összeg Dánia félévi amerikai exportjával egyenértékű. Egyes megfigyelők az ügyletet túl szépnek tartják ahhoz, hogy igaz lehessen — főként néhány súlyos fogyatékosság miatt. A nyolcszáz kilogramm súlyú, egy feltöltéssel száz kilométert megtevő villanyautóból eddig alig egy tucat készült, s a mindössze húsz főt foglalkoztató hadsuni gyár még egyáltalán nem rendelkezik a megrendelt több mint kétszázezer kocsi legyártásához szükséges kapacitással. A megrendelő, a floridai Lectra-Matic társaság is csak most alakul: a márkanevet ugyan lefoglaltatták, de a vállalatot még nem jegyezték be. Hope-ék azonban remélik, hogy az első 5 ezer autóra adott pénzügyi garancia komoly ajánlatot takar.

★

Kínában az erőteljes lakossági kereslet kielégítésére gyorsan növelik a televíziók, köztük a színes tévék gyártását. Az év első felében 4,32 millió darab készült a kínai gyárakban, ez több mint negyvenszázalékos növekedést jelent a múlt év első feléhez képest. Az átlagosnál is gyorsabban, 160 százalékkal nőtt a színes készülékek gyártása, amelyek már az össztermelés több mint tíz százalékát tették ki.

★

Csehszlovákia és a Vietnami Szocialista Köztársaság 1984—1989-es gazdasági együttműködéséről írtak alá hitelmegállapodást Prágában. A megállapodás értelmében Csehszlovákia törpe-vízierőművek építésében vesz részt Vietnamban, illetve berendezéseket szállít a beruházásokhoz, vietnami gépipari üzemek korszerűsítésében működik közre és közlekedési eszközöket, bányagépeket és berendezéseket szállít.

★

Az indiai energiaügyi és kőolajipari minisztérium egymilliár rúpiás (százmillió dolláros) programot dolgozott ki a szélenergia hasznosítására. A jövő évvel induló ötéves tervidőszak 25 ezer szélmeghajtású vízszivattyú, 5100 telepfeltöltő berendezés és legkevesebb öt, szélenergiával működő farm létesítésével számol. Eddig több mint ötszáz, vízszivattyúzásra alkalmas szélmalmot létesítettek kísérleti jelleggel Indiában.

★

A jugoszláv sajtóban kampány indult a hulladékok — a papír, a különböző fémek, az üvegtörmelék — begyűjtésének fokozása érdekében. Jugoszlávia nemzetközi összehasonlításban jó hulladékgyűjtő infrastruktúrával rendelkezik, ennek köszönhetően a tavaly felvásárolt hulladékanyag mennyisége átlépte a kétmillió tonnás határt. Az ország még így is évi 650 ezer tonna vas-, papír- és üveghulladék importjára szorul. Ezt a mennyiséget — vélekednek a szakértők — könnyedén elő lehetne teremteni hazai forrásokból is. A háztartások egyelőre csupán kis részét adják a begyűjtött hulladékoknak, pedig megfelelő intézkedésekkel a hulladékvásárlás jelentős forrásaivá válhatnak.

Jegyzet a negyvenegyedik velencei biennáléről (I.)

Séták a népkertben

Gyalog megyek a *Giardini Pubblici*-be, a velencei népkertbe, mert a kishajók zsúfoltak, árad a turistahad, talán egyedül a párizsi főutcán láthatni még, ilyen idő tájt, enynyi tornacipős, farmernadrágos, alkalmanként egy-egy pöttöm gyereket cipelő fiatalt: vakáció van. S páradús meleg. *A Riva degli Schiavoni* híres rakpartján persze fagylaltárusok, s különféle üzletkötői az emléktárgyiparnak. Ez a kispénzűek Velencéje és karneválja itt, ügyet sem vetve a finoman mghúzódó méregdrága szállodákra a Sóhajok Hídja körül; pedig éppen most bocsát ki magából egy rajt ez a gazdag világ, zenekar húzza a görög hajó árnyékában, veszik fel az utasokat a luxusútra, vörös szőnyeg és deli tisztek, minden hölgy kap egy piros rózsát; a bárkákból meg izzadva tolják, kétkerekű kocsin, a légibőröndöket a hordárok.

Két—háromszáz méter ismét csak a fák hűse, s a pavilonoké, ahol most harminckét ország vonultatja fel képzőművészeti büszkeségeit, köztük persze mi is, egyike a legrégibb résztvevőknek.

1.

A magyar épület 1906-ból való, éppen hetvenöt és nyolcvan között van tehát, bár a jubileumnak semmi jele nincs, ellentétben, mondjuk, a kulturális diplomáciában úgy látszik ügyesebb osztrákokkal, akik *ötvenesztendős* jelenlétüket egy tekintélyes külön kiállítással ünneplik az idén, a bécsi szecesszióról. Első útam megis, természetesen, ehhez a szeszélyes-szép kis *Ungheria* feliratú épülethez visz, ahol nemcsak azért érzem tüstént otthon magamat, mert eleje *Szent Erzsébet és Lajos* tavaly készült gyönyörű bronzszobra van felállítva (fényképezik is, sűrűn), hanem azért is, mert a bejárati üvegajtóról (talán a honi ragasztó miatt), két betű lehullott már, s így ezt lehet rajta olvasni: *Imre Varga scultora, G örgy Vadás architetto*. Amit nyilván le se kell fordítani: Vadász György építész Varga Imre műveinek *installációját* csinálta meg. Okosan, érzéssel: a tér adottságait kihasználva, áttetsző függönyök beiktatásával, jeles képzőművészünk munkái akár egy ékszerdoboz kincsei ragyognak fel, és megejtően sugározzák értékeiket, beleértve e művészet önirónáját is, mely a negyvenegyedik velencei biennálénak ezúttal amúgyis egyik központi gondolata. (S erre még majd visszatérek.)

A korábban oly sok vitát kiváltó magyar válogatás most szerencsésnek mondható tehát, épületünket a körbejárók hada nem kerüli el, a szabadba állított szobor pedig — ismétlem —, talán a legtöbbet fényképezett művek közül való, üldögéltem vele szemben a padon jó ideig, fogadják el ezt a tanúságot. Az ismert szobor ez, ahol Erzsébet lovon ül, furcsa-féloldalasan, s mellette Lajos ballag, jó messziről érkezvén idáig térben és időben. A látvány egyszerre sugall öröklétet és emberi esendőt, méltóságot és derűt, játékos áhitatában szeretet és szentséget, csupa olyasmit, ami meghatározhatja, vagy legalábbis (jó napjaiban) jellemezheti egy kis nép történelemszemléletét, de érzelmi skáláját is. Mindez a lagúnák partján persze csak a honfitársnak jut eszébe, az idegen inkább a szellemes kompozíció friss bátorságát látja (e régies-újban), s a mű mosolyát veszi észre, ha nem félnénk a szótól, úgy is írhatnám: báját, melynek intellektualitása rendkívül rejtve, de jelenlevően erősíti fel az érzések hitelét. A maga módján és szuverenitásával, így lesz akaratlanul is szép érv Varga Imre műve a nagy disputában a humán értékrend mellett, mégpedig a legnagyobb kavargás idején; egyik lehetőségét kínálja a természetes választásnak mindarra, amit éppen most, saját magát és lehetőségeit mérlegelve, a képzőművészet valamelyes szkepszissel néz.

2.

Mindenekelőtt azon a nagy tárlaton, mely a *Művészet a tükörben* címet viseli, és a központi épületben kapott helyet. Annak földerítése céljából, tulajdonképppen milyen is magában a modern művészetnek a viszonya önnön történelméhez, s még inkább lehetőségeihez, értelméhez, létjogához.

A kérdés persze, így feltéve, nem csupán históriai; sokkal inkább a mai, a jelenkori töprengésekre és elbizonytalankodásokra utal. Nézzünk szét a képzőművészeti világban: nehéz megmondani, hogy egy állandósult válság, vagy egy állandósult megújulás, átrendeződés, kutatás korszakának vagyunk-e szemtanúi. Látszólag minden korábbi norma megdőlt, vagy legalábbis kérdőjelet kapott, mindent szabad, amit a kánonok tiltottak, és valami elkeseredett igyekezettel (és ebbe károsan segít bele a műkereskedelem biztatása) új és még újabb nemzedékek keresik a lehetőségek tágításának útját-módját. Az érdeklődő ennélfogva megzavartan, és — a korábbi vonatkozási pontok eltüntével —, alkalmanként ingerülten áll e lassanként áttekinthetetlennek tetsző forgatag közepén, ahol rendre próbának vetik alá ízlését, mérlegelő készségét, szépérzékét, s tűrőképességét. Ráadásul nem elszigetelt képzőművészeti jelenség ez, ugyanilyen a helyzet végeredményben más területeken is. Íme, az irodalom (és benne, mondjuk, a költészet, vagy a regény), íme, a zene (minden experimentalizmusával együtt), vagy íme a film, legalábbis annak előörsrésze, micsoda kavalkád! Akár — s ez ne legyen profán hasonlat — az utcán, ahol mindenki úgy öltözik, ahogy vérmérséklete, kedve és ízlése engedi, ahol ugyanígy gyors egymásutánban átviharzanak divatok, s valami a hordalékból mindig ottmarad: más lesz, több lesz, a lehetőségek terén gazdagabb lesz utána az *egész*. Bolond világ, ha úgy vesszük, kivált egy merev értékskála állás-pontjáról tekintve, de talán mégsem annyira bolond, ha élünk benne, s végső soron magunk tesszük ilyenné.

Ráadásul úgy, hogy minden, eleinte elképesztő ötletből (legalábbis, ha annak a kifejezés, a megnevezés, a tükrözés az értelme és célja, igazolója) mégiscsak születik valami más, több, valami eleven és életrevaló. Amikor Marcel Duchamp 1919-ben bajuszt rajzolt a Mona Lisának, nemcsak egy vérgőzös kor álszentségét profanizálta, nemcsak a századforduló vitáját döntötte el (vagyis, hogy a titokzatos mosolyú lány alkalmasint nem kétnemű-e, *hímnő*, ahogy Leonardóra sandítva tételezték), hanem mindjárt megjelölt egy *viszonyt* is, jelesül a ma már klasszikusnak mondható avantgarde viszonyát a múlthoz. És e viszonyban — nemcsak a Dada mutatja ezt, előtte már a futurizmus úgyszintén —, a múlt szuverán kezelése mutatkozott meg, a merev tekintélytisztelet hamis akadémizmusának bírálata, mely (akárcsak Majakovszkij tette a „jövő gőzhajójáról") szívesen kidobálta volna jelenéből a *régit*, hogy helyébe a korszerűnek vélt „jövőbenit" rakja. Ez egy jellegzetes — mondjuk így — ágazati, belső kritika tehát, a művészet *önkritikája*, mely mögött a nagy ipari forradalom kifejlődése húzódott meg. Már a szecesszió, minden avantgardok tulajdonképpeni elindítója is, mint *Jugendstil*, mint az ifjúság stílusa mutatkozott be! Ettől a ponttól számíthatjuk egyébként a „fiatal" és az „öreg" ellentétpárjának oly csábos és oly gyakran tévútra vezető mitoszát az újabbkori művészettörténetben, ez kap erőre később — a két háború közti konzervatív irányzatok eltüntével — az újjáéledő ilyen kísérletezésben, melynek leginkább drasztikus mozzanata (Herbert Read szavaival), nem is a „festészet határain túli festészet" mindent beborító absztraktizmusa volt, hanem a Pop Art kegyetlen gesztusa, ahogy (mondjuk) az amerikai Rauschenberg odaragasztott a szent vászonra egy Coca-Colás üveget. Nem ok nélkül látott e mozdulatban valami korszakosat annak idején Guttuso: talán a múlt, a történelem és a logika összefüggés-rendszerének naiv, ám kétségbeesett elutasítása is megnyilatkozott ebben, néhány ével a párizsi diáklázadás előtt.

3.

Húsz esztendeje jelen sorok írója mindenesetre káprázó szemmel barangolt a velencei amerikai konzulátus folyosóin, ahol a Pop Art első, Európába átrándult tárgyai voltak kiállítva; és most már mint éppen e különös önreflexió egyik *történeti* emlékét látja csak beágyazva ebbe a furcsa, nyelvöltögető, és fájdalmas folyamatba, melyben minden újabb raj a história megtagadása vagy radikális átértékelése árán akarta a saját azonosságát megtalálni. (Persze, nem lelte.) Hiszen a hatvanas évek „szegény művészete" jött ezután, a „koncepciók" filozófiai igyekvése, hogy a *tárgy* (a jelenség, a fenomén), mint meditációnk elindítója, önmagunk reflexiója legyen, időtlenül, magányban, túl minden történelmi és társadalmi összefüggésrendszeren, a megállított időben. De a hetvenes évek második felében jött viszont az „új festészet" meglepően paradox *régiessége* mely magához *a képzőművészeti múlthoz* fordult vissza idézetekért, most már nem a bennünket körülvevő világ elemi motívumaiból merítve szókincsét, hanem (amolyan „harmadfokú találkozásban") az egyszer már *mint tükrözés* megszületett produktumokból. Akárha az egyszervolt Bizáncban, ahol nem a tényekből indult ki a történész, hanem azt variálta tovább, mit írtak a történelmi tényekről mások. Andy Warhol ennélfogva (1980-ban) még egyszer megfesti a Mona Lisát, négy példányban, és nincs ugyan e titokzatos figurának se bajsza, se semmi más különlegessége, ám, hogy *négy van belőle egy helyett*, hogy *széria*, már *festői viselkedésrajz:* a jelenkor egyik amerikai mestere bújik bele a régmúlt zsenijának pozíciójába. De míg emez, a kor parancsára, úgy festette meg Mona Lisát, egyedinek és utolérhetetlennek, hogy ismételhetetlen csoda legyen, addig mi most már *sokszorosítjuk* őt, immár az ismételhetetlenség csodája nélkül, akár egy múltból itt ragadt motívumot, mely nincs nagy távolságban akármelyik fogyasztási márkától. Amely csak *áruvédjegy*, mint József Attila mondaná.

Ennek a megnyilatkozásnak a mélyén azonban ne csak ezt a magát „harmadfokon" kifejező ars poeticának a keserűségét vegyük észre, de tétovaságát, sőt, kapcsolatkereső igyekezetét is. A tükörbe tekintő művészet emberei (az újabban feltűnően megszaporodott realisztikus *ábrázolással*) mintha megértést és vigaszt keresnének, s elszigeteltségük feloldását remélnék, olyan *párbeszédben*, melyben felsejlik az „önkifejezés" mind tetszelgőbb szubjektivizmusa helyett valami *közös nyelv*, valami olyan kapcsolat a nézővel, mely a régmúlt mestereinek még megadatott, s amit minden áron, bármi áron vissza kellene nyerni. Legyen e dialóg eszköztára bármilyen.

Szabó György

úra és a művészet szerepét illetően. A társadalom
ón stabilizálására törekszik. Hogy e tevékenysége
/máshoz való viszonyának kialakításakor – milyen
használ, az mindig a társadalom jellegétől függ.
k stabilizálása kizárólag a mindenkor ténylegesen
rdekében áll, amibe szükségszerű, hogy a társadalom
le. Egy társadalmat éppen az jellemez, hogy milyen
a kisebbség között, és hogy rövid és hosszú távú
ként szolgálják az egyes ember, valamint az egész

gyen, mire gondolok, hadd mondjak egy példát.
gy hozott létre stabil emberi viszonylatokat, hogy
tott ezer hold földet, míg a másik mezítláb dolgo-
mind a kettő elfogadta a dolgok ilyetén voltát.
rt a művészet és a vallás azt sugallta nekik, hogy

zmusban korántsem valamiféle társadalmi szerző-
arról, hogy az elnyomottaknak a helyzetükbe való
mény szférájában manipulációval is megszervezték,
dően az alap határozott meg, vagyis az emberek
őtlenség.
öviden és szükségképp egyszerűsítve a fölállást –
végezte

elfogadhatatlan, de a minőségi szelekció is egyfajta
egy nagyon is egészséges és kívánatos folyamat, külö
érvényesül. Kétségtelen továbbá, hogy a mi társadalm
forma lehetőségeket biztosít, de az egyes emberben
bontakozását jelentős mértékben akadályozhatja a fo
tás, amely az ember elidegenedéséhez és a kultúr
tömegkultúrára való merev szétválásához vezethet. Va
van sikered – hiszen immáron mintegy ötven köztéri
ban –, mert komplex elméleti és mesterségbeli fölkés
dod kerülni a munkamegosztásból fakadó buktatók
Péter bazilika altemplomának kápolnájába készülő r
bonyolult elektronikus vezérlésre van szükség, a gy
elé kerülő Sárkányrepülő *című szobrod aerodinami*
komoly statikai számítások előzték meg, amelyeket
végeztetsz, de a munka megszervezését, lebonyolít
mindvégig kézben tartod. Nem szólva arról, hogy mű
és munkaeszköz-koncentrációt igényelnek, amelyekk
nak csupán egy szűk rétege rendelkezik. Egy-egy il
szükséges indulótőke csakis egy már megvalósult m
rárium ából teremthető elő, de ezzel – a gyakorlatla
tárgyi föltételekre hivatkozva – a szakma többségét
kat) nem kényeztetik el.

– Ez egy ördögi kör, de azt hiszem, nem fedi

A borítón Varga Imre: Az alapító, bazalt, aranyozott krómacél, 250 cm, 1972, Tihany (fotó Somfai)

Varga Imre,
szobrászművész

Művészet, 1979.
jul.

Varga Imre, szobrászmüvész

1021

1979. XI. 20. Televizió 19,30 Áné

TV Hiradó 1.

- Ujabb köztéri szobor gazdagitja Győrt. A Közlekedési és Távközlési Müszaki Főiskola előtt a téren állitották fel Varga Imre szobrászmüvész sárkányrepülő alkotását. A szobor bazaltkövekből álló architekturája Hófer Miklós épitész munkáját dicséri, aki a müszaki főiskolát is tervezte.
A modern épület méltó környezetet ad a 12 m magas, hegesztett rozsdamentes acélból készült münek. A klasszicizáló férfi alak és a modern sporteszköz a sárkányrepülő az ember szabadságvágyát és a távolságok leküzdésének óhaját fejezi ki. Azt a feszültséget, amely az ujra, az előre nem láthatóra való felkészülés pillanatát jellemzi.

10 VARGA

zabadtéri elhelyezésnek ellentmondott volna az enteriőrábrázolás, e megfelelő magasságban ott van a kályhacső helye. Az így terem-ett életkép, az ecsetet kézben tartó, magasra nyúlt, meggyötört estő portréalakjában teljesedik ki.

Az ismét más feladatra vállalkozó *Újpesti partizánemlékmű* az őbbiekkel összevetve bizonyítja, hogy e szobrok leginkább közös onása eszköz és cél viszonyának rokon szemléletű kialakítása. költő- és a festőportré értelmezésének újszerűsége, hogy a szobrász külső vonások vagy akár a történelmi szerep idealizálása helyett pályájukból fakadó belső jellemzőket ragadta meg, voltaképpen közönségben élő köznapi képből formált szobrot, jelképet, s az kotás így azt tudatosítja a nézőben, ami a költőre, a festőre legin-

Varga Imre

Kisplasztikáink torontói tárlata

Hatodszor voltam most Torontóban és — valószínűleg — nyilván utoljára.

A magyar kiállítást büszkén és kíváncsian megnéztem. Az egyetem egyik épületében rendezték meg, *Nágayné Rámer* Mária volt a zsűri elnöke és szép, jelentős kiállítás alakult ki.

Miután nagyrészt ismertem a közönséget — távolban élő magyarokat és itteni családjukat, ezenkívül azt a bizonyos művésztársaságot, melynek minden tagja mindenre kíváncsi, ami vizuálisan felfogható, nagyon érdekelt, kire, hogyan hat egy-egy itthoni szobrászunk fém-, üveg- vagy kerámiaüzenete.

A legnagyobb sikert kétségtelenül *Varga* Imre Radnóti-szobrának valószínűleg alapvető modellje aratta. Az, ahol a költő egy híd korlátjára támaszkodik, mintha éppen megállt volna az erőltetett menetben, maga elé néz, mint akinek éppen eszébe jutott egy rím, és lábai előtt kegyetlen kövek hevernek. A szobor előtt és körül állandóan sűrű kör állt és bizony úgy hallottam, sokan mormolják magukban egy-egy Radnóti-vers valamely strófáját. Mondjuk ezt: „Oly korban éltem én a földön..."

Sokan nézték elmerülten Schaár Erzsébet üvegfalainak különös szögleteit, ahol majd mindegyiken ott található az ajtók, ablakok és megnevezhetetlen zárófalak között az a karcsú és egyszerű bronzfigura: egy nő, aki hol segítségért kiált, mert befalaztatott egy üvegkockába, hol csak áll és vár. Emlékszem ezekre a sorokra Schaár Erzsébet egy régi kiállításán a vendégkönyvből: „csak áll és vár soká a nő, az ajtón át senki sem jő... Az ajtóban csak áll és vár, az ajtón át senki sem jár, csak az idő..." Az idő nem járt el Schaár Erzsébet művészete fölött. Inkább közérthetőbbé tette. Nagyon sajnáltam, hogy a „Székek Komédiája" alatt, ahol hol két, hol három szék egymásba kapaszkodik vagy megtámadja egymást, vagy egy harmadikkal teljesül ki s így küzd tovább, semmiféle felirat nem közölte, hogy ezek a székek szereplők voltak egy bábszíndarabban, és hogy egy házasság krízisét, házassági háromszöget játszottak el virtuóz módon. Talán kevés szöveggel még nagyobb hatást lehetett volna elérni.

Láttam néhány fiatal művészjelöltet (ezt azért ott is látni lehet az embereken), több ízben megállni *Lóránt* Zsuzsa mulatságos fafigurái előtt. Keserű humoruk, kedves polgárpukkasztásuk jól érthető Kanadában is. Formavilágúk valahogyan közel áll az eszkimó művészek faragásaihoz. Természetesen nagy sikerük volt az érmeknek is. Különösen azoknak, melyek szokatlan anyagukkal, s annak kezelésével (kristályból, vagy többszínű aranyos fémből lévén) hívták fel magukra a figyelmet.

A közönség között felismertük Kanada egykori nagykövetnőjét, aki ma is előkelő külügyi állást tölt be. Kedvesen mondta, menynyire örül a magyar és kanadai sokrétű szellemi közeledésnek.

Rövidesen a kanadai szobrászok egyesülete fogja kiállítani kisplasztikai műveit Budapesten.

(f. á.)

helyettesével, a Gazdasági Tanács elnökével, és Sztojan *Markovval*, kov vasárnap elutazott Magyarországról.

Ünnepi megemlékezés

Harminchárom éve kezdődött a Moncada-laktanya ostroma

(MTI) A Kubai Köztársaság nemzeti ünnepe, a Moncada-laktanya elleni támadás, a július 26. mozgalom kezdetének harmincharmadik évfordulója alkalmából kubai és magyar dolgozók részvételével ünnepi nagygyűlést és baráti találkozót rendeztek szombaton Budapesten, a Magyar Pamutipar sportpályáján. *Széll* Sándor, a Magyar Pamutipar igazgatója és Euclides Vázquez *Candela*, a Kubai Köztársaság budapesti nagykövete mondott ünnepi beszédet. Emlékeztettek arra, hogy a Batista-diktatúra ellen harcoló mozgalom Fidel *Castro* vezetésével 1953. július 26-án vette ostrom alá a rendszer gyűlölt jelképét, a Moncada-laktanyát.

Az ünnepségen részt vett Lizandro Chavez *Alfaro*, a Nicaraguai Köztársaság budapesti nagykövete, s ott volt a hazai párt-, állami és társadalmi szervek több képviselője.

Szigorító intézkedésekre volt szükség

Orkan richtete schwere Schäden an

Hamburg (DPA) — Ein Orkan mit sintflutartigen Regenfällen hat in der Nacht zum Dienstag im Süden der Bundesrepublik Sturmschäden angerichtet. Besonders betroffen war das Gebiet im Süden von Darmstadt und der vordere Odenwald. Umgestürzte Bäume blockierten zeitweise sämtliche Zufahrtsstraßen nach Darmstadt aus dem Gebiet um Dieburg und den vorderen Odenwald. Im Stadtgebiet wurden Dächer abgedeckt, parkende Autos von Dachziegeln getroffen. An manchen Stellen in der Stadt sah es aus wie nach einem Erdbeben.

Auch in Saarbrücken verursachten Unwetter mit Sturmböen und Hagelschlag erheblichen Sachschaden. Die Polizei mußte mehr als zwanzig Mal ausrücken, um umgestürzte Bäume zu beseitigen und überflutete Keller leerzupumpen. Wegen Hochwassers der Saar mußte die Saarbrücker Stadtautobahn gesperrt werden.

Auch in Bayern wurden Stürme mit Spitzenböen von weit über hundert Stundenkilometern verzeichnet. Umgestürzte Bäume blockierten in manchen Orten den Verkehr oder zerstörten elektrische Leitungen.

In den vom Sturm betroffenen Gebieten gingen gewaltige Regenmassen nieder. Allein in Unterfranken fielen in 24 Stunden 47 Liter pro Quadratmeter vom Himmel. In Hessen wurden in der Nacht zum Dienstag so viel Regenmassen registriert, daß sie die Hälfte des Monatssolls ausmachen.

Britische Regierung will 40 000 Beamte entlassen

London (AFP) — Die britische Regierung kündigte die Entlassung von 40 000 Beamten in den kommenden Monaten an. Diese Maßnahme ist Teil der Bemühungen Londons um eine Verringerung der öffentlichen Ausgaben. Seit dem Regierungsantritt von Margaret Thatcher wurden in Großbritannien bereits 20 000 Beschäftigte im öffentlichen Dienst entlassen.

Ziel der konservativen Regierung ist es, bis 1982/83 die Zahl der Staatsdiener um rund 8 Prozent zu verringern. Allein die jetzt geplante Entlassung von 40 000 Beamten soll jährliche Einsparungen von 212 Millionen Pfund (rund 5,7 Milliarden Schilling) ermöglichen. An der Spitze liegt dabei das Verteidigungsministerium, wo allein 7 500 Stellen gestrichen werden.

Italien am Dienstag ohne Zeitungen

Rom (DPA) — Italien war am Dienstag ohne Zeitungen. Die Drucker in den Verlagshäusern und das technische Personal der Nachrichtenagenturen hatten am Montag gestreikt. Die Agenturen hatten deshalb bereits am Montag den Redaktionsbetrieb eingestellt. Mit der Arbeitsniederlegung sollen die allgemeinen sozialpolitischen Ziele der Gewerkschaften, wie höhere Familienzulagen, höhere Renten, daneben aber auch berufliche und andere Forderungen im Pressebereich wie auch für die wirtschaftliche Lage der Zeitungen unterstützt werden.

Der technisch modernste Theaterbau Lateinamerikas wurde im September 1979 am Platz der Revolution in Havanna seiner Bestimmung übergeben. Das Nationaltheater Kubas, ein interessant gestalteter Bau aus Glas und Beton, bietet 2300 Besuchern Platz. Es gibt noch einen weiteren Saal mit 900 Plätzen, ein Konzertcafé und drei Probesäle.

Gehen die „Außerirdischen" auf Autojagd?

Nantes (DPA) — *Die „Außerirdischen" werden offenbar zunehmend aktiv. Nachdem kürzlich in Italien Ufos ein Taxi entführt haben sollen und in Frankreich ein 19jähriger Franzose berichtete, er sei angeblich eine Woche in der Gewalt der Besatzung eines fremden Raumschiffes gewesen, soll ein Ufo nun auch in Frankreich ein ganzes Auto — möglicherweise mit mehreren Insassen — entführt haben.*

Ein 37jähriger Maurer und seine drei Kinder im Alter von [illegible] und acht Jahren be[illegible] Kugel von einer Wiese aufgestiegen und habe sich auf ein Auto gesenkt, das vor ihnen gefahren sei. Danach habe sie sich auf einem Feld niedergelassen. Von dem Auto und seinen Insassen sei nichts mehr zu sehen gewesen.

Satellit „verschwunden"

Cape Canaveral (DPA) — Ein in den USA gestarteter Fernmeldesatellit ist auf [illegible]

USA auch 19 In[illegible]

New York (DPA) — Di[illegible] rikaner müssen auch im [illegible] sten Jahr mit einer zweis[illegible] Inflationsrate rechnen. [illegible] düstere Prognose stellt [illegible] Gruppe namhafter amerikanischer Wirtschaftsexperten in einer am Montag in New York veröffentlichten Analyse des „Economic Forum". Die US-Inflationsrate in diesem Jahr hat bereits die 13-Prozent-Grenze überschritten.

[illegible] sültierenden Konsequenzen: Ein geschätzter Zuwachs der Verbraucherpreise um 10,5 Prozent und eine durchschnittliche Arbeitslosenrate von 7,2 Prozent. Die erst vor kurzem veröffentlichte jüngste Arbeitslosenrate lag bei 5,8 Prozent.

„Die meisten Diäten machen krank statt rank"

Köln (DPA) — Die meisten Diäten, mit denen die Dicken ihre überflüssigen Kilos los zu werden versuchen, sind auf die Dauer nicht nur unwirksam, sondern machen eher „krank statt rank". Zu diesem Ergebnis jedenfalls kommt der Kölner Naturwissenschaftler Dr. Klaus-Günther Munzel in seinem neuen Buch „Die Diät". Nach Munzel soll eine Reduktionsdiät in erster Linie Entfettung bewirken. Bei den meisten Abmagerungskuren jedoch sei der durch Eiweißabbau und Wasserausschwemmung verursachte Gewichtsverlust erheblich größer als der durch Fettabbau erzielte.

Der Naturwissenschaftler stellt dies am Beispiel der Nulldiät dar. Bei ihr wird der tägliche Energiebedarf des Menschen bei mittlerer körperlicher Aktivität mit 2000 Kalorien zugrunde gelegt. Während einer fünftägigen Fastenzeit werde durch den Energieverbrauch von 10 000 Kalorien ein Gewichtsverlust von 3,8 Kilogramm erreicht. Die gewünschte Entfettung trete dabei jedoch nur am Rande auf: Mit 820 Gramm betrage sie noch nicht einmal 22 Prozent des Gewichtsverlustes [illegible] Abbau gen Nahrungsstoffe enthalten — so lautet der Kernsatz für die „richtige" Abmagerungskur. Dabei wird zugleich der Verzicht auf Kohlenhydrate verdeutlicht, da diese Stoffe nicht lebensnotwendig seien. Es gebe keinerlei Erkenntnisse über Mangelerscheinungen wegen Kohlenhydrat-Verlustes.

„Saurer Apfel" für John Travolta

Los Angeles (APA) — Ein Auszeichnung, die er sich nich gerade einrahmen und zu Haus aufhängen wird, erhielt Joh Travolta vom „Hollywood Wo men's Press Club". Die Journa listen-Damen befanden den Sta aus „Saturday Night Fever" fü würdig, den „Sauren Apfel" ver liehen zu bekommen. Wie di Clubsprecherin Betty Anderso feststellte, ist diese Auszeichnur

DAILY NEWS
1979 DEC 12
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-148, 340-726
MAHIR
SAJTÓFIGYELŐ

1021

DAS WERK IST DIE HÜLLE DES GEDANKENS

Werkstattgespräch mit Bildhauer Imre Varga

FOTO: IMRE VARGA

Die jüngste Prometheus-Skulptur von Imre Varga auf dem Hauptplatz der südungarischen Stadt Szekszárd. (Höhe der Prometheus-Figur: 8 m).

Als der ungarische Bildhauer Imre Varga (Jahrgang 1923) im Jahre 1965 für die Stadt Veszprém seinen Prometheus schuf, akzeptierte der Auftraggeber die aus Edelstahl geschweißte Skulptur nicht. Nun steht der Prometheus im Middelheim-Parkmuseum in Antwerpen. Später entstanden neue Varianten dieses Titans der griechischen Mythologie.

War nun der Prometheus von 1965 der Beginn einer neuen Stilepoche? Imre Varga verneint dies: „Jedes Überschreiten einer Ausdrucksweise mit bestimmten Schranken erscheint sehr markant. Dabei ist es lediglich die natürliche Folge des Denkprozesses. Jedes Werk ist nur eine Hülle des Gedankens. Somit ist die Form gar nicht so wichtig. Alles, was fähig ist, Träger des Gedankens zu sein, ist werkgerechte Form. Die Konvention verlangte nach vermeintlicher Natur, nach gerundeter, hautnaher Abbildung, nach einer Vortragsweise, die dem Bilde von der Natur nahesteht. Dies ist jedoch nicht die einzig mögliche Form des Ausdrucks, sondern es ist auch eine impulsivere, abrupte und auch im Material abweichende Art der Mitteilung möglich — das ist es wahrscheinlich, was bei dieser Skulptur ins Auge sticht. Thema und Form sind ansonsten klassisch. Wenn ich heute zurückschaue, muß ich feststellen, die Reminiszenzen des Kopfes sind im Borghesischen Fechter oder in der Laokoon-Gruppe vorhanden. Das Material des Ausdrucks und Art und Weise der Mitteilung sind es, die aus unserer Zeit stammen."

Als der Prometheus von Varga zum ersten Mal in der Budapester Kunsthalle ausgestellt war, frappierte er. Heute erscheint er mir überaus menschlich.

„Mir prägten sich zwei Begegnungen mit dem Prometheus ein", sagt der Bildhauer. „Ich war mit dem Auto in Belgien unterwegs. Ich suchte nicht diese Skulptur. Ich verirrte mich, landete in einem Park und hielt von der Fahrt erschöpft an. Als ich aufblickte, sah ich den Prometheus vor mir. Er war merkwürdig, denn ich sah ihn nicht als meine eigene Skulptur an. Zunächst irritierte er mich etwas — alles, was ich gut finde, irritiert mich, denn ich muß mich von der Qualität überzeugen, und das ist eine Aufgabe! Als ich dann dahinterkam, daß dies meine eigene Skulptur ist, — nun, das ist bereits eine andere Sache. Aber die Begegnung mit dem ersten Anblick überzeugte mich davon, daß die Fehler, die ich ständig in der Skulptur spürte, und an die ich mich erinnere, denn sie stammen ja von mir — daß diese Fehler nicht so bedeutende Faktoren des Gesamteindruckes sind. Die zweite Begegnung fand kürzlich statt. Ich habe den Prometheus noch einmal hier zu Hause für Szekszárd gemacht. Nun hatte ich einen ganzen Platz einzubeziehen; der virtuelle Raum der Skulptur hatte zugleich mein realer Raum zu sein. Die Skulptur erstreckt sich gleichsam auf den ganzen Platz. Ich zog von der Figur immer mehr Koordinaten zu den verschiedensten Punkten des Platzes, so schuf ich auch zwei Komplementärgestalten, zwei Adler. Der eine schwebt über einem Wasserspiegel, der andere putzt sich etwas entfernt auf einem Felsbrocken die Federn." Längere Zeit blieben in dem Bildhauer die Eindrücke der schweren Arbeit lebendig und vieles, was ihn störte. Er schaute sich das vollendete Werk nicht an. „Vor einem Monat hatte ich jedoch in Szekszárd zu tun und ging über den Platz. Ich war schockiert und freudig überrascht."

FOTO: FERENC KOVACS

Lenindenkmal in der südungarischen Stadt Mohács (Bronze, Detail).

In den 70er Jahren schuf und schafft Imre Varga Skulpturen, die zumeist verehrte Gestalten der ungarischen und der universellen Kultur, Dichter, Maler und Politiker darstellen. Fast jeder erkennt die Persönlichkeiten auf den ersten Blick und fühlt sich berührt. Denn Imre Varga holt auch Heroen in menschliche [illegible]he. Sie sind lebensgroß, tragen [illegible]tige" Anzüge und Schuhe — [illegible] repräsentieren sie ein [illegible] das oftmals stellver[illegible]das Geschick des gan[illegible]n Volkes war. Im[illegible] mit dem höch[illegible]unstpreis, dem [illegible]t. Er hat [illegible]rer. Was [illegible]orwurf [illegible]chte [illegible]Es

tur keinen Unterschied. Für den Urmenschen waren die Felszeichnungen in der Höhle von Las-

FOTO MTI — G. SZEBELLEDY

„Die vergängliche Zeit".

caux zum Verwechseln identisch mit den abgebildeten Tieren. Genauso waren die Skulpturen der ägyptischen Götter identisch mit den Göttern selbst. Die 'Natur' ist also etwas sich im Laufe der Zeit Veränderndes, das nur in unserem Bewußtsein existiert. Die Natur an sich birgt die Möglichkeit aller Bilder in sich. Unsere Gedanken wollen sie mit solchen oder anderen Eigenschaften ausstatten." Und was das Bestreben, allgemeinverständlich zu sein, betrifft: „Wer etwas mitteilen will, ist bemüht, verständlich zu sein. Wenn wir uns in der Sprache ausdrücken, wählen wir sie so, daß uns der Partner versteht. Demgemäß spreche ich zu Hause ungarisch. Das bezieht sich auch auf die Kunst. Wenn man von vielen verstanden wird, ist das sehr gut. Bis zu welcher Tiefe das Verständnis dringt, ist bereits eine andere Frage." Imre Varga will keine „Zukunftskonserven" produzieren: „In einer gegebenen Zeit ohne Echo zu leben, heißt: ohne Echo leben."

Karl

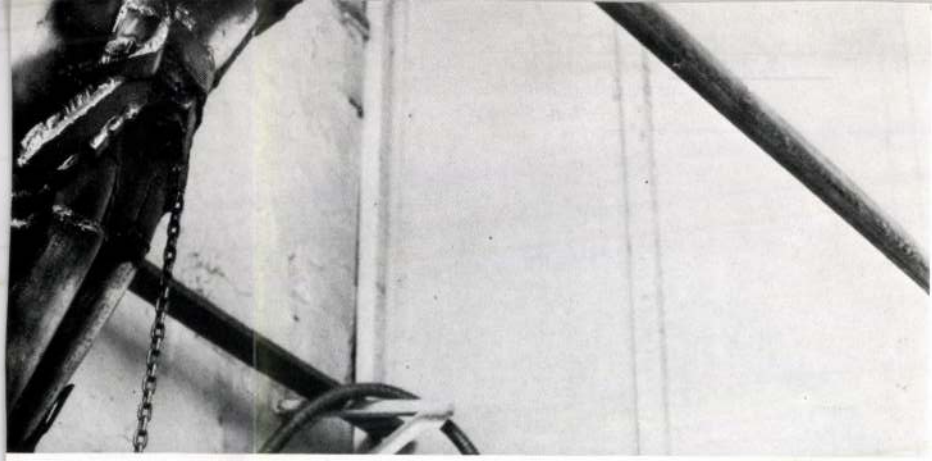

nizálódása, kiüresedése felé mutat viszont lt nagyméretű mű. Ennek a típusnak is van nűvei között. Az *Alapító* monolit bazalt-tt, szögecselt krómacél palástja és koronázó anyagokkal folytatott virtuóz játéknak bbnek. Fricska a közönségnek, fricska a és magának a művészetnek is. Csakhogy művészet lényegére való ilyen szintű rákérA rákérdezés ebben a műben csak Varga kozik.

ikus, többszörös életnagyságú szobrokat is nélkül. A mohos, málló homokkőből épióriásként őrzi immár tíz éve a budaörsi kőbányai Athenaeum Nyomda udvarán, bon trónoló gépszobor, a sisakos *Athéné*-fej nem lelő szirén képzetét kelti kolosszális ejezéstelen arcával. A krómacél fej, noha ban illeszkedik a gyári környezethez, mégis get képez az – ez esetben indokolatlanul on ülve. Fellini *Casanovájának* a velencei lagúnába süllyedő merev tekintetű, óriási, Athénéja rokonok. Az a szobor elmerült, egy helyben, áll. Az Velence hanyatlását j ilyen irányt véve merre tart Varga Imre mi

A monumentalitás gigantomániává faju korok bukásra ítélt stílusaira jellemző, és önmaga kanonizálódását szolgálja. Az ehh egyéni stílus kifáradását, kiüresedését jelzik legű műveket eredményeznek.

A *Széchenyi*, a meghasonlottságot léck széthulló testrészekkel megjelenítő szobo tüneteket mutat. A most készülő, többszö szobor, mely az antik mítosz hősét mai sá be, délceg röpte ellenére is csak a Promét frázisa marad.

A nyitott kérdésekre a művész szuverér életművének további alakulása fogja mega gadói reagálás és a kultúrpolitika által képv befolyásoló hatásainak szerepe sem lebecs

Varga Imre: szobrászművész

Varga Imre: A római Szent Péter-bazilika altemploma magyar kápolnájának oltára, maket, 1979 (fotó Somfai)

Művészet, 1979. júl. 20. old.

jelezi egymást.

Az élettel szembeni kiábrándultság, illúziótlanság s egyben az élet, a szépség tiszteletének emlékműve is a *Tűnt idő*. A különböző életkorú, a bájtalan és bájos között jellemzett három széphölgy sután és ormótlanul fekszik és áll a málló vakolatú falnak dőlve. A két idősebb arca nem árul el érzéseket, csak határtalan fáradtságot, fedetlen bájaik nem hagynak sok kétséget foglalkozásukat illetően. A legfiatalabb és legszebb, álló nőalak megtört nyugalma, tekintetének rebbenő simogatása mégis megcsillant őszinte emberi érzéseket, az értelmes emberi élet iránti nosztalgiát.

A fentiekben Varga Imre művészetének „titkát", a kettős értékrend által determinált „kényes egyensúlyt" vizsgáltuk. A továbbiakban néhány olyan, újabb jelenségre hívjuk fel a figyelmet, amely az egyensúly megbomlásából következő aránytévesztésekre utal. Az egyensúly feltétele – mint mondottuk – az „ellenméreggel" beoltott s ezáltal rezisztenssé tett alapközeg, illetve az egymást kiegyensúlyozó ellentétekből összeálló vegyes közeg összhangjában keresendő. Ez ugyanis képes arra, hogy egymásnak ellentmondó jelentésrétegeket hordozzon és szellemi vibrációt hozzon létre. Ha a mű közege

Varga Imre, szobrászművész,

„La Chrogne", bronz, márvány, fa, 110 cm. 1942.

VARGA **17**

Művészet, 1979. jól, 17. old.

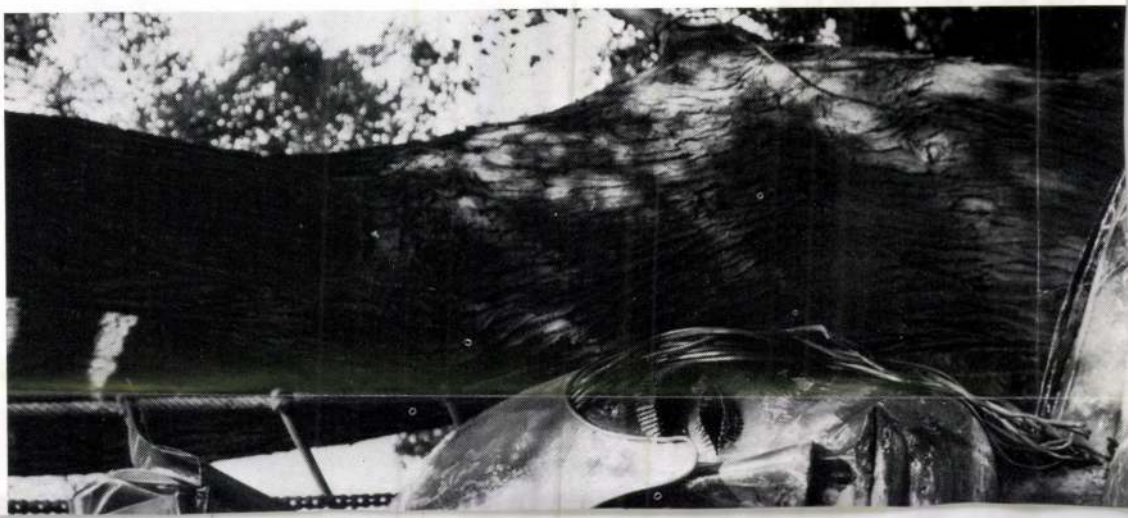

Varga Imre, szobrászművész

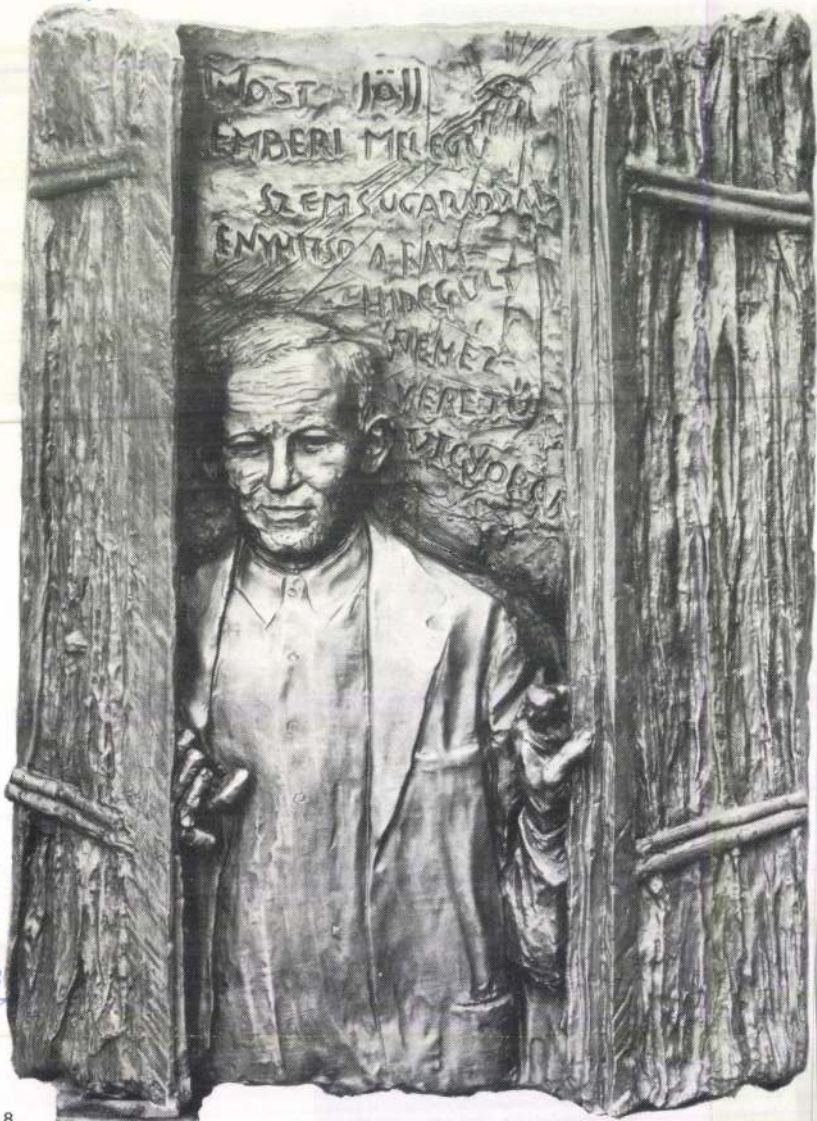

„Kondor Béla", bronz, 100 cm. 1974.

Művészet, 1979. Júl. 17. old.

történelmi pillanatokat. Ezekben az ábrázolásokban egyar. találhatjuk a brutalitásnak kiszolgáltatott, önnön szándéka getlenül hőssé magasztosult emberrel való azonosulást, a r dült tisztelet hangját névtelen hősiességük iránt *(Babij Jar, . tett menet)*, ugyanakkor a brutalitás makacsul ismétlődő bem sával kiáltva teszi felelőssé az embert a csonka hősök soroza

A kétsíkú megközelítés szép példái a *Babij Jar* és a *Hősi emlé* Az elsőben az ember egyértelműen mint áldozatot, a szenve alanyát, az utóbbiban mint még éppen élő vádat – s közvet mint vádlottat is! – állítja elénk. A *Babij Jar* közvetlen előzmény tekinthetjük az *Erőltetett menet* című szobrát. Míg az utóbbi a előtti pillanatokat, esetleg órákat sűríti anyagba, a *Babij Jar* n az értelmetlen és rettenetes halált jeleníti meg. Az *Erőltetett r* az akarat és az ösztön erejét mutatja a már földdel érintkező t től elinduló és előre haladva felfeszülő ívvel, mely a lábak „növ désével" egyre inkább alakokká formálja a maga mögött von tehetetlen, de súlyánál és tömbszerűségénél fogva erőt is sug tömeget. A menetben vonulók fekvő tégla alakú, horizontá feszített tömbjében jut kifejezésre sorsuk és élniakarásuk azonos

A *Babij Jar* szikláiról élettelenül alázuhanó testek tömegéb kiszolgáltatottság és a pusztulás sorsközösségének vertikális megjelenítésével találkozunk. Az ólomból és kőből kialakított bor megrendítő hatása révén monumentálissá növeli önma A kő megmunkálása a sziklás, szakadékos vidéket, a fasizmus e legbarbárabb és legszadistább tetténck színhelyét idézi. A szik a semmibe csúszik alá a legyilkolt emberek már tehetetlen test sokasága. Messzebbről tekintve a szoborra, a sötétebb, ólon formált alakok összefonódása, hullámzása alázúduló folyamok zetét kelti – térben és időben is kitágítva a megjelenített borzal ezt továbberősíti a kő háttér vájatai fölé emelkedő, illetve a h alsó határát túllépő testek végeérhetetlennek tűnő zuhanása.

A borzalom egyénre ható próbájának nagyságát a művész ennél is tovább tudja fokozni azzal, hogy a szakadékba ölt em testeket rendre egy-egy keresztről leemelt – helyesebben: még a resztről is megfosztott – Krisztus-korpuszként formálja meg. érzem, a megcsonkított és tehetetlen testek tömegét szemlélve véletlenül jut eszünkbe a „korpusz" szó, hiszen ehhez mindjá „corpus delicti", vagyis a „bűntárgy", a „bűnjel" képzete is fe ződik. Ugyanakkor a Krisztus-testek sokszorozása a szenvedés vakkal meg nem nevezhető mértékét és tömegességét hivatott dézni, egyben eltörölhetetlen bűnjele az emberirtás mérhetetl aljasulásának: a szoborhoz ugyanúgy hozzátartozik a „szégy is, annak szégyene, hogy századunk produkálta mindezt, az á lanul legyilkolt emberek egyetemessé tágított tragédiáját.

A *Hősi emlékmű* esetében már a cím megválasztásával is uta brázolás groteszkségére, mely ugyanolyan fájdalmasan va

„Hősi emlékmű," bronz, 180 cm. 1972. Oslo. Művészet, 1979. jul. 14. old.

gd. Imre, Hobrassamüvész

vetkezőket írja: „Ismerjük meg magunkat, és megismertük világunkat. Teljesíthetetlenül nagy program. Tudom, hogy ez az út végtelen, hogy erőim fogyatékosak, hogy utat keresve gyakran tévedek, mentse tetteimet a szándék, a vélt jóra való igyekezet és az, többé vagy kevésbé hegesedett nyomvonalait *(Hősi emlékmű, Partizán)*.

Több művében keres választ arra, hogyan éli meg a mindennapok embere a rendkívüli szituációkat, a teljes emberségét próbára tevő

Varga Imre: Babij Jar, kő, ólom, 50×55 cm, 1968,
Déri Múzeum, Debrecen

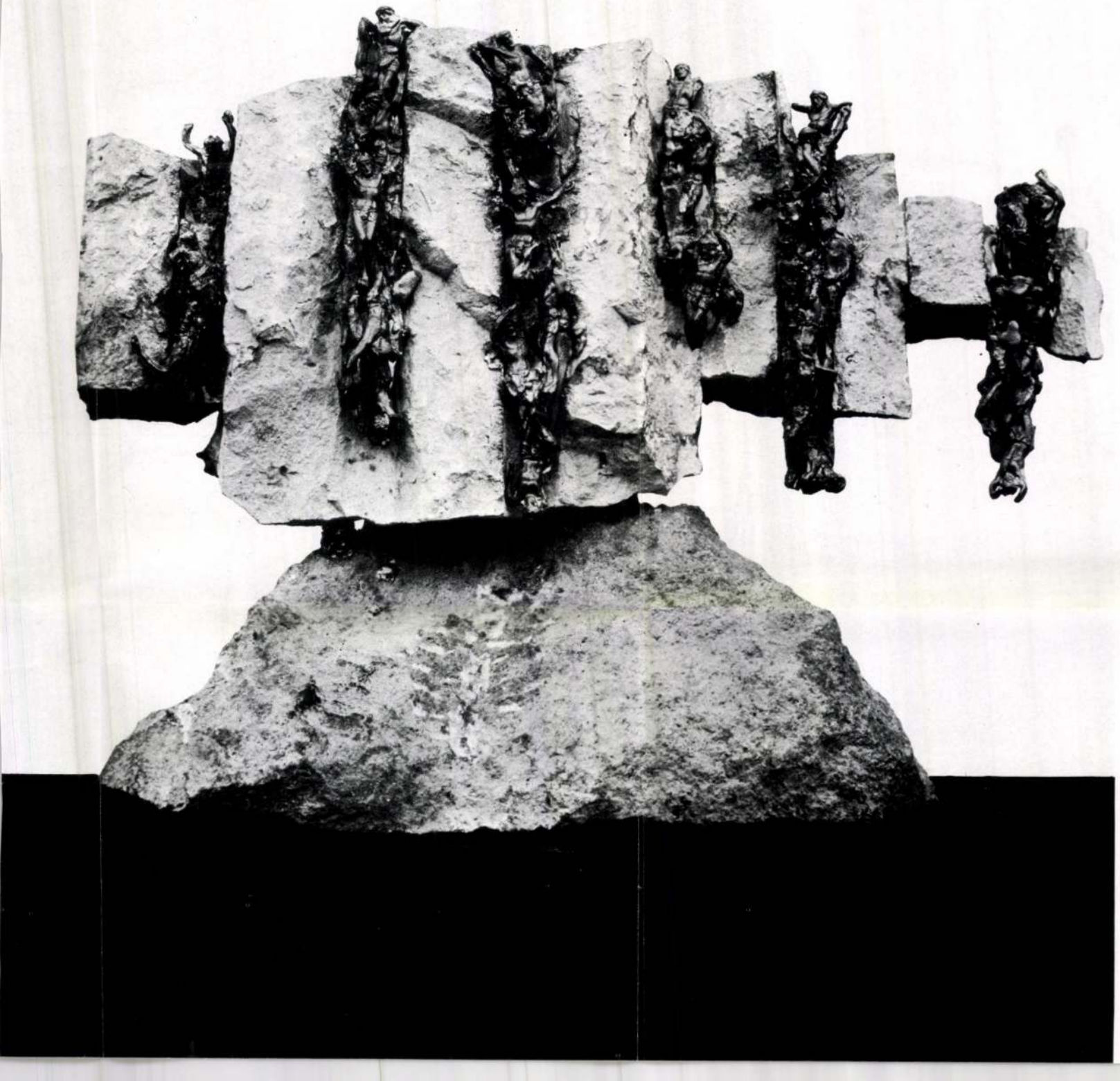

Varga-Imre, Arobrázmüvész

Mérnöt, 1949. Károlyi Mihály, bronz, 210 cm, 1975, Budapest.
Jól. 11 old.

(Budapest)

HELYREIGAZÍTÁS

1. Október 26-i számunk kulturális hírrovatában és szerkesztőségi cikkében az szerepelt, hogy Varga Imrét bízták meg Nagy Imre szobrának elkészítésével. Ezzel szemben az igazság az, hogy Varga Tamás szobrászművész kapta a megbízást. A téves információ forrásául szolgáló újsághírben Varga Tibor szerepelt; freudi félreolvasás áldozatai lettünk, így az olvasni vélt hírt továbbgondolva, szándéktalanul állítottunk valótlanságot – s ezzel, ahogyan egyik laptársunk helyesen megállapította, megvalósítottuk *A hét baromsága* tényállását. Minden érintett és az olvasók elnézését kérjük.

2. Ugyancsak október 26-i számunkban, az Egyetemi Színpad bezárásáról szóló, *Ez a ház is ledőlhet* című cikkben tévesen szerepelt, hogy az ESZ Kávézóját egykor működtető Foitl András a Vörösmarty mozi büféjét is vitte volna. Elnézést – és viszlát a Libellában.

A szerk.

hogy szerintem csodálatos film. Nem arról szól, hogy miként lehet megdugni a nővéredet meg stb. A lélek, a kamaszodó fiú lelke olyan döbbenetes erővel és kertelés nélküli ábrázolásban tolódik a szemünk elé, ahogy igen kevés filmben lehet látni hasonlót. Egy közösség, szülők nélkül maradt család képét mutatja, amely, mint egy sziget a civilizáció dzsungelében, a saját törvényei szerint él, és végül is nagyon jól megvannak. Az életre való rácsodálkozás, a férfivá érés első jeleitől haladunk a csúcspont felé az első szeretkezésig. Igen, való igaz, a nővérével történik ez meg, de annyira gyönyörűen van ábrázolva, olyan szép képeket láthatunk (amelyek igen ritkák a mai lövös-baszós-kardozós filmek világában), hogy szinte fel sem tűnik a vérfertőzés ténye. Sőt megkockáztatom, hogy nem is az. A fiú szerelmes egy lányba, és szeretkeznek. Nem akarok én senkit bántani, hiszen lehet, hogy csak nekem mond, jelent ennyit ez a film, bár nem vagyok kamasz régen. De hiszek benne, hogy ez a film maradandó érték, nekem biztosan. Minden bizonnyal Szabó István nem válogatja be a 100 híres film közé, azonban az én válogatásomban szerepel. Lehet, hogy csak egy régi (új) seb szakadt fel, ezért írtam, meg Mándy Iván is meghalt szegény, és ezek mind olyan hangulatba hoztak, hogy így reagáltam, de a véleményem fenntartom. Köszönöm, hogy elolvastátok.

Maradok továbbra is hű olvasótok!

Tisztelettel:

Lukács István

(Eger)

KÜLFÖLDÖN lapunk előfizethető a Kultúra Külkereskedelmi Vállalatnál (H–1389 Budapest, POB 149) vagy a Magyar Hitelbanknál (H–1133 Budapest) vezetett 202-10995 számú számláján, vagy külföldi partnereinél:
Belgium: „Du Monde Entier" S.A., 162 Rue du Midi B-1000 Bruxelles. **Dánia**: Munksgaard Norre Sogade 35, 1016 Copenhagen K. **Finnország**: Akateeminen Kirjakauppa, Keskuskatu 2, SF-00100 Helsinki 10. **Franciaország**: Société Balaton, 67 Boulevard Pasteur, 75015 Paris. **Hollandia**: Swets und Zeitlinger B.V., Heereweg 347, 2160 Sz. Lisse. **Izrael**: Gondos és Sosanna, POB 44515, 31333 Haifa; Hungarian Culture and Business Center, Allenby St. 38. POB 26439, Tel-Aviv 652116. **Japán**: Nauka Ltd., 2-30-19 Minami-Ikebukuro, Toshimaku, Tokyo 171. **Kanada**: Culture Hongoise, Mme Vera Bencze, 6958 Wilderton Ave., Montreal Que H3S 2M5. **Norvégia**: Narvesen Info-Center, POB 6125 Étterstad, 0602 Oslo. **Nagy-Britannia**: Hungarian Book Agency, Mrs. Klara Adams, 87 Sewardstone Road, Victoria Park, London E2 9HN. **Németország**: Kubon und Sagner, 80328 München. Zeitungsvertrieb Gebrüder Petermann GmbH Kurfürstenstr. 111., 10772 Berlin; Translibris Zeitschriften und Buchvertrieb GmbH, Winsbergstr. 190., 50825 Köln 30. **Svájc**: Schweizer Buchzentrum, Postfach, 4601 Olten. **USA**: Center of Hungarian Books, 114 Parkville Ave., Brooklyn N.Y. 1123.; Ebsco Subscription Services, POB 1943, Birmingham, Alabama 35201-1943; Püski–Corvin, 217 E. 83 Street, New York N.Y. 10028. **Venezuela**: Weiss y Asociados, Srl., Avenida Urdaneta Veroes a Ibarras, Torre Alfa, Piso 7 Oficina 7E, Caracas. **Svédország**: BTJ Bibliotekstjanst AB, Swedish Libr. Service, POB 200, 221 00 LUND; Wennergren Williams, Informations Service AB, POB 1305, 171 25 Solna; Tidskriftscentralen Subscription Services, POB 6086, 102 32 Stockholm. **Bulgária**: Hemus Co. Books and Press Dep., 1 B Raiko Daskalov Sp., Sofia 1000. **Cseh Köztársaság**: Artia Pegas Press, Národni 25, 111 21 Praha 1; Dovoz Tisku Praha, Na Zertvách 24, 180 00 Praha 8. **Szlovák Köztársaság**: Slovart, Krupinska 4, 852 99 Bratislava 5.; SPT S.p. R-PNS, Pribinova 25, 813 81 Bratislava. **Kína**: China National Publ. Import-Export Corp., POB. 88, Beijing; China Educational Publ. Import-Export. Corp., 15 Xucyuan Lu, Beijing. **Ausztria**: Minerva Wissenschaftliche Buchhandlunge, Sachsenplatz 4–6, POB 88, A-1201 Wien. **Oroszország**: Mezhdunarodnaja Knjiga, Bolsaja Jakimanka 39, 117 049 Moskva. **Lengyelország**: Ars Polona Krakowskie Przedmiescie 7, 0068 Warszawa; IPS–Journals, Ul. Piekna 24/26, 00-549 Warszawa; Orpan, Palac Kultury, 00-901 Warszawa; Ruch S.A., Oddzial Warszawa, Ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa. **Románia**: Rodipet S.A. Piata Presei Libere 1, Sec. 1., Bucuresti. **Szlovénia**: Mladinska Knjiga, Slovenska 29, 61108 Ljubljana.

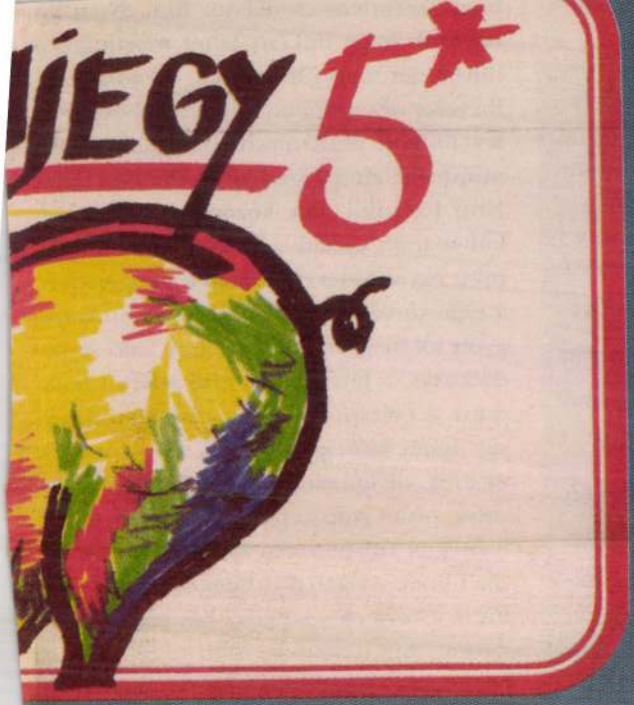

os ötöst érdemel.

apír, hiszen kötöttség nélkül, teljes biztonságot kínál
öhet, ezért ***AKKOR, AMIKOR KELL***, a hozammal növelt pénze
nul kamatozik tovább. Nem akármilyen feltételekkel, hiszen az idő
t a prémiumra is. A kamaton felül!
N MEG RÓLA!
aink készséggel állnak rendelkezésére, az aktuális kamatoknak
i szándékozott pénze értékállandóságáról hogyan gondoskodik
ELMI BANK RT.

Y KITŰNŐ BEFEKTETÉS!

ELMI BANK RT.
&H
N K
OLGOZNI KEZD.

it! Naprakész információkat kap!

VARGA Imre

1021

1980. III. 1. Televizió 2. müsor 21,45 Kel

TV Hiradó 2.

- A havas márciusi reggelen Tolna megyei kommunistáinak képviseletében 250-en jöttek el Szekszárdra, hogy értékeljék a XI. kongresszus óta a szükebb hazájukban végzett munkát, megvitassák a soron következő feladatokat.
A pártértekezlet munkájában részt vett Sarlós István, a Politikai Bizottság, és Keserü Jánosné a Központi Bizottság tagja.
Az irásbeli jelentéshez K. Papp József első titkár füzött szóbeli kiegészitőt. A beszámoló készitői nem voltak könnyü helyzetben, mert pusztán az eredmények felsorolása is elég terjedelmes.
Hazánk egyik legkisebb megyéjében igen felgyorulst a gazdasági fejlődés az utóbbi években. Első helyen Paksot kell emliteni, mert itt épül nemcsak a megye, egyben az ország legnagyobb beruházása. Nemcsak a városi rangra emelkedett Paksot, de egész Tolnát komoly feladat elé állitja az Atomerümő épitésén dolgozó 10 ezer ember elhelyezése, ellátása.
Több elkészült beruházásról is számot ad a beszámoló.
Ezek közül kiemelkedik a simonytornyai bőrgyár 470 millió Ft-os rekonstrukciója, ami által az üzem a korábbinál jóval több puha bőrt termel.
A nagyszabásu épitkezések, bővitések mellett számottevő vállalati beruházások megvalósitására is sor került a megyében.
Teljesitette célkitüzését a mezőgazdaság is. A termelés értéke 17-18 %-ot emelkedett. Kedvező eredmények születtek az állattenyésztésben is. Mint azt a decsi Tsz elnökétől hallottuk, gyorsabban fejlődött a sertéstenyésztés, ami szükséges is, hiszen Szekszárdon épülőben van a huskombinát.
Ha már épitkezésről beszélünk el kell mondanunk, hogy 10 ezernyi lakás épült Tolnában, sokat forditanak a kulturára és a müvelődésre is. Csak egy példa, Tamásiban müvelődési ház, könyvtár épült. A legifjabbakkal való törődést mutatja az ugyancsak itt épült palotának is beillő uttörőház.
Ezenkivül átadtak jó néhány óvodát, általános és középiskolát is.
A Sárköz hirnevét ma már nemcsak a csillag mintás tarka szőttes jelenti, de azért nagy gonddal ápolják népi hagyományaikat. Ugyanakkor helyet adnak napjaink müvészetének is. Szekszárd és a megye többi városának terein, sétányai kiváló müvészek, mint Varga Imre, Pátzay Pál köztéri szobrai diszitik. Babits Mihályról, a város szülöttjéről elnevezett müvelődési házban a megyei pártbizottság tagjainak, valamint a kongresszusi küldötteknek megválasztásával fejezte be munkáját az értekezlet.

veszteségekkel és kockázattal jár.

– *Kockázattal, föltéve, ha valaki nincs tudatában annak, hogy az adott viszonyok között hol húzódik az a határ, amelyet nem érdemes túllépni. Azt hiszem, te ezzel tökéletesen tisztában vagy.*

– Én mindig addig megyek el, ameddig az agyam enged. Az a határvonal, ami a naturális ábrázolástól és a teljes elvonatkoztatástól elválaszt, bennem van, és nem kell megkérdeznem az utcán Mari nénit. Vagyok én elég Mari néni magamnak. Eszközöket használok függetlenül a stílusoktól. Stílusa különben is a kornak van. Egy versenyző sohasem úgy úszik, hogy először a jobb kezét fölemeli, behajtja a csuklóját, összeszorítja az ujjait, majd vízbe mártja a tenyerét, s egy erőteljes húzással lendít magán.

– *A profi versenyzőt éppen az különbözteti meg az amatőrtől, hogy valóban ilyen tudatosan szervezi meg cselekedeteit.*

– Én a szellem önkifejeződésével futok versenyt. Eközben pedig nincs módom megnézni, milyenek a lábnyomok. Amennyiben ez a szellem netán megidéződött, akkor én lélegzet-visszafojtva loholok utána, mindaddig, míg el nem tűnik a horizonton. Hogy eközben mit viszek magammal – egy gyertyatartót vagy egy kapuívet –, ezzel nem foglalkozom. Őszintén szólva, nem okoz problémát, hogy eszközeimmel melyik művészeti törekvés, csoport privatizálását sértem, mint ahogyan a kézjegy hitelessége is közömbös számomra.

– *Egy külföldi, aki csak a te köztéri szobraidat látja, miből tudhatja, hogy Magyarországon jár? A problémát érzékeltetendő, megemlítem, hogy számos szobrod került – nyilván nem véletlenül – külföldre is (Belgium, Lengyelország, Norvégia, Jemen, Olaszország, Szovjetunió). Vannak-e olyan sajátosságai műveidnek, amelyek specifikusan a hazai kultúrára utalnak?*

– Az ilyen megkülönböztetés nem igényem, tehát hogy szobraimról leordítson a „tsikósch-gulásch-páprikásch" magyarság – ez nem célom.

– *Másféle alternatívát is el tudnék képzelni.*

– Nagyon érdekes ellenben az a visszhang, amely külföldön felállított szobraimat fogadja, és amely mindig elkülöníti őket a környezetükben található más nemzetiségű művészek munkáitól. Az Antwerpenbe került *Professzor*ral több ízben nyertek fotópályázatot, de mindig úgy címezték meg a fotókat, hogy „Magyar pap". Az egyik muzeológus számára például az jelentette a magyarságot, hogy a figura csizmát visel, a bokája pedig vastag, ami valamiképpen Ázsiára emlékezteti. Kész. Lehet, más számára más jelenti Ázsiát, mégis szellemében ezt a művemet a belgák magyarnak látják. Hogy ez hol fogható meg, hol érhető tetten, azt ne tőlem kérdezd. Ha erre válaszolni tudnék, eleve hazug volnék, tudniillik az a formanyelv, amivel kifejezem gondolataimat, a saját nyelvem, amely számomra természetesen magától értetődő. Nekem a magyar kultúra nem lokális érvényességű, hanem szerves része az egyetemes emberi kultúrának, amelynek azáltal lesz igényes része, hogy magyar. De az igényesség vele szemben nem itt született, hanem máshol.

– *Az egyes embernek, de a kisebb-nagyobb etnikumnak is elsősorban önmagával szemben kell igényesnek lennie, mert különben könnyen a „gyarmatosított" népek helyzetébe kerülhet, amelyeket kulturálisan is éppen arra az ideológiára hivatkozva igáztak le, hogy azoknak nem lévén saját kultúrájuk, azt oda exportálni kell.*

– Egy központi gondolat, egy központi vezérlő szint magas igénye bennünket is arra késztet, hogy ezzel egyenértékű művekkel válaszoljunk az egyetemes kérdésekre, amelyekre a válaszaink sajátosak, hiszen úgy felelünk, ahogy tudunk. Válaszaink nem abban sajátosak, amiben mi sejtjük, hanem apró mozzanatokban keresendők magyarságunk ujjlenyomatai. Nagyon jó, hogy ez így van, különben a történelem viharaiban kitörölhetők lettünk volna.

MENYHÁRT LÁSZLÓ

Varga Imre, szobrászművész

Művészet, 1979. jól. 6. old.

Vo
85

In dieser Nummer bringen wi
stellung in der Budapester K
und Gesellschaft 1945—1980"
brechende Werk des Bildhau
tenwerker" (1953)

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1980 MÁR 31

BUDAPESTER RUNDSCHAU

Imre Varga

1021

Imre Varga: Der Komponist Béla Bartók (1975—80)
„Kunst und Gesellschaft 1945—1980"

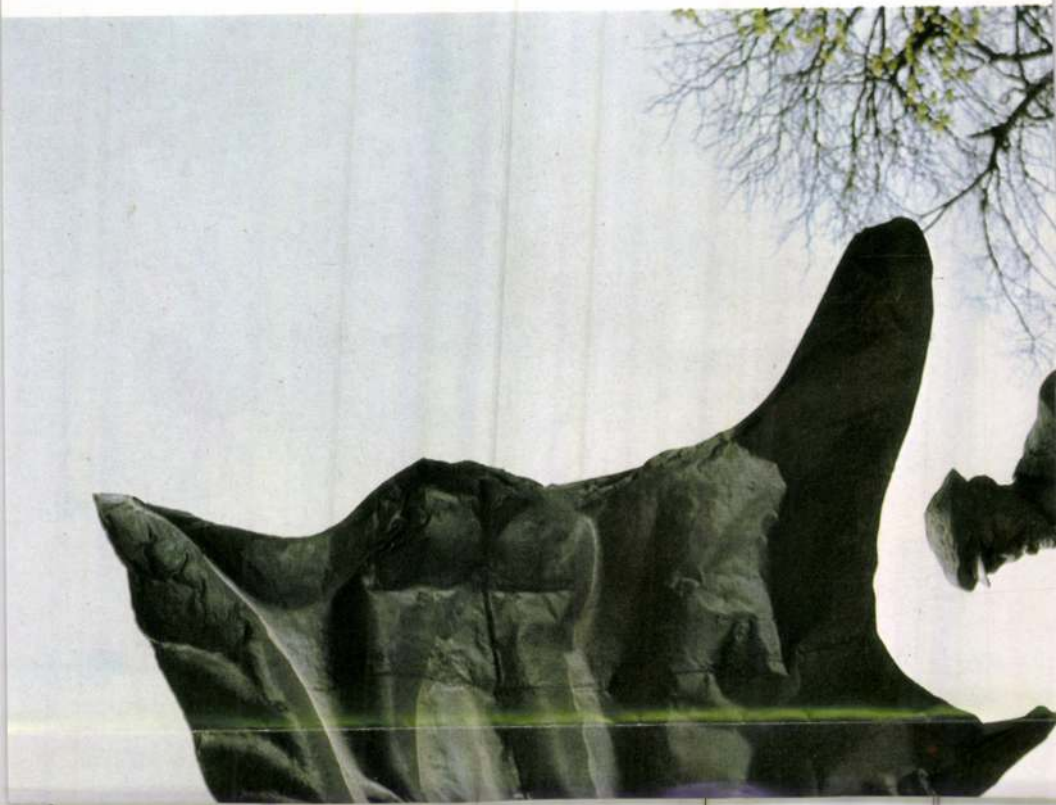

Vargha Imre szobrászművész

3

"Táncsics", bronz, 240 cm, 1969. Budapest.

Művészet, 1979. évf. 10. old.

irlap
I NAPILAP

Szovjet külkereskedelem

Moszkva, június 14.

A Szovjetunió külkereskedelmi minisztériumának legújabb statisztikai kiadványa szerint az ország tavalyi külkereskedelmi forgalma 127,5 milliárd rubel volt, ez 6,6 százalékkal *több* az 1982-es adatnál. Áruforgalmának 56 százalékát a *szocialista országokkal* bonyolította le, a fejlett tőkés országokra 30 százalék jutott, a fejlődőkre pedig 14.

lekes tatisztika

Az előrejelzés szerint a Föld jelenlegi 4,76 milliárdnyi lakossága 2000-ig 6,13 milliárd főre emelkedik, s ez már *a népszaporulati ráta lassulásáról* tanúskodik.

Számos fejlődő ország lakossága azonban továbbra is rendkívül gyors ütemben növekedik, ami a kedvezőtlen nemzetközi gazdasági feltételekkel párosulva aláaknázza a gazdasági fejlődést, csökkenti a jövedelmeket,

MA DÉLELŐTT AZ AKADÉMIÁN

Tudományos ülésszak

A Magyarország 1944-ben című tudományos ülésszak ma délelőtt kezdődött meg a Magyar Tudományos Akadémián, az MTA Történettudományi Intézete, az MSZMP Központi Bizottsága Párttörténeti Intézete és a Hadtörténelmi Intézet rendezésében. *Kállai Gyula,* a Hazafias Népfront Országos Tanácsa elnökének megnyitója után a témához kapcsolódóan délelőtt öt előadás hangzik el. Szó lesz a német megszálláshoz vezető útról, az uralkodó eszmék zsákutcájáról, Magyarország embervesztességéről, a magyar zsidóság tragédiájáról, s a cigányok sorsáról 1944-ben.

Délután a tudományos ülésszak folytatódik, s még három előadás hangzik el, 1944 sorsdöntő eseményeiről és a magyar katonai vezetésről, a Magyar Front és az antifasiszta ellenállás történeti kérdéseiről és az új magyar államiság megszületéséről. *(Cikkünk a 3. oldalon.)*

EGYESÜLT ÁLLAMOK

Űrfegyvervita a szenátusban

Tegnap este az amerikai szenátus csekély szavazattöbbséggel — 47:45 arányban — elutasította azt a javaslatot, hogy további 100 millió dollárral csökkentsék az 1,8 milliárd dolláros kutatási összeget, amelyet *Reagan* elnök kért rakétaelhárító rendszer kifejlesztését célzó katonai űrprogramjához. A szenátus hadügyi bizottsága korábban már 150 millió dollárral *csökkentette* ezt a pénzalapot, a képviselőház pedig 400 millió dolláros megnyírbálás mellett foglalt állást, így

a kongresszus két házának együttes ülése elé kell majd terjeszteni az ügyet.

A 100 millió dolláros csökkentési javaslatot *Charles Percy* republikánus párti szenátor, egyben a külügyi bizottság elnöke terjesztette elő, azzal érvelve, hogy a katonai űrprogramot még csak nagyon halványan körvonalazta az amerikai kormányzat.

Reagan elnök tavaly májusban mondott beszédében vázolta fel — az azóta *„csillagok háborúja"* néven ismertté vált — rakétaelhárító rendszer létesítésével kapcsolatos programot.

A Reagan által védelminek feltüntetett műholdromboló rendszer kiépítése voltaképpen támadó célzatú.

Az amerikai szenátus szerdára virradóra nagy szavazattöbbséggel úgy foglalt állást, hogy a további űrfegyver-kísérleteket csak akkor lehet engedélyezni, ha a Fehér Ház kinyilatkoztatja: *kész tárgyalni e fegyverek korlátozásáról a Szovjetunióval.* A szenátusi döntésnek az adja a súlyát, hogy ahhoz az *elnök párthíveinek többsége* is csatlakozott. Néhány nappal ezelőtt a Pentagonban bejelentették: sikeres kísérleteket végeznek egy ballisztikus rakéták megsemmisí-

FORINT

ázások iparban

A Budapesti Csokoládégyár új gépeket szerez be szocialista országokból. Ezzel lehetővé válik a *slágercikknek ígérkező* újdonság.

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1984 JUN 14
Varga Imre, Kossuth-
ESTI HÍRLAP
díjas szobrászművész
1021

BIENNÁLÉ VELENCÉBEN

Varga Imre sikere

Autó a monitorokon • Szobrok függönyök előtt

Az egy helyben lebegő, ezüstös csillogású 380-as Mercedes kerekei alá szédítő sebességgel fut az út. A látvány bombasztikus és minden bizonnyal költséges is, hiszen a műtárggyá előléptetett elegáns gépkocsi, s kerekei alatt a négy videómagnóról utat szolgáltató tévékészülék igen sokba kerülhetett. Persze, ha jól meggondolom, mégsem olyan drága műtárgyegyüttes ez, hiszen a kocsit éppúgy bérelni lehetett, miként a videóeszközöket, s így már kisebb költséggel megúszható a 41. Velencei Biennálé központi csarnokában látható „alkotás". De talán nem is jogos itt az idézőjel, a modern technika ugyanis mindinkább eszközévé és részévé válik a művészeti alkotásoknak, vagy pontosabban fogalmazva az iménthez hasonló tárgyegyütteseknek.

A vasárnap, Pertini köztársasági elnök jelenlétében megnyitott biennálé kiállításvárosában 33 ország művészei mutatkoznak be. A látogató napokig bolyonghat, míg mindent alaposan szemügyre vehet. Persze, a negyedik-ötödik pavilonnál már megfogalmazódhat benne a kétely: érdemes-e továbbmennie, s nem találkozik-e újra ugyanazzal, amit már látott. Egyáltalán, mit láthat? A kérdésre rendkívül nehéz válaszolni, hiszen a képzőművészetnek nemcsak eszázadi izmuskavalkádjával lehet szembesülni, valamennyi stílus és „stílustalanság" is föllelhető, s immár az önkéntesen vállalt epigonizmus, de talán pontosabb a kifejezés, ha azt írom, hogy másolás is; az elmúlt századok nagy stílusegységei és egyes kimagasló alkotóinak művekben testet öltött visszaidézése egyaránt tettenérhetők.

Ebben a megfoghatatlan sokszínűségben — s persze mindezek ellenére — különleges jelentőséget kapott a magyar pavilonban 26 kompozícióval bemutatkozó *Varga Imre*. Már a megnyitás perceiben rendkívüli érdeklődés nyilvánult meg munkái iránt és némi büszkeséggel jelenthetem, hogy egyetlen más pavilonban sem volt akkora a nyüzsgés, mint itt. (Már a megnyitó előtt filmet forgatott a magyar pavilonban a hamburgi és az északolasz televízió, s a nemsokára Velencébe érkező *André Kertész* is kijelentette: csak itt, a magyar művész munkái előtt hajlandó felvevőgép elé állni, és interjút adni.)

A nemzetközi képzőművészetet kétévenként mérlegre tevő velencei szupertárlat anyagának ismeretében állíthatom, nem véletlen a felfokozott érdeklődés. Varga Imre olyan szobrászati anyaggal jelent meg a biennálén, amely manapság immár szokatlan, s épp emiatt kihívó is. Nincs e seregszemlén még egy alkotó, aki a művészeti ág hagyományos értékeit megőrizve, ilyen, formailag mégis új, tartalmában gazdag és leglényegét illetően

István király

emberarcú művészettel jelentkezne. Az életmű rendkívül tudatosan kiválogatott szeletét mutatja be a művész, s azzal is bámulatba ejti látogatóit, hogy az életnagyságú művektől a lírai, vagy éppen drámaian groteszk kisplasztikákig terjed skálája. A kor kihívására szinte egyedülálló választ ad, fölvállalva művészetének központjaként az embert, az ábrázolandó társadalmi lényt, aki immár elérkezett önmaga kiteljesedésének világtörténelmi pillanatához vagy éppen elpusztításához.

Prométheusz

De ez az igen tudatosan kiválogatott anyag se érné el az említett hatást, ha a művész és a tárlatépítést rendkívül képzeletgazdagon megoldó *Vadász György* nem dolgozik együtt vele ilyen közös ihletettséggel. A pavilonban fontos szerepet kaptak a szobrok hátteréül szolgáló függönyök, amelyek hol nyugtalanítóan lilába, máskor szürkéből a vakító fehérbe váltanak, vagy éppen a romlottság igézetesen gyönyörű és mégis taszító piros-lilás árnyalatát kapják. A művész tartalmilag úgy komponálta tárlatát, hogy tematikai váltással vezeti be látogatóit munkásságának lényegébe és rejtelmeibe. A pavilon bejárata előtt a lovon ülő Szent Erzsébet és Lajos király figurája áll. Belül a szekszárdi Prométheusz-kompozíció egyik krómacél saskeselyűje lebeg. S az első terembe lépve, a függönnyel rafináltan szentéllyé alakított kicsiny térben, a kun arcú Madonna előtt hódoló István királlyal találja magát szemben a látogató. A magnetofonról gregorián dallam szól. A kompozíció rendkívül szuggesztív hatását odébb, a szürke függöny előtt álló Orfeusz oldja: az érzelmek világába vezet, az A la recherche sorozat már ismert és új darabjaihoz. Ezzel az érzelmeket előhívó együttessel szemben ül a méltóságteljesen hideg Hatvany professzor. Odébb hófehér függöny lebben, s fölvillan a kis Charogne szobor, majd arrébb, áttetsző lila drapéria mögött a nagyobb kompozíció és a porcelánból készített Hommage á Manet. Távolabb szürke függöny előtt a Hősi emlékmű katonájának variációi sorakoznak, amelyekre szemből bölcs tűnődéssel pillant a remekül komponált egészalakos Czóbel. Végül sötétszürke drapériahátter előtt a Tűnt idő rejtelmes nőalakjai búcsúztatják a Varga művészetével ismerkedőt.

Emlékmű

Vagyis egy nagyszerű életmű ívét rajzolta föl a művész. Láthatóan nem bízott semmit a véletlenre, s olyan apróságokra is figyelt, hogy például a Hősi emlékmű legkisebb változatát a legnagyobb posztamensre helyezze. Varga Imre az egyes kompozíciókkal, a pavilon egészével hatni akar és tud is hatni. A siker egyértelműen igazolja ezt. A látogatók észrevették: egy európai értékű művészetet teremtő szobrász műveiből kaptak ízelítőt úgy, hogy a kiválogatott anyagban a teljességet pillanthatták meg.

Harangozó Márta

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

SZÖVŐMUNKÁS
Varga Imréné
1062 JAN 24.

1021

Dal és festészet

A nyáron Országos Vasutas Képzőművészeti kiállítás volt a Népszínház utcában. Amikor a képzőművészeti iskola termeit jártuk, egyszercsak ismerős arc tünt fel a festmények között: Margitka a vállalat „Dalos pacsirtája" tekintett ránk a képről. S a meglepetést még fokozta, hogy a mű alkotója is Margitka, azaz Varga Imréné, a II.-es gyár jól ismert, apróterméta dekorációsa volt. Az első kérdés ezután már nem is lehetett más:

— Csak nem váltotta fel az éneket a festészettel?...

Margitka örült a kérdésnek. Eddig ugyanis úgy ismerték őt, mint aki a különböző rendezvényeken vidám dalaival jókedvet, mosolyt, csalt a közönség arcára. Igaz, többen azt is tudták róla, hogy ügyeskezű dekorációs, aki május 1-ére, s más ünnepek alkalmából szép dekorációkat készít a gyáregységek homlokzatára. De azt, hogy a dekorációs munkánál szorosabb barátság áll fenn Margitka és a festőművészet között, azt kevesen tudták.

— A nyár elején két hétig Fonyód-Bélatelepen voltam a vasutas szakszervezeti központi képzőművészeti iskolájának művésztelepén — mondja. — Tulajdonképpen ott készültem fel a XVI. Országos Vasutas Képzőművészeti Kiállításra. Két éve, szeptemberben iratkoztam be ide a képzőművészeti iskolára — és nem bántam meg. Szeretek festegetni, és itt az iskolán kiváló tanárok irányításával sajátíthatom el ezt a művészetet. Mondanom sem kell, hogy én még csak a kezdők közé tartozom. Az iskolának több tagja egyébként már szép díjakat is nyert a különböző kiállításokon. És elég sokan kerültek be a képzőművészeti főiskolára.

— Milyen témát választott Bélatelepen?

— Elsősorban a helyes emberábrázolásban szeretnék fejlődni. A kiállításra négy képet küldtem be, ebből a zsüri egyet — önarcképemet állította ki. Igyekszem megtalálni a mai, modern igényeknek megfelelő, kifejezésformát, amely a klasszikus és a túl modern ábrázolás között foglal helyet.

— Azt jelentette-e a kiállításon való részvétel, hogy az énekről végleg átpártolt a festészetre?

— Szó sincs róla, nem is tudnék meglenni ének nélkül. A Balaton menti művésztelepen is állandóan énekelni kellett. Én voltam a telep pacsirtája. Azt hiszem nem tudnék meglenni dal nélkül.

Akik ismerik Margitkát — márpedig nagyon sokan vannak akik szeretik őt — bizonyára szívből gratulálnak első művészi sikerének. Eddig dalaival megmutatta egyéniségét. Most a festészettel új oldalról mutatkozott be — s nem is rosszul.

A. L.

Elpályázták

A régi arcok mosolyognak ránk erről a képről. Csakhogy a felvétel már nem az I-es, hanem a III-as telepen készült. A hüvelyválogató új helye ugyanis január eleje óta a III-as telepen van. Új helyen a régi gépekkel, a régi, gyakorlott asszonyokkal

(Jurkievicz Tibor felvételei)

5.1 Porelszívó berendezés a tépőüzemben. Az újítás elfogadása és megvalósítása után a javaslattevő részére 1500—3000 forintig terjedő egyszeri eszmei díj kerülhet kifizetésre jellegétől függően, ha a ja-

II-es gyári

6.1 Kártoltfonoda hulladék kezelésének gazdaságosabb átszervezése. Az újítás a megoldás értékének megfelelő eszmei díjazása mintegy 800—1500 forint. Külön céljutalom 500 forint.

6.2 Kártoltgépek gépbeállításának tökéletesítése. Várható

oktatási vagy népművelési célokat szolgáló létesítménnyel is gazdagodott. *Felépült a Lengyel Gyula Közgazdasági Technikum*, az Állami Könyvterjesztő Vállalat modern raktára, az Aszódi

lői úti lakótelep szennyvíz-elvezetését szolgálja.

Az úthálózat minőségének javítására és bővítésére szintén jelentős erőfeszítések történ-

sításra. A gondozott parkok területe — az Üllői úti lakótelep adatait számításon kívül hagyva — 176 000 négyzetméterre emelkedett.

Außerdem können Tu
nierpferde für gutes Ge
im Ausland, vor allem i
Westen, verkauft werde
Nur eine einzige LPG, d
Genossenschaft „Neues L
ben" aus dem ostungar
schen Orosháza, war Mi
begründerin des Unterne
mens für Pferderennen. A
der Budapester Rennbah
sind heute mehr als
Pferde aus Orosháza akti
In der LGP selbst wird s
Jahren sachkundige Pferd
zucht betrieben.

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-726, 340-726

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrászművész

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1984 JUL 21

Die bedeutsame Kunstausstellung, die 41. Biennale der bildenden Kunst in Venedig, ging mit dem durchschlagenden Erfolg des ungarischen Bildhauers

Imre Varga 1021

einher. Die Kolletkion aus 26 Kompositionen gewährt einen Einblick in die einzelnen Schaffensperioden des namhaften Künstlers. Die Exponate — von lebensgroßen Figuren bis zu Kleinplastiken — erhielten durch die meisterhafte Draperien-Kulisse (Gestalter: György Vadász) eine zusätzliche dramaturgische Bedeutung. Vor dem ungarischen Pavillon herrscht stets großer Andrang, und bereits vor der Ausstellungseröffnung drehten dort das Hamburger und das Norditalienische Fernsehen einen Porträtfilm über den Künstler.

Lossonczy Tamás és a magyar szürrealista absztrakció

Ma már aligha érthető az a megkülönböztetés, amellyel a sajtókritika egy része a század eleji, illetve az 1940 körül fellépő, avantgardista művészeink értékelését kísérte. Az előbbieknek elismerés, az utóbbiaknak – jobbára – elmarasztalás jutott osztályrészül. Pedig nyilvánvaló, hogy mindkét időszak érdemes anyaga történeti érték, az utóbbi korszak egy-egy jeles képviselője köztünk él, személyes tanújaként azoknak az éveknek, és értékes információk forrásaként, amelyek felkutatására – az adott lehetőség elmulasztása esetén – egy későbbi nemzedék hitelességre törekvő kutatói a mostaninál jóval kisebb eséllyel vállalkozhatnak. Megtörténhet e nem kívánt esetben, hogy jelentős vagy hazai vonatkozásban nem elhanyagolható életművek maradnak homályban vagy süllyednek el a teljes ismeretlenségben.

Az 1904-es születésű Lossonczy Tamás ennek az 1940 körül fellépő s néhány év alatt felfutó avantgarde-hullámnak kiemelkedő képviselője. Festészete kibontakozásánál két olyan kiterjedt rokonságú hazai, illetve két olyan külföldi absztrakt-szürrealista művész bábáskodott, akiknek a neve nemcsak minőséget, hanem sajátos szellemi hovatartozást is jelent, ami Lossonczy pályájának e szakaszában az európai és a nemzeti orientáció társításából adódó felelősségvállalással párosult. Ez a négy művész – természetesen többet is említhetnénk –: Vajda és Martyn, Kandinszkij és Picasso. Lossonczy festészete, a korai évektől eltekintve, elsősorban az ő művészetük fényénél lobbant lángra.

Lossonczy Vaszary egyik legígéretesebb növendékeként indult (ott látjuk őt is az 1927-es nagymarosi művésztelepen készült fényképen); Vaszary nyitotta szélesre előtte a korszerű művészi formanyelv útjait. Párizsi és hollandiai tanulmányútjain (1926, 1937) a kortárs európai festészettel és egy-egy jeles művésszel való személyes találkozása segítette hozzá önállósuló festői egyéniségének, temperamentumának feltétel nélküli vállalásához. Elsősorban talán ahhoz, ami munkásságában mindvégig – napjainkig – meghatározó szerepet játszik: a spekulatív és az intuitív szemlélet összeegyeztetéséhez.

Idehaza Vajda művészete sokszínűségével és mélységével ragadja meg. Róla írta 1978-ban: „Vajdától idegen minden kizárólagosság, mert az életet a maga gazdagságában érezte és gondolta át. Érzéketlen kősziklák és érzékeny emberek, ördögök és angyalok léteznek együtt világunkban. Sőt magának az egyénnek is isteni és ördögi arculata van."

1942 nyarát Pécsen töltötte, ahol – amint Kállai Ernő írja – Martyn „bátor, széles lendületű, olykor viharzóan mozgalmas, konstruktív művészete őt is arra lelkesítette, hogy képzeletét teljesen önkénytelenül bocsássa szárnyára".

Kállai volt az, aki első bemutatkozásáról, az 1941-es műteremkiállításról, amelyre Teleki Pál tragikus halála idején került sor, felhevült hangon számol be a Pester Lloyd hasábjain. Lossonczy absztrakt-szürrealista festményeit az adott történelmi pillanat megnyilatkozásaként értelmezte, beszámolóját Ady versének, a *Szent lehetetlenség zsoltárá*nak első két sorával kezdi: „Pokolhintán vad, széditő körök, / Tüzes mélységek fönt s alant", majd a képek keltette benyomásról így ír: „... minden (ti. a képeken látható valamennyi jel – *M. O.*) hajszálon függ, csak egy szakadás, s a dolgok pokoli zuhanással a káoszba merülnek. Az alvajárók biztonságára emlékeztet az a mód, ahogyan ezeken az absztrakt és szürrealista kompozíciókon a színek és formák legfinomabb árnyalatai egyensúlyba kerülnek."

Az 1939 elején festett *Véres panorámák tavaszán* című olajtemperáról így számol be az 1943-as kiállítás katalógusában: „A festő egyáltalán nem gondolt Ady költeményére, amikor a látomás megfogamzott képzeletében. Viszont a háborúba sodródó világ láttán az ő lelkén is »véres panorámák« borzalma vett erőt. Rideg, szakadékos hegyi tájon, mint valami embertelen, kihalt égitesten, érces harsonák: egy szörnyű földindulás vészesen zajló hírnökei törnek a magasba. Az akusztikai képzettársítás, mely a festőt tudattalanul is ezekre a harsonaformákra vezette, nyilvánvaló: ki nem hallotta volna a háborús izgalmat bömbölve szító, üvöltő hangszórókat?"

Varga Imre: Prométheusz, részlet (fotók Tahin)

VARGA IMRE KITUNTETÉSE

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa Varga Imre Kossuth-díjas szobrászművésznek, a Magyar Népköztársaság kiváló művészének kiemelkedő művészi tevékenysége elismeréseként 60. születésnapja alkalmából a Magyar Népköztársaság Zászlórendje kitüntetést adományozta. A kitüntetést dr. Trautmann Rezső, az Elnöki Tanács helyettes elnöke adta át. A képen középen Tétényi Pál, az MSZMP KB osztályvezetője.

VARGA IMRE

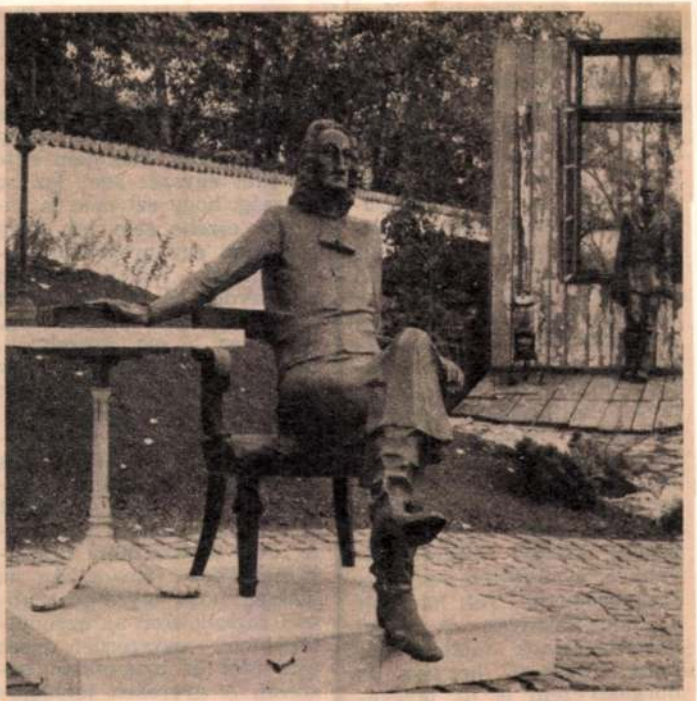

VARGA IMRE-GYŰJTEMÉNY

Óbudán, a Laktanya utca 7-ben megnyílt Varga Imre Kossuth-díjas szobrászművész állandó gyűjteménye. A Fővárosi Tanács galériahálózatának legújabb kiállítóháza egy felújított, jellegzetes múlt századi lakóépületben kapott otthont. A Varga Imre életművét reprezentáló tárlaton bemutatják köztéri szobrainak terveit, kisplasztikáit, érmeit és grafikáit is, az egyik teremben pedig munkásságáról szóló filmeket, diákat vetítenek.

VARGA IMRE

SZOBORAVATÁS VÁCON

Vácon új Lenin-szobrot avattak. A mű Varga Imre Kossuth-díjas művész alkotása.

f. 47. sz. 43.

VARGA IMRE

LISZT ÚJ SZOBRA

1846-ban – 35 éves korában – Pécsett hangversenyezett Liszt Ferenc. Erre emlékezve avatták föl a városban Liszt Ferenc új szobrát, Varga Imre alkotását.

ÚJ TÜKÖR 1963. XX. évf. 24. sz. 43

SZERZŐD
munkavégzésre irányuló egyéb

mely létrejött egyrészről a MTA Müvészett
u. 62.), másrészről

név:

főállásu munkahelye:

állandó lakcime:

szem.ig.száma:

megbizott között az alábbi feltételekkel:

1. Az elvégzendő feladat részletesen:

2. A dijazás összege: Ft.
A dijazásnál alapulvett munkaköri besorc

Kálmán Maráczy, Hobbybastler aus Győr, baut seit 22 Jahren Automodelle. Die neuesten sind sogar zu einer Geschwindigkeit von 120 km/h fähig

Die Schalen, Teller und Vasen der Töpfergenossenschaft von Kaposvár (Transdanubien) werden in die DDR, BRD und nach Polen exportiert

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

BUDAPESTER RUNDSCHAU

Imre Varga

1980 AUG 11

1021

Madonna mit Kind, ein Werk von Imre Varga (Detail)

Mit Werken zeitgenössischer Künstler

Ungarische Kapelle im Petersdom

Kürzlich wurden im Zentralen Priesterseminar in Budapest der Öffentlichkeit jene Kunstwerke vorgestellt, die für eine Kapelle der hl. Maria, der Schutzpatronin Ungarns, im Petersdom von Rom bestimmt sind.

Der Vorsitzende des ungarischen Katholischen Episkopats, Kardinal *Dr. László Lékai*, Erzbischof von Esztergom, berichtete dabei, daß Papst Paul VI. auf eine Bitte den Ungarn im Petersdom einen Raum zur Errichtung einer Kapelle zur Verfügung stellte.

Der Kardinal dankte für die große staatliche Unterstützung, durch die die Errichtung der sowohl in kultureller wie auch kirchenpolitischer Hinsicht bedeutsamen Kapelle ermöglicht wurde.

Der Bildhauer *Imre Varga* schuf eine Bronzeskulptur des hl. Stephan, der der hl. Maria die Krone anbietet. Die Seitenwände der Kapelle werden Reliefs von weiteren sieben ungarischen Künstlern schmücken. Die 1- Reliefs stellen Heilige dar, die einen bestimmten Bezug zu Ungarn haben, so. z.B. die hl. Elisabeth.

Die Atmosphäre des Raumens wird jedoch auch wesentlich durch die gewölbte weiße Decke und den dunkelroten Sandsteinboden geprägt. Des weiteren schuf der Bildhauer Amerigo Tot für die Rückwand der Kapelle ein Bronzerelief, das Ereignisse und Gestalten aus Vergangenheit und Gegenwart der katholischen Kirche darstellt. Das Werk ist in vier Felder gegliedert: Es zeigt den Papst Silvester II., der die Königskrone nach Ungarn sandte; Papst Kallixtus III., der nach dem Sieg der Ungarn über die Türken bei Belgrad das mittägliche Läuten der Glocken anordnete, den hl. Johann Kapistran, der die Glocke zieht; den Stifter der Kapelle Papst Paul VI. sowie Papst Johannes Paul II. bei der Einweihung der Kapelle.

1980. IX.6. 20.30. Tv. S.J.né.

1021

Tv-híradó

- A szén, az olaj és az ércbányászok, 120 ezres nagycsaládja, ma és holnap ünnepli országszerte, a 30. bányásznapot. A központi ünnepségre ma Tatabányán került sor a Vértanuk terén, azon a helyen, ahol 1919 szeptember 6.-án a Tanácsköztársaság leverése után a jobb életkörülményeket követelő bányászok közé lőttek a csendőrök. A sortüz 7 bányász életét oltotta ki. Ennek a csendőrsortüznek az emlékére döntött ugy 30 évvel ezelőtt 1950-ben, a magyar országgyülés, hogy 1951-től minden esztendő szeptemberének első vasárnapja, legyen, a bányászoké. A tatabányai ünnepség felvonulóit és vendégeit ma is ezen a szép őszi napon, térzenével fogadta a bányászzenekar.

/ zene. /

A felvonulást nagygyülés követte. A vendégek között volt Havasi Ferenc a Központi Bizottság titkára. Dr. Simon Pál nehézipari miniszter, dr. Szekér Gyula az Országos Müszaki Fejlesztési Bizottság elnöke. Dr. Kapoly László nehézipari miniszterhelyettes. És Kovács László a Bányaipari Dolgozók Szakszervezetének főtitkára. Havasi Ferencnek a Központi Bizottság titkárának, ünnepi beszédéből idézzük a következő részletet.

- Azokat köszönti ma az ország, akiknek munkája nélkül elképzelhetetlen lenne a mindennapok nyugalma, gazdaságunk fejlődése. Azásványi nyersanyagok, az energiahordozók, az ő erőfeszitéseik révén válnak közös kincsünkké, az ipar, a mezőgazdaság, a közlekedés éltető forrásaivá. Emlékezünk a bányamunkások politikai mozgalmaira, a bányamunkás szakszervezetek aktivistáira, a bányászifikre, a bányászok antifasiszta és há-

boruellenes megmozdulásaira, a bányász partizánokra, a haláltáborok bányász mártirjaira és mindazokra, akik az ő szellemükben küzdöttek az emberi haladásért. Emlékezünk 1945-re, az igen nehéz mostoha körülményekre, amikor elsőként a bányászok álltak csatasorba. A bányászok helytállására és megértésére később is mindig számitani lehetett, akkor is, amikor évtizedeken át a széntermelés jelentős növelése a feladat, volt a feladat, és akkor is, amikor a szénhidrogének világszerte tapasztalt térhóditása idején napirendre került a szénbányászat visszafejlesztése. Bányászaink ezekben az években is kellő politikai érettségről, ay Párt és a kormány iránti lojalitásról tettek tanubizonyságot. Nem veszitették el a hitüket, biztak a jövőjükben. Jogosan és okkal biztak, az idő őket igazolta.

- A nagygyülés után a szines programok között igencsak nehéz lehetett a választás. Például harmadik alkalommal rendezték meg a bányásznapi országos népmüvészeti vásárt, amelyre az ország 130 népmüvésze ment el. Maradandó szép emléke a napnak Varga Imre, Kossuth-dijas kiváló müvész szobra, az Orfeusz, amelyet ma délelőtt avattak fel Tatabányán.

Bajnokságok — leértékelve!

Mit ér a magyar bajnoki cím?

Ha egyszerűen úgy fogalmazunk — *semmit*, jó néhány sportágban közel járunk az igazsághoz. Ha még azt is hozzátesszük, hogy sem a versenyzőket, nem a közönséget nem hozza lázba, még szomorúbb a helyzet. *De a legelkeserítőbb, hogy sokszor még a szövetségek sem becsülik sokra!*

Lehet, hogy meghökkentők — talán túlzóak is kicsit — ezek a megállapítások, de hogy mégis csak azt a helyzetet illusztrálják, amelyben a legkülönbözőbb sportágakban az országos bajnokságok zajlanak, hadd igazoljuk néhány példával!

Arról talán felesleges is adatokat közölni, hogy legalább az atlétikai, úszó- és vívóbajnokságon menynyi nézö volt. Mert ugyebár, a rokonokon, a barátokon, az ismerősökön, a szülőkön kívül csak néhány elszánt sportbarát üldögélt az egyébként üres lelátókon...

És a versenyzők?

Már-már kezdjük megszokni, hogy az országos bajnokságokról hiányoznak a legjobbak. Valami indok mindig előkerül. Betegség, vizsga, esetleg egyéb elfoglaltság. Vagy éppen a magyar bajnokság idején külföldön versenyeznek. És mindez persze történik a szövetség beleegyezésével, tudtával, netán javaslata alapján.

Az utóbbi időkben — és ez az olimpia évében különösen így volt — a magyar bajnokságokat úgy helyezgették el a versenynaptárban, ahogyan a válogatott szakvezetők *„jónak"* tartották. Azaz, az év nagy versenye elé, vagy mögé, szóval ahogy az élversenyzők szűk, néhány tucatos táborának a legmegfelelőbb volt.

És mit szólt ehhez a sporttársadalom?

Már régóta semmit. Tudomásul vették, hogy az országos bajnokságoknak sem az atlétikában, sem a többi egyéni sportban, egészen a vívásig, kellően meghatározott ideje nincsen. Szóval az a helyzet, mintha a *„farok csóválná a kutyát". A szűk válogatott keret érdeke dönti el, hogy mikorra készüljön fel a sportág, és ugyanakkor a legjobbak, a válogatottak gyakran meg sem jelennek ezeken a viadalokon.*

És ha igen? Vajon komolyan veszik? Az idei év jól példázza, hogy milyen gyenge eredményekkel lehetett győzni, például az atlétikai, az úszóbajnokság langyos versenyei során. És amikor a legkiválóbb magyar versenyzők, az olimpikonok sem értékelik a magyar bajnoki címet (a szövetségek pedig eltűrik), *mi ösztönözze a klubokat, a szélesebb bázist, a feltörekvő fiatal versenyzőket? Hiszen éppen a magyar bajnokságnak kellene évről évre friss vért vinnie a sportágak ereibe!* Ennek a versenyalkalomnak kellene biztatást adnia az ifjúság, a fiatal versenyzők számára, azzal is, hogy megmérkőzhetnek, sorompóba állhatnak olimpiai és világbajnokainkkal.

De hiába, az országos bajnokságokat e jelenségek szinte hivatalból értékelik le. *Ennek pedig egyszer mindenképpen a nemzetközi porondon kell majd megfizetni az árát.*

Lepies György

Külföldi labdarúgó-híradó

VB-selejtező Tiranában és Reykjavikban

TIRANA — REYKJAVÍK:

Szerdán két világbajnoki selejtező lesz Európában. Tiranában Albánia az első csoportban Finnországot fogadja, amelynek rajtja rosszul sikerült Bulgáriával szemben, hiszen 2:0 arányban vereséget szenvedett. Hírügynökségi jelentések szerint az albánok edzőtáborban készültek a találkozóra, és derülátóak a 90 perc kimenetelével kapcsolatban. Úgy vélik, vannak lehetőségeik a sikerre.

Reykjavíkba a Szovjetunió látogat, az Izland elleni harmadik csoportbeli mérkőzésre. A szovjet válogatott számára nagyszerűen sikerült a budapesti főpróba, és Blohinéknak minden bizonnyal nem okoz majd nehézséget a selejtező első két pontjának megszerzése.

BERLIN:

Balszerencsés játékos Hans-Jürgen Riediger, a BFC Dynamo Berlin válogatott csatára. Sérülés miatt hosszabb ideje nem állhatott már Georgh Buschner szövetségi kapitány rendelkezésére, és így lesz megint. A legutóbbi fordulóban már ugyanis megpróbálkozott a játékával, de Zwickau-pat változatlan, ugyanaz az összetétele, mint az elmúlt idényben, amikor mindvégig óriási harcot vívott az elsőségért a Real Madriddal.

RIO DE JANEIRO:

Tele Santana brazil szövetségi kapitány, aki február óta látja el ezt a tisztséget, sok kritikát kapott az Uruguay elleni sovány 1:0 miatt. Santana azonban megingathatatlan, elképzelt tervei szerint dolgozik tovább és hivatalosan október 30-án hirdeti meg azt a keretet, amelyből kikerül majd együttese az uruguayi mérkőzéssorozatra. Ezzel a csapattal szándékozik lejátszani a VB-selejtezőket is.

BUENOS AIRES:

Öt napig vizsgálati fogságban volt Rene Houseman argentin labdarúgóválogatott játékos, akit egy 23 éves lány erőszakoskodással vádolt meg. Houseman tagadja a vádat, felesége áldott állapotban van, és alig várják, hogy megszülessen gyermekük.

HÁGA:

Hollandia válogatottja szeptember 10-én Irország

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Varga Imre, Kossuth-

NÉPSZAVA

díjas szobrászművésszel

1980 SEP 3

1021

5

Orpheusz Tatabányán

Varga Imre Kossuth-díjas szobrászművész azon kevesek közé tartozik, akik úgy tudják megújítani művészeti águkat, hogy az nem kerül egyre távolabb a közönség ízlésvilágától és befogadóképességétől. Pedig minden szobra egy újabb találmány. Anyagban, technikában, stílusban, témában és a mű környezetével, a természettel való kapcsolatteremtésben új és új utakat fedez fel és tesz járhatóvá. Egy lényeges ponton viszont közös és állandó a szobrászata, és ez a szuggesztív közérthetőség.

Életművében egymást követve született meg három nagy mitikus alak szobra: *Prometheusz* (Szekszárdon), *Ikarusz* (Győrben), majd *Orpheusz*, amelyet Tatabányán avattak fel szeptember 6-án, a XXX. bányásznapon.

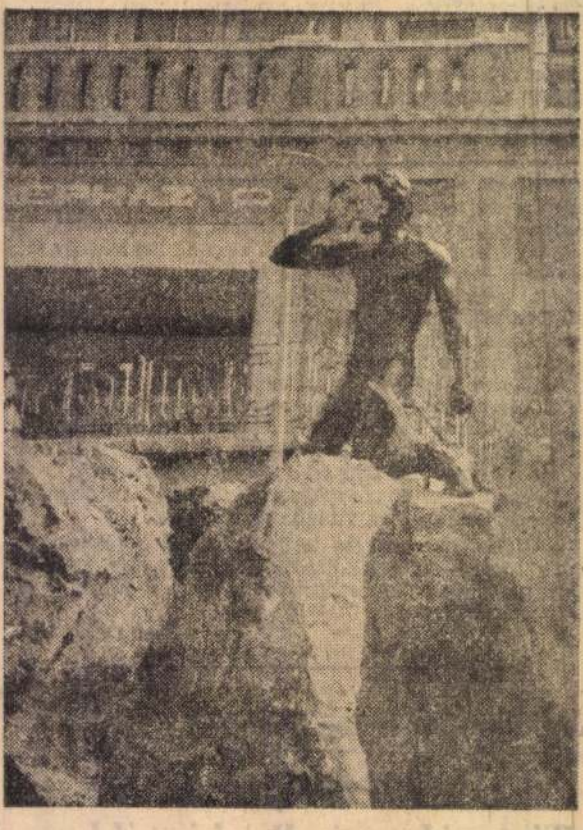

A *Tatabányai Szénbányák* felkérésére indította el a szobor születését, és bár a megrendelő igyekezett nem megkötni a művész kezét, fantáziáját, Varga Imrének mégis számolnia kellett olyan meghatározó tényezőkkel, mint a meglevő kis tér- és parkrészlet egy meredek rézsűvel, a háttérintézménnyel, amely a NÉPHÁZ (Bányász Közművelődési Intézményhálózat központja), és a megrendelő által képviselt közönség, Tatabánya iparváros bányásztársadalma.

Bányászoknak bányászokról nem egy szobor készült már, de alig találunk olyat, amit magukénak éreznének. Van úgy, hogy a nonfiguratív jelleg vagy az expresszív torzítások idegenítik el a közönséget a műtől, és van úgy, hogy a realisztikus részigazságok mögött a sematizmus és gondolatszegénység értékteleníti a művet. Mindezen buktatókat ismerte és azokat egy elegáns gesztussal áthidalta Varga Imre, amikor az örök emberi mítosz távlatába emelte művének témáját, és gondolatgazdag realizmussal formálta meg.

A teret, természeti környezetet bazalttömbök dinamikusra komponált együttesével építette tovább, míg a kompozíció figurális elemeit ezekben a térbeli viszonylatokban helyezte el. A központi figura a lantos Orpheusz térdelő alakja — bronzból. Krómacél-lemezből készült a mellékalak, az alvilág lakója: Eurüdiké, Orpheusz halott szerelmese.

Orpheusz a görög mitológia csodákra képes dalnoka, kinek dalára még az erdők vadjai is megszelídülnek, ki művészetének mágikus erejével úrrá tud lenni a természeten és a túlvilági (alvilági) erőkön. Minden idők művészeinek célja, munkájának értelme fogalmazódik meg archetípusként Orpheusz heroikus alakjában. De Tatabánya bányászközössége egy *áttételesebb értelmezésre* is érzékeny és nyitott lehet.

Orpheusz dalára megmozdulnak a kövek. Leszáll az alvilágba, vállalva minden veszélyt, hogy felhozza a számára legnagyobb kincset, Eurüdiké. Képessége és hatalma van rá. És ha vállalkozása sikertelenül zárult, az csak emberi gyengeségének tulajdonítható.

Ki ez az ember? *Nem rokona tán a bányászoknak, kiknek „dalára", vagyis alkotó munkája nyomán megmozdulnak a kőzetek, akik naponta szállnak le a mélybe, hogy felhozzák kincsünket, a szenet?* Eurüdiké ezért is nem plasztikus alak, hanem csak sejtelmes utalás, a kőzet felületén csillogó érc. Eurüdiké nem nő, hanem valami, ami benne rejtezik az élőélettelen természetben, amelyért meg kell harcolnunk, ha napvilágra akarjuk hozni.

Az emberi lét csak a természeti erőkkel való állandó harcban teljesedhet ki. És ennek a harcnak nem szükségszerűen győztese az ember, *de a heroikus küzdelemben még a legyőzetés is megnemesíti az embert.* Ez az üzenet, amelyet a mítosz és a plasztikai élmény erejével vés a tudatunkba Varga Imre.

László Tibor

ernyi lakosságának és üzemeinek vízellátását a Fejér megyei Vízmű
megyeszékhelyen naponta átlagosan negyven-negyvenötezer köbméter víz
az ötvennégyezer köbmétert. Az üzemben az akadálytalan vízellátást
ták segítségével irányítják, (MTI F

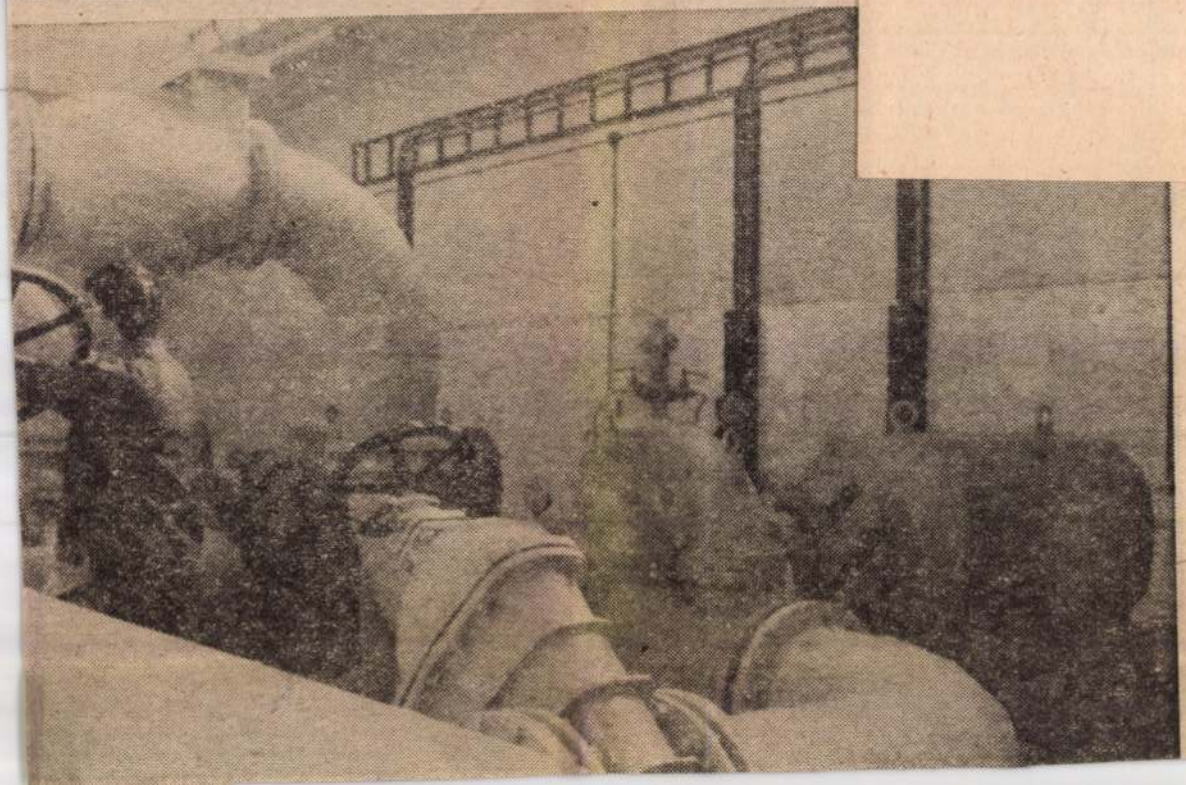

SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Varga Imre
Kossuth-díjas szobrász-
művész

SZABAD FÖLD
1980 SEP 14

1021

Az elmúlt hét végén Tatabányán tartották meg a 30. bányásznap országos ünnepségét, melynek első eseményeként felavatták Varga Imre szobrászművész „Térdelő Orpheus" című szobrát. *(MTI Fotó — Tóth Gyula felvétele)*

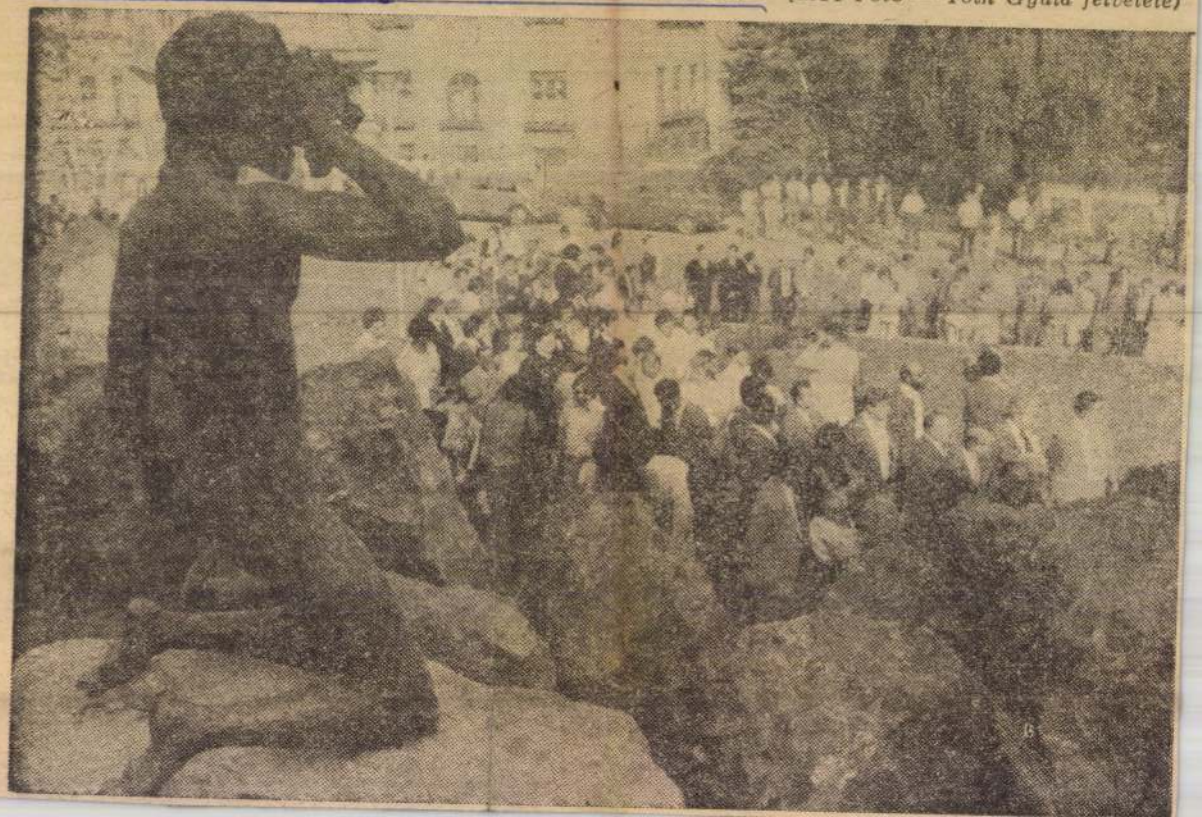

1021

Varga Imre Kossuth-díjas szobrászművész

1982.V.29. 4,25 FA

Jó reggelt!

- Arcok a magyar közéletből. A közelmultban adták át Bécsben a hamburgi Herder alapitvány díjait hét kelet-európai művésznek és tudósnak, akik a XVIII. századi nagy humanista szellemében hozzájárultak az európai egyetemes kultúra gazdagitásához. Az egyik kitüntetett Varga Imre Kossuth-dijas szobrászművész. Vele beszélget Tardos Julia.

- Minek tulajdnnitja ezt a dijat? Miért kapta?

- Megindokolták. A levélben amiben értesitettek, a német szöveg úgy mondta, hogy "Für die [illegible] und der Europeschen Kultúr" Én úgy gondolom, hogy az ő nézőpontjukból tekintve jelentkezésem talán a Bécsi Ünnepi Heteken részt vevő szoborcsoportommal tör tént. Azt mondják, hogy müvész hazája nagyvilág ugye ez a gyönyörü idézet, én azonban úgy gondolom, hogy müvész hazája, a hazája. Az enyém például Magyarország. Na most ez az ország Európában van. Tehát minél inkább vagyok magyar, annál inkább vagyok európai. És bizonyos értelemben én úgy gondolom, hogy az az ór deklődés, ami a személyem felé irányult, rajtam keresztül annak az Európa darabnak irányult, amit Magyarországnak hivnak. Valóságos volt és kontinitása keletkezett a szobrászati életnek Magyarországon. Megtöltötte tartalommal az igény. Ez most mindegy, hogy milyen elvárásokkal, dez igény feltétlenül párosult egy dologgal, egy anyagi lehetőséggel arra, hogy megszülessenek szobrok. Igy Magyarországon 1945 óta állandóan valóságos megbizásokra és nemcsak álmokra épithetett a fejlődő szobrászat, nemzeti szobrászat.

- Ez nagy biztonságot jelent egy müvésznek?

- Ugy játszani, hogy sosem léphet szinpadra, csak az iróasztal fiókjának irni, ez mind lehetséges. De szobrásznak lennei szobor készités nélkül nem lehetséges. És ez egy óriási anyagi vonzatu munka. Az, hogy ez az anyagi bázis meg volt és az, hogy meg volt egy rősen megfogalmazott tematikai igény, tehát az, hogy enlékmü, ebből született meg egy nagyon gazdag müvészeti élet és nagyon gazdag szobrászati anyag Magyarországon.

- Kilépni a világba, ezt valamikor ugy tartották, hogy egy ilyen kis országból nagyon nehéz. Az utóbbi esztendők tapasztalatai szerint azonban ez elég sokaknak sikerült. Ez a fokozott érdeklődés Magyarország és a magyar müvészeti ránt, miből fakad?

- Az egész magyar élet iránt van ma egy nagyon intenziv érdeklődés. Érdeklődnek az után, hogy egyáltalán hogyan lehetséges a kultúra magas szintjén lévő élet és ez az érdeklődés természetesen azon a területen igyekszik kapcsolódni, ami elérhető a szá-mára. Hát elsősorban a legrmekebb kommunikációs eszköz a fil[illegible]. Itt voltak Jancsó filmjei, óriási áttörést jelentettek, az [illegible] pontot a MEPHISTO sikere tette. De hát ugyan ilyen siker [illegible] képpen a magyar irók mind több leforditott müve és nem utolsó[illegible]

ban az ,hogy a magyar képzőművészetek az eddig képzőművészetre ki nem adott Herder dijat most egyszerre ketten is megkaphattuk. Történetesen Szakáll Ernő esetében ugye a müemlék restaurálásokat tekintve természetesen. Az én esetemben pedig, aki hát inkább a szobrászok emlékmü készitő fajtájához tartozom, magától értetődően a mi munkaterületünk idehaza van. A feladatot ez az ország adja csak itt élhetünk. Ez az a közösség, amelyiknek beszélünk és ez az a közösség, amelyiknek a visszhangja, az elfogadása vagy elutasitása tájékoztat bennünket saját munkánkról. És van még egy alapvető dolog. Ez az a közösség, amelyik elviselte a tévedéseinket olyan hosszu időn keresztül.

- Párizsba készül az egyik szobor felállitására. Mindenki tudja azt, hogy nemrégiben a Vatikán-i Magyar Kápolnában állitotta fel müvét mégis valahogy most azt mondja, hogy azért a kilépés nagysága mellett elsődleges egymagyar müvésznek az, hogy a magyar közösség hogyan fogadja. Vajon ez a magyar közösség, ez mennyiben változott az utóbbi években?

- Nagyon sokat változott, de mi ezt a változást csak a munkáinkon mérhetjük le. Egyébként ezt a két kilépést emlitette. Nem szabad összekverni dolgokat, én nem azért kerültem a Vatikánba, mert én olyan jó szobrász vagyok és nem azért kerülök, Párizsba, mert én olyan nagyszerüen csinálom meg a portrékat, hanem Szent István került Rómába és Bartók kerület Párizsba. Ez alapvető különbség. En megpróbálok tisztességes iparosként, tisztességes munkát végezni és remélem, hogy meg tudom egy pillanatra villantani egy vonását annak a Szent Istvánnak, aki a maga korában elsőként és szinte egyedülállóan képes volt egy olyan államot létrehozni, amelyik ezer évig megállt ott, ahol az előző államok meg sem tudtak születni. Tehát ez egy nagyon alázatos munka, amit csinálok. Igy hát Szent István hátán jutottam el a Vatikánba és ugy gondolom, hogy Bartók Béla az, aki engemPárizsba juttat és nem én juttatom Bartókot Párizsba. Tulajdonképpen a tevékenységem idehaza zajlott és idehaza zajlik a továbbiakban is. A mi számunkra nem a nagyvilág a hazánk.

- Ez a magyar közösség ez juttatja például az óbudai müemlék együtteshez? Mert ez azért történelem is, de valahol más is.

- Ez igy van. Itt arról van szó, hogy egy nemzet beszél önmagáról és mi vagyunk ennek a beszédnek a közvetitői, hogy a müvek szülessenek, az annak következménye, hogy egy nemzet él és el akarja mondani önmagáról és a világról mindazt, amit tud és ha esik, ha fuj szeretne boldog lenni abban azéletben, ami adatott neki.

- Arcok a magyar közéletből cimü sorozatunkban Varga Imre Kossuth-dijas szobrásszal beszélgetett Tardos Julia.

1982.V.29. 4,25 MA.

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrászművész

- A kápolna névadó jelenetét Varga Imre formálta meg. A szobrok még műtermében voltak, amikor filmünk első felvételeit készitettük, csak sejteni lehetett az épitészeti környezetet, az aranyszinben pompázó háttér dekorativ szépségét. Az egész oltármögötti falat beboritja a pogány magyar legendákat idéző életfa és a szarvasok. Áll a Madonna szobra, amely a népi formálás bályát és közvetlenségét érzi, gazdagon díszitett ruházatában, amely anya és gyermek kapcsolatában. Szent István a koronát, és ezzel jelképesen országát is Mária oltalmába ajánló mozdulattal a lejárati lépcsőn áll, térdreereszkedése első fázisában.
A főalakok egész megjelenése, egymásbakapcsolódó tekintete, fájdalom és aggódás, amely első királyunk arcát, alakját átjárja, fogalmat adott arról, hogy ez a történelmi jelenet, szobrászi formálás is, nagy hirvivője az uj magyar szobrászatnak.

- A feladatnak, amit kaptunk, jelentősége tulajdonképpen abban van, hogy egyszer biztos lehetett benne az, aki ide dolgozott, hogy muzeumba kerül a munkája. Méghozzá egy olyan muzeumba, ahol a társak az évezredek legjobbjai. Egy kicsit nyomasztóan is hatott ránk ez a suly, felelősség. Képviselnünk kell és nem majd a jobbik és a kiválasztott, hanem majd eleve, akik résztvesznek, nekünk képviselni kell a magyar nemzeti kulturát egy olyan környezetben, amelyik környezet /adáshiba/
Nagyon jó az, hogy egy nagy változatósságu gazdag anyag kerül ide. Nagyon jó az, hogy többen dolgozunk együtt, és nagyon jó az, hogy ez egy kollektivának, egy tiemnek a közös eredménye lesz; valahol előttem mindjárt kezdettől az eddigi legnagyobb művészeti eredménye ennek a két ezer évnek lebegett, nem is lebegett, ott állt a maga sullyosságában, a Sikstusi Kápolna. Amikor a Sikstusi Kápolnának a csodáját látja az ember, először a teljes tér, minden egye-

1981. VIII. 18 Televízió 1. 21.50 [Vörös].
Magyar kápolna a Vatikánban.

tenességével hat, majd azután elkerülnek a falakon körbefutó, téglalapformába befestett remekművek, amelyek egymástól elütőek, mégis mind valahol ugyanazt, ugyanolyan tematikával, különböző eszközökkel mondja el. Ez volt az a példakép, amelyik lehetővé tette, hogy nemcsak egy koncepció erejével, hanem mindenkinek, a külön igyekezetével, akaratával csinálni valamit!

- Azon a borongós októberi délelőttön, II. János pál pápa a világ minden részéből összesereglett zarándokokat köszöntötte a szent péter téren. Néhány mondatot magyarul is mondott, hirdetve a kápolna felszentelésének eseményét. A népeket összekapcsoló történelmi és kulturális emlékek, a mai művészek törekvéseivel találkoznak a római magyar kápolnában. Multunkról és hagyományőrző tiszteletünkről visznek üzenetet.

- - -

1021

Varga Imre
szobrászművész

198o.IV.19.Kossuth16.oo
168 óra

- Szerdán az Országház Vadász-termében ülést tartott a Hazafias Népfront Országos Tanácsa, a választási előkészületekről. Erről tudósitott Tardos Julia és ott találkozott Varga Imre szobrászmüvésszel, aki a Népfront Országos Elnökségének tagja. Varga Imrét, aligha kell hallgatóinknak bemutatnom. 15 esztendeje talán, hogy hatalamas Prométheusz szobrával országos vihart kavart. Azóta legjobb köztéri szobraink közül többnek a talapzatán az ő neve olvasható. Jó müvész, elégedett ember. Elégedett, mert mint nemrégiben nyilatkozta, a kedvteléséből él. Abból, hogy szobrokat csinál. A parlament folyosóján kezdődött beszélgetésből interju lett. Közösségről, nemzeti kulturáról, politikáról, egységről és a közéletiségről.

- Ha én most azt mondom önnek, hogy közélet, akkor erről mi jut eszébe.

- Nem tudom, ezt a terminus-technicust nem ismerem igy külön. Ugy gondolom, hogymindannyian élünk és társadalomban élvén mindaz, ami a személyes dolgainkon tul van az közélet. Tehát a társadalom zárt egysége akarva akaratlanul mindannyionkat egy bizonyos helyzetben rögzit és ez a közös élet akkor is van, ha nem akarjuk, akkor is ha akarjuk.

- Ezek szerint akkor jobb ezt a közös életet akarni.

- Tudatosan kell élni, akarni, vagy nem akarni az egy másik dolog. De az, hogy ezt élnünk kell, ezt tudomásul kell venni, és jobb örömmel élni.

- Néhány nappal ezelőtt a Hazafias Népfront Országos Tanácsának ülésén találkoztunk, ott ön résztvevő volt, azt hiszem mondhatom ugy is, most hogy aktiv résztvevő volt. Tulajdonképpen a szobrász éa a müvész hogyan kerül a közéletbe.

- Akkor kerül az ember a közéletbe, mint müvész, amikor elhatározza, hogy müvészetet, mint pályát választja. Ez a tevékenység egyértelmüen az emberekhez szól, a közösséghez szól. A magyar nemzetikulturának a müvelése, ez az amire vállalkozik aki erre a pályára lép. Az életünktől születésünktől kezdve egy bizonyos kulturában éltet bennünket. Ebben a kulturában másként kötik ela köldökzsinorunkat, mint egy másikban, más pelenkát tesznek alánk, de később más szemfedőt tesznek ránk és másként mondanak bucsut. Tehát az életünk olyan közösségben zajlik, amelyikkel való kapcsolatunk nem a magunk tetszése szerint válogatható. Akarjuk nem akarjuk ebben élünk és a müvész feladata arra vállalkozik, ez a vágya, hogy ennek a közösségnek mondjon valamit, elmondja, hogy ő hogyan látja, a világot, hogyan gondolja, hogy élni szebb, értelmesebb és már ott is vagyunk a kérdésére a válasznál.

- Akkor én érthetem ugy azt, hogy ön szerint is a müvész élete munkája az tulajdonképpen politikai szerep.

- Politikát folytatni az azt jelenti, hogy valamit akarni, egy bizonyos célért tenni, valamire törekedni. Ez valamenynyiönknek egyértelmü szándéka. Én azt hiszem, hogy az elmult évtizedekben ez a cél egyértelmü volt, de tulmenően ezen egyértelmü volt ennek a második vonulata is. A kulturális vonulata. Az ti. nem ennyire dirrekt módon hat és nem is ennyire dirrekt módon befolyásol.

- Mégis mi ugy tartjuk, hogy egy ilyen közép-európai kis ország, mint Magyarország az értelmiségnek, a müvészetnek roppant nagy politikai szerepe van.

- Valamennyiönk feladata nagy és valamennyien élünk egyfajta politikai szándékkal, ezt tekintve.

- Ha a sajátját kéne megfogalmazni, akkor hogan fogalmazná meg.

- Minekután szobrász vagyok a szobraimban van ez megfogalmazva. Az, hogy Lenin lefelé jön egy lépcsőn nem az én találmányom és másik Károlyi áis állhat, vagy más is állhat, mert egy belső magatartás az, amit én ugy gondoltam, hogy a munkáimnak illenék kifejezni. Azt a fajta magatartást, amelyik az emberekkel való kapcsolatában nyilvánul meg, amelyik a másik ember véleményét tekintetbe veszi, tisztelő, amelyik egy fajta praktikus társadalom alkotó erő és én azt próbáltam mindig elmondani, nemcsak ebben a két szobromban, a többiben is, hogy lehet, hogy hibázunk, lehet, hogy botladozunk, de végsősoron az egyetlen megoldás csak az, pont a maga emlitette kis népeknél, hogy egy olyan belső egység kell, hogy létrejöjjön, amely a cselekvéseinkben kislétszámunk dacára egyfajta erőt hozhat létre, amely céljainkat a szebb és örömtelibb és életet világosan mondja ki, és amelyik még a hibákat is éppen ezáltal az egymás véleményének tolerálása által hamarabb hozza felszinre, hamarabb teszi javithatóvá.

- Most voltak konkrét tapasztalatai, hiszen ha jól emlékszem én ott láttam a Pártkongresszuson is, mint meghivott vendéget.

- A nyilt vélemény nyilvánitásra azt hiszem nem lehet panasz. Itt elmult egy 2o-25 esztendő, amelyikben egy olyan fajta alapvetően a vezetők részéről megnyilvánuló politikai magatartás volt jellemző, amelyik ennek a légkörnek a kialakitására hatott. Szóval lehetséges ebben a légkörben szépen élni.

- És lehetséges aktiv szerepet is vállalni.

- Erre többször visszatért már és én többször próbálom megkerülni a kérdését. Szerintem mindenki, aki Magyarországon két szót leir, egy szobrot csinál, az politikailag aktiv.

Politikailag aktiv az, aki egy gondolatát kifejezni próbálja, ennek a közösségnek és én ezért bizonyos értelemben nem veszem egészen jónéven ezt a fajta distingciót. Hát mikor tartja magát Petőfit aktivnak, amikor a Pilvaxban baráti társaságban veri az asztalt, vagy amikor otthon irja a versét.

- Nyilván, amikor a versét irja.

- Na ugye. Ne haragudjék ezért, de hát annyiszor tért vissza erre az aktivra, hogy most már meg kellett mondanom.

- Visszatérek azért is, mert képviselőnek szeretnék megnyerni.

- Én ezt inkább, mint megterhelő felelősségnek fogom fel. Mekkora felelőssége kell hogy legyen annak az embernek, aki egy ma demokratizálodó közéletben jelentős közösségi megbizás alapján álló funkciót vállal. Hogy vajon nem válik-e az hozzá nem szokott voltom miatt elhirtelenkedett véleménynyilvánitássá, hogy vajon és ez a másik fele, ami sokkal roszszabb, mindennél, hogynem válik-e ez egy egyszerü odatartom a képemet üldögéléssé, hogy vajon alkalmas-e az ember van-e hozzá elegendő fölkészültsége, hogy egy tisztességes mindig jóra törekvő állam vezetésben azt a szerepet elvállalja, amire esetleg kérik, ez lelkiismereti kérdés.

1021

Varga Imre
Kossuth-díjas szobrászművész

1980. IX. 6. Kossuth 12,00 Áné

Déli Krónika

- 120 ezer ember dolgozik a magyar bányászatban. Napi küzdelmeik sorában holnap ünnep, pihenés kezdődik. Legalábbis azok számára, akiket nem köt a szolgálat. A 30. bányásznap alkalmából ma délelőtt Tatabányán ünnepséget rendeztek. Kapcsoljuk a helyszint, a tudósító Tóth Pál.

- Tatabányáról a Vértanuk teréről jelentkezem, jó napot kívánok. Egy 1000 éves szakma üli ma ünnepét, és, hogy ma éppen harmincadszor, az már legujabbkori történetének érdeme. Bányászokat köszöntünk és köszönt az ország. Itt Tatabányán és a többi bányászvárosban is zászlódisszel, események sokaságával. Mert megdolgozott, kivivott rangja van e szakmának és elismerés övezi müvelőit. A 120 ezer érc-, szén-, és szénhidrogénbányászt. A központi ünnepség az idén ide a tatai szénmedencébe kerül, ahonnan jól látható az eocénprogram jelezte biztos jövő is. Márkushegy, Mány, Nagyegyháza uj szénbányái. Az ünnepségek tulajdonképpen már tegnap megkezdődtek, amikor is megkoszoruzták este a bányászsirokat és emlékhelyeket. Ma zenére ébredt a város, majd megnyitották a hagyományos népmüvészeti vásárt. A Népház előtt pedig felavatták Varga Imre szobrász alkotását, az Orfeuszt. Délelőtt 11 órakor kezdődött a központi ünnepség. Gyönyörü bányászruháktól csillog a zászlós tér. A szónok Havasi Ferenc a Magyar Szocialista Munkáspárt Politikai Bizottságának tagja, a Központi Bizottság titkára egyebek között a következőket mondotta.

- Azokat köszönti ma az ország, akiknek munkája nélkül elképzelhetetlen lenne a mindennapok nyugalma, gazdasági fejlődése. Az ásványi nyersanyagok, az energiahordozók, az ő erőfeszitéseik révén válnak közös kincsünkké, az ipar, a mezőgazdaság, a közelekedés éltető forrásaivá.

Emlékezünk 1945-re, az igen nehéz, mostoha körülményekre, amikor elsőként a bányászok álltak csatasorba. Nem kis részt vállaltak e háboru sujtotta ország talpra állitásából. A gazdaság vérkeringésének megindításából. A bányászok helytállására és megértésére később is mindig számitani lehetett. Akkor is, amikor évtizedeken át a széntermelés jelentős növelése volt a feladat, és akkor is, amikor a szénhidrogének világszerte tapasztalt térhóditása idején napirendre került a szénbányászat visszafejlesztése. Bányászaink ezekben az években is kellő politikai érettségről, a párt és a kormány iránti megértő lojalitásról tettek tanubizonyságot. Nem veszitették el a hitüket, biztak a jövőjükben. Jogosan és okkal biztak, az idő őket igazolta. Napjainkra ugy alakult a helyzet, hogy a szén, a szénhidrogén és uránbányászatunk energiaigények több mint felének a fedezésére vállalkozhat. És kell is, hogy vállalkozzon. Ez a kutatás, a fejlesztés és a termelés hosszu évtizedekre szóló prognózisa. Olyan prognózis, amely biztos jövőt igér a ma és a holnap bányász generációinak. Igen gondos elemző vizsgálatok és számitások eredményei alapján ma már egyértelmü, hogy hazai ásvány-, nyersanyagkincsünk jelentős hányadának kitermelése figyelembe véve a jelenlegi világpiaci árakat, gazdaságilag előnyösebb, mint a nyersanyagok behozatala. Arról azonban továbbra sem szabad megfeledkeznünk, hogy csak a népgazdaság anyagi erejével összhangban álló beruházási és fejlesztési célokat tüzhetünk ki, és hogy eredményeinkre csak akkor számithatunk, ha a fejlesztési és termelési feladatainkat a világszinvonallal is összemérhető termelékenységgel végezzük.

- Az ünnepség végén 45 kormány- és miniszteri kitüntetést adtak át az arra érdemeseknek. A nap további részében vidám folklór müsor, az Országos Rendező Iroda Halló itt Tatabánya cimü müsora, Dinnyés József gyermekmüsora, és sok más esemény szórakoztatja a bányászokat. Vasárnap hasonlóképpen. Megpihennek egy rövid időre, friss levegőt szivnak erőt meritenek, hogy hétfőtől már ismét a felszinre küldhessék a föld mélyének kincseit.

-- Havasi Ferenc beszéde további részeire későbbi hiradásainkban visszatérünk.

Varga Imre

Fiatal Képzőművészek Balatoni Kiállítása

Magyar Nemzet, 1986. VIII. 7.

Varga Imre

Bartók-Kodály portrészobor, bronz

/ Dunaujváros, Petőfi liget/

------:Köztéri munkák.
MŰVÉSZET,1981,március - 59.lap.

Varga Imre

Megbízták a művészt, hogy
a dunaújvárosi Petőfi liget
részére Bartók - Kodály portré
szobrát készítse el.

— : Köztéri munkák.
[Művészet, 1981. március — 59. lap.

Varga Imre, szobrászművész

„Prométheusz", a szobor és környéke, 1978.

[repr.]

Művészet, 1980. aug. hó, 14. old.

Lenin, részlet bronz, a figura mérete 190 cm, 1974.
Mohács.

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrászművész

Műcsarnok, Budapest, 1980. aszt. 4. old.

hogy a design-gondolat problematikájának széles körű vonzereje mellett, szakmai értelemben vett teljesen új szemlélet, törekvés vagy akár stílus; nagyobb jelentőségű kezdeményezés, orientációs holdudvarral rendelkező csoportosulás a hetvenes években nem született. Inkább az elmélyülés, az egyéni produktum belső gazdagodásának, a meglévő igazodási pontok differenciálódásának korszaka a tegnap volt évtized.

A társadalmi, gazdasági fejlődés azonban – az életmódváltozás, az életszínvonal adta lehetőség, az érdekviszonyok bonyolultabb érvényesülése stb. következtében – egyre-másra teremtette az új,

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrászművész
Tóth Istvánt, Balázs Béla-díjas fotóművészt
szeretné meglátogatni és fotót készí-
teni Varga Imréről.

Ki vagy te ember?

1980. VII. 29. URH 20.10 – [illegible].

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrászművész

Szent Péter székesegyház altemplomában jelenleg egy magyar kápolna készül. Idén okt. 8.-án várható, hogy ezt az altemplomot a Szent Péter székesegyházban felavatják. Számos magyar művész dolgozott a kápolnában, így Varga Imre szobrászművész is.

Fejezetek egy művész életéből

Amerigo Tot szobrászművész beszélget Rózsa T. Endre.

1980. VIII. 20. Petőfi 12.40 (S. J.-né).

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrászművész

"Berkovits Gyula" Varga Imre szobrász-művész alkotása. /rejtv./

Autó-Motor, 1980. szept. 14. old.

Varga Imre, szobrászművész

a Kőbányai Szaboröntődében a felállításra kerülő művekről szól az adás: Dunaújváros egyik terén fog állni a művész kodályról készült műve /említve/.

TV-Híradó.

1979. febr. 8. Televízió 19.30 /V Gné/.

Varga Imre, szobrán

LISZT-szobrot avattak Mecseknádasdon. Varga Imre Kossuth-díjas művész alkotását a volt püspöki nyaraló — ma általános iskola — előtt állították fel. Ebben az épületben szállt meg 1846-ban a zeneszerző, akit a hely szépsége egy dal komponálására ihletett.

—: Hír

8.

Népszabadság Bp. 1980 okt. 21.

Varga Imre

nohrászmíren

Kiállítás Salgótarjánban 9. alkalommal

nabadtéren

Déli Krónika

1979 VIII. 13. 12.00 Kassuth

Varga Imre, szobrászművész

1) Folytatás. művész.

„Prométheusz". (1965.)

Aradi Nóra: Prométheusz.

Népművelés, 1979. 7. 15. old.

Varga Imre, szobrászművész. 2) Folytatás

A téma bonyolult. a művész 1965-ben alkotott Prométheusz-szobrán. A tépett testű, hegesztett bronzalak villámszerű, lobogó lángköteget tart a magasban; megragadja a tüzet, a tudást, amely éltetője az embernek, de fenyegető erővé is válhat az ismeret, ha visszaélnek vele. Ez a súlyos konfliktus, amely a 30-as évek közepe óta nyomasztja a világ haladó gondolkodóit. (említve és repr.)

Aradi Nóra: Prométheusz.

Népművelés, 1979. 7. 14. old.

Varga Imre, szobrászművész

Varga Imre: Kulich Gyula-emlékmű, részlet, bronz, fémlemez, Békéscsaba, 1975

Művészet, 1978, júl., 24. old.

Keresztelő Szent Jánoson rajta van a pusztai, sivatagi élet minden nyomorúsága, de nem hiányzik belőle a prófétai elhivatottság tudata, elszántsága, meggyőződése; a Bűnbánó Magdolna, amely szinte női párdarabja az előbbinek, a csontig lesoványodott, belső szenvedélytől fűtött, aszketikus embertípus megdöbbentő ábrázolása. Feszületéről jó barátja, Brunelleschi azt mondta, olyan, mintha egy parasztot tett volna fel a keresztre. Az ő elképzelése szerint Krisztus minden porcikájában a legfinomabb és legtökéletesebb férfi volt, aki valaha született. Ilyennek is faragta meg, s művét Donato álmélkodva és nagy elismeréssel csodálta. Mégis, a későbbiekben megmaradt a maga realizmusa mellett, sőt szinte vadságig fokozta, helyenként kifejezetten impresszionisztikus vonásokat vive munkáiba. Kiélezett realizmusa nem új jelenség a szobrászat területén, gondoljunk a római portrékra, vagy menjünk még messzebb, Egyiptomba, az Amarna-kor (i. e. 1372–1354) szobrászának, Thotmesznek már a groteszkbe menő realizmusáig *(IV. Amenhotep és családja, IV. Amenhotep arcképe, Nofretete portréja)*, amely a fiziognómiai vonások visszaadásán túl, az indulatok és a pillanatnyi érzelmek visszaadásával egyedülálló az egyiptomi művészetben. De Donatello realizmusától, különösen ahol az egyfelől impresszionisztikus, másfelől verisz-

Varga Imre, szobrászművész

1 *Varga Imre: Professzor, bronz, 230 cm, 1969, Debrecen (fotó Kovács F.)*

Művészet, 1979. jul. t. old.

dásának integráns részévé vált. Érdekes kísérlet lenne az egyes Varga-művekre vonatkoztatva megkeresni azokat a verssorokat, amelyek néha közvetlen, de a legtöbb esetben talán közvetett módon a bennük kifejezett gondolat, életérzés illusztrálására késztették a művészt. Közvetett módon azt értem, hogy a művész személyes tudatának ezek az inspiráló sorok ugyanolyan szerves alkotóelemei, mint közönsége gondolatrendszerének. Nem tudom, hogy egy külföldi számára ugyanazt jelentheti-e például Varga Imre *Partizán* című kisplasztikája vagy a *Derkovits*-szobor kisplasztikai változata, mint számomra, illetőleg számunkra, akik azonos kultúrán nevelkedtünk, nemcsak a történelmi tényeket, Derkovits esetében esetleg a személyes életsorsot, hanem József Attila költészetét is ismerjük. Az előbbi mű esetében a palánkhoz tapadó férfialak mást is jelent, nemcsak a keresztfa nélküli „corpus" mozdulata által sugalltat, hanem a *Külvárosi éj* hangulatát is: *„Az úton rendőr, motyogó munkás. / Röpcédulákkal egy-egy elvtárs / iramlik át. / Kutyaként szimatol előre / és mint a macska, fülel hátra; / kerülő útja minden lámpa."*

Méltatói, a művészetével foglalkozók már többször leírták, s ez mostani összeállításunkban is megfogalmazódik, hogy Varga Imre „frontáttörést" hajtott végre köztéri plasztikánkban. Ezt a frontáttörést sokan a „deheroizálás" tényével azonosítják. Távoli és közeli múltunk heroikus, hősi köztéri szobrászatával szemben valóban „forradalmi" változásnak tűnik, hogy Varga Imre „hőseit" a szó legszorosabb értelmében lesétáltatja a piedesztálról, s az elhagyott talapzat a mű egészébe mint egy konstrukciós elem épül be. De mi is az a történelmi igény, amely mind a társadalom tagjaiban, mind a társadalmi eszményt képviselő vagy azt alakító mecénálásban e feladat kijelölésekor munkált? Azt hiszem, pontatlan megfogalmazás a deheroizáló szándék. Pontosabb, hogy az emberek múltjukkal, történelmükkel és e történelem kiemelkedő alakjaival „emberközelebb" akartak s akarnak kerülni. Egy magas posztamensen, az időtlenség pózába merevedett hős túl távoli, követhetetlen eszménykép:

5 *Varga Imre: Partizán,*
bronz, beton, 1971, Budapest (fotó Kovács F.)

Varga Imre, szobrászművész

5

Művészet, 1979. júl., 3. old.

(részlet), 1976 (fotó Kovács F.)
9 *Kő Pál: Hárfa és madár,*
csont, cérna, 79 cm, 1974 (fotó Kovács F.)
10 *Varga Imre: Sárkányrepülő,*
vázlat, hegesztett krómacél, 1979 (fotó Somfai)

10

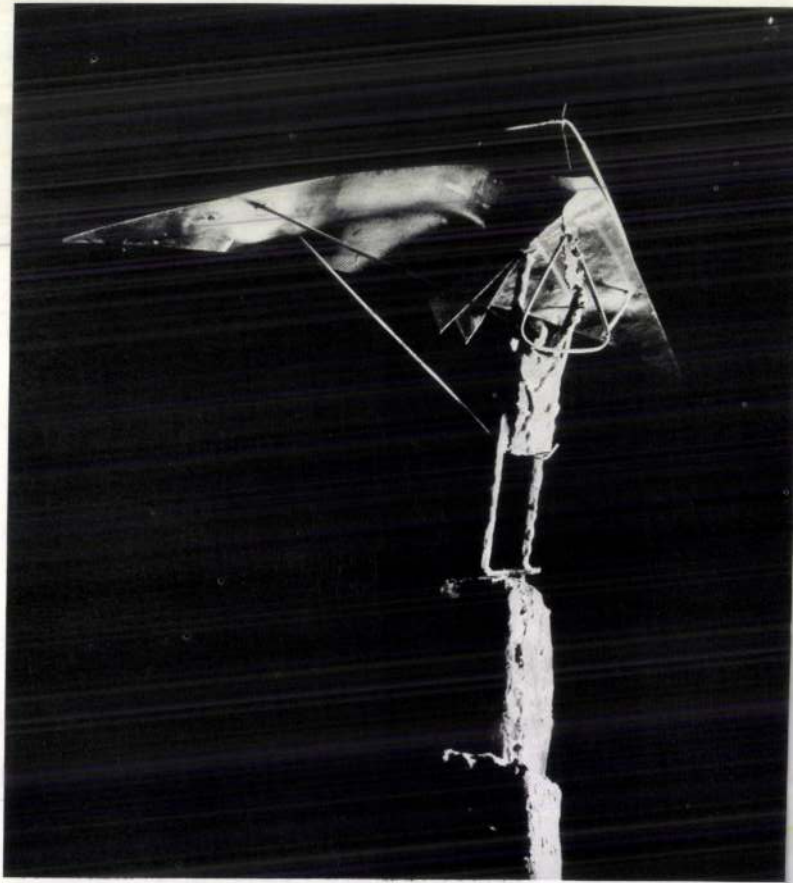

Varga Imre, szobrászművész

„Sárkányrepülő", vázlat, hegesztett krómacél, 1979. (repr.)

„Lenin", bronz, 190 cm, 260 cm, 1974. Mohács. (repr.)

„Babij Jar", kő, ólom, 50×55 cm. 1968. Déri Múzeum, Debrecen. (repr.)

„Erőltetett menet", beton, műanyag, 36×105 cm. 1968. A Kulturális Minisztérium tulajdona. (repr.)

„Derkovits", bronz, alumínium, 80 cm. 1970. (repr.)

Művészet, 1979. júl. 4-old.-9-12-13-16-oldalak,

Varga Imre, szobrászművész

„Pallas Athéné", részlet, krómacél, 1976. /repr./

„Sakkárnyrepülő", részlet, hegesztett krómacél, 1979. /repr./

Művészet, 1979. jul. 18.–19.

4 *Varga Imre: Tűnt idő,*
bronz, 195 cm, 1971, Siófok (fotók Kovács F.)

Varga Imre, szobrászművész

Művészet, 1979. jól. 15. old.

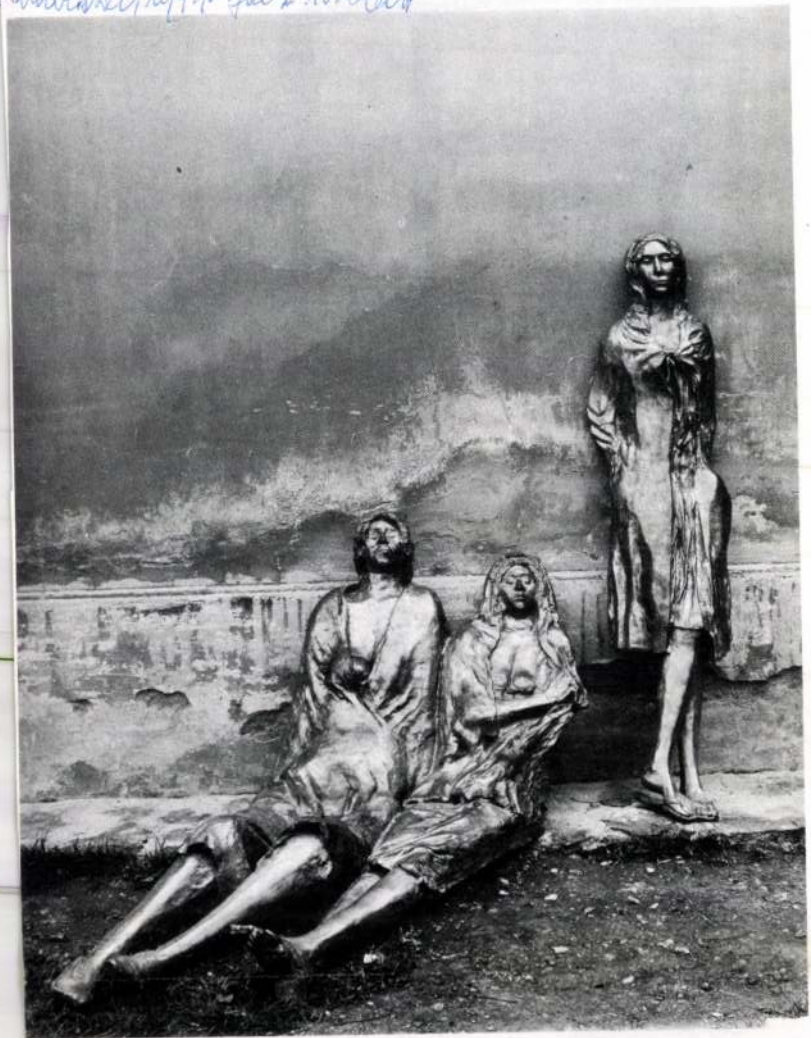

4

Varga Imre, szobrászművész

9

„Hommage à Henet", porcelán, 30 cm
1968.

Művészet, 1979. jul. 17. old.

valamilyen irányba kimozdul ebből a termékeny középpontból, megbillen a mű egyensúlya.

A kimozdulás két fő irányba történhet. Ha az alapréteg felhangokkal való terhelését továbbfolytatja a művész, a mű közege stiláris értelemben pluralizálódik, és az eklektika veszélye lép fel. Ha viszont a vegyes közegből kikopnak a felhangok, és az homogenizálódni kezd, a mű konvencionálissá válik, kiüresedik, és bekövetkezik az egyéni stílus kanonizálódása, partikulárissá válása.

Az eklektikusságra már Varga korábbi műveiben, főleg kisplasztikáiban is volt példa. A *Páholy* című alkotás szecessziós tölcsérébe helyezett impresszionisztikusan mintázott női figuráival, barokkosan lengedező drapériájával e művek típusába tartozik. A Baudelaire kedvesét ábrázoló sorozat porcelánból és vegyes technikával készült darabjai *(Hommage à Manet, La Charogne)* is e csoportba tartoznak. A témának kijáró groteszk fintor, a játékosság, a stílusbravúr itt már olyan méreteket ölt, hogy e művek a művész eredeti szándékától függetlenedve élik a maguk pszeudogiccs-életét. A *Kulich Gyula*-emlékmű életfájának a mártír holttestét körültekergő burjánzása felbontja, szétszabdalja a kompozíciót. Az érzékletes felületkezelés itt nem szolgálja a mű egységbe szervezését.

Varga Imre szobrászművész.

Varga Imre: Magvető, bronz, 350 cm, 1956, Lajosmizse (fotó Kovács F.)

Művészet, 1979. júl. 22. old.

ben. Jelen körülmények között érdektelennek tűnik Szent Istvá figurájának figuraszerűsége, mert érdekesnek a koronázópalást don borított változata ígérkezik. Érdektelennek tűnnek a zöldhalon pusztai és az Ermitázs-beli szkíta aranyszarvasok felnagyított más latai, mert érdekesnek a szarvasok sorolásával létrehozta hullámz fodrozódó felület ígérkezik. Érdektelennek tűnik a majdani Madonn madonnasága, mert érdekesnek az a *teatrum sacrum* ígérkezi amely csúcsfénnyel, fátyollal, az illúziókeltés megannyi rafinált fog sával jön létre. Az eszközök nem éppen tiszteletreméltóak. Tiszt letre az a szándék méltó, amely fittyet hány a szentesített és magasa jegyzett „képzőművészetiségnek", a hatás mindenáron való elny rése érdekében.

Affektusok

„A jel tehát nem azonos sem formára, sem színre stb. azzal, an életre hív, bár lehet azonos is, sőt még önnön tárgyszerűségével va azonosulás sem szükséges. Elegendőek bizonyos lényegi vonás amelyek megléte a lehívóképességet biztosítja." Fölösleges minő teni Varga e hat éve leírt nézetét, mert nyilvánvalóan a kor vizuá közléslehetőségeinek újragondolásáról tanúskodik. A koncepci

Varga Imre,
szobrászművész

Művészet, 1979. júl. 23. old.

Varga Imre: Prométheusz, hegesztett krómacél, 1978, Szekszárd

eredmény. Varga Imre a keretek állandó feszegetésében kétségkívül részt vett s részt vesz, s nem mondhatnók, hogy eredmény nélkül, bár ismételjük, ez az eredmény csak helyi jelentőségű. Ha Táncsicsa még nem is Táncsics (ehhez ugyanis nincs elég egyéni jegye vagy olyan uralkodó vonása, amely személyét egyértelművé tenné), és ha több formai hiba gyengíti is hatását, impresszionisztikus frisseségével, lendületével, kissé groteszk jellemzésével lehetőségfelvetés a már kifáradt történelmi stílusok után. Groteszksége, mely ugyan lehet fricska és ironikus gesztus is az elmaradt ízlés támogatta emlékműszobrászat felé, nem csupán ez, és elsősorban nem is ez, hanem egy kétségkívül meglévő táncsicsi jellemvonás kifejezése, amelyet felfedezett ábrázoltja túlzó lelkesedése mögött, és egyik fő jellemzőjévé tett meg, ezzel el is túlozva e hosszú időn át rejtve maradt vonás jelentőségét. Ahhoz, hogy e groteszk vonást fölismerje, kellettek korunk jellemei, történései, s hogy kifejezze, a felfedezés izgalma mellett az indulat, amely ugyancsak jelenünk történéseiből táplálkozik. Ezért a groteszk hangsúlyozásával, az ironikus megjelenéssel ezután is számolnunk kell, és nem csupán Varga Imrénél. Nála mindenesetre már ott találjuk a *Professzor*t, és készülőben van egy kétalakos emlékmű-kompozíciója. A groteszk pedig nála sem nem öncél, sem nem fricska, hanem jellemmegmutatás különös helyzetek, személyek kapcsán, nyilván azért, hogy az emberek tanuljanak belőle, jobban mögéje lássanak bizonyos dolgoknak, tehát feltétlenül építő jellegű magatartás kifejeződése.

Károlyi-szobra már Károlyi, megfáradtságával, öregségével, betegségével, személy szerinti fölismerhetőségével. Nem politikai bombasztikum, nagy lendületekkel, üres pózokkal, hamis jelentőségtudattal. A nagy lehetőségek tört volta az állandóság bizonyosságával emelkedik félretolt alakja fölé. Történelmi jelkép, háttal a budai Várnak, ahonnan miniszterelnökké történt kinevezése után az ország első emberének gyalog kellett leballagnia, jobbra a Parlamenttől, a hatalom szimbólumától, amelynek elroppantásában maga is részt vett, az új hatalmi keretben azonban – bár ő folyvást balra tartott – mégis jobbra került. Ez már a történelem groteszksége és a sors iróniája, amely oly tragikusan, mint nálunk, kevés helyen fogalmazódott meg. Az a politikus, aki *Hit illúziók nélkül* címmel

Varga Imre, rolván

L: Tot, Amerigo

Varga Imre Búcsú Amerigo Tottól

13.

Élet és Irodalom Pr. 1985. jan. 11. xx.

Varga Imre szobrászművész

"Magyar szobrászat" c. sorozat
említi

→ Goldman György
Művészet 1985/4/38

Varga Imre sz.

kiállításának

emlékére

–Czinder Antal sz.

MŰVÉSZET 1985/11-12/49

Varga Imre Szu

Partizánc. sodor

→ Beredek György

MŰVÉSZET 1985/7/9

Varga Imre szu

grafikája

Ibrányi képtárba

→ Urbán György

MŰVÉSZET 1985/7/62

Varga Imre szobrászművész

Radnóti emlékmű
Salgótarján
Mohács
József Attila 1964. Szeged (5 l.)
Madách I. szobor Salgótarján
1969.

lsd → Csorba Géza sz
Művészet 1985/3/3 l.
4 l.
5 l.

Varga Imre

A klasszikus szabályrendszert kell érvényesíteni a római kompozíciós műleírásokban. Varga antiplasztikus műve hiszünk ezzel is.

Horváth Béla: A nap hőse.
MŰVÉSZET, 1979. julius - 22. lap.

Vaigó Imre

Egyéniség a plebejus, népi szemlélettel dolgozik Vanga, még akkor is, ha ez a plebejusság és népiesség semmiféle konkrét formai gócban nem tapintható ki.

Horváth Béla: A nap hőse.
MŰVÉSZET, 1979. július - 22. lap.

Varga Imre

Varga a hatás, az illuzióhettés, az érzelemfakasztás érdekében egyre tudatosabban folyamodik a barokk formai külsőségeihez.

Horváth Béla: A nap hőse.

MŰVÉSZET, 1979. julius - 22. lap.

Varga Imre

A római Szent Péter-bázilika
altemploniába Varga az oltárt
a mű csinei, vizuális központ-
ját csinálja.

Horváth Béla: A nap hőse.
MŰVÉSZET, 1979. julius - 22. lap.

Vanga Imre

Vanga antiplaszlikussága a felszín fölött divatfolyamot alkotó eszközökben érhetőletten. Ezeket az eszközöket a szokot eszmei állagának alakításában hasznosítja.

Horváth Béla: A nap hőse.
MŰVÉSZET, 1979. julius - 22. lap.

Varga Imre

Varga Imre nem egészen 25 év alatt mintegy 100 művet alkotott, meglehetősen nagyszámú köztéri munkákat.

Horváth Béla: A naphőse.
Művészet, 1979. félius – 22. lap.

Varga Imre

Varga Imre most a legfris-
sebb stílus, a pop art szel-
lemében kapcsolódva dolgo-
zik.

Horváth Béla: A nap hőse.
MŰVÉSZET, 1979. július - 22. lap.

Varga Imre

Kiszitett a művész kubista-konstruktivista művehet, klasszikus hagyományokon nyugvó moderu lírai plasztikáhat.

Horváth Béla: A nap hőse.

MŰVÉSZET, 1979. julius - 22. lap.

Vaiga Imre

14 évvel a főiskola elvégzése után készített hegesztett expresszionista kompozíciókat, Henry Moore után létrehozott tektonikus köszobrokat.

Horváth Béla: A nap hőse.
MŰVÉSZET, 1979. július - 22. lap.

Vánga Imre

A művész Pátnay hatására mintegy hat - nyolc évén át a klasszicista horszaknak hódolt.

Horváth Béla: A nap hőse.

MŰVÉSZET, 1979. julius - 22. lap.

Varga Imre

Varga Imre impozáns bele-
érző hipersséggel rendkívüli
tehetségével egyszerre minden
irányzatnak a „specialistája"
lett.

Horváth Béla: A nap hőse.

MŰVÉSZET, 1979. julius - 22. lap.

Vanga Imre

A Tanácsics szolor kiállásában felismérjük a Bastien-Lepage-emlékmű hatását.

Horváth Béla: A nap hőse.

MŰVÉSZET? 1979.julius - 22.lap.

Vanga Imre

Vanga Rodinhez hasonlóan tudatosan vonja be a természetitkörnyezetet szobrai kifejező erejének fokozására, pl. a „Professzor".

Horváth Béla: A nap hőse.

MŰVÉSZET, 1979. julius - 22. lap.

Vanga Imre

Az alakított környezetet is bevonja Vanga szobrai kifejező erejének fokozására. Ilyen az budapesti „Tájdics" mű.

Horváth Béla: A nap hőse.

MŰVÉSZET, 1979. julius - 22. lap.

Varga Imre

A műveszinek ahol módja van maga alakítja ki szobrának környezetét. Ilyen a szekszárdi „Prometheusz" mű.

Horváth Béla: A nap hőse.

MŰVÉSZET, 1979. julius - 22. lap.

Vonga Imre

Művészi magatartásának nem-egyszer akaratlanul kihívó-i jellege (Prométheusz, Radnóti, Professzor, Partizán).

Horváth Béla: A nap hőse.

MŰVÉSZET, 1979. julius - 22. lap.

Varga Imre

Rodin befolyása már az 1963-as „Gondolkodó"-ján és a „Fekvő fiú"-ján tapasztalható.

Horváth Béla: A nap hőse.

MŰVÉSZET, 1979. julius - 22. lap.

Varga Imre

Méltatás.

Horváth Béla: A nap hőse.
MŰVÉSZET, 1979. július - 22. lap.

Varga Szere

A Károlyi szobor nem politikai bombasztikum, üres pózokkal, hamis jelentőséghedattal. Károlyi áll magába roskadva politikai szinpada sarkán.

Horváth Béla: A nap hőse.

MŰVÉSZET, 1979. julius - 22. lap.

Varga Imre

Varga Imre Leninjét lépcső-
re helyezte, nem a tetejére,
hanem úgy, hogy jön le a
lépcsőn.

Horváth Béla: A nap hőse.
MŰVÉSZET, 1979. július - 22. lap.

Vanga Imre

Kazolyi szobra múz Kazolyi,
megfaragtságával, öregségével,
betegségével, személy szerinti fol-
ismerhetőségével jelentkezik.

Horváth Béla: A nap hőse.
MŰVÉSZET, 1979. julius - 22. lap.

Vánga Imre

A groteszk hangszínyozásával, az ironikus megjelenéssel számolnunk kell. Erre példa a „Professzor". Készülőben van egy „Két alakos emlékmű kompozíció.

Horváth Béla: A nap hőse.

MŰVÉSZET, 1979. julius - 22. lap.

Varga Imre

Varga Tamásics szobrának
nincs elég egyéni jegye vagy
olyan uralkodó vonása, a-
mely szemelyét egyértelmüvé
tenné.

Horváth Béla: A nap hőse.
MŰVÉSZET, 1979. julius - 22. lap.

Varga Imre

A művésznél a groteszk nem
öncél, hanem jellemmegmutatás,
különös helyzetek, személyek kap-
csán.

Horváth Béla: A nap hőse.
MŰVÉSZET, 1979.julius - 22.lap.

Varga Imre

Fejlődési vonala meredek vonalú, rovartalan, de visszalépések is történtek. Legjobb teljesítményeivel belesimul a hanai környezetbe.

Horváth Béla: A nap hőse.
MŰVÉSZET, 1979.julius - 22.lap.

Varga Imre

A Radnóti szokoszrál nem vé-
letlen, hogy közvetlenül a fiel-
re „a talajra helyezi Varga, a-
kárcsak Rodin „A calais-i pol-
gár"-okat.

Horváth Béla: A nap hőse.
MŰVÉSZET? 1979.julius - 22.lap.

Varga Imre

A rodini eszmekör érvényesülése érezhető Varga első munkájára a „Magvetőn".

Horváth Béla: A nap hőse.

MŰVÉSZET? 1979.julius - 22.lap.

Varga Imre

A Lenin emlékmű az alkalmi dekoráció jellegével bír. Varga a Lenin emlékművön a lépcső mellé egy magas árbócot tett, ezre egy hatalmas fémlobogót.

Horváth Béla: A nap hőse.
MŰVÉSZET, 1979. julius - 22. lap.

Vanga Imre

A Prométheusz a Műcsarnok-
ban kiállított példányával i-
gen felkavarta a hedelyeket. Én-
nek köztörre került változatá-
ban valósult meg a művész el-
képzelése.

Horváth Béla: A nap hőse.
MÜVÉSZET, 1979. julius - 22. lap.

Vargai Imre

Méltatás.

Horváth Béla: A nap hőse.
MŰVÉSZET, 1979. július - 22. lap.

1169. KNER IMRE -

Kedves Barátom!

Karácsonyi levelére[1] nem tudtam
s nem is tudtam magam koncentrá
felé kell gondolkoznom. De mégs
pedig érdemleges ellenvetéseim
nagyon kedves vendégem volt: M
vel. Nagyon szeretem őket, éppe
nézetének, mert törhetetlenül
problémákat és bajokat. Szerin
bajjal és jajjal is, de megyün
a maga utját, a lehetőségekre

VARGA IMRE

Farkasrét

2003.

180.0.

Alice)

ös, Eernoe^BS?

VARGA IMRE

Farkasnét

2003.

95.0.

Varga Imre, szobrán

L: Pór B.

[7. old.

_ : Hír

8

Nép szabadság, Bn. 1980 nov. 4.

Varga Imre, nobrán

L. Gerő László

Haranyozó M.: Kiállítóterem a hápolnában 2

Esti Hírlap, Bp. 1980 okt. 21.

Varga Imre, nohán

L: Bors Istán

-: Új kozteri nohok Z

Esti Hirlap Bp. 1981 jan. 28

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrászművész a Magyar Nemzeti Galériában 1981. jún. 30.-án megnyitó beszédet mond Stróbl Alajos szobrászművész kiállításán.

Megjnyító

1981. jún. 30.

Varga Imre, szobrászművész

A Műcsarnokban megnyílt a „Művészet és társadalom 1945–1980" című kiállítás. A termek egyik, oldalán a társadalmi, politikai jellemzői, a másik oldalon ugyanennek az elmúlt 35 évnek a művészi megnyilvánulásait tárja elénk a kiállítás.

Varga Imre műve: Bartókja, mintha virágos mezőre lépne: bronzgyíkok hasalnak a bronzból kiöntött földön. |említve|

Molnár Zsolt: Kiállított történelem.

Magyar Ifjúság, 1980. ápr. 18.

Varga Imre szobrán

VERES PÉTER mellszobrát leplezték le pénteken Debrecenben, az Agrártudományi Egyetem kollégiuma előtti téren; a szobor alkotója Varga Imre Kossuth-díjas művész.

-. Hú

8.

Népszabadság, Bp. 1981 jún. 6.

Varga Imre, szobrászművész

Magyar kápolnát is lesz Rómában, a Szent Péter Bazilikában. Ezt jelentette be ma sajtótájékoztatóján dr. esztergomi érsek. — Varga Imre megbízás alapján készített egy nagy domborművet is, amely a kápolna oltár hátfalát díszíti. Az aranyozott bronz domborműn a csodaszarvasokkal és középen áll Krisztus a bronzból készült, csaknem életnagyságú Mária /emlitve/. Ugyancsak az ő alkotása István királyunk szobra is, amely az oltár mellett áll majd. /emlitve/

Esti Magazin

1980. júl. 25. Kossuth 15.30 /M./

Varga Imre, nolmán

L: Stróbl Alajos

—: □ Stróbl Alajos 2.

Esti Hirlap Br. 1981. június 27.

Varga Imre

Vargánál a kompozíciókban
szerepeltett „természetes" motí-
vum a korlát és utcakő.

K. Kovalovszky Márta: Emlékművek – talparat nélkül
Művészet, 1979. május – 34. lap.

Varga Imre, szobrászművész

Mór Járási Művelődési Központjában, a Lamberg-kastélyban nyílt meg a „35 év magyar művészete" című kiállítás. A művek a Magyar Nemzeti Galéria anyagából valamennyi változatva. A művész alkotása szerepel a tárlaton. „Páholy" c. /repr./

A. Szabó János: Mór: galéria, 35 év művészete. Fejér Megyei Hírlap, 1980. ápr. 20.

VARGA IMRE

Kiállitása Bécsben:
Imre Varga.
Ausstellung im Collegium Hungaricum.
11 Mai - 11 Juni. 1979.
Katalogus. Bev. Harangozó Márta.
Wien, é.n. 19 old., képekkel.

Varga Imre, szobrászművész

Harminckét magyar művész mintegy 50 alkotása látható a hónap első napján nyílt Velencei Biennálén. a tehetséges fiatal gárda mellett kiállít Barcsay Jenő, Somogyi József, Varga Imre, Vilt Tibor és még többen.

Déli Krónika

1980. VI. 6. Kossuth 12.00 (K Jné).

Varga Imre, Kossuth díjas szobrászművész

a Műsorban, Dél-Dunántúl tevei és szobraiból mutatnak be néhányat. Az elmúlt évek egyik legnagyobb hatású, legtöbb vitát kiváltó köztéren felállított mu alkotása Varga Imre „Prométeusza" volt. (emlitve). a szobrat Szekszárdon állították fel, a város központjában. a város lakói megszokták, úgy tűnik, ma már meg is szerettek. – a most látott térrésze ennek a városnak, városközpontnak, jelentős, részét Jurcsik Károly, állami és Ybl-díjas építész terezte.

Pannon Krónika

1980. okt. 3. Televízió 18.05 (Z.J.)

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrászművész,

a Tavaszi Fesztivál rendezvényeinek keretében a Csók Galériában és a Csontváry teremben rendeztek kiállítást. – a Csontváry teremben festményeket és szobrokat mutatnak be: ketten is megmintázták Radnóti Miklós alakját: az egyik ólomból készült ez Varga Imre alkotása, a másik Melocco Miklós bronz kisplasztikája.

/emlétve/.

Esti Magazin

1981. III. 20. Kossuth, 18.30 /Kijné/.

Varga Imre, grafikus

a Bács-Kiskun megyei hetedik grafikai tárlat a megyei Műv. Központban látható. –
Varga Imre munkája szerepel a kiállításon.

Varga Mihály: Grafikai tárlat, hetedszer.
Petőfi Népe, 1981. jún. 14.

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrászművésznek

Ströbl Alajos szobrászművésznek születésének 125. évfordulója alkalmából a Magyar Nemzeti Galéria hommage-kiállítást rendez, mely június 30-án nyílik, amelyen Varga Imre mond beszédet.

Nyerges Mária: Hommage à Ströbl Alajos.

Pesti Műsor, 1981. júl. 1.

Varga Imre kobrásmúnitz

Czótel Béla kobra

Mojer Nemzet 1983. IX. 6.

Varga Imre szm

a "feladatkiszt alkalmazkodik"

=> Borbás Tibor

MŰVÉSZET 1985/9/8, 10, 12

Varga Imre szobrászművész

– Neve megmelítve az „Ungarische Plastik vom 18. bis 20. Jahrhundert" c. cikkben.

Szerd: Vilt Tibornál

Budapester Rundschau, 1913. dec. 12.

Varga Imre

Eltemettél dunerigo Totot

Náporaire 1985. 1. 5.

Varga Imre

Kiállítási a Budapest Galériában

videoprogramon

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrászművész
Szekszárd parkjának tervezését dr. Macsényi Mihály, a Kertészeti Egyetem professzora el sem vállalta volna, ha nem dolgozik vele együtt legalább két művész, akik közül az egyik Varga Imre volt.

Szabad itt leülni?

1980. IX. 22. Petőfi 11.00 /S. Imre/.

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrászművész

Az urbanizációval együtt született – gyakran csak utólag nyomasztó – betonvilág föloldására olyasféle harmónia megteremtésére kellene törekednünk, mint amilyenre példa Varga Imre Prometheusz-szobra a kelenföldi lakótelepen, illetve Szekszárdon. /említve/.

Zsigmond Attila: Képzőművészet a városi közterein.

Budapest, 1980. 9. 17. old.

Varga Ilmre

Megalakult a Berzsenyi-Társaság

Népszava 1985. V. 21

Varga Imre

Wehner Tibor: Képzőművészeti krónika
Komárom megye, 1985. márc, ápr

Uj forrás, 1985. 4. szám

Kistaludy Strobl (Zsigmond) sm

Julij Szinykevicsre
gyakorolt hatása

→ Varga Imre sz

MŰVÉSZET 1985/1/9

Bárttfay Tibor sm

(Tibor Bárttfay)

VI. Nemzetközi Kiszpl.
Biennálén
1984-ben
szerepelt

→ Varga Imre sm

MŰVÉSZET 1985/1/10

Csiby Tibor Szm

Motívumai

Varga Imre Sz

MŰVÉSZET 1985/1/10

Pál Zoltán szm

"absnyd" szobrai
VI. Nemzetközi Kispl.
Kiöll. '84

→ Varga Imre sz

MŰVÉSZET 1985/1/10

Bakos Ildikó szn

Önarckép

VI. Nemz. Kispl. Kiáll. '84

→ Varga Imre szn

MŰVÉSZET 1985/1/12

Varga Imre Sz

Velencei Biennálé ~~való~~
installáció?

→ Vadász György ép.

MŐVÉSZET 1985/1/28

Vanga Imre szobrászművész

1) Újpesti partizánemlékmű emlétése
2) Bartók emlékszobor, Bp Bartók emlékhöz kertje

ismeg
több műve

→ bsd. Kerényi Jenősen
MŰVÉSZET 1985. júl. 17 l, 18 l,
"Budapesti szoborleltár"

14 műve
Bp-en

3) Kodály portré (ill.)

Fusz György (Kerem, Szem)

önfvényei

VI. Nemz. Kispl.
Kiáll. '84.

MŰVÉSZET 1985/1/12.

Varga István, építés

L: Bodon Sándor

Szemle –

Timon Kálmán: Tintelet a szülőföldnek 63

Magyar Építőművészet Bp. 1983 83/4

VARGA IMRE

Kovács P. : A tegnap sz.

31. kép

Metszetei: 1. gr. Festetics Feren
2. gr. Zichy Miklós

Costande János

Erdélyi festő és rajzoló.
1833-ban, 20 éves korában beirat
ben rézmetszést is tanult.

Irod. Fleischer: Magyarok a bé

Cronerus János

Eperjesi rézmetsző a XVII. száza

Irod. Iparműv. Könyve. I. 1902
Magy. Könyvszemle 1937.
Magy. Bibl. Társ. VIII. kia

Metszete: Pártfogója Weber Já
címerének tervezet
(Weber: Lectio Princ

Gr. Csáky Antal

Műkedvelő rézkarcoló 1733 kö
Valószínűleg azonos azzal a gr.

KÁLMÁN IMRE MÚZEUM
8600 Siófok, Kálmán Imre sétány 5. Tel.: 84/311-287

A Kálmán Imre Múzeum
szeretettel meghívja Önt és kedves családját

VARGA IMRE

Kossuth- és Herder-díjas szobrászművész
kiállításának megnyitójára
1998. augusztus 25-én, kedden, 16 órára.

A kiállítást megnyitja:
Dr. Dankó Imre egyetemi tanár

Köszöntőt mondanak:
Dr. Balázs Árpád, Siófok város polgármestere,
Dr. Kovács Miklós a SIOTOUR Rt. elnök vezérigazgatója,
Matyikó Sebestyén József múzeumigazgató.

A kiállítás megtekinthető 1998. november 30.-ig
hétfő kivételével naponta 9–15 óráig.

A kiállítást Siófok Város Önkormányzata, a Balatoni Halászati Rt.,
a Fogas Kft., a Balatoni Szövetség és a MOL Rt. támogatja.

A kiállítás fő támogatója
a SIOTOUR Idegenforgalmi és Kereskedelmi Részvénytársaság Rt.

SIOTOUR

A képeslapon ***Varga Imre: Professzor****. 1969. krómacél, bronz, 49,5 cm.*
A Kálmán Imre Múzeum tulajdona. Fotó: Pordán József

KTF.: 6496

Új Művészet Szerkesztősége

Budapest

Bathori u. 10.

1054

VARGA IMRE
szobrász

F. J. Gy.: MAGYAR EMLÉKEK
... VATIKÁNVÁROS

NÉPSZABADSÁG 2000 jún. 22

példánya Tolnay, gépelt másola
/Ms 4555/2o. Kiadva: Fülep I/
uton humán érettségit tett, FL
ügynek a kapcsán megvált Keres
tól, az iskola 1916/17-es év v
pel a neve a tanári karban. tag
Tolnay Károlyt apja keres
után felkereste FL-t, mint fia
igazán tehetségesnek tartja-e a
a müvészettörténeti pályán sike
sza után ugy döntött, hogy mind
a legjobb képzésben lehessen ré
furti egyetemen tanult, Bécsben
ban, majd Princetonban müködött

VARGA Imre

Somogyi József sokta akadájoka meg tanárná kinevérsét

Végvári Lajos: Önarckép tollal.
Bp. 1999. 31.

kancelláriáján működött, s minden bizonnyal azoknak a klerikusoknak egyike volt, akik képzettségüket Párizsban szerezték. Szinte kínálkoznék az ifjúkori tapasztalatainak megfelelő művészetet csaknem négy évtized múltán is pártoló, nagy hatalmú főpap képe! - Hamar el kell oszlatnunk Kalán püspök pályájának ismert adatai ízlésének rekonstrukciójára semmiképpen nem jogosítanak fel; s még kevesebbet tudunk a kegyúr személyes befolyásáról egy-egy építkezés stílusára. A teljesség kedvéért megemlítendő viszont, hogy a II. András-kori királyi udvar környezetébe vezet a kegyúri nemzetség még egy tagjának, Pósának személye, aki 1222-ben, az Aranybulla kiadása után volt udvarispán.

Kalán pécsi püspök, aki - utódja, Bertalan mellett - egykor Henszlmann Imre jelöltje volt a székesegyház dekorációját befolyásoló személyiségek között, újabban ismét kulcsfiguraként jelenik meg a pécsi székesegyház díszítésének történetében: „Calanus, nemrég még királyi kancellár, majd választott esztergomi érsek olyan pécsi megrendelőként tűnik fel, aki már a román stílus határait feszegető udvari művészetre is figyelt. [...] A páratlanul nagy igényű templomdíszítés, s a tervek kisebb-nagyobb munkaközi módosítása a művészet nyelvén többet mond el a magas klérus mentalitásáról és külföldi kapcsolatairól, mint számos történeti adat." Ezt a - szintén stílustörténeti megfontolások és történeti adatok kombinációján alapuló - helyzetképet a pécsi együttes szempontjából sorsdöntőnek lát

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrászművész

A saját galériával rendelkező rézkarcoló művészek közössége most új bemutató és árusító helyiséget nyitott, még pedig a Magyar Nemzeti Galériában, Épületében. —

Varga Imre művei, valamint Borsos Miklós műveit is láthatunk a bemutatón.

Láttuk, hallottuk.

1984. VI. 28. Petőfi, 10.46

Varga Imre

A Mücsarnokban és a HUNGEXPO BNVterületén aug. 14-ig látható az a nagyszabásu kiállitás, amely szobrászatunk fejlődésének térhóditásának uj eredményeit mutatja be.

Uj mühelyek alakultak.; elsőként a székesfehérvári Könyüfémmü 1967-es kezdeményezése, ahol LaborczF, Schaár E, Vilt T., Szebényi I. és Varga I. dolgozott együtt. Vilt és Schaár egy-egy müve jelzi a hajdani találkozó jó inditványát.

Losonczi M. "Találkozás, megbeszélés, mühely. Müvészeti szimpozionok eredményei."

Hajdu-Bihari Napló 1983. aug. 9.

Varga Imre

„Várakozók", c. diszkútjának elhelyezése Obudán, a Hajógyár u-ban

Nesznabadsán, 1986. XI. 27

VARGA IMRE

említve ld. Gruntovics Tódor

Losonci Miklós: Rickevei műemlékek

UJ TÜKÖR 1983. XX. évf. 40. sz. 24. o.

Varga Imre
Képviselőjelölt

Magyar Nemzet 1985. IV. 13.

Varga Imre

Amerigo Tot temetése

Magyar Nemzet 1985. 1. 5.

Varga Ilona

40 év kortési szobrai

Magyar Nemzet 1985. 11. 12.

Varga Imre
Séta az új szabadtéri
kápolnában

Magyar Nemzet 1985. 11. 23.

Varga Imre

et Varga - Lőr

Budapest 1984 / 7.

Varga Imre

Múló idő. (prózai)

Budapest, 1984. 17.

Varga Imre nobrász

Sz. Kürti Katalin: Uj nerzemenjek

Művészet, 1983. március

Varga Imre nobrász

Wehner Tibor: Kő-ter

Művészet, 1982. február

Varga Imre szobrász

Wehner Tibor: Helyszíni tudósítás tomogyi
József Bartók szobráról

Művészet, 1982. május

Varga Imre Kossuth-díjas szobrászművész

Pontos névvel és ámmel, Szombathelyről, a Vas Népe szerkesztőségébe érkezett levélben a levél írója arról számol be, hogy Varga Imre szobrászművész alkotását, Derkovits Gyuláról készített műnek a kezéből kilopták az ecsetet, vandál módon kigyószerűen összehajtva, beszennyezve találta meg a levél írója és ezt is elküldte levelében, kérve, hogy az ecset újra visszakerüljön a megcsonkított szoborra.

-szy-: Ecset nélkül.

Vas Népe, 1982. júl. 17.

Imre Varga

Vatican Chapel Stamps: Works of Hungarian artists decorating the Hungarian chapel in the crypt of St. Peter's in the Vatican are featured in a new set of stamps the is released today by the Hungarian Post Office. The statues of King (Saint) Stephen I, first king of Hungary, and of Our Lady of Hungary, the works of Imre Varga.
[rept.]

Daily News, 1982. nov. 30.

Varga Imre Robrán

Nagy Zoltán: Nemzeti tárlatok - a közel-
multban és ma

Művészet, 1982. augusztus

Varga Imre nobrász

Tóth Attila: Mecenatúra Gyorgád megyében

Művészet, 1982. augusztus

Varga Imre szobrán

Rideg Gábor: Villány másfél évtizede

Művészet, 1982. július

Varga Imre zobrász

H. M.: VIII. Országos Kisplasztikai Biennálé

Művével, 1983. augusztus

Varga Imre szobrász

Menyhárt László: A közvetlenségről - közvetlenül

Művészet, 1982. junius

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrászművész

A jelenkori hazai szobrászat nem egy neves alkotójával – így Borsos Miklóssal, Varga Imrével-s ikerült Péchnek és Baranyának jó kapcsolatokat kialakítani. – A Liszt-évforduló alkalmából Varga Imre állít egy érdekes elgondolású szobrot a püspöki palota melletti hosszanti falszakaszra. /említve/.

G.O.: Baranya köztéri szobortervei.
Dunántúli Napló, 1982. jún. 12.

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrászművész

Tíz esztendő indokolatlanul hosszú szünet után helyes, hogy a Műv. Minisztérium és a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetségének azon közös törekvése, hogy felujította a nemzeti tárlatokat. – A Műcsarnokban rendezett Orsz. Képzőművészek kiállításon Varga Imre szobrának gigantikus mérete nem növeli eddig elért minőségét, ez már közteret igényel. Varga virtuozitásával párhuzamosan nem nő ilyen arányban elmélyültsége, ezért indokolt lassítani tempóját, növelni a meditációt.

Losonczi Miklós: Országos képzőművészeti kiállítás a Műcsarnokban.

Hevesi Szemle, 1982. jún. 11. old.

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrászművész

Az Országos Képzőművészeti Kiállítás a budapesti Műcsarnokban látható. – Szerepel a kiállításon Varga Imre krómacélból hegesztett, rézzel kombinált monumentális Liszt Ferenc-e, erre a valódi acélerkélyen kitekintő-támaszkodó vasfigurára, a liszti romantikát keresve és fel is találva néhány vaslevel futó indáján-bogán, a dróthajú Mester mesz-szire néző arcán. (említve).

Sass Erwin: Tárlatsétán a Műcsarnokban.
Békés Megyei Népújság, 1982. máj. 15, 8. old.

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrászművész

Az Országos Képzőművészeti Kiállítás ápr. 8.-án nyílt meg. – Megállít, sokkal a rendezés már a bejáratnál. Varga Imre rézből, krómacélból készült, leggesztett monumentális Liszt Ferenc-szobra megdöbbentő hatású, fogva tartja a néző pillantását. [említve].

P. Szabó Ernő: Visszanézni a csillagokra
Magyar Ifjúság, 1982. máj. 28. 33. old.

Varga Imre

Beszélgetés a Nemzeti Galériában

Magyar Nemzet 1984. VI. 28.

Varga Imre

Hárlonyi Zoltán szobrának avatása

Mgr Nemzet 1984. V. 13.

Varga Irene

Elérhető műtárgyak

Magyar Nemzet 1984. VIII. 11.

Varga Imre, rokkás

L: Konok Tamás

Vadas József: Föld, virág nélkül. 13.

Élet és Irodalom Bp. 1984 aug. 31. XXVIII/35

Varga Imre, szobrán

L: Deim Pál

Vadas József: Generál árt 13

Élet és Irodalom Bn. 1984. ápr. 20 XXVIII/16

Varga Imre, rolnón

L: Major Máté

—: Megalakult a Műv. Mű Művészeti Tanácsa 2

Élet és Irodalom Bp. 1984. március XXVIII/13

VARGA IMRE

...ez a munka is szükségszerüen magán viseli a hatvanas,hetvenes évek hazai müemlék-szobrászatának jellegzetes szellemi, művészi jegyeit. Főként Varga Imre és Melocco Miklós hatására gondolok, s velük együtt a közvetlenebb őszintébb,többsikubb emberfelfogásra.

SZUROMI Pál: Mint a változatlanok. Frakas Pál Babits-szobráról. = Tiszatáj, 1983/11. 57.p.

Varga Ynre, Izolrón

L: Tot, Amerigo

Sümegi György: Idekint és odabent 81-87

Forrás, Kecskemét, 1982. július XIV/7

Varga Ynne, szobrán

L: Kéri Ádám

Láncz S: Képzőmű. krónika 715-718

Jelenkor, Pécs, 1982. júl.-aug. XXV/7-8

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrászművész

Így jellemezte Ondel Bélának, modern festészetünk európai rangú alkotójának művészetét 1926-ban egy neves párizsi műkritikus. Hosszú, eseményekben gazdag életében a sorstól mindent megkapott, tehetséget, sikert, elismerést az a mester, akinek életét legközelebbről Varga Imre szobrai idézik elénk Szentendrén, egykori házának kertjében.

Brestyánszky Ilona: A csend és a nyugalom az erő jele.
Nők Lapja, Budapest, 1983. szept. 24. 16-17 old.

Varga Imre, nobrotu

a címoldalon fénykép a Bécsben kiállított nobrotról.

-: Varga Imre nobrai Bécsben

Címoldal

Üj Jübön B. r. 1986. május 11.

XXIII/19.

Varga Imre Kossuth-díjas szobrász-grafikusművész

Lőrinczy Lajos: Egy emlékműtervező tanulságai.

a fővárosban 1945 után alig készült az adott helyhez igazodni illő, formailag újszerű szobor. A politikai emlékművekkel, de a díszítő plasztikákkal is jobbára ez a helyzet. Gondoljunk Varga Imre megrendelésére a „Kun Béla" kompozíciójára, vagy a „Bajcsy-Zsilinszky"-szoborra. /említve/.

Művészet, 1989, okt., 57-old.

VARGA IMRE szobrász

Varga Imre: Egy enyhe ősz emléke. [Pátzay Pál].
Mühely, IX. évf. 5.dz. 1986 10-11.p.

ANSWER KEY

C)
C)
D)
D)
D)
A)
D)
C)
C)
B)

31. (B)
32. (A)
33. (D)
34. (B)
35. (A)
36. (B)
37. (D)
38. (A)
39. (B)
40. (C)

D)
B)
D)
A)
B)

25. (D)
26. (A)
27. (D)
28. (A)
29. (B)
30. (D)

Varga Imre

Kiáltás a háború ellen

/ IPPNW /

Magyar Nemzet 1985. VII. 1.

Varga Imre, Kossuth-díjas grafikusművész

Bajáról, a Galériában láthatják majd a bajaiak Kálmár Pál, Varga Imre, Gonda Zoltán műveit.

Kiállítási tervek.

Petőfi Népe, 1983. febr. 9. 5. old.

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrászművész

Dombóváron most látható „Új köztéri szobrok 1981-82.-ben" címmel kiállítás nyílt, a városi művelődési központ rendezésében. Az általános iskola aulájában aug. 13-ig látható olyan művek is szerepelnek, mint Martyn Ferenc Pécsett felállított „Hangya" c. térplasztikája, vagy Varga Imre szintén Pécsett felavatott Liszt Ferenc szobra.
/említve/.

B.K.: 150 köztéri szobor két év alatt.
Dunántúli Napló, 1983. júl. 11.

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrászművész
a dombóvári ált. iskola aulájában aug. 13.-ig
megtekinthető kiállításon olyan művek is szere-
pelnek, mint a Tésen felállított Martyn-terem
„Hangya" c. térplasztikája, vagy Varga Imre
ugyancsak Tésen felavatott Liszt Ferenc szob-
ra. /említve/.

B. K.: Országos kiállítás Dombóváron.
Dunántúli Napló, 1983. júl. 11.

Varga Irme, nolván

L: Makrisz Agamemnon

–: Közbéri galéria 8.

Estiklistap, Bp. 1982 jan. 3.

Varga Imre, szobrász

l. Stóbl Alajos

Homáth Kálmán: A szegedi panteon 5.
Népszabadság Bp. 1982 jan. 24.

Varga Imre

P. Kiss Julianna: Rizsaz egészből
Legyet egy országos kiállítás
emblémajához

Népszabadság, 1985. VIII. 24

Varga Imre, szobrai

L. Kerí Ádám

Frank János: Tendenciáink Madridban 12.

Élet és Irodalom, 1983. nov. 4 XXVII/44

Varga Imre, szobrász

VARGA IMRE szobrászművész alkotásaiból kiállítás látható Berlinben. A weidendammi műcsarnokban rendezett kiállítást Hans-Joachim Hoffmann, az NDK kulturális minisztere nyitotta meg.

–: Hír

Népszabadság. BP 1981 aug. 13. 8

Varga Imre, szobrán

BARTÓK-SZOBOR MAKÓN. Pénteken a makói zeneiskola előtti téren felavatták Bartók Béla életnagyságú, bronzba öntött szobrát, Varga Imre Kossuth-díjas szobrászművész alkotását.

– Hír

8

Nemszabadság Bp. 1981 dec 12

Varga Imre, szobra

Ezután Pozsgay Imre ünnepélyesen felavatta a makói József Attila Múzeum új épületét, amelyet a rossz állaga miatt korábban lebontott, régi helyén a város tanácsa 12 millió forintos költséggel építtetett fel. Az épület homlokzatát díszítő plasztika *Varga Imre* Kossuth-díjas szobrászművész alkotása.

7.

–. Makón nyitották meg az országos múzeumi hónapot

Népszabadság, Bp. 1981. okt. 3.

Varga Imre, szobrász

L: Kiss István

Harangozó Márta: kanárócédula helyett 2.

Esti Hírlap, Bp. 1982 jan. 29.

Varga Imre, szobrász

L: Réti Ishón

Vadas J: Ferenczy Tól Kondorig 13.

- Élet és Irodalom. Bp. 1983. nov. 11. XXVII/45

VARGA Imre szobrász

beszélgetés a születésnapján: Kossuth. 16.10-kor
1990. XI.13-án.

VARGA Imre szobrásza

Dárdai Zsuzsa: Hivatalnokokkal ne barátkozz. Beszélgetés Fajó Jánossal.=Kurir, 1991. március 1. 7.p.

Varga és Melocco mint minden rendszer szobrászai.

VARGA tune

Szeinann Béla: Így döntattuk mi...: Szobrosszal Magyarországon. = Heti Budapest, II. évf. 16. sz. 1991. május 4. 16-17. p. ill.

- az eltávolítandó szobrokról

[interju V. I.-vel]

ZEK (épületszerkezeti anyagok)

sségű azbesztmentes nem éghető le-
anyagokkal készültek.
ok szerint nem éghetőnek tekinthe-

MSZ KGST 382

derékszögben lefűrészelt élekkel
elkező kb. 12ox2oo cm-es borító

ziót nem segitik elő és a szoká-
s épitészeti anyagokkal együtt hasz-

azható, min. lo mm-rel a víz fölött
k.
károsodás nem történik, nincs duz-

káló szerszámokkal és gépekkel szab-

VARGA Imre

Gönczi Annamária: „Szeretnék bélésenolvasgatni, rajzolni" : ~~Latogatóban~~ Vendégségben Varga Imrénél [interjú]. = Heti Budapest, II. évf. 9. sz. 1990 máj. 15. - 15 p. ill

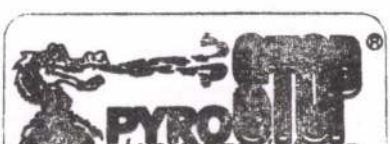

hogy a Pyrostop Kft. a közel-
i út 198-2oo. alatti címen:
Ó KONSZIGNÁCIÓS RAKTÁRÁT.

nyagokat, valamint faanyag-
megrendeléstől számított 2-3

lás beérkezése után azonnal,
zszállítással.

k árusított anyagok **elsősor-**
zére készültek, az égéskéslel-
rek felhordása nem lehetséges
ül. Ezért az eladáskor 3 féle
egoldás közül választhat a

veszi meg a szereket és az általunk
t saját maga felelősségére dolgozza

ját maga hordja fel. Ez esetben az
, illetve **művezetési** költség elemet

VARGA Imre szobrász
BUDAPEST,
II. Medve u. 25/29.
„Gondolkodó" szobra

Adatok a Viziváros történetéhez. Szerk.
Mészáros György, Mészárosné Herczog Magdolna.
2.köt. Bp. : Budapesti Városszépítő Egyesület,
1991 231.p

„Ha ránéz az ember elmegy a Medve
ettől a tevékenységtől."

VARGA Imre

Kun Béla szobrának
eszedése eltávolításáról

M. Nemzet, 1991. szept. 16.
7. p.

lánchíd: →*függőhíd*, amelynek főtartói acéllánchól állnak, erre van felfüggesztve a híd pályaszerkezete. ~ pl. a bp.-i Széchenyi Lánchíd.

Szerző Neve

lemeztektonika, *új globális tektonika:* földszerkezeti elmélet, amely egységes magyarázatot ad a →*földkéregben*, ill. a →*litoszférában* végbemenő folyamatokra (hegységképződés, vulkánosság, földrengések). Előzménye a Wegener-elmélet (→*kontinensek vándorlása*). A ~ szerint a Föld külső szilárd öve, a litoszféra (átlag 100 km vastag: a földköpeny felső része és a földkéreg építi fel) 10—12 nagy és számos kisebb lemezre tagolódik, amelyek egyaránt hordhatnak óceánokat és kontinenseket; a kontinensek a nagy litoszféralemezekbe ágyazódnak, óceáni litoszféra veszi körül őket. A lemezek elmozdulnak egymáshoz képest, az alattuk levő képlékeny →*asztenoszférán* „úsznak". A lemezhatárokat földrengéses övek és jellegzetes földszerkezeti elemek, →*mélytengeri hátságok*, →*mélytengeri árkok* jelzik. A lemezek mozgását, ill. a litoszféra feldarabolódását feltehetően a földköpeny alsóbb részein végbemenő anyagáramlások (magmaáramlás) okozzák (→*konvekciós áramlás*). Az óceáni hátságok közp.-i hasadékvölgyénél, a →*rift* övben van a konvekciós áramlás felszálló ága. A felfelé tartó magma repesztette meg a litoszférát, s részben ez tolja el egymástól a két kőzetlemezt. Jóllehet a lemezek mozognak és adott pontjaik távolodnak, a távolság mégsem nő közöttük, mert a riften át felemelkedő magma, ill. a kiömlő láva kőzetté szilárdulva növeli a lemezszegélyeket *(konstruktív v. akkréciós lemezhatár)*. A ~ elméletének egyik bizonyítéka, hogy a riftvölgytől távolodva mindkét irányba egyre idősebb bazaltsávok építik fel az óceánfenehegységek gyűrődnek fel. A földtani és a geofizikai vizsgálatok szerint egyetlen ma létező óceán medencéje sem idősebb 200 millió évnél.

Szerző

Le Play [lə pl'ei], Frédéric (Pierre Guillaume) (La Rivière-Saint-Sauveur, Calvados, 1806. ápr. 11.—Versailles, 1882. ápr. 13.): francia szociológus, a konzervatív társ.-i reformok legjelentősebb megalapozója. Bányamérnöknek tanult, közben megismerkedett Saint-Simon nézeteivel is. Bányalátogatásai során szerzett tapasztalatai forditották a szociológia felé. Általános társ.elmélete a földrajzi környezet fontosságát hangsúlyozza. Empirikus, induktív módszereket alkalmazó vizsgálatainak középpontjába megfigyelési egységként a családot állította. Elsőként vizsgálta a családok költségvetését. Interjúit előre kidolgozott kérdések alapján vette fel, ezért a monografikus módszer megalkotójának tekintik.

F.M. *Instruction sur la méthode d' observation dite de monographies de familles* (1862); *Reforme Sociale* (1864).

Szerző

lombik ⟨arab⟩: változatos méretű és alakú laboratóriumi üvegedény, mely folyadékokkal való műveletekre alkalmas. Fajtái: a) gömb~, b) talpas ~, c) Erlenmeyer-~; d) desztilláló~; e) háromnyakú gömb~; f) Kjeldahl-~; g) mérő~. A mérő~ pontos térfogata adott hőmérsékleten a nyakon való áthúzódásnál vonatkozik. A csiszolattal ellátott nyakú lombikok üvegdugóval zárhatók, ill. a csiszolatba csiszolt szerelvények — pl. hűtő — illeszthetők. A kvarcból készült különleges üvegekből (pl. Pyrex) készített lombikok igen ellenállók a lúgokkal, ill. savakkal szemben.

Szerző

VARGA Imre

NAGY, Hédiké: The cycling of lot 301.
= New HQ No. 118. Vol. XXXI. 1990
-146-149.p.

Bp. Budapest Galéria, 1989

a 301-parcella pásztázati tervei

VARGA IMRE

Magyar kiállitás külföldön

Wien, Collegium Hungaricum.

Imre Varga. Ausstellung im Collegium Hungaricum, Wien. 11. Mai - 11. Juni 1982. Katalog. Vorw. Maria Harangozó.

Wien, 1982. 19 p., ill.

VARG Imre

merőfényben felállított „La Charogne" c. szobra.

ld. Béléri Élet 1990./1. 45.p. ill.

ÁLIS ÉS TÖRTÉNELMI EMLÉKEINK
ÁSA, NYILVÁNTARTÁSA ÉS KIADÁSA

SI FŐIRÁNY
NÁLÓ TANÁCSA

A Koordináló Tanács t. tagjainak

A főirány programja keretéb
kiadásában megjelent alábbi kiadvány
küldöm:

Varga Imre, volván

a Hátoldalon fotó Kun Béla
emlékhűvéről

Varga Imre x Kun Béla emlékhűve Hátoldal

Új Tükör, Bp. 1986. dec. 7. XXIII/49.

Varga Imre, nobrán

Kérvényi: Varga Imre: Professzorok c.

Szoborkompozíciójáról

–: A 625 éves Debrecen

12.13.

Új Tükör, B p. 1986. aug. 17.

XXIII/33

Varga Imre

nokránműrés.

„Professzorok" c. bronzmokra a debreceni orvostudományi egyetemen.

(s.e.)

Hé Hői Hire)
1980 dec. 16.

VAJDA ERNŐ

...Nem mükedvelő módon, hanem tudományos alapossággal és elmélyüléssel kutatta fel és dokumentálta fényképein Magyarország, a Kárpátok és az Alpok flóráját. Ezen az életmüvön a tudomány és a müvészet, a botanika és a szakfényképezés, valamint a fotómüvészet osztozik. ...

Kerékgyártó István: V.E. fotói. Vigadó Galéria

UJ TÜKÖR 1980/XVII/50.sz.4.o.

9/ Detail from Field 43.

0/ II. - First quarter of the 17th century: supporting the mantle by fabric Layer 2. Detail from Field 28.

1/ Detail from Field 16.

2/ III. - Before 1848: supporting the mantle by fabric Layer 3. Field 24, face.

3/ Field 24, reverse.

4/ IV. - Mending carried out prior to the coronation in 1867: taking in from the part under the neck.

5/ State of condition of the silk threads. Samite.

6/ The second layer of the strep.

7/ The warp thread of the samite.

8/ The red silk threads couching the gold threads of the mantle.

9-72/ Biological deterioration: in the photo conidiums of a mould fungus, Aspergillus glaucus can be observed.

3-74/ The reconstruction of the bell-shaped chasuble transformed into a mantle with the missing bottom part marked.

5/ Queen Gisella. Detail of the coronation mantle.

Varga Imre
festőművész
78 éves
+1942. I. 14
lebenyes tüdőgyulladás
X. ker. sírkörtemető

Halotti főhernyo

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Patria" r.-t. Budapest — 485418

Varga Imre

nályhakeszítő

l.

Közlezrkiáll

1395 l.

Varga Imre

farchas

Szentes

l.

Ezredéves Eiall

XIII. cs. 21. l.

431254.

Varga Imre
fareras Sentes

l.
Kel 1885
III. k. 2. f.
211. l.

Varga

V. S. *Imre*, torzképrajzoló, * Orczyfalva 1865 apr. 21. A katonai pályára készült, majd Mittweidában technikát tanult s végül rövid ideig a pesti mintarajziskolát látogatta. Mint karikatúra-rajzoló, közel két évtizedig [illegible] foglalkoztatott munkatársa volt a pesti élclapoknak. Néhány eredeti tollrajza a M. Tort. Képcsarnok graf. gyűjteményében.

Gr. Gy II 5671

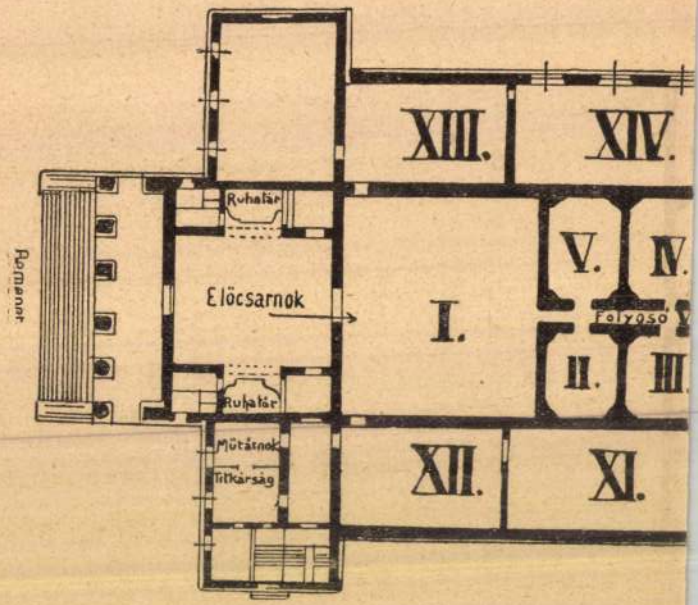
XIII.
XIV.
Ruhatár
Előcsarnok
I.
V.
IV.
Folyosó
II.
III.
Ruhatár
Mütárnok
Titkárság
XII.
XI.
Perron

Varga Imre

festő, festő fia

Szül. 1850 máj. 28

Debrecen

lásd

Fleischer Bécs

93. l.

Szász kir. főleveltár IV. 169.

Varga Emerich

Geb. Debrecin 1850

1880-81

Bècsi akadèmia
Ujhàzy

Marlitt V. 76.

Varga Imre

1892/93 I.

1897/98 I.

Ferképzomfoisk vk

144. f.

Kath. Gyárfás vt.
Prot. Gyárfás

CSÜTÖRT.

20

Kath. Úrnapja
Prot. Ráfael

PÉNTEK

21

Kath. Gonz sz. Al.
Prot. Alajos

SZOMBAT

22

Kath. Ákos
Prot. Paulina

25

Izr. 21. S. Behaloth 2. P.

Varga Imre

szül. Orczyfalva (Temes m.)
1863 apr. 21. Rk.
6 gim., 3 év hadaprodiskola,
sisztó vizsga
1897/98 I. nemvesznőr-
kz a Varga az, aki karri-
katurákat rapolt a vicc-
lapokba.

Kőfaragás, római V. 247

Varga Imre

Hul. Orczyfalva 1863. Rk.
6 gim, 2 évi technika Mit-
weidán (Kaszorszag), Katonai
hadapródiskola mosva-
fehértemplom
1892/93 I. I osztály

Trencsénmegyei Természettudományi Múzeum
állami felügyelet alá helyezése. V. 299.

Varga

karrikatura
rapoló
ruhéj eredeti
tollrajza
a sört. Lepesanok
rajzgyűjt

M.D.K.

Varga Imre

"A primadonna imádója" és "A szerző felesége" cimmel két rajzát hozza a lap.

Vidor Marci: "Egy nyári kritikusról" c. tréfás verset illusztrálta.

Szinház, Bp. 1904. ápr. 17-24. II. évf. 16. sz. 266., 272. lap

M.D.K.

Varga Imre

"Baglyok" cimmel rajz.

"A sziniklinikán" cimmel rajz Solymosi mes-
terről és a növendékekről.

Szinház, Bp. 1904. márc.27-ápr.3. II. évf.
13. sz.207.lap
" ápr. 3-lo. " "
14. sz.237. "

M.D.K.

Varga Imre

"Karfelvételi próbán" cimmel hozza a lap a müvész rajzát.

"Vidor tata – Rip korában"

"Rejtvény" Szép? Mi?" cimmel "Az Operából" "Az igazgató előszobájában" cimekkel rajzok szövegekkel az "Apróságok" c. rovatban.

Szinház, Bp. 1904. ápr. 4/10.-17. II. évf. 15. sz. 244., 252., 253. lapokon.

M.D.K.

Varga Imre

"A bus mező" valamint "Komikus és primadonna" cimmel készitett rajzokat tréfák illusztrálására.

Szinház, Bp. 1904. junius 26. II. évf. 26. sz. 426. lap.

M.D.K.

Varga Imre

"A komikus szobalánya" cimmel tréfás rajz vicc illusztrálására.

Szinház, Bp. 1904. febr. 28.- márc. 6.
II. évf. 9. sz. 143. lap

M.D.K.

V arga Imre.

Rajza Góth Sán dorról, a szinmüvészről szóló tréfa illusztrálására.

"A ballerina" cimmel készitett rajzát hozza a lap.

Szinház, Bp. 1904. febr. 7-14. II. évf.
6. sz. 91. lap
92. "

M.D.K.

Varga Imre

"A szinházi ügynöknél" cimmel rajza tréfa illusztrálására.

"Gyalogmüvészet" cimmel hozza a lap a müvész tréfás rajzát.

Szinház, Bp. 1904. feb. 21-28. II. évf. 8. sz. 128., 129. lap

M.D.K.

Varga Imre

Fakir: "A szinkörök gyöngye" c. tréfás verset illusztrálta.

Az "Apróságok" c. rovatban "Végrehajtás", "Jövő" cimekkel rajzok és "Proletár tanoda" c. vershez illusztráció.

Szinház, Bp. 19o4. juni. 19. II. évf. 25. sz. 412., 416-417. lap

M.D.K.

Varga Imre

"Kulisszák mögött" cimmel tréfát illusztrált.

"Apróságok" c. rovatban: "Rostand" cimmel karikatura Edmond Rostandról.
"Tünődés" cimmel rajz
"Irving" cimmel karikatura "Henry Irving hires londoni jellemszinész" cimmel.

Szinház, Bp. 1904. ápr. 24- május 1. II. évf. 17. sz. 277., 285. lap

M.D.K.

Varga Imre

"Csengő" és "Mascagni" cimekkel hozza rajzait a lap.

Szinház, Bp. 1904. május 15-22. II. évf. 20. sz. 339. lap

M.D.K.

Varga Imre

"Hubay dirigál" cimmel készitett rajzát bemutatja a lap a "Hubay Jenő" c. cikk illusztrálására.

"A kis müvelt" cimmel készitett rajzot tréfa illusztrálására.

Szinház,Bp. 1904. május 22.II.évf.21.sz. 353. lap
" " 1904. " 29. " " 22. " 365. "

M.D.K.

Varga Imre

Az "Apróságok" c. rovatban hozza a lap a müvész "Öltözőben" c. rajzát.

Szendrey Mihály szinigazgatóról készitett karikaturát.
Repr.

Szinház, Bp. 1904. juni. 5. II. évf. 23.sz. 381. lap
" " " 12. " " 24. " 396. "

M.D.K.

Varga Imre
Grafikus

A Magyar Helikon illusztráló-
művésze.

Szij Rezső: A Magyar Helikon és a képzőművészet
(Művészet, 1963. június - 20 lap

Varga Imre

Rómában a második egyházművészeti kiállításon neve szerepelt.

PH. 934. II. 13.

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrász- és grafikusművész

Július 1.-óta látható a Műcsarnokban a „Művészeti Szimpozionok eredményei" c. kiállítás sorozat első tárlata, amelyek a magyarországi szobrász művésztelepek eredményeit mutatja be. — 1967-ben Székesfehérváron volt az első — Takáis Gábor készített akkor dokumentum filmet. Az öt szobrász: Laborcz Ferenc, Schaár Erzsébet, Szebényi Imre, Varga Imre és Vilt Tibor. Ők 1967 kora őszén a székesfehérvári Könnyűfémműben dolgoztak hat héten át — bizonyára nem gondolták, hogy ők öten „szimpozion". Pedig összejöttek, sőt a munka hevében tanácskoztak is.

Varga Imre munkája ma is áll, pedig azóta jó néhány év telt el.

Stúdió '83.

1983. VII. 19. Televízió 20.55

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Imre Varga

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1983 JUL 18

Unter 16 Ausländern wählte die Akademie der Künste in der DDR den ungarischen Bildhauer Imre Varga auf ihrer Volversammlung zum korrespondierenden Mitglied.

Varga Imre Kossuth-díjas szobrász és grafikusművész

A Műcsarnokban és a Hungexpo BNV területén aug. 14-ig látható az a kiállítás, amely szobrászatunk új eredményeit mutatja be – kiálakultak a hazai és nemzetközi alkotókkal kiegészült új műhelyek. Elsőként említhetjük a székesfehérvári Könnyűfémmű 1967-es kezdeményezését, ahol Laborcz Ferenc, Schaár Erzsébet, Vilt Tibor, Szekényi Imre és Varga Imre dolgozott együtt. Sajnos ez egyszer alkalom maradt, nem volt folytatása, – s ezen a kiállításon Vilt és Schaár egy-egy műve jelzi a hajdani tabálkozó jó indítványát.

(említve).

L.M.: Művészeti Szimpoziumok.

Kisalföld, 1983. júl. 30. 9.-old.

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrász- és grafikusművész

Czóbel Bélának most szobra áll és állandó múzeum az 1976-ban elhúnyt nagy mester élő emlékére.

Varga Imre alkotása: Czóbel-szobra Szentendrén. (repr.)

Szabó György: Száz éve született Czóbel Béla.
Petőfi Népe, 1983. szept. 4.

Imre Varga

Czóbel courtyard: a bust of the outstanding painter Béla Czóbel was unveiled in an ornamental courtyard in Budapest's downtown October 6 site on Sunday by Deputy Mayor Rajos Farkasinszky on Sunday, on the occasion of the centenary of Czóbel's birth. The bust is the work of Kossuth Prize laureate sculptor Imre Varga.

Daily News, 1983. sept. 6.

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrász- és grafikusművész
a „Pécs szobrai" c. albumformátumú kötetben szerepel
Varga Imre Kodály-szobrának fotója. / említve /.

g-ó: Pécs szobrai.
Magyar Hírek, 1983. okt. 1. 22. old.

Imre Varga,

"... auch die anderen Häuser von Hungarhotels sind mit ungarischen Kunst geschmückt. Diesmal aber sind die Bilder und Skulpturen ganz vom spanischen Geist inspiriert. Die begabtesten Künstler wie Amerigo Toth, Margit Balla, Károly Reich, Miklós Melocco, Miklós Borsos, Pál Kő und Imre Varga haben für das „Flamenco" gearbeitet."

H. Rösicke: Flamenco eröffnete „Flamenco."
Daily News, 1983. dec. 13.

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrász- és grafikusművész

A legnagyobb hazai kincseinket gyűjtő múzeumunk, a Nemzeti Galéria felbecsülhetetlen értékű alkotásokat őriz. A Galériának, – akárcsak a többi múzeumnak elővásárlási joga van, de természetesen a kép, v. szobor tulajdonosa által megszabott árat meg kell fizetni. – A kortárs „nagyok" Barcsay Jenő, Bálint Endre, Korniss Dezső művei szerepelnek a vásárlási listákon. Varga Imrétől is vettek volna, csak éppen nem készültek újabb kisplasztikák.

Lakatos Mária: Vásárló múzeumok.
Magyar Hírlap, 1984. júl. 28. 20-21-old.

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrászművész

G. Uhrin Tibor 1970. óta él Debrecenben. Az Újkertben egy térplasztikája látható, melyet szélmobilnak nevez Uhrin Tibor, ezt a fiának, játéknak készítette és egy pályázatra beküldte. Varga Imre volt az egyik bírálója, tetszett neki, melynek Uhrin nagyon örült.

Bakó kvare: G. Uhrin Tibor.

Hajdú-Bihari Napló, 1983. máj. 14.

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrászművész

a Strobl Alajos-féle Halászbástyán álló lovas Szent István szobor joggal a legismertebb, mert egyúttal a legjobb is, kivéve a legújabb korunkat, amikor egy másfajta Szent István született. Szintén az országot felajánló Szent Istvánnak a figurája, ez azonban Rómában az altemplomban található, a VI. Pál pápa alatt felszentelt magyar kápolnában és Varga Imre műve. (emlitve).

István király a művészetben.

1983. VIII. 20. Kossuth 12.10 (S. Gyné).

Varga Imre Kossuth-díjas szobrászművész

A városok mellett a környékekben is egyre több igény mutat fel az utcák, terek, középületek szépítésére. — Készül Apostagra Varga Imre egyszemélyes Nagy Lajos-szobra. /emlitve/

V. M.: Elj körtéri alkotások.
Petőfi Népe, 1983. szept. 2. 5. old.

KATOLIKUS SZEMMEL

„EGYÜTTMŰKÖDÉST ÉS NEM SZEMBENÁLLÁST!" Ezzel a jelmondattal kezdte meg s fejezte be 5. kongresszusát Budapesten a nukleáris háború megelőzéséért küzdő orvosok nemzetközi mozgalma. Június végén, július elején több, mint 800 szakember érkezett a világ számos országából, hogy a mintegy 135 ezer orvost tömörítő nemzeti csoportok szövetségét képviselve tanácskozzék az atomháború és a nukleáris fegyverkezési verseny lehetséges következményeiről.

Bennünket megtisztelően érintett a tanácskozás, hiszen szocialista országban itt, Magyarországon először gyűltek össze a felelős szakemberek, s mondták ki közös nyilatkozatukban a jelen humanizmusát leginkább meghatározó mondatokat: „Azért gyűltünk össze, hogy elutasítsuk a műszaki haladás felhasználását népirtó fegyverek gyártására, ahelyett, hogy a tudományos eredményeket az élet minőségének javítására használnák fel. Azért találkozunk, mert hiszünk az emberi értelemben, s mert értékesnek tartjuk az ember alkotóképességét, azt, hogy saját sorsa felett döntsön."

Kádár János, az MSZMP főtitkára köszöntő szavaiban többek közt ezt mondta: „Az emberiség válaszút elé érkezett... A magyar nép békét akar, az a kívánsága, hogy megvalósíthassa országépítő terveit." Az ország vezetőjének nemes patriotizmusból fakadó hangja: e kis haza vágya és szándéka abban az egyetemes akarásban, amely az élet tiszteletét hangsúlyozza, s amelyért nagyon sokat kell tennünk.

II. János Pál pápa üzenetében, melyet megbízottja révén a kongresszushoz intézett, a résztvevőket arra bátorítja, „hogy tegyenek erőfeszítéseket ebben az életbevágó munkában az emberiség jövőjéért", hiszen „az orvosok világszerte nagy mértékben képesek hozzájárulni a nukleáris háború megelőzéséhez, különösen embertársaik tájékoztatásával, hogy milyen borzalmas következményei lennének egy nukleáris konfliktusnak".

A kongresszus minden fontos megnyilatkozásában az egyetemes keresztény elvek jegyeit hordozta, de különösen abban a megfogalmazásban, amely az egyik szekcióülésen, a bizalomlélektanról szólván hangzott el, Kelet—Nyugat vonatkozásában: „A másik féllel szemben érzett harag nem teszi lehetővé, hogy meglássuk egymásban a pozitív tulajdonságokat." Ki ne gondolna Pál apostolnak a szeretetről vallott tanítására, az ebből a tanításból eredő, nagyon aktuális következtetésre, hogy a másik, a mások értékeiből kell kiindulni, mert igazán ez az, ami összeköti az emberiséget, világnézeti különbségek nélkül. Főleg, ha gyermekeinkre — a világ jövőjére gondolunk, többet látunk a dokumentumban található indítványban is, amely arra irányul, hogy a nagyvilágon élő valamennyi gyerek kapjon védőoltást a hat alapvető betegség megelőzésére: e szorongatott föld biztonságát növelő törekvés jelképét, hogy minden, az életet fenyegető „betegség": gyűlölet, diszkrimináció, hatalmi torzsalkodás szűnjön meg.

(tóth)

„ELNÉZÉST, ELROMLOTTAM!" — *ez a felirat jelenik meg Távol-Nyugaton a bélyegautomatán, ha a vevőt nem tudja kiszolgálni — írja a Magyar Nemzet június 14-i számában a NAP rovat szerkesztője.*

Az alkotó agy be tudja ültetni az automata gépbe a bocsánatkérő szavakat. De ugyanaz az alkotó agy kell a gép megjavulásához is. A bé-

[illegible] turista esetleg elnézi a hibát, a romlottságot, többet nem

Szent Erzsébet megérkezett Sárospatakra

(Folytatás az 1. oldalról)

Árpád-kori kis körtemplom falmaradványai láthatók. Ez is arra vall, hogy itt, a mai templom körül, s nem a távolabb álló vár helyén volt a királyi szálláshely. — Kedves tartózkodási helye volt Patak II. András királynak és feleségének is.

— Erzsébet születési helyeként Patakot vagy Pozsonyt szokták említeni — magyarázza *Kuklay Antal* körömi plébános, a sárospataki katolikus egyházi gyűjtemény helyettes vezetője —. Laskai Osvát ferences írja Biga Salutis című munkájában a 15. század végén, hogy Erzsébet Patakon született. A Szalkai-kódex tanúsága szerint a szentnek itt pirosbetűs ünnepe volt, ami a török alatt merült csak feledésbe. Erzsébet pozsonyi születése egy 18. századi német szerző feltételezése nyomán került a köztudatba, de Karácsony János a Religio című folyóiratban meggyőzően cáfolta ezt már a század elején.

Erzsébet 1207-ben született. Négyéves gyermekként szakadt el családjától és hazájától, s került a thüringiai őrgróf udvarába. 1222-ben már asszonyként és anyaként tért vissza rövid látogatásra férje kíséretében Magyarországra — s a hagyomány szerint Patakra is. Ekkor járt utoljára hazájában. Életének további kilenc esztendeje Thüringiában telt: boldog házasságban, majd özvegységben; gyermekeiről, a szegényekről és betegekről való önzetlen, önfeláldozó gondoskodásban; vezeklésben és Isten akaratának keresésében.

* * *

Június 30-án délelőtt 11 órakor kezdődött az ünnepi szentmise. A bíboros főpásztorral együtt misézett *Kovács Endre* egri segédpüspök, és jelen volt *Keresztes Szilárd* hajdúdorogi görög katolikus segédpüspök, valamint Varga Imre, a szobor alkotója is.

„Az ifjúság évében különösen is fontosnak tartjuk, hogy Erzsébetnek, ennek a fiatal szentnek a vonásai minél inkább ott ragyogjanak a mai fiatalok arcán" — mondta homiliájában Lékai bíboros. — Kisportolt, a léleknek és az akaratnak alárendelt test; szeretetben, hűségben megélt házasság; Isten akaratának keresése; örömmel vállalt és felelősen nevelt gyermekek — különösen időszerű egy ilyen példakép napjainkban, amikor a fiatalok sokasága kábítószerekkel él, amikor sorra bomlanak föl a családok, amikor évente húszezer magyar életet pusztítanak el még az anyaméhben.

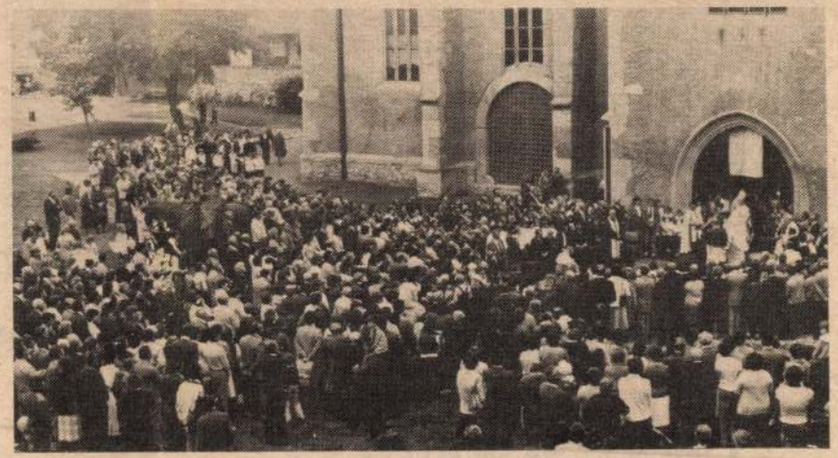

A szobor megáldása a templom előtt

Délután Szent Erzsébet emlékét fölidéző műsor színhelye volt a 15. századi gótikus plébániatemplom. A régi magyar irodalomból, az egyházi énekköltészetből és a néphagyományokból idézték a szent alakját fiatal művészek — *Rabold Ödön, Verebics Ibolya* és *Bátor Tamás* —, valamint a miskolci Nagyboldogasszony Plébániatemplom kamarakórusa, és pünkösdölő játékukkal a rakamazi gyerekek.

Erős vár a mi templomunk — mondhatnák a sárospatakiak, játékosan „megreformálva" kissé Luther híres mondatát. Erős vár ez az évszázadok pusztításait, átépítéseit és helyreállításait ilyen jól és ilyen szépségben kiálló templom, amelynek északi fala közös a városfallal. A templom a város erőssége volt. Kínálkozik a párhuzam: vajon az egyház ma erőssége-e a nagyobb közösségnek? A plébános úgy mondja: „erősödőben vagyunk". Amikor a legutóbbi műemléki helyreállítás miatt tíz évre kiszorultak a templomukból, bizony sokan elszoktak. De dicséretesen kivették részüket a hívek a plébániaépület állagmegóvási munkálataihoz szükséges anyagiak előteremtéséből. — A hétezer lelkes egyházközségnek 53 elsőáldozója és több mint 200 hittanosa volt az idén. Erősödőben vannak. S remélni lehet, hogy Szent Erzsébet tiszteletének megújulása tovább erősíti majd ezt a helyi egyházat. Annak az Erzsébetnek a példája, aki Varga Imre bronzlovának hátán most megérkezett Sárospatakra.

Kipke Tamás

Ára: 5 Ft

Új Ember

1985. július 14.

KATOLIKUS HETILAP

XLI. 28. (2037.)

Urunk, mi tudjuk,

hogy a számokban való hit babonaság. Mégis a kedvünket szegi, ha csak hárman jelennek meg összejöveteleinken. És ez a három is csak érdeklődő vagy halványuló keresztény.

És hányan voltak az utolsó vacsora termében? Tizenketten. És az ő feladatuk volt a világ meghódítása. És így kezdődött el a kereszténység. Minden egyházközségben akad annyi ember, ahány az utolsó vacsora asztalát körülülte. De a Szentlélek tüze lángoljon bennük!

J. Saliège bíboros

A jezsuita rend generálisa Magyarországon

Peter-Hans Kolvenbach, Jézus társasága legfőbb rendi elöljárója, Lékai László bíboros prímás, esztergomi érsek meghívására június 27. és július 1. között látogatást tett hazánkban. A bíboros prímás magas vendégével szívélyes megbeszélést folytatott, és koncelebrált szentmisét mutatott be.

A jezsuita generális Esztergomon kívül felkereste Leányfalun a Szent Gellért Lelkigyakorlatos Házat, amely jezsuiták lelki vezetése alatt áll. A máriaremetei kegyhelyen találkozott az egyházmegyei lelkipásztorkodásban és egyéb munkakörökben dolgozó, illetve nyugdíjban élő rendtagokkal, Pannonhalmán pedig a szociális otthon idős és beteg szerzeteseivel. Mint ismeretes, hazánkban a jezsuita rend működési engedélyét 1950-ben törvényerejű rendelet vonta meg.

A rendi elöljárót elutazása előtt, július 1-én, fogadta Miklós Imre államtitkár, az Állami Egyházügyi Hivatal elnöke.

Az 1986. év béke-világnapi témája

Szent Erzsébet megérkezett Sárospatakra

Varga Imre

750 évvel ezelőtt, 1235 pünkösdjén — alig négy esztendővel halála után — avatták szentté Árpád-házi Szent Erzsébetet. Erről emlékeztek meg ünnepélyes főpapi szentmisével június 30-án Sárospatakon — ahol a hagyomány szerint Erzsébet született —, melynek keretében *Lékai László* bíboros prímás megáldotta *Varga Imre* szobrászművész Szent Erzsébetet ábrázoló szobrát.

— Öt év alatt sok minden történt itt „Erzsébet-ügyben" — mondja *Kurtos András* esperes, Sárospatak plébánosa. — Visszakapta nevét a hajdani Szent Erzsébet utcának a templom előtt térré öblösödő szakasza, tavaly ősszel Kis Nagy András szobrászművész Erzsébetet ábrázoló domborművét helyeztük el a templomban, most meg itt ez az új szobor, amit a Püspöki Kar, élén a prímással adományozott Sárospataknak.

Varga Imre alkotása azt a pillanatot örökíti meg, amikor a szülővárosába megérkező Erzsébet ezer kilométernyi rovaglás után férje, Thüringiai Lajos segítségével készül leszállni a nyeregből.

Sárospatak az Árpád-házi uralkodók idejében fejedelmi, illetve királyi birtokközpont volt. A mai gótikus plébániatemplom déli falánál egy

(Folytatás a 2. oldalon)

... teljes kép

Életem egyik alapkérdése: nekem, *az embernek milyen az emberekhez fűződő viszonyom?* Akármerre nézünk, minden dologban, minden kapcsolatban, minden vonatkozásban nehézségek, buktatók, káosz, rendezetlenség, rágalmazás, vissza-visszatérő kudarc, megszólás, keserűség, csalódás, bántás és megbántottság, föllobbanó lelkesedés és annál hosszabb ideig tartó kedve-szegettség jellemzi ezt a viszonyt; kár folytatni a lehangoló fölsorolást, hiszen tudjuk, tengernyi rosszat okozhatunk egymásnak.

Mégsem ez a teljes kép. Csodával határos az az elszántság, amellyel szembeszegülünk saját rosszakaratunknak, és igyekszünk kibújni a ránkmért csapások káros hatása alól. És nem is mindig elszánt

1021

Varga Imre, Kossuth díjas szobrász és grafikusművész

1984. III. 3. Kossuth 4.25 - Vné -

Jó reggelt!

- Varga Imre uj, szines grafikái és kisplasztikai alkotásai láthatók a müvész állandó kiállitó termében Óbudán a Laktanya utcában. Ez adta az apropót a most következő beszél getéshez, amelyből nemcsarról értesülhetnek, hogy melyik munkája mit jelent Varga Imrének, hanem arról is, hogy miként lehet visszafelé tervezni egy szobrot. Következzék tehát a Reggeli Párbeszéd, amelyet Szatmári Ilona készitett.

- A kilenc remek figura Varga Imre ala rösels /fonet./ kisplasztikai sorozatából végre együtt látható Itt van a fiakkerben ülő Odett, itt van a Balettáncosnő, a szinházi páholyban ott ül a két hölgy, az egyik szinházi látcsővel nézi az előadást. Itt látjuk többi között a pelerines táncoló lányokat, vagy például a fiatal szinésznőt, aki tükörben nézi önmagát és felemel egy szinházi kendőt. vVarga Imre szobrászmüvésznek ez a kisplasztikája tavaly készült el.

- Legujabb... a Búcsuk lift ajtó előtt álló könnyü kabátos lány és eltünik, ez tulajdonképpen minden változásnak, az életnek a vége is bizonyos értelemben. Ez a sorozat, a nagy szobrok mellett egyfajta magánügy jelleggel készült mindig Prust iránti tiszteletből, ahogyan ő az emlékeit visszaidézi kicsiségekből, ugy próbáltam meg én is a magam emlékeit bizonyos mértékig az övén keresztül ugyanugy felidézni. Ez a sorozat az, amelyik most a kiállitáson valóban először teljes.

- Az ujdonság azonban rajzai és grafikáit, amelyek először láthatók ilyen mennyiségben itt a kiállitás három termében.

- Felkértek, hogy vegyek részt a baseli képzőmüvészeti vásáron és amit itt látunk, ez 60-70 %-ban erre a célre, ezzel a szándékkal készült. Bár a sorozat befejezését is ebből az alkalomból csináltam meg.

- Mikor egy-egy Varga Imre szobor megszületik, azelött az első gondolatok azok fehérlapra kerülnek?

- Inkább az udolsó gondolatok kerülnek fehér lapra. Az elmult években inkább ugy volt, hogy a szobrot meg kellett csinálni három hét alatt nagyban, készen. Aztán utóélete a szobornak az, hogy megcsinálom a vázlatát kicsiben és aztán még utóbb utóélete, amikor rajzot is csinálok hozzá. Igy forditva pengenek le a dolgok, halkan. A mestereim és nagyon szerencsés voltam, hogy olyan mesterek tanitottak, mint amelyinek Pázay, Mikus, Szőnyi István, arra tanitottak, hogy mindent, amit csinálunk a legelső ceruzavonástól a végéig az minden állapotában az mindig valahol együtt le-

Varga Imre

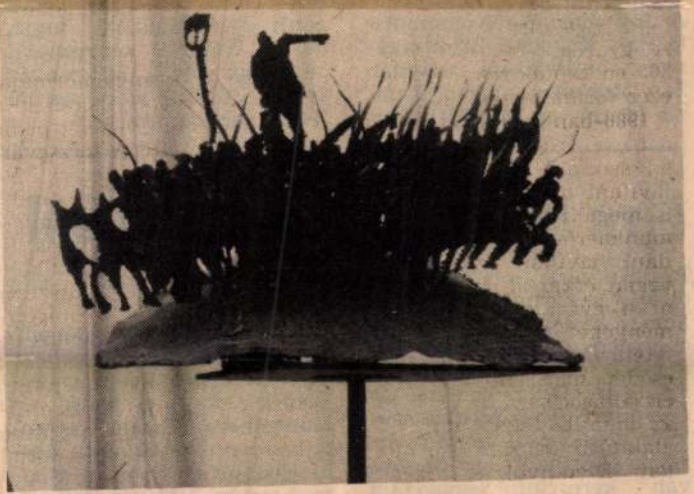

Kun Béla születésének 100. évfordulója alkalmából felállítják szobrát a Vérmezőn. A bronzból és krómacélból álló szoborcsoportot Varga Imre Kossuth-díjas szobrászművész készíti. Képünk az emlékmű makettjét mutatja be MTI Fotó — Fényes Tamás felvétele

Népszava

zsa is, Attila menyasszonya. Az ajtóban napbarnított ar-

vec szovjet tenernajora. Január 19-én, miközben Mu-
kallában több ágyúlövést is

nekünk, olvasóknak nem is csak egyetlen alkalommal elménkbe vésni: „Megtanultam, hogy a forradalomnak két oldala van: a külső és a belső. A külső: a hatalom megragadása, a tulajdonviszonyok törvényerejű módosítása egyszeri alkalom, és csak lehetőség — önmagában nem hoz semmit. A valóságos forradalom csak ezután következhet, és minél mélyebb, annál kevésbé zajlik forradalmi külsőségek között..."

Kicsoda voltaképpen ez a „harmadoló" Vitányi Iván? Talán képes még önmagát is „megharmadolni", részeire boncolni? Tanulmánykötetünk szerzője vállalkozott erre a feladatra is, könyvének, *A közösségek elmélete és valósága* című fejezetében. Ebben napjainkban olyan ritka, tiszteletre méltó őszinteséggel vall (öninterjú keretében) közösségeiről, azokról a magnetikus erejű, megtartó emberi csoportosulásokról, amelyeknek fészekmelegítő otthonosságáról már Németh László is írt, közvetlenül a második világháború befejezése után papírra vetett és csak 1956 őszén megjelent regényében, az *Égető Eszter*-ben: „Egy családban nem lehet az életet újraszőni. Széttépi a többi, az egész. Az egész társadalmat kell egy családként újjáalapítani..."

Ma, amikor sürgető napirendként maga az élet dobta elénk a társadalom „újjá-szövésének" kényszerű feladatát, haszonnal forgathatjuk, szinte már kézikönyvként, Vitányi könyvét. *(Magvető)*

Tóbiás Áron

tűnik, de
vasó az e
ér. Az első
meggyőzi
gánjegyzet
töltést ho
módszerre
elbeszélés
mélyebbre
a háromsz
téneteibe,
hogy a na
lés sokkal
mélyes be

Ábel O
és nagy
vetlen egy
nelmi" bá
fejezetről
ti érzések
iránt, aki
megélt, de
get, mint
a Vörösma
ból észrev
fajta lekt
gánbeszélg
ejtő érzés
olvasót, h
dányban,
latára nyomtatták, s amit olvas, azt nem is szabad továbbadni. Az írónő magánélete Erdély—Budapest—Bergen Belsen—Svájc—Budapest vázlatos útvonalán haladt s ezt az utat sokan megjárták, de mód felett kevesen tudtak róla ilyen fölényes nyugalommal, az emberiességbe vetett hit végső győzelmével írni.

Sok jó írói és újságírói erényt sorakoztat fel Ábel Olga műve, de a figyelmes recenzenst elsősorban az a képessége ragadja

franciaországi Mentonba utazott, hogy védekezzék a meghűlés ellen, s óvja a torkát. Nem egészen egy évvel a Széchényi-könyv megjelenése után, 1890 novemberében is Franciaországba ment — ez volt utolsó utazása —, s ismerősei azt hitték, megint a torokbaj a távozás oka. Apponyinak azt írta, hogy a párizsi kezelőorvos, Fauvel professzor műtétet javasolt. 1891 májusában, néhány nappal öngyilkossága előtt, Grünwald búcsúlevelet írt Fauvelnak is, elnézést kért tőle, hogy „más műtétet és más orvost" vesz igénybe, „de végre is ezzel a gyógyulás biztosítva van". (Magvető)

Varga Imre

Magyar Nemzet

A Magyar Nemzet megkérdezte.

Mit ígér a Budapest Galéria az 1987-es évre?

Sokágú tevékenységükről faggattuk Zsigmond Attila főigazgatót. Elsőként arról kérdeztük, hogyan értékeli a Budapest Galéria 1986. évi tevékenységét?

— A Fővárosi Tanács Végrehajtó Bizottsága — látszólag ellentétben tényleges gazdasági helyzetünkkel — valóban mecénásként, a korábbi tervszakaszok ráfordításának mintegy kétszeresét kívánja a budapesti köztéri szobrok emelésére áldozni. Ez a mennyiségi szaporulat mellett, minőségi fejlődést is ígér. A most záródó esztendő évfordulókban gazdag volt, Liszt Ferenc, Bajcsy-Zsilinszky Endre, Kun Béla, Münnich Ferenc köztéri emlékőrzése is fémjelzi. Emellett felújítottuk a IV. kerület szovjet hősi emlékművét, annak negyvenéves évfordulójára. A Kossuth-szobor előre nem tervezett rekonstrukciója a vége felé halad és most fejeztük be Erzsébet királynő szobrának felállítását — hogy a jelentősebbeket említsem. Kiállításaink is a programnak megfelelően nyíltak meg. Harmincnál több kiállítást rendezünk évenként. Ezek minőségéről azonban inkább a látogatók, kritikusok nyilatkozzanak. Az aktualitásra, a kortárs művészet megjelenítésére, az értékkeresésre helyezzük a hangsúlyt. A „szakmailag preferált" és a közönség által igényelt látnivalók között azonban bizonyos ellentmondás érzékelhető. A leglátogatottabbak voltak *Varga* Imre és *Marton* László tárlatai, valamint a „Keleti szőnyegek magyar magángyűjteményekben" és a Francia Intézettel közösen rendezett „Divatok és csodák" című kiállítások. Egyes tárlatok, viszont szakmai erényük ellenére nem érték el a várt látogatottságot, érdeklődést. Három kiállítással léptünk a külföldi publikum elé. Varga Imre műveit Bécsben és Párizsban, Kiss Istvánét Szófiában mutattuk be, nagy sikerrel.

— *Melyek 1987. évi terveik?*

Két díszkutat állítunk fel: *Makrisz* Agamemnonét a Kulich Gyula téren, Varga Imréét az óbudai Főtér mellett. *Mettky* Ödön „Mama" című szobra a József Attila lakótelepre kerül. Ezenkívül Derkovics Gyula, Karinthy Frigyes, Tersánszki Józsi Jenő, Zalka Máté és Malinovszkij marsall mellszobrait állítjuk fel. Több mint száz mű közül válogatjuk, egy korábbi pályázatunk most folyó értékelése során, a főváros hat lakótelepének díszítő szobrait. Ezeknél csak a felállítandó mű helyszínét és a kivitelezésre rendelkezésre álló pénz összegét kötöttük meg., A mű tárgyát, anyagát nem. Szabad alkotást, térkialakítást várunk ezen új pályázatunk keretében. A „széles körű" zsüri döntése január második felére várható. A beérkezett pályázatokat kiállításon is bemutatjuk és szeretettel várjuk erre az érintett területek lakóit is, hogy észrevételeiket megtegyék. Érdekes, realista törekvéseket részben visszatekintő módon mutatunk majd be a három kiállításon a kortárs hazai képzőművészek anyagaiból. A fotográfia és a képzőművészet felelhető kapcsolódási pontjait, valamint az ÉS-ben megjelent, 30 év grafikáit foglaljuk össze egy külön kiállításon. A csoportos megjelenés műfajában olyan tárlatot is tervezünk, mint Borsod-Abaúj-Zemplén megye fotóművészete; Bács-Kiskun megye alkotótelepeinek megjelenése; elsősorban fiatal képzőművészek közreműködésével, a Fiatal Művészek Klubjával együttműködve pedig „A képzőművészet ma" címmel rendezünk meghívásos, nemzetközi tárlatot. Az egyéni kiállítók közül Gyarmathy Tihamér, Paul *Almássy*, *Bán* Béla, *Károly* Zsigmond, *Tölg-Molnár* Zoltán megjelenését emelném ki. Érdekesnek ígérkezik még a pécsi építészcsoport alkotásainak tárlata és a Budapest köztéri szobrai 1945-ig című kiállítás.

S. P.

Varga Imre

— **A Budapest Galéria Varga Imre gyűjteménye,** a műtárgyak külföldi bemutatása miatt, április 1-től július 31-ig zárva lesz.

Népszava 1986. III. 25.

Gyászkö

Fájó szívvel és mély f
lalommal tudatjuk, hogy
zeretett férj, édesapa, nag
pa,

id. TAKÁCS GYULA
szakályi lakos

letének 70. évében, rövid
zenvedés után, váratlanul
lhunyt. Temetése 1984. má-
us 17-én, csütörtökön, 11
rakor lesz a szakályi teme-
őben.

Gyászoló család.
(717)

Fájdalommal tudatjuk
nindazokkal, akki ismerték
s tisztelték, hogy

HALÁSZ JÓZSEFNÉ

hosszú szenvedés után, 66.
évében csendesen elhunyt.

Temetése 1984. május 17-
én, délután fél 2 órakor lesz
a szekszárdi újvárosi teme-
tőben.

Gyászoló rokonság.
(712)

Hálás szívvel mondunk kö-
szönetet mindazoknak, akik
felejthetetlen halottunk,

SCHMIDI ISTVÁNNÉ
bátaszéki lakos.

temetésén részt vettek, fáj-

Visszakerül eredeti korlyezetebe, Szekszárd város szep
parkjába a „világ járt" keselyűszobor

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrászművész

NÉPÚJSÁG (TOLNA)

1984 MÁJ 17.

1021

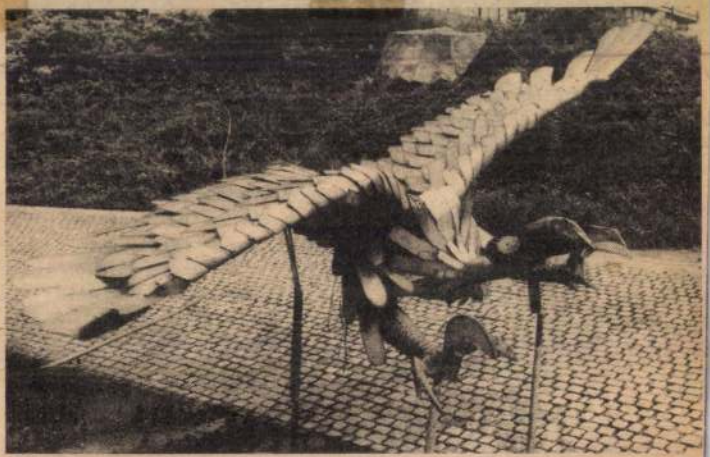

Annak, aki a megyeszékhely parkjában a Prométheusz szoborcsoportból ezt a keselyűt keresi és csak hűlt helyét találja, nem kell aggódnia. Elszállították a háromázsás krómacél madarat a velencei biennáléra, ahol Magyarországot Varga Imrének többek között ez a szobra képviseli majd. A június 10-én kezdődő és szeptember közepéig tartó biennálét követően természetesen

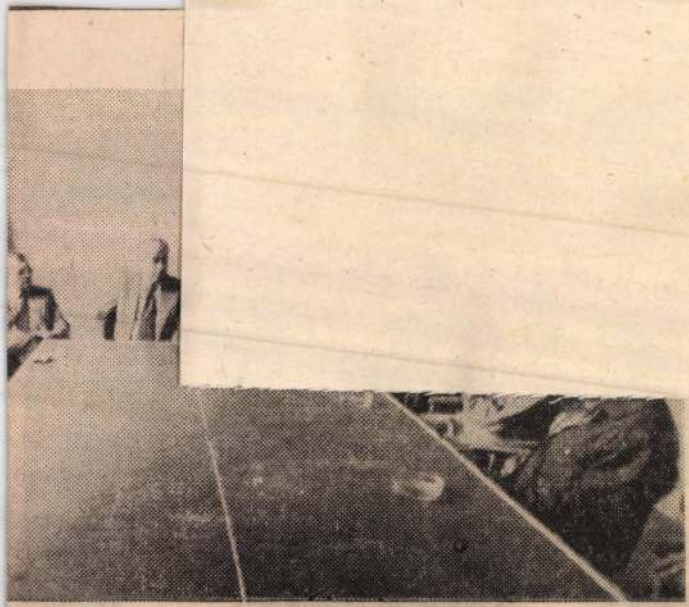

*esen ellátogatnak — egyebek között — a Miskolcon élő értel-
lyeibe. Így került sor tegnap délután arra a találkozásra, me-
pártalapszervezetének meghívására Dudla József, a városi
dr. Kovács László, a városi pártbizottság titkára a művész-
ökkel. Mazsaroff Miklós, a képzőművészek pártalapszerve-
vendégeket, majd arra kérte Dudla Józsefet, hogy szóljon
ől, arról, hogy mi módon vehetik ki részüket Miskolc szé-
épzőművészek. A városi pártbizottság első titkára vázolta a
lképzeléseket, hangsúlyozva: valamennyiünk érdeke, hogy az
észek jó közérzetben alkothassanak.*

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 346-726

Varga Miklós, szobrászművész

1984 ÁPR 13

DÉLI HÍRLAP

1071

★ *A jövő hét elejéig látható a Rónai Sándor Megyei Művelődési Központ előcsarnokában Nagy Gy. Margit textil-, Varga Miklós szobrász- és Pető János grafikusművész közös kiállítása. Képünkön Varga Miklós Bimbó című plasztikája.*

(Kiss József felvétele)

Nemzet

— **Az** gat-Euró kiállítás decembe ban. A sárparkj termékei ötvenezer ra számí

időben vegyipari kongresszusra is sor kerül, s külön szimpóziumon foglalkoznak a számítógépek vegyipari felhasználásával. A Chinoin bemutatóján a növényvédő szerek mellett az Immer 50 gyártási szabadalommal védett magyar találmány a sztár.

— **Koncz Zsuzsa** december 14-én, vasárnap 19 órakor koncertet ad a Magyar Néphadsereg Művelődési Házában. A műsor vendége Bródy János. A Pécsi Nemzeti Színház társulata december 16-án, kedden 19 órakor a Vértestvérek című zenés, táncos produkcióval lép a művelődési ház közönsége elé. Jegyek mindkét rendezvényre a helyszínen

— **Megkezdte próbaadásait** hétfőn délben a Somogy megyei Marcali mellett ötszázmillió forintos költséggel épített, kétszer ötszáz kilowattos rádióadó. A középhullámon — ezerkettőszázötvenegy kilo[illegible] frekvencián — működő,

jak ped[illegible] berendezés a egyre ke- rtó próbaidő- a közön- adó műsorát a közös- legesen átveszi gramokat zázharminchat dt, s gyö- feladatát: a íl. S hogy na—Tisza kö- zül eddig vítja a rádió- ejű, hogy a óta, te- címmel Miklós egyetlen lután fél 6 óra- sult jellé- Társaság soros mesélnek, cadémia Kister- nem vé- ér 9.). szobrok, a humanizmus aktuali- tik kultúra át- g tartós, Tamás előadása entárt. zsidó művészet István xatban, a Fiatal (VI., Népköztár-

yünkben de-

laszolásra váró kérdést vet föl. Milyen új lehetőségek nyílnak és miképpen aknázhatjuk ki őket a legelőnyösebben? Az útkeresés, a fejlesztés optimális iránya nemcsak szakmai körökben vitatéma, hiszen a haladásban mindannyian érdekeltek vagyunk. A francia tapasztalatok közreadásával a Statisztikai Kiadó Vállalat — a két ország megannyi hasonló adottságából kiindulva, példaszerű gyorsasággal — hasznosítható modellt kíván a társadalom elé tárni.

A kötet fő erénye az aktualitás. A jelentés elkészítésének elsődleges oka ugyanis az, hogy az 1978. évi helyzetet föltáró emlékezetes *Nora-Minc*-jelentés — amelyet a magyar kiadó 1979-ben *A számítógépesített társadalom* címmel adott közre — mára már valamelyest elavult: egyes megállapításai napjainkra átértékelődtek. Szükségessé vált tehát a célok és a cselekvési program újrafogalmazása.

nyalt képet ad az eszközkínálatról és a fölhasználási módok széles köréről. Ismerteti az egyes részterületek szakértőinek a véleményét az elterjedést gátló tényezőkről. Elemzi a különböző szektorok és vállalatok viselkedésmintáit, végül a vizsgálat néhány évre előretekintő végkövetkeztetéseit fogalmazza meg. Ajánlásai vezérfonalat nyújthatnak a követendő út és a társadalom előtt álló feladatok meghatározásához.

A jelentés tanulságos olvasmány a számítástechnika iránt érdeklődők és a szakmabeliek számára egyaránt. A francia és a jelenlegi magyar elektronizálási program *rokon vonásainak* az összevetése, tapasztalatainak a kamatoztatása új lendületet adhat terveink megvalósításához.

A Statisztikai Kiadó Vállalat egyébként most első alkalommal vesz részt a téli könyvvásáron.

(gy. z.)

Készülnek a télre a gázmezőn

(MTI) A szegedi szénhidrogénmedence olajbányászai kemény télre készültek fel, lehetőséget teremtve arra, hogy naponta, ha szükséges 13,5 millió köbméter gázt tápláljanak az országos távvezetékrendszerbe. Ez a csúcsfogyasztás idején is elegendő.

Számos gázkút 21 év óta szakadatlanul termel, így nyomása csökken. Ezért szükségessé vált, hogy — kétmilliárd forintos beruházással — nyomásfokozó berendezést helyezzenek üzembe.

Új gázkutakat is hálózatra kapcsoltak Algyőn és az üllési gázmezőn.

A korábbi kemény tél tapasztalatain okulva, különleges hőszigeteléssel látták el a gázellátás folyamatosságát szolgáló, különféle felszíni berendezéseket.

A zsúfoltság alkalom a tolvajoknak

g is felkészült csúcsforgalomra

is, akik figyelmét ilyenkor a vevők szinte teljesen lekötik.

— Sajnos így van — válaszolja kérdésünkre dr. *Mérges* István rendőrezredes, a Budapesti Rendőrfőkapitányság bűnüldözési osztályának vezetője. Nem csak a vásárlóknak kell odafigyelniük, hogy elkerüljék a lopásokat, hanem az eladóknak is. Ha észrevették a lopást, *azonnal forduljanak az áruház rendészéhez,* mert lehetséges hogy ily módon az áruházban tartózkodó tettest elfoghatja a rendőrség, mielőtt az a lopott pénzzel megszökhetne.

— Természetesen a rendőrség is megteszi ilyentájt a szükséges intézkedéseket. Ebben az időszakban *ezer önkéntes rendőr bevonásával sorozatos razziákkal* igyekeznek kiszűrni az ismert bűnözőket, hogy elejét vegyék a szokásos tolvajlásoknak. Persze minden ember mellé nem lehet rendőrt állítani, ezért a vásárlók is legyenek éberek. Oda kell figyelniük, nehogy a vásárlás lázában meglopják őket.

(balla)

— **MEGCSÚSZOTT A JEGES ÚTTESTEN** személykocsijával Wengeter Ferenc 24 éves gyulai lakos Lakitelek [illegible] árokba borult. Utasai

Varga Imre

Kedd, 1986. december 9.

Magyar

Pop real

Budapest új szobrairól

IDÉN ősszel egy sor nagyszabású emlékműszobrot avattak Budapesten.

Amikor a hetvenes évek elején-közepén fölállították *Varga* Imre első, érzékien mintázott, verista-naturalista, már vargaimrés emlékműszobrait, majd valamivel később *Marton* László újabb korszakának — vargaimrés periódusának —. friss példányait, a kritikák — a rajongók, a közömbösek, a bizalmatlanul piszkálódók is — elő-elő kapták hivatkozási alapként a *kritikai realizmust*, a másik partról pedig a *pop artot*. Fölröppentek nevek: innen *Daumier*, onnan *Segal* — természetesen a szándékoknak, a hovatartozásnak éppen megfelelő előjellel. Megtették ezt persze 10—15 évvel ezelőtt másokkal is — ami a kortárs analógiákat illeti, több joggal ráadásul — ám e művészek, mint *Schaár* Erzsébet, *Jovánovics* György vagy *Melocco* Miklós a korszak reprezentatív köztéri szobrászatára nemigen voltak befolyással.

Annál inkább Varga, majd Marton. Szó sincs persze arról, hogy munkásságuk egyenlő lenne a magyar emlékműszobrászattal, ám tevékenységük olyannyira szimptomatikus, modellértékű, hogy szemléletük nagyjából meghatározóvá vált a műfajban. Velük kapcsolatban viszont a kritikai realizmus „időszerűsítéséről" akkor talán igen, de a pop artról beszélni majdhogynem félreértés volt. Munkáik ugyanis lényegükben különböznek az amerikai tendencia szellemében készült művektől, s ha valahol, csak egyetlen, jelenségértékű ponton érintkeztek azzal: a profanizáló — méltóságteljesebben fogalmazva: deheroizáló — szándék hasonlóságában.

A NAGYSÁG tehát nem a régi. Varga Imre *Leninje* lesétál közénk piedesztáljáról, *Ellenállója* settenkedik, aszténiás *Károlyija* fázósan ácsorog, ahogy feminin *Bartókja* is több helyütt, *Derkovits*nál gondosabb az ablakkeret — talán *Radnótija* az egyetlen, aki személyiség maradt; Marton László roggyant *Egryje*, illusztratív *József* Attilája ugyancsak jelentéktelenségével tüntet.

Expresszívvé színezett kritikai realizmus? Pop art? Dehogy. Inkább *pop reál*, sőt *nép reál*, amely a korszak sima, tömbös héroszait anakronisztikussá tette, az amúgy is divatját vesztett hőskultuszt tovább koptatta, s tökéletesen megfelelt az „emberarcúsítás" programjának. Hogy aztán ez a hazai művészet fejlődése szempontjából igen kis lépés volt, nem érdekes.

A szobrok, látszólagos merészségük ellenére is, konvencionálisak, de rekvizitumaik, „életszerűségük" révén — mert ők is csak „olyanok voltak, mint mi mindannyian" —, és mivel valamiféle történet elmesélésére alkalmasak, bizonyos népszerűségre, vagy legalábbis hírre szert tettek. *Somogyi* József *Szántó Kovács*a óta nem beszéltek, írtak annyit emlékművekről, mint Varga Imre vagy Marton László munkáiról. Nem ok nélkül persze. E szobrok vizualizált érvek a múlt átértékeléséhez is, valamiképpen egybevágnak — például —, a memoárirodalom programmá tett felvirágoztatásával. Természetesen ez nem csökkentené értékeiket, pontosabban nem ettől kisebbednek. Hanem, hogy ideológikusságuk túlságosan is naprakész, eszközkészletük pedig nem más, mint a rekvizitumok által megnyilatkozó irodalmiság. Hiszen nem is lehet egyéb. S bár anekdotikus magból nő ki az amerikai *Kienholz* — az egyik legjelentősebb pop art szobrász — annak idején sokat emlegetett *Hordozható háborús emlékműve* is, a művész a történetet — mely egyszerre a műé és egyben az Egyesült Államoké —, nem az illusztrativitás szintjén használta, hanem a művészi konceptus szerves részeként.

Varga és Marton szobrai akkor az illúzióvesztés programja ábraanyagának reprezentatív példái voltak; népszerűségüket — de legalábbis provokativitásukat —, bizsergető mássá gukkal, frivol álegyszerűségükkel, attributumaik trivialitásával érték el. Realizmusuk éppoly megnyerő, mint a Hummel-porcelánoké, csakhogy ezek az alakok sosem mosolyognak.

A NYOLCVANAS évek második felére valami megváltozott a programban: a hősök, nagyemberek ismét többek nálunk. Az újra heroizálás jegyében 1986 őszén piedesztállá magasodnak a talapzatok, szélesednek a gesztusok, kevésbé naturális, ám annál bombasztikusabb a formálás. Ha eddig „kritikamegvetően", bátran egyszerűsítették emberré a héroszt, most csak ambivalenciát tapasztalunk. Varga *Kun Bélája* operai finálében búcsúztatja múltját, bár értelmezhetjük kalaplengetését 1919-es vagy éppen 1935-ös jelenének szólóan is. Marton *Liszt Ference* görcsösen ver fortét a levegőbe egy teljesen fölösleges, s Vargától a Károlyi emlékművön már korábban jelentéssel feltöltött architektúra előtt. A két mester manírmorzsáit buzgón újraemésztő *Győrfi* Sándor *Bajcsy-Zsilinszky*jéről pedig nem igen jut más eszünkbe, mint hogy milyen felugrálós a szobor ég és szék között.

Történetek hangzanak el tehát most is, még mindig, csak éppen hangosabban, teátrálisabban. Időváltozás, programváltozás.

A populista realizmus, a pop reál csinnadrattájában szinte észrevétlen maradt két, ugyancsak most fölállított munka: *Kiss* István *Münnich Ference*, mely a hatvanas évek elejének-közepének szokvány lapidárisságával legalább csöndes, konvencionalitása se pro, se kontra nem bántó; s egy másik, *Ősze* András *Kosztolányi siremléke*. A kortárs olasz posztmodernizmus szelétől megérintett munka Kosztolányi sírján körülbelül olyan plasztikai értékű figurát tapostat, amilyen a Bábszínház húsz évvel ezelőtti fából faragott királyfija volt, a sír mögé állított sztélészerű elem negatív angyala pedig csak kuszábbá teszi a látványt.

VAN-E HÁT emlékműszobrászat 1986 végén? *Van, de ilyen.* A két utóbb említett szobor bizonyítja, hogy a hagyományos formák konganak, az ú[illegible]ig — miután a művészet [illegible]vésbé képes elfogadni [illegible]ség szentesítette vagy [illegible]ség nevében adott pro[illegible] — alkalmatlanok. Mara[illegible]zött a középút, a pop re[illegible] a populista szobrok kö[illegible] egyik sem lett jelképer[illegible] Somogyi Szántó Kovács[illegible] hát jószerivel húsz éve[illegible] emlékmű sem magaszto[illegible] hogy e művek csak [illegible] mesélnek, jól-rosszul — [illegible]letlen. Olyanok ezek a[illegible] mint a hírek: egy része[illegible] tásuk ahhoz nem elé[illegible] hogy megérjék a komm[illegible]

Hajdú

3. A vezetőség választás eredmé

Minden kedves tagtársunkat sze

85/2065 MTESZ. Hny-Bp.

Varga Imre
nobász

▲ *Varga Imre Kossuth-díjas szobrászművész kiállítása a Miskolci Galériában (Déryné utca 5.) április 24-ig tekinthető meg. Tárlatvezetést tart Jurecskó László művészettörténész minden kedden 10—11 és 16—18 óráig.*

Népnaplap, 1988. márc. 29.

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrász-grafikusművész 1) Folytatás
Kratochvile Mimi: Szobrok, kisplasztikák, fiszmenyek. Varga Imre kiállítása.
Miskolc Galéria 1988. III. 28 – IV. 24.

Részlet a kiállításból, előtérben La Charogne – Baudelaire kedvese, bronz, krómacél, 350 cm, 1986

„La Charogne" – részlet.
(repr.)

Művészet, 1988. okt. 56 (old.)

Eötvös Loránd Fizikai Társulat
Budapest, VI. Anker köz 1.

M E G H

Az ELFT Sugárvédelmi Szakcsopo
hétfőn 15 órakor tartja követk
Anker köz 1., félemelet 14./.

Program:

1. A Szakcsoport uj vezetőségé

2. Uray István /ATOMKI/ előadá
"Kérdőjelek a ciklotron sug
gyakorlatában".

Varga Imre
szobrán

SZABÓ LŐRINC SZOBRÁT avatták fel tegnap szülőhelyén, Miskolcon, a költő születésének 88. évfordulója alkalmából. Az új avasi gimnázium előtti téren felállított életnagyságú szobor Varga Imre Kossuth-díjas művész alkotása.

Népszabadság, 1988. márc. 29.

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrász-grafikusművész

Művészet, 1988. szept.,
hátsó borító belső oldalar

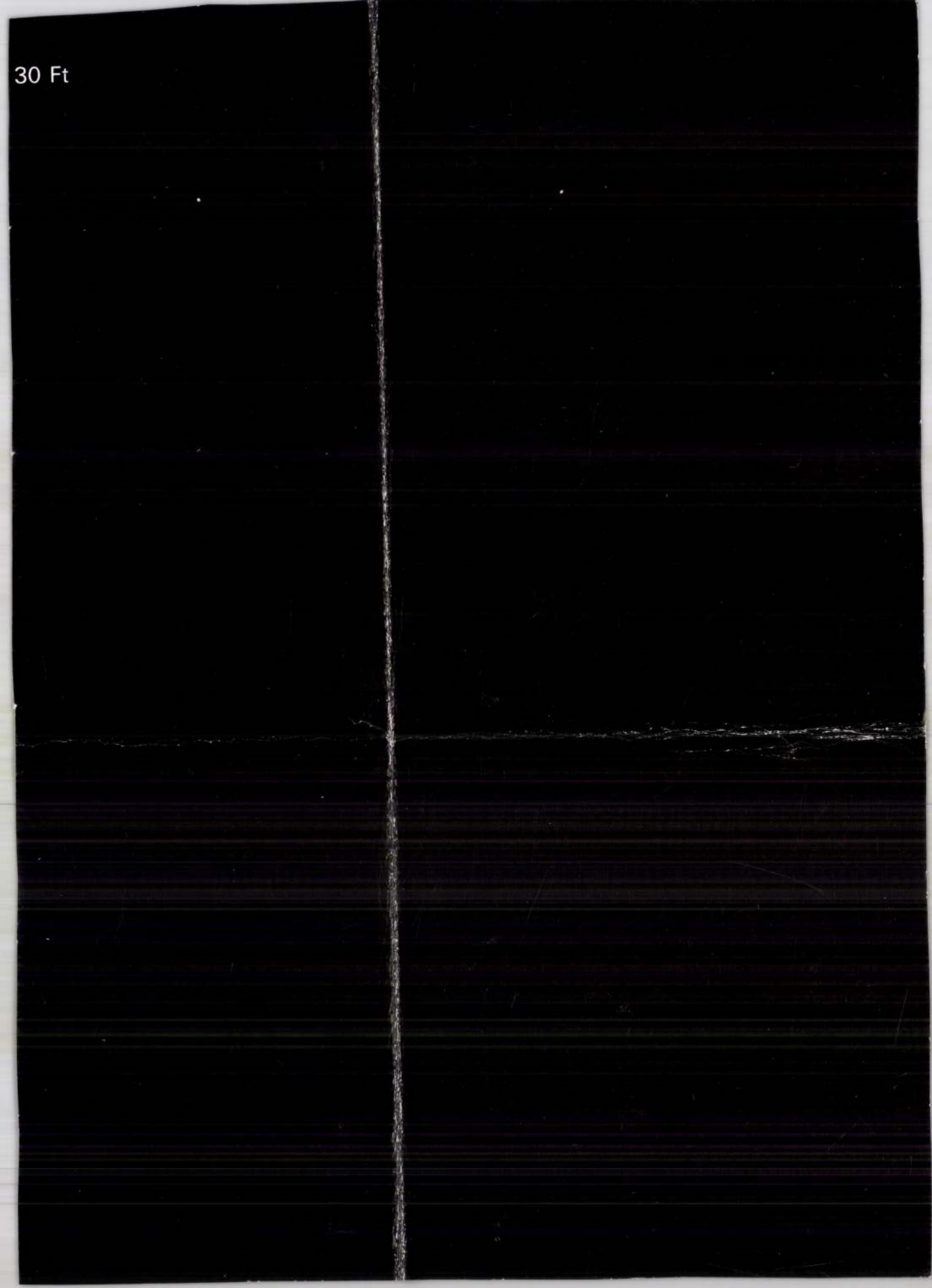
30 Ft

Szomb

un REGARD sur • la

Hongrie

Semaine Hongroise à LILLE

du 16 au 25 AVRIL **1983**

à la FOIRE Internationale de LILLE

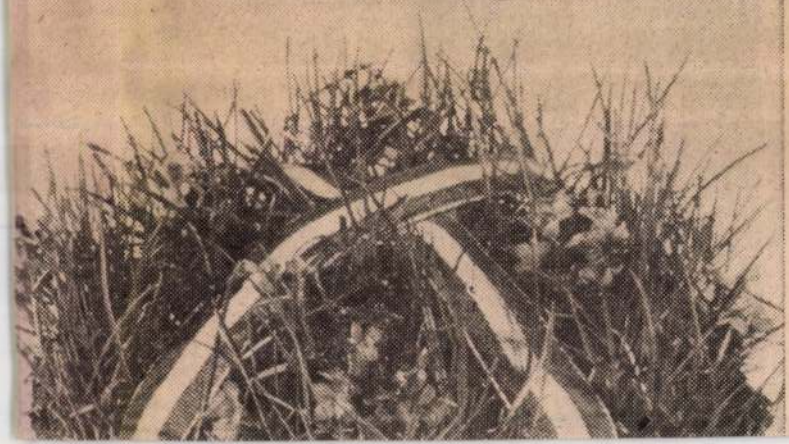

MAHIR
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Varga Imre Kossuth-díjas szobrász- és grafikusművész

DÉLMAGYARORSZÁG
1984 ÁPR 7

1021

Szombat, 1984. április 7.

Költészet napja, 1984

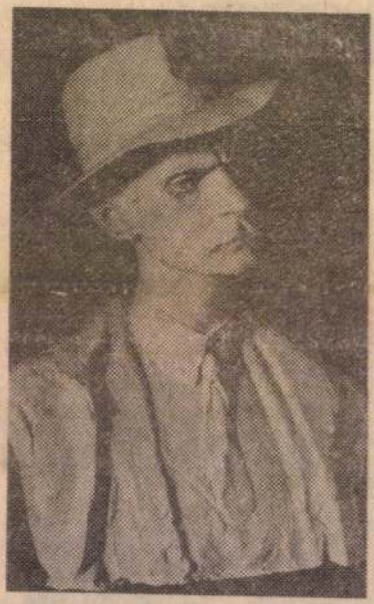

VARGA IMRE portréja

Egy ember nacionáléjából. Neve: József Attila. Született: 1905. április 11. Élete egyenlő költészetével. Születésnapja hosszú évek óta hazánkban a vers ünnepe.

József Attila szelleme és példája lassan fél évszázada irodalmunk meghatározó mércéje. Ezért is választották születése napját a verset ünneplő rendezvényeknek. Ezen a napon szerte az országban költői esteket, művész—közönség találkozókat rendeznek, sok új lírai kötet jelenik meg, közöttük lassan harminc éve a Szép versek antológia. Összeállításunk szerzői kortársaink, valamilyen szállal kötődnek e tájhoz is.

játéka. — 15.45 [illegible]
kedvelőinek. — 17.
ton-John felvétele
Kritikusok fóruma
zene szetereóban
gyar széppóza sz
Csokonai Vitéz M
9.05 Operaest Gi
nüveiből Szt. —
einkből Szt. — 2
yell gitárestje Sz
stván müveiből Szt. — 22.34 Ha-
ektől — Páralig. Összeállítás a
sen humor vázlatos történeté-
ől.

GYŐRI RÁDIÓ

8.00 Szombat reggeli zenés in-
ormációs műsor. (Időjárás. Hí-
ek. Útinform. Lapszemle.) —
30 Szombati rejtvény — Hobbi-
arok. — 9.00 Hírek. — 9.05 Mag-
ósoknak. — 9.10 Van egy ér-
ekességünk. — 9.20 Úticél: a
ombathelyi Iseum. (ism.) —
özben: Zenei kívánságok. —
30 Programjavaslatok. Sport.

Televízió

BUDAPEST

8.05 A szegedi körzeti stúdió
zlovák nyelvű nemzetiségi mű-
ora. — 8.20 A pécsi körzeti stú-
ió német nyelvű műsora. —
.40 Mese, mese, mátka. — 9.05
mberrablók. Angol—NSZK

18.00 A jövő hét műsoraiból. Előze-
zetes. — 18.25 Cirkusz. — 19.00
Osztrák képek. — 19.30 TV-híradó. — 19.50 Sporthírek. — 20.15
70 év még nem kor. Heinz Conrads születésnapján. TV-színház.
— 22.00 Sportműsor. — 22.20 Harlem a húszas évek ritmusában.
— 23.05 Hírek.

2. MŰSOR

16.00 Sportműsor. — 17.00 A kedves család. — 18.00 A jövő hét műsoraiból. Előzetes. — 18.25 Labdarúgás. — 19.30 TV-híradó. — 20.15 Márton testvér. Film Luther Mártonról. — 21.40 Filmfórum. — 22.40 A vasöklű. Amerikai film (1955). — 0.45 Hírek.

Mozi

Savaria: A kék madár 10, Flór asszony és két férje 4, 6, 8.

Mini: A kék madár 3, 5. A tagrifi csata 7.

Varga Imre

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

nobránműve

VAS NÉPE

1983 NOV 19

Varga Imre szobrai Óbudán

1021

A közelmúltban nyitották meg Óbudán, a Laktanya utca 7. szám alatt, egy régi, felújított házban Varga Imre Kossuth-díjas szobrászművész egész életművének keresztmetszetét bemutató kiállítását. Felvételünk a ház udvarán készült.

14., szerda

hat

épes

teendőkről
műhályon

— A tavaszi munkák folyamatosságát nem csupán az időjárás akadályozhatja, hanem a szükséges anyagok, eszközök hiánya is. Idén milyen a gazdaság ellátottsága vetőmagból, növényvédő szerekből, műtrágyákból?

— A tavaszi árpából saját szaporítású vetőmagot vetünk, a naprafogóé pedig már régóta megérkezett Bácsalmásról. De a kukoricavetőmag sem gond, hiszen szerződésünk van rá, s mindig időben meg szokták kapni az IKR-től. A műtrágya készletünk ugyancsak raktáron van. Mi Agronitot és 16:16:16 százalék összetételű NPK vegyes műtrágyát használunk. A növényvédőszer-ellátás is biztosított. Itt azért jó lenne, ha a közkedvelt Maloránból nemcsak a naprafogó, ha-

vételünk az 1/7-es fro
fejtésen készült.

Az el
negyedévbe

Túltelj

Megtörik-e az a „hag

MAHIR MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1984 MÁR 14

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG
1984. márci

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrászművész

1021

Nő, tükörrel

Varga Imre szobra

MAGAZIN
MAGAZIN
MAGAZIN
MAGAZIN
MAGAZIN
MAGAZIN
MAGAZIN
MAGAZIN
MAGAZIN
MAGAZIN
MAGAZIN
MAGAZIN

A talaj védekezik

A közelmúltban a jövő mezőgazdasági vegyszerei elnevezésű szimpózionon az amerikai mezőgazdasági minisztérium egyik mikrobiológusa beszámolt egy olyan jelenségről, amelyet az Egyesült Államokban a hetvenes évek közepe óta egyre többször figyelnek meg: a talaj olyan mikroorganizmusokat termel ki, amelyek bizonyos növényvédő szereket viszonylag gyorsan lebontanak. Ezt először 1975-ben vették észre a Közép-Nyugat kukoricatermelő vidékein, de most már a szójababos, zöldséges és más, évről évre ugyanazzal a veteménnyel beültetett talajokra is átterjedt. A havonta történő védekezés helyett napokon belül bontották le a növényvédő szereket a talajban keletkezett mikroorganizmusok.

Pénzbírság a benzinfalókért

A benzinárak csökkenésével az amerikaiaknak megint gusztusa támadt a nehéz úticirkálókra és ez nehéz helyzetbe hozza az amerikai autóipart. Minthogy új modelljeik a megengedettnél sokkal többet fogyasztanak, a két legnagyobb gyárnak, a General Motorsnak is, meg a Fordnak is nagy pénzbírságokkal kell számolniuk. A törvényesen előírt 3,8 literenkénti (gallononkénti) 41,8 km (26 mérföld) helyett a Ford-kocsik átlagban csak 39,1 km-t tesznek meg, a General Motors limuzinjai pedig csak 38 km-t. A Ford

Áruszállítás

Az óriásgép rakodás közben, amit az orr-rész felemelésével könnyítenek meg.

„Az idő pénz" bölcsessége ma időszerűbb, mint volt bármikor. A gyorsaság a piaci versenygyőzelem nem elhanyagolható tényezője lett. S nemcsak arról van szó, hogy frissen kell reagálni a megrendelő kívánságaira, rövid idő alatt minőségi portékával szükséges kirukkolni, hanem sebesen el kell juttatni az árut a gyakran ezer kilométerekre lévő célba. Mi sem alkalmasabb erre, mint a légi áruszállítás, amelyet sok országban ma már óriás repülőgépekkel bonyolítanak le. Ilyen például a Boeing 747F típusú áruszállító óriás, amely száz tonna teher szállítására képes. A gépóriás felszállásához csupán 1400 méteres kifutópályára van szükség. A gép tehát használhatja a hagyományos repülőterek kifutópályáit. A Boeing 747F maximális sebessége 1030 km/óra, az utazósebessége pedig alig marad valamivel 1000 km/óra alatt. A gép hatalmas súlyát a 18 embermagasságú, változtatható távolságra kiengedhető kerékből álló futóműve viseli, amelyet leszálláskor tv-kamerákkal figyelnek a pilótafülkéből. Az óriásgép tartályai teljes feltöltéskor kb. 190 ezer liter üzemanyag befogadására alkalmasak, ami mintegy 7200 kilométeres légiút megtételéhez elegendő.

A különleges, 5400 kg súlyú rakodóberendezés a géppel együtt repül, s három ember által bármikor, bárhol három óra alatt fel- és leszerelhető. A 2,5 méter széles, 6,1 méter magas emelőberendezéssel az óriás egységrakományok is gyorsan ki- és berakhatók a gépbe. E rakodóberendezéssel két ember 30 perc alatt (!) elvégzi a gépóriás belső rakodóterének konténerekkel való megtöltését.

(KS)

Aforizmák

Valamennyiünknek egyformák a jogaink. Csak a jogtalanság van igazságtalanul elosztva.

- x -

A szex a szerelem folytatása más eszközökkel.

- x -

Az osztályharc az osztálytársak között a legélesebb.

- x -

Önigazgatás a színházban: statiszták főszerepben.

Műanyag kerékpár

Amerikában megszületett az első, kizárólag műanyagból készült kerékpár. E kerékpár rendkívül könnyű, csak 7,5 kilogrammot nyom, a hagyományos kerékpárok 11—16 kilogrammja helyett. Nem kell karbantartani — kenni, olajozni — nem kor-

Varga Imre Kossuth-díjas
MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
nohrán művelt
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1993 NOV 61
NÉPÚJSÁG (TOLNA)
1021

MŰVÉSZET

Varga Imre állandó gyűjteménye

Új arculatot adott a szobrászatnak

Minden bizonnyal a művész számára is érdekes és tanulságos találkozás lehet, ha saját múzeumában látja viszont műveit. Az utóbbi években jó néhány alkotót ért az a kitüntetés és most, hatvanadik születésnapján sorukba lép Varga Imre is. A XX. századi magyar szobrászat legnagyobb formátumú tehetségének állandó gyűjteménye Óbudán, a Laktanya utcában nyílt meg. Varga az elmúlt másfél évtizedben új fogantatású, a legkülönbözőbb modern plasztikai szemléletet és megoldásokat egyesítő munkáival új arculatot adott a magyar köztéri szobrászatnak. 1965-ben komponált, vihart kavart Prométheusz című szobra óta nagy utat járt be.

A csőinú, krómacél lemezekből hegesztett, összeégetett testű, feje fölött szeszélyes lobogó lángot tartó Prométheusz szokatlan volt. Szokatlan volt az egymáshoz feszülő csődarabok látványa, szokatlanok voltak a plasztikát formáló eszközök és szokatlan a mű megjelenése. Ez a Prométheusz ugyanis nem szimbólum akart lenni, hanem közvetlenül a lángot az égből ellopó mitológiai hős. De mégsem egészen az. S talán a szobor „elrettentő" megjelenése mellett erre érezhetett rá a megrendelő. Ez a Prométheusz nemcsak tettet, hanem szerepet is vállaló alak. Nem cselekedetével azonosuló, gondolatilag lezárt, nyugalomba jutott eszménykép, hanem a tettet a szerepben továbbélő — játszó ember. A lopott és a magából csiholt lángot úgy adja át, hogy részeseivé válunk az átadás szerepjátszó gesztusának, s ezzel közelebb jutunk a tett megértéséhez és a mű értelméhez. A csak meghalni tudó hősöknek ugyanis ma már nem hiszünk. A hős esendő mai ember, aki retteg az ellopandó, égető tűztől, és viszolyog a tett pátoszától. Cselekvésre az élnivágyás és a kényszerítő körülmények szorítják. A Prométheuszban nem a hősi tettel, hanem a hőstettet megvalósító mai emberrel, vagyis önmagunkkal szembesülünk.

Prométheusz

A művész nem egymásután próbál ki különböző stílusokat, irányzatokat, technológiákat, anyagokat, hanem egymás mellett, együtt és egyszerre. Nincsenek korszakai, csak alkotói folyamata, amely hol ezt, hol azt a megoldást igényli. Varga a tartalomból indul el, és a szobrok maguk találják meg formájukat, anyagukat.

Radnóti Miklósról készített szobrát sokan pop-art alkotásnak látták, fontosabbnak vélve a figura mögötti fakorlátot, mint az ábrázolt költő alakját. Varga legtöbb köztéri alkotása kompozíciós egész. A mesterségesen kialakított tér a plasztika részévé válik, fokozva annak hatását. A Radnóti-kompozícióba valóságos tárgyak lépnek be, a fakorlát és a bazaltkő a maga mindennapisága miatt válik a harmonikusan megformált, átszellemült bronzfigura ellentétévé, befogadó közegévé. A lehajtott fej különösen szép formájú. Az arc nyugalma, átszellemültsége némiképp ellentétben van a pihenésben is megfeszülő testtel. Varga nem a menetelő, a szenvedő, társaiba kapaszkodó, erőltetett menet költőjét mutatja, hanem az egy pillanatra megpihenőt, az elgyötörten is emberarányait őrző, az összegző verseiben magát és minden humánus értéket mentő költőt és embert.

Varga Imrének jószerivel nincs egyetlen olyan köztéri szobra sem, ahol az ábrázolt figura magasra állítva, nézőjétől elszakadva létezne. Mohácson felállított Lenin-kompozíciója és Budapesten a Parlament északi oldalánál látható, Károlyi Mihályt ábrázoló alkotása is e törekvésnek megfelelően készült. A művész két forradalmárt mutat be, de két alapvetően más indíttatású és küldetésű forradalmárt. Károlyi gróf pedáns, kimért, okos. Alakja szertatásosan merev, s egész megjelenésében hangsúlyozottan „grófi". Ez a jólnevelt úr hosszú utat tett meg, amíg a vesztes forradalom után, a harmincas években eljutott a kommunistákkal való politikai morális együttműködésig.

A Mohácson fölállított Lenin-emlékmű az eszmét és a létező, cselekvő embert fogja össze egyetlen hatalmas kompozícióba. A szobor szokatlan, mert Varga nem az eszménnyé nemesedett, idealizált Lenint mutatja, hanem az élő, töprengő, gondoktól gyötört forradalmár egy pillanatát. A lépcsőn lefelé tartó Leninhez bárki odaléphet, találkozhat vele, átélheti azt a különös helyzetet, hogy itt van egy ember, aki ímmár eszme, lobogó is.

Találkozást kínál a művész Bartók-szobra is, amely Budapesten a zeneszerző egykori otthonának kertjében és Párizsban az Eiffel-torony szomszédságában lévő parkban „sétál". A törékeny testű figurát hihetetlenül egyszerű eszközökkel formálta meg az alkotó. Ez a finoman, az impresszionista klasszika titkait is fölidéző arc — maga a zene. Különleges a Budai Várban fölállított Kodály-emlékmű is. Az arcban pontosan felismerhetők Kodály Zoltán vonásai. A szobrász mégsem valamiféle realista hűségre törekedett. Nagyvonalúbban, a részletek elhagyásával jelenítette meg az arc karakterét, arra törekedvén, hogy a zeneszerző saját szellemét mutassa fel, mintsem vonásainak fotószerű ábrázolását. Varga ironikus szemléletének tanúbizonysága a Pécsett, a püspöki palota kertjében felállított, fennségesen groteszk Liszt Ferenc kompozíció, és nemrégiben a Boráros téri aluljáróban elhelyezett szoboregyüttes, középpontjában a csöppet nosztalgikus érzéseket is ébresztő korcsmárossal, a mulatságosan kedves Dionüzosszal.

Varga Imre eddigi művészi pályájának legjelentősebb vállakozása és összefoglaló értékű alkotása a római Szent Péter Bazilika altemplomában fölállított kompozíció. A Magyar Kápolna oltár mögötti főfalát beborító hatalmas arany dombormű — a nomádvilág szarvasaival és a pogányság szimbólumával: az életfával — a magyarság ázsiai eredetét, történelem előtti létezését idézi fel. E fal előtt áll, szinte lebeg a kunarcú, gyermekét tartó Madonna. A kompozíció harmadik része a kápolnába lépő István király. A koronáját a Madonnának, a magyarok nagyasszonyának fölajánló István a múltat nem suhanó aranyszarvasok és szimbolikus életfák képében, vonzásában, hanem térítő-teremtő harcosként élte át. E múlt előtt fényként és biztatásként jelenik meg a Madonna, vagyis az eszme, az Európában megtalált házában a megmarádás lehetősége, a már tovább élhetetlen múlt túlélésének ígérete.

Varga Imre életműve eleven, folyamatos és folyamatosan változó. Gazdag teremtő képzelete, plasztikai ötletessége, önmagát kihívó munkakedve kimeríthetetlennek tűnik. Munkássága alapvetően meghatározza a XX. századi magyar plasztika arculatát és — hódító útját látva — minden bizonnyal hozzájárul az izmusok útjain és útvesztőjén értelmét és feladatát kereső modern szobrászat önmagára találásához is.

HARANGOZÓ MÁRTA
(MTI-fotó — KS)

ó jegyzete — Kongresszusra készü-
ink. Beszélgetés Szalainé Kővári
lagdával, az MDDSZ OV tagjával.
– Mohácsiak énekelnek és zenél-
ek. 19.15: Német nyelvű műsor.
talló stúdió, halló hallgató! Mű-
orvezető-szerkesztő: Kerner Lőrinc,
elefonszámunk az adás ideje alatt!
0-666. 20.00: Műsorzárás.

nem volt . . . 19
Rádió irodalmi
dal és cimbalom
Johann Strauss
Háttérbeszélgetés
külpolitika. 22.30
stúdiót. kb. 23.30
ból. 0.10: Demjé
ból.

KEDD

KOSSUTH RÁDIÓ

8.20: Mai kulturális programok.
8.27: Magántörténelem. Beszélge-
tés a „memoár-divatról". 8.57: Nép-

PETŐFI RÁDIÓ

8.05: Könnyűze
lók. 8.20: Tíz pe
Idősebbek hull
Operettdalok. 10
12.05: Népi zene
koktél. 13.30: R
14.00: Kapcsoljul
14.15: Fúvósesztr

Jugoszláv Televízió

HÉTFŐ

Tv-naptár (Zg). 18.45: Néző szer-
kesztő — könnyűzenei adás. 19.15:
Rajzfilm (Zg). 19.21: Reklám (Zg).
19.27: Ma este (Zg). 19.30: Tv-
napló. 19.55: Reklám (Zg). 20.00:

CSÜTÖRTÖK

Varga Imre
nobrán művei

MAHIR
SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1983 OKT 29

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1021

Varga Imre szobrai: Nő tükörrel, Szent Erzsébet, és Lajos, Páholy.

Kossuth-díjas művész készített, és mint több más alkotását a közelmúltban, ezt is a környezettel együtt tervezte és építette meg. Újfalussi József a Zeneművészeti Főiskola rektora felelevenítette a zeneszerző életútját, majd megemlékezett arról is, hogy 137 évvel ezelőtt adott Pécsett hangversenyt Liszt Ferenc. Az ünnepség a Kodály Zoltán Gimnázium kamarakórusának énekével ért véget, majd a vendégek Liszt-emlékhangversenyen vettek részt a Várnai Szinházban.

Varga Imre nekrológ, Kossuth-díjas

1021

1983. V. 31. TV. 2. műsor 21^{15}/ZBné

TV-Híradó 2

- Liszt Ferenc-emlékünnepség színhelye volt Pécsett a Dóm és a püspöki palota előtti sétatér. Itt avatták fel Liszt Ferenc krómacélból készült szobrát, amelyet Varga Imre

1021

Varga Imre Kossuth díjas szobrászművész

1 83.XI.01. TV 1. Tizenkilenc-harminc /Korokes/

TV Hiradó

- Az Elnöki Tanács Varga Imre Kossuth díjas kiváló szobrászművésznek 60.születésnapja alkalmából, kiemelkedő művészi tevékenységéért a Magyar Népköztársaság Zászlórendje kitüntetést adományozta. A kitüntetést ma délelőtt a Parlamentben dr.Trautmann Rezső, az Elnöki Tanács helyettes elnöke nyujtotta át. Ugyancsak ma vette kézhez az Elnöki Tanács kitüntetését dr.Kovács Kálmán, az állam és jogtudományok kandidátusa, az Eötvös Loránd Tudományegyetem tanára, kiemelkedő oktató-nevelő munkásságáért 70. születésnapján. Dr.Kovács Kálmán a Munka Vörös Zászló Érdemrendje kitüntetést kapta.

gyen. Így aztán ugyanazzal a fáradsággal, hogyha az ember csak
firkál néreteket vagy megrajzolja, az tulajdonképpen nem külö
lönbözik egymástól. Nekem ennek okán ezerszámra mennek azok
a vázletrajzaim, amelyeket tekeresekben őrzök több évtized
óta. Nagyon kedves gesztus volt az egyik barátomtól, Kollár
Gyurkától, hogy szétbontotta a tekeresekat és kiválasztott
közülük néhányat. Hát azokra aztán most már komolyabb céllal
üzöm a rajzsportot is.

- Varga Imre szobrásznüvésszel beszélgetett Szatmári Ilona.

A sajtókonferencián kérdezték — válasz martintelepieknek

(CIKK A 3. OLDALON)

DÉLI HÍRLAP

* POLITIKAI NAPILAP *

XIII. ÉVFOLYAM, 59. SZÁM
1981. MÁRC. 12., CSÜTÖRTÖK

ÁRA: 1,40 FORINT

Megyei bírák értekezlete

Ma délelőtt a megyei bíróság épületében a megyében működő bírák részvételével értekezletet tartottak, amelyen *dr. Varga János* megyei bírósági elnök referátuma alapján az MSZMP XII. kongresszusa határozataiból a bíróságokra háruló feladatokat tekintették át. Részt vett és felszólalt az értekezleten *dr. Borics Gyula* igazságügyi minisztériumi államtitkár és *dr. Czili Gyula*, a Legfelsőbb Bíróság elnökhelyettese is.

Hétfőn kezdődik

Varga Imre,

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 31.
Telefon: 337-748, 340-726

DÉLI HÍRLAP

1981 MÁR 12

1021

Bartók-emlékház

A jövő hét szerdáján ünnepélyes külsőségek között emlékházzá és kulturális központtá avatják fel azt a pasaréti, Csalán út 29. szám alatti kétszintes villát, ahol Bartók Béla, korunk egyik legnagyobb zeneművésze élt és alkotott 1932-től 1940-ig, amerikai emigrációjának kezdetéig.

Bár a tárgyi dokumentumok nem túlságosan gazdagok — a zeneművész költözködései és a háború pusztításai sok mindent megsemmisítettek —, de sikerült eredeti állapotában berendezni egykori dolgozószobáját, a faragott íróasztallal, bőrfotellel és kedvenc Bösendorfer-zongorájával.

Az emlékházat felhasználják a zenei nevelés céljaira is, s az első emeleti kamaraterem hangversenyei mellett a nyári hónapokban szabadtéri koncerteket is tartanak. A Bartók-emlékház megnyitása alkalmából avatják fel a villa kertjében Varga Imre szobrászművész egész alakos Bartók-szobrát (képünkön).

Születésnapra

KEKESDY KÁROLY FELVÉTELE

Még tavaly nyáron történt, s e hóesésben is jólesik rá emlékezni. Öregkorom — ha szabad így szólítanom — barátnőjéről, Rozi nénémről van szó, akinek születésnapját június 16-án ünnepeltük.

E születésnap előzményeihez tartozik egy orvosi látogatás, amelynek során az azóta jobblétre szenderült tomaji körorvos, a holtában is sokra becsült Farkas doktor Rozi néném beteg lányát, Marit látogatta meg. Ellátta — ahogy az orvosok mondják — a beteget, szó sem volt súlyos esetről, s ha már ott volt, a ma már ismeretlen patriarchális szokáshoz híven, megmérte a „mami" vérnyomását is. A műszer 170-et mutatott. — Semmi baj! — konstatálta Farkas doktor. — Kedves Rozi néni, ezzel a vérnyomással akár 80 évig is elélhet...

— Jaj, aranyos doktor úr! — csattant föl a paciens. — De rövidre szabta! Hiszen a jövő héten töltöm be a nyolcvanadikat...

föl a méntelephez. A fiatalkorom kellemesen telt el, Sose voltam szuszi lány, mindenki szeretett, mert mindenkit bolonddá tettem. Estére megfájdult az oldalunk a nevetéstől. Tizenegy éves voltam, már a Freistädler uradalomban dolgoztunk. A kaszálógép előtt követ, metszés után venyigét szedtünk,

Új Tükör
XIX. évf. 4. sz.
1982. 43. p.

VARGA IMRE

ÚJ BARTÓK-SZOBOR

Új Bartók-szoborral gazdagodott az ország. Varga Imre alkotását Makón, a Zeneiskola előtti téren állították fel.

PROFILBŐVÜLÉS

kisebb-nagyobb gondokkal

saládtól kekig

kemping célra gyártott próbák jelentős hányada elfogadható eredményt hozott. Ez utóbbi kísérletekből az elmúlt év folyamán, az Arnold és a Savaria fantázianevű termékekből, nagyüzemi cikk lett és a terméklistára került a Gobelin, a Tenisz, a Perzsa és a Gold-sport is, vagyis ezeket a kelméket is elfogadták.

Sőt, nagy sikerrel szerepeltek az őszi BNV-n. A próbagyártások természetesen folytatódnak az idei évben is. A cél a jól szőhető, gazdaságosan előállítható és kedvező áron értékesíthető áruk kifejlesztése.

3

A kötő-hurkoló üzem gyártmányfejlesztése az előző évben — helyesen — meglehetősen vevőigény-centrikus volt. Vagyis már a próbagyártások előkészítése is a vevők igényére épült. Különböző bélésanyagakat, fürdőruhakelméket, szabadidő-ruházati termékeket készítettek a különféle kívánalmak szerint. Ezen kívül vállaltak bérkötést is, nyerskelme-eladással. Valamint exkluzív felsőruházati kelméket gyártottak különböző gépeken, különböző alapanyagokból.

A kísérletek eredménye nem maradt el: hét új gyártmányt fejlesztettek ki, amelyeket jelenleg is nagyüzemileg gyártanak.

A hurkoló új termékei, Lidó, Cleopatra, Rokoko, Rozalinda, Barka, Monte-Carlo és Bokréta néven kerültek forgalomba. Ezek közül a kelmék közül is újdonságnak és különlegességnek számít a Cleopatra, amely font fonalas kötött termék és a Monte-Carlo, mely lúgozással creppelt diva-

Az idei kollekció egy darabja

Sikeres évet tud maga mögött a vállalati gyártmány- és mintafejlesztési központ. De vajon milyen újdonságokat tartogat az idei évre a kollekciófejlesztés? Erről kérdezem *Hanzély Józsefet*, a kollekciófejlesztés vezetőjét.

— Igen, az eredeti kollekciózást kiegészítik az újfajta vevőszolgáltatások.

● *Hogyan tudják a növekvő igényeket kielégíteni, hiszen a munkaerő-létszám az utóbbi időben csökkent?*

— Valóban ez a helyzet. Tároznunk kell, és szintén ebben a tervperiódusban kerül sor a műhely átépítésére is. Leltár, költözködés, építkezés — miközben a tervet is teljesíteni kell — különösen nagy terhet ró a kollekciófejlesztés dolgozóira. Ezt csak igen fegyelmezetten és türelemmel tudjuk elvégezni. De ismerve munkatársaimat, remélhetem, hogy sikerülni fog.

● *Tavaly január óta új munkaterülethez tartozik a kollekciófejlesztés: a vállalati gyártmány- és mintafejlesztési központ szerves egységeként dolgozik. Mennyiben jelentett ez változást a kollekciófejlesztés munkájában?*

— Az előbb említett profilbővülést már ez a fúzió hozta. Röviden válaszolva a kérdésre — több lett a munkánk. A mennyiségi növekedés érzékeltetésére elmondom, hogy 1980-ig üzemünk ötezer minőségcsíkot készített évente, tavaly viszont ez a szám már 12 ezerre nőtt. A gond csak abból adódik, hogy nem egy esetben átfedések történtek a megrendelésekkel, amelyet körültekintőbb munkaszervezéssel megelőzhettünk volna. Ezért is említettem, hogy ebben az évben szeretnénk előrelépni a szervezettségben, mert hisz, ha kevés emberre sok munka hárul, azt nem lehet kapkodással pótolni. Csakis jól átgondolt, szervezett munkamegosztással.

★

Hill Istvánnéval, a mintaszoba vezetőjével a jelenlegi feladatokról esik szó.

— Minden évben márciusban adjuk ki a mintakollekciót, most ennek készítése folyik.

Közben persze az Interstoffra is készülünk, s ezekben a napokban állítjuk össze a Hungarotex számára a darabáru-kollekciókat is, ame-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-4068, 337-748, 340-726
Varga Imre, Kossuth-díjas szobrászművész grafikus-
Textil Élet
1984 FEB 2 91
1021

Nagyon szép környezetben — a III. kerület, Laktanya u. 7. sz. alatt — várja az érdeklődőket Varga Imre szobrászművész kiállítása (Fotó: Antal)

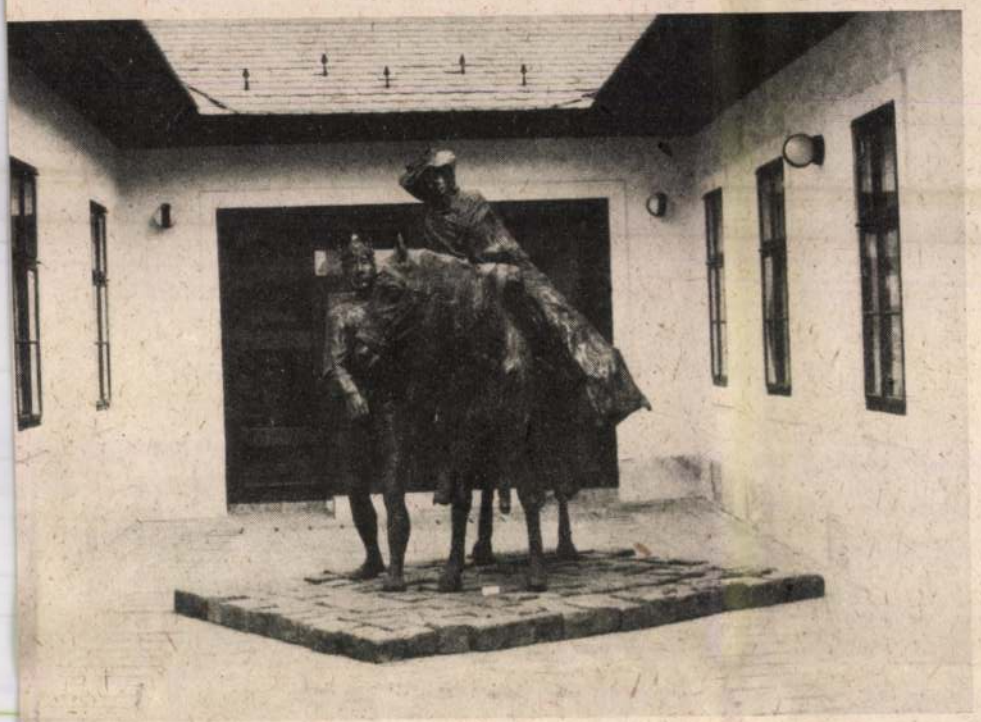

Árpádházi Szent Erzsébet Lajossal

Professzor

Móricz Zsigmond

Radnóti Miklós

Derkovits Gyula

Tükrös nő

Mária, a magyarok nagyasszonya (Vatikán)

Krumpliszedők

Partizánemlékmű (terv)

Hősi emlékmű (Jánosi Ferenc felvételei)

1021 %

Óbuda,
Laktanya u. 7.

**Utolsó simítások
Károlyi Mihály szobrán**

Varga Imre állandó kiállítása

Imre Flóra

Zsoltár

nem vigasztal meg senki engem
ha te uram meg nem vigasztalsz
nincs itt már többé mit keresnem
hogyha te uram nem marasztalsz

tiéd uram minden ítélet
pernek haragnak végét vetned
engedd hogy már tovább ne éljek
ha nincs értelme életemnek

engedj uram elmennem innen
engedj végtére hazatérnem
ronggyá foszlott reményeimben
hol kegyelem van és nem érdem

hol se büszkeség se alázat
csak irgalom van és csak béke
nyisd meg uram örökös házad
hadd lépek immár küszöbére

A két fivér

a két fivér akit szerettem
ez már az ősz maga az ősz
hol van az a nyárvégi tenger
gyors záporokkal viselős

az az augusztus végi front
egy kacér pillantás az őszbe
az idősebb fekete volt
a fiatalabb majdnem szőke

a hangjuk mint az éjszaka
meleg sötét és feneketlen
ez már az ősz az ősz maga
hová lettek kiket szerettem

hová lett az a mediterrán
földmélyi izzás a szemük
messziről is hogy nevetett rám
emlékükből Dél napja süt

ó őszi ég tág tisztasága
milyen magas milyen hideg
vissza soha abba a nyárba
többé soha a szemüket

hogy simogattak istenem
pillantásukkal ujjbegyükkel
többé soha a szerelem
a két fivér akit szerettem

egymáshoz szinte semmiben sem mérhető emléke demonstrálta. Az egyik a védtelenség sovány emlékműve volt, kitéve a vecsési szeleknek, a másik környéket szervezett és atmoszférát teremtett a nyájasnak éppen nem mondható kelenföldi tájban.

5

Szeretném remélni, hogy mindaz, amit eddig leírtam, negyvenöt év magyar köztéri szobrászatáról szólt általában. De legalábbis a semmitmondó munkásokról, a megszámlálhatatlan mennyiségű „anya gyermekével" kompozícióról, a megrendítően üres fekvő és ülő nőkről, valamint a nem kevésbé semmitmondó nonfiguratív plasztikákról. Mindazokról a silány és középszerű szobrokról, amelyeket soha nem fog senki ledönteni és elszállítani úgy, mint az eddig hordozhatónak ítélt több mint negyven budapesti emlékművet.

Ami most már az utóbbiak, a példának és apropónak szánt negyven szobor konkrét méltatását, az erényeket és a gyarlóságokat illeti, könnyen végezhetünk a szemlével. Nemcsak azért, mert kvalitástól független szempontok szerint kerültek és kerülnek egymás mellé, hanem azért is, mert túlnyomó többségük kritikai minősítést nem igénylő középszerű és közepesnél jelentéktelenebb munka. Vagyis nem közelíti Mikus Steinmetzének és rákosszentmihályi felszabadulási emlékének derék megbízhatóságát sem, még kevésbé a Pátzay-komponálta Lenin kívülálló profi-fölényét, s kivált Kisfaludi Strobl minden értelemben egyedülálló Gellért-hegyi bravúrprodukcióját. Ezek hivatásos munkák. S hogy Segesdi György Marx–Engelse miért kívánkozik ebbe a kategóriába, azt csak az érti meg, aki látta vagy látni vélte a kettős kompozíciót az eredeti elképzelés szerint krómacélból. A jól tagolt plasztikai logikának és a dübörgő dinamikának olyan emlékműve lehetett volna, amely egyszersmind a hegesztett plasztikáival akkor legjobb korszakát alakító szobrásznak is a főműve. Nagy kár, hogy a korabeli szakrális pátoszigény nem tudta elviselni szürkemárvány nélkül, s az invenciózus szobrot a jó mestermunkák színvonala fölé szárnyalni nem engedte.

Említésre méltóan gyarló munka négy van a hordozhatónak ítéltek között. A Kocsis András nevéhez kötött újpesti hősi emlék importklasszicizmusát alighanem a közvetlen segélynyújtás segítette át a szubkultúra világába. Nincs ilyen mentsége az egykori Kun Béla téri háromszerzős hármasemlékműnek: nem más, mint a kispolgári temetőízlés államilag megtámogatott és felnagyított variánsa. A hűvösvölgyi munkásmozgalmi emlék egyszerűen csak giccs. Ellentétben a Tanácsköztársasági emlékművel, amely korának minden hibáját és szerénytelenségét magába sűríti. Remekművű plakátot más műágba átfogalmazni, Berény Róbert matrózát lábbal kiegészíteni és felnagyítani önmagában is istenkísértés. Nem is sikerült: a plakátból csak az egy nézetre komponáltság maradt meg, nem feltétlen erényeként egy kilencméteres körplasztikának. Amely egyfelől kiszaladni látszott a Városligetből, de nem eléggé ahhoz, hogy a közkertet optikailag ne sértse. Másfelől az elnagyolt, darabos figura lecsúszott arról a talapzatnak szánt földspirálról, amely egyébként is a haladásával teljesen ellentétes irányba tekeredett érthetetlenül.

Végül a hordozhatóvá tett művek közül hármat bizonyára meg fog őrizni a művészettörténeti értékrend. Kerényi Osztapenkójának máris legendája van: emberré vált a szobrászati, s kivált az emlékműszobrászati embertelenségben, mert mestere merte–tudta önmagát adni a nagy őszintétlen megbízások évadján – tudniillik azonosult a feladatával. Kicsiny remekmű Kiss Nagy András domborműves emléktáblája, amely eredeti helyén még a homlokzat vakolatkváderezésének ritmusát is belekalkulálta a kompozícióba; a budapesti emléktáblák egy időben magukban sűrítették mindazt a szellemet, plasztikai erőt és monumentalitást, amely a budapesti köztéri nagyszobrászatból rendre kimaradt. Végül tisztelegjünk a kitűnő építész, Schall József obeliszkje előtt, amely egy többszörösen lehetetlen és kínos feladatot oldott meg elegánsan, amikor a legkonvencionálisabb emlékmű-formából egyszerre teremtett hagyományra ügyelő, ám modern plasztikai mementót.

6

Negyven köztéri műből négy óriási tévedés, öt nagyon biztos teljesítmény és három remek: az elmúlt negyvenöt év teljes produkciójának ismeretében korántsem rossz arány. A megelőző száz év átlagához viszonyítva sem az.

Érdeklődő figyelemmel várjuk a következő korszakot.

terkvalitások kapták a megbízóktól. A felületes szemlélő vélheti azt, hogy a kijelölés egyszerűen politikai megbízhatóság, közönségesebben szólva káderlap kérdése volt, de ez a szempont már a korszak első tíz évében sem érvényesült következetesen, s még kevésbé a rákövetkező harmincötben. Egy-egy tetszetős nyilatkozat, gesztus, közéleti szerepvállalás természetesen honoráltatott, de az is inkább a belépőhöz, az észrevételhez kellett, hogy aztán még zavartalanabbul érvényesülhessen a rutin, a megszokás és a kockázatot nem vállaló túlbiztosítás a megbízások odaítélésében és a zártkörű pályázatok névsorösszeállításában. Csupa olyan számtalanszor megfigyelt és leírt „örök" mechanizmus, amely történelmi korokon és társadalmi rendszereken átívelő kartársi közösségbe kapcsol egybe mindenkori és mindenholi szoborbizottságokat és művészethivatalokat. A kipróbáltság a legnagyobb erény. Ennek birtokában a szobrász akár tehetséges, eredeti és invenciózus is lehet, mintázhat akár karakteres Osztapenko kapitányt is – persze a legjobb, ha szolíd, megbízható és komplikációmentes Steinmetz kapitányt készít.

4

Tévedés volna azt hinni, hogy ezek a garanciát szolgáló vastörvények a köztéri szobrászatban csak a politikai emlékművekre, s a társadalmak közül csak a túlideológizáltakra érvényesek. A 19-20. századi emlékműtörténet és -kritika azt bizonyítja, hogy minél atomizáltabb, heterogénebb és diffúzabb egy társadalom, minél kevesebb közös élmény, gondolat és érzés kapcsolja össze, minél kisebb az egyetértése erkölcsi, történelmi, nemzeti és világnézeti kérdésekben, annál inkább kényszerül a közösséget reprezentáló köztéri szobrászata az általánosságok felé, s annál inkább kényszerülnek a társadalom nevében szoborügyben eljárók a legkevésbé vitatható plasztikai mozzanatok felértékelésére. Ez nem sorscsapás, ez tendencia. Identitászavarban nem szenvedő, legitimitásukban biztos, és önnön történelmi gátlásaikat a fejekben és a lelkekben rendben tartó társadalmakban ez az általánosságra törekvés valóban egy emelkedetten messzire tekintő képzőművészet egyetemességében ölthet testet. Az e századi plasztika belső törekvései szerint is éppen erre alkalmas – gondoljunk egyetlen példaként Henry Moore monumentális szobrászatára, amely egyazon univerzális érvénnyel telítődik a legeltérőbb országok, kultúrák, sőt földrészek környezetében. De mit kezdhetne ezzel az univerzalitással – ha rendelkezésére állna is – egy olyan ország a közterein, amely ötven év alatt legalább háromszor értékelte át diametrálisan ellenkező eredménnyel a saját század eleji forradalmait, spanyol polgárháborús önkénteseinek szerepét és második világháborús önnön hovatartozását?

Az ilyen azonosságzavarból valóban egyetlen kiútnak látszik az emberiségben gondolkodás általánossága helyett a tunya gondolati közhelyek általánossága, amely a modern plasztika generális világnyelve helyett a banalitások lokálisan nem kevésbé általános érvényű idiómáját használja kommunikációra. Forradalomhoz katonasapka, háborúhoz töltényheveder, ellenálláshoz a mellszobor, amely ráadásul csekély befektetéssel megoldható. De minthogy általában maga is érzi – szoborállító és szoborkészítő egyaránt – a művet beburkoló, áthatolhatatlan indolenciát, igyekszik megtörni a részvétlenséget külsődleges eszközökkel. Soha emlékműplasztika annyi erőszakot nem tett épített exteriőrön és természeti környezeten, mint ebben a negyvenöt esztendőben. Az első hősi emlékművek kihívó dölyfét a város legjelesebb pontjain – a Vigadó előtti pesti Dunaparton, a Gellért téren vagy éppen a Gellért-hegy csúcsán – akár értékelhetjük a győztes mámorának, a nagyhatalmi gőgnek sajátos megnyilvánulásaként. De mi mással, mint a szoborállító önértékzavarával magyarázzuk a kishatalmi megalomániát: a Hűvösvölgybe belepacázott munkásmozgalmi emléket, a Köztársaság teret felszabdaló mészkőlabirintust és a két túldimenzionált kolosszust, amelyeket a Városligeti szélébe beletoltak?

Az utóbbi, a Hősök tere körüli gyülekezés egyébként önmagában is beszédes: Lenin, Sztálin és a Matróz mind a millenniumi emlék körül settenkedett – ha szabad ezt az igét monstrumokra alkalmazni. Hogy ezzel szemben a környezethez alkalmazkodó alázat mennyit emel egy emlékmű értékén, azt példáink közül talán a Marx–Engels bizonyította legjobban. Azt pedig, hogy a hegy- és vízrajzot provokálni csak rajtaütésszerű talentummal és metszően biztos arányérzékkel ajánlatos, a Gellért-hegy tanúsítja. Környezet és monumentum különböző viszonyát éppen a Steinmetz és az Osztapenko oly szerencsétlenül összekapcsolt, lényeg szerint

felfoghatatlan birodalmi győzelmi tudat. A kettő közül külön-külön egy is elegendő akadálya lehetett volna mindenféle újításnak, frissülésnek, egyéniségérvényesítésnek.

Az a hazai művészkor azonban, amely az első megbízásokat kapta és teljesítette, könnyebb körülmények között sem, saját szobrászi meggyőződéséből és múltjából fakadóan sem akart volna frissíteni és újítani. A győztes hadsereg ugyanis a számára kétszeresen ismeretlen kultúraterepen nem kevésbé imponáló magabiztossággal haladt: megrendelői ideál, emlékműprogram és megfelelő szobrász gyors és törvényszerű egymásra találásának szemléltetendő példája az a kooperáció, amely úgyszólván az invázió második-harmadik hullámával egy időben létrejött. S kívánatos a színvonal jelzése előtt a kooperáció szót aláhúzni, a kollaborálástól megkülönböztetendő. A marsallok mecénástevékenysége ugyanis még szavatoltan a köztéri plasztikában legkiképzettebb, legbegyakorlottabb szakspecialistákat karolta fel. Bárminemű ideológiai aggályt mellőzve keresett és talált „hivatásos szobrászokat" – az egyik főszereplő, Pátzay Pál szavaival élve. A hivatásos szobrászoknak pedig nincsen politikai elkötelezettségük, ez utóbbinak a látszatát is csak akkor produkálják, ha intoleráns politikai rendszerek ezt megkövetelik tőlük, úgyszólván hivatásuk gyakorlásának feltételéül szabják.

Nem biztos, hogy a konzervatív idős mesterek és a római iskolás szobrászok tehetnek arról, hogy ilyen intoleráns és hűségnyilatkozatokat megkövetelő rendszerek az e századi magyar történelemben aránytalanul sűrűn követik egymást. Az első szovjet emlékművek készítői, részalkotói és bedolgozói úgyszólván kivétel nélkül ők, a konzervatív idős mesterek és a férfierejükben lévő volt római ösztöndíjasok. Mindez nem lehetett akadálya annak – ellenkezően: a professzionizmusból ez következett –, hogy az első monumentumok rendre megtestesítették a megrendelő exportált igényeit. Ilyenformán azonban ezek az objektumok nemcsak idegenek maradtak a másfajta, a magyar emlékműközhelyeken nevelkedett szem számára, hanem az aktuális totalitárius ízlésnormák miatt rendre átcsúsztak a nem-művészet és az anti-művészet terrénumára is, oda, ahol az újabbkori emlékműszobrászat megnyilvánulásai oly nagy számban helyezkednek el. Szerencsés módon a hatásuk is azonos volt: mint a közhely-művek általában, idő teltével látványként nem zavartak. A lakosság megszokta, észre sem vette már őket, ami az emlékmű eredeti funkcióját tekintve tragikus lehet, de ez esetben jótékonyan, kibékítően hatott. Hiszen esetleges elmozdításuknak, de sokáig még korrigálásuknak a gondolata is politikai szakrilégiumnak minősült. A kortársaknak mindenesetre emlékezetes élménye, hogy amikor a pesti Vigadó helyreállításával végképp elviselhetetlenné vált az előtte magasodó gyermekded repülősemlékmű, mily zavartan – ha a dolog lényege miatt ez nem lett volna lehetetlen: mily feltűnés nélküli sietséggel – igyekezték elleplezni, hogy a bornírt monumentumot leváltották Schall József egyszerű, de a maga nemében hibátlan és a maga tapintatlan helyén is tapintatos obeliszkjével.

A felszabadulási emlékművekkel nem volt, nem is lehetett több szerencséje a későbbi korszakoknak sem. A második-harmadik emlékműsorozatok már itthoni megrendelésre készültek, óvatosan távolodva az első széria ideálrendszerétől, az első művészcsoportok mellett is időközben megbízásokat kapott a volt szocialista művészcsoport preferált töredéke, majd a frissen végzett szobrászgeneráció, ám a kudarcnak legalább két feltétele az egész korszakon át mit sem változott. Egyfelől végig hiányzott az emlékműállításhoz nélkülözhetetlen minimális konszenzus, közösségi, netán társadalmi egyetértés. Ez az ország soha nem emésztette meg, beszélte ki magából, távolította a messzi történelembe a második világháborút. Ahány család, sőt sokszor családtag, annyi élmény, tragédia, sérelem és katarzis, groteszk ambivalencia és engesztelhetetlen egyoldalúság él az individuumokban ma is elevenen, s öröklődik át élményt már nem szerzett generációkra. Ha másból nem, napjaink már-már ijesztő végletességeiből kitetszik, hogy ebből a múlttá igazán sosem vált történelmi tárgyból mesterkézzel sem lehet közérvényű emlékműplasztikát komponálni. Ami a témakörben mesternívón mégis érvényessé vált, az az elvonatkoztatásnak, a humanista szimbolikának olyan általános szintjén tartóztatta meg magát, hogy inkább kinevezés vagy megegyezés kérdése, ha 1945-tel hozzuk összefüggésbe.

Mindazonáltal a felszabadulási emlékműveket különösen, s a jelenkori politikai monumentumokat általában nem a mes-

ahogy mondani szokás – feltétlenül minőségbe, rendkívüli kvalitáskülönbségbe kell hogy átcsapjon. Kienholz aktualizálható és bármikor bárhol felállítható monumentuma (jelenleg: Ludwig Múzeum, Köln) csupán egyetlen háborús monumentumot, az arlingtoni katonai temető szoborcsoportját foglalja magába, és korára és alkotójára jellemző módon taszító műanyagból, egyéb hulladékmatériákból készült. Elegendő végigtekinteni a tétényi fennsík felé most elindított mintegy negyven valódi bronz-, szürkemárvány-, gránit- és betonkompozíció mellékelt listáján, hogy a mi hordozható emlékműteljesítményünk szupremáciája kitessék. A székesfővárosi műtárgyjegyzék csupán szerény illusztráció és apropó szeretne lenni egy korszak megismeréséhez, de nem tagadhatja meg a lénygét: valami demiurgoszi készül most Budapesten.

3

Háború utáni emlékműszobrászatunk története többszörösen kedvezőtlen körülmények között alakult. Sújtotta az az általános válság, amely akkor már csaknem száz esztendeje meghatározta a műforma egész produkcióját Európa-szerte, s amely krízis kezdetét a szaktörténészek lényegében a barokk szellemi és architektonikus rendjének felbomlásától, de legkésőbb a 19. század közepétől kimutatják. Tünetei az üres formalizmus és az emblematikus trivialitás, lényege a szellemi kiüresedés és az eszmei banalitás volt, oka pedig a megélt közös élményvilág hiánya, amit pótolni és leplezni a vázolt mentális és plasztikai közhelyszerűség igyekezett. Magyarországon mindez halmozódott. Mert amennyivel a két világháború közötti magyar társadalom kultúrájában elszigetelhető és retardáltabb, művészeti horizontjával és politikai-társadalmi aspirációival vidékiesebb, anyagi lehetőségeit és mecénás nagyvonalúságát tekintve pedig szegényszagúbb volt, mint a valódi polgári társadalmak – annyival lett sekélyesebb, nemegyszer materiális értelemben is olcsóbb emlékműszobrászatunk az európai átlaghoz képest. Holott az utóbbi is majd csak a háború tragikus élményanyagával telítve jut el a maga esztétikai-etikai katarzisáig: a győzelem, a felszabadulás, a túlélés, a gyász és az antifasiszta küzdelem újfajta érzelmi és gondolatköre újítja meg művészi eszközeiben is Amszterdam, London vagy Rotterdam emlékműplasztikáját.

Nálunk 1945-ben ellentétes folyamat kezdődik el a köztereken. A tematika és a szándék látszólag azonos, de a megrendelői igény ellentétes, és ez még évtizedekre konzerválja a már akkor is anakronisztikus állapotokat. Nehéz volna szétválasztani, melyik faktor hat ebbe az irányba erősebben: a konstans hazai ízlés-konzervativizmus, vagy a szövetséges megszállóerő nagyon is egyértelmű kritériumrendszere. Mert az első megbízásokat közvetlenül is a győztes hadsereg adja a győztes óriáshatalom nevében. Ami a bevezetőben közölt dokumentumból kitetszik, az a forrásokat kutatók számára eddig sem volt titok: a különböző székhelyű és szintű parancsnokságok nemcsak tüzelőt és ablaküveget, hanem megrendelést is adnak, s hozzá nemcsak programot és tematikát, hanem ikonográfiát és kötött ízlésnormákat is. Mi több, saját szakerőket: az adattárak megőrizték azoknak mérnöktiszteknek a nevét, akik az első szovjet hősi emlékművek architekturális részeit tervezték, esetleg egy központi mintatár darabjaiként adaptálták – csupán a politikai hipokrízis és a filológiai nemtörődömség okolható, ha ezek a társszerzők máig elmaradnak az ismert magyar szobrásznevek mellől.

A következmény ismeretes és egyértelmű. Köztudomású, hogy a birodalomban éppen a második világháborús győzelem kelti fel a második, a megelőzőnél is penetrálóbb hullámát annak az apoteózismű-vészetnek, amelyet akkor szocialista realizmusként definiálnak. S amelyet egzakt, megegyezésen alapuló terminológiával nem kielégítő sem neoklasszikusként, sem akadémizmusként, sem neobarokként, sem neoeklektikaként meghatározni, mert mindennek a keveréke, méghozzá a kiszámíthatatlanul pragmatikus, feladatonként és programonként gátlástalanul változó arányú, szeszélyesen tragikomikus elegye. Elegendő ismerni a moszkvai metró háború után kiépített megállócsarnokait és az ekkor befejezett magasházakat, hogy megérthessük: a legelső budapesti hősi emlékművek miért lettek olyanok, amilyenek lettek. Mindehhez a totális és önkényes gesamtkunstwerk-ideálhoz két mélyebb, tehát meghatározóbb pszichológiai, illetve kultúralélektani mozzanattal kell kalkulálnunk. Az egyik egy bizánci hagyományokon felnőtt nagyközösség évezredes szakrális viszonya az imágóhoz, s az ettől elválaszthatatlan vizuális-ikonográfiai doktríneriája, továbbá reprezentációigénye. A másik a számunkra többszörösen

borpusztítással. Az alábbi korszaktörténeti vázlat tehát nem egyéb, mint művészetkritikai kísérlet, amely nem kíván sem érvekkel, sem ellenérvekkel szolgálni ott, ahol nincs, nem is lehet diszkusszió, csak mesterségesen előidézett anakronisztikus pszichikai állapot. Azért íródott az események után, hogy a látszatát is kerülje az elkeveredésnek.

Művészeti írói figyelmet követel ezzel szemben – merthogy a maga nemében művészettörténeti raritás – a szobormozgatások utánja mint mű. Edward Kienholz *A hordozható háborús emlékmű*véhez, ehhez az 1968-ban keletkezett amerikai botránykompozícióhoz bizonyára lehetnek hajszálgyökeres kapcsolatai az új budapesti alkotásnak, de az utóbbi léptékében, anyagában és tömegében annyival meghaladja elődjét, hogy a mennyiség –

Valentin Sztarcsev: **Dimitrov,** 1983; bronz, 260 cm; Szófia város ajándéka; Fővám tér
Makrisz Agamemnon: **A spanyolországi nemzetközi brigádok magyar harcosainak emlékműve,** 1968; bronzlemez, 280 cm; Néphadsereg tér
Baksa Sós György: **Ságvári Endre,** 1949. További adatok: lásd II. kerület
Segesdi György: **Marx–Engels,** 1971; gránit, 420 cm; Jászai Mari tér

VI. kerület

Gyurcsek Ferenc: **A magyar kommunista ifjúsági mozgalom ötven éve,** 1968; dombormüves emléktábla, vörös márvány, 65x125 cm; Eötvös u. 3.

VIII. kerület

Kalló Viktor: **Mártíremlékmű,** 1960; bronz 660 cm; Köztársaság tér
Kalló Viktor: **A néphatalom hőseinek emlékhelye,** 1983; mészkő, 45 négyzetméter; Köztársaság tér
Kiss István: **Az 1919-es ellenforradalmi lázadás mártírjainak emlékműve,** 1985; beton, bronzlemez, a betonív átmérője 1180 cm, magassága 300 cm; Ludovika tér
Nagy István János: **Asztalos János,** 1968; dombormüves emléktábla, mészkő, 54x104 cm; Nagyvárad tér

IX. kerület

n. a. **Hámán Kató**
n. a. **Kreutz Róbert**
n. a. **Turner Kálmán**
n. a. **KMP – nyomda**
n. a. **KMP ferencvárosi szervezet;** n. a. – szöveges emléktáblák

X. kerület

Konyorcsik János: **Malinovszkij marsall,** 1987; bronz, 95 cm, Kőbánya–Óhegy
Búza Barna: **Szovjet–magyar barátság,** 1975; pirogránit dombormü, 320x700 cm; Kőbánya–Óhegy

XI. kerület

Kisfaludi Strobl Zsigmond: **Felszabadulási emlékmű,** 1947; katonaszobor, címer és dombormüvek; mészkő és bronz; 2200 cm; Gellért-hegy
Kerényi Jenő: **Osztapenko kapitány,** 1951; bronz, 435 cm; Budaörsi út
Farkas Aladár: **Ho-Si-Minh,** 1970; bronz, 130 cm; Hanoi park
Marton László: **Szakasits Árpád,** 1988; bronz, cca. 200 cm, Etele u.

XII. kerület

László Péter: **Szovjet hősi emlékmű,** 1951; mészkő, 600x240x90 cm; Széchenyi-hegy, Rege park

XIII. kerület

Kalló Viktor: **Felszabadulási emlékmű,** 1965; műkő, bronz, 260 cm; Béke tér

XIV. kerület

Kiss István: **Tanácsköztársasági emlékmű,** 1969; bronz, 950 cm; Dózsa György út
Kiss István: **Felszabadulási emlékmű,** 1971; mészkő, 170 cm (alak); Thököly út 141.

XVII. kerület

Megyeri Barna: **Szovjet hősi emlékmű,** 1948; mészkő, 168 cm; Rákosliget, Kasztel A. u. 4.

XVIII. kerület

Mikus Sándor: **Steinmetz kapitány,** 1949; bronz, 435 cm; Vörös Hadsereg útja

n. a. = nincs adat. Az évszámok a felállítás idejét jelzik.

Forrás: Budapest Galéria, továbbá Negyven év köztéri szobrai Budapesten 1945–1985 (kiállítási katalógus, Budapest Galéria, Bp. 1985)

rinti kapcsolat minden politikai ikonoklazmusok anyjához és hivatkozási alapjához, a nagy francia forradalomhoz. Más szóval, napjainkra már egész példatár – a kis létszámú agresszív különítményekkel végrehajtott, hátulról sugallt és felülről irányított pszeudozendülések egész sora – lehetett volna visszariasztó és mértéktartásra intő. A stílusérzék, amely feszélyez a tárgyalószalonban, tárgyalások végeztével inszcenált carmagnole. S kivált a civilizált nemzeteknek az a drágán szerzett meggyőződése, hogy a huszadik század végén szobrot éppoly kevéssé döntünk, miként könyvet sem égetünk.

Ha pedig nincs stílusérzékünk és nem viselkedünk civilizált nemzetként, integer polgár ma mindössze annyit tehet, hogy kijózanodva konkludál: mivel beavatkozni úgysem tud, nem lehet semmi dolga a szo-

Műtárgyjegyzék

A XXII. kerületi szoborparkba kerülő, 1989–91-ben lebontott művek:

IV. kerület
Kocsis András: **Szovjet hősi emlékmű**, 1947; műkő, később bronz, 1100 cm; István tér
V. kerület
Kiss István: **Münnich Ferenc,** 1986; bronz, kb. 240 cm; Néphadsereg tér
VI. kerület
Kiss Nagy András: **Munkásőr demonstráció,** 1973; domborműves emléktábla; bronz, 120x85 cm; Oktogon
VII. kerület
Szabó Iván: **Lenin,** 1970; domborműves emléktábla; bronz, 50x78 cm; Erzsébet körút 1.
VIII. kerület
Olcsai Kiss Zoltán – Herczeg Klára – Farkas Aladár: **Kun Béla, Landler Jenő, Szamuely Tibor-emlékmű,** 1967; mészkő, bronz domborművekkel, 170x400 cm; Ludovika tér
X. kerület
Kisfaludi Strobl Zsigmond: **Szovjet–magyar barátság,** 1956; bronz, 250 cm; Szent László tér
XIII. kerület
Farkas Aladár: **Sallai–Fürst-emlékmű,** 1973; bronz, 250 cm; Gyöngyösi úti park
XIV. kerület
Pátzay Pál: **Lenin,** 1965; bronz, svéd gránit, 400 cm; Dózsa György út
XVI. kerület
Mikus Sándor: **Felszabadulási emlékmű,** 1970; bronz, 250 cm; Rákosszentmihály, Hősök tere

A XXII. kerületi szoborparkba szállított, 1992. szeptember–októberben lebontott művek:

I. kerület
Varga Imre: **Kun Béla-emlékmű,** 1986; bronz, krómacél, 450x1400 cm; Vérmező n. a. **Felszabadulási emlékkő,** n. a. Dísz tér
II. kerület
Baksa Soós György: **Ságvári Endre,** 1959; bronz, mészkő talp, 240 cm; Budakeszi út 5. n. a. **Tanácsköztársasági emlékmű,** n. a. Pasaréti út 195.
Mészáros Mihály: **A Budai Önkéntes Ezred emlékműve,** 1975; beton, 325 cm; Hűvösvölgyi út – Tárogató út
Kiss István: **Munkásmozgalmi emlékmű**, 1976; acéllemez, 300 cm; Hűvösvölgy
III. kerület
ifj. Szabó István: **Szovjet hősi emlékmű**, 1975; mészkő, bronz, 260 cm; Csillaghegy, Martos Flóra(?) sétány
IV. kerület
Farkas Aladár: **Rezi Károly**, 1984; bronz, 95 cm; Rezi Károly sétány
V. kerület
Schall József: **Szovjet repülősök emlékműve,** 1975; svéd gránit, 1170 cm; Vigadó tér

Varga Imre

Rózsa Gyula

Hordozható emlékműveink kora

1

Így kezdődött: „Jegyzőkönyv, amely felvétetett Budapesten, az Országos Magyar Királyi Képzőművészeti Főiskolán, az 1945. évi február hó 20-án tartott Kari Ülésről.

Jelen voltak Varga N. Lajos elnöklete alatt Boldizsár István, Elekfy Jenő, Strobl Zsigmond és Szőnyi István tanárok...

Elnök bejelenti, hogy a nyíregyházi orosz katonai parancsnokság megbízottai azzal a kívánsággal keresték fel, hogy bocsásson egy szobrász-műtermet rendelkezésükre. Kíséretükben volt Pátzay Pál szobrászművész is, akit lovasszobor elkészítésével bíztak meg, amelyet Nyíregyházán állítanának fel.

Úgy vettem ki szavaikból, hogy több művész is kap majd megbízást más és más városban, akik bizonyos időre, talán május hó 1-ig, szintén igénybe vennék a műtermet. Miután az orosz parancsnokság vállalta az üvegezést és a fűtést, részükre az Andrássy úti főépület földszinti, Bory Jenő külön bejáratú műtermét bocsátottam rendelkezésükre. Bory Jenő szobrai és felszerelései a helyszínen maradtak... Egyben jelentettem az ügy ilyen elintézését a vallás- és közoktatásügyi miniszternek.

A Kar a bejelentést jóváhagyólag tudomásul veszi.

Más tárgy, vagy indítvány nem lévén, az elnök az ülést bezárja.

Kmf. Boldizsár István, Elekfy Jenő hitelesítők, Varga N. Lajos elnök."

Jóllehet egy művészettörténeti korszakhatárt gyanúsan kockázatos egyetlen eseményhez kötni, a periódus végét mégiscsak egy másik testület más dátumhoz rögzíthető döntése határozta meg. A magyar művészettörténet-írás egyébként régóta elkényeztetett helyzetet élvez a periodizáció kérdésében. A korszakolás olyan nélkülözhetetlen, de a más országokban oly nehezen megoldható alapkérdéseit a hazai szaktörténet helyett rendre megoldja a hazai köztörténet: elegendő, ha csak tizenkilencre, negyvenötre, de köztéri plasztikáról szólva akár hatvanhétre és ötvenhatra, mint par excellence művészethistóriai cezúrára emlékezünk.

Záró korszakhatárunk tehát vitathatatlanul 1991. december 5. A fővárosi önkormányzat közgyűlése e napon hoz határozatot a lebontásra ítélt politikai emlékművek listájáról, továbbá arról, hogy az eltávolított szobrokat egy a XXII. kerületben kialakítandó szoborparkban kell majd elhelyezni, és a bontási akciót 1992 végéig kell befejezni. Az ülésről nem áll nyilvánosságra hozott jegyzőkönyv a kutatás rendelkezésére; az eseményről a másnapi Népszava és Magyar Hírlap tudósít.

Kikezdhetetlenül egzakt támpontok egy korszak határait és homogeneitását illetően: 1945. február 20. előtt és 1991. december 5. után nem készül és nem kerül köztérre felszabadulási emlékmű, antifasiszta szobor, Tanácsköztársaság-monumentum, s más, ezen ikonográfiai köröket érintő plasztikai alkotás Budapesten. Ez a pragmatikus felismerés önmagában is feladatot jelöl ki és historikusi kötelességteljesítésre lelkesít; több mint elegendő ok és alkalom egy lezárt műfajtörténeti korszak vizsgálatához.

2

A pragmatikus jelző eredeti, oknyomozó történetírói jelentése eleve szükségtelenné teszi a korszak végét jelző szobordöntések históriai boncolgatását. Magyarországon periodikusan kiszámíthatók a politikai rezsimváltásokat kísérő emlékműrongálások, amelyeknek rendre kevesebb közük van a furiózus, spontán népharaghoz, mint a keletkező új rendszerek kisebbrendűségi és ebből eredő diszkomfort érzéséhez. A konszolidált társadalmi korszakokban is mániákusan gyakorolt szobormozgatásokat nem számítva, a mostanihoz hasonlítható akciók zajlottak le Budapesten 1919-ben, 1945 után és 1956-ban. Ezek közül csupán a legutóbb említettet fűzi vér sze-

itt az ideje a közteri szobrászathoz fűződő igények változásának. Ugyanakkor ezek a szobrok a hagyományos plasztikai műfajok keretein belül mozognak, kevés köztük a modern vizuális környezetet meghatározni képes alkotás. A történelmi épületegyüttes ellentétében a néző gondolatban eljátszhat a gondolattal: vajon e szobrok többsége az új lakónegyedekben nem hatna-e épp így az ott sétáló-pihenő emberekre?

Kép és szöveg:
R. BAJKAY EVA

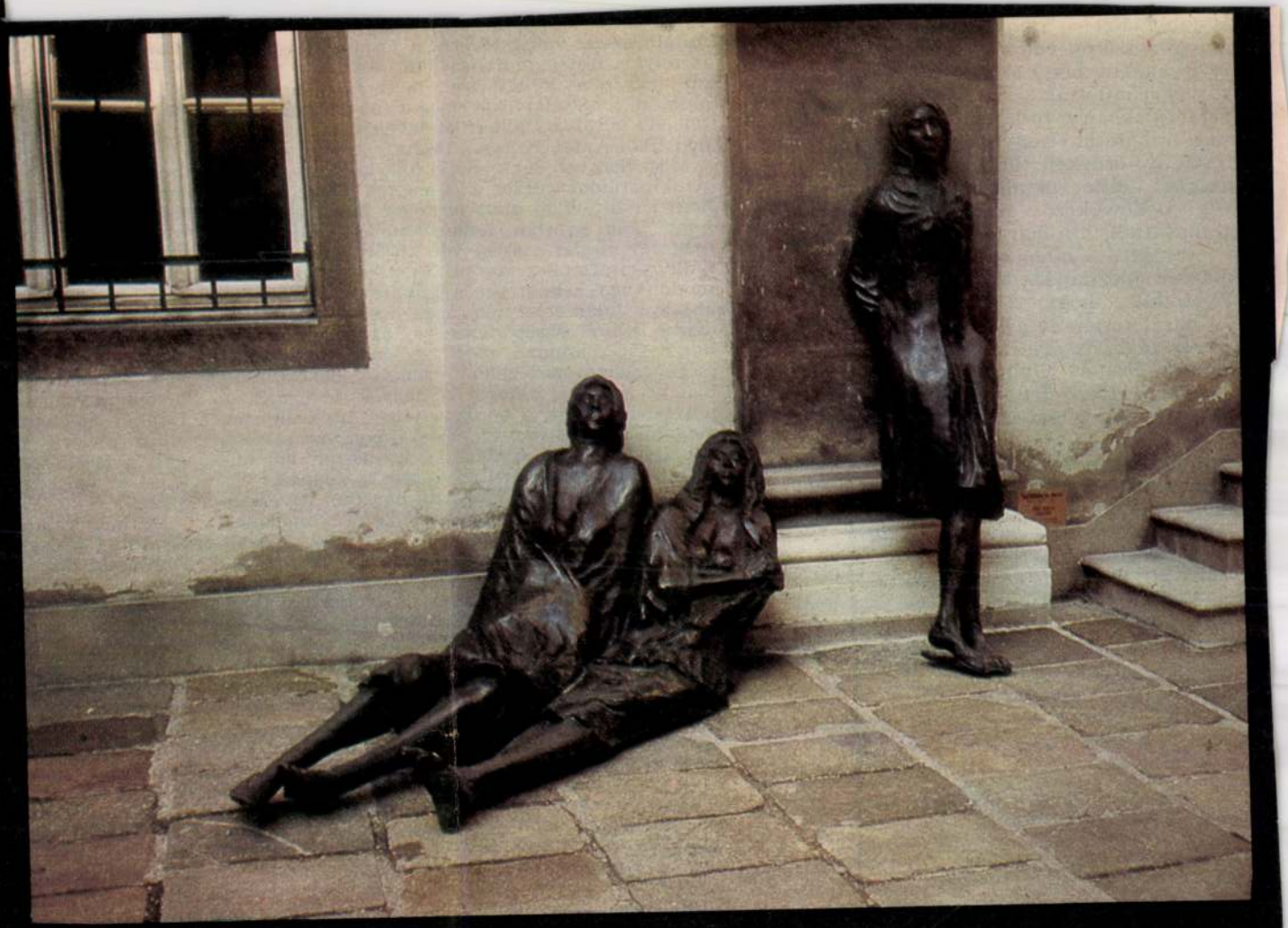

Az egyetlen magyar kiállító. Varga Imre kompozíciója a Schatzkammer bejáratánál egy Elmúlt időről vall az út szélén pihenő, elnyűtt asszonyok s a velük ellentétben álló, jobbra várakozó fiatal lány lírai megfogalmazásával

barát jobb fülét — amely születésétől fogva szőrös volt —, annak bizonyítékaként, hogy a bécsi utasítást végrehajtották.

Castaldo abban a tudatban ölette meg a barátot, hogy benne a „keresztény érdekek legnagyobb ellenségét" tette ártalmatlanná. Ám a bekövetkező események mást mutattak, s a barát halálának végzetes következményei csakhamar megmutatkoztak. Bebizonyosodott, hogy Pallavicini tőre a barát testén át az egységes Magyarországot is átjárta, hiszen Szulejmán Fráter György meggyilkolását kedvező ürügynek látta, hogy tovább folytassa hódításait.

Ferdinánd azonban Erdélyt sem udta megtartani. A lakosság elégedetlen volt az új kormányzattal, mert önkényesen intézte az gyeket, és elviselhetetlen terhet rótt ki. De elégedetlen volt helyzetével János Zsigmond és zabella királyné is, hiszen nekik Erdélyért csak két kis sziléziai hercegséget adtak. 1556-ban a zultán határozott kívánságára ha- a is tértek, átvették a kormányt, s ezzel Erdély ismét elszakadt a királyi Magyarországtól.

V. MOLNÁR LÁSZLÓ

bölyű hasú csupor fenekére írta üzenetét, amit tudatni akart velem. Ráírta a sorokat, kicsit szét is folyt a festék, mert írókával készült a szöveg, alá már nem kellett írni, mert hogy a csupor oldalára a cserelapickás, meg a rozmaringos minták alá került az alkotó és levélíró neve ekképpen: Páll Antal, Korond, 1979.

Most már mindenki tudja hát, hogy az én Páll Anti barátom küldte az üzenetet, megköszönve, hogy ország-világ előtt hirdetem hírét és nevét, hogy nem győzöm fennen mondogatni: nincs még egy mester a székelyek között, ki ilyen csodálatosan értené a korongolás titkát. S olyan ősi módon írta nekem ezt a szívbizsergető levelet, ahogyan talán soha nem írtak üzenetet: az ajándékba szánt cserép fenekére, összekapcsolva a hasznosat a széppel, merthogy tegnap óta ezt a cserépedényt nézegetem, amely beköszöntött Erdély nevével, elhozta a hegyek levegőjét, a fenyvesek illatát, a borókák jóízét, hirtelenjében magam is gint ittam áldomásképpen, azt hiszem, stílusosan, hiszen újabban a kovásznai borókapálinkát is ginnek árulják szerte a világon.

S míg ittam az én Páll Anti barátom nevére és egészségére, meg a munkás két kezére, amelynek szorításra váltig emlékeznek az ujjak, a kicsit göcsörtös, sok munkában megfáradt kezek tenyerébe akadó göbjeire, arra gondoltam, hogy hány éve is van már annak, hogy beköszöntem hozzájuk először. Évek mennek, maradnak el, bizony már sokadik esztendeje lesz ennek az idei tavaszon, akkor babonázott meg a cserepek világa, hogy előbb újakat gyűjtsek, s aztán megtaláljam az utat a régiekhez, a padlásokon lapulókhoz, bokályokhoz, tányérokhoz, s hogy később újra visszaédesedjem Páll Anti cserepeihez. Bizony 1969 tavaszán caplattunk föl először Antiékhoz egy szeles-hideg-sáros tavaszon, áldva a marasztaló korondi sarat. Páll Lajika kísért minket, s nálánál jobb protezsálója senkinek sem lehet. A költő-festő testvér mondta ki nagy-nagy ácsingózásunkra, hogy Korondon fazekasgyönyörűség csak Antiéknál található, mióta meghalt az édesapjuk.

De előbb nem is hozzájuk tértünk, hanem a szülői házba, hová a mestergerendára fel volt

knál hosszú beszéd kezdődött, olyan hosszú, hogy azóta is folytatjuk, meg-megszakítva néha persze, fél évre, kettőre, minduntalan folytatjuk, akár ha mi megyünk, akár ha ő kopogtat be Pestre, s a hírthozó mindig elmondja, miképpen él a család odahaza. Így kaptuk arról is, hogy házuk elé székelykapu került, azután, hogy a kisfiú, aki akkoriban mindenáron rendőr akart lenni, már iskolás, s hogy Antiékat felfedezte a világ, egymásnak adják a kilincset a be-betérők és senki sem jön el üres kézzel, ha csak éppen nem üres a cserepet rejtő kamra.

Így őrzöm én a Páll család képét sok esztendeje, így fűzzük az akkor kötött barátság szálait mind szorosabbra, s ha éppen alkalom adódik, nem rejtem véka alá szeretetemet, csodálatomat fazekas Anti iránt. Mert milyen a világ, akkor, az első találkozásnál még a költő-festő testvér volt a több, a magasabbra lépő. S anélkül, hogy Páll Lajikát megbántanám, elmondom én mindenki előtt: utolérte őt az öccse. Páll Antal nagyra nőtt a fazekasok között, de így van ez rendjén, ki-ki a maga mesterségét, ki-ki a maga művészetét.

De még valamit el kell mondani a levél postásáról, Lia asszonyról, aki a nyáron járta meg Korondot, otthon volt a parajdi rokonságnál, s átvitte barátait Korondra, bokályokat válogatni. S miközben válogattak a szebbnél szebb cserepek között, Lia asszony a nevemet említette, hogy hozna nékem valami gyönyörű bokályt ajándékba. De erre már felkapta a fejét Anti, hogy nékem amúgy is küldeni szeretett volna valamit, ha megtenné, hogy most a postása lenne ... S adott, küldött bokály helyett egy csodálatos csuport, mert tudta ő, hogy bokályból van már vagy hat tucat, de csuporból egy se, s azon nyomban elővette az írókát, s ráírta levelét.

A sumérok még vésték a cseréptáblákra, Páll Anti már írókával írta az üzenetet. A legszükségesebb ráfért a kicsinyke talpra, szabályos levél így hát, meg aztán nem beszélni kell az embernek, hanem cselekedni. S különben is, amit mondani akart nékem, azt már elmondta korongolás közben, a csupor aljára éppen csak az utószót kellett odaírnia.

VARGA IMRE
ÚJ TÜKÖR 1982. XX. évf. 23. sz.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1984 NOV 30

DÉL-MAGYARORSZÁG

Varga Imre Kossuth-díjas szobrász-grafikusművész,

1021

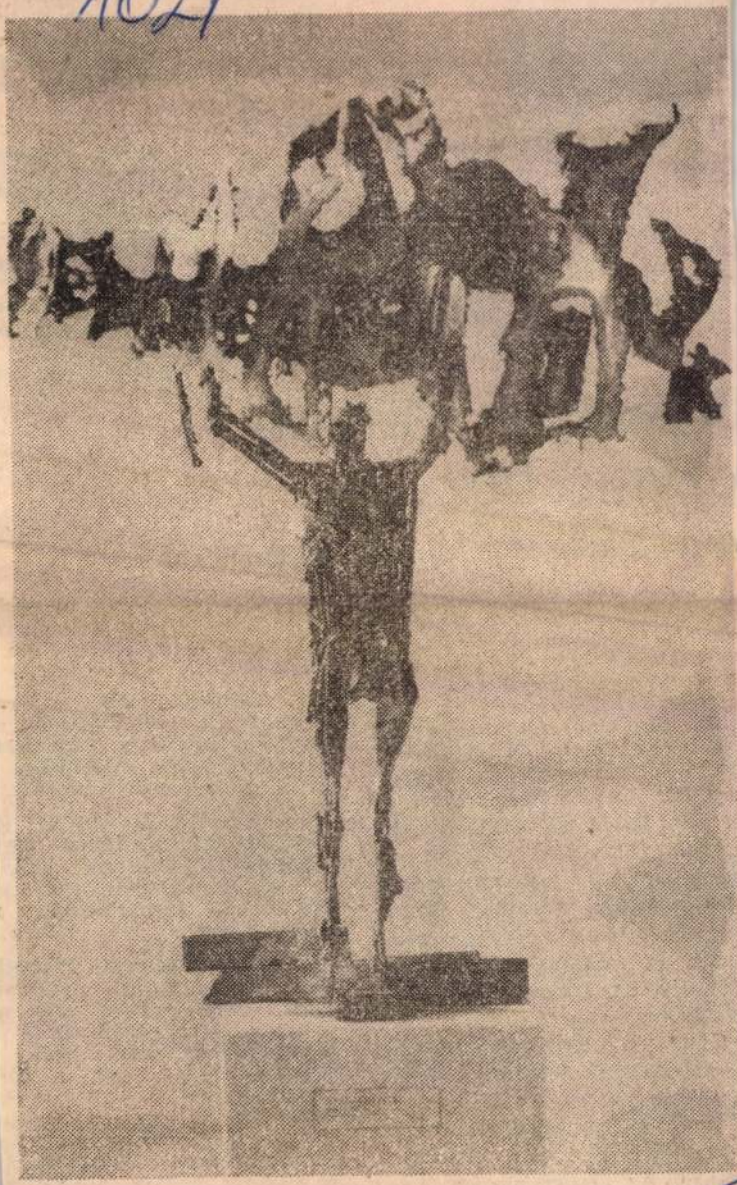

VARGA IMRE: PROMETHEUSZ

szellemet és intéz
nép ellenségeit, a
Népi demokráciát a
kíméletlenül leszá
sökkel!...

Kijelentem ünnep
mi, kommunisták f
hű katonái leszünk
Nemzeti Független
Kijelentem, hogy a
összefogást, melyne
Szegedi Nemzeti Bizottság is
megszületett, nem tekintjük mú-
ló politikai koalíciónak, taktikai
sakkfogásnak, hanem hosszan
tartó szövetkezésnek, melynek
addig kell tartania, amíg ki nem
kergetjük a németeket az or-
szágból, amíg nem hegesztjük be
a háború sebeit. Együtt akarjuk

dapestnek, jeladás a német
lom alatt sínylődő országrés
nek: hazafiak, kövessétek
dánkat, fogjatok össze életre
lálra a németek kiverésére,
bűnösök megbüntetésére, a
za megmentésére, az új, bo
erős, demokratikus Magyaror
felépítésére!

Közelebb jöttünk egymáshoz...

Örley Zoltán (Demokrata Polgári Párt):

Hazánk évezredes fennállása óta egyik legsúlyosabb idejét éli. A hitleri nácizmus és a hazaáruló bérencek egy évszázad szorgos munkájának gyümölcseit taposták össze. Nemzedékek építette városokat, falvakat temettek hamu alá, tengernyi pénzzel, fáradtsággal, verejtékkel szerzett gépeket, szerszámokat, traktorokat, gazdasági felszereléseket raboltak el. Elvitték búzánkat, jószágainkat, vetőmagvainkat. Megfosztottak gyáraink, bányáink, műhelyeink berendezésétől. Földjeink szántatlanok, vetetlenek, üresen, kifosztottan, elhagyatottan, árván állunk...

Gondokkal terheltek vagyunk. A szenvedések iskoláját járjuk. Közelebb jöttünk egymáshoz. De szenvedés, az egymásrautaltság megmutatja az utat a felemelkedéshez. Az elesett nemzet megaradt erőit szabad-e másra fordítani, mint a feleszmélésre, a

lényegtelen kérdések megolda
ra időt és energiát pazarc
Bűn volna ez a nemzet ellen.
lálos bűn magunk ellen...

...felszabadultunk a re
kényszerített hallgatás alól: r
tör az a kívánság, hogy min
demokratikusan gondolkodó
gyart egy táborba hívjunk...

Fel akarjuk építeni a tö
demokratikus pártokkal egy
működve, ki akarunk harco
ki akarunk küzdeni egy jo
egy szebb, demokratikus M
gyarországot...

A Magyar Nemzeti Függetl
ségi Frontba sorakozott Dem
rata Polgári Pártnak van m
danivalója, van tennivalója.
Magyarország újjáépítéséhez
felemelkedéséhez egy a pr
ramja. Egyet akarunk. És ez
tömörültünk. Együtt indulu
egymás mellett vagyunk, min
pályaudvaron a vasúti sínpá
és egymás mellett állunk, h
őszinte szívvel, egyesült erő
kéz a kézben felépítsük, ha l

VARGA IMRE

1980 márciusában a XII. pártkongresszus szünetében Szentágothai János akadémikussal, Varga Imre szobrászművésszel és Jancsó Miklós filmrendezővel

Kádár János hetvenéves

. . . . . .

UJ TÜKÖR 1982.XIX.évf.22.sz.9.o.

SZERZŐDÉS

munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony létesitéséhez

jött egyrészről a MTA Müvészettörténeti Kutató Csoport (Bp. I. Uri
ásrészről

unkahelye:

cime:

áma:

özött az alábbi feltételekkel:

gzendő feladat részletesen:

. . . . . .

VARGA IMRE

HONTHY HANNA SÍREMLÉKE

Honthy Hanna Kossuth-díjas kiváló művész síremlékét nagyszámú színházbarát jelenlétében avatták fel a Farkasréti temetőben. A síremléknél – amely Varga Imre szobrászművész, Kossuth-díjas kiváló művész alkotása – Németh Marika érdemes művész, a Fővárosi Operett Színház tagja emlékezett a magyar színházművészet négy éve elhunyt halhatatlan primadonnájára.

kulcsszám, megnevezés:

havi törv. munkaidőnek megfelelő

3. A dijazás számitásánál alapulvett munkaidő:

4. A jogviszony tartama:

5. A feladat irányitója:

6. A szerződéshez szükséges előzetes engedély

A kifizetésre kerülő dijból progressziv jöv. adó levonásra.

Budapest, 197.....

.....

megbizott

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Varga Imre, Kossuth-díjas szobrászművész
NÉPMŰVELÉS
1984 JAN

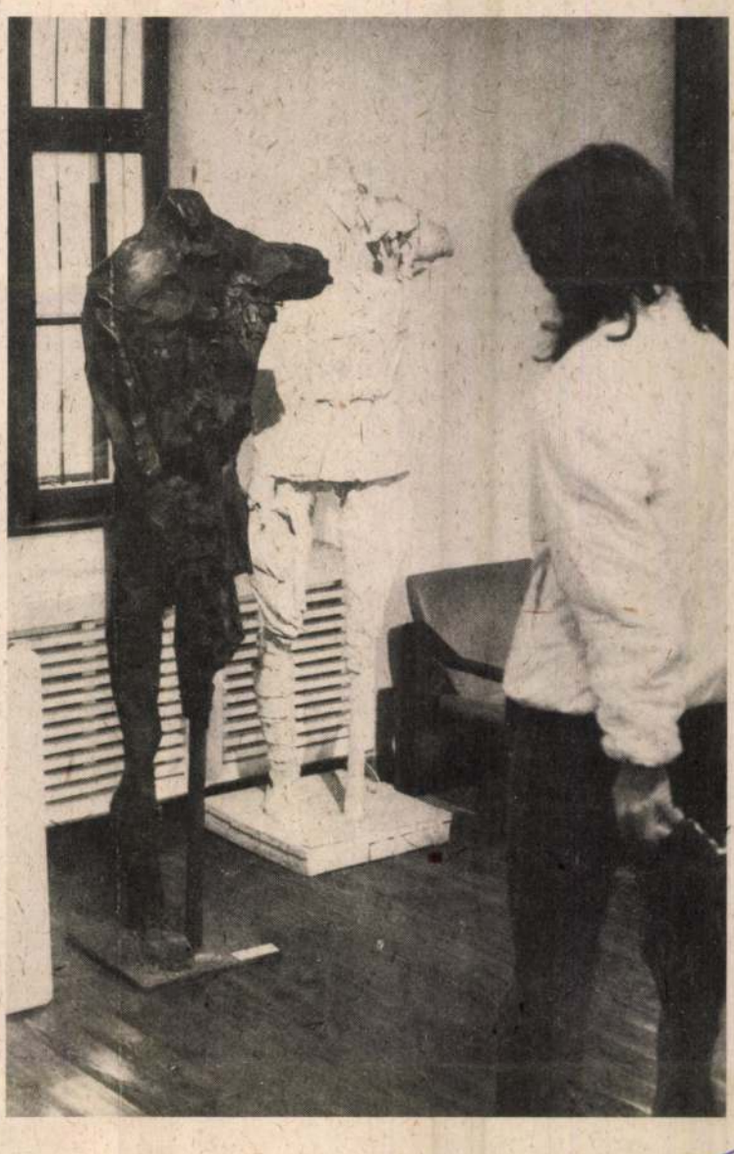

Múzsák Közművelő

A Népművelési Propagandairoda — változatlan feladatkörrel — 1984. január 1-től a fönti néven működik, adja tudtunkra egy értesítés. Ez az írás ebből az alkalomból készült.

Azt hinnénk: bemutatni aligha kell, hisz naponta kézbe vesszük valamelyik kötetét, füzetét. Évente majdnem ezer kiadványt jelentet meg, köztük három és félszáz könyvet, néhány száztól sokezres példányig. Darab kell a színjátszóknak, bábosoknak, jegyzet egy tanfolyamhoz, kézikönyv vagy feladatlapok a felnőttoktatáshoz, szakkörvezetéshez, adatok egy frissen forgalmazott filmhez, kérdések a vetélkedőhöz, műsorösszeállítás az ünnepélyhez, dokumentumok az évfordulókhoz, cikkgyűjtemény egy nemrég lezajlott vitáról vagy különféle munkanaplók, nyilvántartókönyvek a művelődési otthonok és könyvtárak adminisztrációjához? — Ha olykor keserves utánjárással is, de mindezt megtalálhatjuk az NPI-nél. Majdnem húsz éven át nem hivatásos kiadóként volt legfőbb segítőjük a szakirodalommal a népművelőknek. Igaz, nem mindenütt találkozunk cégjeles termékeivel, de az utóbbi években már egyre több művelődési központ előterében láthattuk őket, itt-ott a könyvesboltok polcain is, s e lapnak is szinte minden számában olvashatunk róluk ismertetőt. Ha valahol egy népművelő valami újat kezdett, bizton számíthatunk rá, hogy kisebb-nagyobb késéssel kiad róla egy füzetet az „enpiáj", ahogy tréfásan három kezdőbetűjéről elneveztük.

Meglehet, hogy ez a családias meghittség ezentúl a múlté: az NPI-ből *Múzsák* lett és hivatásos könyvkiadó. S talán mégsem árt most egy kissé közelebbről is szemügyre venni a múzsáknak eddig sem neveletlen gyermekét. Noha éppen nem a Helikon hegyén vagy a Parnasszuson, még csak nem is a Tempé völgyében, hanem nagyon is itt a földön jár, napi szükségletünket elégíti ki. Nem is csak kilenc múzsának szolgál, mert hiszen mikor volt múzsájuk a mesterségeknek, kivált a közművelődésnek?

A kiadók nagy családjában azonban sajátos feladataival nem áll egyedül a *Múzsák*, elég olyan társaira utalnunk, mint a *Gondolat* vagy a *Kossuth*, a szakmaiak közül a *Mezőgazdasági* és a *Műszaki Könyvkiadó*, amelyek — még szűkebb értelemben is — rendszeresen jelentetnek meg közművelődési munkákat. Arról nem is beszélve, hogy minden kiadó része a közművelődés intézményrendszerének. Mégis mi a *Múzsák* sajátos arculata?

Mindenekelőtt az, hogy a közművelődés szakmai publikációi, az *elméleti, módszertani* tanulmánykötetek és gyűjtemények itt látnak napvilágot, idetartozik az amatőr mozgalom *műsorellátása* is. Nagy tapasztalatokra tett szert a vállalat, s az utóbbi jó néhány évben egyre több olyan művet is kibocsátott, amellyel az *egyéni művelődést* szolgálja, lépést tartva az érdeklődés áramlataival és hullámzásaival. Ebbe a „műfajba" sorolhatók az egy-egy évfordulóhoz (*József Attila, Ady, Babits, Kodály* stb.), egy-egy közfigyelmet keltő alkotóhoz vagy műhöz (*A. Efrosz, Major Tamás* vagy a *Premier plan* sorozat), vagy valamilyen mesterséghez (korongozás, szövés, játékkészítés stb.) kötődő kiadványai.

Az NPI, miközben igyekezett kielégíteni a közművelődés legfontosabb szakirodalom-szükségletét (legalábbis annak ráeső részét), ennél szélesebb kulturális, társadalmi igény kielégítését is vállalta, éppen ez utóbb említett művek megjelentetésével. Szerencsés adottsága, hogy saját nyomdája van, így viszonylag gyorsan tudja követni az érdeklődést.

Az, hogy most „hivatásos" lett, nem változtat a *partnerintézmények*kel kapcsolatos feladatán. Ezek közé tartozik a Népművelési Intézet, a Könyvtártudományi és Módszertani Központ, az összes központi múzeum, a Filmtudományi, illetve a Színházi Intézet, országos közgyűjtemények, de olykor a Magyarok Világszövetsége is. A felsoroltak a szakmai vagy akár nagyobb közönségnek szánt nyomtatványaikat is náluk állítkörülbelül 60 százaléka saját szerkesztésű (nyomdai ívben számolva pedig 90 százalék körüli az arány). A *nem saját szerkesztésű kiadványok* sok gondot okoznak nekik azzal, hogy a partnerek nem elég átgondoltan tervezik őket, s nem elég ütemesen (magyarul: nem határidőre) küldik a kéziratokat, gyakran nem kellő színvonalon szerkesztve sem szakmailag, sem nyelvileg és stilárisan. Ugyanakkor miután ők „tervkötelezettek", kénytelenek valahogy pótolni a kiesést. Kétéves tervciklusok bevezetésével próbálkoztak kiküszöbölni a fennakadást — így sem sikerült.

Ezzel félig-meddig feleltünk már arra a gyakran elhangzott kérdésre is, hogy miért oly hosszú átfutásúak az effajta kiadványok, noha ott az *NPI-Múzsák* saját nyomdája. Az év végére halasztott kéziratleadásokhoz újabb okként tapad a felületesség, a nyomdai levonatok hosszadalmas ellenőrzése, a korrektúraolvasás.

A partnerintézmények kiadványai sokszor ráfizetésesek, hiszen jó részük nem is kerül árusításba, némelyik pedig ingyenes. A hiányt a pénzügyi támogatás sem pótolja. A partnerek mégis sokallják olykor a nekik számlázott példányok valóban borsos árát, miután az ő lektori és szerkesztő-válogató munkájuk is benne van a kiadványban. Még inkább fölszisszennek a központi támogatással megjelentetett művek drágaságán (mint például a *Kaptár sorozat* darabjaién) — de hát a szép könyv nem olcsó! A saját és külön szerkesztés kettősségével függ össze, hogy a kiadó egymást kiegészítve alkalmaz vállalati és intézményi gazdálkodást, hiszen a térítés nélkül vagy az önköltség alatti áron terjesztett termékek előállítása szubvenció nélkül lehetetlen.

Más a helyzet a *saját szerkesztésű könyvek*kel. Piackutatás azonban itt sem folyik. Hogyan tapintják ki mégis az igényeket? Tulajdonképpen csak jelzésekre vagy saját belátásukra támaszkodhatnak, megnyugtató prognózis nincs. Feltételezik: ha nagy évforduló közeledik, ahhoz kell a könyv is; hozzávetőlegesen azt is tudják, hogy az amatőr szín- és bábjátszók mit szeretnének, mire képesek. (A hazánkban évente bemutatott színdaraboknak például mintegy kétharmada

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Varga Imre, Kossuth-díjas szobrászművész
NÉPMŰVELÉS
1984 JAN

1021

népművelés

ÁRA: 11,– Ft

1984

1

1

népművelés

A MŰVELŐDÉSI MINISZTÉRIUM
FOLYÓIRATA
XXXI. ÉVFOLYAM
1984. JANUÁR

TARTALOM

ANCSEL ÉVA: Művelődés és értékorientáció 3
FÜLEKI JÓZSEF: Miért vitázunk a művészetek társadalomkritikai funkciójáról? 6
Felhívás párbeszédre (Szále László) 8
JÁNOSI FERENC képriportja: Varga Imre állandó kiállítása 9
KAJDI BÉLA: Műzsák Közművelődési Kiadó 12
SZABÓ ERNŐ: A bakonyszombathelyi „komplex" II. 15
KOVÁCS JÓZSEF LÁSZLÓ: „Kevinek sok horgos utcái között" 19
Tartalommutató a Népművelés 1983-as évfolyamához 23
Jubileumi vetélkedő (jánosi) 27
RÉVI JUDIT: Ezenkívül kellene... 28
FRIDÉL LAJOS: Az egri ifjúsági ház 30
Taneszközök régen és ma (kiállítás a tatai várban) 32
Ezt olvastuk 34
Figyelő 36
Népművelési nyelvőr (Sz. E.) 38
A közművelődés narancshéja (eszbé) 39
Tudósítóinktól 39
GYÖRGY ISTVÁN: Kisfilmek — rövidfilmek 44
Hanglemezajánlat (Feuer Mária) 46
Munkajog (Ferencz Győző) 47

Címképünk: Varga Imre: Czóbel (Jánosi Ferenc felvétele)

Felelős szerkesztő: ÁCS FERENCNÉ
A szerkesztőség címe:
Bp., 1074 Hársfa u. 12.
Telefon. 424-183
Kiadja: a Lapkiadó Vállalat
1073 Budapest, Lenin krt. 9–11.
Telefon: 221–285
Levélcím: 1906 Budapest. Pf. 223
Felelős kiadó: SIKLÓSI NORBERT
a Lapkiadó Vállalat vezérigazgatója
Egyetemi Nyomda 83.1927
Budapest, 1984.
Felelős vezető: SÜMEGHI ZOLTÁN
igazgató
Szedte a Nyomdaipari Fényszedő Üzem (837934/09)

Megjelenik havonta. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető a hírlapkézbesítő postahivataloknál és a Posta Központi Hírlapirodájánál (postacím Budapest V., József nádor tér 1. – 1900) közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215–96 162 pénzforgalmi jelzőszámra. Előfizetési díj: egy évre 132 Ft. Egyes számok 11 Ft-ért kaphatók a Budapest V., Bajcsy-Zsilinszky út 76. sz. alatti hírlapboltban, továbbá utánvétellel is a Lapkiadó Vállalat közönségszolgálatánál, Budapest VII., Thököly út 21. Külföldön terjeszti a Kultúra Külkereskedelmi Vállalat. H–1389 Budapest, postafiók 149.

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem adunk vissza.

INDEX: 25.650

HU ISSN 0466–8634

SZERZŐINK
Ancsel Éva egyetemi tanár, Eötvös Loránd Tudományegyetem — **György István dr.,** a MOKÉP osztályvezetője — **Ferencz Győző dr.** ny. minisztériumi főtanácsos, Budapest — **Feuer Mária,** a Muzsika főszerkesztője — **Fridél Lajos,** az egri ifjúsági ház igazgatója — **Füleki József,** a Társadalmi Szemle rovatvezetője — **Kajdi Béla,** a Népművelés munkatársa — **Kovács József László** főiskolai tanár, Zsámbék — **Révi Judit,** a Népművelés munkatársa — **Szabó Ernő dr.** olvasószerkesztő, Népművelés — **Szále László** rovatvezető, Élet és Irodalom — **Vermes Zsuzsa** tanársegéd, az MSZMP Politikai Főiskolája.

A Ma
Szövetség
én alakul
egyike a
volt. Feb
ra is ker
millenári
mérkőzés a BTC és a BSC
között. A párharcból az első
magyar bajnok, az azóta már
megszűnt BTC került ki
győztesen (4—0). Ray Ferenc
gólját Póka János mester-
hármasa követte. Így kezdő-
dött. Azóta nyolcvankét baj-
noki küzdelem indult el és
fejeződött be. A mai napon,
szeptember 1-én kezdődő 83.
első osztályú labdarúgó-baj-
nokságnak újoncaként a
Debreceni MVSC is részese
lesz.

Becsületes játékkal, biztos bennmaradás

A bajnoki rajt előtt a DMVSC labdarúgócsapatának vezető edzőjével, *Nagy Györggyel* ültünk le beszélgetni, aki a felkészülés során végzett munkáról és a csapat bajnoki esélyeiről ejtett szót.

— Felkészülésünk első szakasza június 4-től július végéig tartott. Az állóképesség megszerzésén túl megfelelő taktikai gyakorlatokkal játékstílusunk új elemeit kívántuk kialakítani. A második szakaszban részt vettünk az NDK-ban és az NSZK-ban egy túrán, melyen a speciális állóképesség mellett a gyakorolt taktikai elemeket már mérkőzéshelyzetekben próbáltuk gyakorolni. A harmadik egység augusztus 8-tól mai bajnoki rajtig tartott

tékes volt a Nagyvárad, Kassa, a Zsolna és a DVTI elleni találkozónk is.

A felkészülést nemcsak a előkészületi mérkőzése alapján ítélem kielégítőnek hanem olyan szempontból is hogy a rendkívül gyeng erőnléti szintet sikerült javítani, ám még korántsem ér tük el a kívánt mértéket.

A rajt nagyon fontos, kü lönösen egy újonc csapat szá mára meghatározó. A ZT nagyon kulturáltan futballo zó és idegenben is tudatosa játszó együttes. Bízom csa patom lelkesedésében és a alakuló stílusunk sikerébe Megítélésem szerint esélyün van a mérkőzés megnyerése re.

A csapat számára nem le het más cél, mint becsülete játékkal elérni a biztos bent maradást. Az MNK-ban sze retnénk az első tizenhat köz kerülni.

...hogy megteljen a stadion

A csapat kötelessége k zönsége igényeit kielégíte

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1984 SEP 1

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrász- és grafikusművész

1021

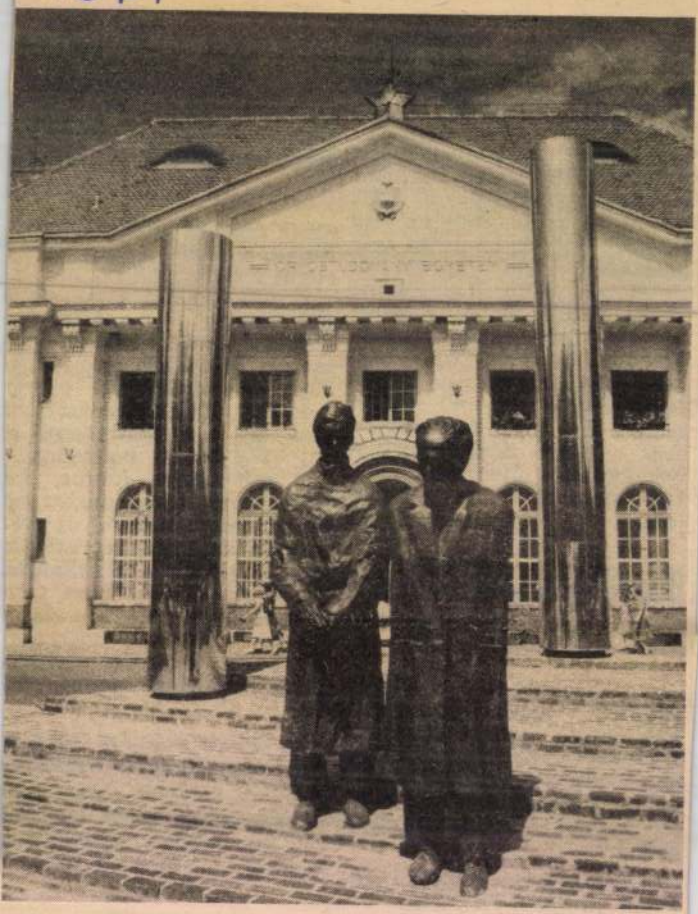

Új szobor Debrecenben

A gyógyászatnak állított emlékművet Varga Imre Kossuth-díjas szobrászművész: Debrecenben. az Orvostudományi Egyetem előtt a közelmúltban állították fel új köztéri szoborkompozícióját.

(MTI-fotó: Oláh Tibor felvétele — KS)

s versenye

...szen"

...itója

...sági táborban volt

rep jutott a figyelőőrsnek, mert hat célt kellett felderíteniük a távolság és a célok pontos irányszögének meghatározásával.

A versenyzőknek ideális környezetben és kellemes időben kellett számot adniuk a megszerzett elméleti és

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrász- és grafikusművész

NÉPÚJSÁG (TOLNA)

1984 SEP 25

Kiállítás

Varga Imre szobrai Pakson

Egy nagyszerű életművet felvillantó kiállítás nyílt szeptember 19-én Pakson, a Munkás Művelődési Központ galériájában és várja a látogatókat október 15-ig. A köztéri-közösségi plasztika európai értékű mesterének, Varga Imrének a munkásságából ad ízelítőt az a tárlat, amit dr. Bereczky Loránd művészettörténész nyitott meg. Ízelítőt emlegetni és a teljességet is érteni közben, abszurdnak tűnő dolog. A paksi kiállítás látogatói mégis az utóbbi élményével találkozhattak és találkozhatnak amíg a kortárs művészet e sokszínű és nemcsak határainkon belüli jelentőségű alkotója munkáival jelen van Pakson. Olvasóink közül sokan tudják, hogy Varga Imre szekszárdi Prométheuszának saskéselyűje hónapokkal ezelőtt Velencébe „utazott". Azért került erre sor, mert a 33 nemzet alkotóinak bemutatkozási lehetőséget biztosító velencei biennáléról nem hiányozhatott a Varga Imre nevével fémjelzett magyar pavilonból a szekszárdi kompozíció egyik krómacél kegelyűje sem.

Varga Imre Szent Erzsébet és Lajos király című kompozíciója

rövid
17.15: Így
18.10: Képú
18.20: Agrá
19.10: Tv-tc
19.15: Esti
19.30: Tv-hi
20.00: Sir-K
és a
ismer
20.50: A hé
21.00: A na
történ
komé
22.40: Tv-hí

BUDA

17.45: Képújság
17.50: A felderítő visszatér — riportműsor
18.30: Szókimondó — (ism.)
19.10: Ella István orgonán játszik
19.25: Bolgár kódexek a X. századtól a XVIII. századig — bolgár rövidfilm — (ism.)
20.00: Tudósklub '84
21.10: Tv-híradó 2.
21.30: Nemzetközi súlyemelőverseny
22.20: Képújság

JUGOSZLÁV TELEVÍZIÓ

BELGRÁD 1.

17.00: Magyar nyelvű tv-napló
17.30: Videooldalak
17.40: Hírek
17.45: Tv-sorozat gyermekeknek
18.15: Tv-naptár
18.45: Népi muzsika
19.15: Rajzfilm
19.30: Tv-napló
20.00: Játékfilm
22.30: Tv-napló

BELGRÁD 2.

18.15: Védett természeti tájak
18.45: Szerdai körkép
19.30: Tv-napló
20.00: Zene
21.05: Zágrábi körkép
21.20: Komoly zene
22.05: Sorozat a kultúra köréből

ÚJVIDÉK

17.00: Tv-híradó
17.45: Gyerekeknek
18.15: Bástya
18.45: Népi muzsika
19.15: Rajzfilm
19.30: Tv-híradó magyarul
20.00: Színházi közvetítés
21.30: Portrék
22.00: Vajdaság harcban
17.46: A rockzene alapelemei
18.30: A Magyar Rádió szlovák nyelvű nemzetiségi műsora
19.05: Hangverseny magyar zeneszerzők műveiből
20.10: Külföldi tudósoké a szó
20.25: Bikfalvy Júlia népdalokat énekel
20.45: Mahler: V. szimfónia
22.00: Paul Verlaine költészete
22.27: Új lemezeinkből
22.49: Dzsessz

CSÜTÖRTÖK DÉLELŐTT

KOSSUTH

8.25: Az Állami Népi Együttes felvételeiből
8.10: Rimszkij-Korszakov: Vera Seloga bojárnő
9.44: Kodály Zoltán gyermekmuzsikájából
10.05: „Ajtós ház szögibe visznek . . .” — finnugor népköltészet
10.30: Verbunkosok, katonadalok
11.00: Kamarazene
11.25: Kis-suba balladája — riport
11.40: A kápolna titka — Galgóczi Erzsébet regénye — 2. — (ism.)
12.30: Ki nyer ma?

PETŐFI

8.05: Szatirikus dalok
8.20: Tíz perc külpolitika —
8.35: Napközben
10.00: Zenedélelőtt
11.35: Csak fiataloknak! — (ism.)
12.35: Mezők, falvak éneke

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 31.
Telefon: 337-748, 340-726
Varga Imre, Kossuth-díjas szobrász-grafikusművész
CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP
1984 SEP 12
1021

A gyógyászat emlékműve Debrecenben

A gyógyászatnak állított emlékművet Varga Imre Kossuth-díjas szobrászművész: Debrecenben, az orvostudományi egyetem előtt, a közelmúltban állították fel új közterületi szoborkompozícióját. *(MTI-fotó — KS.)*

… der Vorfahren

…échenyi — „grössten Ungarn"

kann, das haben schon viele Wissenschaftler versucht. Ich will mir aber eine eigene Meinung über seinen Tod bilden. Was mich auch interessiert, ist das Verhältnis zwischen Széchenyi und Kossuth. Als Széchenyi-Nachfahre bin ich natürlich ziemlich kritisch gegenüber Kossuth eingestellt. Ich habe hier in Ungarn bemerkt, daß die Ungarn sowohl zu Kossuth, als auch zu Széchenyi gut stehen. Das ist für mich ein Phänomen, denn es gab doch gravierende Gegensätze zwischen den beiden."

„Sie haben sicher versucht, hier in Budapest Materialien für Ihre Arbeit zu finden. Hatten Sie Erfolg?"

„Meine Forschungsarbeit verlief völlig reibungslos. Dank dem Kulturministerium hatte ich freien Zugang zum Staatsarchiv, zur Ferenc-Széchényi-Bibliothek, zum Nationalmuseum und zu all den wichtigen Quellen, die für meine Arbeit notwendig waren. Alles ist sehr gut gelaufen, und das gibt mir Ansporn zu weiterer Arbeit."

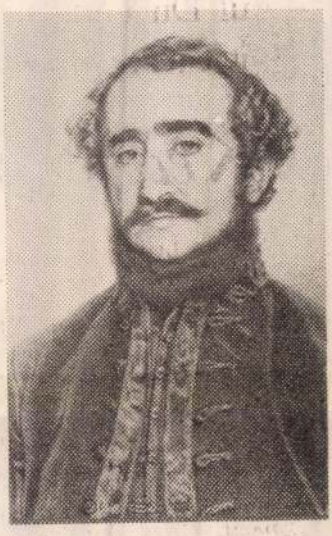

István Széchenyi

brechende Ungarn — und das wissen die meisten Leute schon. Wenn ich tatsächlich soweit komme, daß ich in der Lage bin, über Széchenyi wissenschaftlich zu schreiben, dann werde ich versuchen, mein Forschungsergebnis zu publizieren. Ich hoffe, daß ich dazu einen Verleger finde. Eines weiß ich sicher: Es gibt eigentlich kein zusammenhängendes Werk über die politische Arbeit und über das Menschsein von István Széchenyi. Entweder behandeln die Bücher sein Leben in Döbling in der Irrenanstalt oder seine

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Bildhauer Imre Varga

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1984 SEP 1 8

36/1984

1021

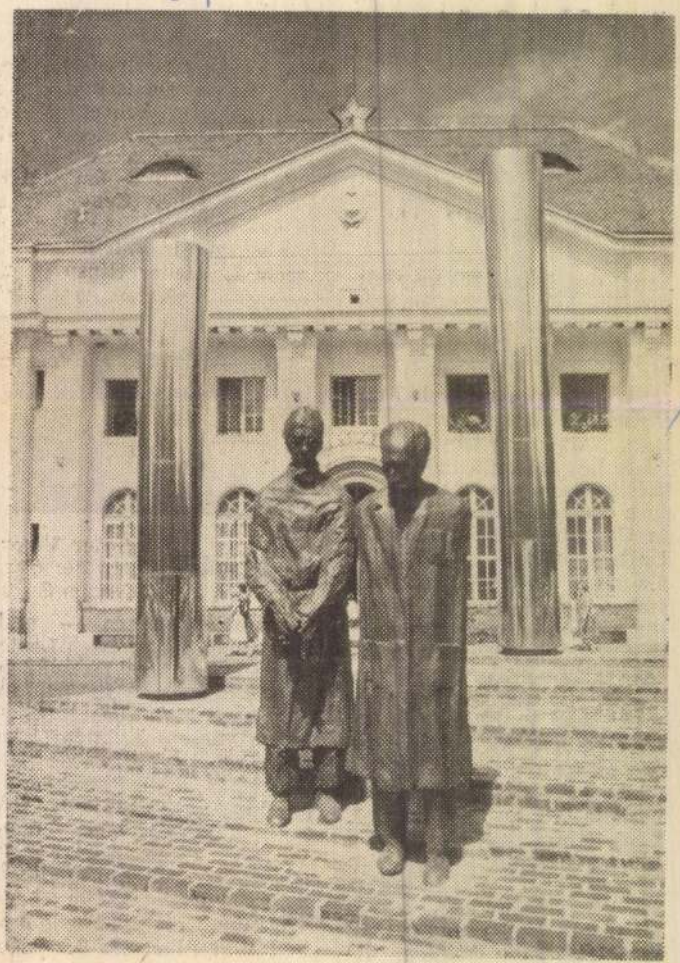

In der ostungarischen Stadt Debrecen setzte der Bildhauer Imre Varga der Heilkunst mit einer Komposition vor der Medizinischen Universität ein Denkmal

SP

Így látja a szakember

Az „évszázad sakkmérkőzés

Karpov marad vagy Kaszparo

A világ sakkozói szenzációs esemény előtt állnak, ilyenre csak kivételes esetben volt példa a sakktörténelemben. Hasonló talán csak 1927-ben volt, amikor a kubai sakkóriás Capablanca csapott össze az orosz trónkövetelző Aljechinnel. Akkor több, mint két hónapig tartott a nagy csata, míg végül az orosz géniusz diadalmaskodott.

Azóta jelentek meg óriási egyéniségek a sakkozás világában, ilyen volt az amerikai Bobby Fischer is. Két ilyen kivételes képességű nagy egyéniség, mint a világbajnok szovjet Anatolij Karpov és honfitársa, Garij Kaszparov még nem találkozott páros mérkőzésen. Ennyit tud minden sporttal foglalkozó, de részletes elemzésbe, esélylatolgatásba csak hozzáértő bocsátkozhat. E feladatra a megye ismert élversenyzőjét, *dr. Prugberger Emilt* kértük fel. Ő fogja a párosmérkőzés alatt elemezni, kommentálni a játszmákat. Ezzel is az a célunk, hogy a nagy találkozó alatt e sportágnak újabb híveket szerezzünk.

— *Mit tudunk a két versenyzőről?*

— Kezdjük a világbajnokkal. Tudjuk, hogy Karpov 1975-ben játék nélkül lett világbajnok, 1978-ban és 1981-ben Korcsnoj ellen már ragyogó játékkal védte meg címét. Nyugodt, számító, nem hibázik, szinte óramű pontossággal játszik. Kalandokba nem bocsájtkozik, hűvös, az ellenfél hibáit könyörtelenül kihasználja. Minimális előnyt is képes nyerésig fokozni. Nem lelkizik, egy-egy vereség után azonnal talpraáll. Kihívój
vel fiatalabb
dik, hogy játé
lemzi. Fantá
dásai, szipork
kileg közel s
le, egy-egy v

— *Ki nyer?*

— Karpov
mellett a zs
tehetség áll.
mét várja, d
magam a fan
dalát reméle

— *Mennyi dődő viadal?*

— 1972-ben
viadal csakne
re most is v
ban a két ve
annyi partit,
zelmét, a hat
ben az esetl
hátrányba ke
dő sakkolimp

— *Ha a ki ág helyzete?*

— Karpov
a bakui sakk
Ebből adódó
vetkezendő é
zás következ
mint mondju
után...

Magyar egyéni és csapatgy

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrász- és grafikusművész

VAS NÉPE
1984 SEP 9

1021

ÁMA

Szobor a gyógyászatnak

A gyógyászatnak állított emlékművet Varga Imre Kossuth-díjas szobrászművész: Debrecenben, az Orvostudományi Egyetem előtt a közelmúltban állították fel új köztéri szoborkompozícióját.

(MTI Fotó: Oláh Tibor felvétele — KS)

9.00: Haydn és Mozart fúvószenéjéből. 9.30: Rameau: Castor és Pollux. Ötfelvonásos opera prológussal. 12.31: Szimfonikus táncok. 13.07: Magyarország ékessége. Eseményjáték. 13.45: Az Alban Berg vonósnégyes hangversenye. 14.37: Zenekari muzsika. 16.00: Délutáni operetthangverseny. 17.00: A Bananarama trió felvételeiből. 17.30: Holnap közvetítjük ... 18.02: A kamarazene kedvelőinek. 19.05: Otto Klemperer vezényel. 20.32: A Poptarisznya dalaiból. 21.30: Operaest. 22.30: Eszmecsere. 23.00: A hét zeneműve.

PÉCSI RÁDIÓ

17.00: Hírek. 17.05: Hangadó. Ifjúsági műsor. 18.00: Dél-dunántúli híradó — Lapelőzetes — Hírek. 18.30: Szerb-horvát nemzetiségi műsor. 19.00: Nemzetiségeink zenéjéből. 19.05—19.35: Német nemzetiségi műsor.

JUGOSZLÁV TELEVÍZIÓ

SAJTOFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 327-748, 340-726

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrászművész gyűjteménye

NÉPÚJSÁG (TOLNA)
1984 SEP 9

1021

A gyógyászatnak állított emlékművet Varga Imre Kossuth-díjas szobrászművész: Debrecenben, az Orvostudományi Egyetem előtt a közelmúltban állították fel új köztéri szoborkompozícióját.

unneperyes
az F—1 A, B
ban kezdődi
F3B kategór
ve 9 órától 1
indulók szár
százat.

Felkészülés az NDK-ban

A Honvéd Killián FSE cselgáncsozóinak a bajnokságokra való felkészülés egyik állomása az az edzőtáborozás és versenyzés lesz, amit szeptember 7. és 17. között a Német Demokratikus Köztársaságban töltenek. A szolnoki szakvezetők véleménye szerint az NDK cselgáncssportja olyan magas szintű, hogy lesz mit tanulni a szolnoki fiataloknak. Török Ferenc edző úgy vélekedett, hogy a tavalyi edzőtáborozás — amit szintén az NDK-ban töltöttek — jó hatása megmutatkozott az ifjúságiak és a serdülők teljesítményében, sok olimpiai ponttal gyarapodtak.

megnehezítette az új összetételű honvéd együttes. A volt ifjúsági válogatott Krenhardt és Leinwéber jó benyomást keltett. Káposztás tartotta jó formáját, csak Takácstól szenvedett nagy csatában vereséget és ha Lőrinczi jobban összpontosít Nozicska ellen — döntő játszmában mérkőzéslabdáról vesztett —, akkor most nagy meglepetésről tudósíthatnánk. A győzelmeket szerezték: Takács (5), Frank B., Nozicska (3—3), Imre (2), Vitsek (1), illetve Káposztás (4), Krenhardt, Leinwéber (3—3), Lőrinczi (1).

* * *

Szeptember 2-án első ízben rendezte meg Jászárokszálláson a Hűtő- Klímatechnikai Gyáregység Vasas Sportegyesületének asztalitenisz szakosztálya az Alkotmány Kupa versenyt. A Köztársaság téri tornateremben hat asztalon felnőtt férfiak és ifjúsági fiúk részére kiírt csapat, egyéni és

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrász- és grafikusművész

SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP

1984 SEP 7

1021

Új szobor Debrecenben. A gyógyászatnak állított emlékművet Varga Imre Kossuth-díjas szobrászművész Debrecenben, az Orvostudományi Egyetem előtt a közelmúltban állították fel az új köztéri szoborkompozícióját

00 stars. These two
est that interstellar
to many protostars.
lamental character-
described concerns
n. In rough terms,
ntum of a spinning
of how much mass
ning, how fast that
and how large the
g to observational
ar clouds have up to
ngular momentum

per unit of mass as their pro stars. Any theory of star form must therefore describe how a dis- poses of a considerable an of an- gular momentum before pses to form a star or several

One of the first sophisti com- puter models of star for as produced in 1968 by Rich Larson of Yale University. He oped a detailed model for the action of a spherically symmetric rotat- ing cloud. An important duct of

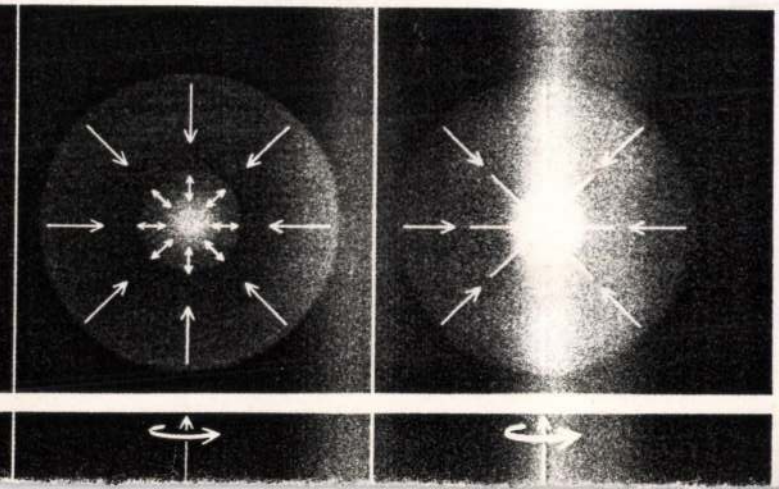

Varga Imre
szobrász

Hatszázezer mártír emlékműve

A második világháború során elpusztult 600 ezer magyar zsidó mártír emlékművének alapkőletételi ünnepségét július 3-án, vasárnap délelőtt 10 órakor tartják a volt budapesti gettó egykori kapujánál, a Wesselényi utca 5. szám alatt. A magyar zsidóság örök gyászára emlékeztető, gránitból és acélból formált kompozíciót — *Varga Imre* Kossuth-díjas szobrászművész alkotását — a tervek szerint a deportálások 45. évfordulójára emlékezve jövőre avatják fel — tájékoztatták a New York-i székhelyű Emanuel Alapítvány és a Magyar Izraeliták Országos Képviseletének vezetői a hazai és a nemzetközi sajtó képviselőit kedden a Hilton Szállóban. (MTI)

Népszabadság, 1988. jún. 29.

Zalai Nyomda 83 4452

BUDAPEST FŐVÁROS TANÁCSA

TISZTELETTEL MEGHÍVJA

VARGA IMRE

KIVÁLÓ MŰVÉSZ,
KOSSUTH- ÉS HERDER DÍJAS SZOBRÁSZ
ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA

1983. OKTÓBER 20-ÁN,
CSÜTÖRTÖKÖN 16 ÓRÁRA.

AZ ÉPÜLETET ÁTADJA
ÉS A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA:
FARKASINSZKY LAJOS,
BUDAPEST FŐVÁROS TANÁCSA
ÁLTALÁNOS TANÁCSELNÖK HELYETTESE.

A KIÁLLÍTÁS HELYE:
BUDAPEST III., LAKTANYA U. 7.

DOTE

Szeptember 1-én, délelőtt 11 órakor rendezték meg a Kossuth Lajos Tudományegyetem aulájában a DOTE tanévnyitó ünnepi tanácsülését, amelyet *DR. SZÉKELY GYÖRGY* rektorhelyettes nyitott meg. A tanévnyitó ünnepi beszédet *DR. KARMAZSIN LÁSZLÓ* rektor tartotta. Az első éves hallgatók eskütétele után gyémánt és aranydiplomák átadására került sor.

Gyémántdiplomát kaptak hatvan éven át végzett orvosi munkájukért: *DR. ÖRDÖG IMRE, DR. SÁNDOR J. JÁNOS, DR. JAROLIN NÁNDOR.* Az ötven éven át végzett gyógyító tevékenység megbecsüléseként aranydiplomát vehetett át: *DR. BENCSIKNÉ DR. HARIS RÓZA, DR. BOHUS KÁROLY, DR. CSANÁDY GYÖRGY, DR. KARDOS KÁLMÁN, DR. MARNÓ SAROLTA, DR. RÉTHÁTI MIKLÓS, DR. SIMON REZSŐ, DR. SZARVAS ANDOR, DR. SZŰCS LASZLÓ, DR. TOLNAY LAJOS, DR. ZOLTÁN TIBOR, DR. GOMBOS IMRE* és *DR. PAPP KÁROLY.*

Ezt követően *DR. FRENDL GYÖRGY* átadta a DOTE Kiváló Oktatója kitüntetést *DR HADHÁZI CSABA* egyetemi tanárnak és *DR. KÉRI SÁNDOR* tanársegédnek.

Az ünnepség végén köszöntötték a Weszprémi-díjas és az egyetem Jó tanuló—jó sportoló díjával kitüntetett hallgatókat. A DOTE Tudományos Diákköre vezetőségének javaslata és az egyetemi tanács véleményének kikérése után a Weszprémi István-emlékérmet és jutalomdíjat az egyetem rektora *BERECZKI DÁNIEL* végzős hallgatónak ítélte oda. A DOTE Egyetemi Tanácsa által alapított Jó tanuló — jó sportoló címet és a vele járó jutalmat az idén *TAKÁCS LÁSZLÓ* harmadéves hallgatónak ítélte oda az egyetem rektora.

Tanítóképző főiskola

Ugyancsak szeptember 1-én 11 órakor tartotta a Debreceni Tanítóképző Főiskola tanévnyitó és diplomaosztó tanácsülését. *DR. SZEKERCZÉS PÁL* főigazgató-helyettes mondott tanévnyitó ünnepi beszédet. Ezután háromszáz nappali és százhúsz levelező hallgató tette le az esküt tanulmányai megkezdése alkalmával, majd rubin, vas, gyémánt és arany okleveleket adtak át a hetvenöt, hatvanöt, hatvan, ötven évvel ezelőtt diplomát szerzett pedagógusoknak. Rubin diplomát kaptak *ESZES ILONA, KISS ARANKA, KNA-*

Aranydiplomát kaptak: *BALOGH ENDRE, BALOGH PÁLNÉ, BARCSA MIHÁLYNÉ, BATÁRY ISTVÁNNÉ, BORDA JÁNOS, BOROS FERENCNÉ, CSABA DEZSŐNÉ, CSANÁDRÓZA, CSÓKA BÉLANÉ, DARVAS JÓZSEF, DÉNES IRÉN, DÓZSA ALBERTNÉ, DR. ELEKES PAL, GALICZ MARGIT, GECSEI JÁNOSNÉ, JAKSA ISTVÁNNÉ, KECSKÉS PÉTERNÉ, KERÉKGYÁRTÓ BÉLA, KOMÁROMI GÁBORNÉ, KOPPÁNY OTTÓNÉ, KÜRTHY ANDRÁSNÉ, LŐRINCZY JÓZSEF, MACHÁCS LÁSZLÓ, MÁRTON JÓZSEF, MO*

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrászművész

EGYETEMI ÉLET

1984 SEP 25

1021

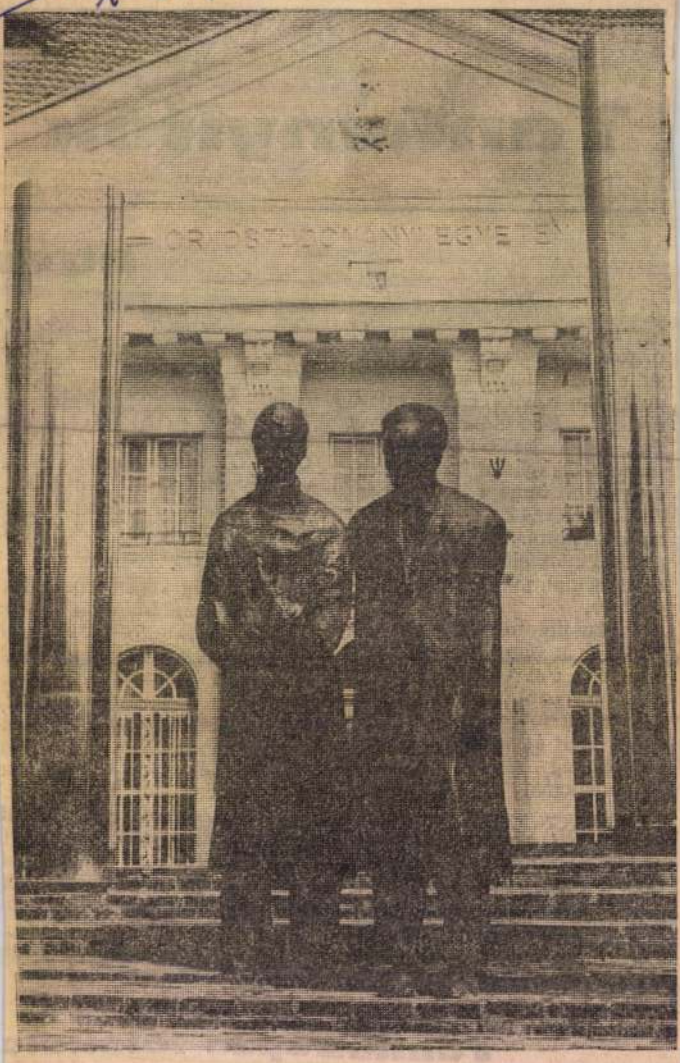

A gyógyászat emlékműve

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrászművész új köztéri szoborkompozíciója a gyógyászatnak állított emlékművet. A Debreceni Orvostudományi Egyetem főépülete előtt látható. Címe: Professzorok *(Göcs Vince felvétele)*

Aircraf

to 'contras' shot down

Managua, Aug 28 (Reuter/PL/AP) — The Nicaraguan Air Force shot down an aircraft attempting to drop supplies to counter-revolutionary forces in a mountainous region of northern Jinotega province on Monday, the Defence Ministry said.

The Ministry said in a communiqué that it was not known wether the crew of the C-47 aircraft, shot down by anti-aircraft fire near Quilili, about 200 km north of Managua, had survived. Government troops were trying to reach the area to find the remains of the plane, it added.

The communiqué said the plane, which had made several previous flights to the area from a base in Honduras, was hit by artillery fire as it tried to drop arms, food and other supplies to "contras" operating in the region.

The Nicaraguan military earlier announced its troops killed 36 rightists and wounded an undetermined number of others in recent battles in five towns in northern Jinotega province. The battles also resulted in the deaths of four soldiers and wounding of nine others

group, composed of Panama Mexico, Colombia and Venezu ela.

To retrieve radioac

SALVAGE

Ostend/Belgium, Aug 28 (AP — Two salvage companies pre pared Tuesday to retrieve th 225-ton radioactive cargo of French freighter that sank i the North Sea last week—a jo that could take several week company spokesman said.

John Huylebroeck, an Environ ment Ministry spokesman, sai French Navy divers checked th steel containers holding the ra dioactive cargo on Saturda evening, hours after the freigh ter, the Mont Louis, collide with a North Sea ferry an sank. The French officially no tified Belgian officials of th contents of the stricken Mon Louis on Saturday evening bu it was not known that Frenc Navy divers checked the shi

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Imre Varga

DAILY NEWS

1984 AUG 2 9

1021

PHOTO MTI/TIBOR OLAH

HEELERS, a group statue by the famed sculptor Imre Varga, which was recently erected in front of the University of Medicine in Debrecen

zett.
ob száz kedvenc nö-
belépőt: legtöbbjük
s, hogy a kaktuszok
arancs, bíbor, vörös,
gokat a legkülönbö-
ban hajtanak, kéket
n, magyarázza Bar-

de nagy a hobbisok száma is.

— Minden kaktuszfajtájuk van?

— Ez lehetetlen volna, nem minden éghajlatot tudunk utánozni üvegházainkban. Bizonyos dél-amerikai, afrikai fajtákról le kell mondanunk — azokról csak előadásokból, diafilmek vetítésekor szerzünk

VARGA IMRE

SZOBORAVATÁS DUNAÚJVÁROSBAN

A múlt héten avatták föl Dunaújvárosban, a Bartók Béla Művelődési Ház melletti Petőfi-ligetben Varga Imre Kossuth-díjas szobrászművész legújabb alkotását, két világhírű zeneszerzőnk, Bartók Béla és Kodály Zoltán szobrát.

gy látom, e területen még csak igen sekély eredményekről beszélhetünk.

— Ez sajnos így van. Felismertük, ogy a két szféra szorosan összefügg gymással, de kétségtelen, hogy az letmódot a közművelődés inkább ıagyarázta, értelmezte, inkább — hogy mondják — utána kullogott. nnek nagyon sok nyomós oka van „keményebb" érvek, a lakáshely- et, a keresetek és egyebek miatt. okan mondják, hogy ez természe- esen van így. Szerintem azonban le- et és kell olyan területeket találni, hol a közművelődés *az életmód ala- ításában is vállalhat* szerepet. Tá- naszt nyújthat például az egészség- evelésben, a káros szenvedélyek el- eni küzdelemben, a környezetvéde- emben.

— Hadd szűkítsem a korábbi tág ört most a művelődési otthonokra. statisztika szerint ezeket az intéz- ényeket túlnyomó többségben — 0—75 százalék — fiatalok, illetve lősebbek, nyugdíjas korúak látogat- ik. Az aktív keresők közül kevesen. okan azt az aggodalmukat fejezik i, hogy a művelődési otthonok idén evezetett, bevételközpontú gazdál- odási rendszere éppen e két, anya- ilag nem éppen tehetős réteget sújt- a.

— Az aggodalom *részben* jogos. Az ıtézmények egy részében találkozni ıan törekvéssel, és a gazdálkodást

Általában azt gondolom: az intézményeknek segíteniük kell az ilyen közösségek létrehozását. Annak kell örülni, ha minél több művelődési közösség alakul öntevékenyen. Ezek nagy segítséget nyújthatnak a tevékenység tartalmi élénkítésében, a társadalmi részvétel bővítésében, ösztönzőleg hathatnak a hagyományos intézményekre, serkenthetik őket, jó munkamegosztás alakulhat ki közöttük. De azt is világosan látni kell, hogy a közművelődés minden gondját az egyesületek természetesen nem oldhatják meg, nem helyettesíthetik az intézményhálózatot.

— Befejezésül: az ősszel rendezik meg az országos közművelődési tanácskozást. Ennek célja az elmúlt tíz év mérlegének felállítása és egy reális program kitűzése lesz a következő időszakra. Mely kérdésekről kívánnak elsősorban gondolatokat cserélni ezen a fórumon?

MAHIR
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Varga Imre Kossuth-díjas szobrászművész

NÉPSZABADSÁG
1984 AUG 4

fotosteges.

1021

ELMÚLT IDŐ. VARGA IMRE SZOBORCSOPORTJA; EZ IDŐ SZERINT A VELENCEI BIENNALE MAGYAR PAVILONJÁBAN.

1021

Varga Imre
Kossuth-díjas szobrászművész

1984. VII. 15.

Gondolatjel

Varga Imre szobrászművész állandó kiállítása magyar kiállítás. Művészettörténészek biztos mást mondanának. Számomra abban leginkább magyar, hogy annyiféle jelentésü, annyiféle széllemi és földrajzi háttérből jött jel kerül itt egységbe. Radnóti és Károlyi Mihály, Lenin és a Szüzanya, Isván király és Majakovszkij Varga Imré által alkotott alakja itt békésen megfér egyteremben. Ugyanaz a Varga Imre mozgalmi emlékművek, és a világnak üzenő vatikáni magyar kápolna alkotója.

- Magyarok vagyunk. Ezen keresztül válhatunk, és ezen keresztül válunk egy nagyobb közösség tagjává, ezen keresztül vagyunk európaiak. Kihagyhatatlan lépés. Magyarságunk, belépőjegyünk. A magyarságunk az egyetlén kulcs, ami nyitja számunkra a nagyobb közösség ajtaját.

- Nekem néhá úgy tünik, hogy Európa ajtaját időnként egy kicsit el is zárja bizonyos értelemben. Közép- Kelet-Európa nem úgy Európa, kicsit másképp Európa, mint Nyugat-Európa.

- Ez igaz. Ennek a sorsszerüségén nem tud változtatni semmi. Semmiféle nosztalgia, vágy, a vigyázó szemünket Párizsra vethetjük, de csak innét. Van változás megbecsülésünkben a világban. Ez az utóbbi időben nagyon nagyot emelkedett. De amikor a legmélyebben volt, akkor is kényszerüen magyarok voltunk.

- A saját országunkhoz való viszónynak egyik kulcskérdése lehet a másokhoz való viszony.

- Ez tökéletesen így van. Meggyőződésem az, hogy csak akkor becsüljük meg önmagunkat, hogyha másokat megbecsülünk. Olyan helyzetben, amiben mi élünk, Délkelet-Európa határán, Közép-Európa határán, az alapvetően meghátározza, vagy meg kell, hogy határozza magatartásunkat. Ebben a viszonylag nagyobb földrajzi egységben törekezett politikai államhatárok gubancs van együtt. A nemzetek, amelyek itt egymás mellett élnek, talán az alsó, a minimum határán vannak a létezésnek, mennyiségileg.

- Tehát úgy érti, hogy egy nemzet létszámának van egy optimuma. És ez alatt az optimum alatt vagyunk?

- Igen. Mindenképpen így értem, logikus következmény, hogy nekünk tartoznunk kell nagyobb politikai és gazdasági egységekhez. Azt kell tudnunk, hogy ni önmagunkban csak akkor tudjuk fenntartani önnön létünket, tisztelni, megbecsülni jövőnket, múltunkat és magyarságunkat, hogyha ugyanilyen mércével mérünk az összes többieknek is. Tehát önmagunk megbecsülése, a szomszéd népek megbecsülése. Természetesen úgy volna jó, há ez vica versa is így lenne. Higyjük, hogy lehetséges. Babitshoz kell visszanyúlnom, ő mondja: Hiszem a nehézről, hogy nem lehetetlen, mert ha nem hinném, magam tenném lehetetlenné.

/zene/

Gondolatjel címmel Baráth József összeállítását hallottuk.

BUDAPEST

a főváros folyóirata

84/7

építőbűvészet

1021

Radnóti Miklós, a háttérben Derkovits Gyula

Czóbel Béla, a háttérben a Múló Idő — CSIGÓ LÁSZLÓ felvételei

zilika lépcsőin lépked lefelé, vagy kengyelből száll ki, hiszen nem lehet ezzel a néppel lóhátról beszélni. Jövőbe néző szemében nincs tündöklő csillag, csak szomorúság.

Károlyi Mihály keze is zsebben, aggodalmait gyűrte oda, összezárt cipőjében a lépés indulata, arcán az etikus férfi önuralma, szigora, görnyedt vállán a kilengő magyar történelem, mely — mint *Szent Erzsébet* a női nyeregben — nem találja azt a biztos pozíciót, egyensúlyt, honnan legalább egy szusszanásnyi időre körülnézhetne — mi volt, és mi lesz? —, fölmérhetné önmagát, tennivalóit.

Ha végignézted a bakancsokat, csizmákat, cipőket, papucsokat, a mozdulatokat, a szemeket, a vázlatokat, a képeket, a szobrokat, belátod: nem egy-egy érzelmi kitörésre, dilettáns jajdeszépre, sznob kritikusi hümmögésre késztetnek az alkotások, hanem evidenciákra döbbentenek rá, vagyis: gondolatot ébresztenek. Most látható igazán, hogy az egyedi, önmagukban is egész művek többek emléknél, figyelmeztetésnél, és így együttesen állnak össze teljességgé. A mohácsoktól üszkös, arany zsinóroktól cafatos múltunkból előlépő alakoknak: Szent Istvántól Derkovitsig, Czóbelig, Károlyitól Radnótiig — hogy csak őket említsük — tartásuk, mondanivalójuk van. A közhelyeket elkerülő művészi megformálás révén nagyságukban és esendőségükben ezért magasodnak példává.

Az adás gesztusa öröm. De adni csak az tud, akinek van miből. A gyűjtemény *Varga Imre* tehetségének gazdag forrásait tárja fel, és juttatja az érdeklődőt a látványon át a gondolathoz. Persze, az adásé mellett fontos a befogadás öröme is. Ki kell tehát nyitni a kapukat a tágabb közösség — közönség — előtt, hogy minél többen osztozzanak az örömben, az élményben. A kapunyitást szolgálja ez az ízléssel, ritka gonddal, áldozattal létrehozott múzeum, kiállítóház, a Főváros ajándéka. Méltó az alkotóhoz, a mecénáshoz, a magyar művészethez.

JÁVOR OTTÓ

Az övezetes várostervezés kezdetei

Vajon kimutatható-e valamilyen szabályszerűség a modern nagyvárosok térbeni elrendeződésében, és ha kimutatható, hogyan függ ez össze a városi népesség társadalmi tagozódásával? Milyen térbeni és társadalmi változásokat idéz elő a város növekedése? Egyáltalán, milyen mechanizmusok hatnak a térbeni-társadalmi szerkezet változásaira? Ezek és hasonló jellegű kérdések mindig izgatták a várossal foglalkozó tervezőket, építészeket, szociológusokat.

A húszas-harmincas években amerikai szociológusok — azóta Chicago-iskola néven világhírnévre szert tett — csoportja rendkívül logikus és könnyen áttekinthető elméletet dolgozott ki. Ez a nagyvárosi élet fizikai és társadalmi mozgásait biológiai analógiákkal magyarázni igyekvő — és igen hamar megcáfolt — teoretikus előfeltevésétől eltekintve mindmáig meglepően időtállónak bizonyult. Ezek szerint a nagyvárosok területi szerkezete koncentrikus körökből álló övezeteken, esetleg szektorokon vagy valamilyen több magvú elrendezésen alapuló modellel írható le. A városok fejlődése és a különböző társadalmi csoportoknak a városban való elhelyezkedése pedig lényegében spontán mechanizmusok, mindenekelőtt a telekár szabályozó hatása révén jön létre.[1]

Mindezek kérdéses volta többször felmerült ugyan később az irodalomban, ez azonban, véleményünk szerint, nem vezetett a klasszikus ökológiai tradíciókat radikálisan meghaladó városszociológia létrejöttéhez. Mind ez ideig Budapest esetében is csak az történt, hogy a klasszikus modelleket tesztelték újabb és újabb matematikai-statisztikai eszközökkel. Bizonyos kísérletek történtek emellett, amelyek a klasszikus ökológiai modellek „feljavított változatainak" tekinthetők, mivel azok előfeltevésein túllépni nem képes városmodelleket alakítottak ki.[2]

Ezek a modellek azonban szükségszerűen olyan összefüggésekhez vezetnek, amelyek nem állják ki az alapos empírikus vizsgálódás próbáját, sőt, kifejezetten félrevezetőek egy olyan fogalmi keret kidolgozása szempontjából, amelynek segítségével a városokon belül zajló társadalmi-területi változásokat értelmezni tudnánk. Mindez arra a felismerésre vezetett bennünket, hogy vizsgálódás tárgyává kell tennünk

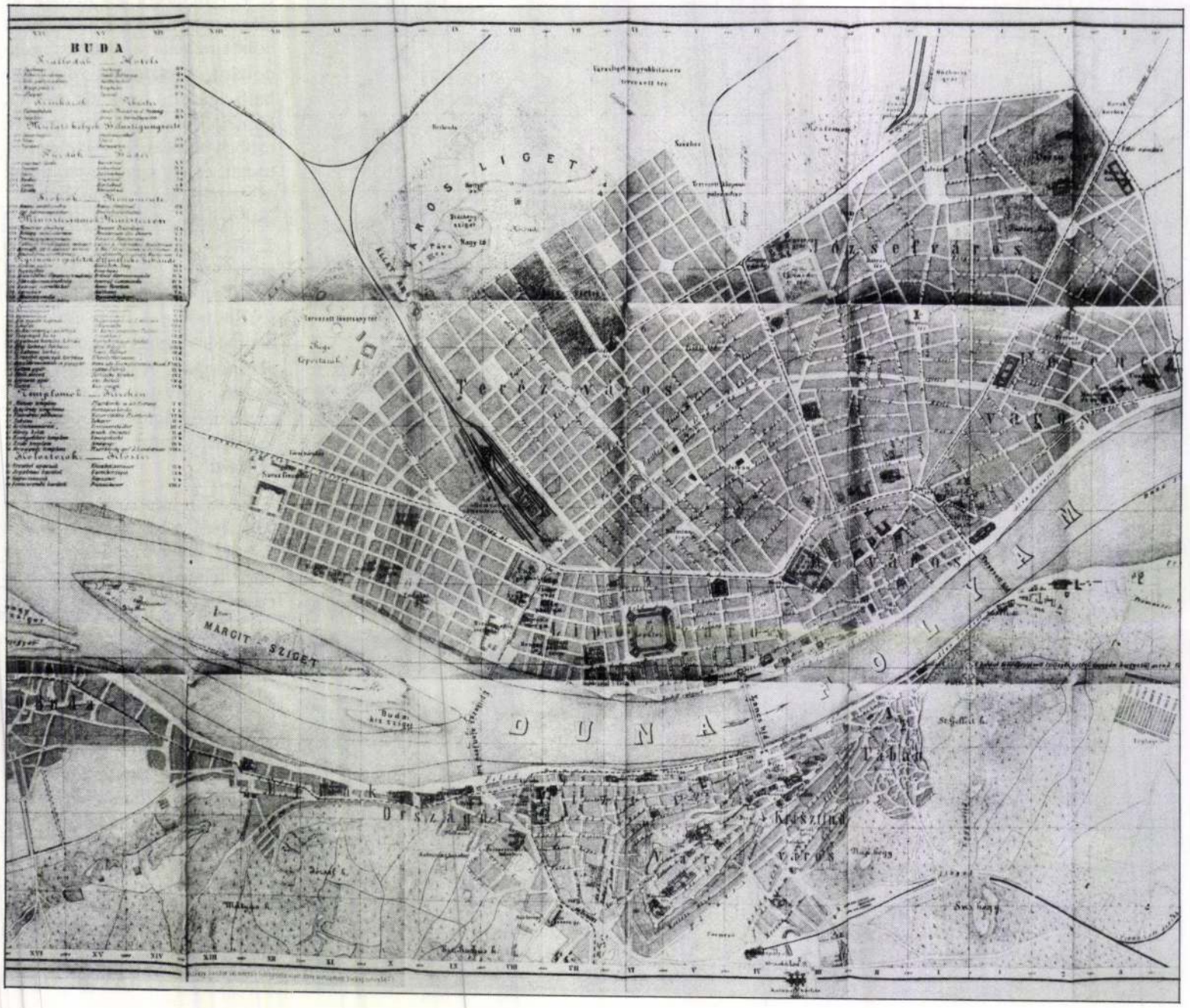

1984 JUL

A Varga-ház

A bakancsokra, csizmákra, papucsokra, cipőkre essék először tekinteted! Majd a mozdulatra, a szemre!

Két bakancs szorosan egymás mellett. Talpukon a megjárt lélek hossza, a meredek út. Kabátzsebben a kéz, a föld felé hajlik a fej. Nincs tovább. Sárral kevert vér szagát hozza az őszi szél. A testet befogadó anyaföld gödörré nyílik *Radnóti* előtt. Már a torokba fulladt a kiáltás, erő sincs a fölkeléshez, a vándorló fájdalomhoz. Csak suttogni lehet önmagunkról lemondó, ezért gyarló magunkon túllépő suttogással: így végzed te is.

Derkovits háttal áll az ablaknak, háttal a világnak, melyet a maga törvényei szerint hordoz önmagában. Mögötte a vasút — makacsul gyorsnak mondjuk — sípol, csattog. Dózsa serege utazik Szentendréről Budapestre, Budáról Csillaghegyre, Békásmegyerre. A kaszák összehajtogatva az aktatáskában, fésű, Lúdas Matyi, fürdőruha, fél kiló disznókaraj... a mai gondok, a holnapi vágyak, napsütés... de a sarokban ott az ócska vaskályha, fülre húzott sapka mögé süvít a tél, fehér kondenzcsíkok metszik a tájat, így utal az egyik mű a másikra, s megindul az asszociációk, emlékek futószalagja.

Czóbel keresztbe vetett lábbal ül, ironikus, bölcs mosollyal nézi a *Múló Időt,* kokettál vele. Gamin módra veti oda: szép vagy, te ellenállhatatlan, s pimaszul biztos magadban, ahogy hanyagul állsz a falnak támaszkodva, tanulmányt kellene írni a papucsodról... s most csöndes, tétova lesz a hetyke szó, merengő az arc: nem kell hívogatnod, karjaidba esünk úgyis.

Szent István keletet nyugattal összeöltött csudapalástjában a leégett, felrobbantott, kirabolt, elhordott fehérvári ba-

Szent Erzsébet

Szent István

Károlyi Mihály

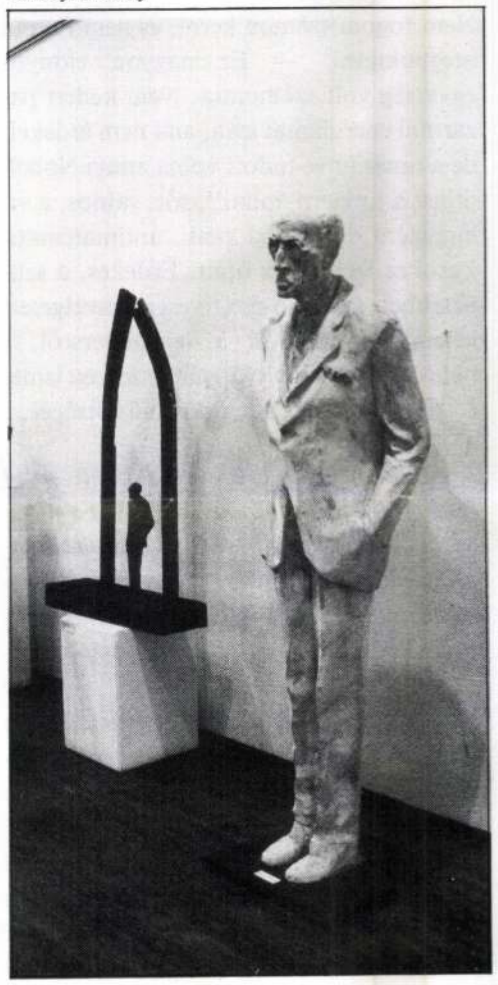

és a tóba dobtunk. És rohantunk, ki merre látott. Télen korcsolyáztunk, hokiztunk.

— *Szóval az igazi intellektuellek igazi gyerekei voltak. Akkor még nem lehetett tudni Neumann Jánosról, hogy tőle fog származni a modern matematika.*

— Hát persze. Talán csak kiváló tanárunk, Rácz László tudta, hogy kikkel van dolga, világot átalakító matematikai és fizikai lángelmékkel. Szobrot kéne emelni neki. No, persze, azonkívül, amit külföldről hazajáró diákjai állítanak neki minden interjúban. Mikor Fejér Lipót hívta az egyetemre, azt mondta, én csak azt tudom ,,kiszámolni'', hogy kiből lesz matematikus. Hadd tegyem én ezt, mert képességeimet csak itt tudom gyümölcsöztetni. S tette is, amíg élt.

— *Hogy viszonyult Rácz tanár úr irodalmi érdeklődésű tanítványához?*

— Csodálatos volt a kapcsolatunk. Ismeretségünk azzal kezdődött, hogy megkért, vezessem le a másodfokú egyenlet megoldóképletét. Nem volt túl biztató, ahogy a feladat megoldásához hozzákezdtem. Azt hiszem, nem akart leégetni társaim előtt, azonnal abba is hagyatta velem. — Fiam, azt hiszem, ez elég távol áll magától, jobb, ha hagyjuk. Egyezzünk meg, hogy az én óráimon hátraül az utolsó padba, és azt csinál, amit akar, persze, csendben. Foglalkozzon azzal, ami érdekli. Nem fogom számon kérni, és nem fogom megbuktatni. — Ez nagyon előnyös egyezség volt számomra. Nem kellett pazarolni energiámat arra, ami nem érdekel, de a tanár úr se tudott volna annyi Nobeldíjast a ,,piacra dobni'', sőt, sajnos, a világpiacra dobni, ha ránk, antimatematikusokra fecsérli az óráit. Érdekes, a szünetekben gyakran és szívesen beszélgetett velem. Érdeklődött a szabadversről, s nem szégyellte tanítványától szerzett ismeretekkel bővíteni általános műveltségét.

— *Talán néha el is csodálkozott, mint regényhőse, Viola tanár úr: — ,,Fantasztikus, hogy maguk, költői lelkületű atyámfiai, milyen törvényszerűségeket ismernek fel, és milyen bizonyító eljárásokra képesek, ha a fantázia repülőszőnyegére ülnek.'' Persze, akkor még a Titanovics-féle választ nem merte volna megfogalmazni: ,,A tudomány csak a bizonyított dolgokban hisz. Nincs annyi fantáziája, hogy elhiggye, az sem igaz, ami be van bizonyítva. A magamfajta gondolkodó embernek nem sokat mond a bizonyítás. Empíria ide, empíria oda, sokszor kiderül, hogy a képzelet valósága igazabb, mint az, amit a tudomány kísérleti úton bebizonyított. Az gyakran csak kancsal igazság.''*

— Igen, de szereplőim néha olyanokat mondanak, hogy nemcsak a kritikusoknak, hanem még a szerzőnek is égnek áll a haja. De hát a valószerűség és a valószerűtlenség hipotézisén nyugszik minden költészet. Csak a költők képesek elképzelni a határtalanságot, a tudósok legfeljebb csak bizonyítani tudják ezt. Igaz, volt a magyar történelemnek néhány olyan időszaka, amikor a tudósok nyomon követték a költőket, s megtanulták, hogy a nagy álmodozók valódi álmai mindig igazak. Az ostrom utáni Budapest... Sokan leírták... Aki nem látta, úgy sem hiszi el, milyen állapotban volt. Ahol a villamossín nem szakadt ki, nem görbült el, ott kövek, kövek és kövek borították. A házak 99 százaléka sérült, nincs mit enni. Az emberek a pincében, ki kell őket onnan csalogatni... Nem tartom magam optimista embernek, nem tartom magam meggondolatlan embernek, mégis vállaltam a polgármester mellett a főváros kultúrpolitikai ügyeinek vezetését. Nem tehettem mást, vagy elmegyek oda, ahol már van város, de hát az nem az én városom, vagy ezt felépítjük magunknak.

A viták elkerülése céljából rögtön az elején rendezni akartam kapcsolatomat főnökömmel, Vas Zoltán polgármesterrel. Aláírattam vele egy igazolást arról, hogy én író vagyok és nem köztisztviselő. Csak a befejezett munkáimról vagyok köteles számot adni, közben tanácsokat és beleszólást nem fogadok el. Közel volt a szobánk, nem lett volna jó, ha állandóan számon kér, vagy máshogy szól bele munkámba. Egyszer reggel hat órakor mégis rám szólt.

— Miért jöttél ilyen későn? Mondtam, nincs kocsim, s bonyolult a közlekedés. Városi tisztviselő kocsi nélkül? Azonnal menj le a garázsba, szerezz kocsit! Lementem, rámutattam a nekem legjobban tetsző gépjárműre, mondván, hogy ez a kulturális ügyeké mostantól, kérem, írják rá. Nem lehet, mondták, mert ez a polgármesteré. Csak volt, mostantól az enyém. Így lett délre kocsim, és Vas Zoltán csak nevetett rajta, hogy az ő kocsiját rekviráltam el. Egyszer ő győzött, egyszer én, persze a békés egymás mellett élés jegyében. Azután másik kocsim volt. Remek, bivalyerős gépkocsivezetővel jártuk az országot. Mellette nem kellett félnem semmiféle támadástól az akkori igen bizonytalan utakon. Sőt, elvégezte a beszerzést is. Jött az úton velünk szemben egy liba, csirke, ő jo[illegible] melte a barom[illegible]ja, mennyire gyakor[illegible]ögtön az eszembe. No, d[illegible] volt elkülönítve, hogy mi a kultúrpolitika és mi nem az. Vágányt vezettünk ki a Nyugati pályaudvarról a Bajcsy-Zsilinszky útra, ott osztották a krumplit.

— Egyszer felmerült a kérdés, mi kellene ahhoz, hogy vasárnapra az Andrássy úton kigyulladjanak a villanyok. Nem tartottunk egyeztető tárgyalásokat. Az illetékesek sem arról beszéltek, hogy mit miért nem lehet megcsinálni. Vasárnap este fény borult az Andrássy útra. Elképesztő volt a munkatempó, lázasan tevékenykedett mindenki, azok is, akikről annak előtte azt sem tudtam volna elképzelni, hogy felemeljenek egy követ.

— Kultúra nem lehet máshol, csak ahol helye van. Rendbe kellett hoznunk a kultúra otthonait, könyvtárakat, színházakat, művelődési házakat stb. A Fővárosi Könyvtárt például... A szakemberek szerint két-három év, mire könyvtár lesz az udvaron heverő, szétszórt könyvekből. Vas Zoltán temperamentumával ez néhány nap volt. Azaz, ennyi időt adott nekem a megnyitóig. Bár ő maga is talicskázta a könyveket, mégis félő volt, hogy ilyen kisüzemi módszerekkel nem lesznek polcon a megnyitóra. Felhívtam Zamercev tábornokot, kaptam tőle körülbelül egy század katonát, akik, ha nem is katalogizálva, de szép rendben bepakolták a könyveket. A megnyitón Major Tamás Vörösmarty Gondolatok a könyvtárban című versét szavalta, valamint a Fővárosi Hangverseny Zenekar is közreműködött.

— A Várban a romok eltakarítását követően megindultak az ásatások. Sokan hitetlenkedve, talán kicsit felháborodva nézték, hogy korgó gyomorral ez a legfontosabb. A többség azonban hitt. Hitt a csodákban. S mert hitt, nem hitt hiába, megvalósultak a csodák, s ez így ment egészen 1949-ig...

— *S az író Goda Gábor mit csinált a háború befejezése után?*

— Déry Tibor Befejezetlen mondatának kézirata megmaradt. Egy háromkötetes regénnyel kezdhette újra az életet. Ő mondta, ha elvész, felhagyott volna az irodalommal. Nem hittem el neki. Nem hittem el magamnak sem, bár kéziratai kilencven százaléka elpusztult. Az író legigazabb hazája, ősi fészke az irodalom, s előbb-utóbb visszavánszorog oda...

DOBOS MARIANNE

VARGA Imre szobrász

VARGA IMRE Kossuth-díjas szobrászművész tárlatát pénteken nyitották meg a makói múzeum kiállítótermében. A bemutatott művek többsége az alkotó köztéri szobrainak kicsinyített mása.

Népszabadság 1983. IV. 30.

VARGA IMRE

VARGA IMRE KIÁLLÍTÁSA

Varga Imre Kossuth-díjas szobrászművész alkotásaiból nyitottak kiállítást a Tatabányai Népházban. A szénbányák felkérésére rendezett tárlat a művész egész munkásságát, életútját reprezentálja. Képünkön a művész a Népház előtt Orfeusz című szobrával.

rga Imre

oracji zsidómárti-
kmüve, terv.
, Dohányu.

988.(XLIII.)
br. 1. 1. l.

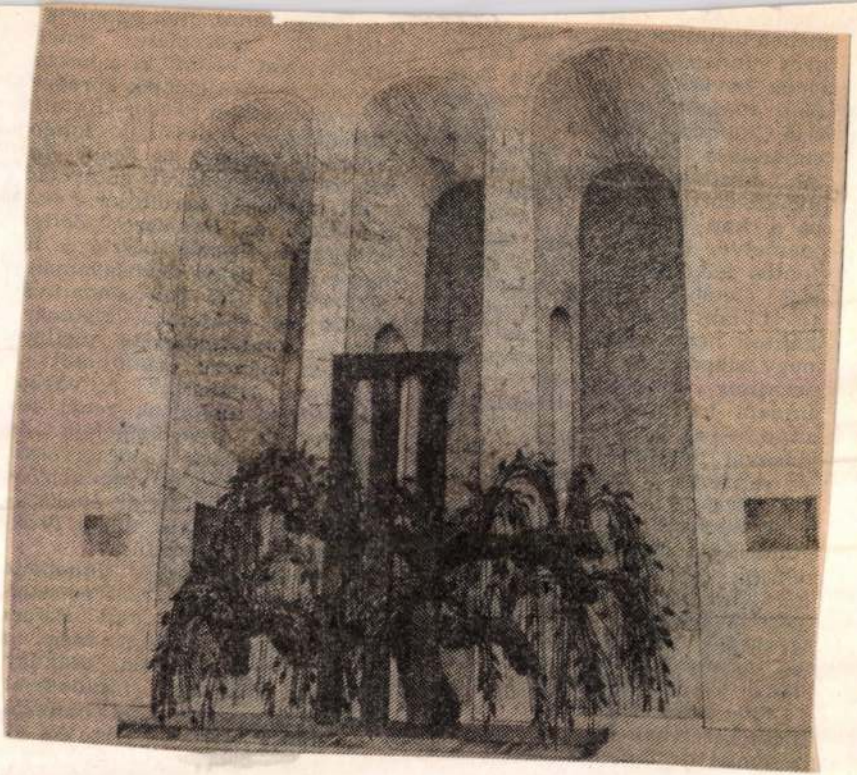

Va

Magyar
roh emlé
Budapest

Új Élet
3. szám f

VARGA Imre szobrász

AZ NDK MŰVÉSZETI AKADÉMIÁJA pénteki közgyűlésén 18 külföldi személyiséget választott levelező tagjává, köztük Varga Imre magyar szobrászművészt.

Népszabadság 1983. VII. 2.

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrász-grafikusművész 3. Folytatás

Wehner Tibor: Kópia. Három új budapesti szobor.

1a, Kun Béla szobor részlete:

1b. —"— —"— —"— —"—

(kinyújtott kar, kalappal). 1-repr.

Művészet, 1987. június 28–31-old.

VARGA IMRE

...Kétségtelen, hogy V.I. szobrai nem függenek méretektől; igy a "Madách"nál, a nagy sikokban

gondolkodó szobrászi koncepció a szinte kisplasztikai méretekben is jól érzékelhető. Érdekes együtt látni, s egybevetni az utóbbi tíz-tizenöt év termését: a *Prométheusz* óta Vargától elválaszthatatlan hegesztett fémplasztikákat a térben önállósodó kompozíciókkal *(La Charogne)*, a lényegretörő monumentális szobrászat példáit a politikai ihletésű művek expresszívebb világával; s közben fölfedezni Vargánál is azt a törekvést, hogy a különféle anyagok egybeötvözésével a szobrászat hagyományos „anyagszerűségelvét" szabadabban is lehet, kell kezelni. (Varga szobrászata különben a követők egész táborát vonzotta a múltba — az *A la recherche*-sorozat darabjai, de kiváltképp a *Szék* példázza jól a puszta ötletből plasztikává válás folyamatát.)

A tárlat kamaraméretei ellenére is kerek egész: retrospektív összegzés. Így az is kitűnik, hogy Varga továbbra is adós a stílusok sokféleségéből kivonható életműbeli egységgel — de pályája még korántsem lezárt. *(Képünkön az Orpheus című rézplasztika)*

Fecske András

Tatabányai Népház

4.o.

Szempontok az éves

jelentés

Szöveges értékelést kérünk:

- Az intézmény munkavédelmi
- A tárgyévben tett intézked
- A munkavédelmi oktatás, v
- A munkavédelmi szemlék és
- A gépek, berendezések áll
- A dolgozók védőeszköz, vé
- Az üzemi balesetek okai,
  tett intézkedések
- A munkavédelmi tevékenysé

nyokhoz kötődő törekvésekről beszél. A fiatal festő 1926-ban költözött Szentendrére, s azóta is a barokk emlékekben gazdag városka, a természet, környezetének apró részletei inspirálják. Alapvetően derűs egyéniségének köszönhetően a vászonra kerülő látványelemek meleg színekből, lágyan egymásba simuló tónusokból álló kompozíciókat alkotnak.

Az is kiderül talán a fentiekből, hogy a festő munkásságát egy már korábban kialakult szemléletmód átvétele, kidolgozott módszer hasznosítása jellemzi, s nem a kísérletezés, az addigi eredmények megszüntetve megőrzése. Ha Vajda Lajos, Barcsay Jenő, Czóbel Béla Szentendre ihlető hatása nélkül elképzelhetetlen életművére gondolunk, viszonylag szűknek találhatjuk azt a világot, amely megjelenik előttünk, s talán túlzottan is idillinek a hangulatot. A fentiek nyilván nemcsak bennem keltenek hiányérzetet, de gondolom, a legutóbbi évtizedekben festett képek jó néhánya sem csak engem győz meg arról: *saját birodalmában* a festő ma is tökéletes biztonsággal mozog. (*Képünkön részlet a Templomdombi házak című festményből*)

P. Szabó Ernő

VARGA Imre szobrász

VARGA IMRE Kossuth-díjas szobrászművész tárlata nyílt meg pénteken a szekszárdi Béri Balogh Ádám Múzeumban. A kiállításon a művész harminc alkotását, köztük több nagyméretű köztéri szobrát, domborművét és kisplasztikáját láthatja a közönség.

Népszabadság 1983. VI. 4.

Varga Imre Kossuth-díjas szobrász-grafikusművész. 2. Folytatás.
Wehner Tibor: Kópia. Három új budapesti szobor.

1d Kun Béla szobor részlete.

Művészet, 1987. 1 június, 33-old.

VARGA IMRE

13.

ÚJ LISZT FERENC-SZOBOR

Varga Imre Kossuth-díjas szobrászművész a közelmúltban fejezte be új nagyméretű alkotását, Liszt Ferenc egész alakos szobrát. Az érdekes kompozició Pécs egyik közterére kerül.

2. Videotechnika
   1. A TV technika alapja
   2. Szines rendszerek /PAL, SECAM, NTSC/
   3. Kazettás képmagnetofonok
   4. Videokamerák
   5. Képmegjelenitő eszközök

3. Video a könyvtárban
   1. Külföldi áttekintés
   2. Videoszolgáltatás a hazai könyvtárakban, a kooperáció lehetőségei
   3. Müsorbeszerzés, -átvétel, -kölcsönzés, -csere
   4. Videotéka kialakitása

Filmvetités - látogatási lapok kiosztása

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrász- és grafikusművész

5. A Budapest Galéria Varga Imre kiállítóházának belső udvara. Fotó: Szarhmáry Zoltán

Magyar Építőművészet, 1986. 1., 7-old.

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrász-grafikusművész 1.) Folytatás.
Wehner Tibor: Kópia. Három új budapesti szobor.
Művészet, 1987. jánuus, 29-old.

1

1–1/d Varga Imre: Kun Béla,
krómacél, rézlemez, bronz, utcakő, 1986

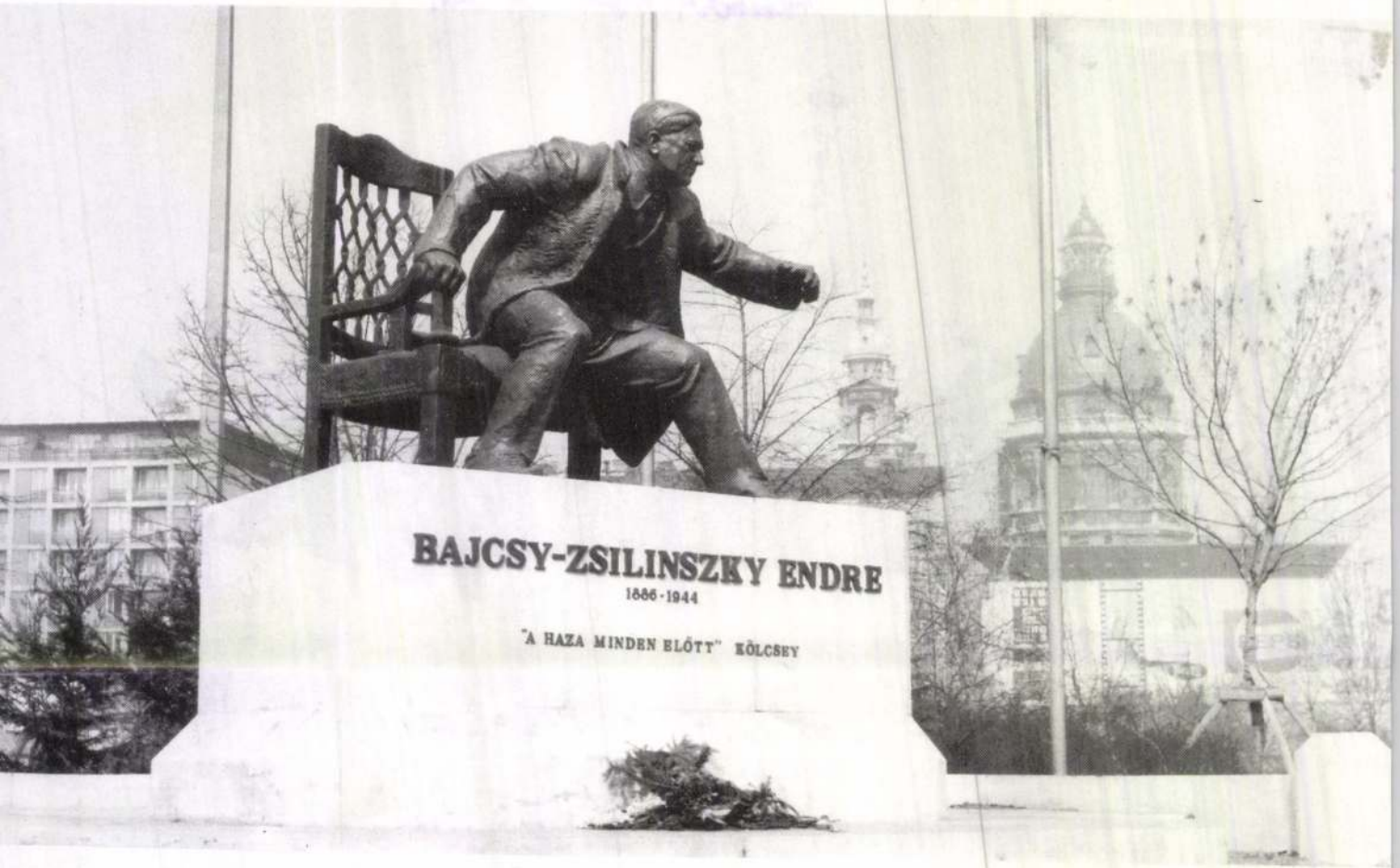

sát mellőzzük, magát a szobrot mellőzzük. Ezzel összefügg az a sajátságos tör-

nek egyik vezéralakja – Münnich Ferenc – nem vállal közösséget, hátat fordít

monumentális alkotás szabad teret ad olyan látószögeknek, olyan látványnak

A Gundel kerthelyiség

Az évszázadok alatt kialakult vendéglőkultúrával párhuzamosan komoly hagyományai vannak a vendéglőkert kultúrának is. A korabeli utalások tervezett vagy megkomponált együttesekről nem számolnak be, de egy-egy árnyas vendéglőkert dicséretével sok helyen találkozunk. Az árnyat adó fákon kívül a hirtelen lezúduló záporok és zivatarok ellen a kertekben különféle esőtetőket építettek, melyek az egyes vendéglőkertek architektúráját is meghatározták.

A Gundel kertje is komoly hagyományokkal rendelkezik, már a századfordulón is igen közkedvelt hely volt a híres épület mellett. A városligeti vendéglő először Wampetics tulajdon, majd 1910-től Gundel Károly veszi át az irányítást.

A fennmaradt anekdoták egyike szerint, a kerthelyiség egy része átnyúlt az Állatkertbe és az ottani operaelőadásokat fehér asztal mellől lehetett élvezni. Egy-egy nagysikerű előadás alatt 20 üveg pezsgőt is felajánlottak egy vendéglői székért.

Az idők folyamán többszöri átalakítás után 1980-ban az étterem rekonstrukciójával együtt a kert áttervezésére is sor került. A kerthelyiség hangulatát megőrizve, igényes kiképzésű esőtetővel kialakított, többcélú kerthelyiséget hoztunk létre.

Az étterem kerthelyiségének olyan reprezentatív kialakítására volt szükség, hogy a vendégek kétharmadának a kerti pavilon, illetve esőtető, fedett ülésrendet biztosítson és a kiszolgáló személyzet is nagyrészt fedett helyen közlekedjen. Mindezt úgy kellett megoldnai, hogy a kerthelyiség optimális térkialakítású, látványos és növényegyüttesekkel jól tagolt legyen.

A kerthelyiségbe érkező vendéget egy osztótér fogadja, innen az épület éttermébe vagy a kerthelyiségbe illetve a snack-bárba juthat.

A kerthelyiségbe az osztótérből egy tető-

2

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrászművész
Bartók Béla ülőalakos bronzszobra
a Bartók emlékházban Szentgálon.

Magyar Építőművészet, 1984. 5., 23-old.

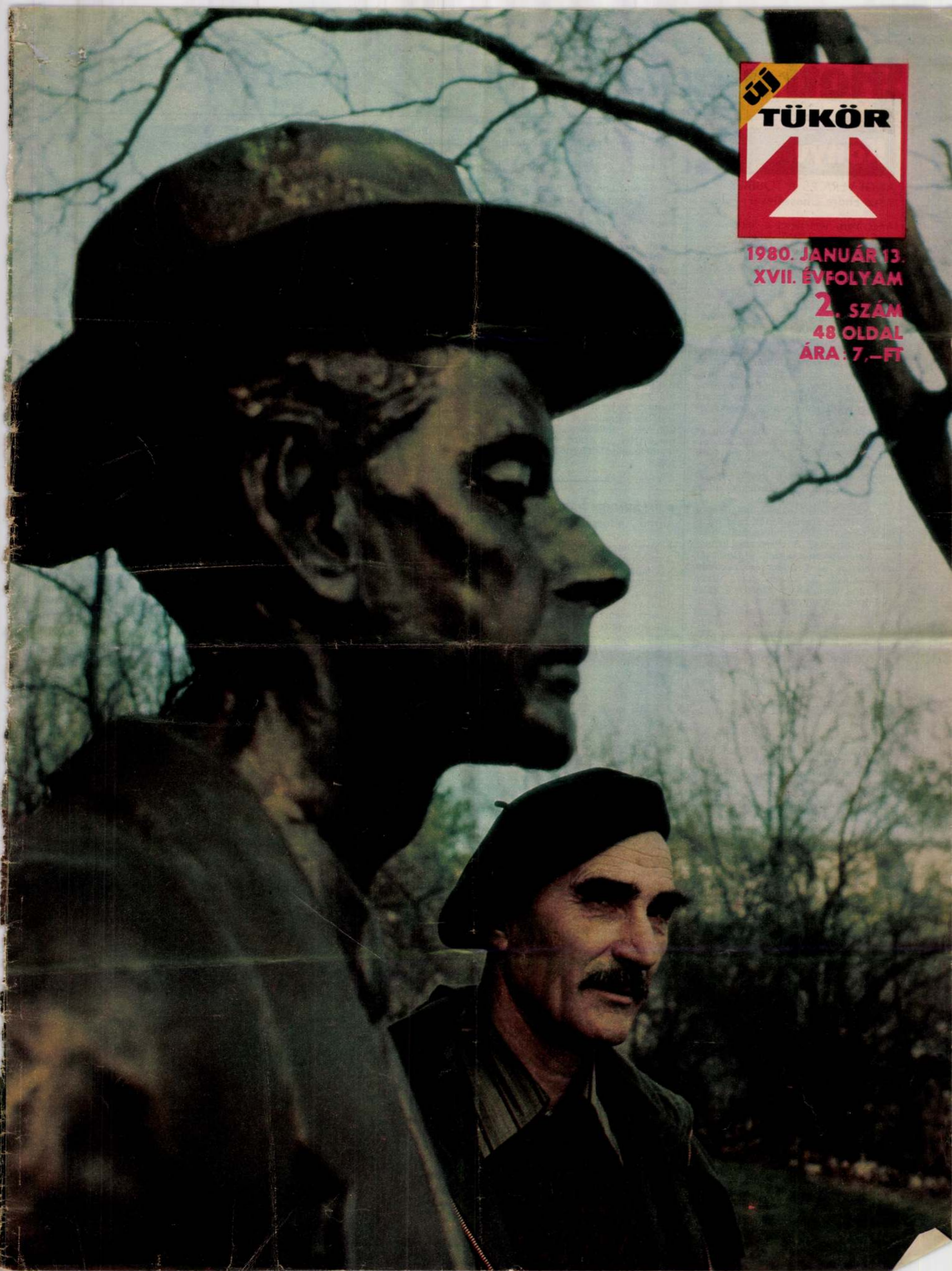
ÚJ
TÜKÖR
1980. JANUÁR 13.
XVII. ÉVFOLYAM
2. SZÁM
48 OLDAL
ÁRA: 7,– FT

Heti ajánlat

Könyv

ANGI VERA ÉS A TÖBBIEK
Vészi Endre elbeszélései

Angi Vera történetét a legtöbb olvasó a mozivászonról ismeri. A történet szép és fiatal hősét a történelem nagy hullámverése sodorja magával: a felszabadulást követő népi honfoglalás részese lesz, a nagy történelmi újrakezdés lelkesült reményeiben osztozik. Aztán, hajtva az érvényesülés vágyától, tapasztalatlanul elfogadja azokat a magatartásbeli normákat is, amelyeket a „személyi kultusz" korának politikája állított a társadalom elé. Alakja és sorsa szinte példázatos: arra világít rá, hogy a politikai mesterkedések hatására miként torzul el egy valójában jóravaló személyiség.

A valóság hiteles krónikája és kritikai ábrázolása: ez adja az elbeszélés értékét, egyszersmind közönségsikerét. Vészi Endre elbeszéléseiben rendre ez a két igény ölt alakot. Krónikás hitelességgel idézi fel a közelmúlt történelmi és társadalmi konfliktusait, ugyanakkor erős kritikai érzékkel ítéli meg ezeknek a konfliktusoknak a kialakulását, lefolyását. A *Priuszos himen*, a *Kettévált mennyezet*, a *Darazsak támadása*, a *Vendég az esküvőn*, a *Muslicák a liftben* sorra ilyen „kritikai krónikák". Életszerű jelenetekben elevenednek meg a közelmúlt és a jelen társadalmi és erkölcsi gondjai. Moralista íróval találkozunk tehát? Bizonyára, ha Vészi Endre következetes erkölcsi — a politikai és közerkölcsöket is érintő — igényére gondolunk. A moralista igény mindazonáltal nem jelent szigort. Vészi Endre költő: novellistaként is lírikus, aki hőseit nem szenvtelen tárgyszerűséggel ábrázolja. Ellenkezőleg, szereti őket (vagy éppen megveti), aggódik értük (vagy éppen azon dolgozik, hogy lelepleződjenek). A kötet utolsó darabjában *(Inkognitóban Budapesten)* szakít az elbeszélő személytelenségével is. Midőn író-hősének különös kalandjairól számol be, a saját írói gondjairól tesz szemérmesen nyilvános vallomást.

A kötet összegyűjtött műveinek sorozatát indítja. Szerencsés volt a választás, ebben a néhány elbeszélésben Vészi Endre írói munkásságának legjobb erényeivel ismerkedhet meg az olvasó. *(Magvető)*

Pomogáts Béla

ALLAH NEVÉBEN
Róbert László teheráni naplója

Kevés kötete van a Gyorsuló idő sorozatnak, amelyik ennyire elsődlegesen igazolja a sorozat címét. Így van ez még akkor is, ha Róbert László két helyen is — joggal — aggódva ironizál a lehetetlenül hosszú nyomdai átfutási időn. Aggódva — gondolom — azon, hogy írását elavulttá teszik a gyorsuló események. A riportot a szakmán belül is sokan gyorsan elavuló műfajnak tartják, s a napi átlagot tekintve ez így is van. Vannak azonban a riportnak is maradandó alkotásai, amelyek a kihulló napi esetlegességek mögötti lényeget, történelmi meghatározottságot, fejlődési tendenciát ragadják meg. Róbert ilyen riportokat ír, mond el, filmez le.

Riport a teheráni napló is. Eleven, sodró erejű, érdekes, a lényeget mondó könnyed, helyenként ironikus hangvétele mögött mélység van, nagyképűség nélkül közvetít lényeges tudnivalókat. Ámulunk ismereti és ismeretségi körén, ami ugyan természetes egy volt külföldi tudósítónál, de ez a jó értelmű bennfentesség, beavatottság mindig szerény és sokszor önironikus.

Róbert az iráni események első, lázas, az ellentéteket még jórészt elmosó idejében volt szemtanúja az eseményeknek. S bár a riport klaszszikus szabályai szerint érzelmi telítettségű, magával ragadó személyes állásfoglalását érzékletesen közvetíti, higgadtan értelmezni is tudja az eseményeket. A gyorsuló idő nem cáfolt rá, mert elemezni tudta a helyzeteket és felismerni a fejlődés lehetséges irányait. Kis könyvét elolvasva jobban értjük, megértjük az iráni események világtörténelmi jelentőségét. *(Magvető)*

Csertői Oszkár

A FÉLÁRNYÉK BARÁTJA
Alfred Andersch elbeszélései

A becsületes német írót a Harmadik Birodalom bukása után az irodalom lelkiismerete az elodázhatatlan számvetés rabjává tette: csak arról írhatott, amiről a nácizmus idején tilos volt szólnia. A feladatot Andersch számára erkölcsi-világnézeti dilemma tette még nehezebbé. Mint

kommunista ifivezetőt 1933-ban letartóztatták, s fél évig Dachauban raboskodott. Kiszabadulása után a cselekvő létnek hátat fordítva az esztétikumba menekült, persze aligha azért, mert a mozgalom „nem tudta megmenteni a fasiszta terrortól", mint az utószó írója véli. Andersch válasza más. Az apja elleni lázadás, az ezerszer megírt Freud-elemezte ösztön vitte a pártba, s a csak érzelmek fűtötte neofita lelkesedés valószínűleg akkor sem lett volna tartós, ha a nácik nem kerülnek hatalomra. Andersch általában életrajzi anyaggal dolgozik, s a konfliktust inkább elbeszéli s elemzi, mint ábrázolja — ugyanis középszerű író. Nézőpontjából a perspektíva sugarai a valóságnak csak kis sávját foghatják közre: a felszíne látható, a mélye legfeljebb sejthető. Az okosság — néha okoskodás; gondolok az utószóíró által oly nagyra becsült „filozófiai kategóriákra", amik olyan üresen lógnak az anekdotákra épülő történeteken, mint fogason a kabát — nem tudja meg tehetségét, ahogy a modern próza jobb mesterektől elsajátított technikája sem teszi őket színesebbé. Talán *Diana furulyással* című novellájában a legjobb: az irracionális sejtelem szülte jelkép jobban illik anyagához a történelem-magyarázatnál, filozofikus eszmefuttatásnál. *(Európa)*

Sik Csaba

EGY FÖLDTERÜLET NÖVÉNYTAKARÓJÁNAK VÁLTOZÁSAI
Oravecz Imre versei

Oravecz Imre első, emlékezetes verskötetének címe három betűből állott: *Héj*. A benne található versek nagy része is rövid volt. A költő mégis sok mindent sűrített bele régi költeményeibe. A sorai közé beiktatott tartalmas csöndekkel, izgalmas szünetekkel arra késztette olvasóját, hogy vele együtt gondolkodjék élete titkán, létezése rejtelmein.

Új kötetének címe is hosszú, versei is megterebélyesedtek. Itt a világ érzékeny, impresszionista szemléletétől Oravecz eljutott az általánosításokra és alapvető filozófiai meggondolásokra épülő, sajátos konstrukciókig. Végtelen pontossággal ír le például egy téli túrát, egy roncstelepet, megörökíti az ülőkalauzi tevékenységet. Szinte őrjítő türelemmel sorolja föl — s rendezi meghatóan szép alakzatokká — gyerekkorunk tárgyi emlékeit vagy képzelt olvasmányok szereplőinek hétköznapian ismerős, mégis igazi költészetté váló cselekedeteit.

Leírásai régi verseihez képest tárgyilagosabbak, de továbbra is személyesek. Ez garantálja lírai hitelességüket. Olyan létfoglalatokként fogadhatjuk el őket, amelyeket a — mindig a maga alkalmára váró — költőszemélyiség választott ki vagy gyűjtött egybe számunkra, életünk nemegyszer áttekinthetetlennek látszó zűrzavarából. Szándéka természetesen az, hogy rákapasson bennünket a fontos dolgok észrevételére és megkülönböztetésére.

Könyve másik — érdekes — részével, a hopi indián mítoszokon alapuló énekekkel nemigen tudtam mit kezdeni. E versek — összefüggéseikből kiemelve — számomra csupán finom különcségek. Kivéve néhány olyan darabot, ami nemcsak a mítoszra vonatkozik; megértéséhez, mély felfogásához ezért nem szükséges se magyarázat, se szakismeret. *(Magvető)*

Iszlai Zoltán

PRÓFÉTA
Tadeusz Nowak regénye

Faluról városba szökött fiatalember históriáját nemegyszer olvashattuk már keleti és nyugati változatban egyaránt; az az út sem járatlan, amelyet Tadeusz Nowak követ: a falusi élet mitologizált, látomásszerűen elénk vetített hagyományos színterének szembefordítása a goromba, vaskos anyagi törekvések és erotikus ceremóniák csábító városi világával.

A regény főhőse nem ismeretlen annak, aki olvasta Nowak korábban magyarul megjelent könyveit — az *Ördögfiak*ban bukkant elénk annak idején. Tüstént megjegyezzük, hogy ez a regény is a befejezetlenség érzetét kelti: nyilván folytatása következik még.

Jelzőkben, érzékletesen-képes kifejezésekben tobzódó leírások vonulnak végig a könyvön. Költői szavak áradásával beszélgetnek a szereplők — akik valójában egytől egyik földhözragadt figurák. Ez az ellentét ad stiláris feszültséget a műnek, s adott kemény leckét a fordító Szenyán Erzsébetnek, aki azonban kitűnőre oldotta meg feladatát. Időnként utalások, Wyspianski *Menyegző*jének becsempészett fordulatai, sőt alakjai teszik láthatóvá azt a szálat, amely a regényírót a nagy költő-drámaszerző művészetéhez fűzi. Krakkó és falusi környéke, a táj, a helyszín is azonos a nagy elődével.

Nyitott kérdés marad azonban: lehet-e ily módon „folytatni" a lengyel irodalomban oly nagy hatású, de mégis már a múltba vesző szemléletet és módszert, a mai Lengyelország viszonyaira alkalmazva? Kétségeink maradnak efelől. Ami Wyspianski sosem volt: „narodnyik" vonzalmakat árul el ez a regény. *(Európa)*

Csala Károly

COMENIUS ÉLETE
M. V. Kratochvíl könyve

Comenius élete? Pályafutása inkább. Életének eseménytörténete, és munkásságának tömör vázlata. De sem az emberi személyiség teljességét, sem a nagy reformpedagógus és utópista gondolkodó életművének alaposabb kritikai áttekintését nem adja e könyv. Szerzője nagy ambícióval látott munkához, egyensúlyt keresve az emberi út és az eszmei fejlődés momentumai közt. Írásmódja azonban fellengzős, olykor lelkendezően sematikus, miközben túl sokat vél tudottnak az 1600-as évek politikai-hatalmi-vallási, valamint tudományos-teológiai-filozófiai viszonyairól. Tudása lenyűgöző. De mintha nem tanult volna elég dialektikát a pedagógiatörténet talán legnagyobb didaktikusától — Comeniustól. A téma pedig óriási. Ez a nagy cseh? morva? ma-

Aki a hobbijából él

VARGA IMRE EGY NAPJA

RÉVÉSZ TAMAS FELVÉTELEI

A Várkert-bazár Duna-parti helyiségei eredetileg valóban bazárnak készültek: a Balkánról vízi úton érkező szőnyegeket árulták volna itt, meg egyéb keleti árucikkeket. Csakhogy kiderült, hogy a falakból nedvesség árad, és a drága keleti szőnyegek tönkremennének. Ezért aztán ő cs. és kir. felsége, I. Ferenc József gondolt egyet, és odaajándékozta a magyar szobrászoknak műterem céljából. Mert egy magyar szobrász többet elvisel, mint egy keleti szőnyeg: ezt bizonyítja, hogy a szűkös és félhomályos műtermekben ma is féltucat szobrász dolgozik. Egyikük Varga Imre; a mohácsi Lenin, a salgótarjáni Radnóti, a budai Zeusz, a kőbányai Pallasz Athéné alkotója, hogy csak néhányat említsek a sok közül. Sárkányrepülő című szobrát épp néhány hete állították fel Győrött. Vitathatatlanul a mai Magyarország legismertebb és legnépszerűbb szobrásza.

Pontosabban: e népszerűség nem teljesen osztatlan. Hallottam már művészettörténészektől bíráló szavakat, persze, amolyan „folyosói szümpozion"-jelleggel. Lelki szemeim előtt egy cirkusz porondja jelent meg ilyenkor. A porondon hatalmas súly. Előlép egy dagadt erőművész, nagyokat nyög, fújtat, felemeli. Utána előlép egy másik, karcsú, könnyed, fél kézzel felkapja a súlyt, felemeli, és rámosolyog az közönségre. Hát persze hogy a főerőművészek és a szakértő cirkuszológusok közt akad olyan, aki szerint az ilyesmi nem elég mély erőművészet! De erről nem Varga Imre tehet.

— Hogy telik egy szobrász egy napja? Nyilván akad, aki azt hiszi, hogy a lényeg a michelangelói recept: a művész fog egy darab márványt, és lefaragja a felesleget belőle . . .

— Én, azt hiszem, jóval kevesebbet „faragok", mint amennyit szervezek. Különösen az újabb szobraimmal van sok technikai probléma. A győri Sárkányrepülő például egy kőtömbön álló, kiterjesztett szárnyú figura. Csaknem olyan magas, mint a környező házak. A műszaki szakemberek nem hitték el, hogy a talapzattal összekötő acélcsap elég erős lesz ahhoz, hogy szilárdan tartsa a szobrot. De a Sárkányrepülőt nem kell félteni, az acél elbírja a súlyt és az esetleges kilengést. Olyan orkán sem döntené le, amilyen még sohasem fújt Magyarországon.

Aki úgy gondolná, hogy a Képzőművészeti Főiskolán a szél és a szobor gyakorlati problémáit is tanítják, téved. De Varga eredetileg a műegyetemre járt, aerodinamikát hallgatott és maga is repülő — nem véletlen, hogy épp ő készítette el a repülés magyar emlékművét, nem csupán Magyarországon keltve feltűnést vele.

— Melyik munkádon dolgozol most a legtöbbet?

— Amit itt látsz. *(A Duna-parti műterem félhomályában beszélgetünk. Az ajtó mellett a falon régi fotó, egy debreceni ideggyógyász-professzor fényképe. A padlón életnagyságúnál nagyobb bronz mellszobor, Hatvany Lajos portréja. A bejárattól jobbra sovány férfi szobra, kezében és fején egy-egy koronával. A bal sarokban lebegő textíliaként meghajló krómacél lemez, a késpengék anyaga — rajta szép fiatal nő klasszikus arányú, beleégetett rajza. Egy másik, hasonló acélfelületen a koronázási palást ismert mintázata tűnik fel.)* Hatvany Lajos portréját végső soron megrendelő nélkül készítettem el — nekem ez az úri passzióm. A debreceni orvosprofesszor emlékműve Debrecenbe készül. Úgy tervezem, bazaltkövekből szerkesztek egy oszlopcsarnokfélét az épület elé, hasonló magasságú kövekből, mint az épület bejáratának klasszicizáló oszlopai. Ebben a sztoában sétál a professzor, mögötte-mellette egy tanítványával. Ez a kiváló tudós az első Kossuth-díjasok egyike volt, azután félreállították. A falon levő nőalak Euridiké, a fémlap Euridiké fátyla, ez is egy nagyobb kompozíció része lesz Tatabányán: Orfeusz és Euridiké. Fém és kő együttese: bazaltkövek, Orfeusz alakja a lanttal és a fátyol, amelyet mintha odafújt volna a szél a kövekre. A férfialakot bizonyára felismerted, István király.

A sovány, előrehajló férfiban nem könnyű felismerni Stróbl Alajos vagy Pátzay Pál hősét. A szobor a római magyar kápolnába készül — ezzel még fogunk majd foglalkozni, mert a téma, hogy stílszerűek legyünk, nagyon is „megér egy misét".

— Hogyan fogalmazódott meg benned ez az István király-felfogás?

— Két korszak határán álló értelmiségi vezető, idősödő, magányos ember; a felesége külföldi, a fia baleset áldozata lett, a rokonaiban ellenséget kell gyanítania. A kezében levő korona a szent korona — most mindegy, hogy a mai szent korona semmiképp sem lehetett azonos az Istvánnak adott pápai küldeménnyel, a jelkép a lényeg — a fején levő dísz meg a múltat jelképezi.

— Mintha már láttam volna ezt a feidíszt valahol . . .

— Lehet, csak nem feidíszként. A szertartásokhoz használt bronzüstök fülét képezték ki így. Ezt, persze, nem kell valami romantikus hun—magyar rokonságbizonyítéknak értelmezni; egyszerűen a múlt szimbóluma.

— Más tervek?

— Terveim mindig vannak. Néha el is készítem őket makettféleként. Egy Liszt-emlékművön gondolkozom például, Rómában . . . De nem rajzban készítek terveket, hanem fejben. Reggelenként, ha nem vár valami intéznivaló, sokáig heverészek. Egyszerűen fekszem hanyatt, behunyom a szemem, és megpróbálok magam elé képzelni egy szobrot. Most már eljutottam addig, hogy a szobrot nem csupán végleges állapotában tudom „látni", hanem az egyes munkafolyamatokat végigkövetem fejben.

— Hogy jut el egy szobor a megvalósuláshoz?

— Elég sok vita után. Nekem is van valamilyen elképzelésem, a megrendelőknek is. Néha az előítélettől sem mentesek. Az is előfordult már, hogy éjnek évadján felhívott egy vidéki igazgató, mondván, amíg ő adja a pénzt, addig ő dönti el, milyen szobor kerüljön ide vagy oda. Udvariasan válaszoltam, csak akkor lettem volna goromba, ha még egyszer megzavar. Azután egy hét múlva beletörődtek, hogy legyen olyan a szobor, amilyennek én szeretném. Ezek azok az apróságok, amit a főiskolán nem lehet megtanulni, mint ahogy azt sem, hogy egy leleplezés meghívott vendégeinek listája milyen protokolltörvények szerint áll össze. És nem lehet megtanulni, mennyi meglepő fordulatot tartogathat az építészekkel való együttműködés.

— A Színművészeti Főiskola egyik tanára nemrég arról beszélt, hogy a főiskolának „személyiségek harcára" kell felkészítenie a leendő művészt . . .

— Személyiségek nálunk is harcolnak, de ebből igyekszem kimaradni. Nem érek rá. Olvasnivaló is épp elég akad. Meg ott van a zsürizés és a sokféle technikai probléma intézése, vita, utánjárás. Néhány év múlva hatvan leszek, és viszonylag későn kezdtem a szakmát. Meg szeretek is szobrot csinálni — azok közé a szerencsés emberek közé tartozom, akik a hobbijukból élnek.

Vargának nemigen vannak egyéb vesszőparipái. Inni nem szokott, dohányozni sem. Ami az olvasást illeti: Széchenyi naplóit néhány éve olvasta, amikor még korántsem volt divat — a tudományos kiadásban, az eredeti nyelven. Kertjében, persze, akad tennivaló, időnként fel kell mászni a létrára. De különösebb testedzésre, futásra nincs szüksége: nincsen túlsúlya. S ha a szobrászi tevékenység néha álmodozásnak tűnik — azért általában kemény fizikai munka.

SZÉKELY ANDRÁS

VARGA IMRE

Új Tükör 1980 (XVII.) 2.

Anyegin

OPERALEVÉL

Pjotr Iljics Csajkovszkij, a „nem orosz orosz", nem volt különösebben démoni zeneszerző. Ez talán abból is kiderül, hogy igencsak távol állt a honfitárs forradalmár „ötök" halhatatlan csapatától. Harmóniavilága szomorú, mérsékelt indulatkörben mozog. Hősei mindig gyászolnak valamit, olykor maguk sem tudják mit, de csak módjával. Utóromantikus színekkel, tompa hatásokkal, kissé lefokozott szereplőkkel dolgozik. Szabadjon megkockáztatni: mintha szakadatlanul az őszt használná ki, jellemfestő koloritnak, hangulatnak, tájnak és szimbólumnak. Haldokló igéket üzen, hulló leveleket küld.

Ennek ellenére — vagy éppen ezért — halhatatlannak látszik. Kivált a szimfonikus muzsikában; ott talán felfűtöttebb, harapósabb, erősebb. De játszani illendő az Anyegint is a világ majd minden operájában.

Ereje és gyengéje: elaszticitása. Tehát általában a karmesterek és rendezők szabad martaléka, formálható anyaga; jobb vagy mérsékeltebb színvonalú belegondolásra, kiegészítésre, képzeletbeli megtoldásra való. Az ilyen engedelmes alkotások kevéssé fényes, de vendéggazdagságban dús teremtmények. Nem olyanok, mint amilyennek játsszák őket. Ezért gondolom, hogy roppant hasznosak, ha elegendő művész segít építkezésükön. S erős munkát ad fantáziájuknak.

De — szinte minduntalan — segít az Anyeginen a Közönség is, világszerte. A hallgató szívesen bánkódik a melankóliával behamvazott alkotásokon. Hát már hogyisne; mi rezsije van rá! Főképpen, amíg e szomorra oka nincs. Mindenki készséggel végigél egy érzést, amíg fájdalmát csak végigélvezi, de veszélyben nem forog. Nincs kellemesebb a kockázatmentes, pólyába bugyolált szenvedésnél. Puskin harsány, egyértelmű, drámai alkotást hagyott Csajkovszkijra, magas csúcsokat, nagy, hívogató mélységeket. Csajkovszkij mezőket, réteket, bozótokat, dombokat vett át. Mindent engedélyezve a közreműködőknek. Mifelénk jó az Anyegin is, melyet a társulat saját képére és hasonlatosságára „alkotott".

Tatjana a halhatatlan Házy Erzsébet. Közönséges mértékkel ma már nem mérhető. Nem „jeles hangprodukció" és nem „hangjavesztett veterán", nem „kegyeleti tag". Nem aktív énekes: élő legenda. Egy negyedszázad operaházi mítosza, egy műfaj jelképe. Nyilván nem keverhet már ki olyan hangszínt — kivált az első két képben —, mint mondjuk húsz esztendeje. Most azt az illúziót foglalja össze, amit hosszú évek óta de facto megénekelt. S egy életmű halhatatlansága. Most, az ének és alakítás nehéz gondjaival együtt: ember. Ember, emberi problémákkal. Alakítás, de önvallomás is. Önvallomás és nemes küzdelem.

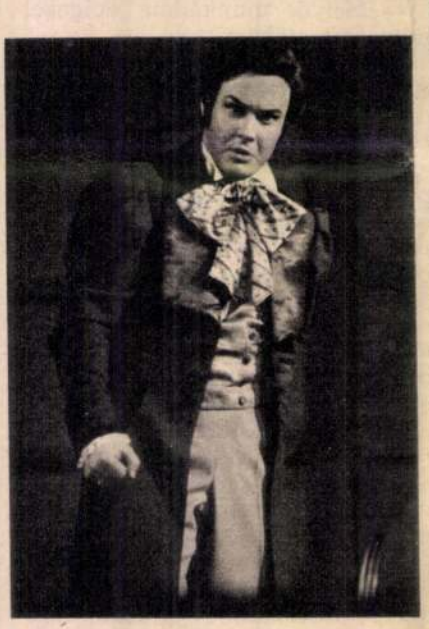

Ötvös Csaba a címszerepben

BENKO IMRE (MTI) FELVETELE

A címszerepben Ötvös Csabát hallhattuk, legjobb formájában. Blazírt, elembertelenedett tartása és feltámadása gavalléros hozzáadás a kottafejekhez, egy történelmi sablon feldúsítása, s az élő múlt hitelesítése. A flegma, nemtörődöm arisztokratát rajzolja intenzívebben, kevésbé a szerelembe csapó temperamentum harsány igényességét, a nagy érzelmek táját. Szép, tiszta hangszín, hibátlan technika, kellő erő szerencsés birtokosa. Kár, hogy az áriát túlontúl diszkréten, nem eléggé szélesen indította.

Hősünkkel szemben másik hősünk, Berkes János (Lenszkij) Csajkovszkij elképzeléséhez tán hasonlatosabb, de a színeknél fakóbb. Pontos, fegyelmezett, illik a szomorkás játék szabályaihoz.

Nagyobb baj, hogy még a szerző kívánta erővel is adós. A II. felvonás első képében inkább hiszteroform kitörésre futja; igazán szépnek a következő kép áriájának kódája hangzott.

A rokonszenves, szeretetre méltó Olga: Szabó Anita még mindig sötét, alvilági mélységéből él; nem ártana némi stúdium a magasságok s a dinamika tekintetében is. Jablonkay Éva meggyőző és ritka fajtájú contraaltója jobb kihasználást érdemelne. Jász Klári finom, technikás, elegáns; tán több erő itt is többre vinné. Gurszky János szellemes, sok apró, de hatásos effektussal dolgozik; játékosságával minduntalan jelen van.

Gremin herceg szerepében végre jó induláshoz méltó színvonalon jelentkezett Ütő Endre. Néhai kissé száraz intellektualitása bővült, szépen frazírozott és hatásosan zárt; emberi üzenettel közelítette alakját. Áriája szereppé duzzadt.

Kórodi András vezényelt.

ABODY BÉLA

A lázadás hercege?

KÉT CAMUS-BEMUTATÓ

Töprengek, mitől ilyen népszerű Camus, a drámaíró? Két vidéki színházunk is műsorára tűzte egy-egy darabját, a Pécsi Nemzeti Színház Kamaraszínháza az *Igazakat*, a Miskolci Játékszín a *Félreértést* adja. Talán a *Caligula* pár év előtti emlékezetes sikere kísért? Vagy mint annyiszor már halála óta a „lázadás hercege" — ahogy őt kissé gúnyosan egyik kritikusa elnevezte — újra hódítani kezdett? Ezúttal a Tiszántúlon?

Meghökkentő, hogy korunkban, amikor divat a demisztifikáció, bizonyos mítoszokhoz mennyire ragaszkodunk. Eszem ágában sincs vitatni Camus írói vagy gondolkodói nagyságát. Jóllehet ő maga is írja egy helyütt, hogy műveinek csekély száma nincs arányban irodalmi helyzetével és befolyásával, s nagyon is korai világhírét hitelbe kapta eljövendő műveiért. Mindössze azt a mostanában elterjedt legendát szeretném megkérdőjelezni, amely szerint Camus méltatlanul mellőzött drámaíró, és felfedezésre vár.

A sors iróniája (vagy logikája), hogy minden szülő leggyámoltalanabb, legbetegesebb gyermekét szereti túláradó szeretettel. Szíve szerint Camus is — minden írása közül — a színműveit kedvelte leginkább, maga is játszott, rendezett, fordított és dramatizált. Algírban még társulatot is alapított, s úgy fogalmazott: „a színház nagyszerű történet, amit testek mondanak el". Konok küzdelmét azonban nem sok siker koronázta, darabjai a *Caligula* kivételével (amit 1945-ben egy ismeretlen színész, Gérard Philipe vitt sikerre), kivétel nélkül mind megbuktak.

Camus ugyanis nem írt *valódi* színdarabokat. Színművei tételek maradtak, a modern tragédia megközelítésének kísérletei. Az író az életet nem a maga sokszínű gazdagságában, hanem elvontan, száraz szimbólumokban ábrázolta. Drámahősei (és drámái) egyazon tévedés áldozatai: miközben teljes és határtalan szabadságra, emberhez méltó életre vágyakoznak, egy filozófiai tétel következetes (sőt, csökönyös) véghezvitele miatt torzszülöttekké változnak.

A tételszerűség még a legjobb darab, a *Caligula* esetében is szembeötlő. Caligula olyan ember, akit az élet szenvedélye a rombolás veszettségébe sodor, s aki miközben véghezviszi a szabadság elvét és megtagad minden értéket, arra kényszerül, hogy *magát az Embert is megtagadja*.

Ez az ellentmondás a többi darab esetében még nyilvánvalóbb. Az *Ostromállapot* (*A pestis* dramatizált változata) allegórikus tanmese, szenvelgő és retorikus, kevés a nyoma a regény méltóságának.

Hasonló dilemmával küzd a most bemutatott két másik darab, az *Igazak* és a *Félreértés* is. Az Igazak az 1905-ös, Szergej nagyherceg elleni merénylet ürügyén a terror morálfilozófiáját vizsgálja, s arra az alapvető ellentmondásra keres választ: lehet-e gyilkos a Forradalom, illetve mit ér az a hit, amely, ha kell, nem képes gyilkolni? A darab a két ellentétes vélemény összecsapása; Kaljajev nem hajlandó eldobni a bombát, mert a nagyherceg mellett gyerekek ülnek, Sztyepán pedig így felel: ha az eszme nem ölhet meg gyerekeket, megérdemli-e, hogy megöljenek érte bárkit is?

Camus ingadozik a két álláspont között, s hogy mentse idealista hősét, a Levin-féle „szabadságos halott" elméletéhez közelít: Kaljajevnek az ellenség elpusztulása után meg kell halnia, hogy tiszta maradhasson.

A „kényes gyilkosok" szívfacsaró

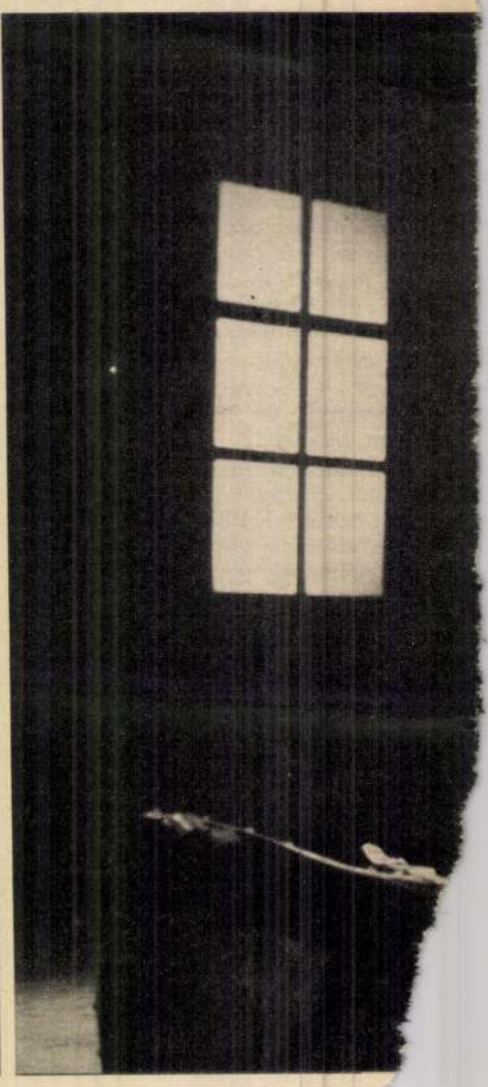

Koszta Gabriella és Dávid Kiss Ferenc a pécsi Igazakban

KELETI ÉVA FELVÉTELE

olyanokról, akik visszariadtak attól a procedurától, ami azzal járna, hogy egy művelődési kormányzat által irányított területen való működéshez belkereskedelmi tárcától kérjenek engedélyt. Aztán azt nem tudom, mi lenne, ha az a bizonyos szakértőbe, ami a galériától megkívántatna? A tudományok doktora cím talán megfelelő lenne, de mi van akkor, ha az illető mondjuk csapnivaló kereskedő? Tudom, nagyon félünk a giláttól és irtózunk a giccstől. Magam is így vagyok vele. De ahogy a várost járom, úgy látom, a majdan megnyitandó magán galériákba már nem is jutna a giccsekből, annyi van a trafikokban, a birománykiakban, a souvenier boltokban, a képkeretezőknél, de bizony még itt-ott az iparművészeti vállalat boltjaiban is. Perzse lehet, hogy tévedek, nincs igazam, végtére is nem vagyok szakember, nem biztos, hogy birtokomban van a megfellebbezhetetlen igazság. Csak elmondtam a véleményemet, egy kiállításokra járó, tájékozott műbarát véleményét. A tévedés jogát is fenntartva és nyitottan arra, hogy érvekkel bárki meggyőzzön.

különböztetni. A történelem történelem. Ugy leirott történelem, hogy azon változtatni nem lehet, sőt, letagadni sem lehet.

- Egy időben nagyon sok vita volt a szobrai körül. Támadások is érték. Az utóbbi esztendőkben inkább az elismerés, ami jellemző, vagy követi a munkásságát. Az, hogy küzdelem, most nem a szoborért való küzdelem, a társadalmi létért, a társadalmi megbecsüléséért való küzdelem, az valaha is foglalkoztatta?

-Nem. Nem. Én ugy gondoltam, hogy ezt elintéztem elindulásomkor. Én nem vitatkozhatom szavakkal. Számomra egy elfogadott kifogásra is csak egy válaszom lehetséges, egy másik szobor. Ennek következtében természetesen én nem érvekkel válaszolok érvekre, mert nincs érvelni módom. Én ujra neki tudok indulni egy hegynek, hogy megmásszam és lehet, hogy igaza van annak, aki azt mondja, hogy nem másztam meg. Számomra az élet valóságos szépsége maga, maga a küzdelem valamiért. Tulajdonképpen minden, amit mondok, irodalmi példákkal is igazolható volna. Hát tulajdonképpen én Tomas Mannal értek egyet, amit ő a Mario és a varázslóban megfogalmazott. Verekedni csak valamiért lehet. Valami ellen soha, eredménnyel. Aki valami ellen próbál verekedni, az eleve veszitett. Viszont ha valaki valamiért verekszik, az már pusztán ezzel a ténnyel is nyertes. Én nem nagyon figyeltem, hogy hogyan érnek engem támadások, vagy sem. Van olyan, amelyikről csak 10 évvel később szereztem tudomást, mint amikor elhangzott. Egyszer tréfaként azt mondtam egy barátomnak, hogy én nagyon érzékeny vagyok a birálatra és ezért nem olvasok mükritikákat, mert ha megdicsérnek, még a végén elkapatom magam, viszont ha szidnak, esetleg kétségbe esek. Inkább nem olvasom el. Hát persze, ez nem igy van, azért elolvasom. Elolvasom és néha, de hát ugy gondoltam, hogy ugy illik, hogy kettőnk közül esetleg legalább én legyek az, aki az esztéták ősi szabálya szerint sine ira et studio harag és kedvezés nélkül olvassam el az ő müvét, a cikket.

- És az emberek véleménye mennyire érdekli, az, hogy értik, felfogják azt, amit a szoborban el akar nekik mondani?

- Végtelenül fontosnak tartom. A müvészet ilyen formája, különös tekintettel a köztéri alkotásokra, beszéd, amelyikhez nem elég a pusztába kiáltó, először is szavaknak kell lenniök azoknak, amik elhangzanak és értő fülek kellenek hozzá. Tehát ez társalgás, ez társas müvészet. Ezt lehet egyedül müvelni a tengerparton. Az roppant kényes dolog lehet és a tréfa kedvéért meg lehetne próbálni. De mindig az kell, hogy a kimondott szónak legyen meghallója és megértője, mert vissza kell jönnie a hangnak.

tokkal foglalkoztam magamban és itt is ezt csináltam. Egy viszonylag kis méretü szobrot próbáltam ugy elhelyezni, abban a szituációban, hogy annak a környezete is általa determinált legyen, tehát meghatározza, koordinálja a környezetét.

- Ez először is egy más dolog. Kővel, szinte faragatlan, természetes felszinü kővel akart egy monumentumot és sikerült is létrehozni.

- Nézze, ez is egyik kisérletem volt és tulajdonképpen valóban annak, annak jó volt az első időben a hatása és jó is volt az a szobor. Persze nem számoltam vele, hogy a környezetek beélik és az oda telepitett épületek, amik nyilván kellettek az ELTE-nek, kollégiumi épületek, azoknak a telepitési formája, hát nem kérdeztek meg, hogy mi van azzal, hogyan legyen és lerakták, ahogy van. Az ilyenen legjobb tullépni és csinálni a többit.

- Hogy következik be az átváltozás?

- Miféle?

- Az anyag átváltozása a plasztikában?

- Hát az a metamorfózis. Hát az anyag, az semmi. Az anyag, az jel, eszköz. Tulajdonképpen teljesen mindegy, egy-egy verset mivel nyomtatnak. Hogy petit, vagy cicero, vagy blokk, teljesen közömbös. A lényeg az, hogy mit mondok a verssel. Végső soron éppen ezért nem tartom lehetetlennek az FMR szobrok létezését, nevezzük azt bárminek. De ennek a szoborideiglenességnek van egy emberi léptéke, az emberi öröklét léptéke. Arra törekszik az ember, hogy mütárgyat hozzon létre, mert a mütárgy az ember kurta életét tekintetbe véve már majdnem örök.

- Most önként adódott az a gondolat, hogy sok siremléket mintázott.

- A dolog ugy áll, hogy én nagyon sajnálom, hogy alkalmam nyilt ezeknek a siremlékeknek az elkészitésére. Olyan veszteség, mint amit egy Várkonyi Zoltán elvesztése, vagy egy Déry Tibor elvesztése jelentett akár nekem személy szerint, akár a magyar kulturának, ez, ennek én egy adekvát siremlékét nem tudom megcsinálni. Itt én legfeljebb csak szomoru tudok lenni az egész nemzetünk nevében, mint ahogyan ezt próbáltam ott elmondani. Siremlék mindegyike egy gyász gesztusa. Korai siremlékek, a görög siremlékek nem ezek voltak. De hát mi már fertőzöttek vagyunk egy, azóta elmult középkorral, a piedellák csontvázaival és mindennel ugy, hogy nem tudunk menekülni az elől a tény elől, hogy a halál halál, valaminek a megszünése és ezért szomoru az emberek elvesztése, akiket ér. Hát igy történnek a siremlékeim. Farkasrétiben van valamennyi és ha jól emlékezem, négy. Azok a hagyományok, amelyek a hegédes rózsát tüzték a sirokra, azok lehetséges formák, másként kell őket felhasználni, de azért lehetségesek. Sokat hallottam arról beszélni, hogy különböző közelmult korok volontarista müvészet vezetése mit eredményezett, mit ártott. Hát ebben a vonatkozásban személyeknek ártott, kétségkivül. Vannak, akiket egyszerüen megölt, de ismét csak azt tudom mondani, hogy ma már ez mult, letagadhatatlan mult és aki nem néz vele szembe, annak a számára esetleg végzetes is ez, mert álomvilágba merül, próbál elegálni a multból, jót és rosszat meg-

berek barátságával dicsekedhettem egy időben, sajnos, csak rövid ideig, mint Örkény István. És ő foglalkozott természetesen feldolgozta ezt a korszakot, amit épp ugy átélt ő is, én is, ha másutt is. És ahogyan ő irta ezt, én ugy próbáltam válaszul egyfajta plasztikai választ kreálni és ugy gondoltam, hogy a szobrászatnak egy másik müfaját próbálom ki, amit hekatombának, százökör áldozatnak neveznek. A legemlékezetesebb irodalmi hekatombák atlokhosznak rendeztók a görögök, ahol fegyvereit, zsákmányát, mindent összehordtak holtteste fölött és elégettek, hogy vele együtt szálljon át az égbe. Nos, ez a fajta hekatomba átment a barokk szobrászatba. Ma is láthatunk az Ybl-bazárban pl. ilyen lándzsavégre tüzött üres sisakok, vértek és pajzsok, egymásra támogatott gyüjteményét. Nos, egy ilyen hekatombán gondolkodtam. Egyet csináltam Tihanyban, az Alapitót, ami Andorás király hekatombája. Ott halt meg és a királyi attributumait tettem föl egy tühegyes sziklára. Utána megpróbáltam egy ilyet csinálni a II. magyar hadsereg pusztulása emlékére emlékeztetőnek. Egy leszurt csontváz az első, a bordái között talán még egy, valami robbanószerkezet is van, karja, lába egy, vagy egy se, feje nincs. Ez volt az első kisérlet. A másodiknál, miután ugy éreztem, hogy ez bár mi lehetne még, nem szükiti le a mondandómat pontosan a konkrét dologra, megmintáztam ugyezt olyannak, mintha élő alak volna, ami a maga groteszk abszurd módján nem jöhet, feje nincs, lába nincs, egy keze van. Ebbe a kézbe a sapkáját tettem, mint egy kéregető hadirokkant. Akkor megcsináltam először gipszbe, kiállitottam, kiöntöttem bronzba és megvette a norvég nemzeti gyüjtemény. De ezt valahogy nem tudtam elviselni, hogy ez nekem ne legyen meg. És utána megcsináltam ujra müanyagból, megcsináltam ganz-lemezből, minden eszközből, amiből lehetett és most ebben a gyüjteményben itt van, 2, 4, 5, 6, nagy mindegy, szóval itt van belőlük jó néhány, hadsereggé állnak össze. Tulajdonképpen azt akartam vele mondani, hogy ennyiért, ezért a néhány rongyos pleosniért, ezért haltatok meg. A mitológia óriási eszköz, csodálatos nagy vonulat, szóval nagy formátumu félistenek és istenek világa. Reszortosok vannak benne. Hát ilyen az egyik ember-reszortos Prometheus. Prometheus félisten. Több legenda övezi. Az egyik, amikor ugy mondják, hogy már mindent elosztogattak az istenek az embereknek és neki nem maradt ajándékozni való, ekkor ellopta a tüzet az embernek. Hát engem ez a, ez a része izgatott a mitológiának, hogy a tüzlopó, aki maga is megég. Ez volt az első többszörösen visszautasitott és kiátkozott munkám, ez a bizonyos Prometheus. Azt a feladatot, hogy könnyen ellibbenő lángnyelveket ábrázoljak, azt nyilván legkönnyebben azzal az anyaggal lehetett megoldani, amiből csináltam. Hogy az égés nyomait őrizze egy fém, annak olyan fémnek kellett lenni, ami erre képes.

- De hogy lett ebből az egészből egy várost meghatározó, egy teret szervező nagy kompozició az országban?

- Ó, hát ez egy későbbi fázisa volt. Az első Prometheust, azt az Antverpeni gyüjteményi vette meg és ott állitották fel. Amikor ezt a feladatot megkaptam, Szekszárd főterének a megoldását, akkor tulajdonképpen én kértem, hogy a Prometheust csinálhassam meg. Ekkor már a munkáim során a szobor és környezete kapcsolódó felada-

a korlátot. Tehát az a tett, ahogyan, nem is egy tett ez, hanem egy élet, amelyiknek kapcsán Lenin mindezt végbe vitte, ez nem egy gesztus volt, hanem egy hosszu folyamat. Mégis a folyamatra ma, mintegy ide s tova már 100 évvel visszanézve, azt kell látnunk, hogy döntő volt ez a lépés. És emiatt gondoltam, hogy én azt próbálom elmondani, hogy hogyan történt ez. Nem kiabálva, nem, hát persze, mondott beszédet nyilván, tehát nem az volt nyilván erre a tettre a jellemző, ugy éreztem, hanem pontosan az jellemezte ilyenkor, hogy milyen módon, egy uj módon kapcsolódott az emberekkel Mohácsi, azt, azt egy könyv nyomán próbáltam megfogalmazni plasztikában, aztán a második, az már feladatként merült fel és abban már tudva akartam azt elmondani róla, amit még gondolok és a legutolsó, amit terveztem, ill. az utolsó előtti, az most lett kész Vácott, ahol konkrétan meg is csináltam egy ilyen kastélykaput, ami a XIX.sz. kapuja, ami pravoszláv keresztekkel, aranyozva és amit megnyit Lenin. Aztán van egy uj tervem, ami viszont épp ugy, mint mondtam az előbb, nem is annyira személyre koncentrálram már.

- Itt Lenin a járó-kelők között jelenik meg a terven.

- Igen. Azért nem szabad figyelmen kivül hagyni, hogy ezek a járó-kelők mindegyike a Kaposvár melletti erdőben megkinozva fejezte be az életét. Némelyikről fényképfelvételeim is vannak és én a neveiket is alá akarom irni.

- Na most egy hirtelen ugrással menjünk pl. a mitológiába. Hát Prometheus, Orfeus, vagy akár a történelem. Most itt gondolok a hősi emlékmüre. Sőt, egészen elmegyek a vallásos dolgokig, amelyek nem vallásosok igazán, mert akár a vatikáni kápolnát veszem, akár árpádházi Szent Erzsébetet, ezek nagyon profán dolgok.

- Nem szeretem, hogy ezt igy fogalmazza. Nem kivánom menteni ezt. Ez feladat. És a feladatnak én akkor tettem eleget helyesen, hogyha ez egy vallásos célt szolgál. Ez a szakma tisztességéhez tartozik. Én ezt ugy próbáltam megoldani, hogy felébredjen az emberekben az a kép, amelyik valaha lehetett és amelyik hiedelmek formájában napjainkig él. Egy Szent Istvánról. Én pontosan tudom, hogy Szent Istvánnak ebből semmije nem lehetett. A palástja sem az övé volt, semmi. A koronája sem lehetett az övé. Mindent pontosan tudok róla, mégis azt az hiedelmet próbáltam megmintázni, ami Szent Istvánnal kapcsolatban élt és azt gondolom, hogy igazán, vagy nem igazán, ezek ilyen célt szolgáló szobrok. Ezt a célt is vállalni kell. Ha én ezt félvállról veszem, akkor vajon ki hinné el nekem azt, hogy én a Lenin emlékmüvet komolyan gondolom?

- Az eszme, amely személyekben testesül meg, valóságos, vagy mitológiai személyekben? Ez érdekelne engem.

- Eszme. Hát tudja, noha helyén való ezt igy nevezni, mert a szobrászat, az emlékmüszobrászat egyértelmüen pozitiv lehet csak. Kritikai emlékmü szobor nincs. És itt mégis egy kicsit ezzel is találkozunk a hősi emlékművel. T.i. a lényege ennek a hősi emlékmünek ott van, a kis vázlat, ebben a legelsőben, ebben a szerkezeti vázlatban, azon gondolkodtam, megáldott a sors azzal, hogy olyan em-

hogyan izül a szoborhoz? Mit egészit ki, vagy mit mond el a lényegből?

- Mindegyiknél az történt, hogy ugy éreztem, hogy nem mondtam el, nem közelitettem meg teljesen és megpróbáltam még hozzá tenni a legjellemzőbbet, és ez azért különböző a három emlitett szobornál, mert minden esetben egy magatartást próbáltam általa rögziteni. Derkovitsnál a hátra lépő festőt, aki a maga szegényes és a szegény emberre olyannyira jellemző kis vaskályhával és a félig tárt ablakkal valahol a saját munkájára tekint, azzal elfoglalva válik némileg groteszkké.

- Czóbel viszont pihen egy padon.

- Igen. Ő viszont egy furcsa helyzet, ő saját magában volt már groteszk. Ahogyan feloldódott a forgócsontja és nem tudott a lábán megállni, vagy alig tudott megállni, ülni is alig tudott, a medencéjét mindég félreforgatta, hogy ülni tudjon, a keresztbe tett lábai ugy vesztek el egymásban, hogy az ember nem is tudta elképzelni, hogy hol folytatódik. Ez az öreg Czóbel volt, aki ugyanakkor még a festészetében, gondolkodásában olyan fiatal volt, mint egy 30 éves. Azt csodáltam benne, hogy milyen következetes tudott lenni. Persze aztán a harmadik, gondolom Kodály, akit emlitett. Hát Kodály szobornál ismét más a helyzet. Annyira szeretem azt a környéket, a várnak az oldalát és annyira kinálta magát tulajdonképpen a pihenésre, emberek százai pihennek meg ott, hogy valahogy oda kivánkozott nekem az az ember, aki most nem zenét csinál, hanem hallgatja a várost, valahogy, hogy a város zaja egyfajta éneke, egyfajta hangzavara oda hat föl és ebbe a szituációba került Kodály, tehát tulajdonképpen az, hogy portré és hogy hasonlit rá, ezek alárendelt fontosságuak a számomra.

- És Bartók?

- Nos, hát itt megint másról van szó. Nem tudom már, hogy mi inditott rá, hogy megcsináljam ezt a Bartók szobrot. Nem is tudtam tulajdonképpen, hogy, csak láttam néhány rajzot róla, néhány nyilatkozatot hallgattam róla és ugy éreztem, hogy nekem el kell mondanom, hogy milyennek láttam valaha és Bartók ilyen volt, a tanár ur. A tanár ur szigorával és ugy elképzeltem, hogy milyen lehetett, amikor New Yorkban a Columbia egyetemre ballagott át a Central parkon és a parkban a füvek, a gazok még talán viselték ugyanazt a, ugyanannak a hazának az emlékét, amelyet most éppen elhagyott és ugy elképzeltem, hogy a tartás szigora ilyen kellett, hogy legyen benne, talán még jobban kijött belőle a puritánsága, a tisztasága, mint akkor, hogyha egy kedvezőbb miliőben képzelem el. Valahogy ez vezetett a Bartók képhez.

- És Lenin, Mohács, Gödöllő, Vác, ... most tervezett uj Lenin szobor.

- Nézze, egy dolgot mindenkinek el kell fogadnia. A XIX.sz.-ig élt nagyrészt feudális környezet és gondolkodás, ami pontosan Európának ebben a részében, ahol mi is élünk, megmaradt, ez korlátokat emelt. Ez osztálykorlátokat tartott fönn keményen, az arisztokrácia önmaga köré védőkorlátot vont. Ez az ember kinyitotta ezt a

vagy emberre már nem is emlékeztető halmazok hordozzák a mondat egy részét, egy szavát. Én ugyan igy gondoltam bánni a személyekkel is a portréban. Van egy példám erre, itt a harmadik teremben van egy Madách emlékmü és mellette egy Madách portré. A Madách emlékmü, amelyek a Tragédia és mellette Madách portré, aki, aki Madách Imre, földbirtokos, felesége otthagyott és egy kicsit elesetten áll egy vidéki fotográfus kamerája előtt. E kettő jellemzi talán leginkább, hogy egyik sem, egyik sem Madách. Az egyikről ezt mondom, a másikról azt mondom, ugyanarról a Madáchról beszélünk, mint történelmi személyiségről és elválaszthatatlan tőle Az ember tragédiája is. Mégis az egyikben igy beszélek. Nos, ha ezt én, azt gondoltam, hogy én meg tudom tenni több-kevesebb sikerrel néhol, amikor ezt a Radnóti szobrot csináltam, emlékezem rá, hogy egy pár verssora ismétlődött bennem állandóan, amig mintáztam és amig próbáltam arra koncentrálni, hogy valóban szeressem is ezt az embert. Szóval és ugyan igy a másiknál, a harmadiknál, mindig valami, valami, amit elmondhatnék róla. Ezek a személyiségek tehát tulajdonképpen függetlenek ilyen szempontból. Ezek szavak. Személyiség szavak, vagy nem személyiség szavak, egyenértéküek lehetnek. A mütárgyak önmagukban mondanak valamit.

- Ez a Károlyi emlékmü. Egyátalán az attributumok, amelyeket a témáknál, amelyeket a szobroknál használ.

- Szabad talán azt mondanom, hogy az attributumok ebben az esetben csak a személyiség kényszerviselte attributumai. Károlyinál a hibás hátgerince miatt a bot és a furcsa lábtartás, a szemüveg a szeme miatt, tehát ezek tulajdonképpen, amit én szerettem volna, vagy ugy éreztem, hogy nem előny, ha pusztán egy személyt teszek oda, szerettem volna ezt szituálni és arra gondoltam, hogy a környezet alakitásával talán valamit hozzá lehet ehhez adni. Azzal az ivpárral, amelyik nem találkozik, amelyik egy kicsit törött, amelyik egy kicsit megtört, amelyik egyaránt utalhat a nem messze lévő Parlamentre és egyaránt utalhat arra az otthonra, amelyikből jön. És ugyanakkor, amivel be lehet ázárni egy darabot, a Dunapartból keretbe venni, ami él, amelyiken villamosok mennek át. Miután kereten át nézem, ezért szerepel a szobor környezetében. Nos, hát ezekkel a feladatokkal próbálkoztam megküzdeni a Károlyi emlékmü esetében. Itt még egy dolog volt, amiben biztossá váltam. Mig idáig sosem fordult elő, hogy az ábrázolt, vagy egyátalán a felhasznált személy testi fogyatékosságait ennyire jellegzetesen lerakjam a szoborba, itt találkoztam is egy olyan kéréssel, szelidon szólva, hogy Károlyi legyen daliás és ifju. És elég nagy, hát éppen ezért felmerült a kérdés, tehát nem spontán oldottam már meg, hanem felmerült a kérdés, hogy mit válasszak? Én magam egy ilyen kérésnek eleget tegyek, vagy próbáljam meg az ösztönösen választott utat. Nos, és most már tudatosan választottam ezt az utat, mert rájöttem arra, hogy az ember mindenkit szerethet valaki. Akinek hibája van, azzal együtt szeretünk valakit. Mert a hibák is hozzánk tartoznak, épp ugy, mint az erényeink, a daliás termet, vagy a, vagy a hajlott hátgerint egyformán emberi tulajdonság.

- Derkovitsnál, vagy Bartóknál, vagy Kodálynál, ez az attributum

hogy én ezt a mai napig is érzem még. A magyar plasztika kultura, a mult hagyott helyet minden eljövendőnek, még utánunk levőknek rengeteg helyet hagyunk, témában is és valóságos helyben is. Igy aztán, amin gondolkodtam, ez mindig valahogyan oda utalt, hogy legtöbbnyire egy konkrét, meglévő helyre képzeltem el a mondandómat. Hát ha igy érti azt, hogy nagy méretre szánt, akkor igaz, amit mondott.

- Talán a humánum, az ilyen személyiségeket megformáló szobrokban érte el a kifejezési lehetőségét?

- Hát persze, ennek nagyon sok oka van. Én, mint emlitettem, szerencsés indulásunak mondhatom magam. Olyan tanárok neveltek, akik maguk is az ismeretek csucsán álltak és mindig hálás lélekkel gondolhatok rájuk. A később kialakult baráti körömbe is olyanok tartoztak, akikre felnézhettem és voltak ezek között a szellem emberei nem kis számban. Alapjában véve költészet határozta meg a gondolkodásomat elsősorban. Ma is még ugy érzem, hogy a költőileg, szépen megfogalmazott tény, a belső ritmusával, megjelenésének szépségével sokszor igazabbnak tünik, evidensebbnek tünik, mint bármilyen igazolt és bármilyen bizonyitgatott valami. Amikor rájöttem arra, hogy egy feladatot nem a müvészi kitekintés szellemében kell megoldani, hanem azt a legmélyebben vállalni kell, ez változtatott a munkáimon. Amikor már nem azok a normák, amikor tultettem magam a normákon, amikor tul mertem tenni magam a zsüri követelményeken, amikor tul mertem tenni magam és vállalni mertem a feladatot magát. Én tulajdonképpen elsőnek ide Radnóti emlékműnél érkeztem el. Amikor, amikor mertem szeretni ezt az embert és mertem olyannak elmondani, amilyennek valóban gondoltam. Azt hiszem, hogy ez segitett átlépni azt a határt, amelyik a tanulmány és a szabad beszéd között van. Nagy óvatosan és rettentő gondosan próbáltam én többször visszatérni ahhoz a lelkiállapothoz, ami lehetővé tette ezt az átlépést. Néha sikerült, néha nem. De nem csekély mértékben szerepelt ez az okok között, amiért én azt mondtam, hogy én nem tekintem tipikusan szobrászatnak, mert nem a szobrászi normák vezéreltek abban, amit csináltam. Noha lehetséges, hogy nagyon sok ezek közül ott szerepelt. Az Érthetőség pl., amelyik nagyon sok ilyen konvenciót magába zárt, elengedhetetlennek tartottam ezt is beépiteni, mert erre szükségem volt. De a lényegét még sem ez vitte. Hát igy.

- Pl. professzornál, vagy Derkovitsnál?

- Nem tudom, hogy a kettőt miért emliti igy egymás mögött, vagy együtt? Bár hizelgő, hogy ezt mondja, mert hisz Derkovits létező és köztudatban formailag is élő személy, míg a professzor maga is csak professzort mond és nem Hatvani professzort, holott Hatvani István professzor portréja kellene, hogy legyen, de miután őróla nem tudunk semmit, képe nem maradt, tehát őt csak mint a professzort őrzi maga is az emlékezetében és ennek a kettőnek az azonositása talán a legnagyobb eredményem. Én valamit el szerettem volna mondani. Ezek mondatok, ezek gondolatok, amelyeket, amelyeket hordozhat egy személy, de hogyha képes volna rá, hordozhatna más is. Pl. a ...-nál. Én most oda látok rá. Személytelen emberek,

kal és tudva. Bocsásson meg, ez nem korrekció volt, csak

- Nem, de hát itt végül is a kiállitáson, ahol, mint mondta, 70 szobra van

- Igen

- és ezen kivül van még 150, vagy 170, ez egy hatalmas életmüről van szó. Most 60 éves. Azt mondta, hogy számvetés e kiállitás, azt is mondta, hogy

- Szembe nézek magammal, szembe találkozhatok magammal, egy óriási gesztus, tulajdonképpen. Elmult 60 év és az ember szembe nézhet ezzel a 60 évével. A kontinuitásból egy kicsit kizökken. Egy kicsit kénytelen áttekinteni azt, amit csinált eddig. Persze, a mérlegkészitésre ez nem alkalmas pillanat még. Az ember mindig ujra és ujra készit mérleget, minden egyes munkájánál és annak a részeinél is, a részfeladatok megoldását zárja az ember. De amikor olyasmivel találkozom, amelyik egy mult időszaknak a mérlegén átcsuszott és ma viszont kifogásolom, azt csak ugy lehet elviselni, hogyha van még helyette más, amit oda tehetek.

- Ezt mondta ugy, hogy tévedéseimet is látom?

- Igen. Nyilván nekem kellett elkövetnem a tévedéseimet is. Egy müvész életmüvében, még a legnagyobbaknál is, 15-20 %-os hatékonyság, az óriási dolog. Hát viszont a többi 80 %-ot is meg kellett annak a müvésznek csinálnia. Mert ha az ember tudhatná, hogy melyik lesz a remekmü, akkor csak azt csinálná. De ez egy folyamat, amelyikben jó, rossz egyaránt törvényes helyet foglal. Ugy egész.

- A kiállitás azt mutatja, hogy néhány kisplasztikát, vagy annak szánt munkát leszámitva, végülis a nagy szobroknak a kis példányai, vagy variációi helyezkednek itt el. Hát most csak ugy nagyon futólag, az a la rosens anyagát leszámitva, meg egy párat, mindegyiknek meg van a köztéri megfelelője. Most innen látom a Babiárt, látom az Erőltetett menetet, ami szintén köztérre kivánkozik. De az is arra szánt dolog.

- Ugy érti ezt, hogy nagy méretre szánt munkák ezek?

- Igen.

- Nézze. Ebben valóban igaza van. Azt gondolom, hogy a müfajok elkicsinyesedése, el, elfogyása, a méretek lecsökkenése, az valamiféle improventálás, befele fordulásnak a jele. A müvész a környezetét talán elutasitja, vagy a környezete a müvészt és ennek következtében egyfajta elszigetelődés megy végbe, a müfajok miniatürizálódnak és ebben a folyamatban van helye az u.n. kisplasztikának, az u.n. érmészetnek és igy tovább. Ez mindegyik gondolat ezek közül nagy méretre tartott igényt és a nagy méret terét, képét őrzi. És ugy gondolom, hogy a kisebb, mind kisebb müfaj, kisplasztika, ez anyagi szükségességből adódott, a társadalom vásárlóképességének a csökkenéséből és ennek kapcsán persze remekmüvek születhettek benne változatlanul. Én egy szerencsés korban éltem. És mi azzal az örömteli érzéssel indultunk, hogy üres a világ. Telerakhatjuk szobrokkal és meg kell mondanom,

1021

Varga Imre kossuth-díjas szobrászművész - és festőművész

1984.VIII.19. Televizió 1 22.05 S.Gyné

Müteremben

Varga Imre szobrászmüvész.

- Varga Imre nyilatkozatában azt mondta, hogy nem stilust akar teremteni, hanem szobrászatot. Hogy értette ezt?

- Hát, ha igy mondtam, akkor rosszul mondtam. Még azt is kétségbe merném vonni ezzel kapcsolatban, hogy, a legjellemzőbb tevékenységemre azt, hogy szobrászat. Gondolatokat szeretnék közölni, kifejezni szeretnék egy kicsit, az eszközökre való tekintet nélkül, de miután az eszközök szükségesek, igy tehát mégis az eszközökre tekintettel azt hiszem, az lenne az ideális állapot, hogyha valakinek a tudata alá szorulnának az eszközei. Ahogyan egy szinész nem gondol arra, hogy beszél, ugy nem gondolna a müvész arra, hogy mintáz, vagy fest.

- De folytatása is volt ennek a nyilatkozatnak, a stilus. Stilusa a kornak van, nem az egyénnek.

- Ez valóban igy van, hiszen éppen erről is beszélek ezzel. Óhatatlanul egy kort élünk, annak a feltételrendszerét elfogadjuk, még akkor is elfogadjuk, ha tiltakozunk ellene, hiszen maga a létezése elfogadást jelent. Tehát ebben a feltételrendszerben gondolkodunk cselekszünk, ez határozza meg a létezésünk legjellemzőbb formáit. Az, hogy valaki stilust mond modor helyett, ez csak felületesség. Egy müvésznek, egy személynek vannak sajátos pregnáns jegyei, vagy nincsenek. Általában erős karakterü müvészeknek vannak pregnáns jegyei, bár van, aki éppen azért pregnáns, mert arra támaszkodik gyönge létére, de lényegében véve, ezek nem stilusjegyek. Stilusjegyekké akkor állnak össze, ha egy egész korszakot tekintek.

- Az ország nagyon sok pontján áll Varga Imre monumentális szobra. Külföldön is. Most ezeket a szobrokat feltétlenül meg lehet ismerni, hogy Varga Imre mintázta. Mi a közös bennük? Mert hiszen sokféle anyagból sokféle technikával készülnek.

- Hát, ha maga mondja, hogy meg lehet ismerni, akkor nyilván megismeri.

- Többször beszélt arról, hogy nem törekszik ilyen fajta egységre.

- Valóban nem törekszem és nem is törekedtem soha. Nézze, össze kell szednem magam minden egyes munkához. Azt szeretném hozzá tenni, hogy a monumentális jelző, ez nem dicsérő jelző. Az, hogy valami monumentális, vagy sem, ez a feladatból folyik. Amennyiben nagy térben, vagy akár kis térben, a témához és a szobrászi magatartáshoz az illik, akkor helyes, ha monumentális egy mü. Ellenben, hogyha ez nem illik hozzá, nem helyén való egy enteriőrben lévő portré, vagy egy kisplasztika esetében, akkor hiba, ha monumentális a mü. Ugy, hogy ez ugyanolyan eszköze a szobrásznak, törekvő, vagy arra törekvő szobrászok megválogatják, hogy mi legyen monumentális és mi nem és nagyon gyakran a monumentalitás ellen dolgoznak szándék-

- ahol művészeti piac van, tehát a nyugati országokban - sokkal nagyobb úr ott valóban, mint akár nálunk a sokfajta erőszakossággal megvédett állami műkereskedelmi vállalat, vagy pedig az alkotóközösség...

- ... mi akadálya van annak, hogy Magyarországon is legyen ilyen művészeti piac? Nem is azt mondom, hogy ilyen, hanem hogy legyen művészeti piac, hogy akarcsak a kínálat döntse el a művészeti árut.

- Hát ezt a művészeti piacot ne kívánja, mert ez ellen a művészek volnának azok, akik legelsőrendben tiltakoznának. Másodsorban pedig a mi kulturális politika tiltakoznék ellene, mert bárhogy hangzik, a kulturális politikának alapvető érdeke az, hogy a művészek egyéniségük törése nélkül építhessék fel életművüket és mindaz kijöjjön belőlük, ami bennük van.

- Önök úgy látják, hogy a jelenlegi műkereskedelmet elősegíti, hogy a művészek törés nélkül építsék fel az életművüket? Elősegíti ezt a műkereskedelem? Nem kényszerülnek semmiféle kompromisszumra, vagy pedig vargabetűre az életükben azért, hogy megélhessenek, hanem valóban abból élnek, hogy ők művészek?

- Bizonyos mértékig kényszerülnek, de ez nem feltétlenül a közvetítő intézmények hibája.

- Hanem?

- Ha az előadó, vagy a művész mondjuk, a szebbik szóval meg akar élni, akkor tekintetbe kell vennie a vásárló igényeit. A vásárlói réteg ma Magyarországon azért jobban hajlik a könnyen emészthető, a lakásában elviselhető műtárgyak megvásárlására, mint akár a kísérleti műfajokra, akár pedig a hagyományos műfajokon belüli katartikus erejű műalkotásokra. A Minisztérium álláspontja az, hogyha magán galéria alapítására jelentkeznék valaki, akkor az valóban szakszerű és hihetően jóminőségű tevékenységét kellene folytatnon. Ebben az esetben nem elvárnunk kellene természetesen azt, hogy ő megkaphassa az engedélyt erre a tevékenységére.

- Remélem, hogy a magyar képzőművészek közül számosan lesznek a tanúim, ha a hallottakkal szemben azt állítom: a művészek nem tiltakoznának, ha a műkereskedelmet magán galériákkal is színesítenék. Hogy ne volna tőke-erős vállalkozó magán galéria nyitásához? Ennek az ellenkezőjéről tudok,

- Augusztus 11.-én a Magyar Nemzetben megjelent Varga Imre nyilatkozata, amelyben néhány sor így szól: "A galériás disztingvál. Csak oda fektet be pénzt, ahol jót lát. Rosszat nem vásárol, szociális szempontjai nincsenek, a legjobbért viszont igen sokat fizet."

Van-e, vagy lenne-e ilyen galériás Magyarországon? Az előbb ugyan azt mondta, hogy ilyen még nem jelentkezett, de hogyha egyszer így nyilatkozott egy művész, fel kell tételeznünk, hogy van ilyen, vagy lenne ilyen galériás.

- Nézze, ezt a galériást én is el tudom képzelni, sőt a művészet-történelemben ismerünk ilyen jellegű galériásokat. Sőt azt is tudni kell, hogy a művészeti piacon a galériás

az a piac és ugyanaz a vásárlóközönség.

- Én a magam részéről nem hiszem, hogy az alkotóközösségeknek egyúttal értékesítő közösségeknek is kell lenniök. Szerintem nem ez hozza meg a megoldást, nem ez javítja meg a műkereskedelem csikorgva és üzemzavarokkal működő gépezetét. Szerintem - mint a legtöbb helyen a világon - az alkotó alkot, a kereskedő kereskedik. Ezek a funkciók a történelem során régen szétváltak és semmi nem indokolja igazán egy - már végbement - folyamat visszafordítását. Persze aki akar, értékesítsen alkotóközösségben még akkor is, ha ez sokak szerint - és szerintem is - fából vaskarika és nem a megoldás.

Első hallásra az nagyon jól hangzik, hogy egy differenciált műkereskedelemben a galéria zsebeli be a haszon egy részét, csak ne felejtsük el, hogy ez minden kereskedelemben így volt és így van, még a mai magyar állami műkereskedelemben is és a hasznot persze nemcsak bezsebelik, hanem részesednek belőle. Ezt a nyilatkozó is nagyon jól tudja, hiszen valamivel később azt mondta, hogy a műkereskedő kockázatot is vállal. Bizony vállal. Mégpedig azzal arányosan, amennyit bezsebel. Ha ügyes, ha szerencsés van és így tovább, tehát ha kereskedő. Az persze nem biztos, hogy ténylegesen meg tudja állapítani, hogy mi az érték. Ebben igaza van Vészits Ferencnek. De hogy az rossz kérdés lenne, hogy ugyan ki tudja megállapítani, hogy mi az érték, az tévedés. A kérdés szerintünk nagyon is helyénvaló. T.i. ezt elég nehéz megállapítani. Sokszor tévedett már igen nagyot ebben a kérdésben művész, műkereskedő, mecénás, esztéta és sokszor hibázott rá közülük bármelyik. És ahogy ezt a XX.századi művészettörténet bizonyítja, volt köztük magán galéria is.

- Nem mondja rá bátran, hogy értéke, azó nincs róla. Megítéli, szubjektív módon megítéli, hogy ő mit tart.

- Miért nem lehet ezt ugyanúgy Magyarországon alkalmazni?

- Hát elvileg lehet.

- Gyakorlatilag? Vannak-e Magyarországon magán galériák? Magán galériások?

- Hivatalosan nem lehetnek. Nem tudom, arra ma még nem adnak engedélyt, hogy nem művész nyisson egy boltot, egy galériát, oda vásároljon, gyüjtön össze művészeket és kvázi saját hasznára ezeket értékesítse.

- Miért nem adnak rá engedélyt?

- Tehát olyan... azt hiszem, ez még így nem merült fel. Ennek az első lépcsője mindenképpen az alkotóközösség, ami közelít ehhez. Pusztán azzal a különbséggel, hogy itt a művészek maguk szabályozzák az értékesítést, tehát ninesenek kiszolgáltatva, mert egy magán galériában, ami mondjuk teljesen magánalapon működik, ott az - idézőjelbe teszem - "kiszolgáltatottság" semmivel nem lenne kisebb, mint a korábbi kiszolgáltatottság a monopolhelyzetben lévő vállalatnak. Más akarna a művészi tevékenységből hasznot húzni. Valaki ezt nyilvánvalóan azért csinálná, mert ebből szeretne kisebb-nagyobb vagyont gyüjteni. Nem emeltek szót a művészek, hogy hadd legyen magán galéria, ahova ők beadhatnak, de azért igen, hogy hadd legyen alkotóközösség.

- Vajon ezek az alkotóközösségek, amelyek egyben értékesítő közösségek is, nem bújtatott magán galériák-e?

- Hát mondjuk külső ismérvek szerint kétségtelen, hogy ezek úgy működnek, mint egy magángaléria, de a tulajdonos itt egy közösség, egyetlen ember.

- Az a haszon, ami az eladott képek, vagy plasztikák után befolyik az alkotóközösség számára, az a művészeké és nem egy bizonyos emberé.

- Igy van. Az alkotóközösségi művészek már mint egy kvázi magán működő kereskedő, a saját tevékenységükért effektív kockázatot vállalnak. Nálunk egy viszonylag zárt művészi társadalom van, ahol elszoktak a művészek attól, hogy ilyen módon is folyhat verseny. Kis ország és ugyan-

1021

Varga Imre Kossuth-díjas szobrász-é grafikusművész

1984.VIII.18. Kossuth 16,oo/Mészárosné

168 óra

Ha kimondom a szót: mükereskedelem, akkor erre a magyar képzőmüvészet világában sokan keserüen legyintenek és jó, ha csak legyintenek.

Varga Imre szobrászmüvész pl. az augusztus 11. Magyar Nemzetben úgy nyilatkozott, hogy Magyarországon nincsen mükereskedelem. Mások ugyanakkor azt is mondják, hogy ezen a terepen az utóbbi időben mintha valami megmozdult volna. A Képzőmüvészeti Alap vállalatait szervezetileg korszerüsítette, létrejött egy új vállalkozás, a GENERALART, egy-két galériát nyitottak különféle alkotó közösségek és magángaléria tervekről is hallani, de csak tervekről.

A magyar mükereskedelem nagy többségét a Képzőmüvészeti Alap irányítja, tartja a kezében. Ránki Júlia természetesen ott kezdte a beszélgetést.

- A Müvészeti Alap igazgatója szerint van-e Magyarországon mükereskedelem?

- Van. Az ezzel foglalkozó b vállalat bolthálózatában. A Képcsarnokról van szó, hogy félreértés ne essék. Vagy a festők mütermeiből, ami teljesen szabályos. Vagy újabban az alkotó közösségek magángalériáiban létezik mütárgyakkal való kereskedelem. Magyarországon a kereskedelemben lévő kép vagy plasztika, vagy grafika, az készlet. A feladat és a cél megvásárolni és azonnal eladni. Ha nem, akkor készlet, amely a legkülönbözőbb hátrányokkal jár a forgalmazó vállalat szempontjából. Igy nem lehet mükereskedelem.

- Akkor miért így van, ha így nem lehet?

- Mert egyelőre az állami szabályzók nem tesznek különbséget bármilyen más belkereskedelmi tevékenység és a mütárgyakkal való kereskedelmi tevékenység között?

- Miért nem tesznek különbséget?

- Hát ezt talán ne tőlem kérdezze. Nincs a világon olyan ország, vagy mükereskedelem, ahol egy egész ország kortárs festőmüvészetét egy intézménynek kellene felvállalniaó Többszáz galériás vállalja fel és van akit nem vállal fel senki.

- Magyarországon egy intézmény vállalja fel az összes több-

Veszélyeztetett házasságok?

Álompárok. Irigyelt hollywoodi házasságok. Valóban olyan mesebeliek? Mi van a kulisszák mögött? A film fővárosában széltébe-hosszába kiteregetik a hálószobatitkokat. Hollywood a pletykák metropolisza. Akadnak kiagyalt, reklámcélt szolgáló hírvirágok is. Hogy mi az igazság? A valótlan állításokat legfeljebb megcáfolják, a szenzáció bő teret kap, a „pardon, tévedtünk", jó ha kis, eldugott hírecskében megjelenik.

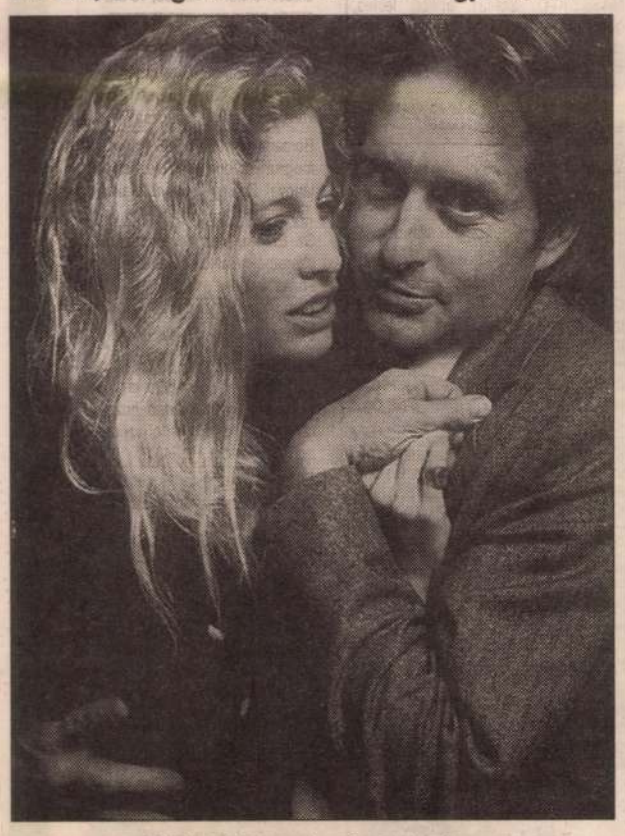

Michael Douglas és felesége

Íme a legújabb pletykasorozat:

A harminc éves *Demi Moore* és a férje, a harminchét éves *Bruce Willis* kutyamacska módra mérgezik egymás életét. A szépfiú éjszakákon át kimarad, kocsmákban tanyázik, neje álomba merül...

Az ötvenöt éves *Jane Fonda* és az ötvennégy éves *Ted Turner,* a CNN híres főnöke között is állítólag nézeteltérések támadtak. A meleg luxusfészekből a ház asszonya szeretne kitörni, nehezen tűri a tűzhely mellé degradálást, hiányzik a rivaldafény...

A negyvennégy éves *Don Johnson* és a harmincöt éves *Melanie Griffith,* a másodszor házasodott párnál időzített bomba ketyeg. Melanie karrierje egyre fényesebb, férjura ismét túl sokat néz a pohár fenekére. Mindkettőjük kedélyállapota ennek megfelelő.

A negyvennyolc éves *Michael Douglas* és a harmincnégy éves *Diandra* házassága is zátonyra futott? A népszerű Michael Douglas a sok viharos szexjelenet után a szex rabja lett. A hírek szerint a szexmániás színészt egy rehabilitációs klinikán próbálják kigyógyítani e „betegségből". (Gyanús ez a hírverés, a filmhős iránti érdeklődést növeli a nők körében.)

Az ötvenöt éves *Warren Beattynek* a harmincnégy éves szép, *Anette Beninggel* kötött házassága elképesztette a filmvilágot. A Don Juan megnősül? Számtalan nő szeretője kiköt egy asszonynál? Anette, a filmbéli partnernő gyereket vár, amikor az agglegénysztár elvette őt. Cívódásaik egyre hangosabbak...

A hatvanegy éves *Liz Taylor* unatkozik a negyvenegy esztendős *Larry Fortensky* mellett. Ez az igazi – mondta a házasságokban jártas Liz – a nép egyszerű gyermekére egy elvonókúrán rátalálva. Mint ismeretes, az unalom veszélyes dolog.

Egyetlen kivétel a harmincnyolc éves szupersztár, *Kevin Costner* és harmincöt éves *Cindy* neje békésen élnek. Az asszony, férjura félrelépéseiről nem vesz tudomást. Mások szerint a filmszínész attól tart, nagy árat fizet a karrierjéért, veszélyezteti a házasságát.

sz. é.

Szebbik oldal

Szerkeszti: Gubucz Katalin

Ted Turner és Jean Fonda, Bruce Willis és Demi Moore, Kevin Costner és Cindy, Warren Beatty és Annette, Liz Taylor és Larry, Don Johnson és Melanie

Mit főzzünk?

Hússaláta

Hozzávalók: kb 15–20 dkg főtt vagy sült hús, 25 dkg burgonya, 1 zeller, 2 alma, 2 dl majonézmártás, petrezselyemzöld, só, 1–2 főtt tojás.

A minden zsiradéktól, bőrtől megtisztított sertés-, marha- vagy szárnyashúst vékony metéltre vágjuk. A héjában főtt burgonyát, főtt zellert még melegen meghámozzuk, és hűlni hagyjuk. Az almát is meghámozzuk, magházát kivájjuk, és az almát metéltre vágjuk. Az egészet elkeverjük a majonézmártással, és hidegre tesszük.

Apróra vágott petrezselyemzöddel megszórva, keménytojás-karikákkal, esetleg néhány félretett hússzelettel díszítve tálaljuk.

Debreceni saláta

Hozzávalók: 15 dkg debreceni vagy gyulai kolbász, 30 dkg párizsi, 30 dkg burgonya, 1 kis fej vöröshagyma, 2–3 evőkanál ecetes torma, 15 dkg konzerv zöldborsó, só és 2 dl tartármártás.

A héjában főtt, megtisztított burgonyát vékony karikákra vágjuk, ugyancsak karikára vágjuk a kolbászt, kis kockákra a párizsit, majd keverőtálban elvegyítjük a reszelt vöröshagymával, ecetes tormával, a leszűrt zöldborsókonzervvel és a tartármártással. Egy-egy szelet kolbásszal díszítve tálaljuk.

Szárnyashús-saláta

Hozzávalók: 20 dkg főtt vagy sült szárnyashús (kicsontozva), 20 dkg burgonya, 5 dkg zeller, 10 dkg alma, 10 dkg majonéz és az ízesítéshez egy kevés mustár, porcukor, citrom vagy tárkonyecet, petrezselyemzöld, só.

A kicsontozott szárnyashúst (bőre nélkül) vékony metéltre vágjuk. A héjában főtt burgonyát és zellert, valamint az almát meghámozzuk – magházát kivesszük –, és szintén vékony metéltre vágjuk. Az egészet elkeverjük a majonézzel, ízesítjük egy kevés mustárral, porcukorral, tárkonyecettel vagy citrommal, szükség szerint sóval és vágott zöldpetrezselyemmel. Tálalásig a hűtőszekrénybe tesszük.

Zeller helyett karikákra vágott főtt tojást is tehetünk a salátába. A felhasznált szárnyas nevétől függően nevezzük csirke-, jérce-, pulykastb. salátának.

Házi szépítőszerek

A konyhában és a kamrában mindig találunk olyan anyagokat, amelyeket nemcsak főzésre, hanem szépítkezésre is felhasználhatunk. Nem utolsó szempont az sem, hogy ezek általában nem kerülnek sokba. Érdemes a pakolásokat rendszeresen alkalmazni, mert sokáig megtarthatjuk bőrünk fiatalságát, üdeségét, bársonyosságát.

A vitaminokban, zsírokban gazdag tejföl kézzel vagy vattával felvisszük az előzőleg letisztított arcra, nyakra, kézfejre és addig hagyjuk rajta, amíg belvódik a bőrbe. Utána kissé nedves kézzel finoman ledörzsöljük a megszáradt tejföl a bőrről. Ez a módszer, mint „természetes bőrradír" letisztítja a bőrről az elhalt hámsejteket, és élettel telivé szépíti a fáradt bőrt.

A B-vitaminokban gazdag élesztőből öt dekát keverjünk el annyi tejjel (ha zsíros bőrre készítünk pakolást, akkor joghurttal), hogy kenhető masszát kapjunk, és ecsettel vagy kézzel vigyük fel az arcra. A pakolást majdnem száradásig hagyjuk a bőrön, majd óvatos, körkörös mozdulatokkal dörzsöljük le. Ez is „természetes bőrradír". Utána langyos, majd hideg vízzel öblítsük le az arcot, és a szokásos krémet használjuk.

A tejpor kitűnő alapanyag a száraz arcbőrre készített pakoláshoz. Két evőkanál narancslevet, egy tojássárgáját elkeverünk annyi tejporral, hogy kenhető masszát kapjunk. Ez a pakolás látványosan feldúdítja a környezeti ártalmaknak kitett arcbőrt.

Közismert a banánpakolás szépítő, regeneráló hatása. Két evőkanál banánpépet, egy evőkanál tejszínt vagy tejfölt, néhány csepp citromlevet, mokkáskanál mézet összekeverünk, és a szokásos módon felkenjünk a bőrre. 15 percig hagyjuk rajta, utána langyos, majd hideg vízzel mossuk le. Érdemes kipróbálni.

A száj körüli ráncokat is „ráncba lehet szedni" vagyis szelidíteni lehet pakolással. Az egy evőkanál langyos napraforgó- vagy olivaolajat egy nagyobb vattalappal felitatjuk és az ajkakra helyezzük, (például tv-nézés közben). Utána finom, ütögető mozdulatokkal, lágy, jó minőségű arckrémet vagy ajakkrémet dolgozunk a száj körüli bőrbe. A pakolás puhítja az ajkak érzékeny bőrét. Rendkívül hatásos az olajpakolás a nyak laza bőrének kezelésére is.

A burgonya „szépítőszerként„ is megállja helyét. Egy-két nyers burgonyát lereszelünk, levét kinyomkodjuk és egyenlő arányban összekeverjük tejföllel vagy tejszínnel. Ha szíros bőrre készítünk burgonya-pakolást, akkor tejföl helyett joghurtot használjunk, és még adjunk hozzá kávéskanálnyi citromlevet is. A folyékony pakolást vattalapokkal felitatjuk, és a bőrre helyezzük. 10 percig hagyjuk fent.

Remekül „feldobja" a bőrt az őszibarack pakolás. Egy őszibarackot összezúzunk, elkeverjük egy tojássárgájával, kevés mézzel és egy evőkanál tejföllel. Pakolás után meg leszünk elégedve a tükörképünkkel.

Fási Katalin

Táska-sáska

Sáska mennyiségű táska szükségeltetik ahhoz, hogy egy mai hölgyemény teljes biztonsággal cipelje rengeteg sok holmiját. Hol van már az az idő, midőn hón alá csapott levél- formájú, leheletnyi tároló eszközzel közlekedett a dolgozó úrhölgy? Még távolabb az a kor, hol fonott ezüst erszénykével lépkedett a szebbik nem az opera, vagy az orfeum lépcsőin? Mindhiába töprengek, vajon ez esetben hol tartotta zsebkendőjét, rúzsát, kistükrét, szemfestékét, fésűjét...és egyéb nélkülözhetetlen apróságait. Gyanítom, hogy számtalan sok szoknyája egyik rejtett bugyrában.

Ám egy modern nő helyzete teljességgel más, s ez nem csak a megrövidült, anyagtakarékos szoknyácskával magyarázható! A zsebek is igen apró méreteket öltöttek, így nem marad más hátra, mint a táska, melybe oly sok mindent kell besűrítenie, hogy felsorolni is sok; a már említett szépítőszereken kívül ott lapul a személyi igazolvány, a forgalmi, a jogsi, a pénztárca, a napi elintézendők listája, a kis telefonszámos füzet, a szóláriumjegy, nejlontáska a délutáni bevásárláshoz, esetleg a hazavitt munka dossziéja, a gyerek fényképe és így tovább... Ha pedig tágítani lehetne e karon, vállon cipelt alkalmatosságot, minden bizonnyal oda gyömöszölné a hazafelé menet vásárolt tejet, kenyeret, sajtot, felvágottat. Dehát a táska mérete véges, így aztán előfordul az a kellemetlen baleset, hogy kiborul. Ez a legkínosabb pillanatokban és körülmények közt szokott előfordulni, úgymint zsúfolt autóbusz, protokoll munkaebéd, színházi előadás, melyre későn érkezel, s óvatosan közelíted meg sorközépen található helyedet. Ilyenkor aztán irul-pirul az ártatlan dáma, s villámgyorsasággal kapkodja össze ezernyi kihullott apróságát.

Hogy mi a megoldás? Az utóbbi években divatbajött női diplomatatáska semmi esetre sem. Mert hogy lehet abból egy értekezlet kellős közepén észrevétlenül kivarázsolni a kis zsebtükröt? Ha az asztalra fektetve nyitjuk fel, garantáltan ránk bámul minden jelenlévő. Ha ugyanezt a pad alatt tesszük, úgy fennáll a kiborulás veszélye; kiborul a táska, no és mi is...

Sajnos, a divattervezők többsége férfiú, s – tisztelet a kivételnek – csak a táska küllemére és nem belbecsére fordítanak gondot. Mert ha ügyelnének a praktikumra, minden bizonnyal sokzsebes, hátizsák formájú, vagy derékra szerelhető alkalmatosságokat ötölnének ki. Akkorákat, hogy esetenként még a mosni-, varrnivaló is beleférne. Hisz vannak még csodák; s hátha akad egy szabad perce napközben a dolgozó nőnek...

bucz-ka

Varga Imre szobrát Párizsban is megcsodálták már

Két szobrot egy csapásra...

Átkeresztelték már néhányszor utcáinkat és tereinket, szobrokat döntöttek le, majd állítottak fel újra: a múlt emlékei nem felejtődnek, csak mindig új köntösben lépnek elénk. A békéscsabai hajdani Munkácsy tér például egyszercsak *Kulich Gyula tér* lett, ám most újra *Munkácsy Mihály* nevét viseli. Valamikor itt helyezték el *Borsos Miklós* alkotását, egy bronz mellszobrot, mely méltán világhírű festőnket ábrázolta – illetve ábrázolja ma is, de más helyen: a Munkácsy Mihály Múzeum udvarában...

Történt ugyanis, hogy a szobornak „távoznia" kellett a tér nevének megváltoztatása után. De hogy ne maradjon kopár a betonházak-ölelte füves terület, a város felkérte *Varga Imre* szobrászművészt, készítsen Kulich Gyula emlékére szobrot. A mű elkészült, a művész párizsi életmű-kiállításán is bemutatták már... s áll ma Békéscsabán – gyerekek hívják így: – a szánkódomb tetején, noha megint Munkácsy névre „hallgat" a tér. Ki érti ezt? A lakók egyáltalán nem, ezért aláírásgyűjtést rendeztek régi szobruk visszaszerzése érdekében. A városatyák egyik ülésükön végre pontot tettek az ügy végére, döntésükről a kulturális bizottság elnöke, *dr. Goldman György* számol be lapunknak:

– Varga Imre alkotását a téren hagyjuk, és ott helyezzük el a Munkácsy-szobrot is, hiszen ez volt a lakosság határozott kérése. Régebben a Kulich-emlékművet is el akarták távolíttatni a környéken élők, hiszen az emberek általában nehezen fogadják el a naturalista ábrázoláson túlmenő, nonfiguratív szobrokat, főleg, ha azok közterekben vannak. A határozatot helyesnek tartom, hiszen a múzeumban nem gondozták rendesen a talapzat körüli növényzetet, így szinte nem is lehetett látni a szobrot...

A Kulich-szobor még mindig „magányos", és a múzeum vaskapuja mögött is hiába keressük Munkácsy mását, csak a feldöntött talapzat árulkodik a szobor egykori helyéről. Mivel az összes vezető szabadságon van, s helyettük senki sem nyilatkozhat, „név nélküli" beszélgetéseket folytatunk az intézmény néhány dolgozójával. Egy idősebb úr felháborodásának ad hangot: a szívéhez nőtt a szobor, el sem meri képzelni, milyen károkat okoznak majd rajta a téren csellengő fiatalok, főképp festékszóróval a zsebükben... „Másfél hete jött három munkás és leemelték a szobrot, és bevitték a múzeum melléképületébe. A talapzat fölött viszont ott hagyták az emelőt. Ez vajon azt jelenti, hogy visszateszik a szobrot? Itt mégiscsak biztonságban, és hozzá illő környezetben volt. Azt is könnyebben elviselnénk, ha a készülő Munkácsy Emlékházba vinnék, mert az is méltó, szép hely lenne a számára. Szeretnénk kérvényezni, hogy egy évig még nálunk maradhasson a szobor, hiszen jövőre ünnepeljük Munkácsy születésének 150. évfordulóját."

A városi önkormányzat közművelődési csoportvezetője, *Szegediné Kozák Mária* szerint van remény arra, hogy csak egy év múlva vigyék vissza eredeti helyére a szobrot. (Erről a szeptember másodikai közgyűlésen határoznak.) „A döntést azonban valószínűleg nem fogják megváltoztatni annak ellenére sem, hogy a budapesti Képző- és Iparművészeti Lektorátus szakemberei kijelentették: a szobor jó helyen van a múzeumban, bár szükség esetén *máshová is helyezhető*..."

Ha a szoborvágyó felek csatározásának nincs is különösebb jelentősége – elvégre nem ők, hanem a közgyűlés határoz –, talán mégis volt némi haszna: a Munkácsy téren lakók hónapokig csakis és kizárólag a művészetről beszélgettek...

Laer

FOTO: BARTOLF ÁGNES

A bevonuló fiatalok harmada veszélyeztetett

MH-információ

A mentálhigiénés szűrővizsgálatok eredményei azt jelzik, hogy folyamatosan nő a határőrséghez bevonulók között a veszélyeztetettek aránya: a fiatalok több mint húsz százaléka szociális problémákkal küzd, minden tizediknél pszichés zavarok mutatkoznak, hét százalékuk hajlamos az öngyilkosságra. A hivatásos szolgálatra jelentkezők harmadát pedig a pszichológusok kifejezetten alkalmatlannak találják, főként személyiségzavarok miatt.

A határőrségnél 1991 óta működik humánszolgálat, amely szakképzett pszichológusok irányítása mellett igyekszik kiszűrni azokat a fiatalokat, akik megzavarhatják a katonai rendet, a szolgálati feladatok ellátását, illetve saját magukra veszélyt jelenthetnek. Bakondi György, a BM Határőrség szervezési főigazgatója elmondta, hogy a mentálhigiénés megelőző tevékenység eredményeként jelentősen csökkent az öngyilkosságok száma: 1990-ben négy, 1991-ben öt, míg tavaly egy sorkatona halt meg, az idén eddig egyetlen eset sem történt.

A humánszolgálat pszichológusa először a sorozáson találkozik a fiatalokkal. A beszélgetések tapasztalatai alapján egyértelmű, hogy fokozatosan nő a veszélyeztetettek aránya: sokan rendezetlen családi körülmények között élnek, ötödük szociális problémákkal küzd, minden tizedik fiatal személyiségzavarokkal terhelt, hét százalékuk kísérelt meg vagy tervezett öngyilkosságot, öt százalékra tehető a rendszeres alkoholfogyasztók aránya, egyes térségekben pedig minden második fiatal munkanélküli. A bevonuláskor mindenki tesztlapot tölt ki, majd egy bizottsággal találkozik, amely javaslatot tesz a szolgálati beosztásra – például a határvadász századokba csak ép személyiségű, szociálisan érett fiatalok kerülhetnek –, s a veszélyeztetetteket később fokozott figyelemmel kísérik. A humánszolgálat munkatársai – pszichológusok, szociális munkások, katonapedagógusok – segítenek a beilleszkedésben, a szolgálati feladatokra való felkészítésben, de még a parancsnoki állomány továbbképzésében is. Meglehetősen gyakori, hogy javaslatukra a fiatalt más beosztásba helyezik, de az is előfordult, hogy valakit leszereltek.

A határőrség átszervezése nyomán az utóbbi néhány esztendőben több ezer hivatásos tiszthelyettes állt szolgálatba, akik szintén részt vettek mentálhigiénés szűrővizsgálaton. Bakondi tábornok elmondta, hogy 1995 első félévében a csaknem 2500 jelentkező közül mindössze 620 főt vettek fel, s a fiatalok mintegy harmadát a pszichológus ítélte alkalmatlannak. A tapasztalatok szerint az összes jelentkező mintegy 15 százaléka személyiségjegyei miatt nem lehet hivatásos katona, hat-hét százalék képtelen a tartós koncentrálásra, és csaknem ennyi a megfelelő értelmi képességek hiánya miatt esik ki.

• L. K.

Jogsértések számokban

Kategória	Tiszt	Tiszthelyettes	Sorállomány
1992			
Katonai bűncselekmény	20	56	575
Nem katonai bűncselekmény	5	7	80
Szabálysértés	16	36	117
Fegyelemsértés	104	205	4760
1993			
Katonai bűncselekmény	13	69	337
Nem katonai bűncselekmény	11	22	88
Szabálysértés	15	70	223
Fegyelemsértés	105	276	3931
1994			
Katonai bűncselekmény	8	64	274
Nem katonai bűncselekmény	5	56	71
Szabálysértés	28	97	228
Fegyelemsértés	119	316	2487
1995. I. félév			
Katonai bűncselekmény	10	20	154
Nem katonai bűncselekmény	2	21	42
Szabálysértés	14	37	75
Fegyelemsértés	22	173	936

Forrás: BM Határőrség

tvény
1997/Y1
1997/Y2

VARGA Imre

Magyar Hírlap

Szorosabb kapcsolatok a Szentszék és Budapest között

Tizenöt éves a magyar kápolna

Tizenöt évvel ezelőtt, 1980. október 8-án a vatikáni Szent Péter-bazilika altemplomában a pápa felszentelte a magyar kápolnát. Beszédében II. János Pál a Magyarok Nagyasszonya-kápolnát örök kapocsnak nevezte a magyar egyház és a világegyház között.

A Szent Péter-bazilika 1980-tól magyar művészek alkotásainak is otthont ad

Magyar kápolna már azelőtt is állt Rómában, az ugyancsak magyar zarándokház mellett. Amikor azonban a 18. század végén a Szent Péter-bazilika új sekrestyéjének építése kezdődött, a két épületet lebontották. A kápolna és a zarándokház létezését a bazilika oldalán emléktábla őrzi még Serédi Jusztinián bíboros idejéből. 1977-ben a püspöki szinódus alkalmából Lékai László bíboros kérte VI. Pál pápától, hogy a Magyarok Nagyasszonya tiszteletére ajándékozzon új helyet a magyar kápolnának. Ennek végleges helyéül a pápa az altemplom ókeresztény szarkofágjainak két termét jelölte ki. 1978-ban ettől a helytől kétméternyire helyezték VI. Pált is örök nyugalomra.

A mindössze 50 négyzetméteres alapterületű kápolna domborműveinek elkészítésére magyar művészek kaptak megbízatást. Varga Imre, Csikszentmihályi Robert, Kiss Sándor, Kő Pál, Marton László alkotásai a csodaszarvasról szóló legendát és magyar szentek tetteit idézik. Az Olaszországban (akkor még) élő magyar származású szobrász, Amerigo Tot domborművén viszont Szent Istvántól 1980-ig jutott: az utolsó jelenet azt a pillanatot ábrázolja, amint Lékai László az új pápának, II. János Pálnak átnyújtja a kápolna makettjét.

A magyar kápolna felszentelése a Vatikánban szerves részét alkotta annak a folyamatnak, amely egyrészt a magyarországi kommunista rendszer és a Szentszék közeledését, másrészt – párhuzamosan – a pártállam és a hazai katolikus főpapság közötti kapcsolatok stabilizálódását tartalmazta. Az előzményekhez tartozik, hogy Mindszenty József esztergomi érsek és bíboros – akit a budapesti rezsim ellenforradalmár vezetőnek és így politikailag elfogadhatatlan partnernek tartott – 1975. május 6-án száműzetésben elhunyt. Három évvel azelőtt, nyolcvanéves korában Mindszenty – VI. Pál ösztönzése ellenére – nem volt hajlandó lemondani esztergomi érseki címéről. Akkor a Szentszék lépett: a pápa 1973. december 18-ai levelében megüresedettnek nyilvánította az esztergomi érseki címet, amely Mindszenty haláláig betöltetlen is maradt. 1976 februárjában viszont VI. Pál kinevezte Lékai Lászlót esztergomi érsekké, majd május 24-én bíborossá iktatta be. Ezen a szertartáson részt vett Miklós Imre, az Állami Egyházügyi Hivatal elnöke is. Lékai felesküdött a népköztársasági alkotmányra az elnöki tanács elnöke előtt. 1977-ben VI. Pál fogadta az olaszországi látogatáson tartózkodó Kádár Jánost, és 1980-ban az új pápa, II. János Pál örömmel vállalta, hogy személyesen szenteli fel a vatikáni magyar kápolnát.

A tizenöt esztendővel ezelőtti szertartáson a hivatalos Budapestet ismét Miklós Imre, valamint Szita János, a római magyar nagykövet képviselte. Vélhetően feszengve hallgatták II. János Pál kijelentését: az igazi polgári haladás a hitből táplálkozik, és az Evangéliumon alapuló új európai civilizációban a vallás fölötte áll az ellentétes ideológiáknak...

• N. O.

Varga Imre

SAJTÓFIGYELŐ

MAHIR

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

nohrán-műrén

BERLINER ZEITUNG

1982 AUG 28

Varga-Ausstellung in Budapest

Eine Ausstellung von 16 Büsten Imre Vargas ist zur Zeit Besuchermagnet in der Budapester Vigado-Galerie. Sie geben einen Überblick über das Porträtschaffen des ungarischen Künstlers während der vergangenen zwei Jahrzehnte. Die Exponate reichen vom klassisch-strengen Mädchenkopf aus Marmor aus dem Jahre 1950 über detailliert-markante Bronze-Büsten des Romanciers Zsigmonad Moricz und des Dichters Endre Ady bis zum leicht skurillen Chromstahl-Standbild des ungarischen Staatsgründers König Stephan I.

se esetén kevesebb lesz az élőmunka-ráfordítás, és javul a minőség is.)

Végezetül a gazdaságosság szempontjából különösen figyelemreméltó az az elképzelés, hogy a lakások — előreláthatólag — magánerős értékesítés útján találnak majd gazdát.

Az első épületek középmagas, két és fél, háromszobások lesznek. Helyük: Káposztásmegyer. Átadásuk ideje: 1984.

—bészabó—

Jók: Platthy, B
uer, Kiss I.

43. sz. Építők
MAFC 1:1 (1:

Összeállítás:
Platthy — Bors
Szécsényi, Feny
Küller. — M
Várkonyi
Csere: dr. Hevesi, Révész

Góllövő: Borbás
Jók: Platthy, Murányi, Borsos, Szécsényi

— bm —

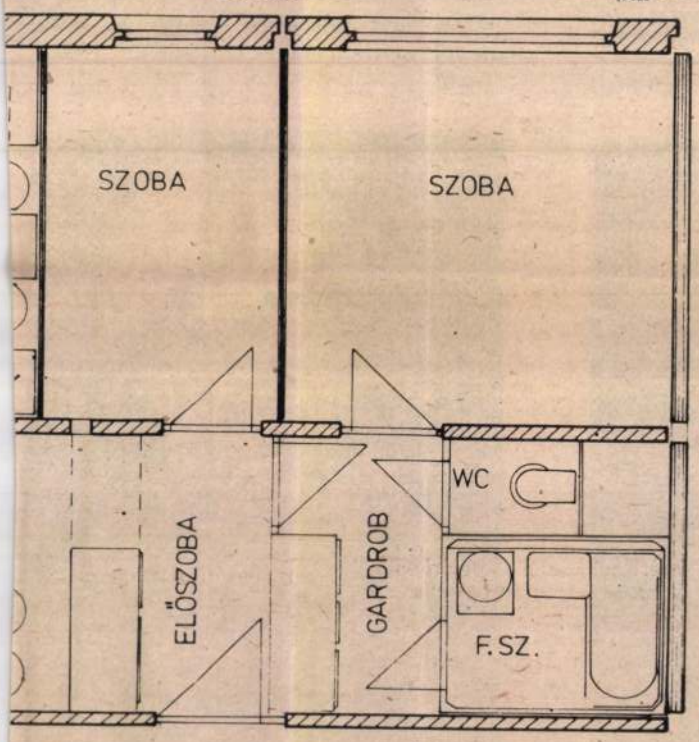

ia keretében hosszfalas megoldást. Az eredmény: több ivitelezés. A tervezésből ezúttal nem maradt ki a 43-as nyesültek. Ennek nagy hasznát veszik majd a 3-as

ja megtisztelő címet érte el.

Véleményünk szerint a cím eléréséhez hozzájárult a vállalat vezetése, a párt- és KISZ-szervezet nevelő munkája és közvetlen munkatársai is. A munkaköri légkör jó hatása ösztönzően hatott a katonai feladatok teljesítésére és segített a helytállásban is.

Dányi elvtárs méltóképpen bizonyította, hogy becsületesen készült szocialista hazánk védelmére, melyért Önöknek is köszönetünket fejezzük ki.

A fentieket figyelembe véve kérem, hogy Dányi elvtársat a munkakollek-

Nyugc

Több mint 34 millió nyugdíjas él jelenleg a Szovjetunióban. A férfiakat a 65. életévüktől, a nőket 55 éves koruktól illeti meg a megérdemelt pihenés, míg a nehéz munkakörülmények között dolgozók természetesen korkedvezményt kapnak. A munkabérek 50—100 százalékát kitevő nyugdíjösszegek, a különböző juttatások lehetővé teszik, hogy az idősebb korú emberek függet-

Varga Imre
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1982 SEP 17
Panel

1021

Varga Imre portréi

Varga Imre, köztéri szobrászatunk egyik megújítója, írókról, művészekről készített portréit állította ki a Vigadó Galériában. Ezek a művek — amelyek többsége a 60-as és 70-es években készült — nemcsak anyagukban (bronz, márvány, gipsz) különböznek egymástól, hanem a megvalósítás módszerében is. Vargának nincs „egységes" protréstílusa: hol az emberábrázolás hagyományos eszközeivel, hol valamilyen meghökkentő gesztussal, de mindig a megmintázandó személyiséghez igazodik. Helyesebben, ahhoz a szavakban le nem írható emberi-művészi „lényegekhez", amit az adott személyiségben fölfedez.

Sohasem választja a könnyű megoldást, nem tesz engedményeket az egyes nagy művészekől, költőkről a köztudatban élő képnek; olyan értelemben sem, hogy mindenáron el akarna térni attól.

Liszt, Ady, Móricz, József Attila, Veres Péter, Szönyi István és a többiek portréi között ott áll István király egész alakos szobra: az uralkodásba belefáradt, esendo, mégis a végsőkig kitartó emberé. A monumentális kompozíciókat készítő Varga Imre — aki a nagy embereket sohasem állítja piedesztálra — azonos a portrészobrász Varga Imrével. Ha mostanában már akadnak utánzói is, mégis utánozhatatlan titka: a sugárzó közvetlenség.

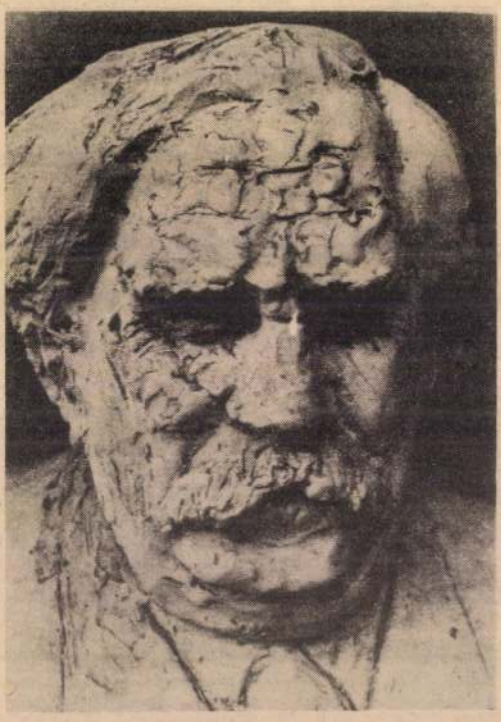

Móricz Zsigmond (1978)

Ady Endre (1966)

Zalai Nyomda 83 4452

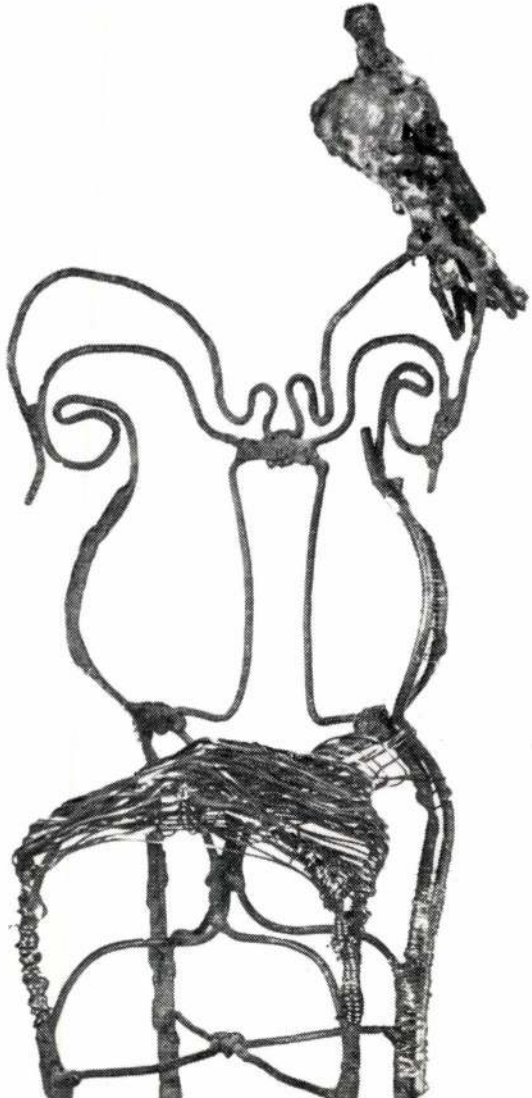

BUDAPEST FŐVÁROS TANÁCSA

TISZTELETTEL MEGHÍVJA

VARGA IMRE

KIVÁLÓ MŰVÉSZ,
KOSSUTH- ÉS HERDER DÍJAS SZOBRÁSZ
ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA

1983. OKTÓBER 20-ÁN,
CSÜTÖRTÖKÖN 16 ÓRÁRA.

AZ ÉPÜLETET ÁTADJA
ÉS A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA:
FARKASINSZKY LAJOS,
BUDAPEST FŐVÁROS TANÁCSA
ÁLTALÁNOS TANÁCSELNÖK HELYETTESE.

A KIÁLLÍTÁS HELYE:
BUDAPEST III., LAKTANYA U. 7.

PIHENŐNAPON

Rémült szemek

Az idei kemény tél, a jeges utak, a havat hordó csípős szél elrettentett bennünket a szentendrei házunk látogatásától. Nemigen volt kedvünk felkapaszkodni a síkos, meredek Barackvirág úton. Amint kisütött az első melengető napsugár, rászántuk magunkat kertünk és a környező erdő vizitációjára. Kirándulásunk az alvó természetben kissé unalmasnak ígérkezett, mégis nem várt, meghökkentő eseményeknek lettünk tanúi.

A buszról leszállva a házunkhoz vezető útra kanyarodunk. Alig megyünk egy keveset, mikor a nagy forgalmú országútról csikorgó fékezés, majd éles csattanás hallatszik; az autóbaleset jellegzetes hangja. Semmi kétség, két kocsi ütközött össze. Remélhetőleg csak hátulról szaladt bele egyik a másikba, és nem történt nagyobb baj. A házaktól az útra már nem látunk, hiába nyújtogatjuk nyakunkat. Kíváncsian hallgatódzunk, talán a károsultak beszédéből megtudunk valamit. Már éppen visszaindulnánk megnézni mi történt, mikor megjelenik a baleset okozója. Hatalmas testű, gyönyörű agancsú szarvasbika fordul be az országútról. Vágtatva jön felénk. Földbe gyökerezik a lábunk, annyira váratlan megjelenése itt, az aszfalton.

Páros tizenkettes A SZERZŐ FELVÉTELE

Vadaktól sosem féltem, de most ez a megzavarodott, ránk közelítő bika félelmet ébreszt. A legszelídebb ló is megbokrosodhat néha, pedig az hozzászokott az országúti forgalomhoz, autókhoz, emberekhez. Mi lesz, ha ez a pánikba esett, robusztus vad nekünk ront? A bika közelít... Már csak tíz méterre van tőlünk. az egész olyannak tűnik, mint egy őrült mozielőadás. Gyorsan az út szélére húzódunk. Gondolkodni sincs időnk, mégis önkéntelenül az agancsszarvakra pillantok, az egyik oldalon látott három koronaágból arra következtetek, hogy páros vagy páratlan tizenkettes lehet.

A bika, ahogy megpillant bennünket, üveges, vakrémületet tükröző szemével, megtorpanás nélkül elfordul és egyetlen lendülettel átugorva a legközelebbi ház kerítését, bent terem a kertben. Felejthetetlen látvány, ahogy a súlyos, izmos test előttünk felemelkedik, elhagyja a földet és begörbített mellső és majdnem vízszintesre nyújtott hátsó lábakkal a levegőben átúszik az embermagasságú drótkerítésen. Néhány szökkenéssel eléri a következő kerítést, azon is átröpül, majd mint egy gátfutó atléta sorra veszi a kerítéseket, mígcsak a hegynek fel el nem tűnik a szemünk elől. Bámuljuk ennek a megrémült állatnak a gyors helyzetfelismerését, erejét, eleganciáját.

Ocsúdva saját ijedtségünkből, visszasietünk az útra, megnézni mi történt az autósokkal. Hátha valami segítséget tudunk nyújtani. Egy sötétzöld Zsiguli összetört féklámpákkal és egy kis sárga Polski Fiat sérült reflektorokkal, kipattant szélvédőüveggel áll az útszélen. A vezetők még mindig izgatottan tárgyalnak. — Mintha a földből nőtt volna ki. Nem akartam hinni a szememnek, mikor elém szaladt. A kormányt nem ránthattam félre, csak a fék maradt. — Örüljünk, hogy ennyivel megúsztuk. Ilyen sebesség mellett, összeütközés egy szarvassal, halálos is lehet. Papírjaikat nézegetik. — Majd fizet a biztosító...

Töröm a fejem. Ez az erdők mélyén rejtőző, óvatos állat hogy kerülhetett a Duna-parti országútra a napsütötte délelőttön. Csak egy magyarázatot találok. Télen minden erdei vad, így a szarvas is kiterjeszti mozgáskörzetét. Bemerészkedik a bezárt nyaralók, kertek elnéptelenedett környékére. Jókat csemegézik a gyümölcsfák rügyeiből, kérgéből és a kint hagyott zöldségekből. Ebben a tevékenységében zavarhatta meg néhány kilátogató kerttulajdonos, elvágva előle az erdőbe visszavezető utat. Így egyetlen menekülési iránya az országút felé maradt.

Hogy ezúttal kinek volt nagyobb szerencséje: autósnak vagy bikának? Nehéz volna megmondani. Maradjunk annyiban, hogy mindkettőnek nehezen felejthető kalandot jelenthetett.

Felérve házunkba teát főzünk, és kipihenve az izgalmakat elindulunk az erdőbe, hátha találunk fagyöngyöt meg néhány szál barkát a Hidegvizeknél.

Hiányzik a madárdal és a rovarok zsongása. Az erdőszélre érve két rókát pillantunk meg a tisztáson. Egyik a hátsóján ülve az állát rúgva vakaródzik. A másik a szájában tart valami szürkés gömbölyűséget, de távcsővel is lehetetlen megállapítani, hogy nyúl, macska vagy nagyobb madár maradéka. Girhesek, lomposak, sárosak. Nehezen vészelhették át a kemény telet a pocokhad hiányában. Látnak bennünket, de olyan nagy a távolság, hogy nem keltünk különösebb izgalmat bennük.

Nézegetjük a fák rügyeit. Már duzzadoznak, készülve a tavaszi kibomlásra. Éktelen rikácsolással egy szajkó érkezik. Megül fölöttünk a fán és a lábam elé ejt egy félig szétpüfölt makkszemet. Sóvárogva néz utána. A szajkó melletti ágon megpillantunk egy sárgálló fagyöngybokrétát. Az avarból kihúzok egy hosszú husángot, fölnyúlok vele, azzal próbálom elérni.

Egyszerre a sűrűből éktelen csaholás hangzik fel. Ritkán hallani kutyáktól ilyen pokoli acsarkodást. Ugyan mi hozta őket ekkora izgalomba? Az ugatás pontosan felénk közelít. Aztán megpillantom... Ott cikázik a fák között egy pálcika lábú, karcsú őzsuta. Mögötte vagy húsz méterre két vicsorgó eb vágtat. Az egyik ezüstös színű farkaskeverék, a másik barnás, lompos farkú elvadult kutya. Látszik rajtuk, hogy már megtanulták az együttes vadászatot, és nem ismernek könyörületet.

Az őz a kimerültségtől tátott szájjal lihegve, nagy szökkenésekkel menekül. Ahogy közelebb ér, meglátom dülledő szemét és benne a rémületet. Iszonyatos halálfélelem szorongatja.

Ordítva ugrom ki a kutyák elé. Azok felém kapják fejüket, de úgy látszik, nem akarnak lemondani a prédáról, mert tovább rohannak. Ekkor a kóborkutyáknál jól bevált szokáshoz folyamodom. Lehajolok, mintha kőért nyúlnék. Mozdulatomat látva meg is torpannak. Véletlen szerencse, hogy az avarban kezembe akad egy mohás kődarab. Közéjük vágom. Szétugranak, majd behúzott farokkal eliszkolnak.

Az őznek már se híre, se hamva. Most megmenekült. De mi lesz holnap?... Ezt a nyugtalanító kérdést viszem haza az „unalmas" nap után pesti otthonunkba.

MORAVECZ IMRE

ORVOSI ÜZENETEK

P. Ibolya. Levelében, Hölgyem ezt (is) írja: „Szeretnék bátrabb lenni, de félek az emberek tekintetétől..."

A bátorság mint emberi jótulajdonság, többnyire nem egyszeri elhatározás kérdése: „Holnaptól fogva nem félek senkitől és semmitől", ez így igen ritkán sikerül. Alkat, neveltetés, gyermek- és kamaszkori ráhatások: mindez együttesen határozza meg, hogy „bátor" lesz-e az egyén, vagy sem. S igen kívánatos lenne, hogy minél több erős lelkű, szókimondó, bátor ember éljen sorainkban, hiszen az ellentétje, a gyávaság rengeteg egyéni és társadalmi tragédiát involvál, beleértve az agresszív magatartásformákat is. — A bátor ember arra nézve is bátor, hogy nem fél önmagát hibáztatni valamely „bukfencért" (ha valóban ő a hibás); az állandó másra mutogatás a riadt, öncsaló emberek sajátja. A szó jó értelmében vett bátorság kialakításában fontos szerepe lehet az egyén önnevelésének, autoszuggesztiójának. Az, hogy valaki sokat „mer" inni és cigarettázni, nem bátorság, hanem botorság.

Más kérdés a hipochondria és az egyes betegségektől való kóros félelem esete; ezek neurotikus jellegű, tehát *betegségi* tünetekként értékelhetők. A neurotikus félelmi érzések múlandók, ám az esetek egy részében éppen az alkati vagy szerzett „nyusziság" vezet a konfliktusok felnagyításához, túlértékeléséhez, s így neurózishoz.

T. Edit. Levelében, Hölgyem, ezt (is) írja: „Félek, hogy az édesanyám egyszer elissza az eszét..."

Valóban van ilyen, a neve: alkoholos elbutulás *(dementia)*. Meg kell jegyeznem, hogy igen tartós és intenzív ivászat szükséges ennek kialakulásához. (Az előzetesen meglevő ostobaság nem azonos vele.) A kamasz gyermek alakulófélben levő lelkivilágára nézve igen szomorú következménnyel járhat a szülők iszákossága. Nemcsak azért, mert „példát mutatnak", hanem azért is, mert az alkoholisták viselkedési devianciái között nem ritka a lopás, a verekedés, a szexuális gátlástalanság, s ha mindez a gyermek színe előtt játszódik le, a negatív ráhatás nem kétséges.

B. Klára. Levelében, Hölgyem ezt (is) írá: „Ön se sokat tud a homoszexuális nők életmódjáról..."

A leszbikus nők életmódjáról csak az tud sokat, aki maga is az. Annyi azonban távolról is megállapítható, hogy meglehetősen sokan vannak, s hogy egy részüknél nem a pszichoszexuális fejlődés zavaráról, nem is a társtalanság elöl való ilyetén menekülésről van szó, hanem „hozott", veleszületett tulajdonságról (s ilyenkor természetesnek tekinthető). Általános tévedés a laikusok körében, hogy a homoszexuális nők „férfigyűlölők". Nem gyűlölik őket, sőt esetenként kedvelhetik is férfiismerőseiket, csak éppen nemi kívánalmaik nincsenek velük kapcsolatban.

J. István. Levelében, Uram, ezt (is) írja: „Évszázadok óta ki vagyunk szolgáltatva a dohányosok füstjének..."

S egyre inkább, sajnos. Régebben még voltak bizonyos illemtani korlátok a dohányzással kapcsolatosan, pl. „utcán nem dohányzunk" vagy „amíg a partner eszik, nem gyújtunk rá", ám ezek eltűnőfélben vannak: azokon az utcákon, ahol az idegesebb nők és férfiak sietnek reggelente hivatali munkájuk felé, úgy terjeng a füst, mintha tarlótűz keletkezett volna a flaszteron; a vendéglőkben pedig váltakozva nyel egy kanál ételt és egy kanálnyi cigarettafüstöt a gyanutlan ebédelő.

B. Istvánné. „35 éves vagyok. 30 éves korom óta küszködöm, problémáim vannak (egyéniségzavar), már kétszer feküdtem idegosztályon. Azt mondják az orvosok, hogy egészséges vagyok, és mégis állandóan rosszul érzem magam. Röviden megpróbálom megfogalmazni betegségem tüneteit:

Állandó idegfeszültség (már idegesen és fáradtan ébredek), testi fáradtság, szédülés, szívfelverés, nagyfokú rosszullátás, és ennél nagyobb fokú egyensúlyzavarok. Sokszor úgy érzem magam, mintha vákuumban volnék, és szabadulni szeretnék ebből a vákuumból ki, csak ki. Ilyenkor fog el egy ájulási roham. Sajnos az a bajom, hogy közben megijedek, de ez az ijedés együtt jön a rosszulléttel, ami ellen nem tudok küzdeni. A lábaim nagyon gyengék, alig tudok a lábamon állni. Aludni már altatóval sem tudok... Szenvedés az egész napom, főleg a délelőtti órák és estefelé vagyok rosszabbul. Van két gyermekem. Mire a munkából 18 órára hazaérek, olyan fáradt (lelkileg, testileg) vagyok, hogy nem tudok velük foglalkozni. Nagyon szeretnék ebből az állapotból kilábalni. Tudom, hogy lelki problémáim vannak. Sajnos, nem tudok magamon segíteni. Pedig mi nem adnék, ha egyszer rend be jöhetnék, s úgy tudnék élni, mint sok más egészséges ember..."

A tünetei, asszonyom, v lóban *neurózisra* utalna Miután már több orv mondta, hogy szervi sze pontból egészséges, javasl higgye el nekik. — Ön akaratereje, megtanult torsága nagy segítségére panaszai csökkentésébe az Ideggondozóba nem járni, mindenképp le laki a közvetlen k ben, akivel elb lelki problémáiról

Továbbra is v leveleiket:

MARGIT HERCEGNŐ MAGYARORSZÁGON

A brit Királyi Balett budapesti vendégszereplése alkalmából magánjellegű látogatásra hazánkba érkezett Erzsébet angol királynő húga, Margit hercegnő, a társulat elnöke. A hercegnőt, aki több kulturális intézményünkbe is ellátogatott, a Parlamentben fogadta Losonczi Pál, az Elnöki Tanács elnöke. Képünkön az operaházi előadás szünetében Köpeczi Bélával és P. W. Unvin nagykövettel.

ÚJ VEZETŐK A VÍGSZÍNHÁZ ÉLÉN

A Vígszínházban rendkívüli társulati ülésen jelentették be, hogy a mostani színházi évad végén saját kérésére nyugalomba vonuló Horvai István igazgató utóda a következő évadtól Marton László igazgató-főrendező lesz. Az ügyvezető igazgatói teendőket Lázár Egon eddigi gazdasági igazgató látja el.

MAGYAR–SVÉD–AMERIKAI FILM

Fénytörés címmel magyar–svéd–amerikai film forgatása kezdődik a jövő hónapban Budapesten. A főszerepet Christopher Chaplin játssza. A film rendezője a Svédországban élő Kenessey László (képünkön).

KUNT ERNŐ TÁRLATA

Búcsúm Soprontól, búcsú az Új utcától címmel nyílt meg Budapesten az országházi dolgozók szakszervezeti bizottságának nyugdíjas klubjában Kunt Ernő festőművész kiállítása. A miskolci művész fővárosi tárlatán húsz festmény, huszonhárom rajz és három metszet látható.

ELISMERÉS

Nagykőrösön a társadalmi ünnepek színvonalasabb megrendezéséért a Konzervgyár kollektívája tette a legtöbbet az elmúlt évben. Ennek elismeréseként a társadalmi ünnepségeket rendező iroda Garabuczi Ágnes Tavasz című festményét adta át Görbe Ferenc igazgatónak a felszabadulás évfordulóján. A képen: Garabuczi Ágnes, dr. Karay Kornélia és Görbe Ferenc.

LUKÁCS GYÖRGY CENTENÁRIUMA

Lukács György születésének centenáriumára ünnepségsorozattal emlékeztek a fővárosban. A Szent István parkban Szentágothai János, a Tudományos Akadémia elnöke fölavatta a nagy tudós szobrát, Varga Imre alkotását. A Petőfi Irodalmi Múzeum kiállításán több száz fotó, dokumentum és használati tárgy eleveníti föl a XX. század egyik legnagyobb hatású filozófusának és esztétájának pályáját. A Kongresszusi Központban háromnapos nemzetközi tudományos ülésszakot rendeztek Lukács György helye és szerepe a marxista elmélet XX. századi fejlődésében címmel. A bevezető előadást Huszár István, a Párttörténeti Intézet igazgatója tartotta. Aczél György, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Lukács György emlékbizottság elnöke levélben üdvözölte a konferenciát. Képünkön Köpeczi Béla művelődési miniszter beszél.

KELETI ÉVA, MOLNÁR KÁROLY ÉS MTI FOTÓ POLYA ZOLTÁN ÉS SOÓS LAJOS FELVÉTELEI

VARGA IMRE

Új Tükör, XXII. évf. 17. sz. 1985

tárgyban rejlik, hanem valahol másutt, méghozzá azt hiszem, sokkal inkább a tárggyal kapcsolatos asszociációkban. Egyre inkább ezekre kell hallgatni és egyre kevésbé magára a tárgyra. Pontosabban: egy bizonyos feszültséget kell megtartani a magára a tárgyra irányuló és az asszociációkra irányuló figyelés között. Minél messzebbre ér a mi intellektusunk és a szemlélők intellektusa, annál nagyobb lehet ez a feszültség.

– A tárgy és az asszociációk feszültsége az időben bontakozik ki és növekszik. Az elmélet helyébe idetett képed – a narancs – felől nézve ezt a „vertikális" hatóerőt, megvilágítást kapnak innen az À la recherche *típusú szobraid, ezek az időt hordozó kifejezések, ezek a régmúlt székek és régmúlt kislányok, ezek a szecessziós idézetek. Ugyanakkor érthetővé válik az is, hogyan kapcsolódik a szerkezeti problémád és az „irodalmiságod" problémája.*

– Ezekben a szobrokban korántsem a kislányt és a széket használom mint tárgyat, hanem a róluk szerzett asszociációimat tekintem létező valóságnak – mint ahogy az is – és mintázható valóságnak.

– Vagyis az egykor feltett kérdések helyén most már az asszociáció az „aktuális kérdés".

– Mint ahogy egy modern dráma sem válaszol az eredeti kérdésre, csak az új kérdés jogát szerzi meg. Ahogyan Dürrenmatt az *Öreg hölgy látogatásá*ban föltesz a társadalmi erkölcsnek egy kérdést, mire az eltűnik a történelem mélyén és megszületik egy új etikum, amelynek Dürrenmatt majd feltehet egy új kérdést. Ehhez a jogát fenntartja. Ez a helyzet: az ember nem várhat revelációt egyetlen műtől sem. Mindegyik csak átmenetet tud nyújtani egy újabb kérdéshez. És ez az igazság egyetlen lehetséges megközelítése: a kérdések.

felfüggeszti a szobrászat korábban kvalifikált eljárásait, hiszen a tömegeket habosítod, levegőt keversz beléjük.

— Pontosan. De — ezért: mert be kell juttatnom oda is az embert, a szemlélőt. Ez a kiterjeszkedésnek egy módja. Majdnem technikai kérdésnek tűnik, amiről beszélünk, de nem az. Az anyagnak, bár valóságos, a szellem tekintete számára áttetszővé kell válnia, enélkül az anyag nem válna képpé. Mégis azt merném mondani, hogy amiről beszéltünk — kettőnk számára való dolog volt. Ha ezen a beszélgetésen öt vagy tíz éve túlestünk volna, s ma azt kérdeznéd tőlem, mit szeretnék csinálni, akkor minderről már nem beszélnék, csak a képről. Azt mondanám: mintáztam két olyan kislányt!... Ez most viviszekció volt, önmagam élve boncolása. Ezek a működések hosszú évek gyakorlata árán, legalábbis félig, az ember tudata alá kerülnek, a működési területük olyan, mint a beágyazott szerszámoké, amiknek csak a karcolását látja az ember. Az üvegvágó gyémánt látom, hogy még karcol, és akkor tudom, hogy még jó. A többit az ember legszívesebben elfelejtené. Remélem is, hogy mint te, én is elfelejtem már holnap reggelre, ha igaz. Persze nem fog teljesen eltűnni a tudat alá — elég baj. Jó lenne úgy születni, hogy ez az egész már hátul legyen és működjön. Tulajdonképpen ezt jelentené, amit úgy mondunk: „egy kultúrában élni".

A kultúrában rengeteg ilyen kis beágyazott lelki szerszám van, még a kultúra legalacsonyabb fokán is. Az ember pszichéjébe gyémántocskák ágyazódnak be, amik vágnak. Hatóerős, feltörekvő kultúrában ezek a tudat alatt rakódnak le. Viszont ha az ember a kultúrának egy számára addig ismeretlen területét próbálja művelni — (a művészet nem velem született; és kimondottan intellektuális kultúrtevékenység) —, akkor az öntudatlanul megszerzett szerszámok analógiájára igyekszik megszerezni mindazt, amivel vágni tud, azután igyekszik mindezt mélyen elraktározni.

Szeretném még elmondani neked, honnan ered ez a bizonyos szemléletmód. Valamikor nagyon régen, talán huszonöt, talán még több esztendővel ezelőtt, olvastam egy prefasiszta spanyol filozófusnál, José Ortega y Gassetnál egy gyönyörű képet. Azt hiszem, az *Atlantisz* című tanulmányában írja le, milyen módon ismerhetők meg a dolgok lényegükben. Megismerhető-e például egy narancs, egyszerűen azon a síkon, ahol a dolgokkal általában ismerkedünk, tehát azáltal, hogy kezembe veszem és látom a felületét? És ha elszeletelem? Akkor egy újabb felülete lesz, amely mögött a narancsot még mindig nem látom a maga valóságában, csak tudok róla, hogy az van. Ezt a szeletelést egy biológiai késsel akár a végtelenségig folytathatom, és még mindig nem jutottam el a lényegéig. Oda csak vertikálisan tudok eljutni, egy bizonyos általánosítás révén, ugyanakkor megőrizve az egyedi sajátosságot. Ez a megismerkedés a dolgokkal nem azon a síkon történik, ahol találkozunk velük. Áttétel révén történik, és azoknak a bizonyos élesített szerszámoknak a közbenjöttével. Most még egy forrást idézek: Schopenhauert. Ő pedig valahol azt írja, hogy vannak bizonyos kérdések, amelyek egy más síkon nem vetődnek fel. Bizonyos dolgokról felvetünk bizonyos kérdéseket, de ugyanaz az ember ugyanazt a kérdést már nem tenné fel egy újabb síkról nézve a dolgokat. Nagyon rokon ez a két gondolat, Ortegáé és Schopenhaueré, s bár nem kell ilyen nagy emberekkel dicsekedni, az eddigiek szerint nekünk is rokonaink.

A megismerésnek vertikálisan kell megtörténnie, és erre a lehetőség a képzőművészetben — amennyiben itt megismerésről egyáltalán szó lehet — nem magában a

lehetett ott egymáson vagy tizenöt-húsz réteg, virító kékek, zöldek, pirosak, amiből szürke lett. De ez a szürke – *lett*, így.

Ugyanúgy a szobornál: a térrétegek, ha nem látszanak is, jelen kell hogy legyenek. No nem úgy értem én ezt, hogy a cipő hátsó varratát meg kell csinálni. Nem a technikai térrétegekről beszélek, hanem a jelentékeny rétegződésről, a mondanivaló rétegződéséről, ami a látványban esetleg nem szerepel primér módon.

– *Tehát a tér különböző rétegei, a közelítés-távolodás, vagyis a természetes szemlélődés függvényében hol valósak, hol képzetesek, ugyanolyan rendben, mint a megcsinálás során. A megcsinálást pedig úgy lehet fölfogni, mint egy belső magról vagy tengelyről kifele pörgő spirált, a rétegek centrifugájaként.*

– Pontosan. Azért van ez, hogy a szemlélő fordítva behatolhasson a térbe.

– *A művelet tehát végtelen közelítés a szemlélő tudata felé mint térbeli pont felé.*

– És ez a gondolati kapcsolat olyan, mint a szimpátia: vékony cérna, pókhálónál vékonyabb. Amikor a szimpátia szálánál fogva befelé húzod a szemlélőt, könnyen elszakad a pókfonál, ha a szemlélő nehézfejű. Moore, amikor a párizsi szobrát csinálta, azt írta – emlékezem még a kitételre –, hogy antropomorf formákat választott, hiszen a szobrot a nagyközönség fogja látni. Nyilván Moore is érzi, hogy a cérna milyen erős. A barátokat, a műértőket más cérnavastagsággal lehet húzni, mint amikor az a feladat, hogy a szobrot egy nehezen mozdítható, ólomfejű pali is értse. A cérna néha elszakad, ez az igazság, és emiatt az embernek egy-egy szobra nem Magyarországon áll, vagy egyáltalán nem áll. Ha azután el tudtál valakit húzni a szoborig, be is kell húznod őt a szoborba: be annak a szellemi szférájába és a valódi szférájába. Ehhez kellenek azok a kis kilógó kacsok... – Ha látsz valakit, akinek az inggallérja fehér, szépen vasalt, akkor feltételezed, hogy nem lyukas az alsónadrágja. De az inggallér csak akkor ilyen, ha az ing rá van szabva: ezt csupán virtuálisan nem lehet elérni, noha csak a gallért látom. Nekem a nézőt abba a felismerésbe kell bevezetnem, hogy az „inggallér" azért olyan, amilyen, mert az ing alul is szabott. Ezek nem csupán materiális jellegű dolgok. Minden egyes mozdulat vagy hajszál számít, s bár tudatos lehetne ez.

Sajnos az embernek nincs elég kapacitása ahhoz, hogy minden mozdulatát tudatossá tegye, a mintázást, a hegesztést, a kőfaragást minden mozdulatával vagy az elhatározással tudatosan vezesse, bár ez lenne az ideális. Annak van szerencséje, akinek az intuíciója biztosítja, hogy a bevezető szálai könnyebben elérhetőek legyenek másoknak. Persze kérdéses, hogy az intuíció feltételei között meddig tudja bevezetni – és hova – a szemlélőket. Ebben az esetben rendszerint a *hova* nem éri meg, hogy odamenjek.

– *Mindezek a működések, amelyekről beszéltünk, megfelelhetnek egy általános igénynek – még ha ez nem világos is egyelőre mindenki számára –, ha ez a fajta szobrászat eszköze lehet annak a folyamatnak, amelyik egy magasabb fokú tudatosításhoz vezet...*

– Talán...

– *Az anyagi tapasztalás átbillentése az imagináriusba...*

– Kicsit perverz játék, kétségtelen ...

– ... *mégiscsak megfelel egy alapvető emberi tapasztalásformának. Mindenesetre*

— Persze. Hisz mondtam neked, hogy a tér tulajdonképpen tudati, a megjelölések csupán utalnak rá.

— Akkor ezt úgy neveztem, jut eszembe, hogy a jelölt térrétegek kulisszák. Az anyagi megvalósítással inadekvátnak éreztem, hogy egy anyagilag megvalósított síknak csupán az legyen a szerepe, hogy egy másik mögé kerüljön. Ha megeszem a rétest, azt a réteget is megeszem, amit nem láttam, az nem vész kárba, a szobrot azonban nem tudom sem végigrágcsálni, sem keresztülharapni.

— Mondok neked valamit: minden szobrot úgy eszel meg, mint a rétest. Az egyszer látott kép rejtett és talán soha nem látott, de mégis a tudatodig eljutó belső rétegeket tartalmaz, amelyek éppoly lényegesek, mint a legfelső felület. A *Prometheus* szerkezetileg-technikailag vagy négy-öt réteg krómlemezből épül fel. — Valójában nem lemezből: ez a szó, hogy lemezplasztika, ott egyszerűen nem igaz: maga az anyag folyt, maga az anyag rétegződött. — Például ez esetben az, hogy a megjelenítésből milyen részt vállal a legkülső réteg, nem fontosabb, mint az, hogy milyen részt vállal belőle a legbelső, talán — sőt biztosan — soha nem látott réteg. Prometheus egyszer már megjelent a legelső — vagyis a legbelső — rétegnél. Ebből mindig marad valami: a többi rájött réteg mindig ennek a lényegtelen vagy nem eléggé kifejező részét hozta kijjebb, még kijjebb, még kijjebb.

— Annyi bőrt húzol rá egy szoborra, amennyit tudsz.

— Pontosan. És annyit, hogy a legkülső réteget szemlélve önkéntelenül érezze a szemlélő a legbelsőt, mégha nem látja is közvetlenül és azonnal. A legelegánsabb dolognak tartom a japán kilincset vagy tolófogantyút, amit valamikor egy gyűjteményben láttam. Három méterről azt látom, hogy rézkilincs. Fél méterről észreveszem, hogy rajta van Buddha élettörténete, de olyan aprón rávésve, hogy azt már egy méterről nem látom. A részletekhez pedig nagyító kellene. S tudod mit? — öt vagy tíz méterről is értékesnek érzem: benne van valami, amit nem látok pontosan, mégis hat, bármilyen aprólékos.

Erre egyébként főiskolás koromban egy tapasztalat vezetett rá. Hitványul állván pénz dolgában elvállaltam, hogy fölvakarok a falra egy nagy vakolat-domborművet. Azt mondták, elég, ha bemélyítem a kontúrokat, az már látszik — igaz is volt. Azután mindennap kimentem, várni a zsűrit, de az egy nagy építményt vett át és ezért öt napot késett. Tizenöt, húsz méterről elnézegettem a vakarásomat, aztán eluntam magam, és megcsináltam a figura egyik körmét. És egyszerre, tizenöt méterről, az összes körmök hiányoztak az életnagyságú figurán. Megcsináltam azokat is, aztán egy véletlen karcolásból az ujjpercek jelzését, amit öt méterről sem lehetett látni. Lassanként minden aprólékos részletezéssel elkészültem, s kiderült, hogy a durva kontúrok megteltek. Nem volt az jó, de a technikai tapasztalat megtanított arra, hogy a nem látható, legalábbis látszólag nem látható dolgokat minden esetben érdemes megcsinálni. Ezután gondoltam végig, mért faragták meg a görögök a timpanonban lévő szobrok hátulját — mert megfaragták. Vajon ez primitívség? — annak meg kell lennie ahhoz, hogy elölnézetből érezzük a figurát. Vagy mért festették meg a velenceiek először fehér festékkel a képet? — erre jöttek a lazurok vagy a tónusok, Tizián egyikmásik képén is. Az itt kiállított egyik Rembrandt-portré jobb karján, ha az ember öt méterről nézte, szürkébe hajló drapéria volt. Amikor nagyon közelről megnéztem,

nika révén; ezek nem indokolnak gazdagabb formavilágot. Ami azonban itt a helyén való, viselni tud egy bizonyos kifejezést. A másik irány felé hajló kísérletek közül megemlíteném a *Zeusz*-fejet, a *Posztimpresszionista festő képével* című vázlatot, a Torinóba szánt *Kossuth*ot.

— *Az utóbb említettek és a nem említettek között akad olyan szobor, amelyik fölvet egy eddig nem érintett problémát. Egyikük sem kifejezetten lemezplasztika, a szerkezetük azonban olyan benyomást kelt, amely szerint minden: felület, illetve minden rétegekből áll. Idézőjelben: mintha minden „bőrből" lenne.*

— Hát ez így is van. Gondolj a berlini szobor felületére, ahol a márványra rácsiszoltam egy nedves drapériának a játékát, holott megőriztem a kemény geometrikus formát. Anélkül, hogy ebből filozófiai kérdést csinálnék: tény az, hogy minden felületként jelenik meg, s a tér a tudatom terméke.

— *Számomra itt az a probléma, hogy a felületek mint pozitív formák ugyan meghatározottak, a kontrasztjuk azonban, az üresség, a negatív formák másodlagosan adódnak a rétegek egymásra hajtásából, s a rétegek kontúrjaihoz, az erővonalakhoz, a tömegekhez képest gondatlanabbnak, nem ugyanolyan értelemben hajtogatottnak, hanem gyűröttebbnek, töröttebbnek tűnnek. Ilyenkor nem az a pozitív-negatív ritmika áll elő, amelyikben az alkotás aktivitása ezt is, azt is egyaránt érinti. Mint például, most a* Posztimpresszionista festő*re emlékszem.*

— Ami a negatív és pozitív formák összegeződését illeti, ezt a problémát én legkevésbé ebben a *Posztimpresszionista festő képével* című szobromban érzem. A tér megjelölését, ami nélkül tér — egyszerűen, önmagában — nincs, az egymásra következő rétegek végzik el, még akkor is, ha a szobor kőből van és a kőnek csak élei vannak. Meg kell vallanom, hogy a negatívok megtervezésével szinte többet foglalkozom, mint magával a pozitív formával. A szerepük, legalábbis ezt szánom nekik: hogy hangsúlyozzanak, térmélyülésekkel kiemelkedjenek. Abban van igazad, hogy nem csinálok összefüggő negatívokat, vagyis a negatívokat nem vezetem át egyik rétegből a másikba. Ez azonban részben szándékos, amennyiben lehet ilyesmit szándékolni (hiszen a szándékosság is egy bizonyos tudatalatti törekvés következménye).

Ebben az esetben például én azt a játékot játszottam végig, hogy egymást követő rétegek vezetnek át egyik térből a másikba, vagyis az első képsíkból a középsőbe, a harmadikba, illetve a negyedikbe. Ezeknek a képsíkoknak önálló életet az önálló negatívok adnak. Most azonban konkrétan nem a *Posztimpresszionista festőre* gondolok, mert az hevenyészett vázlat, ahol ez nincs ennyire kidolgozva.

De a *Szikla és napozók* említett variációjában mind az öt figura minden nézetből legalább három, illetve négy síkot jelöl meg, amelyeknek belső, önálló negatívjaik vannak. Azért, hogy élni tudjak a síkok egymásra rajzolódásának a hatásával, a negatívokat nem vezetem át egymásba. Amikor a szemem egy pozitív forma vezetésével bekerül egy következő képsíkba, az a saját törvénye szerint, vagyis a távolabbi képsík törvénye szerint lezárul. Más szóval: ahogy a távolság oldja a formát is, a színt is, éppen így oldódik a plasztikán belül a következő sík.

— *Évekkel ezelőtt ez a téma már egyszer szóba került közöttünk.*

— Ugyanerről beszéltünk.

— *Engem akkor az zavart, hogy a megjelölt síkok egymásra vetülnek, részben takarásba kerülnek és ezáltal, noha ott vannak, inkább gondolhatók, mint érzékelhetők.*

egyszerű térfoglalás volt képes viselni a legtöbb asszociációt. Ez volt az az ősanyag, amihez a későbbiek során vissza tudtam nyúlni. Ebben a vonatkozásban ma is ezt a szobromat tartom a legkomplettebbnek. Nagyon sajnálom, hogy végleges formában a mai napig nem valósult meg.

A két irány szerencsés találkozója volt az a komoly és komor plasztika, amit a zsaluzás adott az *Erőltetett menet*nek, és – az oldás, tagolás, összekötődés révén – a vasszerkezet. Ezért tudott hordani ez a szobor egy bizonyos eszmei tartalmat, anélkül, hogy piros masnit kellett volna a nyakába kötni. Itt maga az ábécé képes volt mondani valamit az A–B–C formulával. Ilyen szerencsés találkozás az ember életében ritkán adódik. Egyébként úgy látszik, mindez nemcsak számomra evidens; eddig, a külföldi kiállításaim alkalmával, két helyről kaptam a szoborról igen elismerő kritikát.

Téma azonban nemcsak ez az egy van, nemcsak a keserűség témája; s időnként félni kezdek attól is, hogy túlságosan besorolom magam a geometrikus törekvéssel. Emellett, véleményem szerint a „szak-szemlélet" valahogy mindig sántít egy kicsit. Ezért mindig igyekeztem kibújni a bőrőmből, már amennyire lehet, és újra más szemmel nézni a dolgokat. Ez azután néha olyan eredményt hozott, mint az *À la recherche*-sorozat (a széken ülő kislány, a táncoló kislány, a *Bimbózó lányok* stb.). Ebben a sorozatban az asszociáció áll az előtérben, a plasztika teljesen alá van rendelve az asszociációs lehetőségnek. Egyfajta frivolitást is tartalmaz, amit örömmel vállaltam és szándékkal: ezzel a banalitást használtam fel, ami egyszerű átláthatóságával, az ítélet szimplasága miatt ma már éppen olyan alapelem, mint a kocka. Egy ilyen banális leányka, amilyenből a XIX. század szériákat gyártott, s gyártanak ma is, tulajdonképpen ugyanolyan ábécés alapelem, mint a téglalap vagy a henger, bizonyos áttétellel ugyanúgy kezelhető. Ezúttal nem a hengerrel, hanem az asszociációval mint alapértékkel játszottam végig ugyanazt.

Idetartozik a szikla alatt napozó társaság, és ennek a kompozíciónak a változatai; – az egyiket most vitték ki Olaszországba. Amit a műteremben láttál – öt napozó figura, fölöttük egy szikla-felhő – ugyanez a játék. Ebbe megpróbáltam belekombinálni az eredeti ábécéből egy A betűt, egy eredeti, ősi Á-t, a sziklát, s ez megkapta azt az értelmet, amit a figurák áttételes A betűi viselnek. Így hát lehetséges az is, hogy az alapformát önmagában is gazdagítva lássuk. – Ennek gyönyörű példáját láttam Manzù *Kardinális*ában, ahol a geometrikus alapformát a drapéria, az expresszivitás, a fej külön hangsúlyozása gazdagítja. Megvannak ennek a modern változatai, már egészen a szélsőségig vitt játék formájában. Például a legutóbbi Biennálén amit ez a venezuelai nő hozott: leöntött tárgyak – fejek –, beletéve kemény geometriába. Ugyanez a játék. Csak míg én az egész figura mozgatásával játszom mint egységgel, ő kísérteties hatást ér el azzal, hogy az egységbe beletesz egy natúrelemet. A tapinthatóságnak ezt a lehetőségét még meg kell próbálnom.

Jóllehet tettem már erre egy kísérletet: a *La Charogne*-t – Baudelaire szeretőjét –, amit kiküldtem. Ennek a cipői valódi öntvények, amelyeket fölpolíroztam aranyra, miközben a kemény és mintázott drapéria sötét bronz maradt. Ezzel meg is említettem utam pillanatnyilag elért végét.

A *La Charogne* és az *Erőltetett menet* között van még jó néhány, ezekkel parallel „játék". Egyik a Fehérvárott mostanában elkészült vasbeton fal, amelyikben a rusztikus alapforma felhasználhatósága szerintem bizonyított a környezet és a tech-

tud hordozni, gazdag tartalmat, szinte egy egész történelmet, a prehisztorikumból táplálkozva az egész históriát. Moore asszociációgazdagsága és Kemény koordináló szigorúsága – ez az a két éles szirt.

Meggyőződésem, hogy a plasztika nyelvét a Kemény-féle eljárás állítja talpra, azt elsősorban nem az asszociációk szabják meg. A plasztikának van egy ábécéje, amiben az A betű mondjuk az, ami velem szemben vízszintesen kiterjed, a B, ami tőlem távolodik, a C, ami függőlegesen emelkedik. Ezen belül adódnak a variánsok: az egyik forma alul támasztott és fölül nagy, a másik alul nagy és fölül hegyes stb. A plasztika ábécéje azonban feledésbe merült, amiért 50 %-ban a művészeti irodalom a felelős. A XIX. század végén kezdődött az a romantikus öklendezés, amely leírta, hogy a művésznek az élménye hascsikarást okozott, ezért valamilyen formában ugyanazt az élményt adta vissza. Ilyesmi sosem volt, nem is lesz, nem is lehet. De mindenkivel elhitetik, aki ma felnő.

Azt, ami feledésbe merült, valahonnan ki kellett vakarni. Moore odanyúlt, ahol volt mit vakarni, és egy eret megtalált. Ez azonban nem tartalmazza a teljes embert, aki nemcsak ősember és ősasszony, s nemcsak nagy volumenű gondolatokkal él, hanem félig angyal, félig ringyó, valamilyen ötvözetben. Az irodalomban ennek az ötvözetnek az utóbbi eleme dominál, akár Proustra, akár Joyce-ra gondolok. Ha mindezt együtt átérzem, akkor először annak érzem szükségét, hogy tisztán megértsem a plasztika ábécéjét, anélkül, hogy lemondanék az ábécével való sokféle beszéd lehetőségéről. A különböző irányok térben történő meghatározása nem kell hogy okvetlenül egy buta kőkaparék legyen. Az ember egy szál egyenessel is sokat tud mondani.

A modern ember óriási asszociációtömeget hordoz, akarva-akaratlanul. Nincs civilizáción kívüli és kultúrán kívüli élet, és az egyéntől látszólag független történések minden kultúrterületen egyaránt determinálják az egyén tudatát. A közlés könnyebbsége miatt elmosódnak a határok. A kultúrterületek lassan átnyúlnak egymásba, felhasználják egymás eredményeit, kifejezési elemeket vesznek át. A közmegegyezés értelmében egyeduralkodó kifejezési formák elveszítik hitelüket, helyettük vagy mellettük föltűnnek idegen kultúrterületekről származó, legalábbis ekvivalens formák.

– Milyen módon szövődik össze nálad ez a két igény: a plasztika elfeledett ábécéjének a kibányászására irányuló törekvésed a horizont tágításának az igényével, amelyik utóbbi, ha nem tévedek, több dogmatikus akadályba ütközik, mint az előbbi? Miközben teljesen illusztratív felfogású szobrokat is csináltál, mi volt a biztosítékod arra, hogy a plasztika területén belül maradsz?

– Ezt én nem érzem kötelezőnek: a plasztika területén nem érzek korlátokat, legfeljebb önmagamban. Persze nem követhetek el erőszakot a nyelven, amin beszélek, sőt hibát sem lenne szabad elkövetnem. De nézzük a két irányt: elmondanám, melyek azok a szobraim, amelyekben talán sikerült valamit elérnem, vagy legalábbis észrevehető egyik vagy másik tendencia. Az ember nem állandó lény. Én mindig bizonyos félelemmel dolgozom: néha ettől félek jobban, néha attól félek jobban.

A főiskola után nyolc-tíz esztendeig dolgoztam úgy, ahogy éppen lehetett. Ez idő tájt is voltak ilyen törekvéseim, dehát ezek hol sikerültek, hol nem – főleg nem. Mindegy, mi miatt.

Az első rátalálásom tulajdonképpen az *Erőltetett menet* című, vasbeton plasztikám volt. Ennek a térfoglalását maga a téma determinálta, és furcsa módon maga az

szélni én beszélek, az én gondolatomat közli, bármilyen az a nyelv, s legyen a szolga öltözéke ilyen cifra vagy olyan cifra.

Hát ha így ennyit már elmondtam, akkor azt elmondanám még, ami a tájékozódást illeti, hogy nagyjából három európai iskolát, áramlatot érzek uralkodónak. Nagyra becsülöm és őszintén tisztelem a Moore-féle iskolát, amelyik plasztikailag a prehisztorikumból táplálkozik, mondanivalóját tekintve átfogóbb. A másik, a dekoratív iskola legjobb képviselője, a nemrégen meghalt Kemény. Talán ők azok, akik a modern architektúra modern ékítményét a legremekebbül megtalálták, igényük azonban túlnyúlik a puszta ékítésen. Ez a nyelv is végtelenül kifejező. Legközelebb érzem magamhoz (nem tudom, ez elég elismerés-e?) a harmadikat, a középúton Manzù által képviselt olasz iskolát, amelyiknek szerintem a jobbik felét szignálta Giacometti, másik irányát talán az öreg Greco jelölhetné.

Ezek után azt hiszem, az összes ordinátákat meghúztam a térben.

— *Szeretnék visszatérni arra, amit a nyelvi eszközök tudatosításáról mondtál. Ha az erre való igényedet összevetem a formai kötöttségek elleni tiltakozásoddal — megértve azt, hogy részben a klasszicizmusfélébe torkolló dogmatikus plasztikai követelmények elhárításáról, részben a különböző irányú kísérletekhez hajlékonyabban idomuló, oldottabb alakítási lehetőségek felszabadításáról van szó —, akkor arra következtethetek, hogy a tudatosítás elsősorban az ember és a világ viszonyát érintő új meg új szemléleti formák kifejezésére alkalmas új meg új eszközöket hivatott feltárni. Ezzel szemben mint néző, mint a szobraid szemlélője hangsúlyozni szeretném, mennyire állandónak látom mindenfajta kísérleteiden és változataidon át egy jellegzetes keresztszerkezet szkémáját. Például szívesen indulsz ki hasábokból, téglalapokkal határolt terekből, s egyaránt tudsz dolgozni úgy, hogy ez a konstrukció vízszintesen nyújtott, és úgy, hogy függőlegesen az. Egy-egy szobrodon belül is majdnem minden ezen a két koordinátatengelyen akcentuálódik, még a legkisebb ferde vonal is. A tömegek arányaiban benne érezni a tengelyen történő viszonyítást. Bármennyire általános jelentőségű a plasztika szempontjából a függőleges és a vízszintes tengelyen forgó formálás, éppen az arányok révén, beleértve a jellegzetes szögek arányait, mindez a „kézírásod" bizonyos állandóira mutat. Mondtad ugyan, hogy a kifejezés formai eszközei mint a stílus, illetve a „modor" meghatározói, nem determinálják a gondolkodásodat, mégis arra kérlek, beszélj ezekről a kérdésekről, amelyeket itt most próbaképpen fölvetettem, vagy azokról, amelyek ezek helyébe lépnek, amikor a nyelv kialakításának a problémáit tudatosítod. Hadd fűzzem még azonban hozzá, hogy némelyik szobrodban éppilyen határozottan szinte egyenest elkerülöd a világosan követhető szerkesztés logikáját, például az alakokat tájban ábrázoló szobraid közül azon, ahol egy szakasz katona zárt sorban hangyamód tapad egy nagy kövön.*

— Nagyon kényes területet érintettél ezzel a kérdéssel. Az előbb, bevezetőül az ismert irányokhoz való viszonyulásomat próbáltam rögzíteni. Ezeknek az irányzatoknak a jellemzéséhez azonban hozzá kell tennem, hogy számomra veszélyes pontokat is jelölnek, Scyllát és Charibdist, amelyek közt lebegek. Scyllának mondhatnám a Kemény-féle dekorálást. Ez jó értelemben mindazt tartalmazza, amiről az imét beszéltél. A térnek bármely pontját koordinátákkal jelöli meg, műszaki formában. Erre az embernek kell is törekednie — hogy miért, arra mindjárt visszatérnék. Ezzel szemben a Moore-féle iskola őseredeti, szimpla és éppen ezért átfogó asszociációkat

VARGA Imre

Szobrot és szerepet a nézőnek!

(VARGA IMRE SZOBRÁSZMŰVÉSZ, 1968.)

– Beszélgetésünket helyes vágányra terelhetnéd, ha elmondanád, melyek azok a gondolatok, amelyek vissza-visszatérnek, ha végigtekintesz eddigi törekvéseiden: mi az, amit a visszatekintésből leszűrhetsz?

– Magamat csakis úgy helyezhetem el valahova, ahogyan ez éppen most lehetséges. A visszatekintés szűrője, hogy a régi törekvéseimből mit érzek többé-kevésbé rokonnak a maiakkal.

Eleve le kell szögeznem azt a rögeszmémet, hogy sem a kifejezés formai eszközei, amelyek általában egy egyén modorát jellemzik, sem maga az egyéni modor, amennyiben van, senkinek a gondolkodását nem determinálják, nem is determinálhatják. Az ember ennél szellemileg szabadabb, sokkal szabadabb. (Modorról beszélek, mert stílusa csak a kornak van – aminek az ember öntudatlanul, akaratlanul is rabja.)

Kifejezési eszközeinkkel szemben azért érezzük magunkat szabadnak, mert a görögöktől eredő embercentrikus szemléletnek egy újabb formájához értünk el: annak a gondolatnak, hogy sok szép dolog van a világon, de legszebb az ember, ma új tartalmat ad, hogy az ember és a világ viszonylatában lassan fölfedezzük a viszonyulás számos különböző lehetőségét, amelyek nélkül az ember ma már szimpla, lapos, papírízű. Ha viszont ezt megengedhetjük magunknak szemléletileg, akkor ez egyszersmind ismét megnyitja előttünk azt a lehetőséget, hogy a kifejezésünk hordozója ne legyen kötött. Hogy értem ezt?

Ha valaki ír, a kézírásának nem kell mindig okvetlenül egyformának lennie. A gondolat lehet ugyanolyan jó, sőt egyik gondolat a másikkal rokon is lehet, bár nem azonos módon van leírva. Ezen az alapon én meg tudom érteni és igen nagyra tartom – hogy mindjárt a legnagyobbak közül vegyek példát – Picassót, akinek az érdeklődése szinte ugyanaz maradt egész életműve során, bár a kifejezés eszközeiben, hogy úgy mondjam, válogatott. A kifejezés eszközeiben való válogatásnak természetesen határt szabnak a lehetőségeink és a tehetségünk, bizonyos korlátok között azonban mégis teljes joggal választhatjuk meg a plasztika nyelvét, amennyiben ezt látjuk, vagyis tudatában vagyunk eszközeinknek és annak, hogy melyiknek az alkalmazása áll a kifejezés érdekében. Van egy nagyon kedves Ady-idézetem, amivel megnyugtató dolgokat szoktam magamnak mondani: „én voltam úr, a vers csak cifra szolga". Be-

Varga Imre

nohránművész

Varga Imre Radnóti-szobra
Bor közelében
PÓTH IMRE FELVÉTELE

Új Tükr
1989 máj. 21.

Varga Imre szobrászművész egy-egy újonnan elkészült, felavatott szobra mindig is óriási szenvedélyeket váltott ki és művei mellett közömbösen senki sem tudott és tud túllépni. Az érdeklődés és a vélemények kereszttüzében álló művek sorát a Magyarországon felállított, több mint száz szobra jelzi. Az is példa nélkül való, hogy mai magyar művésznek külföldön, köztéren nem egy, de számos alkotása álljon: Prometheusz (Belgium), Auschwitzi rácskompozíció (Lengyelország), Radnóti (Jugoszlávia), Bartók (Franciaország), Professzor (Belgium), Hősi emlékmű – 1944 (Norvégia), Kopernikusz (Lengyelország), Felszabadulási emlékmű (Jemeni Népi Demokratikus Köztársaság), Szent István, valamint Mária a Magyarok Nagyasszonya és a Csodaszarvasok (Olaszország Róma – Vatikán), Kígyóölő (Német Szövetségi Köztársaság). Művészi munkásságának kezdetét 1956-tól kezdve számíthatjuk, a Képzőművészeti Főiskolán elvégzett tanulmányainak befejezési időpontjától, bár főiskolai munkái is feltétlenül számontartandók. Kitüntetéssel diplomázott és erre az alkalomra készített Magvető című művét már a Mezőgazdasági Kiállításon való bemutatása után Lajosmizsén állították fel. (Valószínűleg a fiatalkori művei – ha meglennének –, az 1938-as párizsi kiállításon szereplők is figyelemre méltókká válnának.) Korszakalkotó műve, az 1965-ös műcsarnoki nagy országos kiállításon bemutatott Prometheusza a tárlat és az egész magyar művészeti élet óriási meglepetése volt és a kritikát azóta is állandóan foglalkoztatja, bár e művét Magyarországon nem, de Belgiumban, Antwerpenben felállították. A Salgótarjánban 1969-ben felállított Radnóti szobra, amely egyike a legmegrázóbb magyar köztéri szobroknak, nemcsak a költő halhatatlanságához járult hozzá, de Varga Imrét is a legnagyobb magyar szobrászok rangjára emelte. Az azóta eltelt hosszú idő rendkívüli korszakot ölel fel munkásságában, művei mérföldkövekként jelzik a magyar szobrász útját, valamint a magyar köztéri szobrászatot. Nehezen fogalmazható meg legutóbbi szobrainak sora, hisz egyidőben készült el a Miskolcra kerülő Szabó Lőrince, a budapesti Dohány utcai Zsinagógához készülő Mártír emlékműve is befejezéséhez közeledik, szülővárosába szökőkutat tervez és számos vázlat várja a megvalósulás idejét. Alkotó munkásságát a legnagyobb kitüntetésekkel ismerték el: Kossuth- és Herder-díjjal, Kiváló Művész címmel és Pro Arte emlékéremmel, valamint még sok rangos ünnepléssel. Budapest Főváros Tanácsa a III. kerületi Laktanya utcában állandó kiállítással adóz művészetének.

Kratochwill Mimi

VARGA IMRE KOSSUTH-DÍJAS SZOBRÁSZMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSA A MISKOLCI GALÉRIÁBAN 1988. MÁRCIUS 28.–ÁPRILIS 24-IG

Nagyméretű szobrok

1. Professzor, 1969	bronz	260 cm
2. Múló idő (Tűnt idő), 1971	bronz	190 cm
3. Czóbel, 1976	bronz	200 cm
4. Szent István, 1980	bronz, krómacél	200 cm
5. Várakozók, 1986	bronz	200 cm
6. La Charogne – Baudelaire kedvese, 1986	bronz, krómacél	350 cm

Kisplasztikák

1. Danaé, 1953–55	bronz	30 cm
2. Vízparton, 1958	bronz	35 cm
3. Madách, 1965	bronz	80 cm
4. Hősi emlékmű, 1969	bronz	34 cm
5. Derkovits, 1970	bronz	80 cm
6. Professzor, 1975	bronz	40 cm
7. Radnóti, 1979	ólom	40 cm
8. Nő tükörrel, 1983	bronz	45 cm
9. Nagymama, 1984	bronz	20 cm
10. Győzelem I. (Vízi Niké), 1984	bronz	20 cm
11. Győzelem II. (Légi Niké), 1984	bronz	20 cm
12. Várakozók, 1985	bronz	40 cm
13. Raoul Wallenberg, 1986–87	bronz	60 cm
14–22. A la recherche sorozat:		
I. Szék, 1966	réz, bronz	35 cm
II. Nagymama, 1967	bronz	37 cm
III. Ülő nő, 1968	bronz	60 cm
IV. Táncoló lányok, 1968–69	bronz	60 cm
V. Páholy, 1973	bronz	45 cm
VI. Odette (Táncosnő), 1984	bronz	39 cm
VII. Cattleya (Odette kocsiban), 1984	bronz, vas	40 cm
VIII. Les adieux – Búcsú, 1984	bronz, réz	40 cm
IX. Odette a kerti székben, 1985	bronz	23 cm

Fentieken kívül szerepelnek a kiállításon a művész legújabb festményei és akvarelljei is.

Miskolci Galéria – Miskolc, Déryné utca 5. – Megtekinthető április 24-ig, hétfő kivételével 10–18 óráig – Tárlatvezetést tart Jurecskó László művészettörténész minden kedden 10–11 és 16–18 óráig

Fotó: Ruska Judit – Terv: Bogár György – Felelős kiadó: Dusza Árpádné – ISBN 963 01 8657 8 – Borsodi Nyomda

...lap

A KSH Pest megyei Igazgatóságának jelentése

Az első félév eredményei

A megye 1982. I. félévi fejlődésének főbb mutatói

Megnevezés	Az 1981. I. félévi százalékában
Az ipari termelés (terméksorok alapján)	103,1
A kivitelező építőipar saját építési-szerelési munkáinak értéke (összehasonlítható áron)	98,7
A fizikai foglalkozásúak havi átlagbére:	
Iparban	108,0
Kivitelező építőiparban	107,3
Állami gazdaságokban, kombinátokban	105,7
Mezőgazdasági termelőszövetkezet közös gazdaságaiban	106,4
Kereskedelemben	104,2
A kiskereskedelem eladási forgalma (összehasonlítható áron)	101,6

Beruházás

Mérséklődött a megyében a beruházási tevékenység, teljes egészében a nem anyagi ágak ráfordításainak csökkenése következtében. A beruházási pénzeszközök döntő többsége változatlanul az anyagi ágak, ezen belül is az ipar és a mezőgazdaság fejlesztését szolgálta, és valamelyest emelkedett a kereskedelem, valamint a vízgazdálkodás részesedése is.

Ipar

A megyében települt szocialista ipar termelése mind az 1981. I. félévinél, mind az országos átlagnál gyorsabban, 3,1 százalékkal emelkedett. Az állami vállalatok termelése 2,8, a szövetkezeteké 6,6 százalékkal nőtt. A termelés változását tekintve mérséklődtek a különbségek a gazdálkodó egységek között.

Az ágazatok közül leggyorsabban a gépipar — 4,4 százalékkal —, bővítette termelését, döntően a közlekedési eszközök, valamint a híradás- és vákuumtechnikai termékek gyártásának emelkedése következtében. Az építőanyagipar termelésének 1,5 százalékos csökkenését részben a cement iránti mérséklődő kereslet okozta. A vegyipar sem érte el az 1981. I. félévi termékvolument.

A könnyűipar termelése átlagot meghaladóan, 3,9 százalékkal nőtt, ebben a tréningruha, a divat-, sport- és bevásárlótáskák növekvő mennyiségének volt meghatározó szerepe. Az élelmiszeripar termelése az egy évvel korábbihoz hasonlóan alakult. A konzervgyárak tavalyinál kedvezőtlenebb nyersanyagellátása miatti termeléskiesését a többi élelmiszeripari vállalat dinamikus fejlődése ellensúlyozta.

A megyei székhelyű szocialista ipar energiafelhasználása tovább csökkent. Kedvezően változott a felhasználás szerkezete; folytatódott a szénfogyasztás arányának emelkedése, s csökkent a fű- évvel korábbitól. A csökkenés szinte teljes egészében a felszámolt Pest megyei Tanácsi Építőipari Vállalat termeléskiesésének a következménye. Jelentős mértékű termelésfelfutást ért el a szövetkezeti építőipar, ezen belül is főleg az építőipari szövetkezetek. Tovább nőtt a karbantartási-felújítási, valamint a külföldön végzett építési munkák mennyisége. Jelentős az építőipari szervezetek ipari tevékenysége is, amely 13 százalékkal emelkedett egy év alatt. Az ipari termékek háromnegyed részét a közös vállalkozások állítják elő.

A megyei székhelyű építőipari szervezetek összes foglalkoztatottainak száma tovább csökkent. Ezen belül is elsősorban az építési-szerelési tevékenységen dolgozó fizikai foglalkozásúak változtattak munkahelyet, amely komoly gondot okoz az építkezéseken. Az építőipari munka termelékenységének színvonala 11 százalékkal javult.

Mezőgazdaság

A mezőgazdasági terület a tavalyinál mérsékeltebben, de tovább csökkent, ez elsősorban a szőlő és a gyümölcsös művelési ágat érintette. Ehhez hozzájárult, hogy a nagyüzemek ez év tavaszán az előző évek azonos időszakához képest 75 százalékkal több kiöregedett ültetvényt vágtak ki, ugyanakkor a telepítések üteme mérséklődött.

Az energiaracionalizálási támogatás iránt igen nagy az érdeklődés a mezőgazdasági nagyüzemekben. A II. negyedévben további 7 Pest megyei mezőgazdasági termelőszövetkezet kötött ilyen beruházás megvalósítására szerződést. Az állami gazdaságok energiafelhasználása összességében valamelyest tovább csökkent, ugyanakkor az energiafogyasztásuk jelentős részét képező gáz- és tüzelőolajból, az előző évinél nagyobb mennyiséget használtak fel, de nőtt a villamosenergia- és a motorbenzin-felhasználás is.

A mezőgazdasági nagyüzemekben a foglalkoztatott[illegible]

cikkek és a vegyes iparcikkek eladása az átlagosnál gyorsabban növekedett, ugyanakkor a vendéglátásé és a ruházati cikkeké nem érte el a tavalyit.

Az év eddig eltelt időszakában bolti élelmiszerekből és élvezeti cikkekből, valamint iparcikkekből az ellátás lényegében kielégítő volt. Burgonyából, zöldség- és gyümölcsfélékből kevesebb mennyiséget kínáltak eladásra az egy évvel korábbinál. A burgonyát június kivételével minden hónapban olcsóbban, a zöldség- és gyümölcsféléket viszont jóval drágábban vásárolhatta meg a lakosság, mint az előző év azonos időszakában.

A tartós fogyasztási cikkek forgalma a tavalyinál mérsékeltebben emelkedett. A hitellevélre történő eladások értéke, döntően az így vásárolható cikkek körének szűkítése miatt csökkent. Például színes televízióból 10 százalékkal adtak el kevesebbet. A tartós fogyasztási cikkek közül különösen az automata mosógép, a 125 köbcentiméteres, a 150—175 köbcentiméteres motorkerékpár és a rádió iránt mutatkozott fokozódó kereslet.

A félév folyamán folytatódott a kereskedelmi hálózat fejlesztése. Elsősorban a mindennapos fogyasztási cikkeket forgalmazó üzletek száma gyarapodott. Az év első felében több új létesítményt adtak át rendeltetésének: többek között Cegléden, Vácott, Budakeszin, Dunakeszin, és Szadán ABC-áruházat, de ezen túlmenően több kisebb alapterületű szakbolt üzembe helyezésére is sor került. A félév végén 2990 bolt, 125 gyógyszertár és 1320 vendéglátóhely állt a fogyasztók rendelkezésére.

1981. év vége óta, a szerződéses formában működő boltok és vendéglátóhelyek száma tovább nőtt, s június végén számuk már 73, illetve 265 volt. A szerződéses boltok több mint fele élelmiszerbolt, a vendéglátóhelyeké pedig büfé, italbolt, borozó.

1982. I. félévben — a tavalyinál többre — összesen 2300 lakásra adtak ki használatbavételi engedélyt. A lakások több mint négyötöde magánerőből épült fel, és többségük családi ház. A magánerőből épült lakások mintegy háromnegyede az építkezési formák pénzügyi feltételei szempontjából kiemelt 62 településen készült el. A magánerős építkezés a városok közül Érden és Dunakeszin a legjelentősebb, az előbbiben főleg családi házakat, az utóbbiban telepszerű többszintes házakat építenek.

Tovább javult az egészségügyi ellátás is. Február óta fokozatosan kezdte meg működését a Kerepestarcsai Megyei Kórház 342 ágyas új épületszárnya, s június végén már 80 százaléka a betegek rendelkezésére állt. A Semmelweis Kórház rekonstrukciója miatt jelenleg 356 ágy szünetel. A szakorvosi rendelőintézeti órák száma Pilisvörösváron, Vácott és Monoron tovább emelkedett.

Az általános és gyermekorvosi körzetek száma fél év alatt 7-tel — 4800-ra — emelkedett. Új általános orvosi körzetet Érden, Szentendrén, Gyömrőn, gyermekorvosi körzetet pedig Érden, Budaörsön és Szigetszentmiklóson szerveztek. 11 körzet még betöltetlen, ezeknél a betegellátást helyettesítéssel biztosítják.

A bölcsődei kapacitás Nagykőrösön és Gyálon 40—40, Kerepestarcsán 25, Piliscsabán 20 férőhellyel bővült.

A megye általános iskoláiban 12 900 nyolcadikos tanuló fejezte be tanulmányait. Közülük — a tavalyival szinte azonos arányban — mindössze 430-an nem jelentkeztek továbbtanulásra. A végzősök több mint fele szakmunkásképző iskolába, 31 százaléka szakközépiskolába, 14 százaléka gimnáziumba jelentkezett. A városi tanulók a községiekkel szemben nagyobb arányban jelentkeztek gimnáziumba és kisebb arányban szakmunkásképző iskolába.

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

PEST MEGYEI HÍRLAP

1982 AUG 17
Varga Imre

1021
4

KIÁLLÍTÓTERMEKBŐL

Varga Imre arcképcsarnoka

Varga Imre szobrászművész portrétárlata a Vigadó Galériában szeptember 9-ig tekinthető meg. A hagyományos váci nyári tárlat a Görög Templomban látható augusztus 22-ig.

A szoborportré több ezer éves műfaj. Olyan magaslatai ismertek, mint a görög és római arckép, mely sikeresen törekedett a jellem megragadására. Michelangelo és Rodin, a reneszánsz és a XX. századforduló a személyiség jegyein túl emberiség-önarcképet sűrített egy-egy kiemelkedő személy alakjába. A *magyar szobrászat is európai rangot ért el a portré műfajában* Fadrusz János, Beck Ö. Fülöp, Stróbl Alajos, Medgyessy Ferenc közreműködésével. Mindez előzménye volt *Varga Imre* pályakezdésének.

Plasztikai arcképcsarnokát először is a kiváló felkészülés, a briliáns mintázóerő jellemzi. Már 1950-ben mestermunkát alkotott, Csohány Kálmán gipsz arcmását készítette el. Varga Imre ekkor a Képzőművészeti Főiskola elsőéves hallgatója, *Mikus Sándor* és *Pátzay Pál* tanítványa. Mára a huszadik század szimultán formanyelvének minden pólusát birtokolja. Henry Moore eredményeit ugyanúgy, mint Maillol eszményeit. Ha szükséges, erősen elvonatkoztatott formákkal keresi meg Radnóti Erőltetett menetének legkifejezőbb szobrászati alakzatát. De nagyot alkot a realista ábrázolásban is. Így közelítette meg Hatvany Lajos formáját.

»»»»»»»»»»

Gazdag árnyalatokkal, könnyednek tűnő dialektikával dolgozik Varga Imre. Ami könnyednek látszik, az mély igazság, szobrászati kondíciójának és gondolati elmélyülésének közös eredménye. Varga Imre portréművészetének ugyanis az a lényege, hogy *perfekt módon ismeri szoborra kiválasztott személyiségeit, de nemcsak az emberi tartozékot, hanem a köréje sereglő eszmei áramlatokat.* Ismeri és valamilyen szobrászati töredékben láttatja is.

Veres Péter kalapját úgy helyezi el a fején, hogy általa nagyobbítsa homlokát. Itt ez az eszköz a tudati elemek megragadása. A ráckevei Ady Endre Gimnáziumban talált otthonra a névadó fából faragott portréja. A költő úgy billenti a fejét, hogy általa enyhén megnagyobbítja a szemét. Szőnyi István arcmásán a homlok ránca, az összeszorított száj a domináns. Czóbel Bélánál is megleli a jellemző mozdulatot.

Varga Imre erénye az a *szellemi mozgékonyság*, mellyel meghódítja önmagának József Attila költészetét, Móricz Zsigmond prózai magaslatait, Liszt Ferenc muzsikáját, Lenin eszméit és cselekvő energiáit. Meghódítja és a szoboralakítás közben rendre egyedi plasztikai fogalmazást is keres, talál a végleges formákhoz. István király és mohácsi Lenin-szobra is lép, s ez a lépés nemcsak térben, hanem időben is előre történik, mert Varga Imre ilyen egyszerű mozzanattal jelöli bennük a haladás országra és világra ható apostolait. Választékossága abban is megfigyelhető, hogy Gödöllőn a filozófus Lenint láthatjuk, amint töpreng a jövő haladéktalan és maradandó megszerkesztéséről.

»»»»»»»»»»

Határa nemzetközi. Bartók szobrát Párizsban, Prométheusz emlékművét Belgiumban avatták fel, de igaz patriotizmussal egy-egy változatuk Budapesten és Szekszárdon is látható. Páratlan energiával rendelkezik, mely testesíti, művekké lendíti különleges tehetségét, kimagasló mintázóképességét. A felsorolásból sok minden kiderül: ismert váci bronzszobra mellett Százhalombatta ékessége a Munkás figurája. Őrzi műveit Salgótarján, Békéscsaba, Tihany, Debrecen, Budapest, Baja, Pécs, Hatvan, Makó, Dunaújváros, Jemen, Jugoszlávia, Velence. Nemzetközi hírére és elismertetésére jellemző, hogy 1982-ben Herder-díjjal tüntették ki Bécsben.

»»»»»»»»»»

A *váci nyári tárlat* mindig tartogat valamilyen érdekességet. Jelenleg a többi között azt, hogy a névsor megállapodott, kialakult mezőny, a tárlat minősége is egyenletes. Nincs megkérdőjelezhető alkotás, de sajnos hiányzik a kirobbanó katarzis is. Tény, hogy Blaskó János, Gaál Imre, Monos József, Orvos András, Sáros András Miklós, Takács József és Uhring Zsigmond is megszokott erőnlétével szerepel. *Korrekt ez a tárlat, talán túlságosan is az.*

Itt lenne az ideje vállalni az esetleges kudarcokat az előrehaladás reményében. Ez a tisztesség érződik Markó Erzsébet képein: variáltabb a színrend, bonyolultabb a tónusok egyenlete. Szűts Miklós és Hídvégi Valéria saját rendszerükkel nyomulnak előre csöndes offenzívával. Cs. Nagy András megragadó képet alkotott a Szürkület című művével. Érdekes szimultanizmus mozgatja Nagy B. István és Mizser Pál képzeletét. Minden precíz, kiszámított, ízléses, de nem elég átütő az eredmény.

Losonci Miklós

Varga Imre: Czóbel Béla

Kosnás Roland: Erdélyi emlékek (részlet)

hol!"

a megelőzés
vel

kahelyen, társadalmi téren egyaránt.

Dr. Burján Ágnes:

— Vannak már eredményeink, hiszen a megyei KÖJÁL egészségnevelési osztálya, a Vöröskereszt, a TIT alkoholizmusellenes tevékenysége megyénkben is jelentős. A vöröskeresztes szervezetek mellett számos területi és vállalati alkoholizmus elleni társadalmi bizottság jött létre. Ezek tagjai tudatos felderítő-jelző szerepet töltenek be és nagy részt vállalnak a gyógykezelt alkoholisták utógondozásában. Nem szólva a jól működő klubokról.

Dr. Zimmermann Rudolfné:

— A legfontosabb mégis a megelőzés, hiszen ezzel elejét vesszük minden bajnak. Ki kell alakítani olyan kulturált szórakozási formákat,

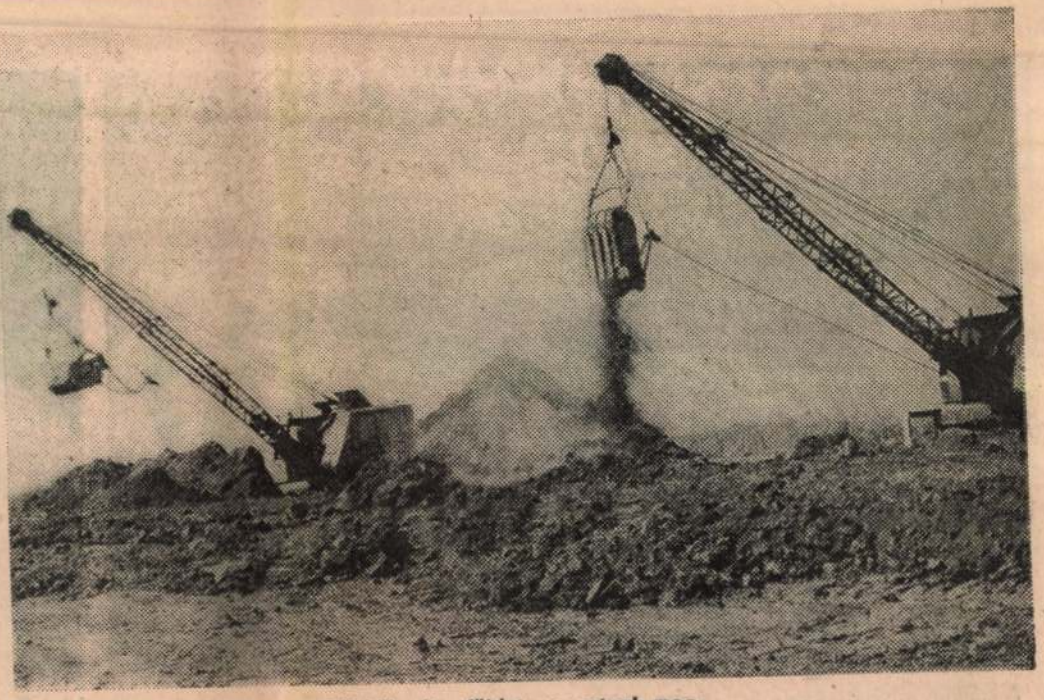

A vonóvedres kotrók egyszerre fél köbméter földet mozgatnak meg

A biztonságos termelés érdekében

Töltéserősítés a Tisza mentén

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

1982 SEP 18

Varga Imre

1021

ESZAK-MAGYARORSZAG

A kiállításon. Előtérben a Szt. István-szobor

Liszt Ferenc

Varga Imre szobrai

„Portré" címmel nyílt meg Varga Imre Kossuth-díjas szobrászművész kiállítása a Vigadó Galériában. Tizenhat, többségében már ismert mű tekinthető meg a kiállításon, amelynek célja, hogy áttekintést adjon Varga Imre portrészobrász munkásságáról.

1982. december 29. Televizió 19,oo Vgné

1021

TV-Hiradó 1.

- A Farkasréti Temetőben ma délután , halálának 4. évfor dulóján felavatták Honty Hanna siremlékét, Varga Imre szob rászmüvész alkotását. A barátok és pályatársak nevében Német Marika idézte fel az operettszinpad egykori nagy csillagának életutját, melynek kiemelkedő állomásairól igy beszélt a Müvésznő a TV-hiradó kamerája előtt, 85. születésnapján.

- Ha ujra kezdené, mit lenne az, amit a leginkább elszeret ne játszani?

- Nehéz választani belőle. Mert van sok szép, a Maya minden esetre, abban is az első felvonás, azt imádtam. Aztán a Luxemburg, amit nekem csináltak, szerepet belőle. Nem be-szélek ugya a Csárdáskirálynőről, mert először a Syilviát játszottam. Ne mondja meg senkinek, 1917-ben. Nézze, ilyan szép volt, és olyan jó volt, és ilyan nagyszerü oda felnézni, ahova jutottam.

Varga Imre

A közösség alatt érthetünk egyházi közösséget, udvari közösséget, főuri közösséget, városi, polgári közösséget és nagyvárosi, mondjuk proletár közösséget is vagy proletár és polgár közösséget vegyesen. Amit Korzim Erika felidéz, emlékeivel, az nem a Hatvany-kastély, ő visszanyulik azokhoz a parkokhoz, illetve azoknak a parkoknak az eszmei esszenciájához, kivonatához, amelyek a XV. század végétől kezdve kialakulnak Olaszországban, amelyek majd hatnak a franciákra, visszahatnak Versailles-ből az olaszokra, majd pedig innét az ugynevezett barokk kerteken keresztül Spanyolországtól kezdve Magyarországig és egészen Lengyelországig mindenütt megtalálhatók, sőt végső soron Petersburgig is, a mai Leningrádban. Ezeket a kerteket siratja el, mint mondom, joggal. Ezen a téren valaki, aki - mindegy most, hogy milyen anyaggal - mindegy, hogy milyen művészi kiindulási ponttal, de szemléletesen, érzékletesen, érzelmi intenzitással, felhivja a figyelmet egy a saját művészetén kivül álló másik művészeti ágnak a problémájára, az már önmagában véve is azt hiszem, hogy szolgálatot tesz. Korzim Erika azonban ezen felül még nemcsak, hogy szolgálatot tett, hanem a maga eszközeivel és ezekkel ahogy jól mondtad, térkollázsokkal, amelyek körül hol virágokból vannak összeállitva, hogy csontok, hol kis porcelán figurák és egyebek, imitálják ezeket a késő reneszánsz és barokk kerteket, pontosabban kertben lévő gruppoknak a tipusait, valamit ki is tudott még fejezni, és tulajdonképpen, ha egy-egy ilyen kis együttest nézek meg, önmagában is, mint művészeti vagy iparművészeti alkotás teljes mértékben megállja a helyét.

- . -

1982. VIII. 25. Petőfi 10,45 Áné

Láttuk, hallottuk

- Azt hiszem, hogy Korzim Erika Óbuda galériabeli kiállitásához sokan, sokféleképpen közelithetnek. Nagyon érdekes az, hogy egy textilművész kerteket jelenit meg, ez a szinpompás térkollázs, talán lehet igy nevezni, ez rendkivül szemet gyönyörködtető és felvethető az a kérdés, hogy hogyan sikerült ez a kisérlet. Ugyanakkor megközelithető az anyag az alapvető művészi attitüd alapján is. Nosztalgia a kerthet, méghozzá a régi diszkerthez, és mit jelenthet számunkra ez a nosztalgia? Bojár Iván milyen érzésekkel nézte ezt a kiállitást?

- Nagyon jó érzésekkel néztem, ugyanakkor vegyessel azért, mert ezt a kiállitást a Zichy-kastélyban rendezték meg Obudán, amelynek,

- A kertje egyébként megszünt.

- megszünt, örömmel azért, mert a kiállitáson különböző közintézmények jóvoltából, nemcsak Korzim Erikának a munkái voltak kiállitva, hanem számos régi magyarországi és nem magyarországi kertnek, XVI-XVII-XVIII. századi tervrajzai is. Ezek csak kisérretet adtak Korzim Erika munkáihoz. Ha ő nosztalgikus, ezt az egyszemélyes nosztalgiát teljes mértékben megértem, tekintettel arra, hogy édesapja a Hatvany-kastélyban, ha jól tudom főkertész volt, és igy ő már kora gyermekkorában kapcsolatba került a parkszerü kastélykertekkel, és ezt ő ma teljesen jogosan siratja. Ha körülnézünk kis hazánkban, kezdve az Eszterházy-kastélytól és végezve bármelyik másikon, akkor azt látjuk, hogy egyetlen parkunkat se állitották helyre, egyetlen olyan parkunkat sem, amelyik nem tájkert, tehát nem a XIX. századi angol parknak a mintájára készült, lásd Margitsziget, továbbá a Városliget és még tudnék ilyeneket vidéken is sorolni, vagy pedig azokat az arborétumokat, amelyek viszont tudományos céllal jöttek létre, és szintén angol kert tipusuak.

- Ezzel szemben milyen kert van? Hát vannak ugye a hobbikertek, a családi házak kertjei és vannak a lakótelepi parkok, kertnek nem mondanám.

- Hát inkább ez utóbbiakról beszélhetünk, mint azoknak a parkoknak a jogutódjairól, amelyek valamikor egy közösség számára készültek.

A Kassák muzeumbeli kiállitás korszakzárása, Kollázs a magyar müvészetben 1920 - 1965, furcsának tünik, hiszen a kollázs müfaja, mint ez a szomszédban éppen látható, ma is él. Csapó György mivel magyarázza ezt?

- Hát igen, ezen én is tünődtem, talán arról van szó, hogy Kassákkal kezdődik és vele zárul. Na most Kassák 1920-21-ben csinálta az első kollázsokat, ezek betükollázsok voltak, majd hosszu-hosszu szünet után visszatért a kollázs müfajához, és 63-65-ben készültek az utolsó kollázsai. Talán innen az évszám, más nem indokolja, hiszen a kollázs ma még mindig ugyan az avantgarde müfajához tartozik, de sokkal nagyobb polgárjogot nyert már a képzőmüvészetben semmint korábban, hát például mondjuk Bálint Endre az utóbbi időben több kiállitást rendezett csupán a kollázsaiból és igen nagy terméso van.

- Ahogy végignéztem ezt a kiállitást, mintha a magyar képzőmüvészet publicisztikája lenne, a kollázs.

- Is-is, én azt mondanám. Ha azt érted, hogy napi aktualitást és gyorsan reagál.

- Ha nem is egészen napi, de mindenképpen a korhoz erősebben kötődik.

- Igen, akkor ez igy igaz is, továbbá mondjuk a készülési módja is talán gyorsabb, mint az olajfestményeké, vagy egyéb képzőmüvészeti müfajoknak. Tehát valóban van valamilyen publicisztikai jellege. De ugyanakkor éppen ez a kollázskiállitás éppen azt mutatja, hogy önálló, egyenrangu müvészet minden más képzőmüvészeti müfajjal. Tudniillik, ha az ember az itt kiállitott kollázsokat, Vajda Lajos nagyszerü megrázó müveit ma már klasszikusnak mondható kollázsait látja, akkor azt mondja, igen, hát ezek teljesen egyenranguak az ő festményeivel, rajzaival, de ugyanez mondható el például Kornisnak a képeiről, engem meglepetés erejével ért Trauner Sándornak egy nagyon szép kollázsa, amit annak idején kiállitottak a Nemzeti Galériában, de a sok nagy kép, meg makett között én nem vettem észre, szinte máig is szégyellem, itt viszont mondhatom, ki is emelkedett.

Látogassanak el Hannoverbe, a Szász Muzeumba, ahol érdekes Busch-kiállitást láthatnak. A nagyközönség csak a népszerü Max és Moritz alkotójaként ismeri Wilhelm Buscht a karikatura kiváló mesterét. Pedig a mult század második felében alkotó müvész kiváló festő is volt, mint erről most az augusztus végéig nyitva tartó hannoveri tárlaton meggyőződhetnek.

1982. VIII. 25. Petőfi 10,45 Áné

Láttuk, hallottuk

- A kecskeméti Erdei Ferenc Művelődési Központban látható a VIII. Nemzetközi Zománcművészeti alkotó tábor záró kiállitása. Az alkotótelepnek idén a 13 hazai résztvevő mellett 4 szovjet vendége is volt.

1982. VIII. 25. Petőfi 10,45 Áné

Láttuk, hallottuk

- Augusztus 20-án immár harmadik alkalommal nyitotta meg kapuit a békéscsabai biennálé, a hazai alkalmazott grafika legjelentősebb seregszemléje, Budapesten pedig a Csepel Galériában a makói grafikai müvésztelep anyagából látható érdekes válogatás.

1982. VIII. 25. Petőfi 10,45 Áné

Láttuk, hallottuk

- Óbudán a Zichy-kastélyban két kiállitásra is felhivom figyelmüket. A Kassák Muzeumban válogatás látható Kollázs a magyar müvészetben aimmel, ettől néhány lépésre az Óbuda Galériában Korzim Erika textilmüvész állitotta ki térkollázsait.

Tehát Varga Imre valahogy egy olyan csapáson tudott haladni a 60-as évek végétől kezdve, amely lehetővé tette neki, hogy a legismertebb szobrásszá váljon. Én azért mondom, hogy ő a legokosabb, vagy az egyik legokosabb, mert ezt a csapást szinte tévedhetetlenül vette észre. Azokat a tévedéseit, amik esztétikaiak, vagy szakmaiak azokat ezen a köztéri szobrokon nem érdemes mérlegelni. Szóval valahogy az esztétikai kifogások, amelyek például a néhány évvel ezelőtti műcsarnoki kiállításon felmerülhettek, hogy kicsit olcsón fogalmaz, kicsit édeskéssé válnak a szimbólumai, ezek a köztéri szobrokon nem jönnek igazán vissza, mert ott a méretek, a meghökkentő formák, a meghökkentő tartalmak valahogy elveszik ezeknek az élét. Ez a kiállitás még azért érdekes ilyen szempontból, mert a portré megint más műfaj.

- Persze meghökkentésről szó nincs. Bár azért itt is törekszik arra, hogy az ő sokszinüségéből valamit mutasson, legalább anyagszerüségében, I. István király portréjánál.

- Igen, én meg például Czóbelre gondolok, aki a számomra a Békéscsabán felállitott Kulich Gyulát hozza vissza müfajában, ahogy ott egy olyan mocsári fára fennakadt furcsa Krisztus-figura lebeg a téren, itt a Czóbel, aki egy ilyen furcsa Parkinson-kóros öregember, közben pedig ugye az egyik legnagyobb magyar festő, ahogy ez a kettő ellentéteződik, Varga Imrének azt hiszem ez a legnagyobb erénye, hogy a betegséget, a szerencsétlenséget egyfajta heroizmussal tudja ötvözni. Igen ám, csak itt van az a fajta esztétikai engedmény is, hogy az egészben van valami ugy szivhez szóló, a szivet ugy megborzoló, hogy az nem a mü kvalitásait szolgálja, hanem egyszerüen csak a belopódzást, a szivbe való belopódzást szolgálja. Itt azt hiszem, hogy kerülgetek egy szót, amit végül is ki kell mondani, hogy Varga Imre ezekben a portrékban nem annyira, de ezeken is jelentkezik például éppen a Czóbelen, nagyon gyakran megsurolja a giccs határt, soha nem téved bele, ezt hozzá kell tennem, de mindig nagyon gyanus ez az egész, tul artisztikus, tul müvészi, olykor pedig müvészies, de soha vagy nagyon ritkán az a keményen müvészi, ami egy-egy szobrot igazán ütőképessé tud tenni.

1982. VIII. 25. Petőfi 10,45 Áné

Láttuk, hallottuk

- Müvészeti hireink következnek, először azok számára, akik a Német Szövetségi Köztársaságba utaznak a napokban.

1021

VARGHA IMRE

1982. VIII. 25. Petőfi 10,45 Áné

Láttuk, hallottuk

- A müsorvezető Varsányi Gyula.

- A pesti Vigadó Galériában Varga Imre szobrászmüvész portré-szobraiból állitott ki néhányat, ha jól számoltam pontosan 16-ot. Többségük a XX. századi magyar müvészet jeles alakjait mintázza, többek közt Móricz Zsigmondot, Ady Endrét, Hatvany Lajost, Czóbel Bélát és másokat. Tegnap este a televizió kulturális magazinjában láthattak néhányat az alkotások közül. A kiállitás anyagából három portré 1950-ben készült. Egy pedig a közelmultban. A szobrok többsége a 70-es évek dereka táján született, s gondolom, hogy ez nem véletlen. Hajdu István kritikus.

- A 70-es években volt a magyar köztéri szobrászatnak egy anyagilag hihetetlen módon megtámogatott fölfutása, minden város, minden falu és minden müvelődési intézmény szobrot állitott valakinek, vagy valakiknek. Varga Imre volt abban az időben, és talán még ebben a müfajban ma is a legfelkapottabb, és a legjobban megfogalmazó szobrász. De mindjárt hozzá kell tennem azt is, hogy én Varga Imrét tartom a mai magyar képzőmüvészet, vagy szükebben fogalmazva, a mai magyar szobrászat legokosabb képviselőjének, aki valami,

- Furcsa kifejezés egy képzőmüvésszel kapcsolatban. Ezt hogy érted?

- Egyrészt ugy értem, hogy Varga Imre az egyik legmüveltebb szobrász, másrészt pedig ugy értem, hogy ő tudta elkapni a legpontosabban és a legszorosabban azt a szálat, ami a 60-as évek közepétől egyre vastagabbá vált, hogy ne fogalmazzak rébuszokban, a 60-as évek közepétől a müvészetpolitika, a müvészetirányitás rájött arra, hogy a köztéri szobroknak az élethez sokkal közelebb kell kerülni, kevésbé kell marcona szimbólumokkal fogalmazni, hanem sokkal inkább az embert kell valahogy megkapni, Varga Imre ezt pontosan megérezte, és

- Pont ebben az időpontban robbant be ő.

- Hát ő akkor robbant be, és mindig egy lépéssel az ugynevezett hivatalos szobrászat előtt járva, de egy lépéssel az ugynevezett avantgarde után járva nagyon-nagyon finoman és nagyon érzékenyen kapta el mindig azokat a lehetőségeket, amelyeket szinte neki igy visszafelé tekintve fel is kinálták azzal, hogy olyan Lenineket engedtek mintázni a 70-es évek elején, amelyek már a lépcsőről lefelé jönnek, olyan Kulich Gyulákat engedtek mintázni, amelyek inkább hasonlitanak egy keresztényies szenvedő figurához, mint egy munkásmozgalmi hőshöz.

- Ez a magyar közösség, ez juttatja például a Óbudai műemlék együtteshez?
- /Nevet/.
- Ez azért történelem is, de valahol más is.
- Ez így van. Itt arról van szó, hogy egy nemzet beszél önmagáról. És mi vagyunk ennek a beszédnek a közvetítői, hogy a művek szülessenek, az annak a következménye, hogy egy nemzet él, és el akarja mondani önmagáról és a világról mindazt, amit tud, és ha esik, ha fúj, szeretne boldog lenni abban az életben, ami adatott neki.
- Érdekességként mondom el, hogy a Herder alapítvány testvér szervezete adja ki évente egyszer az úgynevezett Európa-Díjat is, amelyet legutóbb Sopron Városa kapott.
- A pontos idő 16 óra, 37 perc.

1021

Varga Imre

1982.V.29.Kossuth 16,oo/Z
168 óra

- A 168 órát hallják, a Rádió politikai magazinját.Telefonszámunk 33-79-33, valamint 33-75-98-as.És hivhatnak minket a Rádió központi számán is, a 338-33o-ason.
- Ezen a héten Párizsba utazott Vargha Imre, ottani Bartók szobra felállitásának előkészitésére. A kitünő müvész a közelmúltban kapta meg a Herder alapitvány diját.Tizenkilencévvel ezelőtt egy nyugatnémet üzletember által létrehozott kitüntetést,egy független európai kuratórium adja ki,évente egyszer, a Bécsi Egyetemen,olyan személyiségeknek,akik a kelet és dél-európai népekkel kapcsolatos kulturális közlekedést elősegitik.Minden esztendőben hét kategóriában osztanak dijat, az irodalom, a zene,a festészet, a szobrászat,az épitészet, a néprajz,és a müemlék védelem területén, kiemelkedő alkotónak. Feltétel,hogy a dijazott tudósok, müvészek, az alapitó okirat szövege szerint példaszerüen járuljanak hozzá az európai kulturlális örökség megtartásához,és értékeinek növeléséhez. Magyarországon elsőnek Kodály Zoltán kapott Herder dijat, majd a későbbiekben többek között Illyés Gyula, Németh László, Szabolcsi Bence, Preisich Gábor, Major Máté, Farkas Ferenc. Külön érdekessége a jutalomnak,hogy a kitüntetett mester,a dijátvételkor megnevezheti,az általa legtehetségesebbnek tartott fiatal tanitványát, akinek az alapitvány egy esztendős tudományos,vagy müvészeti ösztöndijat folyósit.Ezzel is biztositva a kulturális örökség őrzésének folyamatosságát. Ez évi Herder Dijasunkkal, Varga Imre szobrász müvésszel, Tardos Julia beszélget.
- Minek tulajdonitja ezt a dijat? Miért kapta?
- Megindokolták.A levélben,amiben értesitettek, a német szöveg úgy mondta,hogy Für die Förderunger Europeischer Kultur". Én úgy gondolom,hogy az ő nézőpontjukból tekintve jelentkezésem talán a bécsi ünnepi heteken résztvevő szoborcsoportommal történt. Azt mondják,hogy müvész hazája a nagyvilág, ugy-e ez a gyönyörü idézet, én azonban úgy gondolom,hogy a müvész hazája a hazája.Nekem például Magyarország. Na most ez az ország Európában van. Tehát minél inkább vagyok magyar, annál inkább vagyok európai. És bizonyos értelemben én úgy gondolom,hogy az az érdeklődés,ami a személyem felé irányult, rajtam keresztül annak az Európa darabnak irányult, ,amit Magyarországnak hivnak. Valóságos volt, és kontiniutása keletkezett a szobrászati életnek Magyarországon.Megtöltötte tartalommal az igényt. Ez most mindegy,hogy milyen elvárásokkal,de az igény feltétlenül párosult egy dologgal, egy anyagi lehetőséggel. Arra,hogy megszülessenek szobrok. Igy Magyarországon 1945.óta állandóan valóságos megbizásokra,és nem csak álmokra ~~körülhatok~~ épithetett a fejlődő szobrászat.Nemzeti szobrászat.
- Ez nagy biztonságot jelent egy müvésznek?
- Ugy játszani,hogy sosem léphet szinpadra, csak az irásaztal fiókjának irni, az mind lehetséges. De szobrásznak lenni,szobor készi-

tés nélkül nem lehetséges. És ez egy óriási anyagi vonzatú munka. Az, hogy ez az anyagi bázis megvolt, és az, hogy megvolt egy erősen megfogalmazott tematikai igény, tehát az, hogy emlékmű, ebből született meg egy nagyon gazdag művészeti élet, és nagyon gazdag szobrászati anyag Magyarországon.

- Kilépni a világba, ezt valamikor úgy tartották, hogy egy ilyen kis országból nagyon nehéz. Az utóbbi esztendők tapasztalatai szerint azonban ez elég sokaknak sikerült. Ez a fokozott érdeklődés Magyarország, és a magyar művészet iránt, miből fakad?

- Az egész magyar élet iránt van ma egy nagyon intenziv érdeklődés. Érdeklődnek azután, hogy egyátalán hogyan lehetséges a kultura magas szintjén lévő élet? És ez az érdeklődés természetesen azon a területen igyekszik kapcsolódni, ami elérhető a számára. Hát elsősorban a legremekebb kommunikációs eszköz a film. Itt voltak Jancsó filmjei. Óriási áttörést jelentettek. Az i-re a pontot, a Mephisto sikere tette. De hát ugyanilyen siker tulajdonképpen a magyar irók mind több leforditott müve. És nem utolsó sorban az, hogy a magyar képzőművészetek az eddig képzőművészetre ki nem adott Herder dijat most egyszerre ketten is megkaphattuk. Történetesen Szakáll Ernő esetében, ugy-e a müemlék restaurálásokat tekintve, természetesen, az én esetemben pedig, aki hát inkább a szobrászok, emlékmü készitők fajtájához tartozom, magától érthetődően, a mi munkaterületünk idehaza van. A feladatot ez az ország adja, csak itt élhetünk. Ez az a közösség, amelynek beszélünk, és ez az a közösség, amelyiknek a viszhangja, vagy elfogadása, vagy elutasitása, tájékoztat bennünket saját munkánkról, és van még egy alapvető dolog. Ez az a közösség, amelyik elviselte a tévedéseinket olyan hosszú időn keresztül.

- Párizsba készül, az egyik szobor felállitására. Mindenki tudja azt, hogy nem régiben a Vatikáni Magyar kápolnában állitotta fel művét, mégis, valahogy most azt mondja, hogy azért a kilépés nagysága mellett elsődleges egy magyar művésznek az, hogy a magyar közösség hogyan fogadja. Vajon ez a magyar közösség, ez mennyiben változott az utóbbi években?

- Nagyon sokat változott, de mi ezt a változást csak a munkáinkon keresztül mérhetjük le. Egyébként ezt a két kilépést emlitette. Nem szabad összekeverni dolgokat. Én nem azért kerültem a Vatikánba, mert én olyan jó szobrász vagyok. És nem azért kerülök Párizsba, mert én olyan nagyszerüen csinálom meg a portrékat, hanem, szent István került Rómába, És Bartók került Párizsba. Ez alapvető különbség. Én megpróbálok tisztességes iparosként, tisztességes munkát végezni, és remélem, hogy meg tudom egy pillanatra villantani egy vonását a Szent Istvánnak, aki a maga korában elsőként és szinte egyedülállóan képes volt egy olyan államot létrehozni, amelyik 1000 évig megállt ott, ahol az előző államok, meg sem tudtak születni, tehát ez egy nagyon alázatos munka, amit csinálok. Igy hát Szent István hátán jutottam el a Vatikánba. És úgy gondolom, hogy Bartók Béla az, aki engem Párizsba juttat, és nem én juttatom Bartókot Párizsba. Tulajdonképpen a tevékenységem idehaza zajlott, és idehaza zajlik a továbbiakban is. A mi számunkra nem a Nagyvilág a hazánk.

SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Die Presse
1982.V.12

Mysteriöse Bluttat in ...
Frau tot, Freund schwer verletzt

Eigenbericht der „Presse"

WIEN (st). Splitternackt schleppte sich gestern mittags die 29jährige Jugoslawin Dervisa Ibrasimovic über mehrere Treppen zur Hausbesorgerin ihres Wohnhauses in der Malfattigasse 1 in Wien-Meidling. Dort brach sie, durch einen Herzstich tödlich verletzt, zusammen. Wenig später fand man in ihrer Wohnung einen Mann, der ebenfalls einen Stich in der Brust hatte. Der 35jährige Osman Ibracevic, durch einen Lungenstich lebensgefährlich verletzt, stammelte im Rettungsauto immer wieder: „Von Kollega gestochen." Die Kriminalpolizei vermutet, daß sich die Bluttat im Suchtgiftmilieu abgespielt hat, hält es aber durchaus für möglich, daß Ibracevic selbst Dervisa Ibrasimovic erstochen und dann einen – allerdings ungewöhnlichen – Selbstmordversuch unternommen hat.

Am Dienstag abend war noch unklar wie es zu dem Verbrechen gekommen ist, denn weder konnte die junge Jugoslawin vor ihrem Tod noch gefragt werden, noch ist Ibracevic einvernahmefähig. Tatsache ist, daß Dervisa Ibrasimovic vor etwa einem Monat bei ihrer Landsmännin und Freundin Oliviera Sagmeister, die mit dem Wohnungsbesitzer Richard Sagmeister verheiratet ist, in die Malfattigasse gezogen ist. Vorher hatte sie mit ihrem siebenjährigen, aus einer früheren Verbindung stammenden Sohn und Osman Ibracevic in der Wolfganggasse, ebenfalls in Meidling, zusammengewohnt.

„Ihr Freund hat sie in letzter Zeit ständig mißhandelt", berichtet Richard Sagmeister. Mittelpunkt der Streitigkeiten war auch Dervisas ständiges Drängen auf eine Heirat. Weil Ibracevic sich aber weigerte und seine Gewalttätigkeiten zunahmen, suchte die verängstigte Jugoslawin schließlich bei ihren Bekannten Unterschlupf.

Am Dienstagvormittag verließen Dervisa und Oliviera gemeinsam die Wohnung, Frau Ibrasimovic kehrte jedoch bald wieder allein zurück. Wenig später dürfte ihr ehemaliger Freund an der Wohnungstür geläutet haben und eingelassen worden sein.

Die Beamten des Sicherheitsbüros stellten fest, daß die Stiche mit einem Fixiermesser geführt worden si...

Photos: „Die Presse"/Hofmeister

OSMAN IBRACEVIC UND DERVISA IBRASIMOVIC

Pfarrer Wagner: „Alles geschenkt"

AUGSBURG (dpa). „Sie glauben gar nicht, was ein Priester alles geschenkt bekommt." Mit dieser Aussage begann gestern, Dienstag, der des Millionendiebstahls angeklagte katholische Geistliche Anton Wagner im Augsburger Landgericht seine Aussagen. In verlogener Weise werde er von der Staatsanwaltschaft und den Medien in den Dreck gezogen, beklagte er sich.

Wie berichtet, wirft die Anklage dem im August 1980 in Kirchbichl in Tirol verhafteten Geistlichen Diebstahl von Sakralgegenständen, aber auch von Warenhausgütern im Wert von 3,5 Millionen Schilling vor. Bei der Einvernahme zu seinen Vermögensverhältnissen bestätigte der 52jährige Angeklagte gestern, daß ihm heute durch Erbschaft und Schenkung eine Pension, ein Mietshaus sowie der elterliche Hof gehören. Nach Darstellung der Staatsan-

Haften bald au... für Schäden an...

Eigenbericht der „Presse"

GRAZ (js). Die Produzentenhaftung, die in Österreich bisher nicht selbständig geregelt ist, soll durch eigene Gesetze normiert werden. Das kündigte gestern, Dienstag, Oberrat Werner Schütz vom Justizministerium im Rahmen des diesjährigen Juristentages an. Mit einer umfassenden Neuregelung der Haftungsbestimmungen sollte man jedoch abwarten, bis Klarheit über die Gesetzgebung der EG-Staaten herrscht. Der internationale Handel solle nicht durch verschiedene Bestimmungen erschwert werden.

Da die EG-Gesetze wahrscheinlich erst gegen 1990 ausgearbeitet sein werden, erwägt man im Justizministerium, die Lücken in diesem Teil des Schadenersatzrechtes schon in

1021

Photo: „Die Presse"/Hofmeister

GOTTFRIED-VON-HERDER-PREISE IN WIEN ÜBERREICHT

Künstlern und Wissenschaftern aus Südosteuropa sind den Satzungen der Hamburger Stiftung F. V. S. gemäß die Herder-Preise zugedacht. Am Dienstag wurden damit geehrt: der Athener Architekt und Stadtplaner Athanasios Aravantinos, die Bukarester Dichterin Ana Blandiana, der kroatische Kunsthistoriker Vojislav J. Djurić, die slowakische Volkskundlerin Soňa Kovačevičová, der bulgarische Altphilologe Aleksandar Ničev, der Krakauer Schriftsteller und katholische Publizist Jan Jozef Szczepanski und der Budapester Bildhauer Imre Varga. An der Spitze der Festgäste in der Akademie der Wissenschaften: Bundespräsident Kirchschläger, Kardinal König, Minister Firnberg, Altkanzler Klaus und der Stifter, Senator Toepfer.

„Kunst am Bau" wird in Wien stärker gefördert

Eigenbericht der „Presse"

WIEN (hmw). Rund drei Millionen Schilling ist der Gemeinde Wien alljährlich die künstlerische Ausgestaltung ihrer Wohnhausanlagen wert. Wie Bürgermeister Leopold Gratz gestern Dienstag bei einem Pressegespräch hervorhob, sei das „weitaus mehr als bei anderen Bauträgern". Nach dem Wohnbauförderungsgesetz 1968 konnte ein Prozent der Bausumme bis zu einem Betrag von 100.000 Schilling so verwendet werden; 1975 wurde dieser auf 250.000 Schilling erhöht.

Im Auftrag des Bürgermeisters hat Wohnbaustadtrat Johann Hatzl nun eine weitere Erhöhung der Beträge für die „Kunst am Bau" veranlaßt: Die bisherige Obergrenze gilt bis zu einer Bausumme von 25 Millionen Schilling, bei Wohnhausanlagen bis zu 100 Millionen Schilling liegt der neue Höchstbetrag bei 400.000 Schilling, bei Projekten über 250 Millionen wurde ein Maximalbetrag von einer Million festgesetzt.

Wenn auch die Aktion nach wie vor „Kunst am Bau" heißt, so geht es jetzt nicht mehr darum, „Emmentaler"-Fassaden mit Sgrafitti, Keramikreliefs oder Mosaiken zu schmücken. Die Fertigteilbauweise und eine geänderte Architekturauffassung haben die Siedlungen zu Freilichtmuseen moderner Plastik werden lassen.

Viele der Altgemeindebauten – nicht nur jene der Zwischenkriegszeit, die heute bereits als Gesamtkunstwerk betrachtet und für neu zu errichtende als Vorbild genommen werden – sind inzwischen renovierungsbedürftig geworden. Bei den Häusern aus den fünfziger Jahren geht der Einbau von Aufzügen, Gegensprechanlagen und Isolierschichten nicht immer ohne Beschädigung der seinerzeit angebrachten Kunstwerke ab. Oder sind diese Verzierungen für den größten Hausbesitzer Österreichs heute keine Kunst mehr?

Wohnbaustadtrat Johann Hatzl glaubt schon, „daß eine ganze Reihe davon als Kunst zu betrachten ist", überläßt die Entscheidung aber gerne dem Kulturamt. „Die Bauabteilung und die Wohnhäuserverwaltung tun sich hier um eine Spur leichter", meint Hatzl, und Kulturstadtrat Helmut Zilk betont, daß überall, wo eine Restaurierung möglich ist, auch restauriert werde.

„Wo etwas beschädigt wurde, wird es auch wieder repariert", beteuert Zilk und appelliert in diesem Zusammenhang an Gemeindemieter und aufmerksame Beobachter, im Zug von Sanierungen geschehene Beschädigungen dem Bürgerdienst zu melden. Denn immerhin befinden sich unter den Künstlern der Nachkriegsjahre heute anerkannte Namen wie Hutter, Lehmden oder Leherb.

st – Zürich

ıss in Zürich nach folgenden Destinationen:

	Ankunft		Ankunft
Lissabon	13.55	New York	15.25
London	13.10	Nizza	16.50
Madrid	15.20	Paris	13.10
Mailand	13.00	Rom	13.55
Marseille	15.40	Stuttgart	13.20
Montreal	15.30 +	Toronto	17.25 +
München	13.10	Tripoli	15.05 =

hs, samstags
ntags

Auskünfte und Platzbelegungen durch

swissair

ernen Osten

Kristóf tér 7 8 Budapest V. Tel.: 172500

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

DAILY NEWS

1982 ÁPR 4

1021

FOTO MTI — Z. POLYA

In Gödöllő, unweit von Budapest, wurde von János Péter, ZK-Mitglied der USAP, das Lenin-Denkmal des Bildhauers Imre Varga enthüllt.

Varga Imre

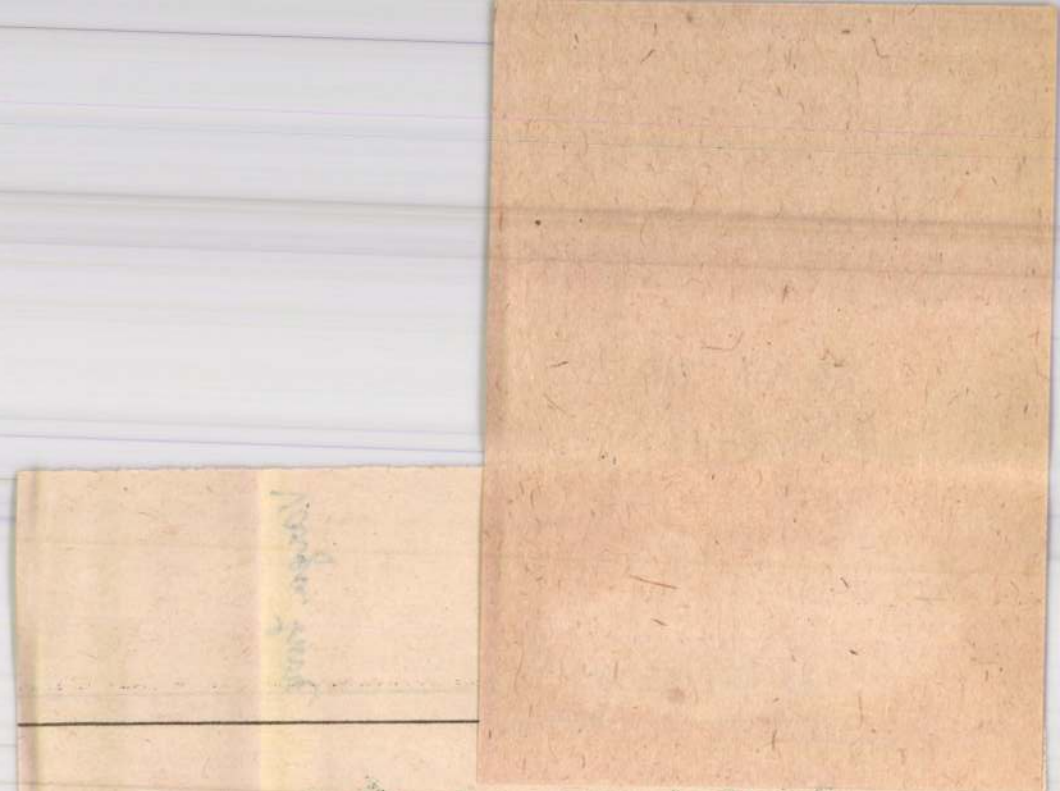

ő tanácsi emberek nehéz
ltak, amikor a mai község-
édeni akarták. A kutatók
ágos nehéztüzérségi sortü-
a nagyközségek, a társköz-
pkör-kategorizálások rend-
tatták, hogy a cselekvőké-
yzat kivonulása majdhogy-
fális hatású egy település
a tendencia nem változik.
rtunk, hogy egyes közigaz-
kben öregek napközi otthon-
k, mert a társközségekben
égítségre szoruló ember. De
pközi otthonát a székhely-
sítik. Esetleg négy-hat ki-
regektől!

vebb támadások az anyagi
álását érték. Azt, hogy a
pkat a megyék koncentrál-
osztják. Kétségtelen, hogy
település egyszerre, egy-
teni. De az, hogy a hely-
anyagi erőkből szinte már
arad helyben és így az egy
közösségi ráfordításokban
ár 400-szoros különbségek
erűen tarthatatlan. Akkor
nt indokolható.

Ferenc előre látta, hogy a
mezőgazdasági ügy. Ez az
madatokból nyilvánvaló. A
élénk témája volt. Akad-
értelműen a termelőszövet-
ták, hogy legyenek a falu-
számú letéteményesei, egy
idősebbek által érthető —
ifejezés szerint, a falu „mai
galább ennyien figyelmez-
n, hogy vigyázzunk, ebből
téesz ma már jó esetben is
igának legfeljebb a negyed-
eli, ereje sincs ahhoz, hogy

nevezhetünk. Nemcsak az a baj, hogy ezek népessége kicsi, hanem inkább, hogy szerepük csökkenésébe belenyugszanak. Így bezárul a kör. A faluban már nem marad annyi szolgáltatás, hogy az igényesebb emberek lakóhelyüknek fogadják el. Ezek elköltöznek. Kivonul a „társadalom" is, például a kistermelést nem integrálják. Csak öregek maradnak, akik pedig már csupán saját szükségletükre termelnek — ha termelnek. Ez már a falu halála. Bár a település rendszerint megmarad, de — egy kutató súlyos megállapítása szerint — „slumosodik", vagyis — hogyan is fogalmazzunk? — olyan emberek foglalják el az üres házakat, akikből a társadalomnak nem sok haszna van. (A statisztika szerint ma 76 000 üres lakás található falun.)

Ennél a kategóriánál azonban erősebb egy másik: a városias falu. Az a település, amely nem akar ugyan város lenni, de lakói termelnek — nemcsak ilyen vagy olyan munkahelyükön, de odahaza is. Ennek a településtípusnak olyan gazdasági ereje van, amely a legkülönbözőbb utakon-módokon, de egyszerűen kikényszeríti a fejlődést, a falu urbanizálódását. Itt megél a bolt, a vendéglő, van út és vízvezeték stb. Ez a település nem sorvad, sőt, gyakran városból is költöznek ide emberek.

A már idézett földrajztudós előadása szerint a falvak sorsa világszerte típusokba sorolható. Az első ütem a gyors városba költözés, amely általában az ipari forradalom korszakára esik, nálunk is ekkor kezdődött, majd az ötvenes években felgyorsult. Ezután ez lelassul, a koncentráció ellentéteként megjelenik a dekoncentráció, a viszonylagos nyugalom. A harmadik szakaszban pedig megindul egy „kiköltözés", a városi ember falun

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

SZABAD FÖLD
1982 DEC 25

Varga Imre

1021

Születésének századik évfordulója alkalmából december 15-én felavatták Kodály Zoltán szobrát Budapesten, az I. kerületi Európa-ligetben. A szobor Varga Imre, Kossuth-díjas szobrászművész alkotása.
(MTI Fotó — Benkő Imre felvétele)

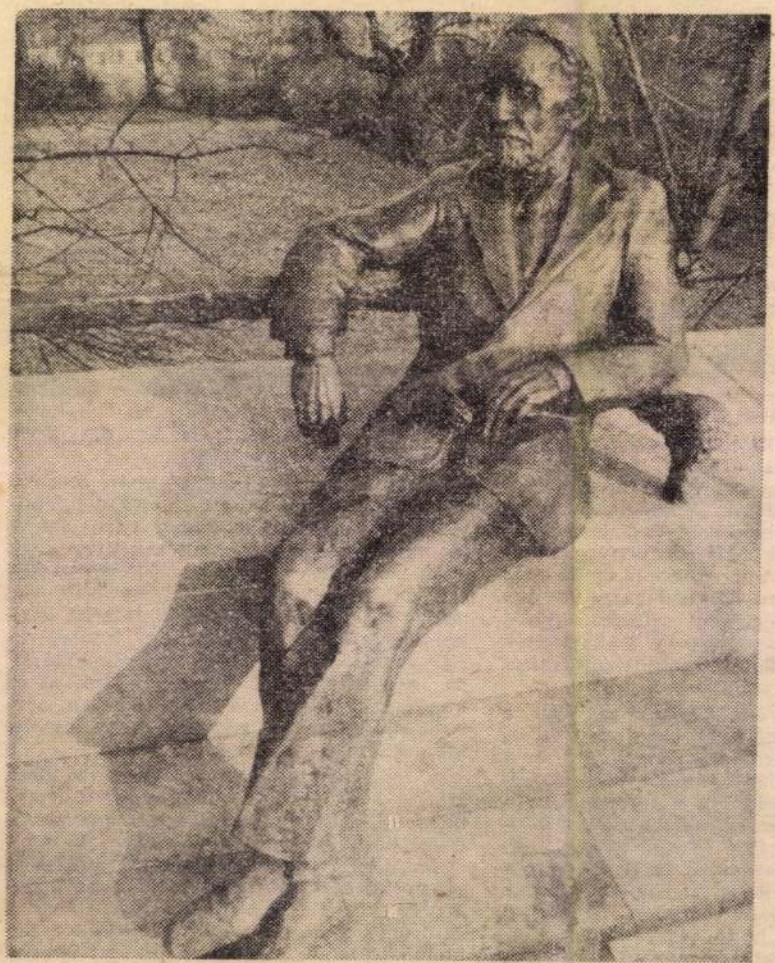

MAGYAR HÍRLAP
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

SZOCIALISTA MŰVÉSZETÉRT

1982 FEB . 4

Varga

A makói zeneiskola előtt állították fel Varga Imrének Bartók Béláról készült szobrát (MTI)

1021

ÁRA 2 FORINT

kettes számrendszer két számá
gyel — leírt formáját; *másodpe*
nformációt! Innen az eljárás nev
anis annyit jelent, hogy *a berer*
ve elektromos hullámokat „meg
prózza és így számjegyekkel le
us lemezhallgató számára ez ne
ál többet a felvétel eredménye:
on, a legszélsőségesebb hangerő-
híven követő hanglemez.

itális felvevő rendszer kétsávos
mputerének kódoló és dekódoló
mástól függetlenül is működteth
zt elvégezni, mint a hagyományo
zt a 24 sávos! Megvan tehát ann
hogy *popzenei* felvételek készü
el.

salódna viszont az, aki az eddig
úgy gondolná, hogy abszolút ért
dezésekkel készülnek a digitális
ellenkezője igaz: *a készülékek*
et képviselnek, s a *Magyar Ha*
alat két magnót és két kompute

...nak ott a műszakiak, tevékenységüket beszédesen minősíti, hogy e közösségek közül egy a vállalat kiváló brigádja címet, nyolc az aranykoszorút, egy az ezüstkoszorút nyerte el tavaly. Amint a tények adta támasz az is az ítélkezéshez, hogy él a szakmai továbbképzés igénye...

Fekete és fehér kockák, lapocskák összeillesztésével bíbelődne a testület? Azaz a mérlegelésben oda szeretne eljutni, ahol igenné és nemmé egyszerűsödik le a valóság kusza szövevényeinek egy-egy darabja? Megtehetik ezt ott, ahol az arcok ismeretlenül néznek egymásra az asztal mellett, a széksorokban, ám itt *azt kell mondani, amit gondol az ember*, mert ismerik mindennapos állásfoglalásait; a munkáját, a magatartását. Azaz: itt nem lehet okosabb valaki, mint amilyen okosnak bizonyul mindennap a munkakörében. A vitának ezért van éle, de nincsenek szélsőségei, a szenvedély fölforrósítja a szavakat, ám ugyanakkor megóv az elfogultságtól. Holott pontosan az ítélkezés lehetne a terepe most az elfogultságnak, hiszen ki, mi mellett és ellen szól az, hogy a vállalat 1975 óta nyolcvannyolc fiatal, jövendő műszakinak adott társadalmi ösztöndíjat, de csoportjukból hatvanegy *már nincs itt*, jó néhány úgy távozott, hogy meg sem melegedett, azt sem kérdezte igaz kíváncsisággal, mi lesz, lenne a munkája, a feladatköre?!

Hűség, hivatás, karrier, türelem és türelmetlenség, állhatatosság és állhatatlanság, remélt és föl sem rajzolt pályaív, áldozatkészség és semmit nem mérlegelő anyagiasság ropnak furcsa táncot, de ennek a táncnak messzire gyűrűző következményei vannak emberformálódásban, termelésben, anyagi és erkölcsi tőkék fölhalmozásában, azaz abban, hogy a munkahely eleget tesz-e, eleget *tehet-e* a társadalom által rátestált kötelességeinek?

A vállalat önmegújító képessége létezik, ez évről évre más cég, mint volt az előző esztendőben — fogalmaz csöndes visszafogottsággal, de nagyon lényeges elemet fölmutatva a vitában a vezérigazgató. Egészen más oldalról, de erre a gondolatra, tényre rímel a végrehajtó bizottság egyik fizikai munkás tagjának véleménye, amikor azt mondja: *legyen pontos képe a műszaki értelmiségnek arról, mit bír el a vállalat, mire van lehetősége a vállalatnak.* S hogy legyen, *lehessen* e pontos kép, ahhoz az is szükségeltetne: némelyek érdeklődjenek, éljenek együtt a közösséggel, a gondok és az örömök ne puszta munkaköri feladattá soványodjanak, hanem növekedjenek közös fejtörést igénylő teendőkké.

Természetes: a testületnek nincsen egyetlen olyan tagja sem, aki úgy vélné, feszes vigyázzállásba sorakoztatható fel a munkavállalóknak bármely csoportja is, mert a látszatnak, a parancsra kinyilvánított egyetértésnek kétes az értéke. A sor-

...igen, a bér, a jövedelem, a lakás, ez *mindent* megmagyaráz. A testület azonban gyanakvó, mert ta-

mint ahogy mondani szokták —, a *szépen csomagolt semmit* teszik le az asztalra. Ennek ismeretében egysze-

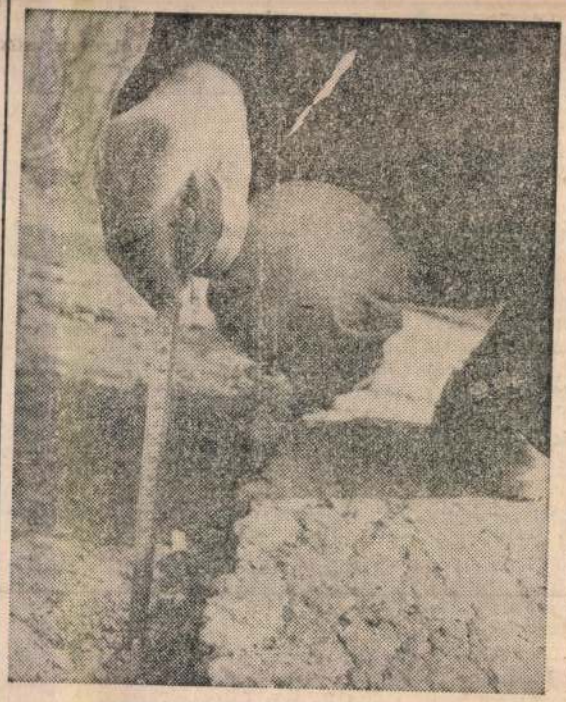

Centiméterrel kezdődik a munka.

Légkalapáccsal a 2

Kátyúzók

A kemény tél megviselte a közutakat. Pest megyében már február elején hozzáláttak a KPM Budapesti Közúti Igazgatóságának dolgozói az apróbb hibák, a kátyúk eltüntetéséhez. Az új aszfaltszőnyeg terítéséhez — ahol szükség mutatkozik — csak akkor lehet hozzákezdeni, ha teljesen felenged a talaj az utak alatt is.

A kátyúzó munkacsapatokat a váci és a gödöllői járásban kaptuk lencsevégre. A váciaknak csaknem hatszáz kilométeres szakaszon kell helyreállítaniuk az utat.

A főutakon kevesebb a kár, mivel itt vastagabb és erősebb az útalap és a burkolat; annál több kátyú, döccenő található a mellékútvonalakon. Júniusig mintegy 3 ezer tonna aszfaltot dolgoznak be; ebből három kilométer hosszú, hat méter széles új utat lehetne építeni. A kátyúzóknak köszönhetően mind kevesebb lesz a balesetveszélyes gödör és lyuk az aszfaltszőnyegen.

BARCZA ZSOLT képriportja

Vibrohenger tömöríti az anyagot.

1021

Lenin olvas a gödöllői parkban

Csak az ember tud hős lenni

Jelhagyás üzenettel, Varga Imrétől

A műterem üvegfalai nem osztják ketté a világot. Itt nincs kint és bent, a formák úgy simulnak egymáshoz, ahogy az egyik szó köti a másikat. A kéz itt nem simogat, krómacél lemezből hoz létre figurát, alakot. Varga Imre műtermében kitekintve saját szobrai köszönnek vissza: a kertben Liszt Ferenc magasodik fejünk fölé, ahogy kitekint az erkélyről két akácfa között; s a Balga szűz is előbb virág, mintsem plasztika, amint kiemelkedik a földből carrarai márvány fehérségével. Átellenben, a ház falának támaszkodva Derkovits egész alakos figurája élvezi a délutáni napot, térde vonalában a kis kályha, a festő drámáját jelképezve. A Professzor méltóságteljesen ül a madarak között, mellette Radnóti tépelődik a híd karfáján.

Nézelődünk s a csenddel a menetrendszerű véletlenek is megérkeznek. A feketerigók rászállnak Liszt vállára, bent a műteremben az új budapesti szemétégetőhöz készülő vadludak támasztják a széket, szekretert. A szobrász műtermében megindul a fantázia, az önkéntelen ráérzések és azonosulások műveket idéztetnek fel. In medias res: a gótika ívében feltűnik Károlyi Mihály, az újpesti Partizán feszülten tapad a falhoz. Prometheusz istent meglopó cselekedete Szekszárdon szikraesőt csihol: kézzelfogható lángkoronát a fagyasztó butaság és a butító sötétség ellen. Lenin is emberként lépdel lefelé a lépcsőn, a mohácsi fiatalok köréje telepednek. A győri Sárkányrepülő megfeszíti erejét és várja, hogy sziklától elrugaszkodó teste ezernyi szállal kötődjön felülről a földhöz. Tatabányán Orfeusz tépi le arany álarcát. Sötétséget porlasztó minden mozdulat ebben a cselekvésben. Jelekké váló halmazállapot-változás: amit az ember elhatároz és amíg eljut a tettig, feltépi vágyai burkát és mindenki kincsévé löki: felszabadítja érzelmeinek gátlásaitól.

A jelhagyás találkozik itt az üzenettel. A legújabb szobor, amiért jöttünk, Gödöllőre kerül. Lenint mutatja, ahogy rákönyököl a márványlapra, s kezében könyvet tartva olvas. Az is lehet, hogy elmélkedik. *Nem szokványos ez a figura*, mint ahogy alkotója sem a megszokottként gondolkodik feladatáról. A szobrásznak mindegy, hogy mihez nyúl, betonhoz, bronzhoz, krómacél lemezhez, egy a lényeg: fejezze ki korát, mondjon véleményt róla. Vehemenciával, ahogyan csakis a mindenkori értelemre hivatkozók képesek megrohamozni és bevenni az addig még nem látott, érzett, tapasztalt tartományokat.

Varga Imre szobrai ilyenek. Vállalva a klasszikus örökséget és száműzve a szobrászat „üzenőfüzet" jellegét, a mindenkori feladatvállalásra buzdít. Ő maga mondja: *Igazat kell mondanunk a korról. De az igazat észrevenni és kimondani nem ugyanaz, mint őszintének lenni.* S aztán másutt, másként folytatta: *A kérdés számomra és a kor számára nem az, hogy a művész melyik eszközhöz nyúl, hanem hogy milyen eredményt ér el: hatott-e a mű, és milyen széles körben, milyen mélységben? Igaz, hogy előhívni az emberi lélekből csak olyan gondolatokat lehet, amelyek alapja benne van az agyunkban. De nem mindegy, hogy a kor betáplálta élményelemekből mennyi aktivizálódik, s milyen mértékben válik egyéniségünk részévé.*

Bármelyiket is emlegetjük, Varga Imre figurái magukba építik a külvilág ingereit. Új Leninje bennünket is elgondolkodtat: hős volt, népvezér, egy eszme mindmáig élő és ható katalizátora? Döntenünk kell, s látjuk, érezzük: a szobrász nem emlékművet tervezett Gödöllőre. Ahogy Prometheusz a tüzet hozta közénk, úgy Lenin magát az embert teremtette újjá. Átformálta viszonylatait, megnövelte gondol-

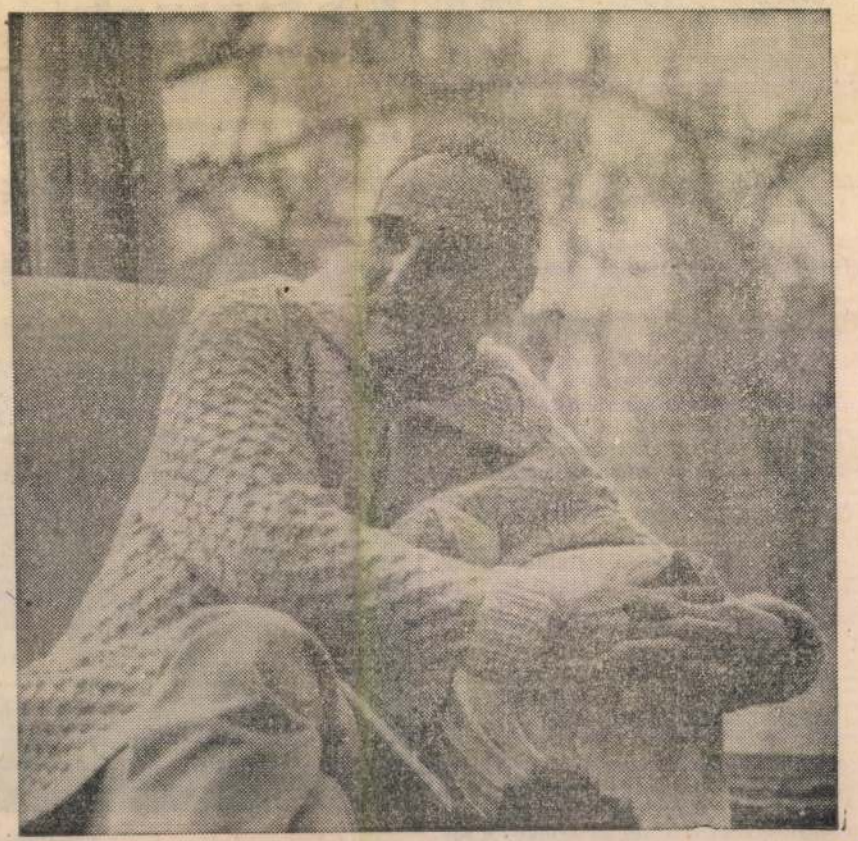

ek, melyek a helyi
ervezetek, állami és t
almi szervek részéről
almazódnak meg, hog
vőleges résztvevői legye
helyi területpolitikai c
tűzések kialakításának
végrehajtásának. Ugy
kor jogosak a szervezet
gozók igényei az életk
ményeiket leginkább
lyásoló szociális, egés
ügy, lakás- és kommu
ellátás, a lakossági sz
tatások, politikai és kul
lis programok kialakítá
a helyi tanácsok, állam
társadalmi szervek pa
reiként az üzemen
szakszervezeti képvisel
látására. Az utóbbi i
erőteljesebb demokrat
dási folyamatnak páro
kell a településfejlesztési tervekben megfogalmazott célkitűzések, feladatok megva-

a Szakszervezetek
Megyei Tanácsának
titkára

1982 JAN 3

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., DÉLI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Kártérítés — egy helyen

Balesetbiztosítási térítés nemcsak az élet- és balesetbiztosítások, hanem egyes összevont vagyonbiztosítások, például lakásbiztosítás és egyes esetekben a CASCO alapján is jár. A csonttörés, -repedés, balesetből eredő 28 napon túli betegállományra járó biztosítási térítés általában a lakóhely szerint illetékes biztosítóegységnél vehető fel.

Egyre többen vannak, akiknek a CSÉB alapján is jár a baleseti térítés. A CSÉB-et a munkahely szerint illetékes biztosító tartja nyilván. Az egyszerűbb, könnyebb ügyfélszolgálat érdekében a térítések egy helyen vehetők fel, elegendő, ha a biztosított csupán nyilatkozatot tölt ki arról, hogy milyen biztosítás alapján illeti meg a térítés.

Békéscsabai szobrok

1021

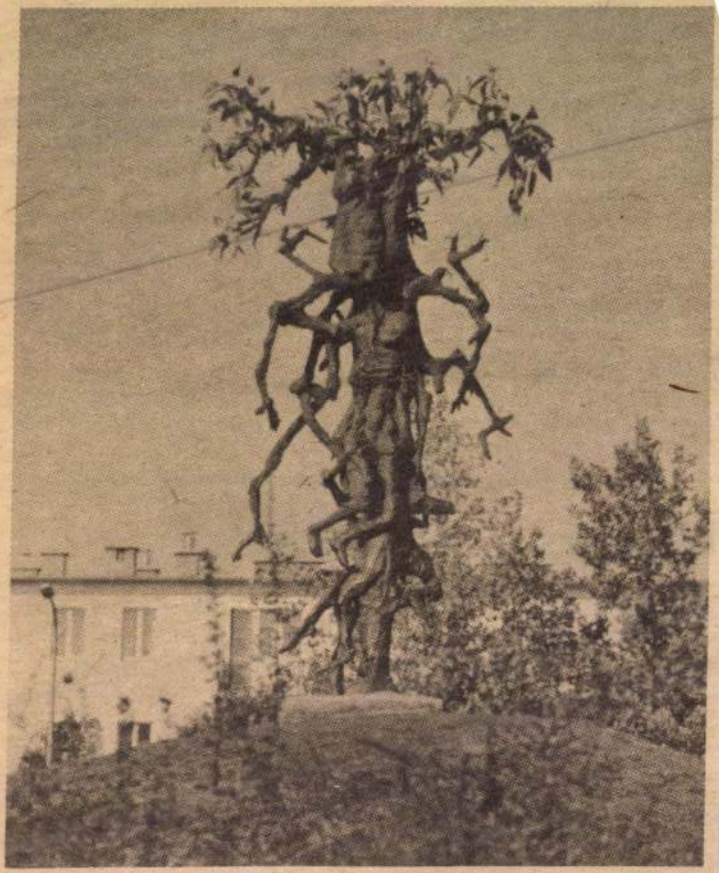

A Tanácsköztársaság útjának jobb oldalán látható Varga Imre alkotása, a Kulich Gyula-emlékmű, amelyet a volt Munkácsy téren avattak fel 1975-ben

Fotó: Váradi Zoltán

Varga Imre

1982 MÁR 27
PEST MEGYEI HÍRLAP
MHSZ SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

tett vagy kimondottan szűk nadrág.

Tért hódítanak — akárcsak a női ruháknál — a variálható, egymással kombinálható öltözékek. Többféle minta, szín és stílus keveredhet egy-egy összeállításban, természetesen harmónikusan. Nyárra fontos szerepet kap a béleletlen, könnyű zakó — ballonból, vászonból, vékony műszálas anyagból.

Örvendetes, hogy változatosabbak a színek, mint korábban. Bátrabban öltözködhetnek csíkos, kockás mintázatú, vagy élénk színösszeállítású holmikba a férfiak, még ha nem is tartoznak a legfiatalabb korosztályba. Kék-fehér csíkos felöltők, sárga, rózsaszín ingek, tarka trikók lesznek a nyár kedvencei. Az alkalmi ingek törtfehérek, diszkrét mintázatúak. Ünnepi alkalmakra a divattervezők tiszta fehér öltönyöket ajánlanak.

falatok

Kmety László munka közben

szalonna, sertésmáj, trappista sajt, só, bors, tárkony.

A kivert karajra egy vékony szelet májat helyezünk, majd erre kerül a szalonnadarab, a trappista sajt. Tárkonnyal, borssal megszórjuk, legfölülre ismét egy szelet karajt teszünk. Az egészet felvert tojással körbekenjük — ez összeragasztja a rétegeket —, majd bepanírozzuk és kisütjük. Még melegen sajtot reszelünk a tetejére. Hasábburgonyával, befőttel tálaljuk.

KÁPOSZTÁS PALACSINTA: elkészítjük hagyományosan a palacsintatésztát, egyenként megsütjük a palacsintákat, majd párolt káposztával megtöltjük. Ízlés szerint cukrozzuk vagy borsozzuk.

Írta és összeállította:
ERDŐSI KATALIN

ban. 34. Tegnapután. 35. A vegyjele. 36. Zavaros tor! ? zik. 39. Szép mozgású há Acsády Ödön. 42. Heveny. oda. 44. Vájat. 46. Hírlap tás. 48. Spicces. 50. Május nyat ér! 52. Magyar film Török autók jelzése. 54. taire, világhírű amerikai 55. A legfinomabb étolaj hedt londoni városrész. mint a ... 60. Esni kezd 62. Udvar németül. 63. A van! 64. Malac lakik be Duna szlovákiai melléki Azonos a vízszintes 64. ral. 68. A zene része! 7 nyó krátere. 74. Vásáros ömlik a Tiszába.

FÜGGŐLEGES:

2. Börtönbüntetését t don termő, savanykás mölcs. 4. Elővigyázato orosz kritikai-realista gas török tiszti rang. szó. 8. Kísérlet. 9. Ingye tatószó. 11. Ózd nagy 12. **A másik jelszó** (Zat Z, S). 15. Európa legnagyobb tava. 17. Rabló. 22. . . .-rívó, jajveszékelő. 24. Hajszárító a fodrászüzletben. 25. Szovjet gépkocsik jelzése. 27. Építőanyag. 29. Augusztus eleje (!) 30. Dühös, ingerlékeny emberre is mondják. 32. Hazánk legmagasabb csúcsa. 34. Neves szovjet diplomata. 38. Népiesen marószóda. 39. Bíróság előtt folyik. 40. Csak belül tilos! 42. Az 1848-as szabadságharc vértanúinak városa. 44. Tűzérségi egység. 45. A spárga (konyhakerti növény) régies neve. 47. Vadászemlék. 49. Viccek. 50. Igen élénk. 51. Fizikus, közkedvelt ismeretterjesztő író (József). 55. A boltban van! 56. ... personam, személy szerint. 58. „. . ., ha akkor látok a világba!" (Petőfi). 60. Pusztulj a szemem ...; takarodj. 61. Messzebbre. 64. Félig otthon! 67. Híres lengyel sci-fi író (Stanislaw). 69. A gallium vegyjele. 70. A jelenben. 71. Aroma. 72. Sakkfigura.

Beküldendő: a vízszintes 1. és a függőleges 12. számú sorok megfejtése

Megfejtési határidő: 1 hét.

A március 13-i rejtvény helyes megfejtése:

Petőfi életét, Ady
A szívét adta érte,
Hogy végre igazán boldog légy
Magyarország drága népe.

50 **FORINTOS KÖNYVUTALVÁNYT NYERTEK:** Bánhidi István (Hatvan, Gáspár András u. 24. 3000), — Bolla Zoltánné (Szigetszentmiklós, Kun B. u. 5/15. 2310), — Kovács István (Kiskunlacháza, Toldi M. út 31. 2340), — özv. Kátai Istvánné (Isaszeg, Klapka u. 42. 2117), — Szabó László (Dunakeszi, Somogyi B. u. 14. 2120), — Tóbiás Gábor (Budapest, Bálint György u. 6., V. 16. 1039), — Guba László (Albertirsa, Tessedik S. u. 1/III. 2730), — Haulik Kriszti (Vác, Dózsa Gy. út 76. 2600), — Tőkésné Sulcz Katalin (Örkény, Bajcsy-Zs. út 14. 2377), — Kovács Gyula (Abony, Szolnoki u. 83. 2740).

GYERMEKREJTVÉNY

Pajtások! Folytatjuk Műemlékek, múzeumok, természetvédelmi területek című sorozatunkat.

VÍZSZINTES

1. Közönséges, szálkás húsú halunk. 3. A kajak középső része! 6. Hangtalanul les! 8. Ráncbaszed. meglepő. 12. Régies szóval. 9. **A karancsberényi partizáncsoport emlékmúzeumának névadója (Sándor).** 10. Fordított kettős betű. 11. Kicsodák? 13. Osztrák és norvég autók betűjele. 14. Duna menti község Bács megyében. 17. A kapa egyik fele. 18. Visszasír! 19. A japánok táblajátéka. 21. **120 méter hosszú, híres barlang Balatonfüreden.** 23 Paci. 24. A meglepetés egyik szava. 26. Névelő. 27. Tétlenül állidogáló.

Pajtások! A vastag betűkkel szedett sorok megfejtéseit, a többi márciusi megfejtéssel együtt —, egy levelezőlapon —, április 10-ig küldjétek be a szerkesztőséghez. A helyes megfejtők részt vesznek a márciusi jutalomsorsolásban.

A februári nyertesek névsora: Dajka Agnes, Nagykőrös, Ceglédi út 17/b. 2750. — Fehér Lajos, Kiskunlacháza, Dobó István u. 54. 2340. — Braun Márta, Iklad, Csokonai út 24. 2181. — Iliés Imre, Gödöllő, Jókai u. 7. 2100. — Forgács Tünde, Fót, Vas Gereben u. 2. 2151. — Széles Lacika, Vác, Sirály u. 20. 2600. — Hegedűs Katalin, Albertirsa, Győzelem u. 1. 2730. — Szántó László, Orbottyán, Radnóti u. 3. 2162. — Tóbiás Péter, Budapest, Bálint György u. 6., V. 16. 1039. — Dobi Zsolt, Nagykőrös, Vági ltp., 1. ép., II/6. — Munkhárt László, Üri, Szentistváni út 67. 2244 — Kurán Magdolna, Tököl, Hámán Kató u. 7. 2316. — Pásztor Péter, Szigethalom, Táncsics M. út 40. 2315. — Baris Béla és Szabolcs, Piliscsaba, Bajcsy-Zs. u. 29. 2081. — Czuppon Rita és Zoltán, Cegléd, Reggel u. 1/a. 2700.

A könyvutalványokat postán küldjük el.

Ügyeskedj!

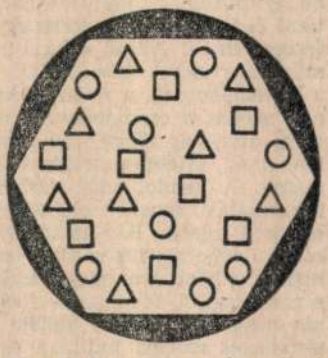

Osszátok fel a hatszöget nyolc azonos alakú és nagyságú részre úgy, hogy minden felosztott részbe egy-egy kis kör, háromszög és négyzet kerüljön!

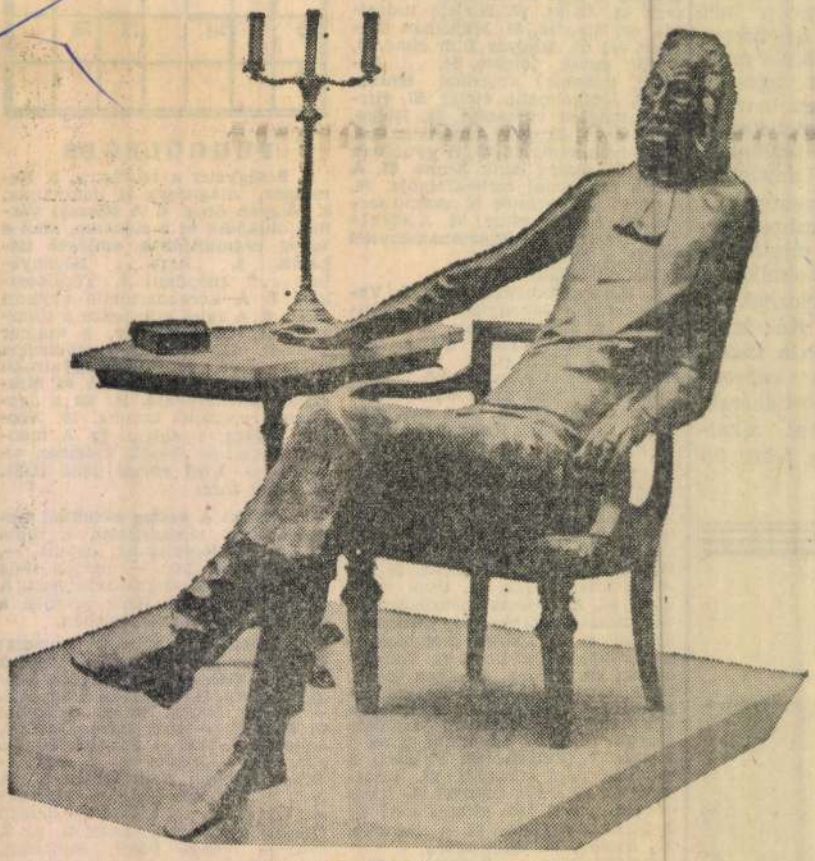

Varga Imre: Professzor (1969)

kodásának a határait. Ez a szobor nem üvölt, de nem is tolakodó. Egyszer csak ott terem, megjelenik; plasztikájának mívessége, köpenyének hullámzása, fejének tartása, koponyájának ívelt homloka, szemének nyílt tekintete társat mutat fel, s csak másodsorban szobrot.

Szenvedők Varga Imre figurái, meghurcoltak, türelmesek, újat akarók. Alakjai moralizálók. Ha drámát adnak, súlyosak, ám mégsem *„a többi néma csend"* hamleti monológját közvetítik. Lezuhanhatnak, csontjuk-lelkük összetörhet, de nyitottságuk túllép minden plasztikai kereten. Már nemcsak egy adott térben élnek. Annál sokkal többek: mindannyiunkat felmutatják. Varga a történelemnek, a nemzeti kultúrának azokat a csomópontjait ragadja meg, amelyek többek az adott kor leleteinél, áttételességükben egyetemesek. A gondolkodás tisztasága, a tisztánlátást követő cselekedetek természete izgatja. Bár az alkotó tiltakozik a deheroizálás vádja ellen, mert hiszen a hőst nem megfosztani kell a vállalásaitól, őt mégsem a vállalkozás nagysága izgatja, hanem annak elsődleges emberi indítéka és volta. Mindenekelőtt az, hogy „mit és meddig vagyunk képesek vállalni, holott tudjuk, hogy amikbe belekezdünk, azok már az elhatározást tekintve befejezett tények". És itt nem újjászületésről, még csak nem is újbóli átélésről, hanem sokkal katartikusabb ügyről van szó. Arról, hogy tudjunk hinni művészetének. S ezért ő folyton-folyvást perlekedik: ahhoz, hogy valaki jó művet hozzon létre, igaznak kell lennie, s szabadnak, hogy igazat mondhasson; és szabadnak, hogy választhasson, mert csak a különbözőségében veszem észre a dolgokat; a különbözőség ingerküszöbe érzékelteti velem a valóságos közeget. Ehhez pedig Vargának el kell hitetnie, hogy nem „a nagy színpadra" készülnek művei, hanem közöttünk, velünk együtt akarnak élni.

Hogy megértsük Varga közléseit, újabb megvilágításokra van szükség. S ez nem védekezés. Még csak támadás sem. De hát kiket is kellene védeni és kiket támadni? A közönséget? *Mindenki attól próbálja megvédeni a közönséget, amitől maga fél* — mondotta egyszer. Mennyire igaza volt! S közben sértegették is: Prometheuszát egy vidéki cirkusz megunt tűznyelőjéhez hasonlították. S mekkorát tévedtek! Csak éppen azt felejtették el tőle megkérdezni, hogy ki tudja ezt értelemmel megtenni? Akinek szándékai vannak, aki tisztában van azzal, hogy *a mű sosem ábrázol.* Hogy a műteremben ülve, új szobrára mutatva folytassa: *a plasztika mindig előhív valamilyen létező szépet, gondolatot.* Tudatosítja: *csak az ember tud hős lenni. Bármiféle jelentékennyé válás egy hosszú folyamat nagyon kicsiny része, eleme. Az élet tíz másodperce. A rendkívül összetett ember a tétovázásaival, az ítélőképtelenségével és helyes ítéleteivel jut el oda, hogy döntése sokféleképpen mérlegelt és helyes legyen, s valójában ennek az értelmében cselekedjen. Ha én ebből az utolsót, a cselekedetet próbálom uralkodóvá tenni, akkor arra biztatom azokat, akik hasonlóvá akarnak válni, hogy tízezerszeresen cselekedjenek. Ebből viszont embertelen élet kerekedne, mert bárkit önnön tulajdonságaitól, jellemétől fosztanánk meg. A műnek kell olyan összetettségig eljutnia, hogy előre- és visszamenően képes legyen sugározni egy életet — a hibáival és az erényeivel egyetemben.*

A döntés felelőssége a mindenkori Varga Imre-mottó: a kimozdítás, hogy megszabaduljunk passzivitásunktól. *A művet egy nagy gonddal és óriási precizitással előállított lyukkártyához hasonlíthatom. Ahhoz, hogy egy bizonyos kód szerint elmondjon valamit, a létrehozásához emberi agyra volt szükség. Lehívóképességével újabb információkat, közléseket képes közreadni, viszonylatokat határoz meg.* A szobrász szavait idézve bizonyára így lesz Gödöllőn is. A város parkszobra, ahogy az alkotó nevezi, a már nem élő személy portréján keresztül az ő eredeti szándékát és valóságát van hivatva „összehozni" a művésszel, valamint a mi világunkkal. Ha a kismamák a szobor mellett tereferélnek majd, s csemetéiket erre sétáltatják kocsiban, vagy kézenfogva az apák, egyvalami — tudatosan vagy anélkül — végül is megfogalmazódik bennük. A mérhetetlen nyugalommal együtt maga a küzdés. Amit Varga Imre szimbólumaiból úgy olvashatunk ki, hogy művészetében nemcsak a tett, hanem a tettet megvalósító ember is fontos. Egyik méltatója hozzáteszi: a ma embere számára, egészen pontosan: a mi számunkra. Ekként szobrai nemcsak magyaráznak, hanem elindítanak, irányt szabnak, „megdögönyözik" a közgondolkodást. Radnóti szfinx-magánya, a Sárkány-repülés boldog készülődése, Károlyi megsemmisüléstől óvó tekintete és tartása, Czóbel fenséges nyugalma Szentendrén, Kopernikusz fúgátója a csillagokkal, s most az egy hét múlva felavatandó gödöllői Lenin mind azt mutatják, hogy valamennyien emberek. Vargával a világot kell észrevennünk, s a magunk módján reagálni a műveire. Hogy megszabaduljunk mindennapi kis színházainktól, gonoszkodásainktól, gáncsainktól. Hogy megtanuljunk alakjaival emberként társalogni egy parkban, egy lakótelepen, egy városban, s odahaza is egymással, egy lakásban.

MOLNÁR ZSOLT

BERLINER ZEITUNG

SALTOFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., DLLOI ÚT 11
Telefon: 337-748, 340-725

im KINO ab Freitag

(Woche vom 18. bis 24. September 1981)

INTERNATIONAL Tel.: 2125

Fr.—Do. **2. Woche**
Sindbads gefährliche Abenteuer
GB, P 6; 14.30 Uhr

Fr.—Do. **3. Woche**
Die Kolonie DDR, P 14/12;
17, 19.30 Uhr, Di. nur 17 Uhr

Fr.—Stg. **Flic Story**
Frkr./Ital. P 18; 22 Uhr

Haus der
jungen Talente
102 Berlin
Klosterstraße
68–70
Tel 2109201

Kabarett „Die Reizzwecken“

„Wir lassen uns nichts vorlachen!“
Regie: Werner Troegner
am 6. 10., 8. 10., 16. 10. und 20. 10. 1981

„Verpflichte uns — wer kann!“
Regie: Werner Troegner
am 1. 10. 1981

Beginn: jeweils 19.30 Uhr

SONDERZIEHUNG

Achtung G
umstdh. sehr
alt, 1,60 hoch
Tel. 6 56 47
(Smolk.)

Verk. Herren
Wolle: Mti., 17
75,—; Hs.-Jack
Pullover, 85,—
The

TT-Wandklap
350,—. Bonke,
The

Brill.-Ring, 58
band, 585er, 7
breit, dreifarbig
2501 Theaterka

Halskette, m
585er Gold, fei
Damenring, 585
(Rubin), mod.
5 66 10 79 (The

MÖBEL-H
bietet an:
Wohnzimme
sofa-Garnitu
Garnituren,
Bettkasten,
ecken, P
Stühle u. G
Kreditschei

1981 SEP 15

Varga Imre

1021

Werke des ungarischen Bildhauers Imre Varga sind derzeit in einer Ausstellung der Galerie am Weidendamm zu sehen. Unsere Abbildung: Czobel, 1976, Bronze. Foto: BZ/Andree

EREPE

keihez. Esetenként eljuttatják a leveleket az érdekelt állami és társadalmi szervezetekhez is.

A szovjet választási rendszer sajátossága is, hogy *a képviselői tisztség nem számít foglalkozásnak.* A képviselőnek megválasztott állampolgárok tovább dolgoznak szakmájukban, addigi munkahelyükön, miközben eleget tesznek képviselői kötelezettségeiknek. Ez módot ad nekik arra, hogy választóik között, velük együtt élve, jobban megismerjék és jobban kifejezésre juttathassák a közvélemény akaratát.

Ugyanezt a célt szolgálja, hogy a képviselőknek *nemcsak beszámolási kötelezettségük* van, hanem a választásokat megelőző gyűléseken *a választók megbízásokat is adnak* képviselőjüknek. Ezeket a lakosság véleményét kifejező megbízásokat a tanácsok figyelembe veszik a gazdasági és szociális fejlesztési tervek és a költségvetések összeállításakor. A Szovjetunió alkotmánya a lakosságot feljogosítja arra, hogy a soron következő választások előtt visszahívje selőjét — és mást v helyette —, ha az ill teljesíti a választókt megbízásokat, nem v zi megfelelően a v érdekeit.

A legfontosabb t és egyéb döntések te megvitatás céljából jet köztársaságokban pek nyelvén közzétes tó. *„A Szovjetunió gi és társadalmi fej nek fő irányai az 19 évekre és az 1990-ig időszakra"* című megvitatásában, am SZKP KB a XXVI. k szusra dolgozott ki, több mint *120 millió* ember vett részt. Sok kiegészítést, észrevételt tettek, módosításokat javasoltak, amelyek érdemben gazdagították a dokumentumot. Ugyanilyen módon fogadták el az utóbbi években *a házasságról és a családról, a munkáról, a lakásról, az állami nyugdíjakról* szóló törvényeket és több *természetvédelmi* törvényt.

Az utóbbi időben a Szovjetunióban elterjedtté vált a *politikai napok* gyakorlata. Ezeket egyidejűleg tartják meg egy-egy városban, vagy kerületben. Ezen a napon a párt- és állami szervek feleönleges osztályokat vagy csoportokat szerveznek a pártszervekben és az állami szervezetekben.

Mindez lehetővé teszi, hogy *a közvélemény afféle „társadalmi vitamin" feladatát* töltse be, elősegítvén a társadalom tudatos erőinek ellenőrző szerepét az élet minden területén.

Rafael Szafarov,
a jogtudományok doktora,
a Szovjet Tudományos Akadémia
Állam- és Jogtudományi Intézetének
tudományos munkatársa
(APN)

NÉPSZAVA
1982 DEC 16
MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Felavatták Kodály Zoltán budapesti szobrát

MTI Fotó – Benkő Imre felvétele

Kodály Zoltán születésének 100. évfordulója alkalmából szerdán felavatták a zeneszerző szobrát — Varga Imre alkotását — Budapesten, az I. kerületi Európa-ligetben, az Ostrom utca és a Bécsikapu tér közötti parkban. A Kodály Emlékbizottság és a Fővárosi Tanács szervezte ünnepségen, budapestiek százainak, a zeneszerző családtagjainak, művészeti életünk számos vezető képviselőjének a jelenlétében *Szépvölgyi Zoltán*, a Fővárosi Tanács elnöke emlékezett a zene nagy magyar géniuszára, majd Budapest Főváros Tanácsa és a Kodály Emlékbizottság nevében felavatta a szobrot.

Ezután a Kodály Emlékbizottság nevében *Sarlós István*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Minisztertanács elnökhelyettese, *Szépvölgyi Zoltán*, *Korcsog András* művelődési minisztériumi államtitkár és *Láng István*, a Magyar Zeneművészek Szövetségének főtitkára helyezte el a szobornál a megemlékezés koszorúit. Virágokkal tisztelegtek a nagy zeneszerző emlékének a Nemzetközi Kodály Társaság, a főváros iskoláinak, lakosságának képviselői.

Az ünnepség, amelyen részt vett *Faluvégi Lajos* miniszterelnök-helyettes és *Kállai Gyula*, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának elnöke is, az Internacionálé hangjaival ért véget.

Itt szóba került, hogy hu
mosabb ideig kénytelene
termelők és a kereskede
vállalatok a gabonát ra
rozni. Különösen a szük
tárolóknál gond a min
megőrzése, mind a kalá
gabonáknál, mind pedi
kukoricánál és a napra
gónál. A jelenlegi körü
nyek között is fenntarth
fertőzésmentes állapot,
bármikor értékesíthető
magtárakban tárolt gabona,
a hazai és a külföldi piacokon.

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

Kikeltek az első fácáncsibék. A Hidasháti Állami Gazdaság muronyi keltetőjében kikeltek az első fácáncsibék. A kétezres tojó törzsállománytól az idén mintegy 80 ezer tojást raktak a keltetőgépekbe, s azokból 60 ezer csibe kelésére számítanak. A fácáncsibék felét hathetes korban, előnevelés után, a gazdaság 27 ezer hektáros vadászterületére helyezi ki és „visszavadítják" a természetbe. A gazdaság a következő időszakban tovább bővíti törzsállományát, hogy a vadászok részére bőven legyen az őszi nagy vadászatokra repülő fácánkakas.

Új termék a Propur. A HUNGARONEKTÁR békési daságoknak.

Segítség a kisvállalkozásoknak. Szolnok megyében tizenegy vállalatnál, illetve üzemnél vizsgálták meg a termelőeszközök és létesítmények üzembe helyezésével kapcsolatos előírások betartását a munkavédelmi felügyeletek. Megkülönböztetett figyelemmel elemezték a munkaegészségügyi feltételeket. A vállalaton belül működő gazdasági munkaközösségeknél megállapították, hogy csak részben tartják be az előírtakat. A 75 belső és külső gazdasági munkaközösségben majd 700-an dolgoznak. A vállalatok többsége igyekszik az új szervezeti formáknál is megteremteni a munkavégzéshez szükséges biztonságos körülményeket. A tapasztalatok összegezése után ajánlásokat tettek a kisvállalkozásoknak, hogy a munkaközösségeknél is megfelelő munkavédelem legyen.

Az oldalt összeállította:
FÖRGETEG SZILVESZTER

SZOMBAT,
1983. MÁJUS 28.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Varga Imre

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

1983 MÁJ 28

1021

VARGA IMRE: MÚLÓ IDŐ

SZOMBAT.
1983. MÁJUS 28.

gia kb. 20%-át alakítja át szervezetünk hasznos mozgássá. A síkságon a levegő meleg, ezért a hőleadás kellemetlen. Viszont a magas hegyek között, ahol a levegő mindig hűvösebb, mint a síkságon, a hőleadás észrevétlenebbül történik. A síkságon (600 méter alatt) a fülledt levegő együtt jár a légkör elektromos telítettségével a magasabb, nedvességtartalommal és az infravörös sugárzás nagy intenzitásával. Mindezek 600 méteren felül hiányoznak.

[redacted] Tulajdonképpen nem is baj az, hogy akik szabad idejük óráiban nem tudnak semmi mást csinálni, mint otthon maradni, ágyban feküdni, olvasni, enni, tévét nézni, nem mennek hétvégeken ki a hegyekbe. Így legalább a hegyek megmaradnak a „bakancsosoknak", „sátorozóknak". Mert ők tudják igazán értékelni a hegyi élet szépségét, a tiszta levegőt, az érintetlen természetet, a friss forrásvizet, a kék eget, a nyugodtságot és az ezek közös szeretetéből származó mély barátságot. S ki akar ma ennél többet?

Varga Imre

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

TÚRISTA

1982 ÁPR

BARTÓK SZOBOR MAKÓN

1021

Makón a zeneiskola előtti téren állították fel az iskola névadójának, Bartók Bélának új szobrát, Varga Imre Kossuth díjas szobrászművész alkotását.

TÚRA-SZOLGÁLTATÁS

Minden kedden 17.00-től 18.00 óráig áll az érdeklődők rendelkezésére a Budapesti Természetbarát Szövetség. Közönségszolgálatát személyesen az V., Váci u.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1981 MÁR 8

Házról házra

Vonjuk le a tanulságokat. Pécs építészeti múltját kutatva házról házra járunk — s e munka törédékéről az elmúlt hetekben a fenti címmel sorozatban számoltunk be a Dunántúli Naplóban is — s alaposan megismertük városunkat. Beléptünk a kapukon, megnéztük a lépcsőházakat, bekopogtunk, a lakásokba, s kimentünk az udvarokba. Megjegyzendő azon, mennyire jól ismerik az emberek házuk múltját, mennyire a szívükön viselik Pécs történetét. Megállapíthattuk: nem lehet ott baj, ahol ilyen nagyfokú az érdeklődés a múlt iránt, úgy éreztük, érdemes ezekkel az öreg házakkal többet törődni, hisz ezek őrzik az elmúlt korszakok küzdelmes és kedves emlékeit, ezek az emlékek nevelik az embereket városukat szeretó, azért áldozatot is vállaló pécsi polgárokká.

A város építészetének a múltját vizsgáló munkaközösség most összegezi a tapasztalatokat. Éppen ezért kell ezt hangsúlyozni, mert a múltban is sokat beszéltek Pécs értékeiről, de amikor tenni kellett értük valamit, akkor becsukódtak az ajtók, bezárultak a pénztárcák, s inkább a kényelmesebb megoldást választották: lemondtak róluk. Azóta aztán sokszor megsiratták a Czindery és a Cséby házakat, a régi városházát, a Nádort (a mainak elődjét) ...

A közelmúltban sem mindig bántak körültekintően a belváros épületeivel. Gondoljunk csak a városképileg igen fontos, történetileg jelentós és igen hangulatos Hunyadi és Meave utcák által határolt tömbre, vagy a Kossuth Lajos utca 34., és 42. számú épületekre. Ma már hült helyük van, azaz új, modern épületek állnak a helyükön, (szerencsére ezek aránylag jól beilleszkednek az utcaképbe.)

Az elmúlt tíz évben a fallal körülvett belvárosban 55 há-

Varga Imre
/ 1021

Az emlékház udvara Varga Imre szobrával. Az épületet új szárnnyal bővitették. (Fotó: Hauer Lajos felvételei — KS)

KÉSZÜL A BARTÓK EMLÉKHÁZ

Március 18-án ünnepélyes külsőségek között emlékházzá és kulturális központtá avatják fel azt a pasaréti, Csalán út 29. szám alatti kétszintes villát, ahol Bartók Béla, korunk egyik legnagyobb zeneművésze élt és alkotott 1932-től 1940-ig, amerikai emigrációjának kezdetéig.

A napokban fejeződött be a villa átépítése, felújítása, s azóta már meg is kezdődött a múzeum és a kulturális intézmény berendezése. Erről beszélgettünk dr. Strackné Mohos Mártával, a Budapesti Történeti Múzeum közművelődési főosztályának vezetőjével, aki az emlékház anyagát összeállította és elhelyezi — munkatársai segítségével.

— Mit láthatunk majd a Bartók emlékházban?

— A földszinten Bartók és a természet kapcsolatával ismerkedhetnek a látogatók — válaszolja. — Itt helyezzük el a nagy zeneművész rovar-, ásvány- és növénygyűjteményét, valamint azokat a szebbnél szebb érmeket, melyek gyűjtésével ugyancsak szeretettel foglalkozott kevés szabad idejében. Két képzőművészeti alkotás is díszíti majd a földszint falait: Fillenz Istvánnak Bartókról készült portréja és Mester Sándor grafikusművész munkája, ez utóbbi a Merkur bolygónak azt a kráterét ábrázolja, amelyet annak idején Bartók Béláról neveztek el. A földszinti tárlókat Bartókról szóló könyvek töltik meg, s a Rózsavölgyi Zeneműbolt kihelyezett részlegében a látogatók megvásárolhatják Bartók Béla műveinek kottáit, hanglemezeit, magnetofonkazettáit, és a legújabb Bartók-köteteket, tanulmányokat.

Az első emeleten helyezik el azt a XVII. századi, festett kazettás famennyezetet, amelyet mindeddig az Iparművészeti Múzeumban őriztek. Egykori alkotója korának híres művésze: Asztalos Szabó István volt, s a közelmúltban konzerválta és restaurálta dr. Sárdy Loránd restaurátor. Az emeleten ötven férőhelyes kamara-hangversenytermet alakítottak ki, melyet quadrofontechnikával, képmagnóval, dia- és filmvetítővel is felszerelnek. Rendszeresen tartanak majd nyilvános koncerteket. Az emlékház vezetősége lehetőséget biztosít fiatal hazai és külföldi zeneművészek első nyilvános bemutatkozására.

— Mit láthatunk majd az emlékház második emeletén?

— Itt helyezzük el a Bartók életével és munkásságával kapcsolatos kiállítást. Bár tárgyi dokumentumaink nem túlságosan gazdagok — a zeneművész költözködései és a háború pusztításai sok mindent megsemmisítettek —, de sikerült eredeti állapotában berendezni egykori dolgozószobáját, a faragott íróasztallal, bőrfotellel és kedvenc Bösendorfer-zongorájával. Külön tárlókban helyezzük el metronómját, tollát, tintásüvegét, cvikkerét, ceruzáját, radírját és sakk-készletét. A falakat népi hangszerek, népművészeti cserépedények, valamint hímzett ingek és tarisznyák, népviseleti ruhák, szűrök, főkötők, mellények díszítik — mindezeket Bartók gyűjtötte, hazai és külföldi népdalkutató útjain. Az emlékház valamennyi termében hangszórókat helyezünk el, melyekből Bartók Béla zongorajátékát hallhatják a látogatók — saját műveit és mások szerzeményeinek tolmácsolását. Erre a célra a rádió hangarchívumának eredeti Bartók-anyagait kaptuk meg és használjuk fel. Külön vitrinben mutatjuk be a nagy zeneművész hazai és külföldi kitüntetéseit és doktori talárját.

Tájékoztatónk befejezéséül elmondotta még: szeretnék felhasználni az emlékházat a zenei nevelés céljaira is. Az első emeleti kamaraterem hangversenyei mellett ezért a nyári hónapokban szabadtéri koncertek is lesznek, majd a villa kertjében rendszeres tárlatvezetéseket tartanak, előadássorozatokat rendeznek. Sok más tervvel is foglalkoznak, melyek közös célja: legyen az emlékház Budapest egyik nevezetessége, egyben a környék zenei centruma.

A Bartók-emlékház megnyitása alkalmából avatják fel a villa kertjében Varga Imre szobrászművész egész alakos Bartók-szobrát.

Garai Tamás

102-en
149-en
míg a
teljesíte
an szin
szültsé
a ment
sem v

mű

Horváth. Kiszombor—Arpagaslom, vásárhelyi jv., Maroslele—Szikáncs, vásárhelyi jv., Kübekháza—Magyarcsanád. Vöneki, Felgyó—Állategészségügyi Főiskola, szentesi jv. Szegedi csoport: Szatymaz—Derekegyház, Bácskai, Üllés—Pusztaszer, Szekeres Z., Ruzsa—Csengele. Sz. Fekete, Tömörkény—Öttömös, Papp G., Röszke—Opusztaszer, Vezér. Valamennyi találkozó 17 órakor kezdődik, előtte 15 órától az ifjúsági csapatok mérkőznek. Az IKV—Ferencszállás (Szász) találkozó 9.30-kor kezdődik, míg a Pusztamérges—Forráskút (Jekő) mérkőzésre 11 órakor kerül sor.

Sakk:

Keleti csoport:

OB II.: Makói SVSE—Pénzverő, Makó, Korona-szálló 9.00.

Tollaslabda:

Alföld Kupa, Szeged, Rókus városi II. sz. ált. isk. tornaterme, 9.00.

Vízilabda:

Országos ifjúsági bajnokság: zentesi Vízmű—Tungsram SC, tentes, 15.30, Dombi, dr. Csillag, SZEOL AK—FTC, Szeged, zegedi sportuszoda, 11.00. dr lag Pázmányi.

országos serdülőbajnokság: tesi Vízmű—Tungsram SC, es, 14.15.

Az amerik
Szege

A Csepel SC meghívására neves amerikai férfi kosárlabdacsapat, a C. W. Post New York együttese látogatott hazánkba. A sportágat „egyetemi szinten" művelő vendégek több magyar városban játszanak, így Szegeden is láthatjuk őket. A bemutató jellegű mérkőzésen a SZEOL AK lesz az ellenfél. A találkozóra — jegyek elővételben a klub Bajcsy-Zs. utcai irodájában válthatók — az újszegedi Sportcsarnokban kerül sor május 24-én (kedden) délután 5 órakor.

*

C. W. Post Center of Long Island (New York)—HVSE 85-78 (43-40). Vásárhely, 700 néző, vezette. Bacsfay, Zékány.

arga Imre

MTI SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

1983 MÁJ 22

1021

Szobrok a múzeum előtt

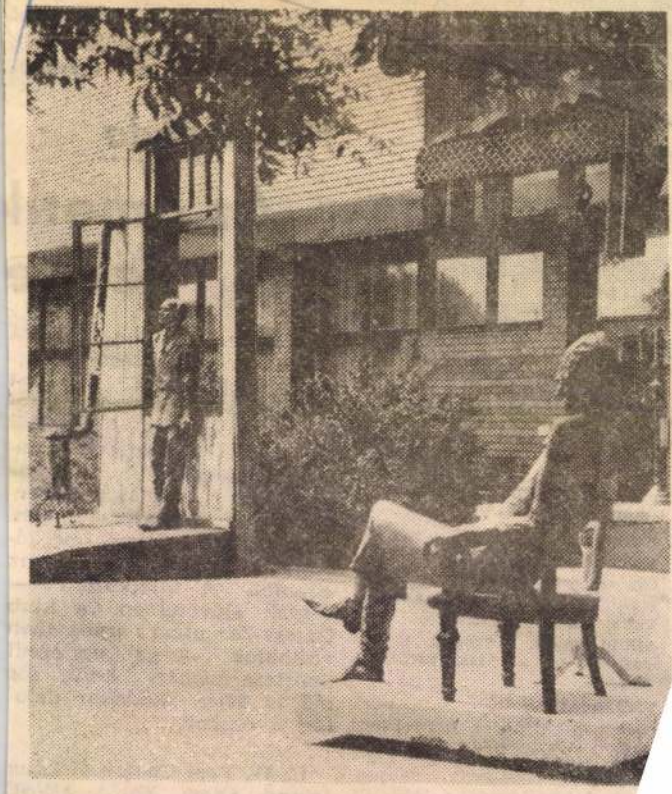

A makói József Attila Múzeum előtt látványossá sz
menő szobrok találhatók. Varga Imre Kossuth-díjas
rászművész Derkovits egész alakos kompozíciója és
fesszor ülő figurája. A múzeumban pedig Varga Ir
tűnő alkotásai láthatók. (Fotó: Enyedi Zoltá

1089 FEB 1 01
DAILY NEWS
SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

wertet sein positiv

INTERFOTO MTI/AP

Iubarak (l.) erklärte Montagabend h mit dem österreichischen Bun- zeigt die beiden Staatsmänner auf vor einer Einbeziehung der Pa- handlungen müßten die verschie- rst zu einer einheitlichen Auffas- ervorgehoben, daß die Vereinigten spräche mit der PLO aufnehmen

die Palästinenser in den von Israel besetzten Gebieten angekündigt. Dies sei der Schlüssel zu

NÉPSZABADSÁG

Geistige Arbeit in der Wirtschaft

Auf den sogenannten intellektuellen Arbeitsgebieten unserer Gesellschaft verfügen wir zur Zeit über bedeutende geistige Kapazitäten. Im Jahre 1980 waren 330 000 Personen auf technischen Gebieten, 377 000 in der Wirtschaft und Verwaltung, 332 000 auf dem Gebiet der Kultur und im Gesundheitswesen und 361 000 im Bereich der Rechnungs- und Geschäftsführung tätig, schreibt Rezső Nyers, ZK-Mitglied der USAP und wissenschaftlicher Berater des Instituts für Volkswirtschaft der Ungarischen Akademie der Wissenschaften, im Zentralorgan der USAP „Népszabadság".

Über einen mittleren und längeren Zeitraum ist es zwar erforderlich und möglich, die geistige Kapazität zu erhöhen, aber auch dann darf nicht mit einer extensiven Verbreitung der geistigen Arbeit gerechnet werden. Die Möglichkeiten hierfür sind zum Teil schon erschöpft, so daß nur von einem geringen und allmählichen Anstieg des Anteils der Geistesschaffenden die Rede sein kann.

Unter solchen gesellschaftlichen Voraussetzungen sind wir stark

1021

Imre Varga erhielt Herder-Preis

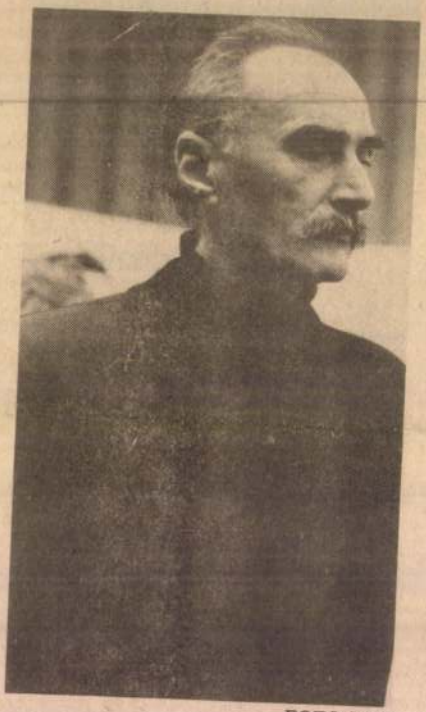

FOTO MTI

Wien (APA) — Das Europäische Kuratorium für die Herder-Preise, unter Vorsitz des Präsidenten der österreichischen Akademie der Wissenschaften, Universitätsprofessor Dr. Herbert Hunger, hat die mit je 20 000 DM dotierten Preise für das Jahr 1982 folgenden Persönlichkeiten zugesprochen: Prof. Dr. Ing. Athanasios Aravantinos (Architekt, Städtebauer — Athen), Ana Blandiana (Lyrikerin — Bukarest), Prof. Dr. Vojislav J. Djuric (Kunsthistoriker — Belgrad), Dr. Sona Kovacevicona (Volkskünstlerin — Bratislava), Prof. Aleksander Nicev (Literaturwissenschaftler — Sofia), Prof. Jan Jozef Szczepanski (Schriftsteller — Krakow), und Imre Varga (Bildhauer — Budapest).

Auf Vorschlag jedes Preisträgers erhält eine begabte Nachwuchskraft aus dem gleichen Lande ein Stipendium in Höhe von 7 500 DM für ein einjähriges Studium an einer Wiener Hochschule.

Die Gottfried-von-Herder-Preise sind von der Stiftung F. V. S. zu Hamburg im Jahre 1964 zur Verfügung gestellt worden und werden seitdem alljährlich durch die Universität Wien verliehen. Die Preise sind der Pflege und Förderung der kulturellen Beziehungen zu den ost- und südosteuropäischen Völkern sowie der Würdigung bedeutsamer Beiträge aus diesen Ländern zur europäischen Kultur gewidmet.

Die feierliche Überreichung der Preise findet am 11. Mai im Festsaal der Akademie der Wissenschaften in Wien statt.

1021

1982.V.12. 4,25 N.

Jó reggelt!

- Herder-dijat kapott Varga Imre Kossuth-dijas szobrász. A hamburgi alapitvány díjait ünnepélyes keretek között tegnap adták át az osztrák fővárosban azoknak a müvészeknek és tudósoknak, akik a XVIII. században élt német humanista szellemében munkásságukkal hozzájárultak az európai népek egymás közötti jobb megértéséhez.

Varga Imre

TUDÓSÍTÁS

A betelepítés ördögi hullámai

Kovács László fogadta a VMSZ vezetőjét

A Vajdasági Magyarok Demokratikus Szövetségének (VMSZ) elnökét, *Csubela Ferencet* tegnap fogadta *Kovács László* külügyminiszter. A VMSZ elnökét a tárgyalások tartalmáról és a délvidéki magyar közösség helyzetéről kérdeztük.

– A külügyminiszter úr aláhúzta, hogy a magyar kormány prioritásnak tekinti a határon túli magyarok helyzetének alakulását, a két ország közötti együttműködést pedig a stabilitás kérdésének tekinti – számolt be a találkozóról Csubela. – Áttekintettük azt a szövevényesnek látszó kérdést is: mekkora a nemzetközi szervezetek fogadókészsége e tekintetben? Szerbia ugyanis nem tagja számos nemzetközi szövetségnek, ezért nehéz lehet egy közös fellépés.

– *Milyen következtetésekre jutottak a krajinai szerb menekülthullám következtében előállt helyzettel kapcsolatban?*

– Beszélgetésünk folyamán hangsúlyoztam, hogy a szerb menekültek betelepítése egy tudatos, ördögi terv és politika eredménye. A Vajdaság „szerbesítése" történetében ez az ötödik, egyben legerősebb hullám. Tájékoztattam a külügyminisztert, milyen nemzetközi szervezetekkel vettük fel a kapcsolatot, és ő az EBESZ elnökeként is megígérte közbenjárását. Fölvetettem továbbá, hogy ha a magyar kormány a kisebbségek ügyében tesz lépéseket, azt előbb egyeztessék az érintettekkel is.

– *Úgy érzi, hogy ez nem így történik?*

– Sarkalatos kérdésnek tartjuk, hogy a magyar kormány ne tárgyaljon olyan ügyről, ami a határon túli magyarság sorsdöntő kérdése a kisebbségi szervezetek képviselőinek bevonása nélkül. Most is ezt kértem: velünk együtt lépjenek, ha lépnek valamit ügyünkben. A szlovák–magyar alapszerződés megkötése után úgy éreztem, hogy ezt elmulasztotta a magyar kormány. Elmondtam Kovács Lászlónak, hogy elvárjuk: ne kész tények elé állítsanak bennünket. Ha a magyar kormány tárgyalásokat kezd a belgrádi külügyminisztériummal, a mi képviseleteinket is vonják be, mert akkor szerb oldalról nem tudnak „mellébeszélni" a tárgyalóasztalnál.

– *Közvetlen veszélyt jelenthet-e az utóbbi napokban kilencvenezressé duzzadt szerb menekültáradat a magyar kisebbség számára?*

– A Vajdaságban eredetileg is a legnagyobb népsűrűségről és emellett a legnagyobb munkanélküliségről beszélhettünk. Pillanatnyilag a rendőrség megakadályozza, hogy elüldözzék az őslakosságot, és Belgrádból is utasítást adtak, hogy a Vajdaságba ne irányítsanak újabb menekülteket. Ennek ellenére több száz fős csoportokban változatlanul érkeznek autókon, traktorokon. A hatalmas betelepített tömeg veszélyezteti az iskolák működését, és hosszabb távon tragikus helyzetet teremthet.

(udvardy)

A horvátok elűzik a szerbeket Krajinából

Pale üdvözli az új rendezési terveket

Folytatás az 1. oldalról

Szerb katonai jelentések szerint a boszniai szerb erők ismét előrenyomultak a nyugat-boszniai Glamoc és Grahovo térségében, s újabb stratégiai jelentőségű pontokat vontak ellenőrzésük alá. A Palében kiadott közlemény szerint a horvát erők ismét lőtték Drvart, ám a frontvonalak változatlanok maradtak a nyugat-boszniai település térségében.

Helyszíni jelentések szerint viszonylagos nyugalom uralkodik a dalmáciai Dubrovnik és a közelben lévő dél-hercegovinai Trebinje térségében, s a horvát és szerb erők csak szórványosan lövik egymás állásait. Belgrádi értesülések szerint a helyi szerb vezetők szigorú mozgáskorlátozásokat vezettek be. A hivatalos indoklás szerint az intézkedés célja a pánik megelőzése.

Az ENSZ tegnap azzal vádolta a horvátokat, hogy továbbra is elűzik a szerbeket a zágrábi csapatok által két hete visszafoglalt krajinai területekről.

– Az ENSZ civil rendőrei arról számoltak be, hogy a nyugat-szlavóniai Gavrinicában újabb három szerbet bántalmazott tucatnyi fegyveres, akik közül néhányan horvát egyenruhát viseltek. A három szerbet arra utasították, hogy 24 órán belül hagyják el házaikat – közölte *Christopher Gunness* ENSZ-szóvivő.

Mint elmondta, ENSZ-megfigyelők azt jelentették, hogy az ország déli részén a horvát hadsereg továbbra is szerb házakat fosztogat és gyújt fel. A szóvivő szerint a világszervezet emberi jogi csoportjaitól továbbra is kapnak polgári áldozatokról szóló híreket. Gunness egyben aggodalmát fejezte ki a szakadár szerbek egykori fővárosában, Kninben augusztus elején letartóztatott 75 szerb sorsa miatt. A letartóztatottakat most hallgatják ki a horvát hatóságok – közölte a szóvivő.

Aleksa Buha, az önhatalmúlag kikiáltott Boszniai Szerb Köztársaság külügyminisztere szerint a délszláv válság rendezésére előterjesztett orosz–amerikai kezdeményezések előremutató elemeket tartalmaznak. A politikus erről az AFP-nek nyilatkozott. Buha állásfoglalása időben egybeesik azzal, hogy a washingtoni külügyminisztériumban tegnap kibővített ülést kezdett a nemzetközi összekötő csoport.

Buha nyilatkozatában nem választotta külön az orosz állásfoglalásokat és az „új amerikai eszméket". Főleg azt a körülményt méltatta, hogy „jelenleg arról beszélnek, hogy újra keverik a kártyákat", így lehetőség nyílik arra, hogy a paléi központú Boszniai Szerb Köztársaság konföderációra lépjen a Szerbiából és Montenegróból álló Jugoszláv Szövetségi Köztársasággal. A kezdeményezések feltételezik az ellenségeskedés megszüntetését – mondta. A Jugoszláviával való konföderációról szólva a paléi diplomácia vezetője kifejtette: ez feltételezi, hogy a Boszniai Szerb Köztársaság a szuverenitásnak és az államiságnak ugyanazokkal az ismérveivel rendelkezzék, mint a horvát–muzulmán föderáció.

Növekvő nyomás a szlovákiai magyar iskolákra

Ján Slota bizarr étlapja

Pozsonyi tudósítónktól:

Valószínűleg azoknak a szlovákiai magyar politikusoknak lesz igazuk, akik még a nyár elején megjósolták: a tanév kezdete előtt növekszik majd a nyomás a magyar tanítási nyelvű iskolákra és óvodákra. Az utóbbi napokban ismét napirendre került a közelmúltban leváltott magyar gimnáziumi igazgatók ügye. A leváltásokat eszközlő illetékes tanügyi igazgató korábban megígérte, hogy az érintett gimnáziumok igazgatói tisztségére pályázatot ír ki, s a leváltott iskolaigazgatók is pályázhatnak. Ehelyett az ügyben illetékes *Miroslav Pius*, a pozsonyi hetes számú tanügyi hivatal vezetője hatásköréből adódóan kinevezte az új iskolaigazgatókat.

A szülők és a pedagógusok számára főleg a galántai magyar tanítási nyelvű gimnázium új igazgatójának a személye elfogadhatatlan, ugyanis az új igazgatónő nem titkolt szándéka az alternatív oktatás bevezetése. Egyelőre a szülők és a tanárok abban egyeztek meg, hogy augusztus 30-ra szülői értekezletet hívnak össze, amelyen megpróbálnak közös nevezőjre jutni az iskola új igazgatójával. Egyébként Miroslav Pius tanügyi igazgató kilátásba helyezte, amennyiben a pedagógusok nem lesznek hajlandók együttműködni az igazgatónővel, akkor új – feltehetőleg szlovák – tanárokat keresnek.

Nem jobb a helyzet a magyar tanítási nyelvű óvodákban sem, ahol elég öt szülőnek kérvényeznie az alternatív oktatást, s a magyar óvodákban részben szlovák nyelven foglalkoznak majd a gyerekekkel.

Ján Slota, a kormánykoalícióhoz tartozó Szlovák Nemzeti Párt elnöke a közelmúltban a Twist rádió egyik műsorában arra a kérdésre, hogy mi a véleménye a cigánypecsenyéről és a magyar gulyásról, a következőképpen válaszolt: örülne, ha a pecsenyéből több lenne, a cigányokból kevesebb, és a magyar gulyást *Duray Miklós* és *Bugár Béla* kisebbségi politikusokból főznék. A pártelnök e kijelentésére reagált tegnap *Csáky Pál*, a Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom parlamenti frakcióvezetője, aki szerint a kormánykoalíció vezetői ilyen és ehhez hasonló kijelentései, még ha a kabaréműsorban hangzanak is el, rendkívül veszélyesek. Ugyanis Szlovákia állampolgáraiból eltávolítják az erkölcsi korlátokat, a félelmet, és ez olyan bűncselekmények elkövetéséhez vezethet, mint amilyenre a közelmúltban Garamszentkereszten került sor. Ekkor bőrfejűek egy csoportja benzinnel leöntött és meggyújtott egy tizennyolc éves roma fiatalembert.

Kamoncza Márta

Bukarest egyeztet partnereivel

A nemzetközi béke-erőfeszítésekről, illetve Románia cselekvési lehetőségeiről tárgyalt sikeresen *Teodor Melescanu* román külügyminiszter Belgrádban a jugoszláv és a szerb vezetőkkel – értékelte a keddi belgrádi villámlátogatást szokásos szerdai sajtóértekezletén *Mircea Geoana* külügyi szóvivő. Ugyanakkor hivatalosan is bejelentette azt a hármas külügyminiszteri találkozót, melyre a hétvégén kerül sor Görögországban a bolgár, a görög és a román külügyi tárcák vezetőinek részvételével.

A szóvivő szerint a találkozó mind a térségbeli közös gazdasági, mind a térségbeli kétoldalú kapcsolatok elemzését hivatott elvégezni. Természetesen főként a délszláv válságról esik majd szó, illetve a három államnak a megoldásban játszott esetleges szerepéről. Hangsúlyozottan foglalkoznak majd a jugoszláv embargó miatti gazdasági veszteségek enyhítésének közös stratégiájával is.

Mircea Geoana sajtószóvivő elmondotta, hogy szerdától péntekig Bukarestben zajlik le a 4. román–német kormánybizottság tanácskozása a romániai német kisebbség helyzetéről. A tanácskozás végén – közölték a sajtóértekezleten – a vegyes bizottságot fogadja Teodor Melescanu román külügyminiszter is.

FOTÓ: MTI/AP

Valóságos háború tört ki Mexikóvárosban az engedély nélkül kereskedő utcai árusok és a megszokott helyükről őket eltávolítani igyekvő rendőrök között. Az összecsapásokban több mint húszan sebesültek meg

Koholt rémségek kicsiny könyve

A bukaresti kormány kiadványa az erdélyi „románüldözésről"

Tudósítónktól:

A román kormány tömegtájékoztatási osztálya úgynevezett dokumentumkönyvet szerkesztett az 1989 decembere és 1990. március 21. közötti erdélyi eseményekről. Azazhogy nem is a tényszerű eseményekről, hanem „a Hargita és Kovászna megyei románokat ért diszkriminációkról". Az „Üldözöttek saját országukban" főcímet viselő könyvet angol, francia és német nyelven is terjeszteni fogják. A könyvbemutatót augusztus 28-ra időzítették, a bécsi döntés 55. évfordulójára emlékeztető bukaresti előadás-sorozat idejére.

A könyv megjelenítésében újszerű, de tartalmának java része ismeretes. A hazugságokkal teli hírhedt „Har-Kov-jelentés", illetve az 1990. márciusi marosvásárhelyi véres események egyoldalúan megjelentetett, valóságferdítő „dokumentumaihoz" hasonló közlések mellett szót kapnak olyan román személyek, akik az 1989. decemberi romániai fordulat után különböző okokból valóban elhagyni kényszerültek az erdélyi, főleg székelyföldi magyar településeket.

A már többször is hazug módon közzétett ferdítő román álláspontok mellett azonban tudni kellene azt is, hogy az „elűzöttek" java része *Ceausescu* „népkeverési" tervének románosító káderpolitikája révén került – sokszor igazi akarata ellenére – a magyar többségű vagy színtiszta magyar településekre. A jól kigondolt, erőltetett stratégiai betelepítés szinte minden főbb tevékenységi ágazatot érintett, közöttük kulcsfontosságú volt a tanügy és a nagy gyárak, üzemek vezetői tisztségei.

Nyilvánvaló, hogy az 1989. decemberi fordulat után a pártalapon és kizárólag etnikai meggondolásokból magas vezető tisztségeikbe került, különböző irodákba, osztályokra „keverésnek" beültetett, de a kellő szakmai hozzáértéssel, felkészültséggel nem rendelkező románok lába alól kicsúszott a talaj, és nem tudtak vagy nem akartak „alacsonyabb szinten" beilleszkedni a környezetükbe – valójában magyar környezetbe, amely a diktatúra után már bátran vallhatta magyarságát, az anyanemzethez való kötődését. Az „uralmi" pozíciókhoz a kommunizmusban hozzászokott románság egy részének sokkoló volt ez a változás, kitaszítottnak érezte magát, és ezért nem a rendszerváltást, hanem a „felszabadult magyarságot" kezdte okolni, támadni.

Az 1990-es „népvándorlás" számos szereplőjéről az is elmondható, hogy a kommunista hatalmat hűségesen kiszolgáló, a Securitatéval együttműködő magatartásuk, ténykedéseik miatt kellett „helyet változtatniuk" a népharagtól, a bosszútól való félelmükben. Mások meg éppen volt Securitate-alkalmazottként vagy volt RKP-tisztségviselőként nem marad(hat)tak ott, ahol sok évig zsarnokoskodtak.

Botos László

Nincs lista a csatlakozókról

A NATO nem készített olyan listát, amely a szervezet kibővítésekor felveendő, illetve kimaradó országokat sorolja fel – jelentette ki tegnap Rigában *Volker Rühe* német védelmi miniszter. A balti körúton tartózkodó Rühe egyúttal hangsúlyozta annak fontosságát, hogy Litvánia, Lettország és Észtország jó kapcsolatokat építsen ki Oroszországgal, illetve az Európai Unió tagjává váljon. Sajtótájékoztatóján Rühe hozzátette: „Tizenegy ország vár a belépésre, gondolják, hogy mind a tizenegyet egyszerre felveszik?"

A három balti állam biztonságpolitikája szempontjából alapvetően fontosnak tartja a NATO-csatlakozást. Litvánia, Lettország és Észtország tevékenyen részt vesz a NATO Partnerség a békéért programjában is.

A német védelmi miniszter szerint a balti biztonsági politikának két szempontot kell szem előtt tartania: Észak-Európára és Skandináviára, illetve kelet felé, Oroszországra kell tekintenie.

„Az európai biztonsági rendszernek két pilléren kell nyugodnia: ki kell nyitni a már meglévő struktúrákat és kétoldalú kapcsolatokat kell kiépíteni a Nyugat és Oroszország között" – vélekedett Rühe.

Szétverték a Malév moszkvai irodáját

Tegnap reggel a Malév moszkvai kirendeltségének alkalmazottai a város központjában lévő munkahelyükre érve az iroda helyén szétvert helyiséget és megtermett verőlegényeket találtak.

A tettesek leverték az irodát hirdető Malév feliratot, bezúzták az ablakokat, a berendezést a kirakatokba dobálták és nem engedték be az alkalmazottakat.

A Moszkvában akkreditált újságíróknak annyit sikerült megtudni, hogy az iroda „felszámolását" az épület új tulajdonosa, egy Vitex nevű cég rendelte el. A kirendeltség azonban eddig nem kapott semmiféle írásbeli értesítést az épület tulajdonosának megváltozásáról s az új tulajdonos szándékairól.

Magyarország moszkvai nagykövetsége jegyzéket küldött a külügyminisztériumnak, amelyben a vagyon- és a személyvédelem biztosítását kérte.

Kinek dolgozott Palivoda

Leonyid Kravcsuk volt ukrán elnök tegnap kijelentette: soha nem állt semmiféle közvetlen kapcsolatban *Viktor Palivoda* nyugalmazott ezredessel, személyi testőrségének parancsnokával. Egyébként is – tette hozzá – semmilyen körülmények között nem vállal felelősséget egy volt beosztottja által folytatott tevékenységért.

A Vszeukrainszkije Vedomosztyi című napilap tegnapi száma szerint Kravcsuk előző elnököt Kárpátalján érte Viktor Palivoda letartóztatásának híre. Kravcsuk, aki a Kárpátok nevű szanatóriumban pihen, mindeddig nem volt elérhető a Palivoda felől érdeklődő újságíróknak.

Az exelnök Palivoda őrizetbevételét úgy értékelte, hogy az akció mögött minden valószínűség szerint fel nem fedett politikai indítékok húzódnak. Hangsúlyozta: rengeteg emberrel volt munkakapcsolatban, akikért ő maga nem vállalhat felelősséget.

Viktor Palivodát július közepén a magyar rendőrség tartóztatta le Budapesten a kijevi főügyészség elfogatóparancsa alapján. A volt biztonsági tisztet egyebek között állami pénzek elsikkasztásával vádolják. Egyes ukrán újságok szerint Palivoda Kravcsuk utasítására *titkos valutaügyleteket* is végrehajtott. A Novosztyi című lap korábban úgy értékelte az ügyet, hogy abból a független Ukrajna legnagyobb politikai botránya robbanhat ki Leonyid Kravcsuk volt elnökkel a középpontban.

Deutsch Tamás a kormányzati metódusról

Semmittevés után lázas kapkodás

Folytatás az 1. oldalról

Úgy érzem, ez a mentalitás és munkametódus lesz az uralkodó kormányzati körökben az ősz folyamán is. Semmittevés után lázas kapkodás következett, amely az idő fogytával aztán pillanatnyi rögtönzésekbe csap át – folytatta *Deutsch Tamás*. – Rossz előérzetem van tehát, hiszen a *Bokros*-csomaggal kapcsolatban, amely két hónapig uralta terméketlenül a parlamenti munkát, már átéltük ezt.

– Úgy tűnik, a kormány egyre inkább saját hatáskörbe vonja a döntéseket, elejét veendő az általa feleslegesnek ítélt egyeztetéseknek.

– Igen, az Alkotmánybíróság döntése után is megfigyelhető volt, hogy már a nyári ülésszak összehívását is tervezgették, aztán lehiggadván saját hatáskörben rendezték a kiesett pótköltségvetési tételeket. Továbbra is marad azonban a kérdés: be kívánják-e vezetni a szociális szférát érintő megszorító intézkedéseket, s ha igen, mikor? A tb költségvetéséhez vagy a 96-os költségvetéshez kapcsolódóan? Teljes a bizonytalanság. Az energiaszektor privatizációjával kapcsolatban is világos az álláspontunk; a kormánynak törvényi kötelessége, hogy a nagy stratégiai ágazatok magánosításáról világos koncepciót nyújtson be és fogadtasson el a parlamenttel. Ezt a kormány láthatóan el akarja szabotálni már a villamosipar magánosításával kapcsolatban is. Pedig már a Villamos Művek Tröszt vezetői és az ÁPV Rt. szakértői is úgy nyilatkoznak, hogy szükség lenne egy ilyen országgyűlési határozatra, amely hosszadalmas bírósági ügyeknek veheti elejét. Az önkormányzatok egy része már most felvetette, hogy peres útra tereli az ügyet, ha a tulajdonukban lévő áramszolgáltatókat is a kormány akarja privatizálni. Emlékezzünk csak: már az előző kormány döntését is megsemmisítette a bíróság a gyógyszertári központok privatizációjával kapcsolatban, kimondva, hogy ez a jog az önkormányzatokat illeti.

– Azt is egyre gyakrabban vetik föl, hogy nem lehet tudni, hol születnek a döntések, nem világos, meddig terjed a miniszterek önállósága.

– Jogos a fölvetés, mert a kormányprogram is tartalmazta, hogy 1994 végéig meg kell hozni a miniszterek és államtitkárok jogállásáról szóló törvényt. Ez a törvény döntené el a politikai jogi kompetenciákat, a felelősség kérdését. Az Alkotmány ugyanis csak körülbelül határozza meg a jogkörüket, politikai felelősségük elmosódik, s így az egyetlen jogilag tetten érhető személy jelenleg a miniszterelnök. A felelősségi viszonyok tisztázása gyakorlatilag több mint nyolc hónapja késik.

– Lesz-e médiatörvény, hiszen hallani olyan hangokat is, hogy a digitális technika térhódítása talán szükségtelenné teszi a meghozatalát.

– Egy okkal több, hogy minél hamarább meghozzuk, bár kétségtelen, hogy a rohamos technikai fejlődés megköveteli: nyitott és időtálló legyen. Meg kell szüntetni a közszolgálati médiában uralkodó áldatlan állapotokat. Az Alkotmánybíróság egyértelmű állásfoglalása is erre szorítja a parlamentet. A mulasztásos alkotmánysértés állapotában vagyunk, és ezt szerintünk csak úgy lehet áthidalni, hogy visszatérünk a hatpárti megállapodáshoz. A jelenlegi, kormány által beterjesztett javaslatnak nincsen meg a kétharmados támogatottsága, így megint csak fennállhat egy eredménytelen végszavazás veszélye. A kiút világos: először jussunk konszenzusra a koncepciót illetően, majd a kialakított normaszöveget tárgyalja meg pontról pontra a parlament.

– A Polgári Szövetséget sokan már el szeretnék parentálni, és a nemzeti szövetség mellett törnek lándzsát.

– A Polgári Szövetség körvonalazódó, folyamatosan alakuló párt-együttműködési forma. Egyre szélesebb a társadalmi bázisa, amit bizonyít a polgári együttműködési fórumok gyorsan növekvő száma is. Nagyon fontos, az ellenzéki pártok számára az egyetlen alternatíva az összefogás, mert egyre világosabb a társadalmi igény: a 98-as választásokon le kell váltani a mostani koalíciót és az együttműködő mérsékelt jobbközép erőknek kell átvennie a vezetést. Nincs is értelme rivalizáló pártszövetségekről beszélni, hiszen egyelőre világos, egyértelmű körvonalai csak a Polgári Szövetségnek vannak.

– A kisgazdák viszont láthatólag inkább egy általuk szelektált nemzeti szövetségben látják a megoldást.

– Az ellenzéknek nem egymást kell támadnia, hiszen eléggé rosszul működik ez a kormánykoalíció ahhoz, hogy az ellenzék minden pártjának jusson elegendő bírálnivaló rajta. Az ellenzék pártjainak tudnia kell, egymás gyengítésével pusztán a jelenlegi kormánykoalíció pozícióinak erősítését érheti el.

Megyeri Dávid

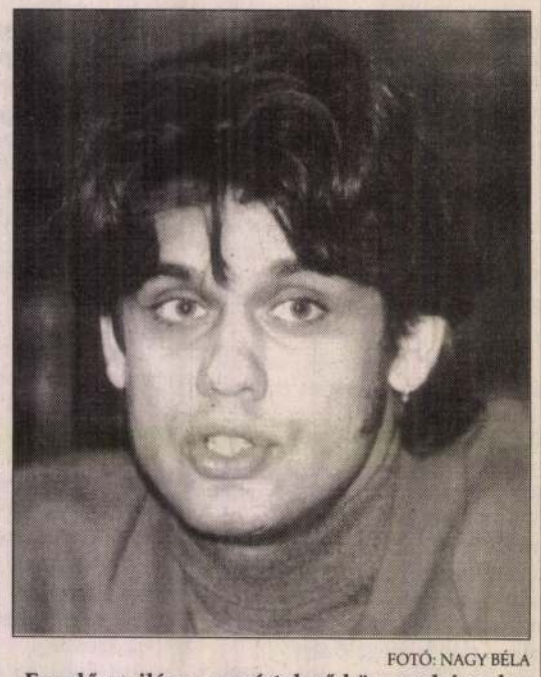

FOTÓ: NAGY BÉLA

„Egyelőre világos, egyértelmű körvonalai csak a Polgári Szövetségnek vannak"

Nem lesz vízumkényszer

Folytatás az 1. oldalról

Az MDF korábban szóvá tette, a többi ellenzéki párthoz hasonlóan, hogy az energiaszektor privatizációjáról az Országgyűlésnek is határozatot kell hoznia, *Horn Gyula* most ígéretet tett arra, hogy *Suchman Tamás* privatizációs miniszterrel megbeszéléseket folytat ez ügyben.

A várakozásokkal ellentétben nem került terítékre a gazdasági miniszterelnök-helyettesi pozíció kérdése. Kedvezően fogadta viszont az ellenzék *Horn Gyulának* azt a felvetését, hogy a médiatörvényről szóló törvényjavaslat konszenzussal való elfogadása érdekében állíttassék fel egy hatpárti kodifikációs bizottság, amelyben minden párt egy-egy szakértőt is delegálhatna. A bizottságnak lehetőség szerint szeptember végéig kellene egyetértésre jutnia. *Füzessy Tibor* és *Isépy Tamás* pozitívnak ítélte azt is, hogy a pártingatlanok rendezésének ügyében „nyitott kapukat döngettek" a miniszterelnöknél. Előrevivőnek tartották továbbá, hogy az ellenzék tájékoztatást kapott fontos külpolitikai és biztonságpolitikai kérdésekben. Reménykedésre ad okot a miniszterelnöki felvetés: legyenek rendszeresek az ellenzékkel való megbeszélések.

Kiss Elemér, a Miniszterelnöki Hivatal közigazgatási államtitkára beszámolt arról is: az ellenzéki politikusok kedvezően fogadták Horn Gyula javaslatát, miszerint a gazdasági stabilizációt szolgáló törvényjavaslatok kapjanak prioritást a törvényhozói munkában. Egyetértettek abban is, hogy a házszabály adta kereteken belül lehetőség van a parlamenti munka felgyorsítására, bár felhívták a figyelmet, hogy a szakmailag talán még fontosabb bizottsági munkálatoknak ez nem mehet a rovására. Mindkét ellenzéki párt felhívta a figyelmet, hogy a Duna TV kormányzati segítségre szorul. Horn Gyula ígérete: a kormány augusztus 31-i ülésén megvizsgálja a segítségnyújtás lehetőségeit. A személyi szám kérdésében azonban az ellenzék nem lát lehetőséget az alkotmánymódosításra. Megfelelő áthidaló megoldás kidolgozását viszont célszerűnek tartaná. Kiss Elemér arra is kitért: a szomszédos országokban élő magyarságot ért diszkriminatív események kapcsán kormányszintű tanácskozásokat kezdeményeznek. Horn Gyula megnyugtató tájékoztatást adott a vízumpolitika vonatkozásában is: nem tervez vízumkényszert a szomszédos országokkal.

M. D.

Az MSZP-frakcióelnökség véleménye a kormányátalakításról

Hornnak indokolnia kell szándékait

A szocialista párt parlamenti frakciójának elnöksége testületileg nem foglalt állást *Horn Gyula* miniszterelnök kormányátalakítási tervéről. Ez egyébként nem is feladatuk, noha a képviselőknek természetesen van véleményük – közölte tegnap *Tompa Sándor*, az MSZP frakcióvezetőhelyettese a frakció elnökségi ülése után.

A képviselőcsoport tagjai a jövő héten meghallgatják Horn Gyula tájékoztatóját a kormányátalakításról, s ezen az ülésen a képviselőknek módjuk lesz kifejteni személyes véleményüket. A kormányfő azonban nem köteles ezeket megfogadni. A frakció elnökségének tagjai sokféleképpen vélekednek a kormányátalakítási tervekről. A többség álláspontja az, hogy a kormány tevékenységének értékelését elvégezték, s ebből arra jutottak, hogy szükséges a struktúraváltással járó kormányátalakítás. Tompa Sándor ugyanakkor emlékeztetett arra, hogy a frakció egy évvel ezelőtt politikai támogatásáról biztosította a kabinetet, ezért soha nem kellett elrendelni kötelező szavazást. Azóta azonban némileg változott a helyzet: a kormánynak sokkal alaposabban meg kell indokolnia a döntését egy-egy ügyben, s ez vonatkozik a kormányfő szándékaira is.

Lamperth Mónika frakcióvezető-helyettes elmondta, hogy az elnökség tárgyalt az önkormányzatokról is. Megállapították, hogy az önkormányzatok és az MSZP frakciója között nem volt megfelelő a viszony az elmúlt egy évben, ezért javítani szeretnének ezen. Terveik szerint az ősztől közösen elemeznék az államháztartási reform hatásait az önkormányzatokra. A koalíciós partnerrel egyetértenek abban: meg kell találni a forrást ahhoz, hogy az önkormányzatok jövő évi támogatását 430 milliárd forintra lehessen emelni. Ugyanakkor továbbra is eltérő a vélemény arról, hogy az önkormányzatok a személyi jövedelemadó hány százalékával rendelkezhessenek a jövőben.

(csarnai)

A kormány csütörtöki ülésén tárgyal a jövő évi adórendszer változásainak téziseiről. Várható, hogy 1996. január 1-jétől megszűnik a 0 kulcsos adósáv. A többletterhet azonban bizonyos jövedelemhatárig, mintegy 500-550 ezer forintig kompenzálnák. A kabinet tárgyal a családi pótlékról szóló törvény módosításáról is. A testület ülésén szó lesz a Magyar Rádió sugárzási problémáiról és anyagi nehézségeiről. Az Országos Meteorológiai Szolgálat várhatóan 25 millió forintos támogatást kap pénzügyi gondjainak megoldására.

Varga Imre szobrát Brüsszelbe viszik

Búcsú Bartóktól

Nem sokáig örülhetnek már a tárlatlátogatók a Budapest, Laktanya út 7 sz. alatti Varga Imre-kiállítás Bartók Béla-szobrának. A kiállítás méltán egyik leghíresebb darabja az idén ősszel Belgiumba kerül. Világhírű zeneszerzőnk szobrát Brüsszel városa vásárolta meg. Az őszi Bartók Béla-emlékünnepségen Brüsszel központjában, a Spanyol téren fogják felállítani. Az ünnepség idején várhatóan már Európa térnek nevezik majd azt a teret, ahol neves szobrászunk Bartók-szobra áll majd.

Külön alap- és elittankönyv

A Nemzeti Tankönyvkiadó tegnapi sajtótájékoztatóján bemutatta a szeptemberi tanévnyitóra elkészült munkáit, és beszámolt a megjelenés alatt álló kötetekről is. Az új tanévre több száz kötet megjelentetését tervezik. Az alapvetően új szemléletű kötetek jellegzetessége, hogy szétválasztják az alap- és a kiegészítő tudásanyagot. A kötelező minimumnak megfelelő ismeretek szerepelnek majd a vaskosabb alaptankönyvben, míg gyermekeink egy vékonyabb, új tudásanyagot tartalmazó kötetből tájékozódhatnak azt ezt meghaladó ismeretekről.

Az önkormányzatok központosítástól tartanak

A települési önkormányzatok szövetségei kifejezetten ellenzik azt a kormány-előterjesztést, amely az önkormányzatok 1996. évi forrásszabályozására vonatkozik, s amely az önkormányzatok részesedését a személyi jövedelemadóból 35 százalékról 15 százalékra csökkentené – hangzott el tegnap hét hazai önkormányzati szövetség közös sajtótájékoztatóján. A tájékoztatón elnöklő *Magyar Levente*, a Kisvárosi Önkormányzatok Országos Szövetségének elnöke elmondta, ez az intézkedés lényegében a teljes centralizáció felé mutat, amely az önkormányzatiság lényegét, az önállóságot akarja felszámolni.

Az önkormányzati szövetségek vezetői egybehangzóan állítják: tisztában vannak azzal, hogy az önkormányzatoknak is szerepet kell vállalniuk az államháztartás szanálásában, de elfogadhatatlan, gazdasági szempontból ésszerűtlen és elveit tekintve is méltánytalan, ha ez a folyamat aránytalan mértékben sújtja az önkormányzatokat. A kormány döntése 15,5 milliárd forintot kíván kivonni az önkormányzati szférából. Ilyen ütemű és ekkora méretű forráscsökkenést az önkormányzatok még akkor sem tudnak elviselni és alkalmazkodással kompenzálni, ha ezt a stabilizáció, illetve az államháztartási reform egyértelműen indokolná.

(p.t.)

A terhek csökkenthetők

Az Egészségbiztosítási Önkormányzat támogatja a munkaadók járulékterhének csökkentését, ám továbbra sem ért egyet azzal, hogy ezzel párhuzamosan a munkavállalóknak több járulékot kelljen fizetniük. Erről *Simsa Péter* alelnök nyilatkozott. Elmondta, hogy az ilyen jellegű járulékmérséklés csak látszólag könnyít a munkáltatókon.

Mint ismeretes, a Pénzügyminisztérium politikai államtitkára kedden az ÉT-ben megerősítette, hogy a tárca javaslata szerint első lépcsőben két százalékkal csökkenne a munkaadók, míg ugyanennyivel nőne a munkavállalók járulékterhe. Az elképzelés szerint – hogy az emelkedő befizetések ne terheljék a bérből és fizetésből élőket – úgymond „bruttósítanák" a kereseteket. Az elképzelésről a PM már korábban tájékoztatta ugyan az egészségbiztosítót, ám a témáról nem folytattak egyeztetést, mert *Bokros Lajos* lemondta a találkozót – mondta Simsa Péter. Az Egészségbiztosítási Önkormányzatnak azonban ennek ellenére is az a véleménye, hogy a munkáltatók fizetési kötelezettsége a munkavállalói járulék növelése nélkül is csökkenthető.

Egyre fogy a türelmi idő

Kész a tüntetések forgatókönyve

A kormányzatnak sikerült elérnie, hogy mára, a tanévkezdés előtt tökéletes bizonytalanság uralkodik az oktatási szféra egészében – mondta tegnapi tárgyalásukat követően *Pokorni Zoltán*, a Fidesz – Magyar Polgári Párt alelnöke és *Szabó László*, a HÖKOSZ elnöke. A sajtótájékoztatón elhangzottak fényt derítettek ennek okaira, ugyanis még mindig nem lehet tudni, hogy az egyetemistáknak, főiskolásoknak ki kell-e fizetnie havonta a kettőezer plusz nyolcezer forintos tandíjat a kormányrendelet értelmében. A közoktatási törvény módosítása, majd átfogó módosítása és a NAT legújabb változatának kihirdetése előtt vagyunk – mondta Pokorni Zoltán –, folyik a kormányzati huzavona az önkormányzatok támogatásáról, és az év utolsó egy-két hónapjában várható a felsőoktatási intézmények normatív finanszírozásának meghatározása is. Mindezek hűen tükrözik: semmi sem biztos, csak az, hogy kaotikus helyzet alakult ki.

Szabó László bejelentette, hogy kész a forgatókönyvük az őszi diákdemonstrációkra, és most már a politika hathatósabb eszközeit is igénybe akarják venni. A Fidesz természetesen támogatja a diákok érdekvédelmi fellépését, de elvi okokból nyilvánvalóan nem vehet részt a szervezőmunkában – erősítette meg Pokorni Zoltán. A HÖKOSZ szeptember 9-ig türelmi időt adott a kormányzatnak.

M. D.

Ötéves a Politikai Elítéltek Közössége

Öt évvel ezelőtt alakult meg a Politikai Elítéltek Közössége (PEK), hogy képviselje az 1945–56 között politikai okokból elítéltek érdekeit és az áldozatoknak emléket állítson. Az elért eredményekről, tervekről kérdeztük a PEK elnökét, *Fehérváry Istvánt*.

– Milyen céllal és miért csak 1991-ben alakult meg a közösség?

– Az ÁVO és a kommunista diktatúra legsötétebb időszakában voltunk börtönben s kellett elviselnünk a legrosszabbakat. Évekig a külvilágtól elzártan éltünk, ennek köszönhető, hogy már ott egy nagyon erős testvéri szövetség jött létre köztünk. Ötvenhatban aztán sikerült kiszabadulnunk, s már akkor megalakult a Magyar Politikai Foglyok Országos Szövetsége. A kapcsolatot a szabadságharc leverése után is tartottuk. 1989-ben, a rendszerváltozás idején sorra alakultak meg a politikai foglyok érdek-képviseleti szervei. Azonban azt láttuk, hogy mindegyik az 1956-os események utáni elítéltekkel foglalkozik. Ekkor jött az ötlet Santa Fében, ahol éltem, s ahol ma is több hónapot töltök, hogy alakítsuk meg az ötvenhat előtti politikai elítéltek közösségét. Hivatalosan több mint 1000 tagot tartunk nyilván, de rengeteg pártolónk van itthon és külföldön is. Elsősorban tagdíjból, adományokból és némi állami támogatásból tartjuk fenn magunkat.

– Milyen tervek foglalkoztatják most a közösséget?

– A 301-eset már a Nagy Imre-temetésre helyreállították, azonban a környező sírokat valóságos dzsungel fedte. Többnyire társadalmi munkában sikerült helyreállítanunk kivégzett társaink nyughelyeit. A közeljövőben az ő emlékükre szeretnénk egy – *Péterffy László* szobrászművész által elkészített – emlékművet felavatni az I. kerületben.

❄

A Politikai Elítéltek Közössége jubileumi rendezvénye pénteken a Budavári Boldogasszony-főplébániatemplomban tíz órakor zászlóbontással kezdődik.

(bartal)

Ajánlatkérési felhívás

Budapest XII. ker., Önkormányzat Polgármesteri Hivatal Beruházási Irodája (Budapest XII., Böszörményi út 23–25.) ajánlatot kér közvilágítási hálózat bővítésére, illatve korszerűsítésére fővállalkozás keretében.

A pályázati anyag 20 000 Ft+áfa térítés ellenében 1995. augusztus 25–28-án 9–14 óra között átvehető.

BIEDERMEIER
(dió, cseresznye) és
KOLONIÁL bútor,
az országban
a legnagyobb választékban,
megrendelhető
Asztalos Szövetkezet
Kecskemét,
Szolnoki út 1. 6000
Tel./fax:
(76)-481-730

Varga Imre

V 1021

1981. XII. 15. Televizió 20,50 Sné K.J.

Studió '81

- Budapest Főváros Tanácsa 1981 elején pályázatot irt ki egy uj budapesti emlékmüre. Egy olyan emlékmüre, mely sajnos szinte az egész országot érinti. Az uj emlékmü a fasizmus magyarországi áldozatainak állit majd emléket, mindazoknak, akik a II. világháborubanpusztultak el a fronton, a hátországban, a börtönökben vagy a koncentrációs táborokban. Ilyen emlékmüvünk eddig nem volt. Igy a pályázati kiirás méltán keltette fel az egész képzőmüvész társadalom figyelmét. Nagyon sok pályamunka érkezett. Melyek makettjei rövidesen láthatók lesznek Budapest uj kiállitótermében, a Klotild Palotában. A zsüri tagja volt Varga Imre szobrászmüvész. Tőle kértünk véleményt arról, hogyan látja a pályázat jelenlegi helyzetét?

- Ezt a pályázatot már előre, a kiirás alapján is egyik legjelentékenyebb pályázatnak tartom az utolsó évtizedben. Maga a téma olyan, hogy szerintem minden müvészt érdekelt. Az elmult 10 esztendő ujraértékelései után tulajdonképpen visszatekintve éppugy áldozatnak tartjuk szinte az egész nemzetünket, a fasizmus áldozatának.

- Személy szerint miért nem vett részt a pályázaton?

- Egyrészt egyéb munkáim voltak, másrészt én ebben a témában nagyon elmélyülten dolgoztam szinte fél életemen keresztül. Én a pályázatot nem szeretem, nem vagyok pályázó tipus. A pályázathoz az kell, hogy valaki képes legyen versenyezni. Ugy gondolom, hogy bizonyos témák lehetségesek csak, mint pályázati témák és bizonyos emberek lehetnek csak, mint pályázók. Tulajdonképpen, ha arra gondol az ember, hogy van, aki csak befelé figyel, azt versenyben nem lehet. Ha valaki a saját belső egészen halk ahangjait akarja elmondani, azt nemlehet versenyfutásban csinálni. Ugyhogy bizonyos esetekben itt a kiirásnál is egy kicsit meghökkentett az, amikor egyfajta intimitás igénye is felmerült, ambivalens igény egy távolról látható, figyelemfelkeltő emlékmüvel szemben. És ambivalens igény azzal a müvésszel szemben is aki az egyiknek eleget téve a másik feltételt nem tudja teljesiteni. A másik, amivel nem tudok sajnos megbékélni, ez a hely kiválasztás. Az emlékmü a Népligetben lesz. Nekem, és gondolom nagyon sok budapestinek a Népliget, mint valami hatalmas szórakozóhely él az emlékezetünkben és noha kétségkivül, hogy ott lehet egy emlékmüvet elhelyezni, de minek? Nagyon kevés a zöld területe Budapestnek, és ezt ilyen mértékben, vagy ilyenmódon befolyásolni én nem tartanám helyesnek.

De nem csupán ezért nem. Tulajdonképpen az emlékmü, az mindig valamiféleképpen a helyet jelöli meg, ahol valami esemény történt, hát jó, hogy itt annyira nem konkretizáltuk, de ugyanakkor benne él a budapestiek tudatában az, hogy az Ujlaki Téglagyár, az Óbudai Téglagyár volt az a hely, ahová az elhurcoltakat begyüjtötték. Nos, ezt a téglagyárat mostanában lebontottuk, volt róla szó, hogy kulturális célokra megőrizzük az épületrészt, nem történt meg. Ezzel szemben az uj lakótelep közvetlen környezetében egy ilyen emlékmü, amelyik a történés helyét jelölné meg, már eleve azzal az előnnyel indulna, hogy a történés helyére letett egyetlen kő már emlékmü volna.

- Végül is a zsürinek mi volt a beküldött pályamunkákkal kapcsolatban az álláspontja?

- Az elmult időszaknak talán a legjobb pályázati anyagát nézhettük végig. Annyira kiemelkedőt azonban, amelyik ugy ahogyan beadta a pályázó müvész elkészithető lett volna, nem találtunk. Tulajdonképpen nyitottnak hagytuk a pályázatot. Tehát a döntéssel nem kivántuk lezárni a pályázatnak a sorsát, és a következő fordulóba beadott pályamüvek nem csak a dijazottaktól jöhetnek. Tehát mindenki, aki ezen a pályázaton részt vett, részt vehet egy ujabb fejlesztett változattal.

-- Talán a második kör sikeresebb lesz. S erre annál inkább van remény, mert ha jól tudom az ilyen jellegü kiállitások történetében először most Önök, a közönség is elmondhatják majd véleményüket, a kiállitóteremben elhelyezett szavazólapokon. Ez talán majd a zsüri döntését is megkönnyiti.

1981. XII. 15. Televizió 20,50 Sné K.J.

Studió '81

- Az irodalmi közélet legjelentősebb eseménye az elmult héten kétségkivül az Irószövetség kétnapos közgyülése volt, mely vasárnap este fejeződött be. A közgyülés megválasztotta az Irószövetség uj választmányát. Ez persze elsősorban az irók ügye. Ami bennünket, olvasókat érdekel inkább az, mi jelent meg a könyvesboltokban? Az egyik érdekesség Palotai Boris uj kötete, melynek cime A másik. Az a másik, melyet rendszerint tudatunk küszöbe alá szoritunk, melyet megpróbálunk eltitkolni a világ elől, s természetesen rendszerint sikertelenül.

Varga Imre

1021

1982. VIII. 1. Kossuth 9.00 /F

KÖRHINTA

- Örömmel és talán némi meglepetéssel értesülbettünk arról, bogy Varga Imre Kossuth dijas szobrászmüvészünk Herder dijas lett. A Herder dij kitüntetettjei között nagy elődök sorakoznak, birtelenében csak Németh Lászlót és Kodály Zoltán nevét mondhatom, de azt valóban nem tudtam magam sem, bogy képzőmüvészeket is dijaznak nemzetközi kitüntetéssel. Első eset ez , vagy volt előzménye?

- Épitészek kapták már meg a Herder dijat, többek között velem együtt egy görög épitész Athén városának ujjáépitéséért. Egyébként a Herder dij alapitványának levelét kellene előszedni, ha készültem volna akkor elhoztam volna ezt az értesitést, abban benne van, bogy mire adják a Herber dijat. Tehát egyfajta kulturális tevékenységre, ami a nemzetközi kapcsolatokat előzmozditja. Ebben a kulturális tevékenységben a képzőmüvészet is szerepet játszhat.

- És akkor Varga Imre szerepe mi volt ez a nemzetközi szerep?

- Önálló kiállitásaim voltak külföldön, külföldi muzeumok vásárolták a szobraimat, és feltételezem, bogy ezek közül talán a legutolsó a Bécsi Antrophosz kiállitáson szerepelt bárom szobrom volt, vagy lehetett az, amelyik az indittatást adta a javaslathoz.

- Mi ebben a müsorban tulajdonképpen egy kicsit a hétköznapok esztétikája mellett is szeretnénk letenni a voksot, felhivni minden olyanra a figyelmet, ami az utcán látható, ember közelben, ember magasságban néznek vissza ránk ezek az alkotások. Akkor ezekről az ujabbakról hallhatunk valamit?

- Én sokat dolgozom, mert őszinte hálát érzek magamban az ország iránt, aki eltüri, hogy minden egyes eredményt kilenc tévedés kisérjen, de ez az arány még a legjobbaknál is igy van. Hát ez ugy van, hogy nekem a tévedéseimet is magamnak kell elkövetnem, senki más nem tévedhet helyettem, ennek következtében mi minden tévedésünkkel is kilépünk a világ elé és ennek sokféle oka van. Két olyan munkán dolgozom jelenleg, ami engem is nagyon izgat, az egyik a Boráros tér,

- Ejha, ez igazán egyik központja Budapestnek.

- Hát hogy központja-e azt nem tudom, mert éléggé a periférián van.

- Hát az utazó Budapestnek központja.

- Hát ez csatlakozó pont Csepelhez. Csepel, amelyik Budapest külvárosává lett az elmult esztendőkben, ez valamikor nem az volt. Nos, hát a Boráros tér, nagyon sok tragikus felfogás, bizonyos mértékig sötéten látó dolgot csináltam életemben, és itt először próbáltam egy kicsit elengedni magam, na d e azt majd a szoborral bemutatom talán. Egy szó vicc.

- Plasztikai szó vicc.

- Hát a vége az lesz talán, és remélem, hogy a szó vicctől függetlenül is lesz humora, de a szó vicc indult el, tudnillik bor árus, bor áros. Hát a bor árosról elnevezett térre én egy bor árust csinálok. Ugyhogy ez a szó vicc benne, ami azért kapott megerősitést bennem, mert hiszen, ha nem is volt, de lehetett volna a bor árusok tere is. Nem az volt, de az ilyen hiedelmeket az ember annyiszor megcsinálja. Tulajdonképpen mi igazából a müvésztől azt kapjuk amit biztosan hiszünk, a tudománytól pedig a kétségeinket ebben. Az én szerepem, hogy valamit biztosan elhitessek.

- Ez nagyon szépen van megfogalmazva.

- Nem én fogalmaztam meg, Voltaire volt a tettes. A másik az nem s ó játék, azt nagyon komolyan vettem, disz emlékművet csinálok Pécsre, amitől azt remélem, hogy a környezetbe illeszkedése révén az emlékművektől elütő lesz, remélem.

- Hová kerül a séta térre Pécsett?

- Nem. Hiszen éppen itt volt az indittatása, hogy a püspöki palota elé tehetem. És a püspöki palotának van egy olyan vak szárnya, ami utólagosan épült és nincs ablaka a főtérre. Ezért oda szeretném tenni ezt a Lisztet és ezért van olyan értbetetlen, értelmetlen három szárny, ajtó mögötte, mert az olyan, hogy ha a palota szárnyai volnának, de nem azok, mert azokat nem is érinthetem és nem is akarom érinteni, ez egy bronzból hegesztett Liszt, aki valamikor lehetett talánaa püspük vendége, aztán kijött oda a teraszraygondolom egy bemutató után, és rátekintett a négy tornyu bazilikára. Ez nagyjából a bennem lévő mese. Ezt csináltam meg, egy kicsit ugy, ahogy Lisztnek lennie kellett, ahhoz, hogy az a felmérhetetlen zsenialitás, ami benne volt az tulbuzoghasson, mindenütt. Egy kicsit lehessen, nem is tudom, hogy szabad-e mondanom, hogy egy kicsit az öltözékében lehessen komádiás is, mert hisz az is volt egy kicsit. Valami furcsa véletlen az, hogy egy kicsit sznob is volt. Ki tudja miért, hogy a szeretőit hol grófnők, hol hercegnők közül válogatta, ő a jogos helyét kereste, hiszen ő királya volt a saját világának, és legalább hercege akart lenni a másiknak is.
/zene/

1982 AUG 2 8
DOLGOZÓK LAPJA
SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1982. augusztus 28., szombat

ZENE KÉPZŐMŰVÉ

IRODALOM FILM

Beszélgessünk!

Nem tudom, hogy valóban emlékszem-e a nagyanyámra, amint leültet a ház előtt maga mellé a sámlira és mesélni kezd arról, amiről egy hatvanéves egy-kétévesnek meséni szokott, vagy csak apám elbeszélése vált eleven képpé az emlékezetemben. Végül is mindegy. Látom a testes öregasszonyt, ősz haját kendő mögé rejti és a kisgyerek nyelvén beszél. Miről? Nyilván olyasmiről, hogy kit kell szeretni, kit kell gyűlölni, mitől kell, s mitől nem szabad félni — hogyan kell élni?

Lehet, hogy sárkányokról szóló mesébe oltva mondta el, vagy úgy, hogy a férjéről, az első világháború hősi halottjáról beszélt. Esetleg a fiáról, akinek már csak mártíromság jutott a másodikban. Lehet, hogy a maga sorsáról zsolozsmázott. Az özvegyen felnevelt hat gyerekről, az országúton húzogatott kézikocsiról, a menekülő lengyelek bújtatásáról, az internálásról.

Mindegy, miről. Az apró gyermek ugyanis inkább a hangsúlyból érti meg a történet igazságát és nem a történetből az igazság hangsúlyait.

De miért látom mostanában egyre gyakrabban ezt a képet: a nagyanyámat meg a sámlit a ház előtt? Öregszem, nosztalgia vonz? Ugyan! Most

süt rá a közösség napja, ha nem éltetik értelmező szavak."

Micsoda képzelődés! A nagyanyám sohasem beszélt ilyen patetikusan. Bennem csupán a népművelő deklamál. Ő csap össze a mihaszna apával. Ő tudja, hiszen az a szakmája, hogy a világból érkező információkat, de még az érzelmeket is csak a megtartó közösség hitelesítheti. Mondhat a rádió akármit, ha holnap a kedvesünk vagy a barátaink az ellenkezőjét állítják. Láthatjuk a televízióban bármit, ha szeretett szüleink vagy testvéreink véleménye eltér tőle. Ha nem így lenne, akkor tíz-húsz évnyi televíziónézés, rádióhallgatás, újságolvasás után professzorokkal telne meg az ország. Hiszen több diplomára való tudásmennyiséget sugároznak szét ennyi idő alatt a képek, a szavak és a betűk csatornái: a tévé, a rádió és a sajtó. Mégsem leszünk tőlük akadémikusok. Mi az, hogy akadémikusok?! Egy idő után lélekölő tompultság, fáradtság figyelhető meg azokon, akik társaság híján nem tudják megemészteni a tömegével rájuk zúduló élményeket.

Hányszor láttam kamaszodó gyerekeket, amint üres szemmel téblábolnak az üdülőkben — várják a tévéműsor kezdetét. Mint a kábítószeresek, akik látomásaiktól eltomputva és kimerülve a következő adag heroinra várnak. De mit beszélek én általánossá-

Varga Imre

1021

Varga Imre szobrai

„Portré" címmel nyílt meg Varga Imre Kossuth-díjas szobrászművész kiállítása a Vigadó Galériában. Tizenhat, többségében már ismert mű tekinthető meg a kiállításon, amelynek célja, hogy áttekintést adjon Varga Imre portrészobrász munkásságáról

Kondor Béla

A kiállításon. Előtérben a Szt. István-szobor

■ Néhány évvel ezelőtt ismertem meg a fiatal művészt. Még kiállítása sem volt akkor. Márvány szobrait szabadtéri bemutatóként kertjében állította ki. Kőbe vésett csavart spiráljai, áttört gömbjei, műanyag plasztikái gombamód szaporodó lakótelepeink egyhangúságát jól oldhatnák, a sivár, zord tűzfalakat emberibbé, szebbé tehetnék — írtam akkor. Azóta már vidéken és a fővárosban is láthatták a tárlatlátogatók ezeket a finoman megmunkált alkotásokat. Csakhogy a kísérletező kedvű *Holdas György* karakteresen induló pályája meglehetősen megváltozott azóta. Sokakat meg is lepett. Mostani kiállításán már rajzait, érmeit, plakettjeit láthatjuk. Vésett-faragott, majd mívesen, aprólékosan megmunkált grafikákat készített. S nem afféle szobrászi melléktermékként. A teljesen felülnézetben ábrázolt figurák meghökkentő metszetei ezek. Olyanok, mint valamiféle anatómiai tanulmányok. Az embert három pontjánál — fej, törzs, láb — metszi, s jól kihasználja a raszterháló adta lehetőséget. Érmei, kitüntetései sem szokványosak. Korong formáikat márványból készíti, s különböző elemekkel vegyíti. Különös hatást kelt a szemlélőben, hogy a márványba hol kerámiát, hol fémet, faszöget vagy éppen kötelet applikál.

HEGYI GYÖRGY festő kiállítását a salgótarjáni bemutatóteremben szeptember 2—16-ig láthatják az érdeklődők. A művész rendszeres résztvevője a hazai és a nemzetközi tárlatoknak egyaránt. Számtalan egyéni bemutatkozása is volt már. Tagja a Szentendrei Művésztelepnek, s a rövid ideje működő Szentendrei Műhely Galériának is. Munkásságát elsősorban a monumentális mozaik fémjelzi, hiszen murális alkotásai az ország több városában megtalálhatók. Festői formanyelvét is erősen a mozaiktechnika befolyásolja, stílusát az architektonikus megjelenítés jel-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

PESTI MŰSOR

1982 SEP 8

1021 Varga Imre

VIGADÓ GALÉRIA:

Portrék

VARGA IMRE kiemelkedő reprezentánsa képzőművészetünknek. Több mint ötven szobra áll tereinken. Más-más szellemben fogant, monumentális kompozíció szinte valamennyi. Érzelemgazdagok, mély gondolatokat hordozók, káprázatosan kifejezőek, elevenek, életteliek. Tizenhat történelmi személyiség, tizenhatféle ember megélt sorsa, karaktere, kifejező arca tekint ránk tárlatán. Ismert emberek portréit formázta meg különös érzékenységgel, egyéniségük kitűnő megragadásával, az ábrázolás, a mintázás fölényes biztonságával. Mindegyiknél másként ragadja meg a plasztikai tartalmat, más a személyiség megközelítése, más a felületkezelése. Például *Veres Péter* professzoros tekintete, *Ady* túlhangsúlyozott arcvonásai, *Liszt Ferenc* átszellemültsége, *Czóbel* meghökkentő és *Nagy István* kihívó fejtartása, *báró Hatvany* méltóságteljesen fenséges ábrázolása, *Szőnyi István* szomorúnak látszó, de mégis mindent vállaló-akaró egyénisége.

Varga Imre elismert művész. Életműve sokszólamú, szerteágazó, s számát tekintve is gazdag. Mindig az ábrázolt személyiség habitusát, mozgásának egy fontosabb pillanatát, gesztusait ragadja meg, karakteresen. Számára sohasem a stílus, hanem a minőség és a kompozíció belső rendje a fontos. **cs.**

Szőnyi István.

PM 45

A Bauxitkutató műhelycsarnoka.

Áttört faragású, jellegzetes épületoromzat.

MAGYAR SZAKÍPARI SZÖVETSÉG
1091 BUDAPEST IX., DÉLI ÚT 51.
Telefon: 337-718, 340-126
NAPLÓ (VESZPRÉM)
1982

Balatonalmádi

Nemcsak a megyénkbelieknek, de az ország különböző tájairól érkezőknek, s a külföldi vendégeknek is egyik legkedveltebb fürdőhelye Balatonalmádi. Akár vonattal, akár a 7-es autópályáról, vagy a veszprémi útról érkezünk a nagyközség határába, csodálatos panoráma tárul elénk. Legimpozánsabb a látvány, ha valaki Akarattya felől az esti órákban érkezik. A vízparton és a vízpart fölé emelkedő dombokon az elfüzérlő lámpák olyanok, akár az augusztusi égbolt fürtös csillagai. Vélhetné azt is az idegen, hogy nagyvárosba érkezik.

A napvilágra került leletek tanúsága szerint a római kor embere is kedvelte ezt a tájat. Az utóbbi évtizedek gyors ütemű fejlődése, Almádi gazdag jelene, holnapi valósága megálmodóinak, cselekvésre kész polgárainak annyi a feladata, hogy a krónikásnak ezúttal nincs nagyon lehetősége beleásni magát az elmúlt századok történetébe. Almádi építői, szépítői bőségesen szolgáltatnak anyagot azok tevékenységéről, akik itt és most élnek.

Első ízben a 990 körül kiadott alapítólevélben történik említés erről a tájról. 1493-ban már név szerint is szerepel az Almádi szőlőhegy. A történelmi viharok ezt a települést sem kímélték. Az 1700-as években történtek a nagyarányú szőlőtelepítések. A múlt század végén aztán a filoxéra nagy pusztítást végzett a kies szőlőültetvényekben.

A Szent Imre templom

A feljegyzések szerint 1847-ben még mindössze húsz lakosa volt Almádinak. A későbbi időben is úgy tartották számon, mint Vörösberény szőlőterületét. A századforduló után meglendült fejlődés felvirágoztatta a sajátos klímájú festői öböl környékét. Sorra épültek a domboldalban a szebbnél szebb nyaralók, paloták. Tizenegy éve érkezett el az a ritka történelmi pillanat, hogy amit a korábbi századokban Vörösberény szőlőtelepeként tartottak számon, magához kapcsolta a korábbi anyaközséget – Vörösberényt.

Az 1. és a 2. számú iskola megépülése, a vasámap is nyitva tartó nagy ABC-áruház, az Auróra szálló és étterem, a postaépület, a

üdülőépületek, hétvégi házak száma. Két SZOT-üdülő, 58 vállalati és szövetkezeti üdülő üzemel Balatonalmádi területén. A hatvan üdülőben mintegy kétezerötszázan pihenhetnek egyidőben. Az üdültetés csak időszakos. Három szállodájában (Auróra, Tulipán, Kék Balaton Turista Szálló) 730 vendéget tudnak fogadni, a motelben és a kempingben 700-at. Tizenkét úttörőtábor van Káptalanfüreden 1700 gyermek számára. Három iroda (Balatontourist, IBUSZ, Cooptourist) foglalkozik a fizetővendégszolgálat szervezésével, összesen mintegy 3700 vendég számára tudnak ily módon szállást biztosítani.

A település szerepköre: kiemelt üdülőhely, de ráillik a munkástelepülés jelző is, hiszen mintegy ezer ember jár dolgozni Almádiból Balatonfűzfőre – a Nitrokémiába, a Papírgyárba, s veszprémi üzemekbe is.

1954-től országos vállalat is van a nagyközségben. A több mint ezer embert foglalkoztató Bauxitkutató Vállalat. Itt van a központi laboratórium és a javítóműhely. Az alumínium vertikum első lépcsője a Bauxitkutató Vállalat.

Hatvan élelmiszerüzlet van a nagyközség területén (ebből 15 idényjellegű), 67 vendéglátóhely (ebből 51 idényjellegű) és 33 butik (ebből is 11 idényjellegű). Ezen a nyáron az alapvető élelmiszerekből nem voltak ellátási zavarok.

Almádinak nemcsak a forgalma, útjai, utcái hossza városi méretű, városi méretűek olykor a gondok is. A legtöbb problémát a köztisztaság jó megszervezése, ellátása okozza. Van már a nagyközségnek kétszáz konténere a szemétgyűjtésre, de gondjaik vannak a szállítással.

Az 1980-as tanácsválasztások alkalmával kétszázhúsz lakossági észrevétel hangzott el, ezeknek a fele az utakkal, járdákkal volt kapcsolatos. Az égető gondok enyhítésére útjavító részleggel bővítették a szolgáltató üzemet. A tanács járdalapokat vásárolt, s a lakosság számos utcában társadalmi munkában végezte a járdásítást. Legszebb példa erre a József Attila utca.

Balatonalmádi fogja fel az ország legkülönbözőbb területéről érkező vendégek első nagy hullámát. Strandja azért is különösen kedvelt, mert napjainkban itt a legtisztább a tó vize. Semmiféle szennyvíz (még tisztított formában sem) nem jut Almádi térségében a Balatonba.

Minden bizonnyal a jövőben is a fürödni, felüdülni, pihenni vágyók egyik legkedveltebb helye lesz Balatonalmádi. Amint *Eberfi Ferenc* tanácselnöktől megtudtuk, az elkövetkezendő években mérsékeltebb ütemű lesz a nagyközség fejlesztése, növekedése. Évtizedre megvannak a gondok, feladatok. A tennivalók sorrendjének a megállapítása is az anyagi lehetőségek függvénye.

Már az idén elkezdik Almádi és Vörösberény találkozásánál a mintegy 250 négyzetméter alapterületű új ABC-áruház építését, amely a jövő nyárra érezteti hatását a lakosság és a vendégek gyors, korszerű ellátásában.

A 71-es út és a Szabadság út közötti területet sorházas építkezésre már előkészítették. Nyolcvankét ház építésére nyílik itt lehetőség, a közművesítés megtörtént. A nagyközség egynegyede van eddig csatornázva. Az elkövetkezendő évek legnagyobb feladata lesz a csatornahálózat kiépítése. Budatava térségében kezdik ezt a munkát, majd Káptalanfüred következik, s utána a többi terület. Lakossági támogatással, társulásos formában oldják meg a csatornázást. Ehhez a BIB is hozzájárul mint-

A II. sz. Általános Iskola.

Jelenleg Almádi 1100 általánc
lója négy körzetben, hét épüle
lyezve. Egy négytantermes bővít
időre megoldhatók a gondok.
három óvodájában négyszáz gye
elhelyezni. Bölcsőde nincs Alm
igény lenne rá.

Legégetőbb gondjaik a kö
vannak: objektumok és szaken
tében egyaránt. Jól működik a 3

Varga Imre

A kiállításon. Előtérben a Szt. István szobor.

Varga Imre szobrai

„Portré" címmel nyílt meg Varga Imre Kossuth-díjas szobrászművész kiállítása a Vigadó Galériában. Tizenhat, többségében már ismert mű tekinthető meg a kiállításon, amelynek célja, hogy áttekintést adjon Varga Imre portrészobrász munkásságáról.

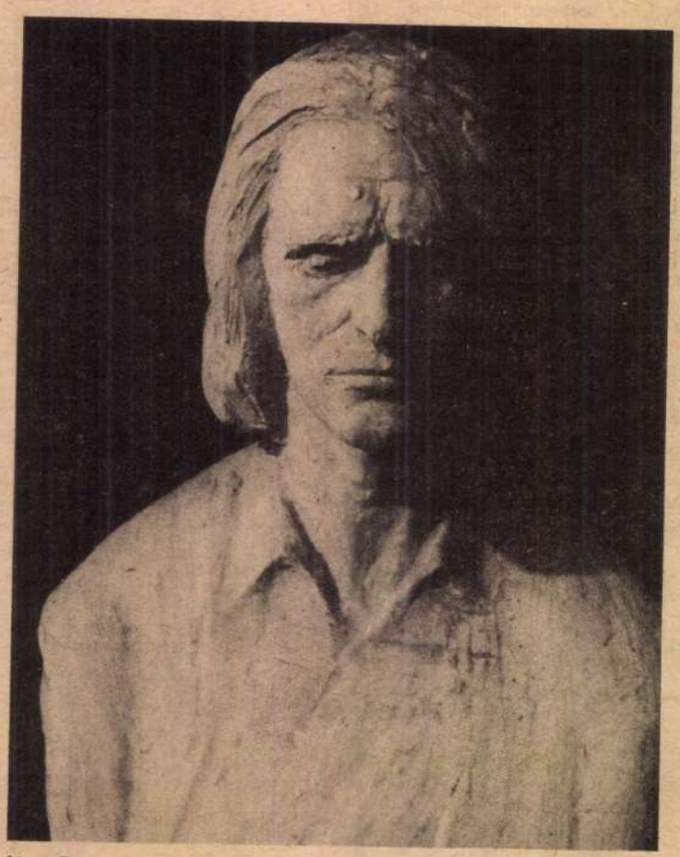

Liszt Ferenc.

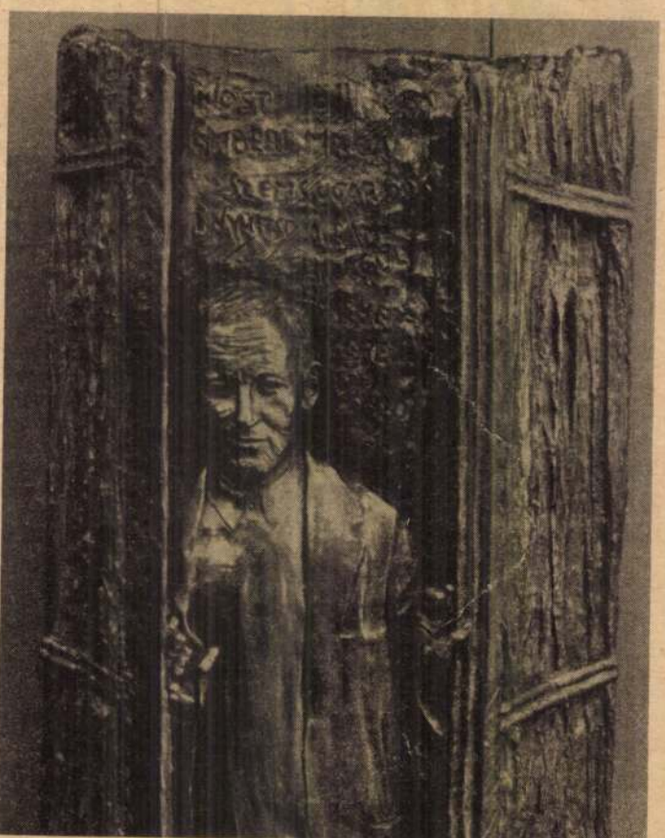

Kondor Béla.

Férfias negyvenes, fáradt mosollyal

Mindössze néhány évvel ezelőtt láttam először; Győrben, a Harag György rendezte *Vihar*-előadásban Kuligint, a feltalálót játszotta. Nem az Osztrovszkij-dráma e fontos mellékszerepének szokványos felfogásait: nem a szerencsétlen, „felvilágosult műszakit", aki az orosz kisváros posványvilágában egymaga testesíti meg az elutasított ipari civilizációt, nem is azt a mániákus ezermestert, akit a népek gyanús alkimistának tartanak, míg ő önérzetesen a *mechanikus* megjelölést használja, és a perpetuum mobilével kísérletezik. Bács Ferenc Kuliginjének ebben a rendezésben megadatott egy Ikarusz elszánt méltósága. Harag *Viharjában* ez a zaklatott, lobogó tekintetű megszállott *repülni* próbál — valami ormótlan, szánalmas deszka-vászon tákolmányt kötöz a karjára, amitől szemlátomást csak lezuhanni lehet, és mégis, jól emlékszem: ahogyan Bács ott áll az üres színpadon, kiterjesztett szárnyaival szembefordulva a nézőtérnek, olyan, mint minden reménytelenül elvágyódók, tehetetlenül kitörni akarók groteszk-fenséges emlékműve.

Ezt a Győrben megismert színészt azóta sem láttam többé. Jóllehet Bács Ferenccel egyre gyakrabban találkozni filmen és televízióban, és persze játszik „otthonában", a Vígben is. Ennek ellenére nem tartom eléggé **megbecsültnek**. Értsd: sem a film, sem a színház nem használja fel legjobb képességeit. Úgy is mondhatnám, *alkalmazzák* megjelenése, fellépése ritka előnyeit; *számítanak* rokonszenves, markáns arcára, lényének keresetlen eleganciájára, kellemes hangjára. Ez természetes is, hiszen éppen ez a „férfias megjelenésű, negyvenes értelmiségi" hiányzik régóta a hazai színészkínálatból. És Bács ráadásul eszközeit tekintve is korszerű, nincsenek manírjai, nem deklamál, nem öblöget, gesztusai visszafogottak. Inkább halkan, takarékos mozdulatokkal dolgozik — és furcsa módon ezek a színészi karaktervonások az ő esetében mégis veszélyesek lehetnek. Mert láthatóan arra csábítják rendezőit, hogy csak a *jó modorára* legyenek vevők.

S ezt a felszíni Bács Ferencet is jobbára csak a vászon és a képernyő jóvoltából ismerjük; színháza egyszerűen nem tud vele mihez kezdeni. Talányos mellőztetés ez, hiszen eltekintve attól, hogy az utóbbi évadok repertoárjáról szinte kiabáltak utána a mellé osztott főszerepek, erre a színészi habitusra műsortervet kellene építeni. Nem merném ezt állítani — elvégre előfordul, hogy egy színész feltételezett lehetőségei nem egyeznek valós, és csak a színházi munka folyamatában megismerhető tehetségével —, ha nem láttam volna a győri Vihar Kuliginjét. Azt a *másik* Bács Ferencet, akinek az eszközskálája sokkalta szélesebb volt, akiről úgy látszott, nincsenek skatulyái.

És árulkodik a kép is. Gyenge, közhelyes tévéprodukcióban láttam nemrég — az ő átható tekintetére, egy-egy fáradt félmosolyára azonban oda kellett figyelni. Függetlenül a történettől, a szereptől, az adott helyzetektől, ezek a villanások arról árulkodtak, hogy ennek a *személyiségnek* kivételesen erős a jelenlétsugárzása. Hogy miközben hétköznapi szituációkban jár-kel, leül, feláll, iszik valamit a képernyőn, az valamiképp *érdekes*. Tartalma, súlya, jelentése van. Ez pedig a legtöbb, amit színész magáénak mondhat. Kivált filmen, ahol a rezdüléseken (vagy éppenséggel a rezzenéstelenségen) múlik az alakítás. Meggyőződésem, hogy rendkívüli fotogenitása Bácsot — teszem azt a francia vagy az amerikai piacon — már mozisztárrá tette volna.

Mi meg elaprózgatjuk. Kovács András *Októberi vasárnap*ja óta nem láttam érdemleges filmszerepben. Holott akkor, a szárnysegéd figurájában megmutatta, hogy az előnyös külsőségek, a szimpatikus modor mögött érzékeltetni képes egy lassan kivesző-ben lévő, épp ezért nem elégszer felmutatható lelki tulajdonságot. Az emberi *tartásra* gondolok. Bács színészi lénye ezt képes „metakommunikálni". És az ehhez való ragaszkodás drámáját. Mégpedig pózok és szépelgések nélkül. Olyan egyszerűen, hogy szinte hinni kezdjük: a példa követhető.

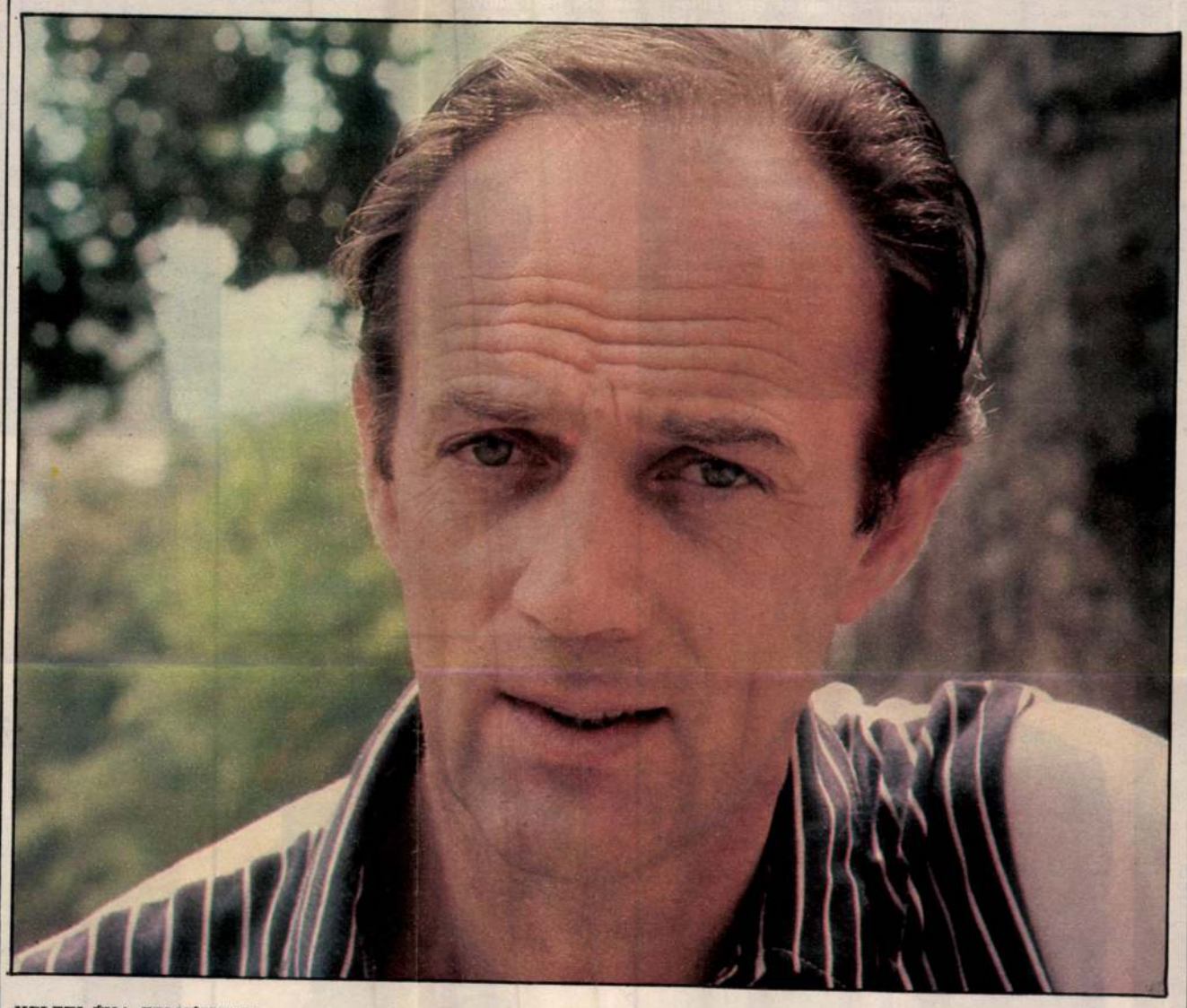

KELETI ÉVA FELVÉTELEI

MÉSZÁROS TAMÁS

SZÍNHÁZ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
Tükör

1982 AUG 2 9.

Ismerősök arcképcsarnoka

VARGA IMRE PORTRÉI

Meglehetősen vakmerő vállalkozás volt ezt a kiállítást megrendezni. (Mármint a szobrász részéről vakmerő.) Először is: annyiszor hallani, hogy a portrészobor mint olyan a múlt műfaja. Túlhaladott, konvencionális, protokolláris stb. Másodszor: egy terem, amelynek fala mellett kisebb-nagyobb portrék sorakoznak, óhatatlanul olyan ünnepélyes és halálhangulatú lesz, mint a római elődök csarnoka az ősök portrészobraival, és majdnem olyan unalmas, mint a Nemzeti Galéria szoborkiállítása a márványborítású lépcsőházban. Meg kell hagyni: ha rajtam áll, egészen másképp rendezem meg a kiállítást – nem kevertem volna gipszet bronzzal, érett Varga Imrét pályakezdő Varga Imrével, ellenben a falakat felnagyított fényképek borították volna, megmutatva a szobor hősét a maga pillanatnyi mivoltában – s akkor érzékelhetőbb lett volna, mennyire más, mennyire szobor a szobor, még ha a megszólalásig hasonlít is, mint Veres Péter vagy Szőnyi István. (Persze, hogy István király hasonlít-e az igazihoz, azt csak sejthetjük – itt inkább a szobor hat ránk, képzeletünkben kialakítva egy kalocsai királyfejből, rekonstruált III. Béla-koponyából, koronázási palástunk hímzett képmásából és a Szent László-herma vonásaiból absztrahált okos, hosszúkás, csontos arcot, az Árpád-házi király „prototípusát". Hogy azután lehet-e ezt a szó szoros értelmében vett portrénak nevezni, az más kérdés.)

A kiállítás módja e sorok írója szerint nem volt a legszerencsésebb. A kiállított szobrok előtt azonban érdemes elidőzni. Mert azt bizonyítják, hogy a portré mint műfaj lehet konvencionális és protokolláris, de semmiképp sem idejétmúlt. Nem az, ha – mint Harangozó Márta írja a katalógus előszavában – a fényképek rögzítette látvány „átrendeződik, az esetleges eltűnik, a jellemző részlet finoman az egészbe épül, s anélkül hogy bármi torzulás keletkezne, új hangsúlyt kap az ábrázolt arc".

S ez az arc válhat aztán végleggessé, beépülve az észlelés mechanizmusának mintatárába, és ennek alapján ismerjük fel majd Czóbelt, Nagy Istvánt, Szőnyit vagy a mindenség ablakából nem minden gúny nélkül visszapillantó Kondor Bélát.

SZÉKELY ANDRÁS

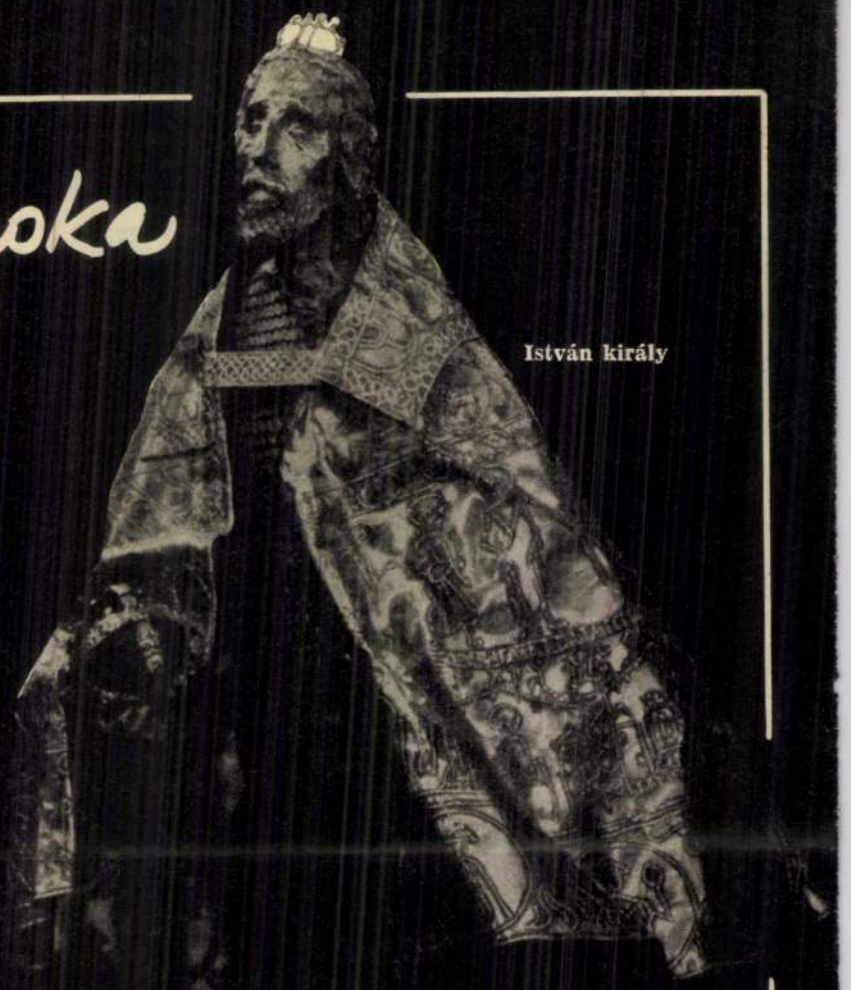

István király

Hatvany Lajos

SZABÓ MIHÁLY FELVÉTELEI

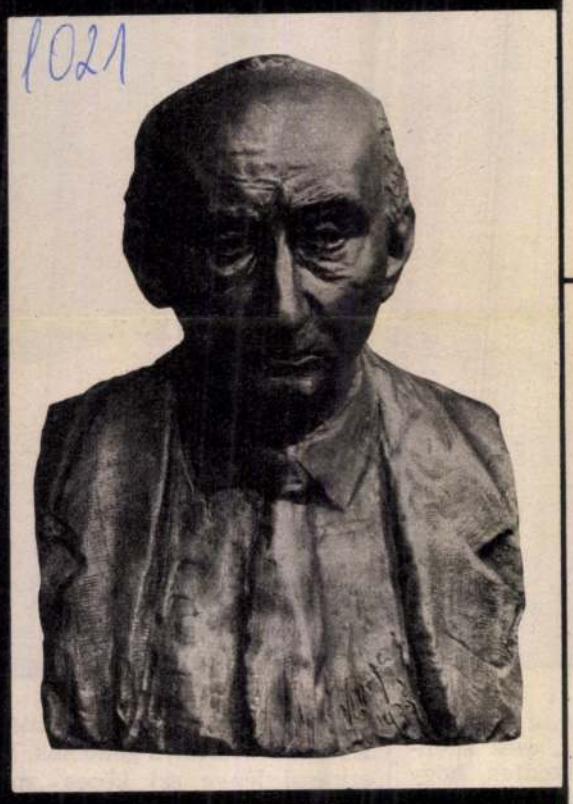

Vas István

Veres Péter

Kondor Béla

jékozódást a vitakérdésekben, és nyilvánvalóvá teszi a hiányzó nézetcserék szükségességét. Némi csüggedéssel tapasztalom azonban, hogy köteteinek hatása mint pereg le azokról, akik — miután látva láthatták, hogy miféle ellenérvekkel kellene szembenézniük — újabb írásaikban is úgy forgatják a szót, mintha előttük és kívülük senki nem nyilatkozott volna még az adott kérdésről.

Ha valaki a hangerőből ítéli meg kulturális életünk vitakészségét, alighanem értetlenül olvassa ezeket a sorokat: lépten-nyomon beleütközünk egy-egy indulatos hangú nyilatkozatba, vitriolba mártott tollal megírt cikkbe — van itt vita elég, még sok is. Való igaz, hogy a vitára sem érdemesítő semmibevevés helyett szellemi életünk másik betegsége az ellenkező véglet, a hangoskodó perlekedés, a feltűnéskeltő kötekedés. Ezek egy része fantomok elleni harc formájában folyik, például így: egyik kulturális hetilapunk közöl egy olvasói levelet, amelyik Európa egyik legsovinisztább, legnacionalistább népének titulálja a magyarságot — az ugyanabban a lapban olvasható szerkesztőségi cikk pedig annak rendje és módja szerint cáfolja ezt a torz vélekedést. Vidéki folyóirataink egyike hónapok múltán visszatér az esetre, de úgy, hogy csak az olvasói levélre utal, a szerkesztőségi cikkről hallgat. Úgy tesz, mintha a lap egyetértően adta volna közre a vitatott írást, s a kirívó mocskolódást így maga — és olvasói — elé képzelt fantomját jól megkergeti: „Tessék mutatni csak egyetlen példát, hogy egy más nemzetre vonatkozó ilyen gyalázkodást az illető nép legszínvonalasabb, legelterjedtebb képes magazinja közölte volna. — Hazánkban törvények tiltják a faji uszítást, a bármely nép sértegetését. Ezek a törvények bennünket, magyarokat, nem védenek?"

Az eset szinte modellje lehetne sajtóbeli pereskedéseink egy részének, s így annak a másik fantomkergetésnek is, amelyikre az adott — mondvacsinált — okot, hogy művelődéspolitikai folyóiratunk közölt egy szocialista demokrácia alapelvei részint nincsenek eléggé konkrétan meghatározva, részint pedig betartásuk ellenőrzése még mindig nem elég hatékony, a kulturális területen is számos effajta visszaélésre ad lehetőséget, s vannak, akik nem haboznak kihasználni ezeket a lehetőségeket.

Nagy hiba lenne, ha abban a válságos, gazdasági gondokkal küszködő világhelyzetben, amely napjainkat jellemzi, megfeledkeznénk Lenin tételéről, miszerint a hatalom megszerzése után a szocialista rendszer építésének alapfeltétele a kulturális fejlődés. Szoros összefüggések vannak a népgazdaság és a nemzeti kultúra állapota között. S ha ezt meggondoljuk, a fentiek tükrében legfontosabb teendőink közé sorolhatjuk vitakultúránk színvonalának minél hatékonyabb emelését is.

A nézetcsoportok, irodalmi-művészeti irányzatok klikkesedése, bezárkózása és ellenségeskedése szükségtelen feszültségeket kelt, sőt hátráltatja kultúránk fejlődését. A jelentősebb szellemi teljesítményeknek, a gyorsabb ütemű szellemi haladásnak fontos feltétele ugyanis a rendelkezésre álló erők összpontosítása, összefogása, az ellentevésekből is okulni tudó, az igazságra, értékre tekintő — s nem a vitapartnernek, más irányzatokhoz tartozók kiütésére, leléptetésére törekvő — emberfők nyílt nézetcseréje. Rendkívüli energiákat szabadítana fel, s állítana a hazai közgondolkodás fejlődésének szolgálatába, ha sikerülne vitáink íratlan törvényévé tenni a mások véleményének tiszteletben tartását, a közös ügyek közösségi szolgálatát; hétköznapi gyakorlatban kamatoztatni azt a köznapian banális igazságot, hogy „több szem többet lát".

A kulturális műhelyeknek, publikációs fórumoknak, intézményeknek vannak vezetői, akik felelősek azért, hogy milyen szellemben folynak a szóban forgó eszmecserék. Számukra kötelességként is előírható, hogy gondoskodjanak arról: kulturális életünkben a viták is legyenek kulturáltak.

Szerdahelyi István

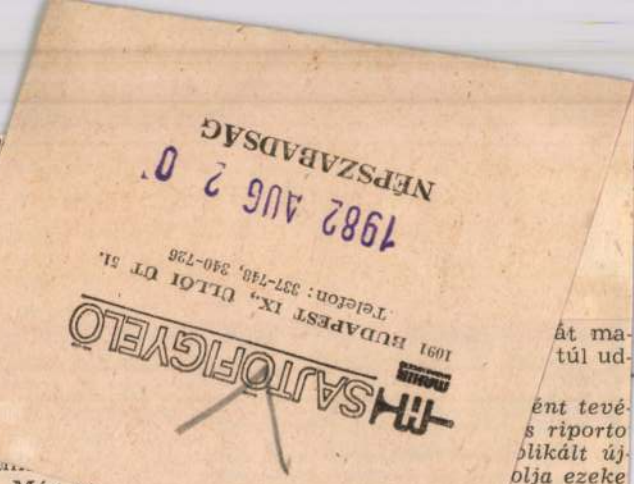

néhány körülmény
Az például, hogy m
vaszt rövid időve
után, szinte frissi
dapesti ősz elkés
eseményektől csc
telt el. Mi ennek

— Belső és k
tek. Bár régóta
nem bírtam
kodni. Túlsá
nem volt m
vagy a szük
ezeket a belső folya
san megfogalmazni. Még csa
mondhatom, hogy a tisztázásához kellett ennyi idő, mert ha az ember már tisztázta magában a problémáit, akkor minek írja meg? Galgóczi Erzsébet vallotta valahol, hogy ő csupán írásban tud gondolkozni. Én most próbáltam magamban tisztázni, elrendezni akkori élményeimet.

A másik ok, hogy — ne tagadjuk — 56 sokáig allergikus pontnak számított. Nézze meg az iskolai történelemkönyveket: néhány leegyszerűsített, semmitmondó megállapítással intézik el legújabb történelmünk e nagy és sorsdöntő eseményét. És a szépirodalom? Vajon letörlesztette-e már ebbeli adósságát?

— *Még egy kérdés: miért szerepelnek új regényében a régebbi Karinthy-könyvekből ismert alakok?*

át ma-
túl ud-

ént tevé-
s riporto
olikált új-
olja ezeke

karcolatot
cikket, v
foglalóan új
ságműfajnak ne
egyenértékű
nek tartom az úgynevezett irodalm
műfajokkal. Apáink nemzedékének
idején még nem szakadt el egymástó
a kettő: *Adytól Móricz Zsigmondig Kosztolányitól Juhász Gyuláig* min
den jelentős írónk rendszeresen meg
jelent a lapokban. *Szomory Dezső* na
ponként küldött haza Párizsból cik
keket, s még a tudós poéta, *Babits s*
tartotta lealacsonyítónak a hírlap
írást. Az újságírás életiskola — igaz
hogy abban az időben a szerkesztősé
gekben nagy szellemek vitáztak, csa
táztak, játszottak, s evvel is palléroz
ták a nyelvet, a stílust. Ami saját ri
portjaimat illeti, többet bevetter
nemrég megindult életmű-kiadásom

7x1

Ha az ostobaság
előtt meghajtod fejed,
holnap ne mutasd nekem
panaszlón — bicsaklő térdedet!

Álom-történet
Gyermek voltam és álmodtam,
ha aludtam. Felnőtt lettem,
álmodoztam. Elfáradtam,
elaludtam.

A végtelen türelmű
főnöknek sem kellemes az a
pillanat,
amikor a munkában örökké
tanácstalan
munkatársnak kiutat végül —
már
csak ujjával mutat!

Összekeveredett szerepek
Tengernyi gondom H. ostobasága
miatt megnövekedett! Nehezíti a
helyzetet az is, hogy ráadásul
elissza lassan — az én eszemet!

1971

Varga Imre portrészobrai

Kortársairól, élő és klasszikus nagyjainkról mintázott arcképszobrait állítja ki ezekben a hetekben a Vigadó Galériában Varga Imre. Az utóbbi esztendőkben kivált monumentális művei révén népszerű Kossuth-díjas művész három évtized munkáiból állította össze mostani tárlatát, amelynek néhány darabját képeink bemutatják.

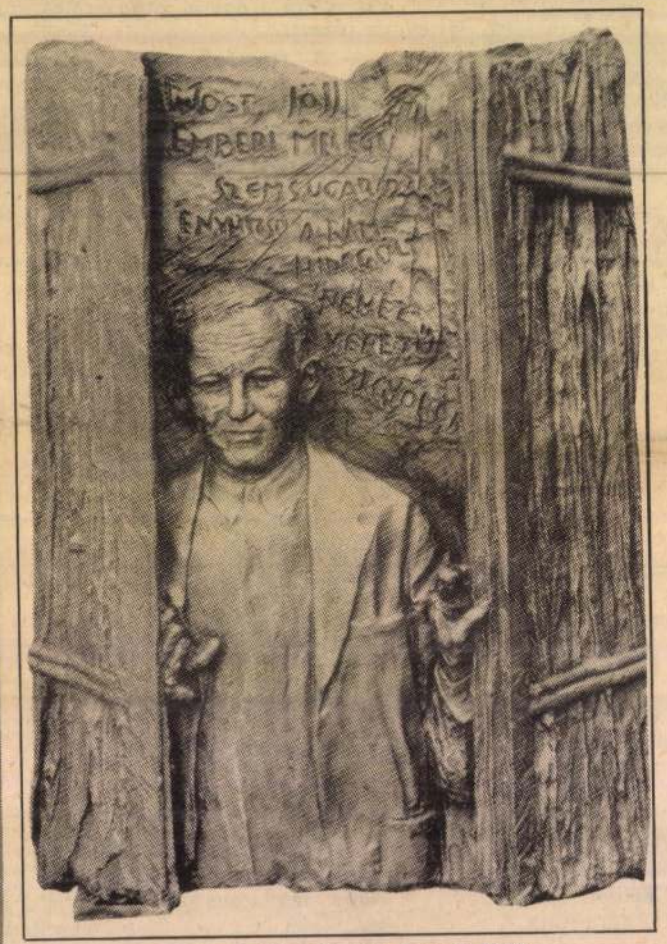

Kondor Béla; részlet. Bronz, 1974.

József Attila; 1971.

Ady-mellszobor. Márvány, 1966.

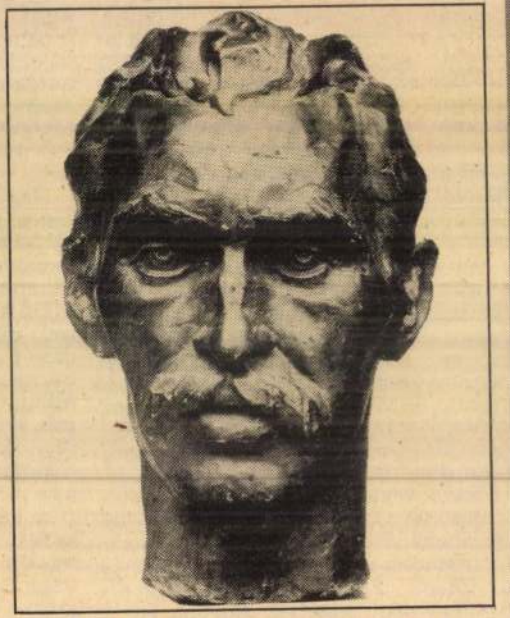

Csohány Kálmán portréja 1950-ből.

Samu Katalin; 1950.

NÉPÚJSÁG (TOLNA)
1983 JUN 17
MHSAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-736

...n járó daruóriás

Nagy teherbírású autódaru

méternyire tud kinyúlni a daru gémje. Az ötrészes, acélból készült teleszkópos kinyúlókar 20 csúszótesten siklik, amelyek öntött poliamidból készülnek. Ez a műanyag ugyanolyan terhelést bír el, mint az acél, de a súlya annak csupán egyhatoda (egy csúszótest mindössze 1 kg-ot nyom). A kitámasztólábak hidraulikusan működnek, s a vezetőfülkéből vezérelhetők.

Pompeji -öbölben

Odüsszeusz viszont a nimfák templomának nyomára vezetett. A templom egyik pompás tere 24 féle márványból épült és különböző szobrok díszítették. Közülük az egyik egy gyerekalak, feltehetően Messalinia lányának márványportréja. Piero Gianfrotta professzor, római régész véleménye szerint rendkívüli jelentőségű felfedezésről van szó. „Vlószínűleg egy kb. 25 hektáros városra bukkantunk – mondta. Egy másik, hasonlóan pompás épület a Caesar palotájának látszik."

A tudósok véleménye szerint a város egykor a gazdag rómaiak egyik legimondénabb luxusfürdőhelye volt. Arisztokraták, bankárok, kereskedők és hajótulajdonosok építtettek itt maguknak pompás villákat úszómedencékkel és csodás kertekkel. Később a talaj egyre jobban süllyedt, a tenger feltartózthatatlanul elöntötte a várost, míg végül teljesen elmerült.

oldás

leség a férjnek. – Minden este tesz...
reggel jövök haza!

Hogyan alszanak a delfinek?

Hogyan alszanak a delfinek? A Szovjet Tudományos Akadémia állat- és fejlődésmorfológiai és -ökológiai intézetének munkatársai vállaszt adtak erre a kérdésre. Vallamennyi magasabbrendű állattól eltérően, amelynek bizonyos ideig feltétlenül rendszeresen aludnia kell, a delfiniek sohasem maradnak teljesen mozdulatlanok. Sőt, egyes tudósok azt az álláspontot védelmezik, hogy egyáltalán nem is alszanak.

Mint a szovjet kutatók most megállapították, a nagyagyféltekék nem egyidejűleg, hanem felváltva vannak az alvás állapotában. Az egyik mindig ébren van, és biztosítja a lélegzéshez szükséges mozgékonyságot.

Szögálló gumiabroncs

Az USA-ban olyan gépkocsiabroncsot készítettek, amelyben éles és hegyes tárgyak nem tehetnek kárt. E gépkocsiabroncs futófelület alatti gumirétegét a következőképpen készítik el: 80 000, egyenként 0,5 centiméter hosszú acéldarabkát különleges rögzítőszerrel a gumiba kevernek, s ebből a masszából hengerlik a szálban forgó réteget. Ez az abroncsot szúrás és vágás ellen majdnem teljesen érzéketlenné teszi. E gumimasszsza a gépkocsiabroncs élettartamát is meghosszabbítja, mivel az acéllal erősített betét a hőt jobban elvezeti.

A h...

A halak labirint... folyadékba ágyazv... kék, otolitok vannak... otolitok igen jelentős szerepet játszanak a halak térbeli tájékozódásában. De a tudomány szempontjából is fontosak. Egyes otolitok növekedési csíkjaiból ugyanis következtetni lehet az állatok korára. A halpopulációk tagjainak kormegállapítása viszont nagy jelentőségű, mert következtetni lehet belőle a növekedésre, az elöregedésre, a nemi érettség kifejlődésére. Ezek az adatok Ezért tanulmányozzák különös gonddal a Kaliforniai Halászati Laboratórium kutatói az otolitokat. Egy gyémántpenge segítségével az otolitokból mikroszkópi metszeteket készítenek: a mikroszkóp alatt e szeleteken pontosan megfigyelik a fák évgyűrűire emlékeztető „növekedési gyűrűket", s ezekből következtetnek az állatok korára.

A fehér antilopok

A Perzsa-öböl menti Abu Dhabi sejkség sivatagában a közelmúltban hivatalosan összeszámolták a mesébe illő fehér antilopokat: hivatalosan már csak 30 ilyen állat létezik.

Ennek a szupergazdag olajországnak és az Egyesült Arab Emirségek legfontosabb tagjának neve szó szerint ezt jelenti: „Az antilopok atyja" – értelemszerűen pedig ennek a csak az arab sivatagokban előforduló, fehér antilopnak a hazáját jelenti. A hatvanas években – mielőtt az olajláz és az iparosítás ezt a sejkséget néhány év alatt beton-, és autóút- és gyárvilággá változtatta – még sok ezer ilyen, kecses antilop élt ott.

A sejkek a tervszerűtlen adászat révén aztán megtették a magukét. Most a legutolsó pillanatban avatkozik be az állatok érdekében a Nemzetközi Vadvédelmi Alap, és tenyésztési programot hívott életre a fogságban tartott antilopok számára. Ez az utolsó kétségbeesett kísérlet, mert még senki sem tudja, vajon ezek az állatok egyáltalán szaporodnak-e a fogságban, s ha később kikerülnek a szabad vadászterületre, életben maradnak-e.

Sakk-robot

Egyre újabb hírek érkeznek a sakk-robotak technikai fejlődéséről. Ez a Hongkongban gyártott masina, (amelyen tíz nehézségi fokozat állítható be és körülbelül ezer dollárért dobják piacra) például már saját maga teszi meg lépéseit, miután érzékelőivel észlelte ellenfele húzását.

NYÁR

„Nyári könnyű szellők..." — így kezdődik József Attila egyik szép verse. Folytatását a vízszintes 18. és függőleges 22. számú sorokban találhatjuk.

Vízszintes: 1. Az írógép mozgó tartozéka. 6. Gazember. 13. Kiváló operaénekesünk (György). 15. Mindene az édesanyja. 16. Az asztácium kémiai jele. **18. A versidézet folytatása** (zárt betűk: O, E.). 19. Hangszer. 20. A teljes ábécé 32. betűje. 21. Fenevad. 23. Szovjetunióbeli félsziget. 25. Ürmérték volt. 26. Község Kisbér mellett. 27. Heveny. 28. A világosság és a nap egyiptomi istene. 28. Széthint. 30. Ostoba. 31. A dada írója. 32. Az atka közepe. 33. Személyre vonatkozó kérdés. 34. Torbágygyal egyesült község. 35. Nevelők. 39. Igevégződés. 41. ... Karle; kis sziget volt az Aldunán. 42. Az ökör neve tájszólással. 43. Nemzeti Bajnokság. 45. Híres betyár volt (Jóska). 47. A 19. századi magyar szobrászat nagy alakja volt. 48. Kikötői híd. 50. Közép-afrikai ország. 51. Futás közben maga mögött hagy. 52. Bor készül belőle. 53. Locspocs. 54. Olimpiai bajnok gyorsúszónk volt (Ferenc). 55. Fatusi négykerekű jármű. 56. Balzsam. 57. ... alvó; álomszuszék. 59. Vas megyei község. 60. Román autómárka. 62. Farkasféle ragadozó. 64. Fülgyógyászat. 65. Jászai Mari-díjas színész (Kornél).

Függőleges: 1. Ruhaanyag méretre darabolása. 2. Annyi mint rövidítése. 3. Kimutatás a vagyontárgyakról. 4. Kézjeggyel ellát. 5. Lollobrigida személyneve. 7. A rádium vegyjele. 8. Jelt ad az indulásra. 9. Gaz. 10. Az ábécé legeleje. 11. Nagy Sándor. 12. Irtózás. 14. Sárkányvégek!!! 17. Képességvizsgálat. 20. Csehszlovák gépkocsimárka. **22. A versidézet befejezése** (zárt betűk: N, E.). 24. Iskolai tornaeszköz. 25. Szappanmárka. 27. ... iacta est (a kocka el van vetve). 28. Közel-keleti nép. 30. A szarvasmarha hímje. 31. A virág női ivarszerve. 33. Arab bíró. 34. Külkereskedelmi miniszter volt (József). 36. A lómama csemetéje. 37. Angol hosszmérték. 38. Laza, sárgás színű föld. 40. Bevásárláshoz használjuk. 44. Ruhadarabot bélelnek vele. 46. Éjjeli mulatóhely. 47. Becézett Ilona. 48. Szekíroz. 49. A macskánál kisebb ragadozó állat. 51. Sötétedésig. 52. Sárgába, vagy fehéresbe hajló színű. 54. Zajos mulatság. 55. Öntözőcső. 57. Vízben él. 58. Első belső! 60. Szolmizációs hang. 61. Osztrák és olasz gépkocsik betűjele. 63. Egyforma római számok.

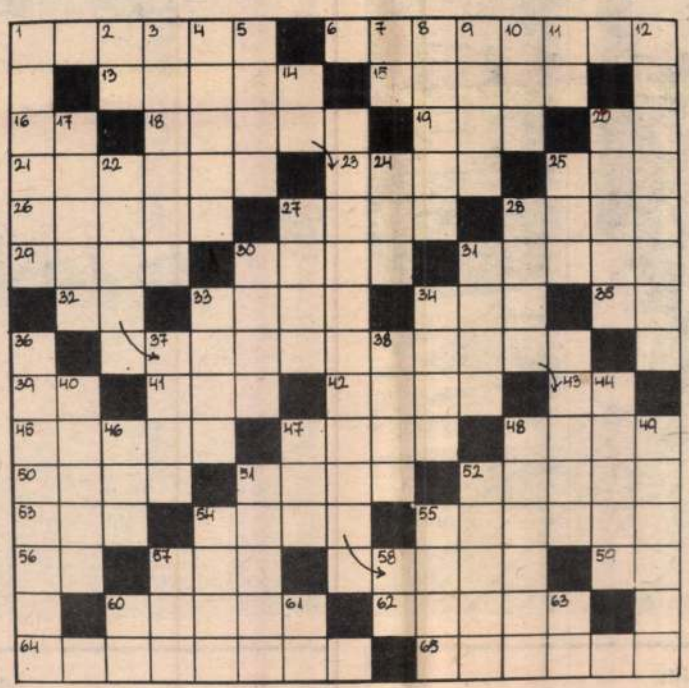

Beküldendő a vízszintes 18. és függőleges 22. számú sorok megfejtése a Tolna megyei Népújság Szerkesztősége címére: Szekszárd, Széchenyi u. 36. 7100. Beküldési határidő: 1983. június 17. A levelezőlapra, borítékra kérjük írják rá: Rejtvény.

21. heti rejtvényünk helyes megfejtése: „Szélben libapihe volnék, Erdőn galagonya volnék, Kosban puha csibe volnék, Otthon apám fia volnék."

A helyes megfejtést beküldők közül könyvet nyertek: Huba Jánosné Szekszárd, Béri B. Á. u. 9—13. 7100; Bozó Jánosné Bonyhád, Fáy ltp. 17. 7150; id. Varga Jenőné Tevel, Dorogi út 312. 7181; Szieber Józsefné Dombóvár, Allende u. 35. 7200; Pusztai Andrásné Tamási, Szabadság u. 41. 7090.

1021

Varga Imre művészete

Varga Imre művészetével kapcsolatban szívesen emlegetik az expresszionizmust és a szürrealizmust, nem is alaptalanul, de fontosabb ennél, hogy pályája már kezdetben letért arról az útról, ami nemzedéktársai számára készen kínálta a művészi kibontakozást. Pátzay neoklasszicizmusa, Ferenczy Béninek a századforduló francia mesterein csiszolt ízlése, Medgyessy népi ösztönzése után tudta, hogy új feladatok állnak előtte, s hatásokról is csak úgy beszélhetünk, amennyiben ezek találkoztak szándékaival. Mert ez a szemünk előtt európai rangra emelkedett művészet, a példákban – amit Marini épp úgy jelenthetett mint Moore vagy a szobrászatba kiránduló Henri Matisse és a magyar Martyn Ferenc – mindig saját szándékai igazolását találta meg, anélkül, hogy követnie kellett volna őket.

A modernség nem XX. századi fogalom, tulajdonképpen végigkíséri a művészet történetét. Donatello a maga korában épp úgy modern, mint az eléggé nem csodálható Quercia, az öreg Michelangelo pedig elsősorban az úgynevezett Rondanini-pietával, a mai kutatókat is vitára serkenti. Varga Imre modernségét ebben a történeti folyamatban kell vizsgálni, mert az új soha nem önmagáért való fogalom, hanem olyan állomás, amelynek egyaránt van csatlakozása a múlthoz és jövendőhöz. Hiú képzelgés azt hinni, hogy a múlt haszontalan tehertétel, fölös kolonc a jelen vállán, amitől legjobb mielőbb szabadulni, ahogy a század első felében sokan gondolták. A művészet, bár nem dicsekszik olyan jeles fejlődéssel, mint a tudomány, mindig saját korát fejezi ki, s tükrében – ha hibátlan a tükör – ott van mindig a teljes múlt, minden reményével és eredményével, de ugyanakkor a jelen vektorai a jövő lehetőségét is felvillantják. Minden mű azzal fejezi ki a jelent, hogy benne lemérhető az egész művészettörténet, de ugyanakkor kiinduló pont is, mert midőn az eszme, Hegel eszméje, átsugárzik rajta, a lehetséges új eszményt sejteti.

Ülő nő

Varga Imre művészetét akarom méltatni, éppen ezért tettem ezt az elméleti kitérőt. Ama kevesek közé tartozik, akiknek életműve olyan bonthatatlan egységet jelent, ami a nagy sorsfordítók választott műveit jellemzi: összefoglal, s ezzel tulajdonképpen le is zár egy művészettörténeti korszakot, s kezdettől tudta azt is, hogy a megváltozott emberi feltételeket csak új formák fejezhetik ki.

Jelentőségének és hatásának egyaránt ez a titka. Közérthetősége nem megalkuvás, olcsó engedmény: a formák és jelképek mindig a lényeget idézik, s olyan gondolattársításokat indítanak el, amelyek a fontosat és egyedit emelik ki a múlandóból. Vannak meghökkentő gesztusai, de ezek is mindig a lényeget szolgálják, gondoljunk az itt is látható Derkovits-kompozícióra. A drámain szép alak, a fej, a tekintet sugárzó okosságával csak a szilány környezettel együtt fejezheti ki a kort, Derkovits sorsát, de ezek a fájdalmas rekvizitumok önmagukban csak a múlt illusztrációi lennének, s épp az éles ellentét, Derkovits érzékenyen megmintázott alakja, melyből egyformán sugárzik erő és a maradandóba vetett hit, fejezi ki Varga Imre mondanivalójának lényegét, mert ez a munka, miként Radnótija, s még annyi más, a magatartás etikájának állít emléket, ami mindig az érték hordozója.

Nem lehet feladatom, hogy sorra vegyem Varga Imre alkotásait, elemezzem az egyes művek jelentőségét, ezt elvégezték mások, s még inkább elvégzik azok, akiknek majd számba kell venniök korunk művészetét. De legyen szabad még egy rövid kitérőt tennem.

Középkori szobrászatunk világszínvonalát évszázadokig tartó fájdalmas űr követte. A Prágába került Szent György, a győri Szent László herma, a pécsi dóm, a pesti belvárosi templom pasztofóriuma, a Báthory-Madonna, néhány más alkotással, egy virágzó és jelentőségében eléggé nem is méltatható művészet meggyőző emléke. A barokk, a török után idegen mesterek példáján indult, s majd két évszázad múlt el, amikor a világi művészet jogaiba léphetett.

Az igazi felnőttülést a századforduló jelentette, de ugyanakkor elkezdődött az a folyamat, amivel még a ma művészének is szembe kell nézni, az általános ízlés oldaláról tekintve mindenképp. A nemzeti feladat, bár szövetkezett a mesterségbeli tudással, a didaktikai elemet fontosabbnak tartotta a művészi korszerűségnél, s ekkor árasztották el városainkat a nemzet nagyjait, elsősorban Kossuthot idéző, önmagukban korrekt szobrok, de a művészet látta kárát, hogy Rodin vagy Maillol értő kortársai is fontosabbnak látták az ábrázolás hitelességének végtére mégis csak naturalista feladatát, mint magát a korszerűséget.

Ez a didaktikus nemzeti program egyaránt meghatározta az ízlést és szobrásznemzedékek útját, az ötvenes évek türelmetlenséggel párosult művészetpolitikai féltreértése pedig épp azt hitelesítette, amit régen túl kellett volna haladni.

Varga Imre a nagyon kevesek közé tartozik, akik európai rangot adtak az új magyar szobrászatnak, pótolva nemzedékek mulasztását vagy tehetetlenségét, ami végeredményben egyre megy. Művészetében látjuk kiteljesedni azt, ami Izsó Miklós munkásságával elkezdődhetett volna, s népszerűsége azt mutatja, hogy önfeledtelen szaporodó köztéri munkái – és ez ritka pillanat a művészet történetében – egyformán jelentik a korszerűséget és a kvalitást, szerencsésen találkozva életünk mindennapjaival.

Nekünk, akik Szekszárdon élünk, mindehhez hozzá kell tennünk egy személyes vallomást is. Varga Imre Prométheusz-szobra a város középpontjában áll, bármerre is visz útunk, találkozunk vele. Egyszer Borsos Miklóssal együtt néztük a szobrot. Sokáig kereste a helyet, ahonnan a legjobb szögből tárul fel a látvány. „Nagyon szép" – mondta elégedetten, aztán a szobor közelébe lépett, meg is tapogatta krómacél lemezeit. Elismerése csak fokozódott, s a mester elégedettségével mondta: „Mindent tud. A legapróbb részletekben is hibátlan."

Legfőljebb azt tehetem hozzá, hogy azóta a szobor a város jelképe is lett. Balbits városának vallhatjuk Szekszárdot, teljes joggal. De aki ide látogat, egy másik emléket is visz magával, mert itt láthatta Varga Imre egyik legjelentősebb alkotását.

Köszönjük.

CSÁNYI LÁSZLÓ

Elhangzott június 3-án, Varga Imre szekszárdi kiállításán, a Béri Balogh Ádám Múzeumban.

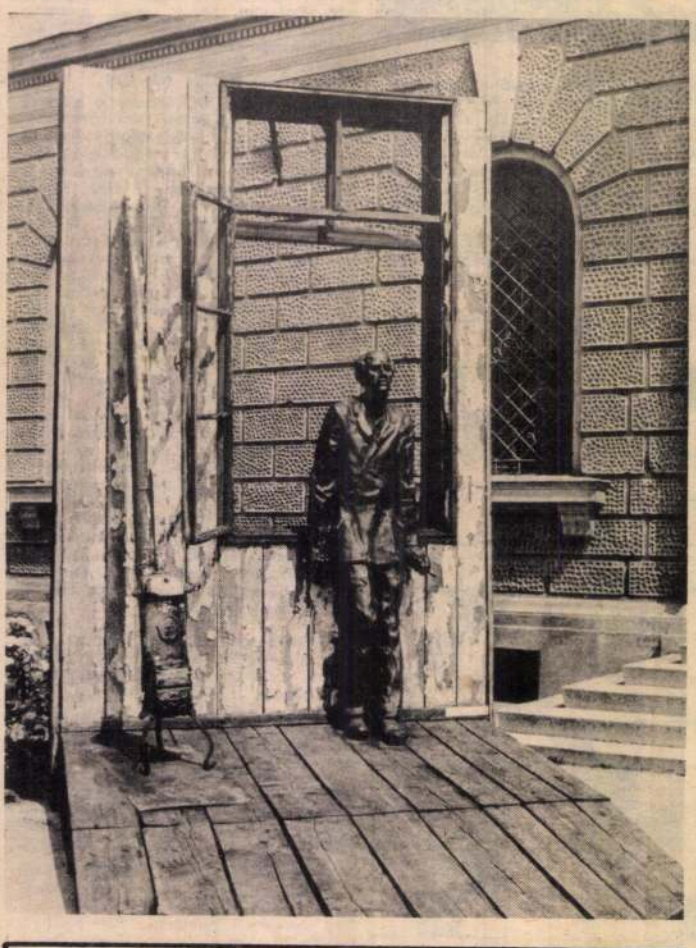

Derkovits

Radnóti

Lázár.

Williamsburg — D
wichtigsten westliche
strieländer haben am
bei ihrem Wirtschafts
Williamsburg eine
zur Abrüstung und z
heitsfragen verabschie
Außenminister Georg
verlas das Papier vor
se.

In der Erklärung wird erneut abgelehnt, die französischen und britischen Atomwaffen in die Genfer Gespräche über die Mittelstreckenraketen in Europa einzubeziehen. Ferner wird bekräftigt, Ende des Jahres mit der Aufstellung neuer amerikanischer Kernwaffen in Europa zu beginnen, wenn bis dahin in Genf kein Abkommen erzielt worden ist, das eine Stationierung überflüssig macht.

Obwohl die Willamsburger Erklärung nicht wie ähnliche US-Dokumente antisowjetische Formulierungen enthält, zeigen ihr Inhalt und die Umstände ihrer Entstehung, daß es dem Weißen Haus am ersten Tage gelang, ihren Partnern den eigenen Willen aufzuzwingen.

Die führenden Westmächte wollen bedeutende Militärpotentiale aufrechterhalten, bringen jedoch zugleich den Wunsch zum Ausdruck, durch

**Der Bonner Bundeskanzler Helm
Staatspräsident François Mitterra
liamsburger Wirtschaftsgipfels he
burg die bundesdeutsch—französi
mal bewährt" habe. Von Bonner
Staatsmänner am Montagmorgen
als „sehr harmonisch" bewertet.**

Williamsburger Gi

Varga Imre
MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

DAILY NEWS

1983 MÁJ 31

1021

1021

FOTO MTI — FERENC KALMÁNDY

Im Jahre 1846 gab Ferenc Liszt in der südungarischen Stadt Pécs ein Konzert. Im Gedenken daran fand am Wochenende in Pécs eine Feier statt, bei der ein Denkmal des großen ungarischen Musikdichters enthüllt wurde. Der Bildhauer Imre Varga, Träger des Kossuth-Preises, hat Liszt dargestellt, wie er sich über den Balkon des Hauses beugt, in dem er einst konzertierte.

ELKÉSZÜLT A TANULMÁNY

Hogyan is á
az innováci

Harmincöt év a találmányok és újí

Új fogalommal ismerkedünk: *INNOVÁCIÓ!* Lényege: a tudományos-technikai haladás képessége. A találmányok, újítások tükröt tartanak elénk, amelyben meglátjuk: milyen gyorsan tudunk gazdasági hasznot hozó újszerűséget létrehozni. Erről, a nálunk meglévő találmányi és újítási tevékenységről készített tanulmányt *dr. Remsei Nándor* kandidátus, az Országos Találmányi Hivatal elemző osztályának vezetője és *Bendzsel Miklós* főelőadó, az állami irányító szervek-

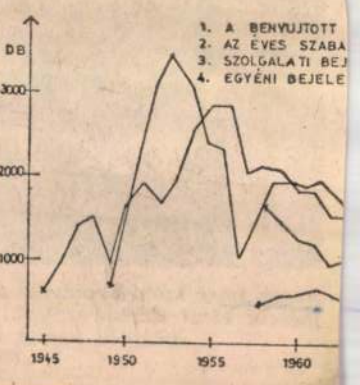

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

HÉTFŐI HÍREK

V

1981 JUL 6

1021

Varga Imre

Varga Imre szobrászművész a közelmúltban fejezte be nagyméretű Liszt Ferenc-szobrát. Alkotása Pécsre kerül, ahol a Püspöki Palota falánál állitják fel.
(MTI Fotó — Fényes Tamás felv.)

VAS NÉPE
SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-798

Kérdez: Kósa Tamás

Mi a véleménye az idei nyárról

Hiába tűz a déli Nap, ereje már nem akkora, mint júliusban. Szeretnénk visszatartani hevét, de mindhiába.

A tikkasztó hőség hiányzik, a fojtó fülledtség? A váratlanul ránk rontó zivatar? Vagy a zsúfolt Balaton, netán a tömött strand?

De nemcsak ez a nyár! A nyár öröm, a nyár szabadság, a nyár kikapcsolódás... És van, akinek kemény munka. Mert az ellátás nem szünetelhet, az élet nem állhat meg.

A legtöbb emberrel nyáron történik valami, ezért sokan csak a nyarakat őrzik meg emlékezetükben.

Vanak nyelvek, amelyekben a „nyár" és az „év" szóalakja egybeesik. Ez arra vall, hogy ősidők óta úgy vélí az ember, hogy a nyár az igazi, nyarakkal mérhető az idő múlása. A többi évszak — bár megvan a maga szépsége — csak kísérője a nyárnak.

Igaz manapság is, hogy a nyár az „igazi" évszak? S ha valóban többet nyújt, emlékezetesebb a nyár, miért más, mint a tavaszi, őszi, téli hónapok?

Általában várunk valamit a nyártól. Ha lehet nem rosszat. Mi válik ebből valóra? Hallgassuk meg!

Fotó: Horváth Pál

Polgár Tünde: Az érettségire és a felvételire nagyon kikészültem. Annyit tanultam, hogy azt mondtam, ha nem vesznek fel, nem próbálom meg még egyszer. Éppen a Balatonon voltam, mikor jött a papír, felvettek a Külkereskedelmi Főiskolára. Más volt ez a nyár, mint a többi, mert ezután úgy éreztem, enyém a világ. Tenisz, mozi... — néha úgyszólván nem tudtam mit kezdeni a szabad időmmel. Először mentem külföldre szülői kíséret nélkül, baráti, rokoni társasággal. Ausztriát jártuk körbe. Érdekes volt, hogy nélkülöztük a kényelmet, magunk főztünk, kempingben laktunk. Már készülődöm Pestre. Albérletbe.

Poór István villanyszerelő: Mi afféle turista család vagyunk. Szinte minden évben megyünk külföldre, az ősz a hazai tájaké. Az idei nyár elején feleségemmel kéthetes nyugat-európai útra indultunk. Nyolc országot érintettünk, a világbajnokság lázában égő Spanyolországot is. Ez a nyaralás jó indítás volt a nyárhoz. Elég nehéz, bonyolult munkánk van az épülő szombathelyi városházán. Tervmódosítások, anyaghiány... Nagyon jó az idei nyár, mert rengeteg a munka. Miért mondtam ilyen furcsát? Mert az építőknél az a jó, ha „özönlik" a megrendelés. Ez annyit jelent, hogy jobb a vállalat helyzete, javul a közérzetünk.

Pittmann Lászlóné könyvtáros: A nyár fárasztóbb és drágább, mint a többi évszak. Miért? Az idén nyáron vagy nem voltunk itthon, vagy vendégeket fogadtunk. Jártunk az NDK-ban, majd Siófokon. Az üdülőben rossz idő volt, kimozdulni nem tudtunk, reggeli után az ebédet, ebédtől a vacsorát vártuk... Hiába volt velünk egy halom könyv, mégis kizökkentünk a megszokott életrendből. Nem volt mit tennivenni, mint otthon. Olyan jó volt hazajönni! Mondtuk a párommal, nekünk itthon a legjobb! Kicsit más volt ez a nyár, mint a többi, mert a nagylányunk ősztől Pécsett tanul középiskolában, kicsit korán „repül ki". A nyár végén nagyon szép, váratlan meglepetés volt a kitüntetés, amit a SZOT-ban kaptam. (Szocialista Kultúráért kitüntetést.)

1982 AUG 28
Varga Imre

1021

Varga Imre szobrai

„Portré" címmel nyílt meg Varga Imre Kossuth-díjas szobrászművész kiállítása a Vigadó Galériában. Tizenhat, többségében már ismert mű tekinthető meg a kiállításon, melynek célja, hogy áttekintést adjon Varga Imre portrészobrász munkásságáról. Képeinken a művésznek Liszt Ferencről, illetve Kondor Béláról készített szoborportréja látható.

(MTI Fotó — Horváth Éva felvételei — KS)

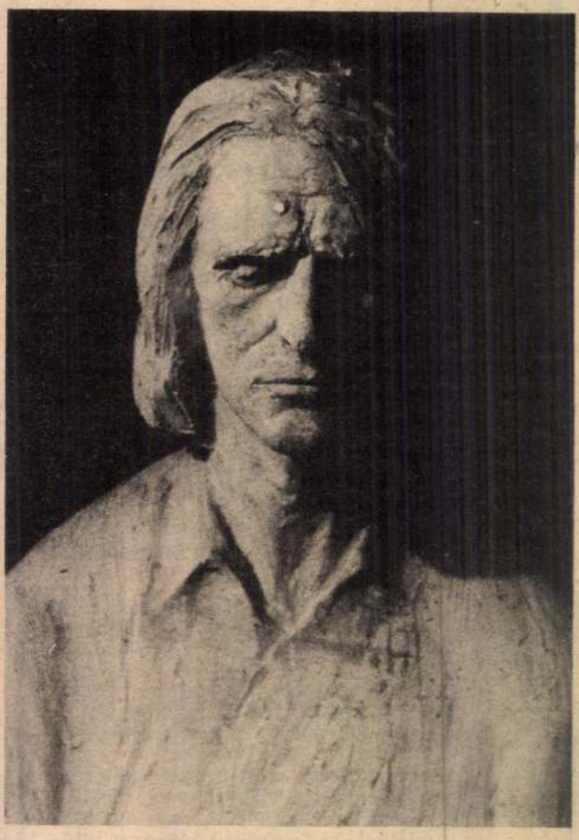

Képzőművészeti irányzatok az impresszionizmustól napjainkig

UTAK, KERESZTUTAK

Utak, keresztutak címmel kezdjük közölni Koczogh Ákos tanulmányát — 16 részben. (Hetenként 1—1 folytatásban. A sorozat — miközben az újkori képzőművészeti irányzatok kialakulását, térhódítását, egymásra hatását tárgyalja — segítséget ad a mai tárlatlátogatónak eligazodni az izmusok és stílusok dzsungelében.

Az avatott tollú szerző százhúsz év képző-, építő- és iparművészeti stílusait, irányzatait mutatja be — utalásokkal a korszak egyéb művészeti — irodalmi, zenei stb irányzataival.

A művészek stílusteremtő törekvéseit, a hazai kapcsolódásokat és reagálásokat ismerhetjük meg a sorozatból. Máig ható stílusjegyek kialakulásáról, a modern művészetek forrásaitól napjaink neo-avantgarde törekvéseiig szesik a modern művészetek megannyi lázadó, majd megszelidülő formájáról, építő- és leépülő korszakáról. A gazdag képanyaggal illusztrált sorozat élvezetes olvasmány lai kusnak és hozzáértőnek egyaránt.

1. Százhúsz év művészete

Közízlésünk, úgy mondják, megállt Munkácsynál, Paál Lászlónál. Nem is rossz helyen. Semmivel sem rosszabb, mintha a zene területéről Erkel Ferencet említenénk, az irodalomból Vörösmartyt, Madáchot, Petőfit, Aranyt. Bárha Adyig, József Attiláig valóban elérkeztünk volna! Tehát nemcsak úgy is látnánk a világot, ahogy ők, hanem beszédünkbe önkéntelenül beleszőnénk egy-egy sorukat, gondolatukat. De idáig nem jutottunk el, és ezt tudomásul kell vennünk. Most a Munkácsyék utáni nemzedékektől, Szinyei Merse Páléktól szeretnénk elvezetni olvasóinkat napjainkig. Tudjuk, hogy sokan idegenkedve nézik az újabb képzőművészeteket, a „modernet", akik már régen a tegnapéi. A sok, nehezen nyomon követhető kísérlet, megbukott vállalkozás, a nemegyszer csak polgárt hökkentő eredetieskedés láttán — joggal. De nem mondhatunk egyebet: tudomásul kell vennünk, hogy jó száz esztendő múlt el azóta, amit még magunkénak hiszünk és száz esztendő

jó vagy rossz — most ne minősítsük —, de új művészi vállalkozásokat. A megszokás, a beidegződés nagy hatalom az ember életében. Megköt és egyben erőt ad. Biztos támaszték a váratlan meglepetések ellen, mentsvár minden újban rejlő s á nem látható, veszedelemnek vélt változással szemben. Kétségtelenül jó és szükséges, hogy olyan biztos művészi fogódzóink legyenek mint Munkácsy, Arany, Erkel, De még jobb és szükségesebb, hogy továbblépjünk Egry Józsefig, Ady Endréig Bartók Béláig. S aztán megint tovább. Ehhez kívánunk segítséget adni sorozatunkkal, amely a művészet útvesztőiben próbál eligazítani. Hozzátesszük, semmilyen, a hűséges tolmács szerepét betöltő szöveg, a sorainkat kísérő kép mása nem helyettesítheti, pótolhatja a eredeti alkotások élményét a közvetlen beszélgetést. Művészetekre csak művészetekkel lehet nevelni: zenére zenével, irodalomra irodalommal, képzőművészetekre: szóval, képpel

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT
Telefon: 337-748, 340-726

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ

1982 AUG 2

1021

Varga Imre szobrai

Portré címmel nyílt meg Varga Imre Kossuth-díjas szobrászművész kiállítása a Vigadó Galériában. Tizenhat, többségében már ismert mű tekinthető meg a kiállításon, amelynek célja, hogy áttekintést adjon Varga Imre portrészobrász munkásságáról

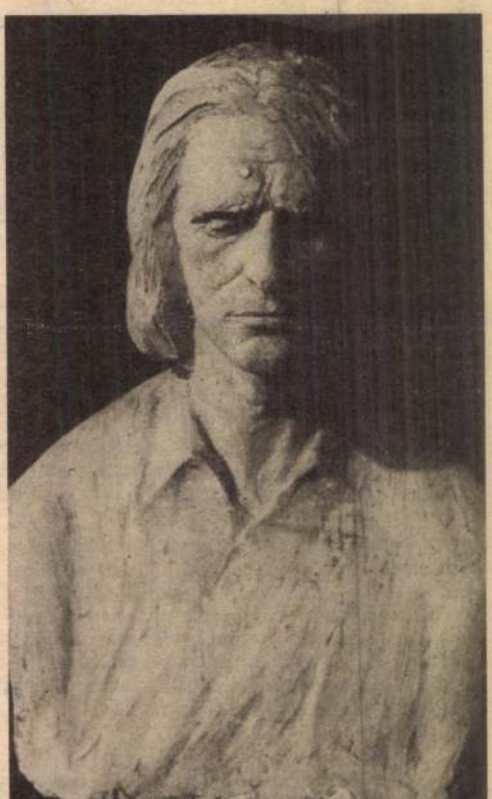

Liszt Ferenc

A kiállításon. Előtérben a Szt. István-szobor
(MTI-fotó — Horváth Éva felvételei — KS)

ándor

melyre Lengyel András hívta föl a figyelmem: *„A nagy Juhász Gyulának, kit énnálam jobban senki sem tisztelhet. Szegèd. 1918. Gergely Sándor."*

A Hét szeptember 29-i száma ismertette Juhász *Késő szüret* című kötetét, és közölte Gergely készülő Juhász-portréjának a gipszváltozatát.

November 10-én nyílt Pesten Máttis-Teutsch és Gergely közös kiállítása a MÁ-ban. Bálint Aladár a szegedi szobrásztól várta hogy mihamar friss levegőt pezsdülést hoz a tespedt magyar plasztikába. Juhász a *Délmagyarországban* Gergely *„merészen újszerű szobrairól"* írt.

Az őszirózsás forradalom győzelme után megnyílt szegedi szabadegyetemen Juhász és Gergely is előadott. Gergely a művészet főbb irányairól, az impresszionizmusról és expresszionizmusról, a mozgás problémájáról a művészetben, a szobrászat régi és újabb irányairól beszélt. A költő és a szobrász a december 14-én induló *Tűz* című hetilap köréhez tartozott, gyakran szerepeltek a Tűz-esteken. E lapban Juhász-cikk jelent meg a művészetről: *„jött az expresszionista bátorság és vele jött töretlen fiatal erővel*

Polner Zoltán

Éveim

Ez a nyár is
Nap alatt van:
kötőféken sötét felhők
sötét felhők madarak
ez a nyár is
Nap alatt.

Nagy ideje
van a nyárnak:
világok zúgnak a fényben
álmokról söpröm a szót
Töprengek és hallgatok.

Lép az idő
ő a gazda:
a csöpp harmat toporzékol
bámulják a jegenyék.
Tüzekkel tömött
az ég.

Dajkálgatja
lágy homokját
tükrös folyó önfeledten
berzenkednek a füzek
Dombérozó
szürkület.

Bogár iszkol,
madár jajong.
Az át nem szállt nagy utakon
kószálnak a csillagok:
a rózsákon

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

DÉL-MAGYARORSZÁG

1982 AUG 2 8.

1021

Varga Imre

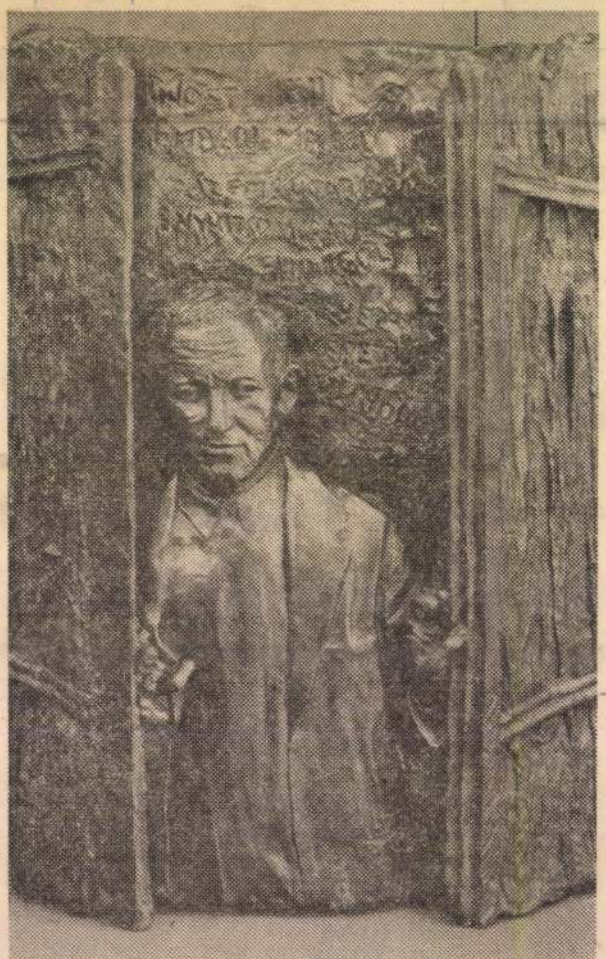

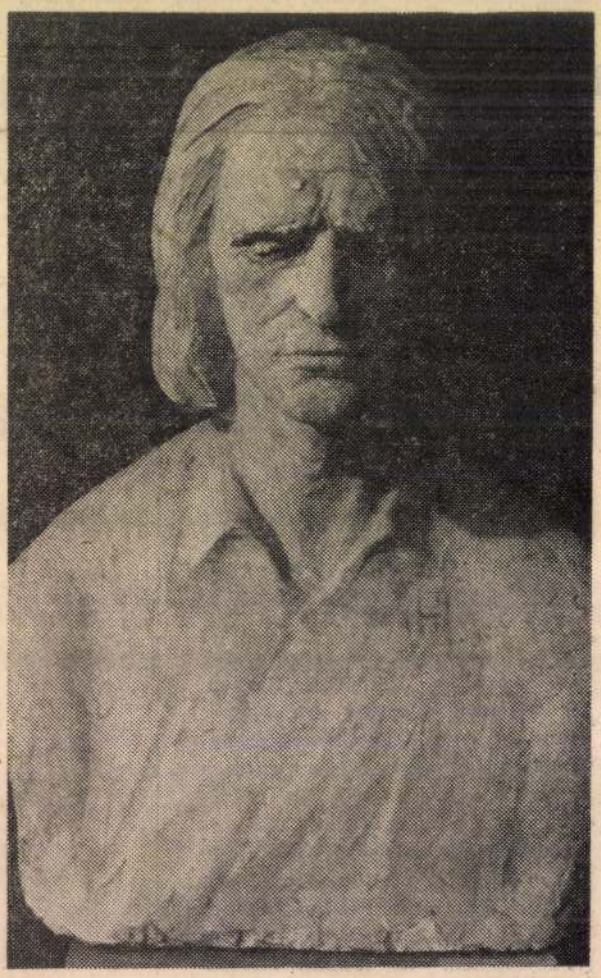

VARGA IMRE SZOBRAI

felelő

már annak,
reiről rende-
l, már a te-
i megjegyez-
ye el, akkor
olgok, ha a
ndenütt az
tenni."
jócskán idejét
ás, ma pedig
hatna. Mos-
kező véglettel
r. Finoman be-
nak el, ame-
tikai szervezet
az élet külön-
vatkozzanak a
lésekbe, hagy-
és egyéb szak-
ikai szempon-
i, dönteni.

folyar
Utóla
lenni,
arra
hogy ... a cselekvés után, hanem azt megelőzően törekedjenek előre vivő állásfoglalásokat kialakítani.

A kívülálló kritikus pozíciója tehát nem tartható. De éppoly kevéssé elfogadható, hogy a mozgalmi tisztségviselő az intézmény vezetőjének valamiféle famulusává váljék, akit ez utóbbi úgymond a zsebében tart, akarata végrehajtójaként kezel. Még emlékezetünkben élhet annak a szövetkezeti párttitkárnak a típusa, akit az elnök „az én párttitkárom"-ként emlegetett, s aki abban látta fő feladatát, hogy a pártszervezet politikai tekintélyét felhasználva a külső szerveknél vagy a tagoknál különféle kisebb-nagyobb dolgokban elérje az elnök akaratának érvényesülését. Szerencsére ez a gyakorlat is

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP
1983 JUN 18

ALFÖLDI MŰHE

1021

Varga Imre

VARGA IMRE: A MEGFÁRADT EMBER

men werden. Gestern wurden noch 4000 Einwohner über Wasserwagen und Trinkwasseraufbereitungsanlagen versorgt.

271 Einwohner mußten im Bezirk Erfurt zeitweilig evakuiert

F 170 bis auf weiteres gesperrt

Dresden. ADN

Die Fernverkehrsstraße 170 zwischen Dippoldiswalde und Altenberg ist wegen der Unwetterschäden vom Wochenbeginn bis auf weiteres für den gesamten Fahrverkehr gesperrt. Die Umleitung des Transitverkehrs nach Zinnwald erfolgt in beiden Richtungen über Geising—Glashütte—Dippoldiswalde. Auf der Umleitungsstrecke ist mit starkem Fahrzeugstau zu rechnen. Für den Touristenverkehr in die CSSR wird empfohlen, vorrangig die Grenzübergänge Bahratal oder Schmilka zu benutzen.

weise noch gesperrten dr
und acht Landstraßen
inzwischen für den Verk
gegeben werden. Auch d
ringer Waldbahn fährt.
Alle Orte sind erreichb
die Versorgung der Bev
ist überall gesichert. Das
zelnen Gemeinden noch gestörte Energie- und Fernsprechnetz wird wieder hergestellt.

In den vom Hochwasser zu Wochenbeginn betroffenen Gebieten des Bezirkes Suhl begann sich gestern das Leben wieder zu normalisieren. In Schmalkalden, Schnellbach, Geraberg, Gräfinau-Angstedt und weiteren Orten säuberten die Bürger Keller, Wohnungen, Straßen, Wege und Gebäude von Wasser, Geröll und Schlamm. Evakuierte Bürger konnten wieder in ihre Wohnungen zurückkehren. In Schnellbach wurde schwere Technik eingesetzt, um die stark beschädigte Verkehrsstraße wieder befahrbar zu machen.

Baubrigaden stehen in Gera bereit, um sofort nach Abschluß

Die Aufräumungsarbeiten auf der durch Wassermassen zerstörten Hauptstraße von Schnellbach (Bezirk Suhl) sind in vollem Gange.

Foto: ZB-Schaar

der Beräumung dringendste Reparaturen auszuführen. An einsturzgefährdeten Häusern begannen Abrißarbeiten. Mit Ausnahme einiger Vorortbereiche Geras, in denen Zuschaltungen aus Sicherheitsgründen nur zum Teil möglich waren, ist die Energieversorgung wiederhergestellt.

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

BERLINER ZEITUNG

1981 AUG 13

Varga Imre
1021

Plastik von großer Anziehung

Arbeiten des ungarischen Bildhauers Imre Varga in der Galerie am Weidendamm

Berlin. BZ Eine Ausstellung mit Werken Imre Vargas, eines der bedeutendsten ungarischen Bildhauer der/ Gegenwart, wurde gestern in der Galerie am Weidendamm im Beisein von Kulturminister Hans-Joachim Hoffmann eröffnet. Imre Varga, der zur Eröffnung anwesend war, hat mit seinem Schaffen wesentlich zur hohen internationalen Wertschätzung der ungarischen Plastik beigetragen.

Die Ausstellung vermittelt einen repräsentativen Querschnitt durch Vargas Werk. Wichtige Monumentalgestaltungen wie das Lenin-Denkmal in Mohács, das Partisanen-Denkmal in Ujpest, das Denkmal für den Grafen Karolý in Budapest werden im Modell vorgestellt. Im Original zu sehen sind die Denkmäler für den Dichter Radnoti und den Maler Derkovits, ferner eine große Anzahl bedeutender anderer Plastiken Vargas. Die wichtige und attraktive Ausstellung ist bis zum 27. September geöffnet. Heute um 18.00 Uhr findet in der Galerie ein Gespräch mit dem Künstler zu seinem Schaffen statt.

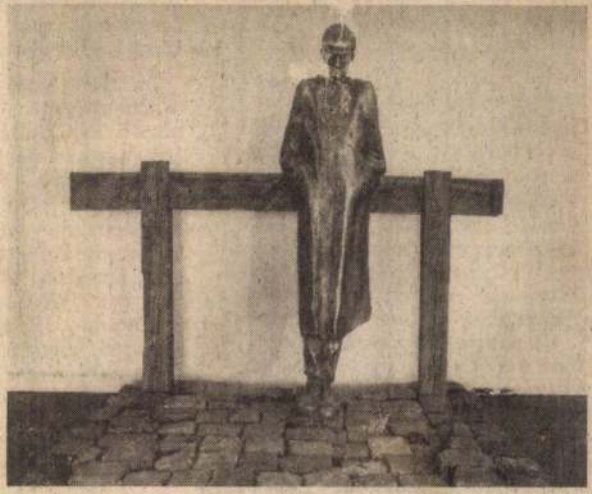

Imre Varga, Denkmal für den Dichter Radnoti, 1969, Bronze.

1982.VIII.24. Televizió 1 S.Gyné

1021

STUDIÓ '82

- Megnyilt Vargha Imre szobrásznüvész portré kiállitása. A portré - ez szinte közhelynek számit - régi tárgya a képzőnüvészetnek és a plasztikának. Ezen a kiállitáson Vargha Imre elsősorban nüvészkollegáinak, barátainak portréját állitotta ki.

VARGA Imre

Vasárnapi Hírek
1992. július 26.

Szombaton Pécsett a Nemes Endre Múzeumban Zsolnay-épületkerámiákat állítanak ki. — Varga Imre szobrászművész kiállítása a siófoki Kálmán Imre Emlékmúzeumban nyílik.

É

a világon 2000-ig

Az emberiség fele napjainkban is csak nagy nehézségek árán és hiányos összetételben jut hozzá a táplálékhoz. Szinte hihetetlen, de tény, hogy rossz termést hozó esztendőkben sok millió ember esik áldozatul az éhhalálnak. Pedig a század- és ezredfordulóra még jelentősen tovább nő a Föld lakóinak száma. Vajon világméretű éhínségnek nézünk-e elébe? A FAO már 1960-ban meghirdette az éhség elleni nemzetközi összefogást, mely azóta számos kedvező fordulatot eredményezett a népélelmezésben.

Valójában nem kellene aggódnunk a Föld lakóinak sorsáért még négyszeres szaporulat esetén sem, hiszen az összes technikai feltételek rendelkezésére állnak az emberiségnek az egyenletesen jó táplálkozás megvalósításához. Csupán azt kellene elérni, hogy Dél-Amerika, Dél-Ázsia és Afrika népei a modern termelési módszerek birtokában állíthassák elő az élelmiszereket (műtrágyák, növényvédő szerek alkalmazása, öntözési lehetőségek megteremtése, földművelő és halászati gépek, berendezések birtoklása, stb). Jóllehet a világ jelenlegi fejlett technikával megművelt vetésterületei és legelői is elláthatnák napjaink éhezőit.

Amíg a répából cukor lesz

Az elmúlt három évtizedben földünkön a cukortermelés és -fogyasztás nagyjából megháromszorozódott, s napjainkban évente több mint 80 millió tonna! S ha időszakosan változik is a kereslet-kínálat mértéke — és ezzel együtt természetesen a világpiaci ár is —, a korszerű módon való cukortermelésnek feltétlenül hosszú távú jövője van.

A répa hosszú technológiai soron fut át, amíg cukor lesz belőle. Az első állomás: átvétel a termelőktől (a cukortartalom és a súly együttes mérsékével), azután következik a tisztítás, az úsztatásos mosás. A gyártás első fázisa: a cukorrépa felszeletelése. A répaszeletekből diffúziós eljárással (kioldással) nyerik a cukrot. Ezt követően a gyártási folyamat kettéválik. A már cukormentesre lúgozott szelet szárított vagy préselt formában visszakerül a mezőgazdasági üzemekbe, ahol takarmányozásra használják. A cukortartalmú nyers léből pedig több fokozatú mészkarbonátos eljárással kiszűrik azokat az anyagokat, amelyek nem cukortartalmúak, majd a tisztított cukorlevet bepárló állomáson besűrítve kristályosítják.

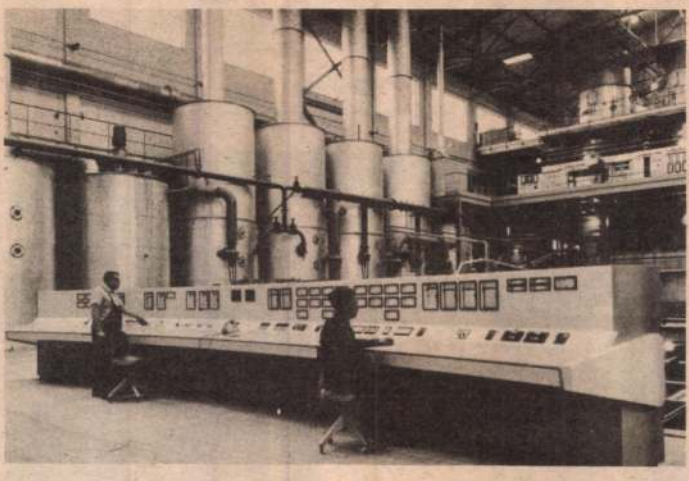

Előtérben egy korszerű cukorgyár termelésirányító vezérlőpultját láthatjuk, a háttérben pedig a jókora méretű technológiai berendezéseket, amelyeket az úgynevezett cukorkampány ideje alatt egyfolytában mintegy száz napig üzemben tartanak.

kel

rkel Ferencnek, „a magyar opera eráját. Ennek, valamint további öt y megfejtésével.

gép-típus. 24. Szép fekvésű. 25. A múlt idő jele. 26. Ennek a lipcsei templomnak volt karnagya 1723-ban a vízszintes 15. számú. 28. Dunántúli folyó és csatorna. 30. Virág részei 32. Buddhista barátok neve Japánban. 34. Zúdít. 36. „A. . .", Sztravinszkij burleszkje. 39. Gépkocsitípus. 41. Szúr. **43. Ezt az operáját Obernyik Károly drámája nyomán szerezte.** 44. „. . .mode". 45. Bővít. 46. Szemes ételnövény. 48. Biztatás. 50. Népszerű kabarészerző volt (utónevének kezdőbetűjével.) 52. Kettőzve: cukorka. 54. A Volga mellékvize. 56. Minták. 57. A magyarban legritkábban előforduló kettős betű. 58. Ceruza. 60. Négylábú állat. 62. Haszontalan holmi. 63. Se én, se te, . . . 64. Ruhagyár névjele. 65. Tetőfedő anyag. 67. A nyomás fizikai mértékegysége. 68. Antik. 70. Lent és kendert megmunkáló eszköz. 72. Úgy beszél, mint a kecske. 73. „Uncle . . .", az USA tréfás alakja. **74. Utolsó operája, melyet az Operaház megnyitójára szánt.**

Függőleges: 1. Téli sport. 2. Izléses. 3. Becsinált hús. 4. Kultúrintézmény névjele. 5. A lítium vegyjele. 6. A nemzetközi mesekatalógus típusszám-jelölése. 7. Nemzetség. 8. „. . . és tudomány", a TIT hivatalos lapja. 9. Kórokozó. 10. Európa-bajnokság. 11. Becézett László. 12. Pemzli. **16. Első operája, Egressy Béni szövegére.** 17. Patyolatba küld. 21. Hüvelyes vetemény. **22. Egyik főműve, Katona József drámája nyomán.** 24. Dél-amerikai keselyű. 27. Szorgalmas. 29. Görög forrásnimfa, Zeusz kedvese. 31. Hanglétra. 33. Döntésével nyertesnek nyilvánít. 35. Tüske. 37. Alma tájszólásban. 38. Francia kommunista író és költő (Louis). 40. Kémiai elem, ötvözete a betűfém. 42. Fizetve — rövidítve. 47. Ismert magyar vízipolójátékos. 49. Igevégződés. 51. Rába parti község. 53. Hivatali helyiség. 55. „A tölgyek..." (Arany János). 57. Maga előtt hajt. 59. Hegycsúcs. 61. Olajzöld. 63. Hosszú ideig. 66. A jelzett tárgy alatti helyre. 67. Területrész! 69. Mutatószó. 71. Cin. 72. Te meg én.

E. B.

Beküldendő: a hat opera címe.

Beküldendő a vízszintes 1., 2., 43., 74., függőleges 16., 22. számú sorok megfejtése a Tolna megyei Népújság szerkesztősége címére: Szekszárd, Beloiannisz 1—3. 7100. A levelezőlapra, borítékra kérjük ráírni: Rejtvény. Beküldési határidő: szeptember 17.

34. heti rejtvényünk helyes megfejtése: Szépek szépe, Egy fillér, Kiskirályok, A néma levente, Pesti madarak, Jaguár, Liliom. A helyes megfejtést beküldők közül könyvet nyertek: Deli Csabáné, Dombóvár, Erzsébet u. 24. 7200; Gróf Lajos, Szekszárd, Gróf P. u. 8. 7100; Bozó Jánosné, Bonyhád, Fáy ltp. 17. 7150; Mácsikné Döne Mária, Mözs, Tolnai u. 43. 7131; Ledneczki Mária, Bölcske, Paksi u. 42. 7025.

Varga Imre

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1982 SEP 1 1.

NÉPÚJSÁG (TOLNA)

1021

1982. szeptember 11.

Varga Imre szobrai

„Portré" címmel nyílt meg Varga Imre Kossuth-díjas szobrászművész kiállítása a Vigadó Galériában. Tizenhat, többségében már ismert mű tekinthető meg a kiállításon, amelynek célja, hogy áttekintést adjon Varga Imre portrészobrász munkásságáról.

Kondor Béla

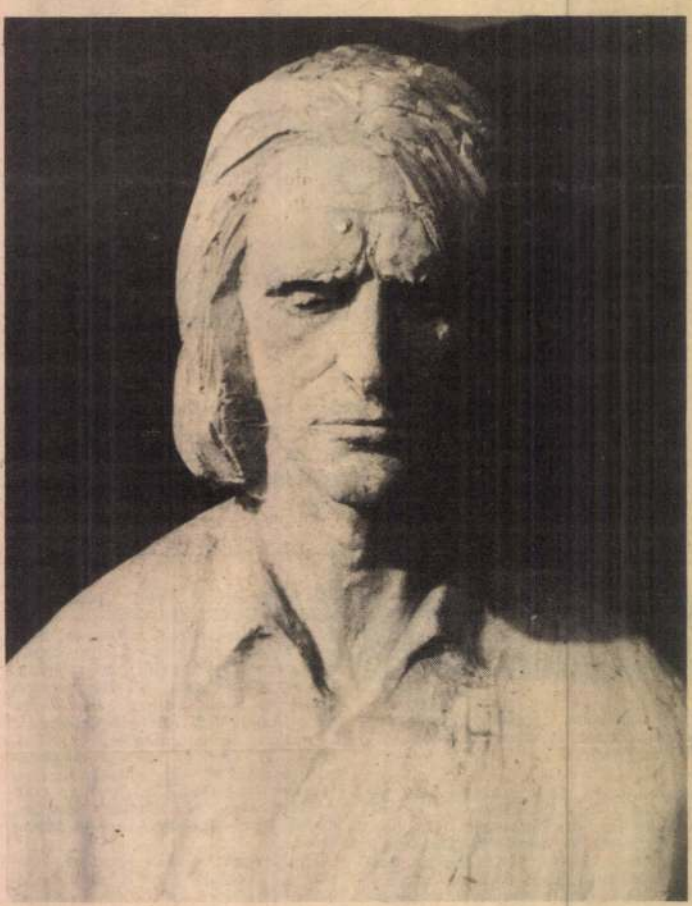

Liszt Ferenc

A kiállításon. Előtérbe a Szt. István-szobor

heitspartei Deutschlands veranstaltet jedes Jahr ihr Pressefest, bei dem jeweils das Blatt der Bruderpartei eines sozialistischen Landes im Mittelpunkt der Interesses steht. In diesem Jahr wurde dem Zentralorgan der Ungarischen Sozialistischen Arbeiterpartei *Népszabadság* die Ehre zuteil, sich und auch unser Land, die Ungarische Volksrepublik, etwas näher vorstellen zu können.

Aus diesem, für uns feierlichen Anlaß möchte ich zuerst unserer Bruderpartei, der SED, dem Veranstalter Neues Deutschland und den Teilnehmern des Pressefestes unseren herzlichen kameradschaftlichen Gruß entbieten und mich dafür bedanken, wenn Sie sich im bunten Festtrubel einige wenige Minuten Zeit nehmen, einen Blick in unsere Zeitung und damit auch in das Leben unseres Landes zu werfen.

Natürlich kann man auf knapp zwei Dutzend Tableaus und den dort angebrachten Bildern höchstens einen skizzenhaften, flüchtigen Überblick über die Entwicklung und Lage, die Sorgen und Freuden eines Landes geben, desgleichen darüber, welche Rolle *Népszabadság* in Ungarn spielt. Wir hoffen jedoch, daß wir uns unseren Freunden in der DDR, den Ungarn-Inter-

noch wi
Und diese
schen uns
sich im Z
des Sozia
festigen.

Aber Gleichheiten und Ähnlichkeiten sind nicht nur in Gegenwart und Zukunft aufzuweisen. Beiden Völkern öffnete der Sieg des heldenhaften Sowjetvolkes im Zweiten Weltkrieg den Weg zu einer selbständigen, sozialistischen Entwicklung, in beiden Ländern gemahnen Gräber und Denkmäler gefallener Sowjetsoldaten daran, daß wir unsere Befreiung ihrem Opfer verdanken können. Ewiger Dank und Ruhm sind ihnen gewiß! Und nachdem sich die Möglichkeit einer freien, demokratischen Entwicklung geboten hatte, schufen sich die werktätigen Massen im Klassenkampf, unter der Führung unserer kommunistischen Parteien, selbst ihre Macht, und dieses System des Volkes befreite die schöpferischen Menschen, damit sie ihre vielseitigen Fähigkeiten entwickeln und zu ihrem eigenen sowie zum Nutzen der Gemeinschaft entfalten können. Es erfüllt uns mit gemeinsamem Stolz, daß unsere Länder beim Kampf für die gesellschaftliche Entwicklung und die Sicherung des Weltfriedens in vorderster Front stehen, was zugleich Grundlage des

nimmt vor unseren Augen
die Voraussage Lenins über
die Mannigfaltigkeit des sozialistischen Aufbaus Gestalt an, während bei diesem Aufbau eine Sache unbedingt identisch ist: die Macht des werktätigen Volkes. Diese Mannigfaltigkeit in der Einheit widerlegt von Störabsichten motivierte Parolen unserer Gegner von dem angeblich „obligatorischen Modell" des Sozialismus am sprechendsten. In der heutigen Welt, da die internationale Lage gespannt ist und unsere Gegner versuchen, uns unsere Arbeit mit verschiedenen diskriminierenden Maßnahmen, Wirtschaftsblockaden und Sanktionen zu erschweren, zeigt sich einerseits, wie vergeblich derartige Bestrebungen sind, andererseits aber auch, daß der Sozialismus über enorme Reserven verfügt und diese zum Einsatz bringen kann. Dem ist es zuzuschreiben, daß — während die sozialistischen Länder gerade derzeit von der extensiven zur intensiven Phase der Entwicklung übergehen —, ungezählte Initiativen, Reformen und Unternehmungen unsere Länder charakterisieren, die ihr ö

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-743, 340-726

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1983 JUN 13

Varga Imre

1021

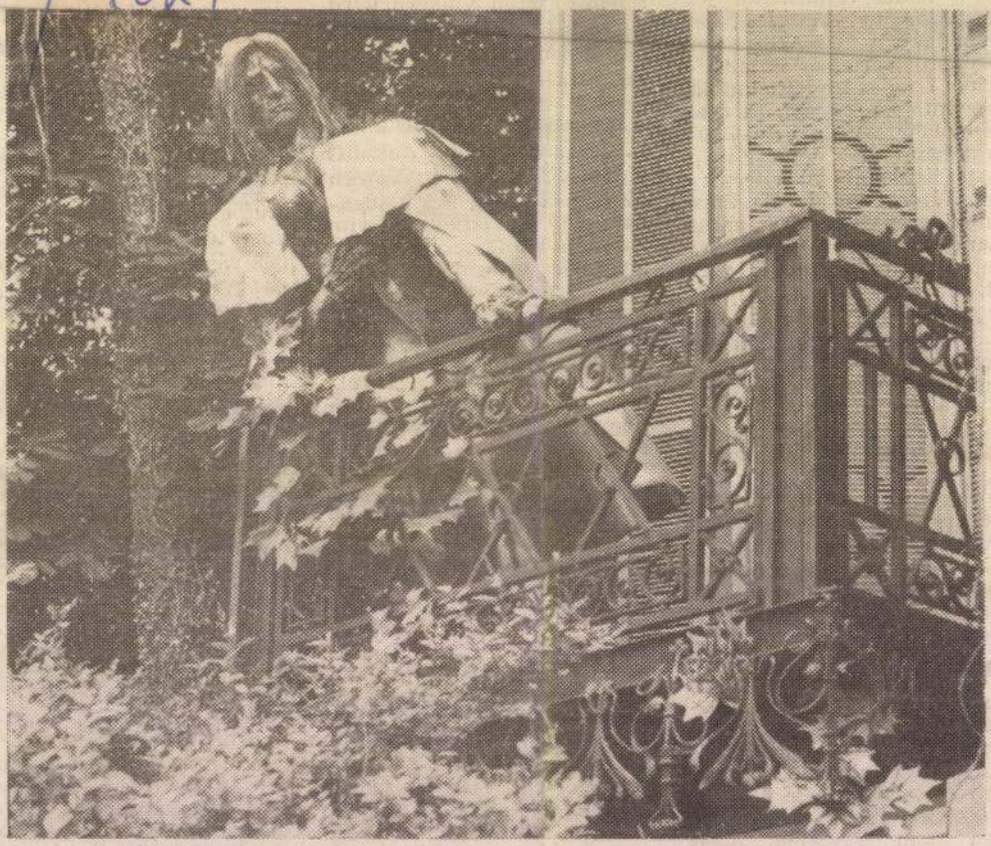

Franz Liszt konzertierte 1846 in der südungarischen Stadt Pécs. Zur Erinnerung daran wurde eine Plastik des großen Komponisten — ein Werk von Imre Varga — enthüllt
(Foto: Ferenc Kálmándy)

Érdekek és együttműködések

Ki tudja, hogyan vészelte volna át egy sor háztáji gazdaság az idei aszályt, ha nem áll mögöttük az egész szövetkezeti mozgalom. Vidékünkön általában 550 milliméter az évi csapadékmennyiség, és ebből 200 milliméternyit nem kaptak meg a földek. A régi parasztvilágban egy ilyen mostoha esztendő után dobra került a nadrágszíjparcella, szélnek eresztették a választási malacokat, mert nem volt takarmány a górében. Most meg az olyan nagy jószágpiacon is, mint az üllési, egyre drágább a süldő, mert van elég szemes termény és táp a téli kitartásukhoz.

Eléggé közismert, hogy hét megye állami, szövetkezeti gazdaságai, gabonaforgalmi vállalatai küldik folytonosan a takarmányt vidékünk állattenyésztési ágazatának ellátásához. Mindez persze pénzbe kerül, de nem a szabadpiaci árak ingadozása, felszökése, hanem a maximált felvásárilyenkor már bebokrosod várta a búza a decembe nem olyan gyengén, m az idei télelőn. Mindez számolnia kell a nagyüze agronómiának: nincs teh helye az álmodozásnak. 1984. évi hozam- és jöved lemeredményekkel kapcs latban. Pedig a megye m zőgazdasága megtette an a gabonaprogram végreha tásának jegyében el kivá tőle a kormányzat; minte 2 százalékkal növelte a k lászósok vetésterületét.

◇

Mint ahogy a házta gazdaságokat a sz vetkezetek támoga ják a folyamatos áruelő lításban, úgy a tsz-ek gon ján az állam segít töl pénzügyi, fizetési könnyíté sel. Ez a folyamatában eg séges cél — a hatékony te melést — szolgáló viszon nem törhet meg egy pill natra sem, de a kül szükség miatt az eddigin nagyobb szerepet kap a j vőben az önálló kezdem nyezésen alapuló együttm ködés.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrász- és grafikusművész

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

1983 DEC 31

LFÖLDI MŰHELY

1021

VARGA IMRE: PROMÉTHEUSZ

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrász-grafikusművész

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

1983 DEC 1

1021 T. A.

Szobrok Csongrád megyében

Varga Imre: Napozó

Varga Imre Deszken elhelyezett, hasonló témájú szobrának valamennyi tanulsága kamatostul térült meg a vásárhelyi szobor (felső képünk) megformálásánál. Az előzőleg ismertetett szobor szerkesztési problémái, statikussága, ebben a vásárhelyi változatban már teljesen kiküszöbölődtek, pedig nagyjából hasonló pozitúrában komponálta a művész ezt a figurát is. Ám a bronzanyag lényegesen könnyedebb, szabadabb, változatosabb formaépítkezést engedett meg a művésznek.

A szép, karcsú nőfigura feszesen testhez simuló, éppen csak jelzett ruhában tárulkozik a fény felé. A test szép ritmusban formált idomait sejtetni engedi még a ruha, de le is egyszerűsíti azokat.

A változatos, kecses tartásban térbe helyezett szobor esztétikai minőségeit jól megerősítik a környezeti hatások, a kitűnő elhelyezés, a szellemesen kiala-

ámutatnak, hogy a felhasz-

Szegeden

nyitás napján hazai és külföldi divatáruk között válogathatnak az érdeklődők. Meglepetésnek szánjuk a nyitás napjára a francia divatruházati cikkeket.

— *Hogyan jutott eszébe a Szeged és Vidéke Áfész-nek, hogy Szegeden S-modell szaküzletet nyisson?*

— Szélesebb választékot kínálunk a vásárlóknak. Eb-

akadémikus, a Szegedi Biológiai Közpo
Horváth Róbert tanszékvezető egyetemi
Miklós egyetemi tanár, a JATE bölcsész
francia nyelv és irodalom tanszékének
kulturális és oktatási kérdésekről cserél
kat, és 3 órakor az egyetem központi épü
nagykövet megnyitotta a „Baudelaire-tó
mű francia költészeti kiállítást.

Ma a nagykövet a szegedi Ságvári
ban egy francia nyelvórán ismerkedik
és az oktatómunkával. Délután pedig hi
dr. Kristó Gyula egyetemi tanár, a JAT

Három és fél évtizedes fennállását ünnepli a Delta Kereskedelmi Vállalat. Jogelődje, a Csongrád megyei Népbolt Vállalat megalakulásának közelgő évfordulója alkalmából nyugdíjastalálkozót és dokumentum-

Harmincöt év a lakosság szolgálatában

kiállítás Vásárhelyen

kitott posztamentum, és maga az a tény, hogy a szobrot körülvevő természeti környezet magától értetődően indokolja a mű témáját, a napozást.

Felállítva: 1962-ben. Hódmezővásárhely, TBC Gondozó Intézet parkja. Anyaga: bronz.

sa, hogy a nyugatnémet kormány Fehér Könyve minden realitást nélkülöz. *Erwin Horn*, az SPD parlamenti frakciójának szakértője szerint „az erőpolitika és a hidegháború Fehér Könyvét kaptuk kézbe".

A régebbi Fehér Könyvekkel szemben teljesen új az a mód, ahogyan a kormány a vegyi és baktériumfegyverek kérdését kezeli. Amíg a régebbi szociálliberális kormány elutasította e fegyvereket, mint különösen veszélyes tömegpusztító esz-

Szovjet—vietnami kü

Andrej Gromiko, az SZKP KB Politikai Bizottságának tagja, a szovjet minisztertanács elnökének első helyettese, a Szovjetunió külügyminisztere, csütörtökön Moszkvában megbeszélést folytatott *Nguyen Co Thach* vietnami külügyminiszterrel.

A találkozón Andrej Gromiko felhívta a figyelmet arra, hogy az utóbbi években nagyon kiéleződött a nemzetközi helyzet. Viszont — miként azt a Varsói Szerződés tagállamai külügyminiszteri tanácsának legutóbbi, szófiai ülése is bizonyította — a szocialista közösség országai szilárdan kitartanak a bé-

Dzsemajel Genfet j megbékélési tanác

Amin Dzsemajel libanoni elnök

Varga Imre Kossuth-díjas
MAHIR szobrászművész
Sajtófigyelő
NÉPSZABADSÁG
1983 OKT 21

s ezen belül is jelentősen csökkent a halálos balesetek száma.

1021

Megnyílt a Varga Imre-ház

Ülő nő; bronz kisplasztika.
ERDEI KATALIN FELVÉTELE

Csütörtök délután ünnepélyes keretek között adta át *Farkasinszky Lajos*, a fővárosi tanács elnökhelyettese a város lakóinak és Varga Imrének az óbudai Laktanya utcai kiállítóházat. A galéria állandó otthont ad a kiváló művész alkotásainak, köztéri szobrai másolatainak.

EGY LEKTOR

Beszélgetés Pusztai Gabriella művészettörténésszel

Pusztai Gabriella 1976-tól 1988-ig vezette a Képzőművészeti Lektorátust, mely intézmény az államilag megrendelt képzőművészeti alkotások körül felmerülő kérdésekről hivatott dönteni. Hogyan működött ez a mechanizmus az állampárt idején, s milyen ütközetek zajlottak a kulisszák mögött néhány köztéri szobor felállítása körül – erről kérdeztük az egykori igazgatónőt.

HOL A PAPÍR? Petrovics László felvétele

***M.N.:* Tulajdonképpen mi a Képzőművészeti Lektorátus funkciója?**

P.G.: Az állami intézmények által megrendelt képzőművészeti alkotásokat kell bíráltatnia. Nem mi ítélkeztünk az egyes művek felett, hanem a szakma: évente mintegy négyszáz képzőművész és művészettörténész szakértőt vontunk be e munkába, s a szakértői vélemények alapján döntöttünk.

***M.N.:* A köztéri szobrok – főleg egy pártállamban – a képzőművészet legsikamlósabb területét jelentik, mert ez a legátpolitizáltabb, a művészeti elgondolások itt szenvedhetik a legnagyobb sérelmet.**

P.G.: Minket nem utasított a pártközpont, a minisztérium is hagyott dolgozni. A megrendelői igény határozta meg a munkánkat, s ha az illető szerv politikai alkotást kért, azzal nemigen lehetett vitatkozni, akkor azt megcsináltattuk. Sajnos még a 80-as években is előfordult, hogy valaki szovjet hősi emlékművet rendelt, holott addigra teleszórtuk ezekkel az országot. Az ilyen elhatározás eredhetett abból, hogy a szomszéd falu már állított egyet, vagy politikai megbízhatóságát akarta demonstrálni az illető, esetleg saját emlékművét látta benne. De a nem politikai témájú szobrok között is találunk sok fölöslegeset, mi ugyanis nem mondhattunk vissza megrendelést, hiszen az alkotók ebből éltek. A hatvanas években minden kultúrház előtt ült egy „olvasó lány", később jöttek a lehetetlen portrészobrok. Ezeket kugliknak neveztem: egyenes, unalmas posztamensen egy nyakától fölfelé megmintázott fej.

***M.N.:* A politikai hatalom tehát a megrendelések tartalmával avatkozott a környezet képének kialakításába?**

P.G.: Igen. A felső vezetés abba nemigen szólt bele, hogy a művész hogyan oldotta meg a feladatot; ebből a szempontból veszélyesebbnek bizonyultak a helyi párttitkárok. Működésem alatt egyszer fordult elő, hogy a pártközpont megváltoztatott egy már elfogadott elképzelést. A korábban a Jászai Mari téren álló Marx-Engels szobrot krómacélra tervezték, de végül gránitból kivitelezték, ami megölte az egészet. A központ döntött úgy, hogy gránitból nívósabb lesz az alkotás.

***M.N.:* A XIII. kerületi pártház előtti szobor esetében drasztikusabb változtatásra került sor, ami egyesek szerint egyenesen Kádár Jánostól eredt.**

P.G.: Épült a pártház, amely elé az építész tervező egy szökőkutat képzelt el. Fehérné, a kerületi funkcionárius, valamint Királyné, a Budapesti Pártbizottság egyik titkára egyetértettek ezzel, mire kiírtunk egy pályázatot. Ezen Marosán László (csak névrokon) krómacél plasztikáját fogadtuk el, mely három nonfiguratív, csavart formációból állt. Az építkezés a befejezéshez közeledett, egyre sürgették a művészt, Király Piroskáék naponta följártak a műtermébe. Farkasinszki is nógatta a Fővárosi Tanácstól, de nem olyan egyszerű krómacélból három egyforma plasztikát hajlítani. Időközben viszont Deák Gábor került a pártbizottság élére, szerintem ő háborogtatott Kádárnak, hogy szökőkút kerül a pártház elé, s nem a munkásság képviselője. Kádár nem foglalkozott képzőművészettel, magától nem jutott volna eszébe, ha nem szólnak neki. Így továbbadta az ügyet Aczél elvtársnak. Hozzám már úgy került le, hogy telefonáltak, azonnal gyűjtsem össze az utóbbi két-három évben elhelyezett szobrok fotóit. Azt akarták bizonyítani, hogy az utóbbi időben a képzőművészet túlzottan elhajlott a nonfiguratív irányzat felé. Ennek épp az ellenkezője derült ki, rettenetesen gyatra alkotásokról árulkodtak a felvételek. A szokványos realista portrék kerültek elő, nonfiguratívakat nem is találtam. Az elvtársak elszégyelhették magukat, senki nem tette szóvá többé a dolgot, de a szökőkutat mégsem engedélyezték. A XIII. kerületi új vezetésnek köszönhetően, teljesen morbid megoldásként Kiss István Munkástrón című alkotását állították fel. Kétségbeejtő, hogyan lehetett a szökőkútnak készült medencébe belerakni egy harcosan dolgozó munkásfigurát. Marosán ide tervezett művét pedig a Budapest Sportcsarnok közelében helyezte el a Fővárosi Tanács.

***M.N.:* Az utóbbi idők legnagyobb indulatot kiváltó alkotása a Vérmezőn felállított Kun Béla-szobor. Állítólag maga Varga Imre sem szereti a '19-es diktatúra vezéralakját.**

P.G.: Ez látszik is az alkotáson, [illegible] elfogadtuk, nem tud[illegible] nak képzőművészetet olvasni. Ha megnézi a szobrot, a Kun Béla előtt elvonuló tömeg bal szélén egy polgári társadalom alakjai láthatók, például egy női figura esernyővel. Aztán föltűnnek az őszirózsás forradalmárok, szintén nagyon szépen megmintázva. Kun Bélához közeledve viszont megszűnik a tömeg ember lenni, s mire a jobb szélére ér, torz, elesett, elgyötört, emberre alig emlékeztető figurák menetelnek. Abból, ahogyan a diktátor keze elerohadó sor felé mutat, tessék kiolvasni Varga Imrének azt a gondolatát, hogy ide vezetett Kun Béla. Ezt erősíti, hogy a főalak egy lámpavas mellett áll, aminek Magyarországon pejoratív tartalma van. Ez a szobor tehát nem Kun Béla herotizálása, hanem deherotizálása.

***M.N.:* Ön hogyan találkozott először a szobor ötletével?**

P.G.: Megjelent valaki a Fővárosi Tanácstól, hogy kell egy Kun Béla-szobor. Egy Kun Béla már „díszítette" a várost a róla elnevezett téren, nem értettem, hogy ennek a kommunista párt szempontjából is kétes figurának miért kell még egy emlékművet állítani. Hallani lehetett zöngéket, miszerint a párt így akarja kiprovokálni, hogy derítsék ki az oroszok, mi történt vele, de ez a magyarázat elég értelmetlennek tűnt. Persze az ok nem ránk tartozott, elkezdődött tehát egy őrült hajsza, hogy hol lehet Budapesten még egy Kun Bélát elhelyezni. Egyrészt a főváros eléggé tele van már szobrokkal, másrészt az ember megpróbál olyan környéket keresni, amelyhez az illető valamilyen módon kapcsolódott. Kun Béla esetében nagyon kevés ilyet találtunk, hiszen életének csak egy rövid periódusában élt ebben a városban. Az Attila úton lakott a Szarvas tér és a Vérmező között, állítólag a Vérmezőn is szónokolt. Arra gondoltunk, hogy a Szarvas téren van egy játszótér, elhelyezünk ott egy kis portrészobrocskát. Kiírtunk pályázatot, de jött a kifogás (azt hiszem, ennek a hátterében Kun Béla lánya, Kun Ágnes állt), hogy ez nem elég reprezentatív. Ismét beindult a hajsza a helyszín ügyében, s akkor kitaláltuk, hogy Csepel munkáskörnyezet, tegyük Kun Bélát a munkások közé. Egy lakótelepen, két ház között kineztünk egy talpalatnyi helyet, s újabb pályázatot írtunk ki. Ekkor szállt be Varga Imre, akit természetesen nem hívtunk, [illegible] hogy a párt hivatalos intézményei mondják meg, kell-e Kun Bélának ilyen böhöm nagy szobor. Felvetettem az aggályaimat, hogy Magyarországon csak Kossuth Lajosnak van ekkora szobra, s hogy Kun Béla tevékenysége párttörténeti szempontból indokolttá teszi-e az elképzelést. Úgy hallgattak, mint ez az asztal. Végül azt mondták, foglalkozzunk az alkotással. A pártközpontból egy nőnek nagyon tetszett, tapsikolt, hogy nekünk ez kell.

***M.N.:* A helyszínt ki választotta ki?**

P.G.: A Vérmezőt közösen találtuk ki kínunkban a Fővárosi Tanáccsal és a Budapest Galériával. Nem ennyire a végére szántuk, csak nem informált bennünket a Fővárosi Tanács, hogy szélesítik az utat és nyolc métert le fognak vágni a parkból. Már készült az alapzat, mire tudomást szereztünk erről. Imre hozzálátott a munkához, a Fővárosi Tanács összeszedte a szükséges pénzt, hogy honnan, ahhoz nekünk már semmi közünk nem volt. Engem egy úriember följelentett, hogy akadályozom a terv megvalósítását, mert csak három hónap múlva adtuk ki az engedélyt.

***M.N.:* A bírálóbizottságba művészeket nem hívtak?**

P.G.: Művészettörténészeket hívtunk, nekik is az volt a véleményük, hogy nagyban kellene látni, de Varga Imre biztos meg tudja oldani, akkora művész.

***M.N.:* A Bajcsy-Zsilinszky szobor körüli hercehurca viszont nem politikai okok miatt robbant ki.**

P.G.: Abszolút képzőművészeti [illegible] A 80-as [illegible] közepén jelentkeztek az egykori Kisgazdapárt tagjai, hogy szeretnének egy Bajcsy-Zsilinszky szobrot fölállítani. Mondtuk, rendben van, s kineztünk egy nagyon jó helyszínt a Deák téri metró-födém fűvesített területén. Elképzelésünk szerint a szobor a Bajcsy-Zsilinszky út felé nézett volna. Kiírtunk egy pályázatot, melyet egy fiatal szobrászművész nyert meg. Eskulits Tamás elgondolása szerint Bajcsy-Zsilinszky – aki országgyűlési képviselő volt a harmincas években – egy parlamenti hármas padon ült kényelmesen, s a mellette lévő felcsapott ülés alá helyezte a feliratot. Ezt remek ötletnek találtuk, hiszen ott egy szokványos álló figura nem tudna kontaktust teremteni a járókelőkkel, mert az egy olyan tér, ahol az emberek jönnek-mennek, fölnéznek rá és kész. Viszont egy alacsonyabb, ülő alak, melynek a feje kicsit van csak magasabban a járókelők szeménél, kerülhet olyan kapcsolatba az arra közlekedőkkel, amilyenbe egy emlékműszobornak kell. A kisgazdák nehezen fogadták el, hogy az ellenállás mártírját nem azért ültettük le, mert kisebbíteni akartuk, hanem éppen azért, hogy a környezetében lévő két nagy épület, a templom és a főkapitányság ne egye meg. Az egyik zsűritag kifogásolta a padot, s azzal, hogy kihúzta Bajcsy-Zsilinszky alól az ülőalkalmatosságot, felboritotta az egész koncepciót. A szobrász készített újabb terveket, de nem talált jó megoldást, hisz nem tudta leültetni a figurát. Lementem hozzá, hívtam Varga Imrét is, gondoltam, neki elég nagy a tekintélye, tőle elhiszi a művész, hogy rossz úton jár. „Ezt már úgysem tudod kijavítani. Fogj egy baltát, törd össze, és kezdd újból megmintázni" – tanácsolta Varga Imre a szobrásznak. De ekkor már '88 januárját írtuk, s vészesen közeledtünk a júniusi avatáshoz. Tamás két év alatt nem tudta megoldani a feladatot, tovább nem lehetett várni. Elkezdődött a kapkodás, azonnal kiírni egy pályázatot, rövid határidőre. A kisgazdák azt is kifogásolták, hogy Eskulits alakja túl nyugodtan ül, Bajcsy-Zsilinszky viszont örökké *izgő-mozgó, felpattanós* ember volt. Na most, egy szobrot úgy megmintázni, hogy üljön is, meg pattanjon is, roppant nehéz feladat. A pályamunkákkal kapcsolatban úgy döntöttünk, hogy ketten készítsenek 1:1 léptékben anyagot. Györffy Sándor megformázta a felpattanós figurát, a másik pályázó pedig egy álló alakot, pipával, de ezt az említett okok miatt azon a részen nem tudtuk volna felállítani. Tehát Györffy munkáját fogadtuk el. Mi nagyon komolyan gondoltuk a helyszínt, már két évvel korábban felkértük a Metróber egyik munkatársát, hogy legyen a szobor építésze, mert ő tudja meghatározni, milyen statikai feltételek mellett lehet odaültetni a metrószellőzőre. A kisujját sem mozdította, a mű viszont már majdnem elkészült, amikor kiderült, hogy a Metróber nem engedi odatenni. Ezt két évvel korábban is közölhették volna. Az utolsó pillanatban kellett átrakni a másik oldalra, leszakítani egy részt a parkolóból, eltávolítani a fákat, kicserélni a kövezetet. Teljesen blöd hely annak az alkotásnak, oda nyugodtan lehetett volna egy álló figurát tenni, ha eredetileg azt a részt szemeljük ki. A helyszín meghatározza egy szobor méretét, formáját, anyagát. Ha tudjuk, hová kerül, épp az ellenkező irányba nézne, s a hátteret is másképp oldotta volna meg a szobrász.

***M.N.:* Önöknek jogukban állt meggátolni egy szobor felállítását?**

P.G.: Igen. Szakmai kifogás a kész művel szemben akkor merült fel, ha nem vontak be minket a munkába. Ha nem felelt meg a művészeti szempontoknak, akkor adtunk egy olyan szakmai véleményt, melynek alapján a tanács eltávolíttatta, de erre a működésem alatt tán két ízben került sor. Egy intézet igazgatója nincs ott minden zsűrin, tervbíráláton, amikor elfogadnak valamit, s előfordult, hogy egyes munkatársaim készakarva félretájékoztattak, így aláírtam egy papírt, amit utólag megbántam és szégyenkeztem miatta. Amikor az avatáson találkoztam a kész művel, megtörtént néhányszor, hogy sarkon fordultam és otthagytam az egészet.

K. Tóth László

VARGA Imre

M. Naraca 1992 ápr. 29.

Szent László ünnepségek

Antall József: Hitet és erőt kérek

A kilencszáz esztendeje megtartott Szabolcsi Zsinat évfordulóján több ezer ember kereste fel az egykori országgyűlés színhelyét. Egyházi és világi vezetők együtt ünnepelték I. László király szentté avatásának 800. évfordulóját.

Június 27-én, szombaton 10,30-kor megszólaltak Szabolcs község Szent István alapította református templomának harangjai. A templomkert kerítésén kívül rekedt nagy számú hívő és érdeklődő csakhamar tanúja lehetett Szent László király mellszobra leleplezésének. A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye Közgyűlése által adományozott mellszobrot, mely *Varga Imre* szobrász alkotása, *Medgyesi József*?a közgyűlés elnöke adta át Szabolcs népének. Ezt követően *Szabad György*, a Parlament elnöke leplezte azt le. Az ünnepre egybegyűlt sokaság a földvár szomszédságába, ökumenikus hálaadáson vett részt, amit *Keresztes Szilárd* görögkatolikus megyéspüspök, *Kocsis Elemér* református püspök és *Seregély István* egri érsek koncelebrált. A szabadtéri misén közreműködött a Nyíregyházi Vegyeskar, *Fehér Ottó* vezetésével és *Béres Ferenc* énekes.

Szántó Tamás felvétele

Az istentisztelet befejeztével *Antall József* miniszterelnök lépett a mikrofon elé. Beszédét így kezdte: Különös évfordulóra jöttünk össze, e valóban kicsinynek tűnő faluba, Szabolcs megye névadó helységébe. Ez a föld, ahol állunk, valóban az országnak olyan hősi része, ahol egykoron nagy magyarok és maga Szent László járt. Ma azt ünnepeljük, *hogy 900 e sztendővel ezelőtt itt valóban zsinatot tartottak*, és emlékezünk arra is, hogy 800 évvel ezelőtt szentté avatták László királyt.

(Folytatása az 5. oldalon.)

Buszvész – Ausztria

A stájerországi szombati autóbuszbaleset két halálos áldozata a 29 éves komlói illetőségű Ferenc Józsefné és a 44 éves pécsi Petrovics Gyula. A két sofőr, Lőrinc Gyula és Gyóni Károly Mihály a súlyosabb sérültek között van. A busz utasai közül többen ellenük vallottak, de a hír, amely szerint egyikük menet közben akarta átadni a volánt a másiknak, egyelőre nincs bebizonyítva. A grazi baleseti kórház intenzív osztályán lévő két súlyos sérült vasárnap délután a főorvos tájékoztatása szerint, még mindig közvetlen életveszélyben volt.

MTI –Külföldi képszerkesztőség

a Koreai Köztársaság teljes mértékben a demokratikus berendezkedésű nemzetek tagjává vált, alkotmányos szinten is: visszaszorították a hadsereg szerepét a politikai életből, határozottan föllépték a korrupció ellen, a nyugati polgári demokráciák mintájára szervezték meg a törvényhozó, végrehajtó és bírói hatalmat.

Szöul az akkori Szovjetunió befolyása alatt álló országok felé is nyitott. Nemcsak gazdaságilag, hanem politikailag is; Észak-Koreával pedig megpróbálták elkerülni a konfrontációt.

Mindezek után teljesen érthető, hogy olyan országok, mint Tajvan, példaképének tekinti Dél-Koreát. Délkelet-Ázsia egyik kis tigrise maholnap nagy tigrissé nőhet, amely a csendes-óceáni térség konkurenciaharcában vezető szerepet kíván magának.

G. F. P.

Oszétia

Fegyvernyugvás helyett ágyúdörgés

Dél-Oszétiában vasárnap délelőtt is heves lövöldözések zajlottak Chinvali körül. Egyelőre semmi jele annak, hogy az egymással háborúskodó erők hajlanának a fegyvernyugvásra, amelyről *Eduard Sevardnadze* és *Borisz Jelcin* állapodott meg a múlt héten Dagomiszban.

Chinvali források azt közölték, hogy éjfél után a dél-oszét egységek beszüntették a tüzet, és egyelőre nem válaszoltak a grúzok erős tüzérségi és rakétatámadásaira. A dél-oszét fővárosra zúduló lövedékek egy asszony és két gyermek életét oltották ki vasárnapra virradóra.

A dél-oszét kormányfő vasárnap megismételte azokat a korábbi chinvali állításokat, amelyek szerint Chinvali térségében a grúzok nagyszámú harceszközt és jelentős létszámú alakulatokat vontak össze. *Oleg Tezievi*, aki egyben a dél-oszét haderők főparancsnoka is, hangsúlyozta: Dél-Oszétia tartani kívánja magát a dagomiszi megállapodáshoz és kész bármikor tárgyalásokat kezdeni a konfliktus rendezéséről.

Dél-Oszét részről mindazonáltal kilátásba helyezték, hogy amennyiben a grúz fegyveresek nem szüntetik be a város ágyúzását, akkor rövidesen viszonozni fogják a tüzet.

Grúz részről egyelőre nem adtak semmiféle tájékoztatást a dél-oszétiai helyzetről.

Szolidaritás: folytatni a harcot

Lódzban vasárnap befejeződött a Szolidaritás kongresszusa. A kongresszus egyértelműen szakszervezetként határozta meg a Szolidaritást, és felépítését közelítette a hivatásos szakszervezetekéhez, ezzel növelve tevékenységének a hatékonyságát.

A résztvevők határozatba foglalták a Szolidaritás programját, amelynek vezérgondolata, hogy végig kell vinni a szervezet elindította forradalmat. A dokumentum szerint Lengyelország változatlanul a posztkommunista nómenklatúra tulajdona, s ezért a Szolidaritásnak harcot kell hirdetnie az országnak a kommunistáktól való mentesítéséért, a társadalom tulajdonossá tételéért, a társadalmi igazságosságért, a gazdaság reformjáért és a tisztességes életszínvonal megteremtéséért.

szerk.), de nem voltam párttitkár vagy az egyetemi pártbizottság tagja, ahogyan állították rólam. 1965-ben lettem párttag, egy olyan pillanatban, amikor a liberalizálódás reménye belső változások illúzióját keltette az egyezeti Megmentés Demokratikus Frontja, ahol az NMDF kinyilvánította hivatalosnak tekinthető határozatát *Ion Iliescu* államelnöki (újra)jelöléséről. Ion Iliescu közölte: a jelölést elfogadta.

Botos László

Kormányalakítás Olaszországban

Oscar-Luigi Scalfaro köztársasági elnök tegnap kinevezte miniszterelnökké *Giuliano Amato* szocialista politikust, aki egyúttal benyújtotta kormánya listáját is az államfőnek. Ezzel megoldódott a második hónapja tartó kormányválság, amely az áprilisi parlamenti választás után az Andreotti-kormány lemondásával kezdődött.

A 25 tagú új kabinetben hat parlamenten kívüli szakértő kapott helyet. A kormány létszáma nyolccal kevesebb az Andreotti-kormányénál, miután – mint Amato közölte – számos minisztériumot összevontak, illetve megszüntettek. A 19 parlamenti képviselő pártpolitikus miniszterből tíz kereszténydemokrata, hat szocialista, kettő liberális és egy szociáldemokrata.

A kormány e négy párt, a korábbi koalíció támogatására számíthat a parlamentben; ez igen szűkös többségnek számít azt követően, hogy áprilisban a kormánypártok, de főképp a Kereszténydemokrata Párt érzékeny vereséget szenvedtek.

Az új kormány tegnap délután letette a hivatali esküt a köztársasági elnök előtt. A kormányfő kedden áll a szenátus, majd a képviselőház elé programjával, amelyhez bizalmat kér. A bizalmi vita és a szavazás még a jövő héten megtörténik – közölték.

Felavatták a magyar zsidó mártírok emlékművét

(Folytatás az első oldalról)

sősorban zsidó lenni, annak megadják ehhez a jogot és szabadságot, miként azoknak a zsidó származásúaknak is, a társadalom által elismerten, nyugodtan kell itt élniük, akik elsősorban magyaroknak érzik magukat, — akár hívők, akár nem. Aki ez ellen vét, az a törvényes magyar kormányhatalommal találja szemben magát.

Antall József emlékeztetett arra, hogy a második világháború iszonyatában és szörnyű tragédiái közepette is voltak, akik abban a vészterhes időszakban tudták, hogy mi a kötelességük, és a zsidóság védelmében is kiálltak. Ez nem menti a bűnösöket, nem menti a tragédiát, de hozzá tartozik a történelmi igazsághoz, — állapította meg. Ehhez kapcsolódóan hangot adott annak, hogy azok a politikai pártok, amelyek a mai kormányzatot alkotják — hasonlóképpen a parlamentben képviselt más pártok is —, egyek abban, hogy megvetik mindazt, ami embertelenség, ami a nácizmus bűneire emlékeztet, s Magyarország minden polgárának egyenjogúságot, szabadságot, nyugodt életet és munkafeltételeket kívánnak. Ezt kívánják a magyarországi zsidóságnak is.

Érezzék mindazok, akik itt vannak, és itt élnek, hogy mi az Önök mártírjaira éppen úgy emlékezünk, mintha a sajátjaink lennének, mert a sajátjainknak tekintjük őket. — mondotta befejezésül a miniszterelnök.

Bielek József,

Budapest Főváros Tanácsának elnöke hangoztatta: — Ezen az avatási ünnepségen megrendüléssel hajtunk fejet 600 ezer mártírhalált halt magyar zsidó honfitársunk emlékműve előtt, amely az emberiség történetének legszörnyűbb korszakát idézi. Örök szégyen, hogy a XX. század közepén orgiát ülhetett a földön az emberi gonoszság, a középkort megszégyenítő kegyetlenség. A szenvedések, a megaláztatások áradata zúdult honfitársainkra.

Ahol most állunk, 45 évvel ezelőtt a gettó bejárata volt, és itt most több ezer budapesti zsidó polgár tömegsírja van. E helyen áll egy emlékmű, *Varga Imre* szobrászművész alkotása azoknak a tiszteletére, akiket távol hazájuktól pusztítottak el, s azoknak is, akiket a gettó falai között, vagy a pesti Duna-parton ért utól a kegyetlenség, az oktalan halál.

Budapest Főváros Tanácsa és a magam nevében is köszönetet mondok az Emánuel Alapítványnak ezért az emlékműért. Az Alapítvány segítségével nemcsak ezt az emlékművet lehetett felállítani, hanem a magyar kultúra felbecsülhetetlen értékeit, többek között a budapesti Dohány utcai zsinagógát és a Kazinczy utcai ortodox zsinagógát is felújítják. E zsinagógák helyreállítása nemcsak a vallásos zsidó állampolgárokat szolgálja, hanem a magyar művelődés, művészet és történelem egy szeletének megmentését is.

Beszéde befejező részében a Fővárosi Tanács elnöke hangoztatta: — Az élők kötelessége az emlékezés, de ennél is parancsolóbb kötelességünk, hogy olyan világot teremtsünk, amelyben többé nem lesz úrrá a gonoszság. Ezt az ünnepséget — az emlékmű avatását — akár jelképnek is tekinthetjük. A mai gyorsuló világban a viharos sebességgel történő rendszerváltással együttjár a bálványok, az eszmék, az emlékművek és a szobrok ledöntése. Ettől azonban egy ország és egy nép még nem halad előre. A boldoguláshoz kapaszkodókra, a történelmi tanulságok levonására, örök szellemi értékeket jelképező szobrokra, és egy nép számára soha el nem felejthető sorsfordulókra emlékeztető új emlékművekre is szükség van.

Most új emlékművet avatunk, ami a megtörtént tragédiáról szól és arra figyelmezteti a budapestieket, és mindazokat, akik ide látogatnak, hogy megálljt parancsoljanak mindennek és mindenkinek, ha nem tiszteli a humanitást, az embert, a kisebbségek jogait, a vallásszabadságot és a faji egyenlőséget.

Budapest ezzel az emlékművel fizikailag és szellemileg is gazdagabb lesz. Bizonyosan segít bennünket abban, hogy a történelem adta lehetőséggel élve az emberekben az egymás iránti megbecsülés, az egymásnak történő segítés eszméje kitörölhetetlen legyen.

Zevulun Hammer,

Izrael Állam oktatási és kulturális minisztere szólt arról, hogy a zsidó nép a XX. században két, gyökeresen ellentétes irányú eseményt ért meg: a holocaustot és Izrael újjászületését. Az egyik emléke örökös gyászt jelent, a másik új jövőt ígér, az ősi civilizáció újjáteremtését. — Izrael újjászületése megnyitotta kapunkat a világ felé, párbeszédbe kezdtünk és vitába szálltunk a világgal. Nemzetté váltunk a nemzetek között, nem vagyunk egy elkülönült nemzet, elszigetelődve, reménytelenséggel eltelve. — jelentette ki egyebek közt a szónok és hozzátette: — Ahogyan itt ma beszélek, amikor a magyar nép e mélységes szimbólumát felavatjuk, tudom, hogy nincs olyan emlékmű, nincsenek szavak, könnyek, amelyek teljesen fel tudják fogni magukban annak a gonoszságnak a mélységét, amelyet a zsidó népre mértek.

Soha nem szabad az emberi jóság naiv hitében élnünk, de el kell ismernünk, hogy az igazság, a moralitás és a tisztességes társadalom megvalósításán állandóan szükséges dolgozni, és erre nagy gonddal kell ügyelni. Soha nem szabad hinnünk a haladás elkerülhetetlen voltában. Emberi lények képesek a szeretetre, de ugyanúgy képesek a rombolásra — mondotta az izraeli miniszter, és beszédét a következő szavakkal fejezte be: — Amint a magyar nép befogadja a holocaust emlékét, remélhetőleg ez enerigát fog adni számára hogy állandóan keresse az új utakat arra, ami annyira mélyen él a magyar népben: gondoskodásra és együttérzésre minden emberrel szemben.

Edgar M. Bronfman,

a Zsidó Világkongresszus elnöke szólt ezután az egybegyűltekhez.

— 1987-ben Budapestre jöttem abból a célból, hogy összehívjam a Zsidó Világkongresszus történelmi jelentőségű találkozóját a „vasfüggöny mögött", ahogy ezt a térséget akkor nevezték. Ez a találkozó olyan változások előhírnöke volt, amelyek nemcsak Magyarországot, hanem az egész térséget mélyrehatóan érintették. Hasonlóképpen úgy hiszem, hogy a mai avatóünnepség is jelentős fordulópont — kezdte beszédét a ZSVK elnöke. Ezután így folytatta: —

Azokat a felmérhetetlen szenvedéseket, amelyeket a zsidóság a náciktól és kollaboránsaiktól elszenvedett, sokáig eltorzították, vagy jelentéktelenné tették. A zsidóságnak kettős terhet kellett cipelnie: nemcsak, hogy fizikailag el kellett szenvedniök a legnagyobb katasztrófát, ami egy népet ért a holocaust során, de hosszú ideig megpróbálták tudatosan kisebbíteni ezeknek a szenvedéseknek a mértékét és egyedi voltát, és számos országban ma is ezt teszik.

Éppen ezért van nagy jelentősége annak, hogy ma ünnepélyesen megemlékezünk a több százezer magyar zsidóról, akit a náci őrület küldött halálba. Az itt álló csodálatos emlékmű nemcsak emlékeztet, hanem tanít is. Amikor most a mártírokra emlékezünk, nemcsak bánatot és fájdalmat érzünk, hanem azt az erős hitet is, hogy azzal amit teszünk, határozottan szembeszállunk azokkal, akik meg akarják másítani a múltat.

E tekintetben különös jelentősége van annak, hogy a magyar kormány hivatalosan részt vesz a mostani eseményeken. Ez nemcsak azt bizonyítja, hogy elismeri a zsidóság múltbeli szenvedéseit, és együttérez a néppel, hanem egyúttal egyértelmű válasz azoknak, akik tagadják, vagy kisebbíteni akarják ezeket a szenvedéseket. A magyar zsidóságot igen nagy mértékben érintették a holocaust eseményei, mint ahogyan a zsidóságot mindenütt. De most azt is kimondjuk, hogy a magyar társadalom egy jelentős tényezőjének elpusztításával az egész társadalmat veszteséget érte.

Edgar Bronfman beszédének befejező részében hangsúlyozta: — Ez az emlékmű figyelmeztet is. Emlékeztet mindenkit arra, hová vezethet az antiszemitizmus, ez a szörnyű kór. Mint sajnos mindnyájan tudjuk, az antiszemitizmus ma is létezik a világnak ezen a részén. Azonban nagy jelentősége van annak, hogy *Göncz Árpád* elnök úr New York-i találkozásunk során hivatalosan is elítélte az antiszemitizmust és hitet tett amellett, hogy a magyar állam minden törvényes eszközzel küzdeni fog ellene.

Az antiszemitizmus természetesen nem csak magyar jelenség. Ami fontos, és amit ma itt megerősítettek, az a magyar hatóságok eltökéltsége, hogy szembeszállnak vele, csakúgy, mint a vallási és faji gyűlölet minden megnyilvánulásával.

Azzal, hogy eljöttünk ide, teljesítjük azt a bibiliai parancsot is, hogy emlékezzünk. A nácik nemcsak meg akartak fizikailag semmisíteni bennünket, de azt is meg akarták akadályozni, hogy emlékezzünk. Ezért az emlékezés győzelem. Így mindig emlékeznünk kell és gondoskodnunk kell róla, hogy mások is megtanuljanak emlékezni.

Keller László,

az Emánuel Alapítvány elnöke ezekkel a szavakkal kezdte beszédét: — Amit mondandó vagyok, azt valójában hat millió halott nevében teszem. Nem egyszerűen halottak előtt gyűltünk ma itt össze, hogy lerójuk kegyeletünket. A halottak, akikre ma emlékezünk e helyütt, nem harcmezőn estek el, mégis hősök, a mi zsidó hőseink. Nem önként mentek a halálba, hanem oda hurcolták őket. Egy tébolyult kornak, a sarkaiból kifordult világnak, rémséges önkénynek voltak mit sem sejtő, vétlen, semmiről nem tehető áldozatai. Mégis hősök, mert vérükből új világ fakadt.

— Amikor most ide jöttünk emlékezni, egyben hálánkat is kifejezzük azok felé, akik a humánum, az igaz erkölcs alapján állva mentették, amit és akiket lehetett — jelentette ki az Emánuel Alapítvány elnöke, majd rámutatott: — Magyarország elindult az igazmondás nyugalma felé vezető úton és arra felé tart, ahol mindenki szembe tud és mer nézni saját múltjával, legyen szó egyénről, vagy akár egy egész társadalomról.

Arra, ami történt, nincs mentség és nincs bocsánat. Mert senki nem mentheti fel a kort, senki nem adhat felmentést milliók életének előre megfontolt szándékkal végrehajtott kiirtására. Akik megbocsáthatnak, azok nem élnek. Akik életben maradtak, azoknak nincs joguk a meggyilkoltak helyett, vagy az ő nevükben megbocsátani. Ezzel azonban nem azt akarjuk mondani, hogy a SOÁ túlélőinek szívében az engesztelhetetlenség mérge fortyog. Nem azt, hogy bennünk a bosszúvágy dolgozik. Nem azt, hogy elátkoznánk egy népet, vagy egy országot, ahol a XX. század páratlan szörnyűsége megeshetett, ahol százezrek sorsa lehetett az, amit emberi lényeknek álcázott gyilkoló gépek szemérmetlenül a végső megoldásnak neveztek el. Ez a bűn valóban égre kiált, de a túlélők nem ítélkezhetnek. Ítéletet csak a Mindenható mondhat.

Mártírjainkra emlékezünk, a rettenet korára — és még valami másra. Arra, hogy voltak ezekben a vészterhes időkben férfiak és nők — talán kevesebben, mint szerettük volna, de többen, mint ahogy ezt a kollektív bűnösség hirdetői állítják, — akik emberek tudtak és mertek maradni az embertelenségben. Főhajtás ez a mai nap és a most felavatandó emlékmű előttük is. Mert ősi tanításunk szerint, aki csak egyetlen életet is megment, az emberiség életét menti meg.

(Folytatás a 3. oldalon)

Kp.: Bérmentesítve, Bp. 72.

ÚJ ÉLET

XLV. évfolyam, 14. szám, 1990. július 15. Támmuz 22. 5750 | A magyarországi hitközségek lapja | Ára: 11,50 Ft

FELAVATTÁK A MAGYAR ZSIDÓ MÁRTÍROK EMLÉKMŰVÉT

Július 8-án, vasárnap délelőtt már jóval az avatóünnepség kezdete előtt több ezren gyűltek össze az egykori budapesti gettó kapujának közelében, a Wesselényi utcában, ahol a Dohány utcai zsinagóga és a Hősök Temploma mögötti kertben felavatták a magyar zsidóság örök gyászának mementojaként emelt hatalmas kompozícióit, *Varga Imre* Kossuth-díjas szobrászművész alkotását: a magyar zsidó mártírok emlékművét. Mint ismeretes a New York-i székhelyű Emánuel Alapítvány az emlékművet, — amely nemcsak Magyarországon, de Kelet-Európában is elsőként emlékeztet a holocaust áldozataira —, a világ különböző részein élő, köztük a magyar földről elszármazott zsidók adományaiból létesítette.

A kegyeletes ünnepi eseményen — a hozzátartozóikra emlékező gyászolók mellett — jelen voltak magasrangú állami és egyházi vezetők, különböző pártok, hazai és külföldi zsidó szervezetek, valamint a Nácizmus Üldözöttei Bizottságának, továbbá a Keresztény Ökumenikus Baráti Társaság keresztény-zsidó szekciójának képviselői is.

A magyar Himnusz elhangzása után *Joseph Malovany* New York-i főkántor a Siviszi imát recitálta, majd

Zoltai Gusztáv,

a MIOK és a BIH ügyvezető igazgatója megnyitó beszédében a következőket mondotta:

Tisztelt vendégeink! A Magyar Izraeliták Országos Képviselete és az ország legnagyobb zsidó közössége, a Budapesti Izraelita Hitközség nevében szeretettel üdvözlöm megjelent vendégeinket. Megkülönböztetett tisztelettel köszöntöm *Göncz Árpád* urat, a Magyar Köztársaság ideiglenes elnökét, *Szabad György* urat, a Magyar Országgyűlés megbízott elnökét, *Antall József* urat, a Magyar Köztársaság miniszterelnökét. Tisztelettel köszöntöm *Zevulun Hammer* urat, Izrael Állam oktatási és kulturális miniszterét, *Edgar Bronfman* urat, a Zsidó Világkongresszus elnökét és a Zsidó Világkongresszus megjelent munkatársait, *Keller László* urat, az Emánuel Alapítvány elnökét, *Tony Curtis* művész urat, az Emánuel Alapítvány díszelnökét, Köszöntöm *Bielek József* urat, Budapest Főváros Tanácsának elnökét.

Nagy tisztelettel köszöntöm *dr. Paskai László* bíboros-prímás urat, esztergomi érseket, a Magyar Katolikus Püspöki Kar elnökét. Szeretettel köszöntöm a magyarországi egyházak jelenlévő igen tisztelt képviselőit. Üdvözlöm a budapesti diplomáciai képviseletek megjelent vezetőit és tagjait. Köszöntöm a magyarországi rabbikar tagjait.

Emlékező gyülekezet!

Az itt olvasható héber mondat *Jeremiás* próféta jajszavát idézi a Szentély pusztulása miatt. A néhány hét múlva beköszöntő gyász napján elmegyünk a templomba, levesszük cipőinket, a Tóra-szekrényről eltávolítjuk a díszes függönyt, és a földön ülve idézzük Jeremiás siralmait, s benne a fenti mondatot is. Gyászolni fogunk.

De ennek az idézetnek van egy bevezető része is, amely hiányzik erről az emlékműről: „Ti járókelők, nézzetek ide és lássátok..." Igen! Ez az emlékmű itt, a volt gettó egykori kapujának közelében nemcsak gyermekeink és unokáink részére épült. Nemcsak a világ különböző részeiről de látogató zsidó testvéreink számára, s nemcsak a mi számunkra, akik végre létrehoztunk egy helyet, ahol imát mondhatunk a 600 ezerért.

De ez az emlékmű — Jeremiás szavaival — a járókelőkhöz is szól. Azokhoz, akik talán csak lesütött szeemmel mennek el majd mellette. Azokhoz is, akik szívük és lelkiismeretük szerint távolról elkerülik majd. Azokhoz is, akik 40 éven át megakadályozták, és különböző kifogásokkal lehetetlenné tették, hogy 600 ezer ártatlanul meggyilkolt magyar állampolgárnak emlékhelye legyen.

Igen! Ennek az emlékműnek szólnia kell! Ez az emlékmű nem lehet néma! Ennek az emlékműnek kiáltania kell! Hangosan hirdetnie: az új idők, az eddig kimondhatatlan kimondása, a mesterségesen csinált tabuk félresöprése hozza meg végre nekünk az emlékezők, az örökké gyászolók, az egykori megalázottak lelki békéjét!

Emlékező gyülekezet!

Én is egy vagyok a gyászolók, a túlélők közül. Tucatnyi hozzátartozóm mártírhalála itt ölt most testet e fának ágai között. És mégis, hozzátok szólva idézem Jeremiás szavait: „Ti járókelők, nézzetek ide és lássátok: Emlékezzetek!"

Göncz Árpád

ideiglenes köztársasági elnök lépett ezután a mikrofon elé, s így szólt az avatási ünnepség résztvevőihez: —

Kedves Barátaim! Megrendülten állok ez előtt a soha el nem hervadó érc-szomorúfűz előtt, amelynek minden levelén egy-egy ártatlanul elpusztított zsidó honfitársunk lelke rezeg. Megrendülten, mert itt, az egykori budapesti gettó kapujában a világtörténelem talán leggonoszabb népirtásának emlékét idézzük. Belénk sajduló mély fájdalommal, hisz emléke még eleven, a levelekre vésett nevek élő, kedves arcokat idéznek. Belénk sajduló fájdalommal, mert több mint negyven évnek kellett eltelnie, hogy szabadon összegyűlhessünk itt, zsidók és nem zsidók, s kimondhassuk együtt, ami a szívünket nyomja. S már pusztán azzal, hogy kimondjuk a majdhogynem kimondhatatlant, enyhítünk a gyász terhén, enyhítünk a bűnteleneket, a csupán csak szemtanúkat, a történteket immár csak elbeszélésből ismerőket is kínzó néma lelkiismeretfurdaláson. Mert a kimondatlan, végig nem gondolt bűnök nemcsak az áldozataikat, s nem elsősorban az elkövetőiket gyötrik, hanem mindazokat, akik tétlen vagy tehetetlen tanúi voltak.

A nácik bűne égbekiáltó bűn volt, s még nemzedékekre árnyékot borít a világ, s kivált a magyar nép közös lelkiismeretére, mert voltak magyar bűnrészesei. S mert áldozatai közt több mint félmillió a honfitársunk.

Isten színe előtt minden emberélet egyazon érték, s kioltása egyazon súllyal esik latba. A náci népirtásnak mind a 6 millió áldozata egyként áldozat, de talán jogos, ha bevalljuk önmagunknak, hogy mi itt most, Budapesten mindenek előtt azt a félmilliót gyászoljuk, akinek számunkra arca van, azt a félmilliót, akitől nemcsak az életet vették el, de halála előtt még a hazáját is —, akit nemcsak megöltek, de kitaszítottak egy közösségből, amelyet ősei nemzedékek óta magukénak vallottak, amelyért éltek és dolgoztak, amelynek nyelvét beszélték és kultúráját magukénak érezték.

A holocaust, barátaim, nem csupán zsidó tragédia, hanem mert áldozatai közt félmillióra rúg a magyar zsidók száma, magyar tragédia is.

És, mert minden ártatlanul elpusztított emberélet egyenértékű, és minden gyilkos rasszizmus egyként bűn, emlékezzünk ma kegyelettel a náci haláltáborokban zsidó honfitársainkkal együtt elpusztított cigány honfitársainkra is. És legyen ez az emlékmű örök figyelmeztető minden emberellenes, gyilkos eszme ellen, mert a fajgyűlölet nem ismer határokat — ma zsidókat sújt, holnap ki tudja? — tán' éppen magyarokat.

Antall József

miniszterelnök szintén szólt a kegyeletes ünnepi eseményre egybegyűltekhez. Bevezetőként kiemelte: — A magyar történelem és Budapest történelmének egyik legtragikusabb időszakára emlékezünk, ami a magyar történelem évezredes útjának, évezredes hagyományainak meggyalázása volt, és amire emlékezni külön szívszorongató szomorúság mindazoknak, akik a magyar történelemért felelősnek érzik magukat. De mindez a szívszorongató szomorúság külön egyéni, családi tragédia, gyermekeiket, szüleiket, rokonaikat elvesztett embereknek soha el nem feledhető személyes tragédiája.

Tudnia kell minden magyarnak, minden európainak, s minden más embernek, hogy az a tragédia, ami a zsidósággal történt, különleges gyalázata a történelemnek. De azt is tudnia kell: nem mindenki volt e bűnnek részese. A történelem különös tragédiája, hogy a félelem hallgataggá téve megbénította a tisztességeseket.

A diktatúrák hasonlítanak egymásra — folytatta a kormány elnöke —, mert nem számolnak az emberi jogokkal, nem számolnak az emberiességi kötelezettségekkel és törvényekkel. Éppen ezért e közös tragédiában, a közös emlékezésben fel kell oldódnia végre minden ellentétnek, ami szétfeszíti a zsidóságot és a kereszténységet. Arra kell emlékezni, ami közös a gyökerekben, és ami közös az emberi értékek megalkotásában és vallásában, mint ahogy most és itt közösek a fájdalmaink. E fájdalmak mélységét egyéni tragédiák súlyosbítják az egyik oldalon, és a felelősségérzet nehezíti a másik oldalon.

A továbbiakban Antall József hangsúlyozta: — A kormány felelősséget érez a hazánkban élő zsidó közösségért, és kötelességének tekinti, hogy a Magyarországon maradtakat megvédelmezze minden ordas eszmétől, minden ellenük irányuló gondolattól —, bár remélhetőleg erre soha nem lesz szükség. Kijelentette: A kormány soha nem fog akadályt gördíteni azok elé, akik inkább Izraelben kívánnak élni. Aki viszont úgy érzi, Magyarországon akar el-

(Folytatás a 2. oldalon)

VARGA Imre szobrász

Vacsora a ZSVK elnökének tiszteletére

Göncz Árpád, a Magyar Köztársaság ideiglenes elnöke július 8-án, vacsorát adott *Edgar Bronfmannak*, a Zsidó Világkongresszus elnökének tiszteletére a Gundel Étteremben. A vacsorán részt vettek: *Antall József* miniszterelnök és felesége, valamint a kormány több tagja, a ZSVK vezető tisztségviselői, *Zevulun Hammer*, Izrael Állam oktatási és kulturális minisztere, *Shlomo Marom*, Izrael budapesti nagykövete, *Charles Thomas*, az Egyesült Államok budapesti nagykövete. A magyar zsidóság képviseletében jelen volt *Zoltai Gusztáv*, a MIOK és a BIH ügyvezető igazgatója és *dr. Schőner Alfréd* főrabbi.

A szívélyes, baráti légkörű vacsorán Göncz Árpád, Edgar Bronfman és Zevulun Hammer mondott pohárköszöntőt.

LÁTOGATÁS A MŰVELŐDÉSI MINISZTERNÉL

Andrásfalvy Bertalan, művelődési és közoktatási miniszter bemutatkozó, tisztelgő látogatáson fogadta a Magyar Izraeliták Országos Képviselete és a Budapesti Izraelita Hitközség vezetőit; *Zoltai Gusztáv* ügyvezető igazgatót, *dr. Schőner Alfréd* főrabbit, a Rabbitanács elnökét, *Zala Tamást* és *Lazarovits Ernőt*. Részt vett a megbeszélésen *Timkó Iván*, a kabinetiroda vezetője.

A küldöttség tagjai tájékoztatták a minisztert a magyarországi zsidóság helyzetéről, a június 10-én tartott MIOK és BIH közgyűlés eredményeként kialakult változásról. Ennek nyomán a vezetés és irányítás megújulásáról beszéltek, közölve, hogy abban ott vannak az utóbbi másfél-két évben Magyarországon megalakult zsidó szervezetek képviselői is. Felvetették továbbá, a jövő perspektiváját felcsillantó örvendetes, biztató jelenségeket amelyek most nálunk a kibontakozó demokratikus fejlődés nyomán tapasztalhatók. Ugyanakkor néhány az utóbbi időben felszínre törő, a zsidó közvéleményt negatívan befolyásoló aggasztó tényezőre is felhívták a miniszter figyelmét. Ezek: a növekvő antiszemitizmus kérdése, valamint a zsidóság magyarországi státuszának értelmezése körül a sajtóban és telekommunikációban kialakult viták, nézetek, amelyeket úgy ítéltek meg, hogy ez már sok és fölöslegesen irritálja az embereket. A zsidó vezetők felvetették, hogy újra kellene értelmezni a cionizmussal kapcsolatban Magyarországon is elterjesztett téves felfogást. Ezt — meggyőződésük szerint — jó szolgálná egy tudományos tanácskozás megszervezése ebben a témakörben.

Andrásfalvy Bertalan művelődési és közoktatási miniszter megköszönte a tájékoztatást, megígérte, hogy maga és a minisztérium is tanulmányozni fogja a magyarországi zsidóság veztői által felvetett kérdéseket. Ígéretet tett továbbá, hogy ugyanúgy, miként a többi egyházak, az izraelita felekezet is a lehetőségekhez mérten a jövőben is megkapja a szükséges támogatást.

Ezt követően szívélyes, kötetlen beszélgetés zajlott le a felek között. A beszélgetést mindkét részről a most kialakuló új, demokratikus kapcsolatrendszer kezdetének tekintik.

Az Emánuel Alapítvány sajtótájékoztatója

A Holocaust Emlékmű ünnepélyes felavatását megelőzően, július 3-án nagy érdeklődéssel kísért sajtótájékoztatót tartott a Magyar Újságírók Országos Szövetségének székházában *Keller László*, az Emánuel Alapítvány elnöke. Bevezetőjében visszatekintett az Emlékmű létrejöttének előzményeire, majd válaszolt az újságírók kérdéseire.

Egyebek közt elmondotta, hogy a hatalmas kompozíció — *Varga Imre* Kossuth-díjas szobrászművész alkotása —, a magyar zsidóság örök gyászára emlékeztet. A fekete-gránit emlékmű és a szomorúfűzre hasonlító, lefelé fordított Menorát, nyolcágú gyertyatartót ábrázoló, krómacélból készült szobor vörös márvánnyal borított alapzaton áll. A fa ágain mintegy 18 ezer fém levél van, s jelenleg csaknem 4 ezer név, amelyeket a mártírok hozzátartozói vésettek fel. A továbbiakban Keller László rámutatott: egész Közép Európában ez az első olyan emlékmű, amelyet kizárólag a zsidó mártírok tiszteletére állítottak. Később készül majd egy másik is azoknak az emlékére, akik életüket kockáztatták, többen fel is áldozták zsidók megmentése érdekében, a vészkorszak idején.

A kérdések kapcsán szólott arról is, hogy megfelelő biztonsági intézkedésekkel maximálisan gondoskodnak az Emlékmű védelméről, éjjel-nappal egyaránt. Az Emánuel Alapítvány jóvoltából eddig összegyűlt pénzt az Emlékmű megalkotására, temetők rendbehozatalára, a Kazinczy utcai ortodox zsinagóga és a Wesselényi utcai Hősök Temploma felújításának megkezdésére használták fel. A Dohány utcai zsinagóga rekonstrukciója azért nem kezdődött még meg, mert az ahhoz szükséges mintegy 22 millió dollár egyelőre nem áll az Alapítvány rendelkezésére. Remélhetőleg a magyar kormány segítségével és a világ zsidóságának összefogásával ez is megvalósul, — jelentette ki az Emánuel Alapítvány elnöke.

Bakos Lajos, a Zsidó Világkongresszus budapesti irodájának igazgatóhelyettese az egyik kérdésre válaszolva hangoztatta: sajnálatos tényként kell megállapítani, hogy 45 esztendőn át a magyar zsidóságnak nem adatott meg egy köztéren elhelyezett mártír-emlékmű. Ennek megvalósítása pedig erkölcsi kötelessége lett volna az államnak azzal a magyar zsidósággal szemben, amely a holocaust következtében olyan nagyarányú embervesztéseget szenvedett. Ezt úgy kell értékelni, — tette hozzá —, hogy 45 éven át ez a téma tabu volt. Amikor Keller úrral együtt megkerestük az illetékes állami vezetőket, hogy helyet kérjünk egy köztéren létesítendő emlékműnek, ehhez a megoldáshoz nem járultak hozzá. Ezért áll ott, ahol most van.

Ezután ismét Keller László reagált a kérdésekre. Többek között hangsúlyozta: — Nézzünk szembe a valósággal. Az elmúlt rendszerben milliárdokat vettek el dollárban a zsidóságtól. S mit adott az állam helyette? Ha mi nem kezdjük rendbe hozni az elárvult zsidó temetőket, mindegyik automatikusan megszünt volna. Hiszen a magyar zsidó közösségnek — elszegényedése következtében — nem volt anyagi lehetősége megmenteni a vidéki temetőket, és miután a zsidóságot — a 600 ezret — túlnyomó többségben vidékről deportálták, nem maradtak, akik a sírokat látogassák és ápolják. Az Emánuel Alapítvány elnöke megemlítette még: Az új kormányzattal tárgyalások folynak arról, hogy támogassák anyagilag a zsidó kegyhelyek, emlékművek karbantartását, részben pótolva ezzel az előző rendszer mulasztását.

o. r.

EGY KIÁLLÍTÁS MARGÓJÁRA

Nehezen határoztam el, hogy elmenjek... Az évek alatt utazásaim során „eredetiben" láttam Dachau, Buchenwald, Terezin és Birkenau romjaiban is elrettentő mementó falait. Ott bolyongva volt miről gondolkodnom. Mit nyújthat ezekután egy újabb kiállítás, az ezerszer látott képek halmaza, anyám, apám emlékeihez és könnyeihez képest?

Nekem nem volt részem a borzalmakban. Éppen fordítva, ennek a gaztettnek „köszönhetem" az életem... Auschwitz — Birkenau nélkül meg sem születetm volna, nem lett volna szükség rám. Köszönjem meg valakinek? Az én létem feltétele az volt, hogy előbb irtsák ki anyám családját, apám első feleségét, örökké mosolygó, fényképekről ismerős serdülő fiát. Így lehettem a fennmaradás reménye... Ahhoz pedig, hogy nekem legyen családom, szükség volt egy Terezinre is, meg arra, hogy az SS éberségét kijátszva egy zsidó asszony a lágerben a Győzelem Napjáig hordhassa észrevétlenül szíve alatt gyermekét, későbbi felségemet. Szóval „szerencsés" család az enyém, áldott órában legyen mondva.

Mondom, én már mindent láttam és mindent hallottam, mire kell nekem egy tárlatnézés?

De mégis, EL KELETT MENNEM nekem is...

Még azt a megdöbbentő rendezési abszurdumot is megbocsátottam, ami a Néprajzi Múzeumban ért: Auschwitz poklának bemutatása előtt ugyanis a busmanok sziklaművészetét dicsérő, különben más helyen és környezetben értékes kiállítás tárlói vannak, azon keresztül juthatunk Auschwitz poklába. Az emberi törpeség után az emberiség gonoszságába...

Képek és képek köröskörül. Halállisták, hajcsomók, öregek és egyelőre mosolygó, semmit sem sejtő gyerekek, kopaszra borotvált meggyalázott nők, szélesen vigyorgó nácik, halálukban is gyerekeiket óvó anyák, még bizakodó, türelmesen *„fürdésre"* váró rendezett tömegek és talicskára dobott hullahegyek képe egymás mellett. Egy-egy bőrönd névvel, címmel, szemüvegkeretek, fogsorok és féltveörzött otthoni fényképek. És köröskörül a mindent eltűrő Európa és a Nagyvilág... Aztán néhány tömör náci idézet, — egyesek olyanok mintha ma fogalmazták volna... A lengyelországi hóhér, Frank fogalmazott a legtömörebben. „A zsidó olyan faj, amit totálisan meg kell semmisíteni". Egyenes beszéd volt, majdnem sikerült is...

Nézem a tablókat, az égő, segítségért rimánkodó gyermekszemeket magamat vélem felfedezni köztük, ... pedig nem is éltem még. Nemcsak érteni kívánom üzenetüket, hanem érezni sorsukat és a rám testált feladatot megcselekedni. Ezek a képek arra tanítanak engem, hogy a szemünket mindig nyitva KELL tartanunk, fülünkkel hallanunk KELL, szájunkkal beszélni és kezünkkel CSELEKEDNI...

Nem igaz, hogy felejteni kell! Auschwitz nem véletlen kisiklás volt, hanem kiszámítható következmény. Amíg türhető és elfogadott tény, hogy egy zsidónak valahol is a nagyvilágban csomagolnia kell és évszázados lakhelyén nem érezheti magát biztonságban- s a legnagyobb kedvezménynek azt tartjuk, hogy kiengedik egyáltalán a hazájából..., addig és akkor jobb, ha a mi fejünkön is állandóan ott a kalap és összerakva az útibőrönd...

Ez a kiállítás arra tanít engem, hogy a felelősségem határtalan. ITT és MOST kell vállalnom, hogy ki vagyok és miért születtem. Századok, ezrek, milliók, bíztak meg. Ez nem teher, hanem erő. Ezt csak felemelt fejjel csinálhatom, mert különben..., mert különben a bölcs kiállításrendező jóvoltából is teljesen világos, hogy... a busmanok után mi következünk...

Vajda Róbert

Felavatták a magyar zsidó mártírok emlékművét

(Folytatás a második oldalról)

Halottainkat senki fel nem támaszthatja. Fájdalmunkat semmi el nem múlaszthatja. De a puszta tény, hogy vagyunk, akik túléltük a vészkorszakot, és voltak, akik a mi túlélésünkért életüket kockáztatták, erőt ad elviselni a szörnyűség emlékét, és egyben eleven bizonyossága annak, hogy a gonosz soha nem lehet úrrá a jón. Bizonyság ez, hogy az emberlét nem teljesen reménytelen.

Ezért állítjuk, hogy ez az emlékmű még nem teljes. Itt van a helye azok emlékének is, akik a humánum, a tiszta erkölcs szolgálatában embereket, életeket mentettek. Itt illeti meg őket külön hely, külön emlékoszlop, amit itt fogunk felállítani.

Negyvenhat évvel ezelőtt, e napokban indultak el az utolsó deportáló vagonok halálba küldött testvéreinkkel. Ennek emlékezetéül javaslom, hogy ezentúl minden év júliusának első vasárnapján gyűljünk itt össze, hogy emlékezési és tiszteletadási kötelességünknek ezen a helyen évente eleget tegyünk. Elpusztult szeretteink véréből pedig fakadjon a megbánás, a kiengesztelődés és emberszeretet hőn áhított korszaka.

Dr. Schőner Alfréd

főrabbi beszédét hallgatták meg ezt követően az avatási ünnepség résztvevői.

„... Édo hámácévo vöéd hágál háze." Tanúságtétel e sírkő, legyen örök tanúságtétel e gyönyörű emlékhely. Gyászoló Testvéreim, egy különleges atmoszférában, egy különleges történelmi miliőben gyűltünk össze, hogy áldó kegyelettel emlékezzünk azokra a testvéreinkre, azokra a zsidó mártírokra ... semoszru náfsom ál Kidus Hásém, akik mártíriumot szenvedtek a II. világháború gyűlöletet keltő poklában. Az avatás pillanataiban úgy illik, hogy a rabbi rövid tanítást adjon. Engedtessék meg nekem, hogy érzelmeimet és gondolataimat néhány percbe összefoglalva megosszam Önökkel. Hogyan és miképpen látja a rabbi az emlékmű jelentőségét, hogyan és miképpen tovább ... tehetnénk fel a költői, vagy a szónoki kérdést. A II. világháború előtt egy rendkívül értékes és érdekes könyv jelent meg a Javne című sorozatban. Szerzője Áchád Háám a XX. századi zsidó irodalom egyik kiemelkedő személyisége volt. Dolgozatgyűjteményének címe Ál párását döráchim, azaz Válaszúton. Innen merítem a gondolatot. Úgy érzem, ez a hely és ez az óra most párását döráchim, válaszút. Valaminek a kezdete. Hogyan tovább, miképp tovább, melyik az az út, amely felé e Közösségnek haladnia kell. Azt mondottam bevezetőmben: történelmi miliő. Különleges történelmi hangulata van ennek a környezetnek. Úgy érzem, egy olyan úton állunk, amely különböző eredőkből gondolatokat, érzelmeket és vágyakat sugall a XX. század végefelé közeledő embernek. Az első út, amelyet — természetesen szimbólikus értelemben — kedves Testvéreim szíves figyelmébe ajánlok, a mögöttünk magasodó hatalmas templomunk, a Dohány utcai zsinagógánk, amelynek jajszava, fájdalmat kifejező szava messzire elszáll és segítségért fohászkodik. E zsinagóga évtizedeken keresztül mindig szimbóluma volt és szimbóluma maradt a hitnek. Az első út, az első forrás, amiből meríthetünk, legyen ... jirász Hásém ..., Izráel hite, a zsidóság hite. Nem messze tőle magasodik egy épület, amelynek helyén 130 esztendővel ezelőtt egy nagyon-nagyon kicsi ház állott. Abban a házban született *Benjámin Zeév Herzl*, a modern kor zsidóságának prófétája, a jövő zsidó államának megálmodója. A progresszivitás eszmeiségének megfogalmazója.

A másik út legyen a progresszivitásé, a szellemi progresszióé, amely nélkül az ember élete vajmi keveset ér.

S e történelmi atmoszférát sugalló környezet harmadik forrása alig pár méterre található innen, a gettó emléktemetője. Ahol a megszentelt anyaföldben ezrek és ezrek pihennek. Csendesen alusszák álmukat. A harmadik út, amelyből hitünk, eszmeiségünk táplálkozhat, az emlékezés. Miért mondottam mindezt? Ha Testvéreim erre a monumentális emlékműre néznek, látják a föld felé hajló, zokogó ágakat, s ezeket a kis leveleket, amelyek egy-egy könnycseppet jelentenek nekem. A közepén az Ászeresz hádibrajsz-t, a két kőtáblát ábrázolta a közöttünk is jelenlévő művész, de a közepe kimaradt, üres. Egy bibliai hasonlat jut eszembe, amikor Mózes lejön a hegyről és összetöri a táblákat. Az Ágáda azt mondja ... hajlhajsz hoajszijajsz holajch uforajách ... fölszálltak a betűk vissza, Istenhez. Üresen maradtak a kőtáblák. Igen, a 40-es évek poklában, azt kell, hogy mondjuk, üresen maradtak a kőtáblák. Nincsenek benne ma betűk. Nincsenek ma szavak, olyan üzenet, amely évezredek óta fenntartotta nemcsak a zsidóságot, hanem a monoteista vallásokat és az egész egyetemes emberiséget. Ennek a korszaknak feladata, hogy tartalommal, újbóli tartalommal töltse meg a Tíz parancsolat örökké megszentelt igéit.

E három út adja meg a helyes útirányt. A zsinagóga szimbolizálta hit, a Herzl megálmodta cion eszménye és a temető allegorizálta emlékezés. Én hiszem, hogy ez az emlékmű nemcsak emlékezőhely lesz, hanem az újrakezdés szimbóluma is. Az emlékezésé és az újrakezdésé. S midőn hálás köszönetemet fejezem ki az Emánuel Alapítványnak e gyönyörű emlékműért , hadd idézzem Jeremiás Könyvét befejező gondolatként ... Mini Kajléch mibechi vöájin midimo ... Testvéreim! Töröljétek le szemetekről a könnyet, lelketekből a sírást ... Ki jés szochor lifouloszéch ..., mert lesz jutalma, van- és lesz jutalma tetteiteknek.

A zárógondolatom három héber szó. Nem olyan régen Izráel országában egy ókorból megmaradt zsinagógát tártak fel, s rajta három szó: Sálom ál Jiszráél — legyen béke Izráelnek. Hadd egészítsem ki. Szívem mélyéből kívánom minden magyar zsidó testvéremmel együtt: legyen békessége ennek az országnak, a Magyar Köztársaságnak. Legyen békéje Európának, s az egész világnak, hogy végre megértésben, egyenlő emberként, — emberként élhessünk.

Adja Isten, hogy így legyen, adja végre, hogy így lehessen! Ámen.

Dr. Schőner Alfréd főrabbi beszédének elhangzása után az avatóünnepség befejező aktusaként a holocaust 6 millió zsidó áldozatának emlékére 6 gyertyát gyújtottak. Az elsőt *Tony Curtis*, az Emánuel Alapítvány díszelnöke gyújtotta meg; a másodikat a Zsidó Világkongresszus képviseletében *Sol Kanee;* a harmadikat a Magyar Zsidó Közösség nevében *dr. Schweitzer József* főrabbi, az Országos Rabbiképző Intézet igazgatója; a negyediket *Roth József*, a Magyar Zsidók Világszövetsége Amerikai Tagozata nevében; az ötdiket *Izi Liebner*, a ZSVK alelnöke az ausztráliai zsidó közösség képviseletében; a hatodikat pedig *Andrew Stevens*, az Emánuel Alapítvány kaliforniai elnöke.

A különböző koncentrációs táborokban, halálmenetekben, a munkaszolgálat poklában elpusztult 600 ezer magyar zsidó mártírért — a vészkorszakot túlélt zsidó közösség nevében — hat fiatal gyújtott és helyezett el mécsest az emlékmű talapzata előtti márványlapon.

Ezt követően *Joseph Malovany* főkántor tolmácsolásában elhangzott a Kél mólé ráchámim, majd a kegyeletes ünnepi esemény résztvevői együtt mondották el a Kadis imát, s elénekelték a Hatikvát, Izrael Állam himnuszát.

V. T.

Edgar Bronfman sajtókonferenciája

Az ünnepélyes emlékműavatás után nemzetközi sajtókonferenciát tartottak a Hilton Szállóban. Az újságírók kérdéseire válaszolva *Edgar Bronfman*, a Zsidó Világkongresszus elnöke nagyon fontos lépésnek minősítette a magyar zsidó mártírok emlékművének megalkotását. Méltatta annak jelentőségét, hogy az új magyar kormány, amelyet demokratikus módon választottak meg, segítséget nyújt a Dohány utcai zsinagóga felújításához is, s — törvényes keretek között — minden eszközzel fellép az antiszemitizmus ellen.

Szólott arról is, hogy az új magyar kormány nem tartja magára nézve kötelezőnek az 1974-es ENSZ állásfoglalást, amely faji üldözésként határozta meg a cionizmust. Erről *Jeszenszky Géza* külügyminiszter tájékoztatta a ZSVK elnökét. Edgar Bronfman elmondotta, hogy a külügyminiszter kettőjük megbeszélésén kijelentette: — A magyar kormány végérvényesen elhatárolja magát mindazoktól a nézetektől, amelyek egyenlőségjelet tesznek a cionizmus és a rasszizmus közé, és ennek megfelelően fog cselekedni a legközelebbi ENSZ szavazáskor.

Nyugati tudósítók kérdéseire válaszolva Edgar Bronfman kifejtette, hogy az egyes közép és kelet-európai országokban mostanában tapasztalható antiszemita megnyilvánulások okát a piacgazdaságra való áttérés nehézségeivel járó bűnbak keresésben látja. Az ezekben az országokban szerzett tapasztalatai alapján azonban a jelenséget átmenetinek véli, és nem lát okot a nyugtalanságra. Közölte: eredményes tárgyalásokat folytatott Varsóban, Prágában, Berlinben az antiszemitizmus elleni közös fellépésről, és itt Budapesten is — amint már utalt rá — határozott biztosítékot kapott arra, hogy a magyar kormány minden szükséges lépést megtesz az antiszemitizmus visszaszorításáért.

Kitért arra is, hogy — véleménye szerint — az antiszemita eszmék újraéledése magyarázza a Szovjetunióból megindult nagyarányú elvándorlást is. Hozzátette, hogy a zsidók világszerte 600 millió dolláros gyűjtőakciót kezdeményeztek az újonnan Izraelbe érkezők megsegítésére. Ezzel összefüggésben elismeréssel szólt arról, hogy az arab fenyegetések ellenére a MALÉV folyamatosan vállalta a szovjet zsidók szállítását Budapesten át Tel-Aviv-ba. Ezzel — mondotta — bátorságról tettek tanúbizonyságot, amiért mindig hálásak leszünk.

Az elismerő oklevél átadása

A Fórum Szálló különtermében felemelő esemény tanúi lehettek azok, akik a Zsidó Világkongresszus és az Emánuel Alapítvány elnöksége által adott fogadáson megjelentek. Ezt a fogadást, — amelyen a politikai, gazdasági, tudományos, művészeti és irodalmi élet számos magyar és külföldi reprezentánsa, valamint az egyházak képviselői élen *dr. Paskai László* bíboros-prímással megjelentek —, *Antall József* miniszterelnök tiszteletére rendezték. *Edgar M. Bronfman*, a ZSVK elnöke ekkor adta át a magyar miniszterelnöknek az édesapja életmentő tevékenységét elismerő oklevelet. A *néhai dr. Antall József* mint magasrangú kormánytisztviselő, számos magyar és külföldi zsidót mentett meg a biztos pusztulástól, a holocaust idején.

A miniszterelnök megköszönve a kitüntetést, rámutatott arra, hogy a legsötétebb időkben is voltak Magyarországon olyan emberek, akik nem feledkeztek meg a humánumról. Az új, demokratikus Magyarországon a zsidóság teljesjogú állampolgárként élhet és működhet, — hangsúlyozta Antall József.

Új Magyarország

na

zászlót tűztek ki a budai
n a Vérmezőn?
a Hősök terén Nagy Im-
szovjet csapatok azonnal
ságot!" De emlékük marad-
szónokok s pártaktivistáik
tapenkó kapitány szobrát,
öz nőtt, oly kedves emlék,
ikor még nem voltak fiatal
atalok, mennyit stoppoltak
tövében. Szív megszakad,

k tiszta! Zajlott a vita az
atáskörі törvényéről, mi-
erületi önkormányzat, s
testület. S ekkor egy
dő/szoborvédő képviselő
ament úgy határozott –
ugalmas a kormánykoalí-
zeti alkotás elhelyezéséről,
rosi önkormányzat közgyű-
ya így indokolta javasla-
sa lenne, ha két kerületet
yik oldalán az egyik ön-
y Imre szobrot állíttatna
sik oldalán vele szemben
zobor kerülne elhelyezés-
t a kerületi önkormányza-
érdést, – így a szoborzsűri
spiráló város-, honatya. Ez
viselő olvasta (Dokument
kánikulában költői kérdé-
Budapesten csak egy MDF
nyzat van, a többi SZDSZ-
borvédő szerint egy szem
zetés állíthatna Kádár Já-
két szomszédos SZDSZ-es
ccelné meg a főváros lakó-

nk-e ezek után *Pongrátz*
ber 1-jén lejáró ultimátu-
szeptember messze van.
arok Világszövetsége au-
vényének nyitónapjára ki-
dapestet, hadd lássák a 15
g képviselői, hogy a fővá-
nbere" vezeti két éve, aki
pot 1990 őszén.

Horváth Béla
országgyűlési képviselő

A XXII. kerületi szoborparkba kerülő, bontásra váró szobrok jegyzéke

I. kerület:
1. Vérmező, Varga Imre: Kun Béla-emlékmű
2. Dísz tér, Felszabadulási emlékkő

II. kerület:
1. Budakeszi út 5., Baksa Soós Gy.: Ságvári E.-mellszobor
2. Pasaréti út 195. Tanácsköztársasági emlékmű
3. Hűvösvölgyi út–Tárogató utca, Mészáros Mihály: A budai önkéntes ezred emlékműve
4. Hűvösvölgy, Kiss István. Munkásmozgalmi emlékmű

IV. kerület:
1. Rezi Károly sétány, Farkas Aladár: Rezi Károly-emlékmű

V. kerület:
1. Fővám tér, Valentin Sztarcsev: Dimitrov (Szófia város ajándéka)
2. Néphadsereg tér, Makrisz Agamemnon: A spanyol polgárháborúban részt vett nemzetközi brigádok emlékműve
3. Jászai Mari tér, Segesdi Gy.: Marx–Engels

VI. kerület:
1. Eötvös utca 3., Gyurcsek F.: A magyar kommunista ifjúsági mozgalom ötven éve

VIII. kerület:
1. Köztársaság tér, Kalló Viktor: Mártíremlékmű
2. Köztársaság tér, Kalló Viktor: A néphatalom hőseinek emlékhelye
3. Nagyvárad tér, Nagy I. J.: Asztalos János-domborm. et.

IX. kerület:
Hámán Kató, Kreuz Róbert, Turner Kálmán, KMP-nyomda, KMP ferencvárosi szervezet (szöveges emléktáblák)

X. kerület:
1. Kőbánya-Óhegy, Konyorcsik J.: Malinovszkij marsall
2. Kőbánya-Óhegy, Búza Barna: Szovjet–magyar barátság emlékműve

XI. kerület:
1. Budaörsi út, Kerényi Jenő: Osztapenkó kapitány
2. Etele, volt Szakasits A. út, Marton L.: Szakasits-szobor

XII. kerület:
1. Széchenyi-hegy, Rege park, László P.: Felszabadulási emlékmű

XIII. kerület:
1. Béke tér, Kalló Viktor: Felszabadulási emlékmű

XIV. kerület:
1. Dózsa György út, Kiss István: Tanácsköztársasági emlékmű
2. Thököly út 141., Kiss István. Felszabadulási emlékmű

XVII. kerület:
1. Rákosliget, Kasztel András utca, Megyeri Barna: Felszabadulási emlékmű

XVIII. kerület
1. Vöröshadsereg útja, Mikus S.: Steinmetz kapitány

VARGA Imre

VARGA Imre

Új köztéri szobrok Budapesten

Ülést tartott a Fővárosi Tanács Végrehajtó Bizottsága

Népszabadság, 1986. 10. 24

(Munkatársunktól.) Budapest tereit és utcáit díszítő új képzőművészeti alkotások felállításáról, valamint a Fővárosi Közterület-felügyelet idei első negyedévi munkájáról tanácskozott tegnap a Fővárosi Tanács Végrehajtó Bizottsága.

A bizottság elfogadta a főváros 1986—1987. évi képzőművészeti beruházásainak tervét. Az idén több emlékművet és szobrot állítanak fel Budapesten. *Kun Béla* születésének 100. évfordulója alkalmából a Vérmezőn helyezik el *Varga Imre* róla készített emlékművét, a XXI. kerületi Tanácsház téren pedig már felavatták *Kalló Viktornak* a forradalmárról készült domborműves emléktábláját. Még az idén elhelyezik a XIII. kerületi Dráva utca torkolatában, a Duna-parton *Makrisz Agamemnon* mauthauseni mártíremlékművét. A IV. kerületben, az István téren új szovjet hősi emlékmű épül, *Münnich Ferenc* és *Bajcsy-Zsilinszky Endre* portrészobrát pedig a V. kerületben avatják fel. Az Országház előtt álló Kossuth-szobor talapzatának rendbetételéhez már hozzáláttak; ez a munka még az idén befejeződik.

Liszt Ferenc szobrát a róla elnevezett VI. kerületi téren állítják fel, *Germanus Gyula* mellszobrát pedig a nagy tudósról elnevezett II. kerületi parkban helyezik el.

A jövő évre tervezi a főváros *Zalka Máté* és *Malinovszkij marsall* mellszobrának avatóját; mindkét alkotást a X. kerületben állítják fel. Jövőre készül el *Derkovits Gyula*, *Karinthy Frigyes* és *Tersánszky Józsi Jenő* mellszobra is. A lakótelepek képzőművészeti alkotásokkal való további gazdagítására nyílt pályázatot írt ki a főváros.

A Fővárosi Közterület-felügyelet idei munkáját értékelve a végrehajtó bizottság megállapította: az első három hónapban nőtt az intézkedések, a helyszíni bírságok, a szabálysértési eljárások száma. A felügyelők március elsejétől a szabálytalanul parkoló gépkocsik vezetőire *helyszíni bírságot* is kiróhatnak.

Impozáns. de...

Feleségem hivatalos útra utazott Lipcsébe a Malév 900-as járatával, amely 9.05-kor indult Ferihegy II-ről — írja Nagy Ernő budapesti olvasónk. — Igaz, rövid időre ment, mégis kikísértem, annál is inkább, mivel még nem láttam az új légikikötőt. Az épület és a környezet impozáns, de...

Az első kellemetlen meglepetés a repülőtér parkolójában ért, ahol az automata elnyelte a pénzem. Bosszankodtam, ám úgy gondoltam, olyan rövid időt fogok bent tölteni, hogy talán nem bírságolnak meg. Sajnos a repülőtér csarnokában — a jegykezelő pultok előtt — hosszú sor kígyózott. Háromnegyed kilencig csak két pultnál fogadták az utasokat jegykezelés és útlevélvizsgálatra. Ekkor kérte fel a hangosbemondó a 9 órás lipcsei gép utasait, hogy soron kívül fáradjanak a most megnyitott harmadik pulthoz. Valószínűnek tartom, hogy a helyfoglalás alapján már előző nap képe van a Malévnak a várható forgalomról. Akkor viszont miért nem ennek megfelelően — vagyis lépcsőzetesen — tartják nyitva a jegykezelő pultokat? S még egy kérdés: miért nem hívják fel az utasok és kísérőik figyelmét arra, hogy a parkolóban az automatákat még nem adták át, így feleslegesen dobják be pénzüket az órákba. (A parkolási díjat — egyelőre — a nem mindig megtalálható parkolóőröknek kell átadni.)

Nemcsak a homl a fontos

A főváros XIV. kerületében a Telepes utca 19. számú lakóház tatarozása indította a szomszédos házban lakó *Lépő Ferencnét* arra, hogy felkeresse szerkesztőségünk fogadóirodáját. A szomszédos (Telepes utca 17. sz.) ház lakói ugyanis 11 éve várnak mindhiába arra, hogy a részben életveszélyesnek nyilvánított épülettel valami történjék. A szakértői vélemény szerint: „Az épület igen rossz állapotú, teherhordó szerkezetei bauxitbetonból készültek. A bauxitszerkezetek folyamatos vizsgálata során megállapítottuk, hogy az épületben több helyen — az életveszély-elhárítás érdekében — dúcolás szükséges."

Mi is megnéztük, mit jelent ez. Bizony szomorú látvány: alá van dúcolva a pince, a lépcsőház, és a harmadik emeleti lakások kivételével a ház valamennyi lakása. Ilyen körülmények közt élnek itt az emberek immár 11 éve elkép-

nyul), mint fontosnak k pének felúj sok *sorren* sürgetve, hc életveszélyt kat sorolják

A kerüle Vállalat má solta a Fővá Városrendez osztályának li szanálásá Tanács nem sokról gond a javaslatot lakók persz godtak bele, fel panaszu günket. Kér *Tamás*, a kezelő Válla a felvilágosí latunk a VI képzelések épületet a t tegóriában A felújítási szerint vá kezdődnek

NAPTÁR

Hétfő, március 9.
Közlekedési vállalatok tartanak ankétot 10 órai kezdettel a MÚOSZ székházában.
Az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank jelentős hitelt nyújt a Magyar Távközlési vállalatnak, a megállopodás aláírására a Budapesti Kongresszusi Központban 11 órakor kerül sor.
Nyíregyházán ülést tart a Mezőgazdasági Termelők Szövetségének Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei elnöksége, megtárgyalják a térség agrárágazatának aktuális gondjait.

Kedd, március 10.
A TISZSZO Kft. – élelmiszeripari termékek export-importjával foglalkozó cég – árubemutatót tart Budapesten, az Angelika eszpresszóban, 11 órától.(Batthyány tér 7.)
A Munkaadók Országos Szövetségének évi közgyűlése kezdődik 14 órától a Magyar Gazdasági Kamara székházában.
Győrött megnyílik az Első Hazai Faktorház Rt. helyi fiókja.
Szekszárdon, a Babits Mihály Művelődési Házban megkezdődik a Déli Autópálya Kft. kétnapos taggyűlése.
Szombathelyen ülést tart a Vas megyei agrárpolitikai kerekasztal.
Az M1-es autópálya Győr városát elkerülő szakaszának műtárgyait ismerteti, mutatja be a Közlekedéstudományi Egyesület az MTESZ Kossuth téri székházában 14 órai kezdettel.

Szerda, március 11.
Ülést tart az Országos Idegenforgalmi Tanács 9 órától az Ipari és Kereskedelmi Minisztériumban.
A Munkaadók Országos Szövetsége sajtótájékoztatón számol be az évi közgyűlés döntéseiről. Bemutatkozik – sajtótájékoztató keretében – a Renault Hungária Kft. 11 órától. (Budapest V. ker., Vigadó tér 2.)
Az Alföldi Szőlészek és Borászok Egyesülete közgyűlést tart Kecs-

Művészi hit és megrendelés

Varga Imre munkáról, műkereskedelemről

Korábban hírt adtunk róla, hogy Koller György várbeli galériájában azt tervezi, a XVIII–XIX. század jelentős németalföldi mestereinek munkáit devizáért kínálja. Partnere az egyik legnevesebb holland galéria, az amszterdami Kunsthandel P. de Boer N. V. Koller György végleges döntése azért késik, mert a piac nálunk – remélhetően időlegesen – pang. Pedig a galéria legfelső terme, ahonnan pompás kilátás nyílik a Dunára és az egész városra, csak arra vár, hogy falaira felakasszák a reprodukciókon már itt lévő képeket.

A megcsappant kereslet ellenére a kft.-vé alakult Rézkarcoló Művészek Alkotóközösségének olyan tagja, mint Varga Imre szobrászművész, nem szűkölködik a felkérésekben. Ebben a nehéz időszakban – Koller György gyors számítása alapján – alig két hónap alatt másfél millió forintos kisplasztika-vásárlásnak örvendhet. Elkészítette közben a hajdúböszörményi világháborús hősi emlékművet. A művész így beszél erről:

– Munkásságomnak mindig is két vonulata volt. Az egyik a nagyobb emlékművek, amelyek közül egyre több áll külföldön is. A másik a kisebb munkák, a rajzok, festmények és kisplasztikák, amelyeket éppen a kft. révén értékesítettünk. Egyébként ezt a formát én mindig is példamutatónak tekintettem. Akár életművem megkoronázásának is gondolhatom azt a nagy értékű megbízást, amelyen most dolgozom. Egy német szívkórház teljes várakozócsarnokát díszíthetem két nagyméretű, kétszer húsz négyzetméteres gobelinnel, illetve három egész alakos szoborral. Az a német, akinek révén a megbízáshoz jutottam, a velencei biennálén ismerte meg a szobraimat, s utána felkeresett Magyarországon. Természetesen mindezt megelőzte olyan korábbi németországi megbízásom, amikor egy kastélyhoz illesztett modern szárny átmenet nélküli csatlakoztatását megoldottam egy hatalmas síktükör és plasztika segítségével, amelyben tükröződött az új épületszárny. Ez a jelenlegi megbízás olyan feltételeket teremt, amilyenek közt eddig nem dolgozhattam. Egyetlen vázlatot mutattam be, s majd a kész anyagot szállítom. A megállapodott összeget is akkor fizetik ki, mert mindehhez a munkához az is kell, hogy valakinek legyen bankhitele. Jelenleg harminchat százalékos kamatra felvett pénzből öntetem le a szobrokat. A nagyméretű gobelinek elkészíttetésével pedig sikerül a gobelin kft.-t is munkához juttatni.

– Hogyan látja a művészek helyzetét ebben az átmeneti időszakban?

– A művész először önmagában bízzon, s akkor majd mások is bíznak benne. Legyen álma, tegye rá az életét erre, ez az ő kockázata, s akkor majd lesznek megbízók is. Ha nem sikerül, s netán éhezik, akkor még mindig van annyi kapa ebben az országban, hogy más munkából éljen meg. De az, hogy mástól várja az álmot is, az nem megy, abból csak prostitúció származik. A művészeknek ebben az időszakban valóban nagyon nehéz. A Művészeti Alap megszűnt, de amíg létezett is, a tölcsér szerepét töltötte be, amelyen keresztül a pénz folyt. A művészek segélyezése nem lehet megoldás. Az sem lehet cél, hogy központi támogatásból, leágaztatott „rojtokon" keresztül tejjel táplálják az alkotókat. A kormánynak határoznia kell, kettéválasztva a dolgokat. A már nevet szerzett művészek önszervezéssel alakíthatnak csoportokat, erre van példa Párizsban. Ez a kölcsönösségi forma: a tízből lehet, hogy csak két művésznek van éppen jövedelme, ám ha a másik nyolc közül valaki meg akarja csinálni egy tervét, akkor ez a kettő támogatja. Aztán fordul a kocka, a legközelebb ők szorulnak támogatásra. Más dolog a fiatal művészek helyzete, a képzési szakasz. Itt nincs más megoldás: ösztöndíjakkal kell megteremteni a létfeltételeiket.

– A műkereskedelemben a legfőbb kritérium, ami alapján a piac szelektál, az, hogy a mű értékálló legyen, mi több, ez az érték növekedjék. Megfigyelhető, hogy mindig van egy határ, ami után nem vásárolnak: 1950 körül ez 1918 volt. Manapság 1968–70, ez utáni alkotásokat nemigen keresnek. Húsz-huszonöt év, amíg kiviláglik az a bizonyos érték. Mathieu-t jó néhány évvel ezelőtt még Japánban is vették, mint a cukrot: odament és teleföcskölte festékkel a vásznat. Ma nem kell senkinek. Veszek három deszkát, s leöntöm sárga festékkel – ennek legfeljebb gesztusértéke van, s a gesztus valóban lehet fontos a művészetben, egy ideig. Mindez nem az absztrakció ellen szól, mert az absztrakció mondhatnám, végigkíséri a művészet történetét: a görög oszlopnál a törzs fve kifelé hajlik, az oszlopfőnél az ekhinosz kidudorodik, mert jelzi, hogy súlyt hordoz...

A végszó Koller Györgyé:

– Kass János nemrég megjött Londonból, ahol szétnézett a kollégák között és a piacon. Elmondta, hogy azon a héten 19 galéria zárt be, s hozzátették, nemcsak Angliában, hanem Amerikában és Japánban is jelentkezik a recesszió, s ez is indokolja aggodalmaimat. Egyre azon töprengek, hogy a holland partner ajánlatát későbbi időpontra halasztom, két oknál fogva is. Nekik sem lesznek felesleges kiadásaik a művek biztosításával és Budapestre küldésével, magunkat pedig nem blamáljuk azzal, hogy nem vagyunk képesek európai színvonalú műkereskedelembe bekapcsolódni. Bízom a gazdasági fejlődésben, a pénzügyminisztériumi intézkedésekben, hogy esetleg egy év múlva a rég várt forintkonvertibilitás a magyar gazdaságot és a képzőművészeti értékesítést is mozgásba hozza. Ezt a bizakodást próbálom a művészekbe is átplántálni, s mivel cégünk megbízható vállalkozás, addig is tartalékainkból bírjuk egzisztenciáját fenntartását.

(marafkó)

Öntőmintával

Rodin minden mennyiségben

***(MTI)* Több mint 3000 Rodin-kisplasztikát hamisított egy rendkívüli tehetségű francia csaló, s ezek közül sokat értékesített, a vizsgálat eddigi adatai szerint több millió frankért.**

Guy Hains megszerezte az eredeti alkotások nagy értékű öntőmintáit, s azok felhasználásával valóságos nagyüzemben készítette a művek „eredetinek" minősített másolatát.

A férfit műgyűjtőként ismerték, gyakori vendége volt az aukcióknak, és barátságba keveredett nem egy ismert művészeti szakértővel, gyűjtővel is. Így jutott ismeretségei révén a nagy értékű gipsz öntőmintákhoz is, amelyeket azután többnyire volt felesége öntödéjében használt fel a hamisítványok elkészítésére. Más esetekben maga készített mintákat valódi Rodin-plasztikákról, s az így készített másolatokat is eredetiként bocsátotta áruba.

A francia törvények nem tiltják azt, hogy bizonyos védett időszak elteltével bármely művész alkotásairól másolatok készüljenek, ezeket azonban világosan és egyértelműen másolatként szabad csak forgalomba hozni. Hains eredeti művekként árulta azokat, így volt feleségével együtt hamisítás miatt emelnek vádat ellene.

ÚGY HÍRLIK...

A KORÁBBINÁL SZIGORÚBBAN akarja ellenőrizni vevőszolgálati ügyeit a Merkur. Ennek az az oka, hogy gyanítják: a tőlük vásárolt autók egyéves garanciális időtartama, illetve kétéves szavatossági ideje alatt a tulajdonosok egy része a szervizekben más jellegű javításokat is a Merkur számlájára végeztetett el. Emiatt a vállalat több száz millió forintos vevőszolgálati tartozást halmozott fel.

SOK EZER KÖBMÉTER kitűnő minőségű, töredék áron kínált fa áll a csapi határátkelőhely környékén – úgy hírlik, a legutóbbi magyar vásárlók üzleti szándékát is sikerült meghiúsítani. Az eredmény állítólag azért örvendetes, mert a piacra dobandó termék Csenobil közelében lévő erdőkből való, következésképp sugárveszélyes.

ADÓSSÁGÁTÜTEMEZÉSRE kap várhatóan engedélyt a Papíripari Vállalat. A hírek szerint az 1 milliárd 900 millió forint állami kölcsöntartozást nem 1994. júniusban kezdi majd visszafizetni, hanem csak 1998-ban. Az idén és jövőre, a szüneteltetés alatt, várhatóan szerény mértékű, 16 százalékos kamatfizetés hárul a cégre. Az állami tartozás a Szolnoki Papírgyár korszerűsítése során keletkezett, még a nyolcvanas évek első felében. A hírek szerint a döntés a privatizációval függ össze, az osztrák Brige and Bergmaister cég az állami kölcsön törlesztését csak a szüneteltetés fejében vállalata, illetve 1992-ben és 1993-ban know-how-val segíti a szolnoki cég időszerű korszerűsítését.

A MEZŐGAZDASÁGI termelőszövetkezetek megkapták a Kárpótlási Hivataltól azt az értesítést – nem hivatalos határozatot –, melyben közlik, hogy a gazdaság földjéből mekkora területet kell kárpótlás céljára elkülöníteni. Sok téeszben meglepődtek: ugyanis a kijelölendő terület több mint amennyi a birtokukban van. Ezt, nyilván a hivatal korrigálja majd. Am úgy hírlik, hogy az elkövetkező hónapokban – a szövetkezeti átmeneti és a kárpótlási törvény végrehajtása után – mintegy 5,5 millió hektáros földterületnek változik meg a tulajdonosa, illetve használója; az új gazdák háromnegyede – egyesek szerint – nyugdíjas, járadékos, illetve olyan városi polgár lesz, aki nem kíván gazdálkodni. Ha ez megtörténik, szá-

VARGA Imre szobrász

Nagy Gábor felvétele

A határtalan lelkesedéssel küzdő, helyenként jól játszó, feljövőben lévő, javuló formát nyújtó Várpalota biztos győzelmet engedett ki a kezéből, a mérsékelten szereplő fehérváriak ellen. G.: Nagy G., ill. Tóth. Jó: Bor, Kiss, Tricskó, Pávics, ill. Kellner, Tóth, Róth.

S. J.

6:0 (3:0)

ban nem sikerült kialakítaniuk Edőcs kapuja előtt. A 63. percben Csontos a negyedik vendéggólt szerezte. A 75. percben Szegedi öngóljával 5:0-ra vezetett a Sopron. Teljesen összeroppant a fűzfői csapat. A 81. percben Fehér beállította a végeredményt, 6:0.

A NIKE FAK-ra rá sem lehetett ismerni. A soproniak helyzeteik alapján akár kétszámjegyű győzelmet is arathattak volna.

B. S.

percben a menteni csisról saját kapuja dült a labda, de B tott. Egyre keményebbé vált a játék. A

Győri D

Pét, 300 néző. V: Dombai (Zalaegerszeg). Dózsa: Markó – Izsáki, Fekete, Gurbács, Belső (Szimacsek a 46. percben). Keglovich, Csóka, Riba (Belső III.), Nagy, Glázer, Varga L. Edző: Horváth Zoltán. PMTE: Harth – Stieger, Homyák, Janzsó, Szabó, Balogh, Czuczka, Szedlák, Kila, Kustos, Kató. Edző: Vékony Bálint.

A pétiek két kulcsembere hiányzott, ennek ellenére tetszetősen adogattak. A győriek több mint fél óra után jutottak el először Harth kapujához. A 35. percben Baloghot buktatták a 16-oson belül. A büntető helyett az indiszponált játékvezető a 16-os vonaláról ítélt szabadrúgást a vendéglátók javára.

Fordulás után sem változott a játék képe. Az 50. percben Csóka lesről indult, s biztosan lőtt a hálóba, 1:0. A gól után tovább rohamoztak a pétiek. A 62. percben Szedlák remekül középre ívelt labdáját Balogh 11 méterről a hosszú sarokba lőtte, 1:1. A hazaiak kapujukhoz szögezték ellenfelüket. A 72. percben a Dózsa kihasználta a fellazult péti védelem megingását. Nagy kiugrott az előrevágott labdával, beadását ismét Csóka rúgta a kapuba, 2:1.

Jó iramú mérkőzésen a pétiek csaknem egy kapura játszottak. A védekező győriek két ellentámadásukból két gólt lőttek.

K. A.

...eviziók mai műsora

– Ki kel korábban? (ism.) 16.05: Hírek 16.10: Magyar múzeumok – Néprajzi Múzeum (színes 16.45: Kuckó (ism. – színes) 17.15: Princ, a katona – tévéfilmsorozat. XIII/7. rész: Estétől reggelig (ism.) 17.50: Reklám 17.55: Egy este a Nyírfácskában – Margarita Petrova műsora (színes) 18.25: Dél-alföldi krónika – a szegedi körzeti stúdió műsora 18.55: Reklám 19.10: Idősebbek is elkezdhetik – tévétorna (színes) 19.15 Esti mese (színes) 19.30: Tv-híradó (színes) 20.00: Kórház a város szélén. Magyarul beszélő csehszlovák filmsorozat XIII/13. rész: Találkozás (színes) 21.00: Budapesti Zenei Hetek – Chopin műveiből. Kocsis Zoltán zongorázik (színes) 21.10: Stúdió '82. – A Televízió kulturális hetilapja (színes) 22.10: Tv-híradó 3. (színes) 22.20: Tv-tükör – Dr. Szecskő Tamás jegyzete

II. MŰSOR

17.20: MAFC–BESIKTAS Istanbul – Kupagyőztesek Európa Kupája férfi kosárlabda-mérkőzés. Közvetítés a Nemzeti Sportcsarnokból. A szünetben: Reklám 19.00: Etar, az élő skanzen – Bolgár rövidfilm (színes) 19.10: Zene Kanadában. Körkép Kanada zenei életéről (színes) 20.00: Gólyavári esték. Etnikum és politika. VIII/6. rész: Etnikum és politika az osztrák–magyar monarchiában (színes) 20.40: Autó-motorsport. A Telesport turisztikai magazinja (színes) 21.00: Tv-híradó 2. (színes) 21.20: Reklám 21.25: Lefty, emlékezés egy brooklyni halottra. NSZK dokumentumfilm (színes)

MOSZKVAI TV I. PROGRAM

6.00: Időnk 6.45: Rajzfilmek 7.15: Átutazóban. Tv-színmű 7.55: Távoli, közeli dallamok 8.40: Dokumentumfilmek a környezetvédelemről 12.30: Hírek 12.50: Az óriás fiatalsága. Dokumentumfilm 13.20: Mire és hogyan tanítanak a szakmunkásképző iskolák? 13.50: L. Beethoven. 2. rész 14.50: Az ember – a föld gazdája 15.50: Fiesta. Népművészeti fesztivál Spanyolországban 16.15: A tudomány világa 16.45: Ma a világban 17.00: A Szovjetunió megalakulásának 60. évfordulója elé. Kirgiz SZSZK 19.00: Időnk 19.35: Mi? Hol? Mikor? – Televíziós rejtvényműsor

SZLOVÁK TV

8.50: Hírek 8.55: Iskolatévé 9.20: Akiknek volt bátorságuk ahhoz, hogy életüket újra kezdjék 9.45: Thibault család 4. rész (ism.) 10.45: A rendőrség nyomoz 10.50: Iskolatévé 11.50: Iskolatévé 11.50: A rendőrség naplójából (ism.) 12.00: Hírek 15.55: Hírek 16.00: Iskolatévé 16.15: Tudomány és technika 17.10: Közép-szlovákiai magazin 17.45: Matematika – mindenkinek 18.30: Gazdaságpolitikai magazin 19.10: Esti mese 20.05: Majdnem szerelmi történet. Bolgár film. 21.30: Brnó 1982. Képek a nemzetközi gépipari vásárról 22.00: Ez történt 24 óra alatt 22.15: Zenebarátok körében. Hangversenyműsor 23.15: Hírek

JUGOSZLÁV TV

16.50: A parasztlázadás – művelődési műsor (Zg) 17.00: Magyar nyelvű tv-napló (Bg) 17.10: Dalmácia a népfelszabadító háborúban (Zg) 17.40: Hírek (Zg) 17.45: Tájékoztató havi folyóirat – gyermekműsor 18.15: Tv-naptár (Zg) 18.45: Műkedvelők 19.15: Rajzfilm (Zg) 19.21: Reklám (Zg) 19.27: Ma este (Zg) 19.30: Tv-napló 19.55: Reklám (Zg) 20.00: Együtt – belpolitikai adás (Bg) 20.45: Reklám (Zg) 20.50: Játékfilm (Zg) 22.20: Tv-napló

OSZTRÁK TV

10.00: Iskolatelevízió 10.30: Drágám velem jössz. Zenés film 12.10: Hétfői telesport (ism.) 17.25: Kicsinyek műsora 17.55: Jó éjszakát gyerekek 18.00: Dick Turpin. Filmsorozat. „A champion" 18.30: MI 19.00: Osztrák képek 20.15: Prizma 21.00: Népszínművek

II. MŰSOR

17.45: Iskolatelevízió 18.30: Bonanza. Filmsorozat. „A River Bend-i sheriff" 19.30: Shogun. Filmsorozat (5., bef. rész) 21.03: Szatirikus show-műsor 22.20: Hírek

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-743, 340-726

NAPLÓ (VESZPRÉM)

1982 OKT 12

Varga Imre

1021

Állatszobrok műtermében

Varga Imrének a pesti Vigadóban rendezett kiállításán fedezhettük fel egy régi portréját Samu Katalinról, az Iparművészeti Főiskola zugligeti kertjében pedig egy kutyaszobor látható: az egykori főiskolás Samu Katalin munkája. Mindez rádöbbent arra, hogy kissé elfelejtődött egy számottevő tehetség, az egyik legnagyobb magyar állatszobrász: Samu Katalin.

Pedig külön antológia szoborból mintázott állatsereglete: fekvő borjú, fekvő csikó, múraközi ló, mackó, medvék, bika és birkák, tehén, malac, bivaly és kutyakölyök, puli és lovat vezető fiú. Mindez természetes sűrítményben jelentkezik műtermében. Nem Saint-Saëns ünnepi állatfarsangját ismétli, nem is antik eszmények után lohol, távol van tőle Simay Imre ünnepélyessége is a maga csiszoltságával. Olyan egyszerű és tiszta minden csikótestvére, mint a népdal.

Amikor csengetek hódmezővásárhelyi portáján, kecskemekegés, malacsivítás, jércerikoltás, birkabégetés kíséri lépteit. Házanépe is köszönt. Samu Katalin barátainak tartja az állatokat, a létezés törvényeit az ő közegükben éli át. Alighanem az egyetlen magyar szobrász, aki asszony létére állatokkal társalog, miközben mintázza őket. „Hol a forrása ennek?" – kérdezem tőle. Így válaszolt. „Tanyán éltem gyermekkoromban nagyszüleimnél. Rettentő sok egyedüllétem volt állatokkal. Kutyámmal mentem éjszaka, beszédes csendben voltak társaim. Nekem szinte embernek számítottak, hiszen Gabi kutya, Csuti ló valósággal személy volt a szívemben."

Borjúfej.

Játszó mackók.

Egy szó, mint száz: Samu Katalin állatai ábrázolásuk együttérző intenzitásában valóban személyek. Kis bocija is sokkalta inkább gyermek, mint borjú. Művei láttán József Attila szavai juthatnak eszünkbe: „Szívemben elidőz a tigris és a szelíd őz". E kettős egység Samu Katalin csontot rágó komondora. Tudjuk, hogy Derkovits és Szőnyi István borjúja, Aba-Novák tehenei az állatábrázolás magaslatát jelentik, de Samu Katalinéi más megfogalmazásúak: az állattal emberi állapotot is tükröz, fiatalságot, a gyermekség harmatos tisztaságát. Mintegy az állat természeti törvényeit éri tetten szobraiban az emberi lélek mély együttérzésével, a gondolat hatékonyságával. Rendkívüliek gyerekállatai. Szépek a párhuzamai is. Fiú és csikó együtt maga a fiatalság, a gyerekló, a gyerekember hordozza együtt.

Alkotásai mentesek minden praktikától, akár az élete. Gazdaságot vezet, állatokat tart, megélhetését napi munkával biztosítja. Az alkotás, a szobrászat napjainak másik műszakja, este, éjszaka kerít sort rá. Nemcsak vallja, hanem gyakorolja mestere, Borsos Miklós intelmét: „Ne nyúzzuk, ne fárasszuk az anyagban az elképzelést, hanem friss szellemi erővel támasszuk fel a szoborban a gondolatot". Samu Katalin nem fárasztja az eszmét, hanem felszikráztatja és megvalósítja művészetében.

Losonczi Miklós

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrászművész

SZOCIALISTA MŰVÉSZETÉRT

1983 NOV

1021

Varga Imre szobra a Czóbel Béla műveiből rendezett Galériabeli tárlaton (Jánosi felv.)

érdések megoldására, amelyeknek
pénzügyi vonzata, fokozottabb
ık.

szakszervezetek *alapszervezeteinek*
isztségviselők munkáját a kong-
j körülményekhez való igazodás
sok figyelembevétele és az érdekek
llalása, a demokratizmus iránti
, valamint a bizalmi testületek
erősödése jellemezte. Mindennek
rdemibbé vált a tagsággal való

akszervezeti mozgalom kongresz-
munkáját összességében a tagság
ésre juttatása és azoknak a gazda-
l összhangban történő érvényesí-
sadalom, az ágazat előtt álló fela-

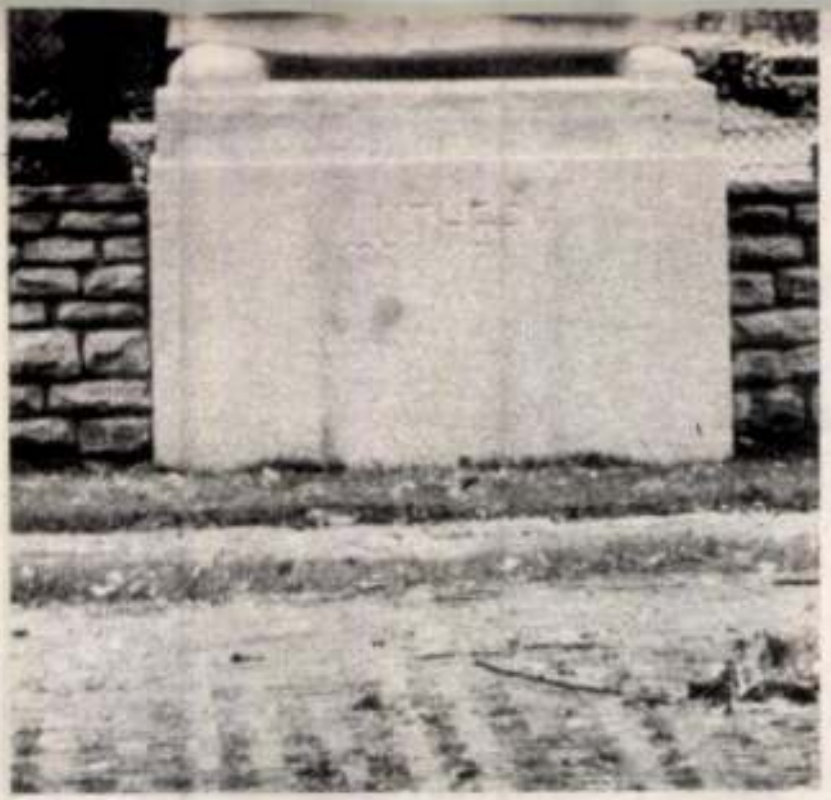

Luther Márton születésének ötszázadik évfordulója alkalmából felállították szobrát a budapesti Evangélikus Teológiai Akadémia kertjében. A szobrot – Lux Elek 1939-es nyertes pályaterve alapján – Buza Barna szobrászművész készítette FOTÓ: BOJÁR SÁNDOR

Varga Imre kiállítása Óbudán

Óbudán megnyílt Varga Imre életmű-kiállítása. Képünkön Szent István (1980) szobra, melynek mása a római magyar kápolnában látható

FOTÓ: FÖLDI IMRE — MTI

4 old. Magyar Hírek, 1983. nov. 12.

...ll auf

die Luftpiraten sechs Schuß in die Luft ab. Sie hatten sich zuletzt als „unabhängige Vertreter des Islam" bezeichnet.

einem Bericht der fran... Tageszeitung „Le Mo... einer ernsthaften und ...gen Wiederversöhnung mit dem Präsidenten des Tschad, Hissene Habre, bereit. Oueddei hat alle Bürger des Tschad — einschließlich Habres — zur Versöhnung aufgefordert, und eine friedliche Lösung des Konflikts angeboten.

Zehner-Minister ohne Einigung

Brüssel, 31. Aug. (AP) — Auf einer eintägigen Sondersitzung über die Reform des Agrarmarktes der Europäischen Gemeinschaft haben die Außen-, Finanz- und Landwirtschaftsminister der zehn EG-Staaten in Brüssel noch einmal die Standpunkte ihrer Regierngen dargelegt. Die eigentlichen Verhandlungen über die künftige Agrarpolitik der EG sollen erst Ende September beginnen. Den Ministern lag ein Vorschlagspaket zur Neuordnung des EG-Agrarpreissystems von Kommissionspräsident Gaston Thorn vor.

Thorn hatte bereits vor einigen Monaten für den Fall, daß die Ausgaben nicht gekürzt werden sollten, den Bankrott der EG-Finanzen vorausgesagt. Daraufhin war von den Staats- und Regierungschefs auf dem letzten EG-Gipfel in Stuttgart beschlossen worden, Unterhändler in Brüssel damit zu beauftragen, bis Dezember dieses Jahres zu einer Einigung über die Neuordnung des Agrarmarktes zu kommen.

Universität in Pakistan geschlossen

Karatschi, 31. Aug. (Reuter) — Die pakistanische Militärregierung hat nach Angaben eines Regierungssprechers in der von Unruhen erschütterten Provinz Sind eine Universität geschlossen. Nachdem Studenten bei einer Demonstration gegen das Kriegsrecht fünf Stunden eine Landstraße blockiert hätten, bleibe der Ausbildungsbetrieb an der Landwirtschaftlichen Hochschule von Tando Jam bis auf weiteres eingestellt, erklärte der Sprecher am Mittwoch. Es handelt sich um die erste Universitäts-Schließung während der seit 17 Tagen andauernden Proteste gegen die Militärregierung von Präsiden... Zia-ul-Haq.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR MAGYAR HÍRLAP
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Bildhauer Imre Varga

DAILY NEWS

1983 SEP 1

Die Umbauarbeiten am Brückenkopf der Budapester Petőfi-Brücke nähern sich ihrem Ende. Mit einer Grundfläche von 6000 m² entstand hier eine Fußgängerunterführung, und die Fahrbahnen wurden ebenfalls erneuert. Auf dem Platz wurden einige Säulen des einstigen Nationaltheaters aufgestellt. Der ungarische Bildhauer Imre Varga schmückte eine Säule mit einem Trinkgefäß, das durch die ungarischen Funde aus dem 10. Jahrhundert inspiriert ist, und entwarf die Komposition „Der Weinhändler".

FOTO MTI — T. KEREKES

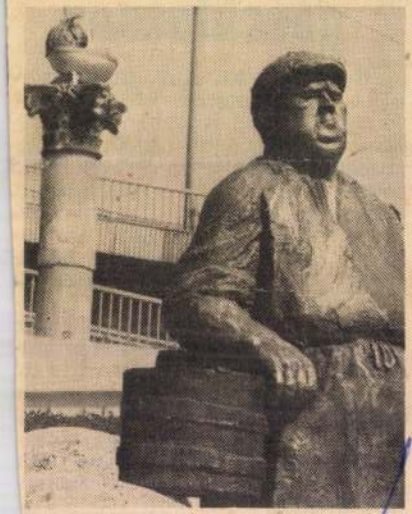

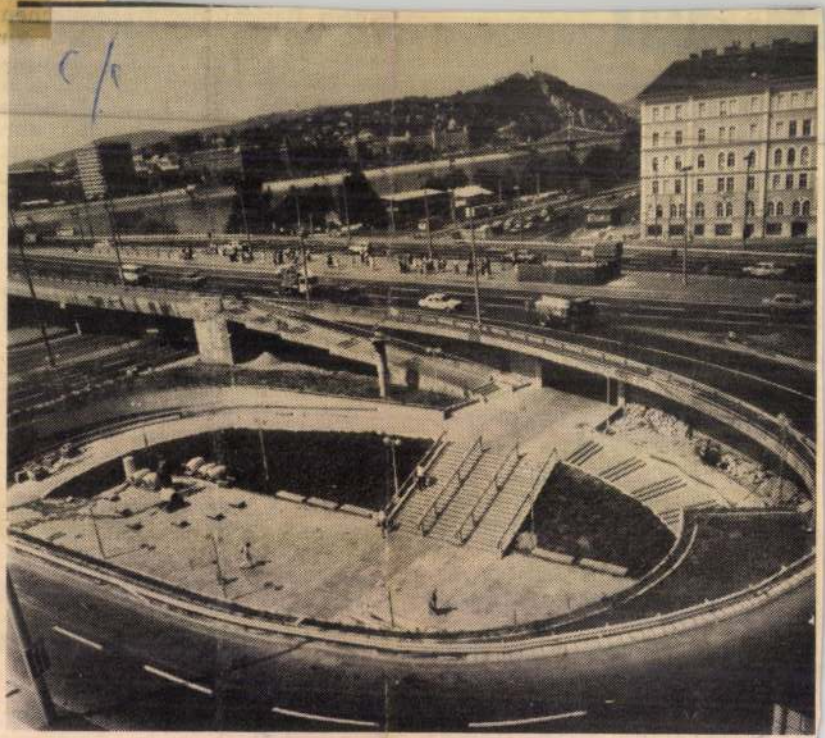

1021

1983.X.21. TV.1.Műsor 17.50

ABLAK

- Köszönjük mi is. Háromnegyed 7 múlt 2 perccel. Műsorunk végén néhány szokásos friss információ.

- Ugyanugy mint előző adásunkban most is néhány fotót mutatunk először nézőinknek. Gyönyörüen helyreállitották kivül-belül a kiscelli muzeumot, ezt hiszem mindannyiunk örömére. Tudják, Óbudán van a Margit-híd fölött. De örömünkbe ürön is vegyül. Kár, hogy a muzeumot körül ölelő Smith parkra már nem futotta energiából, mert az enyhén szólva gondozatlan, elhanyagolt. Ez a gyönyörü barokk kastély most ugy néz ki, mint egy gyönyörü szép ékszer a szemétben, de reméljük, hogy nem sokáig.

Ugyancsak Óbudán a napokban nyilt meg Varga Imre szobrászmüvész állandó kiállitása, a cim III.kerület Laktanya utca.

A Mezőgazdasági Muzeumban esperantó nyelvü idegenvezetéssel muzeumi sétát rendeznek holnap délelőtt 10 órakor.

Varga Imre

Bánffy Dezső. 8904.

Mint hős.

Az egyházpolitikai törvények megalkotásának idejében Terényi Lajos interpellatiójára adott felelet alkalmából készült e politikai gúnylap a ministerelnököt vértbe és pánczélba öltözött fogát vicsoritó hősnek tünteti fel jobbkezében pallossal, baljában pedig a fülénél fogva felemelt Agliardi nunciussal. Felirata

fölül középütt: I.
alól jobbra: Varga 95.

Tollrajz, mér. 33: 24.9 cm.

293-95-1.

Bánffy Dezső: 8906.

Bünhődése.

Az egyházpolitikai törvények megalkotásakor Agliardi bécsi nuncius látogatása alkalmából a magyar ministerelnök és a külügyminister közt felmerült differenciák nemzetközi hatása alatt a katonai egyenruhát viselő és mosolygó királyt e gúnylap a jó atya szerepében tünteti föl, aki engedetlen gyermekeit (gróf Kálnokyt és báró Bánffy Dezsőt) fülénél fogva megczibálja. Jelzése
fölül középütt: III.
alól jobbra: Varga 95.

Tollrajz, mér. 33: 24.9 cm.

293-95-3.

Bánffy Dezső. 8905.

A külügyminister nyilatkozatának hatása alatt.

A Terényi -fele interpellatióra adott válasz után a fölül jobbra lebegő gróf Kálnoky a POL.CORRESPONDENZ-ben nyilatkozatot tevén közre ennek hatása alatt a ministerelnök úgy elvágódott, hogy lábai égnek meredtek, czilindere elröpült és kinjában fejét vakarja. Jelzése
fölül középütt: II.
alól balra: Varga 95.

Tollrajz, mér. 33: 24.9 cm.

293-95-2.

HALLAMA ERZSÉBET

VARGA IMRE MŰVÉSZETE

Varga Imre, a mai magyar képzőművészet ismert és elismert alakja. Munkácsy-díjat 1969-ben, Kossuth-díjat 1973-ban kapott. 1957 óta minden jelentős országos tárlaton szerepelnek művei, több egyéni kiállítása volt itthon – utoljára 1972-ben Tihanyban – és külföldön.

1923-ban Siófokon született. Gyermekkorában rendkívül jó rajzkészségével tűnt ki. „Mint annyi más gyerek, én is faragtam vadgesztenyét. De sokáig nem gondoltam rá, hogy szobrász leszek." Viszonylag későn végezte el a főiskolát is, 1956-ban kapott diplomát. Mikus Sándor, Pátzay Pál voltak mesterei.

Kritikusai, méltatói ma sokoldalúságát, minden hatást magába olvasztó szakmai biztonságát emelik ki. Beszélnek vele kapcsolatban a szürrealista, konstruktív és expresszív szobrászatról, a pop-artról is. Az ötvenes évek mesterségesen leszűkült világából kitörve, villámgyorsan fölfogta a modern szobrászat legfontosabb irányzatait, és ezek legfőbb eredményeit beépítette a maga sajátos művészetébe.

Mindentudó szobrásznak is nevezik.

A róla írt, s nemrég könyvalakban is napvilágot látott kismonográfiában Szabó Júlia így ír róla: „Az effajta művészi attitűd nem sóvárogja, nem építgeti a jövő művészetét, nem lendül romantikus érzelmekkel a végtelenbe, hanem csupán friss, figyelő és rendszerező értelemmel felméri a jelenkor művészetéről alkotott fogalmának terjedelmét és határait. Varga ebben a szemléleti vonatkozásban tudatos alkotó. Szabadon válogat eszközei között, az európai művészet alapjaiban változékony, hajlékony gondolatvilágát imponáló többnyelvűséggel igyekszik felidézni. Kiemelkedő tehetsége még sok meglepetést hozhat hazánkban, sőt határainkon túl is."

Sokoldalúsága a felhasznált anyagokban is megnyilvánul. Építkezik kőtömbökből, készít bronzszobrokat, hegeszt krómacélból, vasból, használ üveget, betont, fát, még porcelánt és műanyagot is.

Köztéri szobrai szerte az országban láthatók. Van nőfigurája Debrecenben, Nagybátonyban, a hajdúszoboszlói gyógyfürdőnél. Salgótarjánban áll a Város című relief, a Madách és a Radnóti. Térplasztikáját a budapesti KISZ Vezetőképző Iskolánál állították fel. Táncsics-szobra Budapesten, a Hatvani professzornak emléket állító Professzor című szobra pedig a debreceni Nagyerdőn és Antwerpenben látható. 1967-ben Prometheusz című, hegesztett szobra nagy sikerrel szerepelt a Middelheimi Biennálén. Ma ez a szobra is Antwerpenben áll. Az 1970-es IV. Európai Plasztikai Biennálén, Párizsban La Charogne című szobrával szerepelt. Az auschwitzi múzeumba készítette Rácskompozícióját, Kiskörére a Jégzajlás című művét. József Attila portréja Szegeden áll. Emlékezetes szobrokat mintázott Derkovitsról és Károlyi Mihályról. Hatalmas kő-Zeusza a budaőrsi egyetemi kollégium előtt magasodik.

Kiállítások kapcsán, egyéni tanulmányutakon beutazta szinte egész Európát.

Budapesten él, műterme a Duna-parton van.

*

Vanga Imre Felelcor, 1974. 3. sz.

Zrínyi

Énekeltem, de mást kívánt
tőlem a sors, a szerencse.
Nehéz méltóságot kínált,
erős vállamra tette,
s körém csavarta a hinárt,
hogy csalfa gőgjét mentse.

Kockára vetette mindenem,
s nevet: „Nem szabadulhatsz!"
De én neki ezt felelem:
„Velem, rajtam soh'se mulass,
mert végül úrrá lesz mindenen
a sorsot kihívó dac!"

Volt váram, hazám: összetört;
elmémben összetartom;
szívemben forgatják a tőrt,
de fejem meg nem hajtom:
ükeimre hagyom e pört;
győzzenek, azt óhajtom!

Születésnapra

Illyés Gyulának

Ősz van; messzire nyúlnak az árnyak: ölükben az éj nő,
s egybe vegyül tó, part, réti fű, erdei tölgy.
Volna, lehetne mit elvégeznünk még e hazában,
hol nem a tölgy élt túl századokat, de a fű.
Tölgy magasodj, bár mind ritkább körülötted az erdő;
védd a füvet; ha kigyúlsz, rád figyel, összebújik.
Bízvást száll a Derék Charon vízére. Porából
sarjad az ifjú vetés, lángjain éled a láng.

agyagszobornak a mintázását, ami előtte áll. Huppogva ég az olajkályhában a tűz, jegyzetfüzetet, tollat veszek elő, Varga Imre úgy néz rám, mint valami büdösbogárra.

Azt magyarázza, hogy ez a vállalkozás eleve reménytelen, néhány dolgot egész egyszerűen lehetetlen megírni. Az életrajzát például. Vagy háromkötetes családregényt ír az ember, vagy semmit, az egymás mellé hányt féligazságok teljesen eltorzítják a tényeket. Vagy azt például, hogyan készül egy szobor, nem lehet megfogalmazni, az ember csak figyeli a világot, mindent meg szeretne érteni, de azután elkezd befelé figyelni, mert valami halk hangot hall odabent, csönd kell hozzá, nagy csönd, nehogy elszálljon vagy összetörjön, mint egy megfogott pillangó...

– Most mit ír? – kérdezi hirtelen, agyagos keze tiltakozóan megáll a levegőben.

– Semmit, csak úgy... – próbálok védekezni, hiszen épp azt írtam le, hogy „kockacukor". – Milyen szobor lesz ez?

Két kis diónyi fej lent, egy középütt feljebb, meg valami lapos, káposztalevélszerű dolog, egyelőre a szobrász ujjai között.

– Mondtam, hogy amíg egy szobor kész nincs... – kezdi Varga Imre.

Aztán mégis megegyezünk, hogy míg ő gyúrja az agyagot, én írkálhatok a füzetembe. Tisztességes alku, végeredményben.

– A művészet nem más, mint az emberek közti kapcsolódások egy formája. A kapcsolódás módját egy-egy jel viseli. A jelek bármik lehetnek, amiben megegyezünk. Úgy tudnám megmagyarázni, hogy a művek lyukkártyák, amelyek – ha a lyukak stimmelnek – a másik emberben „lehívnak" egy anyagot, s így létrejött a kapcsolat. Csakhogy a művészi lyukkártya, nevezzük így, abban különbözik más jelektől, például a számoktól, hogy nem csupán információt hordoz, hanem felidézi az emberek tudata alatt rejtőző emlékeket. Ha mondjuk, egy számjegy felidézte a szám fogalmát, azonnal eldobható, teljesen közömbös a külső megjelenése. A műalkotás azáltal lesz időbelivé, hogy lehívja ezeket az emlékeket, nemcsak megpillantásának pillanatakor, hanem egészen addig, amíg felgazdagodik a másik ember belső emlékanyagával, egészen addig, amíg el nem jut a kimerülésig, amit tudvalevőleg úgy hívunk, hogy katarzis. Nagy művek előtt ez feltétlenül létrejön. A látható világ a létező valóságnak nemcsak egyszerűen része... Ha Chardin rézüstjét nézzük, az, ahogy meg van festve, pontosan elmondja, mikor tisztították azt a rezet, ki mindenki vette a kezébe, beszél az emberekről is, akik körülötte éltek...

Tehát arra törekszik, hogy művei mindenki számára „lehívó" erejű lyukkártyák legyenek. Lehetségesnek tartja, hogy a képzőművészetben ma vannak ilyen egyértelmű jelek?

– Biztos vagyok benne, hogy egy kultúrán belül azonosak a jelek. A legjobb művek a művészet történetében a királynak és a koldusnak is tetszettek. És egy adott kultúrát nem csupán az a néhány csúcs, az a néhány csillag hordoz, akit tisztelünk és ismerünk. Az európai kultúra hordozója egy lakatos is, vagy egy gyerek. Legfeljebb tíz százalék, vagy még annyi sem, az a rész, ami tudatos művelődéssel megszerezhető.

Egyik szobra, az Erőltetett menet, részben a Radnóti-versre utal, de annak ismerete nélkül is hatást tehet az emberekre: a megnyomorítottak, agyongyötörtek menete ez, az elején még elkülönülő, hátrább fokozatosan eggyé olvadó, egyetlen szenvedő tömeggé összeálló emberek sora, a tömeg szenvedésének

Először készülő Lenin-szobra ügyében jártam a Duna-parti nagy műteremben. Baranya s így a helyi olvasók számára is az volt akkor az érdekes: milyen lesz ez a Lenin-emlékmű, amelyet hamarosan Mohácson készülnek felállítani?

A műteremben akkor „találkoztam" Leninnel. Kisméretben, bronzban is, és életnagyságnál valamivel nagyobb méretben, még gipszben. Már elfogadták a tervet. Varga Imre elmondta, hogy már hosszabb ideje foglalkozik egy Lenin-szobor gondolatával. Gyurkó László könyvét olvasgatva rajzolódott ki előtte Lenin emberi mivoltának és nagyságának valódi képe. Gyurkó így foglalta össze saját kutatásainak, próbálkozásainak tanulságát: „nem az emberfölötti eredményekre képes emberről kell bebizonyítani, hogy ő is csak ember, hanem azt kell keresni, mi tesz képessé egy embert olyan cselekedetekre, melyeket jobb híján emberfölöttinek nevezünk". S talán éppen ebben rejlik a Lenin-emlékmű alapgondolatának lényege is. A szobor két részből áll. Lenin egészalakos figurája egy lépcsőn lépeget lefelé. Zsebredugott kéz, az ismert sapka, mellény, töprengő, emberközeli arc. Lenin lejön közénk, itt jár, itt van ma is, alakjában semmi póz, semmi „emberfölötti". De fölötte, magas rúdon zászló leng, bronz-zászló, amelyen az ismert Lenin-portré rajzolódik ki. Mert ez az ember valóban milliók zászlaja lett, a forradalom vezére, jelszava, szimbóluma.

A Lenin tehát Mohácsra kerül. Oda, ahol már van Varga Imrének egy szobra: a Radnóti egyik példánya. Az a Radnóti Miklós, aki az Erőltetett menet egyik áldozataként itt írta egyik legmegdöbbentőbb Razglednicáját: „Az ökrök száján véres nyál csorog . . ."

Varga Imre Partizán című, nagy visszhangot keltett kisplasztikája a Pécsett rendezett, II. Országos Kisplasztikai Biennálén a zsüri különdíját kapta.

A művész pécs-baranyai kapcsolatai azonban igazán 1973-ban kezdtek kialakulni. Meghívták őt a több éve működő kőszobrász szimpozionra, Villányba. A meghívást elfogadta. s több héten át ott dolgozott a telep többi művésze között. Az ötlet, amely a hely és a környék alapos tanulmányozásából született: egy monumentális, kőtömbökből emelt kéz, amely egy krómacélból készült virágot tart. Varga Imre a volt bánya hatalmas ölébe tervezte ezt a szobrot, ami technológiáját, jellegét tekintve is eltér a villányi alkotótábor eddigi munkáitól.

A kapcsolat kialakult. A munka elkezdődött, s ebben az évben – és talán a következőkben is – folytatódik.

*

A műterem több méteres terében vas, kő, fémrudak, hungarocel, tömbök, lapok, agyag, drót – az anyagoknak az a meghitt zűrzavara, ami oly vonzóvá teszi ezeket a mesterségeket. Az emeleti kuckóhoz falépcső vezet, a lépcsőre deszkatetőt lehet ráereszteni egy elmés szerkezettel, melynek nehezékét egy meidingeri kályha piros rácsteteje és két ajtaja alkotja. Odafönt ágyféle, kénsárga takaróval, asztal, amelyen kockacukor, pálinkásüveg, lekvár, egyebek között egy kis agyag, egy kis fadarab, egy kés, formázófa, ilyesmik hevernek. Megfesteni élethű csendéletnek fölöttébb sokáig tartana. Varga Imre magas, bajszos alakja otthonosan mozog ebben az ötlépésnyi birodalomban. Nyakában kék selyemsál lóg, elegáns munkaköpenye szinte makulátlan, de kézfogásra csak a kezefejét nyújtja, visszaül a székére, folytatja annak az arasznyi

Sokat utazott. Mi volt ezekben az utazásokban a legfontosabb?

– Az utazások arra jók, hogy meggyőződjünk róla, mi a talmi és mi a valódi. Ezek kontroll-utazások voltak. Mert legmesszebbre az ember a saját agyában utazhat. Nem jelent a szobrászat akkora foglalkozási ártalmat, hogy az ember számára mást jelentsen egy élmény, mint a többiek számára. Láttam persze műveket, amik életre szóló erővel megragadtak. De különben... Élmény? Minden élmény, amit átél az ember. „Elnyúlok a hegyen, hanyatt a fűbe fekve, S tömött arany diszét fejem fölé lehajtja A csónakos virágú, karcsú, szelíd rekettye, Sok, sok ringó virág, száz apró légi sajka... Én is hajó vagyok, de melynek minden ízét A kínok vasszöge szorítja össze testté..." És így tovább, és így tovább. Másnak egy egész banánerdőről nem jut az eszébe semmi.

Nem zavarja, hogy a művészetből él? A szobraiból, s nem is rosszul?

– Eleinte zavart. Amíg dilettáns voltam. Dehát a művészet ugyanolyan fontos része a társadalomnak, mint mondjuk a pék. Nem érzem magam fölöslegesebbnek, mint az élelmiszeripar. Mert ha nincs művészet, fölösleges a pék.

S ha nem most élne, melyik kort választaná?

– Most szeretek élni. Ennél szebb feladatot eddig nem kapott egyetlen generáció se. Istentelen bonyolult kor... Rákényszeríti az embereket, hogy elméjüket gondolkodásra, kezüket munkára használják...

És mit jelent önnek, hogy magyar?

– Mondtam, hogy élvezem a kort. S ezen belül, hogy magyar vagyok, annak csak előnyét érzem. Nagy lehetőségeket kaptunk. Súlyos időszak tisztázása után vagyunk, olyan helyzeti előnyben, amikor az a kérdés: éppen tréningben találnak-e bennünket a lehetőségek. Ma magyarnak lenni óriási sansz, azt hiszem.

A szobrokról készült fényképeket nézegetem. Radnóti, Táncsics, Derkovits. És az Apostol. Széttárt karú, szakállas, rendíthetetlen és naiv, vékonylábú és legyőzhetetlen Apostol. Kicsit Táncsics, kicsit a Petőfi Apostol-a. Kicsit pedig minden korai, naivitásában is zseniális, lobogólelkűségében is gyermekien emberi apostol. Aztán a kőtömb Zeusz. Az auschwitzi rács. A groteszkhősies Prometheusz. A Professzor, aki bronzból van ugyan, de asztala, gyertyatartója és könyve társaságában természetesen üldögél a fűben, a fák alatt. És a Proustra is emlékeztető, rá is utaló sorozat, az *A la recherche* darabjai: a Nagymama, a széken ülő lány, a széken ülő galamb, egy asszony meg a lánya.

– Az alak minden részletével együtt áll az ember elé – mondja Varga Imre, míg az ujjai között egy darabka agyagot gyömöszöl gömbölyűre, s felrakja valahová a légies háttér előtt üldögélő három kis figura közé. – A Nagymama így jelent meg előttem, hasán az aranyláncon lógó órával, ebben a zsorzsett ruhában, aminek még most is érzem az illatát. Ezt a sorozatot magamnak készítettem, a magam szórakoztatására.

Ülnek a diófejű agyagemberek az ünnepélyes és könnyed káposztalevél előtt. Páholy a harmincas évekből. Varga Imre szemügyre veszi őket, és azt mondja:

– Ez is az *A la recherche* sorozathoz tartozik. Magam is láttam ilyet, de benne van Renoir Páholy-a iránti tiszteletem is. Lehet, hogy ráültetem az egész társaságot egy tortatartóra.

emlékműve. Érthető, hogy korunkban ez a szobor valóban meglévő jelrendszert mozdít meg az emberekben.

– Ellenőrzési pontnak a magam számára azt tartom, hogy amit csinálok, valóban jel legyen mindenkinek. Így leszek biztos abban, hogy nem valami saját, belső használatra készült jelrendszerről van szó.

A képzőművészetről manapság nagyon sokféle nézetet vallanak. A modern képzőművészet...

– Unom ezt a modern-nem modern vitát! A modern gátlástalanságnak is kialakulnak a szabályai. A lezserség nevében is furcsa dolgok történnek; a fiamnak hoztam egy farmernadrágot, két centit be kellett varrni a szárából, mert ez a lezser divat, ugye, kötelező normákat ír elő... Affene!

Ez utóbbi az agyagnak szól, a káposztalevél-formájúnak, amely nem akart megmaradni a helyén, leesett. Varga Imre föláll, sokáig kotorászik az asztal alatt, egy darab villanydrótot kezd el hajtogatni.

– Vagy az a tendencia, ami a megnyugtatóra, a leegyszerűsítésre törekszik... Nem tudom elfogadni. A kultúra korántsem pihentető eleme a társadalomnak. Olyan „egyszerű" kérdéseket, mint teszem azt, a lét–nemlét kérdése, például a kultúra bogoz szét. Számomra, ha valami kulturális tevékenységet folytatok, az a döntő, hogy ezzel valamilyen választ próbáljak adni a társadalom feltett kérdéseire.

De mi dönti el, hogy mihez nyúl a temérdek kérdés közül?

– Az, hogy mivel bíznak meg. Ez a legmeghatározóbb. Ebben a kérdezz-felelek játékban, amikor a környezet feltesz egy konkrét kérdést, sokkal könnyebb felelni, mint ha nincs kérdés. Nem, a megbízás engem nem köt, ellenkezőleg! A determináltság szabaddá tesz, minél több ponton kötik meg az embert, annál szabadabb. Ha azt mondanák, csináljak, amit akarok, lehet, hogy egy tojást mintáznék, ezt a legtökéletesebb, legzártabb formát... Nem, a művészet története telistele van ilyen megbízásokkal, a görögöktől kezdve végig... vehetjük akár Majakovszkijt és körét is.

Könnyen dolgozik?

– Nagyon nehezen. Nem akkor, amikor már nekiállok. Előtte. Valamennyi variációt lejátszom magamban. Ideges is vagyok, kínlódom.

Elégedett magával, ha eddigi teljesítményére gondol?

– Keveset dolgoztam, úgy érzem. Néha kicsit sokat spekulálok, talán kevesebbet kellene gondolkodni és többet dolgozni. De lehet, hogy ezek adottsági defektusok.

A villanydrót nem vált be. Félredobja, csípőfogót vesz a kezébe, leakaszt egy másik köteg drótot, levág egy darabot. Fölrakja az olajkályha tetejére.

Sokat spekulál; ez azt is jelenti, hogy sokminden érdekli?

– Minden érdekel. Tehet próbát is, ha akar.

Űrkutatás?

– Elmondjam a rakéták tolóerejét kilópondban, sorban, egymás után? Nem, köszönöm. Szereti a természetet?

– Hát persze, mivel magamat is szeretem, szükségképpen a természetet is, hiszen az ember a természet része. Persze, ez nehéz kérdés, a természet. Ma már megmentésre szorul. Igen, az az igazság, hogy nem papírvirágokkal kell felékíteni a homokot, hanem öntözni kell a homokon termő virágokat...

A drót végéről leolvad a műanyag, nem minden bűz nélkül. Varga Imre elégedetten döfi az agyagba a drót végét, visszarakja a káposztalevelet, ami kezd valami kecses háttérré alakulni.

mában látott napvilágot Rózsa Miklós „Marc Chagall művészetfilozófiája" című esszéje. Rózsa – cikke megírása előtt – a Párizs melletti Auteuil-ben felkereste az orosz származású művészt, aki magyar látogatójának arra a megjegyzésére, hogy a Chagall-i művészet az expresszionizmus körébe tartozik, így felelt: „Nem is tudom, mi az az expresszionizmus... Ezt az egészet Herwarth Walden, a berlini Der Sturm szerkesztője és kiadója találta ki... Egy sereg új festő, író van a táborában, azokat lanszírozza, – hát adott nekik közös nevet... Miért lennék én expresszionista? Mit jelent ez a szó, s mit jelentenek a szavak általában? ... Nekem nincs filozófiám. Bennünk, festőkben – mint minden művészben – az élet él. Ez minden, s aki művész, azt megbecsülöm, Brueghelt és Manet-t, mint festőket, Ingres-t, mint rajzolót... Picassót boldognak tartom, hogy ennyire gazdag, hogy oly sokféle módon tudja kifejezni magát. A régiek közül nagyon érdekel Masaccio, de legjobban Paolo Uccello."

Rózsa a 30-as években az Új Szín és a Magyar Művészet című folyóiratokban szép tanulmányokat szentelt Rippl-Rónai, Vedres Márk, Vass Elemér, Basch Andor, Halápy János, Perlrott-Csaba Vilmos, Fenyő György (Fenyő Miksa festő-fia) munkásságának, s 1938-ban ő rendezte meg a Tamás-galériában a „Párizsi magyar művészek" című – nagy visszhangot, heves vitákat kiváltó – tárlatot, amely fiatal nonfiguratív és szürrealista művészeink (Beöthy István, Martyn Ferenc, Gadányi Jenő, Hajdu István, Szenes Árpád, Kolozsváry Zsigmond stb.) impozáns felvonulása volt.

De a szépirodalomhoz sem lett hűtlen: 1932-ben adta közre „A két Bolyai" című drámáját, amely merész mondanivalója miatt nem kerülhetett színre. (Korábbi irodalmi munkái a századforduló körül jelentek meg: a „Huszárszerelmek" című novelláskötet 1896-ban, a „Nászút hármasban" – amely ugyancsak novellagyűjtemény – 1896-ban és „A föld" című színmű 1902-ben.)

1943-ban „Művészet és szépség" címmel jelent meg egy testes, bőségesen illusztrált művészet- és művelődéstörténeti áttekintése, amely a különböző korok és különböző mesterek nő-ábrázolásait (főként akt-kompozícióit) veti össze.

A hetven éves művészeti írónak 1944. március 19-e – a németek Magyarországra való bevonulása – után, származása miatt bujkálnia kellett. Röviddel a főváros felszabadulása előtt, 1945. január 9-én halt meg hetvenegy éves korában; agyvérzés végzett vele.

1945 májusában nyílt meg a népi demokratikus Magyarország egyik legelső képzőművészeti tárlata, „Rózsa Miklós emlékkiállítás" címmel. A Kállai Ernő által rendezett tárlaton néhai Ámos Imre, továbbá Gadányi Jenő, Martyn Ferenc, Barcsay Jenő, Bokros Birman Dezső, Korniss Dezső, Forgách Hann Erzsébet és Lossonczy Tamás munkái szerepeltek... E művészek mindegyike sokat köszönhetett Rózsa Miklósnak.

Az emlékkiállítás katalógusának előszavában Kállai méltatta Rózsa érdemeit: „Ez az örökifjú, karakán, harcos ember egész életében az új művészetért lelkesedett és verekedett... Meglehet, hogy könnyen hevülő vérmérséklete olykor egy-egy huszáros mellékvágásra ragadta, – de tévedéseivel is a haladó szellemű művészet ügyét szolgálta. Rózsa Miklós a demokrácia, a társadalmi és szellemi szabadság igaz harcosa volt."

Bár Bernáth Aurél életteljes, mesteri képet rajzol Rózsáról „A Múzsa udvarában" című könyvében s a magyar mártír-írók – Keresztúry Dezső és Sík Csaba által szerkesztett – kétkötetes antológiája („S két szó között a hallgatás...", 1970) is megemlékezik a száz év előtt született, minden új és egészséges művészeti törekvésre érzékenyen és késedelem nélkül reagáló kritikus és esztéta működéséről és érdemeiről, – sajnos mind a mai napig nem került sor „az egyik legkiválóbb magyar művészeti író és művészetszervező" (Solymár István) tanulmányainak, cikkeinek összegyűjtésére s válogatott művészeti írásainak közreadására.

Bízunk abban, hogy elsüllyedt szellemi értékeinket fokozatosan közkinccsé tevő könyvkiadásunk a közeljövőben programjába fogja iktatni egy Rózsa Miklós-kötet összeállítását és publikálását. E kiadvány megjelenése után minden bizonnyal árnyaltabban fogjuk látni a század eleji magyar művészeti élet eseményeit, folyamatait.

DÉVÉNYI IVÁN

RÓZSA MIKLÓS EMLÉKEZETE

Száz évvel ezelőtt, 1874. március 10-én született Pápán Rózsa Miklós műkritikus, novella- és színműíró, több képzőművészeti egyesület és folyóirat életrehívója és szerkesztője, a XX. század első fele magyar művészeti irodalmának markáns arculatú egyénisége.

Rózsa az államtudományi doktorátus megszerzése után Munkácsy titkára és Kiss József „A Hét" című lapjának segédszerkesztője lett, majd 1909-ben megszervezte a *Művészház* elnevezésű képzőművészeti egyesületet. A Művészház kiállításain az első világháború előtti korszak legjobb magyar művészei – többek között Mednyánszky, Rippl-Rónai, Vaszary, Kőrösfői-Kriesch Aladár, Kernstok és Vedres Márk – vettek részt, de a kortársi külföldi festészetet – Bonnard, Vuillard, Matisse, Picasso, Delaunay, Rouault, Van Donghen, Derain, Kandinszkij, Kokoschka, a festőként is igen jelentős osztrák zeneszerző: Schönberg stb. munkáit – is bemutatta a Művészház, amelynek Rózsa Miklós volt az igazgatója. A kortársak számára különösen nagy élményt jelentett a Művészház „nemzetközi impresszionista kiállítása", amelyen nem kisebb mesterek szerepeltek, mint Carrière, Monticelli, Manet, Pissarro, Monet, Renoir, Sisley, Cézanne és Gauguin... Az 1910 áprilisában megnyílt tárlat gazdagon illusztrált katalógusát Rózsa állította össze.

A cikkeit olykor „Tövis" szignóval jelző Rózsa Miklós profilja Kassák Egy ember élete című önéletrajzi művének oldalain is felvillan: „Ebben az időben nyílt meg a Művészház Szegfű utcai palotája... Uitzcal együtt mentünk el a megnyitóra... Az általános zsongásból ki lehetett hallani Rózsa Miklós hangját. Vitatkozott, gúnyosan fölnevetett, lelkesedett a képek előtt és harcolt a hitetlenekkel... Ez a vékony termetű, nagy gesztusú ember volt az ünnepi szónok. Élet van körülötte..."

Rózsa volt a szerkesztője a Művészház Új Művészet című rövid életű lapjának is. A Művészház – a Magyar Impresszionisták és Naturalisták Köre (MIÉNK) és a Nyolcak mellett – a század eleji magyar modern művészet fontos tömörülése volt; az egyesület – amelynek tagjai, kiállítói között ott találjuk Medgyessyt, Egry Józsefet, Márffyt, Schönberger Armandot, Kmetty Jánost, Nemes Lampérth Józsefet, Bohacsek Edét – „demokratikus kiállításpolitikájával, zsürimentes tárlataival utat nyitott a fiatalok számára" (Szabó Júlia: A magyar aktivizmus története, 1971.).

1914-ben jelent meg Rózsa Miklós „A magyar impresszionista festészet" című vaskos monográfiája; a kötetnek – amely egy sor, máig is érvényes megállapítást tartalmaz a nagybányai és szolnoki telep festőinek, valamint a magánosan, kolónián, zárt közösségen kívül dolgozó művészeknek (Szinyei Merse, Mednyánszky, Gulácsy Lajos stb.) munkásságáról – Lyka Károly írta az előszavát: „Amióta figyelemmel kísérhetem Rózsa Miklós működését, mindig a művészet titkos boszorkánykonyhájában vagy zajos harcmezején láttam őt... Mindig az első tűzvonalban állott; élete elválaszthatatlanul összeforrott a magyar művészettel." A Nyugat hasábjain polémia bontakozott ki Rózsa könyve körül; Felvinczi Takács Zoltán meleg hangon, Bölöni György elmarasztalóan számolt be „A magyar impresszionista festészet"-ről.

Az 1918/19-es forradalmak leverését követő szellemi dermedtség enyhültével Rózsa Miklós 1924-ben megszervezi a Képzőművészek Új Társaságát (KÚT); a társaság – amelynek tagja volt Beck Ö. Fülöp, Csorba Géza, Derkovits, Czóbel, Berény Róbert, Bernáth Aurél, Szőnyi István, Szobotka Imre, Diener-Dénes Rudolf, Perlrott-Csaba Vilmos is – a két háború közötti progresszív magyar művészet legértékesebb alkotóit fogta össze, s félreérthetetlenül oppozíciót képviselt a hivatalos kultúrpolitikával szemben.

Az egyesület – KÚT címmel – folyóiratot is kiadott; ennek 1926. évi 6. szá-

el, hogy hét év vidéki színházrendezői múltjával igazolhatja: színészeit éjjel jelentéktelenebb okokért is fölzargatta. Amikor a kompromisszum, mint a cselekvés egyik alternatívája kerül szóba, kiderül: valahol itt az értetlenség oka. Hogy egy békés korszakban, a személyiség számára, a kompromisszum meddig ésszerű egyezség, és honnan válik jellemferdítő megalkuvássá — ez láthatóan mai gondolkodásuktól távol álló elméleti okoskodásnak tetszik.

Ám amikor a vita végén, kissé szkeptikusan, a főrendező fölteszi a kérdést: tetszett-é egyáltalán valakinek a film, akkor a fiatalok majd fele fölteszi a kezét. Úgy tetszik: ami Magyarországról jön, annak a fiatalok körében most is presztízse van. Még ha nem is tudnak mindenben azonosulni egy filmmel.

★

Hogy ma mi van a magyar kulturális-szellemi életben, arról nem kevés „hungarofil" lengyel értelmiségi tudna kapásból előadást tartani. Mégis, talán egy sincs közülük, aki olyan naprakész — és történelmi — tájékozottsággal ismerné a mai magyar politikai, gazdasági, irodalmi vagy filméletet, mint *Jerzy Robert Nowak*. Aki egyébként „csak" egy történettudományi intézet munkatársa, de valójában két lábon járó magyar kulturális intézmény Varsóban.

Amikor késő este sikerül rátalálni a panelház harmadik emeletén; a vörös bor mellé már kikészítette a legújabb termést. Annyira új a kis kötet, hogy aznap érkezett a kiadótól. A címe: A mai magyar költészet antológiája. Tizenhárom költőt mutat be a kötet, s a tanulmányértékű előszót természetesen Nowak írta. Ady-válogatásának már megjelent a második kiadása. Van egy rövid történeti áttekintése: Magyarország 1945... címmel. Ebben a legújabban, már 1945-től 1983-ig számol be a legfontosabb eseményekről. Már készül egy kiadó számára a magyar történelem egészéről számot adni ezer oldalon, népszerű stílusban.

— Kár, hogy a magyar történészek, tisztelet a kivételnek, gyakran szárazon unalmasan írnak... — jegyzi meg pergő gyorsasággal, idegenes kiejtéssel magyarsággal, de teljes pontossággal. Talán, hogy jelezze, annyira ismeri a magyar viszonyokat, hogy neki joga van kritizálni is

Varga Imre Kossuth-díjas szobrászművész grafikusművész
MAHIR
Sajtófigyelő
ESTI HIRLAP
1983 OKT 20
1021

Varga Imre szobrászművész állandó kiállítása ma délután 4-kor nyílik Óbudán, a Laktanya utca 7-es számú házban. Megnyitó beszédet mond Farkasinszky Lajos, a Fővárosi Tanács általános elnökhelyettese. Képünkön: a gyűjtemény egyik darabja, a művész legújabb kompozíciója — Erzsébet királyné lovas szobra.

(Bozsán Endre felvétele)

Varga Imre
faragás ügyében

Művészi Ipar
1891. 181. l.

el benne, mint a legtermészetesebb környezet-

mert ezt sehol sem lehet oly jól tanulmányozni, mint a Pradoban, hanem azért is, mert a modern impresszionizmus Manet óta egyik ősét látja benne, kitől még mindig sokat tanulnak. Velasquezt 476 ízben másolták az elmult év folyamán. Hasonló okokból Goyát is sok, 136 másoló kereste föl. Az El Greco, kissé indokolatlan divatja úgy látszik mulófélben van, mindössze 38-an másolták. Murillonak nem ártott az impresszionista festőktől és a műkereskedőktől lancirozott földijeinek konkurrenciája: képeit 162 festő másolta. Az olaszok közül Tizian (65), a flamandok közül Rubens (56) volt a legkeresettebb mintakép.

A newyorki Metropolitan-Museum — mint a «Kunstchronik»-ban olvassuk — ritka becsű csipkegyüjteménynyel gazdagodott mrs. Magdalena Nuttal ajándéka folytán. A többnyire régi csipkékből álló gyüjtemény e nemben a leggazdagabb a világon. 984 darabot számlál, ebből 308 olasz, 214 franczia és flamand, 160 angol és ir. A gyüjteményt a múzeum szakértője, miss Morris rendezte el.

A múzeum legutóbb több régi olasz rajzzal, bronzszoborral s plakettel is gyara-

Vajda Lajos, festőművész (1908–1941). 2. folytatás.

Motívum vizsgálat 2.

Ház II. (ablakkal).

2. VAJDA LAJOS
1937
"Stefan Maksimovic"

ablak (házzal).

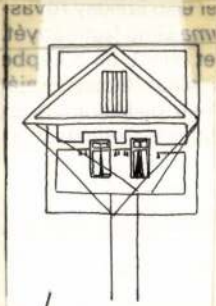

1. VAJDA LAJOS
1936 Ház cölöpön
függönyös
ablakkal

Művészet, 1987. október, 25. old.

Vajda Lajos, festőművész (1908–1941.) 1. folytatás

Motívum vizsgálat 1.

Angyal, bábu (Emberi figura, ikon) | Ház I.

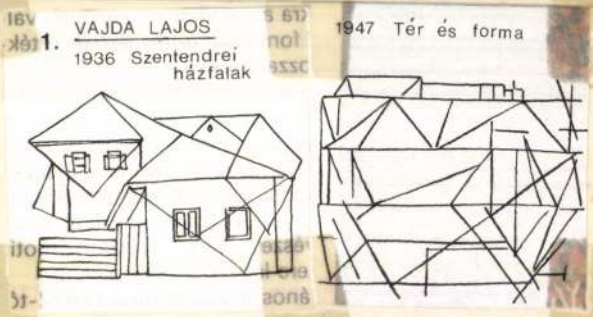

Művészet, 1987. október, 23-old.

tapasztalt oktatói, a központi hírközlő szerve
kai, kulturális rovataiban dolgozó vezető munk

A jelentkezéshez mellékelni kell:

- részletes életrajzot;
- az iskolai végzettség igazolását;
- minősítést az eddigi munkáról;
- a választott téma vázlatát;
- az eddigi publikációk rövid ismertetését.

A pályázatot – az MSZMP KB Társadalom
táció alapján – 1985. január 15-ig lehet be
bizottsághoz. A pályázatokat – felvételi vizs
szerve bírálja el, és a döntésről a pályázókat

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748. 340-726

TÁRSADALMI SZEMLE

Vajda Lajos festőművész (1908–1941).

1984 SEP

1027

Vajda Lajos: Maszkos ikon

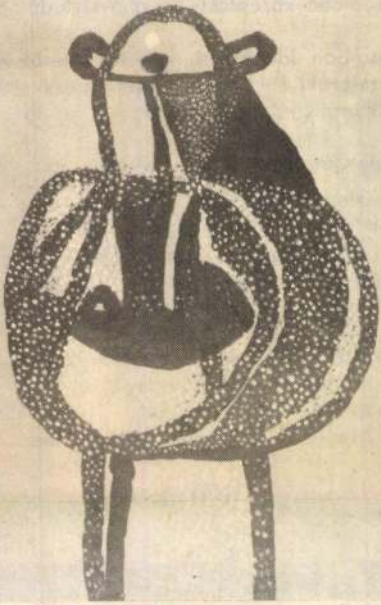

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrászművész

T. A.: Varga Imre: József Attila-mellszobra.

Csongrád Megyei Hírlap, 1983. szept. 29.

Varga Imre: József Attila-mellszobor

Az Espersit-ház udvarán szuggesztív hatású József Attila-portrét találunk, Varga Imre „kalapos" költőportréját. A szobrász tulajdonképpen teljesen hagyományos felfogású portrészobrot formált, hiszen a büsztöt teljesen dísztelen posztamensre állította. Varga Imre József Attila-portréja virtuóz plasztikai megformálással, az állandó szellemi izzásban élő költőzsenit szinte jelenlevőre varázsolja. Így emlékműve magasan kiemelkedik a hasonló megoldású portrészobrok sokaságából. Legfőbb erénye ezek mellett, hogy ez a portré szakítás minden azt megelőző, idealizált József Attila-ábrázolással, melyekre éppen Makón akad több példa is.

A szobor adatai:
Felállítva: 1980-ban. Anyaga: bronz.
Mérete: másfélszeres életnagyságú.

T. A.

ni. Ennek érdekében növelék a saját, bolti felvásárlás mennyiségét. Megfelelő a kínálat ruházati cikkekből, viszont nem mondható el ez a vegyesiparcikkekről. Tüzelőanyagokból az igényeket kielégítették, építőanyagokból viszont ellátási problémák jelentkeznek.

Fontos szerepet tölt be mindkét községben a vendéglátás. Ennek áruforgalma — a bolti kereskedelemhez hasonlóan — a terveknek megfelelően fejlődött. Elismerésre méltó, hogy az ételforgalom növekedése a tervezettet lényegesen meghaladta. Az év első felében 20,6 százalékkal több ételt adtak el, mint a tavalyi év hasonló időszakában. Még ennél is nagyobb mértékben, *32,5 százalékkal növekedett az előfizetéses ételek forgalma.*

A tanácstagok az előterjesztést elfogadták, majd a napirend további témáit vitatták meg.

K. I.

denki t
hogy m
töltenek
segítő g
szer ter
tás biz
nagyköz
szerdai
meg, h
szakban
települé
segítő g
mennyi
az ered
teleit.

A te
zást ve
nácselni
lődés f
leken
vetkeze
rendsze
ji ter
Az Új
táron.
Barátsá
zetben
folyik

A há
kenysé
lyen á
Értéke
millió

te jár a hire, hát még egy vízenjáró dinasztiáé, amelyben apáról fiúra szállt ez az ősi mesterség, a Tisza iránti mélységes ragaszkodás, majdhogynem szerelem, amely szinte a bölcsőtől a sírig tart. Ilyen dinasztia sarja Gyálaréten, a Tisza alsó szakaszán *Pintér György* halász is, a Tisza Halászati Termelőszövetkezet tagja, aki választott tisztséget tölt be a vezetőségben. Családja harmadiziglen kötődik a folyóhoz. Dédapja még lóval vontatott dereglyéket, uszályokat felfelé, nagyapja már révészkedett, parttól partig vitte-hozta át utasait a vízen, akiknek hol az egyik, hol a másik oldalon volt dolguk. Apja is a vízen kereste meg a család kenyerét, halász volt, s amint a jég az olvadással lezajlott, fogta szerszámait, ladikba ült, és — képletesen szólva — akkor lépett ki belőle, amikor pillésedni kezdett a víz. Tiszai halász Pintér György öccse, *Pintér Antal* is, aki szintén halásznak szánja a most tizenkét esztendős fiát, Antit is. A gyerek háromesztendős korában ment le vele először a vízre, azóta — mindannyian így és ilyen korán kezdték — vele jár nyaranta az iskolai szünetekben, s majd felcseperedve saját szerszámaival dolgozik.

Egyetlen deka felesleges súly sincs Pintér Györgyön. Szikár, inas, csontos. Arca nap égette, szél szítta-verte-cserzette. Nehéz, szigorú munka az övé. A hajnali harmat legtöbbször már a vizen éri, s mire másfél kilométer hosszan — annyi az ő területe — végigrángat, megtisztít és visszaszúr vagy százötven, fél mázsánál nehezebb varsát, éppen elege van. Most még, közel az öt ikszhez, fel sem veszi, egyik napról a másikra regenerálódik a szervezete, csakhogy elfogy a sok is, a szerszámok pedig egyre nehezülnek, amíg csak ki nem esnek a kéz szorításából. S mi lesz akkor? Legyintett és elkomorult az arca, mondván, hogy apja igazán szép halállal végezte. Hatvan-egynéhány esztendősen munka közben szó nélkül azután megint csak felemelt hangon hogy ajaj, addig m lefolyik a Tiszán, a dolga, hogy ki belőle. Tisztségébe énje folyton arra ös erejéből, tapasztalat tő legtöbbet adja szövetkezete vezetőségének, amely a Tisza alsó szakaszától Csongrádig ötven halász és sok más beosztású szövetkezeti dolgozó érdekét, megélhetését képviseli. A szövetkezet kezelésében levő élő- és holtági, telepítéssel gazdagított vizekből évente százhúsz vagon halat adnak a hazai fogyasztásnak és exportálnak is.

Közel tíz esztendeje már, hogy a Tisza Halászati Tsz intenzív fejlődésnek indult, a folyamat napjainkban is tart, hogy szilárd megélhetést tudjanak biztosítani a közös gazdálkodásba tömörült halászoknak és szövetkezeti társaiknak. A mintegy hatszorosra nőtt produktummal a jelent és a jövőt egyaránt szolgáló gazdálkodás felé fordult a szövetkezet, felismerve a fogyó hal utánpótlásának fontosságát. Ezt a célt szolgálják Röszke és Csongrád alatt a holtágakban a telepítések, ugyanígy Tiszántúlon a Körtvélyesben és Nagyfában. Intenzív haltenyésztés folyik a Csanytelekhez közeli tavakban, s a folyóvizekben is rendszeres a telepítés. A hazai és a külföldi piacokon kelendő a harcsa, a kecsege, a süllő, az angolna, s újabban a növényevő busa és az amúr. A nemes hal ma is drága, árban mindig vetekedett a disznóhússal. Nálunk sajnos — és elsősorban nem ezért — kevesebbszer kerül halétel az asztalokra, pedig orvosi vélemény szerint is hetente legalább egyszer ajánlatos lenne.

S mit adnak a százhúsz vagon halon belül a folyóvíz, halászok? Pintér György szerint sokat. Az évi kvóta fejenként és minimum huszonhatezer forint értékű hal vegyesen. Ötven halász esetében ez mennyiségre átszámítva több mint tizenöt vagonnyi. Nemes hal- [illegible] például a kérész, amiből a tiszavirág fejlődik ki, másrészt — Pintér György szerint — a halak mindig is érzékenyek és raffináltak voltak, ismerik a rájuk leselkedő veszélyt, a sokféle halászszerszámot, aminek csak egyik fajtája a part mentén leszúrt és karókkal díszelgő varsa. Azonkívül még ott van az ötven-hatvan métert beterítő többfajta fenékháló, a víz közt úszó, fent öklömnyi parafalebegőkkel körülfogott laftoló, a már korszerűtlen, kis területet átfogó kecéző, amely súlyánál és kezelésénél fogva a legkegyetlenebb szerszámok egyike. Lenne még, de védekezésként már nem vagy csak ritkán használatos az ötven-száz szemes átkötős, az eresztő és a csapóhorog. Nem biztonságosak a parton, avatatlan kezek kihúzzák, elvágják, elviszik, mint ahogy megrongálnak más szerszámokat is. Másrészt a sok száz horog mindegyikére rengeteg bogár, giliszta, pióca, nadály és apróhal kellene, s előteremtésükre idő, fáradság, amiből a halásznak is kevés van. A rongálókkal szemben nem mennek törvénybe, az hosszadalmas lenne, és időbe telne. Elég, ha egyszer tetten érik őket, és móresra tanítják egyiket, másikat. Így csinálják ezt a Tiszán, a Körösökön, a Maroson. A halász szerszáma ugyanis — túl azon, hogy kenyérkereső — nagy érték, és előállítása sok pénzbe és munkába kerül. Késő ősztől tavaszig dolgoznak rajta, befogva otthon — Pintérék esetében is — erre a munkára a nagyobb gyereket és a feleséget. Van bár gyűri háló is, de amellé sokat kell kötni, a célszerű használathoz átalakítani, az agyonhasználtakból kivágni, új szemeket pótolni, röviden szólva: minden szerszámot a vízhez, a halak

Varga Imre

SAJTÓFIGYELŐ
MAHER
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

nyhrándvége

DÉL-MAGYARORSZÁG

Czóbel

1021 1983 SEP 03

Párizs és Szentendre festője volt. A világ képzőművészetének fővárosa és a magyar művészettérkép egyik centruma egyúttal jelképe Czóbel Béla életútjának, szimbóluma a magyar festészet európaiságának, annak a kapcsolatnak, mely egyszerre szolgálja a honit és a tőle elválaszthatatlan egyetemest.

Holnap lesz száz esztendeje, hogy Budapesten megszületett. A nagybányai tanulóéveket követően megfordult a századeleji Münchenben, de 1904-ben már otthona Párizs, s 1905-társaságában találjuk, itthon pedig a Nyolcak tagjai között. től a leghíresebb francia művészcsoport, a Fauve-ok (Vadak) Szentendre 1939-től végleges telephelye, itt teljesíti ki a látványelemek szuverén felhasználásával senkihez sem hasonlítható művészetét. Matuzsálemi kort ért meg, — 1976-ban halt meg —, az életöröm lírai festője volt, „a képfelület optikai egysége" teremtődött meg vásznain. Belső tűzzel, sejtelmesen áradó gyögyházfénnyel mentette át a művészet szférájába a természet, a szépség élményeit. Halk és szemérmes művész volt, a csend, a nyugalom, a harmónia kiemelkedő mestere.

Születési centenáriumán, az életmű igézetében a művekhez kell közelebb kerülnünk még akkor is, ha nem adják meg magukat könnyen.

Varga Imre Czóbel-szobra

Fekvő nő

Virágok

MEGYÉNKBŐL INDULTA

„Bíró" a képer

D

Tekintete messze jár, túl az ablakon, a Körút szűnni nem akaró zsongásán, valahol az időtlenségben, s egyszer csak azt mondja:

— A forró nyár nekem még most is a cséplőgép zúgását juttatja az eszembe, a nagy melegben én mindig a kömörői körte illatát érzem.

Dr. Erőss Pál vall így, ízes szavakkal, amit milliók ismernek és szeretnek már a televízió Jogi esetek című műsorából. Kömörőt említi és nem véletlenül, hiszen itt született, itt élte a boldog gyermekkor szép napjait, innen indult tágra nyílt szemmel, tiszta tekintettel a nagyvilágba.

— Nem szőttem én soha világmegváltó terveket. Szépemlékű nagyanyám, amikor bevonatozott velem az akkor világvárosnak tűnő Mátészalkára, ahol mindig szalámit és ropogós friss kiflit vett, akkor mondtam neki: Jaj nagyanyám! Tessék csak nézni azokat a szép lovakat! Ha én egyszer fiákeres lehetnék itt, Szalkán, a „Szúnyog" étterem előtt, én volnék a világ legboldogabb embere!

A kis kömörői fiú mégsem lett fiákeres. Édesapja —, aki ugyan jogot kezdett tanulni, de az első világháború kettétörte karrierjét, s ezért Kömörőben alkalmazott a községházán, csakúgy, mint a kántortanító anyai nagyapja felfigyeltek a Pali gyerek érdeklődésére és bármilyen vékony is volt a szelet kenyér a családban, sorsa eldöntetett: tanulnia kell.

— Kömörőben születtem 1934-ben. Kilenc éves koromban aztán átkerült a családunk Jándra, de én Kömörőben éreztem igazán otthon magamat, ahol nagyapám volt az igazgató-tanító a templom melletti iskolában. Sose felejtem, alig látszottam ki a földből, amikor vasárnaponként nagyanyám mindig arra kért, álljak ki az utcára és ha meghallom a kántortanító nagyapám hangját a templomból, akkor trappoljak haza és jelezzem, meg lehet kezdeni befőzni a levest. Tudvalevő ugyanis, hogy arra mifelénk bármilyen nagy is volt a szegénység, a vasárnap ízét a tyúkhúsleves adta meg.

Erőss Pál nehéz időkben kezdte meg középiskolai tanulmányait a Debreceni Református Gimnáziumban. Jóformán még el sem csendesedtek a fegyverek 1944—45-ben, amikor beiratkozott az első osztályba. Arra is jól emlékszik, hogy amolyan magántanuló féle volt az első évben, Debrecenből a tanárok jöttek ki Fehérgyarmatra a polgári iskolába, vizsgáztatni. A vizsgára a környékbeli diákok biciklivel karikáztak be.

— Nagyszerű nevelőiskola volt a debreceni, ahol nem csak komoly lexikális tudást lehetett szerezni, de mód nyílt a haladó gondolatok megfogalmazására is. Engem már akkor a balszárnyhoz soroltak, ami igaz is volt. Nagyszerű iskolatársaim voltak, jó képességű parasztfiúk, velem egyívású vidéki gyerekek. Nagyon sokat beszélgettünk mi akkor az alakuló új élet dolgairól Végh Antallal, aki szobatársam volt, Pongor Gyuszival, aki most bíró Nyíregyházán, vagy Botár Jóska barátommal, aki tanszékvezető a nyíregyházi főiskolán.

Jól tanult, bár nem volt eminens Erőss Pál Debrecenben; érdeklődése egyértelműen az állam- és jogtudományok irányába vitte.

— Amikor érettségiztünk, én meglehetősen gyenge voltam matematikából. Mondta is az egyik tanár, nézzük el neki, belőle úgyis csak egy újságíró lesz . . .

Ez kevés híján meg is valósult. Tudniillik Erőss Pált egyből felvették az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karára, s nyomban ösztöndíjat kapott, 190 forintot, ami nem volt kis pénz annak idején.

— Hanem az újságírás! Rendszeresen írogattam az egyetemi lapba és rám osztották a rajzolást is: én voltam a lap karikaturistája, ezért plusz havi kétszáz forintot kaptam, úgyhogy segíteni is tudtam a szüleimet az ösztöndíjból.

A kömörői fiú kedvére való pályát választott: a jogi karon végig jeleskedett, s amikor kézfogásra szólították, summa cum laude avatták jogi doktorrá. Persze a diákévek nemcsak tanulással teltek, Erőss Pál is élte a hasonló fiatalok mindennapi életét, semmi nem volt tőle idegen, ami emberi. Szabályos házasságának története is: egyetemista társat választott, felesége az idegen nyelvek főiskolájára járt, amikor megismerték egymást.

— Egyetem után a Markóba kerültem, már mint úgy, hogy az ott lévő kerületi bíróságon lettem fogalmazó. Végigjártam a szakma gyakorlati lépcsőfokait, s majd négy év múlva, 1960-ban Budára neveztek ki bírónak. Életem szép ajándéka, hogy ezt koros apám még megélhette, s érezte, hogy bár neki nem sikerült, én, a fia végigjárhattam az utat.

Fiatal apa volt már ekkor, hiszen a nagyobbik lány, Mónika 1959-ben született, majd nyolc évvel később Eszterke. Budáról a pesti központi kerületi bíróságra vezetett Erőss Pál útja, ami egyben szakmai előrelépést is jelentett. 1979-től két évig a Legfelsőbb Bíróságon tevékenykedett. Innen került az Igazságügyi Minisztériumba, ahol jelenleg a bírósági főosztályon a polgári, gazdasági és munkaügyi felügyeleti osztály vezetője.

— A televíz
többször szóhoz
ban, de az iga
szomorú esemé
ra sokan emléke
logh Imrére, ak
jogi műsoroknal
nököm. Váratlan
a televízió egyik
az én „beugráso
még most, sok-s
ném pótolni, tuc

— Sokan azt
sággal lenyűgözi
gesztív módon m
a néző szinte ne
nyőtől.

— Remélem, e
nak gondolják, h
szetem, ilyen a
azok az emberek
nyíló korszakom
nek, mint én. An
kapok, akkor azo
lek, akik becsület
nak, élnek. Velü
akarom megmagy
is cirkalmas a jog
tól, mert a mi jo
nem hagyja el,

Aztán arról be
népszerű jogász:
rek gondolkodásm
gyan a jogszabály
kat. Ez korántsem
emberek gondolk
ma. Előfordulhat,
ladott, azt kell a
zítani.

— Persze nem
az sülne ki, hogy
vagyok. Én csak
úgy gondolom, ha
fel, akkor talán
Ott, Kömörőn és
becsületet úgy olt
széltek róla, az
minthogy minde
mondjam még el
lassan ötvenéves
pet álmodom, ak
rom jön elő.

Erőss Pál, a
nem gyűjtött vag
ra is kis Traban
jött otthonról, a
tát sütött, mert h
tozik: szenvedély
nye, amit rendsz
sogat. Takarítan
mert a felesége

— Ha már a
korában Mónika
róságra, aztán
dolgozott egy-eg
megízlelte a jog
ő a fogalmazó,
Családom szeme
ga kis unokám,
kétéves.

Legutóbbi él
dományos taná
s a tiszteletünk
műsort. Hát az
kedvemért azt
vagyok, Kömör

Megvallja az
honi emberekke
zi, mintha m
szép, szívhez s
érzi magát a T
egykori fonókba
kor a lekvárfő
nyér ciberét . . .

Ezzel búcsúzi

— Szülőhelye
nek szülőföldje
megajándékozta
dékot az élettől.

Varga Imre

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRLAP
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 34[illegible]-726

nohrámművek

KELET-MAGYARORSZÁG

1983 MÁR 19

1021

A Kelet-Magyarország tárlata

Varga Imre szobrai

LENIN

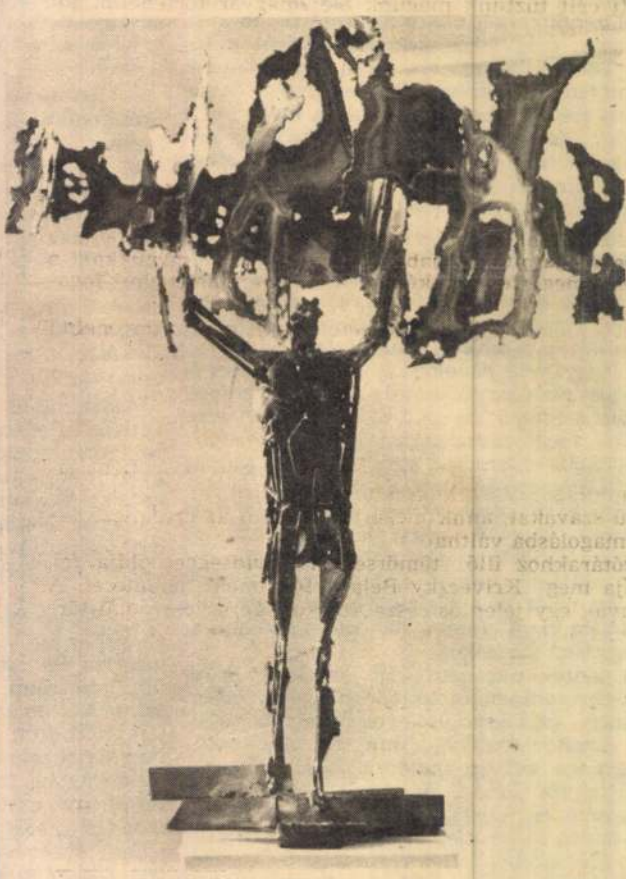

PROMETHEUSZNAK

DERKOVITS

1981.III.12.Kossuth 18.3o
Esti Magazin

1021

- Emlékházzá alakitották Bartók Béla utolsó magyarországi lakóhelyét a II.kerület Csalán ut 29 szám alatti villát, amely a zeneszerző születésének 1oo.évfordulója alkalmából jövő szerdán nyitja meg kapuit. Az emlékházat ma mutatták be az ujságiróknak, köztük Szénási Sándornak.

Varga Imre

- A felsőszint az emlékeké, az alsó régió a zenéjé, a zenélő és hallgató emberé, közelebb a földhöz. Az emelet a muzeum eredeti zongorával, életut képekkel, feliratokkal, gyüjtésekkel, vagyis inkább templom, kötelezően áhitatos csenddel, amelybe valahonnan egy divertimento szivárog. És az arckép ritka ősz hája fölött enyhén kivilágosodik a fal. Lent szerencsére kicsitmás. Kicsit lehet tombolni, illedelmesen persze, de mégis. Már 18-án, bár csak este 5 órától 8-ig, mert 3-tól 2 órán át ismét az illedelem lesz annak a 6o-8o embernek, az emlékbizottság a család a házépitő közremüködők zenei életünk kiemelkedő személyiségei közül, akiket meghivtak a megnyitóra. Az ünnepségen Kocsis Zoltán játssza Bartók Gyermekeknek cimü darabját, a Budapesti Vonósnégyes a VI.Vonósnégyest, előtte Sinkovits Imre szavalja Illyés Bartók versét, majd házvezetés következik lépcsőkön fel és le, és emlékezés és 18.századi ménnyezeti fakazetták és Allegro barbaro és szép csikós nyakkendők. Azért ne irigyeljék a zártkörüséget, 3-tól 5-ig az előkelő 2 órát, mert a korán 5 előtt érkezők addig nyugodtan elnézegethetik Varga Imre Bartók szobrát a kertben, a minikoncertekre szánt apró kis anfiteátrum mellett. És ha megnézték ezt a szobrot meg is nyugodhatnak. Nem biztos, hogy Bartók odabent van a házban, lehet, hogy ilyenkor tényleg a kertben álldogál, lehuzott ka-

Figy

1000 m² zöldfelület öntözéséért, gyomtalanításáért és tisztántartásáért

800,— forintot fizet

a Városi Tanács Kommunális Költségvetési Üzeme

Kecskemét városban, a lakóhelyéhez közel kijelölt 1000 m² zöldfelület — 1983. május 1-től szeptember 30-ig történő — rendbentartására (fűkaszálás kivételével) szerződést köthet az üzemmel.

Érdeklődni és jelentkezni lehet a 21-114 és a 21-911-es telefonon vagy az üzemnél,
Kecskemét, Thököly u. 34. szám alatt reggel 8—16 óra között.

1436

Autósok!

AUTÓRÁDIÓ ÉS AUTO-RIASZTOBERENDEZES BESZERELÉSE 24 ÓRÁN BELÜL

Teljes anyagválasztékkal, vagy hozott anyagból!

Kecskeméti Elektromos Karbantartó Vállalat
Kecskemét, Széchenyi sétány 5.

1438

Varga Imre

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

PETŐFI NÉPE

1983 APR 10.

1021

KAPCSOLAT

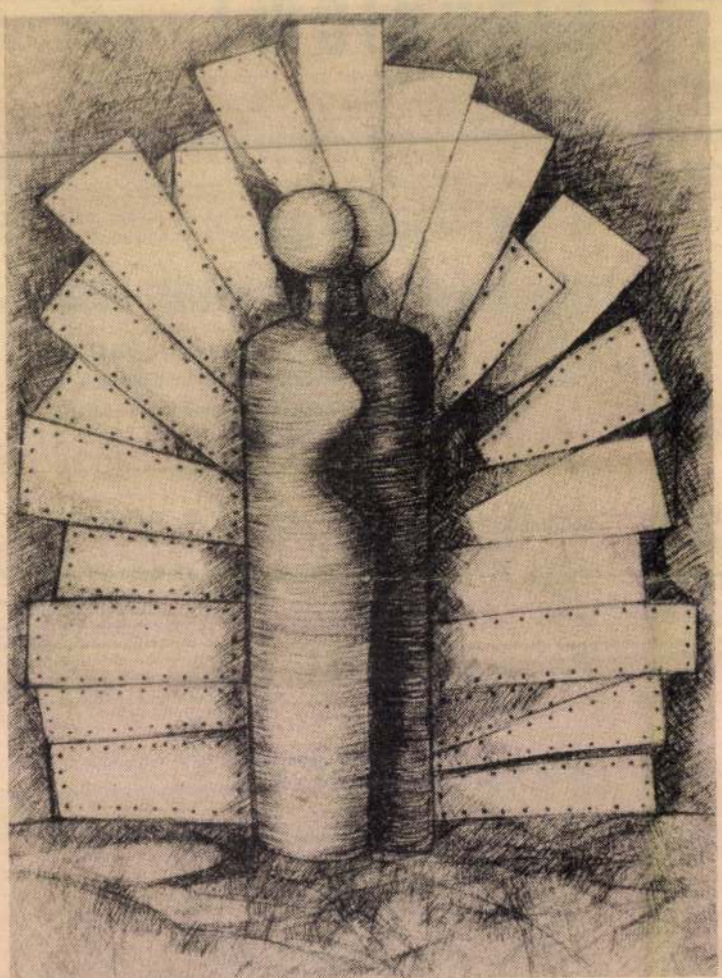

Varga Imre grafikája.

Vasile V. Fluțar

Menekülés a pokolból (13.)

Gyakran gondoltam arra, hogy meg kell válnom a szolgálattól, el kell határoznom, hogy lemondok. Teljesen ismeretlen volt számomra a kaszárnyán kívüli világ, a falvakban és községekben élő emberek minden szenvedése.

– Nem ismered a paraszt gondjait. Évek óta nem volt már a kezedben kapa vagy kasza. Rég nem beszéltél olyan paraszttal, aki frissen szabadult a rendőrség pincéjéből. A te beosztásodban soha nem kell nyolc-tíz órát sorba állnod harminc deka éjfekete kenyérért. Úgy nyúlik a bele, mint a kóc.

– Kedves öcsém – szólal meg nagynéném – ne velünk, hanem idegenekkel beszélj! Például Ion M.-mel, a téesz traktoristájával. Ha egyedül mész hozzá, nem mer szólni, de majd én elmondom, hogy az unokaöcsém vagy, akkor majd kiönti a lelkét. Három gyermeke van, a legnagyobb sincs tízéves. Néhány cső lopott kukoricáért harminc napig volt a rendőrségen, majd a lugosi securitate pincéjében. Úgy megverték, hogy azóta nem ember már. Bottal jár, huszonkilenc évesen. Megnyomorították azok a kutya rendőrök és securitatésok. Panaszt tett a temesvári katonai ügyészségen, de a falusi tanácsházán mindenki a rendőrök pártját fogta. Az ügyvéd is. Nemsokára újra elvitték, egy éjjel. Hat hónapig semmit nem hallottunk róla. Mindenki azt hitte, agyonverték. Pedig csak a kanálishoz vitték kényszermunkára. Aztán visszajött: szakadtan, rongyosan, borostásan, sántikálva. Nem is hasonlított arra, akit ismertünk, már csak árnyéka volt önmagának.

Eldöntöttem, hogy feltétlen beszélek ezzel az emberrel. Nem mintha igazságot tehettem volna, egyszerűen csak egy újabb bizonyítékkal szaporítani a gyilkosok rendszerének dossziéját.

– Van még a faluban valaki, aki nagyon megszenvedett azért, mert őszinte volt egy pártgyűlésen. Elmondta az elvtársainak, hogy a polgármester és a rendőr a téesz teherautóival lopják a terméstet. Bezárták, megverték, aztán lerombolták a házát, mert állítólag a téesz földjén volt. A gyermekeivel együtt bent volt a házban, amikor a buldózerek elindultak. A polgármester – hogy az ember ne tiltakozhasson – tizennégy rendőrt hozott.

A hallottak megrémítettek. Paraszt-öntudatom megkezdte hitem és meggyőződésem felülvizsgálását. És ez jó volt így: egy lépés volt előre.

Ion bácsi dühösen hajította el a kapát:

– Gyere, Vasile, igyunk egy pohár cujkát. Elhívjuk Ion traktoristát is, akitől olyan dolgokat hallasz majd, hogy égnek áll a hajad. Tönkretették. Próbálj segíteni rajta. Nagy jót tennél, Isten megsegítene érte. Higgyél Istenben, Vasile, csak ő segíthet rajtunk, csak nála lelhetünk nyugalmat és megértést.

Otthagyva a kapákat, bementünk a házba. Nénikém az eperfa hordóból egy liter pálinkát tesz elénk. Kellemes illata van ennek az erős szesznek, hamar bejárja a házat. A bácsikám tíz perc múlva már hozta is Ion, a traktoristát.

Figyelmesen végigmértem, vagy inkább vizsgálgattam. Egy akácfa botra támaszkodott, a jobb lába erőtlen, arca citromsárga. Szenvedett az eltűrt veréstől és sok igazságtalanságtól. Kezei reszkettek, egész teste alultápláltságról árulkodott.

– Igyál egy pohár cujkát, Vasile! Megoldja a nyelvet, feledteti a keserveket.

– Isten éltesse, Maria néni, bácsikám! Minden jót magának is, Ion uram!

A pálinka nagyon erős volt, tiszta, jóízű, nem az a szemét, ami az üzletekben és vendéglőkben árusítanak. Lassan melegedett a hangulat, oldódtak a nyelvek, érezhető volt már a bizalom.

– Ionica, mondd el az unokaöcsémnek, mit tettek veled. Segít, ha tud, de ártani biztos nem fog, ebben nyugodt lehetsz. Még ha ügyész is, hisz Istenben. Nagy családból való, neki is kijutott a nehézségekből, bízhatsz benne.

Meghallva, hogy hívő vagyok, és néha eljárok a templomba, emberünk homlokán kisimultak a ráncok. Látszott, hogy ez a dolog tetszett neki, hogy meghódította.

(Folytatjuk)

A SZABAD TÉR KIADÓ SZÍVES FIGYELMÉBE AJÁNLJA ÚJDONSÁGAIT!

Ómolnár Miklós:	**12 nap, amely...** (Részletes szemelvények 1956 sajtójából, interjú Mező Imrével, Bessenyei Ferenccel, Darvas Ivánnal, Mensáros Lászlóval, Nagy Attilával és Sinkovits Imrével)	**120,–**
Varlam Salamov:	**Kolima** Történetek a sztálini lágerekből (Az Európa Kiadóval közös kiadvány)	**95,–**
Szűcs Miklós:	**Vezérkari ezredes voltam 1956-ban** (Maléter Pál és a kormánydelegáció tagjainak letartóztatása)	**75,–**
Munkácsi Miklós:	**Mindhalálig Beatles** (Három nagy sikerű színmű)	**80,–**
Munkácsi Miklós:	**Pánik a repülőtéren** A katasztrófa hat arca (Magyar airport)	**85,–**
Szémann Béla:	**Szexbandíták** (Dokumentumriportok – melyekben megszólalnak az elkövetők, az áldozatok, a bíró és a pszichiáter is.)	**98,–**

A SZABAD TÉR KIADÓ könyveivel hasznos az időtöltés, kellemes a kikapcsolódás!

Györgyről és Kádár Jánosról

◄ **Aczél Györgynek fontos szerepe volt a kulturális életben, baráti szálak fűztek hozzá – mondja Varga Imre. Alkotásán a kultúra pápája méltán hasonlít József Attilára. E szobor sem került közszemlére, de nyilván nem a cenzúra, hanem azért, mert a megmintázott tiszteletben tartotta, osztotta főnöke, Kádár puritánságát. Kár, hogy ezt nem tudták minden vezetőre érvényesíteni. Egyébként a szobor a jelenlegi KB-tag, volt KB-titkár birtokában van. Őt már megörökítették az utókornak**

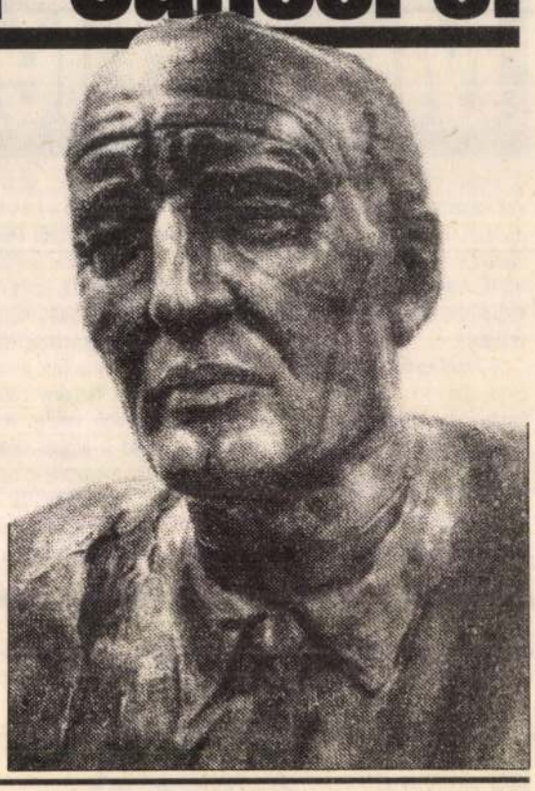

Kádár szobra sem a sztálini „markáns forradalmi hőskultusz" jegyében született. Inkább már a mai időket jelképezi, a megtört, fájdalmasan emlékező embert. Szintén nem került nyilvános helyre, ezt elképzelhetetlennek tartotta volna a volt pártelnök, akinek a tulajdonában van ►

– Egy művész számára a feladat a lényeg, nem az, hogy a portré kit ábrázol. Ostobaság volna, ha csak olyan emberről szabadna portrét készíteni, akinek már lezárult az élete.

• Az említett két politikust ön becsülte?

– Nem is csekély mértékben.

• Napjainkban az emberek megújulásra törekszenek. Ön is?

– Ebben az országban csak az álmodozók voltak realisták. De még álmodni is csak kétszeres áttétellel lehetett. Én az egész életemet úgy éltem le, hogy magamat kétezerbe helyezve, megpróbáltam elképzelni: egy szabad és független európai ország polgára vagyok. Onnét visszatekintve láttam mindig magamat, sokszor szánalmas vergődésemet. Ezzel a visszatekintéssel kerestem mindig azt a lépést, amit meg kellett tennem.

• Egy sikeres ember is vergődött az elmúlt évtizedekben?

– Az igazságtalanság mély nyomokat hagyott bennem. Teli vagyok hegekkel. Én ötvenhat előtt és után ugyanazokat a kényszerhelyzeteket éltem át, mint a barátaim. Egy görög bölcs mondta, amikor a tanítványa figyelmeztette, meneküljön, mert az ellenség már a kapu előtt áll: „Megölhetnek, de nem árthatnak nekem." Mindig igyekeztem a kívülmaradás egy szálát a kezemben tartani. Talán most érkezett el a pillanat, amikor az igazi változás megtörténhet az életünkben, s nem kell kívülállóknak lennünk. Most megvan a lehetőség, hogy a haza megtegye azokat a lépéseket, amelyek önállóvá és függetlenné tehetik.

Asperján György

DÖBBENETES EMLÉK!

József Attila főpróbája az öngyilkosságból

1925 egyik hideg délelőttjén *Szegeden* egy sápadt arcú, kopott ruhás fiatalember kiadó bútorozott szobát keresett. Ismerőseinél érdeklődött, elolvasta a palánkokra kiragasztott cédulákat, de a szegény sorsú fiút mindenünnen elriasztották a szobabérek. Délfele már elfáradtan érkezett a Brüsszeli körút 23. számú házához, és felment a rozoga falépcsőkön az első emeleti 1-es számú lakásba, *özvegy Horesnyinéhoz.*

Az özvegyasszonnyal végre sikerült megegyeznie. Igaz, az új lakónak meg kellett osztania ezt a kevés helyet az özvegyasszony fiával, H. László szobafestővel, aki alig néhány hónapja érkezett meg az emigrációból, ahova a Horthy-bíróságok elől kellett menekülnie az 1919-es forradalomban való részvétele miatt.

Özvegy Horesnyiné este így fogadta a fiát: – Sikerült kiadni a szobát, valami egyetemi tanár vette ki! – Valami tanárféle!

Ez a „tanárféle" József Attila volt, a nagy proletárköltő. Szegedi tartózkodásának legjelentősebb szakasza ehhez a kis közösségi szobához fűződik. Itt írta a „Nem én kiáltok" című verseskötetének legtöbb költeményét, amelyekben már fennen hirdeti: „Nem én kiáltok, a föld dübörög!"

Horesnyi László, a ma is Szegeden élő munkás, József Attila volt szobatársa, így emlékezik:

– Nagyon sokat tanult és olvasott odahaza. Sokszor egész éjszakákat átvirrasztott, pedig legyengült szervezete alig bírta ezt a komoly terhelést és megerőltető munkát.

Asztalán mindig ott volt egy Petőfi- és egy Ady-kötet. Ezen kívül nagyon sok filozófiai könyvet forgatott, különösen Kantot, és könyvespolcán ott állottak Marx és Engels munkái is. Barátaival nagyon sokszor beszélgetett a nagy szocialista gondolkodókról, azok munkáiról, legtöbbet Leninről. Késő estéken azután összegyűltek nálunk a barátai – sokszor hatan, nyolcan –, és megbeszélték az olvasottakat, amelyeken hosszú időn át vitatkoztak.

A fiatal költő életmódjáról is beszél egykori szobatársa: – Sokat kellett nélkülöznie, alig tudta fenntartani magát, szinte egyik napról a másikra élt. Egy alkalommal összeesett az utcán, úgy kellett felvinni a lakásba. Csak később tudtuk meg, hogy akkor már napok óta alig evett valamit...

Szegeden Juhász Gyula volt Attila atyai barátja. Az idősebb szegedi poéta elsőként ismerte fel a fiatal költő nagy tehetségét. Valósággal fiaként segítette, bátorította és vigasztalta, amikor Attila elkeseredett a gyakorta nehéz helyzete miatt.

Juhász Gyulán kívül Kormányos István fordult meg legtöbbször Attilánál, s a régi barát, aki később ügyvéd volt Szegeden, ő így emlékezett a költőre:

– Attila politikai magatartása valójában Szegeden kezdett kialakulni. Először csak szűkebb baráti körben, később már nyíltan is hangoztatta szocialista felfogását.

A Munkássággal is Szegeden talált kapcsolatot Attila. Gyakran eljárt a Hétvezér utcai Munkásotthon előadásaira, ahol lelkesen részt vett a vitákban is. Barátokat szerzett, kapcsolatokat épített ki, lényegében azonban mindig saját magának kellett megküzdenie a nehézségekkel és a mindennapos bajokkal. Végül is ezek őrölték fel érzékeny idegeit, mígnem 1937. december 3-án odavetette testét a vonatkerekek alá.

Az egykori barát, Kormányos István ezzel kapcsolatban egy döbbenetes emlékeket mondott el:

– Attila a nagy szegénység és nyomorúság miatt a végzetes balatonszárszói öngyilkosság előtt is foglalkozott már ilyen tervekkel. Egy alkalommal, amikor még Makóról járt be gyalog, szinte próbaképpen lefeküdt a töltésoldalba és nyakát a sínre tette. Csak az utolsó pillanatban ugrott el, amikor már a dübörgést hallotta. Ennek az élménynek a hatására írta meg Szegeden a „Részeg a síneken" című versét.

„...nem mozog, csak melle zihál, hisz él.
Jobb ökle, mint a talpfa, olyan kemény
úgy alszik, mint rég, anyja meleg ölén..."

Heller Vilmos

„Hálaszobor" készült Aczél G

Biszku Béla volt akkor a fő cenzor

Idő előtt megálmodta Rákosi síremlékét, a botrányt nehezen lehetett elsimítani, mert spiclik mindig voltak • Salak alól vétette ki egy nyugati műgyűjtő • Horthysta repülőtisztből lett nagyhírű szobrásszá Varga Imre

Varga Imre az elmúlt két évtized legsikeresebb szobrászművésze. Munkái itthon és Európa számos városában megtalálhatók. Szobrot készített Szent Istvánról és Kun Béláról, Szent Erzsébetről és Károlyiról. A repülő-műszaki főiskolát végzett egykori horthysta repülő hadnagy három nagyszabású plasztikában mutatta meg azt a Lenint, aki földönjáró ember volt, akárcsak bármelyikünk. 1945-ben a nemzeti számonkérő szék felkoncolásra ítélte, ami lényegében azonos volt a halálos ítélettel.

– Parancs-nem-teljesítés miatt ítélték el – mondja a művész. – De az ítélet végrehajtása helyett fontosabb volt, hogy sokadmagammal bombát rakodjak egy repülőtéren, amelyet bármelyik pillanatban levegőbe röpíthetett volna egy orosz lövedék...

• Szüleinek jelentős birtoka volt, ön repülőstiszként szolgált a Horthy hadseregben. Hogyan vették fel mindezek ellenére 1951-ben a Képzőművészeti Főiskolára?

– Sok embernek tartozom köszönettel azért, hogy élek. A Rákosi-rendszerben is akadtak tisztességes emberek, akik a „trehányság által enyhített" diktatúrában tudtak a rászorulóknak segíteni. Én már kiállító művész voltam, amikor a főiskolára jelentkeztem. Pátzay Pál és később a Sztálin szobrát elkészítő Mikus Sándor állt mellém. Megírtam az önéletrajzomban mindent... Amikor a felvételre vártam, újabb önéletrajzot kellett írnom, a többiek felvilágosítottak, mit illdomos kihagyni... Megtettem. Ötvenhatban, amikor a személyi dokumentumokhoz hozzájutottam, a két önéletrajz egy gemkapoccsal össze volt tűzve. Ilyen is volt akkoriban. És olyan is, hogy Pátzay kijelentette, lemond főiskolai tanárságáról, ha engem ki akarnak rúgni.

• Mivel szolgált rá?

– A legelső szabad tervezésnél mindenki készített valami kompozíciót. Én Rákosi „elvtárs" síremlékét álmodtam meg... szép szarkofágot terveztem neki. A botrányt nehezen lehetett elsimítani, mert spiclik mindig voltak.

• A szakma és a nagyközönség előtt a hatvanas években a Prométheusz szobor tette ismertté a nevét.

– Ez a munkám a Veszprém megyei pártbizottság épülete mellett állt volna, de Biszku Béla, a budapesti pártbizottság akkori első titkára cenzúrázta. Talán még életében sose hallott a görög mitológia titánjáról, aki az égtől elragadtatva a tüzet és átadta az embernek, mégis úgy ítélte meg, hogy ez a szobor nem jó a pártnak... Nem fizették ki és először a kiállítását is megtiltották. Aztán mégis eljutott a kiállítóteremig, ahonnan egyenesen a bronzöntöde salakdombjára vitték. Hordták rá talicskaszámra a salakot. És jött a deus ex machina. Nyugat-Európából egy múzeumigazgató érkezett, aki véletlenül megpillantotta a salak alól még itt-ott kilátszó szobrot. Kérte, szabadítsák ki, mert szeretné látni. Aztán megvette dollárért, s boldogan eladták, mert a dollár már akkor is nagyon kellett.

• Mi a véleménye az ilyen Biszku-féle cenzúráról?

– Az ember végtelen gőgjében azt képzeli, hogy bizonyos területeken ő a szakember. Aztán jött egy ilyen Biszku és bebizonyította, hogy ő jobban ért hozzá... Nevetségesnek tartom, hogy egy félművelt dilettáns döntsön a munkámról annak alapján, hogy rá hogyan hat. Annak idején a döntések – és nemcsak egy szobor kapcsán – a lehető legprimitívebb és legostobább szempontok szerint történtek... A döntésekhez a szempontokat a posztsztálinista szisztéma működése adta.

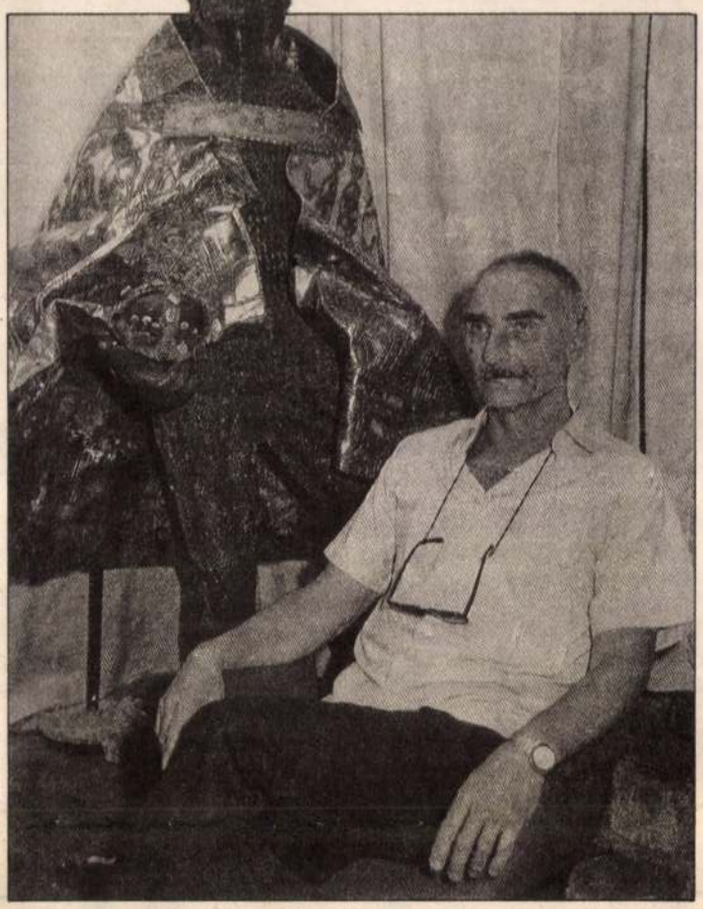

Varga Imre, szobrászművész, aki sok politikai fordulatokat megért és átvészelt, de aki a maga sikereit is bőséggel learatta

• A Prométheusz után nagyszerű szobrok egész sorát készítette. De nem elég egy szobrot megálmodni, megrendelőt is kell hozzá találni. A szakmában azt mondják egyesek, hogy ebben ön igen ügyes volt.

– Ötvenhat után öt évig szilenciumon voltam. Akkor senki nem törte magát, hogy munkám legyen. Egyébként pedig az a véleményem, hogy a mű elkészítésekor kell alázatosnak lenni. Megrendelővel szemben én soha nem voltam alázatos. Munkáim a megrendelő véleménye ellenére kerültek a felállítás helyére. Akik ismerik a tényeket, tudják, soha nem könyörögtem megbízatásért, inkább elháríottam. Megtehettem, mert a Prométheusznak köszönhetően folyamatos külföldi kapcsolatom alakult ki, s annak következtében anyagi függetlenségre tettem szert. Mindig úgy éreztem, szabadságomnak előfeltétele, hogy ne függjek félművelt emberektől, akiknek az úristen hivatalt adott.

• Elkészítette Kádár János portréját. Megrendelés volt, ön mégis ingyen csinálta meg, akkoriban talán még az első titkár iránti tiszteletből. Most is úgy érzi, ezt a portrét meg kellett csinálni?

– Magyarország *ahhoz képest* ország volt. Mert ahhoz képest, hogy 56-ban a szovjetek megszálltak bennünket, még mindig itt volt a legelviselhetőbb az élet. Ahhoz képest, hogy szegények voltunk, nálunk volt legelfogadhatóbb az ellátás. Ahhoz képest, hogy leragasztották a szánkat, itt volt a legtöbb lehetőség, hogy mondjunk is valamit. És ebben Kádár Jánosnak, akit ösztönösen tehetséges politikusnak tartottam, jelentős szerepe volt. Kádár kivédett jó néhány romboló hatást, ami „testvéri" országból indult. Állandóan hangoztatott testvéri nyilatkozatainak köszönhette, hogy meg tudta menteni Nyers Rezsőt, Fehér Lajost, Aczél Györgyöt, amikor Brezsnyev a fejüket kérte... Egyébként az általam készített portrét az, akinek van szeme, nem találja hízelgőnek.

• Ha felkérnék, hogy készítse el Nagy Imre portréját, megcsinálná?

– Természetesen. Egy jó portré akkor jó portré, ha képes hitelesen ábrázolni, elemezni az adott személyiséget. Egy portréban nincsenek politikai indulatok.

• Elkészítette Aczél György portréját is.

– Az a munkám is felkérésre készült. Aczélnak fontos szerepe volt a kulturális életben, baráti szálak fűztek hozzá.

• Most elkészítené Glatz Ferenc portréját is?

skola

élen • Érték-vények • Ha hogy Ungarn

tőzsde is. Frankfurtban állapítják meg ugyanis a hivatalos árfolyamot, a többi négy devizatőzsde (Nyugat-Berlin, Düsseldorf, Hamburg, München) árfolyamügynökei a vételi és eladási igények összegyűjtése és kiegyenlítése után ide továbbítják a megbízásokat. A Német Szövetségi Bank kizárólag a frankfurti tőzsdén képviselteti magát.

Az 1896-ban hozott és azóta többször módosított tőzsdetörvény szerint a német értéktőzsdék, amelyek fenntartói az ipari és kereskedelmi kamarák vagy magánegyesületek, önálló közjogi szervezetek. A frankfurti értéktőzsde rendjének értelmében a devizatőzsde az értéktőzsde szerves része, azaz az értéktőzsdén működő vállalatok és személyek egyszersmind a devizatőzsdei ügyletekbe is bekapcsolódhatnak. Az állam csak annyiban avatkozik bele a tőzsde életébe, amennyiben az illetékes tartományi kormányok jóváhagyják egy tőzsde létesítését vagy megszüntetését, az igazgatótanács által megállapított tőzsdei rendet és díjszabást, kinevezik az árfolyamügynököket, valamint kijelölnek egy felügyelőt, aki az adott tőzsdén a tőzsdékre vonatkozó törvények és határozatok betartása felett őrködik.

*

Az értéktőzsde lenyűgöző látványt nyújt: pultok gyűrűi között megannyi őrületesen hadonászó és harsány kiáltásokat hallató, zömmel sötét ruhás férfi szaladgál, mutogat, jegyez. A férfiak egy másik – nem kevésbé izgatott – csoportja a pultok túlsó oldalán ordítozik rekedten, verítékező arccal. Tévedés ne essék, ezek az urak mind a tőzsde élén álló igazgatótanács engedélyével rendelkező, tőzsdei tevékenységre jogosult személyek: hitelintézetek képviselői, árfolyamügynökök, valamint szabad tőzsdeügynökök. A leendő vagy már boldog értékpapír-tulajdonosok ugyanis csak egy tőzsdén képviselt bankon keresztül adhatnak vételi vagy eladási megbízást. A bankok képviselői a megbízás teljesítése céljából fordulhatnak mind árfolyamügynökökhöz, mind szabad tőzsdei ügynökökhöz. Míg az árfolyamügynökök az úgynevezett hivatalos kereskedelemben forgalmazott értékpapírokkal foglalkoznak, a szabad ügynökök kezében elsősorban az az értékpapír-kereskedelem fut össze, amelynek lebonyolítása a szabályozott piac és a szabadforgalom keretében történik. Az engedélyezési hatóság igen szigorú követelményeket támaszt azzal a kibocsátóval szemben, amely értékpapírját a hivatalos kereskedelemben kívánja szerepeltetni. A szabályozott piac forgalmába is csak megfelelő előírások teljesítése esetén lehet bekerülni, de itt az engedélyezési bizottsághoz kell fordulni; a feltételek kevésbé szigorúak és az illeték is kevesebb. Az említett két piactól merőben elüt a magánjogilag szabályozott szabad forgalom. A piacnak ezen a területén az igazgatótanács csak arra felügyel, hogy ne történjenek visszaélések. Mindenesetre egy tőzsdetag-hitelintézetnek kell kérvényeznie, hogy egy értékpapírt a szabad forgalomban adhassanak-vehessenek, s erről a frankfurti értékpapírkereskedők szerkesztőbizottsága dönt.

*

A devizatőzsde árfolyamügynökei az értéktőzsdei árfolyamügynökökhöz képest nincsenek kiváltságos helyzetben; mindenesetre jóval kevesebben vannak – jelenleg ketten –, és havonta váltják egymást. Ez azt jelenti, hogy egy adott nap valutaárfolyamait mindig csak egyikük állapítja meg. A kialakult árfolyamok hagyományos módon – krétával – azonnal fölkerülnek egy iskolai emlékeket idéző táblára. A devizatőzsde hangulata jóval higgadtabb, mint az értéktőzsdéé. A feszültség tulajdonképpen addig tart, amíg a zöld mező első rubrikájában meg nem jelenik az amerikai dollár árfolyama. Az is lehet persze, hogy egyszer majd az alsó rubrikák egyike is nagyobb érdeklődésre tarthat számot, legalábbis nálunk. Ha majd a Finnland és a Gold szó között ez áll: Ungarn...

Fodorné Balthazár Enikő

Részvénycsere

Kicserélik a Skála Sztráda igen kapós részvényeit. A háttérben nem pénzügyi, hanem nyomdatechnikai problémák állnak: olyan értékpapírokat adnak ki újra, amelyek nem hamisíthatók, s feltüntetik rajtuk azokat a tájékoztató szövegeket, amelyeket az új társasági törvény előírt. A szigorítást az tette szükségessé, hogy gyanú támadt, hamisítani próbálják a részvényeket. Az új papírok már a pénzre jellemző különleges nyomdatechnikával készülnek, és szeptemberben megtörténik teljes cseréjük. Az érdeklődésre egyébként jellemző, hogy a Skála Sztráda 5 millió forint értékű részvényeit egy hét alatt elkapkodták. Nem jutott az igazgatósági tagoknak sem, s emiatt néhányan megsértődtek. Az új részvényeket a nagy kereslet miatt már 125 százalékos névértéken dobják piacra.

V. A. M.

A Codex lekörözött mindenkit • Csak a pénztárhoz kell menni • Művészi részvényrajzok

Az átalakulási törvény nyomán – amely a Parlamenttől legutóbb zöld utat kapott – nő a részvénykibocsátók száma, s várhatóan feléled a tőkepiac. Ha több a szabadon forgatható értékpapír, jó üzlet lesz a részvények tervezése, nyomtatása, kezelése, tárolása. Mivel már egy évvel ezelőtt ez volt a Codex Rt. gondolatmenete, működésükkel megszerezték a tapasztalatokat, és lekörözték a csak nyomdai szolgáltatást nyújtó szervezeteket. A fejlett tőzsdéjű országokban számítógépes a nyilvántartás, tehát kézzel fogható részvényekre nincs szükség, ám a kezdetleges értékpapírpiacon, mint amilyen a miénk lesz, még nélkülözhetetlen, és lélektanilag is fontos a részvénypapír mint bizonylat.

Mit kell „tudnia" a jó részvénynek? Mivel pénzhelyettesítő eszköz, elsődleges, hogy ne lehessen hamisítani. Ezért különleges – vízjellel ellátott vagy ibolyántúli sugárzásra érzékenyített – papíron készül, esetleg a kettő kombinációján. A vízjel védett jelzés, a Codex vagy a maga Matthias Rex jelét alkalmazza, vagy a kibocsátó emblémáját.

– Régen követelmény volt a szép grafika, és mi ezt szeretnénk visszaállítani – magyarázta műveiket mutatva *Labundy Norbert* igazgató. Mivel a részvény a cég névjegye, az igényes munka kedvezően befolyásolja a kibocsátó megítélését. Nálunk két művész, *Zsitva Szabolcs* és *Lengyel György* alkotásai a részvénytervek, de a megrendelők ízlését, kívánságait is tükrözik. Rendszerint apró, a kívülálló számára észrevétlen jellegzetességeket is rejtenek – ez a biztonságot szolgálja.

Bonyolult és pontos munkával készül a nyomtatás. A többmilliárdos értéket papírokon megjelenítő sorszámozás számítógépes módszerrel történik. A Codex vállalja a letéti kezelést, a biztonságos tárolást, a szelvényvagdosást. Úgy készítik elő a bizonylatokat, hogy az ügyfeleknek csak a pénztárhoz kell elmenniök az osztalékért. Mindezzel a bankokat kívánják tehermentesíteni, de végül is a befektetők kiszolgálását végzik el.

(varga)

Az új Tungsram-részvény háború előtti mása: fejlécén a gyárépület

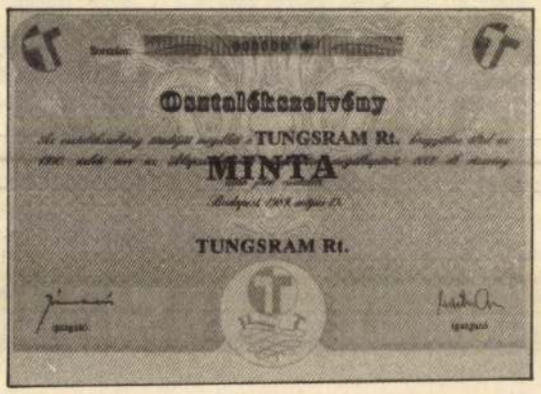

Osztalékszelvény szerencsés vagdosónak

lapjában. Nem ironizálók tehát, tényeket közlök. Önök nyugodtan maradjanak a földszinten, ahol nemsokára a legjobb nyugati Bartók lemezeket lehet majd kapni, remek előadókkal. Isőnként az emeletre is felmehetnek majd akár farmerben is, tömegben is a kamara koncertekre és előadásokra. Es kérem, ne ünnepeljenek. Ne olvassanak okosan összeállitott irásokat, ne gondoljanak a loo évre, a centenáriuj a Fővárosi Tanács dolga, amely 3 év alatt utat épitett a Csalán utca 29-hez, ne engedjék, hogy a sok Bartók kép agyonnyomja egymást önökben. Annyit hallgassanak belőle, amennyi tetszik és amitől holnap, majd ünnep után ismét kedvük támad kevéssé ünnepélyes és templomias otthonukban feltenni egy Bartók lemezt.

Népszava
1989 jan. 20. 6. p.
PÉN

VARGA HAJDU ISTVÁN

Varga Hajdu István: Találkozás

személyében, akinek emlékét most gonddal összeválogatott kis kollekció idézi az *Almássy Téri Szabadidő Központban*. Amíg élt, csak keveseknek tűnt fel rendhagyó tehetsége, pompás rajzsorozatait, mozaikcsillogású festményeit természetesnek vettük. Komolyabb elismerést sosem kapott; terjedelmes életművét a művészeti élet peremére szorítva, naponta gyakorolt tanári munka mellett, a kompenzáció reménye nélkül hozta létre.

A Dunántúl népi televényéből, a latinos kultúrát, eleven néphagyományt és izgalmas természeti-társadalmi látványokat ötvöző somogyi lankákról sarjadt fel művészete, kezdetben szorosan tapadva a táj kínálta tapasztalati élményekhez, a későbbiekben már átélve — s mint etikai örökséget, vállalva — a vidék szellemiségét és tradícióit. A kezdetben uralkodó természetelvűség így kapott fokozatosan elvontabb, a népművészet stilizáló fogásait asszimiláló megjelenítést munkáiban; a pásztorfaragások, falusi kerámiák arányrendszere, ábrázolási és szemléleti sajátosságai nyomán olyan *sűrített képi struktúrát* teremtett, amelyben az eredeti formáikat megtartó motívumok is új, rejtett arcukat tárják fel. Koncepcióját a legtalálóbban konstruktív eszközökkel megvalósított lírai absztrakcióként tudnánk megnevezni, amely, ha külsőségeiben a nonfiguráció felé is hajlott, tartásában és programjában megmaradt konkrétnak. Őrizte a természet józan rendjét, humánus ritmusát, érzékeltette a benne élő ember minden ismeretlent megismerni és értelmezni igyekvő szándékát.

Hagyományos eszközökkel, tollal és tussal dolgozott, s képi vízióit egyetlen vizuális elemmel, a *vonallal* tette plasztikussá. Hol sűrítette, hol ritkázta a vonalakat, máskor csigaszerűen megtekerte, hurkokba hajlította, vagy hullámszerkezetekbe rendezte. Idő- és térbeli dimenziókat, kedély- és lelkiállapotokat, erkölcsi és érzelmi fogalmakat, spirituális és materiális törvényszerűségeket volt képes szemléltetni futásuk és hajlékonyságuk által. Vonalköltészete magatartásformát hordozott, *életmintát ajánlott*, olyan igényeket fogalmazott meg — tisztaság, pontosság, becsületesség —, melyek az emberi minőség örök tartozékai.

Tasnádi Attila

ITEK

sztertanács

nácsi és társadalompolitikai kollégium mellett több új alakul, ezek természetesen döntés-előkészítő, érdekegyeztető és a kormányzati politikát alakító testületek lesznek.

Végül a vitában nagy teret kapott *az Országgyűléssel, bizottságaival és a képviselőkkel kapcsolatos kormányzati magatartás.* A Minisztertanács tagjai úgy foglaltak állást, hogy minden országgyűlési időszak előtt — külön napirendként — tárgyalnak a parlamenti munkára felkészülés kormányzati tennivalóiról. Az ülésszakot követően is minden alkalommal napirendre tűzik az Országgyűlésen elhangzottakból adódó kormányzati feladatokat, s meghatározzák a miniszterek ezzel kapcsolatos konkrét teendőit.

(MTI)

A szociáldemokrata párt nyilvános ülése

Budapesten csütörtökön megtartotta első nyilvános ülését a Magyarországi Szociáldemokrata Párt Szervező Bizottsága *Révész András* elnök vezetésével.

A szerveződő párt a nemzetközi és a hazai szociáldemokrácia több mint százéves gyakorlati és elméleti tapasztalataira támaszkodva *alternatívákat kíván kidolgozni a társadalom legégetőbb kérdéseire és képviseli azokat.* Az ülésen megfogalmazták, hogy tagjaik sorába *elsősorban a régi szociáldemokrata párttagokat várják,* s mellettük azokat a fiatalokat, akik a szociáldemokrata értékeket magukénak érzik.

A párt fő célkitűzése, hogy elősegítse a *jóléti társadalom*

Értelmi fogyatékosok é mozgáskorlátozottak hely zetével, problémáival foglal kozott csütörtöki ülésén *dr Pesta László* elnökletével a Országgyűlés szociális é egészségügyi bizottsága. A Értelmi Fogyatékosok Országos Érdekvédelmi Szövetségének (ÉFOÉSZ) nevében *Ritterné Józsa Judit* főtitkár beszámolójában szólt arról hogy a mintegy 300 ezer idegrendszeri károsodással születettek 20 százaléka súlyosan sérült. Gondot oko a pontos nyilvántartás, a támogatásra szorulók száma is meretének hiánya. Reprezentatív felmérés helyett a leg közelebbi *népszámlálástó* remélnek pontos képet kapni. Napjainkban az értelmi fogyatékos gyermekkel járó lelki, fizikai, anyagi terhek a *család megroppanásához* vezetnek. Mégis jobban tá mogatják azokat, akik meg válnak az ilyen gyerektől. A emberek nem ismerik a ne kik járó juttatásokat, amelyeket — mert nem alany jogon járnak — *igényelni* kell, a segély pedig nemcsak kevés, hanem *megalázó* is.

Utalt a felnőtt értelmi fogyatékosok fokozódóan ne héz helyzetére, hangsúlyozva, hogy a rehabilitáció állami feladat, ami mind kevésbé terhelhető a vállalatokra, és ezért mielőbb megfelelő fórumon kell foglalkozni vele.

Az a tény, hogy az ÉFOÉSZ-nek csak kétezer tagja van, annak tulajdonítható hogy a szülők fogyatékos gyermeküket *inkább leta*

és Kiadók Nemzetközi
ivetsége — az IFPI. Mint
in Morgan elnök megemlí-
te, számukra a legnagyobb
ívást jelenleg a CD-hami-
ványok megjelenése okozza,
vel ezek — a fusikazettá-
l ellentétben — tökéletes
nőséget produkálnak. Rá-
ásul a seftesek olcsóbban
ljják előállítani termékeiket,
zen nem fizetnek a muzsi-
soknak, a producereknek és
adózók listáján sem talál-
zhatunk velük.

Hogy milyen jó üzletről van
, azt itthon is meg tud-
mondani az a néhány mű-
z és zenekiadó, aki —
bek szerint — saját pro-
kciója feketepiaci értékesí-
éből gazdagszik. Az IFPI-
azt tartják, hogy a Közös
choz való közeledést is
gnehezítheti az, ha vala-
lyik kelet-európai állam-
nem tartják kellő tiszte-
ben a szerzői jogokat.

é. m. z.

Könyvpremier

Neves vendég érkezik hétfőn
dapestre: *R. D. Hisrich*, a
vaird Vállalkozási Intézet
etője. Jövetelének célja:
yvpremier. Az Akadémia
dó ugyanis szerdán mutat-
be új, *Menedzser-sorozatát*,
ely az Egyesült Államok
mányának támogatásával
zült. Ebben a sorozatban
nik meg — első darabként
R. D. Hisrich és M. Peters
ete, a *„Vállalkozás"*. A kö-
szerzői eligazítást adnak a
alkozások rengetegében.
gyan lehet finanszírozás-
jutni, mikor s hogyan le-
bevonni kockázati tőkét,
or és hogyan érdemes
vényeket és kötvényeket
csátani.)

biztonság, miközben a bérek majdhogynem maradtak. Az idei húszszázalékos automatikus béremelés *alig javított* valamit. Az a bizonyos *fejkvótarendszer* pedig, ami a nézőszám után biztosít valamiféle anyagi támogatást — vidéken 450, a fővárosban 350 forintot — a színházak működőképességét sem teszi lehetővé.

Félő, hogy a magyar színház értékes szerkezete meg az állandó társulatok is maholnap *felbomlanak*. De lehetetlen helyzetben vannak a minisztériumhoz tartozó színházak is. A Nemzeti Színház küldöttsé-

most, hogy ezt az összeget nem személyek között osztjuk szét, hanem *produkciók* létrehozását támogatjuk vele, mert a színészek így legalább dolgozni tudnak. Arra is gondoltunk, hogy a jövő évben megismételjük ezt az akciót. Mindez azonban kevés. Javasoljuk *az állami támogatással* működő színházi rendszer fenntartását, ennek az lenne a lényege, hogy a színházak működési költségeinek 50—70 százalékát az állam vállalná, a többit az önkormányzatok és a színházak fedeznék.

Békés Attila

Aukció a Várbazárért

Az elmúlt néhány évben százszor is megkondították már a vészharangot: pusztul a *Várbazár*, Ybl Miklós remeke, a budai városkép egyik meghatározó épületegyüttese. Úgy tűnik, most a Várban alkotó művészek megelégelték a hamvába holt elképzeléseket, s maguk kívánják kimozdítani a helyreállítás ügyét a holtpontról. A héten pénteken *Fekete György* helyettes államtitkár nyitotta meg a Budavári Palota A épületében 15 neves szobrász kiállítását, melynek anyagából június 28-án, vasárnap aukciót rendeznek. Az így befolyt összeget a művészek a Várbazár helyreállítására szánják. Hogy nem kis összegről van szó, azt érzékelteti a felajánlott rajzok, érmek, szobrok kikiáltási ára. Így például *Gáti Gábor* 800 ezer, *Kampfl József* 530 ezer, *Cs. Kovács László* 240 ezer, *Varga Imre* pedig 15 ezer forint értékű művet ajánlott fel a nemes célra. (A képen Cs. Kovács László tusrajza a megmentésre váró építményről.)

m. j.

VARGA tome

Göncz Árpád kanadai útjáról

Magyarország valóban más, mint a többi

• *Folytatás az 1. oldalról*

A köztársasági elnök szerint a magyar küldöttség javaslatait mindenütt megfontolásra érdemesnek tartották, így azt a kanadai magyarok kérésére fogant előterjesztést is, amely szerint a magyarországi alapítványokhoz való hozzájárulások adómentesek legyenek.

A köztársasági elnök elismerte, hogy a kanadai tőke óvatos, érthetően csak biztos helyre kíván befektetni. „Mi igyekeztünk meg-győzni őket, hogy Magyarország a század üzlete" — tette hozzá.

Göncz Árpád kiemelte, hogy látogatásának fontos részei voltak a kanadai magyarokkal való találkozók, amelyek 1956 emlékének jegyében zajlottak. Ennek kapcsán 1956 legfontosabb üzenetének azt

nek pontos információi a történekről, de általánosságban megjegyezte: „nagyon aggasztó az, ha valamely nemzeti kisebbség ügye a belpolitika sakktábláján paraszttá teszi azt a kisebbséget".

Az államfő kíséretében lévő Botos Katalin tárca nélküli miniszter a riporterek érdeklődésére azt felelte, hogy tárgyalásai során nem kérdezték meg, várható-e személycsere a Magyar Nemzeti Bank élén — egyébként erről a miniszter asszonynak semmilyen konkrét tudomása nincs — ahogy az bizonyos helyeken elhangzott. Inkább arról volt szó, miért ilyen visszahúzódóak a magyar beruházásoktól a kanadai bankok.

A tárca nélküli miniszter szerint egyrészt, mert rosszak a tapasztala-

Pásztor

Messze a

• *Folytatás az 1. oldalról*

Ómolnár Miklós szóvivő, kisgazdapárt:

— A kedd esti elnökségi ülésen hozott határozat értelmében kizárták a pártból Ómolnár Miklóst is, aki mind ez ideig a párt szóvivőjeként tevékenykedett. Ő, kérdésünkre válaszolva kijelentette, hogy Torgyánék a kizárással még a pillanatnyi pártalkotmányt is súlyosan megsértették, hiszen a szerint csupán a parlamenti képviselőcsoport tagjaiból választott fegyelmi bizottság hozhat ilyen döntést. Megdöbbentő, hogy az ő meghallgatásuk nélkül, egy szűk körű elnökség egyszerűen eltüntet embereket a pártból — jelentette ki Ómolnár. Ilyen lépéshez még a kommunista párt sem mert az utóbbi időben folyamodni. Hozzá-

Becsomagolták Kun Béla szobrát

Első kerületi polgárok — mint méltatlan látványt — kék és fehér leplekbe „csomagolták" tegnap Budapesten a Vérmezőn álló Kun Béla-szobrot. Ligeti Imre, a kerület polgármestere az eseményen bejelentette: a fővárosi közgyűlés kedden döntött a szobor végleges eltávolításáról

FOTÓ: FARJASZEWSKI ZOLTÁN

Ma: kormány előtt az adó

A kormány mai ülésén ismét megtárgyalja a jövő évre tervezett adóváltoztatási elképzeléseket.

Mint ismeretes, az már korábban eldőlt, hogy a PM eredeti szándékával ellentétben 1992-ben mégsem változik az általános forgalmi adó jelenlegi rendszere. A személyi jövedelemadó-törvény tervezete szerint a 0 kulcsos sáv felső határa az ideihez hasonlóan jövőre is 55 ezer forint, ezen összeg felett viszont minden sávban a jelenleginél alacsonyabb kulcsok szerepelnek. Ez alól a 200-300 ezer forint közötti tartomány a kivétel, ahol 3 százalékkal nagyobb az adókulcs, de a relatív adóteher itt is kisebb a jelenleginél, mivel a 0—200 ezer forint közötti jövedelemre jutó adóteher lényegesen csökken.

Az alkalmazotti kedvezmény havi 250, azaz évi 3000 forint lesz, ami azt jelenti, hogy az alkalmazottak évi 115 ezer, a nyugdíjasok pedig évi 137 ezer forint jövedelemig nem fizetnek adót. Az ugyancsak évi 115 ezer forint jövedelmet szerző vállalkozó 1992. évi adója a jelenlegi 8700-zal szemben mindössze 3000 forint. A nyugdíjas vállalkozóé pedig jövőre 115 ezer forint összjövedelem esetén a mostani 1260-nal szemben 350 forint lesz.

A gyermekkedvezmény valamennyi családi pótlékra jogosult gyermek után egységesen havi 1500 forint 1992-ben. A családi pótlék az előzetes hírekkel ellentétben jövőre is adómentes lesz.

Ha a kormány mai ülésén elfogadja az új adótervezeteket, akkor minél előbb a parlament elé terjeszti azokat.

Cs. K. K.

Az aktív alkalmazott és a nyugdíjas alkalmazott összehasonlítása
(a havi nyugdíj 8 000 Ft)

Jövedelem (Ft/hó)	Fizetendő adó (Ft/év)					
	Aktív	Nyugdíjas	Eltérés	Aktív	Nyugdíjas	Eltérés
	1991			1992		
10 000	6 600	0	6 600	250	0	250
12 500	15 600	8 160	7 440	5 750	3 100	2 650
15 000	25 200	17 760	7 440	13 250	10 600	2 650
20 000	44 400	36 960	7 440	32 250	29 600	2 650
30 000	87 600	80 160	7 440	74 250	71 600	2 650

MAGYAR NEMZET

Részleges sztrájk, széles körű szolidaritás

(Munkatársunktól.)

Szerdán 11 órától a Magyar Nemzet munkatársainak jó része: a teljes bel- és külpolitikai rovat, a gazdasági és kulturális újságírók fele határozatlan ideig nem vette fel a munkát, és nem járul hozzá megírt, de még nem publikált írásainak közléséhez.

Mint *Kristóf Attilától*, a lap főszerkesztő-helyettesétől megtudtuk: ma ennek ellenére utcára kerül a lap, ha csak valamilyen véletlen vagy szándékos technikai akadály nem gátolja a mégis dolgozó munkatársak és szerkesztők tevékenységét. A sztrájk, illetve a korábbi figyelmeztető sztrájk törvényességének megítélése érdekében a részvénytársaság bírósághoz fordult, melynek ülését tegnapról hétfőre halasztották. A lapvezetés törekvése, erejéhez mérten, a további megjelenés.

Késő délutánig egyébként több mint negyven újságíró csatlakozott a sztrájkbizottság felhívásához, a munkáltatók tárgyalási szándékának azonban nem volt jele.

A *Sajtószakszervezet* teljes szolidaritásáról biztosította a Magyar Nemzet szakszervezeti kollektívájának küzdelmét a tagságát ért sérelmek ellen. A szakmai szövetség szolidaritási sztrájkbizottságot állított fel, és 175 ország újságíróit kérte fel hangja hallatására együttérzésük kinyilvánítására. Az újságírók nemzetközi szövetsége, a FIS máris tiltakozott Párizsban a Magyar Nemzet ottani társtulajdonosainál. A Sajtószakszervezet — mint *Lepies György* titkártól megtudtuk — a sztrájkolók esetleges bérkiesését is pótolja, s ehhez az MSZOSZ, annak több tagszervezete, valamint a MÚOSZ támogatását is bírja. Információink szerint a nyomdászok szakszervezete hivatalosan úgy döntött, nem társul a sztrájkolókhoz. ✸

A MUOSZ elnöksége felhívja a Magyar Újságírók Országos Szövetségének minden tagját, valamennyi magyar újságírót, hogy a Magyar Nemzetnél jogos követelésükért harcoló kollégák ügyét támogassák és tartózkodjanak minden olyan lépéstől, amely a sztrájkolók helyzetét megnehezíti.

A Sajtószakszervezet Titkári Tanácsa úgy döntött, hogy minden törvényes eszközzel kiáll jogos harcuk mellett. Ennek érdekében megválasztotta a Sajtószakszervezet szolidaritási sztrájkbizottságát. A bizottság kéri a Magyar Nemzet hűséges olvasóit, hogy akár telefonon vagy levélben formáljanak véleményt és álljanak ki azokért az újságírókért, akik az elmúlt évek során bizalmukat elnyerték, s akik miatt előfizetői, olvasói a lapnak.

✸

Nagy a tumultus a napilappiacon, így üres frázis volna, ha arról írnánk, hogy nincs az újságok között rivalizálás. Csakhogy e konkurenciaharc lényege, hogy melyikünk a jobb, s nem az, melyik tér válságos útra.

A szerdai sztrájk a Magyar Nemzet életének szomorú állomása, s ne higgye senki sem, hogy ennek a többi lap örül.

Volt egy időszak, a nyolcvanas évek végén, amikor a Magyar Nemzet példát adott a sajtónak bátorságból, szakmai tisztességből, színvonalból. Szerkesztőségünk kollektívája a nagy múltú lap hagyományának folytatóival szolidáris.

Konzorcium kárpótlási jegyekre

Mint arról már a múlt héten beszámoltunk, az Országos Kárrendezési és Kárpótlási Hivatal hat jelentkező közül a Budapest Értékpapír és Befektetési Rt. pályázatát fogadta el a kárpótlási jegyek forgalmazására. A BÉB azonban köteles konzorciumot létrehozni az OTP Értékpapír Ügynökséggel, hogy együtt forgalmazzák és semmisítsék meg a kárpótlási jegyeket — jelentette ki tegnapi sajtótájékoztatóján Sepsey Tamás, a hivatal elnöke.

Jasper Miklós, a BÉB ügyvezető igazgatója elmondta, hogy összesen csaknem 300 fiók várja majd a kárpótlásra jogosultakat. Az első szakaszban 20 milliárd forint névértékű jegyet nyomtatnak ki. A tervek szerint tíz sorozat legyártására lesz szükség. A munkálatokat az Állami Pénzjegynyomda hamarosan megkezdi. Egy jegy elkészítése 10-20 forintba kerül majd. A kárpótlási jegyek bemutatóra szóló papírok lesznek, s az egyes sorozatok fokozatosan kerülnek be a Budapesti Értéktőzsdére, ahol szabadon lehet azokkal kereskedni. Az ügyvezető igazgató azonban arra kérte a kárpótlást igénylőket, hogy ha lehetséges, elsősorban a földvásárlásra meghirdetett licitálásra, bérlakás megvásárlására vagy életjáradék megkötésére használják fel a kárpótlási jegyeket, s csak a legvégső esetben értékesítsék azt a tőzsdén. Kérdésre válaszolva megtudhattuk, hogy számítógépes program segítségével határozzák meg, kiknek mely fiókokat kell felkeresniük a jegyükért. A külföldieknek pedig a Fővárosi Kárrendezési Hivatalhoz kell fordulniuk.

Csabai Károly

KÖZVÉLEMÉNY-KUTATÁSI EREDMÉNY

SZDSZ: a többség szerint nem kormányképes

Az SZDSZ parlamenti frakciójának tatai zárt ülésén Gyökeret vert-e a liberális gondolat? címmel két közvélemény-kutatás eredményét tárták a részvevők elé. Az alábbiakban a legfontosabb következtetések rövid összefoglalójából közlünk részleteket.

Az első, májusban készített vizsgálat középpontjában az állt, mennyire tekintik az emberek alternatív kormányzati erőnek az SZDSZ-t. A kutatás arra is kitért, miként viszonyulnak a többpártrendszerhez és a kormánykoalícióhoz. (A másik felmérés a párttagság körében készült, s arra keresett választ: hogyan ítéli meg tagsága az SZDSZ-t.)

A vizsgálat megállapítása szerint a közvélemény meglehetősen rosszul ismeri a parlamenti viszonyokat: az 1200 fős mintának alig harmada volt tisztában a kormánykoalíció és az ellenzék összetételével. A nagy pártok közül a Fidesszel rokonszenveznek leginkább az emberek, szemükben a lassú rendszerváltás megtestesítőjeként jelenik meg. Potenciális szavazótáborát azért tudta növelni, mert csak a Horthy-rendszerhez képest képvisel radikális változást, a Kádár-korszakhoz képest nem.

A kormánykoalícióval kapcsolatos válaszok csalódottságot tükröznek. A kérdezettek abszolút többsége szerint választási ígéreteit nem teljesíti, csak hatalmát akarja megszilárdítani. Az emberek relatív többsége ugyanakkor az ellenzékkel szemben is bizalmatlan.

A válaszadók nagy része nem tekinti kormányképes pártnak az SZDSZ-t. A legnagyobb ellenzéki pártról három tipikus vélemény fogalmazódott meg. A vallásosabbak, kisebb településeken élők és idősebbek között gyakoribb volt az „újbolsevik" minősítés, mások alternatív erőnek tartják az SZDSZ-t. A kevésbé iskolázottak leginkább úgy vélték: a párt nem tudja megszólítani a választópolgárokat.

A legnépszerűbb szabaddemokrata politikus *Magyar Bálint*. Arra a kérdésre, hogy ki az SZDSZ parlamenti frakciójának vezetője, az emberek 37 százaléka választ helyesen (*Pető Iván*), 10 százalék még *Tölgyessyről* tudott. (A párton belüli minta 79 százaléka adott jó választ.) Az SZDSZ programját a megkérdezettek semmivel sem ismerték jobban, mint a kormányét. A vizsgálat azt is bebizonyította, hogy a nagypolitikai és a helyi pártviszonyok között mély szakadék tátong.

Rádió-, tv-alelnökök

Szocialisták a hatpárti konzultációért

(Munkatársunktól.)

Egyik laptársunk a rádió és tv alelnökeinek ügyében *Kósa Ferencnek*, az MSZP elnökségi tagjának nyilatkozatát közölte, amely így kezdődött: „A kialakult helyzetről a szocialista álláspont a következő: tartózkodunk. Az igazi megoldás az lesz, ha megszületik az új médiatörvény." Pontosan ez-e a szocialisták álláspontja? — kérdeztük *Szekeres Imrét*, az MSZP alelnökét.

— Én valamivel részletesebben válaszolnék. A döntéshozatalkor szükség van a két intézmény vezetőjének véleményére, az intézmények működési rendjére. Jól szolgálhatná ezt a konzultáció a köztársasági elnök, a kormány és a két intézmény vezetője között. Be lehetne vonni a hat parlamenti pártot, mivel konszenzusuk garantálná a helyzet megoldását: egy ilyen megoldás senkinek sem győzelem, senkinek sem vereség. Végleges megoldást az új médiatörvény hozhat.

RÖVIDEN

● *Göncz Árpád* köztársasági elnök kedden fogadta az amerikai kormányzók Budapestre érkezett küldöttségének tagjait, s az együttműködés kiszélesítésének lehetőségeiről tárgyalt velük. Az amerikai kormányzók találkoztak több magyar nagyváros önkormányzati képviselőivel, akikkel az önkormányzati munka segítéséről folytattak megbeszélést.

A megbékélés szolgálatában

Levél Németh Gézának

Szinte élvezettel olvastam, ahogy nyílt levelében (Népszabadság, okt. 7.) megmondja dr. Habsburg Ottónak, hogy mit kellett volna nyilatkoznia az aradi vértanúk napján. Majdnem felkiáltottam: végre egy igazi hazafi! Végre valaki, aki egyenesen ki meri jelenteni, hogy mit kíván a magyar nemzet!

Mondom: szinte majdnem ...

Mert van az Ön levelében egy apró gondolat, amely visszafogta kitörni készülő lelkesedésemet. Egy apró zavaró kijelentés. Ez pedig mondandójának erkölcsi megalapozása: „Ön kiengesztelődésről beszélt. Mi azt valljuk, hogy nincs megbékélés bocsánatkérés nélkül."

Mi ugyanis nem ezt valljuk. Mi, Krisztus-követők azt valljuk, amire a Szentírás tanít minket: „Isten ugyanis Krisztusban megbékéltette a világot önmagával, úgyhogy nem tulajdonította nekik vétkeiket, és reánk bízta a békéltetés igéjét" (II. Kor. 5:19). Mi azt valljuk, hogy Isten — anélkül, hogy bárki emberfia bocsánatért könyörgött volna hozzá — *ingyen* kegyelméből elküldte Szent Fiát, hogy annak kereszthalála által bocsánatot, megbékélést szerezzen minden embernek. És ezen hitvallásunk alapján komolyan vesszük Krisztus szavait: „Az én parancsolatom, hogy úgy szeressétek egymást, ahogyan én szerettelek titeket" (Jn. 15:12). Az ilyen szeretet pedig mindent elfedez, mindent eltűr.

Vajon az Újszövetség fényében mondhatja-e hívő ember, hogy nem békélek meg veled, amíg bocsánatot nem kérsz? Vagy még inkább azt, hogy nem békélek meg veled, amíg bocsánatot nem kérsz tőlem a te atyáid által az én atyáimat ért sérelmekért?

Nekünk, ki kell mondjuk nem az az elsődleges dolgunk, hogy egy nép — akár a többség szemében jogos — elvárását képviseljük ország-világ előtt. Azt pedig különösképpen nem tehetjük meg, hogy úgy érvelünk, mintha ezt az elvárást a Szentírás erkölcsileg igazolná. A keresztyén ember — lelkész vagy „egyszerű" hívő — küldetése a világban Krisztus evangéliumának csorbítatlan, hozzátoldás vagy elferdítés nélküli hirdetése. Akkor is, ha az az emberek többségének nem tetszik. Akkor is, ha az nem támasztja alá emberi elvárásainkat. Akkor is, ha ezért megvetés vagy üldöztetés jár. De ha saját elképzeléseinkhez igazítjuk a Biblia tanításait, akkor Mesterünket tagadjuk meg, akkor haszontalan szolgák vagyunk.

Az Ön zárógondolatának parafrázisával fejezem be: remélem, hogy amit Krisztus megtett, talán egyszer a Krisztust követők is megteszik majd. Mert miénk a megbékélés szolgálata.

Miklós Ádám
református teológiai hallgató

Szobrok – döntés előtt?

Dr. Boross Péter belügyminiszter az alábbi körlevelet küldte el a polgármestereknek.

Tisztelt Polgármester Úr/Asszony!

A közvélemény joggal kifogásolja, hogy szerte az országban számtalan köztéri szobor műemlék és utcanév hirdeti még ma is az emlékét egy olyan rendszernek, amely tetteiben tagadta a demokráciát, s idegen hatalmat szolgált.

Úgy vélem, hogy a jelképek eltávolítása, az utcák és terek régi, történelmi neveinek visszaállítása olyan feladat, aminek végrehajtásában a helyi önkormányzatokat minden erkölcsi támogatás megilleti.

Az 1956-os forradalom 35. évfordulójának közeledtével ezért felkérem Önt: kezdeményezze az önkormányzati képviselő-testületnél a régi rendet jelképező műalkotások eltávolítását, a diktatúrára emlékeztető utcanevek megváltoztatását.

Kérem, hogy mindezt az európai kultúra hagyományainak megfelelően, a közvélemény bevonásával, az emberi érzelmeket feleslegesen nem sértve hajtsák végre. Művészi vagy történelmi értéket képviselő tárgyakat ne semmisítsenek meg, a halottak emlékét tartsák tiszteletben, s lehetőség szerint kerüljék a végrehajtás összekapcsolását tömegdemonstrációkkal.

Levelem megírására az is késztetett, hogy számos információt kaptam spontán akciók szervezéséről. Kívánatos lenne, ha a képviselő-testületek mielőbb, ám gondos előkészítés után döntenének ezekben az ügyekben, s ezzel megelőzhetnénk az indulatok elszabadulását.

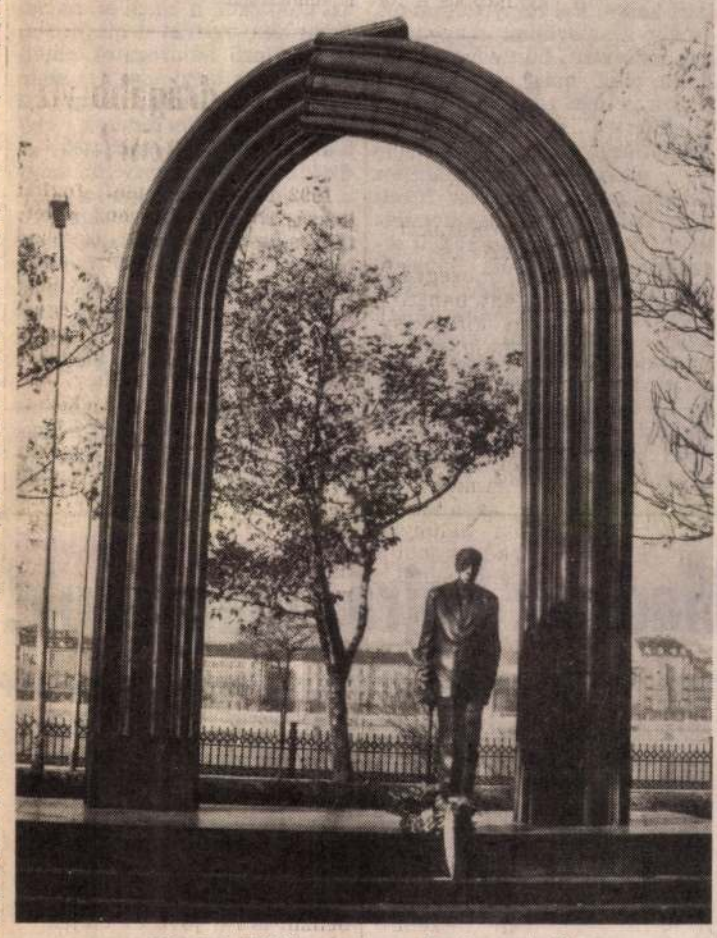

Károlyi Mihály szobra a Parlamentnél.

A *Népszabadság* szerkesztőségéhez érkezett nem hivatalos információ szerint a belügyminiszter levele összefüggésben lehet azzal az aggodalommal is, hogy a forradalom évfordulóját netán disszonáns akciók is megzavarhatják, amelyek kárt okozhatnának az ország tekintélyének. Az információ szerint bizonyos szélsőjobboldali csoportok terveket vitattak meg, amelyek szerint erőszakkal eltávolítanák — ledöntenék, megsemmisítenék — a fővároshoz vezető bejárati úton az *Osztapenko*- és a *Steinmetz*-emlékművet, a Gellért-hegyi *Szabadság-szobrot Kun Béla, Károlyi Mihály* emlékművét és néhány más szobrot is.

MDF-hétvége

Az MDF Liberális Alapítványa az alapítók kezdeményezésére kétnapos konferenciát szervez Miskolcon — tudatták az újságírókkal a párt Bem téri székházában tartott sajtótájékoztatón.

Furmann Imre, az MDF alelnöke hangoztatta, hogy összejövetelük teljesen nyitott, minden érdeklődőt — pártonkívülit is — szívesen látnak. Szombaton tíz órától a liberalizmus fogalmát értelmezik, történetét és mai szerepét tekintik át. Az első előadó *Antall József* pártelnök lesz, őt követi *Gergely András, Jeszenszky Géza, Szabad György és Tőkéczki László*. Meghívták a határainkon túl élő magyarság neves képviselőit is.

K. K.

Mérleg-program

(Munkatársunktól.)

Néhány héttel ezelőtt a Népszabadság hírt adott az úgynevezett Mérleg-programról, amelyet az MDF szentendrei szervezetének egyik tagja, *Fehér András* készített. Tegnap a Demokrata Fórum szentendrei szervezetének elnöke e híradással kapcsolatban levelet intézett szerkesztőségünknek.

Ebben *Horváth Frigyes* elnök közli, hogy a szentendrei MDF-szervezetnek nincs népinemzeti köre. Fehér András tagja volt ugyan pártjuknak, de 1991. szeptember 16-án tagságát megszüntették.

A szentendrei MDF-nek a Mérleg-programmal kapcsolatos véleménye: „Az MDF szentendrei szervezete elhatárolja magát a Mérleg-programban megfogalmazott, szélsőséges és jogállamban elfogadhatatlan javaslattól."

WASHINGTONI KÉPVISELŐHÁZ

Könnyebben juthatunk az amerikai piacra

(Washingtoni tudósítónktól.)

Az amerikai képviselőház szerdára virradóra megszavazta azt a törvényjavaslatot, amely Magyarországot és Cseh-Szlovákiát kivonja a „kommunista befolyás alatt álló országokra" — még a hidegháborús években — bevezetett kereskedelmi és pénzügyi korlátozó intézkedések hatálya alól. A szenátus várhatóan a közeljövőben szavaz az ügyben.

Bush elnök ezt követően fogja kihirdetni az új törvényt, amely Magyarországot és Cseh-Szlovákiát immár az Egyesült Államok más, többek között nyugati partnereivel azonos kereskedelempolitikai elbírálás alá vonja. Jóllehet ez a döntés önmagában nem érinti a COCOM-lista szerinti korlátozásokat, amelyek forma szerint nemzetköziek, nyilvánvaló, hogy az amerikai törvényhozás ezzel a lépéssel a COCOM-nak is fontos jelzést adott, elismerve a magyarországi és cseh-szlovákiai rendszerváltozást és az abból logikusan adódó következtetéseket. A törvényhozás elé egyébként máris újabb javaslatot terjesztettek, amely sürgeti, hogy Magyarországot és Cseh-Szlovákiát vonják ki a COCOM-lista korlátozásai alól.

A törvényhozási döntés ugyanakkor stabilizálja a Magyarország által amerikai vonatkozásban a kereskedelemben már élvezett legnagyobb kedvezményes elbánást, amely a „kommunista befolyás alatt álló országok" esetében különben elvben bármikor visszavonható. Így a képviselőház — várhatóan a szenátus által is hamarosan megerősítendő — határozata, túl azon, hogy Magyarország esetében megszüntet egy immár anakronisztikus megítélési formulát, hosszú távra biztonságot nyújt a velünk kereskedni szándékozó, illetve magyarországi befektetésre készülő amerikai cégeknek.

Az amerikai kormányzat, amely maga is támogatta ezt a törvényjavaslatot, máris jelezte, hogy az általánosan érvényes behozatali kvótákon belül kész javítani a magyar termékek amerikai piacra jutásának esélyeit. Erről *Juhász Endre*, a Nemzetközi Gazdasági Kapcsolatok Minisztériumának főosztályvezetője éppen szerdán kezdett tárgyalásokat Washingtonban az illetékes amerikai tárcaközi delegációval.

A *The New York Times*, amely szerdán szintén beszámolt a képviselőházi döntésről, a hírhez a maga részéről a következő kommentárt fűzte: „A szavazásra nem egészen egy héttel az után került sor, hogy *Antall József* magyar miniszterelnök Washingtonban enyhén bírálta az Egyesült Államokat és más nyugati országokat, amiért nem nyújtanak nagyobb politikai és pénzügyi támogatást a kormánynak. Noha az amerikai cégek a legnagyobb külföldi befektetők Magyarországon, nincs átfogó külföldi segélycsomag és biztonsági garancia — mondta a miniszterelnök az újságíróknak." Az amerikai lap még megjegyezte: „A törvényhozás egyes tagjai aggódnak, hogy a Kelet-Európának szóló szerény programokra szánt összegekből is a Szovjetunió megsegítésére használhatnak fel."

Serény Péter

A fedő-effektus

Olvasom, hogy a dél-afrikai kereskedelmi kamara múlt hónapban közreadott tanulmánya szerint 1990-ben majd' húszezer ember életét követelte az erőszak. Ez azt jelenti — állapítják meg a bűnügyi szakértők —, hogy tavaly Dél-Afrikában kétszer annyian estek áldozatul az etnikai-politikai ellenségeskedésnek, mint a tízszer több lakosú Szovjetunióban. Sőt újabban a feketék lakta területeken mindig is jelen lévő erőszak hullámai immáron elérték a fehérek üzleti és lakónegyedeit is.

Nem semmi az kérem, amire a dél-afrikai kereskedelmi kamara tanulmánya rámutat! Hogy miután a fekete földrész déli csücskéről — ahová még nem olyan rég magyarok tízezrei sóvárogtak — levették az apartheid-fedőt, a jólét, béke és virágzás helyett bosszúállás és gyilkosság következett. Tehát a fedő-effektusról, a fedő-hatásról van itt szó. Vagyis arról, hogy ha egy fazékról, amelyben forr valami, levesszük a fedőt, igen kellemetlen meglepetésekben lehet részünk. Azazhogy még többről.

Az utóbbi esztendőkben nemigen hallottunk másról, mint arról, hogy miután Kelet-Európáról — de főként a Szovjetunióról és Jugoszláviáról — leemelték a sztálinista fedőt, logikus módon törtek föl az addig mesterségesen elfojtott etnikai-politikai indulatok. S most kiderült: másutt sincs minden rendben.

Igaz, Dél-Afrika nagyon távol van tőlünk. És az is igaz, amire a második világháborút követő osztozkodás idején Bibó István hívta fel a figyelmet: a világ bármely részén kialakulhatnak válsággócok, de az nem feledhető, hogy mindkét világháború Európából indult ki. Bibó intelmei természetesen máig érvényesek. Öltsön bármekkora méreteket a dél-afrikai „csendes" polgárháború, távolról sem jelenthet akkora veszélyt a világ számára, mint „hangos" jugoszláv párja. Csakhogy itt nem arról van szó, hogy melyik válság veszélyesebb a világra nézve. Hanem arról, hogy a fedő-effektus nemcsak a bukott szocializmus térségeiben érvényesül, hanem jószerével az egész világon.

Ne szóljunk most Nyugat-Európa gyakorta felemlegetett etnikai bajairól. „Csupán" az elegánsan centrum—periféria viszonynak nevezett világproblémáról. Vagyis, a Föld fejlett és elmaradott részei közötti ellentétről, ami nem nagyon látszik kisebbedni.

Nincsenek adataim. Nem tudom, csak gyanítom, hogy száz esztendővel ezelőtt, amikor még mindössze egymilliárd ember élt a Földön, ugyanolyan volt az arány a világ fejlett és fejletlen részei között. Vagyis: egy az öthöz vagy hathoz. Másképp: akkor is, ma is — amikor csaknem hatmilliárd ember él a Földön — öt-hat „szegény" jutott és jut egy „gazdagra". Ez még nagyon hosszú ideig (lehet, hogy újabb száz évig?) táplálhatja a világméretű fedő-effektust.

Bizony, nem valami derűsek kilátásaink. És ezekkel nagyon is számolni kell akkor is, amikor nemzeti jövőnket tervezzük. Ezt üzeni nekünk a dél-afrikai ellenségeskedések tavalyi húszezer áldozata.

Hovanyecz László

SZÓVIVŐI TÁJÉKOZTATÓ

Csalódás kisebbségi ügyben az európai fórumon

(Diplomáciai tudósítónktól.)

Magyarország ENSZ-képviselője megbízást kapott, hogy lengyel kollégájával együtt a jugoszláviai válság ügyében sürgesse a Biztonsági Tanács ülésének mielőbbi összehívását. A helsinki folyamat minap Moszkvában tartott emberi dimenziós konferenciája felemás értékelést kapott a Külügyminisztériumban: bár az általunk szorgalmazott témakörök 80 százalékában várakozásainknak megfelelő álláspontra helyezkedett a fórum, a nemzeti kisebbségek védelmében azonban nem beszélhetünk előreléptről, és ez a közép-európai térségben okozott veszélyhelyzeteken túl felveti az euroatlanti országok felelősségét is.

Herman János külügyi szóvivő bevezetőjében emlékeztetett *Antall József* és *Jan Krzysztof Bielecki* miniszterelnökök közös varsói nyilatkozatára, melyben a jugoszláviai válságra reagáltak. Ennek alapján kapta feladatul a New York-i magyar ENSZ-képviselő, hogy a lengyel nagykövettel együtt tájékoztassa a BT soros elnökét a nyilatkozatban foglaltakról, s legfőképp arról: Magyarország és Lengyelország célszerűnek tartja a testület mielőbbi összehívását; e varsói nyilatkozatot az ENSZ hivatalos dokumentumaként is „köröztetni" kívánjuk. A szóvivő hozzátette: örvendetes jel, hogy a világszervezet a jugoszláviai válság ügyében a jelek szerint nagyobb sebességre kapcsolt, az ENSZ főtitkára jugoszláviai személyes képviselőt nevezett ki. *Javier Pérez de Cuéllar* ma megbeszélést tart lord *Carringtonnal*, a hágai békekonferencia elnökével, majd ezt követően jelentést terjeszt a délszláv fejleményekről a BT elé.

Ami a moszkvai konferenciát illeti: a helsinki folyamatban ilyen tanácskozásra az elképzelések szerint utolsó alkalommal került sor; ekként az elfogadott dokumentum egyfajta szintézisét adja a demokrácia, a jogállamiság és az emberi jogok területén kialakított EBEE-normáknak. — Magyar szempontból — mondotta Herman János — a legnagyobb eredménynek azt tekintjük, hogy — igaz, csak a jövő évtől — független szakértőket lehet küldeni minden részt vevő államba, ahol feltételezhető az emberi jogok megsértése, s ezt az adott állam nem utasíthatja el. Az elfogadott mechanizmus szerint az ilyen kezdeményezést öt, illetve kilenc más EBEE-államnak kell támogatnia.

Ami viszont egyértelmű csalódást jelent — a diplomatikus fogalmazás szerint „még jelképesnek is nehezen nevezhető kompromisszumok" eredményeként —, a nemzei kisebbségek védelmének ügye. Noha a magyaron túl osztrák, olasz, svéd, finn, litván és egyéb érvek is elhangzottak amellett, hogy e kisebbségeket is be kell vonni a sorsukat érintő kérdések megtárgyalásába, ezt a többség nem fogadta el. Hiába szorgalmaztuk, hogy a népek önrendelkezési jogának gyakorlásakor tartsák tiszteletben a kisebbségi jogokat, önkormányzattal segítsék a kisebbségi identitás védelmét és előmozdítását — az ellenérvek szerint az EBEÉ-folyamat részvevői e témakörben már minden lehetségeset rögzítettek. A magyar álláspont szerint ez a közép- és kelet-európai térség számára életveszélyes lehet, a kisebbségi kérdés európai biztonsági vonatkozásait nem tévesztheti szem elől az euroatlanti közösség országai — hangoztatta a szóvivő.

Eszes Tibor

Göncz Árpád Kanadába utazik

Magyar fesztivál lesz Torontóban

Az egyes tartományokkal létesítendő közvetlen kapcsolatokat kívánja előmozdítani, illetve a meglévőket kiszélesíteni Göncz Árpád közelgő kanadai látogatása során. A magyar köztársasági elnököt Ramon John Hnatyshyn, Kanada főkormányzója hívta hivatalos látogatásra a tengerentúli országba.

Göncz Árpád október 13-ától 22-éig tartózkodik Kanadában, Torontóban és Montrealban részt vesz az október 23-ai magyar forradalom alkalmából rendezett megemlékezéseken. A köztársasági elnök október 17-én megnyitja a torontói magyar fesztivált, amely a hazai művészet legrangosabb seregszemléje a tengerentúlon.

A Göncz Árpáddal utazó hivatalos küldöttségben gazdasági és kulturális szakemberek kapnak helyet.

*

A kultúra hídszerepéről beszélt a *TASZSZ* hírügynökségnek adott nyilatkozatában Göncz Árpád. A magyar államfő elmondta: még valamivel több mint három évig az ország ügyei jelentik számára a fő feladatot, ezután azonban teljesen az írói alkotómunkára fog összpontosítani. (MTI)

A CSEH-SZLOVÁKIAI MAGYARSÁG HAJDANI SÉRELMEI

Elnapolt vita a külügyi bizottságban

(Diplomáciai tudósítónktól.)

Az Országgyűlés külügyi bizottsága — Horn Gyula elnök (MSZP) távollétében Csóti György (MDF) elnökletével — szerdán ülést tartott.

Az első napirendi pont nagykövetjelölti meghallgatás volt. A zárt ülésen a sajtó nem lehetett jelen, munkatársunk *Csenger-Zalán Attilát*, a Ganz Danubius egykori kereskedelmi vezérigazgató-helyettesét látta távozni az ülésről a külügyi tárca német ügyekben illetékes magas rangú tisztségviselőinek társaságában, igen jó hangulatban. (Mint ismeretes, *Horváth István* bonni nagykövet megbízatása lejárt.)

Ezt követően immár nyilvánosan hangzott el *Zétényi Zsolt* képviselő (MDF) önálló indítványa a cseh-szlovákiai magyarság 1944 és 1948 között elszenvedett sérelmeiről. A honatya rámutatott, hogy az egykori kassai kormányprogramot, amely a szlovákiai magyarságot kollektív bűnösséggel vádolta meg, máig nem vonták vissza, s nem rendezték az áttelepítettek és átmenekültek kárpótlását sem. A képviselő — akinek felszólalásához *Szarka László* történész fűzött kiegészítéseket — figyelemfelkeltő, mérsékelt hangvételű országgyűlési felhívást javasolt az ügyben. *Kovács László* (MSZP) arra figyelmeztetett, hogy bárminemű jogsértés megszüntetése csak akkor célszerű, ha nem eredményez nagyobb kárt — például a nemzetközi kapcsolatokban —, mint amilyen hasznot hozhat. A jelen levő *Szokai Imre* helyettes külügyi államtitkár a kérdést erkölcsi és vagyoni részre bontotta, hozzátéve, hogy az utóbbiról a magyar parlament nem hozhat a másik félre kötelező határozatot, emellett a téma tárgyalásánál szem előtt kell tartani, hogy azt nemzetközi szerződések legalábbis jogilag rendezték. A diplomata azt javasolta, hogy a probléma kerüljön a magyar—cseh-szlovák parlamentközi bizottság asztalára, mert egy ott elfogadott, nyilván kompromisszumos határozat használhat az ügynek a legtöbbet.

Farkas József György

*

Gyapay Dénes tavaly november végén került az akkor még *Magyarország* című lap főszerkesztői székébe. Az újság munkatársai ekkor szinte kivétel nélkül felmondták munkaviszonyukat. Az immár *Heti Magyarország* nevű újság főszerkesztőjével kapcsolatban most az a hír terjedt el, hogy római diplomáciai poszt várományosa. Gyapay Dénest arról kérdeztük, igaz-e a hír? — Az utóbbi hetekben többen intéztek hozzám hasonló kérdést — válaszolta a főszerkesztő. — Hivatalos megkeresés nem érkezett, de *Jeszenszky Gézával* és *Katona Tamással* folytatott beszélgetéseim során felmerült annak a lehetősége, hogy valamilyen, Olaszországgal kapcsolatos diplomáciai megbízatást vállalnék-e. Ha így történne, nagyon szívesen venném, hiszen diákkorom óta foglalkozom Itáliával.

M. P.

Nem csak a „kormánylapoknak"

Berni nagykövetünk cáfol

(Munkatársunktól.)

Egyik reggeli laptársunk különös információt közölt szerdán. Eszerint *Ódor László*, berni misszióvezetőnk bizonyos publikálásra szánt jelentéseit — a Külügyminisztériumon, illetve az *MTI-n* kívül — csupán két, kormánypártiságáról ismert lapnak, az *Új Magyarországnak* és a *Magyar Fórumnak* küldi meg. Munkatársunk telefonon elérte az éppen itthon tartózkodó nagykövetet, s a véleményét kérte az ügyről.

— Olvasta a „Nagyköveti lábtenisz" című írást?

— Én nem veszem támadásnak a cikket, inkább úgy fogalmaznék: az írás szakmai felkészületlenségre, valamint a tények ismeretének hiányára utal. A szerző nyilván nem tudhatja, hogy mi egy október óta érvényes miniszteri utasítás szellemében cselekszünk. Eszerint a sajtóosztálynak elküldött jelentéseinket egyúttal eljuttatjuk az MTI-hez is. *Albert Gábor*, az Új Magyarország főszerkesztője, akit barátomnak mondhatok, kért meg arra, hogy nekik közvetlenül is adjunk híreket Svájcról. Én magam készséggel állok rendelkezésére mind az MTI-nek, mind bármelyik újságnak, amely híreket akar Svájcból kapni. Megjegyzem, az ország rendkívül mellőzött a magyar sajtóban.

— Párhuzamosan küldte meg tehát a cikkeket a napilapnak, a Magyar Fórumnak és az MTI-nek?

— Igen, de ezt jó ideje folyamatosan csináljuk, eddig mintegy 80—85 ilyen cikket küldtünk nekik. Egyébként, ha a *Népszabadság* kérne, boldogan adnék anyagokat önöknek is.

— Tehát semmi más nem történt, mint hogy egy miniszteri utasításnak tett eleget?

— Pontosan. De nehogy félreértés legyen: az, hogy én az úgynevezett kormánypárti lapokat támogatom, teljesen a magánkezdeményezésem. Számomra azonban nem a fórum, hanem a korrekt közlés a lényeg. Egyébként az ominózus cikkben szereplő, az Új Magyarországnak küldött faxon látható kód nem más, mint a sajtófőosztály azonosító száma a külügyön belül. Ami pedig az említett cikk másik csúsztatását illeti: én — a szerző állításával szemben — a lábtenisznek mint tömegsport-lehetőségnek, igen s nagy híve vagyok.

N. Cs.

Madrid: hajrá, magyarok!

Spanyol külügyi államtitkár nyilatkozik lapunknak

Madrid politikai támogatásáról biztosítja Magyarország és az Európai Közösség kapcsolatainak szorosabbra fűzését, s úgy ítéli meg, hogy hazánk még az ezredforduló előtt teljes jogú tagságot nyerhet. A többi között erről nyilatkozott a Népszabadságnak Westendorp spanyol külügyi államtitkár, aki küldöttség élén Varsó és Prága után a magyar fővárosban is tárgyalt.

A delegáció „küldetése" szorosan kapcsolódott e három ország EK-társulási szerződéséről folytatott tárgyalásokhoz, illetve az azzal kapcsolatos vitákhoz. A külügyi államtitkár nyomatékosan hangsúlyozta, hogy Madrid — felülemelkedve bizonyos spanyol érdekeket is érintő konkrét gazdasági vitakérdéseken — támogatja a társulási szerződés ügyében hozott legutóbbi EK-döntést, s biztosra veszi, hogy a szerződést még a tervezett időben megkötik. Úgy vélte: most, hogy sikerült túljutni a húsexport esetében emelt francia vétón, textilügyekben nem fenyeget hasonló ellenkezés portugál részről.

Kelet-közép-európai utazása — mint elmondta — kettős célt szolgált. Egyfelől érzékeltetni kívánta, hogy Spanyolország Nyugat-Európa igazi érdekének tartja e kelet-közép-európai országok gazdasági és politikai integrálását, másfelől úgy gondolják hogy talán Budapesten is hasznosíthatók a spanyol tapasztalatok az EK-csatlakozás ügyében. Már csak azért is, mert Madridnak hosszú utat kellett megtennie Brüsszelig, s ez meglehetősen rögös út volt, áldozatokkal járt, de végül is meghozta a várt eredményeket. Összevetve országa akkori, hetvenes évekbeli és hazánk jelenlegi helyzetét, az államtitkár megítélése szerint Magyarország induló pozíciója kedvezőbb, ugyanazt az utat sokkal rövidebb idő alatt teheti meg. S ez akkor is igaz, ha a spanyol gazdaság sokkal jobb pozícióból startolt, mint a magyar. Ezért úgy vélte, hogy a türelem, az érthető illúzióktól való megszabadulás feltétlenül tanácsos, miként éppen — a spanyol tapasztalatok alapján — a múltba fordulás helyett a jövőbe tekintés a kívánatos.

A felkeresett három ország közül Magyarország helyzetét tartotta a legkedvezőbbnek, éppen a piacgazdaság kiépítésének hosszabb ideje tartó folyamata, az ország már korábban is tapasztalt nyitottsága miatt. — Ha befektető lennék, s rövid távon haszonra törekednék, ide hoznám a pénzem — mondta, de —, és ez bizonyos fokig legyen intő jel, ipari beruházásokra hosszú távon északi szomszédunkat találta alkalmasabbnak.

Z. I.

Veréssel nevelik a tornászt

Felháborodott hölgy keresett fel nemrég. Arról panaszkodott, hogy fiát, aki akkor még a Ferencvárosban tornászott, az edzője megverte. A részleteket így mesélte el.

— Oravecz Mária vagyok, s van egy tizenegy éves kisfiam. Nováki Mihálynak hívják, négy éve tornászik a Ferencvárosban. Kovács László, a sokszoros magyar bajnok volt az edzője, hogy őt miért rúgták ki — mint korábban Vígh Lászlót, az olimpiai bajnok Magyar Zoltán edzőjét is —, azt sajnos nem tudom. Azt mondták a fiamra, hogy tehetséges, a gyerek pedig négy éve hajnalban kel a torna kedvéért. Több edzővel is dolgoztak ezek után, s egyik este azzal jött haza a gyerek, hogy egy húsz év körüli, Péter nevű edző, valamint a vezetőedző, Láng Géza megverte. Sírt, zokogott, s azt mondta, nem megy többet edzésre. Mutatta a fejét, két hatalmas dudor volt rajta. Azt elismerte a fiam, hogy beszélgettek meg nevetgéltek, az edző pedig így próbált meg rendet tartani. A fiatalabbtól kapott két hatalmas kokit, a Géza bácsi pedig úgy fenékbe rúgta, hogy a gyerek néhány napig még leülni is alig tudott. Amikor bementem, s számon kértem az edzőkön a verést, a rúgást, azt felelték, ha nem tetszik, vigyem máshová a gyereket, különben sem tehetséges. A gyereket természetesen ezek után nem hagytam a Fradiban, ma már a Mester Utcai Általános Iskolába jár edzésre, Vígh Lászlóhoz.

Az esetet végignézte Misi egyik csoporttársa, aki még jelenleg is a Fradiban tornászik, ezért a nevét nem írjuk ki.

— Mindent láttam — mondta —, az edző olyan erősítőgyakorlatokat végeztetett velünk, ami már inkább kínzás volt, nem lehetett leülni, pihenni sem közben. Fáradtak voltunk, nem bírtunk tovább edzeni, s valóban beszélgettünk. Erre a Peti bácsi odajött, s lenyomott két nagy kokit a Misinek. A Géza bácsi üvöltött egy nagyot, odahívta a Misit, s akkorát belerúgott, hogy ő maga is majdnem hátraesett.

Misi, azaz Nováki Mihály, az eset szenvedő alanya így emlékezett a történtekre.

— A Peti bácsi állandóan ütögetett bennünket, főleg a fejünket, a Géza bácsi pedig azt mondta, fogjam meg a bokám, s akkor belém rúgott. Azt mondta, azért rúgott fenékbe, mert betűrtem a trikómat. Fájt a fejem is, meg a rúgás is, alig tudtam leülni.

Az FTC tornaszakosztályának vezetőedzője, Láng Géza először nevetségesnek, komolytalannak minősítette a vádakat, ám ezek után érdekes dolgokat közölt.

— A kokizást elképzelhetőnek tartom — mondta —, sok gyerek van nálunk a szakosztályban, valamivel fegyelmezni kell őket. Ám ezt az egész dolgot a szülők fújták fel. Nagy Péter az én tornászom, jelenleg edzőit végez, s valóban rábíztunk egy csoportot. Szerintem ez nem verés, csak feddés. Ne felejtse el senki, hogy a szerek veszélyesek, főként gyerekkorban, a srácok néha az életükkel játszanak.

A hír hallatán a főszereplő, Nagy Péter is meglepődött.

— Én nem vertem meg senkit. — mondta. Kokit valóban adtam néhányat, de ez nem verés. Szeptember elején vettem át a csoportot, s a gyerekek akkor nagyon fegyelmezetlenek voltak. Megbeszéltem velük, hogy nem kiabálok, nem bántom őket, ha rendesen viselkednek. Az elején ment is a dolog, ám két-három hét alatt megint rendetlenné váltak. Először megpróbáltam szép szóval hatni rájuk, hiába, majd kiabáltam, de nem használt.

— Erre a konkrét esetre hogyan emlékszik?

— Nováki Misi semmibe vette, amit mondtam neki, ezért járt el a kezem. Ezután Láng Géza sorakozót vezényelt, majd fenékbe rúgta a gyereket.

— Ha jól tudom, jártak önnél a gyerek szülei.

— Én nem találkoztam velük, bár mondtam nekik, hogy jöjjenek be hozzám. Nem tették meg. Pedig én meg a főnökeim állandóan itt vagyunk, de az elmúlt két hétben hozzánk senki sem jött.

— De fejre ütés meg rúgás tényleg volt?

— Igen.

• Dalnoki Sándor

Prost búcsúzik a Ferraritól

Üres fiókot örökölt

Nem munkásmozgalmi bordó, hanem lila

— Meg fog ismerni, lila ruha lesz rajtam — mondja Szórádi Gyöngyi a telefonban. Pedig amikor megvette azt a bizonyos lila ruhát, még nem tudhatta, hogy egyszer majd stílszerű viselet lesz, mert az ÚTE alkalmazásába áll. Hogy milyen minőségben?

— Azt mondták, hogy az elődőm sajtó-reklám-propaganda főelőadó volt, de az ne befolyásoljon, azt írok a névjegyemre, amit akarok.

— Úgy látom, semmit nem akart, a neve mellett csak a klub címe és telefonszáma áll.

— A magyar nyelvűn igen, az angolon viszont marketingmenedzser szerepel. Igazából azonban publicrelations-menedzseri munkát szeretnék végezni.

— Ez viszont azt jelenti, hogy önnek kell „eladnia" az ÚTE-t.

— Legalábbis az a célom, hogy minél több pénz jusson a sportra. Ezt a munkát a nulláról kellett elkezdeni egy fél éve, egyrészt azért, mert korábban Újpesti Dózsa volt az egyesület neve, másrészt azért, mert üres fiókot örököltem, azt sem tudtam, hogy ki és milyen szerződéseket kötött, ráadásul könyvből kellett megtanulnom a klub történetét. Ki kellett találni az ÚTE emblémáját, jelvényét, levélpapírját, de még a színét is, mert korábban a lila annyiféle árnyalata szerepelt, ahány helyen előfordult.

— Az új kép kialakítására azért volt szükség, mert a klub nem vállalja a múltját?

— De vállalja, hiba is lenne félredobni az eddigi hagyományokat, sikereket, mert az eredmények jelentik a klub legnagyobb tőkéjét. Azt viszont igenis mondjuk, hogy most már nem tartozunk a Dinamo-családhoz (amiatt volt szükség a D-vel kezdődő névre), szakítunk a szpartakiádokkal, vagyis egyediek akarunk lenni, és ezt hangsúlyozzuk is. Lépéselőnybe is kerültünk, mert először nekünk lett civil arculatunk.

— Mennyibe kerül az ÚTE-nek ez az új arc?

— Az első becslések húszmillió forintról szóltak, végül a támogatók jóvoltából sikerült megúsznunk félmillióból. Most már sokkal jobban meg kell nézni, hogy mire adunk ki pénzt, mint a régi időkben, amikor a klub rendelkezésére állt a BM-nyomda, a Dózsának saját fotólaboratóriuma volt, főállású fényképésszel. Az ajándékraktár ma is tele van jelvényekkel, ízléstelen porcelánvázákkal, nem tudunk velük mit kezdeni. A régi felvételeken látszik, hogy a lila drapéria is inkább a munkásmozgalmi bordóhoz áll közelebb.

— A múlt azért még ma is kísért, legalábbis amikor szponzorokat keresnek.

— Ez kétségtelen, a lehetséges szponzorokban megmaradtak a BM-mel szembeni ellenérzések. Van, aki azt mondja, hogy ha pénzt adna, az úgy tűnne, mintha a Belügyminisztériumot támogatná. Egyfajta bélyeg tehát még mindig van az egyesületen, de a hátrányok lassan elmúlnak. Nem mondom, hogy a szerződéskötéskor a személyes kapcsolatok nem érvényesülnek — hiszen ezek nélkül semmi sem megy —, de most már egyre inkább az üzletre helyeződik a hangsúly. Ezt mutatja, hogy a szombati bajnoki mérkőzésen a Fradi és az ÚTE is Postabank-reklámmal játszik. Az is igaz, hogy a korábbi embléma, a Budapest Banké éppen a vezérigazgató-váltás következtében került le a mezről.

— Hogyan boldogulnak ma, amikor egyre csökkennek a támogatások?

— Kétségtelen, hogy a piac átalakult, leginkább a letelepedni szándékozó külföldi cégekre lehet számítani. Ezek pedig általában megbíznak egy reklámvállalatot a kampányterv elkészítésével, így tőle függ, hogy a sport szerepet kap-e a reklámban. Vagyis nekem a reklámcéggel kell minél jobb kapcsolatot kialakítanom. Végül is nem vagyunk esélytelenek, mert az ÚTE nevének óriási reklámértéke van.

— Mit várnak öntől? Az anyagi háttér megteremtését? Azt, hogy szerződéseket kössön?

— Nem, ügynök nem vagyok, az anyagi háttér pedig az olimpiáig biztosnak látszik. A munkámat magam alakítom. Az elnöktől azt a feladatot kaptam, hogy segítsem az új arculat megformálását, a többi már rajtam múlik.

— Milyen szakmai háttere van mindehhez?

— Sportszakmai nincsen; a bölcsészkaron végeztem, angolul, oroszul, lengyelül németül és finnül beszélek, és most járok a Külkereskedelmi Főiskola nemzetközi marketing szakára. Szeretném, ha változtatni lehetne a magyar reklámszokásokon, a sportolókat egyelőre alig használják fel ilyen célokra.

— És a szurkolói szokások? Azokon nem kellene változtatni?

— Dehogynem, próbálkozunk is vele. Ami rajtunk múlik, azt megtessszük, igyekszünk minél jobban kiszolgálni a nézőket. Persze, mint minden, részben ez is pénzkérdés. Attól még messze vagyunk, hogy csupa ülőhely legyen a Megyeri úton, vagy hogy egy cég saját, összkomfortos páholyt bérelhessen a lelátón. Azért így is szervezünk a meccsek előtt koncertet, show-műsort, a szünetben majoretteket láthattak, de hát a mi költségvetésünkben még az is tétel, hogy a szünetben sugárzott zenéért jogdíjat kell fizetnünk. Most már kezdem jobban megismerni a szurkolókat, néhányan még a klubházba is bejárnak, segítenek az ajándéktárgyak árusításában, kiragasztják a mérkőzések plakátjait. Van olyan srác, akinek segítünk dolgozatot írni. Naponta számos levél érkezik amellett, hogy az összeállítást szeretnék első kézből megtudni, aggódnak a sérültekért, indulókat írnak. Egy másik elnézést kért, hogy nem talált lila filcet, és más színű tollal kénytelen írni, akad, aki azt tartja fontosnak közölni, hogy falujában ő az egyetlen ÚTE-drukker, megint más pedig arról számol be, hogy a rádió mellett imádkozik a csapatért.

— És önből, az ÚTE-alkalmazottból ÚTE-szurkoló vált már a fél év alatt?

— Igen. Kijárok a mérkőzésekre, és felszisszenek, valahányszor megrúgnak egy újpesti játékost.

• Lépesfalvi Zoltán

Egerszegi és a klub ügye

Békéltető elnökök

Csúcstalálkozó lesz Egerszegi Krisztina átigazolási ügyében — írta a tegnapi Esti Hírlap. Egerszegi Krisztina édesapja azért nem akarja meghosszabbítani a Spartacusszal az év végén lejáró szerződését, mert a klub nem teljesítette így közvetve nekünk is van közünk az ügyhöz.

— Ebben hozhat változást Egerszegi esetleges klubcseréje?

— Ha továbbra is a Spartacus-uszodában készül fel, akkor nem. Hallottam ugyanis olyan variációt

Sakk a színfalak mögött

A Magyar Sakkszövetség elnöksége kedden este maratoni hosszúságú ülést tartott. Az időpont ebben az esetben azért érdekes, mert kedden délben járt le a nevezési határidő a decemberi tervezett szuperbajnokságra, s ez is egyik napirendje volt a délután kezdett ülésnek. Végleges rajtlista azonban állítólag nem készült, s döntés is csak hétfőre várható, amikorra újabb elnökségi ülést hívtak össze. Értesülésünk szerint Ribli és Pintér nagymesterek lemondták a szereplést, s továbbra is bizonytalan Sax és a Polgár lányok részvétele, s mivel velük még tárgyalni akarnak, meg-

BŰNÜGYEK — BALESETEK

Elvesztette józanságát

A Gödöllői Rendőrkapitányság őrizetbe vette Józan Zsuzsanna 44 éves vonatvezető budapesti lakost, aki hivatalos személy megsértése miatti előállítása közben, a szolgálati autóban gázpisztollyal támadt a rendőrökre.

Halálos közlekedési baleset

Lajosmizse határában az 5-ös számú autóúton K. Gábor 33 éves ügyvezető budapesti lakos személygépkocsijával áttért az úttest menetirány szerinti bal oldalára. Ott összeütközött V. János 43 éves egészségügyi dolgozó, kecskeméti lakos személygépkocsijával. A vétlen gépkocsivezető a helyszínen, utasai közül dr. M. Éva 30 éves orvos a kórházban meghalt, egy másik utasa életveszélyes, K. Gábor pedig súlyos sérülést szenvedett. Az anyagi kár mintegy kétmillió forint. A vizsgálat eddigi adatai szerint a balesetet okozó gépkocsivezető megsértette az előzés szabályait.

A rendőrség körözi

1991. szeptember 27-én 14 és 17 óra közötti időben a Bonyhádi Szociális Otthonból a gondozás alatt lévő Kasza József (született 1916. október 17-én, anyja neve: Vincze Vilma) ismeretlen helyre távozott.

Személyleírása: 155-160 centiméter magas, ősz hajú, sovány arcú, bajuszt viselt.

Eltűnésekor a ruházata: sötétbarna kardigán, zöld és szürke színű kockás ing, sötétkék melegítőnadrág, lábán papucs.

Kasza József agyér-elmeszesedésben szenved, feltételezhető, hogy az otthon mellett húzódó 6-os számú főútvonalon gépkocsiba szállt.

A rendőrség kéri, hogy akik az idős embert eltűnése óta látták, vagy tartózkodási helyéről, eltűnésének körülményeiről információval rendelkeznek, jelentkezzenek a Bonyhádi Rendőrkapitányságon írásban vagy telefonon: 7150 Bonyhád, Kossuth Lajos u. 1—3. Telefon: (74) 51 411.

Enyhe idő

Nyugaton többórás napsütés várható, a keleti területeken továbbra is esőkre, záporokra kell számítani. A délnyugati szél napközben élénk lesz. A hőmérséklet csúcsértéke 17—22 fok között alakul.

Közlekedik, szállít, termel, épít, tervez vagy szervez? Védené értékeit, technikáról

A második világháború hajdúböszörményi áldozatainak emlékművét november 3-án avatják. A lírai szobrot Varga Imre szobrászművész készítette FOTÓ: BÁNKUTI ANDRÁS

Logisztika: TNT

A logisztika egykoron a hadseregek mozgatását, utánpótlásuk megszervezésének ismeretét takarta, mára új jelentéstartalommal bővült: az üzleti élet utolsó frontvonalaként a nyersanyagok, félkész és késztermékek optimális, a kívánt időre történő mozgatását takarja. A szakemberek által kidolgozott rendszerek segítségével megszüntethető az áruutánpótlás zavara, megnő a gyűjtő- és terítőraktárak forgási sebessége, a gyártó mű és a fogyasztó éppen a kívánt időben jut a megrendelt áruhoz. Nem csoda, hogy szerte a világon éppen a húzó iparágak alkalmazzák a logisztikát.

A TNT-nek — ez a közel nyolcvanezer embert foglalkoztató és helyű világcég, amely express-szolgáltatásai mellett mindinkább logisztikai üzeltágáról is ismert — már négy vállalata működik Magyarországon. Most Bécsben azzal a céllal nyitott irodát a TNT Contract Logistik, hogy mindenekelőtt Ausztriában, Magyarországon és Csehszlovákiában meghonosítsa a nyugati piacgazdaságokban már bevált és egy-egy feladatra speciálisan kidolgozott logisztikai szisztémáját. Nyilvánvaló: a 90-es évtizednek, még inkább a jövő század első negyedének gazdasági sikereihez nélkülözhetetlen lesz a logisztika alkalmazása, amely iránt már Magyarországon is mind nagyobb az érdeklődés.

A TV-tévé

1991. október 17-i műsora

18.00—22.00 óráig

A TV-tévé műsora kábelen vehető az alábbi területek helyi csatornáin:

Budapesten

Angyalföldi Közösségi Televízió BIN Kft., CITY Kábel, Belvárosi Kábeltelevíziós Kft., Csángó-Sidófalvy Lakótelepii Alapítvány, Jókai Lakásfenntartó Szövetkezet, Mátyáshegyi Televízió, Nagytétény, Nyitott Világ Alapítvány, Óbuda Televízió, SZÍV IV., TÉVÉ Betéti Társaság, Tomori Úti 1. Sz. Lakásfenntartó Szövetkezet, TV-11, TV-20, Vizafogó-INKA Kft., Vizafogó Lakásfenntartó Szövetkezet, Zöldlomb utcai Antenna Társulás Zugló, XV. kerületi Közösségi Televízió.

18.00 Műsorkezdés
18.06 Sráckarika Maya méhecske
18.36 Sláger és Horoszkóp Szikora Róbert és Laár András műsora
18.52 Áramvonal Opel Corsa
19.00 Jolly Joker XX. Régi számla
20.00 Trans World International Sportmagazin
20.20 Sráckarika Összefoglaló beszélgtés az ifjúság problémáiról
20.45 Biblia Pauperum XIX. Feltámadás
21.00 Törzsasztal Bárdy György műsora
21.15 Technikai sport Rally-cross
21.20 Civilpálya Egyetem a környezetért
21.40 Mindent a szemnek Az Interoom filmajánlata
21.50 Szociofotó Öngyilkosok
22.00 Műsorzárás

Az SZDSZ Liberális Klubja október 18-án péntek este 6 órai kezdettel találkozót rendez. Ha én lennék az elnök... címmel tart előadást Dornbach Alajos, az SZDSZ egyik elnökjelöltje. Helyszín: I. kerület, Dísz tér 4—5.

Ügetőeredmények

1. Öreg hölgy (10) — Janicsár (8) — Rovátka (6) — 112, 19, 18, 15 — Bef.: 190, 186 — Hármas bef.: 1866
2. Jakut (4) — Ómen (7) — Napoletana (2) — 36, 16, 21, 24 — Bef.: 67, 65 — Hármas bef.: 950
3. Párma (1) — Mágnás (11) — Noé (9) — 39, 35, 22, 29 — Bef.: 71, 71 — Hármas bef.: 683
4. Nyalánk (6) — Nagyvezír (10) — Ostor (5) — 25, 13, 12, 19 — Bef.: 30, 88 — Hármas bef.: 390
5. Pikoló (8) — Okker (5) — Pántlika (7) — 110, 18, 17, 20 — Bef.: 735, 486 — Hármas bef.: 3705
6. Nomád (4) — Mónika (2) — Követ (7) — 18, 12, 27, 24 — Bef.: 32, 89, — Hármas bef.: 1083
7. Karikacsapás (9) — Nagykövet [6] — Pedellus (3) — 24, 16, 30, 24 — Befutó: 198, 101 — Hármas bef.: 2654
8. Ölyv (11) — Óarany (6) — Pécs (5) — 26, 11, 22, 13 — Befutó: 135, 57 — Hármas bef.: 553
9. Ritka (5) — Rezes (8) — Pacifik (9) — 118, 21, 14, 16 — Befutó: 238, 372 — Hármas bef.: 2219

MAI MŰSOR

RÁDIÓ

KOSSUTH: 4.30 Reggeli Krónika, 8.05 Hangszemle, 8.20 Szonda, 8.50 Külpolitikai figyelő, 9.05 Napközben, 11.05 Tipp, 11.10 Cirkuszi, 11.25 A Szabó család, 12.00 Déli Krónika, 12.30 Ki nyer ma?, 12.45 Válaszolunk hallgatóinknak, 13.05 Donizetti operáiból, 13.45 Hitélet, 14.05 Újraolvasva, 14.15 Népzene mindenkinek, 15.05 A Rádió Hangmúzeumának bölcsőjénél: 1957, 16.00 Délutáni Krónika, 16.15 Kíváncsiskodó, 16.45 Labirintus, 17.05 Cigányfélóra, 17.35 Magyar tájak dalaiból, táncaiból, 18.00 Esti Krónika, 18.30 Rádás, 19.05 Sportvilág, 19.15 Láttuk, hallottuk, 19.30 Hol volt, hol nem volt, 19.40 Faragó Laura népdalfelvételeiből, 19.50 Hajszálgyökerek, 20.05 Nagy Imre: Életutam, 21.05 Zene és szó a hajnali harmat országában, 21.40 Régi híres énekesek műsorából, 22.00 Késő Esti Krónika, 22.30 Pasziánsz, (URH: 23.00 A BBC magyar műsora, 23.45 Babos Gyula dzsesszegyüttese játszik), 0.15 Éjfél után.

PETŐFI: 4.30 Zenés műsor, 6.03 Reggeli csúcs, 7.37 Sportreggel, 8.05 Rivaldafényben: Brenda Lee és Acker Bilk, 9.08 Sanzonok, 9.35 Magnósok, figyelem!, 10.15 Édes anyanyelvünk, 10.20 Operaslágerek, 10.50 Peres, poros iratok, 11.03 A mi korunkban, 11.23 Dzsesszarchívum, 12.00 Nótaparádé, 13.03 Nosztalgiahullám, 14.00 Leláto, 14.30 Töparti nyaralás: Egy túlélő visszagondol, 15.05 Szelecsényi Norbert zongorázik, 16.00 Rádiókvíz, 17.00. Rádióma, 19.03 Ahogy mi zenélünk, 19.30 Popregiszter, 20.00. Garázs, 20.30 Tiptop parádé a Temptations együttes felvételeiből, 21.03 Daráló, 21.33 A Malév Interfolk '91 hangversenyeiből, 22.05 Rádiókabaré Kft., 23.03 Sporthíradó, 23.10 A magyar rock archívuma, 0.15 Éjfél után.

BARTÓK: 6.00 Muzsikáló reggel, 9.10 Felicia Weathers operaáriákat énekel, 9.50 Kamarazene, 10.22 Király Zsuzsa: Emlékasztal (hangjáték), 10.50 Amerikai szerzők műveiből, 12.05 Székely Endre műveiből, 12.30 Három triószonáta, 13.00 Mohás Lívia: Irén húgom gyönyörű volt (hangjáték), 14.00 A Los Angeles-i Filharmonikus Zenekar felvételei, 14.55 Zenetörténeti érdekességek, 16.05 Operakórusok, 16.30 Dvorák műveiből, 17.53 Hidas Frigyes: Fantázia és fúga, 18.00 Nemzetiségek műsorai, 19.25 Holnap közvetítjük, 19.45 Budapesti Művészeti Hetek: Régtől fogva, 20.05 Hangverseny Járdányi Pál műveiből, 21.15 Karl Richter csembalózik és vezényel, 21.40 Ed Mann dzsesszegyüttese játszik, 21.59 Napjaink zenéje, 22.58 Ajtmatov: Vesztőhely (regényrészlet), 0.10 Éjszakai dzsessklub.

TELEVÍZIÓ

Tv—1: 5.47 Falutévé, 6.00 A Reggel, 8.30 Verkli, 9.00 Jóga, 9.20 Képújság, 16.35 Román nyelvű nemzetiségimagazin, 17.05 Szextetthely (francia sorozat), 17.30 Zöldhullám 18.00 Közlemények, 18.05 Pénzvilág, 18.15 Gyereksarok: Engedjétek hozzám!, Esti mese, Muzzy comes back, Cimbória, 18.45 IS: Légy jó mindhalálig, 19.15 Miniklipmix, 19.30 Híradó, 20.00 Telesport, 20.15 Szomszédok, 20.50 Az igazság szabaddá tesz (német—svéd dokumentumfilm), 21.45 Mozimámor, 22.15 A Panoráma különkiadása, 23.15 Menedzsermagazin, 24.00 Késő Esti Híradó, 0.05 BBC-híradó.

Tv—2: 6.00 Napkelte, 16.20 Hírek, 16.30 Ötről hatra, 17.30 Ötödölő, 17.45 Gyerekeknek, 18.15 Telesport, 18.40 Esti egyenleg, 19.00 Moselbrücki történet (német sorozat), 19.50 Van öt perce?, 20.00 Körzeti stúdiók műsora, 21.05 (H)arcképek — 50 perc képzőművészetről, 22.00 Híradó, 22.25 Napzárta előtt, 22.45 Rossellini-sorozat: Stromboli (olasz film).

reggel

Holnap 6.00 és 8.30 között a TV1-en nézze A REGGEL-t!
A tervezett tartalomból:
— Kezelhetőek-e a szociális válságok?' Mentőakciók helyett átfogó program... — Alkoholfogyasztás egy magyar családban. Nézhetünk-e a tükörbe?... — A tévédoktor a májzsugorról. Hívható az egész adás alatt a 112—94—15-ös telefonszámon!... — Őszi esők, azaz még egyszer a gombaszedésről... — Mártha István szerzői estre készül... —Megmenthetők-e az enyészettől a régi filmek kópiái? — És aki több témához is hozzászól: Foltyn Brunó evangélikus lelkész...
Továbbá hazai és külföldi hírekkel, időjárásjelentéssel, sporttudósításokkal, közlekedési információkkal, gazdasági mérleggel, kultúrális ajánlattal, mesével és sok zenével várja Önt a képernyő elé a TV1-en A REGGEL!
A műsor telefonszáma: 112—94—15
Főszerkesztő: Sárközy Erika, felelős szerkesztő: Varga Sándor Márton, műsorvezető: Bárdos András és Gulyás Erika

NAP-kelte

Pénteke 6.00—9.00 között ismét NAP-kelte a TV2 csatornáján hírekkel, vallási rovattal, kultúrális magazinnal, sporttal, külföldi jelentésekkel és telefonos játékokkal.
Tervezett témák: —Kriminálinformatika a bűnözés ellen — Egy verekedés utóhangjai — Otthon, hajléktalanoknak — Márkás cikkek védelmében — Önkormányzati tanulmányok Franciaországban — A tudományok finanszírozásának gondjai — Nép-nemzeti liberalizmus? Kinn, padon: Kiss Gy. Csaba.
A NAP-TV Kft műsora. Producer: Gyárfás Tamás, műsorvezető: Havas Henrik, felelős szerkesztő: Király Zoltán, főszerkesztő: Székely Ferenc. A NAP-kelte hívható a 27-28-811 és a 27-28-812 telefonszámokon.

Ajándék karácsonyra:
MOUNTAIN BIKE kerékpárokat sorsolunk ki azok között, akik dec. 14-ig NORDMENDE televíziót vásárolnak

VARGA Imre

II. ed. 279

Keserű csokoládé

Több mint két tucat aranyozott szobrocskát, díszes porcelánvázát, plakettet és oklevelet gyűjtött össze viszonylag rövid pályafutása alatt Molnár György televíziós filmrendező. Amivel egyetlen kelet-európai kollégája sem dicsekedhet: A varázsló álma című alkotását – Csáth Gézáról – befogadta válogatott gyűjteményébe a New York-i Modern Művészetek Múzeuma, ahol hazánkat rajta kívül csupán a *Rubik*-kocka képviseli.

– *Mélyföld című filmjét – anno – hosszasan „pihentették", akár a rendszerváltás hőseként tarthatnánk számon. Mégis, rég hallottunk önről.*

– Nem csoda, hiszen másfélkét évig tart, ameddig egy filmem elkészül. Nem a felvételek húzódnak ennyi ideig, hanem az előkészületek. A forgatókönyv megírása, elfogadtatása, a szükséges pénz kitalpalása, aztán a terepszemle, a színészválogatás és hasonlók. No és az utómunkák! Nemcsak a vágás, montírozás, utószinkronizálás, hanem a bemutatás kiharcolása is. Most végre a „startvonalon" áll Vörös vurstli című filmem, de hogy mikor dördül el az indítópisztoly, ma még nem tudom. Remélem, hogy a közeljövőben! Először a mozikban, majd a televízióban kerül a közönség elé.

– *Meséljen a filmről!*

– Több mint tízéves álmomat sikerült végre megvalósítanom, bár az akkori forgatókönyv már alig hasonlít a véglegesre, amelyet *Nagy András*, *Sülyi Péter* és *Böszörményi Géza* társaságában írtam. Cselekménye 1919-ben, a Tanácsköztársaság napjaiban, illetve az azt megelőző és követő hónapokban játszódik, s azt kívánja példázni: akkoriban mindaz töményen lejátszódott már, ami a XX. századot jellemzi. Napjainkat is, ahogy ezen a katasztrófa sújtotta területen élünk... Nevezhetném afféle királydrámának is, hiszen egyik főszereplője: Blau úr, az orfeum királya, akinek két gyermeke van. Leánya a baloldali mozgalmakhoz csatlakozik, fia viszont a háború utáni nyugat-európai „elveszett" nemzedékhez, s mint tudjuk, saját bőrünkön tapasztaltuk: mindkettő zsákutca volt. A főbb szerepeket *Lohinszky Loránd*, *Gáspár Sándor*, *Kern András*, *Kaszás Gergő*, *Thuróczi Éva* és *Prókai Annamária* alakítja, és egy rövid jelenetben – mint nyugat-európai újságíró – én is „feltűnök" a filmben, akárcsak az operatőr: *Szabó Gábor*. Hogy milyen lesz a fogadtatása? Az alaphangja vidám, bár a befejezése szomorú, kellemes a muzsikája, tehát afféle keserű csokoládé. Tíz évvel ezelőtt lehet, hogy nyolcszázezren is megnézték volna, három-négy éve gondolom negyedmillióan, de most? Amikor a magyar filmekhez – ha egyáltalán vannak – jó, ha húszezren váltanak jegyet?

Jelenet a filmből: Jónás Rita és az ezúttal „színészkedő" rendező: Molnár György

– *A Vörös vurstli után mi következik?*

– Felolvasóestet rendezek a Petőfi Irodalmi Múzeumban, Nagy Andrásnak *Szabó Lőrinc* életéről szóló dokumentumjátékát mutatja be november 15-én *Vallai Péter*, *Pap Vera* és *Takács Katalin*. A későbbiekben szeretnék filmet vagy színdarabot készíteni a témából. Két héttel ezelőtt fejeztem be egy új forgatókönyvet, Anna filmje címmel, amelyet Esterházy Péter Hrabal könyve című regényéből és több más írásából állítottam össze. De hol vagyok még a felvételek kezdetétől?

– *Milyenek a kilátások?*

– Nekem mindig kilátástalan volt a helyzetem, de ahhoz képest egészen jól és viszonylag sokat tudtam dolgozni. Remélem, hogy most is így lesz.

– *Mennyiben befolyásolják-akadályozzák munkájában a televízió házon belüli és kívüli „viszontagságai"?*

– Szerencsére nem sokban. A hosszú átfutási idő miatt a napi villongások csak kevéssé érintenek. Egy dolog azonban évek óta nem változott: soha nem azzal a felettessel kezdtem el tárgyalni, aki később ráütötte az engedélyező pecsétet a forgatókönyvre. Mástól kértem pénzt és mástól kaptam. Ha kaptam, még véletlenül sem ugyanaz az ember adta áldását a bemutatóra. Most meg nemcsak a főnökök, hanem a főnöki székek is sűrűn cserélődnek. Valóságos versenyfutás az életünk, hogy utolérjük az aznapi főnököket.

GARAI TAMÁS

Gáspár Sándor és Kaszás Gergő **CSICSAY CLAUDIA felvételei**

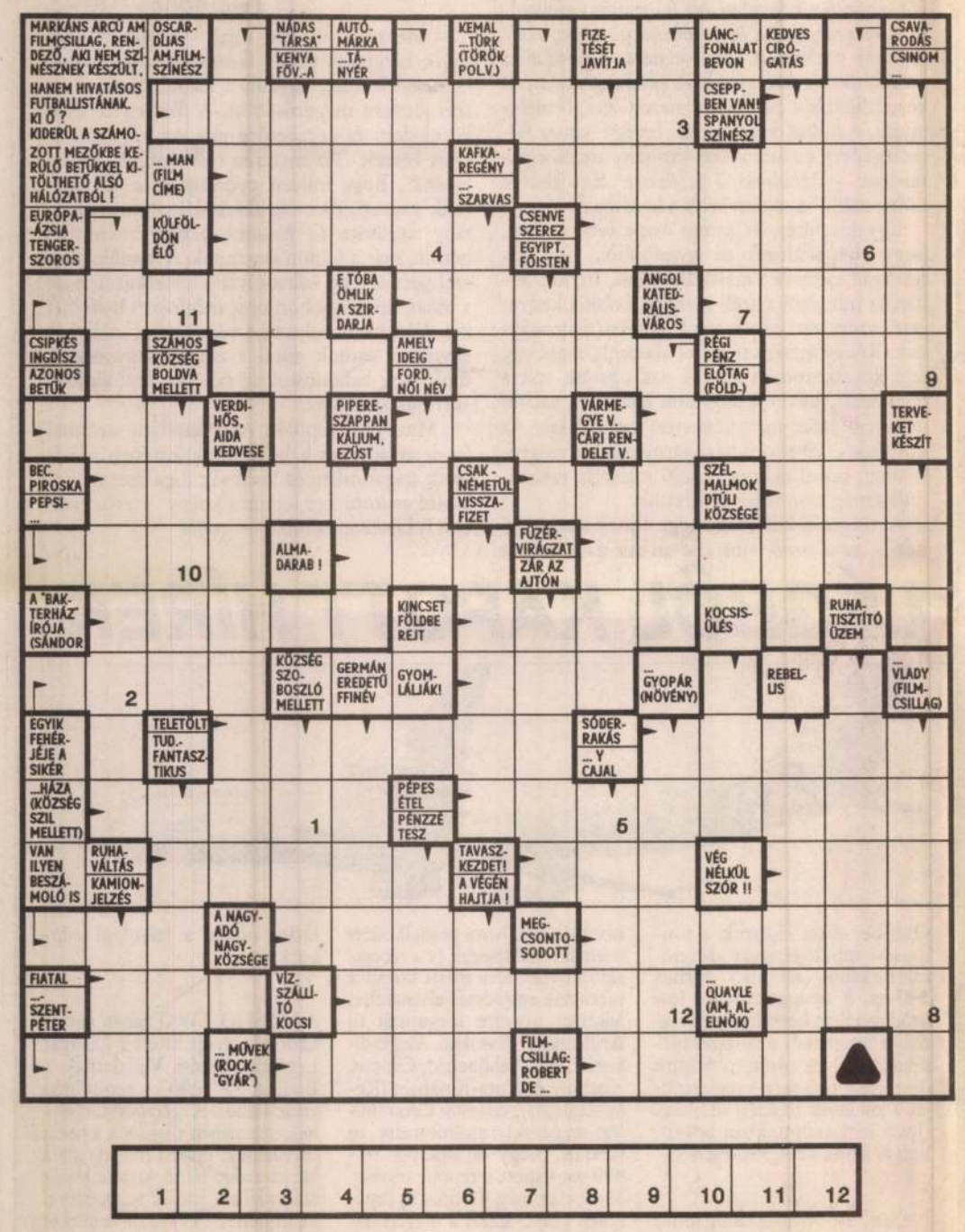

A tegnep megjelent keresztrejtvény megfejtése: „Megáll a szél."

Állam bácsira ne várj!

Kulturális menedzserek nélkül süllyed a hajó

Az ország tele van hályogkováccsal. Hogy érthetőbb legyek: az ország tele van olyan emberekkel, akik – számukra eddig – ismeretlen területen kénytelenek dolgozni, olyan munkakörben, amelyhez sem a képzettségük, sem a tapasztalataik nem elegendők. Logikus, hogy így van, hiszen egy-egy *ágazatban* gyors változásokra került sor, és nem lehetett megvárni, míg öt-tíz év alatt a szakemberek felnőnek a feladataikhoz. Kikre gondolok? Például a menedzserekre, a marketinggel foglalkozókra és a vállalkozók egy csoportjára. Miután az elmúlt évtizedekben legfeljebb kirakati bábuként használták őket, most kapkodnak fűhöz-fához, hogy bepótolják szakmabeli hiányosságaikat, vagy nagyképűséggel leplezik a dilettantizmust. (Kedvem volna megnevezni azt a – vezetőket viselkedésre és szónoklatra tanító – néhány vállalkozót, akik egy konferencián tízperces mondandójukat egy óra alatt adták elő dadogva és ismétlésekbe bocsátkozva. Nem teszem, mert ahogy az országnak meg a kormánynak, nekik is jár türelmi idő.)

Új feladatai vannak tehát az oktatásnak, az egyetemi képzésnek, hogy legalább néhány év múlva már olyan szakemberek kerüljenek a megfelelő posztokra, akik nem jól-rosszul lefordított külföldi szakanyagokból próbálják kiszemelgetni a szükséges információmorzsalékokat, hanem alapos tudással felvértezve veszik fel a harcot akár a nyugati piaccal is. Ennek elősegítését tervezik az ELTE Bölcsészettudományi Karának *népművelés szakán* is, ahol kulturális menedzserek oktatását kívánják megszervezni. S mert az egyetem nem arról nevezetes – egyelőre –, hogy dől a kasszájába a pénz, alapítványt hoznak létre az oktatás érdekében.

– Talán nem szükséges felsorolnom mindazon területeket, ahol új típusú kulturális szakemberekre van igény már ma is – mondja *Bujdosó Dezső* docens, az alapítvány fő szervezője. – Nézzük csak a filmgyártást: hol vannak a képzett, tapasztalt producerek? Vagy gondoljunk a médiákra! Olyan sok a jó lapmenedzser? És hogy áll a könyvkiadás? Vagy hol vannak azok a művelt, de a piac területén is két lábon járó színházi emberek, akik nem arra várnak, hogy Állam bácsi megkegyelmezzen nekik és támogassa a Tháliát, hanem megteremtik az önfenntartás művészeti és gazdasági feltételeit? De nyugodtan mondhatom, még a nagy gyáraknak, vállalatoknak is szüksége lesz hamarosan olyan magasan képzett kulturális szakemberekre, akik a belső és külső vállalati tájékoztatást megszervezik vagy a cégek művelődési centrumait működtetik. Nyugaton számtalan nagyvállalat tart fenn saját művelődési központot, vagy finanszíroz múzeumot, pedig nem jellemző rájuk, hogy egy centet is odaadnak valakinek ellenszolgáltatás nélkül. Az ő kulturális szakembereik tudják, mit csinálnak!

– *Mit tanulnak majd a hallgatók ezen a szakon?*

– Mintaként néhány nyugati egyetem kulturális menedzserképzése szolgál. Bécsből, Hamburgból, Amszterdamból azt vesszük át, ami adaptálható. Hallgatóink az universitas szellemében átfogó képzést kapnak a kultúráról, a művelődés formáiról, sajátosságairól és intézményrendszereiről, a kommunikációelméletről és az ezekhez kapcsolódó pszichológiai, szociológiai, jogi ismeretekről, és természetesen kiemelkedő jelentősége lesz a menedzsmenthez kapcsolódó szaktárgyaknak, például a kulturális marketingnek. Az oktatás tervét egyébként Király Jenő adjunktus kollégám készítette el.

– *Mire számítanak: kik fogják támogatni az alapítványt?*

– Bízom benne, hogy elsők között a kulturális intézmények ismerik fel, hogy megfelelő szakemberek nélkül életveszély a piacgazdaságban hajókázni. (Csatlakozását a Kulturális Menedzserképzés Alapítványhoz bárki jelezheti levélben a következő címen: ELTE BTK Közművelődési Tanszéki Szakcsoport, 1056 Budapest, Szerb utca 21-23. Tel.: 118-5444/868 vagy 895)

N. G.

SÍREMLÉKEZET

„Kísérteties történet. Évad elején kimegy a Nemzeti Színház társulata a temetőbe felavatni Mészáros Ági síremlékét. Közelében megbökkenten észreveszik, hogy Kálmán György fekete márványt kapott, rajta félbeszakadt színházi függönnyel. A síremlék Vargha (sic?!) Imre alkotása. Mennek, megkérdik a művészt, ugyan ki rendelte a sírkövet? A szobrász nem felel. Érdesen elzavarja az érdeklődőket. Folyik a tanakodás: ki állíthatott drága emléket a szeretett színésznek?" És a cikk további részében találgatnak az egyik most indult hetilapban, hogy ugyan hogyan kerülhetett az emlékmű az immár több mint másfél éve elhunyt Kálmán György sírjára, válasz azonban nincs rá. Valóban ilyen kísérteties, rejtélyes a történet? A Képző- és Iparművészeti Lektorátus igazgatóját, *Keszthelyi Ferencnét* kérdezem.

– A Nemzeti Színház rendelte.

– *A Nemzeti Színház???*

– Igen, igen, itt a levél. Február végén a színház akkori főtitkára fordult hozzánk, hogy a család és a színház egyaránt azt szeretné, ha Kálmán György barátja, Varga Imre készítené el a síremléket. Ő készséggel vállalta, áprilisra elkészítette a tervet, azt a zsűri, aminek tagja volt a Nemzeti Színház megbízottja is, elfogadta. Túl azon, hogy a jelen lévő Sík Ferencnek nagyon tetszett, és mélyen megrendítőnek találta a valóban zseniális elképzelést, a Nemzeti Színház a továbbiakban, legalábbis tudtommal, nem foglalkozott az üggyel.

– *Én is így tudom, és e téren, úgy hiszem, elég mérvadóak az értesüléseim...*

– Ez az igazság. Varga Imre viszont, ráunva a huzavonára, saját költségén hozzákezdett, maga megvásárolva az emlékmű anyagául szolgáló gránitot, maga fizette embereit, elkészítette és felállította azt Kálmán György sírjára. Néhány hónap elteltével még egyszer levélben fordultam a színházhoz, és kértem, hogy rendezzék a megrendelésben vállalt kötelezettségeiket, erre azonban még csak válasz sem érkezett mind a mai napig. Megértem, hogy sokféle problémája volt az elmúlt időkben a Nemzeti Színház igazgatóságának, gondolom, hogy az igazgatóváltás körüli gondok igencsak lefoglalták, azt hiszem azonban, hogy igazán meghökkennivaló nem a síremlék elkészültének és felállításának tényében van...

Fotó: BODÓ GÁBOR

Beszéltem Varga Imrével, ő fölöslegesnek tartotta, hogy szót vesztegessen ebben a számára ízetlen ügyben. A magam részéről tökéletesen igazat adok neki. A szobor, Varga e korszakának egyik grandiózus, megrázó alkotása elkészült, áll, ez a lényeg. Egyetlen hozzáfűznivalóm akad. Kálmán György utolsó éveinek nyomorúsága a magyar színházi élet lemoshatatlan piszka. Csupán néhány baráton múlott, hogy az utolsó színészóriások egyikének nem kellett a szó szoros értelmében éhen halnia. Úgy látszik, e mindannyiunk számára mélyen megalázó méltatlanság, beleszámítva a csinnadrattás temetést, halálával sem ért véget... Látod, Gyurka, hiába próbáltalak annyiszor elrettenteni a haláltól, azzal, hogy pimf, hakniszínvonalú előadásokból álló bérletet neveznek majd el rólad a színházban – még csak ennyi szégyenre sem lehetünk büszkék!

SZEGŐ ANDRÁS

TESZTELIK A JÓMADARAKAT

Fotó: CSOBOD PÉTER

Van Kaposváron egy egyedülálló épület, amelyből csak ez az egy található Európában, mégpedig a postagalambteszt-telep. S nem holmi hirtelen felindulásból megvalósított ötlet, hanem tudományos alapokra helyezett, egyetemi szintű létesítmény, ahová az öreg kontinens számos országából hozzák a repülni vágyó galambokat, hogy itt sajátítsák el a legfontosabb tudnivalókat.

– Az egész Anker Alfonznak köszönhető – mondja dr. Lovas László kandidátus, az Agrártudományi Egyetem kaposvári karának munkatársa. – Anker úr nemzetközi szaktekintélynek számított az állattenyésztésben, a Hortobágyon lóval foglalkozott, de otthon volt a sertéstenyésztésben is, és szabadidejében a postagalambokkal foglalatoskodott. Így került kapcsolatba német és holland tenyésztőkkel, és a személye révén Kaposvár is bekerült a galambászok világméretű táborába.

Pár évvel ezelőtt az egyetem elhatározta, hogy méltó emléket állít neves oktatójának, és megépített egy korszerű postagalambteszt-telepet, amelyet Anker Alfonzról nevezett el. Sőt létrehozott egy alapítványt is, amelynek segítségével a hazai galambászat fejlesztését és a nemzetközi kapcsolatok szélesítését tűzte ki célul.

– Magyarországon egyébként valamivel több mint 4000 ember hódol a postagalamb-tenyésztésnek, illetve -versenyeztetésnek, ez különösen szép szám, ha meggondoljuk, hogy a sportág meglehetősen időigényes és a magyar embernek éppen ebből van a legkevesebb. Európában természetesen a galambászat már egy üzletággá fejlődött, sőt vannak országok, ahol fogadni lehet egy-egy versenyre. Hollandiában pedig a falusi kocsmákban nem arról esik szó, hogy hány gólt lőtt a Kovács Józsi a alsódörögdieknek, hanem arról beszélgetnek az emberek, hogy mi újság galambügyben.

A galambászat, mint kiderült, nagyon komoly sport, edzésekkel, felkészüléssel és az elmaradhatatlan versenyekkel. Kaposváron a következő a recept:

Májusban bekerülnek a jómadarak a telepre, a gondos gazda leszurkolja a tartásért járó összeget, fizet valamennyit az úgynevezett díjalapba, aztán egyelőre nincs több dolga. Helyette tüsténkednek a kaposvári szakemberek. Megszoktatják a környezetet a madarakkal, tájoltatják őket, aztán amikor már nagyobbacskák, július, augusztus táján szigorú edzésbe kezdenek. A testmozgás mindenkinek kötelező, kétszer két óra repülés naponta, szabadon választott stílusban. Ha ezzel már nincs különösebb gond, jöhet az edzőhelyekről való felengedés, majd a kurzus végén az előverseny. Felcuccolják a galambokat, elviszik úgy 100-200 kilométerre, aztán szélnek eresztik őket. A tanulékony növendékek természetesen visszatalálnak kaposvári otthonukba, s immár a sikeres főpróba után nincs akadálya, hogy részt vegyenek a szeptemberi nagy versenyen. A kaposváriak lehetőséget teremtenek arra is, hogy a legsikeresebb állatokat a tenyésztők visszavásárolják. Számukra azonban ezzel véget ért a jó világ, főállásban tenyészállatok lesznek, és vége a gondtalan repülgetésnek. Márcsak azért is, mert a galambemlékképek Kaposvárhoz kötik még a legholландabb galambot is, úgyhogy meglehetősen drága mulatság lenne szabadon ereszteni őkelmét.

– Persze, nehogy azt higgye, hogy itt csak a szórakozásnak hódolunk. Igyekszünk a szakmai ismereteket is bővíteni és kihasználni a telep adta lehetőségeket. Hallgatóink foglalkozhatnak a galambtenyésztéssel, sőt fakultációban a postagalambbal is. Karácsonyra jelenik meg a Mezőgazdasági Kiadónál a galambtenyésztők kézikönyve, ebből száz oldalt szenteltünk a postagalamboknak. Meg aztán az sem elhanyagolható, hogy a hallgatóink lehetőséget kapnak rá, hogy Hollandiában, a sportág hazájában tanulhassák meg a fortélyokat, ahol dúcmenedzserekké is válhatnak.

Szóval dúcmenedzserekké. Merthogy Hollandiában ilyen is van, egy külön státus, a dúcon ülő galambok menedzselésére, hogy a menőknek kijáró külön fotóst és újságírót ne is említsük. A hollandok egyébiránt meg lehetnek elégedve a kaposvári teleppel, lévén rendszeresen beszámolnak szaklapjukban az itt történtekről, ami nem kis dolog, hiszen a lappéldányszám magasabb a legkeresettebb hazai újságokénál. A közeljövőben úgy néz ki, újabb cikket írhatnak majd a galambbarát hollandok, hiszen az egyetem munkatársai azt vették a fejükbe, hogy felveszik a kapcsolatot a bajorországi hasonló központtal, és néhány versenyzőt átigazolnak egymáshoz. Aztán azon törik még a fejüket, hogy egy hazai verseny alkalmával sárkányrepülőre ülnek, és végigkísérik, hogyan és merre repülnek a galambok, kikerülik-e az erdőségeket és a vizeket, avagy toronyiránt nekivágnak a távnak, mint tette ezt nemrégiben egy jugoszláv versenygalamb, otthagyva versenyt s hazai dúcokat, és egyenesen Kaposvárra repült. Jelenleg pihen, s csak a fotó kedvéért szánta rá magát némi mozgásra, bár egyre többet időzik a háztetőn és nagyon úgy néz ki, erősen tanakodik egy kiadós, dél felé tartó repülésen.

BALOGH P. FERENC

Hölgyek különösen veszélyben

Az amúgy sem túl biztonságos környék június eleje óta „rettegetté" vált. Az Illatos út, Gubacsi út, Soroksári út és Kén utca által határolt területen mindennaposakká lettek a rablások.

A nőkre specializálódtak, s közülük is kiválasztották, ha mód volt rá, az idősebbeket. Ők ugyanis úgy vélték, hogy azok nem tudnak olyan gyorsan futni.

A banda kifinomult módszerekkel dolgozott. Fölszálltak az 54-es buszra vagy a 34-es villamosra úgy estefelé. Amikor az Illatos út 6-hoz ért a jármű, és kinyílt az ajtó, már tudták, ki lesz az áldozat. Mikor megszólalt az ajtó becsukódását jelző csengő, jöhetett az akció. Egy pillanat alatt kezükben volt a nyak- vagy karlánc, és leugrottak a járműről. Ha valaki mégis jó futónak bizonyult és utánuk eredt, azt odalent már a kompánia többi tagja várta. Ha még volt annyi bátorsága az áldozatnak, hogy ezek után is követte támadóját a kapualjba, ott már négyen-öten is védelmezték cimborájukat.

A másik módszer is a tömegközlekedésre épült. A buszra vagy villamosra várakozókat fosztották meg arányaiktól, épp, midőn fölszállni készültek a várva várt járműre. Utána elrohantak.

Az utóbbi hetekben azonban újítottak egyet, s már se busz, se villamos nem kellett ahhoz, hogy az utca békés járókelőiről futtukban tépdessék le smukkjaikat.

A IX. Kerületi Rendőrkapitányságon már harmincnál is több áldozat tett följelentést az ismeretlen tettetesek ellen. Ennek eredményeként immár négyen ülnek a rendőrségi fogdában. Közöttük fiatalkorúak, és mégis ők a „tapasztaltabbak". Most töredelmes vallomást tesznek, s érdekes módon egyik keni a másikra a kezdeményezést, sőt a fogdában sem tétlenkednek. Ugyanis kétnaponta jogukban áll csomagot kapni, s ugyancsak csomagban kiküldeni például a szennyes ruhát. Egy ilyen kiküldendő csomagban fedezték fel a fogda őrei, hogy az alig tizenhat éves fiatalember sürgősen „gagyiláncokat" (aranynak látszó sárgaréz) kér a rokonságtól, mert azt neki alkalma van „tutira" becserélni.

Az ügyre, mint nagyon sok más esetben is, jellemző, hogy bár sokan látták a bűncselekményt, nem mernek tanúvallomást tenni.

Az emberek félnek. A rendőrség ugyanis nem tudja biztosítani, hogy ne derüljön ki a tanúk vagy az áldozatok lakcíme, ugyanis minden jegyzőkönyvre rákerülnek ezek az adatok, így megtudhatják ügyvédek, családtagok, sőt a bírósági tárgyaláson is azzal kezdődik egy tanú kihallgatása, hogy felolvassák fennhangon a személyi adatait. Így aztán valóban nem csoda, ha mindenkinek elmegy a kedve az igazság mellett kiállni.

T. A.

AIR KURÍR

A Montgolfier testvérek nyomában

Beharangoztuk az őcsényi nemzetközi ballonrepülő-találkozót. Most következzék a beszámoló erről az érdekes és nálunk egyelőre még ritka eseményről, nem nélkülözve a személyes tapasztalatokat sem. Mert a Kurír helyszíni tudósítója repülhetett is...

Készülődés a felszállásra. Az első mozzanat: a ballon feltöltése levegővel

A Repülőgépes Szolgálat által szervezett seregszemlére nemcsak a hazai ballonsport nagyságai, hanem külföldi résztvevők is érkeztek. Holland, brit és német csapatok is beneveztek, hogy kicseréljék a tapasztalataikat a magyarokkal.

Mi különbség lehet ballon és ballon között? Nos, nagyon is sokféle. De ma már a hazai ballonsport elismert Európa-szerte. Nemcsak kitűnő pilótáink vannak, hanem immár a ballongyártásban is jeleskedünk. A Repülőgépes Szolgálat is gyárt hatalmas léggömböket a budaörsi üzemükben.

Az őcsényi verseny során a tudósító is abban a szerencsében részesült, hogy kipróbálhatta: milyen érzés szinte hangtalanul repülni. Tudomásul kellett azonban vennie, hogy ha ballonba szeretne szállni, el kell felejteni a késői felkelést.

Így ébredtem másnap reggel korábban, mint az ügyeletes kakas, és meglehetősen kialvatlan szemekkel indultam a szétszóródó ballonosok után. A feladat egyszerű volt, *bemelegítésnek:* szabad repülés. Egy német csapathoz kerültem, a D-TASSILO fedélzetére.

A repülőtértől mintegy tíz kilométerre választottuk ki a felszállóhelyet, vagyis azt a mezőt, ahonnan kényelmesen fel tudott emelkedni a kétezer-ötszáz köbméteres gömböc. *Axel kapitány* parancsait követve néhány perc alatt megtöltöttük levegővel a szerkezetet, majd kezdődhetett a ballonba beterelt levegő melegítése. A hideg, kora reggeli levegő hamar felmelegedett, s azután Axel kapitány kiadta a parancsot: – *Mindenki a fedélzetre!* Két kedves hölgy szállt be rajtam kívül a kosárba.

Egy kis fűtés, és szinte észre sem vettem, hogy eltávolodtunk az anyaföldtől. Úgy háromszáz méterre emelkedhettünk. Itt fújt abban az irányban a szél, amelyik nekünk kedvezett, ezért ezt választottuk utazási magasságnak. Rét és mező suhant el alattunk, majd egy falu következett. A kutyák vad ugatása volt a fogadtatás, mivel a négylábú házőrzők valami nagy égi szörnynek nézhettek bennünket. Az udvarokra kihajtott háziszárnyasok is megrémültek, mivel ekkora repülő micsoda valószínűleg még nem szállt el felettük.

Ami igazán különlegessége ennek a repülésnek – az *a csend*, ami a kosárban az utazókat körülveszi. A hangtalanság és a látvány varázsa teljesen magával ragadja az utazót. De még mielőtt teljesen belefelejtkeztünk volna a ballonrepülés szépségeibe, elhangzott a kapitány döntése: – *Leszállunk!*

Fotó: BOROS FERENC

– Megrázó élmény lesz! – vetítette előre egyik hölgyútitársam. Tapasztalt kapitányunk is megerősítette, ugyanis a felszállásunk óta a szél jócskán megerősödött. A föld egyre csak közeledett, és érezhetővé vált, amiről útitársnőm beszélt. Tíz méteren vált igazán „tapinthatóvá", hogy milyen gyorsan suhan el alattunk a mező, ahova le akarunk szállni. A kapitány utasított *(– Kapaszkodjanak erősen!)* és bumm, már a földön is voltunk. A lendület és a szél persze vitte volna tovább a szerkezetet, de a kosár, mint egy horgony, megfogott bennünket. Oldalra borultunk a vesszőkosarunkkal és egymásra estünk mind a négyen. Így érkeztünk meg ballonostul az őcsényi repülőtérre, akárcsak a többiek.

Mint első repülőt, Axel kapitány azonnal fel is avatott, és a ballonosok körében ma is ápolt hagyomány és kiváltság joga szerint nemessé avatott. Így lettem Őcsény – erős szélben is biztosan landoló – *grófja.*

S. N.

LÉGBŐL KAPOTT HÍREK

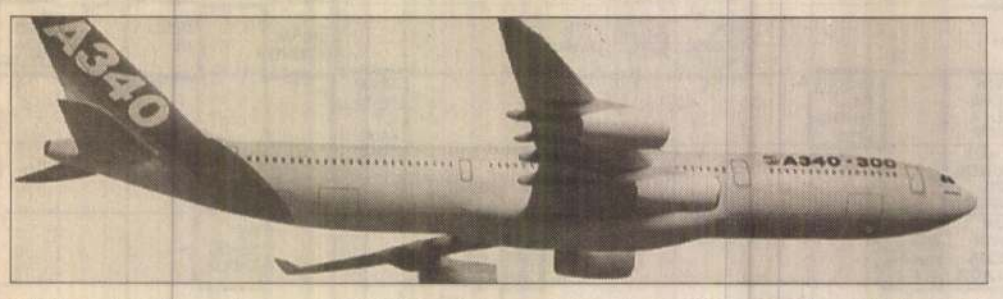

Október 4-én kigurult a toulouse-i repülőgépgyár szerelőcsarnokából az első Airbus 340-es. A nyugat-európai koprodukcióban készült gép hamarosan megkezdi a tesztrepüléseket, amelyek során több mint ötezerféle műszerrel regisztrálják a különféle repülési adatokat. (Jövő heti számunkban bővebben is írunk az A 340-esről)

*

Nehéz éve volt a Singapore Airlinesnek 1990/91-ben. Az öbölháború, a megemelkedett üzemanyagköltségek és a recesszió növekedése miatt korábbi piacainak egy részét elvesztette. Viszont növelte forgalmát új területeken, járatokon. Megindította Berlin-Schönefeld, Canton, Kuching és Kota-Kinabalu (Kelet-Malajzia), valamint Cebu (Fülöp-szigetek) repülőtereire új járatait. Négy új Boeing 747-400-ast kapott a repülőtársaság, amelyeket még tizenhat új repülőgép követ. Ezzel a megrendeléssel a Singapore Airlines duplájára növeli a jelenlegi gépparkját.

*

A NISSHO TWAT japán kereskedőház nyújt hitelt a Magyar Légiközlekedési Vállalatnak a Boeing 767-200-as repülőgép vásárlásához. A szerződést, melynek értelmében a japánok a pénzt biztosítják, éppen ma írja alá a két szerződő fél az Atrium Hyatt szállodában. Ennek segítségével az új gépet 1993-ban veheti át majd a magyar légitársaság.

Exkluzív interjú a volt III/III-asok főnökével, HORVÁTH JÓZSEF nyugalmazott tábornokkal

Nem Pozsgay, „poloskákat”: má

A III/III-as lista nevei nem egyeznek • Biszku volt a „fülek” főfelügyelője • Ki rendelte el a mini-koncepciós pereket? • Manipulációk...

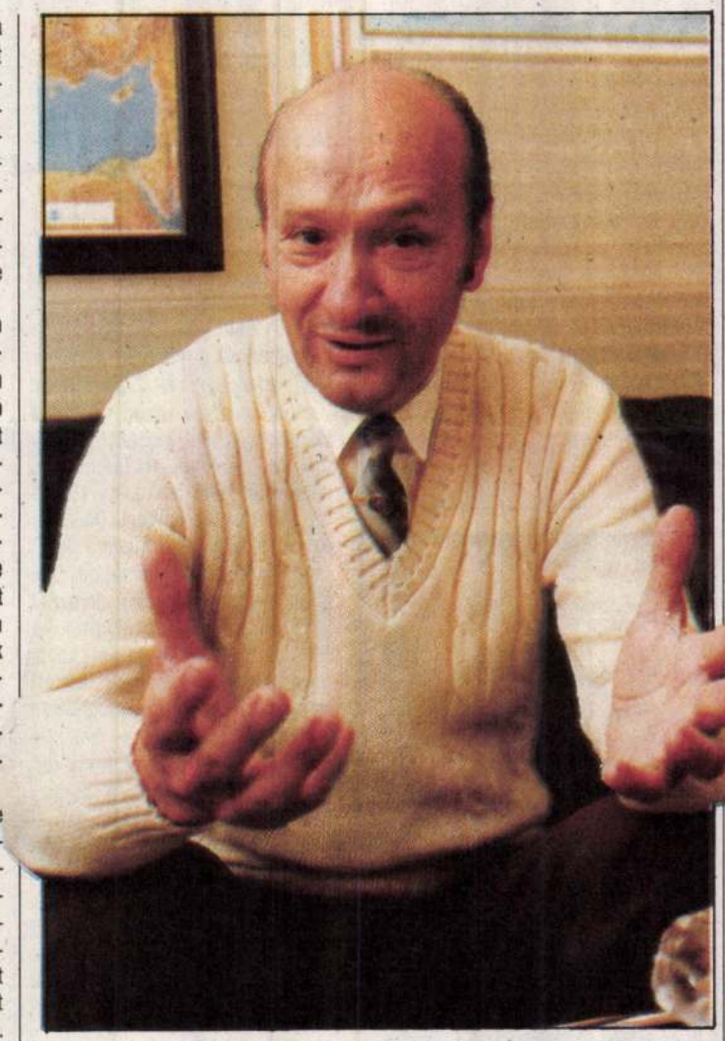

Itt ül velem szemben Horváth József, a hírhedt III/III-as belbiztonsági szolgálat nyugállományba helyezett rendőrtábornoka, aki – a Reform egymilliónál nagyobb olvasótáborára tekintettel – hamarosan megjelenő leleplező kötete alkalmából a kiadó kérésére exkluzív interjút ajánlott fel lapunknak. Oké – mondtam –, önnek és a könyvének lehet, hogy jó a reklám, mi viszont őszinte válaszokat kérünk.

Reform: – 1988 nyarának végén Svédországban lebukott két Magyarországgal kapcsolatban álló kém. Én ezt meg akartam írni az akkor induló Reformban. Nem óhajtottam mindjárt a startnál kitörni a nyakam, ezért kinyomoztam, ki a főilletékes, és elmentem hozzá. Azt mondta: ökelme eltapos, mint egy kis pondrót, ha megírom. Nekem fogalmam sincs – verte az asztalt –, hogy milyen érdekeket sértek. Visszakérdeztem: netán a KGB-ét? Ő erre azt mondta: „Csak pimaszkodj, elül majd egy autó!” Ennek ellenére a cikket mégis megjelentettük. Kérdem én: ezek után célszemélyé váltam, akit megfigyeltek, lehallgattak?

Horváth tábornok: – Ha figyelembe vesszük, hogy milyen időpontban zajlott le ez a „figyelmeztetés” vagy fenyegetés, sok minden elképzelhető, jól beleillik az elmúlt 40 év félelmet keltő propaganda- és illúziótermelésébe. Nem hiszem, hogy abban a modellváltás előtt álló időszakban Magyarországon talált volna erőt, amelyik ezt végre is hajtja.

Reform: – Volt-e elegendő technikai eszközük arra, hogy egy szerkesztőség – mondjuk a Reform – valamennyi telefonját éjjel-nappal lehallgassák, megfigyeljék?

Horváth tábornok: – Technikai eszköz arra, hogy ezt megcsináljuk, tulajdonképpen volt, de megítélésem szerint elegendő munkaerő már nem. A technikai rész ugyanis önmagában kevés. A rögzített szöveget le is kell írni, és az nagy gépíró-kapacitást tételez fel, a Belügyminisztérium kapacitása pedig a titkos lehallgatások anyagát illetően mindig szűk volt. Jómagam ezért úgy emlékszem, az utóbbi egykét évtizedben nem hallgattuk le a sajtóközpontokat, mert ezt a munkát az embereink nem győzték volna. A szerkesztőségek szobáinak, a telefonközponton keresztül történő beszélgetéseknek, a nagyobb tömeget befogadó helyiségeknek a lehallgatása tehát nem volt gyakorlat.

Reform: – Gondolom, sokkal olcsóbb lehetett egy beépített emberrel figyeltetni, vagy a kulcsfigurákat a lakásukon lehallgatni...

Horváth tábornok: – Igen. Például ha kíváncsiak voltunk arra, hogy egy tömeggyűlésen mit fog elmondani vagy a hatalom számára kellemetlen dolgot mond-e a szónok, akkor egyszerűbb volt a technikát odajuttatni egy emberen keresztül.

Reform: – Gondolom, nem rendelkeztek olyan csúcstechnológiával, mint az amerikaiak – például kis köpőcsővel kilőhető poloskával, vagy telefonba helyezhető rádió-adóvevővel –, hanem kicsit nehézkesebb és nehezebb, többkilós magnóval dolgoztak...

Horváth tábornok: – A CIA- és FBI-beli csúcstechnológiától kb. 20 év távolságra volt a szervezetünk. Jellemző, hogy például amikor a monori találkozó terve ismertté vált, a politikai vezetés mindenről tudni akart. Utasítást adtak a lehallgatásra. Nagy bajban voltunk, mert az ellenzékiek egy sátort hoztak, és egy sátorban – akármennyire is akartuk – nem lehetett elrejteni az akkor rendelkezésre álló nagyméretű technikákat, huzalokat. Végül meghívott résztvevők vitték be az általunk ülőalkalmatosságba rejtett, nem kis méretű technikai eszközt.

Reform: – És használható volt a felvétel?

Horváth tábornok: – Tökéletesen. Annak alapján készült el az első jegyzőkönyv, és ebből egy olyan rövidített változat, amelyet már az olvasni nem szerető pártvezetők is meg tudtak emészteni. Az anyagból kiderült, nem a rendszer elleni fegyveres felkelést készítettek elő, hanem politikai kritikát gyakoroltak, és nagyon toleránsan jelezték, milyen társadalmi változásokra lenne szükség – még tippeket is adtak. Jó lett volna megfogadni.

Reform: – Mi történt a lakitelki sátornál?

Horváth tábornok: – Hasonló problémáink voltak, de ott sokkal nehezebb volt a figyelemmel kísérés, mert a résztvevők egyike az MSZMP egyik vezető szervének a tagja volt, s emiatt nem engedélyezték a technikai lehallgatást. Pontatlanabb megoldást választottunk: néhány ügynököt juttattunk be a résztvevők közé, hogy valamilyen képünk legyen. A jelentésekből már akkor sejlett, az ott összejött másként gondolkodók olyan rendszerváltozást vagy demokratizálódást szeretnének, ami kulturáltan, békésen, az értékmegőrzés előtérbe helyezésével menne végbe. Ügynökeink jó beszámolókat készítettek.

Reform: – Pozsgay Imre – persze, tudtán kívül – sem vitt be semmit oda a zsebében? Nem csempésztek bele poloskát?

Horváth tábornok: – Nem. Ez szigorúan tilos volt.

Reform: – Manapság sok politikus vallja magát ellenzékinek. Szaporodnak, mint valamikor a partizánszövetség tagjai. Ön szerint ténylegesen hány ellenzéki lehetett, aki ezt a címet kivívta vagy meghurcolásával kiérdemelte?

Munkatörvénykönyv:

ritka egyetértés az elutasításban

Meghökkentő értesülésünk: egységben a hat parlamenti párt! Mármint a tekintetben, hogy egyikük sem tartja országgyűlési megvitatásra alkalmasnak a Munkatörvénykönyv tervezetét. A jogászok a logikai egységet hiányolják és azt, hogy egy sor rendelkezésében alkotmánysértő a tervezet, illetve ellentmond más törvényeknek, mások azt, hogy teljessé tenné a munkavállalók amúgy sem kicsiny kiszolgáltatottságát. Gyakorlatilag megszűnne a szakszervezetek érdekvédelmi lehetősége – a sztrájk kivételével; semmi közük többé a vezetői döntés-előkészítéshez, a személyzeti döntésekhez, a munkarend, a szervezeti szabályzat kialakításához és így tovább.

„Kifelejtették" a törvény előkészítői a nőket, nagycsaládosokat, gyermeküket egyedül nevelőket védő jogokat – melyeket pedig a Magyarország által aláírni kívánt Európai Szociális Charta megkövetel. Érintetlenül maradt a Kádár-rendszer alkonyának „egyszemélyi felelősség" elve – de megszűnne minden jogi garancia a vezetői jogtalanságokkal szemben. Tehát vállalati méretekben eddig példátlan centralizmus jönne létre. Belépne viszont a vezetők és beosztottak „megegyezésének", „alkujának" rendszere. A „tárgyaló felek" pozíciójáról ugyebár nem kell véleményt mondanunk...

Érdekessége még a tervezetnek, hogy – mint megtudtuk – előkészítésében munkajogász nem vett részt.

– vep –

minisztert

tő kormányőrség megelégedett a közterület engedélyével, amit „elintéztek".

A II. kerületi választmány szakított a „hagyományokkal", és a szabálytalanul eljáró hatalmat bontásra kötelezte. A kormányőrség fellebbez, és utólag megkéri az építési engedélyt. Az elutasítás egyértelmű. Ezután a köztársasági megbízottat keresik meg, ott is elutasítás a részük. Mintha október 6. tiszteletére tennék – megkezdik bontását. Ma már csak feldúlt domboldal az emlék.

Biztos csak ennyi?

Matthaeidesz

Amerika?

megnyerte, igen intenzív „kiképzésben" részesült a nemzetközi folyóirat kiadói központjában, a New York állambéli Pleasantville-ben. A „kellemes városka" – neve ezt jelenti – amerikai romantikát tükröző Digest-fészke a bizonyíték, hogy kastélyból is lehet lapot szerkeszteni, sajtóbirodalmat irányítani. Méghozzá olyant, amely ma a világ válsággal küszködő számos kiadójával ellentétben abszolút nyereséges.

Stratégiájuk, hogy először a zsebkönyvecskével jelennek meg, mint csalival. Benne a „püding" – a kétnyelvű novella, mint szórakoztató amerikai angol lecke. Aztán magnó- és videokazettákkal jönnek s végül a világirodalommal kicsinykét lerövidített-leporolt változatban. Tegyük hozzá: talán több olvasót nyer egy kis „zanzásítás", még ha e kijelentésért fejünk is vétetik... E könyvek nem a sarki újságosnál kaphatók, bőrkötésűek. Így alighanem áll az egyszerű amerikai büszkélkedése is, aki úgy dicsekszik haverjának a feleségével, hogy „az én Marym művelt asszony, mert nem csak puha fedelű könyve van ám!...

GéM

A székely hadosztály

1950-ben lerombolt emlékművét akarják helyreállítani a szatmári Kocsord községben, a román intervenció ellen vívott 1919-es harcok helyszínén. A Rákosi-időkben „árulással" vádolt, meggyalázott emlékű katonák 1918-tól vívták harcukat – természetesen nem a Kun Béla-rezsim érdekében, hanem szülőföldjükért. A Tanácsköztársaság bukása előtt több ízben hátba támadta őket a Vörös Hadsereg, egyes egységeiket lefegyverezték, míg végül Kratochvill ezredes, hadosztályparancsnok az értelmetlen harc feladására kényszerült. Az emlékmű javára alapítványt létesítettek – a számla kezelője a nyíregyházi OTP és a Kereskedelmi Bank kirendeltsége. Úgy tervezik, hogy a helyreállított emlékművet 1992. június 17-én, az eredeti obeliszk avatásának évfordulóján leplezik le.

Magánvélemény – közügyekben

Heltai, bölény, Mari, suszter

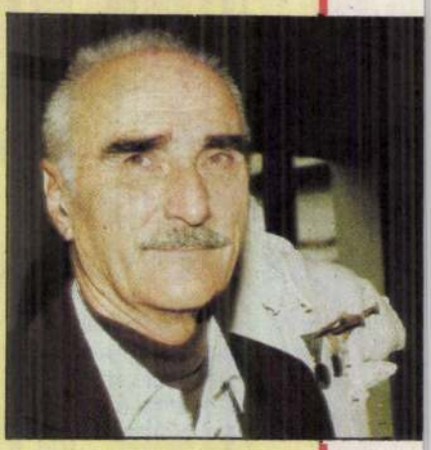

Fotó: VINCZE PÉTER

Amíg nem vagyunk igazán önálló személyek, addig a hozzájárulás a közösség gazdagodásához legfeljebb kilóra mérhető. Szellemi hozzájárulás csak az önálló véleményektől várható, s nem a „csürhejárást" taposóktól. Valamikor negyvenötben a kitűnő Heltai Jenő a Művész kávéház teraszán üldögélt, mikor odarohant hozzá az öccse, Kornél. „Jenő! Itt jön egy felvonulás. Nézz oda, az, aki a vörös zászlót viszi, az az én házmesterem volt. Feljelentett a nyilasoknak!" Mire Heltai: „Nyugodj meg, Kornél – kis nemzet vagyunk, nekünk csak egy csőcselékre telik..." Nos, hát ez ma is így van.

A második világháborúban hadirepülő voltam. Megszoktam, hogy lőnek rám. Aztán kicsit meglepett az a másfajta „lövöldözés", amelynek céltáblája lettem. „Lőttek" rám az apák, azután a középnemzedék, most a legifjabbak. Megszoktam. Rájöttem arra, semmi jót nem jelent, ha túlzottan szeretik az embert. De hogy ez össznépi „farkasizmussá", következésképp válsággá legyen, az már mélyebb elemzést kíván. Most, amikor felvettek az Európai Akadémia tagjai közé, természetesen előadást kellett tartanom. Ebben megkíséreltem néhány közép-európai jellegzetességet felvázolni. Az, hogy nagyon megszigorodtak a megélhetés feltételei az országban – önmagában még nem vezet válsághoz. A mi népünk alkalmazkodni tudott a tatárjárás pusztításához, a török hódoltsághoz, s alkalmazkodni tudott 45 után is. A válságnak sokkal inkább oka a kilátástalanság, amely kétségbeeséshez vezet; az „útvakság", ami nagyon gyakori jelenség manapság. Iszonyatos csapdában vagyunk. Mert ki vitatná, hogy égető szükség a nemzettudat újjáélesztése? Ehhez nagy, nyugodt történelmi időszakra lenne szükségünk. Nincs időnk. De a sürgető – vagy kényszerítő – eszközök nacionalistának, szélsőségesnek tűnnek, és időnként még gátolják a „menetelést" Európába, vagyis a nyílt határok között élő, egyenrangú emberek világába.

Mi a válságjelenségek oka „szűkebb hazámban", a kultúrában? Az altamirai bölénytől a jelen művészetéig egységes ívet látunk, megrázkódtatások sokaságával. Csakhogy a kultúra bölcsőjében már nyüzsögtek a kígyók – a valós világtól idegen ideológiák. De nincs olyan pillanata a kultúra történetének, amelyben a kultúrát „létrehozó" személyek remekművet ne alkothattak volna. A válság, az értékvesztés a kultúra egészéé. A művész nem hivatkozhat arra, hogy ez a konfliktushelyzet elviselhetetlen. Nem igaz. Remekművek termőtalaja. Ami ma Magyarországon történik: nem tekintem értékválságnak. Inkább természetes következménynek egy hamis ideológia korlátlan térnyerése múltán. Meg kell mondanom: épp így nem lep meg a divatba jött szobordöntögetés. Van 330 szobrom, abból öt „politizálható" köztéri emlékmű. Marad 225.

Erről a dologról egyébként egy népi találós kérdés jut eszembe. Mari készülődik a bálba, csináltat egy gyönyörű cipőt a suszternél. Táncol egész éjjel. Aztán már nemcsak táncol. Egy hónap múlva rájön: készülődik a kis Mari. Kit tesz felelőssé érte? A susztert? A cipőt? A muzsikust? Hát ki táncolt abban a bálban!?

Egyébként: a korszak művészetét dokumentáló, jó alkotásokat megsemmisíteni, csak azért, mert bizonyos nevek vannak ráírva... De hagyjuk. Gondoljunk Heltaira.

Varga Imre

VARGA Imre

HA ÉN MINISZTER LENNÉK

Nem fogjuk hagyni, hogy mellőzött legyen!

A Független Kisgazdapárt elnöke az agrárágazatról

A Független Kisgazdapárt a mezőgazdasági és élelmezésügyi tárca várományosa. De vajon a párton belül kit ér majd a megtiszteltetés, ki ül majd a miniszteri bársonyszékbe? Az egyik esélyestől, az alelnökből pártelnökké előlépő Nagy Ferenctől, a volt kisharsányi termelőszövetkezeti elnöktől azt kérdeztük, mit tenne, ha ő lenne a miniszter.

— A legfontosabb tennivaló véget vetni a földvagyon, a mezőgazdaság végkiárusításának. A még hatályos jogszabályok szerint a tsz-ek a közös vagyon felét nevesíthetik. Ez a gyakorlatban azonban azt jelenti, hogy ezeket az értékeket elkótyavetyélik. Vészjósló hírek érkeznek erről az országszerte tartó rablógazdálkodásról. Mintha az önkormányzati törvény megszületése előtt mindezzel végezni akarnának, hogy kész helyzet várja az új vezetést. Éppen ezért már elkezdtük a földhivatali munkát, a régi tulajdonosok számbavételét. Mielőbb az Országgyűlés elé kell terjeszteni a tulajdoni rendezés törvényjavaslatát, amely része a Kisgazdapárt már szinte teljesen kidolgozott, átfogó élelmiszer-gazdasági programjának.

— Hogyan képzeli el a szerkezetváltást a mezőgazdaságban?

— Szerintem a szerkezetváltás nem egyik napról a másikra fog megvalósulni. Többéves átmenet kell majd hozzá, ami az önkéntességre épül. Az önkéntességnél én elsősorban a magánvállalkozások kialakulására gondolok. Ez a folyamat már elkezdődött, amit vitathatatlanul segített a termelőszövetkezetek átalakulása. Mi a szerkezetváltáshoz, a gazdálkodáshoz esélyegyenlőséget hirdetünk, ez azonban a farmereknek az eddigiekhez képest mindenképpen előnyt jelent, elsősorban a tervezett új adópolitikában. Az agrárollót is össze akarjuk „csukni". A szerkezetváltás célja — oktatással, ösztönzéssel —, hogy elérjük a gyors piaci alkalmazkodást, és ebben a magántermelésnek komoly szerepe lesz. Kétségtelen, ez nagyon nehéz váltás lesz, az apró lépések politikája.

— A vállalkozáshoz hitel és gép is kell, de nem ennyiért.

— Kormányzati szinten is tenni fogunk azért, hogy a képviselőkben tudatosuljon: nemzeti érdek a mezőgazdaság fejlesztése. Hogy ez mennyi pénzt jelent majd, azt most ne is kérdezze. De érdemes megnézni, hogyan csinálják nyugati szomszédaink. Több külföldi bank, sőt még a Valutaalap is, a kormány és sok intézmény segíti a privatizációt, a vállalkozást. Mi is valami hasonlót szeretnénk. Persze az agrárbankokkal és a Nemzeti Bank vezetőivel kialakított megállapodáson múlik majd, hogyan lehet „kezelhetővé" tenni a pénzpolitikát. Nem szeretnénk, hogy a bankok nagyobb intézményeknek, vállalatoknak juttassák azt a pénzt, amit félhitelként közvetlenül a gazdálkodóknak kell odaadni, kisebb kamatra, mint most.

— A külföldi hitelek már jönnek, sőt jöttek. Megnézik, hogy hová érkeztek?

— Igen, de nemcsak ezt kell majd megvizsgálni. A törvények visszamenő hatállyal rendelkeznek majd. A földkiárusítás például a tulajdoni rendezésnél akadályt jelent. Ezért már korábban kértük a gazdálkodóktól, hogy bár a törvények engedik, mégse hajtsanak végre olyan változtatást, ami a későbbi rendezést nehezíti. Ahol erre nem figyeltek, ott lesz vizsgálat, hiszen az emberek sérelmét orvosolni kell, rendezni kell a gazdasági kapcsolatokat.

— Európában, ahová tartunk, a minisztériumok inkább szerveznek és szolgáltatnak, mint irányítanak. Ehhez kisebb szervezet is elegendő?

— Erre felelőtlenség lenne kapásból válaszolni. Meg kell ismerni a minisztériumi szervezetet, meg kell vizsgálni, kik a lojálisak, kik a vaskalapos MSZP-sek és kik tudnak azonosulni az új mezőgazdasági programmal.

— Tehát a létszám csökken?

— Gondolom, már a takarékosság miatt is. De a kormányban is úgy gondolják, túl sok a hivatal ebben a kis országban. Szerintem a racionalizálást fenn kell elkezdeni, nem az egyszerű dolgozónál.

— A volt MÉM-tisztségviselők közül sokan országos vállalatokat vezetnek. Rájuk is vonatkozik „a racionalizálás"?

— Meg kívánjuk szervezni az élelmiszer-gazdaság új érdekképviseletét, amely a monopol vállalatokat fokozatosan kiiktatja. Úgy gondolom ugyanis, hogy ezeknek az óriásoknak a létrejöttét ki lehet küszöbölni. Eddig a monopóliumok, ha úgy tetszik, szükséges rosszak voltak a tervutasításos világban, amelyek beépültek a termelők és a fogyasztók közé. Olyan termelési rendszert képzelünk el, amelyre közvetlenül épül rá a feldolgozás és az értékesítés, de termelői érdekeltséggel. Távlatilag ettől azt várjuk, hogy a termelő többet kap majd az árujáért, és a fogyasztónak mégis olcsóbb lesz az élelmiszer. Elképzelhető, hogy akár nyugati mintájú terménytőzsdék is nyílnak.

— Mennyire lesz független ezután egy magas rangú kormánytisztség-viselő a pártjától, ha dönteni kell?

— A párt mezőgazdasági programját akarjuk megvalósítani. De minden párt agrárszakértőjével ki akarjuk építeni az együttműködést, aki hajlandó támogatni programunkat.

— Úgy tudjuk, az új kormánynak nem lesz külön mezőgazdasági bizottsága. Csak nem kerül háttérbe az agrárágazat?

— Valóban nincs mezőgazdasági bizottság, ezért igyekezni kell a tárca érdekeit erősebben képviselni a gazdasági bizottságon belül. A Kisgazdapárt egyébként is mezőgazdasági beállítottságú, ezért nem fogjuk hagyni, hogy mellőzött legyen az agrárágazat.

Szirmai Péter

DEZÉSIG: VAGYONZÁRLAT

ező ipartestületek

esszus előtt a KIOSZ jövőjéről

ja gorúan alulról és önkéntesen. ok Levéltárakban is búvárkodtunk, hogy kiderítsük, milyenek voltak az ipartestületek régen. A régi szabályokat és a mai körülményeket is figyelembe véve kialakítottunk egy alapszabály-tervezetet, amely egy-egy helyi ipartestület működésének kereteit adná. Ez csupán egy váz, kiki azt épít bele vagy hagy el belőle, amit akar. Ha így megalakulnak a helyi ipartestületek és ezek szükségesnek tartják, akkor megalakíthatszövetségre lépett iparosok hajlandók lesznek önként eltartani.

— Aki nem lép be az ipartestületbe, az nem veheti igénybe a szolgáltatásokat?

— De igen. Csak kemény pénzeket kell fizetnie értük. Az ipartestületnek a javaslatunk szerint nemcsak kisiparosok, hanem nagyvállalkozók vagy kereskedők is tagjai lehetnek, egy jól működő gazdaságban ugyanis természetellenes dolog szigorú határokat húzni az egyes szektorok

mosítottak, évi többmilliós költségen béreljük az IKV-tól. A vagyonelosztás kérdésében tehát nemcsak az apparátus érdekei állnak szemben az iparossággal, hanem az egyik terület tagságának érdeke is a másikéval. Türelem kell ahhoz, hogy megtaláljuk az igazságos és a mindenki számára elfogadható megoldást.

Bizalmi szavazás

— A kongresszus küldöttei között ott lesz az ön által képviselt reformszárny?

— A paksi találkozón 68 alapszervezet 158 fővel képviseltette magát. Bizonyos fáziskéséssel ugyan, de eddig is a reformszárny elképzeléseit követték a változások. Én szeretnék gyorsabban haladni, az átlagnál radikálisabb vagyok, de tudomásul veszem, hogy idő

Varga Imre nobón

1990. máj. 4.

AZ ALKOTÓ VAGY A LEDÖNTŐ A KURZUSLOVAG?

Lenin a kapuban

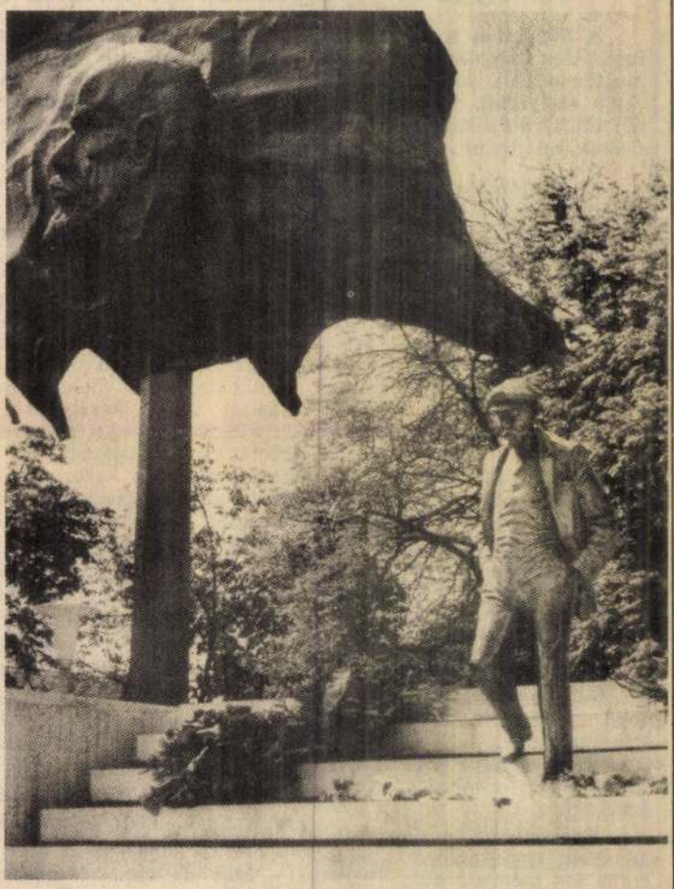

„A történelemben mindig beteges korszakok voltak azok, amelyekben szoborrombolással foglalkoztak. Ezt jó volna elkerülni." Nincs egy éve, hogy ezt nyilatkozta lapunknak *Varga Imre* Kossuth-díjas szobrászművész. A félelem sajnos nem volt alaptalan. Az elmúlt hetekben, hónapokban sorra döntöttek le, rongáltak meg, tettek tönkre köztéri szobrokat Magyarországon. A barbarizmus kitörölhetetlen árnyékot vet a szabad választásokra. Némelyek a kíméletlen politikai tülekedésben nem tudták vagy nem akarták kivárni, míg a dolgok rendje és módja szerint a demokratikus fórumok döntenek. Mert előbb-utóbb dönteni kell az előző, kudarcot vallott politikai rendszert jelképező köztéri alkotások sorsáról, ha talán nem is ez a legsürgetőbb tennivaló. Nem lehet kétséges, valóban szabad, demokratikus társadalomban szabadon és demokratikusan határoznak erről is. És bizonyára egy ilyen társadalomban nincsenek kötelezően felállítandó kultikus politikai ábrázolatok, vagyis az ábrázolatok nem töltenek be olyan szerepet, mint amilyet példának okáért a Lenin-szobrok betöltöttek. De ebből nem az következik, hogy a korábbi ábrázolatokat meg kell semmisíteni, be kell zárni, végképp el kell tüntetni. Ha bálványjellegüket elvesztik, előtűnhet esztétikai minőségük. A silányság, az igénytelenség, a szolgai sztereotípia vagy a szuverén alkotói látásmód.

Úgy gondolom, Varga Imre két Lenin-szobra, a váci és a mohácsi a megbecsülendők közé tartozik. A vácit ledöntötték, a mohácsit bemocskolták. Azt hittem, a szobrász őrjöng, toporzékol. Aztán azt gondoltam, fél. Ha valakinek az előző rendszerben hivatalosan megrendelt és felállított emlékművét letaszítják, azt jelenti, őt magát is azonosítják a rendszerrel. A szobordöntögetők vagy akik mögöttük állnak azt mondhatják: ez a Varga Imre kurzusszobrász volt.

Ő azonban csak mosolyog ezen és megvonja a vállát. A kurzuslovag mindig arról ismerszik meg, hogy másokat nevez annak. Hogy éllihegő. Ami őt magát illeti, nem kérkedik vele, de tény, hogy évekig „szilenciumon" volt, csak késve kapta az elismerést, a megbízásokat. De politikai függetlenségét megőrizte, nem beszélve az anyagiról.

Miért formázott Lenint meg Kun Bélát? Vissza lehet kérdezni: hajdanán miért csináltak portrét a Bourbonokról? Miért örökítették meg az uralkodókat, a vezetőket, a mecénásokat? Nem egy máig csodált remekmű született így. Kényes, különösen bonyolult szobrászi feladat a köztéri szobor, a politikai emlékműkészítés. Minden igazi alkotót csábít, legfeljebb nem mindenki vallja be.

Hogy a váci emlékműről beszéljünk, az nem ám felvonulási téren állt, hanem bokrokkal övezett terecskén. Kerítésből kinyíló kapu, amit éppen betesz maga után a távozó Lenin. Nem a jóságos cáratyuska, hanem egy megfáradt kisvárosi ember. Lassú, megroggyant léptű, gondoktól gyötört. Csak beteszi maga után a kaput és elmegy. Szó nélkül.

Mohácson meg a lépcsőn jön lefelé, rosszkedvűen. Fölötte sematikus lenini fejet ábrázoló lobogó. Vaknak kell lennie annak, aki ezt az ellentmondást nem veszi észre. Analfabétának a látványművészetben, a látáskultúrában. Mégis mondhatnánk — miért ne mondjuk —, hogy az idol szembeállítása a reális alak szándékolt egyszerűségével, puritánságával akár a kádári puritanizmus apológiája is lehetne. Elképzelhető ez a jelentés is. Csakhogy a politikai hamisság aligha Vargától és az ő Leninjétől ered.

A korábbi politika hamissága a kitűzött célok elérhetetlenségében rejlett, meditál a szobrász, miközben próbálja megmagyarázni a szobrai ellen feltámadt dühöt. A dühöt primitív indulatok fűtötték, de az indulatokat is meg kell érteni. A „legvidámabb barakk" a „Kelet Svájca" vagy a „gulyáskommunizmus", „frizsiderszocializmus" fogalmai mögött a valóságban felhalmozódó csődtömeg és a vele járó megaláztatás, becsapottságérzés szembefordítja az embereket a kiüresedett — részben eredetileg is üres — jelképekkel. Vagy azzal, amit jelképeknek vélnek. S még szerencse, hogy csak bálványok ellen fordul a romboló harag. A szobrok voltaképpen egy tömeglélektani folyamat médiumai, a megtisztulás eszközei. Mégiscsak egyfajta katarzis kiváltói.

De mit szól ehhez az alkotó, aki nem médiumokat, hanem szobrokat készített? Azt mondja józanul, hogy a közösségnek joga van eltávolítani a közterekről mindazt, amit nem akar ott látni. De a művészt is megilleti a jog, a szerző joga: ha a köznek nem kell, elviheti szobrát. Varga Imre szívesen elhelyezné saját gyűjteményében váci Leninjét, mert nem tartja rossz munkának. Nem lepné meg, ha hamarosan ajánlatot kapna külföldről, jó pénzért megvennék ezt is. Megvennék és elvinnék. Lenin rosszkedvű lenne Amerikában.

Igaz, szoborparkban is el lehetne helyezni, ahogy egyesek javasolják. Erről azonban — mielőtt még nem késő — az alkotókat is szólásra kellene kérni. Mert akik ilyen javaslatot tettek, úgy gondolják, a szerző neve nem szerepelne a rezervátum darabjain. Márpedig aki emelt fővel és tiszta művészi lelkiismerettel vállalja keze munkáját, annak ez elfogadhatatlan. Varga Imrének elfogadhatatlan.

Eddig Lenin volt soron. Nem félti Kun Béláját? — kérdem. Persze, hogy félti. Pedig aligha van ennél jobb '19-es emlékmű. Kun a lámpavas alatt — ami 1848 óta nálunk akasztófát jelent —, középen tácoló, lebegő alakok, a kor jellegzetes figurái, Kun áldozatai, valóságos „dance macabre". Volt, aki feljelentette érte, mert megértette a szobrot. Fogják érteni mások is? Vagy mint rendszerdicsőítő jelképet ezt is ledöntik? Látni kellene tanítani az embereket, látni.

Varsányi Gyula

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI FÜZETEK 12
CAHIERS D'HISTOIRE DE L'ART

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
MŰVÉSZETTÖRTÉNETI KUTATÓ CSOPORTJÁNAK KIADVÁNYAI

Főszerkesztő
ARADI NÓRA

Szerkesztő bizottság
ARADI NÓRA, DERCSÉNYI DEZSŐ, MIKLÓS PÁL, POGÁNY Ö. GÁBOR,
VAYER LAJOS

Technikai szerkesztő
SZABÓ JÚLIA

AKADÉMIAI KIADÓ · BUDAPEST 1980

AZ OSZMÁN-TÖRÖK ÉPÍTÉSZET MAGYARORSZÁGON

(DZSÁMIK, TÜRBÉK, FÜRDŐK)

Írta
GERŐ GYŐZŐ

AKADÉMIAI KIADÓ · BUDAPEST 1980

VARGA Imre román

„Szobor vagyok, de fáj minden tagom?"

Egy korszak mentói

Érdekes közvélemény-kutatási téma lenne, hogy ki melyik szobrot *szereti* fővárosunkban, főként pedig melyik *irritálja* leginkább. Tény, hogy egy-egy jellegzetes alkotáshoz, még inkább emlékműhöz világszerte nemcsak az odalátogató államfők, protokolláris vendégek zarándokolnak el kötelességszerűen, hanem a turisták is előszeretettel keresik fel, fényképeztetik le ott magukat. Némely szobor pedig akár az adott város, főváros *jelképévé is emelkedhet*. Ez utóbbiak közé tartozik nálunk a Gellért-hegyen álló, a szabadságot, illetve – miként eddig hivatalosan nevezték, a felszabadulást – jelképező, pálmaágat feje fölé tartó nőalak, amely nélkül ma már nehezen képzelhető el Budapest városképe. Ennek ellenére akadtak és akadnak talán ma is nem kevesen, akik *több-kevesebb indulattal vagy egyszerűen történelmünk átértékelődése kapcsán megkérdőjelezik létjogosultságát.*

– Év eleje óta foglalkozunk a politikai tartalmú köztéri képzőművészeti alkotások sorsával – mondja *dr. Baán* László (Fidesz), a fővárosi közgyűlés kulturális bizottságának elnöke. – A törvény szerint *a döntés joga a fővárosé, de csak az érintett kerület hozzájárulásával rendelheti el az esetleges lebontást.* A viszonylag hosszú idő alatt kikristályosodtak a vélemények, akadtak azonban olyan kerületek is, amelyek mindmáig nem is válaszoltak a megkeresésünkre. De erre – bár most a közgyűlés elé visszük javaslatainkat – 1992 végéig még van lehetőségük.

– *Tapasztaltak-e szélsőséges megnyilvánulásokat? Mit sikerült megtudni például Joliot-Curie szobrának eltávolításáról, amelyről igencsak ellentmondásos információk kerültek nyilvánosságra?*

– Ez utóbbiról én sem tudok semmi bizonyosat, néhány különösen exponált helyen lévő szobrot pedig – például a Hősök terén lévő Lenin-szobrot vagy a csepelit – tudjuk, már nem látjuk a helyén. Mi semmiféle szobordöntögetésnek, ilyen irányú politikai indulatkeltésnek nem vagyunk hívei, a főváros és a kerület képviselő-testületeinek jogait ebben is tiszteletben kell tartani. A szélsőségek Budapesten eddig inkább csak elméleti szinten mutatkoztak meg. Az egyik végletes vélemény szerint *minden* szobrot és emlékművet mint *kultúrhistóriai értéket* kell megőrizni, mások szerint viszont *a negyven év alatt létrehozott minden ilyen jellegű művet meg kell semmisíteni.*

– *Végül is önöket milyen elv vezérelte az elbírálásban? Elsősorban a politikai tartalom, a művészi érték, netán az alkotó személye?*

– A mi rendezőelvünk szerint, ha egy szobor vagy emlékmű általános ellenérzést kelt, szöges ellentétben áll a mára kialakult közszellemmel, azt a köztérről el kell távolítani, ami azonban nem jelenti feltétlenül azt, hogy esetleg *más közegben* nem lehet létjogosultsága. Ha másért nem, hogy a kort, amely létrehozta, jellemezzük vele, a hajdanvolt kor sugallatát közvetítse azoknak, akik azt csak tankönyvekből vagy még onnan sem ismerik. Ebben az esetben tehát *nem egyes személyeknek állítanak emléket, hanem a kort jellemzik.* A közgyűlés elé terjesztendő listánkon azonban a kezelésre nézve más kategóriákat is felállítottunk.

– *Melyek ezek, és mondana rájuk néhány példát is?*

– Egy szovjet, második világháborús emlékművet mindenképpen meg akarunk tartani mint történelmünk mementóját. Ilyen egyébként más európai városokban, például Bécsben is őrzi az elesettek emlékét. Budapesten – a szovjet követséggel egyetértésben – a *Szabadság téri emlékmű maradna meg.* Több helyen, ahol az obeliszk alatt katonák nyugosznak, kihantoljuk őket, és valahol sírkertet alakítunk ki számukra. Ilyen ugyanis – bármilyen különös – az angol, amerikai, bolgár vagy román katonáéval szemben – a szovjet háborús áldozatok számára a fővárosban mindmáig nincs.

– Ami a kategóriákat illeti: az A-kategóriában bontást vagy áthelyezést, a B-ben átalakítást javasolunk, a C-be tartozóknál viszont semmilyen változtatást nem tartunk szükségesnek. A-kategóriába soroltuk például a *Kun* Béla-emlékművet, a *köztársaság téri mártírszobrot és a domborművet is*, B-kategóriába került a *Gellért-hegyi felszabadulási emlékmű*, ami azt jelenti, hogy a cirill betűs feliratokat, a szovjet vonatkozású mellékalakokat és attribútumokat eltávolítva maradna meg, C-kategóriába került például *Zalka* Máté és *Pataki* István mellszobra. Vannak persze vitás esetek is, amelyekben a kerület és a főváros véleménye eltér. Ilyen például *Ságvári* Endre Budakeszi úti mellszobra vagy az *Osztapenko*-szobor. *Marx* és *Engels* közös emlékműve esetében úgy gondoljuk, hogy a Jászai Mari tér nem a legmegfelelőbb hely számára, ezért felajánljuk olyan jelentkező kerület vagy intézmény részére, amely méltó környezetben őrzi meg, hiszen az ő tudományos munkásságukat világszerte – ilyen formában is – elismerik. Kivételként említhetem *Dimitrov* szobrát is, amelyet bolgár akotója rendelkezésére bocsátanánk.

– *Mondotta, hogy a kor szellemiségét tükröző, legjellegzetesebb műveket egy helyen gyűjtenék össze. Hová kerülnének, milyen megoldásra gondolnak?*

– A XXII. kerület már felajánlott *egy*, erre a célra nagyon alkalmasnak látszó, teraszos kiképzésű területet. A látványtervre, a többnyelvű feliratokkal, magyarázatokkal ellátott szoborparkra pályázatot lehetne kiírni. Bizonyára mint *turisztikai érdekesség* is jól kamatozna a vállalkozó kerület számára.

– *Egyes alkotók nem kérték még vissza hajdani műveiket?*

– Eddig még nem. Az viszont már előfordult, hogy ellentétben a kerület és a mi véleményünkkel, *az illető be akarta olvasztani ma már szégyellt művét.* Lebeszéltük róla. Hátha éppen a leghatásosabb „geg" lesz a majdani szoborskanzenben.

Komor Vilma

Magyar Nemzet 1991. nov. 27. 5. p.

Véres összecsapások Moldovában, halálos áldozatokkal

(Folytatás a 1. oldalról.)

csuk között lezajlott telefonbeszélgetésről is. Ezekre azután került sor, hogy az ukrán elnök az ukrán fegyveres erők főparancsnokává nyilvánította magát.

A szóvivő szerint az ukrán elnök megnyugtatta Mihail Gorbacsovot, mondván: Az átmeneti időszakban a fegyveres erők ellenőrzését az egyesített parancsnokság végzi, az érvényben lévő procedúra szerint.

Több halottat követelő *összecsapás* volt pénteken reggel Moldovában, az orosz kisebbség fegyveresei és a moldovai belügyi erők között — jelentette a TASZSZ helyi forrásokra hivatkozva.

A kisinyovi belügyminisztérium közlése szerint Dubosszari városnál, a szeparatisták által kikiáltott, úgynevezett Dnyeszter menti Köztársaság fegyveresei rálőttek a moldovai rendőrökre, hogy megakadályozzák őket a folyó hídján való átkelésben, majd halálos és sebesült áldozatokat követelő tűzpárbaj alakult ki. A védőket beszorították a városba — hangzik a közlemény.

Negyven perces ütközet

A „dnyesztermentiek" sajtóirodájának tájékoztatása szerint a moldovai belügyminisztérium reggel nagy erőkkel — az AFP értesülése szerint a kisinyovi különleges megbízatású rendőri alakulatok (OMON) 700 katonájával — behatolt Dubosszari körzetébe, a Dnyeszter menti Köztársaság területére. *Ütközet* alakult ki, amely negyven percig tartott. A város két részre szakadt: az egyik részét a moldovai belügyi alakulatok ellenőrzik, a másikat a Dnyeszter menti gárda.

Igor Szmirnov, a „Dnyeszter melléki Köztársaság" vezetője, arra kérte *Jevgenyij Saposnyikov* szovjet védelmi minisztert, hogy vezényeljen csapatokat Moldovába, a további vérengzés megakadályozására.

A tyiraszpoli rádió ezzel egy időben az Odesszában állomásozó 14. szovjet hadsereg beavatkozását kérte a „köztársaság" vezetőinek megsegítésére.

Az AFP értesülései szerint 17 ember vesztette életét a péntek reggeli összecsapásokban.

Litvánia és Ukrajna diplomáciai kapcsolatot létesített.

Az előzetes tervekkel ellentétben Észtországban január 1-től nem vezetik be a nemzeti pénzt, az észt koronát, de a jövő év első felében mindenképpen nagyszabású pénzreformot hajtanak végre — jelentette ki *Edgar Savisaar* miniszterelnök, tallinni sajtóértekezletén.

Kína elvben beleegyezett, hogy kapcsolatot létesít az Oroszországi Föderáció parlamentjével.

Pakisztán kész arra, hogy elismerje Azerbajdzsánt — közölte Navaz Sarif pakisztáni miniszterelnök.

Bush elnököt megnyugtatták

George Bush amerikai elnök pénteken ismét kijelentette: biztosítékokat kapott a szovjet vezetőktől, hogy nincs ok aggodalomra az ország atomfegyverei miatt.

Az amerikai törvényhozás és a kormány döntésével 400 millió dollárt fordítanak arra, hogy segítsék a szovjeteket atomfegyvereik megsemmisítésében, amit a haderő-csökkentési egyezmények írnak elő.

George Bush elnök elhatározása, hogy a NATO, Kelet-Európa és minden elérhető szövetséges összefogásával „nagykoalíciót" hoz létre a szovjet emberek kimentésére a kommunizmus romjai alól, véget vet a második orosz forradalommal kapcsolatos eddigi amerikai kibicpolitikának — vélte pénteken a The Times című brit lap vezércikkírója.

Egy 400 millió ECU értékű műszaki segélycsomagról írt alá megállapodást *Ivan Szilajev* megbízott szovjet miniszterelnök közös piaci illetékesekkel.

Egy szovjet vállalat — a Csetek Corporation — egy kanadai céggel karöltve, norvég adatok szerint szovjet nukleáris robbanófejeket ajánlott megvételre a világpiacon. Az atomtölteteket különleges hulladék — például vegyi anyagok és fegyverek — megsemmisítésére javasolják — jelentette be nyilatkozatában pénteken a norvég rádióban Knut Gussgard, a norvég atomfelügyeleti bizottság elnöke.

A szovjet hatóságok a gazdasági nehézségekre történő hivatkozással nyugati országoknak adják el az egykori belügyi népbiztosság, a KGB elődjének számító NKVD eddigi kiadatlan, archív irataitt.

TURISTASTOP
Kárpátalján a területi tanács végrehajtó bizottsága úgy rendelkezett, hogy december 20-tól ideiglenesen felfüggesztik a turistaforgalmat — mind autóbuszon, mind személygépkocsin — az ukrán—magyar államhatár csapi—záhonyi közúti átkelőhelyén, valamint az ukrán—csehszlovák állami határ ungvári szakaszán.

VISSZAKERESZTELNI TILOS?
A szlovák parlament ülésszakán a Szlovák Nemzeti Párt képviselői arra szólították fel a kormányt, hogy rendelje el az utcanevek és a települések „visszakeresztelésének" moratóriumát.

DEMSZKY BERLINBEN
Háromnapos látogatást kezdett pénteken Berlinben Demszky Gábor, Budapest főpolgármestere, aki előzőleg Dániában járt.

A PENTAGON HARMADOL
A Pentagon olyan további haderő-csökkentési terveken dolgozik, amelyek a fegyveres erők egyharmadára terjednének ki.

HONECKER ÖTLETE VOLT?
Erich Honecker kezdeményezte a lengyelországi szükségállapot elrendelését — állította a tizedik évforduló napján, pénteken, Egon Winkelmann, Kelet-Németország egykori moszkvai nagykövete.

ROBBANTOTT AZ IRA
Nagyerejű pokolgép robbant csütörtökön egy belfasti rendőrőrs közelében. A pokolgép romba döntötte az épületet és egy közeli templomot is megrongált, amely éppen hívőkkel volt tele. Az akció következtében tizenhat személy megsérült.

INDIA ÉS KÍNA
India és Kína félretette a kapcsolatukat beárnyékoló határvitát és pénteken három együttműködési megállapodást írtak alá képviselőik Li Peng kínai miniszterelnök újdelhi tárgyalásai eredményeként.

KÖZÉP-AMERIKAI CSÚCS
Tegucigalpaban megkezdődött a közép-amerikai államok XI. csúcstalálkozója.

Megbékélt egymással a két Korea

Közel fél évszázados ellenségeskedés és a két Korea háború óta tartó megosztottsága után Észak- és Dél-Korea kormányfője pénteken Szöulban aláírta a két ország első *átfogó megállapodását*

A szerződés a *megbékélésről, az agresszióról való lemondásról és a különböző területeken megvalósítandó együttműködésről* szól, s huszonhárom pontban rögzíti az elérendő célokat. Albizottságokat állítanak föl egy-három hónapon belül a célok részletezésére és megvalósításának ellenőrzésére.

Mind az észak-, mind a dél-koreai tárgyaló küldöttség a „Korea-közi kapcsolatok fejlődése mérföldkövének", „történelmi jelentőségűnek" tekinti a szerződést, amely több évtizedes gyűlölködést szüntethet meg, s eltüntetheti a hidegháborús szembenállás korszakának utolsó maradványát.

A három fejezetre tagolt megállapodásban a felek rögzítették, hogy elismerik egymás eltérő politikai és társadalmi rendszerét, nem avatkoznak egymás belügyeibe, s a mostani fegyverszüneti megállapodást *békemegállapodással* váltják föl. Panmindzsonban észak—déli összekötő irodát létesítenek, illetve politikai albizottságot is létrehoznak a megbékélést szolgáló intézkedések alkalmazására, ellenőrzésére. Észak- és Dél-Korea lemond az egymás elleni agresszióról, és ezt a fegyverzetek csökkentésével, a katonai információcserével, a tömegpusztító fegyverek fokozatos leszerelésével támasztja alá. Forró drót létesül a katonai vezetők között, s ezt is albizottság felügyeli majd. Az együttműködésről szóló fejezetben a kapcsolatok sokoldalú fejlesztését, a levélváltásokat, családi találkozók, családegyesítés lehetőségét irányozzák elő. Helyreállítják a két ország közt megszüntetett vasutakat és utakat, távközlési kapcsolatot létesítenek és bizottság dolgozza ki a konkrét intézkedéseket, ellenőrzi végrehajtásukat.

Sokak várakozása szerint a sikeres ötödik kormányfői tanácskozás után hamarosan megtarthatják a „koreai csúcsot", *Ro Te Vu* és *Kim Ir Szen* találkozóját.

Csatlakoztunk a Szociális Chartához

Magyarország péntek délután csatlakozott az Európai Szociális Chartához és annak új torinói jegyzőkönyvéhez. *Surján László* népjóléti miniszter *Catherine Lalumiere* asszony, az Európa Tanács főtitkára jelenlétében írta alá a nagy fontosságú dokumentumokat.

Magyarország, amely 1990 novembere óta tagja a szervezetnek, sorra csatlakozik az Európa Tanács nemzetközti egyeményeinek rendszeréhez. Még 1989-ben írta alá többek között a Kulturális Konvenciót, majd csatlakozásakor az Emberi Jogok Európai Egyezményét és több más konvenciót. A pénteki aktussal az emberi jogi egyezmény szociális megfelelőjébe is bekapcsolódott. A Szociális Charta 45 jogot biztosít, a munkához való jogtól a férfiakat és nőket megillető egyenlő elbánáshoz való jogon át a szociális juttatásokhoz, az egészségvédelemhez való jogig.

Dr. Szász Iván rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter, az Európai Közösség melletti magyar képviselet vezetője az *Pablo Benavides*, az Európai Közösség bizottságának igazgatója parafálta azt az átmeneti megállapodást, amely a Közösség és Magyarország közötti társulási — hivatalos nevén európai — megállapodás kereskedelmi jellegű intézkedéseinek ideiglenes hatállyal való életbe léptetéséről intézkedik 1992. március 1-jétől.

(MTI)

Kiküldött munkatársunk telefonjelentése Caracasból

Magyar elnök először látogatott Venezuelába

Caracasban vége az esős évszaknak: a négymilliós, tengerparti metropolisban ragyogóan süt a Nap, a levegő hőmérséklete 30, a tengervízé 28 fok. Ez a rövid „meteorológiai jelentés" otthon talán irigykedésre ad okot, ám itt, Venezuelában, Dél-Amerika északi csücskén teljesen természetes december közepén. Az időjárás errefelé egyébként olyannyira egyforma, hogy nekünk szokatlan módon, azt sem tudják: mi a meteorológia. Időjárás-előrejelzést keresve sem találni az újságokban, látni, hallani a televízióban, rádióban.

December közepéhez közeledve, Venezuelában az is természetes, hogy megállni készül az élet: már kitört a vakáció az iskolákban, ezekben a napokban állnak le a gyárak, legkésőbb december 15-től szabadságra mennek az emberek. Január közepéig nem ajánlatos kereskedelmi, üzleti tárgyalásokat sem kezdeményezni — tanácsolják az itteniek.

Az év végi—év eleji vakáció előtt valóban az utolsó pillanatban került sor *Göncz Árpád* venezuelai látogatására, aki *az első magyar elnök* ebben a csaknem 20 milliós, Magyarországnál tízszer nagyobb latin-amerikai országban.

A péntek reggeli, caracasi lapok vezető helyen üdvözlik a magyar államfőt, és a látogatás fokozott politikai, gazdasági jelentőségére következtetnek abból, hogy a repülőtéri fogadtatáson az előzetes tervekkel ellentétben személyesen részt vett *Carlos Andrés Pérez Rodriguez*, venezuelai elnök is. A legnagyobb példányszámban megjelenő, angol nyelvű reggeli caracasi lap, a *The Daily Journal* 12 oldalas mellékletet közöl Magyarországról.

Sok szó esett a tárgyalásokon arról, hogy a kőolajban rendkívül gazdag Venezuelát is érzékenyen érintette a nyolcvanas években Latin-Amerikán végighúzódó válság, de ennek a csodálatos természeti szépségű országnak Chilével és Costa Ricával együtt, a '90-es évek elejére elsőként sikerült kilábalnia a nehézségekből. Az idén Venezuelában a gazdasági növekedés már *5-10 százalék* lesz, s Latin-Amerikában szokatlan módon, az infláció 25, a munkanélküliség pedig 10 százalék alatt van.

A szociáldemokrata érzelmű venezuelai elnök — aki egyébként a Szocialista Internacionálé alelnöke és járt már Magyarországon —, következetesen képviseli „kigazítási programját". Ennek lényege a privatizáció, az *áttérés a piacgazdaságra*. A fokozott együttműködés más országokkal, térségekkel, az integráció, a külföldi tőkebefektetések ösztönzése. Ezek a törekvések olykor törvényszerűen sértik az itteni munkavállalók érdekeit, amelyeket így furcsa módon, néha a szociáldemokrata elnökkel szemben kell megvédeni. Erre a legutóbbi példát — ugyancsak furcsa módon — éppen a kereszténydemokraták szolgáltatták, akik egy új munka törvénykönyvet fogadtattak el a parlamentben. Ez megnehezíti az elbocsátásokat, és igen magas végkielégítési kötelezettséget állapít meg a munkáltatóknak.

Az elnöknek sok gondja van a diákokkal, a középiskolásokkal, egyetemistákkal is. A legutóbbi *benzináremelés* után a magánbuszok tulajdonosai jelentősen növelték a diákbérletek, iskolabuszok tarifáját. A középiskolások, egyetemisták ez ellen tiltakoztak, tüntettek, agresszíven összecsaptak a rendőrséggel. Itt, Caracasban, még most is az a december eleji sajnálatos esemény a fő téma, amelynek során a rendőrség fegyvert is használt, és ez az ütközet *több halálos áldozattal* járt. Az ellenzék természetesen azonnal az elnököt vádolta a történtekért, mondván, hogy diktatórikus hatalomra tör. Pérez ezt persze, cáfolta, de rögtön fel is tette a kérdést: ugyan, kiknek állhat érdekében a diákok fellázítása az ország rendje ellen?

A belpolitikai bonyodalmak ellenére az elnök rendkívül dinamikus külpolitikát folytat; ennek szerves része Göncz Árpád mostani venezuelai látogatása is.

Deák András

Szerbia ismét vádaskodik

(Folytatás a 1. oldalról.)

pültek. Ezekre a Jugoszláv Néphadsereg légvédelmi rakétákat lőtt ki, s ennek során egy rakéta — nem szándékosan — a magyar légtérbe került. Ezért elnézést kért, és a történtek miatt sajnálkozását fejezte ki.

A baranyai területvédelmi parancsnokság pénteken ismét azt állította, hogy *Magyarország területén horvát diverzánsokat képeznek ki*, „a szabad szerb területek elleni támadásokra".

Teljes hevességgel tombol a horvátországi háború. Vinkovcit péntek reggel óta a szomszédos szerb faluból, Mirkovciból, aknavetőkkel, többcsövű ágyúkkal lövik. A zágrábi rádió jelentése szerint ismét találat érte a vinkovci kórház épületét. A közeli Nustára, amelyet a gárdisták tartanak, több mint 100 gránát hullott. Eszéken, többször is volt légiriadó, de ezúttal a szövetségi hadirepülőgépek nem bombázták a szlavón fővárost. A csütörtöki, késő éjszakába nyúló támadás következtében négy személy vesztette életét.

Djakovónál néhány boszniai illetékességű katona megadta magát a gárdistáknak. A harci morál lanyhulásával hozható összefüggésbe a csonka államelnökség döntése, hogy három hónappal meghosszabbítja a kiskatonák szolgálati idejét, a tartalékosokat pedig az eddigi másfél hónap helyett négy hónapig is a fronton tarthatják.

Az ENSZ Biztonsági Tanácsa pénteken, nem hivatalos tárgyalásokat kezdett a jugoszláv helyzetről.

Az Egyesült Államok, a Szovjetunió és az Európa Közösség „sürgős felhívással" fordult Szerbiához, Horvátországhoz és a jugoszláv szövetségi hadsereghez, arra sürgetve őket, hogy „késedelem nélkül" léptessék életbe a november 23-án, Genfben kötött tűzszünetet.

Eszéki asszony

Toroczkay Csaba felvétele

Belgrádban pénteken bejelentették, hogy Ausztria néhány napon belül konzultációra hazarendeli belgrádi nagykövetét. *Alois Mock* osztrák külügyminiszter a visszarendelésről szóló nyilatkozatában közölte azt is, hogy *Walter Siegl* nagykövet „valószínűleg nem tér vissza állomáshelyére".

(MTI)

Prágai tudósításunk

Vihar a parlamenti törvény körül

A csehszlovák szövetségi parlament ülései többnyire valamilyen meglepetést tartogatnak. A jelenlegi, 19-ik ülésszak sem kivétel, sőt, a csütörtöki felhajtás a korábbiakkal nem hasonlítható össze. A kommunista képviselők (és számuk nem elhanyagolható, pártjuk a második legerősebb) reggel a zakójukon vörös posztóból készített *Kommunista vagyok* feliratú, feltűnő, hatágú csillaggal foglalták el helyeiket a padsorokban. A párt elnöke, *Jiri Svoboda* képviselő hálózsákban az éjszakát is az épületben töltötte, mivel előző este *éhségsztrájkba* kezdett.

A büntető törvénykönyv módosítása körül támadt nem várt fordulat váltotta ki az egész parlamentet felbolygató eseményt. Az történt ugyanis, hogy az egyik paragrafust a következő végleges szövegezéssel hagyták jóvá: *egy—öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető olyan mozgalom támogatása vagy propagálása, amely igazolhatóan a polgárok jogainak és szabadságának elnyomására törekszik, nemzeti, faji, osztályok közötti, vagy vallási gyűlöletet hirdet (mint például a fasizmus, vagy a kommunizmus).*

Nemcsak a kommunista, hanem a baloldali orientációjú pártok képviselői is a paragrafus elfogadása ellen szavaztak, a végső eredmény azonban ezen mit sem változtatott. Olyan törvény született, amely jelenleg talán *egyedülálló a maga nemében*, doktrinát vagy filozófiát ugyanis nem lehet büntetni, csak tettet. Az alapgondolattal nincs hiba, a faji és osztálygyűlöletet szító bűntetteket meg kell torolni, de a zárójeles mozgalmakra való utalás *jogilag nem tiszta* és támadható.

Emiatt háborodtak föl a kommunista képviselők és rögtönzött sajtóértekezletükön részletesen kifejtették: *a törvény nemcsak alkotmányellenes, de ellenkezik a nemzetközileg elismert emberi jogok és szabadság alapelveivel, és megsérti az erre vonatkozó nemzetközi szerződéseket.* A jogászok arra a következtetésre jutottak, hogy bár a paragrafus nem vonatkoztatható a jelenlegi pártra és 400 ezer tagjára, mivel tevékenységük nem fedi a törvényben felsoroltakat, mindenképpen *veszélyes, félelmet terjeszt, hamisan interpellálható és vissza lehet vele élni.*

Az éhségsztárjk, a képviselők tiltakozása és különösen a tiltakozás módja sokakban ellenszenvet keltett. *Sértőnek* és *ízléstelennek* tartják a sárga zsidócsillagra való emlékeztetést. A kommunista frakciót ez a legkevésbé sem hozta ki a sodrából és tiltakozó akciójukat egészen addig akarják folytatni, amíg a paragrafust meg nem változtatják.

Kiss Éva

Nem tervezek elbocsátást, fenntartjuk a folyamatosságot – igéri Zwack Péter.

(4. oldal)

Japán üdvözli Önt! Mai huszonnégy oldalas lapunk mellékletben mutatja be a felkelő nap országát.

Holló András csak azzal vitatkozik, aki legalább olvasta az Alkotmánybíróságról szóló törvényt.

(5. oldal)

SZOMBAT, 1991. DECEMBER 14. ■ 119. ÉVFOLYAM, 293. SZÁM

ÁRA 11,30 FORINT

NÉPSZAVA

A MAGYAR SZAKSZERVEZETEK LAPJA

ALAPÍTVA 1873-BAN

Jövőre felfüggesztik a bérszabályozást

Minimum 13, maximum 28 százalék

Tegnap az Érdekegyeztető Tanács plenáris ülése előtt *Nagy Sándor*, az MSZOSZ elnöke hiába tett javaslatot arra, hogy *négypontos csomagtervet* tárgyaljanak, amelyben meg kellene egyezni az adó-, a bér-, a foglalkoztatáspolitika kérdéseiről, valamint a munkavállalói jogok érvényesüléséről a privatizáció során. A kormány és a munkaadók képviselői csupán *a jövő évi kollektív rendszerről*, illetve a *minimális bérekről* kívántak tárgyalni. A Szolidaritás Szakszervezeti Munkásszövetség tárgyalócsoportja ezt nem fogadta el, és *kivonult* a tárgyalóteremből, így a mun-

(Folytatás a 4. oldalon.)

Szakszervezeti vezetők egyeztetik álláspontjukat a tárgyaláson
MTI Fotó — Kovács Attila felvétele

Honecker maradhat a rezidencián

Erich Honecker, aki péntek délig kapott határidőt Oroszország elhagyására, maradhat Chile moszkvai nagykövetének rezidenciáján, amíg ügyében megfelelő megoldást nem találnak — közölte a chilei kormány döntését *Enrique Krauss* belügyminiszter.

Az AP által jelentett hír szerint ez nem jelenti azt, hogy Honecker *végleg* maradhat: Krauss csupán annyit mondott, hogy *Chile nem szabott határidőt* Honeckernek a nagykövet rezidenciájának elhagyására. *Wiegand Pabsch*, Németország moszkvai nagykövete pénteken arra kérte *Edmundo Vargas* chilei külügyminiszter-helyettest, hogy szólítsák fel távozásra a volt keletnémet vezetőt.

(Kommentárunk a harmadik oldalon.)

KETREC

A parlamenti választások idején még stratégiai fontosságú volt az oktatásügy. Az akkori ígérgetők mai szónoklataiban már kevesebb figyelmet fordítanak rá.

Gyakorlatilag ismét a régi gondolkodásmód szerint épül a költségvetés, melynek vastag iratcsomóját az utolsó pillanatban kapták kézhez a honatyák. Ugyanakkor a Művelődési és Közoktatási Minisztérium egyik helyettes államtitkára nyilvánosan kijelenti: a képviselők a költségvetés előírt deficitjét adottságként kell, hogy kezeljék a vita során.

Az ellenzék, persze, annak rendje és módja szerint módosító indítványokkal fogja bombázni a T. Házat. Igaz, az érdemi vitára alig jut majd idő, ám ennél is nagyobb baj, hogy már az ellenzék is látja: jó esetben is csak pár milliárdos növekedést érhetnek el az oktatásra fordított összegek emelésében. Ez az a játéktér — hogy ne mondjam, ketrec —, amelyben mozoghatnak. Az alku idén rendkívül alacsonyról indul, s előre beépítették az icipici engedményt, melyet a kormánypárt mégis tenni fog. Így aztán valamennyien megnyugodhatunk: az ellenzék küzdött, és nem hiába! Hiszen a kormány, ahogy az a demokratikus országokban illő, engedett is. Pedig a színjáték tétje ezúttal az a sokszázezer gyerek, akik az ezredforduló felnőttei lesznek.

T. K.

Szén van, de nem viszik

A megszokottnál keményebb hidegben azt gondolná az ember, hogy ismét *sorok kígyóznak a tüzelőanyag-kereskedések előtt*. Az élet azonban — mint olyan sokszor — most is *rácáfolt* elképzeléseinkre.

A budapesti szaknévsorban szereplő tüzelő- és építőanyag-kereskedelemmel foglalkozó vállalatok és magánszemélyek közül *ötöt* tudtunk elérni, ebből is kettő kizárólag építőanyagot árusít. A Tüzép Rt.-nél *nem veszik fel a telefont*, a kamaraerdei Tüzép Kft.-nél pedig csak egy *üzenetrögzítő* jelentkezik. Ez a mostani, nem éppen bananérlelő időben elég fura.

(Folytatás az 5. oldalon)

Göncz Árpád Venezuelában

Venezuela élénk figyelemmel tekint a kelet-közép-európai térségre, amellyel a lehetőségek szerint intenzívebb kapcsolatokat szeretne ápolni — hangoztatta *Carlos Andrés Pérez, Göncz Árpád* köztársasági elnök előtt. A hivatalos látogatásra Caracasba érkezett magyar államfő és a venezuelai elnök pénteken, közép-európai idő szerint délután ült tárgyalóasztalhoz a Miraflores-palotában, a dél-amerikai köztársaság államfőinek rezidenciáján.

A kapcsolatépítés lehetőségei között Pérez elnök megemlítette: célszerű lenne intézményes együttműködési keretet létesíteni a latin-amerikai szabadkereskedelmi övezet létrehozását célzó Andok-paktum és a közép-kelet-európai régió között.

Ugyancsak a gazdasági kapcsolatok fejlesztését szorgalmazta Göncz Árpád. A magyar államfő sürgette a beruházásvédelmi egyezményt és a kettős adóztatást kizáró megállapodás mielőbbi megkötését. E kulcsegyezmények várhatóan a jövő év elején megszülethetnek. Az elnök szorgalmazta a honi és a venezuelai üzletemberek közvetlen kapcsolatainak élénkítését, ami a szerény kereskedelmi forgalom növelését is segítheti. Egyébként ennek érdekessége, hogy Magyarország csak elad Venezuelában; a dél-amerikai országból nem érkezik import hazánkba.

(Kiküldött munkatársunk tudósítása a 2. oldalon.)

Jugoszláv bocsánatkérés

Pénteken délután *Bíró József* vezérőrnagy, a Magyar Honvédség vezérkari főnökének első helyettese fogadta *Jusuf Banjica* alezredest, Jugoszlávia budapesti katonai és légügyi attaséját. A találkozóra jugoszláv kérésre került sor — tájékoztatta az MTI munkatársát *Keleti György* ezredes.

A HM szóvivője elmondta: a jugoszláv katonai attasé a vezérkari főnök megbízása alapján tájékoztatást adott arról, hogy a november 29-én, Gara és Bácsborsód községek közötti mezőgazdasági területen, a magyar—jugoszláv határtól néhány kilométerre talált, fel nem robbant föld—levegő légvédelmi rakéta a Jugoszláv Néphadsereg készletéből származott. Elismerte, hogy ilyen típusú (KUB 3 M), és a vizsgálat során azonosított sorozatú rakétával rendelkeznek, továbbá, hogy a rakétát Zombor térségéből indították.

Az attasé elmondta, hogy november 28-án, az esti órákban, eddig ismeretlen hovatartozású, nem azonosított felségjelű légi célokat észleltek, amelyek a magyar határ közelében, annak irányából a jugoszláv légtérben re-

(Folytatás a 2. oldalon)

Független Államok Szövetsége

A közép-ázsiaiak csatlakoznak

A közép-ázsiai köztársaságok készek csatlakozni az alig egy hete életre hívott Független Államok Közösségéhez — jelentette pénteken reggel a TASZSZ hírügynökség. A jelentés a tanácskozást követően elfogadott nyilatkozatra hivatkozva azonban azt is hangsúlyozza: *alapító tagként* kell megjelölni őket.

A nyilatkozat szerint a köztársaságok *megértéssel* fogadták az orosz—ukrán—belorusz egyezményt, ez a kezdeményezés pozitív jellegű, bár váratlanul érte őket.

Nem elhanyagolható részlete a nyilatkozatnak, hogy kiemeli: a stratégiai egyensúly fenntartása érdekében *egységes felügyelet alatt kell tartani az atomarzenált*, valamint ugyancsak egységes parancsnokság alatt a stratégiai haderőket és a hadiflottát.

A közép-ázsiai államok vezetőinek találkozója után tartott pénteki sajtótájékoztatón szinte mindegyik elnök *Mihail Gorbacsov* hibájának rótta fel, hogy nem vette figyelembe az utóbbi napokban kialakult realitásokat. Szembetűnő volt, hogy *Nurszultan Nazarbajev* kazah elnök is hasonló véleményen volt, noha a hét elején még az uniós terv mellett érvelt.

Szerinte az ashabadi találkozó a Bresztben megszületett hármas szövetség logikus következménye, és a jövőben ennek a folyamatnak ugyanilyen természetszerű folytatása várható. Közölte, egyben, hogy a *Borisz Jelcinnel* folytatott telefonbeszélgetésben az oroszországi elnök beleegyezett: a volt Szovjetunió egyik déli városában kerül sor az új államközösség alapító államainak csúcstalálkozójára.

Mihail Gorbacsov *kedvezően* értékeli, hogy a közép-ázsiai köztársaságok is bekapcsolódtak a breszti egyezménnyel elindított folyamatba — közölte *Andrej Gracsov*, a hatalmában megingatott szövetségi elnök szóvivője a RIA hírügynökségnek adott nyilatkozatában.

Ma nem lesz szenzáció — felelte pénteken az újságírók kérdésére *Andrej Gracsov*, elnöki szóvivő. Az újságírók azt tudakolták, hogy a közép-ázsiai köztársaságok csatlakozási szándékának bejelentése után lemond-e *Mihail Gorbacsov*.

A szövetségi elnök az utóbbi napokban több olyan értelmű nyilatkozatot adott, hogy amennyiben a volt Szovjetuniót alkotó köztársaságok *többsége* csatlakozik a breszti egyezményhez, akkor elvi okokból leköszön. Ez — bizonyos források szerint — legkorábban a jövő héten várható.

Andrej Gracsov beszámolt a Mihail Gorbacsov és *Borisz Jelcin*, illetve *Leonyid Krav-*

(Folytatás a 2. oldalon)

Alkalmi randevú Kun Bélánál

— Rohadt, szemét kommunisták vagytok! — kelt ki magából egy szakállas férfi, de a viszonylag nyugodt tömegben akadtak páran, akik lecsöndesítették, arrébb tuszkolták. *— Ez igen, ez ám a kultúra, ilyen emberek vezetik majd az országot vissza, Európába!* — méltatlankodott egy hölgy.

Alkalmi ismerősök találkoztak tegnap délután a vérmezői Kun Béla-emlékmű előtt. A randevút a *Magyarok Nemzeti Szövetsége* adta, időpontját a *Szent Korona* című lap közölte. Bár a felhívásban az is benne volt, hogy a résztvevők hozzanak magukkal kötelet is, mert eltávolítják a szobrot, de erre nem került sor. A randevúra ugyanis, hívatlanul bár, de érkezett néhány MSZMP-s is, akik elszántan készültek a rombolás megakadályozására.

— Kérem, én történelem szakos tanár vagyok — mondta egyikük — *és nem nézhetem tétlenül a Tanács-*

(Folytatás a 4. oldalon.)

…urópai békefenntartó erőket!

…r. Gyarmati István nagykövet a helsinki elvekről és gyakorlatról

…megváltozott körülmé…ek között vajon érvé…es-e még a 16 évvel ez…őtt aláírt Helsinki Záró…okumentum? – kérdez…k dr. Gyarmati István …agykövetet, aki az Euró…ai Biztonsági és Együtt…működési Értekezlet kere…ében zajló bécsi leszere…ési tárgyalásokon a ma…yar delegációt vezeti.

— *Semmiféleképpen sem …rt el az idő a záródoku…entum felett.* A benne fog…lt elvek, kötelezettségvál…lások ma is érvényesek. …ávol vagyunk még attól, …ogy a helsinki elvek egész …urópában maradéktalanul …rvényesüljenek.

A problémát én ezeknek …z elveknek az *érvényesíté…ében* látom. A hidegháború …időszakában egy hallgatóla…gos megállapodás alapján …úgy tekintették: a helsinki elvek érvényesítése politikai folyamat, Európa nyugati fe…lében inkább, a keletin ke…vésbé érvényesülnek.

Ma *szavakban* minden ál…lam elfogadja az alapelveket. A függetlenné vált országok is a Helsinki Záróokmányt tűzik zászlajukra, amikor be…bocsájtást kérnek a civilizált államok közé. Viszont a problémát abban látom, hogy ha valaki vállalja, de a gya…korlatban nem tartja be a kötelezettségvállalásokat, akkor azzal szemben *nem tu…dunk mit tenni.*

Az alapelvek megítélése változott-e időközben? Sokat vitáznak például mostanában a belügyekbe való be nem avatkozás elvéről.

— *Az elveket nem szük…séges kétségbe vonni.* Az adott esetben is csak annak a megítélése változik, mit te…kintünk belügynek. Például *az emberi jogok kérdését a nyugati országok soha nem tekintették belügynek,* míg a szocialista országok pont el…lenkezőleg gondolkoztak.

Fenntartható-e még a dön…téshozatalban a konszenzus, az egyetértés elve?

— Abban kellene konszen…zusra jutnunk, hogy amikor egy országban válság alakul ki, akkor az adott állam *be…leegyezése nélkül is* alkal…mazhatók legyenek azok a válságkezelési mechanizmu…sok, amelyeket Európa or…szágai konszenzussal hoztak meg. Vagyis, a konszenzus to…vábbra is a döntéshozatal elve maradna, de bizonyos esetekben az érintett felek nem lennének a részei.

Ha ugyanis az EBEÉ arra a feltételezésre épül, hogy az európai és a két észak-ame…rikai országban közös érté…keken alapuló társadalmat épí…tenek, akkor azok a kor…mányok, amelyek megsértik ezt, *kizárják* önmagukat a konszenzusból.

A válságkezelő mechaniz…mus Jugoszlávia esetében csődöt mondott. Mi lehet ennek az oka?

— *Az EBEÉ-nek nincs vál…ságkezelő mechanizmusa,* így csődöt sem mondhatott. *Még csak most kezdjük ki…építeni,* jelenleg olyan kez…detleges fokon van, hogy nemhogy a jugoszláv, de ki…sebb válsággal sem tudott volna megbirkózni. Úgy ér…zem, a közvélemény fűzött túlzott reményeket ehhez. Megjegyzem, hogy azok az államok hangoztatják most leghangosabban, hogy az EBEÉ nem volt képes kezelni a jugoszláv válságot, ame…lyek tavaly Párizsban a leg…jobban ellenezték, hogy egy hatékony válságkezelő me…chanizmust hozzunk létre. Mi magyarok, az utóbbi mel…lett voltunk.

De nemcsak az EBEÉ nem tudta megoldani a jugoszláv válságot. Ugyanígy járt az Európai Közösség, az Euró…pa Tanács, a NATO és most az ENSZ is. Azon kellene el…gondolkozni, mi is egy ilyen válságkezelő mechanizmus lényege. Azért az EBEÉ egy lényeges dolgot elért. *A konfliktus nem terjedt át más államokra, nem mérgez…te meg Európa légkörét.*

— Talán szankciókat kel…lene elfogadni?

— Ha az EBEÉ lesz az a szervezet, amely az európai válságkezelési mechanizmust létrehozza, akkor megfelelő eszközökkel kell felruházni. Vagyis, legyen módja arra, hogy *rákényszerítse* az adott országot azoknak az elvek…nek a betartására, amelye…ket egyébként már önmaga elvállalt. A szankció kifeje…zést én nem érzem szeren…csésnek, inkább *békés kény…szerítő eszközökről* beszél…nék.

Lényegesnek tartom, hogy *létrehozzák az európai béke…fenntartó erőket.* A magyar elképzelések szerint az EBEÉ feladata lenne a döntéshoza…tal a békefenntartó erők al…kalmazásáról. Európában van olyan szervezet, amely ezt a feladatot logisztikai, infra…strukturális és egyéb szem…pontból el tudja látni. A *NATO-ra,* illetve a kifejlődő *Nyugat-Európai Unióra* gon…dolok.

Hamarosan sor kerül egy újabb helsinki-konferenciá…ra. Hogyan látja nagykövet úr, mi az EBEÉ jövője?

— Az összeurópai biztonsá…gi rendszernek nem az EBEÉ lesz az egyetlen ele…me. A NATO, a WEU, az EK és az ET is be kell, hogy épüljön az új rendbe. Az egy…más közti versengés veszélye e szervezetek között fennáll, bár van elég tennivaló, min…denki megtalálhatja a maga helyét. Az EBEÉ-nek *koor…dináló szerepet* kellene be…töltenie ebben az új struktú…rában.

De ez még sok minden függvénye. Azt hiszem, *ezt a célt kell magunk elé kitűzni.* Ha ugyanis ezt nem tudjuk megvalósítani, akkor nehéz lesz olyan struktúrát találni, amely civilizált módon tudja kontinensünk biztonságát garantálni.

Décsi Katalin

Szakad a román kormánypárt

Elfogadták az új alkotmányt

Már a választások előtt kenyértörésre kerülhet sor a Nemzeti Megmentési Front…ban a párttömörülést vezető *Petre Roman* volt kormány…fő, valamint *Ion Iliescu* ál…lamfő hívei között. Az el…múlt két nap nyilatkozat…ütésváltásai immár egyértel…művé tették, hogy *a front gyakorlatilag már kettészakadt.*

Petre Roman tévényilat…kozatában egyenesen azzal vádolta az államfőt, hogy a front ügyébe beavatkozva *megsértette az alig néhány napja népszavazáson szente…sített új alkotmányt.*

Öt nappal az alkotmány elfogadásának kérdésében tartott romániai népszavazás után, pénteken a román par…lament két házának együttes ünnepi ülésén nyilvánosságra hozták a referendum vég…leges eredményét.

Amint az már a részered…mények alapján korábban is várható volt, *az alaptör…vényt nagy többséggel elfo…gadták.*

Maxwell

Véletlen halál

Robert Maxwell brit sajtó…mágnás halálát feltehetően szívroham okozta, noha a fulladás sem zárható ki, mint a halált elősegítő tényező — áll a pénteken nyil…vánosságra hozott törvény…széki jelentésben.

Isabel Oliva, a granadillai kerület bírónője egyúttal be…jelentette, hogy lezárja az ügyet, mert Robert Maxwell …halála szinte biztosra ve…hetően *véletlenszerűen* kö…vetkezett be…

A sajtómágnás november ötödikén, a Kanári-szigetek közelében esett a tengerbe jachtja fedélzetéről. *(MTI)*

Örülne-e Bonn egy Honecker-pernek?

Jó helyen van ott, ahol van

A történelem iróniája, hogy *Erich Honecker,* az egykori NDK első embere most ugyanarra fanyalodik, mint azok a honfitársai, akik két…három éve éppen előle, az általa vezetett állam elől menekültek. Egy külföldi képviseleten — *Chile* moszk…vai nagykövetségén — húzza meg magát, éppúgy, mint azok a keletnémetek, akik annak idején az NSZK kü…képviseleteire özönölve pró…báltak meg Nyugatra jutni.

Honecker azt a furcsa jó viszonyt használja ki, amely Chile moszkvai nagykövetéhez, *Clodomiro Almeydához* fűzi. A neves szocialista po…litikus annak idején *Pinochet* zsarnoksága elől egy másik zsarnoki államban, az NDK-ban keresett és *talált* mene…déket.

Miután Oroszország kiuta…sította, Honeckerre az a sors várt, hogy kiadják Német…országnak, hol bíróság elé kívánják állítani. A bonni kormányzatnak — alkotmá…nyos kötelezettségei folytán — nem is nagyon van más lehetősége, mint az, hogy te…tő alá hozza a Honecker-pert.

Más kérdés, hogy valóban érdeke fűződik-e hozzá. Mi lesz, ha nem találnak bizo…nyítékot arra, hogy csak…ugyan az egykori pártfőtit…kár adta ki a határ menti tűzparancsot? A német tör…vények értelmében, *tisztán politikai jellegű tevékenysé…gért senkit sem lehet el…ítélni.* Megismétlődhetnek az olyan kínos esetek, mint *Harry Tisch* egykori szak…szervezeti vezéré, akit a leg…több vádpontban *föl kellett menteni* és csak valamilyen *harmadrendű* szabálytalan…ság okán tudtak börtönbe csukni. Vagy az agg *Mielkéé,* az egykor rettegett állam…biztonsági miniszteré, akit esetleg csak olyan gyilkosság miatt tudnak majd elítélni, amit az még *a harmincas évek elején,* kommunista „ifjúgárdista" korában kö…vetett el.

No meg itt van Honecker 1987-es bonni látogatásának emléke is, melynek során ma is hivatalban lévő német vezetők — *Weizsäcker* elnök és *Kohl* kancellár — *nem…csak hogy fogadták a most bűnözőnek mondott politikust, de valósággal körül is udvarolták.*

Másrészt azonban hogyan lehet igazságot tenni a ki…sebb bűnösökkel szemben, ha a nagyokat futni hagy…ják? Milyen jogon ítélnek el emberölésért egykori határ…őr-kiskatonákat — Berlin…ben már folyik ilyen per —, ha legfőbb parancsnokuk el…kerüli a felelősségre vonást? Lehet, hogy Bonnban annak örülnének, ha Honecker vég…leg mostani menedékhelyén maradna?

(kepecs)

HÉTRŐL NYOLCRA

Szalay Antal

Régi lövészárkok, új harcosokkal

Furcsa *állóháború* körvonalai bontakoznak ki az új magyar demokrácia horizontján. Néhány nappal ezelőtt a *népjóléti miniszter* lőtt ki egy jól irányzott sorozatot az állampolgárokra, nem kevesebbet állítva, minthogy táp…pénzcsalók sokasága zilálja szét a honi be…tegbiztosítási rendszer anyagi alapjait. Ezért aztán itt az ideje, hogy a munkáltatókat vég…re érdekeltté tegyék a dolgozók ellenőrzésé…ben, a táppénzcsalók elleni harcban. A nép…jóléti miniszter tehát nem csupán a tb-eklé…zsia szegénységében véli megtalálni annak a rendelkezésnek az okát, mely szerint a be…tegszabadság első 25 napját a jövőben a mun…káltató fizeti a központi kassza helyett. Sur…ján László erkölcsi aggályait félretéve, *erköl…csi* érveket fabrikált egy alapvetően gazda…sági gondok miatt folyó huzavonából. Bűnös…nek, vétkesnek kiáltva ki az embereket az által, hogy már-már csendőri fellépésre buz…dítja a *munkáltatókat a munkavállalókkal szemben.*

Ha a nép jólétéért felelős népjóléti minisz…ternek ilyen nyilatkozat megfogalmazásakor nem jut eszébe, hogy ő milyen minisztérium élén áll; ha nem jut eszébe, hogy a tragikus…san romló életszínvonal, a munkanélküliség…től való félelem, a létminimum alatti bér, a táppénz megadóztatása éppen az ellenkező hatást váltja ki az emberek zömében, mint amitől ő tart; ha könnyedén elfeledkezik ar…ról, hogy az ország népességének drámaian rossz egészségi állapota az általa elmondottak ellenkezőjéről tanúskodik — nos, akkor nincs is sok értelme egy ilyen nyilatkozattal érdem…ben vitatkozni. Ha a miniszter nem látja azt, hogy ebben az országban hányan kényszerül…nek és milyen egészségügyi következmények…kel *betegen is dolgozni;* ha nem akarja meg…látni azt, hogy a valóban létező „táppénz…csalók" a betegszabadságuk alatt szinte ki…vétel nélkül földet művelnek, házat építenek, gyereket gondoznak, mert *a fizetésből* immár se krumplira, se kőművesre, se óvodapótló gyermekfelügyeletre nem telik — nos, akkor nemigen van miről beszélni.

Ha csak arról nem, hogy azt az erkölcsileg kétes tisztaságú lövészárkot, ahonnan a nép…jóléti miniszter lőtt ki most egy sorozatot az *„istenáldotta"* népre, még az előző rendszer…ben ásták meg. Nagyon is egyszerű, nagyon is kézzelfogható politikai okok miatt. Jelesül azért, hogy a népet, az előbb kemény, később puha *diktatúrával „áldott"* népet tegyék *fe…lelőssé* a hatalom hibáiért, mi több, bűneiért. A népjóléti miniszter úr erkölcsi érvelésében nincs semmi újdonság. Ugyanezekkel a sza…vakkal lövöldözve — puskával, tankokkal ak…kor már nem lehetett — igyekezett a „létező szocializmus" építésének útjára terelni az embereket az előző rendszer. Végtelesen, az emberekre és a hatalomra nézve egyformán végzetesen megfeledkezve arról a tényről, hogy éppen a hatalom mindenkori dolga, kö…telessége és felelőssége lenne megszervezni, biztosítani egy *működőképes* gazdaság és tár…sadalom feltételrendszerét. Olyanét, amely…ben egyfelől *nem éri meg csalni,* másfelől *megéri jól,* lelkiismeretesen *dolgozni.* Olya…nét, amelyben az írott és íratlan törvények szerint is élesen elkülönül vétkes és ártatlan. Olyanét, amelyben senki nem mondhatja csalónak azt, aki csak és kizárólag élni, ne…tán jobban élni akar, még akkor is, ha a kor…mányzati hatalom *gazdasági tehetetlenségét, anyagi, pénzügyi telhetetlenséggel* igyekszik ellensúlyozni is. Mert egy társadalom, egy gazdaság akkor működőképes, ha az állam…hatalmat képviselők és az államot alkotók között nem húzódnak lövészárkok.

Éppen ezért a rendszerváltás egyik legfon…tosabb célja az lenne — vagy lett volna! —, hogy ezeket a régi rendszerben kiásott, *a tár…sadalmat darabjaira szabdaló* lövészárkokat az emberek betemessék. Feledve végre a zsi…gerekbe beivódott *történelmi* tanulságot, hogy itt, a Kárpát-medencében, itt, Kelet-Közép-Európában többnyire mindig, mindenkinek meg kellett ásnia a maga árkait, sáncat, *el…különülve a mindenkori hatalomtól.* Ám úgy látszik, nem lehet feledni. Ha valaki — botor módon — ma, a rendszerváltás ígéreteitől el…kábítva kidughatja fejét a posványos, sárral teli gödörből, arra éppen úgy lőnek, mint lőt…tek rá tegnap vagy tegnapelőtt. Mert újabban nem csupán a népjóléti miniszter kezében füstölög az erkölcsi géppuska.

Nemrég a munkaügyi miniszter fenyegette meg az embereket: szerinte *megéri* munka…nélkülinek lenni. Következésképpen csak és kizárólag a lusta, naplopó, csaló melósoknak, technikusoknak, mérnököknek köszönhető, hogy hazánkban már több mint 300 ezer a munkanélküliek száma. Ebben a kormány…zatnak semmi, de semmi szerepe nincs, hi…szen jól fizető munkahelyek tízezrei, a jól szervezett átképző iskolák százai várják ugye…bár az állásukból elbocsátottakat. *Akiknek emiatt segélyt sem kellene tulajdonképpen fizetni.* Miként ahhoz sem férhet kétség, hogy a tervezett új adórendszer — benne a va…gyonbevallási kötelezettséggel — kitűnő esz…köz lesz *az adómorál* megteremtéséhez. Egy *sajátos* adómorál megalapozásához. Olyané…hoz, amelynek értelmében az állam, a kor…mány minden erkölcsi aggály nélkül kifor…gathatja a polgárok zsebeit, s amely szerint emezek bűnözőnek minősíttetnek, ha netán végső elkeseredettségükben elsinkófálnak egy szelet kenyérre valót.

De hát aligha gondolhatja bárki is komo…lyan, hogy ezekkel az erkölcsi frázispufog…tatásokkal, moralizáló sorozatlövésekkel bár…mi is megoldható a gazdasági, társadalmi gondok közül. Ha a kormánynak *semmiféle erkölcsi aggálya nem volt visszamenőleg,* ön…kényesen felemelni a lakáshitelek kamatát, megtalálva ehhez a jogi szabályozás fegyve…rét — aligha várhatja el, hogy az emberek más…ként cselekedjenek. Nem. Ők is le fognak bukni újra a régi lövészárkokba, *berendez…kedve az állóháborúra.* Berendezkedve nem…csak a gazdasági, hanem *a biológiai* túlélésre is. Ennek a népnek, ezeknek a népeknek itt, Kelet-Közép-Európában, ebben már történel…mi gyakorlatuk van.

S miközben új járatokat ásnak maguknak a gödrök között és a sáncok mögött, megle…het, még csak nem is viszonozzák az erköl…csi frázisokkal villogó sortüzeket. Amiből egyébként tévedés lenne arra következtetni, hogy ezt a régi-új csetepatét *a régi kormány…zati lövészárkok új harcosai akkor* már meg is nyerték.

Nem lesz karácsonyfa-ünnepély a Parlamentben

Helyette az Operába várja a gyerekeket Antall József és felesége

Nem lesz többet karácsony…fa-ünnepély a Parlament…ben — tudták meg az újság…írók pénteken *Juhász Judit…tól,* a kormány szóvivőjétől. Ehelyett december 25-én, délelőtt 11 órakor az Állami Operaházba várják a gyere…keket. A vendéglátó *Antall József* miniszterelnök és fe…lesége, akik köszöntik is a részvevőket. Természetesen meghívót kap *Göncz Árpád* köztársasági elnök és csa…ládja, valamint *Szabad György* házelnök és család…ja. Rajtuk kívül kevés fel…nőtt — néhány miniszter és családtagjai, Kozma atya, a Máltai Szeretetszolgálat pro…minens személyisége — vesz részt az irodalmi és zenés műsoros eseményen.

A kormány csütörtöki ülé…séről a szóvivő egyebek kö…zött elmondta: az egyes mű…vészeti tevékenységeket folytatók öregségi nyugdíjhoz juttatása törvényi szabályo…zást igényel, mert eddig csak *belső* kormányhatározatok rendelkeztek a magántánco…sok, magánénekesek, fúvós…zenészek és a különleges fi…zikai és pszichikai megter…heléssel dolgozó cirkuszi ar…tisták esetében. Bár csak kö…rülbelül 300 embert érint a szabályozás, méltánylandó, hogy az anyagi terheket ezentúl ne a társadalombiz…tosítási alap fedezze, hanem az állami költségvetés térít…se.

A kormány hamarosan sürgősséggel a parlament elé terjeszti a *Büntető Törvény…könyv* egyes rendelkezéseinek módosításáról és az ez…zel kapcsolatos közkegyelemről szóló törvénytervezet. Ennek célja: a nemzet…biztonsági érdekek, a szemé…lyiségi jogok védelme és a közbiztonság, valamint a köznyugalom erősítése. A Btk. azon részeit kívánják módosítani, amelyek a jogo…sulatlanul birtokban tartott államtitkokat tartalmazó ira…tokra vonatkoznak. Ezenkí…vül kibővítik az *államtitok…sértés* tényállását. Az anya…gokat önkéntesen beszolgál…tatók — függetlenül attól, hogy az irat megszerzése jogszerű volt-e — a törvény hatályba lépése utáni 60 na…pon belül büntetlenséget él…veznek, és a kilétük is titok…ban maradna, mivel a sze…mély azonosítására is tilal…mat rendelne el a törvény. A lőfegyverekre és lőszerekre, robbanóanyagokra, sugárzó anyagokra és készítményekre vonatkozóan is módosíta…nák a Btk.-t. Minősített eset…nek számít, ha a felsorolt anyagokból *nagyobb meny…nyiséget* halmoznak fel, il…letve ha bűncselekményt bűnszövetkezetben követnek el. A javaslat új eleme: a fegyvercsempészet kapcsán minősített esetnek értékeli, ha azt üzletszerűen vagy bűnszövetkezetben követték el. *Magasabb büntetés* járna ezentúl azoknak a szemé…lyeknek, akik a fegyvertar…tási engedéllyel rendelkezve fegyverüket másnak adják át.

A kormányülésen szóba került még a sokat vitatott *25 napos betegszabadság* át…vállalása is, amely a népjó…léti tárca vezetője, *Surján László* megítélése szerint egy sor vállalatot *tönkre tenne.* Mint ismeretes, a társada…lombiztosítási alap rendkívül kedvezőtlen anyagi helyzete miatt azt javasolja, hogy a munkaadók fizessék a mun…kavállalók táppénzért az év 25 napján. Az Ipartestüle…tek Országos Szövetsége (IPOSZ) javaslata szerint ehelyett 2,5 százalékkal emelnék meg a munkaadók által befizetendő tb-járulé…kot. A kormány nem ragasz…kodik egyik elgondoláshoz sem, de ülésén a kérdésről heves vita bontakozott ki.

(MTI)

Unikum a privatizációban

Nem keseredik meg a gyomorkeserű italt gyártók sorsa — ígéri *Zwack Péter*, a Zwack-Unicum Kft. vezetője. A híres italgyáros — mint ismeretes — nemrég egyezett meg az Állami Vagyonügynökséggel abban, hogy ő, vagyis a *Peter Zwack Consorten AG.* vásárolja meg a Budapesti Likőripari Vállalatot (BULIV).

— Közismerten *szociális gondolkodású vállalkozó* vagyok — mondta a Népszavának Zwack Péter. — *Nem tervezek elbocsátást*, és a menedzsment is magyarokból fog állni. Fenntartjuk a folyamatosságot.

— *A nyolcvan-egynéhány embert foglalkoztató Zwack-Unicum Kft.-ben nincs szakszervezet. Mi lesz az ezernégyszáz emberrel dolgozó BULIV szakszervezetének sorsa?*

— Az első dolgom lesz leülni velük, és a továbbiakban *a legnagyobb mértékben együttműködöm* a szakszervezettel. Ugyanakkor tudni kell: *a legnagyobb munkaadó* nem én leszek, hanem *a piac!* A kompromisszumok tehát csak a tényleges lehetőségekig terjedhetnek.

— *Milyen műszaki fejlesztéseket tervez?*

— Az ÁVÜ-nek adott ajánlatban csak az erre fordítandó *összeget* jelöltük meg. Hogy ezt mire költjük, azt akkor döntjük el, amikor körülnéztünk a gyáregységekben, és megállapítottuk, mi a célszerű.

— *Jutnak-e dolgozói részvényhez az Unicum-alkalmazottak?*

— A tervünk az, hogy *idővel a tőzsdére is kimegyünk Zwack-részvényekkel.* Megvizsgáljuk a lehetőségét annak, hogyan juthatnának részvényhez a dolgozóink is.

A BULIV vezérigazgatója, *Kupai Sándor elégedett* a privatizáció alakulásával.

— A vállalat nyereséges: tavaly *200 millió forint profitot* értünk el — mondja a vezető. — Az utóbbi hónapokban ennek ellenére bizonytalanság volt a dolgozók körében. Sokan még tartoznak a lakásépítésre fölvett *vállalati kölcsönökkel.* És szerették volna, ha megmaradnak *üdülési lehetőségeink.* Magam közöltem ezeket a cég megvásárlóival, és ígéretet kaptam arra, hogy hamarosan *szociális terv* készül.

Mint *Tófalvy Károly*, az ÁVÜ tanácsosa elmondta: *„tokkal, vonóval"* adták el a BULIV-ot, azaz, *százszázalékos értékesítésre* került sor. Hogy a Zwack-konzorciumban *mennyi az ismert Underberg cég tulajdoni hányada, azt a Vagyonügynökség nem vizsgálta.* Ők a műszaki fejlesztésre és a *teljes foglalkoztatásra* szóló tervet értékelték, s döntöttek a cég egykori tulajdonosának fia, Zwack Péter mellett. A konkrétumokat a következő hetekben munkálják ki a cégnél, amely ma még *átalakulás előtt* levő *állami vállalat*, s ennyiben is unikumnak számít. A részvénytársasággá alakítás és a bejegyzés azonban a jövő év első negyedében mindenképp sorra kerül — mondta az ÁVÜ tanácsosa.

(molnár)

Gombnyomogatás után

Szokolay koronatanú

Szabad György, az Országgyűlés elnöke, vizsgálatot rendelt el a csütörtöki parlamenti szavazás körülményeinek feltárására. Az újabb gombnyomásos botrányt *Mádai Péter* (SZDSZ) robbantotta ki bejelentésével, miszerint *Varga Zoltán* MDF-es képviselő helyett Szokolay Zoltán (MDF) nyomta meg a szavazógépet.

Tegnap *Soós Tibortól*, az Országgyűlés hivatalának vezetőjétől megtudtuk, a vizsgálat megkezdődött, de várhatóan lesznek nehézségek, hiszen a technika arra nem képes, hogy percenként ellenőrizze: a képviselő a helyén ül-e, vagy sem. Így csak azt lehet megállapítani, hogy melyik helyről kapott jelzést a gép, de azt már nem, hogy ki nyomta meg a gombot. Így tehát etikai kérdéssé vált az ügy, és Szokolay Zoltán a koronatanú szerepébe kényszerült — mondta Soós Tibor.

s. i.

A NÉPSZAVA KARÁCSONYI SZÁMÁNAK 50. ÉVFORDULÓJA

A Népszava 50 évvel ezelőtt — 1941-ben — megjelent karácsonyi számára *emlékeztek a Magyar* Ellenállók és Antifasiszták Szövetségének tagjai pénteken. Az ünnepélyes emlékülésen Erdődy János, a Népszava egykori szerkesztője és Nyers Rezső országgyűlési képviselő tartott előadást.

(MTI)

MEGNYÍLT A KÁTAY

A Vasedény Vállalat december 13-án, pénteken megnyitotta Teréz körút 28. szám alatt a Kátay üzletházat.

ELHUNYT KÖTELES PÁL

Életének 65. évében pénteken elhunyt Köteles Pál író, az Erdélyi Magyarság című független kritikai és művelődési szemle alapító főszerkesztője. Temetéséről később intézkednek.

LOTTÓ

Az 50. heti lottószámok a következők: **1, 30, 60, 70 87.**

ÉLETVESZÉLYES FENYŐFÜZÉREK

A KERMI megállapította, hogy az állami és magánkereskedelemben, az utcán árusított kínai Miniature Lights 35, 50 és 100 típusú karácsonyfafényfüzérek használata baleset- és életveszélyes. Áramütést és tüzet okozhatnak. Árusítását megtiltották. A fényfüzéreket kötelesek visszavásárolni.

VERITAS-DÍJ

Az AB-Beszélő Kulturális Alapítvány Veritas-díjat hozott létre újságírók számára. Pénteken, a Lukács cukrászdában a Beszélő című lap 10 éves évfordulójáról emlékeztek meg és első ízben ítélték oda a Veritas-díjat is, amelyet Ráday Eszternek, Babus Endrének és Hegyi Gyulának nyújtottak át.

Minimum 13, maximum 28 százalék

(Folytatás a 1. oldalról.)

kavállalók oldalán *hat konföderáció maradt.*

A dinamikusnak induló vita hamarosan *megtorpant*, több kérdésben eltérőek voltak a vélemények. Abban a kormány, a munkáltatók és a munkavállalók képviselői egyetértettek, hogy az ÉT-n a jövőben elsősorban *ajánlásokat* kell megfogalmazni a közép- és vállalati szintű *béralkuhoz*, és e fórumon kell megegyezni a minimális bérekről. Eltérő álláspontok alakultak ki ebben a bérnövekedés *mértékéről*, a megkötött középszintű kollektív bérmegállapodások *kiterjeszthetőségéről*. A kora esti órákra sikerült egyeztetni az álláspontokat.

Eszerint a jövő évben *felfüggesztik a bérszabályozást*, és csak abban az esetben nyúlnak e kötöttségekhez, ha az átlagos béremelés meghaladja a 23 százalékot. Azok a vállalatok fizetnek *adót* a béremelés után, ahol a mérték *28 százalék fölött* van. Ajánlásokat fogadtak el a tárgyaló felek a *versenyszféra* béralakulására. Eszerint *13 százalék lesz az ajánlott bérfejlesztési minimum, 23 százalékos az átlagos és 28 százalék a maximális emelés mértéke.*

A *minimális bérek* jövő évi alakulásáról nagyon *eltérőek* a vélemények. Mint arról lapunkban is beszámoltunk, a munkavállalói oldal *9 ezer 700* forintos minimális bért kíván január elsejétől bevezetni.

A *munkáltatói* képviseletek álláspontja szerint a vállalatok gazdasági helyzetére tekintettel a minimális bér egyelőre január elsejétől *csupán 500 forinttal*, tehát 7 ezer 500 forintra emelkedhet. Július elsejétől tartanák elképzelhetőnek a *8 ezer forintos bérminimum* meghatározását. Azt is hozzátették azonban, hogy az *agrárszférában*, valamint *a népművészet-háziipar* területén még az általuk javasolt növelést sem tudják végrehajtani, így e szakmák külön elbírálást igényelnek.

A kormányzati oldal jelezte, hogy a kormány még nem alakította ki végleges álláspontját. Tárgyalócsoportjuk azonban a jövő évben *kétlépcsős minimális bérnövelést* tartana célszerűnek. Az év eleji növelés mértékében álláspontjuk a *munkaadókéhoz esik közelebb.* Egyébként kijelentette azt is a kormány tárgyalócsoportja, hogy a jogszabályban előírt minimális bért a munkavállalók részére *ágazati hovatartozástól függetlenül* biztosítani kell. A kormány egyébként 8600 forintos minimális bért tudna elfogadni.

Szabó Endre, az ÉT soros elnöke javasolta, hogy függesszék fel a tárgyalást és *a jövő heti ülésen* ismét tűzzék napirendre a minimális bér ügyét. Javaslatát a tárgyalócsoportok *elfogadták.*

★

A *közúti fuvarozók* országos egyesületei és szövetségei levélben fordultak az Érdekegyeztető Tanácshoz. Aggodalmukat fejezték ki a jövő évre az üzemanyagoknál tervezett *fogyasztási adó* növekedése, valamint a tervezett *gépjárműadó* mértéke miatt.

N. T. E.

A minimális bérek alakulása

1982. január	**2000,— Ft**
1988. július	**3000,— Ft**
1989. január	**3700,— Ft**
1989. december 31.	**4000,— Ft**
1990. február	**4800,— Ft**
1990. szeptember	**5600,— Ft**
1990. december	**5800,— Ft**
1991. április	**7000,— Ft**

Oktatásügy — kicsi a játszótér

Ötven, meghívott pedagógusképviselő közül csupán *öt* ment el tegnap arra a tanácskozásra, melyet a pedagógusszakszervezet rendezett, hogy utolsó, kétségbeesett figyelmeztetést adjon a honatyáknak a költségvetés tárgyalása idején: az oktatásügy *igen szorult* helyzetben van. *Szöllősi Istvánné*, a PSZ főtitkára, és helyettese, *Borbáth Gábor* leszögezték, a tervezett költségvetés szerint az önkormányzatok forrásai csak 17,3 százalékban bővülnének, így összegében is *kevesebb pénz áll reálértékben* rendelkezésre 1992-ben, mint idén.

A tervezett finanszírozás elsősorban a kistelepüléseket fogja sújtani, hiszen a tanulónkénti normatív támogatás némileg növekszik ugyan, ám a tanulólétszám *két év alatt százezerrel csökken*, így végül is a többlettámogatás *másfél milliárd forinttal kevesebb* a számítottnál. Jelzés értékű, hogy az öt megjelent országgyűlési képviselő *két ellenzéki párttól: az SZDSZ-től és az MSZP-től jött.* Valamennyien *egyetértettek* a PSZ által felvetett, súlyos problémákkal. Aggodalmuknak adtak kifejezést, hogy bár létszámban nagy, hatásában *mégsem erőteljes a pedagógus lobby* a t. Házban.

Hodosán Róza (SZDSZ) kijelentette: a szabad demokraták idén is komplett csomagot nyújtanak be a költségvetés vitája során, melyben *konkrétan rámutatnak* majd, *honnét lehet pénzt szerezni* a normatív támogatások növelésére. *Schiffer János* (MSZP) úgy értékelte, elképzelhető, hogy egészen *kicsi* eredményeket elérhetnek majd az oktatásra fordított összegek emelésében, de hozzáfűzte: *„be vannak építve azok a kis játszóterek, ahol focizhatunk".* A megjelent ellenzéki képviselők abban is egyetértettek, hogy a kormány szándéka nyilvánvaló: *gyorsított ütemben, mindenképpen* meg akarja szavaztatni az év végéig az elhibázott koncepciójú költségvetést. Ennek jele többek közt az is, hogy a módosító javaslatok érdemi tárgyalására, vagyis a költségvetési törvény részletes vitájára *csupán két nap* áll rendelkezésre az ünnepek között.

— török —

Magyar privát expo

Göncz Árpád fővédnökségével jött létre az a *„Magyar Privát Expo Itáliában"* című bemutató, amely e napokban az olaszországi *Pordenonéban* tekinthető meg. A Vállalkozók Országos Szövetségétől tegnap érkezett jelentés szerint *Palotás János* VOSZ-elnök arra hívta fel az olasz üzletemberek figyelmét a privát expo megnyitásakor, hogy *a magyar magánszféra már most erős.* Azaz nem támogatni kell, hanem tisztességes *üzleteket kötni* a Duna és a Tisza vidékén működő vállalkozókkal. A VOSZ-információ szerint az expót az olasz média nagy érdeklődése kíséri.

m.

Anarchisták a Parlament előtt

Voltak ellentüntetők is. Persze, ők voltak kevesebben. Nagyjából ennyivel summázható a Parlament előtt tegnap délután ötkor megtartott demonstráció, amelyet az IDE — (SZDSZ ifjúsági szervezet), az Ifjú Szocialisták és az Anarchista Csoport tagjai szerveztek. A némi jóindulattal tömegnek nevezhető százfőnyi tüntető egy *SE ISTEN, SE HAZA* feliratú transzparenst körüllállva hallgatta meg a szónokokat. *Az ellentüntetőket egyébként ez a transzparens irritálta leginkább.* A szónokok felhívták a figyelmet a jobboldal erősödésének és a fasizmus térnyerésének veszélyeire. A jelszavak között elhangzott, hogy „a nacionalizmus fasizmus", meg hogy „éljenek a szolgálatmegtagadók", megtudhattuk még, hogy a hivatásos katonákat, a rablógyilkosokhoz hasonló társadalmi megvetésnek kellene övezni. *Csak akkor lesz béke, ha eltűnnek a fegyverek.*

Végül szólt az egybegyűltekhez egy fiatal, bélelt farmerdzsekibe öltözött országgyűlési képviselő, akitől bemutatkozás hiányában csak annyit sikerült megtudnunk, hogy nem ért egyet Csurka Istvánnal és a parlamentben megpróbálja képviselni ezeket a béketörekvéseket.

p.

A LIGA nem támogatja a sztrájkot

A LIGA Országos Választmánya tegnapi ülésén határozatban szögezte le: *felelőtlennek* és *veszélyesnek* tartják azokat a törekvéseket, amelyek a szakszervezetek egységes fellépése, az eredményekkel biztató tárgyalások folytatása, az elért megállapodások számon kérése helyett a *mindenáron való konfrontációt* helyezik előtérbe. A konfrontáció ugyanis lehetőséget teremt arra, hogy mind a kormány, mind a munkáltatók elzárkózzanak az érdeminek bizonyult tárgyalások folytatásától. Éppen ezért a választmány *nem támogatja* a keddre meghirdetett figyelmeztető sztrájkot.

★

A Szolidaritás Munkásszövetség több régiója és alapszervezete figyelmeztető sztrájk helyett úgynevezett *éles sztrájkot* kíván alkalmazni elégedetlenségének hathatósabb kifejezésére. Az elnökség viszont arra kéri a Munkásszövetség régióit és alapszervezeti tagságát, hogy elégedetlenségük kifejezése mellett is *tartsák be a munkavállalói fegyelmet*, és őrködjenek, hogy a figyelmeztető sztrájkon kívül más demonstrációra és éles sztrájkra ne kerüljön sor.

Nem ÉS nem

Nincs kihez fordulnia panaszaival az Élet és Irodalom munkatársainak — írtuk tegnapi számunkban —, mert kiadójuk, az *Arany Lapok Kft.* mögött a megszűnni készülő *Pallas* és az irodalmi életre fittyet hányó minisztérium áll. *Havasi János*, a *Művelődési és Közoktatási Minisztérium* szóvivője ÉS-ügyben a következőket állítja:

— Szeretném hangsúlyozni, hogy a minisztériumnak nincs köze a történtekhez. Bár az Arany Lapok Kft.-nek tulajdonosai vagyunk, de a cég önállóan gazdálkodik. Ráadásul csak szerződéses viszonyban áll az ÉS Baráti Társasággal, a lap valódi tulajdonosával. Pillanatnyilag tizenegymillió forinttal tartoznak a kft.-nek, nem tudom, hogy ezek után még milyen követelése lehet a szerkesztőségnek. Ennek ellenére idén is 3,5 millió forint támogatást kapott az ÉS a minisztériumtól. Ha a lap nem tud nyereségesen gazdálkodni, akkor le kell vonniuk a szükséges konzekvenciákat.

Többször leírtuk már, ez a gazdasági szemlélet önmagáért beszél. Ám azt feltétlenül megjegyeznénk, a minisztérium nem az ÉS számára tartott fenn 3,5 millió forintot, hanem a kulturális lapok támogatására szánt keretösszegből a független kuratórium ennyit javasolt az ÉS-nek.

Alkalmi randevú Kun Bélánál

(Folytatás a 1. oldalról.)

köztársaság emlékművének meggyalázását. Ez ugyanúgy hozzátartozik a magyar nép történelmához, mint a honfoglalás, kitörölhetetlenül! Ha valaki csak agresszióval képes érvelni, annak én nem tudok mit válaszolni. Üssön meg! Hatvanéves vagyok.

Három órakor még érzékelhető határvonal húzódott a két tábor között. A mintegy száztagú tömeget tisztes távolságból rendőrök vigyázták, kínosan ügyelve a pártatlanságra. — *Állítólag várhatók még a bőrfejűek is* — mondta fázósan az egyik egyenruhás.

— *Látom, maga csak a kommunistákkal beszél! Pedig megírhatná, hogy ez az emlékműnek csúfolt förmedvény a kutyának se kell* — közölte *dr. Rétházi László*, a nemzeti szövetség tagja. — *Látni szeretném a pusztulását, mert elegem van a kunbélákból. Írja meg, hogy ez a magyar nép véleménye!*

Ahogy múlt az idő, úgy fogyott a távolság a két csoport között, alakultak a politikai vitakörök és bár a kibékíthetetlen véleménykülönbségek megmaradtak, jó néhányan szót tudtak érteni egymással.

— *Én is ugyanazokra a szemetekre haragszom, akikre te, apám!* — bökte mellbe az egyik nagyhangút egy idős MSZMP-s — *Azokra, akik idáig juttatták az országot, s most milliós villákban laknak, nagy nyugdíjakkal!*

— *Éljen! Maga éljen!* — rikoltotta távolabbról egy nő, és megelégedetten nyugtázta, csak úgy magának: azért ezek között is akad rendes ember.

Az emlékmű ezt a napot túlélte.

— mki —

Verseskötet — rekordidő alatt

Magyarországon még nem tapasztalt rövid idő alatt jelent meg a Feledy—Tamás szerzőpáros verseskötete. *Tamás Menyhért* (aki lapunk főszerkesztő-helyettese) csángó ihletésű új verseskötetének illusztrálására mindössze 30 nappal ezelőtt kérte fel *Feledy Gyula* Kossuth-díjas, érdemes és kiváló művészt. A neves grafikus az ajánlatot követően négy éjjel és nappal készített el csaknem 40 illusztrációt, amelyek közül a könyv gondozója, a most alakult *Felsőmagyarország Kiadó* 16-ot rendezett a kötet lapjai közé.

A rekordidő alatt megjelent kötetet *Serfőző Simon* költő, az új kiadó kuratóriumának elnöke ajánlotta az irodalompártolók figyelmébe, pénteken Miskolcon, a II. Rákóczi Ferenc Könyvtár kiállítótermében, egyben megnyitva Feledy Gyula kamarakiállítását, amelyen a könyvben fel nem használt rajzok is láthatók. (MTI)

Ismét megverték a Szuper Psszt! főszerkesztőjét

Ismét megverték *Menyhért Mészáros László* újságírót, aki jelenleg a *Szuper Psszt!* című *bulvárlap* főszerkesztője.

Tekintettel arra, hogy a sértett *koponyaalapi töréssel* kórházban fekszik, a hetilap *felelős szerkesztőjétől, Kemény Györgytől* érdeklődtünk: mi történt Mészáros úrral?

— Vidékről érkezett haza kedden, és amikor kiszállt az autójából a főszerkesztő úr, két *ismeretlen* férfi *rátámadt*, súlyos sérülést okozva megverték. A szomszédok hívták ki a *mentőket*, akik beszállították az egyik budapesti kórházba, ahol jelenleg is *ápolják.*

— Ha nem tévedek, ezúttal *negyedszer* verték meg Menyhért Mészáros Lászlót. Vajon *miért?*

— Véleményem szerint *nem* a lapban megjelent írásai miatt álltak rajta bosszút, inkább azt képzelem el, hogy valamiféle *személyes sérelem* megtorlásának lett ismét az áldozata a kolléga úr.

— Ön szerint lehetnek a főszerkesztőjének *ellenségei?*

— Az *nincs* kizárva.

— Sértett riportalany boszszúja, nem jöhet szóba?

— Nem hiszek ebben, ugyanis mi a lapunkban *művészekkel, politikusokkal*, tehát nyugodtan mondhatom, hogy *európai* emberekkel foglalkozunk. Azt el tudom képzelni, hogy esetleges *sérelmeikért* a *bíróságtól* kérnek elégtételt, amire már *volt* példa, de semmiképpen nem vetemednek *orvtámadásokra.* Éppen ezt bizonyítja, hogy már a negyedik alkalommal érte fizikai sérelem Mészáros urat. Egyébként nem hiszem, hogy az országban *létezik*, még egy olyan *újságíró*, akit az írásai miatt *megvertek* volna, pláne *négyszer* . . .

A rendőrség megkezdte a vizsgálatot.

S. A.

A szovjetek állítják, a magyarok nem látják

HATÁRZÁR?

Ungváron bejelentették, hogy ideiglenesen lezárták a határt a szovjet oldalon. A helyi hatóságok a döntést azzal indokolták, hogy az összetorlódott kocsisorok miatt *veszélyes egészségügyi helyzet alakult ki.*

A határőrség helyettes szóvivője, *Krisán Attila* ezredes kérésünkre elmondta, hogy erről az intézkedésükről a szovjet hatóságok *nem értesítették a magyar illetékeseket*, de nem is tapasztaltak semmi, a határ lezárására utaló jelet, a két ország között a forgalom ugyanis zavartalan. Lehetséges, hogy a határ lezárása nem a magyar, hanem a szovjet—cseh szakaszon történt. **(b. á.)**

Négy rab megszökött kétmillió márkával

Az észak-németországi *Celle* város börtönében hétfőn reggel 7 órakor a reggeli kiadásánál *négy rab hatalmába kerített három börtönőrt.* Röviddel később közölték követeléseiket: *2 millió márka készpénz, két autó*, továbbá *bilincsek, egy hordozható televízió, egy rádió, s egy távcső — s szabad elvonulás.* Késő délután az egyik túszként fogva tartott börtönőr *szívrohamot* kapott, s ezt követően őt a fogvatartói szabadon engedték.

Este több villogó kék fénnyel kirobogó rendőrautó között egy civil *Volkswagen Passat Combi* gépkocsiban bonyolították le a szökést. A gépkocsi első ülésein *két álarcos rab ült*, a hátsó ülésen *egy rab a két tusszal*, a negyedik *rab pedig a csomagtartóban térdelve.* A rendőrautók a város határáig kísérték a menekülőket, majd követésüket abbahagyták, nehogy veszélyeztessék a túszok életét.

Mivel az egykori NSZK határa, az úgynevezett zónahatár csak negyven kilométer távolságban van, valószínű, hogy a menekülők az egykori NDK területére szöktek.

A szökevények nehéz bűnözők. Az egyik elítélt, négy évvel ezelőtt Hannoverben egy *rendőrgyilkosság részese volt.* Mivel az autók elvonulásakor a jelenlévő riporterek pisztolyt nem láttak a menekülők kezében, feltételezik, hogy *robbanóanyaggal, bombával* rendelkeznek.

Zsiray László

Jelentkezett az '56-os Szövetség

Ünnepeljünk együtt!

A nemrég született Pesti Riportban szeretnénk bemutatkozni. 1956 forradalmának és szabadságharcának szellemiségét kívánjuk megőrizni és lehetőleg továbbadni, hiszen ami történt, arról bátran elmondhatjuk, hogy spontán népi kibontakozása, szigorúan egységet árasztó levegője és patyolattisztasága tekintetében páratlan a történelemben. Mi magyarok, olyan forradalmat mondhatunk a magunkénak, melyben még a köztörvényes bűnözők is, anélkül, hogy bárki is kérte volna őket, feltört, vagy kilőtt boltok előtt fegyverrel védték az ország vagyonát, s nem engedték, hogy a rablás lábra kelhessen. (A rablás csak a forradalom leverése után kezdődött, decemberben, például a Divatcsarnokban.) Olyan morális örökség ez az egész nép számára, tisztaságból és hősiességből, hogy büszkévé tesz minket.

Bennünket a Pesti Riport egy kicsit az 1956 októberének hősére, a „Pesti Srác"-ra emlékeztet. Kívánjuk, hogy a lap is legyen olyan könnyed, de legyen olyan kemény is, legyen a mienk és mindenkié!

Köszönjük ezt a bemutatkozási lehetőséget és szeretnénk mindenkit megkérni, hogy ünnepelje velünk a csodálatos nemzeti megmozdulás 35. évfordulóját, október 23-tól november 4-ig. Ünnepelni jó és az ünnepelni tudás mindig lelki gazdagságot is takar.

Az '56-os Szövetség nevében

Dobossy Antal,
a budapesti vezetőség tagja

AZ EXPO-VITA AZ ALULJÁRÓBAN FOLYTATÓDIK

Ki ír alá Palotásnak?

Palotás János MDF-es parlamenti képviselő, a *VOSZ* elnöke bejelentette, aláírásgyűjtést kezdenek annak érdekében, hogy a világkiállításról országos népszavazás döntsön. A politikusok már pro és kontra nyilatkoztak, ám azt a százezer aláírást az utca embere rója majd a gyűjtőívekre. De vajon így lesz-e? Erre kerestük a választ ma reggel a Blaha Lujza tér környékén.

— *Én aláírnám* — bólogat *Sereg Imre*, aki a 7-es busz megállójában sátorból kávét árul. — *Mert jó lenne az országnak, de nekünk, kereskedőknek mindenképpen.*

— *Semmi értelme az egésznek* — legyint az aluljáró újságospavilonjában *László Gyula.* — *Annyit beszéltek már az expóról, hogy mindenkinek tele van vele a hócipője.*

— *Mi nagyon szeretnénk aláírni* — sóhajt a fiatalasszony, aki a férjével tetra alsónadrágot és frottír zoknit árul az aluljáróban. — *De mi csak magyarok vagyunk és nem magyar állampolgárok.*

A meghatározhatatlan korú férfi, aki éppen hullámpapírból készült éjszakai fekhelyén „ágyaz be", magyar állampolgár, de az aláírásával nem sokat érnének, mondja, mert sem személyi igazolványa, sem állandó lakása nincs.

Telefonkérdésünkre *Vizvári György* rendőr százados, a dunai vízirendészet vezetője elmondta: *aláírná*, mert ismeri az expókoncepció Dunára vonatkozó részét és jónak tartja. *Schiffer Pál* filmrendező szerint: a világkiállítás előkészítése olyan kapkodó volt, hogy valószínűleg nem érné el célját. Ezért nem is támogatná aláírásával a népszavazást.

Bosszú a műsorért?

Szegedi fenyegetés!

A Pesti Riport szerkesztőségébe — lapzártakor — fenyegető levél érkezett Szegedről. Kronics Szabina olvasó „jelenti", hogy a fasiszta bőrfejűek október 23-án és 24-én robbantani akarnak a városi tévé-székházban, mert a jelenlegi tv-elnök nem érti a dolgát, és elegük van a rossz műsorból, küldjék el a bemondókat is! Ezek az emberek nem viccelnek — írja az ismeretlen olvasó — sok fegyverük van és gránátuk is.

Ligur lekenyerezők

Ma délután a Vörösmarty téren (rossz idő esetén a Baross téri aluljáróban) ligur táncosok, énekesek adnak kétórás műsort, genovai szakácsok és pékek a helyszínen készítik és kínálják a falatokat majd. Genova város nagy szülöttére, Kolumbus Kristófra emlékezve, Amerika felfedezésének jövőre ünneplendő 500. évfordulójára készülve, a jeles alkalomra kiadott ajándéktárgyakat, kiadványokat, prospektusokat osztogatnak az arrajáróknak.

S hogy miért ilyen jótét lelkek a genovaiak? A Sampdoria labdarúgó-együttes kupafordulón csap össze a Honvéddal. A hozzánk vendégjátékra érkező labdarúgók mellett szeretnének demonstrálni ezzel a kulturális eseménnyel, ami azt jelzi számunkra, hogy ez valóban békés közeledés.

Mi csak annyit tehetünk hozzá: a mérkőzést nyerje csak a Honvéd.

Hózápor várható?

Főleg délen és keleten lehet esőre, záporra számítani. A hegyekben hózápor is előfordulhat. Sokfelé erős, helyenként viharos lesz a szél. A legmagasabb hőmérséklet 6—11 fok között alakul.

TILTAKOZIK A SZOBORLAKÓ

Kun Béla „bérlője"

— *Már régebben beköltöztem Kun Béla szobrába. Felháborító, hogy most kilakoltattak!* — állított be a szerkesztőségbe *Kovács Gusztáv.* — *Kidobálták a rongyokat, amiken aludtam.*

— Bontják a szobrot?

— *Igen, és én ezért végleg hajléktalanná leszek. Pedig a szobor alatt három szobám is volt.*

— Mi lesz most önnel?

— *Ezt én is szeretném tudni! A szobor elejének eltüntetésével egyetértek, de hogy a hátsó részét is? Tiltakozni fogok a VIII. kerület polgármesterénél, ne bontsák szét.*

— Nem volt odabenn túl hideg?

— *Hát... Nem olyan mint egy fűtött lakásban...*

— Eddig nem zaklatta a rendőrség?

— *Tudták hogy ott lakom, de nem bántottak.*

Felhívtuk telefonon *Koppány Zoltánt*, a VIII. kerület polgármesterét, mit tud a szoborlakóról?

— *A Fővárosi Önkormányzat döntésére bontják Kun Béla szobrát. De hogy ott „lakik" valaki, arról eddig nem volt tudomásom. De a munkát így sem hagyhatjuk abba.* **Nagy Péter János**

Török belügyminiszter Bulgáriában?

Bulgáriában nyilvánosságra hozták az október 13-i parlamenti választások hivatalos végeredményét.

A legtöbben a *Demokratikus Erők Szövetségére* voksoltak, amely a szavazatok 34,36 százalékát szerezte meg, s így 1,22 százalékkal előzte meg a *Bolgár Szocialista Pártot* (a kommunista párt utódját), amelyre a választók 33,14 százaléka szavazott.

Egyetlen párt sem szerzett elegendő szavazatot ahhoz, hogy *önállóan kormányt alakítson*, így máris folynak a koalíciós tágyalások a DESZ és a harmadik legtöbb szavazatot kapott, a török kisebbség pártjaként számon tartott *Mozgalom a jogokért és a szabadságért szervezet* vezetői között. Bulgáriában — mint ismeretes — *nem engedélyezték az etnikai alapon működő pártok tevékenységét*, így a török kisebbség *„álnéven"* nevezett a választásokon. A szervezet, eredményeik függvényében, miniszteri posztokra, köztük a *belügyminisztérium* irányítására tart igényt Bulgária új kormányában.

A Pesti Riport legközelebbi száma október 24-én, csütörtökön a szokott időben jelenik meg.

SZÓRAKOZTATÓ DÉLUTÁNI NAPILAP Megjelenik: hétfőtől péntekig
Főszerkesztő HAMORI TIBOR. Főszerkesztő-helyettes: Borbás Katalin
Szerkesztő: Csulák András. Művészeti szerkesztő: Milkovics Pál
Szerkesztőség: 1085 Bp., Blaha Lujza tér 3. Levélcím: 1445 Bp. Pf. 335.
Fax: 138-4773. A titkárság telefonszáma: 138-2461
ROVATOK: Belföld: 138-4468. Bűnügy: 118-6349
Kultúra és Sport: 138-4405. Külföld: 138-4218

PESTI Riport
Szórakoztató napilap

Kiadja és előállítja: Szikra Lapnyomda
Felelős vezető: DR. CSÖNDES ZOLTÁN vezérigazgató
Kiadó címe: 1133 Budapest, Visegrádi utca 116.
Levélcíme: 1553 Budapest, Pf. 53.
Telefon: 149-5790. Telefax: 149-8709
Terjeszti a Magyar Posta
ISSN 1215—4288

VARGA Imre cikkei

PRIZMA

Népek útilapuja

Összekavarodott a világ.

Olasz kikötőkben albán szót hallani, München némely lakónegyedében fejkendős török asszonyok inkább Drinápoly városképét idézik föl, Hollandiában indonéz kisvendéglők körül gyülekezik a hajdani gyarmatokról a tulipánok országába sereglők áradata, Budapesten „china-town" nő ki a földből Kőbányán és romániai emberpiac csúfítja a Moszkva teret, arabtanyává züllött a Váci utcai Anna presszó. Hamburg St. Pauli nevű városrészében macedónok és szerbek kelnek birokra, Mallorca szigetén afrikai árusok vágják le a hiszékeny turistákat, Florida hovatovább elspanyolosodik a karibi és latinamerikai menekültektől, a chicagói Millwaukee Street környékén húszezer lengyel él, Párizsban arabok és színes bőrűek táplálják Le Pen népszerűségét, a prágai Vencel téren vietnamiak és mongolok ütögetik le a gyanútlan idegeneket, Ausztria minden tizedik polgára a szomszédos köztársaság határain kívül született, Svájcban illegálisan ott tartózkodó tamilokra vadászik a rendőrség, Helsinki kikötői kocsmájában, a Kapelliben csütörtök esténként több a baltikumi észt, mint a helybéli finn vendég.

A világnak sohasem volt ennyi polgára, ki „nem lelé honját a hazában". San Francisco kínaijai, Yokohama koreaijai, a clevelandi Bakay magyarjai, az amerikai nagyvárosok olasz és litván kolóniái, a Skandináviában didergő namibiaiak, Isztambul egymillió albánja és Németország — nyaranta több ország határátkelőhelyét megbénító — másfél millió törökje, Manhattan orosz maffiája, Buffalo líbiaijai és a névházassággal Szabolcs-Szatmár-Beregbe sodródó kárpátaljai magyarok más-más okból, más-más korban, más-más módon kényszerültek elhagyni azt a helyet, ahol születtek. Kit bőre színe, kit anyanyelve, kit vallása, kit nemzetisége, kit politikai meggyőződése, kit háború vagy természeti csapás kényszerített arra, hogy elhagyja bölcsőhelyét.

Most, a genfi menekültügyi konvenció elfogadásának negyvenedik évfordulóján világszerte 30 millióra becsülik a menekültek számát. A földgolyó összlakosságához képest elenyésző, a józan ész számára megdöbbentően sok. Az utóbbi tíz évben megkétszereződött a hazájukat elhagyni kényszerülők tábora, s ezen már el kell gondolkodnia a civilizált világnak. Ázsia és Afrika szegénysége kopogtat az Európa Ház ajtaján, a nemzetközi egyezmény 1951 óta a „jogvédelem" és a „tartós megoldás" lehetőségét biztosítja az útilapuk népe számára.

A világ egyik vezető nemzete, Németország hónapok óta a menekültpolitika tárgyában folytatott vitáktól hangos, a megoldást sürgető viták hátterében Bonn kormánya 161 millió márkát tartalékolt a kérdés megnyugtató rendezésére. Csakhogy a megoldás e három magyarországnyi — és várhatóan egyre több — menekült esetében nem csupán pénz kérdése. Otthonra lelni a hazában — oly lehetetlen óhaj ez összekavarodott világunkban, a harmadik évezred küszöbén? **Juhani Nagy János**

Éhínség fenyeget Tanzániában

Több mint 650 ezer tanzániait fenyeget éhínség, különösképpen az afrikai ország Lindi nevű tartományában. Az élelemhiány okozta ellátási gondok nemcsak az esőhiány nyomán keletkezett szárazságra vezethetők vissza, hanem a mezőgazdasági termést pusztító kártevők inváziójára is.

A tanzániai rádió híradása szerint a pajzstetvek több ezer tonna terményt tettek tönkre. A helyi hatóságok becslései szerint a következő fél évben 150 ezer tonna élelmiszerre volna szükség. A tanzániai ország ennek csak csekély hányadát — évi hatezer tonnát — képes megtermelni.

PALETTA

EREDMÉNYESEN IMÁDKOZOTT esőért a Zimbabwéba látogató angol királynő. „Imádkozni fogok azért, hogy mielőbb legyen vége az országukat sújtó szárazságnak" — mondta vendéglátóinak II. Erzsébet, s néhány perc múlva felhőszakadás vette kezdetét.

NÉPSZAVAZÁSSAL DÖNTENEK Svájc polgárai arról, hogy megszüntessék-e a politikai rendőrséget a kantonok országában, vagy sem. Az össznépi nem kimondásához 106 617 aláírás elegendő.

RAISSZA GORBACSOVA számára ítélte oda „Az év asszonya" kitüntető címet a Rómában működő nemzetközi környezetvédelmi kutatóközpont. A Pio Manzu így kívánja elismerni az 59 éves szovjet First Ladynek a békéért és a demokráciáért folytatott küzdelmét.

A SZENTFÖLD LEGRÉGIBB településének nyomaira bukkantak a Kineret-tó közelében. A kőkorszakból származó nomád telepen halászó, vadászó, gyűjtögető emberek laktak 19 ezer évvel ezelőtt.

REPUBLIKÁNUS SZAKÉRTŐ BUDAPESTI NYILATKOZATA

A szerető bosszúja volt a szexuális zaklatás vádja

A belvárosi szálloda elegáns halljában beszélgetek *Mr. William S. Breuerrel*, az amerikai Republikánus Párt pénzügyi szakértőjével. Mr. Breuer szülei révén magyar származású, de már az USA-ban született és Princetownban végezte el az egyetemet.

A szó egyhamar az amerikai főbíróválasztás-hercehurcára terelődik, amelyről a Pesti Riport is beszámolt. Vajon *Clarence Thomas* valóban vétkes volt-e a tíz évvel korábban elkövetett szexuális zaklatás „bűnében", amivel *Anita Hill* jogászprofesszornő nemrég hozakodott elő. A botránnyal — mint ismeretes — foglalkozott a washingtoni igazságügyi tanács, meghallgatta a „tettest" a szenátus és természetesen nagy hírverést csapott az ügynek a sajtó és a televízió.

— Én is a lapokból és a Republikánus Párt központi jától kapott telefaxból értesültem Thomas főbíró megválasztásának előzményeiről. Clarencet jól ismerem, *kitűnő képzettségű jogász, nem csodálom, hogy Bush őt jelölte a Legfelsőbb Bíróság főbírájául* — mondotta Mr. Breuer. — Ami a vádaskodást illeti, kissé komikusan hat, hogy a hölgy tíz év múlva rukkolt elő a szexuális zaklatás vádjával, hogy megbotránkoztassa az egyébként puritán amerikai közvéleményt.

William S. Breuer

Thomas öt évvel ezelőtt nősült, példás családi életet él fehér asszonyával. Anita Hillel való ismeretsége idején *még nőtlen fiatalember volt*, és valljuk be őszintén, egy 25-30 éves fiatalembernek lehetett barátnője, akivel szexuális kapcsolatot tartott nőtlen korában. Thomas, néger létére, fehér feleséget választott, ami *alkalmasnak igérkezett a feketéket ellene hangolni* . . . Az a fontos — fejezte be mondandóját Mr. Breuer —, hogy végül is a józan megfontolás győzött. *Nagyon örülök Thomas megválasztásának.* **(ráthonyi)**

NEM ROBBANTHATOTT VOLNA KI ATOMHÁBORÚT

Bush és Gorbacsov „TITKOS TÁSKÁI"

Újból megnyugtatták Moszkvából a világot. Ezúttal Jurij Rizskov professzor, Gorbacsov néhány napja megalapított 9 tagú elnöki konzultációs tanácsának nagy tekintélyű, radikális reformerként ismert tagja. A Welt am Sonntagnak adott nyilatkozatában erősítette meg, hogy a szovjet nukleáris fegyverek biztos kezekben vannak, s a világ a puccskísérlet idején sem volt egyetlen pillanatra sem olyan helyzetben, hogy aggódnia kellett volna.

„Lehetséges, hogy valamelyik szovjet tagköztársaságban illetéktelen erők valamifajta atomeszközökhöz jutnak, de egyszerűen nem értenek hozzá. A szó műszaki értelmében megfelelő intézkedések érvényesek és minden ellenőrzés alatt áll."

Vagyis, az atomfegyverek felhasználásának technikáját csak a szovjet elnök tudja működtetni, és — amint ezt az amerikai hírszerzés és katonai vezetés azóta ellenőrizte és igazolta — *Gorbacsov* az augusztusi puccskísérlet egyetlen pillanatára sem vesztette el hatalmát a technika felett. Pontosabban: a Gorbacsovhoz hűséges tisztek hatástalanították a puccsisták kezébe került kódrendszert. S a politikai döntés kulcsa — amely nélkül atomügyben technikailag lehetetlen katonai döntést hozni — azóta újból a szovjet államfő hatalmában van.

Ma is mindössze két nagybetűs „titkos táskájáról" tudunk — írja a Ferenczy-Europress —, az egyik a Szovjetunió mindenkori első embere, a másik az Egyesült Államok elnöke számára teszi lehetővé, hogy bármikor és bárhol kiadja az általános atomtámadásra vonatkozó parancsot.

Ami az amerikai táskát illeti, a *Newsweek* kedvesen „Armageddon-szatyornak" nevezi a fekete, neszesszerszerű alkalmatosságot és elmondja, mi van benne. Voltaképpen néhány füzet, kódolt jelekkel teleírva. Az egyik, állítólag harmincoldalas irka a Szovjetunió ellen adott esetben indítandó nukleáris csapássorozat teljes „menüjét" tartalmazza, a többi pedig hasonló nyalánkságokat.

George Bush nemrég Los Angelesben teniszezett, utána pajzán ötlete támadt. Utasította sofőrjét, „próbálja lerázni a táskás fickókat". Az elnöki Lincoln Continental meglódult, a Secret Service, az elnöki testőrség pedig — kocsijában az elmaradhatatlan „táskával" — tizenöt hosszú percen át üldözte a Sunset

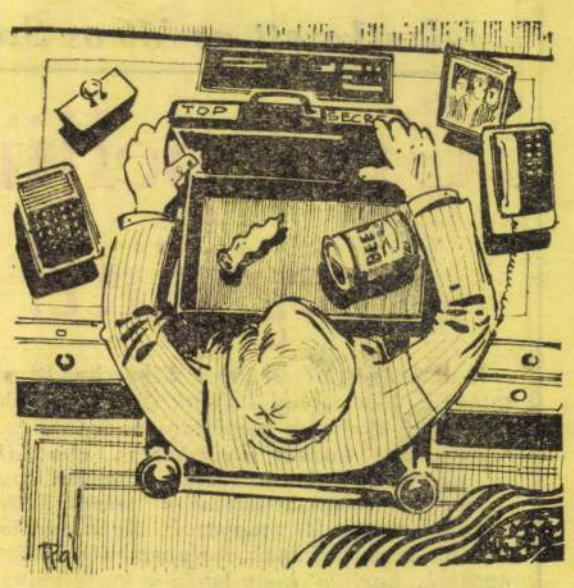

Boulevardon az Egyesült Államok elnökét, aki teljes negyed óráig akkor sem robbanthatott volna ki atomháborút, ha akar.

Ugyancsak tizenöt percig tart az a tájékoztatás, amit minden új elnök megkap a táska használati módjáról. *Edward Beach* nyugalmazott tengerészkapitány, *Eisenhower* táskafelelőse szerint a tábornok „egy precíz katona érdeklődését tanúsította az eligazítás alatt", *John Kennedy* viszont „fenemód unta az egészet, és majdnem elaludt, tekintet nélkül az éppen kirobbant kubai rakétaválságra". „Kennedy — mondta az ő biztonsági tanácsadója, *McGeorge Bundy* — egyszerűen nem az a típus volt, aki tudni akarta, hogyan kell megsemmisíteni a fél világot."

Bill Gulley, a Fehér Ház katonai irodájának illetékes — mármint táskaügyben illetékes — vezetője volt *Johnson* elnöksége idején. „Nagy balhé volt, amikor kiderült, hogy a megváltozott kód: az adatokat hat teljes hónapig nem táplálták be a táskába." *Jimmy Cartert Brent Scowcroft, Bush* biztonsági főtanácsadója világosította fel:

„Amikor kinyitotta a táskát, egy üres sörösdoboz és egy óvszer került a kezébe. Előbb bevallotta, hogy ő akarta megtréfálni az ájtatosságáról ismert új elnököt . . ."

Székely múlt, székely jelen

Az agyagfalvi székelygyűlés évfordulójáról való idei megemlékezés terve már október 19-e előtt egy hónappal nagy vihart kavart. A romániai Hargita és Kovászna megyében egy tömbben élő székely lakosság egyes politikai vezetői ekkor vetették fel a helyi önkormányzat, pontosabban az erről esetleg tartandó népszavazás gondolatát. A többit tudjuk: már a puszta elképzelés felhördülést keltett a román közvélemény egy részében, és ezt mármár politikai hisztériává fokozták a bukaresti parlament némely képviselői. Azok, akik számára „nyilvánvaló", hogy a terület lakosságának 85 százalékát kitevő székelyek helyi önkormányzata veszélyeztetné Románia egységét. Mi több, e terv a Székelyföldtől 600 kilométerre levő Magyarország területi követelésének eszköze. A vád szót sem érdemelne, ha nem egy egész kisebbségi népcsoportot érne, ám a gyűlöletszító rágalmat még tetézi a székelyek „románellenes atrocitásairól" szóló bukaresti parlamenti jelentés. A cáfolás feladatát higgadtan elvégezte az erre illetékes, a Romániai Magyar Demokrata Szövetség. A mi összeállításunk néhány ténnyel és adattal villantja fel a székelység történetét és kultúráját, magyarságtudatán belüli sajátos lelkivilágát. Amely összességében azt példázza — akárcsak a múlt századi agyagfalvi gyűlés szándéka —, hogy a nemzeti önazonosság egészséges védelme nem irányul senki ellen. Valójában ez a más identitás tiszteletét is jelenti, ami alap a megbékéléshez és a jó szándékú együttéléshez.

Harcban a mítoszokkal

Olyan „nemzet" a székely, amely mindig csak „népnek" tartotta magát és magyarnak, nyelvében, lelkében, kultúrájában egyképpen. Szülőföldemen magyaráznom sem kellene ezt: miért igazolni, hogy a vizek mindig lefelé futnak, a Nap keleten kel fel és nyugaton pihen el, miért kellene bizonyítás a világ legtermészetesebb dolgaira? Külön „nemzetté" a kápolnai unió „léptette elő" a székelységet, az 1437-es parasztfelkelés leverése után, de csak azért, hogy a magyar nemesség, az erdélyi szászok és a székelyek szövetségét állíthassa szembe az újabb lázadásokkal. Ennek a „három nemzetnek" — *Bözödi György* joggal tette idézőjelbe a minősítést 1938-ban — egyáltalán nem volt egyazon érdeke. Legkevésbé a székelyeknek, akik nem a Kápolnán elvárt „rend" támaszai lettek, hanem újabb és újabb lázadások kirobbantói, olyannyira, hogy János Zsigmond erdélyi fejedelem 1562 után, kegyetlen megtorlásképpen, a levert székelységet megfosztotta kollektív jogaitól, fejedelmi jobbággyá téve a közszékelyek tömegeit. Ezért találja a 48-as forradalom jobbágyi sorban a székelység igen nagy részét.

Mégis élt egy ideig valamiféle *naiv romantika* a „székely nemzetről", főként írók körében. Málik József, a múlt század második felének legjelentősebb vidéki publicistája, 1882-ben Székely Nemzet címmel indított lapot Sepsiszentgyörgyön. A zilahi születésű szerkesztő, tanár és nyomdaalapító a Székelyföldre kerülve, nyilván a századvég hun mítoszos hangulatára gondolva adta ezt a címet. Ugyanez az újság azonban 1919-től *Székely Nép* címmel jelenik meg. Szerkesztői most már így védekeztek *a látszat* ellen: nehogy valaki is a székelységet a magyar nemzettől különálló, más népcsoportnak tekinthesse. A magyarság efféle szétdarabolása Trianon óta kedvelt módszere a bukaresti hatalomnak, de tudósoknak, történészeknek is. Nicolae Iorga akadémikustól Nicolae Ceausescuig sokan megkísérelték feltámasztani az „önálló székely etnikum" elméletét — mindenkor sikertelenül.

Magyarpéterlakán.
BUTA AGOSTON FELVÉTELE

(Ugyanezzel a taktikával választották le a moldvai csángókat a magyarságról.) Legutóbb az 1977-es romániai népszámlálás próbálkozott, külön rubrikát nyitva a „magyaroknak", ismét mást a „székelyeknek". De a félmillió székelyből *alig ezren* iratkoztak be a „székely rubrikába". A romániai németek még mélyebb csapdába kerültek: lehettek szászok, svábok vagy pusztán németek, ők sem ugrottak be.

Abból az időből való *Kányádi Sándor* anekdotája, hogy egy csíki községben megkérdezik az egyik honpolgárt, aki mindig verte a mellét, hogy ő aztán igazi székely, vagyis *jobb magyar* minden más táj magyarjainál.

— Hányan iratkoztak fel maguknál székelynek, bátyám?

— Egyetlenegy. De ne féljen, tudjuk, hogy ki!

Szóba se hoznám, ha nem látom minap a televízióban a bukaresti parlamenti ülésről készült filmet, és nem üti meg fülemet egy bizonyos Gheorghe Dumitrascu nevezetű dobrudzsai szenátor furcsa „hízelgése" a székelyek címére, akiket szerinte a „magyarok" az egész történelem folyamán mindig a maguk érdekében használtak ki. Szegény Bözödi György, aki a székely elnyomottak panaszát mondta a magyar nemesség, királyok és fejedelmek ellen, hát így ki lehet forgatni „székely érveit"?

Kérdezi egyik ismerősöm, hogy tulajdonképpen miféle „nemzet" is ez a székelység, amelynek Pestre szakadt fia lennék én is? Kezdjük hát megint elölről a vitát, amit Für Lajos annak idejében lefolytatott volt debreceni diákjai között. Nem tudták, hogy milyen nyelven beszélnek a székelyek.

Kérdéssel felelek:

— Tudod-e, hogy ki volt Apáczai Csere János?

Tanárember, hogyne tudná. Mondja szakszerűen. Még a pesti gyakorlógimnáziumot is említi, mivel homlokzatán ott viseli a nagy pedagógus nevét. Ismerősöm matematikatanár, illik így folytatnom:

— Bolyai Jánosról hallottál-e?

— Azért ne sértegess!

— Dózsa Györgyről?

— Még fel is vágsz vele?

— Tehetném. Édesapám abban a faluban született, amelyikben a parasztkirály.

— Eszembe se jutna, hogy székely volt.

— Nevében hordta a sorsát: Székely Dósa György Dálnokról.

Záporoztam a névsort. Kőrösi Csoma Sándort talán romantika is sarkallta Dardzsiling felé, de a tudomány tartja számon a világon. Bölöni Farkas Sándor, egy másik nagy utazó, ki — Csoma Sándorral ellentétben — céljához érkezik, majd hazatér, és a magyarság számára, Hatvany Lajos találó jellemzése szerint, a múlt századi Amerikában „felfedezi a demokráciát". Mikes Kelemen a nagyságos fejedelem mellett nemcsak a hűség számkivetettje Rodostóban, de a magyar stílus művészi pallérozója a népnyelv szépségeivel. Kriza János *Vadrózsái*val a magyar folklórgyűjtés egyik megalapozója. Azért csak egyik, mert vele nagyrészt egy időben küldözget a Magyar Tudományos Akadémiának csángó folklórt egy másik gyűjtő, Rokonföldi álnéven, igazi nevén Petrás Ince János ferences barát a moldvai Klézséről. És ki állította össze, egy falusi parókia magányában, első irodalmi lexikonunkat, az 1766-ban megjelent *Magyar Athenast*? Gondolta-e keserű sorsú Bod Péter, hogy munkájával műfajt honosít meg a honi irodalomban?

Mindegyik névre bólint ismerősöm. Nemkülönben, mikor a mesemondó Benedek Eleket idézem. Ismeri mindnyájukat. Éppen úgy a Székelyföldet begyalogló Orbán Balázst, az író Tamási Áront, Kacsó Sándort, Bözödi Györgyöt, a művelődéstörténész Kelemen Lajost. Színészeket említek, Laborfalvi Rózát, a nagy Gertrudist, Stuart Máriát, Lady Macbethet, ki egyébként Jókai Mór felesége volt. Festők következnek lustrámon, a máig utolérhetetlen portretista Barabás Miklós, s a magyar történelmi múlt ihletett képírója, Székely Bertalan.

Majd katonák jönnek, ismerősöm előre bólint:

— *Nyilván: Gábor Áron.*

A leleményes ágyúöntőről és hős őrnagyról közismert, hogy székely volt. De Gál Sándor tábornokról már kevésbé, noha 1849-ben a Székelyföld katonai parancsnoka, a bukás után pedig Garibaldi seregében harcol tovább, az itáliai magyar légióban. Tábornoktársát, Czetz Jánost is Itáliában találjuk, majd túl az óceánon, Buenos Airesben alapít és vezet katonai akadémiát. És e főtisztek mellett székely kapitányok sokasága harcolta végig Bem tábornok két erdélyi hadjáratát. Bona Gábor történész három évvel ezelőtt névjegyzéket állított össze Kossuth Lajos kapitányairól, kimutatva, hogy az ország akkori népességéhez mérten, *a legtöbb honvéd százados a Székelyföldről került ki: 174-en!*

Érti már ismerősöm, mire e névsor, miért e lustrám. Mindezeket az embereket a Székelyföld adta a magyarságnak. Gyakran olyan anyaként, aki néma büszkeséggel kíséri gyermeke életútját, vele örül, de nem fáj neki az sem, ha kifelejtik a dicsőségből.

Székely sors az is, amely e táj tehetségeseinek nagyon gyakran csak messze földön, éppen Kolozsvárott, Budapesten vagy Buenos Airesben nyit igazán teret. László Ferenc Ödön sepsiszentgyörgyi születésű, kolozsvári nyugalmazott egyetemi tanár, a szakkörökben mindenütt számon tartott László Ferenc régész fia, összeállított két háromszéki családfát, az egymással rokonságban álló, igen népes László- és Bodor-családokét. Életpályák sokasága kavargott előttem, míg böngésztem. Európai hírű tudós, író, nemzetgazdász, ügyvéd, egyetemi tanár, esztéta, mindegyik a szülőtájtól, az elindító Székelyföldtől távol találta meg a maga érvényesülésének — nagyon rossz a kifejezés —, a maga szolgálatának igazi színterét. László dr. vizsgálódását szélesebb körre is kiterjesztette, nagyobb időt, más családokat is átfogva. Legtöbb példa a Lászlók és Bodorok útját ismételte.

Ami egyenesen fátum lehetne, ha ezek a sorsok nem hordoznák magukban székely szülőföldjüket, és odahaza nem maradna meg az életük nyoma.

Beke György

Magyar etnikai csoport

Az Akadémiai Kislexikon 1990-ben megjelent II. kötetében a SZÉKELYEK szócikkben a következők állnak:

„Magyar etnikai csoport **Erdély** délkeleti részén, a **Székelyföldön.** Saját székely csoportnevük valószínűleg foglalkozásnév eredetű ('katona'). Eredetük vitatott, a hun, avar, bolgár-szláv, kazár, besenyő eredeztetés történetileg nem bizonyított. Nyelvük, kultúrájuk egyértelműen magyar, életmódjukban és társadalmi helyzetükben különböznek a magyarság más csoportjaitól. Az Árpád-kor elején az úgynevezett katonai segédnépek közé tartoztak, s az ország nyugati, déli és északi (Őrség, Pozsony, Moson, Baranya, Abaúj, Bihar vármegye egyes részein), majd a 12. századtól a Kárpátok vonaláig kiterjesztett országhatárokon védték a **gyepűvonalat.** A 12—14. században fokozatosan népesítették be a király által kiváltságolt autonóm közigazgatási területeiket, a **székeket.** A tömegükben szabad, földközösségben és nemzetiségi szervezetben élő székelyek fő foglalkozása a szilaj állattartás, a letelepedés után a földművelés, illetőleg a királynak való katonaállítás volt. Földesúri fennhatóság alá nem tartoztak. A 14. század után megindult vagyoni tagozódás során kiemelkedtek és vezető szerephez jutottak egyes családok, a **primorok,** a középréteget a kevésbé tehetős, lovon hadba vonuló **lófők** (primipilusok), a közrendet a gyalogos **közszékelyek** (pixidariusok) alkották. A hét székely szék egyemének élén a **székely ispán** (a címet általában az erdélyi vajda, majd a fejedelem viselte), a helyi közigazgatás élén a hadnagyok és kapitányok, a 16. századtól a **királybíró** állt. A jogilag egységes, kiváltságolt székelység a kápolnai unióban (1437) szövetségre lépett a magyar nemességgel és az erdélyi szászokkal **(erdélyi három nemzet).** A szabad székelyek felkelésének leverése (1562) után János Zsigmond megfosztotta a kollektív szabadságtól és fejedelmi jobbággyá tette a közszékelyeket, elismerve a lófők és primorok nemesi jogait. A »székely szabadság« többszöri visszaállítása ellenére többségük 1848-ig jobbágysorban maradt. A 17—18. században nagyobb arányú kivándorlás indult meg **(gyimesi csángók, moldvai magyarok,** a Mária Terézia által elrendelt székely határőrvidék felállítása és az erőszakos katonaállítás elleni tiltakozást megtorló **mádéfalvi veszedelem,** 1764. január 7. után a **bukovinai székelyek**). A rendi különállást 1848-ban, a széki szervezetet 1876-ban szüntették meg. A dualizmuskori gazdasági fejlődésből kimaradt Székelyföldről a 19. század végén újabb kivándorlási hullám indult meg (Amerika, Havaselve). — A székelyek különálló népi kultúrája sok archaikus vonást őrzött meg. Anyagi kultúrájukban jelentős fafaragásuk (székely kapuk, kopjafák), szénkenként elkülönülő viseletük, szőtteseik és hímzéseik. Híres fazekasközpontok: Korond (Corund), Csíkmadaras (Madaras), Csíknádfalva (Danesti)."

A magyarság Romániában

A Statisztikai Szemle októberi számában Klinger András Erdély népessége anyanyelvi összetételének alakulása címmel közölt adatokban roppant gazdag tanulmányt. Ebből valók a következők:

A MAGYAR ANYANYELVŰ LAKOSSÁG ARÁNYA ERDÉLYBEN, A TISZA-MAROS SZÖGBEN ÉS A TISZA BAL PARTJÁN (SZÁZALÉKBAN)

	1850	1880	1910	1930	1941	1977
	—	25	32	27	29	22
Ebből (megye):						
Covasna (Kovászna)	80	86	87	82	86	78
Harghita (Hargita)	86	89	93	89	93	85
Mures (Maros)	26	42	49	44	48	44

(E három megyében a magyarok lélekszáma 1910-hez képest 1977-re 19, 24 és 39 százalékkal szaporodott, s ennek következtében 1977-ben Kovásznában 155 ezer, Hargitában 276 ezer, Marosban 265 ezer magyar élt.)

ROMÁNIA NÉPESSÉGE ANYANYELV SZERINT (EZERBEN)

	1956	1966	1977	1989
		Hivatalos adatok		
Román	15 081	16 771	19 207	20 630
Magyar	1 654	1 652	1 671	1 800
Német	395	388	332	100
Összesen	17 489	19 103	21 560	23 150
		Becsült adatok		
Román	15 000	16 600	18 900	20 400
Magyar	1 700	1 800	1 900	2 000
Német	400	400	350	100
Összesen	17 500	19 000	21 600	23 150

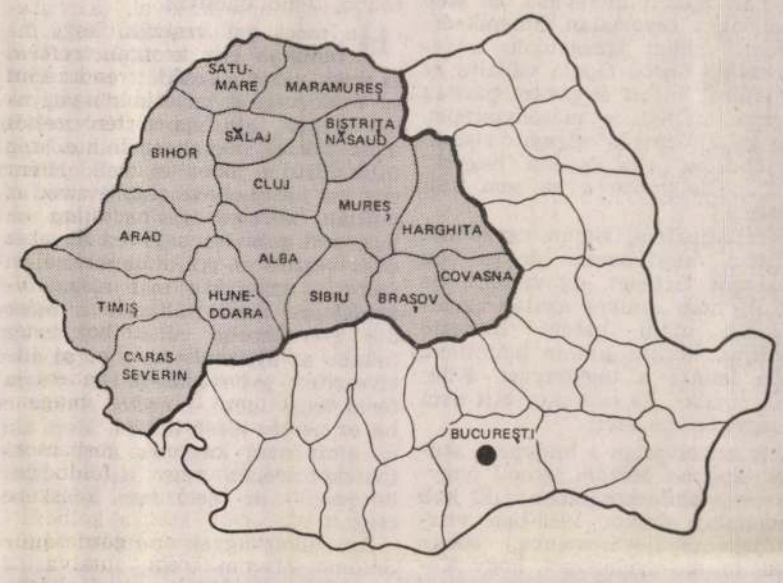

Erdély, Bánság és Partium megyéi.

A védekező néplélek

Nem meglepő, hogy Magyarországon is sok hétköznapi mítosz tapad a határtól 600 kilométerre élő székelységhez. A székely viccek hőse agyafúrt, szófukar, gyakorlatias emmer. Csavaros eszéről ismerszik meg a székely a novellában is.

Mítosz? Meglehet, ám komoly valóságalappal. Közel tíz évszázada immár, hogy a magyarság keleti oltalmára megtelepedtek a székelyek Erdély délkeleti hegyvidékén. Meredek hegyhát, kapaszkodó, búzára túl savanyú föld, hűvös égöv várta őket, s tartják azóta is az alkalmazkodás rideg parancsát.

Katonának, védőnek mentek. Hu-

szonöt nemzedék adta egymásnak a fegyelmezett, szervezetten tagolt közösségi társadalomformát, az egymásrautaltság érzetét, az összetartozás beidegződését. A székely ember gyalog és lovon egyként jól harcoló katona, szántóvető, legeltető paraszt és ezermester kézműves egyszemélyben — pontosabban egy családban, amin belül szintén logikus, katonás a rend. Mert ez a megmaradás alapja. Sőt a helybenmaradásé, hisz a székelykapu mögötti kis porta, rajta a faház: egy egész nemzetet óvni hivatott végvár.

Szent László védencei ezred éve szüntelen próbatételben élnek. Nem mítosz csupán, hogy gondolkodásuk célirányosabb, látásmódjuk lényegibb, szavuk tömörebb, mint azoké, akik népvoltukban kevésbé „feladatorientáltak". Veszélytudata tette és teszi, hogy önvédelemre agyafúrt, csavartól sem ment' a székelyföldi ember. Nem másokat becsapandó, hanem problémamegoldó, vészmegelőző szándékkal. A székely humor nem térdet csapkodtató bohózat, hanem bölcs belátás — a perc engedménye az állandóságért.

Ezért a spártai nevelés, a feszes erkölcs, a lélekben-fában egyként strázsált hagyománytisztelet. Ezért a népballadák napiparancs-tömörsége, a házak fehérmeszű puritanizmusa, a tárgyak fekete-piros-barna-zöld, természetbe bújó rejtőszíne. (Lilát, sárgát, kéket inkább a környező román szeret, akivel Agyagfalván is megbékélni gyűlt a székely.)

A székely nem hibátlan, sőt: autonóm, sajátságában makacs, mert eredetileg pont evégre van ott, ahol van. Ezért tarthatta meg magyarságát jócskán elszakítva a határtól, de nem a nemzettől. S ha olykor archaikus is az, amit őriz a nyelvből, a szokásosból, a viselet és a viselkedés formáiból, azt nem múzeumként, holmi múltmentésért teszi. Éppen hogy a jövőt menti vele.

Simon M. Kinga
Sepsiszentgyörgy

FOGLALKOZTATOTTSÁG SZÉKELYFÖLDÖN

A háromkötetes „Erdély története" harmadik — 1986-ban megjelent — kötetében olvashatók az 1977-es megyei statisztikák szerinti foglalkozási adatok, belőlük megközelítő képet kaphatunk Székelyföld magyarságának foglalkozási összetételéről:

„Kovászna megyében a 99 047 fős aktív lakosságból 37 412 az iparban, 6197 az építőiparban, 31 522 a mezőgazdaságban tevékenykedett, említésre méltó még a kereskedelemben (5885), a közlekedésben (4066), a szolgáltatásokban (4263), az oktatásban és kultúrában (3978) és az egészségügyben (3048) dolgozók száma. Hargita megye 161 800 aktív lakosából 76 461 dolgozott az iparban, 8020 az építőiparban, 48 219 a mezőgazdaságban; a többi ágazat sorrendje: kereskedelem (8557), egészségügy (5240). Maros megye 295 191 lakosából 106 010 tevékenykedett az iparban, 17 940 az építőiparban, 102 803 a mezőgazdaságban."

VARGA Imre

NORBERTO BOBBIO:

Az utópia veresége

A 82 éves Norberto Bobbio a legtekintélyesebb olasz jogtörténeti filozófus, liberális szemléletű. Életművének elismeréséül 1984-ben örökös szenátorrá nevezték ki. Legfontosabb művei: La filosofia del decadentismo (1944), Politica e cultura (1955), Democrazia, maggioranza e minoranza (1981). Napjainkban is rendszeresen publikál. A torinói La Stampában megjelent írásában ahhoz a vitához szólt hozzá, amely a szovjetunióbeli eseményeket követően a kommunizmus és a fasizmus összehasonlításáról folyik. A cikket római tudósítónk ismerteti.

Az, hogy a fasizmust és a kommunizmust közös nevezőre hozzák egyazon elítélésben, nem a mostani napok újdonsága. A világháborút követően megfogalmazódott már a totalitarizmus mint történetírási és politikai kategória. Totalitárius a fasizmus, totalitárius a kommunizmus. Természetes, hogy a téma az európai kommunista rendszerek összeomlása után ismét előkerül, és vitamotívumként szolgál. Aki ellenfeleit egykor „szociálfasizmussal" bélyegezte meg, most hasonló sorsra jutott a „kommunfasizmus" bélyegével.

Elfogadhatatlan azonban, hogy a tagadhatatlan analógiák közepette elfelejtődjék: a fasizmustól eltérően a kommunizmus olyan eszme (volt), amely kétezer éven át jelen volt a Nyugat történelmében. Ha ezt a különbséget nem vesszük számításba, aligha érthetjük meg a most történtek rendkívüli történelmi jelentőségét. Márpedig az emberi gondolkodás történetének látószögéből — s a tudós számára ez a fő eligazító — a fasizmus és a kommunizmus nem hasonlítható össze. A kommunista eszmék Platóntól kezdve foglalkoztatják a világot. A fasizmus történetének megírásához viszont elég visszanyúlni a múlt századi nacionalizmushoz, a faji, fajüldöző elméletek gyökereihez.

A kommunizmus egy, az eddig létezőktől teljesen eltérő társadalom eszméje: egy olyan társadalomé, amely az emberiség valamennyi baját okozó magántulajdon megszüntetésén alapul — kezdve két tulajdonos telekhatár-vitájával, s eljutva a nagy háborúkig. A javak, legalábbis a gazdaság forrásául és így a kizsákmányolás eszközéül szolgáló javak közösségi rendszerén alapul.

Helyes vagy elhibázott lett légyen is az eszme, évszázadokon át filozófusok, politikus írók, sőt teológusok is képviselték. (Mindez nem mondható el a fasizmusról, a nácizmusról.) Rousseau mindenki számára világosan megmagyarázta, hogy aki elsőként mondta egy földdarabra, „ez az enyém", volt a polgári társadalom igazi megalapítója. S Rousseau szerint ebből született az emberek egyenlőtlensége.

Nemkívánatos, de lehetséges

Mint említettem: helyes avagy téves lett légyen is a kommunizmus eszméje, legalábbis századunkig sohasem lett megvalósítva, hacsak nem egészen kis közösségekben, például kolostori keretben. Az első nagy kísérlet a kommunista eszme és társadalom realizálására, a szónak abban az értelmében, hogy a magántulajdont szinte teljességgel a kollektív váltja fel egy milliók lakta országban, mint tudjuk, Oroszországban vette kezdetét 1917-től. Emlékezzünk csak arra, hogy világszerte mekkora lelkesedést, várakozást váltott ki, s erre nem volt más magyarázat, mint az esemény valóban korszakos jelentősége, kivéve persze, ha gúny tárgyává téve az értelmiségiek vakságával és a tömegek butaságával indokolnánk e jelenséget. Ma viszont ugyanebből adódik a kommunizmus bukásának rendkívüli jelentősége. S ezért ismét csak nem hasonlítható össze a fasizmussal. A fasizmus, a nácizmus veresége, bármennyire drámai is, csak egy epizód volt századunk történetében, amelyet európai polgárháborúnak is nevezhetnénk 1914-től napjainkig. A kommunizmus bukása, legalábbis azok számára, akik szerint végleges kudarcról van szó, a Nyugat kétezer éves története szempontjából alapvető jelentőségű esemény. Az ember, a társadalom egyik eszméjének végét jelenti, ráadásul egy olyan eszmének, amely évszázadokon át táplálta az intézmények radikális reformját és a közösségi forradalmi mozgalmakat.

A kommunista rendszerek bukása így aztán olyan kérdéseket vet fel, amelyek az antik világtól kezdve újra és újra megfogalmazódtak. Szerintem a legfontosabb: valóban lehetséges-e a javak közösségén alapuló társadalom? S ha lehetséges, egyúttal kívánatos-e? A történelmileg megvalósított kommunista rendszerek bukása vajon nem arra bizonyíték, hogy talán lehetséges, de nem annyira kívánatos? Egyesek persze tovább kérdezhetnek: amennyiben nem volt kívánatos, vajon a realizált kommunizmus valóban az egyetlen lehetséges kommunizmus? Nos, ilyen logikai láncolatban akkor azt az általánosabb érvényű kérdést is célszerű feltenni: mi a helyük az utópiáknak a valós történelemben?

Számtalanszor megfogalmazódott már, hogy az utópista álmok megvalósíthatatlanok, vagy ha megvalósíthatók, akkor csak erőszak útján és az egyéni szabadság feláldozásával. Ám ez korábban az emberi természet hipotetikus ismeretén alapuló ellenvetés volt. Nos, azután, ami történt, tehát hogy egy erőszakos és talán példa nélküli despotikus hatalom ennyi időn át uralkodott a kommunizmus nevében egy hatalmas országban, talán immár nem csupán hipotézis azt feltételezni, hogy sem nem lehetséges, sem nem kívánatos egy társadalomnak ilyen radikális átalakítása. A „vérszomjas" emberi természet — s aligha nem ez bizonyosodott be — valóban megszelídíthetetlen. Mindez azt jelentené, hogy az új ember eszméje mindörökre halott?

Arisztotelész ellenvetései

E kérdés körüli vita sem új keletű. Két klasszikus példára hivatkoznék. Arisztotelész a Politica második könyvében jól argumentált kritikáját adta a platóni kommunizmusnak. Nem igaz, hogy egy kommunisztikus társadalomban nagyobb összhang, egyetértés uralkodna, mint egy olyan társadalomban, amelyben mindenki szabadon élvezheti javait — írja. Majd megállapítja: nem elegendő csak azokra a hibákra, bűnökre utalni, amelyektől egy kommunisztikus társadalom megszabadítja tagjait, hanem gondolni kell azokra a javakra is, amelyektől az egyes személyek megfosztódnak, s „ezért számukra az élet elviselhetetlennek tűnik". Elviselhetetlen, mert — érvel Arisztotelész — szinte elmondhatatlan annak öröme, „hogy valamit saját tulajdonunknak tekinthetünk".

Thomas Morus Utópiájában a boldogság szigetéről (ahol a javak közösségi elve szigorúan érvényesül) beszámoló Utazót egy közbeszóló azzal szakítja félbe: nem lehet jól élni ott, ahol minden közös. Hogyan lehetne szó a javak bőségéről, ahol mindenki megpróbál kibújni a munka alól, minthogy nem ösztönzi saját hasznának gondolata, s egyúttal közönyössé teszi a bizalom a többiek szorgalmában. A kérdés fondorlatos, ám Morus Utazójának nem jelent nehézséget megválaszolása: Csak azért beszélhetsz így, mert nem láttad, amit én láttam. Ha te is velem lettél volna az Utópiában...

Nos, a megvalósított kommunizmus nagy és tragikus próbája után ilyen választ többé már nem lehet adni. S ez a változás lényege. A kommunizmus lehetőségében kételkedőnek nem lehet többé azt válaszolni: gyere, nézd meg, és utána beszélj.

Pedig mennyien voltak ilyen „utazók" az elmúlt években. Sokan hitték azt látni, ami valójában nem volt. Sokan hitték azután is, hogy látták. Sokan látták, már nem hisznek, de még vigasztalódnak, mondván: a kommunizmus nem is volt, nem is létezett sohasem a Szovjetunióban. Ám senki nem ismételheti el többé az Utazó szavait: ha lettél volna, mint én az Utópiában, akkor bizonyára elismernéd, hogy egyetlen általad ismert más helyen nem láttál ilyen jól kormányzott népet. Az Utazó csak addig adhatott ilyen választ, amíg a boldogság szigetének megvalósítására nem történt kísérlet. Terveket persze változatlanul lehet vázolni, amilyen valakinek csak eszébe jut. Ám ma már nem elég azt mondani; de hát a Szovjetunióban sosem volt kommunizmus. Túl egyszerű így. Azt kellene tudni elmagyarázni, ha nem volt, miért nem volt, s különösen, hogy milyen más utat kellene befutni a múlt hibái megismétlődésének elkerülésére. Márpedig az említett két klasszikus példa alapján is, túl a kommunista kísérlet mostani bukásán, nem vagyok meggyőződve arról, hogy ma bárki képes lenne választ adni ezekre a kételyekre. S hogy visszatérjek a kiindulóponthoz, ez a nagy kérdés, amelyhez képest jelentéktelen az, hogy összehasonlítható-e a fasizmus és a kommunizmus.

Kun Béla szobra — letakarva. Budapest, Vérmező, 1991. október 23.

Hatvan éven felül születettek országa

Iskolámat, a sárospataki Református Főiskola maradékát, a gimnáziumot nem 1948-ban, hanem csak 1952-ben tette magáévá az állam. Nem túl drámaian. Néhány kedves tanárunk eltűnt, néhány — utóbb részben kevésbé kedvesnek bizonyult — érkezett. S a távolabbról ide járó, református diáktársainkat hazatanácsolták. Végül is a számomra éppen az érettségi előtt bekövetkezett — amúgy különben nem éppen jogszerű — változás nem volt igazán fölkavaró. És szép példaként, a zavartalan átmenet érdekében, addigi igazgatónk, a felejthetetlen *Szabó Gyula* vállalta az új, kívülről hozott és persze párttag igazgató mellett a másodszerepet. Maga az „ejtőernyős" igazgató viszont nagyjából az „élni és élni hagyni" jegyében dolgozott, s ez sem volt kicsiség.

Leérettségiztem, simán egyetemre kerültem, majd onnan ide és oda — ez más történet. Az viszont ide tartozik, hogy amikor azután az államosítás utáni pataki igazgató nyugdíjba került, amint hallottam, rögtön letette a tagkönyvét. Kilépett a pártból. És ez akkor tájt nem volt egyedülálló eset.

Most azt olvasom a budapesti születésű *Shlomo Marom* izraeli nagykövet egy nyilatkozatában: „El kell mondanom: amikor 1988-ban visszajöttem szülővárosomba, sokan hívták fel a figyelmemet, hogy Magyarországon a *hatvan éven felül született* zsidók száma egyre nagyobb lesz. Ez azt jelentette, hogy akik aktív dolgozóként — egzisztenciális vagy egyéb meggondolásból — hallgattak arról, hogy zsidók, miután nyugdíjba vonultak, e magukra kényszerített kötöttség alól felszabadultnak érezték magukat..." Shlomo Marom ezután azzal folytatta, hogy az új időknek hála, közben már azok száma is gyarapszik, akik 60. életévük betöltése előtt is vállalják korábban titkolt, tagadott vagy éppen csak említetlen zsidóságukat. De most *nem ez a témánk*. Hanem: a 60. életévük után születők vagy újjászületők sokasága és sokfélesége.

Igen, az 1970-es, majd az 1980-as években különösen mind sűrűbb lett, hogy amikor kitelt a férfiaknál a 60, nőknél az 55, és eljött a nyugdíj, akkor közülük akadt, aki otthagyta a pártot és/vagy elkezdett templomba járni. Olyat is tudok, aki ilyen korosan beiratkozott teológiai akadémiára. (Az ilyesmi persze egy katolikus vagy egy protestáns számára sokkal egyszerűbb, mint a zsidóság vállalása.) Mások elővettek és ujjukra húztak egy eddig rejtett, családi pecsétgyűrűt; a levéltárba indultak családfát kutatni, még jóval a kárpótlási mézesmadzag előtt; és fölelevenítették a levelezést az Amerikába szakadt, ám egy időre szem elől tévesztett rokon, Jenő bácsival.

Ha most azt vesszük, hogy hazánkban egy korszak az 1940-es évek végén kezdődött és az 1980-as évek végéig tartotta magát, akkor annak, aki éppen hatvanéves, most sokkal inkább születnie, mint újjászületnie lehet és kell. Hiszen egy ma hatvanéves, négy évtized elmúltán, kevéssé találhat haza ahhoz, ami számára negyven évvel ezelőtt veszett el. Az idősebbeknél viszont, a számukra már eléggé veszedelmes, mert mihamar a második gyerekkorba váltó életkorban inkább az újjászületés: a korai éden elveszített gyönyörűségeihez visszatérés lehet igéző, csábító. Akkor is, ha ez persze merő illúzió. Mert akit és amit nem kaptunk meg a kamaszkor végén vagy ifjonti férfikorban — az most már hiába kecsegtet.

Ám akárhogyan nézzük: amire Shlomo Marom utalt, nem zsidóprobléma ma Magyarországon. Nagyon nem az. Hanem nemzeti sorskérdéseink egyike. Emberek sokasága, akik szabadon még nem éltek, most, 60 éves korukon túl szeretnék még egy kicsit kitombolni magukat. Ki így, ki úgy. Van, aki csak szoknyákat emelgetve. Más azt a munkástanácsot szeretné még most, gyorsan kipróbálni, amely hallóvány 1956-os emlék. Más a Don-kanyart nézné meg ismét, ahonnan sebesülten hozták el, továbbhurcolták Szibériába vagy félig lefagyott lábbal vánszorgott haza. Más farkaskölyökből, aki volt vala, most már, átmenet nélkül, agg cserkésszé vénülve, lengetné még egy kicsit az árvalányhajat. Más a nagyapja szikes vagy zsíros földjébe szeretné a rozsdás ekevasat beleakasztani. Más a maszekságot próbálná ki sebten, még mielőtt végképp bealkonyul, mármint nem a kisvállalkozásnak, hanem őneki. Derék, könyökvédős vállalati jogtanácsos most, 60 és a halál közt, még ügyvédkedne egy kicsit e konjunktúrában, annyi zsíros válópör, zűrös vállalatgründolás és kárpótlási zűrzavar közepette. És van persze, aki a Nagy Regényt készül megírni; eddig nem volt rá ideje.

A legtöbben pedig a 60 éven túl születettek közül a bennük eddig rejtve maradt, felszínre törni nem engedett politikust engedik szabadon, mérhetetlen hittel, hogy akinek a sors, ennyi várakozás után, lehetőséget adott, annak adott készséget, képességet is.

Ámde a legtöbb mai 60 éven felüli nem vállalkozik immár semmire. Kifújt. Kicsi a nyugdíj, és még az is fogy. Az az energia pedig, ami az újrakezdéshez jobban kellene, mint holmi Start-hitel, még inkább elfogyott, mint a gyertyaszál, amely elhagyott, sötét szobában áll. Így azután ma Magyarországon — és általában: „keleten" — az olyan, most születettek vagy újjászületettek vannak többségben — sajnos? szerencsére? —, akik újba már nem kezdenek. Leéltek hat vagy több évtizedet, amikor sokuknak a puszta túlélés volt a tét, a mindennap terhe, a keserves feladat, a hétköznapi mérce. Zsidónak a holocaust, magyarnak Isonzó és a Don-kanyar; utódállamban élőnek a vegzatúra; emigránsnak az identitási zavar; kisegzisztenciának a még őt is burzsujnak hazudó ideológia; parasztnak a kuláklista meg a söpört padlás; vallásosnak a harcos ateizmus, '56-osnak '56 — megannyi veszélyforrás, kiújuló seb, púp a háton, fájdalmas küzdelem és emlék. És most, utólag: netán izgató nosztalgiaforrás.

És jövel az Idő, amikor a Nagy Testvér visszavonult. Aminek az elkövetkeztével viszont rögvest elvékonyodtak a Nyugat addig oly bő ígéretei. És ekkor hatalmas számban jelentkeznek körünkben, a kényszernyugdíjazások révén több évjáratból is egyszerre, azok, akiket tegnaptól-mától-holnaptól már nem szorít az állás elvesztésének a félelme — amely félelem persze annál jobban nyomasztja a náluk ifjabbaknak azokat a tömegeit, akik a depressziós gazdasági ágazatok és övezetek sorából kerülnek utcára időnap előtt vagy élnek veszélyzónában.

És a soros meg a soron kívüli nyugdíjasok új tömege, csatlakozva azokhoz, akik már korábban se igen bírták cérnával, már eddig is merészeltek, ha nem is minden fórumon, szájat nyitni, most egyetlen, nagy folyamba ömlik össze. Így is formálódik a Nagy Nemzeti Elégedetlenség, annak egyik fő ága. Amelynek forrásvidékét és természetét kellően föltárni, kipreparálni, igazán láttatni oly nehéz.

E Nagy Nemzeti Elégedetlenségnek minden konkrét panasz csak bizonytalan mértékarányú része. A romló életszínvonal. A politika elmocsarasodása keltette undor. A megnyílt határokkal nyílt remények fogyása. (Nézzük ezt az utóbbit kicsit részletesebben. Volt testvéreink határa délen, keleten, északon? Megyünk, folyó ügyekben — ám a vonzás, a kedv lehervadt, sőt részben visszájára fordult. És nyugaton, az osztrák sógor határa? Ott a nagy tolongásban mind kevésbé kedveit, szegény rokon lettünk; ha nem szerencsétlen flótás, a mind lyukasabb zsebével. Érvényes mindez különösen a most 60 évesen születettekre, akik pedig egy élet bezártságáért szeretnék kárpótolni magukat; s tehetik ezt? Igen, ha: Európa egyik koldusaként.

Isten bocsássa meg — nem nekünk! — ezt a minket túlhordott időt. De: 60 éven felül már nagyon nehéz születni. Ekkorra már túl elcsontosodtak a koponyavarratok. Fejünk tágya benőtt. (És persze: roszszul.) Kifejlődött az egész csontozat, sőt, már a visszaépülése folyik, a csontritkulás. Fogy belőlünk az ásványi anyag: a csontból a kalcium, az agyból a foszfor. Ezért fogyatkozik az agysejtállomány is. De hát így is tény, ami tény: minálunk ma sokan tekinthetőek 60 éven felül születettnek. Messze túlhordott magzatnak tehát. Meg újjászületettnek, ami talán még veszélyesebb állapot.

Ám, ha ez így van, akkor ez azt is jelenti, hogy megszakadt a nemzedékek természetes, társadalmi értékeket, tapasztalatokat okszerűen egymásra hagyatékozó folyamata. Hatalmas a hiátus, a hiány. Interregnum van. Ha több nemzedéken át az emberek egy tetemes része nem tudta vállalni önmagát, nem maga formálta meg az arcát, és mindezt csak most, a hatvanadik életévén túli kísérli meg — ami csak felemás, torz eredményre vezethet! —, akkor hogyan várhatók el, hogy a ma ötvenesek, negyvenesek, harmincasok, s a huszon-, meg a tizenévesek számára legyen minek az alapján, legyen nekik miből, milyen példák szerint szerves önépítésbe kezdeni?

Annál kevésbé várhatjuk ezt el, mert azt meglehetősen jól tudjuk, hogy miért nem vállalta az a Kohn bácsi, akit szerencséjére már Kovácsnak hívtak, fél évszázadon át azt, hogy ő zsidó; és azt is tudjuk, hogy miért rejtette el a másik Kovács, a történetesen őskeresztény Kovách úr azt a családi pecsétgyűrűt, és tagadta le Jenő bácsit Amerikából, akinek pedig rejtve azért megőrizte a lakcímét. Kettejük vállalása persze most éppen ha nem is egyformán, de föltétlen egyszerűbb lett. Riasztóbb vagy bonyolultabb, hogy mit vállaljon és mit vállalhat föl az ilyesmiről oly zseniálisan meg-megnyilatkozó Esterházy Péter, akinek a példáját azonban nem föltétlen üdvözlik Bethlenek, Telekik, Tisza István-unokák — hogy tovább ne soroljam.

Miközben annak is megint van jele, hogy újabban sem ajánlatos mindenhol, mindenben vállalni önmagunkat. Ma például ismét kockázatos lehet nyilatkozni — csak éppen fordított előjellel —, hogy egy adott iskola inkább egyházi vagy állami legyen-e. S egy pályázatot valamely közhivatalra lehetőleg másként fogalmazzon az, aki az elnyerni kívánt helyen ilyen vagy amolyan párti döntéshozókra számít.

Hatvan éven felül születettek országa? Félreért, aki efölötti aggodalmaim, kételyeim nyomán bármiféle csatlakozást olvas ki lejárt vagy lejáratott nemzedékek kiátkozóihoz vagy eltemetőihez. Én éppen áldást szeretnék mondani a keresztelő medence fölött a most hatvanasokért; és ha tetszik, Kadist, ha a bevezetőben említett Shlomo Marom hatvanasaira is gondolok. Nagyon nehéz idő ez. Mert van sok szál, ami megszakadt, és soha többé föl nem veendő; jaj a folyamatosság őreire. És van sok szál, ami megszakadván, összekötésre vár. E szálak szétválasztása, kinek eldobása, kinek újrakötése valamennyiünk gondja, vitája, kötelessége.

Két év múlva hatvan leszek. A kísérletet, amelyre máris elszántam magam, nem vélem hősinek, sem különösnek. A közelgő időhatáron megpróbálok sem meg-, sem újjászületni. Nincs okom. Mert sokunknak, minden hibánk, tévedésünk, bűnünk ellenére, azért így is van, éles cezúra nélkül, mit folytatni s folytatva kezdeni.

Lázár István

Ha én edző lennék...

Ha én labdarúgóedző lennék, biztos, hogy az ajánlatok közül a zalaegerszegit választanám. Fölveném a munkabért és a különböző címeken folyósított juttatásokat, amelyek együttesen úgy havi 25 ezer forintra rúgnának, majd amikor csapatom zsinórban vesztene nyolc meccset, és ripsz-ropsz leváltanának, megnyílna alattam a föld, szóval, kutyául érezném magam. Különösen, mert szerintem nem a közönség, s nem is a játékosok buktatnának meg, hanem az a belső lobbi, amelyiknek szintén már csak napjai lennének hátra. Ilyenkor töprengeni kezd az ember, hogy mi lett volna, ha előbb pattan ki a pénzügyi botrány, mint a nyolc vesztett mérkőzésből levonható konklúzió — akkor talán még ma is én kergetném a fiúkat a labda után, igaz, hiába, mert a sikerektől jóllakott, az erőtlenségtől lépni is alig tudó társaság bár engem elismerne, elfogadna, a futáshoz nem lenne kedve. Mert a pénz nem minden...

Visszaemlékeznék a spanyolországi évekre, amikor csapatommal, a Betisszel, kupamérkőzést játszottunk a Benfica ellen. A tét háromezer dollár volt, amit a szünetben az elnök hatezerre emelt, mégsem nyertünk. Szóval, van ilyen. Persze azért a mezünk csuromvizes volt, nem úgy, mint az itteni srácoké, de a vereség mégiscsak vereség, fölösleges a magyarázkodás. Elcsapatásomat követően én is magamban keresném a hibát, törném a fejem, hogy mit rontottam el, majd arra a következtetésre jutnék, hogy semmit, néhány hónap alatt egy csapatnál semmit sem lehet elrontani, el volt rontva az már régen. Tudom, hogy valamelyik római állandóan cirkusszal és kenyérrel hallgattatta el a népet. Ám a gladiátorokat az oroszlánok elé vetni bár nem szép, de olcsóbb mulatság, mint egy edzőt szerződése lejárta előtt meneszteni, mert klubomnak 1987. június 30-ig teljesítenie kellene munkáltatói kötelezettségét. Ezt persze én méltányolnám, s miután megkérnének, hogy lehetőleg ne mutatkozzam a pályán, de a városban se túl gyakran — a gladiátoroknak az a dolguk, hogy feladatuk végeztével eltűnjenek —, ebbe beleegyeznék, s átvenném a sportkör egyszemélyes és kedvemért kreált budapesti képviseletének vezetését.

Lenne sok-sok időm, így hosszasan fantáziálhatnék is. Elképzelném, hogy egy nagy-nagy csapat menedzsere vagyok, nevetnék a merészségemen, mert én biztos folyton csak a pénztárkönyvet bújnám, és hibát hibára halmoznék, mert kizárólag onnan olvasnám ki az eredményeket. Mindenütt bevezetném a szerződéses rendszert azzal az apró módosítással, hogy a hanyag munka miatt idő előtt elbocsátottak pénzét az fizetné ki, aki fölvette őket. Valószínűleg rettentően hajtana mindenki, lenne, akit a bizonyítási vágy vagy a tudása noszogatna, de, gondolom, volna olyan is, akit az alkalmazója. Erősödne a csapatszellem, egy mindenkiért, mindenki egyért, és mivel én, mint említettem, csupán a főkönyvet bújnám, hiányoznának az áskálódások, a szubjektív döntések, a kollektíven kieszelt trükkök, de különösen a „fekete"-pénzek. Néha beszédet tartanék, a szónoklat néhány mondatos lenne, annyiból állna, hogy „csak így tovább" vagy hogy „még egy lehetőséget kapnak", s mindenki tudná, hogy ezen szavak sem nélkülözik a csapatszellemet, mert egy mindenki miatt, mindenki pedig esetleg egy miatt csomagolhatna. A drákói szigort nagy jövedelmekkel ellensúlyoznám, a differenciálást pedig a kollektívára bíznám, mivel az ő dolguk megítélni, hogy ki tesz többet, ki kevesebbet az eredményességért. Nekem csupán egy dolgom maradna — az *eredménytelenséget* büntetni. A teljesítmény hullámhegyeit elismerném, a hullámvölgyről sem esne szó egy ideig, igaz, azon túl sem sok, mert akkor már lefoglalna az új csapat-összeállítás.

Elmélkedésem azonban itt hirtelen véget érne, mert megrázó erejű hírt kapnék: nagyvonalú egyesületem pénztárából 4,7 millió forint hiányzik! Még szerencse, hogy rögvest megnyugtatna a sportkört felügyelő tanácsi tisztségviselő, aki közölné a szenzációéhes újságírókkal: büntetőjogi értelemben nincs szükség fegyelmi eljárásra, hiszen azt a hiányzó pénzt jóhiszeműen, közösségi célra. A közlemény eddig járatlan utakra vezetne, eltékozolt tőkénk felé; mindenütt csak jó szándékkal és közösségi célokkal találkoznék; eszem ágába sem jutna holmi önkényeskedés, kiskirálykodás, kedvencek és kiátkozottak tapsa kísérne elfogulatlan ovációval, nem hallgatnék e békés hangulat megmételyezőire s nem ülnék fel annak a februárban megjelent hetilapcikknek sem, amelyik a zavarosban halászott, és jókora hazugság akadt a horgára arról, hogy miként készült egy zalaegerszegi labdarúgó a Bundesligába: félre a fáma szerint szívességből megépített aszfaltúttal, csakúgy, mint a sportklub vezetőinek NSZK-beli vendégeskedésével! Cseppet sem csodálkoznék azon, ha a rágalmakra az egyesület elnöke kikérné magának az effajta vádaskodást: „Ha kismértékben is, a szerződéskötési valutabevétellel, valamint a labdarúgó NSZK-beli jövedelmének magyarországi valutában fizetett adójával segítjük a népgazdaságot... Egyesületünk költségvetési helyzetét is jelentősen javította az érte kapott összeg..."

A történet tragédiája, hogy még ez a szép summa sem lenne képes eltüntetni a deficitet. Munkaadóm tehát itt állna pőrén és szegényen, vezetői tisztségükből felmentve, de szabadlábon szomorkodnának, ám én mint erkölcsi győztes még anyagilag sem járnék rosszul. Mondom: ha edző lennék, ilyen klubot választanék!

Tamás Ervin

Nemzetiségi delegációnk megbeszélései Jugoszláviában

Mándity Marin, a Magyarországi Délszlávok Demokratikus Szövetségének főtitkára, az Elnöki Tanács tagja november 20. és 22. között küldöttség élén hivatalos látogatást tett a Horvát Szocialista Köztársaságban. A látogatás idején tárgyalásokon összegezték a szövetség, valamint a horvát társadalmi-kulturális intézmények együttműködésének eredményeit, tapasztalatait, s rögzítették a jövő évi együttműködési tervet. (MTI)

OET-küldöttség utazott Angliába

Vasárnap elutazott Londonba az Országos Béketanács küldöttsége, amelyet *Barabás Miklós* főtitkár vezet. A delegáció a további együttműködés feladatairól tárgyal angliai békemozgalmak vezetőivel, és tanulmányozza helyi békecsoportok munkáját. (MTI)

Elutazott hazánkból Antonio Hernandez

Antonio Hernandez, a Salvadori Forradalmi Demokratikus Front (FDR) nemzetközi szolidaritási bizottságának vezető munkatársa vasárnap elutazott Budapestről. Magyarországi tartózkodása alatt tárgyalt a Magyar Szolidaritási Bizottság, a Hazafias Népfront Országos Tanácsa, a SZOT, a KISZ Központi Bizottsága, valamint az Országos Béketanács képviselőivel. (MTI)

Véget ért a magyar hét Tunéziában

Tunéziában vasárnap befejeződött a magyar gazdasági hét. A Hungexpo kiállításán 26 magyar vállalat mutatta be a nagyszámú szakmai érdeklődőnek, milyen lehetőségek adódnak az együttműködésre, főleg a mezőgazdasághoz és az agrárgazdasághoz kapcsolódó szolgáltatásokban. Magyar szakemberek többek között a vízgazdálkodásról, az öntözésről, az állattenyésztésről tartottak előadásokat.

A magyar hét rendezvénysorozata alkalmából Tunéziában tartózkodott *Magyar Gábor* mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszterhelyettes, aki a tunéziai kormány képviselőivel tárgyalt arról, hogy miként lehet stabilizálni a kétoldalú gazdasági kapcsolatokat. *Gulyás Béla*, a Magyar Kereskedelmi Kamara alelnöke a kamarák közötti szerződéses kapcsolatok kiépítésének lehetőségéről tárgyalt.

A magyar hét rendezvénysorozata azért állította a mezőgazdaságot a középpontba, mert a középtávú tunéziai beruházási terv kiemelt helyet ad az agrárgazdaság fejlesztésének, az önellátó élelmiszer-gazdaság kiépítésének. (MTI)

Megyek az utcán

FAGYÁLLÓ

Ki gondolta volna, hogy ennyire divatba jön a fagyálló! Hogy jut belőle borba, városi vízvezetékbe, sőt elképesztő módon még vadászok pörköltjébe is. Ha így haladunk, naponként adhat hírt a sajtó arról, hogy melyik országban, milyen tévedés folytán, mibe került bele ilyen, az emberi fogyasztásra kifejezetten alkalmatlan folyadék.

De mielőtt bárki illetlenségnek minősítené a mások baja feletti tréfálkozást, sietek leszögezni: az alábbiakban a fagyálló rendeltetésszerű használatával kapcsolatban szeretnék elmesélni valamit.

A napokban Skodámmal vidéki utamról Budapest határához értem már, amikor ijedten észleltem a műszerfalon a jelzést, miszerint túlságosan felforrósodott a motor. Tekintve, hogy autószerelő és -karbantartó szakembernek nem vagyok mondható (és akkor még finoman fejeztem ki magam), betértem a lehető legközelebbi szervizbe, amely a Budafoki Autójavító Kisvállalat nevet viseli. Hangsúlyozom, hogy ott korábban sohasem jártam, senkit sem ismertem, őszintén szólva azt sem tudtam, hogy ez a vállalat létezik.

És most elmondom, mi történt. A portán megmutatták a kaput, amely mögött megtalálom az illetékest. Frissen vasalt, kék munkaköpenyben fogadott egy férfi. Köszönt. Bemutatkozott. Közölte, hogy ő a munkafelvevő. Azonnal kijött velem az utcára, s a kocsimmal együtt bevitt egy tágas és feltűnően tiszta munkacsarnokba. Odahívott egy overallos férfit, aki szintén köszönt. Bemutattak bennünket egymásnak. Ő, a szerelő azonnal kezelésbe vette a kocsimat. Rögtön rájött, hogy tavaly tél óta meg se néztem a hűtőfolyadékot, amely alaposan megcsappant. Fel kell tölteni fagyállóval. Azonnal megcsinálta. Én azok jó közérzetével álldogáltam mellette, akik azt észlelik, hogy törődnek velük.

„Mínusz 25 fokot kibír. Elég lesz, uram?" — kérdezte. Én zavartan bólintottam. „Akkor készen is vagyunk, szólok a munkafelvevőnek, a türelmét kérem." Én valami papírpénz után kotorásztam. Hogy miért? Talán mert valóban nem tudtam volna továbbjutni nélküle. Talán mert készségesen, előzékenyen, kedvesen viselkedett velem. De a leginkább valószínűleg azért, mert már megszoktam, hogy mindig, mindenhol adni kell.

Amikor a tenyerembe bújtatott pénzt az ismert, kézfogást mímelő mozdulattal feléje nyújtottam, hátrább lépett: „Ne tessék viccelni, ez semmiség volt!" A kezemben maradt pénzzel elszégyelltem magam. De már jött is a munkafelvevő, beültünk a kocsiba, kivitt a portáig. „Hol kell fizetnem?" — kérdeztem. „Ugyan, uram, egy kis fagyállóért? Majd ha legközelebb jön hozzánk, hozzáadjuk a számlához, jó?" Most jöttem csak zavarba igazán. Köszönetet rebegtem, s úgy néztem távolodó alakját, mint valami csodát. Körülnéztem: hát ez is Magyarország?

Valami szakmai reflex következtében futhattam utána: „Kérem szépen, én újságíró vagyok. Nem volna kifogása ellene, hogy megírjam ezt az esetet?" A munkafelvevő mosolygott: „Annyi rosszat írnak rólunk, miért lenne kifogásom a jó ellen?" És tulajdonképpen ez a mondata győzött meg arról, hogy közre kell adnom ezt a történetet.

Az újságírás etikájának — ahogyan ezt ma már az újságíró-iskolán is tanítjuk — egyik íratlan szabálya, hogy az újságíró ne fújja fel közüggyé a magánügyeit. Tehát ha például személyes sérelem érte, azért ne a lapja hasábjain akarjon „egyenlíteni", mert ez tulajdonképpen a hatalommal való visszaélés.

No és fordítva? Ha — mint ezúttal is — valami jó élménye van, nem tételezhető-e fel, hogy általa ingyenreklámot csinál? Feltételezhető. Mégis, ezúttal vállalni lehet, sőt kell ezt is. Sőt! Azt gondolom, hogy következetesebben kellene vállalnunk a sajtóban a kiváló munka konkrét reklámozását. Tehát ne csak azt legyen sikk megírni — egyébként ezredszer és mindenfajta kockázat nélkül —, hogy az autójavító ágazatban lopnak, csalnak, hazudnak, hanem azt is lehessen szenzációként feltálalni (még ha szomorú is, hogy ez szenzációnak minősül), ha valahol bemutatkoznak, gyorsak, készségesek, nagyvonalúak. Ha egy állami kis- vagy nagyvállalat eljut arra a fokra, amelyet régen minden sarki fűszeres elért, hogy képes legyen nagy kedvességgel és kis kedvezménnyel magához csalogatni és meg is tartani a vevőt.

Tehát a valódi szolgáltatói magatartásnak csinálok reklámot. Ez a magatartás egyébként — és ez a látványos haszna — szinte kényszerít, hogy legközelebb ebbe a szervizbe vigyem a Skodámat. Elvégre tartozom két liter fagyálló árával.

Cserhalmi Imre

Felújított rábai duzzasztómű

Befejeződött a Rába folyó egyetlen duzzasztója, a *Nicki-gát* felújítása. A 26 millió forintos költséggel korszerűsített rábai duzzasztónak jelentős szerepe van a rábaközi és a dél-hansági kertészetek, rétek, legelők és erdők öntözésében. Segítségével kora tavasztól késő őszig nagy mennyiségű öntözővizet emelnek ki a Rába folyóból. (MTI)

NOVEMBERI NAPLÓ

Angolna

Összefüggéseikből kiragadott idézetekkel az égvilágon mindent be lehet bizonyítani. A nagy költőről, hogy nem tudott magyarul, a jeles filozófusról, hogy műveletlen, az államférfiról, hogy összevissza beszél, a történészről, hogy nem ért a történelemhez. Ellensége vagyok az idézeteknek és mégis idézek most, mert a közelmúltban szakfórumon folytatott angolnavita írásos anyaga olyan érdekes, hogy legalább vázlatos és szükségképpen fogyatékos áttekintésétől nem foszthatom meg az olvasót. Számokkal jelzem a tudósi hozzászólások idézett részleteit.

1. Az angolna betelepítése óta a Balatonban egyes állatfajok állománya erősen megritkult (kagyló, kecskerák, küsz, szivárványos ökle, vörösszárnyú keszeg), viszont megjelentek új halfajták (ezüstkárász, folyami géb, gyöngyös razbóra), s összességében a táplálékhal-állomány kiegyenlített. Okozhat károkat a süllőállományban, de ez kevesebb, mint... a nagy fogasok kannibalizmusa miatt előállott veszteség. *2.* Az a vád, amely szerint a kecskerákot kiirtotta volna és a süllőállományt veszélyezteti, csak ráfogás. *3.* Hat évet szenteltem az angolnakutatásnak, valamikor magam is azt hittem, hogy a rák kipusztulását a Balatonból teljes egészében az angolna okozza, ám ma már nem vagyok ebben biztos. *4.* Hogy biológiailag hasznos lenne, azt sohasem állítottam, de gazdasági haszna kétségkívül van. *5.* A Balaton egy nagy fürdőkád lett, körbebetonozták, csökkent a nádállomány, a négymillió angolnának (ennyi az éves telepítés) mintegy kilencven százaléka elpusztul a kihelyezést követő hetekben. *6.* A somogyi közvéleményt erősen foglalkoztatja, hogy miért került a tó élővilágától teljesen idegen s azt nagymértékben pusztító angolna a Balatonba... Ésszerűbb lenne e halfajta fokozatos elsorvasztása és a ma már csak a szántódpusztai akváriumban látható, őshonos balatoni halfajták újratelepítésének előkészítése. *7.* Az őshonos halak kérdése vágyálom. Ezt a tavat már régóta az ember szabályozza, s hogy a vízminőség mostanában kedvezően változik, ez nagy dolog. Múlt század végi ökológiai és „őshonos" terminológiákkal ma már nem lehet dolgozni. Biomanipulációra van szükség, azaz: a vízben élő szervezeteknek, az élővilágnak az ember által való irányítására, befolyásolására. *8.* Tisztázandók lennének a mennyiségi viszonyok. Mennyi angolna van a tóban és mennyit eszik? Hány darab esik egy hektárra? Eszi az ikrát, a halat, de mennyit? Tudjuk mindezt pontosan? Nem valószínű. *9.* Felvetettem már régen: fel lehet és fel kell mérni a Balaton természetes táplálékmennyiségét, halfaunáját. Nem adtak rá pénzt. Nem az a kérdés, kell-e az angolna a Balatonba, hanem hogy mennyi és milyen arányban.

V. bácsi, öreg szigligeti ismerősöm azon a tavaszi napon nem is akart horgászni, de lent a parton mégis kedve kerekedett. Hiányos felszerelés volt csak nála, kifogott egy angolnát, nagy kővel megölte, mert erős ez a hal nagyon. Betekerte újságpapírba, beletette a viharkabátja zsebébe, azt otthon felakasztotta a fogasra, majd megfeledkezett róla, és néhány órával később, amikor kettesben békésen nézték a televíziót, V. néni velőtrázóan felsikoltott: az angolna az ölébe mászott.

V. néni tehát nem szereti az angolnát.

B. Imre, maszek vendéglős rendszeresen vásárolja ezt a halat a megfelelő törvényes beszerzési forrásokból. Külföldi vendégei igen szívesen fogyasztják, az idén vagy hatvanezer forint haszna volt rajta.

B. tehát nagyon szereti az angolnát.

De nicsak. Most veszem észre, újralapozva az iratot, hogy az önkényes összeállítás tizedik pontját kifelejtettem a fenti felsorolásból. Pótolom. Tehát *10.* Az angolna kétségtelenül jó nyereséget hoz, ez biztosítja a vállalatnál a fejlesztéseket, a fizetésemelést.

Ne feledjük: 1986-ot írunk.

Alighanem ez a 10. pont lesz a perdöntő.

Bizalmi ember

Manapság már sok mindenféle gazdálkodóegység van, közöttük olyan is, amelyik félig állami, félig szövetkezeti, félig magán; nem dolgom itt ebben eligazodni, ágas-bogas a dolog, s ha elmagyaráznák se érteném meg első hallásra. Kinek mi jár, kinek mi jut. Fele se tréfa. Nem szaporítom a szót, ebben az egységben van egy felelős ember, aki a raktárkulcsot évek óta ugyanarra az alkalmazottra bízza. Szabad bejárása van oda éjjel-nappal. Sohasem ellenőrzi, s a kérdésre, hogy miért nem, a következőképpen felel: — Hogy X., a mi bizalmi emberünk lop-e? Hát kérem, a dolog a következőképpen áll. Persze hogy valamennyit elvesz, ki nem tenné az ő helyében? Ámde fontosak az erkölcsi körülmények. Én ezt tartom szem előtt. Ha ellenőrzik, X. (vagy B., vagy Z., legyen az bárki) akkor is lop valamennyit, de ez esetben gonosz kéjjel, kárörömmel, hogy kijátszotta az ellenőrzést. Mert azt mindig ki lehet játszani. Egy kis gondolkodás, és máris ki van játszva. De ha nem ellenőrzik, akkor ugyanezt bűntudattal, lelkiismeret-furdalással, tehát szerényebben cselekszi, mert okos ember, tudja, hogy mindennek van határa. A magatartásába ilyen módon beépül egy morális tényező. Valósággal önnevelésre van kényszerítve. S hogy a módszerem bevált, azt mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy évről évre kevesebb a hiány.

Megkérdezi, hogy van-e észrevételem.

— Köszönöm, nincs. A lecke elég nagy. Egyelőre tűnődni kell fölötte.

Bukott császár

Aki elmondta, annak rengeteg esze van, de leginkább csak a politika érintésére lendül meg. Mulatságos történetnek fogta föl. Én is voltam néhány éve ott a latin-amerikai szabadtéri éjszakai szórakozóhelyen, ahol kifogástalanul ízléses minden, és gyönyörű nőket világítanak meg a színes reflektorok. Először éjsötét van, csak a vendégek asztalán pislognak a kis lámpák, hogy legalább a tányérjukat és a poharukat lássák, aztán kigyulladnak a fények, forr a muzsika, a környező fák között kifeszített köteleken, hálók fölött megjelennek a táncosnők, egész seregnyi, az egyik szebb, mint a másik. Ravasz öltözékekben mutatják be a műsorukat — a rafinált felöltözöttség mindig izgalmasabb a meztelenségnél, ezt a közelmúlt divatja elfelejtette, de már ismét kezdenek rájönni, hogy így van —, amely mértéktudóan erotikus és a koreográfiájára nézve szellemes. Tombolnak a színek; vadak, szelídek, kedvesek, szerelemre hívogatók (de soha meg nem hívhatók) a lányok.

A műsor után az idős ember, aki az elbeszélő társaságában volt, előbb szótlan lett, majd szomorú. Magába roskadt, a tekintetének okos élénksége kihunyt, valahová a múlt messzeségébe nézett a latin férfi, s lehajtotta fehér fejét. A környezete azt mondta, hogy ilyenkor várni kell, míg meg lehet szólítani, várni félórát vagy egy órát is, akkor magához tér, összebékül a korával. Én költészetet érzek a magatartásában, szép és emberi költészetet, hiszen nehéz beletörődni abba, hogy lassabban nyargal a vér, és a lányok már nem ránk néznek vissza. Hogy nem vagyunk már a régi legények. A Tóth Árpád-vers persze aligha juthatott a spanyol anyanyelvű öreg férfi eszébe, honnan is tudhatná, ezért hát küldjünk át neki az óceán fölött néhány sort belőle. A vén cézárról szól, aki örülne, ha volna még egy rabszolgalánya, de már csak az agg tanítómester, a bölcsesség beszél hozzá: *„Vigasztal fogatlan szája régi jókkal / De mit ér egy bukott császár széthullt légiókkal?"*

Tamás István

VARGA Imre

A közszolgáltatásban dolgozók tanácskozása

Több döntési jogot és nagyobb önállóságot kell adni a műszaki szakembereknek és a közvetlen termelésirányítóknak ahhoz, hogy javuljon a kommunális szolgáltatások színvonala. Egyebek közt ezt állapították meg a hét végén Budapesten, a Helyiipari és Városgazdasági Dolgozók Szakszervezetének országos műszaki konferenciáján. A tanácskozáson 35 ezer műszaki értelmiségi szakember képviseletében küldöttek vitatták meg a tanácsi és szövetkezeti vállalatoknál dolgozó felsőfokú végzettségű szakemberek lehetőségeit és feladatait a műszaki és tudományos fejlődés meggyorsításában.

A konferencián elhangzott: a közszolgáltató vállalatoknál *sürgető feladat* a korszerű technológia elterjesztése és az innovációs folyamat gyorsítása. A kommunális és ipari szolgáltatás, valamint az ingatlankezelés területén elsősorban a mérnökökre és a közvetlen termelésirányítókra vár a legújabb műszaki eredmények gyakorlati alkalmazásának gyorsítása. A műszakiak többsége — a szakszervezet idén elvégzett országos felmérése szerint — úgy vélekedik, hogy a technológiai és innovációs megújulást több tényező nehezíti. Hiányolják például azt, hogy a döntések meghozatalánál a vezetők nem minden esetben veszik figyelembe a mérnökök és a közvetlen termelésirányítók véleményét.

A tanácskozáson felszólalók elmondták, hogy lényeges feladat a kiemelkedően dolgozó műszakiak anyagi elismerésének növelése. Ugyancsak hangsúlyozták a főmunkaidőben végzett tevékenység teljesítményarányos bérezésének a fontosságát. A szakemberek elmondták, hogy a szolgáltatások színvonalának emelésében kiemelkedő szerepet töltenek be a művezetők. A középvezetőknek ezért a jelenleginél nagyobb tekintélyt kell teremteni ahhoz, hogy szervezettebben és fegyelmezettebben tudjanak dolgoztatni.

A műszaki konferencia részvevői felhívást juttattak el a HVDSZ-hez tartozó vállalatok vezetőihez és szakszervezeti bizottságaihoz. Javasolták, hogy a gazdasági egységeknél hozzanak létre *műszaki klubokat*, ahol a mérnökök megvitathatják a legújabb műszaki és tudományos eredmények hasznosításának lehetőségeit. (MTI)

Az MSZBT VIII. országos értekezlete

(Folytatás az 1. oldalról.)

A mozgalmi munka változatosabb módszereinek hatására az MSZBT az utóbbi években jól alkalmazkodott a változó gazdasági tényezőkhöz is, érezhetően élénkült a társaság kezdeményezőkészsége, a korábbinál több sikeres akciót szervezett más társadalmi és tömegszervezetekkel, mozgalmakkal, állami szervekkel. A tagcsoportokról szólva Bíró Gyula elmondta, *nemcsak számuk, politikai hatásuk, befolyásuk is nőtt*, javult öntevékenységük, kezdeményezőkészségük, s egyre nagyobb szerepet vállalnak a Szovjetunió mind jobb megismertetésére szolgáló tevékenységben.

A magyar—szovjet barátság ápolásában és elmélyítésében a továbbiakban is fontos szerep hárul az MSZBT-re, amelynek tevékenységét a jövőben is a párt határozatai, a Szovjetunióval, a szocialista közösség országaival kötött két- és sokoldalú megállapodások adják, fejezte be beszédét a főtitkár, majd kijelentette, a mozgalom kész és képes a kor igényeinek megfelelő megújulásra.

A Szovjet Baráti Társaságok Szövetségének elnöksége, a Szovjet—Magyar Baráti Társaság központi vezetősége és sokezres aktívahálózata nevében Zinaida Kruglova köszöntötte az értekezlet részvevőit. A két nép kapcsolatáról szólva kifejtette, ezek az élet minden területén eredményesen fejlődnek, hiszen népeink barátságának, szolidaritásának *mély hagyományai* vannak. A nagy októberi szocialista forradalom, a polgárháború, az 1919-es Magyar Tanácsköztársaság idején erősödött és edződött ez a kapcsolat, amelyet a fasizmus elleni harc éveiben is át tudtak menteni a magyar kommunisták és internacionalisták.

A ma kapcsolataiban kétségkívül jelentős szerep jut a baráti társaságoknak. A testvérszervezetek tevékenységének gyakorlati haszna és értéke elsősorban abban fejeződik ki, hogy milyen gyakorlati részük van az országaink közötti sokoldalú együttműködés fejlesztésében, menynyire tudnak hozzájárulni a szocialista integráció elmélyítéséhez, s a célok megvalósításába mennyire tudják bevonni a kollektívákat, az egyes embereket.

Óvári Miklós felszólalása

Ezután Óvári Miklós lépett a szónoki emelvényre. Bevezetőjében átadta az MSZMP Központi Bizottságának üdvözletét, s tolmácsolta *Kádár János* főtitkár jókívánságait. Beszédében arra utalt, hogy népünk legújabb kori történelmében a magyar—szovjet viszonyban mindig hűen tükröződött népünk sorsának alakulása. Kapcsolatunk 1917 óta mindig egyben *a társadalmi haladáshoz való viszonyt* is jelentette. A nagy októberi szocialista forradalom példát mutatott, biztatást adott a magyar munkásoknak, a föld nélküli parasztoknak, a háborúban meggyötört katonáknak. A Magyar Tanácsköztársaság 1919-ben példaképének és természetes szövetségesének tekintette Szovjet-Oroszországot. A második világháborúban a szovjet hadsereg győzelmei hozták el a szabadságot népünknek, s a felszabadulás tette lehetővé, hogy maga válassza meg történelmi útját. Hazánknak, történelme során először van olyan hatalmas szövetségese és barátja, amely országunk függetlenségének, népünk biztonságának támasza.

A szocialista építésről szólva megállapította, hogy hazánk legfontosabb kereskedelmi partnere a Szovjetunió. Gazdasági fejlődésünkben nagy szerepe van a tudományos és műszaki együttműködésnek, amely az élenjáró technika fontos területein alakult ki. Napjaink központi kérdése a gazdasági fejlődés élénkülése, emelte ki. Nem könnyű feladatot jelölt meg ezzel kapcsolatban a párt XIII. kongresszusa és a Központi Bizottság legutóbbi ülése. *Nem egyszerűen arról van szó, hogy többet, hanem jobban, hatékonyabban, ésszerűbben, kezdeményezőbben, magasabb színvonalon kell dolgozni.* Ehhez szükség van technikára és nemcsak a gazdasági szerkezet, hanem a gondolkodás átalakítására is. Ha előbbre akarunk lépni, meg kell gyorsítanunk gazdaságunk fejlődését. Ha azt akarjuk, hogy elkezdődjék a gazdasági fejlődés élénkülése, hogy újabb lendületet kapjon a szocializmus építése Magyarországon, mozgósítanunk kell minden erőforrást, minden tartalékot. A mozgósítható erőforrások sorában kiemelkedően fontos szerepe van annak, hogy jobban hasznosítsuk a magyar—szovjet gazdasági kapcsolatokban rejlő nagy lehetőségeket.

A Szovjetunió iránt megnyilvánuló nagy érdeklődést hangsúlyozva Óvári Miklós kijelentette, népünk nagy figyelemmel, rokonszenvvel és tisztelettel figyeli a baráti állam fejlődését. Nagyra értékeli azt a politikai bátorságot, ahogyan az SZKP a lenini hagyományokhoz híven foglalkozik a társadalmi és gazdasági fejlődés kérdéseivel. A Szovjetunió sikerei örömmel töltik el a társadalmi haladás minden hívének szívét, mert a társadalmi, gazdasági fejlődés meggyorsítása a Szovjetunióban nemcsak a szovjet nép számára fontos, hanem a világszocializmus fejlődése szempontjából is. Meggyőződésünk, hogy mindaz, ami ott történik, *a fejlődés motorja* lesz a szocialista országokban, így hazánkban is.

A magyar—szovjet barátság természetesen nem kizárólag és nem is elsősorban az MSZBT ügye. A szövetség, az együttműködés, az MSZMP, a magyar kormány egész politikájának sarkalatos elve, ez a két nép barátságának legfőbb letéteményese. Természetesen más társadalmi szervek is sokat tesznek a magyar—szovjet barátság ápolásáért. Az MSZBT tevékenységének fontosságát aláhúzza az a körülmény, hogy olyan kérdésekkel foglalkozik, amelyekben egész népünk érdekelt. A társaság eleven népi mozgalom, s a párt nagyra értékeli munkáját, számít aktivistái közreműködésére a magyar—szovjet barátság ápolásában — fejezte be beszédét Óvári Miklós.

Üdvözletek és a vita

Marjai József a Minisztertanács nevében köszöntötte a tanácskozás részvevőit, majd leszögezte: a magyar—szovjet gazdasági együttműködésnek ma az ad különös aktualitást és sajátosságot, hogy különkülön és együtt is a fejlődésnek olyan szakaszában vagyunk, amely országaink elé *soha nem tapasztalt, minőségileg új feladatokat állít*. Az utóbbi negyven év adatai, tényei egyértelműen igazolják, hogy szoros kapcsolat van nemzeti jövedelmünk emelkedése, nemzetgazdaságunk fejlődése és a magyar—szovjet gazdasági kapcsolatok bővülése között. Vagyis a magyar gazdaság növekedését, minőségi átalakulását is csak a magyar—szovjet gazdasági kapcsolatokra építve biztosíthatjuk.

A magyar gazdaságnak változó és megújuló szovjet gazdasággal kell számolnia, hangsúlyozta a kormány elnökhelyettese. Mégpedig olyan gazdasággal, amely a mi törekvéseinkkel egybeeső, azokat segítő, számunkra létfontosságú együttműködés fejlődését, előnyeit fokozó irányba mozdult el és mozog. Nekünk e változásokba gyorsan és széles körben be kell épülnünk.

A magyar és a szovjet vállalatok közötti közvetlen kapcsolatokról szólva megállapította, hogy azok a gazdasági és a műszaki-tudományos együttműködésben fontos, új tartalékokat tárnak fel. E kapcsolatok létesítése és elmélyítése együttműködési lehetőséget biztosít a gyártók és felhasználók számára, *partneri viszonyba* kerülnek a termelők és a kutatók. Hiba lenne csak egyszerűen kooperációs kapcsolatokban gondolkodni a közvetlen vállalati együttműködést illetően, annak előnyeit kamatoztatni kell a gyártásszakosításban éppen úgy, mint a felhasználói visszajelzések alapján történő termékfejlesztésben.

A feltételek megértek — az integráció magasabb fokát jelentő — közös vállalkozások létrehozására. Konkrét igények alapján rövid időn belül sor kerül ilyen vállalatok létrehozására, a többi között a műszaki haladást meghatározó mikroelektronikában, az orvosi műszergyártásban, a termékcsomagolásban.

A magyar—szovjet gazdasági és műszaki-tudományos együttműködésnek a ma, és méginkább a holnap igényeivel és szükségleteivel összhangban történő fejlesztése, intenzifikálása égető szükségszerűséggé tette az együttműködés kapcsolatrendszerének átfogó korszerűsítését. Ez szinkronban van a pártjaink kongresszusain megfogalmazott követelményekkel és megerősítést nyert pártjaink, a két kormány vezetőinek találkozóin elért megállapodásokban.

Köpeczi Béla hozzászólásában emlékeztetett arra, hogy a társaság négy évtizeddel ezelőtti megalakulásának első percétől kezdve élvezte *a haladó magyar értelmiség bizalmát*, az alapító tagok között számos világhírű magyar tudós, művész, író található. Az értelmiség akkori felismerése ma is tanulságos, és a magyar—szovjet kapcsolatok fejlesztésére kötelez.

Fontos munkát végez az MSZBT az oktatási kapcsolatok alakításában, főleg az orosznyelv-oktatás fejlesztésében, hangsúlyozta a miniszter, s végezetül arról szólt, hogy a felsőoktatási intézmények közötti szoros kontaktus az oktatás mellett a kutatásra is kiterjed. Hatezer ösztöndíjas szerzett diplomát, s tízezernél többen vettek részt szakmai és nyelvi továbbképzésben a Szovjetunióban. Ez az értelmiségi csoport jelentős szerepet játszik hazánk gazdasági, társadalmi és kulturális életében, eredményesen segíti a társaság tevékenységét, elsősorban az ifjúság érdeklődésének felkeltésében.

Kósáné Kovács Magda, a Szakszervezetek Országos Tanácsának titkára a testület jókívánságait tolmácsolta a magyar—szovjet barátság elmélyítésén munkálkodó közösségek minden tagjának, majd a szakszervezeti mozgalom és az MSZBT hagyományosan jó, szerteágazó kapcsolatainak egyik területéről, *a szocialista brigádmozgalomról* beszélt. A tapasztalatokat ismertetve elmondta, számos, a mozgalomban aktívan tevékenykedő kollektíva tart fenn szoros kontaktusokat a Magyar—Szovjet Baráti Társaság helyi szervezeteivel, s munkájuk jelentősen hozzájárul a két ország népei közötti baráti szálak erősödéséhez.

Królikné Cser Erzsébet, a KISZ KB titkára, az ifjúsági szervezetek és az MSZBT kapcsolatait értékelve megelégedéssel szólt arról, hogy színvonalas együttműködésük különösen az MSZBT VII. országos értekezlete óta eltelt időszakban erősödött meg. Ennek nyomán színesedett, újszerű formákkal bővült az MSZBT tevékenysége a gyermekek és a fiatalok körében.

Az új tisztségviselők

A vitában összesen tizenkilencen szólaltak fel, majd délután zárt ülésen választották meg az MSZBT tisztségviselőit. A társaság elnöke ismét *Apró Antal*, az MSZMP KB tagja, az Országgyűlés nyugalmazott elnöke, főtitkára ismét *Bíró Gyula* lett. A társaság alelnökeivé választották meg *Duschek Lajosnét, Kiss Istvánt, Kósáné dr. Kovács Magdát, dr. Ligeti Lajost, Nagy Máriát, Rapai Gyulát* és *dr. Tamássy Istvánt*. Titkárnak *Sudár Iván*t választották.

A tanácskozás Apró Antal zárszavával ért véget.

Felavatták Kun Béla emlékművét a fővárosban

Kállai Gyula avatóbeszéde — Koszorúzás a szoborcsoportnál

A magyar forradalmi munkásmozgalom kiemelkedő személyisége, a Magyar Tanácsköztársaság vezetője, a nemzetközi kommunista mozgalom kimagasló harcosa, *Kun Béla* születésének 100. évfordulója alkalmából emlékművet avattak szombaton Budapesten. Az ünnepi eseményen megjelentek a párt és az állami élet vezető személyiségei, a társadalmi és a tömegszervezetek képviselői.

A Vérmezőn, az Attila út és a Krisztina körút találkozásánál felállított szoborcsoportnál a Himnusz hangjai után *Kállai Gyula*, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának elnöke mondott avatóbeszédet.

A forradalmárok szerepének fontosságát kiemelve a szónok hangsúlyozta: — Kun Béla értő és bátor vezetője lett annak a küzdelemnek, a háború végén kibontakozó osztályharcnak, amely a Magyar Tanácsköztársaság létrejöttéhez, a nép valóságos hatalmának kivívásához vezetett. A nagy októberi szocialista forradalom győzelme után a forradalmi hullám elsőként hazánkban érte el tetőpontját. Az ipari munkásság s a vele szövetséges parasztság, valamint a néphez hű értelmiség vállalta az összeomlás előtt álló ország irányítását, a dolgozó nép hazájának megteremtését. Kun Béla vezetésével, a nép akaratának megfelelően kezdődött meg az ország politikai, gazdasági és társadalmi rendjének átalakítása.

Kállai Gyula ezután a Magyar Tanácsköztársaság eredményeit taglalta, majd azzal folytatta, hogy a proletárhatalom nemsokára a külső és belső ellenség kereszttüzébe került. A katonaruhába bújtatott munkások és parasztok, akik beleféradtak az értelmetlen imperialista háborúba, Kun Béla és a kommunista párt hívó szavára új erőre kaptak. — Harcukhoz nagy ösztönzést adott, hogy a forradalmi szovjet hatalom akkor is ott állt mellettünk — emelte ki a Hazafias Népfront elnöke. Lenin egymás után küldte biztató és bátorító üzeneteit, ám a szovjet és a magyar Vörös Hadsereg erejét nem sikerült egyesíteni, s így a Tanácsköztársaság a nemzetközi reakció túlerejével szemben vereséget szenvedett. A Tanácsköztársaságot leverték, de a proletárforradalom tüzét a 25 évig tartó ellenforradalmi korszak terrorja sem tudta kioltani népünk szívéből — hangoztatta. A magyar nép legjobbjai véglegesen eljegyezték magukat a szocializmussal.

A Tanácsköztársaság leverése utáni időszakról szólva arról beszélt, hogy a kegyetlen megtorlás közepette a magyar forradalmárok ezrei kényszerültek emigrációba. Kun Béla is külföldön folytatta harcát. Mindenütt ott volt, ahol a forradalom ügyét szolgálhatta.

Kun Béla a kezdetektől aktív részvevője volt a Kommunista Internacionálé tevékenységének. Ezzel kapcsolatban a szónok kifejtette: a Komintern VII. kongresszusán Kun Béla egyik eszmei-politikai előkészítője volt a proletár egységfront, s a fasisztaellenes népfront megteremtéséről szóló határozatnak. Helyesen ítélte meg a hazai helyzetet is. Világosan látta, hogy csak egy valóban széles kiterjedésű népfrontmozgalom képes gátat vetni a fasizmus magyarországi terjeszkedésének.

— Kun Béla nem érhette meg a háború végét, az antifasiszta hatalmak szövetségének győzelmét. Nem érhette meg, amiért egész életében küzdött: a szocializmus győzelmét hazánkban. Azok a vádak, amelyek alapján börtönbe vetették, s később is méltatlanul illették a magyar és a nemzetközi forradalmi munkásmozgalom kiemelkedő harcosát, alaptalanok voltak. A Magyar Tanácsköztársaság, a dicsőséges 133 nap hősi tettei azonban ma már tisztán állnak előttünk — hangoztatta Kállai Gyula. Ám tisztáznunk kell azoknak a kimagasló történelmi személyiségeknek a szerepét is, akik e küzdelmeknek vezetői, irányítói voltak — mondotta végezetül.

Az avatóbeszéd után az ünnepség részvevői koszorúkat helyeztek el az emlékműnél, *Varga Imre* Kossuth-díjas szobrászművész és *Szilágyi András* építész alkotásánál.

Az emlékmű talapzatára a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága, a Kun Béla Emlékbizottság és a Budapesti Pártbizottság nevében *Németh Károly*, az MSZMP főtitkárhelyettese, a Kun Béla Emlékbizottság elnöke, *Grósz Károly*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Budapesti Pártbizottság első titkára és *Huszár István*, az MSZMP KB Párttörténeti Intézetének igazgatója helyezett el koszorút. A Hazafias Népfront Országos Tanácsa részéről Kállai Gyula és *Ribánszki Róbert*, a HNF OT titkára, a Minisztertanács képviseletében *Somogyi László* építésügyi és városfejlesztési, valamint *Veress Péter* külkereskedelmi miniszter rótta le kegyeletét. A Szakszervezetek Országos Tanácsa részéről *Gáspár Sándor*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a SZOT elnöke és *Baranyai Tibor*, a SZOT főtitkára; a fegyveres erők és testületek nevében *Kárpáti Ferenc* vezérezredes, honvédelmi miniszter, *Kamara János* belügyminiszter és *Borbély Sándor*, a Munkásőrség országos parancsnoka; a Magyar Ellenállók, Antifasiszták Szövetsége részéről *Padányi Mihály* elnök és *Kerekes Imre* titkár; a KISZ Központi Bizottsága nevében *Nagy Imre*, a KB titkára és *Csatári Lajos*, a KB tagja; a Magyar—Szovjet Baráti Társaság nevében *Rapai Gyula* alelnök és *Bocz József*, az MSZBT ügyvezető elnökségének tagja; a Fővárosi Tanács és az I. Kerületi Tanács nevében *Szépvölgyi Zoltán*, a Fővárosi Tanács elnöke, valamint *Zágon Bertalan*, az I. Kerületi Tanács elnöke helyezett el koszorút. Elhozták a megemlékezés virágait Kun Béla családjának tagjai, egykori harcostársai, barátai, tisztelői.

Az ünnepség az Internacionálé hangjaival ért véget.

*

Kun Béla tiszteletére emlékoszlopot avattak fel vasárnap Esztergom legújabb lakónegyedében. A lakónegyedet — ahol háromezren élnek — a közelmúltban nevezték el a magyar és a nemzetközi kommunista mozgalom kiemelkedő alakjáról. Most a városrész egyik hangulatos parkjában állították fel az emlékoszlopot, amelyet *Kovács József* fafaragóművész ajándékozott Esztergomnak. (MTI)

BOROS JENŐ FELVÉTELE

1021

1984.X.26. TV-1. 18.00.

Uj Reflektor Magazin

- Közmüvelődési témáink következnek. Közkincseink közhasznu birtokbavételéről, izlésünk városképi formálásáról, kérem hallgassák meg Harangozó Márta jegyzetét.

- Olvastam, hogy Kisdorog határában nemrégiben bronzkori leletek kerültek elő a földből. A hir szétszaladt a faluban és az önkéntes régészek ásóval, lapáttal fülfegyverkezve rögtön megjelentek. No, nem a cserépdarabokra voltak kiváncsiak, hanem az esetleg füllelhető kincsekre. Sok értékes lelet pusztult el igy, vagy került immár olyan állapotban a régész szeme elé, hogy nem rekonstruálhatta mindazokat a jelentéseket és jelenségeket, amelyek egy-egy tárgy tanulmányozásával értelmezhetővé válnának. Ezt a friss keletü rossz példát azért hoztam, hogy azonnal szembeállithassak vele egy másikat. Egy olyat, amely ékesen bizonyitja a munkások, a helyszinen dolgozó szakemberek és a régészek együttmüködését. Ezen a helyszinen senki sem lett gazdagabb egy értékes pénzzel vagy torzóval, de gyarapodott a közösség, a táj multját az a gyökereit és az emberiség utját kutató nemzet. Mai szüküs anyagi lehetőségeink közepette is nagyszerü példáját láthatjuk a leletmentésnek a Flórián téren. Római katonai tábor épületmaradványaira bukkantak az itt dolgozók, ám számos olyan tárgyat, szobortüredéket leltek meg a régészek, ame-

lyek igy mindannyiunké lettek. Mint ahogy a miénk, budapestieké, de tulajdonképpen az egész nemzeté lett az a fültárt és megóvott régészeti kincs, amely most a III. kerületiek reprezentativ szabadtéri muzeuma. Több alkalommal is jártam a Flórián téri aluljárórendszerben. Tapasztaltam, hogy több lettez, mint aluljáró. Egy kicsit az agóra szerepét tölti be, a fedett tér nyujtotta védett lehetőséget kihasználva a rendevuzástól a sétálásig sokféle emberi tevékenység tanuja lehet itt a járókelő. Szinte érzékelhető, amint a budapesti emberek belakják ezt az ókori maradványokkal ékes térrendszert. Ugy vélem, nem ártana később, talán vannak is ilyen tervek, az aluljárórendszer környékét néhány hatásos köztéri plasztikával még emberibbé tenni. Erre is kinál példát a városrendezés. A méreteiben ugyancsak impozáns Boráros téri aluljáróban, annak nyitott terében már akkor megjelent egy plasztikai kompozició, amikor a tér munkálatai még be sem fejeződtek. Varga Imre kötényes, tagbaszakadt borárusa, aki mellett és körül hordók sorakoznak és olyan ülőalkalmatosságok, amelyeka pincékben a hordók rendezett tárolását szolgálták, egyszóval mindez remek lehetőséget teremtett arra, hogy a tér ne legyen üres. Hogy ne csupán a
határozza meg létét, hanem valami más is, ami egyértelmü az igazi, valós birtokbavétellel. Ám ehhez ugy vélem nem elég a tér jól elrendezett folyosórendszere, a falak, valami más is kellett, például egy olyan müalkotás, amely képes a mesterségesen teremtett tér egyhanguságát megtörni, föloldani, s ezáltal a dolga után rohanó embert megállitani körbetekintésre, akár szemlélődésre is rábirni. Varga Imre kompoziciója a tér egy pontját megjelölt hellyé változtatta, és segit abban, hogy az erre járók kis időre ne csakazért telepedjenek le a padokra, mert éppen azon a helyen vannak fölállitva, hanem azért is, mert ez a szobrászati alkotás segit az otthonossági érzés megteremtődésében, atmoszférát ad a beszélgetéshez, megpihenést a rohanásban. Ugy érzem, ezek olyan helyes és követendő megoldások, amelyek nagymértékben hozzájárulnak a főváros gazdagabb arculatához. Ez az esztétikai értékü tudatos formálás nagyon is ráfér a városképre, s természetesen miránk is, akik ezeket a müalkotásokat szemlélve könnyebben magunkénak érezhetjük azt, ami annyi, általunk is meghozott áldozat árán értünk és az érdekünkben készült.

- Köszönöm szépen. A fotókat Szabó Judit készitette.

Kaposváron az Ivánfahegyalja utcában hétvégi telek eladó. Érdeklődni: Varró András, Kaposvár, Fodor József u. 25.
(036349)

Kaposvári kétszobás, első emeleti, erkélyes OTP-öröklakás azonnal beköltözhetően eladó. Érdeklődni 17 óra után, Kaposvár, Petőfi u. 45. I. 6.
(1220)

Első emeleti, egyszobás, gázos öröklakásomat elcserélném kaposvári kétszobás, kertes családi házra megegyezés szerint. Kaposvár, Losonc köz 6. I. em. 5. ajtó.
(1102)

Eladnám vagy kaposvári családi házra cserélném: három szoba, fürdőszoba gazdasági épületekkel, 13 215 négyzetméter területtel, gazdálkodásra alkalmas házamat. Magyaregres, Vörös Hadsereg u. 16. Simor. Érdeklődni mindennap.
(1141)

JÁRMŰ

PC-s 126-os Polski Fiat eladó. Érdeklődni 17 óra után, Kaposvár, Bajcsy-Zsilinszky u. 31., fszt. 4. Orbán.
(44221)

ZJ-s 1300-as Lada két évig érvényes műszakival eladó. Tóth Imre, Kapoly, Szabadság u. 68.
(44232)

ZV-s 1300-as Lada eladó: Nagybajom, Fő u. 2/b, Péterfai.
(1298)

ÁLLÁS

Jogosítvánnyal rendelkező műszaki ügyintéző hétvégi elfoglaltságot keres Kaposvár környékén. „Szombat-vasárnap" jeligére a kiadóba.
(1135)

EGYÉB

Szőlőoltvány —

Dupla soros c
kozógép eladó.
deklődni: Va
Sándorné, Kap
vár, Bajcsy-Z
linszky u. 38/a,
óra után. (036

Kémiából, f
kából felvételi e
készítő levelezés
ján, Rockenba
Lajos, Székesfe
vár, Vörös Hadse
reg u. 76., I. 6.
(416177)

Eladó 10 000 darab nagyméretű, bontott tégla. Érdeklődni: Toponáron a Váci Mihály u. 1. szám alatt, Bocskaiéknál.
(1136)

kristályvázát, poharat kardot, régi pisztolyt porcelánfejű babát, gyertyatartót, tölcséres gramofont csillárt, **régi bútort** és egyéb dísztárgyakat meg vásárolunk. Írjon, felkeressük! Régiségbolt, Debrecen, 4024, Sas u. 4.
(111660)

cm magas, szolid nem dohányzó, házias, csinos lány **vidéki pedagógus.** Őszinte bemutatkozó levelet „Keresem a párom 1255" jeligére, a kiadóba.
(1255)

Értesítjük kedves vásárlóinkat, hogy a régi Opera illatszerbolt helyén (Kaposvár, Május 1. u. 18.)

november 8-án, csütörtökön

ajándék-kultúrcikk boltot nyitunk

Somogy KERESKEDELMI VÁLLALAT

Várjuk kedves vásárlóinkat!

(72549)

Harmadszor is jelentkezünk!

A méter—lakástextilosztály ajánlata:

FUTÓ, SZŐNYEGPADLÓ és MŰANYAG PADLÓ MARADÉKOK

nagy árengedménnyel — amíg a készlet tart!

Varga Imre
MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Varga Imre 1984 -11- 7

SOMOGYI NÉPLAP

SOMOGYI NÉPLAP

XL. évfolyam, 262. szám 1984. november 7., szerda

1024

A szülővárosban – szobrokkal

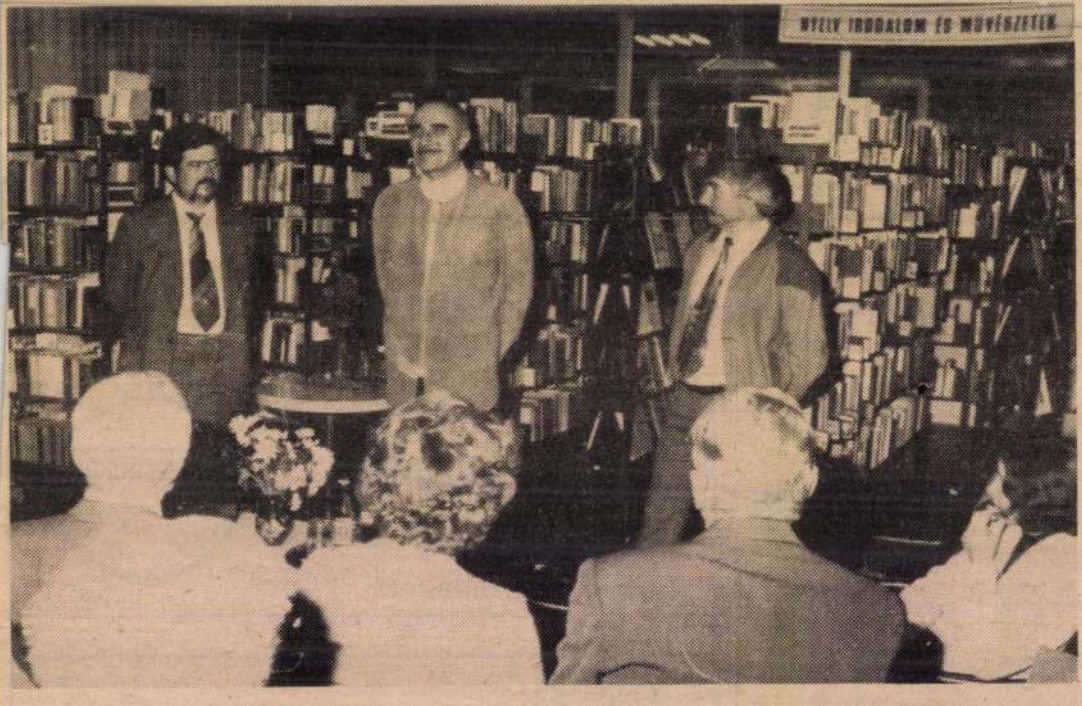

A siófoki könyvtárban kamarakiállítást rendeztek *Varga Imre* Kossuth-díjas szobrászművész alkotásaiból. Hétfőn este a művészetbarátokkal találkozott az alkotó. Szülőhelyéről, Siófokról beszélt, fölelevenítette pályakezdő, fiatal éveit, szólt művészetének fontosabb állomásairól.

Életműve mintegy háromszáz szobor, ebből az óbudai gyűjteményben hetven látható, köztéren negyvennegyvenöt található, külföldön nyolc-tíz, hivatalos gyűjteményekben pedig mintegy harminc-negyven kisplasztikáját tartják nyilván. Legutóbbi jelentős sikere Velencében volt, a biennálén, újabb kiállítással Baselben mutatkozik be.

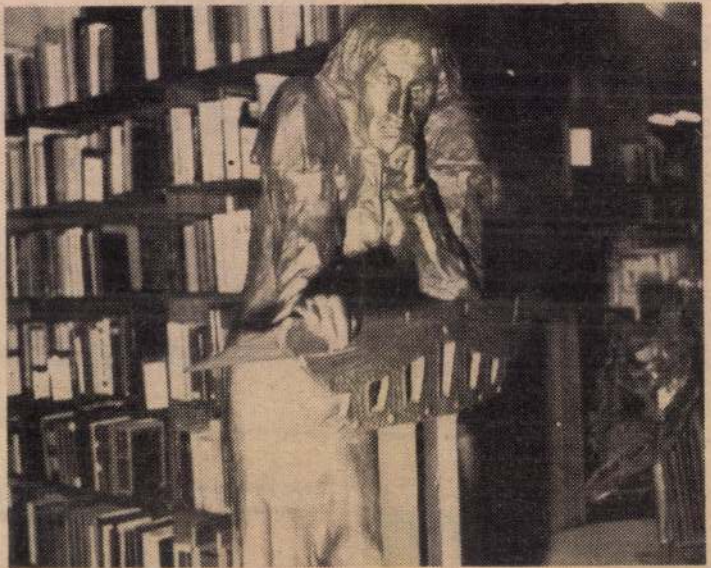

16.15 OSZTRÁK2

HÁRMAN ÁRULÓK VOLTAK

1953-ban készült amerikai western.

A fehér telepesek karavánját indián támadás éri, s vezetőjüknek, Jim Harvernek csak arra van ideje, hogy a fiatal Laurát és egy asszonyt biztonságba helyezzen. Jim megmentette egyszer Aguila, az indián fiának életét, s cserébe az megígérte, hogy a fehérek bántatlanul átvonulhatnak területükön. Mégis Jimet teszik felelőssé a támadásért, ám ő mindent elkövet, hogy bebizonyítsa ártatlanságát.

Főszereplők: Audie Murphy, Lori Nelson, Chill Wills. Rendezte: Nathan Juran.

22.05 SAT1

VASKERESZT

1976-ban készült NSZK—angol játékfilm.

1943 telén, a Taman-félszigeten állomásozó német csapatoknak, Sztálingrád eleste után, a vörösök ellentámadása miatt vissza kell vonulniuk. Steiner őrmester kiábrándult, nem hiszi többé, hogy megnyerik a háborút — de harcol tovább. A fanatikus Stransky azonban még mindig a „végső győzelemben" reménykedik, s leghőbb vágya a vaskereszt megszerzése. A két fiatal között egyre jobban elmérgesedik a viszony, Steiner végül rádöbben, hogy a harc közte és Starsky között életre-halálra folyik...

Főszereplők: James Coburn, Maximilian Schell, James Mason, Klaus Löwitsch. Rendezte: Sam Peckinpah.

23.40 OSZTRÁK1

ZARDOZ

1973-ban készült angol sci-fi.

2292-ben a Föld két részből áll: az egyik VORTEX, egy tökéletesen megtervezett utópia, az intellektuális felsőbbség kiválasztottaival. Egy magasan fejlett technológia segítségével legyőzték a halált. A másik rész a kívülállóké, amit brutálisok népesítenek be. Őket rabszolgasorban tartják, hogy biztosítsák a halhatatlanok számára a táplálékot. Zednek, a rabszolgák egyikének sikerül betörnie a másik világba...

Főszereplők: Sean Connery, Charlotte Rampling, Sara Kestelman, John Alderton. Rendezte: John Boorman.

HOROSZKÓP

1991. november 18–23.

KOS (március 21.—április 20.) Fizikailag és lelkileg egyaránt kiválóan érzi magát e héten. Hangulatát csupán az ronthatja, ha úgy érzi, többet nyújt családjának, mint ami erejéből telik, és mégis kevés jelét tapasztalja hálájuknak. Valószínűleg csak pillanatnyilag látja sötéten a helyzetet. Új, fontos vállalkozás kezdete lehet a hét második fele.

BIKA (április 21.—május 20.) Úgy érzi, nagyvonalú gondolkodásmódját nem képesek követni munkatársai. Ezért kissé eluralkodik magányérzete. Kikapcsolódásképpen nem ártana egészen más dolgokkal foglalkoznia, mint a munkája. Ha van alkalma külföldi utazásra, ne hagyja el. Az út végén kellemes meglepetés várja.

IKREK (május 21.—június 21.) Kissé túlkomplikálja az életét. Nem szívesen válna meg jelenlegi partnerétől, de másba is beleszeret. Párhuzamos kapcsolata nemcsak szerelmeit, önmagát is megviselheti. Kimerültsége nem tesz jót munkájának sem. Barátainál megértésre talál. Mindenesetre a közlekedésben legyen óvatos.

RÁK (június 22.—július 22.) Ha hivatalos ügyet kell elintéznie, ne halogassa tovább, mert most sikerre számíthat. E héten vendégek érkezése is várható. Ha érez is emiatt kényelmetlenséget, ne mutassa. Partnerével való kapcsolata kissé labilis, de csak átmenetileg.

OROSZLÁN (július 23.—augusztus 23.) Rosszul tűri a veszekedést, cívódást családjában, ezért gyakrabban látogatja barátait. A közös ivászatok nem segítik elő az otthoni békét. Most nyitottabb egy új szerelem befogadására, mint eddig. Lehet, hogy meghatározó változások következnek be életében.

SZŰZ (augusztus 24.—szeptember 23.) Igényli, hogy kissé, ha rövid időre is, egyedül maradjon, hogy zavartalanul pihenhessen, vagy hobbijával foglalkozhasson. Ha erre nincs módja, ingerültté válik, ami nem áll jól önnek. Partnerétől kissé távolabb érzi magát, de a hét közepére mégis a szenvedély lesz a meghatározó kapcsolatukban.

MÉRLEG (szeptember 24.—október 23.) Ideje, hogy ne csak a lakásban tartson rendet, hanem iratai között is. Erre most nagy szüksége lehet, mert külföldi rokona önt jelöli örökösének. Az ügyintézés sok idejét fogja igénybe venni. Ha színházba, hangversenyre megy, régi ismerősével találkozhat. Furcsa, meglepő híreket kaphat.

SKORPIÓ (október 24.—november 22.) Lehetséges, hogy most találkozik élete nagy szerelmével. Vigyázzon, ne ragadják el érzelmei, mert esetleg meggondolatlanul dönthet. Próbáljon a munkájára is figyelni, különben sokat árthat önmagának. Bizalmas barátja csalódást okozhat, ha mindig mindent aprólékosan meg akar vele beszélni. Néhány csekket be kell fizetnie, amiről megfeledkezett.

NYILAS (november 23.—december 21.) Igaz, hogy ön nagyon vonzódik az állatokhoz, no de ennyire? Talán a harmadik kutyát mégsem kellene hazavinnie. Kissé szórakozott mostanában. Jó, ha mielőtt elmegy otthonról, ellenőrzi, nem hagyta-e tárva-nyitva az ajtót. A szerelemben szerencsésnek mondható ez a hét, feltéve, ha ön is úgy akarja.

BAK (december 22.—január 21.) Igen sikeres a hivatásában, most mindent meg tud valósítani, amit csak szeretne. Kissé költekező kedvében van és olyasmiket vásárol, amikre semmi szüksége. Partnere a hét végén közös szórakozásra számít, ne ábrándítsa ki. Ha lottózik, most ne számítson a főnyereményre, inkább más kereseti lehetőség után nézzen.

VÍZÖNTŐ (január 22.—február 19.) Úgy érzi, felőrli a sok otthoni teendő, különösen akkor, ha kertes házban lakik. Most a hivatásában szeretne kiemelkedőt alkotni. Ha igazán akarja, el is fogja érni. Barátai közös hétvégi utazásra hívják, ha velük tart, nem fogja megbánni.

HALAK (február 20.—március 20.) Túlzottan megbízik mindenkiben, ezért csalódások érhetik. Különösen munkatársai viselkedése tűnik meglepőnek. A szerelemben is sokat ad át érzelmeiből, amit a partnere nem értékel eléggé. Azért nincs oka az önsajnálatra, mert untig elegen ragaszkodnak önhöz.

Műholdtölte

Eurosport — Félsikerű visszatérés

Most már bizonyos, hogy a Eurosport nézettségének nem tett jót az adások ideiglenes szüneteltetése. A nézőszám, ha nem is drasztikusan, érezhetően visszaesett. Ráadásul a megrövidített adásidő ugyancsak sok nézőt más csatornák nézésére csábított, és ezt ma már érzékelik a hirdetők is, akiknek egy része bizony elpártolt a Eurosporttól, amelynek ennek ellenére vannak még tartalékai. 1991-re — néhány sportágban 1992 tavaszáig — szóló szerződései vannak, s az ezekben lekötött programokat továbbra is közvetítheti. Kérdés azonban, mi lesz akkor, amikor e szerződések lejárnak, és a konkurens csatornák, elsősorban a Screensport felveszi a szerződési versenyt a korábban kedvezményezett helyzetű Eurosporttal. A kérdés ma még költőinek tetszhet, a tényleges válaszra heteket, bizonyos sportágak esetében néhány hónapot is várni kell, annyi azonban már most látható, hogy a két sportadó közötti verseny a korábbinál élesebb és szorosabb lesz. Ha csak a színfalak mögött, valahogyan, ki nem egyeznek egymással...

Telefon-Horoszkóp Új

Szerelem — Munka — Pénzügyek

Tudj meg többet a jövődről!
Ez a saját e heti horoszkópod.
Hívd fel ezt a számot!
Tárcsázd előbb a
☎ 001/609 490 57
számot és utána folytatólag a saját csillagjegyed számát

61 Kos III. 20.—IV. 20.
62 Bika IV. 21.—V. 20.
63 Ikrek V. 21.—VI. 21.
64 Rák VI. 22.—VII. 22.
65 Oroszlán VII. 23.—VIII. 23.
66 Szűz VIII. 24.—IX. 23.
67 Mérleg IX. 24.—X. 23.
68 Skorpió X. 24.—XI. 22.
69 Nyilas XI. 23.—XII. 21.
70 Bak XII. 22.—I.20.
71 Vízöntő I. 21.—II. 20.
81 Halak II. 21.—III. 20.

Ez egy nemzetközi hívás az USA-ba. Díja 60 másodpercenként 150 forint.

OTP Bank, mint mindig.

OTP BANK

PÉNTEK

13.00 Bartók

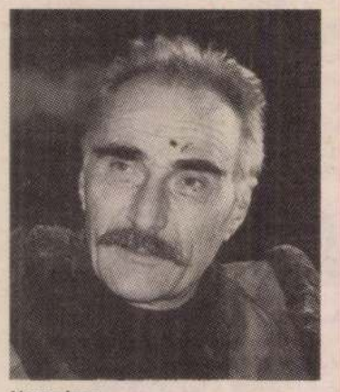

Varga Imre

13.03 Petőfi

Pophullám

1. Barbaro egy. feld.: Kerek a szőlő (Barbaro egy.), 2. Republic egy.: Neked könnyű lehet (Republic egy.), 3. B—52 egy.: Kozmikus (B—52 egy.), 4. Joel: Alexa a Keleti partvidékről (Billy Joel), 5. Gerendás Péter—Bródy János: Csend (Koncz Zsuzsa), 6. Menyhárt János—Demjén Ferenc: Felhős az ég (Demjén Ferenc), 7. Szörényi Szabolcs—Bródy János: Kocsma az egész világ (Szörényi Szabolcs), 8. Geldof: Az ömlő esőben (Bob Geldof), 9. Bencsik Sándor—Vikidál Gyula—Várszegi Gábor), 10. Lerch István—Sztevanovity Dusán: Emili (10 és fél) (Lerch István), 11. Reed—Cale: Hello, itt én beszélek (Lou Reed és John Cale), 12. Tikaram: Csak azokat, akiket szeretünk (Tanita Tikaram)

21.00 Bartók

Opera-művészlemezek

1. Nicolai: A windsori víg nők — nyitány (Bajor Rádió szimf. zkra, vez. Rafael Kubelik), 2. Thomas: Mignon — Polonéz (Beverly Sills, Ambrosian Operakórus, Royal Filharm. Zkr, vez. Charles Mackerras), 3. Verdi: Luisa Miller — jelenet és Miller áriája, I. felv. (Sherrill Milnes, Paul Hudson, Új Philharmonia Zkr, vez. Nello Santi), 4. Wagner: Rienzi — Adriano áriája, III. felv. (Janis Martin), 5. Massenet: Werther — Ossian dala és jelenet, III. felv. (Victoria de Los Angeles, Nicolai Gedda, Párizsi Szimf. Zkr, vez. Georges Pretre), 6. Janácek: Jenufa — Az özvegy monológja, jelenet és Jenufa imája, II. felv. (Nadezda Kniplová, Libuse Domaninská, Prágai Nemzeti Színház zkra, vez. Bohumil Gregor), 7. Berg: Lulu — a II. felv. zárójelenete (Teresa Stratas, Kenneth Riegel, Párizsi Opera zkra, vez. Pierre Boulez)

23.05 Kossuth

Somlay Artúr

KOSSUTH November 22

4.30: REGGELI KRÓNIKA
Műsorvezető-szerkesztő: Kondor Katalin. Hírszerkesztő: Felkai György. Zenei szerkesztő: Takács Annamária. Bemondó: Váradi Klári

8.00: HÍREK. Időjárás

8.05: Hangszemle
Szerkesztő: Gróf Miklós

8.20: Tér — idő (ism.)

8.50: Külpolitikai figyelő

9.00: HÍREK. Időjárás. Útközben

9.05: NAPKÖZBEN
Közérdekű magazin
Szerkesztő-műsorvezető: Petress István. Zenei szerkesztő: Ruff Béla
Az adás idején hívható szám: 138-7951
Kb. 9.50: Lottósorsolás **10.00—10.05: HÍREK. Időjárás. Útközben** 10.50: Reklámhírek

11.00: HÍREK. Időjárás. Útközben

11.05: TIPP
Kulturális programajánlat

11.10: Nemzetiségeink népzenéje
Német népdalok és táncdallamok

11.25: Zsebrádiószínház
A hűség próbája
Kisfaludy Károly történelmi vígjátéka
Mátyás király — Sinkó László, Upor László főispán — Lőte Attila, Vidor, udvari bolond — Székhelyi József, Sáfár — Kállai Ferenc, Márta, ennek lánya — Kubik Anna, Bartók, ménesmester — Horváth Sándor, Endre, ennek fia — Bubik István, Szolga — Rosta Sándor.
Zene: Sebő Ferenc. Dramaturg: Sződy Szilárd. Rádióra alkalmazta és rendezte: Bozó László (1989)

11.55: Reklám

12.00: DÉLI KRÓNIKA
Szerkesztő: Kerekes András

12.30: Ki nyer ma?
— Sárospatakon
Játék és muzsika tíz percben
Helyszín: a Művelődési Ház

12.40: Reklám

12.43: Két perc az ASTROMA Kft. játéknagykereskedésről (x)

12.45: Külpolitikai arcképcsarnok
Szerkesztő: Kulcsár István

13.00: HÍREK. Időjárás. Útközben

PÉCS (873 kHz—343,64 m; URH 67,97 MHz) **HÉTFŐTŐL PÉNTEKIG 5.55—8.00:** Hajnaltól reggelig Dél-Dunántúlon **6.15:** Dél-dunántúli krónika — Lapszemle — Útinform **6.50:** szerda: Toplista — sport **7.15:** Dél-dunántúli krónika — Időjárás — Ügyeletek hírei, péntek: A hétvége sportja **7.55:** Esemény-összefoglaló — Programajánlat. (Szerk.: Zsoldos László, Balogh Zoltán, Dán Tibor, Gungl László, Szepesi László) A hét minden napján: **13.00:** Horvát és szerb nemzetiségi műsor **14.00:** Német nemzetiségi műsor **15.00:** Hírek (Petőfi) **15.05:** Háromnyelvű szolgáltató-kereskedelmi műsor **18.30:** Magyar nyelvű krónika **18.40:** Horvát és szerb nemzetiségi műsor **19.00:** Magyar nyelvű hírek **19.05—19.25:** Német nemzetiségi műsor
SZOMBAT 8.00—10.00: Jó pihenést! Információs, szórakoztató magazin.
VASÁRNAP 9.00: Emberek, emlékek, dallamok. (Szerk.: dr. Nádor Tamás) **10.00:** Hírek (Kossuth) **10.05—11.00:** Zenés kívánságok a hallgatók kérésére. A mikrofonnál: Lenk Irén **14.00—15.00:** Gruss und Kuss **19.25:** Esti zene, sport, információk. Szerk.: Felső Pál

13.05: Klasszikusok délidőben
Zenei ábécé
Kyrie
1. Kyrie virginitates amator — (müncheni Capella Antiqua ének- és hangszeregy., vez. Konrad Ruhland), 2. Bach: h-moll mise — kyrie — részlet (BBC énekkara, Új Philharmonia Zkr, vez. Otto Klemperer), 3. Mozart: d-moll kyrie K. 341. (Monteverdi kórus, Angol Barokk Szólisták, vez. John Eliot Gardiner), 4. Schubert: F-dúr kyrie (Bajor Rádió énekkara és szimf. zkra, vez. Wolfgang Sawallisch)
Szerkesztő: Veisz Gábor
(Következő rész: december 6., K. 13.05)

13.45: Hitélet
Vallási krónika
Felelős szerkesztő: Rapcsányi László

14.00: HÍREK. Időjárás. Útközben

14.05: Nemzetiségeink életéből
Szerkesztő: László Lajos

14.35: Orvosi tanácsok
Az őszi meghűlésekről
(Ism. holnap, P. 6.50)

14.40: Népzenetár
Km.: Jankovics Imre — dudás, hosszúfurulyás, Sümegi Jánosné énekes és a karádi lányok, Molnár József és zkra, Gábor Istvánné, Polyák Istvánné — énekes, a kalászi asszonyok, Fazekas Mihály — énekes, Lakatos Elemér és zkra, Tóth Jánosné, Kojtyik Józsefné, Jókaj Erzsébet — énekes, Seres Imre énekes, dudás, Tankó Emerencia — énekes

15.00: HÍREK. Időjárás. Útközben

15.05: MAGYAR ÍRÁS
A Rádió irodalmi hetilapja
Szerk.-műsorvezető: Kulcsár Katalin
(Ism. szerda, B. 10.05)

15.50: Beszélni nehéz
Szerkeszti: Deme László
(Ism. K. 21.50)

16.00: DÉLUTÁNI KRÓNIKA
Szerkesztő: Barát József

16.10: Műsorajánlat

16.15: Hangoló
○ Zenei magazin gyerekeknek
Kis útikalauz Mozart szülővárosában — Bécsi Énekes Fiúk — Hagyományőrzők Érden — Rejtvényfejtőknek: Zeneterefere
Szerkesztő-műsorvezető: Vogel Mária

17.00: HÍREK. Időjárás. Útközben

17.05: MAGYARORSZÁGRÓL JÖVÖK...
A vidék magazinja
Felelős szerkesztő: Simkó János. Szerkesztő: László Péter. Műsorvezető: Pálfy István. Zenei szerkesztő: Alföldy Boruss István
Az adás idején hívható szám: 138-7951

17.55: Műsorismertetés

17.57: Reklám

18.00: ESTI KRÓNIKA
Szerkesztő:: Kerekes András

18.30: Ráadás
Szerkesztő: Rékai Gábor

19.00: HÍREK. Időjárás

19.05: Sportvilág
Szerk.-műsorvezető: Vass István Zoltán

19.15: A zenéről
Koncert, hanglemez, kritika
Műsorvezető: Papp Márta

19.30: Hol volt, hol nem volt...
○ A két testvér és a gonosz varázsló. Karél mese. Fordította: Rados Péter. Elmondja: Csikós Sándor

19.40: Kövesdi Éva énekel
Baross Gábor népdalfeldolgozásaiból

19.50: Gong
Faragó Vilmos jegyzete
Szerkesztő: Nyakas Szilárd

20.00: HÍREK. Időjárás

20.05: A magyar újjászületés Torontóban
Beszélgetések egy fesztiválról.
Riporter: Váradi Júlia

20.35: MNNH
Találkozásom a népzenével
A mikrofonnál: Daróci Bárdos Tamás
Szerkesztő: Solymosi János

21.00: HÍREK. Időjárás

21.05: KILÁTÓ
A Rádió világirodalmi hetilapja
Mozi és irodalom: A legyek ura és Prospero könyve. Kolozsvári Papp László filmszemléje — Aki verset írt Todor Zsivkovhoz. Szondi György interjúja Nino Nikolovval — Mit olvasnak a hollandok? Ertl István beszélgetése egy rotterdami könyvkereskedővel
Műsorvezető: Turczi István. Szerkesztő: Simon László. Rendező: Szabó Kálmán. (Ism. hétfő, B. 13.00)

21.50: Beszélni nehéz
Szerkeszti: Deme László (ism.)

22.00: KÉSŐ ESTI KRÓNIKA
Szerkesztő: Barát József

22.30: Brit folk-blues felvételek
Nemes Nagy Péter bluessorozata
1. Kelly: Emberként sétáló blues (Dave Kelly) 2. Prager: Ne törj le (Prager, Rye and Hall) 3. Kelly: Semmi csavargás (Jo Ann Kelly) 4. Jones: Kutatva a sivatagban (Al Jones) 5. James: Maybelle rag (John James) 6. P. L. Jug Band: Whitewash-i állomás (Panama Limited Jug Band) 7. Cooper: Felfordult világ (Mike Cooper and Ian A. Anderson) 8. Jones: Kanálnyi (Wizz Jones)
Szerkesztő: Göczey Zsuzsa

A középhullámon

23.00: HÍREK. Időjárás

23.05: Látogatás a múltunkban
...ahogy a hangarchívumból látjuk
Somlay Artúrra emlékezünk
Zenei szerkesztő: Herczeg László. Munkatárs: Bagi Adél. Összeállította: Tóth Gabriella

Az URH-adókon

23.00: A BBC késő esti magyar műsora

23.45: Könnyűzene trombitára

24.00: HÍREK. Időjárás

0.10: Himnusz

0.15—4.20: Éjfél után

DANUBIUS RÁDIÓ

5.00—10.00: szerk.-mv.: György Gábor **10.00—11.00:** slágerlista, (ism.) mv.: Geszti Péter **11.00—13.00:** rock 70—90-ig, mv. Rónai Egon **13.00—15.00:** mai magyar pop, mv.: Boros Lajos **15.00—17.00:** diszkó, mv.: Komjáthy György **16.40:** Pop-shop — játék **17.00—21.00:** szerk.-mv.: Zelki János **17.00—19.00:** szexuális tanácsadás — Dr. Kiss Ernő **21.00—22.00:** slágerlista, mv.: Bochkor Gábor **22.00—2.00:** szerk.-mv.: Benedikty Béla

AZ ŐSZI MEGHŰLÉSEKRŐL KOSSUTH 14.35

TOTÓT bedobni!

VARGA Imre

VARGA time

NÉPSZABADSÁG 1991 június 4. 23. p.

Kárpótlási jegy a képzőművészetben?

A „HATVANAS ÉVEK" A NEMZETI GALÉRIÁBAN

Mielőtt a címben feltett kérdés parlamenti interpretációvá dagadna, lássuk a tényállást. A *Magyar Nemzeti Galéria* földszinti teremsorában egy fontos kiállítás és mellékleteként egy háromszázharminc oldalas katalógus készül egy peresíthető helyzetet alátámasztani. A rendezőszerkesztők nem titkolják viszonyukat a múlthoz, amely számukra kérdés formájában tételeződik: „azt kell-e rekonstruálnunk, ami a '60-as években a legnagyobb súllyal jelent meg a közönség előtt, vagy azt kell kiemelnünk, amit utólag — lehántva a jelenségekről a történelmi kontextus »esetlegességeit« — *ma* tartunk fontosnak?" A döntés az alternatíva második felére esett. Minden látvány és minden mondat ebből a választásból következett.

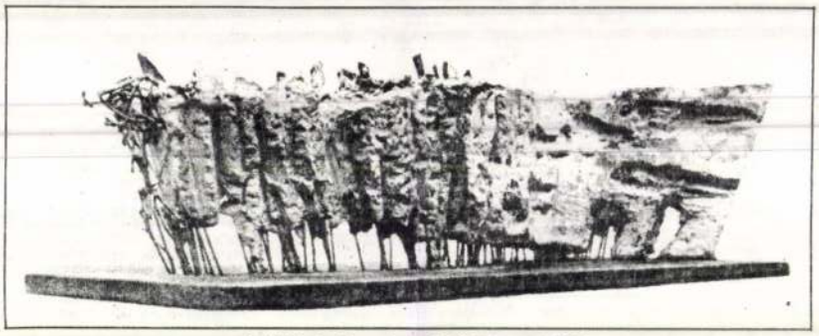

Ami látható: Varga Imre: Erőltetett menet. 1968.

Kereset az elmaradt haszonért?

A rendezők és a szerkesztők abból a hipotézisből indultak ki, hogy a képzőművészet egyetemes mozgása a maga autonóm módján leír egy ideális vonalat. Fejlődik valahonnan valahová. Eljut A pontból B pontba. Saját genetikai kódja befolyásolhatatlan sorsszerűséggel hajtja végzetes célja felé. Ez az ideális vonal sajnos nem nagyon hasonlít a valóságos emlékanyag számszerűsített trendjéhez. Ha az ideálkép nem lenne ennyire szigorú, akkor többféle módon lehetne összepárosítani a „van"-t a „legyen"-nel. A terjedelmes katalógusból ketten is súgnának ehhez a toleráns trükkhöz. Egyrészt a bevezetőt író *Vajda Mihály*, aki külön fejezetben méltatja azt az igazságot, mely „pedig többé nem egy!" és *Frank János*, akinek eredója nyíltan hirdeti: „művészettörténésznek ne legyen meggyőződése, hanem nézze a neki nem megfelelő irányzatból is a legjobbakat". Nem így a döntéshozók! Ők *tudják*, hogy ha egyszer az egyetemes képzőművészet *legitim* vonala szerint (lásd negyvenes-ötvenes évek euroamerikai művészetét) a dolgok a szürnaturalizmusból haladnak a lírai absztrakció és informel felé, továbbá a pop arttól a tiszta konstruktív formák irányába, akkor csak nem fognak inkább *hinni a szemüknek*, amely megtöri a vonal lendületét holmi kvalitásproblémákkal?

Kellene, hogy legyen egy Mark Tobey-szerű monokróm felületet kezelő mester? Ilyen nincs igazán? Hunyorítva *Frey Krisztián* betöltheti azért azt az űrt, amit a még fel nem fedezett elemek a Mengyelejev-táblázatban pusztán spekulatív alapon szoktak betölteni. Kellene egy Germain Bazaine-féle autentikus folttestő? Hogy ilyen sincs igazán? Annyi baj legyen, a pályakezdő *Bak Imrének*, midőn hónapokat időzött külföldön és kreatívan végigutánozta a sóvárgott nagyokat, a „tache"-hoz, a folthoz is eljutott, zsengéje éppen beleillik a kontextusba. Csak a napilapi terjedelemhatár miatt nem részletezendő, hogy — bocsánat, ha ló nincs, a szamár is jó alapon — mit és kit helyettesít *Hortobágyi Endre és Illés Árpád, Türk Péter és Gedő Ilka, Tót Endre és Kováts Albert, Molnár Sándor és Vajda Júlia.* (És fenntartom: *Lossonczy Tamás.*)

Kereset a sérelmek miatt?

A kereset világosan kimutatja, hogy a kár „az eszme frontján" valóban tetemes. Ha a külső erők (amelyek a produkció védnökei szerint kizárólag a pártállami hatalom szerkezetében meg a művészetirányítás elnyomóapparátusában — és soha nem a nép-nemzeti konzervativizmusban, netán más ízlésvonulat preferenciájában — keresendők) támogatták volna az egyetemes stílusok szabad áramlását, akkor mi is letehettük volna a magunk Skira-albumát, Knaur-lexikonját, Rizzoli-katalógusát, azaz olyanok lehettünk volna, mint „ők". A rendezőbiztosok követelik tehát, hogy a képzőművészetben állítsák vissza a negyvenhetes állapotokat, de az egyetlen és isteni igazság nevében csak és kizárólag azt, ami a betiltott és szétszórt, megalázott és agyonvert Európai Iskola extrapolálásából, meghosszabbításából következik. Ez a pártos szemlélet csak és ennyit képes felvállalni. A negyvenhetes plebejus-baloldali képzőművészet tönkretételéért, a negyvenhetes paraszti-népi vonulat eltüntetéséért más párt nyilván máskor fogja benyújtani a maga keresetét. A hatpárti konstelláció illő sorrendjében.

A katalógus tanúsága szerint az interjú-dokumentum gyűjteményből egyebek mellett az alábbi peresíthető károk érték az érdekelteket. Frank János csak fősamesz lehetett és kultúra utólagos beosztása a jaltai egyezmény szellemében. Így Goethe és Lucas Cranach nagy NDK-művészeknek minősültek, mert emlékanyaguk zömmel in situ volt található, ellenben Hölderlinben és Dürerben volt valami megbízhatatlanul polgári, Tübingen és Nürnberg, a szülővárosok mégiscsak a későbbi NSZK területén találhatók.

És a többiek keresetlevele?

Ez egy politikai logika karikatúrája. De nem kevésbé tartható karikatúrának, hogy a Nemzeti Galériában és katalógusában majdnem mindenki hiányzik, aki véletlenül nem vett részt az Iparterv hajdani tárlatán vagy kimaradt a Zuglói Körből, vagy nem szilveszterezett együtt a Műegyetem R kiállításának szervezőivel, vagy már öregebb volt annál, semhogy az 1966-os stúdión pukkassza a hivatal kiszálló képviselőit. Annak ellenére hiányoznak, hogy jelenlétük feltűnő volt, visszavonhatatlan és nélkülözhetetlen abban a *képzőművészeti közvéleményben*, amely azért nemcsak acsargó pártboncokból és magánlakásokba szorult elnyomott újítókból állt. Hogy a mikrovilágot rézlemezre karcoló *Gross Arnold* és az archaizáló *Rékassy Csaba*, a Szántó Kovácsot mintázó *Somogyi József* és a Földmarkolót festő *Fóth Ernő*, a fanyar formákat alakító *Berki Viola* és a túl korán elment nagy ígéret, *Gruber Béla* mind voltak és mind *ott voltak* a hatvanas évek nyilvánosságában, ez — azt hiszem — nemcsak nekem nem kétséges, hanem e művészettörténeti vállalkozás spiritus rectorának, *Beke Lászlónak* sem. Hiszen végül is mindketten olvastuk *Németh Lajos* alapvető munkáját az 1968-ban megjelent Modern magyar művészetről, és kettőnk közül én csak távoli tisztelőnek, ő viszont tanítványnak számít.

A kimaradtak listája viszont oly markáns és reprezentatív, hogy semmiképpen sem lehet a véletlen számlájára írni. Beke nyilván úgy gondolkodott, hogy valahol, valakik, valamikor majd megrendeznek egy olyan hatvanas évek retrospektív tárlatot, amelynek főhelyén például a korszak végén keletkezett *Szervátiusz Tibor*-féle Dózsa-szobor állhatna, körülötte az MDF-hez közel álló olyan jelentős mester, mint a Megégett embereket festő *Orosz János*, esetleg a Nyári reggelt festő *Szinte Gábor*, a szomszédos teremben a *vásárhelyiek*, élükön a megindító realizmust teremtő *Szalay Ferenccel* és a nyers hagyományokat folytató *Németh Józseffel*, még hátrébb pedig a peremművészekben (grafikában, éremben) tevékenykedő és lesajnált kismesterek, akik ha mást nem, de azt azért híven illusztrálnák, amiről a bevezetőben Vajda Mihály még megejtő eleganciával szólt: „egy ország élni akart." Mert kárpótlási igényük — ezt Beke is sejtheti — nemcsak „ezeknek", de „azoknak", sőt „amazoknak" is lehet. Tehát valahol, valakik, valamikor majd megrendeznek egy másik vagy egy harmadik kiállítást, amely éppúgy a *kizárólagosság* elve szerint egy másik vagy egy harmadik párt kulturális *előtörténetét* keresi össze a heterogén emlékanyagból. Aztán majd a megrendezett és a megrendezendő tárlatok versenyéből — jelige: ezentúl minden másképpen volt — a nézőnek módja lesz eldönteni, hogy melyik tetszik neki jobban, és kire adja szavazatát. Brrr!

Félreértés ne essék, ezen a látható kiállításon nemcsak jó festmények és szobrok, de remekművek is vannak. Nemcsak azoké, akik az elemi illem okán — más koncepció ide, Euro-Amerika oda — legalább jelzésszerűen megmutathatták magukat (*Kondor Béla* és *Barcsay Jenő*, *Kokas Ignác* és *Vigh Tamás*, *Tóth Menyhért* és *Deim Pál*). Remekműganús alkotásokat ugyanis hátrahagytak a megalázottak és megszomorítottak, az ellenkultúra minősített mesterei, a külföldre csodálkozó akkori fiatalok is. *Jovánovics György* homunculushűvösségét, Keserű Ilona monumentális forróságát, *Hencze Tamás* látomásos szcientizmusát és Lakner László keserű világmagyarázatát nem nélkülözhetné semmilyen „beállítottságú" művészettörténet-írás. Éppen ezért kerültek itt és most veszélyeztetett helyzetbe. Egy féligazság mulatságához tartják mindannyian a gyertyát.

Ki fizeti a költségeket?

Nem taktikus dolog a kárpótlási igényt és a kirekesztési politikát egyetlen kulturális vállalkozáson belül összehozni. Nem taktikus, mert a liberális művészet előtörténetét antiliberális szelekciós elv aligha hitelesítheti. És azért sem, mert köztudomású, hogy az intézményesült liberális gondolat ma Magyarországon kárpótlásellenes.

A költségeket tehát mi, a művészeti közvélemény fizetjük. Azzal fizetjük, hogy az esztétikai, kvalitásszempontok háttérbe szorulnak a szoc. hazások utódaiként fellépő kap. hazások érdekérvényesítése mellett. És akkor minden kezdődhet elölről.

P. Szűcs Julianna

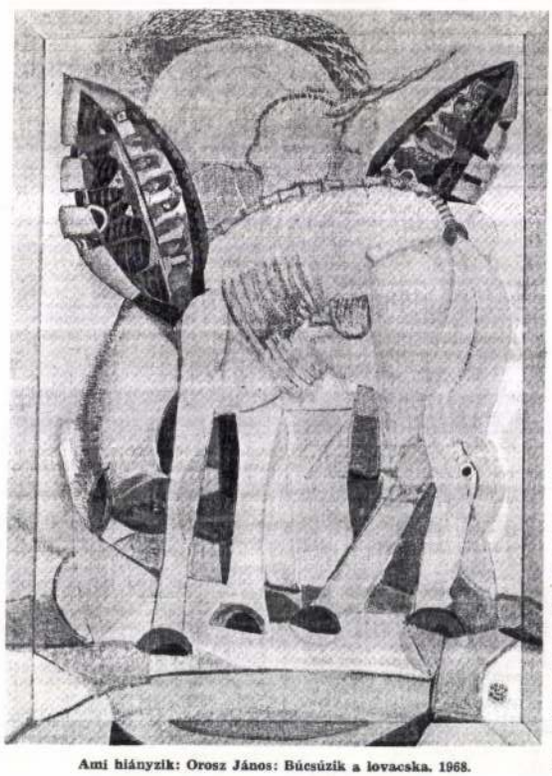

Ami hiányzik: Orosz János: Búcsúzik a lovacska. 1968.

SIMON LAJOS:

PICI ZSOLTÁROK

Az ötvenhatodik év

Istenem, mondd el most nekem,
mint lesz a holnap reggelem!
Aludjak, mint a kisgyerek?
Avagy járkáljak hajnalig,
mint cellában az elítélt,
mig éppen ötvenhatodik
esztendőm rozsdás láncait
halálraszántan csörgetem.

Jézus mellett

Kereszten függök Jézus mellett,
bűnös lator, de a szelid,
s megtérek egykor-álmaimhoz,
ha az időmből még telik.
Mikor „Feltámadott a tenger" ...

Talán nekem is engedik!

Jaj

Nem mennydörög, villám se vagdal,
fényes az ég, körös-körül,
jaj, mégis eldőlnek a nagy fák,
jaj, mégis borzongatsz, Uram!

Tudjuk, majd ránk is sor kerül.

Tor

A gazdáé a teljes disznó,
a gyereké a malac farka.
Add Uram, add, jó Istenem,
lagyek még picikét gyerek!
Nem érdekel a zsíros disznó,
ha farkincáját engeded!

mint hogy rögzíti, pontosan megfogalmazza a pillanatot, amelyben él. Ehhez azonban ide kellett volna hozni ezeket a műveket. De akár észreveszik a rendezők, akár nem: *a művek írják a művészettörténetet*, s a művek túlélik az alkalmi koncepciókat.

Talán alcímet kellett volna adni a kiállításnak, s az megszabhatta volna a válogatás irányát és a rendezés szempontjait. De bármi lett volna is ez, nehezen hihető, hogy a hatvanas évek művészetét bemutató művek között a legmonumentálisabb Lossonczy Tamás Európai Iskola-szellemiségű festménye — bármennyire visszacsendülnek is melodikus vonalai a vele szemben elhelyezett Molnár Sándor-képről. Tisztelet Lossonczynak, de ennek a korszaknak nem ő volt a hőse. Sokkal inkább elmondható ez Kondor Béláról, akitől azonban *egyetlen egy* festményt látunk (és három grafikát, illetve rajzot): míg az akkor semmiféle szerepet nem játszó, talán utólag felfedezett Fenyvesi Tóth Árpádot hat lapból álló, jelentéktelen grafikai sorozat képviseli.

Teljességgel elfogadhatatlan, hogy a korszak olyan főszereplőit, mint Jovánovics György, mindössze kettő, Hencze Tamást három, Nádler Istvánt kettő, Keserü Ilonát négy, Bencsik Istvánt egy mű képviseli, Méhes Lászlót pedig *egyetlen egy sem* (bár a katalógus ígér *egy* képet), teljesen hiányzik a tehetséges és sokoldalú Kovásznai György — csak a legdurvább aránytalanságokat sorolom —, míg a hatvanas évek megújuló szellemiségétől meglehetősen távol álló Vígh Tamás három művel van jelen; valamilyen okból Varga Imre is megjelenik, Türk Péter kevésbé izgalmas műveiből hatot is láthatunk; a főként a következő korszakhoz, a koncept arthoz tartozó Erdély Miklóst pedig, aki sokkal inkább személyes barátként, inspirátorként és az elkövetkező idők előrejelzőjeként volt jelen, semmint e *kifejezetten festészeti és szobrászati* megújulás részeseként, több mint két tucat fotó, illetve mű idézi meg. Ezenkívül megjelenik az Európai Iskola néhány fontos és kitűnő művésze, akiknek a műveit nagyon szívesen látnám egy *Európai Iskola* című kiállításon.

Más kérdés, hogy a fiataloknak közvetlen motivációt jelentő Korniss, Kassák, Gyarmathy, Veszelszky és

Jovánovics György: Ember 1968.

Martyn Ferenc művei itt vannak: az ő jelenlétük nagyon fontos volt ebben a korszakban, akárcsak a hirtelen megfiatalodó Schaár Erzsébeté és Vilt Tiboré. Műveik azonban követhetetlenül szóródnak szét a kiállítás terében, Kornisst csak kalligráfia-festményei képviselik, holott más művei is erősen hatottak a fiatalokra, Kassák pedig két művével nyomja agyon követőjét, a jelen tárlat egyik virtuálisan fontos szereplőjét, az itt egyetlen művével megjelenő Fajó Jánost. Persze nemcsak számokról, *művekről* is szó van. A korszak nem jeleníthető meg hitelesen Keserü Ilona nagylélegzetű, kolorittól lobogó képei nélkül, mint a *Nagy Vidám*, a *Tükörkép* és számos *Sírkő*festménye; sem Méhes *Hétköznap*ja vagy *Palánk*ja nélkül; hiányzik Pauer *Pszeudo*ja mellől a *Pszeudo Manifesztum*, amelyet ő maga mindig kiállított, és folytathatnám. Tóth Menyhért magányos művészete nem kapcsolódott e korszak lendületéhez,

ugyanezért irreleváns az örök klasszikus Borsos Miklós jelenléte is. Az ő műveik helyett jobb lett volna bemutatni Donáth Péter 1968-as kiállításának néhány darabját, Siskov Ludmil egy képét, vagy többet Karátson Gábor képeiből, Major János néhol Francis Bacont idéző grafikáiból. S ha a rendezők jónak látták dokumentálni a korszak happeningjeit, amelyek kétségtelenül érdekesek voltak, akkor dokumentálhatták volna az olyan eseményeket is, mint a két Iparterv kiállítás, az ,,R'' kiállítás, a ,,Mozgás 70'', a Szürenon, Halász Péterék színházának az előadásai, az Egyetemi Színpad eseményei, a Balázs Béla stúdió stb., stb., stb. S nem korrekt és nem is korhű, hogy Perneczky Géza és Körner Éva, Sinkovits Péter, Szabadi Judit kritikusi és szervező tevékenységére még a katalógus is alig utal. Az ő elfelejtésük éppúgy a történtek meghamisítása, mint egy-egy művész vagy mű kihagyása.

Mintha a rendezők nem látnák, vagy nem akarnák látni, mi történt itt a hatvanas években, amikor, ha rövid időre is, a képzőművészet hitelesebben és bátrabban fogalmazott, mint az irodalom, még ha el volt is rejtve a nagyobb nyilvánosság elől. Ez egy okkal több arra, hogy legalább utólag láthatóvá váljék mindez. A kiállítás nem idézi meg hűen, nem mutatja be a kort úgy, ahogyan az akkor hihetetlenül rövid idő alatt létrejött művek ma már történeti távlatból is láthatóan kimagasló kvalitása megköveteli. A korszak legnagyobb egyéniségeit szürkébbekkel, jelentéktelenebbekkel mosták egybe, más korszakok szereplőivel elegyítették, legfontosabb műveiket el sem hozták. Nem idézték meg azoknak az éveknek a fényét és pezsgését.

,,Mi mindannyian az egész világot akartuk'' — mondja katalógusinterjújában Keserü Ilona: erről szólt ez a korszak, és erről szóltak azok a művek, amelyek ezeknek az éveknek a hiteles kifejezői, s amelyek nagy része hiányzik erről a bemutatóról. Persze, éltek mások is. Például Anna Margit, aki arra emlékszik vissza: ,,Akiben volt pezsegnivaló, az pezsgett... Nem tudom, én nem pezsegtem.'' Őket másutt és máskor kellene megidézni.

Forgács Éva

gadja azt. Csak a tényekre figyel, de számára tény a gyengeség, az önáltatás, a hazugság is. A megváltók szemében éppen miatta nem megy előre a világ – ő azonban mikroszkópja fölé hajolva csak mozgást lát, irányokat nem. Szerinte az önáltatástól kába hangya-lét önmozgását segíteni kell, nem pedig halálra bénítani, mint teszik azt a Gregers-féle világboldogítók. A doktor talán boldogtalan, de ezt bőséges reggelivel és néhány üveg borral jól elviseli.

Ők nem változnak, vitájuk lezáratlan. Kettejük között hever az áldozat, ők pedig mint gombostűre tűzött érdekes példány felett folytatják életidegen párbeszédüket. A drámaírók többsége itt megáll: két összebékíthetetlenül szembenálló pólus konfliktusa, és köztük az áldozat – drámának ez elég. Csakhogy Ibsen tudja, hogy a lényeg éppen az, ami az elvek közé szorul – legyen az mégoly kisszerű és gyarló, mint például Hjalmar Ekdal fotográfusnak és családjának története.

Gregers persze nem sokra tartja ezt a hazugságból és álmokból épített családi fészket, és igaza van, neki ,,elvileg'' mindig igaza van: ha jobban megpiszkáljuk a család múltját, lefoszlik a jelen harmóniája, kiderül az igazság. És van-e szentebb az igazságnál? Az öreg Ekdal (Győry Emil) szenilis vénember, megy és megtömi pipáját, ezt mondja, de titkon konyakot vedel, néhány szánalmas karácsonyfa közt nyulakra vadászik a padláson, büszkén lóbálja a megnyúzott zsákmányt, és elégedetten vihog, pedig az az igazság, hogy mindene elveszett, erdeje is, önbecsülése is. Hedvig (Szentendrei Angéla), a tizennégy éves kamaszlány rajongva csügg apján, elvégzi helyette a retusálást, és rézmetszésről, rajzolásról álmodik, de az igazság az, hogy lassan meg fog vakulni, ezt a betegséget örökölte apjától. Mert az is igaz, hogy apja minden valószínűség szerint a látását hamarosan elveszítő öreg Werle (Kátay Endre). Erről anyja (Spolarics Andrea) hallgat. Terített asztala mellől nézve úri feleslegességek az elvek, hiszen az élet a mindennapok apró tényeiből épül. Az asszony a kép fölé hajol és gondosan retusál, lusta örömmel adja át magát a pillanatnak, múlt és jövő horizontja számára lezárul a mai kiadások feljegyzésével és a holnapi reggeli eltervezésével. Szinte lénye meghosszabbítása a kés, a tányér, az asztal, és miközben együgyű határozottsággal megterít, olyan ártatlan természetességgel néz a világra, hogy elhisszük: nem az a lényeg, férje elmegy-e a háztól, hanem az, nem felejti-e feltenni sálját, kalapját. A férfi pánikban van: kalapját nem találja, egyáltalán, elveszíteni látszik azt a helyet, ahol eddig otthon tudhatta magát. Menekült a vendégségből, hol karótnyelt görcsben, merő feszültségben, megaláztatásként élt meg minden pillanatot. De volt hová menekülnie: várta a házikabát, várta a padláson titkon nevelt vadkacsa és várta a család. Egyik oldalon tehát az otthon, másikon a nagybetűs Igazság. Köztük billeg zavarodottan Ekdal fotográfus. ,,Egy olyan ember, mint én...'', motyogja elesetten, és próbál ,,felnőni'' barátjához, az elvek emberéhez, ,,majd útközben veszek egy kalapot'', tervezi, de büszkesége elillanóban, már viszszafordult az ajtóból, az asztalnál ül, kávét kortyol, vajaskenyeret majszol. És a reggelivel szemben barátjának sincsenek érvei, Ekdal menthetetlen. Kérdés, meg kell-e őt menteni.

Bérczes László

A HATVANAS ÉVEK MŰVÉSZETE

Egy korszak hűlt helye

Intenzív képi élményt, a hatvanas évek képi sűrítményét vártam ettől az első összefoglaló bemutatótól, amelyre már nem nehezedett semmiféle, művészettörténeti megfontolásoktól idegen nyomás. És mégis zavarosra sikeredett, eltorzítja és meghamisítja azt a korszakot, amelyet egymással összeegyeztethetetlen szempontok szerint mutat be.

Lehetett volna kiállítást rendezni azzal a címmel: *A hatvanas évek a Magyar Nemzeti Galéria gyűjteményében*, s akkor a torzkép egyúttal a hivatalos műgyűjtés pontos képét adta volna. Vagy raktárba lehetett volna hordani a Galéria állandó kiállításának teljes anyagát, és megtölteni az összes termet a hatvanas években készült művekkel, ha valaki ennek értelmét látja, a Vásárhelyi Iskolától a szocreálból kimosakodók 1960 és 1969 között készült munkáiig mindennel. De tudják a rendezők – hiszen 1970–1971-es műveket is kiállítanak –, hogy a *hatvanas évek* szókapcsolatnak önálló jelentése van, csak nem döntötték el, mi. Pedig a művészettörténet háziszótárában ez elég pontosan körülhatárolható. Aminthogy *ötvenes évek*en az 1949 és 1956 közötti szocreált értjük (és nem az ugyanezen naptári években készült Gadányi, Vajda Júlia, Czóbel stb. műveket), úgy *hatvanas évek*en mindenekelőtt annak az akkor pályakezdő nemzedéknek az 1970–1972-ig készült műveit, amelyek nyitást és megújulást jelentettek a magyar művészetben; s mellettük a korszak olyan nagy magányos egyéniségeit, akik ekkor alkották főműveiket, mint például Kondor Béla, Bálint Endre, Ország Lili.

Hogy a kiállítás hangsúlya hova essék, azt eldönti az, mennyire egyedülálló a magyar művészet történetében az ilyen kirobbanó tehetségű, nagyformátumú egyéniségektől népes generáció színrelépése. Különösen, mivel fiatalságuk egybeesett egy történelmileg is ifjúsági pillanattal, a remény utolsó hiteles korszakával. Ha a rendezők nem emlékeznének minderre, elolvashatják saját katalógusuk néhány művészinterjújában, tanulmányában, de érzékelhetnék a műveknek abból a máig ható sugárzásából, amely csak kivételes alkotói korszakok sajátja. Olyan ritka pillanatoké, amikor egy generáció véletlenül időben érkezik, és nem is tehet mást,

VISSZA A TÖRTÉNELMI KAPCSOLATOKHOZ

Földrajzilag *összetartozó*, történelmileg is *ezer szállal egymáshoz kapcsolódó* régiók hagyományosan szoros politikai, gazdasági és kulturális együttműködésének újbóli feleleventése jegyében találkozik ma Budapesten a *magyar*, a *jugoszláv*, az *olasz* és az *osztrák* külügyminiszter, holnap pedig a négy ország miniszterelnök-helyettese.

Nem mintha kapcsolataink ne lennének *jónak* mondhatók. Ami a gazdaságot illeti: *a teljes magyar külkereskedelmi forgalomból* — KGST-forgalmunkat is beleértve — Ausztria, Jugoszlávia és Olaszország összesen *13—14 százalékkal részesedik*, és részesedésük az utóbbi években *növekvő* irányzatú. Ausztria *legfontosabb* partnereink egyike, ahová tavaly *570 millió dollár* értékben exportáltunk magyar árukat, míg onnan *670 millió dollár* értékű import érkezett hazánkba. Olaszországi exportunk *420 millió dollár*, importunk *300 millió dollár* volt 1988-ban, és a jugoszláviai export és import *270—270 millió dolláros* összege is jelentékeny tétele volt a magyar külkereskedelemnek.

A kapcsolatok tartalmi, minőségi fejlődését mutatja, hogy napjainkban már szép számmal működnek magyar—osztrák, és magyar—olasz *vegyes vállalatok* — mintegy 200 osztrák érdekeltségű cég hazánkban, 50 magyar tőkerészvételű vállalkozás Ausztriában, 15 magyar—olasz vegyes vállalat nálunk és 10 odakint —, és ha a jugoszláv partnerekkel ilyenek még nem is alakultak, az együttműködés *hagyományos* formáit jól példázza a Rába—Dinara kooperáció vagy a Zastawa személygépkocsi-kooperáció.

A kétségtelen eredmények rögzítése mellett azonban az is a tényekhez tartozik, hogy a régióban ma fellelhető kapcsolatok mélységüket és színvonalukat tekintve is messze elmaradnak attól, aminek a hagyományokból fakadóan, *természetesnek* kellene lennie. A második világháború után *szétszabdalták Európát*, s ezen belül ezt a tradicionálisan együvé tartozó térséget is. Az évszázadokon át fennállt, természetes kapcsolatok *megszakadtak*, vagy legalábbis *összezsugorodtak*.

Van tehát, volna tehát mit *feleleveníteni* ezen a tájon. Az *Alpok—Adria munkacsoport* keretében — amelyhez a négyeken kívül *Bajorország* és *Svájc* is hozzátartozik — már évek óta folyik a kapcsolatok építése, amiben az utóbbi időben tevékeny részt vállal hazánk is, illetve szorosabban véve, négy dunántúli megyénk. A mostani, kormányszintű kezdeményezés *Nyugat-Magyarország, Dél-Ausztria, Jugoszlávia* nyugati köztársaságai — *Horvátország* és *Szlovénia* —, valamint *Észak-Olaszország* politikai, gazdasági és kulturális együttműködését szándékozik a történelmi hagyományoknak megfelelően szorosabbra vonni.

Még nem is olyan régen bizarr gondolat lett volna egy *NATO és egy VSZ tagország, valamint egy semleges és egy el nem kötelezett ország között* valóban szoros, az élet minden területére kiterjedő *érdekszövetségről* beszélni, de ma már ennek realitása lehet. Ez vezethette *Gianni de Michelis* olasz külügyminisztert, akihez — régi velencei család sarja lévén — mindig is közel állt a régió összefogásának gondolata és *Medgyessy Péter* magyar miniszterelnök-helyettest arra, hogy a többi érdekeltet is megnyerjék az újfajta kapcsolatoknak. És fogékony partnereket találtak Ausztriában, Jugoszláviában is.

Hogy meddig lehet eljutni rövid távon, azt ma még csak találgatni lehet, de amint *Fazakas Szabolcstól*, a kormány nemzetközi-gazdasági titkársága vezetőjétől tudom, a tárgyalásokon *szabadon szárnyalhat majd a résztvevők fantáziája* a *kishatárforgalom* fejlesztésétől a *zártkörű szabadkereskedelmi övezet* kialakításának gondolatáig. Ebben az sem zavarhatja a feleket, hogy például az utóbbiba lenne beleszólása a *Közös Piacnak* is, lévén, Olaszország oda kötődik. De a közösség történetében sem ismeretlen, hogy figyelembe vegyék a tagországok különleges kapcsolatait, mint tették ezt például a *volt brit és francia gyarmatok* vagy éppen a *belnémet kereskedelem* esetében.

Amikor Olaszország a Közös Piacot alapító *Római Szerződést* aláírta, a régióban mélyponton voltak a kapcsolatok. Nem volt akkor mit megőriznie, amint az efféle igényekhez nálunk sem igen talált volna partnereket. Az új demokratikus jogállam, a Magyar Köztársaság létrejötte azonban ismét időszerűvé teszi, hogy *helyreálljanak a történelmileg kialakult, több évszázadra visszatekintő kapcsolatok*, s Európának ezen a részén is *felszámolódjanak* végre a *normálistól eltérő* állapotok.

Flanek Tibor

Lesz-e új szocialista valuta?

Amikor Sztálin 1949-ben létrehozta a KGST-t, tettét mindenképpen válaszlépésként lehetett felfogni a háború utáni Marshall-tervre. A segélyterv utáni következő lépcsőfokként a nyugati országok 1957-ben életre hívták az Európai Gazdasági Közösséget is. Míg azonban ezen országok integrációja mögött a *valós gazdasági érdekeket* lehetett elsősorban felfedezni, addig a Sztálin, illetve a Szovjetunió vezette szocialista tömörülés inkább a *politikai* visszavágás szerepét töltötte be, nélkülözvén a reális gazdasági megfontolásokat. Tettével a „nagy vezér" nyilván elégedett volt, azt azonban még ő sem láthatta előre, hogy halála után sok-sok évvel *Németh Miklós* magyar miniszterelnök a csoportosulást *„elavultnak"*, *L. Adamec* csehszlovák miniszterelnök pedig kifejezetten *„nem hatékony"*-nak minősíti majd.

Mint a *Business Eastern Europe* írja: *„A KGST alapítói korán felismerték, hogy valamiféle közös valutára van szükség ahhoz, hogy a szervezet működjön. Ezért feltalálták a transzferábilis rubelt.'*

Nem „filléres" gondok

Manapság már a felsőbb vezetés is beismeri, hogy ez az egység sem nem transzferábilis, sem nem rubel. Sőt az is napnál világosabb, hogy az eredeti célt — a kereskedelmi kapcsolatok bővülését — sem sikerült elérni általa. Egy szabadon átváltható szocialista valuta hiányában tehát a KGST-be tömörült országok többsége arra a felismerésre jutott, hogy kereskedelmét a Nyugattal is sürgősen fejlesztenie kell. A *Time* magazin szerint: *„Annyira tekervényes a KGST kereskedelmi gyakorlata, hogy belső kereskedelmének hányadát — főként a Nyugat által is áhított néhány termék kereskedelmét — ma már szinte az egész blokk kemény valutában bonyolítja."*

Természetesen a KGST-n belül mindig is megvoltak a szigorú belső irányelvek, melyeket leginkább a Szovjetunió diktált. Manapság azonban már más tagországok is veszik a bátorságot, hogy a KGST „megreformálásában" hallassák hangjukat. A prágai kormány például nemrégiben konkrét javaslatokat és időbeosztást terjesztett elő. Eszerint a népgazdaságnak 1991-ig át kell alakítaniuk kooperációs mechanizmusaikat, meg kell valósítaniuk az általános konszolidációt, valamint ki kell küszöbölniük a belső és külső egyensúlyhiányokat. A következő lépésben 1995-ig határozatot kell hozni az érdekelt KGST-országok gazdaságpolitikájának összehangolásáról, és fokozatosan el kell érni a népgazdasági tervek egyeztetését.

A megrálló cservonyec

Az új, szocialista valuta gondolata megkísértett egy szovjet és egy lengyel közgazdásznőt is. Közösen fejtették ki nézeteiket a *Pravdában* *„Cservonyec... Új valuta?"* című cikkükben. (Vélheteőn azért éppen a cservonyect választották, mert saját idejében, 1923—47 között igen jelentős fedezet állt mögötte: tíz aranyrubelt ért. A mai szovjet argóban is tízes a váltószáma, hiszen a piroshasút, a tízrubelest jelöli. Igaz, ez már tíz egyszerű rubel...)

A cikk írói elöljáróban leszögezik, hogy a KGST gyakorlatában eddig az „áru áruért" szemlélet volt a jellemző, azaz a naturális csere állandósult. Ahhoz azonban, hogy az együttműködés gyorsabban és jobban fejlődjön, *olyan reális pénzre van szükség, amely képes átlépni az országhatárokat.* Egy ilyen valuta szükségszerűen elősegítené, hogy a tagországok búcsút mondjanak az „attól kell vásárolnod, akinek eladtál" elvének. A kérdés az, hogy mennyiben felelnek meg erre a célra a tagországok pénznemei. Nos, a két közgazdásznő egyetértett abban, hogy a szovjet rubel nem lehet ilyen fizetőeszköz, tekintve, hogy nincs megfelelő árufedezete, mivel a szovjet gazdaság gyenge. Nem jobb a helyzet a többi szocialista országban sem, mivel ezek valutája sem konvertibilis, sőt ezek valutái sem válthatók át szabadon.

A régi tradícióktól nehéz egyik napról a másikra megválni — olvasható a cikkben. Viszont az teljességgel elképzelhető, hogy a meglévő rendszerrel párhuzamosan létrehozható az áruforgalom új mechanizmusa. Ennek lehet alapja a javasolt cservonyec, amely a tagországokban a nemzeti valutákkal párhuzamosan lenne forgalomban, s szabadon átváltható lenne ezekre. Az a cservonyec, mely reális árufedezettel rendelkezik, messzemenően elősegítené a KGST-tagországok gazdaságának fejlődését és megszilárdítását. *„A dolog lényege tehát az, hogy a szocialista piacokat a cservonyec, és ne a dollár hódítsa meg"* — zárják okfejtésüket a szerzők.

A hegedű szirénhangjai

Nem tudom, a leírtakból ki milyen következtetésre jutott. Annyi mindenesetre bizonyos, hogy a cikk megjelenése nem váltott ki különösebb visszhangot. Nemigen foglalkoznak vele sem itthon, sem a világ más tájain. Gyaníthatóan azért, mert kissé komolytalan ötlet, illuzórikus elképzelés benyomását kelti.

Arról már nem is beszélve, hogy a hegedűből édesebb hangokat lehet előcsalogatni... (Bizonyára sokan tudják, hogy a „hegedű" a nyugatnémet húszmárkás tiszteletbeli elnevezése. Nevét a hátulját díszítő hangszerről kapta.) Egyre több vállalkozó szellemű nyugati kereskedő akad, aki hegedűvirtuozitását csillogtatja előttünk, bizton ígérve, hogy eljátssza a nótánkat. Mi pedig, ugye, muzikális nemzet vagyunk...

Bikárdi Andrea

A VOSZ nyílt levele a képviselőkhöz

A személyi jövedelemadót illetően 70 ezer forintnál húzódjon az adómentes sáv — ezt javasolja az országgyűlési képviselőknek írott nyílt levelében a *Vállalkozók Országos Szövetsége.*

A terjedelmes — hat oldalon át elnyúló — írás avégből született, hogy a VOSZ *vállalkozásbarát* törvények megalkotására bírja a honatyákat. Hosszas érveléssel többek közt arra mutatnak rá a szövetség vezetői, hogy az *adóbevételek 16 százaléka* származik ebből a szektorból, s a *nemzeti jövedelemnövekménynek szinte egésze* a kis- és középvállalkozók munkájának a gyümölcse.

Igen nagy kéréssel rukkolnak elő, amikor indítványozzák: a törvényhozás *tegyen lépéseket „a gazdálkodás normális, perspektivikus fejlődésének megteremtése érdekében".*

Konkrét indítvány: az *áfa* 25 százalékról 17-re csökkenjen, a *ványa* — vállalkozási nyereségadó — pedig 30 százalékra mérséklődjön, egységesen. Vezessék be az *állami* tulajdon után fizetendő *osztalékot* is.

A társadalombiztosítás legyen független a költségvetéstől — folytatódnak a VOSZ-javaslatok —, s a társadalombiztosítási-járulék 43 százalékról 27 százalékra zsugorodjon. A nyugdíjjárulék egységesen 6 százalék legyen, s az új nyugdíjrendszerben a fizetések 50 százalékáról induló nyugdíjak *automatikusan emelkedjenek* az inflációs ráta mértéke szerint.

A vállalkozások intézményes felkarolása végett „állami garanciavállaló társaság" létrehívását kezdeményezik, s pénzalapot kívánnak létesíttetni *kockázati tőke* céljaira. Emellett — a VOSZ-tól teljesen meglepő logikával — *új HIVATALT kívánnak felállítani*, amely a kormány és a vállalkozók közötti „kommunikációt fenntartó" szereppel működik. **(molnár)**

Magas francia kitüntetés Varga Imrének

Christiane Militchenko, Franciaország budapesti nagykövete a rezidenciáján, csütörtökön, ünnepség keretében adta át *Varga Imre* szobrásznak a Művészeti és Bölcsésztudományok érdemrendjének parancsnoki jelvényeit.

Arról a legmagasabb francia kitüntetésről van szó, amely a szellemi és művészi alkotások kimagasló érdemeit ismeri el. Így kíván tisztelegni a francia kormány *Varga Imre* életműve gazdagsága, valamint a francia és magyar alkotók tartós kapcsolatai előtt, melyek megerősítéséhez a neves szobrász személyesen is hozzájárult.

A kitüntetési ünnepségen részt vett *Pozsgay Imre* államminiszter, *Paskai László* bíboros, többen a Budapestre akkreditált nagykövetek közül, a Külügyminisztérium és a Művelődési Minisztérium magas rangú képviselői, illetve a művészet és a bölcsésztudományok számos személyisége.

Jacques Lang, francia művelődési miniszter személyes jókívánságait küldte *Varga Imrének.*

Minden diktatúrával szembeszállt

Peyer Károly életútja új megvilágításban

Mint azt lapunk november 3-i száma is hírül adta, a Legfőbb Ügyészség *törvényességi óvást emelt* a Legfelsőbb Bíróság elnökségi tanácsánál *Peyer Károly* javára, és indítványozta felmentését a demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés vádja, illetve az 1948-ban távollétében hozott népbírósági ítélet következményei alól, mivel nem követett el bűncselekményt.

Peyer Károly küszöbönálló jogi rehabilitálása természetesen maga után vonja *pályafutásának politikai újraértékelését is.* Hiszen több évtizedes munkásmozgalmi tevékenységét a legutóbbi időszakig a „jobboldali munkásáruló" kifejezéssel minősítette a hivatalos propaganda és „történetírás". Kiváltképpen két tettét ítélték el kategorikusan és engesztelhetetlen indulattal a kommunisták és a velük együttműködő szociáldemokraták: az 1921 decemberi, úgynevezett *Bethlen—Peyer-paktum* megkötését, illetve az 1947 augusztusi kilépését a Szociáldemokrata Pártból, amelynek csaknem fél évszázadig tagja, s negyedszázadig egyik vezetője volt.

Peyer Károly életútját azonban nem lehet reálisan, *harag és elfogultság nélkül* megítélni pusztán e két — még oly fontos — lépése alapján. Ezért érdemes röviden felidézni pályafutásának főbb állomásait, hogy megértsük szerepét a hazai munkásmozgalomban.

1881. május 9-én született Városlődön, munkáscsaládban. Apja előbb Herenden, majd a pécsi Zsolnay-üzemben dolgozott kerámiaipari szakmunkásként. Az ifjú Peyer Károly elvégezte a (nyolcosztályos) pécsi főreáliskola négy osztályát, azután kitanulta a géplakatos szakmát. Felszabadulása után a fővárosba jött, az egyik Váci úti gyárban kezdett dolgozni. 1900-tól — 19 éves korától — szakszervezeti tisztségviselő a Budapesti Vas- és Gépgyári Munkások Szakegyletében. Aktívan közreműködött 1903-ban a *Magyarországi Vas- és Fémmunkások Országos Szövetsége* létrehozásában. 1906-ban az Általános Munkásbetegsegélyező Pénztár tisztviselője lett, egyúttal továbbra is irányította a gépgyári munkások szakosztályát. 1908. október 8-án egyik vezetője volt az általános, egyenlő, titkos választójogot követelő *budapesti „vasbotos" tüntetésnek*, s ekkor vált neve szélesebb körben ismertté a hazai munkásmozgalomban. Ezt követően beválasztották az MSZDP ellenőrző bizottságába. 1911-ben a *Szaktanács* egyik titkára lett, s rábízták a legális szervezettel még nem rendelkező bányamunkások szervezését. 1913-ban az ő felelős szerkesztésével indult meg a *Bányamunkás* című lap, amelynek döntő szerepe volt a bányászszakszervezet létrehozásában.

Peyer pályafutásában nem okozott törést az első világháború, amelyben csaknem három évig teljesített katonai szolgálatot. Leszerelése után, az 1917 áprilisi kongresszuson az MSZDP vezetőségébe választották, 1918-ban pedig a hatóságok által végre engedélyezett bányászszakszervezet *(Bánya- és Kohómunkások Országos Szövetsége)* titkára lett. Az 1918 októberi polgári demokratikus forradalom győzelme után néhány nappal a koalíciós Károlyi-kormány *bányaügyi kormánybiztosává* nevezték ki, bányászszakszervezeti vezető tisztségének megtartásával. E kettős funkciójában mindent megtett az ellen, hogy a novemberben megalakult *Kommunisták Magyarországi Pártja* befolyása és ellenőrzése alá vonja a szervezett munkásságot — elsősorban a bányászok és a vasasok ezreit. Így például, amikor 1919 elején anarchikus állapot (fosztogatás, rombolás stb.) alakult ki Salgótarjánban, Peyer is helyeselte a kormány által kihirdetett statáriumot és a közrend katonasággal történő helyreállítását, ami elsősorban a kommunista szervezkedés ellen irányult.

Peyer Károly politikai pályáját úgy szokták jellemezni, hogy 1918 végétől a *kommunistaellenesség* volt annak egyik meghatározó vonása. Ebben kétségkívül van igazság, csak az nem igaz, hogy ez pusztán személyes indulatból, elfogultságból vagy valamiféle irracionális gyűlöletből fakadt. Míg a kommunisták és a forradalmi szocialistaák *bolsevik mintájú proletárdiktatúrát* akartak létrehozni, és a magyar nemzetállamot valamiféle utópisztikus kommunista „világköztársaság"-részeként megszüntetni, addig a *Garami Ernő, Kunfi Zsigmond, Weltner Jakab* és más szociáldemokrata vezetők által fémjelzett „mérsékelt" politika *a polgári demokratikus, parlamentáris népköztársaság* keretein belül akarta megvalósítani a munkásság politikai és gazdasági céljait, s Magyarországból egy demokratikus, föderalisztikus *„keleti Svájcot"* kívánt létrehozni; vagyis a szociáldemokraták — így Peyer is — *ellenezték a történelmi Magyarország szétdarabolását.* Ő is úgy vélte, hogy a szociális állam felépítése „fokról fokra, minden megrázkódtatás nélkül" valósítható meg, „a fölvilágosítás, a meggyőzés, a politikai szabadság eszközeinek" kihasználásával...

A Tanácsköztársaság kikiáltása után Peyer — a szociáldemokrata és szakszervezeti vezetők többségéhez hasonlóan — „reálpolitikai" megfontolásból *elfogadta* a kialakult helyzetet, s szakszervezeti titkári funkciója megtartása mellett állami tisztségeket is vállalt.

Május elején, amikor a román és cseh katonai intervenció következtében végveszélybe került a Tanácsköztársaság, a kormányzótanács döntő fontosságú ülésén Peyer Károly és *Miákits Ferenc* (a két legerősebb szakszervezet első emberei) az ellenállás, *a fegyveres harc folytatása mellett* foglaltak állást, aminek jelentős szerepe volt a fordulatban és a honvédő háború májusi, júniusi sikereiben. Peyer a júniusi tanácskongresszuson ellenezte a hírhedt *Clemenceau-jegyzék* elfogadását, amely előrevetítette Magyarország abszurd, Trianonban mégis szentesített új határait. A katonai helyzet tragikussá válásával azonban ő is csatlakozott azokhoz a szociáldemokrata és szakszervezeti vezetőkhöz, akik az antant képviselőivel tárgyaltak a proletárdiktatúra felszámolásáról és egy szociáldemokrata kormányzat létrehozásáról.

Az 1919. augusztus 1-jén lemondott kormányzótanácsot felváltó — mindössze hat napig fennálló — *szakszervezeti kormányban* Peyer Károly kapta a belügyminiszteri tárcát, s részt vett a polgári demokratikus intézményrendszer visszaállításában. Peyer Károly az MSZDP *újjáalakulását* kimondó 1919. augusztus 24-i pártkonferencián lett egyik vezetője, s meghatározója a párt politikai irányvonalának, csaknem negyedszázadon át. Ennek az irányvonalnak a lényege — ahogy azt Garami Ernő és *Mónus Illés*, a szociáldemokraták legkiemelkedőbb teoretikusa megfogalmazták — *minden diktatúrával*, tehát a kommunizmussal és a fasizmussal való *következetes szembenállás*, és a szocializmus fokozatos, békés megvalósítá

ARGA Imre

Lehetséges, hogy sor kerül a hidegháború jelképes temetésére

Geraszimov véleménye a szovjet—amerikai csúcstalálkozóról

Lehetséges, hogy a földközi-tengeri szovjet—amerikai csúcstalálkozón sor kerül a „hidegháború jelképes temetésére" — írja *Gennagyij Geraszimov* neves szovjet újságíró, a szovjet külügyminisztérium szóvivője a *Moszkovszkije Novosztyi* című szovjet hetilap legutóbbi számában.

Mint írja, a csúcstalálkozó tényének egyöntetűen kedvező fogadtatása arra enged következtetni, hogy a *találkozó megfelel a pillanat követelményeinek*. Utal arra, hogy a két nagyhatalom közeledése korábban *aggodalmakat* ébresztett más országokban, egyesek attól tartottak, hogy a „két nagy" mások rovására köt alkut egymással.

Szerinte az amerikai felet az ösztönözte a csúcstalálkozó megtartására, hogy *Washington nem akar elmaradni az eseményektől*.

Hivatali ideje kezdetén a Bush-kormány óvatos magatartást tanúsított a Szovjetunióhoz fűződő kapcsolataiban — írja. — *Most azonban sebességet váltott, mert tart tőle, hogy különben a változások gyors üteme miatt elszalasztana valamit*. Ezt maga *George Bush* is elismerte október 31-i sajtóértekezletén.

A szovjet fél mindig is hasznosnak tartotta az állandó, nagyobb szünetek nélküli szovjet—amerikai párbeszédet — hangsúlyozza *Gennagyij Geraszimov*. A cikkíró kitér a csúcstalálkozó témáit illető találgatásokra is. Utal arra, hogy egyes szemlerók szerint szóba kerül többek között *a peresztrojka amerikai támogatása*. Az amerikai elnök is emlékeztetett arra, hogy a Szovjetunió *nem kért* ilyen segítséget az Egyesült Államoktól — jegyzi meg a külügyi szóvivő, hozzáfűzve: persze ez nem zárja ki, hogy megbeszéléseket tartsanak a kölcsönösen előnyös együttműködésről.

A cikk szerint a csúcstalálkozón egy fontos kérdésben egészen bizonyosan egyetértés lesz: mindkét fél a szovjet peresztrojka sikerét kívánja.

(MTI)

Az iszlám fundamentalisták nagy győzelme a jordániai választásokon

A jordániai általános választásokon minden előrejelzést túllépve *az iszlám fundamentalista erők arattak nagy győzelmet*, elnyerve a nyolcvan képviselői hely legalább egyharmadát.

Az első ammani elemzések szerint az iszlám előretörést nem annyira az országban mélyülő vallásosság váltotta ki, sokkal inkább a korábbi, *Zeid Rifai* által irányított kormánypolitikával, *a nehéz gazdasági helyzettel szembeni tömeges elégedetlenség*.

Szemben az összes többi, egyéni alapon (és korlátozott pénzeszközökkel) jelentkezett indulóval, a fundamentalista eszmék hirdetői *többszörös előnnyel* kezdhették a választási vetélkedést. Jordániában 1957-ben királyi rendelettel *betiltották* a politikai pártok működését, és az alól csak a vallási-kulturális mozgalomként elkönyvelt „Muzulmán Testvériség" jelent kivételt. A huszonkét év óta most először megtartott általános választáson *egyedül ők* léphettek fel összefogva, egymást kölcsönösen támogatva, egységes program alapján. Annak középpontjában a volt jordániai kormányok bírálata állt.

Sikerükhöz kivételezett helyzetük is hozzájárult, az tudniillik, hogy a teokratikus állam megteremtését zászlajukra tűző iszlám fundamentalisták *a baloldallal szemben a királyság egyik fő támaszává váltak* és a Muzulmán Testvériség mozgalmának jordániai ágát soha nem tiltották be, szemben a mozgalom szülőhazájával, Egyiptommal.

A népi elégedetlenség másik világos jele, hogy számos neves politikust, dacára költséges kampányuknak, *nem választottak meg*, mert egykor tagjai voltak a koránynak.

(MTI)

Róma

Magyar küldöttség tárgyalásai

Giovanni Spadolinival, az olasz szenátus elnökével találkozott pénteken *Jakab Róbertné*, az Országgyűlés alelnöke, *Király Zoltán* független képviselő és *Barabás Miklós*, a Béketanács főtitkára.

A magyar közéleti személyiségek háromoldalú, olasz és spanyol törvényhozók, katonai és külpolitikai szakértők, békemozgalmak képviselői részvételével is rendezett *tanácskozás* alkalmával tartózkodnak Rómában. A magyar küldöttség tagjai is aláírták a *„Népi kezdeményezés az F—16-osokról Európa leszereléséért"* címet viselő közös dokumentumot. Az okmány kezdeményezi azon F—16-os amerikai vadászbombázók *kivonását* Európából, amelyeket a tervek szerint Spanyolországból Olaszországba telepítenének át; egyben szorgalmozza, hogy a Varsói Szerződés a bécsi tárgyalásokon *kompenzációként ajánlja fel a szovjet légierő arányos részének visszavonását elsődlegesen Magyarországról*.

A háromoldalú tanácskozás képviselői, köztük a magyar küldöttség vezetői pénteken az Egyesült Államok és a Szovjetunió római nagykövetségein *átnyújtották a találkozó Bush és Gorbacsov elnökhöz intézett levelét*. Ebben üdvözlik a közelgő amerikai—szovjet csúcstalálkozót, s az olasz békemozgalom nevében sürgetik a megállapodást az F—16-osokról.

(MTI)

González javaslata

Felipe González azt javasolja a magyar vezetőknek, hogy ne távozzanak a Varsói Szerződésből — írta pénteki öthasábos szalagcímében *az El Independiente* című madridi napilap. Budapesti tudósítása előtt bevezetőként emelte ki, hogy a spanyol kormányfő szerint a katonai tömbökön belül *jobban értékelhetők* a nemzetközi realitások. Spanyolország és Magyarország a katonai tömbök felszámolását szorgalmazza — írta a budapesti megbeszéléseket másik oldalról megvilágító barcelonai *La Vanguardia*. A befolyásos katalán újság *Felipe González és Németh Miklós* több ponton egybeeső nézeteire utalva a fegyverzetek lehető legalacsonyabb szintre való csökkentésének óhaját emelte ki.

A leszerelésért érzett közös felelősség megnyilvánulásait rögzítette tudósításának címében az El Pais: *González és a magyar miniszterelnök egyetért abban, hogy a NATO és a Varsói Szerződés változtatásra szorul.* — Spanyolország és Magyarország a világ katonai tömbjeinek *védelmivé való „átszabását"* óhajtja — húzta alá a független *Diario 16* című napilap. A jobboldali ABC véleménye: *González hiszi, hogy a Kelet országai rövid időn belül igen közel kerülhetnek az Európai Közösségekhez.*

Szovjet—amerikai javaslat

Az ENSZ-közgyűlés erősítse meg az alapokmány érvényességét

A béke, a biztonság és nemzetközi együttműködés megerősítését szolgáló közös *szovjet—amerikai javaslat* megvitatásra kerül az ENSZ-közgyűlésének mostani, 44. ülésszakán. Az erről szóló, szavazás nélkül elfogadott határozat értelmében a dokumentumtervezetet *november 15-én* terjesztik a közgyűlés plenáris ülése elé.

A tervezetben megerősítik az ENSZ alapokmányának érvényességét. Egyben felhívnak minden tagállamot az alapelvek — a szuverén egyenlőség, a politikai függetlenség, a területi sérthetetlenség, a belügyekbe való be nem avatkozás, a viták békés rendezése, a népek önrendelkezési joga, az emberi jogok tiszteletben tartása, a jószomszédi viszonyok fenntartása és a szerződésekben vállaltak maradéktalan teljesítése — tiszteletben tartására.

Az ENSZ történetében *első ízben* lép fel két tagállam ilyen jellegű, a világszervezet nemzetközi tekintélyének megerősítését szolgáló javaslattal.

(TASZSZ)

Incidens Azerbajdzsánban, ülősztrájk Tbilisziben

Az azerbajdzsáni Kazah városban *megöltek két örmény férfit, amikor fel akarták gyújtani a Kaukázuson túli népek barátságát jelképező emlékművet*. Az esetről a moszkvai rádió Interfax című kiadványa pénteken számolt be, de nem tért ki arra, kik és milyen körülmények között ölték meg a két férfit. A jelentés szerint az *egyik áldozat egy szerzetesrend főnöke volt*. A hatóságok lefoglaltak három vadászfegyvert a hozzájuk tartozó lőszerekkel, és vizsgálatot indítottak az incidens kivizsgálására.

Sorköteles grúz fiatalok október végén, november elején *többnapos ülősztrájkot* rendeztek Tbilisziben, a grúz kormány székháza előtt — tűnik ki a *Krasznaja Zvezda* című szovjet lap pénteki cikkéből.

(AFP, MTI)

Tömegmészárlás Pandzsábban

Huszonegy főiskolai diák vesztette életét az észak-indiai Pandzsáb állambeli Patialában pénteken, amikor szikh fegyveresek géppuskából tüzet nyitottak az iskolából kijövő fiatalokra. A rendőrség szerint a támadással az önálló államot (Khaliszánt) követelő szikhek *erejüket akarták demonstrálni* Patialában a november végi parlamenti választások előtt.

(Reuter)

A szakszervezetek és a kormány találkozója

(Folytatás az 1. oldalról)

munkahelyek megszűnésével, átmeneti munkanélküliséggel, a belső piac ellátásának esetleges átmeneti zavaraival. Továbbá: közös akciókat kell végrehajtani, hogy felkészítsék az érintett gazdálkodó szervezeteket, munkavállalói rétegeket az átalakítás minél zökkenőmentesebb lebonyolítására. Ez a teljes *foglalkoztatáspolitikai eszköztár megújítását* is szükségessé teszi.

A vállalkozások élénkítésében is egyetértés mutatkozik, de mértékében már nem, mert a kormány alapvetően *a tőkésexport-képes vállalkozások* feltételeit kívánja csupán javítani, míg a SZOT szeretné a vállalkozáselénkítést a mai gazdasági struktúra *minden egyes szereplőjére kiterjeszteni*. Abban is egyetértenek, minden eszközzel el kell kerülni, hogy a magyar gazdaság működésképtelenné váljék, ám az ehhez szükséges *peremfeltételeken* belüli konkrét kérdésekben már nézetkülönbségek vannak. Ilyen például a gazdasági növekedés mértéke, mert míg a kormány a bruttó hazai termék (GDP) legfeljebb évi 1—2 százalékos növekedését tartja reálisnak, *a szakszervezetek ennél magasabbat szeretnének*. A kormány nem ért egyet a belső piac — szakszervezetek által igényelt — élénkítésével, mert az szerinte katasztrofális eladósodáshoz vezethet. A szakszervezetek *el akarják kerülni a reálbérek és a fogyasztás csökkenését*, de a kormány erre nem lát reális esélyt a következő években. Az *infláció* jövő évi mértékét a kormány *15 százalék* körülire becsüli, míg a szakszervezetek ennél kisebb áremelkedést szeretnének.

Békesi László bejelentette, hogy *a szakszervezeti üdültetés állami költségtérítése ügyében sikerült megállapodni*. Mint ismeretes, az inflációs hatások ellensúlyozására, a reálérték megőrzéséhez a SZOT mintegy plusz 150 millió forint összegű állami költségtérítést tartott szükségesnek. A kormány elfogadta a SZOT javaslatát, és vállalja, hogy az Országgyűlésnek azt indítványozza: *jövőre 140 millió forinttal emelkedjék* a kedvezményes üdültetés állami támogatása.

Sándor László ezt követően megerősítette, hogy a szakszervezetek és a kormány gondolkodásmódjában, álláspontjában nagy távolságok voltak és vannak, emiatt eleve legalább *kétfordulós tárgyalásra készültek*. A szakszervezetek ragaszkodnak azon alapállásukhoz, hogy „vállalkozásbarát" közgazdasági környezetet kell kialakítani, és *az ország belső piacára jobban építve* — természetesen nem a veszteséges tevékenységekre — *dinamikus pályára helyezzék a gazdaságot*. A szakszervezetek elkötelezték magukat a szerkezetváltás mellett, de ezt úgy értelmezik, hogy *valóságos kiugrási, érvényesülési lehetőséget szükséges teremteni a versenyképes ágazatokban, mégpedig a munkavállalók jelentős hányada számára*. Ezzel párhuzamosan felelősen és tudatosan gondoskodni kell azokról, akik a szerkezetváltás következtében munkahely-, szakma-, életmódváltásra kényszerülnek. Az átállásra *időben és körültekintően fel kell készíteni az érintetteket*, mert enélkül nem lehet társadalmi konszenzust teremteni.

A SZOT titkára hangsúlyozta, hogy a szakszervezetek nem fogadják el a reálbér-pozíciók további romlását, és ragaszkodnak ahhoz, hogy *1990. január elsejétől szűnjön meg minden bérszabályozási korlát*. Ez a megfelelő *érdekegyeztetési mechanizmusok* intézményesítését is igényli.

Sándor László egy kérdésre válaszolva megerősítette: a szakszervezetek továbbra is követelik, hogy *a kormány tételesen számoljon el, és hozza nyilvánosságra, mi történt a Magyar Nemzeti Bank által felvett tőkés hitelekkel*, és az adósságterhek okait és okozóit is pontosan nevezze meg. Békesi László leszögezte, hogy a kormány dolgozik a pontos elszámolás elkészítésén, s az arról szóló írásos jelentést még az idén az Országgyűlés elé terjeszti.

Az élelmiszerárak tervezett felszabadításával a két fél egyetért, ám a szakszervezetek elengedhetetlennek tartják, hogy *az árliberalizálás járjon együtt bérliberalizálással és szociálpolitikai ellentételezéssel*. Békesi László azonban a *Népszava* kérdésére határozottan megismételte, hogy *a teljes bérliberalizálásnak jövőre még nincsenek meg a feltételei*.

Ez azt jelenti, hogy ha az Országgyűlés a kormány javaslatát fogadja el, akkor *1990-ben a felszabadított árakkal továbbra is korlátozott bérek állnak majd szemben*. E tekintetben tehát kibékíthetetlennek látszik a szakszervezetek és a kormány ellentéte, amit a pénzügyminiszter úgy interpretált, hogy a kormány álláspontja *„földhözragadt"*, a SZOT-é viszont *„populista"*, azaz népszerű törekvéseket vállal fel, amelyek azonban szerinte irreálisak.

Míg Békesi László meggyőződése szerint a tőkésexport-orientált szerkezetváltás támogatása rövid távon nem ellensúlyozhatja társadalmi szinten a szocialista és a hazai piacra termelő veszteséges tevékenységek felszámolásából eredő termelés- és jövedelemcsökkenést, addig Sándor László azt hangsúlyozta, hogy *a társadalom támogatását nem lehet megnyerni a többségnek stagnáló vagy csökkenő életszínvonalat kilátásba helyező gazdaságpolitikai programmal*. Ezért tovább folytatják a párbeszédet és a vitát a kormánnyal, amelynek következő fordulójára előreláthatóan *december első felében* kerül sor.

(faggyas)

A pártok hatalmi tülekedése a kiegyezést veszélyezteti

Pozsgay Imre megbeszélése egyházi vezetőkkel

Pozsgay Imre államminiszter pénteken a Ráday Kollégiumban találkozott a magyarországi egyházak és felekezetek képviselőivel. *Tóth Károly* református püspök üdvözlő szavai után az államminiszter kijelentette: az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy *lehetséges a békés átmenet* a diktatórikus rendszerből a demokratikus jogállamba, az újonnan színre lépő politikai erők küzdelmében néhány alapvető kérdést illetően *közmegegyezés jött létre. Az egyházaknak, a hívő embereknek ebben rendkívül nagy a szerepe.*

A politikai egyeztető tárgyalásokról úgy vélekedett, hogy enélkül nem lett volna megoldható a békés átmenet. Miközben elismeréssel szólt a közmegegyezésről, a megállapodások betartásáról, utalt arra, hogy a pártpolitikai ambíciók bizonyos területeken fölébe kerekednek a nemzeti megfontolásoknak. *A hatalomelosztási kapkodás és tülekedés* pedig *veszélyezteti az eddigi kiegyezést*. Aggasztó látni, hogy akadnak politikai mozgalmak, amelyek akár aláírásukkal is szentesítenek egy megállapodást, s csak addig tartanak ki mellette, amíg az hasznukra szolgál. Ezek a jelenségek nem a tárgyalások folytatását segítik elő, hanem a visszarendeződést alapozzák meg.

Az átmenet előkészítésének politikai körülményeit elemezve kijelentette: *a fordulat nem történhetett volna meg anélkül, hogy a hatalmi elit ki ne mondja a hatalmon lévő párt megszüntetését, anélkül, hogy európai típusú baloldali szocialista mozgalmat ne szervezzen.* A hatalmon lévő diktatórikus államszocialista formák között működő párt barikádok, utcai tüntetések és lázongó sztrájkok nélkül megtette a sorsdöntő lépést az átmenethez. A kormány ugyanakkor perspektíva nélküli válságkezelő döntéseket kénytelen hozni, s ezzel a társadalmi feszültség előidézőjeként jelenik meg a köztudatban.

A politikai pártok — az ellenzékiek is — nem éltek vissza esélyeikkel, mellőzték a szociális demagógiát, a gazdasági okokból keletkezett elégedetlenség felkorbácsolását. Pozsgay Imre reményét fejezte ki, hogy nem is változtatnak ezen a magatartásukon. Ha azonban — tette hozzá — ezek az intézkedések túl hosszú időn át újabb terheket rónak az ország népére, előállhat egy olyan elégedetlenségi fok, amelyet semmiféle jó szándékú párt vagy politikai erő már nem tud kezelni. Ezt az állapotot meg kell előzni, felhasználva a küldföld segítségét — természetesen úgy, hogy a politikai intézmények átalakításának és a gazdasági válság kezelésének forrásait keresve ne elvagy kitartott ország jöjjön létre.

Végül a választási előkészületekről, a politikai kilátásokról szólva kifejtette: üdvözítő jele a politikai átalakulásnak, hogy *az MSZP-be nem tülekednek a karrieristák*. A kongresszuson szélsőségektől mentes, az állampolgári és a morális felelősséget együtt hordozó társadalmi-politikai központ jött létre.

Az egyházi személyiségek számos kérdést tettek fel, és véleményüket is elmondták az egész társadalmat foglalkoztató témákról. Így például elhangzott, hogy *a lakosság jelentős része nem tudja, mire is voksol a népszavazáson*. Hiányzik a megfelelő jogi tájékoztatás. Volt, aki azt hangoztatta: a mostanában hozott rendeletek, antiszociális megnyilvánulások veszélyeztetik a békés átmenetet. Mások arra hívták fel a figyelmet, hogy a készülő alkotmány megkerülte a nemzetiségiek és az egyházak kérdését. Felvetődött az is: nem vár-e túl sokat a társadalom az egyházaktól. Jogszabályra lenne szükség annak érdekében, hogy az egyházak visszakapják vagyonukat, a működésükhöz nélkülözhetetlen épületeket. A véleményt mondók között egyetértés alakult ki abban, hogy *az egyházak döntő szolgálata az erkölcsi, az etikai értékek képviselete.*

Pozsgay válaszában előrebocsátotta, hogy számos megfogalmazott gondolattal egyetért, s a vallási közösségek véleménye szerint is erősen megsínylették a lezárult korszakot. Az MSZP és az MSZMP egymáshoz való viszonyával kapcsolatban elmondta: *meg van elégedve a szétválással*. Helyes volt megadni a 720 ezer MSZMP-tagnak a szabadságot. Ha együtt maradnak, a párt minden bizonnyal elveszti a szavazást. *A pártvezetésben személy szerint vállalta a szétválásban játszott szerepét*, mert meggyőződése szerint enélkül nem valósult volna meg a békés átmenet.

Végül — a résztvevők kérésének eleget téve — a több országot érintő látogatásán, az ottani magyarsággal való találkozáson szerzett tapasztalatokról is szólt. Hangsúlyozta: nagy átalakulás ment végbe gondokodásukban, s véleménye szerint sok szempontból az itt élőknél jobban felismerték az itteni változások jelentőségét.

(MTI)

illetve a jogtalanul elvett föld után esetleg járó értékpapírokat (vagyonjegyet, kötvényt, illetve – a legújabb kormányálláspont szerint – kárpótlási jegyet) keresetlenül „vécépapírnak" nevezi. A pártvezetők viszont, ha kénytelen-kelletlen is, de lassanként beletörődnek az október eleji alkotmánybírósági döntésbe (*Beszélő*, 40. szám), amely alkotmányellenesnek minősíti, hogy a termőföldet csak úgy ukmukfukk az egykori tulajdonos vagy leszármazottja nevére írják. A kérdés most már csak az, hogy a „Reprivatizáció helyett kárpótlást!" gondolatkörén belül mennnyire lehet érvényt szerezni a pártérdekeknek. E keretek mindenképpen szűkek, vagyis a kisgazdának ősi jogaihoz a szerzett anyagiakból és leleményből is jócskán hozzá kell tennie, hogy gazdává válhasson. Minden oldalról óriási a nyomás, hogy elfogadják ezt a kompromisszumot. De ha netán mégse fogadnák el, akkor – erre is lehetőséget kínál az új formula – ki lehet vonulni a szívügynek tekintett földművelésügyből úgy is, hogy mégiscsak egyben maradjon a koalíció.

Ha kompromisszum, hát legyen kompromisszum. De a kisgazda-politika eddig nem megegyezésre törekedett, hanem szó szerint vette jelszavait, amivel állítólag több mint hatvanezer tagot toborzott magának, elhitetve – már akivel tudta – a szép régi világ azonnali eljövetelét. Látszólag kitartott a kisgazdavezetés, pedig folyvást meghátrált – mert kénytelen volt meghátrálni – az erősebb koalíciós partner elől. Tehát *puhának* bizonyult. A küldöttek fele nem hitt többé abban, hogy Torgyán a „radikális" ember (a másik felét a dunántúliak: a Torgyánnal szövetséges Nagy Ferenc hagyományos bázisa alkották). Ki tudja – gyanakodtak sokan –, mi történt a november 26-i „villásreggelin", amelyen – Nagy Ferenc elnöki beszámolója szerint – nem osztottak egyebet kávénál, és amelyen a három koalíciós párt elnökei és frakcióvezetői folytattak eszmecserét a kárpótlási törvény elveiről? Akkor ugyebár szemtől szemben kellett ülni a miniszterelnökkel. A *Kis Újság* a nagyválasztmányra készülődés jegyében közli a villásreggeli Emlékeztetőjét, amelyen csakugyan nem szerepel úgyan Nagy és Torgyán aláírása (merthogy ők így védekeznek), mégis olyasmiről tanúskodik, hogy *szóbelileg* belementek abba, ami ellen aztán Torgyán fennhangon kikelt a parlament december 10-i ülésén. Bírálták a küldöttek Torgyánt amiatt is, mert az előprivatizációs törvénnyel kapcsolatos frakciós álláspont meghatározásakor a koalícióhoz való lojalitást részesítette előnyben ahelyett, hogy elismertetni igyekezett volna az egykori bolttulajdonosok érdekeit.

Nyílt sisakkal

A kompromisszumkeresés legmarkánsabb figurája a tavaly ősszel az MDF-ből átigazolt Kiss Gyula dr. Fagyos légkörben, de feszült figyelemmel kísért beszédében bírálta a demagógiát és a merev ragaszkodást a '47-hez. Igen rugalmas szóval jelöli meg azt a végső pontot, amiből a kisgazdák nem engedhetnek: ez szerinte a „rehabilitáció" elve. Kiss mögé sorakozik fel most a magát *polgári*nak nevező szárny, amelynek nem egy képviselője ott bábáskodott a párt '88. novemberi feltámadásánál. Szerintük ez az egész '47-es dolog torzulás, amit a párton belüli hatalom eltolódása eredményezett '89–90 fordulóján. A másik kompromisszumkereső a maga útját járó, önálló szakértői stábbal dolgozó, igen ambiciózus *Zsíros Géza dr.*, aki kérdésünkre válaszolva úgy nyilatkozott: ő csak a földművelési tárcát vállalja, nem éri be holmi másodhegedűsi államtitkári székkel. Neki van ideje – tette hozzá, de hát nem is lett országos pártvezető, holott a miniszterelnök elvárja a mezei párttagok szavazataiból eredő legitimitást is kormánya tagjaitól. Zsíros dr. a november közepi – tévesen ötpárti megegyezésnek nevezett – kompromisszumnak köszönhetően áll különös becsben a kisgazdák között. Egyébként az a kompromisszum is a volt földtulajdonosok értékpapírral (tehát „vécépapírral") való kárpótlását, azaz korántsem teljes kártalanítását tartalmazza. A kompromisszumkeresők között eleddig *Oláh Sándor* frakcióvezető-helyettes mutatkozott a legkeményebbnek: a *Magyar Hírlap*nak adott múlt heti interjújában bírálta is a „koalíciós szuperlojalitást". Oláh májusban csakugyan kritikus szavakkal illette a „Nemzeti megújhodás" programját, majd később az előprivatizációs törvény ellen szavazott.

Mindnyájan nyílt sisakkal mentek bele a nagyválasztmányi választás küzdelmeibe; csak egy-egy funkcióra vállaltak jelöltséget, dupla vagy semmi alapon. Zsíros főtitkári, Oláh elnöki jelöltségéről mondott le (nyilvánvalóan egymás javára). Szoros és felemás eredmény született: Nagy Ferenc 22 szavazattal megelőzte Zsíros Gézát, Torgyán pedig egyetlen szavazattal maradt alul Oláh Sándorral szemben. Hogy azonban valamennyi kisgazda elismerje ezt a tényt, arra a rettegett sajtónak (amely péntek délutántól ki volt rekesztve) még szombat délelőtt is várnia kellett egy darabig. Odabent a teremben ugyanis egy állítólag a padlón talált, Torgyánt támogató szavazócéduláról vitáztak, meg a központ által meghívott húsz küldöttről, akik közül csak nyolcnál érték el a szavazójog megvonását a meghívásos eljárás ellen tiltakozók. Végül azonban Torgyán az igaz demokrata nagyvonalúságával kijelentette: nem tart igényt a padlón talált pluszszavazatra.

Eörsi János

Keresztény kurzus és a tudomány embere

Vitéz Zvolenszky-Munk István földbirtokos vagyok, a kisgazdapárt energetikai szakértője, de most nem ebben a minőségemben kértem szót. Unokabátyámra, Csolnoky Bun Viktorra szeretném emlékeztetni a nagyválasztmány tisztelt tagjait. Tudjuk róla, hogy Tildy Zoltán veje volt és kairói nagykövet (mellékesen jegyzem meg, hogy Tildy Zoltán az én dédmamám Andrássy út 16. szám alatt lévő házának I. emeletét lakta). Csolnoky Bun Viktor a koncepciós perek első áldozata. Köztudott dolog az idősebb párttagok körében, hogy Csolnoky Bun Viktor a Külügyminisztériumban pisztollyal fogadta az őt letartóztató ávósokat, és hamis bizonyítékok alapján ítélték halálra és végezték ki. Úgy érzem, hogy nem hagyhat a független kisgazdapárt temetetlen holtakat. Azt hiszem és tisztelettel javaslom, hogy emlékét a nagyválasztmány örökítse meg. Állítson neki olyan emléket, mint amilyet a kommunisták állítottak Rajknak. És nem tudom, hogy meddig lehet elnézni azt a Kun Béla-szobrot ott a Vérmezőn, nem mondom, hogy a Bun Viktor emlékét odategyék, de nagyon szúrja a szememet. S ha már Bun Viktorról beszélek, akkor engedjék meg, hogy Bun Józsi bácsiról is beszéljek. Bun Józsi bácsi, aki a Központi Váltó- és Leszámítoló Bank igazgatója volt 1945-ig. Amikor 1944. március 19-én a németek megszállták az országot, Józsi bácsi családjával, zsidó ember lévén, kimenekült Leányfalura. De egy katonatiszt üzletigazgatója minden áldott nap a bank anyagait vitte ki Leányfalura, és egészen október 15-ig Józsi bácsi aláírása nélkül egyetlenegy anyag sem kerülhetett ki. A vezérigazgató a keresztény kurzus embere volt. Nagyon szeretném, ha a gazdasági élet kulcspozícióiba a keresztény kurzus emberei kerülnének ismét. Azok lennének a vezérigazgatók a bankokban, a tőzsdén, nem pedig Bokros Lajos és társai. Erről csak ennyit. Kérem szépen, én a tudomány embere vagyok, és szeretném felajánlani azt, hogy megszervezem a független kisgazdapárt tudományos tanácsadó testületét, ebben semmiféle vezető szerepet nem kívánok vállalni, mert birtokaim igazgatása vár rám.

És még egy gondolatot. Beszéltem Kéri Kálmán vezérőrnagy úrral, akit fölkértek a vitézi szék székkapitányának. Ő arra kéri általam a jelen lévő kisgazdapárti parlamenti képviselőket, hogy amikor a parlamentben felszólal az 1848-as hagyományokat is hordozó vitézi szék felállítása mellett, akkor a tisztelt képviselő urak támogassák őt ebben. Köszönöm megtisztelő figyelmüket.

*

A fenti szöveg nem paródia. A kisgazdapárt nagyválasztmányán hangzott el december 15-én, 14.45-kor.

Érzelmes utazások 4.

Forradalmár

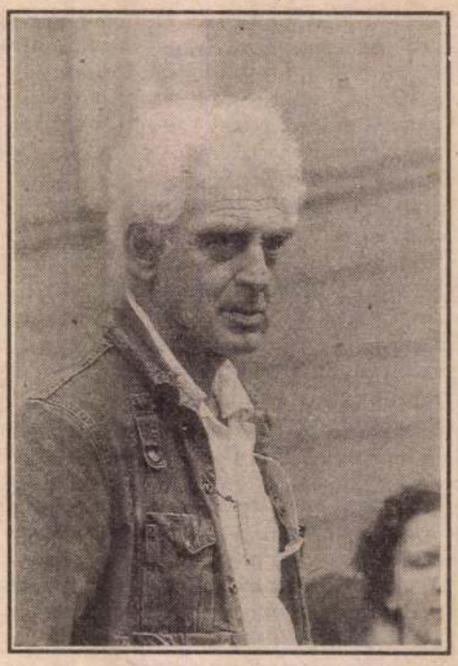

Egyenruhás hímek a láthatáron
(Fotó: Víg Sándor)

„Pont magának jár itten a szája! Aki elhúzta a csíkot, amikor meleg volt! Most meg idejön lázítani!"

Ilyen csúf szavakkal rontott Krassó Györgynek egy illető október végén, a taxisblokád egyik hídfőjénél. Krassó természetesen azért jött, hogy a tömegek forradalmi öntudatát erősítse. „Húzzatok be, srácok, az új elitnek; korpázd meg, kishaver, a partokratát!"

Kicsit már rozogán, többedik infarktus, súlyos műtét után, vízhajtóktól elkínzottan, de azért ott állt ám a torlaszokon az öreg harcos! Odáig még nem jutottunk, hogy kis, kötözködő akárkik eltántorítanák a céltól.

Engem mégis lehangolt az eset. Az ember azt gondolta volna, Krassóról mindenki mindent tud Magyarországon. Már tudhatna; már tudni kéne! De ebben is tévedtem...

A mi ötvenhatunk

Nagy Imre élet- és haláltörténete nem olyan, hogy egykönnyen elfelejtenénk. Mégis, a hetvenes évek közepén az Ifjúsági lapkiadó közvélemény-kutatói azt mutatták ki, hogy a 14 és 30 közötti korosztályban már csak minden negyedik tudta megmondani, ki volt Nagy Imre. Akik tudták, azok is inkább a harminchoz jártak közel.

Valószínű hát, hogy ekkoriban négyből három családban alig-alig ejtettek szót ötvenhatról. S ha csak észokokból, a gyerek előrejutása meg a háztáji, a másodállás, az íróasztal miatt ragadt volna benn a szó! De hát jól tudjuk, a hang azokban a rejtett járatokban, tudatalatti rekeszekben halt el, ahová a rákövetkező évek, '57, '58, '59, a legyőzetés, az iszonyat, a hóhér és az undor árnyait száműztük. Fojtott félelemből, neurotikus alapon felejtettünk.

Az idegbaj a győztesekbe is befészkelte magát. Kádár Jánosnak nem volt elég, hogy a temetőbe küldje ellenségeit. Hogy ne lássák, ne hallják, ne tudják, temetőn belüli titkos temetőbe, észrevétlen, gazos buckák alá kaparta, dugdosta a holttesteket. Erről, feltesszem, maguk a diadalmas kommunisták sem igen mertek szókat ejteni.

Elföldeltük és felfüggesztettük a történelmet. A hallgatás kétfalú tornyába zárva, tán hogy jobban teljen az idő, győztes és legyőzött egyaránt kis pocakot, tokát eresztett. Kárászra tarhonyával, főtt búzával, keszegre piros reterátgilisztával menjetek! – tanácsolta, ha őszinte volt, a szellem embere. A „másik Magyarország" – alig maradt már belőle – a hátsó szobákban, a titkon gyújtott gyertyák, családi albumok, őszi részvétlátogatások szomorúságában húzta meg magát.

*

És „mi", a demokratikus ellenzék? Ez az ötvenhatban jobbára még hátulgombolós gyülekezet?

Szinte lehetetlen egy bekezdésben elmondani, ki, mikor, mit gondolt. Azért jöttünk, ez kétségtelen, hogy megtörjük a hallgatást. A rossz berendezkedés, a rossz társadalmi paktum, jogtalanság és diktatúra miatti csendet és hallgatást.

De nem ötvenhat miatt gyülekeztünk. Nem azért, hogy az itteni, magyar, kádári ellenforradalom *gyilkos csendjét* szakítsuk meg. Nem is mertünk volna ilyen alapon összejönni. Az aktuális lengyel példa is arra nevelt: helyzethez, erőviszonyokhoz igazítani, korlátozni kell a célokat.

Érkezett azonban Krassó, és kertelés nélkül belevágta buzogányát az ellenforradalom kapujába. A hetvenes évek végén, nyolcvanas évek elején Krassó György, szinte egymagában, merem mondani, *először, másodszor és harmadszor is* ő, nekilátott, hogy ötvenhatot kimentse a temetők és a feledés csendjéből. A halottas gyertyák elé tartotta a kezét. A felvillanyozót, a győzelmet ígérőt, a *forradalmit* mutatta meg 1956-ban.

Ezzel egyszersmind a mi oldalazó, általánosítgató mozgásaink előtt is eltorlaszolta az utat. Az ellenzékiek talán szívesebben beszéltek volna a forradalmi struktúrákról, a munkástanácsok, nemzeti bizottságok funkcióiról, a programok időszerűségéről vagy avultságáról. Krassó nem húzta ily módon az időt. A Corvin közről, a Molotov koktélról, a hazaárulásról, kivégzésekről, a 301-es parcelláról beszélt.

Jó néhány évvel *előrehozta* ötvenhat szellemi újjáélesztését. Pontosan tudta ezt akkoriban a legszerényebb ellenzéki közkatona, és tudta az utolsó belügyi gyalogmunkás is. Csak mostanában kezdik elfelejteni.

*

A gyakorlatban azért Krassó is csak odáig jutott, ameddig az egykori ellenzék

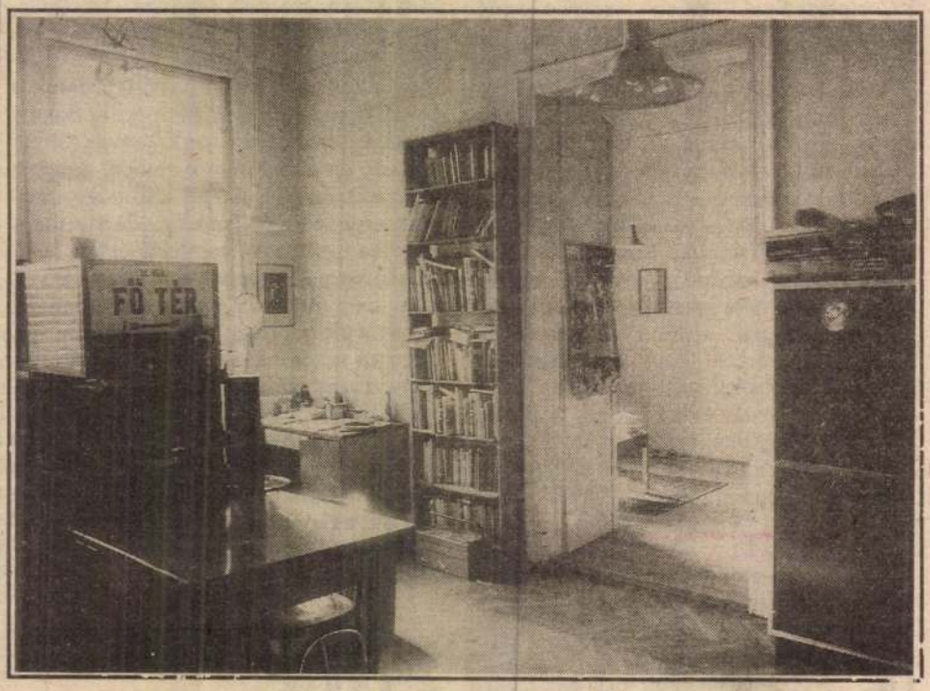

1981. október 19. (Fotó: Kapitány Éva)

VARGA IMRE szobrász

Magyar Fórum II. évf. 14. 1990. ápr. 6.

Döntések után – döntések előtt

Március 20-án, a Tanácsköztársaság kikiáltásának előestéjén a televízió híradója meglepő, sokakat meghökkentő képsorokat közvetített Debrecen 1919-es emlékművének ledöntéséről. Másnap az egyik újság egyebek között így kommentálta az eseményt: „Nem fenyegeti már a puskás bronz alak az egyetem felé tartó embereket". Kiderült még a cikkből, hogy hasonló sorsra jutott a város Lenin-szobra is.

Néhány nappal később MTI-közlemény jelent meg, amelyből megtudhattuk, hogy „egyes városokban, községekben csoportos kezdeményezésre eltávolítottak vagy megrongáltak... szobrokat", ezért a „Belügyminisztérium nyomatékosan felkéri az illetékes tanácstestületeket, hogy soron kívül vizsgálják felül a közterületen lévő szobrokat, és a pártokkal, társadalmi szervezetekkel egyeztetve döntsenek azok további sorsáról".

A „döntések" tehát napirenden vannak, mint már annyiszor a történelemben, s annyiszor a mi történelmünk során. Utalhatunk például a Tanácsköztársaság idején történt „szoborrombolásra", azaz a Millenniumi emlékmű Habsburg-szobrainak leemelésére, amit Szamuely Tibor követelésére a művészeti direktórium tagjainak közreműködésével hajtottak végre. Ezek a szobrok – sérüléseik kijavítása után – hamarosan visszakerültek a helyükre, hogy aztán a második világháborút követő rendszerváltással ismét eltávolításukra, s immár végleges (?) lecserélésükre kerüljön sor.

Akkoriban sok szobor részesült hasonló, vagy még rosszabb elbánásban. A Gömbös-szobor felrobbantása 1944 őszén még az ellenállás akciója volt, de a budapesti Szabadság téren álló Ereklyés országzászló (Horthy hatalmas kezével) eltávolítása 1945 tavaszán már a szovjetek nevéhez fűződik; helyén az elsőként emelt szovjet hősi emlék látható. A négy irredenta szobrot 1945 augusztusában döntötték le. A Parlament mellől eltávolították Tisza István emlékművét (helyén Károlyi Mihály), Andrássy Gyula lovasszobrát (helyén József Attila), beolvasztották Görgey, Darányi, Rákosi Jenő szobrát. A lista természetesen korántsem teljes.

Volt emlékmű, melynek időszerűsítését a későbbiekben egyszerű fejcserével oldották meg (a magyar tábori vadászzászlóaljak emlékműve a Városmajorban), s volt olyan, amelynek eltávolítását, ide-oda helyezését, majd újraállítását a mindenkori nemzetközi helyzet, ill. nemzetközi kapcsolataink befolyásolták. Ilyen volt pl. Bandholtz amerikai tábornok ma újra az eredeti helyén látható szobra. Más megfontolás alapján, de sok év után szintén látható (noha nem az eredeti helyén) Erzsébet királyné márványalakja, s szó esett arról, hogy visszahelyezik a talapzatára Jusztícia szobrát is a volt (leendő?) Curiában. Ennek a műnek a „száműzetése", „meghurcolása" egyébként kifejezetten példázat értékű.

Az ötvenes évek nevezetes szoborcseréje volt a budapesti, pesszimisztikus jellegűnek ítélt Kossuth-emlékmű kicserélése egy optimistább szemléletűre. (A közszájon forgó anekdota így hangzott: Horvay szobrán Kossuth és hívei szemüket a földre szegezve keresik a kormányzó elveszett mentegombját. Kisfaludi Stroblék Kossuthja viszont fölkiált és mutatja: – „A Parlament pincéjében veszthettem el!" S híveivel együtt indulnak megkeresni.) A régit vidékre szállították. A figurák külön-külön láthatók, de az együttes újbóli felállítására nem került sor.

„Egy emélkmű lebontása... egyértelműen politikai gesztus, az eltávolítást csakis politikai–ideológiai okok idézhetik elő" – olvashatjuk egy ifjú történésznek a témát feldolgozó kitűnő disszertációjában. Vonatkozik ez Pátzay 1949-es Wallenberg- emlékművére is, ennek esete mégis különösnek számít:

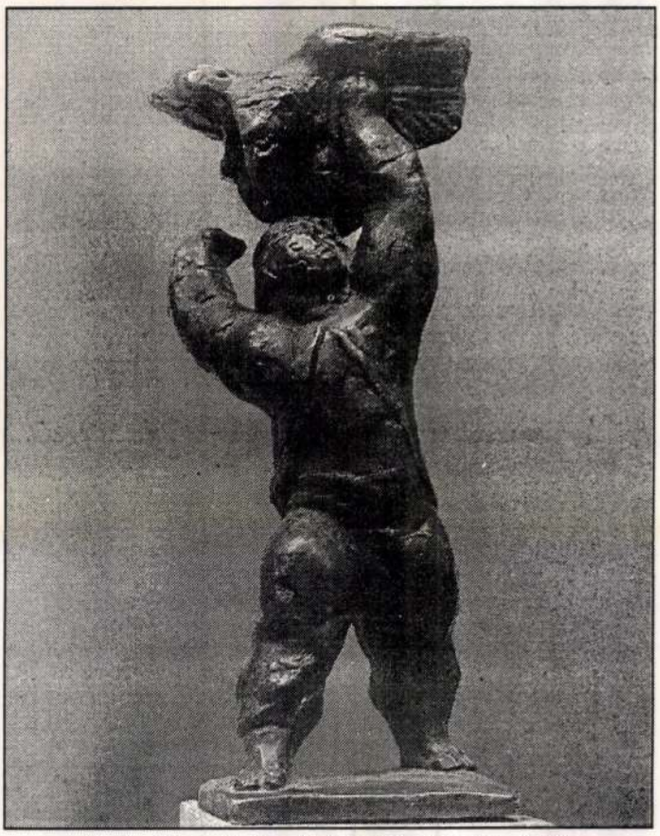

Kerényi Jenő: A sátoraljaújhelyi Partizán kismintája

ezt, felsőbb utasításra, a felavatás előtti éjszakán ugyanazok döntötték le, akik felállították. A kígyóval küzdő férfiaktot néhány évvel később mint a betegségek elleni harc szimbólumát avatták fel Debrecenben.

A tudomány képrombolásnak – görögül ikonoklasztáziának, ikonoklaszmosznak – nevezi a fentebbi példákkal illusztrált jelenséget. (I. sz. 726-ban III. Leo bizánci császár rendelte el Krisztus és a szentek ábrázolásainak elpusztítását. Az elnevezés innen ered.) A legutóbbi nemzetközi művészettörténészkongresszuson ilyen megközelítésben hangzott el előadás a budapesti Sztálin-szobor 1956. október 23-i ledöntéséről és ízekre szedéséről. Visszanézve lassan végetérő századunkra, elmondhatjuk, hogy nálunk, saját történelmünket tekintve, ez volt az egyetlen igazán spontán, jogos indulatokból fakadó, fékezhetetlen erejű „képrombolás"; a kivétel, ami erősíti a szabályt. Ezt pedig röviden így fogalmazhatnánk meg: Képet, szobrot, műtárgyat ne romboljunk, mert mindegyikben érték rejlik, mindegyik egy darab múltat őriz.

A múltról, azaz a mindenkori jelenünkről, benne tévedéseinkről, korlátainkról, illúzióinkról vallanak még a rossz szobrok is. Úgy gondolom, senki nem vitatja, hogy ilyenek bőven születtek az elmúlt időszakban; de korántsem azért, mert nálunk nem akadt elég tehetséges szobrász. Az emlékmű kollektív műfaj, a végeredmény sok mindentől függ; az okok mélyebben rejlenek.

Az 1945 után emelt első monumentumok, a szovjet hősi emlékek, majd az azt követően készült, téma, eszmeiség, megoldás tekintetében óhatatlanul az előbbiekhez kapcsolódó felszabadulási emlékművek nem feledtethették, s ma sem feledtethetik a tényt, hogy hazánk a második világháborúban a vesztesek oldalán állt; igazi és elsődleges okunk nem az ünneplésre, zászlók, pálmaágak lobogtatására, galambok röptetésére, hanem – legalább egy emlékmű erejéig – a magunkbaszájlásra, temetésre, gyászra lett volna.

Korántsem véletlen, hogy ilyen jellegű alkotásaink közül messze kiemelkedik Kerényi Jenő 1948-as, sátoraljaújhelyi Partizán- emlékműve, amely konkrét és felemelő történelmi eseményre emlékeztet, de utal ugyanakkor 1848-ra, sőt minden szabadságküzdelmünkre, örökös küzdelmünkre is, magába sűríti a szerencsés történelmi pillanatot, a felszabadulás, reménykedés mégiscsak felülkerekedő kollektív érzését, s mindezt életet, testiséget, hatalmas energiát sugárzó művészi formában jeleníti meg.

Az igazi emlékműnek mindig kollektív eszmét, sokakban munkáló gondolatot, az emberiség előrehaladásának nagy távlatában is egyértelműen progresszív tartalmakat, sokakat lelkesítő vagy megrendítő érzelmeket kell megfogalmaznia és kifejeznie. A művésznek igazat kell mondania társadalmi értelemben, s igazat saját, legbensőbb énjét illetően is. Ha nem ez és nem így történik, a mű maga minden kisebb-nagyobb hamisságnak kérlelhetetlen leleplezője lesz, jóllehet ez nem mindig és nem mindenki számára válik azonnal nyilvánvalóvá.

Sajátos jelenség, hogy a politikai emlékművek különböző csoportjai szinte kampányszerűen, s magától értetődően mindig felsőbb indíttatásra jelennek meg, terjednek el. A Tanácsköztársaság ilyen szempontból – a számos tisztázatlan vagy nagyon is tudott politikai–történelmi probléma miatt – sokáig megközelíthetetlen volt. Csak 1959-ben, a negyvenedik évfordulóval (a görög emigráns Makrisz Agamemnon francia előképre visszamenő szekszárdi emlékművével, népszerű nevén a Repülő szakácsnővel) indult meg ezek sora. A Lenin-szobroké pedig Pátzay ismert művének 1965-ös budapesti felavatása után. Ezek a tények a korábbi merevségek oldódásának egy-egy fázisaként is értékelhetők.

Politikai emlékműveinket a hivatalos politika emelte. Úgy viszonyulunk hozzájuk, ahogy ehhez a politikához általában: mindenképpen kritikusan. Most, a rendszerváltás idején, joggal vetődik föl a kérdés, mi legyen velük.

Debrecenben már döntöttek. A debreceniek ízlése mindig is kényes volt. Izsó Csokonaija annak idején azért nem tetszett, mert soványnak ábrázolta a poétát. A szobron meg kellett hízlalni szegényt, noha csont-bőr soványan szállt a sírba, és emelkedett az örökkévalóságba. A Tanácsköztársasági emlékmű legfőbb bűne az, hogy száraz, unalmas, keveset mondó alkotás. Ettől azonban még vissza is kerülhet a helyére, mert amire emlékeztetni kíván, azt talán mégsem kell szégyellnünk és megtagadnunk, legalábbis ha hiszünk még Adynak, Babitsnak, Kosztolányinak, Kaffka Margitnak, s mindazoknak, akiknek műveiből az évfordulón részleteket közvetített a rádió.

A Lenin-szobrok ügyében mostanra már szinte közmegegyezés alakult ki. A nagy társadalomátalakító bolsevik vezér emlékműveinek sorozata – úgy tetszik – mindenképpen lezárult. Pedig nem nehéz elképzelni, hogy a továbbiakban hogyan láthattuk volna őt viszont. Ismerjük szónokként, karját magasba emelve; beszélgető pózban, leeresztett karokkal; zsebredugott kézzel, földközelben; láttuk orosz muzsikként, lekuporodva (a derék honpolgárok olykor papírt is adtak a kezeügyébe); láttuk lejönni a lépcsőn, láttuk, ahogy kinyitja a kaput. Már csak az hiányzott, hogy lássuk hajléktalanként elnyúlva a Déli pályaudvar csarnokában, vagy a vérmezői Kun Béla emlékmű zörgő odujában.

A javaslat az, hogy Békéscsabán (vagy másutt) létesüljön egy leninszobor-park. Ez jó gondolat, s talán megvalósítható elképzelés. Nem árt tudni persze, hogy ez sem olcsó mulatság. A szobrok leszerelése, a talapzatok lebontása, a szállítások, újraállítások, az őrzés, gondozás, nyilvántartás stb. megoldása megannyi költséget és gondot jelent.

Fontoljuk meg mindezt, és döntsünk ezekben a kérdésekben higgadtan, okosan; semmiféle teret nem engedve a vandalizmusnak, mert az minden rendszernek csak a szégyenére válhat.

Kontha Sándor

VARGA tune robrán

Kertes ház (Jákó Vera), 6. Morvay Károly—Füzy Katalin: Szalad a szél (Béres Ferenc), 7. Szántó Ferenc—Szigeti József: Úgy még sosem volt (Vörös Sári), 8. Nyári Rudolf—Somogyvári S. Gyula: Nem vagyok én csapodár (Bojtor Imre), 9. Dóczy József: Rámás piros csizmát vettem (Urbán Katalin), 10. Torday Borbély Pál—Heródek Sándorné: Hajnalom, csillagom (Puskás Sándor), 11. Bajomi Hümér—Pápai Molnár Kálmán: Járok-kelek a határban; Kalmár Tibor; Azt mondják a mennyországban; Dankó Pista: Lesz még cigánylakodalom (Jáger Balázs János — gordonka), 12. Kiss Angyal Ernő: Nincsen nagyobb boldogságom (Kutasi Katalin), 13. Solti Károly—Egerszegi Géza: Szeretni csak téged lehet (Takács Béla), 14. Leszler József—Cserkúthy Sándor: Vigyázz, mert szúr a rózsa ága (Szentendrei Klára), 15. Kádas György: Kék a búzavirág (Berkes János), 16. Rózsabokorba jöttem a világra (Pitti Katalin), 17. Dankó Pista: Hallod, rózsám, Katika (Koltai Zoltán), 18. Erkel Elek—Heródek Sándorné: Rengő, ringó nád (Máté Otília), 19. Kádas György: Írt a babám tegnapelőtt egy szerelmes levelet (Turpinszky Béla), 20. Lévay Andor—Gát Gerenc: Két vén eperfa (Szántai Ildikó), 21. Berecz János—Faragó Mihály: Beteg vagyok doktor uram (Pere János), 22. Várady Aladár: Ha madárka száll az ágra (Zentai Anna)

Szerkesztő: Tarnai Kiss László

12.55: Múzeumi híradó (x)

12.58: Műsorismertetés

13.00: HÍREK. Időjárás

13.03: Radioton-korongokról

13.05: Daráló

Folytatásos ifjúsági történet. Írta: Béres Attila. Rendező: Markovits Ferenc

(Ism. csütörtök, P. 21.03)

(A műsor elején és végén reklám)

13.35: Hangok és visszhangok

Szerkesztő: Dimény Judit

13.45: Időjárás- és vízállásjelentés

14.00: MAGUNKAT AJÁNLJUK

Változatok a szórakozásra

14.00: Más-kép(p)

A gyermekszínházé a jövő?! Helyszíni közvetítés az újjáépített Arany János Színházból... Beszélgetések, viták, részletek Weöres Sándor Holdbéli csónakos és Test-vér-harc című művek előadásairól; Stáblista ugyanonnan

Munkatársak: Bóta Gábor, Kovács Kriszta, Borbély László. Zenei szerkesztő: Gerenday Ágnes. Szerkesztőműsorvezető: Nyakas Szilárd

14.53: Van ez így!

Kovács Zoltán jegyzete

15.00: HÍREK. Időjárás

15.03: Magyarán szólva

Nyelvőrködés. Fellebbezzünk vagy ne lebbezzünk fel? Grétsy László rovata — Nyelvi gyorssegély — Ki ne mondja: „Grép-fruit!"

(Ism. hétfő, P. 10.45)

15.18: Egyik kutya, másik eb...

Magazinműsor kutyásoknak és nem kutyásoknak

Házigazda: Sipos Tamás

Egy figyelemre méltó állatkórház — A grófnő öröksége — A hiba a „gazdiban" van! — Kutyaemlékművek Albionban — Színészportré kutyával

A műsorban megszólal: Erki Edit, Kerényi Mária, Nagy Bandó András, Pogány Judit. Riporter: Kiss Magdolna. Szerkesztő: Gyenes György. Rendező: Kelemen László

15.50: Floridából jöttem

Hegedűs Tibor sorozata

12. rész: Muzsikájának hangja

És aki mindezt ajánlja: Földi Ottó

16.55: Reklám

16.58: Műsorismertetés

17.00: HÍREK. Időjárás

17.03: Lulu új lemezéről

17.30: A pirossapkás lány

Tabi László vigjátékát rádióra alkalmazta és rendezte: Solymosi Ottó (1988)

Kerekes Ilona — Radó Denise, Solt igazgató — Sztankay István, Radócza — Makai Sándor, Dömöczky — Balázsovits Lajos, Gereben — Lesznek Tibor, Pomázi — Buss Gyula, Ili — Neszmélyi Magdolna, Mács Feri — Balázs Gyula, Csiszár — Vándor József, Palcsik — Incze József, Felszolgáló — Fogarassy Mária, Szemes, Gyuszi, Marinovics, a futballcsapat tagjai — Hankó Attila, Láng Balázs, Vass Gábor

A felvételt Varga Károly és Nyireő Zsuzsa készítette. Zenéjét összeállította: Veress Jolán. A rendező munkatársa: Ipolyi-Keller Katalin és Vigvári Ágnes. Dramaturg: Szepesi György

18.30: Slágerlista

A Pesti Műsor és a Magyar Rádió közös műsora

19.00: HÍREK. Időjárás

19.03: Nótaest

Andó Mihály, Bangó Margit, Pataki István és Kovács Apollónia énekel, Jáger Balázs János gordonkázik

19.50: Mese-zene gyerekeknek

20.14: A Rádió Dalszínháza

A denevér

Johann Strauss háromfelvonásos operettje. Szövegét — Meilhac és Halévy vígjátéka nyomán — Haffner és Genée írta, Fischer Sándor fordította. Vez. Lehel György. Km. az MR szimf. zkra és énekkara. Karigazgató: Vajda Cecília. Zenei rendező: Ruitner Sándor. Rendezte: Mikó András

Eisenstein — Szőnyi Ferenc, Rosalinda — Házy Erzsébet, Dr. Falke — Melis György, Adél — László Margit, Alfréd — Ilosfalvy Róbert, Orlovszky — Kozma Lajos, Dr. Blind — Palcsó Sándor, Frosch — Markos József (Alfonzó), Ida — Mednyánszky Ági

21.00—21.03: HÍREK. Időjárás

22.16: Slágerről slágerre

Külföldi újdonságok

1. Ciombin: Édes élet (91 Remix) (Ryan Paris), 2. Crider—Neel: Még nincs vége (Allman Brothers), 3. Tongo: Táncolj (Earth People), 4. Gays: Kegyelem, kegyelem (Robert Palmer), 5. Traveling Wilburys: Belülről kifelé (Traveling Wilburys), 6. Winwood—Jennings: Egy másik alku köttetett (Stevie Winwood), 7. Saliers: Kalapács és egy szög (Indigo Girls), 8. Carey: a) Storyville (Tony Carey), b) Hargulies: Egyszer majd (Mariah Carey)

Szerkesztő: Divéky István

23.00: HÍREK. Időjárás

23.03: Sporthíradó

Szerkesztő: Vass István Zoltán

23.10: Akit érdekel...

Viaskodunk

A mikrofonnál: Horváth Ádám. Szerkesztő: Benedikty Béla

0.15: Magyar és idegen nyelvű vízjelző szolgálat

(Csak középhullámon)

0.15—5.50: Éjfél után

Bemondó: Földi Ottó

Óránként: HÍREK. Időjárás

Házibuli. Az 5-ös stúdióban és a Kiss Áron utcában

Házigazdák a stúdióban: Csáki Judit és a szerkesztő Balla Ferenc. A Kiss Áron utcában Szigeti István. Hajnali vendég: Kaszás György

A műsorban reklám-játékok nagy nyereményekkel, daltanítás és zene, zene, zene

Zenei szerkesztő: Pálosi István. Munkatársak: Csapó Emma, Csorba László, Srankó Orsolya és Szendi Antal

6.00: HÍREK. Időjárás

6.03: Népszerű muzsika — korán kelőknek

Szerkesztő: Varga Ferenc

7.00—7.03: HÍREK. Időjárás

8.00: HÍREK. Időjárás

8.05: Műsorismertetés

Kb. 8.10: Mai programok (x)

8.20: Couperin: Kolostori mise

(Michel Chapuis — orgona)

8.57: Emlékezetes előadások a Magyar Állami Operaházban

Wagner: Lohengrin — 1948. október 24-én

Kertész Iván műsora

10.00: HANGFELVÉTELEK FELSŐFOKON

HI

Bruckner: VII. szimfónia (Bécsi Filharm. Zkr, vez. Herbert von Karajan)

Bevezeti: Dauner Nagy István

Szerkesztő: Varga Ferenc

11.11: Kamarazene

1. Haydn: D-dúr baryton trió (John Hsu — baryton, David Miller — mélyhegedű, Fortunato Arico — gordonka) (19 p), 2. Rossini: G-dúr szonáta (Salvatore Accardo — hegedű, Sylvie Gazeau — hegedű, Alain Maunier — gordonka, Franco Petracchi — nagybőgő) (14 p), 3. Glinka: Patetikus trió (Lev Oborin — zongora, David Ojsztrah — hegedű, Szvjatoszlav Knusevickij — gordonka) (16 p)

12.00: HÍREK. Időjárás

12.03: Műsorismertetés

12.05: A Magyar Rádió énekkara romantikus kórusokat énekel

Vez. Révész László

1. Rahmanyinov: Éjszakai virrasztás — II. litánia (km. Lukin Márta — ének) (4 p), 2. Schubert: A naphoz (km. Lantos István — zongora) (6 p), 3. Brahms: Dalok és románcok (km. Horváth Mária — ének) (11 p), 4. Schumann: Négy ének kettőskarra (km. Zádori Mária, Jánoky Judit, Bogdány Anna, Pálóczy Piroska, Ambrus Mihály, Basky István, Zimányi István) (18 p)

12.45: Follow me!

Angol nyelvlecke kezdőknek

(A hétfői adás ism.)

(30/19. lecke: hétfő, B. 19.20)

13.00: Kívánságműsor szombaton

Műsorvezető: Dibusz Éva. Zenei munkatárs: Palásti Pál. Szerkesztő: Horkai József. Rendező: Hámor János

14.00: Mozart-művek

1. c-moll adagio és fúga K. 546 (Philharmonia Zkr, vez. Otto Klemperer) (9 p), 2. Esz-dúr sinfonia concertate K. 364 (Isaac Stern — hegedű, Pinchas Zukerman — mélyhegedű és az Angol Kamarazkr, vez. Daniel Barenboim) (34 p), 3. C-dúr szimfónia K. 388 (amszterdami Concertgebouw Zkr, vez. Josep Krips) (21 p)

15.05: Lemezbörze helyett

Ravi Shankar és Philip Glass 1990-ben készült Passages (Közlekedés) című közös albuma

Szerkesztő: Göczey Zsuzsa

(II/2. rész: jövő szombat, B. 15.05)

16.00: HÍREK. Időjárás

16.03: Műsorismertetés

16.05: Új kamarazenei felvételeinkből

I. Mark Peters barokk gordonkán játszik. Km.: Pertorini Rezső — barokk gordonka, Dobozy Borbála — csembaló. 1. Lanzetti: a-moll szonáta, 2. Vivaldi: g-moll szonáta,

II. A Kodály Vonósnégyes játszik. Soproni József: V. vonósnégyes

Szerkesztő: Lázár Eszter

17.05: Opera-művészlemezek

1. Mozart: A varázsfuvola — bevezető jelenet (Elisabeth Schwarzkopf, Christa Ludwig, Marga Höffgen, Nicolai Gedda, Philharmonia Zkr, vez. Otto Klemperer), 2. Rossini: A sevillai borbély — hármas, II. felv. (Teresa Berganza, Luigi Alva, Hermann Prey), 3. Donizetti: Lammermoori Lucia — Edgar áriája, III. felv. (Gulyás Dénes), 4. Bellini: Norma — Adalgisa áriája, I. felv. (Hamari Júlia), 5. Verdi: Don Carlos — Fülöp király áriája, III. felv. (Nikola Gjuzelev), 6. Offenbach: Hoffmann meséi — Antónia románca (Barbara Hendricks), 7. Berlioz: A trójaiak — Királyi vadászat és vihar (Bostoni Szimf. Zkr, vez. Charles Münch)

Szerkesztő: Varga F. István

18.00: V materinskom jazyku

Szlovák nyelvű nemzetiségi műsor Szegedről. Szerkesztő: Marga Mária

18.20: În limba maternă

Román nyelvű nemzetiségi műsor Szegedről. Szerkesztő: Ştefan Crâsta

18.40: Na maternjem jeziku

Szerbhorvát nyelvű nemzetiségi műsor Pécsről. Szerkesztő: Milenko Radić

19.00: HÍREK. Időjárás

19.03: Műsorismertetés

19.05: In der Muttersprache

Német nyelvű nemzetiségi műsor Pécsről. Szerkesztő: Weisenfeld Zoltán

19.25: Beethoven-művek

1. C-dúr zongoraverseny (előadja és a Kölni Rádió szimf. zkrát vez. Anda Géza) (34 p), 2. V. szimfónia (Londoni Szimf. Zkr, vez. Pierre Monteux) (31 p)

20.31: Mindennapi irodalmunk

Szerkesztő-műsorvezető: Varga Lajos Márton

(A K. 14.20-as adás ism.)

21.01: Új lemezeinkből

Christian Ferras ráadásszámokat hegedül. Zongorán km. Jean Claude Ambrosini

1. Kreisler: Rondino egy Beethoven-témára, 2. Schumann: Álmodozás, 3. Mendelssohn: Dal szöveg nélkül, 4. Kreisler: Bécsi capriccio, 5. Schubert: Ave Maria, 6. Dvořák: Humoreszk, 7. Massenet: Thais — Meditáció, 8. Sarasate: Andalúziai románc, 9. de Falla: Tánc A rövid élet című operából, 10. Dinicu: Hora staccato

21.40: Az I Musici di Roma Kamarazenekar felvételeiből

1. Corelli: F-dúr concerto grosso Op. 6. No. 12. (12 p), 2. Händel: d-moll concerto grosso Op. 6. No. 10. (19 p), 3. Bach: I. brandenburgi verseny BWV 1046. (22 p)

22.35: Rádiószínház

Felfüggesztés

Boros Lajos és Vámos Miklós hangjátéka

Visszaélés miatt függesztik fel állásából a főhőst, akit a szó szoros értelmében egy fára függesztenek ki...

Első felfüggesztett — Kállai Ferenc, Öregember — Major Tamás, Újságos — Páger Antal, Etető — Garas Dezső, Itató — Horváth Gyula, Férj, aki Főelnökhelyettes — Benkő Gyula, Nő — Váradi Hédi, Statisztikus — Kézdy György, Önkéntes tűzoltó — Kozák László, Második felfüggesztett — Kálmán György

Dramaturg: Nyerges András. Rendező: Bozó László (1971)

23.23: Dzsessz-szólisták szimfonikus zenekari felvételeiből

Km.: Alex Foster — szaxofon, Jon Faddis — trombita, Gordon Beck — zongora, Richard Davis — bőgő, Jimmy Madison — dob és a Royal Philharmonic Orchestra

24.00: HÍREK. Időjárás

0.10: Lemezújdonságok

Válogatás a hét bemutatóiból

1. Alicia de Larrocha Mozart-műveket zongorázik, 2. Bruckner: VII. szimfónia — részlet (Bécsi Filharm. Zkr, vez. Herbert von Karajan), 3. Dvořák: IX. (Újvilág) szimfónia (Bajor Rádió szimf. zkra, vez. Rafael Kubelik)

Szerkesztő: Osváth Zoltán

2.00: Szózat

7.58: Műsorismertetés

8.00: „ÍGY SZÓL AZ ÚR!"
A Biblia üzenete (5')

8.05: Kéménymesék
Óvodások filmműsora (20')
Benne:
Hóemberkék. Csehszlovák rajzfilmsorozat
Az erdész és a szarvas. Csehszlovák rajzfilmsorozat
Bence — Csankó Zoltán, Szurtoska — Gyurkó Henrik, Ödön — Felszeghy Tibor

8.25: Családi torna

8.30: Az öreg téglagyár
Csehszlovák kisfilmsorozat
VII/7. rész (30')

9.00: Síbenik
VI/6. rész: **Két ékszerdoboz és egy doboz ékszer** (26')
Szerkesztő: Gaál Ferenc. Operatőr: Nádorfi Lajos. Gyártásvezető: Koncsik László. Rendező: Cs. Farkas Mihály
Ellátogathatunk a Síbenik melletti szigeten elterülő, ma is a középkort idéző kisvárosba, Trogirba, amely a tatárok elől menekülő Béla királyunknak is menedéket adott. A másik csodás ékszerdoboz pedig a Hvar szigeten található kastélyszínház, mely Európa egyik legrégibb kőszínházaként működött. Zlarin szigetén, még dolgozik utolsó mohikánként egy korallékszereket készítő öreg mester, aki művésze szakmájának.

9.25: Orrom krumpli, hajam kóc!
X/10. rész: Kezem, lábam muzsikál (ism. — 11')

9.35: Muzzy in Gondoland
Angol nyelvlecke kicsinyeknek
XX/6. rész (5')
(A keddi adás ismétlése)

9.40: Ebadta ebek
Angol gyermekfilm
A hernyófogás (ism. — 8')

9.50: Egy nap egy gyermek életében
Dokumentumfilm
2. **Egy mosoly a holnapért** (Guatemala) (29')
A svájci RTSI Televízió filmje a Lock de Levita ötlete alapján. Szöveg: Fausto Sassi. Kép: Riccardo Brunner. Szerkesztő: Emanuela Andreoli. Rendező: Fausto Sassi
El Ranchóban vagyunk, egy csöppnyi falucskában Közép-Amerika hegyvidékén, 3300 méter magasan a tenger szintje felett. Sebastiano és két kislánya, a 8 éves Lucrézia és a 9 éves Amilia még sötétben indultak el az erdőbe fát gyűjteni, s fél nyolckor már hazafelé tartanak hatalmas málhájukkal. Teszik mindennapi dolgukat, ahogy az élet megköveteli errefelé.
A magyar változat munkatársai: Gál Ágnes, Németh Miklós, Rátai János, Sasvári Károly, Takács Vera, Ulbrich András

10.20: Bűvészparádé
Amerikai bűvészfilm (ism. — 25')
Rendező: Lynn Garrison
Közreműködik: Tony Giorgio (Bács Ferenc)

10.55: DVSC—Il Gran (Norvégia)
Női kézilabda KEK mérkőzés
Közvetítés Debrecenből
Riporter: Gulyás László. Vezető operatőr: Király Péter. Gyártásvezető: Fehérvári Péter. A közvetítést Gábor Tamás vezeti

12.15: Képújság

13.45: Képújság

13.52: Műsorismertetés

13.55: Benny Hill-show
Angol szórakoztató film (ism. — 13')

14.10: Betűreklám

14.15: Északi sívilágbajnokság
50 km-es férfi sífutás
Közvetítés Val di Fiemméből, felvételről
Riporter: Gundel Takács Gábor

15.15: Muzsikál a mozi (29')
A műsorban láthatók: Bársony Rózsi, Dénes György, Fekete Pál, Gervay Marica, Ilosvay Gusztáv, Jávor Pál, Keleti László, Márkus Lajos, Rácz Vali, Sárdy János, Rosita Serrano, Szeleczky Zita és sokan mások
Részletek: a Magyar kívánsághangverseny, az Elnökkisasszony, a Sziámi macska, A vén gazember, a Budai cukrászda, a Majális, az Iglói diákok, a Magdolna című filmből.
A dalok szerzői: Bruder József, De Fries Károly, Dolecskó Béla, Farkas Imre, Márkus Alfréd, Polgár Tibor
A szövegírók: Farkas Imre, Füredi Imre, Harmath Imre, Polgár Tibor, Segesdy László
Műsorvezető: Gálvölgyi János. Szerkesztő: Nemlaha György. Operatőr: Marczali László. Gyártásvezető: Márton Sándor. Rendező: Szemes Katalin

15.45: Reklám

15.50: Kerék bár
Utazási vetélkedő (45')
Műsorvezető: Vágó István. Szerkesztő: Tóth Erika. Gyártásvezető: Pichler Júlia. Rendező: Koós György

16.35: Műsorajánlat

16.40: ÖRÖMHÍR
A Magyarországi Református Egyház műsora (15')

16.55: Reklám

17.00: Walt Disney bemutatja (104')
1. Kacsamesék — A pénz eltűnik
Amerikai rajzfilmsorozat
Dagobert bácsi — Kenderesi Tibor, Niki, Viki, Tiki — Pogány Judit, Webby — Balogh Erika, Kvák kapitány — Dózsa László
Magyar szöveg: Szőnyi Klára
Szinkronrendező: Mohácsi Emil
2. Ausztrál expressz — Aranyláz
Amerikai kalandfilmsorozat
Írta: Gwenda Marsh. Rendező: Frank Arnold
Az előző rész tartalmából: A fogadóba egy házaló érkezik szelid, gyámoltalan és mesterségében teljesen jártatlan. Maggie látja el jó tanácsokkal és segíti az üzletkötésben is. Az asszony megtudja, hogy férjét körözi a rendőrség, kislányát szeretné megkímélni ettől a szörnyű hírtől. Sam azonban bosszúból megmondja az igazat és Hanna bánatában elszökik a fogadóból.
Maggie Scott — Louise Claire Clark (Orosz Helga), Jack Taylor — Rod Mullinar (Vass Gábor), Kate Wallace — Liz Burch (Kocsis Mariann), Paddy Malone — Michael Caton (Reviczky Gábor), Con Madigen — Jay Kerr (Benkő Péter)
Magyar szöveg: Gonda Miklós
Szinkronrendező: Zákányi Balázs
3. A csipet csapat — A kísértet kutya
Amerikai rajzfilmsorozat
Chip — Vándor Éva, Dale — Gyabronka József, Kvarg Lipót — Gruber Hugó, Sziporka — Somlai Edina
Magyar szöveg: Dobor Éva
Szinkronrendező: Juhász Anna
A főcímben elhangzó dalt Varga Miklós énekli (Ismétlés: csütörtök, tv1 9.05)

18.45: Örökségünk (10')
A tiszai halászat

18.55: Reklám

Kávészünet
Viccmeser: Antal Imre

19.00:

A HÉT
Főszerkesztő: Pálfy G. István (Ismétlés: holnap, tv1 9.05)

20.00: HÍRADÓ

20.15: Oscar-díjas filmek
Dustin Hoffman-sorozat
Kramer kontra Kramer
Amerikai film (1979 — 108')
Avery Corman regényéből a filmet írta és rendezte: Robert Benton. Fényképezte: Nestor Almendros. Zene: Henri Purcell, Antonio Vivaldi, John Cander, Herb Harris
Joanna menekülni akar boldogtalan hétköznapjaiból, elhagyja férjét és kisfiát, Billyt is. Ted néhány nehéz hónap után nagyszerű apának bizonyul és már rendeződni látszik az élete, amikor volt felesége pert indít a gyerekért.
Ted Kramer — Dustin Hoffman (Szakácsi Sándor), Joanna Kramer — Meryl Streep (Menszátor Magdolna), Margaret — Jane Alexander (Kovács Nóra), Billy Kramer — Justin Henry (Simonyi Balázs)
Magyar szöveg: Szőnyi Klára
Szinkronrendező: Mohácsi Emil

22.05: Reklám

22.10: TELESPORT (15')

22.25: Szülőföldemen, Somogyban
Bemutatja Varga Imre (57')
Siójut, Siófok, Villányi úti ciszterek, Szombathely, Műegyetem, honvédség, Képzőművészeti Főiskola, ezek az állomásai az elismert szobrász életének. Változatos, akárcsak elődeié, akik elindultak Erdélyből, hogy letelepedjenek Bácskában és végül Siójuton birtokosként honosodjanak meg.
Forgatókönyvíró-szerkesztő: Major Sándor. Vágó: Müller Judit. Operatőr: Neumann László. Gyártásvezető: Farkas László. Rendező: Soós Árpád

23.20: Képújság

A JÖVŐ HÉT MŰSORÁBÓL

HÉTFŐ:
Ez + Az. Szórakoztató magazin **(tv1 20.05)** — Humberto cirkusz XII/7. rész: A konkurencia **(tv2 19.00)**

KEDD:
Vastaps. Béres Ferencnek **(tv1 17.45)** — A klinika XII/7. rész: Hol van Katarina? **(tv1 20.05)** — Kamerával a világban **(tv2 19.00)** — Nulladik típusú találkozások. Sci-fi magazin **(tv2 22.00)**

SZERDA:
Színházi este. Shakespeare: Szeget szeggel (Pécsi Nemzeti Színház) **(tv1 20.05)** — A kék emberek titka. Francia—spanyol film **(tv2 19.00)** — A halálraítélt. Magyar film **(tv2 21.35)**

CSÜTÖRTÖK:
Szomszédok. Teleregény — 100. fejezet **(tv1 20.05)** — Egy polgár vallomásai. Tévéjáték **(tv1 21.30)** — Holnap nélkül. Francia film **(tv2 19.00)** — Tetthely. Halál az elefántházban **(tv2 22.20)**

PÉNTEK:
Dallas. 9. rész: A halál közelében **(tv1 20.05)** — Tévémozi. Nők a tetőn. Svéd film **(tv1 21.55)** — Ártatlan gyilkosok. Magyar film **(tv2 19.00)** — Kalandorok. Francia kalandfilm (ism.) **(tv2 22.50)**

SZOMBAT:
Derrick. Óriási dolog **(tv1 20.05)** — La Sept. Három szerelem VIII/3. rész **(tv2 19.00)** — Bongó **(tv2 21.30)** — Halálos vadászat. Amerikai film **(tv2 kb. 22.50)**

VASÁRNAP:
„A" Kazal. Portréfilm (ism.) **(tv1 15.20)** — Klute. Amerikai film **(tv1 20.15)** — Aida. Opera 4 felvonásban, a Milánói Scalából **(tv2 19.00)**

17.10 SAT 1

ISTEN BALKEZE. 1955-ben készült amerikai film.
Igen furcsa pap tartózkodik pár napja a kínai misszióban, aki több mint meghökkentő dolgokat művel. Fegyvert tart a párnája alatt, és csak könyvből ismeri az imádságokat. A reverenda egy amerikai pilótát takar, aki üldözői elől menekülve öltött álruhát, s akinek sürgősen el kell tűnnie, ha kedves az élete...
Főszereplők: Humphrey Bogart, Lee J. Cobb, Gene Tierney. Rendezte: Edward Dmytryk.

20.15 RTL

KÉT BAJOR AZ ŐSERDŐBEN. 1957-ben készült NSZK-vigjáték.
Két jóbarát Afrika meghódítását tűzi célul maga elé, s mivel bajorokról van szó, mi sem természetesebb, hogy a hódítás eszköze: a sör. A fekete kontinensen ez a nedű nem arat osztatlan sikert, ám Michl és Jonathan érdekes tapasztalatokkal lesz gazdagabb.
Főszereplők: Beppo Brehm és Joe Stöckel. Rendezte: Ludwig Bender.

23.00 PRO 7

POKOLI TRIÓ. 1974-ben készült francia—olasz—NSZK-film.
A pokoli trió tagjai: az ügyvéd és két nővér. Ördögi tervük a következő: a férfi férjeket közvetít a hölgyeknek, akiket aztán az esküvő után eltesznek láb alól. A biztosító fizet, a pénzen pedig osztozkodnak.
Főszereplők: Romy Schneider, Michel Piccoli, Andrea Ferreol. Rendezte: Francis Girod.

0.45 SAT 1

A PER. 1962-ben készült német—francia—olasz film.
Franz Kafka egyik legismertebb művének filmváltozata világhírű rendezővel és minden szerepben világsztárokkal. A századelő társadalmának problémáiból nem lát emberhez méltó kiutat az író, és olyan, az egész emberi létet fenyegető veszélyeket sejt meg, amelyek valószínűtlenek voltak még Kafka korában.
Főszereplők: Anthony Perkins, Jeanne Moreau, Orson Welles, Romy Schneider, Elsa Martinelli. Rendezte: Orson Welles.

VARGA Imre valami

Sátánisták, bőrfejűek: meddig magánügy?

Késő éjjel van, alszik a család,
Az öccse az első, gondolkodás nélkül ébred fel,
Kés a torkán, elvérzik . . .
(Versrészlet egy Békés megyében fellelt mai szamizdatból)

MH-információ

Az Országos Rendőr-főkapitányság munkatársai a napokban tértek vissza *Békéscsabáról*, ahol adatokat igyekeztek gyűjteni deviáns fiatalok esetleges csoportosulásairól. Ez pedig része a hamarosan elvégzendő országos vizsgálódásnak, amelytől arra várnak választ, hogy a tragédiába torkolló *mezőkovácsházi* eset vajon elszigetelt jelenség csupán, vagy esetleg a sátánizmus tanainak már másutt is akadnak követői.

Minderről egyelőre igen keveset tudni, mert ma már a rendőrség — tulajdonképpen szerencsénkre — egyáltalán nem ismeri a másként gondolkodó, esetleg a megszokottól csak külsőségeit tekintve különböző fiatalokat. Persze nehéz meghúzni a határt: meddig tekinthető mindez a privát szférába tartozó különös eszmerendszernek, s *mikor válik a társadalomra is veszélyt jelentő ideológiává*, amikor be kell lépnie a hatóságnak. A szakemberek szerint, az esetek többségében a zavaros *sátánista* tanokat még a baráti kör sem veszi túlzottan komolyan — ha egyáltalán tudomására jut valakinek —, amint azt a gyilkossá vált fiatalember példája is mutatja, rendőrségi beavatkozásra tehát aligha kerülhet sor.

Ugyanakkor a sátánizmus a jó tagadására ösztönöz ugyan, de garázdaságra, lopásra, rablásra nem. Ebben az esetben viszont a büntetőjog eszközeivel nem is lehet élni. Igaz, a gonosz előbb-utóbb valamilyen cselekvés formájában testet ölthet, ám mindeddig ez egyebet nem jelentett, mint néhány szerencsétlen állat brutális megkínzását. Erre azonban nincs törvényhely, legfeljebb józan eszünk tiltakozik ellene. Ha mindezt nagy nyilvánosság előtt, például az utcán végzik, de erről rá jogszabályt találni, de erdő mélyén vagy elhagyatott patak partján nincs mit tenni.

Utoljára vagy két esztendeje veselkedett neki a rendőrség, hogy a bőrfejűek aktivitásának fokozódása okán feltárja a fiatalkorúakból szerveződő, az *„állam- és közbiztonságra potenciális veszélyt jelentő”* csoportosulásokat. Ami némiképpen indokolt is volt, ha tekintetbe vesszük, mit művelt — s tesz ma hasonlóképpen — néhány, magát skinhead-nek valló ifjonc. Akkor néhány megyéből a sátánizmus feltűnéséről is érkezett jelzés: „A csoport tagjai szöges műbőr dzsekit és farmert hordtak, nyakukban a keresztet lefelé állítva viselték. Elméletük volt *minden* tagadás... Előfordultak szadista megnyilvánulások, állatok kínzása, sírrongálások . . .”

A totális elhárítással, az ideológiai töltéssel, a furcsa külsőségek miatt kezdeményezett intézkedésekkel persze korántsem lehet egyetérteni. Amint a néhai III/III-as csoportfőnökség, illetve területi szervei bekapcsolódásával sem. De igazából az sem szerencsés, hogy a mostani tragédia a hatóságot teljesen váratlanul érte. Mert úgy tűnik, meglehetősen *rendezetlen, kinek a hatáskörébe tartozik mindez.* A sátánizmusban vagy a bőrfejűek ideológiájában tagadhatatlanul fellelhető alkotmányellenes vonások miatt felvetődik a Nemzetbiztonsági Hivatal illetékessége, miközben a rendőrség gyermek- és ifjúságvédelemmel foglalkozó szakemberei is tenni szeretnének valamit.

Bár egyelőre bíznak benne, különösebb aggodalomra nincs ok, s inkább a sajtó tulajdonít túlzott jelentőséget az egyetlen esetnek. Magyarországon elkövetett más rituális gyilkosságról ugyanis a szakemberek sem tudnak, a mezőkovácsházi mind ez ideig az egyedüli a kriminalisztika hazai történetében.

Figyelmeztető jel azért akad. A közelmúltban néhány kiskamasz Budapest egyik peremkerületében eleven *békát boncolt* a patakparton. Egy tizenhat esztendős lány szóvá tette, ne kínozzák az állatot, mire a fiúk pár keresetlen szóval elzavarták. Ám ő nem tágított, s ekkor az egyik gyerek a boncolásnál használt késsel nyakon szúrta, és a lány súlyos sérüléssel került kórházba. Az ideológiai töltés itt ugyan hiányzott, de valamelyest mégis rokonítható a Békés megyei tragédiával.

— kosa

Hongkong bejelentkezett

A Miniszterelnöki Sajtóiroda pénteken kiadott közleményében bejelentette, hogy a magyar kormány megállapodásra jutott a Hongkong Investment (Eeastern Europe) Limited Company képviselőivel. A megállapodás értelmében a hongkongi beruházók — letelepedési szándékkal — tartós magyarországi beruházásokat, illetve befektetéseket valósítanak meg a nemzetközi és hazai szabályoknak megfelelően. Az egyes beruházók személyenként minimum 100 ezer dollárt fektetnek be.

A megállapodás végrehajtásáról a kormány folyamatosan tájékoztatást ad.

Lemondott a Videoton Ipari Rt. elnöke

Lemondott Ábrahám László, a Videoton Ipari Rt. elnöke. Kázsmér János távozásával együtt a cég élén már csak csonka igazgatótanács áll, ezért a közeljövőben új elnök választása várható.

MH-információ:

A székesfehérvári üzemben már hónapok óta forrnak az indulatok, melyek betetőzését jelentette a dolgozók által három hete szervezett demonstráció. Egyik fő követelése a több mint ötezer munkahely megszüntetését tervező Kázsmér János menesztése. Szeptember 24-én — a tüntetés utáni első munkanapon — *Bod Péter Ákos*, ipari és kereskedelmi miniszter Székesfehérváron tárgyalt Kázsmér Jánossal, aki ígéretet tett arra, hogy október 10-ig lemond a Videotonban viselt vezető pozícióiról. Mindezt *Kardos Antalnétól*, az ipari tárca szóvivőjétől tudtuk meg. Kázsmér ígéretéhez híven október 6-án leköszönt a Videoton Ipari Rt. elnöki posztjáról és itt követte őt Ábrahám László.

Az új elnök hirtelen lemondásáról a minisztérium szóvivője nem tudott információkat adni, mert mint mondta, a részvénytársaság belső ügyeiről nem k[ötel]es tájékoztatni az ipari tárc[a]

— kosa

Fizikai Nobel-díj

A kvarkok és világképünk

Richard TAYLOR

Jerome FRIEDMANN

Henry KENDALL

A fizikai Nobel-díjjal járó négymillió svéd koronát december 10-én három tudósnak, az amerikai *Jerome Friedmann-nak* és *Henry Kendallnak*, valamint a kanadai *Richard Taylornak* nyújtják át a *kvark-modell megalkotásáért. Marx György* akadémikus, az ELTE Atomfizikai Tanszékének vezetője, a díj hátterével kapcsolatos érdeklődésemre, úgy vélte, legjobb, ha tanítványát, az 1981 óta a kaliforniai San Diegóban dolgozó *Kuti Gyulát* kérdezem, mert akár ő lehetett volna a negyedik, aki a díjat átveszi. Kuti ugyanis éppen a MIT-en, a massachusettsi műszaki egyetemen volt rövid tanulmányúton, amikor a Nobel-díjjal jutalmazott kísérlet ott megszületett, mely lényegében azt bizonyította be, hogy az *atommagok protonjainak és neutronjainak belsejében a töltések nem egyenletesen, hanem kicsi csomókban, úgynevezett kvarkokban koncentrálva helyezkednek el.* Kuti ennek alapján dolgozta ki a *magerő modelljét*, mely azóta világhírűvé vált, s melyért Államidíjat is kapott. Kuti egyébként — miután külföldön él — az MTA külső tagja lett.

Egy tárcsázás, és a hallottakat lényegében Kuti Gyula is megerősíti.

— A kvarkok létezését, miután nem lehet őket izolálni, sokáig nem sikerült kísérletekben bizonyítani. A most jutalmazott tudósok a hatvanas évek végén és a hetvenes évek elején óriási, 20 gigaelektrovoltos *elektronnyalábbal bombázták az atommagokat.* Az elektronok azonban szétszóródtak az atommag belsejében, vagyis *visszapattantak a kvarkokról*, s ezzel bizonyítani lehetett a létezésüket, hasonlóan a század elején végzett *Rutherford-kísérletekhez*, mellyel a pontszerű atommag létezését sikerült igazolni. Ennek az a jelentősége, hogy ma az összes elemi részecske a kvarkok segítségével egy később véglegesített elmélet keretében írható le, s az *egész mai részecskefizikai világkép is erre épül.*

— Ha jól tudom, éppen ön volt ennek a kvarkokat leíró elméletnek az egyik kidolgozója.

— Én 1970—72-ben jártam kint ösztöndíjjal a MIT-en, és Friedmannék kísérlete alapján sikerült készítenünk egy modellt, amely elég eredményesen és elsőként írta le a kvarkokat az atommag-elektron ütközésekben.

— Ezek szerint jól ismeri a kitüntetetteket?

— Meglehetősen, hiszen szoros munkakapcsolatban voltam velük. Friedmannt és Kendallt ismerem jobban, mivel ők dolgoztak a MIT-en. Friedmann sokáig az ottani fizikai intézet igazgatója volt, Kendallról pedig azt érdemes tudni, hogy később aktívan bekapcsolódott a környezetvédelmi problémákba, *s reaktorbiztonsággal összefüggő kérdésekkel kezdett foglalkozni.* Ma mindhárman 60 év körüliek, és jelenleg is aktívan kutatnak .

Palugyai István

Kémiai Nobel-díj

[...] a tudomány [...]

VARGA IMRE

Zimányi Tibor: „Tarthatatlanul lassú a tempó"

Különvélemény a kárpótlásról

Zimányi Tibor, a Recski Szövetség főtitkára lapunknak adott interjújában kifogásolja az anyagi rehabilitáció lassúságát. Szavaiból kiderül, kormánypárti képviselőként ellentmondásba került státusával, de számára az ügy szempontjából közömbös, hogy bíráló megjegyzéseiért „megharagszanak az üggyel foglalkozó kormánytisztviselők", avagy nem.

MH-interjú

— Zimányi úr, ön nem jutott be a kárpótlási kollégiumba, s tudjuk, hogy a miniszterelnök a Recski Szövetség javaslatát a Kárpótlási Hivatal elnökének személyére elutasította. Csak nem emiatt van rosszkedve mostanában?

— Tévedés azt hinni, hogy ez számomra kudarcot jelent. Hiszen a Recski Szövetség követelése — hogy kormánybiztos vagy kormányhivatal foglalkozzék külön a jóvátétellel, s hogy a bürokratikus államigazgatási munkát társadalmi kollégium ellenőrizze, segítse —, végeredményben megvalósult. Igazuk van azoknak, akik a túlterhelt országgyűlési képviselőket nem engedték be a kollégiumba. Különben a testület személyi összetételét megfelelőnek tartjuk. Más a bajom. Most jövök egy olyan családtól, ahol *éppen kikapcsolták a villanyt.* A családfenntartó férjét '56 után kivégezték. Az idős nő poli[illegible] 13 évet ült [illegible] pójját, illetve feldolgozási eredményeit nem tartom kielégítőnek. Lehet, hogy létszámproblémákkal küzdenek, amin okvetlenül segíteni kellene. De mindenképpen tarthatatlan a helyzet, amit például a székesfehérvári eset jellemez. A háromszáz főnyi hallgatóságot megkérdezték: hányan kapták meg azt a bizonyos 500 forintos nyugdíj-kiegészítést? Mindössze nyolcan álltak fel. A kárpótlási törvényen pedig jelenleg senki nem dolgozik...

— A kormány is adós egy rendelettel e tárgyban: az Alkotmánybíróság szeptember végéig adott határidőt a Németh-kormány úgynevezett 108-as rendeletének korrekciójára...

— Arról a rendeletről van szó, amely az 56-osok számára megállapított járandóságot a fogvatartás évei szerint határozza [illegible] valamennyi 1945 után[illegible] kiterjeszti. Ő[illegible] bíróság[illegible] lül döntsenek a kárpótlási törvény benyújtásáról. Közvetlen választ nem kaptam.

— De megalakult idővel a kárpótlási hivatal, amely — mint mondani szokás — működik. A miniszterelnökség rehabilitációs titkárságvezetője is arról beszélt lapunknak adott interjújában, hogy tudomásul kell venni, a jóvátétel — folyamat...

— Ő folyamatokra, igérvényekre összpontosít, én pedig a *tényekre.* Ezért is tettünk újabb javaslatot a kormánynak a hivatal politikai vezetőjének mielőbbi kinevezésére...

— Tudjuk, régóta sürgeti, hogy a kárpótlási törvényt még idén terjesszék a parlament elé. Elég kevésnek tűnik már az idő...

— Ezt nem tudom érvként elfogadni, mint ahogy azt sem, amit ellenérvként mondanak „türelmetlenkedőkkel" szemben, hogy a rehabilitáció nemzetközi gyakorlata — például a görögöknél — egy évtizednél is hosszabb ideig tartott. Ha a következő költségvetési törvény vitájánál nem sikerül megalkotni a kárpótlási alapot, akkor újabb év veszteséggel számolhatunk. Ha így megy tovább, *teljesen eltűnik ez a réteg,* melynek életén szeretnénk legalább kicsit könnyíteni.

— Számolnak-e a közgazdászok jogos ellenérveivel? Hogy nincs pénz? A tarthatatlan költségvetési hiánnyal, s hogy az ifjabb nemzedékek egyre közömbösebbek az ilyesfajta követeléseket hallva?

— Három-négymilliárd forintot el kell tudjon viselni a költségvetés, vagy a társadalombiztosítás...

— Erre mondják újabban, hogy csak arra fordítsanak a társadalombiztosítás kasszájából, ami után járulékot fizettek...

— A jogtalanul fogvatartottakat dolgoztatták. Nem ők, a diktatúra tehet arról, hogy kisemmizték őket. A Szovjetunióba hurcolt kényszermunkások kártérítéséről pedig a „munkáltatóval" kell tárgyalni. Tisztában vagyunk az ország gazdasági helyzetével. Meg azzal is, hogy a fiatalabb generációknak semmi közük az egykori törvénysértésekhez. De *eti[illegible] biztosítékok beépítése nélkül* [illegible] tovább élhet a tár-

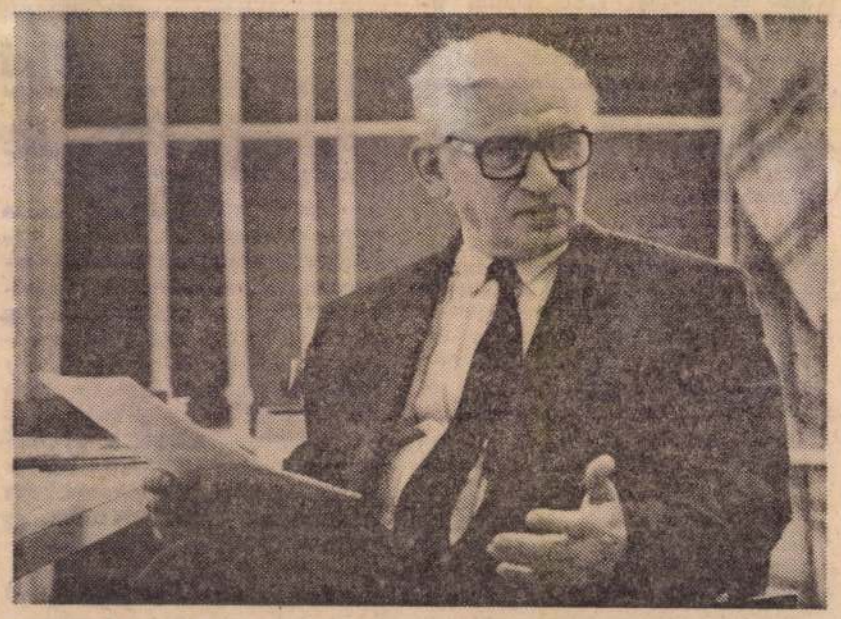

Zimányi Tibor: Vegyük már észre a névtelen szereplőket...
Fotó: Szigeti Tamás

Hazautazott a luxemburgi uralkodópár

Látogatás a Pető Intézetben

A luxemburgi nagyhercegi pár magyarországi látogatásának befejező napján, pénteken ellátogatott a *Pető Intézetbe. János nagyherceg* és *Jozefina-Sarolta nagyhercegnő* megtekintette a gyermekambulanciát, s élénk érdeklődéssel, a gyermekek közé telepedve követte nyomon a magyar óvodában, iskolában és a nemzetközi óvodában folyó munkát.

Ezután a *Nemzeti Múzeumba* látogatott az uralkodó pár, s *Fodor István* igazgató társaságában megtekintették a magyar *koronázási ékszereket* és a Zsigmondkori történeti kiállítást. Majd a Gundel Étteremben elköltötték ebédjüket, amelyet *Szabad György,* az Országgyűlés elnöke és felesége adott tiszteletükre.

Délután Óbudára látogattak, a *Varga Imre-házba,* ahol a szobrászművész kíséretében megnézték az állandó kiállítást.

János nagyherceg és Jozefina-Sarolta nagyhercegnő délután négy órakor, a Ferihegyi repülőtéren vett búcsút Magyarországtól, s a különgépen hazautaztak.

János nagyherceg és Varga Imre szobrászművész Radnóti Miklóst ábrázoló alkotás előtt. Varga Imre állandó kiállításának bemutatása idején ajándékba átadta a nagyhercegi párnak azt a Wallenberg-plakettet, amelyet a Wallenberg-szobor felállításakor készített
Fotó: Bánkuti András

Benzin után a gázolaj is?

(Folytatás az 1. oldalról)

ged, Debrecen kivételével. A jövőben, gondolom, az önkormányzatok, a különféle többletadó bevételekből finanszírozhatják a tö[illegible]egközlekedést. Azt azért bizo[illegible]osra veszem, hogy a nyugdíjas, [illegible]etve tanulóbérletek teljes [illegible]

Állandóan foglalkozunk a létszámracionalizálás kérdéseivel. Elképzelhető, hogy ilyen árak és ilyen kereslet mellett a gépkocsik számát is csökkenteni kell. Hosszabb távon foglalkoztatási gondokkal is szembekerülhetünk.

— cs. farkas, hajduska, pogány —

Megkérdeztük *Kovács Almost,* a Pénzügyminisztérium [illegible]

nek majd — ki adja olcsóbban a benzint —, akkor azt tartanánk jónak, [illegible]

ÜZENET

A Zsidó Világkongresszus elnökeként hetven ország zsidóságának nevében legforróbb üdvözletemet és jókívánságaimat fejezem ki abból az alkalomból, amely – hiszem – új, jelentős, kiemelkedő mérföldkövet jelent a magyar zsidóság történetében.

Egy tragikus eseményre való emlékezés hozott össze bennünket a mai napon. Nemcsak a magyar zsidóságot és nemcsak a világ különböző részein élő testvéreiteket érte veszteség azokban az időkben, hanem az egész magyar nemzetet is, s ez a veszteség máig érezhető.

A világon végbemenő mélyreható változások eredményeként szükségessé vált a múlt, a történelmi események objektív értékelése. Mindezt figyelembe véve továbbra is kötelességünknek tartjuk a mártírjainkra való emlékezést.

A magyar zsidóság, történelmileg kedvező és nehéz évtizedei alatt egyaránt, része maradt a világ zsidóságának. Az 1987-ben Budapesten megtartott Zsidó Világkongresszus-találkozó nemcsak a zsidóság és Kelet-Európa, de a kelet-nyugati viszony egészében is fordulópontot jelentett.

Szeretném kifejezni tiszteletemet és csodálatomat a magyar zsidóság történelme, kultúrája iránt, amellyel a világ zsidóságát is gazdagította.

Edgar M. Bronfman
a Zsidó Világkongresszus elnöke

MESSAGE

On behalf of the Jewish communities of seventy countries, as President of the World Jewish Congress I extend my warmest greetings on this occasion which marks another milestone in the great history of Hungarian Jewry.

It is the commemoration of a tragic event which brings us together. The loss is felt not only to Hungarian Jewry and to your brothers and sisters world-wide, but it is a loss to the Hungarian nation as a whole, felt even until this day. It is fitting that these martyrs be remembered at a time of sweeping changes that have brought the necessity of reflecting honestly on the course of history.

The Hungarian Jewish community, during good periods and more difficult ones, remained within the bonds of world Jewry, and it was the 1987 meeting of the World Jewish Congress in Budapest which marked a turning pont not only in Jewish relationships with Eastern Europe but in the general cours of East-West events.

I salute you and express admiration of the history, culture and contributions of Hungarian Jewry to the riches of world Jewry.

Edgar M. Bronfman
President

Levél Leslie Kellertől, az Emanuel Alapítvány elnökétől

Drága Barátaim!

A mai nap jelentős eseménye a világ zsidóságának.

Egy lépéssel közelebb kerültünk az emberiség közötti egyetértés és béke megvalósításához.

A Holocaust Emlékmű, amelyet ma felavatunk a magyar kormány támogatásával és részvételével jött létre.

A magyar kormány ezen humanitárius gesztusa nyilvános elismerését jelenti annak, hogy a Holocaust igen is megtörtént. Az Emlékmű nyílt elutasítása mindazon állításoknak, amelyek napjainkban tagadni próbálják a Holocaust tényét. Az Emlékmű a magyar kormány őszinte elkötelezettségét bizonyítja arra nézve, hogy vezető szerepet játsszon a világ népeinek informálásában, a gyűlölet és elvakultság tragikus következményeiről.

Felhívás a világ valamennyi népe és kormánya felé a békés egymás mellett élés, az együttműködés, a barátság támogatására.

Fontosnak tartom, hogy minden évben legalább egyszer, július első vasárnapján itt találkozzunk, hogy megemlékezzünk az áldozatokról és elhozzuk azoknak a nevét is, akiknek még nincs levele az emlékfán.

TISZTELET AZ ELSŐKNEK . . .

A Magyar Holocaust Emlékmű felavatása alkalmából a legnagyobb hálával és tisztelettel emlékezünk meg azokról is, akik állandó törődésükkel, kockázatvállalásukkal, körültekintő és diszkrét munkálkodásukkal a mai magyarországi zsidó élet feléledését segítették.

Az Emanuel Alapítvány már a 80-as évek közepén - amikor a zsidó oktatás és kultúra elterjesztésének még számos akadálya volt - utat talált a politikai körökhöz, kereste a módját, hogy megtalálhassa azokat a kommunikációs csatornákat, ami összeköti a magyar zsidóságot a világ különböző részein élő hittestvéreikkel. Az Emanuel Alapítvány volt az, amelynek révén a magyar zsidóság három világi vezetője az Egyesült Államokba utazott, hogy az amerikai kormány és mások támogatását kérje a magyarországi zsidó élet feltámasztásához.

Az Alapítvány tevékenysége és a magyar kormány támogatásának eredményeképp ma már sokan vesznek részt ebben a munkában. Néhányan a temetők gondozását, mások a Szeretetkórház kibővítését és modernizálását, megint mások pedig a Talmud-Törák segítését és a nyári tábor létrehozását vállalták.

Ma, amikor ünnepélyesen felavatjuk a Magyar Holocaust áldozatok és Hősök Emlékművét, amellyel arra a hatszázezer testvérünkre emlékezünk, akik meghaltak, hogy szentté tegyék Isten nevét - lelkünkben a fájdalom mellett melegséget is érzünk.

Örülünk annak, hogy Magyarország az első a volt szocialista országok közül, amelynek kormánya társ-szponzora egy kifejezetten zsidó mártíroknak állított emlékműnek. Hálásak vagyunk, hogy a temetetlenül maradt mártírok emlékét hozzátartozóik megörökíthetik ezentúl egy-egy levélkével az emlékfán. Megelégedésünkre szolgál, hogy most már van egy emlékmű, amely örök emléket állít a II. világháborúban történt szörnyűségeknek, amelyeket most néhányan megpróbálnak letagadni.

Köszönettel tartozunk annak a sokezer adományozónak, akik bátorítással és anyagiakkal segítették a magyarországi zsidó élet feltámasztását a Holocaust hamvaiból.

Végül örök hálával tartozunk azoknak a szervezeteknek, amelyek létrehozták az Emlékművet és lefektették az alapjait a többi nagyszerű dolgokkal kecsegtető létesítménynek.

Jövőre egy újabb részt szeretnénk építeni az emlékműhöz, amellyel azon hősök előtt kívánunk tisztelegni, akik életük kockáztatásával zsidók ezreit mentették meg a haláltól. Ugyancsak jövőre nagy vállalkozást szeretnénk megvalósítani.

A főváros két központi zsinagógáját - a Dohány utcait és a Kazinczy utcait - felújítani.

(folytatás a 4. oldalon)

AZ AVATÓÜNNEPSÉG PROGRAMJA

1. Gyászima, előadja **Joseph Malovany** a New-York City Fifth Avenue Synagoge főkántora
2. **Zoltai Gusztáv**, a MIOK és a BIH ügyvezető igazgatójának megnyitó beszéde
3. **Göncz Árpád**, a Magyar Köztársaság ideiglenes elnökének beszéde
4. **Antall József**, a Magyar Köztársaság miniszterelnökének beszéde
5. **Bielek József**, Budapest főpolgármesterének beszéde
6. Izrael Állam képviselőjének beszéde
7. **Edgar Bronfman**, a Zsidó Világkongresszus elnökének beszéde
8. **Keller László**, az Emanuel Alapítvány elnökének beszéde
9. **Schőner Alfréd**, a Rabbitanács elnökének beszéde,
10. Gyertyagyújtás a 6 millióért . . .
11. Emlékmécsesek meggyújtása a 600.000-ért . . .
12. Kél mólé ráchámim (Joseph Malovany)
13. Közös Kádis

Az avatóünnepség helye és időpontja: Budapest, VII., Wesselényi utca 5.
1990. július 8. 10 óra

(folytatás a 3. oldalról)

Ezek a zsinagógák reménysugarat jelentenek a magyar zsidóság számára. Biztos vagyok benne, hogy számíthatunk a világon élő valamennyi jóérzésű testvérünk nagylelkű támogatására a terv sikeres végrehajtásához.

Szeretnénk köszönetet mondani az Emanuel Alapítvány Tanácsának, amiért időt és pénzt nem kímélve segítette az emlékmű felállítását. Jövő generációink gyarapodását és fejlődését is csak odaadó támogatással érhetjük el.

Mégegyszer nagyon köszönöm mindnyájuk részvételét a mai eseményen, valamint múltbeli és várható szíves támogatásukat.

Zoltai Gusztáv
a MIOK és a BIH
ügyvezető igazgatója

Emanuel Foundation for Hungarian Culture
97-45 Queens Boulevard - Suite 614
Rego Park New York 11374

Kedves Weiss Úr!

Szeretném megörökíteni a magyarországi Holocaust Emlékművön mártír hozzátartozóim, illetve ismerőseim nevét (125 USA dollár).

A megörökítendő adatai:

Név: a város amelyből elhurcolták

_____ _____
_____ _____
_____ _____

A Dohány utcai zsinagóga újjáépítéséhez adományom: . . . . . USA dollár.

Név:_____

Cím: _____

ÚJ ÉLET

A magyarországi hitközségek lapja • Szerkeszti a szerkesztőbizottság • 1075 Budapest, Síp utca 12. • Telefon 122-2829 és 142-1335 • Felelős szerkesztő és kiadó: **Dr. Domán István** • A különkiadás szerkesztője: **Kardos Péter** • Kiadótulajdonos a Magyar Izraeliták Országos Képviselete • Megjelent a Delta Szaklapkiadó és Műszaki Szolgáltató Leányvállalat gondozásában • Előfizetési díjak: negyedévre 69,- Ft, félévre 138,- Ft, egész évre 276,- Ft. • Postacsekk: 512-211848 • **ISSN 0133-1353** • Készült az Antikva KSz. nyomdaüzemében (90.202) Felelős vezető: Andics László

Kp. Bérmentesítve, Bp., 72.

KÜLÖNKIADÁS!

ÚJ ÉLET

1990. július 8. Tammuz 15. 5750 A MAGYARORSZÁGI HITKÖZSÉGEK LAPJA Ára 10,- Ft

„Van-e olyan fájdalom, mint az enyém . . .?"

(Siralmak 1,12)

JARGA József
91 1. 63

sepsiszentgyörgyi művész

Új Müvészet

Új Művészet

VARGA Imre

Tarján Tamás

Nagy Lajos nobra
[Varga Imre]

Új Tükör. 1984. jan. 15. XXI. évf. 3. a. 11.

másról van szó. Újra kell definiálni a szobor fogalmát, viszonyát a térrel, sőt magát a teret is.

A minimal art a szobornak egy statikus és mechanikus állapotát feltételezte, illetve rögzítette, amelyben a méret, a kiterjedés, a sorolás, osztás stb. alapfogalmai, illetve alapműveletei a meghatározóak. Az „új szobrászat" szerint a szobor egy határeset a stabilitás és a labilitás között, amely az egyensúly, a feszültség, a nehézkedés tisztázását feltételezi. A klasszikus szoborkompozíció volt, amelyből az avantgárdban öntörvényű konstrukció, majd modellértékű struktúra lett. Az új szobrászat a konfiguráció felé lép el, ami elsősorban a térhez való megváltozott viszony következménye. A statikus térszemlélet helyébe egy eleven, dinamikus, nem homogén tér képzete lép, amelyben erők működnek, és a szobor ezeknek az erőknek az irányát jelöli ki. Plasztikailag tesz érzékelhetővé láthatatlan erőket. A szobor tehát nem egy olyan tömeg, amit belehelyezünk a térbe, hanem egy olyan alakzat, amely kijelöli a térnek egy kitüntetett pontját, illetve kapcsolatokat teremt ilyen pontok között. Nem a jól definiálható helyekkel és tömegekkel foglalkozik, hanem ezek lehetőségeivel és átlagaival.

Az a tény, hogy a koncept art, fluxus, akcióművészet stb. után ismét lehetségessé vált szobrot csinálni, az egyben azt

VARGA Imre

Tusnádi: Itatunteletti leprőmüvesek.
Nepszava, 112. 101. 1984. ápr. 30. 11. p

1984. ún. SZOT-díjas

Kis Rózsa Rona
Varga Imre
Tóth István festő

legions originally sent to Britain were:

'The Emperor Augustus' Second Legion': LEGIO II AUGUSTA
'The Ninth Spanish Legion': LEGIO IX HISPANA
'The Fourteenth Combined Legion': LEGIO XIV GEMINA
'The Twentieth Valerian Legion': LEGIO XX VALERIA

(We can tell this from inscriptions on buildings, tombstones and tiles that have been found.)

Modern regiments in the British Army have similar titles: for example 'The King's Own Scottish Borderers', 'The Tenth Hussars', 'The Worcestershire and Sherwood Foresters'.

Each legion also had its own **emblem** and **standard**, just as regiments today have a mascot and colours. For example, the 1st battalion of the Worcestershire and Sherwood Foresters regiment has a ram as its mascot. On this page are two examples of Roman legionary emblems found in Britain. Can you say what the emblems are and

VARGA Imre

(Karangyár): Varga Imre grafikái. =
Esti Hírlap,
XXIX. évf. 56. sz. 1984. márc. 6

Óbuda, Laktanya u.

szempontok szerint/. Az [illegible]
bánya anyagát gyüjtettük ö
Az Adattár és Pecsétmásola
zött az anyagából /Művésze
Matthias Rex, BTM, Róma, [illegible]
Kassel-Bochum/, Erdély örö
A gyüjtemények szempontját
épület 1986-87-ben történt
getés után fellépő nedves

Magyar művészek lexikona /

1986-tól a sajtófigyelő le
ben rendelt napilapok és
minőségi gyarapodás irány
összegyülő kb. 25.000 db
nyagba besorolni. Problém
lentett /Barla-Szabó örök
iratok és rettenetes menn

VARGA Imre

Jávor Ottó

A Varga-ház

[Varga Imre]

Budapest,

~~Új Tükör~~ 1984 júli. XXII. évf. 7. sz. 16-17.

naga

m a
gyan
itt, a
ítás?
i, de

írás
című
világ-
zolid,
nnek
ogat-
oratív
alról).
mű-
e-pa-
atom
tgard
etben
miért
Vagy
mény
r alá

hogy
sszas

VARGA Imre

Svetlov, I.: Imre Varga
= Inostrannaja Literatura, 1985. 5.
229-230

S. GLUŠČEVIĆ, *Rimska nekropola u Satriću* (rés. angl.: Roman necropole at Satrić near Sinj). Zbornik Cetinske krajine 2 (Sinj 1981) 199—217. Avec 10 pl.

S. GLUŠČEVIĆ, *Zaštitno arheološko istraživanje na lokalitetu Veleševo kod Benkovca.* Obavijesti 1, Hrvat. arheol. društvo (Zagreb 1985) 21—23.

M. GORENC — D. NEMETH-EHRLICH, *Pyrri, Komin — antička nekropola* (rés. franç.). Arh. pregled 24 (Beograd 1985) 103—104, 187. Avec 2 pl.

M. GORENC — D. NEMETH-EHRLICH, *Sondiranje područja Kamenica u Kominu godine 1984.* Obavijesti 1, Hrvat. arheol. društvo (Zagreb 1985) 24—26.

Z. GREGL, *Antičko naselje Zagreb—Stenjevec.* Obavijesti 1, Hrvat. arheol. društvo (Zagreb 1983) 24—25.

Z. GREGL, *Gornja Vas, Žumberak — ranocarska nekropola* (rés. franç.). Arh. pregled 24 (Beograd 1985) 105—107, 188. Avec 1 pl.

Z. GREGL, *Ranocarska nekropola u selu Gornja Vas u Žumberku.* Obavijesti 1, Hrvat. arheol. društvo (Zagreb 1983) 25.

Z. GREGL, *Ranocarska nekropola u Gornjoj Vasi na Žumberku.* Obavijesti 3, Hrvat. arheol. društvo (Zagreb 1983) 25.

Z. GREGL, *Zaštitno istraživanje rimskodobne nekropole kod sela Gornja Vas na Žumberku.* Obavijesti 3, Hrvat. arheol. društvo (Zagreb 1985) 34—35.

M. GUŠTIN, *Antične najdbe iz Posavja. Poročilo o izkopavanjih v. letih 1974—1982* (rés. allem.: Römerzeitliche Funde aus Posavje). Arh. vest. XXXVI (Ljubljana 1985) 147—161. Avec 9 pl.

VARGA Imre

Lugos Péter: Varga Imre állandó kiállítása.
= Új Ember, XL. 7. 1984. febr. 12. 6. p.

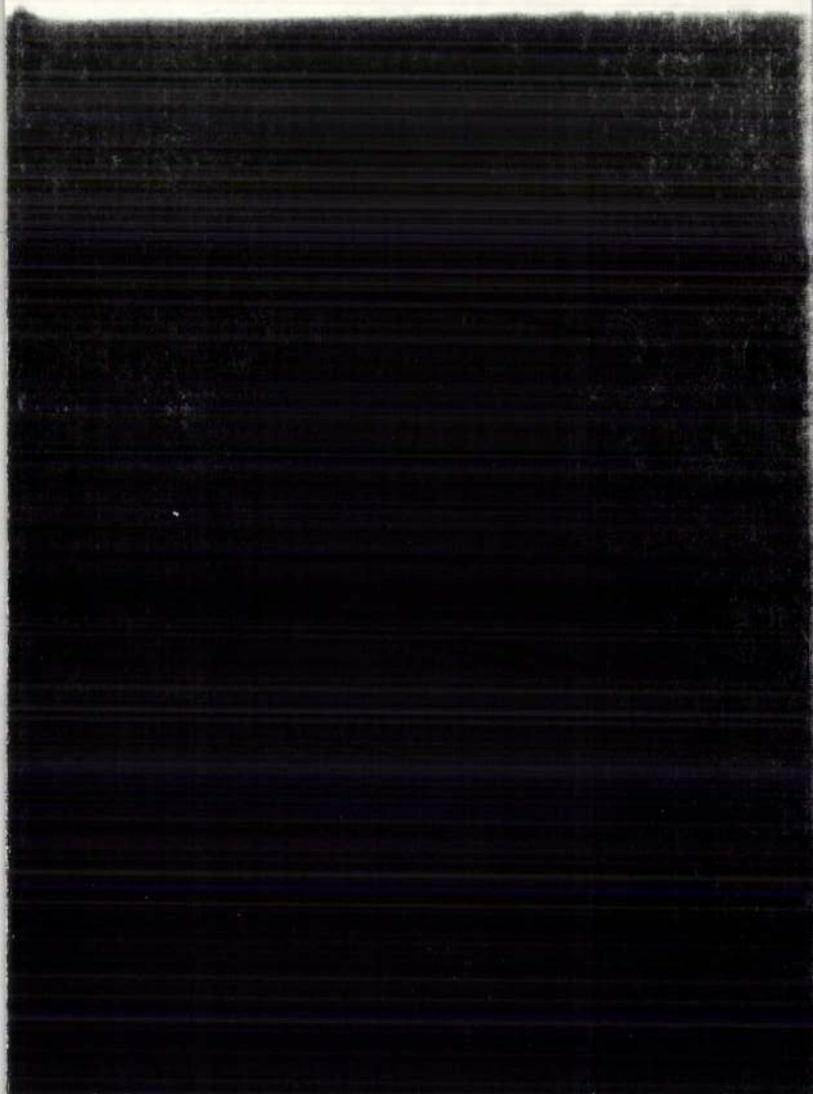

VARGA Imre

SZABÓ György: Varga Imre új bemutatója =
MN XLVII. 61. sz. 1984. máj. 12. 7 p.

– Bp. Lakatos u.

9. Tulajdonvédelmi, tüzrendé tevékenység

A Kutatócsoport felszerel biztonságáról tulajdonvéd balesetvédelmi szempontb a Kutatócsoport Tüzrendés Munkavédelmi Szabályzatán tüzrendészeti illetve mun gével. A gyüjtemények áll tációs osztály vezetőjéne mellett közvetlenül az eg biztositják.

VARGA Imre

SZUROMI Pál: A kifejezés bűvöletében : Varga Imre művészetéről. In: A Móra Ferenc Muzeum Évkönyve, 1980/1981 1. (1984) 387 - 405.p. ill. G

VARGA Inne

Szvetlov, I

Inne Varga = Inostrannaja Literatura

1984. 5. 229,–230, 248. p. ll

- olykor egy része elandalító és
na *Magnasco* egzaltációját idézi,
n csak szellemében. Fejlődhet-e
lményeken túl újat? Fokozható-
, aki alig pár hete megnyílt gyűj-
ez a válasz egyszerű: – minden
aki annyira ura immár mester-
gszerűleg fejlődés az elmélyülés

1205

MAJORRA

lomba. A másodikat a *Magyar*
agy a modern művészetnek kiállí-
philadelphiai plébános hajította

VARGA Imre

Haranguró Márta: Varga Imre szőnyegei : Biennálé Velencében. = Esti Hírlap. XXIX. évf. 139. sz. 1984. június 14. 2. p.

41. Velencei Biennálé.

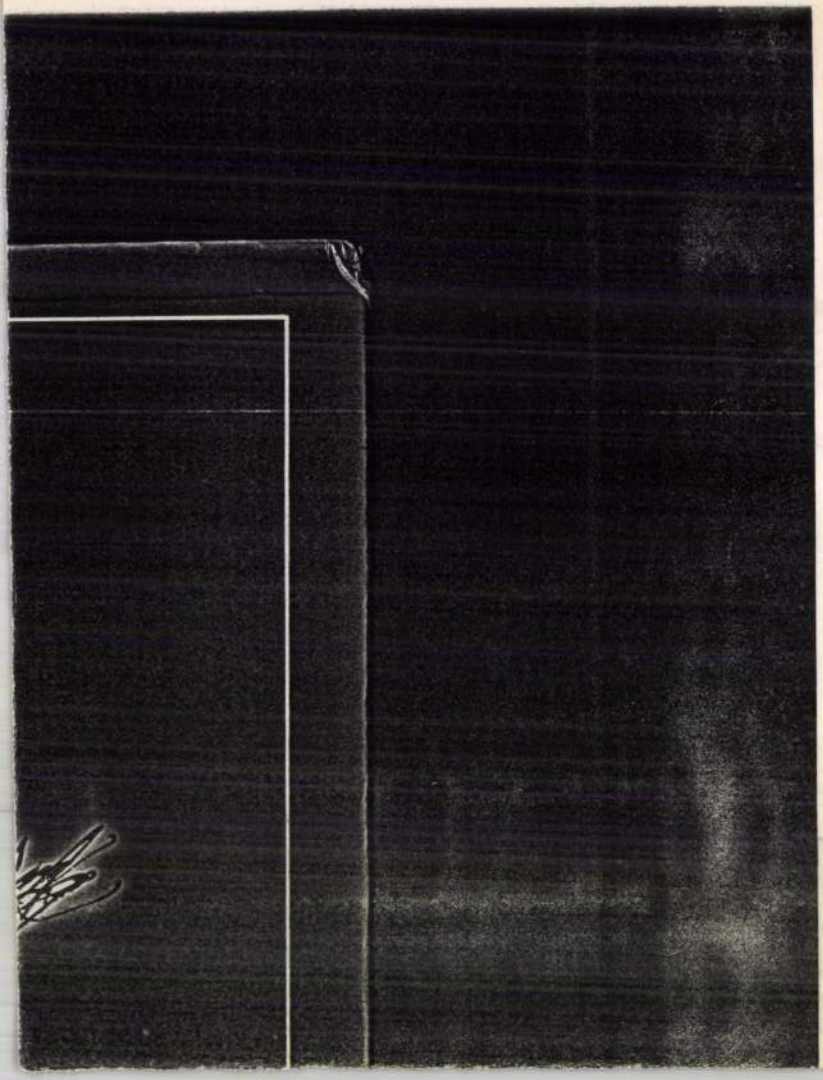

VARGA Imre

Harangozó Márta

Bernárdtól Velencéig

[Varga Imre]

Magyar Hírek, 1984. szept. 15. XXXVII. évf.

18-19. sz. 30-31. ll

nista művészet egyaránt hatalmas változáson ment át a századforduló után. A Művészházban *Nemzetközi posztimpresszionista kiállítás* címmel nyílt nagy tárlat. Ezen a magyar avantgárdot képviselő mestereken – *Kernstok Károlyon, Berény Róberten, Czóbel Bélán* és másokon kívül – külföldi művészek, például *Archipenko, Delaunay*, Matisse, Picasso és mások számos alkotásukkal vettek részt. A Nemzeti Szalonban az olasz futuristák és a német expresszionisták mutatkoztak be. Közöttük volt *Boccioni, Carlà* és *Kokoschka* is. Kádár ugyan bizonyosan sokat tanult a látottakból, de egyelőre még változatlanul a hagyományosnak tekinthető formajegyekkel festette műveit.

Az első világháború idején katonai szolgálatot teljesített, s a harctéren is járt. Szabad idejében – de szolgálat közben is – szüntelenül festett. Első gyűjteményes kiállítását 1918-ban rendezte meg a *Műterem*ben, s ott több száz alkotását mutatta be. A forradalmak alatt – 1918-ban és 1919-ben – ő is, akárcsak többi haladó szellemű művésztársa, nemcsak a társadalmi, hanem a képzőművészeti élet megújulását és jobbulását is várta. Csalódott, s az események úgy alakultak, hogy külföldi kiállítási lehetőségek után kellett néznie. Mindazonáltal a művészeti

VARGA Imre szobrán

HAJDÚ Éva: Elérhető műtárgyak: Varga Imre a képzőművészeti alkotások forgalmáról. = MN 1984. 189. sz. augusztus 11. 8. p.

– műkereskedelem

ezetelemző Intézetét, hogy a nyil-
létre;

bizottságaikat, hogy segitsék a

ő források (a források jegyzékét
300 nevet tartalmazó nyilvántartást
e vittük.

ek elkerülése végett - magukhoz a
akemberekhez nem fordulhatunk;
jtött adataink ellenőrzése és bővi-
tokat megküldtük az MTA tudomá-
tük azok lehető ellenőrzését, kibő-
onását. Ez a munka jelenleg is
első félévében fog befejeződni.

Értekezlete 1990. március 5-i állás-
k az MTA intézetei széleskörü nem-
lhasználása is. Ezért mellékelten
az alábbi tudományterületek sze-
iljának megfelelő - nyilvántartó la-
következő szempontok szerint ellenő-
s:

VARGA Imre

PROHÁSZKA László: Széchenyi István ábrázolása a szobrászatban. = Pavilon 7 (1992) 38.

musa, a tatai középkorias épületrom
és a székesfehérvári megyeháza: biz
re eltérő tendenciák éltek. Hiszen
munkálatok egyszerre érvényesitik a
már az érett klasszicizmus korai sz
későbarokkot és a romantikus tenden
terén figyelhető meg ez a sokrétüsé
a későbarokk nagy freskódiszei közü
szombathelyi székesegyház korábban
kivitelezett freskói és az egri li
178o-81/, amelyek - ha formai eleme
az emlitett épitészeti példák, mégi
és tendenciáit képviselik.

VARGA Imre

KOVÁCS Péter: Fejezetek a magyar szobrászat közelmultjából. = Életünk, XXVIII. évf. 1990

768.1006.

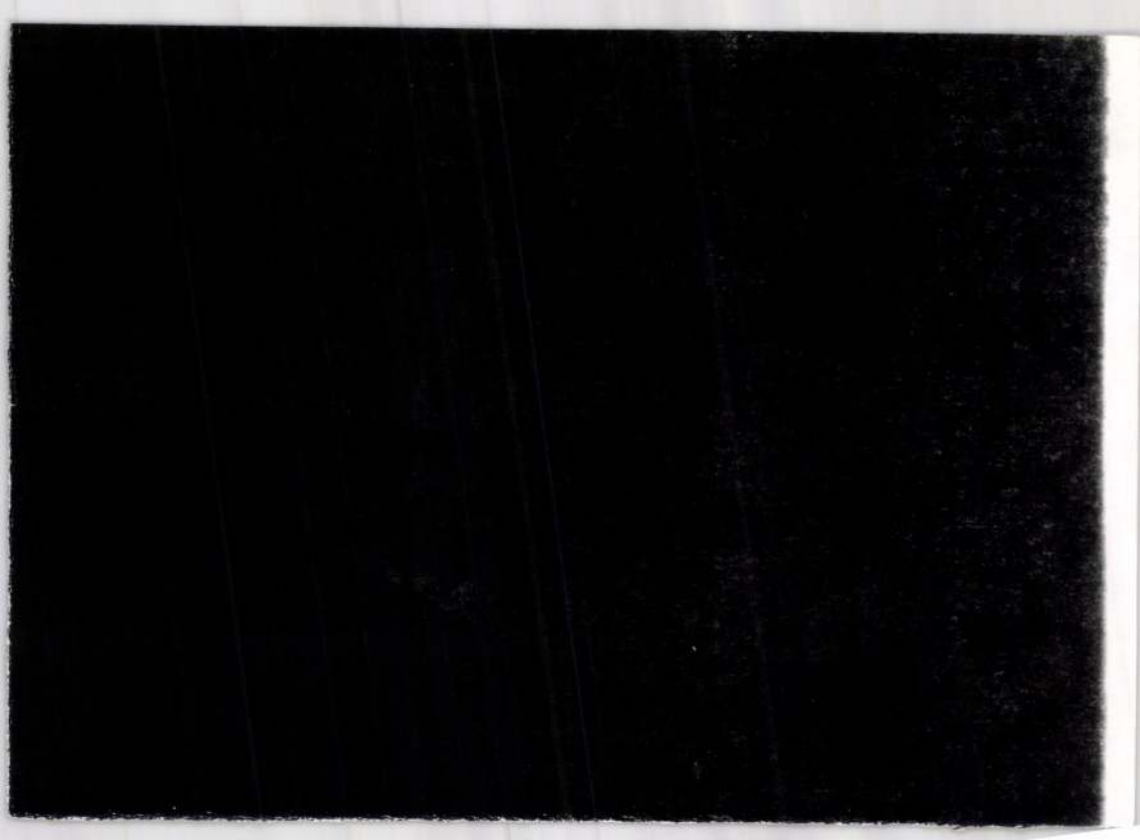

VARGA Imre szobrász

MEGAY László: Ércnél mulandóbb.
= Új Magyarország. I. évf 41. sz. 1991 június 13
2. p.

- az elbontandó emlékmivekül

Varga
Kiss

VARGA Imre szobrász

Székely András: Múlttüntető mágia. = Mozgó Világ, 1992.4.sz. 123.p.

M a t i c a s l o v e n s k
036 52 MARTIN, L. Novomeského

Zoznam duplikátov - Verzeichn
No 29/90

/Objednávky zašlite obratom d
/Wir bitten Sie uns die Beste
zurückzusenden./
/Заказы просим отправлять в те

VARGA Imre szobrai

vatikáni m. kápolna

Faulas, Vigilia 1984/2. 103-106.

VARGA Imre

1990 1. 64
91. 1. 62
8. 69
9. 5,64

Új Művészet

Varga Imre

nohránmívén

Mondott benédet Amerigo Tot síremlé a vatásán
1989 márc. 22. án.

Új Tá Tó.
1989 ápr. 16.

Varga Imre, Kossuth-díjas szobraszművész 2.) Folytatás.
Képző-ipar-fotó- és filmművészet.

Szent István - szobra a vatikáni Magyarkápolnában. 8/B. T. /emlékve/.

Budapest folyóirat, 1988., 2., 4 n-old.

Varga Imre Kossuth-díjas szobrászművész 1.) Folytatás

Könyvismertetés, bibliográfia.

Varga Imre: Péter László: Szegedi örökség; a szeretett város 4/46. – Válasz, 1934-1938 5/46.
Újhold-Évkönyv, 1986. II. k. 5/45. –
Gyertyán Ervin: Don Quijote a Huszár utcából.

Budapest folyóirat, 1988., 2., 41-ald.

Varga Imre

nehrámunkás

Nyitotta meg Szalai Lajos Ziállítását
a Vigadó Galériában

Láttuk, hallottuk
1984 x 11
Jour Petőfi

Varga Imre

mohránművén

Közféri mohával is gazdagodik Budapest
1982-ben

Hétfői Hírek.
1981 nov. 30.

Varga Imre

nobránművén

művei a Pécsi Galériában a biennálén

Művénet
1982 ano,

VARGA Imre (szobrász)

"Mint ahogy például megtámadták Jakovits Józsefet a nagy kiállitásán (...)Ami szerintem azért olyan igazságtalan, mert egy Jakovitsot le lehet támadni,de egy Varga Imrének nem lehet kritikával érinteni semmilyen megnyilvánulását. Hát hol van akkor itt szó tulajdonképpen arról a szellemi szabadságról,amire én 45-ös irásomban hivatkoztam?"

Bálint Endre nyilatkozatából.
In. Életünk, 1986/6. 550. p.

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrász- és grafikusművész

Bpesten, a Hilton Szálló földszintjén, az úgynevezett Kerengőben alakították ki a Hilton Galériát, a rézkarcolók alkotó közösségének vállalkozását. – A magyar képzőművészet kiemelkedő alkotóinak művei szerepelnek itt, Barcsay Jenő, Varga Imre, Melocco Miklós, Bossos Miklós, Würtz Ádám, Reich Károly, Kass János, Kő Pál, Várfó Márton.

Szombat délelőtt.

1984. VIII. 18. Petőfi 10.00

Varga Imre, Kossuth-díj szobrász- és grafikusművész

az 1984. évi Szot díjakat ma adták át ünnepélyes keretek között a Szakszervezetek Orsz. Tanácsának Dózsa György úti székházában. – a Művészeti Szakszerv. Szövetsége javasolta a díjra Varga Imre szobrászművészt és Kiss Roóz Ilona keramikusművészt.

TV-Híradó

1984. IV. 26. Televízió 19.30

Varga Imre Kossuth-díjas szobrász- és grafikusművész

Derkovits Gyula életművének mind teljesebb anyaga a szombathelyi szülőházban kialakított emlékmúzeumban látható. Szombathely legnagyobb új városrésze a Derkovits, Varga Imre megrendítő Derkovits-szobrát kapta. (emlitve).

Budai Rózsa: 90 éve született Derkovits Gyula.
Vas Népe, 1984. ápr. 14.

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrász- és grafikusművész

Az Észak-Olaszországi Velencében, már a 41-ik velencei biennálét rendezték meg, közel 40 ország állította ki anyagát a nemzeti pavilonokban. — Hazánknak is van nemzeti pavilonja, egy gyönyörű régi épület, legalább 50-60, vagy még több esztendős. Ezen ért a pavilont vietnámi gyékénnyel borította be Vadász György és több függönyök lógtak le a térben és Varga Imre szobrai voltak kiállítva. A kompozíció részint a magyar művészet Varga Imre és Vadász György képviselte.

Láttuk, hallottuk,

1984. IX. 27. Petőfi 10.45

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrász- és grafikusművész
Bartók Béla Emlékház, Budapest. Építész: Fischer György (BME)

Társtervezők: Bartók Béla szobra: Varga Imre szobrászművész.
Bejárati ajtó és mennyezeti lobogó: Pólöskei József
ötvösművész.

Magyar Építőművészet, 1986. 1, 16-old.

VARGA Imre szobrász

Hírek: Liszt Ferenc - emlékünnepséget rendezter vasárnap Pécsett, ahol 1846-ban hangversenyezett a zeneszerző. Ez alkalommal Leplerték le szobrát, Varga Imre Kossuth-díjas művész alkotását. A Dóm téren állították fel a vasból és krómacélból készült művet.

Népszabadság 1983. V. 31.

VARGA Imre szobrász

Hírek: Liszt Ferencnek szobrot állítottok Pécsett annak emlékére, hogy 1846-ban a városban hangversenyezett. A Boronya megyei tanács meghízásából Varga Imre Kossúth-díjas művész formálta meg a romantikus zene nagy alakjának szobrát.

Népszabadság 1983. V. 12.

VARGA Imre szobrász

Értékes képzőművészeti alkotásokkal gazdagodnak a közterületek

Népszabadság 1983. 1. 16.

VARGA IMRE

említve

Székely András:Derkovits-ösztöndíjasok.Műcsarnok

UJ TÜKÖR 1981/XVIII/15.sz.4.o.

L'archéologie des chateaux de la premiere Renaissance. Cimszó a "Grand Atlas de l'Archéologie"-be Ed. Encyclopaedia Universalis.
/Kézirat, 1983-ban elküldve/

Rózsa FEUER-TÓTH

Le codex Zichy; un traité inédit d XVe siecle en Hongrie . Megjelenik a Tours-i koferenciák sorozatban.

VARGA IMRE

emlitve mint a győri kiállitócsarnok kiállitója

Salamon Nándor: Illés Árpád festményei
Győri Műcsarnok
" " " "
UJ TÜKÖR 1980./XVII/ 8.sz.4.o.

fugere quaerant, patet ex hoc, quia
nt, et qui nunc philosophantur, in-
mirationem alicuius causae: aliter
a a principio admirabantur dubitabi-
in promptu, ut eorum causae cognosce-
ne manifestorum ad inquisitionem oc-
incoeperunt dubitare de maioribus et
nibus lunae, videlicet de eclypsi eius,
e variari videtur, secundum quod di-
t similiter dubitaverunt de his, quae
i eius, et motu ipsius, et magnitudine
a astra, sicut de quantitate ipsorum,
et de totius universi generatione.
ratum casu, quidem intellectu, quidem

VARGA IMRE

emlitve Bartók szobra

Székely András: Velence, karnevál nélkül

UJ TÜKÖR 1980/XVII/29.sz.28.o.

VARGA IMRE

említve ld. Borbás Tibor

P.Szabó Ernő: B.T. szobrai Fényes Adolf Terem
UJ TÜKÖR 1980/XVII/ 42.sz.4.o.

ulása
d die Entstehung der Romantik in

oknay, Magyar reneszánsz könyvkötő-

andkunst im Zeitalter der Renaissance/

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrász-grafikus művész

Amerigo Tot budai műtermházában művei mellett Barcsay Jenő, Szalay Lajos, Varga Imre alkotásai, grafikái, művei szerepelnek. Ez is példája tehetségének, kollegialitásának,

Lasonci Miklós: Amerigo Tot köszöntése.
Népújság (Tolna), 1984. szept. 22.

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrász- grafikus művész

Amerigo Tot műtermükében művei mellett Bertsay Jenő, Szalay Lajos, Varga Imre alkotásai, grafikái, művei és cserepeik.

Losonci Miklós: Amerigo Tot köszöntése.
Vas Népe, 1984. szept. 22.

Varga Imre, Kossuth díjas szobrász-grafikusművész

Amerigo Tot budai műtermében művei mellett Barcsay Jenő, Szalay Lajos, Varga Imre alkotásai, grafikái, művei reprodukciók.

L.M.: Amerigo Tot köszöntése.
Dolgozók Lapja, 1974. szept. 29.

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrász-grafikusművész

Amerigo Tot budai műtermében művei mellett Barcsay Jenő, Gyulay Lajos, Varga Imre alkotásai, grafikái, művei szerepelnek.

Losonci Miklós: Amerigo Tot köszöntése.
Petőfi Népe, 1984. szept. 23. 5. old.

Varga Imre, Kossuth-díjas szabász-grafikusművész

Amerigo Tot budai műtevemházában művei mellett Bacsay Jenő, Szalay Lajos, Varga Imre alkotásai, grafikái, művei szerepelnek.

Losonci Miklós: Amerigo Tot körzöntése.
Békés Megyei Népújság, 1984. szept. 27. 3-old.

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrász-grafikusművész

Amerigo Tot budai műtermében művei mellett Barsay Jenő, Gyulay Lajos, Varga Imre alkotásai, grafikái, művei szerepelnek.

Lovasi Miklós: Amerigo Tot köszöntése.
Népújság | Heves |, 1984. szept. 27. 4-old.

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrász-grafikusművész

Amerigo Tot budai műteremházában művei mellett Barcsay Jenő, Szalay Lajos, Varga Imre alkotásai, grafikái, művei szerepelnek.

Losonci Miklós: Amerigo Tot köszöntése.
Nakló (Veszprém), 1984. szept. 29.

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrász-grafikusművész

Az Opera születésének századik évfordulója és sikeres rekonstrukciója befejezése alkalmából a dalszínház vezetősége emlékérmeket, emléklapokat adományoz. – Varga Imre Erkelről, Bartókról és Kodályról mintázott miniatűr portréja is az ajándékok sorában van. /említve/.

Film, Színház, Muzsika, 1984. szept. 29.

Varga Imre, Kossuth-díjas
zeneszerző

„Madách" c. műve
premierje.

Az új Fővárosi Kaptár
premierje.

Népszava,
1983. nov. 25.

Vasga Imre, Kossuth-díjas

nobrácsmüvész

„Kodály Zoltán" portréemlékmű, Budán. ~~[illegible]~~
[emlékmű].

Budapest
1983 ott.

Wehner Tibor: Új szobraink.

Baráti Kör.

okt. 9.
17 órd.

Varga Imre, Kossuth-díjas

szobrászművész

Látogatás Varga Imre szobrászművész állandó kiállításán.

III. Laktanya u. 7.

Vezető: Tőkeiné Egry Margit, osztályvezető

Magyar Nemzeti Galéria

1985 okt. 9.

állandó kiállítás!

Varga Imre, Kossuth díjas szobrászgrafikusművész. 2) Folytatás
Kratochwill Mimi: Szobrok, kisplasztikák, festmények. Varga Imre kiállítása, Miskolci
Galéria, 1988. III. 28 – IV. 24.

„Önarckép," olaj, 60×45 cm, 1987. (repr.)

Művészet, 1988. okt., 57-old.

Varga Imre

Szobrok Bécsben

Magyar Hírlap 1986. IV. 18.

Vanga Imre

Kiállítás Bécsben

Magyar Hírlap 1986. IV. 15.

Varga Imre

Istvám ábrázolása
a vehkáni Szt. Péter bazilika
Megyar Kapolnajában

Megyar Hirlap 1986. VIII. 20.

Varga Imre

Kun Béla emlékmű
Budapesten

Neptun 1986. XI. 24.

Varga Tamás

Kodály Zoltán szobra
a Pécsi Dóm előtt

Wáprave 1986. III. 5.

Varga Imre

Kodály Zoltán 120 éve született

Magyar Hírlap 1986. III. 5.

Varga Imre

Liszt Ferenc szobra Pécsett

Magyar Hírlap 1986. III 5.

Varga Imre

Kubinyi Anna kiállításának
megnyitása a Műcsarnok
Dobtya utcai kiállítótermében

Magyar Nemzet 1987. VII. 1

Varga Imre

Vázlat

Magyar Nemzet 1984. V. 23.

LAPKIADÓK FIGYELEM!

A KURÍR RT. Terjesztési Igazgatósága
az alábbi szolgáltatásokat kínálja
országos instruktori hálózatán keresztül

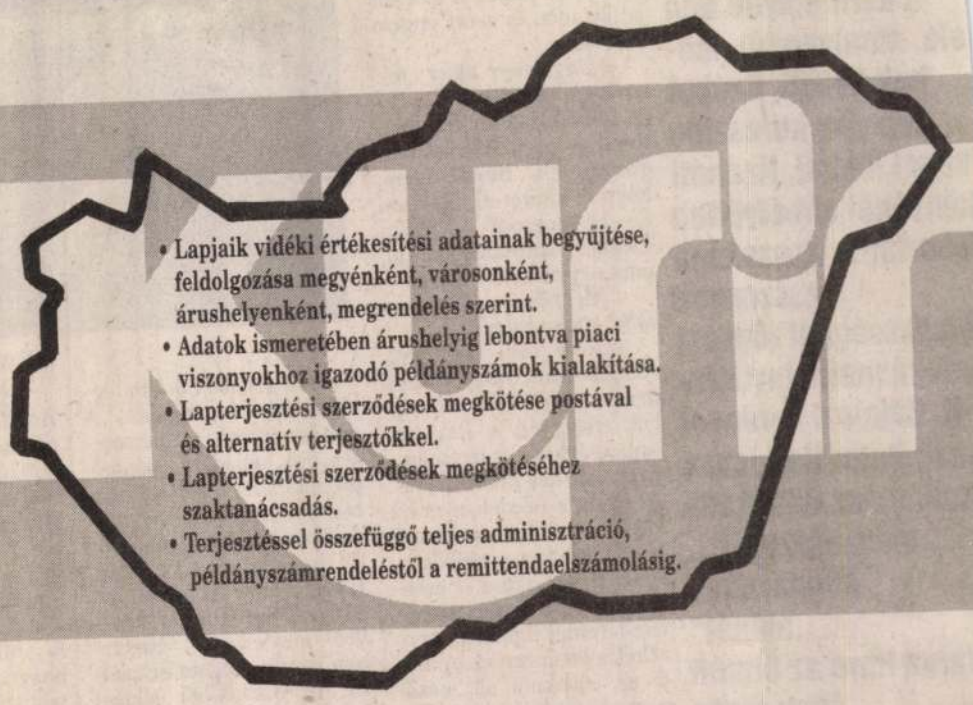

- Lapjaik vidéki értékesítési adatainak begyűjtése, feldolgozása megyénként, városonként, árushelyenként, megrendelés szerint.
- Adatok ismeretében árushelyig lebontva piaci viszonyokhoz igazodó példányszámok kialakítása.
- Lapterjesztési szerződések megkötése postával és alternatív terjesztőkkel.
- Lapterjesztési szerződések megkötéséhez szaktanácsadás.
- Terjesztéssel összefüggő teljes adminisztráció, példányszámrendeléstől a remittendaelszámolásig.

ÉRDEKLŐDNI: Telefonon: 202-5166, 202-5135 • Fax: 202-6802, 202-6659

Hirdessen a trolibuszon!

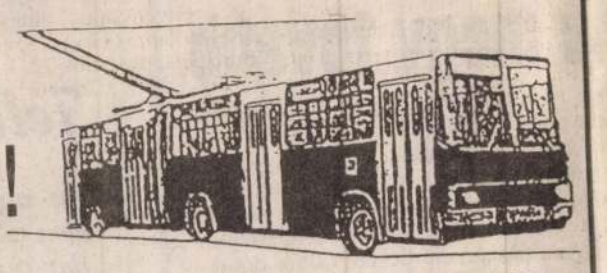

Az **St. Plusz Kft.** kizárólagos jogot szerzett a **Budapesten** közlekedő **220 trolibusz teljes reklámfelületének értékesítésére.**

A hirdetések ára (oldallapok):

	I. kat. útvonal		II. kat. útvonal	
	csuklós	**nem csuklós**	**csuklós**	**nem csuklós**
☐ 1 hónapra	30 000 Ft (+áfa)	20 000 Ft (+áfa)	20 000 Ft (+áfa)	15 000 Ft (+áfa)
☐ 3 hónapra	75 000 Ft (+áfa)	50 000 Ft (+áfa)	50 000 Ft (+ áfa)	40 000 Ft (+áfa)
☐ 6 hónapra	140 000 Ft (+áfa)	90 000 Ft (+áfa)	90 000 Ft (+ áfa)	75 000 Ft (+áfa)

I. kategóriájú belvárosi járatok:

70	Erzsébet királyné útja–Kossuth tér
72	Arany János út–Hermina út
73	Arany János út–Baross tér
74	Károly krt.–Csáktornya park
76	Jászai Mari tér–Baross tér
78	Baross tér–Kossuth tér
79	Jászai Mari tér–Baross tér

II. kategóriájú járatok

74a	Mexikói út–Csáktornya park
75	Népliget–Dózsa György út
77	Népstadion–Öv utca
80	Csertő utca–Baross tér
81	Örs vezér tér–Fogarasi út
82	Örs vezér tér–Thököly út
83	Orczy tér–Fővám tér

Megrendelés, bővebb információ: **St. Plusz Kft.**

1149 Budapest, Angol u. 13. ☎ 163-3813, fax: 251-0690. Ügyintéző: Vidák Éva

MÉG KAPHATÓ! MÉG KAPHATÓ! MÉG KAPHATÓ!

MÉG KAPHATÓ!

MÉG KAPHATÓ! MÉG KAPHATÓ! MÉG KAPHATÓ!

Arany a középúton

Zsuzsánna – jelképesen, egy vaskos fotóalbumban – megérkezett a Laktanya utcai gyűjteménybe. Szelíden rámosolygott II. magyar hadsereg emlékét idéző Katonákra, és leheveredett a kertbe nyíló ajtó elé, amelyen túl, többek között, Czóbel töpreng keresztbe vetett lábbal, Radnóti könyököl elmélyülten fakorlátra. Zsuzsánna asszonyos bölcsességgel rögvest maga mellé invitálta II. Rákóczi Ferencet meg Peter Heil lovag urat, és az Öltözködő menyasszonyt... Mindazokat, „akiket" Varga Imre az elmúlt évek során Németországba készített. Munkáinak egy része Kissingenben áll.

– Valamikor Charogne című szobrommal részt vettem a Velencei Biennálén, amit nagyon megkedvelt egy derék kissingeni polgár – mondja Varga Imre. – Bár nem volt műkereskedő, galériát nyitott. Majdhogynem tönkre is ment. Végső kétségbeesésében felkeresett balatoni házamban. Kérve kért, adjam kölcsön neki az akkortájt Hamburgban bemutatott anyagomat. Igent mondtam. Ő pedig megrendezte a kiállítást, és munkáim eladásával ismét egyenesbe jutott. A galériát bérbe adta, és azóta engem képvisel.

– Varga Imre azóta „felszobrozta" Kissingent.

– Ez túlzás. De folyamatosan és nagy kedvvel dolgozom oda. Büszkeségem, hogy a főteret II. Rákóczi Ferenc-szobrom díszíti. Elegáns karosszékben ül, mint egy előkelő vendég.

– Mi fűzte a fejedelmet ehhez a városkához?

– Soha nem járt arra. Ám valószínű, hogy a város nemes urai közül valamelyik részt vett a Rákóczi-szabadságharc leverésében. Erre utal két ottani forrás. Az egyik a fejedelem nevét viseli, a másikat pandúrnak hívják. Amikor az előbbi vize felbuzog, elapad az utóbbié. Rákóczit egyébként afféle farsangi figurának képzelték a kissingeniek. Amióta az emlékmű áll, nézőpontjuk megváltozott. Hamarosan saját hősük, Peter Heil szobra is állni fog.

– Ő ki volt?

– A harmincéves háború szereplője. Méheket tartott. És egy hajnalban, amikor a svédek támadást indítottak, a várból a fejükre dobált legalább kétszáz méhkast. A dühös rovarok, természetesen, sok támadót, a páncéljuk alá mászva, halálra martak. Az emlékmű megrendelője egy zömök, életerőtől duzzadó, rőt szakállú úr. Peter Heil. Az ükunoka. Maga kíván a lovag képében megjelenni. Igyekeztem is szép megoldást találni. Az oszlopfőből például harminc kis szórófejen át sugárzik ki a víz, mintha megannyi zümmögő méh venné körül az alakot.

– A Röbn-klinikán, úgy hallottam, ugyancsak van néhány igazi Varga-különlegesség.

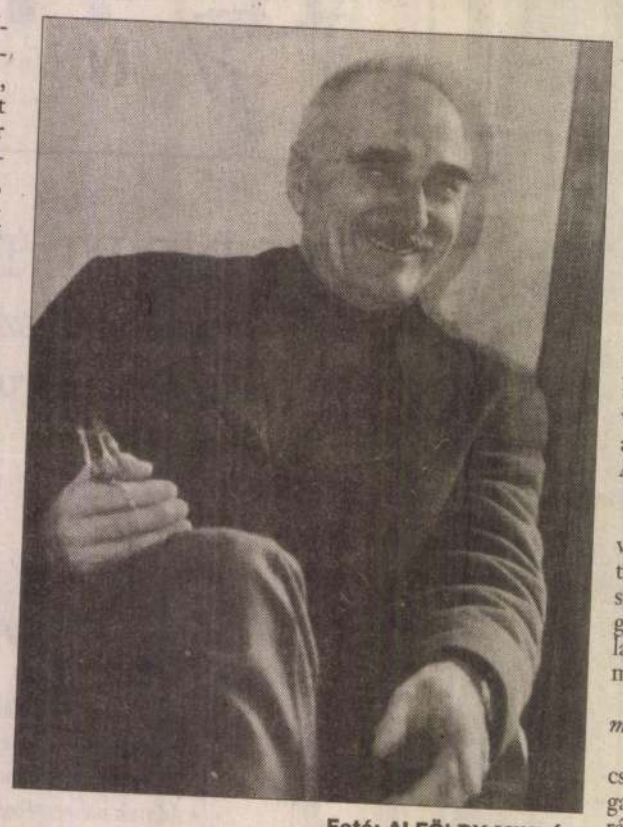

Fotó: ALFÖLDY MIKLÓS

– Jó évtizedes a kapcsolatunk. Először az eredeti tulajdonos emlékművét készítettem el. Aztán, három éve, a barokk jellegű kastélyhoz épített fogadóbejárat „rendbehozatalára" kaptam megbízást. Ez a bejárat a szó szoros értelmében nekikoccant a kastély falának. A sérülést úgy tüntettem el, hogy egy óriási belga csiszolt tükröt emeltettem rá, mágnessel. A tükör előtt pedig, a valódi bejárat fölött krómkeretben lebegve, életnagyságú bronzfigurákkal folyik a „Menyasszony öltöztetése".

– A Zsuzsánna-kompozícióval eddig kevésbé ismert oldaláról mutatkozott be: gobelint tervezett.

– Amikor a klinikát bővítették, megbíztak a régi és az új épületet összekötő, igen vegyes használatú tér kialakításával. A legtávolabbi falra helyeztem el a Zsuzsánna történetét megelevenítő gobelint; a kompozíció szobrokban folytatódik. Ahogy Zsuzsánna gobelinjét megszakítja egy bejárat, amely a szívkatéterezőbe vezet, úgy nyílik egy másik ajtó is, a kápolnába. Rajta Apor püspök miseruhája.

– A valódi?

– Úgy bizony. A nyolcvanas évek elején vásároltam egy apácától. Ezt a miseruhát fehér gobelinre dolgoztam rá, és beleszőttem latinul az asszonyok védelmezőjének legendáját.

– Itthon nemigen hallatott magáról.

– Dolgoztam. Szerencsésnek mondhatom magam, mert bár kevés szobrászi feladat akadt Magyarországon a közelmúltban, én három emlékművet is állíthattam három év alatt. Hajdúdorogon a Jákob küzdelmét az angyallal, Hajdúböszörményben a második világháborúban elesett böszörményiek emlékére egy temetőt idéző Európa-térképet és egy falucskában, Szabolcsban, Szent László királyunk portréját. Tehát nem tétlenkedtem. Meglehet, munkáim nem kaptak nagy nyilvánosságot.

– Annál nagyobb volt a hangzavar az eltávolításra ítélt köztéri szobrai körül. Ezekről nem szívesen nyilatkozott.

– A hercehurcák számomra teljesen érdektelen részletkérdések voltak, és azok is maradtak. Nekem többet jelentett a munkám. Életem egyik legboldogabb időszakát éltem, élem. A szobraim sorsa persze nem érintett közömbösen. Úgy vélem, hogy nincsenek tilos szavak. Ha valaki, történetesen egy szobrász, egy feladatot jól hajt végre, akkor benne van a saját véleménye is, ekképp, megítélésem, az ilyen durva beavatkozásoktól mentesül. Az újságból tudom, hogy szobraim helyet kaptak. A közölt fotó szerint gonddal bántak velük. Azt hiszem, nehéz lett volna meggyőzni azokat, akik az indulat hevében úgy döntöttek, hogy ezt vagy azt a munkámat gyűlölni fogják. Kormányszinten elfogadható, ha nemkívánatos politikai jelképeket eltávolítanak. De ne feledjük: a politikai jelképpé válás történelmi kérdés...

Mindenesetre örülök, hogy a munkáim megmaradtak. Mód lesz azokat majdan megnézni, eldönteni, hordoznak-e korbírálatot. Azt hiszem, megtalálják majd helyüket a maguk kritikus módján.

– Min dolgozik most?

– A Röhn-klinikától kapott megbízás utolsó részén. A Genesist készítem. Elliptikus gobelin lesz; jobbra a föld, fehéren, zölden, középütt a világűr mélysége, amelynek centrumát magam fogom hímezni, aranyfonállal. Körötte kristályokból, gyöngyökből az ősrobbanás pillanatában a bolygók és a csillagok...

KENDE KATALIN

tv Egy percben

Néha van az úgy, hogy az ember bekapcsolja a tévét. Szerencsém van: olyan helyen lakom, ahol huszonhárom csatorna kínálata közül válogathatok. Ennek ismeretében talán furcsa, de még mindig leginkább a magyar nyelvű adók műsorát nézem.

Szombaton este, a színházi világnap tiszteletére Eisemann-darabot adtak, Rudolf Péter ezúttal is jó volt. Volt még a szokásos olasz krimi, amely valóban polipként tekergőzik. Helyet kapott a tavaszi fesztivál is. A habkönnyű Bongóban sem csalódhatott senki emberfia sem. Még a reklámok is változatlanok, csak most már nem egy kisgyerek szellentését igyekeznek bűbájossá tenni, hanem egy szemének bekötésével kínzott macska dugja az orrát egy haltetem alá. Biztos szaga van.

Szaga van sok mindennek. A néző talán észre sem veszi, de a tévés átszervezések az egész belpolitikai helyzetre, sőt a választásokra is hatással lehetnek.

Lehet, hogy valakik be akarják kötni a szemünket. Remélhetőleg azonban a tetemek illatát így is megérezzük.

GRÉCZY

A show megy tovább

Illeszkedik is, meg nem is a nagy magyar rocklegendák bulijainak sorába a Skorpió együttes április 24-i Ünnepnap című BS-beli koncertje. Az eddigi koncertek ugyanis egy-egy banda „feltámadását" jelentették egy vagy több este erejéig, aztán elbúcsúztak. Igaz, hogy az alapító Frenreisz Károly is elhívott a 20. évfordulóra muzsikusokat, a hosszú ideje Amerikában élő Fekete Gábor dobostól Papp Gyuláig és Tátrai Tiborig, de a Skorpió soha nem szűnt meg, jelenleg is sikeresen működik.

A koncert alkalmából a Tv 2 ötvenperces „dokumentum-keresztmetszetet" készített a zenekar történetéről, mai interjúkkal és sok-sok archív felvétellel. A filmben, amelyet Gerebics Sándor rendezett, Frenreisz Károly elmondta: mindig is „koncertzenekarnak" tartotta a Skorpiót, és ma is ugyanúgy élvezik a zenélést, mint régen. Úgy érzi, benne is, a zenekarban is még rengeteg erő van, ezért „a show megy tovább".

Éppen ez lesz a film és a Skorpió új lemezének címe is, amelyen egy dalt Freddie Mercurynak ajánlanak.

G. N. L.

SZÖVEGLÁDA

Jelbeszéd

Kis virág – mondta Magdolna –, de nem találta el
Bár tudnám, mondta Hajnalka –, miért kell ennyi jel

Engem már más nem ért, csak az, ki jól megfigyel
Így aztán érthető, ha titkomat nem mondom el

Jelbeszéd az életünk,
de túl sok ember van, ki többre nem,
csak jelszavakra gondol

Ismerem – mondta Borbála –, de már nem érdekel
Nem tudom – mondta Franciska –, érthetetlen jel

Engem már más nem ért, csak az, ki jól megfigyel
Így aztán hallgatok, s ezzel többet mondok el

Jelbeszéd az életünk

BRÓDY JÁNOS (1972)

Kérdéseink:

1. Miért nem értik meg egymást politikusok és közemberek?

2. Írjon néhány ma divatos jelszót!

Címünk: Kurír szerkesztősége, 1525 Budapest, pf. 72

A levelezőlapra írják rá: SZÖVEGLÁDA

EURÓPA, FILMEZZ!

Nyár elejéig el kell dönteni, lesz-e EuroFilm Fesztivál 1994 júniusában.

Minden nagy nemzetközi filmfesztivál a vetélkedés jegyében zajlik.

Most viszont két osztrák filmszakember, Berhard Frankfurter rendező és Reinhard Pyrker esztéta, a Viennale volt és a walesi fesztivál jelenlegi igazgatója úgy véli, napjainkban Európában olyan fesztiválra van szükség, amely nem versenyezteti, hanem létével, elemzésével segíti a nemzeti filmgyártásokat.

Elképzelésük szerint először talán 1994 júniusában vagy júliusában olyan EuroFilm Fesztivált rendeznének, amelyen minden európai filmgyártó ország automatikusan részt vesz, méghozzá az év során legnagyobb közönségsikert aratott nemzeti filmjeivel, illetve videoprodukciójával.

E sikerek és közönségfogadtatásuk bizonyos irányzatokat jeleznek, s a filmek megtekintése után a fesztiválrésztvevői ezeket az irányzatok értékelnék, foglalnák össze, s vonnák le belőlük a megfelelő következtetéseket a következő hónapok születendő produkciói számára. A fesztivál az Európa Tanács és Közös Piac teljes támogatásával kerülne megrendezésre, s külön foglalkozna az európai koprodukciók lehetőségeivel és tapasztalataival. Az EuroFilm Fesztivál filmorientált, elfordul a csak művészfilmektől, a biabla produkcióktól, és a lehető legszélesebb tetszést kiváltó nemzeti filmekből próbál kielemezni közös jegyeket. Emellett retrospektíveken mutatja be a nemzeti filmgyártások igazi értékeit, forgatókönyvírók, rendezők, zeneszerzők műhelytalálkozóit rendezi meg, s bemutatja a különböző filmiskolákat, filmszaklapokat, filmalapokat vagy finanszírozási intézmények munkáját.

A tervek szerint a fesztivált legalább két nagyobb városban rendeznék meg, nagyjából egymással párhuzamos időben. Az egyik jelentkező Graz városa, amely anyagilag is jelentősen támogatja az elképzelést. A másik színhelyet a szervezők még keresik. Antwerpen nagyságú városra gondolnak.

Az Európai Közösség és a Közös Piac illetékes kulturális intézményei a közeljövőben tűzik napirendre a javaslatot. A franciák már jelezték, hogy az elképzelést érdekesnek és megvalósíthatónak találják.

FENYVES GYÖRGY

A hírnév fojtásában

Hírnév – mi, alkotó emberek jól tudjuk, mi az, a lelkünket eladnánk, és sokszor el is adjuk érte. A legenda szerint Hérosztratosz azért gyújtotta fel Apollón templomát, hogy neve fennmaradjon örök időkig. Andy Warhol is megmondta, hogy mindenkinek joga van 15 perc világhírre. Hírnév – vastag betűkkel, fotókkal címoldalra kerülni, főműsoridőben szerepelni, megdönteni a tetszési indexeket, bebizonyítani, hogy érünk e tekintetben mi is annyit, mint az a másik majom, akinek már sikerült. Bármi áron. Hajmeresztő kísérletek, rémtörténetek ezreit lehetne felsorolni, a téma nemegyszer megihlette a filmeseket is a Hálózattól egészen az Elemi ösztönig.

És erről szól James Neal Harvey Az őrület logikája című, New Yorkban játszódó krimije is, amelynek egymást és a hírnevet hajszoló hősei szépséges fotómodellek, egy látszólag „normális" üzletember és egy, a szakmáját a végsőkig „komolyan vevő", perverz lelkületű újságírónő, valamint egy kemény fiú a rendőrségről, akinek végre alkalom kínálkozik a „nagy fogásra". Nemcsak a könyv borítója, hanem a tartalom is fekete, álmatlan éjszakákra való. Amikor letesszük a regényt, megnyugodhatunk, hogy mindezek a dolgok nem velünk történtek meg – de ha jól belegondolunk, akár főszereplők is lehetnénk benne, ha megkapargatjuk fantáziaénünket...

(GÖBÖLYÖS)

VARGA Imre

A fizetés csábító, mégis 133 üres hely van

Állami alkalmazottak lehetnének a jegyzők?

Az önkormányzati rendszer kialakulása óta a kétezer jegyző közül 379 hagyta ott állását; olyanok, akiket már a demokratikusan megválasztott testület nevezett ki. Egy részük más önkormányzatban dolgozik tovább, de vannak olyanok is, akik végleg otthagyták a pályát, a viszonylag magas fizetések ellenére. A belügyi tárca szakembere szerint a fő ok az, hogy a jegyzők *egzisztenciálisan függnek a polgármesterektől*, s így egy-egy törvényességi észrevétel megtételekor az állásukkal játszhatnak. Lapunknak *Fürcht* Pál, a BM önkormányzati főosztályvezető-helyettese nyilatkozott arról, hogy a jövőben *ezt az egyoldalú függőséget mindenképpen fel kell oldani*. A 12. oldalon olvasható összeállításunkból kiderül: felmerült annak gondolata is, hogy *a jegyzők költségvetésből fizetett, állami alkalmazottak legyenek*. A terv még vitatott, abban azonban mind az érintettek, mind a tárca illetékesei egyetértenek, hogy *a jegyzői státusnak a jövőben erősödnie, függetlenednie kellene*.

– A jegyző a képviselő-testület vezető embere, az ő alapvető munkáltatói jogait a képviselő-testület gyakorolja, az egyéb munkáltatói jogot – például a szabadságokkal kapcsolatban – a polgármester. Ebből fakad az, hogy a jegyzők „meglehetősen" függő helyzetben vannak – mondta Fürcht Pál. – Viszont vannak önálló államigazgatási feladataik, és egy olyan törvényi kötelezettségük, hogy *az önkormányzati döntésekben a törvénysértéseket jelezniük kell felénk*. Ez állandó konfliktusforrás, hiszen sok helyen a polgármesterek azt gondolják, hogy *a jegyző mindig akadékoskodik*, holott csak a munkáját végezné. Hogy mennyire nehéz ma jegyzőnek lenni, azt bizonyítja, hogy míg a választások óta 163 polgármester személye változott meg, addig 379 jegyző hagyta el munkahelyét.

– *Pedig a 60–100 ezer forintos fizetés csábítónak tűnik*.

– A fizetés területenként változó – nem mindenütt ilyen magas –, de tény, hogy a köztisztviselői törvény presztízst kívánt adni a jegyzői állásnak, hiszen ő *kulcsember* az önkormányzatban. Tavaly az önkormányzatok egyébként 23 ezer rendeletet alkottak, ebből a köztársasági megbízotti hivatalok 1206 észrevételt tettek, a jegyzők csak 16-ot. Ugyancsak 92-ben 25 ezer határozatot hoztak, ebből a KMB ötezret észrevételezett, a jegyzők 96-ot.

– *Ezek az adatok is mutatják a jegyzők függőségét, ugyanakkor látszik, hogy óriási feladattal kell megbirkózniuk*.

– Rendkívül eredményesnek értékelem azt, hogy az észrevételezések szerint a rendeletek és határozatok *elenyésző része* volt csak törvénysértő. Ez azt jelenti, hogy a jegyzők jól készítették elő döntésre ezeket, hiszen ez is egyik fő feladatuk. Ennek ellenére meg kell vizsgálni, hogy *miért nem jelentették a törvénysértéseket*. Ennek egyik fő oka valószínűleg a testülettől való erős függőség, amin mindenképpen változtatni kell a jövőben.

– *A jegyzők egy része teljes önállóságot szeretne, függetleníteni magát az önkormányzattól. Ön szerint ez helyes lépés lenne?*

– A kormány elfogadott egy közigazgatást korszerűsítő programot, amelyben szerepel, hogy meg kell vizsgálni ezt a kérdést. A kormányprogram tartalmazza, hogy *nagyobb önállóságot kell adni a jegyzőknek, és ezt az egyirányú függőséget fel kell oldani*. Ennek ellenére szerintem *nem szabad a jegyzőket teljesen elszakítani az önkormányzatoktól*.

– *Korábban ellenzéki körökből elhangzott, hogy a jegyzők „kiskirályok". Önállósításukkal nem gyarapodnak majd a jogaik?*

– Szerintem ma ennek az ellenkezője igaz, a jegyzők *kiszolgáltatottak*. Az önkormányzat döntéseibe nem szólhatnak bele – legfeljebb törvényességi észrevételt tehetnek –, de nem is ez a feladatuk. Viszont a polgármesternek sok esetben nagyobb befolyása van az apparátus működtetésére, mint a jegyzőnek, pedig a hivatal hozzá tartozik. A jegyző államigazgatási döntéseit pedig bírói úton meg lehet támadni… Ezért nem értem: miért lennének ők kiskirályok?

(ószy-tóth)

PARLAMENTI BIZOTTSÁGI ÜLÉSEK

Szigetköz: zárt ülésen, titkos kormányhatározattal

Vízutánpótlási szükségmegoldás

Szigorúan zárt ülést tartott szerdán az Országgyűlés bős–nagymarosi beruházással foglalkozó ideiglenes bizottsága. Az ülést követően *Jávor* Károly (MDF) és *Ilkei* Csaba (független) képviselők elmondták: nem értettek egyet a kormány zárt ülésre vonatkozó javaslatával. Ilkei Csaba rámutatott: a szigetközi vízutánpótlást nem lehet titkosan kezelni. Azt még megérti, és ez diplomáciailag indokolható, hogy a hágai Nemzetközi Bírósághoz benyújtandó alávetési nyilatkozat ratifikálása előtt titkos volt a szigetközi vízutánpótlásról április 22-én hozott határozat. De ma már, a ratifikálást követően nem lehet a nyilvánosság kizárásával foglalkozni ezzel a témával.

A vízutánpótlás mikéntjéről hozott kormányhatározat titkos, erről nem beszélhettek a képviselők. Arra viszont utaltak: a megoldáshoz szükséges a magyar–szlovák határvízi bizottság hozzájárulása. Ebből pedig következtetni lehet: a folyó egész szélességében létesített megoldásról, tehát *visszaduzzasztásról is szó lehet*. Ilyen esetben szükséges ugyanis a határvízi bizottságban mindkét ország hozzájárulása. Ilkei Csaba az *MTI* jelentése szerint hangsúlyozta: az ülésen több képviselő felvetette, hogy *a kormány vízutánpótlási terve ellentétes az Országgyűlésnek a bős–nagymarosi beruházásra vonatkozó eddigi határozataival, ezért indokolt lehet e kérdés plenáris ülésen történő megvitatása*. A jövő héten csütörtökön helyszíni szemlét, majd kihelyezett ülést tartanak. Jávor Károly véleménye szerint a magyar félnek arra kellene inkább törekedni, hogy legalább az EK kompromisszumos javaslatában szereplő, átlagosan kétharmados vízmennyiséget megkapja az eredeti Duna-mederben Magyarország. Ekkor ugyanis nem lenne szükség a kormány által is javasolt vízutánpótlási szükségmegoldásra.

Prolongált alapítványi ügyek

Filmalapítványok és a kultuszminisztérium képviselőivel találkoztak szerdán az Országgyűlés kulturális albizottságának tagjai, hogy folytassák a történelmi dokumentum- és játékfilmek támogatására hivatott, az idei költségvetésből 350 millióval gazdálkodó Magyar Történelmi Film Alapítvány létrehozásáról, működésének tervezett feltételeiről elkezdett vitát. Jogosnak tartották többen azt az igényt is, hogy juttassanak bizonyos összeget a Magyar Mozgókép Alapítványnak. Elhangzott a vitában, hogy a kultuszminiszternek biztosítékokat kellene adnia a két alapítvány együttműködésére, különben megrendülhet a Mozgókép Alapítvány helyzete. Az utóbbi hetek feszültségei miatt a nemzeti kuratórium több tagja kilátásba helyezte a lemondását. Az albizottság – jelentette az *MTI* – úgy döntött, hogy az alapítványok ügyét a kulturális bizottság elé viszi, azokkal a javaslatokkal együtt, amelyek a vitában a történelmi filmek támogatásáról döntő kuratórium összetételére megfogalmazódtak.

Lehet-e másfél milliárddal több?

Vita az illetékemelésről

Az Országgyűlés költségvetési, adó- és pénzügyi bizottsága szerdai ülésén új javaslatot dolgozott ki a földrendező és földkiadó bizottságokról szóló törvény módosításához. A képviselők nem támogatták *Remport* Katalin (MDF) azon indítványát, hogy a részarány-tulajdonosoknak a földkiméréskor a költségvetés igazolt költségeik 50 százalékát térítse meg. Ugyanakkor némileg módosítva támogatták *Komor* Sándor (MDF) indítványát. E javaslat szerint a részarány-tulajdonosok átalánytérítésben részesülnének.

Általános vitára alkalmasnak nyilvánította a költségvetési bizottság az illetékről szóló törvény módosítására beadott javaslatot. A törvényjavaslat lényegét ismertető pénzügyminisztériumi illetékes az *MTI* jelentése szerint elmondta: az illetékek módosítása azért szükséges, mert tetemesen megnövekedett a bíróságok leterheltsége. *Az illetékek módosítása az előzetes számítások szerint mintegy 50 százalékkal növelné a peres eljárások illetékeiből keletkező költségvetési bevételeket, amelyek teljes összege jelenleg mintegy 3,8 milliárd forint*. Az ellenzéki képviselők az általános vitára való alkalmasság ellen voksoltak, elsősorban azért, mert nem látják biztosítottnak, hogy a peres ügyekben a sértettek akkor is hozzájutnak majd a jogorvoslathoz, ha nem rendelkeznek megfelelő anyagi háttérrel.

A napirenden szerepelt még a Nitrokémia Ipartelepek állami alapjuttatásának és állami kölcsönvisszafizetési kötelezettségeinek elengedéséről, valamint a Hungalu Rt. járadékfizetési kötelezettségeinek részbeni elengedéséről szóló törvényjavaslatok is. A bizottság mindkét javaslatot támogatta. *Kocsis* István, az Ipari és Kereskedelmi Minisztérium helyettes államtitkára elmondta, hogy a Nitrokémia esetében 190 millió forint tartozás elengedéséről lenne szó, a Hungalu Rt. esetében egymilliárd 78 millió forint tartozás elengedését látja szükségesnek a tárca.

Törvénytervezet a képviselők gazdasági érdekeltségeiről

Lobbyzni csak pontosan, szépen...

(Folytatás az 1. oldalról)

Az MDF-es képviselők gazdasági tisztségeikről, érdekeltségeikről elszámolásra kötelezett személyek körét a képviselőkön túl az önkormányzatokra és a polgármesterekre is kiterjesztették. A törvény hatályba lépése után 15 nappal a képviselők és hozzátartozóik a parlament elnökének írásban kötelesek bejelenteni utolsó kereső foglalkozásukat, a különböző gazdasági szervezeteknél viselt tagságukat, elnöki vagy egyéb vezető funkciójukat, a szakértőként folytatott tevékenységet. Ugyanez a közjogi testületi, intézeti, igazgatósági és felügyelőbizottsági, szaktanácsadói vagy egyéb vezető funkciókra is áll.

Rokoni szinten is

A felsorolás szerint a közkereseti, betéti társaságok, az rt.-k, a kft.-k, a szövetkezetek, állami vállalatok, pénzintézetek esetében egyaránt be kell jelenteni a képviselői másodállásokat. De számot kell adni azokról a megállapodásokról is, amelyek alapján egy parlamenti vagy önkormányzati képviselő, netán hozzátartozója a képviselői megbízatás alatt jut valamilyen vagyoni előnyhöz. De a képviselők további gazdasági érdekeltségeit is átvilágítanák. Bejelentés alá esne az országos jelentőségű egyesületek, alapítványok igazgatótanácsában vállalt tisztség. Ez utóbbi politikailag kényes természetéről a kormány alapítványi juttatásai körül kialakult éles polémiák is meggyőzhetnek bennünket.

A két MDF-es képviselő úgy látja: *az ötmillió fölötti forgalmi értékű ingatlanok tulajdonát is be kell jelenteni, a különböző cégek tulajdonára, résztulajdonára ez a kötelezettsége értékhatárra tekintet nélkül érvényes*.

Politikai ajándékozás

De ezzel még távolról sem teljes a lista, hiszen a tiszta képhez az is hozzátartozik, olyan keresetszerű tevékenységről is számot adjanak a képviselők, mint például a szakvéleményadás. Hogy a törvény kettős könyvelése megfelelő legyen, a bejelentéshez a személyi jövedelemadó másolatát is mellékelni kell, ha a képviselői mellékjövedelem meghaladja a házelnök által megállapított keretet. A törvényjavaslat diszkrét bája, hogy azokra az ügyvédi megbízatásokra is kitér, amelyben az ügyvéd képviselők a Magyar Köztársaság elleni jogi képviseletre kapnak megbízást…

Manapság, amikor egy átlagpolgár évekig köteles megőrizni az adóbizonylatát, talán nem terheli túlzottan a képviselőket sem a törvényjavaslatnak az a passzusa, amely előírja: *a politikai tevékenységgel összefüggésben kapott minden ajándékozásról kimutatást kell vezetnie a képviselőnek*. Ha pedig a honatyának vagy hozzátartozójának juttatott ajándék értéke évente meghaladja a százezer forintot, azt – az ajándékozó nevének, az ajándék értékének feltüntetésével – haladéktalanul be kell jelenteni a parlament elnökének.

A politikai, gazdasági átvilágíthatóság mellett az erkölcsi szempontok fontosságát hangsúlyozza a törvény, amikor megfogalmazza: *szakmai, üzleti ügyekben az országgyűlési képviselői minőségre hivatkozni tilos*. Ám a képviselők egy-egy ügy bizottsági tárgyalása során érdekeltségeiket akkor is kötelesek feltárni, ha ez egyébként az ominózus nyilvántartásokból nem derülhet ki. Az elképzelések szerint az adatokat – ami természetesen a nemrég megjelent képviselői almanachban még nem szerepel – minden év szeptember 15-ig hivatalos tájékoztatóban nyilvánosságra hozzák. Igen figyelemreméltó tapintattal kezeli a törvényjavaslat azt az esetet, ha a képviselők vagy hozzátartozóik megsértenének az előírásokat. A parlament elnöke zárt ülés keretében tájékoztatná az alelnököket, a frakcióvezetőket, és ez utóbbiak kérése nélkül nem is folytathatnák a vizsgálódást. Ha mégis a vizsgálat mellett döntenek, a véghatározat ellen nincs további apelláta.

Zárt ülésen vizsgálja a parlament

A két kormánypárti képviselő törvényjavaslatában foglaltakat az önkormányzati képviselőkre és polgármesterekre is kiterjesztik. Azzal a különbséggel, hogy az elnöki jogosítványokat az önkormányzatoknál a polgármester gyakorolja.

A helyi és a központi hatalom képviselőinek gazdasági átvilágíthatóságát biztosító törvény alighanem további éles bírálatokat provokál, különösen az álláshalmozók részéről. Az új lobbytörvény vitája azonban mindenképpen a politikai közélet időszerű öntisztulását szolgálná.

Bodnár Lajos

Javaslat a műsorszórás-politikáról

Az Országgyűlés gazdasági bizottsága szerdai ülésén élénk vita bontakozott ki a Nitrokémia Ipartelepeknek juttatott 190 millió forintos állami kölcsön elengedését célzó országgyűlési határozati javaslat körül *Tardos* Márton (SZDSZ) és a kormánypárti honatyák, illetve a kormány képviselője között. *Kocsis* István, az Ipari és Kereskedelmi Minisztérium államtitkár-helyettese elmondta: eddig 5,8 milliárd forint értékű adósságelengedés történt, és e vállalatok közül még a Nitrokémia és a Hungalu adósságelengedése van hátra. Tardos Márton kifejtette: nem látható át az effajta beavatkozások hatása a költségvetésre. Ezért, véleménye szerint, *amíg a kormány nem ismerteti meg a Házzal beavatkozási elképzeléseinek átfogó kereteit, a parlamentet csak lejáratja az egyes konkrét esetekben való döntéssorozat*. A bizottság két ellenszavazattal elfogadta a határozati javaslatot.

Később a bizottság az országgyűlési képviselők által betöltött gazdasági tisztségek nyilvánosságáról szóló országgyűlési határozati javaslathoz érkezett módosító indítványok tárgyalását. Parlamenti vitára alkalmasnak tartották a képviselők az *MTI* jelentése szerint a kormány távközlés- és műsorszórás-politikájának jóváhagyásáról szóló országgyűlési határozati javaslatot. A Matáv privatizációját és a távközlésfejlesztési koncessziók kibocsátását egy időben kívánja lebonyolítani a kormány, hogy a koncessziós szerződésekkel biztosítani lehessen az évi 13-15 százalékos fejlesztési ütemet.

Támogatás alapítványoktól és magánszemélyektől

Az MDF pénzügyi mérlege

A Magyar Demokrata Fórum 1992. évi pénzügyi zárómérlege 430 millió 268 ezer forint bevétel, 432 millió 933 ezer forint kiadás mellett 2,6 millió forintos hiányt mutat – derül ki a Magyar Közlönyben közzétett mérlegből. *A pártnak tavaly tagdíjakból az MTI jelentése szerint 10,2 millió, az állami költségvetésből pedig 245 millió forintos bevétele volt*. Az úgynevezett egyéb hozzájárulások 36,7 milliót tettek ki. Az MDF-et tavaly a Befor Kft. 12,7 millióval, a Deák Ferenc Alapítvány 6,4 millióval, a Lakitelek Alapítvány 5,3 millióval, az Euro-Hungária Alapítvány pedig 1,5 millióval támogatta.

Magánszemélyektől összesen 1,5 millió forint folyt be a pártkasszába. Propagandatevékenységből 1,5 millió, a párt gazdálkodásából pedig 244 ezer forint volt a bevétel. Egyéb – nem részletezett – bevétel címen pedig 136 millió forint folyt be a párt számlájára. A kiadásokból a személyzeti költségek – munkabérek, tb-költségek, napidíjak – 101 millió forintot tettek ki. Társadalmi szervezetek számára 10,7 milliót, míg külföldi intézmények, szervezetek, illetve személyek számára 3,1 millió forintot utaltak át. A sajtó- és propagandaköltség 62,7 millió, a választásokkal kapcsolatos kiadás pedig 18,1 millió forint volt. Az úgynevezett általános költségek – adók, illetékek, épületek fenntartása, bérlete, valamint a különféle kiadások – összesen 147,7 milliót tettek ki. Az egyéb tevékenységekre pedig 86,6 milliót költött tavaly a Magyar Demokrata Fórum. A pártkasszában az év végén majdnem 70 millió forint volt, amely még az 1991. évi halmozott többletből származik.

Kőrösi Imrét kizárták a Fórumból

„A jelenet kritikán aluli volt"

(Munkatársunktól)

Az MDF-frakció kedd éjszakai ülésén, két ellenszavazattal, úgy döntött: *Kőrösi* Imrét elmarasztalja és kizárja a frakcióból. Utóbbi automatikusan a párttagság megszűnését is jelenti. Mint ismeretes: Kőrösi Imre kedden a miniszterelnökhöz interpellált, csaknem egy hónapos halogatás után *Ki a felelős a nemzetromboló privatizációért?* címmel. Antall József helyett az interpellációra *Szabó* Tamás válaszolt. Ezt – szoros szavazással – a képviselők *nem fogadták el*, s az interpelláció közben némileg elszabadultak az indulatok: az üléstéremben *minősíthetetlen megjegyzések hangzottak el*.

Ezt követően ült össze a párt parlamenti frakciója, ahol a mintegy ötven résztvevő csaknem egyhangúlag úgy döntött, hogy a képviselő távolléte ellenére napirendre tűzik az ügyet. (A megbeszélésre korábban Kőrösi Imre is meghívást kapott.) A jelenlévők többsége ugyanis úgy ítélte meg, hogy káros hatása lenne, ha egy újabb időpont kitűzésével napokig halogatnák a rendezést.

Lapunk információja szerint a vita során három variáció merült fel a következményeket illetően. Ezek szerint Kőrösit vagy *felkérték volna, hogy hagyja el a frakciót*, vagy *kizárták*, esetleg csak *elmarasztalták* volna. Mint ismeretes: végezetül Kőrösit *elmarasztalták és ki is zárták*. Az elmarasztalás indokaként azt hozták fel, hogy kormánypárti képviselőhöz méltatlan magatartást tanúsított. (Többek megítélése szerint a honatya interpellációjának hangvétele túlment az elfogadható kritika határán, s felszólalásának személyes indítéka is volt. Ezzel kapcsolatban információrunk utalt arra, hogy Kőrösi *Gergátz* leváltása óta – amikor arra számított, hogy megkapja a földművelésügyi tárcát – sértett emberként dolgozott a frakcióban, s közszerepléseit is ez határozta meg.)

Kizárását pedig a döntést hozók azzal indokolták, hogy Kőrösi Imre képviselőhöz méltatlan magatartást tanúsított. Az interpelláció befejezése után ugyanis helyére ülve *útszéli hangon szidalmazta* Szabó Tamást.

A döntés ellen egyébként *Elek* István és *Horváth* József szavazott. Munkatársunknak Horváth József elmondta: „nem"-jének több oka is volt. Egyrészt nem tartotta etikusnak, hogy Kőrösi Imre távollétében szülessen határozat. Másrészt a megoldás sem politikus. Harmadrészt pedig – mint kifejtette – nem csupán Kőrösi-ügyről van szó. Az egész jelenet – Szabó Tamástól *Sándorfy* Györgyön keresztül Kőrösi Imréig – kritikán aluli volt. Ezen a ponton már a frakciónak kellene elgondolkodnia a viselkedési normákról.

Munkatársunk megpróbálta Kőrösi Imrét is utolérni, ám lapzártáig nem járt sikerrel.

Antall József fogadta Wim van Velzent

Antall József miniszterelnök szerdán fogadta Wim van *Velzent*, az Európai Keresztény Demokrata Unió közép-kelet-európai munkacsoportjának elnökét. A találkozón véleményt cseréltek térségünk keresztény demokrata pártjai kapcsolatainak továbbfejlesztéséről, a keresztény demokrácia mint politikai erő szerepéről és jövőjéről Közép-Európában.

A légvédelem nem észlelte a légtérsértést

(Folytatás az 1. oldalról)

– Mivel magyarázható a HM hallgatása? – kérdeztük *Erdélyi* Lajos szóvivőt, aki elmondta: *az átrepülések szinte mindennapos eseménynek számítanak – mindegyik fél részéről*. Elsősorban polgári repülőgépek sértik meg más országok légterét, ritkábban katonai gépek. A HM csak akkor hozza ezeket az eseteket nyilvánosságra, ha objektíven igazolható, hogy légtérsértés történt. Ebben az esetben nem így volt, a magyar légvédelem nem észlelte az átrepülést. A szlovák illetékesek *a légtérsértést nem ismerték el*. A Honvédelmi Minisztérium ezzel lezártnak tekinti az ügyet, s úgy véli, az átrepülés technikai hiba vagy tájékozatlanság miatt következett be – mondta Erdélyi Lajos. A szlovák fél hivatalos közleményében az áll, hogy a határ közelében L–39-es gyakorlógépek repültek a szlovák oldalon.

V. Z.

Magyar Nemzet

„...a dolgot őt magát nézzük...”

InterCity

Ajándék ez a három óra. Vonatablakból szemlélődésre való. Már a „vassárkány” elnevezése is tetszik; no nem az InterCity, ami csak praktikus, ámde kissé nagyképű idegennyelvi átvétel, hanem a Hajdú. Bocskai keménykötésű legényeire emlékeztet.

Éles a fény, még a nem túl tiszta ablakon keresztül is bántja a szemet, ugyanakkor bevilágít minden zugba, felmutatva *szépséget és szennyet*. Parlagok és gondosan megművelt földek váltják egymást. Ami kivételesen jól mutatja *a nekibuzdulást*, a volt háztáji. De vannak azért szépen megdolgozott nagy táblák is. A szövetkezetek – úgy tetszik – nem haltak meg, talán nem is lenne jó, ha ez történnék velük.

Ózek a mezőn, kisebb csapatokban. Meglehet, a gazdák nem örülnek nekik, engem azonban felvidít a látásuk. Mert így, törékenyen is, égnek néző fehér farral is a természetet, a legyőzhetetlen és *alkalmazkodni képes élővilágot* jelentik nekem. Vagyis a reményt. A reményt a túlélésre. Meg ellensúlyoznak is valamit. A falusz̈éli gondozatlan szemétlerakót, az egyik épp átellenben van egy kis halpocsolyával – tónak nemigen nevezném –, melyet máris körülvettek az apróságukban is csúf hétvégi házak.

Mikor tanulunk meg végre szépen építkezni, és visszatalálni megújítható, régi hagyományainkhoz? És mikor látjuk már be, hogy ez *így nem mehet tovább*, hogy a példának elém futó, rendezetlen falu végi hulladéklerakók nemcsak csúfítják, hanem szennyezik is, veszélyeztetik is a lakóhelyünket, a környezetünket, az országot és minket is.

Cegléd, Adony, Szolnok, Törökszentmiklós. Kellemes is, kényelmes is az InterCity, közelebb hozza a szabolcsi fővárost a világhoz. Mozaikszerűen elsuhanó képeket villant fel, de *felnagyítja a lényeget*. Azt, hogy ennek az országnak az egyik legfontosabb természeti erőforrása a föld. Ideje lenne tehát helyrehozni azokat a hibákat, amelyeket elkövettünk ellene a túlzott vegyszerezéssel, a monokultúrák kialakításával, az elődeink által gondosan ültetett szélvédő fasorok kivágásával.

Megvalósítható, sikerre vihető-e az *Alföld-program*, mely úgy akarja megőrizni ezt a tájat, hogy egyúttal megóvja természeti értékeit is, a még megmaradt zsombékokat, tőzegmohalápokat, füves pusztákat a maguk egyedülállóan gazdag élővilágával? S mindezt úgy, hogy emberibb életet teremt az ott élőknek és unokáiknak az ezredfordulón túl is.

Jó lenne hinni ebben! Jó lenne bízni abban, hogy a szépséges, tág horizontok tág horizontokat szülnek *a gondolkodásunkban is*, hogy Nyíregyháza és Budapest valóban közel kerüljön egymáshoz.

Sárvári Márta

Apokalipszisek ma

Mindenekelőtt köszönöm figyelmét, Tisztelt Olvasóm, mellyel legutóbbi írásomat kitüntette („A béke álom csupán?”, Magyar Nemzet, április 26.). Legfontosabbnak érzem megegyezésre szeretnék rávenni, miszerint a bioszférára elleni bűntetteket túlzás az emberirtás legújabb apokalipsziseihez mérni, s a kettőt egyáltalán egy lapon emlegetni.

Maradjunk az apokalipszisnél. A baljóslatú szót Albrecht Dürer írta le 1498-ban, amikor a világot addig soha nem észlelt viharok fenyegették, az emberek a század elmúltával a világvégét várták – akárcsak most az ezredvéggel. Európa beléfáradt a jobb jövővel való önámításba, a jelen káoszát kezdte el tanulmányozni szenvedélyesen, növekvő rémülettel. Nincs mű, amely ezt az agresszív zűrzavart kifejezőbben tükrözné, mint a 15 lapból álló Apokalipszis, Dürer „vizuális publicisztikája”, melyben lapról lapra fokozódnak a csodák, a megpróbáltatások borzalmai, mígnem feltűnik a négy iszonyatos lovas, sjat feszítve, kardot s az igazságtevés mérlegét lóbálva. Mellettük pedig maga a halál üget csontos gebéjén.

Ám a század elmúlt, a világ maradt, és Dürer megfestette három kis remekművét, a Mária sok alakuli, a Szarvasbogarat és főként a Nagy gyeprészletet. Meleg, lélegző napfény árad el e mikrokozmikus csodavilágok felett, melyekben az anyaföld minden ereje és ígérete benne foglaltatik. Ez az akvarell díszíti Immanuel Kant híres tanulmányának, az Örök békének a címoldalát is, melyben az emberiséget fenyegető háborúról értekezik metsző kérlelhetetlenséggel és kristályos logikával. Most, az ön visszajelzése után, ismét elolvastam a művet. És újra ízlelgethettem sorait: *„A politika önmagában egy nehéz művészet. De egyesítése a morállal egyáltalában nem művészet. Mert mihelyt a kettő egymással ellenkezik, a morál kettémetszi a csomót, amelyet a politika nem tud feloldani.”*

Ezt is köszönöm.

Baróti Szabolcs

Magyar Nemzet

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG

Elnöke: **PETHŐ TIBOR**

Tagjai: **BÁCSKAI TAMÁS, FÖLDES PÉTER, RUFFY PÉTER, TÓBIÁS ÁRON**

Főszerkesztő: **KRASZNAI ZOLTÁN**

Felelős szerkesztő: **TÓTH GÁBOR**

Főszerkesztő-helyettes: **SZÉNYI GÁBOR**

Szerkesztők: **FEHÉR BÉLA, MARAFKÓ LÁSZLÓ, WINTERMANTEL ISTVÁN**

Vezető publicista: **KRISTÓF ATTILA**

Rovatvezetők: **HORVÁTH L. ISTVÁN** (gazdaság), **LŐCSEI GABRIELLA** (kultúra), **BLAHÓ MIKLÓS** (külpolitika), **KESERŰ ERNŐ** (levelezés), **MALONYAI PÉTER** (sport)

Kiadja a Magyar Nemzet Kiadó Részvénytársaság
Felelős kiadó: az Rt.igazgatósága
Vezérigazgató: **GRUBER LÁSZLÓ**

Szerkesztőség és kiadóhivatal: 1092 Budapest, Kinizsi u. 30–36.
Telefon: 266-4141
Fax: 266-4255
Postacímünk: 1392 Pf. 276.

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél, a posta hírlapüzleteiben és a Hírlap-előfizetési és Lapellátási Irodánál (Helir) 1900 Budapest XIII., Lehel u. 10/A, közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a Postabank Rt. 219–98636, 021–02799 pénzforgalmi jelzőszámra.

Külföldön terjeszti a Kultúra Külkereskedelmi Vállalat H–1389 Budapest, postafiók 149.

Előfizetési díj egy hónapra 400 forint, negyedévre 1200 forint, fél évre 2400 forint, egy évre 4800 forint.

Eladási ár hétfőn, kedden, csütörtökön és pénteken 19,50 forint, szerdán és szombaton 25 forint.

Szedés: Magyar Nemzet Kiadó Rt.

Nyomás: Athenaeum Nyomda, Budapest

Felelős vezető: **Vida József igazgató**

HU ISSN 0133–185X HU ISSN 0237–3793

Széljegyzetek

– avagy „az öntudat kopár öröme”

Évente ötmilliárd madár kél útra vándorlás idején – mondják a tudósok. Amennyi a történelmi jelenben vándorló-tévelygő emberiség összlétszáma, egyelőre. A körülmények ornitológiai téren tisztázottabbak, inkluzíve a légmozgás jó vagy rossz hatásait tekintve. Ezért: hogy már év elején, mélységes madárcsend idején azért az emberek ügyében is előbbre döccenjenek a dolgok – nem helyesírási renitencia, csak különbségtétel a fenti cím, annak mélabús jelzése, hogy nem annyira az *Elégia* (1933) margójára írandók e sorok, mint amennyire azon segítenének töprengeni, jobban tudjuk-e ma, mint egy fél évszázada, hogy merről is fúj a szél?

„Az egyik kor félreérti a másikat – állapítja meg Wittgenstein (1931) –, s egy kis kor minden más kort a maga rút módján ért félre...” A korok kútjába konkrétan nyakig, állig, szemöldökig merülve, ki-ki akkor érzi csak igazán a magáét kis kornak, kicsinyesnek. Szomorú segítségünkre siet a madártávlat, hogy a magunkét joggal tekintsük annak. Szópetárdák és valódi sorozatok ropognak a vakok céllövöldéjében, melyre még Athénben tették ki az első pingált cégért: „Demokrácia” – s a Las Vegas-i fényreklámokkal egykorúak az újabb vidámpark pompázón-technikás feliratai: Helsinki, Madrid... Strasbourg, velük szemben a másik bódésoron pedig: Karabah, Szarajevó, Szomália...

Minden emberiségbe mártott eszme a nagyszerűségéből annyit veszt, amennyi a hatóköréből, glóriájából kiszorulók száma. „Ide a rózsa néhány levelét s vegyétek vissza a tövisek felét” – ajánlotta Petőfi-Arckhimédész már egy múltkori nagy kongresszuson, amikor még ő is bedőlt a „bőség kosarának” meg efféle „szebb jövőbeli” programpontoknak. De hát úgy néz ki, ember az emberrel sem ebben, sem másban nem tud megegyezni, még annak árán sem, hogy különben vége lesz a világnak. A régen-régen feltalált nagy próba (példa) lejáratása is ugyszólván teljes: a Salamon ítélete féle tanmesében az igazi anya még enged; melyből az a remény sarjadhatna, hogy mindig engedni fog. Enged, mert ő a gyermeke, a közössége, hazája, világa, bolygója javáért bármikor képes áldozatot hozni – nyilván: a mindenkori „másik” fél nem! Ez a papírforma bevált-e valaha, beválik-e még? Nem. Mert nem bírja el az etika legenyhébb kritikáját az „igazi anya” sem. Ingerült lett, megengedhetetlen gonoszságokat képes elkövetni (hátha nem veszik észre) a nemes cél érdekében. Itt már csak egyetlenegy valami nem vált reménytelenné, legfennebb nyúlik, mint a gumi vagy mint a túró – az „igazság” kitartó ügye: enged, ereszt, át-átereszt, de bele nem szakad. Egyaránt nem szabad kétségbe vonni a bajbajutott kiszolgáltatottságát s a segítőkészek jóhiszeműségét. Fő a megértés. De a világon a gesztus, a pátosz nem segít! „...adhatsz-e minden éhezőnek?”

Magáról Hitlerről jegyzi meg Churchill az akkori világkatasztrófa okait elemző emlékirataiban: szinte nem volt logikus, hogy „nélkülözései nem a kommunisták közé vezették”. Ami viszont azért esett megvilágosodásunk folytán szomorúan logikussá, mert a társadalmi elosztás hercehurcájának ikerláncszeme a nyelvi-nemzeti

hovatartozás szerinti osztozkodás hercehurcája. Annak is éppúgy vannak elnyomottjai, kisemmizettjei, proletárjai. Az álinternacionalizmus után a nemzeti érzés feltámadása és túltengése megint a lengő inga pofozkodása csupán. Mi a helyzet a manapság alakuló világkatasztrófával? A homogenizálás bajnokai nem is sejtik (szóvirág!, dehogynem!), „milyen vékony fal választja el őket attól a veszélyes szomszédságtól, melyet a fasizmus alapideológiája jelent: Hitler Mein Kampfja”. Ez megint Churchilltől való, sajnos nem veszít az aktualitásából, akárha Bicska Maxival kánonban énekelnének az emberi jogokról erre évszázad-felszámoló nagy revüben, ahol végre még a nyomorékok megsegítése is divatba jött nagy nehezen, a nyomorultaké még mindig nem. Látványosabb, hogy a soros Quasimodót angol (hidegvérű) ligák gyámolítsák, mintsem a szolgálatos Jean Valjeanért tegyenek valamit bár saját érvényben lévő hazai alkotmányának őrei. Soha nem arról van szó, nem az a megoldás, hogy fogj neki szipogva empatizálni, öltözz be intenzíven azonosulni a szomáliaival: mindenkori páriával, hanem hogy aktív igazságérzeted a helyes arányban oldja fel „a tömény bánatot”, mely milliárdokéval keveredik el. Milyen nehezen alakult egyazon emberiséggé a homo sapiens tömege! Mire viszont meg lett a földgolyó legnemesebb és legritkább burkaként a humanoszféra is, már el is kezdődött széthullása, szétmarcangolása, esetleg az egysejtűállapotnak megfelelő szubkultúrákra? A „demokrácia” oly fennen hangoztatott követelménye, ama pluralizmus nem jelentheti csak, ad absurdum, minden kohéziós hatás tagadását! Egy XX. századi (talán már megint nem anakronisztikus) remete felismerése szerint „akkor jön el a világvége, mikor eltörültetik az ösvény már ember és ember között is”. Bizony. Annyira felvilágosultunk, hogy jól tudjuk: nincs egység a legkisebb egységen (egy családon) belül sem. Mint az atommag: ha addig jutunk, vonulunk vissza, minden csak akkor kezd igazán, javában hasadni tovább? Európa – mint az emberség-tudat bölcsője és koporsója?

Egységek és kétségek. Lehet, hogy az emberrel nincs mit kezdeni: túl régen lekecmergett a fáról, s ott alatta aludt el valahol mégis? Az isteni szikra közelében, önnnön vagyonában? Prométheuszi tűzszajrézás, a kerék kifundálása meg egyéb mitikus hőstettek és kiutak a Gutenberg-galaxissal bezárólag. Ám az esti híradóban csak az látszik, hogy a „mívelt és gazdag” Írországtól a cigánysédria Indiáig tüzek, tüzek, tüzek, melyeket vad törzsek gerjesztenek és táncolnak körül, s a primitív dicsekvések dacára, a természetet se zabolázták meg, korántsem: vizek, vizek, vizek, szökőkút, nemcsak „Jávától keletre”, hanem az agyoncivilizált New Yorkban is, mint Noé idején.

Hol van hát ennek az önmaga rabságába gabalyodó gnómnak az esélye, hogy ha lépten-nyomon s bármely nációhoz tartozván az önpusztító székely virtus jelszavához igazodik: „Hadd lám, Uramisten, mire megyünk ketten!?...”

Íme egy kor, mely a legveszettebb zsarnokságokra, fellélegzés gyanánt következik, s akkor kiderül, hogy a szabadság lehet teher is. Félelmetes, de Albániával kezdődőleg jó néhány diktatúrától szabadult államnak nevezhető alakulat ezt demonstrálja mostanában, és nem valahol a dzsungelekben, hanem európai térségben. A szociális demagógia s a igazságot, hogy az emberben nemcsak az állat, hanem az ember is ott van. Én/mi – tetszés szerint behelyettesíthető – egy szerencsétlen átmeneti/áldozati nemzedékhez tartozom, „mely a régi és az új idők mezsgyéjén egyik lábával abban, a másikkal ebben áll, s mind a kettőben rosszul érzi magát”. (Lampedusa) Szegénység-ügyben a végkonklúzió is sajnos csak az, annyi, hogy „jászolban fekszik”, s hogy „barmok közt nyugszik” az Isten fia, az ember fia. Bizony, barmok közt. S néha úgy látszik, a „gazdag szenvedés” folyamata nem palesztinokból farag Európákat, hanem Európát fogja palesztinosítani. A többi: „Mennyből az angyal.” Meredeken szembe a *szél jegyzeteivel*; de csak „leng, nem suhan...” mint valami bólcs, színes papírsárkány. Aki már úgysem érzi az „öntudat kopár örömét” sem.

László Ferenc Aladár

ÉLETKÉPEK

Töprengés szoborügyben

Nem, nem a kolozsvári Mátyás-szoborra gondolok. Azon nincs mit töprengeni. Körbeloboghatja a piros-sárga-kék trikolór, attól még Mátyás az marad, aki volt. Az ő igazságát nem lehet megmásítani.

Politikai töltetű szoborművek fölött töprengek. Az egyik az Avala csúcsán áll, nem messzire Belgrádtól, a másikat Budán, a Vérmezőn lehetett csodálni, a harmadik Kölnben áll. Egy negyedikről, a Kolozsvár felékesítésére szánt Avram Janku-szoborról még nem szólhatok, mivel idáig csak annyit tudok róla, hogy nagyobbnak kell lennie a Mátyás-szobornál.

Mestrovicsnak az Avala csúcsán emelt, a délszláv népek megbonthatatlan, örök testvériségét hirdető, hatalmas méretű szoborcsoportját mintegy tíz évvel ezelőtt láttam. A bizánci ihletésű, óriási méretű kariatidákat végtelennek tűnő lépcsősoron közelítettük meg. Följebb, mind közelebb jutva egyre több erőt, méltóságot fedeztünk fel a jellegzetesen balkáni szabású, harcos indulatot sugalló szerb, crnagorác, horvát, szlovén, bosnyák, albán-dalmata nőalakokban. Így, ahogy ezt most leírom, gúnynak hat, de akkor, ott, a tavaszi fényözönben, a mélykék ég alatt, hajat lobogtató szélben hatalmas erejű jelképnek tűnt ez a szoborcsoport. Mondhatnám úgy is, hogy Mestrovics becsapott. Hittünk neki, mi idegenek, és csodálva irigyeltük az eggyé kovácsolt néptestvériséget, az emberiség legjobbjai álmának egyikét. Hogy mit gondoltak erről Jugoszlávia népei? *Vörösmarty* gyötrelmes verssora jár eszemben: *emberfaj, sárkányfog vetemény... nincsen remény...* És közben azon töprengek, vajon a mester eladta magát pénzért, védettségért, és titói rendelésre cinikusan szállította a monumentális hazugságot a sosevolt délszláv testvériségről? Mindent megkapott, amit egy művész kívánhatott. Palotában élt és alkotott Split-Spalotóban. Márványlépcsőn jutottunk fel a múzeummá átalakított palotához. Lenyűgözött a mester páratlan alkotóereje; a feszülő balkáni indulatok klasszikussá fegyelmezett, letisztult művei. Ott értettük meg, szobortól szoborhoz zarándokolva, milyen nagy művész. De annál inkább késztet töprengésre az Avalán álló emlékmű. Mindig alapelvnek tudtam, hogy a művészet tartóoszlopa az igazság. Az avalai emlékművet megszeplősítette a hazugság; a jelképből vér csorog. Igyekszem mentegetni Mestrovicsot. Talán mégsem a cinizmus vezette vésőjét. Talán azt faragta kőbe, amiről álmodott. Vagy példát akart felmutatni? Az eredmény? Végiggondolni is iszonyat.

Egy másik nevezetes, politikai tartalmat hordozó szoborcsoportot, *Varga* Imre híres-hírhedt *Kun Béla szobrát* – mint olvasom –, mostanság szállították át az időszerűtlenné vált politikai szobrok sírkertjébe. Örülök, hogy nem verték szét. Nem tudom, csak feltételezem, ha Varga Imrét bízták meg Kun Béla halhatatlanságának biztosítására, akkor jó szemmel nézhették e művét, nemcsak felismerték, de el is ismerték tehetségét Aczél elvtársék. A három T időszakában gyakorlattá vált ez a taktika. Pusztán ösztöneimre, egyéni ízlésemre hagyatkozom, de még a legelfogultabbak sem tagadhatják, hogy ez a szobor telitalálat. Aczélék nem vették észre (ezt nem hiszem), vagy úgy tettek, mintha nem vennék észre, hogy Kun Béla emlékműve gyilkos politikai pamflet. A hadonászó, alulról igencsak törpének látszó főalak előtt esernyős anonimuszok hajbókolnak, mialatt ő a proletárezredeket szuronyrohamra küldi a Nagy Semmibe.

A harmadik, ugyancsak politikai indíttatású szoborhoz egy kölni emigráns barátom vitt el.

Lebombázott templomnál állította meg Mercedesét. Csak a kormos falak maradtak meg, és a kiégett, csúcsíves ablakok. A romtemplom közepén, valahol az egykori oltár előtt egy fekete gránitba vésett szoborpár; gyászába belesüppedt öregasszony, s mellette az embere. Vigasztalást nem ígérve karolja át életének és szenvedéseinek társát. E szobrot minden áldozatért, minden emberi szenvedésért véste romolhatatlan gránitba a szobrász. Nem tudom a nevét, de életében-halálában Isten áldja meg. Mert nem német gyász ez csupán, mindannyiunké, minden áldozaté.

Bevezetőben azon töprengtem, lehet-e művészet az, amiből hiányzik az igazság lehelete. A választ a kölni romtemplomnál értettem meg.

Méhes György

1. PÉNTEK

TV1

5.47 **Falutévé**
Tizenhárom perc szolgáltatás
6.00 **A Reggel**
Közérzeti hírműsor
8.30 **Sorstársak**
8.45 **Segítség!**
Rehabilitációs mag.
9.00 **Dallas** (sor.)
Erők játéka
9.50 **Lottósorsolás**
9.55 **Képújság**
10.05 **Hol vannak a katonák?**
A pécsi körzeti stúdió műsora

14.00 **Tenisz Párizs Open**
Közvetítés Párizsból
15.00 **Cigánymagazin**
15.30 **Walt Disney bemutatja** (ism)

17.15 **Közlemények – előzetesek**
17.20 **„Traffic jam"**
Könnyűzenei kívánságadó
17.50 **Pénzvilág**
18.00 **Ablak**
Közéleti szolgáltató műsor
19.00 **„Maradjatok meg szeretetemben..."**
19.05 **Jó éjszakát kíván a Disney!**
19.15 **Ez történt akkor...**
19.30 **Híradó**
20.05 **Telesport**
20.20 **Dallas** (sor.)
Erők játéka

Larry Hagman, Linda Gray
21.15 **Panoráma**
Világpolitika percről percre
22.20 **Tíz után...**
22.45 **Jancsó, Jancsó...**
Róma új cézárt akar
Olasz film
Claudius – Daniel Olbrychski, Octavius – Hiram Keller, A proprétor – Lino Troisi, A kéktumikás – Guido Lollobrigida, Giuba – Lorenzo Piani
0.20 **Késő esti Híradó**
0.25 **Antenne 2-híradó**

6.00-
9.00 **NAP-kelte**
Reggeli információs magazin

Műsorvezető: Radványi Dorottya és Radics Péter

16.20 **Hírek – Műsorelőzetes – Időjárás**
16.30 **Délutáni filmajánlat**
Clarence
(angol filmsor.)
17.00 **Ötről-hatra**
Zenés tájékoztató műsor
17.30 **Kérdezz! Felelek**
Egri János műsora
17.45 **Gyerekeknek**
Hupikék törpikék
Belga rajzfilmsor.
A bűvös virág
Apák napi ajándék
18.15 **Telesport**

Műsorvezető: Palcsó Brigitta

18.40 **Esti egyenleg**
19.05 **Peter Strohm** (sor.)
Ötven millió apró kövekben
Peter Strohm – Klaus Löwitsch (Dózsa László)
19.55 **A tudomány határain**
20.25 **Költői népünnepély**
20.45 **Van öt perce?**
Pergolesi: Stabat Mater – Quando corpus morietur
20.55 **Exkluzív**
Mester Ákos műsora
22.00 **Híradó**
22.25 **Napzárta előtt...**
22.45 **Búcsúzás**
(holland dokumentumfilm)
23.40 **Tenisz**
Párizs Open

14.40 **A jég kalózai**
(amerikai film)
16.10 **20 német slágerfesztivál**
17.45 **Gyerekek slágerlistája**
18.45 **Híradó**
19.10 **Lottósorsolás**
19.15 **Benny Hill-show**
19.25 **Ettől a legerősebb iker is kikészül**
(NSZK filmvígjáték)
21.10 **Twin Peaks** (sor.)
Kóma
22.05 **Sípjel** – focishow
23.00 **Julia**
– ez nem fülemüle volt
(NSZK erotikus film)
0.35 **Pajzán históriák**
(NSZK erotikus film)
1.55 **A pók szeme**
(olasz thriller)
3.15 **Forma–1**
Az Ausztrál Nagydíj tréningje
3.45 **Pajzán históriák**
(NSZK erotikus film)
5.00 **Az operatőr**
(amerikai némafilm)

PRO 7

7.00 **Waltonék** (ism.)
7.45 **Rajzfilmek** (ism.)
9.30 **Ezer mérföld por** (sor.)
10.30 **Halálos ellenségek**
(western)
12.05 **A last river-i magányos sas**
(western)
15.35 **A dicső lovasok** (western)
17.35 **Híradó**
17.50 **Város seriff nélkül**
(western)
19.30 **Bill Cosby-show** (sor.)
Tánc Tinával
20.00 **Híradó**
20.15 **Tom Horn** (western)
22.15 **San Francisco utcáin** (sor.)
Halál az előkelők közt
23.15 **Szakemberek** (kalandfilm)

Johnny Hallyday
0.45 **Híradó**
0.55 **M.A.S.H.** (sor.)
Tavasz mindenütt
2.10 **Híradó**
2.20 **A bajnokok** (sor.)
Forró homok
4.45 **Szabad nevetni** (sor.)
Egy kis lehűtést?

SAT.1

6.00 **Jó reggelt a SAT1-gyel!**
8.35 **Szomszédok** (ism.)
9.05 **Közkórház** (ism.)
9.50 **Telebolt**
egyedül (ism.)
11.05 **Mike Krüger-show** (ism.)
12.05 **Szerencsekerék** (ism.)
12.45 **Telebörze**
13.35 **Bingo** (ism.)
14.00 **Dino!** (sor.)
14.25 **Közkórház** (sor.)
Alexandria
15.10 **Szomszédok** (sor.)
Jönni és menni
15.35 **Telebolt**
15.50 **High Chaparral** (sor.)
16.45 **Cannon** (sor.)
Haza a halálba
17.45 **Az Addams család** (sor.)
Titkosügynök a házban
18.15 **Bingo** – játék
18.45 **Jó estét, Németország!**
19.20 **szerencsekerék**
20.05 **Időjárási körkép**
20.15 **Az elnök emberei**
(amerikai játékfilm)
I-II. rész
22.40 **A pokol tornáca**
(angol játékfilm)
0.20 **Hírek, sporthírek, időjárás**
0.25 **A heves Henrik, avagy egy ifjú házasság kalandjai**
(német erotikus filmvígjáték)

3sat

14.10 **Csajkovszkij-ciklus**
17.30 **Wickie** (rajzfilmsor.)
19.00 **Híradó**
19.15 **Müncheni szabadság**
Történetek a mélyből
20.00 **Sátán Napja**

Gerard Depardieu, Sandrine Bonnaire
21.30 **Ünnepi koncert**
Mindenszentek napján
Schubert és Bruckner egy-egy miséje
22.45 **Tegnapi búcsú**
(NSZK film)
0.10 **Memento mori! – Emlékezz a halálra!**
(dokumentumfilm)
1.10 **Késő esti újság**

2. SZOMBAT

TV1

6.45 **Falutévé magazin**
7.30 **Hagyd aludni a mamit!**
Alvin és a mókusok
(amerikai rajzfilmsor.)
(ism.)
7.55 **Jó reggelt adj, Istenem!**
Baptista gyermekhittan
8.00 **Follow me!** (ism.)
8.30–
11.00 **Korhatár nélkül**
8.30 **Anyajegy** (sor.)
VII/7.: A testvérek
9.00 **A gonosz északi szél**
(bolgár rajzfilm)
9.10 **Egyszer reggel**
(szovjet rajzfilm)
9.15 **Cimboráljunk!**
Szolgáltató gyerekműsor
9.30 **MOST...**
a sokoldalú fiatalok műsora
10.30 **Hol-mi?**
Ifjúsági szolgáltató magazin
11.00 **Tévémagiszter**
13.00 **Panoráma** (ism.)
14.00 **Amőba**
Tudományos gyerekműsor
14.30 **Szomszédok**
Teleregény (ism.)
17.45 **Dimenzió**
Tudományos magazin
18.15 **Gyereksarok**
Esti mese
Pumukli kalandjai
18.45 **Top modell**
19.15 **Ez történt akkor...**
19.30 **Híradó**
20.05 **Telesport**
20.20 **Aranyló**
(amerikai film)
22.10 **Tenisz Párizs Open**
Közvetítés Párizsból, felvételről
23.10 **Gabriel Fauré: Requiem**
(angol film)
23.55 **Késő esti Híradó**

2

Műsorvezető: Lőrincz Gabriella

7.00 **NAP-kelte**
Reggeli információs magazin
10.05 **Prizma**
Életmódmagazin
11.00 **Maja a méhecske**
(német rajzfilmsor.)
Flip csapdába esett
11.25 **Kacagóra ajátszóházban**
Szórakoztató gyermekműsor
12.25 **Pop-rock fehéren, feketén**
A Magyar Hanglemezkiadók Szövetségének műsora
(ism.)
12.55 **MTK-VM-Siófok**
Bajnoki labdarúgó-mérkőzés
Közvetítés a Hungária körútról

Műsorvezető: Kudlik Júlia

14.45 Ujvárás
14.55 **Az állatok védelmében**
Kudlik Júlia műsora
15.15 **Katts és kutyája** (sor.)
A gyémántpapa
15.40 **Melyiket a 3 közül?**
Játékos vetélkedő
16.10 **Angol nyelvlecke**
Family Album U.S.A.
16.35 **Nézze meg az ember!**
16.40 **Méltósággal...**
Riportfilm (ism.)
17.10 **Mozi top 10.**
17.40 **Gyerekeknek**
Denver, az utolsó dinoszaurusz (sor.)
18.10 **Telesport**

Műsorvezető: Kertész Zsuzsa

18.40 **Esti egyenleg**
19.05 **Rádió Corbeau**
(francia film)
20.45 **Németh László: Gyász**
(ism.)
22.00 **Híradó**
22.30 **Betiltott filmek**
Pacsirták cérnaszálon
(csehszlovák film)

RTL

6.15 **Csöveskék** (rajzfilmsor.)
6.40 **Átváltozások** (sor.)
7.00 **Mesék a világ minden tájáról** (sor.)
A favágó és az ördög
7.30 **Kedves Bill nagybácsi**
(sor.)
Túl késő, túl korán
8.00 **Konfetti – gyerekeknek**
• **Flintstone kölykök**
• **Maci Laci**
• **Scooby Doo**
9.20 **Zsupsz**
10.05 **Jetsonék** (sor.)
Kutyafog
10.35 **Turbo Teen** (rajzfilmsor.)
11.00 **Pókasszony** (sor.)
Sárkányok földjén
Rude Dog és bandája
Pókember
12.35 **He Man** (rajzfilmsor.)
A varázsló
13.05 **A hős teknősök**
(rajzfilmsor.)
13.30 **A fantasztikus Mario fivérek** (sor.)
14.00 **Ragazzi – Ifjúsági mag.**
14.35 **A Des Spiegel tv-műsora**
15.10 **Katts és kutyája** (sor.)
Forgatás
15.40 **BJ és Maci** (akciófilm-sor.)
17.00 **Játékshow**
17.45 **Csodálatos évek** (sor.)
A party-k királya
18.10 **Filmújdonságok**
18.45 **Híradó**
19.15 **Houston Knights** (sor.)
Az apák bűnei
20.15 **A klasz csajok bedobják magukat**
(NSZK filmvígjáték)
22.00 **Dali-As** – talkshow
23.00 **20 a kocsiban, 40 az ágyban**
0.30 **Julia**
– Ez nem a csalogány volt
(NSZK erotikus film) (ism.)
1.50 **Férfimagazin**
2.25 **20 a kocsiban, 40 az ágyban** (ism.)
3.45 **Terminator II.**
4.00 **Forma–1**
6.10 **Forma–1**
Az Ausztrál Nagydíj díjkiosztó ünnepsége.
Közvetítés Adelaide-ből

PRO 7

5.10 **Vadonkaland**
(amerikai dokumentumfilm)
5.40 **A kilencvenes évek**
(amerikai dokumentumfilm)
6.35 **10 kis szigetlakó**
(amerikai ifjúsági sor.)
7.00 **A bűvész** (sor.)
Trükk a játékkal
7.45 **Muppet-show** (sor.)
8.10 **Kedves Biber**
(amerikai vígjátéksor.)
Ebből elég!
8.35 **Egy úr az úrből** (sor.)
Lázálom-klinika
9.00 **Káosz a tizedik hatványon**
(ism.)
9.25 **Bill Cosby show** (ism.)
9.50 **M.A.S.H.** (ism.)
10.25 **Hardcastle és McCormick** (sor.)
Végzetes labda
11.15 **Tom Horn Western** (ism.)
13.00 **A kilencvenes évek** (ism.)
14.00 **Állatian előkelő**
14.10 **Dicsőség és szerelem között** (ism.)
16.00 **Dowling atya titkai** (sor.)
Pókerjáték
16.55 **Híradó**
17.10 **Úgynökasszony két példányban**
(amerikai bűnügyi film)
20.00 **Híradó**
20.15 **Blade Hong Kong-ban**
Angol–amerikai akciófilm (1985)
22.15 **Nincs kegyelem**
(amerikai bűnügyi film)
1.05 **Híradó**
1.15 **M.A.S.H.**
(amerikai vígjátéksor.)
1.40 **Szakemberek**
(olasz–német–francia kalandfilm)
3.15 **Perry Mason** (am. sor.)
4.15 **Forró hegyek**
(amerikai western) (ism.)

SAT.1

7.30 **Jó reggelt a SAT1-gyel!**
8.30 **High Chaparral** (ism.)
9.30 **Gazdasági fórum**
10.00 **Az elnök emberei** (ism.)
12.20 **Szerencsekerék** (ism.)
13.00 **Bingo** (ism.)
13.25 **Fantáziaszlget** (sor.)
Régi szerelem
14.15 **A szemérmes Ádám**
(oszták játékfilm)
15.45 **A SAT1 bemutatja**
16.15 **Zapp** – játék
16.40 **Pearl Harbor** (sor.)
17.35 **Nyereményjáték**
17.45 **Az Addams család** (sor.)
Gomez és Mortica
18.15 **Bingo** – játék
18.45 **Hírek**
18.50 **Quadriga** – pol. magazin
19.20 **Szerencsekerék**
20.05 **Időjárás**
20.15 **Az ostoros szerzetes**
(német krimi)
21.50 **Hírek, sport**
22.05 **A profik** (sor.)
23.00 **Riport a koraérettekről**
2.00 **Riport a koraérettekről**
(ism.)

3sat

13.55 **Alpesi túrák**
14.10 **Búgócsiga**
Tv-sorozat gyermekeknek
14.40 **Dick Donald gyémántdetektív**
15.05 **Francia mesterszakács ajánlja**
15.30 **Kívánságkoncert**
17.25 **Hogyan érjünk el üzleti sikert különösebb erőfeszítés nélkül?**
(amerikai filmvígjáték)
19.00 **Híradó**
19.22 **3SAT stúdió**
19.30 **Serse**
Händel vígoperája
22.35 **A svájci tv kulturálls magazinja**
23.20 **Németországok**
„Éjszakai dalok"
Korunk zenéje és irodalma
24.00 **Portréfilm Odysseas Elytis**
Nobel-díjas görög költőről
0.30 **Labdarúgás Ausztriából és Svájcból**

TV MŰSOR

1991. OKTÓBER 28—NOVEMBER 3.
44. HÉT

Kép—szöveg: MTI—BUDAPEST

A hét sztárja: Henry Fonda
A hét filmje: Aranyló

Negyvenhat év a pályán és ha egy alattomos szívinfarktus nem szól közbe, az „aranyalkodalom" is eljön... Henry Fonda hetvenhét évesen is az volt, ami első filmjének forgatásakor, harmincéves korában; a nők kedvence. Varázslatos mosolyával, különös tekintetével előbb minden amerikai családba belopta magát, majd meghódította a világot is.

A minnesotai egyetemen újságírást tanult, majd egyetemi színjátszó társulatok tagja lett. A második világháború idején a haditengerészetnél teljesített szolgálatot, s ezt későbbi pályafutásában kiválóan kamatoztatta. Az amerikai nézők az ötvenes években bolondultak „katona" filmjeiért, s valóban megdöbbentően jól játszott ezekben, a ma már klasszikussá vált alkotásokban is.

Filmjei között olyan világsikerek voltak, mint az Érik a gyümölcs, a Háború és Béke, a Tizenkét dühös ember, a Volt egyszer egy vadnyugat, és olyan alkotások, amelyeket őemelt a legnagyobbak közé. Az Aranyló három világsztár pazar két órája. Katherine Hepburn, Jane Fonda – aki itt, mint az életben is, Henry Fonda lányát alakítja – és Henry Fonda egy rendkívül szép és mély családi érzést próbál átadni – kedvesen, finoman, az érzelgősséget teljesen elkerülve.

A magánéletben is rendkívül sokat jelentett számára a család. Jane és Peter – mindketten nagy sztárok – apjuktól tanulták azt a fajta tisztelet és alázatot a művészet iránt, amellyel Hollywoodot is meg lehet hódítani.

Szombat, TV1, 20.40

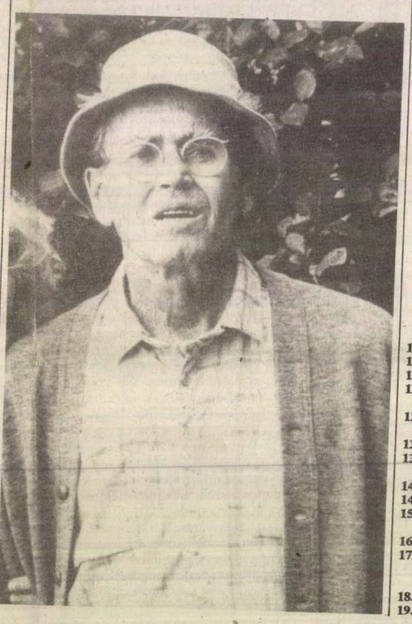

3. VASÁRNAP

TV1

6.50 **Menedzser Magazin** (ism.)
7.35 **Hagyd aludni a papát!**
Tom és Jerry
(am. rajzfilmsor.)
7.55 **Muzzy comes back** (ism.)
8.00 **„Így szól az Úr!"**
A Biblia üzenete
8.05 **Kávé habbal**
Reggeli találkozások
8.30 **Vasárnapi turmix**
Benne: **Cimbória**
11.00 **Álljunk meg egy szóra!**
11.10 **Expo '96**
Riportműsor
12.00 **Forma–1**
Ausztrál Nagydíj
14.00 **A Financial Times heti üzleti híradója**
14.30 **Paraván**
Endrei Judit műsora
15.00 **Hollywood** (sor.)
XIII/9.: A vadnyugat és a western
16.00 **Van benne valami**
Barkochbajáték
16.40 **Örömhír**
A magyarországi Unitárius Egyház műsora
17.00 **„Walt Disney bemutatja"**
Kacsamesék
Nehéz napok a föld nevű bolygón
A Csipet csapat
18.45 **Ez történt akkor...**
19.00 **A HÉT**
Benne: Híradó
20.05 **Telesport**
20.20 **Csevegés**
Kérdez(get): Fodor János
20.50 **Kék, mint a pokol**
(francia film)
22.30 **San Salvador-i Énekek**
(dokumentumfilm)
23.10 **Képújság**

2

Műsorvezető: Palcsó Brigitta

7.00 **Napra-forgó**
Magazin a reggelihez
9.00 **Profit**
Befektetési tanácsadó
9.20 **Kéményesek**
Óvodások filműsora
9.45 **Szórakoztató szórakosgató**
Nyelvi játékok gyerekeknek
10.00 **Kánon**
Vallás és kultúra
10.30 **Észbontó**
Ismeretterjesztő gyermekmagazin
10.50 **Sándor Mátyás** (sor.)
VI/4. (ism.)

Műsorvezető: Sugár Ágnes

13.20 **Hírek – Műsorelőzetes – Időjárás**
13.30 **Hármas csatorna**
Gyógyító teóriák II/2.
14.00 **SOrSok** – magazin
15.00 **Tenisz Párizs Open**
Közvetítés Párizsból
16.35 **Mi történt a jövő héten?**
16.45 **Filmmúzeum**
Kabos Gyula-sorozat
Fizessen nagysád!
Magyar film
18.05 **Delta**
Tudományos híradó

Műsorvezető: Berkes Zsuzsa

18.40 **Esti egyenleg**
19.05 **Új Angyal**
(angol bűnügyi tévéfilmsor.)
A kék Dulac
20.45 **Hungary reborn**
(Újjászülető Magyarország)
A Stúdió '91 különkiadása
21.30 **Ez történt a héten**
22.30 **Telesport**
Labdarúgó összefoglaló
23.25 **Mozart-ciklus a Zeneakadémián**
B-dúr vonósnégyes K. 458. (XII/3.)

RTL

4.30 **Forma-1 Ausztrál Nagydíj**
6.20 **A Flintstone család gyermekei** (ism.)
6.40 **Jetsonék** (ism.)
7.05 **Maci Laci** (ism.)
7.30 **Scooby Doo** (ism.)
8.00 **Li La-Launebár**
Vidám show-műsor gyerekeknek
9.20 **Metty elintézi**
9.30 **A Vörös Lovag bosszúja**
(olasz kalandfilm)
10.55 **Művészet és küldetés**
11.00 **Geert Müllet-Gerbes-show**
12.05 **Dr. Who** (sci fi–sor.)
12.35 **Elly és Jools** (sor.)
A szörny
13.05 **Az apám földönkívüli**
(sor.)
13.30 **Munster család** (sor.)
13.55 **Ultraman – a titkos Enem** (sor.)
14.20 **Adam 12** (sor.)
14.45 **Forma–1 Ausztrál Nagydíj**
15.05 **A régi erdészház**
(NSZK népies film)
16.45 **Slágerek és örökzöldek**
17.50 **A St.-Elsewhere klinika** (sor.)
A forgatócsoport
18.45 **Híradó**
19.10 **Utazási magazin**

20.15 **Szent Iván éj**
(NSZK népies film)
21.50 **A Der Spiegel tv-magazinja**
22.30 **Prime Time**
Kulturális magazin
22.45 **A Pompon Rouge kastély** (sor.)
Viharos éjszaka
23.15 **Éjszakai Playboy**
0.15 **Filmklub**
Twinky
(angol film)

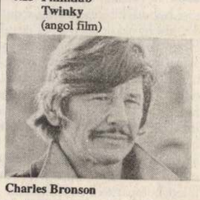

Charles Bronson
1.50 **Forma–1**
Összefoglaló az Ausztrál Nagydíjról (ism.)

PRO 7

5.50 **Vadonkaland**
(kanadai dokumentumfilm)
6.15 **A vadállatok birodalmában**
(amerikai dokumentumfilm)
7.00 **Preston őrmester** (sor.)
A csapda bezárul
7.25 **Vicki** (sor.)
A rettenthetetlen ötös
7.50 **Egy úr az úrből** (ism.)
8.15 **Muppet-show** (am. sor.)
8.40 **A kis óriás**
(amerikai vígjáték)
10.00 **Bill Cosby-show** (am. sor.)
Kréta a mosógépben
10.30 **M.A.S.H.** (ism.)
10.55 **Dowling atya titkai** (ism.)
11.55 **A vadállatok birodalma** (ism.)
12.45 **A dicső lovasok** (ism.)
14.45 **A repülő osztály**
(német ifjúsági film)
16.30 **Hardcastle és McCormick** (ism.)
17.25 **Híradó**
17.40 **Az inkák kincse**
(német–olasz kalandfilm)
19.30 **Bill Cosby-show** (ism.)
20.00 **Híradó**
20.15 **Perry Mason**(sor.)
Egy lelkiismeretlen lump
22.15 **San Francisco utcáin** (sor.)
Önbíráskodás
23.15 **A desperádók**
(angol western)
0.50 **Híradó**
1.00 **Harry csodálatos büntetése** (sor.)
Szappanopera
2.18 **Híradó**
2.25 **Úgynökasszony két példányban** (ism.)
4.00 **Híradó**

SAT.1

7.30 **Dino** (ism.)
7.55 **Az Addams család** (ism.)
8.20 **Ollie** (ism.)
8.45 **Thunderai macskák** (ism.)
9.10 **Drops** (ism.)
9.35 **Zapp** (ism.)
10.00 **Piaci érték**
Vásárlók magazinja
10.30 **A hegyek varázsa**
10.55 **Vallásos szemszögből**
11.05 **A szemérmes Ádám** (ism.)
12.45 **Bingo** (ism.)
13.10 **Fantáziaszlget** (sor.)
14.05 **Újdonságok a videotékában**
14.30 **A nagy palack**
(angol játékfilm)
16.05 **Parti kalózok** (sor.)
16.30 **Drops** – játék
17.05 **A gyilkos cápák támadnak**
(amerikai akciófilm)
18.45 **Hírek**
18.50 **Sportklub**
19.20 **Szerencsekerék**
20.05 **Időjárás**
20.15 **Ketten, akiket a majom megharapott**
(olasz–spanyol western)
21.55 **Időjárás**
22.00 **Talkshow a toronyban**
23.15 **Hírek, sport**
23.25 **A Gorilla**
(francia akciósor.)

3sat

11.55 **Anno Domini**
Képek a svájci történelemből
12.00 **A történelem keresztje**
(dokumentumfilm)
13.10 **A Spree kalózai** (sor.)
14.00 **Vitaműsor különböző vallású teológusok között**
15.00 **Wiener Walzer**
16.15 **Osztrák Fúvószenei Fesztivál '91**
17.30 **Camera**
A DFF filmfolyóirata
18.00 **Írókkal beszélget Wolfgang Herles**
19.00 **Híradó**
19.10 **Napló**
19.30 **Lehallgatás**
Peter Ustinov komédiája
21.00 **Törzsasztal**
Filó terefereműsor
22.15 **Mozart: Kis éji zene**
22.35 **A bűnügyi múzeum meséli**
(krimisor.)
24.00 **Heti szemle**

PIRAMIS KFT.
Már nemcsak a különleges német, olasz és spanyol fürdőkádakból, mosdókból, csaptelepekből, csempékből és padlóburkolólapokból óriási a választék!
BUDAPEST XIV., KEREPESI ÚT 32.
Augusztus 1-től 4 és 5 méter széles német és belga padlószőnyegek is reklámáron kaphatók!
TELEFON/FAX: 251-3782

Mészöly Miklós

Bármi történjék is

Bármi történjék is, mi megmaradunk ostobának — veti papírra az egyik levelében Flaubert a francia—porosz háború kitörésekor. Közben játszik az ősz, ahogy akkor játszott, és játszik most is. Hogy miképp? Vétlenül hervadó szépasszony a rituális áldozat, nyakán a még mindig csábszínes sállal, hogy az utolsó kínálkozó pillanatig is kendőzni próbálja a ráncait, az idő fekélyét. Shakespeare realistább, ő egyszerűen arról tudósít, hogy a béke „megrothad". S még Szent Polikárp, a kilencvenöt éves korában vértanúságot szenvedett szmirnai püspök se átallotta a füleit betapasztani és felkiáltani: „Ó, Istenem! Miféle korba rendeltel születnem!"

Ha vakációs üdülésnél éppen kéznél van Flaubert levelezése, nehéz megállni, hogy újra és újra bele ne lapozunk. Még perverzebbül ínyenc a szellemi lustálkodás gimnasztikája, ha történetesen úgy adódik, hogy ezekre a levelekre a kivételesen lucidus Julien Barnes Flaubert-t keresztül-kasul lyuggató regényféléjét is rálapozzuk. Persze — vakáció? Mondanám inkább úgy, hogy módjával. Hiszen én sem vagyok szűz, sem apatikus báb, tisztességgel megszolgált kategóriám és magánrögeszméim nagyon is megalapozottak. A szememet nem cserélhetem ki — írja a vaskos normandiai George Sandnak. Az ilyen szavakat lehet és kell kőtáblára vésni.

És csak heverünk, és hagyjuk sodródni a gondolatokat. Pillanatnyilag a gyulai kastélypark füvén, nem sok kilométerre egy határtól, ahol — így a hír, a vakhír, a hivatalos állítás, a hivatalos kétségbevonás, a manipulált, a hisztéria, a gyanú és ürügykeresés — állítólag ki- és berepülnek vámmentesen anonym fémmadarak. A játék, a jelenség nem új. Az ősi kínai filozófia például korántsem olyan exkluzív és finnyás, mint az európai; képes odahajolni a szennyesebb emberi szükségletek fölé is, vizsgálódva, pragmatikusan és filozofikusan. Ami éppenséggel nem esik messze attól, amit a tizenhét éves Flaubert jegyez fel Sade-ról vagy Néróról: „Számomra ezek a szörnyetegek magyarázzák meg a történelmet." Vagy, hogy esélye se legyen a félreértésnek, hozzáteszi: „Szeretem a legyőzötteket, de szeretem a győzőket is." Van tehát mély és évülhetetlen ismerete az emberi játék és játszmák természetrajzáról. És e játékok vértelen előnyeiről, véres kockázatairól. De miképpen gondolkodjam pillanatnyilag én mindezekről, itt Gyulán, a paradicsomian sárguló kastélypark fái alatt? Üljek a csillagomon, mint Kis Herceg, és vegyem kezembe a távcsövemet? Miközben érzem a „szennyes" szagát? Nos, kínai és Flaubert-i módra pragmatice és filozofice azt teszem (még mindig vakációzva...), hogy lapozok az emlékezetemben, és az e napokra választott provokáló szerzőimben.

Julien Barnes, aki mélyen angol, a roueni vonaton elismerő elképedéssel vesz észre a lehúzható ablakon egy apró címkét, amilyennel még nem találkozott: „Ne jetez pas l'energie par les fenètres en les ouvrant en periode de chauffage." Azaz: Fűtési szezonban ne dobjuk ki az energiát az ablakon. Mennyire nem angolos megfogalmazás, állapítja meg: logikus, mégis faramuci. Ám — kérdezhetnénk vissza — micsoda nem logikusan „faramuci", ami az igazságot lehetőleg teljességében igyekszik megérinteni? Legyen anekdota és ne parabola, nem bánom — de itt a helye, hogy megemlítsük: Ernest Pinard volt az az ügyész, aki a Bovaryné ellen közszemérem megsértése miatt vádat emelt; s aki A romlás virágai elleni perben is magáénak mondhatta a vád képviseletének dicsőítését. Aztán néhány évvel azután, hogy a Bovarynét felmentették a vád alól, kiderült, hogy Pinard a szerzője egy névtelenül megjelent obszcén verseskötetnek. Flaubert jót mulatott. (Gondoljam melléje számos politikus pikáns selmaságát?) Az ügyész vádiratában egyébként az a már-már ezoterikusan perverz jellemzés is szerepel: a Bovaryné „realisztikus, de nem diszkrét". Hogy a dolog még obszcénabb legyen, szükséges itt idézni Flaubert vallomását: „Azért írtam a Bovarynét, mert gyűlöltem a realizmust."

Helyben vagyunk tehát. Vegyük csak figyelembe, hogy amiről szó van vagy lehet: bizony, obszcén az. A vaskos normandiai 1850-ben kedvetlenül így mereng: „Időről időre belenézek az újságba. Úgy tűnik, a dolgok szédítő iramot vettek. Nem tűzhányó peremén, hanem egy latrina tetején táncolunk, amely, az az érzésem, nem kis mértékben el van korhadva. A társadalom hamarosan ólomsúllyal zuhan alá a mélybe, és beléfullad tizenkilenc évszázad mocskába. Elég nagy lárma várható."

És íme, újra ősz van, a hervadó szépasszony várja a rituális sorsát, a levegőben anonym fémmadarak szállnak, a játék nem új. És még az ő-ókori filozófiai alapvetés sem hiányzik, ha utánaolvasunk. Említett kínai filozófusaink — maradjunk ezúttal csak náluk — lefegyverző racionalitással (obszcenitással?) elemzik máig érvényesen és foglalják traktátusokba a háborúviselés és kezdeményezés művészetét, a kémkedés fortélyait, a sikerre vezető provokációk pszichológiáját, az ún. „terhelési-szakítási próbák" hatásának nélkülözhetetlen kipuhatolását, azaz diplomáciai és katonai stratégiáját... Lefegyverzően okos, hajdani filozófusok; és lefegyverzően anonym fémmadarak, egyebek, hiszen a találékonyság szorgos, és netán még néhány eltévedt anonym bomba is előfordul, melyek egy alvó városra zuhannak — de ez már elcsépelt, ismerjük, nem vált be, nem köszönte meg se legyőzött, se győztes. Flaubertnek „faramuci módon" mégiscsak igaza lehet: csak szeretni szabadna, egyszerre, mind a kettőt.

Avagy: „Bármi történjék is, mi megmaradunk ostobának."

akáció tehát? Igen, a vakáció még tart, csupán nem Európa- és világszerte. De hát lapozzunk tovább — még ha nem tudjuk is pontosan eldönteni, hogy visszafelé vagy előre lapozunk érvényesen.

1852: „Ahogy az emberiség tökéletesedik, úgy korcsosul el az ember. Amikor minden pusztán a gazdasági érdek egyensúlyban tartására redukálódik, marad-e tere az erénynek? Midőn a természetet oly mértékben leigázták, hogy eredeti formáját elveszítette, mily következményekkel fog ez járni a szépművészetekre? És így tovább. Időközben a dolgok igen borúsra fordulhatnak."

1870 (francia—porosz háború kitörése): „A faji problémák visszatérését fogja jelenteni. Egy évszázad sem telik bele, s tánúi lehetünk, hogy egy szempillantás alatt milliókat gyilkolnak le. A Kelet a Nyugat ellen, a régi világ az új ellen. Miért ne?"

1871: „Az Internacionálé hívei a jövő jezsuitái."

ztán 1875-ben ilyesmi jut eszébe Medvének a jövőről: „Haszonelvű lesz, militarista, amerikai és katolikus — nagyon katolikus." Persze, itt kissé igazságtalanul feledkezett meg Allahról, pedig járt Keleten — de ha valakinek, őneki csakugyan kötelességünk megbocsátani ezt a figyelmetlenséget, lévén jobban elfoglalva a kairói fürdősfiúk szép gömbölyű fenekével, és az örömforrás csiklójuktól már gyermekkorban megszabadított, borotvált szeméremdombú kurtizánokkal, akiktől sikerült megszerezni a szent madarak látta szifiliszt. Ám mégis ellopta nekünk — Szalambót!

Meglehet már, hogy egyedül a művészet képes túllépni az őszön? A mű? A semmilyen Kalasnyikovtól térdre nem rogyó, csendet parancsoló csend?

Shelley pár soros riportja mindenesetre ezt a csendet is megfelelő távlatba helyezi: a sivatag homokjába temetett Ozymandias királyi (vagy isteni) szobormaradéka csakugyan hírt ad magáról, de csendjét csupán a szél szóltatja meg. Hallali! Halla... Aztán ez a hang is elreked éterien. Enyész — mondaná nyugodt komorsággal Vörösmarty. Vagy szintén a temetőből a fanyarul megvesztegethetetlen Auden: „A költészettől még nem történik semmi." Vagy szordinós vallomással az öreg Freud, aki pedig meglehetősen értett hozzánk: „Nem tehetek róla, de a szívem mélyén meg vagyok győződve róla, hogy drága embertársaim, kevés kivétellel, semmit sem érnek." elátom, kellemetlen gondolatok ezek. Kínában: de akad-e a jelenetnek olyan nemjapán nézője, aki érti, hogy melyik az úr igazi énje? Az-e, amelyik a számítógép termináljánál dolgozik napi nagyon sok órát, vagy mégis az a másik, aki a nagyvárosi tömegből néhány percre „elutazik" az ősök birodalmába?

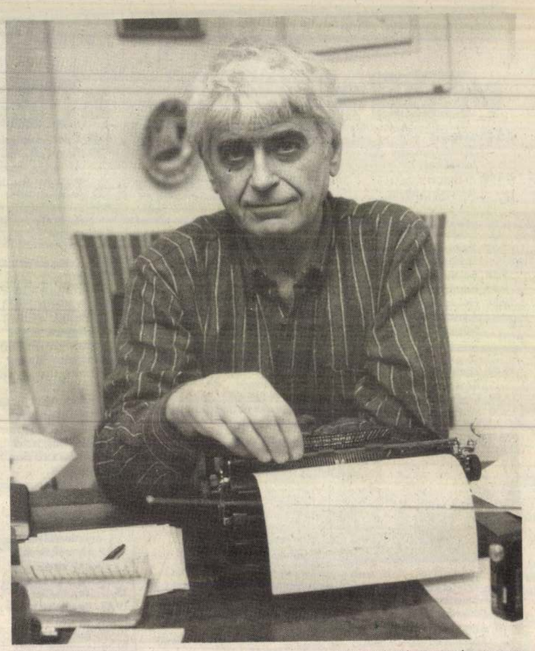

Mészöly Miklós

MTI FOTÓ: TÓTH ISTVÁN CSABA

Bnosak. Sőt, egészségesek. Segítenek helyére igazítani — a mit is?! És a válasz többnyire itt akad el. Flaubert pedig éppenséggel nem az, akitől karneváli biztatást várhatunk. Hanem ami csillámló útjelzőt itt-ott mégis elhelyez, az alighanem, alighanem...

De nem akarom elrontani az ajándékot töltelék szavakkal: „Én csak egy irodalmi gyík vagyok, aki a hatalmas Szépség napja alatt sütkérezik. Ennyi az egész." — „Szeretem a munkámat, eszeveszett és perverz szerelemmel, ahogyan az aszkéta szereti a szőrcsuhát, amely feldörzsöli a hasát." — „Mindennél előbbre való — a Művészet. Egy verskötet többet ér, mint a vasút." — „Egy tetű története éppoly gyönyörű lehet, mint Nagy Sándoré." — „Legalább annyira vagyok kínai, mint amennyire francia."

És ez csak egy ripsz-ropsz tallózás, az ő szűkszavúságához illő. De ahhoz talán elég, hogy a vakációból fölébresszen s kissé személyesebben sodródjanak tovább a gondolatok. Vakáció? Hogyan is állunk az önhittségünkkel, a kizárólagos igazságbirtoklásunkkal, a sánta és nyomorék egyebeinkkel — sorolni is kár, hiszen ismerjük, elcsépelt, nem vált be, köszönet elmarad. Hogyan állunk a kísérlettel, hogy legalább annyira legyünk „kínaiak", mint amennyire „franciák" vagyunk? Netán emberek? Mindenesetre alternatíva: mű, amely képes túllépni az őszön.

Hegyi Gyula

Hegedűs Géza

Károlyi Mihály képe (szobra ?) köztudatunkban

A közelmúltban az Országház mellett emlékezők és érdeklődők gyülekeztek az egyik legszebb köztéri szobrunk, Varga Imre Károlyi Mihályt idéző emlékműve körül. A találkozóra az adott napi alkalmat, hogy akkor volt ötven esztendeje, hogy a számkivetett, rég földönfutó köztársasági elnök Londonban megalakította az „Új Demokratikus Magyarországért" mozgalmat. Ez a fél évszázados esemény fontos mérföldkő lehetne a hazai demokratikus törekvések korábbi évszázadai és a mi mostani útkeresésünk történelmi folyamatában. Igen: mérföldkő lehetne, ha demokráciát igénylő vágyaink, tetteink, útjaink és útvesztőink vonulata és benne Károlyi Mihály oly fontos alakja szemléletesebben élne köztudatunkban, mint amennyire indokolt, hogy eleven hatóerő legyen. A történelemtudomány ugyan szakadatlanul igyekszik életben tartani történelmünk demokratikus vonulatát is, és benne Károlyi Mihály nélkülözhetetlen alakját, de — úgy vélem — se szépirodalmunk, se publicisztikánk nem figyelmezteti kellő mértékben nemzeti öntudatunkat erre az önismeretünkhöz nélkülözhetetlen témára. Az utóbbi időben több igen jó, tudományos igényű történelmi tanulmányt olvashattunk Károlyi Mihály helyéről és jelentőségéről (Jemnitz János, Hajdú Tibor, Litván György írásaira gondolok), ezek méltóan rajzolják ki a felejthetetlen történelmi arculatot, de valójában még az értelmiségnek is csak szűk belső köreihez közvetítik a fontos tudni- és meggondolnivalókat.

Holott egymással vitázó pártjaink és véleményárnyalataink egyaránt a demokrácia lehető további útját keresik, tehát szükségképen kinek-kinek maga előtt kell látnia a mifelénk vezető előzményeket. A mi nemzeti történelmünk 1100 évéből most már közel 300 esztendős előzményt kell újra meg újra felmérnünk. Nem csak az események értékeléséért, de olyan modellek szemünk előtt tartásáért is, amelyekből a magunk számára is kialakíthatjuk az eszményi magyar demokrata követhető és követendő jelképes alakját. Hiszen használható hagyomány nélkül nincs hatékony jövőformálás.

Nos, ez a magyar „homo democraticus" aligha nem a nemzeti szabadságért és egyenlőségért együtt fegyverre kelt nemesek, polgárok és jobbágyok — vagyis Rákóczi kurucainak — körében kezdődik. Maga Rákóczi Ferenc s mellette olyan kitűnő értelmiségiek, mint Ráday Pál vagy Mikes Kelemen, szellemükben már a demokraták elődeinek mondhatók... a XVIII. század elején. Majd ugyanennek a századnak végső negyedében a Bessenyei köré gyülekező „felvilágosodottak" és az ő nyomukban a „Martinovics-mozgalom" kivégzett hősei, börtönviselt írói, költői, tudósai. Ezek adják át a staféta-fáklyát az 1848 forradalmához vezető reformkor nagy demokratáinak. És ezeknek hagyománya vezet a kiegyezéstől a mi nemzedékeink minden demokratikus elképzeléséig és próbálkozásáig. Ha ezt nem tekintjük át mint szakadatlan folyamatot, akkor el se tudjuk képzelni: hogyan is tovább? Ennek az 1867-től mostanáig vezető, annyiszor zsákutcákba vezető útnak demokratikus vonalában pedig éppen a kulcslak Károlyi Mihály, még akkor is, ha ő is — mint úgyszólván mindenki — nemegyszer tévesen ítélt. De hát nincs az a jó út, amelyen nem lehet tévedni.

Ha a kezdettől a mi tegnapunkig húzódó magyar történelmet idézzük, így sorolnám fel demokratikus történelmünk főalakjait: Rákóczi Ferenc, Bessenyei György, Hajnóczi József, Széchenyi István, Eötvös József, Kossuth Lajos, Deák Ferenc, Károlyi Mihály. (Ne essék félreértés, én itt politikai arculatokról szólok, még ha kitűnő írók is kerültek a névsorba. Költészetünk óriásai — Vörösmarty, Arany, Petőfi, Ady, majd a mi korunkat bevezető József Attila — maradandóbb és főleg szebb igékkel adtak hangot demokratikus igényeinknek, de most a kifejezetten politikai demokratikus példatárról van szó. Ebből a példaadó névsorból három, éppen a legnagyobb hatásúak életútja a hazai vezérszerep után a hontalanságba torkollik: Rákóczi, Kossuth, Károlyi akkor látja át a legvilágosabban a teendőket, amikor évtizedekig él már idegen országokban, és onnét ad útmutatást a demokratikus továbbfejlődésre. Egyszer meg kellene írni ennek a három nagy földönfutónak párhuzamos történetét: ennek háttere a XVIII., a XIX. és a XX. század magyar politikai története külföldi távlatokból. Károlyi Mihály kalandos élettörténetét végre úgy kellene megírni, ahogy a párizsi és londoni messzeségekből visszanézhetett az itthoni előzményekre. Példázatos történet lehetne ez. Hiszen úgy kezdődött, hogy a hajdani őse Rákóczi kuruc hadainak főve-zére volt, aki józan belátásból megalkuvó békét kötött a császári labancokkal. (Pálffy János a kurucokkal parolázó labancvezér volt olyan érdekes alak, mint Károlyi Sándor, a labancokkal kiegyező kurucvezér, valamikor neki is volt szobra az Oktogonon, de 1945 után ugyanolyan kegyvesztett lett, mint Werbőczi... és akkoriban ugyanolyan ostobán döntögettek szobrokat, mint mostanában mi, holott minden szobor valamiképpen hiteles tanúbizonyság saját múltunkról.) Ennek a kiegyező kuruc generálisnak az utódai grófok lettek, és az ország leggazdagabb családjai közé kerültek. Hát ennek a nagyhatalmú és nagytekintélyű arisztokrata famíliának fia volt az a Károlyi Mihály, aki nem saját ősének, hanem Rákóczinak az útját választotta. Ő volt a saját földjét felosztó arisztokrata, ő volt a magyar köztársasági mozgalom vezére, 1918-ban ő lett az elnök. És ugyanúgy számkivetésbe kényszerült, mint Rákóczi, majd Kossuth. És amikor a világégés veszélyébe rohant otthon a haza, ő alakította meg a Mozgalmat a Demokratikus Magyarországért. Az ő szobra — és nagyon szép szobra — a mi demokráciánk jelképe és emlékműve. Ezt a szobormást, ezt az arcképet kellene jobban a köztudatba vinni, kihozni a történelemtudósok értelmes tanulmányaiból a szívek, az érzelmek világába.

Jó helyen van az ő képe és alakja törvényhozó Országgyűlésünk gyönyörű háza mellett. Akik a törvényeket hozzák, jól teszik, ha felnéznek rá, mielőtt belépnek alkotmányunk palotájába.

Japán jegyzetek (2.)

Játékautomata, tizenkétmillió golyóval

Tokiónak nagyjából tizenkét millió lakosa van, de a város közigazgatási határait az idegen nemigen érzékeli: ha átutazunk például a hárommilliós Jokohamába, a vonat végig beépített területen halad, a két város lényegében egymásba ér. Mint minden túlnépesedett világváros, Tokió is alapvetően kétféle módon igyekszik megoldani városrendezési problémáit. Részint felhőkarcolókkal, harminc-negyven emeletes toronyépületekkel, melyek közül az egyik legújabb a városi kormányzóság idén tavasszal átadott tömbje két negyvenöt emeletes felhőkarcolóval. Részint az „alvóvárosok" egyre messzebb nyúló hálózatával, ami természetesen korszerű tömegközlekedési rendszert is feltételez. A metró (japán-angolul „subway") és a városi vasút (JR) a tokiói közlekedés és általánosabban a mindennapok gerince. Reggeli csúcsforgalomban valóban találkozhatunk „préselőemberekkel", akik a szerelvényekbe szelíd erőszakkal betuszkolják az utasokat: napközben azonban mind a metró, mind a városi vasút kényelmes közlekedési eszköz. És összehasonlíthatatlanul gyorsabb, mint a személyautó: noha Tokiót átmeg átszelik a városi autópályák, több emelet magasságban vezetett „magasutak".

A forgalom elviselhetetlen, kaotikus, eszméletlenül zsúfolt: a járművek többsége kisebb-nagyobb furgon, teherautó, „haszonjármű". A rengeteg építkezés, az ipar és a kereskedelem trombózisos vérkeringése ez: európai ésszel egyszerűen rémálom. A metrószerelvények tíz kocsiból állnak, és mindegyiknek négy széles ajtaja van: amikor egyszerre mind a negyven ajtóból kiárad a tömeg a peronra, még a tapasztalt budapesti is úgy érzi magát, mint a naiv falusi kisfiú első fővárosi kirándulásán.

Tokióban kétségkívül a hely a legdrágább kincs. A nagyvárosi élet bizarr poézisa, hogy a város legnyugodtabb pontjai a magasházak tetején vannak. A tokiói nagyáruházak tetőszintje — rendszerint hetedik-nyolcadik emelete — afféle „közparkként" is funkcionál. Itt található az állatkereskedés, ahol üvegkalitkában árulják a cicákat, a kölyökkutyákat és más háziállatokat. A gyerekek aranyhalat halászhatnak apró medencékből, olyan trükkös hálóval, amely óvatlan vízbemerítésnél azonnal elszakad, és csak akkor eredményes, ha a víz felszínén mintegy „lefölözzük" vele az aranyhalat. Szabályos kerti padok várják a sétálókat, és üdítőautomaták egész sora kínál viszonylag olcsó frissítőt. Sokszor apró szentély fogadja a hívőket — míg Jézus kiűzte a kufárokat a templomból, a japán kereskedők felviszik az áruház tetejére a „templomot". Az irodaépületek tetején magánparkokat éppúgy látni, mint golfpályákat: az utcaszintből kihasított területet így adják vissza valamiféle „második természetnek".

Természetesen vannak igazi parkok is, és éppen az őket körülvevő zsúfoltság adja meg igazi rangjukat. A nagy reformer császár tiszteletét hirdető Meidzsi-szentély hatalmas parkja hűvös, párás, igazi erdei levegőjével valóságos mikroklímát jelent a nagyváros közepén. A parkok és kultikus helyek (sintóista szentélyek, illetve buddhista templomok) egyébként is rendszerint összetartoznak. A sintóizmus természetvallás: a természet legalábbis jelképes jelenléte alapkövetelmény a kultikus hely építésénél. Szép egy sintóista szentély elegans kapujával, puritán és nagyon esztétikus csarnokával, szent köveivel és bizarr tárgyaival (mondjuk egy piros ruhába öltöztetett majomszoborral), és valóságos kulturális sokk a tizenkétmilliós Tokió lüktetése: de a magamfajta, „eklektikán" felnőtt huszadik századi látogató számára igazából a kettő együtt izgalmas. A cseresznyefa a szentély kertjében és a közeli felhőkarcolók harmincemeletes tömbjei, amelyek valósággal belesnek az általmok ligetébe. (Koronájukon, azaz tetejükön például egy vitorláshajó szinte életnagyságú másával.) Kicsit olyan ez, mint amikor egy színes kimonós, fapapucsos hölgy tipeg-kopog a metróállomás végtelen peronján az öltönyös-kosztümös emberáradat közepén. Becsülöm és irigylem azokat, akiknek a mai Japánban, a világ legfejlettebb ipari nagyhatalmában van türelmük megtalálni a hagyományos japán kultúrát és valást a maga érintetlen szépségében: de számomra éppen a modern civilizáció és az ősi hagyományok keveredése a legérdekesebb. Egy öltönyös úr, számzáras diplomatatáskával, kijön este valamelyik égig érő irodaépületből, és leül az utcai jós mellé a kisszékre: nézi a neonáradatban a lampion pislákoló fényét az asztalkán, hallgatja a jóst, aztán egyszerre fejhangon, kántálva énekelni kezd. Mindennapos látvány a tokiói utcán: de akad-e a jelenetnek olyan nemjapán nézője, aki érti, hogy melyik az úr igazi énje? Az-e, amelyik a számítógép termináljánál dolgozik napi nagyon sok órát, vagy mégis az a másik, aki a nagyvárosi tömegből néhány percre „elutazik" az ősök birodalmába?

Kissé hirtelen ötlettel azt írtam egy angol író barátomnak, hogy Tokió leginkább egy hatalmas játékautomatához hasonlítható, ahol minden csillog, lüktet, csilingel, és amelyben tizenkétmillió golyó kering össze-vissza. Ha megállunk a mai Tokió legfelkapottabb esti negyedeiben, a fiatalos Sibujában vagy az elegánsabb Sindzsukuban, szinte leterít minket a minden érzékszervünket bombázó, Tömény Nagyváros. Neonfények az utcaszinttől sok emelet magasságig, magasvasút két emelet és autópálya négy emelet magasságban, ember- és autóáradat, diszkózene, járdára kirakott lacikonyhák egzotikus illata. Mindez talán rémisztően hangzik, de benne sodródni hihetetlenül jó érzés. (Nem kis részben azért, mert a japánok tömegben is kulturáltak, udvariasak és tiszták.) Ha az ipari és nagyvárosi fejlődés modellje egyáltalán követhető modell — márpedig a derék japánok a keresztény Európából importálták —, akkor kétségtelenül ez a „jövő", a huszonegyedik civilizáció. A tömegember és a tömegfogyasztás lehetőségekhez képest legcivilizáltabb együttélése. Ilyen értelemben egy tokiói látogatás sajátos jövőutazásként is felfogható.

Lehet persze, hogy az európai szellem mégiscsak feltalálja időközben a tömegcivilizáció és a fogyasztói társadalom humánus alternatíváját. Ha majd a japánok ezt is sikerrel lemásolják tőlünk, akkor biztosak lehetünk benne, hogy valóban működőképes alternatíva.

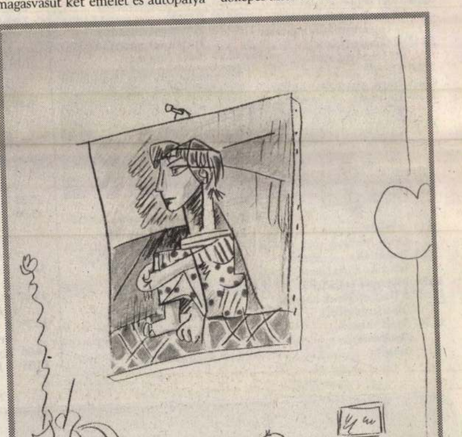

Czinder Antal érme

Ligeti Erika érme

Kutas Antal 500 forintos emlékpénze

Varga Imre szobra

SZABÓ MIHÁLY FELVÉTELEI

RUSKA JUDIT FELVÉTELE

Plasztikus Bartók-képünk

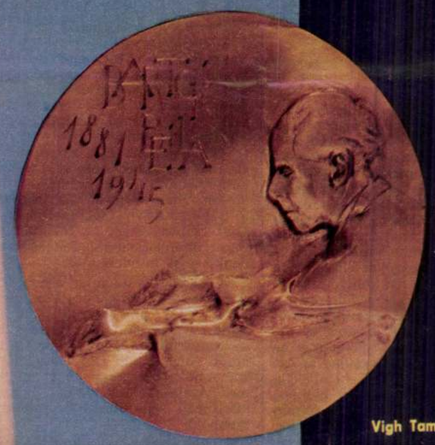

Vigh Tamás érme

Bartók Béláról szobrot csinálni nem lehet könnyű feladat. Mert igaz, hogy külső valója épp olyan volt, amilyennek az átlagember a zeneszerzőt elképzeli, de ehhez az áttetszően könnyű testhez sehogyan sem illik a szobrászat súlyos bronza... Bartókot én mindig Ferenczy Béni portréját felidézve képzelem el, hiába láttam róla annyi fotót és festményt. Ehhez a belső képhez Vigh Tamás érme áll a legközelebb. De még a zenetudományban is többféle képe él Bartóknak, hát még az egyszerű, esetleg éppen zenéhez alig értő halandó agysejtjeiben! Megvan nyilván a létjogosultsága annak a sokféle Bartók-képnek, amellyel a ma szobrászai egészítik ki a Bartók-zene ihlette festmények és grafikák sokaságát. Magam a Vigh Tamás érveire voksolok. De ez nem kritika, csak magánvélemény.

Sz. A.

Keleti csemege

ÁZSIAI FILMEK NYUGAT-BERLINBEN

31. Internationale FilmFestspiele Berlin 13.-24. Februar 1981

A hongkongi Apa és fiú az ázsiai kisrealizmus érdekes képviselője volt a fesztiválon

Az emberiség nagyobbik fele Ázsiában él. Ezen a kontinensen — főként a rendkívül termékeny indiai és japán filmgyártás jóvoltából — évente több film készül el, mint bármely másik földrészen. A fesztivál hivatalos versenyén mégis csupán az ázsiai óriások (India, Kína, Japán) vettek részt. A „kicsik", a Fülöp-szigetek, Hongkong, Indonézia, Malaysia, Szingapúr, Thaiföld, stb. szerényen a Steinplatz kis mozijába húzódtak a maguk húszegynéhány játékfilmnyi minifesztiváljával és filmgyártásuk helyzetét elemző szimpozionjával. Ez utóbbi számos meglepő tanulsággal szolgált. A művészek kormányaiktól azt kérték, ne tekintsék a filmet pusztán árucikknek, hanem fogadják el olyan művészi kifejezési formának, amely a nemzeti kultúra szerves része. Sajnos — panaszolták — ez nem könnyű, mert náluk még semmit nem tettek a filmművészet értékeinek megőrzésére. Nincsenek archívumok, filmkönyvtárak, nemzeti filmmúzeumok. Munkájukat szinte lehetetlenné teszi, hogy hazájukban a filmforgalmazók csak a legritkább esetben vesznek át művészi értékű európai és amerikai filmeket, saját alkotásaikat pedig nem tudják hogyan ismertté tenni Európában.

MAGUK A FILMEK érdekes estéket szereztek, s arról feltétlenül meggyőztek, hogy évente tucatnyi távol-keleti film a magyar tévében lényegesen pontosabbá tehetné elképzeléseinket nemcsak a harmadik világ viszonyairól, hanem az ázsiai emberekről is. (A szinkronizálást megkönnyíti, hogy szinte valamennyit angolra fordított forgatókönyvvel együtt kínálják eladásra.)

Itt vannak elsőnek a hongkongi filmek. A brit koronagyarmat képzeletünkben maga a titokzatos Kelet, a kábítószer, a ferde szemű maffia a rugdosódó, karatézó Kung Fu-filmek világa. Voltak olyan alkotások, amelyek ezt a képet erősítették a nézőben A *Veszélyes találkozás*ban például esztelen szadizmussal öldöklték, csonkították, hordónyi paradicsompürét pocsékoltak el. Az *Apa és fiú* viszont egészen kellemes százperces kisrealista társadalomrajzot adott a nekünk elképzelhetetlenül zsúfolt városról, ahol az öreg beosztottak megalázkodva hajlonganak az ifjú és gazdag főnökök előtt, az iskolában karba tett kézzel ülnek a gyerekek, a málladozó falú mellékutcában vándorkozmetikus a földön ülve szépítgeti kuncsaftjait. Látjuk hogy a családi étkezéseken a legjobb falatok az idősebbeket illetik, s minél fiatalabb valaki, annál kisebb a porciója. A rövidke családregényben a jól tanuló lányt kiveszik az iskolából, hozzáadják egy öregedő, gazdag férfihoz, hogy a közepesen tanuló fiút a sógor pénzén Amerikába küldhessék egyetemre.

Az ázsiai nagycsalád egy másik, még szegényebb változatát ismerhettük meg a Fülöp-szigeteken készült *Vakond a vízben* című történetből. Valami isten háta mögötti szigeten vagyunk. Hol a vízszennyeződés, hol a járvány, hol a tájfun sújtja a szegény halászfalu lakóit. Még a pap is csak évente egyszer csónakázik ide misézni. Az emberek valami hihetetlen apátiában élik nyomorúságos életüket a falak nélküli bambuszkunyhókban. A hagyományok igen erősen élnek közöttük, az öregeknek a fiatalok kezet csókolnak, természeti csapás idején az őskommunizmus viszonyainak megfelelően mindenki segít mindenkinek.

— Mi vonzza magukat a neorealizmushoz? — kérdeztem a rendezőt. — Ugyanaz, ami az olaszokat harminc évvel ezelőtt. Másra nem telik — válaszolta. (Szerencsére, tettem hozzá magamban, mert ezekből a filmekből lényegesen több tudható meg Ázsia életéről, mint a gazdag kiállítású, semmitmondó kalandfilmekből.)

Kiváló színes technikával fényképezték a maláj és a thaiföldi filmet, csak éppen a művészi igazság hiányzott belőlük. Bár még az *Ihletem* című maláj film is, mely egy kolduszsegény és zeneileg tehetséges fiú szájbarágós karriertörténete, felvillant olyan érdekes mozaikokat a malájok mindennapi életéből, melyek egzotikusabbak minden kommersz keleti témánál. Ez a film éppúgy, mint a thaiföldi *Vörös bambusz*, hangot ad bizonyos óvatos antikapitalizmusnak. A *Vörös bambusz* az 1948-as éhínség idején játszódik, de mondandója igen határozottan a mai nézőnek szól. A ravaszul kormánypárti filmben a kommunisták egy északi tartományban át akarják venni a hatalmat. Egy bölcs buddhista bonc azonban kompromisszumot fogadtat el velük. Amikor pedig az újabb, helyi konfliktust ő sem tudja megoldani, mert a falu uzsorása csalással elveszi egy özvegyasszony földjét, megjelenik a központi hatalom képviselője, a rendőrfőnök és „hekus ex machina" az özvegy mellé áll. Kész a tanulság: nem kell forradalom ahhoz, hogy igazságot szerezzünk magunknak.

A LEGMODERNEBB FILMNYELVEN az indiai díjnyertes, *Az éhínség nyomában* beszélt Ázsia helyzetéről. A film szereplői egy filmkészítői stáb és India falusi lakói, s az egész történet egy meghiúsult filmötlet munkálatairól szól. Az 1943-as indiai éhínség ötmillió áldozatának akarnak méltó emléket állítani, ám a filmforgatás során minduntalan belebonyolódnak a szereplő amatőrökkel folytatott vitákba. Nem kapnak például főszereplőt, mert még a nyomorgó parasztok sem engedik, hogy leányuk eljátssza egy prostituált szerepét. A film lényegét és vele együtt talán India helyzetének lényegét is kifejezte az a jelenet, amikor a monszun miatt egy nap nem tudnak forgatni. A stáb bent ül a házban, az eső dobol a bádogtetőn, s ők unaloműzőnek kitalálósdit játszanak. Az egyik asszisztens eredeti fényképeket mutat az indiai éhezőkről, s a többiek apró jelekből megpróbálják kitalálni a felvétel keletkezési idejét. De folyton felsülnek, mert alig van valami, ami megkülönbözteti a tavalyi és a harminc évvel ezelőtti éhezők nyomorúságát. Aztán az asszisztens egy teljesen fekete képet mutat fel. Azonnal röpködnek a szellemes válaszok: áramszünet Calcuttában, néger az éjszakában, energiaválság. — Tévedtek — mondja az asszisztens —, ez a múlt, a jelen, és a jövő.

MEGTELT A MOZI a kínai versenyfilm, a *Gyere vissza, fecske!* vetítése előtt. Az első jelenetek csalódást okoztak. A többi ázsiai filmnél gyengébb színes technika, a színpadias játékstílus nem sok jót ígért. Felrémlett a régi kínai operafilmek, partizánfilmek pátosza, s már-már szedelődzködni kezdtem, amikor a szépreményű hősnőt (egy medikát) valaki feljelentette. 1959-et írunk, s a nagy ugrás idején elég volt egy meggondolatlan kijelentés, hogy valaki külföldi ösztöndíj városnyosából messzire száműzött jobboldali elem legyen. Amikor a lány elutazik kényszerlakhelyére, magyarázat nélkül szakít szerelmével, azt sem mondja meg neki, hogy állapotos tőle. A film 1979-ben folytatódik, amikor a volt medika lánya éppen abba a fiúba szeret bele, akinek párttitkár apja egykor a hajszát vezette az anyja ellen. A nagyjelenetben a párttitkár, aki közben ugyancsak elvesztette beosztását, megbeszéli a múltat a mamával. „Ami megtörtént, megtörtént — mondja az expárttitkár. A múlt mellékes, a következő húsz-harminc évben minden helyrehozható."

Az asszonyt rehabilitálják. Ő mégis úgy dönt (bár közben találkozik azóta megnősült egykori szerelmével is), hogy visszamegy Belső-Mongóliába. Az ottani állatorvos megkérte a kezét. Az orvos eddig is szerette — vallja be levelében —, csak azért hallgatott húsz évig, mert párttagként mégsem udvarolhatott egy jobboldali elemnek. Most, hogy a párt rehabilitálta, minden megváltozott, hajlandó azonnal elvenni feleségül.

A néző erkölcsi érzékét alaposan felborzolta ez a központilag irányított, kicentizett „társadalomkritikai alkotás". A nézők százait mégis székéhez szögezte a feszült kíváncsiság, hogy hol tart ma a kínai kultúrpolitika. Mert igaz ugyan, hogy a rendező nem tud a film mögé igaznak ható emberi közeget fényképezni, hogy minden vadonatúj, tiszta és a színhelyeken a népsűrűség oly kicsi, hogy Kína valósággal kihaltnak látszik. Mégis igen érdekes, ahogy a film „apolitikusan" moralizál. A külsőségek is jellemzőek. Két óra alatt egyetlen Mao-jelvény vagy politikai jelmondat sem látható. Az egyetlen szobor Beethovené, a párttitkár zongoraművész fiának szobájában. (Mint tudjuk, a kulturális forradalom Beethovent is a dekadens, burzsoá művészekhez sorolta.)

Ki a felelős az elmúlt húsz év cikcakkjaiért a kínai politikában, mely millióknak okozott szenvedést? Mi az intézményes biztosíték arra, hogy mindez nem ismétlődik meg a jövőben? Elégedjünk meg azzal, hogy elkészült *egy film egy ember* tragikus sorsáról és borítsunk fátylat a múltra. Ezt üzeni Fu Jingong filmje Nyugat-Berlinből, 1981 februárjában.

KÖRÖSPATAKI KISS SÁNDOR

A kínai Gyere vissza, fecske! főszereplőjét jobboldali elemnek bélyegzik és átnevelésre egy távoli tartományba száműzik

VARGA IMRE
ÚJ TÜKÖR 1981/XVIII/ 11.sz-

KELLEMETLEN OLDALUNK

Ne rágalmazzuk a szenvedélyeket. Minden nagy tett, amit ezen a földön művelnek, az ő művük.

ANATOLE FRANCE

Miért rombolunk telefonokat?

Nagy érdeklődéssel olvastam a Posta vezetőinek nyilatkozatát Gyulay Zoltán folytatásos cikksorozatában, a *Magyar Nemzet*ben, s nem egy szakaszán elgondolkodtam. Mint utcai telefonálásra kényszerült állampolgárt leginkább az foglalkoztatott, mi lehet az oka a telefonrombolásnak. Hiába a figyelmeztetés egy-egy telefonfülkén, hogy vigyázzunk a készülékre, mert életet ment: a bezúzott ablak, a piszkos fülke, az átvágott drót gyakoribb, mint Európa, vagy a tengerentúl városaiban.

New Yorkban egykor a Harlem partján laktam. S bár jövevényként érkeztem, huszonnégy órán belül volt saját telefonom. Mégis gyakran beszéltem az utcáról. Kényelmes volt, egyszerű. Szavamat a legnagyobb forgalom sem nyomhatta el, a készülék érzékenysége biztosította a zavartalan beszélgetést.

New Yorkban embert ölnek, nagyon is könnyedén. Vandál város, senki se tagadja. De a telefon mintha szent lenne. Senkinek esze ágába se jut megrongálni.

Mi lehet hát akkor annak az oka, hogy Európa egyik legjobb közbiztonságú városában, Budapesten a telefon szenvedi el azt az agressziót, melyet másutt az élő emberi test fog fel?

Nyilván az okok számosak. A közösségi tulajdon védelmének érzéke furcsán elmaradt a közösségi tulajdonra épült hazában. Egy népvándorlás utáni korszakban élünk — a vidék töltötte fel a várost, s még nem tapad olyan lokálpatriotizmus a „helyhez".

Mindez azonban nem magyarázza, hogy miért főleg a telefont szemelte ki magának az utcai barbárság, miért abban végzi rombolását?

Hajlanék arra, hogy ebben ne csupán a védhetetlen emberi durvaságot marasztaljam el, hanem magát a tisztelt telefont is. Mert mi lett a telefonból, e minden jószágok leghasznosabbikából? Aranyborjúhoz hasonló pogány áldozati oltár, misztikus ajándék, ritkán működő, szeszélyes isten. Életet ment? Ugyan, hiszen maga a figyelmeztető tábla is piszkos, s aki válsághelyzetben próbál vonalhoz jutni, előbb mesterséges légzéssel próbálkozzék. Kivilágítatlan és elhanyagolt fülkék, egy kattogó, s pénznyelő doboz, jó barátnak álcázott ellenség. Szeszélyes holmi, melynek tulajdonától látszatra önkényesen vonnak meg, s kegyként ajándékoznak oda. A tizenkilencedik század gépromboló munkásainak szemében lehetett ilyen rejtélyes Moloch a testi és szellemi nyomorúságot keltő idegen masina: a civilizációt szolgálta, szentigaz, de csupán a pusztítása volt áthelhető.

A telefon, még az is, amit a polgár lakásába szerelnek fel, a posta tulajdona marad. Kinevezhetem ugyan közösségi tulajdonnak, de nem az. Törvénye szerint is személynek szóló szolgáltatás, meghatározott időre szóló és felmondható bérlet. Tetszés szerint ikresíthető. A szolgáltatáshoz való jogról egy rejtelmes és ellenőrizhetetlen fórum dönt. Még a lakáskiutalásokat is kifüggesztik valahol a közösségi fellebbezés jogával. A telefon vigasztalan kérelmezői meghatározatlan ideig várnak és beláthatatlan kegyből kapják készüléküket. A költözés joga nélkül — hiszen a fejlesztetlen vidékre vándorló telepes újra és évekig várhat.

Még mindig arról a telefonról beszélek, melyben tíz hívásból hét félrekapcsol, melynek karbantartása és műszaki színvonala egyszerűen nem engedi meg, hogy magaménak érezzem.

A Posta most azt ígéri, hogy kulturált, működő utcai telefonhálózatot fejleszt az emelt tarifából és a lakosság közreműködését kéri.

Ne romboljuk a telefont!

Én viszont továbbra is a Posta közreműködését kérem. Gyakrabban közölje terveit és gondjait az előfizetővel, az igénylővel. Ne rombolja tovább a lakosság önbecsülését. Küldjön olykor egy leveleződ-lapot, hivatalból bérmentesítve egy-egy nagyobb terület népfrontbizottságának, melyben a fejlesztés körülbelüli időpontját közlik, hogy nekünk is akadjon némi számonkérnivalónk. S ha marad még felhasználatlan pénzmag a tarifaemelésből, bízzanak meg egy kutatócsoportot azzal, hogy vizsgálja ki, miért éppen a telefont rombolja egy egyébként derék közösség.

UNGVÁRI TAMÁS

Kutatók haknija

A közfelfogás szerint a hakni csökkent értékű, lenézett vállalkozás. És ugyancsak a közfelfogás szerint kizárólag előadóművészek, színészek, énekesek, muzsikusok művelik. Ha hakniról esik szó, mindig rájuk gondolunk.

Holott haknizni mások is tudnak. A tudomány emberei például. Néha ők is belevágnak olyan munkába, amelynek körülményeiből, föltételeiből a végeredmény gyöngesége, erőtlensége vagy éppen silánysága előre látható. A *Levéltári Szemle* új számának egyik közleményében legalábbis ilyesmiről olvashatunk Péter László szokatlanul nagy terjedelemben bírálja a *Szőreg és népe* címmel megjelent négyszáz oldalas helytörténeti tanulmánygyűjteményt. E kritika irodalomtörténészként és helytörténeti kutatóként egyaránt jól ismert szerzője, különben maga is szőregi lakos, 27 nyomtatott oldalon sorolja föl az elkapkodott, összecsapott munka csakugyan elképesztő hibáit. Tömeges tévedések, föltűnő hiányok, szerkesztői mellőzések találhatók a terjedelmes könyvben. A dolgozatok szerzői még az alapvető forrásokról sem tudnak, helyismeretük hiányai kiáltók.

Az elmúlt esztendőkben tömegével jelentek meg különféle helytörténeti dolgozatok. Sok pénzt áldoztunk rájuk, és mint a *Szőreg és népe* bizonyítja, nem mindig okosan, körültekintően. Az elmélyültség itt is nélkülözhetetlen, ezt a munkát nem lehet albérletbe adni. Nem jó, ha a kutatók is hakniznak.

ÖKRÖS LÁSZLÓ

Mozgólépcső?

Kicsinység, és talán éppen ezért különösen bosszantó. Nem tudjuk használni a metró szerves tartozékát: a mozgólépcsőt.

Csúcsforgalom idején a tömeg hullámzó nyájba torlódik a bejáratok előtt. Sokan sietnének is, de elérve a mozgólépcsőt komótosan rálépnek, hadd tülekedjenek hátul a többiek.

A megoldás kézenfekvő (nem saját ötlet, Angliában és a Szovjetunióban például remekül bevált): álljanak a ráérők, fáradtak, nézelődők, beszélgetők, csókolózók a jobb oldalra, de akik sietnek, hadd gyalogoljanak folyamatosan lefelé a bal oldalon. A metrónak is vannak néptelenebb időszakai, ilyenkor még elkeserítőbb látni azt a néhány partizánt, aki utastársai között szalommutatványt végezve próbál lefelé haladni, míg négy-öt összetömörült ember miatt kénytelen megállni, ujjával dobol a gumikorláton, és hallgatózik: elrobog-e az a szerelvény, amit, ha lesétálhatott volna a bal oldalon, még kényelmesen elért volna.

A 3—4 perces késés pedig az átszállásoknál hatványozódik.

Emlékszem egy rövidfilmre, amit az első metróvonal átadása előtt vetítettek a mozikban, akkor még határozottan kérték az általam említett elhelyezkedést a lépcsőn, de a megvalósításért semmi sem történt.

A mozgólépcső-reformot egész egyszerűen képzelem el: a lépcső alagútjában az állomásfelsorolások közé fel kéne szerelni néhány táblát, melyek a jobboldali közlekedés alapszabályának betartására közérthető formában szólítanának fel. Az intézkedést a televízió, a rádió és a napilapok is ismertethetnék. A monitorok előtt ülő metrós dolgozók pedig remek mikrofonjukon keresztül *udvariasan* felszólíthatnák a lefelé tartó közönséget az *új* szabály betartására, ismerve a pestiek makacsságát, a gyakran tétlenségre kényszerített egyenruhás dolgozók hónapszámra sem unatkoznának.

Ha ésszerű javaslatom meghiúsulna a tehetetlenség ellenállásán, úgy kérem a „mozgólépcső" nevének „mozgóállcső"-ra történő mielőbbi megváltoztatását.

BODOLAY G. ZALÁN

Brankúzi és Nej

Ha valaki nekem a mindennapi beszélgetésben a világhírű román szobrászművészről úgy beszél, mint *brankúzi*-ról, nem igazítom helyre. Végtére is nem kötelességünk románul tudnunk, mint ahogyan nem föltétlenül baj, ha angol vagy francia neveket képtelenek vagyunk fonetikus hűséggel kiejteni. Sokszor a személynevek rendhagyók is: az angolok is hol *rúzvelt*-nek, hol *rozvelt*-nek, hol *rozevelt*-nek mondják Roosevelt nevét, s voltaképpen mindegy is.

Ám, ha egy ismeretterjesztő film, amely éppen e világhírű szobrász életművét hivatott a televízió milliós nézőseregével megismertetni, és szintén betű szerint mondja a román nevet, ez már nem hagyható szó nélkül. A filmnek éppen az lehetett volna egyik ismeretterjesztő föladata, hogy következetesen helyes ejtésmódjával elterjessze az érdeklődők körében a művészt joggal megillető helyes nevet. S mióta Magay Tamás jóvoltából van *Idegen nevek kiejtési szótára* (1978), a televízió szerkesztőinek és a szövegmondó színészeknek is megkönnyebbedett a dolguk. Ez esetben csak a 77. lapot kellett volna fölütniük, s ott a második hasáb tetején olvashatták volna a helyes kiejtést: *brinkusj*. Ha a szövégi *j*-t elhagyták volna, és csak *brinkus*-nak mondták volna, akkor sem lett volna semmi baj: a magyar artikulációhoz így áll közelebb. (Vagy *brinkusi*-nak mondhatták volna. Kiskunhalason van egy utcanév, nyilván azonos eredetű: Brinkusi.) De végig a filmen *brankúzi*ról beszélni, primitívség és félretájékoztatás.

Constantin Brâncuşi (1786—1957) párizsi műhelyében

Ez volt egyik este. Alig pár nappal később a *Waterloo* című filmet adták a tévében. Itt meg Napóleon tábornokát, *Ney*-t folyton *nej*-nek nevezték, s ez talán még az előbbinél is gorombább hiba, hiszen franciául mégiscsak több embernek kell tudnia a tévé környékén is, mint románul, s akkor tudni illik, hogy a helyes kiejtés Magay szerint *ne*, de gyakoribb a *né*. Talán az is segítene a bajon, ha a szinkronfordító a jövőben a fordításában föltüntetné a helyes kiejtést is.

PÉTER LÁSZLÓ

A viszonylagosság üzöttje-áldottja: az idő tűnékeny, emberöltőnyi résében, örökös dimenetben, megfejthetetlen fényben és sötétben él. Természetes és megszokhatatlan számára a mindegyre változó: ránéz egy arcra, de mire meglátja, már másik arcot lát; fölkapja fejét egy szóra, de mire meghallja, aki szólította, sehol sincs már. Tartósan mégsem boldogtalan vagy kétségbeesett, hisz tudja: az is, ez is a lélek pillanata csupán. S van benne annyi derű- és bölcsességtartalék, hogy egy szép vers, egy tiszta asszonyi tekintet, egy jó, baráti beszélgetés helyre biccentse kizökkent idejét. Úgy ír tehát, mintha mégiscsak a megmaradás háncsára vésné voltának jeleit: szívdobogását, lélegzetét. Egy ki tudja hányadik ezredévégi ember szelíd, de markáns hieroglifáit.

1. Neved természetesen hangzik a mai magyar költészetben: a versolvasó hozzászokhatott állandó jelenlétedhez. Munkásságodról meglehetősen sokat, sorsodról, személyiségedről igen keveset tudunk. Volt, aki már-már titokzatosnak nevezett...

— Pedig úgy hiszem, sem a sorsomban, sem a személyemben nincs több titok, mint bárkiében. Legföljebb arról lehet szó, hogy — verseimtől eltekintve — csakugyan ritkán beszélek magamról. Részint, mert nem éltem látványos életet, részint, mert ilyen a természetem... Pécs városában születtem, ma is pécsi vagyok. Közelebbről: a Mecsek oldalában, a Vilmos utcában, amely — mint a szomszédos György, illetve Miklós utca — a Zsolnay család egyik tagjának nevét viseli. Külváros volt ez a szó gazdasági-társadalmi értelmében: a földszintes házakat meglehetősen szegény emberek lakták. Mi is csak bérlők voltunk a kicsiny lakásban, ahol édesanyám megszült (mert akkor még nemigen szültek kórházban, klinikán), s ahol hatéves koromig szüleimmel s nyolc testvéremmel éltem. Akkor a régi tulajdonos eladta házát, az új pedig fölmondott nekünk. A „Város" segített rajtunk: a szigeti városrészben akkoriban fölépült lakótelepen kaptunk egyszerű, de jól lakható, kétszobás lakást. A legnagyobb öröm az volt a számunkra, hogy saját kis kertünk is lett. 1922-ben költöztünk oda, legidősebb nővérem akkor férjhez ment, így eggyel kevesebben lettünk. Édesapám, aligha gy új otthonunk lett, betegeskedni kezdett. 1924-ben, viszonylag fiatalon, 54 évesen nyugdíjazták, s 1927 márciusában meghalt. A MÁV betűírója volt (aki látta már a vagonok oldalán a különféle titokzatos számokat, feliratokat, vagy az állomásokon olvasható táblákat, az nagyjából tudja, hogy mivel foglalkozott), el lehet képzelni, hogy — közvetlenül az első világháború után — milyen nehezen tarthatott el ekkora családot. A halála után a sorsunk még nehezebb lett. Édesanyám csekély „nyugdíbért" kapott a vasúttól, két szobafestő-mázoló inas, majd segéd bátyám, munkát csak nyáron, a szezonban kapott. Nélkülözésben telt el gyermekéletem.

2. Nagy család, szegénység, munkás sorsra kényszerítő körülmények közepette mégis csak alkalmad nyílt arra, hogy tanuljál, „kiváljál". Minek köszönhető ez?

— Úgyszólván legelső eszmélésemtől kezdve barátságban voltam a betűvel. Amikor édesapám címtáblákat, cégtáblákat vagy más szövegeket írt, mögéje álltam, s alig öteves koromra, szinte észrevétlenül megtanultam olvasni. S hamarosan már önállóan böngésztem Petőfit, sok versét könyv nélkül fújtam. Volt bizonyos képességem a számolásban is: iskolás korom előtt összeadtam és szoroztam kétjegyű számokat. Az iskolában is könnyen haladtam: diplomám, sőt doktorátusom megszerzéséig, mindvégig színjelesen. Így hát kezdettől fogva természetes volt számomra, hogy tanulnom kell, s édesanyám, családom mindent meg is tett azért, hogy tanulhassak. A közeli jezsuita gimnáziumba írattak be, ahol — református vallásúként, jó bizonyítványaim ellenére — még tandíjat is kellett fizetnem. A negyedévenkénti 10 pengőt nehezen tudtuk összehozni. Többes számot használok, mert ahogy cseperedtem, iskolatársaim instruálásával magam is pénzt kerestem. Sőt felsőbb osztályos koromban, főként télen, majdhogynem én tartottam el a családot. Nyaranként jó életem volt: említett nővérem egy tanítóhoz ment férjhez, aki a Mohács fölött fekvő Dunaszegcsö-szigeten tanított. Tanyaforma hely volt ez, ahol megismerkedhettem a falusi élettel, a jószágokkal, s az ottani gyerekekkel életre szóló barátságokat köthettem. Így nemcsak tapasztalatban, emberés világismeretben gazdagodhattam, hanem a nyelvemben, szókincsemben is... Mindent egybevetve, ma már egyáltalán nem bánom, hogy úgy éltünk, ahogyan éltünk. Megtanultam igényeimet a lehetőségekhez szabni. Elképzeléseim, sőt még az álmaim sem irreálisak. Edződött akaraterőm is, megtanultam tegyelmezni magamat. Ifjú koromban aztán tudatosan is törekedtem erre: hetente például egy napot koplaltam, csupán önfegyelmem gyakorlására, s hogy alkalomadtán, ha szükséges, nemet is tudjak mondani magamnak. Ezért hát soha nem fo fel tragikusan, ha le kellett mondanom valamiről. Tudomásul vettem a körülményeket, végeztem a dolgomat.

3. Gyermek- és serdülő korodban érték-e olyan hatások, amelyek mintegy kényszerítettek a versírásra? Voltak-e ösztönző eleven (például tanári) vagy halott (például olvasott) mestereid?

— Tízéves koromban súlyos csapások értek. Alig temettük el édesapámat, legidősebb bátyám is meghalt: fertőző Duna-vizet ivott, tífuszt kapott, s három hét múlva, huszonnégy évesen vége volt. Lakásunk épp egy régi temetőre nézett, naponta láttam a gyászoló hozzátartozókat. Túl sok volt mindez számomra, amit átéltem, szinte kirobbantotta belőlem a versírást. Így már tizenhárom éves koromtól, amint az iskolából hazajöttem s megebédeztem, természetes szokásom lett, hogy mindig megírtam egy-egy — persze, szenge — verset. Egyiküket meg is jelent valamelyik iskolai újságban. Komolyabbat azonban csak tizenhat évesen adhattam közre egy országos református lapban. Csupán az érdekesség kedvéért megemlítem: Devecseri Gáborral és Mészöly Dezsővel együtt indultam ebben a lapban... Másülönben épp olyan voltam, akár a többi gyerek. Mérhetetlenül szerettem például játszani. Eleinte a bátyáim összeeszkábálta játékokkal, de oly nagy fantáziával, hogy erre szomszédaink, a törvényszéki bíróék, is fölfigyeltek. Nagy szerencsémre, mert így egyke gyermeküket is megtaníthattam játszani, közben birtokba véve annak egész játékbirodalmát... Diákként sem volt bennem semmi különös: nem azért tanultam, mert első akartam lenni; egyszerűen: nem tudtam elképzelni, hogy amit más képes megtanulni, azt én ne tudjam. Egy kis büszkeség volt tehát bennem, s némi becsvágy. Ami a tanítóimat, tanáraimat illeti: az elemi iskola negyedik osztályában egy roppant eredeti ember: Kutor Ferenc nótaszerző (a Lányok, lányok, simongáti lányok szerzője) tanított. Színesen, ízesen és gyakran mesélte háborús élményeit, a somogyi 44-es, úgynevezett „rosseb" bakák történeteit. (Rájuk ragadt e jelző, nyilván, mert gyakran rosseb ezt-azt.) Egyénisége, nyelvi gazdagsága játékonyan hatott rám... Középiskolai osztályfőnököm, Magyarlaki József az első osztálytól a nyolcadikig foglalkozott velünk. Látszólag szürke, valójában nagy ember volt: nemcsak kitűnő tanárként, szerénységével, nemességével is nevelt, oktatott. Ha valakit lódításon kapott, nem vitatkozott vele, csak ennyit mondott: — Ha hazudik, saját magának hazudik. Az idő múltával mind több hálával gondoltam rá. Magyarlaki tanár úr latinra és németre tanított. Ezért hát soha nem fordítottam. Ha a latin szerzőket mindmáig eredetiből fordíthatom. És azt is, hogy a némethez olyan alapokat adott, hogy végül eljuthattam a Faust második részének fordításáig, Rilkéig és másokig. Egy tábori kórházban hunyt el, már a háború után, viszonylag fiatalon.

4. Nem említetted még olvasmányaidat, önálló szellemi építkezésedet. S mit ért számodra a későbbi hivatásodtól oly távol álló jogi egyetem? Vagy így is kérdezhetem: a magad útjára hogyan indultál?

— Egyetemi éveimnek sok hasznát vettem, de írói indulásomban először csak magamra hagyatkozhattam. Személyesen nem ismertem egyetlen írót sem, pedig akkoriban járt a pécsi bölcsészkarra előbb Tatay Sándor, majd — többek közt — Takáts Gyula és Weöres Sándor is. Velük azonban csak később, a Sorsunk című folyóirat létrejöttekor ismerkedtem meg. Mindamellett utolsó éves koromban, instruálásból összeszedett pénzen, Mozdulatianság címmel megjelentettem egy kis verseskötetet. Ezt elküldtem Pécs akkori legnagyobb irodalmi tekintélyének, Várkonyi Nándornak, aki akkor az egyetemi könyvtárban dolgozott. Kicsit fölbátorodva aztán elmentem hozzá személyesen is. Ismeretségünk révén jutottam el a többi pécsi íróhoz, majd hamarosan tagja lettem a Janus Pannonius Társaságnak. 1940-ben jelent meg második kötetem: egy tizenkettedik századi francia költő, Hélinan verseit tartalmazta eredeti nyelvén és fordításomban. Ezt a vállalkozásomat már kedvező visszhang fogadta. Várkonyi 1941 nagyhetén kezdte el a Sorsunk című folyóirat szervezését (akkoriban írta egyébként híres könyvét, a Sziriat oszlopai-t), ennek már tanúja, részese lehettem. Egyetemi könyvtári hivatali szobájában gyűltünk össze, ott szinte naponta találkozhattam írókkal. Várkonyi nagy tudása, bölcsessége, szakmai igényessége és emberi szeretete mindannyiunkra hatott. Nem tanított pedig soha, inkább csak elmondta egy-egy gondolatát, s alkalmat adott az elmélkedésre. (Köztudomású, hogy ő egyáltalán nem hallott; ez a tény szinte rákényszerített bennünket arra, hogy neki írt cédulánkon pontosan, árnyaltan fogalmazzunk.) Ami úgynevezett önálló szellemi építkezésemet illeti: 1939-ben doktorátlam, utána egy ideig nem volt állásom, csak hat-nyolc tanítványomhoz jártam. Délelőttjeimet viszont azzal töltöttem, hogy beültem az Egyetemi Könyvtárba és mindent elolvastam Lao-ce-től Swedenborgig, az angol—amerikai költészetig. Egyik kedvenc olvasmányom volt Taine ötkötetes angol irodalomtörténete. De természetesen akkor is, korábban is, olvastam a latinokat és végigolvasom ma is rendszeresen a francia klasszikusokat, Voltaire-től Anatole France-ig. Ez utóbbiak közül Stendhal és Flaubert volt a kedvenc prózaírónk, Baudelaire és Rimbaud a költőnk. Ez a kettő, Rimbaud és Baudelaire, a mai napig is a kedvenc költőm. Ezek a szerzők, ezek a művek, ezek a gondolatok, ezek a stílusok, ezek a szemléletek, ezek a világok, ezek a világlátások, ezek a világképek, ezek a világnézetek, ezek a világszemléletek

Művészet szélárnyékban

lözhetjük. A művészet tehát – ahogyan ezt az idei Velencei Biennálé is mutatja, eljutott odáig, hogy új eszközök felfedezése helyett önmagát kell újra felfedeznie, megvizsgálnia saját múltját, a múlt és a jelen összefüggéseit, hogy újra megtalálja azokat a szavakat, amelyeket más nem mondhat ki helyette.

A fentiek persze egyrészt nagyon is ellentmondásmentes fejtegetésnek tetszenek, másrészt – ismerjük el – nem a biennálé egészére vonatkoznak. Az egész ugyanis azt mutatja, hogy mindaz él, tovább formálódik, ami az elmúlt évtizedekben létrejött, ezen belül azonban részben magának a művészetnek, részben a rendezői gondolatnak köszönhetően azok a művek kaptak hangsúlyt, amelyek a fenti gondolatmenetet támasztják alá. A biennálét – pontosabban annak képzőművészeti részét, mert külön rendezvénysorozat foglalkozik a filmmel, színházzal – a hagyományos módon rendezték meg. A Velence Népkertjében, a Riva dei Sciavoni, azaz a Szláv rakpart végén, a város Lido felé eső részén található kiállítási területen ugyanis szokás szerint megrendezték a biennálé alapgondolatának illusztrálására hivatott központi kiállítást, s e helyen, harmincnál több nemzeti pavilonban mutatják be azt az anyagot, amellyel egy-egy ország vélte reprezentálni saját modern művészetét. Sor került a szokásos visszа-, illetve előretekintő tárlatra is: a Palazzo Grassiban, a Canale Grande partján a századforduló bécsi szecessziójának rendeztek nagyszabású kiállítást, a Giudecca – a történelmi várost a munkásnegyedtől elválasztó csatorna – partján fekvő sóraktárakban pedig az idén is megrendezték az Alperto – Nyitás – című tárlatot a fiataloknak.

Ha ehhez azt is hozzávesszük, hogy ebben az évben a központi kiállítás is két részre oszlott – egyrészt a Művészet a tükörben című összeállításra, amely az önmagát vizsgáló, évszázadokra visszatekintő művészetről beszélt, másrészt a Művészet, környezet, szintézis című kollekcióra, amely mintegy összegezte az utóbbi évtizedek videóval, környezet-, illetve téralakítással kapcsolatos kísérleteit – elmondhatjuk, hogy bármilyen helyzetben is van ma a művészet, erről a helyzetről a biennálé a megfelelő tárgyilagossággal beszél.

(Andor Katalin felvételei)

Számomra a legnagyobb élményt a Nyugat-Berlinben élő Gusztav Hámos Anya című munkája jelentette. Mintegy homokdombba temetve helyezte el a videokészüléket, amelynek felületén, bármennyi ideig nézzük is, fodrozódó víztükröt, ismétlődő, de sohasem azonos hullámokat látunk. Halk zene szól, szomorú, a végtelenséget, egyben az ismeretlen vidékek okozta szorongást idéző, s a folyton változó víztükörrel szemben egy kicsiny aranyozott felület igéri csupán a nyugalmat, a megérkezést.

Jó néhány olyan mű előtt időzhetett el a nézők, amely videokészülékek és installációs anyagok felhasználásával készült. Valie Export például három készüléket használ; az egyiken egy fiatal férfi, a másikon egy lány arca látható, a harmadikon egy géppisztoly, amely folytonosan őket lövi, a középen elhelyezett tárgyegyüttes az összeboruló – talán már halott – fiatal párt ábrázolja. Érdekes művekkel találkozunk a video nélküli tárgyegyüttesek között is: az utolsó vacsora parafrázisával, az amerikai „gyermekkori emlék" aranyozott bóvlijaival, az „emlék" azonban a

központi kiállítás másik részében is újra és újra felbukkan.

A múltba tekintő művészetet úgy prezentálják a rendezők, hogy a közelmúlt néhány nagy alakjának – Picasso, Dali, Chirico, Duchamp, Man Ray, majd Guttuso, Rauschenberg, Warhol – munkássága is hivatkozási alappá válik. A biennálé fő gondolata – Művészet és művészetek; időszerűség és történelem – s ezen túl, a kiállítás címe – Művészet a tükörben – értelmében válogatnak az ő életművükből is. Reflektív műveket láthatunk tőlük e tárlaton, s részben reflektív jellegével, részben az újra a középpontba került szakmai műgonddal, tökéletes kidolgozásával hat a központi kiállítás anyagának egésze is. Számomra a legnagyobb meglepetést

Mario Ceroli: Vanita

Részlet
a kubai kiállításról

Jerzy Duda Gacz festménye

sen idézőjelesen, de mégis a barokk, a manierizmus témáit, kompozíciós sémáit ismétlik. A másik – tudatosan vállalt lehetőséggel az amerikai pavilonban találkozhatunk: Az elveszett paradicsom című összeállítás nagy, színes képfelületei, tökéletes szakmai tudással kidolgozott primitív formái a tudatalattit, a gyermekit helyezik szembe a korszak irracionális történéseivel. A harmadik út: az összes többi – mondhatnánk, meggyőződve arról, hogy fő tendenciák ide, új érzékenységnek, új szenzibilitásnak nevezett korszellem oda, korunk művészetében mindent szabad, minden üdvözítő lehet. Igen sok művész él is a mindent szabad lehetőségével – s ez nem válik a biennálé kárára. A belga José Vermeers groteszk figurái éppen olyan érdekesek, mint a finn Kain Tapper rusztikus faplasztikái, a szovjet színházi vonatkozású anyag éppen annyira tanulságos, mint a két Németországból vagy éppen a Latin-Amerikából érkezett művek expresszív hangvétele, s a kanadai pavilonból is visszahallhatjuk azt a régi, elválásról szóló dait, vagy annak rokonát, amelyet a központi kiállítás videokészüléke mellett halihattunk.

Egyaránt méltatlan dolog lenne egy az egyben elvetni az olasz, az amerikai vagy nyugatnémet manierizmust, vagy, éppen ellenkezőleg, bennük látni a kor festői problémáinak megoldását. A két évvel ezelőtti látogatónak is kétségei lehettek abban a tekintetben, hogy végül is hová vezet az, ha a művészet nem a valóság mellett, hanem elsősorban ahelyett vizsgálja önmagát, saját múltját, elmúlt korok törekvéseit. Az is igaz azonban – s erre Velencében, a gótikus ablakok, reneszánsz párkányok alatt sétálva lehetetlen nem gondolnunk –, hogy a művészet akkor is önnön tükrébe néz, ha csak az itt és most történő tükrözésére törekszik. Nem tehet mást, a valóság változásával maga is változik, s az lenne természetellenes, ha nem hasznositaná a száz, kétszáz, ötszáz évvel ezelőtti tapasztalatokat, tanulságokat. S ha már a tanulságoknál tartunk, a magyar pavilonnal kapcsolatban is érdemes megfogalmazni valamit. Velencében az idén Varga Imre kiváló alkotásai képviselték a magyar művészetet (az installáció Vadász György, építész, munkája). Mondom, az alkotások kiválóak, bemutatásukkal azonban megkéstünk a biennálén. Még akkor is, ha munkái igazodnak ahhoz a gondolathoz, amelynek jegyében a központi kiállítást rendezték. Hogy munkáinak szakmai, művészi színvonala mennyire nyilvánvaló, azt mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy az idei bázeli Kunstmessén is ezeket mutatták be. Fiatal magyar művészek generációja nőtt fel viszont az utóbbi években, olyanok, akik nem csak nézőként, hanem – hasonló korú külföldi társaikhoz hasonlóan – a hagyomány és az aktualitás kapcsolatáról autentikus véleményt mondó alkotóként is részt vehettek volna e rendezvényen. Remélem, ha az idén már természetesen nem is – nem tíz, tizenkét év múltán találkozhatunk majd az ő munkáikkal Velencében.

P. Szabó Ernő

Augusto Murer plasztikája

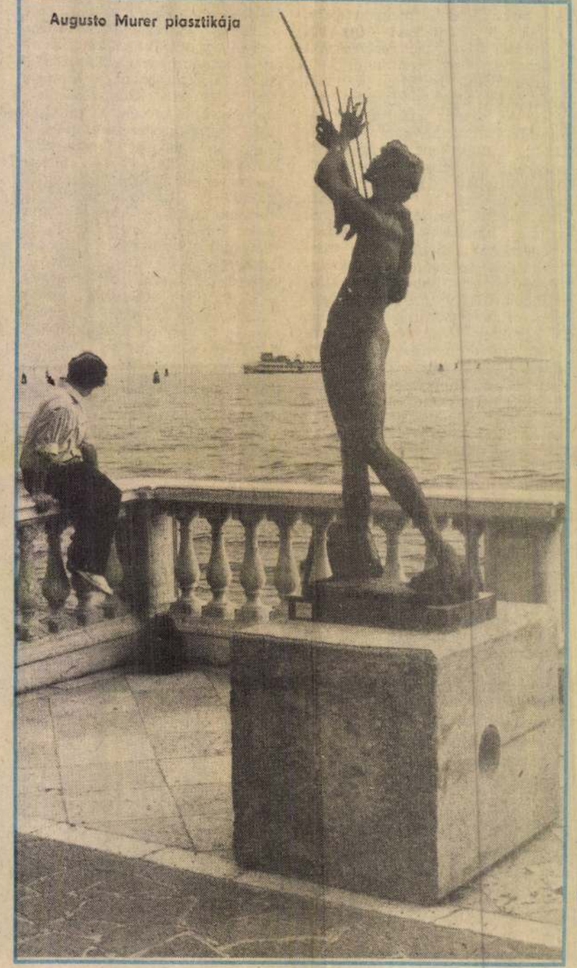

a távol-keleti művészetből merítő mai Rauschenbergnek, a pop-art egykori fenegyerekének művei jelentették: olyan finom, olyan érzékeny felületeket hozott létre, mintha semmi köze nem lett volna egykor a kortárs amerikai valóság brutalitásához. A másik sztár, a Mona Lisát megnégyszerező, illetve tizenkétszerező Andy Warhol munkái is hasonló változást mutatnak. Egyre fontosabbá válik újra a technika, a műgond – jelezte a központi kiállítás anyagának jelentős része – s erről mi sem beszél jobban, mint a már két évvel ezelőtt is meghívott csehszlovák Jiři Anderle rendkívül finom rézkarcsorozata, vagy az összeállításban az idén is előtérbe helyezett olaszok anyaga.

Az olaszok munkái persze arról is beszélnek: a jelenkori szélcsendben ők többnyire a XVII–XVIII. századhoz nyúlnak vissza; természete-

A 1021

Szabadságszimbólumok

A csenddel, az elmélkedéssel a menetrendszerű véletlenek is megérkeznek. Az önkéntelen ráérzések és azonosulások. In medias res: a gótika ívében feltűnik Károlyi Mihály, odább Radnóti könyököl hűvös-bölcs megadással a tölgyfa korlátnak. A sorsába belefeledkező Derkovits ablakrámába keretezi testét. Az újpesti Partizánt mintha robbanás vágta volna a falhoz. Prometheusz istent meglopó cselekedete szikraesőt csihol: kézzelfogható lángkoronát a fagyasztó tompaság és a butító sötétség ellen. Lenin is emberként lépdel lefelé a lépcsőn: várja, hogy a mohácsi fiatalok köréje telepedjenek. A győri Sárkányrepülő megfeszíti erejét és várja, hogy sziklától elrugaszkodó teste ezernyi szállal kötődjön felülről a földhöz. Szekszárdon Prometheuszt kísértik újra meg újra a keselyűk, Salgótarjánban az erőltetett menet iszonyató drámáját visszhangozzák a kövek. Dacolni az idővel nem lehet: a műteremben Orfeusz tépi le arcáról a mykénéi Agamemnon aranyálarcát. Sötétséget porlasztó minden mozdulat ebben a cselekvésben. Jelekké váló halmazállapot-változás: amit az ember elhatároz és amíg eljut a tettig, feltépi vágyai burkát és mindenki kincsévé löki: felszabadítja érzelmeinek gátlásaitól.

A jelet hagyás találkozik itt az üzenettel. Ezek a szobrok felszabadítanak. Azaz: figyelmeztetnek és betartatják: légy észnél, reagálj a világra, nem kell mindent készen elfogadnod, azért mert az előadott és tudatosított gondolat szobrászi. *Varga Imre* különben sem illusztrál. A fáklyásmenetet nem az ő számára találták ki. Inkább begubózik, filozofál. Szobrászként vasat és hegesztőpákát kap a kezébe, csakhogy véleményezze korát. Vehemenciával, ahogyan csakis a mindenkori értelemre hivatkozók képesek megrohamozni és bevenni az addig még nem látott, érzett, tapasztalt, de kigondolt tartományokat. Varga Imre szobrai ilyenek. Vállalva a klasszikus örökséget és száműzve a szobrászat „üzenőfüzet jellegét", a mindenkori feladatvállalásra buzdít. Ő maga mondja: *Igazat kell mondanunk a korról. De az igazat észrevenni és kimondani nem ugyanaz, mint őszintének lenni.* S aztán másutt folytatja: *A kéraes számomra és a kor számára nem az, hogy a művész melyik eszközhöz nyúl, hanem hogy milyen eredményt ért el: hatott-e a mű, és milyen széles körben, milyen mélységben? Igaz, hogy előhívni az emberi lélekből csak olyan gondolatokat lehet, amelyek alapja benne van az agyunkban. De nem mindegy, hogy a kor beléplálta élményelemekből mennyi aktivizálódik, s milyen mértékben válik egyéniségünk részévé.* És most megtoldja: *A dolgok igazságát mindenki érzi. Az is, aki ímmel-ámmal beletrafál a dolgokba. Csakhogy kimondani: az ám az igazi! Olykor bántón fölemlegetik: a levegőben volt már. Hogyne! Néhány évszázada természetesen benne van Giordano Brunóé, Galileié meg másoké, de kimondani tudni az igazat nem afféle dolog, mint a piacon vagy a járdaszélen kishitű igazságainkról, sértettségeinkről beszélni. Ezek a szeizmogramok, ezek az egyéni lázgörbék nem mindig érdemlik meg, hogy muzeális tárggyá váljanak. Akkor válik valami igazi jellé, amikor egy közösség rámondja, hogy ettől borzong, ez már epidémia, egy komplett influenzajárvány!*

Varga Imre figurái magukba építik a külvilág ingereit. Szenvedők, meghurcoltak, türelmesek, újat akarók. Moralizálók. Ha drámát adnak, súlyosak, ám mégsem „a többi néma csend" hamleti monológját közvetítik. Lezuhanhatnak, csontjuk-lelkük összetörhet, de bezártságuk túllép minden plasztikai kereten. Már nemcsak egy adott térben élnek. Annál sokkal többek: mindannyiunkat felmutatják. Varga a történelemnek, a nemzeti kultúrának azokat a csomópontjait ragadja meg (a tihanyi Az alapítótól a most készülő orvosprofesszorig, a lajosmizsei Magvetőtől a salgótarjáni Madáchig), amelyek többek az adott kor leleteinél, áttételességükben egyetemesek. A gondolkodás tisztasága, a tisztánlátást követő cselekedetek természete izgatja. Bár Varga tiltakozik a deheroizálás vádja ellen, mert hiszen a hőst nem megfosztani kell a vállalásaitól, őt mégsem a vállalkozás nagysága izgatja, hanem annak elsődleges emberi indítéka és volta. Mindenekelőtt az, hogy „mit és meddig vagyunk képesek vállalni, holott tudjuk, hogy amikbe belekezdünk, azok már az elhatározást tekintve befejezett tények". És itt nem újjászületésről, még csak nem is újbóli átélésről, hanem sokkal katartikusabb dolgokról van szó. Arról, hogy tudjunk hinni művészetének. S ő folyton-folyvást perlekedik: *ahhoz, hogy valaki jó művet hozzon létre, igaznak kell lennie, s szabadnak, hogy*

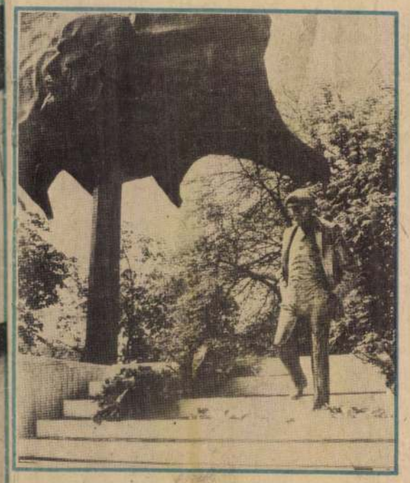

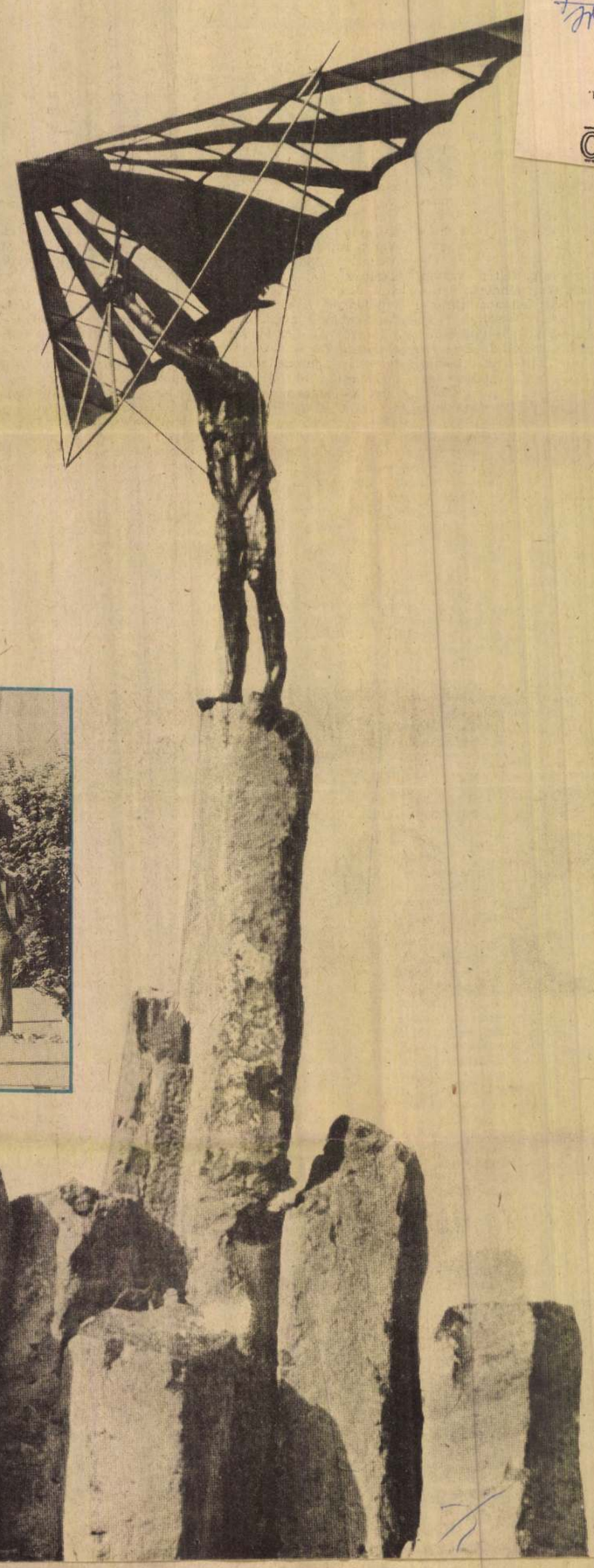

MAGYAR IFJÚSÁG
1980 MÁR 28
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-148, 340-726

Ehhez pedig Varganak el kell hitetnie, hogy nem „a nagy színpadra" készülnek művei, hanem közöttünk, velünk együtt akarnak élni. Vagyis fel kell szabadítanunk eddigi kötöttségeinket, hogy átvegyük gondolkodásmódjának rezgésszámát, ahogy a zenekar behangol, amikor az oboán megszólal a kezdetet jelentő a-hang.

Ahhoz persze, hogy megértsük Varga közléseit, újabb megvilágításokra van szükség. S ez nem védekezés. Még csak támadás sem. De hát kiket is kellene védeni és kiket támadni? A közönséget? *Mindenki attól próbálja megvédeni a közönséget, amitől maga fél* — mondotta egyszer. Menynyire igaza volt! Mint Prometheuszának berobbanásakor, amikor egy vidéki cirkuszt megunt tűznyelő artistához hasonlították a művét. Meglehet, hiszen *megmámorosodott a hegesztő pisztolytól, vaslemezeket kaszabolt, acélcsöveket szabdalt fel.* Ki tudja ezt értelemmel megtenni? Akinek szándékai vannak. Aki tisztában van azzal, hogy *a mű sosem ábrázol, mindig előhív valamilyen létező szépet, gondolatot.* Tudatosítja: *csak az ember tud hős lenni. Bármiféle jelentékennyé válás egy hosszú folyamat nagyon kicsiny része, eleme. Az élet tíz másodperce. A rendkívül összetett ember a tétovázásaival, az ítéletképtelenségével és helyes ítéleteivel jut el oda, hogy döntése sokféleképpen mérlegelt és helyes legyen, s valójában ennek az értelmében cselekedjen. Ha én ebből az utolsót, a cselekedetet próbálom uralkodóvá tenni, akkor arra biztatom azokat, akik hasonlóvá akarnak válni, hogy tízezerszeresen cselekedjenek. Ebből viszont embertelen élet kerekedne, mert bárkit önnön tulajdonságaitól, jellemétől fosztanánk meg. A műnek kell olyan összetettségig eljutnia, hogy előre- és visszamenően egyaránt képes legyen sugározni egy életet — a hibáival és az erényeivel egyetemben.*

A döntés felelőssége a mindenkori Varga Imre-mottó: a kimozdítás, hogy megszabaduljunk passzivitásunktól. *A művet egy nagy gonddal és óriási precizitással előállított lyukkártyához hasonlíthatom. Ahhoz, hogy egy bizonyos kód szerint elmondjon valamit, a létrehozásához emberi agyra volt szükség. Lehívóképességével újabb információkat, közléseket képes közreadni, viszonylatokat határoz meg.* Talán

azért, hogy minél többen átérezzük Prometheusz sorsát, hogy minél többen keljenek birokra az elemekkel, szálljanak sárkányrepülőre. Hiszen csak az tudja a tájat befogni, aki képes azonosulni a levegővel, aki fel tudja venni a versenyt a szárnyakkal. Jeleket ad, s ezeket a mykénei aranymaszktól a madách „horpadt mellű nagyúrig" többféleképpen használhatják. Varga Imre beleépíti szobraiba a belső szabadság igényét. Hogy bármennyire is elbukik alakjainak a többsége, a vesztesek mégsem ők lesznek. Ezek az alakok felmagasztosulnak. A beethoveni, majd bartóki zene feloldozó és sokkoló hatása úgy módosul, hogy nem a tett jelenik meg, hanem a tettet megvalósító ember. Egyik méltatója hozzáteszi: a ma embere számára, egészen pontosan: a mi számunkra.

„A feladat hozza, maga szüli a kifejezés rendjét, s e rend konzekvenciáit" — írja Varga művészetéről kortársa. Tehát eljutottunk megint a felelősségig. Hogy felismerjük: szabadság-motívumai nemcsak magyaráznak, hanem elindítanak, irányt szabnak, „megdögönyözik" a közgondolkodást. Hogy Radnóti szfinxmagánya, a Sárkányrepülő boldog készülődése, Károlyi megsemmisülésétől óvó tekintete és tartása, de ugyanígy Czóbel fenséges nyugalma Szentendrén, a Páholy kettős ívű polgári crescendója, Kopernikusz fugátója a csillagokkal mind azt mutatják, hogy valamennyien emberek. Vargával a világot kell észrevennünk, s a magunk módján reagálni a műveire. Hogy megszabaduljunk mindennapi kis színházainktól, gonoszkodásainktól, gáncsainktól. Hogy a szabadság ne csak törvény adta biztosíték legyen, hanem életünk, közgondolkodásunk alapja. Ahogyan Varga Imre mondja: *A köztéri szobrászat közproduktum. Nem lehet egy elkészült emlékművet csupán a művésznek tulajdonítani. Ez nemcsak nálunk van így, hanem az egész világon. A legkülönbözőbb eszközökkel fegyelmezi magát mindenki, és fegyelmeznek mások mindenkit, hogy egy köztérre kikerülő alkotás milyen szűrőn essék át. Ez a szűrő aztán kifogja a kis halat, a még apróbb halat, aztán a végén már semmi nem marad, csak a tiszta víz. De az legalább nem árt... Szóval méreg-nek nem méreg... Legfeljebb nézni.*

Molnár Zsolt

„Túlélő vagyok-e valóban?"

Nem tudom elképzelni, hogy megsértse „az alany és az állítmány rejtelmes viszonyát". Hírvivő és hírhozó, író, aki kontinensek közt légihajózva bizonyára éppúgy megleli a legtalálóbb szavakat, amint a legkerekebbeket a lehorgonyzott kerekasztalokon. Szavakész és talpraesett lenne csupán? Legtöbbünknél életképesebb? A jelenlét embere inkább: személyesen és érzékenyen mindig ott vibrál magán- és közdolgai kellős közepén. Iránytűember: jelzi, hol van észak, tudja, merre van hazafelé.

1. *Bár nincs, és nem is volt soha nemzedékről nemzedékre örökíthető életrecept, s kinek-kinek a maga főztjét kell végül megennie — azért megkérdezem: kik kezdték tanítani arra, hogy hogyan kell élni?*

— Indíttatásomban és egész életemben meghatározó mozzanat, hogy szüleim a budapesti Piarista Gimnáziumba írattak be. Mindaz, amit valóban megtanultam és máig tudok, azt ebben a régi, hagyományőrző, szigorú, humánus és humanista gimnáziumban kaptam. És nemcsak felkészültségben, de magatartásban, jellemben, az emberekhez és a világhoz való viszonyomban is. Valamennyi tanáromra úgy emlékszem — kiváltképp Sík Sándorra, az egykor közismert, de ma sem elfelejtett költőre —, hogy tanított is, nevelt is. Éspedig a voltaire-i „Tehetséges az, aki többet tud, mint amennyit tanult" mondás szellemében. Pedig Voltaire igazán nem szerette az egyházat és a szerzetesrendeket. De a budapesti Piarista Gimnázium nagyon modern és világi egyházi iskola volt. Tanáraink minden diákkal külön is foglalkoztak és igyekeztek kibenkiben megkeresni és megtalálni azt, amiből „több" van benne, amit érdemes felszínre hozni, amire majd építeni lehet. Mit tanultam én ott 1921-től 30-ig? Az irodalom, a művészetek iránti tiszteletet. Az említett humanizmust, amelyet magaménak vallok azóta is.

2. *A mai fiatal olvasó talán úgy képzeli, a hajdani egyházi iskola jó módszerekkel, színvonalasan, de elsősorban valláserkölcsi oktatást adott. Hogyan voltak világiak a pesti piaristák? Milyen eszményeket adtak?*

— Sík Sándor megfogalmazta ezt egyik füzetében. Megírta, hogy a mi eszményünk az emberebb ember és a magyarabb magyar. Jó meghatározás volt ez, ma is használható, ha az utóbbi szókapcsolatnak nem tulajdonítunk valamiféle soviniszta, táltoskodó értelmet. Arányérzékre neveltek tanáraink és önismeretre, önértékelési képességre. Mégsem azt tanácsolták: addig nyújtózz, amíg a takaród ér, inkább azt: ahogy nő a lábad, nyújtsd meg a takaródat is. A kalokagathiát, a szépséget és a jóságot egybefoglaló görög emberideált állították elénk. Ezek a fiatal korban „beprogramozott" eszmék rögződnek az agyi pályákon, megőrződnek a tudatban. Viszszamenőleg persze mindenki idealizálja a fiatalságát, de talán nem túlzás az én hálám.

3. *Családja, környezete is ez irányba hatott? Milyen várakozásokkal indították el hazulról a közép- és felső iskolába?*

— Szüleim korán elváltak, így polgári iskolában tanító, majd állástalan édesanyámra hárult a taníttatásom. Anyámra, aki soha nem kötötte össze mással a sorsát, hogy hugomat és engem szükséges szigorral, elmondhatatlan gyengédséggel felneveljen. Mit kaptunk tőle? Sok egyéb mellett: sugárzó humanizmusát. Azt, hogy az embereket szeretem, neki köszönhetem. S a kötelességtudásomat is. Az ő példája ösztönzött arra, hogy amit vállaltam, mindig elvégezzem. Édesanyám azt szerette volna, hogy gimnáziumi tanár legyek. Apám viszont — akinek filozopteri és jogi doktori diplomája volt, de egyiket sem használta — azt mondogatta: mindez csak füst. Ha nem akarok úgy széthullani, mint ő, természettudományos műveltségre kell szert tennem. Végül is hallgattam rá. Berlinben élt akkor apám, így kerültem én is az ottani orvostudományi egyetemre. S bár nagyon érdekelt, beleszagoltam sok egyébbe is. Hallgattam irodalmat, filozófiát, karakterológiát, hallgattam Sprangert, Klagest, Herzfeldét, hallgattam Stefan George előadásait. Valamilyen — ma már rejtélyesnek tetsző — időgazdálkodással mindenre jutott időm. Belecsöppentem és mélyen megmártóztam egy roppant érdekes, színes szellemi életben, amelyet weimari köztársaságnak neveztek. Igaza volt apámnak: általa ismerhettem meg ezt a világot. S hálás vagyok útra bocsátó figyelmeztetéséért is: így végigmehettem egy természettudományos diszciplinán, amelynek foglalkozásbeli hasznát ugyan nem vehettem, de a gondolkodás módszerességét, számos közvetett haszonnal ott tanultam meg.

4. *Nem esett szó még nemzedéktársairól, pedig köztudomású, hogy egész életében híres barátkozó és szövetkező volt. Mire esküdött föl a barátságkötésben?*

— Akkor született barátságaim máig is tartanak. A mi egykori gimnáziumi évfolyamunk, a két párhuzamos osztály még ma is minden hónap első csütörtökjén a Gellért-szálló sörözőjében találkozik. S ha nem megyek is oda gyakran, tudom, és barátaim is tudják, hogy mindig ott találunk 10—12 „fiút". Fogyatkozunk, de — kimondani is furcsa — ötven év múltán is van egymásnak mit mondanunk, hisz annyiféleképp alakult a sorsunk. Az egykori nagybirtokos egy ideig kályhafűtő volt, de már vezető állású agronómusként mehetett nyugdíjba; a hajdani kerületi elöljáró a felszabadulás után is hasonló munkakörben maradt; a híres cukrász fiának cukrászdájába még ma is bebetérek. Szabó Zoltán, akihez az osztálytársak közül a legtartósabb barátság fűzött és fűz, talán szintén hazalátogat az 50. érettségi találkozóra. Idén lesz. Károlyi Mihály lányát vette feleségül, és 1949-ben maradt Londonban, mikor Károlyi sem tért vissza a Rajk-ügy miatt. Vele I. gimnáziumtól kezdve úgyszólván szimbiózisban éltünk: együtt kezdtünk verset írni, együtt alapítottunk lapot, együtt „falukutattunk". Osztálytársam s barátom volt Thurzó Gábor is, mert ő szintén azokhoz tartozott, akikkel már korán az irodalom vonzásába kerültünk. Ő, sajnos, már nem lehet velünk. Mint ahogy Örkény István sem, akivel az iskolában kötöttünk öt évtizedig, haláláig tartó emberi és irodalmi barátságot. Keresztury Dezsővel Berlinben, 18 éves koromban ismerkedtem meg. Hét évvel volt idősebb nálam, s már lektor az egyetemen. Az egykori nagy különbség azóta eltűnt, hisz mindketten megöregedtünk. Barátságunk olyan szép, nemes, bensőséges, szinte családi kapcsolattá mélyült az idők során, amely a legnehezebb időkben is élni segített. Ha lenne valamilyen világfórum, ahol minden népet egy emberben kellene megjeleníteni, aki annak a népnek a legjobb szellemi, erkölcsi, fizikai tulajdonságait testesíti meg, azt hiszem, nem én lennék az egyetlen, aki Kereszturyra szavazna.

5. *Legendák járnak arról, hogy a harmincas évek ifjúsága — nemcsak az irodalomban — mennyire nem az egymás iránti elnézés, sokkal inkább a kölcsönösen elvárt szigor jegyében barátkozott. Így volt-e csakugyan?*

— A nyolcvanas évek ifjúsága allergiás arra, ha az ember a maga vagy az előző nemzedékek példáját a fejére olvassa. És azért kap „kiütéseket" ettől, mert valamit már a mi nemzedékünk, s még inkább az utánunk következő elrontott a példamutatásban. A történelmi koordinátarendszer kellő bemutatása nélkül annyit beszéltünk a felszabadulás előtti korról, hogy ma már el sem hiszik a fiatalok, hogy nálunk valaki valaha éhes lehetett. Felnőtt egy, konfliktusoktól — általunk és a körülmények

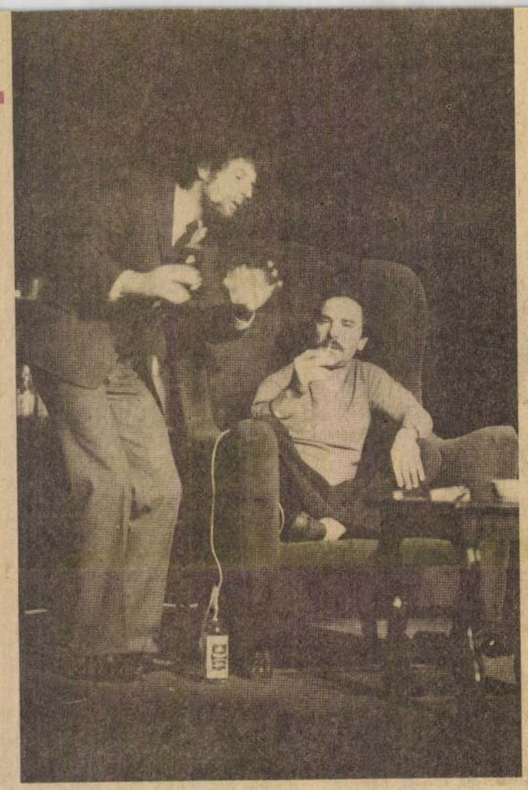

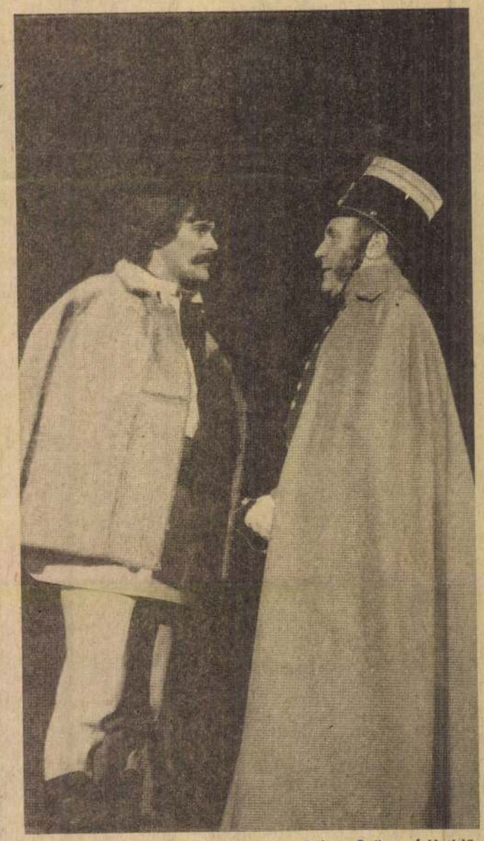

Csurka István: Deficit. Pesti Színház, rendező: Horvai István. II. szereposztás. Z: Tahi Tóth László, X: Tordy Géza

Bereményi Géza: Halmi. Kaposvári Csiky Gergely Színház, rendező: Gothár Péter. Halmi: Lukáts Andor, Lili: Tarján Györgyi

Száraz György: Ítéletidő. József Attila Színház, rendező: Berényi Gábor. Iancu: Juhász Jácint, Ioanovici: Bánffy György

erői" vígan életben maradnak.

Hamlet megöli Claudiust, tehát előbb cselekszik és csak aztán hal meg. Halmit megölik, mielőtt bármit tenne (ha tenni akar egyáltalán valamit), Kondor viszont, a *„helyzet"* előidézője, nem hal meg. Hamlet mai mása, Halmi, cselekvésképtelen, a *„helyzet"* megváltoztathatatlan —, vagy legalábbis, *ez* a Halmi nem képes rá, hogy megváltoztassa. Az idő, a jelen most is kizökkent, hazugságok, aljasságok, megalkuvások és árulkodások zökkentették ki, de Halmi és a halmik nemzedéke ezt nem akarja rendbehozni; egyáltalán: a múlt és a jelen könyörtelen emberi konfliktusai nem izgatják, a tisztázást rábízzák az atyák nemzedékére. Hogy a múlt nélkül sem a jelen, sem a jövő nem tisztázható, azt Halmi nem fogja fel. Talán-talán ebbe (is) pusztul bele, talán-talán ez az a darabban *hiánybetegségnek* nevezett kór, amelyben szenved. Jelen, múlt és jövő hiánya, ambíciók, célok, eszmék hiánya, cselekvőképesség és cselekvési vágy hiánya: Halmi csupa hiányokból áll össze; s bár elbukik, és nem vívja ki a rokonszenvünket (az íróét sem), mégis inkább sajnáljuk, mint megvetjük.

Beremányi Kaposvárott bemutatott Hamlet-parafrázisa, a *Halmi, avagy a tékozló fiú*, az évad eddigi legizgalmasabb színpadi műve. Beremányi írói fejlődése a tavalyi *Légköbméter* után, ugrásszerű. A *Halmi* több, mint nemzedéki dráma, több, mint nemzedékek szembenállásának drámája: életünk alapkérdéseihez nyúl, olyan kérdéseihez, amelyek *itt* és *most* égetnek bennünket.

Kevésbé hat már az *itt* és a *most* erejével *Csurka István* egy tucat évet fiókban pihent darabja, a *Deficit*, melyet — jelen színházi körülményeink között nemcsakhogy merész, de majdnem extravagáns ötlettel — két különböző szereposztásban, de egy rendező keze alatt mutatott be a Pesti Színház. Ez a darab is a *hiányokról* szól, arról, hogy két értelmiségi család — X és Y, valamint W és Z — valamikor a 60-as évek közepe táján, itt Magyarországon, úgy érzi, elvesztette a cselekvés lehetőségét, az értelmes emberi élet, a hasznos munka lehetőségeit, nincs elég játéktere, a hajdani nagy és fényes eszmék megkoptak, a forradalmi láng kihűlt, a lendület megtört, s cselekvések helyett pótcselekvésekkel kell beérniük.

Csurka hősei felnőttek, harminc és negyven között, de már közelebb a negyedik X-hez. *Beremányi* hőse még diák. Életkorban, de időben is távol esnek egymástól, mégis *van bennük valami közös: az a bizonyos hiánybetegség.* Halmi ebbe belepusztul, X, Y, W és Z túléli, legalábbis a szó klinikai értelmében. Hogy erkölcsileg miképp épülnek le, az más kérdés. És nem lehet tudni, melyikük ér rosszabb véget. *Beremányi* hőse nem akarja helyretolni a közökkent időt, mert nem érdekli ez az idő, akár kizökkent, akár nem. *Csurka* hősei valamikor helyretoltak egy kizökkent időt a fényes szelek idején, de azóta nem találják helyüket ebben a helyretolt időben. *Számukra a jelen zökkent ki, és már nem hisznek abban, hogy ők születtek helyretolni azt.*

Blöff és blödli

Játszani jó. És *Hernádi Gyula* szeret játszani. Szívesen játszik el írói ötleteivel, kifordítja-befordítja őket, és ettől az olvasó (vagy a néző) azt hiheti, hogy a bűvészmutatvány mögött élet is van. Mert *Hernádi* úgy játszik, hogy a játékba bevonja a nézőt is; — bevonja, s be is ugratja, ha hagyja magát.

A *Játékszínben* a *Lélekvándorlás* című játékban *Hernádi* mindent meg is tesz annak érdekében, hogy a játék jól sikerüljön, a közönség beugorjék, s azt gondolja: amit lát, mélyértelmű, sőt, ha netán azt gondolná, mindez blöff és blődli, még szégyellje is magát, amiért ilyen értetlen. (A játék olyan frappáns, hogy még egyes ítészeket is megtévesztett, s ideológiát gyártottak a *Lélekvándorlás* vásott kamasztréfákhoz hasonlatos ugratásaihoz...)

Hernádi három alapfigurát variál négy jelenetben: a Nőt, Aki Rém Különös, Meg Minden, a Balekot, Akit Átvernek, Mint a Pinty, és a Mindig Menőt, Akinek Sikerül. Hogy a jelenetekben ki kicsoda éppen, Ferenc József, vagy Jézus, az lényegtelen. S mivel *Hernádi* nemcsak írója, hanem rendezője is a *Lélekvándorlásnak*, így azt sem mondhatjuk, hogy az írói anyagot a rendező rontotta el. De nem kell itt mindenféle teóriákat gyártani, sőt, még különösebben megróni sem kell Hernádit, elítélni meg éppen hogy nem. A *Lélekvándorlás*, ez az itt-ott valóban szellemesen megcsavart vázlatsorozat, az, aminek minden bizonnyal íródott: *blöff* és *blödli*, melyen a legjobbat alighanem maga *Hernádi* kacagja — főleg, ha azt látja, komolyan vesszük ezt az ugratást. *(Más kérdés, hogy Hernáditól ennél sokkal komolyabb „játékokat" várnánk...)*

Tétován előre?

Milyen is hát a magyar horizont? Az eddigi magyar bemutatók alapján nagyjából olyan, mint mondjuk tavaly ilyenkor volt. (Azok a darabok, melyekről most nem szóltunk, nem módosítják lényegesen a képet.) A magyar dráma ügye természetesen nem egy évadra szóló, s egyetlen évad esetleg nem is reprezentál igazán semmit, mert bizonyos tendenciák kibontakozásához évek kellhetnek. Ráadásul ez az évad sincs még befejezve, számos bemutató várható még. De az, amit eddig láttunk, mintha arra utalna, hogy valami tétova előbbrelépés történt a mai magyar dráma ügyében. Mi is lehet ez?

Talán az, hogy kevesebb a periférikus témákkal foglalkozó mű, drámaíróink mintha jobban figyelnének a jelen lényeges kérdéseire. És mintha jobban meg is tudnák ezeket a konfliktusokat eleveníteni. Mintha a dráma lassan kezdené beérni más műfajok valóságfeltáró alkotásait. Mintha drámaírók és színházak kezdenének jobban egymásra találni, s jobban szívügye lenne a mai magyar dráma a legígéretesebb fiatal rendezőknek is.

Lehet, hogy ezek jobbára még csak sejtések. De az eddigi két-három igazán értékes mű — ráadásul, mint *Csurka*, *Beremányi* esetében, kitűnő előadásban — már némi bizakodásra is okot ad.

Takács István

Baja Ferencet matrózzá avatták, Kálmán Imre szobrot kapott

Balatonfüreden, a balatoni vitorlabontó ünnep megnyitóján *Baja Ferenc* környezetvédelmi és területfejlesztési miniszter hangsúlyozta: kiemelt fontosságú a Balaton vizének és természeti környezetének megóvása, páratlan természeti értékünk megmentése. A miniszter utalt arra, hogy idén összességében 6 milliárd forint jut a minisztériumoktól a Balatonra, és csak a Környezetvédelmi Alapból további 1 milliárd forintot biztosítanak a tóparti fejlesztésekre. Jól halad a vízminőség javítását szolgáló program is, ám a miniszter arra figyelmeztetett, hogy a győzelmi jelentések még koraiak lennének, ugyanis a kedvező folyamatok még leállhatnak, sőt akár vissza is fordulhatnak. Baja Ferenc ezt követően a Vízi Rendészet a Balatonért Alapítvány kuratóriuma elnökének, *Bujtor István* színművésznek egy zászlót és annak a megállapodásnak az okmányát adta át, melynek alapján a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium 2 millió forinttal támogatja az alapítványt. Elhangzott: a Balatoni Vitorlásszövetség 5 millió forintos támogatásban részesül ebben az évben a tárcától.

A miniszter ezután megnyitotta az 1997. évi balatoni vitorlásévadot. A mólónál felvonták a nemzeti zászlót, s koszorút dobtak a tó vizébe, majd a vitorlásszezon kezdetét ágyúlövés jelezte. Végezetül Baja Ferencet a 101 éves Kishamis vitorlás fedélzetén a legénység tiszteletbeli tagjává avatták, ugyanis a minisztérium több millió forintos támogatásával építették újjá a muzeális értékű kishajót.

Magyar és külföldi újságírókat, valamint hazai és külhoni turisztikai szakembereket hívott meg a háromnapos pünkösdi szezonnyitóra Siófok polgármestere, *dr. Balázs Árpád* és a helyi fürdőegyesület vezetősége, hogy ízelőt adjanak a Balaton fővárosának nyári kínálatából. Pénteken panorámás buszba ültették a sajtó képviselőit, hogy bemutassák nekik a vendégváró Siófok nevezetességeit, este pedig ők is hivatalosak voltak a város kulturális központjának színháztermében rendezett magyar és német nyelvű operettgálára. A közönség vastapssal fogadta a rendezvény díszvendégét, a siófoki születésű operettfejedelem, *Kálmán Imre* Monte-Carlóban élő özvegyét, *Vera Kálmánt*.

Szombat délelőtt a vasútállomás előtti centenáriumi park zenepavilonja előtt több száz városlakó és üdülővendég sereglett össze, és várta az ugyancsak siófoki születésű aktolót, *Varga Imre* Kálmán Imrét ábrázoló bronzszobrának felavatását. A székesfehérvári Honvéd zenekar operettzenéje után Siófok polgármestere avatta fel az üdülőváros szülöttjének bronzból és csillogó acélból készült ülőszobrát.

A szoboravatási ceremóniát követően a Balaton 1995. és 1996. évi szépségkirálynőinek társaságában hintóra ült a város polgármestere, és egy néptáncosokból álló felvonuló sereg előtt a hajókikötőbe vonult. Itt nyitották meg az üdülési évadot, miközben Vera Kálmán a Napfény Szálló teraszán tisztelői és barátai körében nyilatkozott lapunknak. Elmondta: mindig örömmel jön Siófokra, ahol férje munkásságát relikviákkal berendezett emlékmúzeum és most már szobor is őrzi. „Legszebben magyar nyelven szólnak a Csárdáskirálynő és a Marica grófnő melódiái, kiváltképpen *Marton Éva* előadásában, aki egyébként Monte-Carlóban villaszomszédom és nagyon jó barátnőm is" – mondta Vera asszony.

Szombat este a zsúfolásig megtelt Ezüstpart Szállóban szezonnyitó bált és szépségkirályné-választást tartottak. Hogy ki lett a Balaton idei szépe, ahogy Siófokon mondják – „a Balaton lánya" – az csak késő este dőlt el. Ma viszont már, miképp a korábbi években is, újságírók, fotóriporterek hada igyekszik a legszebb balatoni lány közelébe férkőzni, amely címet tavaly előtt, egy boglári gimnazista, a múlt évben pedig egy budapesti főiskolai hallgató érdemelte ki. **(- ef - MTI)**

Nincs ellenjelölt

Rendkívüli küldöttgyűlés előtt a szabad demokraták

Kuncze Gábor, az SZDSZ ügyvezető elnöke az egy hét múlva esedékes küldöttgyűlési elnökválasztásra az egyetlen jelölt. A párt vezetőinek nyilatkozatai a belső problémák lezárása utáni egység megteremtésének igényét mutatják. A belügyminiszter a budapesti pártszervezet ülése utáni sajtótájékoztatón először jelent meg együtt a párt kampányának másik két vezető figurájával, Demszky Gábor főpolgármesterrel és Magyar Bálint kultuszminiszterrel.

Az SZDSZ tagsága elkötelezett a stabilizáció mellett, ami hozzájárult a kormányzat eredményeihez, amelyek elsősorban a gazdaság és az ország nemzetközi megítélésében jelentkeznek, vélte Kuncze Gábor, és hozzátette: a stabilizáció elkerülhetetlen következményei az emberek ítélkezését nagymértékben befolyásolják a kormány tevékenységéről. Az SZDSZ feladata ebben a helyzetben: a sikereket összekötni a mikrogazdaság folyamataival, mondta. Kuncze szerint a nyugodt, kiegyensúlyozott fejlődés lehetőségét kell biztosítania a pártnak, ami által lehetővé válik, hogy „Magyarország bejusson az Európai Unióba, a győztesek közé." Az SZDSZ-ben nagyobb gondot kell fordítani a szociális kérdések megoldására, amihez az önkormányzatok jelentik a terepet. Kiemelt törekvés az infrastruktúra fejlesztése, az oktatás korszerűsítése és a közbiztonság megerősítése – vélte az SZDSZ ügyvezetője, aki szerint a megindult növekedés lehetővé teszi az adók csökkentését és a mezőgazdasági termelők támogatását. Az egy hét múlva esedékes küldöttgyűlésre utalva megállapította: ezután a tagság és a párt politikájának megjelenítői egységes álláspontot fognak képviselni.

Demszky Gábor szerint 1998-ra a konszolidált élet lehetősége elérhető közelségbe kerül. Egy olyan országot képzel el a párt, amelyre a törvények uralma és a tisztességes verseny jellemző. Demszky szerint a következő évben a gazdasági növekedést a reálbérek növekedése is mutatni fogja. Úgy gondolja, hogy a liberális elkötelezettség mellett a szociális értékek megjelenítése a feladat, „csak kormányzati pozícióban tudjuk bizonyítani, hogy e normáknak megfelelő politikát folytatunk". A főpolgármester utalt arra, hogy a hó végén kerül a Fővárosi Közgyűlés elé a Budapesti Szociális Charta, ami a polgárt kliensnek tekinti, akivel az önkormányzat szerződést köt, amiből egyértelműek a polgár jogai és kötelezettségei. A paternalista szemlélet felváltását célozza a költségvetési és szociális juttatásokra szánt pénzek átláthatósága. „Meg kell állítani Budapest társadalmának kettészakadását, ezt célozzák a területek szociális programjai is" – mondta Demszky Gábor.

A VH kérdésére, hogyan reagál az SZDSZ *Szekeres Imre* MSZP-frakcióvezető kijelentésére, mely szerint az oktatás, a kultúra és a közbiztonság területén *(amik az SZDSZ-es miniszterek felügyelete alatt állnak – a szerk.)* gyengében teljesített a kormányzat, Magyar Bálint elmondta: „az oktatás a fejlett jövő, a kormányzati tevékenység megerősítésének biztosítéka." Valószínűleg az ilyen értékeléseknek is köszönhető lesz – vélte –, hogy a reálértéket meghaladó módon emelkednek majd a közoktatásra és a felsőoktatásra szánt összegek. Kuncze hozzátette: Szekeres nyilatkozata jelzi, hogy a szocialista frakció támogatni fogja a közbiztonság megerősítését szolgáló programot is.

A VH-nak Kuncze elmondta: nem tud arról, hogy a jövő heti küldöttgyűlésre ellenjelölt indulna vele szemben, de ha lenne ilyen, az sem zavarná őt. „Az országot járva arról győződtem meg, hogy nagy a támogatottságom a tagság körében." **somos**

Baleset a streetballbajnokságon

A városligeti streetballbajnokság helyszínén szombat délután baleset történt. Az egyik leláto korlátjának támaszkodó nézők közül többen leestek, miután a korlát eltörött. A szemtanúk szerint hat tinédzser esett le, a kiérkező mentők azonban már csak két sérültet találtak, őket az Árpád Kórházba szállították. Lapzártakor kapott, meg nem erősített információnk szerint egyikük valószínűleg gerincsérülést, másikuk pedig agyrázkódást szenvedett. *Császári Attila*, a szervezők képviselője az MTI-hez eljuttatott nyilatkozatában cáfolta, hogy súlyos sérülések történtek volna, tudomása szerint a két fiatal csak megfigyelés alatt áll a kórházban.

Sz. P. M. Az egyik sebesült kislányt a mentőautóban ápolják MTI-telefotó

A magyar gazdaság fő gondja az infláció

Az európai pénzügyi unióhoz kapcsolódó országok 1999 elején rögzítik az árfolyamokat, s ez a monetáris unió kezdetét jelenti – szögezte le szombaton elhangzott budapesti előadásában *Alexandre Lamfalussy*, az Európai Monetáris Intézet (EMI) elnöke. A Marshall-terv ötvenedik évfordulója alkalmából Budapesten rendezett pénzügyi konferenciát záró előadásában a hírneves, magyar származású szakember a sokat vitatott monetáris unióval kapcsolatban rámutatott arra, hogy az egységes valuta bevezetése természetesen fontos dolog, de az unió az árfolyamok befagyasztásával kezdődik, s ennek óriási jelentősége lesz a mindennapi élet szempontjából is.

Lamfalussy szerint nem kell nagyon hosszú ideig várni arra, hogy a monetáris unió előnyeit érezni lehessen, hiszen az árfolyam-ingadozást ez megszünteti, s ezzel eltűnik egy alapvető bizonytalansági tényező, ami viszont növelheti a beruházásokat. Európában a monetáris unió másik feltételét illetően, a költségvetési hiányban is kiegyenlítődés következett be, már nincsenek tíz százalék körüli deficitek – mondta Lamfalussy. Hozzáfűzte, hogy idén már Magyarországon sem lesz 4 százaléknál sokkal magasabb az államháztartás hiánya. – A költségvetési feltételt tehát Magyarország teljesíteni tudja, számára az igazi probléma az infláció – szögezte le Alexandre Lamfalussy. Utalt arra, hogy Magyarországon már megkezdték az infláció megfékezését, a kérdés szerinte csak az, hogy milyen gyorsan tudnak haladni.

Bod Péter Ákos, az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank igazgatója szerint a monetáris unióval kapcsolatban egyelőre még nincs meggyőző válasz arra, hogy árfolyamváltozás nélkül miként lehet a megváltozott helyzetekhez alkalmazkodni. Amikor egy belső megrázkódtatás esetén például leértékelték a nemzeti valutát, akkor bevallották az elszegényedést, de egyúttal versenyképesebbé tették az országot, mert úgy könnyebben lehet exportálni – mutatott rá Bod Péter Ákos. **(MTI)**

TÍZEZER PERC

Van a Földművelésügyi Minisztériumban egy helyettes államtitkár, bizonyos Buzássy nevezetű, aki kinevezését követően a minisztérium fejléces papírján levelet írt a Kertészeti Egyetem rektorának. Ez után három hónappal az addig csak főiskolai végzettséggel rendelkező közhivatalnok megkapta az egyetemi diplomát, majd kisvártatva kitűnő eredménnyel az egyetemi doktori címet is. Igaz, ez utóbbit már nem vehette át, mert közbejött egy parlamenti leleplezés és az azt követő vizsgálat, amelynek már kezdeti eredményei is megerősítik a gyanút.

A Buzássy nevezetű helyettes államtitkár nem mondott le, a főnökei nem bocsátották el, mert várják a vizsgálat eredményét. Mindez a minisztérium politikai vezetését minősíti, de nem olyan nagyon. Egyetlen kis ügyecske ez azon többi láncolatában, amelyek mind ugyanarra a sémára működnek. Kiderül valakiről, hogy disznólkodott, megtudja ezt a közvélemény, megindul a vizsgálat, majd minden marad a régiben. Mert van ártatlanság vélelme – ami tényleg van, de nem ez az, nem így működik, és nem itt alkalmazandó, ott viszont, ahol kellene, nem működik, mert nálunk magas rangú politikusok minősítenek bűncselekményként olyan ügyeket, amelyekben a jogszolgáltatás még meg sem kezdődött –, van politikai és van pártérdek. Meg némi arrogancia, amely a nyilvánosságot a lényegtelen dolgok közé utalja.

Mindez tehát nem szokatlan, nem is feltűnő. Nem is az a frissen kinevezett köztisztviselő az érdekes, aki még meg sem melegedett új székében, máris visszaélt hivatali hatalmával. Sokkal inkább a megkeresett egyetem rektora, az ügyben eljáró dékán, a vizsgáztató tanárok , a doktori címet odaítélő bizottság tagjai, a disszertációt előterjesztő és oppináló professzorok magatartása.

A törvény szerint nálunk az egyetemek autonóm intézmények. A gyakorlatban még nem annyira, de már kemény harcokat folytatnak azért, hogy elismertessék szuverenitásukat az állammal és hatóságaival a mindennapos érintkezésben is. Vajon mit gondolt erről az autonómiáról a Kertészeti Egyetem rektora, aki a levelet felbontotta – az illető egyébként már nem rektor, de nem ezért! –, és mit az a dékán, akinek a rektor kiszignálta az ügyet.

Miféle előnyt kínálhatott a helyettes államtitkárral való jó viszony, vagy miféle hátránnyal fenyegetett a visszautasítás? Pénzt adhattak volna a nehéz anyagi helyzetben lévő intézménynek? Miből, miféle csatornákon keresztül, ha nem is fenntartói ennek az egyetemnek, ha egyébként nekik sincs arra, amire kellene? Tőle függött a rektor kinevezése vagy az egyetemi tanárok katedrája? Nehéz elhinni, ismerve a kinevezési rendszer egyetemi és állami mechanizmusait.

Miért tehát, hogy kézzelfogható előnyök nélkül, pusztán a hivatal hatalmának hatására rontották az egyetem fura urai saját esélyeiket egy valamikor talán mégis elérhető, de addig is vágyott, valóságos önállóságra.

A logika szabályai szerint fel kell tételeznünk azt, hogy az érvényes szabályok ellenére is vannak lehetőségei egy helyettes államtitkárnak arra, hogy anyagi, vagy más természetű előnyöket adjon egy fennhatósága alá egyébként nem tartozó egyetemnek, hogy függőségi viszonyban tartson választott egyetemi vezetőket. Ha ez igaz, akkor nem működnek rendesen sem az egyetemi, sem az állami ellenőrző mechanizmusok.

Az is lehet persze, hogy semmi ilyesmi nincs a háttérben, csak a megszokások. Régi emberek a régi ügyintézési módszerekkel. Ezen persze nem csodálkozhatunk, hiszen évtizedek alatt ivódott ez itt százezrek, milliók bőre alá. Azon viszont legalábbis illene csodálkozni, hogy a rendszerváltás eddigi kormányai csak ilyen keveset tettek e megszokások ellen, és ilyen sokat e megszokások fenntartásáért.

Amikor a kliensrendszer fenntartása, erősödése ellen hadakozik némely közszereplő, éppen erre, és a többi ilyen ügyre gondolnak. Amikor az eddigi kormányok politikusai azt bizonygatják, hogy ilyen az ő gyakorlatukban nincsen, hogy náluk nem számít a múlt, a régi érdem, a párthűség, csak a rátermettség, akkor éppen erre, és a hasonló többi ügyre nem gondolnak.

Pallagi Ferenc

Ötmilliós tanulmányi díj

Tegnap befejeződött a Gyermekétkeztetési Alapítvány által rendezett országos tanulmányi verseny. A döntőbe háromszázötvenkét iskola jutott be. Az első helyezést elérő tiszafüredi Kossuth Lajos gimnázium egymillió forintot, a második helyezett ötszázezer, a harmadik pedig kétszázezer forintot kapott, az első helyezett tanuló pedig egy ötvenezer forint értékű kerékpárt. A nevezési díj háromszáz forint volt tanulónként, az összegyűlt összegből ötmillió forintot osztottak szét a nyertesek között, a fennmaradó nevezési pénzből az alapítvány ösztöndíjalapot hozott létre rászoruló tanulóknak. **– wa –**

Gyanútlanul nyaraltak

(Folytatás az 1. oldalról)

Mindössze a sziget és a szárazföld közötti kompköltségre, azaz 50 ezer forintra tartottak igényt. Benicén a *Summer Travel* apartmanjaiban laknak a turisták, ezzel a céggel már több éves kapcsolata van a Tihanyi utazási irodának. Az utazási szakember kérdésünkre válaszolva azt is elmondta, hogy a Spanyolországba induló menetúra egy másik utazási iroda vállakozott. Véleménye szerint annak az útnak a költségei mintegy ötszázezer forintra rúghatnak.

A görög utazási iroda magyar alkalmazottja, *Vecán Dóra* kérdéseinkre elmondta: az apartmanokat kifizették, a magyarok jól érzik magukat. Talán azért is, mert eddig nem tudatták velük a Mustang Travel csődjét – hogy ne rontsák el korán megkezdett nyaralásuk örömét. A harminchat magyar turista ezek szerint tehát elvileg még nem tudhatja, hogy milyen veszély leselkedett rájuk.

Major László, Barcelona magyarországi főkonzulja a VH kérdésére elmondta, hogy Costa Braván és Lloret del Marban lévő 71 magyar utas ügyében a hazai biztosítótársaság kereste meg őket, segítségüket kérve. Végül a Külügyminisztérium közbenjárásával sikerült autóbuszt indíttatni Budapestről, melynek megérkezése tegnap késő estére volt várható. Amennyiben a busz késne, még egy nap szállodai ellátást térít meg a biztosító. Tegnap délig, az utazás lejártáig egyébként a magyarok mindent kifizettek. A főkonzul véleménye szerint ma már biztosan hazafelé tart az autóbusz a honi nyaralókkal.

Lapunk szerette volna az utazási iroda képviselőjét is megszólaltani, azonban az iroda telefonját senki sem vette fel és a megadott mobiltelefonszámon előfizető nem kapcsolható – közli a bejelentkező automata. A Mustang Travel Wesselényi utcai irodájánál zárt ajtót és lehúzott rácsot talált munkatársunk. Az ablakra tűzött utazási ajánlatok között díszeleg a következő is: *1995-ös árakon Costa Bravára luxus autóbusszal!* Bekukucskálva az iroda asztalán prospektusokat, a polcokon pedig dossziékat láthatunk. "Elnézést kérünk, irodánk műszaki okok miatt átmenetileg zárva tart!" - áll az ajtóra ragasztott céludán, mellette, egy másikon pedig már a rendőrség felhívását is el lehet olvasni. Azokat, akik a Mustang Travel útjaira jelentkeztek, s már a pénzüket is befizették, arra kérik, hogy jelentkezzenek a VI-VII. kerületi Rendőrkapitányságon.

Az elmúlt néhány napban több mint száz becsapott ügyfél kereste fel a kerületi rendőrkapitányságot, és szombaton is több károsult tett feljelentést az utazási iroda ellen, tudtuk meg az ügyeletes rendőrtiszttől.

(móricz-szekeres)

HÍRSOROK

A Párkány és Esztergom között megépítendő Duna-híd több lenne, mint a folyón átívelő közlekedési műtárgy, a híd a két ország javuló kapcsolatait szimbolizálná – írja Lezsák Sándor abban a levélben, amelyet a pozsonyi parlament ellenzéki pártvezetőinek küldött.

A civil érdekvédelemről rendezett szombati nyilvános fórumon Herczog László, a Munkaügyi Minisztérium helyettes államtitkára leszögezte: a civil szervezetek lényegében még nem szerveződtek meg, így egyelőre nincs remény arra, hogy részt vehessenek a jogalkotásban.

Heroint találtak a vámosok szombaton hajnalban Lőkösházán, a Kárpátia nemzetközi gyorsvonaton egy lengyel egyetemista lánynál. A 3,6 kilogramm kábítószer a táskájában volt elrejtve.

Dorogon a megbékélés napja ünnepségén az 1947-ben kitelepített német nemzetiségű lakosokra emlékeztek szombaton. A rendezvényen részt vett Kaltenbach Jenő, a nemzeti és etnikai kisebbségi jogok országgyűlési biztosa, s eljöttek a németországi Wenderlingenből a még élő kitelepítettek és azok leszármazottai.

A Pünkösdi Lóversenysorozatot ismét megrendezik az Alagi Versenypályán, hétfőn délelőtt 10 órától. A rendezvényre mintegy hatvan lovat neveztek a trénerek.

Védelem az örökségnek

Kötelező jutalom jár majd a régészeti leletek felfedezőinek

Utak a múltba címmel nyílt kiállítás az M3-as autópálya építése során 1993 és 1996 között feltárt régészeti leletekből szombaton a Magyar Nemzeti Múzeumban. Az európai mérce szerint is egyedülálló tárlat anyaga a 175 kilométeres útszakasz mintegy 150 lelőhelyéről került elő. Dr. Raczki Pál, a kiállítás egyik szervezője lapunknak elmondta: a látogatók megismerkedhetnek a különböző korszakok közlekedésének sajátosságaival.

A vitrinekben látható 1100 kiállított tárgy között olyan szenzációk vannak, mint például germán aranyleletek, egy avar övgarnitúra és egy középkori kút tökéletes modellje. Minden érdeklődő katalógust kap, melyben érdekes tanulmányok és a tárgyak színes fotói találhatók. A tárlat szeptember végéig várja a fővárosi közönséget, majd az útépítésben érintett megyék (Heves, Hajdú-Bihar, Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg) központjaiba költözik.

Ez alkalommal példás volt az együttműködés a múzeum és az autópálya-építő cég között, a jelenleg hatályos, a muzeális értékek védelméről szóló 1963. évi IX. törvényerejű rendelet – amely bejelentési, átadási és azonnali munkaleállítási kötelezettséget ír elő – azonban nem szabályozza megfelelő részletességgel, mi a teendő, ha az építők régészeti értékekre bukkannak. Éppen ezért új törvény készül a kulturális örökség védelméről. Az előkészítő munkálatok már a befejező stádiumban vannak, talán még a nyári szünet előtt a parlament elé kerül a tervezet.

Az új törvény a korábbi gyakorlattal ellentétben az intézményrendszer helyett a kulturális örökségre helyezi a hangsúlyt és a tulajdonostól függetlenül határozza meg a kezelési kötelezettségeket – legyen az magánszemély, önkormányzat, vagy maga az állam. A törvényalkotók szándéka szerint a jogszabály szervesen illeszkedik majd az úgynevezett védelmi törvények (mint a természetvédelmi, a műemlékvédelmi) sorába, szellemisége pedig a Magyarország által 1992-ben aláírt Európa Tanács-i egyezményben lefektetett, a régészeti örökség védelméről szóló alapelveket követi majd.

Újdonság, hogy míg a leletek felfedezőinek és beszolgáltatóinak jutalmazására eddig csak lehetőség volt, ám a törvény hatálybalépése esetén kötelező lesz értékarányos jutalmat adni nekik. A Művelődési Minisztérium a törvénytervezettel egy időben egy ahhoz tartozó módosító csomagot is benyújt majd, amely többek között javasolja műemlék birtoklása esetén adókedvezmények bevezetését, a Büntető törvénykönyv kiegészítését, a kulturális örökség védelmével kapcsolatos büntetések szigorítását. **(bugyinszki)**

Álszabadságharcosok az 1956-os lakótelepen

Közvetlenül az 1990-es rendszerváltás után indult kezdeményezés annak érdekében, hogy az 1956-os forradalomban részt vett, majd meghurcolt, rossz anyagi helyzetben élő emberek megfelelő lakáshoz jussanak. A Szabadságharcosokért Alapítvány a mátyásföldi volt szovjet tiszti lakótelepet alakította át. Az alapítvány kuratóriuma, melynek elnöke Boross Péter volt miniszterelnök, kijelölt egy bizottságot, akik a lakások kiutalásával kapcsolatban dönthettek. Ebbe a szervbe minden olyan szövetség delegálhatott egy vagy két főt, mely politikai üldözötteket tömörít soraiban. 1992-ben kezdődtek meg a beköltözések; egy ideig minden rendben folyt, rövidesen azonban sor került az első kilakoltatásokra.

– 1996 második felében bejelentések érkeztek az 56-os Szövetséghez, hogy több személy jogtalanul jutott lakáshoz – nyilatkozta lapunknak Németh Bálint, a szövetség elnöke. – Levelet írtunk a kuratóriumnak, akik megkezdték a kiutalások felülvizsgálatát, bevonva ebbe az 56-os Szövetségen kívül a Pofoszt és a TIB-et is – tette hozzá Németh. „Kiderült, hogy a lakótelepre sokan kerültek olyanok, akik közbűntényesek voltak, és semmi közük nincs az 56-os forradalomhoz." Németh szerint olyan ember is lakást kapott, akinek „saját háza, ABC-je és tanyája van, ráadásul a forradalomhoz sem volt sok köze".

A VH kérdésére Németh kijelentette, hogy a lakáskiutaló bizottság fentiekért nem hibáztatható. Hozzátette: az első kilakoltatási határozatok már megszülettek, ezeket eljuttatták az érintettekhez. Felszólították őket, hogy haladéktalanul adják vissza a jogtalanul kiutalt lakásokat. Az elnök szerint, ha kell, az erőszakos kilakoltatásig is elmennek, hiszen több mint 25 ellenőrzött kérelmező vár jogosan a lakásokra. „Az 56-os Szövetség vezetőségét tagságunk azért választotta, hogy az igazi bajtársak érdekeit képviselje, értük tevékenykedjen. Ezt a feladatot vállaltuk el és ezért mindent megteszünk" tette hozzá Németh. Kapcsolatba léptünk több kilakoltatásra ítélt lakóval is, ők azonban elzárkóztak a nyilatkozattól. Lapzártánkig a Belügyminisztérium illetékesét sem sikerült elérnünk, mivel szabadságát tölti.

Lesz, akit kiköltöztetnek, lesz, akit be Lenyó László felvétele

- ár -

Bizalom az elnöknek

Göncz Árpád köztársasági elnök csütörtökön kinevezte Markó Györgyöt a Történeti Hivatal elnökévé. Markót eredetileg az SZDSZ jelölte, később azonban fenntartásaikat hangoztatták vele szemben. Lapunknak Kuncze Gábor belügyminiszter, az SZDSZ ügyvezető elnöke Markóval kapcsolatos álláspontjáról elmondta: „Tudomásul vettem, hogy ő az, akit jelölni lehet. Levéltárosként bizonyította már alkalmasságát, el fogja látni azt a feladatot, ami az állampolgárok betekintését lehetővé tevő információs önrendelkezési joggal, az iratok nyilvánosságával és a kutatók igényének kielégítésével kapcsolatos." A korábbi nézeteltérésekre reagálva Kuncze arra utalt, hogy „az SZDSZ nagy öregjei, akik érintettek azáltal, hogy róluk számos III/III-as ügynöki jelentés szól, ellenérzéseiket hangoztatták." A belügyminiszter azért tartja fontosnak a hivatal felállítását, mert az csak a parlamentnek alárendelt intézményként fog működni; „a BM-ből minden irat kikerül, amelyekre a törvény vonatkozik. Ezzel végleg megszűnik a lehetősége a mindenkori minisztereknek arra, hogy politikai célból felhasználják a mostanáig a BM irattárában lévő ügynöki jelentéseket." Kuncze kijelentette: sosem járt még a Belügyminisztérium Információs Hivatalának irattárában. **S. A.**

Gyurkó János emlékére

Pénteken a Litea könyvesboltban mutatták be a *Gyurkó János* egykori környezetvédelmi miniszter emlékére kiadott, Őrizd meg ezt a lelkületet című kötetet. Gyurkó János 1990-től az MDF színeiben parlamenti képviselő, majd 1993 februárjától 1994 júniusáig állt a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium élén. 1996-ban, negyvennégy évesen halt meg.

A bemutatón részt vettek Gyurkó egykori kollégái és barátai. Nagy Tiborné, az Országos Műemlékvédelmi Hivatal igazgatója a kötetet bemutató beszédében az egykori kolléga emberségét és elhivatottságát méltatta. A kötethez – mely Gyurkó János különböző írásait gyűjti egybe – *Jelenits István* írt előszót.

- wa -

Nem könnyű megérteni az új nyugdíjrendszert

(Folytatás az 1. oldalról)

A pályakezdők számára viszont már 1998 januárjától kötelező lesz a vegyes rendszer. Ha tehát Kovács János jövőre lesz pályakezdő, 30 százalékos nyugdíjjárulékából – amelyből 24 százalék a munkáltatót, 6 százalék pedig a munkavállalót terheli – 1998-ban 6, 1999-ben 7, 2000-ben pedig 8 százalékot fizet majd s ezzel párhuzamosan a foglalkoztatói hozzájárulás évente 1-1 százalékkal mérséklődik.

Major Mária szerint a két rendszer 2009-ig fokozatosan szünteti meg az anomáliákat, például hogy egy befizetett járulékforint itt vagy ott eredményez-e több nyugdíjat. Ez pedig nemcsak a forint mennyiségétől függ, hanem attól is, hogy melyik rendszerben kamatozik jobban az oda befizetett járulék. – Azt hiszem – tette hozzá a helyettes államtitkár –, hogy az embereknek, legalábbis a járulékfizetők jelentős részének lesz lehetőségük arra, hogy végiggondolják jövőjüket, az öngondoskodás módját. Ki-ki választhat: ha nem bízik egyetlen pénztárban, befektetési formában sem, akkor maradhat a hagyományos, de átalakított rendszerben. Aki pedig az újat választja, az az eddig a közösbe befizetett járulékai után is a korábbi mértéket kapja meg. Egyúttal megmarad az önkéntes nyugdíjpénztárak adókedvezménye is. Az átalakított tb-rendszerből viszont kikerül néhány szociálpolitikai elem: például 2009-ig megszűnik a nyugdíjminimum. Helyette jövő év január elsejétől bevezetik az időskori járadékot, ami nem biztosítási, hanem szociálpolitikai ellátás lesz, ezért a szociális törvény módosításában jelenik meg.

Sokak szerint csak évtizedek múlva bizonyosodik be, hogy az új nyugdíjrendszerben kik nyernek, s kik lesznek a vesztesek. A rokkantak semmi esetre sem járnak jól, noha egy évig még nem változik a rokkantnyugdíj rendszere. Az átalakítás azonban így sem marad el, aminek a lényege Major Mária szerint: „segíteni, ösztönözni a rokkantakat, hogy minél többen visszataláljanak a munka világába". A körmönfont megfogalmazás lényegéről persze nagy vita volt a szociális felek között, ami nem zárult le véglegesen. A partnerek a kormánytól azt kérték, előbb épüljenek ki azok az intézmények, amelyek lehetővé teszik a rokkantak átképzését s munkahelyeket teremtenek számukra. Ehhez kell az egy év haladék. **Tóth Ferenc**

A VASÁRNAPI HÍREK MEGKÉRDEZTE

Mikor kezd működni a Történeti Hivatal?

Május 15-i hatállyal a kormány kinevezte dr. Markó Györgyöt a Történeti Hivatal (TH) igazgatójának. Ezzel egy akadály elhárult az elől, hogy megkezdje működését a Belügyminisztérium (BM) 1990-ben jogutód nélkül megszűnt III/III-as, a „belső reakció ellen harcoló" csoportfőnökségének iratait kezelő szervezet. Lapunk a Kádár-rendszerben kifejtett munkássága, illetve a jelöltként múltjáról közöltek miatt több oldalról bírált igazgatót kérdezte a körülötte kialakult helyzetről és elképzeléseiről.

Markó György Lenyó László felvétele

– A kinevezéssel lezárult az ön személyével kapcsolatban kirobbant vita. Mi az álláspontja az ügyel kapcsolatban?

– Engem felkértek a poszt betöltésére, nem én jelentkeztem. A belügyminiszter közvetett megkeresésére először nemet mondtam, majd szakmailag végiggondolva az egészet, meggondoltam magam. Éngem is meglepett, hogy rögtön a viták keresztüzébe kerültem, hiszen szakmai elképzeléseimet mindenki elfogadta. A személyemet ért támadásokat azért sem értettem, mert nemhogy nagyítóval, de még mikroszkóppal sem lehetett tudományos munkámban politikai elfogultságot találni. Egy-két hibát elkövettem, tény, de ezeket megpróbáltam azóta helyrehozni. Végül minden illetékes parlamenti bizottság elfogadta a jelölésem. Az MSZP végig kitartott mellettem, az ellenzék várakozó semlegességre helyezkedett.

– És az önt eredetileg javasoló SZDSZ?

– A személyemet ért támadások miatt az SZDSZ egy része elfordult tőlem. Amikor sikerült bebizonyítani igazamat, újra megtiszteltek bizalmukkal.

– Az egyik érv az volt, hogy az 1956-os forradalomról ön elítélően írt, ellenforradalomnak titulálta egy, a '80-as években írt cikkében.

– Bármilyen hihetetlen, én az '56-os eseményekkel igazából soha nem foglalkoztam. Egykét részletkérdésről írtam, például Maléterről, de csak 1990 után. A vitatott tanulmányom 1987-ben íródott, de nem a forradalomról szólt, hanem Király Béláról, a Nemzetőrség '56-os parancsnokáról. A leírtak miatt, mivel tényleg követtem el benne hibákat, nemrég megkövettem Király urat. Az is kétségtelen tény, hogy a kifogásolt részek nincsenek benne az eredeti kéziratban, azok utólag, más keze által kerültek bele. *(A Markó György által munkatársunknak megmutatott kéziratban valóban nem szerepel az „ellenforradalom" kifejezés – a szerk.)*

– A másik érv ön ellen az volt, hogy igazgatójelöltként írt életrajzában letagadta, hogy tagja volt az MSZMP-nek. Ez is félreértés?

– Végül is igen, bár belátom, hogy ebben az esetben hibáztam, bár akaratomon kívül. Kuncze Gábor belügyminiszter kért tőlem egy kifejezetten szakmai önéletrajzot, amit én tényleg csak a szakmai múltam alapján írtam meg. Tény és való, nem került bele, hogy tagja voltam a pártnak, de azt sem írtam bele, hogy nős vagyok és több gyermek apja. Úgy ítéltem meg akkor, hogy ezek nem tartoztak hozzá szorosan a munkámhoz. Az is elhangzott burkoltan, hogy ügynök voltam. Átvilágítottak engem is, az eredményt a napokban kaptam kézhez: bizonyítja tisztaságomat. *(Munkatársunk ezt a dokumentumot is megtekinthette – a szerk.)*

– A kinevezés megtörtént. Ezek szerint ön most elégedett ember?

– Teljes mértékben, hiszen 43 évesen eljutottam a szakmámon belüli egyik csúcsra. Nagyon izgalmas lesz saját elképzeléseimet végre szinte kontroll nélkül végrehajtani. Hosszú távra tervezek, szeretném a hétéves mandátumomat kitölteni.

– Mikor fogja megkezdeni a gyakorlati munkát a hivatal?

– Az ingatlan, amelyben a hivatal működne, még a BM tulajdonában van, de folynak már a tárgyalások. A tervezett 89 fős személyi állomány nagy részével már beszéltem, legtöbbjükkel már meg is állapodtam. Mindent egybevetve terveim szerint legkésőbb 1998 januárjáig el kell kezdődnie a gyakorlati munkának.

Molnár László

Kedvenc a százdolláros

(Folytatás az 1. oldalról)

A belgiumi hírekkel kapcsolatban Radó hozzátette, hogy az Interpol még nem erősítette meg azokat. „Éppen ezért semmiféle átvizsgálásra nincsen szükség, de bármelyik bank dönthet úgy, hogy felülvizsgáltatja dollárkészletét." Miután az MNB-be hamis bankjegy csak pénzváltó helyekről érkezik, a bankár szerint nem kell attól tartanunk, hogy hivatalos pénzváltóhelyen hamis valutát kapunk. „Ha ilyen mégis előfordul, úgy a bankjegyet az MNB emissziós főosztályához kell eljuttatni. Ha a vizsgálat megállapítja, hogy a bankjegy hamis, úgy azt az MNB bevonja, ellenérték térítése nélkül."

A VH rendőrségi forrásból megtudta, hogy ha valakinél hamis pénzt találnak – függetlenül attól, hogy tudott-e arról, hogy a pénz nem valódi – eljárás indul ellene. Ha bizonyítani tudja, hogy nem tudott a pénz hamis voltáról, akkor az eljárást beszüntetik. Megkerestünk egy ügyvédet is, aki névtelenséget kérve elmondta, hogy „a hatályos jogszabályok alapján mindegy, hogy a hamis pénzt rajzolták vagy a legújabb technikával nyomták és csak laboratóriumi vizsgálat derítheti ki a hamisítás tényét". Az eset elbírálásában ez nem játszik szerepet, az illetőt, akinél a bankjegyet megtalálták, hamis pénz birtoklásáért fogják elítélni, hacsak be nem tudja bizonyítani ártatlanságát vagy jóhiszeműségét. **- molnár -**

41

Sebzett oroszlánok

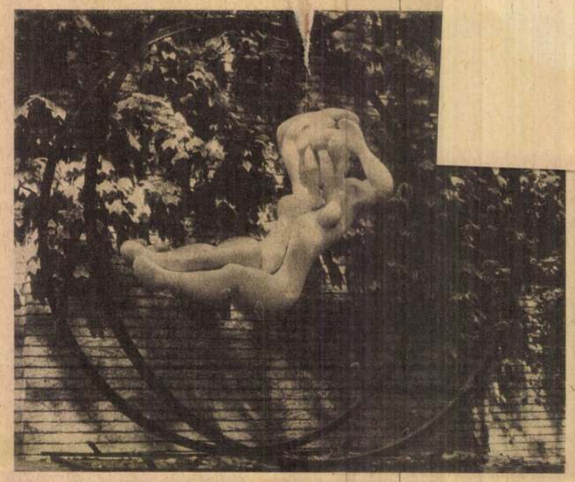

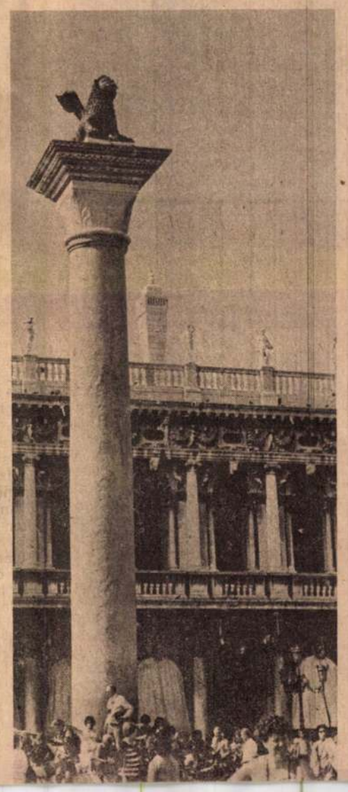

Oroszlán mindenütt. A leghíresebb oszlopra helyezve, ugrásra készen áll a Piazzettán, a többi megbújik a házfalakon. Az Óratorony homlokzatán látható bearanyozva, az idei képzőművészeti seregszemle plakátjain amúgy odafröcskölve. Van valami megmosolyogni való ezeken a falragaszokon és vásznakon. Különösen az utóbbiakon, ahogy a hihetetlenül kék éggel a hátuk mögött parádésan szárnyat növesztenek (farkuk úgy kunkorodik, mint egy házimacska dísze), s elvezetnek a város közel kétszáz esztendős parkjába, a Giardini di Castellóba.

A Piazzettáról kényelmesen húsz perc a gyalogút (beleértve az elkerülhetetlen hidakat), a látnivalók azonban éveket ívelnek át. Velencében megtalálható minden, ami kovászként hatott, avagy tömény dekadenciát jelentett a hetvenes évek művészetében. A kínaiak szocreált idéző idillikus selyemhímzése mellett a nyugatnémet *Beuys* tárgyközpontú szobaépítménye, az olasz *Giulio Paolini* beázást és koszfoltokat rajzokkal vegyítő intarziajátéka, amit az enyészet kápolnájának is nevezhetnénk. Sok a blöff, a megfáradt erotika, az elvirágzott pornó, de leginkább az iszonyat hódít minden mennyiségben. Az izraeliek koncentrációs tábort megidéző mementója után szinte harmonikusnak tűnik fel az amerikaiak grafikai gyűjteménye. Nem is annyira magvasságából adódóan, hanem azért, mert végre alkotásokat nézhetünk, olyan műveket, amelyekre nem a csináltság, a rafinéria, hanem a kigondoltság és a kivitelezettség a jellemző.

Idill nélkül

Hatalmas tükör az idei, a sorrendben harminckilencedik velencei biennálé. A nemzeti pavilonok közötti ösvényeken elbágyadt tekintetű turisták ülnek. Szemükben riadalom: vajon a nyugatnémet *Sigmar Polke* Krumpliháza miért éppen a rothadás szimbóluma, s a perui, de Párizsban élő *Fabian Sanchez* varrógépelemekből összeállított mobiljai miért jelentenek végre felüdülést. Alighanem teremtésjelképek ezek a masinák — térdük, szemük, hasuk, combjuk mozgatásával —, mert nemcsak az alkotás folyamatát prezentálják, hanem magát a végeredményt is, a véleményt kiváltó és igénylő művet. Nos, a legtöbb opusz mintha ennek akarna ellentmondani, és megelégszik az alkotás elvonatkoztató, a létrehozó számára hideglelős vagy éppen mámoros érzésével.

Velencében ez a legfurcsább. Mintha nem kész tények előtt állnának a helybéliek és a turisták: a végeredményre ügyelők, valamint a csak folyamatot regisztrálók ellentmondása itt sokszorozódik meg. Vaporettóra szállva a Canal Grandén, elgyalogolva *Bellini* Madonnájához és *Donatello* Keresztelő Szent Jánosához a Frari templomba, ez erősödik fel *Verrocchio* Colleonit ábrázoló lovasszobrán, de *Calder* pompás mobilján, *Giacometti* kisbronzain és *Picasso* vásznain is a Peggy Guggenheim-gyűjteményben. Végül is tudatosul, hogy ez a város nem a díszletek miatt vált azzá, ami, hanem, mert szükség volt rá; gazdagsága, múltja, szerepe, helye ezt kívánta. Tehát az eredmény a fontos: a ma is megcsodálható paloták, a szennyesre mart középületek, a Piazzetta és a San Giorgio sziget között besűrűsödő víz. Bár az kétségtelenül lehangoló, ahogy a város süllyed, s ez a folyamat — a milliónyi cölöp ellenére — megállíthatatlan. Ám mégsem elkeserítő, mert valójában ugyanúgy éli mindennapjait, mint bármely más lakóhely a világon: inkább jelenére, mintsem pompázatos múltjára gon-

gol. Annak ellenére, hogy varázsát ez jelenti, turistaforgalmát ez vonzza. Megint a végeredménynél vagyunk. Magától értetődik, hogy továbbra is restaurálják a Palazzo Ducale termeit, s hogy az itt található, *Andrea Palladióra* emlékező építészeti kiállítás is inkább a természet és a vele együtt élő ember harmóniáját sugallja.

A magány építészete

Velencében ezért erződik az ellentmondás. Bármerre lép a látogató, mindenütt arányokat és leginkább rációt lát, még akkor is, ha a dagálykor kilépő víz elönti a San Marco világhíres terét. A kiállítóteremben viszont, ahol a világ képzőművészei tartják szemléjüket, a felgyülemlő állóvíz már az áporodottságot, a lemondást, az emlékezés tömény magányát hívja felszínre. Még akkor is, ha az hisztérikusan, avagy drasztikus keretek között nyilvánul meg. A nyugatnémet *Ulay* és *Marina Abramović* színes, húszperces videóján mást sem látunk és hallunk, mint kettejük artikulátlan üvöltését. De ugyanezt teszik az osztrák pavilon egyik termében a kutyák is: dühösen vicsorítják fogaikat a televízió képernyőjén, ahogy idill nélkül szemügyre vesszük a padlón elhelyezett fénykép-aktot.

Ilyen a világ? A hullámokban megélénkülő és ható terrorizmus, a különféle válságok, repülőgép-eltérítések, különböző mesterkedések már csak a kilátástalanságot, a meghökkentőt, az elvetemültséget, a halmazként jelentkező sokkot képesek kiváltani a művészetből? Szerencsére azonban akad másfajta jelzésrendszer, mechanizmus is. A jugoszlávok pompás emlékműveikkel az emberi tartást és az elkötelezettséget szimbolizálják. A románok pavilonjában a *Brancusi* nyomdokain lépkedők máig ható eleganciával és — ami ennél is fontosabb: pontos kifejezőkészséggel és hatással folytatják a népi előzményeket. A lengyel *Magdalena Abakanowicz* zsákvászonból kimerevített figurái, rongyos zsákjai filozófiai töltésükkel hatnak. És beszélhetünk a fotókról, mondjuk a kolumbiai *Rodriquez* sociotanulmányairól, amelyek szintén a magány építészetének a csúcsait jelentik. Csak éppen más előjellel: minden lapján megmarad az emberi eredet és töltés. Képei nem „lórúgások", hanem akár a latin-amerikai irodalom: nagyon is őszinték, keresve-kutatók és kegyetlenül tényfeltárók.

A csehszlovákok klasszicizáló grafikai lapjai egy újfajta szépségeszmény után áhítoznak. *Jiri Anderle* és *Albin Brunovsky* meglepően jól láttat és érzékeltet, bár a mellettük elhelyezett üvegtárgyak egy kissé más közegről szólnak. A régebbi hang-

Sebzett oroszlánok

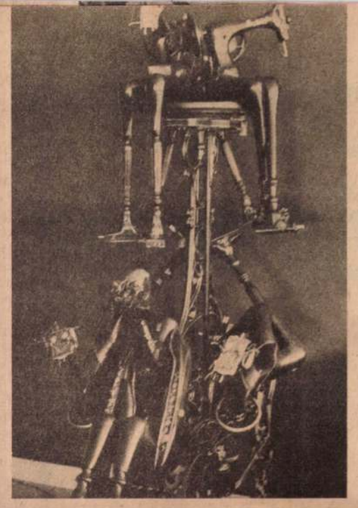

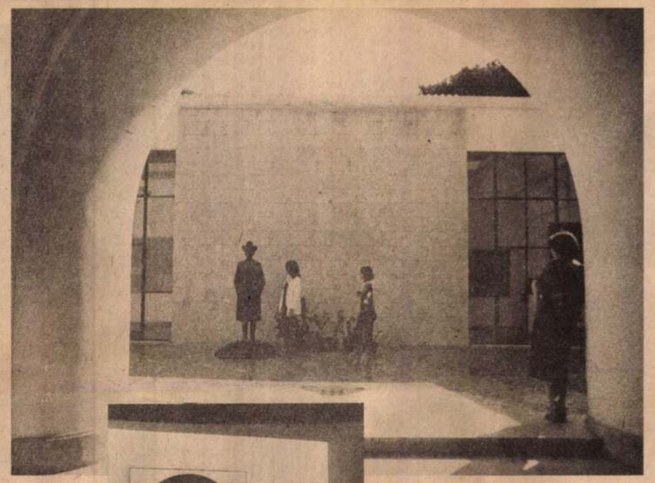

adók: az olaszok és a franciák szordinósak. Az utóbbiaknál egyfajta új futurizmus hódít, ám szemben *Boccioni* kerékpárosával, itt az ember tétlenségre van kárhoztatva, csak körülötte örvénylenek harsány ecsetnyomok *Sabine Monirys* vásznán. Ha vannak is elfogultságaink, az idei biennálén kevésbé van jelen a pénzpiac, a műkereskedelem, mert kevés a befektetésre ingerlő, avagy kamatlábként szolgáló műtárgy.

Filodendron és muskátli

Ebben az ellentéteket megvilágító, értelmezési különbségekre figyelmet felhívó kavalkádban állandó a magyar pavilon forgalma. A belépők nem futó vendégek: elidőznek a plasztikáknál, grafikáknál, festményeknél. Elfogultság nélkül summázhatjuk, hogy itt az ember művekbe képes belekapaszkodni. Nem kísért a szemét, a bövli, az üres vasláda-tanulmány, a vérfürdő, az agyonverés képzőművészeti megfogalmazása. Nálunk legalább nem érezni, hogy kipakolásunk után üresek maradunk. Mi nem pukkasztani akarunk. Nem rakunk a műtőasztalra félbevágott női testet, hogy aztán éjszaka vadságokat álmodjunk. De nem is sugárzunk reménytelenséget, mint Abakanowicz torzói. Pedig ismerős ez az életérzés: nem ezt sugallja, közvetíti *Fellini* is?

Visszahallva, valamint beszélgetve a látogatókkal és a teremőrökkel, a Cooptourist szervezte utazás művész-résztvevői megállapíthatták, hogy sikere van a magyar pavilonnak. Ezt alighanem a jól és igényesen összeválogatott anyagnak köszönhetjük, amely folyamatot mutat *Barcsaytól Záborszky Gáborig*, *Kondor Bélától Bukta Imréig*. A válogatás — a teljesség igénye nélkül, *Deim, Klimó, Dienes, Schaár, Tóth Menyhért, Kokas, Paizs, Bálint Endre, Keserű, Hencze, Kárpáti, Kő Pál, Vigh Tamás* — szemléltet, a rendezés azonban hiányérzetet kelt. S ebben aligha ez az 1909-ben átadott épület a ludas. A *Marótí Géza* tervezte pavilon bejáratánál a legszebb magyar szecesszió bemutató Zsolnay-csempék jó hangulatot teremtenek a belépéshez. A folytatás azonban kevésbé sikeres, hiszen a félköríves előtérben *Varga Imre* Bartók szobrát (nem éppen a legelőnyösebben láthatjuk viszont, két-két zöld műanyag fóliával bevont cserepű filodendron és muskátli mellett. A látvány majdnem az ízléstelenség határát súrolja, nem beszélv azokról a rendezői tévedésekről, amelyek a nívós anyagot raktárszerűen különösebb elgondolás (ritmus, súlyok megteremtése, hangsúlyozása) nélkül) helyezték el. Kár ezért a kisiklásért, mert egyébként nincs semmi szégyenkeznivalónk. Jelenlétünk nemcsak a névsorolvasásig terjed, hanem komoly művészi értéket, fel- és megismerést is jelent.

Galambok és katonák

Velencében a biennálé idején — júniustól szeptember végéig — több a kérdés, mint a felelet. Alighanem mosolyogva, helybéli kötődések nélkül kell elkönyvelnünk a tréfákat, a komoly és kevésbé fontos dolgokat. Persze, ez még mindig jobb, mint az abszolút lezserség és közömbösség. A velenceiek is ebben reménykednek. Abban, hogy nemzetközi összefogással fennmaradnak világhíres palotáik; a naponta megismétlődő dagály, a San Marco előtt sűrűn megforduló tengerjárók egyre kevesebb kárt okoznak a tündérszép városban.

Pánikra nincs ok. Szeptember harmadik hétfőjén az egyetem kapujánál egyenruhás, fegyveres férfiak álltak háromméterenként. A miértre nem kaptunk feleletet. Talán ez is egy olyan önmagát mutogató demonstráció volt, mint a biennálé? — nehéz az értelmét megfejteni. A jelenkor ugyanis az elődök hagyományteremtésére utal, közben képtelen észrevenni, hogy a kicsorbuló és széttöredező tükörben, a nagy jóakarás és fölbuzdulás közben sebesültté válik minden velencei oroszlán. A galambok és a katonák mellé így sorakoznak fel a tépett négylábúak, amelyeknek leginkább a mancsaikat kéne bekötni.

Míg ezen gondolkodtunk, és néztük a fegyvereseket, az egyetem háta mögött temetési menetet pillantottunk meg. Meglehet, hogy a végtisztesség miatt álltak oly sűrűn a szép szál olasz legények. A gondolák mindenesetre megteltek gyászolókkal. A feltámadó szél megsimogatta a zászlókat. Aztán elindult a kosorókkal megpakolt uszály is, hogy elvigye az emlékezés virágait. S visszafelé talán gyógyírt hozzon a címerállatoknak, nemkülönben erőt a biennálé gondozóinak — az ideinél tartalmasabb kiállítás szervezéséhez.

Molnár Zsolt

10 KÉRDÉS Huszárik Zoltánhoz

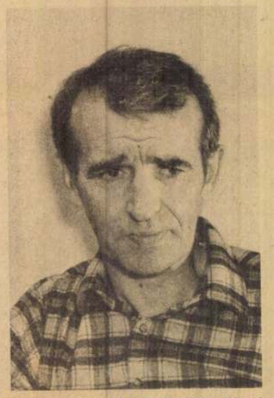

Fotó: Moldvay József

6. *Említetted: családodban is apáról fiúra szállt a fűrásfaragás készsége. Hogyan alakult ki benned (hiszen köztudomású: képzőművész-grafikus, díszlettervező — is lettél) az ilyen vonzalom?*

— Kiskoromtól kezdve — nem csupán, mert odahaza elleshettem, hanem szinte önkéntelenül is — rajzoltam, faragtam. Nagyapámról hétéves koromban csináltam egy rajzot; amikor ez egyszer Barcsay Jenő kezébe jutott, még ő is meglepődött, hogy akkorka koromban ez került ki a kezem alól. E legkorábbi rajzaim közül Dayka Margit és Ruttkai Éva is őriz egy-egy virágábrát. Mindig ilyesmi kínálkozott a ceruzám végére: ember, állat, növény, az, ami körülvett. A lovak, a birkák, a libák — mindennapjaink. Mert sohasem másoltam, mindent natúra után rögzítettem. Hatodikos koromban volt egy tanítóm, aki mellett megfigyelhettem, mit csinál: a színkeverést, a festékarányt. A festékszag, a paletta látványa annyira vonzott, hogy a festésbe magam is belekezdtem. A gimnázium utolsó két évében pedig többször fel akartam hagyni a tanulással, hogy elmehessek Nagymarosra, szabadiskolára. Mert akkor már tudatosan festőnek készülődtem. Aszódra odakerült ugyanis Schéner Mihály festőművész — művészettörténetet tanítani. Megismertette velünk nemcsak a múlt mestereit, de azokat a moderneket is (Picassót, Matisse-t, a „vadak"-at stb.), akiket az akkori művészetpolitika „talonba" tett. Schéner másképpen szűkszavú ember volt. Elkísérhettem aszódi festő-zarándokútjaira. Dolgozott, és én is dolgozgattam. Lehet, hogy nem is mondott semmit a festészetről, de mégis tőle tanultam meg: a művész járjon nyitott szemmel. Figyeljen meg egy követ, egy levelet, mert minden tárgy alkalmas arra, hogy az ember kicsikarja belőle a művészi lényeget. Schénerrel jókat hallgattunk együtt, de úgy, hogy közben megtanultam dolgozni is.

7. *Azt mondják: te vagy minálunk az, aki a leghosszabb idő alatt végezte el a Színművészeti Főiskolát. Mi történt valójában? Mi van az ezzel kapcsolatos, rosszhiszemű legendák mögött?*

— A Színművészetire úgyszólván véletlenül csöppentem be. Már fölvettek a Képzőművészetire, amikor elkísértem egy barátomat, aki a filmrendezői szakra felvételizett. Valaki váratlanul megszólított: — Hát maga miért nem jön be? Úgy megszeppentem, hogy nem mertem ellentmondani: bementem. Túljutottam az első szűrőn, túl a másodikon, a harmadikon. Fölvettek. Töprengtem valamicskét, aztán úgy döntöttem: itt gyümölcsözhetnek legjobban többirányú készségeim. Dramaturg szakra vettek fel, Galgóczival, Csurkával, Moldovával, Létay Verával együtt. Nádasdy Kálmán tanácsára aztán (aki akkor a főiskola igazgatója volt), a második évet a filmrendező szakon kezdtem el. A harmadikban moszkvai ösztöndíjra jelöltek, de aztán minden másképpen alakult. Pár nap múlva kipenderítettek a főiskoláról. Akkor az osztályharc éppen „élesedett", s az én nyolcholdas családom kuláklistára került. Keserves évek jöttek, de — ma már ezt mondom — nem haszontalanok. Voltam olajbányász és vasúti pályamunkás, rajzfilmes és biztosítási ügynök. Mondanom sem kell talán, hogy ez utóbbival egyetlen krajcárt sem kerestem. S kipróbáltam még jó néhány más foglalkozást. Közben embereket ismertem meg, akik nem tűrték volna, hogy nyegle vagy önhitt legyek, mert körükben csak a munka számított. Önbecsülést tanultam tőlük... S mindeközben, szerencsére, nem hagyott el sem az ambícióm, sem az intellektusom. Sokat olvastam, tanultam, s nemcsak azt, amit „illett". Olvastam esszéirodalmat, pszichológiát, és filozófiát is a görögöktől a kínaiakig... Aztán a filmgyárba kerültem, először grafikusként — plakátrajzolónak, majd ügyelőnek, vagyis lótó-futónak. Aztán asszisztenskedtem, s csináltam díszletet is — a Vasvirághoz. És rajzolgattam, hogy élhessek egyáltalán. Mert enyhén szólva szűkösen kellett élnem. Mindig akadt azonban olyan barátom, aki ruhával, alkalmi szállással és nem ritkán anyagiakban is kisegített. Mert akkor még valahogy jobban összetartottunk, mint ma. Esténként leültünk beszélgetni, s nem is mindig a filmről... Aztán — Várkonyi Zoltán közbejárására — a főiskolára is visszavettek. Ami 1952-ben megszakadt, azt 1962-ben folytathattam.

8. *Ezzel már voltaképp megkezdődött — azóta sem bukkanómentesnek mondható — filmrendező életed. Minek tulajdonítod, hogy pályád hullámvonalban haladt?*

— A főiskolán csináltam egy vizsgaetűdöt, mely pályámra ismét csaknem pontot tett. Ötperces némafilm volt a „Játék", közben csak metronómhangot lehetett hallani. Dióhéjban a témája: Két rab ül a priccsén, mindenen túl, szótlanul. Aztán a börtönrácson besüt a nap, s lassan árnyékrácsot rajzol a padozatra. A két rab föláll, és kenyérbélből gyúrt figurákkal sakkpartit játszik a rácsozaton. Aztán a nap lassan elmegy, s eltűnik az árnyék-sakktábla is. A két rab újra ül a priccsén, mindenen túl, szótlanul. Csillagos jelest kaptam. De etűdöm azért — „elveszett". Én legalábbis nem tudom, hogy mi lett vele... A főiskola után bekerültem a „verklibe": első-asszisztenskedtem. Először a Mici néni két életében, aztán még vagy húsz másik filmben. 1966-ban megcsináltam az Elégiát, első önálló rövidfilmemet. Durkó Zsolt írta a kitűnő zenét, de ebből az oberhauseni fesztiválon semmit sem lehetett hallani, akkora füttykoncert kísérte végig a vetítést. Némelyik nyugatnémet bíráló (s nem egy levélíró) fasisztának titulált. Aztán a film kiemelt nagydíjat kapott. S hasonlóképpen jutalmazták tucatnyi más fesztiválon is.

9. *A Búcsúzik a lovacska édestestvéreként tartja számon a filmtörténet az Elégiát. Munkásságod ilyen művészi testvériségek jegyében épül azóta is. Csupa kivételes barát fogta-fogja a kezedet...*

— Csakugyan, mindig erős kézfogású társak között éltem az életemet. Olyan időben, amikor Illyés felkiáltott: A barátságról nem lehet verset írni, mert nincsen! Olyan szellemi légkörben „nőttem fel", amely hozzásegített ahhoz, hogy egészséges épületet építsek magamban. Volt idő, mikor Fejes Endrével, Orbán Ottóval, Szécsi Margittal, Nagy Lászlóval naponta összefutottunk. Az Építész-pincében, ahol egy időben írók, költők és más művészek találkoztak, Kondor Bélával, Pilinszky Jánossal kötöttem barátságot. S szinte testvéremnek mondhattam Kormos Istvánt és Latinovits Zoltánt. Nagy László legelső könyvétől a legutolsóig valamennyit elküldte nekem. Sorsazonosságban nevelkedtünk, majdhogynem ugyanonnan: nagyon lentről jöttünk. Sokféle biztatást kaptam tőle. Ösztönzött arra, hogy ne csak a filmmel foglalkozzam, de írjak, rajzoljak, faragjak is. (Egyébként is — ez gondolom, filmjeimből: a Szindbádból, a Csontváryból is kiderül —: én inkább vertikális érdeklődésű vagyok, mint horizontális. Ha például századunk irodalmát nézem: a két Cholnoky szeretem, és Krúdyt...) Akaratlanul azokhoz vonzódtam tehát, akik a barátságban szigorral mértek, mert így mérték önmagukat is. Rendkívüliek voltak a tehetségben, s azok az emberségben. Múlt időben kell jó néhányukról szólnom, mert szíven ütöttek: sorra kihaltak mellőlem. Mi történhetett velük? Miért épp ők, a legjobbak pusztultak el? Talán, mert szívükben egyszerre élt „a tigris" és a „szelíd őz". Egyszer azt mondta nekem Bernáth Aurél: — Tudja mi a művészet, fiatal barátom? Felismerése annak, hogy az ember egyet nem tud elviselni: a tehetetlenséget. Hát ezért csinálja mégis... Tévhit tehát, hogy ezek a művészek — éppúgy, mint Ady Endre vagy József Attila — önpusztítók lettek volna. Csak belebuktak abba, hogy nem fértek önmagukba.

10. *Elvágyódás és kötődés él valahány filmedben. Csak így, ilyen „föl-földobott kő" módján, boldog-boldogtalanul tudod az ittlétedet elviselni?*

— Nem vagyok nacionalista, de minden ide köt. És elképzelhetetlennek tartom, hogy másutt élni tudjak. Készíthettem volna filmet Olaszországban vagy a világ egyéb tájain, de az ember csak abból építkezhet, amit önmagában gyermekkorától fölhalmozott. „Filmverseimben" (mert azt hiszem, csak abban különbözöm a költőktől, hogy nem papíron, hanem celluloidon kell magam kifejeznem) metaforákban gondolkodom. Ezeket a magyar folklór adta nekem. Mert a népművészet — közismertem — tele van szürrealista elemekkel. Lovamat kötöttem a hold sugarához — mondja a népdal. Van-e ilyen? Persze, hogy nincsen. És mégis van! Hát én ilyen „képtelenségekben" is itthon vagyok... Ami a boldogságot illeti: jártam egyszer egy grúziai temetőben. Döbbenten olvastam a feliratokat: Élt 2 percet, 5 percet, 6 percet, 3 percet... Mi történhetett: „betlehemi" gyermekgyilkosság vagy valamilyen járvány pusztított? Aztán a temetőor elmondta: ott nem azt vésik a halottak fejfájára, hogy ki hány évig élt, hanem azt, hogy meddig lehetett boldog. Ez nyilván jelkép, de ugyanakkor elgondolkodtatott. Vajon hány percet sikerült nekem a boldogságtól kicsikarnom? Krúdynak van egy nagyon szép mondása az emberi kapcsolatokról: „Az a baj, hogy a toronyban nem járnak egyformán az órák." Nevezzük boldogságnak, ha a nagymutató és a kismutató fedi egymást. Akadt-e ilyen pillanatom? Azt hiszem, volt ilyen. De vallom: az élet csak a halál felől értelmezhető. Egy holt fadarabból magát az eleven fát is ki lehet bontani... Faragni készülök mostanában. Nemigen bántom majd az anyagot, csupán megnézem, mi van benne. S ahogy kell: a fölösleget elveszem. Szorongva várom, hogyan áll akkor — a két mutató.

Nádor Tamás

Senki nem fizet senkinek

Balkáni krétakör

Az ötéves kislány a tét

Balkáni-e a magyar családtörvény? Ezt a kérdést már feltettük a közelmúltban egy tanulságos, Dunakilitin történt eset kapcsán. Akkor egy elvált apa, Muth Ernő fordult szerkesztőségünkhöz, hogy a nyilvánosság elé tárja magánéletének egy részét. Elmondta, hogy ötéves kislányát a válóperig egyedül nevelte, mert az asszonyka szüleihez költözött. Az elsőfokú bíróság azonban a gyermeket az anyának ítélte. Muth úr persze fellebbezett, s így lehetősége nyílt arra, hogy a másodfokú döntésig a csemete nála maradjon. Ám ez nem vonatkozott a tartásdíjra, mivel ez független a fellebbezéstől. Elvileg tehát az a képtelen helyzet állt elő, hogy most gyermeket nevel, ugyanakkor tartásdíjat is fizet. Vagy mégsem?

Mint ahogy azt várni lehetett, az exasszonyka, Bazsó Mónika sem hagyta ki a nyilvánosság adta lehetőséget, és ő is elmondta véleményét az esetről. Nem nehéz kitalálni, hogy a volt feleség és persze Muth úr exanyósa nem éppen hízelgően beszélt az apáról. Ismét szóba kerültek a házasság megromlásának körülményei, persze a hölgyek nem fukarkodtak a részletek boncolgatásával sem. Házastársi hűtlenség Mónika részéről? Bizonyítsa be Muth úr, ha tudja! Különben is, az érintett időszakban már külön élt férjétől.

Látleletek? Hát az van bőven, tódította Mónika édesanyja is. Ahogy hallgattam a két asszonyt, Muth úr minden volt, csak fehér ember nem. Ám a részletezéstől eltekintek, csakúgy, mint az előző cikk során. Az indulatok ugyanis mindkét fél esetében olyan kijelentéseket produkáltak, amelyek bizonyítás híján csupán a rágalmak birodalmába tartoznának.

A lényeg, hogy Muth úr mégsem fizet gyermektartást, bár erre a fésületlen családjogi törvény alapján kifejezetten kötelezi a bírói döntés. Legalábbis látogatásunk napján Mónika még nem észlelt pénzmozgást. Ő úgy véli, ezek után neki sem kell fizetnie azt az összeget, amivel a bíróság őt is sújtotta, hisz egy időszakban neki is volt elmaradása. Az exasszonyka panaszkodott a láthatásra is. Szerinte Muth úr mindenféle akadályokat gördít elé, sőt, még azt is meghatározza, hogy a ritka láthatás során hová vigye az asszony a kislányt.

Hogy mi lesz a másodfokú döntés, azt csak találgatni lehet. A tárgyalást még nem tűzték ki. Muth Ernő és Bazsó Mónika mindenesetre egy kérdésben máris egyetért; egyiküknek sincs kifogása az ellen, hogy a Nyugati Hírlap újságírója részt vegyen a tárgyaláson. Mi élünk ezzel a lehetőséggel, s az ügy folytatásáról csak a tárgyalás után írunk. Mert addig csupán sopánkodni tudunk a részletek hallatán. Mindig az a fél tűnik elesettnek, kiszolgáltatottnak, vesztesnek vagy boldogtalannak, akivel éppen beszélgetünk. Reméljük, a másodfokú bíróság nem sajnálkozós fajta, s őket csak a tények érdeklik majd, no meg az, hogy mi szolgálja leginkább a szerencsétlen kislány érdekeit...

Kuti Péter

Ki fog itt fűteni?

Tovább él a tengerikígyó

Már-már úgy látszott, hogy sikerül levágni a móvári tengerikígyó fejét, ám a szörny egy váratlan mozdulattal ismét kisiklott a lovagok karmai közül. Nem, szó sincs meséről: a tengerikígyó valóban létezik, mégpedig a mosonmagyaróvári távfűtés képében. Viták, veszekedések, indulatok, pályázatok, sikertelen egyeztetések miatt duzzadt tengerikígyóvá a Lajta-parti távhő-dosszié. A héten örömmel várta a közvélemény, hogy a szerdára meghirdetett rendkívüli közgyűlés majd pontot tesz a vita végére, ám mint derült égből a villámcsapás, jött a hír: elnapolták a rendkívüli közgyűlést. A találgatások azonnal megindultak.

Felhívtuk dr. Szakács Ilonát, a város jegyzőjét, és kértük, lebbentse fel a fátylat az elnapolás hátteréről.

– Miért maradt el a közgyűlés?

– Mert gond volt a döntésre szánt anyaggal. Három önkormányzati bizottság vizsgálta a kérdést, ám úgy döntöttek, hogy az anyag nem alkalmas az általános vitára. A bizottságok szerint nem jók a gazdaságossági számítások. Úgy határoztak, hogy az előkészítőknek visszaadják a tanulmányt további kimunkálás céljából. Felhívták a figyelmüket, hogy alakítsanak ki jobb együttműködést a jelenlegi üzemeltetővel.

– Miért, eddig nem volt együttműködés a Flexummal?

– Az előterjesztők arra hivatkoztak, hogy a Flexum nem hajlandó számadatokat közölni a jelenlegi távfűtésről. Kiderült, hogy az érintettek telefonon kértek információt. Nyilván ez felületes eljárás lett volna. A gazdasági számadat valóban nem telefontéma.

– Mikor lesz végre vége a távhő-csatának?

– További egy hónap haladékot kaptak a felelősök. Talán akkor lezárulhat ez a hosszú, vitákkal tarkított ügy.

K. P.

Bevallott adóforintjaink

Több mint kétmillió személyi jövedelemadó bevallást, valamint 397 ezer egyéni vállalkozó és több mint 120 ezer társas vállalkozás adóbevallásait dolgozzák fel folyamatosan az adóhatóságnál – jelentették be az APEH sajtótájékoztatóján. Az adóbevallások közül egyelőre csak a vállalkozások által készítettekről állnak rendelkezésre összesített adatok. A személyi jövedelemadóbevallások feldolgozása még tart, eddig az APEH mintegy 6 milliárd forintot utalt vissza az adózóknak, akiknek egyébként több mint egyharmada igényelt vissza a befizetett adóelőlegekből, átlagosan személyenként több mint 8000 forintot.

Jön Hyundai

Hyundai haszongépjárművek értékesítését kezdi meg ez év júliusától a CÉL Motors, mint a Hyundai magyarországi kizárólagos forgalmazója. A Hyundai bevezetését a magyar piacon két egytonnás kisteherautó: a Grace típusú zárt és a Porter típusú platós áruszállítókkal kezdik meg. A Hyundai személyautók már ismertek hazánkban. A haszonjárművek gyártását a japán Mitsubishi licence alapján kezdték meg a Koreai Köztársaságban. Európában elsőként Magyarországon kerülnek forgalomba a Hyundai haszonjárművei. Az első százdarabos szállítmány júliusban érkezik az országba, s az év végéig 400–500 darabot szeretnének értékesíteni. Az év második felében bővítik a termékválasztékot a Mighty típusú, 2,5 tonna teherbírású teherautókkal. A két bevezető terméktípusra előre láthatólag május végétől vesznek fel rendeléseket.

Sörtankok

Óriási sörerjesztő tankok érkeztek Hollandiából a Komáromi Sörgyár Rt. részére. A Rajna-Majna csatornán, valamint a Dunán 16 napig utazott a különleges szállítmány. A hajók kirakását csütörtökön kezdték meg a dunaalmási kikötőben. Két napig is eltart, amíg az 5 darab, egyenként 22 tonnás és 2650 hektoliteres tankokat trélerre helyezik. Az erjesztő-tankok vásárlása része a Komáromi Sörgyár bővítésének. A részvénytársaság, amelynek többségi tulajdonosa a világhírű holland Heineken-cég, tavaly sikeres évet zárt, termékei egyre keresettebbek, s ezért a gyártás növelésére készül. Több éves fejlesztési programba kezdett, s a múlt évi 380.000 hektoliterrel szemben az idén már 510.000 hektoliter sört készít.

Nyelvjáráskutatók

A modernizáció leegyszerűsíti a nyelvet, csak a nyelvjárások állnak ellen a külső nyomásnak, csak azok őrzik meg gazdagságukat. Ha a szavak kifejezőképességét vissza akarjuk adni, akkor ezekhez a gyökerekhez kell visszatérni – hangsúlyozta Rot Sándor az első Nemzetközi Dialektológiai és Geolingvisztikai Kongresszuson, amelynek három napon át Budapest adott otthont. A nyelvjáráskutatás napjainkban reneszánszát éli számos országban, közöttük Magyarországon is. A geolingvisztika a földrajz segítségével nyelvi jelenségeket bizonyít. Erre a legjobb példa a magyar nyelv, amely már a honfoglalás idején is kultúrközvetítő szerepet játszott, kapcsolatot teremtett az itt élő népek között.

Tűzoltónap '93

Tavaly óta ismét május 4-én, védőszentjük Szent Flórián napján, ünnepelnek a tűzoltók. Az idei tűzoltónap is bővelkedik majd eseményekben. A hét végén több megyében is lesz tűzoltónapi rendezvény. Május 4-én Boross Péter belügyminiszter kitüntetéseket ad át. Ezen a napon ítélik oda első alkalommal az "Év legjobb tűzoltója" címet. Az Országos Tűzoltóparancsnokság Izabella utcai épületében emléktáblát avatnak fel. A tábla a hősi halált halt tűzoltók – számuk az állami tűzoltóság megszervezése óta mintegy 150 – emlékét örökíti meg.

Haragos fuvarosok

Drasztikusan romlott a hazai közúti fuvarozók helyzete az elmúlt néhány év alatt. Az elmúlt időszak csökkenő mezőgazdasági és ipari termelése jelentős megrendelés-állománytól fosztotta meg a vállalkozókat. A Kis-Jugoszláviával szembeni embargó több tízmillió forintos bevételkiesést okozott. A határokon elviselhetetlenül megnőtt a várakozási idő. A hazai üzemanyagárak Európában a legmagasabbak közé emelkedtek. A fuvarozók elfogadhatatlannak tartották a napidíjak személyi jövedelemadóját is. A problémákról a fuvarozók érdekképviseleti vezetői tájékoztatták Schamschula György közlekedési, hírközlési és vízügyi minisztert is. A tárca vezetőjével ismertették javaslataikat a külföldiek ellenőrzésének hatékonyabbá tételéről, a határokon kialakult áldatlan állapotok feloldásáról és a költségtérítés jellegű napidíj személyi jövedelemadójának megszüntetéséről. Schamschula György együttműködéséről biztosította a fuvarozókat.

Rozsdásodó történelem

Még néhány év, és kirándulók lepik majd el a főváros melletti szobor-szociális otthont. Ennyi félbemaradt bronzmozdulatot, diktatúra-görcsöt kapott munkásöklöt, a semmibe száguldó rozsdás vöröskatonát még nem látott a világ. Békés egyetértésben oxidálódik itt Marx apó a szexmentes, Vera Muhinára emlékeztető öntudatos munkáslánnyal együtt. Amott Kun Béla bácsi volt vigyázatlan. Addig integetett a lusta tömegeknek, amíg beleesett a törmelékbe. Távolabb egy csapat Iván és Szása lép egyszerre még mindig, bár ma már nem jár érte rétes. Amott a jólismert zászlóvivő feküdt ki a negyven évig cipelt súly terhétől. Nincs egyedül; Engels apó a mértéktelenül fogyasztott politikai mámortól másnaposan mellette szendereg. Jobbra egy szuronyos vasmunkás panaszkodik a csalódott Vlagyimirnek: régen madarak pihentek a vállán, ma már le se szarják. Osztapenko hiába integet a fényes tekintetű Steimetz kapitánynak, ő rendületlenül lobogtatja a lobogtatnivalót. Pedig azóta már az oroszok hazamentek, a német üzletemberek meg visszajöttek. Lámlám, mit tesz az acélos elvhűség! Pedig a kővé dermedt Lenin hányszor mondta, hogy tanulni kell... A felszabadító Nyikolaj még mindig az öntudatos élmunkással ráz kezet. Mozdulatában az elismerés: Józsi, ti győztetek. Nektek tényleg nem mi kellettünk, hanem a május elsejei sör és virsli...

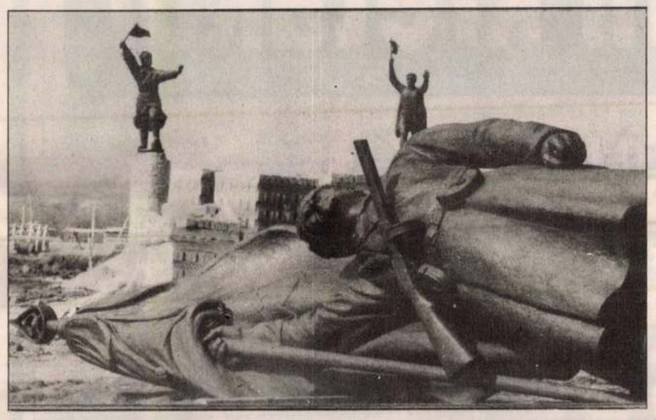

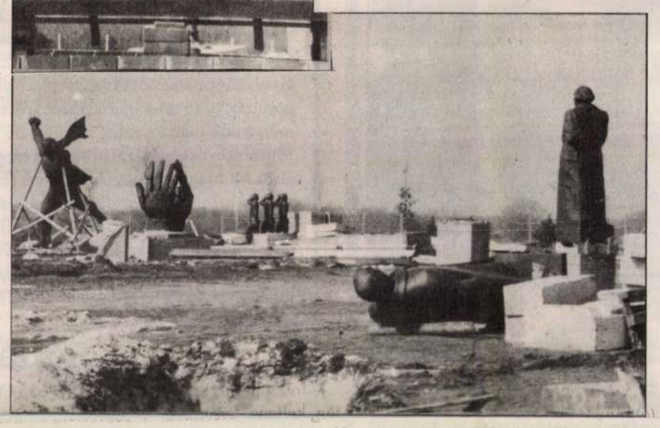

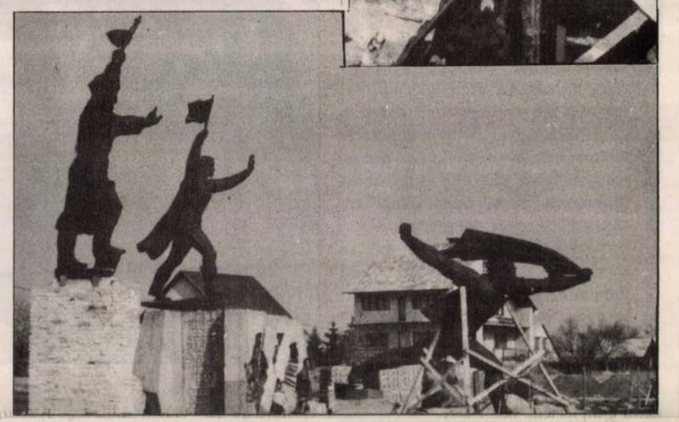

Kép: Tóth Gyula
Szöveg: Kuti Péter

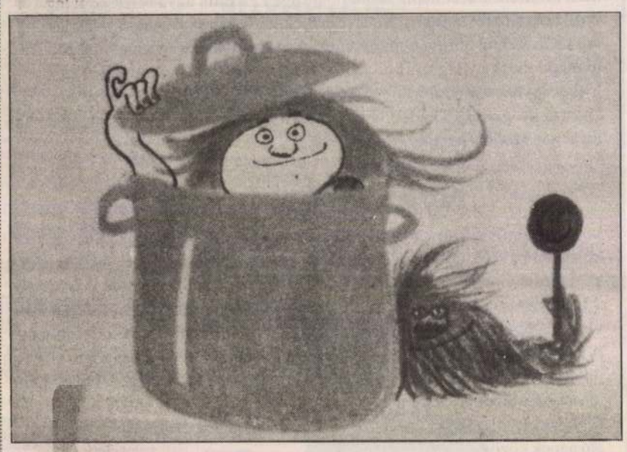

Tiéd a konyha!

Hogy édesanyádat megkíméld a munkától ezen a szép ünnepen, ami csak az övé, foglald el a birodalmát, a konyhát. Készíts neki valami finomat, például hamburgert!

Szükséged lesz fél kiló darálthúsra, egy reszelt hagymára, fokhagymakrémre, egy tojásra, egy evőkanál zsemlemorzsára, sóra, borsra, olajra, ketchupre, mustárra, salátalevélre, hagymára és négy puffancsra.

A húst a reszelt hagymával a tojással, a fűszerekkel és a zsemlemorzsával keverd összse és formálj belőle pogácsákat. Mindkét oldalukat kend meg olajjal és forró sütőben süsd meg. Két percre a puffancsokat is tedd a sütőbe, majd salátalevéllel, ketchuppal, mustárral és karikára vágott hagymával tálald.

„Adassék nekik gyönyörűség..."

Anyák napján sok a virág. Apró gyermekkezek szorongatják a nárciszt, a tulipánt. Elegáns férfiak és nők állnak sorba rózsáért, liliomért. Ilyenkor még orgonát lopni is bocsánatos bűnnek számít...

Az óvodákban ünnepre készülnek a kicsinyek, hetek óta büszkén gyakorolják néhány soros szerepüket. Reggelente a buszok, üzletek álmos csendjét gyakran verik fel üde gyermekhangok; *"orgona ága, barackfa virága, öltözzetek új ruhába, anyáknapja hajnalára..."* S a tömött buszon, a pénztár előtt sorban állva, nem lehet nem meghatódni.

A középkorú férfinak évek óta a temető jelenti az otthon melegét. Honvágy hozta haza a Föld szebbik felére, az *édes* sírjához. Tízezer kilométernyi utazás után letett néhány szál virágot, megérintette a márvány síremléket, és megnyugodva visszautazott.

Anyák napján kevés a szó.

K. A.

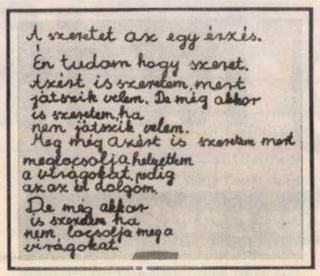

Anyáknapi ajándék

Az ékszernek minden nő örül, még akkor is, ha csak olcsó gyöngyökből készül. Ha még nem vettél anyukádnak ajándékot, készíts neki nyakláncot.

Szükséged lesz: 300 darab kb. 1 cm-es gyöngyre, 2 doboz különböző színű zománcfestékre, hígítóra, vékony ecsetre, vastag ecsetre, 2x4 soros zárórúdra, 3 méter erős gyöngyfűzőfonalra, cérnára, nyakláncka-pocsra.

Fűzd fel a gyöngyöket a cérnára, azután fesd be az egyik oldalukat. Amikor megszáradtak, fordítsd meg őket és fesd be a másik oldalukat is! A másik színű festékkel spriccelt festéket a gyöngyökre, majd száradás után a másik felükre is.

Gyöngyfűző cérna segítségével készíts négy különböző hosszúságú gyöngysort és kösd őket a zárórúdhoz! Fogó segítségével a nyakláncka-pcsot szereld a zárórudakhoz.

ÁPRILIS

FÉSZEK MŰVÉSZKLUB 1934
(Alapítási év: 1901)

Cím:
1073 Budapest VII., Kertész u. 36.

Postacím:
1400 Budapest, Pf.: 8.

A Klub központi telefonszáma:
142-6547/48, 49

Elnök:
VARGA IMRE szobrászművész

Alelnökök:
BAK IMRE festőművész
FODOR ANDRÁS költő
ILLÉS GYÖRGY operatőr
SZÉKHELYI JÓZSEF színművész
SZOKOLAY SÁNDOR zeneszerző

Igazgató:
GALAMBOS TIBOR

A borítólapot tervezte: Kemény György

VARGA Imre szobr.

VARGA Imre

Matyiló Sebestyén József:
Kálmán Imre szobor Siófokon.
= Múzeumi Tájékoztató, 1997/4.
28-29. ill

ARISZTOTELÉSZI SZILLOGIZMUSOK

1. $\frac{\begin{array}{c} M-P \\ S-M \end{array}}{S-P}$ 2. $\frac{\begin{array}{c} P-M \\ S-M \end{array}}{S-P}$

M: csak előzmény
P, S: egyik premisszában, másik

Ha 1, 2, 3, -t elfogadom → H

Érvényesség: a premisszák igazság

VARGA tune

– végh: Aufregendste Gestalt der ungarischen Plastik. = Bud. Rund. 1. Juli 1985 9. ill.

VARGA Imre

MENYHÁRT László: Szellemidézés : Életmü az állandó nyilvánosságnak - Varga Imre müvészetéről. = Müvészet, 26, 1985,10. 32 - 37.,ill.

Laktanya u.

Hyazinth v. Polen am Rosa-von-
festliche Innenraum mit

Dominikanerkirche MARIA ROTUNDA(WIEN)

Patrozinium: Maria in der Geburtszone

Kirche und Pfarrhof

Geschichte von Kloster und Kirche

Wappen

Kaiser Ferdinand II.

Kaiserin Eleonora Gonzaga

Kaiser Leopold I.

Kaiserin Eleonora Magdalena

Kaiser Karl VI.

Kaiserin Elisabeth Christine

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz I. Stephan

Kaiser Joseph II.

Kaiserin Maria Ludovica

Kaiser Franz II.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Ferdinand I.

Kaiserin Maria Anna

Kaiser Franz Joseph I.

Kaiserin Elisabeth

Kaiser Karl I.

Kaiserin Zita

Kaiser Otto

Kaiserin Regina

Kaiser Franz Joseph II.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl II.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph III.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl III.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph IV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl IV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph V.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl V.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph VI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl VI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph VII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl VII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph VIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl VIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph IX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl IX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph X.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl X.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XIX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XIX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XXI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XXI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XXII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XXII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XXIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XXIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XXIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XXIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XXV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XXV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XXVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XXVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XXVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XXVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XXVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XXVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XXIX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XXIX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XXX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XXX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XXXI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XXXI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XXXII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XXXII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XXXIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XXXIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XXXIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XXXIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XXXV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XXXV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XXXVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XXXVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XXXVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XXXVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XXXVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XXXVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XXXIX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XXXIX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XL.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XL.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XLI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XLI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XLII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XLII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XLIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XLIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XLIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XLIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XLV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XLV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XLVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XLVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XLVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XLVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XLVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XLVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XLIX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XLIX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph L.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl L.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph LI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl LI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph LII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl LII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph LIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl LIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph LIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl LIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph LV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl LV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph LVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl LVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph LVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl LVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph LVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl LVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph LIX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl LIX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph LX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl LX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph LXI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl LXI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph LXII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl LXII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph LXIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl LXIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph LXIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl LXIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph LXV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl LXV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph LXVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl LXVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph LXVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl LXVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph LXVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl LXVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph LXIX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl LXIX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph LXX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl LXX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph LXXI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl LXXI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph LXXII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl LXXII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph LXXIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl LXXIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph LXXIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl LXXIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph LXXV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl LXXV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph LXXVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl LXXVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph LXXVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl LXXVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph LXXVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl LXXVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph LXXIX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl LXXIX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph LXXX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl LXXX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph LXXXI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl LXXXI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph LXXXII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl LXXXII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph LXXXIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl LXXXIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph LXXXIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl LXXXIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph LXXXV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl LXXXV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph LXXXVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl LXXXVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph LXXXVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl LXXXVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph LXXXVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl LXXXVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph LXXXIX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl LXXXIX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XC.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XC.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XCI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XCI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XCII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XCII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XCIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XCIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XCIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XCIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XCV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XCV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XCVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XCVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XCVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XCVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XCVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XCVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph XCIX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl XCIX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph C.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl C.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CIX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CIX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXIX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXIX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXXI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXXI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXXII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXXII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXXIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXXIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXXIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXXIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXXV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXXV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXXVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXXVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXXVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXXVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXXVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXXVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXXIX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXXIX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXXX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXXX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXXXI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXXXI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXXXII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXXXII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXXXIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXXXIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXXXIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXXXIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXXXV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXXXV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXXXVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXXXVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXXXVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXXXVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXXXVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXXXVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXXXIX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXXXIX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXL.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXL.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXLI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXLI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXLII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXLII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXLIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXLIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXLIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXLIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXLV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXLV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXLVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXLVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXLVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXLVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXLVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXLVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXLIX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXLIX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CL.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CL.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CLI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CLI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CLII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CLII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CLIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CLIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CLIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CLIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CLV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CLV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CLVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CLVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CLVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CLVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CLVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CLVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CLIX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CLIX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CLX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CLX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CLXI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CLXI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CLXII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CLXII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CLXIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CLXIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CLXIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CLXIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CLXV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CLXV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CLXVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CLXVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CLXVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CLXVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CLXVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CLXVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CLXIX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CLXIX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CLXX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CLXX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CLXXI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CLXXI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CLXXII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CLXXII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CLXXIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CLXXIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CLXXIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CLXXIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CLXXV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CLXXV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CLXXVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CLXXVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CLXXVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CLXXVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CLXXVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CLXXVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CLXXIX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CLXXIX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CLXXX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CLXXX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CLXXXI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CLXXXI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CLXXXII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CLXXXII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CLXXXIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CLXXXIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CLXXXIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CLXXXIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CLXXXV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CLXXXV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CLXXXVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CLXXXVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CLXXXVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CLXXXVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CLXXXVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CLXXXVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CLXXXIX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CLXXXIX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXC.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXC.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXCI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXCI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXCII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXCII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXCIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXCIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXCIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXCIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXCV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXCV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXCVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXCVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXCVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXCVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXCVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXCVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CXCIX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CXCIX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CC.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CC.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCIX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCIX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCXI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCXI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCXII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCXII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCXIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCXIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCXIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCXIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCXV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCXV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCXVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCXVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCXVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCXVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCXVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCXVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCXIX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCXIX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCXX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCXX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCXXI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCXXI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCXXII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCXXII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCXXIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCXXIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCXXIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCXXIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCXXV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCXXV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCXXVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCXXVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCXXVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCXXVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCXXVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCXXVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCXXIX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCXXIX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCXXX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCXXX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCXXXI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCXXXI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCXXXII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCXXXII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCXXXIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCXXXIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCXXXIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCXXXIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCXXXV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCXXXV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCXXXVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCXXXVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCXXXVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCXXXVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCXXXVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCXXXVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCXXXIX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCXXXIX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCXL.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCXL.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCXLI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCXLI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCXLII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCXLII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCXLIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCXLIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCXLIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCXLIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCXLV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCXLV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCXLVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCXLVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCXLVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCXLVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCXLVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCXLVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCXLIX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCXLIX.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCL.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCL.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCLI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCLI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCLII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCLII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCLIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCLIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCLIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCLIV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCLV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCLV.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCLVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCLVI.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCLVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Karl CCLVII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser Franz Joseph CCLVIII.

Kaiserin Maria Theresia

Kaiser

VARGA Imre

Svetlov, Igor: Varga Imre szobrairól.
= Szovjet irodalom, 1985, 5. 169-171.p. ill

VARGA Imre szobrán

(l. é.)

Varga Imre párizsi vendég-
könyve

Magyar Nemzet, 1986. aug. 16. 9.

I 2

VARGA tune

Simándi : Varga tune homokszemei.
= Nők Lapja, 1985. nov. 2. 20 ill.

VARGA Imre

Wagner István

Varga - az „expresszív realista"
Franciföldön - Rákóczi nyomában
[V. Imre németo. i kiállítása]
Bad Kissingen

Magyar Hírlap 1985. dec. 11. 5.

th the

end it

Sándor

useum,

Pataki

Varga Imre (1923-)
Művek (vál.)
Varga Imre állandó kiállítása = Exposition permanente d'Imre Varga = Ständige Ausstellung von Imre Varga / [az életrajzi adatokat és a bibliográfiát összeáll., ... a kiállítást rend. Kratochwill Mimi] ; [a katalógust szerk. Kádár Kata és Kratochwill Mimi] ; [német ford. Kerekes Johanna] ; [francia ford. Várallyay Andrea]. – 2. jav., bőv. kiad. – Bp. : Budapest Galéria, [1985]. – 172 p. : ill. ; 29 cm
Bibliogr.: p. 33-43.
ISBN 963 01 6788 3* fűzött : 250,-Ft
73(439)Varga I.:069(439Bp.)

VARGA Imre

(Kurcz)[KURCZ Béla]: Díszpolgárra avattál Varga Imre szobrászművészt [interjú]. = M. Nemzet, 1985. febr. 9. 4.

VARGA Imre

Garamvölgyi József

Varga Imre szobrkompozicio-
járól [Kaposvári felnab. emb.]

Somogy, 1985. jul.-aug. XIII. évf.
4. n. 94-95.

Michael Sandle:
Hatalmas csapás a
szabadságra
(Baszd meg a médiát,
1988, bronz,
300×130×220 cm

fajta homály az, amiben körbejárhatunk. A tárlat legérdektelenebb részei azok a helyek, ahol az úgynevezett figurális munkákkal találkozhatunk. Unalmas, alig észrevehető, rozsdás hangzású portrék, indifferens, szobrászias csoportosulások, a bemutató csudadarabjával, a mongol *Gerel Dashtseren* „Élet Kereké"-vel megfejelve. A figurális turmixból egyetlen művész, a kuvaiti *Mohammad Sami* tűnik ki. „Ellenállás és bénulás", „Áthatolás" című fejszobraival szinte jósként áll előttünk. Fátum! A költő megérzi népe közeljövőjét? Ha a XIX. században élnénk, talán még érintve is lehetnénk a látnoktól, manapság

VARGA Imre

Gaich Marianne: „A cékörzi a szinvonalat"
[interjú] = Film-Szinhár-Munsila, 1985.
aug. 10. 14-15. ill

VARGA Imre

HAJDU Éva: Mit gondolt Kádár a Wallenberg-szoborról? : Találkozás Nicolas Salgo volt amerikai nagykövettel. = Magyar Nemzet, 1993. május 29. 14.

VARGA Imre

LOSONCI Miklós: Csöndben maradandó [Varga Imre 7o éves]. = Vasárnapi Hirek, 1993. nov.7. 9.

ery Elemér:;

ism. CSORBA Mária: Garabuczy
r, 1985. október 27. 4., ill.;
lítási napló Csepelről. = Magyar
6.; LOSONCI Miklós: Romantikus
, 1985. október 13.; L.RÉTI Anna:
ti Hírlap, 1985. november 10. 2.
TI Anna:;.i.Losonci
.Gyetvai Ágnes:;

lia grafikái. = Magyar Hírlap,

ó Rozália:;

stván szobrász kiállítása,
1985. augusztus 28.-szeptember
Megyei Tanács, 1985 [4] p., [2]

ván:;

VARGA Imre

HAJDÚ Éva: Miért nem tudnak az emberek megbékélni Varga Imrével? /interjú/. = Magyar Nemzet, 1993. febr. 17. 7. ill.

Varga Imre

SZ.B. /SZÉMANN Béla/: Mi lesz a szobrokkal? /beszélgetés Bakonyvári Ágnessel/. = Heti Budapest, II. évf. 14. sz. 1990 ápr. 20. 19.p. ill.

A főváros eltávolitnadó köztéri szobrairól

VARGA Imre

SZÉMANN Béla: Igy döntöttünk mi... : Szoborsorsok Magyarországon. = Heti Budapest, II. évf. 16. sz. 1990 május 4. 16 - 17. p. ill.

/beszélgetés Varga Imrével/ az eltávolitandó szobrokról

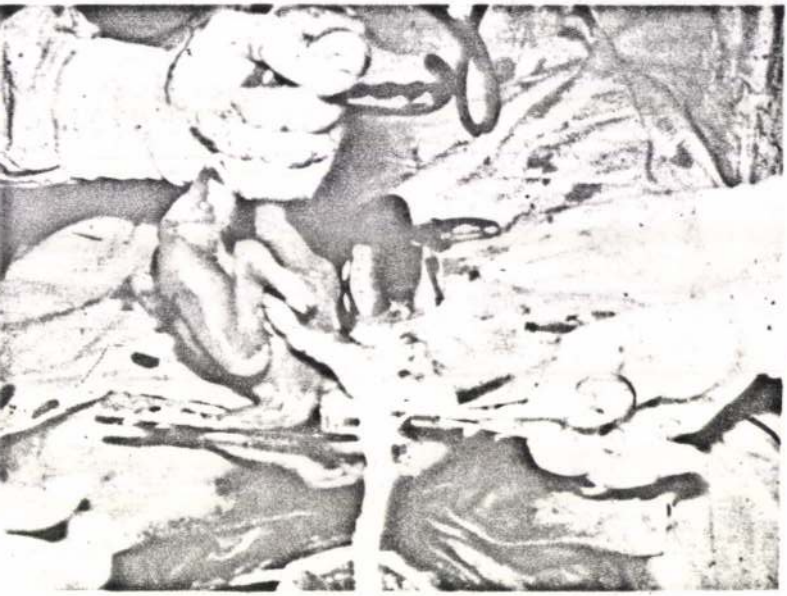

PRZERWANIE CIĄŻY METODĄ CESARSKIEGO CIĘCIA (OPERACJA MACICY)

W tej metodzie lekarz postępuje tak samo jak przy cesarskim cięciu, aż do momentu przecięcia pępowiny (normalnie odciąga się płyn zalegający drogi oddechowe i dziecko zostaje otoczone specjalną opieką).

Dziecko na tym zdjęciu ważyło niecały kilogram, w 24 tygodniu ciąży skazano je na śmierć. Po odcięciu pępowiny wrzucono je do kubła i pozostawiono, by umarło.

W tym okresie wszystkie dzieci poruszają się, oddychają, niektóre nawet płaczą.

W 1971 r. w Nowym Jorku dokonano około 4000 przerwań ciąży tą metodą. Ponieważ wszystkie dzieci wyciągnięto na świat żywe, oznacza to, że około 4000 żywych dzieci pozostawiono bez opieki, pozwolono im umrzeć.

VARGA Imre

GÖNCZI Annamária: „Szeretnék békésen olvasgatni, rajzolni" : Vendégségben Varga Imrénél /interjú/. = Heti Bdapest, II. évf. 9.sz. 1990 márc. 15. 15. p. ill.

sibi (sc. Boleslavo) *prepositos auderet in subiectionem paulatim detrahere*[42]. Das hat man bisher zu wenig beachtet[43]. Statt Tribut Ansätze zur Herrschaft des Polen sogar über sächsischen Adel! Aber erregt sich Thietmar nur deshalb, weil Boleslaw deutscher Reichsfürst zu werden droht? Ob Boleslaw damals — es würde ganz andere Vermutungen nahelegen — etwa im Schmucke der „Kaiserkrone", die Mauritius-Lanze in der Hand, die er beide Otto III. verdankte, auftritt? Freilich, als deutscher Thronkandidat ist der Pole nicht gut denkbar, aber daß er — wie andere auch — die Wirren nach Ottos III. und Ekkehards von Meißen Tod benutzt, um seinem polnischen Königtum breitere Anerkennung zu verschaffen, das ist deshalb nicht ausgeschlossen. Der Merseburger Bischof wird, wie gesagt, mit seinen Ausführungen nicht deutlicher; er gibt Rätsel auf, ohne den Schlüssel zu ihrer Lösung mitzuliefern. Alles willkürlich auf eine Möglichkeit einzuengen, wäre voreilig und falsch.

Doch erhellt eine weitere, vielleicht unbedacht eingestreute und in unserem Zusammenhang bisher gleichfalls unbeachtete Bemerkung, was — auch nach Thietmars Kenntnis — seit dem Jahre 1002 für Boleslaw Chrobry tatsächlich auf dem Spiele steht. Arduin von Ivrea nämlich fürchte die Ankunft König Heinrichs II. in Italien (1014), so berichtet unser Bischof und spricht im Blick auf den Lombarden erläuternd von Boleslaws „Vollgenossen (*conpar*) und gleichsam Kollegen Arduin, der von den Langobarden fälschlich König genannt werde"[44], der sich nun aber erböte, seine Krone zurückzugeben[45]. Der ausdrückliche Hinweis auf Arduins Königtum und seine Krone gebietet, eben in ihnen, in Krone und Königswürde, und nicht in einem jetzt von Thietmar nicht eigens angesprochenen Rebellenstatus das Tertium comparationis mit Boleslaw von Polen zu erkennen. Der Merseburger hütet sich allerdings aus verständlichen Gründen, hier oder an anderen Stellen seiner Chronik zu präzisieren und schlechthin zu behaupten, der polnische Herzog kämpfe um

VARGA Imre

R.G.: Lukács György egyenlőre marad. =
Magyar Hírlap, 25.évf.112.st.1992.
május 13. 5.p.ill.

Szt.István parki szobrának tervezett eltávolításáról

Varga Imre

Ma

Napkelte: 5 óra 52 perc, napnyugta 19 óra 40 perc.

Bence, Róza és ***Szidónia*** nevű olvasóinkat köszöntjük .

A Bence latin név, jelentése: győztes. Mindenek ellenére ritkán fordul elő nálunk ez a név, inkább az irodalomban találhatjuk meg. Arany János Toldi-trilógiájában (Toldi, Toldi szerelme és Toldi estéje) fontos szerepe van két Bencének is, apának és fiának. Nyírő József regényének címszereplője a csavaros eszű székely góbé, Úz Bence. Ha gyermekkori emlékeink között kutatunk, eszünkbe jut egy dal a kis Bencéről.

A Róza a latin rosa (rózsa) névből született. Ma az egyház Limai Szent Rózára (1586–1617) emlékezik, aki Peru szentje. Vannak e névnek rangos magyar tulajdonosai is, mint például Déryné Széppataki Róza és Jókainé Laborfalvi Róza.

A Szidónia föníciai eredetű név, azt jelenti, hogy Szidon városából való nő. A hétköznapi életben ritkán, és a művészvilágban is elvétve találkozni e névvel. Rákosi Szidi (1852–1935) mint komika aratott sikereket, de híres volt színiiskolája is, ahonnan sok neves művészt indított el a pályán.

Évforduló

Ma öt éve, 1991. augusztus 23-án halt meg Budapesten Nemes Nagy Ágnes, Kossuth- és József Attila-díjas költő, író műfordító. Már elemi iskolás korában jelentek meg versei a Cimbora című lapban. Fériével. Lengyel Ba-

A bíróságnál fellebbez

Megrovás Iványinak

A Budapesti Önkormányzat fegyelmi bizottsága mintegy négyórás tanácskozás után – az ügy vizsgálóbiztosa javaslatának megfelelően – megrovásban részesítette csütörtökön Iványi Gábort – közölte az MTI. Mint ismeretes, a Fővárosi Szociális Központ és Intézményei igazgatóját szabálytalan, illetve az előírásoknak meg nem felelő gazdálkodással vádolták. A testület a 13 vádpont közül hatot talált megalapozottnak, ebből kettő volt olyan súlyú, ami fegyelmi kiszabását indokolta. Iványi bejelentette: a bíróságon fellebbezni kíván a döntés ellen.

Iványi a döntés előtt közölte: megalapozatlannak tartja a munkája iránt emelt kifogásokat. Hozzátette: az FSZKI a túlélés érdekében kényszerült „akrobatamutatványokra", a főváros nem segítette kellőképpen munkájukat, sőt még gáncsolták is őket. Azt is elmondta, hogy Budapesten jelenleg mintegy 20–30 ezer hajléktalan él, az alapítványi menhelyek, illetve az ellátás legnagyobb részét végző FSZKI csak töredékükről tud gondoskodni.

– Az igazságügyi orvostan legújabb eredményeit, a továbbfejlesztésre érdemes nemzetközi tapasztalatokat ismertetik, illetve összegzik a szakemberek Debrecenben, a Magyar Igazságügyi Orvosok Társaságának háromnapos, csütörtökön kezdődött XI. kongresszusán.

– Elvis Presley-búcsújáróhely alakulhat ki Kazahsztánban, az egykori szovjet köztársaságban is: merő véletlenségből a

– Máltai ápolási otthon Miskolcon. A Bükk lábánál Diósgyőr-Majláton, a miskolci önkormányzat által adományozott 20 millió forint értékű telken három év alatt, mintegy kétszázmillió forintos költséggel épült fel a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Borsod-Heves megyei területi központja, valamint a Máltai Gondoskodás miskolci ápolási otthona. A létesítményt ma avatják fel.

– Falukutató tábor kezdődött csütörtökön a zalai Becsvölgyén, szociális munkás, szociálpolitika, szociológia és művelődésszervező szakos egyetemi, illetve főiskolai hallgatók részvételével. A diákok a polgármester kezdeményezésére a település szociális helyzetéről, az emberek életmódjáról készítenek felmérést, és tájékozódnak a településfejlesztéssel kapcsolatos elvárásokról.

PÉKSZER

Gyöngy Kálmán rajza

– Gázrobbanás történt csütörtökön a déli órákban a hollandiai Emmeloord kisváros iskolájában. A detonáció következtében egy felnőtt meghalt, és 19 gyermek megsebesült. A robbanás pillanatában negyvenen tartózkodtak a Flevo Iskolában. A halálos áldozat az iskola egyik adminisztratív alkalmazottja volt. Rajta kívül egy másik felnőtt súlyosan megsebesült, tizenkilenc 5–12 év közötti gyermek

Debrecen

Huszonkétmilliós rablás

Két jól öltözött, 25 év körüli férfit engedett be szabályellenesen a SECAB Vagyonvédelmi Kft. debreceni telepére a biztonsági őr. A jövevények ellenőrzés ürügyén kértek és kaptak bebo- A mesterkélt akcentus-

– A honfoglalás és az államalapítás emlékére készült el Varga Imre Kossuth-díjas szobrászművész két alkotása, amelyet Nagykőrösön állítottak fel, s a hét elején lepleztek le. A nagy hírű Arany János Múzeum előtti téren, az intézmény előtt kétfelől felállított művek egyike az ősmagyar Bor-Kalán nemzetségfő bronz alakja, másik egy szoborcsoport. A nagykőrösi gimnáziumban egykor egy időben oktató nagy tanári kart, Arany Jánost és hat, ugyancsak akadémikusi rangot kiérdemlő tudós tanártársát jeleníti meg.

– Összefogott négy északkeleti megye: Nógrád, Heves, Borsod-Abaúj-Zemplén és Szabolcs-Szatmár-Bereg elhatározta, hogy egységesen lép fel a régió érdekeinek érvényesítésében. Ez elsősorban a településfejlesztési pénzekre vonatkozik.

– Honfoglalás 896 címmel tudományos konferenciát rendeznek Hajdúdorogon augusztus 23–26. között. Ezen történészek tartanak előadást az 1100 évvel ezelőtti eseményekről. A szervezők történelemtanárok és érdeklődő fiatalok részvételére számítanak.

– Bacchus-szobrot avattak fel a borpincéiről híres Erdőbényén. A bor és mámor istenének fából készült képmása egy helyi fafaragó, Égerházi Ferenc munkája.

– Száz autót törtek fel Debrecenben a négynapos ünnepen. Egy autóbuszt fel sem kellett törniük a tolvajoknak, mert az ajtók tárva-nyitva álltak az őrizetlen járművön. A virágkarneválban gyönyörködő utasoknak szinte minden csomagját elvitték.

30 éve írtuk

Korszerű megoldással alakították át a Ganz Vagongyárban a régebbi Hargita-vonatot. A vonat motorkocsija hidrodinamikus erőátviteli berendezést kapott, amely nagy mértékben kíméli a motort, és simább utazást biztosít. Ugyanakkor a hidraulika automatikusan működik, a vezetőnek egyetlen kézikerékkel csupán a motort kell szabályoznia, és egész figyelmét a közlekedés biztonságára szentelheti.

Észsömör

Eu(ro)fóriából eurofóbiába.

*

Zsigereinek teljében kiosztotta a közéletet.

*

Nigériában megrendelték a puccstortát.

*

Mindene megvolt: lakás, kocsi, vakbél.

*

Olvasson néha bankóköteteket.

*

Katonadal: „Diszlokál a Nagy-Duna mentében."

*

A kerthelyiségben az II Musici di roma játszik.

*

Kiárusítás: presztízsfogyasztás-mérő, kukabúvárszivattyú, hídalatthálózsák.

*

Győztesek és vesztesek egyként diadalmi emlékműveket állítanak.

(marafkó)

Cigarettaellenes küzdelem az elnökválasztási kampány részeként

Clinton kifüstölné a dohánylobbyt

Fehér házi források szerint Bill *Clinton* akár már pénteken bejelentheti az új, dohányzásellenes szabályozási rendszert, ha az igazgatási és költségvetési hivatal (OMB) addig végez az intézkedések áttekintésével. Az amerikai elnöknek az *MTI* jelentése szerint *szándékában áll jóváhagyni* azokat a nagyhatású intézkedéseket, amelyek *szigorú korlátozásokat* vezetnének be a különböző cigarettafajták *árusítására, terjesztésére és reklámozására*, különös tekintettel a fiatalkorúak káros szenvedélyére.

Clinton már tavaly áldását adta a szövetségi élelmiszer- és gyógyszerügyi hivatal (FDA) indítványára, amely alapján *„függőséget okozó (kábító)szernek"* minősítették a nikotint, és a *veszélyes gyógyszerfajtákkal azonos elbánást* helyeztek kilátásba a nikotint hordozó cigarettafajták árusításának a szabályozására. Az FDA jelentésében felhívta a figyelmet arra, hogy *különösen a fiatalkorúakra nézve káros* a dohányzás, annál is inkább, mert a felmérések szerint a felvilágosító hadjárat ellenére *naponta háromezer amerikai tizenéves szokik rá* a cigarettára. Az elnök egyúttal kezdeményezte, hogy dolgozzanak ki szigorú intézkedéseket a dohánytermékek hozzáférhetőségének és népszerűsítésének a korlátozására, s az FDA a közelmúltban terjesztette be gyakorlati javaslatait.

Az elképzelés értelmében a hivatal – a gyógyszerekhez hasonlóan – széles körű felhatalmazást kapna *a dohánytermékek terjesztésének ellenőrzésére*. Szövetségi szinten megtiltanák, hogy az iskolák és a játszóterek harmincméteres körzetében cigarettákat hirdető reklámtáblákat helyezzenek el; beszüntetnék a postai megrendeléseken és cigarettaárusító automatákon keresztül történő árusítást; a vásárlást szigorúan tizennyolc éven felüli korhatárhoz kötnék; korlátoznák a dohánygyárak sportszponzorálási lehetőségeit is.

Bill Clinton szemlátomást *az elnökválasztási kampány egyik központi témájaként* kívánja kezelni a dohányzásellenes hadjáratot, méghozzá annak a kétségkívül népszerű törekvésének a részeként, amely – az iskolai egyenruhák újbóli bevezetésére és a képerőnyökön megnyilvánuló erőszak visszaszorítására tett javaslatával egyetemben – a *„hagyományos családi értékrend" helyreállítására* irányul.

A dohányipari cégek és az érintett reklámirodák már előre jelezték, hogy *bírósági úton fognak fellépni* a tervezett intézkedések ellen. A cigarettagyárakra amúgy is rájár a rúd. Michigan immár a tizenharmadik szövetségi állam, amely polgári pert indított a nagy dohányvállalatok – köztük a *Philip Morris*, az *R. J. Reynolds*, a *Brown and Williamson* – és termékeiket forgalmazó láncolatok ellen, arra hivatkozva, hogy a dohányzás kiváltotta betegségek miatt *óriási kiadásai támadtak az egészségügyi ellátás terén*. Az állam *tizennégymilliárd dolláros kárpótlást* követel a költségek megtérítésére.

A sokasodó bírósági perekkel és Clinton elnök dohányzásellenes kampányával szembekerült amerikai dohányipar egyébként az *AFP* szerint *évi 80 milliárd dolláros üzletet* jelent és majdnem kétmillió embernek ad megélhetést. Az iparág exportja *javítja az amerikai külkereskedelmi mérleget*. Az Egyesült Államok, amely 6,7 milliárd dollárral tavaly *a világ első számú cigarettaexportőre* volt, *5,8 milliárd dolláros többletre* tett szert e szektorban ugyanebben az évben. A dohányipar igyekszik tovább erősíteni pozícióit külföldön, hogy csökkentse függőségét az *egyre ellenségesebb hazai piactól*.

Az iparág ugyanakkor *nem elhanyagolható fejőstehén* a költségvetés számára, hiszen a szövetségi és helyi hatóságok tavaly 12,7 milliárd dollár bevételhez jutottak a dohányáruk adójából. Azóta, hogy az állam 1863-ban elkezdte adóztatni a dohányárukat, e terület hasznának lefölözéséből összesen 285,2 milliárd dollár folyt be a köz kasszájába.

A dohányipar a mindenfelől rázúduló össztűzben igyekszik *erősíteni politikai befolyását*. A választási kampányok finanszírozását vizsgáló társadalmi szervezet, a Common Cause adatai szerint a dohányipari lobby tavaly 4,1 millió dollárral pénzelte a Kongresszus tagjait, s ez 20 százalékos növekedést jelent az egy évvel korábbihoz képest. Ezenkívül a dohánylobby az elmúlt másfél év alatt 76 millió dollárral támogatta a Republikánus Párt választási kampányát.

A **Magyar Nemzet** megkérdezte:

Milyen támadások érték az ENSZ-rendőröket?

Az elmúlt napokban egyre több aggasztó hír látott napvilágot a délszláv övezetben szolgálatot teljesítő ENSZ-rendőri erőkkel kapcsolatban. Mint ismeretes, a nemzetközi kontingensnek harmincegy magyar rendőr is tagja. *Milyen támadások érték az ENSZ-rendőröket az utóbbi időben, és sérült-e meg bárki is a magyar kontingensből?* – kérdeztük *Boda* József rendőr alezredestől, a magyar csoport parancsnokától.

– A magyar csoport tagjai alapvetően szerb területen teljesítenek szolgálatot, a helyi rendőrökkel közösen, akik az IFOR erőin kívül is biztosítják a nemzetközi rendőri egység sérthetetlenségét. Az elmúlt hetekben valóban több olyan atrocitás érte az ENSZ erőit, amire korábban nem volt példa, ezért egy alkalommal be is kellett vonulnunk az IFOR-alakulatokhoz, de ez nem változtatott a rendőri egységek összehangolt munkáján. A Szarajevótól nyolcvan kilométerre északra található Vlasenaca településen magyar ügyeletes tiszt volt szolgálatban, amikor az épület előtt parkoló Toyota ENSZ-járőrautót ismeretlen tettesek másfél kilogramm trotillal felrobbantották. A detonáció következtében az ablakok betörtek, és egy üvegszilánk a tiszt szemébe csapódott, ami könnyebb sérülést okozott. Ez volt tudomásom szerint a legkomolyabb atrocitás. Egy másik esemény Prijedornál történt, ahol a helyi lakosok beverték két rendőrautónk szélvédőjét, míg a múlt héten Ljubljanában megfenyegették a magyar rendőröket, hogy menjenek haza. Ezek az esetek azonban nem nekik szóltak, hanem az ENSZ-kontingensnek. A helyi rendőrség minden esetben elfogta az elkövetőket, akiknek felelniük kell tetteikért.

– *Menyire elégedettek a magyar tisztek munkájával az ENSZ-ben?*

– A harmincegy rendőr közül 21-en különféle parancsnoki beosztást töltenek be – ennél jobb minősítés talán nem is kell. Van közöttük megyei parancsnok csakúgy, mint járőrvezető. Alapvetően elégedettek a munkánkkal, a tisztjeink felkészültek és fegyelmezettek.

– *Meddig szól a mandátumuk, és milyen időközönként láthatják családjukat a magyar rendőrök?*

– Az eredeti tervek szerint december 21-én jár le a megbízatásunk, de úgy tűnik, hosszabbítás várható. Ami a pihenést illeti, harminc nap után mindenkinek hat szabadnap jár, amivel ki-ki saját maga rendelkezik. Volt, aki eddig is rendszeresen hazajárt, míg megint mások a horvát tengerparton töltötték szeretteikkel a szabadidejüket.

(k. z. t.)

Eltemették a tavaly elrabolt és meggyilkolt két kislányt

Országos gyász Belgiumban

Leragasztott automaták

A tolvajoknak

VARGA IMRE

SZEGŐ András: Síremlékezet. = Kurir, II.évf. 279,sz.
1991. okt. 12. 12. p. ill.

Kálmán György siremléke, Farkasréti Temető, Varga Imre müve
1991

1° Nous rejetons l'idée d'un syndicat des artistes. Trop de divergences, trop de différences de tempérament séparent ces derniers pour qu'on puisse envisager une coopération à laquelle ils participeraient tous. Plus qu'à la création du syndicat, nous pensons à celle d'une sorte d'économat dirigé par l'Etat, et destiné exclusivement à pourvoir aux besoins matériels et professionnels des artistes. Les allocations seraient attribuées non pas par une commission mixte, mais par les artistes eux-mêmes qui, du même coup, seraient responsables de la qualité de la production.

2° Etat et art sont des concepts diamétralement opposés et finalement inconciliables. Le premier repose sur la consolidation, le second sur la contestation et la re-création. Le premier cherche à créer un pouvoir dogmatique, le second travaille à

– Megkezdődött az idén zéves Rudas-fürdő felújítá- A várhatóan decemberben ejeződő rekonstrukció után rőberendezés gondoskodik d a víz tisztításáról. A beren- ést nemrégiben a Rudas leg- gatottabb, 33 Celsius-fokos nálfürdőjében sikerrel pró- ák ki.

SEGÉLY

Rau Tibor rajza

– Nagy Károly rendőr alez- les kapott megbízást Salgó- jánban a városi rendőrkapitá- i teendők ellátására. Elődjét, nner Miklóst, saját kérésére entették fel beosztásából, mi- án szabadsága alatt saját, ittas n vezetett gépkocsijával közúti alesetet okozott.

– A hét végén 67 határsér- őt fogtak el a határőrök, hus- zonheten pedig hamis útlevéllel próbáltak belépni az országba. Több mint 2300 külföldi állampolgár beléptetését kellett megtagadniuk a magyar határőröknek, mivel nem tettek eleget a beutazási szabályoknak.

– Nagyszabású razziát tartottak a kábítószer-ellenes akciósorozat nyitányaként, a szombatról vasárnapra virradó éjszaka Eger egyik legnépszerűbb éjszakai szórakozóhelyén, a Kazamata Disco-ban. Az akció során igazoltatottak ellen korábban már folytattak vagy jelenleg is folytatnak eljárást kábítószer-terjesztés és -fogyasztás miatt, ám ezúttal nem találtak drogot a rendőrnyomozók.

– Művelődésszervező szakos főiskolai képzés indul a szekszárdi Illyés Gyula Pedagógiai Főiskolán. Az önköltséges levelező oktatás a pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem irányításával folyik, az előadók többsége is Pécsről jár Szekszárdra tanítani. A hároméves szakra a közművelődési intézményekből kevesen jelentkeztek, annál többen polgármesteri hivatalokból, illetve helyi televízióktól és rádióktól.

– Megnyílt az őszi nemzetközi zágrábi vásár, amelyen 51 ország több mint 1700 kiállítója vesz részt. A Száva partján kiépített vásárvárosban Magyarországot 29 kiállító cég képviseli. A bemutató nyitónapján Tudjman horvát elnök és kísérete megtekintette a magyar kiállítást.

– Egyedülálló fotókiállítás nyílt tegnap, a nagykanizsai Hevesi Sándor Művelődési Központban. A 40 színes felvételt az Egyesült Államok hadseregének „harci kamera" egysége készítette Szarajevóban, Taszáron és Tuzlában; a képen az ott állomásozó amerikai IFOR-alakulatok békefenntartó tevékenységét, mindennapi életét mutatják be. A tárlat tíz napig tart nyitva.

– Sikkasztás, korrupció, hivatali hatalommal való visszaélés, hamisítás és pénzmosás vádjával őrizetbe vették Lorenzo Neccit, az Olasz Államvasutak vezérigazgatóját, aki 1990 óta az olasz vasutak első számú vezetője. A hír „bombaként robbant": az első értékelések szerint új szakasz kezdődik az 1992-ben kitört olasz korrupciós botrány történetében.

Megvesztegetett tb-végrehajtó

A Szombathelyi Városi Ügyészségen elkészült a vádirat S. G. ellen, akit hivatalos személy által, üzletszerűen elkövetett vesztegetéssel vádolnak. A Vas Megyei Egészségbiztosítási Pénztár végrehajtási előadója a nyár elején a vasi megyeszékhely főterén 15 ezer forintot fogadott el egy sárvári vállalkozótól, ígérve, hogy elintézi adóssága kedvező átütemezését. A nyomozás során fény derült arra is, hogy a volt tb-végrehajtót még négy alkalommal vesztegették meg. Mindannyiszor pénzt kapott, hogy a társadalombiztosítási hátralék részletfizetési lehetőségét intézze el, amit meg is tett.

Információink szerint ez az első eset, amikor bizonyítottan tb-végrehajtót vesztegettek meg. A vádolt a hatályos jogszabályok szerint kettőtől nyolc évig terjedő büntetésre számíthat.

(vineze)

40 éve írtuk

Hazánk nyugati és déli határán – a Minisztertanács határozatának értelmében – folyik a műszaki zár felszedése, amit nagy figyelemmel kísérnek az osztrák oldalról. Elsétálnak arra a fináncok, átköszönnek az osztrák parasztok, de sok bizonytalan nemzetiségű külföldi is jár arra. Ez utóbbiak gyakran megpróbálják átcsalogatni honvédeinket és határőreinket. Eredménytelenül, ahogy ugyancsak hiába kelletik magukat hiányos öltözékű nők, akik alkotnyatkor a magyar határ mentén vélik szükségesnek, hogy levetkőzzenek.

– Eladási rekordot ért el az európai autópiacon Dél-Korea augusztusban. A kelet-ázsai ország az elmúlt hónapban 26 256 autót adott el tizenhét európai országban és ezekben 23 százalékos részarányt ért el. Az év első nyolc hónapjában Dél-Korea 170 770 gépjárművet értékesített Európában, 45,9 százalékkal többet, mint a tavalyi viszonyítási időszakban.

– Szemtanúkat keres a szeptember 11-én hajnalban Budakeszin bekövetkezett, négy fiatal életét követelő baleset körülményeinek kiderítésére a rendőrség. A fiatalok a tragédiát megelőzően nézőként részt vettek a Budaörs külterületén megrendezett, engedély nélküli, úgynevezett gyorsulási autóversenyen. A helyszínről távozók tömegében volt a balesetet szenvedett kocsi, egy Volkswagen Golf, amelyet D. János budakeszi lakos vezetett. Nagy sebességgel száguldva egy kanyarban kisodródott és fának ütközött. A baleset következtében az autó vezetője és három utasa – M. Sándor 23 éves, K. Ákos 23 éves és V. Timea 18 éves budakeszi fiatalok – a helyszínen életüket vesztették. A Budaörsi Rendőrkapitányság közlekedési alosztálya kéri a szemtanúkat és mindazokat, akik a balesettel kapcsolatban érdemi adatokat tudnak adni, telefonáljanak a 23/420-055-ös számon, vagy jelentkezzenek bármelyik rendőrőrsön.

POLLENJELENTÉS

Légköri allergének szeptember 16-án **ASTRA**

ÁNTSZ állomás	Bp.	Miskolc	Pécs	Zalaegerszeg
Parlagfű	+	+	++	++
Libatopfélék	+		+	
Füvek	+		+	
Csalán		+		
Allergén Gombák	+	+	+	+

+ alacsony ++ közepes +++ magas ++++ nagyon magas
(Az ÁNTSZ jelentése)

Kevés napsütés

A több-kevesebb napsütés mellett még többször növekszik a felhőzet. Eső, záporeső elsősorban az ország északkeleti tájain valószínű. Az északi, északnyugati szél már csak [illegible]. A hőmérsék-

Ljubljana	szeles	16 °C
London	napos	21 °C
Madrid	napos	25 °C
Párizs	napos	19 °C
Pozsony	szeles	14 °C
Prága	borult	12 °C
[illegible]	felhős	22 °C
[illegible]	[illegible]	14 °C

[illegible] a szállításért

Kutatják a náci vagyonokat a svájci pénzint

Törvénytervezet a banktitok

(Folytatás az 1. oldalról)

A berni döntés a banktitok feloldásáról csak a szövetségi parlament – e hónap végére várható – jóváhagyásával válik véglegessé. A majdani bizottságnak egyébként még a banktitok feloldása után sem lesz könnyű dolga, mivel annak idején a németek beolvasztották az ékszereket, újraöntötték a lopott aranytömböket, és ellátták a Reichsbank jelzésével, ami megnehezíti az eredet utáni kutatást.

Malcolm *Rifkind* brit külügyminiszter szerdán Svájcba utazik, hogy kollégájával, Flavio *Cottival* valamint Jean-Pascal *Delamuraz* államfővel a svájci bankokban elhelyezett náci vagyonról tárgyaljon – jelentette Londonból az *AFP*. Lesz mit tisztázniuk, különösen, mivel a svájci kormányt épp az angol külügyminisztérium egy héttel ezelőtti, nagy port felverő jelentése késztette a híres diszkréciójával *szögesen ellentétes* döntésére.

A Foreign Office 23 oldalas jelentésében azt állította, hogy Svájc a náci Németországból bankjaiba áramló aranyrudaknak *csak töredékét* bocsátotta 1946-ban a szövetséges hatalmak képviselőiből álló „arany-bizottság" rendelkezésére. A megszállt országokból összerabolt vagyonnak mintegy kilencven százaléka, mai áron négymilliárd dollárnyi arany így *ma is az ottani bankoknak fial*. A britek elismerték: a nyugati vezetőknek tudomásuk volt arról, hogy így a nácik által rabolt vagyon java részét nem juttatják vissza az egykor leigázott országok kormányainak.

A svájci bankárszlogen m
dig is az volt, hogy ők *csak k*
vetítő szerepet játszottak a ná
rabolt vagyonának áramlásáb
Valószínűleg mindig is tudt
hogy egyszer el kell számoln
világháborús tevékenységük
és az akkor tájt rájuk bízott pé
zel. Mi sem bizonyítja ezt j
ban, mint az, hogy a svájci je
bank már 1985-ben kiadta s
tanulmányát a Reichsbank
folytatott aranykereskedelmé
A kötet szerint Bern 1,7 mill
svájci franknak megfelelő
nyat vásárolt a Német Bir
lomtól s mintegy hárommill
nyit a szövetségesektől 193
1945 között.

A svájci banktitokra eg
ként az idén rájár a rúd. M
ban már kénytelenek v
hozzájárulni ahhoz, hogy

Elindult az Atlantis

Űrhajóscsere a Miren

(Tudósítónktól)

WASHINGTON – Műszaki hibák és hurrikánok okozta, bő egy hónapos késéssel indult útjára hétfő hajnalban a floridai Kennedy központból az Atlantis űrrepülőgép, fedélzetén hatfőnyi személyzettel. Tíznapos útja során az Atlantis találkozik a Mir orosz űrállomással, amelyen hat hónapja teljesít szolgálatot az ötvenhárom éves Shannon *Lucid* biokémikus. Programjának kényszerű meghosszabbítása miatt Lucid egyébként *megdöntötte az űrtartózkodás amerikai rekordját*, és a nők által eddig tartott csúcsot, hiszen a terv szerint 188 napot tölt összesen a súlytalanság állapotában. Az amerikai rekordot Norman *Thagard* tartotta 112, a nőit Jelena *Kondakova* 168 nappal. Az Atlantis a Mirre viszi John *Blaha* űrhajóst, aki Lucidot váltja, s természetesen élelmiszert és felszerelést is szállít az orosz űrállomásra.

A fellövést követően az űrközpontban kisebb műszaki rendellenességet észleltek, ennek ellenére azonban egyelőre nem módosították a kitűzött feladatokat.

(b. m.)

A Királyok Völgye
még titkokat rejt

Újabb fáraósírt fedeztek fel

Luxorban, az ősi fővárosban, a Királyok Völgye közelében újabb fáraósírra bukkantak – jelentette az *al-Ahram*. Egyelőre még nem azonosították, hogy kit temettek a sírba, de feltételezik, hogy a fáraó a Krisztus előtt 1320 és 1200 közt uralkodott XIX. dinasztiához tartozott, amely a fáraók birodalmának *„ezüst korá-*

Százéves a La

A párizsi Galeries Lafayette bevásárlóközpont idén ünn

Olasz érdemrend a Kossuth-díj mellé

Lovaggá ütötték Varga Imrét

A legrangosabb állami kitüntetést, az Olasz Köztársasági Érdemrend Lovagi Keresztjét adományozta Oscar Luigi *Scalfaro* köztársasági elnök *Varga* Imre Kossuth- és Herder-díjas szobrászművésznek. A siófoki születésű alkotónak barátai és a hazai kulturális élet képviselői jelenlétében az olasz nagykövet rezidencián Pietro Ercole *Ago*, Olaszország budapesti nagykövete nyújtotta át a magas kitüntetést.

A hetvenhárom éves Varga Imre, a magyar köztéri szobrászat világszerte ismert képviselője egyébként a minap újabb mű elkészítésére kapott megbízást. Szülővárosa, Siófok köztestülete vele készítteti el a Balaton-parti város ugyancsak világhírű szülöttjének, az operettfejedelemnek nevezett *Kálmán* Imrének a szobrát. A két és fél méteres műalkotás helyéül a város jubileumi parkjának zenepavilonját jelölte ki a siófoki képviselő-testület.

(gulyás)

Sokat dolgozna

APRÓHIRDETÉS

A hirdetés közlési díja szavanként 30 Ft. A keretes hirdetések díja 60 Ft/hasáb/mm. A hirdetésekhez 25% áfát számítunk fel.

VEGYES

Rákóczi úti, 135 négyzetméteres, 3 szobás, összkomfortos öröklakás *Astoriánál* eladó. I. emeleti, telefonos, hívóliftes, *irodának, rendelőnek* is alkalmas. Tel.: 138-0942, naponta 20–22 óráig.

Figyelem! Szakképzett gyógytornász és természetgyógyász kezelést vállal házánál is. Tel.: 168-6614 és 133-2534.

Lenhossék utcai, 35 négyzetméteres, komfortos, I. emeleti, telefonos lakásomat hosszabb távra kiadnám. „Reális ár" jeligére kérek telefonszámot a kiadóba.

Felnőtt- és gyermekfogászat, fogtechnika a Déli pályaudvarnál. Nyitva: 10–20 óráig. Cím: I., Krisztina krt. 51. fszt. 1. Sürgős munkák soron kívül. Nyugdíjasoknak kedvezmény. Tel.: 156-9372, 19 óra után: 122-3561. Várjuk kedves betegeinket!

Reumatológia-magánrendelés. Gerinc- és ízületi fájdalmak, osteoporosis kezelése, műtétek utáni rehabilitáció. Dr. Erdély Éva. 1055 Budapest, Balaton u. 25. f. 4. Tel.: 112-6131, 115-7089. Rendelési idő: hétfő–szerda: 9–12-ig, kedd–csütörtök: 14–17 óráig.

Gyógytornász nagy gyakorlattal gyógytornát, kondicionálótornát tart. 138-0747.

Videofelvételt eseményről, filmről, diáról. Megmentheti filmjeit, ha átírjuk videóra. **TRANSZKÓDOLÁS NTSC** és minden világrendszerre **MEGVÁRHATÓ. VIDEOFAM.** Tel./fax: 121-6675.

Tel-Avivban, tengerhez közel szoba kiadó. Tel.: 6051192 üzenetrögzítő.

Buda központjában rövid időre is kiadó szép, bútorozott lakás. Telefon este: 167-2285.

Vásárolnék: régi rádiót, alkatrészeit, gramofont, hanglemezt, szakirodalmat. Grafikusmunkámhoz: képkeretet, rajzokat, képeslapot. Id. Nagy László, 115-9995.

Antik csillár javítása, vétel-eladás. Budapest VII., Hevesi tér 3. 121-2972.

Tapétázást, szobafestést, mázolást, parkettcsiszolást bútormozgatással vállalok. Tel.: 129-6008.

Szemüvegkeretek reklámáron. Szemvizsgálat komputerrel és hagyományosan. Szemüvegvények beváltása. E hirdetésre jelentkező vevők ajándékot kapnak. Anna Optika, XIII., Pannónia u. 35–37. Tel.: 129-4058.

Antikbútor-bolt (II., Frankel Leó u. 14.) készpénzért vásárol antik bútorokat, festményeket, szőnyeget, teljes hagyatékot. Telefon: 136-2169, 115-8045.

Külföldi turistáknak bel-budai villában apartman rövid időre kiadó. Tel.: 201-3252.

Újlipótvárosban, Szt. István park közelében 1,5 szobás, csendes, panorámás lakás kiadó. Tel.: 149-4094.

ÚJ ÉLET

a magyarországi hitközségek lapja
Budapest, Síp u. 12. 1075
Telefon: 122-2829 és 142-1335
Főszerkesztő:
Kardos Péter
Kiadótulajdonos:
Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége
Előfizetési díjak:
Belföldön:
1/2 évre 350 forint
1 évre 700 forint
Külföldre: 1800 forint
Légipostán 4000 forint
(vagy 40 USD)
Előfizetésben terjeszti
a Magyar Posta Rt.
Postacsekk 512-211848
Beküldött kéziratot nem őrzünk meg és nem küldünk vissza
Szedés: Mai Nap Rt.
Nyomtatás:
VESZPRÉMI NYOMDA RT.
Felelős vezető: **Fekete István** igazgató
ISSSN 0133-1353

Angolul és héberül beszélő férfi ügyintézői gyakorlattal közös vállalatok teljes körű képviseletét vállalja. 142-7092.

Ismerje őseit! Kikutatjuk származását, esetleges élő hozzátartozóit, segítünk örökösödési és kárpótlási ügyeiben. HUNGAROGENS, a legrégebbi és egyetlen hazai kutató cég, amely kizárólag tudományos végzettségű szakemberekből áll, és egész Európára kiterjedő munkásságot végez. H-1085 Budapest, József krt. 50. Tel.: (36-1) 114-0310.

Belvárosi, 2 szoba-hallos lakásomat turistáknak kiadom. 137-5643 vagy 06-26-334-032.

Jól menő használtruha-boltunkba kedves, aranyos eladónőt keresek. Érdeklődni reggel 9-től délután 2-ig a 201-7818-as telefonon.

Mobil beteg mellé segítséget keresek délutánra, 17–20 óráig. Telefon: 165-9852.

HÁZASSÁG

62 éves, karcsú, fiatalos, Amerikában élő barátnőmnek keresek hozzá illő partnert, esetleg férjet. Csak lelkiekben kell hogy gazdag legyen. „Itt is, ott is élhetünk" jeligére a kiadóba.

32 éves fiatalember megházasodna. „Diploma" jeligére a kiadóba.

Zsidó, kiegyensúlyozott, házias, jó alakú hölgyet keresek 57 éves korig, akinek nincs semminemű elkötelezettsége, házasság céljából. Telefonszámos bemutatkozó levelet kérek. „Akar Nyugatra költözni?" jeligére a kiadóba.

Vidéki fiatalember megismerkedne barátság céljából kedves lánnyal 30 éves korig. „L. Oliver" jeligére a kiadóba.

Bécsben lakó 37 éves, 173 cm magas, sikeres üzletember keres – házasságkötés céljából – olyan mélyen zsidó érzésű fiatal lányt – 33 éves korig –, aki német vagy angol nyelvismerettel rendelkezik. „Harmonikus, boldog, biztos élet" jeligére a kiadóba. Érdeklődés: 117-1186 (20–21 óra között) üzenetrögzítő.

180 cm magas, jó megjelenésű, amerikai angol tanár megismerkedne szép arcú, nem dohányzó, gyermektelen, jól szituált nővel 32 évesig. „Házasság céljából" jeligére a kiadóba.

Jó körülmények között élő csinos özvegyasszony keres megfelelő műveltséggel rendelkező 70-75 éves úriembert, lehet Amerikából visszatérő nyugdíjas is, aki Németországba jönne lakni. Várná egy szép, kedves otthon. „Szeretet várja" jeligére a kiadóba.

40–46 éves korú zsidó férfi ismeretségét keresem. „Új Élet" jeligére a kiadóba.

„SALOM" TÁRSKÖZVETÍTÉS. 115-9388, 115-9508.

Nyugdíjas, özvegy hölgy megismerkedne hasonló özvegy férfival barátság, élettárs, házasság céljából. „Amerikai telefonszám" jeligére a kiadóba.

54 éves elvált asszony megismerkedne korban hozzá illő értelmiségi férfival. „75. szonett" jeligére a kiadóba.

Keresem azt a nem dohányzó, rendszerető férfit, akinek a kölcsönös szeretet és a kölcsönös tisztelet a legfontosabb két ember kapcsolatában. 47/165/58. „Mérleg" jeligére a kiadóba.

80 év körüli társamat keresem olyan férfi személyében, akinek szintén fáj a magány. „Kató" jeligére a kiadóba.

„Györgyi asszony" házasság- és társközvetítő szolgálata. Telefon: 115-4241 munkanapokon 8–10 óráig és 20–22 óráig.

Csinos, budapesti, diplomás, jól szituált, független asszony társát keresi jó megjelenésű, 55-65 éves úr személyében. „Kulturált" jeligére a kiadóba.

Középkorú, csinos, vidám természetű özvegyasszony keresi társát melegszívű úr személyében. „Egymásért" jeligére.

Szép, intelligens zsidó kislány Németországból 22 éves, 160 cm magas, karcsú egyetemista, sokoldalúan érdeklődő, ezúton szeretne megismerkedni egy mély érzésű, intelligens férfival 35 éves korig. Magyarországon kívül kíván kapcsolatot teremteni. Válaszokat német vagy angol nyelven kér a kiadóba „Mazel" jeligére.

25/170/80 jó egzisztenciával rendelkező fiatalember társaság hiányában megismerkedne szolid, hozzá illő lánnyal, házasság céljából. Vidéki is lehet. „Lakás van" jeligére a kiadóba.

Amerikai magyar származású férfi, diplomás, szép, csinos hölgyet keres 40-50 évesig, házasság céljából. „Fényképpel válaszoljon" jeligére a kiadóba.

HÍREK

– Születésnap. A zuglói Bét Aharon-zsinagógában köszöntötték Fruchter Sándor alelnökét születésnapja alkalmából. Az istentisztelet keretében Kardos Péter főrabbi méltatta azt az áldozatos munkát, amelyet az alelnök évtizedek óta végez a zuglói, valamint a Szeretetkórház templomának közösségéért. A főrabbi Isten áldását kérte Fruchter Sándorra. Az ünnepelt kidduson vendégelte meg a híveket, amelyen Lazarovits Ernő elnök és Barinkai Ferencné, a Nőcsoport elnöke üdvözölték a jubilánst.

– Sírkőavatás. Fleischman Ferenc, a galántai hitközség egykori tagjának síremlékét özvegye, gyermekei, unokái, testvérei, a Budapestről érkezett rokonsága, valamint a körzet tagjai körében Schultz Adolf avatta fel a galántai temetőben. A Kádist az elhunyt gyermekei, Tamás és György mondták el.

– Adományok. Füller Józsefné (Nyitrai Hedvig) a jánoshalmai temető karbantartására 10 ezer forint értékű kárpótlási jegyet, Byff Miklós a Szeretetkórház betegei részére 5000 forintot, N. N. Lőwinger György emlékére a Szeretetkórház betegeinek 3000 forintot, az idős rászorultaknak 2000 forintot, Várkonyi Lajosné (Újpest) az Emlékmű karbantartására 2000 forintot, Kollmann Béla 85. születésnapja alkalmából a Hegedűs Gyula utcai templom tatarozásához 1000 forintot, Pataki Györgyné, a Szeretetotthon lakóinak 5000 forintot küldött.

– Felhívás. A tatai temető sírápolásait a MAZSIHISZ pénztárában naponta 9–1/2 12 óra között lehet befizetni. Kérjük a bizonylatot Tamás Péter temetőrendezési csoportvezetőnek bemutatni további ügyintézés céljából.

– Kérés. 1944-ben az újpesti fegyveres partizáncsoport kiszabadította az ottani nyilasházban (Apolló-ház) fogva tartott 48 üldözöttet. Az akció 50. évfordulója alkalmából kéri a MEASZ IV. kerületi szervezete azokat, vagy hozzátartozóikat, akik az akció eredményeként megmenekültek, jelentkezzenek levélben vagy telefonon a következő címen: Dénes István 1043 Budapest IV. kerület, Aradi u. 17. Telefon: 169-4163.

– Alapítvány a szegedi zsinagógáért. Májustól szeptember végéig hangversenyek színhelye Szeged nevezetes látványossága, a szecessziós stílusban újjáépített zsinagóga. Ennek keretében operarészletek, zsidó liturgiai és jiddis koncertek, valamint kórusművek szerepelnek a programban.

– Menczel Sándor selyei lakos síremlékét családtagjai és a közösség képviselői jelenlétében a galántai temetőben avatták fel. Schultz Adolf méltatta az elhunyt életútját, valamint hős cselekedetét, amelyről lapunk márciusi számában adott hírt. Az elnök gyászimája után az elhunyt veje mondta el a kádist.

– Kollmann Béla, a Hegedűs Gyula utcai templomban máftirként járult a Tóra elé 85. születésnapja alkalmából. A jubiláns hosszú ideig volt a körzet kórusának tagja és szólistája, majd több helyen kántorként funkcionált. Lőwy Tamás főrabbi méltatta a közösségért végzett lelkes munkáját, és az ősi áldást kérte reá. A hívek kidduson köszöntötték az ünnepeltet, aki hálát adott a Mindenhatónak, hogy még ma is egészségben szolgálhatja a közösséget.

– Érbetegek figyelem! Július 28-ától minden csütörtökön 1/2 1–1/2 3 óráig a Szeretetkórház angiológiai ambulanciáján (UH-laboratórium) lehetőség van végtagi és nyaki erek vizsgálatára.

בר מצוה

A Bethlen téri templomban Böhár-Böhukotáj szombatján hívták fel a Tórához *Tóth Istvánt,* aki hagyományos dallamon énekelte a bráchákat és a haftarát. *Deutsch Róbert* főrabbi mondott avatóbeszédet. Az ünnepi misebérach elmondása után a főrabbi megáldotta az ifjút, majd átadta a közösség ajándékát. A szülők által rendezett kidduson *Füredi Miklós* elnök mondott köszöntőt, majd az ünnepelt hálatelt szívvel mondott köszönetet szüleinek, a vendégeknek, hogy emlékezetessé tették számára avatásának napját.

A karcsai *Lantos* házaspár fiát, *Dánielt,* a miskolci zsinagógában avatták felnőtté. Az ifjút *Spitzer Miksa* főkántor készítette fel. A szülők által rendezett kidduson Dániel megköszönte szüleinek eddigi áldozatos munkájukat, és ígéretet tett arra, hogy továbbra is az általuk kijelölt úton fog járni. A gyűrű átadásakor *Béres József* mondott üdvözlőbeszédet.

Ausztráliában, a *Sydney Cooge* zsinagógában avatták felnőtté *dr. Sekers (Szekeres) Péter* és *Sós Zsuzsanna* legkisebb fiát, *Dániel ben Slomo Levet,* aki néhai *Sós Endre* író és hitközségi elnök unokája. Az ünnepelt kifogástalanul olvasta fel *Nászo* szidráját és a haftarát. Az istentisztelet után a szülők kidduson látták vendégül a nagy számban megjelenteket, és ugyancsak fogadás volt a Hakoa Club King Dávid termében, ahol vacsorán látták vendégül a baráti kör gyermekeit, illetve szüleiket. Rabbi *Gestetner,* valamint az édesapa, az ifjú nagybátyja, fivérei, barátai beszédét követően az ünnepelt köszönte meg szülei jóságát, valamennyi jelenlévő szeretetét. A dalokkal, játékokkal, táncokkal tarkított jó hangulatú ünnepség éjfélig tartott.

Nyíregyházán csütörtöki istentisztelet keretében avatták felnőtté *Josebashvili Mosét.* Az ifjút *Deutsch László* rabbi készítette elő, aki héber és angol nyelven tartott beszédet. Ezután *Zober Jenő* elnök átadta a hitközség ajándékát, az aranygyűrűt, tálitot és egy imakönyvet. Az istentisztelet után a szülők kidduson látták vendégül a nagy számban megjelenteket.

IMAIDŐK

Templomok	Péntek este Júl. 8.	Szombat reggel Júl. 9.	Péntek este Júl. 15.	Szombat reggel Júl. 16.
Hősök (Wess. u. 7.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Frankel L. u. 49.	18.30	9.00	18.30	9.00
Hegedűs Gy. u. 3.	19.30	9.30	19.30	9.30
Vasvári P. u. 5. (Iubavicsi)	19.00	9.00	19.00	9.00
Thököly út 83.	18.30	9.00	18.30	9.00
Hunyadi tér 3.	19.00	9.00	19.00	9.00
Bethlen tér 2.	19.30	9.30	19.30	9.30
Nagyfuvaros u. 4.	19.00	8.00	19.00	8.00
Rabbiképző (József krt. 27.)	18.00	8.45	18.00	8.45
Kazinczy u. 27.	20.35	8.00	20.25	8.00
Alma u. 2.		8.00		8.00
Kórház (Amerikai út 53.)	19.30	7.30	19.30	7.30
Páva u. 39.	18.00	9.00	18.00	9.00
Dózsa Gy. út 55.	18.00	9.30	18.00	9.30
Berzeviczy u. 8.	18.00	9.30	18.00	9.30
Károli G. tér 5.	18.00	9.30	18.00	9.30
Kispest (Báthory u. 34.)	18.00		18.00	
Visegrádi u. 3.	20.35	8.30	20.25	8.30
Dessewffy u. 23.	20.35	8.00	20.25	8.00
Teleki tér 22. (szefárd)		8.00		8.00
VIDÉKEN				
Győr (Köztársaság tér 3.)	18.00		18.00	
Szeged (Gutenberg u. 20.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Debrecen (Pásti u. 4.)	20.25	8.00	20.15	8.00
Nyíregyháza (Mártírok tere 6.)	20.25	8.00	20.15	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	18.00	8.00	18.00	8.00
Pécs (Fürdő u. 1.)	18.30	10.30	18.30	10.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	18.00		18.00	
Szombathely	19.00		19.00	
Kaposvár (Berzseny u. 14.)	18.00		18.00	
Nagykanizsa (Fő u. 6.)	18.00		18.00	
Keszthely (Kossuth u. 20.)	18.30		18.30	
Siófok (Széchenyi u. 4.)	18.30		18.30	

A Rumbach utcai templom hívei a Hősök imatermében imádkoznak.

NAPTÁR

Júl. 7. Csütörtök	Támmuz 28.	Jom kippur káton
Júl. 8. Péntek	Támmuz 29.	Gyertyagyújtás: 8.24
Júl. 9. Szombat	Áv 1.	Szombat kimenetele: 9.42 Ros chodes Újholdhirdetés
Júl. 15. Péntek	Áv 7.	Gyertyagyújtás: 8.19
Júl. 16. Szombat	Áv 8.	Szombat kimenetele: 9.35 Sabbat Cházon
		Este: Échá
Júl. 17. Vasárnap	Áv 9.	Tis'á B'áv Böjt

VARGA Imre szobrán

SIMON TIBOR

„A toronyőr visszapillant”

Bálint György mártírhalálának 50. évfordulójára

Mi, a magyar vészkorszak túlélői egyre kevesebben emlékezünk vissza a korszakos jelentőségű magyar zsidó közíróra, akinek a második világháború kitörése érthetően megnehezítette a nem kis kockázattal járó nyílt, őszinte megszólalást. Publikációit, tanulmányait, bírálatait, fordításait a budapesti lapok szívesen közölték, amikor még hallgattak a fegyverek. A fasiszta terror egyre csökkentette nemcsak a bírálatok, de a bírálók számát is. Állandó fórumát, a *Pesti Naplót* – a Lengyelország lerohanása előtti hetekben – betiltották. Rövid írásait ettől kezdve már csak az *Újság* és a *Népszava* közölte. Összeszűkült körülötte a világ, a náci német fenyegetés egyre észlelhetőbben sújtotta az írástudókat, a szellemiség barikádjainak harcosait.

Bálint György rövid idő alatt felkerült a gyanúsak, az értelmiségi ellenállók listájára. A Horthy-rezsimnek ilyenféle publicistára nem volt szüksége, inkább útjában állt, figyelték, a félreállítandók közé sorolták. 1942 áprilisában kémkedés gyanújával letartóztatták, bizonyítékok hiányában szeptemberben szabadlábra helyezték. Október végén gyűjtőtáborba internálták, ahonnan egy hónap múlva mint munkaszolgálatost büntetőszázaddal hurcolták Ukrajnába. 1943 telén meghalt Sztaroje Nyikolszkoje falu zsidó kórházában (?) 40 fokos hidegben...

Ne felejtsük: a magyar anyanyelvükön írók nem kis részét elnémították a náci Németország akkori magyar zsoldosai, a könyveiket betiltották, de írásaik itt sorjáznak könyvespolcainkon, hogy máig is valljanak bűnök és bűnösök felett!

*

Fellapozom Bálint György gyönyörű és egyben utolsó, elgondolkoztató – *A toronyőr visszapillant* – című remekművét, amelyben a következőket írja:

„Tegnap minden idők legjobb és legmegbízhatóbb német szövegében a Faustot olvasgattam két hadijelentés között. A második rész ötödik felvonását nyitottam fel, azt a felvonást, amely nemcsak a Faustnak, hanem, azt hiszem, Goethe életművének is koronája. Lynceus, a toronyőr áll őrhelyén az éjszakában. Sok mindent látott e magaslati pontról, nagyjából mindent látott, és mégsem érzett kiábrándulást. Goethe toronyőre így dalol:

Látásra születtem,
s itt kell, aki lát,
tornyomba szerettem,
így szép a világ.
Itt tárul elébem,
egyképp szabadon,
hold s csillag az égen
lenn őz, fa, vadon.
Szépség örök éke
büszkén ragyog ott,
bámulok a fénybe,
s én is ragyogok.
Boldog szem örökre
tiéd, ez a kép.
Történhet akármi,
szép volt, csodaszép!

Így dalolt a toronyőr az éjszakában, a fausti és az európai éjszakában. Arra született, hogy lásson, arra rendeltetett, hogy nézzen, hűséget esküdött a toronynak, és végeredményben szépnek találta a világot, amikor visszapillantott a múltra. Európa toronyőrei, ha elgondolkodnak élményeiken, hasonló érzésekkel várhatják az éjszakát kisebb-nagyobb magaslataikon.

Aki arra született, hogy lásson, aki ...rra született, hogy nézzen, akit eskükötött őrhelyéhez, az nem panaszkodhat. A világ csakugyan szép volt, minden válságával együtt. Szép volt a szónak magasabb, mondhatnánk, toronyőri értelmében, szép mindaz, ami valódi, ami él, ami mozog, ami áttekinthető. Az élet gazdag rendje és gazdag rendetlensége, a valóság millió arca, az öröm és szenvedés hihetetlenül sokféle lehetőse, mindez szép ha a toronyból nézzük.

Természetesen senki sem olyan szerencsés, mint Lynceus, a toronyőr, senki sem nézheti a világot mindig a toronyból. De ha lent vagyunk is a nagy kavargásban, ha látszólag beleveszünk is az életbe: lelkünk mélyén mindig kell hogy megőrizzük a magunk külön tornyát, és néha a madártávlat nagy pillanatait is. Különösen azoknak, akik arra rendeltettek, hogy nézzenek, és akiket hűségesküjük köt a toronyhoz. És ha sikerült hűnek maradnunk a toronyhoz, akkor csakugyan szép volt minden.

Szép volt, amit láttunk, és szép volt az is, amiben részt vettünk. Az egész világ szép volt. Szépek voltak a Borgiák római múzeumai, a Mediciek firenzei festményei, a Sforzák milánói szobrai és a marseille-i nép éneke július 14-én, séták a budai hegyekben és a gondok a pesti lakásban. Moissi hangja a színpadon és a zongoraverkli az udvaron, eltűnődni egy szonetten, felháborodni egy igazságtalanságon és figyelni a politika rádiógramjait és őrt állni magányosan az őszi esőben.

Minden szép volt, aminek tanúi voltunk, mert minden élt, és mindent láttunk, mert egyszerre voltunk lent a sokaságban és fent a toronyban, mert hűek maradtunk eskünkhöz, mert néztünk, láttunk és jelentettünk. Szép volt az egész, ne sajnáljunk semmit. Szép még most is, hogy néha elővehetjük Goethét és a többieket, hogy még elérhető távolságban vannak a nagy szövegek. Ne sajnáljunk semmit, ami eddig volt, és ne sajnáljuk előre, ami lesz.

Lehet, hogy nem lesznek többé tornyaink, de amit eddig láttunk, azt már nem törölheti ki eszméletünkből az idő.”

*

Bálint György életműve a magyarországi vészkorszak kezdeti fázisában nem válhatott teljessé, írásainak jelentős része semmilyen szerkesztőségi asztalra nem került. A magyar írástudók elefántcsonttoronyban éltek, de itt Lynceus, a fausti toronyőr sehol nem volt látható vagy érzékelhető. A magyar zsidó írókat minden toronyról leparancsolták.

Amikor a holocaust véres drámája megkezdődött és a náci Németország már feldúlta, eltiporta Európa szabad államainak nem kis hányadát, újfajta őrtornyok létesültek Európa-szerte, amelyekről Bálint György előreláthatóan, figyelmeztetően tesz említést. Ezek a szörnyű őrtornyok a náci haállágerek őrtornyai voltak. A fausti, jámbor Lynceus helyett a kiképzett SS-legényeknek egyetlen feladatuk volt: minden rendellenességet megtorolni. A tornyok lőréseiből gépfegyverek hideg csövei fénylettek. Ezek a serény toronyőrök nyolcórás váltásban dolgoztak, munkájuk végeztével SS-autók szállították őket haza, családjaikhoz.

A Harmadik Birodalom toronyőrei nem ismerték Lynceust, de Goethét sem, az SS „egyetemein” a különböző gyilkolóeszközök kezelésére tanították a fajtiszta német ifjúságot.

Bálint Györgynek nem volt alkalma megismerni a teuton hatalom ilyenfajta tornyait, mert Horthy „vitéz” lovagjai gondoskodtak róla, hogy Ukrajna hómezői idejében eltüntessék az élők világából Magyarország e harcos, kiváló publicistáját.

Nem tudjuk, hogy a bálinti életművet jelzi-e valamilyen emlékmű Budapesten? Tanítják-e a történelemórán – „nem középiskolás fokon” – Magyarország történelmének, kultúrájának, irodalmának e páratlan művelőjét? Tiszta életét és gyalázatos, szörnyű végét?

Babits Mihály, századunk nagy magyar költője, *Jónás könyve* című verskolosszusával figyelmeztet a várható ninivei veszedelemre, mondván: *„Vétkesek közt cinkos, aki néma...”* Bálint György nem volt cinkos a vétkesek között, nyíltan állt az igaz szó oldalán, vállalva a toronyőri feladatot, vagyis: a legsúlyosabb kockázatot, amit egy magyar zsidó publicista teljesíthetett. A Jónás könyvéről írt tanulmányából egy mondat: *„Költő és próféta programja nem lehet tisztább és merészebb, bölcs és heroikus fénye vakítóan hatol át a hanyatló esztendő gyanús félhomályán.”* (1939!)

37 évet élt. Mártírjaink között a helye.

*

Simon Tibor nem tudja, hogy jelzi-e valamilyen emlékmű Budapesten a bálinti életművet. Mi tudjuk. Ezúton tájékoztatjuk őt, hogy a budapesti Szent István park 5. számú ház falán mindezt tábla hirdette. Azért írjuk múlt időben, mert „ismeretlen” tettesek a decemberi éjszaka leple alatt a táblát eltávolították...

Wallenberg és a „koalíciós jelképek”...

(Antal József felvétele)

Az évforduló eseményeiből

Magyar nyelven jelent meg Alfréd Wetzler *Jelentés a pokolból* című könyve, amelyet Szlovákiában – a Nap Kiadó gondozásában – Dunaszerdahelyen adtak ki. A szerző egyike volt az 1944 április 7-én Auschwitzból megszökött két fogolynak. Az ő beszámolójuk alapján készült el az úgynevezett *Auschwitz-jegyzőkönyv.*

A könyv írója már nincs az élők sorában. Nemrégen viszont Budapest vendége volt az itt rendezett holocaust tudományos konferencia idején a másik auschwitzi szökevény: *Rudolf Vrba.* A Kanadában élő kutatóprofesszor publikációiból ajándékozott a magyar Auschwitz Alapítványnak, csakúgy, mint a Magyarországon ritkaságnak számító Auschwitz-jegyzőkönyv magyar változatából.

Célszerű lenne, ha az előbbiekben említett Jelentés a pokolból című könyvet Magyarországon is kiadnák, követve a szlovák példát. A minden képzeletet felülmúló beszámoló leleplező dokumentumként értékelhető Auschwitz-Birkenauról, ahol – bár még mindig akadnak egyesek, akik tagadni próbálják az 50 esztendővel ezelőtti szörnyű tragédiát – az emberiség történetében a legnagyobb tömeggyilkosságot követték el. A könyvet *L. Gály Olga* fordította magyarra.

*

A holocaust 50. évfordulója alkalmából a Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola Történettudományi Intézete Szombathelyen konferenciát és kiállítást rendezett. A főiskola dísztermében kapott helyet a tárlat, amelynek anyaga átfogta a munkaszolgálat, a gettózás és a deportálás történetét. Bemutatta a helyi zsidó közösségek életének emlékeit. A kiállítás megnyitásakor *Szántóné Balázs Edit,* a főiskola tanára mondott beszédet, aki egyébként a kettős rendezvény létrehozásában oroszlánrészt vállalt.

A konferencián a holocausttal kapcsolatos témákban hangzottak el nagy érdeklődéssel kísért előadások.

*

A *Rákóczi Növendékek és Hadapródok Baráti Köre,* a győri Béri Balogh Ádám Honvéd Gimnáziummal közösen – és a bécsújhelyi Katonai Akadémia növendékeinek részvételével – Sopronban Rákóczi-emlékünnepséget rendezett. Az egész napos programban megemlékeztek *Röder Jenő* altábornagyról, aki *Nagybaczoni Nagy Vilmos* egykori hadügyminiszter megbízásából a hátországi munkaszolgálatos alakulatoknál a vészkorszak idején történt visszaélések ellen következetesen fellépett. Lényegében ő hajtotta végre azokat a miniszteri intézkedéseket, amelyek célja a munkaszolgálatosokkal szembeni bánásmód megváltoztatása, a felmerült panaszok kivizsgálása és orvoslása volt.

*

A *Nácizmus Osztrák Üldözöttei és Ellenállói Szövetségének* lapja, a Bécsben megjelenő *Der neu Manruf* folytatásokban közli *„Rabszolgapiac Strasshofban”* címmel az 1944-ben Ausztriába deportált magyar zsidók sorsáról szóló tanulmányt, amelynek szerzője *Szita Szabolcs* történész, a Budapesten működő Holocaust Dokumentációs Központ tudományos vezetője.

ó. r.

Goebbels-napló

A *Dunakönyv* kiadó gondozásában jelent meg az idei könyvhét alkalmából a *Goebbels-napló.* Erről a több mint 400 oldalas kötetről tartottak sajtótájékoztatót a kiadónál. *Balla Endre* üv. igazgató egyebek közt elmondotta: az eredeti német kiadás közel 2200 oldalas, s öt kötetből áll.

Az ügyvezető igazgatótól a könyv szerkesztője vette át a szót. Hangoztatta: – A válogatásnak három fő iránya volt. Az egyik, hogy lehetőleg minél teljesebben iparkodtunk a német politikának azokat a jellemzőit bemutatni, amelyek közvetlen hatással voltak nemcsak Európa, de az egész XX. századi világ történelmére is. A nemzetközi politikai szempontból nagy horderejű eseményekre gondolok. Ebbe a körbe tartozik – s mindezt a második világháború előkészítésének tekinthetjük – Ausztria, Csehszlovákia megszállása, a Lengyelország, Franciaország elleni hadjárat, az egykori Szovjetunió megtámadása.

A másik fő irány a magyar–német kapcsolatok alakulása. Ezzel összefüggésben *Rátkai Ferenc* elmondotta: – Sok olyan mozzanat bukkant elő a naplóból, amit a témával foglalkozók sem nagyon ismertek eddig. Például: naplójegyzetekből kiderül, hogy 1944 márciusában, amikor Horthy Miklós elment Klessheimbe, Goebbelsnek és másoknak is az volt a véleményük, hogy a kormányzót le kell tartóztatni.

A harmadik irány: azok a bejegyzések, amelyek a náci ideológia működését, gyakorlatát mutatják be, az 50 évvel későbbi olvasóknak. Azt világítják meg, mit jelentett a fajelmélet, a rasszizmus, ami a hitleri Németországot jellemezte.

Ismertetőjét a könyv szerkesztője azzal zárta, hogy a Goebbels-napló az első magyar nyelvű kiadás ebből a dokumentum értékű anyagból.

Balla Endre – újságírói kérdésekre adott válaszában – közölte, hogy júliusban jelenik meg a Dunakönyv kiadó gondozásában az *Eichmann a markomban* című könyv. Ezt krimiszerű kiadványnak lehet ugyan minősíteni, de nem a fantázia szüleménye, hiszen a valóságot tárja az olvasó elé. Lényegében dokumentumregény arról, hogyan fogták el hosszan tartó megfigyelés után az izraeli titkosszolgálat emberei Adolf Eichmannt.

A 33 év elteltével is minden bizonnyal (1961 májusában fogták el Buenos Airesben Eichmannt) rendkívül izgalmas olvasmánynak ígérkező könyv írójának egyike *Peter Z. Malkin,* ő a MOSZAD ügynöke volt az, aki odalépett Eichmannhoz, leteperte és megbilincselte az addig álnéven bujkált náci tömeggyilkost. A társszerző: *Harry Stein.* A könyv – amely több mint 200 oldal terjedelmű lesz – természetesen az Eichmann-per egyes részleteit is tartalmazza, betekintést nyújt a Jeruzsálemben lezajlott tárgyalásra.

gó

„Hálás vagyok, hogy részese lehettem”

Találkozás Darvas Ivánnal

Bóta Gábor

Darvas Iván az 1956-os forradalom után két évet töltött börtönben. Itt szerzett élményeiről beszél most, egyebek között arról az immár legendás börtönszínházról, amelyről valójában alig tudunk valamit, s amelynek rövid ideig a vezetője volt.

– Többen hallottak már a börtönszínházról, de a Színházi Intézetben sincs róla anyag, s úgy látszik, írásban senki nem mesélte el még a történetét…

– Ilyen értelemben természetesen nem is lehet semmiféle színházról beszélni. A börtönt arra találták ki, hogy szenvedjenek, kínlódjanak benne az emberek. Ugyanakkor gyakran azt a látszatot akarják kelteni ebben az intézményben, hogy megfelelnek a civilizált nemzetek által elfogadott normáknak. Emiatt engedélyeznek különböző tevékenységeket, például „kultúrgárda” létesítését.

– Önök szóltak, hogy színházat akarnak csinálni, vagy utasítást kaptak?

– A nevelőtisztek szóltak. De csak akkor, amikor a börtön egyik szárnyából, az úgynevezett Jobb Csillagból átkerültem az előkelőbb résznek számító Bal Csillagba, ahol már vécé is volt, nemcsak kübli. Én 1958 végén kerültem a Bal Csillagba, ahol kultúrgárda működött. Karácsonyra egy vegyes, tulajdonképpen esztrádműsort próbáltak. A kultúrgárda vezetőjét elszállították egy másik börtönbe, s ekkor bíztak meg engem a műsor rendezésével. Délutánonként kiengedtek minket a zárkából, és egy nagyobb teremben próbálhattunk. Természetesen jelen voltak a smasszerek, de viszonylag szabadon beszélgethettünk. Ilyenkor olyanok is találkozhattak, akik régóta nem látták egymást.

– Kikből állt az alkalmi társulat, hányan voltak?

– Körülbelül húszan voltunk, mindannyian politikaiak – orvosok, mérnökök, katonák, diákok vegyesen.

– És színész?

– Mensáros László, aki Csehov A dohányzás ártalmasságáról című monológját adta elő megrázó erővel. Hiszen ilyen mondatok vannak a Csehov-műben, hogy „Elfutni messzire, itt hagyni mindent, vissza se nézni, csak futni, futni... Mindegy, hová... csak kifutni ebből a siralmas, unott, szürke, poshadt életből... és megállni valahol messze, kint a mezőn, a szabad ég alatt, mint valami fa, cölöp vagy akár madárijesztő, és egész éjjelen csak bámulni föl a csöndes, tiszta holdra, és felejteni, mindent elfelejteni...”.

– Mensáros hatására mondta el később ön is oly sokszor ezt a monológot?

– Miután évek múlva nagy nehezen visszakerültünk a pályára, engedélyt kértem Mensárostól, hogy én is elmondhassam ezt a szöveget. Megnézte, mit csinálok, tetszett neki, és „engedélyt” adott rá. Azóta ez a monológ az önálló estjeim központi része. A börtönben azonban ennek egészen más akusztikája volt. Annyira, hogy Mensáros fellépése után rögtön odajött hozzám egy smasszer, és követelte, mutassam meg neki, ki írta ezt a jelenetet. Mondtam, hogy egy Anton Pavlovics Csehov nevű szovjet szerző. Megmutattam a leírt mondatokat, és akkor valamennyire megnyugodott. Versek, énekszámok voltak még a műsorban, de hat–hét tagú zenekarunk is volt, amely egy Strauss-keringőt adott elő.

– Milyen hatása volt a műsornak?

– Körülbelül százan nézték, és Mensáros fellépése után mind a százan zokogtak. Hihetetlenül nagy értéke volt egy–két olyan órának, amely a civil létünkhöz hasonlított. Úgy hírlett, hogy szilveszterkor újabb közönség előtt megismételhetjük a műsort. A karácsony és szilveszter közé eső egyik próbán odajött hozzám Mensáros, és közölte, hogy nagy baj van, nem tud részt venni a következő előadáson. Megkérdeztem, miért nem. Azt felelte, a fellebbviteli tárgyalásig ideiglenesen szabadlábra helyezték. Erre tréfásan azt mondtam, szégyellje magát, színész létére megteszi, hogy egy ekkora siker után nem jön el a második előadásra, ne is lássam, tűnjön el a szemem elől. 1959 áprilisában aztán én is szabadultam amnesztiával, Mensárost meg, miután több mint egy fél éve már szabadlábon volt, újból „bevarrták”, ha jól emlékszem, még vagy nyolc-kilenc hónapot kellett leülnie. A legrosszabb helyre, Márianosztrára, az „osztályidegen házba” került. A börtönökben is vannak „prolik” és vannak „arisztokraták”. Én mindkét végletet megis-

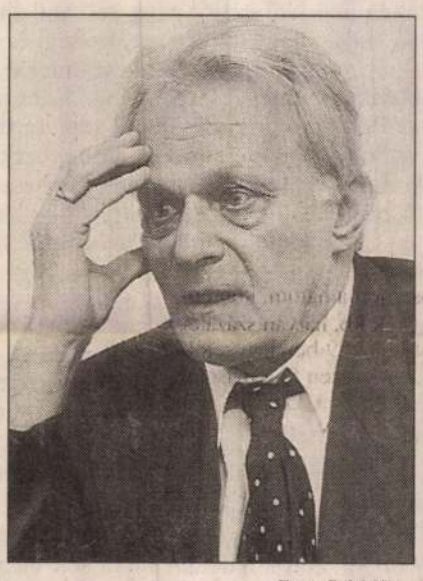

Fotó: Pélyi Nóra

mertem. Voltam például a legszigorúbb helyen, a „Kisfogházban”, ahol a halálraítélteket tartották, pedig én csak három évet kaptam. Ide kifejezetten azért kerültem, hogy kitoljanak velem. Ezt közölte is az egyik őrmester. Negyven napig voltam a keze alatt, mindazt megcsinálta velem, amit ki lehet találni egy ember megalázására. A magánzárka eleve védtelenséget jelent, hiszen ott nem találkozhatom mással, csak olyannal, aki rosszakaróm. Az őrmester például naponta kétszer kimeszeltette velem a zárkát. De naponta többször át is kutatott mindent. Pedig anyaszült meztelenül kerültem a zárkába, így biztos lehetett benne, hogy semmi olyan nincs nálam, amit ne tőle kaptam volna. Széttúrta a szalmát és minden egyebet, nekem pedig pillanatok alatt rendet kellett raknom. Hogy ő újra szétszórhasson mindent. Nyilvánvalóan az volt a cél, hogy kiboruljak, és visszapofázzak vagy ne adj' isten, megüssem a börtönőrt. Ekkor jött volna el igazán az ő ideje, jelentést írhatott volna, és még inkább kitolhatott volna velem. De így is előfordult, hogy napjában akár kétszázszor rám nyitotta a zárkaajtón lévő kis „etetőt”, ilyenkor pedig az a rab kötelessége, hogy talpra ugorjon, vigyázzba vágja magát és harsány hangon – a napszaknak megfelelően – jó reggelt, jó napot vagy jó estét kívánjon, majd jelentést tegyen, hány rab tartozik a zárkához és jelenleg hány fő tartózkodik a cellában. Mindennek persze az égvilágon semmi értelme nincs, kizárólag a rab kiszolgáltatottságát hivatott bizonyítani. Hosszú heteken keresztül össze voltunk így zárva. Ebben az ingerszegény környezetben ő jelentette számomra a külvilágot, magát a létezést. Hosszú heteken keresztül csak őrá tudtam gondolni, csak őrá koncentráltam. Magam elé képzeltem az otthonát, a családját, a környezetét. A mai napig is meggyőződésem, hogy nem tévedtem, amikor úgy láttam, hogy van egy csúnya, kövér, öreg, örökösen rosszkedvű, perlekedő, beteges felesége, aki pokollá teszi az életét; jóllehet mindig is fiút szeretett volna, van két csúnya, neveletlen lánya, rosszul tanulnak, és ő már előre tudja, soha nem mennek majd férjhez senkihez, ott maradnak majd nyűgnek az ő nyakán. Ennek az embernek talán egyetlen sikerélménye a velem való kapcsolata, amellyel elhenceghet a családja előtt: „Hisz ha ti tudnátok, ki van a kezem alatt! Az a jóképű színész, aki a moziban Liliomfi volt! Nahát, ha én annak megparancsolom, hogy egye meg a saját sz...t, hát megeszi!” Tudom, hogy hihetetlenül hangzik, de annyit gondolkodtam, töprengtem a sorsán, az egész kicsinyes, szomorú, sikertelen életén, hogy valahogy megsajnáltam. Magányomban azon imádkoztam, adjon neki az Úr békét, szabadítsa meg a gyűlöletétől. És eljött egy nap, amikor újból rám nyitotta az „etetőt”, én felpattantam, hogy köszöntsem, de ő csak leintett. Csak nézett és hallgatott, majd kisvártatva megkérdezte, dohányzom-e, és odanyújtott nekem egy doboz Kossuthot meg egy doboz gyufát. Pár napra rá aztán elkerültem a Kisfogházból, átvittek egy másik körletbe. Soha többé nem láttam azt az embert. De voltam jobb helyzetben is; később ugyanis könyvtárosként dolgoztam, napi huszonnégy órát olvashattam.

– Mi maradt meg önben a börtönévekből?

– Kitapogathattam a lelki állóképességem határait. Sok mindent megtudtam magamról, amit addig nem. Ott az idő is más dimenziót kap. A reggelitől az ebédig, az ebédtől a vacsoráig elviselhetetlenül hosszú az idő. Ugyanakkor pedig a hosszabb időegységek, például az egyik beszélőtől a másikig terjedő hetek, hónapok mintha csak elrepülnének. Nehezen viselhetők a másodpercek, de amikor az ember visszaemlékezik az elmúlt hónapra, az nullává válik, kisebb értéke van, mint a következő két percnek. Az üres idő agyonnyomja az embert, de ha valaki túljut rajta, ez az idő semmivé zsugorodik, elveszti a súlyát.

– Mit használt fel a színészetében ebből az időszakból?

– Tréfásan azt szokták mondani, hogy lakva ismerszik meg az ember. Ez igaz. Nagyon nehéz elviselni egy másik ember szagát például. Rájönni arra, hogy harmincévesen már én is kellemetlen, öreg, rigolyás vénember vagyok, a börtönben ugyanis mindenki azzá válik. A rab belekényszerül abba, hogy a társai szemével is nézze a világot. Ez a színészetben rendkívül hasznos módszer. Persze nem akarom mindenki számára ajánlani, de én rendkívül hálás vagyok, hogy részese lehettem. Ha választanom kellene, milyen kellemetlen élményt töröljenek ki az agyamból, a börtönben töltött két évet semmiképpen nem engedném, ezek a legfontosabb élményeim.

VARGA Imre

Magyar Hírlap
95. 10. 21

Mindenkinek a saját útja

Beszélgetés Varga Imre szobrászművésszel

Marton Mária

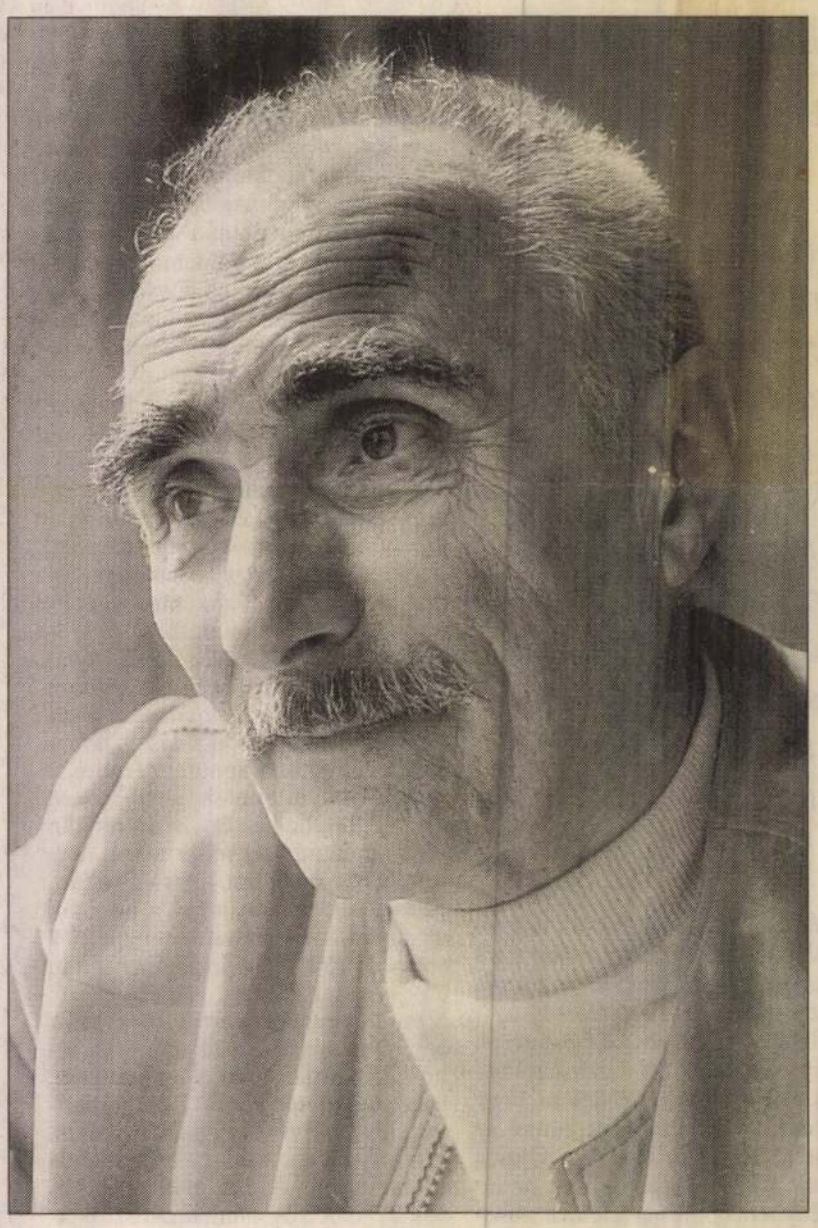

Varga Imre

– Brüsszelben most felállított Bartók-szobra melankolikus, szomorkás, magányos művészt ábrázol. Mintha a saját hangulatát is beleviteve volna ebbe a munkájába...

– A művészetnek nem sajátja az objektivitás. A szobor magán viseli azt a nézőpontot, amelyből én Bartók életét látom. Bartók nem kapta meg azt az elismerést, amelyet zsenije megérdemelt volna, sorsa tragikusan végződött. Különösen akkor vált azzá, amikor amerikai emigrációjában a minimális létfeltételek közepette élt – igaz, barátai segítették –, s aztán bekövetkezett a legnagyobb tragédia: tudomására hozták halálos betegségét. Saját szavaival élve, még tele bőrönddel ment el.

– Egyetért azzal, hogy a képzőművészet legszigorúbb kifejezési formája a szobrászat?

– Sok igazság van ebben. Hiszen a szobrászat születésétől fogva – gondoljunk az Isten-ábrázolásokra – a halállal, az elmúlással és a továbbéléssel kapcsolatos hiedelmeket őrzi. De a szobrászatnak, akárcsak az irodalomnak, az érzékelés teljes eszköztárával kell dolgoznia, s nem elégedhet meg az úgynevezett szigorúságnak a formában való megjelenítésével.

– A szigorú kompozíció, vagy másként: a fegyelmezett fogalmazás mindig jellemző volt az ön munkásságára; s akik személyes ismerősei, azok a karakterét is ilyennek látják. Az elmúlt öt év politikai változásai milyen hatással voltak önre?

– A 89–90-es átalakulásnak az első perctől kezdve a híve voltam. Ami utána következett, az tulajdonképpen különböző hipotézisek kipróbálása volt a felszínen, a mélyben azonban egyetlen alapvető változás ment végbe: kegyetlen valóság és kemény megmérettetés következett, és az a langyos zsibbadás, ami korábban jellemezte az atyailag gondoskodó központi hatalmat, az lassan és nagyon fájdalmasan múlt el. Közben sokan komoly tévedéseket követtek el – gondolok a szélsőséges jobboldaliságra –, s néhányan a mai napig is ott járják még táncukat hordószónoklataik bűvkörében. Az elmúlt öt év időszakában voltak, akik önös politikai érdekből lengettek lobogókat, és a realitásoktól mentes célokat mutogattak. Akik ezt tudatosan csinálták, azok aljas politikát folytattak, akik tudatlanul, azok alkalmatlanok voltak a politikára. Sajnos mindkét fajtából volt és van is még éppen elég.

– A politikusok között, akiket az elmúlt évek során megismerhettünk, akad olyan személyiség, akiről szobrot készítene?

– Minden hibája és gyengesége ellenére Antall József személyét és szerepét látom ebben az időszakban példázatosnak. A tévedései, a saját tragédiája, ami egyben az általa vezetett párt politikai bukásához is vezetett, nem kisebbítik azt az érdemet, amit a változások elindításában, s céltudatos végrehajtásában szerzett. Antall József éppen a személyes tragédiájában, a halálában mutatkozott a legnagyobbnak. Ahogyan az utolsó heteit végigélte, az minden tiszteletet kiérdemelt.

– Önnek fontos a politika?

– Mindenkinek fontos.

– Sokan mégis tudatosan távol tartják magukat a politikától. Az ön életét azonban a politika, a hatalommal való kapcsolat, sőt, a hatalomhoz való kötődés erősen meghatározta.

– Nem tetszik, ahogyan fogalmaz. Ahhoz, hogy egy országban felelős állampolgárként jen valaki, részt kell vállalnia a hatalomban, s hogy milyen mennyiségi és minőségi részt vállal, azt részben a szándéka, részben a hatalom jellege szabja meg. Ennek következtében a politikától senki sem tarthatja távol magát. Amennyiben az ember ezt teszi, téved, hiszen anélkül, hogy részt venne a hatalomban, mégiscsak a hatalomtól függ, attól vár el valamit, vagyis mások döntéseire hagyatkozik, és ez a legsúlyosabb állampolgári hiba, ami elkövethető.

– Ön a nyolcvanas években képviselő volt, s a Hazafias Népfront alelnöke is. Akkori közéletisége kiért szólt, önmagáért, másokért?

– Semmiképpen nem önmagamért. Van egy latin mondás, ami magyarul így szól: „A köztársaság üdve a legfőbb törvény." Ezt a mondást régen felírtam magamnak. Ha a köztársaság üdve a legfőbb, akkor az megenged az érte való küzdelem során sok olyasmit, ami az adott esetben, a pillanat számára talán nem a legkedvezőbb, de egy nagyobb távlatú történésben a közösség üdvére lehet. Ezt a latin mondást nagyon is megértettem, éppen ezért sosem önös érdekből cselekedtem. Nem hinném, hogy akár a legnagyobb gondossággal végzett kutatás során is rá lehetne mutatni arra a pontra, ahol a közéleti szereplésem során önérdekből cselekedtem volna.

– Önről sokan azt állítják, hogy a régi rendszer kedvenceként dolgozhatott...

– Ez nagyon bonyolult kérdés. Természetes, hogy mindenki, aki a közösségből kiválik, akár eredményeivel, akár mással, magára vonja a korrigáló tekintetet. Engem 1945-től 1956-ig szüntelenül korrigáltak. Először a háborús múltam nyomta rá a bélyeget művészi pályafutásomra – emiatt még 1983-ban is feljelentettek.

– Úgy tudom, pilóta volt.

– Repülőtiszt voltam. Következményei 1967-ig kísértek. Abban az időben aztán az egyik kollégám hirtelen lemondott egy kiállítást, amit már előkészítettek neki, és így hozzám fordultak. Az 1956 utáni ötéves eltiltásom alatt egy egész életművet csináltam, amit akkor végre kiállíthattam, s a tárlatot követően Aczél György odajött hozzám, és megkérdezte, miként segíthetne. Azt mondtam, nincs [illegible] amelyik segíteni volna képes. Az alkotáshoz vezet.

dig függetlennek, gazdagnak és szabadnak érezzem magam, noha tudom, hogy az ő rendszerében se független, se gazdag, se szabad nem lehetek, nos, ha ennek ellenére elfogadja ezt munkahipotézisnek, akkor óriási dolgot tesz. Aczél György haláláig állta az ígéretét. Baráti kapcsolat alakult ki közöttünk, amelyben nagyon sokszor megvédett a későbbi politikai és kollegiális indulatoktól. De ez a barátság korántsem valamiféle előnyökhöz juttató káderlapként működött az életemben, hiszen hamarabb kaptam díjakat külföldön, mint itthon. 1973-ban lettem Kossuth-díjas, s még jóval ezután is kerültek a szakmába olyan politikus csemeték, akik kötelességüknek érezték, hogy feljelentéseket gyártsanak rólam. Ezt a szívességet egyébként a régi kollégák is megtették.

– Keserűen tekint vissza a múltbeli eseményekre?

– Nem vagyok keserű ember. 1945-ben magamra maradtam, amikor tudomásul kellett vennem, hogy az az ország, amelyért – lehet, tévedésből – az életemet kockáztattam, leköpött, amikor hazatértem. De a munkásságom mérlege, amit a mai napig megvonhatok, pozitív. Örömmel nyugtázhatom, hogy még a legkeményebb politikai időszakban is úgy dolgoztam, hogy egyetlen munkámat sem kell megtagadnom.

– Ön ennek az országnak a hírnevét külföldön csak öregbítette. Volt olyan pillanat az életében, amikor arra gondolt, hogy szívesen élne máshol?

– Amikor 1945-ben úgy döntöttem, hogy hazajövök Magyarországra, már a zsebemben volt egy külföldre szóló, aláírt szerződés... szóval választhattam volna a külföldi hazánkfia életét. De úgy gondoltam, miután az ország sorsát vállaltam, mint katonatiszt, nem illik, hogy utóbb dezertáljak. Hazajöttem és megkockáztattam, hogy elfognak és akár kivégeznek, mert végső soron ilyenekkel fenyegettek. Művészként azonban csak a saját hazám kultúrájából tudtam táplálkozni.

– Ön is úgy látja, hogy mi, magyarok különösen drámaian, baljóslatúan gondolkodunk a sorsunkról?

– Az idegenlégióban minden századnak megvan az úgynevezett „magyarja". De nem mindig magyar az illető. Most jártam Belgiumban, beszélgettem egy idegenlégióssal – ő sem magyar –, s elmesélte, hogy a század magyarjáról azt lehet tudni, hogy a feladatára keményen készül, aztán pontosan végrehajtja, mindent tud, amit meg lehet tanulni, ugyanakkor nem vesz részt egyetlen társaságban sem. Kívülálló marad – s mindenre képes, jó és rossz értelemben egyaránt. A század „magyarja" az idegenlégióban mindig az a keményfiú, aki nem tartozik senkihez sem. Nos, ez a sajátosság persze általában is a magyaroké; ha külföldön megismerkedik egy ott élő magyarral, tapasztalhatja, hogy nem tartozik egyetlen közösséghez sem. Minden századnak van hongrois-ja... Ilyenek vagyunk.

– Az elmúlt időszak politikai változásai során veszített el barátokat, szerzett újakat?

– Akinek a barátságát élvezhettem, és akinek az elvesztése súlyosan érintett, az Örkény István volt, de más, olyan értelemben vett barátaim, akikkel megoszthattam volna a gondolataimat, nem voltak. Ez az a bizonyos hongrois-sors: én itthon is hongrois voltam, ez nem is lehetett másképp. Az embernek kevés a képessége, nagyon korlátozott a tehetsége, és ha ezt a tehetséget tévhitek vagy sugallt tévedések is csökkentik, akkor még középszerűvé sem válhat. Mindenkinek csak a saját útja van, és senki nem segíti ezen az úton. Nincs az a

ÚJABB PESTI SZOBROK

7.

A kilencvenes évek új budapesti köztéri szobrait bemutató sorozatunkban hetedik alkalommal rendhagyó körutat teszünk: belvárosi bankok és kereskedelmi központok tájékára tévedünk. Példáink nem „igazi" köztéri szobrok, de az összkép szempontjából fontos, hogy e jellegzetes és kurrens megrendelésformát és műtípust is szemrevételezzük.

A szoborállítás jogi szabályozását illetően a *közterület* és a *közönség számára nyitva álló hely* korábban azonos megítélés alá esett. A megváltozott viszonyokat tükröző 1991-es szabályozás a közterület mellett már csak az önkormányzati tulajdonú épületeken való elhelyezésre tartalmaz megkötéseket, *a magántulajdonban lévő, közönség előtt nyitva álló helyen ma már a tulajdonos esztétikai kontroll (zsűrizés) nélkül azt állít fel, amit akar.*

Míg a nyolcvanas években a képzőművészek és iparművészek számára a nagy budapesti szállodaépítkezések jelentettek komolyabb megrendelési lehetőséget, az évtized végén, a kilencvenes évek elején ezt felváltották a bank- és kereskedelmi központ-építkezések. Ennek kapcsán elsősorban az alkalmazott műfajok (belsőépítészet, arculattervezés stb.) konjunktúrájáról lehet beszélni, de elvétve – igényesebb beruházóknál – találkozhatunk önálló plasztikai alkotások és festmények adott térbe történő adaptációjával is. A főváros arculatának alakulását jelentősen befolyásoló, esztétikai értéküket tekintve jobbára másod- és harmadrendű – ugyanakkor sokszor a legkorszerűbb technológiai megoldásokat alkalmazó – új irodaházak többnyire kedvezőtlen kritikai fogadtatásában persze legkevésbé a bevont képzőművészek marasztalhatók el: munkájuk legtöbb esetben egyértelműen emeli az adott tér színvonalát, mely maga is számtalan kompromisszum eredménye.

Legkézenfekvőbb, ha a plasztikai dekorációt maga az építész tervezi meg. Ennek kirívóan rossz esetével találkozhatunk a Bajcsy-Zsilinszky út–József Attila utca kereszteződésénél, az 1988-ban épült, Finta József tervezte *International Trade Center* előtt, ahol egy vörösre festett csőváz-konstrukció készül a „járókelőkre dőlni". A járdán álló mű az építészeti terven mint „hirdetőtorony" szerepel, ekként azonban még nem láttuk üzemelni, valójában utcai díszítő plasztikaként, „konstruktivista szoborként" funkcionál, annak minden eszmei mondanivalója nélkül. Felfedezhetünk persze a homlokzatalakítással összefüggésben valamiféle kommunikációs-ironizáló rendeltetést is, a posztmodern geg azonban, Finta számos épületmotívumához hasonlóan „itt sem más, mint *üres* tréfa – ahogy György Péter írja –, mindössze tovább szaporítja az értelmetlen pszeudoszimbólumok számát".

A minél többet bírált, annál többet építő Finta kereskedelmi központjától nem messze, az Astoriánál áll az 1991-ben épült Kelet–Nyugat Kereskedelmi Központ. A Zalaváry Lajos tervezte, jó összhatású épület hangsúlyos sarokrizalitját, a panorámalifteket befogadó üvegezett saroktorony földszintjét Varga Imre alkotása díszíti. Az *East-West Business Center* a néha Nemzeti Színház helyén áll, így a téma adott: emlékállítás a kultúra „romjai" felett, *hommage* à Nemzeti. Bár bizonyára a megrendelő elsősorban „egy biztos nevet" akart, jól választott, hiszen Varga parafrázisok iránti vonzódása, s az a körülmény, hogy a Boráros téren az eredeti oszlopmaradványok felállításával ezt a témát egyszer már feldolgozta, eleve garancia volt arra, hogy itt egy újabb „továbbfeldolgozásra", eklektizáló megoldásra kerül sor, mely végül is Thália szentélyének megidézése és a fel-alá gyorsliftező, mobiltelefonáló brókerek „brékó-kultúrájának" stíluselegyülésében egyedül üdvözítő megoldásnak tűnik, még ha végeredményét tekintve mégoly modoros, mi több, giccsbe hajló is. (Ez utóbbi hatás főleg annak köszönhető, hogy az acélrudakból formált, kötöredéket magába foglaló „oszlop", mely egy drapériából kiemelkedő női torzót tart, egy tavacskából „nő ki", melyben műanyag tavirózsák virítanak). Ezen a ponton érdemes felidéznünk Varga egyik perifériális, ám véleményünk szerint egyik legerőteljesebb művét, Honthy Hanna síremlékét, mely *a sírra állított krómacél fésülködő-asztalkából* áll, vázával, melybe virágot lehet tenni (1982).

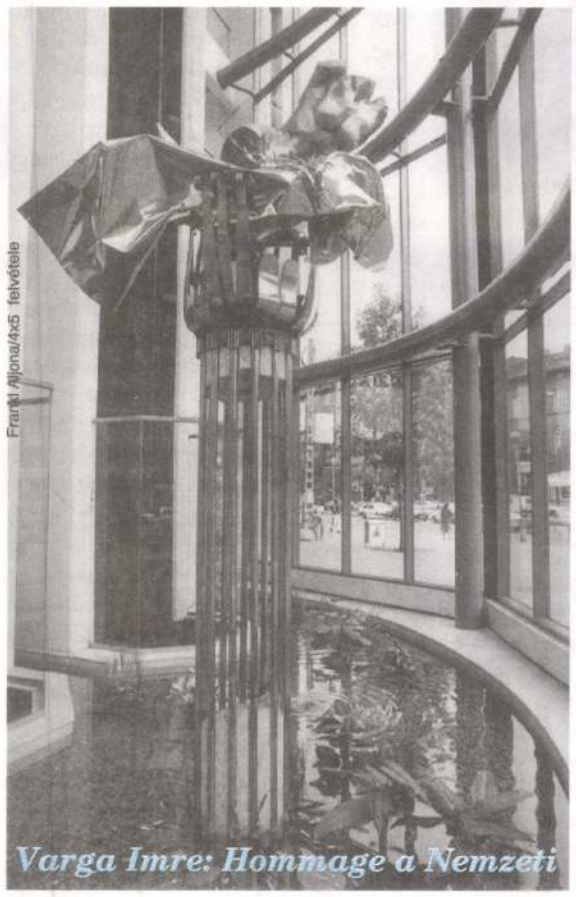

Frankl Aljonal/4x5 felvétele

Varga Imre: Hommage a Nemzeti

Varga legújabb köztéri-jellegű munkája a Zsigmond tér 10. sz. alatt egy magáncég bejárati oldalfalán látható: egy erkély-imitáció félrehúzott bronzfüggönnyel és kipillantó úrasszonnyal, oldalt egy kisebb élethű ablakban az ablakot kinyitó cselédlány. Maga a mű közvetlen környezete építészetileg nem túl érdekes és értékes (így a megrendelő személye sem túl nyilvánvaló s tolakodó), de pont ezáltal a felfedezés váratlan örömével bukkan elénk, s tágabb szimbolikus közegébe, a helyreállítás alatt lévő újlaki-óbudai városnegyed krúdys atmoszférájába hangulatébresztő plasztikai elemként jól illeszkedik. (A jövőt illetően egyfajta bizonytalansági tényező a magánmegrendelő székhelyének esetleges megváltozása. – Viszi magával? – A művész egyébként kellő nagyvonalúsággal viseltetik köztéri szobrai helyváltoztatásai iránt. Az óbudai Fő téren várakozó életnagyságú, esernyős női figurái például újabban a Renault úszó autószalonját díszítik, mely galéria is egyben).

A pénz dicsőségét posztmodernizáló irodapalotáknál felújított régi épületekkel hatásosabban lehet reprezentálni. Lassan kezd értéke, patinája lenni az 1945 előtti modern stílusban épült irodaházaknak is, különösen, ha mértéktartó puritánságukat kortársi díszítőmunka egészíti ki. Ilyen épület például az egykori Pénzintézeti Központ, a mai Magyar Hitelbank Rt. Szabadság téri székháza, melynek homlokzatát Medgyessy Ferenc 1940-ben készített, nagyméretű, szüreti felvonulást ábrázoló kődomborműve díszíti. Az MHB a kívül restaurált, belül korszerűsített épületet 1990-ben új szoborral gyarapította: a bejárat elé Pataky Béla Széchenyit ábrázoló bronz-mellszobra került. A tisztes, ám invenciószegény alkotás szerényen húzza meg magát a Medgyessy-relief szomszédságában. A művészetpártolásáról ismert banknak igazán telhetett volna nívósabb alkotásra is.

Ilyen esetekben a közvetlen megbízásnál szerencsésebb forma a szakértői közreműködéssel lebonyolított pályáztatás, ha az idő- és költségigényesebb is (így került például az idén Bukta Imre fali plasztikája a francia érdekeltségű *Emke Building* halljába), vagy ami még drágább és itthon még inkább ritkaságszámba megy, a galérián keresztüli vásárlás (lásd a Hypo Bank auláját a Nagymező utcai *SÜBA Trade Center*ben, ahová 1993-ban Fehér Lászlónak egy Halász Károly-kompozícióval kombinált plasztikája került egy német galéria közvetítésével).

A pályázati út eredményességére jó példa a Kereskedelmi Bank Rt. nemrégiben lezárult meghívásos pályázata, mellyel a Vigadó téri épülő új székházuk plasztikai díszítését kívánják megoldani. A megrendelők és a közreműködő lektorátus szakértői öt neves művész tervei közül választották ki a legjobbat, Farkas Ádámnak a faragott márványoszlop és gránitfal érzékeny felületi hatásaival operáló nonfiguratív plasztikáját. A szeptemberben átadásra kerülő mű – Varga Imre Astoriánál lévő munkájához hasonlóan – az üvegfalon keresztül kívülről is látható lesz, hatása várhatóan nem csupán a beltérben érvényesül, hanem az utcára is közvetítődik.

A pénz önmagában már nem elég, szükség van művészetre is. A művészet pedig nyitott azok iránt is, akik nem nyitnak bankszámlát.

BOROS GÉZA

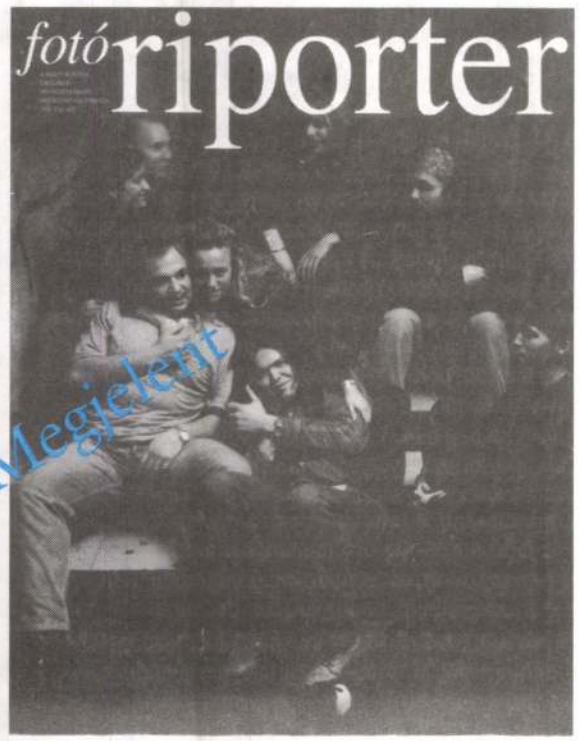

1994/8

sincs, hogy eljussunk a felismerésig." Hát, ez itt meg lett mondva. Tanulság?

Mai próza. Konfabula és *apercu,* széljegyzet és vallomás, kritikus csipkelődés, morzsányi teoria – mix. Ami persze csak úgy áll meg, ha e sokféle szövegalak azonos *Lage*-ban van tartja. A legjobb írásokban ez felsőfokon sikerül. Csak néha érződik a kísérletszerűség. Ami nem csoda: *terra incognitá*-n jár-kel, s a szöveghangzást el kell találnia. Ilyen kísérleti töredék – számomra – a *Felejtés egy önéletrajzból* című írás, asszociációk pontokba foglalva – játékosan persze –, de huzat nélkül. A kötet utolsó blokkja között is vannak feszültségesések, (üresjáratok). De például a *Dalmű* című albetét már pompás vízió, ismét öreg emberekkel, bájos-mély mini-fabulákkal. Aztán groteszk-kegyetlen maskara – önkarikatúra? – az a „film" is, melyben B. P. 56-ban beszédre indul az összegyűlt százezres tömeg felé... Atyaúristen. Amivel csak azt akarom mondani, hogy egy-két gikszerrel „megúszta" a válogatást: ezen a terepen ez nem semmi.

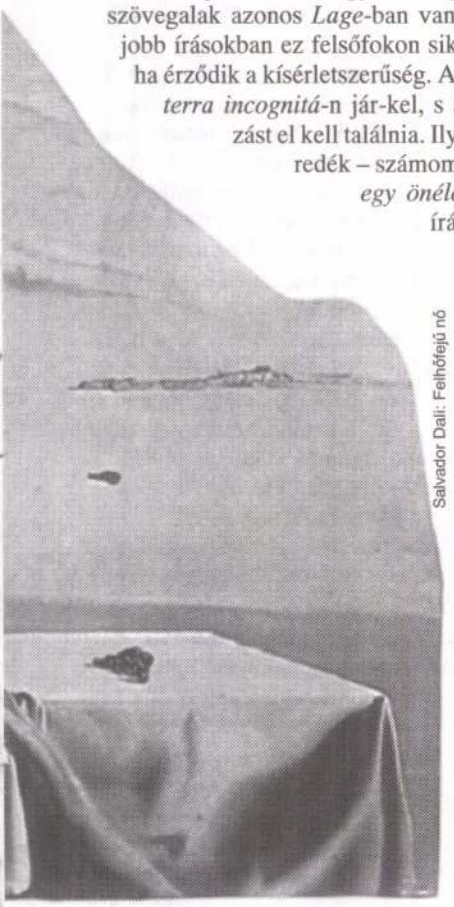
Salvador Dali: Felhőfejű nő

Kirándulás ez a testhezálló írásképződmény: a szerző itt kilép a komoly esszé-stílusból, nem kritikus, nem teoretikus – itt játszhat, lelkizhet, *homme de lettres*-ként gesztikulálhat, egyszóval – szabad lehet. Kedvére sétálhat „fotóból" lábjegyzetbe, utalásból jelenetbe és vissza, felemelheti ujját és belefinghat a nullás lisztbe, végigfuthat a *l'esprit* és a *Geist* skáláin és elmerülhet egy kórkép aprólékos böngészésében. Nagyot kockáztat – ezzel nyer.

Ennek a filmszerű beszédnek (és írásnak) előfeltétele a filozofikus szem, pontosabban a hiperjelenbeliség szenzibilitása: észrevenni azt, amit más nem – ám itt nem megállni, hanem szépen kicsomagolni, amit talált, mondhatnám kifilézni a holmi különféle *Kulturgut*-ok irányába mutató szálait, aztán az egészet *passé*-ban tartva diskurálni veled. A banalitások között így csillannak fel a köznapok árulkodóan fontos jelei, drágakövei és katasztrófát sejtető marhaságai. Egy példa a *Morzsázás* című albetétből: *„Nemzeti szennyvíztisztítási program,* mondja egy új úr (?) a tévében, de tényleg, ha mondom, a nyár mélyén, és hozzáteszi: itt magyaruralom lesz (ki hitte volna?). Tenyérbe mászni, írói munkásságom részeként. Ízelgetve a szavakat: a nemzet szennyvize. Nemzeti szennyvíz. Miként a szégyen, mely túlél bennünket. (*A per* örökös végén.)" Ki venné észre, jegyezné fel az ilyen maflaságokat?, Ő viszont szépen felszúrja gombostűjére, és Kafkához jut el vele, anélkül, hogy elemelkedne a bumfordi-banalitás – tévé – mindennaposától. Számára ez is jel, ez a rossz mondatszerkezetbe csomagolt őrület. Igaza van: végül is ezzel fekszünk esténként, csak már anesztéziások vagyunk, nem vesszük észre, miben is úszkálunk. B. P.-nél: a butaság nagyító alatt – figyelmeztetés. „Mérhetetlenül, elmondhatatlanul okos butaság-tömeg terjeng a légben, az a kimondhatatlan valami, amire Flaubert figyel fel először egy tömegkorzózás alkalmával, a párizsi bulváron, vasárnap délután. A tenger hülyeség egyenlővé tesz, valahogy úgy, ahogy a munka szabaddá..."

Persze, hogy felismerni a barátokat – akiket ő fedezett fel még *anno* –, gesztusokat és modorokat: a köznyelvet nem lehet (nem kell) kikerülni. De fölébe igen. Balassa akkor a legjobb, mikor ugyan átcsillan egy Mándy-fordulat vagy Nádas-hangulat – de saját, összetéveszthetetlenül eredeti stílusába illesztve, idézetként tehát. Így aztán az *egész* kegyetlenebb és lágyabb, groteszkebb és főképp zeneibb: mármint a műfaj, amit kitalált magának: a *mini-narratív.* Más ilyet nem tud. Ezek a (néha terjedelmes) miniatűrök ugyanis nem egypercesek, nem rövid novellák vagy karcolatok. Nem, ezek az „esetek" – ahogy egykori tanárom mondta: „vanásilag lépnek fel": látszólag csak neki jelennek meg így, aztán pedig úgy maradnak, és ettől kezdve már te is csak így tudod látni őket, széljegyzetelve, kommentálva, diszharmonikusan alatta-fölötte frazeálva. Ezek a kép-kommentárok vízió és lidérces álom határán lebegnek – olykor azonban majdnem szociografikus gorombasággal. L. például a *Ki tud róla* című rovatot böngésző szerző introspekcióját.

Vagy az *egykori* opera panoptikumát és kultúráját: „Ez a kosztümös, plüsstapintású, csavart oszlopos, öblögető hangú, harsány, önsajnálóan pozőr, dúsmellű énekesnők és habkönnyű balerinák erotikájától elbűvölt és bájosan személyiségroncsoló életkulissza (és kulimász) mindenekelőtt tökéletes (tökélyre vitt) irrealitást, a wagnerien kolosszális bódulatot jelentette. De a méltósággal és kevélyen viselt, mert formátumos irrealitást, a díszletek és színfalak közötti kóválygás mélyén átélt, őszinte hazugságait is, melyekkel kitűnően megfért ennek az életformának, ezeknek az embereknek a különös, érzékeny-érzéki és halálosan komoly tartása. Tehát itt semminek nem volt köze az úgynevezett élethez (a mondott korszakban talán ez volt az egyetlen rezervált *munkahely* Budapesten, ahol rendszerellenes viccek röpködtek a levegőben, ahol szidták az ávót és Rákosit, és mindenki tudta a másikról, hová jár templomba; a helyi ávós is persze). Ugyanakkor azonban nagyon is köze volt valami mélyről jövő, másfajta, kicsit talmi, de átérzett és tényleges kultúrához, amit ők, a felnőttek »műűűvészet«-nek becéztek."

Aztán snitt, és: „Jól néznék ki, ha mindig szépen akarnék énekelni" – mondta Elisabeth Schwarzkopf bécsi szoprán. – A zsarnoka üdvözüléséért szívósan könyörgő úgynevezett nép (tömeg) a Borisz végén. „Micsoda zagyvaság! Ezek az oroszok!" – Ez is – ilyen is – a mini-narratív.

Veszélyes csábulás. Éppen mert nagyon megy neki. Testhez áll. – Mi lesz, ha ott is marad? Nekem úgy tűnik, egyszeri bravúr – bár több időmetszetben született írásokból áll a kötet –, nem lehet folytatni. Modor lenne belőle. De nem lesz, mert B. P. ezt a veszélyt is ismeri: már a szövegekben is állandóan modulál, a kötet végén pedig ezt az egész esszé-memoár-szerűséget is eltemeti. (L. *A napló halála* című részt.)

Végül zárójelben: a *Halálnapló*-ügy Szederkényi Ervin emlékének jegyében született-íródott-kínlódtatott. Ilyen se nincs ma már. *(Jelenkor Kiadó)*

ALMÁSI MIKLÓS

A

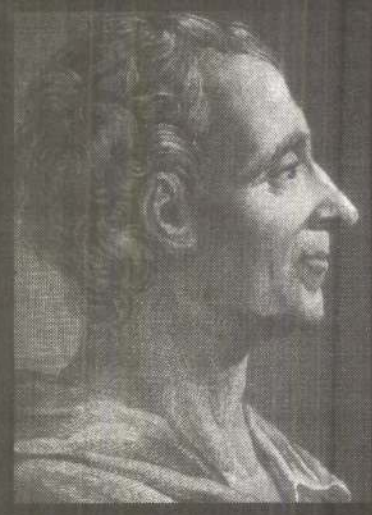

Az Atlantisz Könyvkiadó ajánlata:

Shklar: Montesquieu (395Ft)

Bultmann: Történelem és eszkatológia (395Ft)

Habermas: Válogatott tanulmányok (595Ft)

Benevolo: A város Európa történetében (795Ft)

József Attila: Szabad ötletek jegyzéke (269Ft)

Gerő András: Magyar polgárosodás (411Ft)

Túlélők. Elitek és társadalmi változás az újkori Európában (307Ft)

Kedvezményesen megrendelhetők:
1054 Bp., Gerlóczy utca 4.
Tel.: 266-3870

VARGA hume

Páskándi Géza és a Színházdoboz

A Vendégség Londonban

London egyetemi városrészének egyik apró melékutcájában van a *Bloomsbury Színház* kamaraterme, a *Theatrebox* (vagyis *Színházdoboz*), amely az elmúlt hét öt estéjén *Páskándi* Géza *Vendégség* című darabját mutatta be az angol közönségnek. E mostani előadássorozat a szervezők szándéka szerint bevezetője a következő évad programjának, amely több közép- és kelet-európai művet tartalmaz majd.

Bill *Sterlandot*, a *Színházdoboz* megálmodóját, és a *Vendégség* rendezőjét arról faggattam, mi keltette fel érdeklődését a közép-európai dráma iránt.

– Eredetileg antropológiát tanultam a *London Egyetemen*, de már ekkor komolyan érdeklődtem a színház iránt. Ugyanakkor régóta foglalkoztat Kelet-Európa, a Balkán népeinek története, és hosszabb ideje dolgozom a szerb identitásról szóló tanulmányomon. Négy éve, amikor létrehoztam a *Színházdobozt*, az volt a célom, hogy teret biztosítsak a közép-, kelet-európai drámának is, így a társulat olyan emberekből áll, akik valamilyen formában érdeklődnek a régió iránt. Egyik színművészünk például cseh származású.

– Milyen műveket mutatott e idáig a színház?

– Több angol darabot játottunk, valamint a *Filiszteusot* Maxim *Gorkijtól* és Georg *ichner* művét, a *Wojzecket*.

– Hogyan talált rá Páskándi Géza darabjára?

– Arra gondoltam, hogy ideje volna magyar szerző munkáját is műsorra tűzni. Ezért a londoni magyar követség segítségét kértem, ők láttak el fordításokkal. Tetszett, ahogy *Páskándi* az erdélyi helyzetet történelmi allegória formájában a XVI. századba vetíti, és megragadott a fordítás is, amely a nemrég elhunyt, New York-i színigazgató, Gabriel John *Brogyányi* munkája. Ezért esett erre a műre a választásom.

– Érti és értékeli az angol közönség a színdarabot?

– A *Színházdoboz* közönsége viszonylag szűk körű: főként egyetemisták, a színházi szakma képviselői és újságírók. Úgy tűnik, hogy még ennek a szűk rétegnek is igencsak megoszlik a véleménye. Egyeseknek nagyon tetszik a darab, a közönség másik része nem tudja eldönteni, mit is gondoljon róla, de csak kevesen voltak elégedetlenek vele. Úgy gondolom, a nagy nézetkülönbséget az okozza, hogy nem mindenki értette a párhuzamokat a múlt és a jelen között, néhányan pedig túl soknak találták a teológiai eszmefuttatásokat. A fiatalabb közönség véleménye azonban egyértelműen kedvező volt.

Előadás után a művészek kötetlen beszélgetésre hívták meg a nézőket, így alkalmam volt megkérdezni a két főszereplőt, Tom *Kellert* és Clive *Fryde*-ot, mit tartanak Páskándi Géza művéről, mennyire volt nehéz a zsarnokság légkörét megjeleníteni a színpadon anélkül, hogy az életben tapasztalták volna.

Tom Keller, aki Sociniot, az árulóvá lett teológust alakította, a londoni East Endről származik, pszichológusként végzett, majd szociális dolgozó és tanár volt, mielőtt a színészi pályára lépett.

– Úgy gondolom – mondja –, a színészi mesterségben ez az igazi kihívás: olyan helyzetek eljátszása, amelyeket az ember nem élt át. Socinio tépelődő hős, aki gyengébb, mint a ránehezedő politikai erő, de nem tartom egyértelműen negatív figurának.

Dávid Ferencet, az unitárius püspököt Clive Fryde alakította.

– Mennyire találta bonyolultnak a szerepet? – kérdezem a már-már hazainduló színészt.

– Komoly szellemi megerőltetést jelentett megszokni a szerep nyelvezetét, és megtanulni a filozofikus szöveget. Azonban mikor már ezen túl voltam, megszerettem a püspök figuráját.

A *Színházdoboz* következő bemutatója az Ödön *von Horváth* novelláin alapuló *Fraulein Pollinger meséi* lesz, és a társulat nyáron csehországi és szlovákiai turnéra készül. Talán Magyarországra is ellátogatnak.

Szelényi Zoltán

A TÉVÉ MŰSORÁRÓL

Mártírok, szobrok, szentek

Milyen gazdagok vagyunk! – sóhajthattunk gedetten annak a pompás „filmszemlének" a iként, amelyet október 6-a alkalmából ideztek" a képernyőn. Voltaképpen már a hét jén elkezdődött ez a „szemle" a *Magyar Légió* gikus történetét elbeszélő *Vadon* című *Dobai* er-*András* Ferenc mű újravetítésével, majd tatódott a *Duna-tv*-n *Lugossy* László *Szirmok, igok, koszorúk* című, kellően soha nem méltált remekének a bemutatásával. De nem csak a api, teremtő gazdagságról regéltek ezek a cvanas években forgatott munkák, hanem nemzedék bátorságáról, tisztességéről, mű- elhivatottságáról is. Hiszen sem bemutatóidején nem volt kétséges, sem most, utólag kétséges, e történelmi filmdrámák a világosi yverletétel utáni magyar magatartásformákról orabeli jelenhez is szóltak, az '56 utáni, lehetges életekről is példálóztak. Méghozzá könyörenül szép erkölcsi elszántsággal. De mindezek llett a jelen tétovaságáról, szegénységéről is úskodtak e bemutatók. Hiszen akkor lett volna zán méltó az október hatodikai gyásznap megneplése a televízióban, ha új műveket és új bárságokat is láthatott volna a néző az ismétlések ellett. Új művekre és új bátorságokra azonban – gy tetszik – nem futja időnkből, erőnkből, ha a örténelmi örökséget kell feldolgozni. De még a nai jelegzetességeket is csupán apró szösszenek formájában örökíti meg a televízió, hogy aztán úgy eldugja a nézők tekintete elől, hogy ember legyen a talpán, aki rájuk talál!

Jelenetek a szobrok életéből

Wehner Tibor, *Mélykuti* Ilona, *Markovits* Ferenc, *Balázs* Mihály és *M. Nagy* Richárd kétrészes riportfilmet forgatott a főváros köztereiről a *rendszerváltozás látványos következményeként* eltávolított szobrokról. *Jelenetek a szobrok életéből* című munkájuk a higgadt, elfogulatlan televíziózás mintapéldánya. Az ország politikai átalakulását jelző első szobordöntő akciótól (a *Münnich*-szobor eltávolítására tett emlékezetes Krassó-kísérlettől) az érzelemhullámzások „kronológiáját" követve jutottak el a szocialista eszme és a szovjet hódoltság bronzba öntött, kőbe vésett jelképeinek jelenlegi „lakhelyéig", a város peremén létesített szoborparkig. Tárgyilagos beszámolót adtak e film készítői ezen „alkotások" keletkezési körülményeiről, művészi értékükről (értéktelenségükről), megrendelőjükről és megvalósítójukról, valamint végső „nyughelyük" kialakításának indokairól. E tárgyszerű (és fahangon előadott) *„tárlatvezetés"* természetesen olykor pikáns, máskor ironikus mellékzöngét kapott, ám senkit nem bántott, nem sértett meg. Még az olyan általános ellenszenvvel fogadott és eltűrt szoborcsoportnak is, mint amilyen *Varga* Imrének a *Vérmezőn* a nyolcvanas évek derekán felállított *Kun Béla-emlékműve* volt, szabatos ismertető jutott. Ez a mértéktartó hangvétel azután lehetővé tette, hogy megértéssel fogadja a néző azt a *szocreál módra impozáns emlékkertet*, amit a főváros az elmúlt negyven év politikai emlékműveinek állított *mementó* gyanánt.

Sokan úgy gondolták, úgy gondolják most is, hogy véglegesen el kellett volna tüntetni ezeket a munkákat a föld színéről, mert nem érdemelnek kíméletet sem a mondandójuk, sem a megvalósításuk miként je miatt. Azok – folytatódik az érvelés –, akik felállíttatták, kifizették és lelepleztek e szobrokat (hősnek nem nevezhető történelmi szereplők hasonmásait, meghamisított történelmi események főszereplőit) korántsem voltak olyan kíméletesek az örökül kapott köztéri szobrokkal, emlékművekkel, mint a mi korunk. Beolvasztották, összetörték őket akkor is, ha világhírű mesterek műhelyeiből kerültek ki. A kétrészes riport-dokumentum a maga szelíd meggyőző erejével azonban éppen azt igyekezett elfogadtatni mindenkivel, hogy korunknak a múlt feldolgozásában is, eltakarításában is nagyvonalúbbnak kell lennie, mint amilyen a Rákosi-, majd a Kádár-korszak volt.

Életet az életért

Nem volna szabad egy lapon említeni a kommunizmus hagyatékával azt a másik „emlékművet", amit egy modern szentnek, Maksymilian *Kolbe*-nak emelt honfitársa, az immár Európa legjelesebb filmrendezői között számon tartott Krysztof *Zanussi*, és amit az elmúlt hét műsora állított elénk. A televíziós műsorszerkesztés azonban különleges játékokat is megengedhet magának: az összehasonlíthatatlant sorakoztatja egymás mögé, hogy azután a befogadó úgy birkózzon meg a feladattal, ahogyan tud: ismeretei közé, erkölcsi rendjébe elraktározva a televízió nyújtotta végletesen különböző élményeket. Ezúttal azonban talán mégsem volt olyan irgalmatlanul nehéz a „raktározás", mert két, egymástól merőben eltérő ideológia, az istentagadáson, anyagelvűségen „építkező" marxizmus–leninizmus és az istenhit, a szeretet fundamentumán álló kereszténység jelképeit kellett összehasonlítani. Mire jutott az egyik, mire képes a másik. Valamelyest az is rokonította e két adást, hogy a katolikus egyház tökéletesen dokumentált szentjét, az Auschwitzban rabtársa helyett a halálbüntetést önként vállaló ferences szerzetest szinte olyan tárgyilagossággal, távolságtartással idézte meg az *Életet az életért* című, 1990-ben készült lengyel film, mint legújabbkori szoborörökségünket a hazai riportdokumentum. Égig szökő emelkedettségek nélkül jelent meg a szemünk előtt egy köznapi, mondhatni átlagos ember (megszemélyesítője Edward *Zentawa*), aki élethivatásának logikus következményeként cserélt felebarátjával a halálra szántak és az életre ítéltek csoportjai közt. Zanussi, a modern filmhatások nagymestere, ezúttal a legkörmönfontabb effektust választotta rendezői alapelvként. Az egyszerűséget – képben, színészvezetésben, vágásban, jelenetépítésben egyaránt. Így azután – végeredményként – az önfeláldozás gesztusa úgy jelent meg a néző előtt, mint magától értetődő és természetes cselekedet. Mintha minden hívő ember lehetősége volna: áldozatokat hozni másokért. A néző pedig eldönthette magában Zanussi filmjének a hatására, valóban minden modern hívő ember lehetősége az önfeláldozás?

Lőcsei Gabriella

ndék
ikhoz

a koszovói albánok érdekeit,
az egyetlen ország, amely el-
ói albánok által kikiáltott köz-

ésben az európai normákhoz va-
eként értékelhető, hogy az 1991
adott alkotmánymódosítás ki-
mondja: „Albánia, a nemzetközi dokumentumokkal összhangban, elismeri és szavatolja a nemzeti kisebbségek alapvető emberi és szabadságjogait." A nemzetközi dokumentumokból eredő kötelezettségek gyakorlattá válása, mint azt a külföldi bírálatok jelzik, korántsem egyértelmű Tiranában.

rtomány balkáni albánok zzel biz- g az Ad- lkelések nt ki, és nzetgyű- t. Az al- árain ki- negró és európai ája elis- gsértette özi ellen- világhá- ancia és erületén. ni titkos Olaszor- árost és ekonfe- seket, a zerződés kum ke- népnek

Albániában eredményként könyvelik el, hogy ma már minden állampolgárnak kiadhatják az öt évre szóló útlevelet, és Tirana kész adatokat szolgáltatni a nemzetiségek lakta területeken uralkodó helyzetről. Az albán külügyminisztérium jelentése például nyomatékozza, hogy a görög kisebbségnek görög nyelvű rádióadása van, mi iskolázás számaránya a görög kijobb, mint a többségi albán lakos- Nyilvánvalóan a határokon túl élő is szem előtt tartva nyílhatott meg görög konzulátus. Tirana hangsúsan Kisebbségügyi Hivatal kezdi Albániában.

korántsem vélik úgy, hogy zték a kisebbségek problémáit. y minden egyes lépés a reformok nek oka pedig – Tirana szerint – iának még nincs elég tapasztalata yakorlásában, másrészt az elmúlt gosan is megterhelték a szomszéviszonyt, s ezen államokban még ik hangjukat bizonyos „albánela körök".

Z. Varga István

Macedónia:

Nemzet vagy nemzetiség

Koszovó szerb tartományon kívül a volt jugoszláv tagköztársaságok közül Macedóniában, vagy ahogy újabban hivatalosan nevezik, a *Macedón volt Jugoszláv Köztársaságban* él a legtöbb albán. Jugoszlávia széthullásával Macedónia került szinte a legkényesebb helyzetbe, az állam szó szerint a balkáni országok szándékainak kereszteződési pontjába került. Szkopjéban egyformán tartottak attól, hogy a délszláv háború Macedóniában is tüzet fog. Attól is féltek, hogy Szerbia a macedónok feje fölött kiegyezik valamilyen módon a görögökkel. És még nem is szóltunk Bulgária történelmi aspirációiról vagy Törökország balkáni „érdekeltségéről", s nem utolsósorban az albán tényezőről, amelytől Szkopje legalább annyira tart, mint a többitől.

Pattanásig feszült a macedón többség és az albán kisebbség viszonya. Az albánok úgy vélik, hogy az élet szinte minden területén megsértik nemzetiségi jogaikat. A nemrég elfogadott törvényekről azt mondják, hogy nyíltan megkülönböztető jellegűek. Akik macedónoknak vallják magukat, könnyebben megkapják az állampolgárságot, és az ötven dolláros illeték alól is mentesülnek.

A macedón hivatalos szervek viszont azzal érvelnek, hogy minden albán nemzetiségű gyerek saját anyanyelvén tanulhat, a nyolcadik elemi befejezéséig minden tantárgyat albán nyelven oktatnak, ezenkívül számos középiskolában albán tannyelvű osztályok vannak. Több száz albán kulturális egyesület működik, ami pedig a vallásgyakorlást illeti, a macedón illetékesek azt állítják, hogy Macedóniában *több a mecset, mint az ortodox templom*. A macedóniai albánoknak három politikai pártjuk van, és ezek a pártok huszonöt képviselőt juttattak a macedón parlamentbe. A kormány öt minisztere és a parlament alelnöke is albán nemzetiségű.

A macedón többség és az albánok közötti vita tulajdonképpen akörül folyik, hogy ez utóbbiak kisebbséget képeznek-e, vagy pedig kimerítik az *államalkotó nemzet fogalmát*. Az albánok határozottan azon a nézeten vannak, hogy ők államalkotó nemzetet képeznek, egyrészt mert ősidők óta e területeken élnek, másrészt mert számarányukat illetően többen vannak, mint a többi kisebbség együttvéve. A macedónok viszont azzal érvelnek, hogy az albán kisebbség nem lehet államalkotó nemzet, egyszerűen azért, mert ez esetben egy *napon kiválhatnak Macedóniából*, hogy Tiranával összefogva létrehozzák a Nagy-Albániát.

Szkopjéban úgy vélik, hogy mindaz, ami az albánok lakta területeken zajlik, Macedóniában és Koszovón is, lényegében egy forgatókönyv része, aminek célja a XIX. században született albán nemzeti program megvalósítása. Ennek a programnak a lényege szkopjei értelmezés szerint az, hogy az albánok hittel vallják: *mindenütt, ahol albánok élnek, az Albánia*.

Az igazsághoz tartozik azonban az is, hogy az új macedón állam igyekszik valóban megfelelni a nemzetiségi jogok teljesítésében a nemzetközi elvárásoknak. Annál az egyszerű oknál fogva, hogy Szkopje nagyon is rá van utalva a külföld támogatására és segítségére, s nem is pusztán csak gazdasági téren. Aligha véletlen, hogy az Egyesült Államok és nyugati szövetségesei már több alkalommal is óva intették Szerbiát, ne tegyen olyan lépést, ami robbanáshoz vezethet Koszovóban, és ennek nyomán lángba borulhat Macedónia és az egész Balkán.

(z. v. i.)

NÖKSÉG

lhívás

tevőt megillet minden olyan rendelkezésre álló információ, amely
izleti titkot.

at elbírálása:
atokat az ÁVÜ képviselőiből álló bizottság közjegyző
ben bontja.
kelést az ÁVÜ képviselőiből álló értékelő bizottság végzi.
atot – a versenytárgyalás megtartása nélkül – a legmagasabb árat és a
izetési feltételeket ajánló pályázó nyerheti meg.
atok eredményéről a kiíró a bontástól számított 45 napon belül
pályázókat.
J fenntartja a jogot arra, hogy eredménytelennek nyilvánítsa a
ot.

ációs költség csak készpénzben fizethető, aminek kivételével a vételár
ésénél az ÁVÜ a kárpótlási jegyeket a kamattal növelt névértéken

iahitel igénybe vehető.

ot és mellékleteit három példányban, magyar nyelven,
láírással, zárt, cégjelzés nélküli borítékban
ZAT TIKO KFT." felirattal
Vagyonügynökség központi iktatójába
dapest, Pozsonyi út 56.) kell benyújtani.

at benyújtásának határideje: 1993. december 06.
at elbírálásának határideje: 1993. december 20.

kapcsolatos üzleti tájékoztató az Állami Vagyonügynökség
lmi Privatizációs Igazgatóságán
. XIII., Pozsonyi út 56., V. emelet 531. szoba)
ő meg munkanapokon 9 és 12 óra között.

ályázati felhívásban nem szabályozott kérdésekben
versenyeztetési szabályzata az irányadó.

SOMLYÓ ZOLTÁN

Kaddis

1.

Az almárium tetején
sápadt világú árva mécs ég.
Lobbanó lángja hirdeti
a halál komor bölcsességét;

mellyel fölébünk helyezi
azokat, akik már nem élnek;
s szívünkre tűzi nevüket
örök emlékű ékességnek...

2.

... Zsidó asszony volt, fiatal...
Nem volt ideje semmi másra:
imára oktatott s ügyelt
a fonott ünnepi kalácsra.

Megfoldozta ruháimat
s elaltatott egy szép mesével...
Aztán maga is lefeküdt
s meghalt egy fehér téli éjjel...

3.

Az almárium tetején
a mécsláng, mintha hívogatna...
Az anya hívja a fiát,
ki menne is, meg ittmaradna...

mert néki is van egy fia,
ki még az ő szavára boldog.–
Megcsókolom a kisfiam
és lehúnyt szemmel kaddist mondok...

VARGA Imre

Múlt és Jövő
1988

SOMLYÓ GYÖRGY
Sárkányölő

VARGA IMRE SZOBRÁRA

a sziklatömb-csöndR
repesztett márvány.
mint visszaszorítottW
kilép a fantomA
egyszer szobor lesz valaL
volt amikor ezL
de a Szobor szoborE
míg a kor kapuN
s mégis: habár a Mű véB
azért betölE
ha feltűnni látjukR
s halljuk, ahogyG

Gmégis meghasadt
Rnyílt résében állva
Eszó hűdött-szélű szájra
Bmá ködült Alak
Nmennyi máglya
Ezel áltattalak
La Máglya máglya marad
Lívéből nincs *kiváltva*
Asője is csak tudatunk hasítója
Wti kifosztott szívünket
. köztünk a Letűntet
Rmegszólal – magyarul

Perszeusz Szent György Giordano utódja

MÁRVÁNYTÖRŐ SÁRKÁNYÖLŐ RAOUL

Kasza, embör

Temesi Ferenc

Nagyon lázították a port a Kácsa utcában a gyerekek: a méta nevű játékban, amelynek legközelebbi rokonai a baseball és a krikett, bizony sokat kellett futni. De hiszen mi volt ez a porfelhő a tengődi esőhöz képest, mely néven a táltos széllel érkezett homokvihart illették azok, akiknek esztendőnként részük volt benne. Mint ennek a három alaknak is ni, akik nagyon célirányosan lépkednek a porlódi utcán, melyet a várost elnyelő árvíz előtt titokzatos módon még Liba utcának hívtak volt.

Messze-é kenyér né'kű'? A kérdés egy napsugárdíszes ház előtti padról érkezett, egy deres harcsabajusz alól.

Csak ide, Becsey uramhoz kaszáé', felelte az egyik tengődi ember, akinek szalma volt tűzve a kalapja mellé. Meg is álltak mindjárt a következő háznál, ahol egy esőverte, napszítta kasza hirdette a vasárus dicsőségét.

Nézhetöm a métát, kérdezte a gyerek, aki nagyon formázott az alacsonyabbik férfihoz.

Nézhedd, hangzott a felelet.

Szívem szerint ezt a kaszát vönném mög, mondta a fiatalabb férfi. A szalmaszálak megrezdültek a kalapján. Csak olyat tösznek ki, ami jó.

Félig mán mögötte a rézsda, legyintett a másik, és belépett az ajtón.

A szalmás kalapú követte: nem azért hívta ide kaszaválasztónak Tóth Jánost, mert annyira biztos lett volna dolgában.

A takácsmester, aki mindinkább aratógazdai keresményéből és tekintélyéből élt, megvárta, míg előkerül a vasboltos, aki ugyan nem hallott még harangozni egy Mikszáth nevű, modernista íróról, de annál jobban üsmérte Tóth uramat.

Kaszát gyüttünk nézni, mondta köszönésképpen Tóth János. Ami azt jelentette: De nem biztos, hogy vöszünk is!

Hát nézzenek csak körül kendtök, mondta a kereskedő, és visszament a raktárba. Nem az ő idegeinek való volt, ami ezután következett.

A fiatalabbik férfi olyan gondolomformán kiválasztott egyet a mezők kardjainak rengetegéből, a szájához emelte, és rákiáltott:

Hukk!

De bizony a kaszapenge nem szólt vissza. Már nyúlt is a következőért. Letört a kalapja mellé tűzött szalmából egy gyufaszálnyit, megnyálazta, keresztben a kasza ormára tette — szépen hosszára fordult, mint a parancsolat.

János bátyám, ezt nézze mög!, mondta bizakodón.

Tóth János elővett a zsebéből egy krajcárt, lapjával végighúzta a kasza élén — az érme többször is megszaladt. Mindenesetre *nem ragadt*.

Ennél még éggy sarló is jobb, Mátyás, adta ki a verdiktet. Némi kedveskedés is volt e szóban, mert a kaszavásárlót eredetileg Mihálynak keresztelték.

Belügyminiszteri engedéllyel változtatta meg a nevét Hugyozó Mihályról Hugyozó Mátyásra. Más baj nem volt véle. Én azért bízok hozzá, erősködött a Mihályból lett Mátyás, de nem tudom möghatározni magamat, megvögyem-é vagy sé.

Ezért vagyok én itt, gondolta Tóth János. Mög azér' mer' a kendörvászon rőtjiér' mán két kiló rozsot sé adnak, mondta benne egy másik hang.

Lekapta a kalapját, a pengét lapjával a fejére tette, és szó nélkül meghúzta a két végénél. A kasza elgörbült.

Válasszon kend, János bátya. Hugyozó Mihály belenyugodott sorsába. Pedig hasonlatos volt ez ahhoz, mintha feleséget választana neki az aratógazda.

Tóth János méltósággal nyomta a fejébe a kalapot. Hosszasan szemrevételezte a pengeerdőt. A szeme megállapodott egy fehéren csillogó kaszán, amely egy árnyalatnyival világosabb volt a többinél.

Kézbe fogta, óvatosan végighúzta az ujjait az élén meg a fokán. Az arca nem árult el érzelmeket. Váratlanul rácsapott vele egy üllőre, és földobta a levegőbe. A penge tiszta, magas hangon zengett, mint az elsőáldozó lányok kórusa a templomban. Tóth János lehajolt érte az olajos, fűrészporral beszórt padlóra.

Ez lössz a', mondta.

Erre a szóra a boltos is előkerült.

Hogy adi?, kérdezte Tóth János.

Ahogy tavaly. A vaskereskedő ezzel útját állta minden alkudozásnak. Mit volt mit tenni, fizetni kellett.

Mán tavaly is nagyon főcsapta az árát ez a vasáros, mondta odakünn az aratógazda az újkaszásnak.

Mintha még picillötte is vóna érte a pénzt!

Hugyozó Mihály Mátyás az örvénél fogta a vállának támasztott pengét, akár egy kardot.

De evve' e'vághatnád a csontját is, mondta a kaszaválasztó.

Odaértek a métázókhoz.

A régibül fűrészt csinyálok, mondta a megszépült nevű.

Palkó!

A gyerek az első szóra hozzájuk futott. Nem kérdezett semmit, akinek volt szeme, láthatta a kaszát, meg a tulajdonos büszke arcát.

Akarsz-é vasáros lönni, Palkó?, kérdezte Hugyozó Mihály, illetve Mátyás.

Akar a ménkű, mondta a fiú óvatosan. De magában egy nótát dúdolt imígyen:

Én mán többet nem kapálok, bótosinasnak állok...

Hát hunn lösz az áldomás, Mátyás, kérdezte az apja.

Mög né bántódjék kend érte, de odahaza a Masa szülém bormérésibe. Nagyon möglelkölt a feleségöm, hogy még napszállat előtt otthon legyek!

Tóth János megvetően hallgatott.

Amikor elindultak, Palkó közbekottyintotta:

És mi vóna, ha ez a kasza mégsé vágna majd röndösen?

Az apja kész volt a feleletel:

Ha nem úgy vág, ahogy köll, akkor vagy a kasza, vagy a kű, vagy az embör, vagy a fű az oka.

Hogy kétség ne maradjon, az *embör* szóra tette a hangsúlyt.

A közép-európai barokk éve '93

A barokk, mint stílus- és művelődéstörténeti korszak (1.)

Dám László

Aligha van hazánkban olyan település, ahol ne találkozhatnánk a XVI–XVII. század nagy, az egész európai kultúrát átható stílusirányzatának, a barokknak valamilyen emlékével. Ebben a korban — különösen annak második felében — formálódik ki városaink és falvaink ma is jellemző építészeti képe.

Ekkor alakult ki például Sopron, Győr vagy Eger gyönyörű barokk belvárosa, akkor építik újjá, s szükség szerint bővítik falusi templomaink többségét. Román és gótikus stílusban épült kis középkori templomaink ekkor öltenek magukra barokk köntöst. Ekkor vált általánossá, hogy a falu földesura a település egy meghatározó jelentőségű pontján építi fel kastélyát a hozzátartozó parkkal, uradalmi épületekkel, magtárakkal, malommal. S ide nemcsak olyan kiemelkedő alkotások sorolhatók, például az Esterházyak kismartoni, a Szavoyaiak ráckevei, a Grassalkovichok gödöllői stb. kastélyai, hanem közép- és kisnemesi kúriák egész sora. Ez a stílus határozza meg nagyvárosi polgárházainkat, középületeinket, s különösen az egyházi építészet kiemelkedő alkotásait, mint például az egri minorita vagy a győri karmelita, a budapesti vagy debreceni Szt. Anna templomokat, vagy a zirci és tihanyi apátság épület együtteseit.

S természetesen ebből a korból származnak a templomok belső berendezései is, az oltárok, szószékek, karzatok, padok, mennyezetek, melyek a magyar szobrászat, festészet, asztalosművészet kiemelkedő alkotásai. A korszak művészettörténeti jelentőségét mi sem jellemzi jobban mint az a tény, hogy a ma Magyarországon nyilvántartott műemlékállomány több mint fele ebből a korszakból származik.

De az építészeti és művészeti emlékek mellett a barokk áthatja mindennapi művelődésünket is. Ugyan ki ne hallotta volna J. S. Bach, Vivaldi, D. Skarlatti vagy a Händel nevét, kiknek művei nap mint nap felcsendülnek a rádió műsoraiban.

Mindenki, aki elvégezte a nyolc általánost, tudja, hogy ki volt Zrínyi Miklós és hallott az általa írt „Szigeti veszedelem" hősi eposzról, mely nemcsak a magyar, hanem az európai irodalomtörténetnek is kiemelkedő alkotása.

Arra a kérdésre, hogy mit is jelent a barokk kifejezés, melyek a stílus meghatározó jellemvonásai, meglehetősen nehéz tömör választ adni. Magát a kifejezést hosszú ideig lekicsinylő értelemben használják a klasszikus arányossággal ellentétben álló szokatlan, bizarr, különleges, a burjánzóan túlzsúfolt művészet megjelölésére. Stílusmeghatározó fogalomként csak a múlt század nyolcvanas éveitől kezdik használni.

A stílus legszembetűnőbb jegyei a pompa, a pátosz, a formák látványos gazdagsága. Az építészeti alkotás, ma szobor vagy kép, az erő és a szenvedély benyomását kelti, heves, olykor féktelen lendületet fejez ki, súlyos architectonikus tömegek rendeződnek el bonyolult törvényszerűségek szerint. Minden hullámzik, csavarodik, még a statika közismert törvényeinek ellenére is. Az építészetben a barokkban jelenik meg a kombinált köralaprajz, a csavart oszlopok a csigavonalas díszítés, a voluták, az ívelt oromzatok, a gyakran több centrumból szerkesztett ívek és az összetett boltozatok. A barokk szobrászatra a nagy hullámzó felületek, bonyolultan rendeződött drapériák, az oltárokat, épületeket, utakat, emlékműveket díszítő szobrok jellemzőek. A barokk művészet minden ágát jellemzi a festőiességre való törekvés a fény-árnyék kontrasztos erőteljes kihasználása, a mértéktelenül burjánzó túldíszítettség.

A stílus történeti gyökerét a feudalizmus XVII. században történő újra erősödésében, és a tridenti zsinattal (1545–1563) újjászerveződő katolikus egyház ellenreformációs tevékenysége jellemzi.

A humanizmus és a reformáció megbontotta a feudális-katolikus Európa egységét, s az ellenreformáció éppen ezt igyekszik helyre állítani. Így a barokk egyrészről a fejedelmi abszolutizmus, az udvarok fényűzési igényei az arisztokrácia megnövekedett öntudatát fejezi ki, de ugyanakkor a pompa, a pátosz, a monumentalitás révén kitűnő tömegpropagandaeszközként szolgált az egyház számára is. A barokk-kor utoljára próbálja meg az európai fejlődés történetében a katolicizmus meghatározott szerepének biztosítását s ez meghatározó jegyeket hagyott a polgári és paraszti kultúrában is.

Szent Pál szobra a nyírbátori minorita templom főoltáráról

Szent Péter a nyírbátori minorita templom főoltáráról

ELEK EMIL FELVÉTELEI

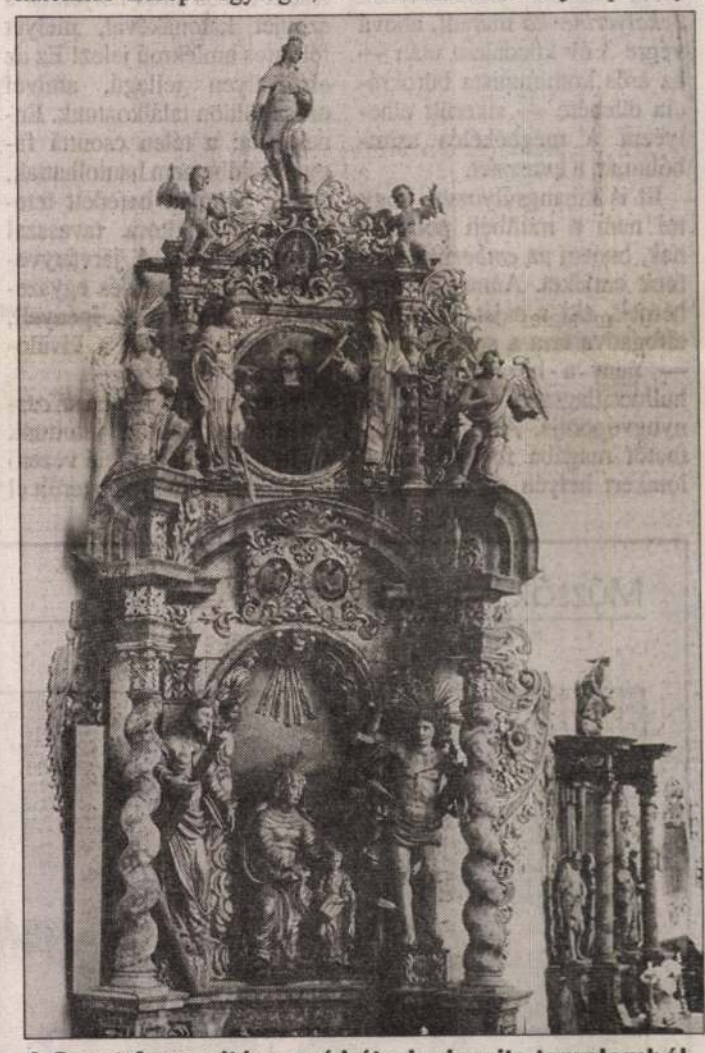

A Szent Anna oltár a nyírbátori minorita templomból

Barcsay Jenő: Figurák

ELEK EMIL REPRODUKCIÓJA

Kegyeleti úton a Donnál

A megbékélés szimbólumai a hajdani harcok helyén — A Kelet-Magyarország sorozata (3.)

Mártha Tibor

Puhovóból átutaztunk *Markó*ba, amely egy hosszú völgyben fekszik. Itt a nyíregyházi ezred honvédeinek emlékére állítottunk egy éve keresztet, melyen zöld ágakat találtunk. A helyi szokás szerint a halottakra való emlékezésképpen nem csak virágot, hanem faágakat is helyeznek a síremlékekre. Itt három helyen van temető. A régi templomkert helyén tsz-major áll, lebetonozott területtel. A 2. temető — ahol még magyar pap temetett — helyén művelődési ház épült. A harmadikba — harckocsi fedezékül szolgált — az áttörés után temetetlenül maradtakat helyezték el. Még ma is él — és tud magyar szavakat — egy bácsi, aki a holttestek összeszedésében segédkezett. Minden szava tőrként mélyedt belénk, amikor lépésről-lépésre elmondta az itt történteket.

Ebből a faluból sem távozhattunk el ajándékok, vendéglátás nélkül. Előkerült a kalács, a pörkölt, a vodka... és közben emlékeztünk.

Az utolsó emlékhelynek *Jekatyerinovka* maradt, ahová végre 3 év küzdelem után — az erős kommunista bürokrácia ellenére — sikerült elhelyezni a megbékélés szimbólumát, a keresztet.

Itt is kihangsúlyozva, hogy mi nem a múltbeli politikának, hanem az *ember*nek állítunk emléket. Annak az embernek, aki a saját keresztjét elfogadva arra a sorsra jutott, — nem a haza földje lett hullócsillagszerű életének nyugvópontja. A korabeli temetőt magába foglaló templomkert helyén az isten háza lebontásra került a hruscsovi idők folyamán.

A *Scsucsje*i hídfőből történt támadások áldozatait itt temették el. A sírhantok szép sorban, jól kivehető alakban sorakoznak egymás mellett. Itt nyugszik például *Nagy Géza* vajai nyugdíjas édesapja is. A tanácselnök szavát adta, melyre a falubeliek fejbólintással válaszoltak — a temetőt léckerítéssel bekerítik. Ezzel elértük, hogy 11 temetőben áll kereszt a magyar honvédek és munkaszolgálatosok emlékére!

A következő két napon felfedező útra indultunk, ahol még magyar csoport fél évszázad óta nem járt. Ezek közül elsőként *Gremjacse* nyitotta a sort, ahol a doni front első nagyobb temetője volt. A falu nyugati szélén, az *Ivanovka* felé vezető út mellett alakították ki, a zalaegerszegi, a muraközi honvédek nyugvóhelyéül. Ebben a faluban a kanizsai 17. gyalogezred parancsnoksága székelt. A temető helyén ma kukoricás található. Az áttörés (1943. január 12.) után itt maradt honvédek holttesteit közös sírba helyezték a szovjet katonákéval, melyet feliratos emlékmű jelez! Ez az első ilyen jellegű, amivel orosz földön találkoztunk. Ennek oka: a télen csonttá fagyott földbe nem hantolhattak, emiatt a hóval befedett tetemeket csak kora tavasszal temethették el. A járványveszély pedig gyors, és egyszerűsített cselekvést igényelt, nem engedve időt a kiválogatásra.

A szomszéd faluba *Kosztenki*be aszfaltúton jutottunk át. Itt a Gremjacse felé vezető út mellett a falu szélén terült el a temető, mely 150-170 zalai honvédet fogad magába — akiket pap temetett. Ettől légvonalban 2 km-re pihennek a csáktornyai 47/II. zászlóalj katonái.

Voronyezs városából vasárnap délelőtt búcsúztunk a pravoszláv istentisztelet keretén belül — melyet a világháborúban elhunytakért adtak —. A több százéves Nyikolszkai főszékesegyház hívei előtt Péter Atya elmondta csoportunk küldetésének célját, majd emléktárgyakat nyújtott át nekünk. Én néhány mondatban válaszoltam gondolataira, melynek során megköszöntem nekik, hogy 50 év után megbocsátó kezet nyújtottak felénk, a magyar hozzátartozók felé.

A templomi szertartás után megköszöntük személyesen Péter Atyának a segítségét, amit egy héten át értünk tett. Átadtuk adományunkat a most épülő keresztelőkápolnájukhoz.

Délután a Don folyó hídján áthaladva *Osztrogozsszk-Alekszejevka* irányába vettük az irányt. Az előbbi város a hadsereg központi raktára és kórháza volt. A temető ma a főtéren terül el. Német és magyar csapatok védték a stratégiailag fontos települést, majd a képződő szovjet gyűrűből kimenekülve az *Oszkol* folyó völgye felé vonultak vissza. Alekszejevka a 2. magyar hadsereg parancsnokságának a főhadiszállása volt. A tiszti épület magtárként üzemelt. Mára lebontották. A helyi pravoszláv pap könnyekkel küzdve mutatta meg a magyar katonák temetkezési területét. A helyi görögkeleti temető szomszédságában leltünk rá. Egy részére már „rátemettek". A mieink elvonulása után itt maradt honvédeink földi maradványait a szovjetekkel közös tömegsírba helyezték. Ezt hirdeti a feliratozott kő obeliszk.

A várostól 8 km-re leltünk rá a repülőtérre, amely *Ilovszkoje* község határában feküdt. Ennek közelében zuhant le *Horthy István,* a magyar kormányzó fia. Lefilmeztük a le- és felszállás helyét, a korabeli kiszolgáló raktárak, a hangárak nyomait. Egy rendőrtiszt segített a pontosításnál. A korabeli reptér helyén erdő található.

Innen végigvonultunk a 2. hadseregünk kálváriájának nyomvonalán, egészen *Novi Oszkolig,* ahol az utolsó védőállásaink voltak megtalálhatók. A régi épületeket a fahíd maradványait lefotózva az éj leple alatt haladtunk *Sztarij Oszkol* felé. Itt a *Tim* környéki harcok (1942 koranyári), illetve a Donhoz való felvonulás során életüket vesztettek alusszák örök álmukat, Zömében a zalai, vasi és a Sopron környéki honvédek. Mára kirajzolódott a további kegyeleti helyek névsora.

Végül megérkeztünk a *Kurszk-Kijev* útra, amely végén ismét a nagykövetségünkön pihentünk meg. A nagykövet úrnak beszámoltunk a történtekről, majd éjfélkor elfordítottuk gépkocsink orrát Magyarország felé...

MEGJEGYZÉSEK: Köszönetet mondok dr. Szabó Péter kandidátus, hadtörténész barátomnak a szakmai segítségért. A szerző. — Útibeszámolónk írója Fényeslitkén tanár. A Szerk.

Közbeszólás

Kofalogika ma

Kovács Éva

Napok óta tart a botrány, újság, rádió, meg lassan jópár hócipő van tele vele. Nincs is tán ember, aki ne hallotta volna, hogy jóideje a számlaadás ügye borzolja az amúgy sem derűs kedélyeket. Lassan már úgy tűnik, két táborra szakad az ország, egyikbe a számlaadásra kötelezettek, másikba pedig az ezt elrendelők tartoznak.

Érthető a köztük dúló vita. A kormány szeretne pénzhez jutni, a kofák meg nem akarnak számlát adni, merthogy állítólag ők sem kapnak a termelőktől, viszonteladóktól egyetlen fecnit sem. Mint mondják, ráadásul a számlaadás alaposan lelassítja a munkát, a hosszú sorban állás a kedves vevők idegeit eszi. Ideges a kofa, ezért sztrájkkal fenyegetőzik, ideges a piacra járók hada, üres kosárral, döhöngve kószál az üres padok között.

Feszült a piaci hangulat, s mindezen tények messzemenő politikai következtetések levonására késztetnek némelyeket. Jó alkalom e zűrzavar arra, hogy szidják a kormányt, szapulják az ellenzéket, számukra mindenki gyanús, aki él, s e mesterségesnek is nevezhető riadalomban úgy tesznek, mintha a világ legigazságtalanabb dolga történne most velük.

Pedig ha meggondoljuk, valami egészen másról is nyugodtan beszélhetünk. Mielőtt ezt tennénk, gondoljunk azokra, akik hajnalban kelnek, s késő estig dolgoznak azért, hogy valamit termeljenek, hogy a leadott zöldségből, gyümölcsből némi pluszjövedelmet szerezzenek. Sokaknak már nem is plusz, hanem főkereset lenne az így szerzett kereset, ha lenne egyáltalán.

Merthogy manapság a megtermelt áru a kutyának sem kell, a felvásárlók olyan árakat kínálnak, amiért nemhogy reggeltől estig dolgozni, talán még felkelni sem érdemes. Aztán csak néz az ember egy nagyot, amikor a faluban fillérekért leadott zöldséget és gyümülcsöt a városban csak méregdrágán veheti meg.

Delegációk jönnek mennek, miniszterek és érdekképviseletek tárgyalnak, alkudoznak, folyik a húzd meg, ereszd meg. Egyszer majdcsak vége lesz.

Talán nemcsak a vitának, hanem a kisemberek pénzére spekuláló zöldséges maffiáknak is...

Jogos vagy erkölcsös

Bár nagy volt az ellenszél, minden józan ember örült, hogy végre révbeértek, megalakultak az egészség és nyugdíjbiztosítási önkormányzatok. A társadalombiztosítás reformjának legfőbb eredménye a szakemberek szerint az lehet, hogy tagjainak közreműködésével végre saját ügyeinkbe is beleszólhatunk, hogy képviselőink által elérhetjtik, nem születnek immár a lakosságot sújtó intézkedések, kormányprogramok, s hogy tisztán láthatjuk azt is, hová tűnnek, mire fordítódnak a járulék címén befizetett súlyos összegek.

Nem csak a szülés volt nehéz, a gyermekkor sem ígérkezik túlságosan könnyűnek. Bizonyítja ezt, hogy alig kezdték meg a munkát, máris botrányt kavartak a tb-önkormányzatok. Igaz, folyik a vita, ők maguk okozták maguknak, vagy esetleg nekik okoztak-e mások kellemetlen perceket.

Miről is beszélek? Hírlik, lemondott az egyik befutó szakszervezet, a Liga nagy tekintélyű elnöke, mert lelkiismeretével, erkölcsi meggyőződésével ellenkezett, hogy a megválasztott önkormányzatok vezetői állítólag a miniszterekéhez hasonlatos, tehát igen magas fizetést és más rendszeres juttatásokat szavaztak meg maguknak. Tették ezt annak ellenére — hallik az érvelés, hogy a választások előtt még úgy volt, társadalmi munkában, ingyen vállalják majd e nem könnyű feladatot.

A vádakra azóta cáfolat érkezett, belőlük kiderült, az illetékesek fizetésügyben még nem is döntöttek, s talán ahogyan hallottuk, úgy semmi nem igaz. Megtudhattuk azt is, tényleg volt szó nagyobb pénzekről, de állítólag csakis azért, hogy a megválasztottak dönthessenek: melyik beosztásukat tartják elsődlegesnek, melyikért kérnek fizetést, mert nem akarják, hogy némelyek egy fenékkel több lovat, ne adj' isten valóságos paripát is megüljenek.

Pedig a most megvádolt megválasztottaknak a fenti tárgyban lenne kitől tanulniuk. Ők magasan vannak, jobban kilátszanak, ezért is derülhetett fény a nyilvánosságnak köszönhetően tervezett vagy talán csak elképzelt tettükre. Ezek után ők már nem dönthetnek úgy, ahogyan esetleg szerettek volna, vagy ahogyan közülük néhányan talán még ma is szeretnének. Amíg ők most csendben takarodót fújnak, alább adják és visszakoznak, addig lejjebb, alacsonyabb szinteken még javában áll a bál, folyik az álláshalmozás. Előfordul, hogy némelyek, — mert megtehetik, valóságos hörcsögökké lesznek. Elvállalnak állami, pártbeli, egyházi és szakmai feladatot, tiszteletbeli elnökséget, számtalan jó és még jobban fizetett hivatalt, fő-, mellék- és „még mellékebb" állásokat, megszereznek maguknak mindent, amit csak lehet. Igaz, ők itt lent, mint helyi hatalmasságok, mindezt megtehetik, rájuk ma még nem jelent a nyilvánosság veszélyt, tőlük ma még senki nem kérdezi, hogyan fér bele napi nyolc órába ennyi tennivaló, hogyan képesek megülni egy fenékkel fél ménesnyi lovat.

Ha a kérdés nagy ritkán mégis elhangzik, magabiztosan felelik: a jog számukra ezt lehetővé teszi, ők ezt megtehetik. Jogilag talán igen, erkölcsileg azonban semmiképpen nem. Már csak azért sem, mert mint tudjuk, nem mindig erkölcsös, ami éppen jogos. Igaz, e megállapítás a legkevésbé a szóbanforgó hölgyeket és urakat érdekli.

Tartok tőle, már nem túl sok ideig...

Múzsák ha találkoznak

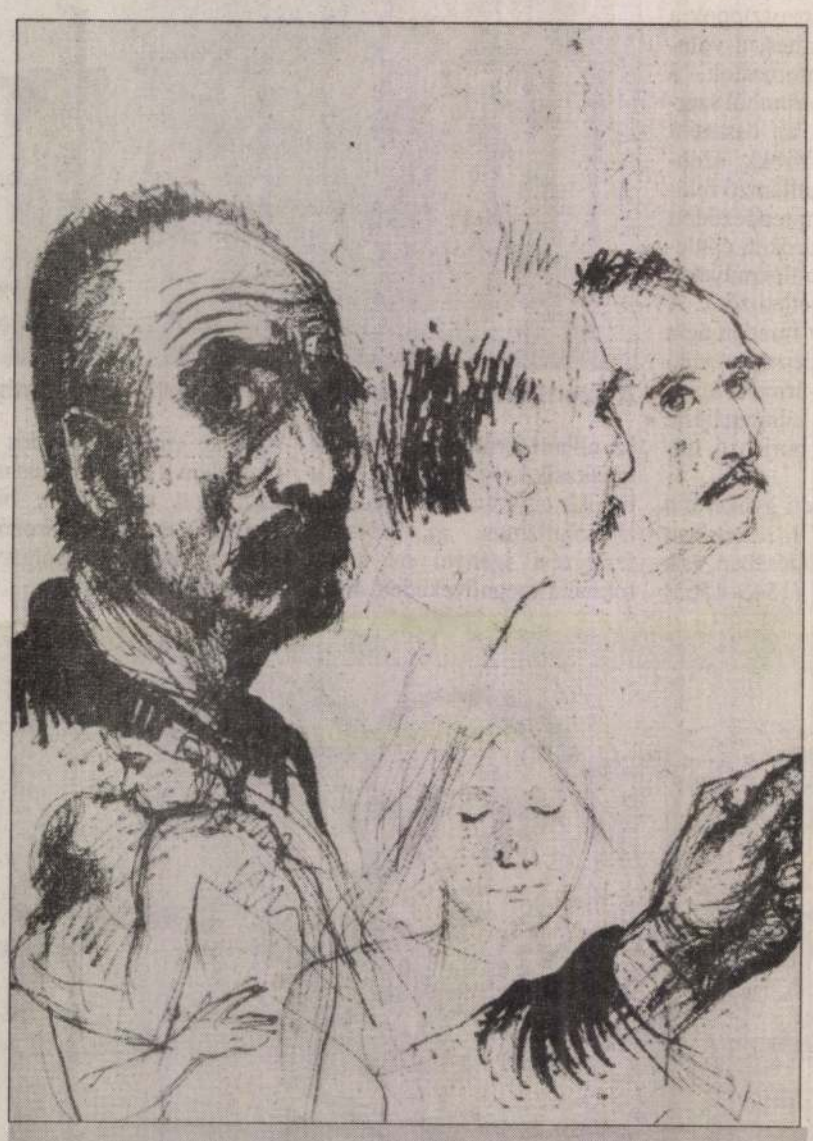

Varga Imre: Portrétanulmány

ELEK EMIL REPRODUKCIÓJA

Nagy István Attila

Vasárnap

Ma minden olyan fájdalmas,
az éjszakában lassú nesz motoz,
csupán a lélek friss üzenete:
a virágot bontó büszke mámor
forgolódik. De vajon kell-e
más, mint, ami elkövetkezett?
A világra némán hull a hajnal,
s egy árnyék halk lélegzetvétele:
tenyérbe simuló árva homlok.

Parázslik

Parázslik a szó a számban,
meghalok a hallgatásban,
feláldoznak a reggelek,
közönybe bújt tekintetek.
Elizzanak a nappalok,
éjszakára már seb vagyok,
láztalanul hullám dobál,
ablakomban csend kiabál.
Odakint a néma felhők
keresik a nekik tetszőt,
jégszilánkra rózsát tűznek
halott hajnalt így üzennek.

Borkultúra Alapítvány a Pécs Expón

(Folytatás az 1. oldalról)

Elnökéül *dr. Szűcs Józsefet*, a Baranya Megyei Közgyűlés elnökét választották. Az alapítvány többek között a térség borkultúrájának méltó rangra emeléséért, szakemberek képzésének érdekében tevékenykedik majd.

Baranyában tegnap a Pécsi Ipari Vásáron mutatkozott be első ízben a Renault új kiskocsija, a Twingo. Az apró négykerekű roppant népszerű volt a látogatók körében. Az autó erőforrása egy 1250 köbcentis 55 lóerős benzines motor, belsejében egyedi tervezésű, digitális kijelzésű műszerfal, állítható első- és hátsó ülések vonzák a tekintetet. A szeptembertől Magyarországon is megvásárolható autó 6 litert fogyaszt vegyes használatban.

A szakmai programok végére érve a hét végén még számos üzleti, illetve vásárlási lehetőséggel várja látogatóit a Pécs Expo. Eddig mintegy 35 ezer fizető vendége volt a vásárnak, amit minden bizonnyal szépen gyarapít majd a szombati és vasárnapi forgalom. A gazdasági rendezvény utolsó két napján 10-től 20 óráig látogatható, a közönség szórakoztatásáról vetélkedők, játékok, nyereményhúzások és divatbemutatók gondoskodnak. **K. E.**

A munkahelyteremtésről Sásdon

A térség felelős vezetőivel, polgármesterekkel találkozott tegnap Sásdon, a művelődési központ és könyvtárban *dr. Tóth Tihamér*, a Munkaügyi Minisztérium politikai államtitkára, hogy a gazdasági szerkezetátalakítás legnagyobb problémájáról, a munkanélküliségről, annak kezelésének lehetőségeiről, a kormány új foglalkoztatáspolitikai programjáról folytasson beszélgetést. Mint elmondta, az országos átlagként regisztrált 13 százalékos munkanélküli ráta önmagában akkor lenne kezelhető, ha nem lennének olyan térségek, kis települések, ahol ez a szám 40 százalék körül mozog. Megtudhadtuk még azt is, hogy a statisztikák szerint márciusban az egész ország területén csökkent a munkanélküliek száma, és a további időszakban pedig 13 megyéből jelentettek újabb csökkenést, s ezzel együtt nőtt az egész ország területén a betöltetlen álláshelyek száma is.

Beszélt még az államtitkár a már elfogadott foglalkoztatáspolitikai koncepcióról, ezen elképzelésen belül a képzésre és átképzésre fektette a legnagyob hangsúlyt.

Terveik szerint a jövőben támogatást élveznek azok a gazdasági egységek, amelyek a vállalati szerkezetátalakítás után az átképzést helyben tudják megoldani, ezenkívül a munkaviszonyban lévők képzése és új képzési formák is. Az est további részében megismerkedett a helyi sajátosságokkal és tapasztalatokkal a foglalkoztatáspolitika terén.

Megyeri Tiborné

24 ÓRA A NAGYVILÁGBAN

Antall József miniszerelnök június 25-én, németországi látogatásának utolsó napján Aachenben, a dóm magyar kápolnájánál felavatta Szent István szobrát, Varga Imre alkotását

MTI TELEFOTÓ

Talon, Litvániában is

Litvánia pénteken bevezette saját nemzeti valutáját. A litas az ideiglenes, átmeneti pénzt, a talont váltja fel, amely tavaly október óta – amikor Litvánia kivált a rubelzónából – volt forgalomban a köztársaságban. Július 20-ig váltják át a talonokat litasra (egy litas száz talont ér). Azok az állampolgárok, akik 50 ezernél több talont akarnak átváltani, írásban kötelesek magyarázatot adni vagyonuk eredetéről. A litas 1922 októberében lett a köztársaság nemzeti fizetőeszköze – egészen 1940 októberéig, amikoris a szovjet rubellel váltották fel.

Elmaradt a magyar–orosz alapszerződés ratifikálása

Az orosz parlament külügyi bizottsága pénteken levette a napirendről a magyar–orosz alapszerződés ratifikálásának kérdését. Jevgenyij Ambarcumov, a testület elnöke pedig indítványozta: a két ország külügyminisztériumai kezdjenek tárgyalásokat a szerződés ominózus, 1956-tal foglalkozó kitételének törléséről. A külügyi bizottság azután vonta vissza az okmány ratifikálására vonatkozó indítványt, hogy csütörtök este az orosz törvényhozás határozatképtelenség miatt nem ratifikálta a szerződést, noha a jelenlevő képviselők túlnyomó többsége az okmány szentesítése mellett szavazott.

•

❍ **Cape Canaveral:** Az Endeavour űrrepülőgép legénysége csütörtökön befogta az Eureca műholdat, és ezzel végrehajtotta [illegible] küldetésének fő fel-

Újságírósztrájk Olaszországban

Sztrájkoltak pénteken az olasz újságírók, ezért szombaton egyetlen napilap sem jelen-

Megkezdődött a Szolidaritás kongresszusa

Pénteken délután Zielona Górában megkezdődött a lengyel Szolidaritás szakszervezet V. kongresszusa. A munkaértekezlet jellegű tanácskozáson az előző kongresszusra megválasztott küldöttek vesznek részt. Az eredeti tervek szerint a kongresszus elsőrendű célja a szervezet alapszabályának módosítása volt, az időközben megváltozott belpolitikai helyzet miatt azonban a legnagyobb figyelem valószínűleg arra a kérdésre fog irányulni, milyen szerepet játsszon a Szolidaritás az előrehozott, őszi parlamenti választásokon. Egyelőre kiszámíthatatlan, hogy az egymással ellentétes öt koncepció közül melyik jut túlsúlyra, de valószínű, hogy a Szolidaritást vezető Marian Krzaklewski elképzelése szerzi meg a legtöbb szavazatot. E koncepció győzelme egyben azt is jelentené, hogy a Szolidaritás elutasítja egykori vezetője, Lech Walesa ajánlatát, és nem csatlakozik a BBWR–hez, az államfő párton kívüli választási tömbjéhez.

Leváltották az azeri elnököt

A bakui parlament csütörtök esti ülésén minden hatalmától megfosztotta Abdulfaz Elcsibej azeri elnököt, s az államfői jogköröket a parlament közelmúltban megválasztott elnökére, Gejdar Alijevre ruházta át. Az azerbajdzsán Legfelsőbb Tanács ezzel egyben elutasította a lázadó erők támadása elől a múlt hét végén Nahicsevánba menekült Elcsibejnek azt az ajánlatát, hogy jogkörének egy

Varga Imre

Helyére kerülhet a püspöki énekiskola

(7. oldal)

Vasárnap nyílik a 25. Kerámia Szimpózium Siklóson

Vasárnap este 7 órakor nyílik meg Siklóson a 25. Kerámia Szimpózium, amelynek idén az ivóedény lesz a témája. Ebben az évben a DEFORMA elnevezésű fiatalokból álló formatervező csoport kollektív pályázatát fogadták el programként, így a csoport tagjai, kiegészítve két osztrák alkotóval, vehetnek részt a munkában. A rendezvényt az osztrák Kulturkontakt intézmény 150 000 schillinggel, a Zsolnay Gyár pedig a nyersanyagok biztosításával támogatja. A szimpóziumot *dr. Kurucsai Csaba*, a Megyei Közgyűlés alelnöke nyitja meg.

Hazaérkezett Antall József

Antall József pénteken délután hazaérkezett Budapestre. A miniszterelnök Helmut Kohl kancellár meghívására tett háromnapos hivatalos látogatást a Német Szövetségi Köztársaságban.

Népszavazás Mecsekfalun

Népszavazást tartanak vasárnap az 1954 óta Komlóhoz tartozó Mecsekfalun. A helyi lakosság egy részének kezdeményezésére kiírt szavazáson arról születik döntés, a továbbiakban is Komló része maradjon a falu, vagy önállóan próbáljanak boldogulni.

Százéves asszony

Új Dunántúli Napló

KÖZÉLETI NAPILAP

IV. évfolyam, 170. szám
1993. június 26., szombat
Ára: 13,80 Ft

Kerékpárút a Balaton körül

Összefognak a tóparti önkormányzatok

Összefognak a kerékpárút építésére a Balaton-parti önkormányzatok, és a nagyszabású beruházáshoz közös pályázatot készítenek. Ez fogalmazták meg pénteken Balatonfüreden állásfoglalásukban a tópart polgármesterei, akik *Szabó Tamás* tárca nélküli miniszter, a térség országgyűlési képviselőjének kezdeményezésére vitatták meg az ezzel kapcsolatos terveiket, lehetőségeiket. Valamennyien egyetértettek abban, hogy a Balatont körülölelő kerékpárút új lehetőségeket teremt a turizmusban, ugyanakkor enyhíti a közlekedési gondokat és az e vidéken élőknek munkaalkalmat teremt.

Veszprém, Somogy és Zala megye tóparti polgármestereinek eszmecseréjét követően Szabó Tamás sajtótájékoztatón jelentette be a közös elhatározást és rámutatott arra is, hogy a Balaton-part – mint gazdasági egység – önkormányzatainak összehangolt tevékenységére az első példa. A kerékpárút egyébként mintegy 250 kilométer hosszú lesz, kiépítésének költsége megközelítheti az 1 milliárd forintot. Sikeres pályázat esetén az építéshez 80 százalék állami támogatást adhatnak.

Göncz Árpád a Mari Köztársaságban

Kereskedelmi és gazdasági együttműködési szerződést írtak alá

Magyarország és Mari El pénteken kereskedelmi és gaz-

lyi népművészettel ismerkedhetett meg. Göncz Árpád látogatá-

Hétfőn kezdődnek az IMF-tárgyalások

Hétfőn kezdődnek meg Budapesten a Nemzetközi Valutaalap és a magyar kormány közötti tárgyalások – tájékoztatták az MTI-t pénteken a Pénzügyminisztériumban.

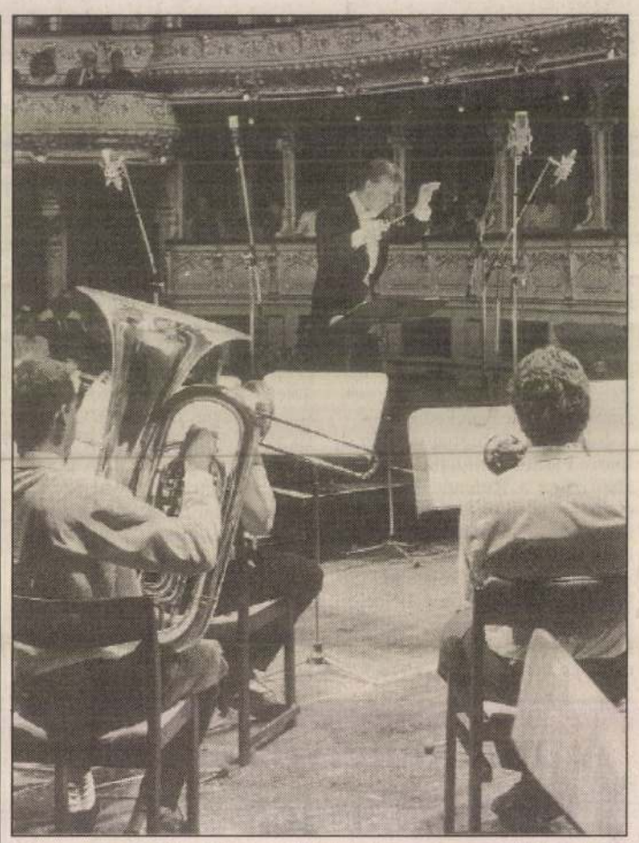

Tegnap este a Pécsi Nemzeti Színházban megkezdődött a III. Nemzetközi Zenei Fesztivál. A Pécsi Szimfonikus Zenekar Károly Róbert és Mahler műveit adta elő Howard Williams vezényletével

A Szabadság Napja Mohácson

Vasárnap a nagygyűlés szónoka dr. Habsburg Ottó

Gödöllő után, az idén a Szabadság Napja országos rendezésének jogát a 900 éves évfordulóját ünneplő Mohács kapta. Vasárnap, június 27-én egésznapos, gazdag programmal várja a város a látogatókat. Az Európai Keresztény Ifjúsági és Cserkész találkozó résztvevőit gyűlés, amelynek szónoka dr. Habsburg Ottó. Ugyancsak ő tart majd a BATRA székházban 16.30 órától politikai fórumot.

Nekünk Mohács kell!? – ez a címe az ünnepi előadásnak, amely a Széchenyi téren álló hatalmas szabadtéri színpadon kerül bemutatásra este fél 9-től. A

Kép és szöveg:
Fábián György

Szobrok elvtársi találkozója

Kezében még ott a gyűrött sapka.
Szeme semmibe néz.
Oldalán halomnyi tégla.
Helyzete most nagyon nehéz.
Tőle karnyújtásnyira két elvbarátja.
Tekintetük acélos, hideg.
Borzult tőlük egykoron, a szőr, az ideg.
A bejáratot fogják ők közre.
Vigyázzák a csendes emlékezést.
Ki itt belépsz.., ó pardon, ez már tévedés.

(Idézet magamtól.)

Csak egy napra adták át a szoborparkot a közönségnek. Aztán augusztusban már teljes valójában pompázhat a budatétényi különlegesség. Most, a szovjet csapatok kivonulásának második évfordulóján azonban már meg lehetett emlékezni arról, hogy egykoron ezek a bronzba, acélba öntött, formált alakok uralták a közterete-ket, csakúgy, mint „gazdáik" gondolatai a közfelfogást.

A Budapest belvárosától tizenöt kilométerre, a Pécsre vezető út mentén elterülő parkban adott egymásnak randevút a főváros közgyűlési határozatának jóvoltából, a közparkokból kitiltott, ideológiailag nem megfelelő szobor elvtársak sokasága.

A látvány lenyűgöző. A bejárat két oldalán három félelmetesen hatalmas alak. *Lenin* a bal oldalon, vele átellenben *Marx* és *Engels*. Körülöttük még állványok, félig kész falazatok. Nézem a szemüket, azt hiszem, nem tudnak semmiről. Őket úgy mintázták, hogy évezredekig álljanak a helyükön. Aztán tessék, most arra várhatnak csak, hogy *Illyés Gyula* egy mondata a zsarnokságról, természetesen acélba öntve, feszüljön soraik közé. Lehet, éjszaka, amikor már senki nem jár az egyelőre még csak épülő szoborpark körül, elolvassák majd. Bár a berozsdásodott nyakakat elég nehéz hajlítani.

A dróthálóval védett területen rohangálnak a munkagépek. A tempó nem túl eszeveszett. Lehet, ez is a múltat idézi. *Steimetz* kapitány „névjegye" még a földön, de hamarosan majd a zászlót lobogtató szobor aljára kerül. Jé, itt szónokol *Kun Béla* is. A tömeg pedig rezzenéstelen arccal figyel, elég régóta, hiszen vasból van.

A Dózsa György útról ebbe a parkba került a nép ajkán csak teregetőnek ismert szobor. Valamit lobogtat a kezében, valaki után fut. De, hogy ki után és minek, azt ma már nagyon nehéz megmondani. Egyesek úgy vélik a szennyest kimosta, és most tereget.

– *Jó napot, segíthetek?* – dörren rám a szemlélődés közben egy érces férfihang. Ijedten fordulok hátra, melyik szobor szólított meg, de megnyugodhatok, csak egy fegyveres őr áll mögöttem.

– *Szeretném lefotózni a szobrokat. Lehet?*

Bevallom, csak illendőségi kérdés volt, de úgy tűnik, a múlt relikviái még nem egészen tisztázott helyzetűek, mert bizony az őr gondolkodik pár pillanatig, mire lassan feleli:

– *Hát, azt talán igen.*

Hogy mit nem, az nem derül ki.

A színpad az egyetlen napra szóló megnyitóra készül. Mint régen. Tiszta nosztalgia. És itt a kéz is, amelyben ott fészkel a Föld. Az a Föld, amelyen még elvtársak szobrai integettek a tereken. Most azonban már más világ van. A monumentális alkotások csak a közeli családi házak lakóinak küldhetnek titkos üzeneteket. De azokban a leggyakrabban leeresztik a redőnyt, hol a meleg, hol a hideg, hol a sötét miatt.

Nem baj, a lényeg, hogy a szobor elvtársak végre egy helyen találkoztak. Arról pedig nem szól a fáma, jövő nyáron máshol rendezik-e meg találkozójukat, vagy ez a hely annyira tetszik nekik, hogy örökre itt maradnak.

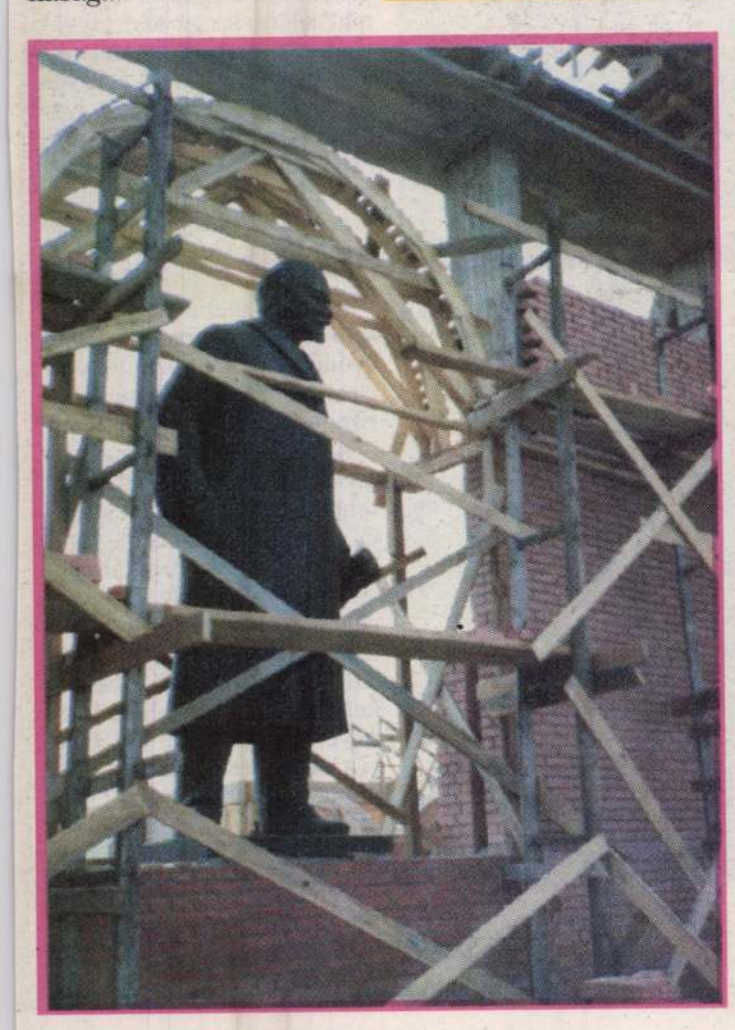

GAZDATANFOLYAM

Szárítás, tárolás

Ha munkaszervezési okok indokolják, a betakarítást már 18–20 százalék nedvességtartalomnál megkezdhetjük. Ilyenkor azonban szárításra van szükségünk. A búza szárítása nem igényel sok energiát, mert könnyen leadja a vizet. Ha a nedvesség 17 százalék alatti, akkor átfúvásos rendszerű silókban tárolható. Hideg levegővel is kockázat nélkül, olcsón szárítható. Sokszor elegendő egyszer-egyszer átlapátolni vagy géppel átrakni, átfúvatni. Az utótisztítás során is veszít 1–2 százalék nedvességet a búzaszem.

Vigyázat! Ha vetőmagot termelünk, akkor a szárítás maximum 40 Celsius-fokon történhet csak! Az étkezési vagy a takarmánybúzát 60 Celsius-fokon is szárithatjuk, általában 12–13 százalék nedvességtartalomig.

A tárolás történhet magtárakban, tárolószínekben garmadában, különböző fémből, betonból készült gabonasilókban és a kisgazdaságok padlásain.

Növényvédelmi jogszabály írja elő, hogy minden tárolóhelyet az új termény betárolása előtt ki kell tisztítani és megfelelő készítményekkel (például Actellic) ki kell fertőtleníteni a terményeket károsító rovarkártevők ellen. A frissen aratott és tárolt gabona még légszáraz állapotban is él, lélegzik, amely során szén-dioxid, víz és hő keletkezik. Ezek következtében minőségi kár keletkezhet.

TÁROLÁSI ELŐÍRÁSOK:

Megnevezés	Megengedett tárolómagasság, m	1 m²-en tárolható mennyiség, kg	Nedvességtartalom, %
Búza, élelmezési célra, ömlesztve, padozaton	1,60	1250	14
Búza, élelmezési célra, zsákolva	2,20	1470	14
Rozs, élelmezési célra, ömlesztve	1,60	1150	14
Rozs, élelmezési célra, zsákolva	2,20	1330	14
Árpa, élelmezési és takarmányozási célra, ömlesztve, padozaton	1,50	975	14
Tavaszi árpa élelmezési és takarmányozási célra, zsákolva	2,20	1220	14
Sörárpa, ömlesztve	1,20	833	14
Zab, ömlesztve	1,20	833	14

Az aratást követő 5–6 hét alatt utóérés következik be, ami javítja az étkezési búza sütőipari minőségét.

Tehát, ha van tárolókapacitásuk, ne siessenek a gabona leadásával, eladásával! Az igaz, hogy legutóbb a kormány 7000 forint átvételi árat garantált tonnánként, de a tőkeerős gazda jobban teszi, ha tárolja és a kereslet-kínálat, a piac törvényeinek engedelmeskedve – akkor adja el a terményt, ha annak a tőzsdén akár 12 ezer forint is lesz az ára tonnánként.

A szalma betakarítása

Az őszi gabonák szalmáját jórészt állataink almozására, a tavaszi árpa és a zab szalmáját pedig takarmányozásra használhatjuk fel. A szalma tehát értékes melléktermék, amit be kell gyűjteni, majd tárolni. Tilos a szalmaégetés! A tarlót is csak kellő növényvédelmi indokkal égethetik, előzetes engedélyek után.

A legolcsóbb módszer a vonszolásos szalmabetakarítás, amikor két traktor által húzott szalmalehúzóval (vonszolókerettel) vonszolják a tábla szélére, és ott elevátor kazlazza. A kazalrakáshoz nagy szakértelem kell (hol vannak már a „kazalmesterek"?), és a későbbi felhasználás is több élőmunka-igényű. A modern megoldás (még ha drágább is) a rendben lévő szalma gépi felszedése és bálázása. Az ilyen bála könnyen kezelhető, szállítható, az állattartásnál is előnyösen és takarékosan használható fel. Könnyen építhető belőle bálakazal, sőt, az állattartó helyiségek is téliesíthetők vele, kihasználva a jó hőszigetelő képességet.

A bálák mérete és alakja a modern géprendszereknél különböző, amely lehet kisbálás, nagybálás, illetve körbálás megoldás: kézzel csak a kisbálás megoldás rakodható, kezelhető.

Eltérések a többi kalászos betakarításánál

Rozs: mivel korábban is vetjük, így betakarítása is megkezdődhet már június második felében. Nem pereg, így aratásával várjuk meg a teljes érést, mert a korábban végzett aratásnál a szem megszorulhat. Az aratást kissé nehezíti a hosszabb és nagyobb tömegű szár, a szalma. A rozs tárolására nagyobb gondot fordítsunk, mivel erőteljesebben lélegzik. Forgassuk, szellőztessük meg időközönként.

Őszi árpa: a legkorábban betakarítható kalászos. Már június közepén aratjuk teljes érésben. Túlérett állapotban kalásza könnyen letörik. Magja a tároláskor könnyen bemelegszik, szükség esetén szárítandó.

Tavaszi árpa: betakarítása a búzáét követi július második felében. A takarmányárpát a teljes érés kezdetén aratjuk. A sörárpánál különösen fontos a pontos aratási idő megválasztása, mert a minőséget az nagyban meghatározza. Igyekezzünk mielőbb befejezni, mert a túlérés is káros. Kombájnoláskor a pelyvalevelek toklászait is el kell távolítani, ezért a toklászolót is be kell állítani, különösen pontosan a sörárpánál, hogy a csíra meg ne sérüljön. Tárolásánál is ügyeljünk arra, hogy még 15 százalék nedvességtartalom mellett is gyakran át kell forgatni. Szalmáját fokozott gondossággal takarítsuk be, hogy takarmányozásra is jól felhasználható legyen.

Zab: teljes érése július második felében várható. Az aratás idejének megválasztása különösen nagy gondosságot igényel, mivel egyrészt egyenetlenül érnek a bugán lévő szemek (elhelyezkedésüktől függően), másrészt a mag könnyen pereg. Az aratást követően mielőbb tisztítsuk és szárítsuk meg a szemtermést. A szárításra különösen nagy gondot fordítsunk, mivel a mag nagy zsír- és olajtartalma miatt könnyen avasodik, nehezen szárad. Ügyeljünk az aratás után a szalma betakarítására, minőségének megőrzésére, mert takarmányként felhasználható.

Tarlóhántás a gabonafélék betakarítása után

Ha a kedves olvasó rendszeresen elolvasgatja írásaimat e lapokon, akkor bizonyára emlékszik arra, hogy februárban már foglalkoztunk általánosságban a tarlóhántással a talajművelési rendszerek tárgyalásakor.

Nézzük meg most konkrétan a gabonák esetében!

Termőföldjükön a következő évben is jó termést kívánnak előállítani. Ennek megalapozását már a betakarítást követően meg kell kezdeniük.

Maga a tarlóhántás egy összetett folyamat, ahol az első a lazítás-keverés vagy forgatás, második lépés a talaj lezárása.

A tarlóhántást 6–8, esetleg 10–14 centiméter mélyen végezzük. Melyek a tarlóhántás céljai?

1. A talaj vízkészletének megőrzése, a vízvezető képesség javítása.

2. A talaj hőgazdálkodásának szabályozása (a „talajharmat" elősegítése).

3. A tarló és egyéb növényi maradványok talajba keverése, elbomlásuk elősegítése. Környezetszennyező volta (levegő) és a hasznos élő szervezetek védelme érdekében ne égessük fel a tarlót, még ha kényelmesebb is a munkavégzés azt követően! Higgyék el, az amúgy is szegényes szervesanyag- (és humusz) tartalmú talajainknak az is hiányzik.

4. Mindezekkel elősegítjük a talajélet megélénkülését, a talaj beéredését.

5. Csökkentjük a gyomnövények és a kórokozók számát. A leforgatott gyommagvak és aratási veszteségként elhullott szemek a megőrzött nedvesség, talajharmat hatására gyorsan kicsíráznak, kikelnek. Kizöldül a tarló. Ez jó, mivel a tarlóápolással elpusztítjuk ezeket és kétszer egy mag sem kel ki.

6. A helyesen és időben végzett tarlóhántással a következő talajművelések (nyári szántás, magágy-előkészítés) energiaigényét csökkentjük, nem is beszélve a jobb minőségről. Nem az a spórolás (ahogy, sajnos, az elmúlt években azt olyan sok helyen lehetett látni), ha elhagyják ezt a fontos műveletet. Később többszörösét követeli meg munkában és energiában a hántatlan tarló szántása, elmunkálása, előkészítése.

A tarlóhántás minőségét befolyásolja, hogy milyen gyorsan végezzük el a betakarítás után. A napfényre került talaj igen gyorsan kiszárad. A betakarítást ezért azonnal kövesse a szalma betakarítása is. Még az elővetemény alá végzett talajmunkák minősége is meglátszik. Az elkenődött, összetaposott kötött talajon nehéz lesz rögmentesen tarlót hántani. A minőséget a gyomok mennyisége is meghatározza. Gyomos, gyomnevelő elővetemény után több munkával érhető csak el a kívánt cél. Ezért is fontos a vegyszeres gyomirtás elvégzése az elővetményben.

Tarlóhántásra egyirányú tárcsákat (diszktillert), egyéb tárcsákat és szántóföldi (teljes szélességben dolgozó) kultivátorokat, talajmarót, hántóekét használhatunk aszerint, hogy mi áll rendelkezésre, vagy melyik a legcélravezetőbb a talaj állapotának megfelelően.

Még egyszer hangsúlyozom az időbeniséget. A gabona betakarítása után még mindig rendelkezésre áll annyi nedvesség a talajban, hogy a munka jó minőségben elvégezhető legyen. A talaj vízkészletének megőrzése miatt fontos művelet a hántott tarló lezárása hengerrel. Kivétel a csapadékos évjárat (ettől most, sajnos, nem kell tartanunk) és a lejtős terület, ahol a lezárás elhagyható.

Tarlóápolás

A jól és időben elvégzett tarlóhántás következtében a növények (gyomok, gabona) magvai gyorsan kikelnek és intenzív növekedésbe kezdenek. Néhány hét alatt akár virágzásnak is indulnak (ez a tarlóaszpektus). Ebben az állapotban (tehát még magfogásuk előtt) megismételjük a tarlóhántást, ez a tarlóápolás. A kikelt gyomok így igen eredményesen pusztíthatók el és zöldtömegüktől függően már felérnek egy zöldtrágyázás hatásával is. Ez természetesen elsősorban az egyéves és a melegigényes nyári gyomokra vonatkozik. Az őszi, kora tavaszi kelésű gyomok irtását az akkor végzett talajmunkákkal vagy vegyszeres gyomirtással végezzük elsősorban.

Kimerítő technikával (többször ismételve) még az évelő gyomok (tarackbúza, fenyércirok) is egész jól visszaszoríthatók.

A helyesen végrehajtott, esetleg többszöri tarlóápolás tehát a legtöbb gyomot jól irtja. Ezzel a módszerrel – évről évre rendszeresen alkalmazva elérhetjük, hogy az esetlegesen rossz, gyomos talajaink igazi „kultúrállapotba" kerülhessenek. Ehhez azonban kellő kitartás szükséges, mert a gyommagvak akár 8–13 évig is megőrizhetik csíraképességüket a talajban.

Kedves Olvasóim! Kívánok önöknek nagy termést, jó minőséget és magas átvételi árakat! Legközelebb a másodvetésű növényekkel, takarmánynövényekkel foglalkozunk.

Csöndben maradandó

Varga Imre 70. születésnapja alkalmából csöndes köszöntőt tartottak állandó kiállításának III., Laktanya u. 7-i házában.

A múltnak és jelennek volt és van vitája e páratlan méretű és szellemiségű életművel, de minőségük okán a jövőnek már csak a szobrok harmóniája marad.

Legújabb művei közül kiemelkedik drámai szobrászi látomása *Jákob és az angyal* küzdelméről, a *Zsuzsanna és a vének* jelenetéről, mely szobor és színes szőnyeg együttesével került Bad Neustadtba, ahol több műve is látható. A formába öntés ötlete mindig a gondolkodás mélységével párosul. Ez a forrása és szárnyalása *Nagy Imre* és *Bartók* portréjának, az *Apor Vilmos* győri mártír püspök arcmásának. Az anyagtársítás — a gobelin, a textil, a krómacél és a bronz — is arra szolgál, hogy a történelem és az ember bonyolult világa minél teljesebben tárulkozhasson fel. A törekvés figyelemre méltó példája a szintén Bad Neustadtba került *Menyasszony-öltöztetése* és a hamarosan *Zalabaksán* fölavatandó *Szűz Mária*-szobra, melyet bronzból mintázott. Közben rendre készül a lelkében lármázó újabb és újabb szobrok formába öntésére. Terveit körülöleli a csönd, a maradandóság ígérete.

Losonci Miklós

VARGA Imre

Vasárnapi Hírek 1997 nov. 9

Kiadvány a 70 éves Varga Imre tiszteletére

Szülöttét köszönti Siófok

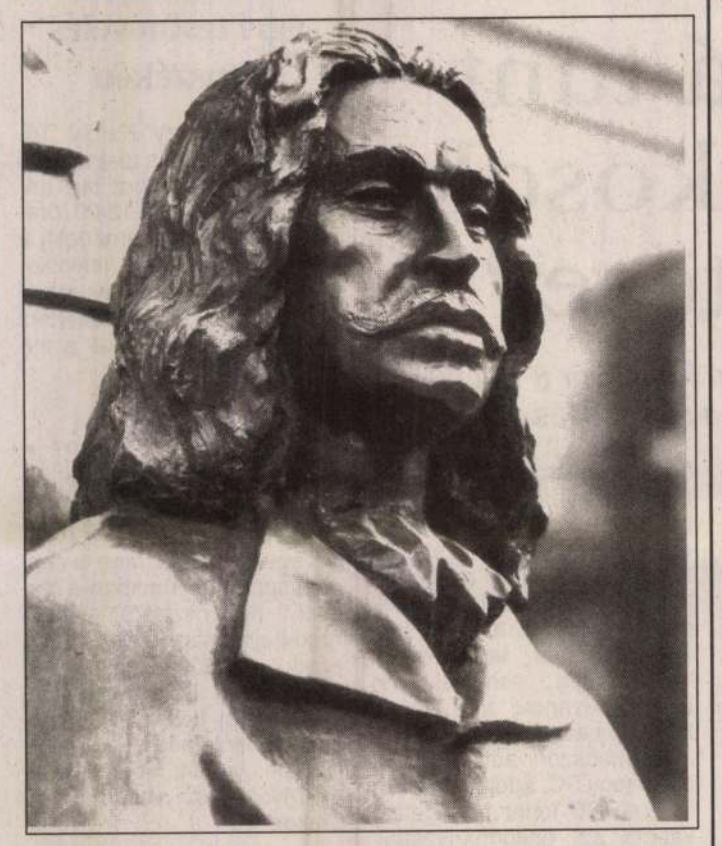

Varga Imre, II. Rákóczi Ferenc című szobrának részlete a kiadvány borítóján

„A szellem nagysága ugyanúgy átragyog szobrain, mint a fiatalság, a csúnyaság, az elesettség és a hősiesség. Mondanivalója az igazság, a mély bölcsesség talaján születik, akár ironikusan, akár finom érzékenységgel, szeretetteljes gyengédséget sugárzóan jelennek is meg munkái." — így méltatja a művészettörténész, Kartochwill Mimi Varga Imre alkotói munkásságát abban a kiadványban, amelyet születésnapi ajándék gyanánt nyújtott át szülöttének tiszteletére Siófok városa.

A 70 esztendős Varga Imre alkotásait bemutató, alkotó életéről és műveiről elismerően megszólaló, fekete-fehérben is szemléletes kétnyelvű kiadványt Kratochwill Mimi szerkesztette, és a Kálmán Imre Múzeum gondozásában jelent meg. A Matyikó Sebestyén József múzeumigazgató meleg hangú köszöntését is tartalmazó kis könyv létrehozását támogatta a város polgármestere, Molnár Árpád is.

Elgázolta az autószerelőket

Pincét loptak Gyékényesen

A bűnügyi tudósítások arról tanúskodnak: a tolvajok már mindent lopnak, ami egy kicsit sűrűbb a levegőnél. Ebbe a kategóriába tartozik — egyebek mellett — a tégla és a darukábel is...

A nagyatádi rendőrkapitányság ismeretlen tettes ellen rendelt el nyomozást lopás miatt. A nem mindennapi bűncselekmény elkövetője a „téglaszükségletét" úgy oldotta meg, hogy lebontotta a gyékényesi szőlőhegy egyik pincéjét, majd hatezer darab nagyméretű téglával gazdagabban és ötvenezer forintnyi kárt hagyva maga után távozott.

November 3-ra virradóan Kaposváron a volt Bázis telepet látogatták meg hívatlan „vendégek". Az egyik üzemből rézbetétes darukábelt és hegesztő trafókábelt loptak el 184 ezer forint értékben, a telephelyen parkoló darukról pedig 350 ezer forintnyi kábelt és alkatrészt szereltek le.

Balatonszemes külterületén kikerülés közben nem tartott megfelelő oldaltávolságot személygépkocsijával Ötvös Ernő budapesti lakos és elütötte a műszaki hiba miatt a járműszerelvény mellett javítási munkát végző Nagy László Sándor zalakarosi és Farkas János mezőtúri lakosokat. Nagy súlyosan, Farkas pedig könnyebben megsérült.

T. R.

A pécsi tévé műsorából

Vörös bort ittam az este címmel a Palkonyi pincesoron felvett nótasort láthatunk vasárnap 18 órakor a TV2-n, az *Itthon* sorozatban. A műsorban Bathó Bea, Bizó József, Bukszár Márta, Keresztury Erika, Marczis Demeter és Tihanyi József énekelnek, Dörömböző Géza és zenekara kísér, klanirét szólót Babay Szilveszter játszik.

ÉV VÉGI KIÁRUSÍTÁS! SZENZÁCIÓS ÁRENGEDMÉNNYEL!!!

Kisméretű tömör tégla III. o. csak

4 Ft/db nettó áron

B-30-as kézi falazóblokk csak

17,60 Ft/db nettó áron

Korlátozott mennyiségben, amíg a készlet tart!

Kaposmérő, TÉGLAGYÁR
Tel.: 82/313-300/5.
(24470)

— Induló galvánüzem szabad kapacitására minőségi bérmunkát vállalunk, horganyzást, rezezést, nikkelezést, acélbarnítást. Tel.: 82/413–720. (24020)

— Szuperkedvezmény, csak most! Télen is Mallorca! December 4–8 repülővel, szállodában, teljes panzióval 24 900 Ft. Jelentkezés Express Utazási Rt. Kaposvár, Ady E. u. 8. Tel.: 82/318–416. (24221)

— Az IPOSZ Somogy Megyei Szövetsége mestervizsgát rendez autószerelő, karosszérialakatos, kőműves, ács, központi fűtésszerelő, szobafestő, villanyszerelő, fodrász, női szabó szakmákban. Jelentkezés IPOSZ Somogy Megyei Szövetsége, 7400 Kaposvár, Kossuth L. u. 14. Telefon: 82/312–204. (24284)

Krónika

Ökumenikus egyházi naptár

Szombat, köznap. Napi igék: Kat:Róm 16,3–9. 16, 22-27.Zsolt 144. Lk 16,9–15. Ref:3 Móz 3. 1Kor 1,18-25.Ev:2Tim 4,5–8. Ez 33,21–22.30–33.

Lénárd. A germán eredetű Leonard név (jel.: erős, mint az oroszlán) magyarosodott alakváltozata. Védőszent: Szent Lénárd frank remete, aki különösen a rabok testi-lelki gondjaival foglalkozott (+560). Az ort. és a gör.kat. naptárban Konstantinápolyi Szent Pál hitvalló.

Évközi 32. Szentháromság utáni 22. Vasárnap. Napi igék: Kat.: Bölcs 6,12–16. Zsolt 62. 1Tessz 4,12–17. Mt 25,1–13. Ref.: 3Móz 4. Zsolt 138. Ev.: Lk 17,20–24. Zsolt 119,41–48.

Rezső. Újmagyar név, amelyet a nyelvújítók a germán eredetű Rudolf (jel.: dicső farkas) helyettesítésére alkottak. Védőszent: Szent Rudolf, Gubbio Itália aszkéta életű püspöke (+1064). Az ort. és a gör. kat. naptárban Militinéi 32 vértanú. Szentéletű Lázár.

NOVEMBER **A nap 6.35 órakor kél, és 16.20 órakor nyugszik; a hold 22.25 órakor kél, és 12.08 órakor nyugszik.**

6

Szombat

Lénárd

Enyhe, nyirkos idő

Felhős, nyirkos marad az idő, egyre többfelé várható eső. Délen a felhők mögül néha kisüt a nap. Az enyhe időben a hőmérséklet 15-18 fokig emelkedik.

Esők várhatók

Időjáráselőrejelzés november 6–12 ig

Az eleinte túlnyomóan borult, csapadékos, de meglehetősen enyhe időt a jövő héten kissé változékonyabb, hűvösebb követi. A hét végén sokfelé, utána elszórtan lehetnek esők. A hajnali órákra eleinte 5–9, később 3–6 fok közé hűl le a levegő. Kora délután kezdetben még 15–20 fokig melegszik, majd 7–10 fok körülire csökken a hőmérséklet.

A hét végén és a jövő hét elején a közelünkben vonulnak el a légköri frontok. Magas marad a levegő páratartalma, sok lesz a felhő, a köd, az eső, ezért egyre többen köhögünk, tüsszögünk, könnyen belázasodhatunk. Akik a nyirkos időre érzékenyek, számítsanak arra, hogy az elkövetkező napokban gyakran fog hasogatni a kezük-lábuk. Az ingadozó és magas vérnyomásúak közérzete romolhat.

Ferenczy Europress

Jótékonysági kiállítás Zamárdiban

A zamárdi művelődési házban Hajnal Gabriella és Németh Imre Lajos alkotásaiból nyílt kiállítás. A tárlaton grafikák, vízfestmények és különleges képkompozíciók láthatók, melyeket a helyszínen meg is vásárolhatnak az érdeklődők. A súlyos vesebetegségben szenvedő Németh Imre Lajos az értékesített művek árának ötven százalékát a vesebetegek szövetségének utalja át. A kiállítás november 20-ig tart nyitva.

Fotó: Török Anett

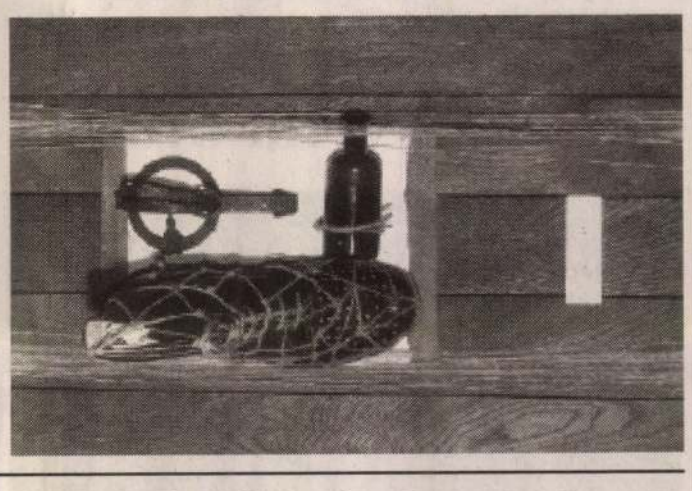

Kis dologból – nagy dolog

Alighanem kuriózumként vonul be az igazságszolgáltatás történetébe az a „klotyó-ügy", amelyhez a barcsi Boróka vendéglőben történt eset szolgáltatott alapot.

Azon a bizonyos estén jókedvüen gyülekeztek a vendégek a kedvelt Boróka rendezvényére. Minden jól indult, ámbár akadtak, akik kissé furcsálották, hogy a WC bejáratát asztallal, székkel eltorlaszolják, hogy senki be ne mehessen. Úgy gondolták ugyanis, hogy az arra való, amire építették, és a vendéglátóknak kötelességük biztosítani megfelelő színvonalú illemhelyet. Lehet, hogy a WC-k fejlődéstörténetében nálunk újabb szakasz következik miszerint: legyen tiszta, rendes az illemhely, de ne használják. A Boróka tulajdonosának intézkedése legalább is erre vallott. Hogy a kirekesztést komolyan gondolta, azt azzal is bizonyította, hogy az egyik deltás rendezőt — a garázdaságért már felfüggesztett börtönre ítélt — Göncz Lászlót bízta meg a bejárat őrzésével.

Éjfél tájban az egyik vendég hölgy „kis dolgát" óhajtotta volna elvégezni, és a barrikádok között valahogy be is jutott a WC „női szakaszába". Vesztére. Ugyanis kis idő múlva rátörtek. Az ajtóban Göncz László állt zordon ábrázattal. Vállon ragadta a lányt, kivezette az előtérbe, aztán nagy ívben ellökte. A sértett megbotlott, elesett és a kezét törte.

Az esetből bírósági ügy lett. Göncz Lászlót első fokon gondatlanságból okozott testi sértés miatt marasztalták el. Az ügyész súlyosbításért fellebbezett. Másodfokon dr. Mózes Gábor tanácsa súlyos testi sértés bűntettében mondta ki bűnösnek a vádlottat és 15 ezer forint pénzbüntetésre ítélte. Fellebezésnek nincs helye. Az emberségnek, a kultúráltságnak viszont mindig és mindenütt helye volna...

(Szegedi)

Véradás

Hétfőn Karádon 9–17 óráig a polgármesteri hivatalban, szerdán Balatonújlakon 14–19 óráig a kultúrházban, november 11-én Balatonbogláron 9–17 óráig a művelődési otthonban lesz véradás.

Vörösborok versenye

Tíz osztrák, 9 magyar és egy szlovák borfajta kapott aranyérmet a nemzetközi Páneurópa vörösbor-verseny eredményhirdetésén tegnap a Hotel Sopronban. A kétnapos eseményen 6 közép-európai ország 92 féle borát minősítette a nemzetközi bíráló bizottság.

RUHÁZATI DISZKONT ÁRUHÁZ
Kapos-RÖVIKÖT KFT., Kaposvár, Jutai út

Ismét érkeztek felnőtt téliesített jackiek

~~3850~~ Ft helyett 1650 Ft

(24399)

Tarka sorok

Jogos bosszúság

A szemészprofesszorhoz beállít egy beteg:

— Tessék megnézni a szememet — panaszolja. — Napok óta mintha fényes bogarak, parányi lények milliói repkednének előttem.

— Akkor mit akar tőlem? — mondja bosszúsan a szemész. — Menjen egy féregirtóhoz!

A hét vicce

A könyvelő bekopog az igazgatóhoz:

— Volna egy személyes kérésem.

— Halljam! — mondja az igazgató.

— Szeretnék fizetésemelést kérni.

— És meg tudná indokolni?

— Igen — mondja a könyvelő. — Szeretnék annyit keresni, hogy ne kelljen mindig benyúlnom a kasszába...

Családi vita

— Mondd, Pista! Hogyan végződött a tegnapi vitád a feleségeddel?

— Az asszony térden állva könyörgött nekem.

— És mit mondott?

— Azt, hogy gyere ki az ágy alól, Pista!

Újítás

— Kérem, ez a legújabb találmány: óra, mutató és számok nélkül.

— És akkor hogyan tudjuk meg, hogy hány óra van?

— Tessék bármikor telefonálni hozzánk, szívesen megmondjuk!

Talponálló

— Kérek egy üveg bort!

— Milyen márkájut?

— Mindegy... Verekedéshez kell.

Jó barátnők

— Hol jártál, szívem?

— Most jövök a kozmetikustól.

— És nem volt nyitva?

A baj

— Tegnap megbetegedett a feleségem, ma pedig eljött az anyja, hogy ápolja...

— Tudod: a baj soha nem jár egyedül.

SOMOGYI HÍRLAP

Az Axel Springer–Magyarország Kft pártoktól független lapja

Felelős vezető az ügyvezető igazgató

Főszerkesztő: DR.KERCZA IMRE

Felelős szerkesztő:
BÍRÓ FERENC (társadalom és gazdaság), DR. TROSZT TIBOR (művelődés és kultúra)

Gyártásvezető-szerkesztő: KURUCZ FERENC. Tervezőszerkesztő: CHRIST LÁSZLÓ, KATONA A. CSONGOR, NAGY MIKLÓS. Olvasószerkesztő: LAJOS GÉZA

Kiadja az AS–M Kft. Somogy Megyei Irodája

Felelős kiadó: PORDÁNY H. LÁSZLÓ irodavezető

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Kaposvár, Kontrássy u. 2/a.
Telefon: 311–644 Telex: 313–360, Telefax: 312–315
Postacímünk: 7401 Kaposvár Pf. 31.

Hirdetés és reklám: telefon 311–506

Siófoki iroda (szerkesztőség és hirdetésfelvétel): Siófok Szabadság tér 9.
Telefon: (84) 311–668, Telefax: (84) 310–861

Készült a szerkesztőség számítógépes szövegszerkesztő-rendszerén.

Nyomtatta a Déli Nyomda Kft, Pécs, Engel János u. 8.

Felelős vezető: SOÓS SÁNDORNÉ

Terjeszti a Magyar Posta.

Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél, a posta hírlapüzleteiben és a hírlapelőfizetési és lapellátási irodánál (HELIR), Budapest, XIII. Lehel u. 10/a 1900., közvetlenül, vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR 215–96162 pénzforgalmi jelzőszámra.

Előfizetési díj egy hónapra 319 forint, negyed évre 957 forint, fél évre 1914 forint, egy évre 3388 forint.

ISSN 0865–9125

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

VARGA Imre Zoltán

Várják az autósport kedvelőit

Kiss Rallye Klub Kaposváron

A ralisport kedvelőinek aligha kell bemutatni a kaposvári Kiss Lászlót. Hosszú évek óta ott találjuk a magyar bajnoki futamokon, az idén Bedő Miklóssal harmadikak lettek az A/8-as kategóriában 1600-as Ladájukkal. A Hungarolada által szponzorált kettős az idény végén klubot alapított.

Kiss László elmondta: az utóbbi időben egyre többen érdeklődnek e népszerű sportág iránt a somogyi megyeszékhelyen. Most azért hozták létre a Kiss Rallye Klubot, hogy ezek az emberek első kézből juthassanak információkhoz. Bárki tagja lehet a klubnak, hiszen a tagdíj mértékét ki-ki pénztárcája szerint maga döntheti el. Már tíz forinttal is be lehet lépni. A befizetésekből tartják fenn a klubot, ami pedig megmarad, azt Kissék versenyzésére fordítják. Bár a kaposvári párosnak szerencsére vannak támogatóik (a Hungaroladán kívül az ATF kft, Erdőgép, Horizont kft és a Castrol Hungária), az autósportban (is) minden forint számít.

Az összejöveteleken a tagok mindent megtudhatnak, ami számukra érdekes. A versenyekkel kapcsolatos tudnivalókat a gyorsaságik megközelítéséről, az autókról, a pilótákról, stb. Terveznek élménybeszámolókat neves autósokkal, videovetítéseket, és természetesen versenyeket is. Hamarosan egy szlalombajnokságot rendeznek, a télen pedig egy hórali szerepel a programban. Ha valaki pedig kedvet kap a versenyzéshez, sok hasznos tanácsot kaphat a tapasztalt párostól.

A következő összejövetel ma 20 órakor kezdődik a Zselic étteremben, minden érdeklődőt szívesen látnak.

– Kele –

A klub alapítói Kiss László és Bedő Miklós a Ladában

Úszás

Hét KASI-érem Grazból

Öt ország, 33 egyesület versenyzői, 1033 rajt, 40 ezer schilling összdíjazás — no és persze kaposvári sikerek. Nagyon tömören így lehetne összefoglalni az Ausztriában, Grazban rendezett kétnapos McDonald's úszóversenyt, amelyen részt vett egy tíz fős KASI-különítmény is.

A Grazban járt kaposvári úszócsapat

A kaposváriak hét éremmel (két arannyal, egy ezüsttel és négy bronzzal) térhettek haza. Különösen a két aranyat (100 m pillangó és 200 m vegyes) szerzett *Beck Márton* szereplése figyelemre méltó: az 1979/1980-ban születettek kategóriájában az összetett pontversenyben (két szám alapján) a második lett. A felnőttek mezőnyében *Szemző András* lett ezüstérmes 200 m vegyesen, az 1977/78-ban születetteknél *Takács Katalin* (100 m mell), *Csendes Norbert* (100 m pillangó) és *Kappéter Béla* (100 m mell), az 1981-ben születetteknél, illetve annál fiatalabbaknál pedig *Magyar Sándor* (100 m hát) „könyvelhetett" el egy bronzmedált. A verseny krónikájához tartozik, hogy 50 m női gyorson az osztrák *Judith Draxler* új rövidpályás Európa-csúcsot úszott. Ideje: 25,67 mp.

A KASI úszóinak eredményei.

1981-ben és előtte születettek.

Fiúk. 100 m gyors: ... 4. *Magyar Sándor* 1,10:19. 100 m hát: ... 3. *Magyar Sándor* 1,17:13.

1979/1980-ban születettek.

Leányok. 100 m mell: ... 4. *Cserényi Katalin* 1,21:29. 200 m vegyes: ... 4. *Cserényi Katalin* 2,36:36.

Fiúk. 100 m gyors: ... 13. *Kárpáti Kálmán* 1,06:62, ... 15. *Dombói Gábor* 1,08:01. 100 m mell: ... 6. *Beck Márton* 1,16:24, ... 12. *Kárpáti Kálmán* 1,22:90, ... 14. *Dombói Gábor* 1,26:57. 100 m pillangó: 1. *Beck Márton* 1,04:02. 200 m vegyes: 1. *Beck Márton* 2,20:67.

1977/78-ban születettek.

Leányok. 100 m mell: ... 3. *Takács Katalin* 1,21:31. 200 m vegyes: ... 4. *Takács Katalin* 2,40:70.

Fiúk. 100 m gyors: ... 4. *Budavári Zsolt* 58:01, ... 8. *Csendes Norbert* 59:83, ... 15. *Kappéter Béla* 1,01:20. 100 m hát: ... 4. *Budavári Zsolt* 1,05:86. 100 m mell: ... 3–4. *Kappéter Béla* 1,13:54. 100 m pillangó: ... 3. *Csendes Norbert* 1:05,36.

Felnőttek.

Férfiak. 50 m gyors: ... 7. *Budavári Zsolt* 25:19. 50 m mell: ... 8. *Kappéter Béla* 32:56. 100 m hát: ... 5. *Szemző András* 1,02:87. 100 m mell: ... 7. *Szemző András* 1,12:67. 100 m pillangó: ... 6. *Szemző András* 1,02:88. 200 m vegyes: ... 2. *Szemző András* 2,18:10.

Vasárnap benépesül a kaposvári Csík Ferenc fedettuszoda. Ekkor rendezik meg ugyanis az Adorján József emlékversenyt; az első versenyszám rajtja 10 órakor lesz.

Az 1–0 most is elég lenne...

Kinek hoz szerencsét a 13-as szám? Ez is lehetne a labdarúgó NB I. szombati Siófok–Vasas mérkőzésének kérdése. A bajnokság 13. fordulójában két tabella-szomszéd találkozik a Balaton partján, s az igazi kérdés az, hogy a siófokiak kiheverték-e a Sopronban elszenvedett katasztrófális vereséget.

Pusztai László vezetőedző mindenesetre bízik abban, hogy az angyalföldiek ellen már egy más felfogású Bányász lép pályára. Bár — a szakvezető szavai szerint — a hétközi Salgótarján elleni kupameccsen még érződött a játékosokon a soproni vereség nyoma, ám a szerdai és csütörtöki edzéseken már megjelent az elszántság az arcokon. Erre alapoz Pusztai, amikor kijelenti: most már nem szabad botlani, a feljövőben levő Vasast le kell győzni, másként nem lehet kiengesztelni a szurkolókat!

Az összeállításon még gondolkodik az edző. A két korábbi sérült Jenei és Kirchmayer továbbra is harcképtelen, így legfeljebb annyi változás lehet, hogy Barna ezúttal a kispadra ül, és elképzelhetően Molnár kerül a középpálya jobb oldalára. Nem döntötte még el Pusztai László, hogy Sirinbekov őrzését kire bízza. Szabadi Csabának van esélye e célból a csapatba kerülésre. Tehát *a várható kezdő tizenegy:Bíró–Keszeg, Bimbó, Olajos, Meksz–Molnár, Varsányi, Szabadi vagy Kovács, Király–Fischer, Hausner vagy Pervusin.* A cserepadon *Brakszatórisz, Barna és Tóth* foglal helyet.

A hazai publikum nyilván elégedett lenne, ha megismétlődnének az elmúlt bajnokság eredményei. Akkor Siófokon és a Fáy utcában is a Pusztai legénység nyert 1:0-ra.

Fónai

Újabb fejlemények röplabdás-ügyben

Hová tűnt a játékosok fizetése?

Az elmúlt 10 hónapban Kaposvár 8 764 000 forinttal támogatta a röplabdacsapatot

A tények ismertek: a kétszeres bajnok és Magyar Kupa-győztes Kaposvári Röplabda Club ismét a szakadék szélére került, miután lemondott a teljes elnökség, maga után hagyva egymillió forint tartozást. A lemondás okáról tegnapi számunkban közöltük dr. Fehér László (volt) elnök nyilatkozatát. Hallgattassék meg a másik fél is.

— Először is ott kezdeném, hogy az egész ügyről az újságból értesültünk, a sportbizottságot ugyanis elfelejtették megkeresni — mondta *dr. Somoskövi Gábor*, a városi önkormányzat sportbizottságának elnöke. — Egyébként is, amióta megalakult az új egyesület, mi semmiféle tájékoztatást nem kaptunk az elnökségtől. Nagyon furcsának és elgondolkodtatónak tartom, hogy amikor pénzre van szükségük, akkor azonnal megtalálnak bennünket, amikor viszont baj van, arról nem szólnak, az újságból tudjuk meg... Mindenesetre a tegnapi cikk „némi" kiegészítésre szorul, amely egészen más megvilágítást ad az ügynek.

Először is: szerintem várható volt, hogy a Kaposvári RC elnökségének a sportcsarnokkal kapcsolatos beadványa eleve kudarcra van ítélve. Hogy emiatt mondtak le, az nem ok — mint ahogy ők állítják —, hanem ürügy. Elhangzott, hogy az új egyesület költségvetésének kétharmadát az önkormányzat fedezte. Meggyőződésem, hogy ez a kétharmad 100 százalék, azaz a vállalkozók egy fillért nem adtak a Kaposvári RC-nek.

Másodszor: *Mészáros Péter* csapatkapitány azt mondta, hogy a nyáron nem kapták meg kéthavi fizetésüket. Nos, pontosan emiatt kapott az egyesület vezetése kétmillió forintot a várostól, a sportbizottság tartalékalapjából, hogy rendezzék a játékosokkal szembeni tartozásukat. Valószínűleg nemcsak én lennék kíváncsi arra, hogy hova tűnt ez az összeg...

Harmadszor: amíg létezett a Somogy SC, addig pontosan 5 614 000 forint támogatást kapott az önkormányzattól. Ehhez még további 1 150 000 forint jött (850 000 a polgármestertől, 300 000 pedig a megyei–városi közös kulturális és sportalapból). Augusztusban, amikor megalakult a Kaposvári RC, újabb kétmillió forintot utaltunk át nekik. Ez pedig — bárhogy is számolom — 8 764 000 forint. Hangsúlyozom, hogy mindezt az elmúlt 10 hónapban kapták az önkormányzattól!

Negyedszer pedig: a Kaposvári RC (volt) elnökségének a sportcsarnokkal kapcsolatos vállalkozási ajánlata teljesen elfogadhatatlan volt az önkormányzat számára. Az ajánlatot nem lehetett részleteiben értékelni, mivel a vállalkozók nem nyújtottak be üzleti tervet. Ha mégis elfogadja azt az önkormányzat, az Kaposvár többi sportegyesületének (mind az élsport, mind a tömegsport terén) a rovására ment volna.

— *Ezek után csak egyetlen kérdésünk van: mit tud tenni az önkormányzat?*

— A válasz tömör: *semmit...* Erre az évre ugyanis elfogyott a pénz, teljesen üres a kaszsza. Biztos, hogy ez a kérdés az önkormányzat elé kerül majd, de én semmi reményt nem látok.

Fenyő Gábor

Röplabda NB I

Kötelező győzelem

Kaposvári Tungsram–Ajka SC 3–0 (3, 8, 7)

Kaposvár, városi sportcsarnok, 50 néző. V.: dr. Takács, ifjabb Kiss.

Kaposvári Tungsram: Csepregi, Herczeg, Grúsz, Tuba, Magyarné, Zalavári. Csere: Varga K., Lentai. Edző: Simonné Kutas Zita.

Ajka SC: Kovács, Viasz, Simon, Gloni, Sipos, Burda. Csere: Bakonyi. Edző: Homola György.

A játszmák alakulása:

1. játszma: 3–0, 3–2, 5–2, 5–3, 15–3 (!!) — *10 perc.*

2. játszma: 1–0, 1–1, 4–1, 4–6 (!), 12–6 (!!), 12–8, 15–8 — *17 perc.*

3. játszma: 0–1, 8–1 (!!), 8–2, 13–2 (!), 13–7 (!), 15–7 — *17 perc.*

Nyomasztó kaposvári fölényt hozott a mindössze 10 percig tartó első játszma. A Tungsram játékosai akkor szereztek pontot, amikor kedvük tartotta, míg a vendégeknek már az is sokszor megoldhatatlan feladatot jelentett, hogy fogadják a hazaiak nyitásait. A jó kezdés a Tungsram játékosait bizonytalanította el — legalábbis a második szett elején. Ennek az lett eredménye, hogy az Ajka zsinórban öt pontot gyűjtött be. Ezzel aztán el is lőtték az összes puskaporukat a vendégek; a kaposváriak átvették a játék irányítását, s végül magabiztosan hozta ezt a játszmát is. A harmadik szettben Simonné Kutas Zita edző változtatott a felálláson: Herczeget a könyöksérüléssel bajlódó Varga K. váltotta fel, majd később bejött Lentai a jól játszó Magyarné helyére. A játék képe mit sem változott: továbbra is a Tungsram irányított. Két pontnyira a játszma- és mérkőzéslabdától ugyan megtorpant a Tungi — a vendégek ekkor öt pontot tudtak szerezni —, de aztán rendezték a sorokat, s pontot tettek a mérkőzés végére.

Háromnegyed óra sem kellett ahhoz, hogy a Tungsram legyőzze az NB I újoncát, az eddig egyetlen győzelmet szerzett Ajka SC-t.

Jók: Csepregi, Tuba, Grúsz, Magyarné.

— Fenyő —

Nyílt nap az egri testnevelés tanszéken

Az Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola testnevelés tanszéke nyílt napot tart november 8-án déli 12.00 órakor. Ennek során ismertetik a testnevelés szakra jelentkezőkkel a következő évi felvételi anyagát, és módszertani segítséget is nyújtanak a felkészüléshez.

A Bélavár megy Homokszentgyörgyre

Tévesen jelent meg a tegnapi sportműsorunkban a megyei II. osztályú labdarúgó-bajnokság (Déli csoport) egyik mérkőzésének helyszíne. A Bélavár–Homokszentgyörgy találkozó — a közölttel ellentétben — nem Bélaváron, hanem Homokszentgyörgyön lesz vasárnap 13 órakor.

Ismét Hóshow Budapesten

A tél közeledtét jelzi, hogy ismét sor kerül Budapesten a havas sportok szerelmeseinek legnagyobb hazai randevújára a kiállítással egybekötött Hóshowra. November 11. és 14. között a BNV C-pavilonjában száztizenkét résztvevő cég és szervezet kínál programot az érdeklődőknek. Megannyi utazási iroda viszi el ajánlatait, ott lesznek ismét a sportszerek és sportruházók forgalmazói, és megtartják a téli felszerelések és eszközök börzéjét is. Az iskolai síoktatók nemzetközi konferenciájára ezúttal kerül sor.

MTK... talán mégsem?

Mitagadás, mi gálánsan megelőlegeztük a bizalmat az MTK labdarúgó-csapatának, amikor máris a legjobb tizenhat közé soroltuk az Magyar Kupában. Pedig esetében csak november 17-én várható döntés, mert akkor mérkőznek meg a Diósgyőrrel. Most aztán szurkolhatunk a fővárosi együttesnek, hogy mégis csak nekünk legyen igazunk. Egyébként a nyolc közé jutásért november 24-én továbbá 27 vagy 28-án kerül sor az újabb, immár oda-vissza fordulóra.

Világkupán a birkózók

Kuba visszalépése folytán hazánk birkózó válogatottja jutott ahhoz a lehetőséghez, hogy résztvegyen a finnországi Heinolában rendezendő Világkupán. Válogatottunk nem a legjobb összeállításban kelhetett útra, mert *Farkas Péter* és *Sike András* sérülés, *Repka Attila* pedig betegség miatt kénytelen volt itthon maradni. Nem utazott el az Európa-bajnok *Bódi Jenő* sem, aki a végleges visszavonulását fontolgatja.

Elutasítva az A. Madrid kérése

Az UEFA elutasította az Atletico Madrid kérését, miszerint játsszák újra a görög OFI elleni UEFA kupa-visszavágót. A spanyolok videó és egyéb felvételekkel igyekeztek bizonygatni, hogy a mérkőzés sorsát eldöntő tizenegyes gólnál a labda teljes terjedelmével nem haladt át a gólvonalon. Az európai szervezet nem tett eleget a kérésnek, és a játékvezető döntését fogadta el, így a madridi csapat kiesett a további küzdelemből.

A magyar tudomány szolgálatában

Az Akadémiai Kiadó új könyvei

A magyar tudomány műhelyeiben sok érték születik, s abban hogy ezek megjelenjenek könyvespolcainkon, meghatározó szerepe van az *Akadémiai Kiadó és Nyomda* szerkesztőinek és munkatársainak. A változó világunkhoz való alkalmazkodásról, kitűzött és megvalósuló terveikről *Zöld Ferenc* igazgató nyilatkozott az *Új Magyarország* munkatársának.

Az elmúlt években jelentős átalakuláson mentek át a hazai kiadók és könyvterjesztő hálózatok. Önöknek hogyan sikerült megfelelniük korunk kihívásainak?

– Nagyon nehéz a mai világban egy kiadónak megtartani a tisztességét, azt az elkötelezettségét, amelyet magáénak vall, *a tudomány szolgálatát*. A piac egyre vadabb, mert mind nagyobb a konkurencia, bár a tudományos művek publikálásában nincs igazán jelentős verseny. A közönség kegyéért és zsebéért folytatott harcban a könnyebb műfaj hamarabb ér el sikert. Ennek ellenére *egy bevált intézkedéssorozattal*, amelybe beletartozott a visszafogottság, a pontos kalkuláció, a piacismeret, a mások és a saját hibáinkból való okulás, az óvatosság, a terjesztőkkel kialakult jó kapcsolat, az elmélyült propagandamunka és a helyes igényfelmérés, *eredményeket értünk el.*

Az igazgató a továbbiakban elmondotta, hogy az utóbbi években huszonöt százalékkal *csökkentették a létszámot*. Megszüntették a szétszórtan elhelyezkedő külső raktáraikat, helyettük *központi készletelhelyezésre* tértek át, s az arra fordított anyagiak már megtérültek. A kiadó kereskedelempolitikája is hozzájárult a talponmaradáshoz.

– Szerénytelenség nélkül mondhatom – folytatta Zöld Ferenc, – hogy *az 1993-as év jól sikerült*, s ez nem csekély eredmény, hiszen ma a könyvet nehezebb eladni. A nagy állami könyvterjesztő cégek utódai is csődbe jutottak, és ezt is ki kellett bírnunk. Kintlévőségünk meghaladja a harmincötmillió forintot, s az az érzésem, hogy ennek jelentős részét sohasem fogjuk látni. Hamar kiderült, hogy *az értékesítésre új módozatokat kell keresnünk*. Ma már partnereink egy része a nagy szótárakból csupán tíz példányt rendel. A boltok önállóan szerzik be az árut. Az *Újpest* rakparton nyitottunk egy viszonteladókat kiszolgáló boltot, ami remekül bevált. Most ugyanis nem ötezresrével viszik a könyvet, hanem ötösével... További gondunk, hogy *vidéken a kiadványaink nincsenek jelen*. A boltok csak szótárakat vesznek át, tudományos könyveket nem, mert bizonytalanok a kereslet felől, holott a köteteknek ott lenne a helyük. Ezért létrehoztunk egy *főbizományosi* rendszert. Ismert partnerekkel szerződtünk, akik bizományban tartják a könyveinket. Ezzel megtartjuk a vidéki értelmiség azon rétegét is, amely például a természettudományos témák iránt érdeklődik. A folyamatos kínálat megteremtése ezeknek a vásárlóknak az önképzése szempontjából is elengedhetetlen.

– Saját bolthálózatukat hogyan tudták bővíteni?

– Nagy sérelem érte az Akadémiai Kiadót, amikor az előprivatizáció idején könyvjóváírással – magyarul *ingyen* – adtak át boltokat másoknak, mi pedig *egyet sem kaptunk*. Később megpróbáltunk könyvesboltokat vásárolni, de oda sem engedtek a licitálásra bennünket. Érdemes összehasonlítani például a *szegedi* üzletünket a *komáromi* könyvesbolttal. A mi boltunkban nincs úszó-, de még óvógumi sem... A szegedin kívül sikerült elárusítóhelyet nyitnunk *Győrött*, és hálózatépítésünket tovább folytatjuk. A csődbe ment könyvterjesztőtől átvett szegedi üzlet forgalmát megtízszereztük. Kiadónk forgalma egyébként 1993-ban meghaladta az egymilliárd forintot, és dollárexportunkat harminc százalékkal emeltük.

– Ebben az évben milyen új kiadványokra számíthat a közönség?

– Februárban megjelenik a *Magyar Életrajzi Lexikon* következő kötete, márciusban a *Magyar Színházművészeti Lexikon* és a *Korai Magyar Történeti Lexikon*, májusban a magyar *Larousse* harmadik kötete, valamint az ünnepi könyvhétre két *Márai*-kötet. Népszerű kiadványnak ígérkezik a *Times Atlasz* harmadik kötete, amely a régészettel foglalkozik. Talán ez a legterjedelmesebb és a legszebb. Nagy vállalkozásunk az *Új Magyar Irodalmi Lexikon*, amelyet őszre ígérünk. Szeretnénk befejezni a régen indult sorozatainkat, mint például a *Világirodalmi Lexikont*, amelynek az utolsó előtti kötete jelenik meg 1994-ben.

Még az első félévben boltokba kerül a *pszichoanalízis* szótára. Kíváncsi vagyok, hogy a terminológiát hogyan fogadja a közönség. Új próbákozásunkként megjelentettük az *angol–magyar műszaki és tudományos szótárt*, amelynek flopy lemezen lévő változata is kapható lesz. Folytatjuk a menedzser sorozatot, továbbá mindazokat, amelyeket a közönség ismer és szeret.

– A tankönyvkiadásba hogyan kapcsolódnak be?

– Két *Nemeskürty* könyvünk van, a *Mi, magyarok* és a *Magyar irodalom története 1945-ig*, továbbá angol nyelvkönyveink családja. Ebben az évben jelentkezünk egy biológia tankönyvvel. Előkészületben van földrajz tankönyvünk, amelytől igen sokat várunk. Rengeteg energiát fordítunk arra, hogy valóban jó könyvekből tanulhassanak a diákok. Ha a jövőben a kedvezményes hitelkonstrukció megszűnik, amely tavaly remekül bevált, akkor megeshet, hogy összecsapott, színvonal alatti tankönyvek kerülhetnek a tanulók kezébe.

– Mire számíthatunk a korábbi kiadványok megújítása terén?

– *Bakos Ferenc* tanár úr most adja le az *Idegen szavak szótára* új kéziratát, amelyet a lehető legrövidebb időn belül igyekszünk megjelentetni. Orvosi, banki, tőzsdei, jogi szakszótárakat is kiadunk. Korábban *magyar–szerbhorvát* szótár volt forgalomban, ám most különválasztva kell megalkotni a szerb és a horvát szógyűjteményt. Ezt is elindítottuk. Szomszédainkat ismernünk kell, ezért megújítjuk a magyar–román és a román-magyar zsebszótárt. Tavaly hagyta el a nyomdát a román-magyar kéziszótár, amelynek előkészületben van magyar–román párja is. *Folytatjuk a szűkkörű érdeklődésre számot tartó tudományos munkák megjelentetését* a nyelvészettől a történelemig, a morfológiáig, a zoológiáig. Ezeknek akár ötszáz példányban is helyük van a magyar piacon. Ha megfeledkeznénk róluk, akkor hézag keletkezne. A *Magyar Nagylexikon* két újabb kötete kerülhet fel a polcokra ebben az évben.

– Határainkon kívül milyen üzleti kapcsolatokat ápolnak?

– *Romániában – Csíkszereda* székhellyel – vegyes vállalatot alapítottunk, amely eredményesen működik. A folyamatos ellátás és a választékbővítés hívei vagyunk, hogy az ottani könyvéhséget kielégíthessük, elsősorban a saját kiadványainkból. Októberben nyitottunk könyvesboltot Csíkszeredán, és erre az alkalomra – három hét leforgása alatt – megjelentettük *Sütő András* egy könyvét. *Marosvásárhelyen* december közepén a *Látó* szerkesztősége avatott könyvüzletet, mi – a bukaresti *Humanitas Kiadóval* szövetkezve jelentünk meg, közös üzemeltetésben működtetve boltunkat. A két kiadó – igény szerint – árulja egymás könyveit.

Szlovákiában is bejegyzés előtt áll egy közös vállalatunk *Dom Knih – Akadémia Könyvesház* néven. Augusztus óta nincs előrelépés ebben az ügyben. *Rimaszombatban* megnyitottuk a könyvesboltunkat, és szeretnék hálózatot kiépíteni. Ha ez más társulásnak sikerül, akkor *csatlakozunk* hozzájuk, mert nem törekszünk monopólium kialakítására. Azt valljuk ugyanis, *nem elég egy könyvet megjelentetni, el is kell juttatni az emberekhez*. Ez a mi küldetésünk – hallottuk Zöld Ferenc igazgatótól.

Tamasi Tamás

Takarékos magyarok

A lakosság összmegtakarításai 1993-ban 212,1 milliárd forinttal növekedtek. Ez elmaradt az 1992 évitől. Akkor a lakosság 308,1 milliárd forinttal többet tett félre. A pénzintézeteknél lévő lakossági megtakarítások növekménye tavaly 185,8 milliárd forint volt, szemben az előző évi 281,2 milliárd forinttal.

A lakossági megtakarítások növekedésének alakulása elsősorban azért fontos, mert ez az a pénz, ami bevonható a költségvetés jelentős deficitjének finanszírozásába.

A megtakarítások összesen 1395,8 milliárd forintot értek el a múlt év végén, s ebből a pénzintézeteknél 1228,7 milliárd forint van. A takarékbetétállomány összesen 704,4 milliárd forintot tesz ki, amiből a deviza betétállomány összege eléri a 204,4 milliárd forintot. A devizabetétállomány az elmúlt esztendő során 52 milliárd forinttal bővült. Decemberben 4 milliárd forintnak megfelelő valutát helyezett el a lakosság a hazai bankoknál.

A pénzintézetektől a lakosság összesen 204,6 milliárd forint értékű értékpapírt vásárolt. Ez az állomány decemberben nem változott, egy év alatt pedig 13,7 milliárd forinttal növekedett.

Jelentős a változás a nem pénzintézeti értékpapíroknál, amelyek közé az állampapírok tartoznak. A lakosság tulajdonában összesen 116,1 milliárd forint értékű ilyen papír van.

A lakosság összesen 294,1 milliárd forint hitellel tartozik a bankoknak, illetve a munkáltatónak. Ebből a lakosság pénzintézeti tartozása 251 milliárd forint. A hitelállomány decemberben 8,7 milliárd forinttal, egész év során 41,8 milliárd forinttal emelkedett. Így a lakosság nettó megtakarításainak együttes összege december 31-én 1101,7 milliárd forint volt.

Bemutatjuk a képviselőjelölteket

Nem szeretne félúton megállni

Felső-Bácska parlamenti követe a *Magyar Demokrata Fórum* színeiben *Karsai Péter*, aki *Bács-Kiskun* megye 10. számú választókörzetéből jutott az *Országházba*. A negyvenes évei elején járó iskolaigazgató *Jánoshalmáról* jár a fővárosba, ideje jelentős részét a plenáris üléseknek, a frakciómegbeszéléseknek és az elnökletével működő *oktatási, ifjúsági, és sportbizottságnak* szentelve. A közelgő választásokon pártja ismét indítja a mandátumért vívott küzdelemben.

– Milyen „előélettel" került kapcsolatba a politikával?

– Szüleim értelmiségiek, akik sokáig viselték a kulákság bélyegét. Engem a zene gyerekkorom óta vonzott, így történelem–ének szakos tanár lettem, és szülőhelyemen tanítottam, néhány évig a művelődési központ irányítói teendőit is ellátva. A *kórusmozgalomba* karnagyként kapcsolódtam be, majd 1987-ben választott igazgatóként kerültem a helybeli általános iskola élére. 1989 őszén csatlakoztam az MDF-hez, és az 1990-es választások második fordulójában szereztem meg a választók többségének voksát.

Törvények, törvénykezések

– A parlamenti bizottság elnökeként milyen jelentősebb törvények megszületésére emlékezik vissza szívesen?

– A mi bizottságunk csak 1992 őszén alakult meg, így csupán egy félidőt tesz ki a szereplése ebben a ciklusban. Ez idő alatt *a készülő oktatási törvénycsomaggal foglalkoztunk*, valamint a szakképzéssel. Összességében az oktatás kapott nagyobb hangsúlyt, ám ez összefügg az *ifjúság* helyzetével is. A legmostohább – sajnos – a sport maradt, bár több esetben részt vettem sporttanácskozásokon, de kollektívan nem tudtunk olyan látványos dolgokat produkálni, mint az oktatási törvény, amire a legbüszkébb vagyok, hiszen kis híján kétharmados támogatást kapott. Saját módosító indítványaink révén javult a törvényjavaslat és nyerte el végleges formáját. Egy jó törvényt tettünk az asztalra. Februárban, amikor ismét ülésezünk, egyik programunk a tárca miniszterének meghallgatása a nemzeti alaptantervvel kapcsolatban és az ahhoz kapcsolódó rendelkezésekről. Nyugodt szívvel elmondhatom, hogy *az oktatásért sikerült a tőlünk telhetőt megtenni*. Előkészítés alatt áll a gyermek- és ifjúságvédelmi törvény, illetve a sporttörvény, amelynek előmunkálataiba szakértőket vontunk be.

Sikerek, eredmények

– Ön most, tavasszal ismét a választók elé áll. Amikor továbbra is a bizalmukat kéri, milyen helyi eredményekkel érvel majd?

– Sikerként könyvelhetem el, hogy sikerült a *bácsalmási határátkelőhely* megnyitása ügyében eredményes lépéseket tennem. Ma már ez megnyílt, és a körzetemben élő három nemzetiség átjárása természetesnek tekinthető, továbbá igen jelentős gazdasági előnyei is vannak. Éppen ezért egy másik község is megkívánta ezt a lehetőséget, így *Gara* térségében ugyancsak ebben a ciklusban szeretnék, a hatóságokkal együttműködve, megoldást találni. A vidék égető gondja, amelyet a nem távoli jövőben rendezni kell, a *Duna–Tisza közén elterülő hátság elsivatagosodásának megakadályozása* a vízgazdálkodás eszközeivel. Az egymást követő száraz esztendők során ugyanis a talajvíz több métert süllyedt, veszélyeztetve a gazdálkodást. Képviselőtársaimmal, a tárcák minisztereivel és a vízügy embereivel valamint az önkormányzatokkal már sokat tanácskoztunk erről. Úgy tűnik, ebben az ügyben is sikerül előbbre lépni.

Hűen önmagamhoz

– Van-e még más érv is a tarsolyában, amiért érdemes önre szavazni?

– Most érkeztem oda, mint képviselő, hogy már tudom, egy honatyának mit, és hogyan kell csinálnia. Valahol félúton tartok az ehhez szükséges tudomány megszerzésében. Elsajátítottam a törvényhozáshoz nélkülözhetetlen készséget, tudom, hogy a különböző témakörökkel kapcsolatban kihez kell fordulnom. Valójában ez inspirál elsősorban, hiszen *az ember szereti befejezni, amit elkezdett*. Van még bennem egy sereg lehetőség, amit a következő négy esztendőben bontakoztathatnék ki. *A körzetemben sokan bíznak abban, hogy az a keresztény-nemzeti értékrend, amivel mi az első választást megnyertük, még sok tartalékkal bír*. Konkrét választási programom akörül fog megfogalmazódni, hogy továbbra is *hű leszek* eddigi értékrendemhez. Az az előnyünk egyébként is megvan a most indulókkal szemben, hogy *letettük a névjegyünket* a törvényhozásban. Nem kell sokat ígérgetnem, hiszen megnézhetik, hogyan szavaztam a kárpótlás, az egyházi iskolák visszaadása ügyében és a többi kérdésben. Döntőnek tartom, hogy a most induló parasztgazdaságok és másfajta vállalkozások felvirágoztatását felvállaljam, ezzel is segítve a munkahelyteremtést – nyilatkozta Karsai Péter Bács-Kiskun megyei képviselő.

(t. t.)

Rákosi és az öregek

Közelmúltunkban még jócskán vannak feltáratlan lapjai a gonoszságnak. Például Rákosi Mátyás azon akciójának, amelynek jelszava megfogalmazatlanul valahogy így hangzott: *tisztítsuk meg Budapestet az öregektől*.

Negyvenöt előtt két ezerágyas otthon fogadta be az idős embereket. Összetételük heterogén volt: a deklasszált levitézlett hadviselteken át a hajdani cselédekig.

Rákosi gyakran hangoztatta, a múlt minden maradványától meg kell tisztítani a társadalmat. Ezek, az utolsó napjaikat morzsolgató szerencsétlenek is osztályellenességnek tűntek fel szemében. Példátlan gyorsasággal megszervezte hát kitelepülésüket az ország legtávolabbi pontjaira, a határsávban, elhagyatott, omladozó kastélyokban, ahol a hozzátartozók meg se látogathatták őket – különben is a leköltöztetés infernális izgalmában az első hónapokban százával haltak meg az öregek.

Első intrada, második deportációs menet, nyilas időkre valló képsorok. Orvos nélkül, pokrócba bugyolált, nyöszörgő roncsokkal zsúfolt katonai teherautók tartottak hosszú menetben Szentgotthárd, Máriapócs, Vámosmikola, Gyula felé. Csak a fegyveres őr hiányzott mellőlük.

Mintha a sírba tették volna őket. Szentgotthárdon egy hatalmas dohánygyár hevenyészetten berendezett szobáiba, ötven ágyas szörnyű helyiségekbe zsúfolták a mondjuk ki: *egészségügyi, életkoruk miatt internáltakat*.

Ne maradjon szociális otthon a fővárosban, nyoma se legyen a régi világnak – indokolta embertelen döntését népünk nagy humanistája, *Mátyás, az igazságtalan*. A Kamaraerdői otthon hétágyas szobái különben is más célra kellettek. Ne legyünk már annyira nácionalisták, hogy saját öregeinket elápoljuk. Kellettek az otthonok férőhelyei a görög politikai menekülteknek. Gyulán egy tizennyolcadik századi laktanyába szorongtak, ahol még ablak se volt egyes épületszárnyakon. Polgárdiban vadászkastélyban. Máriapócson elmeszociális otthont létesítettek, csakhogy kellemeskedjenek a Máriáért idezarándokló kegyhely látogatóknak.

Ötvenhat változást hozott, ha nem is forradalmit. Bár a szociálpolitikai ügyintézők sose voltak nagykaliberű emberek, de emberbarátok, jól gondolkozók azért akadtak köztük. Bizonyos szoc. pol. vezetők 1956 decemberében visszafoglaltak épületeket. Kamaraerdőt a párttitkárképzőtől *szabadították fel*, felhozták az időseket, és újra eredeti alapításának megfelelően működött az otthon.

De profilírozást, helyes kezdeményezéseket hajtottak végre, kisebb szobákat alakíttattak ki számos intézményben. Ami káros öröksége még ennek a kornak: Budapesten egyetlen elmeszociális otthon se működik. Ez nagy hiányosság. Mind gondnokság alá helyezik, s a világvégi szentgotthárdi szociális otthonba irányítják a mentális betegségben szenvedő idős embereket.

A bolsevista nagy elmeszakértőről, Rákosi Mátyásról eszembe jut egy furcsa történet, amit a sors fintorának, a vörös materialista nemezisnek nevezhetnénk.

Népünk nagy fia szovjet szociális otthon lakója lett a Krímben. Az egyik pártkáder-súlylyesztő kórteremben élete vége felé különös lelkiállapot, honvágy-hiszti fogta el a nagyvezért. Az épületből kiszökve, gyalog, elindult Magyarország felé. Az ápolók úgy vitték vissza, kényszerzubbonyban – nem is egyszer.

Vajon eszébe jutott-e az elűzött öregek dzsipre parancsolt, kafkai menete, a XX. század közepén, ahol az emberi tömegek kiszolgáltatottsága óriási, s nem elsődleges az összefogások jószolgálata?

Pardi Anna

Zalai hírek

Zalaegerszegen, illetve az Északzalai Vízmű működési területén 19 százalékkal emelték a víz- és csatornadíjakat. A vezetékes ivóvíz köbméterenként 46 forint 10 fillérbe kerül, ám az ár a Dunántúl tizenkét önálló vízszolgáltató, szervezetének tarifái sorában még így is a második legalacsonyabb. Az olcsóbbak közé sorolható a zalaegerszegi szennyvízdíj is: köbméterenként 38 forint. Nagykanizsán, a Dél-zalai Vízmű körzetében valamivel magasabb, 49 forintos víztarifát terveznek, ugyanakkor – korszerű és gazdaságos üzemű tisztítótelepük jóvoltából – csak 30 forintos csatornadíjat irányoztak elő. A nagykanizsaiak összesített – 79 forintos – szolgáltatási ára a legalacsonyabb lesz a Dunántúlon. Összehasonlításul: öt olyan vízmű van, ahol 62–87 forint az ivóvíz és 94–212 forint a csatorna díja.

Az átlagosnál magasabb munkanélküliségű Zala megyei Türjén százórás alaptanfolyam kezdődött leendő és kezdő vállalkozók számára. A helyi Zalakar Térségfejlesztési Társulás kezdeményezésére a legfontosabb üzletviteli, pénzügyi és jogi ismereteket sajátítják el a hallgatók, akiknek – mintegy vizsgafeladatként – üzleti tervet is kell készíteniük. Hasonló kurzus indult Zalaegerszegen, Nagykanizsán és a megye gazdaságilag elmaradott térségéhez tartozó Csesztregen is. A megyei vállalkozásfejlesztési alapítványi támogatás jóvoltából a hallgatók a 15 ezer forintos költségnek csak egytizedét fizetik. A vállalkozóképzőkre csaknem négyszázan jelentkeztek, ám az intenzív tanfolyamok színvonala érdekében csak 120 résztvevőt tudtak fogadni az első körben.

Varga Imre

A Boross-kormány harminc napjáról

(Folytatás az 1. oldalról)

A miniszterelnök úgy nyilatkozott, hogy természetes kapcsolatrendszer kialakítására törekszik valamennyi tárgyalópartnerével és jó szándékú eszmecserére mindig alkalmat fog találni bármelyik párt képviselőjének jelzésére. Elmondotta, hogy a napokban tárgyalt az egyházi vezetők egy részével és a közeljövőben folytatni kívánja ezeket a találkozásokat a többi egyház képviselőivel is. Ami a közeljövőt illeti, fontosnak tartotta megemlíteni, hogy hamarosan megbeszéléseket folytat a bankok és a nagyvállalatok vezetőivel. Külön hangsúlyozta, hogy nagy fontosságot tulajdonít a Magyar Nemzeti Banknál teendő látogatásnak. Ami a gazdaságpolitikát illeti, a miniszterelnök elmondotta, hogy a decemberben elfogadott operatív munkaterv számos gazdasági elemet tartalmaz. A jövőben rendszeresíteni kell a pénzügyi és a gazdasági tárcavezetők értekezletét. Boross Péter szerint a magyar vállalkozásoknak nem az a nagy problémája, hogy magas a nyereségadó, hanem a béreket terhelő elvonások mértéke nagy. A bérekre háruló terheket a kormány mérsékelte, hiszen a szolidaritási járulékot 2 százalékkal már csökkentették, ez országos viszonylatban 20 milliárd forintot jelent. További tehercsökkenések is elképzelhetőek. Mérsékelték a kamatadót is, most csupán az a kérdés, hogy mit tesznek ezzel a bankok. A bankkonszolidációval kapcsolatban Boross Péter jelezte ennek veszélyes voltát, mert ha nem megfelelően hajtják végre, akkor újabb konszolidációs programra lesz szükség rövid időn belül. Ezt pedig csak szigorú személyi, bérügyi és egzisztenciális feltételekkel lehet elkerülni.

A miniszterelnök kijelentette, hogy véleménye szerint az idei januári infláció mértéke remélhetőleg a tavalyinak a felét sem éri el és hozzátette, hogy nem úszhat el a költségvetés. Elmondotta, hogy tegnap megbeszélést folytatott az IMF magyarországi képviselőjével, amelynek során tisztázódott két fontos követelmény: a költségvetésnek meg kell maradnia a megszabott keretek között, és a fizetési mérleg hiánya nem haladhatja meg az 1,5 milliárd dollárt. Több mint valószínű, hogy költségvetési átcsoportosításokra is sor kerül és 8 milliárd forintot szeretnének műszaki fejlesztésre, exportösztönzésre és a mezőgazdaság serkentésére fordítani.

A médiatörvény-tervezet készen áll – mondotta Boross Péter –, s ezt a kormány mindenképpen benyújtja a parlamentnek. Hangsúlyozta, hogy ő maga nem kívánja kezdeményezni a Televízió és a Rádió élén a sokak által várt személycseréket. Tulajdonképpen öngerjesztés folyik a médiumokban, túldramatizálják a dolgokat. Megnyugtatásként közölte, hogy ebben az esztendőben is közvetíteni fogja a parlamenti munkát a televízió.

Boross Péter reagált *Szabó Iván* pénzügyminiszter hétvégi kijelentésére, miszerint ugyanaz a személy töltse be a miniszterelnöki és az MDF-pártelnöki tisztséget és ismételten határozottan kijelentette, hogy személy szerint már korábban bejelentette, hogy nem vállalja a pártelnökséget. Hangsúlyozta, morális kérdésnek tartja, hogy a Magyar Demokrata Fórum jövendő pártelnöke az alapítók közül kerüljön ki.

*

A Televízió 24 óra című politikai műsorában Boross Péter nyilatkozott időszerű politikai kérdésekről. Hangoztatta, hogy nem hajlandó rövid távú ígéreteket tenni és riporteri kérdésre kijelentette, soha nem volt jobbos beállítottságú politikus, mint ahogy néhányan terjesztették róla. Az interjú során egy gyakorlatias miniszterelnök válaszolt a feltett kérdésekre és tételesen cáfolta azokat a kijelentéseket, amelyek azt jósolják, hogy az országot rosszabb körülmények között kéne átadni, mint 1990-ben. A józan ítélőképességű emberek ezt nagyon jól tudják – mondotta Boross Péter –, majd hozzátette, hogy '89-hez viszonyítva jobban áll az ország mind morálisan, mind gazdaságilag. Csökkent a nettó államadósság és az sem elhanyagolható tény, ez pedig statisztikai adatok bizonyítják, hogy a régióba érkező külföldi tőke mintegy 50 százaléka érkezik Magyarországra. Ez azt is jelzi, hogy az országban biztonság és folyamatosság van. Boross Péter privatizációs kérdésekről beszélve kijelentette, hogy a privatizációt a világon mindenütt vihar kísérte, természetesen akadnak megoldásra váró gondok, de örvendetes ténynek nevezte, hogy a privatizáció eredményeként Magyarországon kialakult és alakul folyamatosan egy új magántulajdonosi réteg. Februárban törvény születik a gazdasági bűnözés megelőzésére és visszaszorítására és további törvények várnak elfogadásra. Csökkent a munkanélküliség és az infláció, nem omlottak össze az önkormányzatok és a magyar gazdaság több mutatója arra utal, hogy 1994-ben megkezdődik egy egészségesnek nevezhető gazdasági növekedés. Ennek viszont az a feltétele, hogy Európában szűnjön meg a gazdasági recesszió, hiszen e recesszió kihat a magyar gazdaságra is.

Növekedett a mezőgazdasági gépvásárlás és a műtrágya eladás, ez pedig csalhatatlan jele annak, hogy feljövőben van a magyar mezőgazdaság is. Ez nem hurráoptimizmus, de mindenkinek el kell ismernie, hogy elindult egy egészséges gazdasági folyamat. Az országgyűlési választások időpontjáról szólva Boross Péter miniszterelnök elmondotta, hogy ezekről a kérdésekről tárgyalt valamennyi parlamenti párt képviselőjével. Esetleges választási napként szóba jött a péntek, a szerda és a hagyományos vasárnap, ebben a kérdésben egyedül csak a köztársasági elnök dönthet, ebből kár lenne belpolitikai vihart kavarni és reményét fejezte ki, hogy a megszokott konvenciók fognak érvényesülni a választási időpont kitűzésénél. **Papp János**

Kónya Imre rendőrőrsöt avatott

Még a hét folyamán évértékelő értekezleten elemzik az ország belbiztonsági helyzetét, a tárcához tartozó szervek munkáját és feladatait – jelezte *Kónya Imre* belügyminiszter tegnap, a zalalövői rendőrőrs avatása alkalmából tartott sajtótájékoztatón. Kérdésekre válaszolva elmondta: a Nemzetbiztonsági Hivatalnak a Világnemzeti Népuralmista Párt ellen tett feljelentése nem politikai, hanem büntetőjogi ügy, ennek megfelelően a közösség elleni izgatás alapos gyanújának vizsgálata rendőri feladat. A kül- és belföldi maffiaveszélyt illetően hangsúlyozta, hogy elhárítására összpontosítani kell az erőket.

Kónya Imre elismeréssel szólt Zalalövő nagyközség és körzete tíz településének összefogásáról: a 13 tagú rendőrőrs léte nagyságrendekkel javítja a környék 7 ezer polgárának közbiztonságát. Az *őrs egyben országos kísérlet alanya* is: a hagyományos ügyeleti módot, s vele együtt három-négy rendőr felesleges helyhez kötöttségét megszüntető rádiótelefon-rendszert alkalmaznak. A sikeresebb közrendvédelmet segíti elő a Belügyminisztériumtól kapott, korszerűen felszerelt Skoda Forman gépkocsi és – hét önkormányzat által összeadott pénzből – egy hamarosan megvásárolandó Niva terepjáró.

Kórház, javuló állapotban

Az egészségügyi műszerpark cseréjére, felújítására 16 milliárd forintot költött a kormányzat az elmúlt évben – mondta el *Surján László* tegnap a kiskunhalasi kórház teljesen felújított röntgendiagnosztikai osztályának szakmai bemutatóval egybekötött avatásán. A központi források éppen a legelavultabb eszközök, a radiológiai műszerek korszerűsítését mozdították elő – hangsúlyozta a népjóléti miniszter. Ünnepi beszédében kiemelte: bár a technika fejlesztése jelentős előrelépés, ami a gyógyításban részt vevők munkafeltételeit is könnyíti, látni kell azt is, hogy az egészségügyi dolgozókban, helyzetük miatt sok a fájdalom, a keserűség. Arra kérte a kórház vezetőit, illetve valamennyi gyógyintézet vezetőjét, hogy ragadjanak meg minden béremelési vagy jutalmazási lehetőséget a keresetek növelésére.

A kiskunhalasi kórházban a csaknem hatvanmillió forint értékű műszerek felszerelését eredményező rekonstrukció rekordgyorsasággal, alig fél év alatt zajlott le. A röntgenberendezések az Amerikai Egyesült Államokból és Olaszországból származnak. Az új komputertomográfot, amelyhez hasonló hazánkban még csak Szekszárdon működik – Németországból szerezték be; az átadási ünnepségen jelen volt *Otto-Raban Heinichen*, a Német Szövetségi Köztársaság Budapesten akkreditált rendkívüli és meghatalmazott nagykövete.

Szigorú, de szíve van

APEH, vagyis az Adó és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal Győr-Moson-Sopron Megyei Igazgatósága terjeszkedni kíván. Központi székhelyén, Győrött a Liszt Ferenc utca 15. szám alatti épületen kívül egy házzal odébb a Liszt Ferenc utca 13. alatt szemet vetett egy teremre, amelyet e pillanatban próbateremként használ a Győri Filharmonikus Zenekar. Az APEH-nek azonban szíve is van – bármennyire hihetetlen. *Varga Lászlóné* megyei igazgató egyenesen zenerajongó, aki mindent elkövet, hogy a zenekar méltó otthonhoz jusson. Ez ügyben megfelelő helyen komoly lépéseket tett.

Amikor az adóhivatal emberi arcáról szólunk, nem feledkezhetünk meg fő tevékenységéről, az állami költségvetési bevételek biztosításáról, amely tevékenység markánsra rajzolja az emberi arcot. Mit mutat az 1993-as statisztika? Győr-Moson-Sopron megyében hangsúlyozottan azt, amit egyesek szeretnének letagadni, hogy az adóbevételek – a megyében – gazdasági növekedésre engednek következtetni. Harmincszázalékos a növekedés a személyi jövedelemadó tekintetében, több mint amit a hivatal tervezett. A társasági és a fogyasztási adózás számai is jól alakulnak, egyedül az áfa árul el némi lemaradást. Év végén Győr-Moson-Sopronban 28 és fél ezer egyéni vállalkozót, 8615 társas vállalkozást, szervezetet tartottak nyilván.

Az adoma szerint százötven év kellene ahhoz, hogy minden polgárt ellenőrizhessenek, vagy pedig százötven évenként kerülhetne sor a polgárok ellenőrzésére. Így nem marad más hátra, mint a szúrópróba, ami így is komoly feladat elé állítja a megyében működő 64 revizort. Felszámolási eljárással való fenyegetettség hatására 890 millió forintot, végrehajtás során pedig 567 milliót fizettek be a költségvetés adósai. Tavaly 337 millió forint jogosulatlan áfa-visszatérítést kellett megtagadni, 230 millióval többet, mint 1992-ben. A revizorok a nyugtaadás vizsgálatának és a pénzforgalmi ellenőrzéseknek szentelték a legnagyobb figyelmet. Több mint 930 millió forint adóhiányt tártak fel. Az összeg kétharmadát az áfa adja. A bírság összege 468,3 millió volt, a kapcsolódó késedelmi pótlék 330,7 millió.

A dolog természetéből adódik, nem mindenki nyugodott bele a vizsgálati eredménybe. Az APEH 18 esetben tett büntető feljelentést, elsősorban adócsalás, csalás alapos gyanúja miatt. Hatvannyolc adózó bíróság előtt próbálja kiharcolni az igazát. Tizenkét befejezett perből nyolc esetben elutasító határozat született. Az adóalanyok 882 esetben kértek méltányosságot, a törölni kívánt összeg 118,7 millió forint volt. A nagyrészt mulasztási bírságból törölt összeg végül 39,2 millió lett.

Pákovics Miklós

Az Alkotmánybíróság az Alkotmánybíróságról

Az Alkotmánybíróság tegnapi teljes ülésén megvitatta és végleges formába öntötte az Alkotmánybíróság ügyrendjéről szóló törvényjavaslatot. A testület úgy határozott, hogy azt haladéktalanul az Országgyűlés elé terjeszti. Mint ismeretes, az Alkotmánybíróságról szóló törvény szerint a testület szervezetére és eljárására vonatkozó részletes szabályokat az Alkotmánybíróság ügyrendje állapítja meg, amelyet az Országgyűlés az Alkotmánybíróság javaslatára törvényben határoz meg.

Kormányzati látogatások

Pénzügyminisztérium

Szabó Iván miniszter január 26-án Harkányban a Foglalkoztatási Szövetkezet által szervezett Expó-konferencián vesz részt. Január 28-án 15.30-kor Székesfehérváron fórumon tartózkodik. Január 29–30-án Szigetváron, Harkányban és Villányban lakossági fórumokon vesz részt.

Igazságügyi Minisztérium

Balsai István miniszter január 29-én 17 órától Orosházán MDF-programon vesz részt.

Ipari és Kereskedelmi Minisztérium

Latorcai János miniszter január 28-án Dorogon vállalkozói megbeszélésen vesz részt. Január 29-én Villányban lakossági fórumon tartózkodik.

Locsmándi Béla közigazgatási államtitkár január 26-án 13 órától Esztergom-Kertvárosban sajtótájékoztatót tart.

Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium

Gyurkó János miniszter január 25-én Ajkán a Bakony Hőerőműben tudományos ülés megnyitóján és sajtótájékoztatón vesz részt.

Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztérium

Rajkai Zsolt politikai államtitkár január 25-én Miskolcon kerekasztal-tárgyaláson vesz részt, január 26-án 10 órától Kiskunhalason és 17 órakor Jásztelken regionális fórumon tartózkodik, január 28-án 13 órától Miskolcon a Szieszta Tv műsorában vesz részt.

Munkaügyi Minisztérium

Tóth Tihamér politikai államtitkár január 26-án 10 órától Szabadszálláson előadást tart „kistérségi válságkezelés" témában, január 29-én Zalaegerszegen az Első Magyar–Dán Termelő Alapítvány kuratóriumi ülésén tartózkodik.

Művelődési és Közoktatási Minisztérium

Kálmán Attila politikai államtitkár január 25-én Pápán a Református Egyházkerület közgyűlésén vesz részt, január 27-én Tatabányán megyei közgyűlésen vesz részt, január 28-án 14 órakor Dunaalmáson MDF megyei választmányi ülésen, 17.00 órakor Bicskén fórumon vesz részt, január 30-án 15 órakor Vértessomlón falufórumon tartózkodik.

Népjóléti Minisztérium

Surján László miniszter január 26-án Debrecenben az Orvostudományi Egyetemen műszerek átadásán vesz részt.

Pusztai Erzsébet politikai államtitkár január 25-én 13 órától Ajkán vállalkozókkal találkozik, január 26-án 18 órától Pécsen egészségügyi fórumon vesz részt, január 27-én 10 órakor Pincehelyen kórházlátogatást tesz.

Jávor András közigazgatási államtitkár január 26-án Székesfehérváron kórházlátogatást tesz, január 27-én Kecskeméten Munkavédelmi Vándorgyűlésen vesz részt, január 29-én Balatonfüreden kórházat látogat meg.

Földművelésügyi Minisztérium

Szabó János miniszter január 26-án Kaposváron a Húskombinátot látogatja meg, január 28-án Szombathelyen fórumon vesz részt. Január 29-én Csongrádon borünnepi rendezvényen tartózkodik, január 30-án Veszprémben konferencián vesz részt.

Belügyminisztérium

Kónya Imre miniszter január 30-án Mosonmagyaróváron az MDF kihelyezett ülésén tartózkodik.

Légy a tejben

Lukács elvtárs és korlátai — Fotó: Körmendi Iván

Munkanélküliből vállalkozó

Különböző foglalkoztatási célokra tavaly összesen 160 millió forintot fizetett ki a Zala Megyei Munkaügyi Központ. Legtöbbet – 76 millió forintot – a közhasznú munkavállalási igények kielégítésére fordítottak, és ez több mint félezer embert érintett. A tartós munkanélkülieket alkalmazók – főként kis- és középvállalkozások – 750 személy számára kaptak bértámogatást. Viszont alig száz főnek tudott állást adni az a tíz pályázó, akik munkahelyteremtő beruházáshoz kértek segítséget. Minden korábbinál többen, *410-en váltak vállalkozóvá a zalai munkanélküliek közül* a Foglalkoztatási Alap révén.

Mintegy 6700 embert érintettek a munkaerő-piaci ellenőrzések, ezek során *355 esetben szüntették meg vagy fizettették vissza a munkanélküli-járadékot*, ami 16,5 millió forint kényszerű megtakarítást hozott a munkaügyi központnak. Félezer célvizsgálat közül 230 alkalommal – többnyire építőipari szakmákban – tudták bebizonyítani a feketemunka tényét, s ez további 6,5 milliós összegű ellátásletiltással járt.

Cipők a Vajdaságba

A Martfűi Tisza Cipő Részvénytársaságtól hatezer pár gyermekcipő, csizma indult útnak a Vajdaságban élő magyarokhoz. A segélyszállítmány a Segítő Jobb Alapítvány szervezésében jut el a Vox Humana szervezethez, amely gondoskodik a lábbelik szétosztásáról.

„Kiskatona" program

A februárban bevonuló újoncok már átvehetik azt a „Kiskatona" ajándékcsomagot, amelyben a Magyar Honvédség a sorkatonai szolgálattal kapcsolatos gondok leküzdésében kíván segítséget nyújtani. Többek között testápolással, egészségvédelemmel kapcsolatos felszereléseket vehetnek át, s még óvszereket is. Ezenkívül a bevonuló katonára vonatkozó rendeletek ismertetését is megkapják. A „Kiskatona" program sikeres beindítása és ütemezése érdekében a mai napon együttműködési megállapodást kötnek a Honvédelmi Minisztérium részéről *Pecze Zoltán* helyettes államtitkár, valamint a DONO Marketing Kft. – mint a csomag összeállítója – részéről *Sopronyi János* ügyvezető igazgató. **(rozgics)**

Nagy László bűntelen

A Fővárosi Főügyészség *Nagy László*, az MTV elbocsátott gazdasági főigazgatója bűnügyével kapcsolatban az alábbi közlemény közzétételére kérte a távirati irodát. „A Fővárosi Főügyészség a különösen nagy vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés bűntette miatt Nagy László, a Magyar Televízió volt gazdasági főigazgatója ellen indult bűnügyben hozott határozatát 1994. január 24-én kézbesítette a feljelentőnek és a sértettnek.

A Fővárosi Főügyészség Nagy László bűnügyében a nyomozást a Be. 139. paragrafus (1) bekezdés a) pontja alapján – mert nem követett el bűncselekményt – megszüntette. A döntés nem jogerős, ellene az érdekeltek a határozat kézbesítésétől számított nyolc napon belül panasszal élhetnek a Legfőbb Ügyészségen.

Önkéntes tűzoltók továbbképzése

– Felméréseink szerint ma Magyarországon legalább kettőszázezer önkéntes tűzoltóra volna szükség a jelenlegi ötvenezer helyett – nyilatkozta lapunknak *Bukovics István* tűzoltó ezredes, a BM Tűz- és Polgári Védelmi Országos Parancsnokság vezetője.

Ezt a hiányt pótolandó tizenöt év után ismét tanfolyamot szerveztek az önkéntes és vállalati tűzoltók számára, amelynek lényege az egységes szakmai felkészítés. Tegnap délután a BM Tűzvédelmi és Kutató Intézetében ünnepélyes keretek között tartották meg az első tanévnyitót, amelyen negyven hallgató – az ország valamennyi régiójából – 344 órás képzési idő után vizsgatétellel bizonyíthatja felkészültségét, elsősorban tűzvédelemből, kárelhárításból, illetve alapvető megelőzési ismeretekből. **R. M.**

Ha mindegyik ábrát helyesen tölti ki, a számozott négyzetek betűiből összeolvashatja a megfejtést. Ezt kérjük beküldeni a szerkesztőség címére. Beküldési határidő: 1994. február 1. A helyes megfejtést beküldők között 200 forintos könyvjutalmat sorsolunk ki.

RÉBUSZOK

OLASZ MÓDRA

Az ábra két, egymástól cikcakkban haladó vonallal elválasztott rejtvényt és 22 fekete négyzetet tartalmaz. A meghatározásokat soronként adjuk. Segítségképpen néhány zárt betűt előre beírtunk.

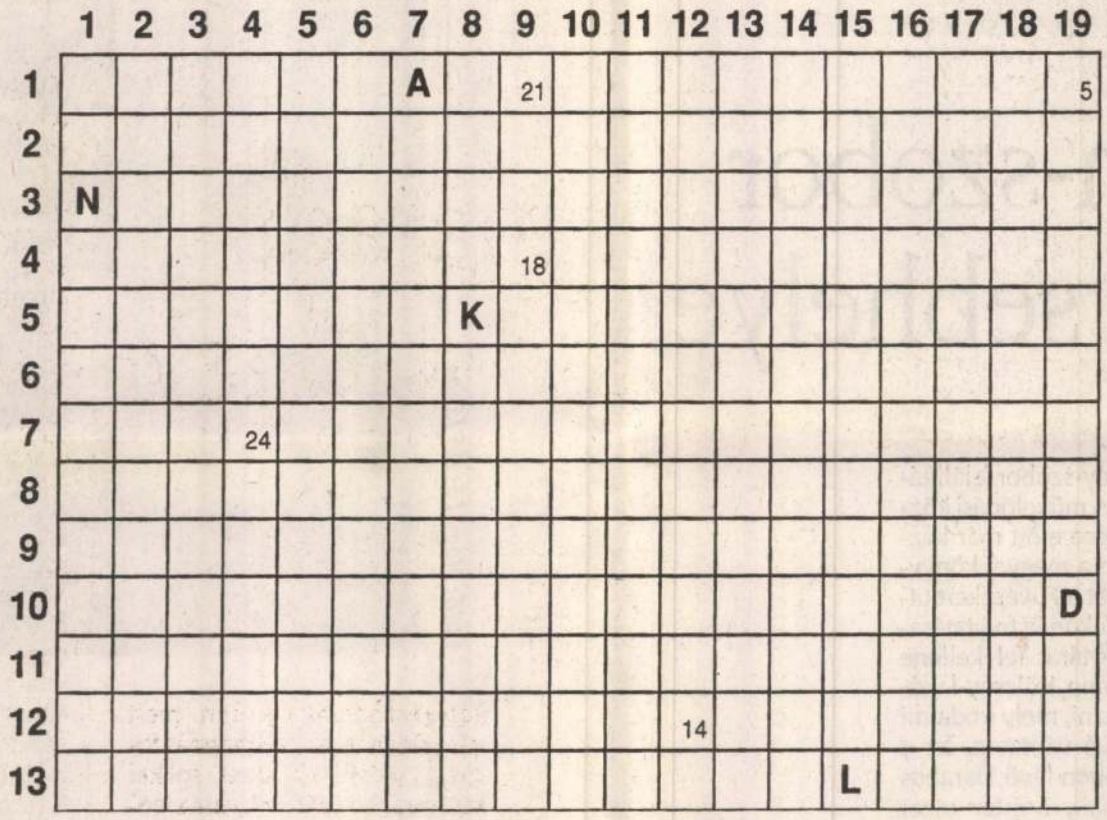

Vízszintes: 1. Objektív idealista filozófia és az ennek alapján keletkezett áramlatok. – Árengedmény készpénzfizetésnél, nagybani vételnél. 2. 1955-ben a világ legjobb sportolójává választották (Sándor). – Meggyőződéssel mond, kijelent. – A bikaviadalok szereplője, aki a kegyelemdöfést a bikának megadja. 3. Idegen férfinév. – Harang, oroszul. A protaktínium vegyjele. 4. Bolgár regényíró (Dimitar, 1899–1966). – Az oxigén és a jód vegyjele. – Sötét tollazatú, harsogó hangú madár. – Puccini egyik operahőse. 5. Rangjelző szócska. – Láncfonalat sima, kemény tartást adó folyadékkal bevon. – Személyeknek, járműveknek hosszan vonuló csoportja. – Fűcsonk, népiesen. 6. Francia útlevél. – Dedóba járó gyermek. – Deresre húzva ver. 7. Előidéz. – Nem használ. – Az izmot a csonthoz rögzítő rostos képződmény. – Kaszárnya része! – Zenei hangok. 8. Szép Ernő megfilmesített műve. – Hosszú rúd a pusztai itatónál. – Öböl Grönland partjainál. 9. Olvasnivaló a bárban. – Zsoké „társa". – … Pelin; bolgár költő volt. 10. Bika, spanyolul. – Szomszéd nép. – Szemlélve néz, figyel. 11. Munkácsy képén ásít! – Autó, angolul. – Finnugor nyelvet beszélő népcsoport. – Szintén ne. – Japán és spanyol autók jelzése. 12. Brecht színdarabja: … krétakör. – Ha a tinó ezt teszi, ökör lesz belőle! – Svájci város. 13. Elektromos gépeknek az az alkatrésze, amelyben a feszültség indukálódik. – Hátravan még a …; csak ezután következik a dolog kellemetlen része.

Függőleges: 1. Érdekember megnyilvánulása. 2. Indulatszó. Szerepet játszó. – Argon. 3. Kelta néptörzs és nyelv. – Napóra, latinul. 4. Hosszú, vékony csőrű, ízletes húsú madár. 5. Párizs híres múzeuma. – Hamis – Áta betűi keverve. 6. A Halotti beszéd egyik szava. – Elbeszélő költészet. – Apró, kártékony bogár. 7. Redőny. – Tavaszi hónap rövidítése. – Megszólítás. 8. … hegedű: kukoricaszárból készített játékszer. – … ponty; finom étel. – Pest megyei helység. 9. Az ENSZ munkaügyi szervezete. – Feltéve. – Török autójel. – Kipling egyik állata. – … Nap; napilap. 10. Lengyel pénz, rövidítve. – Szőlő támasztéka. – Közterület. – Cipész szerszáma. – Személyes névmás. 11. Szolmizációs hang. – Romániai bányaváros. – Világtalan. 12. Járunk rajta. – Skót misszionárius és utazó volt (David). 13. Ruha tisztítása. – Színész pályája. 14. Fészket készít a madár. – … futó; eszeveszett, őrjöngő ember. – Igekötő. 15. Parány. – A bróm vegyjele. – Ugyancsak. 16. Üdülőhely a magyar tenger partján. 17. Juttat. – Angol tagadószó. – Női hangnem. – Árkus. 18. Apró léptekkel ide-oda járkálni. – Angol férfi becenév. 19. Magasabbrendű, felsőbbrendű.

Varga István

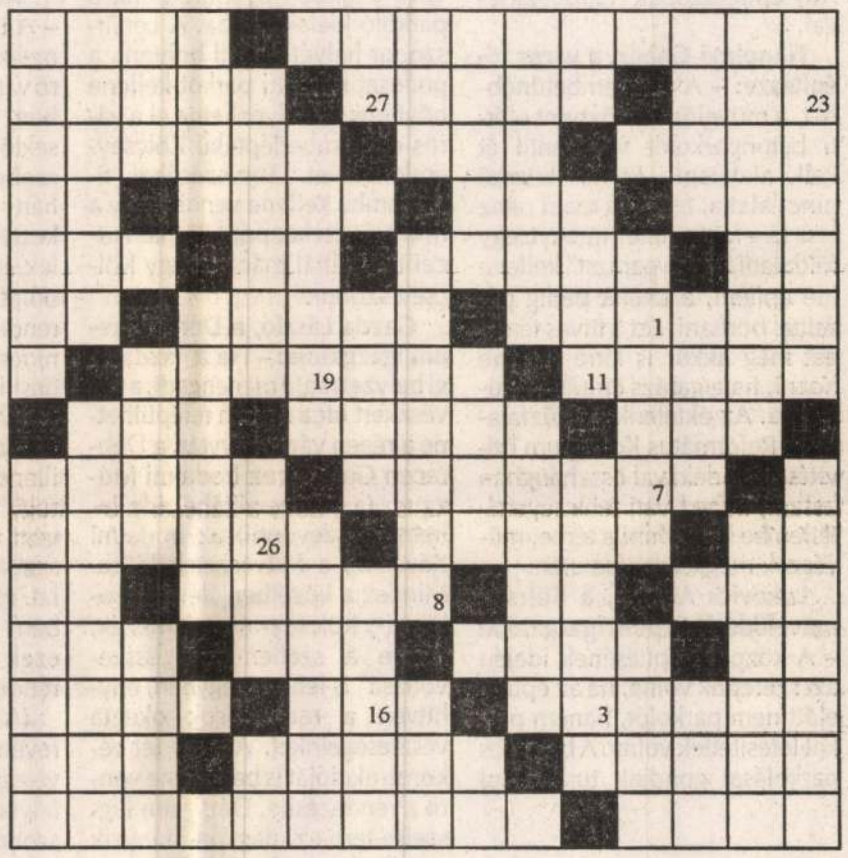

REJTVÉNYFEJTŐK FIGYELMÉBE!

A Napló 1994. 1. heti rejtvényének helyes megfejtése: Nyolcvanéves a keresztrejtvény. 200 forintos könyvutalványt nyertek: Gavallér Viktória Anett (Debrecen, Kishegyesi u. 52. IV/14.), Agárdi Elek (Debrecen, Dózsa Gy. u. 15.), Nagy Istvánné (Balmazújváros, Tóth Á. 27.), Kiss Antalné (Hajdúszoboszló, Szilfákalja u. 18/a., II/9.), Tankó Lukács Imre (Debrecen, Burgundia u. 8.), Szabó Jánosné (Debrecen, Barna u. 13., fsz. 2.), Szőllősi József (Mikepércs, Várkonyi A. u. 8.), Vajasné Ragályi Edit (Esztár, Petőfi u. 70.), Kovács Irén (Debrecen, Ifjuság u. 5. I/1.).

Az oldal gazdája: Kiripolszky Tamás

MINDENT A HELYÉRE!

Kétbetűsek: AT, CA, EC, EU, ÍM, KE, KK, LA, ÓG, ÓZ, RT, TT.
Hárombetűsek: AKA, ALA, AZO, GAZ, HÁT, ITO, KAS, LEL, LIL, OBI, ODÚ, OSO, OZA, RAK, SZÓ, ZSÓ.
Négybetűsek: ALAP, A TEA, AVAR, AZOV, ENÉH, ETÁN, ÉLET, HÁTA, KOVA, KUKA, NÁLA, OLAF, ÓNOD, PATA, PITE, ROLÓ.
Ötbetűsek: DALIA, DOBOZ, FOTON, ITATÓ, KLOTT, KOLAR, MALAC, OKÁDÓ, OLASZ, PALIK, POLIP, POROZ, SZELI.
Hatbetűsek: DRÁGÁN, GÁZOLÓ, IBOLYA, ITATÓS, KABARÉ, KILÁTÓ, LITÉRI, LÓTUSZ, MASZEK, ODASÚG, PÉTISÓ, POTROH, ROLAND, SÁTRAK.
Hétbetűsek: APIEZON, AUTOGÉN, BELANOV, DATOLYA, NÉHANAP, POCAKOS, SZALADÓ.
Nyolcbetűsek: HADAKOZÓ, IDESOROL.
Tízbetűsek: PIROMETRIA, SORAKOZTAT.

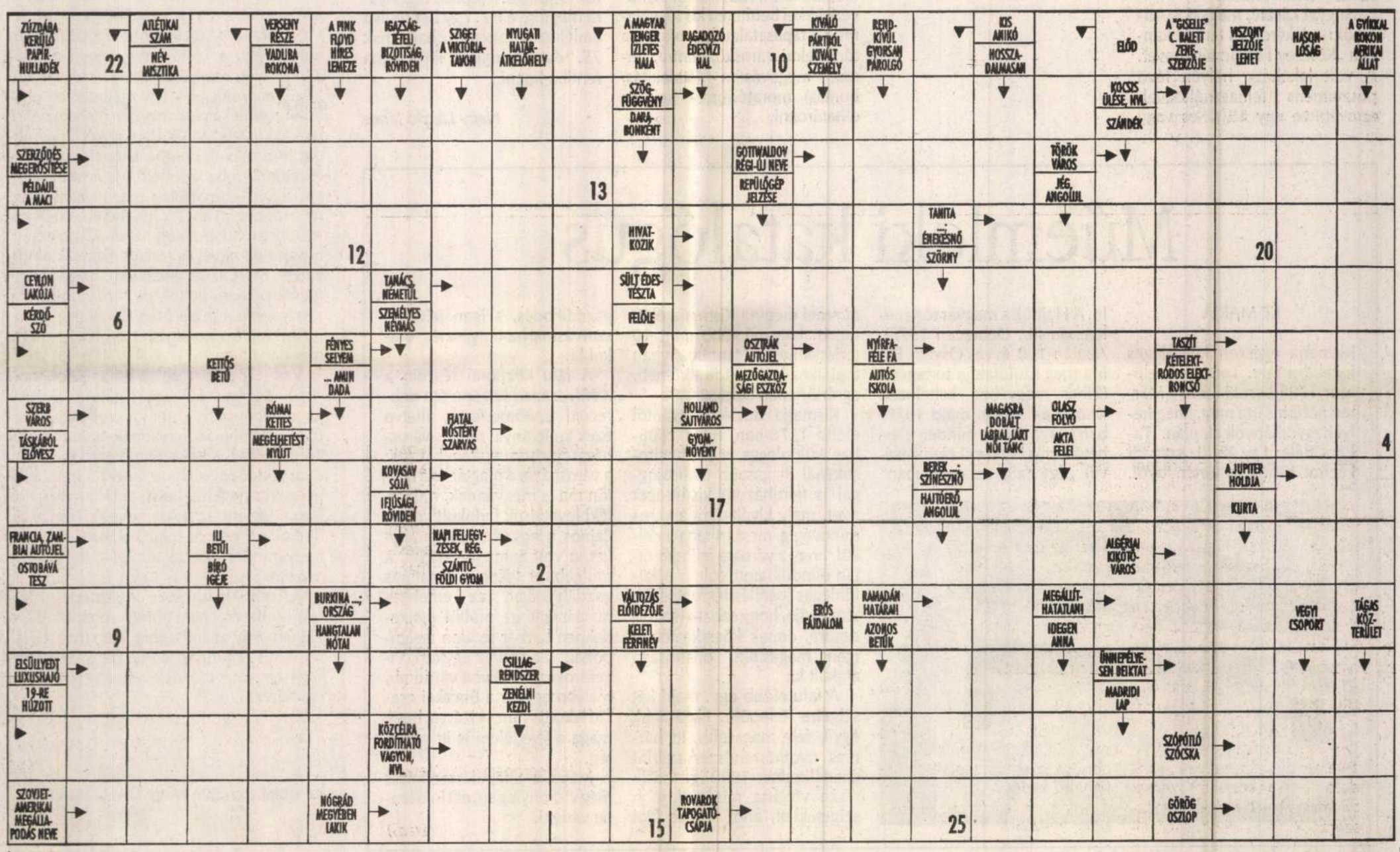

Debrecen szívében városképi sebhely tátong. A Déri Múzeum, a Református Kollégium mögött, a Kölcsey művelődési központ előtt hatalmas és felemás tér van.

MŰEMLÉKEINK

A Lenin-szobor helye és sebhelye

A lebontott Lenin-szobor mindenfélére alkalmat kínáló talapzata, a Füvészkert utca felőli ormótlan tűzfalak és az autóktól megrakott, bűzös-gázos parkoló nem mondható derűs színfoltnak. Ezért is a terv, hogy a város a tér rendezésére pályázatot szeretni kiírni. De mi is legyen ott? Miről álmodozzon az építésztervező? Megkérdeztünk néhány vezető személyiséget, mit látna szívesen a téren, mi lenne méltó ezen a helyen? Íme a válaszok:

Balogh István történész: – Az annak idején áldozatul esett Kölcsey-ház nem rekonstruálható itt. A Géniusz nem a kövekben van. Inkább a természetben, alacsony növényzetben, egy olyan parkban, melyben a belvárosban amúgy sem megoldott szabadtéri – például zenei – és egyéb előadásokat kulturált környezetbe helyezné végre a város. A park viselhetné Kölcsey nevét; s egy méltó emléktábla jelezhetné a költő lakóhelyét.

Kocsis Attila, a Református Kollégium főigazgatója: – Feltétlenül szükségesnek tartom jelezni valamilyen formában (emlékoszlop, emléktábla, szobor, kopjafa) a Kölcsey-ház volt helyét. A Református Kollégium, a művelődési központ és a „Kölcsey-emlékkert/park" szerves építészeti egységet alkothatna. A jelenlegi park melletti burkolt tér felhasználása vagy felújítása szükségesnek látszik.

Angyal László, megyei MAB-elnök: – A kérdéses terület kapja a „Kölcsey Ferenc tér" nevet. A volt lakóháza helyén lévő posztamens felhasználásával, arra építve egy 15/12-es vagy 10/8-as Kölcsey-szobor felállítását javaslom. A művelődési központ megépítése előtt már kezdeményeztem a megyei könyvtár megépítését a Füvészkert utcai emeletes lakóház folytatásaként. A könyvtárat fel kellene építeni, s benne Kölcsey-lakószobát kiképezni, mely irodalmi zarándokhellyé válhatna, az e terület közelében lévő Darabos utcai Csokonai-, Mester utcai Ady-emlékszobák létrehozásával.

Filippinyi Gábor, a város főépítésze: – A legszembetűnőbbet, a művelődési központ előtti betonparkolót feltétlenül át kell alakítani. Mivel közmű nincs alatta, így – ha majd pénz lesz rá – fontos létesítményt, egy földalatti, „mélygarázst" kellene ide építeni, a tetejét pedig pázsittal borítani. Ezt a füves térséget még akkor is létre kellene hozni, ha a garázs építése elhúzódna. Az éktelenkedő tűzfalakat a Református Kollégium bővítési szándékával összhangban kellene megoldani. Kölcseyt feltétlen be kell vonni a térbe, művészek megkérdezése után.

Lukovics András, a Kölcsey művelődési központ igazgatója: – A központ építésének idején azt szerettük volna, ha az épület előtt nem parkolót, hanem parkot létesítettek volna. A belváros parkolásai gondjait tudomásul véve azonban beletörődtünk a parkoló kialakításába. A Lenin-szobor helyét le kell bontani, a podeszt mögötti parkot kellene bővíteni. Itt helyezhetne el a város egy emberléptékű Kölcsey-emlékművet. Tervezésénél figyelembe kellene venni, hogy a művelődési központ Bethlen utcai frontjánál már van egy Kölcsey-szobor.

Gazda László, a Déri Múzeum igazgatója: – Ha a gazdasági helyzet majd megengedi, a Füvészkert utca sarkán felépülhetne a régen várt könyvtár, a Debrecen Galéria, az Irodalmi Múzeum (a Borsos-villából ide lehetne összevonni) az Irodalmi Kávéház, a Művészetek Háza. Mindez a közelben „lévő" Csokonai-, Kölcsey- és Ady-házak, illetve a szellemiség „összevonása" is lehetne egyben, enyhítvén a rombolások okozta veszteségeinket. A Déri tér rekonstrukcióját is be kellene vonni a rendezésbe. Debrecen legszebb tere ez, nagyon hiányzik arculatához a víz. (Szökőkút, növényekkel beültetett kis tó, valamit.) A tapasztalatokon okulva a történelmi városközpontra, annak megóvására (átalakítás, bontás) moratóriumot kellene elhatározni.

Mazsu János alpolgármester: – A Lenin-szobor helye és környéke az egyik legkevésbé zavaró városképi jelenség Debrecenben, ha az ideológiai közelítésektől eltekintünk. Én a Lenin-szobor alatti kövek helyére néhány fát és egy költőnkre emlékeztető kis emlékművet képzelek, jóvátételként elődeink rombolásáért. A tér nagyszabású rendezése nem reális, egyelőre nincs pénz odaillő közművelődési intézmény építésére. A beton virágvályúk vagy a „Leninuszoda" parkoló áttervezéséhez illendő lenne a tervező hozzájárulását kérni. A Füvészkert utca végi telekre már készült kiváló szabályozási és beépítési javaslat. Ha jobb gazdasági helyzetben bővülnek a lehetőségek, ezek alapján befejeződhet a tér rendezése.

(A lakosság véleményét, észrevételeit, javaslatait szívesen vesszük és közöljük. Mint ahogy felvételünket is a nagyerdei Ady-szoborról, melyről a bronzbabérok többségét lelopták. Bizonyára megirigyelték. Egy hét múlva emlékezünk a géniusz halálának 75. évfordulójára, illő volna rendbe hozni.)

Nagy László János

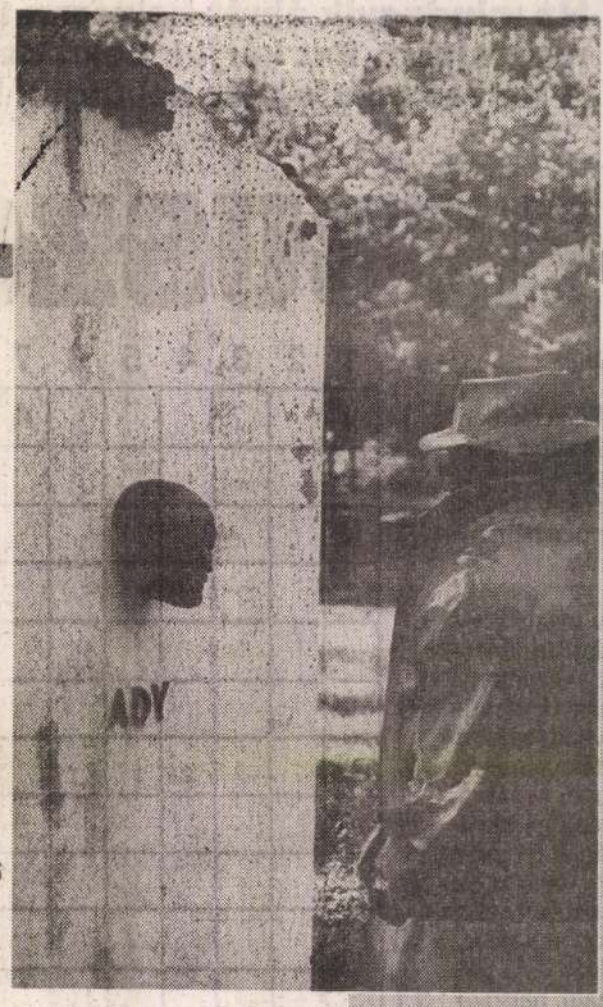

Fotó: Nagy László János

Műemléki katalógus

KISMARJA

Kismarja egészen különleges jogállású falu. Történetét először 1795-ben Habókay Márton nótárius írta meg, főleg helyi hagyományok alapján. (Takács Béla: Egy XVIII. századi kézirat Kismarja történetéről. In. A Hajdúk a magyar történelemben III., Debrecen 1975). Azután 100 évvel Osváth Pál írta meg szülőfaluja történetét (Bihar megyében kebelezett Kismarja– 1896), majd 1978-ban Varga Gyula minden elérhető forrás korszerű elemzésével „Egy falu az országban" címmel megírta Kismarja életrajzát. Ugyanő több mint 10 terjedelmes tanulmányban foglalkozik Kismarja történeti, agrártörténeti kérdéseivel.

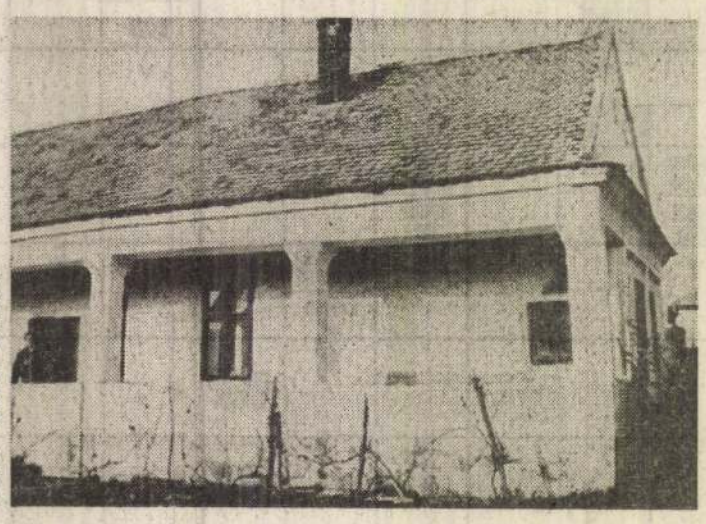

Fotó: Rácz Zoltán

Kismarja Bocskai Istvántól előbb 1578-ban, majd 1606-ban különleges, a hajdúvárosokénál magasabb (pallosjoggal is felruházott) kiváltságot nyer, mely kiváltságot a város mindvégig megtarthatta anélkül, hogy a várossá fejlődés útján elindulhatott volna. A különleges jogállás legfontosabb tényezője, hogy sohase lett földesura, ennek következtében igen magasfokú önállósága alakult ki.

A falu előbb egy, majd két szigetre települt. Határának egyik fele magasabb, itt hármas nyomásrendszer szerint gazdálkodtak 1950-ig. Másik része vízjárta rétség, kisebb szigetekkel, ahol tipikus lápi gazdálkodás, s igen jelentős szarvasmarha-tenyésztés alakul ki.

A falu központi részein a XVIII. század közepe óta debreceni építőmesterek, illetve ezek tanítványai rangos városháza-együttest építenek. Ezek: a városháza, a magtár és a börtön ma is megvannak, műemléki levédésük indokolt volna. Sajnos, a legszebb középületeket, a volt Samarja csárdát, a szolgabírói lakot, a hatalmas gazdaházakat, az emeletes magtárakat az utóbbi évtizedekben barbár módon lerombolták. Még áll az egykori, vizesárokkal körülvett várdomb, melyen egykor a Bocskai család lakott, s nincs kizárva, hogy maga a fejedelem is itt született.

Maga a településszerkezet még viszonylag ép, ezt is jó lenne védeni.

Iskolák és „szobraik"

Sétálok a Nagyerdőben. „Jó így csendesen nézni a fákat s érezni a derűt, mely mindent áthat" – írja Tóth Árpád s emlékművén olvasom, olvasnám, nagy azonosulással, ha! Ha nem vág arcon (hogy finoman fejezzem ki magam) mint az ő bronzarcát a szenny. A paradicsom, vagy valamilyen növény termésének „lenyomata", mellyel bekenték, berondították azt a senkinek sem ártó szelíd arcot. Ismét a „dühöngő ifjúság" pár tucatra tehető „menői". A gyáva „bátrak", akiknek fölös erejéből csak erre, ennyire telik, az igazi, az embert, jellemet próbáló valós tettek helyett.

Nem „jó így csendesen nézni" a barbárságot. Nem jó, hogy ha már a mocsok mancsa ezt tette, így is maradt. Senkit sem zavar ez a káromlás? Ez a pökhendi kihívás? Legalább annyit cselekedni illene, hogy egy szerény veder vizzel és egy kefével letisztítaná – mondjuk az illetékes. Mert bizonyára van hivatalos gondnoksága a Nagyerdőnek. Ha ők restek, figyelmetlenek, akkor legalább a „Társadalom" fedezné fel ezt a garázdaságot és tenne. Például és kézenfekvően a költő nevét viselő gimnázium. Gyors számadás: ha az iskola tanulói közül naponta csak egy megjelenne ott – költője emléke előtt (egyben emlékezve rá is) – akkor létszámuk alapján két évig mindig más-más ifjú tenne látogatást az emlékműnél. S ha véletlenül gondot tapasztal, akkor – ha olyan – maga cselekedne, ha nem tud, akkor szólna illetékes helyen. Az nincs rendjén, hogy az iskolák felveszik névadójuk nevét és sorsára hagyják emlékeiket. Mert az rendben van, hogy fölvállalunk például költőt, de – magunkban – visszakérdeztünk-e, hogy Ő vállalna e bennüket? Ha így gondozzuk emlékét, aligha mondana igent.

Van jó példa is. Szép volt a Csokonai-sírnál a megemlékezés. Kitűnő a Svetits-gimnázium parkja, ahol a szobrok, plasztikák harmóniában vannak a természeti környezettel, eleve megtervezett módon s napi gondozottságban. Tudván, hogy környezet és nevelés, belső tartalom és külső forma együtt szerves nevelési tényező. Tudják ezt persze sok iskolában, de valahogy mindez nem akar napi kultúrává nemesedni.

A Tóth Árpád-esetre visszatérve. Iskolák, szobraitok nem tudnak mozdulni! De Ti igen. Ady az ifjúságban látta továbbélését, Tóth Árpádnak is volt hasonló kívánsága. Legyünk méltóak választott példaképeinkhez.

Az oldal gazdája: Nagy László János

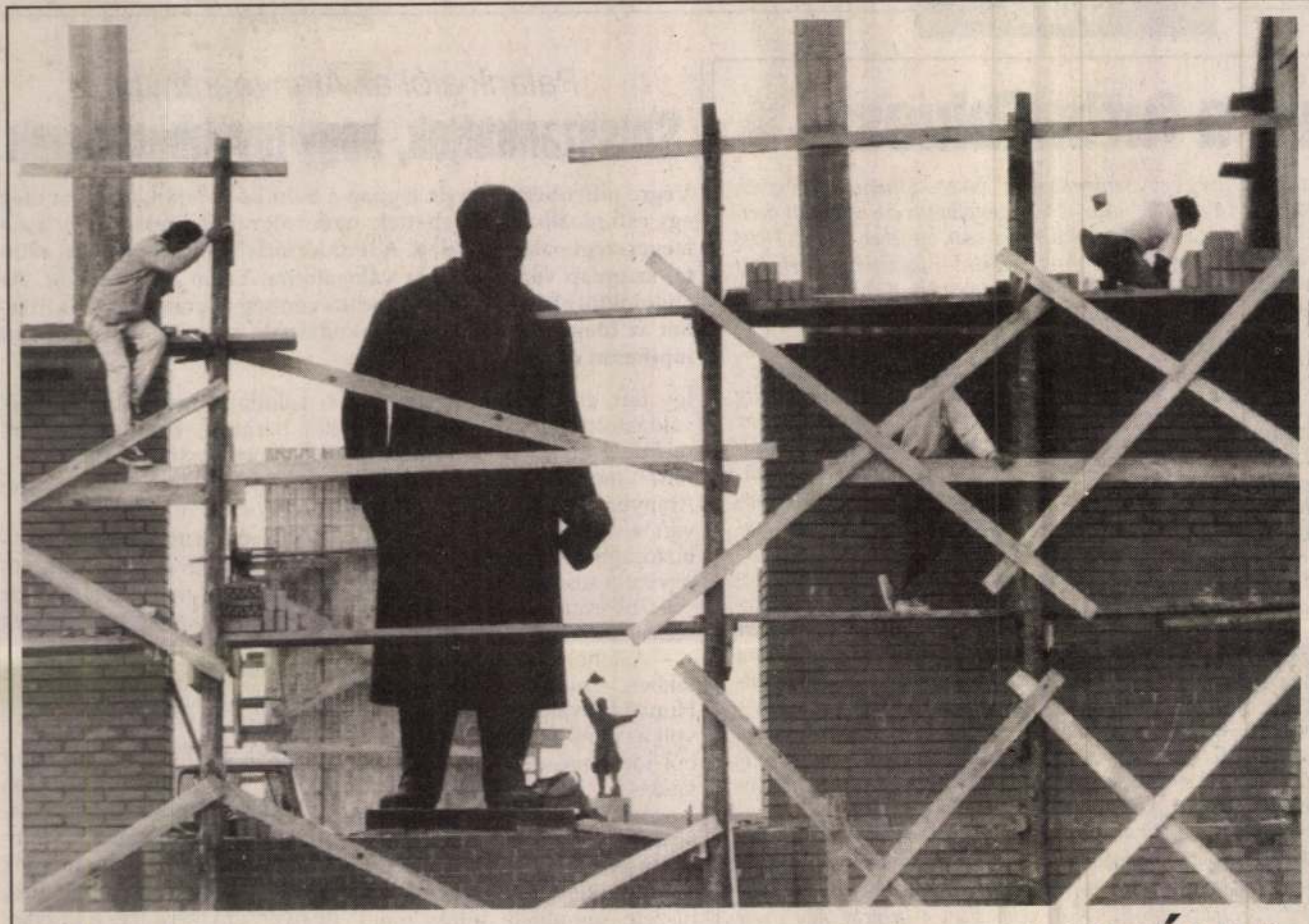

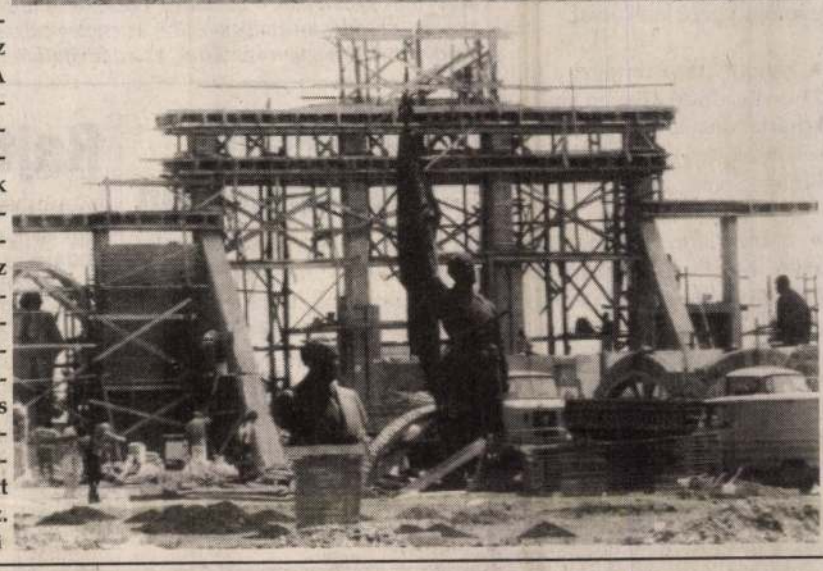

NAPTÉNY

Nagytétényben sűrűsödött a szocialista realizmus. A Magyar Televízió holnap élő adásban közvetíti a szoborparki avatót az ebédidő előtti pillanatokban. A BKV se marad le az országos eseményről. Már hajnalban különbuszokat indít a Móricz Zsigmond körtérről a közutálatnak örvendő politikai köztéri alkotások újjászületésének helyszínére. A park bejárata is méltó lesz szocialista közelmúltunk vívmányainak bemutatására: a negyvenméteres monstrum balján Lenin bök a sapkája alá, jobbján tanítómesterei, Marx és Engels alakja köszönti az érkezőket. Sokaknak fájdalmuk, gyászuk kötődik a szobrok által idézett évekhez, ezért csöndes park lesz. Emlékhely Nagy Béla felvételei

LEVÉLTÜKÖR

Bartók nemzeti kötődése

Többször is olvastam arról, milyen rossz a magyarok propagandája a világban, ellentétben más népek propagandájával, illetve ellenpropagandájával. Csak két példát hozok fel arra, hogy fontos külföldi lexikális művek milyen infromációkat vesznek át és adnak tovább.

A Webster's New Collegiate Dictionary 1960-as kiadásában (Springfield, Mass. USA) ezt írja Erdélyről:

„Románia egy része, amelyet északon, keleten és délen a Kárpátok és az Erdélyi Alpok (?) fognak közre. Egykor fejedelmeség volt, 1876 és 1918 között Magyarországhoz tartozott."

Kínos precizitásra vall, hogy ezt a pár évtizedet a kitűnő szótár egyáltalán meg is említi.

Az „Ullstein Lexikon der Musik" (Friedrich Herzfeld), 4. kiadásában (Frankfurt, 1968) a következőket olvassuk Bartók Béla címszó alatt:

„Néhány olyan várost, amelyekben Bartók anyjával együtt lakott, felváltva Jugoszláviához, Csehszlovákiához és Romániához csatoltak. Így Bartókban nem tudott kifejlődni egy nemzeti kötődés."

Bizarr állítás volna ez még akkor is, ha a „csatolás" nem legalább húsz évvel azután történik, hogy a gyermek Bartók tanítónő édesanyjával több magyar városban is töltött néhány évet. Vagy talán Kantban sem tudott kifejlődni a nemzeti kötődés, mert soha el nem hagyott szülővárosából, Königsbergből halála után több mint 140 évvel Kaliningrád lett?

Horváth Éva
Budapest

Hányan vannak a palócok?

Lapjuk június 16-ai számában „italy" aláírással rövid cikk jelent meg a mátraderecskei gázszivárgásról és a megnyugtató elleninézkedésekről. Amiért én most írok, az a bevezetőben feltett szónoki kérdés: „Tudjuk-e, hogy (...) *Mátraderecskén* él a legtöbb magyarországi palóc?" Erre ugyanis csak azt lehet válaszolni, hogy nem tudjuk. A jelzővel van a baj, mert az igaz, hogy a nevezett faluban palócok élnek, de semmi esetre sem a legtöbben Magyarországon. Minthogy a napilapoknak többé-kevésbé ismeretterjesztő jellegük, feladatuk is van, úgy vélem, helyt fognak adni egy rövid korrekciónak azért, hogy ne terjedjen el – az Új Magyarország több tízezer olvasója között – az a tévedés, hogy a palócok csak ilyen kevesen vannak.

Az utóbbi időkben szerencsére fölerősödött néprajzi ismeretterjesztés révén közismert, hogy a magyarságon belül néprajzi, etnikai csoportok vannak, és ezek egyike a palóc is. Ez a honfoglalás óta folytonosan változó, alakuló népesség átmeneti csoport az alföldi-dunántúli magyarság és a szlovákok között. Népességtörténeti, gazdasági és kereskedelmi téren a folytonos kapcsolat, a kölcsönhatások szövevénye ezredéves múltra tekinthet vissza. Legkorábbi elődeik a kabarok lehettek, akik egy gyér szláv népesség mellé telepedtek le, és az ő utódaik a jelenkori szlovákok. Évszázadok folyamán további türk-török jellegű népek és nyugati – vallon, olasz, német – telepesek gazdagították a Felföld népességét is úgy, amint ezt Szent István király elképzelte, és az egész országra nézve megvalósította. Ennek az etnikai kohónak összeolvasztó eredménye nemcsak a mai népesség arculatán, embertani vonásaiban mutatkozik meg, hanem a népi kultúra szerkezetén, összetevőin, a hagyományokon is.

A többféle eredet, a műveltségi elemek együttesének sokszínűsége mégsem mozaikszerű képet eredményezett, hanem egy sajátos összetételű és jellegű népi csoportot és kultúrát, amit a tudósok palócnak neveznek. Meg kell említenem, hogy a tudományos nézetek nem egyeznek meg a közvéleménnyel, a közfelfogással, amely csúfolódó, lenéző színezetet ad ennek a névnek, mert maguk a palócok önmagukat nem így hívták, hanem csak történeti környezetük nevezte így el őket. Ezért ők ezt sohasem vállalták, éppúgy, mint a szlovákok a tót, a románok az oláh nevet. A kutatók szemében azonban kétségtelen, hogy a Felföldön élő magyarság egy része sok tekintetben elkülönül a többi magyar népcsoporttól, és ez a történelmi másság értékesebbé, becsesebbé teszi nemzeti karakterünket.

Csoportunk különállóságát, szomszédaitól eltérő voltát legerősebben a nyelv fejezi ki. Az *a* és az *á* hangok sajátos, hangzásbeli mélysége és magassága, vagy a tárgyakhoz, fogalmakhoz tapadó szókincs gazdagsága és egyes elemeinek sokszor az egész magyar nyelvterületen egyedülálló volta megvonja a palócok földjének kiterjedését, határait. Tehát nemcsak Mátraderecske beszéli ezt a tájszólást, hanem egy egész tömege a magyarságnak, akik a Vág folyótól Kassáig, délen pedig Ceglédig meghúzható vonalak háromszögében élnek, legalább félmilliós lélekszámban. Palócokat ennélfogva nemcsak Magyarország északi megyéiben, Nógrádban, Hontban, Hevesben, Borsodban, Gömörben és Abaújban találunk, hanem Szlovákia déli, középső részén is. De nem szabad megfeledkeznünk arról sem, hogy a török kiűzése után az Alföld elnéptelenedett, hatalmas térségeire is leginkább a Felföldről érkeztek telepesek, főleg palócok és – velük együtt vagy önállóan – szlovákok is. A Felföld embertani, tájnyelvi és műveltségbeli sajátosságai ennek révén mintegy százegyven településen beolvadtak az alföldiségbe, és színeikkel, másságukkal ott ma is jelen vannak.

Nincs itt terünk arra, hogy a történelem társadalomra ható erejével foglalkozzunk, de – ha már szót kaptunk – néhány gondolatot talán mégis érdemes megemlíteni. A palóc népi csoport eredetének, kialakulásának megragadható fonalát ott kezdhetjük el legombolyítani, hogy polovec néven a kijevi krónikás a 11. században egy olyan harcos népről tesz említést, amely rettegésben tartotta az ott élő szlávokat, a Kárpát-medencében a Felföldön a kabarok leszármazottja, Aba Sámuel király őse lehetett annak a számos magyar nemzetségnek, amelyek a későbbi palóc táj népének vezető erejévé váltak, százötven éven át védték a hazát és Európát a török terjeszkedés hullámai ellen, hozzájárultak a lakosságától megfosztott Nagyalföld és Dél-Magyarország újjászületéséhez, mindezt a velük együtt élő szlovák néppel összefogva, békésen és barátságban élték meg a legújabb időkig.

Etnikailag és kulturális, történelmi hagyományaiban a palóc és a szlovák valójában testvérek, mint ahogyan Mikszáth Kálmán kezelte őket, közöttük az egyének, a családok vagy a falvak szintjén nincs és soha nem is volt ellenségeskedés, de inkább van egymásrautaltság és kölcsönös segítség. Az én nézetem és tanácsom szerint ne szégyellje ezért senki, országhatáron innen és túl, hogy ő palóc, hogy ehhez a népcsoporthoz tartozik, hogy beszédmódja eltér a várositól, az irodalmitól, inkább vállalja ezt a néprajzi, kulturális közösséget, mint ahogyan újabban egyes tájak lakossága teszi. És ne feledkezzék meg arról, hogy a szomszéddal jóban kell lenni, mert a jó szomszéd a rokonnál is többet érhet!

Bakó Ferenc
a néprajztudomány doktora,
ny. egri és Heves megyei
múzeumigazgató

TELE5TAXI 155555

ECOART design SÁNTHA

MAI TÉNY

• A Vasas labdarúgó-szakosztályának vezetősége 1993. július 1-jétől a következő összetételben működik. Dr. Vadasdy Péter elnök, Pap László titkár, Doktor István technikai vezető, dr. Gerján Zoltán jogtanácsos, Kutasi Róbert sajtófőnök. A szakosztályigazgató és vezetőedző Mészöly Kálmán, szakmai tanácsadó Illovszky Rudolf, pályaedzők Tóth Bálint és Mathesz Imre, a kapusedző pedig Tamás Gyula lesz.

• A harmadik hete tartó osztrák teniszkörversenyen az elődöntő egyik ágán két magyar játékos, Nagy Viktor és Markovits László mérkőzött. Az 5. helyen kiemelt Nagy 4-6, 7-6, 7-5-re győzött, így ő léphet pályára a mai döntőben.

• Újra lebonyolítják Kunhegyesen és Abádszalókon a már tavaly is nagy népszerűségnek örvendő rendezvényt, a népi vetélkedőket bemutató sportnapokat. Ma és holnap a magyar népi játékok versenyeznek Közép- és Kelet-Európa több nemzetének hagyományőrző játékaival.

• Nyíregyháza rendezi a július 27-én kezdődő 22 éven aluli férfi kosárlabdázók Európa-bajnoki selejtezőjét. Az eseménynek a Bujtosi Sportcsarnok ad otthont.

• A franciaországi Mentonban zajló bridzs Európa-bajnokságon 27 találkozó után a magyar csapat 333 ponttal a 13. helyen áll. A versenyben 527,5 ponttal Lengyelország vezet, a nőknél Svédország az éllovas 372 ponttal.

• A Puerto Rico-i Wilfredo Vasquez megvédte kis-pehelysúlyú WBA profi ökölvívó-világbajnoki címét, miután Bordeaux-ban a 10. menetben kiütéssel győzött a francia Thierry Jacob ellen.

• Labdarúgó-világbajnoki selejtező mérkőzés az ázsiai zóna B csoportjában: Szíria–Omán 0-0.

• A Bundesliga nyitánya előtt öt nappal megkezdődik a labdarúgóidény Németországban. A rajtot az augusztus 1-jei Szuper Kupa-döntő jelenti Leverkusenben, melyen a kupagyőztes Bayer Leverkusen és a bajnok Werder Bremen lép pályára.

És nyúzhatjuk a futballbluest

Oltári buli lesz ma. Hetek óta másról sem hallani. Folyik, csöpög, zuhog rádióból tévéből, újsághasábokról. Egyesek esküsznek rá, hogy ilyen horderejű haknira már évek óta alig akadt példa. Úgy vélik, sok függ a buli sikerétől, akár évekre előre befolyásolhatja nemcsak az érintettek, de az egész műfaj sorsát. Ha úgy tetszik, majdan mérföldkőként is emlegethetik a mai nap történéseit, s meglehet a jövő nemzedékei is azt hallják majd eleiktől, hogy ilyen nagyszerű esemény elvétve akadt a magyar futball történetében. Mert igaz ugyan, hogy nem ment korábban sem ritkaságszámba, hogy remek kis rockhaknikat rendeztek valamelyik stadionban, de a Hobó 1993. június 26-i koncertje a Fradi-pályán messze kiemelkedik az összes közül, ezt tényleg érdemes volt végigcsápolni. Hiába, ez a Földes loncsos-bozontos haja, repedtfazék hangja, Róna Viktorra még nyomokban sem emlékeztető mozgása ellenére, azért „hatalmas arc". Ha ez valamit csinál, arra tényleg oda kell figyelni, annak súlya van, abból sok mindenre lehet következtetni. Szóval még egyszer: tuti, hogy ez a mai buli halál frankó lesz. Legalábbis a Fradi-pályán.

A MEDOSZ-székházbeli? Na ja, az se lesz akármi. Pedig a Hobó nem is lesz ott. Sőt, hobók egyáltalán nem mennek el. A nagyterem már délelőtt 10 órától zsúfolva lesz – legalábbis mindenki erre számít – elegáns, zakós, nyakkendős urakkal, komoly emberekkel, fontos személyiségekkel. Azért gyűlnek össze, mert úgy vélik, hogy ez a buli akár évekre előre befolyásolhatja úgy az érintettek, mint az egész „műfaj" sorsát, hogy ilyen fontos esemény elvétve akad csak a magyar futball történetében: a Magyar Labdarúgó Szövetség tagjai történelmi, sorsfordító közgyűlésre, és elnökkoronázásra szánták el magukat a már futballmentessé vált magyar nyár kellős közepén. A főszereplők – küldöttek, voksolók és tartózkodók, az eddig hivatalban lévő és az esetleg választandó elnök – nagyon készültek, ez vitathatatlan. Ettől még egy „szuperkoncert" is kerekedhetne az egészből, a „banda" akár rá is tromfolhatna az Üllői úti decibeldöngetőkre. A bökkenő csak ott lehet, hogy a Hobó vezette csapat produkciójára – legalábbis ez eladott jegyek száma alapján – várhatóan többen lesznek kíváncsiak, mint az egyelőre még Laczkó doktor vezette grupp teljesítményére. Utóbbiak azonban egy dologban feltétlenül lesöpörhetik a bluesosokat: nincs az a gitárvirtuóz, aki délelőtt tíztől, akár másnap hajnalig képes lenne nyúzni a hangszerét, márpedig az MLSZ-közgyűlés előzetes forgatókönyvéből kiindulva egyáltalán nem kizárt egy ilyen hosszúságú műsor. S míg a Spinger szobor tövében legfeljebb kéttucat sláger, néhány hangszerszóló férhet a programba, addig a MEDOSZ-székház falain belül jut idő késhegyre menő vitákra, alaposan előkészített és nagy horderejű szavazásokra, alapszabály- és szerkezetmódosításokra, világmegváltásra, emelkedett sport- illetve futballtörténelmi pillanatokra... Ekkora tartalmi különbség láttán talán nem is kellene feltenni a kérdést, hogy vajon melyik eseménynek van – érdemben – több köze a magyar labdarúgáshoz. (Ugyan, kérem, teljesen rosszindulatú a megközelítés, miszerint a HBB legalább egy futballpályán nyögeti a „Kőbánya bluest"...)

Bevallom, sokáig vacilláltam, melyik bulit válasszam a kettő közül, melyik műfaj élvezete szolgálhatja jobban testi-lelki épülésemet. Végül is döntöttem: a MEDOSZ-székházban a helyem, egy ilyen banzájból bűn lenne kimaradni. Meg aztán mit veszíthetek? Ha a kelleténél jobban megviselne a dolog, ha valamikor hajnalban nem a maligánoktól, hanem a szenzációs eseményektől túlontúl gyűrötten tántorognék haza, regenerálódás gyanánt még mindig feltehetem valamelyik Hobó-lemezt. Abban a legritkább esetben csalódik az ember... **(nagy)**

Palánk alól az Aranybárányba

Szusszanhattak, hogy továbbjussanak

Végre pihenhettek egyet tegnap a honi kosárrajongók, akár még egy esti moziba is elmehettek, nem volt miért, kiért izgulni a zalaegerszegi palánkok alatt. A férfi kosárlabda Eb-selejtezőn ezúttal szünnap várt a magyar válogatottra. Talán a legjobbkor. Az angoloktól elszenvedett kétpontos vereség ellenére ugyanis itt lehet az ideje a komolyabb bizakodásnak, s erre tényleg nem árt rápihenni egy kicsit.

Így tett, csapattársaival együtt, válogatottunk egyik húzóembere *Dávid Kornél* is. Jóformán ki sem mozdult az egerszegi Aranybárány Szállóból, mondván, a városban ez az egyik legbiztosabb hely, itt még *véletlenül sem botlik kosárpalánkba* az ember.

– *Tökéletesen kosármentesre tervezte a szünnapi programot?*

– A lehető legnagyobb mértékben – mondta a Tungsram-Honvéd kiválósága. – Kicsit sok volt az elmúlt napokban a játékból, ideje mással – tévézéssel, olvasással – is *feltöltődni.*

– *Annál is inkább, mert sorsdöntő mérkőzések következnek a románok illetve a fehéroroszok ellen.*

– Mindketten *verhetőek*, így azt hiszem semmiféle túlzás nincs abban, ha azt mondom, *komoly esélyünk van* a továbbjutást jelentő első két hely megszerzésére. Persze ezt a torna kezdete előtt is vallottam, nemcsak most, amikor hárman azonos pontszámmal állunk a csoport élén.

– *Mindneki ilyen bizakodó a csapatban?*

– Ez csak természetes. Egyrészt az eddigi eredmények miatt, másrészt mert *Patonay Imre* szövetségi kapitány tényleg „összehozta" a társaságot.

– *Nem érheti szó a ház elejét, az elvárásoknak megfelelően ontotta a kosarakat.*

– Igen, azt hiszem nem ment rosszul a játék, de ennél sokkal, de sokkal fontosabb, hogy *a csapatnak menjen.* Az előbbiről minden további nélkül lemondanék az utóbbi javára. Még két nehéz, de nyerhető mérkőzés hátravan, s az igazi az lenne, ha utána elmondhatnám, hogy hál' isten, *egyikről sem kellett lemondanom.* **(ni)**

Értekezlet az edzőtáborban

A megyei jogú városok sportkamarája és a megyei, fővárosi sportigazgatók tartanak kétnapos értekezletet a hét végén a tatai edzőtáborban. Tegnapi előadásán *Gallov Rezső* államtitkár, az OTSH elnöke tájékoztatót adott a testnevelés és a sport időszerű kérdéseiről, valamint a Megyei Jogú Városok Szövetsége és az OTSH együttműködéséről.

Rajt az Intertotó Kupában

Ezen a nyáron csak egy együttes képviseli a magyar színeket a labdarúgó *Intertotó Kupában.* A *Videoton-Waltham* holnap lép először pályára, méghozzá a csoport talán legerősebb tagja, a német *Bayer Uerdingen* ellen.

A tét nem kicsi, hiszen a csoportgyőztesek 60-60 ezer márka prémiumban részesülnek. Az öttagú csoportokban új lebonyolítási rend szerint folynak majd a küzdelmek, minden együttes két hazai és két idegenbeli összecsapást vív. A Videoton-Waltham legközelebbi, azaz már a záró hazai székesfehérvári fellépésére július 18-ig kell várni, akkor a szlovák *Dunajska Streda* lesz az ellenfél a sóstói stadionban.

Holnap 17 órakor tehát a Bundesliga egyik reprezentása ellen mérheti fel a Videoton-Waltham – amely lecsúszott az UEFA Kupa szereplésről –, hogy nemzetközi szinten mennyit is ér az NB I. hatodik helyezése...

Még ők panaszkodnak

A gyorsasági motorsport szerelmesei a szakág Mekkájának nevezik Assent, ahol ma rendezik a világbajnokság 7. fordulóját, a Lucky Strike Holland Nagydíjat. Mindig igen nagy érdeklődés kíséri ezt a viadalt, amelyet hagyományosan június utolsó szombatján bonyolítanak le. Az év elején sokáig úgy tűnt, hogy megszakad a több évtizedes sorozat, ugyanis a holland házigazdák nem tudtak megegyezni a világbajnoki pontvadászat szervezőivel, így a versenynaptárt e nélkül állították össze. Később ugyan változott a helyzet, Assen elfoglalta megszokott helyét, de ez a bizonytalanság érezteti hatását a nézőszámon. Persze, az edzéseket így is több tízezren tekintették meg, mára pedig legalább 70-80 ezer vendéget várnak. Emlékezzünk: a Hungaroringen 4-5 ezer néző volt kíváncsi a gyorsasági motoros vb-futamra...

Horváth: irány Győr

A *Győri ETO* férfi kézilabdacsapatának vezetése igazi ásszal erősödött. Mint ismeretes, *Horváth Attila,* az Elektromos 61-szeres válogatott irányító-átlövője nemrégiben megegyezett a klubbal. Ennek értelmében Horváth két évig a zöld-fehéreknél folytatja pályafutását. A „boldogító igen" kimondása után a játékos elmondta: örömtelinek tartja az egyezség létrejöttét, mert számára is fontos a jó csapatban való szereplés. Az Elektromostól való távozását azzal indokolta, hogy május közepéig még úgy volt: szerződést hosszabbítanak vele, de az utolsó pillanatban közölték, *mégsem számítanak rá a jövőben...*

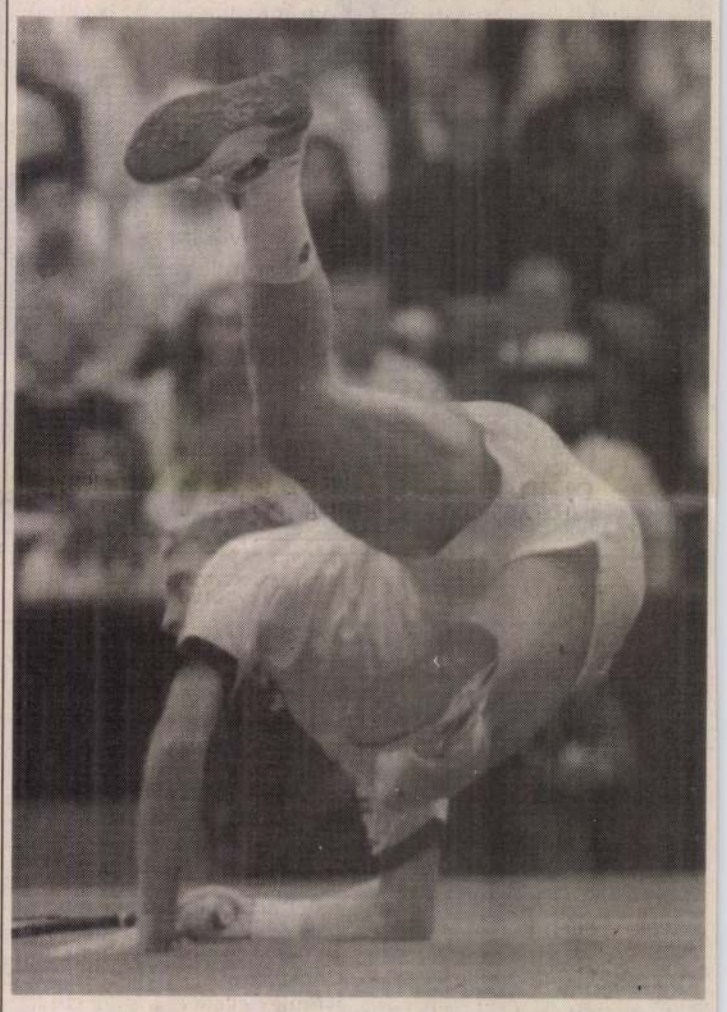

A kép csalóka. Boris Becker csak e felvételen került padlóra, a valóságban azonban 6-3, 3-6, 6-2, 6-3-ra legyőzte a svájci Hlaseket a wimbledoni teniszbajnokság harmadik fordulójában. Tegnap egyébként valamennyi esélyes – Sampras, Agassi, Stich, Graf, Sanchez – biztosan jutott a 16 közé MTI – Külföldi Képszerkesztőség

A szimpatikus „Dög"

Még egy évig biztosan a pályán marad

Híres Gábor. Ki ne ismerné e nevet a labdarúgó-társadalomban? Ő az, akiről többen állítják, hogy egy faragatlan gengszter. Akik azonban közel állnak hozzá, esküsznek arra, hogy más, mint akinek látszik. Most akkor hogy is van ez? A készséges játékostól többek között erre kértünk választ, stílszerűen a Híres-sörözőben.

– Egyszerű a magyarázat egyesek ellenszenvére. Védőt játszom, akinek az a feladata, hogy – sokszor szabálytalan eszközök árán is – *megakadályozza az ellenfelet a góllövésben.* Ez persze többekből antipátiát vált ki. Néha azonban tényleg *elvesztem a fejem,* főleg amikor úgy érzem, ok nélkül talál meg a közönség.

– *Honnan a különös „Dög" becenév?*

– *Cserháti István* ragasztotta rám, a Vasasban eltöltött éveim alatt. Az apropója egy Mikulásünnepség volt, ahol *én voltam az ördög* – biztos nem véletlenül osztották rám ezt a szerepet –, és ebből maradt meg a pályán egyszerűbben használható rövidített változat: a „Dög". Akik így hívnak, azok *valóban közel állnak hozzám,* ők az igazi barátaim.

– *Most már „csak" elnökhelyettes a Hivatásos Labdarúgók Kamarájában. Miért?*

– Két évig – úgy érzem – *megfelelően képviseltem* a játékosok érdekeit, de nem tudtam olyan tömeget megmozgatni, mint amekkorát szerettem volna. Azért mondtam le, mert talán *Bognár Gyuri* ténykedésére jobban aktivizálódnak az eddigi passzív labdarúgók.

– *Mi a véleménye a válogatott szerepléséről?*

– Ezt úgy kell értékelni, hogy összeszedtek egy csapatot, amely *nem volt a legjobb* – ez bebizonyosodott. Megmondom őszintén, a válogatott összeállításában *többen befolyásolták Jenei Imrét.* Már a megjelenése előtt bombázták különböző leendő tizenegyekkel, ő pedig megpróbált mindenkinek a kedvére tenni. Röviden: *nem tudott objektív lenni.*

– *Mostanság az MTK-szurkolók központi témája, hogy folytatja-e a pályafutását?*

– Úgy érzem, az MTK-ban *ma én vagyok ezen a poszton a legjobb,* hiszen idestova hat éve játszom itt középhátvédet. Szerintem most nem tudnának megfelelő embert hozni a helyemre. Erre egyébként sem lehet hipp-hopp valakit leakasztani, mert annak – főleg ilyen felelősségteljes poszton – meg kell szoknia a légkört, az elvárásokat. Egy szó, mint száz, még egyéves szerződést ajánlott a klub, amit *azonnal elfogadtam.*

– *S mi lesz azután? Ausztriába megy az alsóbb osztályba pénzt keresni, mint oly sokan?*

– Nem. *Edző szeretnék lenni,* amint kioregszem. Erre azonban még várni kell! **(murányi)**

Szégyenletes kabaré

Botrány a lengyel labdarúgó-bajnokságban

Nem csillapodnak Lengyelországban a múlt hét végi bundabotrány hullámai. Mint ismert, a bajnoki cím sorsa finoman szólva is „gyanús" körülmények között dőlt el.

Az utolsó fordulóban ugyanis a 47 pontos *Legia Warszawa* idegenben 6-0-ás győzelmet aratott az utóbbi időben kitűnő formában játszó *Wisla Krakow* ellen, míg a konkurens csapat, az *LKS Lódz* – amelynek szintén 47 pontja volt, és csak 3 góllal volt rosszabb a gólaránya – otthon aratott gólzáporos (7-1) győzelmet a már kiesett *Olimpia Poznan* ellen. A bajnok tehát a fővárosi együttes lett, igaz, akik látták a találkozót, egyöntetűen állítják, kabaré folyt a pályán.

Hiába beszéltek a varsói játékosok és az edző csúcsformáról, az újságírók, a rádió és a televízió felháborodott hangnemben számolt be a történtekről. *„Csalás!", „Becsaptak bennünket", „Szégyenletes kabaré"* – ezek a szalagcímek szerepeltek a lapok címoldalán. A legnagyobb példányszámú sportnapilap, a *Przeglod Sportowy* egész oldalon közölte le azokat a szurkolói véleményeket, melyek telefonon érkeztek be a szerkesztőségbe. *Piotr Voigt,* a Wisla Krakow menedzsere halálos fenyegetést kapott, nem nehéz kitalálni, hogy egy elkeseredett Lódz-drukkertől. Persze a hírek szerint a Lódz vezetői sem éppen „tiszták", hiszen egyrészt megvásárolták a saját meccsüket, másrészt megpróbáltak komoly prémiumot felajánlani a Wisla-játékosoknak. Hogy ez mégsem segített, abban csak az játszott szerepet, hogy a fővárosiak valószínűleg még több pénzt ígértek...

A *Lengyel Labdarúgó Szövetség* egyenként 500 millió zloty (28 500 dollár) büntetésre ítélte a négy érintett klubot, annak ellenére, hogy a rendkívüli ülésen nem találtak elég bizonyítékot arra, hogy valóban bunda történt. Mindenesetre azt elhatározták a testület vezetői, hogy a jövő évben változtatnak a bajnokság kiírásán – mondjuk bevezetik a rájátszást –, hogy többet ne fordulhasson elő hasonló eset. **ESMA–Westel/V.T.**

Új MAGYARORSZÁG POLGÁRI NAPILAP

Főszerkesztő: FÁBIÁN LÁSZLÓ
Főszerkesztő-helyettesek: KISS GY. JÁNOS, KÓ ANDRÁS
Vezető szerkesztők: Takács István, Wér Vilmos

Szerkesztőség: 1085 Budapest VIII. Blaha Lujza tér 3. Postafiók: 1410 Budapest, Pf. 199. Telefonok: 266-5009, 266-2804, (Hírlapkiadó: 138-2399, 138-4300, 138-3988.) Telefax: 266-2288 (napi szerkesztés), 267-3313 (titkárság). Hirdetésfelvétel: 1959 Budapest, Blaha Lujza tér 3. Telefon: 138-2369, telefax: 138-3150.
Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta, árusításban megvásárolható az alábbi terjesztők hírlapárusainál: Magyar Posta, Bikádi Kereskedelmi és Szolgáltató BT, Enyedi Könyv- és Lapterjesztő BT, Extra Hír Kft., Futár BT, Passz GMK, RH+BT, R. Pressz Hírlap- és Könyvterjesztő Kft.
Előfizethető a hírlapkézbesítő postahivataloknál, a hírlapkézbesítőknél, postai hírlapüzletekben, valamint a Hírlap-előfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR); 1900 Budapest XIII. Lehel u. 10/A közvetlenül vagy postautalványon, illetve átutalással a Postabank Rt. 219-98636, 021-02799 pénzforgalmi jelzőszámra.
Előfizetési díj egy hónapra 433 Ft, negyedévre 1299 Ft, fél évre 2598 Ft, egy évre 5196 Ft.
Külföldön terjeszti a Kultúra Kereskedelmi Vállalat H-1339 Budapest, Postafiók 149.
Kiadja a PUBLICA RT. a Hírlapkiadó Vállalat közreműködésével. Felelős kiadó: HORVÁTH E. ZOLTÁN elnök

Szikra Lapnyomda Rt.
Felelős vezető: DR. CSÖNDES ZOLTÁN elnök-vezérigazgató

ISSN 1215-0185 Bp.– ISSN 1215-1386 vidék

1 2 4 8 16

körülmények dacára ezt messze túlteljesítette. Július 4-e óta 2,6 milliárd tudományos adatot, 16 ezer fotót készített, s a talajminták alapján 15 komplett vegyi elemzést sugárzott a NASA-nak.

...sa püspök nem volt hajlandó köszöntőt mondani, s abban bejelenteni, hogy Kárpátalja népe, papsága a Csehszlovákiától való elszakadást kívánja, azon az ünnepségen, amelyet 1944 novemberében Ungvár vezetése rendezett a városi moziban a győztes csapatok üdvözlésére. A katonai

hogy a munkácsi görög katolikus egyház felszámolásának fő akadálya Romzsa Teodor. Az NKVD ezért merényletet szervezett a főpásztor ellen. Ezután már nem volt akadálya a görög katolikus egyház felszámolásának, amely csak 1989-ben vált újra legálissá.

(botlik)

Gyertyafényben

Két gyertyát gyújtok meg az idén is a temetőben a mama sírjánál, egyiket apámra emlékezve, akihez most nem tudok elzarándokolni: országhatáron túl alussza örök álmát. Tavaly nála jártam a két gyertyával, s hoztam a mamának küldött néma üzenetét, az idén majd a mama üzen: így beszélgetek velük halottak napján. Milyen csodálatos: ilyen apró gyertyafénybe belefér most az egész világ. Visszatérnek a szívünkbe azok, akik már itthagyták a földi életet.

Régi mozdulatukra, elszállt kedves szavukra és feledésbe ment ígéreteinkre emlékezünk e napon, mert visszatérnek egy-egy pillanatra a gyertyafényben a túlvilági életből kedves halottaink. Így találkozom én is a szüleimmel.

A mamát mindig régi házunk udvarán képzelem el, ahogy szórja a baromfinak a szemet, és galambok sokasága kereng felette. Látom a kertben, a hideg őszben is, amikor kezét fagyosan összedörzsöli. Fázott. Kesztyűje neki sose volt, silány gyapjúkendőt terített a vállára.

Emlékszem, amikor már a kórházban feküdt, egyszer meglátogattam, s leültem az ágya szélére, hirtelen elkapta a kezem. „Nem fázol, gyermekem?" – kérdezte, és melengette, dörzsölgette az ujjaim elhomályosuló szemmel. Tudom: a hideg emlegetése csak ürügy volt. Úgy akarta a kezemet megfogni, hogy leplezze gyengéd anyai szeretetét.

Akkor sokáig fogta a kezem, és a kertről mesélt, arról a régi kertről, amelynek minden bokrát ismerte, amelyet ő művelt. „Be kellene már fedni a rózsatöveket, nehogy elfagyjanak" – mondta, és én akkor megígértem neki, hogy majd befedem, ne nyugtalankodjék. Pedig akkor már egy rózsa se virított a kertben. De hazudnom kellett a kertről, ami nem is volt már a miénk, csak az ő szívében élt és virágzott tovább.

Amikor elbúcsúztam tőle a kórházban, az ajtóból visszahívott. Intett felém szégyenlősen. A fülembe súgta apának az üzenetet: „Mondd meg neki, hogy jól öltözzön fel. Azt a prémes kabátot hordja!"

A kezét simogatva megnyugtattam, ne féltse a hidegtől apámat. Volt már annak meleg takarója és vastag bélelt bundája a túlvilágon. Három napra rá utánament ő is. De meglehet, hogy nem találkoztak ők ketten mégse. Azóta is velem üzengetnek egymásnak. Viszem és hordom a híreket a két temető között, mert úgy képzelem, hogy a halottak egymással sem beszélgetnek, mindig az élőkkel üzennek.

Gyújtogatom a gyertyákat, hol az egyik sírnál, hol a másiknál, fogom közben láthatatlan kezüket, meghallgatom nekem szánt jó tanácsaikat, miközben készülök én is a hosszú útra.

A gyertya sápadt, remegő fénye visszaidézi az emlékeket, s belebámulva elpityeredek magam is, mert újra látom ilyenkor a mamát abban a rojtos, nyűtt vállkendőben, kesztyűtlen, didergő kezét mintha felém nyújtaná a múltból. Még ma is érzem remegő tenyerének simítását, ő didergett, mégis az én kezemet melengette szégyenlősen, amikor búcsúzott tőlem.

Úgy érzem, nem kellett volna elengedni a kezét, akkor talán még ma is élne. Istenem, ha még egyszer, csak egy percre is, meg tudnám újra fogni!

Illés Sándor

...ehessen a decemberi sorsoláson!

...ES NYEREMÉNYEK!

...egyéni előfizetéssel rendelkeznek, havonta értékes tárgynyereményeket sorsolunk ki.

A részleteket keresse a 4. oldalon!

...hiteles polgári napilap.

József Ipartanodával és önálló intézményként működött tovább, 1871-től egyetemi színvonalon. Sokszoros átszervezés után 1967-től működik jelenlegi szervezeti felépítésében.

– Varga Imre szobrászművész köztéri alkotásainak kisplasztikáiból és Csiszár Elek siófoki festő balatoni képeiből válogatták azt a kiállítást, amelyet Csejtei István magyar nagykövet nyitott meg pénteken az izraeli Netanján. Ott volt Cvi Poleg netanjai és Balázs Árpád siófoki polgármester is. A két város 1990 óta van testvérvárosi kapcsolatban.

– Orosz Júliának, a Magyar Köztársaság Középkeresztjével kitüntetett, Kossuth-díjas, érdemes és kiváló művésznek végső búcsúztatására november 10-én, az Operaház előcsarnokában 11 órakor kerül sor. Az életének 90. évében, október 19-én elhunyt szoprán énekesnő hamvait – végakaratának megfelelően – 13 órakor, a Rákoskeresztúri új köztemető szóróparcellájában szórják szét a református szertartás szerint.

Honfitársaink Jugoszlá… igénybe vehetik a tiszaszigeti, bácsalmási átkelőhelyeket, míg Románia felé a Nagylak és Gyula között található Méhkerék, illetve Battonya biztosít gyorsabb átjutást. Vasárnap megfordul a helyzet, így a délutáni órákra Hegyeshalomnál kell többet várniuk a kilépőknek, mint máskor. Mindezt el lehet kerülni Kópháza és Fertőd irányába – nyilatkozta lapunknak Krisán Attila ezredes, a határőrség szóvivője.

Az ezredes elmondta: A kegyeleti ünnepre tekintettel a magyar–osztrák határon szombat reggel nyolc órától délután négy óráig a két ország állampolgárai igénybe vehetik az ideiglenesen nyitva tartó rajka–németjárfalui ellenőrzési pontot, amit a gyalogosokon és kerékpárosokon kívül a személygépkocsik is használhatnak. A magyar–szlovák szakaszon Letkés–Salkánál szombaton és vasárnap reggel nyolctól este nyolcig üzemel a határállomás, amelyet a két ország állampolgárai gépkocsijaikkal használhatnak.

(k. z. t.)

…nak…
vesztette, a traumatológiai osztá… lyon jelenleg egy combcsonttöréssel bajlódó sérültet ápolnak, illetve egy férfit megfigyelés céljából tartanak bent a kórházban. A baleset miatt mintegy két órán át nem közlekedtek ezen a szakaszon a vonatok.

Napi po…

Nem „király…

A Magyar Nemzet 1997. október 20-i száma fényképet közöl az alábbi magyarázó szöveggel: „Habsburg György királyi herceg és Eilika von Oldenburg hercegnő fővárosunkban, a Szent István-bazilikában esküdött örök hűséget egymásnak".

Lapjuk az új férj rangját tévesen jelöli: a „királyi herceg" címet a magyar közjog szerint a királyi család férfi tagjai viselhetik.

URNATEMETŐ

A temető főbejáratával szemben, **a MINDENSZENTEK plébániatemplomban urnatemetőkápolna** épül. A novemberben megnyíló kolumbáriumban 1, 2, 3 férőhelyes, családi– és díszsírhelyek valamint emléktáblák igényelhetők.

Az első száz urnafülke jelentős kedvezménnyel váltható meg!

A befizetések az élő közösség javát hivatottak szolgálni.

További információ és jelentkezés:

FARKASRÉTI MINDENSZENTEK PLÉBÁNIA
1124 BUDAPEST, HEGYALJA ÚT 139., TEL.: 319-3105
szerda: 9⁰⁰ – 13⁰⁰, 16⁰⁰ – 18⁰⁰, vasárnap: 10⁰⁰ – 12⁰⁰

FARKASRÉTEN

A Postabank Hozamgarancia Nyíltvégű Értékpapír Befektetési Alap nettó eszközértéke

4 852 692 508 forint

Egy darab befektetési jegyre jutó érték

1,237533 forint

A Lokomotív Nyíltvégű Részvény Értékpapír Befektetési Alap nettó eszközértéke

736 929 532 forint

Egy darab befektetési jegyre jutó érték

1,040823 forint

Lopott autók

Péntekig bezárólag

Budapest:				
II. kerület	piros	FIAT	EUK-890	IX.
	piros	Ford	CZT-106	
	fehér	Renault	EEU-857	X.
	piros	VW	BNY-967	
	fehér	Wartburg	DGY-049	X.
III. kerület	fehér	Opel	GIZ-864	
	barna	FIAT	DFE-560	
	fehér	Trabant	DXP-272	XI.
IV. kerület	piros	Lada	BVY-425	XII.
V. kerület	fekete	BMW	ZH-226237	
VI–VII. kerület	kék	Renault	BE-513850	
	szürke	Seat	GED-279	

TV

18.00-kor:

KONYHASHOW

Vendég: Gulyás Dénes

21.30-kor:

DOMINIC VÁRA

Amerikai film

TV

Mű-érték áfával

Egyre szaporodnak a galériák, az aukciók, a műtárgy-kereskedelem növekvő üzletágnak tűnik. Feltételezések szerint azonban a feketepiac a legális forgalom többszörösét bonyolítja. Bánó Andrással, az ismert televízióssal – aki a közelmúltban lett a Magyar Műtárgy és Régiségkereskedők Országos Szövetségének főtitkára – erről a helyzetről beszélgetünk.

Bóta Gábor

– Százon fölül van már azoknak a galériáknak a száma, amelyek műkereskedelemmel foglalkoznak, ugyanakkor többek szerint az igazi műgyűjtők jelentős része – például orvosok, ügyvédek, egyetemi tanárok – elszegényedtek. A képeket ma már legtöbben befektetésként vásárolják…

– A festmények a részvényekhez kezdenek hasonlítani. Hat-nyolc évvel ezelőtt felismerte a vállalkozói réteg, hogy a műtárgyakban pénz van. Emiatt született ennyi galéria, ezért van ilyen sok aukció. Most „bumm" van a műtárgykereskedelemben. A klasszikus gyűjtői kör nagy része valóban elszegényedett, helyettük inkább a brókerek vagy az olajszőkítők fektetik a pénzt műtárgyakba. A műkereskedések ahelyett, hogy tönkre mennének, gombamódra szaporodnak, egymás mellett nyílnak. A Falk Miksa utcában most már szinte minden talpalatnyi pincehelyiséget, félemeletet, első emeleti lakást kivesznek erre a célra. Ez vált Budapest műkereskedelmi és régiségutcájává. Aki műtárgyat akar vásárolni, itt mindent megkap. Ez nem azt jelenti, hogy a belvárosban ne lenne helyük ilyen jellegű üzleteknek, hiszen nemrég nyitott a Polgár Galéria a Váci utcában, a Magángyűjtők Galériája a Kossuth Lajos utcában. Kétpólusú műkereskedelmi piac látszik kialakulni, az egyik a belvárosra koncentrál, a másik a Falk Miksa utcára.

– Miért férnek el ilyen békésen ezek az üzletek egymás mellett? Nem konkurálnak egymással?

– Ha valaki nyit egy hasonló profilú üzletet a másik mellett, akkor vagy mindkettő tönkremegy vagy mindkettő meggazdagszik. Ma még Magyarországon a galériák és az aukciós házak nem különösebben szakosodtak, inkább mindenevők. Amiben üzletet látnak, azt tartják. Az aukciós házaknál megfigyelhető bizonyos specializálódás, van amelyik inkább az antik anyagra koncentrál, van amelyik a huszadik századi magyarra. Miközben a bútorok, ékszerek jól fogynak az üzletekben is, a festmények főleg aukciókon kelnek el.

– Nálunk az aukciókon elkél a kalapács alá kerülő műtárgyak nyolcvan százaléka, nyugaton viszont örülnek, ha elviszik a tárgyak negyedét. Mi lehet ennek az oka?

– Itthon akkorák a rezsiköltségek, hogy a galériás árusításban nem érvényesül a nagy forgalom, kis haszon elve. Emiatt, ha egy kép ott lóg a galériában, akkor nagyon megkérik az árát. Így a festmény csak akkor talál vevőre, ha azért valaki csakugyan „megőrül". Ezért a galériások a képekkel inkább aukciókon próbálkoznak. A vevők pedig tudják, hogy aukción általában olcsóbban jutnak festményekhez. Az árverés mércéül is szolgál, megmutatja, hogy adott kép az

Fotó: Pélyi Nóra

adott pillanatban mennyit ér. Ez olyan mint a tőzsde. Ráadásul az aukción való vásárlás garanciát jelent: ha egy alkotásról bebizonyosodik, hogy nem eredeti, akkor az aukciós háznak vissza kell vennie.

– Nem lehet mesterségesen fölverni az árakat?

– Minden árverésen lehet manipulálni. Azt szokták mondani, hogy „a kandallóra ütnek". Amikor elindul egy tárgy árverése, és sok kéz emelkedik érte a magasba, az árverező villám gyorsan viszi fölfelé az árat. Ilyenkor nem látszik pontosan, hogy az árverező melyik tárcsára üt, amikor följebb megy az árral. Lehet kétszer, háromszor a kandallóra vagy a falra is ütni. Amikor már csak egy-két ember licitál, akkor ezt nem lehet eljátszani. Ezzel nem azt akarom mondani, hogy a magyarországi árveréseken ez lenne a jellemző, de ma már nincs is erre szükség. Azzal, hogy a rádiótelefonok beléptek az aukciókba, és itthon is polgárjogot nyert a telefonon való licitálás, tulajdonképpen fogalmunk sem lehet arról, hogy valódi vagy olyan árfelhajtó licitről van-e szó, amikor a galéria egyik alkalmazottja telefonál. De azt kell mondanom, hogy ez sem jellemző a hazai árverésekre.

– Helyben nem lehetnek beépített emberek?

– Ez is lehetséges, bár az aukciós szabályban benne van, hogy tilos mindenféle összebeszélés, ami az árak felhajtására irányul. Én azonban úgy vélem, hogy az árfelhajtásnak, az esetleges hamis telefonoknak nincs túl nagy jelentőségük. Hiszen, ha magas áron is sikerül eladni egy festményt, akkor annak a képnek abban a pillanatban annyi az értéke, amennyiért leütötték, annak ellenére, hogy esetleg valaki olcsóbban is megvette volna, ha nincs a telefonos „virbli". A végletekig ugyanis nem lehet húzni egy ilyen „műtelefonálást", mert könnyen elsülhet fordítva is; a teremben már nem lesz a tárgyra licitáló. Ha megmarad a kép, és feltűnik abban a galériában, ahol árverésre bocsátották, akkor a betérő műértőknek szemet fog szúrni, hogy ez elkelt több százezerért, most pedig mégis itt van.

– Nem befolyásolja a műkereskedelmet, hogy ma másfajta ízlésvilágú emberek képezik a vevőkör zömét?

– Ez azt eredményezte, hogy művészi szempontból nem a legjobb festők képei mentek el viszonylag jó áron. Libapásztorlány a folyónál vagy hazatérő csorda típusú festményekről van szó, „bútorképeknek" is hívják az ilyen alkotásokat. Ezeket nagy számban vették, ami nem vallott kifinomult ízlésre. Egy-két éve kezd visszaállni az értékrend. Inkább az igényes képek kelnek el jó áron, s a nagy nevek kezdenek még nagyobbá válni. Munkácsynak eddig is megvolt az ára, de tizenkétmilliót azért nem adtak érte, ahogy Rippl-Rónaiért sem adtak tízmilliót. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a magyar alkotások túlértékeltek. A belvárosi üzletekben huszonöt-harmincezer forintba kerül egy pár cipő. Húszezer forintért már olajvászon képet lehet venni, nem is névtelen mestertől.

– Miért kevésbé kelendőek a kortárs képek?

– Csúnya műkereskedői mondás, hogy a halott művész a jó művész, mert az már nem fest több képet. Hiszen, ha valaki már nem „termel", akkor limitálttá válik az a képmennyiség, ami tőle rendelkezésre áll. Emiatt a műveinek az értéke emelkedni kezd. Nálunk most a két világháború közötti magyar festők képei kelendőek a leginkább.

– Igaz, hogy a volt Szovjetunió és Jugoszlávia területéről is sok festmény „áramlott" be hozzánk?

– Igen és ez igaz Erdélyre is. A nagybányai festők most nálunk nagyon népszerűek. Ezelőtt az ő képeiket Romániában olcsón meg lehetett kapni. De azóta a műkereskedelem szempontjából meglehetősen kifosztották Erdélyt, nyílt forgalomban alig akad már Magyarországon is aukcióképes festmény, hiszen akik ott nehezen élnek, azok már eladogatták a képeiket. Ugyanez történt Újvidéken és Munkácson is.

– Minket nem fosztottak ki ugyanígy a nyugatiak?

– Dehogynem. Ezt azonban én egyáltalán nem bánom, mert a magyar művészek képeinek az árfolyama csak akkor kerül a világban a helyére, ha ezek az alkotások bekerülnek a nyugati műkereskedelembe.

– De jó az, ha sok kép feketén kerül ki? Hiszen állítólag a fekete műkincs-kereskedelem a többszöröse a hivatalosnak.

– Én is így vélem…

– Hivatalosan külföldről még magyar alkotást is nehéz visszahozni, mert annyi illeték terheli.

– Nincsenek érdekelve a galériások, a műgyűjtők abban, hogy a magyar nemzeti vagyont gyarapító műveket hazahozzák. Áfát kell utánuk fizetni. Ez szinte lehetetlenné teszi, hogy értékes képek hazakerüljenek, pedig minden festőt a saját hazájában ismernek el a leginkább. A miénkkel ellentétben minden állam azon dolgozik, hogy magához szippantsa a kultúrértékeit. Néhány éve volt is egy olyan érzésem, hogy a hazai festménykínálat kimerült, és ezért egyre nehezebb márkás képhez jutni, pedig arra mindig van vevő. Kezdtek a harmad-negyedvonalbeli festők művei feljönni. De ezt a nézetemet felül kellett vizsgálnom, mert a műkereskedelem tényleg úgy működik, mint a részvénypiac. Ha viszonylag olcsón lehet a művekhez hozzájutni, az emberek vásárolnak, ha pedig jelentősen megnő a képek ára, mint most, akkor eladnak. Bizonyos rétegek pedig lecsúsznak, és akkor bizony le-leakasztanak egy képet a falról.

– Pontosan lehet tudni, hogy milyen műtárgyak vannak az országban? A lopott műtárgyakat állítólag azért is nehéz megtalálni, mert nincs róluk számítógépes nyilvántartás.

– A védett műtárgyakat már elkezdték számítógépre vinni. Ezeken kívül is vannak jelentős műtárgyak, de a komoly gyűjtők videóra vették vagy fényképeken megörökítették a kincseiket. Ha nyugati aukción fölbukkan egy védett tárgy, és ezt „kiszúrja" a Nemzeti Galéria vagy a Szépművészeti Múzeum munkatársa, akkor az alkotás nem elárverezhető, visszaigényelhetjük. És ma már itthon is macerás dolog papírok nélkül védett műtárgyat eladni.

– Igaz, hogy a műtárgykereskedelemre még mindig egy 1963-as, a használtcikkekre vonatkozó rendelet érvényes?

– Igaz. A törvények szerint bizonyos szempontból még mindig nem tartják műtárgyaknak a műtárgyakat. Egyoldalú kötelezettséget rónak a vásárlóra. A védett műtárgynak óvni kell az állagát, kutatási célra mindig rendelkezésre kell bocsátani, kiállításokra illik odaadni. De azért, hogy valaki egy védett műtárgyat megvesz és őriz, semmilyen adókedvezményben nem részesül. Például nem kap kedvezményt ahhoz, hogy a műtárgy érdekében a lakását megfelelő biztonsági berendezéssel felszerelje. Magyarországon még mindig csak nyűg védett műtárgy tulajdonosának lenni, ahelyett, hogy

Csoportk

ABBAN AZ IDŐBEN, amikor m
mentár a mű közlését igazoló menlevé
világ hasábjain, Elbert János a lehetség
sek teljes skálájával „legalizálja" Mroz
nak megjelentetését. (1967) Minden
média polgárellenes és antifasiszta te
hangsúlyozásával. De még így is egy
zedbe telt, amíg a revelációt keltő a
színpadra került Magyarországon.

A hazai hivatásos-színházi ősbem
István rendezte szolnoki előadás már
volt, hanem a színház kivételes pilla
csak hazaérkezett volna a mű a többré
nebb színházi tradíciók birtokában lé
konzervativizmus béklyóit feszegető
helybe. A társulat és a közönség találk
kozás eufóriájában. Elhittük Arturna
bőrünkön éreztük –, hogy „itt nem leh
járni, élni". Tankönyve lett az előadás
és szélsőséges nemzedéki magatartá
A tegnapi lázadók ellen tervezett ma
darca, az agresszió hatalomátvétele e
tette a nagyapák, apák és fiúk életcsőd
soltuk, hogy „Nincs visszatérés, nincs
sincs." Hogy a tragédia szele, sarkaiból
komikumba fulladt polgári világot, föl
színlelés kulisszáit – elsodor és megren

A Tangó hazai diadalútja azonban n
dott. A világszínház lassanként klasszici
sordarabjával a pesti közönség csak a
évek derekán – egy felejthető Pesti Sz
adáson – találkozhatott. Amikor a bem
sány paródia elnémította a helyzetek hát
tragikumát, tanácstalanul kérdeztük a sz
önmagunktól: vajon ez az a Tangó? A ké
nak bizonyult, hiszen a Kapás Dezső re
média valóban nem a világszínház mi
bekerült félelmetes mrozeki memento v
annak sikerorientált, kerekre esztergált
vá párolt változata. De azért a vulgáris h
mészetéből, veszélyességéből néhány ár
Edeket játszó Szilágyi Tibornak köszö
így is megmaradt emlékezetünkben.

Mára a Tangó elérte a mostanában k
mondott, de a kortárs darabok megíté
kább kritikusnak bizonyuló életkort. H
részségükért dicsért, azóta közvetlen akt
vesztett politikai töltésű darabok érvény
zsának mulandóságán merengve ilyenk
önkritikusan megkockáztatni, hogy – ta
olyan jó? Hogy emlékezetünkben inkább
él, nem pedig a mű, vagy annak előadás

A Tangó idei, Pesti Színház-i felú
szerre előzte meg gyanakvás és várakoz
dástól félve arról fecsegtünk, hogy ve
dráma jelenidejűsége, hiszen megszűnt
elnyomás ébresztette feszültség, és Hai
Pen minden tényerése ellenére csökk
lódás közvetlen veszélye is. Az apák és
déke már nem legyőzni, hanem meg
megfejteni igyekszik az öröklött strukt

VÁRAKOZÁSUNKAT EZZI
alátámasztotta a vendégrendező szen
és az az információ, hogy Tompa Gáb
nas években feszes és kemény, a feler
lásokra tudatosan építő, izgalmas T
színpadra Kolozsvárott. A kritika Er
itthon sem csak a fasizálódás ideoló
nek feltárásáért, hanem (ugyanolyan
az előadás sűrített realizmusáért di
szurd drámák jeles tolmácsaként a vi
is számon tartott, Pesten bizonyos meg
tatlan rezignációval fogadott Tompa, n
feladatot elvállalta, tudta és (az Ahogy
közölt nyilatkozatában) meg is fogalma
színházban csak arról lehet beszélni, a
élünk". A főként a politikai helyzetre
tott, korábbi előadások után itt és most
darabnak azt a mélyebb üzenetét kere
emberi magatartásformákat világítja á
rend hiányában felerősödő önámítást é
lásokat szentesítő gerinctelenséget állít
re, jelezve, hogy „csak az uralkodhat
bennünk van".

Mrozek színházban gondolkodó író
sításaiban mindent eldönt, megszab
hangnemét, a szöveget kísérő mozdul
mezeket és a lakás berendezését is. El
jon a szobában a helyhez oda egyáltalába
ám a cselekmény szempontjából lénye
hogyan kergessék az ódon toaletteket v
szek a szállongó molyokat. A rendező s
szöveg mögötti jelentés felfogásában é
sében, valamint az ezt szolgáló szerepos
lik. Tompa Gábor szabadságát arra has
az expozíció szimpla komikumától – k
sőben – hosszú utat bejárva eljusson a n
sorsát beteljesítő, kivédhetetlen tragik

A kissé elnyújtott expozíció szav

Varga Imre

Ahogy tetszik 1992. X. 18.

Beszélgetés Varga Imrével

Marton Mária

Zuhanjon és emelkedjen

Ezer esztendeje, hogy Magyarországra jött Gellért pap, megtérítendő a honi pogányokat. A kelenföldi Szent Gellért-plébánia erre az évfordulóra szobrot rendelt Varga Imre szobrászművésztől.

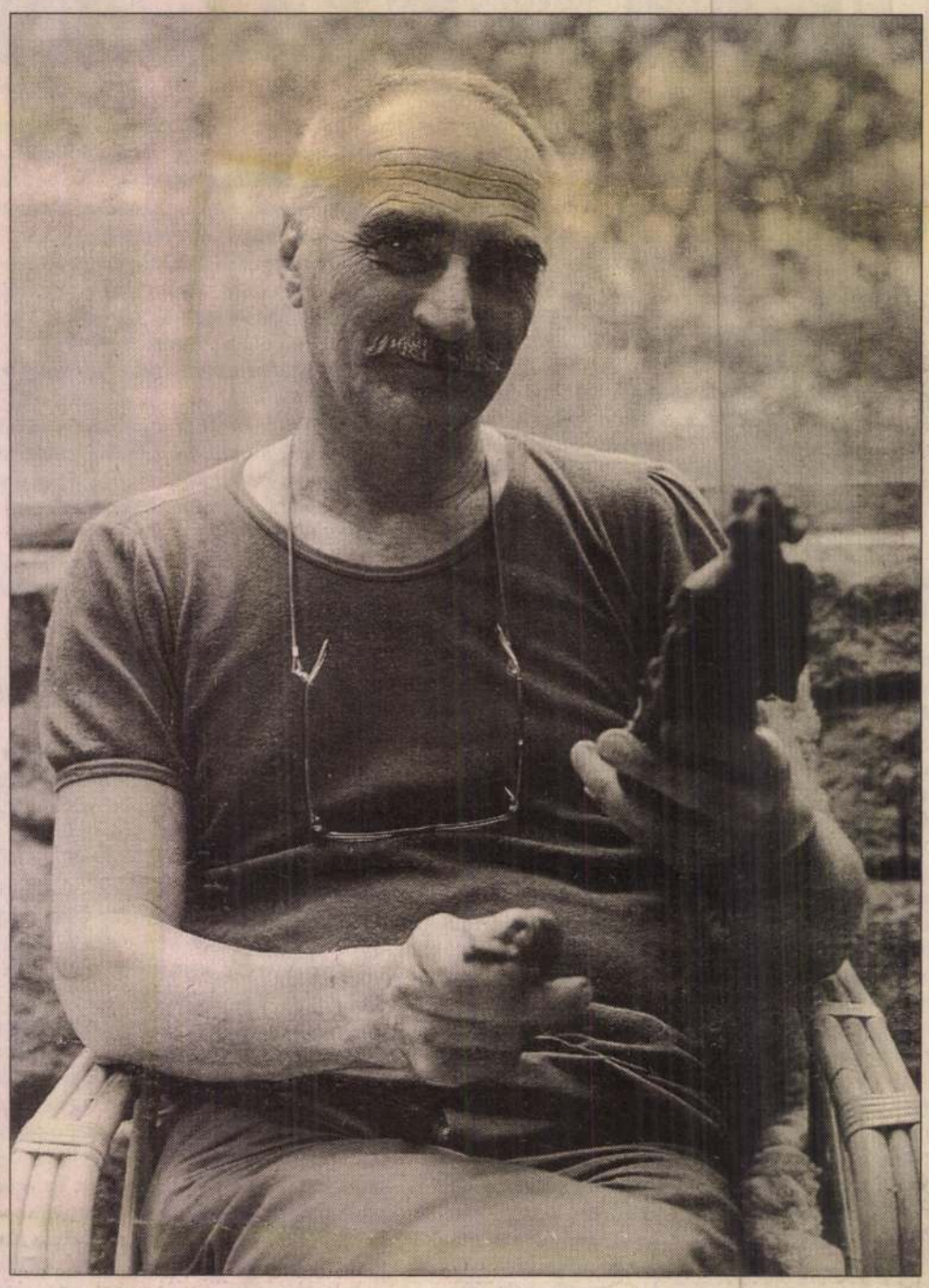

Fotó: MTI-archív

– Milyen terveket készített ehhez a megbízáshoz?

– A Szent Gellért-templom a Kelenföldi pályaudvartól nem messze található, nagyon egyszerű és jól megkomponált épület, amelynek egyik sarkát az építész, Kiss András egy névadó szobor részére eleve bemetszette, ezáltal egy fülke jött létre, ide kellett kerülnie a szobornak. Tisztelt Jóska plébánosom pedig azt mondta, úgy csináljam meg, hogy Szent Gellért alakja zuhanjon lefelé, de közben emelkedjék is föl. Ez tehát kétalakos kompozíció: egyik a már inkább halott, mint élő, de mindenképp az utolsó pillanatát élő idős férfi, akit egy hatalmas szárnyakkal libbenő angyal emel fel. A kompozíció tervében tulajdonképpen még két angyal szerepelt, de a pénzszűke úgy hozta, hogy végül egy angyallal kellett megoldani a feladatot.

– Mennyi ideig tartott ez a munka?

– Négy évvel ezelőtt láttam neki a tervezésnek, azóta teszem feljebb, lejjebb, próbálom a figurát megoldani. Aztán ha már megvan a gondolat, ha a vázlatot kidolgozta az ember, akkor már nagyon kevés időre van szükség, hogy létre is jöjjön.

– Most avatott Szent Gellért–szobráról eszembe jutott a vatikáni magyar kápolna. Sokan nem tudják, miként valósult meg az a karakterében tán ehhez hasonló, igen jelentős megrendelés még a hetvenes években.

– Kaptam egy telefonhívást Ijjas érsek üzenetével, hogy vállalkoznék–e egyházi megbízásra, egy római munkára. Kápolnát kell csinálni. Egy hónap múlva indultam Rómába Lékay bíboros úr megbízásával, Gerő László építész barátom társaságában. Zannini érsek fogadott bennünket. Voltam ugyan már majd egy évtizedig szerzetesi környezetben, de az Ibrahim úti rendház nem a római Vatikán volt. Tudós tanáraim, egy Brisits, egy Rajeczky a maguk demokratizmusát nevelték belém; az ott Rómában más volt. A világbirodalom székhelyén évezredek néztek le rám. Szó szerint lenéztek, és bizony össze kellett szednem minden erőmet, hogy féket vessek indulataimra a tárgyalások során. Gerő László volt a mesterem ebben, aki valóban mester volt a diplomáciában. Mindent el tudott érni, amit akart, de szabad kezet azért nem kaptunk. Nem tűrt laza tervezést az egyházi szigor. Mindent előre, végleges formában kellett bemutatni. Egy hónapot kaptam az egészre kiterjedő tervezésre. Idehaza első bírálóm Lékay bíboros úr volt. Szeretettel fogadta a terveimet. Itt kell megemlítenem azt az egyetlen változtatást Gerő tervein, amit én kértem. Ő a kápolnát két részben képzelte el, fallal elválasztva, ajtóval. A külső részben freskók, belül, az apszis szobrokkal. Azért, hogy egynemű maradhasson a viszonylag kis helyiség, azt kértem, hogy bontsuk le a válaszfalat, helyette arcus trimphalis legyen, és miután világítás nélküli, föld alatti helyiségről van szó, festmények helyett plasztikus díszítése legyen a külső, illetve most már egybeforrott résznek is. Gerő egyetértett velem, de szinte téglánként kellett megkutatni a falakat, hogy hozzányúlhassunk. Találtak is az egyik sarokban egy Konstantin korabeli szarkofágot, de szerencsére nem állt ki a falból, így most a burkolat alatt van. A terveket Zannini elkérte, és negyednap elfogadta, noha a domborműveket csak grafikai módon jeleníthettem meg. Ekkora munkára az egyháznak azonban nem volt pénze. Magamra vállaltam, hogy elindulok pénzt koldulni a hatóságoktól. A magam kedvéért sohasem tettem ilyet, de itt másról volt szó. Pozsgay Imre volt ekkor a kultuszminiszter. Felkerestem és nem kellett sokat magyaráznom. Jóváhagyatta kérésemet Kádárral (lévén politikai felhangja is), és megkapta a pénzt a bíboros úr, illetve a lektorátus, mert Lékay javaslata ellenére úgy gondoltam, hogy nem vállalkozom egyedül a munkára. Nem nagysága, hanem jelentősége miatt. Kétezer évben egyszer adatik ilyen lehetőség, ne sajátítsam ki. Lékay bíboros úr felvette a kapcsolatot a Lektorátussal, ettől kezdve nekem semmi dolgom nem volt ezzel. Illetve később lett volna. Amikor felszólítottak, hogy szállítsam be az apszis szobrait a gyűjtőhelyre, zsűrizésre. Erre nem voltam hajlandó. Nekem elég volt a római zsűrizés, annak kellett eleget tennem, és nem éreztem illetékesnek a lektorátust, hogy azon változtasson. Formalitásból pedig már volt amúgy is elég. A rágalmak persze így sem kerültek el, de ez már akkor sem izgatott. Saját erőmből segítettem azokat, akik helyszínt nézni jöttek, eljártam a dolgaikban, amelyek a Vatikánt érintették.

– Ezzel minden rendben ment is a maga útján?

– Azért nem maradtam zsűri nélkül itthon sem. Egyszer csak telefont kaptam, hogy látogatóm lesz délelőtt. Egy óra múlva megszállta a kertemet a kormányőrség, majd belépett a műtermembe Kádár János és felesége. Üdvözöltek, és a műterem két legtávolabbi sarkába leültek. Velük szemben ott állt Szent Isván, a falon pedig Mária. Öt perc némaság következett, ami nekem akkor sokkal többnek tűnt. Azután megszólalt Kádár, és azt mondta: „Valahogyan ilyennek kellett lennie egy kóbor nép vezérének." Nagy megkönnyebbülésemben magam is feleslegesen erősítettem ezt a véleményt. Sokára vettem a bátorságot, hogy megkérdezzem, hogyan is került hozzám? Megtudtam, megvádoltak, hogy deheroizáltam Szent Istvánt, a kapott pénzt rosszul használtam fel, és nem engedem zsűrizni a munkámat. Örülhettem, hogy Kádár nem döntött a szokott csinovnyikjelentés alapján.

– Rómában milyen körülmények között dolgozhatott?

– Amikor megjöttek a kő domborművek, magam ügyeltem az elhelyezésre. Két hetven feletti olasz kőműves dolgozott velünk. Nem fogadtak el segítséget, és úgy emelték ketten a helyükre a több száz kilós domborműveket – igaz, hosszú előfaragás után –, hogy csak szusszant egyet a kő, és úgy maradt. Ők segítettek a Szent Istvánnal egyidős kazamatakövek megszerzésénél is. Közben két pápa is meghalt, és a protokollosok át akarták helyeztetni velem Szent Istvánt a másik sarokba. Aki az ügyben végül döntött, az egy fekete reverendás úr volt, se bíbor, se kalap, és csak annyit mondott Zannini érseknek: „Azt hiszem, tekintetbe kell vennünk a művész elképzelését." És elment. Végül is ott állt Szent István Jézus tekintetének irányában, és Mária arca felé fordult. Ennyit akartam elérni.

– A magyar kápolnát az ön szobrain kívül mely képzőművészek munkái fémjelzik?

– Az oldalfalak domborműveit sok vita után, amelynek során két felkért művész lemondott, egy fel nem kért pedig megsértődött, a következő művészek domborművei díszítik: Csíkszentmihályi Róbert, Kiss–Kovács Gyula, Kiss-Nagy András, Kiss Sándor, Kő Pál, Marton László. Az apszissal szemben Amerigo Tot bronz domborműve látható.

Egy anekdotaszerű, de tanúval erősített történetet azon frissiben közöltek velem. Egy pártközpontba bejáratos művész a következő panaszt tette az országos titkárnak: „A bíboros a Varga Imre uszályában van, aki úgy állította össze a teamet, hogy abban se kommunista, se református ne legyen." Mire a főbölcs válasza: „Igaz, hogy a Varga néha kompenzálja a dolgait egy-egy emlékművel, de oda kell figyelni, elvtársak, mert az a Lenin is lefelé jön!" Ez volt egyik legjobb eredményem: a merev bronz még az ő szemében is képes volt – némi freudi hozzáadással – „lefelé" mozgást intonálni! Ami viszont a dolog lényegét illeti, abból egy szó sem volt igaz. Egyrészt nem volt beleszólásom semmibe, másrészt volt ott bizony még párttitkár is a legénységben. Reformátusnak pedig ott lehetett volna – teszem azt – a mószeroló maga, ha vállalja.

– Úgy tudom, önnek Németországban voltak nemrég olyan megrendelései, amelyekre nemet mondott, és most a festést választja.

– Az aacheni dóm kapuit kellett volna elkészíteni. A Nagy Károly idejéből származó főkapu, a farkaskapu hét tonna. Nincs rajta semmilyen ábrázolás, csak kis szegecsfejek, nagyobb szegecsfejek és köztük éppilyen konstruktív nonfiguráció. Persze ezek is a végtelenségig ismételve. A feladatom az lett volna, hogy tervezzek meg olyan bronzkapukat, amelyek ennél gazdagabbak. Ez a nyolc kapuszárny kitöltötte volna a hátralevő életemet, elkészítése rabszolgamunka. Inkább a festést választottam. Megvettem a festéket, a festőállványt, a vásznat. Azt a pillanatot várom, amikor mindegyik madzag végén csomó van, amikor minden még hátralévő munkám végére odatehetem a pontot, s akkor neki fogok rontani egy vászonnak. Biztos vagyok benne, hogy rengeteg tévedéssel fogom ezt művelni: szörnyűségeket fogok létrehozni, amelyeket egy idő múlva megtagadok vagy átalakítok. Tehát a tévedéseket várom most magamtól. Egy új világban új tévedéseket fogok elkövetni.

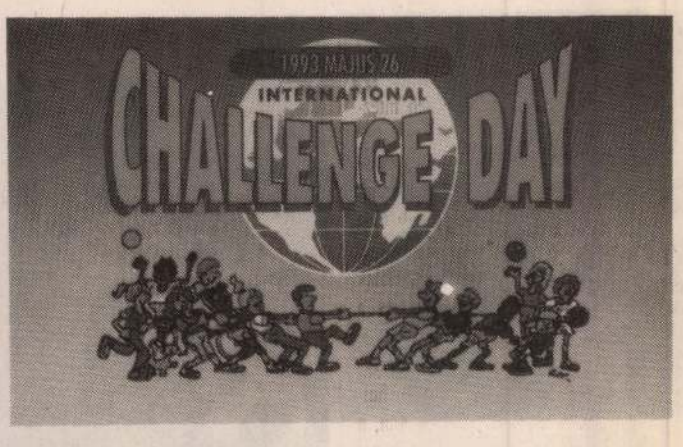

A kerület válasza a kihívásra

Végre kerületünk is válaszolt a kihívásra! A korábbi két alkalommal ugyanis nálunk süket fülekre talált, az idén azonban már nem: május 26-án a kerület lakói, iskolásai is résztvettek a Challenge Day, a Kihívás Napja színes sportrendezvényein. Néhány helyen nyomon kísértük az eseményeket.

Hegyi túrák

A túrázni vágyókat reggel 9-kor a 21-es busz Moszkva téri végállomásán várták. Összegyűltek a megállóban nők és férfiak, ám azt nehéz volt megállapítani, hogy kik az „érdekeltek" közülük a túrán. Csupán elejtett szavakból lehetett következtetni, hogy az egyik kis csapatnak mi is az úticélja.

– *Önök túrázni mennek a Challenge Day keretében?*

A fejbólintást követően a hölgyek egyike bemutatkozott:

– Kunos Éva vagyok, a Budai Pedagógus természetbarát szakosztályának vezetője. A 21-es fenti végállomásától elmegyünk a Normafáig, majd a környéken tovább, mintegy két órát. Egyébként minden hétvégén járjuk a hegyeket, a mostani alkalmat sem szalaszthattuk el.

A busz indulásra kész, amikor az utolsó pillanatban két idősebb hölgy érkezett sietve, zöld oldaltáskával a vállukon. Felszállás közben érdeklődtem:

– *A Kihívás Napja alkalmából kirándulnak?*

– Természetesen – hangzott egyikük válasza.

A zugligeti általános iskolában, amelynek példás sportéletéről lapunkban már beszámoltunk, óráról jövet a szünetben *id. Turák László* és *Kereszti Valéria* pedagógusok adtak felvilágosítást:

– Nálunk délután lesznek a Kihívás napjának rendezvényei. 1/2 3-kor valamennyi tanuló jó 20 perces zenés gimnasztikán vehet részt, aztán különválnak az alsósok és a felsősök. Előbbiek elfutnak a Harangvölgyig, majd különböző, főleg tréfás sportversenyeken mérhetik össze tudásukat. A felsősök a Jánoshegyi kilátóig baktatnak, futnak, nyargalnak fel – ki-ki tetszése szerint –, ezt követően vissza az iskolába, s itt a környék zöld területein tovább sportolhatnak.

Zenés torna

A Városmajor utcai XII. Szabadidő Központban is zajlott az élet. A létesítmény igazgatója, *Patoh Magda* sokszoros magyar bajnok úszónő, olimpiai helyezett, Európa-bajnoki ezüstérmes tájékoztatott:

– Most délig 77 felnőtt és 55 gyerek úszott a 25 méteres medencében, az uszoda feletti tornacsarnokban pedig a Csaba utcai általános iskola diákjai sportoltak. Biztos vagyok benne, hogy az említett számok záróráig megsokszorozódnak!

Amikor a rendezvénysorozatot megelőző napon telefonon kerestem *Hajdu Istvánnét*, a Mártonhegyi úti iskola testnevelőjét a május 26-i részletes program okán, meglepődtem a felvilágosításon: „Sajnos nem tudom adni, mert a tornateremben van a tanárok-tanulók mérkőzésen!" Aztán a tanárnő visszahívott és magyarázatot adott:

– Névadónk, Tamási Áron tiszteletére kultúr- és sportnap van, jelenleg folyik a pedagógusok és a diákok „összecsapása" több csapatsportágban. Holnap következik a folytatás.

Így is történt. Délelőtt az óraközi szüneteket használták ki, mindenki zenés tornán vett részt. Délután évfolyamok közötti mérkőzésre került sor labdajátékokban, és nagy nevetések közepette különböző ügyességi versenyek sora mozgatta meg a tanulókat.

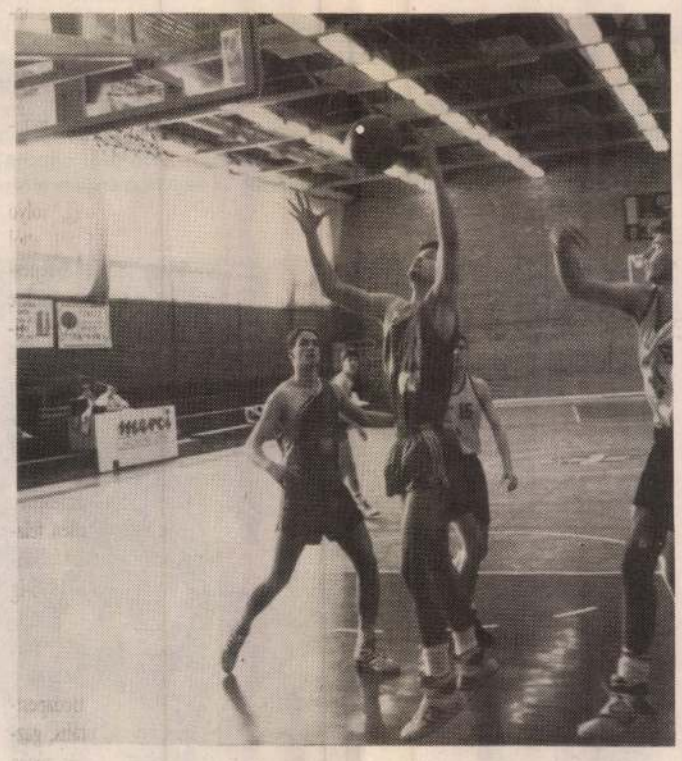

Összesítés

Következő útunk a Kiss János altbgy. utcai gyakorló általános iskolába vezetett. Amikor megérkeztünk, éppen ádáz kézilabda meccset vívtak a 7. és 8. osztályos fiúk. Ezt követte a derby, a felsős lányok és az alsós „végyes" válogatott mérkőzése. A nézők üdvrivalgása közepette a kicsik sokáig szorossá tették a találkozó eredményét, de végül alulmaradtak. A 10 éves *Balogh Áron* olykor parádés védésekkel tűnt ki az alsósok csapatából, amely egyébként a Budapest bajnokságban szerepel. Őt kérdeztük a mérkőzés alakulásáról:

– Jobb volt az ellenfél, erősen lőttek kapura. De nem az eredmény a fontos, hanem az, hogy egy jót játszottunk!

Végezetül másnap összesítést kértünk *Duday Melinda* kerületi sportszervezőtől. Eszerint a kihívásnak megfelelően 37658x15 percet mozogtak a kerületben a Kihívás Napja eseményein. (Ami persze nem jelenti, hogy közel negyvenezren sportoltak, mert egy fő többször 15 percet is teljesíthetett!)

– Mivel nálunk először került sor Challenge Day-re, az eredményt megfelelőnek tartom. Mindenesetre a tapasztalatokat hasznosítjuk a továbbiakban a szabadidősport fejlesztésében – mondta Duday Melinda.

Ez volt tehát a kerület válasza a kihívásra. Mondhatnánk, valami megmozdult, de korántsem bolydult meg a lakosság a sportolást illetően. A Challenge Day csupán egy nap, egy alkalom az egészséget védő sportolásra. Jó népszerűsítője a sportolásnak, az igazán hasznos azonban az, ha az emberek lehetőségeikhez képest folyamatosan, rendszeresen sportolnak.

(egy)

Külön-külön indítanak eljárást mind a hatvanhat óriásplakát miatt

A XII. kerület a dohányreklámok ellen

Követ dobtak a dohányreklámok körüli állóvízbe. A némi állami bevételt hozó, ám ezenkívül semmire sem jó versenyhivatali döntéseket leszámítva ez idáig nem sok konkrét dolog történt annak érdekében, hogy eltűnjenek ezek a reklámok.

A versenyhivatal is csak az országos sajtótermékekben elhelyezett hirdetések kapcsán mozdult meg. Most új szereplőként ellentámadásba lendült a XII. kerületi Polgármesteri Hivatal a dohánytermékek reklámozásának frontján. A helyi ipari- és kereskedelmi iroda munkatársai május első hetében körbejárták a kerületet, s lefotóztak minden dohányhirdetést. Ezek alapján megállapították, hogy mindössze három társaság háromféle reklámhordozót – óriásplakátot, világító hasábot és a BKV-megállókban lévő utasvárót – felhasználva folytatja sokak szerint törvénybe ütköző tevékenységét. A három cég ellen a hivatal 66, külön-külön lefolytatott szabálysértési eljárást indított a reklámtevékenység folytatása miatt, és határozatával egyben betiltotta a meglévő dohánytermék-reklámokat. Így a XII. ker. már első lépése után is szép statisztikával dicsekedhet. A minden egyes plakátra és táblára egyenként kezdeményezett eljárásnak azonban valószínűleg sokkal praktikusabb okai is vannak. Amennyiben a hivatal érvelése megáll mind a köztársasági megbízott, mind a II. fokú hatóság, mind pedig további fellebbezés esetén a bíróság előtt is, akkor a betiltó határozat végre nem hajtása esetén maximum 10 000 forint bírság is kiszabható. Ez pedig akár naponta újra és újra megismételhető, mindaddig, amíg a szabálysértést meg nem szüntetik. Bár az eljárás rosszabb esetben akár egy évig is elhúzódhat, ám utána némi munkával nem csekély összeggel – akár havi 13-15 millióval –, növekedhet a kerület költségvetése, mivel a bírságot a helyi kasszába kell befizetni. Ha sikeres lesz az akció és követőkre is akad, együtt már komoly problémát okozhatnak a dohánygyártóknak.

Ám a front túlsó oldalán sem tétlenkednek. Ha a közeli jövőben nem rendezik a dohánylobbi szájaize szerint problémájukat, feltehetően kénytelenek lesznek az elsődleges reklámlehetőségektől búcsút venni, s az árukapcsolásos vagy másodlagos reklámhordozók felé fordulni. Ennek világszerte talán legismertebb formája az utazó világcirkusz, a Forma-I. Ezen idők előfutáraként már megjelentek Budapest néhány főútvonalán olyan fémhulladék-tárolók, melyek oldalán ott díszeleg az egyik cigarettamárka emblémája. Az ötletesség mindenképpen elismerendő, mindössze egyetlen apróság tisztázatlan: ezek most reklámtáblának álcázott szemetesek, vagy szemetesnek álcázott reklámtáblák.

D.G.

(Magyar Hírlap május 22.)

ALLERGIÁSOK FIGYELEM!

Itt a pollenszezon!

A bőséges pollentermelés egyfelől a megporzás és így a jó termék feltétele, másfelől a levegőben kavargó pollentömeg okozza korunk egyik elhatalmasodó és egyre veszélyesebb betegségét, a *pollenallergiát*. Európában az iparilag fejlett területeten 10 százalékra becsülik azoknak a számát, akik *„szénanátha"* vagy egyéb (kötőhártya-gyulladás, fulladás, nehézlégzés) tünetekkel reagálnak a környezetben megjelenő allergénekre (virágpor, gombaspóra stb.)

Nekik kíván az ÁNTSZ segíséget nyújtani az ország hat városában (Budapest: OKI és Szabadsághegyi Gyermekgyógyintézet, Győr, Pécs, Miskolc, Szekszárd és Debrecen) működő pollencsapda ssegítségével készült aerobiológiai jelentéssel. Cél a klinikusok és a lakosság tájékoztatása, hogy mikor jelenik meg egy bizonyos pollenfajta először, illetve milyen mennyiségben. A betegek a jelentés alapján tájékozódhatnak, hogy mikor kerüljék el az allergén-expozíciót, s hogy *mikor szükséges elkezdeniük a gyógyszerszedést*. Fontos, hogy aki allergiára hajlamos, tudja magáról, hogy háziporra vagy állati szőrökre érzékeny, az az agresszív allergén fajok virágzásakor kerülje azokat.

A pollenadatokat (számadatok, grafikonok és magyarázószöveg) a *„Johan Béla* Országos Közegészségügyi Intézet" továbbítja számos országos intézetnek, az ÁNTSZ fővárosi és mind a 19 megyei intézetének. Az ÁNTSZ-ek pedig szétküldik a tüdőgondozó intézeteknek (a XII. kerületben a Péthényi köz) és allergológiai szakrendelőknek.

A pollenszezon *márciustól októberig* tart, és három főszezont különböztetünk meg, a fák, füvek és gyomok virágzásának idejét. A legelterjedtebb és legveszélyesebb pollenózisokozónak a *pázsitfűfélék*, a gyomok közül a *parlagfű*, a fák közül pedig a *nyírfa* virágporszeme bizonyult.

Kérjük, hogy az újabb allergiás megbetegedések kialakulásának megelőzése végett a fűfélék és a nyárvégi-őszi gyomok virágzása *előtt* (de mindenképpen a magok beérése előtt) a szabadon hagyott, meg nem művelt területek, óvodák, iskolák, lakóházak, főutak, vasúti töltések stb., környékén szíveskedjenek kaszáltatni! Erre már két ízben is felszólította a „Johan Béla Országos Közegészségügyi Intézet" Budapest összes kerületének önkormányzatát. A *Magyar Hírlap*ban megjelent egy nyílt levél az önkormányzatoknak, kertészeknek és lakóknak, melyben szintén kaszáltatás, ill. gyomirtás fontosságára hívtuk fel az illetékesek figyelmét.

A *fűfélék május elején* kezdenek virágozni és *június* a virágzási csúcsidejük. *Főbűnös azonban a parlagfű*, amely különösen az utóbbi 10-15 évben a közterületek gazdátlanná válása, környezetük iránti növekvő közömbösség időszakában terjedt el rohamosan. Az 1988. II. tvr. végrehajtására kiadott 5/1988. (IV. 26.) MÉM rendelet 4.§ 2. szakasza szerint kötelező a károsító gyomnövények elleni védekezés.

Javasoljuk, hogy a fűfélék virágzása miatt *májusban és júniusban*, a nyárvégi-őszi gyomok virágzása miatt *augusztusban és szeptemberben* szíveskedjenek kaszáltatni és gyomot írtani.

Továbbá arra kérünk mindenkit, hogy *parkok, fasorok stb. telepítése* során *ne ültessenek* agresszív pollent termelő fajokat (nyír, éger, mogyoró, platán). Gyermekközösségeknek fenntartott helyek (óvodák, játszóterek, napközik stb.) és kórházak területére ne ültessenek nyírfát.

dr. Lehoczky Emőke
kerületi tisztifőorvos

ZUGLIGETI EVEZŐS-TÁBOR

A ZUGLIGETI iskola diákjai szorgalmasan készülnek a nyári evezőstáborra. A tanítás utolsó hétvégéjén, kísérőkkel együtt 78–an szálltak vízre Esztergomban. A helyi Diák Spotegyesület 27 hajójában Budapestig eveztek. A 64 kilométeres távot két nap alatt tették meg, közben a Szentendrei sziget csúcsán lévő kempingben töltöttek egy éjszakát.

A Hegyvidéki Polgári Lövész- és Sportegyesület ajánlata

NYÁRI NAPKÖZI TÁBOROK

Zugligeti út 66. (176-3773)
Érdeklődni: 135-09-74, 115-10-55 telefonszámokon
I. turnus június 14. – június 18.
II. turnus június 21. – június 25.
III. turnus június 28. – július 02.
IV. turnus július 05. – július 09.
V. turnus július 12. – július 16.

Program:

	Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek
7.30 – 8.00	Találkozás Moszkva tér 158-as busz végállomásánál				
8.00 – 8.10	Beérkezés Zugligeti út 66-ba				
8.21 – 8.40	Reggeli				
9.00 – 11.00	Kirándulás a svábhegyen				
11.30 – 12.30	Ebéd				
13.00 – 14.00	Vetélkedő	Video	Uszoda	Lövészet	Uszoda
14.00 – 15.00	Lövészet	Video	Uszoda	Video	Uszoda
15.00 – 15.30	Környezetvédelmi ismeretek		Margitszigeti séta	Környezetvédelmi ismeretek	Margitszigeti séta
16.00	Uzsonna				
16.30 – 17.00	Moszkva tér 158-as végállomás				

Költség: 3000.- Ft/fő/hét, további gyerek után családonként 300.- Ft kedvezmény!
Tartalmaz: napi háromszori étkezést (gyümölcsöt is), uszodai belépőt, uszodai foglalkozás vezetőt, segédeszközöket. Várjuk jelentkezésüket.

A sportversenyek legjobbjai

Kerületünk négy gimnáziuma összesen 13 csapattal vett részt a *kispályás labdarúgó tornán.*

Eredmények

I.-II. osztályosok:

1. Tamási Áron Gimnázium, 2. Arany János Gimnázium II. csapata, 3. Arany János Gimnázium I. csapata.

III.-IV. osztályosok:

1. Táncsics Mihály Gimnázium, 2. Városmajori Gimnázium I. csapata, 3. Tamási Áron Gimnázium.

*

A Magyar Testnevelési Egyetem Csörsz utcai sporttelepén lebonyolított HUNOR VÁLTÓ *futóversenyen* kerületünk mind a 12 általános iskolája indított csapatot.

Eredmények

Fiúk

II. korcsoport:

1. Diana út 35-37. sz. Általános Iskola, 2. Kós Károly Általános Iskola, 3. Kiss János altábornagy utcai Általános Iskola.

III. korcsoport:

1. Németvölgyi út 46. sz. Általános Iskola, 2. Alkotás utcai Általános Iskola, 3. Kiss János altábornagy utcai Általános Iskola.

Leányok

II. korcsoport:

1. Tamási Áron Általános Iskola, 2. Kós Károly Általános Iskola, 3. Arany János Általános Iskola.

III. korcsoport:

1. Arany János Általános Iskola, 2. Diana út 35-37. sz. Általános Iskola, 3.-4. Csaba utca 16. sz. Általános Iskola és a Jókai Mór Általános Iskola.

Végeredmény:

1. Diana út 35-37. sz. Általános Iskola, 2. Kós Károly Általános Iskola, 3. Arany János Általános Iskola.

KIÁLLÍTÁS

A Németvölgyi úti Általános Iskola Galériájában május 24-én neves képzőművészek kiállítása nyílt (Balás Eszter, Bikácsi Daniela, Szkok Iván, Mayer Berta, Végh András és Kudász Emese). A kiállítást Zsigmond Attila, a Budapest Galéria igazatója nyitotta meg. A megnyitón résztvevő gyermekeknek Dévai Nagy Kamilla énekelt. A megnyitón részt vett Horváth Béla, kerületünk országgyűlési képviselője is.

„... és betöltjük reménységgel a világot, amely minden percében a kezdet és a vég."

Tamási Áron emlékest a Testnevelési Egyetemen

Május 28-án zsúfolásig megtelt a Testnevelési Egyetem aulája a fővárosra zúduló és a közlekedést teljesen megbénító nyári felhőszakadás ellenére. A *Tamási Áron* emlékestet két okból szerveztük: az író most is nagyon időszerű, másrészt kerületünk lakója volt. 1966. május 26-án halt meg.

Tamási Áron élete utolsó húsz évét Alkotás utcai otthonában élte le. 1946-ban költözött a XII. kerületbe, amikor *Kádár Erzsébet* – Kaffka Margit után egyike kitűnő elbeszélőnknek – tragikus körülmények között meghalt, s lakását *Illés Endre* közbenjárására kapta meg Tamási Áron. Halála után az Alkotás utcai ház falára az Írószövetség kezdeményezésére emléktábla került az ismert Tamási idézettel: *„Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne."*

A nem kerek évforduló ellenére fontos volt ez az emlékest. A *Magyar Nemzet* aznap Tamási Áron: *A szó becsület* című írásával adott beharangozót. Az irodalmi anyagot *Tamási Áronné* válogatta s neves művészek vállaltak szereplést, többek között *Sinkovits Imre, Szabó Gyula, Horváth Sándor, Tolcsvay Béla.* Kerületünk diákjának is nagy sikere volt: *Mártha Zsuzsa*, a Németvölgyi Általános Iskola tanulója Bartók feldolgozásokat hegedült, s a Tamási Áron Általános Iskolájának 60 fős kórusa pedig az est egyik legszebb színfoltja volt, a gyerekeknek az Ifjúsági Demokrata Fórum egy-egy Tamási Áron regényt ajánlott fel. Megemlékező beszédet *Pálfy G. István* és *Püski Sándor* mondott. Az emlékestet a miniszterelnök úr levelében üdvözölte, s a sepsiszentgyörgyi Tamási Áron Színház ugyancsak levélben küldte el jókívánságait.

Horváth Béla
a kerület országgyűlési képviselője

Tamás Menyhért

GYÖKÉR–BILINCSBE ZÁRVA

Tamási Áron emlékére

Röppenne ma is, szállna tündérkedő, vig álma,
de harmat-derüs szárnya
gyökér-bilincsbe zárva!
Örök őrséget állva
konok cserefák párja
tüzi szivét az árva,
beszegzett éjszakára,
sebzett ágra, virágra –
reménnyel koronázva
a szegények oltalmára!
(1974)

ÜNNEP A SZÍNÉSZ-MÚZEUMBAN

Május 20-án kiállítás nyílt „Színművészeink a társművészetekben" címmel. A látogatók megtekinthették Gobbi Hilda írásait, Gábor Miklós grafikáit, Darvas Iván portrérajzait, Tahi Tóth László díszlet- és plakátterveit, Lukács Sándor verseit, Székhelyi József kötete is kiállítási tárgy volt. Újszerű kezdeményezés volt a „Minden művészetek fején a korona – virágból címmel. Az Interflóra cég virágkötői remekeltek. A rendezvényen a színészzenekar is részt vett.

Sas József
Gálvölgyi János
Székhelyi József
Lukács Sándor
Szuhay Balázs
Kibédy Ervin

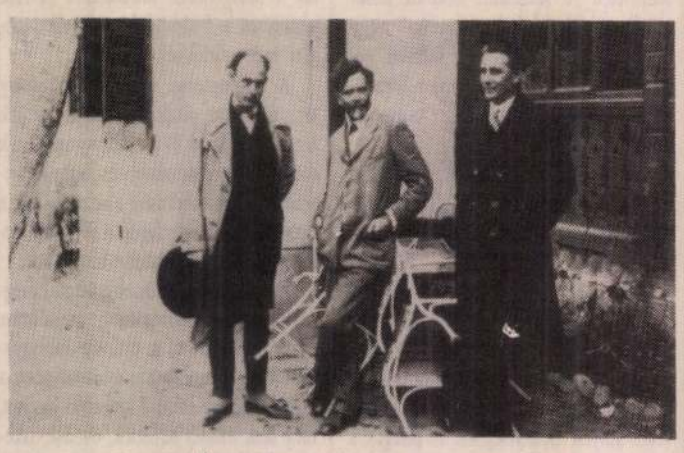

Tamási Áron, Kodály Zoltán, Szentimrei Jenő

TOVÁBBTANULÓ NYOLCADIKOSOK

Az idei tanévben 842 nyolcadikos osztályos tanuló fejezi be általános iskolai tanulmányait a kerületben. Beiskolázásuk, továbbtanulásuk mindig nagy felelősség szülőnek, pedagógusnak egyaránt. Május 15-ig 822 fő végzős sorsa már megnyugtatóan rendeződött, felvételt nyertek középfokú oktatási intézménybe. (97,5%). Közülük 591-en gimnáziumban (70%) – ebből 208-an XII. kerületi gimnáziumban –, 178-an szakközépiskolában (21%), 14-en szakiskolában (1,5%), 39-en pedig (5%) szakmunkásképzőben tanul tovább.

Az eddig el nem helyezett tanulók száma 20 fő (2,5%). Sorsuk a közeljövőben dől el. Többen közülük hosszabb ideig külföldön tartózkodnak, mások bukásra állnak. 1 tanuló – élve az oktatási törvény adta lehetőséggel – a szülő kérésére évet ismétel.

Száz évvel ezelőtt halt meg Erkel Ferenc

1893. június 15-én, kerületünkben hunyt el Erkel Ferenc, aki a magyar zenei romantikának *Liszt Ferenc* mellett legjelentősebb képviselője. Életművének fő tartalma hazánk történelme, zenéje abból a verbunkos kultúrából táplálkozott, mely az 1700-as évek végén és az 1800-as esztendők elején szinte egyet jelentett a népi vagy legalábbis a népies kultúrával. Ennek továbbfejlesztése és művészi rangra emelése vezetett hazai operairodalmunk legkiválóbb alkotásainak megszületéséhez.

Erkel Ferenc 1810-ben született Gyulán (Békésgyula). 17-18 éves korában már házi zenetanár, pályáját zongoraművészként kezdte, alkalmilag vezényelt és a zeneszerzéssel is megpróbálkozott. Először 24 éves korában mutatkozott be Pesten, majd végleg itt telepedett le. Két éven át a Pesti Városi Nemzeti Színház, valamint a Budai Magyar Színjátszó Társaság karnagya. 1837-ben első karmesteri minőségben a Pesti Magyar Színházhoz, a későbbi Nemzeti Színházhoz került, ahol közel három évtizeden át zenei vezető volt. 30 éves korában elkészült első operája, a *Báthori Mária*. Ennek szövegkönyvét *Egressy Béni* (1814-1851) írta, aki ezután haláláig Erkel hasznos segítőtársa volt operaszerzői munkájában. Ugyancsak Egressy szövegkönyvére mutatták be 1844-ben Hunyadi László című operáját. Megnyerte a Kölcsey Ferenc Himnuszának megzenésítésére kiírt pályázatot. Himnuszát mindmáig magáénak vallja nemzetünk, ez a 150 éves imádság keserű elszámolás a múlttal és bizakodó fohászkodás a jövendőhöz.

A neves karmester 1848. július 9-én ünnepi előadást vezényelt a Nemzeti Színházban Kossuth Lajos és a kormány tiszteletére. A szabadságharcot követően az ő vezetésével alakult meg a Filharmóniai Társaság, melynek zenekarát számtalan esetben vezényelte. 1861. március 9-én mutatták be legismertebb operáját, a Katona József nyomán Egressy szövegkönyvére írt *Bánk bánt*, melyben Petur híres bordalának szövegét *Vörösmarty Mihály* írta.

1868-ban az Országos Magyar Dalárda Egyesület vezető karnagya. Közreműködött a Zeneakadémia létrehozásában, melynek ezután egy évtizedig igazgatója és zongoratanára volt. Ezt követően az 1884-ben megnyíló Operaház főzeneigazgatói címmel tisztelte meg.

1839-ben kötött házasságából négy jeles képességű, magas zenei kultúrával rendelkező fiú született.

Élete utolsó hét évében a nyarat a Svábhegyen, a Diana út 7. szám alatti, Placht József hangszerkészítő és kereskedő villájában töltötte. A terézvárosi plébániahivatalban vezetett Halottak Anyakönyve tanúsága szerint 1893. június 15-én szélhűdésben itt hunyt el.

A ház falán 1991 óta emléktábla – Varga Imre szobrászművész alkotása – hirdeti emlékét.

Kahlich Endre

PROFÁN REKVIEM

Az Orbánhegyről felhőszakadás utáni, megvadult esőpatakokként zúdulnak alá a gépjárművek.

A sün nemzedékek óta itt élt. Régen még több volt itt az élettér, kevesebbek voltak a házak, nagyobbak a kertek, több volt az egér, a hullott gyümölcs is. Igaz: rovarból még most is találni táplálékot, csak sokat kell utána menni.

A telhetetlen étvágyú betonházak falják a kerteket. „Az ételmaradéknak a kukában a helye!" – adta ki a jelszót a civilizáció önzése, pedig mennyi életterétől megfosztott élőlény áll ablakunk alatt sóvár szemekkel, lappadó hassal! Rigók, cinkék, szarkák, gerlék, galambok, verebek, sünök járnak rá – mint megannyi munkanélküli – a bokoralji apró állatetetőkre, amiket a lakótársi helytelenítő megjegyzések keresztüzében is kihelyez a megfélemlítést is legyőző gondolkodás.

A sün elégedett röfögéssel nyugtázta, ha ennivalóra talált, békés szuszogással tisztítgatta a száraz avart, vagy tanítgatta fiait a meglapulás mesterségére, ha ember közelít. Apró, fénylő szemeiben csak akkor rögzült a felismerés, hogy ő ebben a világban már-már anakronizmus, amikor a mindent elsöprő, közönyös haladás átgázolva rajta, kiloccsantotta a beleit.

A fekete-fehér cica itt született egy koszos pince vagy padlás homályában. Gazdit nem ismerő, büszke, magányosan sétáló, kóbor macska volt. Aki az utcán születik, ritkán lel valódi otthonra, így hát a szükségből erényt kovácsolva ő is tudomásul vette a sorsát: egerészett, galambászott, meleg köveken elnyúlva süttette hasát a napon és néha föl-fölmenekült a fákra, ha valamely arra járó kutyasétáltató rámutogatva próbálta vadászebbé heccelni jóllakott kedvencét.

Alomtestvéreit már régen elvitte a hideg, a macskanátha, az életképtelenség, ám ő idejében megtanulta anyjától a macskamesterséget épp úgy, mint a kitett ételmaradékok feltérképezésének tudományát. A hasában mozgolódó, formálódó életkék minden figyelmét arra irányították, hogy megfelelő szülő-búvóhelyet találjon, ha eljön az ideje. Ám az ideje nem jött el.

Egyre homályosodó szemmel csak azt fogta fel, hogy haláltusája közepette egy szánakozó járókelő még megteszi azt, amit gyilkosa meg sem tett, hogy legalább félrehúzza az úttestről.

A hosszúszőrű farkaskutya szerető környezetben nőtt föl. Volt a családban fajtatársa, és két kisebb gazdija is sokat vitte őket sétálni. Igaz, nem futotta agyonreklámozott kutyaeleségre – ilyet csak kivételes alkalomkor kaptak –, de csont, ételmaradék, néha még kockacukor is jutott a főtt gége, farhát és egyéb koszt mellé. A mindig mozgékony kislányokkal jókat lehetett sétálni, végig lehetett olvasni a fák tövére, kapukövekre spriccentett eb-üzeneteket, lehetett barátsággal, vagy haraggal üdvözölni az ebtársakat, akik hol barátságos farokcsóválással, hol mérges tulajdonféltéssel vették tudomásul, ha ők közeledtek. Pórázon, póráz nélkül jókat lehet mászkálni itt, az Orbánhegyen.

A nagy gazda ritkábban engedte meg magának azt a luxust, hogy a kutyákat megjárassa, ő szívesebben járt az autóval sétálni. Ám ha mégis velük volt és meglátott egy macskát valahol a kerítések mögött, vagy az utcán átfutni, sosem mulasztotta el őket utána ugrasztani, és jókat nevetve konstatálta, hogy csak játék az egész. Kerítés mögött csak megugatni lehet a cirmost, megfogni nem.

A farkaskutyát bosszantotta a sikertelenség, hogy nem tud szíve szerint is megfelelni a parancsnak. Hiányzott belőle a humorérzék, ám fejlett volt a kötelességtudása. És amikor váratlanul felvillant szeme sarkában az ellenséggé nevelt másik lény a túloldalon, máris mozdult benne a vadászösztön és ő kitört. A mozdulat félbemaradt, mert a póráz kicsúszott ugyan a gyermekkézből, ám az elrobogó autóhoz csapódó kutyafej már nem gondolhatott többé vadászatra, sétákra, gazdira.

Értetek sírok, állat-társaim. Önékik csak egy rossz villanás voltatok, de nékem minden halálotok személyes gyász. Mit tegyek, ha én a testvéreteknek születtem?

Az Orbánhegyről felhőszakadás utáni, megvadult esőpatakokként zúdulnak alá a gépjárművek...

Elcsapott tetemeitek között nap mint nap nekem is át kell kelnem a túloldalra. Tegnap még sikerült.

Muzsay András

MAI TÉNY

• Magyarország és Mari El pénteken kereskedelmi és gazdasági együttműködési szerződést kötött. A dokumentumot Göncz Árpád köztársasági elnök jelenlétében írták alá Joskar-Olában. A magyar államfő látogatásához időzítve finnugor folklór fesztivál kezdődött, amelyre több mint 10 ezren érkeztek Csavajnurba. A magyar elnök délután találkozott a Mari Nemzeti Mozgalom, vezetőivel is.

• Erősen felfegyverzett fehér szélsőségesek pénteken betörtek egy épületbe Johannesburgban, és megszakították az ott folyó politikai egyeztető tárgyalásokat fekete és fehér képviselők között. A demokratikus tárgyalásokat ellenző fegyveres tüntetők az Afrikaner Ellenállási Mozgalom elnevezésű szélsőjobboldali fehér szervezet egyenruháit viselték. F. W. Klerk dél-afrikai elnök elítélte a fehérek akcióját, s kijelentette: az elkövetőket meg kell büntetni.

• A vörös khmerek tegnap elfogadták Norodom Szihanuk kambodzsai államfő arra vonatkozó ajánlatát, hogy a csoport töltsön be tanácsadói szerepet az átmeneti kormányban. Az államfő ezzel egy időben üdvözölte, hogy a vörös khmerek vezetője, Khieu Samphan önkéntes száműzetését feladva visszatér Phnompenbe.

• Csütörtökön este Nigéria elnökévé nyilvánította magát *Moshood Abiola*, aki a június 12-én tartott, ám később a katonai rendszer által semmisnek nyilvánított elnökválasztáson a szociáldemokrata párt színeiben indult, s a legtöbb szavazatot kapta. A politikus augusztus 27-ikét jelölte meg a hatalomátadás napjaként, és leszögezte: ez az időpont a végét kell hogy jelentse a katonai diktatúrának.

• A bakui parlament csütörtök esti ülésén minden hatalmától megfosztotta Abdulfaz Elcsibej azeri elnököt, s az államfői jogköröket a parlament közelmúltban megválasztott elnökére, Gejdar Alijevre ruházta át.

• Manfred Wörnert, a NATO főtitkárát kórházba szállították. A politikus műtéten esik át – közölte pénteken a szövetség szóvivője, részletekbe azonban nem volt hajlandó bocsátkozni. A NATO-főtitkár távollétét, amíg ismét elláthatja teendőit, a szóvivő néhány hétre becsülte.

A bosnyák alelnök is elutasítja a genfi tervet

Keresik Morillon utódját

Brüsszelben pénteken hivatalosan is megerősítették, hogy ma délután az EK-trojka ismét találkozik a bosznai elnökség tagjaival. Szintén pénteken az ENSZ hivatalosan is felkérte Belgiumot, bocsásson rendelkezésére egy belga tábornokot Philippe Morillon, a boszniai ENSZ-erők francia parancsnokának felváltására.

Izetbegovic boszniai elnök és *Ejup Ganic* alelnök nem utazik el ma Brüsszelbe, az Európai Közösség miniszтereivel folytatandó tanácskozásra, s nem vesz részt a jövő héten Genfben kezdődő újabb Bosznia-konferencián sem - közölte a szarajevói elnöki kabinet.

Ejup Ganic a Reuter tv-nek adott nyilatkozatában kijelentette, hogy nem hajlandó aláírni egy olyan tervet, amely szentesíti a boszniai népirtást. Ha a nemzetközi közösség úgy dönt, hogy sorsára hagyja Boszniát, akkor természetesen terrorista akciókra lehet számítani Európa-szerte – mondta Ganic. Több mint egymillió boszniai él Nyugat-Európában – tette hozzá, s bár ő nem bátorítja a terrorizmust, nem lesz képes annak megállítására.

A jugoszláv parlament pénteken *Zoran Lilicset*, a Szocialista Párt jelöltjét választotta meg a szövetségi elnöki tisztségre, *Dobrica Csoszics* utódjának. Lilics eddig a szerb parlamentben volt elnök. A Csoszics leváltásához felhasznált állítólagos gyorsírói jegyzeteket tőle kapták meg a szocialista képviselők. Csoszicsot a szocialisták és a radikálisok azzal vádolták, hogy katonai puccsot tervez *Milosevics* szerb elnök ellen, s május 31-én a szövetségi parlament rövid úton eltávolította tisztségéből.

Miközben a szerbek és a horvátok Bosznia felosztásáról egyezkednek, az elmúlt negyvennyolc órában Bosznia középső részén súlyosbodtak a harcok a horvát és a muzulmán erők között. A tét Bosznia középső részének megszerzése: itt van az egykori Jugoszlávia számos nyersanyaglelőhelye, vízierőműve és ipari körzete. A legheavesebb harcok a Szarajevótól északnyugatra fekvő Zepcénél, Zavidovicinél és Maglajnál voltak.

Londoni értesülések szerint nyolc ország – Nagy-Britannia, Franciaország, Oroszország, Spanyolország, Brazília, Új-Zéland, Japán és Magyarország – ellenzi az ENSZ Biztonsági Tanácsában a boszniai fegyverembargó enyhítését a mohamedánok javára. Az Egyesült Államok és öt èl nem kötelezett ország támogatja, Kína pedig még határozatlan. Kilenc szavazat kell az érvényes határozathoz. Ha a fegyverembargó enyhítése mégis szótöbbséget kapna a szavazáson, akkor a BT európai állandó tagjai megvétózzák azt. (MTI)

Újabb merényletekre készültek New Yorkban

Megelőzött apokalipszis

(Folytatás az 1. oldalról)

A hatóságok szerint most hasonló volt a terv: gépkocsin pokolgépet akartak juttatni az ENSZ-központ parkológarázsába – állítólag két diplomata segítségével. Az épületben nappal mintegy 6000 alkalmazott és látogató tartózkodik. A diplomatákról csak annyit közöltek, hogy egyikük észak-afrikai országot képvisel.

A másik pokolgép a New York-i belváros nagy irodaépületénél robbant volna, amelyben az FBI helyi központja van, további bombákkal pedig a Manhattan-félszigetet New Jersey állammal összekötő két gépkocsi-alagutat akarták felrobbantani. Az egyenként kétpályás Holland- és Lincoln-alagútban éjjel-nappal rendkívül sűrű a forgalom, naponta mintegy 70 000 személygépkocsi és teherautó, busz halad át rajtuk. Egy robbanás és tűz a Hudson-folyó alatti szűk, hosszú alagutakban szörnyű következményekhez vezetne.

Mintegy 200 tagja van annak a muszlim szélsőséges csoportnak, amelynek tagjait a New York-i bombamerényletek előkészítésével gyanúsítják. Pénteki értesülések szerint a terroristák Szudán ENSZ-képviseletének két diplomatájával álltak kapcsolatban: azok segítségével juttattak volna gépkocsin pokolgépet a New York-i ENSZ-központ parkológarázsába. Miután a szudániakat nem vonhatják felelősségre, hamarosan kiutasítják őket.

New York állam kormányzója pénteki nyilatkozatában közölte: megnyugtatónak tekintik az értesülést, hogy sem az iráni, sem a szír kormány nem áll a terroristák mögött: nyilván olyan muszlim fundamentalistákról van szó, akik az afganisztáni háború idején kerültek – menedékjogot kérve – az Egyesült Államokba.

Ismét felmerült *Omar Abdul Rahman*, a szélsőségesekhez tartozó, New York környékén élő muszlim prédikátor neve. Bár őt nem tartóztatták le, az FBI szerint több gyanúsított hívei közé tartozik. A februári merényletben neve sokat szerepelt, ám nem emeltek vádat ellene, és amerikai lapok arról írtak: Rahmant az menthette meg, hogy az afgán háború idején a CIA embere volt. (MTI)

Szabad György Moldáviában

Magyarország nemcsak a kétoldalú együttműködését kívánja fejleszteni Moldáviával, hanem lehetőségeihez mérten segíteni igyekszik abban, hogy megnyiljanak az európai nemzetközi fórumok kapui a Moldovai Köztársaság előtt – jelentette ki *Szabad György*. A magyar törvényhozás elnöke hattagú parlamenti delegáció élén érkezett egynapos hivatalos látogatásra a moldovai fővárosba.

A magyar képviselők a moldovai parlament elnökével tárgyalva megállapodtak, hogy a parlamenti bizottságok mielőbb felveszik a közvetlen kapcsolatot egymással. A magyar delegációt ezután fogadta *Mircea Snegur* államfő, valamint *Nicolae Tiu* külügyminiszter is.

A moldovai és a magyar törvényhozás elnöke a nemzetközi sajtótájékoztatón egybehangzóan gyümölcsözőnek ítélte a tárgyalásokat és úgy vélte, megalapozták a további együttműködést. Szabad György közölte, hogy Magyarország hamarosan hivatalosan is meghívja Moldáviát az 1996-os budapesti expón való részvételre.

Müncheni túszdráma: vértelen vég

Vértelenül ért véget Münchenben péntekre virradóra a kurdok túszejtő akciója. 14 órás feszültség után a szélsőségesek megadták magukat, és megmaradt tíz túszukat is szabadon engedték. A rendőrség őrizetbe vette a támadókat, senki sem sérült meg. A bajor belügyminiszter, Günther Beckstein szerint nem tettek engedményt a kurdoknak.

A kurd diadal percei Münchenben. A túszdráma megoldódott, a kurd nép helyzete továbbra sem.
MTI – Külföldi képszerkesztőség

A 20-25 év körüli kurdok csütörtökön délelőtt hatoltak be a müncheni török főkonzulátusra, s túszul ejtették az intézmény 19 alkalmazottját és néhány ügyfelet. Állítólag fegyveresek voltak, és robbanóanyag is volt náluk. Követelték, hogy *Kohl* kancellár szombat reggel nyolc óráig televíziós beszédben szólítsa fel Törökországot „a kurdok elleni háború azonnali beszüntetésére". Ha ezt nem teszi, megölik a túszokat – hangzott el a rádióállomásokban –, ám az idő múltával ultimátumuk egyre kevésbé hangzott kategorikusan. Egyes feltételezések szerint nem is akarták Kohl fellépését, csupán a kurd nép helyzetére kívánták felhívni a figyelmet.

A müncheni akcióval egy időben körülbelül húsz német városban s más európai településeken intéztek támadásokat török intézmények – követségek, konzulátusok, légitársaságok, bankok – ellen.

A müncheni török konzulátus túszdrámájának békés lezárásával egy időben Washingtonban bejelentették: az európai támadássorozat nyomán a török hivatalok és tulajdon védelmének megerősítésére szólítottak fel az Egyesült Államok területén. Londonban ugyanakkor a rendőrség 24 embert vett őrizetbe, amikor csaknem 40 kurd csütörtökön megostromolt egy török bankot az üzleti negyedben. A török népirtás ellen tiltakozó kurdok a tűzoltólépcsőn jutottak be az épületbe: bezúzták az üvegeket, és jelentős károkat okoztak festékszórókkal is.

Török delegáció indult Bernbe, hogy kivizsgálja a csütörtökön a svájci török nagykövetség előtti erőszakos események során meghalt tüntető halálának körülményeit. Csütörtökön a kurdok rohamától tartó török követségi alkalmazottak belelőttek a tüntetők tömegébe: egy ember meghalt, több tüntető megsebesült. A török képviselet a svájci rendőrséget okolja az esetért, azt azonban megtagadta, hogy a hatóságok megvizsgálják a nagykövetségen található fegyvereket. (MTI)

Új MAGYARORSZÁG kommentár

Észt hajó az orosz zátonyok között

Meglehetősen veszélyes vizekre tévedt az észtországi államhatalom hajója, s könnyedén léket kaphat, amikor az orosz zátonyok között kell lavíroznia. A tallinni hajósok súlyos navigációs tévedése miatt azonban a tengerészekkel együtt áldozat lehet az eseményeket a partról követő civil lakosság is. S ha valaki számára túlontúl talányos lett volna eme bevezető, emlékeztetőül csak annyit: robbanásveszélyes helyzet alakult ki Észtország és Oroszország között azt követően, hogy a hét elején az észt parlament olyan állampolgársági törvényt fogadott el, amely súlyosan megkülönböztető a külföldieknek minősített idegen – főleg orosz – anyanyelvű lakosság számára.

Miután a másfél milliós balti köztársaság területén 5-600 ezer az oroszok száma, cseppet sem meglepő, hogy *Jelcin* orosz elnök csütörtökön egy fenyegetően éles hangú nyilatkozatban „apartheidről" szólt, s fenyegetése korántsem maradt írott malaszt. Tegnap Moszkva máris elzárta a teljes észt szükségleteket fedező oroszországi gáz csapjait, s nem alaptalan feltételezni, hogy ez még csak az első lépés volt a Kreml részéről. Nyár lévén a lakosság körében ez rövid távon talán nem okoz nagyobb megrendülést, ám a gyárak, üzemek számára katasztrofális lehet az orosz revans. Tallinni kormánykörökben máris óvják a polgárokat attól, hogy esetleg az oroszokon torolják meg sérelmüket, hiszen ezzel csak olajat öntenének a tűzre. A belső ellenzéke által oly gyakran a nemzeti érdekek elárulásával és túlzott puhánysággal vádolt orosz vezetés ezúttal ugyanis aligha elégszik meg például azzal, hogy kivonuljon a teremből – mint ahogyan ezt *Kozirev* külügyminiszter tette Észtország Európa Tanácsba történt felvételekor.

A fegyveres beavatkozást talán sikerül elkerülni, ám a Jelcin-csapat ezúttal mindenképpen példát akar statuálni az orosz nemzeti kisebbség jogainak megvédése során. Ezáltal ugyanis a hazai pályán is számos jó pontot begyűjthetne, ami korántsem jönne rosszul a levegőben lógó rendkívüli választások előtt. S bármennyire is tiltakozik a demokrata lélek a politikai nyomásgyakorlás eszközeinek igénybevételétől, különösen az óriási Oroszország esetében, bármennyire is rokonszenvezünk a szovjet megszállás évtizedei után a szabadságot kóstolgató észtekkel, ezúttal a nagyobb rész igazságot mégis Moszkva oldalán véljük felfedezni. Annak ellenére, hogy tisztában vagyunk azzal, nem kis mértékben maguk az észtországi oroszok, valamint az anyaország gyakorta sértően provokáló magatartása idézték elő a mostani helyzetet. Mi is felhördülnénk azonban, ha gyakorlatilag az egyik pillanatról a másikra veszélybe kerülne egész eddigi egzisztenciánk, ráadásul egy magát demokratikusnak valló államban.

Meglepő vehemenciával folytatta eddig a szunnyadó orosz medve felbosszantását a tallinni vezetés. Most azonban a barna bundás óriás alaposan rálépett piciny Észtország „tyúkszemére". A derék észteknek bizonyára visszavonulót kell fújniuk majd, ha nem akarnak még rosszabbat – például az orosz többségű Narva iparváros elszakadását – maguknak. A külvilágra ugyanis, még ha teljesen igazuk is lenne, nem számíthatnak. Bosznia a jó példa erre.

Daróczi László

Új MAGYARORSZÁG háttér

Kim Ir Szen magára maradt

Most van az évfordulója annak, hogy kirobbant a koreai háború, a második nagy világégés után a legjelentősebb fegyveres konfliktus. A Szovjetunió és szövetségesei évtizedeken keresztül azt állították, hogy sorozatos provokációk után a dél-koreai csapatok lépték át a demarkációs vonalat. Nem is olyan régen azonban *Jelcin* orosz elnök átadta a szöuli kormány megbízottainak azokat a táviratokat, amelyeket *Sztálin* és a mai napig uralmon lévő kommunista vezér, *Kim Ir Szen* egymásnak küldött a koreai háború során. Ezek azt bizonyítják, hogy a két kommunista pártvezér közösen tervelte ki Dél-Korea lerohanását, majd később, amikor az ENSZ csapatokat küldött a félsziget déli részének felszabadítására, közösen vitatták meg az úgynevezett kínai „önkéntesek" tömeges harcba vetését.

Az akkori véres eseményeknek máig ható következményei vannak. Korea ma is megosztott, Északon egy merev sztálinista típusú kommunista rendszer szilárdult meg, míg Délen sikerült megteremteni a polgári demokráciát, és ezzel együtt a gyors és látványos gazdasági felemelkedést. Hosszú évek alatt Észak és Dél között nem volt semmilyen kapcsolat, míg néhány társadalmi szerv együttműködése után, 1990-ben sor került az első miniszterelnöki találkozóra, ezt követően a két ország dokumentumot írt alá a kölcsönös biztonság megteremtéséről. Az aláírás nem várt és látványos volt, de az ezt követő miniszterelnöki tárgyalási fordulók már alig hoztak előrelépést. Észak folyamatosan kitért a lényeges kérdések megvitatása elől. Majd először bejelentette: kilép az atomsorompó-egyezményből, később ugyan döntését megváltoztatta, de ezzel drasztikusan hátráltatta a párbeszéd előrehaladását.

Bár hivatalosan Észak-Korea változatlanul kötelezőnek tekinti magára nézve az atomsorompó-egyezményt, még mindig nem szűnt meg a veszély: Phenjan atombomba előállítására készül. Ezt Kim Ir Szenék nem tudták meggyőzően megcáfolni, márpedig ez a feltétele annak, hogy sikerüljön valamifajta megegyezésre jutnia a két országnak. Észak tudja, hogy ha a két állam politikailag és gazdaságilag közel kerül egymáshoz, akkor óhatatlan a merev sztálinista rendszer fellazulása, és az így is gazdasági gondokkal küzdő, úgynevezett „szocialista berendezkedés" egycsapásra összeomolhat.

Az ettől való félelem – hirtelen omlik össze az északi szocializmus – Délnek is gondot okoz. Bár Dél-Korea gazdaságilag erős, a számítások azt a nézetet támasztják alá, hogy a két országot célszerűbb volna fokozatosan egyesíteni. Ha azonban Északon a gazdaság egyik napról a másikra temeti maga alá a társadalmi rendszert, akkor ez jelentős megterhelést okozna Dél számára.

Márpedig nagyon nehéz kiszámítani, mi történik az „Észak-koreai Nagyfal mögött". Egy év óta sorozatosan érkeznek hírek arról, hogy tüntetések, sőt még katonai megmozdulások is vannak Észak-Koreában. Ha ezek drasztikusan aláássák Kim Ir Szen birodalmának alapjait, akkor az újraegyesítés nehezebb lehet, mint Európában a német volt.

Mindez azonban feltételezés, a tény viszont ma az, hogy Kim Ir Szen magára maradt, egyetlen szövetségesével, Kínával, és az is kétséges, hogy konfliktushelyzetben Peking milyen segítséget adna Phenjannak. Olyat biztos nem, mint amilyet a koreai háború idején adott.

G. Fehér Péter

III. évfolyam, 147. szám ÁRA: 17 Ft 1993. június 26., szombat

Ma MAGYARORSZÁG

magazin 13–19. oldal

POLGÁRI NAPILAP

Lemondott Attali

MTI - Külföldi képszerkesztőség

Tegnap lemondott *Jacques Attali*, az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank (EBRD) francia elnöke. Elhatározását azon sajtótámadásokkal indokolta, melyek a Financial Times cikkével kezdődtek, s azt tették szóvá, hogy a bank eddigi, kétéves tevékenysége során kétszer annyit költött „saját magára", mint a működési területére. *Tarafás Imre*, a Magyar Nemzeti Bank alelnöke a lemondást nem kommentálta, de reményét fejezte ki lapunknak, hogy hamarosan kinevezik Jacques Attali utódját, és az EBRD-vel szembeni ellenséges légkör feloldódik.

(Írásunk a 7. oldalon)

Hétfőn kezdődnek a tárgyalások

IMF-küldöttség Budapesten

A hét végén érkezik hazánkba és jövő hétfőn kezdi meg tárgyalásait Budapesten a Nemzetközi Valutaalap (IMF) küldöttsége. *Gérard Belanger*, az IMF térségünkkel foglalkozó európai főosztályának vezetője és munkatársai magyar tárgyalópartnereik segítségével áttekintik az idei év eddigi gazdasági folyamatait, azok további várható alakulását, a költségvetés, illetve az államháztartás egészének a helyzetét. Érdeklődésük az 1994-es esztendő várható folyamataira is kiterjed. A megbeszélések előreláthatólag tíz napig tartanak, így az IMF képviselői – remélhetőleg – az idei pótköltségvetést is megismerhetik. Magyar részről a Pénzügyminisztérium, a Magyar Nemzeti Bank, néhány további minisztérium és országos hatáskörű szerv vesz részt a tárgyalásokon. Az IMF küldöttsége ezenkívül konzultációkat folytat az Érdekegyeztető Tanácsban helyet foglaló szakszervezetek s a nyugdíjbiztosítási és egészségbiztosítási önkormányzatok vezetőivel is.

(Folytatása a 7. oldalon)

Hazaérkezett a magyar kormányfő

Szoboravatás Aachenben

Több mint ezer magyar zarándok körében avatta fel pénteken Aachenben, németországi látogatásának utolsó napján Szent István fémpalásttal borított álló szobrát *Antall József* miniszterelnök. *Varga Imre* alkotása a dóm 1367-ből származó magyar kápolnájának falához került. A szobrot *Paskai László* bíboros, a magyar katolikus egyház feje szentelte meg a június közepén kezdődött rendezvény, az aacheni zarándoklat magyar napján. A ceremónián magyar püspökök is részt vettek, továbbá maga a szobor alkotója s az adományozók is.

Magyar zarándokok 1367 óta rendszeresen fölkeresték Aachent, *Nagy Károly* egykori frank birodalmának székhelyét: hétévenként mentek el a dómban elhelyezett ereklyékhez, míg nem 1776-ban, *Mária Terézia* idején betiltották a zarándoklatokat. A hagyomány több mint 200 év utáni felújítása végett a magyar püspöki kar 400 zarándokot küldött Aachenbe. A zarándokok megálltak Andernachban a XVI. századból származó magyar keresztnél, s Kölnben, ahol a dómban köszöntő mise is volt tiszteletükre.

(Folytatása a 3. oldalon)

MTI - Külföldi képszerkesztőség

Jó vásárfia

MIG–29-es repülőezred

Sikerült behajtani a volt szovjet államadósságot átvállaló Oroszországtól kinnlevőségeink majd felét, és alaposan növeltük Magyarország védelmi képességeit is. Képletesen szólva, aki ennél több legyet üt egy csapásra, az már mesebelinek számít. Ez ügyben érdemes megjegyezni, hogy ha a volt Szovjetunió legnagyobb utódállama leszállítja időben a gépeket, akkor 1990 óta első alkalommal törleszt majd valamit a volt KGST-tartozásaiból. Ha tehát valóban megjönnek a gépek (márpedig a Honvédelmi Minisztérium által szerdán Moszkvában kötött magánjogi szerződésnek erős nemzetközi garanciái vannak a hadieszközök szállításának teljesítésére), akkor csakugyan elmondhatjuk: jó vásárt csináltunk – körülbelül így foglalható össze a „MIG–29-es ügy" pillanatnyi állása a Honvédelmi Minisztériumban tartott tegnapi sajtótájékoztatón elhangzottak alapján.

(Folytatása a 3. oldalon)

Magyarország és a szlovák ET-tagság

Magyarország június végén Strasbourgban teljes meggyőződéssel Csehország Európa tanácsi felvétele mellett fog szavazni, Szlovákia esetében azonban a lépés elhalasztása mellett száll síkra – idézi a Neue Zürcher Zeitung tegnapi számában *Jeszenszky Géza* magyar külügyminisztert. A svájci lap új emlékeztet az előzményekre, amennyiben Szlovákia az Európa Tanácsba való felvétel érdekében a magyar kisebbség helyzetével kapcsolatos kifogások két pontjában engedett. A magyar álláspont azonban az – írja a lap –, hogy ezeket az engedményeket megfelő törvényekbe kell foglalni. A beszélgetésben Jeszenszky Géza érzékeltette, hogy a magyar kormány alaposan megfontolta Szlovákia Európa tanácsi felvételével kapcsolatos álláspontját. Nem hisz abban, hogy a felvétel után egy tagországtól bármit számon lehetne még kérni. A jól kiépített kisebbségvédelem a magyar külügyminiszter szerint az egészséges demokrácia jele, s a magyar kívánalmak a szlovák jogállam érdekeit is szolgálják. Hasonlóak a megfontolások Románia esetében – vélekedett a külügyminiszter.

(Folytatása a 3. oldalon)

Ma rendkívüli kormányülés

A jövő évi költségvetés

Feltett szándéka a pénzügyminiszternek – közölte tegnapi tájékoztatóján a kormányszóvivő –, hogy *egy hét múlva beterjeszti a Országgyűlésnek az 1994. évi állami költségvetés tervezetét. Juhász Judit* elmondta, hogy e dokumentumot várhatóan a jövő csütörtöki kabinetülésen fogadják el, miután már figyelembe tudják venni az *IMF szakértőivel a napokban folytatandó megbeszélések eredményeit* is. Egyébként a költségvetési törvénytervezet részletes formálásával foglalkoznak a *kormány mára összehívott rendkívüli ülésén*, amelyen már természetesen részt vesz a németországi látogatásáról tegnap hazaérkező *Antall József* miniszterelnök.

(Folytatása a 4.oldalon)

Megelőzött apokalipszis

Mohamedán szélsőségesek újabb New York-i merényletekre készültek: fel akarták robbantani az ENSZ székházát, a rendőrség központját és a városba vezető két közúti alagutat. A kiszemelt áldozatok között szerepelt *Butrosz Gáli* ENSZ-főtitkár, *Hoszni Mubarak* egyiptomi elnök és két amerikai politikus is.

Az FBI csütörtökön jelentette be 8 személy, köztük 5 szudáni, egy palesztin és egy amerikai letartóztatását. Az FBI szerint tetten érték ötüket egy New York-i raktárépületben, amint nagy mennyiségű robbanóanyagot készítettek.

(Folytatása a 2. oldalon)

Ügyek

Létezik valami elképesztő félreértése, félremagyarázása és félreértékelése a dolgoknak. Itt. Ebben a kis hazában. Attól fogva, hogy úgyszólván közös akaratból mondtuk ki „az emberiség legnagyobb kísérletére": eddig, ne tovább. Azt képzeltük, és csak azt képzelhettük, ettől a pillanattól fogva a nemet mondók az igen lehetőségét keresik, az ország javát tartják szem előtt. Nem így történt, sőt, nemcsak az történt, hogy ki-ki a maga módján értelmezte az ország boldogulását. Példa akadt bőven, többek egészen más lóra tettek. Naivságunk lelepleződött. És ettől a pillanattól fogva mindenféle elmozgásnak fölértékelődött a jelentősége. Egy kiegyensúlyozott gazdasági helyzetben, biztonságosan tevékenykedő demokratikus intézmények között egyszerűen nem is lehetett volna – például – Csurka-ügy. Most meg van Zacsek-ügy, Szilasy-ügy, Király B. Izabella-ügy, Debreczeni-ügy, Balás-ügy... Fölsorolni is rémes. Túlértékelt, túlkompenzált ügyek, ám léteznek, gyöngítenek bennünket, végső soron az ország sorsát befolyásolják, kasszáját terhelik. Képletesen és valóságosan.

Éppen ez a hátborzongató: az ellenzék – úgy tetszik – sikerrel vert éket a kormány és választói közé. A kormány tevékenységével olyanok is elégedetlenek, akik pontosan tudják, tudták is, csodát nem lehet tenni, varázspálcája senkinek sincs. Nacionalizált szociális demagógiával azonban éppen úgy meg lehet az embereket téveszteni, mint – mondjuk – a dolgozók érdekképviseletével és a többivel. Mert ezeket az ügyeket valós és mesterkélt feszültségek tartják életben. Valakinek alighanem igenis érdeke, hogy legyenek ilyen feszültségek. Amelyek lehetővé teszik, hogy az ügyek duzzadjanak, lehetőleg nemzetközi kommentárokat kapjanak, itthon a bizonytalanságot szítsák. Még véletlenül se a bizalmat a kormány iránt, a sikerek elismerését pedig főleg nem.

Istenem, de szép volna már ügyefogyottnak lennünk!

Fábián László

MDF: Nincs kilépési hullám

Többezer tagot számlál a Magyar Igazság Párt – adták hírül a napilapok, kiemelve a hajdúbagosi szervezet feloszlatását, ahol a tagok egyöntetűen léptek be az újonnan megalakult pártba. Sokakban felmerült a kérdés, nem vált-e ki *láncreakciót* az esemény. *Póda Jenőt*, a Csongrád megyei MDF-választmány elnökét kérdeztük, hogyan alakult a tagság az utóbbi napokban.

– Megyénkben nem tizedeli meg a tagságot a kilépők száma. Természetes, hogy lesznek és vannak távozók, de a folyamat nem ölt drasztikus méreteket. Mi valamilyen formában megelőztük az országos eseményeket, mert mára azok az emberek, akik nem vallották teljes mértékben magukénak az MDF elveit, mind távoztak. Mindez nyugodt körülmények között zajlott le.

(Folytatása a 4.oldalon)

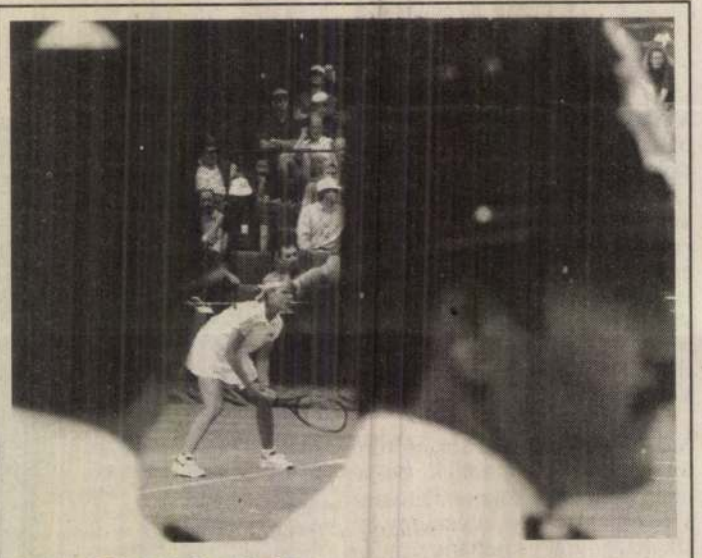

Rendőrtávlatból. **Napjaink sporteseményeihez a rendőri felügyelet lassan ugyanúgy hozzátartozik, mint a belépőjegy, vagy az eredményjelző tábla. A javában zajló wimbledoni teniszversenybajnokságon is – képünk erre a bizonyíték – bobbyk ügyelnek a játékosokra. Ez persze nem véletlen, hiszen még mindenkiben él a Szeles Mónika elleni merénylet emléke...**

MTI – Külföldi képszerkesztőség

RÁDIÓ JUVENTUS AM 810 kHz
Hallgassa a JUVENTUS rádiót! középhullám 810 kHz
RÁDIÓ JUVENTUS AM 810 kHz

Országos iskolaegészségügyi tanácskozás

Az iskolaegészségügy helye és feladatai az új egészségügyi ellátás rendszerében címmel országos tanácskozást tartottak Tatán, az olimpiai edzőtáborban. A háromnapos konferencia fő szervezője az 1966-ban alakult Fodor József Iskolaügyi Társaság. A tanácskozás több mint kétszáz résztvevője megemlékeztek a társaság névadójáról, az 1843-ban született és 1901-ben elhunyt higiénikusról, az egészségtudomány meghonosítójáról, a magyar iskolaegészségügy és az orvosi továbbképzés megszervezőjéről. Átadják továbbá a nevét viselő emlékérmeket az e területen kiváló munkát végzett személyeknek.

Nyári Egyetem Szegeden

A Pedagógiai Nyári Egyetem jubileumi programját rendezi meg július 5–9-ig Szegeden a Csongrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Társulat. A „Reform vagy rendszerváltozás?" című ötnapos előadássorozat szorosan kapcsolódik a Tisza-parti város gazdag kulturális rendezvényeihez, így a szegedi nyári tárlat, a dómbéli hangversenyek és a színházi előadások eseményeihez.

Magyar nemzeti képzőművészeti filmszemle

A VII. magyar nemzeti képzőművészeti filmszemlét október 8–10-e között rendezi meg Szolnokon a Filmterjesztők Országos Szervezete — közölték a szolnoki tájékoztatón. A filmszemle céljai a képzőművészet népszerűsítése, alkalmat teremtenek a film és a képzőművészet kérdéseinek a megvitatására, a művészetpártoló közönséggel való találkozásra. A seregszemlén mozifilmeket, professzionális és amatőr alkotók filmjeit vetítik. A bemutatott legjobb filmeket a szakértő zsűri díjazza.

A Régi Zene Fórum fesztiválja

A budapesti Régi Zene Fórum május 28-án az MTA kongresszusi termében a Festetics Vonósnégyes koncertjével, a Kálvin téri református templomban pedig pünkösdi hangversennyel nyitja meg június 3-ig tartó fesztiválját. A fesztivál ideje alatt, május 29–30-án rendezik meg a régizene együttesek találkozóját, amikor a Budai Vár utcában is hallható lesz a régi muzsika. A Zenetudományi Intézet Zenetörténeti Múzeumában május 29-től hangszerkiállítás lesz, ahol eredeti régi hangszereket és azok kópiáit láthatják az érdeklődők.

Erdélyi művészek kiállítása

Leprich Ilona festőnő és Mákszem Irén keramikus munkáiból nyílt kiállítás az Erdélyi Magyarok Egyesülete, V. kerületi Molnár utca 5. szám alatti székházában. Az ünnepi megnyitón közreműködött az Érdi Székely Kör. Az erdélyi művészek tárlata egy hónapig tekinthető meg. A képzőművészeti bemutatót számos egyéb kulturális rendezvény egészíti ki. Gittai István nagyváradi költő szerzői estjét például e hét pénteken rendezik meg az Erdélyi Magyarok Egyesületében.

Nemcsak száműzött szobrai érdekesek...

Vizitben a 70 éves Varga Imrénél

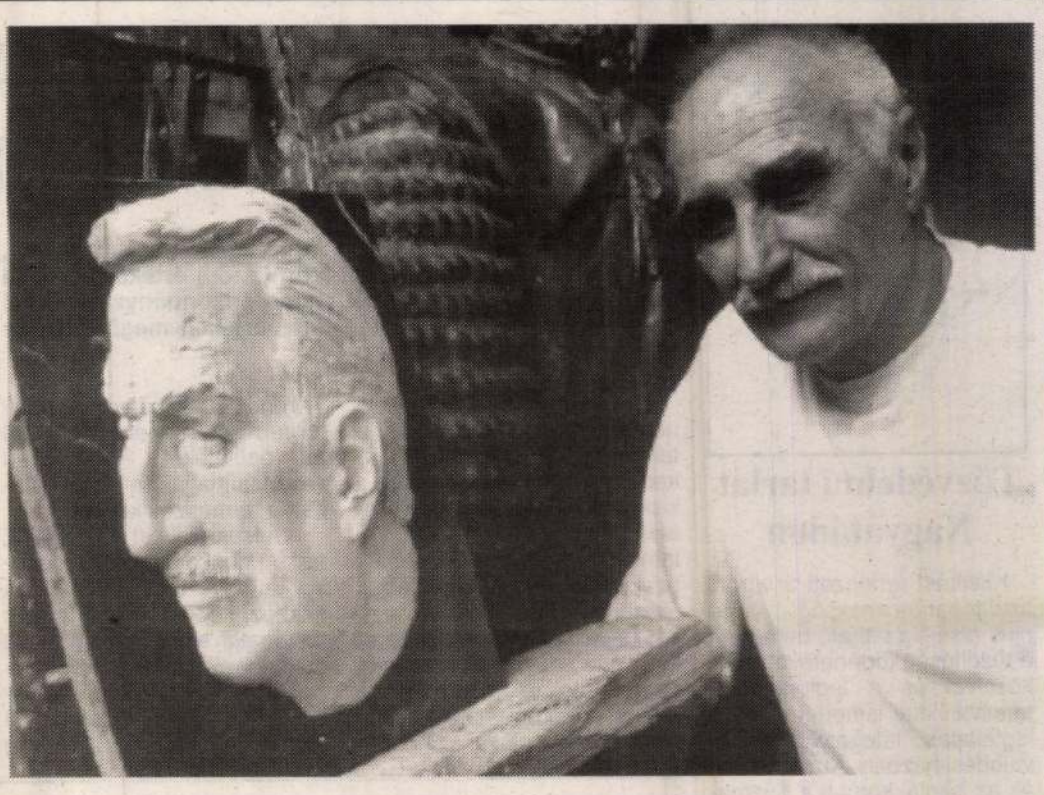

Varga Imre műtermében

Kocsija ott áll a műterem előtt, de ő biciklin érkezik. — *Vásárolni csak így érdemes... — magyarázza. Kocsival lehetetlenség a városban közlekedni.*

Betessékel, hellyel kínál s közben derűsen cseveg. Arról, hogy az újságírókkal mostanában nincs kibékülve: mindegyikük csak lebontott szobrai után érdeklődik...

— *Most példálózzak Donatellóval vagy Verocchioval? Akik zsenik voltak, s bizony mégis készítettek köztéri szobrokat etikai példaképnek aligha tekinthető figurákról, mondjuk rablóvezérekről is...*

A Kossuth-díjtól a kiváló művész címig és a Herder-díjig szinte minden elismerést elnyert Varga Imre nem sokat meditál a szobor-száműzésen. Örül, hogy a főváros jó megoldást talált, s hiszi, hogy sokan megnézik majd a szoborparkot, ahová az elmúlt rendszer rendelte műalkotásokat letelepítik.

— *Ami jó, az ott is jó lesz; ami meg rossz, ott is az marad* — zárja le a maga részéről a „kényes" témát.

A társalgás más irányba kanyarodik. A kitűnő művész szinte megtestesítője az „ép testben ép lélek"-ideálnak: remek kondícióban van.

— *Az öregedésről Babits Őszi pincézés című versének sorai jutnak eszembe:* „Lopakodik, s egyszer azután ott van"... meg: „Idegesen nyitunk száz fiókot, búcsúízzel izgatnak a csókok..." *Szóval a valamikori életerők azért bennem is fogyatkoznak. Babitsot egyébként nagyon szeretem. Fiatal koromban ez a vonzódás etikai, esztétikai, sőt politikai állásfoglalás volt. Nálam azután csatlakozott hozzá József Attila, Radnóti Miklós, később pedig Vass István.*

Nem titok, hogy az idén belép a hetedik X-be. Meg tud ezzel békülni?

— *Azt mondják, hogy a 70 manapság nem kor, de persze a nyűgét érzem. Ahogy József Attila írta: „...fogaimban szaporodik az idegen anyag". Nekem már az idegen fogaim szaporodnak.*

— Ismeri az a latin fogalmat, hogy benenatus? Azt jelenti, hogy „jól született". A római történetírók írták annak a neve mellé, akiről már világra jöttekor azt tartotta környezete, hogy csupa energia, mozgékonyság, szóval hogy szerencsés csillagzat alatt született.

— *Visszatekintve 70 évemre, azt hiszem, nekem ez a „benenatus" sors jutott. Boldog ember vagyok, eddig szép életem volt, s ami még hátra van, remélem ugyanilyen lesz.*

Önnek mit jelent az, hogy szép élet?

— *Azt, hogy barátaim, munkatársaim, mindazok, akikkel érintkeztem, olyanok voltak velem, amilyen én velük. Talán ez a legtöbb, amit az ember kívánhat és elérhet. Jómagam mindig mindent tudatosan csináltam, mérlegre téve azt is, hogy mivel milyen érzelmeket válthatok ki...*

A sok „szövegelésnek" egyébként nem vagyon nagy barátja — neveti el magát, de aztán folytatja: — *A szavakat is próbálom eredeti, csupasz jelentésükben használni. Benedetto Croce, századunk egyik nagy esztétája szerint aki nem tud egy mondatot alannyal és állítmánnyal elmondani, annak az agyában szétbomlanak a dolgok...*

Varga Imre aktívan dolgozik, s alighanem ennek is köszönheti testi-szellemi frissességét, fiatalos nyitottságát. Ars poeticájáról, életszemléletéről, érdeklődéséről tömören csak ennyit mond:

— *Közösségi ember vagyok, szeretem a dolgokhoz értőket és azok produktumait. S utálom, ha valaki dilettáns a saját szakmájában.*

László Zsuzsa

ITTHON ÉS KÜLFÖLDÖN

Fonyódi diákok sikere

A fonyódi Magyar Bálint Általános iskola diákjai a közelmúltban nemcsak hazánkban öregbítették iskolájuk hírnevét, hanem külföldön is igen szép sikert értek el.

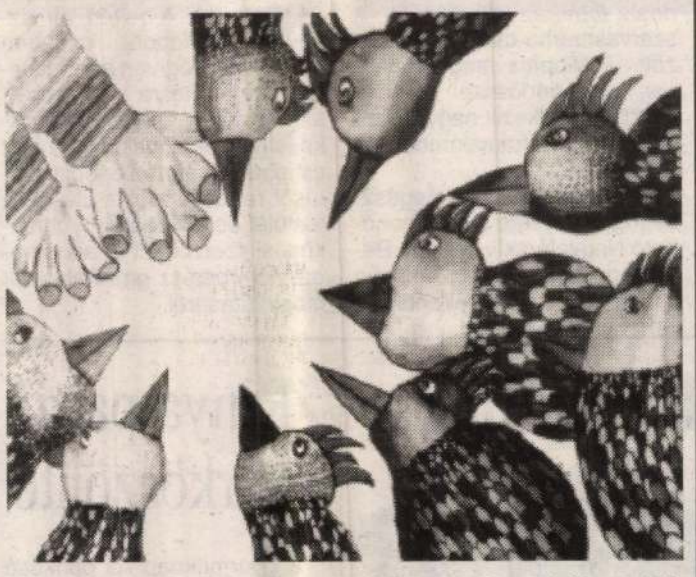

A bitolai fesztivál emblémája

A Bitola '93. XI. nemzetközi gyermek-szépművészeti fesztivált és a nemzetközi gyermekművészeti alkotások kiállítását tavaly ősszel hirdették meg a szervezők, a felhívást a Magyar Rajztanárok Országos Szövetsége ismertette meg az iskolákkal.

A pályázatra, amelyre összesen csaknem 13 ezer alkotás érkezett Bulgáriától Ciprusig, Németországtól Törökországig, a fonyódi Magyar Bálint Általános iskolából *Farkas Béla* művésztanár növendékei 14 rajzot küldtek el. A beérkezett alkotások közül 1100 festmény került a bitolai paravánokra. A fonyódi diákrajzokat kivétel nélkül úgy értékelte a zsűri: szerepeljenek a május 23-án megnyitott kiállításon.

Ez már önmagában is elismerést jelent, ám a Magyar Bálint Általános Iskola elnyerte *a legjobb kollekcióért* járó, Farkas Béla rajztanár pedig a legjobb felkészítő tanárnak ítélt díjat. *Závoda Beát* alkotásáért Arany Paletta díjban részesítették.

A fonyódi gyerekek sikerrel szerepeltek a hagyományosan évente meghirdetett *Hazánk mezőgazdasága diákszemmel* című rajzpályázaton is.

Az ítészek hét iskolának, köztük a Magyar Bálint Általános Iskolának adtak át díjat. A Mezőgazdasági Múzeum aulájában a legjobb rajzokból, kisplasztikákból, textilmunkákból válogatott kiállításon a tizenkét fonyódi kisdiák rajzát őszig láthatja a közönség. *Horváth Péter és Zsár Andrea* rajzait egyéni díjban részesítette a zsűri.

T. R.

Félezer meghívás – harminc résztvevő

Civil műhely civil kurázsi nélkül

Bejegyzett civil szervezetek, alapítványok és egyesületek vezetői kapták kézbe nemrég a megyei művelődési központ Balatonföldvárra invitáló meghívóját. A Jogar továbbképző központban ugyanis háromnapos tapasztalatcserét szerveztek, hogy a megye gazdagodó civil társadalmának kezébe iránytűt adjanak. A módszertani segítségnyújtáson kívül természetesen cél volt a személyes találkozás, az információcsere is.

A kiküldött csaknem félezer meghívó ellenére mindössze harmincan sereglettek össze. A közművelődési szakemberek közül — a szervezőkön kívül — egyedül Baté népművelője vett részt a *Civil műhely* címmel rendezett tapasztalatcserén. Hogy ezzel miért csak ilyen kevesen éltek? *Csörsz Klára* szervező érdektelenségre, a „kurázsi" hiányára gyanakszik, holott éppen a közművelődési intézmények tehetnének a legtöbbet ez ügyben.

Aki eljött, az viszont nem bánta meg. Neves előadók — a Gazdaságkutató Intézettől, a rádiótól, a televíziótól — mondták el tapasztalataikat s adtak kulcsot a hogyan továbbhoz. Esténként pedig a somogyi szervezetek mutatkoztak be.

Így a civil társadalom palettája — a témákat illetően — teljes színben megjelenhetett. S aminek szintén örültek a résztvevők: a tanácskozás alatt a Kontó kft, az alapítványok információs tanácsadó irodája mutatkozott be és ajánlotta fel segítségét különféle pénzügyi, gazdálkodási és adóügyekben. Kevesen gazdagodtak tehát Földváron. A civil műhelyhez több civil kurázsi kell.

(Lőrincz)

Könyvünnepek szelleme

Közel 60 kiadó 150 művel — 60. ünnepi könyvhét

Európa egyik legrégebbi kulturális eseményét 1929 óta — egy év kihagyással — idén hatvanadik alkalommal rendezik meg, ám ilyen gazdag kínálatot még nem élt meg az ünnepi könyvhét. Ezt Zentai Péter a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének képviseletében mondta a megjelenteknek azon a sajtótájékoztatón, amelyet a közelgő 1993-as könyvhét alkalmából tartottak tegnap Budapesten.

A fővárosi Vigadóban a könyvszakma számos tagja, kiadók és terjesztők, és természetesen a szerzők is nagy számban fogadták el az egyesülés meghívását. Zentai Péter a múlt és jelen további egybevetése után azt hangsúlyozta, hogy a mostani rendezvény ismét visszatér a kezdetekkor megfogalmazott célkitűzéshez, és soha nem látott módon és mértékben ad lehetőséget a kortárs magyar irodalom megmutatkozásának. Ez a könyvhét, méltóan nevéhez, végre igazi ünnep lesz, az irodalom ünnepe, mondta. A közel hatvan kiadó kitett magáért: 150 szépprózai, irodalomtörténeti, esszé- és tanulmánykötet — hogy csak néhányat soroljunk a műfajok közül — látott napvilágot a már ismert vagy mostanság bontakozó kiadók gondozásában. A teljesség igénye nélkül e művek sorából kikívánkozik pár ínyencség, így Ottlik *Buda* című regénye, amelyen a szerző az Iskola a határon után három évtizedig, egészen haláláig dolgozott. Nagy érdeklődésre tarthat számot Nemes Nagy Ágnes *Amerikai naplója:* a kortárs magyar líra kiemelkedő alakjának hagyatékából előkerült 79-es iowai feljegyzéseket és elmélkedéseket a Századvég gondozta. A *Szent Orpheusz* breviáriuma sorozat zárásaként is felfogható Szentkuthy Miklós *Euridiké nyomában* című kötete, amely a Magvetőnél jelent meg. Új művel jelentkezett Nádas Péter (Jelenkor), Sebeők János (Kossuth) és Tornai József is (Széphalom). A megjelent könyvekről tegnap Tarján Tamás irodalomtörténész adott áttekintést, majd Vámos Miklós ismertette a könyvheti műsortervet. Az idei eseményre ugyanis, június 4–8-ig az egész Vörösmarty teret „megkapták" a szervezők, aholis számos programmal igyekeznek megteremteni a kimondottan ünnepi hangulatot. Szeretnék, — olvasható a könyvheti kiadvány hátlapján —, ha az eseményt átlengené a réges-régi könyvünnepek szelleme...

(Balassa)

Még az idén 15 új kulturális központ

A német belügyminisztérium az idén tizenöt új kulturális központot — találkozóhelyet — kíván berendezni a magyarországi németek településein, s ezzel a központok száma huszonötre emelkedik. Mindezt Horst Waffenschmidt, a bonni kormánynak a németajkú áttelepülőkkel foglalkozó megbízottja a belügyminisztérium parlamenti államtitkára jelentette be, aki a közelmúltban Magyarországon járt. A német politikus azzal a meggyőződéssel tért vissza Magyarországról, hogy a 200 ezer itteni német nem akar áttelepülni Németországba, s ebben döntő szerepet játszik az, hogy megőrizhetik szokásaikat és nyelvüket.

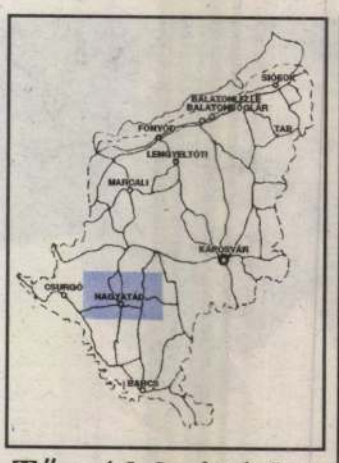

Tűzvédelmi tárlat Nagyatádon

Kiállítást rendezett a városi tűzoltóparancsnokság. A június elsejéig látható bemutató a tűzoltóság történetével, eszközeivel és a legfontosabb tennivalókkal ismerteti meg a legfiatalabb látogatókat a művelődési házban. Az óvodások és az iskoláskorúak a Tűzmanóval és a lánglovagokkal ismerkedhetnek meg. Az óvodások a látottakról rajzokat készítenek, s munkájukkal országos pályázaton vesznek részt. Az iskolák alsótagozatosai tűzvédelmi totót, a nagyobbak keresztrejtvényt készítenek; a legügyesebbeket a tűzoltóság jutalmazza meg a gyermeknapon.

Évzáró a zeneiskolában

A héten számoltak be a nagyatádi zeneiskola növendékei az éves tananyagból. Tegnap a bizonyítványosztás után tartották évzáró hangversenyüket a zongora, hegedű valamint a fa- és rézfúvós tanszak hallgatói. Többségében azok léptek fel, akik már versenyeken is szerepeltek. Ma íratkozhatnak be az ősztől zeneiskolába járó növendékek. Ezen a napon jelenthetik be a szülők azokat az óvodai nagycsoportos gyerekeket is, akik a következő tanévben a zeneiskola előképző osztályába szeretnének járni. Nekik felvételi vizsgát nem kell tenniük.

Pályázat lábodi rendezvényekre

Pályázatot hirdetett a lábodi önkormányzat az 1993. évi községi rendezvények szervezésére. Öt helyi pályázat alapján kis közösségek szervezik a közérdeklődésre számot tartó rendezvényeket. Így kerül sor ez évben a juniálisra, illetve az általános iskola nyári környezetvédelmi tábor, valamint az óvodai játszóház megszervezésére. Az ősszel ünneplik a művelődési ház fennállásának harmincadik évfordulóját és ajándékműsorral emlékeznek meg a karácsonyról is. Mindehhez a képviselő-testület 100 ezer forinttal járul hozzá.

Csinosabb lett az ifjúsági ABC

Befejezték a nagyatádi szakmunkásképző intézet kezelésében nemrég átadott ifjúsági ABC külső festési munkálatait. A hét elején már bontották az álványokat, és megkezdték az ablakok tisztítását is. A bolt így külső megjelenésében is kedves színfoltja lett a városnak.

Kiállítás az aranymosásról

A nagyatádi tavaszi fesztivál idején nyílt meg az a kiállítás, amely a Kárpát-medencében tevékenykedő aranyásók munkáját és szerszámait mutatja be. A sok fotóval illusztrált kiállítás kedd, péntek és szombat kivételével a Széchenyi tér 3. szám alatt az épület nagytermében még június 10-ig látogatható.

Építészeti terv a környezet védelmére

Lábod védi értékeit

A községszépítő kör tagjai is részt vettek azon az ülésen, ahol építészeti és természeti (környezeti) értékeinek helyi védelméről hozott rendeletet Lábod önkormányzata. Ezzel azt akarja elérni, hogy a település értékeit megőrizzék az utókornak.

Folyamatosan védelem alá helyezik Lábod környékén a természetileg értékes helyeket, például a kányai legelőt, a kiskapui emlékfát, a Petes-malmot és környékét, valamint Nagysallért. Szeretnék ezeket eredeti állapotukban megtartani, bár sok tényező veszélyezteti őket: a pénztelenség, a prakticista szemlélet és nem utolsósorban a motorfűrész. Lábodon — mint *Lassu István* polgármester elmondta — rendelet szabályozza, hogy milyen sorrendben újítják fel az épületeket és hogyan hasznosíthatják a továbbiakban a természeti környezetet.

A házakról listát készítettek, és a munkákat a tulajdonosokkal egyeztetik. A lehetőségekhez képest folyamatosan támogatja ezt anyagilat is az önkormányzat. Ha kidolgozzák a részletes tervet, pályázatot nyújtanak be a megyei önkormányzathoz. A község arculatát is megtárgyalta ezen az ülésen a testület. A cél az, hogy egységes szemlélet alapján alakítsák a településen a köztereket, végezzék el a felújítást. Ilyenek többek között a községközpont, a Kis-erdő, az emlékmű területe és a hosszúfalusi katolikus templom kápolnájának környéke. Egy-egy területre pontos tervet készítenek majd, amelynek alapján — az anyagi lehetőségtől függően — elvégzik a parkosításokat, lerakják a térburkolatokat és átfestik a kopott tűzfalakat. Úgy tervezik, hogy a községközpontban kezdik a munkát.

(Németh)

MEGKEZDIK A CSATORNÁK GÉPI TISZTÍTÁSÁT

Sokat várnak Atádon a marhalevéltől

Kevesebb az állat, de egészségesebb az állomány — „Csábító" a rókabunda

A marhalevél bevezetésétől az állatállomány mozgásának fegyelmét és a járványos megbetegedések megelőzését várja Nagyatádon az Állategészségügyi és Élelmiszer-ellenőrző Állomás kerületi főállatorvosa.

Ez és sok más is kiderült abból az előterjesztésből, amelyet legutóbb tárgyalt a város képviselő-testülete. Nagyatád területén és a külső városrészekben mindössze 1300 sertést tartanak, s ebből csak 200 az anyakoca. Ez az állomány szaporulatával ellátható a környéket. A gazdák azonban inkább az Alföldről és Pécs környékéről vásárolnak jószágot — mivel ott olcsóbb —, vállalva a kockázatot, hogy ismeretlen betegségeket is behurcolnak velük.

Összefüggést lehet találni a betegségek és a hozzá nem értés között a lótartók esetében. Sokan kezdenek most lovakkal foglalkozni, szakismeretek nélkül. Ebből adódóan több az elhullás is. A szarvasmarha-tartás leáldozott — állapítja meg a jelentés. — Mindössze egy-egy gazda rendelkezik nagyobb állománnyal Hókamalomban és Kiserdőn.

A méhészetek állategészségügyi helyzete jónak mondható Nagyatád környékén. Betegség nincs. Még mindig csábít azonban a rókabunda: 28 esetben került — általában a róka nyúzásakor — érintkezésbe egy-egy ember veszett rókával. Figyelmeztető ez a szám!

A város vízrendezési és csapadékvíz-elvezetési helyzetéről megtudtuk, hogy a településen a zárt csapadékvíz-elvezető hálózat hossza 24 kilométer. A belterületi vízfolyások állapota azonban rossz, szükség van a rendszeres fenntartásra. A képviselő-testület ezért árokrekonstrukciókat, valamint a zárt csapadékcsatornák gépi tisztítását rendelte el. Az ülésen a testület és a Kögáz együttműködési szerződést írt alá a henészi városrész gázellátásnak megindításáról.

Bútorlapok exportra

Mintegy ezer köbméter fát dolgoz fel évente a Péterfai Kft Csokonyavisontán. Késztermékeik legnagyobb részét Németországba szállítják. A hobbibakokból, gyermekágyakból és kis ülőkékből jut a belföldi vásárlóknak is. Képünkön: bútorlapokat csiszolnak az asszonyok.

(Fotó: Lang Róbert)

Rinya-parti nyárköszöntő

A gyermeknap és pünkösd előestéjén Nyárköszöntő programját tartja a nagyatádi művelődési ház: Szombaton este a népszerű Zengő együttes muzsikál a művelődési ház előtti téren, programjukat szóló táncbetétek is színesítik. Ezután a táncház kedvelőinek májusfa-kitáncolást rendeznek, majd a rendezők nosztalgiabálra invitálják a szórakozni vágyó felnőtteket.

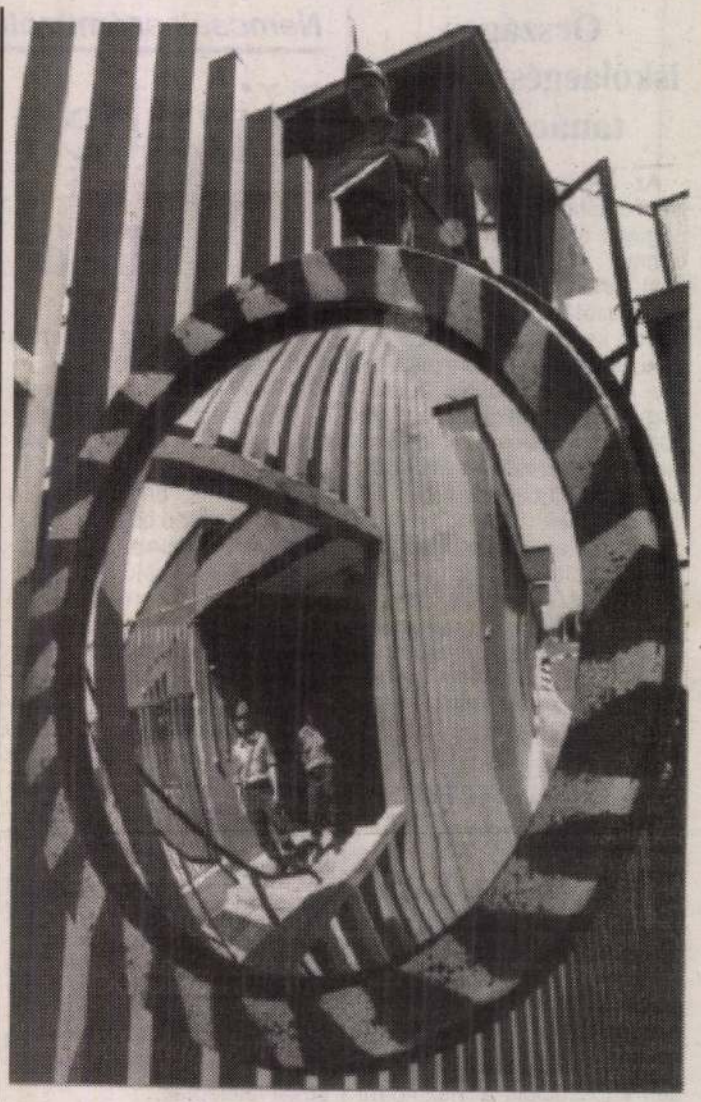

Már csak a visszapillantás lehetősége maradt a fegyelmező zászlóaljra, a hónap közepétől ugyanis nincs elítélt katona a nagyatádi létesítményben. Az objektumot egy őrszázad és a civil alkalmazottak „lakják".

(Fotó: Lang Róbert)

KELENDŐ KÜLFÖLDÖN A MADÁRETETŐ

Faipari vállalkozás Görgetegen

Húsz embernek biztosít munkát Görgetegen a Kvalitás Kft faipari vállalkozása. A főként helybelieket foglalkoztató üzemben évente huszonöt–harminc millió forint termelési értéket állíthat elő.

— Társaságunk a helyi termelőszövetkezettől vette meg az eszközöket és berendezéseket — mondta *Putics István* ügyvezető igazgató. — A fűrészüzemünkben az utóbbi hetekben a gatter felújításán dolgoztunk. Üzembe helyezése után szárított fűrészárut szállítunk a megrendelőknek. A szárítót már korábban megépítettük. Bérmunkákat is vállal a görgetegi kft. A megrendelő saját anyagát is feldolgozzák; készre fűrészelik, és megszárítják. Az eszközök kihasználását segíti évek óta a német exportra szállítandó madáretető gyártása. Valamelyest ugyan csökkent az idei megrendelés nagysága, de mint Putics István elmondta: még így is 15–20 millió forint értékben exportálják.

— Emellett más tevékenységet is folytatunk. A helyi és környékbeli gazdaságoknak munkagépeinkkel különböző mezőgazdasági munkákat végzünk. Tavasszal szántottunk, boronáltunk, s kombájnozunk is, ha beérik a szálas takarmány.

A kft-ben azok az emberek dolgoznak, akik korábban a termelőszövetkezet alkalmazottai voltak. A munkaintenzitás ugyan más, mint a korábbi, az átállásban azonban törés nem volt. Tavaly osztalékot kaptak a társaság tagjai, s mintegy 240 ezer forint átlagbért is hazavihettek a dolgozók. A mezőgazdasági átlagkeresetekhez képest egy ilyen átalakulás, bizony, nem is olyan rossz...

Németh István

MAGÁNHELIKOPTERREL A VÁROS FÖLÖTT

Hatezer óra a levegőben

Helikopterrel is lehetett menni egy kört a város fölött Nagyatádon. Sétarepülésre magánhelikopterével vitte az utasokat egy vállalkozó.

A szakmában eltöltött tizenöt év után kezdett magánvállakozásba Nagy József repülőgép-vezető. A nyíregyházi főiskolán kapott kiképzést merevszárnyú gépre, utána hamarosan helikoptervezető lett. Hajózónaplójában eddig 6000 levegőben töltött óra szerepel. Két éve a MÉM-től bérelt helikopterrel permetezést és műtrágyaszórást végzett, az idén viszont vásárolt egy új gépet, s május elsején tartotta a premiert — Nagyatádon.

— A mezőgazdaságban az utóbbi időben egyre kevesebb a munka. Most úgy látom, a személyforgalomban vannak lehetőségek — mondta az új helikoptertulajdonos. — Az idegenforgalmi irodák programbővítését színesíti a szolgáltatás. Már két irodával is kapcsolatba léptünk.

Nagy József elmondta azt is, hogy egy szerelővel és egy kiszolgáló alvállalkozóval dolgozik együtt. A gép külsőre tetszetős, a vezető három utast vihet magával. Átszerrelhető mezőgazdasági munkavégzésre is. Árát öt év alatt kell kifizetnie. — Még lesznek kiadásaink —; mondta Nagy József —, szükség van egy olyan speciális járművere is, amellyel szállítani lehet a gépet és az üzemanyagot. Tavasszal és ősszel természetesen végez mezőgazdasági munkákat is. S a repülőgépes munka sem jelent több kiadást, mint a földön végzett tevékenység.

N. I.

A hűtőház értéke az 1992. október 30-ai eszköz-addicionális alapú vagyonfelmérés szerint

129 265 E Ft.

A pályázatokat személyesen vagy meghatalmazott útján 5 példányban, zárt cégjelzés nélküli borítékban kell benyújtani a pályázatra utaló megjelöléssel. A benyújtott ajánlatok közül egyértelműen meg kell jelölni, hogy melyik az eredeti példány.

A pályázat benyújtásának határideje: *1993. március 31.*

A pályázat beadásának helye:

Állami Vagyonügynökség

1133 Budapest, Pozsonyi út 56.

IKTATÓ

A vételi szándék bizonyítására a felajánlott vételár 5%-át, az ajánlattevőnek a pályázat benyújtásának határidejéig letétbe kell helyezni.

A pályázatnak tartalmaznia kell:

- a megvásárolni kívánt ingatlanért megajánlott vételárat számmal és betűvel,
- a fizetés módját és határidejét,
- az ajánlati kötöttség időtartamát, amely nem lehet kevesebb, mint a benyújtásra nyitva álló határidő lejártától számított 60 nap,
- a letétbe helyezésről szóló igazolást.

Az Állami Vagyonügynökség a tenderbontás után szóbeli vagy írásbeli kiegészítést kérhet.

Az Állami Vagyonügynökség a benyújtási határidő lejártától számított 45 napon belül értesíti a pályázókat a pályázat eredményéről.

Az Állami Vagyonügynökség fenntartja a jogot, hogy a pályázatot eredménytelennek nyilvánítsa.

A jelen pályázati felhívásban nem szabályozott kérdésekben az Állami Vagyonügynökség versenyeztetési szabályzatának rendelkezései irányadóak.

A tender meghirdetésével egyidejűleg az ingatlan főbb adatairól és jellemzőiről információ beszerezhető:

Budapesti Baromfinagykereskedelmi Vállalat

Budapest X., Kőér u. 3/A

0461

Szolnoki Villamosipari Javító Vállalat
átalakulásával létrejött

SZOLVILL Korlátolt Felelősségű Társaságban

(5002 Szolnok, Mátyás király u. 4.)

lévő, állami tulajdonú üzletrész megvásárlására.

A kft. törzstőkéje 2 800 000 Ft.
A törzstőkén felüli vagyon értéke: 368 000 Ft.
A társaság alapítója az Állami Vagyonügynökség.
Egy 100 000 Ft értékű üzletrész 70 százalékának tulajdonosa Szolnok Város Önkormányzata.
A kft. tárgyi eszközeinek könyvi értéke 5 044 000 Ft.
A DUNAHOLDING Rt. a pályázatot a teljes állami tulajdonrész megvásárlására írja ki.
Az összesen 97,5 százalékot kitevő tulajdonrész egy 2 700 000 Ft törzsbetét értékű üzletrészből, valamint egy 100 000 Ft törzsbetét értékű üzletrész 30 százalékából tevődik össze.

A pályázó az üzletrészek megvásárlásával kötelezettséget vállal a kft. és hitelezői közötti csődegyezségben megfogalmazott tartozásoknak a rögzített feltételek szerinti kiegyenlítésére.
Az állami üzletrész megvásárlásához lehetőség van egzisztenciahitel felvételére, illetve kárpótlási jegyek felhasználására, de ezek a hitelezői és szállítói tartozások kielégítésére nem fordíthatók.

A pályázatot zárt, cégjelzés nélküli borítékban kell benyújtani a pályázatra utaló megjelöléssel.
A pályázat benyújtásának határideje: 1993. március 16., 12^{00}
A benyújtás helye: DUNAHOLDING Részvénytársaság • 1024 Budapest, Ady Endre u. 19.

A pályázatnak tartalmaznia kell:
– a megvásárolni kívánt üzletrész nagyságát és vételárát, számmal és betűvel kiírva,
– a minimálisan megvásárolni kívánt üzletrész nagyságát és vételárát,
– a fizetés módját, határidejét és garanciáit,
– az ajánlati kötöttség időtartalmát, amely nem lehet kevesebb, mint a beadási határidő lejáratától számított 60 nap.

A DUNAHOLDING Rt. az ÁVÜ-vel kötött keretszerződés értelmében köteles a kft. dolgozóinak felajánlani a megvásárolni kívánt üzletrészt a legjobb feltételeket tartalmazó pályázatban foglaltakkal azonos feltételekkel, akiknek az ajánlat elfogadására 30 nap áll rendelkezésükre.
A pályázatokkal kapcsolatban a DUNAHOLDING Rt. a bontás után kiegészítést kérhet, és fenntartja a jogot, hogy a pályázatot érvénytelennek nyilvánítsa.

A társaságra vonatkozó további információk, valamint a Tájékoztató füzet a DUNAHOLDING Rt. központjában (1024 Budapest, Ady Endre u. 19.) Csider László témafelelősnél szerezhetők be.
A Tájékoztató füzet vételára: 10 000 Ft + áfa, amely az átvételkor fizetendő.

0490

Afrikában, Jugo-
ómában, Párizsban
iában, Lengyelor-
állították köztéri
ámtalan híres eu-
merikai magán-
zi alkotásait. 1990
t főleg Németor-
ták és várják ma is
brász újabb nagy
Szent István és
arcmásának meg-
ieni katedrálisban
melkedő kolostor
ra gondolok, mi-
katonák megdöb-
nlékműveit" és az
ek" vidító látvá-
, hogy új szobra-
rszági bővítmé-
mre mély patrio-
lvánvalóvá válik,
áival magyar te-
re a világban,
ek jegyében s
ó intenciójának
Egy nép annyit
t teremt".

Losonci Miklós

VARGA Imre

Vasárnapi Hírek 1993/III 21.

Új látomások

Megnyílt a KOLLER GALÉRIÁBAN (I. ker., Táncsics Mihály u. 5.) KÁRPÁTI ÉVA festőművész és VARGA IMRE szobrászművész közös tárlata, mely márciusban és áprilisban várja az érdeklődőket. A tárlatot dr. Supka Magdolna művészettörténész nyitotta meg.

Kárpáti Éva régen is, ma is, következetesen az emberi arc képmásában tárja fel az élet megannyi árnyalatát, a festői harmóniarend igényével. Zaklatott világunkban színekkel így teremt csöndet. Most bemutatott képeinek ez az újszerűsége: a megújult tónusok, a szecessziós finomságokat érzékeltető, nemes nosztalgiákat ébresztő érzékeny hangulatok. Tudatosan vállalja, hogy az általa is teremtett művészet a szépség új energiáival részt vállaljon hétköznapjaink ünneppé emelésében. Azzal elsősorban, hogy művei áhítatot keltenek, csöndesítik a külső-belső lármát, megnyugvást okoznak. Mindez világszükséglet. Megnyilvánul ez önarcképén, eszményi portréin — melyek nem személyekhez fűződnek —, és Pilinszky-arcmásán is. Itt a játékosság abban mutatkozik meg, hogy szürreális ötlettel sokszorozza hármas tagolással a költő vonásait és elmaradhatatlan cigarettáját. Fölemelő, ahogy *Mágor Ágnes és Kóka Ferenc* Pilinszky-értelmezését *Kárpáti Éva* új elemekkel bővítette, s figyelmességének külön jele, hogy barna tónusokra hangszerelt, karakteres portrét festett *Varga Imréről* és *Koller Györgyről*. Az általa bemutatott kollekció hallatlanul egységes, a színválasztás takarékosságának szigorú fegyelmével válik az élményeket és fölismeréseket illetően frissé, újjá, gazdaggá.

Varga Imre pályája töretlen. Minden bizonnyal töprengett elmúlt szobrászi évtizedeinek vihart kavaró művein, s magában tán korrigált, mindazonáltal nem a nosztalgiára, nem a tévedésekre, hanem a műre összpontosított. Ma is, ugyanúgy, mint tegnap. Ebben a szilárd magatartásban erős és hajthatatlan. A képzeletében keletkező, növekedő szobrot figyeli, s véglegesíti megálmodott, kivitelezett új plasztikai rendszerével. Megfellebbezhetetlen formákkal.

Varga Imre magyar művész, de egyúttal nemzetközi jelenség is. Nemcsak hazánkban, hanem

Kuvaitban, szláviában, R és Skandináv országban is fő alkotásait, sz rópai és a gyűjtemény ő és 1993 közö országban fogad műveit. A szo vállalkozása Szent László idézése az aach és a mellette folyosóján. Ar közben féllábú bentő „*Hősi er*
„*Ernyős hölgy*
nyát szemlélen inak németo nyeivel Varga tizmusa is nyi hiszen plasztik reket hoz lé meggyőződésé Németh Lász szellemében: „ hódít, amennyi

azt mondta, hogy koalíciós partnerei magára hagyták, amikor megpróbálta akadályozni az ügy tovaterjedését.

A miniszterelnök ugyanis a hét végén olyan rendeletet próbált keresztülvinni, amely a korrupciót, a kenőpénzek elfogadását egyszerű szabálysértésként kezelte volna. Ám *Scalfaro* államfő megakadályozta ennek a rendeletnek az elfogadását, s Amato kétségkívül magára maradt.

A botránynak közben két újabb áldozata is van, letartóztatták Gabriele *Cagliarit*, aki a szocialisták támogatásával lett 1989-ben a nagy állami holding, az ENI elnöke. S vele együtt bukott le Franco *Ciatti*, a Nuovo Pignone részvénytársaság vezetője is. A bírósági források szerint őket is korrupcióval gyanúsítják, s megvizsgálják, hogy egy toscanai atomerőmű átalakításával kapcsolatos megrendeléseket hogyan finanszírozták. (A nukleáris erőművek használatát 1987-ben népszavazás tiltotta be.)

Új fejlemény, hogy a parlament illetékes bizottsága azt indítványozta kedden, fosszák meg Bettino *Craxi* volt szocialista pártvezért mentelmi jogától, hogy az ő korrupciós ügyében is eljárhassanak. Occhetto, a Baloldali Demokratikus Párt vezére azt mondta, előre kellene hozni a választásokat.

(b. m.)

talma, inkább az az ellenzék soraiból kiszüremlett hír tüzelte fel, hogy a Demokratikus Konvenció és alkalmi szövetségesei, mindenekelőtt a Petre *Roman* által vezetett Nemzeti Megmentési Front bizalmatlansági javaslatot szándékszik benyújtani azt követően, hogy az államelnököt és az elnökinek nevezett kormányt támogató erők formális okokra hivatkozva elérték, hogy a programot ne bocsássák parlamenti jóváhagyásra. Az NMDF és a szélsőséges nacionalista pártok ugyanis arra hivatkoztak, hogy a kormány összetételének megszavazásával együtt a törvényhozás gyakorlatilag jóváhagyta a kormányprogramot is, a múlt héten vitára bocsátott dokumentum tehát nem más, mint az akkor előterjesztett irányelvek kibontása.

Az ellenzék nyilván ezt nem így értelmezte, első indulatában bizalmatlansági indítvánnyal fenyegetett, hogy arról – mint a keddi események is tanúsították – egyelőre lemondjon. Nem számolt ugyanis azzal, hogy az NMDF lényegében tőrbe csalta, az előzetes vita után megejtett szavazással gyakorlatilag lemérte a parlamenti erőviszonyokat, tegnap tehát már ennek tudatában indíthatta a vitát, hogy a fele plusz egy szavazatot mindenképpen megkapja. Ráadásul közbejött az ország keleti és

mányfő, aki már pentek este biztos volt abban, hogy meglepetés a szavazáskor nem érheti, nyugodtan állhatott a parlament elé.

A román parlament tegnapi együttes ülése a heves, nem egy esetben személyeskedésbe torkolló vita ellenére bizonyította: nem valóságos az a politikai aritmetika, amelyet az ellenzék felállított. A Vacaroiu kormányfő országlásával elégedetlenkedők tábora nem fog szaporodni pártütőkkel, netán a hatalmat zsaroló szélsőséges alakulatok pálfordulásával. Hiába az NMDF „reformszárnyának" egyre erőteljesebb érvényesülése, mert az ellenzéknek apró engedményeket tevő szenátorok és képviselők sorsdöntő események idején lojálisak maradnak az elnökhöz, pártjuk programjához. Nem történt más tegnap sem, amikor a Románok Nemzeti Egységpártjának, a Szocialista Munkapártnak, a Nagy-Románia Pártnak a tagjai ugyan bírálták a kormányprogram liberális vonásait, az NMDF szenátorai és képviselői is számos kifogást vonultattak fel, de az ellenzék kereszttüze hatására lényegében védelmükbe vették, elfogadták az előterjesztett dokumentumot, támogatásukról biztosították a kormányfőt.

Gyarmath János

Tőkés ellen

BUKAREST – Az egyik leg lentősebb romániai ellenzéki lap, *Romania Libera* keddi számában k cikkben is visszatérnek *Tőkés* Lász püspök, az RMDSZ tiszteletbeli eln kének immár agyonvitatott külfö nyilatkozataira. A jeles közíró, Oct vian *Paler* vezércikkében azon vé ményének ad hangot, hogy Tők püspök „felelőtlen kijelentései" sem romániai magyaroknak, sem az elle zéknek, sem a demokrácia ügyén nem tesznek jó szolgálatot, annál i kább a romániai szélsőséges erőkne

K. Zs.

0728

SIKERESEN MŰKÖDŐ CÉGÜNK BETÉTI TÁRSASÁGGÁ ALAKUL. BETÉTESEK JELENTKEZÉSÉT VÁRJUK.

Tel.: 176-9446, 18 óra után

Havran Zoltán felvétele

A tervek szerint május második felében nyitják meg az elmúlt rendszerhez kötődő szobrokat bemutató XXII. kerületi parkot. A talapzatok már elkészültek, s a szobrok egy része végleges helyén áll. Utolsóként a Jászai Mari téri Marx-Engels- és a Felvonulási térről elbontott Lenin-szobrot helyezik majd el. A park összesen több mint ötven, az elmúlt rendszerhez kötődő szobornak és emléktáblának ad majd otthont. Képünkön a Vérmezőről elszállított Kun Béla-emlékmű látható.

Fél pohár víz
13. oldal

HOLNAP

A főcenzor felfedi magát
11. oldal

Csütörtöki mellékletünk, a

Magyar Nemzet
GAZDASÁG

EXPOFÓRUM tartalmából:
Az utazási irodák és az expo

Világkiállítási gondolatok

A vidéki rendezvények száma felülmúlja a várakozásokat

Adótanácsadó

Privatizáció: egyre több cég a dolgozóké

Ingatlantőzsde

VARGA Imre
M. Nemzet 1993. márc. 10.

VARGA Imre 02.

Vasárnapi Hírek
1993. május 19.

Pénteken 4-kor Kárpáti Éva festőművész és Varga Imre szobrászművész közös kiállításának megnyitója a Koller Galériában (I., Táncsics M. u. 5.). —

DISCORARA
KOMOLYZENEI HANGLEMEZEIT MAGAS ÁRON MEGVÁSÁROLJUK!
Telefon: 135-8588
Postacím: 1536 Bp. 114. Pf. 303.

Március 28 VASÁRNAP

SUPER CHANNEL

8.00: ITN-hírek
8.30: Thaiföldi panoráma
9.00: Kenneth Copeland
Bibliai elemzések, vita
9.30: Egyveleg
10.00: Egyházi műsor
10.30: Szuperbevásárlás
11.00: Az erő órája
Egyházi műsor
12.00: Szuperbevásárlás
13.00: Varázstévé
13.30: E.R.F.
Egyházi műsor
14.00: Egyveleg
14.30: Zenei magazin
15.30: Jazzmagazin
16.30: Sportmagazin
17.00: Dokumentumfilm-sorozat
17.30: Környezetvédelmi magazin
18.30: Politikai magazin
19.00: A Financial Times tévémagazinja
19.30: Európai hírmagazin
20.00: A menekülőművész
1979-ben készült amerikai kalandfilm
A szakmai kiválóságáról ismert kaszkadőr nem elégszik meg addigi sikereivel, s minden téren a tökéletességre törekszik.
Főszereplők: Bill Shrik, Milbourne Christopher, Peter Lupus, Leizatbeth Bechtel.
Rendezte: Eddie Beverly jr.
22.00: ITN-hírek
22.30: Fekete sorozat
23.30: Kulturális magazin
0.10: Jazzmagazin
1.00: Egyveleg
2.00: Távol-keleti gazdasági hírműsor

STV1

8.45: Gyerekek műsora
10.05: A kis homokszörnyeteg
Filmsorozat gyerekeknek
10.45: Barbara Rössel
Tévéjáték, 1. rész
11.50: A világ képekben
Magazin
12.20: Zenés-publicisztikai műsor
13.00: Vitaműsor
14.10: Házi kísértetek
Mesefilm
15.05: Ki vagy bűntelen?
Szlovák film (FF)
16.40: Zenés műsor
17.20: Egyházi műsor
18.00: A Mézga család
19.00: Esti mese
19.10: Interjú
19.30: Híradó
20.05: Vetélkedő
20.50: A Strauss dinasztia
Osztrák tévéfilmsorozat
21.45: Híradó
22.05: Sporthíradó
22.15: Labdarúgó-összefoglaló
23.05: Beethoven: VII. szimfónia, A-dúr, op. 92.

TV5

8.00: Kanadai híradó
8.25: Hírek
8.30: Harisnyababák
Bábfilmsorozat
9.00: Rendkívüli tudósító
(ism.)
10.15: Kamarazene
10.40: Komolyzenei műsor

11.55: Hírek
12.00: A TV5 vendége
12.35: Útkereszteződések
Francia dokumentum-film-sorozat
12.45: Svájci híradó
13.15: A rajongók iskolája
Ifjúsági varietéműsor
14.00: Harmincmillió barát
Magazin háziállatokról
14.30: Nem kell álmodozni! (ism.)
15.30: Hegymászók magazinja
16.00: Hírek
16.10: Levelezés (ism.)
16.15: Varietéműsor
18.00: Humoros műsor
18.30: Hírek
19.00: Riportok
19.30: A francia parlamenti választások II. fordulója
23.35: A mozik világából: Dustin Hoffman
0.15: Beszélgetés
0.45: Politikai magazin
1.30: A TV5 vendége
2.05: A holnapi randevúk
3.00: Rendkívüli tudósító
4.15: Tiétek a nagyvilág!
(ism.)

STV2

10.00: Evangélikus istentisztelet közvetítése
13.35: Állatok a kamera előtt
Német természetfilm-sorozat
14.20: Muzzy Comes Back
14.30: Kanadai mozaik
Rajzfilm
14.55: Tolmács
Tévéjáték
16.00: Szlovákia nagydíja
Cselgáncsdöntők
17.00: Gyerekek filmmagazinja
17.34: Tenyésztőknek tanácsoljuk
17.45: Hobbimagazin
18.25: Férfi röplabdamérkőzés
19.20: Esti mese
19.30: Híradó
19.55: Sport
20.06: Káposztalé
Szlovák tévéfilm (FF)
20.50: Imago
Kulturális magazin
21.30: Kedvenc tévedéseim
Boris Filan műsora
22.10: Ismeretlen ország
Francia–olasz–osztrák film
23.50: Események
0.15: Képújság

OSZTRÁK 1

9.00: Híradó
9.05: Vigyázat, kultúra! (ism.)
9.30: Barcelona
énekel és táncol (ism.)
10.15: Univerzum
11.00: Sajtószemle
12.00: Heti körkép
12.30: Csupa hétköznap (ism.)
13.00: Híradó
13.10: Az állati viselkedés pillanatai
Természetfilm-sorozat
6. rész (ism.)
13.40: Campbell királysága
Brit kalandfilm
15.15: Szerelmi bánat
15.20: Stan és Pan
Rajzfilmsorozat
15.30: Kalandvetélkedő
15.55: Te meg én – előzetes
16.15: Vetélkedő
17.00: Minihíradó
17.10: Beverly Hills 90210.
Ifjúsági sorozat
18.00: Híradó
18.05: Hooperman felügyelő
Krimisorozat
18.30: Osztrák képek
18.55: Krisztus ma
19.00: Ausztria ma
19.15: Lottósorsolás
19.30: Híradó
19.49: Franciaország választ
Második forduló
20.15: Átutazás
Tévéfilmsorozat, 3. rész
21.10: Ételek, melyeknek történetük van
21.40: Víziók
21.45: Nemzetközi divatmagazin
22.15: A Nibelung gyűrűje
A Rajna kincse
Ricard Wagner operája
1.05: Ezer mestermű

CNN

6.00, 9.00, 14.00, 15.00, 0.30 és 5.30: A nap hírei; 7.00 és 19.30: Heti pénzügyi magazin, 8.00 és 12.00: A show-business világa
7.30: Heti egészségügyi híradó
8.30: Tudomány és technika
9.30: A nagy sztori
10.00: Csúcspont
10.30: A hét üzleti hírei
11.00: Hétvége Larry Kinggel
12.30: Divat
13.00: Hírek röviden
13.30: Az üzleti világ – belülről
14.30: Evans és Novak
15.30: Az ön pénze
16.00: Mi van az étlapon?
16.30: Hírszerkesztők vasárnapja
17.00: CNN-utazási magazin
17.30: NFL-előzetes
18.00: A hét üzleti hírei
18.30: Nemzetközi tudósítók
19.00: Jövőleső
20.00: A hét
21.00, 23.30: CNN-világriport
24.00: Kosárlabda NBA
3.00: Riportok
4.00: CNN-világhírek

OSZTRÁK 2

8.00: Időjárás-panoráma
9.00: Maja, a méhecske
Rajzfilmsorozat
9.25: A Simpsonok
Rajzfilmsorozat
9.50: Sívilágkupa
Döntő
10.30: Oldalpillantások-revü
11.00: Sívilágkupa
Döntő
11.30: Haza, idegen haza
12.00: Sívilágkupa
Döntő
17.05: Idősek klubja
17.50: Forma–1
Brazil nagydíj
20.15: Tetthely
Krimisorozat
Bienzle felügyelő és a szép Lau
21.50: Franciaország választott
22.20: Apu mindannyiunkat megdumál
Tévéfilmsorozat
Karácsonyi dráma
22.45: Mulató a sztrádán
Amerikai filmvígjáték
0.15: Híradó
0.20: Szerelem és galambok
Szovjet film
A házaspár több mint húsz éve él gyermekeivel egy Isten háta mögötti szibériai faluban. Egy nap a férjet üdülni küldik...
2.00: Képújság
2.05: Ezer mestermű

Átutazás

20.15 OSZTRÁK 1

20.15 SAT1

AZ AKASZTÓFA ÁRNYÉKÁBAN

1954-ben készült amerikai western

Az ártatlanul elítélt férfit mindenhová elkíséri rossz híre, ezért a csavargást választja. Egy nap összetalálkozik egy fiatal fiúval, akit a bizalmába fogad.

Főszereplők: James Cagney, Viveca Lindfors, John Derek.

Rendezte: Nicholas Ray.

Műholdtölte

A fiú, aki fején találta a szöget

NBC TV A PRO7 egyre újabb és újabb ötletekkel rukkol elő, melyekkel mind több és több nézőt remél meghódítani a maga számára. A közeljövőben például egy *Michael Douglas*-sorozatot indít. Nyitó filmeje ma, a *Wall Street* című alkotás lesz, amelyben a világsztár Gordon Gekko tőzsdecápa szerepét alakítja. A film annak idején *Charlie Sheen* első nagy színészi áttörését jelentette – ő volt ugyanis Douglas partnere ebben az alkotásban. Douglas viszont első sikereit a televízióban, a *San Francisco utcáin* című sorozatban aratta, s filmsikerei csak ezután kezdődtek. A Wall Street volt aztán az igazi vízválasztó az újabban rendezéssel is foglalkozó színész pályáján: az ebben nyújtott alakításáért az éppen hatvanadik Oscar-díj átadáson Oscar-szobrocskával jutalmazták. *Kirk Douglas*, a büszke apa a díjkiosztás után, otthonában azt mondta első házasságából származó fiának: „Tudod, fiam, a film első öt percében még úgy éreztem, hogy közted és köztem nagy a hasonlóság. De öt perc múltán teljesen elfelejtettem, hogy a fiamat nézem: egy színészkollégát láttam magam előtt, aki ezúttal valóban fején találta a szöget."

1993

VASÁRNAP Március 28 RÁDIÓ

KOSSUTH

URH (monó): 66,14; 66,29; 66,80; 67,40; 71,03; 71,21; 71,33; 71,81; 72,86; 72,98 MHz
Rh: 6025 kHz; (49 m) Kh: 540 kHz, 1116 kHz (kivéve a körzeti műsort)

Ultrarövidhullámon

6.00–8.30 között azonos a középhullámú műsorral

8.30: Körzeti műsorok
(Budapest és Komádi körzetében a középhullámú műsor)

10.00–15.00 között azonos a középhullámú műsorral

15.00: Angol óra
A BBC délutáni magyar műsora

16.00: Az Amerika Hangja magyar nyelvű műsora

17.00: Galaxy X
Angol nyelvvizsga előkészítő
(A hétfői adás ism.)

17.15: Auf Deutsch gesagt
Német nyelvlecke kezdőknek – III. sorozat
(A keddi III. a csütörtöki adás ism.)

17.30: Cubes
Francia társalgás
(A szerdai adás ism.)

17.45: Words and their stories
A Voice of America sorozata nyelvtanulóknak
(A pénteki adás ism.)

18.00: Esti krónika
Azonos a középhullámú műsorral

18.20: A 2000 című folyóiratról
Bán Magda riportja

18.30: V materinskom jazyku
Szlovák nyelvű nemzetiségi műsor Szegedről. Szerk.: Iveta Asztalosová

19.00: În limba maternă
Román nyelvű nemzetiségi műsor Szegedről. Szerk.: Bauer Ádám

19.30: In der Muttersprache
Német nyelvű nemzetiségi műsor Pécsről. Szerk.: Robert Stein

20.00: Na materinjem jeziku
Horvát nyelvű nemzetiségi műsor Pécsről. Szerk.: Andrija Pavlekovic

20.30: Na maternjem jeziku
Szerb nyelvű nemzetiségi műsor Pécsről. Szerk.: Branko Čatic

21.00–23.00 között azonos a középhullámú műsorral

23.00: A BBC késő esti magyar műsora

23.45: Pierre de Ronsard versei
Szerk.: Kövesdy Zsuzsanna

24.00–0.10 között azonos a középhullámú műsorral

A Szülőföldünk műsora
(11910, 9835, 7220, 6110, 5975 kHz)
13.00: Egyházi híradó (szerk.: Fikár László) **13.30:** Közös hullámhosszon. Riportok, tudósítások a szomszédos országok magyarságának életéből (szerk.: Dezső János) **15.00:** Eltörött a hegedűm. Dankó Pista regényes élete (szerk.: Dévai Titanilla és Varró Barna) **20.00:** Hírek. Róreók és Júliák 200 év magyar színpadain (szerk.: Tótfalusi András) **20.30:** Eltörött a hegedűm (a délutáni adás ism.)

SZOLNOK (1350 kHz – 222,22 m; vezetéken 102,8 MHz) **HÉTFŐTŐL PÉNTEKIG 15.00–17.00:** Kereskedelmi adás (Zene, hírek, reklám) (Tel.: 344-618) **17.00–18.30:** Alföldi magazin. (Tel.: 341-133) Hírek **17.30:** Alföldi krónika. (Hírek, tudósítások, riportok)
SZOMBAT 8.00–10.00: Szombattól szombatig. Zenés riportműsor (Tel.: 341-133) (Hírek – Piac – Lapszemle – Sport – Programajánlat – Filmlevél) **8.50:** Kármentő. Kerékgyártó T. István rovata **9.00:** Zenés heti visszapillantó **10.00–12.00:** Kereskedelmi adás. Kívánságműsor (Tel.: 344-618)
VASÁRNAP 8.00–10.00: Vasárnap délelőtt. Zenés magazin (Tel.: 341-133) (Hírek – Vasárnapi levél – Jazz-percek – A kanyargó Tisza mentén. Beszélgetés Vörös Sárival – Tavaszi népszokások – 15 éves a szolnoki fúvósötös) **10.00–12.00:** Kereskedelmi adás. SZUB 200. (Tel.: 344-618)

Középhullámon

6.00: Vasárnapi újság
Vezető riporter a felelős szerkesztő: B. Király Györgyi. Szerkesztő: Dorogi Zsigmond. Bemondó: Földi Ottó
Az adás idején hívható telefonszámok: 138-7915 és 138-7296
6.00, 7.00, 8.00: Hírek. Időjárás

8.25: Közönségszolgálat

8.30: Hangszemle
Rádió-, televízió-, kulturális programok. Szerkesztő: Barra Mária

9.00: Hírek. Időjárás

9.05: Világóra
Külpolitikai újságírók heti magazinja
Szerkesztő: P. Szabó József. Felelős szerkesztő: Szalay Zsolt

9.57: Reklám

10.00: Hírek. Időjárás. Útközben

10.05: Istentisztelet közvetítése
– a soltvadkerti evangélikus templomból. Igét hirdet: Káposzta Lajos esperes

11.00: Hírek. Időjárás

11.05: Gondolat-jel
A Rádió kulturális hetilapja
Felelős szerkesztő: Bölcs István

11.55: Reklám

12.00: Déli krónika. Sport
Szerkesztő: Sváby András

12.19: Reklám

12.20: Harminc perc alatt a Föld körül
Nemzetközi magazin
Zenei szerkesztő: Jeney Erzsébet
Szerkesztő: Kulcsár István

12.50: Egy hang
Szénási Sándor jegyzete
(Ism. csütörtök, K.-URH 11.50)

13.00: Hírek. Időjárás

13.05: Névjegy
Varga Imre szobrász
Szerkesztő-műsorvezető: Kelemen Kata

13.55: Közönségszolgálat

14.00: Hírek. Időjárás

14.05: Szonda
Tudományos magazin
Műsorvezető: Egyed László. Szerkesztő: Gimes Júlia
(Ism. hétfő, K.-kh., 11.05)

14.33: Reklám

14.35: A Szabó család
Írta: Baróti Géza. Dramaturg: Major Anna. Rendező: Bozó László
(Ism. csütörtök, P. 13.05)

15.00: Hírek. Időjárás

15.05: Válogatott perceink
Szerkesztő: Szél Júlia

16.00: Hírek. Időjárás. Útközben

16.05: Műsorismertetés

16.10: Művészlemezek
1. Rossini: C-dúr szonáta (St. Martin-in-the-Fields Kamarazkr, vez. Neville Marriner), 2. Schubert: Gesz-dúr impromptu (Dinu Lipatti – zongora), 3. Schumann–Heifetz: A vészmadár (Henryk Szeryng – hegedű, Reiner Károly – zongora), 4. Chopin: e-moll noktürn op. post (Artur Rubinstein – zongora), 5. Gounod–Gamley: Ave Maria (Luciano Pavarotti – ének, Wandsworthi fiúkórus, Angol Nemzeti Filharm. Zkr, vez. Kurt Herbert Adler), 6. Wagner–Liszt: A bolygó hollandi – Fonódal (Kentner Lajos – zongora), 7. Brahms: Akadémiai ünnepi nyitány (Columbia Szimf. Zkr, vez. Bruno Walter)
Szerkesztő: Szirányi János

17.00: Hírek. Időjárás. Útközben

17.05: Kirakat
Felelős szerkesztő: Rékai Gábor
Játék életre-halálra
A szentesiek csak úgy hívták: a maffia. Miattuk uralkodik félelem a kocsmákban, de a „szervezet”, az oka szerintük annak is, hogy vér tapad a játékautomatákhoz – a szó szoros és átvitt értelmében egyaránt.
Riporter: Kiss Róbert Richárd

17.55: Közönségszolgálat

17.57: Reklám

18.00: Esti krónika
Szerkesztő: Sváby András

18.20: Örökzöld operettdallamok
Részletek Millöcker, Jones, Fall, Oscar Straus, Huszka Jenő, Ábrahám Pál és Fényes Szabolcs műveiből
Szerkesztő: Schubert Ferenc

19.00: Hírek. Időjárás. Útközben

19.05: Sportvilág
Szerkesztő-műsorvezető: Török László

19.20: Műsorismertetés

19.25: Jó éjszakát, gyerekek!
A folyton változó hercegnő. Krista Bendová meséjét fordította: Pándy Lajos. Elmondja: Ráday Imre

19.35: Az Állami Népi Együttes felvételeiből
1. Vavrinecz Béla: Lagzi előtt (női kar és zkr, szólót énekel: Varga Erzsébet, vez. Lantos Rezső), 2. Kocsár Miklós: Nagyrédei lakodalmas (énekkar és zkr, vez. Lantos Rezső), 3. Gulyás László: Háromugrós (énekkar és zkr, szólót énekel: Varga Erzsébet, vez. Lantos Rezső)
Szerkesztő: Tarnai Kiss László

20.00: Hírek. Időjárás. Útközben

20.05: Zene-archívum
Rádiófónia – 4. rész
75 esztendő a magyar zene hullámhosszán (1925–2000)
Bieliczkyné Buzás Éva összeállítása.
Az 1927-es év zenei eseményeiből: A Filharmóniai Társaság zenekarának 100. hangversenye a rádióban – Hangversenyek Beethoven halálának 100. évfordulóján – A 12 éves Fischer Annie hangversenye – Passió a rádió nagypénteki műsorában – Bartók Béla zongoraestjei a rádióban – Elfeledett zeneszerzők: Lányi Ernő, Tarnay Alajos és Turry Peregrin – Operaházi hírek
Szerkesztő: Varga Ferenc
(Következő rész: április 25. K. 20.05)

21.00: Hírek. Időjárás

21.05: Érintkezési pontok
Tiszteletadás Béládi Miklósnak
Születésének 65. évfordulóján az irodalomtörténészre emlékezik: Czine Mihály, Esterházy Péter, Kukorelly Endre, Mészöly Miklós, Rónay László és Zalán Tibor
Szerkesztő: Kulcsár Katalin. Rendező: Kelemen László

22.00: Késő esti krónika
Szerkesztő: Sváby András és Molnár János

22.20: Kapcsoljuk a 22-es stúdiót
Az Új Budapest Vonósnégyes játszik
1. Mendelssohn: e-moll vonósnégyes, 2. Beethoven: f-moll vonósnégyes op. 95.
23.00–23.05: Hírek. Időjárás

23.45: Régi híres énekesek műsorából
Amelita Galli Curci operaáriákat énekel
1. Verdi: Rigoletto – Gilda áriája, I. felv., 2. Bizet: Gyöngyhalászok – Leila áriája, II. felv., 3. Meyerbeer: Dinorah – Árnyéktánc

24.00: Hírek. Időjárás. Totó

0.05: Himnusz

DANUBIUS RÁDIÓ

Reggeli műsor 5.00–9.00; 6.00–9.00: mv.: Forgács Gábor **Danubius-délelőtt, 9.00–13.00;** 9.00–10.00: slágerlista (ism.), mv.: Klamancsek Krisztián 10.00–13.00: mv.: Buza Sándor **Egyről hétre, 13.00–19.00;** 14.00–16.00: húszon túl, kívánságműsor, mv.: Bubnó Tamás 17.00–19.00: európai slágerlista, mv.: Siklós András **Esti dallamok, 19.00–22.00;** 19.00–21.00: mv.: Komjáthy György 21.00–22.00: egy óra nosztalgiazene, mv.: Tary Viktor **Egy éj a Danubiusban, 21.00–2.00;** szerk.-mv.: Rózsa Péter

PETŐFI

Kh: 873, 1116, 1188, 1251, 1341

6.00: Holnap hétfő...
Zenés szórakoztató vasárnap reggel – és természetesen sport
A mikrofonnál: Verebes István. Sportszerkesztő: Molnár Dániel. Szerkesztő: Kazal János

7.00: Hírek. Időjárás

7.55: Mai műsoraink

8.00: Dáridó
Horgas Béla mesekomédiája
Paprika János – Gáspár Sándor, Mandola – Császár Angela, Domonkos – Gelley Kornél, Kvacsur – Mécs Károly, Masché – Kautzky József, Topják – Székhelyi József, özv. Kampecné – Tábori Nóra, A prológot elmondja – Szakácsi Sándor. Utóhangszeren km. Horkai József és Kaszás Mihály
Szerkesztő: Makk Katalin. Rendező: Siklós Olga (1984)

8.52: Mese-zene gyerekeknek

9.00: Hírek. Időjárás

9.05: Énekszóval, muzsikával
Szerkesztő-műsorvezető: Alföldy Boruss István

9.35: A Gospel-magazin zenés melléklete
Válogatás Dan Smith Just Keep Going (Csak folytasd így tovább) c. albumáról. Munkatárs: Kádár József. Szerkesztő: Jeney Erzsébet

10.00: Mínuszban
A Helykereső melléklete
Aki végighallgatja a műsort, csodák fültanúja lehet. Emberi csodáké, melyek utánozhatók, melyek példaként követhetők.
Szerkesztő: Jónás István

11.00: Hírek. Időjárás

11.08: Vasárnapi koktél
Komjáthy György műsora

12.00: Jó ebédhez szól a nóta
Fekete Mária és Koltai Zoltán énekel. Lakatos Mihály zkra játszik
1. Balázs Árpád–Antal Iván: Levelem levelem; Kondor Ernő: Volt nekem egy gerlicém; Öreg csárdás; Mihola Gyula: Volt nekem szeretőm (zkr), 2. Csizmadia Imre–Rakk István: Nem akarom elhinni, hogy itt hagysz nemsokára; Balázs Árpád–Éltető Ákos: Itt hagyom a falutokat nemsokára; Simonffy Kálmán–Szelestey László: Ez az én szeretőm ez a pici barna; Kiss Angyal Ernő: Lányoktatás; Simonffy Kálmán–Vecsey Sándor: Madár az ágon (Fekete), 3. Sturcz József: Hálás szívvel, tisztelettel; Orosz József: Lehullott a rózsalevél; Kikli Tivadar–Fábián Ferenc: Juhász-csárdás; Csizmadia Imre–Gárdonyi Géza: Nem nézett rám az a kislány; Dankó Pista: Alvégi ház, felvégi ház (Koltai), 4. Radnai Antal–Nagy Géza: Azt susogják az orgonák (zkr), Bányai Aladár–Magyarádi Jenő: Gyöngyvirágos kiskertedben mosolyog a napsugár is; Gyöngy Pál–Zágon István: Domboldalon áll egy öreg nyárfa (Fekete), 6. Fráter Loránd–Czóbel Minka: Esik eső sűrű cseppje; Mursi Elek: Kocsmárosné, hozzon bort a javából (Koltai), 7. Dóczy József: Hull a zápor kinn a pusztán; Kiss Angyal Ernő–Szalay László: Nem tagadtam sohasem; Friss (zkr)
Szerkesztő: Solymosi János

12.45: Időjárás- és vízállásjelentés

13.00: Hírek

13.03: Az MR. Karinthy Színpada
Fejtágító fejeseknek
Szatirikus szakszótár a szocializmusról – II. rész
Írta: Fekete Sándor. Előtte a Legfelsőbb Bíróság. Bevezeti a szerző és a szerkesztő: Kaposy Miklós
Rákosi – Csákányi László, Révai – Bőzsöny Ferenc, Farkas Mihály – Mécs Károly, G. Dej – Harangozó Iván, Münnich Ferenc – Raksányi Gellért, Marosán – Mécs Károly

VARGA Imre

1021

1982.X.23.Kossuth 12.00.

Déli Krónika

--És most a jövőről, melynek magyarázatához ürüggyel szolgál a mult. A héten megtudtuk, hogy milyen meglepetést kinál majd a Boráros tér.

- Varga Imre alkotását kapja a tér,ez egy nagyon érdekes szobor kompozició lesz, tudniillik a Boráros János volt Budapest, polgármestere, őróla nevezték el magát a teret. Mos itt egy játékos szókapcsolat révén a bor áros, és a bor árus szókapcsolat révén, kihasználva ezt egy ember léptékü, kb 2 és fél, három méter magas csapos legényt fog ábrázolni ez a szobor kompozició, ami elött kis hordókból csobog majd a viz, ezt meg

lehet közelíteni, és még inni is lehet belőle, mögötte pedig szőlőlugas lesz kialakítva.

SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1983 OKT 6
CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

A tüzelőberen

A Belkereskedelmi Minisztérium minden esztendő utolsó negyedében — az energiagazdálkodási irányelveknek megfelelően — rendeli meg a gyártóktól a következő évre szükséges tüzelőberendezéseket. A tapasztalatok azt mutatják, hogy ugyanebben az időszakban éleződik ki a kiskereskedelmi hálózatban is a „kályhakérdés", így most és az elkövetkezendő hetekben derül ki, meg tudja-e mindenki vásárolni a elképzeléseinek megfelelő fűtőberendezéseket. A Belkereskedelmi Minisztérium tájékoztatása szerint — bár fűtőeszköz hiányában senkinek sem kell majd a télen fagyoskodnia — a kép nem egyértelműen biztató.

A szilárdtüzelésű kályhák mennyisége például elegendő volt egész évben, és lesz is az év hátra levő hónapjaiban, viszont nem kielégítő a választék. A belkereskedelem erre az évre a [illegible] import[illegible] kályhá[illegible] szaigazolás [illegible] ezer 300-ra szólt. A hiány tehát 55 ezer 900. Ennek ellensúlyozására az év folyamán a hazai gyártók növelték a termelést vegyes tüzelésű kályháikból, s a belkereskedelem választékcserében is növelte a behozatalt a csehszlovák kályhákból. Ugyanakkor az esztergomi hordozható cserépkályhákból, valamint a legkeresettebb import termékből, a kétaknás NDK vegyes tüzelésű kályhákból a tervezettnél is kevesebbet sikerült beszerezni.

Kazánokból 55 ezer 100-at igényelt a belkereskedelem az idei évre, s ebből 37 ezer 200 darab szállítását vállalták a gyártók. Különösen a kétaknás hazai [illegible] hátralevő hónapo[illegible]

A központi fűtéshez szü[illegible]séges radiátorokból 1 m[illegible]lió 295 ezer 600 négyz[illegible]méternyi volt a kereskedelem igénye, ebből 977 e[illegible] 600 négyzetméter radiá[illegible] gyártását vállalták a ha[illegible] vállalatok, s ez ideig m[illegible] ennek időarányos rés[illegible] sem szállították le. Kü[illegible]nösen az alumínium, va[illegible]mint az acéllemez radiá[illegible] bizonyult hiánycikkn[illegible] egész évben. Az előbbil[illegible] csehszlovák import útj[illegible] 211 ezer négyzetmétert [illegible] kisebb mennyiséget válas[illegible]tékcserében is sikerült b[illegible]szerezni. Alumínium radi[illegible]torból ezzel együtt csak [illegible] szükséges mennyiség 41, [illegible] acélradiátorokból pedig [illegible] százaléka áll rendelkezés[illegible] az év végéig.

Gázkazánokból és cirk[illegible]gejzerekből az igény[illegible] mennyiségnek szintén a[illegible] több mint felét sikerült b[illegible]szerezni, egyedül a gázko[illegible]vektorokból áll rendelk[illegible]zésre a szükségeshez köz[illegible]álló mennyiség.

Az ipar és a kereskedelem előzetes tárgyalás[illegible] alapján jövőre kedvező[illegible] kilátásai lesznek min[illegible] azoknak, akik új lakás[illegible]kat, családi házukat kívá[illegible]ják korszerű fűtőberend[illegible]zésekkel felszerelni, ill[illegible]ve, akik kicserélik ré[illegible] korszerűtlen fűtőeszköze[illegible]ket. Az ellátás már várh[illegible]tóan januártól javulni f[illegible]

A KNEB munkájáról, feladatairól

(Folytatás az 1. oldalról.)

szervezettebbé vált az ügyeleti rendszer, javult a körzeti orvosok munkájának segítése, ésszerűbb lett a gyógyszertárak nyitvatartása. Amikor 1980-ban a népi ellenőrök az energiagazdálkodást elemezték, mintegy 4 ezer javaslattal éltek, melyek jó részét hasznosították a középtávú energiagazdálkodási program összeállításakor. A KNEB komplex módon vizsgálta a Balaton rendezésével kapcsolatos jogszabályok végrehajtását, és javaslataiknak köszönhető, hogy intézkedések születtek a vízminőség javítására, a területfelhasználás ésszerűsítésére.

Az ülésen elnöklő Bognár József javaslatára az országgyűlés terv- és költségponti Népi Ellenőrző Bizottság beszámoló jelentését, amelyet az országgyűlésnek terjeszt elő a népi ellenőrzés munkájáról. (MTI)

Ebben a tervidőszakban

Szegeden rádióstúdió kezdi meg adását

Botz József, a Magyar Rádió elnökhelyettese tegnap, szerdán Szegedre látogatott. Fogadta *dr. Koncz János*, a Csongrád megyei pártbizottság titkára és *Szabó Sándor*, a megyei tanács elnöke. Ez alkalommal megköszönték *Várkonyi Balázsnak*, a Magyar Rádió szegedi tudósító[illegible]zik. Utódja Ladányi Zsuzs[illegible] a Délmagyarország vo[illegible] munkatársa, akit szintén fo[illegible]gadtak és köszöntöttek.

Dr. Koncz János és Szab[illegible] Sándor tárgyalt Botz József[illegible]fel, a *Magyar Rádió szeged[illegible] stúdiója megteremtésén[illegible] kérdéseiről*. Megállapodtak hogy a *rádió szegedi stúdió*

VARGA Imre
1021

Szobrok Csongrád megyében

Varga Imre: Bartók

A nagyobb térségbe állított, életnagyságnál alig magasabb szobor átszellemült, befelé figyelő állásban ábrázolja a zeneköltőt. Megjelenése tiszteletet parancsoló. Ez a hatás persze jócskán veszít intenzitásából, mivel a szobor kiterjedt térség gyújtópontjában áll. Így nem érvényesülnek az emlékmű olyan értékei, amelyeket az eredeti felállítás helyének zártabb, intimebb környezeti körülményei viszont életre keltenek. A mű másodpéldány, az eredeti a budapesti Bartók Emlékház udvarán áll, további példányai Párizsban és Dunaújvárosban.

Varga Imrét úgy tartják számon, mint köztéri szobrászatunk nagy újítóját. Tény, hogy a heroikus, historikus, vagy éppen nagyvonalúan sematizáló emlékműfelfogással szemben egészen új irányba vitte a hazai emlékműszobrászatot. Legyen, lehessen közük az embereknek az emlékművekhez — így summázhatjuk köztéri alkotásainak lényegét. A Makón elhelyezett egész alakos Bartók-szobor ezt a felfogást képviseli.

A szobor adatai: Felállítva: 1981-ben. Anyaga: bronz. Mérete: ötnegyedes életnagyságú.

Borsos Miklós: Horváth Mihály-dombormű

A személyekre emlékeztető szobrok felállításának aktualitását rendszerint az évfordulós alkalmak teremtik meg. Az is előfordul viszont, hogy a szobrok, emléktáblák, domborművek a megörökített személyiség egykori szülőházára vagy tartózkodási helyének valamelyikére kerülnek.

Így történt ez például Horváth Mihály (1809—1878) szentesi domborművével is. (Történetíró és az 1849-es Független Magyar Kormány vallás- és közoktatási minisztere volt.) Szentesi szülőházát a századfordulón lebontották és a helyén felépített polgárházon egyszerű emléktáblát helyeztek el. A 70-es évek városrekonstrukciójának ez a ház áldozatul esett, lebontották. Az új, igényesen formált épület homlokzatára Borsos Miklós tervezett domborműves emléket a neves államférfinak. A színvonalasan megformált, találóan jellemzett portrét a gondosan kialakított architektúra jelentőségéhez méltóan emeli ki. Ezzel végre megfelelő emléket kapott a magyar történelem neves alakja.

T. A.

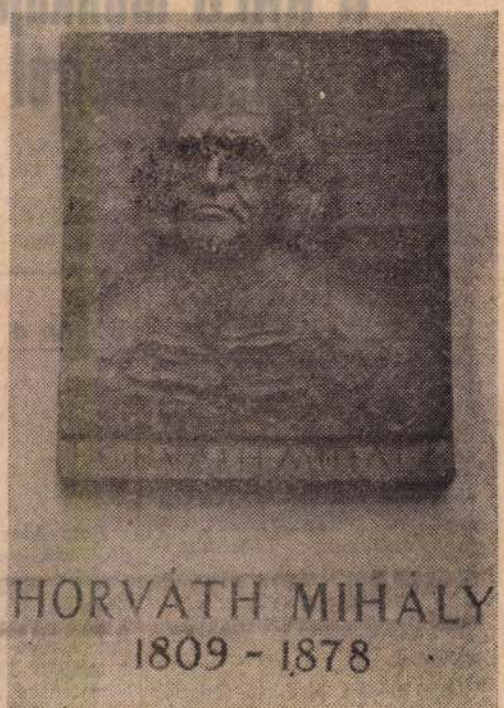

A dombormű adatai: Készült: 1978-ban. Felállítva: 1981-ben. Anyaga: bronz. Mérete: 70×60 centiméter.

...megyei bi-
...jövő évi költségvetését, az előző ülés óta végzett munkát pedig *dr. Janó János*, az EDSZ megyei bizottságának titkára ismertette.

Az egészségügyi főiskola működése óta 179-en szerezték meg, és adnák el exportra, magasabb áron. A magyar növénynemesítés eredményességét gátolja az új fajták nemesítéséhez szükséges jelentős szellemi, anyagi ráfordítás — a megfelelő érdekeltség híján — rendszerint nem térül meg. Néhány növénynél azonban ennek ellenére is világszínvonalú fajtákat nemesítettek ki a kutatók. Csakhogy, ezeket be

...ási költség megtérítését. ...főiskolai oklevéllel rendelkezők munkavégzésének ...onala változó, függően egyéni adottságtól, a megszerzett ismeretek gyakorlati alkalmazásának mértékétől és a munkahelyi légkörtől, a vezetők szemléletétől. A betegek, a gondozottak és a munkatársak is elismerik a magasabb elméleti és gyakorlati tudást. A főiskolai képesítéssel rendelkezők jól ...pelt. Míg az elméleti oktatás színvonala magas, sok a követelmény, addig a nappali tagozaton kevésnek tartják a gyakorlatra szánt időt. Így a pályakezdőt munkába álláskor családás éri, mert a gyakorlati tennivalókra nem készülhetett fel megfelelően. A levelező tagozaton nehéznek ítélik meg a felkészülést, főleg a magas napi óraszámok miatt, ezzel ellen-

...Az egészségügyi szakdolgozók képviselete megyei szinten jelenleg nem tekinthető megoldottnak. A napokban született döntés értelmében januártól egyetemi intézeti főnővér látja majd el a megyei szintű irányítást. A főiskolát végzett dolgozók helyzete az egészségügyben általában nem rendezett.

H. K.

...ker és a holland Royal Sluis cég hamarosan megállapodást köt magyar—holland vetőmagtermeltető közös vállalat létrehozására magyarországi székhellyel. A jövő évtől induló új vállalkozás azért is előnyös lesz a hazai fél számára, mert a közös munkához a hollandok adják a pontosan működő, korszerű technikai felszerelést.

Múltra emlékezve, a jövőt tervezve

Kiállítás nyílt Szeged tömegközlekedéséről

Tudja-e Ön, hogy valamikor Szegeden a Kárász utcán villamos járt? Vagy azt, hogy ezek a járművek egykor a „balra hajts!" szabályai szerint közlekedtek? És arról hallott-e, hogy a legtöbb villamosvonal 1963-ban volt megyeszékhelyünkön? Nos, ha mindezekről nem tudott, látogasson el arra a kiállításra, amelyet a szegedi városi tanács, az MTESZ és a Dél-magyarországi Tervező Vállalat állított össze a Technika Házában. Itt ugyanis a tablókról áttekintést kaphat a szegedi tömegközlekedés múltjáról — az omnibusztól a trolibuszig. De azt is elárulják a kiállított tervek, hogyan képzelik el a tervezők a tömegközlekedés továbbfejlesztését az ezredfordulóig.

A kiállítást áttekintve nyugodtan ajánlhatjuk programként azoknak is a tablókat, a maketteket, akik csak egyszerűen múltunkat szeretnék jobban megismerni. A szép kivitelben elkészített fotókról ugyanis a század eleji vagy éppen a harmincas évekbeli Szeged néz vissza ránk, s bizony ez sem kis élmény ma, a nyolcvanas évek közepe táján. A kiállítás megrendezésének apropóját egyébként az adta, hogy 1908. október 1-én, tehát 75 évvel ezelőtt indult meg Szegeden a villamosközlekedés. Ugye, milyen régen volt? Különösen most tűnik soknak, amikor azt is hallhattuk hogy vége a kísérleti trolizásnak — ez az új közlekedési eszköz Szeged tömegközlekedésének részévé vált.

A kiállítást — amelyet tegnap délelőtt *dr. Müller Józsefné*, a szegedi városi tanács elnökhelyettese nyitott meg — december 2-ig tekinthetik meg az érdeklődők.

A Szeged tömegközlekedésének múltját, jelenét és jövőjét bemutató program azonban nem ér véget ezzel a kiállítással. Ma, csütörtökön ugyanis közlekedési konferenciát rendeznek. Így többek között *dr. Zsirai István*, a 22. számú Volán üzemigazgatója, *Rózsa Sándor*, a Közlekedés Tudományi Intézet tudományos főmunkatársa és *Prágai János*, a DÉLTERV vezető tervezője tart előadást tömegközlekedésünk főbb kérdéseiről és természetesen szót kapnak az ezért felelős szegedi vezetők, így *dr. Kardos János*, a 10. sz. Volán Vállalat igazgatója és *Gazdag László*, a Szegedi Közlekedési Vállalat igazgatója is.

B. Z.

A kiállítás tablóiból a századforduló szegedi pillanatait leshetjük el. (Fotó: Enyedi Zoltán)

1021

Szobrok Csongrád megyében

Varga Imre: Napozó nő

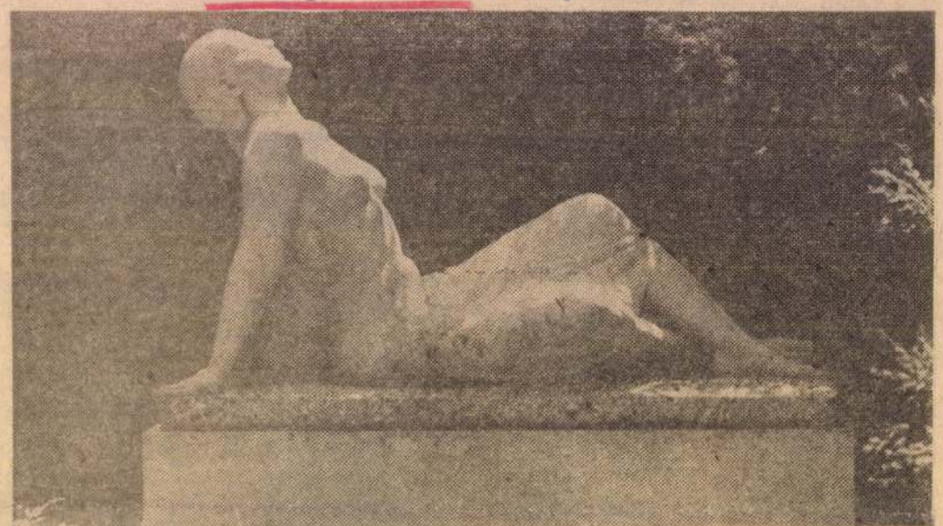

A deszki tüdőszanatórium parkjában, az épület mögött van elhelyezve ez a szobor. Örökzöld cserjék mélyzöld fala előtt tűnik szembe vakító fehérségével a Napozó nő szobra. Varga Imre egyik korai alkotása. Szinte semmi sem utal arra, hogy a köztéri szobrászatunkban a későbbiekben oly merészen kísérletező művész alkotása ez a plasztika. Meglehetősen szokványos megoldásával, az ötvenes évek szobrászati modorának fellelhető jegyeivel alig különül el a kortársak hasonló témájú tucatszobraitól.

A félmeztelen nőalak hátraveti a fejét, kinyújtott karjaira támaszkodik. Éles szögben megtörő dereka merev tartást kölcsönöz a figurának. A felsőtest megmintázása kissé akadémikus ízű munkára vall, a szobor többi része summázottabb, lágyabb vonalvezetésű. Kifejezetten egy nézetre komponált szobor, amit elhelyezése is alátámaszt, hiszen körplasztika volta ellenére nem járható körbe. Varga Imre szobra tulajdonképpen a következőkben ismertetendő vásárhelyi Napozó szobrának előtanulmánya.

Felállítva: 1962-ben, Deszk, szanatóriumparkban. *Anyaga:* mészkő. *Nagysága:* másfélszeres életnagyságú.

Vasas Károly: Anya g

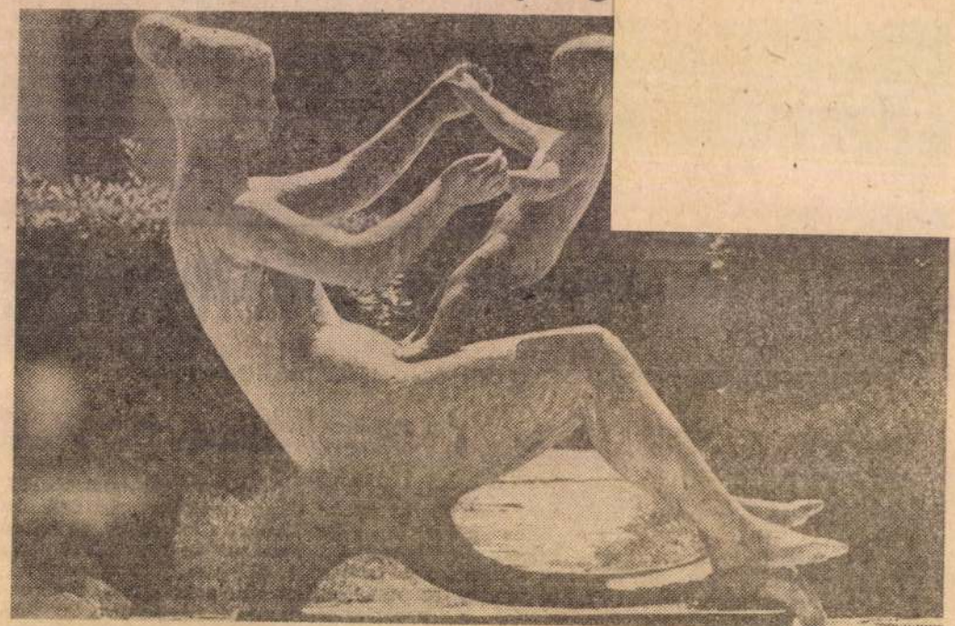

Vasas Károly dekoratív hatású szobra a hatvanas évek köztéri szobrászatának jellegzetes felfogását tükrözi. Elnagyolt, tömbszerű formaképzés, személytelen figuraalakítás, a szobor szerkezetének kihangsúlyozása jellemző erre az alkotásra is. A nagy méretű szobor pontosan a volt kastélyépület homlokzatának tengelyében áll, ovális vízmedence gyűjtőpontjában. (A deszki szanatórium parkjában.)

A logikusan szerkesztett, mozgalmas hatású szoborkompozíció Vasas Károly korai műve. Anya és gyermeke testének egymáshoz feszülő formái feszültséggel töltik fel a kompozíciót. Erre rímel még a szeszélyesen kialakított, íves posztamens is. Bármennyire is sugallná a szobor témája — anya és gyermeke — a bensőséges kapcsolat megjelenítését, itt szándékos dekorativitásról van szó. A szobor erőtere oly kiterjedt, hogy igazából a háttérben levő épülettel együtt érvényesül hatása. Hasonló a szerepe, mint a nagymágocsi barokk szökőkutas szoborcsoportnak.

Felállítva. 1963-ban, Deszk, szanatóriumparkban. *Anyaga:* bronz. *Nagysága:* kétszeres életnagyság. (T. A.)

DAILY NEWS
1983 OKT 22
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

st erlebt eine große
u des Turnsports

isterschaften im Vorfeld von Olympia

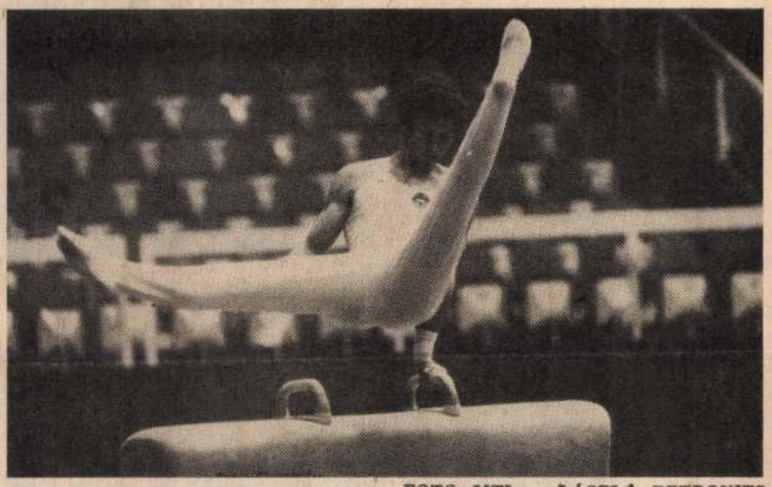

FOTO MTI — LÁSZLÓ PETROVITS

Vor allem auf ihm ruhen die ungarischen Hoffnungen: György Guczoghy, am Seitpferd Nachfolger seines großen Vorbilds Zoltán Magyar.

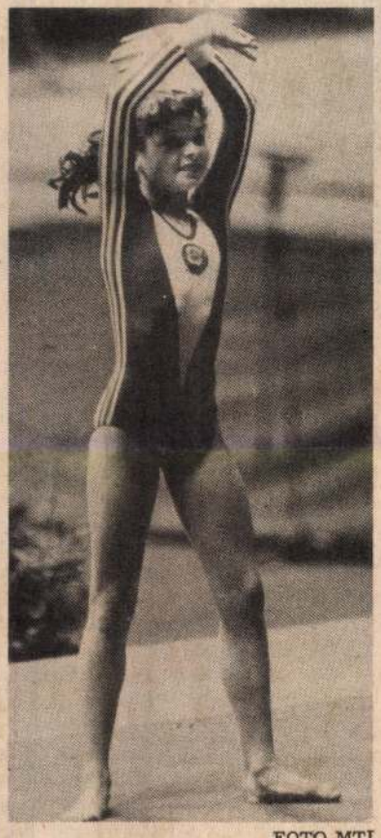

FOTO MTI

Wird auf ihrem Thron vor allem von der Konkurrenz aus dem eigenen Land bedrängt: Olga Bitscherowa.

bei der Völkerspartakiade dem amtierenden Weltmeister Juri Koroljow im Mehrkampf deutlich das Nachsehen gab. Bilosertschew, Koroljow und die anderen der sowjetischen Riege, in der mit Tkatschow und Ditiatin Mannschaft (Li Jue Li, Li Hsiao Ping, Tong Fei) aufnehmen.

Bei den Frauen erscheint die sowjetische Vormachtstellung stärker gesichert. Doch sind von der Moskauer Weltmeister-Riege nur nur noch die Titelverteidigerin im Mehrkampf, Olga Bitscherowa, und Bodensiegerin Natalja Iljenko dabei. Doch haben auch die neuen Kräfte schon ihre Meriten: Natalja Jurtschenko kann auf ihren Weltcupsieg, Albina Schischowa auf ihren Rang als Europameisterschaftsdritte verweisen. So stark diese sowjetische Riege ist — leicht werden es ihr die Mädchen aus Rumänien und China nicht machen.

Die DDR, die in Moskau mit sechs Goldmedaillen ihre bisher beste WM-Bilanz erreichte, ist diesmal durch zahlreiche Verletzungsausfälle (Brückner, Nikolay, Senff, Rensch u. a.) gehandicapt, doch darf sich das Budapester Publikum auf die von ihrer schweren Verletzung genesene Maxi Gnauck, eine der ganz Großen der vergangenen Jahre, freuen.

Was die ungarischen Hoffnungen angeht, so hofft man, daß die nach dem schwachen Abschneiden von Moskau eingeleitete Verjüngungskur bei den Männern Früchte trägt. Angeführt wird die ungarische Männer-Riege durch den dreifachen Europameister am Seitpferd, György Guczoghy. Mit dem 18-jährigen Zweiten der Junioren-EM, Zsolt Borkai, kündigt sich ein weiteres Talent an. Durch die Rechnung der ungarischen Frauen-Riege haben die Verletzungen von vier der bester Turnerinnen einen Strich gemacht.

Samjatin:

Wir se
Friede

Bonn, 21. Okt. (MTI) · die Chancen der Genf[illegible] handlungen über die Einschränkung von Mittelstreckenraketen in Europa sowie über die Aussichten nach der Stationierung der US-Raketen in Westeuropa äußerten sich in einem Interview des bundesdeutschen Magazins „Stern" Leonid Samjatin, Leiter der Abteilung für Internationale Information im ZK der KPdSU, und Nikolai Tscherwow, Generalleutnant der Sowjetarmee.

Leonid Samjatin zufolge verhandeln die Vereinigten Staaten in Genf seit zwei Jahren ohne Absicht, eine Einigung über die Mittelstreckenraketen herbeizuführen, und so könne in der gegenwärtigen Lage nicht erwartet werden, daß bis Mitte November in Genf eine Vereinbarung zustandekommt.

Generalleutnant Tscherwow erklärte, daß die Sowjetunion im Falle der Stationierung der außergewöhnlich zielgenauen und schnellen Pershing—2-Raketen entschiedene Gegenmaßnahmen ergreifen werde. Das bedeute, daß sein Land — nach seinem früheren freiwilligen Stationierungs-Moratorium — weitere SS—20-Raketen im europäischen Teil seines Territoriums aufstellen werde. Da die Pershing ihr Ziel binnen acht bis zehn Minu[illegible]bahn — dazu 10 Minuten [illegible] nötigen, werde die Sowjetunion darüber hinaus nach Abstimmung mit ihren Verbündeten auch in den vorgeschobenen Stellungen entsprechende Raketensysteme stationieren, in erster Linie Kurzstreckenraketen vom Typ SS—21. Auf eine Frage des „Stern"-Reporters hin, stellte Tscherwow eindeutig fest, daß die Sowjetunion die Möglichkeit schaffen werde, auch ihrerseits US-Gebiet binnen acht bis zehn Minuten zu erreichen, doch das werde nicht von Kuba aus geschehen.

Leonid Samjatin hielt es für wahrscheinlich, daß die internationale Lage sich nach der Stationierung der US-Raketen noch gespannter gestalten wird. Die Sowjetunion beabsichtige jedoch nicht, die Beziehungen mit den Vereinigten Staaten oder der Bundesrepublik abzubrechen. „Wir wollen weder die Genfer SALART-Verhandlungen, noch die Wiener Truppenabbau-Verhandlungen abbrechen, ja wir befürworten sogar die Wiederaufnahme der Rüstungskontrollverhandlungen, die Washington abbrach. Wir setzen unsere Friedenspolitik fort", sagte Samjait.

Nicaragua legt USA Friedensplan vor

Washington, 21. Okt. (Reuter/AFP/AP/DPA/ADN) — Nicaragua hat den USA einen Plan zur Beilegung des Mittelamerika-Konflikts unterbreitet. Außenminister Miguel d'Escoto war im State Department mit dem amerikanischen Unterstaatssekretär Langhorne Motley zusammengetroffen und hatte ihm mehrere Vertragsentwürfe vorgelegt. Bei diesen Vorschlägen handle es sich um ein unteilbares Vertragswerk, wie d'Escoto nach seiner Unterredung mit Langhorne vor der Presse erklärte.

In einem Kommuniqué ist von zwei bilateralen Verträgen zwischen Nicaragua und den Vereinigten Staaten sowie Nicaragua und Honduras, einem multilateralen Vertrag aller fünf mittelamerikanischen Länder und einem Abkommen die Rede, in dem alle betroffenen Staaten aufgefordert werden, an der Lösung des salvadorianischen Kon[illegible]

Auf bilateralen Ebene wird vorgeschlagen, daß die USA auf die Hilfe für regierungsfeindliche nicaraguanische Rebellen verzichten. Der multilaterale Vertrag untersagt Waffenhandel zwischen den Ländern der Region und jede Aktivität, die auf den Sturz der Regierung eines anderen Staates abzielt. Auch ausländische Militärmanöver sollen nicht mehr in der Region stattfinden dürfen.

Die Verträge sollten für fünf Jahre abgeschlossen werden. Die Entwürfe seien bereits den vier Staaten der Contadora-Gruppe (Mexiko, Venezuela, Kolumbien, Panama) und durch deren Vermittlung den übrigen vier mittelamerikanischen Staaten vorgelegt worden. Nicaragua sen bereit, sich den darin genannten Bedingungen ohne Vorbehalt zu unterwerfen. Als Garant für ihre Einhaltung solle die Contadora-Gruppe dienen.

VARGA Imre

Ständige Imre-Varga-Ausstellung eröffnet

Kunst und Kommunikation unter einem Dach

Es ist eine noble Geste, dem Gesamtwerk eines Gegenwartskünstlers ein ganzes Gebäude zu widmen. So geschah es im südungarischen Pécs für Victor Vasarely, in Szentendre für Jenő Barcsay, und am Donnerstag eröffnete der stellvertretende Budapester Oberbürgermeister Lajos Farkasinszky in Óbuda das rund 200 Jahre alte, historisch rekonstruierte ehemalige Wohnhaus, das nun eine Heimstatt für die ständige Imre-Varga-Ausstellung ist. Es ist zugleich ein Geburtstagsgeschenk für den jugendlich-energischen Künstler, der am 1. November seinen 60. feiert.

„Ständige Ausstellung" bedeutet in diesem Hause, das der Hauptstädtische Rat zur Verfügung stellte und das unter der Ägide der „Budapest Galerie" steht, keineswegs Sterilität. Das ist ja eben der große Vorteil, wenn einem aktiv schaffenden Künstler eine solche Möglichkeit eingeräumt wird: die Exponate wechseln, werden ständig durch die neuesten Arbeiten ergänzt. Das beginnt mit der Reiterstatue der hl. Elisabeth, die ihren Gatten Lajos auf den Kreuzzug begleitete. Die Skulptur ist eine Leihgabe, informiert mich Attila Zsigmond, Generaldirektor des Budapester Direktorats für Bildende Kunst. Da das lebensgroße Roß nebst Reiterin und König durch keine Pforte paßt, wurde es mit dem Kran über das Dach in den Innenhof des Varga-Hauses gehoben, um nach einigen Monaten auf die gleiche Art die Reise zum endgültigen Standort im nordungarischen Sárospatak anzutreten.

Einer der reizvollsten Räume beherbergt die originalgetreuen Kopien der Skulpturen des Königs Stephan und der Jungfrau Maria, die Imre Varga für die ungarische Kapelle im Petersdom im Vatikan schuf. Stephan, der Gründer des ungarischen Staates — im Krönungsornat, der im Nationalmuseum zu bewundern ist, hier allerdings vom Bildhauer mit dem Schweißgerät auf Chromstahl „gestickt" — bietet der bäuerlich-lieblichen Madonna die von Papst Silvester II. im Jahre 1000 verliehene Königskrone dar, um einen Erbfolgekrieg zu vermeiden, da sein einziger Sohn Imre bei der Jagd tödlich verunglückt war. Farbfotos an den Wänden dieses Raumes dokumentieren die Einweihung der Kapelle in Rom.

Denkmälern und Mahnmalen, die der Munkácsy-, Kossuth- und Herderpreisträger Varga schuf, ist ein weiterer Raum gewidmet. An den verschiedenen Versionen einer Skulptur kann man den Entstehungsprozeß von der Idee bis zur Ausführung nachvollziehen, so bei den Denkmälern für den Ministerpräsidenten der Ungarischen Räterepublik Mihály Károlyi (aufgestellt am Parlament in Budapest), für den Widerstandskämpfer Gyula Kulich, die Partisanen, oder bei dem „Heldendenkmal" — ein kopfloser, einbeiniger Kriegsveteran, ordengeschmückt. Imre Varga hat mehrere Lenin-Denkmäler konzipiert: das sehr bekannte in Mohács, wo der lebenskleine Lenin einfach die Treppe runtergeht, einen hokkenden, lesenden Lenin (in Gödöllő), einen Lenin für Vác, der diese Woche aufgestellt wurde, und einen Lenin in Gesellschaft auf einem Waldspaziergang (für Kaposvár), hier im Modell, im Original dann wohl mit echten Bäumen — echt Varga, der es liebt, seine Figuren auf den Rasen zu setzen.

Unter den Kleinplastiken entdeckt man viele Kostbarkeiten, so die Geliebte Baudelaries, einmal in Porzellan, einmal in Bronze, eine Hommage à Manet, dessen Gemälde mit dem gleichen Sujet im Budapester Museum der Bildenden Künste hängt. Auch die Bartók-Skulptur, die Originale stehen vor dem Budapester Bartók-Haus und auf dem Bartók-Platz in Paris.

Vom Haus gelangt man in den Garten, in dem unter einem alten Baum der „Professor" sitzt, auf einem kleinen Hügel hat es sich der Maler Béla Czóbel im Sessel bequem gemacht, da sieht man sich mit dem aufrüttelnden „Derkovits" und „Radnóti" konfrontiert. An Holzplanken gelehnt eine Frauengestalt, den Blick tot ins Nichts gerichtet, neben ihr zwei hingesunkene Frauen, die Augen geschlossen: „Die vergangene Zeit".

Der kleine Garten mit seinem verschlungenen Pfad zwischen den Skulpturen, seinen altmodischen Sesseln und Bänken, auch die Kaffeebar im größten Raum und das Atelier, in dem Imre Varga häufig arbeiten und mit seinen Bewunderern und Kritikern reden wird, sind ein Kommunikationszentrum.

Die ständige Varga-Ausstellung, die Mimi Kratochwill gestaltete, ist außer montags täglich 10.00—18.00 Uhr geöffnet. (Budapest III., Laktanya u. 7.)

Karin Rösicke

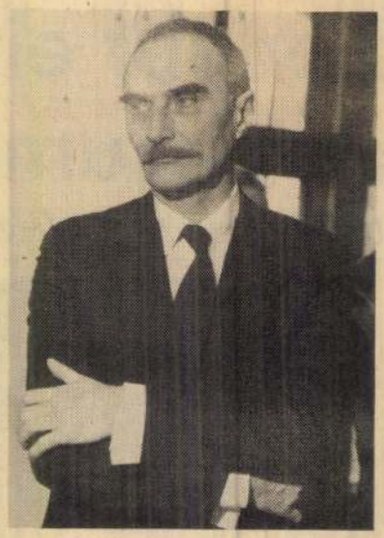

FOTOS MTI — IMRE FÜLDI

Imre Varga

Die hl. Elisabeth und ihr Gatte Lajos im Innenhof des Varga-Hauses.

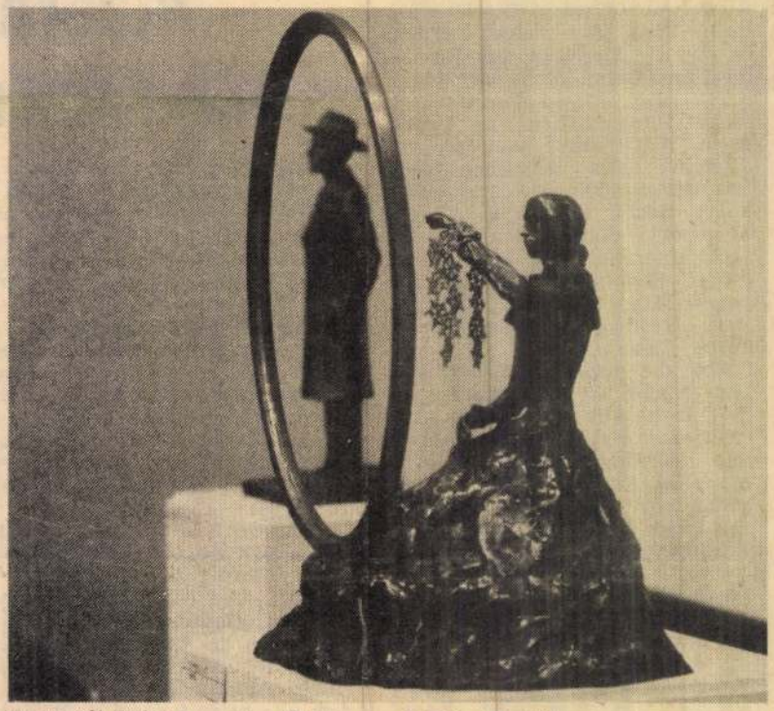

Frau mit Spiegel — im Hintergrund Béla Bartók.

- Avató beszédében Szépvölgyi Zoltán Budapest Főváros Tanácsának elnöke igy emlékezett a tudósra, zeneköltőre, népzenegyüjtőre.
Tisztelt ünneplő közönség, kedves elvtársnők, kedves elvtársak. Van valami jelképes abban, hogy a Várnegyedhez tartozó Európa Ligetben emeltünk szobrot Kodály Zoltánnak születése 100. évfordulóján, tudva, hogy az amit alkotott az maradandó. Szoboralakja közel került a Mátyás templomhoz, ahol Buda török uralom alóli felszabaditásának 250. évfordulóján Budavári Tedeumát bemutatták, de közel áll Táncsics Mihály egykori börtönéhez is. Történelmi a környezet, az elnyomás és az ellene folytatott küzdelem, a szabadság, a függetlenség évszázados szimbóluma. Méltó hely maga az Európa Liget is, amelynek fáit 10 évvel ezelőtt az európai fővárosok polgármesterei első találkozójukon ültették a béke, az összefogás, az együttmüködés jegyében. Hiszen Kodály egyik igaz és szép gondolata szerint értéktelen az a magyarság, amely nem európai és számunkra értéktelen az európaiság, ha nem magyar is egyszer s mind. Minnél több közünk van az európai kultúrához annál nagyobbra nő a magunké is. Nemzedékek munkáját vállalta a zeneszerző a tudós kutató és nevelő, hogy valódi zenekultúrát teremtsen az Ady Endre verseiben is osztozott Magyar ugaron. Kodály Zoltán a felszabadulás után nagy részt vállalt az ország szellemi életének demokratikus átalakitásában. A Magyar Tudományos Akadémia, a Müvészeti Tanács, valamint sok más fontos intézmény,szervezet elnöke és elnökség tagjaként dolgozott az uj ország épitése érdekében. Igaz voltak viták is Kodály és a müvelődéspolitikai irányitók között hiszen Kodály mindannyiszor felemelte a szavát, valahányszor veszélyben látta az iskolai zenei nevelés ügyét. Mindazonáltal a kapcsolat harmonikus és eredményes volt. Kodály Zoltán életmüve közöttünk él ma is. 1982-ben amikor a korábbiaknál is többet, hangsulyosabban szólunk a zeneszerzőkről és alkotásaikról és gyakrabban hallgatjuk müveit talán még inkább,mint eddig bármikor.
Ez az egésznalakos ülőszobor Varga Imre Kossuth-dijas szobrászmüvész alkotása. Tudom, hogy kétszer, háromszor találkozott mindössze Kodállyal, még még annak idején régen.

- Ez igaz, de nem ismertem Kodályt jobban, mint bárki más ismerheti ma a müvei alapján.

- Hogy is volt ez annak idején?

- Küldönc voltam. Levelet vittem Kodályhoz és ő nagyon kedvesen és elég hosszaban beszélgetett velem a zenéről, népdalokról, meg arról, hogy honnét való vagyok. De hát nem volt közöttünk olyan a kapcsolat, hogy ezt ismeretségnek lehetett volna nevezni.

- És lám milyen a sors. Kodály most itt ül bronz alakban, lehunyt szemmel, karjában, mintha kis mezei virágokból összeállitott virágcsokrocska lenne.

VARGA Imre

1021

1982. XII. 15. Kossuth 18.30

ESTI MAGAZIN

- Kulturális témákkal folytatjuk az Esti Magazint. A Kodály-centenárium mai eseménye volt a zeneszerző szobrának avatása a Budai Várnegyedben az Európa Ligetben. A szoboravatón ott volt munkatársunk Szatmári Ilona is.

- Tulzás virágnak nevezni, inkább egy ilyen termés, mert mindig valamit sodorgatott a kezében.

- Lehunyt a szeme.

- Befele hallgatózás ez, illetve befele hallgat innét a dombról.

- Miért választotta az ülőalakot, az ülőfigurát.

- Azért, mert ide ebbe a környezetbe ez illik.

1021

1983. X. 15. 10.00. Petőfi

Szombat délelőtt

- A Budapesti Művészeti Hetek egyik eseménye lesz, hogy október 20.-án az óbudai Laktanya utca 7-ben egy műemlékként helyreállított családi házban megnyitják Varga Imre szobrász-

művész állandó kiállítását. Műsorunk végén vele beszélgetett Ráday Eszter.

- Azt kérdezte Varga Imre, hogy vajon azért keresem mert bajta van valamilyen protokoll listán ? Azoknak a listáját, akiket mostanában meg kell szólaltatni ?

- Hát ez elég logikusnak tűnik nem ? Azt hiszem, hogy akkor van apropója annak, hogy egy szobrász beszéljen, hogyha valamilyen ok van rá. Hát ok van, egy kiállítás kapcsán, mint például most nálam egy állandó kiállításom anyagát szeretnénk 201-án bemutatni a közönségnek.

- Ez az amit majd úgy hívnak, hogy Varga Imre ház ugye ?

- Hát azt nem tudom, úgy is hívhatják, a Fővárosi Tanács valami igen nagyvonalu gesztussal fölkínálta, hogy elhelyezhetem itt a szobraimat.

- Ez valóban nagyvonalu gesztus ? Szóval ,hogyha az ember úgy kívülről nézi. Ha nem valamilyen kötelező szánnységgel kell ezt fogadni, akkor ez valóban nagyvonalu gesztus, vagy egy ilyen nemes önzés lehet, egy város részéről ?

- Hát ez nagyon szép, hogha innen nézzük. Az én szemszögemből egészen másként áll a dolog. Magyarországon az én generációm és az enyémet megelőző generáció, valamint az utánam következőkből is nagyon sok tehetséges művész született, lett, azokan azonos értékü életművet hozunk lassanlétre. Hát ezek közül nyilvánvaló kitüntetés az, hogyha én szembenézhetek majd a saját életművemmel, lehetséges, hogy ez nagyon keserű ráébredés lesz, vagy a hibáimat fogom most már dokumentáltan meglátni, lehet,hogy lesznek részek, aminek örülni fogok, hogy annak idején végigverítékeztem, ki tudja, minden esetre nagy izgalommal várom.

- Itt lapozgattam a sajtóban a megjelent cikkek között. Nagyon sokszor olvastam azt, az Ön szájából hangzott ez el, hogy ezek nemis igazán szobrok, magát nemis szobrásznak nevezi, szivesen, hanem valamilyen jeladónak, jeleket hoz létre és tulajdonképpen ez a jel csak akkor ér valamit, hogyha befogadják és hogyha értik.

- A pusztába kiáltott szó az pusztába kiáltott szó. Néhány esztendővel ezelőtt részt vettem egy nagy utazásban Nyugat-Németországban. Az egyes városok polgármesterei megmutatták büszkeségeiket, megmutatták a központi teret, a szobraikat, miket vásároltak. A nyugatnémet városok terein e pillanatban a jobban szituált városokban, mindig volt egy-egy Handymór, de akadt egy-egy olasz művész is, amikor azt kérdeztem hol van német művész, aki kortárs művész a terekre, hol dolgo-

VARGA Imre

zett, sokat meséltek arról, hogy a legmodernebb irályzatnak ők adnak otthont, hogy a nagy kiállítások, így a kasseli dokumenta, amelyik a leghaladottabbnak tartható, az is náluk van ezt mind elmondták, de amikor kérdeztem, hogy most ez hol valósul meg olyan módon, hogy az a közösséggé váljék, azt a választ kaptam, hogy az európai művészet éppen ezáltal válik nemzetközivé, hogy megszűnik a nemzeti jellege és így egy bizonyos homogenítás lép a helyére. Meg kell mondanom ez a legnagyobb hozzánemértést bizonyqtja az ügyhöz. Ugyanakkor igen magasra becsülöm őket, a mértékadás értelmében, mert azt a mértéket hordozzák ezek, amely mértékek egyébként a gyakorlatunkból hiányzik. Ez a minőség szigoru mércéjét viseli magában és ez az aminek minőségben meg kell felelni. Igy működnek a múzeumok is, ahol az emelkedettség nem attól van, hogy ilyen, olyan, amolyan téma van előttem, vagy így vagy amúgy van megfestve, hanem attól, hogy egy bizonyos megvalósulási szintet, azt, amelyik csak önmagával azonos, az egyet érte el, az ami előttem van. Ha azt elértt, akkor az ebben a tulajdonságában példamutató.

- De elvész ennek a műnek nagyon sok olyan része, olyan tartalma ami éppen azzal függ össze, hogy jel. Tehát, ha például egy Derkovits szobor, Varga Imre Derkovits szobra, valahol Európa, egyik európai fővárosban kiállításra kerül akkor ugyan nagyon sok mindent értenek abból az értők és nagyon sok élményt is nyújthat nekik, de nem értenek meg egy csomó mindent, amit nálunk mindenki megért, aki ismeri Derkovits életútját, vagy egyáltalán a magyar képzőművészetnek ezt a korszakát, vagy egyáltalán a magyar társadalom rétegződését a 2o-as, 30-as években.

- Erről beszélek pontosan. Ezek kötöttségek, de ugyanakkor lehetőségek.

- Nem tudom jól látom-e, hogy a korlátokat sosem tartotta igazán korlátoknak ?

- A tér az azáltal van, hogy falai vannak, korlátai vannak. De ezek nem korlátok, hát akkor korlát az anyag. Hát akkor korlát az, hogy a követ faragni kell és a bronzot önteni. Ez a mesterséghez tartozik. Én korlátokat elsősorban a saját agyamban ismerek ésezek bizony nagyon sok mindenben megakadályoznak, de ezek lényegében véve ezekkel a korlátokkal születtem és ezekkel halok meg, tehát a korlát az az emberi létezés formája.
Való igaz, hogy magyar művésznek lenni a magyar plasztikai kultúra világának tagja lenni hát igen. Mennyivelgadagabb ennél például akár egy olasz, akár egy francia formakincs, ugyanakkor mi azáltal vagyunk európaiak, hogy magyarok vagyunk. Hát ezt a korlátot nekem nem tudomásul kell vennem, ez a korlát nekem a lépcső szélén is van, tehát nem esek le

róla és mászni segít.

-Tehát, hogyha elfogadja vagy tudomásul veszi vagy gyakran még alkalmazza is a magyar plasztikai hagyományoknak ezt az egyáltalán nem, amit nem lehet minőségnek nevezni, a században felállított emlékművekre gondolok itt például,

- igen,

- és ezt még gyakran elkalmazza is egy kicsikét kifacsarva, egy elfintorítva,

- Ezt nem szabad kizárni sem.

- Akkor ez olyan,mint hogyh a a magyar nyelvet beszéli.

- Pont erről van szó. Ezt nem lehet kizárni. Hát egy nemzet múltja, az olyan értelmezhetetlen egész, abból nem lehet kihagyni. Nem lehet azt mondani, hogy nekem ez a szakasz nem tetszik vagy a művészettörténetben, nem lehet letagadni, hogy barokk volt. Hát most egyszerüen azért, mert az én izlésem a szecesszióval nem azonosul akkor nem volt szecesszió ? Vagy az én számomra nem volt ? Hát efféle önsakterolás ez ~~nekünk~~ nem megy. Nekünk azzal kell számolnunk, ami minket körülvesz, ha ezt a folyamatot nem vállaljuk, vagy ha nem próbálunk rajta, olyan értelemben változtatni, ami értelemben képességeink vagy elménk ezt egyáltalán lehetővé teszi, mi szakadunk le az idő kerekéről és nem az idő kereke áll meg.

/zene/

- Műsorunk ezzel véget ért. A két hangmester Erdész Anna és Kövér Ferenc, zenei szerkesztő Demján Erzsi, a műsorvezető Szente László, a szerkesztő Ráday Eszter volt.

/zene/

-.-.-.-.-

SZOLGÁLTATÁS

Mai rádió- és televízió-műsor

KOSSUTH: 4.30 Reggeli krónika 8.20 Mindennapi tudomány 8.30 Hangszemle 9.05 Napközben 11.05 Cigányfélóra 11.35 Őszi kavargás (XVII/9) 12.00 Déli krónika 12.30 Vendég a háznál 12.45 Füleljen 12.50 Külpolitikai figyelő 13.05 Ki nyer ma? 13.15 Falurádió 13.30 A róm. kat. egyház félórája 14.05 Klasszikusok mindenkinek 14.55 Versek 15.05 Névjegy 16.00 Délutáni krónika 16.10 Barcelona '92 16.30 Zenefórum 17.05 Magyarországról jövök... 18.00 Esti krónika 18.30 Ráadás 19.05 Barcelona '92 19.30 Jó éjszakát, gyerekek! 19.35 Moldova György műsora 3. 20.05 Hagyományápolók 20.30 Határok nélkül 21.05 Kossuth-klub 22.00 Késő esti krónika 22.30 Fórum 23.05 A Rádió lemezalbuma.

Az URH-adón: 11.00 Mindenes 11.50 Jegyzet 14.00 Slágermúzeum 15.05 Erről beszéltünk 16.00 Amerika Hangja 23.00 BBC-híradó.

PETŐFI: 4.30 Napindító 8.05 Az én újságom 8.35 Hofi Géza énekel 8.50 Helykereső 9.03 Halló, itt Barcelona! közben: 10.55 A Petőfi válaszol 12.45 Időjárás- és vízállásjelentés 13.35 A Szabó család 15.00 Kabarécsütörtök 17.03 Halló, itt Barcelona! közben: 17.50 Samsung játék 22.30 Daráló 23.03 Sporthíradó 23.10 Napforduló.

BARTÓK: 6.00 Muzsikáló reggel 9.05 Pódium 10.05 Rádiószínház 10.54 Liszt Ferenc Kamarakórus énekel 11.15 Zenekari muzsika 12.05 Buváry Lívia hangversenye 12.49 A Capella Savaria tízéves jubileumi hangversenye 14.05 Sinistra körzet 14.59 Zenekari muzsika 15.45 XX. századi gyermekzenei hangverseny 16.05 Éneklő Ifjúság 16.18 Magyar szerzők műveiből 17.00 Gordiusz 17.50 Népzenekutatók műhelyében 18.05 Rádióhangversenyekből 18.35 Blagoveszta Karnobatlova–Dobreva operaáriákat énekel 19.05 Beethoven összes zongorás triója és Bach: A jól temperált zongora I. kötete 20.50 Francia muzsika 21.40 Hajnóczy Péter novelláiból 22.05 A zene üzenete 22.20 Napjaink zenéje 23.00 Tízparancsolat.

TV1: 5.45 Falutévé 6.00 A Reggel 8.30 Közjáték 8.35 Rongybabák 8.55 Itt Barcelona! 12.35 Szomszédok 14.55 Itt Barcelona! 17.05 Délutáni egyenleg 17.15 Megveszem ezt a nőt! 17.45 Menedzser magazin 18.25 Itt Barcelona! 20.20 Híradó 22.35 Közjáték 22.40 Zürichi páncélterem 23.30 Késő esti Híradó 23.35 BBC-híradó.

TV2: 16.40 Hírek – Időjárás 16.50 Emlékszel még? 17.20 Közlemények 17.25 Kérdezz! Felelek 17.45 Regionális híradó 18.00 Híradó 18.12 Időjárás 18.20 Madártörténetek 18.40 Zöldpont 19.05 Csengetett, Mylord? 20.00 Körzeti tévéstúdiók műsora 21.00 Össztűz 22.00 Esti egyenleg 22.20 Időjárás 22.28 Magyarok a világ filmgyártásában: Üres diadal (am. film).

FILMEK: SAT 1: 22.50 Halálos ellenségek (am. film), **OSZTRÁK 1:** 14.25 A világ legfurcsább embere – Charlie Chaplin **RTL PLUS:** 22.10 MAT 21 (am. film).

Házimozi

A HBO mai programja

Az előfizetők számára, összesen 10 kábeltévé által közvetített amerikai mozicsatorna, a HBO mai programja:

18.30: Protokoll (amerikai filmvígjáték)
20.10: Bonnie és Clyde (amerikai filmdráma)
22.00: Hétszépségű Pasqualino (amerikai filmdráma)
24.00: Erósz a nagyvilágban (amerikai riportfilm)

Reggel a képernyőn

Holnap reggel hat és fél kilenc között a TV1-en a legfrissebb hazai és külföldi hírekkel, időjárás-jelentéssel, közlekedési információkkal, olimpiai tudósításokkal, gazdasági mérleggel, kulturális ajánlattal, mesével és sok zenével várja önöket a képernyő elé A Reggel! A tervezett tartalomból: – Címlapon: amiről az emberek beszélnek. Barcelonából jöttünk... – Tér-képek: Presser Gábor és a Klauzál tér – A tv-doktor, Lavicska Kálmán a sebkötözéssel kapcsolatos kérdésekre válaszol a 176-7943-as telefonszámon. – Gyűjtsünk gyógynövényt a házipatikába. – Új tanácsadó központ munkanélküli fiataloknak – Hogyan hamisítható a forint? Főszerkesztő: Sárközy Erika. Szerkesztő: Dékány István. Műsorvezetők: Berecz Anna és Bárdos András.

Péntek reggel ismét NAP TV a TV2 csatornáján, hírekkel, vallási rovattal, kulturális magazinnal, sporttal és külföldi jelentésekkel. Tervezett témák: – Barcelonából jelentjük – Az új munkatörvénykönyvről – Epilepsziások társadalmi rehabilitációja – Kétmillióan a létminimum alatt – Kérdezzék Önök...: a vámszigorításokról a Vám és Pénzügyőrség képviselőjét – ÉS glosszapályázat – Sose halunk meg – új film sajtótájékoztatója – Kinn, padon: Pusztai Erzsébet népjóléti államtitkár. A NAP TV Kft. műsora. Producer: Gyárfás Tamás, műsorvezető: Juszt László, felelős szerkesztő: Udvarhelyi Tibor, főszerkesztő: Székely Ferenc. A NAP TV hívható a 272-8811-es és a 272-8812-es telefonszámokon.

Pénteken reggel ismét kukorékol a KAKAS 5.45-kor a TV1-en. A műsorból: Népi csíziók, lapszemle, faluhírek, agrárújdonságok vállalkozó gazdáknak, iparosoknak, kereskedőknek, orvosoknak, pedagógusoknak – a vidéki Magyarország polgárainak. A tervezett témák: Pénz-profit, benne: az Agrimpex a tőzsdén – Nagypiaci árak – Szegedi vásármustra – Körséta a Budapesti Nagypiacon – KAKAS-hírek a kisbírótól – A tőzsdéről jelentjük – Ibolya-köszöntő. Szerkesztő: Práger György. Műsorvezető: Kőrössy Csilla. Telefon: 112-5475; 153-3000, 1321-es mellék.

PHILIPS PTW 120 írógép szenzációs áron!

- kövérírás, aláhúzás, központosítás
- 1 soros javítótár
- tizedes tabulátor
- hordozható, elektronikus

+ÁFA

HOLLANDIA H-1124 Budapest, Meredek u. 27. Tel: 185-3755 • Fax: 166-7641

Magyarország emléknapjai

Augusztus 6. (1272)

V. ISTVÁN KIRÁLY HALÁLA. *V. István* rövid ideig, mindössze két évig uralkodott, igaz, ifjabb királyként már apja, *IV. Béla* életében is komoly hatalom összpontosult kezében, így nem minden tapasztalat nélkül lépett a trónra. Eltérő természetük és politikai felfogásuk állandó súrlódást, sőt fegyveres összecsapást okozott apja és közötte. 1270-ben trónra lépve nagy energiával és ambícióval látott az ország irányításához, komoly eredményeket azonban nem érhetett el. Uralkodása mégsem epizód értékű az *Árpád-házi* királyok sorában. V. István tudatosan új külpolitikai orientációt keresett az országnak. Szakított apja csehbarát politikájával, a tatár hódítás következtében az orosz fejedelmekkel sem kereste a kapcsolatot. Délen keresett szövetségeseket, elsősorban Itáliában. Ő fektette le annak a politikának alapjait, amelyek a következő században az *Anjouk* idején váltak meghatározóvá. Maguk az Anjouk is V. István tervei következtében jutottak Magyarország trónjára: leányát, *Máriát* a nápolyi király fiával házasította össze. Belpolitikájában kemény kézzel próbálta megszilárdítani a királyi hatalmat, de 1272-ben már látszottak a jelei a tartományurak önállósodásának, a központi hatalom gyengülésének. A király 1272 nyarán a tengermellékre indult, amikor hírét vette, hogy a trónörököst, a kis *László* herceget *Joachim* bán elrabolta és a Dráva mentén fekvő *Kapronca* várában tartja fogságban. V. István azonnal ostromoltatni kezdte a várat, de fia kiszabadulását már nem érte meg. Hirtelen megbetegedett, júliusban a Csepel-szigeti kastélyába vitték, ott érte a halál 1272. augusztus 6-án.

Pogány György

SIGNAL METEOROLÓGIA

Meleg, nyári idő!

Nappali felhősödés, időnként megélénkülő nyugati- északnyugati szél, elszórtan zápor, zivatar előfordulhat még. A hajnali legalacsonyabb hőmérséklet 16-21, a legmagasabb nappali pedig 27-32 fok között várható
Tovább tart a napos száraz idő, pénteken délután, vagy szombat délelőtt kisebb változás várható.

délután A TEGNAPI ELŐREJELZÉS BEVÁLÁSA: JELES este

I. Észak-Dunántúl:	III.Duna-Tisza köze:	IV. Északi-hegyvidék:
Napos-Felhős 29°	Napos 32°	Napos-Felhős 27°
II.Dél-Dunántúl:		**VI.Tiszántúl:**
Napos 31°	TEXO-MAGÁNMETEOROLÓGIA	Napos 32°

Budapesten		Légszennyezettség (A nagyvárosok belvárosában)		Budapesten	
Várható:	32	CO:	95 ▲	Napkelte:	5:28
Átlagos:	28 °C	NO_2:	110 ▲ %	Napnyugta:	20:11
Rekord meleg:	36	SO_2:	60 ▲	Holdkelte:	15:08
Rekord hideg:	19			Holdnyugta:	23:48

Vízhőmérsékletek: (°C)				Holdfázisok	
Balaton:	25-27	Adria:	23-24	Első negyed	Holdtölte
Duna:	22-25	Balti-tenger:	15-17		
Tisza:	24-27	Fekete-tenger:	22-24		
Velencei-tó:	25-27	Földközi-tenger:	24-27	aug.5.	aug.13.

DeLonghi termékek a SIGNAL Discount-tól
BP.XIII. Csata utca 8. Tel.:120-8339; 129-7427
Hűtse-fűtse irodáját, lakását takarékos klímaberendezéssel!
Egyszerű üzembeállítás, 24 órára programozható. 112.399-187.499 Ft.
MI ADUNK AZ ÁRRA, EZÉRT ENGEDÜNK BELŐLE

Új MAGYARORSZÁG
POLGÁRI NAPILAP

Tisztelt Olvasónk, Előfizetőnk
Az Új Magyarország régi és új előfizetői valamint az előfizetést szervezők között - számítógépes nyilvántartás alapján - folytatjuk jutalomsorsolásunkat.

Nyeremények:
havonta Philips rádiós magnetofonok, színes tévé, videók és könyvek.
(Sorsolás a hónap utolsó napján)
Év végén karácsonyi külön sorsolás lesz,
melyen egy értékes személygépkocsit nyerhet.
(Sorsolás december 20-ig) A nyertesek listáját közöljük!

Az előfizetést szervezők nyerési esélye annyiszor nagyobb,
ahány előfizetést gyűjtöttek.
Ha nem nyert,
Ön akkor is nyer a heti színes telemagazinnal - előfizetőknek ingyen.

MEGRENDELŐLAP

tele MAGAZIN
Szerdánként
(előfizetőknek ingyenes)

Megrendelem az Új MAGYARORSZÁG c. napilapot.....példányban,
és kérem az alábbi címre kézbesíteni:..

Megrendelő neve: . . . . . .

Címe: . . . . . .

Az előfizetés díja egy hónapra: 316.- Ft,
negyedévre: 948.- Ft
Az előfizetési díjat a fenti címen nyugtával jelentkező kézbesítőnek fizetem.

A megrendelést szervező neve: . . . . . .

Pontos lakcíme: . . . . . .

A megrendelőlapot borítékban, bérmentesítés nélkül
az alábbi címre kérjük feladni: 1410 Budapest, Pf.: 199. Publica Rt.

. . . . . .
aláírás

Sajtóvállalat felvesz pályakezdő jogászokat.

Ajánlatokat kézzel írott önéletrajzzal „Jogi osztály" jeligére a Hírlapkiadó Vállalat címére (1959 Budapest, Blaha Lujza tér 3.) kérjük eljuttatni.

Lapunk előfizethető külföldön a Kultúra Külkereskedelmi Vállalatnál, H-1389 Budapest, P.O.B. 149, vagy a Magyar Hitelbanknál (H-1133 Budapest) vezetett 202-10995 számú számláján, vagy külföldi partnereinél: – **AUSZTRÁLIA:** G. Menczer P.O. Box 219 Wantirna South 3152 Vic – **BELGIUM:** „Du Monde Entier" S. A., 162 Rue du Midi, B-1000 Bruxelles – **BRAZÍLIA:** Livaria D. Landy Ltda., Rua 7 de Abril 252., 01051 Sao Paulo – **DÁNIA:** Munksgaard, 35 Norre Sogade, 1370 Coppenhagen – **FINNORSZÁG:** Akateeminen Kirejakauppa, Keskuskatu 2., SF 00100 Helsinki 10. – **FRANCIAORSZÁG:** Société Balaton, 67, 75015 Paris bld Pasteur – **HOLLANDIA:** Faxon Europe B. V., Postbus 197, 1000 AD Amsterdam – **IZRAEL:** Hadash, P.O.B. 26116, 652160 Tel-Aviv: Gondos Sándor, P.O. Box 44515, 31333 Haifa, Lepac Ltd., 15 Rambam Str., Tel-Aviv, Hungarian Culture and Business Center, Allenby St. 38. P.O.B. 26439; Tel-Aviv, 652116 – **JAPÁN:** Nauka Ltd., 2-30-19 Minami-Ikebukuro, Toshimaku, Tokyo 171. – **JUGOSZLÁVIA:** Forum, Voivode Misica broj, 1,21000 Novi-Sad – **KANADA:** Pannonia books, P.O.B. 1017, Postal Station „B" 6. Toronto Ont. M5T2T8; Hungarian Ikka and Travel Service, 1208 Granville Street, Vancouver, B.C. V6 = 1M 4; Culture Hongroise, Mme Vera Bencze, 6958 Wilderton Ave. Montreal Que. H3S 2M5. – **NORVÉGIA:** Narversen info-Center, P.O.B. 6125 Etterstad, 0602 Oslo 6. – **NAGY-BRITANNIA:** Hungarian Book Agency, Mrs. Klara Adams, 87 Sewardstone Road, London E2 9HN; Collet's Holdings Ltd., Denington Estate, Wellingborough Northants, NN8 2QT. – **NÉMETORSZÁG:** Kubon und Sager, Postfach 34010, 8000 München 34. H. und S. Katko, Musica Hungarica, Rümannsstrasse 4. 8000. München 40; Zeltungsvertrieb Gebrüder Patermann GmbH und Co KG, Kurfürstenstr. 111, D 1000 Berlin 30; Translibris Zeitschiften und Buchvertreib GmbH Moltkestr. 80. D-5000 KÖLN 1. – **SVÁJC:** Magda Szerday, Telchweg 16, 4142 Münchenstein – **SVÉDORSZÁG:** Esselte Tidskriftscentralen, P.O.B. 638, S-101 28 Stockholm, Wenergren Williams AB, Box 30004, S-104 25 Stockholm; BTJ Bibliotekstjanst AB, Box 200, S-221 00 Lund – **USA:** Center of Hungarian Literature, 4418. 16th Avenue, Brooklyn, N.Y. 11204; Ebsco, industries Inc. P.O. Box 1943, Birmingham, Ala. 35201, Framo Publishing, 561 West Diversey Parkway Room 19. Chicago 111, 60614; Püski-Corvin 251 E. 82. Street, New-York, N.r. 10028 – **VENEZUELA:** Wisse y Asociados S.R.L. Ibarras a Veroes-Av. Urdaneta Edif. Torre Alfa 7 piso Caracas.

APRÓHIRDETÉS

ADÁSVÉTEL

Westel rádiótelefont veszek. Telefon: 166-2248 *119956/3K*

OKTATÁS

Sikerorientált kiscsoportos nyelvoktatás relaxációs segítséggel. 169-7166/34. *112869/12*

Pótvizsgára, előkészítőre jelentkezés: Matematika–fizika–kémia–angol–német. Telefon: 165-9749, 185-2698, 160-1543, este: 166-0711 *117699/44K*

KÖZLEMÉNY

Próbajátékot hirdet a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara brácsa tutti helyre. A meghallgatás anyaga: Stamitz Brácsaverseny I. tétele kadenciával, egy szabadon választott Bach szólótétel, valamint előre megadott zenekari állások. Zongorakísérőt biztosítunk. Írásbeli jelentkezéseket 1992. IX. 15-ig a Magyar Rádió Zenei Együttesek Irodája 1800 Budapest címre kérjük megküldeni. A próbajátékra 1992. október elején kerül sor, a pontos időpontot levélben közöljük. *119101/1H*

Isztria, a béke szigete az Adrián! Soha többé nem lesz ilyen kedvező árú a horvát tengerpart, amit a nemzetközi publikum ezen a nyáron élvez! Használja ki Ön is ezt a lehetőséget! 1 hét teljes ellátással, szállodában már 12 900,– Ft-ért is! Augusztus 21-től autóbusszal is csak 15 900,–Ft! Top Travel Service/Istra Tours 1075 Bp., Dohány utca 5/A. Telefon: 142-4188 *119179/11K*

A Műanyagipari Kutató Intézet értesíti hitelezőit, hogy csődeljárás keretében egyezségi tárgyalást tart 1992. augusztus 14-én, délelőtt 10 órakor Budapesten, a Vegyépszer Rt., XIV. Hungária krt. 179-187. sz. alatti irodaházának VII. emeleti helyiségében. *119832/2K*

A Vegyes Ipari Kisszövetkezet Kecel értesíti Tisztelt Hitelezőit, hogy a csődeljárással kapcsolatos egyeztetői tárgyalást 1992. augusztus 18-án kedden 10 órakor tartja. Tárgyalás helye: 6237 Kecel, Szabadság tér 6–7. *119892/1K*

INGATLAN

Átriumos kialakítású – többcélú hasznosításra alkalmas – kétszintes, 280 nm-es, szerkezetkész ház reális áron eladó a Határ út közelében. Telek 150 négyszögöl. Melléképület van. Tel: 266-5009/31. Vágner. Cím: Bp. XX. Tuba u. 28.

VEGYES

Kárpótlási jegyet vásárolnék. 189-9870 *119608/2K*

Berni pásztor kiskutyák eladók. Telefon: 156-2212 *120097/1H*

SZOLGÁLTATÁS

Ne várja meg adósa öncsődjét, mi informálódunk, nehogy a vagyon „eltűnjön"; pénzügyi egyezség elérésével segítünk. Ha időben hozzánk fordul, még láthat valamit a követeléséből. Kontrolláljuk leendő üzleti partnereinek a szavahihetőségét. Tanácsadás, szaksegítség munkahelyi bűnügyekben.

REFERENS

Információs és Bűnmegelőzési Iroda
Budapest XI., Bertalan Lajos u. 26.
T.: 166-4373, 166-4805. Fax: 166-4377.

Új MAGYARORSZÁG
POLGÁRI NAPILAP

Főszerkesztő: FÁBIÁN LÁSZLÓ
Főszerkesztő-helyettesek: KISS GY. JÁNOS és VÖRÖS ATTILA

Szerkesztőség: 1085 Budapest VIII. Blaha Lujza tér 3. Postafiók: 1410 Budapest, Pf. 199.
Telefonok: 266-5009, 266-2804, napi szerkesztés: 266-8375 (Hírlapkiadó: 138-2399, 138-4300, 138-3988.)
Telefax: 266-2288 (napi szerkesztés), 267-3313 (titkárság).
Hirdetésfelvétel: 1959 Budapest, Blaha Lujza tér 3. Telefon: 138-2369, telefax: 138-3150
Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető a hírlapkézbesítő postahivataloknál, a hírlapkézbesítőknél, postai hírlapüzletekben, valamint a Hírlap-előfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR); 1900 Budapest XIII. Lehel u. 10/A közvetlenül vagy postautalványon, illetve átutalással a Postabank Rt. 219-98636, 021-02799 pénzforgalmi jelzőszámra.
Előfizetési díj az 1992. évre egy hónapra 316 Ft, negyedévre 948 Ft, fél évre 1896 Ft, egy évre 3792 Ft.
Külföldön terjeszti a Kultúra Kereskedelmi Vállalat H-1339 Budapest, Postafiók 149.
Kiadja a PUBLICA RT. a Hírlapkiadó Vállalat közreműködésével. Felelős kiadó: HORVÁTH E. ZOLTÁN elnök

Szikra Lapnyomda
Felelős vezető:
DR. CSŐNDES ZOLTÁN vezérigazgató

ISSN 1215-0185 Bp.– ISSN 1215-1386 vidék

1 2 4 8 16

NAPTÉNY

A Magyar Légiközlekedési Vállalat és annak repülőklubja tegnap sikeres repülőnapot rendezett Dunakeszin. Az alkalomra meghívta az egykori Jugoszlávia területéről menekült bosnyák, horvát és magyar nemzetiségű gyerekeket, hogy ezzel a rendezvénnyel is próbálja némileg feledtetni az átélt megpróbáltatásokat, szörnyűségeket. A Malév dolgozói szívesen vállalták a közreműködést a repülőnapon, s a gyerekeket repülni is elvitték. Felvételeink az egész napos, színes légiforgatagon készültek.

Sáfár Tibor felvételei

LEVÉLTÜKÖR

Akik másként látják

A közeli napokban régen látott amerikai vendégeink voltak, akik turistaként, autóbusszal járták be az óhazát. Volt iskolatársam, a 20-as évek végén vándorolt ki Amerikába, s mostani útjukra elkísérte őket villamosmérnök gyermekük is a feleségével, akik először jártak errefelé, hogy megnézzék azt az országot, ahonnan az édesapa származott. Sárospatakra érve, miután már egy hetet töltöttek hazánkban, a fiú a következőket mondta az apjának: „Apa, nekem az egy hét óta látottak alapján az a benyomásom, hogy errefelé nincs olyan szegénység, mint nálunk, Los Angeles környékén..." Így minősíti egy 49 éves, USA-ban élő vilamosmérnök a magyar valóságot. S lám, nálunk a „varjak" mégis állandóan csak a rosszat károgják nemzetünk jelenéről, elfelejtve azokat az erkölcsi romokat, amik piszkos hagyatékként itt maradtak a nemzet nyakán. A „lelkes" falramázolók ugyebár megfeledkeznek erről...

Deme Dezső
Miskolc

Diktál a téeszelit

Tanulságos résztulajdonosi összejövetelt szerveztek júliusban egy vidéki téesz vezetői. Téma: a földalap kiosztása, ennek módja, menete volt.

Az összehívással a téesz vezetőinek egyetlen célja volt: mindenáron elérni, hogy a résztulajdonosok az egyéni tulajdonba sorolást bízzák a téesz közgyűlésére, illetve a vezetőire, s ne a semleges földrendező bizottságra.

Az ülés elején az elnök felolvasott egy rövid levelet, melyet egy helybeli cég vezetője írt, nyilatkozva, hogy 64 millió forintért megvásárolja a téesztől azt a táblát, amely a Tisza-tó mellett fekszik, s üdülőövezet. Ha valaki ilyen összeggel dobálódzik, annak „bizniszszaga" van, s az ember kezd összefüggéseket sejteni a résztulajdonosoknak ígért osztozkodás, a közgyűlésdi kierőszakolása és a sürgősen fellépő érdekszövetségek akcióba lendülése között.

Az ülés tanulságát három felszólalás alapján és az elnöki reagálás tükrében lehetne érzékeltetni. Mindhárom érintett – köztük két igen idős ember – az eladásra kijelölt táblarész néhány hektárjának eredeti tulajdonosa. Egyikük már egy éve bírósági perben áll a téesszel, a két 80 éves férfi pedig ott helyben kérte – jellemzően a helyzetre! – az elnök urat, hogy „legyen szíves visszaadni a földjüket". Elmondták, a tőlük 33 éve elvett földért anyi földjáradékot kaptak, hogy a Pestről való leutazás költségeit sem fedezi. Most úgy érzik, az eredeti föld visszajuttatása volna igazságos. Egyébként ők, akik az elmúlt évtizedek nagy részét az iparban töltötték, nem részesednek egy fillérel sem a privatizált üzemből. Nem úgy, mint azok a téesztagok, akik ugyan egy talpalatnyi földet sem vittek a közösbe, most mégis 32 aranykoronányi földhöz jutnak.

Az elnök a törvényre hivatkozott, amely – mint modta – azt írja elő, hogy aranykorona-érték szerint kell rendezni a táblásítást. Ám, úgy állította be a törvényt, mintha az *megtiltaná,* hogy az eredeti föld visszaadható legyen. Ha a törvény szerint nincs megtiltva az eredeti föld visszaadása, akkor miért nem csupán a jó szándék, a megértés és természetesen a szakszerűség számít? De mit törődik az ilyesmivel az, akinek mohó étvágyát a törvény csűrés-csavarásából kínálkozó lehetőségek ennyire megnövelték! Holott a törvény egy pontján kimondja – s a bíróságok az eddig folytatott perekben erre voltak tekintettel –, hogy *lehetőleg az eredeti helyen* kell visszaadni a földet. Azt sem mondta el az elnök, hogy a végső döntés ezekben az ügyekben – jogállamban! – a bíróságok kezében van, tehát a tsz-közgyűlés által irányított osztogatás sem lesz végleges. Azt azonban mondta, hogy akinek mindez nem tetszik, menjen tiltakozni a Kossuth térre, Pestre.

Dr. Kovács Miklós
Szeged

Egyértelmű választ!

A médiavitában kialakult patthelyzet – úgy tűnik – kizárja a megegyezésen alapuló megoldás lehetőségét.

A legsúlyosabb veszélyt abban látom, hogy a köztársasági elnök és a miniszterelnök ugyanazon alkotmánybírósági állásfoglalásra, illetve határozatra hivatkoznak álláspontjuk igazolásánál. Ebben az esetben az Alkotmánybíróság nem zárkózhat el a konkrét, egyértelmű állásfoglalás elől. Az állampolgárok – akik sem a köztársaság elnökét, sem a miniszterelnököt nem tekintik rosszhiszeműnek – e vég nélküli polémiából arra következtetnek, hogy az Alkotmánybíróság állásfoglalása ellentmondásos. Ezt a látszatot feloldani, a kétértelműséget megszüntetni az Alkotmánybíróság sürgős kötelessége lenne, mert az ügy messze túlnőtte a médiaelnökök körüli vitát, s a parlamentáris demokráca összeomlását idézheti elő.

Az Alkotmánybíróság létjogosultsága válik kérdésessé, ha ebben a kardinálissá nőtt ügyben mindkét szembenálló fél rá hivatkozik, s a testület mégsem foglal egyértelműen állást.

Eddig a miniszterelnök fordult az Alkotmánybírósághoz. Levelének tartalma, szelleme, jogi érvelése arra kötelezné a köztársasági elnököt, hogy most ő forduljon az Alkotmánybírósághoz azzal a kéréssel, hogy adjon határozott, világos, félremagyarázhatatlan választ: fel kell mentenie a médiaelnököket – amint ezt a miniszterelnök állítja – vagy sem.

A nemzet ezt a kérdésfeltevést elvárja a köztársaság elnökétől, aki ezzel azt is bizonyítaná, hogy az alkotmányosság keretében kívánja hivatalát betölteni.

Mirk István
Budakalász

Egy gyufásdoboz és társai

Mellékelten elküldöm egy közelmúltban vásárolt gyufásdoboz feliratát: „Szocialisták – Önnel a jövőért". A doboz társai még a gyufásdoboz csomagjában lapulnak és várják sorsukat.

A gyufáscsomagot állami boltban vettem. A feliratról a boltos nem tehet, az állami gyufagyár sem és én sem, mert a zárt csomagba nem látok bele. Akkor hát ki tehet erről a propagandáról? És meddig lehet még elmenni a tolakodó, túlterjengő önmutogatásban?

Ehhez tartozik az a kérdésem is, hogy az általam fizetett televízió műsorában miért és meddig kell néznem a kereskedelmi reklámokat, melyek tolakodásukkal, ízléstelenségükkel és gyermetegségükkel elveszik az értékes műsoridőt. Miért éjszaka kell néznem értékes műsorokat, mint például az *Aida* operafilmet *Toscaninival?* Mert az ostoba reklámok, kerekasztalok és a magukat mutogató sztárriporterek műsorai háttérbe szorítják ezeket!

P. B.
Miskolc
(Név és cím a szerkesztőségben)

Önök szerint

Kunt kell védeni?

Kun Béla, nyugodt lehet! Osztapenko és Steinmetz kapitányék, félelemre semmi ok! Védi önöket a magyar rendőrség, mint azt a főkapitány úrtól a keddi Esti Egyenlegből megtudtuk. A dicsőséges tanácsköztársaság hőseit, és a még dicsőségesebb felszabadítók emlékműveit megóvják a rend őrei a vandál pongrátzgergelyi kezektől. Rendnek kell lenni! A törvényességet tiszteletben kell tartni! Úgy, mint kellett volna akkor, amikor némelyek meghiúsították azon törekvésemet, hogy a Margit hídon át Budáról Pestre autózhassak. Persze azóta sok benzin égett el motorjainkban, sok minden változott. Sok mindennel egyet is értek, ám most ebben az ügyben úgy tudom elképzelni a rendőrség védelmét, hogy azt nem a szégyenletes múltunk emlékművei kapják, hanem a gyalázatot lemosni lendülő kezek. Pontosabban Pongrátz Gergelyt és társait védik, akik úgy érzik, elegük van a megszégyenítésből. Tanácsos lenne tán, ha az önkormányzatok helyes mederbe terelnék a dolgot, s egyik percről a másikra döntenének, s akkor nem kellene az '56-osoknak dönteniük, s a rendőrség sem Kun Bélát védelmezné, hanem reménlhetőleg bennünket...

(Vödrös)

TELE5TAXI
TELE5TAXI 155555
ECOART design SÁNTHA

Kun Béla elrepül

BOROS JENŐ FELVÉTELE

„Kun Béla repülőgépen menekült az országból.

Délután – úgy öt óra felé – a Hungária Szállóban székelő szovjetház körül fölrebbent egy repülőgép, átrepült a Dunán, Várhegyen, s merész kanyarodással a Vérmező felé tartott.

A gépet maga a népbiztos vezette."

Mindez 1919-ben történt, ha hinni lehet a budai polgárok emlékeinek – ahogyan Kosztolányi jegyezte le őket az Édes Annában.

Kun Béla (mint szobor) tegnap – úgy két óra felé – újfent repült a Vérmező fölött, kandi kíváncsiskodók bámészkodása közepette. Persze most nem maga vezette gépen, hanem az Emlékmű Kft. daruján emelkedett a magasba.

Magasba? A Tanácsköztársaság 133 napon át tartott – a népbiztos sem állt néhány esztendőnél többet itt a Vérmezőn.

B. G.

A TB SZÉLMALOMHARCA

Az illúziókkal le kell számolni

(Folytatás az 1. oldalról)

– Ez azt jelenti, hogy az önök szakértelmét nem fogadják el?

– Igen, sokan úgy gondolják, hogy miként a focihoz, úgy a társadalombiztosításhoz is mindenki ért.

– Meg lehetett volna előzni a tb likviditási zavarait?

– Megelőzni nem lehetett, de talán a válságot tompíthattuk volna. Csakhogy tavaly – ahogy korábban is – a pénzügyi kormányzat a saját érdekeit képviselte. Elkülönült egymástól a járulék és az adóalap, vagyis bizonyos jövedelmek után csak adót kellett fizetni, járulékot már nem. Ráadásul növekedett a munkanélküliség, sőt, ennek mértékét rosszul becsülték meg, s mi sem számítottunk erre, a robbanásra. Ehhez még hozzá kell számítani a csődöket, amelyeknél a tb csak a tartozások töredékéhez jut hozzá. És csak most kaptuk meg a behajtás jogát, amivel a vámszervek és az APEH már korábban rendelkezett.

– Ön, mint az alap gazdája, nem tehetett volna többet az érdekeik érvényesítéséért?

– Tavaly, amikor a szociális bizottság tárgyalt a tb-alapról, úgy éreztem magam, mintha a költségvetési bizottság ülésén lennék. Mindenesetre két és fél éve folytatom ezt a szélmalomharcot, csak reménykedem, hogy idén talán már másképp lesz.

– Jelenleg két nyugdíjmódosítási javaslat készült el. Mi az önök véleménye?

– A kormány döntése előtt csak a saját véleményemet mondhatom el. A parlament már döntött arról, hogy a nyugdíjakat évente kétszer, a nominálbérekkel arányosan kell emelni. Ettől én nem térhetek el, csak azt mondhatom, hogy az emelést nincs miből finanszírozni, illetve ezt az összeget hozzá kell adni az alap jelenlegi hiányához. A korhatár emelése is szükséges, de nem úgy, hogy eldöntik és azonnal bevezetik. Legalább tíz év kifutási időt kellene hagyni.

– A demográfiai helyzetet is a bajok egyik okának tekintik. Ezt azonban előre is lehetett látni, miért nem léptek?

– Két és fél éve arról volt szó, hogy a költségvetés megfizeti a tartozását és a járulékkal nem fedezett szociális terheket leveszik a vállunkról. Ez csak az idén 40 milliárd forintot visz el, jövőre 50-et, vagy még többet. Ugyanis a költségvetés nem vállalta át ezeket az ellátásokat, ami nem rajtunk múlott. De szerintem rajtuk sem, hiszen nehéz helyzetben vannak. S lényegében mindegy, hogy hol a hiány. Most ránk lehet mutogatni, mondván, az állami költségvetés bajaiért a tb is felelős. Holott nem tehetünk a munkanélküliségről és védtelenek vagyunk a feketegazdasággal szemben is. Ha az ott keletkező jövedelmet is figyelembe vennénk, akkor a GDP az elmúlt négy évben húsz százalékkal növekedett volna. E területen a pénzügyminiszternek lennének tennivalói.

– Ha vagyonhoz jutnak, akkor nem csökkenhet a hiány?

– A jelenlegi helyzetben már föléltük a likviditási tartalékainkat, s ha a megmaradt 16 milliárd forintnyi lakásalap-fedezeti kötvény értékét is elköltjük, akkor is megmarad a hiány, ami 30-40 milliárd forintnyi lesz. Ezért kértük a költségvetési garanciát, amelyet tavaly nem kaptunk meg, de talán a képviselők idén jobb belátásra térnek. A vagyont két év óta ígérik, s eddig 67 milliárdot ajánlott föl az állam az ÁVÜ-n keresztül. A hozama talán ha ötmilliárd forint lenne, de az se az idén. Persze el lehetne adni, csakhogy már az ÁVÜ sem tudta értékesíteni, akkor mi meg mire mehetünk vele? Szóval a vagyonjuttatás inkább csak porhintés, de a tb-hiányt nem lehet belőle fedezni.

– Akkor spórolniuk kell. Hol lehetne pénzt nyerni?

– Az egészségügyet lehetne gazdaságosabban működtetni, de pénzt nem lehet belőle kivonni. Mindenesetre sokat segít, hogy megkaptuk a behajtási jogot. Ha egy vállalat nem fizet, kimehetünk, s lefoglalhatjuk mondjuk az igazgató autóját. Arra számítunk, hogy a 76 milliárd forintnyi adósságból esetleg néhány milliárdhoz hozzájuthatunk. Ennél viszont sokkal fontosabb lenne, hogy minden jövedelem után fizessenek a vállalatok járulékot.

– És nem csökkenne akkor a járulék mértéke?

– Ezt talán fél év múlva lehetne eldönteni, mert ha valóban befolyna az a 10-20 milliárd, amire mi számítanánk, akkor egy-két százalékkal lehetne mérsékelni a járulékot. De ezzel együtt is szükség lenne a profiltisztításra s az állami garancia megadására. Szerintem még ennél is fontosabb lenne, hogy egy vállalat tulajdonosa vagy vezetője személyében is feleljen a ki nem egyenlített köztartozásokért.

Rege Sándor

CIKKÜNK NYOMÁN

Tankönyvet az iskolából

Ki jár jól az új tankönyvterjesztéssel, ha a korábbi évekhez hasonlóan az idén is órákat kell sorban állniuk szülőknek, diákoknak a legfontosabb taneszközért? – kérdeztük keddi írásunkban a Pest Megyei Piért fővárosi könyvesboltja előtt kígyózó sor fotójának apropóján. A kérdésre *Bencsik Józseftől*, a budapesti tankönyvellátásért is felelős Pest Megyei Piért vezetőjétől kaptunk választ. (Emlékeztetőül: tavasszal a Tankönyvkiadó pályázatán a legelőnyösebb ajánlatot tévő öt Piért-vállalat nyerte el a tankönyterjesztés kizárólagos jogát.)

– Megértem a sorban állók bosszúságát, de meggyőződésem, hogy elsősorban tájékozatlanságuk áldozatai. Hiszen az iskolákat közvetlenül, a szülőket pedig a sajtón keresztül értesítettük, hogy a tankönyvek idei áremelkedése miatt azokat előnyösebb az oktatási intézményekben, megvásárolni ahol kedvezményesen kapják meg a diákok, míg a könyvesboltban teljes árat kell fizetni értük. Márpedig ez számos kiadvány esetében nem elhanyagolható összeg. Vannak olyan tankönyvek, amelyek az iskolában 28, a boltban 128 forintba kerülnek, de olyan, főként idegen nyelvi kiadványok is, amelyek iskolai és bolti ára között legalább 1500 forint a különbség.

Az iskolák megrendelték a szükséges tankönyveket, de nem valamennyit. A zavart valószínűleg a mai napig tartó pótrendelések okozzák. Sok helyütt ugyanis csak most, a tanév elején tisztázódott néhány új tantárgy sorsa vagy most dőlt el, a több választhatóból melyik tankönyv mellett döntöttek. A lényeg azonban, hogy ha utólag is, de megrendelik a szükséges tankönyveket az iskolák, naponta ötven-hatvan fővárosi és húsz-huszonöt megyei intézménybe szállítjuk ki a köteteket. Mivel azonban erről nagyon sok szülő nem tud, órákat vár, hogy megvehesse – sokkal drágábban – a hiányzó tankönyvet, az iskolákból pedig visszaküldik a megrendelt, de így fölöslegessé vált példányokat. Ez senkinek se jó. A tájékoztatással, a propagandával van a legnagyobb baj, amiben nyilván mi is vétkesek vagyunk. De azt gondoltuk, a tankönyvek áremelkedése miatt az idén a szülők kétszer is meggondolják, hogy érdemes-e sorba állni a drágább tankönyvért, miközben az iskolában sokkal olcsóbban hozzá lehet jutni. Tévedtünk. Az idei tanulóévből leszűrjük a hasznosítható tapasztalatokat. Jövőre, ha a tankönyvek állami dotációját közvetlenül az iskolák kapják meg, valószínűleg nem fordul elő a mostanihoz hasonló eset. Mindenesetre a terveink között szerepel egy olyan, meglehetősen nagy alapterületű árusítóhely kialakítása, ahol egész évben egy helyen lehet megvenni a tankönyveket – talán az alternatív könyveket is – a taneszközökkel, füzetekkel és írószerekkel együtt. A fóti tízezer négyzetméter alapterületű raktárunkból folyamatosan tudjuk pótolni a hiányzó árut.

Gy. Sz. É.

Német szakkönyvek kiállítása

(Munkatársunktól)

A budapesti Mechwart András Szakközépiskolában ma estig látható az a tankönyvkiállítás, amelyet a németországi Europaisches Bildungswerk für Beruf und Gesellschaft szervezett tizenegy németországi tankönyvkiadó szakkönyveiből. A EBG ma már háromezer képzési helyet mondhat magáénak. Az egyik legjelentősebb német szakképzési intézet áprilistól – amióta irodát nyitott Budapesten – folyamatosan segíti a magyar iskolákat is szakmai képzésük megújításában. Ezúttal a szakmai tankönyvekből kínál ízelítőt, lehetőséget adva magyarországi adaptálásukra is. Az EBG magyarországi tevékenységének legfontosabb célja azonban, hogy nyelvtanfolyamok szervezésével hozzájáruljon a tanárok magasabb szintű német nyelvi képzéséhez.

Egy cég, egy rendezvény, egy ajánlat és egy készülék

DDB NEEDHAM

A cég : A Westel

A rendezvény: az őszi BNV

Az ajánlat: már 48.500 Ft-ért rádiótelefonhoz juthat a szeptember 30-ig meghosszabított akció lízingkonstrukciójában.

A készülék: A MAXON.

Az eddig forgalmazott legkisebb és legkönnyebb készülék, amely használóját minden eddiginél nagyobb mozgási szabadsággal ajándékozza meg.

És mindez együtt: A Westel kiállítása az őszi BNV-n, az A pavilon 209/J standján. Szeretettel várunk mindenkit, aki már használja rádiótelefonját és kíváncsi a Westel kínálta újabb lehetőségekre. Még nagyobb szeretettel várjuk azokat, akik még nem rádiótelefon tulajdonosok, bízunk benne, hogy látogatásuk után hamarosan azok lesznek.

Budapest:
1111 Karinthy Frigyes út 21.
Rádiótelefon: 06-60 27087, 06-60 27088
Telefon: 166-9977, 227-3777
Balaton: Enyingi elágazás
Rádiótelefon: 06-60 27100
Fax: 06-60 27103

Debrecen: 4026 Kálvin tér 2/a
Rádiótelefon 06-60 27800, 60 27801
Telefon: 52-10610, 52-18038
Fax: 52-14881
Győr: 9027 Ipar u. 49/b
Rádiótelefon: 06-60 27400, 06-60 27401
Fax: 06-60-27405
Telefon: 96-18896

Nagykanizsa: 8800 Király u. 53.
Rádiótelefon: 06-60 27408
Telefon: 92-73280, 93-13230
Fax: 60-27196
Pécs: 7621 II. Jókai u. 11.
Rádiótelefon: 06-60 27900
Fax: 06-60 27905

Szeged:
Rádiótelefon: 06-60 27600, 27601
Fax: 06-60 27605
Székesfehérvár: 8000 Várkörút 44.
Rádiótelefon: 06-60 27200
Telefon: 22-28717, 28718
Fax: 06-60 27199

WESTEL
RÁDIÓTELEFON KFT.

MOZGÁSBAN AZ ÜZLET.

VARGA Imre szerkán

Göcz–Pongrátz levélváltás

Az Országos Sajtószolgálat közzétette Göncz Árpád köztársasági elnök és a Szabad Magyar Tájékoztatásért Bizottság levélváltását.

Mint ismeretes, a Szabad Magyar Tájékoztatásért Bizottságba tömörült társadalmi és politikai szervezetek szeptember 19-én tüntetést szerveznek *Hankiss Elemér* és *Gombár Csaba* médiaelnökök leváltása érdekében.

– Kérjük, jelenlétével tisztelje meg a tüntetést, és a tüntetők előtt írja alá *Antall József* miniszterelnök úr előterjesztését Hankiss Elemér és Gombár Csaba médiaelnökök felmentéséről – hangzik a *Pongrátz Gergely* nevével fémjelzett, szeptember 9-én írt bizottsági levél. Göncz Árpád köztársasági elnök másnap kelt válaszlevelében leszögezi: természetes, hogy a tüntetőknek joguk van hangot adni a médiaelnökök leváltására irányuló kívánságuknak. Sajnos kénytelen vagyok tájékoztatni Önt, hogy a médiatörvény tárgyalásának előkészítése a parlament kulturális bizottságában folyamatban van, és a törvény előreláthatólag ebben a hónapban tárgyalásra kerül. Minthogy a médiatörvény az elnökválasztás kérdését is magába foglalja, és minthogy parlamentáris rendszerben élünk, politikailag és morálisan sem tehetem meg, hogy a beterjesztett törvény elfogadása, vagy elvetése előtt bármit tegyek, amivel a parlament döntését befolyásolhatnám. Nem vonom kétségbe az Önök jogát, hogy akár a két elnök személyét kifogásolják, akár a médiumok műsorpolitikájával kapcsolatos elégedetlenségüknek hangot adjanak, de arra kérem Önöket, hogy vegyék figyelembe azokat az íratlan szabályokat, amelyek egy parlamentáris politikai rend fennállásából következnek. Kérem, ezt közölje a tüntetőkkel is – írja Göncz Árpád.

Debreczeni nem vonul vissza

(Folytatás az 1. oldalról)

Mint már beszámoltunk róla, az MDF-frakció hétvégi kétnapos balatonkenesei ülésén is feltehetően vita lesz a Csurka-tanulmányról és szó esik az ezzel kapcsolatban kialakult Csurka–Debreczeni ellentétről is.

Debreczeni József lapunknak megerősítette, hogy valószínűleg ez a kérdés is felvetődik a frakcióülésen. Azt azonban határozottan kijelentette: a Csurka-írás alapos elemzése és kellő megfontolás után jutott arra a megállapításra, hogy a dolgozat náci ideológiai alapvetés. Ezért jutott arra az elhatározásra, hogy ezt ki is kell mondania. Ez a megállapítás nem lehet többség vagy kisebbség megítélésének a kérdése, ezért – mint mondta – semmi oka sincs arra, hogy visszavonja állítását.

Debreczeni nem tartja valószínűnek, hogy a frakción belül erősödne Csurka tábora. Úgy látja, hogy az utóbbi hetek fejleményei inkább a kedélyek lehiggadását mutatják és nem a szélsőségek felerősödését. A frakción belüli erőviszonyokról elmondta még: a képviselőcsoporton belül kétségkívül van egy húsz főre becsült csapat, amely a Csurka által megfogalmazott szélsőséges törekvések feltétlen hívének számít. Van azonban egy hasonló nagyságrendű csoport is, amelynek tagjai rendkívül eltökéltek ezeknek a nézeteknek az elítélésében. A frakció túlnyomó többsége középen áll, ők egyre inkább visszautasítanak mindenféle éles vagy kirekesztő szándékot. Debreczeni szerint ezért semmi olyan indítvány nem számíthat támogatottságra, amely bárki leváltására, kizárására irányulna. Ezért nem tart attól, hogy vissza kellene vonulnia.

Kéri J. Tibor

ÁVÜ-IGAZGATÓTANÁCS

Dolgozói tulajdonban

Az agrárgazdaság volt a főszereplő az ÁVÜ igazgatótanácsának szerdai ülésén, ahol arról is döntöttek, hogy a MOL Rt. eladhat 11 benzinkutat a British Petroleumnak. Olyan okok miatt helyezik államigazgatási felügyelet alá a Vasértet, amelyek miatt meglehet, ügyészségi vizsgálat is indul majd a vezérigazgató ellen.

A nagytétényi Húsipari Hizlaló Vállalatot gazdasági társasággá alakítják, s privatizációját a cég rossz helyzete miatt azonnal kezdeményezik. A veszprémi vágóhidat, amely a Pápai Húskombináthoz tartozott, a vagyonügynökség leválasztja és eladja az ott dolgozóknak. Szintén a dolgozók akarják megvásárolni a Debreceni Agrártudományi Egyetemhez tartozó állami gazdaságot, amihez az ÁVÜ ötéves részletfizetési kedvezményt ad. Elkerülhetetlen a Békéscsabai Konzervgyár felszámolása – állapította meg az igazgatótanács. A vállalat által felvett hitelek összege ugyanis meghaladja a cég vagyonértékét, s ilyen helyzetben törvény tiltja a gazdasági társasággá alakítást, ami nélkül viszont lehetetlen a privatizáció. A Vasértet kiürült, megszüntetendő vállalatnak minősítette az igazgatótanács, s etikai szempontból megkérdőjelezte vezérigazgatójának magatartását, amiért azonos profilú, az anyacég szolgáltatásait igénybe vevő magáncéget működtet.

G. Zs.

Miskolci MDF-ügyek: mesterséges ellentétek

(Megyei tudósítóinktól)

Tegnap lapunkban arról számoltunk be, hogy az MDF Borsod-Abaúj-Zemplén megyei szervezetének számos tagja liberális puccsként értékeli Mile Lajos országgyűlési képviselő megyei elnökké választását. Megítélésük szerint a választás alapszabály-ellenesen ment végbe, ezért kezdeményezik a választási eredmény megsemmisítését. Jó néhányan – köztük a leginkább érintettek is – másképp látják az ügyet.

A korábbi megyei elnök – az MDF nép-nemzeti vonalához közel álló – *Ruszkabányai András* megyei tudósítónknak elmondta:

– A kifogásolt választási metódusba kár belekapaszkodni. Ugyanis a megyegyűlésen senki nem emelt kifogást ezzel kapcsolatban.

Megítélésem szerint semmit sem változtatna a megyei elnökség összetételén, ha a választási eredményt megsemmisítenék, és egy újabb procedúrával próbálnák korrigálni – mondta Ruszkabányai András, és hozzáfűzte: liberális puccsról nincs szó.

Papp Miklós, az MDF miskolci szervezőtitkára így nyilatkozott:

– Mesterséges ellentétek gerjesztéséről van szó, s emögött olyanok állhatnak, akik meg akarják osztani a Magyar Demokrata Fórumot.

Erdei Sándor megyei szervezőtitkár a jegyzőkönyvekre hivatkozva állította: a választásokon nem történtek visszaélések, egyetlen szervezettől sem érkezett ilyen jellegű észrevétel.

Mile Lajos a *Népszabadságban* közölt információt roszszindulatú kiszivárogtatásnak nevezte.

– Ez a vádaskodás nyilván egyfajta személyes sértettségből származik – mondta. – Azokra gondolok, akik kimaradtak a most megválasztott megyei MDF-es vezetésből. Egyébként a borsodi választmány teljes tagsága vállalja az esetleges párton belüli vizsgálatot.

Gáz kontra táj az Őrségben

(Megyei tudósítónktól)

Az őrségi gázmezők üzembe állítása, illetve a környezetvédelmi hatástanulmány volt a témája annak a tegnapi, kihelyezett akadémiai ülésnek, amelyre Óriszentpéteren, az önkormányzati hivatalban került sor.

A tudományos vita előzménye, hogy a szakemberek az elmúlt évek kutatásai során Őriszentpéter és Bajánsenye térségében mintegy másfél milliárd köbméternyi, nagy kiterjedésű földgázmezőre bukkantak. A Mol Rt. szerint e mennyiség 15 év alatt kitermelhető lenne.

Lapunkban már beszámoltunk arról, hogy a kitermelés beindításának legfőbb nehézsége abban rejlik, hogy az Őrség önkormányzatainak tájvédelmi, ökológiai aggályai vannak a tervezett ipari tevékenységgel kapcsolatosan.

A tegnapi vitából arra lehetett következtetni, hogy nem került közelebb egymáshoz a nagyberuházást szorgalmazó Mol Rt. és az Őrséget mint tájvédelmi kincset egységében megőrizni akaró csoportok álláspontja. Utóbbiak szerint a hatásvizsgálat nem szolgálta a tisztánlátást. Ismertették a Környezetvédelmi és Vízgazdálkodási Minisztérium helyettes államtitkárának, *dr. Tardy Jánosnak* az üzenetét: a tárca elutasítja a hatástanulmányt, mert az szakmailag nem felel meg a követelményeknek.

A *Népszabadság* kérdésére – amely a tudósok felelősségét is firtatta – az ülés szünetében *dr. Szabó István*, tanszékvezető egyetemi docens válaszolt.

– Nyilván egyetlen magyar tudós sem szeretne Bős–Nagymaros típusú helyzetbe kerülni. Jómagam az egyedi természeti és tájértékek fontosságát hangsúlyozom. Szükséges lenne azonban, hogy a természeti értékeket közgazdaságilag is ki tudjuk fejezni, mert enélkül nem lehet az ipar és a környezetvédelem ellentmondásos kérdéseit objektíven megvitatni.

DIURNUS

Bodor Pál

Aki nem ért egyet önmagával

Fónay úr, a politikailag végre vegytiszta Magyarok Világszövetsége alelnöke bizonyára épp úgy pillanatnyi felindultságában kérte ki magának az antifasizmust, ahogy a mezőőr véletlenül lőtte agyon a túlontúl önkéntes „szedd magad" önkénteseit. Fónay úr, amikor a fejére idézték mondatát, szép tiszta tekintettel szembenézett önmagával, és letagadta magát. Ha ezzel teljesen magamra maradok is ebben az országban – én bizony hiszek neki. Ilyet ő nem mondott, és nem is ért egyet magával. Még jó, hogy legalább Csurka István egyetértett.

Nem vagyok hajlandó messzemenő és általánosító következtetéseket levonni. Nem állítom, hogy Fónay Jenő úr, aki szerint gyalázatos az, aki ma a fasizmust szidja, egy kicsit is szimpatizálna a fasizmussal. Olvastam a Rebellitás című új „historikus szemléletű közéleti folyóirat" első számában emlékezését tragikusabb sorsú bajtársára – ott olvastam tőle Angyal István szavait: „...Ha a hit gyűlölködésbe vakul, az már nem lehet emberi, az már egyre beljebb ránt valami iszonyú mély szakadékba, ahonnan nincs kiút." Fónay úr biztosan őszinte hittel idézte kivégzett bajtársát, akit írásának tanúsága szerint a kivégzése előtt Auschwitz borzalmairól faggatott. Kénytelen vagyok elhinni tehát, hogy Fónay úr valóban nem azt akarta mondani, amit a videoszalag megőrzött. Azt sem állítom, hogy amikor a tévé előtt úgy élteti a sajtószabadságot, hogy a „Hankiss – kuss" jelszóval tüntetők élére áll, igazán tudná, mit cselekszik. Fónay úr minden bizonnyal igen derék, tisztességes ember, csak éppen olyanokat mond néha, amikkel maga sem ért egyet. Mit tenne, ha sörétes puska lenne a kezében?

Nem örülök, hogy politikai nyelvbotlását Csurka István igazolja. Az a gyanúm, hogy a Magyarok Világszövetsége magas tisztségviselőjének, mielőtt tüntetni megy a Szabadság térre, át kellene gondolnia: mi áll közelebb hozzá? A nemzet Ökumenikus Tanácsa – avagy (teszem azt) Torquemada (a főinkvizítor).

Elkelt a Kultúrbank

(Munkatársunktól)

Mint a Magyar Közlöny tegnapi száma hírül adta, a kormány hozzájárult, hogy az eddig is többségi külföldi tulajdonban lévő Kultúrbank jegyzett tőkéjéből maximum 63,75 százalékot a Banque Indosuez, 11,25 százalékot pedig a Fransaholding S.A. szerezzen meg. Mint köztudott, a Banque Indosuez magyarországi képviselője *Bartha Ferenc*, a Nemzeti Bank volt elnöke. A Kultúrbankot jelenleg *dr. Boros Imre* vezeti..

*

A pénzintézetet 1990-ben alapították, és nevét az IBUSZ, a MÜSZI, a Nitroil, és a Martfűi Sörgyár részvényeinek nyilvános forgalomba hozatala tette ismertté. A bank részvényeinek eladásáról már korábban is terjedtek a hírek, ám a pénzintézeti törvény értelmében ilyen arányú vásárláshoz mindenképpen a kormány engedélye szükséges. Miután korábban is zömében külföldi tulajdonban voltak a bank részvényei, így privatizációról nem beszélhetünk. Mint köztudott, még mindig tisztázatlan, hogy milyen elvek alapján és főleg mikor kívánják a bankokban lévő állami tulajdont, vagy inkább annak kisebb részét eladni. A közelmúlt bankcsődjei viszont külföldi lapértesülések szerint óvatossá teszik a szóba jöhető befektetőket.

Az SZDSZ visszavág Óbudán?

Huszár Tamás a kaszásdűlői „kalandról"

(Munkatársunktól)

Csurka István hírhedtté vált kaszásdűlői szereplése után lehet, hogy hétfőn „visszavágó" lesz Óbudán. Tölgyessy Péter, az SZDSZ elnöke tart ugyanis lakossági fórumot a párt III. kerületi irodájában.

Minderről *Huszár Tamás* a III. kerületi önkormányzat SZDSZ-es képviselője tájékoztatta lapunkat, és azt is elmondta, szerinte a Csurka-fórum közönségéből jó néhányan készülnek arra, hogy meglátogatják a szabaddemokraták rendezvényét.

Huszár Tamás volt az, aki a kaszásdűlői fórumon kérdéseket tett föl *Csurka Istvánnak*, és neki címezte *Fónay Jenő* azt a nagy felháborodást kiváltott kijelentését, hogy aki 1992-ben a fasizmust próbálja meg elítélni, az alávaló, gyalázatos bolsevista bérenc. A SZDSZ-es képviselő megjelenése egyébként is heves indulatokat váltott ki a fórumon, végül azonban épségben megúszta a „kalandot".

Huszár Tamást arról kérdeztük, hogyan jutott eszébe elmenni Csurka fórumára, hiszen a hasonló gyülések többnyire igen forró hangulatúak, a közönség pedig nem éppen toleráns más politikai csoportokkal, irányzatokkal szemben.

A képviselő elmondta, hogy komolyan vette az Óbuda TV-ben lejátszott felhívást, amely szerint minden érdeklődőt szeretettel vártak a nyílt lakossági fórumra. – Régen minden tüntetésen kinn voltam, rendszeresen jártam ellenzéki összejövetelekre. Úgy gondoltam, hogy ma, 1992-ben már nincs forradalmi helyzet Magyarországon, de a szélsőjobb nyári előretörése után ismét járni kezdtem mindenféle megmozdulásokra, ott voltam *Pongrátz* úrék Rádió és Parlament előtti tüntetésén is, meg a Csurka Istvánnal készült Össztűz műsor felvételén. Kaszásdűlőn is jórészt ugyanazokat az arcokat láttam, mint az említett demonstrációkon – mondta Huszár Tamás.

– A fórumra hét óra körül érkeztem. Meghallgattam sok „érdekes" fölszólalást. Ezekben jórészt zsidóztak, bolsevistáztak, cionista ügynökökről beszéltek. Amikor szólásra jelentkeztem, *Vogel József*, aki a III. kerületi önkormányzatban MDF-es képviselő, mint levezető elnök bejelentette, hogy Huszár Tamás, az SZDSZ képviselője következik. Ekkor már pfujozott a közönség és sértegettek, de elkezdtem mondani a kérdést, arra voltam kíváncsi, hogy Csurka István, a nagy bolseviküldöző miképpen éli meg, hogy volt kommunistákkal van körülvéve pártjában, elvbarátai között. Erre még inkább elszabadultak az indulatok, Vogel József csak eleinte próbálta csitítani az embereket, végül Csurka István intette le az ordibálókat. Csurka István a kérdésemre nem válaszolt, utána jött Fónay Jenő, akinek felszólalását már mindenki ismeri. Még negyven percig maradhattam, amikor elindultam kifelé, *Siklós Csaba* miniszter úr titkárnője kísért ki, mert még ekkor sem csillapodtak a kedélyek. Az épület előtt tíz-tizenkét ember körbevett, gyalázkodtak. Erre visszamentem az épületbe, hogy egy irodából telefonáljak a kerületi kapitányságra: küldjenek értem egy rendőrautót. Ezt megígérték, de végül ki tudtam jutni, mert a jelen lévő vezetők, talán azért, hogy ne legyen rendőri intézkedés az MDF fórumán, beterelték a terembe a leghangosabbakat – fejezte be történetét Huszár Tamás.

A képviselő egy csekély sérüléssel úszta meg az estét: egyik ujja megrepedt, mert egy „vitapartnere" erősen megcsavarta.

Sajtófotók háttere

(Munkatársunktól)

A sajtó területén tevékenykedő fotóriporterek helyzetéről és „Az év képei" című reprezentatív sajtófotó album kiadásának előkészületeiről tartott tegnap közös sajtótájékoztatót a Magyar Fotóriporterek Kamarája és a Pelikán Könyvkiadó.

– A magyar fotóriporterek mintegy 60 százaléka nincs státusban – nyitotta helyzetértékelését *Kiss Kuntler Árpád*, a Magyar Fotóriporterek Kamarájának főtitkára. Majd így folytatta: a szakma egyik legnagyobb problémája a tiszteletdíjak igen alacsony mértéke. További gondként említette a főtitkár, hogy sok újság másutt már megjelent, kiollózott fotókat is felhasznál a lapkészítés során. Ezekért persze, nem fizetnek tiszteletdíjat, s „elfelejtik" megjelölni a forrást és az alkotó nevét.

A sajtótájékoztató második részében a Pelikán Könyvkiadó képviselői bejelentették, hogy „Az év képei" címmel, reprezentatív kiadványt jelentetnek meg.

MUK-vélemény

Üdvözöljük a MUOSZ Etikai Bizottságának állásfoglalását, amelyben elítéli az újságírásban az erőszakos, hamisan vádaskodó, gyűlölködő hangot, a sajtószabadság és a sajtóetika megsértését, valamint a köpönyegforgató újságírókat. Annál is inkább örülünk, mert mi a sajtószabadság és sajtótisztesség jegyében hoztuk létre félezer újságíróval a Magyar Újságírók Közösségét. Mi is türhetetlennek tartjuk – mint az etikai bizottság –, hogy a múlt rendszer kiszolgálói nagyon sok szerkesztőségben diktatórikus módszerekkel terrorizálják és megfélemlítik a függetlenül gondolkodó újságírókat. Felháborítónak tartjuk, hogy egyes sajtókörök tendenciózusan és alaptalanul olyan kifejezéseket hoznak vissza a közgondolkodásba, mint a nácizmus és a fasizmus, amelyek idegenek a magyar néptől. Reméljük, hogy az etikai bizottság állásfoglalása után a MUOSZ megtisztítja a sorait a múltbeli élenjáró, köpönyegforgató újságíróktól, és erélyesen fellép azon tagjai ellen, akik külföldön Magyarországról és a magyarságról hamis, gyalázkodó, igaztalan vádakat terjesztenek.

A KOCKA EL VAN VETVE...

...legalábbis ami az ablakokat illeti. A kockaablakok kora lejárt, a jövő az egyedi tervezésű, "fantáziadús" nyílászáróké. Mi tetszőleges méretű, színű és formájú ablakokat kínálunk.

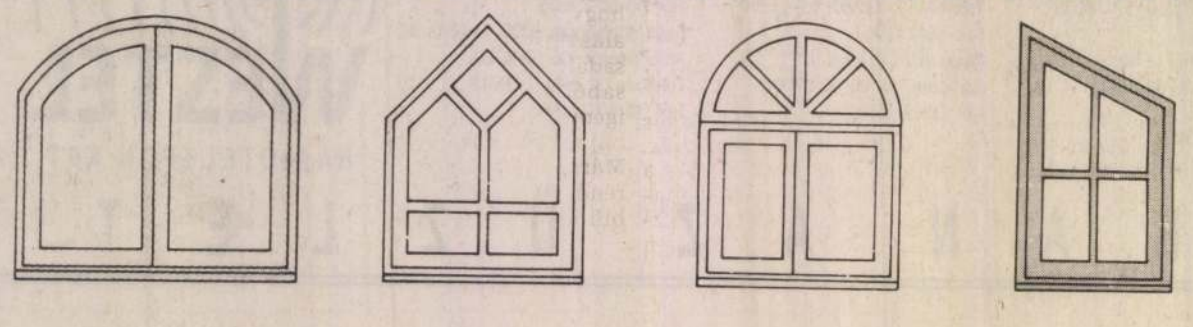

Young & Rubicam Hungary

panorama

3704 Kazincbarcika, Pf. 434 Tel.: 48/12-281
1055 Budapest, Váci utca 55. Tel./Fax: 118-0870
1138 Budapest, Meder utca 8. Tel.: 149-8338
és az őszi BNV-n, a "B" pavilon mögötti szabadterülete

Samaranch Dél-Afrikáról

A Nemzetközi Olimpiai Bizottság nem hagyhatja figyelmen kívül a politikai változásokat Dél-Afrika esetében sem — jelentette ki *Juan Antonio Samaranch*. A NOB elnöke az egyik francia rádiónak adott nyilatkozatában emlékeztetett arra, hogy a Nemzetközi Olimpiai Bizottság volt az első sportszervezet, amely — még 1960-ban — kizárta soraiból a fajüldöző politikát folytató Dél-afrikai Köztársaságot.

— Ugyanakkor nagyon örülnék — mondta Samaranch —, ha elsőként tárhatná ki a kaput az apartheid rendszert felszámoló Pretoria visszatérése előtt. A NOB kész a nyitásra, és azonmód visszafogadja a Dél-afrikai Köztársaságot, ha az afrikai országok azt mondják, eljött a pillanat. A fekete kontinens államai tudják ugyanis a legjobban, hogy mi a helyes megoldás.

Most már a papírforma a meglepetés

Ma már kevesen csodálkoznak azon, hogy a világbajnokság nyitómérkőzésén Kamerun legyőzte a világbajnoki címet védő Argentinát. Az igazi szenzáció most az, hogy a világbajnoki újonc Costa Rica hétfőn délután, Genovában jobbnak bizonyult az óriási hagyományokkal rendelkező Skóciánál. Lassan már elgondolkozik az újságíró azon, leírhatja-e a szót: meglepetés.

Costa Rica–Skócia 1–0 (0–0)

Genova, 30 ezer néző, vezette: *Loustau* (argentin).

COSTA RICA: Conejo — Flores, Montero, Chavarria, Marchena Gonzalez, Gomez, Chaves, Cayasso, Ramirez, C. Jara.

SKÓCIA: Leighton — Gough, McLeish, McPherson, Malpas, McCall, Aitken, McStay, Bett, Johnston, McInally.

Góllövő: *Cayasso.*

A C csoport második találkozóján egy világbajnoki újonc kapusnak jó néhány alkalommal kellett bemutatnia kivételes képességeit ahhoz, hogy megmentse csapatát a góltól.

A fordulás után, a 49. percben *Jara* egy pompás sarkazással *Cayasso* elé továbbított, a középpályás éles szögből úgy talált a kapu közepébe, hogy labdája a vetődő *Leightont* is érintette. (1—0).

Néhány perc után a skótok újra megkezdték rohamaikat. A hátralévő időben szinte végig a hogy immár harmadik világbajnokságomon veszek részt, hihetetlenül izgatott voltam. Milyen idegesek lehettek tehát az újoncok?

Hétfőn délután az ünnepelt középpályás búcsút vett az NSZK főhadiszállásától. Franz Beckenbauer minden játékosnak szabad délutánt engedélyezett. Matthäus megragadta az alkalmat, és hazautazott a közelben lakó családjához. Carimatéban tárt karokkal várta a felsége, *Sylvia* és két kislánya *Alisa* meg *Viola*.

A hazai környezet nyújtja a legjobb lehetőséget a nyugalomra. Vonatkozik e megállapítás a Giuseppe Meazza stadionra is, ahol a milánói Inter szolgálatában álló Matthäus már teljesen otthon érzi magát, éppen úgy, mint csapattársa, *Andreas Brehme*. Ebből az előnyből az egész csapat hasznot húzhat. Ha a nyugatnémetek sikersorozata folytatódik, a negyeddöntők megkezdéséig nem kell elhagyniuk a milánói arénát. A hosszúra nyúló tornán ez előnyt jelenthet.

Stefan Lazar

Anglia–Írország 1–1 (1–0)

Cagliari, 45 ezer néző, vezette: *Schmidhuber* (nyugatnémet).

ANGLIA: Shilton — Walker, Stevens, Butcher, Pearce, Gascoigne, Robson, Waddle, Barnes, Lineker (Bull), Beardsley (McMahon).

közbelépésével szétoszlatta a két szurkolótábort.

A küzdelem aztán — szigetországi szokásoknak megfelelően — a pályán folytatódott. Az angolok kezdtek jobban. A 9. percben Lineker — szerencséjére — rosszul vette le a labdát, ezzel becsapta

MAI MŰSOROK

RÁDIÓ

Kossuth: 4.30: Reggeli krónika 8.05: Hangszemle. 8.20: Szonda. 8.50: Külpolitika. 9.05: Napközben. 10.30: Balaton-rádió. 11.10: Nemzetiségeink zenéjéből. 11.30: Hrabal könyve. 12.45: Intermikrofon. 13.05: Klasszikusok. 13.49: Susato: Szvit. 14.05: A nyugatra nyitó ablak. 14.35: Dzsessz. 15.05: Ezredforduló. 16.15: Muzsikáló természet. 16.20: Kérhetek valamit. 17.05: Bioritmus. 17.25: A Szabó család. 19.05: Sportvilág. 19.15: Láttuk, hallottuk. 19.40: Moldvai csángó dalok. 19.50: Hajszálgyökerek. 20.05: Felgyorsult történelmünk. 20.35: Népdalok. 21.05: Híres bűnesetek. 22.00: Késő esti krónika. 22.30: Régi híres énekesek műsorából. 23.05: Csajkovszkij: VI. szimfónia. 23.48: Kórusok. 0.15: Éjfél után.

Petőfi: 4.30: Reggeli műsor. 6.03: Reggeli csúcs. 7.35: Sportreggel. 8.05: Rivaldafényben. 9.03: Társalgó. 10.00: Operettkedvelőknek. 10.50: Versarchívumunkból. 11.03: Helykereső. 11.20: Apró-cseprő.

VARGA Imre szobrász

A művész visszavenné

Mennyit ér egy Lenin-szobor?

Az új önkormányzat döntsön Vácott *a helyéről elmozdított Lenin-szobor ügyében* — javasolja az SZDSZ váci szervezete a város tanácselnökéhez küldött levelében.

Mint ismeretes, a váci Posta parki szobrot — *Varga Imre* alkotását — a választási kampány idején *ledöntötték*. Ezt követően a művész felajánlotta, hogy *a szobrot visszavásárolja a várostól*. A váci tanács az eladási ár megállapítására szakértőket kért fel, akik szerint *a szobor a nemzeti vagyon részét képezi, így értéke nem fejezhető ki forintban*. A tanács ezt az érvelést nem fogadta el, s ezért újabb szakértőket kért fel az árbecslésre, ugyanis az a véleménye, hogy ha felállításakor a műnek volt pénzben kifejezhető értéke (2,5 millió forintot fizetett érte a város), akkor most is kell lennie.

Demonstráció '90 nyarán

Leendő képzőművészek a hatalomátmentés ellen... E tárgykörben rendezett ma demonstrációt a diákközösség, amelyen fotóriporterünknek minden résztvevőt sikerült lencsevégre kapnia, merthogy pontosan hárman voltak. Biztosan nem azért, mert a többiek pártolják a hatalomátmentést, hanem egyéb prózai okokból — vizsgaidőszak van!

Néhány órás napsütés

Ma a kisebb felhősödésből csupán jelentéktelen záporeső fordulhat elő. *Néhány órás napsütés mindenütt valószínű.* Az eleinte még erős lökésekkel kísért nyugati, északnyugati szél holnapra jelentősen mérséklődik. A hőmérséklet kora délután 20 és 25 fok között alakul.

A Duna vízállása Budapestnél 274 centiméter.

A NYÍREGYHÁZI CANTEMUS ÉNEKKAR és a Piccoli Archi zenekar fiataljai amerikai körútjuk eddigi legnagyobb sikerét aratták Clevelandben. Több mint ötezer dolláros bevételt hozott fellépésük, mely összeget a Magyar Szív-alapítvány támogatására fordítják.

KARÁT néven új szállodát avatnak hétfőn Komáromban. A létesítményt hét Komárom-Esztergom megyei Takarékszövetkezet építtette, csaknem ötvenmillió forintos ráfordítással. A szálloda háromcsillagos, s 48 szo-

Perorvoslat után

Folytatódik a gyújtogatási per

Mégsem fizet az Állami Biztosító, egyelőre folytatódik a nevezetes székesfehérvári Tóvendéglő-per. Mint nemrég hírül adtuk, másfél év után első fokon ítéletet hirdettek annak a mintegy nyolcmilliós forintos kárt okozott tűzvésznek az ügyében, amelyben Bertók Ferenc 32 éves vendéglőst különösen nagy kárt okozó biztosítási csalással vádoltak.

MH-tudósítás

A Tóvendéglő nevű diszkós mulató bérlőjét a Fejér Begyei Bíróság csupán a házkutatás során talált nagy mennyiségű konvertibilis valutája miatt büntette meg, *ám elegendő bizonyítékok hiányában felmentette mind a biztosítási csalás, mind a gyújtogatásra való felbújtás vádja alól.* A Fejér Megyei Főügyészség azonban most *perorvoslatért* fordult a Legfelsőbb Bírósághoz. Súlyosabb büntetést követelnek a per másodrendű vádlottjával, *Gyöngyösi László* 33 éves vállalkozóval szemben. Gyöngyösi *egy kanna benzin segítségével gyújtotta fel* s égette porig ismerőse fehérvári mulatóját, s azt állítja, hogy ezzel a munkával az ugyancsak csőd előtt állt *Bertók Ferenc bízta meg.* Kétezer-ötszáz márkát kakapott volna tőle ezért, mikor azonban gyújtogatás közben *életveszélyes égési sérüléseket szenbedett,* felbújtója elmulasztotta a honorárium megfizetését.

Bertók, mint hírül adtuk, az ítélet kihirdetésekor *megnyugodott* a megyei bíróság ítéletében. Gyöngyösi és védője az ügyészi perorvoslattal párhuzamosan jelentett be *fellebbezést* további enyhítésért a 3 évi, fogházban letöltendő büntetése ellen. A büntetőeljárás mindkettőjük ügyében a Legfelsőbb Bíróságon folytatódik majd.

M. J.

Csakhogy – visszatérve kezdeti gondolatunkhoz – itt, most, az 1990-es év magyar tavaszán a szobrokat nem *népítélet*, hanem *pártítélet* emelte, vonszolta, taszította le talapzatukról, ami sok mindennek ellentmond, legjobban azonban a pártok által is elismert és vágyott jogállamiságnak. Szobrot dönteni csak a konszenzus előtt lehet, utána az már vandalizmus vagy átgondolt közigazgatási koncepció higgadt végrehajtása. Márpedig nálunk a nemzeti kerekasztal meghozta a fő kérdésben a konszenzust, de az új típusú közigazgatás még nem alakult ki. Marad hát nekünk a „barbár" jelző. A lengyelek mégiscsak kivárták a hatalomváltást, és utána sem estek túlzásokba. Ez a mi tavaszunk lehetett volna (talán volt is, ki tudja ezt ma még?) annyira emelkedett, hogy e „bűnös hamarság" nélkül is ki tudja magát fejezni. Az is fölöttébb érdekes, hogy a Világ Szeme, a Televízió, ezen „spontán" akcióknál teljes menetfelszerelésben a helyszínen van; ne véljük ezt véletlennek. Az utcán járva ma akarva-akaratlan percenként olvashatunk egy választási jelszót: „Döntsön a nép". Nagyon is így van; az urnáknál, persze. De az ég szerelmére, ne szobrokat döntsön. Tartok tőle, nincs is hozzá túlságosan nagy kedve (a többségnek semmiképpen sincs), akad számára más területeken elég el- és megdöntenivaló.

Tetézi a bajt, hogy pártakcióként kezdődvén a dolog, más pártok sietve elítélték a rongálásokat, úgyhogy a folytatás igen nehéz; alaposan benne vagyunk a slamasztikában. Most mi is a helyzet: döntsük le, vagy ne döntsük le a szobrokat? Teljes a tanácstalanság, egy ilyen óriási horderejű kérdésben a nép nem kap hiteles orientációt. Ez bizony patthelyzet. Nagyon igaza volt az ominózus Napzártában Beke Lászlónak, amikor valahogy így nyilatkozott: a legjobb az lett volna, ha a nép a dolgot a humoros oldaláról fogja fel, és a szobrokat egyelőre a helyükön hagyja. Igaz, ő volt a szakértők között az egyetlen múzeumi ember, akinek a múlt megóvása, ha csak közvetve is az éppen adott esetben, de dolga. Magam biztos vagyok benne, hogy az országlakosok többsége hajlandó lett volna erre a humorra vagy iróniára, ha hagyják. Neofiták vakbuzgalma mellett azonban végtére is erre nem adatott meg néki a jog.

Mindezen fentiek miatt azt javaslom, hogy ha a Magyar Televízió e témakörben ismét vitaestet rendez, jobban teszi, ha pártpolitikusokat ültet a kamerák elé. Akik talán egy parányit tanulmányozni fogják a képrombolások történetét, s így tudatában lesznek annak is, hogy a mégoly jogos népítéletek romboló haragjának napjain – ma már látjuk – értékeket *is* pusztítottak, amit később, kijózanodva, bizonyára szerettek volna meg nem történtté tenni. Ahogyan az 1945–46-os kastélyrombolások miatt is van okuk a rombolóknak restelkedniök.

Nincs kellő távlatunk ahhoz, hogy *biztosan* megítéljük, mi az, ami közterületeinken megállhat s mi az, ami eltávolítandó. A tolerancia nem csupán az emberekkel és eszmékkel szembeni türelmességet jelenti, hanem a tárgyakkal és az idővel szembeni megértést (persze nem új megalkuvást) is. Időnk pedig – míg lepusztult gazdaságunkat és elferdült gerincünket meggyógyítjuk – van. S szabadjon itt kitérnem a tervezett, javasolt „Lenin és társai" karantén vagy skanzen ügyére, amellyel a jövendő világkiállítás látogatóit kívánjuk – remélhetően újragömbölyödött – farunkat riszálva csalogatni. Megmondom előre: ez már akkor a kutyát sem fogja érdekelni, a németek tudnak majd jobbat, a lengyelek eredetibbet, a csehek szellemesebbet. Mi már csak ízlésficamunkat tudjuk majd bájként felmutatni, ami persze majdhogynem garanciája annak, hogy a dologból lesz valami. Tudom én, hogy nehéz a megoldás, mert manapság a hadseregek már nem használnak bronz sugárágyúkat. Itt jut eszembe, hogy nemcsak II. Gyula michelangelói bronzképmásából készültek tegyverek, hanem a törökök is összezúzták a megvívott Várad középkori királyszobrait (Kolozsvári Márton és György műveit), és szállították azok darabjait hajón a birodalom belsejébe, hogy ott ágyúkat öntsenek belőlük, amelyeket, meglehet, éppen magyar földön használtak fel. És mire mentek vele? Minket szegényebbekké tettek, nekik is ki kellett takarodniok az országból, Váradot is elvesztették (igaz, mi is).

Nem árt megemlíteni, hogy vannak ezeknek a szobroknak egyéb jellegzetességeik is, amelyeket készítőik és készíttetőik nemigen vehettek figyelembe. Sokan vagyunk, akik e szobrokkal együtt éltünk, és az élet eléggé komplikált ahhoz, hogy érzelmeink vegyesek legyenek. Ha egy ily szobormű kellően parkosított helyen áll (és nem okvetlenül a főtér közepén), tovatűnt ifjúságom kedvesen bohókás és igen kellemes, azóta tisztes családanyákká szelídült, de annak idején igencsak fickándozó társnőit juttatja eszembe. Hogy mikor mi történt, takarja homály, de nem a feledés. Mert bizony egy-egy közparkban álló újkori forradalmár kontúrját megpillantva nem hőstetteikre gondolok, hanem arra, hogy amikor ezek készültek, nemcsak a pártállam állt virágjában, hanem más is. Akkor is éltek emberek, akik szerettek, voltak boldogsággal megáldottak és boldogtalanságukban emelkedettek, nem okvetlenül „ki merre fordul, aszerint".

A szobrászoknak újra meg kell tanulniok (ámbár lehet, hogy nagyon is jól tudják) azt, hogy köztéri szobrásznak lenni „veszélyes üzem". Számolni kell azzal is, hogy a művész legjobb szándékkal, magas színvonalon készített alkotásai is ki vannak téve a politikai konjunktúra kényének-kedvének. Mellesleg a jövő kurzusának sem árt tudatosítania: rendszerváltás ide vagy oda, ha a közterekre ők is akarnak szobrokat állítani, a régi rend jó néhány művészével meg kell egyezniök. Ők ugyanis többnyire tudják a mesterségüket, és azt mindenképpen tudni is kell. Lesznek persze a műfajban új nevek és új sztárművészek, akiket majd vélhetően ugyanúgy utálni fog a többi művész, mint a maiakat. Okos dolog lenne átgondolni a Napzártában ugyancsak említett, a Vérmezőn álló Kun Béla-féle emlékmű formai és tartalmi üzenetét. Nehéz eldönteni, hogy a Politikai Bizottság akart *ilyen* szobrot, netán a szobrász az orránál fogva vezette a Politikai Bizottságot, legalábbis kétértelmű jelentést adva a műnek, amelynek a fő tanulsága persze az: nem jó, ha magas politikai grémiumok közvetlen megrendelőként jelentkeznek.

Rövidesen bele fogjuk ütni az orrunkat több hasonló, elénk tornyosuló problémába. Már ma is ilyenek a szovjet hősi emlékművek, többségükben szellemtelen obeliszkek, egy kaptafára készültek, művészileg közel olyan unalmasak és semmitmondók, mint a ma éppen elcsépelődőben lévő köztéri kopjafák. De – dicsőség és béke legyen a holtakkal. Ugyanakkor emlékműveiket illendően kell elhelyezni, nem úgy, mint Zsámbékon, ahol egyik legszebb középkori templomunk lassan, de biztosan fogyatkozó romjának szentélyébe telepítették azt a bárdolatlan hatóságok. Úgy gondolom, a holtakra emlékezhetünk például a temetőben is, ahonnan senki emberfia ki nem közösíthető.

Hát ennyit az emlékművekről, értékeikről, jóízlésről, rombolásról és vandalizmusról, népről és pártokról. Vannak persze más, hatalmas szellemi értékeink, nelyeknek megalkotói igaz emlékművekké magasodtak az emberek emlékezetében. Ezek ledöntéséhez már nem kell technika és vonóerő. Bizonyára csak megalapozatlan rémhírterjesztés, hogy javaslat vagyon immár arra: meg kellene „magyarosítani" a József Attila-díj nevét. Van határ???

MRAVIK LÁSZLÓ
amúgy művészettörténész

Földes Péter újságíró; a második világháború alatt francia katona, majd Párizsban az ellenállás harcosa; 1956-ban Budapesten Nagy Imre tágabb köréhez tartozik, a forradalom alatt a Szabad Kossuth Rádió munkatársa: 1960-ban letartóztatják, és a forradalom alatti tevékenységéért, valamint a forradalom eltiprása utáni „szervezkedésért" 13 évre ítélik. 1969-ben szabadult, azóta is Budapesten él. Portréját az 1986-ban készült magnófeltalak alapján rajzoltam meg.

Ma már tudom, hogy az egész kommunizmus, úgy ahogy van, a huszadik századi értelmiség számára túllépi a felfoghatóság határait. Olyan ember, aki egyszerűen csak nézője volt ennek az abszurd színjátéknak, még értelmes beszámolót sem képes adni a történtekről, még a hozzá legközelebb állók számára sem – hát ott van a lányom: ugyan képes voltam-e világossá tenni számára ennek a drámának a valódi magját, vagy legalább az ízeit? Vagy a feleségem, bármelyik a négy közül – abszolút tehetetlen voltam velük, ilyen vonatkozásban! És én alig tudok olyan rab-feleségről, aki tényleg ismerte volna a férje dolgait, és teljes dimenziójukban képes lett volna felfogni a férje nyomorult gyötrődéseit! Vagy a barátaimnak, vagy a húgomnak, aki igazán komoly intellektuális szinten állt, és akivel nagyon közel voltunk egymáshoz: soha nem tudtam nekik egy tényleges képet adni még arról sem, ami csak közvetlenül körülöttem történt! Ez is, ez is hozzátartozik a kommunizmus természetrajzához. Legfeljebb az a néhány zseniális elme, akik EGÉSZEN BELÜLRŐL élték át a történteket, egy Szolzsenyicin, egy Amalric, egy Bukovszkij vagy egy Szász Béla lehet képes valamit TÉNYLEG érzékeltetni ebből az iszonyú agyrémből – na ezért olyan fontosak ők.

„50-es évek". Amikor az én igazán nagyon szolid rezisztenciám miatt még a húgomat is nagy ívben röpítették ki az állásából! Franciatanár volt, a Notre-Dame de Sionban végezte a francia szakot, aztán végigcsinált egy külügyi tanfolyamot, a külügyben dolgozott – amikor pedig én rossz gyerek lettem, lepasszolták egy külkereskedelmi vállalathoz, utána meg még odébb, a Magyar Automobil Klubhoz – csak azért, mert én voltam a testvére!

Pedig én valóban nem mondhatom magamat egy IGGAZI fasza gyereknek, egy hős lelkű Szent Györgynek! Nézzünk szembe a tényekkel: az 50-es években a magyar baloldali szellemi elit számottevő része valamilyen formában és szinten bűnrészessé vált. Magamat is ide sorolom. Elég kevesen látták világosan, és még kevesebben merték ki is mondani, hogy itt egészegyszerűen egy rossz, idegen zsoldoscsapat garázdálkodik. Ezt akkoriban csak a Szabad Európa Rádió mondta ki – de itthon ennek a teljesen evidens igazságnak nem volt szokás hangot adni. Az átlagember, de még a szellem átlagembere is beérte egy olyasféle lépcsőházi bölcsességgel, miszerint az is hülye, aki azt hiszi, hogy ennek az őrületnek a jövő héten vége lesz, meg ugyanúgy az is, aki azt hiszi, hogy örökké tart – és nem moccant, várt, és befogta a pofáját. Maximum! Nem is szólva most azokról, akik csendesen – vagy kevésbé csendesen – kollaboráltak.

Na de tényleg, hát nem is értettünk mi semmit, tényleg nem tudtuk, hogy miről szól ez a dráma! Jó, többet tudhatott az a néhány szerencsés kiválasztott, aki olvasta a Koestler 45-ben írt nagy leleplező regényét – mert Koestler MÁR AKKOR tudta, hogy mire megy itt a játék. És mondhatná valaki, hogy például Jászi Oszkár már a 20-as években is eléggé tudta mindezt, és megírta, csak el kellett volna olvasni – csak azért ez a dolog ennél mégis bonyolultabb. Mert aki olvasta is Jászit, az is hihette,

Döntsd a szobrot!!

(Ne siránkozz?)

Bűnös életvitelem egyenes következménye, hogy időnként megnézem a televízió késő esti műsorait – ennek jobbára magam látom kárát, és bosszúsan fekszem le. Mert amikor a vita kezd igazán vitává válni, elfogy az idő, a felek egymondatos nyilatkozatokra kényszerülnek slusszpoénként. Én meg éppen arra lennék kíváncsi, ami már nem fért bele a kiparcellázott időbe. Többnyire azon jár az eszem, hogy ugyan miről vitatkozhattak a meghívottak a *műsor előtt* és *után*. Az szokott lenni az érzésem, hogy már megint kihagytak valamiből, és a legfontosabb akkor hangzott el, amikor a képernyőt már egy másik stúdió vette birtokába.

Valahogy így jártam a minap is, amikor a köztéri szobordöntögetésről volt szó, és a művészettörténeti szakma nagyágyúi közül néhányan (Beke László, Németh Lajos, P. Szűcs Júlia) kifejthették véleményüket, de jelen volt a szoborállításokért hivatali szempontból (de nem politikailag!) felelős „Lektorátus" is, amelynek képviselője, éppen mert a bürót személyesítette meg, nem mondhatott semmit. De – s ez volt számomra a fő kérdés és a kétely magva – mit mondhat ezen eseményekről a művészettörténész? Illetékes-e a dologban? A televízió nyilván maximálisan ragaszkodni akart a szakmai etikához: azokat hívta és kérdezte meg, akik a jelen körülmények között azt a szellemi kört képviselik, akik a legjobban, a leghitelesebben tudnak szólni a szoborról mint műalkotásról. Akik mellesleg néha szépen be is tévedtek a nekik szándéktalanul állított csapdába, majd – okos és a politikát profiként is művelő, avagy egykoron művelt emberekként – ki is faroltak abból. Rájöttek ugyanis, hogy itt bizony nem szépészeti ítéletekről van szó, hanem vegytiszta politikáról. Németh Lajos például némi hasznát látta ugyan annak, hogy művészetileg fölöttébb művelt, de politikai nézeteiből és tapasztalataiból többet meríthetett.

Ő mondta ki a legkézenfekvőbb s egyszersmind a leglényegesebb tényt, amit szó szerint nem tudok idézni, de a lényege az volt, hogy a történelem során gyakran előfordult *képrombolás*. Ha egyedül őt – vagy a többiek egyikét – faggatják tovább ezen a szálon, a kép a néző számára is kiteljesedik, árnyaltabbá válik, s ezáltal különbséget tud tenni rombolás és rombolás között. Mert így, hogy csak annyi hangzott el, amennyi, nem jelent mást, mint azt, hogy a képrombolás (legyen az „írott" vagy faragott kép) a történelem felizzóbb időszakaiban természetes jelenség; ergo: ma is az. Az emberek jelképek ellen lázadnak, s bizony, hidegen hagyja őket az, hogy a jelképek esztétikailag értékhordozók-e vagy sem. Mint ahogy 1956-ban „Jozsó bácsi" szobrának ledöntésénél az akcióban részt vevő és egy egész ország egyetértését bíró emberek sem meditáltak azon, hogy a mű Mikus Sándornak szobrászilag mennyire jelentős vagy nem jelentős alkotása, életművében hol a helye. Csupán Hormodios és Aristogeitón indulata fűtötte őket: le a zsarnokkal! Ki lenne oly pimasz, hogy tettük jogosságát kétségbe merné vonni? Van-e olyan ítész Magyarországon, aki a műért siránkozna? De talán nem érdektelen megjegyezni, hogy a Gólem egyik kezét Pécsi Sándor mentette el a helyszínről, és az bizony ma már múzeumi darab, s megint nem csak kvalitása, hanem éppen amiatt, hogy egy *ledöntött hamis bálványkép* történeti szempontból érdekes hírmondója. Érdekes, mert testi mivoltában láthatjuk, hogy mit történik akkor össze ott, mi mindannyian: azok, akik ott voltak, azok, akiket a sztálini önkény már halálba küldött, azok is, akik még meg sem születtek. A szobordöntés kollektív történeti happening, generációk közös műalkotása volt a cárok cárja ellenében, s az is marad. Érdektelenné vált az a tény, hogy a hatalmas idol, mint szobrászati teljesítmény, nem volt rossznak minősíthető.

Ha kis terjedelemben is, de ki kell térnünk a múlt nagyobb képrombolásaira, hogy érthessük a jelenlegit, anélkül persze, hogy teljes felsorolásra törekednénk. Kezdetben a kereszténység mint hatalmas népmozgalom tüntette el az ókor gigászi szobrászati és festészeti teljesítményeit, s csak azok maradtak fenn, amelyeket a romba döntött városok törmeléke alatt megőrzött az idő, vagy még idejében a láva öntött el és konzervált, esetleg tévedésből maradtak fenn, lévén, hogy a keresztény utókor a pogány császár lovas szobrát a kereszténység egyik bajnoka képmásának vélte. Volt, amit a tenger mélye rejtett a közelmúltig. S ami a türelmesebb Bizáncban (vele együtt görög földön, a világ e kulturális szentföldjén) megmaradt, precíz módszerekkel lerombolta a mohamedán vallásos képgyűlölet. De Bizáncnak is megvolt a maga hatalmas képrombolása, amely ugyancsak vallásos tömegmozgalom gyökeréből táplálkozott. S amennyire biztosak lehetünk abban, hogy e képrombolás áldozatául esett sok gyatra ikon, akként vagy még inkább biztosak lehetünk abban, hogy ugyanez a hevület elpusztította a korszak legmagasabbrendű művészeti és történeti értékeit is.

Törvényszerűen eljött persze az idő, amikor a kereszténység által lerombolt ókor emlékeit – pénzt és energiát nem kímélve – a kereszténység legfőbb letéteményesei, a pápák ásatták elő és állították mintául a 16. század elejei „modern világ" elé. Mindez azonban mit sem változtat a lényegen: a béklyóktól megszabadult korai, populista kereszténység okkal és *joggal* indult fel annak idején a pogányság szimbólumai, keresztényüldöző császárok és pogány isteneik faragott és festett képmásai ellen. E *joggal* szemben, ha képes a történeti gondolkodásra, semmiféle kései szépészet nem emelhet kifogást, mert a rombolás *népítélet* volt. Természetes viszont, hogy joga van a szépség pusztulása felett bánkódnia, és – mehet a dolgára. De az antikvitás „előásása" és etalonná emelése gyorsan életre hívta a maga ellenhatását: a népi vallásosságot megtestesítő Savonarola 15. századi, a hivalkodó pompa emlékeinek megsemmisítését célzó, inkább csak szimbolikus és nem tömeges méretű máglyáin a szépség kultuszának kegytárgyai lobbantak el, jeles festők (például Botticelli) művei; hogy kevéssel később egy másik máglyán a nagy firenzei purifikátor teste hamvadjon el. Félreértés ne essék, a nyilvános képégetésekhez az anyagot nem egy „hatalom" dobta tűzre, hanem a művész maga, hite és meggyőződése szerint. Nem engedhetjük meg magunknak azt a gőgöt, hogy legyen etikánk, mely etikájukat megkérdőjelezhetné, mert az egy tisztaságra vágyó népmozgalom jegyében fogant.

II. Gyula pápa, a római „nagyreneszánsz" valódi életrehívója, magával Michelangelóval készíttette el és öntette bronzba saját öt rőf magas szobrát Bolognában, melyet hadaival csatolt pápai főség alá, ahol gyűlölték őt. Ráadásul amikor a művész megkérdezte az ábrázolttól, hogy „helyesli-e, hogy könyv legyen a szobor bal kezében", az azt válaszolta: „Nem vagyok én tudós! Inkább kard legyen benne!" „Michelangelo tizenhat hónapi kemény munkával készítette el a művet, amelyet . . . a San Petronio templom homlokzatán helyeztek el" (az idézetek Vasari Michelangelo-életrajzából valók). A pápaság bolognai főségének megszűnte után azonban visszatértek a Bentivogliók, és a városállam szabadságszerető, büszke népe azon nyomban ledöntötte a szobrot a város főtemplomának fenséges homlokáról, hogy szétzúzhassa. A bronzot a ferrarai herceg vette meg, és Gyula (Giulio) pápa szobrának roncsaiból ágyút öntetett, az ölőszerszámot pedig nem minden szellemesség nélkül Giuliának nevezte el.

Ezt a szobordöntést, minthogy e művet a világ vélhetően legnagyobb művésze készítette el, akinek munkássága nélkül világunk nem szegényebb, hanem szegény lenne, hajlamosak lehetnénk barbár tettnek nyilvánítani. Bologna polgárai azonban a főtemplomot meggyalázó, idegen hatalmat láttak benne, kezében a kardon pedig fiaik vérét. Kit érdekel, hogy a szent esztétikum értelmében volt-e erkölcsi joguk ledönteni. Ők tudták, hogy nyomós *okuk van* arra, hogy ledöntsék, sőt, épp ezért *le kellett* dönteniök, miközben persze tudták, hogy Michelangelo igen nagy mester. Mégis, semmi hírünk arról, hogy a kor kifinomult ízlésű humanistái testükkel védelmezték volna a remekművet, inkább azt van okunk feltételezni, hogy a tudor urak „studiolóik" sarkában dekkoltak, megrettenve az éppen igazságot tevő utca zajától, és bizonyos kínos, nekik felteendő kérdésekre keresték a választ.

Példának talán elég ennyi, ne említsük itt most a protestáns magyarság 16. század végi kicsinyes kódexpusztításait. Meglehet, hogy még így is túl kacskaringós utat jártunk be Joszif Visszárionovicstól, a népirtótól Gyula pápáig, aki köztudottan minden mecénások egyik legnagyszerűbbje volt, a művészetek barátja, a művészek tisztelője, aki harcias természete, emberi gyengéi ellenére mégiscsak humanistának minősül az utókor ítéletében. Abban egyek csak, hogy mindkettejük szobra a nép igaz ítéletének esett áldozatul, s lényegében ez mondható el valamennyi történelmi képrombolásról és szoborpusztításról.

nekelőtt **Samu Katalin** három állatfigurája ilyen. Ezeken érezzük, hogy valóban a testmeleg természettel van kapcsolatuk, hogy Samu Katalinnak tényleg volt valami ösztönös, mély természetélménye. Ez persze keveredett Borsos tanításával és az archaikus kultúrák tiszteletével, bár ez a művészet mégis olyan, mintha senkitől sem tanult volna. Ezzel azonban le is zárul ez az út. Samu Katalin az évtized végére abbahagyta a szobrászatot.

Végéhez közeledett egy életforma, és vele együtt egy mítosz. Az életformát olyan művek búcsúztatták, mint az Elégia (Huszárik Zoltán) vagy a Búcsúzik a lovacska (Nagy László). Medgyessy „népies képzőművészete" helyébe folklorisztikus művek léptek, és több mint egy évtized telik el, amíg a természetélmény ismét hiteles művekben ölt testet. Ez azonban már más természet, más generáció és gyökeresen más szemlélet (Samu Géza, Bukta Imre).

Családi barátság fűzte Medgyessy Ferenchez **Vigh Tamást**, aki azonban Ferenczy Béni tanítványa volt, és művészetének minden változása ellenére is az maradt. Mármint abban az értelemben, hogy ez a szobrászat is a görög tradíció folytatója, még akkor is, ha ezt nem formai értelemben teszi. „A szobrászat hagyományai helyett inkább a szobrászat szabályait akartam keresni, mert hiszen a szobrászatot úgy sem lehet föltalálni, viszont a szobrászat szabályait mindig meg kell – nem föl, hanem meg kell – találni. Ez egy életre szóló program."[35] Vigh Tamás a hatvanas években ezt a programot teljesíti ki. Ebben segíti az „új vaskor" egyik anyaga, a lemez, csakhogy ő ezt másként alakítja, mint nyugat-európai kortársai. „A teret csak a forma adhatja, egyéb nem... a meghajlított lemez tulajdonképpen meghajlított sík. Énnekem ahhoz nem volt szívem, hogy egyenesen, keményen törjem. Mert én elsősorban nem dekoratív hatást akartam elérni, hanem mintázott hatást." Ez pedig azt mutatja, hogy Vigh Tamás magát a tér-tömeg viszonyt értelmezi másként mint a modern szobrászat, amelynek számára „a tér is anyag". Vigh Tamás annyiban módosította a mintázott plasztikát, amennyiben a részletek elhagyásával valóban nagyvonalú formákat, összefogott tömegeket helyezett a térbe, a térrel azonban új viszonyt nem teremtett. A hatvanas évek végén zajlottak körülötte a legnagyobb pályázati botrányok (Tiszadob, Székesfehérvár). Az igazságtalanság, a közvélemény stupiditása, a szakma tehetetlensége elbizonytalanította. Művészete (1973-tól már nyíltan) más irányba fordult, és visszatért a hagyományos tematikus szobrászathoz (Krúdy, Ady). A korabeli kritikákkal ellentétben ennek a művészetnek nem a „lemezből mintázott" szobrok az igazán fontos darabjai, hanem azok a tervek, amelyekben elvont formák térbeli elhelyezésére történik kísérlet – így pl. a Kertészeti Egyetemhez készült mellvéd plasztika terve, vagy a *Burjánzás* (1971) – és a figyelemre alig méltatott *Torzók* némelyike, melyeknek nem a lemezhez, hanem az emberi testhez van közük. (Valójában kitömött zsákokról készült öntvények.) Szánandó szépségükben egy olyan emberkép rejlik, melyet nem illusztratív eszközök, hanem az anyag és a forma hordoz.

Kitérő: a köztéri szobrászat

A köztéri szobrászatról több tévhit is él a köztudatban. Az egyik ilyen alapvető tévhit az, hogy a magyar szobrászat története a köztéri szobrokból nyomon követhető, a másik pedig az, hogy a köztéri szobrászat a közösséghez szól, közösségi művészet.

Az előzőhöz csak annyit, hogy a magyar szobrászat alighanem éppen a köztéri szobrászat ellenében jött létre, míg a második tétel hamis voltát már a múlt század végén is felismerték, felfedezvén azt az alapigazságot, hogy közösség nélkül nincs közösségi művészet sem.

A historizmus korai emlékművei még valóban közakaratból és közadakozásból jöttek létre. Az Eötvös-szobrot Pest városa magáénak érezte, és jelképesen birtokba is vette, de már az ún. tíz királyszobrot Ferenc József adományozta a nemzetnek. A város nem szólhatott bele abba, hogy kiknek, kik által állítsanak szobrot. Bár a közadakozás még hosszan továbbélő gyakorlat, hiszen a historizmus alkotásai nagyobb százalékban így jöttek létre, művészet és közösség (közönség) viszonya egyre inkább kérdésessé vált.

1957 és 1970 között 1734 szobrot, domborművet helyeztek el Magyarországon köztéren, középületen. Ennek anyagi hátterét rendelet biztosította, amely előírta, hogy minden beruházás meghatározott ezrelékét az épülethez kapcsolódó műalkotásra kell fordítani. A konszolidálódni akaró politikai struktúra a művészetet is beépíti a konszolidációs folyamatba. Az állam központilag irányítja a művek létrejöttét, és ezt egy intézményrendszer felügyeli. A bírálati mechanizmus a gazdasági élet gyakorlatához hasonló. Az áldemokrácia szellemében mindenről bizottságok döntenek, egyéni felelősség nincs, így hát a döntések súlytalanok. A megbízásokat munkaelosztó bizottságok adják ki, a zsűrikben a szobrászok tanácsadók, a beruházónak és a Lektorátus igazgatójának vétójoga van, a művet az üzemeltető veszi birtokba. (Maga a terminológia is beszédes!) A pénz központi keretből származik, a művet a város, gyár, óvoda „ingyen" kapja, sokszor nem is kérte. Hiszen egy új lakótelepre inkább egy zöldséges üzletet kérnének a lakók, mint szobrot.

A szoborállítás tehát nem belső igény. Kezdetben inkább a „nem kívánt felesleg", később egyre jobban presztízs-kérdés. A szobrász számára pedig rettenetesen nagy csapda, hiszen a kapott feladatok álfeladatok, mesterségesen kreáltak. Nem a művészetről, hanem témákról, helyszínekről kell gondolkodnia, miközben fő szempontja, hogy elfogadják-e vagy nem azt a tervet, amellyel megpróbálta kitalálni, hogy mit is akart – ki is? Mert hát végülis kié a szobor? A művek utóélete azt bizonyítja, hogy senkié.

A köztéri szobrászat kenyérkeresetté degradálódott, amelynek feltételeit a politika diktálja. És ez nem csak az emlékművekre vonatkozik, amelyek nyíltan politikai tartalmúak, hanem minden más feladatra is. A szobrász mindig csak annyit valósíthat meg az elképzeléseiből, amennyit a művészetpolitika az adott pillanatban éppen megenged. Ezért a sok botrány és vita, a megvétózott mű és sértett művész, – és ezért nincs jó szobor. Hiszen már maguk a visszautasított művek is eleve kompromisszumok. A hazai szoborállítási gyakorlatban és építészeti környezetben a szobor mindig csak embléma és applikáció. (Bölcsődék, óvodák, iskolák, lakótelepek, pártház, OTP, tanácsház, szálloda – illetve gyárak, üzemek kaptak szobrokat, amelyeknek utalniuk kellett az épület rendeltetésére.)

„Esztétikai" alternatívája a 60-as években: vagy alkalmazkodik a kockaházak monoton, geometrikus tagolásához, vagy ellentmond neki. Ez a lukas kagylófotelek és vese-alakú vízmedencék kora. Így szaporodnak el egyrészt a kavics-formák, és amorf sziklák, másrészt a szögletes mozdulatokba dermedt figurák. Varga Imre *Napozó fiú*-ja (Tihany, 1963) a kettőt egyesíti. Lehetetlen derékszögbe rendezi kezét-lábát, ámde aszimmetrikus talapzaton fekszik. A szobrász lassan rájön, hogy a környezetet is magának kell megteremtenie. A koráramlat is kedvez ennek: az emlékműből egyre inkább zsánerszobor lesz, a hős már nem talapzaton ágál, hanem fotelban tűnődik. A „nagy ember" emberközelbe akar kerülni, a szobor tere: színpad (Melocco: *Ady*). Mi pedig változatlanul nézők maradunk, a szoborjelenet ugyanúgy idegen tőlünk, akár a földön, akár emelvényen zajlik. Szobor és néző olyan bensőséges kapcsolata, amit az otterlói múzeum kertjében élünk át, amikor a parkban sétálva egy útelágazásnál egyszercsak „mellénk lép" egy Giacometti-figura, a magyar valóságban elképzelhetetlen. A szobor nem része az életnek.

A hatvanas évtized kezdetekor felállítottak több olyan szobrot, amelyet korábban valaki megvétózott. (Somogyi: Martinász, Ferenczy Béni: Petőfi; Csorba: Ady stb.), holott a ma-

szobrászat tárgya, és mást jelent maga a „mesterség" szó is. A szobor nem a látvány leképezése, a szobrászat tárgya nem kizárólag az emberi alak, a mesterség nem azonos a mintázással. **Jovánovics György** mint vendéghallgató és alkalmi munkás, 1964-ben Bécsben, az Egyetem homlokzatának árkádos folyosóján egy nedves szivaccsal tisztítja Siegmund Freud portréját, és szobrász-tanárt, igazi mestert keres. „Az európai szobrászatra a gótika óta lerakódott mohot, gyomot *csak* vegyszeres lemosással eltávolítani nem lehet... A „látás-szekta" felkent papjai a festők, szobrászok. A kép, szobor minden esetre valami „látszat". A modern képzőművészet úgy tűnhet fel, mint legnagyobb részében kísérlet „elvont elképzelés" és „érzéki észlelet" kibékítésére: diadalmaskodhat-e a szellemiség az érzékiben?"[36]

Tanult Debrecenben, Budapesten, Bécsben, Párizsban – de sehol sem találta meg azt, amit keresett. „Nem mestereim vannak, hanem minden, ami idáig megtörtént, amiről én legalábbis tudomást szereztem: a mesterem volt, ebből válogattam."[37] Ebben a „minden"-ben azért mégis csak voltak döntő mozzanatok, így pl. M. Duchamp művei. Ezek nyomán lett egyértelmű a számára, hogy a művészet tárgya bármi lehet: a műalkotás – a gondolat. Ugyanígy érdektelen a mű elkészítésének módja is. Ma már hihetetlen, hogy micsoda bátor lépésnek számított, ha valaki nem mintázta, hanem a tárgyról vagy a modellről öntötte le a szobrot. (Gondoljunk Vilt és Schaár dühös vitáira.)[38] A magyar szobrászatban, amely mindig az anyagszerűségre és a technikára koncentrált, ez dilettantizmusnak, sőt csalásnak tűnt. Olyannyira, hogy Jovánovics nem is merte mindjárt megtenni. Az első fejek (*Bourbon fáraó*) még mintázott tanulmányfejekről készültek, de olyan élethűek, hogy senki sem hitte el neki. (Megismétlődik tehát Rodin esete az Érckorszakkal!) A valóság és az igazság ellentéte azonban – amely finoman benne rejlik ezekben a művekben – új, sajátosan kelet-európai tanulságokat is kifejez. Így ezek a fejek messze többet jelentenek, mint egy pályakezdő művész technikai kísérleteit. A gipszöntés Jovánovics számára ma is a kizárólagos technika – tehát közel negyedszázada. A technikának ez a nagyon tudatos kiválasztása sajátos látásmódot fejez ki. Számára a szobor nem a térbe helyezett tömeg (mintha pl. agyagból mintázta volna), hanem egy burok, egy héj, amely mögött nem „sejlik fel" a valóságos test. Nincs test, drapéria van csak, egy vékony felület, melyet olyan gondosan és tökéletesen alakít ki, mint a nagy barokk stukkátorok.

A 60-as évek végén készült három figurával (*Részlet a Nagy Gilles*-ből 1967–68, *Ember*, 1968; *Fekvő figura* 1969) le is zárul a figuratív periódus, megmarad viszont a gondolati mag: az ambivalencia. A magyar szobrászat történetében – ilyen nyíltan és programszerűen – először.

És itt talán az egész tanulmány leglényegesebb pontjához érkeztünk el, ahhoz, hogy az alapvetően szenzuális és anyagcentrikus magyar szobrászatba, mely mindig azt tekintette céljának, hogy egyértelmű eszményeket adjon, belép egy olyan gondolati, filozofikus vonás, amely dualista, amely a „vagy-vagy" „is-is" lehetőségét prezentálja. Ezt fejezi ki az 1970 tavaszán Nádler Istvánnal közösen rendezett Fényes Adolf-termi kiállításon bemutatott, a helyiség alaprajzát megismétlő, environment plasztika, majd a címükben is a kierkegaard-i Vagy-vagy-ot viselő „extatikus cégér"-ek. 1970 tehát manifeszt módon is fordulat a magyar szobrászatban, bár ezt valóban csak utólag vagyunk képesek regisztrálni.

Az a fajta tudatosság, sokoldalú intellektuális igény és filozófiai tájékozottság, amely Jovánovics sajátja, a magyar avantgarde többi szobrászát kevésbé jellemzi. Sokkal inkább ösztönös, bár kétségkívül nagyszerű rátalálásokról van szó a legjobbak esetében is.

Haraszty Istvánt a hatvanas évek végén különféle lakásművészeti lapok, sőt a TV is bemutatta, mint egy játékos ezermestert. Olyan, mint Maurizio Nichetti filmjének, a „Ratataplan"-nak a főhőse.

guk idején már ezek a szobrok is kompromisszumok voltak. Jóvátettek hát néhány korábbi igazságtalanságot, és elkövettek számos újabbat. Az ötvenes évek naturalista figurái a hatvanas években először megnyúltak, soványak, majd szögletesek lettek. Az évtized újdonsága a lemezplasztika volt: hegesztett gólemek (Kalló: *Uránbányász*, Pécs; Varga: *Prometheusz*) és forradásos arcú portrék (Segesdi: *Fidel Castro*) tűntek fel a lakótelepeken és a kiállításokon. Az évtized végére „dekorációként" non-figuratív plasztika is lehetséges lett (Segesdi: burkolat az Anna presszó falán, Váci u., 1968). A csillogó krómacél mögött azonban meszszemenően nem állt ott az az ipari civilizáció, amelynek a modern szobrászatban ez az anyag a jelképe lett.

Mégis adott az ipar ösztönzést a szobrászat számára. Nem az ipari civilizáció, hanem az ipari technológia. Ez ismét azt igazolja, hogy a magyar szobrászat csak az anyagból tudott elindulni, és nem a gondolatból. 1967 őszén a székesfehérvári Könnyűfémmű meghívott öt szobrászt, hogy hat héten át legyenek a gyár vendégei és csináljanak alumínium szobrokat a nagyipari gépek és technológiák felhasználásával. Az itt készült szobrok (Laborcz: Vonulat, Schaár: Ajtók, Szebényi: Vízöntő, Varga: Beszélgetők, Vilt: Dorottya) többé-kevésbé figuratív alkotások, legalábbis abban az értelemben, hogy kiindulópontjuk valaminek a leképezése. A szobrászok gondolkodását az üzem valójában nem tudta befolyásolni, csak segítséget adhatott a már meglévő elképzelések kivitelezéséhez vagy módosításához. A szobrok ennek ellenére nagyon fontosak, az első lépést jelentik ahhoz a köztéri, jelszerű szobrászathoz, amely akkor már egész Európában általános volt. A félelem az „absztrakt" művektől azonban olyan nagy volt, hogy a szobrásztalálkozót megszüntették, a szobrokat csak a gyár területén lehetett felállítani. 1977-ben Schaár és Vilt szobra letétként az István Király Múzeumba került – tehát tíz év múlva.

A gyárak mellett működő alkotótelepek a 70-es évek közepén terjedtek el (Dunaújváros, Győr stb., korábban Bonyhád kísérletezett még hasonlóval festők számára). Lehetőséget adtak néhány jó mű elkészülésére, főleg a minimal art és új konstruktivista művészek számára, de a magyar szobrászatot ekkor már nem tudták megújítani. Ahhoz azonban nagyban hozzájárultak, hogy a szobrászat fogalma a köztudatban is megváltozott.

A kiemelt emlékművek, de még az egyszerű köztéri szobrok is a 60-as években még szigorúan figurálisak. A 70-es években már elszaporodtak a puritánabb megoldások, nem utolsó sorban a csökkenő beruházási összeg hatására, de az ellentétük is, a politikai emlékművek kis figurái nagy építészeti keretet kaptak erősítésként. És ahogy az új geometrikus törekvéseket felemásan adaptálta a magyar köztéri szobrászat, ugyanúgy vette át az új figurációból is csak a külsőségeket. Elszaporodtak a pop-os tárgyi elemek mint a figurák kellékei. A 80-as években egyre csökkent a pénz. A nagy évfordulókat azonban szoborral kellett ünnepelni, így hát ugyanazt a szobrot akár három helyen is felállították. Napjaink nyíltan bevallott gazdasági csődje aztán véget vetett a háromévtizedes szobordömpingnek.

Új alapokon: a magyar szobrászati avantgarde

A magyar hagyomány konzervativizmusa, a valóságos szobrászati kultúra hiánya, az az álszobrászat, ami a kiállításokat és köztereket elöntötte, érthetővé teszi, hogy bármilyen megújulás csakis gyökeres szakítás útján volt lehetséges: kívül minden hagyományon, közéleten, intézményen és oktatáson. Az avantgarde szobrászai többé-kevésbé amatőrök. A generáció tagjai – Jovánovics, Haraszty, Csiky, Csutoros, Gulyás, Pauer – vagy kifejezetten az amatőr-mozgalomból indultak, vagy rövid ideig külföldön tanultak.

Természetesen nem csak arról van szó, hogy a 60-as évek közepén pályára lépő fiatalok kívül helyezik magukat a hazai hagyományokon. Számukra más a szobor fogalma, más a

törfalazás nélkül elmagyarázza olvasóinak, hogy miért van antiszemitizmus Magyarországon: „A fontosabb pozíciókban, a vezetésben, ahol embersorsokról döntenek, zömével zsidók ülnek. A tv-ben is aránytalanul több a zsidó, mint a más fajú ember."[58]

KARSAI LÁSZLÓ

BEFEJEZÉSE
A KÖVETKEZŐ
SZÁMBAN

JEGYZETEK

1 Sz. Tóth János interjúja Szabó Miklóssal. Magyar Fórum, 1989. december 9., 11. lap.
2 Tü.: Nyílt levél a Szent Korona szerkesztőségéhez. Szent Korona, 1990. szeptember 12., 6. lap.
3 Geréb Attila – Magyar Nemzeti Párt: Szegény szép hazánkért. Szent Korona, 1989. november 18., 2. lap.
4 Panek Zoltán: Új magyar tévédráma. Őskulák lebőgetés. Magyar Fórum, 1990. február 3., 3. lap.
5 Borsi József: Történelmünk visszaperlése. Magyar Fórum, 1990. június 30., 4. lap.
6 Szalay Károly: Rádiónapló. Magyar Fórum, 1990. június 2., 4. lap.
7 Gróf Alexander Urechia: Isten óvjon, magyar barátom! Szent Korona, 1990. január 10., 8. lap.
8 Romhányi László: Mátyás király halálának 500. évfordulóján. Szent Korona, 1990. március 7., 2. lap.
9 Habsburg Ottó: Jalta és ami utána következett. Szent Korona, 1990. január 17., 2. lap.
10 Romhányi László: Kádár a Horthy-rendőrség besúgója volt. Szent Korona, 1989. december 19., 6. lap.
11 Kunszabó Ferenc: Magyar cselekvés. Hunnia Füzetek, 1990. 4. szám, 13. lap.
12 Gróf Spanyol László István levele Kunszabó Ferenchez. Hunnia Füzetek. 1990. 7. szám, 53. lap.
13 Csurka István: Az első vezércikk. Magyar Fórum, 1989. október 21.
Balázsi Tibor: Miért szükséges az iskolaszék? Magyar Fórum, 1989. október 21., 2. lap.
14 Madarász Imre: *Kölcseynk* öröksége, Magyar Fórum, 1990. április 14/2. Szó szerint a következőket írja: Az MDF-esek „utódai, igazi gondolatainak egyedüli folytatói. Kölcsey világos célzásai, utalásai egyként vágnak az SZDSZ-re és egyes szélsőséges sovinisztákra is."
15 Csurka István: Új aláírók. Magyar Fórum, 1990. április 14., 1. lap.
16 Fenyvesi László: Mátyás király emlékezete. Magyar Fórum, 1990. április 6., 8. lap.
17 Romhányi László: Mátyás király halálának 500. évfordulója. Szent Korona, 1990. március 7., 2. lap. Romhányi szó szerint a következőket írja: „Mátyás király példázza, erős kézzel és erős nemzeti tudattal, sőt büszkeséggel lehet csak építkezni. A központi akarattal működő nemzetállam alapja a jó pénz, az erős bankok, a fejlett kereskedelem, az ipar, az eladható mezőgazdasági termékek, a szilárd hit és egyház, a szabad egyetemek, a virágzó művészetek és a tudomány. És legfőképp: erős nemzeti hadsereg."
18 Botos Katalin: Az ember szabaddá válhatik . . . Magyar Fórum, 1990. március 15., 8. lap.
19 Lásd: Hunnia Füzetek, 4., 7. szám. Fitos Vilmos visszaemlékezéseit, valamint Bangha Béla írásait ld. a Hunnia Füzetek 1990. 9. számában, 25–39. lap.
20 Kunszabó Ferenc: Bemutatkozás után. Hunnia Füzetek, 1989. 2. szám, 2. lap. Kunszabó többek között kijelenti: „A zsidó keresztény szellemiségből kinőtt civilizációnk már fekély bolygónk testén, s így egyre növekvő veszély lehet földünkön kívül a Kozmosz tágabb térségeiben is" – hajtogatja szinte eszelős makacssággal egy másik cikkében is. Eljön az igazság órája. Hunnia Füzetek, 1990. 4. szám, 31. lap.
21 Kunszabó Ferenc: Magyar cselekvés. Hunnia Füzetek, 1990. 4. szám, 21. lap.
22 Kunszabó, i.m.: 21–23. lap.
23 Kunszabó: i.m.: 15. lap.
24 Szabó Dezső: A magyar öntudat, a magyar élethit tényei (1940). Hunnia Füzetek, 1990. 10. szám, 12. lap.
25 Grandpierre K. Endre: Hátraszorított magyarság. Szent Korona, 1990. május 23., 6. lap.
26 Kunszabó Ferenc: Gondolatok az óceán felett. Hunnia Füzetek, 1990. 9. szám, 46. lap.
27 Kunszabó: uo. Kunszabó szó szerint a következőket írja: „Kína mindeddig kitart a szocialista úton, Japán pedig a kapitalista formációban ért el példátlan sikereket – de ezek *csak felszínes dolgok.* Ez a 4 milliárd ember egészen más. Más volt és más lesz. Más lelkiség, más kultúra, más normarendszer, más gondolkodás és világkép. Oda a zsidógyökerű keresztény fehér civilizáció soha nem fog behatolni, sőt az euroamerikai kultúrkör hanyatlásával ők fognak itt is teret nyerni, s köztük is elsősorban a sárgák."
28 Grandpierre K. Endre: Hátraszorított magyarság. Szent Korona, 1990. május 23., 7. lap.
29 Pálos László: A Jurta nemzedékei. Szent Korona, 1990. szeptember 12., 6. lap.
30 Grezsa Ferenc (G. szignóval): Apák és fiúk. Magyar Fórum, 1990. március 31., 2. lap.
31 Rubin Szilárd: Rádiónapló. Magyar Fórum, 1990. február 10., 4. lap és Rubin Szilárd: Rádiónapló. Magyar Fórum, 1990. február 3., 4. lap.
32 sz. n.: Borzalmas dolog a jobbratolódás. Szent Korona, 1990. február 21., 3. lap.
33 Kunszabó Ferenc: Mondj ellent a gonosznak! Hunnia Füzetek, 1990. 10. szám, 44. lap.
34 Riport a „Pamjaty" egyik vezetőjével. Szent Korona, 1990. szeptember 12., 8. lap.
35 Vitéz Erdélyi István: Kárpátalja. Hunnia Füzetek, 1990. 6. szám, 42. lap.
36 Szőcs Zoltán: Rotschild és a tutajosok. Elek Judit filmjéről. Hunnia Füzetek, 1990. 6. szám. 38–39. lap.
37 Bangha Béla páter: Sajtókép 1937-ből. Hunnia Füzetek, 1990. 9. szám, 37–38. lap.
38 Németh László: Faji hibáinkról (1941). Hunnia Füzetek, 1990. 10. szám, 4–5. lap. Talán napjaink vitáiban is segítheti az eligazodást, ha tudjuk, az asszimilációt elutasító írástudók kiknek az érvrendszerét próbálják újramelegítve ma föltálalni. A terminológia változott, a gondolati mag azonos maradt. Bizonyítékul csak egyetlenegy idézet még Németh Lászlótól (i.m. 8. lap): „A hígmagyar derék állampolgára lehet az országnak, addig azonban, amíg asszimiláltsága tökéletlen voltát be nem látja, s a belátással járó öngyötrést magára nem veszi: fajtánknak csak a statisztikai számát gyarapítja, nem élő erejét . . . Ma a német beolvadtaktól halljuk lépten-nyomon elmaradottságunkat, s a zsidók szeretnének fórumainkon egy magyar–zsidó–kuruc-frontot összetárogatózni."
39 Endrődi Szabó Ernő: Erdélyi jiddis népköltészet. Magyar Fórum, 1990. március 24., 8. lap.
40 Erdődy Gábor: Liberális örökségünk és a Magyar Demokrata Fórum. Magyar Fórum, 1990. március 3., 11. lap.
41 Kiss Gy. Csaba: Vagy-vagy? Magyar Fórum, 1990. március 3., 4. lap.
42 Aki velünk tart – otthon marad. Magyar Fórum, 1989. november 18. Címlapon, aláírás nélkül, mint MDF pártfelhívást tették közzé a cikket.
43 Rubin Szilárd: Rádiónapló. Magyar Fórum, 1989. december 21., 4. lap.
44 Rubin Szilárd: u.o.
45 Antall József nyilatkozata. Magyar Fórum, 1989. december 23., 1–2. lap.
46 Tóth Imre László: Népesség és populizmus. Magyar Fórum, 1990. január 21., 3. lap.
47 Balázsi Tibor: Népfrontosok lettünk. Magyar Fórum, 1989. december 23., 21. lap.
48 Jávorszky Béla: Van-e harmadik út? Magyar Fórum, 1990. április 28., 4. lap. Hasonló gondolatokat fejtett ki Salamon Konrád: A győzelem után. Magyar Fórum, 1990. május 12., 3. lap.
49 Csoóri Sándor beszélgetése Ónody Évával. Magyar Fórum, 1990. február 3., 8. lap.
50 Túri Gábor: Hogyan szolgáljon a szellem? Magyar Fórum, 1990. június 16., 2. lap.
51 Dézsma György: Az új élet kovásza. Hunnia Füzetek, 1990. 10. szám, 1–3. lap. A szerző többek között kijelenti: „A fogyasztói társadalom megannyi bajával küszködünk és irgalmatlanul rosszul érezzük magunkat. Be kellene végre látnunk, hogy az az út, amelyen Európa és Amerika halad, szűk és eleve nem szánták mindenkinek. De továbbmegyek: belátható időn belül járhatatlanná is válik."
52 Szőcs Zoltán recenziója Sinka István publicisztikai írásairól. Hunnia Füzetek, 1990. 8. szám, 43. lap.
53 Szőcs Zoltán recenziója Gondos Gyula Szabó Dezső-monográfiájáról. Hunnia Füzetek, 1990. 3. szám, 37. lap.
54 Pomogáts Béla: Monumentum az idő kapujában. Szabó Dezső emlékműve előtt. Magyar Fórum, 1990. június 16., 9. lap. A Magyar Fórum teljes terjedelmében közzétette Pomogáts Béla beszédét, amelyet Szabó Dezső gellérthegyi emlékműve felavatásakor mondott, és amelyben természetesen kritikátlanul dicsőítette az írót.
55 Petővári Ágnes interjúja Budai Balogh Sándorral. Hunnia Füzetek, 1990. 8. szám, 54. lap.
56 Sebestyén Béla: A másság tisztelete. Magyar Fórum, 1990. március 3., 2. lap.
57 Herman Ottó Társaság állásfoglalása. A magyarországi magyar nemzetiség sérelmei és követelései. Hunnia Füzetek, 1990. 8. szám, 52. lap.
58 Zsidei Barnabás: Az antiszemitizmus néhány oka. Szent Korona, 1990. március 14., 10. lap.

ŐSTERMELŐI KISKÁTÉ

Mint égen a csillag, annyi volt az antifasiszta és ellenálló, most se szeri, se száma az 56-os hősöknek, hát még azoknak, akiket az elmúlt negyven év megnyomorított.

A sanyargatottak egyike – mint azt a Stúdió szeptember 25-i adásából megtudhattuk – Varga Imre, Munkácsy- és Kossuth-díjas szobrászművész, akinek jó tíz éve kiállítóháza van Budapesten, kötetek és újságcikkek zengték ezekben az évtizedekben dicséretét, aki szobraival „benépesítette" az ország köztereit s a kiállítóhelyeket. A teljesség igénye nélkül, csak jelzésként: övé Boráros Imre a Boráros téren, melynek lába előtt sürög-forog a IX. kerület, Csepel, Soroksár és Erzsébet munkába jövőmenő kedvetlen, érdes népe, övé az esernyős lányok koszorúja az elegánsan öltöző Óbudán. Övé az ülő Czóbel Béla, a hídkarfára támaszkodó Radnóti, a Parlament melletti téren álló Károlyi és aztán sok-sok Lenin: a lépő, az ajtót nyitó, a szigorúan előretekintő, a bizakodón jövőbe mosolygó, a sapkás, valamint a sapkátlan. Köztereinkre az elmúlt negyven év alkotói közül az ő szobraiból került a legtöbb.

Szívszorongató volt hallgatni szavait: „mi egy lustán gondolkodó nép vagyunk. Erre igyekezett, erre nevelt bennünket egy 40 éves destruktív, az agy és lélek szempontjából destruktív gondolkodás, és erre nevelt bennünket egy meghamisított értékrend. A hitvány volt a jó, és a jó lett a hitvány. Becsülni kellett azt, ami semmit nem ért. Le kellett nézni azt, aminek valós értékei voltak . . ."

Nagyon ritka az az ember, aki önmaga és tevékenysége értékelésében ennyire tárgyilagos, ennyire elfogulatlan. Mi tagadás, egészen rendkívüli képességek kellenek ehhez, megérdemelt ezért a sok-sok elismerés, a kitüntetés. Így van ez akkor is, ha én ezzel az önértékeléssel nem értek teljesen egyet. Azért ez így túl szigorú.

Az pedig való igaz: „. . . mindenki a saját lelkiismeretével számoljon. Én, ha nem fogom tudni folytatni a művészetet, megakadályoznak benne ostoba indulatok, akkor abban az esetben fokhagymát fogok termeszteni.

Vinkó: Miért pont fokhagymát?

Varga: Mert ez, úgy hallom, hogy jól kel. Nagyon egyszerű. Mindig meg fogok tudni élni . . ."

Így kell ezt csinálni. Jöhetnek-mehetnek negyven évek is akár. Aki élhetetlen, az magára vessen, akár szobrot alkot, akár termeszt fokhagymát.

JÓZSA ÁGNES

A Magyar Fórum az antiszemitizmus kérdéskörében is igen eklektikusan szerkesztett lap. Endrődi Szabó Ernő, azt remélem, minden tisztességes ember és Magyarországon élő demokrata álláspontját fogalmazta meg, amikor a következőket írta: „A magyarországi zsidóság történelme az én történelmem is, magyar történelem. Nemcsak a Holocaust áldozataira gondolok, arra, hogy az elhurcolt és megsemmisített magyarországi zsidóság sorsában-sorsával egy, a szerves történeti fejlődés során kialakított organikus közösség, a magyar politikai nemzet csonkíttatott meg. Ugyanilyen veszteségként érzékelem a történelmi Magyarország elcsatolt részein élt és élő magyar kultúrájú zsidóságnak a magyarságról való adminisztratív leválasztását."[39] Erdődy Gábor ezzel a gondolattal teljes összhangban határozottan leszögezi: „Eötvös József, Kossuth Lajos, Eötvös Károly és Bibó István követőjeként elítéljük az antiszemitizmus minden formáját és határozottan fellépünk, harcolunk ellene."[40]

Ki a magyar?

De ezekkel az – ismételten szeretném kiemelni – minden Magyarországon élő, demokratikusan gondolkodó ember által vállalható gondolatokkal együtt, olykor ugyanabban a lapban a Magyar Fórum hasábjain is föl-föltűnt a kirekesztő, magyarkodó, sovén-nacionalista propaganda. A Magyar Fórum 1989 őszétől kezdve azt próbálta sulykolni olvasóiba, hogy ellentétben a szabaddemokratákkal, ők, az MDF fontosnak tartják a nemzeti értékeket.[41] „Aki magyar, velünk tart – és otthon marad november 26-án!" – adta ki a jelszót címoldalán a Magyar Fórum 1989. november 18-án a „4 igenes" népszavazás előtt egy héttel.[42]

Harmadik út

A Magyar Fórum publicistáinak egy része (élükön Rubin Szilárddal) minden fenntartás nélkül és kritikátlanul Németh László harmadik utas koncepcióját mint egyedül üdvözítő nemzetmentő gondolatot propagálja: „Azt sem kell bővebben magyarázni, hogy az angolszász jellegű kapitalizmusnak a bevezetése vagy visszahozása a magyarság részesedését a nemzeti vagyonban szinte órák alatt megcsappantaná" – riogatja olvasóit Rubin Szilárd már 1989 decemberében.[43] Rubin szerint Csurka 1989-ben vívott harcát Németh László 1943-as szárszói beszéde is igazolja, amelyben az író „nemcsak a bolsevizmustól óvta akkori hallgatóit, hanem elutasította a nyugaton uralkodó tőkésrendet is".[44]

Miközben Antall József Illyés Gyulára, Bibó Istvánra és Kovács Imrére hivatkozik, és a – szerinte – Széchenyi, Kossuth, Deák, Eötvös nevével fémjelezhető klasszikus magyar liberalizmus örökösének vallja az MDF-et[45], alig egy hónappal később ugyanebben a lapban Tóth Imre László az MDF-et a magyar népiesség és harmadik utas politikai gondolkodás „modern politikai megjelenési" formájaként jellemezte.[46]

A Demokrata Fórum lapja nyilvánvalóan választási propaganda meggondolásokból is sűrűn hangoztatott olyan rágalmakat a liberális demokratikus ellenzék szellemi elődeivel kapcsolatban, amelyeket a szaktudomány már réges-régen megcáfolt. Így például Balázsi Tibor Borbándi Gyula monográfiájával kapcsolatban a következőket írta: „Borbándi Gyula a századelő polgári radikálisainak agrárprogramját elemezve mutatta ki: Jásziék radikálisan támadták az avult földbirtokrendszert, de semmit sem mondtak arról, hogy a nagy változás után mi lesz a nemzet többségét alkotó parasztsággal . . . A mai radikálisok megint felülről, kívülről ösztökélik az embereket az általuk kigondolt boldogabb jövő felé."[47] Jávorszky Béla még tovább megy, és egyenesen azt állítja, hogy a Horthy-korszakban „az egyre nemzetközibbé és magyartalanabbá torzuló polgári és szociáldemokrata ellenzék nem volt képes *vagy nem akarta* (az én kiemelésem – K. L.) a feszítő gondokat megoldani." Ennek magyarázatát is megadja: „A magyar sorskérdések és a parasztság helyzete iránti tökéletes közömbösség" tartotta vissza – állítja a szerző, mit sem törődve Ignotus Pál, Hatvany Lajos, Zsolt Béla, Fejtő Ferenc, Braun Róbert és társaik munkásságával.[48]

Külön érdemes kiemelni Csoóri Sándor programadó nyilatkozatát, amelyben a költőpártvezető világos különbséget tesz a magyar állampolgárok két fajtája között: „Vannak, akik hazafiak és nem tudnak demokraták lenni. Jobb példa: Van egy jezsuita, aki mindenek fölött jezsuita és csak azután magyar. A másik pedig elsősorban magyar és csak azután jezsuita. Ez okozza a feszültséget. Amíg ilyen nehéz helyzet

van Magyarországon, én mindenekelőtt azokat szeretem, akik elsősorban magyarok és csak utána jezsuiták. Amikor már Magyarország nyugodt lesz, nem kellenek a jelzők, de amíg nincs nyugalom, szükség van rájuk, mert arra valók, hogy tájékoztassanak. Mi azt mondjuk: előbb meg kell erősödnünk, és csak azután változtassunk, az ellenfeleink pedig azt, előbb meg kell mindent változtatni, hogy azután megerősödjünk."[49] A demokratikusan gondolkodó magyar közvélemény 1990 őszén egy emberként utasította el Csoóri Sándornak a Hitelben megjelent gondolatait. Azok számára, akik olvasták fentebb idézett eszmefuttatását, meglepetést nem okozhatott az MDF elnökségi tagja . . .

Valószínűnek tűnik, hogy az MDF-en belül is vannak olyanok, akik elsősorban a Szabó Dezsőre alapozott, Németh László által továbbfejlesztett „harmadik utas" populista irányvonalat szeretnék Magyarországon uralomra juttatni. Talán nem tűnik túl merésznek az a feltételezésem, hogy a Bíró Zoltán–Csoóri Sándor–Csurka István nevével fémjelezhető irányzat és Antall József vitájának egyik „eredménye" és következménye volt a Magyar Fórum megjelenésének 1990. június végén történt „felfüggesztése". Az MDF harmadik országos gyűlésén – legalábbis ez derül ki Antall József hozzászólásából – a miniszterelnök egyértelműen elhatárolta magát pártja nép-nemzeti gerincű populista mozgalmáraitól. Antall József szó szerint a következőket mondta: „A nemzeti gondolat életutam egyik alkotóeleme. Enélkül nincs magyar politika és szellemiség." Ugyanakkor a miniszterelnök kifejtette, hogy: „Ő a három iránynak (népi-nemzeti, kereszténydemokrata-liberális és a kisgazda centrum) együttes képviseletét vállalta már 1956-ban. A népi-nemzeti gondolat ma nem jelentheti azt, amit a 30-as években, de elemeit, értékeit meg kell tartani."[50]

A Magyar Fórumnál sokkal durvábban, nyíltabban visszanyúlva Szabó Dezső rasszizmussal áthatott világképéhez, foglalt állást a sajátos, sem kapitalista, sem szocialista, a magyarság nemzeti karakterével összeegyeztethető harmadik út mellett a Hunnia Füzetek.[51]

Sajtószabadság és zsidókérdés

Szabó Dezsőt idézve, Sinka Istvánra is hivatkozva a Hunnia Füzetek szerkesztője ki is adja a ma mindenki számára világos jelszót: „Tiszta és magyarságában töretlen paraszti nép fiait a városokba! . . ."[52] Városi középosztályunk már a dualizmus korában végromlásba jutott, ezt is Szabó Dezsőtől tudja a Hunnia Füzetek szerkesztője, „kettős érdekrendszerű" és idegen. Politikai baloldalán a zsidóság, jobboldalán a németség helyezkedik el. A szegény, ártatlan magyarság pedig tehetetlenül szemléli a „helyét kereső, szintén a középosztályba törekvő szlávság" térnyerését – írja Szőcs Zoltán.[53] Szabó Dezső kritikátlan rehabilitálását[54] – erre is a Hunnia Füzetek emlékezteti olvasóit – már 1979-ben elkezdték néhányan a magyar írótársadalomból. 1979. június 9-én sírjánál Cseres Tibor és Csoóri Sándor koszorúzott „mintegy 80 tisztelő jelenlétében".[55] Szabó Dezső szellemiségétől áthatva követeli a magyarországi tömegtájékoztatás megtisztítását a nem magyar elemektől a Magyar Fórum publicistája. Példabeszéde szerint ma Magyarországon ezen a területen olyan a helyzet, mintha Romániában a sajtó–rádió–tévé magyarok kezén volna: „Mit szólnának ahhoz, ha a román sajtó nagy része magyar kézen volna, ha a tévé ernyőjén át naponként magukat románnak tettető magyarok néznének rájuk, ha a színház, a film és a tudományos élet magyarmentalitást tükrözne, s közben állandóan a másság tiszteletére oktatgatnák őket. Mit szólna a románság ahhoz, ha az ilyen nyilvánvalóan minden arányérzéket nélkülöző állapot által kiváltott legkisebb reflexiót is a magyarság Reykjavíktól a dél-tengeri szigetekig hangzó üvöltéssel minősítene nemzeti türelmetlenségnek".[56]

A Hunnia Füzetek a maga részéről 12 pontos tervezettel sietett a közéletet a nem magyar nemzetiségűektől megtisztítani kívánók segítségére. A Herman Ottó Társaság állásfoglalásának 2. pontja – nyilvánvalóan a nácik példáját követve, akik a zsidónak minősített embereket sárga, hatágú csillag viselésére kényszerítették – kimondja: be kell vezetni a „Pontos statisztikai nyilvántartást az ország lakosságának nemzetiségi megoszlásáról. Az egyes állampolgárok nemzetiségének azonosítását." Ha pedig elkészült ez a – nevezzük talán így – nemzetiségi kataszter, akkor lehet „tudományos pontossággal" megállapítani, hol, mely területen nem szerepel a törzsökös fajmagyarság az országos arányszámának megfelelő mértékben a vezető posztokon. Ekkor léphet életbe a társaság 12 pontos nemzetmentő programjának 4. és 5. pontja, amelyek kimondják: „Arányszámának (tudniillik a magyar nemzetiségének) megfelelő részvételt a kulturális és tudományos intézmények, valamint a gazdaság irányításában. 5. Arányszámának megfelelő saját nemzeti irányú képviselőinek részvételét a sajtó és a hírközlő szervek irányításában."[57] A Szent Korona a lapra jellemző stílusban minden kön-

1021

Varga Imre szobrai

A szobrászra tárgyválasztása is jellemző. *Varga Imre* szobrai hősök, forradalmárok, forradalmi szellemű alkotók.

Prometheusz, az első lázadó, aki elhozta az embereknek a tüzet. Radnóti Miklós, az „erőltetett menet" költője, a Professzor a magyar Faustként emlegetett Hatvani professzor emlékére. Madách Imre, Derkovits vagy Kulich Gyula emlékműve, a partizán, amely már egész történelmi korszakot szimbolizál. Károlyi szobra hajlott öregember.

— Az ember és az általa képviselt eszme képes vonzalmat vagy ellenszenvet kiváltani — mondja Varga Imre —, függetlenül attól, *hogy az ember szép-e, fiatal-e* Aki Károlyi Mihály eszméivel szimpatizál, az nem a politikus idealizált megjelenését keresi a szoborban sem.

— Leninje sem ünnepélyes, hanem egyszerű, emberi jelenség.

— A nagyszerű emberek nem nagyságukkal, testi méretükkel különböztek közepes kortársaiktól. Úgy gondolom, ha az utcán sétálva, egy-egy parkban sakkozva találkozna valaki Leninnel — például svájci emigrációja idején —, küllemében semmiképpen nem a forradalmi vezért látná. Viszont azoknak az elhatározó tetteknek a sora, amelyek Lenint azzá tették, aki, szinte ijesztő távolságot tesznek közé és a mai ember közé. Azt gondoltam, megpróbálom visszahozni érinthető testi hétköznapiságát, hogy ezen keresztül próbáljak hidat verni a történelmi nagysághoz. Erre az bátorított, hogy előttem eredményes kísérletet tett hasonló értelemben Gyurkó László Lenin októbere című könyvével. E művet olvasva éreztem lehetségesnek, járhatónak ezt az utat.

A szobrászra formanyelve, formaválasztása is jellemző — a mód, ahogyan gondolatait, érzéseit kifejezi. Varga Imre szobrai érthetők, gondolatgazdagok.

Varga Imre azt mondja:

— *Stílusa nem az egyes embernek, a kornak van. A művész akkor fejezi ki világosan önmagát, ha a korstílus egybeesik önmaga megvalósításával.* Ha a művész kommunikálni akar, ha azt akarja, hogy megértsék, akkor a kor és nemzete stílusában, jelrendszerében kell megszólalnia. A nemzeti kultúra nyelvét kell keresnie, megtalálnia. Bartók is ezt tette.

— Ahogy a nyelv is társadalmi produktum, a vizuális nyelvrendszer is spontán alakul, de mindig a társadalom építi ki. Részletekbe menően különbözően jelenik meg. Ezeket a kis különbözőségeket kell értelmezni, erre építheti a művész saját jelrendszerét.

— A közlés vágya minden esztétikai igénynél erősebb. Ha mondani akarok valamit, sírok, ordítok, hogy észrevegyenek, meghallják. A szobor halk, nem agresszív. A zene megszólal, hallható. A szoborra csak akkor figyelnek, ha ránéznek. Ezért minden eszközt megragadok, hogy szólni tudjak, hogy halljanak, hogy értsenek.

Szobrai ajtóban, ablakban állnak, széken ülnek, lépcsőn járnak.

— Igen, így van. Azért, hogy a figura viszonyait rögzítsem a környező világgal, ezzel bonyolítsam vagy egyszerűsítsem. Az önmagában hordott, sűrített kifejeznivaló — bizonyos mennyiségben lehet csak a figurában, ha több ennél, akkor megbomlik az arány. Mint ahogy a beszédben is, ha egy mondatnak a mellékmondatait is akarom mondani — ki kell tágítani a közlés eszköztárát. Azt tapasztalom, ez az eszköz hasznos, érthető. Ha a szobor a valóságos környezet elemeit is magába olvasztja, akkor fokozza a hatást.

Szobrait nem mindig úgy állították fel, nem olyan környezetbe helyezték, ahogy elképzelte. A kritika is megállapította például az újpesti Partizán emlékműről, hogy szerencsésebb lett volna felállítani a kisplasztikai változat szerint. Derkovits ideiglenes helyen áll Szombathelyen, Leninje körül majd lebontják a teret Mohácson.

— Milyen a viszonya a szobraival?

— Azt hiszem, az a legfontosabb, hogy a mű igazat mondjon, ne legyen hazug, se érzelmileg, se tartalmában, se formájában.

Varga Imre vállalja szobrait.

Kádár Márta

Derkovits

Lenin

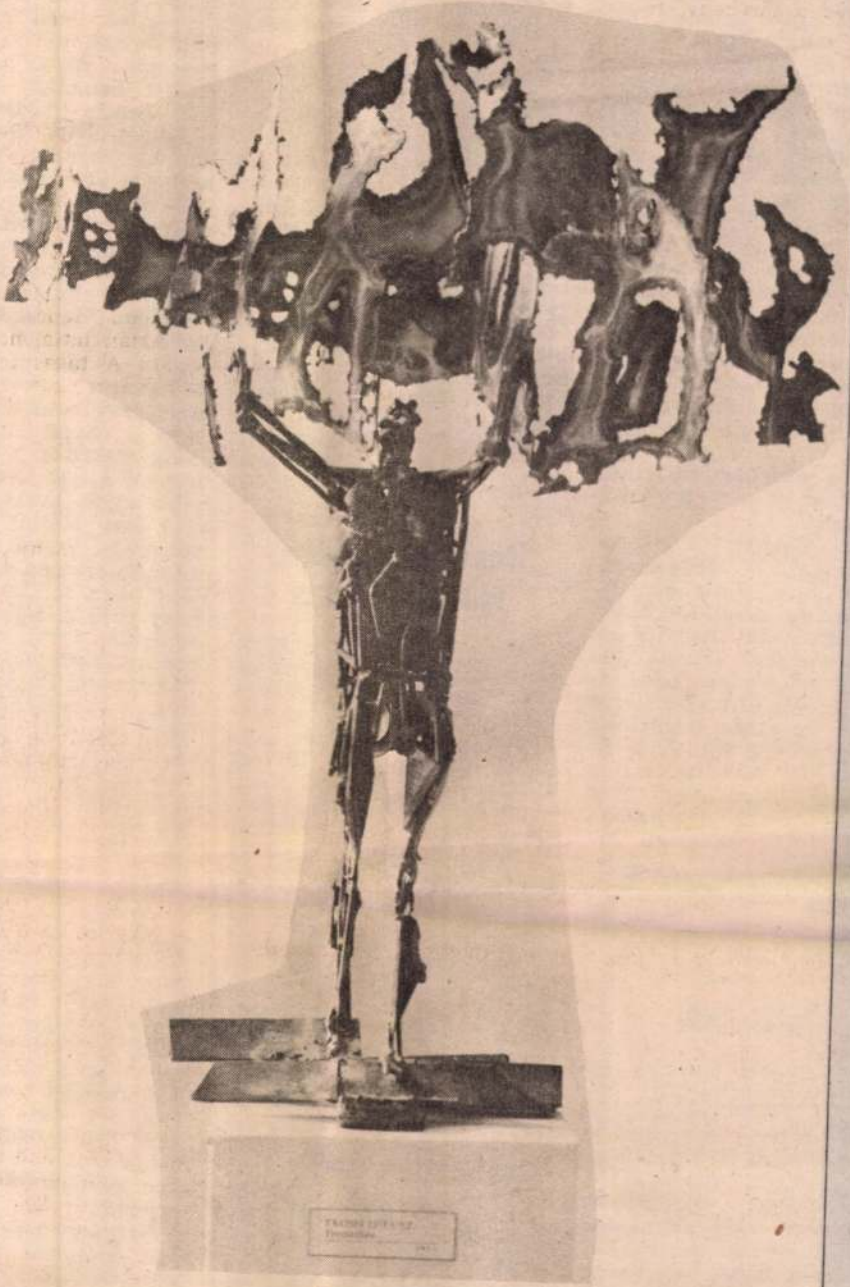

Prometheusz

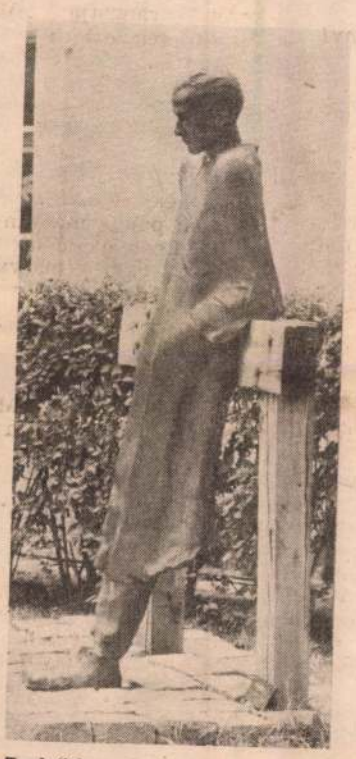

Radnóti

Az irodalmi mellékletet szerkesztette: Horváthy György

A csodálatos B

A háború utáni nemzedékek szimbóluma

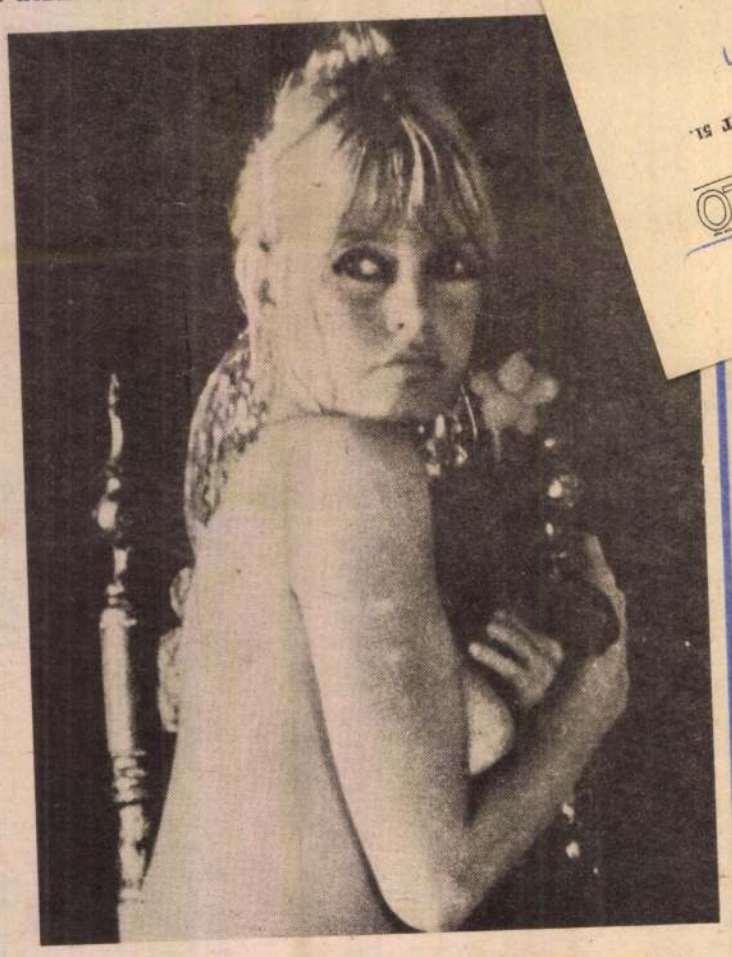

Vele kezdődött a duzzogó szájú, hosszú hajú gyereklányok korszaka. B. B. — ez a két betű a háború utáni években csupa élvezetet, feszes érzékiséget jelentett, melyet már olyan régóta nélkülöztek az emberek. A póz, mely világhírűvé tette: leányos ártatlanság, és démoni elvetemültség együtt. Kissé butácska, kissé ördögi — melyet sok férfi szeret. Mindent szeretett és szeret, ami finom kezeihez simul: kutyákat, macskákat — és természetesen a férfiakat.

Brigitte Bardot 1952 óta — akkor volt tizennyolc éves — 49 filmben játszotta el a főszerepet, az utolsót 1973-ban, mielőtt negyvenedik életévét betöltötte volna. Harmincéves korában eltökélte, hogy nem fog negyvenévesen fiatal szeretőket alakítani, mint más „öreg bútordarab". Látható, hogy Brigitte Bardot-t már akkor kísértette az öregedés gondolata, amikor sima arccal nézhetett a tükörbe. És természetesen ez is, mint minden, ami Brigitte Bardot-t mozgatja, a férfiakhoz kapcsolódik.

B. B. ... bébé ...

Valószínűleg nincs még két olyan betű ebben az évszázadban, mely többet tud mondani a nőről, mint Madame Bardot iniciáléi.

B. B. — csupa élvezet, a háború utáni nehéz években. Nem amerikai mintára alkotott, kitömött melltartójú, csíkos térdzoknis teenager. Nem látomás volt. Ő nő volt, az első filmjétől kezdve, amikor Curd Jürgenst az ujjai köré csavarta, — nő és semmi más, mint nő.

„... és Isten megteremtette a nőt". Ez a bibliai mondat volt annak a filmnek a címe, mely világhírűvé tette. A filmet Roger Vadim rendezte, akinek akkoriban olyan híre volt, hogy a párizsiak a film címét hamarosan az „... ördög megteremtette Bardot-t"-ra cserélték.

1949 nyarán találkoztak, ekkor Bardot 15 éves volt, — polgári házból származó jól nevelt lány, apjának, az egykori tábornoknak gyára volt —, és Vadimot elvarázsolta az a „tiszta szenvedélyesség", melytől minden mesterkéltség idegen volt. „Úgy táncolt, mint egy őrült, aztán hirtelen abbahagyta, az órájára nézett, megragadta az iskolatáskáját és elrohant a gimnáziumba", írja később Vadim. B. B. érettségizett —, háztartási ismereteket tanult (ha főzni nem is), és értett mind a korai középkorról szóló dolgozatok megírásához, mind a halaskofa módra való káromkodáshoz. Ismeretségük első évében Vadim múzsája lett, de az a megállapítás, hogy ő is fedezte fel Bardot-t, nem helytálló.

Marc Allegret, a híres filmrendező a felfedezője, aki az „Elle" újság címlapján Brigitte nevető arcú fotóját látva azt mondta az asszisztensének: „Ez az igazi!" Roger Vadim reményteljes regényírónak érezte magát, a filmrendezőnek dolgozott, mint kifutófiú. És Brigitte el volt ragadtatva az akkor tizenkilenc éves Vadimtól, és minden szabad óráját annak Quani d' Orléans-i bútorozott szobájában töltötte... Közben Bardot papa revolverrel hadonászott leánya körül időről időre, és kiabált: „Ha ez a fiú elcsábít, megölöm!"

Így kezdődött

Aztán amikor Vadim tanárának, Allegret-nek asszisztált Angliában egy film elkészítésében, Brigitte Bardot majdnem az eszét vesztette. Amikor visszajött, és elmagyarázta Bardot-nak, hogy végre meg akarja írni a regényét és ezért Dél-Franciaországba utazik, Bardot elvesztette az életkedvét. A szülei, akik természetesen nem engedték, hogy Vadimmal elutazzon, az utazás napjának estéjén a konyhában találták, a gáztűzhelyre hajolva, öntudatlanul. Az ijedt szülők aztán megengedték neki, hogy összeköltözzön Vadimmal, de nem adták meg az engedélyt ahhoz, hogy tizennyolcadik születésnapja előtt férjhez menjen. Így aztán az 1934. szeptember 28-án született Bardot 1952. október 1-én ment férjhez.

Közben Vadim beiratta René Simon színiiskolájába, és elintézte neki az első szerepet Jean Boyer filmjében. A film „La Trou Mormand" említésre sem érdemes. Csak a második, a „Nyári éjszakák Maninával" című rázta fel a közönséget: Abban ugyanis Brigitte Bardot már Éva-kosztümben jelent meg a filmvásznon. Bardot apja féltucat ügyvéddel jelent meg, de a botrányt már nem tudta megakadályozni. Ezt követte a harmadik film, melyben először lépett fel Roger Vadim, mint színész a felesége mellett. Egyedül az 1952-es évben három filmet csinált. De ezek még mindig nem Vadim-rendezések.

Ehelyett Vadim elküldte a Cannes-i filmfesztiválra, ahol az a hallatlan dolog történt, hogy amikor a névtelen Brigitte megjelent a „Midway" nevű amerikai repülőgép-anyahajó fedélzetén, ahol éppen Lana Turner, Olivia de Havilland, Leslie Caron, Silvana Mangano, Edward G. Robinson, Gary Cooper és Kirk Douglas fotósok százai és a tengerészek előtt pózoltak, azok hirtelen otthagyták hollywoodi sztárjaikat, és Bardot-ra vetették magukat, aki pajzánul nevetve szétnyitotta nekik a blúzát...

Férje akkor volt boldog, ha későn ment haza

Még ebben az évben Kirk Douglas oldalán az „Act of Love"-ban játszott, Anatol Litvak rendezésében, és ezután a fotói bejárták az egész világot. Az 1953-as évet is három filmmel zárta — és a fiatal házasság alapjai máris megrendültek, alighogy megkötötték. Brigitte Bardot kedves nőcskének bizonyult, és nem többnek. Férjét a legnagyobb nyilvánosság előtt „nyomorult szeretőnek" nevezte. Ez ellen persze sok párizsi szépség tiltakozott. Csak lenyűgöző természetessége tette lehetővé számára, hogy karrierjének veszélyeztetése nélkül vigye a nyilvánosság elé magánéletének ilyen titkait, s hogy meztelenül jelenjen meg a vásznon. Egyik film a másikat követte — 1954-ben kettő Rómában, kettő Párizsban — 1955-ben forgatta első angliai filmjét, rögtön utána négyet Párizsban.

És mindegyikben benne volt Roger Vadim keze, aki így kommentálta ezt: „Ha foglalkoztatják, legalább nyugodtak otthon az estéim!" El lehet képzelni, hogy B. B.-ért ebben az időben világszerte férfiak milliói bolondultak, közben Vadim hálát adott az égnek, ha felesége éjszakánként nem ment haza. Rómában botrányt okoztak azzal, hogy egy szálloda balkonján hárman (!) és pucéran jelentek meg: B. B., Vadim és egy tizenhét éves svájci nő, aki Itáliába költözött, hogy ott filmkarriert fusson be; Ursula Andress.

Garbót akarta utánozni

Roger Vadim büszkén hirdette: „Ő az én teremtményem. Liberális elveit én alakítottam ki, én szabadítottam meg a régi, elavult erkölcsi gátlásoktól". Ez a mondat 1956-ban hangzott el, amikor Raoul Levy, a fiatal producer megadta neki a lehetőséget, hogy filmet rendezzen, feleségével a főszerepben. Ez a film az „... és az Isten megteremtette az asszonyt", Curd Jürgens-szel. Ezzel a filmmel Bardot nemcsak világsztár lett, hanem megtalálta azt a helyet, ahol élete utolsó napjáig maradni akar, — és a Roger Vadimmal való közös munka új formáját is, mely az 1957 végén bekövetkezett válást nyomon követte. Bár 1959 júniusában hozzáment a fiatal színészhez, Jacques Charrier-hoz, hogy családot alapítson, — Roger Vadim a tanára, bizalmasa és kedvenc szeretője maradt. A legnagyobbakkal dolgozott együtt, René Clairrel a „Nagy manőver", Jean Cocteauval a „Az Orpheus végrendeletét", Louis Malles-jal a „Viva Mariat", Clouzetval a „La Verité", Duvivierrel „Az asszony és a babát", Godard-ral a „Les Méprist", hogy csak a legnagyobbakat említsük. Jóval az 1963-ban bekövetkezett válása előtt — Charrier-től fia született, Nicolas, — megkezdődött életében az erős, jóképű, fiatal férfiak felvonulása, mely minden más sztárt, még Hollywoodban is, lehetetlenné tett volna, de nem Bardot-t. Házassága Günter Sachsszal? „Borzasztó őrültség volt, ne is beszéljünk róla!" — nyilatkozta egy német újságnak.

Bizonyára az évszázad nagy teljesítményei közé tartozik, hogy húsz éven keresztül férfiak (és nők) millióit bolondította meg, anélkül, hogy a színészet valaha is komolyan lekötötte volna. („Csak a pénz miatt csinálom" — mondta gyakran.) Sokkal szívesebben volt otthon — természetesen nem egyedül.

Harminckilenc éves korában befejezte. Mindig Garbót akarta utánozni, akit következetessége miatt csodált. „Tartsanak meg az emberek szépnek és fiatalnak az emlékezetükben". Ma ruhákat tervez, butikjai vannak, s változatlanul St. Tropezben él legszívesebben.

1979 DEC 3 1
NAPLÓ (VESZPRÉM)
1091 BUDAPEST, IX., DÉLI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
SAJTÓFIGYELŐ

— Sőt, dinom-dánom...! Ahogy Móricka elképzeli, úgy igaz. Száz esetből talán egyszer maradunk a harmadik felvonásra.

— *Hogy-hogy?*

— Nemhogy a koccintást, a kultúrműsort se várhatjuk meg rendszerint. Véget sem ér egy esemény hivatalos része, loholnunk kell vissza. Kocsival előbb beérünk olykor, mint a telefonhívás. És a gépírónő nem értheti el a gépalkatrész-t képalkatrész-nek, Bakó elvtársat Bagó-nak.

— *Azért csak kortyintgattok indulás előtt?*

— Persze. Hogy viszont láthassuk nevünket a rendőrségi krónikában? Ennyire azért nem vagyunk szűkében híreknek, hogy föláldozzuk magunkat a lapért.

— *Csak nem szondáznak meg titeket is?*

— Aj-aj, naponta. Aki rosszat írt, előbb elcsípik, mint a szatírt. S ha ezért egyből zászlósokká léptetnék elő a szellemi élet őrmestereit, lenne itt csillaghullás. Csak úgy káprázna a szemünk. Mint a színészeké, midőn fotókrónikásunk rájuk villant vakulámpájával a legmeghittebb pillanatban.

— *Együtt jártok vidékre?*

— Majdhogynem egymáshoz vagyunk nőve, mint a sziámi ikrek. Hiszen egy útra csak egy autó után jár kilométer-

Történ

Elöljáróban hadd utalja szakmánkra: Pályaválas tás előtt álló fiamat ké dezem: „Aztán eldöntötte már, hogy mi akarsz le ni?" Némi gondolkod után válaszolja: „Azt m nem tudom. De azt m igen, hogy mi nem. Segéd munkás, vagy újságíró". Ő még nem tudja, hog szépség, sőt időnként m humor is akad az újsági életében.

Jaj csak azt ne!

Veszprémbe kerülése első évében történt. Sz nyári estén, hazaindu előtt csörrent a telefon. tűzrendészeti parancsn ság ügyeletese jelenti zett.

— Most kaptunk több tesítést, hogy Csopak m lett nagy tűz van. Az 1 és a 2-es fecskendő e dult, mindjárt megy a rancsnoki kocsi is. Vel tartanak-e?

— De még mennyire. Kapom a blokktömb tollat, és máris robog Messziről látjuk a sötét szakában égrecsapó, h huszonöt méteres lángn veket. Félelmetes... U érjük a két rohamko Leugrálnak az állami oltóegységek tagjai, s lik a fecskendőt. A látjuk, hogy a tűzfé mellől vasvillás emb futnak felénk.

— Maguk mit akar — kérdi egyikük liheg

— Hát eloltani! — szolja a parancsnok.

— Jaj, csak azt ne fogják könyörgésre a got. — Alig tudtuk gyújtani.

A lényeg: a kombáj tal kicsépelt borsó

épületek beláthatatlan sora tárul elénk. Az egyetemi campus területe óriási. Nagy állatkert tartozik hozzá; az oroszlánokat ijesztően vékony drótkerítés választja el a látogatóktól, a gorillákat betonból kiképzett vizesárok és elektromos árammal telített drótháló veszi körül.

Mialatt az egyetemen foglalatoskodtam, Land Rover kombinkba, amely a széles útpadkán parkolt, durrdefekt következtében belerohant egy személyszállító busz. Mindkét kocsi ronccsá vált. Még szerencse, hogy gépkocsivezetőnk az ütközés pillanatában a közeli bisztróban ebédelt. Amikor az esetet közöltem a Survey ibadáni kirendeltségének a vezetőjével, valamint Kogbe professzorral, mindketten legyintettek és csak ennyit mondtak: don't worry!, ami annyit jelent, hogy sose izgassa magát!

Utunkat három nap múlva egy Toyota dzsippel folytattuk. Ibadánban még megtekintettük a párját ritkító botanikus kertet, majd Kogbe professzor kocsiján átrándultunk Ifébe, ahol 13 ezer acre kiterjedésű területen Nigéria legújabb és legmodernebb egyeteme várt ránk. Ezt a hatalmas területet az őserdőből hasították ki. Az egyetemi campust itt is gyönyörű parkok, terek, kanyargó utak és pálmaligetek tarkítják. Páratlanul szépek az uszodái. A lakóházakra a bougainvillea pasztellrózsaszín fürtjei futnak fel, s a fürtökön a friss hajtás narancssárga.

Az Ifébe vezető út őserdőket szel át s mint valami hullámvasút vezet dombról le, völgyből fel. Ibadánból a dzsippel folytattuk útunkat Lagosba, a fővárosba. Shagamu után mocsárerdőbe jutottunk, ahol cölöpökre épült házakat láttunk. Aztán feltűnt Lagos külvárosa. A visszafelé vezető úton csak Oyoban álltunk meg, ahol néhány kalabasból (kemény tökhéj) készült csipkefinom faragványt vásároltunk. A változatosság kedvéért nem Bida, hanem Kontagora felé vettük útunkat, de még mielőtt elértük volna a nagy bush várost, gumit kellett cserélni. A kocsitól vagy ötven méterre oroszlánokat pillantottunk meg. Pandogariban jelmezszerű ruhákba öltözött fulani törzsbeli fiatalokkal találkoztunk. A világos rézbőrű fulanik származása, amely már Herodotoszt is foglalkoztatta, ma is rejtély. Valószínűnek tartják, hogy ősi líbiai törzs, melynek bölcsőjét Egyiptom vagy Ázsia ringata, de vannak, akik a karthágó púnok ivadékainak vélik őket. A fulani nők szépsége közismert. Ezek a fiatalok még nem láttak fehér embert, így nagy szenzációt jelentettünk számukra. De amikor rájuk emeltem fényképezőgépemet, megijedtek és elfutottak. Csak nehezen sikerült őket visszacsalogatni. A lányok voltak a bátrabbak vagy talán inkább a kíváncsibbak.

A hazafelé vezető út a sötétben igen hosszú és szerfölött unalmas volt. Alig vártuk, hogy megérkezzünk és friss ivóvízhez jussunk.

Kép és szöveg:
DR. MÉHES KÁLMÁN

Nagy Lajos szobra

FARKAS P. JÓZSEF FELVÉTELEI

Első pillantásra nem tetszik igazán. Már az imént is idegenkedve szemléltem a fehér vászon alól kibukkanó lábszár és lábfej csizmaszerű, elnagyolt formázását, s most, hogy Hubay Miklós, a halál előtti utolsó órákra emlékező tanú (és *tanítvány*) megfontoltan szép avatószavai nyomán lehullott a lepel, inkább távol tart, mintsem magához hív az embermagasságúnál valamivel nagyobb ércalak. Talán az volt a szándéka az alkotónak, Varga Imrének, hogy miként Nagy Lajos szikár, szigorú prózájával — szobrával is meg kelljen küzdenünk?

A szülőfalu, a ma két-három ezer lelket számláló Apostag méltó helyet keresett bronzkabátban, bronzkalapban hazatérő író fiának, kivel élete évtizedei során kölcsönösen hol összemelegedtek, hol perben, haragban voltak az itteniek. A példás gyorsasággal, példás összefogással, példás áldozatkészséggel fölépült, szemet gyönyörködtetően új, öt tantermes iskola udvarán otthon érezheti magát *a kérlelhetetlen igazmondó*. Ám a földszintesnek is alacsony épület nem a legalkalmasabb háttér a jellegtelen és fölösleges talapzatra állított szoborhoz — mely éppenséggel a hátát mutatja az üvegablakoknak: a figura legérdektelenebb részét, hatalmas foltfelületet. Negyvenöt fokkal elfordítva sokkal előnyösebb, élettelibb volna a szoboralak helyzete.

Az arányokat, szerkezetet, körvonalat fölmérő, „nagyoló" tekintet végül is a panyókára vetett hosszú kabáton állapodik meg. S ha békülnünk kell Varga Imre Nagy Lajosával, e vállra-dobottság szimbolikája máris kezdeményezi az összehangolódást. Valamiként beleszorul, belefogalmazódik az író életének minden átmenetisége, bizonytalansága, ideges időzavara. A se tél se nyár sors.

Rajta is van a nagykabát meg nincs is.

Klasszikusnak mondjuk őt, de nem úgy becsüljük. Nem úgy olvassuk.

A kabát alól kinyúló jobb kéz könyvet szorongat, a lapok közt ujja jelzőjével. Saját kötete vagy másé? Esetleg épp a *Kiskunhalom*—Apostag örök jelenléte a magyar irodalomban? Elgondolkodom: egy végigégett „trombitás Figaro", egy cigarettacsikk, vagy akár egy ceruza nem illenék-e jellemzőbben e kézbe? De tiszteletet parancsol, és a szobornak szolgáltat igazságot a művészi gesztus: Varga Imre ifjúságában megfordult Nagy Lajosnál — a könyvkereskedőnél, akinek boltocskáját jelentékeny szellemek, induló tehetségek, betűre szomjas egyszerű olvasók látogatták. Onnan hát az emlék, mely az íróhoz könyvet rendel.

A zakó gombolása és az elmosódott kravátli vonala ugyanúgy a fej iránt emeli pillantásunkat, ahogyan az öreg hát betegségekbe belenyugvó görbülete is. Az alak talán a kelleténél sietősebben készült, a tartás tán a Károlyi-szoborról ismerős — a kalapos fő azonban már téveszthetetlenül viseli magán Varga Imre teremtő keze nyomát. A kalap — kopasz fejbúbot takar — groteszkül koronázza meg az egészében komoly-komor atmoszférát, magányosságérzetet sugalló figurát. Ember a furán méltóságos kalap alatt: a hamuból kiparázsló novella, kiizzó szociográfia, kilángoló újságcikk nagymestere a magyar literatúra XX. századi történetében (ha úgymond *szürke* Nagy Lajos stílusa: csakis *hamualóliságában* szürke!) — és a gunyoros, humoros, ironikus, szatirikus ábrázolás jelese is, Karinthy mögött a legelső sorban.

A száj íve: akár a tragédiamaszkoké. Erős, kemény, makacs férfira valló, összezárt ajkak. Szinte látni: mögöttük összeszorított, összecsikordított fogak. Sötét szájzugokba fut a keserűség. Nem pesszimizmus az, mi a hajdan legendás izmaiért irigyelt, telt ábrázatú *sportsman* hetven év szenvedéseitől, küszködéseitől, gyűrkőzéseitől leapasztott-megfaragott arcán szétárad — de a mulandóság tudása és tudatása; minden emberi gyarlóság fölött érzett néma düh. Mit tehettem ellene? s mit a magam gyarlósága ellen? — kérdezi a szobor. A kéz mintha nemcsak nyitná azt: rá is mutatna a könyvre.

Nagy Lajos nézi Apostagot, nézi a világot. Orráról kissé lecsúszott szemüvege fölött nézi. Ahogyan nézi, az már remeklés Varga Imre alkotásán. Elbillenti, elhárítja magától az okulárét a tekintet. Néz az ifjú, elszalasztott, átnyomorgott fiatalságát temetve. Néz — a *Kiskunhalmot* is író — javakorabeli, a későn jött elismerés, a későn és csak részben megvalósított nagy tervek diktálta indulattal. Néz az idős, kivel a megalázó, nem érdemelt félreállítás már elfeledtette Kossuth-díját. Az öregember-alakban a teljes élet teljes sors sűrítődik: szembogarában.

Százegyedik születésnapja — 1984. február 5-e — küszöbén áll már Nagy Lajos centenáriumi szobra. Áll, háta mögött a nevét viselő iskolával. Áll ő, a század első felének tanúja. Elaggott *íródeák?* Megroggyant lábbal áll vagy megvetettel? A kalapos, kabátos, könyves, szemüveges szobor megállít, úgy áll; s a szemével kérdez. Kérdez, „csöppet sem újszerűen", de „súlyos megfontolások, végtelen sok tapasztalat" birtokában, mint ama híres novellája végén:

— *Hogy vagy te?*

TARJÁN TAMÁS

VARGA Imre

A legnagyobb hazai lepke
a nagy pávaszem

A dekorativ rajzolatú fekete
medvelepke

Az egyik legszebb hazai faj:
a fecskefarkú lepke

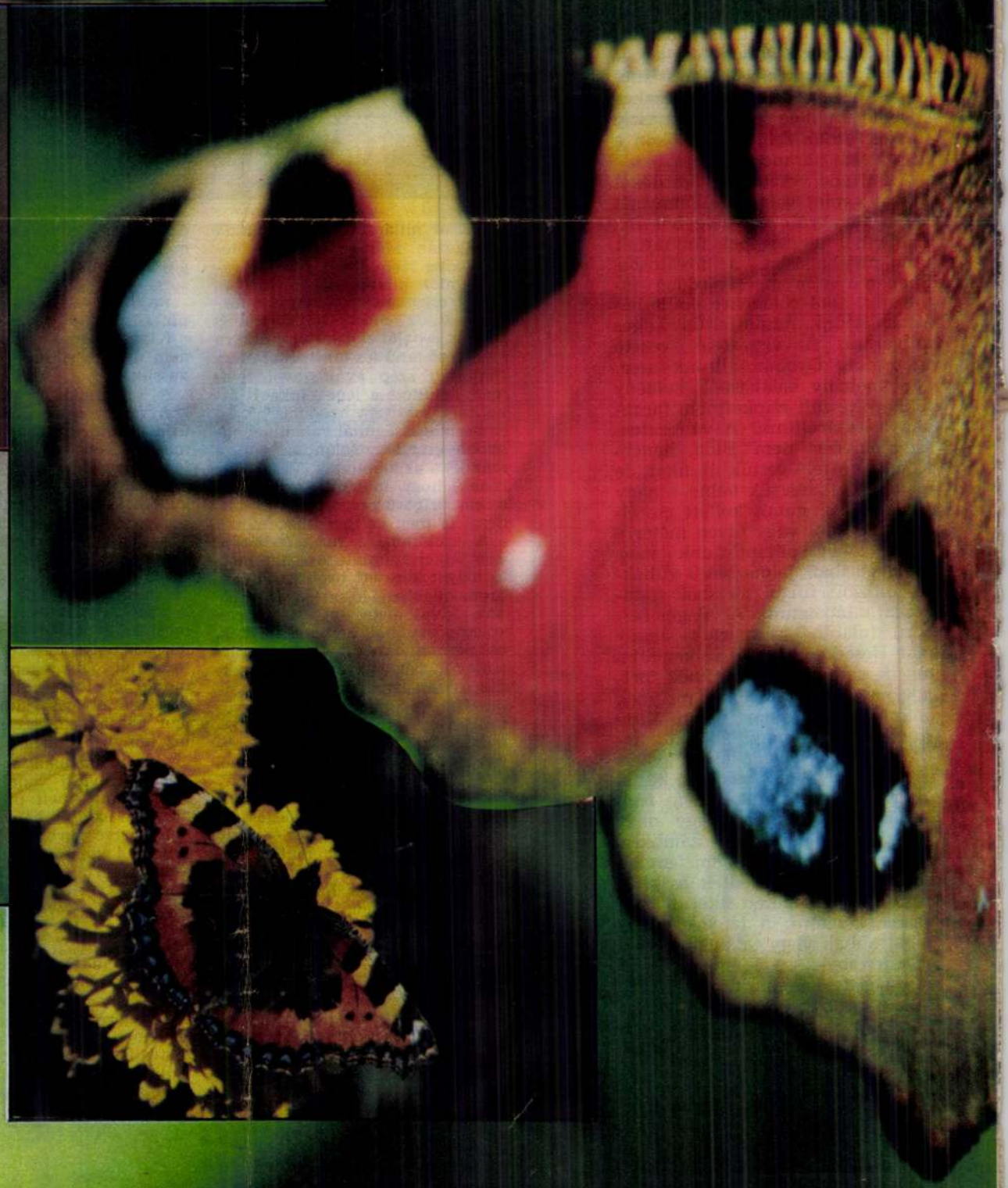

Mindenütt előfordul a kis rókalepke

Egy kislány máshol aludt — olvastam a címben, majd az újságíró így fejezte be: „Szombathelyen évente három-négy gyereket nem visznek haza az óvodából, bölcsődéből."

Az újságíró az anyára és a nagymamára hárította a felelősséget, de — amennyiben együtt élnek — felvetődik az apa felelőssége is. Hiszen az apának éppúgy

[illegible] olyan apákat, mint a Győrben élő négy gyermekes édesapa, aki öt éve egyedül neveli gyermekeit, — ahogy a Győri Rádió kacsonyi műsorában hallottuk. Vannak anyák, akik elfelejtik hazavinni gyermeküket, s bár kevesen, vannak apák, akik mindent feláldozva, egyedül is képesek vállalni a gyermeknevelés nehéz, de örömteljes éveit.

Sz. L.-né Szombathely

Ajándék-bőség

Régen olvastam olyan kedves írást, mint Budai Rózsa újságíró tollából a *Kis fát veszünk*, emlékező sorokat. Bizonyára sokunkban ismerős emlékképek merültek fel az

gyerekeink ugyanígy megbecsülik-e ajándékaikat. Karácsony előtt sokszor figyeltem a vásárlókat. Egyetlen házaspár — legtöbbször egyetlen — gyermekének

Varga Imre

szobránműrén

A műrén magyarról Kádár Márta írt.

Vas Péte

1979

dec 31.

Endre Szász: Frauenkopf, Siebdruck, 1986

Imre Varga: Großmutter, Bronze, 1967

AZ OLVASÓK FÓ

VAS NÉPE
1979 DEC 31
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-148, 340-726
MTI SAJTÓFIGYELŐ

LEVELEINKBŐL

Kőrösi Péter Szombathely: Talán erősnek tartják, de leírom: megint átestünk a ló másik oldalára. A korábbi években kevesebb karácsonyfát vágtak ki, mint amennyi a kereslet volt. Az ünnep előtti napokban már csak maszekoknál lehetett kapni, ugyancsak magas áron. Az idén viszont sokkal több fenyő került kivágásra, mint amennyire szükség volt. Így azok sem késtek el, akik az utolsó napra hagyták a vásárlást, mert maradt bőven ünnep utánra is. Pedig ez is kárt jelent a népgazdaságnak.

T. A. Szombathely: A Vas Népe december 23-i számában hirdette a GELKA és a Villamossági Szövetkezet a karácsonyi ünnepi ügyeletet. Előző nap este elromlott a televíziónk, hát 23-án reggel 8 órakor mindjárt hívtam a GELKA ügyeletét, bízva abban, hogy még aznap megjavítják lakásomon a készüléket. Csak másnapra vállalták! — reggel 8-kor. Köszöntem, nem kértem.

Gondoltam, a szövetkezetnél nagyobb szerencsém lesz. Vagy hússzor próbálkoztam 9 óra előtt és után, nem vették fel a telefont. Csak tudnám, miért hirdetik a szolgáltatást, ha annak nem tesznek eleget.

Cs. J.-né Szombathely: Úgy gondolom, nem vagyok egyedül problémámmal. December 23-án, vasárnap dolgoztam, a bölcsőde viszont zárva volt. Egyedül nevelem gyerekemet, senki hozzátartozóm nincs a városban. Tudvalevő, hogy nagyon sok a gyermekét egyedül nevelő anya, s bizony ezek az ünnepek sokuknak gondot okozott. Ahol vannak segítőkész nagyszülők, vagy rokonok, ott persze ez nem probléma. De azoknál a vállalatoknál, ahol a dolgozó nők száma több, bizony nem tudják a vezetők sem eldönteni, hogy kinek van nagyobb szüksége a szabadnapra, amikor a munkaidőbeosztás ennyire megváltozik. Ilyenkor legalább egy ügyeletes gyermekintézményt tartanának nyitva.

Cikkeink

Ki-ki a

„Az útviszonyok természetesen nemcsak az időjárástól függnek, hanem az utakat fenntartó, gondozó vállalatok, emberek munkájától is" — olvashattuk a *Decemberi figyelmeztető* című írásukban.

Azonban hiábavaló volt az újságírói figyelmeztetés. A karácsony előtti héten a város bármely részén jártam, mindenfelé a nyálkás, sártócsás járdákat tapostam. Illetve különbséget csak a magannazak [illegible] láttam. Azok előtt már kora reggel a tulajdonosok lesöpörték a járdát, viszont a bérházak, egyéb épületek előtt az volt az érzésem, mintha a senki földjén járnék.

A háztulajdonosokat bírságolják, ha elmulasztják a takarítást. Ugyanígy kellene a más bérlemények felelőseit is.

Horváth Károly
Szombathely

A testi fogyatékosokért

Azt hiszem, sok újságolvasó nevében szólok, amikor megköszönöm a Vas Népe szerkesztőinek és az újságíróknak *Az életben a legnagyobb szépséghiba a vakság* sorozatot, és az *Élet a tolókocsiban* című írásukat.

Sokkal több ilyen gondolatébresztő, meleg hangú cikkre lenne szükség. A példa és az írás nevel, tehát minél többször foglalkozunk egy témával, annál hitesebb[illegible] bennünk a segítő mozdulat is.

Vagy ha egy vállalat vezetőjénél jelentkezik munkára testi fogyatékos, nem telefoni értesítést ígér, hanem állást ad. A legtöbb esetben ezek a munkaerők sokkal lelkiismeretesebbek, mint az egészségesek. Mert nekik meg kell tartani munkahelyüket, ők állandóan bizonyítani akarnak. Azt, hogy ők is érnek annyit, mint bárki más, a maguk munkaterületén. Ha mindenki megpróbálná „beleérezni" magát a másik ember helyzetébe, biztosan sokkal könnyebben tudnák elviselni amúgy is nehéz sorsukat.

Pék János Celldömölk

[illegible]ötelessége a gyermekével [illegible]való törődés, mint az anyá[illegible]ak. És mégis, ha délutánonként végignézünk a bölcsőlékbe, óvodákba sietó szülők hadán, bizony sokkal kevesebb az apa közülük

Tompított fények

Vakító fények?

Nem a kirakatokat és az úttesteket megvilágító fényekre gondolok, hanem azokra a meggondolatlan, felelőtlen járművezetőkre, akik úgy állítják be a tompított fényt, mint egy reflektort. Nem törődnek a szembejövő járművek vezetőivel, azzal, hogy a rosszul beállított lámpájuk fénye mennyire vakítja el, és sodorja veszélyes helyzetbe őket.

Nem is szólva azokról, akik gyakrabban és hosszabb ideig közlekednek az esti órákban, és akiknek egy-egy útszakaszon több tucat ilyen „fény-banditával" kell szembenézniük, és céljuk elérésekor fáradtan, kimerülve szállnak ki járművükből.

Pedig egy-egy pontos és szabályos fényszóró beállítás alig tizenöt percet igényel. Mekkora felelőtlenség! Önzésből, nemtörődömségből e néhány percért veszélyeztetni mások életét, biztonságát. A közlekedési erkölcs alapszabálya, a látni és látszani elv nem azt jelenti, hogy csak az egyik vezető lásson minden áron, hanem a szembe jövőnek is meg kell adni a látás lehetőségét.

Több ezer autós nevében kérem a közlekedési szerveket, hogy fokozottabban ellenőrizzék és szigorúbban büntessék a fénnyel visszaélő gépkocsivezetőket.

Agg Imre
Szombathely, Hajnal u. 2/B.

Válaszolnak az illetékesek

Kettő közül választhatnak

A szombathelyi Éhen Gyula téri fodrászüzlet vendégeinek panaszára a Vas megyei Fodrász Ipari Szövetkezet elnöke válaszolt.

A vendégek által említett „megszokott" kozmetikust a saját kérelmére helyezték át másik üzletbe. Az üzlet felújítása óta műszakonként két kozmetikus dolgozik. A kushoz irányítják vendégeiket, így befolyásolják őket a választásban. (Emiatt kérte a régi kozmetikus is az áthelyezését.)

A levélírók kérték, hogy a helyettesítést ne ennek az üzletnek a kozmetikusával oldja meg a szövetkezet vezetősége. Mivel a szövet[illegible]

1021

VARGA IMRE SZOBRAI

A szobrászra tárgyválasztása is jellemző. Varga Imre szobrai hősök, forradalmárok, forradalmi szellemű alkotók.

Prometheusz, az első lázadó, aki elhozta az emberek-

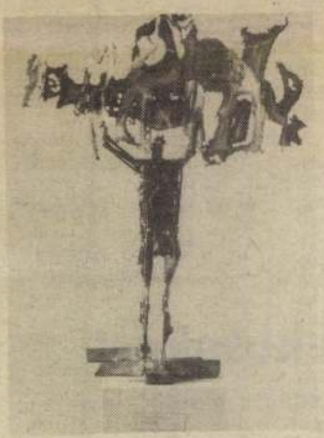

Prometheuszok.

nek a tüzet. Radnóti Miklós, az „erőltetett menet" költője, a Professzor a magyar Faustként emlegetett Hatvani professzor emlékére, Madách Imre, Derkovits vagy Kulich Gyula emlékműve, a partizán, amely már egész történelmi korszakot szimbolizál. Károlyi szobra hajlott öregember.

— Az ember és az általa képviselt eszme képes vonzalmat vagy ellenszenvet kiváltani — mondja Varga Imre —, függetlenül attól, hogy az ember szép-e, fiatal-e. Aki Károlyi Mihály eszméivel szimpatizál, az nem a politikus idealizált megjelenését keresi a szoborban sem.

— Leninje sem ünnepélyes, hanem egyszerű, emberi jelenség.

[illegible] különbözik közös kortársaiktól. Úgy gondolom, ha az utcán sétálva, egy-egy parkban sakkozva találkozna valaki Leninnel — például svájci emigrációja idején —, küllemében semmiképpen nem a forradalmi vezért látná. Viszont azoknak az elhatározó tetteknek a sora, amelyek Lenint azzá tették, aki, szinte ijesztő távolságot tesznek közé és a mai ember közé. Azt gondoltam, megpróbálom visszahozni érinthető testi hétköznapiságát, hogy ezen keresztül próbáljak hidat verni a történelmi nagysághoz. Erre az bátorított, hogy előttem eredményes kísérletet tett hasonló értelemben Gyurkó László Lenin októbere című könyvével. E művet olvasva éreztem lehetségesnek, járhatónak ezt az utat.

A szobrászra formanyelve, formaválasztása is jellemző — a mód, ahogyan gondolatait, érzéseit kifejezi. Varga Imre szobrai érthetők, gondolatgazdagok.

Varga Imre azt mondja:

— Stílusa nem az egyes embernek, a kornak van. A művész akkor fejezi ki világosan önmagát, ha a korstílus egybeesik önmaga megvalósításával. Ha a művész

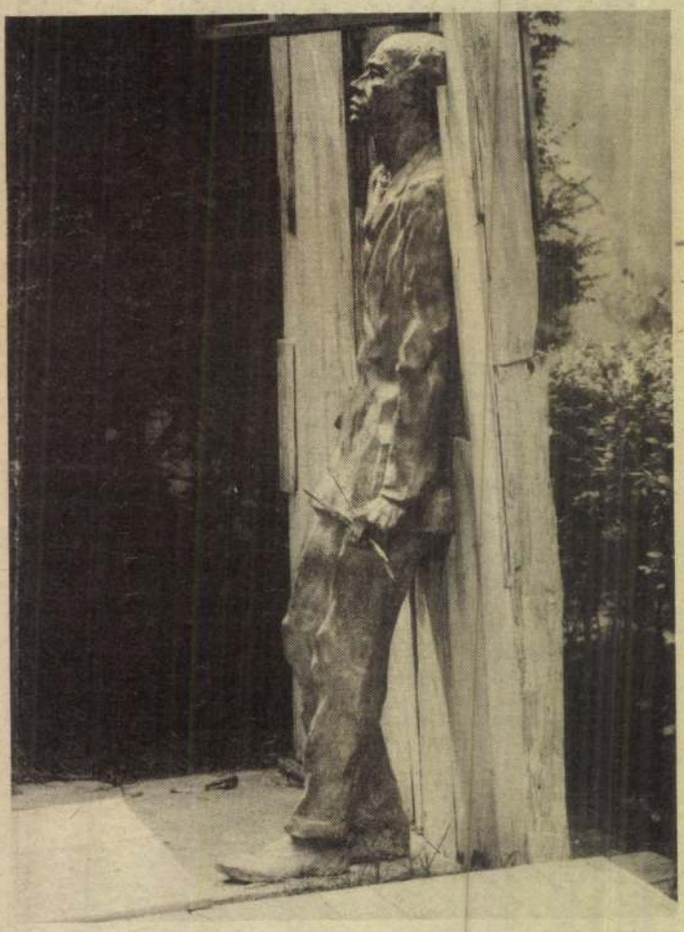

Derkovits.

kommunikálni akar, ha azt akarja, hogy megértsék, akkor a kor és nemzete stílusában, jelrendszerében kell megszólalnia. A nemzeti kultúra nyelvét kell keresnie, megtalálnia. Bartók is ezt tette.

— Ahogy a nyelv is társadalmi produktum, a vizuális nyelvrendszer is spontán alakul, de mindig a társadalom építi ki. Részletekbemenően különbözően jelenik meg. Ezeket a kis különbözőségeket kell értelmezni, erre építheti a művész saját jelrendszerét.

— A közlés vágya minden esztétikai igénynél erősebb. Ha mondani akarok valamit, sírok, ordítok, hogy észrevegyenek, meghallják. A szobor halk, nem agresszív. A zene megszólal, hallható. A szoborra csak akkor figyelnek, ha ránéznek. Ezért minden eszközt megragadok, hogy szólni tudjak, hogy halljanak, hogy értsenek.

Szobrai ajtóban, ablakban állnak, széken ülnek, lépcsőn járnak.

— Igen, így van. Azért hogy a figura viszonyait rögzítsem a környező világgal, ezzel bonyolítsam vagy egyszerűsítsem. Az önmagában hordott, sűrített kifejeznivaló — bizonyos mennyiségben lehet csak a figurában, ha több ennél, akkor megbomlik az arány. Mint ahogy a beszédben is ha egy mondatnak a mellékmondatait is akarom mondani — ki kell tágítani a közlés eszköztárát. Azt tapasztalom, ez az eszköz hasznos, érthető. Ha a szobor a valóságos környezet elemeit is magába olvasztja, akkor fokozza a hatást.

Szobrait nem mindig úgy állították fel, nem olyan környezetbe helyezték, ahogy elképzelte. A kritika is megállapította, például az újpesti Partizán emlékműről, hogy szerencsésebb lett volna felállítani a kisplasztikai változat szerint. Derkovitsa ideiglenes helyen áll Szombathelyen, Leninje körül majd lebontják a teret Mohácson.

— Milyen a viszonya a szobraival?

— Azt hiszem, az a legfontosabb, hogy a mű igazat mondjon, ne legyen hazug, se érzelmileg, se tartalmában, se formájában.

Varga Imre vállalja szobrait.

Kádár Márta

holland film. — **Balassagyarmati Madách:** Bankrablás. Színes amerikai bűnügyi filmvígjáték. — **Nagybátonyi Bányász:** Severino. Színes NDK—román kalandfilm. — **Pásztói Mátra:** Júlia (14). Színes amerikai film. — **Rétság:** A rejtelmes sziget. Színes francia—spanyol—olasz kalandfilm. — **Kohász:** Családi összeesküvés (14). Színes amerikai film. — **Nagybátonyi Petőfi:** Volt egyszer egy vadnyugat. I—II. (14). Színes amerikai—olasz western. — **Jobbágyi:** Az utolsó valcer. Színes amerikai film.

SZERDA

KOSSUTH RÁDIÓ:

8.27: A tudomány fellegváraiban.
8.57: Beszélni nehéz.
9.09: Népi muzsika.
9.42: Kis magyar néprajz.
9.47: Tarka mese, kis mese.
10.05: MR 10—14.
10.35: Válaszolunk hallgatóinknak.
10.50: Zenekari muzsika.
12.35: Házunk tája.
12.50: Operaslágerek.
13.20: Örökzöld dzsesszmelódiák.
14.10: Hangképek a VIII. kecskeméti népzenei találkozóról.
14.31: A cirkuszhercegnő.
15.10: A Szovjetunió népeinek zenéjéből.
15.28: Goethe boldog gyermekkora.
16.08: Zengjen a muzsika.
17.07: Kritikusok fóruma.
17.20: Lemezmúzeum.
18.15: Hol volt, hol nem volt...
19.15: Gondolat.
20.00: Új lemezeinkből.
20.49: Muzeális felvételeinkből.
21.00: A hetvenes évek.
22.20: Tíz perc külpolitika.
22.30: Mátyás Mária operafelvételeiből.
22.50: Meditáció.
23.00: Barokk muzsika.
0.10: Pásztor László, Jakab György és Hatvani Emese táncdalaiból.

PETŐFI RÁDIÓ:

8.05: Rise Stevens és Nelson Eddy operettfelvételeiből.
8.33: Idősebbek hullámhosszán.
9.28: Magyar fúvószene.
10.00: Zenedélelőtt.
11.30: A Szabó család.
12.00: Balogh Albert népi zenekara játszik.
12.33: Tánczenei koktél.
13.20: Egy kis figyelmet kérek!
13.30: Színes szőttes...
14.00: Sanzonok.
14.35: Slágermúzeum.
15.25: Kapcsoljuk a 22-es stúdiót.
15.40: A becsületes megtaláló.
16.00: Mesterségünk címere.
16.35: Néhány perc tudomány.
16.40: Népdalcsokor.
17.30: Háromszög.
18.33: Híres előadók albuma.
19.03: Zentai Anna és Rátonyi Róbert operettfelvételeiből.
19.25: Tallózás a sajtóban.
19.45: A beat kedvelőinek..
20.33: Híres alma materek.
21.25: Verbunkosok, nóták.
22.10: A tegnap slágereiből.
23.15: Daljátékokból.

TELEVÍZIÓ:

9.00: Tévétorna. (Ism.).
9.05: A természet válaszol.
9.15: Óvodások filmműsora.
1. Kezdődjék a játék.
2. Janó horgászik. (SZ)
9.35: Szünidei matiné.
1. Az állatok felfedezése.
2. Az aranyhajú lány. (Ism.).
3. Bóbita.
11.00: Delta.
11.40: Bolondok májusban. (Ism.). (SZ)
16.00: Surik, Vászja... és az ige. Család. (SZ)
16.25: Hírek.
16.30: A hiúz. Svéd ismeretterjesztő film. (SZ)
17.15: Kuckó. (SZ)
17.45: Rólunk van szó!

A Budapest Kötőipari Szövetkezet salgótarjáni telepén a IV. negyedévben 18 ezer darab műszálas felsőkötött árut készítenek a Szovjetunió részére. Az exporton kívül a belföldi kereskedelem részére is gyártanak kardigánokat és pulóvereket.

(báb—)

Családbíróságok

Lengyelország ma talán az egyetlen európai állam, ahol a válások száma nem emelkedik. 1977—78-ban a korábbinál 15 százalékkal kevesebb házasságot bontottak fel.

Az eredmény az ésszerű családpolitikai intézkedéseknek — és a családbíróságnak köszönhető.

Néhány évi kísérleti működés után 1977-ben nyert polgárjogot az új típusú intézmény. A családbíróság élén a körültekintéssel kiválasztott, családjogkérdésekben jártas és képzett, nagy gyakorlattal rendelkező bíró áll. Segítőtársai azok az ülnökök, akiket a nyolcezer hivatásos és társadalmi felügyelő közül, valamint az ország 46 családi tanácsadó állomásán működő szakemberek — tanárok, orvosok, rendőrtisztviselők — köréből választanak ki. A bíróság tagjai közé tartozik a gyermekbarát-szövetség képviselője, s a nőszövetség, vagy más társadalmi szervezet küldötte is.

A családbíróság munkaköre igen sokrétű. Tagjai az ítélethozatal mellett szerepet vállalnak a problémák megelőzésében is. A válások, tartásdíjak megítélése, házastársi vagyonközösség felbontása, az apaság megállapítása, a kiskorúak védelme, gyámsági felügyelete, a kiskorú bűnözők további sorsának alakítása, a kényszer alkoholelvonó-kúrák megítélése is hatáskörébe tartozik. Jelenleg a családjogperek 40 százalékával első fokon ezek a bíróságok foglalkoznak.

Technikai újdonságok

– és ötvözetet szállít. Ennek a jelentőségét hangsúlyozza, hogy az antimonérc a nagy keménységű acélötvözetek fontos adaléka.

☆

Csehszlovák kutatók új módszert dolgoztak ki a nyomdafestéknek régi papírról való eltávolítására. Eszerint ez a másodlagos nyersanyag újság-, csomagoló-, plakát- stb. papírként ismét felhasználható. Az új technológia előnye, hogy az eljárás során semmiféle szennyvíz nem keletkezik. A külföldi papírgyárak élénken érdeklődnek az új eljárás iránt. Egy nyugatnémet cég már meg is vásárolta licencét.

...DETÉSEK

2 sodrott ca, 3 évesek. s az idegéri -21-es Volga nélkül. ifj. ef. Salgótarja.

ZEN örömet k, utazzon nként a Tát- BUSZ sí- és jával. Télen s egészség a gyen részt az fürdőtúráin! nyes árak! s irodáink-

S kiadó a Béla út 8. eklődni: Szaa Salgótarján, tca 1., II. em.

INGATLAN

GARÁZS eladó. Cím: Salgótarján, Kemerovo krt. D/4. B. lépcsőház, I. emelet 3.

ÉPÍTÉSI engedéllyel 250 □-öles telek eladó Salgótarján, Eperjes-telep, Katona József út 36. Villany, víz van. Érdeklődni: Gordos Tibor, 3185 Egyházasgerge, Felszabadulás út 30.

JÁRMŰ

SKODA 1000 MB olcsón eladó. 1 éves műszakival. Tóth József, Salgótarján, Salgó út 1.

Vargalmre
MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Mohácsi vk.
NÓGRÁD
1979 DEC 31
1021

Varga Imre szobrai

Prometheusz

A szobrászra tárgyválasztása is jellemző. Varga Imre szobrai hősök, forradalmárok, forradalmi szellemű alkotók.

Prometheusz, az első lázadó, aki elhozta, az embereknek a tüzet. Radnóti Miklós, az „erőltetett menet" költője, a Professzor a magyar Faustként emlegedett Hatvani professzor emlékére, Madách Imre. Derkovits vagy Kulich Gyula emlékműve, a partizán, amely már egész történelmi korszakot szimbolizál. Károlyi szobra hajlott öregember.

— Az ember és az általa képviselt eszme képes vonzalmat vagy ellenszenvet kiváltani — mondja Varga Imre —, függetlenül attól, hogy az ember szép-e, fiatal-e. Aki Károlyi Mihály eszméivel szimpatizál, az nem a politikus idealizált megjelenését keresi a szoborban sem.

— Leninje sem ünnepélyes, hanem egyszerű, emberi jelenség.

— A nagyszerű emberek nem nagyságukkal, testi méretükkel különböztek közepes kortársaiktól. Úgy gondolom, ha az utcán sétálva, egy-egy parkban sakkozva találkozna valaki Leninnel — például svájci emigrációja idején —, küllemében semmiképpen nem a forradalmi vezért látná. Viszont azoknak az elhatározó tetteknek a sora, amelyek Lenint azzá tették aki, szinte ijesztő távolságot teszneknek közé és a mai ember közé. Azt gondoltam, megpróbálom visszahozni érinthető testi hétköznapiságát, hogy ezen keresztül próbáljak hidat verni a történelmi nagysághoz. Erre az bátorított, hogy előttem eredményes kísérletet tett hasonló értelemben Gyurkó László Lenin októbere című könyvével. E művet olvasva éreztem lehetségesnek, járhatónak ezt az utat.

A szobrászra formanyelve, formaválasztása is jellemző — a mód, ahogyan gondolatait, érzéseit kifejezi. Varga Imre szobrai érthetők, gondolatgazdagok.

Varga Imre azt mondja:

— Stílusa nem az egyes embernek, a kornak van. A művész akkor fejezi ki világosan önmagát, ha a korstílus egybeesik önmaga megvalósításával. Ha a művész kommunikálni akar, ha azt akarja, hogy megértsék, akkor a kor és nemzete stílusában, jelrendszerében kell megszólalnia. A nemzeti kultúra nyelvét kell keresnie, megtalálnia. Bartók is ezt tette.

— Ahogy a nyelv is társadalmi produktum, a vizuális nyelvrendszer is spontán alakul, de mindig a társadalom építi ki. Részletekbemenően különbözően jelenik meg. Ezeket a kis különbözőségeket kell értelmezni, erre építheti a művész saját jelrendszerét.

— A közlés vágya minden esztétikai igénynél erő-

— Igen, így van. Azért, hogy a figura viszonyait rögzítsem a környező világgal, ezzel bonyolítsam vagy egyszerűsítsem. Az önmagában hordott, sűrített kifejeznivaló — bizonyos mennyiségben lehet csak a figurában, ha több ennél, akkor megbomlik az arány. Mint, ahogy a beszédben is ha egy mondatnak a mellékmondatait is akarom mondani — ki kell tágítani a közlés eszköztárát. Azt tapasztalom, ez az eszköz hasznos, érthető. Ha a szobor a valóságos környezet elemeit is magába olvasztja, akkor fokozza a hatást.

Szobrait nem mindig úgy állították fel, nem olyan környezetbe helyezték, ahogy elképzelte. A kritika is megállapította, például az újpesti Partizán emlékműről, hogy szerencsésebb lett volna feállítani a kisplasztikai változat szerint. Derkovitsa ideiglenes helyen áll Szombathelyen, Leninje körül majd lebontják a teret Mohácson.

— Milyen a viszonya a szobraival?

— Azt hiszem, az a legfontosabb, hogy a mű igazat mondjon, ne legyen hazug, se érzelmileg, se tartalmában, se formájában.

Varga Imre vállalja szobrait.

Kádár Márta

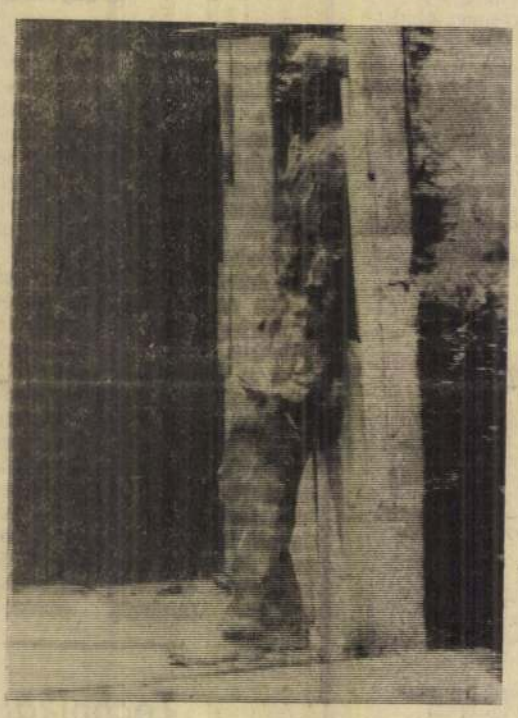

Derkovits

Varga Imre

nobránműsén

A műsén nobrai hősök forradalmárok.

Kádár Mária
ciste

Vas Népe
1974 dec. 11..

...nyos, hogy reflexszé válik

Ilyen is van

A minap a vonaton két ismeretlen útitársnőm a Vas Népe egyik cikkéről beszélgetett. — Már megint a bölcsődében felejtettek egy kisgyereket — szólt az egyik.

Varga Imre

nohránműrén.

K. M. ci Ne

Ré Tér Megyei Népújság
1979 dec. 31.

kás-, illetve bútorvásárlásra 30 ezer korona kölcsönt vehetnek fel. Ha egy éven belül gyermek születik, a kölcsönt 2 ezer koronával csökkentik. Minden további gyer-

Világóceán

Az embe

Varga Imre

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Nohánművén

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

1979 DEC 3 1.

1021

Varga Imre szobrai

A szobrászra tárgyválasztása is jellemző. *Varga Imre* szobrai hősök, forradalmárok, forradalmi szellemű alkotók.

Prométheusz, az első lázadó, aki elhozta az embereknek a tüzet. *Radnóti Miklós*, az „erőltetett menet" költője, a Professzor a magyar Faustként emlegetett *Hatvani professzor* emlékére, *Madách Imre*, *Derkovits* vagy *Kulich Gyula* emlékműve, a partizán, amely már egész történelmi korszakot szimbolizál. *Károlyi szobra* hajlott öregember.

— Az ember és az általa képviselt eszme képes vonzalmat vagy ellenszenvet kiváltani — mondja Varga Imre —, függetlenül attól, hogy az ember szép-e, fiatal-e. Aki Károlyi Mihály eszméivel szimpatizál, az nem a politikus idealizált megjelenését keresi a szoborban sem.

— *Leninje sem ünnepélyes, hanem egyszerű, emberi jelenség.*

— A nagyszerű emberek nem nagyságukkal, testi méretükkel különböztek közepes kortársaiktól. Úgy gondolom, ha az utcán sétálva, egy-egy parkban sakkozva találkozna valaki Leninnel — például svájci emigrációja idején —, küllemében semmiképpen nem a forradalmi vezért látná. Viszont azoknak az elhatározó tetteknek a sora, amelyek Lenint azzá tették aki, szinte ijesztő távolságot tesznek közé és a mai ember közé.

— *A szobrászra formanyelve, formaválasztása is jellemző — a mód, ahogyan gondolatait, érzéseit kifejezi. Varga Imre szobrai érthetők, gondolatgazdagok.*

— Stílusa nem az egyes embernek, a kornak van. A művész akkor fejezi ki világosan önmagát, ha a korstílus egybeesik önmaga megvalósításával. Ha a művész kommunikálni akar, ha azt akarja, hogy megértsék, akkor a kor és nemzete stílusában, jelrendszerében kell megszólalnia. A nemzeti kultúra nyelvét kell keresnie megtalálnia.

— *Szobrai ajtóban, ablakban állnak, széken ülnek lépcsőn járnak.*

— Igen, így van. Azért hogy a figura viszonyait rögzítsem a környező világgal ezzel bonyolítsam vagy egyszerűsítsem. Az önmagában hordott, sűrített kifejeznivaló — bizonyos mennyiségben lehet csak a figurában ha több ennél, akkor megbomlik az arány. Mint ahogy a beszédben is, ha egy mondatnak a mellékmondatait is akarom mondani — ki kell tágítani a közlés eszköztárát. Azt tapasztalom, ez az eszköz hasznos, érthető. Ha a szobor a valóságos környezet elemeit is magába olvasztja, akkor fokozza a hatást.

Szobrait nem mindig úgy állították fel, nem olyan környezetbe helyezték, ahogy elképzelte. Derkovits ideiglenes helyen áll Szombathelyen, Leninje körül majd lebontják a teret Mohácson.

— *Milyen a viszonya a szobraival?*

— Azt hiszem, az a legfontosabb, hogy a mű i[illegible] mondjon, ne legye[illegible] se érzelmileg, [illegible] ban, se fo[illegible]

megoldást sürgető határozatot hozzon. Előírta, hogy a nemzeti tanácsok a nagyobb vállalatokkal és szövetkezetekkel karöltve pénzügyi alapot hozzanak létre bölcsődék és óvodák alapítására. A határozat nyomán már ebben az évben is jelentős eredmények születtek. A korábbi évhez képest mintegy 20 ezer gyermekkel többet tudnak felvenni a gyermekintézményekbe.

Számottevő szociális problémát okoznak a válások. Ha az egyik szülő sem törődik a gyermekkel, vagy árván marad, s a nemzeti tanács menhelyben helyezi el. Jelenleg

baljak megtere
ládi melegség l
nak, akik szülő
nek fel. A tapa
tatóak, mert a
jó eredmények
Az ilyen helye
fiatalok könny
kednek bele a
sadalmába. Tö
ládot alapít és
szülővé válik.

Összegezve: ebben az évben Szlovákiában a családok és a gyermekek támogatására a nemzeti jövedelem 7 százalékát fordítják. Több mint 10 milliárd koronát.

Serédi János

tetések és sztrájkok hatására az iráni sah januárban országa elhagyására kényszerült. Az iráni események — az új alkotmányról tartott népszavazás, a nemzetiségi területeken folyó harcok, az Egyesült Államokkal fennálló kapcsolatok kiéleződése — azóta is a nemzetközi politika homlokterében állnak. Képünkön: milliós tüntetés Teheránban Khomeini ajatollah mellett

riség kincsestára

rancsára a mres
expedíció éveken át végzett kutatásokat, s kiderítette, hogy gyakorlatilag szinte va-
nyi kémiai elem meg-
oldott állapotban a
Egyetlen köb-
víz pél-
dol-

napra drágábbak, hogy a mezőgazdaság nem lesz képes mindenkinek előteremteni a mindennapi táplálékot, hogy az emberiség egészének fejlődése érdekében új forrásokról kell gondoskodnunk az ezredfordulóra. Ez a felismerés szűkebb szakmai körökben már korábban érlelődött, s a lehetséges megoldásokat keresve irá-

gok külön-külön aligha lesznek képesek megbirkózni vele. Az együttműködés ezen a téren is létszükséglet. Ezt ismerte fel a Szovjetunió és az Egyesült Államok, amikor 1974-ben megállapodást kötött a világóceán közös kutatására. Az ötéves együttműködési terv valóraváltásán 17 szovjet és 22 amerikai tudományos intézet dol-

Varga Imre, szobrász

KUN BÉLA EMLÉKMŰVE

Kun Béla születésének 100. évfordulója alkalmából emlékművet avattak Budapesten az Attila út és a Krisztina körút találkozásánál a Vérmezőn. Az emlékmű Varga Imre szobrász és Szilágyi András építész alkotása. Avatóbeszédet Kállai Gyula, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának elnöke mondott.

43

/48

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrászművész

7 Varga Imre: Sziklakéz, siklósi sárga márvány, beremendi és helyszíni szürke mészkő, 600x150x230 cm, befejezés éve: 1976

7

Művészet, 1982. júl. 5. old.

Varga Imre halálára

Április 14-én a Pálffy-palotában
nyitották meg
a Magyar Kultúra hetét Bécsben.
Széles skálájú program volt:
avar ötvösmunkáktól Varga Imre
sétáló-élő bronzszobráig,
gyerekrajzoktól a Zsolnay-gyár
fémfényű kerámiatárgyaiig terjedt
a kiállított művek listája,
a zenét szerető bécsiek —
és melyik bécsi nem szereti a zenét? —
a Kodály-kvartett vonósait,
Sebestyén János orgonamuzsikáját,
az Operaház vendégjátékát,
Kincses Veronika énekét hallhatták —
tegyük hozzá: többek között,
mert más zenei rendezvények is
voltak, s megvolt a lehetőség a mai
magyar irodalom és filmművészet
alkotásainak megismerésére is...

—: A magyar kultúra hete

Új Tükör, Bp. 1986. máj. 11

24-25

XXIII/19

Varga Imre

1980. X. 26. 9.00 Kossuth
Kulturális Magazin
- Most szenteljünk néhány percet egy másik muzeumra, sokkal távolabb hazánktól, amelyet magyar müvészek alkotásaik diszitenek legujabban. Tudjuk, hogy a római Szt. Péter Székesegyház nemcsak egyházi központ, hanem hatalmas múzeum is. Elég ha a Michelangelo világhirü Pietájára gondolunk. A magyar müvészek itteni vállalkozásáról adnak rövid beszámolót Varga Imre Kossuth-dijas szobrásznüvész, aki ott volt a felavatáson és nemrég tért haza Rómából.

- Szt. István vett egy telket ott a Szt. Péter templom mellett azzal a szándékkal, hogy magyar zarándokház és pihenő legyen. Szt. Péter templom közvetlen közelében. Erre a telekre föl is épült egy ilyen ház és ez állt egészen pontos évszámot nem tudok, de valamikor a XVII. század végefeléig. Ekkor a kápolna sekrestyéjének az kibővitésével elnyelte, a Szt. Péter templom kibővitésével elnyelte a Szt. Péter templom ezt a magyar zarándokházat. Ott van egy mellékudvara a Szt. Péter templomnak a Largo Brassi. Azon van egy márványtábla a falban, ahol elmondja a történetet, hogy ezen a helyen állt a magyar zarándokház. Nohát ez volt valamiféle történelmi alap, ami a kápolna magyar egyháznak ajándékozását indokolta. Volt egy ennél hathatósabb és valóságosabb alap az állam és az egyház dolgainek rendezése előtt körülbelül öt esztendővel. Ezek voltak az első lépések. Három esztendővel ezelött az akkori pápa formailag is Lékai László biboros urnak ajándékozta ennek a kápolnának a jogát. Egy olyan területen, ami odáig, az ókeresztyén szarkófágokat tartalmazta. Ezt a helyet választotta ki a kápolnának a későbbiekben is épitésze, Gerő László professzor. Ő a döntése utólag igazoltan helyes volt. Egy két helyiségből álló, összesen mintegy 20 méter hosszu és 5 méter széles, a körüli magasságu donga boltozatu helyiséget választott ki, amelynek le kellett süllyeszteni egy métert a szintjét, az ókeresztén szarkófágot kifitték innét, és ennek a kápol-

Varga Imre

Kiállítás, filmnapok a fórum alkalmából

Az európai biztonsági és együttműködési értekezlet kulturális fórumának alkalmából nemzetközi festészeti kiállítás nyílt hétfőn a Magyar Nemzeti Galériában.

A tárlatot *Varga* Imre Kossuth-díjas szobrászművész nyitotta meg. A megnyitón részt vett *Köpeczi* Béla művelődési miniszter, a kulturális fórum magyar nemzeti bizottságának elnöke, a magyar állami és társadalmi szervek több vezető képviselője, a kulturális fórumon részt vevő küldöttségek, valamint a budapesti diplomáciai képviseletek számos vezetője és tagja.

A tárlatra 31 ország küldte el azokat a festményeket, amelyek a nemzetek képzőművészetének több mint két évtizedes fejlődését mutatják be. Minden ország 25 négyzetméter felületű kiállítási teret kapott, s szinte valamennyi mű közgyűjteményből származik. Hazánkat *Hincz* Gyula, *Barcsay* Jenő, *Kokas* Ignác, Kondor Béla és *Németh* József alkotásai képviselik.

Nemzetközi filmnapok kezdődtek a kulturális fórum alkalmából hétfőn este a Kossuth moziban. A november 18-ig tartó eseménysorozatot *Szabó B.* István, a Hungarofilm igazgatója nyitotta meg.

A nemzetközi filmszemlén huszonkilenc ország nyolcvanhárom produkcióját vetítik. Az első napon a házigazda Magyarország filmművészetét bemutató alkotások peregtek: láthatta a közönség *Szabó* István *Redl ezredes*, *Gyarmathy* Lívia *Együttélés*, valamint *Jancsó* Miklós *Így jöttem* című művét.

A továbbiakban alfabetikus sorrendben mutatkoznak be az európai kulturális fórumon részt vevő államok nemzeti filmgyártásuk néhány produkciójával.

Magyar

essék: „aki"-t írtam. De nem a nyelvtan-szerkesztőknek. Csak a magam, meg a régi Kálló szavával.) Az egyik tábla dolgában meg, csak félig ugyan, de Máramaros-sziget irányába húz az én szekerem is. Vegyük hát akkor először Sziget kedvéért jó Szilágyi Istvánnak egyre jobban halványuló emlékezetát

delt hajdúivadékok voltak. Az a „nemzetes uramozás", ami később Szilágyi István és Arany János levelezésébe vitt valami kedves szint, inkább csak játékféle akart lenni, olyanforma hegedűszóval, hogy a Bocskai hajdúi se alább valók „amazoknál". Ha nem is előkelőségben, de érdemben.

MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748. 340-726

Varga Imre

SZOCIALISTA MŰVÉSZETÉRT

Művészet
1980 DEC

1021

Koncsol Judit

Varga Imre „Térdelő Orpheus" című szobrát Tatabányán a Népház előtt állították fel (MTI)

viszonyának a munkaltató ál-
tal való megszüntetéséhez. valamint áthelyezés esetén új munkahelye elfoglalására kitűzött időpont megállapításához. A változó munkahelyre alkalmazott választott szakszervezeti tisztségviselő más munkahelyre beosztásáról pedig a felsőbb szakszervezeti szervet előzetesen értesíteni kell."

„Mt. V. 4. §. A választott szakszervezeti tisztségviselőt megillető munkajogi védelem (Mt. 16. §) a tisztségviselő megbízatásának idejére és az annak lejártát követő két év tartamára érvényesül, kivéve, ha visszahívására érdemtelenség miatt került sor. A munkajogi védelem időtartama alatt a közvetlen felsőbb szakszervezeti szerv egyetértése szükséges a tisztségviselő el-

1021

Varga Imre munkáiról

1980.XII.12.Televizió 2.Müsor 21.o5
TV Hiradó 2

- Ez év október 8-án avatta fel II.János Pál pápa a római Szent Péter Bazilikában a magyar kápolnát, amelynek belsejét kortárs szobrászmüvészeink alkotásai diszitik. A Magyar Katolikus Egyház és a magyar kultura számára egyaránt fontos esemény előzményeit, magát az avatási szertartást, és a Magyarok Nagyasszonya Kápolna mükincseit mától fotókiállitás mutatja be az esztergomi Keresztény Muzeumben. dr.Lékay László biboros nyitotta meg ma délután a kiállitást, amelynek anyagát a Muzeum igazgatója, Csépfalvay Pál mutatta be a megnyitó ünnepség közönségének. A madonna szobor előtt az első magyar király Szent István áll, Varga Imre alkotása. A kápolna két oldalfalát 19 olyan magyar szent dombormüves ábrázolása disziti, akik itt születtek, vagy itt éltek Magyarországon. Amerigo Tot az Olaszországban élő világhirü magyar müvész dombormüve négy fejezetben eleveniti meg a kápolna történetét. A kiállitás fotói az avatási szertartás pillanatait is megörökitik, többek között az első misét, amelyet maga a pápa celebrált. A római Szent Péter Bazilika magyar kápolnáját ismertető szép kiállitás az esztergomi Keresztény Muzeumban látható.

Sterbetz István

ÉLŐ MÚZEUMOK

Élő múzeumok. Írta: Ster-

Varga Imre

SAJTOFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

nokánmírek

TURISTA

1981 1'

l021

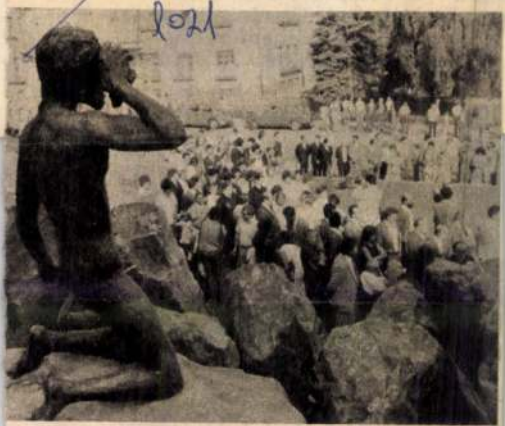

A tatabányai Népház előtt 1980-ban felavatták Varga Imre szobrászművész „Térdelő Orpheus" című szobrát.

DAILY

from the wires of
the Hungarian News Agency MTI BUDAPEST

Neueste

'All roads are open' to settling hostage affair

MAJLIS SPEAKER SAYS

Tehran, Jan. 12 (AP) — The Speaker of Iran's Parliament Hojatoleslam Hashemi Rafsami said Monday that "all roads" are open to settling the hostage problem and that he expects approval of two emergency bills aimed at solving the crisis by Friday, four days before the inauguration of Ronald Reagan, who has warned he will conduct talks with a "clean slate."

Iranian Prime Minister Mohammad Ali Rajai also hinted of a hostage release, saying in a state radio broadcast, "according to available information, the issue is making progress."

The two emergency bills were introduced Monday by Iran's top hostage negotiator, Behzad Nabavi, who said in presenting the legislation, "if we do not reach a result by Jan. 16 it is not clear how the negotiations will continue with the new incoming administration."

US President Carter has set Jan. 16 as the deadline by which a hostage agreement must be reached if the terms are to be put into effect before Reagan is inaugurated Jan. 20.

Reagan said Sunday he will start the hostage talks with a clean slate if Carter fails to get an agreement.

Nabavi said the first emergency bill asks the parliament, or Majlis, to approve a third-party arbitrator to settle financial legal claims between Iran and the United States.

The second bill asks the Majlis to nationalize the wealth of late Shah Mohammad Reza Pahlavi and his relatives, Nabavi said, a move that would make it easier for the United States to return the Shah's assets to Iran.

After Nabavi announced the legislation, the Majlis went into closed session. A vote is scheduled on the two bills Tuesday.

Another Iranian hostage negotiator, Ahmad Azizi, said earlier that the Iranian government has accepted the "commitment" offered by the United States for the release of the 52 American captives.

The chief US negotiator, Deputy Secretary of State Warren M. Christopher, extended his stay in Algiers at least until Monday and reported that "serious problems still remain" in the talks.

Among the issues known to be in dispute is Iran's demand for release of 5.5 billion dollars in assets against which American claims have been filed. The administration of US President Jimmy Carter has told Iran that under the US constitution it cannot interfere with the courts, but it has suggested taking this phase of the dispute to an international claims commission.

Iran, Iraq release conflicting communiqués

Salvador declares i

San Salvador/El Salvador, Jan. 12 (TASS) — In a communiqué the Farabundo Marti National Liberation Front Sunday said that the composition of the new popular provisional government of El Salvador will be announced soon. The communiqué sets forth the main provisions of the [illegible] country's fu-

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Varga Imre
szobrászművész

DAILY NEWS

1981 JAN 13

1021

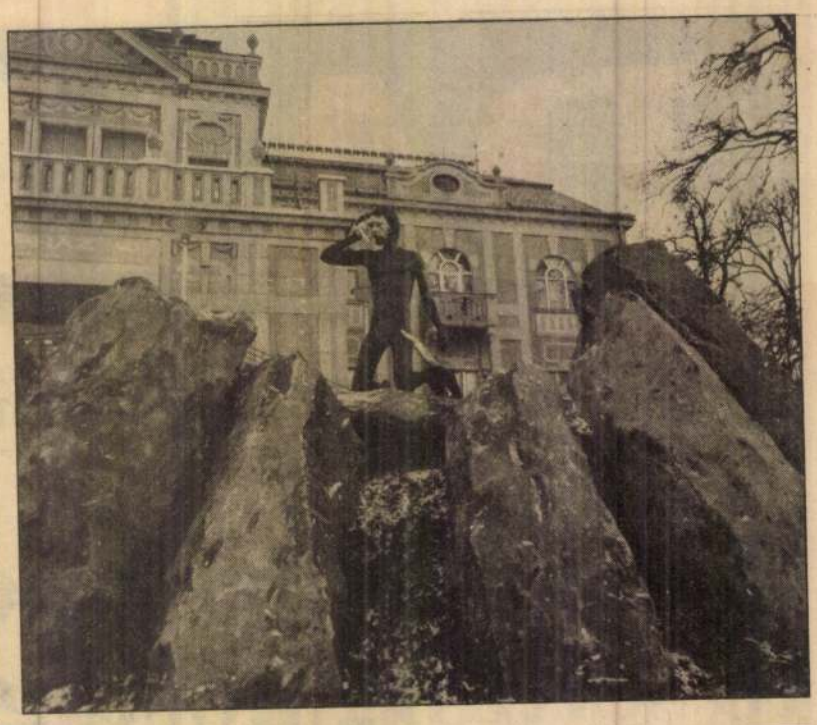

PHOTOS MTI — TAMÁS FENYES

VARGA SHOW AT MINING CENTRE: A representative show of the works of the distinguished sculptor Imre Varga was opened last Thursday in the Népház Culture Centre of Tatabánya, a mining centre along the road to Vienna. Arranged in response to a request from Tatabánya Collieries, the exhibition, which traces the lifework of the artist, includes 26 pieces, among them full-figure statues of the composer Béla Bartók, Hungarian writers Gyula Krúdy, Imre Madách, Miklós Radnóti and other works. Here the artist is pictured at the opening, and other pictures show: his Orpheus composition outside the entrance to the Tatabánya Népház, "A la recherche: Seated Woman", and "The Musician".

0.05: Hírek.

MOZI

Zalaegerszeg, Ady: 14.30 pillanat embere. 16, 18: **Ge szterek sofőrje** (angol). **Sógorok, sógornők** (fran Matiné: **Mese a 12 talála Művészmozi: Viva, Mex** (szovjet).

Nagykanizsa, Béke: 14, **Psyché I—II.** (magyar) dupla helyárral. Matiné: **Szegény gazdagok.** Szabadság: **Pofonok völgye, avagy Papp Lacit nem lehet legyőzni** (magyar).

Keszthely, Petőfi: 16: **Az acélváros titka** (csehszlovák). **Szegények kapitánya** (román). Matiné: **A rézhegyek királynője.**

Lenti, Dózsa: És az eső elmos minden nyomot... (NSZK —francia). Matiné: **Az áruló palegyenes.**

Zalaszentgrót, Szabadság: **Ragadozó madarak** (amerikai). Matiné: **Szarvacska—Manócska.**

Letenye, Fáklya: **Őszi maraton (szovjet).** Matiné: **Lányok hídja.**

Hévíz, Alkotmány: 10, 18: **Vállalom, főnök!** 14, 20: **An-** [illegible]

— 20.00: A tudomány és mi. — 20.50: Huszonnégy óra. — 20.55: Zágrábi krónika. — 21.15: A Planjecki-család. — 22.35: Hét plusz hét — jugoszláv show.

Az Osztrák TV műsorából: 9.30: Tv-konyha. — 10.00: Iskolatévé. — 10.30: Új apukám van. Film. — 12.00: Jean és Pierre — film. 17.00: Kicsinyek műsora. — 17.30: Lassie — filmsorozat. — 18.00: Állatok a forró égöv alatt — filmsorozat. — 18.30: Mi. — 19.00: Osztrák képek. — 19.30: Tv-híradó. — 20.15: Hétfői telesport. 21.05: Az álnév — film. — 21.55: Esti sportműsor. — 23.00: Hírek.

2. műsor: 18.00: Riportműsor. — 19.00: Egy lány a világűrből. Az alvó planéta. — 19.30: Tv-híradó. — 20.00: Körkapcsolásos riportműsor. — 22.20: Gyilkosság computerrel. Bűnügyi filmkomédia. — 23.45: Hírek.

MOZI

Zalaegerszeg, Ady: 16: **Ék-**

Varga Imre

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

kiállítás

ZALAI HÍRLAP

1981 JAN 18

1021

A tatabányai Népház galériájában január 8-án megnyílt Varga Imre Kossuth-díjas szobrászművész kamara-kiállítása. A képen: a művész és alkotása, az Orfeusz.

ÜLJETEK

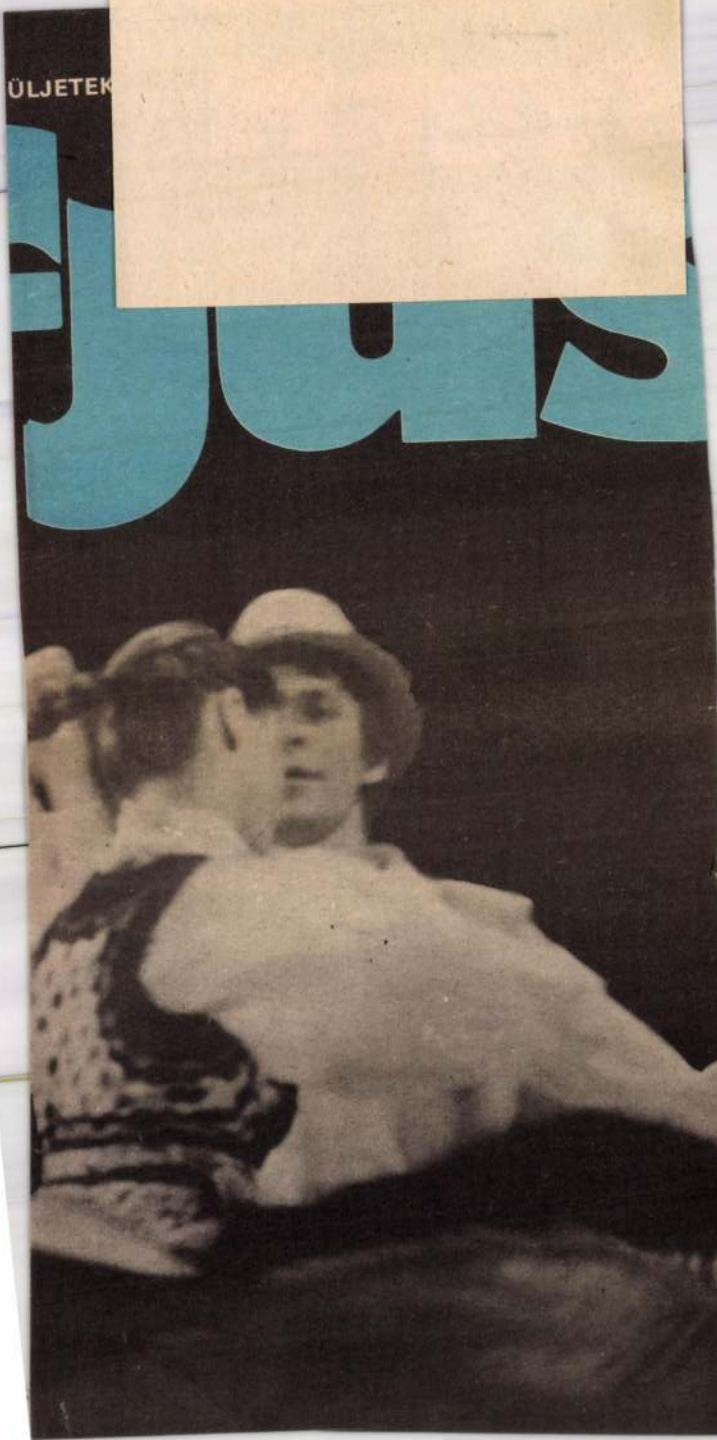

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-743, 340-726

Varga Imre
szobrászművész

MAGYAR IFJÚSÁG
1981 JAN 23

ESEMÉNYEK,
HÍREK,
TUDÓSÍTÁSOK

Orpheus

1021

A tatabányai Népházban január elején nyílt meg Varga Imre Kossuth-díjas szobrászművész kamarakiállítása. A mester, a Népház előtt felállított alkotásával, az Orpheusszal.

MA HÁROM MEGYÉBEN

Népfront-küldött-értekezletek

Ma Heves, Szolnok illetve Komárom megyében tartják meg a Hazafias Népfront *megyei küldöttértekezletét.* Az írásbeli *beszámolóhoz* a titkárok fűznek szóbeli kiegészítést. Délután *választják meg* a megyei bizottságok tagjait, az elnökségeket, alelnököket, valamint a megyei elnököket, titkárokat.

Megválasztják a Hazafias Népfront soronkövetkező VII. kongresszusának *küldötteit,* valamint *javaslatot tesznek* az országos tanács tagjaira, akik majd a megyéket képviselik.

AZ USA TERVEIRŐL

Éles dél-jemeni bírálat

Varga Imre

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-743, 340-726

nekrológ

ESTI HÍRLAP
1981 JAN 24

1021

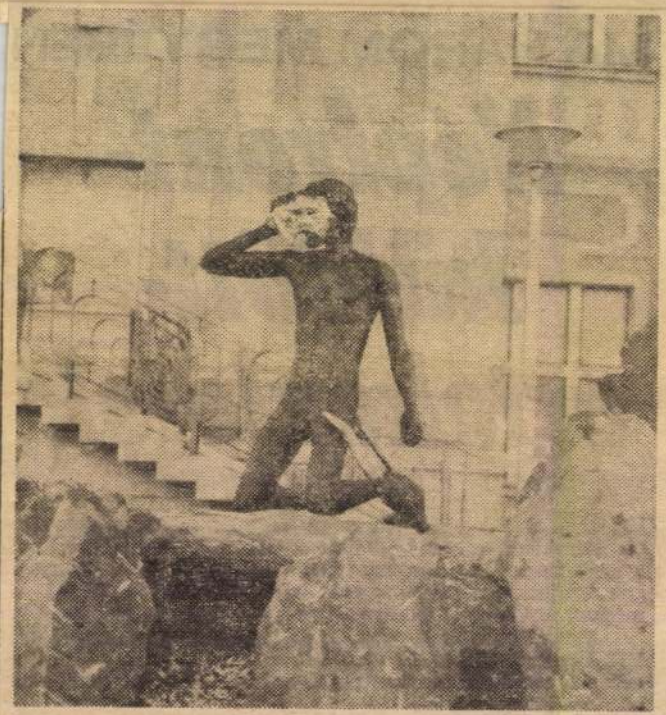

A Tatabányai Népházban kiállítás nyílt Varga Imre szobrászművész munkáiból. A képen látható szobor, az Orfeusz, a Népház épülete előtt áll.

(MTI-fotó Fényes Tamás felv.)

Magyar Nemzet

unkatábor volt"

lalom a munkát, addig lent kuksolhat. Ha vállalja, hajnali négykor kiengedik, mehet dolgozni éhbérért. A legtöbb munka olyan, hogy azt *épeszű ember nem vállalná*, de nekünk terápia gyanánt megteszi.

Beutalt 7.: — Én keresek mondjuk 3500 forintot, ebből levonnak rabtartásra 1410 forintot. Ami marad, annak a fele elmegy gyerektartásra, mert van egy hétéves kislányom. Kapok 600 forint *spájzpénzt*, ami úgy-ahogy elég kávéra, cigarettára. Ja: száz forintot az intézet még félretesz, mi úgy mondjuk, *koporsópénzre*, amit szabaduláskor kap kézhez mindenki. Vagyis, ha kimegyek, kétezernégyszáz forintom lesz biztos. De amíg ezt megkapjuk, addig kamatozik Nagyfának. Nézzen ránk, mondaná azt bárki is rólunk, hogy gyógykezelésen vagyunk? Ezekben a szörnyűséges barna vászon egyenruhákban, amelyeken ott díszeleg a BV (büntetés-végrehajtás) felirat? Állítólag csak azért, hogy ne adjuk el, mert mi, ha nem is követünk el semmiféle bűncselekményt, ilyen elvetemültek vagyunk. Akik meg óvnak minket, s tanár uraknak szólíttatják magukat, a legkülönfélébb börtönökből szabadultak ránk, hadnagy meg százados rangfokozattal, 18 ezer forintos fizetésekért vasalt nadrágban fociznak, a szabadságokat meg elfelejtik kiírni, mikor naponta jó, ha három ember odamegy hozzájuk ezzel a kéréssel.

— *De csak eltávozhatnak, ha valamilyen családi tragédia történik...*

— Ha az illető éppen nincs valamilyen fenyítés alatt. *Nekem a nagyapám halt meg és azt mondta a nevelő, majd két hét múlva elmegy és visz akkor virágot a sírjára.* De az is megeshet, hogy valaki eltávozhatna, csak éppen Szabolcsban lakik a családja, s nincs meg az útiköltségre valója. Vagyis, ha már van ilyen nyomorult intézet, mint ez a nagyfai, akkor legalább lenne belőle több az országban, hogy az ember közelebb legyen a szeretteihez.

Megálltak a romló t

Az embe

Válság van. Nem most kezdődött, de m Korábban úgy tudtuk, alapvetően gazdas vanas évek reformjai is azon a meggy *gazdasági mechanizmus* megváltoztatása maga után vonja majd a politikai rendsz sadalmi problémák mérséklődését. A vár A nemzetközi eladósodással finanszírozot visszaütő sikerek után, megjelent a nézet: *intézményrendszer* gyökeres megújításáté formok azóta megindultak, a gazdasági vábbra is mélyülni látszik. Válságképünk dagodott: a gazdasági és politikai válság ság húzódik meg.

Mit kezd a szociológia tudománya a mérhető jelenségekkel próbálja ezt a he zetét megragadni? A mélyben meghúzóc nál, a félrecsúszott gazdasági intézkedés sadalmi folyamatok milyen változási tend időszakban? Ezekről a kérdésekről beszél a Marx Károly Közgazdaság-tudományi kének vezetőjével.

— Kialakult-e már a válságszociológia Magyarországon?

— A társadalmi válság kutatásában éppen az a legnehezebb, hogy a szociológiának nincsenek jól bevált, általánosan elfogadott módszerei. Így többnyire csak egy-egy részjelenségét, vagy tünetét tudjuk megbízhatóan vizsgálni. Persze ez a tudományág is ismeri a válság, a társadalom szétesésének fogalmát. Jelenleg talán a libanoni társadalom mutatja leginkább a szétesés veszélyét jelző tüneteket. A szociológia a társadalmi dezorganizációnak, az integráció meggyengülésének kategóriáival próbálja ezt a jelenséget körülírni.

Farkas Mihály villája

— Mindezek valóban nehezen számszerűsíthető fogalmak. Beszéljünk inkább azokról a konkrét megnyilvánulási formákról, amelyekkel viszonylag jól jellemezhető a társadalmi válság. Itt vannak mindjárt a társadalmi egyenlőtlenségek.

— Valóban, a szociológusoknak világszerte az a véleménye, hogy a társadalom számára súlyos teherpróbát jelent az egyenlőtlenségek növekedése, különösen akkor, ha ez hanyatló életszínvonal mellett megy végbe. A magyar szociológusok egyik legfontosabb tudományos teljesítménye, hogy *szétoszlatták a nagyfokú egyenlőség mítoszát*. Az adatokból azonban az is kitűnik, hogy az

Varga Imre

Magyar Nemzet 1989. nov. 11.

y Zoltántól

négha
de —
ınató-
's Bé-
beteg-
a leg-
e ké-
ni, új
gyár-

nének

túlzás,
bénul-
ı va-

zetben
Béke
gi em-
ő, ve-
an bi-
ıciszti-
.
neki.
gy ha-
e: ez
s. Ma
ı be a
ó ref-
ik az
ek. És
gfana-
egy-
-oldalt
vakok,
boldo-
.
ıyáju-
Zoli

. 29.

-csup
nyta-
hete
zoroz,

mint
ottam,
lagos
Pes-
3. vi-
az
éppe-
ekben
n in-
volt.
Bécs-
udom
szági
t csi-
nem
megy.
it se.

szlovák nem értett meg mindent, nem tud jól magyarul. Aztán: a nekik kedvezőket ki fogják ragadni és az igazságot elhallgatni. —

Ez még nem lenne baj! Ki olvassa a Rudé Právót? De ezt az Új Szó is átveszi és akkor ott még egy színeváltozáson megy át.

Reszketve és remegve várom, mire ítéltettem: mit mondtam. És hol tiltakozzak, és hol cáfoljak? Ez, ennyi maradt meg színigazságnak, amit én ott a számba kapok.

Azt mondtam, hogy a magyar szöveget autorizációra szeretném látni, mielőtt az Új Szóban jön. Csak amikor elmentek, eszméltem, hogy az eredetit is csak így kellett volna engednem, de ők sürgősségre hivatkoztak stb.

Ez, ennyi történt. Nekem épp elég. Hogy ezt, hogy bírom ki? És hogy ebből mi lesz?

Lehet, hogy már péntek délután bejövök, mert így itt egyedül, szétvet az izgalom.

Az interjú valószínű csak csütörtöktől kezdve jöhet a R. Pr.-ba, kérem tehát esetleg már a szerdai és az utána következő számokat figyelni, megvenni.

Szeretettel ölelem mindnyájukat

Zoli

Ezt a levelet nem eldobni! Egyszer talán jó lesz bizonyosságnak.

*

Stos, 956. XI. 11. este

Kedves Lilko.

hazaérve másnap, szerdán reggel 1/2 8—9-ig volt egy szívattak (közben 140-es pulzus is), de mire az orvos jött délután, már megnyugvást konstatált. Így hát mindenképpen feküdnöm kell, csak délben és estefelé ülök és olvasgatok.

Szombaton betoppant *Stitnicky*, *Tóth* Tibor és *Minác*. A határmentét járják és beugrottak hozzám. Kedden magyar írói aktíva lesz, gondolták, hogy elvisznek, de így szó sem lehet róla. Az írói aktívára, melynek meghívóját már előzőleg megkaptam, így ceruzával írtam vagy három lapot: a magyarországi írók rettenetes helyzetét vetettem fel: az írói felelelősségtudatot, melynek épp a magyar írók voltak most oly fényes példái. Felvázoltam a ve-

Doina Corneát és Tőkés Lászlót Nobel-békedíjra javasolják

(MTI) Negyvenhét Romániából áttelepült írót, továbbá írószövetségi tagokat és a Művelődési, a Belügy- és a Külügyminisztérium több képviselőjét hívta össze a Magyar—Román Jószolgálati Tanács péntekre, a Magyar Írók Szövetségének székházába. Az egy hónapja alakult szervezet első akciójának eredeti célja a haladó román értelmiséggel való kapcsolatteremtés előkészítése volt, ám az eszmecsere során *a hazánkban élő erdélyi magyar művészek nehéz helyzete került a a középpontba.* A jelenlevők hangsúlyozták, hogy szervezett összefogásra van szükség a művek megjelentetéséhez, beleértve a Romániában élő magyar írók alkotásait is.

Végezetül nyilatkozatot szövegeztek meg, melyben a külföldi szervezetek által Nobel-békedíjra javasolt Doina *Cornea* asszony mellé *Tőkés* László erdélyi református lelkészt is e díjra javasolták.

Varga Imre és Határ Győző kitüntetése

Christiane *Malitchenko*, Franciaország budapesti nagykövete adta át csütörtökön *Varga* Imre szobrászművésznek a Művészetek és Irodalom Érdemrendjének parancsnoki jelvényeit. A francia kormány így kíván tisztelegni Varga Imre életművének gazdagsága, valamint a francia—magyar kapcsolatok megerősítésében játszott szerepe előtt. A kitüntetési ünnepségen, amelyen részt vett *Pozsgay* Imre államminiszter és *Paskai* László bíboros, Jaques *Lang* francia művelődési miniszter személyes jókívánságait is tolmácsolták a magyar szobrászművésznek.

A Magyar Köztársaság ideiglenes elnöke *Határ* Győző írónak, kimagasló irodalmi tevékenysége elismeréseként, 75. születésnapja alkalmából a Magyar Köztársaság arany koszorúval díszített Csillagrendje kitüntetést adományozta. A kitüntetést *Pusztai* Ferenc művelődési minisztériumi államtitkára pénteken adta át.

TÁRSADALMI SZEMLE

VILÁG PROLETÁRJAI, EGYESÜLJETEK!

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
ELMÉLETI ÉS POLITIKAI FOLYÓIRATA

8–9

XXXVIII. ÉVFOLYAM, 1983.
AUGUSZTUS – SZEPTEMBER

MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748. 340-726

Varga Imre, Kossuth-díjas
szobrászművész

TÁRSADALMI SZEMLE

1983 — 9

1021

Varga Imre: Kopernikusz

VARGA Imre szobrász

Magyar Nemzet 1990. ápr.17. 3.p.

Fasiszta provokáció Budapesten

Felháborodással tölt el minket az a példátlan fasiszta provokáció, ami Rauol Wallenberg emlékművét az auschwitzi tábor felszabadulásának 45. évfordulóján érte. Ismeretlen tettesek hatalmas horogkeresztekkel becstelenítették meg annak az embernek az emlékművét, aki a humanizmus, a demokrácia melletti és mindenfajta fajgyűlölet elleni harc egyik szimbólumává vált.

Úgy véljük, —, közvetve — felelősség terheli a barbár cselekményért azokat a politikai erőket is, amelyek a választási harcban — különösen a második forduló előtt — politikai eszköztárukban alantas ösztönöket előhívó módszereket alkalmaztak.

Egyesületünk a társadalom minden tagját és minden felelősen gondolkodó politikai tényezőt arra hív fel, hogy vessenek gátat a hazánkban élő valamennyi kisebbséggel szembeni agresszív indulatoknak és cselekményeknek.

1990. április 16.

A Rauol Wallenberg Egyesület vezetősége nevében:
Ambrus Péter, Sebes József

1990.
május
3.

II. évfolyam, 18. szám

LY MIKLÓS • NÁDAS PÉTER • SZŐCS GÉZA

VARGA IMRE szobrász

Wallenberg mosolya

Wallenberg lábához horogkeresztet rajzoltak. Épp neki, a törékeny svédnek, aki a hátán hozta vissza a halálba menetelőket.

A tizenévesek azt énekelték „folyjon a vér" és rögtön ütöttek is – ugye, nem ők tették? Nem ők voltak, akik lesunyták a fejüket, unták saját tárgyalásukat, ásítottak és a kicsengetést várták, mint egy rossz történelemórán? Anyjuk, aki néhány sorral hátrább a tízóraijukat készítette elő, egy kicsit izgult, de azért ő is nagyon unta a tárgyalást.

Ők lettek volna, a tizenévesek? Ugye, nem ők tették?

Vagy a húsvét hétfői handabandázók, akik részeg darazsakként tántorogtak az utcán? Reggel még ünneplő ruhájuk délre merő mocsok lett, és a fiatalabb részegek az öreg részegeket két oldalról támogatták? A sötét tekintetűek, akik érces hangon ordítoztak, és mikor felszívták őket a házak kapui, az utca is megkönnyebbült?

Ők lettek volna? A kortalan lumpenek? A mindenkori csőcselék?

Vagy azok, akik megfontoltan cselekszenek, a dupla cseleket is ismerik, és mindig tudják, mitől döglik a légy?

Wallenberg nézi az utcát, nézi az embereket, nincs ószövetségi düh az arcán. Tud valamit, amit mi nem. Azt is tudja, Stockholm messze van.

VATHY ZSUZSA

Varga Imre, nolvón

VADAS JÓZSEF:

Képzőművészet

Szobrok, teával

Sok jó szobor kis helyen is elfér — döbbentem rá annak a gondosan helyreállított óbudai polgárháznak a parányi kertjében, ahol a *Varga Imre állandó kiállítás* részeként egymás szomszédságában sorakozik a művész több köztéri szobra. A fanyarságig sovány *Professzor*, amely Hatvani István arcvonásait idézi; a palló végén tépetten álló *Derkovits*, a tűzfalakra néző ablak előtt egy kis kályha meleget adó oltalmában; középütt a kilencven évesen összezsugorodott és mégis életvidám *Czóbel*; jobbra a *Múló idő* három lidérces asszonya; majd *Radnóti* magába révedő feszes alakja következik; a háttérben egy másik korán eltávozott nagy művész, *Kondor Béla* domborműve.

Hullámzik a kép. Az egyik szobor dombocska tetején foglal helyet, a másikhoz meredek deszka vezet, a harmadik azoknak a macskaköves utaknak egyikén áll, amelyek föl-le kanyarodva vezetnek körül bennünket az életmű reprezentatív darabjain. Nincs itt minden nagy mű, az összes el se férne volna. Vargánál termékenyebb alkotót alig ismerünk a mai magyar művészetben. Sikeresebb se sok van; és most nem a díjaira gondolok, hanem arra, hogy (egy másik példányban) a *Radnóti* Salgótarján főterén néz maga elé, a *Professzor* a debreceni Nagyerdő fái alatt ül, a *Derkovits*, a festő szülővárosában áll, *Czóbel* pedig a művész szentendrei házának kertjében.

Az óbudai kert fontos tanulságra int: nem kell óriási tér egy szép szobornak. Csak elvész benne. Meghitt kis parkok, nagy platók intim sarkában érvényesül a vonzóereje. De akad ebben a kis múzeumban, a kertből a helyiségekbe térve, más megfontolnivaló is. A termekben Varga Imre modelljeinek, vázlatainak megannyi példánya. Olyan is, amelyik kisplasztikának készült; más, amelyből, hiába szerette volna a szobrász, nem lett nagy változat. S itt vannak aztán a legfurcsábbak amelyekre emlékszünk is, meg nem is. Mert aki Újpestről naponta az Élmunkás tér felé villamosozik, az ismeri a *Partizán* rusztikus kőtömbökre ragasztott sematikus foltját. Ezt a monumentálisnak szánt, de unalmassá fakult emlékművet. Csak éppen nem akarja elhinni, hogy a múzeumi változat volna az eredeti. Pontosabban: nem érti, hogyan és miért kellett elhagyni lényegéhez szervesen tartozó finom árnyalatait.

— A szobroknál szeretnék nápolyizni — mondja a kisfiam, akivel együtt vagyok Varga-nézőben. De nemcsak a gyerekeknek esik jól egy kis csemegézés ebben az idilli környezetben. Nekünk, felnőtteknek is — több okból. Mint láttuk: van min elmeditálni; s nehéz ellenállni a hűsítők és frissítők csábításának azért is, mert itt az enteriőr gusztusos. A kávét és a teát Horváth László legendás hírű és immár üzletben is kapható fehér porcelán csészéiben tálalják fel, a kellemes asztalok körül a BUBIV hajlított faszékei a kortárs magyar iparművészet ritka sikerült darabjai. Mintha Varga Imre reklámot csinálna — nemcsak a szobrászatnak, hanem a tárgykultúrának is, amelyről minden számonkért illetékes azt állítja, hogy nem létezik, és amely éppen azért mutat sivár képet, mert ilyen ellenérvek hallatán a legtöbb iparvállalat nem mer ízléses edényekkel és bútorokkal előhozakodni.

Teázás közben eszembe jut: a Varga-ház — a büfével — nem kivétel. Nem a dolog jelentőségét akarom ezzel a megjegyzéssel csökkenteni. Éppen ellenkezőleg. Ha szomorú is, hogy a Műcsarnok vezetőségének még nem jutott eszébe kihasználatlanul tátongó hatalmas fogadóterébe bárpultot állítani, annál örvendetesebb néhány ellenpélda. A Szentendrei Műhely Fő téri galériájának földszinti kiállítóhelyisége hangulatos presszóban folytatódik az udvaron, a pincében pedig egy piciny, de kellemes büfé fogadja a művészetre szomjazó vendéget. Hadd ne folytassam azonban a felsorolást. Nem a leltár a lényeges, hanem a jelenség. Jó, hogy ma már tudjuk: az üzlet és a művészet nem feltétlenül ellensége egymásnak. Kivált, ha ebben az üzletben egy erős fekete, hűs kóla vagy forró tea mellett cserélhetünk eszmét egymással. A művészetnek is az egyik legfontosabb küldetése: ilyen eszmecserékre ösztönözni.

12

16 XXVII/50

jobboldali elhajlását (a motorverseny-metafóra segítségével) bocsánatosnak, szükségesnek véli? A konkrét névtől, politikai teljesítménytől eltekintve: az isten óvjon bennünket az olyan partnerektől, akik oly módon „segítenek" a tájékozódásban, hogy — az ellenkező

és embere

történeti elvű áttekintés, de már bevezeti Török Endre legsajátabb szemléletét és módszerét. Elsősorban azt vizsgálja, hogy milyen szellemi pozíció, lelki szerkezet hat a művekben, kiindulópontja pedig Oroszország helyzete, európaiság és ázsiai jelleg közti kényszerű, meg-megújuló választása. Nemzeti konfliktus és egyetemes orskérdés, közösségi és egyéni cél mindig is egybefonódott a nagy rosz írókban, sugallja a könyv. örök sohasem hanyagolja el a emzeti irodalmak közötti viszonyítást. Teszi ezt azonban azzal az alapállítással, hogy a nagy orosz irodalomnak mintegy sajátos rendeltetése volt, hogy a végső létkérdéseket, a lélek transzcendens irányulását belevonja az irodalomba, mégpedig gyakran a tanítás felhívó attitűdjével. De csodák csodája, ezt a „tanítást", ahogyan Török Endre emlegeti, nem lehet viszafordítani a „didaxis" negatív jelentéssugalmára. A tanítás magas esztétikumra bízott életprogram, eszméltetés: ahogyan következő könyvének hőse képviseli. A *Lev Tolsztoj, Világtudat és regényforma* (1979) kiemelkedő alkotás. Szerves egészbe forraszt eszme- és irodalomtörténetet, sors- és műértelmezést: a regényhősökben egyéni élet és egyén fölötti szellemi ha-

... magyar és külföldi költőket is, telitalálatos leleménnyel, itt azonban hiányzik a *rezonancia*, amit a kortársak puszta jelenléte ad hozzá a hatáshoz.

(A szöveghatáshoz egyébként mindkét könyvben hozzáad az illusztráció. Hegedűs István rajzai a Nevető lexikonban dupla csavarú vizuális értelmezések. Kaján Tibor íróportréi, a másik könyvben, paródiaértékű rajzai remeklések.)

Farsgó Vilmos

...nyhőseiről. A múlt idő is mutatja, hogy emlékezetből idézem föl a tanár Török Endrét, egykori hallgatójaként. Akkoriban szemináriumára is jártunk, melyen a két sorsdöntő géniusz, Tolsztoj és Dosztojevszkij mélyebb köreibe is bevezetett. Ilyenkor az energikus előadó egyszerre miránk, hallgatókra lett figyelmes, visszahúzódott, s csak a beszélgetés döntő pontjain emelte föl szavát helyeslőn vagy lényegi ellenvéleménynyel.

Már akkor — 1970-ben — megjelent, el is tűnt a könyvüzletekből *Orosz irodalom a XIX. században* című kötete. Néhány korábbi tanulmányában az élő magyar irodalomról is szólt: később fő tárgya már az orosz irodalom nagy évszázada. E könyve még

Varga Imre, [ ]

fajdok, fajaocskak,

Varga Imre. műve

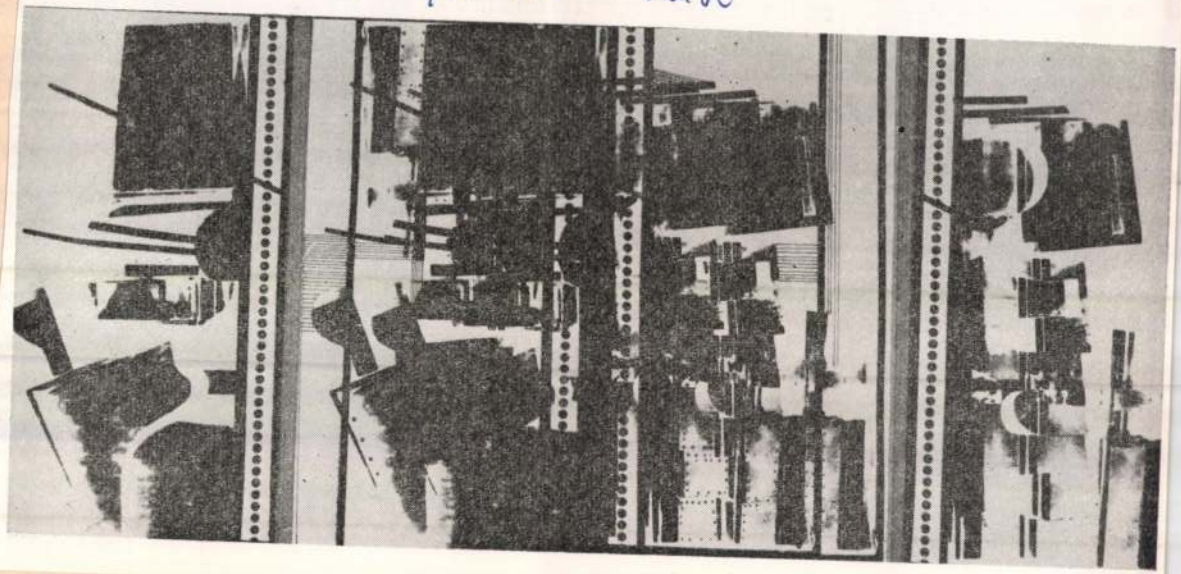

Varga Imre

Forrás, Ke

A malom

Kicsiny sz

Meghalt a

BUDA F

élen

Ilyen például a terményjuttatási járandóság csökkentése. Ez minden tagot megillet, kukoricában, májusi morzsoltban számolva korábban közel tizenhárom mázsányi termény árát jelentette. Jelenleg fejenként csak hét mázsa kukorica ellenértékét adjuk ki, mivel számításaink szerint ez a lehetséges, ez a reális, és így négymilliós ráfizetéstől óvjuk meg a háztáji ágazatot. Lehetővé tettük viszont helyette a málna és a szőlő intenzívebb, háztáji művelését. Az innen származó haszon messze túlszárnyalja a kiesett „kukoricapénzt", 20—30 ezer forinttal növeli a tagok személyes jövedelmét. Meg kellett szigorítani a munkafegyelmet is, szabályozni a munkaidőt, hogy a kötelező 1900 munkaórát mindenki ledolgozza a közösben.

— *Elmondhatjuk tehát, hogy a végzett munka arányában differenciálják a jövedelmeket?*

— Igen, de ez nem könnyű. Először azért nem, mert a bérszínvonal a mi kezünket is megköti. A tagok száma pedig egyre fogy. Az idősebb nyugdíjba megy, a fiatalabbját pedig negyven busz viszi a környékbeli üzemekbe, Visontára, Sirokra, a Gyöngyösi Izzó munkahelyeire. Jobb munkafeltételek mellett, magasabb fizetésért. Ha másért nem, már csak azért is törekednünk kell a nyereségre, mivel *ahol veszteségesnek látszik a téesz év közben, ott a tagokat nem lehet a kilátásba helyezett prémiumelvonással munkára serkenteni...*

— Hallom, kínosan vigyáz arra, hogy személyi jövedelmével ne sorolódjék a fölső... a közös gépekkel legutolsónak, a gépműhelyben aggályosan kiszámolva fizeti ki a pár filléres értékű, privát „bütykölnivalót"...

— *A közösség bizalmát könnyebb elnyerni, mint megtartani.* Meggyőződésem, hogy a gazdasági vezetők tekintélyét aláássa az, ha a mindennapok során adódó helyzeti előnyükkel visszaélnek. Nem főbenjáró vétkekre gondolok, hanem apró lazaságokra. Olyanokra, amelyek látszólag semmiségek, mégis bepiszkíthatják a vezetők kezét. Holott vezetni csak tiszta kézzel szabad. Mindenfajta közösség érzékeny az ilyesmire, a bizalom pedig törékeny.

Vezetők: harminc alatt

Hárman a vezetésből: huszonévesek. Ők voltak a „mag". Rájuk az elnök a felívelés kezdetekor szakmailag számíthatott. *Hajdú* Mihály a növénytermesztő, *Buzás* Zoltán a műszaki, *Pap* István pedig a szőlészeti főágazat vezetője.

— Ilyen fiatalon hogyan tudták megteremteni a zömében idős tagsággal a szakmai-emberi kapcsolatot? Miként tudták elfogadtatni magukat?

— Parasztgyerekek vagyunk, s az emberek érzik, hogy amiért mi hajtjuk magunkat, az nekik is haszon. Mi pedig tudjuk, hogy *a teljesítmények a tagság igyekezete nélkül, csak a technikára támaszkodva, elérhetetlenek lennének.* Benne vagyunk az ekebeállítástól a minőségvizsgálatig mindenben, *segítünk egymásnak*, nem gubózunk be saját szakágazatunkba, kölcsöngéppel, szakirodalommal, olykor vad viták közepette dolgozunk együtt.

Aratásra készülődnek a domoszlói határban. A gépműhelyben az utolsókat kopácsolják a betakarításra induló ma-

KITEKINTŐ

Hírek a világgazdaságból

A világ népessége 2150-re stabilizálódik — olvasható a Világbank jelentésében. Földünkön most 4,8 milliárd ember él, és számuk 2150-ben 11 milliárdra nő. Ekkorra India 1,7 milliárd lakosával a világ legnépesebb országává válik és megelőzi Kínát, ahol a népesség növekedési üteme az erőteljes családtervezési intézkedések hatására csökkenni fog. A Világbank szakemberei szerint Indiában a várható népességgyarapodás miatt mielőbb meg kell oldani az élelmezési, a lakás és az oktatási gondot, szükség van a „zöld forradalom" további szélesítésére. A Világbank-tanulmány készítői szerint India szomszédait még inkább fenyegeti a népességrobbanás: Pakisztán jelenlegi, 87 millió fős lakossága 2150-re várhatóan 302 millióra emelkedik, míg Banglades népessége 2150-ben eléri a 450 milliót, szemben a jelenlegi 93 millióval.

★

Hacsak nem történik jelentős változás az amerikai gazdaságpolitikában, 1986-ra az Egyesült Államok mondhatja magáénak a világ legnagyobb adósa címet, amelyet jelenleg Brazília visel kilencvenmilliárd dollár körüli külföldi adósságtömegével. Az Egyesült Államok még ebben az évben — az első világháború óta először — nettó adósi helyzetbe kerül — jósolják washingtoni közgazdászok. Állításukat alátámasztani látszanak a kereskedelmi minisztérium adatai: ezek szerint tavaly 93 milliárd dollár külföldi tőke áramlott az országba — ami gyakorlatilag hitelfelvételnek tekinthető. A külföldi pénzek jó része a fogyasztás finanszírozását szolgálja, ami azt jelenti, hogy jelenleg az indokoltnál nagyobb az amerikai fogyasztás.

★

A kakaó nemzetközi kereskedelméről kezdődött két hétig tartó tanácskozás Londonban a világ 50 kakaótermelő, illetve -fogyasztó országa között. A Nemzetközi Kakaószervezet Tanácsának (ICCO) ülésén várhatóan 1—2 évvel meghosszabbítják a meglevő, eredetileg szeptember végéig érvényes nemzetközi kakaóegyezmény hatályát, mivel új egyezmény feltételeiben az eddigi tárgyalásokon nem sikerült megállapodni. A meglevő egyezménynek több fogyatékossága van, így például pénzhiány miatt meghatározatlan időre beszüntették az árak szabályozására hivatott piaci beavatkozást. Nem vesz részt az egyezményben a legnagyobb kakaótermelő ország, Elefántcsontpart, és a legnagyobb fogyasztó, az Egyesült Államok. Az egyezmény megújításáról októberben kezdődnek további tárgyalások a nemzetközi kakaószervezet keretében.

★

Kína, amelynek lakosságát a múltban éhínség fenyegette, a mezőgazdaság erőteljes fejlesztésének köszönhetően nettó exportőrré válhat a legfontosabb terményekből: gabonából, gyapotból és olajos növényekből — jelentette ki Tien Csi-jün miniszterelnök-helyettes. Elmondta, hogy Kína máris a világon legnagyobb termelője ezeknek a termékeknek, kisebb exportot már lebonyolít, bár élelmiszerekből még alapvetően importra szorul.

★

Az amerikai gazdaság megélénkülésének egyik jeleként értékelik szakértők az ország autóiparának most nyilvánosságra hozott sikerét; öt éve nem adtak el annyi autót az első félévben, mint az idei januári-júniusi időszakban. Az év első hat hónapjában a három amerikai óriás, a Ford, a General Motors és a Chrysler összesített nyeresége 3,1 milliárd dollár volt. Ez 64 százalékkal múlja felül a tavalyi első félévi eredményt és akkora összeg, mint a tavalyi egész évi profit. Szakértők szerint az év hátralevő részében is folytatódik az autóipari konjunktúra, ezt csak az esetleges sztrájkok törhetik meg. A jó pénzügyi eredményt kihasználva ugyanis az igazgatóságok e hónapra akarják időzíteni támadásukat a munkások jövedelme ellen.

★

A világon elsőként Dániában beindulhat a villanyautó sorozatgyártása. A Hope nevű kis hadsundi cég tíz évre szóló szerződést kötött egy floridai vállalattal 226 ezer elektromos meghajtású miniautó szállítására. Az évszázad autóügyleteként beharangozott megrendelés 12 milliárd korona (mintegy 1 milliárd dollár) exportbevételt jelenthet. Összehasonlításképpen: ez az összeg Dánia félévi amerikai exportjával egyenértékű. Egyes megfigyelők az ügyletet túl szépnek tartják ahhoz, hogy igaz lehessen — főként néhány súlyos fogyatékosság miatt. A nyolcszáz kilogramm súlyú, egy feltöltéssel száz kilométert megtevő villanyautóból eddig alig egy tucat készült, s a mindössze húsz főt foglalkoztató hadsuni gyár még egyáltalán nem rendelkezik a megrendelt több mint kétszászezer kocsi legyártásához szükséges kapacitással. A megrendelő, a floridai Lectra-Matic társaság is csak most alakul: a márkanevet ugyan lefoglaltatták, de a vállalatot még nem jegyezték be. Hope-ék azonban remélik, hogy az első 5 ezer autóra adott pénzügyi garancia komoly ajánlatot takar.

★

Kínában az erőteljes lakossági kereslet kielégítésére gyorsan növelik a televíziók, köztük a színes tévék gyártását. Az év első felében 4,32 millió darab készült a kínai gyárakban, ez több mint negyvenszázalékos növekedést jelent a múlt év első felében képest. Az átlagosnál is gyorsabban, 160 százalékkal nőtt a színes készülékek gyártása, amelyek már az összes termelés több mint tíz százalékát tették ki.

★

Csehszlovákia és a Vietnami Szocialista Köztársaság 1984—1989-es gazdasági együttműködéséről írtak alá hitelmegállapodást Prágában. A megállapodás értelmében Csehszlovákia törpe-vízierőművek építésében vesz részt Vietnamban, illetve berendezéseket szállít a beruházásokhoz, vietnami gépipari üzemek korszerűsítésében működik közre és közlekedési eszközöket, bányagépeket és berendezéseket szállít.

★

Az indiai energiaügyi és kőolajipari minisztérium egymilliár rúpiás (százmillió dolláros) programot dolgozott ki a szélenergia hasznosítására. A jövő évvel induló ötéves tervidőszak 25 ezer szélmeghajtású vízszivattyú, 5100 telepfeltöltő berendezés és legkevesebb öt, szélenergiával működő farm létesítésével számol. Eddig több mint ötszáz, vízszivattyúzásra alkalmas szélmalmot létesítettek kísérleti jelleggel Indiában.

★

A jugoszláv sajtóban kampány indult a hulladékok — a papír, a különböző fémek, az üvegtörmelék — begyűjtésének fokozása érdekében. Jugoszlávia nemzetközi összehasonlításban jó hulladékgyűjtő infrastruktúrával rendelkezik, ennek köszönhetően a tavaly felvásárolt hulladékanyag mennyisége átlépte a kétmillió tonnás határt. Az ország még így is évi 650 ezer tonna vas-, papír- és üveghulhadék importjára szorul. Ezt a mennyiséget — vélekednek a szakértők — könnyedén elő lehetne teremteni hazai forrásokból is. A háztartások egyelőre csupán kis részét adják a begyűjtött hulladékoknak, pedig megfelelő intézkedésekkel a hulladékvásárlás jelentős forrásaivá válhatnak.

Varga Imre

Jegyzet a negyvenegyedik velencei biennáléről (I.)

Séták a népkertben

Gyalog megyek a *Giardini Pubblici*-be, a velencei népkertbe, mert a kishajók zsúfoltak, árad a turistahad, talán egyedül a párizsi főutcán láthatni még, ilyen idő tájt, enynyi tornacipős, farmernadrágos, alkalmanként egy-egy pöttöm gyereket cipelő fiatalt: vakáció van. S páradús meleg. *A Riva degli Schiavoni* híres rakpartján persze fagylaltárusok, s különféle üzletkötői az emléktárgyiparnak. Ez a kispénzűek Velencéje és karnevál ja itt, ügyet sem vetve a finoman mghúzódó méregdrága szállodákra a Sóhajok Hídja körül; pedig éppen most bocsát ki magából egy rajt ez a gazdag világ, zenekar húzza a görög hajó árnyékában, veszik fel az utasokat a luxusútra, vörös szőnyeg és deli tisztek, minden hölgy kap egy piros rózsát; a bárkákból meg izzadva tolják, kétkerekű kocsin, a légibőröndöket a hordárok.

Két—háromszáz méter ismét csak a fák hűse, s a pavilonoké, ahol most harminckét ország vonultatja fel képzőművészeti büszkeségeit, köztük persze mi is, egyike a legrégibb résztvevőknek.

1.

A magyar épület 1906-ból való, éppen hetvenöt és nyolcvan között van tehát, bár a jubileumnak semmi jele nincs, ellentétben, mondjuk, a kulturális diplomáciában úgy látszik ügyesebb osztrákokkal, akik *ötvenesztendős* jelenlétüket egy tekintélyes külön kiállítással ünneplik az idén, a bécsi szecesszióról. Első útam mégis, természetesen, ehhez a szeszélyes-szép kis *Ungheria* feliratú épülethez visz, ahol nemcsak azért érzem tüstént otthon magamat, mert eléje *Szent Erzsébet és Lajos* tavaly készült gyönyörű bronzszobra van felállítva (fényképezik is, sűrűn), hanem azért is, mert a bejárati üvegajtóról (talán a honi ragasztó miatt), két betű lehullott már, s így ezt lehet rajta olvasni: *Imre Varga scultora, G örgy Vadás architetto.* Amit nyilván le se kell fordítani: Vadász György építész Varga Imre műveinek *installációját* csinálta meg. Okosan, érzéssel: a tér adottságait kihasználva, áttetsző függönyök beiktatásával, jeles képzőművészünk munkái akár egy ékszerdoboz kincsei ragyognak fel, és megejtően sugározzák értékeiket, beleértve e művészet önirónáját is, mely a negyvenegyedik velencei biennálénak ezúttal amúgyis egyik központi gondolata. (S erre még majd visszatérek.)

A korábban oly sok vitát kiváltó magyar válogatás most szerencsésnek mondható tehát, épületünket a körbejárók hada nem kerüli el, a szabadba állított szobor pedig — ismétlem —, talán a legtöbbet fényképezett művek közül való, üldögéltem vele szemben a padon jó ideig, fogadják el ezt a tanúságot. Az ismert szobor ez, ahol Erzsébet lovon ül, furcsa-féloldalasan, s mellette Lajos ballag, jó messziről érkezvén idáig térben és időben. A látvány egyszerre sugall öröklétet és emberi esendőt, méltóságot és derűt, játékos áhitatában szeretet és szentséget, csupa olyasmit, ami meghatározhatja, vagy legalábbis (jó napjaiban) jellemezheti egy kis nép történelemszemléletét, de érzelmi skáláját is. Mindez a lagúnák partján persze csak a honfitársnak jut eszébe, az idegen inkább a szellemes kompozíció friss bátorságát látja (e régies-újban), s a mű mosolyát veszi észre, ha nem félnénk a szótól, úgy is írhatnám: báját, melynek intellektualitása rendkívül rejtve, de jelenlevően erősíti fel az érzések hitelét. A maga módján és szuverenitásával, így lesz akaratlanul is szép érv Varga Imre műve a nagy disputában a humán értékrend mellett, mégpedig a legnagyobb kavargás idején; egyik lehetőségét kínálja a természetes válasznak mindarra, amit éppen zaost, saját magát és lehetőségeit mérlegelve, a képzőművészet valamelyes szkepszissel néz.

2.

Mindenekelőtt azon a nagy tárlaton, mely a *Művészet a tükörben* címet viseli, és a központi épületben kapott helyet. Annak földerítése céljából, tulajdonképpen milyen is magában a modern művészetnek a viszonya önnön történelméhez, s még inkább lehetőségeihez, értelméhez, létjogához.

A kérdés persze, így feltéve, nem csupán históriai; sokkal inkább a mai, a jelenkori töprengésekre és elbizonytalankodásokra utal. Nézzünk szét a képzőművészeti világban: nehéz megmondani, hogy egy állandósult válság, vagy egy állandósult megújulás, átrendeződés, kutatás korszakának vagyunk-e szemtanúi. Látszólag minden korábbi norma megdőlt, vagy legalábbis kérdőjelet kapott, mindent szabad, amit a kánonok tiltottak, és valami elkeseredett igyekezettel (és ebbe károsan segít bele a műkereskedelem biztatása) új és még újabb nemzedékek keresik a lehetőségek tágításának útját-módját. Az érdeklődő ennélfogva megzavartan, és — a korábbi vonatkozási pontok eltüntével —, alkalmanként ingerülten áll e lassanként áttekinthetetlennek tetsző forgatag közepén, ahol rendre próbának vetik alá ízlését, mérlegelő készségét, szépérzékét, s türőképességét. Ráadásul nem elszigetelt képzőművészeti jelenség ez, ugyanilyen a helyzet végeredményben más területeken is. Íme, az irodalom (és benne, mondjuk, a költészet, vagy a regény), íme, a zene (minden experimentalizmusával együtt), vagy íme a film, legalábbis annak előörsrésze, micsoda kavalkád! Akár — s ez ne legyen profán hasonlat — az utcán, ahol mindenki úgy öltözik, ahogy vérmérséklete, kedve és ízlése engedi, ahol ugyanígy gyors egymásutánban átviharzanak divatok, s valami a hordalékból mindig ottmarad: más lesz, több lesz, a lehetőségek terén gazdagabb lesz utána az *egész*. Bolond világ, ha úgy vesszük, kivált egy merev értékskála álláspontjáról tekintve, de talán mégsem annyira bolond, ha élünk benne, s végső soron magunk tesszük ilyenné.

Ráadásul úgy, hogy minden, eleinte elképesztő ötletből (legalábbis, ha annak a kifezejés, a megnevezés, a tükrözés az értelme és célja, igazolója) mégiscsak születik valami más, több, valami eleven és életrevaló. Amikor Marcel Duchamp 1919-ben bajuszt rajzolt a Mona Lisának, nemcsak egy vérgőzös kor álszentségét profanizálta, nemcsak a századforduló vitáját döntötte el (vagyis, hogy a titokzatos mosolyú lány alkalmasint nem kétnemű-e, *hímnő*, ahogy Leonardóra sandítva tételezték), hanem mindjárt megjelölt egy *viszonyt* is, jelesül a ma már klasszikusnak mondható avantgarde viszonyát a múlthoz. És e viszonyban — nemcsak a Dada mutatja ezt, előtte már a futurizmus úgyszintén —, a múlt szuverán kezelése mutatkozott meg, a merev tekintélytisztelet hamis akadémizmusának bírálata, mely (akárcsak Majakovszkij tette a „jövő gőzhajójáról") szívesen kidobálta volna jelenéből a *régit*, hogy helyébe a korszerűnek vélt „jövőbenit" rakja. Ez egy jellegzetes — mondjuk így — ágazati, belső kritika tehát, a művészet *önkritikája*, mely mögött a nagy ipari forradalom kifejlődése húzódott meg. Már a szecesszió, minden avantgardok tulajdonképpeni elindítója is, mint *Jugendstil*, mint az ifjúság stílusa mutatkozott be! Ettől a ponttól számíthatjuk egyébként a „fiatal" és az „öreg" ellentétpárjának oly csábos és oly gyakran tévútra vezető mitoszát az újabbkori művészettörténetben, ez kap erőre később — a két háború közti konzervatív irányzatok eltüntével — az újjáéledő ilyen kísérletezésben, melynek leginkább drasztikus mozzanata (Herbert Read szavaival), nem is a „festészet határain túli festészet" mindent beborító absztraktizmusa volt, hanem a Pop Art kegyetlen gesztusa, ahogy (mondjuk) az amerikai Rauschenberg odaragasztott a szent vászonra egy Coca-Colás üveget. Nem ok nélkül látott e mozdulatban valami korszakosat annak idején Guttuso: talán a múlt, a történelem és a logika összefüggés-rendszerének naiv, ám kétségbeesett elutasítása is megnyilatkozott ebben, néhány ével a párizsi diáklázadás előtt.

3.

Húsz esztendeje jelen sorok írója mindenesetre káprázó szemmel barangolt a velencei amerikai konzulátus folyosóin, ahol a Pop Art első, Európába átrándult tárgyai voltak kiállítva; és most már mint éppen e különös önreflexió egyik *történeti* emlékét látja csak beágyazva ebbe a furcsa, nyelvöltögető, és fájdalmas folyamatba, melyben minden újabb raj a história megtagadása vagy radikális átértékelése árán akarta a saját azonosságát megtalálni. (Persze, nem lelte.) Hiszen a hatvanas évek „szegény művészete" jött ezután, a „koncepciók" filozófiai igyekvése, hogy a *tárgy* (a jelenség, a fenomén), mint meditációnk elindítója, önmagunk reflexiója legyen, időtlenül, magányban, túl minden történelmi és társadalmi összefüggésrendszeren, a megállított időben. De a hetvenes évek második felében jött viszont az „új festészet" meglepően paradox *régiessége* mely magához *a képzőművészeti múlthoz* fordult vissza idézetekért, most már nem a bennünket körülvevő világ elemi motívumaiból merítve szókincsét, hanem (amolyan „harmadfokú találkozásban") az egyszer már *mint tükrözés* megszületett produktumokból. Akárha az egyszervolt Bizáncban, ahol nem a tényekből indult ki a történész, hanem azt variálta tovább, mit írtak a történelmi tényekről mások. Andy Warhol ennélfogva (1980-ban) még egyszer megfesti a Mona Lisát, négy példányban, és nincs ugyan e titokzatos figurának se bajsza, se semmi más különlegessége, ám, hogy *négy van belőle egy helyett*, hogy *széria*, már *festői viselkedésrajz:* a jelenkor egyik amerikai mestere bújik bele a régmúlt zsenijának pozíciójába. De míg emez, a kor parancsára, úgy festette meg Mona Lisát, egyedinek és utolérhetetlennek, hogy ismételhetetlen csoda legyen, addig mi most már *sokszorosítjuk* őt, immár az ismételhetetlenség csodája nélkül, akár egy múltból itt ragadt motívumot, mely nincs nagy távolságban akármelyik fogyasztási márkától. Amely csak *áruvédjegy*, mint József Attila mondaná.

Ennek a megnyilatkozásnak a mélyén azonban ne csak ezt a magát „harmadfokon" kifejező ars poeticának a keserűségét vegyük észre, de tétovaságát, sőt, kapcsolatkereső igyekezetét is. A tükörbe tekintő művészet emberei (az újabban feltűnően megszaporodott realisztikus *ábrázolással)* mintha megértést és vigaszt keresnének, s elszigeteltségük feloldását remélnék, olyan *párbeszédben*, melyben felsejlik az „önkifejezés" mind tetszelgőbb szubjektivizmusa helyett valami *közös nyelv*, valami olyan kapcsolat a nézővel, mely a régmúlt mestereinek még megadatott, s amit minden áron, bármi áron vissza kellene nyerni. Legyen e dialóg eszköztára bármilyen.

Szabó György

Varga Imre

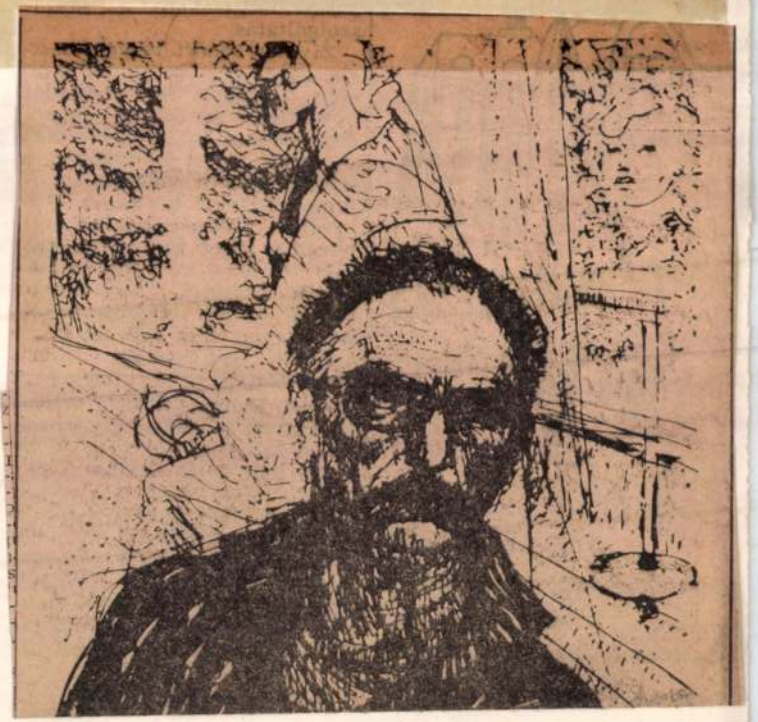

Magyar Nemzet
1984. VII. 14.

Lent és fent

az ágyon, most azonban nem ivott túlságosan sokat, és nem is hozott fel senkit. Talán éppen ez hiányzik, és ezért most ez az egész zűrzavar? Hiányoznak a nyögések? Tartozik magának egy éjszakai partnerrel, a teljesítményéből hiányoznak az orgazmus-felsóhajtások bronzérmei?

Mi sem volt egyszerűbb, mint régebbi gyönyörsikolyokat idehallani. Jöttek azok altban, szopránban, mezzoszopránban, de ez sem oldott meg semmit, Pallag csak ült a modernnek érzett szállodai szobában a saját egykori, mostani, pillanatnyi és hosszútávú énjei között a saját rendetlenségében, és most napnál világosabban állt előtte, hogy ő, holott már jóval elmúlt negyven, még egyáltalában nincs kialakulva, sőt még az sem világos, hogy ezen a korai vasárnap reggelen önmagát folytatja, vagy pedig valamilyen új szerepet s új, kölcsönzött alakot kezd beiskolázni?

A lábán ugyan már Jenyiszejnyi visszerek dagadoznak, a hasa már sörhas, torzonborz szakállában az ősz szálak lassan túlsúlyba kerülnek, a szeme táskásodik, fénye egyre kopik, a lányát már tavaly felvették a gimnáziumba, az első feleségének már nem kell fizetnie a tartásdíjat, mert a tőle származó ivadéka már nagykorú, akármelyik pereben nagyapává ütheti egy jól irányzott bejelentéssel: a szakmában gyakran egyszerűen csak a „Nagy Öreg"-ként

Dilinkó Gábor: A házunk előtt

és íróasztalhoz ment, idegesen felcsapta a műbőr mappát, amiben az eligazító táblázat, a szállodai szolgáltatások jegyzéke és hívószáma, meg egy csomó címkés levélpapír és címkés boríték sorakozott szolgálatra készen, s amelyek közül ő voltaképpen nem volt kíváncsi semmire. Először is mert tegnapelőtt, már bejövetelekor azonnal végignézte az egész paksamétát (ez ősi szokása), meggyőződött róla, hogy mennyi pénzébe kerülne a szoba, ha ő fizetné. 1200 forintba. De persze nem ő fizeti. Ez a tény viszont, hogy ő most nyögések nélkül csapott ekkora rendetlenséget ebben a szobában, egyenesen megalázó volt. „Pallag, te megint nem éltél a lehetőséggel!" Holott az állam a nyöggetést is fizette volna...

Kiment a fürdőszobába. Kinyitotta a mosdó hidegvízcsapját, mégpedig a legerősebb sugárzásra, és belevizelt a mosdókagylóba. Ez volt a válasza. „Ezt előbb is megtehettem volna" — gondolta, ahogyan a feszültség oldódott benne. Mezítlábas, de most már szinte délceg belépkedtében és visszadültében a következőket határozta el: minthogy vonatja kilenc tízkor indul, és most még hat sincs, fel hét körülig heverészik, aztán zuhany, szakállápolás, fél nyolc körül irány le reggelizni, jól körülnéz majd a svédasztalon, nem úgy, mint tegnap, és kizárólag ínyencségekre szorítkozik. Látta magát, amint a svédasztal majonézességeitől eltelve, de egyszersmind a véreinkkel való szolidaritás húrjait is megpendítve magában — ez a szálloda ugyanis határ menti volt, s a határ túloldalán egy ilyen dús svédasztal, mely persze egy valódihoz képest szegényes volt, blaszfémiának látszott volna —, jóllakott fogyasztóként, de ugyanakkor felelősen gondolkodó, rokonai sorsáért is aggódó hazafiként kilépdel a szálloda halljának langymeleg vizéből. Mint aki jól végezte dolgát. „Na végre — gondolta. — Nem nekem való ez az önelemzés, mikor van nekem erre időm? Majdnem kicsúszott a lába alól a talaj kora reggel. Visszaalszom még egy kicsit?"

Erre ugrott be a tegnapi konfliktus. Az utolsó versenynap s egyben úgyszólván az egész színjátszó találkozó fő száma a Skandináv hétvége című, egy közismert film forgatókönyvéből színpadra átdolgozott, több mint kétórás darab, csak 18 éven felülieknek szóló előadása volt. Az egyik városközeli, Tisza menti község felnőtt társulata állt ki vele, mégpedig a favoritok szorongásos magabiztosságával. Pallag elég régen ismerte már az együttest, elsősorban a vezetőjüket, aki a dramatizálást is készítette, és az előadást rendezte. Nagyjából nemzedéktársak voltak, öreg harcosai az amatőrmozgalomnak. Elveiknek volt egy ősi közös nevezőjük is: ők, az amatőrök elitje „csinálják" az igazi színházat az országban. Ez a közös nevező azokban a hősi előidőkben alakult ki, amikor még Pallag is rendezett és írt, s amikor még Ferivel, a Tisza menti Pinceszínház atyamesterével együtt szidták az elávult színházi életet, ahová a „maffia" nem hagyja őket betörni. Akkor még sokkal gyakrabban volt fesztivál, és az együttesek is látogatták egymást, nagy, boros éjszakákban végződtek a találkozók. Aztán amikor ő abbahagyta a gyakorlati munkát, országos módszertani főember lett, örökös zsürielnök és inspektor, megszakadt a kapcsolatuk, csak a közös nevező élt tovább. Meg ami belőle következett: az egyenlőség. Feri előtt Pallag soha nem lehetett tanácsadó, pláne nem minősítő tekintély, hiszen nem azért lett belőle az, ami lett, módszertani főfelügyelő, mert jobban ért a színházhoz, hanem azért, mert így hozta a sors. Feriből is lehetett volna ugyanilyen akármi, de ő annál sokkal jobban szereti a színházat csinálni, hogysem odahagyja holmi íróasztalért. Feri tele van energiával. Elsőrangú szervező, és bődületes az akaratereje. Azt a szenvedélyes, makacs kitartást, amivel a színházcsináláshoz ragaszkodik, át tudja sugározni a környezetébe, mindig talál magának három-négy — rendszerint kis csapatokkal dolgozik — nevelhető alanyt, tehetségnek látszó féltehetséget, vagy éppen fordítva, valóban méltánytalanul kiütött, a színiakadémiáról kirostált vagy oda föl sem vett fiatalembert, és addig mondja nekik, hogy „ez a modern színház — persze »a Nyugatot« leszámítva —, amit mi csinálunk", amíg azok is nemhogy el nem hiszik, hanem amíg az egész életüket át nem hatja az az öntudat, hogy ők modern színházat csinálnak. Így aztán társulatait mindig elborította, egy bizonyos fajta felsőbbrendűségi kéj: az emberi létezés legmagasabb formája: modern színházat csinálni. Ha kell, hát Tiszapatajon.

Pallag ilyesmire még fénykorában sem volt képes. Először is sosem hitt abban, hogy az ember személyiségét rendezéssel át lehet alakítani, az amatőr színjátszás nevelő hatására való hivatkozást pedig egyenesen nevetségesnek tartotta. Rengeteg gyerek érett meg, és hullott el a keze alatt, s pontosan látta, meddig tart a mozgalom vonzáskörc. Amíg egy delikvens előtt ott lebeg a színi pálya mint lehetőség, addig húz, addig csodákat lehet művelni vele, kimerítő áldozatokra is képes, de amikor [illegible] csapják a kaput az orra el[illegible] hátat fordít a színpadnak. [illegible] így természetes. Elvégr[illegible] nek legyen valaki megle[illegible] jel működvelő komédi[illegible] ingyen, amikor arra ott[illegible] nak a hivatásosak. És [illegible] nagyon hiányoznak a né[illegible]

No persze annyira [illegible] barátok azért mégsem v[illegible] hogy ezt a keserű kiábrán[illegible] ságát is közölte volna Fe[illegible] jóllehet talán nyugodta[illegible] mondhatta volna, mert F[illegible] fütyült a mozgalomra, [illegible] azért kuncsorgott pénzekért, helyiségekért, lehetőségekért tanácsoknál, üzemeknél, szövetkezeteknél, hogy amatőrdíjakat tűzzenek a kabátja hajtókájára, hanem, hogy vegyék észre: van valahol az isten háta mögött egy elszánt ember, aki végre igazi színházat csinál ebben az országban. „Nekem mesélhet akárki: minden komoly rendezőnek (értsd: amatőr rendezőnek) ez a célja. Mert mi, a gyakorlati emberek látjuk, micsoda dilettantizmus van — nem itt —

Varga Imre

Jegyzet a negyvenegyedik velencei biennáléról (III.)

Képzőművészetünk a világban

E jegyzet első részében, *Varga* Imre szobrával kapcsolatban már szóba hoztam annak a kettősségnek az értékét, mely *Szent Erzsébet és Lajos* furcsa-szép párjából árad; vagyis, hogy nekünk, magyaroknak, a mű nyilvánvalóan történelmi értelemben is mond valamit, de e külön erény nélkül is éppen eléggé lenyűgözi nézőit a lagunák partján, általános emberinek mondható tartalmával. A „helyinek" és az „univerzálisnak" ez a játéka nem ellentmondásos, ha jó munkáról van szó, sőt majdhogynem a lényegéhez tartozik. Hogy aztán ennek arányát, miként jét, dialektikáját mi és hogyan szabályozza, koronként, már nehezebb kérdés. A mi kiállításunknál maradva meglepődve állapíthattam meg például (és ez igazán kellemes meglepetés volt), hogy szobrászunk egyenesen a közepébe talált kis Manet-átiratával, s más plasztikáival is, annak a problematikának, melyet az önnön tükrébe tekintő Művészet a központi pavilon nagy tárlatán oly kritikusan szemlél. Anélkül talált bele egyébként, hogy 1968-ban tudta volna, a velencei biennálénak 1984-ben ez lesz az egyik fő témája (tizenhat éve készült ugyanis ez a Manet-átirat), egyszerűen belehelyezkedett csak, talán játékból, egy elmúlt attitűdbe, és a jelenből derűs iróniával korrigálta azt. Mondhatjuk persze az ilyesmit, némi egyszerűsítéssel, akár ráérzésnek is, ha nem gyanítanánk, hogy létezik valami feltartóztathatatlan, országhatárokon átszivárgó fluidum, a *művészeti logikáé*, mely egyazon irányba fordítja a figyelmet anélkül is, hogy a különféle földrészek mesterei tudnának egymásról, s a rokon következtetésekről. Ezt, kicsit talányosan, nálunk korszellemnek mondják, nem tagadván meg így a metafizikát, valójában viszont inkább a társadalmi fejlődés tükrözésének konzekvenciáit láthatjuk ebben, a leginkább érzékenyeknél, amikor — közhasználatú kifejezéssel élve — fölismerik azt, ami „a levegőben van".

1.

Ilyen mindjárt, ha most már az egyes nemzetek kiállításait nézzük végig, ez az *irónia* maga, mely a képzőművészet *intellektualizálódásának* természetes következménye. Talán ennek köszönhető, ezzel összefüggésben, az ábrázolás visszatérte is. (Absztrakttal iróniát nehéz volna megjeleníteni.) Egyes tendenciák (így az óbudai Zichy-kastély tárlatain) nálunk is mutatják ezt a többé-kevésbé valósághű rajzú megjelenítést, mint legújabbat; de hogy milyen kiterjedt áramlat ez, most a Biennálén derül ki igazán, a Német Demokratikus Köztársaság anyagától az olaszokén át, egészen az Amerikai Egyesült Államokéig, ahol ugyan más változatban, mint ahogyan [illegible] az európai új-manierizmus teszi de ugyanúgy mint-[illegible] „idézőjelbe" van téve a [illegible]y, hogy akár dokumen-[illegible]hűsége, akár deformá-[illegible]abadossága ellenére egy-[illegible] mint *demonstrációs me-*[illegible]zelhessük azt, úgy ide-[illegible]e el az élet-matériát, [illegible]n Brecht írta elő színé-[illegible]k. Az amerikaiak, leg-[illegible]s az USA-ból, már csak [illegible]tott témájuk szerint se [illegible]k másképp, hiszen az [illegible]tett és újra megtalált [illegible]icsomról szólnak, hol [illegible]usan, hol szatirikusan, [illegible]iorral jelenítve meg egy [illegible]alom boldogságvágyát, [illegible]ját, melynek a szemé-[illegible]t buktatóitól kezdve a [illegible]-[illegible]etszennyezés drámá-[illegible]-[illegible]nyi mosolyogtató vagy [illegible]-[illegible]következménye van. [illegible]-[illegible]kissé a gyerekrajzok [illegible]-[illegible]zításával és jelké-[illegible]-[illegible]erős színekben [illegible]-[illegible]elő, szemlátomást [illegible]-[illegible]zellemét (de nem [illegible]-[illegible]atva, mégha kri-[illegible]-[illegible]lágyabb és fest-[illegible]-[illegible]oldás a hagyo-[illegible]-[illegible]étkezést s homo-[illegible]-[illegible]

Nehe[illegible]ak titkát meg-fejteni. [illegible] is népesülnek be a v[illegible] másutt viszont már-má[illegible]képszerű hűség-gel megfestett olyan figurákkal, melyek leginkább a barokk utáni időszak alakjait idézik, és miért statisztálnak szívesen ezek valamilyen mitológiai történethez. Lehetséges, hogy korunk szorongásai és reményei bújnak bele most ebbe az álcába: közvetlenül, akár a néphitben, senki nem meri megnevezni őket, de így áttételesen, Judith és Holofernész epizódjában, vagy Ikarusszal, Herkulessel, netán Vénusszal elbeszélve (és ez a Vénusz, mint cementszobor, egy hulladékhegy előtt áll), ez a majdnem-manierista „klasszicizmus" a fegyelemnek leplezett nyugtalanság paradox művészetévé lépett elő. Oidipusz és a Szfinx bújik össze az egyik képen, kétszeresre fokozva a talányt, melyben a mosoly baljós, kikerülhetetlen végzetet sejtet, meg vért, mocskot, pusztulást, noha a háttérben álló piramis olyan tisztán geometriai, ahogyan csak a technika úgynevezett „poszt-indusztriális" korszakában lennie kell, s a kontúrok élesek, a levegő hideg.

De talán éppen ez a kontrászt a dermesztő, s késztet elgondolkodásra; megannyi fogaskerék, górcső és rakéta a ma emberének már semmit nem mondana. Nyilván túl merész a következtetés, de midőn erről az „új szecesszióról" a múlt századvég hasonló jellegű törekvése jut eszünkbe, mondjuk az Adyt előkészítő, majd a nagy poétánál kiteljesedő költészet például, ahol Czóbel Minka (akiről manapság már kevesen tudnak) egyenesen az égboltot eltakaró végzetes nagy Enigmát énekelte meg, s Ady aztán a bizonytalan Nagy Cethalat. Valamelyes párhuzam azonban mégiscsak gyanítható. Világunk közérzete ahogy akkor, úgy most sem leplezheti nyugtalanságát a fokozódó háborús veszélyek miatt.

2.

De, természetéből következően, legyen stílusa bármilyen, sorra-rendre kifejez sok mást is az őt megszülő társadalomból. Vannak esztéták, akik — mint — a Biennále nagy katalógusának tanulmányaiban — a változásokat megint csupán a „nyelvezet" új és még újabb kutatásának jegyében hajlandók vizsgálni, talán a régi mester, Croce nyomán; mi azonban, akik egy mélyebb összefüggéseket kereső gondolatrendben nőttünk fel, nem tehetünk úgy, mintha nem vennénk észre, miért is más — minden egyetemesség-igény ellenére — mondjuk a dél-amerikai festészet, mint a skandináv. Hiszen nyilvánvaló társadalmi tartalmakról van itt szó! Ezúttal a kolumbiai vagy az argentínai anyagon szembeötlő egy forrongó világ üzenete; és Dél-Amerikából évtizedek óta ilyesmi érkezik, hiába változik a kaleidoszkóp állása, a lényeg mindig ugyanaz. Más módon, de ugyanígy megfigyelhető a már említett északi államok társadalmi meghatározottsága, benne a kulturális örökség életerejével, a groteszkre hajlamos expresszivitásban. De közegének karakterisztikumait tükrözi a Szovjetunióból származó anyag is például, amikor a középpontba *a színház és a képzőművészet* kapcsolatát teszi, tehát főleg szcenikai terveket és színi plakátokat állít ki, de a festmények is a két művészeti ág szoros kapcsolatára világítanak rá, köztük olyan jelességek portréjával, mint Mejerhold vagy Sztanyiszlavszkij.

Nem tagadható tehát az egyes országok ideküldött összeállításainak honi jellege, a *társadalmi tükör* felmutatásának gesztusa, nem is volna értelme másnak; de soha nem hagyják figyelmen kívül, hogy olvasmit nyújtsanak ezzel, mely egyben szélesebb érdeklődésre is tud emelkedni. Japán pavilonjában éppen ezért nem valami európai vagy amerikai utánzatot találunk, hanem első pillantásra is eredetien sajátosat (a terem jórészét egy kiégett és merev agyagdarabkákból összeállított meditatív „szöveg" foglalja el), másféle, nekünk szokatlan, de könnyűszerrel elfogadható, és korántsem alacsonyabbrendű nézőpontot kínálva a tekintetnek az egyeditől az univerzális felé.

3.

Itt van egyébként az a pont, ahová kétévenként a magunk képzőművészeti híradásait is oda kell kapcsolnunk a nagyvilágéhoz. 1895. tavasza óta van berendezve efféle találkozókra a népkert Velencében, és mi majdnem alapító tagok vagyunk ebben a ligetben. Idén szerencsére megtaláltuk ezt a sajátos kapcsolódást, amint arra többször is kitértem; de eddigi történetünk a Bienálén eléggé hullámzó, és összességét tekintve talán alatta is marad annak, ami a hazai kultúránkban, mint lehetőség, felkínáltatik. Nem állítom, hogy minden alkalommal nem a legjobb szándék vezérelte kiválasztásunkat, nem egyes korábbi gyűjteményeket és bemutatókat akarok kritizálni, már maga az a tény, hogy — a háborúkat kivéve — folytonosan jelen vagyunk itt, nagy szó. De más oldalról vizsgálva a dolgot, úgy tetszik, a magyar képzőművészet, noha voltak szép áttörési kísérletei, mind a mai napig nem él úgy a világ köztudatában, mint ahogyan azt pedig objektív értékei alapján megérdemelné, és nem áll azon a rangos helyen, mely megilletné. Mert ami a zene vagy a film terén például teljesült (vagy affelé halad), azt nem mondhatjuk el sem irodalmunkról, sem festészetünkről, szobrászatunkról, holott kultúránk nem egy- vagy két-műfajú, hanem komplex, és a századelő, a tízes évek, vagy a felszabadulás utáni kor produkciója az európai kontinens egyik legizgalmasabb s leginkább kvalitásos változata. Hogyan lehetne ezt minél előbb és minél több helyen nyilvánvalóvá tenni, nem tudom. Akadálya a reális elismerésnek talán az, hogy tulajdonképpen még idehaza sem vagyunk tisztában azzal egészen, micsoda újabbkori művészettörténeti kincs van a birtokunkban, nincs központi nagy modern művészeti múzeumunk például, az anyag az egész ország területére van szétszóródva; az értékelő felmérések gyakran indulatos személyeskedésbe torkollnak; a közmegegyezéses hierarchia nem alakult ki; önbecsülésünk bizonytalan. Nincs akadálya viszont, a nyugodt mérlegelésre alkalmat adó jelenlegi helyzetben, hogy ezeken a fogyatékosságokon ne gondolkodjunk el, és ne számoljuk fel azokat, akár a velencei kis magyar pavilon századik évfordulójáig, amikoris aztán, hip-hopp, a porondon termünk majd olyasmivel, amin ámulhat a világ. Amennyiben a velencei népkert ezt a jubileumot az interkontinentális ballisztikusok égboltja alatt zöldellő fákkal megéri.

Szabó György

Varga Imre

Magyar Nemzet
1984. VII. 24.

Reményekkel és aggodalmakkal

Kiállítás az új Nemzeti Színházról

Valóban rendhagyóvá sikeredett az a sajtótájékoztató, amelyet hétfőn az *Építsük fel a nemzet színházát* című kiállítás megnyitója alkalmából tartottak. Az Erzsébet-híd pesti hídfőjénél, a Budapest Kiállítóteremben viták, szenvedélyes vallomások zárták az építészetinek, színpadtechnikainak induló tájékoztatást.

De azért kezdjük az elején. A megjelent újságírókat, színházi életünk jelesebb képviselőit *Hofer* Miklós, az új nemzeti tervezője tájékoztatta az előkészítő munkák jelenlegi állásáról. Elmondotta, hogy a szakmai-társadalmi konzultációk után az engedélyezési terv szinten kidolgozott koncepciót az ÉVM és a fővárosi tanács közös tervtanácsa egyetértéssel fogadta. Ezeket az elgondolásokat láthatják majd árnyékolt, szemléltető alaprajzok és metszetek segítségével a látogatók az augusztus 5-ig nyitvatartó kiállításon. Mellettük megtekinthető a régi Nemzeti Színház egy-egy ereklyének számító darabja, a jövőt formáló mintegy tizenkilenc esztendős tervezési folyamat részletei.

A találkozó résztvevőinek levetítettek egy idén júliusban forgatott filmet is, amelyen tervezők és színházművészeti szakemberek mondtak véleményt a mostani nemzetiről, valamint a leendőről. *Varga* Imre Kossuth-díjas szobrászművész fogalmazta meg: *„Minket annyira becsülnek meg, amennyire megbecsüljük önmagunkat...”* Márpedig ehhez az önbecsüléshez hozzátartozik a nemzet színházához, színjátszásához méltó hajlék is. E pontig a szándék — miképp annyiszor már a történelmünkben — viszonylag egységes. Ám Hofer Miklós hozzátette: aggodalmak, ellenérzések, viták sora kísérte és kíséri az előkészületeket.

A találkozón véleményt formáló *Gobbi* Hilda szerint *az aggodalmak nem alaptalanok.* Mindenek előtt arra utalt, hogy az új nemzeti adakozását sok visszatetsző vonás is kíséri. Temérdek levelet kapott, miszerint *sokhelyütt kényszerítik a dolgozókat az anyagi támogatást jelentő bélyegek megvásárlására.* Színházi és közéletünk kiemelkedő alakja éppen ezért hangsúlyozta: valóban társadalmasítani szükséges a propaganda, az előkészítő tevékenységet. Javasolta, hogy művészek, népfront- és nőtanácsi aktivisták keressék fel a kisebb közösségeket, üzemeket, falvakat. Beszéljenek a Nemzeti Színház és színjátszás múltjáról, *hivatkozzanak a nemzeti érzésre és büszkeségre, meggyőzően emberközelből lelkesítsenek a nagyszerű vállalkozásra.*

S ehhez legfeljebb annyit, tehetünk hozzá, hogy nem akadt a hétfői szűkkörű, ám fontos találkozónak olyan résztvevője, aki ezzel a gondolattal, a társadalom szélesebb körű érzelmi megnyerésével ne értett volna egyet...

(m. a.)

valósíthat

A Budapest Sportcsarnokban megtartott istentisztelettel vasárnap délelőtt megkezdődött a Lutheránus Világszövetség VII. nagygyűlése. Az úrvacsoraosztással egybekötött istentiszteleten több mint tízezren vettek részt. Ott voltak a világ mintegy száz országából érkezett hivatalos vendégek, egyházi személyiségek, a magyarországi egyházak és felekezetek képviselői, valamint hívők ezrei. A három nyelven — angolul, németül és magyarul — zajló szertartáson *Káldy* Zoltán, a Magyarországi Evangélikus Egyház püspök-elnöke prédikált; a liturgikus szolgálatban számos hazai és külföldi lelkész működött közre.

A szocialista országban első alkalommal sorra kerülő, kéthetes nagygyűlés — a világszövetség legmagasabb fóruma — délután plenáris üléssel folytatódott. A tanácskozáson megjelent *Miklós* Imre államtitkár, az Állami Egyházügyi Hivatal elnöke. A résztvevők meghallgatták Josiah *Kibira* tanzániai püspöknek, a Lutheránus Világszövetség soros elnökének beszámolóját a szervezet utóbbi hét esztendőben végzett tevékenységéről. Hangsúlyozta: a világgyűlés fő témája: ***Krisztusban — reménységgel a világért***, napjainkban még mélyebb jelentőséggel bír, mint korábban. A világszövetség eredményesen dolgozott

NAPI KI

Kazetta

A vevő magnóvásárlásra indult. Harcedzett fogyasztó lévén, magával vitte mérnök barátját is. Az ilyen műszaki dolgoknál sosem lehet tudni...

A mérnök „fölfegyverkezve" érkezett. A zsebében speciális mérőkazetta lapult, melynek az a rendeltetése, hogy leleplezze a magnó hibáit.

Volt is mit lelepleznie. Az első készülék az egyenletes fütyülő-sípoló mérőhang helyett éktelen nyávogással, hullámzással adta vissza a csodakazetta tartalmát. — Rossz a

— A Szaljut—7 űrállomáson tartózkodó három szovjet űrhajós, Leonyid Kizim, Vlagyimir Szolovjov és Oleg Atykov jó egészségben folytatja munkáját a legújabb orvosi vizsgálatok szerint. Az űrhajósok a Progressz—19-en érkezett élelmiszereket, s a tudományos kísérletekhez szükséges berendezéseket rakták át a Szaljut—7-be, majd ott a végleges helyére. A rakodás mellett folytatták a tudományos kísérleteket is.

— A Kozmosz—1543 műholdat Föld körüli pályára bocsátották a Szovjetunióban,

— A tavaszi műszaki hetek hétfőn megkezdődtek Győrött. Az MTESZ hathetes programsorozatának előadásai az ember, a környezetvédelem és a technológia összefüggéseit vizsgálják. Április 21-ig az MTESZ-be tömörült tudományos egyesületek félszáznál több előadásra várják Győrben az érdeklődőket. Március 21-én például az építőipari környezetvédők kétnapos országos tanácskozása kezdődik, amelynek központi témája a települések környezetvédelme.

— Az Egyetemi Színpadon ma este hat órakor a Forrás Kör műsora Kós Károlyra emlékezik. Az irodalmi és zenei műsort Pomogáts Béla irodalomtörténész vezeti be.

is, elvetemültséget árasztó, tipi-

(Várnai György rajza)

— SKD-szettekben — alkatrészenként, részegységenként csomagolva — exportál Görögországba száznegyvenöt autóbuszt az Ikarus székesfehérvári gyára. Az első ötven IK—260-22-es típusú városi autóbusz alkatrészeiből a jövő hét közepén huszonöt autóbuszcsomagot indítanak útnak a görög megrendelőknek.

— A gyermekkori kövérség problémáiról tart kerekasztal-konferenciát március 15-én, az Országos Közegészségügyi Intézetben a Magyar Gyermekorvosok Társasága diabetes és endocrin szakosztálya.

— A Himalájába készülő magyar hegymászócsoport hazaérkezett Durmitorból. Az összekovácsoló jellegű téli felkészítő túra, a hirtelen nehézzé vált, lavinaveszélyes időjárás ellenére eredményes volt. Főleg a váratlan, bonyolult helyzetek megoldásában gyűjtött értékes tapasztalatokat a csapat.

— TŰZ PUSZTÍTOTT a Varsótól negyven kilométerre levő, modlini turisztikai és sportközpontban, egyelőre ismeretlen okból. A tűz

Magyar Nemzet 1984. III. 13.

Varga Imre új bemutatója

AMIKOR TAVALY megnyitották s a közönségnek átadták *Varga* Imre állandó kiállítását az óbudai Laktanya utcában, már gyanítani lehetett, hogy nem „intézménye", inkább családias *otthona* lesz ez a múzsáknak. Rendkívül jó helyen fekszik, néhány lépésre a szép Fő tértől, eszményi célállomás egy vasárnap délelőtti sétához. Barátságos a berendezése, és gyönyörű a kertje, mely kagylószerűen van kiképezve (s itt áll a híres szobrok közül például a *Radnóti*, a *Czóbel*, a *Derkovits*, a *Móricz*, a *Professzor*). A belső kis udvaron ugyancsak remekművet láthatunk *(Szent Erzsébet és Lajos)*, az egész ház pedig oly sűrűn kínálja a művekkel való közvetlen találkozás élményét, hogy kicsit talán túl is van zsúfolva ehhez. Mindegy, az ember örül ennek a családiasságnak, annyi más galéria steril világa után. Amúgy is *rokonokat* vár ide a mester, ha szabad saját kifejezését idéznem, és csakugyan, jönnek is, megannyi fiatal s idősebb atyafi. A megnyitás óta eltelt néhány hónap alatt a látogatók száma elérte a negyvenezret, mely egy közepes magyar város lakosságával egyenlő. Isten Varga Imrét jókedvében s jó pillanatában teremtette, még ha útját eleinte nem is tette könnyűvé; de az utóbbi két évtized már fényesen felívelő pályát mutat, az ellenzők tábora elhalkult (nincs is többé talán), s köztéri szobrászatunk megújulásában, friss emberségének diadalában nem kis szerepe van e karrirernek. Varga Imre tehát méltán sétálgathat, megbecsüléstől övezve, saját állandó gyűjteményének darabjai közt, alkotói személyiségének derűjével határozván meg a *genius loci*-t.

Ez a „genius loci", akárcsak Varga Imre, nyugtalan, párbeszédet kereső, a munka örömét sugározza. (Az örömben egyébként a töprengések és kínlódások is benne vannak; ez a munkával vele jár.) Maga a nyugtalanság, ez a folytonos megújulásra és változásra törő, mindig följebb vágyó nemes igyekezet pedig, egyebek mellett, abban mutatkozik meg, hogy a *Varga Imre Ház* kiállítása sem állandó, hanem hol ezzel, hol azzal bővül, hogy van, ami cserélődik, esetleg más helyet kap; vagyis már létezésének első fél évén belül is jellemzőjének mutatja, hogy az *állandóban* változó.

ENNEK JELE *új, színes grafikai és kisplasztikai munkáinak* március elején megnyílt *bemutatója*, mely az épületnek a bejárattól jobbkéz felé eső három szobájában helyezkedik el, és (főleg a Proust-ihletésből) néhány pompás szoborral, valamint egész kis *képtárral* gyarapítja a tárlatot. Ezeket *újnak* olyan értelemben kell mondanunk, hogy mindez a nagyközönségnek a Varga Imre-portréhoz *novum* (a képek közt vannak több évtizedesek is, a tanulóévektől máig húzódó sorról van szó). Már amennyire meglepő lehet, ha egy *szobrász* rajzol. Mégpedig nemcsak munkavázlatokat, ötletrögzítő jegyzeteket, de olyasmit is, ami esztétikai önértékkel bír. Varga Imre színes grafikái, melyeknél a szakmai rátermettséget és iskolázottságot nem egy korai dokumentum igazolja, biztos kézre, s ami legalább ilyen fontos, könnyed kézre vallanak, legtöbbször egyetlen lendület magabiztosságát mutatják. „Indulati lejegyzések", mondja róluk szerzőjük, s ez csakugyan találó meghatározás; eleve kikapcsolja például a spekulációk és az előre-kiszámítottság egész — ma divatos — szféráját. A képek legtöbbje egy lírai vershez hasonlítható többnyire, melyekben megvillan alkalmanként nem egy mélyebb titoksejtelem is *(Porticus)*, lehetőséget kínálva a kontemplációra. Több stíluskutató, eszközmérlegelő munka is közszemlére került. A képek legtöbbje azonban, természetszerűleg, az emberi alakkal fogalmaz: ezek érzelemgazdag rögzítései (többször magas fokon), nemcsak egy-egy mozdulatnak, tartásnak, de jellemnek, sőt, sorsnak is.

Szabó György

Varga Imre

— **Varga Imre szobrászművész** színes grafikáiból és kisplasztikáiból kiállítás nyílt pénteken a Budapest Galéria szervezésében, a művész állandó, Laktanya utcai bemutatótermében. Az új tárlattal jelentősen bővül Varga Imre állandó kiállítása, ahol ezúttal számos, az utóbbi időben készült alkotás kapott helyet.

Magyar Nemzet 1984. III. 3.

Varga Imre

VARGA IMRE Kossuth-díjas szobrászművészt tegnap szülővárosa, Siófok díszpolgárává fogadta. A több magas kitüntetéssel elismert művész több köztéri szobrát állították fel szerte az országban; szülővárosában a Tűnt idők című alkotása látható.

Népszabadság, 1985. 11. 9

Varga Imre

Magyar

A NAP

Válogatott szobrok

Nézegetem Varga Imre kitűnő Lukács György-szobrát, s nemigen zavar a megragadás most-márismertsége sem: tudomásul veszem, hogy az öreg filozófus beáll a sorba Károlyi Mihály és a többiek mellé, egyazon emberszabású lépték galériájába. Ismerős tartással. Így is élesebben különböznek, mint egymástól a századforduló kinyújtott karú ércemberei, ezek a sosem cingár, sosem kövér, alig látható-magasra helyezett derék urak, akiket arra készteted, olvasok ki a bronzszemekből. S mi-felett. Szeretem az újabb szobrokat, ezeket a velünk kevélység nélkül, türelmesen farkasszemet nézőket: Babits a szekszárdi kertben sem a házat nézi, József Attila sem a Dunát ott a parton, magamon érzem tekintetét, — s nyilván bennem is az ok, hogy feletlősségre vonást, szomorúságot és gondolkodásra kényszerítést olvasok ki a bronzszemekből. S miközben azon tűnődöm, milyen lenne, ha szobrászként elképzelném s talapzatra állítanám a negyven-, a hatvanéves, az aggastyán Petőfit, József Attilát — ráijövök: ha Pompeji sorsára jutnánk, akkor ezektől a férfiaktól, akik az elmúlt esztendőkben örökre megálltak köztereinken, parkjainkban, mennyivel többet tudna meg rólunk az idegen utókor, mint tárgyainkból, fürdőszobáinkból, tévékészülékeinkből, betétkönyveinkből, buszainkból.

A reneszánsz óta csak ritkán s rövid időre mosolyodtak el a szobrok.

Nem, hát a köztéri férfiainkban mostanság nyoma sincs sem a nemzeti könnyelműségnek, sem a vak pátosznak. Nézzük meg őket — s az is látható, milyennek látjuk magunkat. Magunkat, kikből nem lesznek szobrok: a statisztákból, kik láthatatlanul is beállunk ugyanabba a sorba. Ha alacsonyabbak vagyunk is.

DIURNUS

lepítésről azonban még az gyesült Államok is csak a ilencvenes évtized elején ha- latkozata összességében közeledést jelentett az amerikai, űrfegyverkezési tervekhez.

Genscher állást foglalt a szovjet–NSZK kapcsolatok fejlesztése mellett

Bonnból jelenti az *MTI:* A émet Szövetségi Köztársag kormánya minden szinten, politika, a gazdaság és a kulra területén fejleszteni kínia a Szovjetunióval való együttműködését — állapította meg Hans-Dietrich *Genscher* nyugatnémet külügyminiszter a *Süddeutsche Zeitung* csütörtöki számában megjelent terjedelmes cikk

Magyar Nemzet

Ünnepi tanácsülés Siófokon

Díszpolgárrá avatták Varga Imre szobrászművészt

Negyven esztendeje szabadult fel a Balaton „fővárosa". Pénteken ünnepi tanácsülésen emlékeztek meg az évfordulóról, a fejlődés lépcsőiről, a megtett útról. A meghitt ünnepségen Siófok díszpolgárává avatták *Varga* Imre Kossuth-díjas szobrászművészt.

★

Varga Imrét évek óta ismerem, de szobraihoz még régebbi szellemi kapcsolat, már-már barátság fűz. Mindig örülök új és új alkotásainak, sikereinek. Most arról faggattam, mit jelent ez a szeretetteli megbecsülés Siófok szülötte és első díszpolgára számára.

— Ott kezdtem ismerkedni a világgal, az emberekkel. Szüleim sokáig laktak Siófokon, a házunk még mindig megvan, így vissza-visszajárok gyermekkorom színhelyére, ha másért nem, hát rendbetenni a házat.

— *Áll szobra szülővárosában?*

— Kettő is. A siófoki kórház előtti parkban van az *Elmúlt idő* című szobrom, amelyre aztán Herder-díjat kaptam Bécsben. Egy *Kopernikuszt* ábrázoló kis szobrom pedig a könyvtárban található.

— *Mennyire fontos, hogy az ember hová születik?*

— Az országnak valamikor voltak olyan részei, ahová születni egyértelműen hátrányt jelentett abban a pillanatban. De azt tapasztaltam, hogy azok, akik ilyen hátránnyal indultak, strapabíróbb idegzetet mondhattak a magukénak, s a megkülönböztető hátrány később előnnyé vált. Rendkívül furcsa dolog ez, mert ha a környezet praktikus ismeretekből többet tartalmaz, rendszerint lelkiekben szegényebb embereket enged világgá. A falusi környezetből magunkkal hozott mesék, meg a semminek, a nem-közösségnek az érzése, ahol a következő ember határai jóval messzebb voltak — keményebben rákényszerítették saját lelkiviláguk kiépítésére. Nem lehetett másra számítani. Az ember egy zártabb lelkivilágot hozott magával és a későbbiekben ezt már nem tudta kinyitni soha. Ez mindig csak belül épült tovább.

— *Varga Imre személyével nézve milyennek látszik a város?*

— Siófok, mint közösség, tulajdonképpen csak a legutóbbi tíz évben jött létre. Átmeneti lény volt ez a falu, amelynek nem volt falu jellege már, mert hiszen az állandó nyaralóáradat valamiféle más létformával ismertette meg; kivetkőzött paraszti voltából, ám feltételei sokáig nem voltak meg ahhoz, hogy egy városias közösség alakuljon ott ki. Nyaranta városnyi ember nyüzsgött benne, mindennek más értéke lett, megváltozott az életritmus, nyaralócentrikussá lett, télen, tavasszal pedig nem tudott visszaállni az előző rend. Léten kívüli létben éltünk. Ám most a legutóbbi időben az állandó városias létezés feltételei lassan kialakultak, a nyár már nem tudja annyira kifosztani, kihasználni Siófokot, s most már nem ordítóan nagy az ott élők évszakai között a különbség.

— *Annak a művésznek, akinek pályáját annyiféle elismerés jelzi, mit nyújt szülővárosa szeretete, ragaszkodása?*

— Úgy érzem, azok becsülnek meg, akik már gyermekként ismertek. Nem egy vadidegennek imponál az ember, hanem az őt valóban ismerők, szemmel követők vállalják. Ez egy gyönyörű, bátorító érzés. De erről nem lehet beszélni...

(kurcz)

reskedelmi bizottságának a küldöttsége pénteken elutazott Budapestről. A delegációt fogadta *Sarlós* István, az országgyűlés elnöke.

Hazaérkezett pénteken Budapestre a KISZ KB küldöttsége, amely *Hámori* Csabának, a KISZ központi bizottsága első titkárának vezetésével látogatást tett a Szovjetunióban. A delegáció megbeszéléseket folytatott a Lenini Komszomol Központi Bizottságának Viktor *Misin*, első titkár vezette tárgyalócsoportjával. A KISZ KB küldöttségét fogadta Jegor *Ligacsov*, a Szovjetunió Kommunista Pártja Központi Bizottságának titkára. A megbeszélésen részt vett *Rajnai* Sándor, hazánk moszkvai nagykövete is.

Pénteken befejeződött Budapesten a szocialista országok fővárosaiban megjelenő zottság első titkára, *Szépvölgyi* Zoltán, a Fővárosi Tanács elnöke, *Ballai* László, az MSZMP KB Gazdaságpolitikai Osztályának vezetője, *Váncsa* Jenő mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszter, *Bányász* Rezső államtitkár, a Minisztertanács Tájékoztatási Hivatalának elnöke és *Megyeri* Károly, a Magyar Újságírók Országos Szövetségének főtitkára.

Véget ért Genfben a Szellemi Tulajdon Világszervezete rendezésében megtartott értekezlet, amelyen azt tárgyalták meg, hogy milyen segítségre van szükségük a fejlődő országoknak a szerzői művek nemzetközi cseréje és a jogvédelem területén. Az értekezleten, magyar részről dr. *Ficsor* Mihály, a Szerzői Jogvédő Hivatal főigazgatója vett részt.

Marjai József és Kapolyi László a bányászszakszervezetben

A Bányaipari Dolgozók Szakszervezetének balesetekkel terhelt 1983 évi- kedvezőbben alakult

Tisztelt Szerkesztőség!

Keménygallér

Idősebb honpolgárok jól tudják, hogy a múlt század második felében s e század elején a „polgári és felsőbb" osztály tagjainak ünnepi s hétköznapi viseletéhez a kihajtott vagy álló keménygallér tartozott, keményített kézelővel — mandzsettával — együtt. Ezt viselte az „iparos osztály" is, munka után s kikeményített gallérban járt nemcsak a tanár, hanem a gimnazista is. A puha lehajtott gallér jóformán ismeretlen volt, akkor is csak nyári melegben vagy sportoláskor hordták, neve apacsing volt. Különféle rézgombokkal kellett a keménygallért az ing nyakához erősíteni, a kézelőgombokn[illegible] változatos divat- olyan gyűrött, hullámos, félig kemény, félig puha nyakgallért adnak rá, s ez annyira ízléstelen, korszerűtlen, mintha valaki egy átmulatott atlétabál hajnaláig hagyta volna nyakán, miközben a korhelylevest szürcsölte.

Kézelőt sem adnak a mai színészre. A művész korszerűtlen, „snassz" rekvizitumokat kap, illúziórontót. Nincs a filmgyáraknak lehetősége a felszerelés tökéletessé tételére? Vastag, gyűrött vászon, főleje csúszott nyakkendő, csupasz csuklók a „korszerű" filmekben éppoly hamisak, amilyen hiányosak az akkor élt katonák, tisztek öltözetei, hajviseletei is. Az uniformisban szabadon hagyott nyak

Idősb és ifjabb

A *Magyar Nemzet* karácsonyi számában érdekes közlést olvashattunk egy Jókai-tárcáról, annak történeti s politikai hátteréről. Részletesen foglalkozik a cikk „idősb. Pázmándy Dénes, az 1848-as képviselőház egykori elnökének" személyével, akit a későbbiekben is „idősb. Pázmándynak" nevez. Ezt a jelzőt tehát nem tekinthetjük elírásnak.

Ez a közlés félreértésre vezet és tévedésre ad alkalmat. *Idősb* (pont nélkül!) *Pázmándy Dénes* ugyanis *nem volt a képviselőház elnöke* 1848-ban! Még csak képviselő sem volt, hanem felsőházi (főrendiházi) tag és 1848. október 1-től az év végéig a felsőház helyettes jegyzője. A képviselőház elnöke a fia, *Pázmándy Dénes* volt (így! minden jelző nélkül).

Idősb Pázmándy Dénes (1781—1854) alispán, majd 1848-ban főispán és e címen a felsőház tagja, Pázmándy Dénes felsőházi tag és helyettes jegyző neve minden egyes alkalommal, kivétel nélkül (!) az *id.* jelzővel, mint az „idősb" rövidítésével szerepel a felsőházi naplóban, míg a képviselőház elnökének a neve *minden jelző nélkül*, Pázmándy Dénesként a képviselőházi naplóban és jegyzőkönyvekben.

Ez nemcsak azért természetes, mert a most zavart keltő módon idősbnek nevezett képviselőházi elnök akkor, 1848-ban, elnöksége idején mindössze 32 éves (!) volt és nem érte meg a 40. születésnapját sem, hanem elsősorban azért, mert nem a fiától vagy jóval ifjabb más rokonától kellett őt megkülönböztetni, hanem az atyjától, aki ugyanakkor (!) ugyanannak az országgyűlésnek nemcsak tagja, hanem ugyancsak tisztségviselője is volt. Az viszont szintén természetes, hogy nem *a képviselőház elnökét* különböztették meg *a felsőház* tagjától, majd *helyettes jegyzőjétől* az életkorára utaló jelzővel, hanem fordítva!

Volt ugyan egy harmadik Pázmándy Dénes is, aki pontosan ugyanazon a napon (1848. július 10-én) született, amikor atyját a képviselőház elnökévé választották. A képviselőház elnökét azonban nem csak akkor nem kellett megkülönböztetni a csecsemő fiától, hanem később sem, mert halálakor a fia mindössze 7 éves volt. Bár az utóbbi is képviselő volt jóval később, hosszabb időn át, pontosan megfelelt azonban a Bismarck fiáról fogalommá vált „Herbert"-nek. Ha meg is érte volna tehát atyja az ő közéleti szereplését, akkor is csak a fiát különböztették volna meg tőle az ifjabb jelzővel. Még ha túl is szárnyalta volna a fiú az atyját, ez sem változtatná meg annak régtől használatos névírását.

Két Ráday Gedeon volt például magyar miniszter: *ifjabb Ráday Gedeon gróf* (1841—1883), a honvédelmi miszter és *a fia, Ráday Gedeon* gróf (1872—1937), a belügyminiszter. Az atya haláláig megtartotta, mint miniszter is, az *ifjabb* jelzőt (így, kiírva), megkülönböztetésül atyjától, a jászkun főkapitánytól s intendánstól és a nála idősebb unokafivérétől, a szegedi királyi biztostól. A fiúnak pedig felnőtt korában már nem kellett magát megkülönböztetnie az időközben elhunyt három idősebb Gedeontól.

Dr. Bölöny József

★

***Ami a történelmi hűséget illeti, természetesen igaza van** dr. Bölöny Józsefnek: az 1848-as esztendő két Pázmándyja közül az idősb volt a főrendház tagja, s akit a képviselőház elnökének választottak, az a minden megkülönböztető jelző nélküli Pázmándy Dénes volt. Ám a kérdés az: Jókai Mór 1890-ben miért tartotta szükségesnek pótlólag betoldani a szövegbe az „idősb." jelzőt (ponttal!) a Pázmándy név elé? Minden bizonnyal azért, mert a „Volt ugyan egy harmadik Pázmándy Dénes"-től kívánta megkülönböztetni az egykori képviselőházi elnököt. Az 1848. július 10-én született harmadik számon tartott Pázmándy Dénes az 1890-es években a Függetlenségi Pártban az Ugron-frakció tagja volt. Így hát Jókai szükségesnek tartotta, hogy az 1890-ben „csecsemőnek" aligha nevezhető 42 esztendős Pázmándy Dénes politikust megkülönböztesse apjától — még az 1848-as jegyzőkönyvek és naplók ellenében is...*

Murányi Gábor

Bíró József munkássága

Sokoldalú ember volt. Nemcsak azért, mert elvégezte a Képzőművészeti Főiskola után az egyetem bölcsészeti fakultását is, hanem elsősorban azért, mert érdeklődése és tehetsége sok irányban érvényesült. Már húszévesen, mint főiskolai növendék, szinte „mellékesen" megírta a *Modern grafológia* című könyvet. Szép és maradandó képeket festett. Az egyetemen Pauler Ákos és Gerevich Tibor professzorok tanítványa, itt kapott kedvet a művészettörténeti kutatásokhoz és hajlamot Erdély fel nem dolgozott művészeti emlékei kutatásának szentelte. Sorra tanulmányozta az erdélyi templomokat és kastélyokat; e tanulmányok eredményeképpen olyan műveket alkotott, melyek ma is kincsei művészeti irodalmunknak. A harmincas években egymás után jelentek meg mélyreható forráskutatás alapján írt könyvei: *Nagyváradi barokk és neoklasszikus művészeti emlékei; A kolozsvári Szent Mihály templom barokk emlékei; A gernyeszeki Teleki-kastély; A Bonczhidai Bánffy-kastély; A zsibói kastély;* majd összefoglaló műve: *Erdélyi kastélyok* s nagy hatású esszéje: *Európa festészete.* Mindez alkotómunkásságának csak egy része.

Éppen negyven éve, 38 éves korában gyilkolták meg a nyilasok.

Dr. Bíró Imre

Ágyú a várfokon

A Móra Ferenc Könyvkiadó gondozásában megjelent *Illés György Várak dicsérete* című munkája; impresszuma szerint további hét felelős közreműködésével.

A könyv 69. oldalán ez olvasható: „1848-ból származó ágyúk a Hadtörténeti Múzeum előtt", alatta egy ágyúcső látható kerekes lafettán.

Csakhogy a képen látható, 14 cm-es, sima csövű, elöltöltő bronzágyút Pekingben öntötték 1639-ben, Kang Hszi császár rendeletére, a belga jezsuita Ferdinand Verbiest felügyelete mellett. 1848-ban tehát valóban létezett — Kínában. A boxerlázadás leverésében részt vevő európai hatalmak hajóhadában levő Mária Terézia cirkálóról partra szállt tengerészek 1900-ban a Pei ho folyó torkolatánál levő Pei tang erődnél zsákmányolták — ekkor már véget ért nálunk a 48-as szabadságharc. Hogy Budapestre mikor és hogyan kerültek, arra lett volna az olvasó kíváncsi.

A cső hátlapján több sorban olvasható a szükséges tájékoztatás, igaz, kínai írásjegyekkel bevésve.

dr. Lévai Gábor

Varga Imre

Hétfő, 1985. január 21. Magyar Nemzet

A főváros szobrai

„Szobrok kellenek az emberi városokba. Különben mi volna a különbség város és hangyaboly között?" (Victor Hugo)

Valamennyi szobornak megvan a maga külön története. A szobrok sohasem sírnak, de szomorú sorsukat sokan megsiratják. Varga Imre szobrászművész azt mondta nekem egy beszélgetés során, hogy *addig élnek a szobrok, ameddig az emberek emlékeznek rájuk* . . .

Vannak szobrok, amelyek nem látják Budapestet. Pedig a főváros tiszteletére készültek, az övéi voltak. Budapest tereit, parkjait, ligeteit, sétaútjait ékesítették, azután mégis eltűntek, s várják valahol jobb, érdemesebb sorsukat.

Nyilvántartás

A nyomozás szálai a *Budapest Galériához* vezettek, amelyet elég nehéz volt megtalálni, hiszen az intézmény nincs is benne a telefonkönyvben.

— *Mi a Galéria feladata?* — kérdeztem *Zsigmond* Attilától, az 1933. július elsején alakult intézmény vezetőjétől.

— 1979-ben bővült ki a Fővárosi Emlékműfelügyelőség, s jött létre a Budapesti Képzőművészeti Igazgatóság, majd ebből a Budapest Galéria. A képzőművészeti élet irányításának decentralizációja kapcsán megörököltük a Képző- és Iparművészeti Lektorátustól a Budapesten rendezett kisgalériás tárlatok szakmai felügyeletét. Azóta a Budapest Galéria már egy kibontakozóban levő kiállítóhely-hálózat birtokosa is. Kiállításainkon megkíséreljük megragadni azokat az értékeket, amelyek fellelhetőek a kortárs magyar képző- és ipar-, valamint fotóművészetben, s azokat igyekszünk a közönség elé tárni. Vállalkozunk néprajzinak tűnő, ám a képzőművészet szempontjából is igen érdekes, tanulságos tárlatok rendezésére is, mint annak idején a szövegesfalvédő-kiállítás, vagy a nagysikerű madárijesztő- kiállítás volt. 1985-ben pedig a *Mulandóság szobrai* címmel a temetők népművészetével foglalkozó anyagunkat tárjuk az érdeklődők elé. A Budapest Galéria másik fontos feladatköre a köztéri képzőművészeti alkotások létesítése, a meglévők gondozása, karbantartása, restauráltatása és pontos nyilvántartás vezetése . . .

— *Évekkel ezelőtt még senki sem tudott rá megbízhatóan válaszolni, hogy tulajdonképpen hány szobor van Budapesten.*

— Az adatgyűjtés már régen megkezdődött. 1965 óta pedig komoly erőfeszítések történtek a kartonrendszerű nyilvántartás teljessé tétele érdekében. Hatalmas adat-anyagunkat egyeztettük a Városszépítő Egyesülettel, hiszen ők is felmérték Budapest köztéri képzőművészeti alkotásait. A kerületi tanácsokkal két ízben is összevetettük az egyes területekre vonatkozó kimutatásokat. Úgy véljük, hogy a pontosított lista már teljesnek mondható.

— *Vagyis: hány szobrot számláltak meg Budapesten?*

— Erre még mindig nehéz válaszolni, mert a körbe tartoznak a klasszikusan értelmezett köztéren (tereken, utcákon, parkokban) álló plasztikai alkotások, ám idetartozónak kell tekintenünk az épületeket díszítő szobrokat is, pl. Liszt Ferencét a róla elnevezett zeneművészeti főiskola homlokzatán. *Megközelítően ezer képzőművészeti alkotást tartunk számon.*

— *Úgy tudom, jelentős szoborkiállításra készülnek!*

— Felszabadulásunk közelgő 40. évfordulója tiszteletére, az elmúlt négy évtized köztéri képzőművészeti alkotásaiból reprezentatív kiállítást rendezünk, amelyen a műveket kisminták kal és fotókkal mutatjuk be. Tárlatunkon minden olyan köztéri alkotás szerepelni fog, ami *kerítésen kívül* található; a középületek különböző művészeti alkotásainak kiállítására a bőség miatt ez alkalommal nem vállalkozhatunk. A tárlatra olyan kiállításvezető katalógust is összeállítunk, amelyben negyven év valamennyi köztéren felállított alkotása fényképpel és fontosabb adataival helyet kap.

Változó állapotban

— *Megítélése szerint, milyen állapotban vannak a budapesti szobrok?*

— Változó állapotban. Az állapot kérdése ugyanis nem függ össze közvetlenül a gondozás mértékével. Az ezer szobor között vannak, amelyek igen jó állapotnak örvendenek, s vannak hasonlók, melyek általunk ismert veszélyeket rejtenek magukban. Amikor évekkel ezelőtt le kellett emelni a Hősök terén a milleneumi emlékműről a két kocsit, Zala György Háború és Béke szoborcsoportját, megdöbbenve tapasztaltuk, hogy az eltelt idő során mennyire tönkrement a bronz anyaga. Carrarai márványból készült, s 1908-ban avatták fel Kallós Ede és Telcs Ede művét, a Vörösmarty-szobrot, a költőről elnevezett tér közepén. A carrarai márvány nagyon szép, s kedvelt anyag is, ám a magyarországi klíma szempontjából nagyon hálátlan. A mi éghajlati körülményeink között a legmegnyugtatóbb anyag a gránit — ez azonban nagyon költséges, megmunkálása rendkívül nehéz, —, vagy pedig a magyarországi kemény mészkő, amelyből pl. a Dózsa-szoborcsoport készült a Vár tövében.

— *De a Vörösmarty-szobor külsőleg tetszetős állapotban van.*

— Nemrég egy új, speciális eljárással letisztítottuk, s így majdnem az eredeti szépségében látható. Ez az eljárás ugyan nem tartalmazott védőanyagot, azonban sok korábbi eljárással szemben semmilyen kárt nem okozott a szoborban. A tisztítása során nyilvánvalóvá vált: *ez az anyag gyakorlatilag halálra van ítélve a mi klímánkon.* De mindent megteszünk annak érdekében, hogy ameddig csak lehet, megvédjük ezt a szobrot, hiszen olyan mesteri a kőfaragása, hogy tanítani lehetne. Azonban a szobor építészeti alapja sincs a legkiválóbb állapotban.

— *Hallottam, rengeteg problémát okoz az építészeti részek karbantartása is.*

— A Parlament előtti térségen áll pl. Kossuth szobra, Kisfaludy Stróbl Zsigmond 1952-ben leleplezett alkotása. Ennek is megmozdult a kőburkolata. Sajnos a legnagyobb kivitelezési gondosság mellett is a lapburkolatokat rögzítő szerkezetei és kötései egy idő után elfáradnak, s újra meg újra leválások következnek be. Állandóan figyelemmel kísérjük a Lenin-szobor (Pátzay Pál műve), architektúráját is, amely ugyancsak lapokkal burkolt, s amelyen időről-időre mozgások figyelhetők meg.

Állandó kiállítás

— *Mennyi időre vannak hitelesítve napjaink szobrai?*

— A bronzszobrokat minőségi szinten önti a bronzöntöde, s 80—100 évig mindenképpen gond nélkül lehet arra számítani, hogy nem történik velük semmi baj. Ez a „szavatossági" idő a jó minőségű kőből faragott szobrokra is vonatkozik. Ám az is múlik a szobrok élettartama, hogy nem esnek-e valamiféle rongálás áldozatául, mert ez sajnos folyamatosan előfordul. Kiábrándító, rossz érzés azt látnunk, hogy az egy-két éve felállított szobrot, amit szépnek, értékesnek találtunk, szeretettel gondoztunk, barbár, önmagából kivetkőzött ember megrongálja, összefesti, ledönti. Nem tudom, hogy kinek fájt Ilyka Károly szobra a művészsétányon, a Margitszigeten; tavaly ősszel feldöntötték. Nem tudjuk, kinek volt útjában Papakrisztosz Andreas *Család* című szobra a Varga Gyula András parkban: az egyik figurát feldöntötték, letört a feje. Vajon kinek állt érdekében, hogy Petz Samu szobrát lefűrészelje a Szilágyi Dezső téren? A Kerényi-kút egyik selő figuráját is megpróbálták leszedni a Városligetben . . .

— *Mi a helyzet azokkal a szobrokkal, amelyek nincsenek sehol felállítva, s jelenleg a Budapest Galéria süllysápi raktárának „eljekvőjében" várják sorsuk további alakulását?*

— Tulajdonképpen nem sok szoborról van szó. Ezeket a legkülönbözőbb okok miatt bontották le, de művészi értékeikre való tekintettel gondosan megőrizték, raktárban helyezték el őket. Intézményünk ezt a raktárat megörökölte. Évek óta foglalkozunk a szobrok megfelelő hasznosításával. Számos szakmai javaslat készült. Ez nem felszámolást jelent, hanem a legmélytóbb elhelyezést célozza. Amelyik szobor köztéri elhelyezése nem indokolt, művészi értékei alapján másfajta (pl. múzeumi) elhelyezését javasoljuk és szorgalmazzuk. Olyanok is vannak, amelyeket a temetők díszítésére adunk át. Ezek általában egyházi jellegű alkotások. A raktár mielőbbi felszámolását sürgetjük ugyan, de értékmentő mérlegeléssel és rendkívüli gondossággal hajtjuk végre.

— *Mennyire telített Budapest szobrokkal?*

— Még mindig uralkodó a belvárosi szemlélet, pedig a Belváros már teljes egészében telített. Emlékmű, emléktábla, díszítőplasztika elhelyezése másutt is része lehet a lakónegyedek humanizálási folyamatának: *közösségi szervező erővé válhat egy-egy jól sikerült alkotás.* A budapestiek általában szeretik, megbecsülik a szobrokat, életük részének érzik azokat. A köztéri képzőművészet egy várost tekintve *óriási állandó kiállítás.* Ezért nagy felelősség is, mert ezek a szobrok emberi számítás szerint akár több száz évig állnak egyazon helyen, s nem lehet, sőt nem szabad arra gondolni, hogy egyszer majd bezár a kiállítás.

Kurcz Béla

Varga Imre

— **Varga Imre szobraiból,** kisplasztikáiból és grafikáiból nyílt meg tegnap kiállítás a hamburgi katolikus akadémián. A művész és tárlata az akadémia igazgatójának, dr. Gorschanek úrnak a meghívására érkezett az NSZK-ba és kiállítása egyben kezdetét jelenti a Rézkarcoló Művészek Alkotóközössége bemutatkozó sorozatának. Az anyag Hamburgból Bad-Kissingbe utazik, ahol a Galerie Art Forumban június 27-től lesz látható.

Magyar Nemzet 1985. VI. 15.

Varga Imre

Magyar Nemzet 1985. V. 25.

VARGA IMRE
szobrászművész

1923. november 1-én született Siófokon. Képzőművészeti Főiskolát végzett. 1949 óta rendszeresen szerepel kiállítás kon. 1974-től a Fészek Művészklub alelnöke, majd 1983-tól elnöke. 1976-tól a Hazafias Népfront Országos Tanácsa elnökségének tagja, 1981-től alelnöke. 1980-tól országgyűlési képviselő.

Varga Imre

Magyar művész külföldi sikere

Igen kedvezően fogadta az NSZK-beli sajtó *Varga* Imre szobrászművész napokban zárult kiállítását a hamburgi Katolikus Akadémián. A hazaérkezett újságkivágások szerint a *Freizeit Journal* és a *Hamburger Abendblatt* Varga Imrét az egész világ érdeklődésre érdemes nagy művészének nevezi és hosszasan ismerteti alkotásait. A *Deutsches Allgemeines Sonntagsblatt* Varga hősi emlékművét a fájdalom és a finom irónia nagyszerű ötvözetének mondja. Hans Theodor *Flemming*, a *Die Welt* vezető műkritikusa a Szent István-szobrot tartja a legjelentősebb Varga-műnek, és hosszan elemzi a vatikáni magyar kápolna háttérplasztikáján a Csodaszarvas-motívumok mesteri megformálását. A hamburgi televízió megismételte a Varga Imrével készült interjút, és újabb forgatócsoport járt a kiállításon, hogy rögzítse a tárlatot. Achen város tanácsa képeslapszerű kártyán (amelynek hátán német nyelvű Madách-idézet olvasható), népszerűsíti a Mária mennybemenetele című Varga-alkotást, mert szeretné azt nagyméretben felállítani a város temploma előtt.

A hamburgi kiállítás anyaga a héten Bad Kissingenbe érkezett, ahol június 27-én új tárlattá rendezték az Art Forum Galleryben. Az új bemutató, valamint a városka főutcáján két nagyméretű Varga-szobor augusztus 8-ig látható.

h. é.

Magyar Nemzet
1985. VI. 29.

Varga Imre

Felavatták Lukács György szobrát

Lukács György születésének 100. évfordulója alkalmából kedden szobrot avatott a Magyar Tudományos Akadémia és a fővárosi tanács a XIII. kerületi Szent István parkban. A század kiemelkedő marxista gondolkodójának alakját *Varga Imre* Kossuth-díjas szobrászművész mintázta meg. Az avatóünnepségen a Himnusz hangjait követően *Szentágothai János*, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke idézte fel a filozófus munkásságát.

Megemlékezett Lukács György életútjáról, s felidézte munkásságának jelentősebb állomásait.

Az ünnepségen Lukács György szobrának talapzatára a Magyar Tudományos Akadémia, a fővárosi tanács, valamint a Lukács György-emlékbizottság képviseletében helyeztek el koszorút. A szoboravatás az Internacionálé hangjaival ért véget. (MTI)

A most felavatott szobor.
ERDEI KATALIN FELVÉTELE

Telefon: 119-032, Antalné osztályvezető.

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 347-748, 340-726

Imre Varga

DAILY NEWS

1982 JUN 13

1021

Bartók statue unveiled in Paris

Paris (MTI) — A statue of Hungarian composer Béla Bartók was unveiled in Paris on Thursday.

In a speech at Paris' Bartók square, Jacques Chirac, Mayor of Paris, said that the music of Béla Bartók (1881-1945) has enriched universal culture. The Mayor thanked the Metropolitan Council of the Hungarian capital for presenting the statue, the work of Kossuth-prize winning sculptor Imre Varga. He emphasized that such a friendly gesture by Budapest attests to the close relations which history established between culture and France.

Hungary and Farkasinszky, deputy chairman of Budapest Metropolitan Council, in turn, thanked the city of Paris for naming a square in honour of Bartók.

Dr. József Bényi, Hungarian Ambassador in Paris, said that Hungary wishes to develop Hungarian-French relations in every field.

Demonstrates
might during W

Bonn/West Berlin, June 11 — (MTI/UPI) — Surrounded by extraordinary security precautions, President Ronald Reagan wound up his 10-day West European trip on Friday after a brief four-hour stopover in West Berlin.

Reagan was accompanied by Secretary of State Alexander Haig, and West German Chancellor Helmut Schmidt and Foreign Minister Hans-Dietrich Genscher.

Reagan made no secret of the fact that the aim of his visit was to demonstrate American military might. In a statement at West Berlin Airport in front of 5,000 American troops, Reagan sharply attacked the Soviet Union, the German Democratic Republic, and the other socialist countries and, at the same time, praised the American armed forces, and said their only task

1021

MODERNEK A BURGBAN

Megszoktuk, hogy merengő tiszteletadással állunk meg parkjaink és tereink szobrainál a hétköznapok rohanását kipihenő csendes sétáinkon. Magasabb esztétikai mércével ítélünk viszont szoborkiállításokon járva. E két mozzanat egyesült a bécsi Hofburg modern európai szoborkiállításán.

A nyolc országból kölcsönzött szobrok megállásra késztetnek minden járókelőt az európai turizmus osztrák központjában. A meghökkentés, a sok emberhez való közelhozás a rendezők legfőbb érdeme. A több száz éves palotaszárnyak tövében, a császárszobrok körül ezek a szobrok rólunk és nekünk szólnak, a mártiremlékmű éppúgy, mint a felnyujtott kéz felkiáltójeleként magasodó szoborjele. A szokatlan, vitára ösztönző kulturális élmény az eléggé maradi bécsi közönséget is felrázta. A díszes, barokk, mitologikus historizáló Burg-plasztikák előterében figyelmeztetnek is ezek az alkotások: rég itt az ideje a köztéri szobrászathoz fűződő igények változásának. Ugyanakkor ezek a szobrok a hagyományos plasztikai műfajok keretein belül mozognak, kevés köztük a modern vizuális környezetet meghatározni képes alkotás. A történelmi épületegyüttes ellentétében a nézö gondolatban eljátszhat a gondolattal: vajon e szobrok többsége az új lakónegyedekben nem hatna-e épp igy az ott sétáló-pihenő emberekre?

Kép és szöveg:
R. BAJKAY EVA

A Burg zárt udvarán, az uralkodói pompát jól jelképezö I. Ferenc császár szobra körül a XX. század küzdelmeit és szenvedéseit szimbolizáló sajátos emlékművek vonják magukra a figyelmet

A két és fél méteres hatalmas kéz, a német Rainer Kriester munkája a kiállítás leghatásosabb darabja

A fiatal osztrák szobrásznő, Gerda Fassel az önkritika nélküli női hiúságot éppúgy kigúnyolja szobrában, mint az Ausztriai Katalin címben jelzett rátartiságot

Az egyetlen magyar kiállító, Varga Imre kompozíciója a Schatzkammer bejáratánál egy Elmúlt időről vall az út szélén pihenő, elnyűtt asszonyok s a velük ellentétben álló, jobbra várakozó fiatal lány lírai megfogalmazásával

most már nem lehetett egyéb, mint hogy elhárítsa a szultán haragját, s megmentse az országot a várható büntetőexpedíciótól. A török fenyegetéseire továbbra is beküldte az adót a Portára, érintkezésben maradt a szomszédos pasákkal, s tárgyalt velük a Temesvár környéki várak (Lippa, Becse, Becskerek) sorsáról, amelyekbe — a Habsburgokkal kötött szerződés értelmében — Ferdinánd zsoldosait eresztette be. A gyanút csak növelte önmaga ellen, hogy amikor török had indult a várak visszafoglalására, bizalmas tárgyalásokba kezdett Szokoli Mohamed ruméliai török hadvezérrel — beglerbéggel —, aki ugyancsak délszláv származású volt.

ÉRTETLENÜL FIGYELTEK...

A bekövetkezett események kusza és zűrzavaros menetét Castaldo és Nádasdy gróf értetlenül figyelték. Ez utóbbi írta Ferdinándnak: „Már valóságos félbolond vagyok, s egyáltalán nem ismerem ki magamat. Mi itt mindnyájan a barát kezében vagyunk, az ő hatalmától függ életünk és halálunk. Ha még több törököt hoz a nyakunkra, Erdélyben a 6000 vértanú napját fogjuk gyászolni."

Ilyen körülmények között kért és kapott Castaldo engedélyt Ferdinándtól, hogy ha a barát árulása kiderül, úgy járjon el, amint azt „az ország és az alattvalók érdeke megkívánja". Ezek után Castaldo megbízásából Pallavicini Sforza zsoldoskapitány embereivel 1551. december 17-én megölette Fráter Györgyöt. Az erdélyi Alvincen végrehajtott gyilkosság résztvevői levágták, s még aznap váltott lovakon Bécsbe vitték a barát jobb fülét — amely születésétől fogva szőrös volt —, annak bizonyítékaként, hogy a bécsi utasítást végrehajtották.

Castaldo abban a tudatban ölette meg a barátot, hogy benne a „keresztény érdekek legnagyobb ellenségét" tette ártalmatlanná. Ám a bekövetkező események mást mutattak, s a barát halálának végzetes következményei csakhamar megmutatkoztak. Bebizonyosodott, hogy Pallavicini tőre a barát testén át az egységes Magyarországot is átjárta, hiszen Szulejmán Fráter György meggyilkolását kedvező ürügynek látta, hogy tovább folytassa hódításait.

Ferdinánd azonban Erdélyt sem tudta megtartani. A lakosság elégedetlen volt az új kormányzattal, mert önkényesen intézte az ügyeket, és elviselhetetlen terheket rótt ki. De elégedetlen volt helyzetével János Zsigmond és Izabella királyné is, hiszen nekik Erdélyért csak két kis sziléziai hercegséget adtak. 1556-ban a szultán határozott kívánságára haza is tértek, átvették a kormányzást, s ezzel Erdély ismét elszakadt a királyi Magyarországtól.

V. MOLNÁR LÁSZLÓ

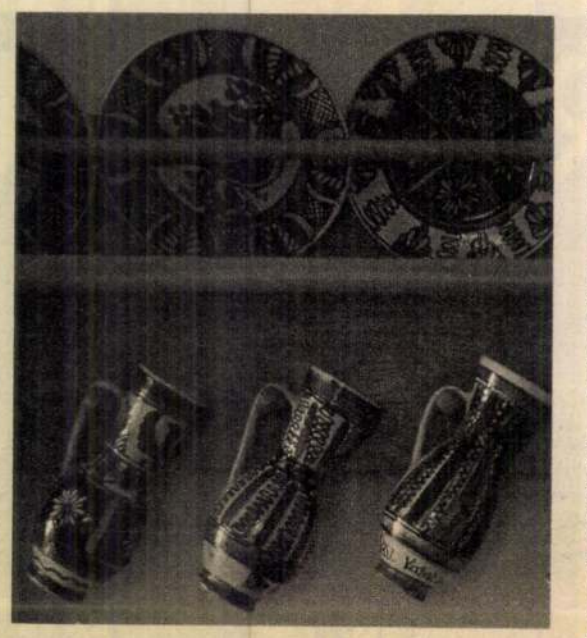

TAKÁCS TIBOR

Cserépkorsóra írva

Levelet kaptam a minap a közel-messzi Korondról. A bokályok hazájából érkezett a levél, a Hargita aljából küldte volt a feladó, kezek adták egymásnak, s így jutott el hozzám ebben a havas-zúzos fergetegben. Ilyen levele senkinek nincs széles e világon, ilyennel nem büszkélkedhetnek a kéziratgyűjtők sem! De amikor a kezembe vettem, még magam sem tudtam, hogy üzenetet kaptam. Mert nem úgy levél ez a Korondról küldött néhány sor, mint a borítékba tett írás, még csak nem is úgy, ahogy a sumérok írták hajdan leveleiket: cseréptálakra, bár ezekhez hasonlatos az én levelem is. Mert korondi fazekas barátom egy csodálatos formájú, gömbölyű hasú csupor fenekére írta izenetét, amit tudatni akart velem. Ráírta a sorokat, kicsit szét is folyt a festék, mert írókával készült a szöveg, alá már nem kellett írni, mert hogy a csupor oldalára a cserelapickás, meg a rozmaringos minták alá került az alkotó és levélíró neve ekképpen: Páll Antal, Korond, 1979.

Most már mindenki tudja hát, hogy az én Páll Anti barátom küldte az üzenetet, megköszönve, hogy ország-világ előtt hirdetem hírét és nevét, hogy nem győzöm fennen mondogatni: nincs még egy mester a székelyek között, ki ilyen csodálatosan értené a korongolás titkát. S olyan ősi módon írta nekem ezt a szívbizsergető levelet, ahogyan talán soha nem írtak üzenetet: az ajándékba szánt cserép fenekére, összekapcsolva a hasznosat a széppel, merthogy tegnap óta ezt a cserépedényt nézegetem, amely beköszöntött Erdély nevével, elhozta a hegyek levegőjét, a fenyvesek illatát, a borókák jóízét, hirtelenjében magam is gint ittam áldomásképpen, azt hiszem, stílusosan, hiszen újabban a kovásznai borókapálinkát is ginnek árulják szerte a világon.

S míg ittam az én Páll Anti barátom nevére és egészségére, meg a munkás két kezére, amelynek szorítására váltig emlékeznek az ujjak, a kicsit göcsörtös, sok munkában megfáradt kezek tenyerébe akadó göbjeire, arra gondoltam, hogy hány éve is van már annak, hogy beköszöntem hozzájuk először. Évek mennek, maradnak el, bizony már sokadik esztendeje lesz ennek az idei tavaszon, akkor babonázott meg a cserepek világa, hogy előbb újakat gyűjtsek, s aztán megtaláljam az utat a régiekhez, a padlásokon lapulókhoz, bokályokhoz, tányérokhoz, s hogy később újra visszaédesedjem Páll Anti cserepeihez. Bizony 1969 tavaszán caplattunk föl először Antiékhoz egy szeles-hideg-sáros tavaszon, áldva a marasztaló korondi sarat. Páll Lajika kísért minket, s nálánál jobb protezsálója senkinek sem lehet. A költő-festő testvér mondta ki nagynagy ácsingózásunkra, hogy Korondon fazekasgyönyörűség csak Antiéknál található, mióta meghalt az édesapjuk.

De előbb nem is hozzájuk tértünk, hanem a szülői házba, hová a mestergerendára fel volt írva egy
tem, ekk
jel", ne
vagy csa
ceruzanyomát az utókor örök emlékezetére. Mert idejárt az erdélyi írósereg bokályért, cserépért, tányérért, s jó szóért, kézmeleg és szívmeleg korondi szavakért. Az öreg Páll tata halála után a korong nem pihent egy napot sem, mert Antiék tovább forgatták, s nem haragszik meg az öreg Páll — én is őrzök tőle egy-két szép tányért és bokályt —, de ahogy az Anti dolgozik! Ha azt mondom, hogy lepipálta tanítómesterét, akkor keveset mondtam, de nem baj, ez a dolgok rendje, a gyerek mindig hagyja el az apja művészetét, lépjen magasabbra, legyen több, tisztább, messzebb látóbb, különb!

Akkor, ott, a szülői házban, öreg Páll néni fogadott minket pálinkával, hideg szalonnával, jó szóval, kedvességgel, ami mindig akad a házban, de nem úgy a cserép, mert ahhoz szerencse is kell. Nekünk volt, még meleget lehelt a bontott kemence, és nagy dolog ám ekkor válogatni a földön heverő, s ámulásra késztető, szebbnél szebb bokályok között. Csak rakosgattuk, hogy ezt is elvinnénk, amazt sincs szívünk itthagyni! Csak tettük egy kupacba az elvivésre szántakat, amikor hazajött az akkor még oly fiatal ifjú mester, megjött Páll Anti. Merthogy egymás mellett van az ősi ház, meg az új, jött a feleség is, pirulva hallgatta a dicséretet, ami jórészt neki is szólt, mert a férfiember dolga a korongolás, de a minták írókázása már asszonyi feladat. Akkor, azon a tavaszi délelőttön még találtunk a lánytestvérek munkáiból is néhányat: Páll Ilona, Páll Kati, olvastuk a bokályok szegélyéről a neveket, csakúgy, mintha költő írná alá a versét. Akkor tanultam meg, hogy a feliratos cserepet szabad csak igazán szeretni, s hogy nincs az ilyennek párja később sem, hiszen ha velünk öregszenek is, ragyogásuk, tündöklésük olyan, mint tíz esztendeje! Mert a cserép színe nem fakul, a barna-zöld-kék-sárga ragyogása már-már örökkévalónak tűnik, a zománcon ma is ámuldozunk.

Úgy feltarisznyáztunk, hogy el se bírtuk volna, segített hát Anti, egy hatalmas fáskosárba rakta a cserepeket, vigyázva, óvatosan, hogy a házáig tartó úton egy se törjön össze. Így került mihozzánk a korondi fáskosár, s lett belőle csillagokat szóró lámpatest a matyó szoba piros-habos világában.

S aztán Lajiéknál hosszú beszéd kezdődött, olyan hosszú, hogy azóta is folytatjuk, meg-megszakítva néha persze, fél évre, kettőre, minduntalan folytatjuk, akár ha mi megyünk, akár ha ő kopogtat be Pestre, s a hírthozó mindig elmondja, miképpen él a család odahaza. Így kaptuk arról is, hogy házuk elé székelykapu került, azután, hogy a kisfiú, aki akkoriban mindenáron rendőr akart lenni, már iskolás, s hogy Antiékat felfedezte a világ, egymásnak adják a kilincset a be-betérők és senki sem jön el üres kézzel, ha csak éppen nem üres a cserepet rejtő kamra.

Így őrzöm én a Páll család képét sok esztendeje, így fűzzük az akkor kötött barátság szálait mind szorosabbra, s ha éppen alkalom adódik, nem rejtem véka alá szeretetemet, csodálatomat fazekas Anti iránt. Mert milyen a világ, akkor, az első találkozásnál még a költő-festő testvér volt a több, a magasabbra lépő. S anélkül, hogy Páll Lajikát megbántanám, elmondom én mindenki előtt: utolérte őt az öccse. Páll Antal nagyra nőtt a fazekasok között, de így van ez rendjén, ki-ki a maga mesterségét, ki-ki a maga művészetét.

De még valamit el kell mondani a levél postásáról, Lia asszonyról, aki a nyáron járta meg Korondot, otthon volt a parajdi rokonságnál, s átvitte barátait Korondra, bokályokat válogatni. S miközben válogattak a szebbnél szebb cserepek között, Lia asszony a nevemet említette, hogy hozna nékem valami gyönyörű bokályt ajándékba. De erre már felkapta a fejét Anti, hogy nékem amúgy is küldeni szeretett volna valamit, ha megtenné, hogy most a postása lenne... S adott, küldött bokály helyett egy csodálatos csuport, mert tudta ő, hogy bokályból van már vagy hat tucat, de csuporból egy se, s azon nyomban elővette az írókát, s ráírta levelét.

A sumérok még véstek a cseréptáblákra, Páll Anti már írókával írta az üzenetet. A legszükségesebb ráfért a kicsinyke talpra, szabályos levél így hát, meg aztán nem beszélni kell az embernek, hanem cselekedni. S különben is, amit mondani akart nékem, azt már elmondta korongolás közben, a csupor aljára éppen csak az utószót kellett odaírnia.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Imre Varga

NEUE ZEITUNG

1982 MÁJ 29

Herder-Preis für Imre Varga

1021

Der Bildhauer und Kossuth-Preisträger Imre Varga, einer der größten lebenden Bildhauer Ungarns (er hat übrigens auch für Nadasch/Mecseknádasd ein Liszt-Denkmal geschaffen), wurde vor kurzem in Wien mit sechs anderen osteuropäischen Künstlern und Wissenschaftlern mit dem Herder-Preis ausgezeichnet. Der Herder-Preis wird denjenigen verliehen, die im Geiste des großen deutschen Humanisten des 18. Jahrhunderts zur besseren Verständigung der europäischen Völker beitragen.

Radio Budapest

Die Sendung **Gruß und Kuß** hören ie samstags von 14.00 bis 15.00 Uhr nd sonntags von 14.30 bis 15.00 Uhr EZ auf den Kurzwellen:

15,19 m = 11 910 kHz
30,50 m = 9 835 kHz
31,30 m = 9 585 kHz
41,93 m = 7 155 kHz
49,67 m = 6 040 kHz
49,79 m = 6 025 kHz

Den Hörern in Ungarn wird beonders die KW 30,50 m = 9 835 kHz npfohlen.

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrászművész

„Hősi emlékmű."

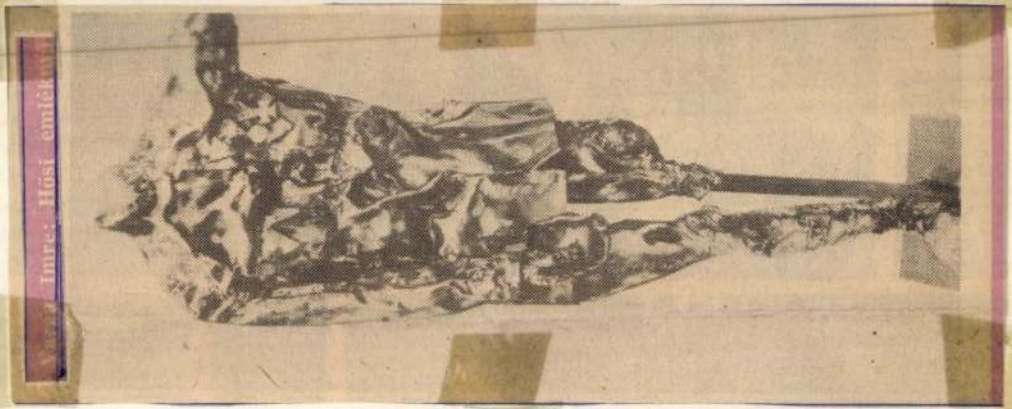

„1948. május 15."

Népújság (Heves), 1982. május 13.

A súlytalan uborka

Ezek nem szónoki kérdések. Az űrrepülés gyakorta vetette fel őket. Az első kísérletek — úgy tűnik — a tudós jóslatát igazolták. A „súlyuktól" megszabadult növények olykor valóban gyorsabban fejlődnek. De csak kezdetben. Istenigazában fejlődni, gyümölcsöt hozni, magot érlelni a világűrben sehogyan sem akartak.

Sokáig rosszul érezte magát a Szaljut 6. fedélzetén az arabidopsis nevű növényke is, amely előzőleg gyors fejlődésével, kis méretével és igénytelenségével vonta magára az űrbiológusok figyelmét. De a türelem „arabidopsist" termett. A legutóbbi hosszú űrexpedíció folyamán az arabidopsis kinyílt. Méghozzá Leonyid Popov születésnapján, mintha gratulálni akart volna, a növény kipattantotta parányi bimbóit. Őt vissza is hozták a földre. De itt a tudósok nem szónoki kérdéseket tesznek fel. Miért ne? Hiszen a növények latilag minden irányban nőhetnek. Ezért választották ki őket az űrkísérlethez. A virágok néhány nap múlva ugyan elfonnyadtak, de a növények körülbelül fél évig éltek az űrállomáson. Léggyökereket eresztettek, szépen növekedtek, majd visszajöttek a földre, és most egy laboratóriumban fejlődnek tovább.

Lesz-e az űrhajból kozmikus „melegház"? Ez attól függ, hogy a vetést megtanuljuk-e. Leonyid Kizim, Oleg Makarov és Gennagyij Szterekalov borsó- és búzaszemeket, lenmagokat vittek magukkal. Különféle speciálisan előkészített talajba helyezték a magokat. Irányított és szórt fénnyel világították meg, és a villamosság hatásának tették ki őket. Ily módon próbálták meg kártalanítani a jövendő növényeket az elvesztett gravitációért. Az eredmény? Még várat magára. De a remény él, most a tét óriási. Az élet „űrexportja" megéri.

A technika története képekben

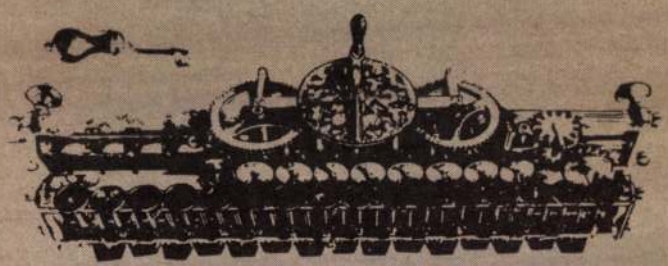

Szovjet űrszonda panorámaképe. Jól látható, hogy a felszín kopár, hatalmas sziklatömbök borítják

Kevésbé ismert *Gottfried Leibniz* (1646—1716) német matematikus, filozófus és természettudósnak, a differenciál- és integrálszámítás megalapítójának, a korában haladó objektív idealista filozófiai rendszer kidolgozójának az egyik, technikatörténeti szempontjából rendkívül érdekes találmánya. Gyakorlati felfedezése a számolás leegyszerűsítésére és gyorsabbá tételére vonatkozott: 310 évvel ezelőtt 1672-ben szerkesztette meg a fogaskerekek és fogasrudak geometriailag meghatározott, legjobban gördülő formái kialakításával a *számológépét*. A feltalálót ezért választották meg a londoni Tudományos Akadémia tagjává.

1021 Varga Imre, Kossuth-díjas szobrászművész

Népújság (Szolnok), 1971. márc. 13.

VARGA IMRE: TÁNCSICS

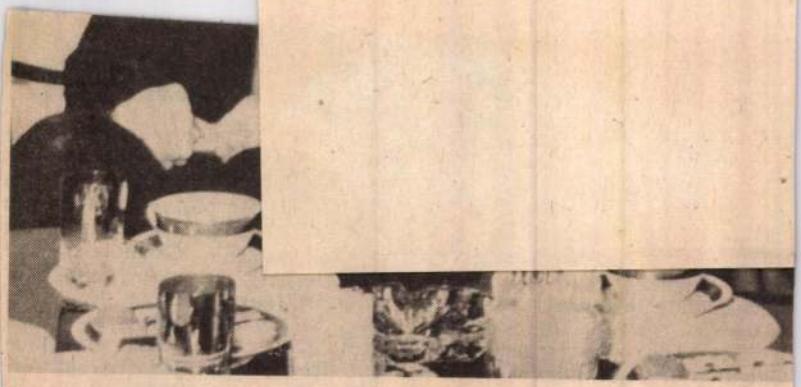

Wojciech Jaruzelski im Gespräch mit Herbert Wehner.

fristig vorausblickend und auf einer Grundlage, die dem im Dezember 1970 unterzeichneten Vertrag entspricht, gestaltet werden.

Bei den Warschauer Verhandlungen wurde kritisch zu Stimmen Stellung genommen, die die o.g. Faktoren außer Acht lassen. Beide Seiten zeigten Übereinstimmung in der Ansicht, daß Polen seine Probleme

Czyrek in

Bukarest, 22. Febr. (Agerpres) — Am Montag traf der polnische Außenminister Jozef Czyrek, Mitglied des Politbüros und Sekretär des ZK der PVAP, zu einem Freundschaftsbesuch in Bukarest

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1982 FEB 23

DAILY NEWS

Imre Varga

Zurück zur alten Fassade

Óbuda, der älteste Stadtteil Budapests, ist im Wandel begriffen. Den letzten Schliff bekommt jetzt das Ensemble von künstlerisch wertvollen alten Gebäuden zu beiden Seiten des Budaer Brückenkopfs der Árpád-Brücke. Die Restaurierungsarbeiten sollen bis 1983 abgeschlossen werden. Die meist einstöckigen Gebäude werden nach ihrer Erneuerung das architektonische Antlitz, das früher für Óbuda typisch war, bewahren. In der Umgebung des früheren mittelalterlichen Marktplatzes, heute Fő tér (Hauptplatz) werden 18 Gebäude vollkommen umgebaut und erneuert. Die meisten von ihnen wurden im Barockstil errichtet. Für das älteste dieser Häuser wurde der Grundstein im Jahre 1343 gelegt, es war eine zeitlang auch von der Witwe eines ungarischen Königs bewohnt. Noch in diesem Halbjahr wird hier ein Ausstellungssaal eröffnet. Im Sommer 1983 wird im Hause Nr. 7 der Laktanya utca eine ständige Ausstellung mit den Werken des Bildhauers Imre Varga, Kossuth-Preisträger, eröffnet. In den restaurierten Gebäuden werden mehrere Gemeinschaftsräume und Gaststätten eingerichtet, u.a. zwei Kulturheime und die traditionsreiche Fischgaststätte „Sipos", die am Fő tér ein neues Zuhause erhält. Die Feinschmeckergaststätte „Kéhli" in der Mókus utca 22, die das Lieblingslokal des ungarischen Schriftstellers Gyula Krúdy (1878—1933) war, wird vollkommen restauriert. Noch heute ist der Stammtisch Krúdys zu sehen. Krúdy beschrieb die Gaumenfreuden übrigens in zahlreichen Romanen. **(MTI)**

Varga Imre, Kossuth díjas szobrászművész

Károlyi Mihály, bronz, 210 cm, 1945. Budapest,

Művészet, 1982. febr. 4. old.

Während d
minister s
Kongreßpal
schenrechte
die Welt im
Momentaufn
tacke verfo
berittene

daß die meisten sozialistischen Länder nur über beschränkte Rohstoff- und

früher richtigen, aber bereits überholten Methoden, d.h. die Angst vor allem Neuen, die notwendige Veränderungen

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Imre Varga,

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1982 FEB . 2

Herder-Preis für Imre Varga 1021

Das Europäische Kuratorium für die Herder-Preise, unter Vorsitz des Präsidenten der österreichischen Akademie der Wissenschaften, Universitätsprofessor Dr. *Herbert Hunger* sprach dem ungarischen Bildhauer *Imre* Varga einen der Herder-Preise für das Jahr 1982 zu. Die Preise sind der Pflege und Förderung der kulturellen Beziehungen zu den ost- und südosteuropäischen Völkern sowie der Würdigung bedeutsamer Beiträge aus diesen Ländern zur europäischen Kultur gewidmet. Die feierliche Überreichung der reise findet im Festsaal der Akademie der Wissenschaften in Wien am 11. Mai statt-

vertretenden Ministerpräsi-
József Marjai und Nikolai Talysin.

Der sowjetische Delegationsleiter verwies in seiner Eröffnungsrede auf die bedeutenden Aufgaben, die von der Kommission bei der gegenwärtigen Tagung gelöst werden müssen. Nach dem Ungarn-Besuch des sowjetischen Ministerpräsidenten Nikolaj Tichonow im vergangenen Jahr erhielt die Kommission weitere wichtige Aufträge. Erstmals tagt die Kommission in der Hauptstadt einer sowjetischen Unionsrepublik. Bei den Gesprächen wird u.a. erörtert, wie zwischen

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Imre Varga

DAILY NEWS

1982 JAN 26

Bartók-Platz in Paris

1021

Schon im vergangenen Jahr, im Bartók-Zentenarium, ließen die Pariser Stadtväter wissen, daß sie einen Teil des weiträumigen Place de Brazzaville im Zentrum der Französischen Hauptstadt nach dem großen ungarischen Komponisten benennen möchten. Nun erscheint nicht nur der Name Béla Bartóks auf den Schildern, sondern auch eine vom Kossuth-Preisträger Imre Varga geschaffene Bartók-Skulptur wird auf dem Platz aufgestellt. Die feierliche Einweihung soll Ende Mai erfolgen. **(MTI)**

Újabb pofon a Bildnek

Wallraff hosszú menetelése

Óvatosabb lett a mammutkonszern mammutlapja

Bild-Zeitung
Wallraff
Bild-Leser
Bild-Reporter
Bild-Chef!!
Bild-Zeitung
Bild-Leser-Pest schafft

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1031 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 339-548, 340-726

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrászművész

KISALFÖLD

1981 DEC 19

1021

Varga Imre: Radnóti Miklós és Károlyi Mihály szobra

öltözkö
nek jó
gyében

A roj
kal, a b
készült
kiegészítője a női ruhatár fődarabjává előlépett farmernadrágnak. A legegyszerűbb a T-trikó, amely legalább férfiméretű, és ollóval kirojtozták. Házilag is elkészíthető. A rojtok végére pedig gyöngyöt fűzhetünk. Ettől nem leszünk ugyan indiánok, de mire a gyöngyözés és a rojtozás végére érünk, talán kialakul egy kicsi a legendás indián türelemből is bennünk. Akár már kétszeresen is megérte.

Szöveg és rajz: PÁLFFY JUDIT

MK SAJTOFIGYELO
MAGYAR HIRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1981 SEP 6

Tükör

Varga Imre, Kossuth-
díjas szobrászművész

1021

ÚJ LISZT FERENC-SZOBOR

Varga Imre Kossuth-díjas szobrászművész a közelmúltban fejezte be új nagyméretű alkotását, Liszt Ferenc egész alakos szobrát. Az érdekes kompozíció Pécs egyik köztere kerül

Csali

A városi tűzoltóság már ötödször vonult ki, majd vissza. Minden alkalommal kiderült, hogy csak a hír terjed futótűzként a térségben.

A hír pedig arról szólt, hogy a hét végén felavatják a Létesítményt. Minden ekörül forgott, kivált, mivel illetékes helyeken a nagy eseményre forgatókönyv is készül. A programfelelős gazdáit külön is jóleső érzéssel töltötte el, hogy a szalag átvágására szóló felkérést elfogadta Vinkó Ivó, a város hajdani szülöttje, a nagyvállalat mai igazgatóhelyettese. Az ünnepi eseményt lebonyolítandó, kezdettől csak az ő neve forgott szóban. Hiszen az előkészítő bizottságba beválasztott könyvelőnő, történetesen a nagy ember egykori felesége, oly meggyőzően hangoztatta: — Átvágásban messzi földön nem találni párját. — És ugye, az asszony, aki lányukat egyedül felnevelte: ezt csak tudhatta...

A forgatókönyvben külön program célozta, hogy Vinkó Ivó, minden perce kellemes legyen. Újjairól méretet venni például külön szakember utazott a fővárosba, nehogy az utolsó pillanatban derüljön ki, hogy az oly szeretettel és tisztelettel várt vendég kisebb vagy nagyobb ollót tud hordani annál, mint amekkorát az Ásó-Kapa Művek helyi üzemének brigádja ez alkalomra külön vállalásban elkészített. Az átvágandó szalagot rendhagyó módon a személyiség kedvenc futballcsapatának színeivel ékítették, miközben a halászati szövetkezet által felkért könnyűbúvárok már egy hete javában trenírozták a legértelmesebb gilisztát, hogyan kell ellenállhatatlan csípőmozdulattal odapattanni a járási bajnok súlyú harcsa szája elé. Magát a halat ezalatt természetesen távol tartották tőlük, nehogy az véletlenül idő előtt ráharapjon megtisztelő megbízatására.

Az egyéb programok sorában külön passzust szenteltek a helyi borbélymester ötletének, amelynek fedőneve „faló" volt. A titulus személyesen a férfifaló Bárházy Jucikát takarta, aki másodállásban énekesnőként üzemelt a lokálpatrióták kedvenc találkozóhelyén, a legjobb és egyszersmind egyetlen lokálban. (Arról, hogy Jucikának főállása is lett volna, nemigen tudott senki.) A műsor után neki kellett mintegy spontán odatévednie a nagy ember asztalához, aki a tervek szerint barátságosan elbeszélget vele, majd — ugyancsak az előzetes koncepció értelmében — szó szót követ köztük. A többi jószerével magánügy, hiszen, ahogy a tradicionális helyi szólás tartja: híres ember nem vén ember.

És elkövetkezett a jeles nap, és hála a minden részletre kiterjedő forgatókönyvnek, az avatás is zökkenőmentesen lezajlott. Az egyéb programok tetőpontján Jucika bizalmasan a díszvendég fülébe rebegte: — Sokat hallottam ám magáról!

— Hát igen, mi híres emberek szüntelen reflektorfényben állunk — szerénykedett amaz.

— Bocsánat, én egyszerű dalnoklány vagyok, ezt nem tudhatom — susogta vissza a hölgy. — Nekem a lánya mesélt sokat magáról, aki osztálytársam volt a gimnáziumban.

S az előzetes elképzelések e pillanatban felborultak. Tudniillik szó szót nem követett.

Rác T. János

Irodalmi vára

A Krakkóból Varsóba vezető úton található egy festő városka, *Szydlowiec*, a XV. századból való várával. Ez az épület is romba dőlt a háború alatt, azonban csakhamar újjáépítették, és ma nem mindennapi múzeumi gyűjteménynek ad otthont.

A legkülönfélébb *hangszerek* találhatók itt. A „néma" hangszerek bemutatása mellett *a népi melódiák megszólaltatása* is a múzeum szívesen vállalt feladata.

Akinek a múzeumlátogatók közül például valami igaz lengyel muzsika meghallgatására támad kedve, elegendő a kiállítási vitrineken található gombot megnyomnia, és máris felcsendül az egész teremben — a kívánt hangszeren — az „oberek", a „kujaviak" tüzes dallama, vagy az élénk kedves *polka*muzsika, természetesen, megfelelő zenekari kísérettel.

A múzeum a legfiatalabbak közé tartozik Lengyelországban. Ötéves fennállása alatt ritka hangszerek százaival sikerült gyűjteményét gazdagítania, közöttük a századforduló legnépszerűbb népi hangszereivel: különböző *dudákat*, *hegedűket*, *harmonikákat* bőven találhatunk itt. A „*népi melódiák vára*" címmel megtisztelt múzeum egyébként is szívesen újít, sokféle módon igyekszik a zenét, a hangszereket népszerűsíteni: a zenével kapcsolatos rajzokat, irodalmi alkotásokat, játékokat ugyanúgy bemutatják, mint a hangszerek készítéséhez szükséges szerszámokat, a nevezetes népművészek alkotó tevékenységének kellékeit.

Délelőtti beszélgetés

Róza néni

— Errefelé büszkék ám a lányok! — viszik fel a hangsúlyt az utolsó szóra a 77 éves *Róza néni*. Mindezt annak nyomatékául tárja elém az idős asszony, hogy unokája eddig hiába forgolódott a lányok körül. Hozzáteszi, hogy a tizenkilenc éves legény eléggé magának való. Szeret otthon ücsörögni, sokat olvas. Bai nincs vele, szófogadó, ahogy illik. Ezt is mondja, meg azt is, hogy ő nem szokott hozzá a hallgatáshoz, mert a szomszédban is, meg a rokonságban is mindig sokan voltak. Ő is sokat beszélt, de hallgatott is sokat.

— Á, dehogy! Jobban hallgattam. Abból még soha nem lett baj. Bennünket még így neveltek. — Elmeséli, hogy egykor hatan voltak testvérek.

rát, azzal megyek ki a természet. — De bizony gyakran nem egyedül! Az utcán játszadozó gyerekek nem egyszer lesznek alkalmi társai az idős asszonynak, hogy segítsenek leszedni az ágak terhét a gyomrukba.

Róza néni szereti az embereket, nincs haragba senkivel, pedig éppenséggel volna rá oka. Földjéből jókorát leta-

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1980 SEP 14
DOLGOZÓK LAPJA

Varga Imre, Kossuth-díjas szobrászművész

1021

Orpheusz Tatabányán

Varga Imre Kossuth-díjas szobrászművész azon kevesek köze tartozik, aki úgy tudja megújítani művészetét, hogy az nem kerül egyre távolabb a közönség ízlésvilágától és befogadóképességétől. Pedig minden szobra egy újabb találmány. Anyagában, technikában, stílusban, témában és a mű környezetével, a természettel való kapcsolatteremtésben új és új utakat fedez fel, és tesz járhatóvá. Egy lényeges ponton viszont közös és állandó a szobrászata, és ez a szuggesztív közérthetőség.

Művészete a klasszicizáló stílusból nőtt ki, és bár eljutott egyrészt a nonfiguratív megfogalmazásig, másrészt a groteszk fekete humoráig, művei témájában és megformálásban vissza-visszatér a klasszikus ideál, a megtestesülő eszmény. Varga Imre életművében egymást követve születtek meg három nagy mítikus alak szobra: Prometheusz (Szekszárdon), Ikarusz (Győrben), majd Orpheusz, amelyet Tatabányán avattak fel szeptember 6-án, a XXX. bányásznapon. A Tatabányai Szénbányák felkérése indította el a szobor születését, és bár a megrendelő igyekezett nem megkötni a művész kezét, fantáziáját, Varga Imrének mégis számolnia kellett olyan meghatározó tényezőkkel, mint a meglévő kis tér és parkrészlet egy meredek részsüvel, a háttérintézménnyel, amely a Népház (Bányász Közművelődési Intézményhálózat központja), és a megrendelő által képviselt közönség, Tatabánya bányásztársadalma.

Bányászoknak bányászokról nem egy szobor készült már, de alig találunk olyat, amit magukénak éreznének. Van úgy, hogy a nonfiguratív jelleg, vagy az expresszív torzítások idegenítik el a közönséget a műtől, és van úgy, hogy a realisztikus részigazságok mögött a sematizmus és gondolatszegénység értékteleníti a művet. Mindezen buktatókat ismerte, és azokat egy elegáns gesztussal áthidalta Varga Imre, amikor az örök emberi mítosz távlatába emelte művének témáját és gondolatgazdag realizmussal formálta meg. A teret, természeti környezetet bazalttömbök dinamikusra komponált együttesével építette tovább, a kompozíció figurális elemeit pedig ezekben a térbeli viszonylatokban helyezte el. A központi figura a lantos Orpheusz térdelő alakja — bronzból, krómacéllemezből készült a mellékalak, az alvilág lakója: Eurüdiké. Orpheusz halott szerelmese. Orpheusz a görög mitológia csodákra képes dalnoka, kinek dalára még az erdők vadjai is megszelídülnek, ki művészetének mágikus erejével úrrá tud lenni a természeten és a túlvilági (alvilági) erőkön. Minden idők művészeinek célja, munkájának értelme fogalmazódik meg archetipusként Orpheusz heroikus alakjában. De Tatabánya bányászközönsége egy áttételesebb értelmezésre is érzékeny és nyitott lehet.

Orpheusz dalára megmozdulnak a kövek. Leszáll az alvilágba vállalva minden veszélyt, hogy felhozza a számára legnagyobb kincset, Eurüdikét. Képessége és hatalma van rá. És ha vállalkozása sikertelenül zárult, az csak emberi gyengeségének tulajdonítható. Ki ez az ember? Nem rokona tán a bányászoknak, kiknek „dalára", vagyis alkotó munkája nyomán megmozdulnak a kőzetek, akik naponta szállnak le a mélybe, hogy felhozzák kincsünket, a szenet? Eurüdiké ezért is nem plasztikus alak, hanem csak sejtelmes utalás, a kőzet felületén csillogó érc. Eurüdiké nem nő, hanem valami, ami benne rejtezik az élő-élettelen természetben, amelyért meg kell harcolnunk, ha napvilágra akarjuk hozni.

Mi ez az álarc? A művész maszkja, a felvállalt szerep külső jegye? Vagy a halni készülő önfeláldozó hős teszi arcára a halotti maszkot? A gyengeség, a kétség, a pusztulás arcára íródó jegyeit takarja a világ elől, hogy eszméivé, örökkévalóvá merevítse a lágy vonásokat?

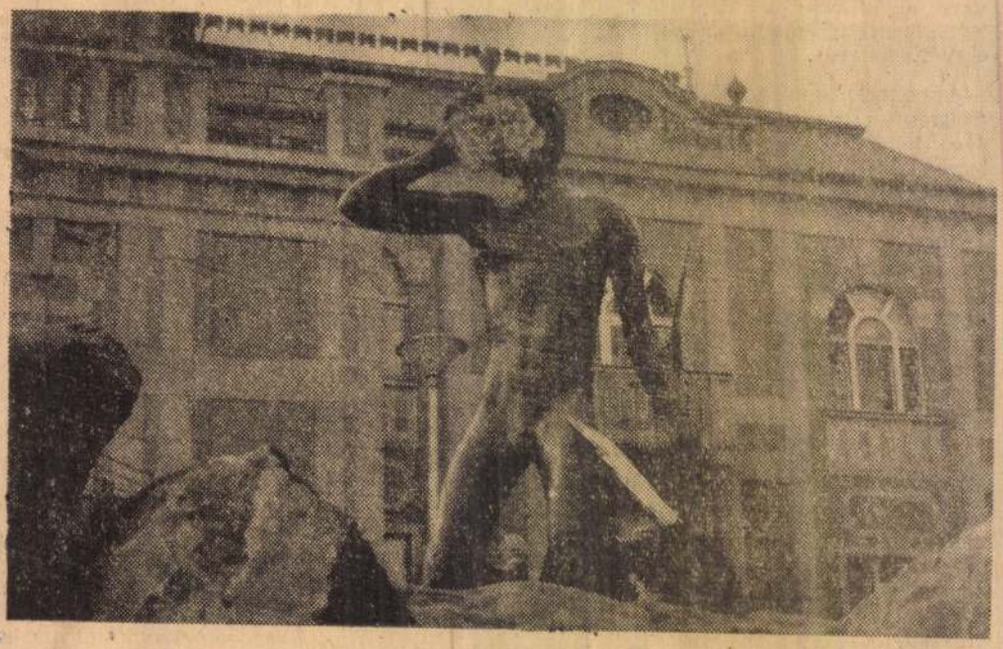

„A köztéri szobrászat közproduktum. Nem lehet egy elkészült emlékművet csupán a művésznek tulajdonítani." — nyilatkozta Varga Imre egy alkalommal arról szólva, miért rosszak a magyar közteri szobrok. Állítása igaznak bizonyul az ilyen telitalálatnak minősíthető szobor esetében is, így hát köszönjük a Tatabányai Szénbányáknak, az építész Kesserű Kálmánnak, és mindenekelőtt Varga Imrének, hogy olyan szoborral ajándékozták meg Tatabányát, amelynél adva van a lehetőség, hogy a mű és közönsége közt közvetlen, meghitt, élő kapcsolat jöhessen létre.

László Tibor

Die Damen und der Pfeifenqual

„Wenn wir wünschen unsere Damen Ungari werden, müssen wir das, ungarisch ist, annehm gefällig machen. Erwa wir nicht, daß unsere S nen sich gern in der Ge schaft eines unserer La männer aufhalten, de eventuell mit dreckver steten Stiefeln aufsucht, Haus mit Pfeifenqualm ver räuchert und während der Unterhaltung auf den sauberen Fußboden spuckt ... Sind wir selber nicht auch lieber in der Gesellschaft von Menschen, von denen wir etwas lernen können? ... Machen wir nicht unseren Frauen den Vorwurf, der Fehler liegt bei uns. Und seien wir unbesorgt: Die Guten unter ihnen, die einen Mann zum Gatten haben, werden wahre Ungarinnen ...".

Warum ist der Ungar arm?

„In Ungarn gibt es soviel und so fruchtbares Land, daß allein der brachliegende Teil andere Nationen reich machen könnte ... Warum ist das so, und muß das so sein oder vielleicht nicht? Diese Überlegungen sind Gegenstand dieser kurzen Erörterung ... Der ungarische Landwirt ist ärmer als er bei seinem Besitz sein müßte, weil er den Boden nicht fachgerecht bearbeitet. Nun kann man aber nicht abstrei-

usw. bilden die gemeinsame Kraft, sondern der Geist, der jene zu nutzen weiß. Es gibt kein wahreres Gewicht, keine wahrere Kraft als die Gehirnmasse des Menschen."

„Aus dem Sujet meiner Arbeit wird jedermann erkennen, daß ich Extremes und Übertreibungen hasse und ein Freund des Schlichtens bin. Ich möchte all die Religionen vereinen und eher das mögliche Gute auf einem Mittelweg erreichen als das fiktive Gute, das man vielleicht erst im Jenseits finden kann ... Ich blicke nicht so oft zurück wie viele meiner Landsleute, sondern schaue lieber nach vorn; ich denke nicht darüber nach, wer wir einst waren, sondern vielmehr, wer wir mit der Zeit sein können, sein werden. Die Vergangenheit ist unserer Macht entglitten, wir sind die Herren der Zukunft. Plagen wir uns also nicht mit überflüssigen Reminiszenzen herum, führen wir lieber unser teures Vaterland mit entschlossenem Patriotismus und ge-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Imre Varga

1980 SEP 15

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1021

Das neueste Werk des Bildhauers Imre Varga „Kniender Orpheus" wurde in der transdanubischen Stadt Tatabánya enthüllt